i 1193967

R. 6931

NOVA DILIGENS AC PER VTILIS EXpoſitio Capitum, ſeu legum Prætorum, ac Iudicum ſyndicatus regni totius Hiſpaniæ.

NVPER AB EODEM AVCTORE RECOGNITVS, atq; à plurimis, quibus ſcatebat mendis, quanta fieri potuit diligentia perpurgatus, multiſque locis ſub ſigno ſtellæ deſignatis locupletatus.

AVCTORE DOCTORE FRANCISCO DE AVILES, oppidi de Mombeltran. Et qui nunc, & iam diu à conſilio eſt Illuſtriſsimi Ducis de Alburquerque totius regni Nauarræ proregis.

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.
Æ. 2 C. 23 N. 16

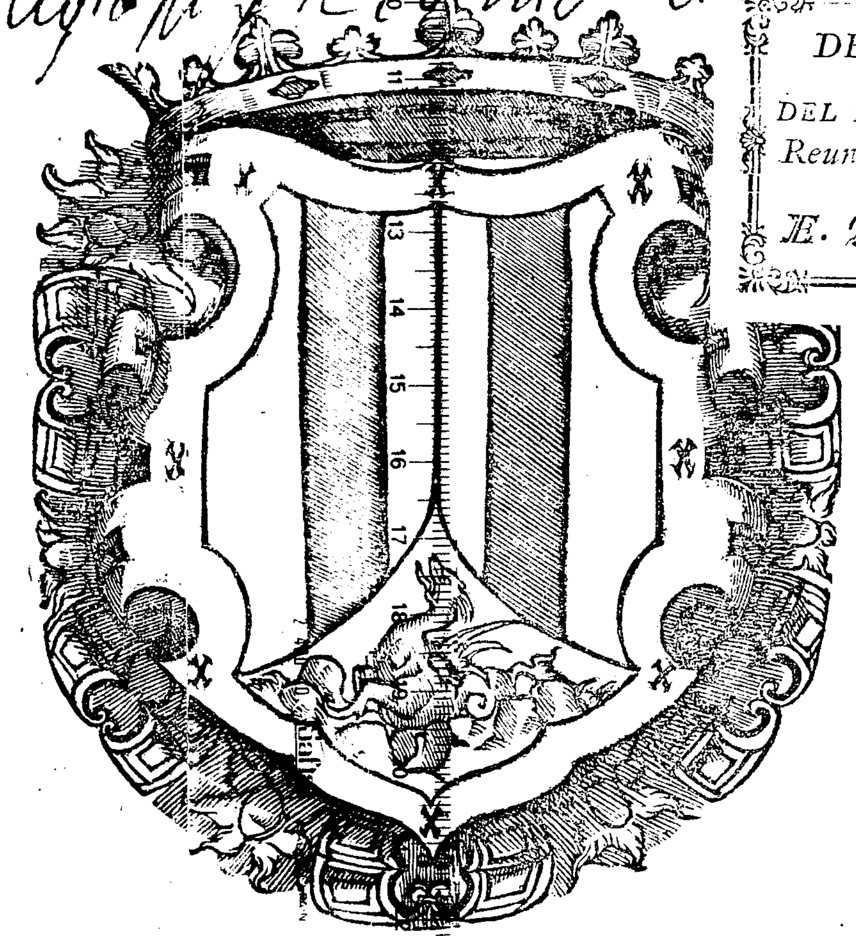

SALMANTICAE,
In ædibus Dominici à Portonarijs. S. C. M. Typôgraphi.
M. D. LXXI.
CVM PRIVILEGIO.
Impenſis Vincentij à Portonarijs.
Eſta taſſado en

i 119 3967

R. 6931

NOVA DILIGENS AC PER VTILIS EXpoſitio Capitum, ſeu legum Prætorum, ac Iudicum ſyndicatus regni totius Hiſpaniæ.

NVPER AB EODEM AVCTORE RECOGNITVS, atq; à plurimis, quibus ſcatebat mendis, quanta fieri potuit diligentia perpurgatus, multiſque locis ſub ſigno ſtellæ deſignatis locupletatus.

AVCTORE DOCTORE FRANCISCO DE AVILES, oppidi de Mombeltran. Et qui nunc, & iam diu à conſilio eſt Illuſtriſsimi Ducis de Alburquerque, totius regni Nauarræ proregis.

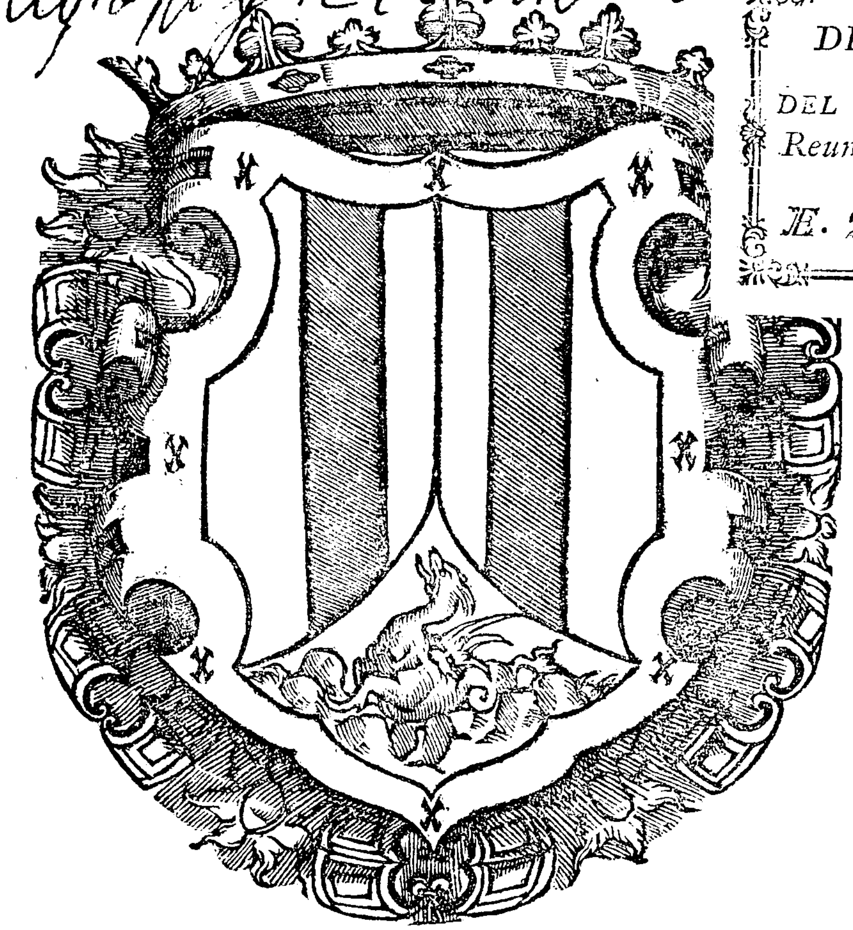

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.
Æ. 2 C. 23 N. 16

SALMANTICAE,
In ædibus Dominici à Portonarijs. S. C. M. Typôgraphi.
M. D. LXXI.
CVM PRIVILEGIO.
Impenſis Vincentij à Portonarijs.
Eſta taſſado en

EL REY.

POR quanto por parte de vos el Licenciado Franciſco de Auiles, nos fue hecha relacion diziendo, que el Doctor Auiles vueſtro padre defuncto auia hecho, y eſcripto vna gloſſa, ſobre los capitulos de Corregidores, la qual auia ſido impreſſa con licencia nueſtra, y por ſer acabada la dicha impreſsion, como ſu hijo y heredero lo queriades imprimir otra vez, y porque en ello auia paſſado mucho trabajo, nos ſupplicaſtes, os mādaſemos dar licencia para que lo pudieſſedes imprimir con algunas addiciones que auian quedado del dicho vueſtro padre, pues no era juſto que otro ſe aprouechaſſe del dicho trabajo, o como la nueſtra merced fueſſe, lo qual viſto por los del nueſtro conſejo auiē do ſe hecho en el dicho libro, la diligencia que la ley agora nueuamente por nos hecha diſpone, fue acordado que deuiamos mandar dar eſta nueſtra cedula para vos, en la dicha razon, y nos tuuimos lo por bien, y por la preſente por hazer os bien y merced, vos damos licencia y facultad para q̄ vos, o quien vueſtro poder, ouiere podays imprimir el dicho libro que de ſuſo ſe haze mencion, y para que por tiempo de ſeys años primeros ſiguientes que corran y ſe cuenten deſde el dia de la data deſta nueſtra cedula en adelante, vos el dicho Licenciado Frāciſco de Auiles, o la perſona quel dicho vueſtro poder ouiere podays vēder el dicho libro, y mādamos q̄ perſona alguna ſin vueſtra licēcia durāte el dicho tiēpo delos dichos ſeys años no lo pueda imprimir ni vender ſo pena de perder todos los libros que huuiere impreſſo y mas de veynte mill marauedis para la nueſtra camara, y mandamos q̄ deſpues de impreſſo no ſe pueda vender ni venda ſin que primero ſe trayga al nueſtro conſejo juntamente con el original, q̄ en el fue viſto que va rubricado, y firmado al fin del de Iuan de la Vega nueſtro eſcriuano de camara de los que en el nueſtro conſejo reſiden para que ſe vea ſi la dicha impreſsion eſta conforme al original y ſe taſſe el precio porque ſe ouiere de vender cada volumen, ſo pena de caer y incurrir en las penas contenidas en la dicha pragmatica y leyes deſtos nueſtros reynos, y mandamos a los del nueſtro conſejo, Preſidente y Oydores de las nueſtras audiencias Alcaldes y Alguaziles de la nueſtra caſa y corte y chancillerias, y a todos los Corregidores, Aſsiſtente, Gouernadores, Alcaldes mayores, y ordinarios, y otros Iuezes y Iuſticias qualeſquier, a todas las ciudades villas y lugares de los nueſtros reynos y ſeñorios, y a cada vno y qualquier de vos anſi a los q̄ agora ſon como a los que ſeran de aqui adelante que os guarden y cumplan eſta nueſtra cedula y merced que anſi vos hazemos, y que contra el tenor y forma della, no vayan ni conſientan yr ni paſſar por alguna manera ſo pena de la nueſtra merced, y de cincuenta mill marauedis para la nueſtra camara. Dada en Camarena, a dos dias del mes de Iunio de mill y quinientos y ſeſenta y nueue años.

YO EL REY.

Por mandado de ſu Majeſtad.

Antonio de Eraſſo.

AD ILLVSTRISSIMVM ac excellentiſsimum Principem D. Dominum Gabrielem Cueuam Alburquerquitanum ducem Mediolanenſem pro regem totius Italię clariſsimum Archiducem, Licentiatus Franciſcus de Auilles Mombeltranea patria natus perpetuam felicitatem.

PRAESTANTISSIME HAEROS eſt apud Græcos adagium omnium conſona voce celebratum, latinis acceptum, Hiſpanis vſurpatum, malè ſtulteq;, eos agere qui eandem filiam duobus ſimul generis locant. In eos graphycè retortum, qui ex vna eademq; opera duplices exigunt mercedes. Quòd in eos aptè dicitur, qui idem opus duobus dominis dedicāt, atq; inſcribunt, quod non ab re de me iudicari poteſt. Cùm enim genitor meus Doctor Auilles apud ſuperos ætatem ageret, hoc opus Illuſtriſsimo Domino Domino Beltrano Cueuæ tuæ excelſitudinis parenti explendidiſsimo. (Cuius perinclita memoria ære perennior) abſcripſit, ſacrauitq;. Nunc denuo mihi eius nato, in votis eſt ſublimitati tuæ idem opus nuncupare: videor certè prouerbio citato argui. Veramenimuero ſi contra reputes rectè me hoc onere leuabo, purgaboq;. Licèt enim idem ſit opus, iuſtè tamen atq; ritè quodammodo recens appellari poteſt. Adeo nempe hæc ſecunda æditio aucta adeò adita nuper ab eodem authore vt non iniuria totum nouum opus dici valeat, quòd ſi adas celſitudinem tuam ſimul atq; famatiſsimum Dominum Dominum Beltranum Cueuam Alburquerquitanum ducē tuum genitorem, (cuius celeberrimum nomen per virorum Illuſtrium volitat ora) vnam eandemque perſonam cenſeri, non in opere dedicando diuerſitas, ſed maxima reperietur vnitas atque ſimilitudo: facеſſant itaque hinc imprudentes qui hoc opus duobus conſecratum iudicant. Quamobrem haud indecens exiſtimaui te virum in excelſo loco poſitū (cuius laus ſuper aſtra volat) patronum, protectorem eius denique fortiſsimum propugnatorem deſignare. Cuius vmbra fauſtoque auſpicio fieri non poteſt, quin hoc quicquid eſt operis ab omnibus mirificis encomijs laudetur, celebretur vbique terrarum obuijs vlnis amplectatur, quotus enim quiſque eſt, qui non obſeruet, pariterq; reuereatur tuæ claritatis, & maieſtatem, & potentiam? quem non moueat tui nominis admiranda gloria? nullus certè (modò ſanè ſit mentis) videns tanti momenti Principem, huic operi inſertum, poterit non hoc opus venerari, exobſculari, maximique pendere. Illud proculdubio ab omnibus in pretio eſt, quod viris egregijs excelſoq; genere oriundis non diſplicet: quòd ſit alicuius inſigni viri fauor, protectioq; æſtimanda, citra controuerſiam tuæ excellentiæ ſingularis deffenſio per magni habenda. Te citra alicuius iniuriam (quòd ſine adulatione dictum volo) vel generis ſplendor, vel animi rara virtus præter pulcherrima egregiaq; facinora adeò ſublimē fecerūt, vt illud Demoſtenis belliſsime de te dici poſsit, inuidiam laude ſuperaſti: quis verò mortalium integrè mentis tua egregia belliſsimaq; facinora memorare audeat? Sunt quippè adeò elato apice locata, adeo in omnium oculis ſita, vt merito meum in-

genium ad tuum fulgorem relatum ſe habeat vt noctuæ oculus ad Solis iubar. Nec ego ſolus ad tui nominis præclara monumenta recenſenda inferior, verum etiam quiuis alius multis me partibus præſtanter iudicabitur. Nolo hic æſtimationem, autoritatem, fortitudinemque quàm tua excelſitudo inter Mauritanos apud Oramium adeptus eſt narrare. Tuum certe nomē, tuum formidoloſum, tuum horrendum apud hoſtes habebatur. Silencio tegam, te ob validiſsimum, præſtantiſsimumque animū, obque inſignem prudentiam, miramque animi dexteritatem, atq; ſapientiam ſubito ad excellentiora grauioraque munia euectum. Quis bellica ſtratagemata à te fœliciter geſta ſcribere tentet? adeo certe per populos Hiſpanos diuulgata fuere, vt tibi ab inuictiſsimo Hiſpaniarum Rege Philippo, Cantabrici regni adminiſtratio iniuncta fuerit. Vbi inter regis munia, pariter & imperatoria nauiter obijſti, vbi perpetuo perſpicaciſsimi tui ingenij quo munus hoc eſt proſecutus fama durabit. Quis dignis verbis expendat tui inuictiſsimi animi quo hoſtibus reſtitiſti inſignem fortitudinem? hæc enim cum Sole durabit. Quibus fulgentiſsimis geſtis permotus Rex Auguſtiſsimus Philippus te ad Mediolanenſem ſtatum gubernandum, totiuſque inſignis Spheriæ Imperatoria munera obeunda delegit. Quòd munus tanta iuſtitia, tanta æquitate, celſitudo tua obijt vt ipſam aſtream agere viſus ſis, ſemper æqua trutina ius omnibus dicendo. Nouit enim tua celſitudo hæc munia tantæ Maieſtatis eſſe tantæ authoritatis vt regiam dignitatem præſeferant. Quapropter hæc munera vix vel raro creduntur niſi viris inſignis nobilitatis, dexterrimique conſilij qualis omnium conſona voce tua celſitudo reputatur. Tempus me difficeret, ſi tuæ excellentiæ virtutum pelagus, aggredi pararem: cui vnica tua fortitudo, cui ſingularis munificentia, cui inſignis benignitas, cui rara animi tui in omnes manſuetudo, non laudata? deniq; ſi reliquas animi dotes, quibus tua præſtantia ſplendet metiri vellem, debile ingenium meum tantæ moli haud dubiè ſuccunberet, in medioque curſu ſiſteret. Quocirca præſtat rem tantam tacere, quam pauca dicere, nunc poſt longam digreſsionem, ad te, o clariſsime Princeps vnicum tuorum ſeruorum præſidium ſupplex meum conuerto ſermonem, orans vt humanitate, atque ſereno animo, lætiſsimaque fronte hoc tui clientis munuſculum ſuſcipere digneris, qua ſolitus es tuam celſitudinem adeuntes recipere. Certò ſcio hoc opuſculum, ſi à tua excellentia hillari vultu ſuſceptum fuerit, tuto è portu paſsis vellis explicatiſque ſoluere poſſe. Perpetuo vale Princeps explendidiſsime.

* *
*

DILVCIDVM, AC PERvtile gloſſema ſiue commentatio Capitum & Legum Prætorum, Pro prętorum, ac Iudicum ſyndicatus huius incly ti Hiſpanię regni: in quibus pręſcripta ſunt ac continentur, quæ prędicti iudices & officiales iuris, ſiue pręfecti, ſiue executores obſeruare tenentur in adminiſtratione ſuarum prouinciarū, ſiue iuriſdictionum: elaborata diligēter, atq; in lucem edita per me Franciſcum Auilles incolam Mombeltrani, doctorem minimum, Abulenſis diœceſis, nunc in illuſtri auditione, & ſyndicatu prouocationis, & à conſilijs Illuſtriſsi. Domini D. Beltrani Cueuæ Alburcenſis ducis, totius regni Nauarræ Cæſarei proregis præfectum: qui iam à iuuenta omnem ferè ætatem in magiſtratibus gerendis impendo.

PROOEMIVM.

SVMMARIVM.

1 *Maritus Reginæ dicitur Rex, licet ipſe antea non ſit Rex. nume. 14.*
2 *Priuilegijs Auguſti vtitur Auguſta, non econtra.*
3 *Mulieres honoribus maritorum nobilitātur.*
4 *Mulier nubendo curiali, efficitur curialis, & legitima.*
5 *Mulier ſortitur forum, & conditionem viri, etiam ſi non ſit traducta ad domum, & etiā ſi litiget cum viro, & ſortitur etiam quoad ſtatuta de dote lucranda, & quoad ius ſepulchrorum.*
6 *Mulier habet dignitatem viri, & eius priuilegia, etiam ſi ſit vidua, & in viduitate permāſerit. nume. 18. vbi de intell. & num. 19. & 31. cum ſequentibus.*
7 *Maritus non habet priuilegia, & dignitatem vxoris. nume. 12.*
8 *Filius qui naſcitur ex matre nobili, & ex patre plebeio, non eſt fidalgus, nec nobilis.*
9 *Non valet ſtatutum, nec conſuetudo, quòd quis cenſeatur nobilis, vel ignobilis ex progenie materna.*
Quid ex reſcripto principis?
10 *Vxor eſt ſequela, & pediſſequa mariti.*
11 *Si vxor eſt comitiſſa, & maritus non: maritus eius non dicitur comes.*
12 *Si vxor eſt fidalga, & maritus plebeius, non gaudet maritus priuilegio vxoris, niſi aliud de conſuetudine caueatur. nume. 17.*
13 *Regnum eſt ſuprema dignitas.*
Rex Hiſpaniæ non recognoſcit ſuperiorem.
14 *Rex dicitur, qui contraxit matrimoniū cum Regina, licet ipſe non ſit Rex.*
15 *Quot actus conſuetudinem inducant.*
16 *Vxor fidalgui, vel nobilis, nō poteſt torqueri, etiam poſt mortem viri, dum eſt in viduitate.*
17 *Mulier generoſa contrahens matrimonium cum viro non generoſo, durante matrimonio, non gaudet libertate: ſecus eo mortuo.*

18 *Mulier habet priuilegia viri, etiam poſt mortem mariti, quando priuilegia competunt ratione dignitatis, vt quia comes vel dux, vel ſimile, aut de iure naturæ: ſecus ſi competeret marito, ratione officij.*
19 *Vxor vidua gaudet priuilegijs viri in ſolutione collectarum, & tributorum.*
Niſi cum alio inferioris cõditionis contrahat.
20 *Fidalgus non cogitur ſe deſdicere, ita nec eius vxor.*
21 *An doctoratus ſit dignitas? & doctor habeat immunitatem?*
22 *Doctores non poſſunt torqueri, nec carcerari, nec aduocati.*
23 *Doctores, & literati admittuntur ad officia, ad quæ ſoli nobiles admittuntur: & ibi quis dicatur fidalgus.*
24 *Filij doctorum non poſſunt torqueri.*
25 *Quid in vxore doctoris? & quid in vxore licentiati? nume. 27. in fine.*
26 *An doctores præcedant militibus.*
27 *Vxor & filios doctoris non poſſunt pro debito incarcerari. Et quid in alijs mulieribus. Et quid ratione adminiſtrationis tutellæ.*
Quid in muliere luxurioſè viuente.
Quid ſi eſt coniugata?
Quid ſi habet maritum lenonem, vel infamẽ?
Mulier quæ de ſe eſt nobilis, licet viuat poſt mortem viri turpiter, non poteſt pro debito incarcerari.
28 *An vxor clerici gaudeat priuilegio clericali?*
29 *Clericus coniugatus, an poteſt pro debito incarcerari?*
30 *An concubina clerici gaudeat priuilegio fori?*
31 *Vxor vidua retinet forum, & priuilegia viri, in fauorabilibus: ſecus in odioſis.*
32 *An retineat dicta priuilegia, ſi habet virum inutilem?*
33 *Vxor habet acquiſita conſtante matrimonio, ſi eſt velata: licet habeat virum inutilem, & ab eo non ſit cognita.*
34 *Quæ dicatur vidua.*
35 *Vxor quæ poſt mortem viri ingreſſa eſt religionẽ perdit dignitatẽ, & priuilegia mariti.*
36 *Idem ſi viuit luxurioſè, vel nubit viro inferioris conditionis.*
Et hoc in his quæ ſunt ſibi fauorabilia: quia ſi ſunt ſibi odioſa, licet viuat inhoneſtè, retinet priuilegia, & forum viri.
37 *Vxor inhoneſtè viuens perdit donationem factam à marito.*
38 *An vxor debeat continere in omni tempore viduitatis, vel ſolùm infrà annum luctus?*
39 *Vxor quæ viuit luxurioſè poſt mortem viri, perdit dimidietatem acquiſitorum, conſtante matrimonio.*
Idem eſt in vxore occidente maritum.
40 *Item vxor perdit arras ſi luxurioſè viuit.*
41 *Perdit quoque tutellam filiorum.*
42 *An perdat curam filiorum.*
43 *Vxor ſi viuit luxurioſè, perdit executionem teſtamenti, ſibi relictam à viro: ſecus ſi cõtrahit ſecundas nuptias.*
44 *Vxor perdit facultatem teſtandi ſibi à viro relictã, ſi poſt mortẽ eius viuit inhoneſtè. Auth. præterea. C. vnde vir & vxor. non habet locũ in vxore, quæ poſt mortẽ viri luxurioſè viuit.*
45 *Vxor vidua luxurioſè viuens an perdat dotem, ſicut ſi viuente marito feciſſet, & ibi ampliationes, & fallentias.*

DON FERNANDO Rey.[a] Iſte dominus rex Ferdinandus, ex patrimonio ſuo regnũ Aragonum habebat tãtummodò. Et quia contraxit matrimonium, cum Domina noſtra regina Eliſabeth Regina Hiſpaniæ, vocatur

Don Fernãdo y doña Iſabel. por la gracia de Dios Rey[a]

Rex Hiſpaniæ. ¶ Ex quo infer
1 tur † ꝙ ſi vxor
eſt Regina, maritus eius licet
non ſit rex, dicitur & nominatur Rex. ¶ Cuius
2 contrarium de iure probatur: quia priuilegijs †
Auguſti vtitur, & coruſcat Auguſta, & nõ ecõ-
3 tra, vt in. l. fiſcus. §. fina. ff. de iure fiſci. Et † mu-
lieres honoribus maritorum creſcunt, & gene-
rum nobilitant. vt in. l. Mulieres. C. de dignit.
libr. 12. Hinc eſt quòd radijs maritorum coru-
ſcant. vt in. l. Si liberta. C. de nuptijs. & in. l. 1. &
in. l. fœminæ. ff. de ſenatori. ¶ Intantum hoc
procedit, quòd etiam ſi mulier non ſit curia-
4 lis, † nubendo curiali, efficitur curialis, & legi-
tima. text. in. l. Si quis. C. de natura. libe. ibi, &
filium naturalem, & text. in. l. 2. §. fina. cum. l.
ſequenti. C. quand. & qui. quar. part. debe. libr.
5 10. ¶ Et quia mulier † ſortitur forum & condi-
tionem viri. vt in. l. exigere dotem. ff. de iudi. l.
cùm quędam puella. ff. de iuriſd. omnium iudi.
& ibi docto. & in cap. 1. de ſponſali, & in. dict. l.
Mulieres. ¶ Intantum hoc procedit, etiã ſi non
ſit traducta ad domum viri, ſi eſt deſpõſata per
verba de præſenti. vt in. l. Ea quæ. ff. ad munici-
pa. * Et Bart. in. l. Imperatores. ff. eo & peregri-
na. in parte actor. q. 5. litera. a. in. gl. vxor. * ¶ Et
etiam ſi litiget cum viro, ſecundum Baldum
per tex. ibi in capitul. conſtitutis de teſtib. ¶ Et
etiam quoad ſtatuta de dote, vel donationẽ pro
pter nuptias lucrandam. ſecundùm Paul. de Ca
ſtro. in dict. l. Exigere dotem. & Ioan. de Plate.
in dicta. l. Mulieres. C. de dignita. ¶ Item quoad
ius ſepulchrorum. vt in capit. Is qui. §. fina. de ſe
pult. in ſexto. cap. Vnaquaque mulier. 13. qõ. 2.
¶ Intantùm procedit quòd mulier habet digni-
tatem viri, & eius priuilegia, etiam ſi ſit vidua,
6 † & in viduitate permanſerit. vt in. §. non tantũ
permittimus. in authenti. de nuptijs. collati. 4.
& in. l. Filij. §. vidua. ff. ad municipa. & in dicta.
l. Mulieres. & in. l. ſexta. titu. 2. libro. 4. in ordi-
natio. regalib. & in. l. 13. titu. 4. eodem lib. & me
lior text. in. l. 7. titul. 2. partita quarta. verſicu.
Aun ha otra fuerça el caſamiento ſegun las leyes antiguas, que maguer la muger fueſſe de vil linage, ſi ſe caſare con Rey, deuen la llamar Reyna, & ſi con Conde, Condeſſa: y aun deſpues que fuere muerto ſu marido la llamaran anſi, ſino caſare con otro de menor guiſa, ca las honras y dignidades de los maridos han las mugeres, por razon dellos. Et ſic quòd ex vtroq; iure proba
tur, ꝙ vxor gaudet priuilegio & nobilitate ma-
riti, etiam poſt ejus mortẽ: & ibi noſter Alphõ-
ſus de Montaluo ſingulariter, & idem ꝙ
dicta. l. part. tenet Signore.
hõ. in repeti. l.
princeps. ff. de legibus. colũ. 2. verſic. Quæro de
ratione vltimi. quæ eſt inter eius conſilia.
7 ¶ Sed non econtra. † Si vxor ſit Marchioniſſa,
vel Comitiſſa, non ſequitur quòd maritus eius
ſit Marchio, vel Comes: vt ibi ad literam tenet
dictus Signor. de homo. ¶ Et quia vir non nobi
litatur ab vxore. vt in dicta. l. Mulieres. & tenet
Bal. in. l. prima. C. de in ius vocan. & ibi. gloſſ. &
Bartol. in. l. fina. C. de verbo. ſignifica. verſicul.
Tertiò dubitatur. ¶ Et quia libertus, nec dum
patrono, ſed eius vxori debet honorem. Secus
econtra. vt in. l. prima. C. de in iũs vocan. & in. l.
liberti. C. de operi. liber. ¶ Ex quo ſequitur ꝙ
iſte catholicus Rex non debebat vocari rex Hi
ſpaniæ, ſed Aragonum, tantummodo, quia ſe-
queretur quòd mariti coruſcarent radijs vxo-
rum, quemadmodum vxores coruſcant radijs
maritorum, quòd non eſt verum, ſecundum. d.
8 Signo. de homo. ¶ Facit quoq;, nam filius † qui
naſcitur ex matre nobili, & ex patre plebeio,
non eſt fidalgus, nec nobilis. vt eſt text. in. l. 3. ti-
tulo. 21. parti. 2. & tenet Iaſon in. l. prima, de ver
borum obligatio. ff. nu. 18. & Palacios Ruuios,
in repetitio. rubri. de donatio. §. 32. numer. 3. vbi
ſingulariter de hoc. * Et Bald. in. l. fi. in fine. C.
de ſeruis fugit. & in. l. 2. C. de iure emphyteo.
colũ. 2. & Ioan. de Selua. in tracta. de beneficio.
in. 3. p. q. 7. nu. 21. tomo. 4. tracta. fol. 61. & ꝙ no-
bilitas non procedit ex genere materno ſed pa-
terno tenet Bald. in. l. liberos. ff. de Senatorib. *
Et ſi iſti filij, qui ſunt nati ex ſuo corpore ma-
terno non gaudent priuilegio matris, cur debet
9 gaudere maritus? ¶ Intantum † quòd non valet
conſuetudo: & per conſequens ſtatutum, quod
quis cenſeatur nobilis, vel ignobilis ex proge-
nie materna. vt Bartol. per illum textum in. l.
exemplo. C. de decurio. lib. 10. vbi etiam tenet,
quòd reſcriptũ principis ſpecialiter conceſſum,
vt quis conditionem matris ſequatur, non va-

let,ſecus ſi generaliter concedatur, & ſequitur
Andr.Barbat.in repetitio.c.Raynutius.de teſta
ment.colum.13.& Felin.in.ca. Nouit. de iudic.
num.2. & Philippus Decius in.l.Fœminæ.ff.de
regu.iur.nu.73.&.74.vbi per eum. ¶Sed cõtra
rium tenet Rocus de Curte,in tractat. de cõſue
tudi.nu.162.dicendo,ꝙ conſuetudo poteſt face
re ꝙ quis cenſeatur nobilis,ex progenie mater
na,& ratio eſt,quia id videtur eſſe iuris poſitiui
nec talis cõſuetudo irrationabilis exiſtimatur al
legando Bart.in.l.prima.C. de dignitat.libr.12.
& Paul.de Caſtr.in conſil.126. ¶Tamen hoc in
telligerem prout intelligit Philippus Deci.vbi
ſuprà,quando ab Imperatore,vel principe, vel
populo qui ſuperiorem non recognoſcit bene
videtur,quòd ſtatutum fieri poſſet vel conſue-
tudo induci,quia quòd nobilitas ſit à patre hoc
à iure ciuili inductum eſt, ſicut ius agnationis
quod tollitur & mutari poteſt. Secus ſi fieret
ſtatutum,vel conſuetudo ab inferiore, quia nõ
valeret.vt in dict.l.Exemplo.prout dictus Phi-
lippus Dec.vbi ſuprà.& tenet Curtil.intractat.
de nobilitat.in.4.parte.nu.28. reprobando Bar
tol.tomo.5.tractat.¶Et licet per ſuperiorem ſit
priuilegium conceſſum alicui, & deſcendenti-
bus ſuis maſculis & fœminis,ita demum tranſit
ad deſcendentes ex linea fœminina, ſi ſtant vi-
duæ,& ad maritum inferioris conditionis non
conuolauerint, quia poſtquam virum aſſumũt
in aliena familia ſe transferunt,& ſtatum ſuum
primum mutant.tenet Barto.& Plat.in.l. Quo
tiens.C.de priuilegijs ſcholar.libr.12. ¶Et facit
10 alia ratio quæ reformat vxor † magis eſt ſeque
la viri.vt in.l.de iure.poſt principium. & in.l.
final.§.primo.ff.ad munici. ¶Item eſt pediſſe
qua mariti.vt in.l.final.C.qui potior. in pigno.
habe.& acceſſorium ſequitur principale,ſed nõ
econtra.vt in.l.Si ex pupillari. ff. de vulgar. &
pupilla.& in.l.2.ff.de pœn.legat. ¶Et ſic video
11 in Hiſpania † noſtra,quòd ſi vxor eſt Comitiſ-
ſa,& maritus non,non vocatur maritus Comes.
vt in authentic.de conſulib. §. ſin autem. colla-
ti.4.quia cùm mulier ſit acceſſorium, & marit⁹
principalis,& caput mulieris,vt in.ca. Cùm ca-
put.33.qõ.2.l.Quod principi.ff.de legat.2. & ac-
ceſſorium,non veſtit principale.vt in dict.l.Ex
pupillari.& per gloſſ.& doctores.in.l.Iuris gen
tium.§. quinimo. ff. de pactis. & tenet Ioannes
de Plat.in dicta.l.Mulieres.C. de dignitat.libr.
12.verſicul.quid autem.¶Ex quo poteſt inferri
12 ad dictam.l.6. † ti.2.*De los hijos dalgo*.libro.4.in
ordinationib.regalib.ꝙ ſi mulier eſt fidalga, &
maritus plebeius, non gaudet maritus priuile-
gio vxoris. * Et pragmatica regis Enriq. in vol.
pragma.fol.173.colũ.4.* & ſic, ꝙ ſi mulier eſſet
de certo genere,maritus ipſam ducendo,nõ effi
citur de illo genere,niſi aliud de conſuetudine,
vel ſtatuto caueatur: vt tenebat doctor de Ta-
pia in voce me audiente, dum eſſet licenciatus
Iuris vtriuſq; dum legeret.d.l.Si quis.C.de na-
turali.libe.& ſic videtur, quòd ex conſuetudi-
ne vocetur Rex.¶Tamen non ſolùm de cõſue
tudine,ſed etiam de iure vocatur Rex, quia in
tali caſu maritus coruſcat radijs & honoribus
ſuæ vxoris,& hoc probat text.in.l.2.tit.6.part.
2.loquẽdo quomodo debet Rex honorare vxo
rem ſuam.ibi. *Quanto mas honrada fuere, tanto es el*
mas honrado por ella. Qui tex.clarè probat, quòd
debet vocari Rex,qui contraxit matrimonium
cum Regina, & eius cauſa debet habere hono-
13 rem,& ſic regnum,quod eſt ſuprema † dignitas
maximè regnum Hiſpaniæ, qui non recogno-
ſcit ſuperiorem.gloſſ.in.c.Adrianus. 63. diſtin.
& Abb.in.c.Nouit.de iud.& in.c. Per venerabi
lem.qui filij ſint legitim.¶Sed hoc eſt ſpeciale
in dignitate regali, in inferioribus ſecus : & ſic
Rex Philipus pater noſtri Caroli,habuit regnũ
iſtud Hiſpaniæ ratione eius vxoris noſtræ Re-
ginæ Ioannæ.Et tenet in expreſſo Bald. in cap.
Significauit.de reſcript.1. colu. verſi. pone. vbi
14 ait, † quòd ſi Regina Apuliæ nubat cuidã ſim-
plici militi nominatur Rex, quia hoc caſu vir
coruſcat radijs vxoris,quia eius lateris comita-
tus illuſtrat.vt in.l.1.C.de præpoſi.labor.lib.12.
& eſt text.de noſtro iure.in.l.9.tit.1.part.2. vbi
ponit modos quomodo quis vocetur Rex, ibi.
La tercera razon es por caſamiento, y eſto es quando al-
guno caſa con dueña, que es heredera del reyno, que ma
guer no venga de linaje de Reyes, puede ſe llamar Rey,
deſpues que fuere caſado con ella. & ibi Montaluus
ſingulariter. * Et adde ꝙ fidelitas iuramenti &
homagium ꝙ præſtatur,per regnum debet prę
ſtari reginæ & non regi marito ſuo.ita Ioan. de
Neuizanis in conſil.40. nu.2. vbi idem. aſſerit
ꝙ debet à marito honorari & vocari regina. *
¶Et ſic,quòd de iure,& conſuetudine, quæ in-
15 ducitur per iſtos duos actus ad minus † vocatur
Rex.vt gloſſ.in.§.Et ſi ex ſcripto.inſtitut.de iu
re natu.gen.& ciui.in verb.diuturnum.& in.l.3.
C. de epiſcopal. audient. maximè quando iſti
duo actus ſunt notorij populo,quia ex quo iſti
actus ſunt populo notorij facilè præſumitur ex
his,populus conſentire.vt in.l.1.§.tractatum.ff.
de aqua quotidiana,& ęſtiua.l.fin.ff. de fulmi-
ni. Aut iſti actus non ſunt notorij populo; &
tunc eſt arbitrio iudicis examinare, quot actus
requirantur, ex quibus conſuetudo inducitur:
argumentum, l. primæ. de iure deliberandi
ſecun-

ſecundum Porcam.in dicto.§. Ex non ſcripto.
2.colu.Abba.tamen in ca.final. de conſuetudi.
nume.17.dicit,quòd in hoc multæ ſunt opinio
nes,tam Canoniſtarum,quàm Legiſtarum:ſed
dicit,ꝙ communis opin. eſt quòd requiruntur
tot actus,& ita notorij, vt veriſimiliter tranſie-
rint in noticiam regni,vel populi: quia non a-
ctus,ſed tacitus conſenſus populi conſuetudinẽ
inducit:vnde vbicunque ex coniecturis habe-
tur tacitus conſenſus populi, tunc non curatur
de magna frequentia actus. & iſtam opinion.
Abb.ſequitur ibi Barbat.colum.28. de quo ibi
per Rocum de Curt.folio.37.¶Et ſic ſufficiunt
iſti duo actus,ſcilicet quòd rex Ferdinandus, &
rex Philippus vocauerunt ſe reges Hiſpanię,ra
tione ſuarum vxorum: quia iſta denominatio
fuit publica,& notoria, non ſolùm populo ve-
rum etiam toto regno,vt Chriſtophorus Porc.
& Rocus de Curt.vbi ſuprà,maximè cum lapſu
decẽnij.vt Iaſon in.l.de quibus.ff. de legi. final.
column.numer.92.de quo ibi per eum.¶Et hãc
per vnum actum conſuetudo inducatur. vide
Abbat.& doctores vbi ſuprà.& facit quod legi-
tur & notatur in chronica iſtorum Catholico-
rum regum Ferdinandi,& Eliſabeth. in. 2. par-
te.capitulo.2. Circa quod, vide quæ dicam in
gloſſa ſequenti,quæ incipit, *Reyna*. in princip.
& fine.¶Sed redeundo ad ſupradicta,an ſi mu-
lier gaudeat priuilegio viri,vltra ea, quæ ſuprà
dixi.¶Dic quòd ſicut maritus ſi eſt fidalgus nõ
16 poteſt torqueri: † vt in.l.Milites.C.de quæſti.
& in.l.4.titul.2.libro.4.in ordinationib. regal.
&.l.24.titul.21.par.2.ita eius vxor,quia ipſa adi
piſcitur eandem nobilitatem,quam vir eius ha-
bet cùm efficitur vna caro:& ſicut propter pri-
uilegium vir non poteſt torqueri, nec contra
eum ſeueriter procedi, ita neque contra eius
vxorem.vt in.l.2.C.de quæſtion. ita in termi-
nis tenet Ioannes de Platea in dicta.l. Mulie-
res.C.de dignitat.libr.12.vbi etiam extendit e-
tiam viro mortuo,niſi tranſeat ad ſecundas nu-
ptias,cum alio inferioris dignitatis.vt in dicta.l.
Filij.§.vidua.ff.ad municipa.& in dicta authen-
tica,de nuptijs.§.nõ autem permittimus.& pro
bat text.in dicta.l.ſexta.titulo.2.libro.4.Ordi-
namentorum,ibi.*Otroſi, las mugeres que fueron caſa*
das con hombres hijos dalgo. ¶Sed quid ſi mulier ge
17 neroſa † cum viro non generoſo contrahit ma-
trimonium,an matrimonio durante gaudeat li
bertate? dic quòd non: tamen eo mortuo gaude
bit.vt in dicta.l.ſexta.ordinamentorum,verſi-
cul. *Pero ſi la muger*. & ratio iſtius poteſt eſſe,
quia fortior & durabilior eſt dignitas proueniẽs
ex patre, quæ contingit iure naturæ, ſeu ſangui
nis,quàm mariti.vt gloſſa. in.l. Fœminæ. ff. de
ſenatoribus & hoc tene.* Et tenet pe regrina. in
parte matrimonium.quæſtio.9.in glo.mortem
& Bald.in.l.voluntas.C.de fideicommiſsis. nu-
mer.1.* Licet Bartolus ibi teneat contrarium,di
cens,quòd iſta mulier mortuo viro ignobili, in
viduitate permanendo,non recuperat priuile-
gium,vel dignitatẽ,ſemel amiſſam. per.l. Liber
hõ.ff.de ſtatu hominũ. vbi de priuatione ad ha
bitũ nõ eſt dare regreſsio,niſi principis authori-
tate:& eſt ratio,quia remanent adhuc reliquiæ
prioris impedimẽti.ſ.matrimonij.quam opinio
nem Bar.ſequitur Guido Papa in deciſiõe.349.
¶Sed dicta.l.ſexta ordinament. & iura ſimilia,
quæ volunt vxorem gaudere priuilegio viri,
etiam eo mortuo,intellige quãdo priuilegium
18 competit viro ratione dignitatis, † vt quia Co-
mes,vel Dux,& ſimilis:aut iure naturæ:vt quia
eſt fidalgus nobilis:ſeu generoſus:ſecus ſi com-
peteret ratione officij,quod gerit,vel ratione la
boris,vt medicus,vel doctor dũ legit, quia tunc
eo mortuo vxor non gaudet viri priuilegio,
vt notat Bartol. in dicta.l. Fœminæ. & tenet
Montalu.in gloſſa ordinament.in parte, vxor
generoſi,quod nota & vide. & facit quòd tenet
Baldus in.l.2. C.de epiſcop. & cleric. in fine.
quem vide,licet contrarium teneat Petrus Le-
uan.in tractatu de priuilegijs doctorum, in ſe-
cunda parte.§.13.tomo.5. tractat. folio.320. vbi
ait quòd vxor doctoris mortuo doctore gaudet
priuilegio mariti,dum eſt in viduitate.* De hoc
vi. Tiraquel.in tracta.de ceſſante cauſa.nu.104.
folio. 41. vbi ſi priuilegium conceſſum filijs &
vxoribus fauore maritorum ceſſet. * ¶Tamen
vxor non gaudet contra virum dignitate, quã
conſequuta eſt ex perſona viri. tenet Barba. in
conſilio primo,colum. 30. in primo volumine,
& column.27.dicendo,quòd qui habet poteſta
tem,habet & dignitatem à Principe, nõ poteſt
illa vti contra ipſum principem, capitul. Cùm
inferior.21.diſtinctione.& capit. Cùm inferior.
de maioritat. & obedient. & in.l. Ille â quo.§.
tempeſtiuum. ff. ad Trebellianum. * Et facit
text.ſingul.in.l.15.titulo.23.partit.2. ibi *que nun*
ca ſe paraſſe contra el. Et vi. Bart.in.l. donationes.
C.de donatio.inter.vir.& vxo.nu.1.vbi qñ quis
habet priuilegiũ propter me,eo nõ vtitur cõtra
me me in vito & ſic vxor habet dignitatẽ pro-
pter virũ nõ vtiť contra virum eo in vito, & eſt
text.in argum.in.l.ſi iudex.ff.de minori. & te-
net Guiller.Bened.in rep.c. Rainuntius. de te-
ſtament.in parte. in eodem teſtamento relin-
quens.lo.1.nume.99.* ¶Et etiam gaudet priui-
19 legio viri in ſolutione † tributorum & collect.

Quid ſi nobilis, qui nõ tenebatur ad tributa ſoluenda contraxit matrimonium cum plebeia, vel villana, ſeu villica, quæ habet bona patrimonialia, pro quibus ſolita erat contribuere cum alijs vicinis in collectis, cui nobili bona ipſa in dotem dedit, non tenebitur ad munera perſonalia miſta, vel extraordinaria, vt notanter tradit Iacobus de Bello viſo, in.l.Lucius.§.idem reſpõdit.ff.de munerib.& honorib. referendo Petrũ Antebo. doctorem antiquum, in ſuo tracta. de muneri. & noſter Palacios Ruui. in repet. rub. de dona.§.31.nume.8.fol.17.& ibi in numero.9. dicit quod etiam eo mortuo gaudet, niſi cũ alio inferioris conditionis contrahat, vel luxurioſè viuat, per text. in dicta.l.6.titu.2.libr.4.ordina. ibi. *E mantuuiere deſpues caſtidad*: quia ſi caſtitatem non ſeruat, tenetur contribuere. vt in.dict.l. Regia.& Palacios Ruui. vbi ſuprà ita ſentit allegãdo illam.l.factam per Henric. *en Tordeſillas*, per quam.l.dicit quod corrigitur alia lex Regni for. generoſorum.lib.5.titul.1.l.2. quæ aliter diſponit. ¶ Sed ſi plebeius contraxit matrimonium cum muliere nobili, quæ non conferebat in tributis, imo bona ſua tenebat franca, que bona dedit viro in dotem, maritus non tenebit illa franca, ſed ratione illorum tenetur in tributis conferre: ita tenet dictus Palaci. Ruui. in dicta repetitio. rubric. §.32. nume. 4. in fine. fol. 17.* Et dict.l.6.titul.2.libr.4.ordina.* ¶ Idem dico, ꝙ ſicut nobilis, hoc eſt fidalgus, non poteſt venire
20 contra verbũm † ſuum, & ſic non cogitur ſe deſdicere, & ſic non debet cantare palinodiam, licèt dicat verbum iniurioſum, vt in.l. 131. Stylli declarans.l.2.titul.3.foro legum, lib.4.& eſt melior text. in.l.2.titul.9. *de los rieptos*. libr.4. in eiſdem ordinament. regalib. quaſi in fine, ibi: *Sino ſe quiſiere deſdezir, ſalga del reyno, haſta treynta dias.** Ad quod facit tex.& ibi Ioannes de Platea in.l. Quinque ſumates. C. de decurionib. libro decimo. numero. 1. vbi ait quòd ratione dignitatis perſonæ corporalis pœna tranſmutatur in pecuniariam: & ſic ego vidi iudicare in curia per ſuos curiæ iudices. ¶ Ita & eius mulier gaudet iſto priuilegio, quia non poteſt vxor fidalgi cogi venire contra verbum ſuum, & ſic ſe deſdicere, quia habet omnia priuilegia viri, vt ſuprà adduxi num.6. cum ſequentibus: * Et quia ſicut non poteſt torqueri vt ſupra dixi, ita nec pati pœnam *de ſe deſdezir* quia iura loquentia in tortura habent locum in pœnis & tortura & pœna parificantur tenet Franc. Bra. in tractu. de indicijs & tortura. in.q.4.2.par.nume.22.per.l.milites in primo &.l.diuo marco. c. de quæſtio.& Abb.in.c.1.de Confeſis.nume.2.in.fi. affirmans ꝙ tortura eſt pœna non modica. Secus econtra; quia ſi nobilis eſt nupta populari quo ad pœnas maleficiorum erit popularis: vt tenet Bald.in.l. cum quædam puella.ff.de iur.om.iud.nu.2. vbi ſingulariter. * Quia ſi ſe deſdixiſſet in iudicio, vel in curia, valet minus. vt in.l.2. titulo quinto, partit.7.& ſi non remanſit nobilis, nec fidalgus, vt in dict.l.2.titul.9.libro.4.ordinamentorum. & melius probat iſta.l. quod non cogatur ſe deſdicere quàm dicta lex Stylli, quæ loquitur quãdo fidalgus eſt aliqua iniuria affectus, & non quando iniuriam fecit, licet credo quòd dicta lex Stylli ſit malè impreſſa, & incuſa, & illud verbum in ea poſitum inquantum dicit, *denoſtado*, debet dicere, *denoſtador*, quia illa lex vult declarare legem Fori, & ſic debet dicere. *Deſdigalo ante el Alcalde, al plazo que le puſiere, e ſi no quiſiere deſdezirſe, e ſi fuere hijo dalgo el denoſtador, demande le que le peche quinientos ſueldos, y deue ſe los pechar.* Et ſequitur lex, vbi latius hoc declaratur dicendo. *E ſi fuere otre hombre que no ſea hijo dalgo, peche por la deſhonra que le dixo, qual fuere la perſona, y el denueſto.* Et ſic quod facit differentiam inter perſonas facientes iniurias: & nõ in recipientibus. * Et vi. peregrinam. in parte iniuria.6.quæſt.in. glo. arbitrio.* ¶ Vel aliter quòd illud verbum, *denoſtado*, poſitum in.d.l. non debet eſſe in ea: & ſic debet dicere, *deſdiga lo ante el alcalde al plazo que le puſiere: & ſino quiſiere deſdezir ſe, & ſi fuere hijo dalgo demande le*, ſcilicet, *el accuſador, que peche quinientos ſueldos, & deuegelos pechar*, ſcilicet, *el tal hidalgo que injurio*. Et declarãdo hãc.l. vt ſuprà intelligo, rectè probat illud ad quod quotidie allegatur, ꝙ fidalgus nõ cogitur ſe deſdicere, ſed melius probat & dicit apertè di.l.2.tit.9. *de los rieptos*. lib.4. in dict. ordinatio. regalib. ¶ Ad quod facit.l. 85. in dict.ll. Stylli, in principio. Inquantum dicit. *Otroſi es a ſaber, que el hijo dalgo no ſera anſi juzgado, como otro que no ſea hijo dalgo.* Et gloſſa in capitul. cùm quidam. §. illi verò. de iur. iurand. ſimilis in.§. Item lex Cornelia. Inſtitut. de public. iudi. alia in capitul. grauem. de pœnis. text. in.l.8.tit.31.part.7. Abb. in capit. nouit. de iudic. nume.8. ſingulariter Hippolyt. de Marſilijs in.l. Si quis viduam. in fine.ff. de quæſtioni. Paris de Puteo in tractatu ſyndicat. in parte, quid ſi per ſtatutũ. fol.198.nume.4.* Et vi. quę dixi. in capi.1. infrà. in glo. *derechamente*. nume.28.* ¶ Et inueni quandam additionem doctoris Petri Lopez de Alcocer, qui fuit magnus literatus, & vir ſanctimonię imbutus, in ſuo foro. ſupradictam.l. Qualquier, quæ eſt.l.2.titul.3.libr.4. Foro legum, vbi dicit, quod audiuit in quodam ſermone magni prædicato. quòd ſi iniurians eſt altior, & plus perdit,

dit, *en ſe deſdezir*: & ideo quia plus perdit q̃ vilis iniuriatus nõ tenet ſe deſdicere, ſed aliter ſatisfacere, & ita dicit in ſua additiõe, ꝙ in Chancellaria Regis inſpecta pſona, & qualitate cõmutat pœna *de ſe deſdezir*, in relegationẽ. p.l. Et ſi ſeuerior. C. de his qui notã. infa. Sed melius dicit hoc in expreſſo d.l.2.tit.9.lib.4.ord. quã vide.* Et idẽ tenet Otalora de nobilita. c. vlt. nu.6. ꝙ fidalgui nõ pñt compelli vt *ſe deſdiga*: & hoc de cõſuetudine aliquarum prouinciarum, licet de iure fit ſecus vt in.l. penul.tit.5.par.7.&.l.8. titul.3. ea. par. Sed dic ꝙ de iure & ſtyllo Cãcellariæ non cõpelluntur ſe deſdicere.* ¶ Tamen ſi ipſe vult ſe deſdicere, & ſic recantare palinodiam, bene poteſt, vt in.d.l. Partit. & ordinat.& facit quod tenet Ioann. de Plat. in.l.1. C. qui ætate ſe excuſa. lib.10.nu.1. per text. in.l.3.C. de decurio. eod. libro. ¶ Sed dictus Doctor Petrus Lopez, in dicta ſua additione dicit, quòd ſi iniuria eſt de his, quæ poſſunt eſſe notitiæ traditæ Inquiſitorib⁹ hæreticæ prauitatis, expedit ſe deſdicere, cum iuramento: quia ſi in culpa iniuriatus non reperitur iniurians punitur. facit tex. in capit. vt officiu. de hæretic. in.6. in prin. Et hoc caſu non debet relaxari fideiuſſoribus, quia per alium implere nequit, quia eſt pœna corporis afflictiua, qa eſt caſus. *de menos valer*. vt in.d.l.2.tit.5.par.7. ¶ Sed ſi verum dixit, excuſabitur reus, ſecũdùm quoſdam, *del deſdezirſe*. vt Sanctus Thomas. 2.2. quæſt.62.art.2. vbi iniurians petit veniam ob forum conſcientiæ ab iniuriato, cùm verum dixit in iniuria, & non debet dicere, quòd mendaciũ dixit, quòd eſt vulgo *ſe deſdezir*: ſed ſufficit, ꝙ talis dicat malè locutus ſum, vel non bene dixi: vt tenet Summa Angelica. in parte Detractio. §.3. & melius Syluestr. in.§.5. & Sanctus Thomas vbi ſupra.* Idem tenet Anto. Gomez in tomo. de delictis. in tit. de iniurijs. nu.2. Et adde ꝙ licet quis nõ vtatur verbis de quibus in.l.2.tit.9.li.8. ordi. ꝙ mentitus eſt in iniuria quam aduerſus aliũ protulit, ſed dicat verba aliqua alia. ſ. ꝙ ille cõtra quẽ dixit eſt bonus & carens illa infamia ſeu macula, ꝙ adhuc dicitur ſe deſdicere. Ita Grego. Lopez in.l.26.tit.18.par.2. in glo. *como deſmentir*. quæ glo. debet eſſe in.l.25. ꝙ ego non credo, quia illa.l.2. eſt odioſa, & debet impleri in ſpecifica forma, & dicere eius verba. ſ. ꝙ mẽtitus eſt: & ſi alia verba dicit, nõ dicitur ſe deſdicere, quia odia debent reſtringi per iura vulgaria, maximè pœnalia. & quia. d.l. partitæ non obſtat inquantũ inquit *eſta palabra es tanto como deſmentirſe*, quia iſta verba proinde nõ inducũt oĩmodam ſimilitudine prout tenet Bar. in.l.1.ff. de receptato.& Ang. poſt Bar. in.l. Sed & ſi lege.§. perinde.ff. de peti. hęre. Rogerius de Mota doctor Valentianus in rep.§. ſiquis tutelã.l. hęres abſens.ff. de iudi. nu.17.& Philip. Detius. in conſi.124. & accedat in adiutoriũ qđ tenet Bal. in. c. nonnulli. de reſcrip. nu.3. vbi affirmat ꝙ ſi ſtatutũ diſponit ꝙ quis puniatur tanquã falſarius, debet intelligi, ꝙ nõ puniat pœna.l. Corneliæ, ſed alia pœna arbitraria hinc eſt ꝙ ex eo ꝙ.d.l.2. eſt adimplenda in ſpecifica forma, ꝙ ſiquis accuſat⁹ de dictis verbis cõuẽtus cũ accuſatore ꝙ dicat illa verba vel alia ſimilia corã teſtibus & tabellione extra iudiciũ abſq; ſentẽtia, ꝙ licet dicat, nõ dicitur ſe deſdicere: qa ipſa.l. inquit corã iudice & per ſñiam ibi *al plazo*. Facit, nã *ſi ſe deſdixo* eſt infamis ſecũdũ Montal. in.l.2.tit.3.lib.4. fori. in gloſſ. *deſdigalo*. & eſt.l.2.tit.9.lib.4.ordi.&.l.8.tit.3.par.7.& eſt infamia iuris que irrogatur per dictã.l. & ſic per ſentẽtiã Bar. in.l.1.ff. de his qui nota. infami. ergo ſi non dixit illa coactus per ſentẽtiã nõ dicit ſe deſdicere, de quo ſæpè dubitatur maximè apud ruſticos, qui ſe cõueniũt ob pacis bonũ prędicto modo.* Et ſi probat verũ, remittitur ad Inquiſitores Regis, vel Epiſcopi: quia eſt delictum eccleſiaſticũ: vt per totũ titulum de hæreticis. In Decretali.& in.6.* Et intellige ſupradicta ꝙ fidalg⁹ nõ cogitur ſe deſdicere, ſcilicet quãdo perſona in qua nobilis delinquit, ſit ignobilis: ſecus tñ ſi ſit æque nobilis: nã tũc nõ minuitur pœna corporalis: quia qñ duo priuilegia cõcurrũt qua ſatis priuilegijs redditur ad ius cõmune vt Bal. in auth. perpetua. C. de ſacr. ſanct. eccl.& tenet Greg. Lopez in.l.25.tit.22.par.3. in glo. *los adelantados mayores*. in fi.& Abb. in.c. in pręſentia. de proba. nu.40. Et idẽ tenet Grego. Lopez in.l.5. tit.3.par.3. in glo.1. in.fi. & facit in ſimili ꝙ tenet Bal. in.l. quanuis. de priuileg. fiſ. vbi inquit ꝙ ſi ſcholaris agat cõtra ſcholarem ceſſat priuilegiũ. auth. habita argu. d.l. milites. & tenet expreſſè Iacobus de Bello Viſſo. in ſua pratic. iudiciaria. in rub. de quæſtio. quotuplices ſint cauſę criminales. num.204. vbi dicit ꝙ licèt rõne nobilitatis generis mitius puniatur, eſt verum niſi cõmiſſerit delictũ in perſonã nobilem vel æque parem dignitatis: cũ par dignitas priuilegiũ tollat vt.l. ſed & milites.ff. de excuſa. tuto. & per alia iura vt ibi per eum.* ¶ Et quia ſuprà dixi, ꝙ mulier fidalgui nõ põt torqueri. Quæro an ſit idẽ ĩ vxore doctoris, & ad veritatẽ huius quæſtionis veniamus. Sciamus vtrum Doctor habeat dignitatem? & dico ꝙ ſic: vt tenet Bar. in Proœmio. C.
21 in.3. colũ. nu.10. vbi ait † ꝙ doctoratus eſt dignitas, quia habet iuriſdictionẽ ordinariam in ſcholares. vt in auth. habita. C. ne fil. pro patre.& idẽ Bar. in.1. conſt. digeſt.§. fi. nu.12. Sed habere iuriſdi-

riſdictionē eſt dignitas, vt ibi fatetur, tñ non eſt illuſtris, ſed ſi legit per.20.annos efficitur comes ſacri palatij, vel ſaltē clariſsimus, vt ibi per Bart. in.d.Procm.C.& Fely.in.c.Quāto de magiſtr. indiſtinctè dicit habere dignitatē, & ibi plura iura allegat, & dicit ꝙ eſt nobilis: ergo eſt in dignitate. & idē Alex. in additi. ad Bar. in.d.Procemio. C. vbi ait, ꝙ doctores ſunt nobiles. per.l.Prouidēdus.C.de poſtulā. & hanc partē tenet Bart. in.l.fi.C.de Iudæ. ¶ Contrariū tñ tenet Abb. in.d.c. Quanto. & Bar. in.l. Ex eo.ff.de milit.teſtamē. & Bal. in cōſti.C.& Cardinal. in repetitio.c. perpēdimus. de ſent.excom.pen.col.& in Cle.1.de magiſtr. vbi doctoratus appellat honorem. & facit glo. in.l.Iulia.ff.ad.l. Iuliā. de vi publica, dicens, ꝙ doctor Artiū habet aliquam dignitatē. ¶ Sed per hoc nō eſt recedēdum à prima opinione, ſcđm Fely. in.d.c.Quāto. & ſic ꝙ habet dignitatē, & hæc eſt cōmunis opinio, ſecūdum Ioānē de Anania, ibi in.d.c.Quāto. & idē tenet Alex. in conſi.94.in primo volumine, nu.1. vbi ait, ꝙ doctor eſt in dignitate cōſtitutus. ¶ Sed hoc intelligit Bar. in doctoribus actu legentibus, nō in alijs. vt ipſe tenet in.l.Medicos.C.de profeſſori. & medic.lib.10.& in.l.1.C.de mulierib⁹. In quo loc.eo.lib. ¶ Sed Guido Papa in deciſione. 88. dicit, qđ in hoc malè dicit Bar. quia tex. ibi indiſtinctè loquitur de doctorib⁹, ergo indiſtinctè eſt intelligēdū de alijs doctoribus, nō actu legētib⁹. iuxta.l.de pretio.ff.de publi. nec ipſe Bar. aliqua lege aut rōne limitat illā.l. debere intelligi de doctoribus, actu legētibus, & ſic erubeſcimur, cū ſine lege loquimur.l.illā.C.de collat. & in auth. de trient.& ſemiſſ.§. Conſideremus. col.3. qa nō ſufficit dicere, niſi ratio aſsignet. 24. q.3.c.1. & fortè Bar. qa actu legebat fuit affectu cōmotus, ita dicere, ꝓpter laudē ſui, & aliorum doctorū actu legētiū, cùm ipſe abſq; aliqua lege aut rōne ita dixerit volēdo reſtringere tex. d.l. indiſtinctè loquētē: ſed pro opinione Bar. licet Guido nō alleget, facit quod tenet Pau.de Caſt. in Procem. C. nu.9. vbi ait ꝙ doctor legens eſt exēptus in propria patria ab oībus muneribus realibus & perſonalibus, cum tota ſua familia. filiis & vxore ſed de alijs doctoribus non legentibus, dicit ꝙ non reperit, ideo ponderanda eſt præeminētia legentium contra alios.

¶ Tamē cōtra Bar. fuit in dicta curia determinatū, & bene ſecūdum Guid.pap. vbi ſupra per rationes, vt ibi pereū: quē vide, & iſtāmet opin. cōtra Bar. tenet Frā.de Are. licèt Guido nō alleget in cōſi.95. In prin. dicēdo, ꝙ credit, & cōſuetudo obſeruat, vt ſimplex doctor, maximè ſi ſit aduocatus, etiā ſi actu nō legat, non poſſet capi, quod ſequitur Frāc.Curt. in addit. ad Pau.de Caſtr. in Procem.C. licet alleget corrupte.d.cōſi.Are. qa allegat.105.& eſt.95. quē vide. & idē tenet Abb. ca.1.de priui.nu.4. dicēdo ꝙ retinet dignitatē & priuilegia, licet actu nō legat, licet hodie ex numeroſitate doctorū vileſcit dignitas, quæ de ſe eſt excellens, quia oēs paſsim ad illā promouentur, & eſt cōtēptibilis longè vltrà quàm conſueuit. ¶ Et in fauorē iſtius deciſiōis Guid. & cōtra Bar. facit qđ tradit addit. Guid. in. d. Deciſ. vbi inter cætera dicit, ꝙ doctores poſtulātes habēt immunitatē ab oībus ſaltē perſonalibus muneribus. Ipſi em̄ ſunt ij: quis ille diuus Iuſtinianus ſacratiſsimus imperator inuenire ſummo opere ſtuduit, eos vocitās Oratores maximæ ſcientiæ, Iuſtitiæq; ſatellites, ac otios athletas iudiciorū, vt in Procemio digeſtorū.§.duplici. & ij meritò aduocati dicūtur milites inermes literatoria militia militātes, vt ibi per eum. *Et hāc opinionē ꝙ gaudeāt doctores licet actu nō legāt tenet Lauſituan⁹ cōſi.20. Quinimo gaudēt fratres eorū in cōmunione bonorū exiſtētes. vt. in.d.cōſi. nu.12.& prædictā opinionē ꝙ gaudeant, licet actu nō legāt, dicit cōmunē, Rolādin⁹ à Valle. 93 in Cōſi.66.nu.37.& qd de Licēciatis: vi.Grego. Lopez in.l.3.tit.10.par.2. glo. *sabiduria*. vbi etiā quid de Bachalarijs. *¶ Sed hoc non habet locū in recipiētibus gradū doctorat⁹ ex reſcripto vel Bulla Apoſtolica, per ea quæ legūtur, & notant in.l.Si ita qs.§.2.ff.de lega.2. vt tenet.d. Guido. Pap. in.d.Deciſio.88.& idē cauetur hodie de noſtro iure Regio per quādā Pragmatica, in volumine Pragmaticarū, quā per te vide quia iſti ſic graduati nō gaudēt priuilegio nec nobilitate doctoratus, quæ eſt prout dixi dignitas, vt Guido in.d.Deci.nu.3. vbi dicit ꝙ verus doctor eſt immunis à collectis & tributis: & in. d. lege Medicos. ¶ Et ſicut talis doctor nō pōt torqueri ꝓpter

22 ſuam dignitatem † & nobilitatem acquiſitā ex ſcientia, vt per gloſſam in.c.de multa. de præbēdis. & nō torquetur ſicut miles. vt Cynus in lege Milites.C.de quæſtion.& in.l. 4. C. Ad legem Iuliam maieſtatis. & tenet Hippolytus de Marſili. in ſua practica criminali.§.expedita.nū.29. & num.37. quia priuilegia militum ad doctores extenduntur, vt Cynus in.l.1.C.de iuris & facti ignorantia. Ita in terminis tenet dictus Hippolytus, in.l.Edictum.ff.de quæſtionibus nume. 10. & ibi idem tenet in aduocato. numero.7.&.8. ¶ Et facit quoq;, qa quādo lex cōcedit capturā perſonæ, nō extēditur ad doctorē. vt in.d.l. Medicos. & Bald. in.l.1.C. qui bonis cedere poſſunt & facit.l.Ne quis.C.de aduocatis diuerſorū iudicū. ¶ Et quia doctores quaſi radij ſolis appellantur.

tur. vt in capit. Multi. de pœnitent. diſtinct. 2. & prima quæſt.7.capitul. Si quis. vbi velut luminaria ſplendeſcere dicuntur. & in capitu. primo. de reliquis, & veneratio ſanctorum. in. 6. vbi Papa dicit quòd per doctores quaſi luminoſas candelas vniuerſum corpus orbis errorum tenebris profugatis velut ſydus irradiat matutinum, & facit quod tenet Salycetus, in dicta authentica habita. C. nec fil. pro patre. columna prima. vbi tenet, quod mundus illuminatur doctoribus, & hominibus ſcientiæ, & quod niſi fuiſſent doctores, nos eſſemus in tenebris.

¶ Et quia ſicut verſatur publica vtilitas in militibus. vt in lege prima. in fine.ff.de teſtamento militis. Ita etiam in doctoribus, & aduocatis: vt tradit Hippolytus de Marſilijs. in dicta.l. Edictum.ff.de quæſtionib.numer.9.&.11. & Iaſon in leg.prima.C.de iuris & facti ignor.nume.7. ¶ Et facit quia doctor vel literatus admittuntur ad officia. ad quæ ſoli nobiles admittuntur,

23 † vt tenet Montal. in.l.6.titu.9.Parti.2. In gloſſa magna, in principio. & ibi per eundem de nobilitate ſcientiæ, & de illis qui eam acquiſierunt. & idem tenet Ioannes de Platea. in.l. prima.C.de conditis in publi.horre. libro. 10. in fine. allegādo gloſſam in.l.5.ff.pro ſocio. in verbo, Suppleat. vbi ait, quòd eſt argumētum pro literatis, qui vt nobiles admittuntur ad officia, ad quæ ſoli nobiles admittuntur, quia vt dictū eſt, ſcientia hominem nobiliſsimum facit. vt in dicta.l.Prouidendum.C.de poſtulan.& in.dic. capitul. de multa & hoc facit ad extenſionem text. in.l.6.titulo.18. Partit. 2. vbi ait quòd tenens Caſtrum pro rege, vel pro alio domino debet eſſe generoſus, ex vtroque parente fidelis magnus, & boni intellectus. & idem tenet Palacios Ruuios. in repetitio. rubric. de donatio. §. 9. fol. 5. nume.10. vbi nobiles & literati æquiparantur in diſpenſationibus fiendis, & ſic quòd literari poſſunt eſſe Caſtellani, ſeu præſides, qui in noſtra Hiſpania *Alcaydes* vocantur: vt ego ad preſens ſum, & ex nobili genere, & homagium facere, ſeu fidem publicam, vt ego feci. *Et tenet Nicaſius de Boerda in.§.& qui poteſtatem. Inſti. de excuſa. tuto. nume. 11. vbi affirmat ꝙ literati æquiparantur nobilibus, vt in.l. 5.ff.pro ſocio: & ideo in præbendis & Canonicatibus priuilegiantur literati, ſicut nobiles: facit.c.de multa. de præben.& dignit.&.c. Ad decorem. de inſtituti. & vid. additio. Abb. in.ca. ad aures de reſcriptis. *¶ Et facit quod tenet Ioannes de Plat. in.l. qui vel exiguam. C. de diuerſis officijs apparito. libr.12. vbi dicit, ꝙ ille textus facit pro pauperibus militare volentibus, vt nō prohibeantur dummodo aliàs ſint habiles. ¶ Et quis dicatur nobilis, ſeu fidalgus: vide.l.2. in medio.tit.21.par.2. ¶ Non ſolùm doctores, verùm

24 etiam filij non † poſſunt torqueri. vt Hippolytus de Marſilijs in dicta.l.Edictum.nume.12.& in ſua practica.§.expedita.numero.36.

¶ Et redeundo ad quæſtionem ſuprà tactam, an vxor doctoris poteſt torqueri? & licet pro nunc in terminis non inuenio: teneo quòd nō,

25 † quia vt dicit dicta lex Medicos.C. de profeſſorib.& medic.libr.10. doctores vnà cum vxoribus, & filijs, necnon rebus, quas in ciuitate poſſident, ſunt immunes, nec eximi vel exhiberi, vel iniuriam pati poſſunt. iuncta gloſſ. ibi, in verbo, exhiberi, ibi. ſic in domina fit. vt in auth. nulli iudicum.§.ſi verò crimen. colla.9. & ſatis eſſet ſibi iniuria dicta tortura, cùm per eā eſſet infamis, infamia facti, & in eā incurrit, per quā quis repellitur à dignitate, niſi in ſubſidium. vt ff.de decurio.l. Eos. Item facit repelli à querella inofficioſi teſtamenti, quia aliàs admitteretur. vt per glo. quæ ita tenet in.l.Nullam.C.ex quibus cau. infami. irro. & quia tormētum dicitur carcer. vt Bald. in.l.1.C.de his, qui ad liber. perue. nō poſſunt. & idem Bald. in.l.Falſus. C. de furtis. in fin. & Cyn. in.l.2.C. quod me. cauſ. ¶ Sed qui eſt, in carcere recipit iniuriam, vt probat Paul. de Caſt. in.l.ſi vero pro condēnato.ff. qui ſatiſdare cōga. licet ille dicit eſſe. §.1. Si deceſſerit. ¶ Ad idem ſi torquetur, iniuriam recipit, & quia ſicut vxores militum, vel nobilium non poſſunt torqueri. vt Ioan. de Plate. in.d.l. Mulieres. Ita nec vxores doctorū, quia in omnibus parificantur, vt ſuprà dictum eſt. ¶ Quini-

26 mo doctores precedunt militibus, † vt Feli. latè in.d.c.Quāto. de magiſtris, maximè militibus noſtri temporis, quia non militant, ſed tantummodo ſunt nobiles, vt ibi allegat ad hoc plura iura, ſed ibi tenet quòd in actibus militaribus verus miles præfertur doctori, ſed in actibus doctoreis prefertur doctor militi, & in actibus promiſcuis præfertur doctor, ſecūdū Bart. in procemio digeſtorū. ¶ Et ꝙ priuilegia data à iure militibus, nō habent locum in militibus noſtri tēporis, tenet Specul. in titu. de procura.§.1.verſi. Item quòd eſt miles. & Feli. vbi ſuprà. Et doctores equiparantur veris militibus, & non militibus noſtri temporis, vt cōcluſum eſt, quia milites noſtri temporis torqueri poſſunt, quia neq; in abſumptiōe militiæ, nec in vita obſeruāt ea, quæ veros milites decet obſeruare, & obſeruari expediunt: vnde priuilegijs militarib⁹ gaudere nō debēt: & ſic poſſunt torqueri, vt tenet ſingulariter Guido de Suza. in tracta *tormenta*. fin. colum.

col.verſi.An milites noſtri temporis.& ibi eius additio.allegando Bart.in ſuo tracta. de quæſtio.licèt dicat quòd illum tractatum non fuit Bart.licet ei attribuatur:ſed iſta opi. Bar. quòd torqueantur ſicut alij priuati,eſt vera , & ab ea non recedendum:quia iſti non ſunt veri milites,& inſignia ſola non faciunt milites gaudere priuilegijs ſuis,ſed exercitium. vt probatur in. l.penu.ff.de teſta.mili.vbi dicit,ꝙ miles nõ militans,non gaudet priuilegijs ſuis: ergo multominus debent gaudere milites noſtri temporis, quia non habent,nec habuerunt vera inſignia, nec exercent militiam,nec militant, prout ibi tenet dict.addi. Guid. de Suza. illico doctores præcedunt, non ſolùm iſtis militibus, verùm etiam veris. ¶Ad quod facit,maior eſt enim honor virtute ſua titulos conſequi,quàm facto maiorum,vt in.l.ſi quis in bello.ff.de capti.& poſtlimi.reu.& ibi glo.& Chriſtophor.Porc.Inſtit. de iuſti. & iure.1.col. ¶Et quia nobilitas ſcientiæ præfertur nobilitati generis:vt Cy.in.l.prouidendum.C.de poſtul.& Alex. in cõſilio. 94. in.1.vol.nu.2.& Lucas de Pen.in.d.l. Mulieres. C.de digni.lib.12.pri.col.tenet quòd nobilitas ſapientiæ eſt prima terrarum nobilitatũ.& præfertur cæteris nobilitatibus,quia in ſapientia nobilitas vera conſiſtit, & ibi quoque tenet in.2. col.quòd nobiles ex ſapientia,& virtutibus, ac bonis moribus præferendi ſunt his,qui ex genere aut diuitijs ſeu loco nobilitatis priuilegio extolluntur:de quo aliquid per Abba.in ca. ſuper eo.de teſtibus.& per Antoni. Fran. in additio. ad Abb.in cap.ad aures.de reſcrip.in.2. additione.& idem tenet noſter Montal.in.l.6. titul. 9. part.2. ¶Sed contra hoc videtur text.in.l.2.tit. 21.part.2.quaſi in fine , ibi , *Como qualquier deſtos, que lo ganan por ſabiduria,o por ſu bondad , ſon llamados nobles:mayormente lo ſon aquellos que lo han por linaje*.Quæ lex non obſtat,quia iſta.l.debet intelligi vt ſuprà dixi in actibus militaribus , & non in actibus promiſcuis,vt Feli.in.d.c.Quanto.& quia illa dictio,maximè,non importat præcedentiam. ¶Et per conſequens vxores doctorũ, vxoribus militũ æquiparantur:& ſic dictæ vxores doctorum non poſſunt torqueri,nec carcera
27 ri † vt in. l. 62. de Toro. & in expreſſo. quòd vxores & filij doctorum non poſſunt pro debito incarcerari. Tenet Hippo. de Mar. in. d. ſua practi.cri.§.Attingã.nu.68.allegando plura iura:& idem tenet Matheſil.in notabi.ſuis,in nu. 59.vbi ſingulariter. ¶Intantùm quòd iſtud priuilegiũ non poteſt renuntiari, quia legi prohibenti,quẽ capi poſſe pro debito, non poteſt renuntiari pacto.tenet Specul.in tit. de renũ. §.1.

verſi.Item eſt beneficium.num.29. & ſequitur Andre.Sicul.Barba.in.c.Lator.de pignori.col. 3.ver.vtrum autem.* Vid. Gregor. Lopez in.l. 34.titul.34.parti.7.vbi tenet ꝙ non poteſt renuntiari vt torqueatur , ſed vt capiatur , ſic in glo.ibi *de ſangre*:tamen Alexã.in.l.alia cauſa.§. eleganter.ff.ſolu.matri. num. 16. tenet primam opinionem , quòd miles hoc priuilegium non poteſt renuntiare,& hoc putat verum,quia priuilegium competit perſonæ:& tenet Bart.in.l. in.l.pactum.ff.de pact.nume.5.& Barba.in cap. Odoardus de ſolutio.& Ioann.de Nauizanis in conſi.59.nu.7.inquiens,ꝙ non poteſt renuntiari: quia competit ratione perſonæ. * ¶Sed an idem erit in vxoribus Licentiatorum? Idem dico ſicut in vxoribus doctorum: quia vxor Licẽciati non poteſt cogi ad ſe deſdicendum,nec carcerari,nec torqueri:quia gaudet priuilegio viri. ¶Et quia Licenciatus gaudeat priuilegio doctoris,maximè in fauorabilibus, tenet in expreſſo Bald.in.l.1.ff.ſolu.matri.4.col.verſic.quid ſi filius non eſt doctor,ſed licentiatus,& iſta eſt cõmunis opi.ſecundum doctorem de Pala.Ruui. in repet.Rubr.de dona.§.38.fol.21.vbi per.3.co. hoc examinat:& idem tenet Alexan.in.l. Mulier.§.non eſt dubitandum.ff.ad treb. & hoc tene.licet contrarium tenet Ang.in.§.& ſi quis.Inſti.de teſt.mi.nu.1.dummodo iſti ſint graduati in ſtudijs generalibus habentibus priuilegia , vt iam per leges Regias deciſum eſt.Et idem tenet Petrus Antebo.latè in tra.de mun.in.3.par. nu. 56.tomo.6.tract.fol.24. *Et Gregor. Lopez in dicta.l.3.titul.10.part.2.in gloſſ.*Sabiduria*.* ¶Et quia ſuprà tetigi quòd mulier nobilis & doctoris non poteſt pro debito incarcerari. ¶Quid in alijs mulieribus,an pro debito ciuili poſsint in carcerẽ de trudi.vi.per dictũ Hippolyt.de Marſi.vbi ſuprà in.d.§.attingam.nu. 63. vſq; in finẽ, in.d.ſua practi.cri.vbi ponit fallẽcias,& ampliationes:& Doctor del Caſtillo,in.l.62. de Toro. ¶Et inquãtũ ibi tenet ꝙ fallit in caſu mirabili, quẽ ponit Bar.in.l.ſi quis ſub cõditione.ff.de teſtam.tutel.& in auth.matri,& auiæ.C. quando mulier offi.tutel.fungi põt.& eſt in cauſa tutellæ,& adminiſtrationis,quia pro tali caſu põt incarcerari,ſi renũtiauit Velleiano,& ſecũdis nuptijs,& omni alio auxilio. ¶Cõtrariũ videtur verius,licet Bar.& alij teneant hanc partem, quia mater nõ põt cõueniri in plus quàm facere põt. vt in.l.Sũt qui.in fine.ff.de re iud. ergo nõ põt carcerari,quia habet iſtã exceptionẽ,nec conueniatur,niſi inquantũ facere põt.*Et idem tenet Ioã.Abbatis Cacialup.in tract.de debito,ſuſpe. q.5.nu.26.tomo.16.tract.fol.185.* Sicut vidim⁹

per-

per ceſsionẽ bonorũ, quia etiã nõ priuilegiatus euitat carceres.vt in.l.1.&.ſi.C.qui bo. ced. poſ. ergo multomagis perſonæ priuilegiatæ,nec conueniantur in plus quàm facere poſſunt, non debet carcerari .ita dixit formaliter Cardi. Alexã. in.c.ex parte.vlti.col.de appella.vbi dixit ita voluiſſe Albe.de Roſa.in.l.vbi adhuc.C. de iur.dotio.col.21.quæ opini.placet Hippol.de Marſili. in.d.§.attingam.nu.65.& miratur de Bart. & ſequacibus,ꝙ ad iſtas rationes non aduerterũt : & hoc credo,licet ipſemet Hippoly.in ſingul.248. vult tenere cum Bar.in.d.l.Si quis ſub cõditione.quia idem quòd Hippo.in.d.§.attingam.tenet Andr.Sicul.in.c.2.de pigno.2.colũ.verſic.& adde.vbi dicitur quòd dictum Barto.in.dict.l.ſi quis ſub cõditione,iudicio ſuo non eſt verũ. per text.in.c.2.§.fi.verſi.fœminæ.de iudi. lib.6.iuncta.l.2.§.ſi autem dignitas.C.de iura.calũ. & facit.l.1. C. de officio diuerſ. iudi. vbi ponderatur honeſtas ſexus : & ideo ſuccedit elegans regula ꝙ vbicunq; aliquod priuilegium eſt indultum, propter honeſtatem perſonæ,ſeu ſexus, non poteſt tolli per renuntiationem , ita dixit Bald. in dict.l.1.C.qui bon.cede. poſſ. Ex quo infert dictus Andre.Sicul.quòd ſi mulier non poteſt renuntiare expreſſè priuilegio.d.l.1.ergo multominus videtur renuntiaſſe generaliter , & facit quòd notat Bartol.in argu. in. l. ſed & ſi quis.§. quæſitum.ff.ſi quis cautio. ¶Sed ibi tenet , quòd ſi eſſet magna ſumma pecuniarum, videretur ꝙ pro iſto debito arduo poſsit incarcerari, non ſolùm iſta mulier,ſed etiã ille , qui accepit in vxorem mulierẽ , quæ fuit tutrix filiorum ſuorum, ſi nõ reddit rationẽ adminiſtrationis,antea quã contraheret matrimoniũ , quia bona ipſius viri ſunt obligata.ita Bald.ſingula.in.l.ſi mater.C.in quibus cauſis pig.taci.contraha.& Hippolyt.de Marſi.in.d.ſingu.248.in.2.col. ¶Bachalarius Rodericus Suarez in repe.l.2.For.leg.lib.2.tit.*de los gouiernos*.14.&.15.col.iſtã.q.examinat,& licet ſit bachalarius eſt magnæ authoritatis,quia vt dicebat doctor dela Carrera,dum in vniuerſitate Salmanticenſi legeret chatedram Decreti,me audiẽte,ꝙ iſte Bachalarius Rodericus Suarez fuit magnus literatus,& aduocatus, & nunquam voluit gradum lecentiaturæ , nec doctoratus recipere, quia aſſerebat ꝙ volebat eſſe præcipuus bachalarius omniũ qui ſunt in Hiſpania , quàm vnus infimus ex doctoribus multis:& hoc audiui à dicto domino doctore dela Carrera antequã opera ipſius bachalarij in lucẽ prodirent,dicit ꝙ nõ eſt fidẽdũ de opi.Barb. ¶ Tamẽ in additiõe quã ibi fecit dicit ꝙ hodie videtur , ꝙ determinatio Barto.nõ procedat:& ſic ſit vera opi.Barb.per.l.

62.Tauri.cuius verba ſunt, *Ninguna muger por ninguna deuda que no deſcienda de delicto pueda ſer preſa, ni detenida*.Et ſic videtur,& eſt attendendum , ꝙ per iſta verba,*por ninguna deuda*, quòd hodie non procedat determinatio Bar. & ſequaciũ. In qua habetur ꝙ pro debito deſcendẽte ex adminiſtratiõe tutellæ poſsit mulier carcerari,cùm iſta ſint verba generalia,& mẽs legiſlatoris eſt ꝙ pro nullo debito,cuiuſcũq; naturæ,& cõditionis ſit , dũ tamen non deſcendat ex delicto , poſſet mulier carcerari. ¶Et hac quoq; ratione dicas non procedere dictũ And.Sicul.Barba.qui tenet ꝙ pro debito arduo poſsit mulier carcerari, maximè ꝙ ſi bene attẽdamus iſtud,eſt quoddã priuilegium mulieri per principẽ cõceſſum humanitatis cauſa,ratione fragilitatis ſexus,vt alia etiam priuilegia mulieribus conceduntur,quæ viris denegantur:vnde eadẽ ratio eſt in debito magno,quę eſt in paruo:& ſic ꝙ hodie eſt vera opi. Hippol. de Marſi.in.d.§.attingã. ¶Quod limitatur in muliere meretrice,ſeu luxurioſè viuente:nam iſta põt perſonaliter capi,& carcerari:verbum eſt aureũ Bal.in.l.cõſentaneũ.C.quo.& qñ iudex. 7. col. in parte,in gl.& tenet.d.Rod.Sua.in.d.l.2.*de los gouiernos*.13.col.& Hipp.in.d.§.attingã.nu.66.& idẽ tenet Alex.de Imol.in.l.Pleriq;.ff. de in ius vocã.fi.col.nu.11.&.12.vbi oẽs in dict.locis tenẽt ꝙ eſt verũ,qñ mulier luxurioſè viuẽs eſſet ſoluta,ſecus ſi eſſet nupta,quia tũc quãuis luxurioſè viueret nõ poſsit carcerari.p tex.fin.in arg.in.l. ſi vxor.§.1.ff.de adul.pro quo facit dict.Ioã.An. in additi.ad Spec.in tit.de iniuri.& Alex.in.d.l. pleriq;.nu.12.& idem tenet Palat.Ru. in repe.c. per veſtras,de dona.§.21.nu.22.fol.95. & idem tenet And.Si.Barb.in.d.ca.2.quod incipit, Lator. de pigno.1.col.& in.c.paſtoralis.6.col.verſic.ſed ego quæro.de iudi.& latè per eundem Hipp. de Mar.in repe.l.vnicæ.C.de raptu virg.numer.30. vbi dat ſingula.limitationem,& intellectũ ad ſupradicta reſtringendo,non habere locũ in meretrice maritata,quæ habet in maritum vnũ lenonem,vel infamẽ,quia tunc reputatur pro meretrice non nupta,ita dicit quod tenet Ioã. Baptiſ. de ſant.Seue.in tract.ſuo de debito.ſuſpe.13.col. *Et ibi dictus. Baptiſt. à Cacialup. in. d. tracta. q.5.nu.24.*Et per alia,iura qđ dicit eſſe mẽti tenẽdũ,& notãdũ ad intellectũ dicti Ioan. And.ſupradictũ:& idẽ tenet dict.Hipp.de Mar.in ſing. 279. ¶Sed ſi mulier de ſe eſt nobilis , non perdit nobilitatẽ generis,etiã ſi ſit meretrix , vel faciat quæſtũ corporis,vt in.l.Si qua illuſtris.C.ad orfici.& in.l.ſenatoris filiũ.ff.de rit.nuptia.& in.l. filium.ff.de ſenatori.& tenet Mõtal.in glo.ordi. in parte generoſus:& ſic quòd licet iſta vxor viuat

uat turpiter, ſi eſt nobilis ex ſe, non poteſt carce
rari, etiã ſi ſit ſoluta, quod nota ad intellectũ. d.
l. Tauri. ¶Optimũ eſt ſcire, ſi vxor clerici gau-
28 det eodẽ priuilegio, † & retineat illa dũo de qui
bus. in. c. vnico. de cleri. cõiug. in. 6. quæ retinet
maritus ferẽdo habitũ & tonſurã clericalẽ. ſ. pri
uilegiũ, canonis ſi quis ſuadẽte. 17. q. 4. & quòd
in criminalibus cõuenitur corã eccleſiaſtico iu-
dice. glo. in. c. clericũ. 11. q. 1. tenet ꝙ vxores cleri-
corũ ſortiũtur forũ ex perſonis virorum, & gau-
dent eiſdẽ priuilegijs vxores & filij, quibus cle-
rici gaudẽt. vt in. l. 1. & 2. C. de epiſco. & cleri. &
hoc quãdo eſt legitima vxor. & idẽ tenet glo. in
c. Eos. 32. diſt. Abb. Panor. in. c. null⁹. de foro cõ-
pe. 2. col. nu. 6. & 7. iſtã. q. examinat, ad minus tã
git eam: & cũ iſtis gloſsis trãſit, licet Io. Andr. in
d. c. vnico, de cle. cõiuga. in. 6. tenet cõtrariũ. &
Ioã. de Imo. in. d. c. null⁹. ſequitur gl. licet Anto.
ibi trãſeat cũ Ioã. And. & idẽ tenet Mõtalu. in. l.
32. tit. 2. part. 3. in glo. la tercera. ¶Sed ratio & di-
ſtinctio Abb. ibi mihi videtur vera, & ex ea po-
teſt concordare gloſſas, & Ioan. Andr. & ſequa-
ces. ſ. quòd quãdo clericus coniugatus defert ha
bitũ & tonſurã, & tunc ſicut ipſe clericus gaudet
in criminalibus priuilegio perſonæ, ita & eius
vxor, quia generaliter traditur vxorem debere
ſortiri forum ex perſona mariti, vt in. d. l. cùm
quædã puella. ff. de iuri. omn. iudi. & alibi dicit
Imperator, Mulieres honore maritorũ erigim⁹,
& genere nobilitamus, & forũ ex eorũ perſona
ſtatuimus. vt in. d. l. fi. C. de incolis. lib. 10. ¶Sed
ſi clericus coniugatus non incedit in habitu &
tonſura clericali, eius vxor nullo gaudet priuile
gio eccleſiaſtico, quia hoc caſu, nec clericus ipſe
gaudet: & certè iſta diſtinctio mihi placet: & ibi
Abb. reſpõdit ad dict. Ioã. And. quod erat, ꝙ vi-
deretur abſurdũ, vt vxor clerici in ciuilibus con
ueniretur coram iudice ſeculari, & in criminali
bus verò coram eccleſiaſtico, nec obſtaret ſi dice
retur quòd idẽ cõtingit in perſonã clerici, quia
hoc operatur caracter, qui perſonam clerici non
egreditur, quia imo non obſtat, vt arg. in. l. fi. C.
de iuri. om. iudi. & eorũ quæ notantur in. c. quã-
to. de offi. ordi. & Inno. in. c. Cùm ab eccleſiarũ.
eod. titul. Item quia in perſona ipſius clerici ea-
dem debet eſſe ratio de ſpecie ad ſpeciẽ, quæ eſt
de genere ad genus: vt in. c. Paſtoralis. §. Itẽ cùm
totum. de offi. delega. ſicut enim quãdo maritus
gaudet ex toto priuilegio fori. Idẽ reperitur in
vxore, ita ſi pro parte gaudet maritus, debet &
pro parte gaudere vxor, nõ obſtante quod dicit
de caractere: nã & multi gaudẽt priuilegio fori,
quibus caracter impreſſus nõ eſt, vt eſt videre in
monialibus. ¶Et quòd iſta vxor gaudeat priui-
legio, eſt ratione vnionis matrimonialis, vt in. c.
hæc imago. 33. qõ. 5. & inter eos communicantur
actiones & paſsiones. vt in capi. Martinus. & ibi
Abb. de cog. ſpiritu. ¶Attamẽ Domi. de ſancto
Gemi. in. d. c. vnico, de cleri. cõiuga. in. 6. reſtrin
git ſupradicta, ſolũmodo in priuilegio fori: ſecus
in priuilegio canonis ſi quis ſuadẽte diabolo, ꝙ
illud nõ habet locũ in percutiẽte vxorẽ clerici,
etiã ſi ſit vxor legitima, prout põt cõtingere in
clerico cõſtituto in minoribus, quia cũ iſtud ſit
priuilegiũ cõceſſum toti ordini eccleſiaſti. non
debet extẽdi ad perſonã nõ exiſtẽtẽ eccleſiaſti-
cã, in materia pœnali: & licet vxor ſortiatur fo-
rũ mariti clerici, & ſic exẽpta à iudice ſeculari.
vt Abb. in. d. c. nullus. nõ eſt eadẽ ratio in mate-
ria exorbitãti, & pœnali, puniẽdi offendẽtẽ vxo
rẽ clerici, & ideo nõ debet fieri extenſio. vt in. l.
Iulia. §. hoc caput. ff. de rit. nup. Et in. c. canonica
de ſent. excõ. cũ alijs vulgaribus, vbi patet hoc
eſſe veriſsimum, & ſic teneo ꝙ licet vxor clerici
gaudeat priuilegio clerici quoad forũ in quo pri
uilegio confertur beneficiũ, ſiue pœna: tamen
diſpoſitio pœnalis loquens de offendente cleri-
cum, ad ipſam vxorem nõ extenditur, vt ſuprà
fuit probatum per regulam in pœnis. & in regu
la odia. de regul. iur. in. 6. vt tenet omnia dicta
Franciſ. de Aretio. in conſil. 131. col. 2. & 3. ¶Et ſic
concludo quòd vxor clerici, quo ad forum gau-
det in criminalibus priuilegio clericali, vt ipſa
debeat coram eccleſiaſtico conueniri: ſed non
gaudet priuilegio canonis, ſi quis ſuadente. &
ſic quòd licet quis inijciat manus violentas in eã
offendens, non eſt excommunicatus. & idem te
net Domi. in dict. capit. 1. de clericis coniuga. in
6. & per dictum Franc. de Are. in dict. conſi. licet
dicat quòd etiam de priuilegio fori multi recen
tores tenent quòd vxor non gaudet, nec ei com
petat. ¶Quinimo talis clericus coniugatus defe
rens habitum & tonſuram non ſubeſt ſub iudi-
ce ſeculari in criminalibus, nec diſtringit ſuam
perſonam, licet diſtringat ſua bona. vnde inſur-
git concluſio, quòd pro debito pecuniario non
29 poteſt talis clericus incarcerari † vt ſentit An-
chara. in dict. capitul. vnic. de clericis coniu. in. 6.
& Specul. in titul. de competen. iudi. addi. §. 1. &
Lapus allega. 118. & probat text. in capi. Nuper.
de ſenten. excommuni. per quod extenditur. l.
4. titu. 2. lib. 4. in ordi. regali. vbi cauetur, quòd
fidalgus non poteſt carcerari pro debito, ꝙ ſit
idem in clerico coniugato habitum & tõſuram
deferente: & idem in vxore ſua per ſupradicta.
¶Et non ſolùm vxor clerici, verùm etiam eius
concubina gaudet priuilegio. Fori ipſius cleri-
30 ci. † & coram eccleſiaſtico debet conueniri, te-

net Iaſ. ſingulariter in. d. l. Cùm quædam puel-
la. ff. de iuriſd. omni. iudi. nu. 17. & infrà dicetur
ſuper cap. quod loquitur de concubinis clerico-
rum, quod eſt. 47. in ordine. ¶Et quia dictum
eſt quòd vxor vidua retinet forum viri & eius
priuilegia per iura ſupradicta, intellige eſſe ve-
31 rum in fauorabilibus, † non autem odioſis, niſi
in contractu dotis, in quo inſpicitur conſuetu-
do fori viri. per. d. l. Exigere dotem. ff. de iudic.
ita ſingulariter intelligit Bald. in. l. voluntas. C.
de fideicommiſſ. nume. 1. & tenet Hippolyt. de
Marſil. Bald. commendantem in repet. l. vnicæ.
C. de raptu virg. nu. 215. & licet putabat dictum
Bald. eſſe incognitum, quia eſt in loco remoto.
idem tenet Felin. in capi. ſuper eo. de teſtibus. 1.
colum. ¶Extende etiam, & habet locum, quòd
mulier retinet priuilegia viri, etiam ſi habeat vi-
32 rum inutilem: quia † vidua dicitur non ſolùm
quæ virum non habet, ſed etiam quæ virum ſi-
bi inutilem habet, & priuilegia quæ dantur vi-
duis, conceduntur iſtis inutiliter nuptis: mirabi
le eſt dictum Bald. in. l. fina. C. ad. l. Faui. de pla
gi. & ſequitur Hippolyt. de Marſil. in. d. repeti.
l. vnicæ. C. de raptu virgi. nu. 214. allegando Iaſ.
in. l. ſi quis pro emptore. ff. de vſucap. colum. 53.
Sed ego quæſiui & non inueni, tamen ſufficit
authoritas Bald. ¶Et ex hoc infero & teneo pro
conſtanti, quòd licet vxor non ſit copula carna
li cognita propter impotentiam viri, & ſic per
ſuam inutilitatem ſi eſt traducta ad domum, &
33 eſt vellata, habet dimidietatem † bonorum ac-
quiſitorum, conſtante matrimonio inter eam
& virum ſuum ſic inutilem: & ita ego aliquan-
do conſilium dedi: & tenet in terminis noſter
doctor de Segura in repeti. §. ſi vir. l. 1. ff. de ac-
quiren. poſſe. col. 9. & 10. cum ſequentibus, per
multa fundamẽta, vt ibi per eum. ¶Et quia quã
do eſt traducta ad domum poſſunt dici maritus,
& vxor, ſicut in coniugio: quod verum fuit in-
ter beatam virginem Mariam & Ioſeph mari-
tum ſuum, licet nunquam interuenit carnalis co
pula. vt in. c. Ioſeph. & in cap. priuſquam. 27. q.
2. & Segura vbi ſuprà, hoc tenet: vbi pro vtraq;
parte iſtam. q. altercat. & vltra eum vi. Saly. iſtã
qõ. examinantem, & idem tenentem in. l. cùm
in te. C. de dona. ante nup. & ſequitur Phil. De
cius in conſi. 540. num. 3. & Hippoly. de Marſi.
in conſil. 66. nu. 7. vbi plura iura quoque alle-
gat, & additio. Bart. in. l. Cùm fuerit. ff. de con-
34 ditio. & demonſtra. ¶Et quis dicatur vidua †
vid. dictum Hippo. de Mar. in. d. repet. l. vnicę.
C. de rapt. virg. nu. 211. cum ſequentibus. ¶Fallit
primò quando iſta vidua ingreſſa eſt in religio-
35 nem † quia tunc amittit dignitatem mariti, &
perdit eius priuilegia. ſentit gl. in. c. ſcripſit. 27.
quæſt. 2. & Alex. expreſſè in additio. ad Bartol.
in. d. l. filij. §. vidua. ff. ad municipal. & Antoni.
Curſe. in tracta. ſuo de poteſta. reg. in. 29. q. col.
pe. & iſta opi. eſt vera, ſecundùm Ioan. de Garo
nis, in titul. de nuptijs. C. colũ. 13. quia tunc non
viuit nomine mariti: ſed tanquam monialis, &
ſic eſt prima fallentia, quòd vidua non gaudet
priuilegio viri. ¶Alia eſt ſi viuit luxurioſè, vt
36 iam dictum eſt, † & ſi nupſit ſecundo viro infe
rioris conditionis, vt ſuprà, & Alex. in addi. ad
Barto. in. l. fin. C. de bonis mater. & Angel. in. l.
Cùm quædam puella. ff. de iur. om. iudi. verſic.
tertio, vbi dicit quòd vxor ſequitur forum viri,
ſi tamen ducta eſt: & idem credit in vidua, niſi
luxurioſè viueret, nec plus habeat luxuria,
quàm caſtitas. arg. in authen. de reſtitu. ea quæ
pari. ſed melius facit text. in. l. his ſolis. ff. de re-
uocan. dona. & ibi Bald. ponderat text. ad hoc,
videlicet ꝙ mulier non caſtè viuens amittat pri
uilegia primi tori, quod intellige verum, niſi in
his in quibus viduam retinere domicilium viri,
eſſet ipſi viduæ odioſum. argumen. in. l. Si quis
ſolidum. ff. de hæredi. inſtitu. & tenet Bald. in
cap. accedens. de procura. in fine, dicendo, quòd
facto diuortio, vxor non ſequitur forum viri, ni
ſi in eo, quod eſt ſibi dãnoſum: & ſi adulteratur
non habet priuilegia dotis, quia reatus omnem
honorẽ excludit: vt in. l. 1. C. vbi ſena. vel clari.
& ita tenet Alex. in. d. l. Cùm quædam puella.
nu. 9. & putat hoc eſſe verum, licet Fulgo. dicat
ibi ſimpliciter, quòd dictum Ang. non videtur
ſibi verum, eo quia mulier ex luxurioſa vita nõ
adipiſcitur nouum domicilium, ergo retinet do
micilium viri. ¶Sed ſecun. Alex. dic quòd imo
mulier adipiſcitur primum domicilium, ſiue
originem quam amiſerat propter matrimoniũ,
& non perdit primum domicilium, niſi quoad
ea propter quæ ſubtraheretur à ſeruitio viri: &
ratio Ange. concludit, licet Fulgo. contra, ſic de
clarando: nam mulier quæ tranſit ad ſecũdum
matrimonium perdit domicilium primi viri. vt
in dict. capit. vidua. tamen exiſtens in matrimo
nio, dicitur caſtè viuere. vt in. l. Mulier. §. cùm
proponeretur. ff. ad trebellia. ergo vidua luxu-
rioſè viuens, debet quoad fauores illud perdere,
ne plus habeat luxuria, quàm caſtitas, ſecũdùm
dict. Alexan. ibi. ¶Hinc eſt quòd donatio facta
per maritum vxori habet tacitam conditionẽ ſi
37 honeſtè vixerit. † vt in. l. Res vxoris. C. de don.
inter vi. & vxo. & ibi Bal. & idem tenet tex. in.
l. 9. tit. 12. *de las donaciones*. fo. leg. libr. 3. ibi. *E ſi por
auentura deſpues de la muerte de ſu marido no hiziere
buena vida, pierda lo todo quanto le dexo el marido.*

item perdit dotem et lucra quesita constante illo matrimonio: Ant. gom. in l. tauri n. 73. et n. finali. et l. 5. tit. 9. lib. 5. recopilationis

& ſecundùm glo. Montal. ibi. Mulier quæ poſt
viri mortẽ luxurioſè viuit, præſumitur viro ſu-
perſtite, nõ caſtè vixiſſe & meritò perdit dona-
tionẽ: & quicquid ex viri liberalitate ei perue-
nit, & etiã legata & fideicommiſſa & efficitur in
famis, quia virum mortuum deſhoneſtauit, &
quia honorem mariti non ſeruat, indigna effici
tur relicti: vt in authen. cui relictum. C. de indi-
cta viduit. tolle. & propter hoc anima mariti val
de contriſtatur, vt for. iuz. lib. 5. titul. 2. l. 4. & 5.
& in. l. conſenſu. C. de repud. ¶Sed optimum
eſt ſcire an mulier debeat continere infra an
num luctus, an durante viduitate ad hoc vt non
gaudeat priuilegiis mariti: & nec conſequatur ſi
38 bi relicta? † tex. in. l. 3. titu. 12. part. 4. dicit quòd
debet continere infra annum luctus, inquan-
tum dicit, *eſſa miſma pena deue auer ſi ante que paſ-
ſe el año hizieſſe maldad de ſu cuerpo*, vnde vide-
tur quòd licet elapſo anno luctus cõmittat ſtu
prum, vel viuat luxurioſè, non debet perdere
donata à viro. Sed lex fori iam dicta, tenet con-
trarium ibi. *ſi deſpues de muerte de ſu marido no hi-
ziere buena vida.* ¶Palacios Ruuios in repetitio
rubri. de donatio. §. 67. qui incipit, vnum de-
mum. fol. 47. iſtam quæſtio. examinat, licet nõ
alleget dicta. l. parti. tenet quòd non ſolùm in-
fra annum luctus, verùm etiam durante vidui-
tate, debet honeſtè viuere. per. l. 4. titulo. 4. li-
bro. 5. in ordinationibus. regalib. in fine, ponde-
rando illa verba legis inquantum dicit, *ſeyendo
biuda*, quod dicit videri ſatis rationabile, quia
ex quo interim eſt vidua, & gaudet priuilegiis
mariti, & ſuam dignitatem retinet. vt in cap. ex
parte. b. de foro competen. & Abb. & Felin. in
cap. ſuper eo. de teſtib. ſi durante viduitate lu-
xurioſè viuat, etiam poſt annum luctus iuſtum
eſt quòd perdat donata à viro, quia quodammo
do videtur eſſe in matrimonio durante viduita
te, & quãtũ ad prędicta eadẽ caſtitas deſideratur
ac ſi matrimonium duraret, non ſolùm infra an
num luctus, ſed etiam perpetuò, hoc eſt, vidui-
tate durãte & ego ita teneo nõ obſtãte. d. l. par.
& vide vbi ſuprà Pala. Ruui. nu. 4. vbi idẽ tenet
allegãdo. d. l. fori, & ſic quòd ſi maritus aliquid
donauit, vel legauit vxori, vel ipſam hæredẽ in
ſtituit, & eo mortuo luxurioſè viuat, priuabitur
hæreditate vel legato, vt indigna, licet maritus
non adiecerit clauſulam, ſi caſtè vixerit. idem te
net Montaluus in. l. ſexta. titulo. 2. for. legum.
libro. 3. in gloſ. *pierda*. quia per hoc vt ipſe dicit
infert iniuriam & triſtitiam animæ mariti. &
Salycet. in. l. fideicommiſſum. C. de fideicom-
miſ. in fine: & ibi dicit eſſe bene notandũ, quia
quotidianum. ¶Item talis vxor, quæ viuit lu-
xurioſè poſt mortem viri perdit dimidietatem
bonorum acquiſitorum, conſtante matrimonio
39 † inter ipſam & maritum. vt in. l. quarta. titul.
4. *de las ganancias*. libro. 5. in ordinationibus. re-
galib. & Palaci. Ruui. in dicto. §. 67. & in dict.
repetitione rubric. §. 70. qui incipit, ceſſante.
folio. 53. nume. 19. dicit hoc procedere etiam ſi
in vita mariti forte eo inſcio incontinenter vi-
xerit, vel poſt eius mortem debet perdere di-
ctam dimidietatem lucrorum habitorum, ma-
trimonio cõſtante: & idem tenet in vxore occi-
dente maritum, non debere habere dimidieta-
tem dictorum lucrorum: vbi per te videas, & a-
40 lia in propoſito. ¶Item perdit arras † iſta vxor
vidua luxurioſè viuens. vt tenet doctor del Ca
ſtillo. in. l. 51. de Toro. in gloſſa finali. ¶Itẽ per
dit tutelam † filiorum. glo. & Bald. in authen-
ti. matri & auiæ. & in authen. ſacramentum. C.
quando muli. offici. tutel. fungi poteſt. & l. fina
eodem titul. quæ requirit quod in pudicitia vi-
uat. notatur in. c. ex parte. in. de appel. & Specu.
in tit. de tutore. §. nũc dicendũ. verſi. Item exci
pitur. & Pala. Ruui. in. d. §. 67. num. 16. & Bart.
in. l. his ſolis. C. de reuo. dona. & latè Abb. in. c.
vxoratus. de conuerſio. coniuga. & Bart. in. l.
Si quis ſub conditione. ff. de teſta. tutel. ¶Et
quia ita perdit tutelã ſi incontinenter viuat, ſi-
cut ſi tranſiſſet ad ſecundas nuptias, & per hoc
poteſt inferri quòd eas poenas patitur mulier
per tranſitum ad ſecundas nuptias, quas infra
annum luctus pati debet, ſi incontinẽter viuat,
quia ratio nuptiarũ prohibitiua infra tale tem-
pus fortius vendicat ſibi locum in incontinen-
tia, nec in plus ſe habeat luxuria, quam caſtitas,
vt dictum eſt, & tenet Abb. in. d. cap. vxoratus.
num. 2. & ibi quoq; tenet idem, quod Saly. in. d
41 l. Fideicommiſſum. ¶Sed quid in † cura, dic ꝙ
ſicut matri pertinet ſicut tutella. vt Specul. in ti
tu. de curato. §. cùm autem. verſi. ſed nunquid
mater. nu. 2. & Barto. & Bald. in. d. authen. ma-
tri & auiæ. & Abb. in. d. cap. ex parte. ita debet
perdere curam ſicut tutellam, quia diſpoſitum
in vno habet locum in alio. eſt text. ſingul. in. l.
quòd ſi nolit. §. quòd in procuratore. ff. de edili.
edict. & ibi Angel. vbi diſpoſitum in tutore ha-
bet locum in curatore, & procuratore. & tenet
doctor de Stuniga in ſuo tractatu tutellarum, in
fine, licet non allegat. d. l. quòd ſi nolit*. Et in-
tellige, ꝙ mater põt eſſe filij curatrix ſi ab ipſo
filio petatur: vel ſi cura eſt legitima, vt quando
filius eſt furioſus, prodigus, mẽte captus ſurdus
vel mutus, vt tenet Bal. Plat. & Chriſt. Porc.
& ibi Iaſſ. in additio. col. 2. in. §. furioſi. Inſti. de
curato. contra glo. ibi quæ vult ꝙ ſolũ in furio-
ſo &

ſo & prodigo ſit legitima: tamen Iaſ. inquit, ꝙ
eſt verus intellectus, & dicit concordare. l. fi. §.
ſint autem. C. de cura. furios. & l. de creationi-
bus. C. de epiſcopa. audien. lièct Lin. ibi dicat &
teneat, ꝙ cura furioſi & prodigi eſt legitima &
ꝙ alia cura ſemper eſt datiua, & male: & ſic tene
opinionem. Bal. & Iaſ. & pro ea eſt tex. expreſ-
ſus in authen vt ij qui obligatas ſe prohibent ha
bere res mino. colla. 6. §. 4. & hæc. & ibi Bart. af-
firmans ꝙ ibi eſt tex. expreſſus ꝙ furioſus, pro
digus, demens, & omnes ſimiles. de quibus in. d
§. furioſi & in. l. 1. in fine & in. l. ſequenti. ff. de
priuileg. credito. habẽt curatorem legitimum.
& idẽ Iaſ. in. l. is cui bonis. ff. de verbo oblig. nu.
8. & idem tenet Ba. ſupra. Bar. in. l. furioſi. C. de
nuptijs: & Bal. dicit veritatem ſecundum dictũ
doctorem de Eſtuñiga. in tracta. de tutelis. in ti
tulo de curator. furioſi. & idem tenet Bald. in. l.
ſed ſimilites. §. quæ autem. ff. de excuſa. tuto. &
Cardina. Alexan. in. c. dilectus. deſponſali. in fi-
ne. & idem dico ꝙ cura bonorum ab ſentis eſt
legitima & non datiua: vt eſt. l. 4. titul. 29. part.
2. & tenet peregrina. in parte latinitas. 4. q. a. &
facit. l. 12. titul. 2. part. 3. & exceptis iſtis caſibus
cura eſt datiua: quia in vitus curatorem non re
cipit, nec accipit: vt in. §. item inviti. Inſti. de cu
rato. & l. 13. titul. 16. part. 6. & l. matri. C. qui pe-
tant tuto. & ſupra dicta teneo, licèt Grego. Lo-
pez. in. l. 2. titul. 16. part. 6. in. glo. *mas cercano*. di-
cat ꝙ nulla cura eſt legitima niſi furioſi, licet tu
tela ſic: tamen filius ſi vult, poteſt petere matrẽ
in curatricem, vt ibi: quia illa in caſibus ſupra
dictis poteſt eſſe curatrix filij, licèt non petatur
ab eo*. ¶Sed an perdat executionem teſtamen
43 ti, & primo † ſciamus ſi mulier poteſt eſſe exe-
cutrix teſtamentorũ. text. in. l. 7. titul. 5. *de las
mandas*. lib. 3. foro legũ. tenet quòd nõ poteſt eſ
ſe executrix, vel *cabeçalera*. & hoc poteſt eſſe,
quia non habet perſonam ſtandi in iudicio. vt
in. l. foemina. ff. de procura. ¶Tamen de conſue
tudine, quæ optima eſt legum interpres ſecun-
dùm Montal. ibi, poteſt habere hunc officiũ te
ſtamentarij: & vltra Montal. ibi dico ꝙ idem te
net Angel. in. l. Si traiectitiæ. ff. nauti quòd fœ
no. per glo. in. l. filio. §. matri. ff. de adimen. le-
ga. & glo. in. l. vnica. §. pro ſecundo. C. de cadu-
cis tolle. & idem tenet glo. in cap. religioſus. de
teſtamen. in. 6. in verbo, religioſus. vbi dicit idẽ
quòd Montal. quòd quicquid ſit de iure, de con
ſuetudine habetur contrarium, & ſic poteſt eſſe
executrix teſtamenti: & idem tenet Bart. in. l. à
filio. ff. de alimen. & ciba. lega. vbi hoc etiam ex
tendit, etiã ſi talis vxor tranſeat ad ſecundas nu
ptias, non perdit executionẽ teſtamenti: quod
eſt notandum. & ſequitur ibi Alexã. in additio
ad Bart. & Bald. in. l. id quod pauperibus. C. de
epiſco. & cleri. & Ioan. And. in additio ad Spe-
cul. in tit. de inſtru. editio. §. nunc verò aliquã-
pe. charta*. Et peregrina ĩ parte tutor. 6. q. in. gl.
non habebit, ante finem*. ¶Retẽta ſic opinione
quod poteſt eſſe executrix teſtamẽti mariti, di
co ꝙ ſi turpiter viuit, perdit illam executionem
ſecũdùm Imol. in. l. eum qui. §. qui ſibi. ff. de ver
bo. obligatio. quia ſicut perdit tutelam, ſic di-
ctam executionem, cùm executio teſtamenti
& tutela æquiparentur. glo. in. l. antepe. ff. de
tutel. & ibi Bart. & tenet dict. Palaci. Ruui. in
d. §. 67. nu. 16. ¶Et idem eſt ſi maritus relinquit
44 † vxori facultatẽ pro eo teſtandi, prout in. l. 31.
de Toro, cum ſequẽtibus, & eo mortuo, ipſa vi
uit luxurioſè videtur ſibi reuocatũ mandatum
ad quod bene facit dictũ Paul. de Caſt. in. l. Si
cum cornelius. ff. de ſoluti. & idẽ tenet Pala. Ru
vbi ſuprà. nu. 7. & quoque dicit ibi. nu. 15. quòd
authen. præterea. C. vnde vir & vxor. nõ habet
locum in vxore quæ poſt mortem viri luxurio
ſè viuit. ¶Idem eſt in dote, quia vidua luxurio
45 ſè viuẽs poſt mortẽ viri perdit dotem † ſicut ſi
viuente marito, hoc feciſſet. vt Paul. de Caſt.
in conſilio. 121. & idẽ tenet Pala. Ru. vbi ſuprà. n.
6. quanuis Alexã. in. l. Sororem. C. de his qui.
vt indig. aliter videatur ſentire: & licet Pala.
Ruu. in hac. q. plus non dicat, nec alleget: dico
quod idem tenet Paul. de Caſt. in. d. l. Sororem
& in. l. Fideicõmiſſum. C. de fideicõmiſſis. attã
men Iaſ. ibi nu. 1. & 2. dicit quòd opinio Paul.
eſt falſa, & contrarium conſuleret, quia iura lo
quentia de priuatione loquuntur quando mu-
lier cõmittit adulterium, conſtante matrimo-
nio, vt in. l. conſenſu. C. de repud. & cap. plerun
que. de dona. inter vir. & vx. vnde cũ iſta iura ſint
poenalia, non debent extendi, maximè quando
nõ eſt eadem ratio. vt in. l. cùm quidam. ff. de li
ber. & poſtu. & per alia fundamenta ibi tradita
per Iaſ. & ibi dicit quòd quoque Alexãd. repro-
bat dict. deciſio. Paul. nu. 3. ¶Sed miror de Iaſo.
quia variat in. d. l. Fideicõmiſſum. ab his, quæ te
net in. l. 2. ff. ſolut. matri. nu. 6. vbi dicit amplia,
& teneas perpetuò cordi, quòd queadmodum
viuo marito propter adulteriũ, vxor, perdit do
tem: ſimiliter mortuo marito, ſi vidua cõmittit
ſtuprum, perdit dotem, ſeu actionem ad repe
tendum dotem: per dictũ cõſil. Paul. de Caſtro
121. incipiente, Reuocatur in dubium. vbi mul-
tum plenè arguit ad partes: & inter cætera alle-
gat bonum text. cum glo. in. l. pe. & ibi Bart. ff.
de adulte. vbi notat Bart. quòd qui offenditur
ex adulterio conſtante matrimonio, ille offen-

 ditur

ditur ex ſtupro, viduitate durante, & dicit nota
re debere deciſionem hanc Paul. & Bart. quia
plerunq; contingit viduas ſtuprari, quia nõ poſ
ſent petere dotẽ, ab heredibus: & dicit ibi quoq;
Iaſ. in. d. l. 2. quòd licet Alex. reprehendat iſtam
deciſionẽ in. l. ſororẽ. quòd Alexã. non viderat
prædictum conſiliũ Paul. nec fecit mentionem
de ipſo in dicta. l. Fideicõmiſſum. vbi Paul. for-
mat argumẽtum Alex. ❡Et cum iſta opi. quòd
vidua perdat dotem propter ſtuprum, tenet Se
baſtia. Sapia. in additio. ad Abb. in. c. ex parte.
b. de foro compe. in finali addi. & idem tenet ad
ditio. Bart. in. l. omnem. C. de boni. mater. & in
l. libellorum. ff. de his qui not. infa. & idẽ tenet
Hipp. de Mar. in ſing. 234. quaſi in fine. & idem
tenet addi. Abb. in. c. vxoratus. de conuerſi. con
iuga. & Bart. in. l. penult. C. de adulte. & ſequi-
tur Auguſti. de Arimi. in additio. ad Ange. in
tracta. malefici. in parte, *che me adultera la mia
dona.* nume. 30. verſi. adde tamen. & idem tenet
Hippolyt de Marſi. quem omnino videas con
tra Alexã. in ſingu. 416. & idem cõtra Alexan.
tenet Gerardus de petra ſanct. in ſing. 48. & idẽ
tenet Pala. Ruui. magis latè in. d. repe. rubr. §. 82
vſque in fine repetit. rubri. ❡Sed iſtam quæſt.
latiſsimè, & vltra omnes examinat dict. Hippo
de Marſi. in repet. l. vnicæ. C. de rap. virginũ.
numer. 48. & 49. cum ſequentibus, vbi per. 6.
col. eam altercat, & in fine remanet cum opinio
ne Paul. de Caſtro in dict. conſilio, & ſic quòd
perdat dotem: & iſtam credo eſſe veram.
❡Et iſtam concluſionem amplio, vt non ſolùm
perdat dotem marito traditam, verùm etiam do
tem ſibi promiſſam: vt eſt text. & ibi Bald. in. l.
Si mulier. ff. de conditi. inſtitu. & latè Pala. Ru.
in dict. repetitio. rubri. §. 20. qui incipit, habet
aliũ. Sed hoc vltra omnes intelligerẽ ſi mulier
vel pater eius fuit in mora dandi dotẽ, & tẽpus
promiſsionis & ſolutionis fuit elapſum, & mo-
ueor per ſingula. dictũ Paul. de Caſtro in. l. Iube
mus. §. ſanè ſi hæc. C. de ſacroſanctis eccleſ. nu.
3. vbi tenet quòd ſi ſtatutũ dicat quòd decedẽte
vxore in matrimonio, vir lucretur, dotẽ, quòd
etiã lucrabitur dotẽ non datã, ſed promiſſam, ſi
mulier fuit in mora ſoluẽdi, & dicitur in mora
poſt interpellationẽ. & idẽ tenet Paul. de Caſt.
in. l. Cùm certũ. C. ad. l. Falci. nu. 2. & idẽ in. l. Si
donaturus. §. ſi quis. ff. de conditione cauſ. data,
cauſ. non ſequũ. nu. 3. & Alex. in. l. Si quis. ff. eod
titnu. 7. vbi dicit quòd iſta eſt cõmu. opi. quòd
habeat locum in dote promiſſa: & Pala. Ruui.
in repet. rubric. de dona. §. 20, qui incipit, habet
aliũ. fol. 12. ❡Et etiã ſi nõ ſit in mora, vt Alex. in
additio. ad Bart. in. d. l. Iubemus. §. ſane. C. de ſa
croſ. eccle. et doctor Ciſon. in. l. 81. de Toro. &
Matheſil. notab. 74. & ibi additio. ❡Quod facit
ad intelle. l. 6. de Toro, ibi. *Pero bien permitimos*
vbi filius licet habeat aſcendentes poteſt legare
tertiã bonorũ ſuorũ, quòd vxor quæ habet do-
tẽ datã à patre vel promiſſam, poteſt legare viro
tertiã partẽ ſuoru bonorũ, quod in iſta tertia ſic
legata cõputabitur illud quod eſt promiſſum,
& nõ ſolutũ de dote, ſi tempus ſolutionis eſt el
apſum, & ſic pater fuit in mora dandi, quod e-
go ita pluries conſului, & habebit tertiã ex illo
quod non eſt ſolutũ, ſed debetur. ❡Sed hoc quo
que intelligerẽ quando dos promiſſa eſt certa;
ſecus ſi eſt incerta, & eſt quãdo mulier ſimplici
ter nubit, intelligitur dare in dotem illud, quod
primùm dedit: vt Paul. de Caſtro in. l. Peculiũ.
ff. de peculio. & Iaſ. in. §. fuerat. Inſtitu. de actio.
col. 25. nu. 127. maximè quãdo ille, qui debebat,
fuit in mora tradendi, & maritus incepit ſuſtine
re onera matrimonij, quia tunc dos certa habe-
tur pro tradita, ſecus ſi non cepit ſuſtinere one-
ra matrimonij, vt Paul. de Caſtro in dict. l. pecu
lium. & facit tex. in. l. 29. de Toro. ibi, *Y para ſe
dezir*, & ibi, *mandada*, & ibi, *o la prometio*. & doctor
del Caſtillo ibi in parte, *quiſiere eſcoger*. ❡Quo-
que intelligerẽ ꝙ vidua perdat dotẽ ſi viuit lu-
xurioſè, quando maritus ſuſtinuit onera matri-
monij, alias ſecus: & ad hoc me mouet dict. Bal.
in authen. dos data. 1. colũ. C. de dona. ante nupt
vbi tenet in verſi. Itẽ iſta. ꝙ quemadmodũ mu-
lier nõ lucratur donationẽ propter nuptias, quã
do nõ ſuſtinuit onera matrimonij, ita ecõtra vir
nõ debet lucrari dotẽ. ſi onera matrimonij non
ſupportauit: idẽ tenet Paul de Caſtro in. l. Ab
hoſtibus. §. ſi vir. ff. ſolut. matri. & doctor del Ca
ſtillo in. l. 16. de Toro. in glo. durãte. verſi. certe:
quod ego nõ credo verũ, quia ſponſa de præſen
ti, licet nõ ſit traducta ad domũ, nec ſuſtineat o-
nera matrimonij ſi cõmittat adulteriũ, poteſt ac
cuſari, de noſtro iure Regio. vt in. l. 2. titu. 15. lib.
8. in ordinatio. regalib. & Montal. ibi in ſua glo.
in parte, fornicatio. & ꝙ maritus lucretur dotẽ
ante traductionẽ ad domũ propter adulteriũ: te
net Ciſont. in. d. l. 81. de Toro. in fi. ❡Et an ſtatu
tũ de dote lucrãda habeat locũ ante traductio-
nẽ ad domũ, vi. Bart. in. l. nil. ff. rer. amo. & Bal.
in. l. Deo nobis. C. de epiſ. & cleri. & in. l. Nõ ſi-
ne. C. de boniſq; libe. & latè Saly. in. d. l. Cũ te.
C. de don. ante nupt. & Abb. in cõſil. 79. libr. 2.
❡Quoq; vidua nõ perdit dotẽ, licet viuat luxu
rioſè, ſi habet filios, licet ſint ex altero matrimo
nio. eſt glo. in. c. 1. vt lit. nõ cõteſt. in verbo, reci-
pere. & text. in. l. 1. titu. 7. de los adulterios. foro
leg. lib. 4. & l. 2, eodẽ titu. & text. in authẽ. vt li-
ce. matri

ce. matri & aui. §. ſi de adulterio. colla. 8. & Bal.
in. l. Hac edictali. C. de ſecũ. nup. 2. col. & Frãciſ
Cre. in ſing. 86. & per doct. del Caſtillo in. l. 81.
de Toro. in glo. fi. & vi. Mõtal. in. gl. ordi. in par
te, adulteriũ. & Nicol. Boe. in additioni. ad Dy.
in regul. nõ debet. in fine additionis. verſ. & idẽ
dicẽdum eſt. de regul. iur. in. 6. & ſingulariter Pa
la. Ruui. in. d. repet. rubri. de dona. §. 20. quòd in
cipit, habet alium. fol. 12. num. 1. vbi idem tenet.
❡Quoq; intelligo quòd vidua luxurioſè viuẽs
perdit dotem, quando ſibi ſoli acquiritur actio
de dote: ſecus quãdo eſt cõmunis patris & filiæ
per glo. in. l. cõſenſu. C. de repud. in verbo, ſi ha
bere. in fine. & à fortiori in caſu in quo actio de
dote eſt integra patris, vt puta ſi à principio fuit
ſibi ſoli ſtipulatã. per glo. quæ hoc expreſsè di-
cit in. l. ſi dotẽ. C. de iure doti. & ibi Angel. & Sa
ly. & licet in caſu illius gloſſæ. l. ſi conſenſu. te-
neat contrariũ, quia imo delictum filiæ nocebit
patri: tamẽ ibi reprobatur per docto. & ſic quòd
illa glo. in. d. l. cõſenſu. eſt vera. ❡Sed quid dicẽ-
dũ ad. §. fi. illius. l. cõſenſu. vbi dicit quòd nõ va
let pactũ, quominus pœna illius. l. ſeruetur, dico
quòd eſt verũ, quando pactũ eſt factũ à muliere
quia vt ibi dicit glo. nec inuitetur mulier ad de-
linquendũ: Si autẽ fuit pactũ ab extraneo, vel à
patre, tunc bene valet. vt eſt glo. in. d. l. Si dotẽ.
loquẽdo autẽ in patre, etiã ſi nõ faciat pactũ pro
pter delictũ filiæ, non admittit dotẽ. vt dicit glo
in. d. l. Cõſenſu. quæ cõmuniter approbatur, re-
probata in hoc pũcto. glo. in. d. l. Si cùm dotem
nõ autẽ in alijs, ſecũdùm Alex. in. l. 2. §. quòd ſi
in patris. ff. ſol. matri. nu. 2. quẽ vide: & vi. Gui.
Pap. in ſingula. 568. vbi tenet, quòd pactũ factũ
per patrẽ, vt propter adulteriũ filiæ, dos non ce
dat lucro mariti, ſed ad eũ reuertatur, valet, per
glo. in. d. l. ſi dotẽ, quod dicit nõ eſſe verũ, quan
do tale pactũ eſt factum inter cõiuges *. Sed ho
die nõ licet hæredi vt hæredi adulterã accuſare,
maximè ad dotem amittendã, ſiue maritus ſci-
uerit, & non fuit conqueſtus, ſiue ignorauerit,
nec poterit agere vel excipere de adulterio, etiã
vt amittat dotem. l. rei iudicatæ. §. morum. ff. ſo
lu. matrimo. & ibi. Bald. & Angel. tenet Grego
Lopez. in. l. 3. titul. 17. partit. 7. in. g. *deſpues de la
muerte de ſu marido*: & idem tenet. Anto. gomez.
in. l. 80. Tauri. nume. 70. & Guido. ſingu. 431. §.
ſi maritus & in ſingul. 568. quibus adde, ꝙ licet
mulier quando accuſatur à marito de adulterio
debeat perdere dotem, intelligitur per ſenten-
tiam non ipſo iure: vnde ſi moriatur mulier an-
te, eius heredes mulieris debẽt habere dotẽ, vt
tenet Pal. Ru. in rep. de donatio. rub. 1. §. 34. n. 5.
& Bal. in. c. ex parte. de conſuetudi. nume. 8. *

SVMMARIVM.

1 *Fœmina ſuccedit in regno, & in alijs dignitatibus. num. 3. 4. 6. 7. & 8.*
2 *Fœmina nõ ſuccedit in feudo, fallit, vt hic.*
4 *Valet conſuetudo, quòd filia ſuccedat in regno*
5 *Filia ſuccedit in regno, maſculo nõ exiſtente.*
6 *Maſculinũ concipit fœmininum.*
8 *Mulier ſuccedens in regno, poteſt vti iuriſdictione illius regni, vel comitatus.*
9 *Chronicis ſtandũ eſt, & faciũt fidem in factis antiquis.*

Y reyna. b ❡Ex titul. iſto notatur, ꝙ
fœmina ſuccedit in regno
1 & † in alijs dignitatibus, vt in Ducatu, & Mar-
chionatu, & ſimilibus iuribus. contrariũ tenet
Abb. in cap. ſignificauit. de reſcript. num. 3. vbi

y Reyna. b

tenet quòd de iure
communi in digni-
tatibus & feudis nõ
ſuccedit niſi aliud
ſit dictum in conceſsione feudi. Sed in dignita-
te non feudali videtur ſecus, quòd de iure com
muni ſuccedat fœmina. vt in. c. dilecti. de arbi-
tris. & iſtam regulam affirmat pro conſtanti Lu
doui. Roma. in conſi. 367. col. 2. ver. quæ ad quin
tũ. vbi ait fore regulam, fœminas in feudo non
2 ſuccedere, † niſi feudum primum ad certum ſer
uitium datum fuerit, quominus dicetur, per fœ
minam explicari poteſt, quàm per maſculum:
quia tunc fœmina ſuccedit maſculis, & dicit fo-
re caſum notabil. in. c. ſi qui multi. de capitul.
extra ordi. in vſi. feudo. quem quidem titulum
pauci libri habent, ſecundum eum. illud allegat
Bald. in. l. quotiens. C. de legiti. hæredi. ❡Quo-
que fallit. 2. cùm feudum ita datur, cùm nullum
pro eo ſeruitium faciat, tũc enim fœmina ſucce
dit. vt notat Bald. in. d. l. Quotiens. ❡Fallit ter-
tiò, vbi feudum eſt exiguum, tũc cùm ex eo nõ
cauſetur obligatio ad ſeruitiũ, nec ad fidelitatẽ
poteſt habere. vt Bal. in. c. 1. §. & alia. quę fuit pri
ma cauſ. benefic. admit. in vſi. feudo. conſequen
ter ſuccedit fœmina. ❡Quartò fallit in feudis
iure emptionis quæſitis, in illis. n. ſuccedit fœ-
mina magis conſiderata natura cõtractus, quàm
natura feudi, vt tenet Bal. referẽdo Odof. in. c. 1.
verſi. decẽti. qui feud. dare poſsit. in vſi. feudor.
❡Fallit. 5. vbi fœmina redimeret feudum à do-
mino feudi. vt in. c. 1. quemadmo. feud. ad filiam
pertineat. ❡Sextò fallit vbi eſt feudum fœmi-

 ninum,

ninum,vel vbi ſpecialiter conuenit quod ad fœ
minas tranſeat.vt de feudo fœmi.ca.1.in vſi.feu
do.¶Septimò fallit,niſi dominus de nouo fœ-
minam inueſtiret, conſentientibus tamen illis
qui aliàs in feudo ſucceſſuri ſunt. vt de alienat.
feud.ma.cap.1.
& de ſucceſsi.
feud. capit.1.§.
hoc quoque.
quæ omnia te-
net Lud.Rom.
in.dict. conſil.
¶Quæ fallen-

de Caſtilla, de Leõ, de Aragon, de Sicilia, de Granada, de Toledo, de Valẽcia

tiæ non habẽt locum in ſucceſsione regni, quia
qui in eo ſuccedit, multa onera habet,vt in.l.4.
tit.1.Parti.2. & Iuſtinia. in Prooemio Inſtitut.
¶Et quòd mulier non ſuccedat in regno, tenet
Martin.in ſuo tracta.de prim.geni. vbi inducit
text.pro ſe.in.d.c.dilecti.de arbi.nam fœminæ
prohibitæ ſunt hodie habere iuriſdictionem.vt
ibi,& in.c.Qui abſenti.de procura.& qui habet
regnum,iuriſdictionem habet,non obſtante.c.
dilecti.quia ibi ex conſuetudine habet. ¶Sed
his non obſtantibus,dico ꝙ text.noſter eſt ve-
rus,& filia,& ſic fœmina debet de iure ſuccede-
3 re in regno † vt tenet,in expreſſo Abb. in.d.c.
dilecti.de arb.nu.11.vbi ait,quòd ſi eſt dignitas,
putà regnum,comitatus,ducatus,vel quid ſimi
le,tunc ex conſuetudine de iure approbata ſuc
cedit ſolus primogenitus maſculus,& eo dece-
dente ſine filijs, venit ad ſecundum genitum.
vt in cap.licet.de voto.& ibi gl.& Docto.maſ-
culis autem deficientibus,vel non ſtãtibus ſuc-
cedit fœmina: & hoc caſu dicit intelligendum
Inno.in.d.c.ſignificauit.de reſcrip.vt tenet Bal.
ibi.& eſt text.expreſ.in.l.2.titu.15.par.2.ibi. Y
porende eſtablecieron,que ſi hijo varon y no huuieſſe,
la hija mayor heredaſſe el reyno. * Et ibi Grego.Lo-
pez.* ¶Et omnes docto.in.d.c.ſignificauit.te-
4 nent,quòd valet conſuetudo † quòd filia ſucce
dat in regnis:per glo.& Archi.in.c.deuotiſsima
11.q.1.& ita ſeruatur in noſtro regno Hiſpaniæ,
filio deficiente,& ſic eſt tenendum,quòd in reg
nis,& comitatibus,ducatibus,& alijs dignitati-
bus fœminæ ſuccedunt in ſede,niſi in conceſsio
ne aliud ſit dictum.tenet Ioan.de Plat.in.l.nul
lus.C.de decurio.lib.10.in fine. ¶Et quoq; mu
lier ſuccedit in ius patronatus,vt Abb.in.c.1.de
iur.patro.nu.3.& ibi per eius addition. & Abb.
in.c.fi.de conceſsi præben.in fine.& glo.in cap.
quoniam inueſtituras.16. q.7.cap. ex literis.&
quia mulier ita eſt capax huius iuris ſicut & ma
ſculus,quia apud Deũ nõ eſt,nec maſculus,nec
fœmina,nec liber,nec ſeru⁹,cùm nõ habeat dif-
ferẽtiã perſonarũ in ſanctis operibus, prout te-
net Paul.de Citadinis, in tracta. iuris patro. in.
9. parte. numer.3.* Tamen ſi ex forma ſtatuti,
ſed diſpoſitionis,excludunť fœminę ſtantibus
maſculis nõ ſuccederet fœmina in iure patrona

de Galicia, de Mallorcas, de Seuilla đ Cerdeña, de Cordoua, de Corcega,

tus:tenet Gre
go.Lopez.in.
l.8.tit.15.part.
1.in. g. *de eſtra*
ños. Et etiam
affirmat ꝙ ſi
patronus ec-
cleſiæ deceſsit
ſuperſtite filio & filia, & diſcordãt impręſentã
do ꝙ debet præferri vox maſculi tanq̃ dignior,
tenet Bal.in.l.1.ff.de ſenato.* ¶Et de iure gen-
tiũ fundatur,quia vbi eſt aliqua cõſuetudo ſuc
cedendi in iure,illa eſt iuris gentium.vt Bald.in
dict.cap.ſignificauit.2.col.Et ſic tene,quòd iſta
regina Eliſabeth domina nr̃a,iuſtè potuit ſuc-
cedere in iſtó regno Hiſpaniæ,& in alijs digni-
tatibus,prout tenet doctor de Villaſandino in
ſuo tract.de maio.& primogenitu.in.5.q.& eſt
tex.de noſtro iure in.l.1.tit.2. *de la guarda de los*
hijos del Rey. libr.2. in ordinament. regali. ibi.
Guarden el ſeñorio, y los derechos del Rey al hijo, o a la
hija, que reynare en ſu lugar. Ibi inquantum dcit,
a la hija. ſimil.textus in.l.1. titu.3. foro legum.
libr.1. ibi, *o a ſu hija, que deſpues del reynare.* & ibi
Montaluus in gloſ.in parte, *o a ſu hija.* vbi idem
tenet,quòd poteſt ſuccedere in regno, etiam ſi
ſit pupilla,quia eſt dignitas naturalis ex radice
vel genere proueniens.vt Bald.in.l.fina.C.de te
ſta.mili.& facit text.in.l.3.titul.13.part.6.& Lu
doui.Roma.in conſilio.98.loquendo in regno
Caſtellæ,& dicit allegãdo Bald.in.l.in multis.
ff.de ſtatu.homin.quòd ſi cõſuetudo primoge-
nito regnũ deferat,ad primogenitã eſt exten-
5 denda,maſculo non exiſtente:† cùm in talibus
ſecundùm eũ maſculinum concipiat fœmininũ
6 † in materia indifferenter, & in fauorabilibus.
vt in.l.ſi ita quis ſcriptũ.ff.de legat.2.& in.l.qui
duos mulos.ff.de legat.3.& pleniſsimè per Ar-
chidiaco.in capitu.ſi quis ſuadente.17.quæſtio.
4.& Bart.in.l.1.ff.de verbo.ſignifi.* Et vi.Ioã.
de Licerier in tract.de primo.genitu.in.g.19.pri
mi.libr.tomo.7. tracta. & Anto. Gomez.in.l.
40.Tauri.nu.62.* ¶Et quòd filia ſuccedat in re
7 gno,& in primogenitura, † tenet ſingu. Pala-
cios Ruuios ad longum,licèt ſupradicta nõ alle
get in repetitio.rub.de dona.§.69. nu.25. & nu.
26.cum ſequetibus,foli.52.quę vi. & iſta eſt co
munis opi.Et eſt text.ſingula.in.l.2.titu.15.lib
2.in ordina.rega.vbi quoque tenet, quòd poteſt
vti

8 vti iuriſdictione † illius regni.vel comitatus cũ
conſilio ſapientium & in dict.cap.dilecti. de ar
bitris.* Et.l.4.titu.4.parti.3.* per Abb.1.colu.
& tenet Lucas de Penna.in.l.ſi quis in archiatri
C.de profeſſo. & medic.lib.10.in fine. vbi quo-
que vi. an ſit re
gnum commit
tendum mulie
ri.* Vi Grego.
Lopez.in.l.26.

de Murcia, de Iaen, de los Algarues, de

titu.6.partit.1.& in tãtũ filia ſuccedit in maiori
catu maſculo fratre ſuo deficiẽte ꝙ ſuccedit etiã
ſi in maioricatu dicatur ꝙ ſuccedant filij &
deſcendentes maſculi:quia ad illam tranſit maio
ricatum quia in iſtis conceſſonibus & donatio-
bus maſculinũ concipit fœmeninũ vt dictũ eſt,
& quia eſt fauorabile & nomen filij ponitur ꝓ
quolibet deſcendente ex maſculi linea:vt Bald.
in.c.1.verſi.clientulus de aliena.feudi.num. 6.&
Alex.in.l.gallus.§. inſtituens in fine. ff. de lib.
& poſt.& ibi Iaſo.nu.25.& Pala.Ru.vbi ſupra.*
¶Et facit in adiutorium,quòd legitur, & nota-
tur in chronica iſtorum catholicorum regum
Ferdinandi,& Eliſabeth.in.2.part. in cap.2.vbi
per aliquos magnates regni dicebatur, quòd di
cta domina Eliſabeth,non poterat in regno ſuc
cedere,quia erat mulier,& mulier in regno Ca-
ſtellæ ſuccedere non poterat,ad quod,ex parte
dictæ dominæ reginæ Eliſabeth reſpõſum fuit,
quòd ad eam Caſtellæ regnum pertinebat,ſecũ
dùm leges Hiſpaniæ, maximè Caſtellæ, per
quas mulieres ſunt capaces in ſucceſsione regno
rum,ceſſante maſculo, per rectam lineã ſucce-
dente,& quòd ita fuit ſemper vſitatum in Ca-
ſtella,vt patet per chronicas antiquas,vbi inue-
nitur,ꝙ Hermiſenda filia regis Pelagij,deficien
te hærede maſculo,ſucceſſit in regno Legionen
ſi,& contraxit matrimonium cum rege Alfon
ſo,qui catholicus vocabatur.Et Odeſina ſoror
regis Fruelæ Legionenſis nupſit Silo,& ſucceſ-
ſit in regno,vt regina in defectu hæredis maſcu
li.¶Item domina Sancha, per finem ſui fratris
ſucceſsit in dicto regno Legionenſi,& matrimo
nium contraxit cũ Ferdinando magno.¶Et do
mina Eluira regina Nauarræ ſucceſsit in regno
Caſtellæ,quòd tunc erat Comitatus, & ſtatim
filius ſuus dominus Ferdinandus habuit regnũ
Caſtellæ,& fuit primus qui ſe vocauit regẽ Ca-
ſtellæ.¶Et domina Vrraca nupſit comiti *Don*
Remon de Toloſa, & ſucceſsit in regnis Caſtellę,&
Legiõ.per mortem regis Alfonſi eius patris,q
eripuit ciuitatem Toleti à manibus Sarraceno-
rũ,& poſtea nupſit domino Alfonſo regi Ara-
gonũ,& fuit mater Imperatoris dõ Alfõſi. ¶Et
domina Berenguela,filia regis Alfonſi Caſtellæ
per mortẽ regis Henrici fratris ſui,qui in ciuita
te Palẽtiæ obijt,habuit quoque regnũ. ¶Et do
mina Catharina filia ducis de Alencaſtre, quæ
fuit in toto regno iurata in concordia pro hære
de,& primogenita Caſtellæ,cum ſuo ſpõſo do-
mino Henrico filio regis Ioãnis proaui iſtius re
9 ginæ. ¶Quibus chronicis ſtandum eſt, † &
poſſunt allegari in iudicio, & faciunt fidem in
factis antiquis.gloſ.& ibi Abb.in cap.inter dile
ctos.de fide inſtrumẽto. in verbo, magis alia in
cap.venerabilẽ.de electio.alia in capit.niſi cùm
pridẽ.de renuntiat.alia in capitu. conſuluit. de
Iudæ.per doctores in.c.cùm cauſam.de proba-
tio.per Domi.& Præpoſit.in.c. In nomine do-
mini.23.diſtinct.per Bart.& doct.in.l.1.ff. ſi cer
tum petatur.* Et quia Chronica ſeu hiſtoria eſt
antiquitatis vera narratio,& hiſtoria differt a fa
bula quia eſt impoſsibilium & in credibilium
poètica narratio ꝓut tenet Albericus per text.
ibi.in.l.2.§.poſt hos fuerunt.ff. de origin. Iuris
nu.1.&.2.& ꝙ chronicis ſtetr eſt verum in chro
nicis approbatis vt Bald. in.l. origo. ff. de offi.
quæſtoris.* ¶Et ꝙ ex priuilegio ſeu conſuetu
dine filia ſuccedat in regno, tenet Martin. Lau-
dẽ.in tracta.de primogenitura.q.11.tomo.7.tra
cta.fol.37.

SVMMARIVM.

1 *AN Indiæ, quæ expugnatæ ſunt per Cortes, de*
beant regi, & gubernari legibus iſtius regni
Hiſpaniæ.num.13.
Ciuitas, vel eccleſia, quæ deſtruitur authoritate
ſuperioris propter delictũ, ampliùs non voca-
tur ciuitas, nec eccleſia, quia perdidit priuile-
gia: ſecus ſi ab hoſtibus deſtruatur.
Priuilegium exemptionis conceſſum monaſterio,
& eius capitulo, trahitur ad futuras capellas,
vnitas monaſterio.
4 *Priuilegium cõceſſum de decimis nõ ſoluẽdis*
de prædijs, trahitur ad futura prædia.
5 *Si ciuitas capit villam, vel caſtrũ, in quo erat,*
conſuetudo quædam, debet in illo obſeruari cõ
ſuetudo ciuitatis, & non ipſius Caſtri, vel
villæ.
6 *Pacta habita in dote, intelliguntur repetita in*
augmento dotis.
7 *An bannitus de ciuitate, & eius diſtrictu, poſ*
ſit habitare in villa, vel loco, poſtea tali ciuita

 ti vni-

ti vnio, vel adiecto.
8 *Ciuitas, quæ conceſsit ſuo caſtro cum ſuis vil-*
lis immunitatẽ, & poſtea in dicto territorio
fuit ædificata quædam villa, an gaudeat illa
villa ſic ædificata, dicta immunitate.
9 *Priuilegiũ, vel ſtatutũ, quòd quis nõ teneatur*
ſoluere collectas de rebus ſuis, an extendatur
ad bona poſtea quæſita.
10 *Eccleſiæ inferiores debẽt regi, & gubernari ſe*
cũdũ i⁹, & cõſuetudinẽ ecleſiæ metropolitanæ
11 *Pace facta cum rege Hiſpaniæ, vel Galliæ, &*
terris ſuis, videntur comprehendi terræ adhæ
rentes, & terræ, quæ adijciuntur.
12 *Ciuitas, quæ augetur, & iungitur nouis mu-*
ris, totum augmentum dicitur ciuitas.
13 *Quando vnũ regimẽ acreſcit alteri: an debeat*
regi ſecundùm regulas regni: cui accreſcit.
14 *Immunis à collectis: & datijs: intelligitur ha*
bere immunitatẽ: etiã à datijs poſtea inditis.

Yſlas. e Et quoq; Indiarũ. ¶Et an iſtę In
diæ, quæ nunc noſtris tẽporibus
ex pugnatæ ſunt per Cortes, qui nunc dicitur
Marchio del Valle, & per alios debeãt regi legi
bus, vel cõſtitutionibus iſtorũ regnorũ Hiſpa-
1 niæ. † Bar. in. l.
ſi cõuenerit. la.
2. §. ſi nuda. ff. đ
Pigno. actio. di
cit; ꝙ ſi regnũ
augetur, illa ꝓ
uincia adaucta
đbet regi cõſti
tutionibus re-
gni, quando ta

Algezira, de Gibraltar, de las yſlas de Canaria. Conde y condeſſa de Barcelona, Señores de

lis ꝓuincia adijcitur regno vel caſtro. ſeu villa a
dijcitur comitatui aceſſoriè, ita ꝙ ſit vnũ regnũ
cũ primo, vel vnus comitatus, tũc regulatur ſe-
cũdũ regulas regni ad quod accedit & eiſdẽ legi
bus, & eiſdẽ priuilegijs eſt gubernãda, quibus re
gnũ: qa regnũ eſt qđ vniuerſale. Secus dicit, quã
do prouincia nõ adijcitur regno acceſſoriè, nec
caſtrũ comitatui, exẽplũ ponit in regno Fran-
ciæ. Quã diſtinct. Bar. ſeqtur ibi Paul. đ Caſt. &
dicit ꝓcedere, etiã ſi illa terra, vel regnũ habeat
ſtatuta de per ſe, quæ ſint cõtraria ſtatutis regni
cui adijcitur. & vi. Io. de Pla. in. l. neminẽ. C. de
decuri. lib. 10. in fi. vbi tenet ꝙ ſi ciuitas nouiter
eſt ſuppoſita alicui dñõ, debet regulari ſuis legi
b⁹, cõſuetudinibus, & ſtatutis, & nõ legib⁹ & ſta
tutis ꝓpriæ ciuitatis ipſi⁹ domini. de quo vide
Iaſ. in. §. in perſonã. Inſtit. de actio. nu. 10. cũ ſe
quẽtibus. vi. quæ dicã in. c. 6. infrà in gl. *y ſutier-*
ra. nu. 5. ¶Ad qđ facit in ſimili, qđ notat Innò. in
c. cùm ex iniũcto. de noui oper. nũtia. vbi quan
do eccleſia, vel ciuitas ſiue alia loca, ſiue ſacra, ſi
ue profana, authoritate ſuperioris deſtruitur ꝓ
pter delictũ eorũ: de cætero nullus debet vocari
2 clericus illius eccleſiæ, † vel municeps illius lo-
ci, & ille locus priuilegiũ perdit. ¶Si autẽ ab ho
ſtibus deſtruatur, tũc retinet omnia priuilegia
ſua: & idẽ videtur, ſi authoritate ſuperioris trãſ
feratur in aliũ locũ, vel alij vniatur, ſeu adnecti-
tur. ¶Et Bar. in. l. dãni. §. ſi is qui ædes. ff. de dã.
3 infe. tenet ꝙ priuilegiũ exẽptionis conceſſum
monaſterio, † & eius. capitulo trahiť ad futuras
capellas vnitas monaſterio. vt per Cy. in. l. pla-
cet. C. de ſacroſan. eccle. & in. l. priuilegia. C. eo.
tit. & ibi per Alex. in addi. ad Bart. & tenet Al-
be. de Roſ. in. 1. parte ſtatu. q. 116. ¶Et ibi Bar. v-
biſuprà, tenet idẽ eſſe in priuilegio cõceſſo đ de
cimis nõ ſoluẽdis de prædijs, qa trahitur ad futu
4 ra prædia. † per tex. ſingu. in. c. ꝙ circa. de priui-
legijs. qa vna res nõ debet diuerſo iure cẽſeri. Et
idẽ tenet Io. An. in addi ad Specul. in tit. de cẽſi
bus. §. nũc dicẽdũ. in additio. magna. & facit tex.
in. l. qui filiabus. ff. de teſt. tutel. ¶Et Ange. in. l.
de quib⁹. ff. de legi. pe. col. dicit, ꝙ ſi ciuitas capit
caſtrũ, ſeu villã, in quo caſtro, vel villa erat con
ſuetudo quædã, tenet ꝙ debet ſeruari conſuetu
5 do † ciuitatis, &
nõ villæ, ſeu ca
ſtri, & etiã lex:
qa talis lex por
rigitur, vel ꝓpa
gatur ad loca,
ſiue ad territo-
ria ſibi poſtea
quæſita. ¶Sed
in hoc debet fie

Vizcaya y de Molina, Duques de Athenas, y de Neopatria, Condes de Ruyſellon, y de

ri diſtinctio, an ita ſint cõiũcti, vt ſub vna cõdi-
tione, vel legib⁹ ſint, an nõ, qa res tranſit cũ ſua
cauſa. vt in. d. l. ſi cõuenerit. ff. de pigno. actione.
in. §. 2. ꝓ quo facit. l. in nomine dñi. C. de officio
præf. Affricæ. ✶ Vi. l. 4. tit. 12. part. 1. ✶ ¶Et ita po
teſt dici, ꝙ pacta habita de dote, intelligũtur re-
6 petita in augmẽto dotis. † tex. in. l. etiã. C. de iur
doti. ¶Ad idẽ facit, ſi ſtatuto ciuitatis caueť, ꝙ
bãniti de maleficio in ciuitate Toletana, vel ei⁹
diſtrictu habitare nõ poſsint: quidã bãniti habi
tãt poſtmodũ in villa de Talauera, vel Helbora
vt antiquit⁹ vocabatur, (vbi habeo domũ habi-
tationis) quæ nõ erat tẽpore ſtatuti de diſtrictu
Toletano, ſed poſtea eſt coadunata, ꝙ tales bã
niti nõ poſſunt habitare in Helbora, vt antea fa
7 ciebãt. † ſecũ. Ricar. in. d. l. etiã. C. de iur. dot. &

ibi Cy. & dicit facere ad hoc. l. ſi pupill⁹. §. terri
toriũ. ff. de verb. ſig. & l. quotiẽs. §. fi. ff. de admi.
tut. & l. ſi ergo. §. fi. ff. de publicis iudi. & in. l. in
ſulæ Italiæ. ff. de iudi. ¶In contrariũ vr̃ facere il
lud, qđ tenet Alber. de Roſa. ĩ. q. 116. in. 1. ꝑte ſta
tu. vbi ait, ꝙ ci
uitas Mutinen
ſis cõceſsit im-
munitatẽ cui-
dam ſuo caſtro
Bazani, cũ ſuis
villis: & quędã
villa fuit poſt-

Cerdeña, y Marqueſes de Oriſtan, y de Gociano. &c. A todos los Corregidores, y Aſsiſtentes, Alcaldes, y Alguaziles, y otras juſticias qua- 11

ea ædificata ĩ territorio caſtri Bazani, an debeat
8 gaudere dicta immunitate? † Dicit, ꝙ Alber. Pa
piẽſ. tenet ꝙ nõ. per. l. vxori. §. vxori. ff. de leg. 3.
qa ẽtꝑe immunitatis cõceſſæ, nõ vr̃ de iſta villa
cogitatũ. Et ꝓ hoc facit. l. ſi ſeruit⁹. ff. de ſeruit.
vrba. ꝑdi. 1. reſpõ. & l. rutilia. ff. de cõtrah. empt.
& in. l. in lege. eo. tit. & in. l. ſi ita. ff. de aur. & ar
gẽ. lega. & l. vlti. §. Gaio. ff. de liber. lega. & in. c.
tua nos. de decimis. Quæ opinio Alberti, cõiter
ſeruať ſcđm Alberi. vbi ſuprà, licet dicat, ꝙ facit
in cõtrariũ. l. fi. C. quæ res pign. obli. poſ. ¶Vbi
quoq; Alberi. in. d. q. dicit, ꝙ facit ad deciſionẽ
quæſtiõis, ſi ſit cõceſsũ priuilegiũ monaſterio,
cũ gratijs & capellis, an porrigať ad capellas poſt
ea quæſitas. de quo in. d. l. vlt. C. quæ res pigno.
obli. poſ. & ꝑ gl. in. c. cũ capella. de priuileg. ¶Et
ad. q. ſi ex ſtatuto, vel priuilegio qs nõ teneť ſol
uere collectas de rebus ſuis, an extendať ad poſt
9 ea quęſita: † & ꝙ extẽdať facit. l. incola. ff. ad mu
nicipal. & ꝙ ibi not. & in. l. certa. §. hoc ſenatus.
ff. de leg. 1. & l. prædis. §. fi. ff. de lega. 3. & Archi.
in. c. de reditibus. 12. qõ. 2. & plenius. in. c. frater
noſter. 16. q. 1. tñ dicit, ꝙ prima opi. Alberti Pa-
piẽſ. ꝙ nõ extẽdať, ſeruatur, niſi fortè eſſent bo-
na pẽdentia ex radice priorũ, vt qa fortè erãt in
diuiſa: quæ poſtea ſunt diuiſa. ¶Sed dictũ Albe
ri. nõ obſtat, qa habet locũ in villa, vel caſtro de
nouo ædificato, & nõ in vnito. & coadunato, &
ſic vera ſit diſtinctio Bart. in. d. §. nuda. & Cy. in
d. l. etiã. ¶Et facit in ſimili qđ habetur in. c. cùm
olim. de cenſi. in fi. & in. c. de his ſuprà allega. in
qb⁹ dr̃, ꝙ eccleſiæ inferiores debẽt regi & guber
nari ſcđm cõſuetudinẽ, & ius eccleſię Metropo
10 litanæ: † ergo eodẽ modo ꝓuincia, quæ adijciť
regno. Facit tex. in. c. trãſlato. de cõſtitu. vbi trã
ſlato ſacerdotio, neceſſe eſt vt tranſlatio legis
fiat: & ſic tranſlata ꝓuincia in regno, debeť regi
ſcđm iura regni: qa oĩs diſpoſitio, & diſputatio
recipit à iure illã reſtrictionẽ. ſ. reb⁹ ſic extãtib⁹,
& remanẽtib⁹: ſecus ſi trãſit in aliã diſpoſitionẽ
& legẽ vt tenet Alexã. in addit. ad Bart. in. d. l. ſi
cõuenerit. §. ſi nuda. quaſi in fi. additiõis. ¶Vbi
quoq; tenet ꝙ pax facta † cũ rege Hiſpaniæ, vel
Frãciæ, & terris ſuis, vr̃ cõprehẽdere terras adhę
rẽtes: ergo multò fortius terras, quæ adijciũtur
regno. qđ voluit Inn. & Io. And. ĩ. c. Aplicæ. đ re
iud. ĩ. 6. & tenet Bal. ĩ. d. l. etiã. ¶Facit ĩ ſimili qđ
tenet Abb. ĩ cõ
ſil. 63. in. 2. li. nu
mer. 15. vbi ait,
ꝙ ſi ciuitas au-
geť, † & cingiť
nouis muris,
ſeu foſſatis, ſeu
plantatis, totũ
augmentum comprehenditur appellatione ci-
uitatis. Ita ampliãdo princeps ædificia caſtri, fa-
ciẽdo nouas turres, totum debet cõprehẽdi ſub
pertinẽtijs caſtri. ¶Et in exꝓſſo nr̃am cõcluſio-
nẽ tenet Ang. Per. ĩ. l. ſi fund⁹. ff. de pign. vbi ait
ꝙ qñ vnũ regimẽ accreſcit alteri, đbet regi ſcđm
31 regulas regni, cui accreſcit: † & an trãſeat cũ ſua
cã, remittit ſe ad dicta ꝑ Bar. in. d. l. ſi cõuenerit.
¶Lud. Ro. ĩ cõſ. 218. incipiẽte, Pręſens caſus. hoc
altercat, dicẽdo, an ciuitas Piſarũ, ſubiecta Florẽ
tiæ, debeat regi, & gubernari eiuſdẽ cõſtitutiõi-
b⁹? Et primò dicit ſtatuta Piſana annullari ꝑ ſub
iectionẽ. l. vran⁹. ff. de fideiuſ. & l. plurib⁹. §. & ſi
placeat. ff. de verb. oblig. & per alia fundamẽta.
¶In aduerſam partẽ dicit qđ facit: qa Florẽtinũ
dñiũ eo aĩo Piſanorũ ſubiectionẽ accepit, vt ſuo
Comitatui illã eãdẽ vniret, vnuſq; comitatus eſ
ſet, & ipſa acceptio, aut noua acqſitio, in dubio
debet intelligi ſine ꝑiudicio iuriũ aliorũ. vt in. l.
2. §. merito. ff. ne qđ ĩ loco publi. & ĩ. §. ſi qs à prĩ
cipe. & in ca. ex tuarũ. de autori. & vſu pal. vbi
ſunt cõcordãtiæ: & iſta trãſlatio ĩ dubio fore fa-
cta, cũ ſuis iurib⁹. l. via. §. ſi fund⁹. ff. de ſeruit. ru 1
ſtic. ꝑdi. ¶Attamẽ. d. Lud. Roma. dicit, ꝙ finalis
cõcluſio Bart. eſt ĩ tract. Tyberiad. ĩ rub. de inſu
la. in q̃ſt. q̃ incipit. Sed q̃ro illæ gẽtes. ꝙ ſi nõ cõ
ſtat de mẽte occupãtis nouiter iuriſdictionẽ, ac
dñiũ, debet ciuitas occupata ꝓprijs regi cõſtitu
tiõib⁹, quaten⁹ illæ honeſtæ ſunt, & non aliter.
Et iſta eſt veriſsima deciſio, ſcđm Rom. ibi, quã
ſeqť Phi. Deci. in cõſ. 538. nu. 13. Et iſtã opi. tenet
Alber. de Roſa. ĩ tract. ſtatu. in. 1. ꝑte. q. 28. vbi ẽt
altercat, & finaliter dicit, ꝙ ſi rex expreſſè, illas
terras, vel loca cõiũxiſſet regno eo aĩo, ꝙ eſſet
idẽ regnũ, qđ exꝓſſè apparet, qñ rex vult, ꝙ ſer-
ueně ſtatuta regni, tũc đbet regi, aliàs acqſitio re
gis debet intelligi ſine eorũ ꝑiudicio. vt ĩ. d. §. ſi
qs à prĩcipe. &. §. meritò. ¶Iſti augmẽtati regenť
ſuo priſtino iure. arg. ĩ. d. l. Prædijs. §. titio. ff. de
leg. 3. Et hãc dicit tenere Guid. in. d. l. ſi cõuene-
rit. in. §. ſi nuda. & idẽ tenet Ioã. de Plat. ꝑ. d. §. ſi
nuda. ĩ. l. vnica. C. de metropoli berito. li. 11. n. 4.

dicendo,quòd regnum augmentatum, vt quia
additur noua prouincia, vel caſtrum , vel ciui-
tas,acquiritur vni, quòd iſta terra ſuppoſita, &
acquiſita đbet regi lebus,& ſtatutis proprijs,ni
ſi vniatur,& addatur acceſſoria,ita quòd fiat v-
num regnũ,& vnus cõmitatus,& tunc dicerem
quòd ſi leges , & ſtatuta ſunt compatibilia, &
quodlibet ſeruatur in ſuo regno , ſeu villa , aut
nõ ſunt compatibilia,& tunc ſeruatur ſtatutum
villæ dominantis,prout,tenet Bald. in dict. ca.
tranſlato.de conſtitu.num.4.& quinto.* Et vi
de hoc late Grego.Lopez.in.l.7. tit.20.part.3.
in.g.*de termino poblado* in principio vſq; in fi.&
latiſsime per eundẽ.in.l.27.titu.7.parti.1.in.g.
viniessen en aquella pobreza.* ¶ Angelus quoque
in dicta.l.ſi fundus.ff. de pignorib. altercat, an
ille,qui habet immunitatem à datijs , & colle-
14 ctis† communis,intelligatur habere etiam à no
bis datijs inditis poſtea? Et ſecundùm Dyn. di-
cit quòd ſic:quia ſicut excuſatur à conſuetis da
tijs,etiam à ſuperinditis , quæ ſequuntur natu-
ram datiorum cõſuetorum:quod dicit,videtur
intelligi,quando collecta eſt impoſita ſimplici-
ter:ſecus ſi per nomina reſpectiua,& per modũ
augmenti.Attamen Angel.ibi dicit,quòd licet
dñs ſuus iſtam diſtinctionem teneat,certè prin
cipium dict.l.ſi fundum.licet non allegetur,val
de probat opinionem Dyni:nam quodcunque
creſcit fundo pignorato per modum augmenti
purè eſt pignoratum.

SVMMARIVM.

1 *Iudex dicitur quaſi ius dicens.*
2 *An appellatione iuriſdictionis, veniat iuriſdi ctio ordinaria,& delegata.*
3 *An capitula iſta correctorũ, magiſtratus municipales,& iudices pedanei,debeant ea obſeruare,& ad eos extendantur.*
4 *Magiſtratus municipales ſunt infimi : & idẽ pedanei iudices.*
5 *Iudices ordinarij ſunt,qui habent merum imperium.*
6 *Iudices qui habent ſummam taxatam,non poſſunt multare delinquentes, vltra eam,nec vltra eam iubere , nec prohibere:aliàs puniuntur.*
7 *Iudex ordinarius , vel delegatus,qualis debet eſſe.*

Qualeſquier. d Scilicet ius dicẽ
tibꝰ,quia iudex
1 quaſi ius dicẽs dicitur. † vt Bart.in.l.pe.ff.de iu
ſti.&iu.&in.c.forꝰ.§.omni.đ verb.ſigni.& Spe
cu.in tit.de poſiti.§.7.verſ.quia iura.n.30.tenet

leſquier , d de todas
las ciuda des villas y

ꝙ iudex eſt q̃
ſi iꝰ dicẽs,& ad
eũ pertinet,
facto probato
diſcernere inter æquũ,& iniquũ, iuſtũ, & iniu-
ſtũ:& iudex & ius dicẽs ſunt ſynonima.vt in.c.
1.23.q.1. ¶Et cõprehenditur,nõ ſolũ iudex ordi
nariꝰ,ſed ẽt delegatus:qa appellatiõe iuriſdictio
nis,nec dũ venit iuriſdictio ordinaria,ſed etiã de
2 legata† gl.eſt in rub.ff.de iur.omn.iudi. in fi.&
Alex.ibi.licet à doctoribus nõ põderet, quę gl.
eſt cõtra ea,quæ dicit Ant.de Butri.in.c. ſua.de
offi.vicar.vbi tenet cõtrariũ,dicẽdo,ꝙ appella-
tiõe iuriſdictiõis intelligit in dubio đ ordinaria,
nõ de delegata.Et facit qđ tenet gloſ.in.l. impe
riũ.ff.de iur.om.iud.& Iaſ.ibi in.d.rub.tenet o-
pi.Ant.de But.& fortificat tali rõne,quia verba
debẽt intelligi in dubio in actu potẽtiori. l.1.§.
qui in perpetuũ.ff.ſi ager.vectigal.vel emphyt.
ſed ſic eſt,ꝙ licèt delegatus cẽſeat dignior ordi-
nario in illa cauſa,tñ iuriſdictio ordinaria eſt fir
mior,& potẽtior,quã ſit iuriſdictio delegata. vt
Bald. in.l. ſi vt ꝓponis.la primera.col.3. C.quõ
& qñ iud.& in.c.in literis. de off. delega. & latè
ꝑ Alex.in rubr.ff.de off.eius. ¶Et dicit Iaſ.non
obſtare gl.in.d.rub.qa ſibi nil facit loqt em glo.
capiẽdo iuriſdictionẽ in gñre, ꝓut capit in titu.
de iur.om.iud.quia tũc cõprehẽdit nedũ ꝓpriã
iuriſdictionẽ:& ſic ordinariã,ſed etiam habẽtes
delegatã. ¶Sed in caſu iſtius tex.ego tenerẽ con
tra Iaſ.ꝑ iſtũ tex.ibi.*Y otras juſticias qualeſquier*.&
ſic ꝙ nõ ſolũ leges iſtius voluminis extendãtur
ad correctores,& eorũ locũ tenẽtes:& ſic ad or-
dinarios,verùm etiã ad iudices delegatos,qui in
noſtra Hiſpania vocant Perquiſitores , & per ea
quæ tradit Alex.in.d. rubr.quia ratio ſubiectæ
materiæ indicat,ꝙ debet intelligi de iuriſdictio
ne ordinaria,& delegata.arg.in.l.ſi vno. in prin.
ff.locati.& ca.cõſtitutus.de religioſ.domi. & ſic
põt intelligere dictã gl.& quia legiſlator : & ſic
reges nři volũt hic perfectè tractare,& cõiter de
oĩbus,quæ debẽt obſeruare,tã ordinarij , quàm
delegati:& facere in gubernatione ciuitatũ,vil-
larum,& locorũ.vbi tenet Alexã. nu.1. & in ſe-
quentibus,vide quæ ſint iuriſdictionis ſpecies,
de quibus quoq; per glo.in.l.Si in aliquã inver
ſi.pleniſsimã.ff.de offi.proconſul.& in authen.
de defenſo.ciui.§.nulla.& latè in.l. Imperium.
ff.eod.de iur.omn.iudi.& ibi per moder.& an-
tiquos,

tiquos,&ibi ponit Alexan. in.d. rubr. ordines
magiſtratuũ,iuriſdictionẽ habẽtiũ. ¶An iſta ca
pitula,quæ debent ſeruare iſti Correctores , &
Prætores,debeãt ſeruare magiſtratus municipa
3 les,vel iudices pedanei † cùm nõ habeant merũ
& mixtum im
periũ.Alexan.
in.l. dies cau-
tioni.§.ſi forte.
ff.de damno in

lugares de los nue-
ſtros reynos y ſeño

fecto.videtur tenere ꝙ nõ:cùm ea,quæ ſũt mix
ti imperij iure magiſtratꝰ,nõ cõpetũt,niſi in tri
bus caſibus.vt ibi per gl.& doct: & vt dicit Spe
cul.in tit.de iuriſdict.omn.iud.in prin.verſ.infi
mi.nu.6. ¶Magiſtratꝰ municipales ſunt infimi,
4 † ſicut defenſores ciuitatũ , & locorũ , qui non
poſſunt cognoſcere vltra ſummã taxatã. & idẽ
dicit de pedaneis iudicibus, quia nõ poſſunt co
gnoſcere niſi de paruis , vt in duobus aureis:&
ibi verſi.prædit.numer.7.tenet dictus Specu-
lato. concluſiuè, quòd iudices ordinarij ſunt,
5 qui habent merum imperium,† exceptis defen
ſoribus ciuitatum,& magiſtratibus municipali
bus:& ſic videtur clarè,quòd capita iſta ad iſtos
iudices inferiores non extendantur, & quia iſti
iudices pedanei non poſſunt cognoſcere de cau
ſis ſuprà dictis,nec de contentis in iſtis capiti-
bus,vt per Speculat.in titu.de iudice delega. §.
8.verſic. Itẽ quòd iſtis iudex pedaneus. nu.24.
¶Itẽ adde,quòd iſti iudices,qui habent ſummã
taxatam , non poſſunt multare delinquentes,
6 vltra eam,† nec vltra eam ſuperimponere.vt te
net Cyn.& Bald.& dicit memoratione dignũ.
in.l.2.C.de ſportul.& And. Siculus Barb. in.c.
paſtoralis.de officio delega. col.10. Quod facit
ad iſtos iudices rurales, qui non poſſunt cogno
ſcere vltra.60.dipondios , vel. 600. quia vltra
iſtam ſummam non poſſunt iubere,nec prohi-
bere,nec multam imponere:quia quantũ quis
habet de iuriſdictione,tantum habet de autho-
ritate condendi legem,vel ſtatuendi,nec vlte-
rius extenditur,niſi ij,quorum intereſt,conſen
tiant,vt tenet Inno.in.cap.1. de locato.& tenet
Summa Sylueſtri.in parte,lex.4.q.* Et vi. Iaſ.
in.l.omnes populi.ff.de Iuſti.& Iur. nu.35. vbi
tenet ꝙ licet poſsint condere ſtatuta tanquàm
vniuerſitates,tamẽ in illis ſtatutis non poſſunt
pœnã adijcere allegãtẽ.Bal.ĩ rub.de cõſtitutio.
qđ limita vt ibi per eũ & vi. Greg. Lopez. in.l.
12.ti.1.par.1.in.g.*ſobre las gentes*.vbi idem qđ ego
intelligo ꝙ,nõ poſſunt ponere vel ſtatuere pœ
nã ſcilicet vltra ſummã : quia ſolẽt cognoſcere
ꝑ ſupra dicta & tenet ſingu.Peregrina.in parte
multa.& vi quæ dixi.in. ca.27.infra eode.in.g.
Requiera.* ¶Imò ſi extẽdunt ſuã iuriſdictionẽ
vltra ſuã ſũmã& poteſtatẽ , puniũtur.tenet Io.
de Plat.in.l.militaribus viris.C.de decurio.lib.
10.nu.2.de quo vi.Iaſ.in repeti.l.omnes populi.
ff.đ iuſti.& iur.nu.35.cui poteſt addi ſupradicta
in quãtũ tenet

rios, y a cada vno y
qualquier de vos,

ꝙ quilibet po-
pulꝰ poteſt cõ
dere ſtatuta,cũ
non ſit iuriſdi-
ctionis,ſed permiſsionis,maximè ſuper admini
ſtratione rerũ ſuarũ,tamẽ huic ſtatuto nõ poſ-
ſũt pœnã adijcere:qđ intellige vt dictũ eſt vltra
ſũmã,de q̃ poſſũt cognoſcere. Secũdò intellige,
niſi hoc haberet populꝰ ex conſuetudine:& ſic
ex præſcriptione talẽ pœnã imponẽdi ſtatutis.
vt Pla.in.l.1.C.đ fiſcali vſur.li.10.& Alex.ſequi
tur in.l.1.ff.ſi qſiꝰ dicẽti nõ obtẽpe.4.col. Quo
q; intellige,niſi haberẽt poteſtatẽ ſtatuẽdi cõce
ſã ab habẽte iuriſdictionẽ:vel niſi tales ſtatuẽtes
obligarẽt ſe adinuicẽ cõſẽtiẽdo ſub pœna.vt gl.
in.c.cũ aliqbꝰ.de reſcrip.in.6. in verb.firmitate.
ꝓut tenet Ia.vbi ſuprà:aliàs aũt q faciũt ſtatuta
cũ nõ habeãt poteſtatẽ, ſi dolo faciũt cauſa oc-
cupãdi iuriſdictionẽ ſuperioris incidũt in.l.Iul.
maieſt.aliàs pœna arbitraria puniũt,vt dictũ eſt
ſecũdùm.d.Iaſ.ibi. ¶Adde quoq; ꝙ talis iudex
7 ordinarjꝰ,† vel delegatꝰ,debet eſſe fidelis,& bo
næ opinionis,ſine cupidine:& debet habere pe
ritiã ſciẽtię,vel intellectꝰ,ad iudicãdũ,& mãſue
tꝰ,& boni ſermonis erga veniẽtes corã eo,timẽ-
ſq; Deũ,& eũ,qui in officio ſublimauit: vt in.l.
1.tit.15.li.2.ordi.rega.& nõ debet eſſe fatuꝰ, nec
mutꝰ,nec ſurdus,nec cæcus,nec habẽs aliquã cõ
tinuã infirmitatẽ,ob quã iudicare,impediatur,
& dubitatur,an curabitur:nec infamis,nec reli-
gioſus,ſeu mulier,niſi ſit Regina vel Comitiſſa
vel hæres exiſtat alicuius regni,dominij,vel pa
triæ.vt dictũ eſt ſuprà in glo.in parte, *Reyna*. &
tex.in.l.2.eod.ti.15.iã allega.in.d.ord.rega. ¶Et
nõ debet eſſe minor. Imò debet habere ætatẽ.
20.annorũ : qa iſte talis , lex præſumit ꝙ habet
ætatẽ,& ſenſum plenũ iudicandi homines corã
eo veniẽtes. Tenet tex.in.l.4.eo.ti.15.in ord.re
ga.& idẽ tenet.l.5.ti.4.par.3.in prĩci.Et iſtamet
ætas reqritur in iudice delegato,vt ibi latè.& de
intelle.d.l.par.& ord.&.c.cũ vigeſimũ. de offi.
delega.vide Bar.in.l.quidã cõſulebat.ff.de re iu
di.& ibi Alex.nu.3.vbi quoq; vide , an iſtamet
ætas reqratur in arbitro.& gl.in.d.ca.cũ vigeſi-
mũ. ¶ In tãtũ maior.20.annorũ põt eſſe iudex
etiã ſi ſit filius familiàs.tex.in.l. cùm prætor.§.
nõ autẽ.in fine.ff.đ iudic. Sed iã iſta iura cõmu
nia & regni corrigũtur in ætate per quãdã pra-
gmati-

gmaticam factam per iſtos noſtros reges Barchinonæ,anno.1493. quæ eſt in volu. pragma. fo.63.l.58. vbi tenet, quòd ad hoc vt quis poſſit eſſe iudex ordinarius, vel delegatus, & relator,debet habere ad minus ætatem.26. annorũ: tamen minor poteſt iudex dari à principe: & videtur cũ tali minore diſpẽſare.vt in.d.l.quidam cõſulebat.ff.de re iudi.& tenet Plat.in.l.1. in fi. C.de honor. & mune.lib.10.¶Et quia ſupradixi,ꝙ iudex debet eſſe legalis & fidelis, vi.text. in.l.3.tit.4.par.3.vbi idẽ tenet ꝙ.d.l.ordina.vbi in iudice requiritur intellectus,vt decernat verũ à falſo:ratio,vt eligat bonũ, & reiiciat malũ,memoria,vt recẽſeat acta cauſæ,& volũtas,quæ debet eſſe cũ libertate arbitrii,vt notat Bal.in.l.voluntas.C.de fideicommiſ.¶Et peritia ſcientiæ ſufficit ꝙ ſit mediocris,ſicut in prælato. vt glo. in.§.1.20.diſtin.Et tex.in.d.l.3.part.3.tenet ꝙ ſi non habet ſcientiã,ſufficit ꝙ habeat vſum iudicandi per longum tempus.¶Sed hodie eſt pragmatica.58.in lib.pragmatica.fo.63. quæ diſponit,ꝙ tẽpus debet ſtudere ad hoc,vt poſſit quis eſſe iudex.quã vide.& tex.in.c.4.infrà, in glo. *La prematica*. &ꝗ quæ ibi dicã,quã intelligerẽ de iudicibus ſalariũ habẽtibus,& nõ de illis,qui in ꝓpria patria poſſũt eſſe iudices.¶Et quoq; dicit text.ꝙ debet eſſe mãſuetus,quia ꝑ nimiã iudicis ſæuitiã priuatur iudex iuriſdictiõe.vt in.l.2.ff.ð his qui ſunt ſui vel ali.iur. Sed nõ ðbet eſſe multũ patiẽs:quia patiẽtia irrationabilis vitia ſeminat,& negligẽtiã nutrit,vt nõ ſolũ malos,ſed etiã bonos inuitat ad malũ.vt Arch.in.c.ſed cauſa.11.q.3.¶Et debet eẽ diligẽs:nam officialis ꝑ curiam ſeu negligentiam officij,punitur vt in.l 2.C.de cond.in pu.hor.lib.10.Et punitur quoq; in amiſſione ſalarij.text.in.l.iudices.C.de annonis.& tribu.lib.10.

SVMMARIVM.

1 *Salutatio fit minoribus per maiores.*
2 *Papa vel Rex,& eorum iudices debent ſalutari,magis reuereantur per ſuos ſubditos.*
Nullus debet flectere genua niſi corã principe vel maieſtate Regia:& Papa oſculatur in pede. Quilibet non admittitur ad ſalutandum principem.
3 *Salutatio non ſolùm debetur Regi, verùm etiã literis,& prouiſionibus ſuis.*
4 *Quando ſalutatur Rex à clariſsimis perſonis, aliquantulum eis Rex aſſurgit.*

1 **Salud.** e Nota text. quòd ſalutatio fit minoribus per maiores: † & idem eſt in Papa ſicut in Rege,vel Imperatore. vt tenet Spec.in titu.de reſcrip. præſentatio. in prin. vbi ait quòd Papa ſalutat, & mittit ſuam benedictionẽ ð qua & quomodo fit. vi. latè per dict. Spe.in.d.§.4. verſi. & nota quòd in ſalutatione literarũ Papæ,nu.1. ¶Attamẽ magis reuerẽter debet Papa vel Rex ſalutari per ſuos ſubditos, & eorũ

ſalud e y gracia, ſepades que nos entendiendo que cumple a nueſtro ſeruicio,y

2 iudices,† vt tenet Specula.in tit.de aduoca.§.5. qui incipit,dicẽdũ.& in.l.fina.in fine.C.de officio diuerſo.iudi.quia ſi iudex eſt Rex, epiſcopꝰ vel comes,depoſito birreto,vel caputio,vel genibꝰ flexis,vel vultu ad terrã demiſſo, vel cũ alio ſigno humilitatis,debet ſalutari:& coram eo cõparere.vt in.c.Adria.63.diſt.& in.c.in capite.50.diſt.ſecũdùm Specu.vbi ſuprà.* Et.l.18.tit.13 part.2.& l.26.tit.9.ea.part.* ¶Et Io.de Pla.in l.decuriones.C.de Silẽtia.li.12.dicit ꝙ princeps adoratur:alij verò ſalutãtur,vt barões:& ꝙ nullꝰ debet ſe genufleſti corã alio, quàm corã principe,vel maieſtate Regia,vel corã Papa:& Papa oſculatur in pede.vt.gl.in.l.1.C.de domeſti.lib.12.*.l.4.titu.5.part.1.& rex etiã oſculatur in pede & in manu.vt.l.20.tit.13.part.2.*. & Plat.vbi ſuprà quoq; ait ꝙ nõ admittitur quilibet ad ſalutãdũ principẽ:& facit qđ tenet Bart. & Plat. in.l.Primiceriũ.C.de fabricẽ.li.11.vbi tenet ꝙ ſicut Deus adoratur in cælis: ita princeps adoratur in terris, nec obſtat ꝙ ſolus Deus adoratur, iuxta illud,Dñm tuũ adorabis.quia adorare hic impropriè ponitur pro omni exhibitione reuerẽtiæ.vt gl.ibi.& in.l.pe.C.de cõſuli.lib.eod.qa princeps adoratur tũc.cùm ſalutatur.nã adorantur principes,& ſalutãtur alij.C.de ſilẽtia.li.11. & ibi Plat.& qa imperator quoq; dicitur æternꝰ reſpectu dignitatis & officij quod ſemper durare debet,licet impropriè ponatur, quia ſolus Deus eſt ęternꝰ,vt Pla.in.d.l.Primiceriũ.aliã ſalutationẽ ponit tex.gl.& Plat.in.l.1.C.de veteranis.li.12.videlicet Deus ſaluet te nobis,quia ſalus tua,ſalus noſtra eſt:eſt enim ſalus principis, ſalus omniũ ſubditorũ: vt in authen. vt iudices ſine quoquo ſuffra.in princ.col.2.nõ tamẽ licet cuilibet ſalutare principem,vt glo.in.d.l.1. nec eſt irreuerens loquela dicentis principi tu,& nõ vos:vt ibi multo magis inferiori,niſi conſuetudo regionis aliter ſe habeat. vt ibi Plate. ¶Et
non

non ſolum regi debetur iſta ſalutatio : verùm
3 etiam literis & prouiſionibus ſuis,† quia tales literæ debent reuerenter ſuſcipi birreto depoſito,& capite inclinato,eas oſculãdo.vt.d.Specu
4 in.d.ti.de reſcri.preſ.in prin.¶Adde quoq;† ꝙ quãdo ſalutatur rex,vel imperator à clariſsimis perſonis,aliquãtulũ eis aſſurgit.vt Ange.in.l.cũ ſalutatus.C.de ſent. paſsis.& ibi refert,ꝙ Carolus quartus propter cardinalẽ de Coluna quotidie aſſurgebat,& cũ eo nimis curialiter ſe gerebat,& tenet Barb.in tracta.de præſtã.cardi.in.1. q.baſilica.col.22.¶Et princeps debet benignè reſpondere.vt in.l.Reſpõſum.C.de tranſactio.& in.l.precibus.C.de impub.& aliis ſubſtit. & tenet Pla.in.d.l.1.C.de vetera.lib.12.nu.3.turpiter tamẽ proponẽti,turpiter reſpõdet. vt in.l. Mercalẽ.C.de cõdi.ob tur.cauſ.ſicut iuriſcõſultus fatuè interrogãti,an tabellio computetur in numero teſtiũ acriter redarguit de facto à dubitatione.l.Domitianus labeo.ff.de teſtamentis.

SVMMARIVM.

1 *Princeps tenetur reddere rationem pro ſubditorum iniuſtitia.*
2 *Rex contra iuſtitiam nullis parcat.*
3 *Rex debet cognoſcere,amare,& timere Deũ, per credulitatem,ſecũdùm fidẽ catholicam.*

Conſciencias. f Quia princeps ratione pro ſub
1 ditorum iniuſtitia reddere tenetur Deo † vt in authen.vt iudi.ſine quoquo ſuffra.§.ſcriptũ eſt ex eplar.verſi.vos autẽ negligẽtes.coll.2.& Paris ð Put. in tract. ſyndi.in prin.à quo iudicabitur ſicut iudicauit,vt eſt gl. in c.cũ æterni tribunal.de ſent.& re iudi. in.6. in verbo,Deum.& faci.tex.in.c.cũ ex eo de pœni & remiſ.& tex.ſing.in.c.qualiter & quando.el primero,de accuſ.ibi apud iudicem diſtrictũ,in qua menſura menſi fueritis remetietur vobis; quia ab eius ore rectiſsima debet exire ſenten-
2 tia,qui contra iuſtitiã nullis parcat † ſed reddat vnicuiq; quod ſuum eſt, vt ſedendo in throno ex ore eius procedat gladius bis acutus. vt in.c. ex ore.de priuilegiis,nil enim eſt,ꝙ lumine clariore præfulgeat, quàm recta fides in principe. vt in cap.conuenior.23.q.8.& in.c.ſi imperator 96.diſtin.quia per Deum Reges regnant: & poteſtates ſcribunt iuſtitiam. Prouerb.8.¶Et rex

ha deſcargo de nueſtras conſciencias f y

3 debet amare,cognoſcere † & timere Deũ per credulitatem,ſecũdùm fidem catholicam,alias neſciret ſemet ipſum,nec regnum ad iuſtitiam faciendam cognoſcere.tex.eſt in.l.1.titul.2.parti.2.&.l.7.titul.1.parti.1.

SVMMARIVM.

1 *Vnde dicatur Rex.*
2 *Regis officium quod eſt.*
3 *Rex eſt lex animata in regno ſuo.*
4 *Rex habet poteſtatem à maieſtate cæleſti.*
5 *Princeps eſt maritus reipublicæ.*
6 *Matrimonium ſpirituale contrahitur inter eccleſiam,& prælatum.*
Ita contrahitur temporale matrimonium inter principem,& rempublicam.
7 *Princeps eſt caput reipublicæ.*
8 *Princeps eſt quaſi pater: & ſicut ſubditi obligantur bene obedire, ita obligatur ipſe bene imperare.*
9 *Princeps eſt vicarius Dei in regno.*
10 *Rex in ſuo regno dicitur Imperator.*
11 *Rex qui non bene regit,nomen amittit.*
12 *Regi datur curator,ſi non ſcit ſuum regnum defendere,vel in eo iuſtitiam facere,& perdita recuperare.*
Idem eſt in alijs Ducibus Comitibus,& iuriſdictionem habentibus.

Regimiento. g Et ideo dicitur rex quia populũ & regnum regere ðbet:& dicitur à recte,& à re
1 gendo,† quia ipſe regit,& gubernat regnum:& dicitur quaſi regula:quia ſicut per regulam indirecta,ita per regem iniuſta cognoſcuntur & emendãtur. eſt text.ſingu.
2 in.l.6.titul.1.partit.2.& Montal.in.l.5.eodem titul.text.in capit.regum.23.q.5.vbi dicit ꝙ officium regum † eſt proprium facere iudicium, atq; iuſtitiam,& liberare de manu calumniantium vi oppreſſos,& peregrinos, pupillosque & viduas,quæ facilius opprimuntur à potentibus,& eis præbere auxilium : & vt curam eis præceptorũ dei maiorẽ iniiceret intulit: & ideo dixit Bald.in authen.hoc amplius.C.de fideicommiſſ.& col.verſicu.quæro an filij regis.nu.
3 10.quod rex eſt lex † animata in regno ſuo. & diui-

al buen regimiẽto g y gouernaciõ delas

diuinitus habet à deo poteſtatem in terris, vt in c. ſi imperator. 92. diſtin. & in cap. quæſitum. 23.
4 q. 4. & quia habet gladij poteſtatem † à maieſtate diuina, & cæleſti. vt in l. 1. C. de veteri iur. enuclean. in princi. & licèt in labijs regis lex ſit, tamē eius cor eſt in manu Dei, & vbi voluerit inclinauit illud.

dichas ciudades, villas, y lugares, auenauit

Prouer. 21. & in epiſtola inter claras. C. de ſumma trinita. & fide catho. à cuius ore rectiſsima debet exire ſententia. ¶Et quia princeps eſt ma-
5 ritus † reipublicæ iuxta illud, Lucæ. 2. vbi pater, ibi maritus. nam ſicut inter virum & vxorē matrimonium carnale contrahitur & yconomicum, ſic inter principem, & republicā, matrimoniū morale contrahitur & politicum. Itē ſi
6 cut inter eccleſiā & prælatū matrimoniū † ſpirituale contrahitur & diuinū. vt in c. Sicut. 7. q. 1. & in c. quoniā. de immunit. eccleſi. lib. 6. ita inter principem & rēpublicam matrimoniū temporale cōtrahitur, & terrenum, & ſicut eccleſia eſt in prælato, & prælatus in eccleſia. vt in c. ſcire. 7. q. 1. quam ipſe prælatus caſtè regere debet c. ſicut. 21. q. 2. ita princeps in republica, & reſpublica in principe. & ſicut vir eſt caput vxoris, vxor verò corpus viri. 33. q. 5. §. expenſis. ita
7 princeps eſt caput † reipublicæ. & reſpublica eſt eius corpus, vt ait Plutarcus in inſtitutione Traiani, & tenet Lucas de Pena. in l. Quicūq;. C. de omni agro deſert. libr. 11. col. 2. ¶Et prin-
8 ceps quoque dicitur quaſi pater, † nam ſicut ſubditi obligati ſunt bene obedire, ita ipſe princeps eſt obligatus bene imperare, & regere. tenet Bal. ſupra. rubr. de rerū diuiſi. & regnū, ciuitatē, & ſubditos debet in pace conſeruare, & rumores impedire, & ſubditos acquieſcere cōcordiam, non ſolum hortari, ſed cogere, quia plerūque ſtatus publicus ex priuato turbatur. vt in l. Si quis ingenuam. §. in ciuilibus. ff. de capti. & text. in l. 1. §. qui es. ff. de offi. præ. vrb. vbi notat Bald. melior eſt bonus Rex, quàm bona lex l. præſenti. C. de his qui ad eccle. cōfug. & Bal. in l. Ex hoc iure. ff. de iuſti. & iur. quia cùm rex iuſtus ſederit ſupra ſedem, nō aduerſabitur ſibi quicquā malignū. Prouer. 20. c. & diligenter nō ſolū cū legibus: ſed baculo ferreo tenetur populum ſuū defendere, nec cōtra eum dicatur, quod abſit baculus arūdineus rex Aegypti. vt in ſumma. 23. q. 3. verſi. Item ſicut legitur in Eſai. ¶Eſt
9 enim vicarius Dei † in regno. vt in l. 1. in fine. ti. 1. Part. 2. & eſt caput & anima populi. vt in ead. Partit. & titul. 1. 5. & debet eſſe talis, vt ridens timeri, & iratus poſsit amari: vt prelatus circa ſubditos, vt Archidi. in cap. diſciplina. 45. diſtin. & Montal. in prooe. fori, in glo. *Al Rey.* & in glo. ordin. regali. in parte, Rex. ¶Rex enim in ſuo
10 regno dicitur † imperator. Bald. in l. Exemplo C. de proba. verſi. quæritur. nu. 4. & Alexād. in additio. ad Bart. in l. Hoſtes. ff. de capti. & poſtlimi. reuer. in additione, quæ incipit, non recognoſcunt. vbi vult hoc intelligere in rege, non recognoſcente ſuperiorem, vt rex noſter Hiſpaniæ, vt dictum eſt ſuprà, in 1. glo. & ſic quòd noſter rex Hiſpaniæ & rex Galliæ ſunt veri imperatores, quia non recognoſcunt ſuperiorem: & habent ſupremum imperium. vt Montaluus in titulo primo. Partita. 2. in prima gloſ. ¶Et ſi nō
11 bene regit, peccando nomen amittit. † cap. ſcelus. 2. quæſtio. 1. & Archidia. in dict. capi. regum. 23. quæſt. 5. & tenet gloſ. in d. l. 5. titul. 1. parti. 2. ¶Quinimo dicit Inno. in c. grandi. de ſupple. negli. præla. quòd ſi rex nō ſcit ſuum regnum
12 defendere, † vel in eo iuſtitiam, & pacem ſeruare, maximè religioſis perſonis, & pauperibus, & etiā quod plus eſt, ſi neſcit perdita recuperare, iuſtè poteſt ei dari curator: & idem dicit eſſe ſeruandum in Ducibus, & Comitibus, & alijs, qui habent iuriſdictionem ſuper alios, & eſt ſpeciale in Regibus, Ducibus, & Comitibus: quia alijs priuatis nō datur curator, niſi ſint furioſus vel prodigi, quod dictum eſt ſingula. ¶Et quādo datur Regi curator, debet peti per ſubditos corā ſuperiore, & ſi non habent ſuperiorem, coram Papa peti debet, & cauſa cognita, debet dari, aliàs ſecus: & talis curator debet ſatiſdare rem regis ſaluam fore: & debet facere inuentarium. vt ibi Innocen. & idem tenet Bald. in marga. Innocē. in verſicu. regibus. & in alijs dominis. ¶Et idem eſt ſibi dandus curator ſi prorſus factus eſt inutilis. probat tex. in d. c. grandi. & tenet Bald. in l. Poſt ſuſceptam. ff. de excuſa. tuto. & plenè Specula. in titu. de feudis. §. quoniam. ad finem vbi dicit, idem eſſe in baronibus, & alijs iuriſdictionem habentibus: & notatur ſingulariter in l. prima. C. de tutoribus & curatoribu. illuſtri. perſona. & Bartachi. de Firmio. in ſuo aureo repertorio, in parte, Rex. verſicu. 35.

SVMMARIVM.

1 *Rex debet omnia ponderoſa facere cum conſilio procerum, & ſenatorum ſuorum.*
2 *Conſiliarij principum, vel aduocati, debent de arduo dubio principi conſulere.*

Rex de-

3 *Rex debet audire conſilia, & verba prudētiū.*
4 *Bono conſilio inimici vincuntur, & ſub tributo ducuntur.*
5 *Qui bono conſilio non acquieſcit dignitatem amittere debet.*
6 *Sine conſilio nil eſt faciendum.*
7 *Conſilium prouidi placere debet regi.*
8 *Conſilium quòd tendit ad malum, regi placere non debet.*
9 *Cōſiliarij regis, cùm prudentia debēt tēperare.*
10 *Quòd de conſilio procerū fit, ad beatitudinem imperij, & eorum gloriam redundauit.*
11 *Malum cōſilium Deus conuertit ſuper conſulentem.*
12 *Conſiliarius regis, qui de grauibus, tanquā leuibus, vel econtra conſulit, punitur.*
13 *Rex debet habere probos, & honeſtos conſiliarios, & expertos.*
14 *Quæ in conſiliis tractātur, debēt eſſe occulta, aliàs multa ſcandala poſſunt oriri.*
Conſiliarij, vel rectores ciuitatum, iurare debent de conſilijs non reuelādis, ad inſtar iudicum aduocatorum & teſtium.
15 *Conſiliarij regis, ſolùm Deo, & regi, & patriæ vtilitatem præ oculis habere debent.*
16 *Conſiliarij per reges ſunt vocandi, & in conſilio ſedere debent ad latus regis, & non ad pedes, quia honorem habent.*
17 *Conſilium debet fieri ante ciborum eſum.*
18 *Conſiliarij debent eſſe ſenes, aut magiſtri, ſeu doctores.*
19 *Senex non dicitur quis per ætatem, ſed per ſapientiam.*
20 *Teſtator qui iuſſit, poſt obitum ſuum hæreditatem deuolui ad maiorē, intelligitur de ætate, non de maiori ſcientia.*
21 *Nemo negligat inquirere propter opprobriū ſenectutis, vel nobilitatē generis à paruis, vel minimis eruditis, ſi eſt aliquid vtilitatis, vel ſalutis.*
22 *Doctor antiquus, nō debet dedignari ſequi ſententiā iunioris doctoris bene dicentis.*
23 *Senior in regno, eſt cōmodior populo.*
24 *Senex quis dicatur.*

Acordado.

mos acordado, [h] que de aqui adelāte vos los dichos nueſtros Corregidores, &

h ¶Scilicet, cōſilio procerum, & ſenatorum ſuorum, quia ipſe ſolus ſine conſilii maturitate facere non poteſt, vt tex. & ibi Bald. & Iaſ. in l. Placet. in 1. lectura. C. de ſacroſanct. eccle. nu. 8. vbi per text. ibi in part. Rationabilis cōſilij, tenet ꝙ princeps, debet omnia pōderoſa facere, nō per ſe, ſed cū cōſilio pro-
1 cerum ſuorum, vel ſenatorum. † vt in l. nō dubiū. C. de decurio. *Et teſtu. in l. 19. tit. pri. part. prima.* ¶Sicut econtra cōſiliarij principum,
2 vel aduocati, debēt de arduo † dubio conſulere princip. vt Saly. in l. fi. 1. notabili. C. de pact. & facit text. in c. fi. de dilatio. circa mediū: quia ſi aliter fieret, magno labore ipſe Rex ac populus ſuus conſummaretur, & eſſet vltra vires ſuas, quod ſuſtinere nō poſſet. Exod. c. 18. & ſeipſum
3 in cōſilio ſuo affligeret. Eccle. 30. ¶Rex † debet dire cōſilia, & verba prudētiū, & erit Dominus cū eo. Exod. c. 18. & Ieremi. 38. & bono conſilio rex acquieſcere debet. Prouerb. 1. Nam qui cūcta agit cū conſilio, regitur ſapientia. Prouer. 13. & aſtutus omnia cum conſilio agit, vt ibi & iuxta illud audi conſilium, & ſuſcipe diſciplinam, & eris ſapiens in nouiſsimis tuis. Prouerbio. 19.
4 ¶Et quia bono conſilio inimici vincuntur, † & ſub tributo ducūtur, & in poteſtate metalla auri & argēti redigūtur: & loca poſsidētur: & loca q̄ lōgè ſunt pacificātur, aduerſarij contremūtur, & in ſeruitutē deducūtur, regna obtinētur, & nomē regis timetur, & exaltatur in gloria, ad inſtar Romanorū, & hoc propter cōtinuū multitudinis prudentium conſilium, vt legitur. 1. Machab. c. 8. ¶Et quia q̄ bono cōſilio nō acqui-
5 eſcit dignitatē, amittere debet: † exēplo Roboā qui ſenioribus non credidit. 3. Reg. c. 12. & Paralip. 2. c. 10. & in c. Deniq;. 8. q. 1. & eſt ad inſtar vxoris Loth, quæ in ſtatuā eſt conuerſa. Gene. 19
6 & ſine cōſilio nil eſt faciendū †, & poſt factū non poenitebit. Eccleſiaſti. 32. vnde Saluſtius, Priuſquàm incipias, cōſulto, & poſtquàm cōſulueris maturè, facto opus eſt. & Salomō, Palpebræ tuæ præcedāt greſſus tuos. i. conſilia actus tuos præueniant Conſiliū, inquit, prouidi placere debet Regi, † ſicut cōſiliū Ioſeph placuit Pharaoni, & propter id regnum eius fame, & penuria non periit. Geneſ. 41. Et bonum conſilium quàm plurimos à morte liberauit. Ioſue. 9. circa finem.

finem. ¶Sed conſilium quod tendit ad malum,
8 regi placere nõ † debet. Heſt.5. Et nõ debet co
gitare conſilia, quæ non poſſunt ſtabilire. pſ.20
Et rex cum conſilio vanitatis non ſedeat: & cũ
iniqua gerentibus non intret. pſ.25. ¶Conſilia-
rij quoq; eius,
debẽt tempera
re cum prudẽ-
9 tia, † nec debo
no faciant ma-

juezes de reſiden-
cia q̃ fueredes pro

lum, & reſpiciant quid ſit actum cuiquam tem
pori & videant quid debeant, & vbi, & quãdiu,
& qualiter, & quando faciant, per diſcretionẽ
cognoſcant cauſas rerum, cum omni diligentia
diſtinguant contra, quæ arguunt diligenter ex
cogitent qualiter bonũ incipiant, & perficiãt,
teneant diſcretionem in omnibus actibus ſuis,
& cùm bene diſtrinxerint opus ſuum bonum
iuſti erunt, quicquid boni fecerint cũ diſcretio-
ne virtus erit, quicquid ſine diſcretione, vi-
tium erit, tenet Montalu. in tractat. ſuo de con-
ſilio regis. ¶Et quod de conſilio procerum fit
ad beatitudinem imperij, & eorum gloriam re-
10 dundabit, † tenet Bald. in. l. humanum. C. de le
gat. nu.1. ¶Malum autem conſilium Deus con-
11 uertit ſuper conſulentes. † Heſter.14. Et conſi-
lium prauorũ Dominus diſſipat. Tobi.5. Con-
ſilia itaq; improborum lõgè ſint à rege. Iob.21.
Nam beatus vir qui non abijt in conſilio impio
12 rum. pſ.2. ¶Conſiliarius regis, † qui de grauib⁹
tanquam leuibus, vel econtra conſulit, ſi eſt ho
norabilis mittatur in exilium, & perdat bona, ſi
de minoribus moriatur. text. in. l.7. tit.13. Parti.
2. Sed cùm Deus eſt cum rege conſilium malũ
diſſipabitur. Eſa.8. ¶Ideo rex debet habere pro
13 bos honeſtoſq; conſiliarios †, expertos, qui te-
nentur præſtare iuramentum, quòd bene & fi-
deliter conſilium impendent ſecundùm formã
tex. in. l.21. tit.3. lib.2. in ordinat. regal. quẽ vide.
¶In ſimili facit quod tenet beatus Arch. Florẽ.
in.1. part. tit.4. c.8. de conſilio. §.4. vbi ait, quòd
14 ea quæ tractantur † in conſilijs alicuius ciuita-
tis vel vniuerſitatis, debẽt eſſe occulta: quia aliàs
ſcandala multa poſſunt oriri, & debẽt facere di-
ctum iuramentum ad inſtar iudicum teſtium,
& aduocatorum. vt in. l. properandum. C. de iu-
dicijs, & in. l. rem non nouam. eod. tit. quia vt di
cit. d. Florent. vbi ſuprà, valde malè faciunt qui
talia reuelant, quæ in ſecreto ponuntur. & qui
quærunt ea ab ipſis. ¶Et quòd iſti conſiliarij de
bent habere rectam intentionem in determinã-
dis, vt non paſſione trahantur ad complacendũ
vel diſplicendũ eis, qui proponunt ea, quæ ſunt
ad bonum communitatis, vel contraria, vt non

declinent à regula rationis, vnde Eſther. c.1. ſe-
cundùm eundem dicit, quòd ſeptem ſapientes,
qui ex more Regio ſemper aderant regi Aſſue-
ro, ſcientes leges, ac iura maiorum illorum, facie
bant cuncta cum conſilio. Et hæc eſt cauſa fre-
quenter multo
rum malorum
in regimine tẽ
porali, & ſpiri-
tuali: quia quæ

ueydos para en las
dichas ciudades, vi-

communi conſilio determinantur, non obſeruã
tur. Vnde Ioſephus & Azarias, qui non ſerua-
uerunt quod fuerat determinatum, ſcilicet, vt
non exirent in prælium contra inimicos, debel
lati fuerunt, & occiſis duobus millibus de exer
citu ſuo, & hoc, quia ſine conſilio exierunt in
prælio: vt habetur Machabæ.1. capit.10. ¶Ideo
dicitur, quòd omnes conſiliarij regis, ſolum
15 Deum † Regis, & patriæ vtilitatem præ oculis
habendo, conueniri debent, quaſi vnus homo,
vna mẽte, vnoq; cõſilio, ad inſtar populi Iſrael.
vt habetur Iudic.20. ca. * Et non ſolum tenetur
bene conſulere verum & opere inſiſtere ne rex
aliquid faciat ſeu iubeat iniuſtum: non ergo de
bent ſe ſubſcribere literas regias ſi continerent
in iuſticiam, vel ſint in damnum & grauamen
hominum regni, nec tales ſubſcriptiones à regis
conſiliarijs ex torquendę ſunt contra eorũ con-
ſcientiam vt tradit Lucas de Pœna in. l.2. C. de
tabula. lib.10. libertas debet eſſe in conſulendo.
vt S. Thom. 2.2. qõ.104. & non eſt obediendum
Principi nec in pace nec in bello quando præci
pit aliquid contra conſcientiam vt dicam infrà,
in. c.1. in glo. *mandamientos*. nume.14. & an ſi con
ſiliarij ſi cogantur ſe ſubſcribere vt factum auto
retur an teneantur officium relinquere vt non
coactionem patiantur vid. Gregor. Lopez in. l.
25. tit.13. part.2. in glo. *por obra* & melius. in. l.18.
titul.19. ea part. vbi inquit ꝙ ſi ex forma ſtatuti
ortaretur iudex ad aliquid iniuſtum excuſare-
tur ſi facit de facto quando eſſet ſine damno al-
terius: alias non debet facere ſed lex bene poteſt
hoc iubere vt pragmatic.60. §.5. & §.15. in libr.
pragmatica. * ¶Et per regem ſunt cõſiliarij vo-
16 candi, † & in conſilio ſedere debẽt. 2. Eſdræ. c.3.
Item ad latus Regis ſedere, non ad pedes, vt no-
tat Bar. in. l. Iuris peritos. in prin. ff. de excu. tut.
& in. l.3. C. de actuar. lib.10. quia ij ſunt honoran
di. Eſt enim honor, quando princeps reuocat
quem iuxta ſe, vel pro conſilio, vel alia cauſa pu
blica, quaſi faciens æſtimationem de eo, vt te-
net Plat. per glo. ibi in. l. fi. C. de dignita. libr.12.
Et iſti proceres ſunt illuſtres, vel ſpectabiles,
prout tenet Bart. in. l. Omnes populi. ff. de iuſti.

& iur. nu.10. & quoq; procuratores principis. i.
Fiſcales. vt Saly. in. l. vniuerſi. C. vbi cauſ. fiſca.
& Guillier. de Cu. ibi. & Guiller. Roueli. in tra-
cta. de iuſti. & iniuſti. tomo.17. tracta. in.3. libr.
ca.6. nu.4. fol.106. per. l. Siquis. eod. tit. ¶Conſi
liũ quoq; debet
fieri ante cibo-
17 rum † eſum, ad
inſtar teſtimo-
nij dicendi, vt

llas y lugares, guar-
deys y cumplays y

in ca.1. de teſtibus. quia venter pinguis craſſum
ſenſum generat. 44. diſt. §. fina. ¶Conſiliarij iſti
18 debent eſſe ſenes, † magiſtri, ſeu doctores. Vn-
de ait text. in. ca. de quibus. 20. diſtin. Seniores
prouinciæ congrega, & eos interroga, facilius
namque inuenitur, quod à pluribus ſenioribus
quæritur. Nam licet canicies hominum eſt pru
dentia. Sapient.4. & gloria ſenum eſt canicies:
hoc non intelligitur per decrepitam ætatẽ, nec
de ſene inſenſato, & imprudenti, ſed de pruden
ti, & ſapiente. vt Eccleſia.25. Et hoc modo intel-
ligo dictum Bald. in. l. Senium. C. qui teſta. fa-
cere poſ. in prin. vbi tenet, quòd plus valet vm-
bra ſenis, quàm enſis iuuenis, vt intelligatur de
ſene ſapiẽti, & non de imprudenti. Et idem in-
telligo nõ habere locum in ſene diuturno: quia
vt dicit tex. in authen. vt de appella. §. illud. &
colla.4. quòd licet ſenectus ſit veneranda, non
habet locum in ſenectute diuturna, nec nume-
ro annorum computata. vt legitur Sapient. ca-
pit.4. quia ſæpe mentiuntur antiqui vt in. cap.
vnico. de ſacra vnctio. in fine. & Ioann. Andr. in
cap. cùm in iuuentute. de præſump.
¶Et quia non dicitur quis ſenex per ætatem,
19 ſed per ſapientiam † ſeniores nominantur. vt
in capit. fina. 84. diſtinctio. & text. in capitulo
qualiter, & quando. *el grande*. de accuſa. iuxta
principium. & tenet Ioã. de Plate. in. l. Cùm ob
prouecte. C. de his qui non impletis impendijs.
libr.10. in fine. vbi ait, quòd nomen ſenectutis,
maturitatem magis indicat ſapientiæ, quàm ca-
nicies corporis. * Et. l.9. titul.6. par.1. de quo per
Roma. in. l. ſi verò. §. de viro. ff. ſolut. matrimo.
col.50. * ¶Sed hoc non habet locum, quando te
ſtator iuſſit poſt obitum ſuum hæreditatem de
uolui ad maiorem: quia debet intelligi de æta-
20 te, & non de maiori ſcientia, † dignitate, vel pe
cunia, vt tenet Feli. in. c.1. de maior. & obed. fin.
col. * Et tenet Grego. Lopez in. l.2. tit.15. part.2.
gl.1. in principio. * ¶Tamẽ propter opprobriũ
21 ſenectutis, † vel nobilitatem generis, à paruis
vel minimis eruditis, ſi quid fortè vtilitatis, aut
ſalutis eſt, nemo inquirere negligat, vt in. ca. ſi
38. diſtin. & vt dicit iuriſconſultus. in. l. apud Iu-

lianum. ff. de fideicommiſ. liberta. nam & ſi alte
rum pedem in ſepulchro tenerem, tamen vellẽ
diſcere. Quod extendit Alex. in. l. Si ſeruũ ſti-
chũ. §. ſequitur. ff. de verb. obli. nu.5. ab annicu-
22 lo puero. ¶Facit in ſimili, ꝙ doctor antiquus †
non debet de-
dignari ſeq; ſen
tentiam iunio
ris doctoris be-
ne dicentis, ſe-

executeys, y fagays
guardar, cumplir y

cundùm eundem Alex. ibi in. d. §. ſequitur. Et
quia de iſto conſilio Regis, & eorum conſiliario
rum, latè ſcripſit noſter Alphonſus de Mõtal.
in. d. tracta. ibi vide ſingulariter. & aliquid per
docto. del Caſtillo. in. l.1. de Toro. in glo. *ſabios*.
23 ¶Tene quoq;, † quòd ſenior in regno eſt com-
modior populo, vt dicit Bald. in. l. Cum anti-
quioribus. pe. col. verſi.10. hoc probatur. C. de
24 iure deliberan. ¶Quis autem dicatur ſenex, †
Abb. in capit. Quoniam frequenter. vt lite non
conteſta. nume.18. iſtam quæſtio. examinat, &
ibi ponit de pluribus ætatibus: ſed ego credere
in puncto iſto, quòd relinquatur arbitrio regis,
& ſuorum conſiliariorum. arg. eorum, quæ te-
net Bald. in ſua margari. ad Innocen. in verbo,
ſenex, & Ioannes Andreas in capitul. nouit de
iudic. & Florian. in. l. Lex Aquilia. Si delectũ.
ff. ad legem Aquiliam. vbi dicit, quòd de hoc
eſt ſummatim cognoſcendum, & quòd relin-
quatur arbitrio iudicis. ¶Et quæ ætas excuſet,
vide textum, & ibi Plat. & doctor. in. l. Si vltra.
C. de Decurionibus. libro decimo. * Et in. l. cum
de curionatus. eo. titul. & text. ſingula. in. l.3. ti-
tul.19. partit.2. & glo. vnica in. capit.1. de pace. iu
ramen. fir. in glo. verbo. año.18. in vſibus feud.
prout tenet Roma. ſingul.122. & notã dictam. l.
partitę quia non excuſat ſenectus in his quę cõ
ſilio prudentis viri expediunt ad bellum & alia
agenda.

SVMMARIVM.

1 *Rex condit leges generales in ſuo regno, vel alius, licentia, & mandato eius. nu.5. & 6. & ibi quoq; vide, quis poteſt facere legem.*
2 *Rex, an poteſt facere leges ſine conſilio procerũ ſuorum.*
3 *Papa an debeat omnia facere cum cõſilio Cardinalium.*
4 *Rex, in facienda lege ſemper imitatur conſuetudini.*

6 *Comites, & Barones, an poſſunt facere legem in ſuo territorio.*

7 *Regina, an poteſt facere legem.*

8 *Regina, quando facit legem, debet facere conſilio ſuorum conſiliariorum.*

9 *Mulier non poteſt eſſe de conſilio, nec in legibus condendis debet interuenire.*

10 *Mulierum vſus, non inducit conſuetudinem.*

11 *Conſuetudo dicitur lex.*

12 *Mulieres, an poſſunt conſuetudinem inducere.*

13 *Principis placitum, an ſit lex.*

14 *Principis ſentētia, an ſit lex generalis nu.17. Et quid in contractibus.*

15 *Sententia lata à ciuitate non recognoſcente ſuperiorem, an ſit lex.*

16 *Declaratio ſummi pontificis, ex ſingularis perſonæ poſtulatione facta, ad legem, vel ordinationem ius generale inter omnes conſtituit.*

18 *Declarare poteſt princeps leges, ſicut poteſt eas concedere.*

19 *Declarare, an poteſt iudex ſuam ſententiam.*

20 *Declarare an poteſt iudex ſententiā ſui prædeceſſoris.*

21 *Expenſarum taxationem poteſt iudex ſucceſſor facere.*

22 *Succeſſor in officio, an poſsit reuocare confinia impoſita à prædeceſſore pro libito voluntatis.*

Ordenanças. i Nota text. ꝙ rex
cōdit leges in ſuo
1 regno generales.† tenet Bar.ī.l.1.ff. quod quiſq;
iur.in princi.per.l.fina.C.de legi.Idē tenet tex.
in.l.8.ti.1.par.1.vel alius ei⁹ authoritate, licētia,
vel mādato. vt Inſt.in prooe.C. & in.d.l. par.&
ſumma Sylue.in parte lex. 4.q. ¶ Sed nō debet
2 prīceps legē facere † ſine cōſilio procerū, & ſuorū
cōſiliariorū, tex.in.l.humanū.C.de legi. vbi
debet facere cum deliberatione, interueniente
conſenſu hominum prudentium. Idem tenet
text.in.l.1.ff.de legi.in verbo, virorum prudentium
cōſultum. ¶ In hoc ego tenerem, quòd ſolus
princeps, ſi vult, poſt leges condere: ſed humanius
faciet cum conſilio procerum, vt tenet
Bar.in.l.Omnes populi.ff.de iuſti.& iur.nu.15.
Et ibi nume.13.tenet, ꝙ poteſt facere motu proprio,
& poſtea ſubditis diuulgare. per.l.3. C. de
legi. ꝙ ſine cōſilio alicuius poteſt facere, tenet.
dict.l.par.ſuprà allegat. Et Bar.in.d. l.humanū.
dicit, ꝙ veritas eſt, ꝙ in condenda lege nō requiritur,
quòd princeps faciat cum cōſilio: quia nō
eſt ordo neceſſitatis, ſed voluntatis:

executar las ordenanças i y capitulos

ideo omiſsio eius non vitiat. Idem vult tenere
Iaſ.licet Bar.non alleget.in.l.1.ff.de conſt.
princip.nu.1.Bal.in.d.l.humanū. nu.2. vbi ait,
ꝙ forma tradita ibi nō eſt ita præciſè, ꝙ per hoc
princeps imponat ſibi legem, quod patet: quia
dicit, humanum, non autem dicit, neceſſarium:
quia illa lex ponit formam de cōgruitate, & honeſtate,
non de neceſsitate. Nec obſtat. verſi.illius.
l.Scitote. quia ibi princeps loquitur enuntiatiuè,
non derogatiuè. Et idem tenet ibi Paul.
de Caſt.nu.3.verſi.vlti.vbi ait, ꝙ poteſt Imperator,
ſeu Rex, recedere ab illa forma illius.l. Humanam.
& videtur receſsiſſe ex certa ſcientia, licet
illa.l.habeat clauſulam derogatoriam ibi, in
quantum dicit, Scitote non aliter in poſterū legem
noſtra clementia promulgandam, niſi ſupradicta
forma fuerit obſeruata: quia iſta clauſula
nil operatur: nam non poteſt tollere ſibi
poteſtatem, quam habet à iure publico, & quia
ad tollendam hanc tacitam derogatoriam dictæ
legis, non requiritur clauſula, non obſtāte: imò
eo ipſo quòd facit contrarium, ex certa ſcientia
cenſetur eam tollere.per.l.fina.in princ.ff.de lega.2.
ſecundum.d.Paul.de Caſtr. in.d.l. humanum.nu.3.&.4.
¶ Idem dicit ibi Paul.in fine eſ-
3 ſe in papa: † quia licet papa debeat omnia facere
cum conſilio Cardinalium, ſi tamen aliquando
facit ſine eis, valebit. vt ibi idem tenet idem
Paul.in.l.1.ff.de leg.nu.4. & doctor del Caſtillo
in prooe.ll.Tauri.tangit in glo. *con ellos conſultado*,
verſi.idem dico in Imperatore. Sic ꝙ communis
cōcluſio eſt, quòd Rex ſolus ſine cōſilio
procerū pōt leges condere, ſed de humanitate
videtur, ꝙ non faciat ſine eo. ¶ In facienda autē
4 lege ſemper Rex innitatur cōſuetudini: † vt tenet
Lucas de Pœna.in.l.cautiones.C.de ſolu.&
libera.debito.ciuita.lib.11. ¶ Sed quia ſuprà allegaui.
d.l.8.part. quòd de licentia regis pōt quis
5 facere legē, contrariū videtur: † quia poteſtas cōdēdi
legē, vel ſtatuta, non pōt cōmitti: quia eſt
de maximo Imperio. vt notat Bar.ff.de iur.om.
iudi,l.Imperiū.& in.l.1.in prin.ff.de offi.ei⁹ cui
man.eſt iur. ¶ Sed tu dic, quod.d.l.par.eſt vera:
quia princeps ea quæ ſunt de Imperio, pōt delegare.

gare. Inferior verò à principe, ſi quidem eſt magiſtratus,
putà, epiſcopus, vel legatus, non poſſunt.
ita tenet Pau.de Caſtro.in.d.l.1.ff. de legi.
nu.7. ¶ Facit quod tenet Angel.in.l. 1. ff. quod
quiſq; iuris.in prin.vbi ait, quod magiſtratus iu
6 re proprietatis, vt ſunt Comites †, & Barones,
poſſunt facere leges in ſuo territorio, vt in titul.
quæ ſint regalia.& in titu.de conſuetu.& ſtatu.
contra liber.eccleſiaſti.collat. 10. quia habent à
principe regalia in ſuis locis, & idem dicit de epiſcopis.
¶ Attamen dicta poteſtas condendę legis,
ſolùm poteſt comitti, & delegari per regem,
& non per inferiorem.tenet Paul.de Caſt.in.d.
l.1.ff.de legibus.nu.7. ¶ Quinimo mihi videtur,
quòd lex poteſt fieri per ſenatores conſilij regalis:
quia id, quod fit per curiam principis, dicitur
factum per ipſum principem: & valet ordinatio
facta per curiam, licet non ſit nomen principis,
vt eſt glo.in.l.vnica.verſi.comitatui.C.quando
Impera.inter pupil.& tenet Ioan.de Pla.in.l.nemo.
C.de dignitatibus.lib.12. ꝙ dicit procedere
in alio, quàm in ſententia diffinitiua: quia cùm
in libello & ſententia apponatur nomen iudi.l.
libellorum.ff.de accuſa.l.1.C.de ſent.ex peri.recitan.
apparet, ꝙ non eſt factum per ipſum principem,
vt Plat.ibi: quia curia eſt Regis, & ille de
eius ordine eſt.l.ius Senatorum.C.eod.titu. de
dignit.& Senatores pars corporis Regis ſunt, vt
eſt tex.in.l.quiſquis. C.ad legem Iuliam maieſta.
gl.in.c.cùm dilectus.de clericis nō reſi. ¶ Vide
tu quoque Montal.in prooe.fori, in glo. *leyes.*
vbi tenet, ꝙ populus Romanus poteſt condere
leges. ¶ Contrarium tenet Bal. in.l. Imperialis.
C.de legi.in fine. quia populus Romanus eſt denudatus
generali poteſtate, cùm illa tranſlata
fuerit in principem, & per principem poſtea
tranſlata fuit in Apoſtolicum: & ſic videtur, ꝙ
opi.Montal.ſit falſa, vbi dicit, quod poteſt facere
legem, & deponere Imperatorem: nā ad quæ
non pertinet creatio, non pertinet deſtructio.&
idem tenet Pau.de Caſt.ibi.& vide Montal.vbi
ſuprà, & latè Ioan.Fa.in.§.Sed ꝙ principi.Inſti.
de iure gē.& ciuil.vbi per eos vide quis pōt facere
leges. ¶ Omnia ſupradicta loquūtur in Rege.
7 Quid in Regina, an pōt facere legem? † videtur
quod non.tenet Pau.de Caſt.in.d.l.1.nu.4.ponderando.
d.tex.ibi, eſt conſultorū virorū. Quia
mulieres in condendis legibus, non vocātur, nec
eſt exquirēdū earum conſiliū, propter earū fragilitatē.
Quod ſequitur ibi Angel.in pri.vbi infert,
ꝙ Auguſta nō pōt legē condere.per legem
princeps.ff. de legibus. & ſic videtur quod iſta
noſtra Regina Eliſabeth non potuit has leges cōdere.
¶ Sed tu dic cōtra: imò potuit, quia habuit
Regnum iure proprio, & non iure mariti, & ius,
quod habuit ex perſona propria eſt, & fuit efficacius,
quàm ius quod quis habet ex perſona
aliena, & ſic ex marito. vt in.l.ſi filius. §. erit. ff.
de fideicommiſſa.liber.& non fecit eas iure mariti,
ſed iure proprio.ſ.iure ſucceſsionis, vt dictū
eſt: vnde non eſt dubium, quòd poteſt iudicare,
ſtatuere, & leges condere. Ita tenet Ang. in.d.l.
ſi princeps.ff.de leg.& in.l.1. eo titul. in princi.
Quod dicit idē eſſe in Comitiſſa, quæ ſuccedit
in aliquo Comitatu, quæ poteſt in ſuo territorio
leges condere: quia venit iure proprio, ratione
ſui Comitatus. Et idem tenet Paris de Puteo
in tracta. Syndica.in parte dicitur.nume.6.7.&
8.quem ſing.vide.fol.28.
¶ Attamen debet has leges, & alias facere cum
conſenſu procerum, & doctorum & ſuorū conſi
8 liariorum, † per tex.ſingula.in.l.15.li.2. in ordi.
Regali. in fine. ibi. *y eſto por conſejo de hombres ſabios: porque ſi en alguna coſa errare, la ſepan conſejar.*
Et ſic fallit illa communis opi.de qua ſuprà, ꝙ
Rex poteſt facere legem ſine conſilio procerū:
quod non habet locum in Regina: quia illa tenetur
ſequi conſilium in legibus condendis, vt eſt
tex.in.l.4.tit.4.parti.3.in fine. ¶ Sed regulari-
9 ter non poteſt eſſe † mulier de conſilio: nec in
condendis legibus, vel Senatuſconſultus, ſeu cōſtitutionibus
mulieres non debent interuenire,
ſecūd.Bar.in.d.l.1.nu.6.* Et licet mulier nō poteſt
eſſe de conſilio, tamen ab vxore aſſumendū
eſt conſilium vt in auth. vt iudices ſine quoquo
ſuffra. in princi. coll.2.tenet peregrina.in parte
Conſilium.in.1.glo.in fine.* ¶ Et non ſolùm ſupradicta
ſunt ſibi interdicta. ¶ Imò vſus mulie-
10 rum non inducit conſuetudinem † ſicut nō poſſint
condere legem: quia lex & cōſuetudo ęquiparantur.
Bar.in.d.l.1.ff.de legi. in fin. & Ludo.
Roma.in ſingu.42.& dicit, quòd ſi millies contraherent,
non derogant ſtatuto. Et ratio Barto.
poteſt eſſe: quia conſuetudo non poteſt induci,
niſi ab habentibus poteſtatem legis condendæ.
vt in.d.l.de quibus.ff.de legi. & quia conſuetu-
11 do dicitur † lex, vt Abb. in rubr. de conſuetu.
& idem quod Bar.tenet Abb.referendo eū.in.c.
fi.de cōſue.nu.8. Et ꝙ mulieres non poſſunt in-
12 ducere cōſuetudinē. † tenet Ludoui.Roman.in
ſingul.42.in fine. ¶ Sed cōtra hoc facit tex.in.c.
illud.de præſumpti.ibi, ſed mulier de more illarū,
qui vendūt panes. ¶ Sed non obſtat: quia eſt
intelligēdū in actibus muliebrib⁹, vt Firmia.in
ſuo Reper.in parte, cōſuetudo inducitur.verſic.
26.& Iaſ.in.d.l.1.de legi.num.14.verſi.tertiò videtur.
vbi dicit, quòd videtur poſſe limitari in
his, quæ ad earum artem ſpectant, per.l.1. §.1.ff.

devari.& extr.cog.de quo ibi per eum amplia-
tiones. ¶Et non ſolùm ad principem pertinet
leges condere, verùm etiam placitum principis
13 eſt lex.† in.§.ſed & quod principi.inſtitu.de iu
re natu.gen. & ciuil. Quod intelligit ibi gloſſ.
quando placuit cauſa faciendi legem communē
& generalem, aliàs nō eſſet lex communis: quia
non omnis vox iudicis, eſt ſentētia: & ſic nō o-
mnis vox principis, eſt lex. Et idē tenet Specu-
la.in titu.de accuſa.§.4.in fine.& Ioann.Fab.in
d.§.ſed & ſi principi.¶Quoque ſententia prin-
14 cipis eſt lex †, ſi eſt diffinitiua, lata inter partes,
habet vim legis generalis inter oēs in ſimilibus
cauſis.gloſſ.in.c.in Cauſis.de re iud. & Iaſ.in.l.
cum prolatis.ff.de re iudi.per tex.in.l.fin.C.de
legi.& Feli.in.d.c.in cauſis per.l.fi.ff.de conſti.
princip.vbi ait, quòd regulariter ſententia prin
cipis facit ius generale. Idem tenet Alex. in.l.ci
uitas.ff.ſi cert.peta.nu.20.& facit text. in.l.198.
in.ll.ſtyli.ibi.*que las fazañas de Caſtilla ſon aquellas
porque deuen juzgar de lo que el Rey juzgo, o confirmo
en ſimejantes coſas.* Quod dicit Alexan. in dict.l.
ciuitas numero.20. procedere ſolummodo in
principe: ſecus in alijs habentibus poteſtatē le-
gis condendæ ſecundùm Angel. ibi. Quod ex-
tende, etiam ſi talis ſententia principis non redi
gatur in ſcriptis, facit ius. eſt gloſſ.in capitul.in-
ſtitutionis.25.quæſt.2.quod intellige, ſi præceſ-
ſerit talis diffinitiua præſentibus partibus. vt in
l.ſi Imperialis.ff.de leg. aliàs non fit ius ex ſen-
tentia.l.qui repudiatis.ff.de inoffic. teſta. ¶Idē
dic eſſe in contractibus principis: quia habent
vim legis, & poſſunt allegari in alijs cauſis ſicut
lex.text.& ibi Bartol.in.l.pe. C.de dona. inter
vir.& vxo.ibi, Imperialibus contractibus. ſecū-
dùm Iaſ.in dict.l.prolatis.numero.4. ¶Quod
dicit Alex.ibi in.d.l. ciuitas. idē eſſe in ciuitate
15 nō recognoſcente ſuperiorē, † quia tunc dicitur
tenere locum principis, & tunc poteſt facere le-
gem.alleg.Ioan.And.in additio. ad Spec. in ti-
tu.de inſtrumē.edi.§.1.in additione.incipiente,
Hæc ſubſcriptio. ¶Ideo dicit Ludouicus Ro-
ma.in conſilio.260.quòd interpretatio, ſeu de-
16 claratio † ſumma pontificis, ex ſingularis perſo
næ poſtulatione facta ad.l.vel ordinationem
aliquam præcedētem, ius generale inter omnes
conſtituit.per.d.l.fi.C.de legi.¶Paul.de Caſtr.
in.d.l.1.de conſti.princip.num.5.vult hoc limi-
tare, dicendo, quòd tunc epiſtolæ principis, &
ſententiæ diffinitiuæ, vel interlocutoriæ ius fa-
ciunt quoad omnes, licet fuerint directæ ad
certas perſonas ſingulares, quando ab ipſo prin
17 cipe, traduntur vniuerſitati † omnium, vt con-
tingit in. C. in quo fuerunt redactæ epiſtolæ
principum, & in decretalibus, & ſic ſunt inclu-
ſæ in volumine iuris cōmunis, aliàs ſecus, quia
faciũt ius ſingulare, & non generale qđ mihi ſa-
tis videtur. Et eā comprobo authoritate cuiuſdā
pragmaticæ factæ per noſtrum Carolum inui-
ctiſsimum in curijs, quas habuit in *villa de Ma-
drid*, anno.1528. pragm.116.vbi fuit ab eo peti-
tum.vt ſuper ludis nō procederetur.& ibi reſpō
dit, ꝙ erat ſufficienter prouiſum per certā epi-
ſtolam per eum datam, quam volebat deinceps
cuſtodiri pro lege, & ꝙ poneretur in volumine
illarum pragmaticarũ, prout eſt poſita, quæ in-
cipit, *Don Carlos*. Illico ſi epiſtola Regis feciſſet
ius, non erat neceſſe vt iuberet cuſtodiri pro le-
ge generali: & quia non faciebat ius niſi in ciuita
te, vel prouincia, vbi fuit data, iuſsit pro lege cu
ſtodiri, prout cuſtoditur: in qua cauetur, ꝙ ela-
pſis duobus menſibus, non poteſt iudex proce-
dere cōtra ludentes. Et idē tenet Iaſ. in. d.l.1.ff.
de conſtitutio.princip.2.col.num.10.vbi ait, ꝙ
epiſtola principis habet vim legis, ſi eſt redacta
in corpore iuris. Et idē dicit de ſentētia interlo-
cutoria principis, ꝙ facit ius, quando eſt redacta
in dicto corpore iuris.per.l.metum.§.quod prę
tor.ff.quod metus Cau.& per Bar.in.d.§.pe. C.
de nouo.C.componē.¶Tamen dicit ibi Iaſ. in.
d.l.1. nu.5. &.6. ꝙ ſi ſententia principis eſt lata
cum cauſæ cognitione, habet vim legis. vide tu
Paulum de Caſtr.in.l.leges.C.de legi.nu.4.vbi
in eſſentia, vult dicere idem, quod dicit in. d.l.1.
de cōſti.princip.ſcilicet ꝙ ſi ſunt redactæ in cor
pore iuris, habentur pro legibus, ſiue ſint diffini
tiuæ, ſiue interlocutoriæ, ſiue ſint aliæ cōceſsio-
nes, dũmodo proprietas verborũ hoc patiatur.
¶Sed de his, quæ non ſunt comprehenſa in cor
pore iuris, diſtinguit, aut ſunt ſententiæ inter
locutoriæ, & non habent vim legis. Aut ſunt
diffinitiuæ in certis caſibus, vel inter certas per-
ſonas: tunc ſi lata ſit præſentibus partibus, & cũ
cauſæ cognitione, & non ſit contra ius expreſ-
ſum, tũc talis ſententia habet vim.l.generalis, al
tero eorũ deficiente, ſecus. Quæ diſtinctio vide
18 tur bona.¶Quoq; poteſt Rex legē declarare †
tex.in.l.10.tit.1.par.1.quia cuius eſt cōdere, eius
eſt interpretare.vt in.d.l.fi.C.de leg. Tamē non
habet locũ, quando mens, & ratio legis, eſt cer-
ta, & certũ habet ſignificatũ verborũ: quia tunc
debet ſtari verbis, & menti: nec eſt conſulendus
princeps, niſi fortè emergat iniquitas vt in.l.ille
autē ille.§.cum in verbis.ff.de lega.3. Tenet Bal.
in.l.cũ de nouo.C.de legi.& in.l.Imperialis.ei⁹
tit.vbi tenet, ꝙ licet talis interpretatio ꝑtineat
ad conditorē.¶Tamen hoc dictũ nō eſt reſtrin-
gendũ ad perſonā, ſed ad officiũ. Nam Impera-

tor, vel Rex, qui nunc eſt, pōt interpretari leges
Iuſtiniani, quia gerit illud officiũ: ſed in alia ma
teria interpretatio reſtringitur ad perſonā.vt in
l.cũ Pōponius ſcribit.ff.de rei vendi.¶Idē dico
19 in iudice, ꝙ pōt declarare, vel interpretari † ſuā
ſententiā, tenet Bar.in.l.hæredes palā.§.ſi quis
poſt.nu.6.ff.de teſta.& non ſolũ in continenti,
verùm etiam ex interuallo, vt ibi Bal.ibi.d.l.hę
redes.§.ſed & ſi notam.& Roma.conſilio. 45.&
tex.in.l.3.tit.33.par.7. Quod extende, ꝙ pōt de
clarare, nō obſtante, ꝙ ab ipſa ſentētia fuerit ap
pellatũ.vt tenet Guido pap.ſingu.349. verſi.Et
ex proxime vide quæ dicā infrà in.c.17. in glo.
emendar.nu.11.Bar. tñ iſtā quæſt. examinat in.l.
ab executore.ff.de appella.2.colũ.verſic.primò
quæro.vbi cōcludit, ꝙ.d.gl.in.d.l. hæredes pa-
lam.in.d.§.eſt vera. Sed dicit procedere in iudi-
cibus ordinarijs, habentibus merũ Imperiũ: ſe-
cus in minoribus, & finaliter colligit ex illa gl.
diſtinctionem.¶Aut ſi quæritur de interpreta
tione ſententiæ delegati à ſe: & quilibet poteſt
hoc facere. ¶Aut de interpretatione ſententiæ
propriæ: & tunc aut eſt delegatus, & nullo mo-
dò poteſt: aut eſt ordinarius, & tunc ſi eſt de ma
ioribus, & poteſt, aut de minoribus, & non po-
teſt. Idem tenet Bar.in.l.2.C.de ſentē. ex peric.
recita.vbi tenet, quòd habēs merum Imperium
poteſt ſuā ſententiā interpretari, aliàs ſecus. A-
lex.in.d.l.ab executore. In additio.ad Bar.& ibi
Bar.verſi.quæro ſecundò.dicit, quòd quando in
terpretari aſſumitur pro correctione totali, qđ
iſtud non poteſt facere, niſi ſolus princeps: quā
do aſſumitur pro extenſione, iſtud non poteſt
facere, niſi circa acceſſoria ipſo die. vt in.l. Pau-
lus.ff.de re iudi. Sed quando aſſumitur pro con
grua verbi, vel orationis expoſitione, iſtud po-
teſt facere iudex: quia nil enim de nouo facere,
ſed factũ declarat.vt in.d.l. hæredes palā. & per
Abb.in.c.ex parte.de verbo.ſignifi.el.3.num.8.
¶Et hoc, niſi velit facere interpretationē omni
no extraneam, quia nō poteſt. Et idem eſt, ſi eſ-
ſent omnino verba clara, & ipſe velit aliter in-
terpretari, ſed cōtra Bar.videtur facere dictũ In
noc.in.c.cũ ſpeciali.de appella.vbi ait, quòd li-
cet inferioribus iudicibus non liceat cōdēnare,
nec interpretari iura, vt in.c. inter alia. de ſent.
excō.ſed ſolius principis: tamen in cauſis, quas
coram ſe habēt inferiores iudices bene poſſunt
quantũ ad ius litigatoris ſuper iuribus, & inter
rogationibus interpretari. Quod dictum allegat
Abba.pro ſingula.in.c.cũ veniſſent. de iudic.2.
col.¶Attamen dictũ Innoc.limitatur, vt habeat
locũ in maioribus magiſtratibus, habentibus
merũ Imperiũ, ſecus in alijs, quāuis ordinarijs.
¶Ioan.de Ana.in.c.qualiter & quādo el.1. de ac
cuſa.& Maria.ibi contrariũ tenent, dicendo, ꝙ
quilibet ordinarius, etiam non habens merũ Im
periũ, poſsit ſuam ſententiā interpretari. & iſtā
opi.ſequitur Feli.in.d.c.qualiter & quādo. col.
14.verſi.ſed aduerte.vbi ponit alias limitatiōes,
& ſic cōtra Bar.videtur tenere. Tamē mihi vide
tur, quòd non obſtet: quia ordinarius eſt, & di-
citur quilibet in ſua iuriſdictione in ſumma, in
qua poteſt pronũtiare, & in tali ſumma poteſt
declarare.vt Bar.in.l.ambitioſa.ff.de decretis ab
ordi.faciē.cogita. Tamē diſtinctionē Bar. ſequi
tur Ferrar.in forma libelli executionis ſentētiæ
diffinitiuæ in parte.p.publico nũtio.ver. cuius
gratia.n.11.& ibi nu.13.verſi.ſed an pars tenet, ꝙ
in iſta interpretatione eſt pars citāda, & ab hu-
iuſmodi interpretatione poſsit appellari, vt ibi
per eũ.verſi.ſed.nu.15. ¶Sed an talis iudex po-
teſt interpretari, & declarare ſentētiam ſui præ-
20 deceſſoris, † & ſit idē qđ in rege? videtur ꝙ nō: ſi
cut hæres nō poteſt interpretari libellũ defun-
cti.vt in.l.Pōponius ſcribit ſi frumētũ. §. fin. ff.
de rei vend.& in.l.inter ſtipulātem.§.1.in prin.
ff.de verbor.obliga. ¶Sed in contrarium facit:
quia accipiendo iudicem pro iuriſdictione, ſeu
pro ipſo tribunali, verè idem eſt iudicium: &
idem iudex in.l.proponebatur.ff.de iudic.nec
ius interpretandi competit ſibi, vt priuato, ſed
vt iudici: hæres verò & defunctus, non eſt ea-
dem perſona verè, ſed fictè. Et hanc dicit eſſe ve
ritatem Bartol.in dict.l.ab executore. tertia co
lumn.verſicul.quæro vtrum. Et ſequitur ferrar.
vbi ſuprà, verſi.poſt hæc quæritur.¶Bald.tenet
contra hoc in.d.l.hac lege.C. de ſenten. ex pe-
ricu.recita.per.d.l.Pompeius.§.fi. de rei vendi.
vbi ait, quòd ſucceſſor iudicantis, non poteſt de
clarare ſententiam prædeceſſori. Nec ad hoc ob
ſtat, quòd videatur vnus magiſtrat⁹, iuxta.l.pro
ponebatur. de iudi. ff. quia reſpondet ipſe. &
in.d.l.edita.C.de ædendo.colum.13. verſicu.10.
oppono.quòd ea, quæ ſunt animi, non tranſeũt
in ſucceſſores.allegat.d.§.fi.& dicit ibi eſſe hoc
notandum. Idem tenet, Lanfran.de oria.in re-
pe.c.quoniam contra.de proba.in parte, inter
locutoria appella.nume.27. Et hoc etiam tenēt
Bald.Angel.& Imol.in.l. ex facto. in princi. ff.
de vulga.& pupill.dicētes, quòd ſucceſſor in of
ficio, non poteſt declarare ambiguam ſentētiā
prædeceſſoris. Idem tenet. Bald.in.l. ſi vt pro-
ponis. C. de execu.rei iudi. & Bartol. expreſſè
in dict.l.inter ſtipulantem.§.1.ff.de verbo.obli.
& Innoc.in capit.fi.de ſucceſsi.ab inteſta.¶Sed
hoc non obſtante opi.Barto.in dict.l. ab execu
tore.eſt vera.& opi. Bald. & ſequacium proce-

ditin interpretatione, vel declaratione, quæ ſit
ex mera voluntate: vt ſi iudex condemnauit in
amputatione manus, poteſt interpretari, quòd
ſenſerit de dextra, vel ſiniſtra, vnde pendet vo-
luntas eius: & ideo non tranſit ad ſucceſſorem, ſi
cut nec ad hæredem: & ideo interpretationi le-
gis ſtaretur, quæ intelligitur de manu minus
poteñti. vt in. l. præſens. cum ſimilibus. ff. de pœ-
nis. ¶ Si verò loquimur de declaratione, vel in
terpretatione, quæ eſt facienda ex veriſimilib⁹
coniecturis, & actis, tunc talis interpretatio cui
que iudici committitur. vt in. l. voluntas. & ibi
notatur. C. de fideicommiſſ. & iſta talis tranſit
in ſucceſſorem iudicantis obſcurè. ita Imol. in.
d. l. ab executore. ff. de appella. in prin. Et ita de
bet intelligi opin. Bartol. ibi. & in. l. terminato.
C. de fru. & lit. expe. & ita intelligit Feli. in dic.
cap. qualiter & quando. column. 14. & column.
15. Et ita dicit eſſe intelligendum, quod notant
Bald. & Ange. in dicta. l. ex facto. in prin. ¶ Vbi
quoque dicunt, quòd ſucceſſores non poſſunt
interpretari ſtatuta condita ab alijs, antianis. de
quo etiam pro Abb. in dicto. capitul. ex parte.
el. 3. de verbo. ſignifi. ¶ Idem eſt in iudice qui cõ
demnauit reum in expenſis, reſeruata ſibi taxa-
21 tione, quòd ſucceſſor † poteſt taxare. vt tenet
Bartol. in dicta. l. ab executore. verſicul. quæro
vtrum. intantum hoc eſt verum, quòd etiam,
ſi iudex reſeruauit ſibi taxationem expẽſarum
expreſſo nomine proprio, nihilominus facultas
taxandi in ſucceſſorem tranſit: quia materia nõ
poteſt concernere perſonam, ſed dignitatem. te
net Abbas ſingulariter in capitulo. 1. de his qui
ve. me. cau. fi. numer. 8. & idem tenet Lanfran.
de oria. in repe. capitul. quoniam contra. de pro
ba. in parte, expenſæ. numer. 13. * Et de materia
iſta an ſi iudex poteſt ſuam vel anteceſſorum
ſententiam reuocare vel interpretari latiſſimè
per Peregrinam. in parte ſententia. q. 5. in gloſſ.
emendari. * ¶ Sed quid de quæſtione, quæ plu-
ries euenit iudex confinauit aliquem per tem-
22 pus arbitrio † ſuo arbitrandum: iſte iudex eſt
mortuus, vel officium eius expirauit: an poſſit
ſucceſſor in officio relaxare confinia? dico quòd
ſic, licet de iure nulla requiratur relaxatio: quia
morte ipſius iudicis, vel expiratione officij, ex-
pirant confinia. vt tenet Bald. in procemio. fo-
rum. §. hæc autem. & latè Hippolytus. de Mar-
ſilijs in repetitione Rubric. de probationibus.
numero. 251. cum ſequentibus. & Felinus, in ca-
pitulo. ex literis. de conſtitutionib. columna
duodecima, & Bal. in. l. fin. C. de contrahen. em
ptio. numero. 13.

SVMMARIVM.

1 *Iudex, & aliæ perſonæ tenentur iurare in caſibus contentis in iſtis capitibus, & num. 14. & an præſumatur fuiſſe iuratum, ſi officium exerceant.*

2 *Iudex nõ tenetur ſeruare ſtatuta, quæ ſibi nõ fuerunt tradita.*

3 *Iudex ſi iurauit ſeruare ſtatuta, an tale iuramentum extendatur ad ſtatuta poſt iuramentum condita.*

4 *Iuramentum non extenditur ad ea, de quibus veriſimiliter non fuit cogitatum.*

5 *Quid ſi in diſpoſitione dicatur, non obſtantibus ſtatutis, an intelligatur de futuris.*

6 *Qui ſe obligauit ad ſtatuta, an intelligatur obligatus ad edenda.*

7 *Publicatio bonorum intelligitur de bonis præſentibus, non de futuris.*

8 *Bannito filiofamiliàs, & eius bonis publicatis: poſtea patre mortuo, fiſcus non venit ad bona paterna.*

9 *In publicatione bonorum, non veniunt iura conditionalia.*

10 *Iudex, qui iurat ſeruare ſtatuta, intelligitur de ſtatutis, quæ ſunt in vſu: idem quando iurat ſeruare conſuetudines, quod intelligitur de laudabilibus, & præſcriptis.*

11 *Iurans ſeruare ſtatuta, & non ſeruans, an incidat in periurium?*

12 *An ſtatutum debeat ſequi iudex, licet non ſit productum in cauſa, vel in proceſſu.*

13 *Legatario, an debeat edi totum teſtamentum.*

En los caſos. [k] In iſtis captibus cõ
tẽtis, & ĩ. l. 1. ti. 7. lib.
1 1. for. ll. vbi Mont. dicit, quòd hoc iuramẽtũ † de
bet fieri tam per ordinarios, quàm per iudices
delegatos: & arbitros: & melius in. l. 6. titul. 4.
par. 3. * Et ibi Grego. Lopez & Peregrina parte.
iudex. q. 5. * Vbi ponit forma iuramẽti fiẽda per
iudices: & eaudem formam ponit tex. in. l. 4. tit.
15. libr. 2. in ordi. rega. quam vi. & ibi Montal. in.
dict. l. ordi. in gloſſ. in verbo, iudex ordinarius.
& tex. in. l. ſancimus. C. ad. l. Iulia. repet. & in. l.
4. tit. 16. lib. 2. in ordina. regali. vbi cauetur, quòd
quoq; debet iurare, ꝙ nulli dedit, nec promiſit
pro

pro illo officio: aliàs ſic dedit, vel promiſit eo
priuabitur, vt ibi. & Bar. latè in. l. Barbarius Phi
lippus. ff. de offi. præto. nu. 1. & Plate. in. l. om-
nes. C. de decurio. libro. 10. vbi tenet quòd qui
fraude, vel ambitione, aliquam dignitatem ade
ptus eſt, illa
priuari debet
tãquam ambi
tioſa. vt in. l. 2.
C. de decre. de

de ſuſo contenidos. Y q̃ hagays juramẽto en los caſos [k] que mandamos que ſe

curio. lib. 10. vt ibi per eum. * Et vi. Peregrina in
parte honores vbi late: & Paris de Puteo. in
tract. Sindicatus in parte iuramentum. * ¶ Qui-
nimo anteaquam iurent, licet ſint nominati, &
recepti, non ſunt iudices, nec habent poteſtatẽ
iudicãdi. vt in. d. l. ordin. & part. probatur. & vi-
de infrà in gl. cartas. Et tenet Bal. in. c. ſignifica-
ſti. de electi. nu. 4. vbi ait, ꝙ iuramentum debet
præcedere inueſtituram corporalẽ: & ibi ponit
quoq; perſonas, quæ debent iurare, anteaquàm
gerant officia. ſ. prælatus, & qui recipit inſignia
dignitatis, vel adminiſtrationis: vaſſalli, recto-
res ciuitatum, tabelliones, & numularij. Item
milites & ſtipendiarij, cuſtodes portarum, & ſi
miles. Item tutores & curatores ophanotrophij
vt. C. arbi. tutel. l. fi. * Et Peregrina in. dic. verbo.
iudex. 5. q. in. glo. iurabit & Bal. in. l. meminiſſe
in fi. ff. de officio. proconſul. & lega. vbi affirmat
ꝙ non dicitur ſucceſſor aduenisſe niſi receperit
iuramentum & applicauerit ſe ad locum vbi de
cernitur ſibi adminiſtratio. * Et ſic quòd ille,
qui petit inſignia, debet præſtare ſolita iuramẽ
ta. vt Bald. vbi ſuprà in fine. & vide, quæ dicam
infrà in. c. 33. in gloſ. fi. aliàs non poſſunt vti iu-
riſdictione, niſi prius iurauerint, & geſta aliàs
ſunt nulla. Licet Bal. & docto. in. l. Rem non no
uam. C. de iudici. & ibi glo. teneant contrarium
in verſi. præferatur. quia Ludo. Bogoli. in ſecun
dis interpretationibus tenet contrarium: quem
ſequitur Nicola. Boeri. in tracta. de cuſtodia cla
uium. n. 52. & 53. tomo. 5. tracta. folio. 273. * Et ſin
dici villarum officio ſindicatus rectè vti nõ poſ
ſunt antequam iurauerint. tenet Bald. in. l. ſi va
cantia. C. de bonis. vacan. libr. 10. nume. 2. Et ſi-
gillator iurat legaliter literas ſigillaturus, vt la-
te ponitur in. l. 3. tit. 20. par. 3. & vi. l. 26. tit. 9. par.
2. & ibi Gregor. Lopez vbi ponit aliàs perſonas
quæ tenentur iurare, & in. l. 3. titul. 24. part. 2. &
proxeta vt in. l. fi. titul. 26. part. 2. in fine. * ¶ Sed
circa ſupradicta nota, & tene menti, quòd licet
iudex, & perſonæ ſupradictæ in principio of-
ficij debent iurare, aliàs non poſſunt officium
exercere: tamen ſi aliquis eorum eſt in officio,
& eum exercet, præſumitur præſtitiſſe iuramẽ
tum iſtud, ex quo reperitur in poſſeſſione offi-
cij. Tenet ſingulariter Bald. loquendo in tabel
lione in capitulo ad audientiam. de præſcript.
numero. 4. ad quod dicit, quòd faciunt notata
in. l. quædam. §. numularios. ff. de eden. * Et fa-
cit. d. l. 26. tit.
9. part. 2. in fi-
ne, vbi iura-
mento facto
quis in veſti-
tur, & ibi Grego. Lopez inquit ꝙ ſi intrarent of
ficium non præſtito iuramento ſunt expellen-
di & puniendi, quia malo ordine intrauerũt alle
gando Bal. in. §. vaſſalli noſtro de pace conſtan:
ſubdit tamen ibi illud quod dixit in. d. c. ad au-
dientiam, ꝙ in dubio ex quo ſunt in poſſeſſio-
ne conſulatus præſumitur Canonicus ingreſſus
& omnia ſolenniter acta. * ¶ Vltra ibi dicta dic
2 quòd nõ tenetur iurare nec cuſtodire ſtatuta, †
quæ ſibi non fuerint tradita: nec tenetur ad ſta-
3 tuta poſt tale iuramentum condita. † vt tenet
Ange. in authentica de conſuli. & in authentic.
de manda. princi. & Innoc. in capit. pe. de con-
ſtitu. & tenet Paris de Put. in tracta. ſyndicat. in
parte, ſequitur. numero. 5. folio. 29. in libro por-
tatil. ¶ Barto. tamen. in. l. ſi ſtipulatus. §. cùm ſti
pulamur. ff. de verbor. obligatio. numer. 3. licet
non allegetur per dict. Pari. de Put. examinat, ſi
poteſtas tenetur ſeruare ſtatuta poſtea facta. Et
dicit, quòd ſi promiſit ſeruare ſtatuta, intelligi-
tur de futuris, ſi modicum præiudicat iuranti.
¶ Sed ſi multum præiudicium affert, tunc ad fu
tura non porrigitur argumen. in. l. prima. C. qui
res pigno. obliga. poſ. Nec videtur obſtare text.
in capitul. pe. de iure iurand. vbi videbatur con
trarium: quia ibi iurauit ſeruare edita, & ſic ad
iam edita ſe reſtringit, & non ad poſtea eden-
da: & hoc poteſt eſſe, quia non debet ex-
4 tendi iuramentum † ad ea, de quibus non fuit
veriſimiliter cogitatum: & quæ poſtea acci-
dunt, non fuit cogitatum, vnde non potuit poſt
modum ex nudo conſenſu extendere iura-
mentum ad edenda, vel nouiter edita: quia vt
iuramentum extendatur, eſt odioſum, & peri-
culoſum. vt Hoſtien. in capit. clericus. de iur. iu
ran. & quia iuramentum eſt ſtricti iuris, & non
debet extendi de facili propter periculum per
iurij. Et Abb. ibi. numero. 2. tranſit cum opin.
Bartol. & dicit dictam diſtin. eſſe notandam. &
Alexan. in dict. §. cùm ſtipulamur, num. 4. quo
que ſequitur diſtin. Bartol. & Ioann. de Imola.
ibi. ¶ Et Alexan. ibi. nume. 5. ponit. Quòd ſi in
5 aliqua diſpoſitione †. dictum ſit, non obſtanti-
bus ſtatutis: an intelligatur de futuris. ¶ Et di-

 ctam

ctam diſtin.Bartol.ſequitur ibi Iaſ. numero. 12. concordando Paul.de Caſtro.& Cuma. qui tenent contrarium, dicendo, quòd virtute iuramẽti indiſtinctè poteſtas tenetur ſeruare ſtatuta, etiam poſtea edita: quia ratione officij eadẽ eſt ratio in futuris, quæ in preteritis: quia reſpõſum datur ibi ꝑ eũ: Quia

haga ſobre la guarda de cada vno dellos los quales ſon eſtos que ſe ſiguen.

aliud eſt quærere, an poteſtas ratione officij teneatur ſeruare ſtatuta, etiam poſtea edita: & dicit quod ſic: & ita procedit fundamentum modernorum. ¶Aliud eſt quærere, an iuramentum extendatur ad ſtatuta poſtea edita, & non oſtẽditur; & in hoc loquitur deciſio Barto. Quæ reſponſio Iaſo. Mihi videtur vera: & ſic debet intelligi dictum Pari.de Put. vbi ſuprà, qui indiſtinctè loquitur, ꝙ ratione iuramenti non tenetur obſeruare ſtatuta poſtea edita. Idem tenet. Abb.in conſilio.51.in.2.parte conſiliorum. verſicul.ſed his.vbi ait, ꝙ ſi quis ſe obligauit indiſtinctè ad ſtatuta, & eſt res grauis præiudicij, nõ
6 intelligitur † de ſtatutis edendis in futurum, ſed ſolùm de editis, & exiſtentibus tempore obligationis per dict.theoricam Barto.in dict.l.ſtipulatus.§.cùm ſtipulamur.& dicit, ꝙ facit in ſimili tex.in.l.ſi mandauero.§.is cuius. ff. mandati.
7 vbi habetur, ꝙ publicatio † bonorum ſimpliciter facta, intelligitur de bonis præſentibus, non autem de acquirendis in futurum. & cõcordat. tex.in capitul.felicis.§.verum.de pœni.lib.6.Et iſtam dicit eſſe cõmunẽ Iaſ.in.d.§. cum ſtipulamur.nu.6.vbi multa iura allegat, licèt non alleget.d.Abb.in.d.conſilio. ¶Et ex hoc infert, ꝙ filiofamiliàs banni tenet, & bonis eius publica-
8 tis † patre poſtea mortuo, fiſcus non venit ad bona paterna, quatenus ſit legitima filij, nec pro alimentis filij. Vt Paul.de Caſtr.conſilio.30.aliàs eſt.213.in nouis. ¶Et quoq; facta publicatione,
9 iura cõditionalia † non tranſeunt in fiſcum. glo. eſt notabil.in.l.non ad ea.ff. de conditio. & demonſtra. quam Bar.multùm commendat in.l. quod traditum. ad finem.ff.eo.& Alexã. in.l.3. §.pe.ff.quodquiſq; iuri.ſecundũ Iaſ.in.d.§.cum ſtipulamur.qui alia iura allegat, vbi de materia, An verba præſentia trahantur ad futura: & ponit circa hoc alias quæſtiones ſingulares. ¶Cir-
10 ca prædicta nota, † quòd ſi iudex iurauit ſeruare ſtatuta, intelligitur de ſtatutis, quæ ſunt in vſu, non de illis, quæ ſunt ſublata conſuetudine, & ſic ꝙ non ſunt in vſu.vt in.l. 2. §.ſed quia. C. de veteri iur.enucle.& tenet Paris de Put. in tract. ſyndica.in verbo, ſtatutum.fo.247.in libro portatil.num.4. ¶Et facit, quod tenet Angel.in.l. omnes populi.ff.de iuſti.& iure.in fine. vbi ait, ꝙ qui iurat ſeruare ſtatuta, & cõſuetudines, omnino tenetur ſeruare, niſi laudabiles, & præſcriptas.vt Innoc.in.cã.dilecti.de maior. & obedi. ¶Attamẽ licet iudex iuret ſtatuta ſeruare, & non ſeruet, licet incidat in
11 periurium † non tamen officium perdit, niſi deponatur.vt in.l.fin.C.ad.l.Iuli.repet. Et dictus Paris de Put.vbi ſuprà, & ibi ponit quid faciet iudex, ſi in eodem volumine ſtatutorum ſint ſtatuta contraria.& eſt glo.in.c.vt officium. de hæreticis.in.6.in verbo, duabus. ¶Ibi quoq; Paris de Put.in.d.verſi.ſtatutum.ponit, An iudex
12 de neceſsitate teneatur ſequi † ſtatutum, licet non ſit in cauſa productum? & dicit ꝙ ſic: ſecus in conſuetudine non ſcripta: quia illa indiget probatio & onus probandi in cauſa ciuili, non pertinet ad iudicẽ.vt Bal. in.l.1.C.vt qui deſint aduoca. Quod limitat habere locum, quãdo illa ſtatuta eſſent extrauagãtia, non poſita in volumine ſtatutorum, vt in archiuo publico: qa ſunt alleganda, & producenda.vt Bartol.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.& iure.fina.colum. num. 67. vbi Barto.tenet, quòd ſi litigo in vna ciuitate, & volo fundare intentionem meam ex ſtatuto alterius ciuitatis, debeo illud ſtatutum producere. ¶Aut volo fundare intentionem meam ex ſtatuto eiuſdem ciuitatis, & ſunt ſtatuta publicè nota in volumine ſtatutorum inſerta, & illa non oportet produci. Aut ſunt ſtatuta non ſic publicè nota, & illa debent produci cum quis poſsit ipſa probabiliter ignorare, ſicut eſt in conſuetudine. Et hoc dictum Bartol. ſequitur Abb.in capitulo, paſtoralis. de fide inſtrumento.final.columna. numero. 2. & idem ſequitur Abb.in capitu.primo de probatio.in fine. ¶In caſu in quo quis tenetur edere ſtatutum, non eſt neceſſe, quòd edat totum volumen ſtatutorum, ſed ſatis eſt edere illud, quod facit ad materiam, de qua agitur vt tenet Abb.in capitulo cùm contingat.de fide inſtrumen. nume.2. Tamen Pau.de Caſt.& Barto.in.l.in ciuile.ff.de legi.tenent.quòd ſi quis in ſua cauſa producit ſtatutum alterius loci, debet producere totum ſtatutũ à capite vſque ad finem; & etiã proœmiũ, ſi materia requirit: quia ſolet dari intellectũ ſequentibus. Et idem tenet Alex.in rubrica.ff. de noui oper.nũtia.nu.35.qui dicit idem eſſe in inſtrumento, & priuilegio. ¶Ibi quoq; dicit idem eſſe in legatario: quia nõ debet edi totum teſtamen-

13 mentum, ſed ſolum particula, † quæ pertinet legatario. Idẽ tenet Cy.& Iaſ.in.l.fi.C.de prec. Impe.offere.& tex.l.112.ti.18.par.3.& tex. in.l. 5.ti.2.par.6.& Ang.latè in conſi.164.de quo per Alex.in.d.ru.& per addi.Pau.de Caſt.in.d.l.in ciuile. ¶Et quia in prin.iſtius gloſ.dixi de iura-
14 ment.iudicum, † & latè ponit dict.l.4. titu.15. lib.2.in ordi.regali.&.l.6.titul.4.part.3. & tex. in.l.rem non nouam.C.de iudi.cum authentica, hodie iurant.C.eodem titulo.ſed in quatum dict.l.par.& ordina.tenent, quòd tale iuramentum debet recipere Rex ex iudicibus antequã exerceant officium, hoc non eſt in vſu. Sed concilia ciuitatum hoc iuramentũ recipiunt ex iuſſione regis, vt patet in prouiſionibus officiorũ, ibi. *Eſtando juntos en vueſtro conſejo, cabildo, o ayuntamiento ſegun que lo aues de vſo, & coſtumbre, recibades del dicho fulano el juramento, y ſolemnidad, y que en tal caſo ſe acoſtumbra a hazer: el qual por el hecho, le recibades, y tengades por nueſtro Corregidor.* Et hæc practica prouenit ex.d.l.4.ibi. *o aquel a quien nos le mandaremos tomar.* Et eſt textus expreſſus in capit.fina.in capitibus iudicum ſyndicatus, ibi, *lo hagays, y en el conſejo de la ciudad.* ¶Quoque illa forma iuramenti, contenta in.d.l.par. in omnibus non ſeruatur, ſed tantũmodo iurant iudices ſeruare ſeruitiũ Dei, & Regis, & bonum Reipublicæ cuſtodire, & ſeruare leges, & ſtatuta. Quod intelligitur de honeſtis, per capitulum final.de iur.iuran.in.6.& Paul.de Caſtro in dicta.l.rem non nouam.numero.2. ¶Et quod facient iuſtitiam æqualiter, ſine acceptione perſonarum: & eam definiet ſecundùm ius, vt pertinet ad bonum & æquũ iudicem: & vltra modum partes non grauentur laboribus, & expenſis. vt in capitulo, finem litibus. de dolo & contu. Et quòd ſecreta concilij non reuelabit. & tenet Paris de Puteo in. d. tracta. ſyndicatus in parte, iuſtitia. §. iuramentum. folio. 139. in principio. vbi dicit, quòd officialis antequam officium recipiat, debet iurare in manibus Regis, & eo abſente, coram Metropolitano, vel epiſcopo, & Primate ciuitatis de bene gerendo: quia in tali iureiurando adminiſtratio accipitur, vt in dicto. §. neceſsitatem. In authentica. vt iudic. ſine quoquo ſuffrag. Et ſi non facit iſtud iuramentum, non poteſt officium exercere: & ſi exercet ſine dicto iuramento, tenetur ad eandem pœnam, ad quam teneretur is, qui propria authoritate officium ſibi vſurpat, & ſic pœnam criminis læſæ maieſtatis. vt in.l.3.ff. ad.l. Iulian. maieſtat. ſecundùm Lucam de penna. in. l. vnicuique. C. de proxim. ſacro. ſcrinio.libr. 10. quod eſt notan. ſecundùm dictum Paris de Pute. vbi ſuprà. ¶Et poſtquam iudex ſemel iurauit iudicare ſecundùm iuſtitiam, non tenetur vlterius iurare: & idem dic in aduocatis, ſecundum Lucam de Penna. in.l.ſi quæ. C. de vendendis rebus ciuitat. libro. 11. final. columna. ¶Tene quoque, quòd talis iudex debet habere duos ſales, alterum ſapientiæ, ne ſit inſipidus: alterum rectæ conſcientiæ, ne ſit diabolus. vt in capitulo, cum æterni tribunal. de re iudicat. in.6.& Iaſ.in dicta.l.rem non nouam.C. de iudi.in principio.

PROOEMII FINIS.

PRAETORVM CAPITA SEQVVNTVR.

C 5

Prætorum
SVMMARIVM.

1 POTESTAS conſtituendi magiſtratum ad iuſtitiam exercendam, ad principem tantùm pertinet, vel ad alium à principe poteſtatem habentem.
Et non pertinet ad populum, nec ad ciuitatē. numero.13.

2 Rex, qui non recognoſcit ſuperiorem, fundat intentionem in regno ſuo quoad iuriſdictionem. numer.13. & quid in alijs dominis numer. ſequenti.
Deficiente correctore & prætore, ſeu expirāte, ciuitas non poteſt cognoſcere de cauſis. ſed ipſe. ius dicit vſque in aduentum ſucceſſoris.

3 Princeps non poteſt concedere ſuam ſupremā iuriſdictionem.
Appellare poteſt liberè à dominis locorum per vaſſallos ſuos ad regem, & domini tenentur appellationi deferre ſub pœna ibi.

4 Poteſtas magiſtratuum ad iuſtitiam exercendam tranſmittitur ad filios Principis, Ducū, & Baronum, ſi ex priuilegio habent à principe.

5 Deputatus ab alio, quàm à principe, ſi iuriſdictionem gerit, pro infecto debet haberi, quicquid fecerit.

6 Qui gerit ſe pro iudice, cùm non ſit, in crimen læſæ maieſtatis incurrit, & in crimen falſi.
An ſi iudex exercet iuriſdictionem contentioſam extra territorium, puniatur.

7 Iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam, papa concedit.
Conſuetudo quoque iuriſdictionem concedit.

8 Præſcriptio dat iuriſdictionem.

9 Præſcriptio, & priuilegium æquiparantur.

10 Sententia, & præſcriptio æquiparantur.

11 Iuriſdictio ſuprema Regis, vel Papæ, non poteſt præſcribi, nec vtilis iuriſdictio excluſiua.

12 Quòd non appelletur ad Papam, ſeu ad principem, præſcribi non poteſt.
Sed bene poteſt præſcribi, quòd non appelletur ab epiſcopo ad Archiepiſcopum.

14 Rex habet fundatam intentionem quoad ciuitates, & loca intra regni limites conſtituta, & quoad ſupremam dignitatem ius reddendi: ſecus eſt quoad res ſingulares regni, in vico, vel caſtro exiſtentes.
Idem dic de Baronibus.

15 Dominus diſtrictus, non eſt dominus bonorum infra limites exiſtentium.

16 Oīa dicuntur principis, quoad protectionem.

17 Regalia, nullus priuatus poteſt rationabiliter poſſidere.

18 An qui habet regalia in terris regni, aut demanalia in terris Baronum, & Comitum, poteſt cogi oſtendere titulum ſuæ poſſeſſionis, adeò quod niſi oſtendat, licitè poteſt cogi ad reſtitutionem eorum.

19 Qui non habet poteſtatem regiam iudicandi, fruſtra iudicat, & per eum geſta non valent: quæ exceptio ſemper poteſt opponi.

20 An reſcriptum falſum tribuat iuriſdictionē.

21 Obediendum eſt prælato minus, iniuſto, qui eſt in pacifica poſſeſſione, dummodo concurrat authoritas ſuperioris.

22 Tabellio, qui eſt penitus falſus, debet puniri pœna mortis. Secus ſi fuit creatus notarius à principe, & creatio fuerit inualida.

23 Indulgentiæ conceſſæ à prælato penitus falſo, qui putabatur verus, non minus operatur ad ſalutem animarum, quàm ſi eſſent conceſſæ à prælato vero.

Nueſtros.

todos los capitulos deste libro hallaras en el titulo. 6. lib. 3. dela recopilacion delas leies, y algunas delas leies del dcho titulo, no concuerdan en numero con los capitulos. deste libro: pero en el margen del dcho libro hallaras acotados los capitulos deste libro con quien concuerdan las dchas leies:

PRimeramēte mandamos, que todos los que ouieren de yr a qualeſquier ciudades villas, o prouincias, o merindades, o partidos de nros Reynos por nueſtros[a]

a NVeſtros. [a] Ex iſta.l. tene, ꝙ poteſtas cōſti-
tuendi magiſtratū, ad iuſtitiā exer
cendam, pertinet tantùm ad princi
1 pem. † eſt ſimilis text. in titu. quæ ſint Rega. in
vſi. feud. circa
medium. & in.
l.1.§. optamus.
C. de offi. præ-
fe. cū.l. ſequen
ti, circa princi-
piū. & in.l. pe.
ff. ad.l. Iulian.
amb. & Iaſ. in.
l.1. in princi. ff.
de officio eius.
& tenet Reſtau. Caſtal. in tracta. de Imperatore.
q.118. tomo.5. tract. fol.71. verſi.17. Quæ iura de
iuriſdictione ordinaria loquunt: & de noſtro iu
re regio, eſt tex. in.l.1. ti.1. lib.3. in ordi. regali. &
in.l.2. tit.4. par.3. vbi tenet, ꝙ ſolus princeps cō
ſtituit iudicē ordinariū, vel alius habēs à princi-
pe poteſtatē. Et tenet Alex. ī.l.1. ff. de iuri. omn.
iudi. nu.35. verſi. vnde dicit Bal. vbi ait, ꝙ oīs iu-
iuriſdictio eſt Imperatoris, & ipſe eſt, q iuriſdi-
ctionē tribuit, magiſtratū creando, vel cōfirmā-
do, vel præſtādo authoritatē creādi, vel cōfirmā
di. allegando Bal. in.c.1.§. ad hęc. de pace iura. fir
ma. in vſi. feu.1. col. per illū tex. & per.§. iudices.
& noſter Montal. in.l.5. tit.11. lib.2. for. ll. in gl.
1. in prin. col.2. & tex. in.l.4. tit.1. libr.2. in ordi.
Regali. & in.l.1. tit.1. lib.2. eod. lib. ¶ Et ſic, quòd
apud Regē eſt iuriſdictio, & non apud populū:
quia nulla iuriſdictio eſt apud populū, vel apud
aliquā vniuerſitatem, ſeu ciuitatem. vt tenet In
noc. in.c. cū acceſsiſſent. de conſti. ver. & eſt no-
tandū. & Bal. in.c.1. ſi de inueſtitu. inter. domi.
& vaſſal. lis oria. in vſi. feu. ver. nota mirabiliter.
& Guido papa ſingula.567. in fine. ¶ Quia po-
puli tranſtulerūt in regē iuriſdicti. tex. in.l.1. ff.
de cōſti. prin. Bar. Alex. & Iaſ. latè in.l.1. ff. de iu
riſ. omn. iud. in fin. Barb. in rub. de offi. or.4. co.
Bal. in.c. bonæ. el.2. de poſtul. præla.4. co. verſi.
ſed nunquid præſcribenda. ¶ Et Rex habet de
2 in re fundatā † intētionē ſuā in iuriſdictiōe. tenet
l.9. ti.14. lib.3. in or. regali. & Guido papa ſing.
661.§. quid. & ſingulari.823.§. omnia. & in conſi
lio.88. & Ioan. faber. in.l. cūctos populos. C. de
ſumma tri. & fide catho. Bar. in.l.1.§. cū vrbē. ff.
de offi. præ. vrb. & Montal. in glo. ordin. Rega.
in parte, præſcribere cōtra regē.1. co. vbi ſi nō re
cognoſcit ſuperiorē in ſuo regno de iure cōmu-
ni quoad iuriſdictionem, ſiue quoad ius redden
di, & vſum gladij exercendi, fundat intētionem
ſuam in toto regno. * Et.l.2. tit.1. parti.2. quaſi in
fin. ſed non eſt dominus ſingulorum, vt ibi. &
in.l. bene à Zenone. C. de quadri. præſcrip. Sed
bene habet ſuam intentionem, fundatam quo
ad dominium ciuitatum, villarum & caſtro-
rum regni. vt
Grego. Lopez
in.l.1. titul.18.
par.2. etiā ſi ab
ab alio poſsi-
deātur vt ibi. *
Et quid in alijs
infrà dicetur.
¶ Et ſic. ꝙ vni-
uerſitas, vel ci-
uitas, deficiēte,
vel expirāte correctore ſeu prætore, non pōt co
gnoſcere de cauſis, nec conſtituere iudicem, qui
de eis cognoſcat, quia non habet iuriſdictionē:
ſed ſi officiū correctoris expirauit, talis corre-
ctor per ſe, & per ſuos officiales debet exercere
iuriſdictionē vſq; in aduentū ſucceſſoris. vt in.l.
meminiſſe. ff. de officio procōſulis & lega. & ibi
Bar. & doct. & dicetur infrà in.c.5. in glo. *ſuſpen-*
3 *didos.* in. nu.6. ¶ Tamē princeps † priuato non
pōt cōcedere ſuā ſupremā, iuriſdictionē. vt Bar.
in.l. ꝓhibere.§. planè. ff. quo. vi. aut. clā, & Bal.
in.l.1.§. in initio. ff. de of. præſe. vrb. n.6. ¶ Quia
Imperator, ſeu Rex, nō pōt donare claues Impe
rij, ſeu regni: nec pōt viſcera Imperij euiſcerare,
quia eſſet homicida ſuę dignitatis. vt. ff. de vſuc.
pro emp.l. cū fundū.§. ſi tutor. prout tenet Bal.
in.c. licet cauſam. de ꝓbati. n.7. nec ea, quę ſunt
ſibi reſeruata. prout tenet Reſtau. Caſtal. in dic.
tract. de Imperatore. q.110. tomo.5. tra. folio.71.
vbi quoq; ponit caſus, q ſunt principi reſeruati.
¶ Frāciſc. de Aretio. in rub. ff. de verb. obli. col.3.
quoq; dicit, ꝙ Imperator nō poſsit renuntiare
ſuo exercitio ī manib⁹ habētis dominiū directū
in præiudiciū ſucceſſorū, quibus poſt mortē ei⁹
debet deferri Imperiū. per tex. in. ca.1. in ſine de
valua. decrepit. ætat. in vſi. feu. * Et vi. tex. in.l.4.
tit.26. par.2. & l.17. tit.1. lib.6. ordi. & Grego. Lo
pez in.d.l. par. allegādo Bal. vbi nec per contra-
ctū, nec alio mō pōt princeps regalia concedere
in præiudiciū ſucceſſorū: & ſicut nō pōt iura eo
rū ſubuertere, ita nec minuere: qđ ꝓcedit etiam
in minima alienatiōe regaliū: q intelligo in per
petuū, ſec⁹ ad vitā regis cōcedētis vt ī.d.l. par. &
ordi. * ¶ Et ideo dicit Ang. in.l. vſuca. ff. de vſuc.
ꝙ cōtra regē, & Imperiū, & eccleſiā Romanā ſu-
per reſeruatis eccleſię, vel Imperio in ſignū cul-
minis, aut priuilegij prælationis, nō currit præ-
ſcripti. vt Ioā. And. in.c.1. de cleri. ægrot. lib.6. &
vide

vide infra.nu.11. ¶Attamē talē ordina.iure prin
cipis vel ſuo beneficio vniuerſaliter quis exer
cere poteſt iuriſdictionē. vt in.l. more maiorū.
ff.de iuri.om.iudi.cū.l.ſequēti.& tex.in.l.1.tit.
15.lib.2.in ordina.regali.Montal.in.l.1.tit.7.fo
ro.ll.lib.1.in gl.1.vbi quoq; vide, quis pōt cōſti
tuere iudicē,& iuriſdictionē dare. ¶Et quia ſu
prà dixi, ꝙ Rex fundat intētionē ſuā in iuriſdi
ctione. Idē dic in iuriſdictione dominorū, ducū,
Marchionū,& Comitū,& aliorum: quia quili
bet,qui habet territoriū limitatū ab antiquo,ha
bet fundatā intētionem de iure cōi infra metas
eiuſdē ad exercēdū in qualibet parte ius, qđ in
toto vniuerſali exercet.vt in.l.ſi pupill⁹.§.terri
toriū.ff.de verbo.ſignifi.& tenet Ioan. faber in
d.l.1.C.de ſumma tri.& fi.catho.col.3.ver.ſed tu
pone.vbi quoq; dicit, ꝙ imo oīa cēſentur tene
ri à domino territorij.vt Specul.in ti.de loca.§.
nūc aliqua.ver.86. & videtur quaſi expreſſum
in.c.quo iure.86.diſtin.& in.§.ſi.quib.mo. feu.
amitta.& tenet Guido pa.in ſingula.661.§. quic
quid.& vide tex.in.c.cum perſonæ. de priuile.
in.6.& in.c.omnes baſilicæ.16.q.7.& vide eun
dē Guido.ſing.823.& Bar.in.l.1.ff.de offic. præ.
vr.& per gl.in.l.quicūque.C.de fundis limitro.
lib.11.in gl.2.per Innoc.in.c.ex literis.de iur.pa
tro.& Guid.pa.cōſilio.88.n.1.& Bar.in.d.l.1.§.
vrbē.nu.5.&.9. ¶Appellationes tamen eorū ad
principē pertinēt.vt eſt tex.ſingula.in.l.9.ti.4.
par.5. ¶Et an de iudicib⁹ poſitis in dictis villis,
& locis per ipſorū dominos, appelletur ad regē
vel ad dominos ipſorū: vide quę tāgam in.c.38.
infrà.eo.Licet ibi,& hic ſup hac parte, & queſt.
nullā mediā ſententiā intendo proferre, ſed ad
maieſtatē regiā relinquo, ſiue remitto, vt ſuum
velle faciat ad cōmodū ſuorū regnorū,& ſubdi
torū. ¶Attamen liberè pōt appellari à dominis
locorū per ſuos vaſſallos ad regē,vel ad ſuos prę
tores:& dicti domini locorū tenētur appellatio
ni deferre,& appellātes non impedire: nec ali
quod dānū in perſonis, ſeu bonis inferāt, quia
Rex ſub ſua protectiōe ſuſcipit.vt in.l.14.&.15.
ti.16.lib.3.in ordin.regali.& in.l.1.ti.1.eo. lib.&
tex.ſing.in.l.7.ti.4.lib.2.in eiſdē ordi. & per.l.
Guadalajaræ,quā ponā ad literā,quia nō eſt im
preſſoribus tradita.in.d.c.38.infrà.eo.vbi ponū
tur pœnæ cōtra contrariū faciētes: quā cōfirma
tur per regē Ioanē ſecūdū Pinciæ, ſeu Valliſole
ti,anno.1442.petitione.33.*Et vi.l.22.titulo.13.
partit.2. & ibi Gregor.Lopez in glo. *o le embar
gaſſen*:quinimo non valet homagium,ſeu pactū
factū cum iudice,vl cū alio qui tenet eum captū
ne appellet ad regem, nec querelā de eo faciat
text.in.l.117.tit.26.par.2.quē vi.* ¶Licet de iu
re cōi graui⁹ punitur: quia Comites,Duces,&
Barones iura Regis & ſuperioris vſurpare nō te
nētur,nec prohibere vaſſallos appellare,ſeu re
clamare ad regiā curiā de eorū patratis in eos cri
minibus: aliàs in crimē læſæ maieſtatis incidūt
vt tenet Lucas de pē.in.l.ſi quis poſt hāc. C. vt
nemo ad ſuū patroci.lib.11.co.8.& vide Mont.
in gl.ordi.in parte,appellatio.ver.appellari po
teſt liberè à dominis locorum. ¶Et ibi vide, an
habeat locū cùm appellatur in locis eccleſiæ tē
poralis iuriſdictionis.ſubiectis.& tex.in.ca.Ro
ma.§.debet.de appel.in.6.& in.c.ſi duobus.eo.
ti.&.c.ꝙ clericus.de foro cōpetē. ¶Et quid erit
in locis ſubiectis monaſterio,vel ordini religio
ſorum,cùm eccleſia per omnia vendicet ſibi iu
ra principū in terris ſibi ſubiectis quoad tēpora
lē iuriſdictionē.vide gl.in.c.2.de delictis puero.
& Calde.cōſi.18.Bal.in additio.ad Specu.in tit.
de appel.col.18.ver.quidā epiſcop⁹ dux. ¶Sed
tu vide pragmaticā.9.in libr.pragma. vbi caue
tur, ꝙ prælati abbates, & eccleſiæ cathedrales,
quæ habēt tēporalē iuriſdictionē, ſi ab eis fue
rit appellatū,deferāt appellationē ad regē in tē
poralibus,nec cōtra laicos ſuper eiſdē cauſis pro
cedāt per cēſurā eccleſiaſticā,cū qua pragmati
ca cōcordat Archi.Florē.in.3.par.ti.24.c.75.in
prin.& in fine: dicēdo,ꝙ excōmunicare nō pōt
prælatus eos,in quibus habet iuriſdictionē tem
poralē ſecūdū Hoſti.in.c.dilectus.de officio or
di.niſi habeat hoc ex priuilegio ſpeciali, vel cō
ſuetudine,quæ dat etiā iuriſdictionē: quæ con
ſuetudo iam ſublata eſt per dictā pragmaticā.
*Et eſt tex.in.d.c.Romana.§. debet de appella
tio in.6.& ꝙ ibi notat:& idē tenet Alb.in auth.
ſtatuimus.C.de epiſco. & cleri. nu. 6. inquiēs,
ꝙ in tēporalibus ab epiſcopo appellatur ad re
gē:& idē tenet Greg.Lopez.in.l.7.tit.9.part.1.
in gl.*otros perlados*.* ¶Et facit,qđ tenet Bal.in.c.
ſolite.de maiori.& obedi.in princ. vbi ait,ꝙ ab
epiſcopo appellatur ad regē in ijs,quæ epiſcop⁹
tenet ſub rege,& eius recto dominio:& decretū
in cōtrariū,eſſet quædā tyrānia. ¶Et nō ſolùm
iuriſdictio, & poteſtas cōſtituēdi magiſtratum
4 pertinet ad principē: verū etiā talis poteſtas †
trāſmittitur ad filios principū,ducū,& Baronū.
vt Bal.in.l.1.C.de emācip.lib.col.9.& in.l.mā
datū.col.3.Cmāda.& Bertachi.in tract.gabel
la.in.1.parte.nu.34.verſi.& adde,tomo.6.tract.
fol.51.ſi habeāt ex priuilegio: aliàs etiā minima
iuriſdictio non pōt, niſi authoritate principis
cōcedi,mediata,vel immediata,tenet glo.Mon
tal.in.l.2.tit.4.par.3.in prin.vbi per eū de mate
ria. ¶Aliàs ſi quis ab alio deputat⁹, ordinariā ge
rat iuriſdictionem, quicquid fecerit, pro infe
cto

5 cto † debet haberi,nec neceſsitas imponitur ap
pellādi ab eius ſententia: vt in.l.1. C. qui pro ſua
iuriſ.& in.l.cùm prætor.§.iudicis.ff. de iudic.&
in.l.vnica.C.vt omnes iudic. tam ciuiles quàm
crimi.& tenet noſter Montal.in.d.glo.ordi.re
gal. in parte, iudicem ordinarium. vbi quoque
eſt text.in.l.1.tit.15.lib.2.in eiſd.ordina. ¶Quia
ſi poteſtatem à principe non habet iudicandi, ſi
6 gerit ſe pro iudice,cùm non ſit,incurrit † in cri
mine læſæ maieſtatis,ſi iuriſdictionem exercet
dolo malo,ſciens poteſtatem non habere.vt in.
l.duodecim tabularum.in fine.ff.ad.l.Iuliā ma
ieſtatis.& crimine falſi,eſt reus. vt in.l. qui no
mine.ff.de falſ. & in.l. maiorem. C. eodem. &
idem tenet Franciſcus Luca. in tracta. de fiſco.
in parte,de crimine læſæ maieſtatis. ver. Item
cum priuatis.numer.9.in.6. tomo tracta. folio.
11.& Montal.vbi ſuprà.Et idem tenet Angel.in
expreſſo.in.d.l.duodecim tabularum. vbi aſſe
rens ſe magiſtratum,qui non eſt, incidit in ma
ieſtatem,& tenetur etiam crimine falſi. vt in.l.
eos.ff.eo.Et probatur in.cap.5.infrà eod.ibi,*que
otros no los tengan, ni vſen dellos*.& tex.in.l.omnes
ſtationarij.C.de cohartali.lib. 12. & tenet Ioan.
de Plat.in.l.viros.C.de diuerſis offi. & apari.iu
di.eo.lib.Et vide Guido.pa.deciſione. 423. vbi
quoq; dicit,quòd eſt crimen læſæ maieſtatis,cū
ipſe ad illam proceſſerit,eiuſq; priuata authori
tate:cuius pœna eſt vltimum ſupplicium,& cō
fiſcatio omnium bonorum.iuxta.l.quiſquis.C.
ad.l.Iul.maieſta. ¶Sed quid.ſi aliquis iudex ex
tra ſuum territorium exercet iuriſdictionē con
tētioſam,an delinquat, & puniatur? videtur ꝙ
ſic,prout tenet dictus Guid.pap.in.d.deci.423.
vbi ait,ꝙ licet quis habeat iuriſdictionem, non
debet eam extendere,vel exercere vltra termi
nos eiuſdem,aliàs capite punitur.per text.in.l.
fi.C.de apparito.commit.orie.lib. 12. quinimo
videtur multiphariam deliquiſſe.ſ.in.l. Iulian.
de vi.publica.& in.l.Iulia.de ambitu.Nā etiam
qui cū iuſto ti.regnat,terminos ſuæ iuriſdictio
nis,Imperij,aut poteſtatis debite in ſuos ſubdi
tos excedens,in prædicta crimina incidiſſe cēſe
tur.vt Bār.in tracta.de tyrannia.q.9. quanto er
go magis hæc verificātur in eo,qui talia exercet
in nō ſubditos? ¶Attamen licet dictus Guido
pap.hoc teneat,ſuus additionator ibi tenet,ꝙ in
iſto caſu non incidit in læſæ maieſtatis crimine
prædicta faciendo: cum nō intendebat occupa
re dominiū, vel iuriſdictionem, aut Imperium
mixtum vel merum regis.vt tenet Lonzi.in cō
ſilio.22. ¶Vide tu.l.17.titul.1.lib. 1. foro iuzgo.
vbi in iſta materia eſt ſing. lex. vbi dicit, quòd
iudex,qui iudicabit in iuriſdictione aliena, vel
capit aliquem,ſoluat vnam libram auri illi, cuī
damnum fecit:& ſuus Saion,qui eſt Algazell⁹,
ſi aliquid ex ſuo iuſſu fecit,dentur ei,ſiue impo
nantur centum flagella publicè. ¶Aliā pœnam
ponit.l.7.tit.7.libr.1.for.ll.ſed melius punitur
per.l.7.titul.4.parti.3. vbi tenet, quòd iudices
extra territorium neminem capiant, nec com
pellant,nec iudicent: aliàs iudicatum nō valet,
& pignora eorum mandato capta, cum pœna
dupli reſtituant,& ſi iniuſtitiam fecerint, patiē
tur ſimilitudinem ſupplicij:& vltra hoc tenen
tur iniuriarum. vt in capit. ex parte. de verbor.
ſignifi.& ibi Innocen.& tenet.Paris de pute. in
tracta.ſyndica.in parte,ſi iudex proceſſit.folio.
68.Et vide Bald.Angel.& Paul.de Caſtro.in.l.
ſicuti.§.Ariſto.ff.ſi ſeruit.vendi.& Bald.in.l.nō
eſt.quod metus.cau.in.3.lectura.column.2.vbi
de materia per doctores.& Hippoly. de Marſi.
in.l.extra territorium.ff.de iur.omni.iudi.nu.3.
&.4.*Et vi.peregrina.in parte captio.ī gl.capi.
vbi dicit, ꝙ ſi familia poteſtatis capit. bānitum
extra diſtrictum,debet relaxari: quia captus nō
legitime:non enim poteſt capere delinquētem
in alieno territorio iure publico,id eſt tanquam
perſona publica,cum ibi ſit redacta ad inſtar pri
uati:& ideo tradita forma eſt à iure ꝙ ſcribat iu
dici territorij in quo eſt capiendus vt eum. Ca
piat & remittat,vt ibi.& vi.quæ dixi,infrà.in.c.
27.in glo.*entreguen*:tamen ſi iudex contra ſic il
licite captum formauit proceſſum,vel fecit exe
cutionem,valet & tenetur ꝙ factū eſt, ſi appel
latum nō ſit.Tamen iudex territorij in quo ca
ptus pōt ſuā iuriſdictionē vlciſci de quibus per
Bal.in.l.requirēdi.C.de ſeru.fugi.colū.2. prout
tenet Peregri.vbi,ſuprà,& dixi in.c.3. infra ī gl.
iuriſdict.in princi.& debet relaxari,etiā ſi capt⁹
ſit eum inſequendo incidat in iuriſdictionē alte
rius vel territoriū,vt tenet Iaſo.in.l.ſi.ff. de iur.
om.iud.col.1.& ibi Hippoly.de Mar.nu.4.&.5.
& Bal.in.c.olim de dolo & contuma. in fine de
quo latè per Iaco.de Bello Viſſo.in ſua pra.tit.
de fugareorū.nu.4.& Paris de Pute.in tract.ſin
dica.in parte ſi iudex ꝓceſſit,fol.68. & Doctor
Anto.Gomez contēporaneus me⁹ in ſuo opere
delictorū in titu. de cuſto.reorū.nu.5.per quod
credo verum eſſe: ꝙ ait Ange.in.l.ſi quis.C.vbi
quis Curia.vel coharta.vbi affirmat, ꝙ debitor
pōt capi à creditore,ſi fugit ſi eſt in eadē prouin
cia & iuriſdictione,ſecus ſi in alia: quia cū iudex
hoc nō poſsit in alia capere,ita nec pars priuata.
Sed ſi de facto pars capiat debitorem in alieno
territorio ſeu iuriſdictione, debet ſtatim præ
ſentari coram iudice illius territorij. argum. eo
rum quæ dixi, loquendo in clerico capto à iu
dice

dice ſeculari,infrà in.c.47.in gl.*o clerigo*. nu.4.*
¶Vnum tamē nota, quòd inuadentes territo
rium alterius, poſſunt condemnari per magi-
ſtratum illius territorij,& non per alium : quia
priuatus non condemnat priuatum. tenet Bal.
in.c.ſicut.de iure iuran.nu.9. ¶ Quoq; talis iu-
riſdictio non ſolùm per regem, verùm etiam
7 per† Papam poteſt concedi,& dari dictam ordi
nariam vel delegatam, ordinando epiſcopum.
¶Et quoque lex ſcripta,& conſenſus vniuerſi-
tatis,& conſuetudo,poteſt dare iuriſdictionem.
vt ponit glo.in.l.& quia.ff. de iuriſ. omni. iudi.
& ibi Bar.& Docto.qui legit eam,iuncta.l.mo-
re maiorum.& per Montal.in.d.l.1.tit.7.& per
Innoc.in.c.cùm ab eccleſiarum.de offici.ordin.
Tamen Bartol.in.dic.l.more. num.9.intelligit
de conſuetudine illius populi, qui poſsit illam
iuriſdictionem dare,expreſſè ſtatuendo. ¶Bar.
ibi quoque ponit, an quis vti poſsit iuriſdictio-
ne,quam præſcribit,& ſic,quòd præſcriptio det
8 † iuriſdictionem vide Barto.in conſil.189.& In-
nocen.in.cap.cùm dilectus.de capel.monacho.
& Bar.in.l.ſi.ff.vti poſsi.& late & remiſsiuè per
Bertachi.de Firmi.in ſuo reperto.in parte,iuriſ
dictio.verſi.173.¶Et quia hoc eſt determinatum
de noſtro iure regio per.l.6.titul.13.lib.3.ordina.
rega.vbi ponitur forma pręſcribendi iuriſdictio
nem ciuilem & criminalem, non eſt neceſſe de
iure communi examinare:quia ad literam. d.l.
ordina.ſeruatur.Et vide Montal.in gloſſ.illius.
l.in parte,præſcriptio.& in.l.5. titulo. 11.for.ll.
lib.2.in gloſſ.1.in.2. colum. & aliquid per text.
in.l.6.tit.29.part.3.& ſingulariter per Pala. Rú.
in cap.per veſtras.§.1.de dona. inter vir. & vxo.
verſi.ſed pulchra dubitatio.numer.26.&.33. fol.
82.& Innoc.in capitu.nouit.de iudi.Archidi.in
capitul.conqueſtus.in fine.9.quæſtio.3.gloſſ.in
capitul.cùm quidam.de exceptio.libr.6. & latè
Bald.in repeti.l.primæ.C. de emancipa. libero
rum.¶Sed nolo omittere vnum ſingula.intelle.
ad ſupradicta,quia licet ſit verum,quòd in præ
ſcribenda iuriſdictione,vel in præſcribēdis alijs
iuribus regni aliquando requiratur tempus cen
tum annorum,prout cauetur in.d. lege ordina.
& in iuribus ſimilibus:procedit,quando directè
præſcribitur contra regem.ſecus ſi contra alium
inferiorem,cui Rex iuriſdictionem, vel alia iu-
ra conceſsit,vel ex præſcriptione, vel quouis a-
lio modo ſibi quæſiuit:nam contra eum ſufficit
tempus decem annorum cum titulo, vel trigin
ta ſine titulo. Ita voluit Bartol. in.l. ſi publica-
nus.§. fina.ff. de publica.& vectiga. refert & ſe-
quitur Abb.in capi.ſuper quibuſdam.de verbo.
ſignific.& Saly.l. vectigalia. C. noua vectigali.
inſtitui non poſſ.& Firmia.in tracta.gabella.in.
1.parte.quæſt.10.ad finem.& Pala.Ruui. vbi ſu
prà.numero.48.in dicto folio.83. quod eſt ſin-
gula.ad intelle.dict.l.ordina,& tenet ſingulari-
ter Ang.in.l.vſucap.ff.de vſucap.& eſt tex.in.c.
ad audientiam. de præſcription. in fine. & ibi
Abb.& Fel.& Martinus Laud.in tracta. de pri-
uilegio.& reſcrip.quæſtio.19.tomo.1.tracta.fo
lio.91.¶Et ſic,quòd ſicut ex priuilegio princi-
pis,vel conceſsione,iuriſdictio acquiritur,ita ex
præſcriptione : & qui ex præſcriptione eam
acquiſiuit,poteſt ea vti ſine pœna. vt in.dict.l.
1.titulo.15. libro ſecundo ordinamenti. quia
9 priuilegium,† & præſcriptio,ſunt idem,& non
ſunt contraria.vt tenet Bald. in.l. prima. C. de
furtis.final.column.numero.23.verſicul. Item
quæritur. & tenet Lucas de Penna.in.l. diuina
domus.C.de exacto.tribu.libro.10. column.4.
¶Et idem dicit Bald.in dicta.l.1. quòd ſenten-
10 tia. † & præſcriptio æquiparantur. Sed requi-
ritur,quòd tanto tempore præſcribatur, quòd
contrarium illius memoria non exiſtat. vt in.
dict.l.ordina.& Abb.in capitul.cùm à nobis.d.
præſcriptio.per tex.expreſſum in dicto capit.
ſuper quibuſdam. de verbor. ſigni. ſed intelli-
gitur in acquirenda criminali, ſecus in ciuili.
vt in dict.l.ordina.& quando præſcribitur con
tra regem, ſecus ſi contra alium : vt ſuprà dixi,
quia tunc minori tempore præſcribitur. ¶Et
qui ea vtitur, ſi non eſt tutus præſcriptione,
incidit in illam pœnam.vt eſt tex. & ibi Mon-
tal.in.l.2.titul.7.*del officio delos alcaldes*.lib.1.for.
11 ll.¶Hoc tamen non habet locum in ſuprema†
iuriſdictione Regis,vel Papæ:quia talis ſupre-
ma iuriſdictio præſcribi non poteſt.vt in dict.l.
ordina. nec vtilis iuriſdictio excluſiua directè.
vt in.l.comperit.C.de præſcripti.30.vel. 40. an
& ſuprà dixi numer.2.& ſic non poteſt præſcri
bi contra Imperium,vel contra Regem non re-
cognoſcentem ſuperiorem, alioquin Imperiū,
vel regnum poſſet definiri propter præſcri-
ptionem ſubditorum, quod eſt falſum ſecun-
dùm Bald. in authentica, quas actiones. C. de
Sacro ſanct.eccle.penultim.column.numer. 4.
verſicu.tertio.vbi quoque dicit quòd ex his ap
paret, quòd non poteſt præſcribi, quòd non
12 appelletur † ad principem, quia hoc pertinet
ad ſummam iuriſdictionem. Sed bene poteſt
præſcribi, quòd non appelletur ab epiſcopo ad
archiepiſcopum, vt ibi per eum. Et idem te-
net Bald.in dicta.l.prima. C. de emancipa.libe.
numer.7.per text.in capitulo, venientes.de iu-
re iurand. & per.l.fina. & ibi Cyn. C. de appel-
dicendo, quòd inferior non præſcribit iuriſ-
dictio
dictionem ſuperioris, maximè appellationis,
vt ſuprà dixi.numero.3. & idem Bald. in dicta
authentica,quas actiones.C.de Sacroſanct. ec-
cleſijs.numero.4.¶Montal.verò vbi ſuprà, in
dicta.l.ſecunda.ponit de tribus generalibus iu
13 dicum,quis iudicare poſſunt,& vltrà † non po
teſt qui iudicare : cùm omnis iuriſdictio eſt Re
gis, & ipſe eſt, qui iuriſdictionem tribuit,
creando magiſtratum,vel confirmando,vel pręſ
ſtando authoritatem creandi, vt dictum eſt in
principio iſtius gloſſæ, & facit.l. prima.§. cùm
vrbem.ff.de offic.præfect.vrb.¶Intantū,quòd
etiam minima iuriſdictio non poteſt conferri
niſi authoritate mediata vel immediata Regis.
vt notatur in dicta.l.& quia.ff. de iur. omni.
iudi. & per Innocen.in capitul. cùm ab eccle-
ſiarum.de offic.ordina. & Bald. in capitul. pri-
mo de allodijs.in vſu.feud. Quia iuriſdictio eſt
apud regem tāquam apud fontem, à quo fluūt
& refluunt aquæ, tanquam flumen ad mare
fluit : itaque iuriſdictio ab eo per conceſsio-
nes, vel commiſsiones, ſeu confirmationes:
ſed ad eum refluit iuriſdictio per appellatio-
nes, per querelas, ſeu nullitates : de quibus
cùm Rex incipit cognoſcere, omnibus alijs
imponit ſilentium. vt notat Innocent.in dicto
capitulo,cùm ab eccleſiarum.vt tenet Bald. in
dict.rub.de allodijs,prima colum.num.2. cum
ſequentibus. Et ibi vid. per eum, an iuriſdi-
ctio poteſt vendi. Et ibi tenet, quòd apud
fiſcum non eſt iuriſdictio,ſed apud Regem, vt
dictum eſt,qui habet ſuam intentionem funda
tam:quia non recognoſcit ſuperiorem in ſuo re
gno,vt in.l.deprecatio.ff.ad.l.Rhodi. de Iactu.
& in.l.bene à Zenone. C.de quadri. præſcript.
& in capitulo,quo iure.octaua diſtinctio.&.ca.
fina.16.quæſtione.3.& in capitulo in apibus. 7.
quæſtione prima.& in.l.prima.titu.primo.par
ti.2.¶Et non ſolùm Rex Hiſpaniæ quoad iuriſ
dictionem in ſuo regno habet fundatam inten-
tionem ſuam, ſed etiam habet eam fundatam
quoad ciuitates,& loca intra regni limites con-
14 ſtituta.† argu.in capitul.ad decimas. de reſtit.
ſpolia.& in capitul.1.de reſcripti.in.6.& quoad
fruitionem regni debitam, quæ nullo tempo-
ris ſpatio poteſt præſcribi.vt in dicta.l.cōperit.
C.de præſcriptio.30.vel.40.anno.Et quo ad ſu
premam poteſtatem iùs reddendi. vt tenet. d.
Montal.in.d. gloſſ.ordi.in parte, præſcribitur
contra regem.1.&.2.col.quem vide, vbi dicit ſe
cus eſſe quo ad res ſingulares regni in vico, vel
caſtro exiſtentes: quia in iſtis non fundat ſuam
intētionem de iure communi:cùm multa ſunt
allodia,vt dicit notare Hoſtien.in capitu.nimis
de iure iuran.& Guiller.de Monte Laud.in cle
men.Paſtoralis.de re iudi.& vid.quod not.Spe
cula.in titu.de locato.§.nunc.verſic.68.* Et ſu-
pradixi.in.numer.2.allegando.l.2.titul. 1. par-
tit.2.quaſi in fine.*¶Et idem dicit in Ducibus,
& Comitibus,& dominis temporalibus.vt Ab
bas.in capit.ſi diligenti.de præſcriptio. num.2.
& Felin.ibi.2.col.verſicu.ad illud. vbi idem di-
cit, quòd dominus diſtrictus non eſt dominus
15 bonorum † infra limites exiſtentium. Cui di-
cit eſſe addenda gloſſ.in.l.fin.& in.l.Barbarius.
ff.de offi.præ.vbi tenet,quòd licet omnia dicā-
16 tur eſſe principis, † intelligitur quo ad prote-
ctionem.& facit glo.fin.in capit. ius militare.1.
diſtin.& Bartol.in prooemi.digeſtorum.§.om-
nem.nume.3.Angel.in.l.lucius.ff.de euictio.&
Alexan.in conſi.112.in.4.volu.nume.6. *Et vi.
Iaſ.ſaltem remiſsiuè in vſibus feudorum.nu.52.
& tex.in.c.fi.de officio.archidi. ibi cum mona-
ſterium infrà metas ſui diaconatus ſit ſitum &
in.c.de xenodochis.de religio.domi & ſingula-
riter Henrricum.in.d.c.ſi diligenti. de præſcri-
ptio.*¶Facit in ſimili.vbi ea,quæ regalia ſunt,
de quibus habetur in dicto titul.quæ ſint rega-
17 lia.† nullus priuatus poteſt rationabiliter poſ-
ſidere.vt tenet Lucas de Penna in.l. quicunque
caſtellorum.C.de fundis limitro.libr.11. ¶Vbi
quoq; ait, ꝙ etiam ſi Comites, & Barones, tam
ex forma priuilegiorum,quàm etiam ex vetu-
ſta conſuetudine habent in caſtris, & terris eo-
rum non nulla præcipua demanalia, puta iuriſ-
dictiones,aquas,& decurſus aquarū, mōtes,ne-
mora,paſcua,fortalitia, & alia huiuſmodi, quę
per eorum vaſſallos poſsideri non licet,nec pręſ
ſcribi.vt in.l.theberianus.C.eodem titul. quin
etiam illa.ipſe idem Baro,vel Comes alienare,
vel in feudum dare non poteſt, vt in conſtitu.
regni Neapoli.in titul.de reuoca. feudo.l. con-
ſtitutiones.prout tenet dict.Lucas de Penna,&
dicit notare Andre.de Iſernia in titul.de contro
uerſi.feud.apud pat.capit.1.¶ Quid autem & ſi
quis inueniatur præfata regalia in terris regni,
aut huiuſmodi demanalia in terris Baronum,&
Comitum poſsidere,an cogi poterit oſtendere
18 titulum, † & iura ſuæ poſſeſsionis,adeò,quòd
niſi oſtendat,licitè compellatur ad reſtitutionē
eorum ? Quæſtio eſt ſingularis, & practicabi-
lis:& eam ponit dictus Lucas de Penna.in dict.
l.quicunque.C.de fund.limitro.lib.11.pro vtra
que parte:& dicit, quòd veritas eſt, quòd do-
mino agente,ad quem ipſæ res de iure cōmuni
pertinent,præfertur,vt apertè probatur in capi
tulo cùm contingat.de decimis.in fine.& capi.
dudum.§.vltimo. de elect. & quod notatur.2.
quæ-

quæſtio.5.in principio. ¶ Sic etiam in benefi-
cio eccleſiaſtico,ſi quis expolietur , &reſtitu-
tionem petat cùm illud ſine inſtitutione cano-
nica,vel eccleſiaſtica obtinere non poteſt.ca.1.
de regulis iur.in ſexto,non eſt reſtituendus,ni-
ſi probet,quòd authoritate ſuperioris , ad quē
ex officio pertinet , habuerit poſſeſsionem , vt
notat Innocen.in cap.in literis.de reſtitu. ſpo-
liato.& Hoſtien.in ſumma.eodem titu.§.quan
do facienda.¶Ita etiam quando quis tenet feu
dum,cuius poſſeſsio non cadit in eum,vt cleri-
cus mancus,debilitatus,& huiuſmodi , niſi do-
ceat in promptu ſuper hoc diſpenſationem ha
bere,poteſt ſpoliari poſſeſsione ipſius. vt An-
dre.de Iſerni.in ſumma. in titul. de violen. l. 1.
prope finem.¶Fortius ergo tenentur detētato
res huiuſmodi,in quos iura ipſa regalia , ſeu bo
na demanalia non cadunt,oſtendere iura, & ti-
tulum ſuæ poſſeſsionis:cùm talia per priuatos
abſque diſpenſatione poſsideri nō poſſunt,nec
etiam præſcribi,vt dictum eſt. ¶ Facit ad hanc
partem.l.emptorem.in princip.ibi, quia mani
feſtum eſt.ff.de actio.empt.&.l.dolo.ff.de do-
li excep.&in.l.fina.§. nullo. ff. de liber. exhi-
ben. Vnde vbicunque de exceptione liquere
poteſt per iura ſcripta , ſine probationibus fa-
ctis,& ſtatim ſuper ea pronuntiandum eſt , ne
partes grauentur laboribus , & expenſis. vt In-
nocen.in.c.cùm inter.R.de electio.Archi.in.c.
vlti.de reſtitutio.ſpoliator.in ſexto.¶Maximè
habet locum,quando is,qui bona huiuſmodi in
uenitur poſsidere,fuit officialis,vel actor regis,
vel domini. Nam tales circa hoc ſæpius mali-
gnantur,& plura bona dominis auferunt. vt in
cap.1.ſi de feud.fuerit controuer.inter domi. &
vaſſal.in vſibus feudorum.de inueſtitu.
¶Sed dic ſecundùm Lucam de Penn.vbi ſuprà,
quòd quando ad reuocandum dicta bona ex of
ficio proceditur ex mādato regis,cogitur oſten
dere, ſecus ſi inter alios priuatos de his bonis
cauſa ventiletur:tunc enim poſſeſſor non cogi
tur oſtendere titulum , & ius ſuæ poſſeſsionis.
vt Archidiacon.in capit.contra maiorem. 100.
diſtinctio.& Ioan.Andr.in capit.primo. de re-
gulis iur.in ſexto.*Et vi.ſingulariter Greg. Lo-
pez.in.l.9.titul.4.parti.5.in gloſ. *otorgadas*. vbi
idem tenet.*¶Scias tamen ſecundùm dictū Lu
cam de Penna , quòd quando præſumptio eſt
contra poſsidentem,cogitur poſſeſſor dicere ti
tulum ſuæ poſſeſsionis, oſtendere , & probare.
notat Archidi.in cap.quia in additione.10. q.3.
& in.l.cogi.C.de peti.hæredi.¶Sed quid ſi pro,
curator fiſci agat contra poſsidētem iuriſdictio
nem,caſtrum,ſeu baroniam,vtrum cogetur poſ

ſeſſor.oſtendere titulum ſuæ poſſeſsionis,quo,
ſcilicet,res peruenit ad eum , cùm bona huiuſ-
modi non niſi ex Regia conceſsione poſsiden-
ti facta,vel ei,à quo ipſe ius & cauſam habeat,
liceat poſsideri,quia talia bona cenſentur fiſca-
lia.i.ex fiſco procedentia.vi.ſingul.d.Lucā de
Penna in.d.l.2.C.de fundi.patrimo.libro.11.in
fine.& eſt tex.in.l.4.titu.1.lib.2.in ordi. regali.
vbi tenet,quòd tenetur exhibere:quia rex ha-
bet fundatam intentionem de iure cōmuni , in
habendo iuriſdictionem.* Et text. & ibi Bald.
& cæteri doctor.in.l.nequiſquam.ff.de edēdo,
vbi fiſco eduntur inſtrumenta ad intentionem
fundandam,& non ſolum fiſcali editur, verum
etiam cuilibet de populo ſi accuſat nomine po
pulari:quia accuſator ſequitur commodum fi-
ſci,non proprium ſecundum.Bald.ibid.* ¶ Ad
ſupradicta redeundo dico,quòd quando iudex
eſt penitus falſus,quia non habet dictam Regiā
19 poteſtatem iudicandi , † dato quòd iudicaret,
fruſtra faciet:quia non valent geſta per eum,&
eſt exceptio,quæ ſemper poteſt opponi. tenet
Iaſ.in.l.præſcriptione.C.ſi contra ius, vel vtili.
publi.col.7.nume.20.Et ratio quare nō poteſt
aliquis facere iudicem ordinarium , nec habere
officium iudicandi,niſi Imperator,Papa, Prin-
ceps,vel conſuetudo eſt.nam pari nemo poteſt
alium ſubijcere alteri,niſi ex præeminentia po
teſtatis:cùm ergo ſumus natura omnes liberi:
ergo per alium obligari,vel iudicari non poſſu
mus,niſi hoc datum ſit de ſuper. Ita tenet Inno
cen.& Bald.in cap.cum. p. tabellio. de fide in-
ſtru.in fine.iuxta illud,non haberes in me po-
teſtatem vllam , niſi tibi datum eſſet deſuper.
¶Et vi.eundem Iaſo.in.d. l. præſcriptione. vbi
quoque in nume.18.altercat,vtrum reſcriptum
20 omnino falſum † tribuat iuriſdictionem,vbi di
cit,quòd Bart.concludit quòd ſic, quando non
habet manifeſtam falſitatem:cùm propter du-
bium conſtituatur in quaſi poſſeſsione iuriſdi-
ctionis.Cui reprobat ibi Bald.in.8. q. tenendo,
quòd etiam ſi pars confiteatur reſcriptum eſſe
verum , cùm in veritate ſit penitus falſum , ad
huc non conſtitueret in quaſi poſſeſsione iuriſ-
dictionis.Et idem tenet ibi Fulgo.dicens,quòd
non poteſt ſibi in mentem cadere, quod ſi lite-
ræ,vel commiſsiōes eſſent funditus falſæ,quòd
tribuant aliquam iuriſdictionem , imò ſemper
poteſt opponi.per.l.licet.C.de iudi. Et contra
Bar.tenent communiter Canoniſtæ in.c. ſuper
literis.de reſcrip.Innocen.in cap.venerabilis.de
excepti. quia falſificator reſcripti non debet ex
ſua falſitate aliquod cōmodū ſentire.vt in ca. li-
cet cauſam.de probatio.& ſemper , vt dixi po-

teſt opponi , ꝙ iudex erat falſus , & omnia per
eūm geſta ſunt nulla.per doctrinam Bartol.in.
l.1.C.de iuri.& facti igno.Et ad allegata per Bar
reſpondet,ꝙ loquūtur in actu celebrato à ſupe
riore,concurrēte cōmuni errore.vt Ang.in.l.2.
in.7.fallen. ff.
ſi quis in ius vo
ca.non ierit.&
Imol.in.l. qui-
dam conſule-
bant.ff.de re iu
dic.ol.14. &.25.

Aſsiſtētes, o gouer-
nadores, o corregi-
dores miren biē to

Et facit quod tenet Bald.in.l.2.C. de ſeruitu .&
aqua.col.vlti.verſic.nunc de octauo. vbi tenet,
11 quòd obediendum eſt prælato † minus iniuſto
qui eſt in pacifica poſſeſsione, dummodo con-
currat authoritas ſuperioris:ſecus in eo,qui nū-
quam fuit fretus authoritate ſuperioris, ſed per
falſas literas obtinuit reputari prælatus.Et facit
tex.& ibi Ioann.de Plate.in.l.in ijs officijs. C.đ
diuerſis offi.apparito.lib.12.vbi ait,quod geſta
à nō iudice electo,ſunt irrita ipſo iure:quia nul-
lus debet eſſe iudex,ſeu proconſul,niſi pri⁹ per
ſacram approbatoriam principis fuerit appro-
batus,aliàs contrà faciens punitur. & idem in.l.
probatorias.eiuſdem titu. ¶Quoque adducitur
22 ſimile de notario,qui nunquam fuit creatus † ta
bellio,& facit inſtrumenta tanquam tabellio:
quia eſt penitus falſus , & debet puniri pœna
mortis.ſecus ſi fuit creatus notarius à principe,
licet creatio fuerit inualida propter defectū per
ſonæ,tunc non punitur pœna mortis.Ita deter
minat Bald.ſingulariter in.l.data opera.C. qui
accuſar.non poſſ.in.16. colum. verſi. ſed dubiū
eſt.& iſta opini.Bald.ſupradictam contra Bart.
tenet dictus Iaſ.in dict. l. præſumptione. num.
19.& dicit,quòd licet Barto.communiter repro
betur,tamē vult eum defendere per dictū Car-
dina.in dicto cap.ſuper literis.& per text. in.d.
cap.ex parte.eodem titu.& ibi Panor. 4. nota-
bil.& dicit nunquā tradendum obliuioni,quòd
vbi contenditur de omnimodo defectu iuriſdi-
ctionis,ratione dubitationis conſtituitur in qua
ſi poſſeſsione iuriſdictionis. Et dicit non obſta-
re adducta contra Bart.quia Bart. non negat i-
ſtud:& quia ex quo ſemel iſta exceptio fuit op
poſita,amplius opponi non poteſt. per.l. fina.
C.de fide inſtru.& expreſsè Bal.in.d.l.1. & ego
tranſeo cum Bald.pro quo eſt communis opini
cum quo ſtat Iaſ.licet poſtea iſtud dicat quia đ
more ſuo eſt poſt communem aliquid addere.
¶Tenendo ſupradicta contra Bart. limita non
procedere quoad reſpicientia ſalutem anima-
23 rum, † vt notat Petrus de Ancharan.in cle. abu-

ſionibus.de pœnit & remiſsi.vbi tenet,quòd in
dulgentiæ conceſſæ à prælato penitus falſo , ꝗ
putabatur verus,non minus operantur ad ſalu-
tem animarum,quàm ſi eſſent conceſſæ à præ-
lato vero.Et ibi infert ad quoſdam quæſtuarios
qui Venetijs multa extorſerunt cum falſis bul-
lis:quia idem eſt,ac ſi eſſent veræ bullæ, quan-
tum ad ſalutem animarum. contrarium tenet
Oldra.cōſ.76.& Philippus Deci.conſi.276.nu.
1.Sed pro Ancharra.eſt glo.in cap.dudum.đ ele
ctio in parte,deceptæ.& ibi Bald.num.5.dicen-
do,quod licet ille,qui non eſt prælatus,non po
teſt abſoluere,vel ligare:tamen illi,qui credunt
in eum,non confunduntur:quia excuſat publi
cus error,& bona fides,ſecundum Bernar.& In
nocen.ibi.quòd dicit Bald.nota.Quod dicit in-
telligendum quoad Deum:quia cor contritum
& humiliatum Deus non ſpernit.Sed quoad fo
rum iudiciorum inſpicitur veritas in litigando,
& abſoluendo,vel quaſi poſſeſsio cum iuſto er-
rore.vt in.l.barbarius.ff.de offi.procon.Et Bal.
vbi ſuprà dicit,quòd fuit quæſtiò de facto , an
cautio vſurarum præſtita putatiuo ſacerdoti,
reddat vſurarium teſtabilem. Et dicit quòd ſic:
quia nemini præiudicatur, & prodeſt vſurario
ad pœnitentiam,vel ſaltim quòd per eum non
ſtetit. Facit quod notatur in.l.cum qui.§.in pu-
pillaribus.ff.de iur.iur.&.l.quamuis.ff.de con-
ditio.& demonſtra.Sed ſi eſt verè prælatus, &
excedat modum in concedendo, valet cōceſsio
in eo,quod poteſt.glo.in cap.fina.de pœni.& re
miſsio.

SVMMARIVM.

1 *Literas ſuæ commiſsionis debet poteſtas oſten
dere in concilio ciuitatis.*
2 *Præpoſitis non creditur ſine literis.*
3 *Officiali principis non creditur ſine literis.*
4 *Cōmiſsio, vel mandatum regis, non poteſt pro
bari per teſtes.*
5 *Delegatus, an poteſt probare ſuam delegatio-
nem per teſtes, ſicut procurator.*
6 *Caſus, in quibus nō requiritur ſcriptura.*
7 *In omnibus caſibus, in quibus ſcriptura requi
ritur , ſi talis ſcriptura interſit, & eſſet perdi
ta , admitteretur poſtea probatio per teſtes.*
8 *In caſibus, in quibus ſcriptura requiritur, ſi eſt
perdita ſolennitas eius , debet probari per eū.*

qui ſtat pro ſolemnitate, & non per excipientem.
9 *An iuriſdictio, & mandatum de ea vtendo, poßit per teſtes probari.*
10 *In iuriſdictionum officijs, tria requiruntur.*
11 *Reſcriptum eſt ſuper omnia cuſtodiendum.*
12 *Reſcriptum nō prodeſt ſine præſentatione, & antea quā præſentetur, non aufertur iuriſdictio, nec confertur.*

Cartas. [b] Quas literas ſuæ cōmiſsionis & poteſtatis debet iudex o-
1 ſtendere in concilio ciuitatis. † vt Montal. in. l.
1. tit. 7. foro legū. lib. 1. in gloſſ. *en el concejo*. vel iu
dici, vel maiori ciuitatis, & his, qui cum eo ſunt
præſentes: nec eſt neceſſe, ꝙ maior pars offi-
cialiū ibi fuerit. vt eſt gl. in c. ſi capitulo. de con
ceſſ. p̄bē. in. 6. & tenet Io. de Pla. in. l. obſeruare.
C. de decurio. lib. 10. numer. 1. & tenet Montal.
in glo. ordina. in parte, ciuitas. & Ang. in authēt.
vt iudic. ſine quoquo ſuffra. colla. 2. vbi dicit, ꝙ
poteſtas non habet iuriſdictionem incontinēti
cùm ingreditur ciuitatem, ſed poſtquam iurat,
& adminiſtratio ſibi decernitur. * & Bal in. l. mē
miniſſe. in fine. ff. de off. proconſul. & legat. * &
vide Ioan. de Plate. in. l. fina. C. de conſulibus
non ſpar. lib. 12. vbi ſola electio non tribuit ius,
niſi poſtquam literæ electionis fuerint præſen-
tatæ: quas literas debet oſtendere in ſcriptis. te-
net ipſe Plate. in. l. 2. C. de exemptorib. & exa-
cto. lib. 12. & idem tenet Bald. in cap. cùm con-
tingat. de reſcriptis. nume. 8. dicendo, quòd af-
firmatiua, & negatiua iuriſdictionis vel (pro-
prius loquendo) reuocatiua probatur per ſcri-
pturam. l. Lucius. §. Sempronio. ff. de legatis. 3.
Et omnis ſcriptura. in qua fit mentio probatio
nis, præſumitur poſterior, vt notatur in. l. cùm
proponatis. C. de codicillis. & facit text. & ibi
doct. in cap. ſuper eo. el. 2. de appell. vbi tenet,
quòd iudex ante præſentationem literarum nō
2 recipit juriſdictionem. ¶Aliàs enim † prępo-
ſitis principis nō creditur ſine literis. tex. & ibi
docto. in. l. palatinos. C. de collatio. fundo. fiſca
li. vel reipubli. lib. 11. Et idem tenet Ioann. de
Plate. in. l. ſi quis decurio. C. de decurio. libr. 10.
loquendo in ambaſiatoribus, qui debēt portare
literas ſuæ cōmiſsionis, & ſine eis recedere non
debēt, aliàs nō creditur eis. Et magis in expreſ-
ſo Ioann. de Plate. in. l. prohibitum. C. de iure
fiſci. lib. 10. num. 2. vbi tenet, quòd non creditur
3 † officiali principis, niſi literas commiſsionis,
vel voluntatem principis oſtendat, etiam ſi aſſe
rat ſibi ſecretè cōmiſſum à principe. vt in. l. vni-
ca. C. de manda. principum. & Angel. in conſi-
lio. 182. in princip. & eſt tex. & ibi Plate. & do-
cto. in. l. quicunq;. C. hæc eſt notiti. ſcri. memo.

das las coſas que les mādamos enlas cartas [b] de poder q̄ lle-

probato. lib. 12
aliàs eſt de ex-
actoribus & tri
buto. ¶Et tale
mandatum nō
poteſt probari
per teſtes, † li-
4 cet regulariter contra. vt eſt gloſ. in. l. maritus.
C. de procur. & per Bart. in. l. 1. C. eo. & eſt tex.
in. l. 2. titul. 10. foro legum. libr. 1. quia ſpeciale
eſt in mandato principis, quod debet probari
per ſcripturam. vt in. d. l. prohibitum. & tenet
ad literam Paris de Pute. in tracta. ſyndica. in
parte, an officialis ſucceſſor. fol. 250. quem vide
in libro portatili. ¶Quod dicit Plat. in. d. l. pro
hibitum. quòd fallit in perſona nobiliſsima, au-
thentica, & honeſta. vt eſt Cardinalis. Sed hoc
intellige, quando aſſerit ſe habere mandatum
ſuper eo, quòd principaliter non ordinatur, nec
tendit ad præiudicium alienum, ſed ad commo
dum papæ, vel principis, & ad cōmodum alio-
rum abſque alieno diſpendio, vt eſt in caſu di-
ſpenſationis, tunc ſine literis creditur, non au-
tem creditur ſi eſt inferior. Secus in his, quæ di-
rectò concernunt præiudicium alienum, tunc
nullo modo creditur ſine pergramante legatio-
nis. vt tenet Angel. in conſi. 182. vbi dicit, quòd
ſic intelligitur glo. in cap. nobiliſsimus. 97. diſt.
¶Plate. in. d. l. prohibitum. dicit quoq;, quòd li
cet legato non credatur, niſi oſtendat literas ſuę
delegationis, tamen talis delegatus poteſt pro-
5 bare ſuam delegationem † per teſtes, ſicut pro-
curator, de quo per Bartol. in. l. 1. C. de procura.
Tamen contrarium tenet glo. in cap. 1. de cenſi-
bus. in. 6. §. poſtquam. in verbo, in ſcriptis. vbi
6 ponit caſus, † in quibus requiritur ſcriptura. &
in vigeſimoquinto caſu dicit, quòd in delegato
papæ requiritur ſcriptura. per text. in cap. cùm
in iure. de offi. delegat. & per. d. l. vnicam. C. de
manda. princip. & in alijs caſibus. vt ibi per glo.
Et Domi. ibi addit alios. 10. caſus, in quibus ſcri
ptura requiritur. Et Speculat. in titu. de inſtru-
men. editio. §. reſtat. verſic. caſibus. nume. 14. &
ibi in. 19. caſu ponit idem, quòd in legatione, &
delegatione ſcriptura requiratur. ¶Sed vltra di
ctos caſus ego addo alios, in quibus ſcriptura re
quiritur, ſcilicet in promiſsione de non melio-
rando aliquem ex filijs. vt tenet doctor del Ca-
ſtillo in. l. 22. de Toro. in glo. ſcriptura. verſi. no-
ta.

ta. ¶Alius eſt in licentia iudicis de mittēdo ali-
quem in poſſeſsionem: intantū, quòd talis miſ-
ſio non poteſt probari per teſtes, ſed de neceſsi
tate debet probari per inſtrumētum, ſeu ſcriptu
ram. Eſt theorica Bart. in. l. fina. in fine. C. de edi
cto. diui Adria. tolle. & Iaſ. in. l. cùm proponas.
la primera. C. de pactis. nu. 3. Idē tenet Guid. pa
pa in ſingula. 275. vbi dicit, quòd ſi aliquis poſ-
ſidet, & dicit ſe fuiſſe miſſum in poſſeſsione au
thoritate literarum iudicialium, quòd probat
ita per teſtes, ꝙ talis probatio non ſufficit, imò
debet probare per inſtrumentum: ſicut cætera
acta debent probari per ſcripturam. per. d. Bart
in. d. l. fina. ¶Hac de cauſa dico, quòd ſi aliquis
in executione, vel venditione bonorum capto
rum pro dicta executione emit aliquid ab exe
cutore vendente, debet habere ſentētiā, & acta
ſufficientia, per quæ poſsit probare valere ſen
tentiam, & executionem. vt tenet Bartol. in. l. ſi
cùm nulla. ff. de re iudi. quod nota. ¶Alius eſt,
quando nūtius vult facere executionem perſo-
nalem: nam nō poteſt familia poteſtatis aliquē
perſonaliter capere, niſi oſtendat licentiā iudi-
cis in ſcriptis. ita eſt text. in. l. 8. titu. 14. lib. 2. in
ordina. regal. ¶Quod dicit fallere, niſi inueniat
delinquentem in fragranti delicto, quia tunc al
gazellus poteſt capere ſine licentia iudicis ma-
lefactorem, & coram iudice ducere. vt text. in. l.
18. eod. lib. & titu. 13. & idē tenet Montal. in. l. 11
titu. 13. foro legum. lib. 4. in glo. quæ incipit. de
la carcel. in fine. & eſt tex. in. l. neminem. C. de
exhiben. reis. & Iaſ. dicit hoc eſſe notandum in
d. l. cùm proponas. C. de pactis. num. 4. allegan
do Bald. in cap. cùm parati. 2. col. de appella. &
in. l. conſentaneū. C. quomo. & quando iudex.
per tex. in. d. l. miſsi opinatores. C. de exacto. tri
bu. lib. 10. & idem tenet Roderi. Suarez, in repe
titio. l. 2. titu. delos emplazamientos. foro legū.
lib. 2. in colu. 3. in fine. ¶Et inquantum. d. l. or-
dina. tenet quòd algazellus pōt capere ſine li-
centia iudicis delinquentē quādo eſt in fragrā-
ti delicto, extendo dictā. l. & iura ſimilia, quòd
non ſolùm poteſt capere in delicto fraganti, ve
rum etiam poſt delictum cōmiſſum, quando eſt
in fuga, vt tenet Bald. in. l. ictus fuſtium. in fine
ff. de his qui not. infamia. tenet Hippol. de Mar
ſi. in cōſi. 137. nu. 42. vbi tenet, quòd ille dicitur
capi, qui poſt crimē cōmiſſum capitur in fuga.
Quod dicit eſſe notandum. Et ex eo extendo.
d. l. regiam. & vide quæ dicam infrà in. cap. 35. in
glo. mandado. ¶Alij caſus ſunt in actibus iudi-
cialibus, & in contractibus, & in alienatione re
rum eccleſiaſticarum, & in gratia principis, vel
inferioris, & in emācipatione, & in emphytheo
ſi, & in ſolutione canonis: in iſtis quoque requi
ritur ſcriptura, vt tenet omnia dicta Alex. in ad
ditio. ad Bartol. in. l. contrahitur. ff. de pigno.
¶Itē eſt alius in proteſtatione, in qua ſcriptura
requiritur. tenet Ang. in. l. ſi cùm venditor. ff. d
euictio. & vide alios per Bertachi. de Fir. in ſuo
aureo reper. in parte, ſcriptura. ¶Sed in omni-
bus iſtis caſibus, & ſimilibus, in quibus ſcriptu-
7 ra requiritur, ſi talis ſcriptura † interceſsit, & eſ-
ſet perdita, admitteretur poſtea probatio per te
ſtes. l. teſtium. in fi. C. de teſti. Ita Bart. in. l. 1. §.
ſufficit. ff. bonorū poſſe. ſecundū tabul. & in. l.
emancipato. vbi etiam tenet Bald. C. de fideicō
miſ. & Bald. & Salyce. in. l. litigatoribus. C. de
appella. & Iaſ. in. d. l. cùm proponas. C. de pa-
ctis. nume. 3. ¶In omnibus iſtis caſibus, in qui-
bus. d. ſcriptura requiritur, ſi eſt perdita ſolēni-
8 tas, † debet probari per eum, qui ſtat pro ſolen-
nitate, & non per excipientem: dictum eſt Ab-
ba. vbi dicit eſſe bene notandum in cap. quoniā
contra. de probatio. nume. 20. ¶Attamen ego te
neo, quòd in caſu iuriſdictionis, talis iuriſdictio
& mandatum de ea vtendo, non poſſit probari
9 per teſtes, † niſi per literas principis, vt tenet. d.
Ioann. de Plat. in. d. l. prohibitum. & in iuribus
ſupradictis. & in. c. Lugduni. 9. q. 2. vbi habetur,
ꝙ ſine literis non eſt adhibenda fides legatis. &
glo. in. d. c. nobiliſsimus. 97. diſt. Ad idem facit.
d. Bald. in. l. falſus. C. de furtis. 6. col. verſ. ſed po
ne. numer. 17. vbi tenet, quòd quando alicui eſt
cauſa delegata, & nondum recipit literas ad ex-
ercendum iuriſdictionem, quòd non poteſt ea
vti, niſi ante omnia fiat præſentatio reſcripti,
etiam ſi ſciat ſe delegatum: quia eius iuriſdictio
pendet ex productione reſcripti. quod dicit ibi
Bald. eſſe notandum. & ibi per eius additio. &
eſt tex. expreſſus in. d. l. prohibitum. Et facit no
ſter text. inquantum dicit, *cumplan las cartas de
poder*, quia ſi mandatū non apparet, quomodo
debet adimpleri? qa mādatū debet diligenter cu
ſtodire. vt in. c. cū dilecta. de reſcri. & in. l. diligē
ter. ff. manda. Et idē probatur in prouiſione offi
cij, vbi rex dicit, *dende el dia que por vos fuere rece-
bido al dicho officio. &c.* Et quia ſi non exhibet cō
miſsionem, vel mandatum iuriſdictionis poteſt
excipi contra eum, & eum non admittere ad of
ficium. tenet in expreſſo Specu. in titu. de iudi.
delega. §. excipi poteſt. verſ. itē excipitur. nu. 23.
quia in iſto caſu nō poteſt probare per teſtes cō
miſsionē, quia requiritur ſcriptura. tenet Spec.
in tit. de inſtru. editio. §. reſtat. verſi. illud quoq;
nu. 20. ¶Sed in hoc pūcto tenerem. ꝙ ſi manda
tū iuriſdictionis, quæ in Hiſpania vocatur pro
uiſio, fuit pręſentata cōcilio, vel cōſiſtorio ciui-

tatis,& fuit receptũ in iudicẽ: quia tũc fuit exhi
bita,& preſentata ꝓuiſio: ſi perditur, poſsit pro
bari iuriſdictio & mãdatũ per teſtes. ſecus ſi nũ
quã fuit præſentatum mandatum, quia tũc nõ
poteſt probari per teſtes. Ita tenet Abb. in. c. cũ
olim. de priui-
leg. in fi. & di-
cit ibi hoc tene
re docto. & ego
iſtam ſolutio-

uan, y aquellas exe
cuten y cumplan ſe

nem teneo, licet ille aliter ſentiat. & facit glo. in
d. c. nobiliſsimus. 97. diſt. in glo. magna. verſic.
ſed pone. Et ſic intelligo dictum Ioann. de Plat.
in. l. probatorias. C. de diuerſis offi. apari. lib. 12.
vbi ait, ꝙ amittens literas principis approbato-
rias, poteſt probare tenorem literarum per peri
tos, & amiſsionem, & ꝙ ſine vitio ſuo amiſerit.
& ibi de materia.* Item intelligo ꝙ non poteſt
probare comiſsionem per teſtes quando vult
explicare mandatum in abſentia comittentis,
ſecus in eius præſentia ita Bald. in. l. aliquando.
ff. de offi. proconſul. & lega. nume. 4.* ¶In iſtis
officijs iuriſdictionum adde, ꝙ tria requiruntur
10 † ſ. electio, & acceptio, & ingreſſus officij. vt te
net Paris de Pute. in tracta. ſyndi. in parte, in of
ficijs. fol. 108. ante verò non poteſt gerere. vt in.
l. prædio. ff. de ferijs. & quia iuriſdictionem ſem
per debet præcedere exercitium: & in ea exer-
cẽda collatio ſuperioris requiritur, vt dictus Pa-
ris de Pute. vbi ſuprà. ¶Vbi quoque tenet alle-
gando Bal. in. l. barbarius. & in. l. 1. ff. de offi. præ
fe. auguſt. ꝙ poteſtas anteaquã ingrediatur pala
tium poteſtatis, non poteſt exercere officium:
quia non dicitur eſſe in quaſi poſſeſsione officij
Et Bald. dixit aliquid in. l. poſt aditam. C. de im
pub. & alijs. & in. l. 1. C. de teſta. Et idẽ Bald. in
d. l. vnica. C. de manda. princip. dicit, quòd quis
probando quaſi poſſeſsionem officij, nil agit, ni
ſi probetur per literas concedentis. l. decerni-
mus. C. de epiſco. & cleri. & in. l. probatorias. &
in. l. ſi q̃. C. de diuerſis offi. Et idem Bald. in. l. 1.
C. de tranſa. tenet, ꝙ differentia eſt inter officiũ
& exercitium eius, prout tenet. d. Paris de Pu.
vbi ſuprà. & ſic ſpeciale eſt in literis principis.
11 vt gl. in. d. l. vnica, vbi Bal. dicit, † ꝙ reſcriptũ eſt
ſuper omnia cuſtodiẽdũ ne amittatur: quia ſi nõ
apparet de iuriſdictione, nullũ eſſet iudiciũ. per
gl. in. c. cũ in iure. de offic. delega. Et facit quoq;
dictũ Bal. in. l. 1. C. vt lite pendẽ. vbi ait, ꝙ reſcri
12 ptũ nõ prodeſt † ſine preſentatiõe: & anteaquã
iudici præſentetur, non aufertur iuriſdictio, nec
cõfertur: & dicit iſtã eſſe veritatem. Ad quod fa
cit, quod not. Inno. & Hoſt. in. c. ex cõqueſtiõe
de reſti. ſpol. pe. colũ. & in. l. ea quę. C. de tẽpor.
app. in integ. reſti. pet. Et eſt gl. in. c. audita. đ re
ſtit. ſpoli. & glo. in. l. eius qui in prouinciã. ff. ſi
cert. pe. & Bald. in. l. falſus. C. de furtis. in. 7. col.
vbi idẽ tenet in epõ depoſito, vel trãſlato. & idẽ
in tabellione. & glo. in authẽ. đ tabellio. verſi. ſi
verò præter. colla. 5. in parte, documentis.

SVMMARIVM.

1 *Iudex debet ſeruare formam ſuæ cõmiſsionis, & ab ea non debet recedere: alioquin quod vltrà agit, non valet. num. 7.*

2 *Superior non poteſt ratificare geſta per illum, qui aſſerebat ſe eſſe iudicem.*

3 *Etiam non valent geſta, quæ fiunt præter, vel vltra mandatum.*

4 *Non valent geſta contra mãdatum, etiam ſi partes conſentiant in tranſgreſsione formæ, vel mandati. nume. 6.*

5 *Forma data à ſtatuto, non poteſt inquiſitus renuntiare.*

6 *Reſcripti forma, quæ eſt merè in fauorem partium, poteſt renuntiari. Secus ſi eſt data à lege, vel cõcernit publicam vtilitatem, vel partes contradicunt.*

7 *Mandatum debet obſeruari in ſpecifica forma amplia vt hic.*

8 *Forma mandati eſt ſeruanda, & ab ea non licet recedere, etiam ſi conditio mandantis efficeretur melior.*

9 *Iudex apponens manus ad annexa mandato, non dicitur excedere fines mandati. num. 27. Extẽde etiam ad caſus ſimiles, & æquipollentes.*
Idem dic in mandato procuratoris, arbitri, & teſtis.

10 *An vendita vacca, veneat vitulus.*

11 *An qui tenetur ad emendationem dãni, tenentur ad expenſas.*

12 *An tranſactio ſuper ſortem, operetur ſuper pœnam.*

13 *Liberatio ſuper principali, an extendatur ſuper annexa.*

14 *Arbiter, an poteſt cognoſcere de cohærentibus, & connexis.*

15 *Sententia, an valeat ſuper non petitis.*

16 *Diſpenſatio, an extendatur ad contigua.*

17 *Sententia, an extendatur ad connexa.*

18 *Fideiuſſor, an cenſeatur obligatus ad cõnexa.*

19 *Tutor, an teneatur pro non geſtis.*

20 *Præbenda confertur canonicatui.*

21 *Mandatarius ad eligendum poteſt poſtulare.*

22 *Iudex datus ad teſtes recipiendos, poteſt recipere confeſsiones.*

23 *Iudex datus ad cognoſcendum de compromiſſo, poteſt inobedientem condemnare in pœnã compromiſsi.*
Et contumacem in expenſis condemnare.
Et de fructibus, & de terminis ſolutionis iudicare.

24 *Arbiter incidenter poteſt cognoſcere de reſtitutione integrum.*

25 *Mandatũ habens de vendẽdo, poteſt rem vẽditam tradere.*

26 *Procurator ad vendendum, poteſt vẽdere, & dominium trãsferre, habita fide de pretio.*

27 *An in mãdato iuriſdictionis veniãt cõſequẽtia ad petita.*

28 *Commiſsio cum clauſula, cum incidẽtibus & dependẽtibus, quid importet.*

29 *Procurator licet poſsit neceſſaria ad cauſam, nõ tamen groſſa.*

30 *Cõnexa vt ſint aliqua, quid requiritur ad hoc*

31 *Iudex, vel perquiſitor, nõ poteſt cognoſcere de rebus, vel perſonis in commiſsione non contentis.*

32 *Sententia lata contra formam reſcripti, eſt nulla.*

33 *Delegatus: qui in cõmiſsione excedit, an ordinarius poteſt ſe intromitere.*

34 *Delegatus, qui delinquit in legatione, an poſſit conueniri coram ordinario loci.*

Mandado. c A quo mãdato nõ de
bet recedere: & debet
1 ſeruare formã ſuæ cõmiſsionis. † text. in. l. qui-
cunque. C. de exacto. & execut. lib. 12. & in cap.
cùm dilecta. de reſcrip. & in. l. diligenter. ff. man
da. alioquin quod vltra agit, non valet. vt ibi. &
in. c. venerabilis. de officio delega. & tenet Spe
cula. in titu. de iudice delega. §. ſequitur. & in. l.
20. titu. 4. partit. 3. vbi non debet excedere me-
tas ſuæ iuriſdictionis, aliàs reputatur priuatus.
& text. in. l. quicũq;. C. de exempto. & exacto.
lib. 12. ibi, hoc tantùm poteſtatis arripiat, quòd
mandatum cu
riæ ſuæ ſpecia-
liter approbe-
tur: per quem
dicit ibi Plat.

gũ que por ellas les
fuere mandado. c Y

quòd null9: ergo officialis de palatio principis,
miſſus ad aliquam prouinciam, non plus pote-
ſtatis ſibi vſurpare poteſt, quàm in ſcriptura mã
dati ſibi officij continetur, & ſic tale mandatum
debet in ſcriptis oſtendere. vt ibi. & dixi ſuprà
in glo. cartas. in prin. Et præſumitur dolus in iu
dice, qui authoritatem ſuam interponit contra
authoritatem legis. vt in. l. 1. C. de fide inſtrumẽ.
& iur. haſtæ fiſca. lib. 10. Et quoque dicitur, per
iniuriam fieri illud, quod fit contra ordinem. l.
ait prætor. §. permittitur. ff. de minori. & Bald.
in. d. c. cùm dilecta. in prin. Quinimo dicit Bal.
in. c. ex parte. de reſcrip. numer. 3. quòd qui ex-
cedit fines poteſtatis ſibi conceſſæ, præuarica-
tor eſt mandati. per text. quem dicit laudabi-
lem. in. l. militaribus. C. de decuri. li. 10. Et quia
quis non habet plus de arbitrio, niſi quantum
habet de mandato. vt in. l. qui Romæ. §. Calima-
chus. ff. de verbo. obliga & Bald. in. c. abbatem.
de reſcrip. numer. 2. vbi in numer. 3. quoque di-
cit quòd parendum eſt mandato expreſſo om-
ni circuitu, niſi circuitus eſſet neceſſarius: quia
ea quæ ſunt ordinis, non debent omitti. ¶In tã-
tum non valet, quòd ſi aliquis in aliqua cauſa
cognouit tanquam delegatus, qui non erat: li-
2 cet ille, qui delegare poterat, ratificet, † non va
let proceſſus, nec ſententia. ita tenet Bartol. in
l. obſeruare, nu. 6. ff. đ offi. procõ. & lega. per gl.
in. l. licet. ff. de iudic. & Bar. & Paul. ibi.* Et ſin-
gulariter. Bald. ibi in. §. poſt hæc. num. 7. & In-
no. in. c. prudentiam. de offi. delega. num. 7.* Et
feli ibi.* & tenet Oldra. in. l. iſt hac. C. de iure
fiſci. lib. 10. num. 12. & tenet Sylueſtr. in parte,
conſenſus. verſi. 5. licèt Angel. in. d. l. obſeruare.
dicat, quòd de plenitudine poteſtatis papa po-
teſt ratificare ſententiam latam à iuriſdictione
carente. de quo per Bar. in. l. 1. C. vbi de crimi.
agi opor. Et vi. ſingulariter Abb. in cap. ſignifi-
caſti. de foro competen. num. 21. vbi dicit, quòd
communis opi. eſt, quòd non põt ratificari per
proprium iudicem. & ibi nume. 22. an ſententia
nulla confirmata à partibus valeat in vim pati*
dic quòd ſic in vim pacto. l. 2. C. cõia vtriuſq;
iudi. & an gl. in. l. ſciendum. ff. æde dili. edicto

 &in. l.

&in.l.vnica.C.qui per ſua iuriſdi.& Bald.in.l.
eum qui.ff. de iur. omn.iud. num. 2. vbi etiam
per Bald.quid de eo qui incipit cognoſcere de
quadam cauſa & non habebat literas de legato
ria ſed pendente proceſſum recepit eas vtrum
proceſſus valeat, affirmat quòd non per glo.in
l.inſtar.C.de iur.fiſci lib.10.quam approbat ibi
Bald.& vtrum poſt ſententiam proceſſus ratifi
cari poſsit quod non tenet.glo.in.l. firmater.§.
hoc iure.ff.de exceptio.ex rei.iudi.cuius cõtra
rium tenent doctores.in.l.ſi tutor.C.in quibus
cauſis in integrum.reſti. de quæ per Bald. in.l.
Iulianus.ff. qui ſatiſdar.cog. col.fi.foſi. quinto
quæ re.Et ſi à principio delegans non habet iu-
riſdictionem delegandi,licèt ex poſt facto pen-
dente proceſſu adepta ſit iuriſdictio,non poteſt
ratificare:quia ſuperueniens iuriſdictio non fir
mat retro factum a iudice in competẽti:ita Bal.
in.l.in cauſarum.C.qui pro ſua iuriſdictio.& pe
regrina in parte iudex.q.11.in.glo. ſuæ in fine.*
¶Et nec dum ſi aliquid fiat contra mandati for
3 man, ſed etiam ſi præter, vel citra. † vt Ioann.
And.in.d.cap.prudentiam.ſupra,verbo,iura.di
cens per illum tex.æqui parari citra, contra, &
præter.¶In tantum hoc procedit, etiam ſi par-
4 tes conſentirent† in tranſgreſsione formæ datę
in reſcripto Bart.in.l.de his.ff.de trẽſac. & Bu-
trig.in.d.c.prudentiam.23.col.& Bald.in.l. r.C.
qui admit.& in tracta.ſchiſmatis.3.col.verſ.præ
dictis quoq; accedat.poſito in rub.C.ſi quis ali-
quem teſta.prohib.¶Et ideo dixit Ioann. de I-
mol.in.l.quicquid aſtringendæ.ff.de verb.obli
1.col.quòd ſi millies partes ſint in concordia,vt
forma non ſeruata habeatur pro expreſſa,nil o-
perabitur talis conuentio,vel voluntas ipſorũ:
quia omnis ſolemnitas,ſeu ſubſtantialis forma,
eſt publici iuris:vt in.l.terna.ff.de teſta. & in.l.
nemo poteſt.ff.de legat.1. & ideo non læditur
pacto priuatorum.¶Et facit quoque:quia par-
tes non poſſunt vti clauſula,pro expreſsis habẽ
tes.&c,vt in.c.qui ad agendum. de procura. in
6.&.l.ſed ſi quis.§. quæſitum. & ibi Ange. ff.ſi
quis cautio.licet.ſecus eſt in principe.l. omnes.
& ibi Ange.C.de præſcrip.30.anno. & quia for
5 ma† data ab ſtatuto inquiſitus renuntiare non
poteſt.tenet Feli.in.d.c.cùm dilecta. colum.12.
¶Quod dicit non procedere, quando forma re-
6 ſcripti eſſet merè in fauorem partium.† vt Abb
in cap.fi.§.is autem.de offi.delega.quia tunc de
conſenſu partiũ poteſt omitti:imò ſufficit taci
tus cõſenſus earum ſecũdùm eũ. per gl. notabi.
in.c.olim.el primero.eod.tit.ibi,ſcientibus par
tibus.Quia prædicta procedunt,quãdo forma
eſt data à lege,vel in reſcripto,& cõcernit publi
cã vtilitatẽ,vel partes cõtradicunt.& tenet Abb
in cap.ſuper quæſtionum.§.verùm.de offi.dele
ga.¶Et quia ibi Feli.ad iſtam regulã,ꝙ manda-
tum debet obſeruari in ſpecifica forma,† ponit
duodecim ampliationes in.d.c.dilecta.ibi te re-
mitto,quæ in ſumma ſunt hæc. ¶Prima, quòd
debet cuſtodiri etiam in eo,quod veriſimile eſt
de mente concedentis,ſicut illud, quod eſt pro
forma expreſſa.¶Secunda,etiam ſi tranſgreſsio
formæ induceret faciliorem expeditionem cõ-
miſsionis.¶Tertia,etiam ſi partes conſentiant,
vt dictũ eſt.¶Quarta etiam ſi ſolẽnitas,quæ eſt
de forma,ſequatur actum. ¶Quinta,etiam ſi a-
lius ſubrogetur habenti expedire actum cũ for
ma:quia tacitè cenſetur ſubrogatus,etiã quoad
illam formam.¶Sexta,etiã in ſententia arbitri,
quæ eſt lata contra formam compromiſsi, quia
eſt nulla,etiam ſi partes emologauerint.vt in.c.
examinata.de confirma.vtil.vel inutil. ¶Septĩ
ma,etiam in ſtatutis.¶Octaua, etiam ſi ſolẽni-
tas data pro forma,ſit leuis.¶Nona,etiam ſi for
ma impleretur per æquipollens.¶Decima,& e-
tiam ſi habens formam limitatã ad præparatio-
nẽ actus,vellet ipſum actum nedum præparare
ſed expedire:quia actus non tenebit propter trã
ſgreſsionẽ. Quas ampliationes,& alias vi.per.d.
Feli.amplè.¶Sed ego vltra eas do tibi aliam ſin
gul.quòd forma mandati eſt ſeruanda:& non lĩ
cet eam extendere,poſito quòd excedendo cõ-
8 ditio mandantis efficeretur melior. † tenet ſin-
gulariter Andre.Sicul.Barb.in.d. cap. pruden-
tiam.de offi.delega.8.col.per text.ſingu.in.l.3.
§.in bello.ff.de re.milita. & ego allego Ioann.
de Plat.de quo oblitus eſt Barb.in.l. Seruũ. C.
de delatori.lib.10.nu.1. & voluit ſentire Feli.in
d.ca.cùm dilecta.col.11. Ampliatione prima, dũ
dicit,quòd mandato nil boni videtur addendũ.
Et narrat illud de Iulio Cæſare,qui cùm in do-
mandis hoſtibus quinque annorum ſpatiũ ſibĩ
permiſſum.pertranſiſſet, licet glorioſè trium-
phaſſet,honor tamen ſibi debitus denegatus eſt
nec vrbẽ ingredi permiſſus eſt,eo quòd vltra ter
minum ſibi præfixum moram traxiſſet. quod
facit ſecundùm Plate.vbi ſuprà contra nuntios,
& ambaſiatores, qui aliquid agunt vltra quod
habent in mandatis,quòd etiam ſi bene gerant,
ſunt puniendi.per dict.§. in bello. Quod dicit
ibi additio,quòd obſeruant Veneti, qui acriter
puniunt ſuos ambaſiatores,ſi agunt vltra,quòd
eis mãdatum fuerit,ſiue bene, ſiue malè agãt.*
Vid.Guiller.Benedi in rep.C. rainuntius de te
ſtatin.in verbo in eodem teſtamento relinquẽs.
num.69.*¶Quod facit contra iſtos procurato-
res,& nuntios ciuitatum, & villarum huius re-
gni,

gni,qui mittuntur ab ipſis:qui aliquando exce
dunt mandatum, & inſtructionem, quam ab
ipſa ciuitate portant:quia debent puniri,etiam
ſi bene gerant vtilitatem reipublicæ.Quod ego
aliquando volui punire,ſaltem in amiſsione ſa-
larij.Et ibi glo.in.d.§.in bello dicit. quòd facit
pro prælatis contra ſubditos:tenet illa glo.non
ſit Accurſij ſecundum Bart.ibi. & facit in ſimili
quod tenet Angel.in conſi.225. quaſi in fine.v-
bi tenet per.l.fi.C.de negotijs geſtis. & per.l. ſi
pro te.ff.mandati.quòd ingerens ſe domino in-
uito,quantuncũq; domini negotia bene gerat,
& de ſuo expendat,non repetit per dicta iura.li
cet contrarium teneat glo.& malè.in.l.ſoluẽdo.
ff.de negotijs geſtis.de quo plenè per Barto. in
l.ſtichum.§.fina.ff.de nouatio. ¶Si iudex po-
9 nit manus ad annexa mandato,† non dicitur ex
cedere fines mandati.eſt gloſ.in.c. licet ergo. 8.
q.1.loquendo in iudice delegato:& quia tale mã
datum extenditur ad caſus ſimiles,& æquipol-
lentes.vt in.l.fi.§.fi.ff.manda.& tenet Alex. in
conſil.40.in.5.volu.nu.11.& Feli.in cap. tranſ-
lato.de conſtitu.col.5.vbi dicit, quòd idem eſt
in procuratore,& in arbitro.vt Inno.in cap. di-
lectus.de arbitris. & idem eſt in teſte. vt Bal. in
l.perẽptorias.circa finẽ.C.ſent.recur. non poſſ.
& Hippoly.de Marſi.in repeti.rubr.ff.de fide-
iuſſo.nu.189.vbi tenet quod Felin. & Paul. de
Caſtro in conſi.28.& Abb.in conſi.62.in.2.vo-
lumi.pro quibus dicit Hippol.quòd eſt tex.in
l.ſed ades.§.ſi quis mulierem.ff.loca. & Bald.in
cap.1.de capi.qui.curiã vendi.& in. d.c. tranſla-
10 to.vbi dicit, quòd vẽdita vacca,† venit vitulus
qui eſt in corpore,& etiam vitulus natus,qui nõ
dum paſcitur herbis. Et faciunt alia plura ſin-
gularia in materia dicta per Felin.in dicto capi
tu.tranſlato.& in cap. cauſamque. de re iudi.in
2.&.3.colu. Et Hippoly. vbi ſuprà tenet, quòd
ille,qui tenetur ad emendationem damni,tene
11 tur etiam ad expenſas,† quæ fiunt occaſione dã
ni.vt in.l.ſi ſeruus.§.rumpi.in verbo, verũ ſum
ptus.ff.ad.l.Aquil.& Alexan. in.l.2. in princi.
ff.ſi quis cautio.vbi quoque dicit quod tranſa-
12 ctio facta† ſuper ſorte,operatur etiam ſuper pœ
na tanquam ſuper cõnexo.Quod ſequitur Fe-
li.in cap.ſuper literis.de reſcrip.13.col. vbi quo
que dicit,quòd iuriſdictio ſuper principali, ex-
tenditur ad connexa.Et idem,quod liberatio fa
13 cta ſuper principali,extenditur ad cõnexa,† &
dependentia,etiam non expreſſa ſecundũ Feli.
ibi,& Abb. in conſilio. 18. in.2. volu. vbi arbi-
14 ter† poteſt cognoſcere de cohęrentibus,& con
nexis,etiam ſi in cõpromiſſo non ſit dictum.Et
facit quod dicit Ioan.de Ana. in cap. licet heli.
de ſimo.vbi ait,quòd valet ſententia ſuper non
15 petitis,† quando non petita ſunt cõnexa.vel de
pendentia:quia illud,quod eſt de appendicijs,
dicitur ad propoſitum,& pertinet ad articulum
vt Bald.in.l.teſtiũ.in.3.col.C. de teſti. & Ang.
in.l.iam dubitari.ff.de hæredi.inſtitu.& quia di
16 ſpenſatio† extenditur ad contigua.gloſ. in cap.
17 quia in tantũ.de præben.Item ſentẽtia† exten-
ditur ad connexa.vt habetur in.l.ſi cùm tibi.C.
de iud.& ibi Bar.& Hippoly.de Marſi.in.d.re-
pe.vbi in num.187.&.188.tenet quòd eſt idem
in fideiuſſore,quando obligatur pro aliqua ad
18 miniſtratione,† cenſetur obligatus pro omni-
actu cõnexo ad illã adminiſtrationẽ. argu. in.l.
lucius.§.Paulus reſpondit.ff.de adminiſtra. tu-
to.& ibi Bar.¶Et facit quod dicit Bart.in.l.non
quaſi.§.1.ff.rem pupilli.ſalu.for.vbi ait,quòd ſi
tutor quædam negotia pupilli geſsit, & quæ-
19 dam non,quòd tamẽ pro nõ geſtis etiam† tene-
tur,& hoc propter cõnexitatem.Et poteſt eſſe
ratio:quia cõnexorum,& dependentium idem
eſt iudicium : & idem iudicamus de connexo,
quod de principali.vt in.l.perinde.§.ſi ſeruum.
ff.ad.l.Aquil.& Bald.in.l.quid ergo.§. ſufficit.
ff.de iudi.cõtrar.tutel.¶Idem quoq; eſt de col-
20 latione præbendæ conſuetę † conferri canoni-
co,quia confertur canonicatus:nõ quia ſit aceſ-
ſoriũ,ſed ratione cõnexitatis.arg.in capi.ſi quis
obiecerit.p.q.3.& Imol.in cap.cùm.m. de con-
ſtitu.col.18.& Feli.in dict.cap.tranſlato vbi la-
tiſsimè de iuribus illorum cõnexorum. & Hip-
poly.de Marſi.in.l.1.§. frater diuus adrianus.ff.
de quæſtio.nu.8.vſque in finẽ. ¶Adde quoq;,
quòd mandatarius ad eligendum poteſt poſtu-
21 lare.† glo. in cap. Innocens.22.q.4.& in capit.
cũ in cauſis.de electio.Et quia iudex,ſeu execu
tor faciens id,quod non multum differt à man-
dato,non dicitur fines mandati excedere.vt ibi
glo.in.d.c.innocens.Et ſic iudex datus ad reci-
22 piendũ teſtes,poteſt recipere cõfeſsiones, † &
dicetur confeſsio iudicialis: quia hoc eſt iuxta
mandatum,licet non ſit mandatum.tenet Rota
deciſio.24.in antiquis.in titul. de probatio. &
in antiquioribꝰ in titul.de teſtibus.deciſ.3. ¶Et
idem Rota in deciſio.1. de arbitris. in antiquis.
dicit,quòd iudex datus ad cognoſcẽdum de cõ
23 promiſſo,ad finẽ vt obſeruetur,† poteſt in obe
dientem condẽnare ad pœnam compromiſsi.
¶Item talis arbiter poteſt in ſua ſententia con-
dẽnare contumacem in expenſis.ita Inno.in.c.
ex parte.de arbitris.¶Itẽ iudicare de fructibus,
& de terminis ſolutionis:quia iſta cõtigua ſunt
compromiſſo,licet in eo non expreſſa.& ſequi
tur Abb. in.c. cùm dilectus. de arbitris.colu.5.

¶Quoque arbiter poteſt incidenter cognoſce-
24 re de reſtitutione in integrũ.† Et eſt ratio: quia
non eſt extra compromiſſum, ſed ipſi negotio
inhæret. & ſecundùm Angel.in.l.ſi vacantia.28
col.C.de bonis vacan.lib.10.& quia ratione in-
cidentiæ ampliatur iuriſdictio. vt Abb.in capi.
1.de in integr.reſti.Et ideo dicit Butri. & Imol.
in capit.cùm inferior.de maio.& obedi.quòd ſi
mandetur iudici, vt aliquem capiat, & condem
net, certè poteſt eum abſoluere, ſi meretur, quia
hoc eſt contiguũ mandato, niſi eſſet merus exe
cutor. Et idem eſt in teſte, vt latè Feli. in.d.cap.
cauſamq;.de re iudi.2.&.3.col.vbi quoq; tenet,
quòd habens mandatũ de vẽdẽdo, poteſt etiam
25 rem venditam tradere. † vt Angel. in.l. ſi quis
prohibuerit.ff.de publici. Et quod procurator
datus ad vendendum, poteſt vendere, & domi-
26 nium transferre, habita fide de pretio, † aliter
non interueniente pecunia.tenet Abb. in capi.
olim.el primero.de offici.delega. colũ.2. exce-
ptis caſibus, vt ibi per Felin.& per docto. in. l.à
diuo pio.§.ſed ſi emptor. ff. de re iudi. ¶Et li-
27 cet mandatum iuriſdictionis † ſit ſtrictum, ve-
niunt conſequentia ad petita.vt Bald.in.l.fina.
2.col.C.de fideicommiſſ.liberta. & Innocen.in
cap.epiſcopi. de rebus eccle. non alienan. dum
dixit, quòd legatus datus vt reducat ad proprie
tatem malè alienata, poteſt cognoſcere de poſ-
ſeſsione, tñ ſuper extraneis nõ poteſt cognoſce
re.vt Bald.in dicto cap.cauſamque. ¶Et Felin.
in dict.cap.cum dilecta.col.18.verſicu.limita ſe
cundo.tenet, ꝙ quando iudex facit illud, quod
non multum differt à mandato, non dicitur ex
ceſsiſſe fines mandati, dummodo ſit vicinũ man
dato. Et quando dicatur vicinum mandato, vel
connexum, tractat ſingulariter Felin.in cap.ſe-
des.eodem titu.de reſcrip.col.4.verſicu.& pro
hoc vltimo.allegando Aegidi.de Bellame. de-
28 ciſione.328.vbi dicit, quòd ſi Papa † ad ĩſtantiã
alicuius commiſit cauſam, adiecta clauſula (cũ
incidentibus, & dependentibus, & connexis)
intelligitur de his, quæ ſunt eiuſdem naturæ, cu
ius eſt ipſa cauſa, ſcilicet de iudicialiter agitan-
dis.de quo dicit, nunquam obliuiſcaris.& quia
cenceſſa iuriſdictione in genere, veniunt ea, ſi-
ne quibus iuriſdictio non poſsit expediri, etiam
ſi ſit maioris iuriſdictionis, per.l. quotiens. C.
de iudic.vt Bartol.in. l.2.colu.2. ff.de iuriſdict.
omnium iudicum. Sed hoc intelligit Felin. vbi
ſuprà, dummodo ſint eiuſdem ſpeciei. Facit ad
idem, quod tenet Rota. deciſione.23.in titulo
de procuratorib.vbi ait, quòd licet procurator
29 poſsit neceſſaria ad cauſam, † non tamen groſſa
quæ poſsit dominus: ſicut offerre ſe ad ſpontè
confitendum, conſentire teſtium examinatio-
ni, ſine citatione, & ſimilia, quæ non veniunt in
mandato: ſicut ne donatio, aut liberalitas, ſecun
dùm Felin.vbi ſuprà in tertia col.verſicu.& di-
cit Rota. ¶Tu quoque nota ſingular. verbum
Felin.in dicto cap.tranſlato.de conſtitu.5.colũ.
vbi tenet, quòd ad hoc, vt aliqua ſint connexa,
30 † non ſufficit, quòd eodem tempore ſint facta,
niſi ſimul. Quod ego iam pluries practicaui: &
in quadam cõmiſsione Regia. virtute cuius, qui
dam perquiſitor in ciuitate Placentiæ procede
bat contra priuatas perſonas de cauſis, quæ non
erant expreſſæ in cõmiſsione, nec in ipſius pe-
titione, & volebat eam extendere ad eas ratio-
ne verborũ contentorũ in dicta prouiſione, ibi,
ſobre lo annexo, e connexo: ſed quia illæ iniuriæ non
erant factę tempore, quo iniuria principalis fuit
facta, ſed poſtea, non poterat ille iudex de hoc
cognoſcere: & non obſtante allegatione partis
declinãtis iuriſdictionem, ille perquiſitor protu
lit ſententiam in eos: quæ ſententia in cauſa ap
pellationis fuit reuocata in curia regali: & iudex
qui eam tulit, fuit in expenſis condemnatus, &
in ſalarijs. Quod ego ei dixi anteaquam pronũ-
tiaret, & noluit credere mihi. Et allegaui quo-
que ei, quòd illæ iniuriæ non erant deductæ
principi in petitione, nec habebat in mandatis,
vt de eis cognoſceret: quia iudex delegatus, ſeu
31 perquiſitor, non poteſt cognoſcere de rebus, †
vel perſonis in commiſsione non contentis. vt
in capit.1.& gloſſ.de offi.delega. & in cap. cùm
olim.eodem titul.tenet ad literam. Specula.in
tit.de iudice delega.§.ſequitur.verſi. Item ad e-
ius officium. numer.2. & text. in.l.20. titul. 4.
partit.3.verſicu. *Otroſi dezimos, que el delegado no
ſe deue trabajar en otro pleyto entre ellos, ſino en aquel,
que ſeñaladamente le fue encomendado que libraſſe.* Et
rectè fuit condemnatus ille perquiſitor in red-
ditione ſalarij, & in expenſis: & in ſua ſententia
fuit nulla pronuntiata. ¶Et facit quòd ſentẽtia
lata contra formam reſcripti & commiſsionis,
32 eſt nulla. † tenet Paulus de Caſtro in.l.cùm quę
rebatur.ff.de re iudica.& Paris de Pute. in tra-
ctat.ſyndica.in parte, iudex an ſi iudex mandat
nu.9.fol. 142.in libro portat. ait, quòd ſi iudex
extendit iuriſdictionem ſuam ad aliam rem, ſu
per quam non eſt ei commiſſa, præter conſenſu
partium, tenetur ad intereſſe.per text.in capit.
ſacro.de ſententia excommunicatio. ¶Et in-
quantum tenet, quòd fallit, ſi de conſenſu par-
tium iudicat, idem tenet dicta.l.20.partitæ. ibi,
fueras ende por auenencia de ambas las partes.
Idem tenet gloſ.in extrauagan.ſedes apoſtoli-
ca. de conceſsio.præben.in parte, tenorem. vbi
ait,

ait, quod forma mandati, & tenor, eſt ex acta di
ligentia obſeruandus, aliàs proceſſus non vale-
ret iudicialis: ſecus partialis, ideſt per partes ha
bitus, & factus. Quod intellige vt ſuprà dixi,
quando forma reſcripti eſt merè in fauorem par
tium, ſecus ſi ob publicam vtilitatem. ¶Sed du
bitatur, ſi delegatus, ſeu perquiſitor in iuriſdi-
33 ctione excedit, † ſi ordinarius iudex poteſt in-
tromittere. Quod videtur: quia ordinarius ſup-
plet negligentiam, ſeu malitiam delegati, quan
do ex tali oritur peccatum: ſed in alia cauſa pe-
cuniaria non intromittit, ſed remmittit eam ad
ſuperiorem.tenet Abba.in cap. ſignificauit. de
officio ordi.numer.2. ¶An delegatus delinquẽs
34 in delegatione ſua † poſsit conuenire coram or-
dinario loci: Doctores Legiſtæ hanc quæſtionẽ
tractant in authenti.ſi qua in prouincia. C. vbi
de cri.agi opor. Tamen Abba. in capitulo fina.
de reſcrip.fina.colum.nume.17.concludit, di-
cendo. Aut delegatus delinquit in non procedẽ
do, quia tunc ſolùm exceſsit contra Regem, vel
Papam in non parendo mandatis ipſius, non po
teſt per alium inferiorem puniri. Aut delin-
quit iniquè agendo, & tunc poteſt puniri per
ordinarium loci: quia non conuenitur vt dele-
gatus, ſed vt criminoſus. Tunc dicit ibi Abbas,
quod Ioannes Andreas ibi dicit ſe non credere,
quòd pendente cauſa coram eo, poſsit puniri,
nec conueniri coram ordinario, ſaltem vbi im-
pediretur procedere in cauſa ſibi commiſſa, &
delegata. Nam reſpectu illius cauſæ duntaxat,
eſt maior ordinario. vt in capitulo, ſtuduiſti.de
offici.delega. Vide gloſſam in capi.prudentiam
§.adijcimus.de offici.delegat.in verbo, arguen-
dus. Sed ego credo, quod Abb. dicat verum, &
gloſſa ibi intelligatur, quando delinquit in nõ
exequendo mandatum, quòd tunc redarguatur-
tur, & ſuperior puniet eum. Et Barba. tranſit
cum illa glo. Et Montal.in.l.4.tit.7.foro legũ.
lib.1.in glo.fi.in fine, tenet indiſtinctè, quod or
dinarius poteſt punire delegatum principis de
linquentem in proceſſu cauſæ, & abutentem
iuriſdictione.vt in authenti.vt iudices ſine quo
quo ſuffragio.§. volumus. collatio. ſecunda.
Et Ancharr. in Clementi.prima.de offi. ordi-
na.ſed ſumma Sylueſtri.in parte, iudex. pri-
mo.§.7.tranſit cum Abba.vbi ſuprà. quam vi-
de. ¶Et vide Iaſonem in.l.ſecunda.ff.de in ius
vocan.numero.2.verſicul.adde.vbi tenet, quòd
ſi delegatus Papæ delinquat, poteſt accuſari
coram ordinario, & punitur poſtea finito of-
ficio. Et dicit eſſe gloſſa.ſingulari, in dicto ca-
pitulo fina.de reſcripti. & textus, & ibi Ab-
ba.in capitul.ſina.de ſtatu.monacho. Et vide
ſingulariter Ioannẽ de Plate.in.l.ſiue ex prę-
toriano.C.de executori.& exactori. lib.12.vbi
expreſsè tenet, quòd ſi delegatus à principe de
linquit in prouincia, præſes contra eum co-
gnoſcit, licet aliàs delegatus maior præſide re-
putetur.* Et vide peregrina in parte iudex

que durante el tiẽ-

q.13.in.glo.commiſsionis in fine.*

SVMMARIVM.

1 *An plura officia quis poteſt habere. & nume-
ro.6.*
2 *An poteſt quis eſſe in pluribus collegijs.*
3 *Habens iuriſdictionem ordinariam in ciuita-
te, non poteſt legere, nec cathedram ordinariã
habere.*
4 *Officia compatibilia, an poteſt quis habere.*
5 *Diſpenſatur vt quis habeat duo officia ex ne
ceſſitate, intelligitur pro tribus annis.*
7 *Officia incompatibilia, quæ dicantur.*
8 *Quæ ſit pœna habentis plura officia.*
9 *Quando quis eligitur ad duo officia compati-
bilia, duo ſalaria debet habere.*
10 *Idem in doctore vtriuſque iuris, qui dat vocẽ
in vtroque, duo ſalaria debet habere.
Idem dic in diſtributionibus quotidianis, quæ
debentur duplicatæ illi, qui duplici iure inter
eſt diuinis officijs.*
11 *Quando labor minuitur, ſalarium minui de-
bet.*
12 *Qui habet duo officia, debet habere familiam
pro vtroque.
Et pro vtroque debet ſtare ad duos ſyndicat⁹.*
13 *Si eligitur ad duo officia in eadem ciuitate, an
retineat primum, vel ſecundum.*
14 *Doctor debet intendere in illa ſcientia, & per
ſeuerare, quam ſemel elegit.*
15 *Rex poteſt de duobus officijs facere vnum, &
alterum ſupprimere.*
16 *Officiũ an quis debeat habere pro vno anno:
& an puniatur, qui vltra annũ habet officiũ.
An ſi fiat electio officij vno cõtextu, per triẽ
nium vitietur.*

Officio. d Rectè dicit,officiũ:quia ne
mo poteſt habere duo offi
1 cia † & ſic duos magiſtratus,ſed vnũ tantummo
do.tex.in.l.2.tit.16.lib.2.in ordi.reg.in fi. & in.
l.14.titu. 2.lib.7. in eiſdẽ ordi. text.in.l.nemo.
quæ eſt lex fi-
na.C.de aſſeſſo
quia nemo po-
teſt ſubire vicẽ
duorum vt ibi.

po que tuuieren el
officio d que les

quia cum ad vtrunq; feſtinat,neutrũ bene pera
gat:& quia qui binos lepores vna ſectabitur ho
ra,vno quandoque,quandoq; carebit vtroque.
& in.l.ſi plures.ff.de pactis.& in.l. quiſquis.C.
de poſtulan.& in.l.hac parte. & ibi glo. & in.l.
comperimus.C.de proxi.ſacro.lib.12. & ibi do-
ctor.& in.l.1.C.de præpoſi.agenti.in rebus.eo.
lib.& habetur in.l.ſi cõſul.ff.de adoptio.Specu
la.in titu.de iura.calum.§.tertio.verſ.quicquid
aliquid.per glo.& docto.in cap.ex literis.de ꝓ-
batio.c.fina.de inſtitu.& in cap. per noſtrã de
iure patro.cap.debitũ debatis.text. in cap.cùm
ſingu.de præben.in.6.*Et text.in.l.60.tit.5.par
1.& ibi Greg.Lopez.& Peregrina in parte digni
tas *vbi ſingula officia ſingulis pſonis committi
debent. & vna perſona non debet habere duo
officia,ſicut ſingula membra corporis,ſingulos
actus habent.vt in capitu.1.89.diſtinctio. & in
cap.presbyteros. 16.quæſtio.1. ¶Et in expreſ-
ſo tenet Angel.in.l.ſi quis decurio.C.ad legem
Cor.de fal.dicendo, quòd vnus non poteſt ad
duorum magiſtratuum officia deputari:quia nõ
eſt credendũ duabus cauſis tam neceſſarijs vnũ
ſufficere:quia exercendo vtrunque, neutrum
bene perageret.vt in dicta.l.nemo. Et ſic non
poteſt habere quis duo correctoria,nec duas mi
litias,quæ requirunt continuũ exercitium per
ſonale:cùm ſit impoſsibile eſſe eundem in eiſ-
dem,eodem tempore militare. vt in dictis iuri-
bus cauetur:& in.l.his quidem. §.in poſterum.
C.qui milit.poſſ.vel non.lib.12.¶Vt in eo, qui
2 vult eſſe in pluribus collegijs † & ſocietatibus,
ita quòd à ſeruitio vnius auocetur à ſeruitio al-
terius.Similiter nõ poteſt quis aſpirare ad duo-
officia,quibus non bene ſufficeret, ſecundùm
Angel.vbi ſuprà,vbi ait,ꝙ cum ſalario,nec ſine
ſalario non poteſt quis aſpirare ad dicta officia:
& quia ſi dicta officia & honores ſunt magni,
per quos & amicis fauor,& inimicis timor poſ-
ſit incuti. vt in.l. libertus. §. præſcriptio. ff.ad
municip.& in.l.penul.ff.de aſſeſſo.* Quinimo
in aliquo loco ſeu villa ſub officij priuationis
pœna non habeat quis duplicem publicum of-
ficium vt Peregrina in parte officium. col.3. in
3 princ.*¶Et ideo dicit Bart.in.l.lecta.† ff. ſi cer-
tum peta.num.33.quòd habens adminiſtratio-
nem iuriſdictionis in ciuitate,non poſsit legere
ordinarie,nec cathedram habere.Quod facit cõ
tra iſtos auditores chancellariæ Pincianæ, qui
habent audientiam & regunt cathedram dicti
ſtudij: quod iam eſt de remedio per noſtrum
Carolum prouidenter conſultum,vt vnum tan
tummodo habeant officium,& fuit in praxim
deductum.Quod manifeſtè videtur in ſplendi-
diſsimo doctore de Mancauedo,qui cum vtrun
q; habuiſſet,depoſuit officium auditoris,cathe
dranq; amplexus eſt,ſiue delegit. Et vi.ibi per
Alex.in numer.11.¶Tamen licet hoc ſit verum
ſi princeps,vel populus, qui habet authoritatẽ
principis eligat ſciẽter doctorem legentem, ad
officiũ videtur diſpẽſari:quia certa ſciẽtia prin-
cipis æquiparatur clauſulæ (non obſtantibus)
quãdo nõ tollitur ius tertij.Ita tenet Bal.in pro
œmi.feudo.13.col.& Archi.in.c.ſi eo tẽpore.de
reſcri.in.6.Tenet hoc Marti.Laudẽ. in tract.de
legatis principũ.tomo.5.tract.q.29.fo.256.¶Ta
4 men ſi dicta officia ſunt † compaſsibilia, & po-
teſt eis cõmodè ſeruire,bene poteſt ea habere.
vt in.l.fi.ff.de aſſeſſo.Et ſic concordatur tex.in
l.1.ff.quãdo appellan.ſit.vbi præſens in ordine
decurionũ ſederit conſiliarius:nã illi duo hono
res ſunt cõpaſsibiles,nec ſunt ambo cũ ſalario:
& ſolũ per vnum decurionatũ poteſt incuti fa-
uor,& terror,& nõ per alium.licet Inno.timuit
illum tex.in.c.irrefragabili.de officio ordi. &
non ſoluit. ¶Plura autẽ officia cõpaſsibilia po
teſt quis habere,ſi nõ ſunt oneroſa: quia nõ eſt
veriſimile aliquem affectare,quia concurrit am
bitionis ſuſpitio.vt in.l.tria onera.ff.de excuſa.
tuto. ſecundùm Ange.in.d. l.ſi quis decurio.*
Et vtrum quis poſsit cogi ad duplex officium
dic vt in.l.1.C. quemadmodum. ciuili muner.
indu.libro decimo.* ¶Et vide Ioann. de Plate.
in.l.maior.C.de dignita.lib.12. nu.2. vbi tenet,
ꝙ licet quis vno tẽpore non poſsit plures digni
tates habere,nec continuare,imò incidit in am
bitũ.vt in dicta.l.fi.de aſſeſſo.C.& in.l.fi. C. ad
legẽ Iuli.de ambitu.¶Tamẽ poteſt habere plu
res dignitates,& officia,& honores eodem tem
pore,ſi non habent adminiſtrationẽ annexam,
etiã ſi vna habet annexam,alia non.vt in prima
conſtitu.C.§.ideoque.ibi,conſularẽ atque pa-
triciũ.& in.l.1.&.2.C.conſu.lib.12. ſi autem ha-
bent annexã,tunc ſi inter ſe continẽt repugnã-
tiam,ſiue per actũ vnius impeditur adminiſtra-
tio alterius,& ſic non compatiũtur ad inuicem
tunc

tunc non poteſt habere. vt in. d.l. eis quidem.
C.qui milit.non poſ.lib.12.& ibi Plate. ſecus ſi
compatiuntur ad inuicem.l.ſi conſul.&.l.ſequẽ
ti.ff.de adop.& ibi per Barto.& Plate.in.d.l.ma
ior.¶Et idem tenet Barto.& Plate.in.d.l.cõpe-
rimus.C.de proxim.ſacro.ſcrini.lib.12.dicendo,
quòd licet non poſsit quis ad duo officia fungi,
fallit ſi ſunt connexa,& circa idem, quæ quaſi
pro vno reputentur.vt in dicta.l. eis quidem.&
ibi docto.Ex quo infert Bart. & Pla. & Angel.
in.d.l. comperimus. quòd poteſtas poteſt quẽ
deputari vt ſit iudex,& notarius maleficiorum,
cùm officia non ſint diuerſa,ſed circa idem ten-
dentia. Et ſimiliter ſi iudex, qui erat tabellio,
ſcripſit acta corã ſe facta,quòd ex illis iudicare
poteſt,& tenet ſentẽtia:cùm hoc caſu poſsit ex
ercere duo officia circa idẽ tendentia.Quod eſt
notandum.*An ſi aliquis poſsit duo officia gere
re.vide.ſingulariter Petrus Antibola in tracta.
de muneribus.in.3.parte.principal.num.61. to-
mo.6.tractatuum fol.24.& Alberi.in tracta.ſta
tutorum.prima.parte.q.142.*Vide quæ dicam
in.c.36.infrà eod.in ſcripto.numer.3. ¶Et licet
quis non poſsit habere officia incompatibilia,
fallit, niſi aliud operetur hominis,vel iuris di-
ſpenſatio. vt Abb. in.c. ex literis. de probatio.
¶Et cauſa vtilitatis,& neceſsitatis.vt glo.ibi. &
Bart.in.l.ſancimus.C.de executo. & exactori.
lib.12.dicendo,quòd ex neceſsitate poteſt quis
ſuſcipere duo officia ſimul,& ſemel,ſed nõ tria.
Et idem tenet Plate.in.l.1.C.quemadmo. ciui-
lia mune.lib.10. Et idem tenet Plate.in.l. hac
parte.C.de proxi.ſacro.lib.12.& in.d.l.his qui-
dem.qui milita.non poſſ.nu.1.&.2.¶Quinimo
dicit Felin.in.d.cap.ex literis.nu.10. quòd non
poteſt diſpenſare etiam ex cauſa,vt quis habeat
tria officia.¶Adde,quòd diſpenſatus vt habeat
5 † duo officia ex neceſsitate,intelligitur pro tri-
bus annis.vt in.l.ſancimus.C.de executo. & e-
xacto.lib.12.ſequitur Alex.in additio. ad Bart.
in.l.ſi conſul.ff.de adoptio. ¶Quoque poteſt
habere duo officia,quando non ſunt repugnan
tia,vt Cyn.in dicta.l.ſi quis decurio.*Et Alber.
in.l.cum ſeruus.§.cõis ſeruus.ff. de ſtipula ſer-
uo.& in.l.3.ff.de adoptio.*vel quando tendunt
ad eundem finem.vt Bart.in. d.l. comperimus.
ſecus quãdo ſunt protinus diuerſa,vt ibi.& Pa-
ris de Puteo in tracta.ſyndicatus. in parte. offi-
cium nemo.fol.192.nume.3.¶Et an ſi dicta offi-
cia ſunt publica,aut priuata,ſi poteſt quis ſimul
habere.vide ſingulariter Petrũ Antiboli.in tract
de muneri.in.3.parte.nu.61.tomo.6.tracta.foli.
6 24.¶Quoque non poteſt quis habere duas † iu
riſdictiones,vt dictum eſt. Quod intellige in
contentioſis,ſecus in gratuitis.vt glo.in.d.capi.
ex literis.& ibi Felin.late.numer.10.¶Quæ au-
7 tem dicuntur † officia in compatibilla, vel com
patibilia,& non repugnantia,in hoc non poteſt
dari certa doctrina, ſed ſecundum qualitatem,
& varietatem factorum, perſonarum, ac offi-
ciorum, poteſt iudicari ſecundùm Abb.in.d.
8 capitul.ex literis.¶Sed quæ ſit.† pœna haben-
tis plura officia.Bart.in.d.l. quiſquis. C. de co-
hartali.princip.lib.12.dicit,quòd lex,ſeu ſtatu-
tum dictat,quòd habens vnum officium, non
debet aliud accipere:quòd ſi accipiat,ille qui ſic
accepit,careat officio accepto,& eius effectu,&
etiam punitur in hoc,quòd non debebit habe-
re ſtipendium primi officij,nec eius priuilegiũ.
Quod ſequitur Ludoui. Roma.in ſingula. 388.
vbi dictum Bart.commendat.¶Sed tu vide di-
ctum Pari.de Put.in.d. tracta.in.d. parte. offi-
cium nemo.fol.192.vbi ait, quòd quando quis
aſſumit duo officia, & non poteſt habere niſi
vnum,non poteſt habere ſalarium niſi primi of
ficij tantùm.¶Sed tu dic,quòd quando quis eli
9 gitur ad plura ofifcia † compatibilia, debet duo
ſalaria habere,ſicut gerit duo officia. Ita Bald.
in dicta.l.binos.C.de aduoca. diuerſo. iudi. &
per eundem in cap.1.vlti.col.ſi de feud.guar.&
Paul.de Caſt.in.l.ſi eadem.de aſſeſſo. Ange. in
authen.vt determi.ſit num.cleri.colla.1.& in.§.
illud autẽ.in authen.vt iudi.ſine quoquo ſuffra
colla.3.& ibi quoq; Ange.& Feli.in.c. trãſlato.
de conſtitu.nu.6.& Feli.in.c.cùm olim.de re iu
di.nu.1.vbi alia iura allegat. ¶Vbi quoq; dicit
quòd ſi plura officia vniuntur,debentur duo ſa
laria habenti vtrunq;,tanquã vnum.¶Et idẽ ſi
archidiacono debetur procuratio viſitationis ſi
viſitat vt vicarius,habebit duplicem procuratio
nem.vt docto.in cap.nuper.de cenſi.& Bald.in
dicta.l.ſi conſul.de adoptio.ff.in fine.dicens,ꝙ
qui gerit vices plurium officialium,meretur ſa
larium cuiuſlibet.¶Et facit,quod tenet Ioã. de
Plat.in.l.quòd maior.C.de dignita.lib.12. nu.3.
vbi dicit,quòd cùm quis vtitur duplici officio
ex lege,vel ſtatuto,vel ſuperioris permiſsione,
habebit duplex ſalariũ.per gloſ.in.d.§. illud.in
verbo,officium.& eſt caſus in.l.his ſcholaribus.
C.de eroga.milit.anno.lib.12.Quia quotiens iu
ra duorum concurrunt in perſonam vnius, idẽ
ſeruatur in perſonã vnius,quod in duobus. l. ſi
quis mihi & tibi.in prin.ff.de lega.1. &.l. titius.
§.qui marco.ff.de annuis lega.l.tutorẽ.ff. de his
10 quibus vt indig.¶Idẽ dic in doctore † vtriuſque
iuris,qui dat vocẽ in vtroq; duo debet habere ſa
laria.vt tenet Bal.in.l.ad ſcribatũ. C. de appell.
nu.2.Idem tenet Paris de Put.in.d.tract. in par
te,ſala

te ſalariũ.nu.2.fol.226.¶Et idẽ Bal.in cõſi.470
in.4.vol.loquẽdo in diſtributionibus quotidia
nis,quia debẽtur duplicatæ illi,qui duplici iure
intereſt diuinis officijs.Et ſic vidi in praxim in
vniuerſitate Salmanticenſi in perſonam docto
ris de Tapia,q
erat doctor v-
triuſque iuris
es encomendado ,
in dicta vniuerſitate.De quo latè per Feli.in ru.
de maiori.& obediẽ.col.2. & eundem , & Abb.
in cap.cùm olim.de re iudica. & ibi Bald. nu.1.
per plura iura,ſequendo Ioann.And.& latè An
to.Curſe.in tract.de verbis geminatis.nu.26.to
mo.1.tracta.fol.214.¶Sed quando aſſumit duo
officia,& nõ poteſt habere niſi vnum, non po-
teſt habere ſalariũ niſi primi officij.prout tenet
Paris de Put.in.d.tracta.in.d.parte , officiũ ne-
mo.fol.102.¶Tamen ſi duo officiales ſubrogan
tur loco vnius,non habent maiorem ſalarium
ambo,quàm ille ſolus habebat.vt in.l.fina.C.đ
offici.magiſtra.mili.in fine,& in dicta.l. binos.
tenet Albericus de Ro.in ſuo dictionario,in p-
te,ſalarium. ¶Adde quoque quòd quando la-
11 bor†minuitur,debet minui ſalarium.vt Felin.
in dicto cap.cùm olim.de re.iudi.¶Dic quoq;,
quòd qui habet duo officia,debet habere fami
12 liam pro vtroq;,†& debet ſtare ad duos ſyndica
tus.tenet Angel.in.d.§.illud.in authen.vt iudi.
ſine quoquo ſuffra.colla.2.&in.d.authen.vt ſit
nume.cler.termi.colu.1. ¶Sed quid ſi in eadem
ciuitate quis eligitur ad duo officia , an retineat
13 †primum,vel ſecundum,vide Specula. in titu.
de cenſi.§.nunc dicendum.nume.15.& vi.l.14.&
l.15.&.16.titul.2.libro.7.in ordinatio.regalib.&
ſingulariter dictum Petrum Antiboli. in dicto
tracta.de muneri.in.3.parte.numer. 62. cum ſe-
quentibus. tomo.6. tracta. foli. 24. ¶Et debet
perſeuerare in ea,quam eligit,per cuius electio
nem videtur alias renuntiare,vt tex.in.l.quidã
C.de palati.ſacra.lib.12. Et ibi Plate.dicit,quòd
14 eſt ibi argu.quòd doctor† debet intendere, &
perſeuerare in illa ſcientia,quam ſemel elegit,&
cõmentatus eſt,non autem illa omiſſa,aſſume-
re aliam,nec ambas aſſumere cum adminiſtra-
tione.¶Et quoq; dicit,ꝙ eſt contra eos, qui o-
miſſo habitu doctoris,aſſumunt habitum armi
geri militis:niſi fortè diceres,quòd propter cõ-
nexitatem,quam habet ad inuicem armata , &
inermis militia,vt in prooemio inſtitutionum,
poſſit vtraque vti.vt in.d.l.eis.C.qui milita.nõ
poſſ.§.fina.lib.12.¶Et ſic,quòd ſi habenti offi-
cium deferatur aliud,quòd eſt in ſua poteſtate
retinere quod velit,vt in dictis iuribus.& tenet
15 in expreſſo Bar.in.d.l.quidẽ.¶Rex autem †po
teſt de duobus officijs facere vnum, & alterum
ſupprimere,& abolere in totum.tenet Bal.con
ſili.277.in fine.in.2.volu.conſili. per text.in.l.
fina.C.de frumen.Alexan.lib.11. ¶Adde quo-
16 que,quòd pro vno†anno quis debet habere of
ficium,& de eo prouideri.vt in.l.2.titu. 16. lib.
2.in ord.regali.& Bart.in.l.omnes populi.ff.de
iuſti,&iur.col.17.nu.52.¶Sed hodie proroga-
tur per biennium.vt in.l.neminem.C.de ſuſce-
ptori.&archar.lib.10.*Et in.l.pro biẽnio.ca.de
proximio.ſacro.ſcrinio.eod.lib. & teſt. in aut,
de conſuli.§.quantuncunquæ coll.6.in prin.&
Plat.in.l.ſancimus la.1.C.de dignita.lib.12.&.l.
1.C.de Caſtrenſi.eo.lib.12.&.l.1. C. de decanis.
eod.lib.& Plat.in.l.2.C.de numera. eod.lib.&
tex.& glo.in.l.miſſi opinatores. C. de exacto.
tribu.li.10.& vide.Greg.Lop.in.l.9.tit.18. par.
2.in.gl.*embiara a menudo* vbi hoc tangit & in fin.
glo.remanet cum. d. l. neminem. vbi officiales
non debent eſſe perpetui ſed ãnales niſi aliud à
rege ſeu à republica ordinaretur quia eſt damno
ſa refirmatio officialium quando multa eſt & lõ
ga & vid.Enrri.in.c.aduerſus.de in munita.ec-
cleſiarum.*& per Anto.Curſe.in tracta. de po-
teſta.regia.numer.6.tomo.5.tracta.fol.223. vbi
ponit quinq; rationes, quare officia non ſunt
continuanda. Quod dicit, quòd fallit in ſubſi-
dium,vbi alij deſunt,qui gerant.ff. de muneri.
& honori.l.vt gradatim.§.quotiens.& in authẽ
de defenſo.col.3.in fi.vid.Soci.in fallen. in par
te,Reddit.Et vid.l.9.in titu.1.in quaterno,de la
meſta.Et de materia per Ange.& Salyce.in.l.1.
C.ad.l.Iuli.de ambit. ¶Imò ſi quis ſtat in offi-
cio vltra annum,incidit in pœnam.vt in.§.ſunt
præterea.Inſtitu. de publicis iudi. ¶Et ſi quis
officium habuit,quòd ſi non vult , non poteſt
eligi iterum in eum,niſi elapſo quinquẽnio,vel
biennio.vt in.l.ab honoribus.C. de muneri.&
honori.lib.10.Et vi.text.in.l.his muneribus. ff.
de vaca.&excuſa.munerum.¶Dic quoq;,quòd
ſi talis prouiſio,ſeu electio officij fieret vno cõ
textu.per triennium contra formam legis, ſeu
ſtatuti,non valet in anno:tenet Roma.conſi.66
quem vide. & ſic vtile per inutile in iſto caſu
vitiatur.vid.ibi per eum.

SVMMARIVM.

1 *Iudex,ſub fide,& induſtria, debet contentio*
nes dirimere,nec fallat,nec fallatur. num.4.

Iudex

2 *Iudex ſapiens,quis dicatur.*
3 *Fides,fundamentum eſt iuſtitiæ:*
5 *Fides,præfertur induſtriæ.*
6 *Fidem fallere,graue eſt.*
7 *Induſtria,quæ dicatur.*
8 *Profeſſores optimi iuris ciuilis,ſapientes vo-*
cantur.
9 *Iudex,debet habere conſcientiam,ſcientiam,*
& experientiam iudicandi.
10 *Iudex iudicans contra conſcientiam,& con-*
tra iuſtitiã ſcienter,an patiatur pœnis.c.cùm
æterni.de re iudi.num.6.
11 *Iudex,qui malè interloquitur,parti tenetur.*
12 *Iudex,qui totam cauſam malè diffiniet,parti*
tenetur.Et idem dic in iudice eccleſiaſtico,qui
aliquem iniuſtè excommunicauit , & in no-
tario.
13 *Iudices plures,qui ſimul per imperitiam iudi-*
cauerunt,an omnes teneantur.
14 *Iudex,qui ſecundùm vnam opinionem & ma*
lam iudicauit,an teneatur.
15 *Cõmunis opinio,an ſit ſequenda in iudicando*
vide regulam,& fallentias.
16 *Commentatori magno non ſtatur,niſi probet*
opinionem ſuam.
17 *Quando opiniones ſunt hincinde probabiles,*
laudatur iudex,qui diuidit per medium mate
riam diuiſibilem.
18 *Lex habens duos intellectus, non poteſt alle-*
gari pro deciſione legis.
19 *Gloſ.vel alius,referens plures opiniones,præ-*
ſumitur in dubio vltimam approbare.
20 *Iudex,qui imitatur opinionem magiſtri ſui,*
excuſatur in ſyndicatu.nu.22.
21 *Sententia lata contra communẽ opin. eſt ipſo*
iure nulla.
23 *Opinio communis eſt ſequenda,fallit in arbi-*
tro.
24 *Quando opiniones ſunt contrariæ,vel occur-*
rit dubium,iudex ſequatur conſilium Abb.in
cap.1.de conſtitu.
25 *Iudex debet aduertere ad vires ingenij ſui.*
26 *In iudice ſex requiruntur.*
27 *Iudex, qui malè iudicat ,plus perdit, quam*
pars.
28 *Iudex negligens,an puniatur.*
29 *Negligentia,an debeat probari.nu.37.*
30 *Iudex dicitur negligens,non recipiẽdo queri-*
moniam,& non faciens dãna paſſo reſtitui.
31 *Fur licet fuſtigetur,debet detineri in carcere,*
donec ſatisfaciat parti,& fiſco,aliàs iudex te
netur:ſed hodie poteſt cedere bonis.
32 *Iudex negligens dicitur,quando remittit par*
tes ad arbitrum.
33 *Iudex negligens generaliter dicitur , quando*
nõ procedit in cauſis,in quibus tenetur proce
dere de officio.
34 *Iudex anteaquã in delictis ex ſuo officio pro-*
cedat,debet partem offenſam requirere.
35 *Iudex in ciuilibus denegando officium parti,*
non tenetur in ſyndicatu.
36 *Iudex de factis per eum,ex officio non poteſt*
redargui.
37 *Negligentia iudicis,qualiter probetur.*
38 *Iudex negligens,an perdat ſalarium.*
39 *Tutor,vel curator,an propter negligentiam*
perdat ſalarium.
40 *Corrector,ſeu iudex propter culpam remotus*
ab officio,non debet habere ſalarium.
41 *Iudex,an poteſt ab officio remoueri propter*
negligentiam.
42 *Locum tenens ab officio non debet remoueri,*
niſi ex iuſta cauſa expreſſa in iure. Et an ſi
poteſt corrector inhibere ſuo loco tenẽti,vt in
aliqua cauſa non procedat , aduocando eam
ſibi.
43 *Iudex vt ex negligentia teneatur,requiritur,*
quòd à parte requiratur.
44 *Iudicem præſumitur ſemper eſſe paratum red*
dere ius.
45 *Quando iudex requiſitus propter negligentiã*
puniatur.
46 *An plures interpellationes requirantur ad*
hoc,vt iudex ex negligentia puniatur.
47 *An illud,quòd ſoluit iudex propter ſuam ne-*
gligentiam,recuperet à parte.

Fiel.

Fiel. e Pro ſua fide,& induſtria iudicet,&
contẽtiones dirimat,ſic,vt nec fal-
1 lat,nec fallatur.† tex.eſt in.l.quotiẽs.C.de pon
derato.lib.10.Et Ioann. de Plat. ibi dicit,quòd
peritus,& ſapiẽs eſt:nec fallit,nec fallitur dolo
ſus:ergo nõ eſt
ſapiens, qui fal
lit, ſeu decipit
vſen biẽ del, y fiel y
2 aliũ. ¶Item ſapiens eſt, † qui non poteſt falli.
Quod intelligit,ſi habet facti peritiam,aliàs ig-
norantia facti,ſæpe fallit prudentiſsimos.ſecun
dùm Plat.ibi. ¶Sua fide dico,ideſt conſcientia.
vt in.c.literas.de reſtitu.ſpolia.& in ca.quoniã.
de præſcrip.& ſic exponitur de pœniten. diſti.
3.ad finem.§.illud. quaſi ad medium. Et quòd
talis conſcientia,vel fides,ſit publicè approba-
ta,vt in.l.ſi ventri.§.in bonis.ff. de priuile. cre-
3 di. ¶Et quia talis fides † fundamentum eſt iu-
ſtitiæ,ideſt dictorum,conuentorumq; conſtan
tia,& veritas.vt dixit Tuli⁹,primo, de officijs.
Vbi non eſt ſana fides, non poteſt eſſe iuſtitia.
cap.vbi.23.quæſt.1.Nam ſub fide,lex, & iuſti-
tia continentur.vt in authen.de mãda.princip.
§.feſtinabis.Et ſi fides non ſeruatur, homines
fiunt in agendis bonis operibus ſegniores,vt in
authen.vt lice.de cæte.§.hic ſimiliter. ¶Quæ
bona quippe fides debetur Deo, qui omnia vi-
det,& cuncta iudicat.cap. quæcunque. 10. q. 1.
4 Et ideo bene ſubditur,nec fallat,† ſcilicet pro-
pter fidem.nam fidelis non fallit de ſe confiden
tem. Talis hodie vix,aut nullatenus inuenitur
Prouerbio.12. Virum fidelem quis inueniet?
¶Nec fallatur,ſcilicet propter induſtriam.Præ
5 ferenda † eſt ergo in honore fides induſtriæ,
quia hic præfertur in ordine. vnde fidelis pru-
denti viro præfertur.tenet Lucas de Pẽna. in.l.
1.C.de conditio.impub.or.lib.10.Nec enim res
vlla vehementius rempublicam continet,quàm
6 fides.vt Tuli.lib.de offi.Fidem quoque † falle
re,graue eſt.ff.de conſtitu. pecu. l.1. in princi-
pio.Quid tam enim congruit fidei humanæ.vt
ff.de pactis.l.prima. ¶Quod intellige verum,
ſi ex obſeruantia fidei,non reſultat illicitum.22
quæſtio.4.capi.ſi ad peccatum.nam tunc po-
tius eſt fides reſcindenda,quàm obſeruanda. vt
in cap.in malis.eadem quæſtio.& tenet dictus
Lucas de Pẽna in dicta.l.quotiens.1.colũ.& ibi
quoque in ſecũda col.dicit,quòd ideo dicit tex
7 induſtria,† hoc eſt,doctrina,ſtudium, & vigi-
lantia:ab indulgere, ideſt operam dare ſtudio.
& generaliter loquendo qualibet ipſarum dicit
8 ſapiens.vnde optimi profeſſores † iuris ciuilis
vocantur ſapientes.vt.ff.de origi.iur.l.ſecunda.
§.deinde ſextus. vt ibi late per eum. ¶Et ſic,
9 quòd iudex debet habere conſcientiam, † &
ſcientiam iudicandi,& experientiam, vt latè di
xi in gloſſa procemij, in parte, *iuſticias quale-
ſquier*. quaſi in fine.verſicu. & quia ſuprà dixi.
10 ¶Quia ſi iudicat contra † conſcientiam ſcienter
& contra iuſtitiam patitur pœnas poſitas in. c.
cùm æterni tribunal.de re iudi.in.6.ſecus ſi iu-
dicaret contra conſciẽtiam:dum tamen iudicet
ſecundùm iuſtitiam,ſecundũ Domi.ibi. Si au-
tem credebat bene iudicare, & non iudicauit,
tunc non patitur illas pœnas:tamen iudex te-
netur ad æſtimationem litis.vt Inſtitu.de obli-
ga.ex quaſi delirans,in princi. & ibi gloſ. com-
muniter approba.in verbo,litem.vbi ait, quòd
tenetur ipſe in quo læſit:& hoc quãdo perigno
rantiam,vel imperitiam:ſecus ſi dolo, quia tũc
ex maleficio tenetur,& fit infamis.l. fina. C.de
pœna iud.qui mal.iudica. & Bar.in.l. filius fa-
miliàs.ff.de iudic. Et idem dic,quòd iudex fa-
cit litem ſuam, quando iudicat contra conſue-
tudines patriæ.Ita Bald.Salyce. & Iaſ. in. l. iu-
bemus.C.de iudi.& tenet Pala.Ruui.in repeti-
tio.rubri.de dona.col.3. nume.12. & facit glo.in
cap.Roma.de electio.in verbo,videas. Iaſ. in.l.
omnes populi.ff.de iuſti.& iur.col.4. Sed hoc
verum,dummodo conſuetudo ſit publica,& no
toria.vt Iaſ.in.d.l.iubemus.numer.2.&.3. ¶Et
11 iudex, qui malè interloquitur, † parti tenetur
inquantum eam læſit.tenet Guido Pap.in ſin-
gula.580.§.iudex.allegan.Bart.in.l.quòd iuſsit.
12 ff.de re iudi.Et idem,ſi totam cauſam † diffiniẽ
do malè per imperitiam iudicaret, tenetur par-
ti ſecundùm dict.Guido.& Bart.in.l.fina.C.de
pœna iudi.qui mal.iudi. ¶Videtur Alex. in ad
ditio.ad Bart.in.l.de eo.C.eod.tit.in additi.ma
gna.in princi.dum Bart.ibi tenet,quòd quando
iudex iudicat malè per imperitiam, tunc tene-
tur quantum religioni iudicantis videbitur.In-
telligit ibi Alexã eſſe verum,quando illa ſentẽ
tia eſſet executioni mandata, quo caſu tenebit
etiam in toto intereſſe,& in tota æſtimatione li
tis.vt notat Bald.in.l.obſeruare.§. proficiſci. ff.
de offi.proconſ.& lega. ¶Et idem dic in iudice
eccleſiaſtico:quia ſi iniuſtè excommunicat ali
quem,licet eum abſoluat,tenetur illi ad intereſ
ſe.vt tenet glo.& ibi Bald. in capi. cùm contin-
gat.de offi.delega.de quo in capit.ſacro.de ſen-
ten.excommunic. vbi ſingulariter, & gloſſ.in.
c.cùm olim. Abbas eod.titu.de offic.delegat.in
gloſſ.fin.*Et tex.in.l.20.titul.9. part.1. vbi ſin
gulariter & hoc intellige niſi quando tale prę-
iudicium vel intereſſe eſſet inæſtimabile vt
Ioannes Andrea.in.d.capit.ſacro.& Grego.Lo-
pez.in.l.6.titul.17.part.prima. in gloſſ.fina.&
vide

vid.peregrina.in parte excommunicatio.10. q.
in.glo.*abſoluer*.* ¶Idẽ tene in notario:quia nõ d
ſcribendo debitores,& eorum quantitates,quas
deſcribere tenetur,facit litem ſuam, & eſt obli-
gatus ſimul cum dictis debitoribus ad eorum
ſolutionem:tamen contra dictos debitores no-
tarius habebit regreſſum:ſecus in iudice, pro-
ut tenet Plate.in.l.qui numerarij. C. de nume-
ra.& actua.libr.12. & facit text. in.l.final. C.de
magiſt.conue.& tenet Iaſo.in.l.errore.C.de te-
ſtamen.1.col.& vid.Philipp.Deci.in.l.ſi libra-
rius.ff.de regulis iuris. & Hippol. de Marſi. in
ſua practi.§. light ſupereſt.numer.12.cum ſequenti-
13 bus. ¶Sed ſi plures iudices † per imperitiam iu-
dicauerunt, ſimul quilibet in ſolidum facit li-
tem ſuam:tamen vno ſoluente, alij liberantur.
tenet Baldus per text. ibi. in.l.nouiſsimè. §. ſi
plures.ff.de falſo tuto.* Et peregrina in parte
ſentencia.q.9.in glo Iudicãtis.* ¶Quid ſi iudex
14 † iudicaret ſecundùm vnam opinio.& malam.
Barto.in.l.cum prolatis.ff.de re iudi.tenet,ꝙ fa
cit litem ſuam,tamen mitius punitur. per dict.
principium.Inſtit.de obliga. quæ ex quaſi de
lict.naſ.verſi.videtur.Idem notat Bald.in.l.mã
cipia.C.de ſeruis fugiti. & in.l.pignus. colu.20.
C.de pignor.actio.Quod limitat Ange. in. d.l.
cum prolatis.procedere,quando iudicaſſet con
tra cõmunem,ſecus ſi nulla eſſet opinio appro-
bata cõmuniter in caſu illo,quia iudex tunc ex
cuſabitur in totum.allegat notata per Innocen.
in cap.ne innitaris.de conſtitu.& Barto. in.d.l.
de eo.C.de pœna iudi.qui mal.iudi. vid. Bald.
in.l.obſeruare.§.proficiſci. quæſt.4. ff. de offi.
proconſul.& leg.Ioann.Andr.poſt gloſ.in cap.
capellanus.de ferijs.& Abb.in cap.1. de re iudi.
numer.10.& Alexan.in.d.l.cum prolatis.num.
21.vbi in numer.22.tenet quoque,quòd ſi iudex
iudicauit malè,ſequẽdo opinionem bonam,te-
netur in ſyndicatu, licèt mitius puniatur. Sed
dicit limitari ſecundùm Angel.vbi ſuprà, quan
do iudicaſſet contra communem: ſecus ſi nulla
eſſet opi.approbata cõmuniter in caſu illo,quia
tũc excuſatur in totum,per iura ſuprà allegata.
¶Ex quo infert ibi Alexã.in.d.l. cum prolatis.
15 numer.23.quòd cõmunis opinio † ſequenda eſt,
& ſecundùm eam debet quis iudicare. Pro quo
dicit, quòd eſt text. bonus.in.l.1.in verbo,cre-
brior.ff.de offi.quæſto.& ibi Bald.& in.l.athle
tas.in princi.ff.de his qui not. infami.& Barto.
in.d.l.fina.cum concordantijs. C. de pœna iu-
di.qui malè iudi. & idem tenet Ioann.Faber in
procemi.inſtitu.col.2.nume.2.& Bald.in.l.1. in
fine.C.de vulga.& pupill.ſubſti.& in capi.1.de
natura ſucceſsi.feudi.in fine. ¶Vbi ait, quòd cõ
munes opiniones doctorum ſunt tenendę.Et vi
de Ange.in.l.ſi idem cum eodem. ff.de iuriſdi.
omni.iudi.vbi tenet,ꝙ cõmunis opi. eſt lex, &
tanquã lex poteſt allegari.*Et peregrina in par
te doctor.*Quod extende,ꝙ non ſolùm com-
muni opinioni eſt ſtandũ in foro contentioſo,
ſed etiã in foro conſcientiæ & animæ, cõmunis
opinio excuſat,etiã ſi veritas ſe habeat in cõtra-
rium.vt tenet Paul.de Caſt.in conſi.19.col.2.in
fine.in.2.parte ſuorum conſili. ¶Iſtam regulam
limitat Alex.in.d.l.cum prolatis.in fine,niſi cõ
munis opin.eſſet notoriè falſa, vel rationabili-
ter conuincatur ſecundùm quòd iudex acutiſsi
mi ingenij æſtimabit,vt inquit Ioann.Andre.in
c.1.de conſtit.& Abb.in.c.1.de re iudi. nu.10. &
in.d.c.capellanus.de ferijs. ¶Ad quod facit,qđ
dicit Geminia.in.c.de quibus.20.q.1. vbi ait, ꝙ
licet potius ſit ſtandum opi.antiquorum,quàm
iuniorũ,vt in.d.c.de quibus. fallit vbi dicta iu-
niorum eſſent magis rationabilia.vt in.c.ita do
mus.19.diſt. ¶Item à cõmuni opi.poteſt recedi,
ſi alia opi.eſſet humanior.vt Hoſt.& Abb.in.c.
2.de cognatio.ſpiritual.in verbo, humanitatis.
Sed hoc non tenetur per Alex.in.d.l.cum pro-
latis.Quia quãdo opiniones ſunt pares,ample-
ctẽda eſt humanior,vt in.l.maiores.ff.de pactis.
& tex.in.d.c.2.de cog.ſpiritu.Non obſtat, quia
loquitur in Papa habente poteſtatem legis con
dendæ:& ideo talem opinionẽ eligere poterit.
Et idẽ,quod Alexã.in.d.l. prolatis. tenet Abb.
in.d.c.1.de conſtitu.in fi.vbi ait ꝙ communis o-
pi.eſt ſequenda,niſi ſit euidenter falſa, vel poſ-
ſit conuinci probabilibus rationibus. quod di-
cit eſſe notãdum.Ad hoc dicit. ꝙ ſolet allegari
tex.in.l.1.C.de veteri iure enucle.verſi.ſed nec.
vbi ait text.quòd ex multitudine authorum nõ
eſt iudicandum:quia poſſet vnius,& deterioris
ſentẽtia,multos,& maiores in aliqua parte ſupe
rare:& ſępe Deus reuelat paruulis,quod abſcõ
dit ſapiẽtibus. ¶Itẽ fallit,niſi contra cõmunem
opi.ſit glo.in cõtrariũ:quia authoritas gloſſę eſt
maior,quã aliorũ doctorũ.vt Bar.in.l.vt vim.ff.
de iuſti.& iur.nu.8.Et Bal.in.l.cũ hęreditas.C.
depoſi.dicit,ꝙ authoritas gloſſæ omnes alias an
tecedit.& Azo.& Accurſi.gloſſatores habuerũt
illuſtre ingeniũ. vt tenet Bal.in ti.ſuper lothari.
in vſi. feudo.Et idẽ Bal.in.c.dilecti filij.de ma-
io.& obed.dicit,ꝙ Accur. gloſſator fuit vberri
mus fons Iuris ciuilis.Et Cyn.in.l.nam moritu
rũ.C.de cõtrahẽ.& cõmit.ſtipul.appellat gloſ-
ſatorem idolũ ſuum.Et Ioan.butri.in.l.1.C.qui
pro ſua iuriſ.dicit, quòd vbi cum gl.concordat
aliquis doctor, illa opinio cenſetur cõmunis in
iudicando.Et Bald.in.l.fi.§.neceſsitatem.3.col.
C.de

C.de boniſque liberis. dicit, Adhæreas carro-
tio veritatis, ideſt gloſſatori, & in perpetuum
non errabis. Et in authenti.ceſſante.13. colũ. C.
de legiti. hæredibus dicit, quòd in conſulendo
timet recedere à gloſ. Vide latè de hoc Iaſ. in
dicta. l. vt vim. ff. de iuſtitia & iur. numer. 34.
¶ Vid. tu quoquè Ioann. Fab. in. §. pupillus. In-
ſtitu. de inutilibus ſtipula. vbi dicit, quòd in cu
ria eccleſiaſtica opinio gloſſæ, & Innocen. ado-
ratur vt idolum: & quòd in iudicando, & conſu
lendo ſequenda eſt gloſſa, & hoc eſt tenendum
ſecundùm Iaſ. vbi ſuprà. numero. 34. licet ſolus
Abb. teneat contrarium in. d. capit. capellanus.
de ferijs. in. 4. notab. ¶ Sed limita, niſi habeas
gloſſas contrarias, ſecundùm Iaſonem vbi ſu-
prà, allegando Bald. in dicto cap. 1. de conſtit. 4.
col. quia tunc authoritas plurium gloſſarum vin
cit vnam, ſecundùm Baldũ in. l. precibus. 15. co-
lum. C. de impube. & alijs ſubſtit. ſicut duo vin
cula magis ſtringunt, quam vnum. vt in authẽ.
Ita. C. communia, de ſucceſsio. Et ſic dum ego
inuenio gloſ. maximè Bernardi, & decreti, eam
ſequor. Vide tu additio. ad Abb. in dict. capit. 1.
de conſtitu. in additione, quæ eſt in numer. 15.
in parte, ſed nec. vbi iſtas fallentias firmat. & vi
đ quoque Salycet. in. l. tradi. C. đ pactis. ¶ Quo
que limita, quòd communis opin. eſt ſequenda
quando fundatur ex caſu legis. vt tenet Iaſ. in. l.
illam. C. de colla. nume. 9. quòd poſſumus iudi
care contra communem opini. ſi non habet ca-
ſum legis, vel verè non probatur, ſecundum An
to. de Butri. in cap. tua nos. col. 2. de vſu. & Bar-
ba. in conſilio. 10. in ſecundo volumi. vlti. col.
quod Iaſo. vbi ſuprà, dicit eſſe notandum. ¶ Itẽ
limitatur, niſi opinio ſingularis vnius doctoris,
vel minoris partis, eſſet pro matrimonio, quia
illi ſtatur contra communem. vt Hoſtien. in. c.
ſi vir. de cognatio. ſpiritua. & Ioann. de Imol. in
l. 1. ſecunda col. ff. ſolut. matrimon. Andre. Sicu
lus Barba. tantùm in conſili. 3. penultima col.
verſicu. nec obſtat. hoc intelligit, niſi opinio ve
rior, & approbatior eſſet in contrarium, quia
tunc non debet iudicari pro matrimonio, vt di-
cit probari text. ſingulari. in. l. ſi pars. ff. de in of
ficio. teſtamen. & dicit quòd hoc ſequitur om-
nis prudentia iuris. ¶ Quoque limitatur, niſi eſ-
ſet opini. Archidiaconi ſuprà. 6. quæ præualet
alijs, ſecundùm Rotam. deciſio. 348. in antiquis.
¶ Limita item, niſi vna opinio faueat poteſtati
clauium, quia præualet non fauentibus. Hoſtiẽ
in capi. Rurſus, qui cleri. vel vouen. ¶ Item limi
ta, niſi talis ſingularis opi. quæ eſt contra com-
munem, eſſet in fauorem libertatis, & teſtamẽ-
ti, & ſimilibus fauorabilibus cauſis, tunc enim
præualet dicta opinio contra communem. te-
net Andre. Siculus Barba. in conſilio. 70. inci-
piente, Scriptum eſt. & tenet Zachari. in addi-
tio. ad Abb. in capitul. 1. de conſtitu. ¶ Vbi quo
que limitat, niſi conſuetudo obſtaret communi
opinioni, vt in Hiſpania noſtra, & Anglia, in q-
bus ſi doctores ſunt diuerſi, aut contrarij, ſtatur
opinioni Barto. quanuis communis ſit in con-
trarium. vt Ioann. Baptiſta de Gazalup. de ſan-
cto Seuerino, in ſuo tractatu de modo ſtudendi
& eſt tex. in. l. 6. tit. 4. de las leyes. lib. 1. in ord.
rega. vbi ait, *que no ſe ha de alegar glo. ni dicho
de doctor de aquellos, que fueron deſpues de* Bar.
& Ioanne. Andr. & tex. in. l. 74. in legibus de
Madrid, in antiquis, vbi habetur, quòd in mate
ria canonica præferatur opi. Io ann. An. & poſt
eũ ſequatur opi. Abb. Sicul. & in materia lega
li præferatur opi. Bart. & in ſuum defectum ſe-
quatur opi. Bald. ſed iam iſtæ leges ſunt corre-
ctæ per tex. in. l. 1. de Toro. ver. *Y por quanto nos
houimos hecho*. Et ſic, quòd nec opi. Bar. Bald. nec
Ioann. An. nec Abb. debet ſtari, ſed bene poſſũt
allegari vt alij doct. & commentatores: quas fal
lentias quoq; ponit Feli. in dict. capit. 1. de con-
ſtitu. colum. 38. Et Ioann. de Nauozinis in ſua
Sylua nuptiali. in. 5. libro mirabiliter examinat
vbi quoque ponit has limitationes, & amplia-
tiones, & in. 6. libr. ¶ Ex quibus Fallentijs Feli.
vbi ſuprà in dict. c. 1. infert quinque notabilia.
16 ¶ Primum, vt nõ ſtetur magno commẽtatori, †
niſi probet opinionem ſuam per authenticam
ſcripturam. vt Archidi. in. c. nolite. 11. quæſt. 3.
Et per illum tex. inducit contra ſcholares, dicen
tes, hæc eſt communis opi. & Cardi. in conſilio.
78. loquendo de Ioann. Andr. quòd nec ſibi,
nec alteri voluit vnquam in opinionibus crede
re, niſi inquantum eum vrgeat ratio. ¶ Secun-
dum, quòd quando ſunt opiniones inde proba
17 biles, laudatur iudex, † qui diuidit per medium
materiam diuiſibilem. ¶ Tertium, quòd lex ha
18 bens † duos intellectus, non poteſt allegari deci
ſionem eſſe tanquam. l. ſecundum Bald. in. l. in
ambiguo. ff. de rebus dubijs. ¶ Quartum, quòd
19 quando glo. † vel alius refert plures opiniones,
præſumitur in dubio approbare vltimam gloſ.
in. l. qui filium. §. ſabinus. ff. ad Trebellia. & alia
iura ibi per. d. Feli. allega. & Bal. in. c. 1. an apud
iudi. in vſi. feudo. & eſt gloſſ. vnica in. c. ſuperi-
nordinata. de præben. & Bart. in. l. bona fides. ff.
depoſi. Angel. in. §. item pretium. Inſtitu. de
emptio. & vendi. & Iaſ. latè in. l. pacta nouiſsi-
ma. C. de pactis. nu. 6. & Montal. in glo. ordi. in
parte, reſcripta. per. l. ſi idem. §. fi. ff. de iuri. omn
20 iudi. & per. d. l. qui filium. ¶ Quintum, † quòd
iudex,

iudex, qui imitatur opinionem magiſtri ſui, ex
cuſatur in ſyndicatu. Abb. in ca. 1. 7. col. de po-
ſtula. præla. Angel. in. l. terminato. C. de fructi-
bus & litis expenſ. quia tenetur diſcipulus de-
fendere opinionem magiſtri, niſi veritati repu-
gnet, iuxta illud philoſo. Amicus Socrates, A-
micus Plato, magis amica veritas, ſecundùm Fe
21 lin. vbi ſuprà. ¶ Sextum, † quòd ſententia lata
contra communem opinionem, non eſt ipſo iu
re nulla, ſicut lata contra legem. ſecundùm An
gel. poſt Imol. in. l. qui Romæ. §. duo fratres. ff.
de verbo. obligatio. ¶ Quia ſuprà in. 5. notabili
dixi, quòd iudex excuſatur ſequendo opinio-
22 nem magiſtri, † facit in ſimili, quia opinio do-
ctoris excuſat ab expenſis. doctores in capitul.
vt debitus. de appella. Cardina. in cle. ſecunda,
de magiſtris. Bald. in authentica. generaliter.
C. de epiſcopis & cleri. per Bartol. in. l. bonorũ.
ff. de bonorum poſſ. titul. generali. Alexan. in.
l. iuris. C. qui admitt. numer. 3. vbi dicit eſſe ve-
rum, quando conſuluit bonum doctorem, ſecus
ſi malum: & quando non eſt in populo, vel ciui
tate, niſi vnus: ſecus ſi ſunt plures. Idem dicit de
doctore, qui non excuſatur, ſi credidit alio do-
ctori, malè conſulenti. & tenet Angelus in. l. ſi
conuenerit. ff. de reiudicata. ¶ Quoq; intellige
verum, quando talis opinio doctoris eſt appro-
bata pro communi opinione ſecũdùm Philip-
pum francum, in dict. capitulo. vt debitus. de ap
pella. ¶ Idem requiritur, quòd non ſit opinio
doctoris, qui præſtitit patrociniũ in cauſa, quia
tunc non excuſatur: ſed ſi non præſtitiſſet pa-
trocinium in cauſa, & in cauſa conſuluit, eius o-
pinio excuſat. vt voluit Alexand. in dict. l. iuris
numero. 3. ¶ Idem dic, quòd opinio doctoris ex
cuſat à culpa. vt Paul. de Caſtro, in conſilio. 87.
Quod intellige ſecundùm Alexand. vbi ſuprà,
quando conſuluit doctorem peritiorem: Quia
vt dicit Angelus in. l. plagij. C. ad. l. plagi. de pla
giar. quòd ille qui conſuluit doctorem, qui non
erat de peritioribus, & ab eo habuit malum con
ſilium, & ſecutus eſt illud, excuſatur à dolo, ſed
non excuſatur à temeritate, ſeu culpa, quod eſt
menti tenendum ſecundùm Alexand. vbi ſu-
prà. ¶ Quinimo opinio multorum doctorũ ex-
cuſaret etiam in foro conſcientiæ: tenet Paul. de
Caſtro in conſilio. 19. colum. 4. ſentit Innocẽ. in
capitulo: nec innitaris. de cõſtitu. ¶ Quòd opin.
doctoris excuſet, Anto. Frã. in additio. ad Abb.
in capitu. finem litibus. de dolo & contuma. in
additione, quæ eſt in numero. 23. putat hoc eſſe
verum, maximè ſi eſt opini. Iulian. Andre. quia
ipſe fuit lumen iuris canonici, vt voluit Bald. in
capitul. olim. de re iudi. vel ſi eſſet opinio gloſſ.
aut Innoc. vt Ioan. de Imol. in capit. cùm cõtin
gat. de iure iurand. 5. charta. De quo vi. Iaſ. in. l.
properandum. §. ſint autem alterutra. C. de iu-
dic. columna. 3. verſiculo, tantum in hac mate-
ria. numero. 16. cum ſequentibus. vbi latiſsimè.
¶ Supradicta regula, quòd cõmunis opi. eſt ſe-
23 quenda, fallit in arbitro, † qui poteſt iudicare
ſuo ſenſu, ſecundùm Ioan. Andr. in. d. c. 1. de cõ-
ſtitu. & gloſſ. fi. ibi per. l. qualem. ff. de arbitris.
Quòd eſt verum, niſi in ſententia arbitri eſſet ex
preſſus error iuris. per id, quod notatur in. l. a-
pud Celſum. §. Item quæritur. ff. de doli exce-
ptione. ſecundùm Imol. in. d. capit. 1. vel niſi ex
preſſe fuiſſet dictum in compromiſſo, quòd iu
dicaret de iure. ſecundùm Bar. in. l. diem prefer
ri. §. ſtari. ff. de arbi. & per Feli. in cap. cum dile-
cta. de reſcrip. vel niſi ſit arbiter iuris, qui debet
pronuntiare ſecundùm iura, ex quo poteſt ap-
pellari ab eius ſententia. vt Bart. in. l. ſi. C. de iu
dic. & Ancharr. in capitu. ab arbitris. de offic. de
24 lega. ¶ Sed ego conſulo † iudicibus ordinarijs,
& delegatis, vt quando in iudicando occurrit ca
ſus dubius, aut contrariæ opiniones, ſequantur
conſilium Abb. in dict. cap. 1. de conſtitu. verſi.
& vt habeas perfectè. quod per te vide. num. 14.
25 ¶ Attamen iudex in primis aduertat † ad vires
ingenij ſui: quia magiſtratus virum oſtendit, vt
ethicorum text. commen. 9. & AEgidius de re-
gimi. principi. libr. 3. par. 1. capitul. 13. & fuit ori-
ginale dictum Pictaci, vt refert Margarita Poe-
tarum in dictis Laertij. vt ſit idoneus ad litis de-
ciſionem ſecundùm humanam fragilitatem. vt
in. l. ſi quid venditor. ff. de ædilitio edicto. & Fe
lin. in capitul. per tuas. de ſimo. nam in puncto
ſubtili recuſari poteſt. vt Iaſ. in. l. apertiſsimi. C.
de iudi. & ſi dubitet, conferat ſe cum peritiori-
bus, vt Panorm. in capitul. 1. vlti. notabi. de con
ſangui. & affinit. ¶ Ioann. Porchus in. l. imperi-
26 tia. ff. de regul. iuris. enumerat ſex † requiſita in
iudice, ſcilicet debet habere peritiam, bonitatẽ,
conſtantiam, diligentiam, eloquentiam, & pru
dentiam, & ſemper debet habere iuſtitiam ante
oculos. vt Bal. in quæſt. quæ incipit, Accuſatus
de vi. turb. colum. pe. Et veritas, & æquitas ſunt
duo lapides angulares, quos debet ſeruare iu-
dex. vt Bal. in cap. qui cõtra. de probat. Et in iu-
dicando conetur totis viribus ſe intricare inter
medullas negotij, & aperiat oculos intellectus
ad finem dirigere: qui oculi, non debent eſſe pro
vna die, nec pro vna concluſione, ſed talis iudex
totum proceſſum debet conſiderare quòd prin
cipium cum fine, & finis in ſuum principium.
recto procedat ordine, vt ſit alpha, & o. princi-
pium, & finis, id eſt quòd concluſio, & conclu-

ſum:

ſum conuertantur ſicut diffinitio & diffinitum
& ex perſona actoris, metiatur actionem: & ex
perſona rei, metiatur exceptionem. vt Bald. in
l. emilius. in repet. 10. col. ff. de minori. ¶ Quia
27 debet iudex cogitare, quòd ſi malè iudicat, †
plus perdit, quàm pars, quã iniquè condemnat:
quia pars aliquid ſolùm de facultatibus ſuis per
dit, ſed iudex honorem perdit, & animam: quia
tenetur ad dãna, & intereſſe vtriq; parti. vt Al-
beri. in dictiona. ſuo in verſic. iude. c. roſarium.
in. 1. par. ſermo. 25. litera. 5. incipiente, Tertiò. 1.
parte. & ſic eſt deterius, quàm fœnerari. nam fœ
nerator reſtituendo quod accepit, poteſt ſpera-
re miſericordiam à Deo: ſed iudex corruptus
pro decem ducatis, non poterit abſolui, niſi re-
ſtituat damna, & intereſſe, quæ aſcendent fortè
ad mille. Tenet Sylua nuptia. in. d. 5. libr. folio.
232. colum. 3. & ſic quòd fideliter agere & exer-
cere debet officium, vt in noſtro text. cauetur.
28 ¶ Sed quæritur, an iudex negligens, † punia-
tur ſicut ſi iudicat contra conſcientiam? dic, ꝙ iu
dex negligens in adminiſtranda iuſtitia, tene-
tur actione in factum quaſi ex maleficio. Bart.
in. l. fi. ff. de vari. & extraordi. cog. verſi. quæro.
& ibi ponit caſus, in quibus iudex dicitur negli
gens. Angel. in. l. dies cautioni. §. in eum. ponit
alios quatuor. & in. §. duas ergo. eiꝰ. l. ff. de dãno
infecto. ¶ Qui ſunt, ſi eſt negligens facere fieri
cautionem, aut aliquid, quòd ipſe facere poteſt,
& cognitio, actio in factũ, & miſsio in poſſeſsio
nem. * Et negligentia *en latin tanto quiere dezir en
romance, como quando home dexa de fazer lo que deue
e puede non parando en ello mientes*, vt. in. l. 8. titu. 16.
partit. 1. * ¶ An extra iſtos caſus teneatur ſemper
actione in factum ad verum intereſſe partis, iu-
dex qui negligens fuit? tene quòd ſic, vt tenet
Alexand. in. d. §. in eum. Quia cum talis iudex
propter negligentiam poſsit accuſari criminali-
ter, vt in authentica vt differt iudi. poſt princi-
piũ. ergo debet competere etiam ciuilis actio in
factũ ad intereſſe partis. vt ĩ. l. ne quicquã. & ibi
glo. pe. ff. pro ſocio. & in. l. qui nomine. ff. de fal
ſis. non autem tenebitur ex tit. poſito. Inſtit. de
obliga. quæ ex quaſi delicto naſ. in princi. & in
dict. l. fin. quia illa iura prouident in iudice per
imperitiam malè iudicante, ſcilicet, quòd tenea
tur quantum religioni alterius iudicantis æquũ
videbitur ſecundum docto. in dicta. l. fin. Et vi.
Bald. in capitulo. quoniam contra. de proba. 8.
column. verſic. quæro an iudex. vbi tenet, quòd
ex qualibet culpa iudex facit litem ſuam, licet
hoc committatur arbitrio iudicis. gloſſ. tamen
in capitul. hoc etiam. 2. quæſtion. 6. & in. l. non
quicquid. §. 1. ff. de iudic. tenet, quòd imò iudex
negligens teneatur ex illo titulo. de obligatio.
quæ ex quaſi delict. naſcuntur. in princip. Et
Iaſ. ſequitur iſtas gloſſ. in. §. præterea. inſtitu. de
actio. 3. columm. numero. 11. & 12. cum ſequenti-
bus. vbi alia iura allegat, & dicit, quòd iudex ne
gligens adminiſtrare iuſtitiam, etiam facit litẽ
ſuam, ſicut faciendo, & ſic malè iudicando fir-
mat Angel. ſingulariter in authentica ſcenicas
non ſolùm. ad finem. 5. columna. Et iſtam opin.
tenet Paris de Put. in tract. ſyndicat ver. iudex
vt non arguatur, folio. 176. num. 9. Et eſt gloſ. in
l. argentarius. §. cùm autem. ff. de edendo. in ver
ſicul. de iudice. vbi ait, quòd iudex negligens, te
netur ex illo titul. de oblig. quæ ex quaſi delic.
naſ. & gloſ. in. l. ſi quis in conſcribendo. C. de pa
ctis. in gloſſ. final. & in. l. ſi quando. C. de teſta.
¶ Sed Ioannes de Imola, in dict. l. dies cautioni.
§. in eum. ff. de damno infecto. dicit, quòd non
eſt verum, quòd ex iſto titulo teneatur. & ſtat
cum opinion. Bartol. quòd ſolùm teneatur ad
actionem in factum. & idem videtur tenere gloſ
ſa in capitulo quoniam contra. de probatio. in
gloſſa penultima. & idem tenet Bartol. in. l. pri
ma. C. quomodo, & quando iudic. in. §. cùm au
tem. & in. l. mancipia. C. de ſeruis fugi. & tenet
Montal. in. l. 24. titulo. 22. par. 3. vbi tenet, quòd
ex negligentia non poterit iudex criminaliter
condemnari, ciuiliter autem ſic, ad intereſſe par
tis: quia negligentia in magiſtratu, eſt lata cul-
pa per. d. §. in eum. Et certè illa glo. in dict. cap.
quoniam contra. in verbo, negligentiam. eſt ſin
gula. vbi expreſſè tenet, quòd ſi culpa, vel negli
gentia iudic. pars aliqua damnum incurrat, iu-
dex totum reſarciet: & ſic, quòd iudex, qui ne-
gligit iuſtitiam facere, litem ſuam facit: vt in ca-
pitulo dominus noſter. 23. quæſtion. 2. Et ſic ex
preſſè illa gloſſ. tenet negligentiam in iudice,
culpæ æquiparari, & rectè loquitur: & idem ha
betur in dict. capitu. cùm æterni. de re iudi. in. 6.
& in dict. §. præterea, quod non ſolùm habet lo
cum in iudice corporis, ſed etiã in iudice animę.
vt eſt tex. & ibi notatur in capitul. ex iniuncto.
de hæreti. & eſt textus mirabilis, & terribilis in
ſuis verbis, in capit. fin. de celebra. miſſa. & facit
gloſſ. in capitulo. officium. de offi. archipresby.
in verbo, ſine confeſsione. vbi tenet, quòd ſi cul
pa, vel negligentia presbyteri moriatur infir-
mus ſine confeſsione, reus erit animæ illius. vt
in capitulo, ſi presbyter. & capit. cognouimus.
26. quæſtio. 6. ¶ Et ſic ego teneo cum Ioann. de
Imol. quòd ſolùm teneatur ad intereſſe, & non
ex illo titulo. de obligatio. quæ ex quaſi delict.
naſcun. & ſic cum Bartol. & Ange. & cum gloſ.
in dicto capitul. quoniam contra. Quia gloſſ. in

dicto. ca. hoc etiam. & gloſſ. in dict. l. non quic
quid. §. fina. non rectè probant, quòd teneatur
ex illo titul. nec doctores in dict. titul. dicunt.
¶ Angel. tamen in dicta. l. mancipia. C. de ſer-
uis fugi. aliter diſtinguit, dicendo, quòd vbi pœ
na reperitur terminata ratione negligẽtiæ, tũc
vera ſit opi. Barto. quòd conueniatur in factum
ad intereſſe: ſed vbi non reperitur terminata,
tunc ſit vera opin. gloſſæ in dict. §. cùm autem.
l. primæ. C. quomodo, & quando iudex. & in. l.
ſi quis in conſcribendo. C. de pactis. & tunc de-
bet attendi, ſi negligentia eſt diſſoluta: quia eſ-
ſet propriè dolus, & tenebitur tunc in ſolidum.
Aut annumeratur culpæ, tunc tenetur quantũ
iudici ęquum videtur pro modo culpæ: quę cer
tè eſt bona diſtinctio. ¶ Vide tu Alexan-
drum in additio. ad Bartolũ in dicta. l. fina. ff.
de vari. & extraordina. cogni. vbi ait, quòd ma-
gis debet puniri negligens facere iuſtitiam,
quàm male iudicans: quia negligens indiſtin-
ctè tenetur parti ad intereſſe, & ſic ad verã æſti
mationem litis. vt in dicto. §. in eum. Sed malè
iudicans, ſi per imperitiam iudicauit, tenetur in
quantum iudici æquum videbitur: quod minus
videtur, quàm vera litis æſtimato. per. l. ſi filius.
ff. de iudic. Et idem Alexand. in dicto. §. cùm au
tem. in fine. de damno infecto, ait, quòd ſi per
imperitiam iudicauit, tenetur in quantum bo-
no viro viſum fuerit, qui habet condemnare ad
totum intereſſe, vel minus, ſecundùm qualita-
tem culpæ. ¶ Ratio huius poteſt eſſe: quia ne-
gligens facere iuſtitiam, non videtur habere ali
quam excuſationem: ſed ille, qui malè iudicat,
& adminiſtrat, licet malè, ſi per imperitiam fa-
cit, magis videtur tolerandum. ¶ Sed debet vi-
deri, an imperitia iudicantis fuit ſupina, quia
tunc tenetur ad veram æſtimationem. vt notat
gloſſ. in dict. principio. inſtitutio. de obligatio.
quæ ex quaſi delict. naſ. & tunc eſt idem, quod
in negligente. Secus quando non fuit ſupina
ignorantia, vt quia errauit in difficili lege. quæ
opini. Alexandri videtur quoque bona. Et idẽ
videtur tenere in dicto. §. in eum. numero. 4. li-
cet non clarè, vbi tenet, quòd ſibi placet, quòd
vbi non reperitur pœna determinata iudicis ne
gligentis, debet attendi, an per imperitiam ne-
glexerit facere iuſtitiam, & tunc tenetur ex il-
lo titulo, de obligationi. quæ ex quaſi delict.
naſ. & quòd ſi errauit in articulo dubio & diffi-
cili, mitius teneatur, quàm ſi in re clara. ¶ Aut
ſi doloſe denegauit facere iuſtitiam, ſeu dare
audientiam, prout in dubio videtur, præſumen
dum ſcilicet, quòd dolo recuſauerit. argument.
textus in. l. ſi procuratorem. §. dolo. & in. l. do-
lus. ff. mandati. tunc tenetur indiſtinctè in ſoli-
dum ad verum intereſſe. vt in dict. l. ſi filius. ff.
de iudic. & videtur eſſe de mente ſpeculatoris
in titulo de diſputationi. & allega. §. final. verſi-
culo. ſed quid, ſi vellet ſupplere. ¶ Et quòd iu-
dex negligens teneatur ad intereſſe, indiſtinctè
eſt communis opinio, vt Alexan. in additio. ad
Bar. in. d. l. fi. ff. de vari. extraord. cog. in additio
ne magna. in fine. & idem tenet Paris de Pute.
in. d. tracta. ſyndi. in verbo, iudex vt non argua-
tur. nume. 3. & ſingulariter Ludo. Roma. in con-
ſilio. 339. verſi. quod ad ſecundum. vbi tenet, ꝙ
contra regentem, ſeu iudicem denegantem, vel
negligentem iuſtitiam facere, actio datur parti
damnificatæ, quæ recuperat ex iudicis facultati
bus omnem iacturam ſibi ex iudicis negligen-
tia illatam. & eſt tex. qui idem tenet in. l. 8. tit.
7. for. ll. lib. 1. & ibi noſter. Montal. quem vi. Li-
cet tex. in. l. 2. tit. 2. for. ll. libr. 2. videatur tenere
contrarium ſcilicet quòd non teneatur ad pœ-
nam propter negligentiam. ¶ Sed non eſt con-
tra, imò eſt pro opi. Bart. & ſequacium quòd nõ
meretur pœnam, ſed ad intereſſe tenetur, vt di-
ctum eſt. ¶ Sed hoc fallit, quãdo pro eodem ne-
gotio potuiſſet adire plures iudices: quia ſi pri-
mus aditus neglexit facere iuſtitiam, non pro-
pterea facit litem ſuam, quaſi non cenſeatur dã
nificare petentem, ex quo ad alium potuit ha-
bere recurſum. tenet notabiliter Barto. in. dic. l.
dies cautioni. §. ſi tam vicini. ff. de dãno. infect.
nume. 1. quod dicit eſſe notandum. Sed Angel.
ibi dicit, ꝙ non credit eſſe verum dictum Bart.
quia poſtquam ille eſt aditus coram alio iudice
non debet reus vexari, vt in. l. 1. in fine. C. de aſ-
ſertio. tollen. & ei non eſt imputandum, ſi ad a-
lium non recurrit. Nec obſtat ſecundum eum
dictum Barto. quia loquitur, & poteſt procede-
re, quando officium iudicis foret ordinatum, ſo
lùm in ſubſidium, & ob neceſsitatem alterius ſu
perioris, qui poſtea de facili non poteſt adiri.
¶ Tamen Alex. in. d. l. fi. ff. de vari. & extraord.
cog. dicit, ꝙ re vera ille. §. ſi tam vicini. non pro-
bat dictum Bar. & d. l. fina. C. de aſſertio. tollen.
non facit: quia ibi iudex aditus non erat negli-
gens, vt ibi per eum. & per Ioan. de Imol. & per
eundem Alexand. in dicto. §. ſi tam vicini. vbi
idem tenet. & quoque Paul. de Caſtr. Sequitur
omnino Angel. contra Bart. & dicit, ꝙ opi. An-
gel. eſt vera, in nume. 2. & non eſt tenenda limi-
tatio Bart. & ſic ꝙ ad totale intereſſe tenetur ex
negligentia, quæ abſorbet ius partis. ¶ Sed vi-
de tu Amode. inſti. in tracta. ſyndica. colum. 18.
verſicu. optima concluſio. vbi tranſit cum dicto
Bar. in. d. §. ſi tam vicini. & ſic ꝙ non teneatur, ſi

poteſt conſequi ab alio iudice eius ſucceſſore.
Et hoc tenet, licet Ang. teneat cōtrarium. ❡Ta
men ego concordarem, ꝙ ſi ex negligētia in to-
tum perditur ius partis, ita ꝙ ab alio iudice ſuc-
ceſſore cōſequi nō poteſt, ꝙ teneatur, & ſic pro
cedat dictum Angel. ſecus ſi à ſucceſſore poteſt
cōſequi, quia tunc nō tenetur, & ſic intelligatur
dictum Bart. quæ mihi vera concordia videtur.
❡Item dico, ꝙ ex negligentia ex qualibet parte
litis, facit iudex litem ſuam, & tenetur ad inte-
reſſe particulare. tenet Bal. in. l. ſi quādo. C. de
teſtibus. nu. 1. & in. d. l. argentarius. §. tunc. ❡Et
dicit idem Bal. in. l. non ſolū. C. de commerc. &
merci. per tex. ibi, ꝙ negligentia in iudice, facit
eum puniri tanquam cōſocium criminis. ❡Et
Bar. & Ioan. de Pla. in. l. vnica. C. publicæ læti.
lib. 12. dicūt, ꝙ officiales, qui maleficia diſsimu-
latione non puniunt, ſunt acriter puniendi. &
idem tenet Ioan. de Pla. in. l. omnes iudices. C.
de delatori. eo. lib. & tenet Paris de Pu. in tract.
ſynd. in parte, negligentia. num. 9. folio. 164. Et
plus tenet, ꝙ iudices negligentes in puniendis
ſceleratis, puniuntur ſicut ipſi ſcelerati. per. l. fi.
C. ne ſacrum bapti. reite. & in. l. ſi quis in hoc ge
nus. C. de epiſcopis & cleri. ❡Talis enim negli-
29 gentia deber probari, † quia pro officiali præſu
mitur, & nil præſumitur omittere. vt Bal. in. l. 2.
C. qui accuſar. non poſ. & Abb. in cap. auferte.
de præſumptio. num. 5. tenet, ꝙ tanta eſt iudicia
lis authoritas, ꝙ ſemper pro ipſo præſumi debe
at, donec probeť aliquid legitimè cōtra ipſum.
vt in cap. in præſentia. de renuntiatio. in princi.
& in cap. cauſam. de re iudi. ❡Et Alex. in addi-
tio. ad Bart. in. l. herennius. §. gaza. ff. de euictio.
tenet, ꝙ præſumitur iudicem ſuum officium re
ctè exercuiſſe. vt in. d. c. in præſentia. & . C. bonę
memoriæ. de ele. & . c. quoniam cōtra. de proba.
vbi quoque dicitur, ꝙ præſumitur pro notario.
vt notatur in. l. quotiens. in princi. ff. de hæredi.
inſtitu. ❡Et ꝙ præſumatur pro iudice, tenet idē
Ioann. de Platea in. l. monetæ. C. de delato. lib.
10. numer. 4. quia multum præſumitur pro eo,
vt in. l. ſi quis. C. de officio ciuili. iudi. & Bald. in
l. obſeruare. §. proficiſci. ff. de offic. proconſul.
& leg. 10. q. & tenet Iaſ. in rub. C. vt omnes iudi.
tam ciui. quàm cri. num. 7. ❡Et facit, quia dice-
retur inquiſitio ſcrupuloſa, quādo redarguitur
quis de negligentia, ſeu culpa, & iſta non debet
exigi ab officialibus, niſi de imperitia: quia diffi
cile eſſet omnia prouidere: vnde plurimi non
ſyndicantur, niſi de furtis, & baraterijs. vt tenet
Angel. & Paul. de Caſtro, in. l. ſi ſeruus vetuit.
ff. de lega. 1. ❡Et probationes cōtra officiales de
bent eſſe claræ, & euidentes; & ideo ſacramen
tum in ſupplementum probationis in iſto caſu
deferri non poteſt, nec debet. Et hoc poteſt eſ-
ſe, licet ipſe non dicat: quia ſufficit, ꝙ officialis
præſtet diligentiam, quam poteſt. vt in cle. 1. §.
porrò. & ibi Cardi. de hæreticis. ❡Et non ſolum
iudex dicitur negligens in ſupradictis, verum
30 etiam quando noluit † recipere libellum queri
moniarum, & ſi non fecit reſtitui damna dānū
paſſo. vt Bal. in. d. l. mancipia. ſed hoc intelligo,
qñ petitū eſt, vel delictum cōſtat ex confeſsio-
ne rei, aliàs ſecus. vt Innoc. in ca. cùm oporteat.
de accuſa. & Bal. in. l. 2. ad finem. C. de edendo.
& in repet. l. cunctos populos. C. de ſumma tri.
& fid. catho. ver. incidēter. & doctor del Caſti-
llo in. l. 48. de Toro. in gl. *a reſtituyr*. 3. col. & de-
ciſi. Toloſ. 22. vbi quoq; tenet, ꝙ licèt quis fuſti
31 getur † debet detineri in carcere, donec ſatisfa-
ciat parti, & fiſco, aliàs iudex de ſuo ſoluet. &
vi. Pari. de Put. in dict. tracta. ſyndi. in parte, ſe-
quitur modò alia quæſtio. folio. 82. vbi de hoc.
*Et idem tenet Peregrina in parte furtum. q. 6.
in glo. mutilabitur. in. fi. & Sylua. nuptial. folio.
96. col. 3. in fin. & dicta Peregrina in parte inqui
ſitio. in princi. & Bald. in. l. congruit. de officio.
præſid. *Sed hodie fur non detinetur in carcere
propter res furatas, per quandam pragmaticam
factam per noſtrum Charolum regem in incly-
ta Pincia. 18. die iunij. anno. 1538. vbi ſtatuitur, ꝙ
quando aliquæ perſonæ fuerint in carcere de-
truſæ, & aliqua cōdemnatione affectæ propter
furta, quę antea perpetrarunt, & in ſuis proprijs
perſonis ad veram executionem perductæ fue-
rint: nullaq; bona habuerint, quibus creditori-
bus ſatisfaciant cedendo bonis, prædicti admit-
tantur ad dictam ceſsionem bonorum, quanuis
debitum à crimine, ſiue delicto dependeat. *Et
vi. quę dixi in ca. 18. infrà in gloſſ. *qual conuenga*.
nu. 6. * ❡Sed hoc voluit intelligere Angel. in. l.
1. ff. de priua. delictis. quando proceſſum eſt per
viam inquiſitionis. ſecus ſi per viam accuſatio-
nis: quia tunc ſi malefactor confeſſus eſt male-
ficium, & alia plura, vt in fure contingit, illa cō
feſsio ſoli accuſatori prodeſt, & non alijs, ſe-
cus ſi fuit proceſſum per viam inquiſitiōis: quia
quando per inquiſitionem proceditur, omni-
bus furtum paſsis intelligitur facta confeſsio,
ex quo eſt facta iudici inquirenti, qui omnium
perſonam repreſentat, ſecundùm Ioan. Andre.
in additio. ad Specul. in titul. de accuſat. §. 1. ver
ſicul. quid ſi latro. ❡ Quoque dicitur iudex ne-
gligens in iuſtitia adminiſtranda, quando remit
32 tit partes † ad arbitrū, adeò, quòd poteſt cōueni
ri ad omne damnum & intereſſe, putà quando
iudex, qui partem coram eo iuſtitiam proſequi
violen-

volentem pronuntiando remiſit cauſam ad ar-
bitrum, non dicitur facere iuſtitiam, ſed negle-
xiſſe: quia eo ipſo, ꝙ vna ex partibus, ſpreto ar-
bitro, apud iudicem cauſam proſequitur, cōpro
miſſum diſſolutum eſſe cenſetur: quia eſt in po
teſtate vnius compromittentium compromiſ-
ſum ſoluere per acceſſum ad iudicem, dum ta-
men pœnam in compromiſſo adiectam ſoluat,
in qua ex hoc incidiſſe cenſetur. vt in. l. ſed ſi in
ſeruum. §. ſi. eum. l. ſequenti. ff. de arbitris. & ſic
poteſt redire ad iudicem, ſi talis iudex remittit
ad arbitrum, eſt in negligentia. & caſus expreſ-
ſus in. l. ſi cùm dies. §. quęſitum. ff. de arbitris. vbi
cauetur, ꝙ ſi arbiter, coram quo pars intēdit ſuā
iuſtitiā proſequi, pronuntiat partem redire de-
bere ad iudicem, vel rem compromiſſuram in
alium arbitrum, coram quorum altero iuſtitiā
conſequatur, non cenſetur arbiter pronuntiaſ-
ſe, ſed potius pronuntiare neglexit. & huius eſt
ratio ſecundū text. ibi, & in. l. qualē. §. dicere. eo.
tit. quia officium arbitri eſt ſua ſententia totalē
finem imponere controuerſię: ſed iſta ſententia,
per quam pronuntiat coram alio litigandum eſ
ſe, controuerſiæ finem non imponit, ſed coram
alio nouæ litis ſuſcitationem inducit. ❡Ita igi-
tur in propoſito, cuius incumbit officio finem
imponere liti. l. quidam æſtimauerunt: cum ſi-
milibus. ff. ſi cert. petat. pronuntians ſe exone-
rando, cùm dicit ſuper ea re coram arbitro liti-
gandum eſſe, non dicitur iuſtitiam feciſſe, nec fi
nem liti impoſuiſſe, ſed imponere neglexiſſet:
quia non totalem finem liti dedit, imò contro-
uerſiæ nouam ſuſcitationem coram alio fieri
voluit. vt eſt caſus huius quæſtionis in dicto. §.
quæſitum. prout tenet ſingulariter Ludouicus,
Roman. in conſilio. 339. quem vide. ❡Tu tene re
gulam generalem, quòd iudex dicitur negligēs,
quando non procedit in cauſis, in quibus tene-
tur procedere ex officio ſuo. vt Bald. in. l. gallus.
in principio. ff. de liberis & poſthum. vbi ſi po-
teſtas tenetur inquirere, & non inquirat, tene-
tur de negligentia. Et Ioannes de Imola quoq;
ibi dicit, quòd cùm poteſtas reneat ex neceſsita
te officij purgare prouinciam malis hominibꝰ.
vt in. l. congruit. ff. de offici. præſi. neceſſariò ſe-
quitur, quòd verbum, poteſt, importat eandem
neceſsitatem: & ideo ſi fuerit negligens, tenetur
de negligentia in ſyndicatu. & idem tenet Pa-
ris de Puteo in tracta. ſyndica. in dict. ver. negli-
gentia. numer. 8. Et Alexand. in dicta. l. gallus.
numer. 4. vult tenere contrà Bal. dicendo, ꝙ re-
gulariter procedi non poteſt per viam inquiſi-
tionis. vt in. l. reſcripto. §. ſi quis accuſatione. ff.
de muneri. & hono. & in. l. 2. §. ſi publico. ff. de
adulte. Tamen Alex. ibi dicit, ꝙ dictum Bal. in
ſe eſt verū, quādo lex ꝓcedit per modū regulę,
& nō per modū fallētiæ. & Iaſ. quoq; ibi ſequi-
tur dictū Bal. licet cōtra eū opponat: quia ibi lo
quitur in ſtatuto, qđ loquitur ꝑ verbū pōt, ꝙ nō
importat neceſsitatem: ſecus in lege, quæ indu-
cit neceſsitatē. vt in. c. 1. de cōſtitu. & vbi ſuprà
per eos. ❡Et licet glo. in di. §. ſi publico. in ver-
bo, ſine accuſatore. ponat caſus, in quibus iudex
poteſt ex officio procedere, ſcilicet in crimine
ſuſpe. tuto. & in charta falſa, & in calumnia to-
re, & in falſo, & in notorio, & regulariter ſit con
tra: tamen Barto. & Ange. ibi dicunt, quòd non
ſunt fallētiæ: quia veritas eſt, ꝙ inquiſitio nō ſo
lùm poteſt fieri ad delicta inuenienda, verum
etiam ad puniēda. & Bart. ibi dat regulas. ❡Pri
ma, ꝙ iudex pōt inquirere per denūtiationē of-
ficialis. vt in. l. ea quidē. C. de accuſatio. & in. l.
diuus. ff. de cuſto. re. ❡Secunda, quòd iudex po
teſt inquirere propter incidentem cognitionē:
quia vbicunque iudex incidenter cognouit de
crimine, poteſt de eo cognoſcere per inquiſitio
nem. vt in dict. §. ſi publico. ❡Tertia eſt, quòd
iudex poteſt per inquiſitionem procedere, pro
pter generalem inquiſitionem præcedentem,
vbicunque iudex in generali inquiſitione com-
perit aliquem deliquiſſe, in eodem caſu poteſt
ad inquiſitionem ſpecialem deſcendere, & reū
condemnare. & ita intelligitur dict. l. congruit.
de quo latè per Fran. de Are. in capi. qualiter, &
quando. el. 2. de accuſa. §. debet. colum. 7. verſi.
ſuper prima. q. Bart. & Bart. in. l. 3. §. pręterea. ff.
de ſuſpe. tuto. ❡Quarta eſt, quòd ꝓpter magnū
dolorē, ſeu magnā offenſam vbicunq; cōmitti
tur crimen coram iudice, de illo per ſpecialem
inquiſitionem poteſt procedere. vt probatur in
calumniatore. vt in. l. 1. C. de calumnia. & in fal-
ſo teſte. vt in. l. nullum. C. de teſt. & cùm falſum
inſtrumentum coram iudice produxit. vt in. l.
pe. C. de probatio. & idem eſt in alijs delictis, ſi
committūtur coram iudice. vt in. l. eos. ff. de fal-
ſis. & de eis per Barto. ibi. ❡Quinto eſt propter
immenſum crimen. Sunt enim quædam delicta
enormia, in quibus poteſt quis accuſare ſine me
tu calumniæ, vt in falſa moneta, & in crimine
maieſtatis, & in omnibus alijs, in quibus ſine
metu calumniæ poteſt quis accuſari, in illis po-
teſt iudex inquirere: & inquirendo iudex ha-
bet magis largas habenas, quàm credatis. & hoc
de iure communi ſecundùm Barto. & Angel. in
dict. §. ſi publico. ❡Sed iam hodie de noſtro iu-
re regio per quandam pragmaticam factam per
noſtrum regem Carolum iubetur, quòd iudi-
ces ex officio procedentes, vel à querelis parti-

bus

bus deſiſtentibus, non procedant in caſibus leui
bus.* In tantum dicitur iudex negligēs & tenet
ꝙ licet præſens, vel alius officialis qui mittitur
ad prouinciam regendam ſit negligens inueniē
do, non ex hoc excuſabitur præſens qui eſt in
officio actualiter ſi ſit negligens in officio, & ex
hoc aliqua damna ſuccedant in prouincia ſibi
commiſſa, imo durius punitur. tex. & ibi Greg.
Lopez. in. l. 3. titul. 18. par. 2.* ¶ Tamē ego in om
nibus delictis, quæ ad meam notitiam veniunt,
habita informatione, iubeo delinquentes cape-
re: & capti, facio partem requirere, vel dum in
34 abſentia procedo, & eam interrogare, † ſi vult
accuſare delinquentem, compareat infra tri-
duum, aliàs pro non parte pronuntiabitur, & in
cauſa procedam, faciendo iuſtitiam: & tunc ſi
offenſus eſt in mora, vel dixit ſe nolle accuſare,
procedo per inquiſitionem, aliter non facta iſta
requiſitione, iudex non poteſt procedere ex of
ficio ſuo. Ita dixit glo. notabi. in cap. presbyter
ſi à plebe. 2. quæſt. 4. Quam pro ſingul. cōmen.
Bal. in. l. ſenatus. C. qui accuſa. non poſ. dicens,
quòd ratio eſt: quia præferendus eſt, qui maius
ius habet. Idem tenet Cepol. per illam gloſſ. in
cautel. 27. incipiente, Tu ſcis. & tenet Hippol.
de Marſi. in ſua practi. cri. §. conſtante. num. 39.
& in conſilio. 53. numer. 10. & in conſili. 35. nu. 7.
& in conſilio. 135. nu. 7. & in. l. vnius facinoris. §.
cogniturum. numero. 46. ff. de quæſtio. ¶ Aliàs
ſententia lata, offenſo non requiſito, non præiu
dicaret offenſo, & iudex tenetur in ſyndicatu, ſi
abſoluit delinquentem. Ita tenet Paris de Put.
in dict. tracta. ſyndica. in parte, dicit conſtitutio
regni. nume. 10. folio. 137.* Et ſic quòd per iſtam
contumaciam non agendi, vel non accuſandi à
iudicio excluditur. in. l. titia. ff. de accuſation. &
tenet Bald. in. l. 1. ff. ſi quis ius dicenti. non ob
temp. 1. lectura. nume. 3. Sed circa hoc quæritur
an requirantur plures monitiones, vel ſaltē vna
ſufficiat gloſſ. in authen. de hæred. & falci. §. ſi-
quis autem, colla. 1. in verbo. monitus, tenet ꝙ
vna tantum requiratur, quam approbat Angel.
ibi & Ioan. de Imol. in. c. ſi hæres & in. c. nos qui
dem. de teſtam. Tenet Ang. ibi in dict. auth. nu.
15. dicat ꝙ vera opinio eſt, ꝙ niſi iudex bis mo-
neat actorem vt agat, infrà dictum terminū &
reum, ꝙ excipiat intra terminum prælibatum
ꝙ non obſtante lapſu termini actor agere pote-
rit: quia ius quæſitum actori ad agendum perpe
tuo, & reo ad excipiendum, iudex non poteſt
eis ſua interlocutoria tollere niſi bina monitio
interueniat, ne authoritas iudicis ſit deluſoria:
vt. l. ſi prætor. ff. de iudi. tamen licet Angel. hāc
dicat eſſe veram opinionem, cogitandum relin-
quit: quæ omnia dicta Angel. congerit. Iaſ. vbi
alios allegat in. l. 15. apud quem. C. de edendo.
numero. 11. & 12. & in fine remanet cum opinio
ne Bartol. ibi quòd vna tantum requiratur: quā
ſententiam Barto. dicit communiter eſſe appro
batam, pro qua eſt tex. in capit. licet. de accuſa-
tio. Vbi fuit ſemel monitus vt accuſaret, & pro
ea facit quod tenet Bald. in. l. qui crimen. C. de
accuſatio. nu. 17. verſi. 8. vbi tenet quòd iſta re-
quiſitio ſeu monitio fit ad intimandum, ſeu ad
exortandum ſi vult accuſare, & ſufficit vna mo
nitio: vt in. l. 1. §. 1. officio de libe. agnoſcen. & in
clementina. 1. de hæretic. & iſtam affirmat Oſ-
dral. in conſil. 3. aſſerens, quòd ſi alicui accuſato
ri certum tempus ad accuſandum præfigatur
per iudicem poſt illud tempus non poterit ac-
cuſare per dicta. l. titia quia omnis ille qui non
venit ad accuſandum intra tempus præfixum
à iudice, videtur expreſſe negare ſe accuſare vel
le: vt in. l. ſica. C. qui accuſar. non & in. l. ſi ego.
ff. de nego. geſt. & probatur in. l. ab accuſatore.
§. deſtitiſſe. ff. ad turpilia. & quia ſi intra termi-
num non venit, edictum ſiue decretum. pro-
poſitum continere videtur, vt in. l. non nun-
quam. ff. de collatio. bonorum: & pœna autem
non parentis decreto prætoris eſt, vt prætor ei
iuriſdictionem ſuam deneget vt in. l. ſed & ſi
per prætorem. §. ſed etſi. dum decreto. ff. ex qui
bus cauſis. maio. & ibi iſtam quæſtio. determi-
nat gloſſ. ordina. in verbo: vt quia ſtatuit tem-
pus, vt per iſta & alia fundamenta ſatis vtilia
tradit Oldrald. in dicto conſil. ex quibus inquit
quòd fuit repulſus accuſator & obiector: & ita
eſt tenendum, quòd vna ſola monitio ſufficiat,
& ſi intra eam & terminum præfixum à iudi-
ce ad accuſandum non venerit, iudex procedat
ex officio contra delinquentem, imponendo ſi-
lentium illi cui competit ius accuſandi: atta-
men anteaquam imponat iſtud ſilentium de-
bet iterum citari accuſator, ſaltem quo ad hoc
vt ſilentium ſibi imponatur, & accuſatus abſol-
uatur ab inſtantia iuditij: & ſi non comparuit
poſt iſtam citationem imponetur ſibi ſilentiū:
tenet ſingulariter Abbas in dicto capitul. licet.
de accuſatio. numero. 5. & ſic poſſunt reduci ad
concordiam. dicta per Angel. in dicto. §. ſi quis
autem, quòd ſit neceſſaria bina monitio, vna ſci
licet ad accuſandum intra terminum, alia ad im
ponendum ſibi ſilentium: quia in termino non
accuſauit, quod nota: & iſtam concordiam ſen-
tit Matthe. de Afflict. in deciſio. Neapolitan. de
ciſione. 264. numero. 3. & 4. Quòd intelligo niſi
in prima monitione, reſpondit ſe nolle accuſa-
re: nam tunc imponitur ſibi ſilentium ſine alia
moni-

monitione iuſta gloſſ. mag. in fin. l. fin. ff. de re-
ſtitu. in integr. & ibi Bartol. & Angel. in tracta.
maleficiorum. in princi. nume. 77. Iaſ. in dict. l.
15. apud quem. nume. 11. Adeò ꝙ tranſacto ter-
mino, & impoſito ſilentio, minor nōn reſtitui-
tur ad accuſandum. text. in. l. auxil. in. princ. ff.
de minori. & gloſſ. in clementina. 2. de procura
to. in verb. grauiora, & ibi Abbas, & tenet Bald.
expreſſe in dict. l. auxilium, in princi. affirmās,
quòd ſi minor omiſsit accuſare infra terminum
ſibi ſtatutum non reſtituitur poſtea ad accuſan
dum, & Bald. in. l. ſcio illud. ff. de in integrum.
reſti & Pala. Ruui. in rep. capitul. per veſtras de
donatio. in. princ. §. 26. nu. 13. Et tenet Albericus
de Roſa. in rub. C. de in integrum. reſti. aſſerens
quòd minori in executiōibus pœnarum nō eſt
productum reſtitutionis auxilium per dictam.
l. auxilium.* ¶ Supradicta intelligo in crimina-
libus, in quibus iudex inquirens pro offenſa al-
teri facta, dicitur aſſumere partem accuſatoris.
vt Bartol. in dicto. §. ſi publico. & Bald. in dict.
l. neganda. C. qui accuſa. non poſ. & in. l. 15. qui
reus. ff. de publi. iudic. & Paris de Puteo, ibi ſu-
prà. num. 9. ¶ Secus eſt in ciuilibus, in quibus iu
35 dex † de negando officium ſuum, parti non tene
tur in ſyndicatu, licet à tali denegatione poſsit
appellari, ſi multum lædat. Ita Iaſ. in. §. ſupereſt.
inſtitu. de actio. nume. 66. & idem tenet ibi An-
gel. numero. 6. & 7. Et idem tenet Paris de Put.
in dicto tracta. ſyndicatus. in parte, iudex, qui
poteſt ex officio ſuo aliquid facere. folio. 193. al
legando Angel. in. l. iuſtitia. ff. de iuſtit. & iure.
vbi idem tenet: & plus dicit, quòd in commiſsis
arbitrio iudicis, non poteſt appellari. vt penè
in capitulo. 2. de iura. calum. & Ioann. de Imol.
in. l. 2. ff. de pub. iud. Quod eſt verum, vt Iaſ. vbi
ſuprà, quando reſidet in mero arbitrio: quia tūc
denegando, non dicitur grauare partem, & quā
do iudex parum lædit, ſecus ſi nimis. & opin.
Iaſ. tenet Abb. in capitulo. 1. de dilatio. numer.
7. & in capitulo. ex parte. de teſt. numer. 8. & in
capitulo. præterea. eodem tit. De quo vi. Inno.
in capitul. fina. de ferijs. vbi dicit, ꝙ ſic debet in-
telligi. & Paul. de Caſtr. in. l. videamus. §. fin. ff.
de in lit. iura. & Hippolyt. de Mar. in. l. quæſtio
nis modum. ff. de quæſtio. num. 66. ¶ De quo ar
ticulo, an ſi iudex excuſetur, ſi malè arbitratur,
vi. dictum Pari. de Put. in dict. tracta. in parte, ar
bitrium. folio. 52. & in parte. poteſtas. folio. 56.
Et quia in caſibus qui relinquuntur arbitrio iu
dicis, quos ponit ad longum dictus Hippolyt.
in. dict. l. quæſtionis modum. in principio. ff. de
quæſtio. & Bald. in ſua practica, in titulo. de offi
cio iudic. & Segura in repeti. l. primę. §. ſi vir. ff.
de acquirend. poſſeſsio. columna prima. folio.
13. iudex ipſe non tenetur reddere rationem de
eo, quod facit, ſecundùm Ioann. Andre. in rubr.
36 de offici. delega. ¶ Ita nec ipſe iudex † poteſt re-
dargui de eo, quod facit in ipſis: quia ſemper prę
ſumitur moueri ex iuſta cauſa. vt Innocent. in
capitulo qualiter & quando. el. 2. de accuſat. te-
net ſingulariter dictus Hippolytus de Marſili.
in dict. l. quæſtionis modum. numer. 65.* Sed ſi
iudex qui habet arbitrium ex forma ſtatuti ſi
enormiter grauat: punitur, quia ratione enormi
tatis præſumitur dolus, ſecus ſi modice etiam ſi
ſtatutum diceret ꝙ ſtatur arbitrio & voluntati
iudicis: quia totum hoc debet intelligi ſanè: te-
net Peregrina in parte ſententia &. quæſtion. 9.
in gloſſ. & iudicantis, & Cyn. in. l. fina. C. de do-
tis promiſsione.* ¶ Alios caſus, in quibus iudex
dicitur negligens, vi. per dictum Pari. de Pute.
in dict. tracta. ſyndi. in parte negligentia. per di-
ſcurſum. ¶ Sed qualiter probetur negligentia
37 † alicuius iudic. dic breuiter, quòd ſi tenebatur
ad aliquod factum limitatum certo loco & tem
pore, probato, quòd id non fecerit, probata eſt
negligentia. Iſte eſt textus. in. l. 3. §. ſi ad idem.
ff. de re mili. ¶ Et in ſimili ſi aliquis colonus con
duxit aliquam poſſeſsionem per quinque an-
nos, & in iſtis quinque annis debet vires alleuia
re, & hoc non facit, probata eſt negligentia ſua:
ſi autem tenetur ad aliquod factum in genere
non limitatum certo loco & tempore, & tunc
diuerſi ſunt modi probandi negligētiam prout
tenet Lanfran. de Oria. in repet. capit. quoniam
contra. de probatio. in parte, teſtium depoſitio
nes. numero. 187. & ibi ponit quid debet proba-
re ad obuiandum negligentiam. ¶ Sed quia ſu-
prà dixi, qua pœna iudex negligens punitur.
38 ¶ Quæritur an perdat ſalarium † propter ſuam
negligentiam. Iaſ. in. §. præterea. Inſtit. de actio.
columna. 3. numero. 14. tenet quòd ſic, allegan-
do Angelu. in. l. ſi vacantia. C. de bonis vacan.
libro. 10. & licet Iaſ. non alleget. eſt tex. expreſ-
ſus in. l. iudices. C. de anno. & tribu. libro. 10. qui
idem tenet & Montalu. in gloſſ. ordina. regali.
in parte, iudex. & Bartol. in. l. Meuia. ff. de an-
nuis legatis. idem Bartol. & Plat. in dicta. l. iu-
dices. Et ratio huius eſt ſecundùm Plat. ibi, quia
huiuſmodi negligentia eſt lata culpa, & dolus
præſumptus. vt in. l. dolus. ff. mandati. & eſt tex
tus quoque expreſſus, quòd perdat ſalarium in
l. fi. in fine. C. de veſti. & olori. libro. 11. Sed Bar-
tol. & Plat. ibi dicunt eſſe ſpeciale in negligen-
tia adhibita circa executionem tributorum, &
aliarum exactionum fiſcalium propter magnū
periculum, quod inde ſequitur. Sed in iudici-

bus

bus prætoribus, & Correctoribus diſtinguitur: quia propter negligentiam commiſſam in officio non priuatur iudex toto ſalario, niſi quando negligentia reſpicit totum tempus officij: aliàs autem pro parte temporis, quia non fuit negligens, ſalarium debetur. argument. in. l. ſi fundum. in verbo, ſimpliciter. ff. locati. & ita tenet Barto. in. dict. l. Meuia. & Bartol. & Plate. in dicta. l. iudices. & quoque Paris de Puteo. in dict. tracta. in parte, contra magiſtratum. numero. 5. folio. 178. vbi quoque ita intelligit. * Sed ſi poteſtas ſeu prætor eſt condemnatus in ſyndicatu propter alia non debet red dere ſalarium præteriti temporis: quia ſatis eſt ꝙ puniatur vt debet puniri: tenet Peregrina. in parte iudex. quæſt. 5. in gloſſ. quinquaginta & ſingulariter Paris de Puteo. in tracta ſyndicatus. in parte condemnatus. numero. 1. folio. paruo. 85. * ¶ Idem eſt in tu-
39 tore, † vel curatore: quia propter negligentiam perdit commodum, ſeu ſalarium, quod habet. vt gloſſ. in dict. l. iudices. Quod facit ad. l. 2. titu. 7. for. ll. libro. 3. vbi tutores ratione laborum debent habere decimam partem fructuum rerum minorum, quia amittunt iſtam partem, ſi ſunt negligentes in totum: & ſi pro parte temporis, pro ea parte amittunt, pro qua fuerunt negligẽtes, vt ſuprà dictum eſt. ¶ Corrector tamen ſeu
40 alius officialis † remotus ab officio, propter culpam non debet habere ſalarium. notat Bald. in. l. Neſenius. ff. de excuſa. tuto. & Montalu. in gloſſ. ordina. regal. in parte, Corrector. & in dicta. l. iudices. C. de anno. & trib. libro. 10. ¶ Sed ſciendum eſt, an iudex, vel alius officialis remo
41 ueri poteſt ab officio propter negligentiam. † Paris de Puteo in dict. tra. ſyndi. in parte, qualiter arguatur folio. 179. numero. 7. dicit, quòd nõ remouetur, ſed tenetur in ſyndicatu, allegando Baldũ. in dicta. l. mancipia. C. de ſerui. fugitiu. vbi Bald. diſtinguit, dicendo, quòd officiales perpetuus non debet deponi, niſi culpa inducat depoſitionem, vt quia deliquit in officio. vt de ſuſceptori. & archa. l. fina. & talis dicitur extinctus, & nunquam ad officium redire poteſt. vt in authentica de armis. in fine. colla. 7. ¶ Aut eſt officium ad tempus, vt officium poteſtatis, & tunc propter enormia ceſſari poteſt. vt in. l. finali. C. ad. l. Iuliam repet. ſed hoc ſolummodo debet facere, & remouere ſuperior. vt in authẽtica de defenſo. ciuit. §. interdum. Pro minoribus autem culpis non deponitur ab officio, ſed punitur tempore ſyndicatus. vt in. l. prima. C. vt omnes iudi. tam ciuil. quàm cri. ¶ Et Ioann. de Platea in dicta. l. iudices. numero. 2. dicit, ꝙ poteſtas, vel alius officialis, qui eſt negligens in officio, poteſt propter negligentiam, & etiam propter ſuſpicionem remoueri, & ſalario priuari. * Et vi. l. 16. titul. 7. parti. 1. vbi deponitur prælatus propter negligentiam, & ibi Greg. Lopez & põt etiã remoueri propter nimiam crudelitatem & abuſum: vt Bald. in. l. ſi dominus. §. dominorum. ff. de his qui ſunt ſui vel alieni. vbi diſtinguit. * ¶ Sed inquantum tenet, quod propter ſuſpicionem poteſt iudex remoueri, non dicit verum, quia non remouetur, ſed alius iudex ſibi adiungitur. vt cauetur in. l. prima titul. 5. lib. 3. in ordin. regali. & in. l. apertiſsimi. C. de iudi. Et tenet idem Platea. in. l. nulli ſcriniario. C. de numerarijs actuari. libro. 12. numero. 3. vbi ait, quòd idem eſt in tabellione, quòd quando recuſatur, non remouetur in totum, ſed datur ſibi adiunctus, vt ſit de iudice ordinario, & ſic ſeruatur conſuetudo, vt ibi tenet. Idem tenet Montaluus in gloſſ. ordina. in parte, tabellio. ¶ Bald. quoque in dicta. l. mancipia. dicit, quòd iudices maiores propter enormia delicta in officio commiſſa remouentur, propter leuia, & minores culpas expectatur tempus ſyndicatus. Officiales verò minores de facili poſſunt remoueri. vt in. l. 2. C. de ſportul. & in. l. nã & magiſtratus. ff. de iniuri. vt tenet. d. Ioannes de Platea in dicta. l. iudices. ¶ Vbi dicit idem eſſe in famulo, & ſtipendiario inobediente, & negligente. Tamen in caſu. l. fina. ad. l. Iuli. repet. poteſt remoueri Corrector propter delictum. vt notat Bartol. in. l. libertus. §. in quæſtionibus. ff. ad municipal. ¶ Et illud, quod eſt dictum, quòd ex negligentia non remoueatur, intellige niſi ſit negligens ex culpa, quia tunc poteſt remoueri. gloſſ. in. l. 2. §. miles. ff. de infami. ſed debet remoueri à ſuperiore. vt dict. Paris de Puteo. in dict. verſicul. qualiter arguatur. & in parte, officialis propter negligentiam. folio. 177. dicit, quòd quoque fallit. quando negligentia eſt magna, quia tunc remoueri poteſt. vt in capitul. ad monaſterium. de ſtatu mona. ſecus ſi parua. argumen. in capitul. quicquid. 1. quæſtione. 1. & niſi maius inde præiudicium poſsit generari. & ſic intelligit. l. carcerari. ff. de cuſto. reo. quia negligentia omnia lædit, vt in. l. 2. C. de naufra. & in authentica, de quæſt. ad finem. ¶ Item remouentur ſi ſunt abiecti: & ſi quis fuit negligens in adimplendo mandatum: & ſi ſit contra id, quod eſt expreſſe ſibi mandatum. vt in. l. qui fiſcales. de nauicula. C. Nam non eo ipſo, quod mandatum non impletur, continetur. vt in dic. l. qui fiſcales. & in capitul. ſi quis autem. 10. diſtin. vt ibi per dict. Paris de Puteo. ¶ Ex quo in
42 fero, † quòd licet in prouiſionibus Correctorum

rum rex det illis poteſtatem ponendi locum tenentes in officijs, & remouendi ad beneplacitum, non debet remoueri niſi ex iuſta cauſa expreſſa in iure: quia vltrà quòd eſſet deduc⁹ hoc facere, vt Ioann. de Plat. in dict. l. iudices. dicendo, quòd maximum eſt dedecus remoueri ab officio, quaſi de eo dominus non confidat, non poteſt remoueri, niſi ex iuſta cauſa expreſſa in iure, vt dictum eſt. Facit textus. in. §. cùm igitur. in authentica. de non eligen. ſecund. nubẽ. collatio. 2. & gloſſ. in ſumma. 15. quæſti. 8. quam pro notabil. allegat Bald. in authentica. ex teſtamento. C. de ſecundis nupt. tenet Alexan. in. l. etiam. §. licet. ff. ſolut. matri. numero. 7. vbi tenent, quòd priuationis pœna nõ habet locum, niſi exprimatur à iure. vt poſui, & dicam infrà in capitulo. 9. in gloſſ. *ſo la pena de la ley*. Et facit text. & ibi Plat. in. l. ordinariorum. C. de cohartalibus. libro. 12. vbi tenet, quòd officiales cuiuſcunq; magiſtratus ordinarij, tan præſides, quàm alterius, ex nulla quantuncunque honeſta cauſa poteſt licetiari ab officio, niſi primus reddat rationem officij. * Et tenet late & ſingulariter. Guillerm. Benedict. in repetition. capitul. Raiuntius. de teſtament. in parte duas habens filias. nume. 37. cum pluri. ſeq. vbi in numer. 38. dicit ꝙ quando debet reuocari, ex cauſa debet audiri in ſuis defenſionibus adeo ꝙ ſi ſine cauſa & pro ſua voluntate deſtituerentur eis ſucurritur per remedia iuris ordinaria etiam poſſeſſoria. & reuocans tenetur ad omnia præparamenta: intereſſe & damna in foro conſcientię, & etiam cõtentioſo & per ſuperiorem debet in hoc cõdemnari ad reſarciendum ſecundum eum ibi. numero. 44. 45. & 46. argument. text. in. l. 1. §. cepiſſe. ff. de pollicitatio. & inquit quòd in curia Burdegalen. fuit ſalubriter ordinatum, ꝙ iudices Baſyletij & Seneſcali & cæteri magiſtratus: ſuos non poſſunt ſine cauſa in curia parlamẽti ipſis auditis cauſa cognita locum tenentes mutare, ꝙ nota cõtra iſtos correctores, quia quotidie eos reuocant ex eo quia eis noluit pecuniam conferre ſeu partem fructuum ſeu expenſarum officij & quia hoc nollunt facere, prætores falſo perperam contra dictos loca tenentes proponunt vt remotionem colerent quod eſt iniquũ, & ideo rex. ad hoc euitandum, eos debet prouidere. vt dixi, infrà capit. 4. * ¶ Sed an poteſt corrector aduocare ad ſe cauſam aliquã, & iubere ſuo loco teneti vt de ea non cognoſcat. Videtur ꝙ ſic, vt tenet Pau. de Caſtr. in. l. iudicium ſoluitur. ff. de iudic. numer. 6. loquendo in poteſtate, & ſuo vicario, qui habẽt iuriſdictionem ordinariã eiuſdẽ tribunalis: vnde cum poteſtas ſeu Corrector ſit ſuperior, poteſt à ſuo tenente iuriſdictionem auocare, vel ſibi inhibere, quòd in aliqua cauſa non procedat, & ſic auferri ſibi exercitium: & tunc non valebit, quod faciet per dict. l. iudiciũ ſoluitur. * Et facit quod tenet Peregrina in parte iudex. quæſti. 5. in gloſſ. officium ꝙ ſuperior poteſt inhibere inferior ne iudicet quando inferior recognoſcit iuriſdictionem ab ipſo ſuperiore, aliàs non poteſt vt dicit notari Hoſt. in cap. volentes de officio legati. & Archidiaco. in cap. de prima. 11. quæſt. 1. * Et ſic patet in prouiſionibus officiorum: quia poteſt vti iuriſdictione per ſe, vel per ſuum locũ tenentẽ, quẽ poteſt remouere in totum, à fortiori inhibere, ꝙ in aliqua cauſa non procedat, ad ſe eam aduocãdo. Et licet hoc ſit de iure, tamen non eſt faciendum per Correctores: quia vbi ceptum eſt iudicium, ibi debet accipere finem. vt in. l. vbi acceptum. ff. de iudi. & quia ſi locum tenens eſt ſuſpectus poteſt recuſari, ipſe aſſociabitur, iuxta. l. 1. titul. 5. libro. 3. in ordina. regali. ¶ Vltra ſupradicta dico, quòd ad hoc, vt iudex teneatur ex negligen
43 tia, requiritur, quòd requiratur † à parte.: quia poſt talem proteſtationem tenetur, aliter non. Ita Bartol. in. l. damni. §. ſabini. in fine. ff. de damno infecto. & Bald. in capitul. iudices. numer. 6. de pace iura. firma. per. l. argentarius. §. cùm autem. ff. de edẽdo. & per. l. cum ſeruum. C. de ſerui. fugiti. vbi Bald. quoque tenet, ꝙ iudex non debet ponere quem ad torturam, niſi petatur à parte. & Bartol. in. l. dies cautioni. §. hoc autem. ff. eod. titul. de damno infec. late Alex. in. d. l. de pupillo. §. ſi quis ipſi. ff. de noui ope. nuntia. & Anto. in capitul. venerabilis. de iudi. & Abbas in capitul. fin. de reſcrip. column. fin. numer. 16. vbi omnes tenent, quòd negligentia iudicis nõ præſumitur, niſi poſt proteſtationem, & interpellationem: quia non tenetur officium ſuum impartiri non poſtulatum ad vtilitatem priuatam. vt in dict. §. hoc autem. & ibi Bartol. & docto. & latè Paris de Puteo. in dict. tracta. ſyndicatus. in parte. an & quando. folio. 40. vbi idem tenet. ¶ Ex quo infert Abbas in dict. capitul. fi. in dict. num. 16. quòd ſi ſtatuto cauetur, quòd ſi iudex non finiet quæſtionem infra certum terminum, debeat ſoluere pœnã certam: quòd iudex non incidit in pœnam, ſi nõ fuerit petitum, ſeu interpellatum à partibus, vt decideret infra terminum. Quod facit ad. l. 1. tit. 15. lib. 3. in ordi. regali. quæ lex ponis pœnam iudicibus non pronuntiantibus infra terminum illius. l. quia in illam pœnam non incidunt, ſi eis non fuit requiſitum, vel proteſtatio eis non fuit facta. ¶ Quoque facit pro iudicibus, qui vocantur,

del regimiento: quia ſi infra terminum ſibi da-
tum poſtquam eſt appellatum cauſam nõ diffi
niunt. vt in. l. 6. titu. de las appella. in ordina. re-
gali. & in pragmatica facta per noſtrum Caro-
lum regem in curijs Valliſoletanis, anno. 1523.
in ordine conſi. 95. in qua cauetur, ꝙ incidant in
pœna ibi contenta, & in intereſſe partis appel-
lantis: intelligitur, ſi fuit eis requiſitum, & pro-
teſtatum, aliàs ſecus per ſupradicta. * Et tenet
expreſſe Ange. in conſi. 140. incipien. quidam
Matthæus, & ſequitur Iaſo. in. l. properandũ. §.
ſin autem vterq;. C. de iudic. nume. 6. * Et idem
tenet Abb. in capitulo penu. columna pe. de iu-
dic. & Cataldi. in trac. ſyndicat. in verſiculo. 42.
incipiente. Adde quòd iudex. & Barb. in capitu
lo, conſuluit. de offic. delega. columna. 4. Hip-
pollyt. de Marſi. in ſua practi. crimi. §. nunc vi-
dendum. numero. 4. Pro quo dicit, quod facit
textus in. l. prima. §. magiſtratibus. ff. de magi-
ſtra. conueni. vbi dicitur, quòd magiſtratus, qui
non dedit tutorem, vel curatorem minori, tene
tur. Quod eſt verum, ſi interpellatus fuit, aliàs
ſecus. Quod tenet Ioan. Calde. in conſilio. 3. titu
lo, de pœnis. vbi ſi per ſtatutum imponitur iu-
dici pœna, ſi non adminiſtrauerit iuſtitiã: ſi non
fuit petitum per partem, non cadit in pœnam.
vt tenet Hippolytus de Marſilijs in. l. vnius fa-
cinoris. §. cogniturum. ff. de quæſtion. numero.
4. cum ſequentibus. & Ioann. de Platea in dict.
l. iudices. numero. 4. vbi ait, quòd officialis non
præſumitur negligens, niſi fuerit proteſtatum.
allegando Bald. in dicta. l. damni. §. ſabini. & tè-
net idem quod Abb. in dict. c. finali, de reſcrip.
de iudice non decidente cauſam infra terminũ,
quòd in pœnam non incurrit, ſi ei non fuit pro
teſtatum. Et faciunt notata per Andre. Barb. &
Anto. Fran. in additio. ad Abb. in capitulo, licet
ex ſuſcepto. de foro compe. in prima additio-
ne. vbi idem tenet, allegandò plura iura. ¶ Ad
44 quod facit. quia iudex † ſemper præſumitur
paratus reddere ius: quod probatur eo ipſo, ꝙ
non probatur contrarium. vt gloſſa in. l. prima.
C. de teſtament. mili. & ſic pro iudice præſumi
tur. vt in. l. 2. C. de offi. ciuil. iudic. & quòd ſi nõ
appareat de interpellatione, præſumitur iudex
paratus reddere iuſtitiam. ¶ Quæ interpellatio
debet fieri poſt concluſionem in cauſa, quando
fit ſuper proceſſu concluſo. vt in dicta. l. ordina.
in authentica. Item ſi appellatum. & ibi Bald.
C. de tempo. appella. & per eundem in additio.
ad Specul. in titulo de appella. §. primo. verſic.
mora. & per Ioan. de Imol. & Philippu. Franc.
in capitulo, ex ratione. de appellatio. & Alexã.
in dicta. l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. prout
tenet dict. Anto. Fran. vbi ſuprà. ¶ Vbi quoque
ait, quòd iudex, qui non facit id, quod ab eo pe
titur per partem, non allegata ratione quare nõ
facit, dicitur eſſe negligens. Et hac de cauſa ſem
per ego ſoleo reſpondere proteſtationibus fa-
ctis contra me, quæ in noſtra Hiſpania, requiri-
mientos vocantur, ne videar negligens, & con-
ſentire. Quia vti ait Bald. in capitulo primo de
milit. vaſa. qui contu. eſt in vſi. feudo. nume. pri
mo, qui non loquitur, & obmuteſcit, iuſtitiam
denegare videtur. Et ſic, quòd iudex requiſi-
tus de iuſtitia, vel de expeditione cauſæ nil
reſpondens, dicitur eſſe in mora, & iuſtitiam
denegare. Quod etiam voluit Philipp. Franc. in
dicto capitulo, ex ratione. in. 2. quæſtione. circa
5. impedimentum. & quòd ex iſto caſu poterit
ab eo appellari, vt Abb. in capitulo, dilecto. de
appella. & Alexand. in. l. de qua re. ff. de re iu-
dica. ¶ Supradicta intelligerem, quòd iudex
requiſitus, ſi eſt negligens puniatur, procedat
45 † quando lex ponit pœnam iudici aliquid
non facienti ad vtilitatem priuatam in dictis. ll.
regalibus, & ſimilibus. Secus in his, quæ non po
nunt pœnam, nec præcipitur per legem: quia iu
dex in his, quæ expediuntur, ex officio ſuo re-
quiſitus, non tenetur in ſyndicatu, licet denegã-
do poſsit ab eo appellari, vt dixit Iaſ. in dicto. §.
præterea. & hoc in ciuilibus. vt textus. & ibi
Paulus. de Caſtro in. l. non quicquid. ff. de iudi.
Quia illud, quod per legem arbitrio iudic. com-
mittitur, non compellitur, nec tenetur iudex fa
cere, ſi non vult, licet facere poſsit: & ideo ſi nõ
facit, non tenetur: ſecus ſi per legem iudici præ
cipitur, vt in exemplis ibi poſsitis per eum, &
per doctores. Quod intelligo, quando eſt quæ-
ſtio inter priuatos: quia vtilitatem priuatam iu-
dex non tenetur interponere officium ſuum
non petitum, ſi non reſpicit reuerentiam alte-
rius iudic. vt in. l. eos. in fine. & in. l. iudicibus.
C. de appellation. Et licet reſpiciat vtilitatem
partis, ſi non reſpicit miſerabiles perſonas, vel
actum pium, ſi iudex non prætendit probabi-
lem ignorantiam, tenetur interponere, licet nõ
ſit petitum inter miſerabiles, vt in dicta. l. pri-
ma. §. magiſtratibus ſuprà allega. Tenet Barto-
lus & Alexander. latè in dicta. l. dies cautioni.
§. hoc autem. ff. de damno infe. numero ſecun-
do. vbi vi. quæ dicantur cauſæ piæ. & Angelus
de Aret. in dicto. §. præterea. Inſtitut. de actio.
numero. trigeſimo nono. vbi dicunt, quòd ſe-
cus eſt, quando non tale officium reſpicit
principaliter publicam vtilitatem, quia ex me-
ro officio illud tenetur imponere. vt in dicta
l. congruit. ff. de officio præ. Idem tenet Ab-
bas

bas in capitulo, prout. de dolo & contuma. nu-
mero decimonono. ¶ Et etiam in criminalibus
ſi non ſit petitum, tenetur procedere, aliàs tene
tur prout latè dixi ſuprà verſicul. tene regulam
generalem, & tenet dict. Pari. de Puteo in dicto
tracta. in verbo, negligentia. infra quantum tem
pus. in principio. Et Bartol. in dicta. l. congruit.
numero. 3. dicit, quòd iudex debet facere inqui-
ſitionem generalem facti, & iſta eſt permiſſa:
quia debet generaliter inquirere, vt malis homi
nibus prouincia purgetur. Et dicit, quòd iſta eſt
practica, quam in principio ſui regiminis recto
res faciunt generalem inquiſitionem: ſed ſpecia
lis inquiſitio contra certam perſonam, eſt pro-
hibita regulariter: quia ſine accuſatore nemo
punitur. vt in dict. l. reſcripto. §. ſi quis. ff. de mu
neri. & honori. Quod dicit, quòd fallit in caſi-
bus notatis in dicta. l. 1. §. ſi publico. ff. ad. l. Iuli.
de adulte. & ibi Bartol. quos ſuprà poſui. ¶ Ta-
men in illis ſecundum eum non debet iudex in
quirere, niſi indicijs præcedentibus, aut fama pu
blica, vel ad relationem nuntij iurati. ¶ Sed tu
tene, quòd iudici eſt permiſſum de iure ad pu-
blicam vtilitatem & vindictam de quolibet cri-
mine inquiri, quicquid ſenſerit gloſſ. in. l. ea qui
dem. C. de accuſatio. quia accuſatio de quolibet
crimine eſt permiſſa, ergo inquiſitio, quæ ſuc-
cedit loco eius. vt in capitul. licet heli. de ſimo.
& in. l. cùm patronum. §. primo. ff. de iure patro.
& ſic ad eundem effectum, ne delicta remaneãt
impunita. licet Salycet. in dicta. l. ea quidem. di
cat, quòd hoc ei non placet. ¶ Vide tu Ange-
lum de Are. in tracta. maleſi. in parte, hæc eſt
quædam inquiſitio. verſiculo ſecundo, princi-
paliter. numero. 30. vbi in hoc ponit veram con
cluſionem, dicendo, quòd aut iudex procedit fa
ciendo inquiſitionem ſpecialem contra certam
perſonam, nullo alio præambulo præcedente,
propter qđ iudici verè, vel præſumptiuè ſibi cõ
teſt de aliqua præſumptione legitima illã perſo
nam delictum perpetraſſe, & tunc non poteſt
procedere: & hoc modo dicit eſſe intelligen-
dam gloſſ. in dicta. l. 2. §. ſi publico. Et poteſt eſ-
ſe ratio, vt iudicum malitia refrænetur. vt in
l. 2. in fine. ff. de cuſto. reorum. ¶ Si verò præ-
ambulo legitimo præcedente, propter quod
apparet iudici verè, vel præſumptiuè illam
perſonam perpetraſſe illud delictum, poteſt
formari ſpecialis inquiſitio: & quando clamor
validus peruenit ad aures iudic. quòd eius
ſubditus diffamatus ſit de aliquo delicto. vt in
capitulo, qualiter & quando. de accuſatio. & in
l. tertia. ff. de officio præfecti prætoris. ex eo,
quia contra diffamationem ex inquiſitione ge-
nerali iudex deueniat ad ſpecialem. vt in. l.
quarta. ff. ad. l. Iuli. repetitio. Quia tale delictũ
non poteſt amplius ſub diſsimulatione tranſi-
re: maximè quando ſcandalum poteſt oriri.
vt in dicto capitulo, qualiter & quando. Quod
dictum Angeli ad literam ſeruatur. Quia ſta-
tim, quòd delictum ad notitiam iudic. per-
uenit, illicò facit ſuam informationem, & pro-
cedit contra delinquentes, aliàs teneretur in
ſyndicatu: quia diceretur ſtare per iudicem,
quando ſibi liquet, vel in ſuam notitiam venit,
& non procedit. Secus ſi ſibi non liquet, ſe-
cundùm Bald. in. l. ſi de meis. §. ex compromiſ-
ſo. ff. de arbitris. & Paris de Puteo in dict. tra-
cta. in parte, negligentia. numer, octauo. ¶ Quo
modo probatur negligentia cõtra iudicem. Vi.
Bartol. ſingulariter in conſilio. 102. & latiſsimè
dictum Paris de Puteo in dict. tracta. in parte
qualiter arguatur negligentia iudicis. & ibi. vi.
caſus negligentiæ. & quoque quomodo iu-
dex probat diligentiam ad hoc ne teneatur in
ſyndicatu.

¶ Ad ſupradicta adde, quòd quando iudex
tenetur ex negligentia, intelligitur quando eſt
leuis, vel lata. Secus ſi eſt leuiſsima, vel caſu for
tuito, vt Amodeus iuſti. in tracta. ſyndicatus. fo
lio quinto. capitulo de ſecundo ad bannum iu-
ris. Et ibidem folio. 16. columna tertia. verſicu-
lo, ſimiliter tenet, quòd non ſyndicatur officia-
lis de negligentia, niſi ſit diſſoluta, & dolo pro
xima, & ita dicit quòd ſeruat conſuetudo: quia
inquiſitio de negligentia, dicitur ſcrupuloſa.
Sed quia ſupradictum eſt, quòd ad hoc, vt iu-
dex teneatur, debet requiri, vel proteſtari. Quę
46 ritur, an † ſit neceſſe, quòd pluries requiratur,
vel ſufficiat vnica interpellatio? Bartolus in. l.
mora fieri. ff. de vſuris tenet, quòd ſufficit vnica
interpellatio, nec requiritur quòd ſemper in-
ſtet. & ibi Angelus idem tenet in fine colu. per
gloſſam ibi. quam dicit notabil. & idem tenet
Ioan. de Pla. in. d. l. iudices. nume. 4. C. de anno.
& tribu. lib. 10. per. l. titia ſeio. §. vſuras. ff. de leg.
2. vbi Bartol. idem tenet, dicendo, quòd ſufficit,
quòd quis ſemel interpelletur per iura ſuprà al-
lega. imò in tali requiſitione, ſeu interpellatio-
ne non tenetur quis dicere peremptoriè: cùm
quælibet interpellatio ſit peremptoria, ſicut in
dilationibus, quæ dantur ad probandum. Et in
terpellatio, quæ fit iudici, ſufficit quòd interpel
letur ſemel, vt perpetuò videatur ſtare per iudi-
cem: nec habet neceſſe ſingulo die iudicem in-
terpellare. vt ibi tenet ad literam Barto. & Abb.
in conſilio. 7. in ſecundo volu. & Paul. de Ca-
ſtro in conſilio. 27. Et Ioann. de Imola ibi, in. d.
§. vſuras.

§.vſuras.ſequitur opinio.Bartol.dicendo,quòd
vnica interpellatio ſufficit. Quod tenet Amo-
deus iuſti.in tracta.ſyndicatus folio.6. in parte,
de tempore.ſequendo Barto.in dict.§.vſuras.Et
idem tenet Alexan.in.l.de pupillo.§.ſi quis ip-
ſi prætori.ff.de noui operis nuntiatio.numer.3.
cum ſequẽtibus,vbi dicit,quòd regulariter iſta
eſt communis opinio.& hoc eſt tenendum. Li-
cet Ioann.de Ana.in capitulo.ſi quis.de accuſa-
tio.in fine.videatur contrarium dicere,dum ait,
quòd quando monitio fit in iudicio, requiritur
trina monitio,aliàs ſufficit vnica:quia intelligi-
tur,quando talis monitio fit parti à parte: ſecus
quando fit iudici per partem,per ſupradicta.
℄ Quod fallit in petendo libellos dimiſſorios.
vt in cle.quamuis.de appella.& quando in cau-
ſa appellationis interpellat iudicem vt cauſam
finiat,quia requiritur,quòd ſumma ope,inſtite
rit,quòd cauſa terminetur.vt in.l. fina. §. illud.
verſi.Summa ope.C. de tempo.appell. & ſic ꝙ
opi.Barto.in dict.§.vſuras.habet locum in cau-
ſa principali,non in cauſa appellationis: quia
vltra hoc regulariter vna monitio ſufficit.Et vl
tra allegata per Bartol.eſt gloſſ.in capitulo,cu-
pientes.in verbo, propoſita. de electio.in.6. &
gloſſ.in capitulo primo in verbo,requiſierit. de
hæreticis.& gloſſ.in capitulo,ſi epiſcopus.18.di
ſtin.& Innoc.in capitu.cùm nobis olim. de ele-
ctio. ℄ Præterquàm,quando vnus iudex requi-
reret alium iudicem ſibi parere,quia tunc requi
ritur trina.vt eſt gloſſa in capitulo , cauſam. de
officio delega. ℄ Vi.alias fallentias per dict. A-
lexand.in dicto.§.ſi quis ipſi prætori.numer. 5.
&.6. ℄ Modò ſciamus,ſi illud , quod iudex ſol-
uit propter ſuam negligentiam,ſi poteſt à parte
47 recuperare. † Angelus in dicta.l. mancipia.C.
de ſerui.fugi.in principio,tenet , quòd quando
iudex facit litem ſuam , faciendo ſcilicet malè
ſententiando,non poteſt habere recurſum con-
tra illum,in cuius fauorem tulit iniquam ſentẽ-
tiam,quia ſui delicti pœnam ſuſtinet. ℄ Secus
autem ſi facit litem ſuam negligendo:tũc ſi ſol-
uit id,quod in obligatione verſabatur, habet re
curſum contra eum. Caſus eſt ſecundùm eum
in.l.miſsi opinatores.C.de exacto.tributo. lib.
10.Quod dictum Angel. ſequitur Paris de Put.
in tracta.ſyndi.in parte,lis ſua numero.5.folio
160.vbi per eũ.& Amodeus iuſti.in tracta.ſyn-
dicatus.in parte,item in eo quòd plures innocẽ-
tes.2.colum.verſic.Item tenetur ſi tulit.vbi ait,
quòd ſi malè iudicat , tenetur:& ſi ſoluit,non re
petita parte pro qua iudicauit : quia ſoluit pro
ſui quaſi delicto. licet contrarium teneat Ange
lus in.l.ſi ſtichum.§.ſi mãdato.ff.de ſolutio.vbi

ait,quòd debent cedi actiones ab eo cuius ſol-
uit. ℄ Sed concordatur vt ſuprà: ſi per dolum iu
dicauit,actiones non debent cedi. Secus ſi per
imperitiam,culpam,vel negligentiam,quia tũc
debent cedi.& ita procedit opi.Angel. & idem
tenet latè Cataldi.in tractat.ſyn dica.quæſtione
44.quæ incipit , Adde an officialis. & idem ꝙ
Angelus,tenet Bal.in.d.capitul.iudices. de pa-
ce iura.firma.in vſi.feud.numer.2.& idem tenet
Angelus in.l.ſed eximendi.§.hoc iudicium. ff.
nec quis eum qui in ius voca.vi exi.& ibi magis
latè Alexand.numero.2.& in.l.ſi quis dolo. §.1.
ff.de re iudica.Et quoque tenet idem Alexand.
in additio.ad Bartol.in.l.prima.ff. de appellat.
in additione magna,quæ incipit , habet regreſ-
ſum.in fin. vbi tenet , quòd iudex , qui in ſyn-
dicatu condemnatur,& ſoluit expenſas litis, in
quibus negligenter omiſit condemnare partem
victam calumnioſè litigantem,poſsit eas repete
re.vt eſt dictum ſingul.Specula.in titulo.de im
pen.§.poſtremò.verſicu.illud.per dictã.l.miſsi
opinatores. ℄ Quod Imola impugnat , & bene
ſecundùm Alexand.vbi ſuprà per.l.ſi tertius.§.
celſus.ff.de aqua pluui.arcen.& ante eum con-
trarium tenuit.Bald.in.l.ſancimus.ad finem.C.
de iudic.tamen ſecundùm Alexan.opini. Spe-
cula.poteſt eſſe ſalua in vno caſu,ſecũdum Ro-
ma.in dict.§.celſus.ſcilicet quando expenſæ li-
tis eſſent promiſſæ in contractu,quia tũc etiam
poſt iudicium finitum iure actionis peti poſ-
ſunt ſecundùm gloſſam in.l.nõ ſolum.ff. de rei
vendi.& in.l.3.§.ſi rem.ff.de legatis.3.meritò er-
go iudex illas repetere poteſt. Quod Alexand.
vbi ſuprà dicit eſſe notabi. de quo vi. latè dict.
Pari.de Puteo in dict.tracta.in parte, an iudex,
qui facit litem ſuam:& ſoluit expenſas litis.fo-
lio.163.& Alexan.in additio.ad Barto. in dict.l.
miſsi opinatores. ℄ Sed hoc intelligit Alexand.
in dicto.§. hoc iudicium. quando ſoluit illud,
quod tenetur , tunc à debitore principali repe-
tit:ſec⁹ quãdo ſoluerit illud ad quod tenebatur,
ſed aliam rem. Et facit quod tenet Angelus in
l.ſtichum.§.ſi mãdato meo.ff.de ſolutio.vbi ait,
quòd quando ex negligentia condemnatur iu-
dex,quod ei ſunt cedendæ actiones cõtra debi-
torem,vt recuperet.& Paul. de Caſtr. ibi dicit,
quòd ita conſuluit,& totum collegium Floren
tinum.& ſic debet intelligi dict.Paul.de Caſtr.
in.l.filiusfamilias iudex.ff.de iudic. numero. 8.
& Montal.in.l.2.titulo.2.for.ll.libr.2.in gloſſa,
pierda lo que ouiere. vbi indiſtinctè tenent,quòd
iudex non repetit illud, in quo fuit condem-
natus. Quod intellige, quando fuit condemi-
natus propter imperitiam , & propter ma-
lam

lam ſententiam,& ſic in agendo : ſecus quando
condemnatur propter negligẽtiam.Et ita quo-
que tenet Alexan.in additio.ad Barto.in.l. fin.
ff.de varijs & extraordi.cogni.in additione ma-
gna in medio. Et miror de noſtro doctore de
Pala.Ruui.in repeti.capituli, per veſtras. de do
na.inter vir. & vxorem.folio.107.numero. 10.
vbi indiſtinctè tenet contrarium,dicendo , ꝙ ſi
iudex , qui malè iudicauit virtute ſuæ iniquæ
ſententiæ,pars pro qua lata fuit , aliquid obti-
nuit , quòd ſi poſtea tempore ſyndicatus peti-
tur à iudice,quòd poterit iudex dicere parti pe
tenti,dirigas actiones,& remedia tua contra il-
lum,ad quem pecunia in condemnatione dedu
cta peruenit meis ſumptibus , & meo periculo,
quod audietur,& interim ab inſtantia abſolue-
tur.Et dicit ita tenere Pari.de Puteo in.d.tract.
in verbo,iudex malè iudicans.fol.56.verſiculo,
attamen ego.in libro magno,ſed in portatil.eſt
foli.150.qui in expreſſo tenet di.Palat.Ruui.&
loquitur,quando malè iudicauit , & non in ne-
gligente.Sed hoc ego non tenerem,quia eſt cõ-
tra opinionem communem.

S V M M A R I V M.

1 *Iudex qui rectè iudicat,ſtateram habet in ma
nibus,ita quòd condemnet condemnandum,
& abſoluat abſoluendum.*
2 *Iudex non debet declinare ad dextram,nec ad
ſiniſtram.*
3 *Iudex in vtroque penſo iuſtitiam & miſeri-
cordiam debet habere.*
4 *Iudex puniens aliquem,miſericordiam facit.*
5 *Iudex ſine cauſa an poteſt mitigare pœnam,
vel multam à canone,vel à lege inflictam.
Et quid ante ſententiam,vel poſt.
Et quid ſi eſt iudex inferior. numero. 18.21.
&.22.*
6 *Iudex,an poteſt remittere pœnam propter pau
pertatem.*
7 *Bannũ an poteſt remitti propter paupertatẽ.*
8 *Infamiæ pœna poſt ſententiã non põt remitti.*
9 *Leges ex cauſa licitum eſt tranſgredi. nu. 11.*
10 *Cauſæ,propter quas pœna minuit. Et ſi iudex
vidit ſe erraſe in ſentẽtia ſyndicatus cõmunis
petat reſtitu. in integrum cuius rigore pote-
rit addere.*
12 *Dans alapam poteſtati,poteſt ſuſpendi.*
13 *An pro vno furto magno poſsit quis ſuſpen-
di.& nume.15.*
14 *Propter ſeditionem leges tranſgrediuntur:&
ſuſpẽditur ſine proceſſu, & ordine iudicij.*
15 *Repertus in crimine,non poteſt appellare , &
ad executionem proceditur contra eum.*
16 *Fur abſconditus in domo,an debeat mori.*
17 *Ponens ſcalas ad domũ , vel muros alicuius,
punitur.*
19 *Propter inhumanitatem criminis punitur ani
mal,& homo rationalis.*
20 *Propter inhumanitatẽ criminis corpus mor-
tuum ſuſpenditur.*
22 *Iudex , qui ex aliqua euidenti vtilitate venit
contra ſtatuta,non tenetur in ſyndicatu.*
23 *Iudici debet conſtare delictum,quãdo ex cau-
ſa excedit leges.*
24 *Iudex quando procedit per denuntiationem,
vel inquiſitionem,poteſt ex cauſa leges tranſ-
gredi:ſecus ſi per accuſationem.
Hic ponuntur aliæ fallentiæ.*
25 *Iudex ita debet iudicare magnũ, ſicut paruũ.*
26 *In pœna pecuniaria plus puniuntur maiores,
quàm minores:nobiles,quàm ignobiles.*
27 *Plus punitur inferior , quàm ſuperior ex eo-
dem delicto.*
28 *Nobiles, & honeſtiores ciues de capitantur,
plebei ſuſpenduntur.
Fallit, vt hic.*

f Derechamente. derechamente [f], guardãdo nueſtro

[f] Rectè iudi-
cando , ſtate-
1 ram in manu geſtat.†glo.in cap. cùm æterni tri
bunal.de re iu.in.6.in verbo,ſtateram.&.c.om-
nis qui.45.diſtin.& ſic,ꝙ cõdemnet condẽnan-
dum , & abſol-
uat abſoluendũ.
℄ Vnde Ariſto.
vt refert Cicero,
Magiſtratus vi-
rum oſtendit , ſi ritè, & rectè geſſerit. i.ſeruato
iuris ordine , & iuſtè iudicauerit , premia di-
gna fert , vt Amodeus iuſti. in tractat. ſyn-
dicat. in præfatione dicti tractatus. ℄ Et iuſto
non aduerſabitur quicquam malignum. vt in
epiſtola inter claras. & in capitulo. iniuſtum.
11.quæſtione.3.& capitul.rectè.& iuſtus eſt,qui
iuſtitiam facit.vt in dict.capitul.iniuſtum. ℄ Et
non

2 non debet declinare † ad dextram vel ſiniſtram.
vt in capi.qualiter & quando.el.1.de accuſa. &
in.l.vbi.C.ad.l.Corn.de fal.& in ca.cùm inter.
de excep.& ideo vocatur ſedens in medio.vt in
capitulo,quoad conſultationem.de re iudica.&
tenet Specula.in titu.de aduoca.§.5.verſiculo.
Item de iuſtitia.numer.13. & idem tenet Specu-
la.in dict.tit.§.6.verſicu.cum ſuum bonũ.num.
33.vbi latè vide.¶ Quia non eſt iudex,ſi in eo iu
ſtitia non eſt.vt in capitulo.1.22.quæſtion.2. &
gloſſ.in.l.2.titulo.2.for.ll.lib.2.in gloſſa.2.¶ Et
3 in vtroque penſo † iuſtitiam & miſericordiam
in criminalibus debet habere. Miſericordiam di
co, & rigorem debet ſeruare: non quòd ſimul
exerceat ea circa aliquem, ſed quia ſi opus fue-
rit, & cauſa ſubeſt, debet eſſe miſericors in di-
ſpenſando: ſi cauſa non ſubeſt, debet rigorem
ſeruare in iudicãdo: vel quòd ſemper habeat mi
ſericordiam etiam occidendo hominem: & ſi
non per mitigationem pœnæ, ſaltem per com-
paſsionem.vt eſt textus in.l.41.titul.5.partit.1.
in fine.vbi tenet, *que la verdadera iuſticia con duelo
ſe deue hazer*. & vi. quæ dixi infra in gl.*el derecho
alas partes*.in principio.¶ Quia ex hoc facit miſe
4 ricordiam, † cùm facit, vt quis contereatur inter
flagella, & nec fiat deterior: vnde eo ipſo, quòd
iudex punit aliquem, miſericordiam facit. vt in
capitulo, ei qui.eadem diſtin. & qui facit finem
peccato miſericors eſt.de pœnit.diſtin. vlti. ca-
pitulo vlti.in fine.vt tenet gloſſ.ſingula.in dict.
capitulo. omnis qui. ¶ Quia iudex ſine cauſa
5 † non poteſt pœnam mitigare à canone vel le-
ge inflictam.vt in capitulo,ſi quem pœnituerit.
2.quæſtione.3.ibi : tamen legis poteſtas aduer-
ſus eum exercebitur: nam facti quidẽ quæſtio,
in arbitrio eſt iudicantis: pœnę verò perſecutiò,
non eſt eius voluntati, mandatur, ſed legis au-
thoritate reſeruatur.vt in capitul.iudicet.3.quæ
ſtione.7.& in.l.ſi operis.C.de pœnis.& in.l.pri
ma.ff.ad turpili. ¶ Sed illum textum intelligit
ibi gloſſ.in dicto.capitulo. ſi quem pœnituerit.
in verbo, voluntati.ſine cauſa: cum cauſa verò
poteſt, vbi ex cauſa, ex perſona, & ætate, & ra-
tione ſcandali poteſt iudex arctare, vel pœnam
augere.vt in.l.aut facta.§.vlt.ff.de pœnis ex per
ſona.vt in.l.capitalium.§.vlti.ff.eodem. Ætate,
vt in capitulo, tãta nequitia. 86. diſtin. ratio
ne ſcandali, vt in capitulo, in primis.prima quæ
ſtione prima. Quas cauſas, & alias, ponit textus
ſingula.in.l.8.titulo.31.partit.7.quem vi.& Pa-
ris de Puteo.in dict.tracta.ſyndica.in parte, cõ-
poſitio.folio.96.numero.4.in libr.portatil. vbi
ait, quòd ex cauſa videlicet, ex perſona, ex æta-
te, & tempore, & ex loco, ex rei conditione, ex
delictorum vniuerſalitate pœna mitigatur. ¶ Et
hoc ante ſententiam, vel in ipſa ſententia, non
autem poſt. vt in.l.cùm quærebatur.ff.de re iu-
di.& in.l.pœnam.C.de pœnis.& textus in.l.2.
titu.22.parti.3.verſicu.la tercera. & textus in.l.
5.titu.13.for.ll.libr.2.& ibi Montal. vbi poſt la-
tam ſententiam nil poteſt facere iudex, qui eam
tulit, ſed textus.in.l.4.eodem tit.& Parti. ſuprà
allegat.ponit caſus, in quibus iudex poſt latam
ſententiam poteſt moderare, & minuere ſentẽ-
tiam ex cauſa, ſcilicet quando condemnatus in
centum cameræ regis, eſt pauper, quia propter
6 paupertatem † poteſt minuere, quod ego plu-
ries feci. Et eſt ſingularis lex ad miſericordiam
faciendam cum pauperibus delinquentibus, ſi
poſt latam ſententiam pauperes reperiuntur, &
tantam pœnam non eſſe ſoluendo. ¶ Sed dict.l.
partit. ſemper ſolitus ſum intelligere in multa:
ſecus in pœna à iure ſtatuta. vt tenet Bartol. huc
intellectum in.l.prima. ff. ſi quis ius dice. non
obtem.numero.14.&.l.finali.C.de modo mul.
in fine.& tenet ſumma Syluestri.in parte, ſen-
tentia.numero.5.& in.l.illicitas.§.fina.ff.de offi
cio præſi.*Et ibi Bal.in.§.præſes prouinciæ: &
ibi tex.& glo.tenet, quod licet illi cui facta eſt re-
miſsio efficiatur ſoluendo non debet exigi, licèt
ſecus ſit in illo qui ceſsit bonis, & Bar.ibi in pri
cipio & Angel.*Et vbi ſuprà per Syluestrũ: &
tenet ad literam Alex.in.l.iudex.ff. de re iudi.
numero.3. vbi ait, quòd pœna, quæ imponi-
tur per viam accuſationis, tunc officium iudi-
cis eſt mercenarium, deſeruiens actioni inten-
tatæ, ideo expirat lata ſententia ſuper pœna: vn
de iudex pœnam per ſuam ſententiam impoſi-
tam remittere non poteſt, etiam pauperi. & idẽ
tenet Abb.in capitul. licet. de pœnis. numero
6.& idem Alexander in.l.acta.§.de amplianda.
ff.de re iudi. numero. 3. vbi dicit, quòd eſt ve-
rum in pœna, ſecus in multa. ¶ Ex quo infert
Iaſ.in.l.ſi quis id quod.ff.de iuriſ.om. iudi. nu.
28.quòd licet ſit regula, quòd qui non habet in
ære, luit in corpore.vt per gloſſ.ibi.& multa iu
ra ſimilia: eſt verum in pœna, quæ imponitur à
iure limitata, & certa. Secus eſt in multa, quæ
imponitur extra ordinem, arbitrio iudicis, quia
illam poteſt iudex remittere propter pauperta
tem.vt in dict.l. partitæ. & Bartol.in. l. prima,
in fin.ff.de pœnis.& Bal.in.l.certa ratione.in fi
ne.C.quando prouocan.non eſt neceſſ.& ita te
net Montalu.in dicta.l. partit. in prima gloſſ.
& ſic dicit, quòd intelligitur capitulo.ſi res.14.
quæſtione.6.& capitulo. Odoardus. de ſolut.
& notat Abbas, in capitulo, ſi ſpecialis.de offi-
cio de legat.numero. 6. vſque in finem. vbi idẽ
tenet, quòd poteſt ex cauſa paupertatis remitte
re multam, etiam iam impoſitam. ¶ Quod dicit
7 idem eſſe in banno, † quòd poteſt remitti pro-
pter paupertatem, etiam ex poſtfacto. Quod
ego iam feci, per iſtum dictum Abb.& iuſsi tol
lere & remittere exilium, per me impoſitũ ad
tempus anteaquàm compleretur propter dictã
paupertatem.& per dictum Barto.in dict.l. illi
citas.& idem tenet Barba.in dict.capit.7.ſi ſpe-
cialis.colum.5.&.Iaſ.in.l.centeſimis.§. ſi ita ſti-
pulatus.in fine.ff.de verbo.obliga.numero.17.
¶ Secus eſt in pœna, quia poſt ſententiam non
poteſt remittere, nec diminuere. Quod dicit
procedere, etiam ſi ſimpliciter condemnauit de
delicto, & nil dixit de pœna, quia immediatè
venit pœna iuris, vt in.l.prima. ff. ad Turpilia.
& in dict.capit.ſi quem pœnituerit.licet omnes
allegent.§.notandum.illius cauſæ. & quæſtio-
ne.2.q.3.quod dicit eſſe verũ, poſt factũ minue
re non poteſt, quando eſt talis iudex, qui non
poteſt diſpenſare in illo delicto, vt in capitulo,
at ſi clerici.§.de adulteris. de iudi. ¶ Et quod pœna
impoſita per diffinitiuam ſententiam iudex mi
nuere, vel augere non poteſt, ſine licentia prin-
cipis, eſt textus expreſſus in dict.l.acta.§.de am
plianda.ff.de re iudi.& ibi Bartol.dicit, quòd ſe
cus eſt in multa.& per Bald.in authentica, inter
dicimus.C.de epiſ.& cleri.& Pau.de Caſtro in.
l.quid ergo.§.pœna grauior.ff.de his qui not.in
fa.numero.11.& Angel.ibi in fine.& idem tenet
Feli.in cap.qualiter, & quando.el grande, de ac
cuſa.colum.20.verſicul. ex hac Fallentia. & eſt
textus ſingula.in.l.9.tit.31.part.7.¶ Quod dicit
Bartol.in dicto.§.de amplianda, quòd eſt idem
in ciuitatibus, quæ non recognoſcunt ſuperio-
rem, & in alio domino, ad cuius burſam pœnæ
fiſcales veniunt, vt Comites, & Barones, qui ha
bent regalia in aliquo loco, vel Comitatu. Sed
8 pœnam infamiæ, † vel aliam non poſsint remit
tere, & tunc eſt neceſſe, quod iudex reſcribat prin-
cipi, ſecundùm Angelum ibi. & ſic alius quàm
princeps non poteſt reſtituere famam, vid.Bar.
& Pau.de Caſtr.in.l.prima.§.de qua re.ff.de po
ſtulatio.& in.§.ait prætor. Secus in iudice infe-
riori, vt dixi: quia iudex non debet pœnas ſtatu
tas à iure differre.vt in.l.ſeruos.in fine.ff. de vi
publica.aliàs punitur. vt in.l. prima, de priua-
tis.delict.& in.l.finali.C.ne ſanc. Baptiſ. reit.
quòd non debet eſſe clementior lege, vt in au-
thentica, de iudic.§.oportet.¶ Quod eſt intelli-
gendum verum.vt dixi, poſt ſententiã. Itaquo-
que tenet Paris de Pute.in dict. tracta.ſyndica.
in dicta parte, compoſitio.folio. 96. numero
quarto, ante ſententiam, vel in ipſa ſententia ſe
cus: quia poteſt augere, vel minuere ex cauſa.
vt ibi tenet dictus Paris de Puteo. Quæ cauſæ
colliguntur ex.l. ſi quis aliquid. §. inſtrumen-
ta.ff.de pœnis.¶ In criminibus leuibus iudex de
bet leuitatem exercere, in ſeuioribus ſeueri-
tatem cum temperamento.vt in dicta. l. reſpi-
ciendum. ff. de pœnis. quia in pœnis legalibus
iudex poteſt diſpenſare, & miſericorditer
gratiam facere. vt Archid. in capitulo, omnis.
45.diſtinctio.& Specula.in titulo.de lega.§. ge
neraliter.¶ Vnde obnoxium eſt virum ſtatim
pro vno delicto punire: quia magis eſt expe-
ctandus, & corripiendus, quàm puniendus.
vt in capitulo, plerique.95. diſtinctio. ¶ Et o-
mnis iudex terrenus debet imitari Deum. vt
in authentica. vt omnes obedi. iudi. prouin. §.
eripiat. Sed natura diuinitatis pia eſt. de con-
ſecra. diſtinct. prima, capitulo quia diuinitatis.
¶ Et hac de cauſa conſulit Hippolyt.de Marſil.
magnus practicus in ſua practic.criminali.§. fi-
nal.qui incipit occurrunt.numero. 7. quòd iu-
dex ſemper peccet magis in clementia, quàm
in crudelitate, & atrocitate: in dubijs potius ab
ſoluat, quàm condemnet. nam maiorem hono-
rem conſequitur iudex in abſoluendo, quàm
in condemnando.vt tenet Paulus de Caſtro. in
conſilio.197. incipiente, Viſa inquiſitione.in
fine. Et faciunt ea, quæ tenet Ancharran. in
conſilio. 23. incipiente, Viſa inquiſitione,
vbi inuehitur contra iudices maleficiorum,
qui anhelant ad condemnationem, quando
per viam inquiſitionis procedunt. & ita tenet
Philippus Decius. conſilio. 189. & quia iuſtius
peccatur in abſoluendo, quàm in condemnan-
do.l.Item Mela.§. ſi plures.ff. ad.l. Aquiliã. &
Philip.Decius conſil.175.col.vlti.& vi.l.7.tit.1.
lib.1.foro iuzgo.& in.l.1.ti.1.lib.12.eo.libr.¶ Et
hac de cauſa dicit Pari.de Put.in.d.tract.ſyndi.
in ver.compoſitio.num.5.quòd quando crimẽ,
non eſt liquidè probatum, licet iudici pœnam à
lege ſtatutam minuere ante ſententiam, vt in.c.
circunciliationes.23.q.5. & in capitu. Innocens.
23.q.4.& etiam ſi eſſet pœna mortis: poſt latã
verò non, niſi ſoli principi. vt Archi. vbi ſuprà.
& quia in condemnando minor pœna eſt eligẽ-
da, vt voluit Cardi. Alex.in cap.rurſus. qui cle-
ri, vel vouen.5.colum.& Cepola.in.l.ſi fugitiui.
6.&.7.colũ.C. de ſerui s fugi. & Nouazi. in ſua
ſylua nuptiali.in vlti.charta.¶ Et ideo conſulet
dictus Hippolytus de Marſil. vbi ſuprà, quòd
quando eris iudex maleficiorum, ne cures ſeue-
riter procedere, nec ſemper imponas reo pœnã
mortis, etiam lege permittẽte: quia Chriſtus di-
xit, Nolo mortem peccatoris, ſed vt conuerta-
tur, &

tur,& viuat.vt in.d.c.quia diuinitas. de pœnit.
diſtin.1.& facit te x.in authentica.vt non luxu.
contra.nat.poſt principium.v bi dicir tex. miſe
ricordia Dei non perditionem, ſed conuerſio-
nem,& ſalutem vult: & quia melius eſt errare
in miſericordia remittendi,quam in veritate vl
ciſci.text.eſt in cap.allegãt.26.quæſti.6.& quia
ſcientia, quæ miſericordiam vetat, fugiẽda eſt.
vt in ca.licet.45.diſtin.vt latè tradit dictus Hip
polyt. ¶Fatetur tamen ſupradicta non habere
locum in committente enorme delictum , nec
in famoſo delinquente,ſeu in alijs.Et debet iu-
dex recordari,quòd ipſe eſt homo humanus,&
non ſanctus,& ante oculos habeat iuſtitiã cum
charitate miſtam,& reminiſcatur ſe moriturũ,
iuxta illud,Memorare nouiſsima tua, & in ęter
nũ non peccabis.Et iudex habeat miſericordiã,
maximè in nõ enormibus delictis , quia eſt ſibi
arbitriũ anteàquàm imponat. vt in. l. hodie. ff.
de pœnis.Quia ſicut poteſt imponere grauiorẽ
quàm lex poteſt imponere minorem.vt in dic.
l.& ſi ſeuerior.C.eod.de his qui not.infamia,&
Paul.de Caſtro in dict.l.quid ergo.§. pœna gra
uior.quãdo iuſta cauſa facit,ſec⁹ ſi in iniuſta.vt
in exemplis poſitis in gloſſ.magna illius.§.pœ-
na grauior.¶Debet iudex tamen cauere , vt nõ
parcat malis:quia parcere malis, dicitur nocere
bonis.gloſſ.in authentica.de manda.princip.§.
quòd ſi delinquenti.in verbo, ſupplicium. col.
3.& probat textus in.l.16.titulo.4.par.3.& tenet
Ioan.de Plat.in.l.omnes iudices. C. de delato.
lib.10.vbi quoque dicit,quòd iudex debet eſſe
ſeuerus,& grauiſsimis afficere pœnis eos , qui
in conſuetudinem deduxerũt delinquere: quia
propter conſuetudinem delinquendi, poteſt al
terari pœna à iudice de pecuniaria in corpora-
lem,etiam ſi eſſet pœna impoſita ab ſtatuto ci-
uitatis,vel caſtri.vt per Saly.in.d.l.& ſi ſeuerior.
& dict.Plat.vbi ſuprà.¶Et ideo dixit Innocen.
in capitulo primo de conſtitu.quòd ex cauſa li
9 citum eſt leges tranſgredi, † & Paul. de Caſtro
in dicto.§.pœna grauior.numero.2.dicit, quòd
propter bonum publicum:quia multis graſſan
tibus in eodem delicto,ad terrorem oportet ali
quem grauius punire , vt alius abſtineret. vt in
dict.l.aut facta.ff.de pœnis.¶Sed cautus ſit iu-
dex,ꝙ in ſententia faciat mentionem de cauſa,
vt non puniatur,ſecundùm Pau.de Caſtro.vbi
ſuprà,numero.15.& Feli.in.d.capitu.primo, de
conſtitu.columna.29.verſicul.ex prædictis ad-
de.& Ludoui.Roma.in conſilio.184. incipien-
te,dubitatur primo.pe.colum.allegando Inno.
in capitulo.præterea de dilatio.& Oldra.conſi-
lio.287.& Roma.ſingula.77.Et idem tenet Fe-

li.in capitul.qualiter & quando.§.ad corrigen-
dos.de accuſa.colum.7. vbi tenet, quòd quan-
do iudicẽ reperitur alteraſſe pœnam iuris co-
munis,præſumendum eſt in dubio,quòd hoc fe
cerit ex cauſa.Ita Specula.in tit.de accuſatio.§.
primo.verſicu.quid ſi iudex ipſum . & hoc cre-
do,licet Paris de put.dicat,quòd non præſumi
tur in dict. tracta. ſyndica. in parte , licet dica-
tur.folio.200.in numero.4.vbi dicit,quòd talis
Cauſa debet apparere ex actis,vt non faciat litẽ
ſuam:quia ſi non apparet ex actis , non præſu-
mitur pro iudice ad ipſum excuſandũ.Et tenet
Specula.in titulo de ſenten.§.primo.ver. eſt au
tem.numero.8.vnde dicit gloſſ.ordina. in capi.
iudicantem.30.quæſt.fina.quòd quando iudex
ſupplet ex officio,incumbit ei probatio cauſæ.
¶Sed cauſæ quare pœna minuitur,ſunt hæ, ſci
licet ſenectus,vt in.l.ſecunda.ff.de termi.amot.
& in capitulo,tanta.86.diſtin.& gloſſ.in dic. §.
pœna grauior.quia nimis ſenex, habet ſenſum
puerilem.glo.in.l.ſenectus.C.de donatio.¶Itẽ
ratione ebrietatis.vt in dict.l.aut facta.§.delin-
quũt.ff.de pœni.¶Itẽ eſt cauſa minorandi pœ-
nam,quando multùm regi ſeruiuerat, vel con-
iurationem detexit. argument. in.l. ſi quis. §.
hoc quoque.ff.ad Sillania.¶Etiam ſi eſt minor
ex defectu ętatis.vt in.l.auxilium.ff.de minor.
§.in delictis.& capitul.fina.de ſent. excommu.
in verbo,ætatis.& in capitulo primo,de delictis
puerorum. Et hoc eſt in ſe verum , quòd licet
minor poſt delictum efficiatur maior,debet pu
niri vt minor,de illo delicto facto tempore mi-
10 noris ætatis.†glo.eſt in.l.ſciant.& ibi doctores.
C.de legiti.hære.& Hippolyt.de Marſi.in.l. in
fans.ff.ad.l.Corne.de Sicar.numero. 15. & in.l.
de minore.vlti.columna.ff.de quæſtio. quia æ-
tas facit differentiam pœnæ.vt in capitulo.hoc
fit.26. quæſtione vlti.* Et vi.ſingulariter Pere-
grinam in parte pœna.q.5.in gl.puer: vbi diſtin
guit. * ¶Item ſi magiſter in diſcipulum pecca-
uit.vt in.l.item queritur.§.Iulia.ff.locati.¶Vel
ſi coniunctus in coniunctum,non tamen ex ini
micitia,vel odio.vt in.l.prima.C.de emẽdatio.
propinquo.Et Bartol.in.l.vt vim.ff. de iuſti. &
iur.numero.4. tenet quòd omnis iniuria , quæ
fit à parente vſque ad ſeptimum gradum , non
præſumitur animo inferendi iniuriam, ergo nõ
poteſt dici niſi licita.Et idem tenet Sebaſtian.
Sapia.in additio.ad Abb.in capitulo,cùm cõtin
gat.de foro.compe,in additione,quæ eſt in.5.co
lumna.numero.20.in parte,ordinarium. Quod
extẽdit,etiam ſi iniuria fiat fratri ſeniori. vt per
Bal.in dict.l.prima.C.de emenda.propin. ¶Ta
men Paul.de Caſtro in.l.cùm oportet.C.de bo
niſq;

nis que libe.numero.3.tenet, quòd grauior re-
putatur iniuria,quæ infertur à coniũcto, quàm
quæ fit ab extraneo.Idem tenet Angel.in.l.cõ-
ductores.C.de delatori.& procuratori. ſiue au-
tori.prædiorum fiſcalium.lib.11.vbi quoque te
net,quòd plus punitur delictum conſanguinei,
quàm extranei. Sed hoc intelligerem , quando
procedit ex inimicitia,vel odio.vt in dicta.l.pri
ma.C.de emenda.propinquo.& tenet Paris de
put. in dict.tracta.ſyndica.in parte,quot ſunt.
quæ faciunt pœnas à iudicibus alleuiari:folio.
201.vbi ſuprà dictas cauſas ponit , & quæ infrà
ſequuntur. Sed in dubio ratio ſanguinis tollit
præſumptionem iniuriæ. vt tenet Angelus in
l.veſtem.ff.de iniurijs. de quo vi. Angelum de
Are.in tracta.malificio.in parte,verba iniurioſa
columna ſecunda.* Et delicta inter coniunctos
puniunt in atrocibus ſecus in leuibus,tenet Bal
in.l.ſi quis violauerit.ff.de rerum diuiſsio & ra-
tione coniunctionis ſanguinis mitigatur pœna
vel eſt arbitraria:vt Grego.Lopez.in. l.2. tit.8.
parti.2.* ¶Quoque pœna minuitur, ſi nobilis
ex virtute , vel dicgnitate peccet in ignobilem
ex vitio , vel gradu.vt in.l.ſed ſi vnus.§.quædã.
ff.de iniurijs.¶Item ſi maior in ſubditum ratio
ne poteſtatis:vt dominus,pater, vel maritus.11.
quæſtione.in capitulo,ſi dominus. ¶Item cùm
plurimi ſunt peccantes,quia tunc pœna eſt alle
uianda.capitulo,non poteſt.23.quæſtione.4.ca
pit.& quotiens.prima quæſtione.7.* Scilicet ſi
ſunt quadraginta & vltra:vt in.l.50.titu.5.part.
1.tamen maiores factores & principales ſunt pu
niendi:vt ibi Bart.in.l.aut facta.§.non nunquã.
ff.de pœnis. c. Romana niſi.de ſent.excom.lib
6.Abba.& Feli.de exceptio.Bald.in.C.impera
torum de iura.calum.Plat.in.l.vnica. c. vt nul-
lus ex vicarijs prode.lib.11.& gloſſ.ſingula.in.d.
c.comeſſationes.44.diſt.* ¶Item perſona pu-
nientis , vt quia Præſidens eſt debilis,& imbe-
cillis potentiæ,vt nequeat ſæuiorem impone-
re pœnam.vt in capitulo,quidam.33.quæſtione
quarta.¶Item ratione perſonæ,vt quia recepta
uit conſanguineum,vel affinem.vt in.l.2. C.de
recepta.vel aliàs peccauit pro ſalute proximi.
vt in capitulo,ſi quilibet.12.quæſtione ſecunda
& in.l.2. ff. de recepta. quia affectio ſanguinis
multùm operatur.vt in.l.prima.§.largius. ff.de
ſucceſſo.edicto.& idem tenet Gandi. in tracta.
malefi.in parte,de furi.& latro.7.columna.nu-
mero. 14. loquendo in receptante affinem de-
linquentem,quia mitius punitur.& idem tenet
Hippolyt. de Marſi. in ſingula.210. vbi tenet,
quòd pœna receptantis bannitum , non habet
locum in receptante affinem.& Alexan. in con

ſilio.144.in ſecundo libro. ¶Quod ego exten-
derem in amico: quia ratione amicitiæ pœna mi
nuitur:quia idem operatur maxima amicitia,
quod operatur affinitas,ſeu coniunctio ſangui
nis.vt Barba. in capitulo. niſi ſpecialis. de offi-
cio delegat.columna.8.& Bartol.in.l.Titia. ff.
de verborum obligatio.& vid. quæ dicam infrà
in capitulo.44.& quòd ratione amicitiæ poteſt
iudex remittere pœnam.vt in capit.clerico. 50.
diſtin.& capitu.veniam.30.quæſt.9.de quo per
Barb.vbi ſuprà in.d.c.niſi ſpecialis. Quod de-
bet intelligi de pœna, quæ applicatur ſibi , vel
pendet arbitro ſuo ſine magno detrimento ad-
uerſarij.& vi.gloſ.in.l.cùm allegas.C.de caſtrẽ.
peculio.lib.12.& gloſſ.in capit.pe.de teſtamen.
nu.6.& gloſſ.& ibi Abb. in capitulo. relatum.
de teſtamen.Cy.Alexand.& Iaſ.in.l.exigendi.
C.de procurato.& Hippolyt.de Marſi.in repe.
l.vnicæ.C.de raptu virgi.numero.206. ¶Ego
etiam extẽderem in ſeruitore alicuius domini,
vel famulo: quia ratione delicti commiſsi per
eum , dominus eius mitius punitur : cùm talis
famulus,& ſeruitor,reputetur amicus: quia ar-
bitrio iudicis relinquitur quis dicatur amicus.
vt tenet Barb.in dict.cap.requiſiſti. de teſta. co
lum.25.¶Item pœna mitigatur, vt quis ad me-
liorem vitæ frugem reducatur , capitu. conue-
nientibus.prima.quæſt.3.¶Item ratione perſo-
næ intercedentis,vel intercedentium , qui ſunt
multi vt in capitulo.prodeſt. 23. quæſtione.5.
¶Item ratione eius,in quem peccatur , vt ſi eſt
excommunicatus zelo eccleſiæ.¶Item ratione
pietatis,nõ ſolùm præſentis,ſed futuræ : vt pro
pter filios nutriendos.vt in.l.2. de his qui filios
occide.C.& in.l.qui in prouincia. §. primo. ff.
de ritu nupti. ¶Item ratione neceſsitatis : vt ſi
ex præcepto ſuperioris peccauit,quem aliàs iu
ſta poteſt ratione timere.vt in capitulo.presby
teros.50.diſtin. & in capitulo. ſicut dignum. §.
illis.de homicid.tunc enim pœna mitigatur, li-
cet aliàs non teneatur ſibi in atrocioribus obe-
dire.vt in.l.ad ea.ff.de re iudica.& in.l .liber ho
mo.ff.ad.l.Aquiliam. ¶Item cauſa vniuerſalis
reipublicæ vtilitatis.vt in.l.ad beſtias. ff.de pœ
nis.& in cap.ſcias.7.quæſtio.1.& per dictã.l.ad
beſtias.tenet Hippolyt.de Marſi.& per alia iu-
ra in ſua practi.crimi.§.opportunè.nu. 6. quòd
mors poteſt differti alicui,ſi eſt inſignis artifex.
& idem tenet Barba.in.d.c.niſi ſpecialis. de of-
fi.delega.col.5.¶Et Iaſ.in.l.debitoribus. nu.16.
ff.de re iudi.tenet quòd damnatus ad mortem,
ſi populus petit dimitti propter aliquam eius
præſtantem virtutem,& magnam peritiam ar-
tis , vel ſcientiæ , propter quam eſt valde vtilis
ciuitati,

ciuitati,tunc iudex debet ſuperſedere ab execu
tione,donec principi,vel ſuperiori conſulat &
Ludo.Roma.in ſingu.441.&idem tenet Iaſ.in
l.1.ff.de legi.num.11.&.12.&dictus Hippoly.de
Marſi.in.l.vnius facinoris.§. cogniturum. ff.de
quæſtio.numer.86. & Feli. in capitul. illud.de
maio.& obedien. ¶Item eſt cauſa minuendi
pœnam,ſi delinquens,vel eius progenitores ꝓ
republica multùm laborauerunt.argu.in.l.ho-
nor.ff.de pœnis. ¶Item cauſa ſimplicitatis,vel
boni zeli,quibus delinquens inductus exceſsit
vt in capitulo,ex tuarum.de ſortilegi. nam ſim
plicitati venia datur.capitu.ſcriptura.de conſe
cratio.diſtinctio.2. ¶Item cauſa ruſticitatis. vt
in.l.ſi quis id quod.ff.de iuriſdi.omnium iudi-
cum.&in.l.ſecunda.ff.de in ius vocan. ¶Item
cauſa nimiæ &importunæ humilitatis, quam
peccans exhibet in ſupponendo pœnam ſibi re
mitti.vt in capitul.importuna.de poeni. diſt.1.
¶Item cauſa vnitatis,quia peccans vna vice tan
tùm exceſsit.vt in.capitul.licet plerunque.45.
diſtin.¶Item cauſa infamiæ,& leuitatis.vt in.l.
prima.C.ſi quis impera.male.¶Item cauſa iræ.
vt in.capitu.ſi quis iratus.2.quæſt.3.¶Item cau
ſa debilitatis probationum : vt quia delictum
non plenè probatur,ſed per indicia indubitata
vt.d.Pari.de Pute.vbi ſuprà,cùm verſic.ſequē-
tibus.vbi latè,an minuatur poena ratione loci,
temporis,& conſuetudinis , &ignorantiæ. Et
de pluribus alijs in propoſito,quæ per te vide.
& per Montaluum in dict. l. octaua. titulo.31.
partita ſeptima.vbi in fine illius gloſſæ. ¶Quo
que tenet,quòd cauſa ſubleuandi poenam , &
mitius puniendi eſt,ſi poſt delictum commiſ-
ſum ſtetit multum tempus in carcere:vel ſi cō
miſit delictum, &iam eſt multum tempus ela
pſum , quia mitius debet puniri, quàm ſi deli-
ctum eſſet recens.vt notat gloſ.in.l. ſi quis diu-
turno.ff.de poenis.Nam ibi non ex delicti fre
quentia excuſatur,ſed carceris, & accuſationis
longinquitate reuelatur.&ibi Bart. & aliquid
per Hyppo.de Marſi.in conſil.87. ¶Et ibi vi.
an delicti accuſatio præſcribatur.glo.&ibi do-
cto.in.l.quærelam.C.de falſis.& Abba.in.cap.
illud.de præſcriptio.numer.23.&in capitul.li-
cet.de proba.Et Roma.in ſingula.182.& Abba.
in.d.capitu.licet.num.28.&.29.tenet, quòd a-
ctio criminalis non clauditur tempore.vt in ca.
ecce.24.q.3.vbi habetur,quòd crimina vbicun
que claruerint,puniēda ſunt.& Bald.in.l. fina.
penultima colum.C.qui accuſar.non poſ. vbi
vult,quòd in poenis ſpiritualibus nulla currit
præſcriptio. & Roma. in dict. ſingul. 182. alle-
gando dict.Specula.in titul.de ſententi.§. quo
niam.verſicu.& nota ſecūdùm canones.& tex.
in cap.vere omnis.30.quæſti.2.quòd dicit eſſe
notabil.& idem tenet Bartol.in dicta.l.fina. &
Angel.& moderni. in.l. diuus. ff. de re iudica.
& idem tenet Mōtaluus in dicta.l. parti. in fi-
ne.¶Alias cauſas,propter quas mitigatur poe-
na,ponit Bonifaci.de vitali.in tracta.malefic.in
parte,de poenis condēnationis & bannis.num.
18.cum ſequentibus.& has ponit Felin.in dict.
cap.qualiter & quando.el ſegundo. de accuſa.
in.§.in corrigendis.colū.6.verſicul.ſed pulchrè
dubitari poſſet.¶Et non ſolùm poteſt mitiga-
re poenam legis ex cauſa , verum etiam poenā
ſtatuti.vt tenet Abb.in cap.2.de emptio.& ven
ditio.in fine. & Speculato. conſcien. in primo
tracta.cap.99.& expreſsius idem Abb. in cap.
fina.de conſtitu.fina.colū.numer.12. & in cap.
de cauſis.de offi.delega.nu.16.vbi ait, quòd iu-
dex ordinarius ex cauſa poteſt augere, vel mi-
nuere poenam à iure ſtatutam, etiam ſi ſit præ
fixa ab ſtatuto municipali.& idem tenet Fran
ciſcus de Aretio.in conſilio.131.incipiente.Spi-
ritus ſancti gratia.*Adde vnum quod eſt ſingu
lare in iſta materia , quod ſi iudex condēnauit
in minus quàm debet,& videns ſe erraſſe vt nō
puniatur in ſindicatu,conſilium eſt,vt commu
nis ſindicus reſtitutionem in integrum petat:
cuius vigore poterit addi in poena fiſcali, vt te-
net Bald.in.l.quid ergo.§.poena grauior. ff. de
his q nota.in fam.1.lect.col.3.n.5.in fi.verſi. ſed
qd ſi iudex:quod inquit bene notandū:quē ſeq
tur Paris deput.in tracta.ſindicatus,in parte cō
dēnatio.fol.paruo.81.& idem amodeus.iuſti.in
eo tracta.ſindica.in fi.tratactu.nu.261.& hoc te
ne,licèt contrarium teneat ipſe Bald.in additio
ad Specul.in titu.de accuſatore verſi. quid ſi iu
dex.vt tenet Ferrara.cautela.14.col.4.*¶Quo
11 que tene,quòd iudex propter atrocitatem, † &
enormitatem delicti, poteſt trāſgredi leges , &
cōtra regulas iuris pronuntiare. dictum eſt In-
nocentij,in cap.1.de conſtitu.commendat eum
Angel.in.l.quòd ſi nolit.§. quia aſsidua. ff. de
ædilitio edicto.& Bal.in.l. prima. C. de preci.
impera offeren.& in.l.& ſi ſeuerior.& ibi Saly.
C.de his qui nōt.infami.¶Sed Ludoui.Roma.
in repetitio.l.ſi vero.§.de viro.46.fallen. ff. ſo-
lut.matrimo.nō tenet dictū Innoc.ſed ꝙ tunc
ſuperior debet cōſuli.per tex.in.l.diuus.in ver
bo,imperatori reſcribere.ff.de falſ.& facit tex.
in.l.1.§.ſi quis vltro.ff.de quæſtio. ¶Sed tu te-
ne dictū Innocē.quia eū tenet Iaſ.in.d.l.1.C.de
preci.imper.offe.& pro eo allegat text.in.l. ſi
quis filio exhæredato.§.hæc autē omnes.ad fi-
nem. vbi Bald.& alij notant.ff.de iniuſto rupt.
& text.in ca.felicis.§.cæterum.de poenis.in.6.
& tex.valde ſolēnis in.l.ſi hominem.ff. manda
ti.quæ lex eſt vnica & ſingula.ſecundùm Bald.
in.cap.1.&.qui lv.lite non conteſtata. & per il-
lum text.notat Bald.in.l.omnes populi.ff.de
iuſti.& iure.6.col.& limitat omnia iura canoni
ca dicentia,quòd epiſcopus nil poteſt ſtatuere
contra ius canonicum:quia inferior diſponeret
contra.l.ſuperioris.quod limitatur,niſi ex ma-
gna cauſa.& iſtam limitationē ſequitur Panōr.
& exclamat de ea in ca.dilecti.el vltimo, de ap
pella.&in cap.at ſi clerici.§.de adulter.5. colu.
de iudic.&in capi.ſtuduiſti. de officio delega.
& per.d.l.ſi hominem.tenet Bald. in rubri. C.
qui admitt.ꝙ poteſtas ex cauſa poteſt tranſgre
di ſtatuta,etiam iurata.Et per illā.l.tenet gloſ.
in cap.tempora plenitudinis.26.quæſt.7.quod
ſi Papa iniungit alicui poenitentiam: epiſcop⁹
quanuis inferior poteſt diminuere.& idem te-
net gloſ.in cap.latorem.22.quæſt.3.¶Et per.d.
Innocen.tenet Bald.in capit.1.§.iniuria. de pa-
ce iura.firman.in princip.ꝙ ſi aliquis dedit ala
12 pam † poteſtati,poſſet poteſtas facere eum fur-
ca ſuſpendi:quia tā ex magna cauſa licitū eſt le-
ges trāſgredi.ſed Iaſ.in.d.l.1.dicit,ꝙ ipſa pote-
ſtas caueat,ꝙ hoc non poſsit,ne ſit iudex in cau
ſa propria per text.& ibi Innoc.in cap.dilectis.
de poenis.& idem tenet Iaſ.quem vide in.l.qui
iuriſdictioni.ff.de iuriſdi.omni.iudi.nu.3.cum
ſequenti.¶Quinimo pro tali caſu poteſt facere
nouam furcam,& in loco cōmiſsi delicti,vel an
te portam delinquentis eum ponere,& ſuſpen
dere eum.vt tenet Paris de Put.in.d.tracta.ſyn
di.in parte,contumacia.fol.89.num.7.& Ang.
de malefi.in parte,vſque ad locum. & Hippo-
ly.de Marſi.in.d.l.vnius facinoris.§.cogniturū.
ff.de quæſtio.nu.90. Et idem , ꝙ ſuſpendatur,
ſi dedit alapam poteſtati,tenet Anto.Curſet.in
reperto.ad Abba.in verbo,iudex.col.13.allegā-
do Bal.vbi ſuprà.Et nō ſunt plures anni,ꝙ ego
ita in praxim deduxi,& iuſsi ſuſpendere quen-
dam hominem nigrum in villa de Carmona in
Vandalia me iudice in ea aſſente per noſtrū re
gem Carolum anno.1530.quia expilauit crines
& barbam algazelo,qui vocabatur Figuerōa,&
fregit ei virgam iuſtitiæ,& accumulaui cū hoc,
ꝙ ille ſuſpenſus erat homo malæ famæ, & ſedi
tioſus.per.l.1.C.de ſeditio.& erat quoq; raptor
mulierum.per.l.vnicā.C. de raptu virgi.& mo
tus fui per.d.Bald.in.l.data opera.C.qui accu-
ſa.non poſ.& per dictū Bonifa. de Vitali in tra
cta.malefi.in tit.quibus de cauſis poſsit ad mor
tem condēnari.in.2.col.vbi tenent,ꝙ poteſt cō
dēnari ad mortem,qui manus intulit ſuo centu
rioni.& idem dicit de poteſtate , & capitaneo.
arg.à ſimili in.l. milites.§. reuertens nullos.ff.
de re milit.¶Item per.d.Innocen.in dict.capit.
de conſtitu.tenet Bald.in autheñ.ſed nouo iur.
C.de ſerui.fugiti.quòd licet pro vnico furto nō
poteſt quis furca ſuſpendi,ſed tria requiruntur
13 ſi tamen eſſet vnum furtum † multùm enorme,
poſſet furca ſuſpendi,cùm æquipolleat tribus.
arg.& ibi Bald.in.l.ſi quis tres.§. fina.ff. de ex-
cuſa.tuto.quia ex cauſa licitū eſt leges trāſgre-
di.& idem tenet Bald.in cap.1.§.iniuria. nu. 8.
de pace iura.firman.in vſibus feudo. & Angel.
in.d.l.ꝙ ſi nollit.§.aſsidua.ff.de ædilitio edicto
& Angel. Areti.in.§.ex malefic.Inſti. de actio.
2.col.& idem Angel.in tractat.maleſi.in parte,
veſtem cæleſtem abſtulit. verſ.nunc ſumpta oc
caſione.nu.13.vbi dicit, ꝙ ita ſemel practicauit
Peruſij.& Abba.in cap. inter alia.de immunit.
eccleſi.vlti.col.nu.31.vbi dicit , ꝙ dictum Bald.
eſt notabile.¶Sed contra Bald.tenet Ioan.Ba-
ptiſta de Gazialupus in.l.cùm ſeruus.ff.de con
ditio. ob cauſ.vbi ait,ꝙ pro vno furto magno
quis non debet ſuſpendi.& dicit ꝙ ita fuit con
ſultum.& contra Bald.tenet Fulgoſ. Saly ce.&
Paul.de Caſtro in.d.authē.ſed nouo iure. & Io
ann.de Ana.in.c.fina.de furtis.& Bar.in.l.e. m
qui emit.§.idem dicitur.ff.de furti.& idem con
tra Bald.tenet Auguſti.de Arimi.in additio.ad
Angel.de Are.in tracta.malefic. vbi ſuprà ,vbi
ait,ꝙ ſententia Bald.nunquàm ſibi placuit.& ita
obſeruaret,ſi ſibi caſus obueniſſet: quia non eſt
vrgens cauſa,ꝙ imponatur poena mortis,tamē
ſi iudici videbitur,poterit minuere illam poenā
ſtatuti,& cōmutare in aliam poenam minorem
circa mortem.Et iſtam partē contra Bald.tenet
Iaſ.in.d.l.1.num.4.C.de preci.impera.offeren.
& dicit,ꝙ eſt tenenda in conſulendo & iudican
do. Quia quando in criminalibus reperiuntur
variæ opiniones doctorum, debet teneri mitior
legis interpretatione.vt in.l. ſanctio legum.ff. de
poenis.& idem tenet Iaſ.in.§.ex malefic.nu.12.
Inſtitu.de actio.quia conſideratur conſuetudo
furandi,& non furtum.& per alias vrgentes ra-
tiones,quas ponit dictus Ioann.de Ana.in.d.c.
fina de furtis.& ideo ſi quis faciat vnum furtū,
ſtatutum indulget ſibi,& ſic ſecundò idem, ſed
tertiò non:quia certè pro vno furto non induci
tur conſuetudo furandi.vt in.l.3. C. de epiſco.
audi.& glo.in rubr.C.quæ ſit longa conſuet.&
contra Bald.eſt text.in c.furtum.14.q.vlti.vbi
eſt text.ſolēnis,quòd magnum obiectum excu
ſat.& in.§.ſi vero.in authen. vt nulli iudicum.
vbi text.dicit,quòd non vult,quòd omnino vn
quā quis moriatur.& cōtra Bald. tenet Aeneas

de Falco in additio.ad Abb.in cap.at ſi clerici.
de iudic.in additione,quæ eſt in num.8.in par
te,menſurãdam.vbi dicit eſſe contra Bal.tutio
rem opinionem.&idem tenet Cepola,vbi di-
cit ꝙ contra Bal.eſt vera opinio in repeti.illius
authen.Sed nouo iure.col.42.in fine,cum alijs
ſequentibus.Et idem tenet Alexan.in additio.
ad Bal.in.d.authẽ.ſed nouo iure.nu.2.in parte,
enormi.&dicit hoc verius:quia vt dictum eſt,
dicit conſuetudinẽ ponderari furandi , & non
furtum:&ꝙ enorme furtum dicitur,licet modi
cum,ſi tamen ſit valde ſcandaloſum.¶Et dictũ
Innocẽ.in.d.c.1.de conſtitu.per quod mouetur
Bald.dicit Saly.in.d.authen.hodie.C. de iudi.
non obſtare: quia intelligitur , & procedit in
cauſis arduis concernentibus ſtatũ publicum
reipublicæ,putà,ſi fuerit vna ſeditio in ciuita-
14 te,† licitum ſit poteſtati tranſgredi leges,& fa-
cere ſuſpendi ſine proceſſu.prout tenet dict.ad
ditio.Abb.in.d.c.inter alia. de immunita. ec-
cleſiarum.in additione,quæ incipit, Per cõtra
riam.&idem tenet Bald.in dict.c.1.de conſtitu
col.5.verſi.extra nota.vbi ait, quòd quando pe
riculum,& tumultum imminet,poſſunt pœna
mortis culpabiles puniri abſque vllo ordinato
proceſſu.Et facit quod tenet idem Bald.in.l.ſi
quis violauerit.ff.de rerum diuiſi.vbi in crimi-
ne ſeditionis deprehẽſus,poteſt puniri abſque
ordine iudiciario.&vi.Bertachi.de firmi.in ſuo
aureo reperto.in parte,iudex maleficiorũ.verſi
cul.50.*Idem tenet Grego.Lopez in.l.16.titu.
26.partit.2.* ¶Et in ſimili vi.Bart.in tracta.de
præſtan.Cardi.in prima baſilica.col.21.vbi te-
net,quòd propter euitandum ſcãdalum poteſt
ſententia accelerari ſine aliqua dilatione. per
text.in.l.qui cædem.ff.de ſicari.& per alia iura.
Et idem tenet Hippol.de Marſi.in repeti.l.vni
cæ.C.de raptu virgi.nu.93.cum ſequentibus,&
in conſili.9.nu.19.&.93.vbi tenet, quôd repert*
in fragranti crimine,poteſt,ſine proceſſu con-
demnari,&vt ſedatur tumultus populi,poteſt
pendente dilatione facere executionem corpo
ralẽ.vt Auguſti.de Arimi.in additio.ad Angel.
de malefi.in parte,qui iudex ſtatuit terminum
defenſioni. in additione fi. in fi. & Cataldi. in
ſuo tracta.ſyndica.q.197.vbi hoc intelligit,ſi a-
liter tumultus populi nõ poteſt ſedari. vt in.d.
l.qui ædem.in fine.ff.de ſicarijs.&per alia iura
vt ibi per eum.&ꝙ contra repertum in fragrã-
ti crimine poſsit procedi ab executione: & ſi
15 eſt condemnatus,nõ poteſt appellare.† vt Hip
poly.vbi ſuprà.*Et facit,quia licet ſentẽtia ſan
guinis eſt exequenda publicè & non occulte,
nec de nocte,vt condemnati pœna ſit multorũ

metus:vt in.l.5.titul.27.partit.3.& in.l.fi. tit.31.
parti.7.eſt intelligendum niſi eſſet ſcandalum,
vel forte timeretur ꝙ de familiæ manibus tole-
retur:vt tenet Grego.Lopez.in.d.l.5.& facit.l.
ſi quis filio exhæredato.§. hic autem niſi.ff.de
iniuſto.rup.& Bald.in.l.additos.C.de epiſcop.
audi.& Bertachi.in ſuo aureo reperto. in parte
iudex maleficiorum verſi.50.vbi inquit , quòd
ita vidit practicari.*¶Sed de noſtro iure Regio
in caſu Bal.quid tenendum?Montal.in.l.18.tit.
14.part.7.tenet opi.Bald.in.d.authen. ſed no-
uo iure.verſi.tertio.tenet.d.Bal.dicendo,ꝙ li-
cet pro primo furto non debet ſuſpendi,eſt ve-
rùm,niſi ſit vnicum furtum magnũ, quod præ
ualeat pluribus furtis paruis.&idem tenet in.l.
6.titulo.5.lib.4.foro legum. in gloſ. *muera por
ello.* ¶Ego in hoc tenerem, quòd ſi eſt furtum
cũ aggreſſura, pro vno delicto puniatur pœna
mortis.per text.in.l.capitalium.§.famoſos. ff.
de pœnis.& Abba.in dict.cap.fi.de furtis.in fi-
ne.quia tunc dicitur enorme furtum. vt tenet
text.in.d.l.18.parti.ſuprà allega.vbi ait , ꝙ fur
non occiditur,niſi ſit publicus pirata,aut vt per
vim cũm armis depredetur,vel in aliena domo
loco,vel eccleſia,ſeu loco religioſo furetur, &
quando perforauerit domum furti cauſa facien
di.vt in.l.6.foro legum,ſuprà dicta. ¶Tamen
Montaluus in glo.d.l.parti.in.1.glo.in fine.di-
cit,quòd vidit ſeruare illam.l.fori,&etiam ho-
die ſeruatur.&idem tenet in.d.l.6.fori.in gl.2.
vbi tenet,quòd pro vno furto multùm enormi
fur debet mori:quia deprehenditur enormitas
delicti,ex quantitate & qualitate furti,& ex a-
nimo delinquentis.vt in.d.l.aut facta.§.ſed hęc
minor.ff.de pœnis. Et idem habetur in.l. 74.
del Stylo vbi diſponitur,quòd fur debet mori,
ſi aſcendat per parietem,vel feneſtram , vel per
alium locum ſupra tectũ,ingrediatur domũ ad
furandũ.Et idẽ eſt,ſi cũ claue,vel cũ effractione
arcã aperiat.Et idẽ ſi reperiatur ianua aperta,&
inuẽtus eſt latens in domo. Quæ lex Styli eſt
ſingul.&vi.tex.in.l.qui pignore.§.qui ferramẽ
ta.ff.de furtis.&in.§.pen.Inſtitu.de obligã.quę
ex delicto naſcun.¶Sed in quãtũ.d.l. Styli , in
fine tenet,ꝙ ſi eſt abſconditus in domo, debet
16 mori,† vid.tu Franciſ.de Aretio. in.l.poſsideri.
§.ſi rem.ff.de acquiren.poſſe. vbi limitat ſingu
lariter illã.l.in fine:& tenet, ꝙ ſi fur eſt inuen-
tus in domo,non tamen mouit aliqua de loco
ad locum,ꝙ tunc non puniatur pœna mortis.d
qua in dicta.l.Styli,ſed punitur extraordinariè
per text.in.l.ſaccularij.in princi.ff.de extraor-
di.crimi.quẽ ad hoc ſecundũ eum allegat Bald.
in.l.ſiqs nõ dicã rapere.C.de epiſ. & cler. & te-

net ſing.Cataldi.in tract.ſynd.nu.141.tom.14.
tract.fol.199.vbi ſingulariter.* Et late per Tho
mã Grammatic.conſil.36.nu.16.&.17.*¶Et ſic,
ꝙ.d.l.Styli in fine,dum loquitur , quando eſt
abſconditus in domo,ad hoc quòd moriatur,re
quiritur,quòd amoueat aliquã rẽ de loco ad lo
cum,aliter nõ debet mori,licet in domo cauſa
furãdi inueniatur, & ingrediatur.¶Et vltra i-
ſtos caſus contentos in.d.l.parti.& fori,& Styli
propter vnum furtum licet magnũ , nõ poteſt
quis ſuſpendi.Et ita credo,& teneo cum limita
tione Franciſ.Areti.in. d.l. poſsideri. & poſtea
reperi Catal.in tract.ſyndica.quæſt.196.vbi idẽ
tenet,quod Franciſcus de Areti.per. d.l. ſaccu-
larij.§.1.ſuprà allega.vbi tenet,quòd non puni
tur vt fur, ſed debet dãnari in opus publicũ:vel
ſi iudex vult,poteſt condemnari communi poe
na fuſtigationis, vel ſuo arbitrio , quando iſte,
qui intrauit domum vt furtum committeret,
non commiſit,quia non potuit.¶Sed quid ſi a-
17 liquis apponit ſcalas ad domum , † ad muros,
vel ad feneſtras alicuius? Dic quòd ſi hoc facit
cauſa violandæ caſtitatis, eſt poena mortis. vt
in.l.ſi quis non dicam rapere. C. de epiſcop. &
cleri.ſecus ſi mulier non ſit caſta,ſed meretrix:
tunc tamen punitur extra ordinem crimine in
iuriarum:& hoc verò crimen regulariter eſt ex
traordinarium.tenet Bald.in.l. ſi quis violaue-
rit.ff.de rerum diuiſi.Quod dictum Bald. dicit
Angel.quotidianum,& notandum.in.§.ſancte
quoque Inſtitu.de rerum diuiſi. in fine. vbi di-
cit,quòd licet ſit arbitrarium,poteſt ita eſſe a-
trox iniuria,vt etiã mors veniret imponẽda, vt
Bal.in.d.l.ſi quis violauerit. nam arbitriũ à le-
ge datũ in maleficio, poteſt ſe etiam vſque ad
mortẽ extẽdere,ſi ſit factu multùm graue.§.pe.
Inſti.de iniur.¶Attamẽ licet ex cauſa poſſunt
iudices tranſgredi leges,vt dictum eſt,hoc non
18 habet locum † in Correctoribus,nec in eius lo-
cum tenẽtibus,quia ſunt iudices inferiores:ſed
habet locum in magiſtratibus maioribus , vt
ſunt magiſtratus perpetui,vt Epiſcopi , Mar-
chiones,Comites,& ſimiles:nõ autem in pote-
ſtatibus terrarũ,quia iurant ſeruare leges,& ſta
tuta.ſecundùm Bald.in authen.hodie iurãt.C.
de iudic.vbi ſuprâ limitat dictum Innocent. in
d.c.1.de conſtitu.¶Imò ſecũdùm Saly.ibi, ma-
ioribus magiſtratibus nõ licet,niſi in caſibus ar
duis publicum ſtatum concernentibus.& idem
tenet Hippoly.de Marſi. in ſua practi. crimi.§.
diligenter.nu.176.vbi dicit,ꝙ ſecus eſt in mino
ribus.vt ſunt poteſtates terrarum:quia tales nõ
poſſunt leges,ſtatuta,nec conſuetudines tranſ-
gredi.& idẽ tenet Iaſ.in.d.§.ex maleficijs.Inſti.

de actio.col.2.nu.16,vbi tenet allegãdo Roma.
ꝙ in traſgrediendo leges , debet conſuli ſupe-
rior per.l.diuus.la ſegũda.ff.de falſi.Et licet Iaſ.
vbi ſuprà dicat,quôd ille tex.non probat, Hip
poly.vbi ſuprà dicit,ꝙ rectè probat.Et idem te
net in ſingula.244.vbi dicit,ꝙ parcat ſibi Iaſ.ꝙ
bene probat:& dicit hoc eſſe menti tenendum.
quia in hoc multi iudices errant, credentes ſibi
licere tranſgredi leges,ſtatuta,& cõſuetudines.
¶Sed Bal.in.c.3.ad finem. de re iudica. & in. d.
cap.de conſtitu.3.col.aliter tenet,dicẽdo,quòd
maiores magiſtratus,præſides,& poteſtates ci-
uitatum,& ſic Correctores,& eius locum tenẽ-
tes,quia habent merum & mixtum imperium
& altam iuriſdictionem,poſſunt leges tranſgre
di:& ꝙ dictum Innocẽ.defendit aſſeſſores , qui
pro bono publico quandocũq; ſtatua tranſgre
diuntur,prout tenet Iaſ.in.d.l.1.&.in.d. authẽ.
hodie iurãt.& Bald.in cap.Obertus. in quibus
cauſi.feud.amittatur.nu.2.in vſi.feudo.Et ſic vi
detur,ꝙ iſti Correctores, & eius locum tenen-
tes,qui regunt ciuitates,& villas,ex cauſa poſ
ſunt augere poenã,trãſgrediẽdo leges,quicquid
dicat Bald.in.d.authen.hodie iurãt.& Hippo-
ly.in dicta practi.quia hoc tenet Paris de Pute.
in dicto tracta.ſyndica.in verbo,iudex an ſi iu-
dex mandat aliquid.fol.141.nu.19.vbi quæſtio
nem ſupradictam altercat,& remanet cũ dicto
Innocen.& ꝙ eius dictũ habeat locum in pote
ſtatibus,& iudicibus terrarum, licet inferiores
dicantur,per.d.§.poena grauior.Nam , vt ipſe
dicit,ſi requireretur ſuperioris licentia,nõ eſſet
in poteſtate iudicis,vt dixit Innocen. quia pro
pter facti atrocitatem multa permittuntur,quę
aliàs non permitterentur.¶Et hac dè cauſa pro
pter criminis inhumanitatem punitur animal,
19 † & homo rationalis cum eo.vt in cap. mulier.
15.quæſt.1.vbi pro concubitu cum animali bru
to,fit punitio vtriuſque ad facti memoriam. vt
tenet Beatus archiepiſcopus Floren.in.2.parte.
tit.1.cap.25.col.2.& Leuiti.18.&.20.cap. & tex.
in.l.2.titu.21.parti.7.in fine. ¶Et ſic ratione in
20 humanitatis criminis corpus mortuum,† quod
non poteſt poſt mortem ſuſpendi, vel poenis
ſubijci,poteſt ſuſpendi , vel beſtijs ſubijci aut
comburi.vt dictus Paris de Pute. vbi ſuprà.nu.
20.¶Sic ego teneo cum.d. Pari de Pute. quòd
dict.Innocen.habeat locum in iudicibus infe-
21 rioribus propter † enormitatẽ delicti licitũ ſit
leges trãſgredi.& idem tenet Philippus Deci.
in regula.in ambiguis pro dote. §. quotiens. ff.
de regul.iur.vbi tenet,ꝙ per illud dictũ Innoc.
infert Bal.in.l.ſi quis filio.§.illa autẽ.in fine. ff.
de iniuſto rupt.ꝙ propter metum periculi,vel

ſcandali interdum permittitur magiſtratibus le
ges tranſgredi.& idem tenet Bal.in.l. obſerua-
ri.§.proficiſci.q.11.ff.de offi.proconſul. & lega.
&facit text.in.l. ſi hominem.ff. manda. & ibi
Bar.& Roma.in conſi.428.& Bald.in.l.clari.C.
de fideicõmiſ.¶Ad quod non obſtant ſupradi-
cta adducta in cõtrariũ,ſcilicet, ꝙ poteſtas iura
uit ſeruare ſtatuta,& leges:quia intelligitur, ni
ſi iuſta cauſa ſuperueniat:quia in iuramẽto ſem
per intelligitur clauſula,rebus ſic ſtantibus. vt
in.l.ꝙ ſeruus.ff.de conditio.ob cauſ.da.& quia
quæ de nouo emergũt,nouo indigent auxilio.
vt in.l.de ætate.§.ex cauſa.ff.de mino.& in.l.fi.
ff.qui ſatiſda.cogan. & Bar.in.l. ambitioſa.col.
3.ff.de cre.ab or.faci.& in cap.fina. & ibi Abba.
de tranſacti.& Alexan.in.l.nemo poteſt.ff. de
legat.primo.& poſtea inueni Feli.quaſi omnia
congerentem.in.d.cap.1.de conſtitu.col.26.ver
ſicu.Fallit ſeptimo regulam. ¶Et ibi in col.27.
tenet,ꝙ iudex,qui ex aliqua euidenti vtilitate
22 reipublicæ † venit contra ſtatuta,nõ tenetur in
ſyndicatu.allegãdo Angel.in tracta. ſyndica.
notabi.184.Et tenet Amode.Iuſti.in tracta.ſyn
dica.nume.245.tomo.14.tracta.foli.189.argu.
text.in.l.reſcripto.ff.de munerib. & honorib.
& in.l.quanuis.ff.de in ius vocan.& in.l.hos edi
cto.ff.de calũnia.& argu.l.item vulneratus. ff.
ad.l.Aquili.& in.l.aut facta.ff. de poenis.in fi-
ne.& idem tenet Cataldinus in tracta. ſyndi.
nu.18.¶Et ibi quoque Feli.in.d.cap.1.in.colu
29.verſic.nihilominus.vult tenere cum Ludo-
uic.Roma.in.d.l.ſi vero.§.de viro.ff.ſolut. ma-
tri.fallen.42.quòd conſuli debet ſuperior in ta
li emergentia caſuum inopinatorum. Et ſic li-
mitat omnia ſupradicta,vt non procedant,quã
do ſuperior cõſuli poſſet:ſed quando non poſ-
ſet adiri,& periculum eſt in mora,prædicta pro
cedunt,& poſſunt tranſgredi leges.vt in capit.
vnico.in fine.ne ſede vacan.in.6.& per ea quæ
dixit Innocen.in cap.venerabilem. de electio.
vbi tenet,quòd etiam in iuramento, imminẽte
neceſsitate ineuitabili,poteſt quis contraueni
re propria authoritate prout tenet dictus Felin
vbi ſuprà,& in verſic.nec eſt conſonum. ¶Sed
ego nunquam conſulo ſuperiorem,maximè ſe
natores conſilij regalis:quia quando conſulun
tur,de conſultatione rident,& nunquam dant
conſilium,nec prouident quid ſit faciendum,
ſed ſolummodo iubent fieri iuſtitiam legis. Et
ſi in talibus enormibus iudices inferiores exce
dunt,aggrauant exceſſum:& aliquãdo,imò plu
ries,iudices puniuntur ab eis,& quia appella
tionẽ nõ deferunt,intãtũ,quòd in officijs exer
cendis iudices ſunt timidiores ratione dictorũ
procerũ,& auditorũ Cãcellariarũ,& earũ iudi-
cum criminalium:quia faciliter procedunt con
tra eos,perſonaliter vocando,& capiẽdo, & q̃d
peius eſt,in carcerem detrudendo, nõ remini-
ſcentes, quòd ſunt literati, & fortaſſe ſi fauor
eis eſſet,poſſent eſſe in illo loco,ſicut ipſi pro-
ceres,& auditores.Ideo attende dum fueris iu-
dex,quid facias,quia expertus loquor.¶Quo-
que intelligitur dictum Innoc. quòd ex cauſa
licitum eſt leges tranſgredi,quòd habet locum
in puniendo delinquẽtẽ, quando conſtat verè
de delicto.Secus autem, in procedendo : quia
quando in proceſſu nondum verè ſcitur,an ac-
cuſatus,vel inquiſitus ſit verus delinquens,tũc
non debet excedere: quia debet verè conſtare
23 de delicto vt puniatur.† vt tenet dictus Hippo
lyt.de Marſi.in dicta practi.crimina.in.d.§.dili
genter.nume.75.quod dicit notandum,quia fe
cit ſibi honorem aliquando. ¶Quoque proce-
dit dict.Innocen.quòd poteſt ex cauſa minui,
vel augeri,quando iudex procedit ex denuntia
24 tione,† vel ex inquiſitione.Secus autem ſi pro
cedit per accuſationem:quia tunc nõ poteſt mu
tare,vel diminuere poenã legalem.eſt ſingula.
verbum Hippolyt.de Marſil.in dict.§. practi.§.
conſtante.nu.84.allegando Bal.in ſuo reperto
rio.in verbo,poena.2.colũ.verſi.poena legalis.
Et licet eũ non alleget,idẽ tenet Socin.in fallẽ.
in parte,poena.regula.293.prima fallentia.& di
cit,quòd ita tenet Hoſtien.in cap.in archiepiſ-
copatu.de raptori.per.l.ſeruos.in fine.C. ad.l.
Iulia.de vi publica.& tenet Specul.conſcientiæ
in tracta.primo.cap.99.in princip. De quo vi-
de quæ dicã latè in cap.2.infra eodẽ,in gl.ni par
cialidad. colũ.2. & in cap.36.in gloſ. el derecho
permite.in fine.¶Quoque fallit dict.Innocen.
in iudice delegato : quia non poteſt moderare
poenã.ſecundùm Archidia.& Domi.in dicto.§.
notandu.3.q.1.& Anto.poſt Io.And.in.ca. quo-
niã frequẽter.§.fi.col.2.vt lite nõ cõteſta. ¶Fal
lit quoq;.2.niſi lex diceret,nulla alia poena im
ponatur.ſecundũ Bal.in.l.nõ dubiũ.11. col.C. de
legi.¶Fallit.3.niſi eſſet iudex, qui ſuper crimi-
ne diſpenſare nõ poſſet.vt per gl.in.c. licet. de
poenis.¶Fallit.4.niſi eſſet lata ſentẽtia,vt dixi.
& Inno.in.c.niſi ſpecialis.de offi.delega. Quã
fallentiã reſtringe, vt non procedat in crimine
hæreſis.vt in.c.cõmiſſi.§.vlti.de hære. in.6.ſe
cũdùm Domi.in.d.§.notandũ.& in foro poeni
tẽtiali:quia poena ſemel mutari poteſt.vt in.c.
ſuper his.de voto.& ibi Anto.& eſt glo. ſingu-
la.in.c.tẽpora.26.q.7.¶Fallit.5.ſeu declaratur,
dũmodo minuens poenã ordinariã, minuat in
eodẽ genere delicti ſecũdùm Abb.in ca.2.de de
lictis

lictis puerorum.¶Fallit.6.niſi poena, quã mu-
tat,eſſet applicãda parti,ſecũdũ Domi. in.d.§.
notãdũ.& tenet beatus Tho.2.ſecũdæ.q. 67.ar
ti.vlti.niſi eſſet princeps,qui tamen nõ poſſet
in totũ,& ſine cauſa tollere ius partis.vt in.l.ve
nia.C.de in ius vocã.vt ponit Feli.in.d.c.quali-
ter & quando.el ſegũdo.de accuſa.in.§.ad corri
gendos.col.6.verſ.ſed aduerte.¶Et ibi quoque
ponit ſeptem cauſas minorandi, vel alterandi
poenã,quas per te vide.¶Iudex tamen vltra ſu
pradicta nõ debet minuere poenã, ſed rectè iu-
dicare,vt hic,& in iuribus ſupradictis, ita mag-
25 nũ,† ſicut paruũ,ita ꝙ apud ipſum non ſit acce
ptio perſonarũ.vt in cap.nouit. de iudic. & ca.
vlti.3.quæſti.9.& in authen.de monachis.§.1.&
latè Dyn.in regula.in iudic.de regul.iuris.in.6.
¶Sed hoc intelligit gloſ.in.l.1.ff.de poſtula.ve
rum quoad Deum:ſecus quoad nos. Sed Bart.
ibi in princ.dicit,ꝙ ſicut apud Deum,ita debet
eſſe apud hominẽ.Nã in his,quæ fiunt ex me-
ra gratia,etiã apud Deum eſt acceptio perſona
rũ.plus enim facit gratia vni,quàm alteri.In his
verò,quæ ſunt de mera iuſtitia, nec apud eum,
nec apud homines debet eſſe acceptio perſona
rũ:cùm ſcriptum ſit,Ita iudicabis magnũ,ſicut
paruũ.vt ſuprà.Et idẽ vult tenere Abba. in.d.
c.nouit.col.2.in.8.verſi.nota.vbi tenet,ꝙ quan
do proceditur ad correctionem peccati, nõ eſt
facienda diſtinctio inter magnum & paruum.
in modo tamen coercendi,& puniendi,& in ge
neribus poenarũ benè fit differentia.vt notat gl.
in.c.qui contra pacem.24.q.1.vbi eſt bonꝰ tex.
cum glo.& facit text.in.c. ſanè. de offi. delega.
& in.c.2.eod.titu lib.6.* Et dixi.in.c.25. infrà.
eod.in.glo.diſpenſarẽ,quaſi in fine.* ¶Et ideo
glo.in.c.cùm quidã.de iureiurã.in parte,digni-
tate.in fine. tenet, ꝙ in poena pecuniaria plus
26 puniuntur† maiores, quàm minores, nobiles,
quàm ignobiles.in poena corporali ſæpe puniũ
tur minores,& parcitur maioribus.vt in.c.ante
omnia.35.diſtin.eſt ſimilis glo.in.c. grauem.de
poenis.alia in.§.Item lex Cornelia.de falſis.In-
ſtitu.de publicis iudic.in gloſ.deportatio.& vi-
de ſanctum Thomam,prima ſecũdæ.q. 75.arti.
10.& Alexa.in.c.homo chriſtianus. 40. diſtin.
& tex.qui hoc expreſſè probat in.l.fi.C. quæ-
res vendi non poſſ.& ibi gloſſ. Et ideo dicit
Amode.Iuſti.in tract.ſyndica.nu.156.tomo.14.
tracta.fol.190.ꝙ iudex non tenetur,ſi mitius co
dẽnauerit militem in corpus, quàm plebeium,
& in pecunia mitius plebeium, quàm militem.
¶Et plus eſt,ꝙ ex eodem delicto plus punitur
27 † inferior,quàm ſuperior.vt glo.in.l.1.in parte
mediocris.C.vt nemo ad ſuum patron.lib.11.&
cum glo.in.d.c.cùm quidam.concordat tex. in
l.8.titu.31.part.7. ¶Et Abba.in cap. paſtoralis.
de offi.delega.n.5.tenet,ꝙ nobiles,& honeſtio
28 res † ciues ſolent decapitari,alij verò plebei ſu-
ſpendi.de quo per Bar.& alios in.d.l.capitaliũ.
ff.de poenis.& text.in.l.moris.§.Itẽ fere.ff.eo.
tit.de poenis.& Pala.Ruui.in repeti.rubr.de do
na.§.9.nu.19.tenet, ꝙ ſicut nobilis nõ ſuſpendi
tur furca,ita nec plebeius diues:& ſi iudex con-
dẽnauit militem mitius in corpus, quàm plebe
ium,& in pecuniam mitius plebeiũ, quàm mi-
litẽ,non tenetur.vt gloſ. in. §. ruſticus. de pace
conſtan.in vſi.feudo.& ibi Bal.vt tenet Amod
Iuſti.in tract.ſyndi.fol.17.in princi.* Et vid.quę
dixi ſupra in prooemio in.glo.1.nu.20. verſ. ad
quod facit.& vi.Peregrina in parte poena.5.q.*
¶Quod non habet locum in nobile proditore:
quia iſte furca ſuſpenditur.vt Bal. in.d.ca.cùm
quidam de iureiuran.¶Et in tranſgrediente mã
datum ſuperioris nõ fit differentia, an ſit nobi-
lis,vel plebeius.vt Bald.in.c.1.§. ſi quis verò te-
merario. de pace iura. firma.in vſib. feudo. Et
Lucas de Pẽna.in.l.1.C.de deſertori.lib.12.in.6.
colũ.tenet,quòd miles propter ſuam turpitudi
nem non poteſt ad furcã ſuſpendi,nec condem
nari, niſi propter latrocinium, propter quod
omni priuilegio eximitur.* Et probat tex. ſin-
gul.in.l.12.titu.21.part.2.& vi.Cifuent.in.l.79.
Tauri.col.2.tamen ſi nobilis accuſat plebeium,
& ſe inſcribit ad poenam talionis,ſi non probat
venit puniendus vt plebeius non vt nobilis:qa
eadem poena ſed non eadẽ lege debet puniri:te
net Salic.in.l.ſi vteris.C.de fide.inſtru.in fin.*
& Hippoly.de Marſ.in ſua practi.crimi.§.dili-
genter.nu.166.vbi idem tenet.& in.l. vnius faci
noris.§.cognitũrum.ff.de quæſt.nu.77.vbi om
nino vide.& in conſi.9.nu.19.& Pari.de Put.in
d.tract.ſynd.in parte,quid ſi per ſtatutum.foli.
198.nu.4.& gloſ.in.l.3.ff.de remilit de quo ali-
quid per Sebaſti.Sapi.& Zachari.in additio.ad
Abb.& Anto.Frã.in.d.c. paſtoralis.in additio.
quæ ſunt in nu.5.¶Sed tu vi.tex.ſingula.in. d.
l.8.tit.31.part.7.in princi.vbi tenet, *Que maguer
que el fidalgo,o otro hombre honrrado por ſciẽcia, o por
otra bondad que huuieſſe en el, hizieſſe coſa por donde
huuieſſe de morir,no le deuen matar abiltadamente co
mo a los otros, anſi como arraſtrando lo, o echando lo a
las beſtias brauas,mas deuen lo mandar matar en otra
manera,anſi como haziendo le ſangrar,o ahogando lo.*
Quæ lex rectè probat opi.Abba. in.d. capitul.
paſtoralis.& aliorum.& text. in dicta.l. moris,
§.ſunt fere. Quod ego iam vidi in patria mea
quæ Mombeltrã vocatur, Abulenſis dioeces
ſis,vbi fuit practicata.d.l.in perſonam Ioannis,

 Florin-

Florin.qui erat magnus pirata,qui fuit ſtrangu
latus in platea illius villæ.* Et vid.l.24.titu.21.
part.2.&ibi Grego.Lopez.in.gloſſ.*aleue o tray-
ciō* vbi circa hoc.* ¶Et ſic,ꝙ nobilitas,ſeu digni
tas,eſt cauſa minorādi pœnā vt ſuprà.& in.l.ſi
qs viduam.ff.de quæſt.đ quo per Cyn.&Bal.
C.de ſumma trinit.& fide catholi.& per Bart.
id.l.pedius.§.fi.ff.de incend. rui. naufra. & ibi
Alexan. in additio.ad Bar.& per Hippolyt.de
Marſi.in.d.l.ſi quis viduam.in fine,ſaltem re-
miſsiuè.¶Tu tamen vid.Bald.qui vnico verbo
ſupradicta limitat,in capitul.1.§.ſi ruſticus. de
pace tenen.& eius viola.in fine.in vſi.feudo.
vbi tenet,quòd licet ſit verum, quôd nobiles,
& nati de genere militari mitius in corpore,
quàm plebei puniantur: ſed in pecuniaria ſe-
cus habet locum in pœnis arbitrarijs tantū nō
in certis ſtatutarijs,vel legalibus:quod nota.

SVMMARIVM.

1 *Iudex debet ſeruare dominiū,& honorem re
gis,& iura regalia,& regis dānum euitare:
& tenetur omnia cuſtodire, quæ vaſallus do
mino ſuo cuſtodit.*
2 *Regnū,ciuitates,& villæ tenentur amare,cu
ſtodire,& honorare regem,& vxorem, &
filios ſuos.nume.3.*
3 *Rex dicitur quaſi Deus in terris.*
4 *Rex tenetur amare,& honorare populū, &
regnum ſuum,& munus eis impartire.*
5 *Rex ſine cauſa non debet expellēre vaſallos
de regno.*
6 *Rex non ſeruans contēta in legibus Partita-
rū,excedit.*

g **Seruicio.** g Idem tenet tex.in.l.4.ti.
15.lib.2.in ordi.rega. vbi
1 habetur,ꝙ iudex† debet ſeruare dominiū, &
honorem regis,& iura regalia; & regis damnū
diligēter pro poſſe euitare:& ſi euitare nō val-
uerit,regi ilicò certificabit.Idem tenet text. in
l.6.titu.4.par.3.&.l.1.titu.7.foro legū. lib.1.Et
tenetur omnia cuſtodire,quæ vaſallus domino
ſuo cuſtodit.ſ.incolumē,tutum, & omnia alia,
quæ ponūtur per tex.in.c.de forma.22.q.5. &
in tit.de forma fidelitatis.cū titu.ſequēti.in vſi.
feudo.& nō ſufficit,ꝙ faciat illa ſex,quæ conti
nentur in.d.c.de forma.ſed ꝙ abſtineat à malo
& quòd fiat id,quod eſt bonū:& ꝙ conſiliū, &
auxilium ſuo regi fideliter præſtet, vt in ſupra
dictis iuribus patet. ¶Quod eſt idem in regno
2 †quia regnum,ciuitates,& villæ, tenentur cu-
ſtodire,amare,& timere,& honorare regē: nec
nullus de populo debet eius deſiderare mortē:

ſeruicio, g y el bien

alias ſi palàm
hoc dixerit de-
ſiderare,eſt ale-
uoſus,& debet mori,& bona perdere, text. eſt
in.l.1.titu.13.parti.2.quia tota fidelitas debetur
3 regi: quia eſt† quaſi Deus in terra.vt in. l. iube-
mus nulla.C.de ſacroſ.eccleſi.& per totum tit.
in.d.parti.vid.quomodo debet Rex honorari,
& cuſtodiri,& amari:& non ſolum rex, ſed v-
xor ſua,& filij ſui.vt in dict.partit.titu.14. & ti
tu.15.vbi late per te vide.¶Ad idē tenetur rex:
4 †quia tenetur amare populum ſuum, & regnū
ſuum,& munus impartire eis, cùm ſibi videbi-
tur:& eos honorare triplici modo,vt per.l.2.ti.
10.eadem part.2.& regnicolas, & ſubditos ſui
regni,tam maiores,quàm minores, & medio-
cres defendere.vt in.l.3.eius tit. & part. quę eſt
ſingul.in iſta materia,cum legibus ſequētibus,
eiuſdem titu.¶Et facit illud,quod tenet Bald.
in dict.ca.de forma fidelitatis. §. ſi dominus.in
princi.vbi ait,quòd ſicut vaſallus debet eſſe fi-
delis domino,in eiſdem dominus debet fidē va
ſallo,alioquin dominus iudicabitur malefidus:
& ita debet fauere,& diligere,ꝙ ſine cauſa non
5 expellat† eos de ſuo regno,cùm mundus ſit om
nibus communis patria:& cauſa debet eſſe ex
qua poſſent bāniri:quia expellere, interdicere
eſt:quæ pœna ſine cauſa non debet imponi. vt
in.l.relegatorum.ff.de interdi. & relega. prout
tenet Bal.in.d.§.dominus.Et idē eſt de noſtro
iure regio,vt in quadā pragmat. facta per iſtos
noſtros catholicos Reges.foli.3. in qua iuſſerūt
Iudæos exire ex iſto regno Hiſpaniæ ex cauſa
ibi expreſſa,ſcilicet,quia faciebant Chriſtianos
apoſtatare.* Et ſi rex facit licèt non expreſſet
cām præſumitur iuſta in eo cauſa vt Abba. in
capitul.niſi ſpecialis de officio de lega. numer.
6.quod eſt verum dum facit,vel donat,vel alie
nat res profanas:ſecus autem ſi res eccleſiæ, vel
regni:tunc enim non præſumitur cauſa. tenet
Peregrina in parte imperator.6. q.in. gloſſ. au-
6 ferte,in fine.* ¶Et ſi Reges† non ſeruant, nec
faciunt contenta in dictis legibus partitarum,
excedunt:ſicut excedunt in pluribus caſibus
notatis per Pari. de Pute. in dict. tracta.in ca-
pitul.1. cum ſequentibus. vbi tractatur late de
exceſsibus Imperatorum, Regum, & Ducum,
quem per te vide.

SVMMARIVM.

1 *Rex,regni adminiſtrationem habens, curare
debet pro bono cōmuni patriæ,& eam amare
bonam culturāq; deſiderare,populationē, &
paſſus pontium,itinerūq; reparare.*
2 *Rex ea quæ ſunt publica nō poteſt diminuere.*
3 *Iudex tenetur oīa facere,quæ rex facere tene
tur.*
4 *Regens ciuitatem,habetur loco principis.
Iniuria facta officiali,principi intelligitur
eſſe facta.*
5 *Iuris peritis,& non alijs,eſt cōmittenda gu-
bernatio reipublicæ.*
6 *Cōmune bonum defendenti magis eſt paren-
dum,quàm certanti bono priuato.*
7 *Vtilitas publica quando vertitur,partes non
poſſunt renuntiari,etiam cū iuramento:ſecꝰ
quando vertitur priuata vtilitas.*
8 *Propter publicā vtilitatem diſcedimus à regu
lis iuris communis.Et in fauorem eccleſiæ.*
9 *Lex introducta in fauorem publicum, debet
ampliari.*
10 *Magna vtilitas priuata, præfertur modicæ
publicæ vtilitati.*
11 *Aduocatus,an potius debeat aduocare pro pa
tria,quàm pro patre.*
12 *An poteſt aduocare contra patriam.*
13 *Patriæ debetur fidelitas.*
14 *Terram ſuæ originis,quis non debet relinque
re,nec negligere,quantūcunq; vilis ſit.Et hic
de fauore patriæ.*

h **Tierra.** h Quia Rex† habens admini-
ſtrationem regni,debet cura-
re pro bono communi patrię,tenet Specu.in ti
tu.de feudis.§.quoniam.verſi.16.nu.31.& Bart.
in authē.de hæredi.& falci.in.2.col.in prin.vbi
ait,ꝙ primò Rex de vtilitate publica, quàm
ſuorū debet tractare,& eam amare:& bonā cul
turā deſiderare,populationem,& paſſus pōtiū,
itinerūq; reparare,nō ſinēdo muros factos,tur
res,& domus corruere.vt in. l.1.2.&.3. titul. 11.
2 partit.2. ¶Et ea quæ ſunt publica,† & ad vſum
publicum deſtinata,non poteſt diminuere. vt
Signor.de Homod.in conſi.26.colum.7.&tex.
in.l.2.&.3.titul.3.lib.7.in ordina.rega.& Ioann.
de Pla.in.l.ſi quis ex titulo.C.de diuerſis præ-
dijs vrba.lib.11.tenet quòd imperator magis fa
uet ciuitatibus,quàm priuatis,propter nimiam
excellentiam,& hominū copiā ibi morātium.
vt in.l.ſi quis tam.C.de decuri.lib.10.* Et Pere
grina.in parte.

comun dela tierra h
quelleuā ſu cargo,

rex.colu. 4.in
gl. idem tenet
inquiens quòd
rex poteſt do-
nare loca,exitus,montes termina : vel prædia
ciuitatum ſeu locorum,nec alienare nec reditꝰ
concilij:vt ibi per eum : & idem Par. de puteo
in tracta.ſyndic.in parte excedunt.numer. 20.
fol.13.nec dominus poteſt talia bona occupare,
vt tenet Specul.conſtientiæ in tractatu.1.ca.19.
§.11.& Archiepiſcopus Florenti.in.3.part.ca.4.
§.4.nec ea quæ ſunt in vſu publico poſſunt vē
di,vt in.l.15.titul.5.part.5.& ibi Grego.Lopez.
l.3.dicit quòd de licentia principis : ſecùs tamē
ea quæ non ſunt in vſu publico poſſunt vendi
de licentia principis,vt ibi:& vid.Bald. in.l. ſa-
cra.§.ſciendum.ff.de rerum.diuiſio.vbi tenet ꝙ
rex poteſt donare quod publicum eſt: ſed vi.l.
234.ſtyli.& dum.d.l.3.titu.3.lib.7.ordi. dicit ꝙ
talia publica non poſſunt laborari: tamen ciues
iuſtè petere poſſunt à rege vel. à ciuitate ſibi aſ
ſignari loca vbi poſsint plantare vineas & oliue
ta,& alia neceſſaria ad vitā,& agros ſeminādos:
vt inde poſsint viuere vt tenet Greg. Lopez.in
l.10.tit.25.par.4.in.gl.*Auer vida*:& vi.l.4.ti.28.
part.3.& ita debet.intelligi.d.l.3. niſi in eo ꝙ ſit
neceſſariū ad vſū ciuiū nā ad hoc coli & ſemina
ri poſſunt termini publici,vt ciues viuāt & inde
alātur.* ¶Et oīa ſupradicta tenētur facere Cor-
3 rectores,† & iuſtitiæ,qui loco regis in republi-
cà officia gerūt.vt in iſto tex.& tenet gl.& Cyn
in.l.fi.C.de pręſcrip.lōg.tēpo. ¶Dicēs,ꝙ qui re
4 git ciuitatē, habetur loco principis.† & idē tenet
Bar.in.l.hoſtes.ff.de capti.& Hippolyt.đ Mar
ſi.in ſua pract.crimi.§.cōſtāte.n.22.& tenet Bal.
in.l.ſpadonē.§.ciuitatis.ff. de excuſa. tuto. vbi
ait,ꝙ officialis habēs magiſtratū, dicit eſſe prin
ceps in ciuitate illa.Et tenet Mōtal.in gl.ordin.
regal.in parte,Corrector.verſ.Itē nota. ¶Et fa-
cit,qa omnis iniuria facta officiali regis actu ge
rēti officiū,intelligitur facta regi.vt tenet Cyn
in.l.ſi nō cōuitij.C.đ iniurijs.& in expreſſo Lu
cas de Pen.in.l.omnes ſtationarij.C.de coharta
lib.lib.12.col.2.Et tenet Ioa.de Plat.in.l.nemo.
C.de dignita.lib.12.in fine.loquēdo in ſenatori
bus regalibus:quia iniuria eis facta, dicitur illa-
ta curiæ principis: quia pars corporis principis
ſunt.vt in.l.quiſqs.C.ad.l.Iuli.maieſt.& đ eius

ordine.vt in.l.ſenatorum.C.đ dignita.lib.12.&
tenet ſingulari.Bald.in.c.1.de offi.delega.nu.1.
indiſtinctè reprobando determinationem, &
diſtinctionem Bál.in.d.l.hoſtes.Et facit, quod
tenet Alexã.in.l.ſi familia.ff.de iuri.omn.iudi.
nu.1.vbi tenet, ꝙ maieſtas non ſolùm principi,
& ſuperiori attribuitur, verum etiã attribuitur
prætori.Item & populo.vt in. l.ſi non dubito.
ff.de captiuis.¶Et reſpublica potius committẽ
5 da eſt gubernari † iuris peritis, quã alijs.vt Ang.
in prooemi.Inſtit.§.ſumma. in fine. vnde abu-
tuntur, qui contrarium faciunt.¶Et commune
6 bonum defendenti, † magis eſt parẽdum, quàm
certanti priuato bono.vt Specu. vbi ſuprà: quia
vtilitas publica prefertur priuatæ.vt in.l.ſanci-
mus.C.de ſacroſan.eccleſ.& in ca.bonæ memo
riæ.de poſtula.præla.& Iaſ.in authen.reſq;. C.
cõmunia deleg.nu.28.& in.l.impenſa.ff.de reli
gio.& ſumpt.fune.vt per Barto.& docto.in.l.1.
ff.ſolu.matrimo.nu.26.¶Et ideo dicitur publi-
ca vtilitas, ſecũdùm Alex.ibi.n.44.quia affert
vtilitatem reſpectu vniuerſi: ſed in particulari
ſuam affert vtilitatẽ ciuibus per ſe ſeparatim ita
vni, ſicut alteri: nec eſt apta in quolibet particu
lari afferri vtiliter.¶Et quãdo vertitur vtilitas
publica principaliter per partes non poteſt re-
7 nuntiari, † etiam cum iuramẽto.vt in.l. ſi vnus.
§.paciſcor.& §.ſequenti.ff.de pactis.& notatur
in cap.t.ſi diligẽti.de foro compe.¶Et quando
aliquid ob publicam vtilitatẽ prohibetur, etiã
ille, in cuius vtilitatem fit prohibitio, non po-
teſt conſentire.& ſi cõſentit, eius cõſenſus non
operatur, vt veniens contra prohibitionẽ non
puniatur. quod eſt notandum ſecundùm Hip-
polyt.de Marſi.in.l.lege cornelia.§.conſtitutũ.
ff.de ſicarijs.nu.2.Quod eſt ſecus, quãdo verti-
tur vtilitas priuata principaliter, licet ſecunda-
riò publica: tunc enim poteſt renũtiari cum iu-
ramento, ſecũdùm Iaſ.in.d.l.1.ff.ſolu.matrimo
nu.39.Et ideo dicit, ꝙ mulier poteſt conſentire
alienationi fundi dotalis cum iuramento. vt in
cap.cùm contingat.de iureiur.¶Et propter pu
8 blicã vtilitatẽ diſcedimus † à regu.iuri.commu-
nis.& in ſimili fauore eccleſiæ propter publicã
vtilitatẽ.vt tenet Alex.in.d.l.1.nu.4.& Iaſ.ibi
numer. 40.addit, quòd lex introducta fauore
9 † publico, debet ampliari, & extendi, vt in.l.
illud.& ibi gloſ.C.de ſacroſa.eccleſ.& Bart. in.
l.ſi conſtante.ff.eod.ſolut.matri.& in.l.2.§.e-
xercitium.ff.de infamib.Quod dicit procedere,
etiam ſi reſpiciat fauorem publicum ſecunda-
riò, per textũ notabil.licet vulgatum. in.l. hoc
modo.in fine.ff.de conditio.& demonſtratio.
10 ¶Tamen † quando eſt magna vtilitas priuata,
præfertur modicæ vtilitati publicæ.text.eſt in
l.2.§.qui putant.ff. nec quis in loco public. &
docto.in dict.capitul.bonæ memoriæ. & Iaſo.
in.d.l.1.ff.ſolut.matri.nume.39. & Alexan.ibi.
numer.46.& ibi per eius additio. ¶In tantum
bonum publicum, & patria debet cuſtodiri, &
11 defendi: quòd aduocatus † debet potius aduo-
care pro patria, quàm pro patre. vt Bald. in.l.
qui neceſſariò.C.de aduocat. diuer. iudi. & ita
tenet Alexand.in additio.ad Bart.in.l.1. §.velu
ti.ff.de iuſti.& iur.& dicit, quod hoc tenet Bal.
in.d.l.qui neceſſariò.per.l.poſtliminij.§.filius.
ff.de capti.ſed certè Bald.ibi nil dicit, ſed in cõ
trarium eſt veritas.vt tenet Abba.Panor.in.ca.
fina.de poſtulan.numer.7.allegando Specu.in
titul.de aduocato.§.1.verſicu.ſed quid ſi pater
hoſtis.& in ſequenti, vbi concludit, quòd po-
12 teſt eſſe aduocatus † contra patriam, & quòd po
tius tenetur iuuare patrem, quàm patriam. arg.
in.l.vt vim.ff.de iuſti. & iure. vbi prius nomi-
nantur parentes, quàm patria. Et hoc verum,
quando pater prætendit iuſtam cauſam, aliàs ſi
eſſet rebellis patriæ, debet filius inſurgere, & ad
uocare contra patrem.vt Abba.ibi. Et intellige
rem quoq;, quòd non poteſt aduocare contra
patriam, quando habet honorem, & ſalarium â
republica.vt Bald.in.d.l.qui neceſſariò. aliàs ſe
13 cus.¶Quoque tene, ꝙ proprię patriæ † debetur
fidelitas: & eſt prior tempore, ſicut natura eſt
poſterior accidente.vt tenet Bald.in.c.de noua
forma fidelitatis.in vſi.feud. ¶Et pugnare pa-
tria, aut magiſtratu eius, nõ diſtat à crimine ma
ieſta.& ideo tractatum, aut conſilium nõ faciat
quis contra eos.vt tenet Angel.in.l.1.ff.ad.l.Iu
liã maieſta.in fine. ¶Hac de cauſa credo, quòd
Ioann.de Plate.in.l.ſi quis ex maioritate.C.de
municipibus origi.lib.10.dicit, ꝙ quis terram
14 † ſuæ originis quantumcunq; vilem negligere,
& relinquere non debet: hoc enim impium eſt:
& non valet impetratio reſcripti, vt quis ſuam
patriam deferat.Et idem Ioan.de Plat.in.l. vni
ca.C. ſi curialis relicta.eod. lib. tenet: & magis
dicit, ꝙ eſt impius, qui propriã patriã negligit,
& derelinquit.nam vnicuiq; dulcis eſſe debet
amor patriæ.vt in.l.qui habeat. in princi. ff. de
legatis.3.adeo, vt patrem patriam delentẽ filius
impunè puniri poſsit.vt in.l.minimè.ff. de re-
ligioſ.& ſumpti.fune.ſecundùm Plate. vbi ſu-
prà.¶Quia natura eſt, vt vnuſquiſque natale di
ligat, & nil dulcius habeat, quàm patriam, vt
Hierony.2.ſuper Hieremi.vnde paria ſunt, pa
rentibus parare venenũ, & tyrãnidis inire con-
ſilium, ſecundùm Quintilia.& eſt defendenda.
vt in cap.fortitudo.23.q.3.Imò etiam ſibi paren
dum.

dum.vt in.l.2.ff. de iuſti. & iur. & qui eam de-
fendit, non infamatur.vt in.l. neminem. C. de
his qui not.infami.nõ ſic qui delet illã. vt in.l.
minimè.ff.de religio.Et de hac materia latè per
Tulliũ in.c.8.ſuæ Rhetoricæ, & in.c.2. ¶Quo-
niam omnia commoda prouenerunt ex patria;
& nullum incõmodum eſt graue pro patria pu
tandum.Et Seneca in libro de clemẽtia dicit, ꝙ
gubernatio reipublicæ fugienda, & vitãda non
eſt in ciuitatibus, vbi quis honoratus eſt, nõ re-
pulſus.iuxta illud oratoris.Cur te habebam in
principem, cùm tu me nõ habes in ſenatorem?
vt in cap.Eſt.95.diſtin. De qua materia reipu-
blicæ, & ꝙ ſit defendenda in tempore pacis, &
belli, vel ſeditionis. vide latè Lucam de Pẽna
in.l.vnica.C.ſi curialis relicta.lib.10.

SVMMARIVM.

1 *Iudex vnicuique debet ſuum ius tribuere.*
2 *Iudex non tribuẽs parti, quod ſuum eſt, tene-*
tur ad omne intereſſe.
3 *Iudex tenetur, quãdo ſententia per eum lata*
habuit effectum, & ſic fuit executioni man-
data.
4 *Ex ſola ſententia iudicis non tranſit dominiũ*
in vincentẽ: ideo opus eſt, vt executioni mit-
tatur.nume.7.
5 *Pars licet concedat alicui titulũ ſuper aliqua*
re, non transfert dominium, niſi actualiter
tradatur.
6 *Per ſententiam non perditur poſſeßio.*
8 *Sententia ſi eſt deſerta, licet non ſit executio-*
ni mandata, habet pars recurſum contra iudi
cem, qui eam tulit.
9 *Iudex, qui malè iudicauit, an teneatur, etiã ſi*
pars potuit appellare, & non appellauit, vel ſi
appellationi renuntiauit.
10 *An iudex, qui primò pronũtiauit, teneatur, ſi*
in gradu appellationis ſua ſententia fuit reuo
cata. & nume.12.
11 *Iudex, an teneatur pendente appellatione à*
ſententia per eum lata.
13 *Appellator ſuccumbens in cauſa appellatio-*
nis, non habet recurſum contra iudicẽ à quo.
14 *Quis ex iudicibus faciat litem ſuam, an iudex*
à quo, vel iudex ad quem.
15 *Iudex, qui tulit ſententiam nullam, an tenea*
tur in ſyndicatu. & nu.18.
16 *Exceptio nullitatis ſententiæ, an præſcriba-*
tur.
17 *Exceptio nullitatis, quæ non debet admitti, ſi*
admittatur, valet.
19 *Conſentiens ſententiam expreßè, nõ habet re*
curſum contra iudicem.
20 *Iudex, qui credit bene iudicare, & errore du*
ctus malè iudicat, an teneatur parti in foro
conſcientiæ.
21 *Iudex, qui iudicat de cõſilio ſapientis, an excu*
ſetur?
22 *Iudex ignarus, an teneatur ſequi conſilium ſa*
pientis, & excuſetur. & nu.24.
23 *An expẽſis partiũ põt iudex aſſumere conſul*
torem.
25 *Partes licet conſentiãt, quod iudex ferat ſen*
tẽtiam de conſilio ſapientis, poſſunt à tali ſen-
tentia appellare.
26 *Sententia lata prætextu conſilij ſapientis, nũ*
quam tranſit in rem iudicatam.
27 *Iudex, qui tulit ſentẽtiam de conſilio ſapiẽtis*
qui habet inſtrumentum ſuæ approbationis
factæ à doctoribus, excuſatur. Vel ſi erat pu-
blicè exercitatus in officijs, in quibus peritiã
docuit: vel ſi cõmuniter ad eum habetur recur
ſus pro cauſis decidendis.
28 *Iudicio medicorum eſt ſtandũ, ſi ſunt experti.*
29 *Medicus approbatus, licet non ſit doctor, nec*
graduatus, poteſt intrare monaſterium mo-
nialium ſine pœna excommunicationis.
30 *Conſultor, an teneatur iudici ex malo cõſilio,*
quod dedit, & partibus.
31 *Conſultor nõ ſolùm tenetur de conſilio expreſ*
ſo, ſed de tacito.
32 *Locumtenentes ſemper cõtradicãt apud acta*
ſuis Correctoribus, & proteſtentur, quòd in-
iuſtitiam non faciant, aliàs ipſi tenentur.
33 *Iudici parendum eſt in dubio.*
34 *Caſus, in quibus iudex tenetur. Et ibi vide, an*
iudex in ſyndicatu poteſt ex nouis allegatio-
nibus defendere ſentẽtiam, & oſtendere con
dẽnatum ius nõ fouere. Et an teneatur ex eo,
quia abſoluit aliquẽ ab obſeruatione iudicij.

1 A las partes. i Nota tex. quòd iu-
dex† debet vnicui
cue ius ſuum tribuere. Idem tenet text. in. l. iu-
ſtitia. ff. de iuſti. & iur. & in. l. 1. titu. 1. partita. 3.
& in. §. primo. Inſtitu. eodem. de iuſti. & iur. &
latè archiepiſ-
copus Florenti
in. 3. parte. tiul.
9. cap. 1. per to-
tum. In tantũ,

y el derecho a las
pertes[i]. Y cumplan

quòd iudex aut gloriam clementiæ, aut ſeueri-
tatis affectare non debet ſed perpenſo iudicio,
prout quæque res expoſtulat, ſtatuere debet.
vt dicit text. in. l. reſpiciendum. ff. de pœnis. &
Plat. in. l. qui publi. C. de his qui ſpõt. munera
ſuſceper. lib. 10. in. fi. & vid. Hippo. de Marſi. in
repe. rubri. de fide iuſſo. num. 384. & vide quæ
dixi ſuprà in glo. derechamente. num. 3. Quod
intelligitur, quòd diſtribuit ius pro generibus
ſingulorum, non pro ſingulis generum, hoc eſt
generaliter tribuit ius vnicuiq;, ſcilicet Deo ſi-
bi, & proximo, non autem ſingulis hominibus
totius mũdi particulariter, ſecundùm Angel. in
d. §. 1. ¶ Vult ergo dicere clarius ſecũdùm Ioan.
Fab. ibi, ꝙ generale eſt, quòd homo reddat vni-
cuique ius ſuum, licet de facto ſemper non fiat,
Et loquitur de iuſtitia, quæ cadit in homine, &
ſic de iuſtitia creaturæ: vnde nõ oportèt ad hoc
quòd homo ſit iuſtus, ꝙ ſit ita conſtãs, ſicut bea
tus Petrus, ſed prout cadit in homine, vt huma
na fragilitas. vt in authentic. quomo. opor. epiſ
copis & cleri. §. ordinandis. & in. l. ſiquid. ff. de
ædilitio edicto. ¶ Et in ſe eſt virtus, non autem
vt per homines exercetur: quia ſi homines non
faciunt iuſtitiam, non propter hoc iuſtitia, ꝓut
eſt virtus, de ſuo eſſe mutatur, ſicut nec ius, ſi iu
dex malè iudicat. vt in. l. fi. §. 1. ff. eod. de iuſti. &
iur. ſecũdùm Ioannẽ Fabr. vbi ſuprà. ¶ Et ideo
2 ſi iudex non tribuit† parti, quòd ſuum eſt, parti
læſe tenetur ad omne intereſſe. vt tenet Bal. in
authẽ. ſtatuimus. C. de epiſ. & cle. nu. 2. verſ. iux
ta hoc quęro. & Bart. in. l. 1. C. quomo. & quãdo
iud. nu. 6. & in. l. fi. ff. de vari. & extraor. cogni.
& in. q. ſua, incipiẽte, iudex per imperitiã iudi-
cauit. vbi plenè in. 9. q. & idẽ tenet tex. in. l. 2. ti.
2. foro legũ. lib. 2. ibi, *y el alcalde porque juzgo tuer
to, peche otro tanto de lo ſuyo*. Et ibi Montal. in glo,
pierda lo que huuiere. verſic. 4. dicit, ꝙ de iure no-
ſtro Regio pœna appoſita in illa lege debet ſer
uari. & Bald. in. l. ſi quando. C. de teſti. & Inſti-
tu. de obliga. quæ ex quaſi deli. naſ. in princ. &
Iaſ. & docto. in. d. l. 1. nu. 6. ff. quod quiſq; iuris.
& Angel. in princi. Inſtit. de officio iudi. nu. 4.
quẽ vid. & latè per ſummã Syluestrinã in parte
iudex, primo. 12. q. vſq; in fine. & tex. ſingula. in
l. 23. & in. l. 24. titu. 22. parti. 3. & ibi Gregor. Lo-
pez. quas leges omnino vide. vbi Montal. quo-
que dicit, ꝙ pœna legis Fori ſupradictæ eſt ſtã-
dum. Bal. tamen in. c. dilectus filius. de reſcrip.
nu. 3. dicit verum, quòd tenetur ad intereſſe, &
ſic ad veram litis æſtimationem, ſi dolo pronũ
tiauit: Secus ſi per imperitiã, quia tunc tenetur
in quantum iudici viſum fuerit. vt in. l. 2. ca. de
poena iudi. qui malè iudi. &. cap. venerabilis de
ſenten. excõmuni. lib. 6. Sed hæc differentia nõ
habet locum in cauſis beneficialibus, in quibus
non cadit æſtimatio, niſi ratione expenſarũ pu
nitur igitur plus, vel minus arbitrio iudicis. ſe-
cundùm Bald. ibi, in. d. c. dilectus. referendo Io.
And. ¶ Sed quòd teneatur parti ad intereſſe, in
3 tellige verum, quando ſententia per eum lata†
habuit effectum, & ſic fuit executioni manda-
ta, vt in. l. fina. ff. quod quiſque iuri. & tenet Bar
to. in dict. quæſti. iudex per imperitiam. in pri-
ma parte. in fine. quia quando non ſortitur effe
ctum, non dicitur lędere partem, nec facit litem
ſuam. vt in. d. l. fi. ff. de vari. & extraordi. cogni.
¶ In adiutorium Bart. facit gloſ. ſingular. in. §. ſi
finium. Inſtitu. de officio iudicis. in gloſſa ma-
gna. & ibi Angel. vbi tenet, quôd ex ſola ſenten
4 tia† iudicis non transfert dominium in actorem
vincentem, imò opus eſt, vt poſtea virtute dictę
ſententiæ per iudicem, vel per nuntium nomi-
ne iudicis inimittatur in poſſeſsione rei adiudi-
catæ: quia cùm factum iudicis dicatur factũ par
tis. vt in. l. ſi ob cãm. C. de euictio.* Licet cõtra-
rium teneat. glo. in. c. propoſuit, de conceſsione
pręben in. verb. vacare: & Peregrina in parte do
miniũ in fi. quia illa. gl. loquitur in alio caſu &
ſupra dicta ſequitur Thom. grãmatic. Conſil.
54. nu. 10. affirmãs ꝙ ſentẽtia ſeu iudicis decre-
tũ licèt fuerit iniquiſsimũ ob qđ iudex litẽ fa-
ceret ſuã eſt verũ quãdo exequitur eã: ſecus ſi ſo
lũ eã ꝓtulit: quia tũc nõ tenetur parti. per. l. lę-
tos. C. de pericul. & como. reuendi. & tenet Par.
deput ni tracta. ſyndicat. in verb. ſentẽtia qđ eſt
5 notandum.* & licet pars† concedat titulum a-
licui ſupra aliqua re, non tamen transfert do-
minium ſuæ rei, niſi actualiter tradat. vt in. l.
traditionibus. C. de pactis. ergo iudex non
transfert dominium, niſi tradat. vt Angel. in
dict. §. ſi finium. Et idem tenet Angel. Peruſi-
nus in. l. habere licere. ff. de euictio. vbi tenet,
6 quòd per ſententiam non perditur† poſſeſsio,
ſed requiritur ipſius ſententiæ manu militari
executio. vt in. l. qui reſtituere. ff. de rei ven-
di. & idem tenet Alexand. in conſil. 90. in. 2.
volum. nume. 8. allegando dict. glo. in. d. §. ſi fi-
nium. & alia iura. & idem tenet Bartholo. Soci.
in cõſi. 179. incipiente, circa præſentem cõſulta
tionem. verſi. 1. quia venditor. & latè Rogerius
de mota, doctor Valentinus in repeti. quam fe-
cit in. d. l. traditionibus. numer. 27. & latè Iaſo.
quem vide in. l. ex hoc iure. ff. de iuſti. & iur.
num. 44. & Alexã. in. l. pomponius. §. ſi iuſſu.
ff. de acquiren. poſſeſsio. Et Feli. in cap. cùm ve
nerabilis. de exceptio. col. 10. cõmendat dictam
gloſ. in dicto. §. ſi finium & dicit, quòd Imol. cõ
men. eam in rubri. ff. de re iudica. & Angel.
in. l. ſi quis. §. differentia. ff. de acquiren. poſſe.
7 ¶ Sed eſt intelligendum† ſecundùm Felin. vbi
ſuprà in his quæ ſunt merè corporalia, ſecus in
incorporalia, vt in ius eligendi, & præſentandi,
& ſimilibus: quia ſententia ſufficit ad plenum
ius. vt Innocen. in cap. cùm noſtris. de conceſ-
ſio. præb. & ſequitur Bald. in. l. 1. C. communia
vtriuſ. iudi. de quo latè per Felin. vbi ſuprà &
aliquid per Abb. & Feli. in cap. cùm aliquis bu.
de re iudi. ¶ Et ideo quoque dicit Amod. iuſti.
in tracta. ſyndica. num. 242. tomo. 14. tracta. fol.
189. ꝙ ſi iudex tulit ſententiam. quæ eſt ipſo iu
re nulla non tenetur ex ipſa pronuntiatione ſo
la, niſi proceſſerit ad executionem facti. per. l.
penul. & ibi Bar. ff. de vari. & extraor. cog. & d.
l. 1. ff. quod quiſque iur. vid. infrà nu. 15. ¶ Atta-
men licet non ſit executioni mandata: ſi ſenten
8 tia eſt deſerta, † & eius appellatio, habetur re-
curſus contra iudicem qui malè iudicauit: quia
talis iudex deliquit cõtra Deum, quia eſt periu
rus: & contra rempublicam, quia infidelis: item
contra litigatorem, quem oppreſsit, vnde deli-
ctum non purgat, niſi puniatur. tenet Montal.
in. l. 2. titul. 2. lib. ſecundo. foro legum. in gloſ.
ſin derecho. & Bart. in. d. quæſtion. iudex, qui
per imperitiam. & in. l. 1. ff. quod quiſque iuri.
colum. 2. num. 9. & ibi Paul. de Caſtro. in. §. qui
magiſtratum. numer. 14. & in. l. dies cautioni. §.
ſi tam vicinum. ff. de damno infecto. & Innocẽ.
in capitul. ſæpe. de appella. & in. capitul. paſto-
ralis. de reſcrip. & Iaſ. in. d. l. 1. ff. quod quiſq; iu-
ri. num. 15. vſque in fine. & Paul. de Caſt. in. l. ſi
filius familiàs. ff. de iudi. nu. 7. & Alexã. in. d. l.
1. nu. 16. vbi omnes tenent, quòd ſi iudex iniuſtè
9 iudicauit, & pars potuit appellare, † & non ap-
pellauit, ſi vult poteſt cõuenire iudicem in ſyn
dicatu. quia vt Iaſ. ibi tenet. iudex, fuit in dolo,
pars verò, quæ non appellauit, fuit in culpa, &
dolus præponderat culpæ. vt in. l. item ſi obſte
trix. ff. ad. l. Aquil. & tenet Abb. in. c. ad hæc. de
appel. in fi. & Bar. in. l. Itẽ ſi res. ff. de aliena. iu-
di. muta. cauſ. fact. & Bal. in. c. 1. §. iudices. de pa-
re iura. fir. in vſi. feu. nu. 7.* Et Abba. in. c. paſto
ralis. de iur. patro. num. 8. & tenet Peregrina. in
parte appella. q. 3. in gloſ. procurator. & in par-
te ſententia. q. 9. in. gloſ. iudicantis.* Et eſt com
munis concluſio, ꝙ poteſt conueniri ſecundùm
Alexan. in. l. dies cautioni. §. fina. ff. de damno
infe. num. 1. vbi in nu. 2. tenet, ꝙ eſt cõmunis, ꝙ
iudex tenetur ſi appellauit pars, & eſt deſerta
appellatio temporis lapſu, vel alia cauſa: ſecus
dicit, ſi pars renuntiauit appellationẽ: quia tũc
videtur approbare ſentẽtiã, vt in locis ſupradi-
ctis. & tenet Amodeus iuſti. in tract. ſyndica. n.
247. & nu. 135. quia tunc videtur fateri habere
malam cauſam. per. l. 3. C. de fide inſtrumento.
& Barto. in dicta quæſtio. in fine & Bald. in. d.
§. iudices. & in. l. 3. C. de fide inſtrumẽto. & Bar-
ba. in capit. paſtoralis. §. quia verò. de offi. dele-
ga. col. 9. allegando Bald. in. l. fina. §. ſint autem.
C. de tempori. appellat. vbi contrarium tenet,
ſed opini. Alexan. eſt communis, vt ipſe dicit.*
Quam intellige veram quando renuntiatio eſt
expreſſa, ſecus ſi tacita nam tunc non inducit
hanc tacitam confeſsionem prout tenet Pere-
grina vbi ſupra in dicta parte appellatio. & gl.*
¶ Attamen contrarium tenet Ange. in cõſi. 188
quaſi in fine. vbi tenet, ꝙ ſi victus potuiſſet ap-
pellare, & non appellauit, tunc contra iudican-
tem iniquè non poterit haberi recurſus: quia nõ
appellando confirmat quis ſententiam ſuo con
ſenſu. per. l. hic qui ciuilia. C. de appellatio. Et
Bald. in cap. cùm inter. de re iudi. verſicu. nota.
tenet quòd quando à ſententia non eſt appella
tum, præſumitur ritè & rectè per omnia pro-
nuntiatum, & includit acceſſorium, & princi-
pale, ideſt, veritatem, & ſolemnitatem: vt Paris
de Puteo, in tractatu ſyndic. in parte, iudices pu
ras. folio. 125. Tamen Alexand. dicit cõmunem
eſſe in contrarium. ¶ Sed in quantum eſt dictũ,
quòd ſi appellauit pars, & appellationem non
proſequitur, quòd iudex teneatur. Mihi ſem-
per placuit opi. Bar. in. d. quæſti. in fine. vbi cõ
trariũ ſentit, dicendo, quòd ſi pars appellauit
& iudex nõ detulit appellationi, nil poteſt iu-
dex parti imputari, & poterit conueniri. Et ſic
credo ꝙ intelligatur opi. cõmunis Alexã. ſcili-
cet quãdo iudex nõ detulit appellationi, & ap-
pellatio eſt deſerta: ſecus quando detulit appel
lationi, & partis negligẽtia eſt deſerta, vel alio
modo pars renuntiauit appellationi, tũc cùm
per interpoſitionẽ appellationis eo ipſo ſit quę
ſitum ius liberationis iudici, reſpectu totaliter
intereſſe, licet remãſerit obligatus propter ſum
ptus, vt infrà dicetur, non poteſt pars per ſuam
renuntiationem tacitam, vel expreſſam reſuſci
tare obligationem contra iudicem. vt in. l. fina.
ff. de

ff.de pactis.& iſta negligentia partis iudici no-
cere non debet.vt in.l.præſens.C. de pignori.
& in hoc reſidet Barto.in dicta ſua diſputatio-
ne. Quod tenerem: quia in Barto.ſemper ferè
ineſt clauſula veritatis,vt re ipſa patet.vt Ioann.
Baptiſt.de Gazalup.in tractatu de modo ſtu-
dendi.in quinto documēto,in fine,vbi quoque
dicit,quòd ſua ſcripta curēmus habere,ſcire, &
imitari:quia Bartolus iſta optimus legiſta cenſen-
dus eſt.¶Sed quid ſi in gradu appellationis ſen
10 tentia fuit infirmata,† & ſic reuocata, an pote-
rit iudex conueniri.Barto.in.d.quæſtio. tenet,
quòd poterit conueniri,ſed non ad totale inter
eſſe quod erat ab initio,ſed tantummodo ad ſū
ptus,vel expenſas,quæ factæ fuerunt in cauſa
appellationis,quas aliàs non ſuſtinuiſſet , niſi
contra eum fuiſſet iniquè iudicatum. vt in.l.fi-
ne.§.cùm autem.ff.rem rat.habe.& in.§. Mar-
11 cellus.¶Sed quid ſi appellatio pendet, † an te-
neatur.Videtur quòd non tenetur ad intereſſe
cum per interpoſitionem appellationis extin-
guatur pronuntiatum.vt in.l.prima.ff. ad Tur
pilia.& Angel. in.l.furti. ff. de his qui not. in-
fami.2.colu.& latè Iaſo. in.l. prima. ff.de re iu-
di.nume.14.& Abba.in cap.laudabilem. vt li-
te penden.in fine.Attamen poteſt conueniri ſo
lum ad expenſas,& cætera damna, cùm primū
ius remaneat ſibi illæſum.vt in.l.tertia.§.ex qui
bus.& ibi Barto. ff. de aliena. iudi. muta.cauſ.
fac.& Barto.in.d.quæſtio.in fine. Sed ego non
ſto cum dicto Barto.quia nūquam practicatur:
nam tantummodo in iſto caſu dum pendet ap-
pellatio tempore ſyndicatus poteſt iudex , qui
tulit ſententiam,conueniri,& tantūmodo con
demnabitur,vt caueat de indignitate, quia du-
bius eſt euentus.arg.in.l.penul.ff.de peti.hære
di.quia ſi appellans obtinuit,non damnificabi-
tur etiam facto,ſecus ſi ſuccūbat. ita in expreſ-
ſo tenet Paul.de Caſtro.in.l.ſi filiusfamilias.ff.
de iudic.numè.9.& idem Ange.ibi. verſicu. vl-
timò quæro.per.l.ſtatu liber rationem.ff.de ſta
tu libe.& per alia iura.Et idem tenet Bald.in.d.
§.iudices.nume.9.& ſic tenet quòd pendeat ex
futuro euentu;Quicquid dicat Bart.in.d.queſt
& in.l.ſi minoris.ff.de adminiſtra.tuto. nume.
quarto.& in dicto.§.ex quibus.Semper in iudi
cijs obſeruatur opinio Angel.& Paul. in dict.l.
ſi filiusfamilias.quòd ſolum iudex , pendente
appellatione,tenetur cauere de indignitate:qđ
ſequitur Amodeus iuſti.in tracta. ſyndicat. in
gloſſa.Item in eo quòd plures innocentes con-
denauerunt.col.4.verſicu.ſed pone.vbi in ex-
preſſo ait,quòd ſi tempore ſyndicatus adhuc
pendet appellatio à ſententia,quam querelans
contra iudicem dicit fuiſſe iniquam,quòd ſyn-
dicatores faciant,quòd iudex det fideiuſſores
de reficiendo omnia damna,& expenſas quere-
lantis,ſi contingat eius ſententia infirmari. Et
hoc dicit eſſe in practica,& conſueuit facere,
quòd pars,pro qua lata eſt ſententia,fideiubeat
pro iudice:& præſtita iſta fideiuſſione , ſyndici
eum non condemnabunt.Et iſtam opinionem
tenet Bald.& dicit eſſe veriorem in. l. nouiſſi-
mè.§.Pomponius.ff.quòd falſ. tuto. auto. Et
hoc tene:licet idem Bal.in dict.l.fina.C.de poe
na iudi.qui mal.iudi.dicat,quòd ſi ex primis a-
ctis apparet ſententia iniqua,iudex debet con-
demnari in ſyndicatu ad expenſas, & intereſſe
dubij euentus litis.Sed ex primis actis apparet
iuſta,debet abſolui,licet in cauſa appellationis
ex nouis actis poſsit impugnari.* Et dic quòd
talis ſententia in qua eſt condenatus ad iſtam in
dignitatem preſtandam & ipſa obligatio virtu
te ipſius facta poteſt executioni mandari,& ad
probandum quòd fuit dānificatus faciet actor
ſtatim articulos,nec eſt neceſſaria libelli obla
tio nec litis con teſtatio & ſic proceditur ſum-
mariè vt tenet Peregr.in parte executio.2 q.in
gl.qualiter.verſi.ſentētia in certa.*¶ Tamē quā
do ſentētia per appellationem eſt reciſa , tunc
iudex non conuenitur ad totale intereſſe,ſed tā
12 tummodo ad ſumptus,† & expenſas,quæ fue-
runt factæ in cauſa appellationis.vt Barto.in.d.
quæſt.fina.col. verſi.his præmiſsis.Sed hoc in-
telligerem,quando ſententia fuit reciſa ex pri-
mis actis,ſecus ſi ex agitatis in cauſa appellatio
nis.per.l.per hanc.C. de tempori. appella. &
capitu.cùm Ioannes.de fide inſtrumento.& ſen
tit Bald.in dicto.§.iudices.in fine. verſicu. Item
ex omnibus.& in expreſſo tenet Amodeus Iu-
ſti.in tractatu ſyndicatus.in dicta gloſſa , colū.
tertia.verſicul.Item illud. allegando Bartol.in
l.poſt legatum.ff.de his quibus vt indignis.Sed
Bartol.ibi nil dicit,ſed ſufficit authoritas Amo
dei,vbi quoque dicit,quòd iudex non tenetur
ad dictas expenſas,ſi reus condemnatus eas con
ſequutus fuit à parte,quæ temerè eum vexauit
quia deſinit ſua intereſſe contra iudicem. vt
Bartol.in.l.fina.C.de poena iudi.qui malè iudi
ca.& facit.l.1.§.nunc tractemus.ff.de tutelis &
13 ratio.diſtrac.¶Sed quid ſi appellator † in cauſa
appellationis ſuccubuit , & ſic ſententia pri-
ma eſt confirmata : an iudex , qui primò
eam tulit,teneatur? Dic quòd non , nec po-
teſt conueniri quia talis ſententia confirmato-
ria excuſat iudicem. vt in.l. pro conſulibus.
C. de appellatio. & ita tenet Bartol. in dicta
quæſt.fina.col.& idem tenet Alexan.in additi.
ad Bar-

ad Barto.in.l.1.ff.de appella.in additione ma-
gna,in medio.& Pari.de Pute.in.d.tracta.ſyn-
dica.in parte,quæro de quæſtione.foli.161. nu.
8.verſicu.pone ꝙ reus.¶Sed quis ex iudicibus
14 teneatur,an qui primò tulit ſententiā,† an qui
eam confirmauit?Bald.in dict.§. iudices. nu.8.
tenet,ꝙ ſi primus iudex tulit ſententiam,à qua
fuit appellatū,& ſententia confirmata,& ab iſta
ſecunda ſentētia non fuit appellatum, ſecūdus
iudex facit litem ſuam,quia iſta ſecunda tranſit
in rem iudicatā:prima enim fuit nouata per ſe-
cundam,& in ipſam trāsfuſa.& idē tenet Alex.
in additio.ad Bart.vbi ſuprà.Et idē tenet Amo
deus iuſti.vbi ſuprà.col.3.verſi.tenetur etiā.vbi
vult ſentire,quòd ſi eſt appellatum ab iſta ſecū
da confirmatoria,& fuit reuocata, ꝙ primus iu
dex teneatur:quia fuit principium iniquitatis,
& totius mali,ſecundùm Innocē.in capit.ſæpe.
de appella.& ſic ad ſumptus litis, vt dictum eſt
¶Sed quando ſunt plures ſentētiæ conformes,
tunc præſumūtur omnes iuſtæ,& querelās cō-
tra iudicem præſumitur calumniari.vt in cle.vt
calumnijs.de re iudica.& Bald. in rubri. C. de
poena iudi.qui malè iudic. & tenet Amodeus
iuſti.vbi ſuprà.col.3.verſicu.Item non tenetur.
15 ¶Quid autem ſi ſententia eſt nulla,† an iudex
teneatur in ſyndicatu? Dic quòd non. vt tenet
gloſ.in dict.l.fi.ff.de varijs & extraord. cogni.
in gloſſa.1.& Bald.cōmendat eam in.l. ſi vt pro
ponis.la primera.C.quomodo & quando iud.
nume.17.Et tenet Montaluus.in.l.23. titul.22.
partita tertia.vbi ait,ꝙ ſi ſententia nō valet,nul
lam poenā iudex ſuſtinebit.per dictā.l.2.titul.
2.foro legum.lib.2. ¶Quod Bald.vbi ſuprà di-
cit verum,niſi aduerſario interſit.& idem Bald
in dicto.§.iudices.nume.3.& idem tenet Paul.
de Caſtro.in.l.1.§.hæc autem verba. ff. ꝙ quis
iuri.in fine.Et ibi Angel. in princip. dicit , ꝙ
licet non faciat litē ſuam,tenetur tamen ad da-
mna,& expenſas litis.per dict. glo.in. d.l. fina.
& per.l.ſi veritur.C.de excuſa.tuto.Et idem te
net Paul.de Caſtro in dicta.l.filius familias.ff.
de iudi.nume.3.vbi quoque dicit, ꝙ non tene-
tur,niſi ad dictas expenſas litis,vel ſumptus,in
quibus poteſt lædi:vel quando ſententia nulla
fuit executioni mandata de facto.& idem tenet
Hippol.de Marſi.in.l.fin.ff.de quæſtio.nu.19.
& Feli.in.c.tua nos.de iureiura. nu.6. & Bald.
in.l.obſeruare.§.proficiſci.q.21.ff.de offi.procō
ſu.& Amode.iuſti.in tracta.ſyndi.nu.242.& ſu
prà nu.7.Quod intellige verum,niſi executio
poſsit retractari per grauatum:quia grauatus re
tractare eam debet,ſecundùm Alex.in.d.§.hæc
autem verba.nu.3.¶Quoq;vltra Paul.intellige
16 rē,niſi exceptio nullitatis ſit præſcripta, † quia
tūc iudex tenetur:nam in caſibus,in quibus ſen
tentia eſt nulla,requiritur ꝙ talis exceptio nul
litatis infra.60.dies à die pronuntiationis ſen-
tentiæ numerandos opponatur, aliàs tranſit in
rem iudicatam talis ſententia.vt in.l.2.titul.15.
lib.3.in ordina.regali.& ſequitur Montaluus in
l.2.titul.2.foro.legum.lib.2.in gloſ. quæ inci-
pit,ſin derecho.Et per iſtam.l.Regiam hodie
non habet locum illud,quod tenet Paul.de Ca
ſtro in.l.nec quis meſsium.§.ſed ſi prætor. nu.
9.ff. de ferijs. vbi dicit, quòd vſque ad triginta
annos poteſt principaliter peti agendo,vt ſen-
tentia declaretur nulla.& idem tenebat Abb.la
tè in conſilio.97. in prima parte. ¶Tamen te-
17 ne,quòd ſi admittitur † ad dicendum de nulli-
tate elapſis illis ſexaginta diebus contentis indi
cta lege Regia,& probauit , debet obtinere. vt
tenet ſingulariter Iaſ.in.l.hoc edicto.ff.de no-
ui oper.nuntia.nume.3.vbi dicit,quòd ſi ſtatu-
tum diſponit, ꝙ poſt duos menſes non poteſt
dicere de nullitate ſententiæ,vt in.d.lege Regia
cauetur:ſi tamen fuit admiſſus,& probauit,de-
bet obtinere in cauſa allegando Abb. in conſi-
lio.55.in ſecūdo volu.incipiente,In cauſa.Et eſt
magna extenſio ad.d.l.ordinamenti, ꝙ etiam ſi
poſt illum terminum fuit admiſſus ad allegan-
dum de nullitate,& probauit,obtinebit in cau-
ſa.¶Et facit in ſimili illud,quod tenet Innocē.
in cap.cùm dilecta.de reſcriptis. vbi ait, ꝙ con-
tra ſententiam,quæ tranſiuit in rem iudicatam
non debet pars aduerſa audiri ſuper iniquitate,
vel nullitate:tamē ſi de facto fuit admiſſa,& ini
quitatem probauit,eſt retractanda ſentētia. &
Felin.in cap.quoniam contra.de proba. col.13.
verſi.fallit quartò.& Sapia.in additio.ad Abb.
in capit.2.de purga. vulgari.¶Et quoque facit:
quia licet à ſententia ſuper poſſeſſorio de iure
ciuili nō appelletur,vt in.l.vnica. C. ſi de mo-
men.poſſe.fuerit appellatum:tamē ſi ſit appel
latum,& iudex admiſit, debet appellās obtine
re.vt Bald. ſingulariter. in.l. poſt ſententiam.
col.2. C.de ſenten.& interlocu.omn.iudi.& ſe-
quitur Alexan.in conſilio.2.in tertio volumi.
nume.14.¶Et quia probatio,quę non debet ad
mitti,facta tamen debet per iudicem obſeruari
vt Innocen.in capi.cùm Bertoldus. de re iudi.
quem refert Bald.in. l. illicitas. §. veritas.ff.de
officio præſi.multa enim facta tenent, quæ fieri
prohibentur.vt in.l.patre furioſo.ff.de his qui
ſunt ſui,vel ali.iur.& capit.ad apoſtolicam. de
regula.¶Quoque facit:quia licet ſpoliator nō
debet audiri ante reſtitutionem,quia ſpoliatus
ante omnia eſt reſtituendus. vt in.l.ſi quis ad
ſe fun-

ſe fundum.cum ſimilibus.C.ad.l.Iuliam.de vi.
tamen ſi de facto fuerit admiſſus à iudice,& pro
bauit de proprietate,debet iudex pro eo ferre
ſententiam.Ita tenet Innocen.in capitulo, con
ſtitutus.de filijs presbyter. prout tenet Iaſo. in
d.l.1.quæ incipit,Hoc edicto.ſuprà allega.& ſic
quòd ſi poſt terminum eſt admiſſa, & probata,
iudex debet pronuntiare ſuper nullitate, ſi de
ea conſtat,& non teneretur in ſyndicatu. vide
Bald.in.l.obſeruare.§. profiſci. ff. de offi. pro-
conſu.& lega. quæſtio.21. & Amode. iuſti. in
dicto tracta.in dicta gloſ.colũ.4. verſicul. quid
autem ſi tulit ſententiam,ipſo iure nullam.vbi
concludit in eo,quod tenet Paulus de Caſtro in
dicta.l.filius familiàs iudex.licèt eum non alle-
get.& Bald.in.l.ſi pignora.ff.de euictio. ¶Vi-
de tamen Bald. in dicto. §. iudices. vbi tenet,
18 †quòd ſi per dolum iudex tulit ſententiam nul
lam,facit litem ſuam:quia grauat partem de fa-
cto prætextu officij facit.l. per imperitiam. ff.
de euictioni.Et idem tenet Alexan. in dicta.l.
prima.§.hæc autem verba.ff.quòd quiſque iur.
nu.4.vbi dicit,quòd tenetur ad intereſſe, & ad
integram litis æſtimationem,quando ſententia
nulla eſt lata dolo.vt tenet Bald. & Salyce. in
l.venales.C.quando prouoca.non eſt neceſſ.li-
cet Angel.teneat contrarium. ¶Quid autem,ſi
19 pars conſentit ſententiam † expreſsè,an ſi eſt in
iuſta habebit regreſſum contra iudicem? Dic
quòd non. vt tenet Abba. in capit.paſtoralis.§.
quia verò.tertia col.nume.5. de officio delega.
& idem tenet ibi Andre.Siculus Barba.in.7.co
lumn.in fine,cum ſequenti.quem vide.Et facit
quia ille,qui conſentit,iura ſua perdit,& aliena
fortificat.tex.in.c.1.§.præterea.quibꝰ modi.feu
amittitur in vſi.feud.& ibi glo.& Bal. ibi dicit,
ꝙ hæc regula eſt infallibilis, de quo ibi per eũ.
Et etiam ſi quando conſentit ſentẽtiam ſit incar
cere,valet:& tenet prædictus conſenſus,quãdo
carcer eſt iuſtus,& ſubeſt iuſta cauſa detinendi:
quia metus carceris cùm adhibetur ſecundùm
ordinem iuris,nõ eſt metus.Bald.in.c.ſi iuſtus.
de appella.in fine.& facit.cap.dilectis.eod.titu.
&.l.qui in carcerem.ff.quod metus cauſ.& quia
detentus licitè in carceribus,poteſt conſentire,
& contrahere etiam cum eo, ad cuius inſtantiã
detinetur,nec dicitur contractus factus per me
tum:tenet Pau.de Caſtro in.l. qui à latronibus
ff.de teſtamen.& Bald.in.l. nam & ſeruus.ff.de
negotijs geſtis.Et vid.de materia per Hippolyt
de Marſi.in ſua practi.crimi.§.attingam.nume.
22.cũ ſequentibus.* Et tenet pragmatic.42.in
pragmatic.de madrid anno.1557.vbi ſi pars cõ-
ſentit ſententiã nõ habet recurſum cõtra iudicẽ

20 *¶Quid ſi iudex credat bene † iudicare, tamen
malè iudicat,ductus errore iuris, an in foro con
ſcientiæ teneatur parti, quam læſit? Petrus &
Cy.in authen.hodie.C.de iudi.dicunt,quòd ſi
ex neceſsitate aſſumpſit ſibi officium iudican-
di,vel ex voluntate de conſenſu partium , non
tenetur niſi de dolo.vt in.l.1.ff.ſi menſor fal.mo
dixe.Quod eſt notandum pro arbitris, & arbi-
tratoribus,qui aſſumuntur de conſenſu partiũ,
vt non faciant litem ſuam ſi malè iudicant,niſi
cùm dolo hoc faciant.& ita intelligitur.l.ſi quis
in conſcribendo. C. de pactis.ſecus ſi eſt iudex
non de voluntate partium, quia tunc tenetur,
nec excuſatur per ignorantiam iuris:quia aſſer-
uit ſe peritum,acceptando officium iudicandi:
nam medicus non excuſatur propter ignoran-
tiam.ita Paulus de Caſtro in dicta authenti.ho
die.numero.2.Et ita videtur tenere Cardinalis
Caietanus optimus theologus temporibus no-
ſtris,in ſua ſumma,in parte, iuſtitia. loquendo
de iudice proijciente aliquem de poſſeſsione iu
ris errore,& de iudice malè iudicante, & negli-
gente, & de procraſtinante iuſtitiam. & quo-
que dictum Caietan.in dict.ſumma,in parte,iu
dicis peccata. vbi vide quando peccant, & ſic
21 quòd teneatur in foro conſcientiæ.¶Et an † te-
neatur,ſi de conſilio ſapientis iudicauit.Angel.
in dict.l.filius familiàs.in fine.tenet quòd tene
tur,& non excuſatur, quia non tenetur ipſum
ſequi,quia iudex aſſerit ſe peritum.vt in.l.2.ff.
quod quiſq; iuri.imputet enim ſibi,qui tale cõ
ſilium ſequitur.& dicit hoc ſequi Iacobus Bu-
tri. quod ſequitur ibi in dicta.l.filius familiàs.
Paul.de Caſtro.¶Sed contrarium tenet textus.
& ibi Bartolus in.dict.l.2.ff.quòd quiſque iur.
vbi tenet,quòd imperitia aſſeſſoris excuſat ma
giſtratum, non autem ipſum aſſeſſorem. ſed
Bart.ibi,quem ſequitur Iaſo.& omnes. numer.
4.dicit quod eſt verum, ſi magiſtratus imperi-
tus iuris tulit ſententiam iniquam de conſilio
ſui aſſeſſoris,quòd tunc excuſatur à pœna illius
edicti,non tamen excuſatur, quin faciat litem
ſuam, & teneatur parti ad totale intereſſe.per
text.& glo.ibi. Quam glo. dicunt ibi Alex.&
Iaſ.quòd communiter ſequũtur doctores,& cõ
mendant eam,quia multotiens accidit in facto.
& pro ea eſt tex.ſecũdùm omnes ſcribentes in
authen.de iudi.§.neceſsitatem.cum glo.in ver-
bo,periculi,quanuis teneat contrarium gloſ.in
c.hoc etiam.2.quæſti.6.in gloſ.fi.quam allegat
Imol.in.l.4.§.in eum.ff.de damno infecto.ſecũ
dùm Iaſo.vbi ſuprà.Et Alexan.ibi.num.8.dicit
quòd pro glo.in.d.l.2.eſt communis opinio,&
eſt tenenda,& ſic quòd ad intereſſe teneatur.
¶Sed

¶Sed contra iſtam cõmunem opi.videtur tex.
in contrariũ in.l.cum bonorũ.ff.de bono. poſſ.
& ibi Bartol.& docto.vbi habetur,quòd iudex
propter conſilium excuſetur.Sed pro ſolutiõe
dicit Hippoly.de Marſi.in ſua practi. crimina.
§.ſupereſt.nu.18.quòd Bald.dicit in rub. C. de
pœna iudic.qui mal.iudi.* Et Montal.in.l.2.ti-
tul.2.lib.2.fori in gloſſ. *por no lo entender*. & in.l.
10.tit.5.part.5.& Bal.in.l.obſeruare.§.proficiſci
ff.de officio proconſul.quæſt.31.nu.14. & Paris
de Puteo, in tracta. ſyndica.in part. aſſeſſor in
princi.fol.58.* Quòd ſi iudex ſibi eligit aſſeſſo
rem,non excuſatur.vt in.l.ſi procurator.§. ſi tu
tores.ff.mandati.ſi verò reſpublica eum elege-
rit,vel deputauerit,tunc excuſatur tanquam a-
ſtrictus cuidam formæ.argumẽ. notatorũ. in.l.
polla.C.de his qui. vt indig. vbi quoque tenet
dicta gloſſ.in.dic.l.2.Et pro ea, & ſic pro primo
membro facit illud,quòd tenet Angel.in.§.om
nem.in authen.de litigioſis. dicens, quòd licet
poteſtas ferat ſententiam , & dicat latam ſub
examine iudicis maleficiorum, tunc dicitur ab
ipſo poteſtate prolata,& ipſe tenetur.vt ibi per
Angel.& per Cepol.in cautel.258.& Alexand.
& Iaſ.in dict.l.2.nume.4.&.8. ponunt hoc pro
limitatione ad dict.l.2.vt procedat, quando ſi-
bi eligit magiſtratum, ſecus ſi reſpublica. ¶Et
facit illud,quod tenet Barto.in.l.ſi conuenerit.
ff.de re iudica.volens quòd aſſeſſor,qui tulit in
iuſtam ſententiam de conſilio iuriſperiti,& ele
ctus de voluntate partium,ꝙ tenetur:quia non
debet ſtare dicto iniquo conſilio.vt in.l. quidã
decedens.& in.l.Titium & Meuium.in princi-
pi.ff.de adminiſtratio.tuto.& facit.l. nemo.C.
de ſentent.interlocu.omni.iudi. Quia licet par
tes conſenſerint vt cauſa committatur, non ta-
men conſentiunt,ꝙ ſententia ſic feratur,ſi malè
conſuluit,& ideo tenetur , & facit litem ſuam:
niſi conſenſus partium,vel ſtatutum arctaret iu
dicem ad ſequẽdum dictum conſilium.Et ideo
Bart.ibi in.d.l.ſi conuenerit.dat cõſilium aſſeſ-
ſoribus,ꝙ in tali cõmiſsione faciat poni, quòd
partes ex nunc conſentiunt,vt ſecundùm con-
ſilium talis feratur ſententia,tunc iudex nõ po
terit conueniri. ¶Tamen Guido de Suza.in.l.
humanum.C.de legi.& Imol.& Paul. de Caſt.
in dict.l.ſi conuenerit.tenẽt cõtra Bartol.Quia
ſi partibus conſentientibus iudex eligit conſul
torem,tenetur ſequi cõſilium:quia licet à prin-
cipio habuerunt poteſtatem conſilium non ha
bere,ita habitò conſilio, videtur aſtrictus illud
ſequi.allegat in argum.l.3.§.tametſi.ff. de arbi-
tris.maximè cum iuſta cauſa cõſueuit quem ex
cuſari.vt in.l.qui ſolidum.§.etiam. cum ſimili-

bus.ff.de legat.2. & Paul.de Caſtro in.l. ſed &
ſi lege.§.ꝙ autem.in fine. ff. de peti. hæredi. &
Iaſ.in.l.iuſtè poſsidet.ff.de acquired.poſſeſsioi
num.35.cum ſequentibus.& Hippoly. de Mar
ſil.in repetitio.l.de vno quoque.ff. de re iudic.
nume.193. ¶Et idem contra Bartol. tenet Bald.
in.d.l.obſeruare.§.proficiſci.ff.de offic.procon
ſuli.& lega.quæſt.13.& in.l.mancipia.C. de ſer-
uis fugiti.niſi conſilium ſit contra legem; quia
illud non tenetur ſequi.argum.l.reſcripta.C.ſi
contra ius,vel vtili.publi. ¶Attamen opinio
Barto.tenet Specula.in titu.de requiſi.conſilij.
§.1.verſicul.quid ſi iudex.& ibi per Ioann. An-
dre.in addition.& in regula.nullus ex conſilio.
ff.de regu.iur.in.6.in mercuri.& Barto. in repè
titio.l.1.§.ſi plures.1.quæſtio. ff. de exercito.&
Abb.& ibi Canoni.in.c.ſi pro debilitate.de of-
ficio deleg.& in.c.nec epiſcopi. de tẽpor. ordi.
¶Et iſta opi.Bart.& ſequacium eſt verior ſecun
dũ Alexã.in.d.l.ſi conuenerit.nu.11.& ſequitur
quoq; ibi Iaſ.nu.16.pro qua Alexan.dicit,ꝙ eſt
text.optimus.in.c.cùm olim. de arbitris. & ibi
docto.¶Quod dicit facere ad limitationẽ ſtatu
ti diſponentis,vel partibus diſponẽtibus,ꝙ iu-
dex teneatur cõmittere cauſam cõſilio ſapiẽtis,
nõ dicitur arctare iudicẽ ad ſequendũ cõſilium.
22 ¶Quod dicit fallere, † niſi ex toto iudex eſſet
ignarus.per cap.cùm venerabilẽ.de offi. delega
ti.& ibi gloſ.& in.l. impuberibus.ff.de ſuſpect.
tuto.Quod eſt verũ ſecũdùm Ioan. de Imol. in
d.c.cùm olim.de arbi.quãdo ex conſuedine pa
triæ viri imperiti cõmuniter creãtur in iudices,
quia tũc intẽtio dicti ſtatuti videtur fuiſſe,ꝙ de
beant ſequi cõſilia peritorũ,aliàs ſecus. vt tenet
Alexã.vbi ſuprà.vt Bald. in.l. certi iuris. C. de
iudic.& Cataldi.in tracta.ſyndica.nu.157.tomo
14.tracta.Et Angel.de Peruſio.in tract. ſyndic.
nu.8.tomo.18.tracta.foli.41.dicit,ꝙ poteſtates
terrarũ facilius excuſantur,quàm eorum aſſeſſo
res:quia cum ignaro lex mitius agit, quàm cum
iure peritis.vt Bald.in.l.penulti. C. de legat. in
fine.debẽt enim tales poteſtates conſilio ſapien
tis omnia deliberare,& non ex ſuo capite.vt di-
cit notare Bart.in.l.legati. C.de offi. proconſu.
& lega.Quod facit pro iſtis iudicibus villarum,
qui *Alcaldes ordinarios* vocantur, qui continuò
eliguntur in iudices, maximè in locis, & villis
dominorum,licet non ſint periti,quia iudicant
conſilio literatorum:quia ſi iſti iudices aliquid
iubent,vel faciunt de conſilio iuriſperiti, excu-
ſantur.vt tenet dict.Alexan. quia de conſuetu-
dine patriæ eſt,ꝙ tales iudices iudicent de conſi
lio iuriſperitorum.* Sed hoc intelligo ſi eligũt
prudentes conſiliarios excuſantur:quia non eſt
G veri-

veriſimile eos errare debere, ſecus ſi eligunt imperitos: quia non excuſantur vt declarat Albe. in.l.illicitas.§.ſicuti medico.ff. de officio. præſid.numero.6.* ¶Quinimo expenſis partium
23 † poſſunt aſſumere aſſeſſorem.vt in capitu.ſtatutum.§.aſſeſſorem.de reſcrip.in.6.& Paul. de Caſtro in.l.fina.ff.de aſſeſſo.& Abb.in capitu. ſciſcitatus.de reſcrip.fina.column. numero.15. & vide Alexan.in addition.ad Bartol. in.l. poſtulauerit.ff.de adulter.& Cardina.in Clemen prima, de ætate & qualita. Et vide quæ dicā in capi.2.infrà eodem, in glo. *ygualmente ſu juſticia*. verſicul. & ego idem dicerem.& Bald. in.l.2. C. de ſentent. ex pericul. recit. & Lanfran. de Oria.in repetitio.cap.quoniam contra. de probatio.in parte, interlocutorię & appellationes. num.25. vbi intelligit hoc verum in iudicibus, qui de ſe non ſunt periti, nec eſt electus ratione ſcientiæ, vt dicunt eſſe poteſtates, & arbitratores, qui ſunt idiotæ. Secus autem ſi eſſet electus propter peritiā ſcientiæ, vt ſunt vicarij poteſtatum, qui in noſtra Hiſpania vocantur, *Tenientes*, quia tunc non poſſunt compellere partes eligere conſultorem: quia ſi ipſe neſciat, de ſe conqueratur: nec facere expenſis ipſorum.vt tenet ad literam beatus Archiepiſcopus Florent. in tertia parte.titu.9.cap.2.§. 9. vbi dicit, quòd cùm ordinarius ſecularis non teneatur ſcire, ſed ſufficit quòd habeat experientiam de cauſis, prout habetur in.l.certi.C.de iudic. poterit ſalarium pro aſſeſſore petere. Et dicit, quòd notatur in authenti.de iudi. circa principium ſecundùm Ioann.de Imol.qui dicit, quòd ſupra hoc eſt conſuetudo attendēda, prout dictus Archiepiſco.Florenti.tenet, vbi per eum de materia. ¶Vbi quoque dicit, quòd hoc eſt verum, ſi non habet ſalarium de publico. Et idem cauetur de lege Regia, vt infrà dicetur, vel ſi nō egebat, quia eſt peritus, & per ſe poteſt cauſam determinare, & finire, quia in hoc vult grauare partes. ſecus ſi ſit idiota, prout tenet Paul. de Caſt. in.l.conſilium.ff.de offi. aſſeſſo. vbi ait, quòd ſi iudex, vel arbiter ſit idiota ſuper puncto iuris, bene poteſt mandare partibus, quòd dent ei ſalarium pro conſultore habendo.vt in.l.4.§.2. ff.finium regundo.& gloſſa in.l.2. titul. 2. foro legum.libro.2.in gloſſa, quæ incipit, *que no lo entiende*. ¶Et quando quæſtio committatur cōſulenda, cuius expenſis debet fieri.vide Barto.ſingulariter in.l. ſi poſtulauerit. in fine. ff. ad legem Iulian.de adulter. Et Baldus in.l.2. prima column.verſicul.ſed nunquid.C. de ſenten. ex peri.recitan.dicit, quòd tale ſalarium debet præſtari conſultori ab vtraq; parte, niſi altera pars petat conſilium.vt Bartolus in dicta.l.ſi poſtulauerit.& Lanfranc.de Oria.in dicto capitulo. quoniam contra. de probatio. verſicul. ſententia.9.column.& ſi præſtatur ab vna parte tantùm caſu, quo iudex ſuo motu, vel ad inſtantiam vtriuſque partis conſilium habuerit, datur regreſſus contra alteram partem. vt Floria. in.l.ſed & loci.§.primo.ff.finium regun.& Speculato.in titulo de aſſeſſori.§.ſalarium.verſicu. penultim.& Bartol.in.l. in ſacris. C. de proximi.ſacro.lib.12.*Idem tenet Peregrina.in parte conſilium.quæſtione.5.in gloſſ.partes: & idem dic ſi iudex recuſatur, quòd illa pars quæ recuſat iudicem debet ſoluere expenſas, ſeu aſſeſſoriam: ſi verò ab vtraque parte recuſatur, tunc ab vtraque parte ſoluitur per ſupradicta: ad quod facit quod tenet Bald.in.l.prætor.§. ſi de vi.ff.de edendo: vbi tenet quòd qui petit conſilium ſapientis debet petere ſuis expenſis, & ſi mittit notarium ad aliquem locum pro examinandis teſtibus debet mittere expenſis petentis, ſi autem mittitur ex mero officio iudicis: tunc ex ſpenſis vtriuſque partis ſecundū Bald. ibi.* ¶Et quod dicti iudices, qui de conſuetudi-
24 ne creantur † imperiti, ſi de conſilio iuriſperiti iudicauerunt, non teneantur. prout tenet Alexan.allegando Anton. in dict. l. ſi conuenerit. Facit quod dicit Iaſo.ibi numer.16. vbi dicit, ꝙ Barto.ibi loquitur in iudice, qui debet eſſe peritus iuris, & qui videtur aſſerere eſſe peritum. vt in dicta.l.2.ff.quòd quiſque iuri. vnde nō debet credere conſultori imperito. & dicit ita tenere Bald.in dicta.l.obſeruare.in dict. §. proficiſci.quæſtione.13.& quòd ille allegat Bart. ita tenere in dict.l.in bonorum.in fine.ff.de bono. poſſeſsio.& Bald.& Salycet.in.l. iuris ignorantia.C.qui admitti. Et vide Bartol. in dicta.l. in bonorum.numero.4.vbi expreſſè tenet, quòd credens conſilio alterius, ſi per ſe ſcire non debet, excuſatur: quod dicit eſſe menti tenēdum: & idem tenet Alexand.in additio.ad Barto.in. l.1.§.ſi plures.ff.de exercito. in additione, quæ eſt in numero.12.& idem tenet Alexan. in dic. l.2.ff.quòd quiſque iur.in fine. ¶Sed Paulus de Caſtro ibi, in numero.7. tenet contrarium, dicens, quòd magiſtratus quantuncunque imperitus literarum facit litem ſuam, ſi faciat iniuſtitiam, etiam ſi non tenebatur tenere aſſeſſorem: licet videbatur contrarium, quia non eſſet in lęui culpa, quia nunquam aſſeruit ſe peritum, & tale officium conſueuit dari imperitis, vnde videbatur, quòd non teneatur. ¶ Sed iſtud dictū Paul.non obſtat: quia talis tenetur, quando nō iudicauit de conſilio ſapientis: ſecus quando de

conſilio

conſilio ſapientis iudicauit, quia tunc non tenetur, vt dictum eſt. Et Cataldi. in dicto ſuo tractat.ſyndica.quæſtione. 41.tenet in expreſſo, quòd poteſtas, qui eſt iuris ignarus, ſi ſentētiam iniuſtam tulit de conſilio ſuorum iudicum, talis poteſtas non tenetur, ſed iudex, ſub cuius examine & conſilio ſententia lata fuit.vt in dicta.l.2.pro quo dicit, quòd facit bonus text.in. l.prima.C.de his qui latro.ibi, ſub examine iudicis.& Angel.idem tenet in.l.ſi illi.C.de decurio.libro.10.& in authentic. de litigio.§. omnē nota.& Bald.in.l. obſeruare.C.eo.titul.de decurio. ¶Et vbi ſuprà dicunt, quòd licet partes conſentiant, quòd iudex ferat ſententiam de conſilio ſapientis, etiam apertum & cognitum parti-
25 bus, quòd à tali ſententia poſſunt † appellare, & ex nouis actis & probationibus poſſunt impugnare ſententiam.vt in.l. eos. C. de appella. quia non tollit remedium appellatio, niſi per expreſſam renuntiationem. vt in.l. fina. C. de tempo.appella. Et cum Bart.in.dict.l.ſi conuenerit.tenet Alexan.nume.13.vbi dicit, quòd ita communiter tenetur, licet Bald. teneat contrarium in quodam ſuo repertorio. per text. meliorem de iure in.l.generaliter.§.1.ibi, quis em ferendum eſt.C.de rebus credi. tamen dicit, ꝙ communis opin. eſt in contrarium, & temerarium eſſet ab ea recedere, & pro vera eſt tenenda, & ſic, quòd ſi iudex imperitus de conſilio iuriſperiti iudicauit, excuſatur. ¶Imò dicit ibi Iaſ. in dicta.l. ſi conuenerit.numero. 20. quòd non ſolùm à tali ſententia poteſt appellari: imo for-
26 tius † talis ſententia lata prætextu conſilij ſapientis, nunquam trāſit in rem iudicatam, quin poſsit ſemper retractari peritioribus iuſtius conſulentibus.ita ſingulariter Anto.de Butri. in.c. propoſuiſti.de probatio.& Iaſ.vbi ſuprà. ¶Sed
27 dict.gloſſ.in dict.l.2.ff.quòd quiſq; iuris † limita per.d.Salycet.in.l.fina. C.de pœna iudi. qui malè iudi.niſi talis aſſeſſor haberet inſtrumentum ſuæ probationis factæ à doctoribus in ſtudijs generalibus & publicis: quia tunc magiſtratus habuit iuſtam cauſam credendi, & excuſatur.argument.in.l. agrum. & in.l. qui non tam idoneum.ff.commoda.vel etiam dato quòd nō ſit doctoratus, licentiatus, vel Bachalarius, erat tamen publicè exercitatus aſſeſſor in officijs ſimilibus, in quibus peritū ſe docuit, ſecundùm Alexan.ibi in dic.l.2.num.9.quod dicit eſſe notādum, & nūquam eijci debet à memoria, quia poterit plurimos ex hoc euadere prætores à periculo ſyndicatus.quod ſequitur ibi Iaſ. nu. 4. Et idem tenet Alex.in conſili.19.volu.7. num. 13.vbi ait, quòd licet communis opin. ſit, quòd imperitia conſultoris, vel aſſeſſoris electi à magiſtratu non excuſet magiſtratum, fallit quando eligit virum approbatum, & exercitatum in ſimilibus, ad quem communiter habetur recurſus, quia tunc excuſatur. vt Angel.in.l.terminato.C.de fruct.& litis expen.& iſto caſu acceſſor tenetur.vt gloſſ.in capitu.hoc etiam.2.quæſtione.6.& infrà dicetur.numer.30. Quod facit pro dictis iudicibus, qui quotidie creantur indocti: quia ſi iſti de conſilio ſapientis approbati, vel exercitati, vel de illo, ad quē recurritur pro dubijs decidendis, aliquid faciunt, licet ſit iniuſtum, excuſantur. ¶ Nec obſtat limitatio Alexand.in quantum intelligit, quòd excuſantur, quando eſt iuſtum conſilium, ſecus ſi iniuſtum quia intelligitur in iudicibus habentibus ſcientiam, & ſapiētiam, quia iſti non tenētur ipſum ſequi, cùm aſſeruit ſe peritum, ſecus in alijs. tenet Cataldi.in dict.tracta.ſyndica.quæſtio.70. ¶Et faciunt omnia, quæ tradit Alexan.in conſilio.64.in primo volu.numer.5.vſque in fine. & in conſilio.15.eod.volu.numer.16.& 17. vbi
28 ait quòd regula, in † qua habetur, quòd dicto medicorum ſit ſtandum, an vulnus ſit mortale, & in ſimilibus.vt in.l.ſemel.& ibi Barto.& Angelus.C.de re mil.libr.12.& Innocen.in capit.ſignificaſti.el.2.de homic.& Specula.in titul. de probatio.§.1.verſicul.hoc quoque.& Bartol.in prooemi.fforum.pe.column.& ibi Bald.& Angel.& Bar.in.l.quotiens.C.de pōderi.lib.10. & Abb.& docto.in.d.capi.propoſuiſti. de probatio. ¶Satis eſt, quòd medici ſint in ſimilibus experti, vt dicit text.in capit.ſi.de frigi.& text.& ibi Bart.in.l.prima.ff.de vari.& extraor.cogni. vbi declarat Barto.qui dicatur medici. ¶Et procedit quoque, etiam ſi talis medicus non eſſet doctoratus.per tex.in.l.prima.§.nec autem.C. de communi ſeruo manumiſ. vbi ſerui poſſunt eſſe medici, qui eſſe nō poſſent, ſi ad hoc vt quis dicatur medicus, requireret doctoratus.nam cū doctoratus ſit dignitas, vt notat Bart.in.l.ex eo. ff.de teſtam.mili.& in ca.quanto. de magiſtris. & dixi in.1. gloſſ. ſupra prooemi.iſtorum capitum: ſeruus ad illam dignitatem nō poteſt aſpirare, vt in.l.prima, &.2.C.ſi ſeruus, aut lib. libr. 12.& Bald.in.l.ſciendum.§.demum.ff.de ædilitio edicto.per text.ibi.verſi.dictum. ¶Et per illum text.dicit ibi, quòd cùm in quadam eccleſia eſſet cōſtitutio, prout eſt in monaſterijs monialium, quòd nemo poſsit eorum clauſtrum intrare ſub pœna excommunicationis, niſi ſit
29 medicus, † prout in Hiſpania habetur in monaſterijs monialium, ꝙ ſi medicus, qui non eſt doctor, nec graduatus, ſi eſt expertus in medicina,

 vel

vel in chirurgia intrauit clauſtrum, non incidit
in excōmunicationem, dummodo ſit talis, quē
vulgus medicū, vel chirurgū appellet: quia li-
cet nō ſint literati, intrāt ī.d.clauſtrū. ¶Et quo
q; per illū tex. tenet ibi An. ꝙ ſi officialis ꝓmit
tat ducere ſecū duos iuriſtas, ſufficit ducere ta-
les, qui vulgo iuriſtæ appellātur, licet non ſint
doctores. notat An. de Aretio. in. §. cūq;. in pri-
mo notabili. in prooemi. Inſti. num. 2. & Iaſ. vbi
30 ſuprà. ¶ Sed an conſultor † teneatur iudici
ex malo conſilio quod dedit. Angelus & Paul.
de Caſtr. in dict. l. ſi filius familias. ff. de iudi. nu
me. 11. tenent quòd non, allegando Bar. in dicta
l. bonorum. ff. de bono. poſſe. Sed Amodeus Iu
ſti. in dict. tracta. ſyndi. in gloſ. Item in eo quòd
plures. 1. colū. verſi. ſi poteſtas. nu. 124. intelligit
hoc, ſi fuit electus à iudice, quia tunc non tene-
tur iudici cōſultor. & ſic intellige. d. An. & Pau.
in dict. l. ſi filius familias: ſecus ſi fuit electus à
partibus, quia tenetur parti læſæ de malo conſi
lio, allegando Angel. & Bal. in. l. certis annis. C.
de pactis. & in dict. §. proficiſci. quæſt. 4. Tu vi
de melius dictum Amode. Iuſti. in dicto tracta.
num. 203. an ſi poteſtas, ſeu iudex ſoluit in ſyn-
dicatu, quia in plus, vel minus cōdemnauit iux
ta ſui aſſeſſoris conſilium, an contra ipſum con
ſultorem poſsit habere regreſſum. Vbi dicit, ꝙ
ſi poteſtas per dolum tulit ſententiā iniquā, &
ſoluit, licet etiā collateralis fuerit in dolo conſu
lēdo, nō habebit regreſſum contra collateralem
quia punitur ex dolo ſuo, quia fortè erat legum
doctor, & cognouit ꝙ faciebat iniuſtitiā. Secus
ſi poteſtas erat iuris ignarus: quia tunc licet po-
teſtas teneatur tanquam caput vt in. l. 1. ff. fur ad
uer. nau. quia tulit ſententiam nomine ſuo, ha-
bet regreſſum contra collateralem. per. l. 2. ff. ꝙ
quiſq; iur. & ibi Bar. & Bal. * Vbi in fine dicit ꝙ
durius agitur cum aſſeſſore quàm cum poteſta
te ſcilicet, in dolo præſumēdo: quia facilius præ
ſumitur in eo dolus qui eſt iuris peritus. * Et
not. in authentica. vt iudi. ſine. §. neceſsitatem.
& ibi bona glo. colla. 2. ¶Specula. in titu. de re-
quiſi. conſi. §. 1. verſicu. conſiliarij. numer. 5. indi
ſtinctè tenet, ꝙ ſi talis, qui præſtat conſiliū, con
uincatur de dolo, & iniquè conſuluiſſe, tenetur
parti, & aliàs punitur. vt in. l. conſilij non frau-
dulenti. ff. de regul. iuris. & in. l. conſiliarios. C.
de aſſeſſo. & contra iniquè conſulentem poteſt
agi quanti intereſt alicuius conſilium datū non
fuiſſe. vt in. l. arbitro. §. dolo. ff. de dolo. & ſi non
ſit ſoluendo, videtur quòd debet reſtitui litiga-
tor ad priſtinum ius. vt. ff. eod. l. eleganter. §. pe.
& quādoq; falſus cōſiliarius excōmunicatur. vt
ca. nouerit. & c. grauem. de ſent. excō. & quan-
doq; ſuſpenditur, & infamis efficitur. vt in. c. ſi
aduerſus. de hæreticis. ¶Licet ſit in cōtrarium:
quia nemo ex cōſilio obligatur. vt in. l. 2. in fin.
ff. manda. & in. §. ex diuerſo. aliàs. §. tua gratia.
Inſti. eod. vbi de hoc. ¶Sed illud procedit in cō
ſilio non fraudulento, ex quo nemo obligatur.
Sed ſi per imprudentiā falſum dedit conſiliū,
non videtur excuſari, imò debet puniri. vt in. l.
fi. ff. de varijs extraord. cogni. quia imprudētia
culpæ cōnumeratur. vt in. §. imperitia quoque.
inſtitu. ad. l. Aquili. & ſic ꝙ tenetur. & in hoc re
ſidet Specula. vbi ſuprà. ¶Et Ange. de Areti. in
dict. §. tua gratia. inſti. manda. nu. 4. dicit, ꝙ cre
dit, ꝙ facit litem ſuam, quando ex forma ſtatu-
ti iudex debet ſtare dicto conſilio, & ferre ſentē
tiā ſecundū eum, aliàs autē dictum conſiliū nō
lædit, quia non cogebatur illud conſilium ſe-
qui. vt in. l. 1. & ibi Bart. in. §. ſi plures. ff. de exer
cito. Sed non affirmat pro conſtanti, ſed cogitā
dum relinquit tamen Alexan. in rub. C. de pro
cura. videtur ſentire idem. ¶Sed opinio Specu-
la. quòd puniatur indiſtinctè, tenet Montalu. in
l. 2. titu. 2. lib. 2. for. ll. in gloſ. *porque no lo entiende.*
vbi ait, quòd ſi per imperitiam aſſeſſoris iudex
malè iudicauit, tunc aſſeſſor punitur. vt in dict.
l. 2. & Ioan. Fab. in princ. inſtitu. de obliga. quæ
ex quaſi deli. naſ. idem tenet, ꝙ aſſeſſor, ſeu cōſi
liarius tenetur ſicut iudex. Et eſt tex. expreſſus
ꝙ talis conſultor tenetur. in. l. 3. titu. 21. part. 3. &
ibi Montal. ſingulariter. & idem videtur tenere
Paul. de Caſtro. in. l. ſi quis fundum. §. celſus. ff.
locati. vbi tenet, quòd aſſeſſor tenetur de impe
ritia, quia cēſetur aſſerere ſe peritū, & ſic quòd
talis conſultor teneatur, & non poteſtas, nec iu-
dex. idem tenet Iaſ. in. l. omnem. ff. de officio aſ
ſeſſo. nu. 17. & idem tenet Bal. in cap. intimaſti.
de appella. nu. 3. ¶Sed hoc intellige verum in iu
dice vel poteſtate imperito, qui non eſt doctor,
nec literatus, quia tūc talis iudex excuſatur pro
pter tale conſilium, & conſultor tenetur. Secus
eſt in iudice, vel poteſtate, qui eſt doctor vel iu
ris peritus, quia tūc non excuſatur, ſed tenetur
vt ſuprà dictum eſt. Et Bar. in. d. l. bonorum. in
fine. & Bal. & Saly. in. l. iuris ignorantia. C. qui
admitti. & Sali. in. l. fi. C. de poena iudi. qui mal.
iudi. dum ponit. q. de poteſtate idiota. & ita in-
telligit Philipp. Decius ſingulariter in conſilio
8. colum. 4. nu. 5. quem ſingulariter vide. ¶Et di
cit, quòd facit in ſimili, quod tenet Anto. de Bu
trio in cap. cùm olim. de arbitris. col. fina. verſi.
& puto. vbi tenet, quòd quando iudex eſt igna
rus, tenetur ſequi conſilium ſapientis, & ideo
meritò excuſatur. ¶Sed alius non cogitur ſequi
conſilium, & ideo ſi ſequatur malum cōſilium:
facit litem ſuam, & in ſyndicatu non excuſatur.
Quod intellectum credo ꝙ ſit ipſamet veritas:
quod facit, vt ſuprà dixi, pro iudicibus, qui com
muniter eliguntur imperiti, vt ſi aliquid faciant
de conſilio iuris periti, excuſentur, & non teneā
tur, ſed ipſe peritus. ¶Quod extende, quòd nō
ſolùm tenetur de malo conſilio expreſſo, verū
31 etiam de tacito: † quia omne, quod factum eſt
à poteſtate, videtur fieri de conſilio aſſeſſoris.
vt in. l. quoniam iudices. C. de appellat. vbi Bal.
dicit, quòd poteſtas facit iniuſtitiam, aſſeſſor de
bet puniri, niſi proteſtetur, & ei contradi-
cat apud acta. Et Pau. de Caſtr. in. l. diē functo.
num. 8. ff. de offi. aſſeſſo. & Iaſ. in. l. omnem. eo.
tit. nu. 17. idē tenet. ſ. quòd cauti aſſeſſores quā-
do poteſtas facit aliquod iniuſtū expreſſè pro-
teſtent. & non conſentiant, aliàs ipſi tenētur. Et
ideo dicit Cataldi. in. d. tracta. ſyndi. q. 41. in fi-
ne, ꝙ ſi vicarius erat ad bānum dū poteſtas ſen-
tentiā proferebat, & non contradixit, præſumi
tur ei conſuluiſſe, & ex hoc punitur, ſicut ſi in
ſententia contineretur, ꝙ eſſet lata de ſuo conſi
lio. per. d. l. quoniā. Vnde dicit, ꝙ cauti faciēt iu
dices, qui non aſſentiant poteſtates ad tribuna-
lia, quādo ſentiunt, vel putant, ꝙ ſententia, quā
vult proferre poteſtas, eſt contra ius: quod ſæ-
pe videtur de facto. & idē tenet Ang. in auth. vt
nulli iudicū. §. omnem. vltim. notabil. &. in. l.
omnes iudices. C. de decurio. lib. 10. & Bartol. in
tracta. repreſali. in. 2. q. 6. q. principalis. & Bar. in
auth. omnino. C. nec vxor pro mari. in. 6. col. &
Cepo. in cautela. 61. ¶Et in iſtis locis reperies, ꝙ
non ſufficit ad releuandū aſſeſſorem, ꝙ in actis
nō reperiatur quòd ſententia iniqua ſit lata ex
ſuo cōſilio, & deliberatione. & Iaſ. in. d. l. omnē.
& Philippus Decius in. d. conſilio. nu. 2. Et ideo
dicit Montal. in. dic. l. 2. fori. in gloſſ. *porque no lo
entiende.* quòd aſſeſſores imperiti ſunt in magno
periculo conſtituti: quia tenentur de imperitia,
& conſilio, quod dant poteſtati, licet ſententia
non formetur in perſonam aſſeſſoris, ſed pote-
ſtatis. ¶Quod facit contra iſtos locùm tenentes
Correctorū: quia iſti Correctores ſemper volūt
facere aliquid iniuſtum, quia ſunt imperiti, ꝙ
32 aduertant tales † ſua locatenētes, ꝙ contradicat
eis apud acta, & proteſtētur. ꝙ nō faciant quod
eſt iniuſtū, aliàs tenerentur. vt Io. de Pla. in. d. l.
omnes iudices. & in. l. prohibitū. C. de iure fiſci
li. 10. vbi Plat. in. d. l. omnē. dicit in fine, ꝙ debēt
reſiſtere facto: & ſi nō valent facto, reſiſtāt ver-
bo. ſ. cū proteſtatione. Quod dicit eſſe verū, quā
do certū eſt eū facere cōtra leges: ſi antē faciat ſe
cūdū leges, omnes obedire debēt, aliàs puniun-
tur. vt in. l. 1. ff. ſi quis ius dicē. nō ob tēpe. Et idē
tenet Ioan. de Pla. in. l. prædia. C. de locatione
prædiorū fiſcali. & ciuiliū. lib. 11. n. 5. dicendo, ꝙ
ex delicto iudic. ſeu magiſtratus puniūtur om-
nes ſui officiales eadē poena. qua & ipſe ſolus. vt
ibi. & in auth. generaliter. C. de epiſ. & cleri. &
hoc ideo: quia totū officiū debet reſiſtere iudi-
ci iniquè & pertinaciter prohibita faciēti. vt in.
l. quoniā. C. de appel. * Et ibi Bald. & Peregrina
in parte iudex. q. 9. in glo. malè in fi. & Alberi.
in. l. hoc edicto. ff. ꝙ quiſque iur. numero. 4. in-
quiens, ꝙ quando rector aliquid contra ius face
re velit, quòd nō permittatur fieri de eius conſi
lio, & debet denuntiare ꝙ non eſt de eius conſi-
lio, aliàs teneretur. * l. oēs iudices. C. de decurio.
lib. 10. & ibi Plat. nā tutor tenetur accuſare con
tutorem de ſuſpecto, cū videt eum malè admi-
niſtrare, alioquin ei imputatur. vt in. l. emilius.
in fine. ff. de tute. & in. l. tres tutores. circa finē.
33 ¶In dubio verò parēdum † eſt iudici: quia præ
ſumptio eſt, ꝙ iuſtè agat. argu. in. l. 2. ff. ſi quis in
ius voc. non ierit. eſt gl. magis in. l. non videtur.
ff. de re. iuri. ¶Sed ego quoq; intelligerem ꝙ de
bet talē proteſtationē, vel reſiſtētiā facere, quā
do poteſtas nō eſt peritus. Secus ſi eſt iuris peri
tus, quia tūc nō tenetur: qa imputet poteſtati, ſi
facit cōtra legē, quia aſſerit ſe peritū. per. d. Sal.
in. d. l. fi. C. de poena iudi. qui malè iudi. & Phi-
lip. Decius [illegible]. cōſilio. 8. qui ita tanet, ꝙ nota,
34 & tene mēt[illegible] ¶Caſus † autē, in quibus iudex te-
netur, ne ſim tranſcriptor, vide per Pari. de Pu.
in. dic. tract. ſyn. & per Amo. Iuſt. & Cataldi. &
Bal. in. d. ſuis tractatibus. & per Bar. in. d. l. fi. ff.
de varijs & extrao. co. & aliquid per Mōtal. in.
d. l. 23. & 24. titu. 22. par. 3. * Sed nota vnum mihi
ſingulare, ꝙ ſi iudex facit, ſeu dicit ſubdito iniu
riam non in forma iuditij, nec per ſententiā, ſed
ſolo verbo, vel facto: ꝙ talis iudex debet leuiter
parci: quia vix ſeu difficulter eſt iudex qui ha-
bet curam regere ſeu gubernare, ciuitatem, tur-
bam ſeu vniuerſitatem, ꝙ non faciat ſeu dicat a-
liquid ſuperfluè, & vltra quod debet, prout te-
net ſingula. l. 49. tit. 5. partit. 1. & ita ꝙ iudex in
tali cauſa debet parci, & leuiter puniri, & tenet
ſingulariter. Paris de Put. in. d. tracta. ſyndica. in
verbo. ſyndicantur etiam officiales. nu. 3. & 7. &
Pla. in. l. ſi deſertores. C. de deſerto. milit. li. 12. *
¶Tamen iudex in ſyndi. poteſt ex nouis alle-
gationibus defendere ſententiam, & oſtendere
condemnatum ius non fouere. Bald. per illum
text. in repeti. l. emilius. ff. de minor. in fine. &
aliquid per Bald. in. l. iudices. titu. de pace iura.
fir. & Paris de Puteo in tracta. ſyndica. in parte,
an niſi poteſtas. folio. 21. Et hoc vidi practicari,
licet idem Bald. in capitul. quoniam contra. de

probatio.8.colum.verſi.nota.nu.50.tenet contrariũ,dicẽdo,ꝙ cũ acta iudicijs ſint ſtricti iuris, & omiſſũ habetur pro omiſſo,non creditur iudici volenti iuſtificare ſententiam ſuã aliunde, quam ex actis & hoc dicit, ꝙ determinat ille tex.ſolẽn.ſed primũ tene.* Tamen querelans in ſyndicatu contra iudicem ſeu officialẽ debet iuſtificare grauamen ex eiſdem actis & proceſſu,nec poteſt nouas probationes inducere contra iudicem ſeu officialem: tenet ſingulariter Thom.Gramma.in conſil. 54.nu.16. ꝙ eſt notandum per.d.Par.de Puteo in.d.parte an ſi poteſtas condemnatur.nu.22.verſic.adde ꝙ iudex non facit litem ſuam.& Amode.Iuſti.in eo.tracta.ſyndica.verſi.item in eo ꝙ plures innocentes colum.6.verſi.ſed idem Bal.nu.137. & idem Thom.Gram.conſil.49.nu.20.*¶Quod credo ꝙ fallit in tortura,in qua iudicia debent præcedere,& non ſequi.vt tex.& glo.in.l.maritus.ff. de quæſti.& Bal.in.ca.ad noſtram.de probatio. nu.3.& hac cauſa in tali tortura poſt latam ſententiam,& executioni mandatam iudex ex nouis indicijs non poteſt ſuam ſententiam iuſtificare,& eum defendere, & oſtendere rectè eſſe condemnatum.cogita.*Et vi.Roma.ſingul.131. dicens ꝙ licet inditia ſuperueniant poſt quæſtionem habitam non confirmant confeſſionẽ antea factam per.d.gloſ.in. d.l. [illegible]itus: de qua multum gaudet.Bald.in.l.fi.C.de accuſation.* Sed quid ſi iudex abſoluit ad obſeruatione iudicij,licet per hoc nõ ſit perempta actio,vel ius partis: an faciat litem ſuam? Bar.tenet ꝙ ſic.in.l. ſiquis in conſcribendo.C.de pacti. ꝙ dicit notãdũ.Tamẽ cõtrariũ tenẽt ibi Bal.Sal.Alex.n.4. & Iaſ.nu.10.dicẽtes,ꝙ non teneatur.ſ.ad totale intereſſe,prout Barto.dicit,niſi dolo fecerit,vel quando parti non eſſet facile reinchoare litem de nouo,aliàs non tenetur niſi in quantum lædit.vt per Alexan.ibi, & in numero.5.

S V M M A R I V M.

1 *Mandatũ principis,eſt cõſtitutio de prouincia gubernanda.*
2 *Mandatum regis eſt adimplendum,aliàs inobedientes puniuntur.Fallit vt in.nu.13.cum ſequentibus.*
3 *Inobedientia,eſt crimen grauiſſimum.*
4 *Mandatum regis eſt lex generalis,quando eſt clauſum in corpore iuris,& ſpecialis in re, ſuper qua emanatur,& poſt præſentationem debet reſtitui præſentanti.*
5 *Violator legis,qua pœna puniatur.*
6 *Mandatum regis non adimplens, qua pœna puniatur.*
7 *Rogationes principum,vel regum ſunt adimplendæ,quia mandata intelliguntur.*
8 *Iudices eccleſiaſtici debent obedire rogaminibus principum,aliàs puniuntur.*
9 *Epiſcopi,& iudices eccleſiaſtici,ſunt ſub rege.*
10 *Epiſcopus magis parere debet regi,quàm Archiepiſcopo.*
Rex de cõſuetudine antiqua & approbata ſe intromittit de violentijs illatis perſonis eccleſiaſticis.
11 *Iudex temporalis,& ſic iudex laicus, eſt competens iudex ſuper poſſeſſorio,vel quaſi in ſpiritualibus,vel beneficialibus cauſis.*
12 *Correctores nõ ſolùm debẽt obedire, & adimplere mandata regis,verũ etiã informare ſubditos ad obediendũ:aliàs ſi contrariũ faciunt, tanquam falſi prædicatores ſunt puniendi.*
13 *Poteſtas,qui ignorat mandatũ principis,non punitur,licet non adimpleat.*
14 *Mandatum regis, quod eſt contra conſciẽtiã regis,non eſt adimplendum.*
15 *Mandatum regis,quod eſt contra articulos fidei non eſt adimplendum.*
16 *Mandatum regis,quod eſt contra rem publicam,vel contra ius,non eſt adimplendũ, niſi ſecunda iuſſio emanauerit.*
17 *Mandato regis,in quo non ſubeſt cauſa, non eſt obediendum.*
18 *Mandatũ regis,in quo iubet,quòd quis admittatur ad officiũ,in quo ſemel deliquit, non eſt adimplendum,niſi diceret ex certa ſcientia.*
19 *Mandato regis ex ſubita ſæuitia emanato,nõ eſt parendum,ſed ſuperſedendum.*
20 *Caſus,in quibus executio, & mandatum regis differtur.*
21 *Mandatum regis eſt ſeruandum, dummodo alteri non inferat iniuſtitiam.*
22 *Mandatum regis, quod tollit debitũ alterius ſine cauſa,non debet adimpleri.*

Iudex

23 *Iudex, qui non adimplet mãdatum regis,obediat illi,& ſupplicet de eo, & durãte iſta ſupplicatione, non dicitur contempſiſſe mandatum.*
24 *Executio differtur ad petitionem populi propter aliquam virtutem præſtantem, vel magnam peritiã artis,donec principi, vel ſuperiori conſulatur.*
25 *Quoque ſuperſedetur, quando damnatus eſt in aliqua magna dignitate.*
26 *Item ſuperſeditur executio,quando quis accuſatur de grauiori delicto.*
27 *Quoque executio ſuperſedetur, quando poſt latam ſententiam corporalem conſtaret de innocentia condemnati.*
28 *Executio quoque ſuſpenditur,quando aliquis eſt ſuſpenſus, & laqueus ſe fregit.*
29 *Executio ſuſpenditur, quando damnatus ad mortem vult ducere in vxorem meretricem in lupanari publico exiſtentem,& illam a peccato extrahere.*

k Mandamientos.

k Eſt autẽ mandatum
1 principis conſtitutio † quædam continens præ
cepta de laudabiliter prouincia gubernanda. vt
eſt glo.in authentica,de manda.princ.in princi.
col.3.Et mandatum quodlibet principis præce-
ptum per excellentiam accipitur.vt ibi gloſſa.
2 Et regi eſt obediendum,& mandatum eius † de
bet adimpleri, aliàs inobedientes puniũtur. vt
in.l.1.tit.4.for.ll.lib.1.quia ſubiecti debemus eſ
ſe regi tanquam præexcellenti.vt in.c. de Con-
ſtantinopolitana.22.diſtin.in fine.& eius mãda
tis obedire ad vindictã malefactorum,laudẽ ve-
rò bonorũ.vt in.c.ſolitæ.de maio.& obedi.¶Et
qui ei non obedit,morte moriatur.vt in capit.ſi
3 quis venerit.eod.titu.quia inobediẽtia † eſt cri-
men grauiſſimum,quia eſt crimen idolatriæ. vt
in cap.ſciendum.8.quæſt.1.& hoc, quia ſi man-
4 datum regis † eſt clauſum in corpore iuris, eſt
lex generalis.vt in dict.authen.de manda. prin
cip.ſiue ſit ſpecialis in ea re tantùm,pro qua mã
datum emanat.vt.l.2.C.de legi.& poſt preſenta
tionem debet dari, & reſtitui tale mandatum,
ſeu prouiſio ei,in cuius fauorẽ mittitur, & exẽ-
plũ debet remanere ei,ad quẽ literæ mittuntur.
vt tex.& ibi Pla.in.l.fi.C.de diuerſis offi. appa-
ri.libr.12. Quod dicit malè obſeruare iuſtitiarij,
& officiales regis, quibus mandatur, vt aliquid
faciant,vel ſoluant,qui nec facere,nec reſtituere
5 literas volunt. Et ſicut violator legis † punitur
extraordinariè,quia non eſt certa pœna impoſi
ta contemptoribus.vt Angelus in additioni. ad
Bartolũ in.l.vnica.C.de theſaur.lib.10. * Et vi.
ſingulari.Bal.in.l.legis virtus.ff.de legi. nu.1.*
Ita punitur violator mãdati Regis, licet alij di-
cant,ꝙ punitur pœna capitali.Sed Ange.ibi di
cit,ꝙ illud põt intelligi de mandato contẽpto,
in quo continetur illa certa pœna,aliàs extraor
dinariè puniatur:nã alibi ponit lex pœnam de
portationis,alibi pœnã pecuniariã.vt.C.de agẽ
6 ti.in rebus.l.fi.lib.10.¶Sed ꝙ iſte puniatur † ar-
bitrio iudic.tenet Ioan.de Pla.in.l.1.C.de vete-
ri numiſma poteſta.lib.11.n.4.Tamẽ ſi eſt fami
liaris principis,qui eum non adimplet,vel ſi eſt
nobilis,magis punitur quando contẽnitur mã-
datum principis quàm alius,ſec' in alijs delict.
vt eſt tex.in.l.1.C.de condu.& procura. domus
Auguſti.lib.10.& tenet Montal.in gloſſ.ordin.
in parte,pœna.& tenet Bal.in.c.ſi quis vero. de
pace iura.firma.in vſi.feudo.Idem tenet Pla.in.
l.vnica.C.de conductor.& procurato.lib.11.nu.
2.& quoq; dicit,ꝙ facit,vt officiales,& barona-
rij poteſtatis delinquentes grauius quam cęteri
puniri debeãt: Sicut etiam filius pro parricidio
grauius punitur: quam extraneus.vt in.l.vnica.
C.de his qui paren.vel libe.occid. Vide quoq;
Ioan.de Plat.in.l.dotitij.C.de decurio. libr.10.
vbi ait,ꝙ pertinaciter reſiſtens mandatis princi
pis,vel ea impugnans,incidit in crimen ſacrile-
gij,& eius pœna.per text.ibi. ¶Sed iam hodie
eſt pœna à iure determinata.vt in.l.12. titul. 19.
lib.8.in ordi.regali.vbi dicit, ꝙ non adimplens
mandatum,vel literas regis,punitur pœnis, de
quibus & in ipſis literis & mandatis.& idem te-
net glo.in.l.1.ff.de legi.& cõſuetudi.in cõſtitu-
tionibus regni Neapolit.in verbo, immortalita
tis.vbi reſolutiuè tenet,ꝙ qñ in mandato Regis
eſt certa pœna,tũc de cõtẽptu ſufficit pœna illa.
Aut non eſt impoſita certa pœna, & erit extra-
ordinaria, vel arbitraria. Et hoc dicit ꝙ ſeruat
Curia.ſ.punire arbitrariè: Sed cautius dicit eſſe
in mandatis Regis certam pœnam apponi.*Sed
ſiquis nõ obedit principi, & non recognoſcit eũ
in principem & dominum pœnam mortis me-
retur.vt.l.11.titu.13.par.2.& ita dicit ibi Gregor.
Lopez ꝙ debet intelligi text.in.c.2.de maio.&
obed.ſed ſi cognoſcit in vniuerſalibus, & in ali-
quibus non vult ei obedire,inquit quod ego qa
ſi in mando regis eſt appoſita pœna illa infligi-
tur:ſi autẽ non eſt appoſita nec à iure determi-
nata,erit arbitraria & vi.Peregr.in parte reſcri-
ptum.q.2.in gl.adimplendũ: vbi inquit ꝙ offi-

 cialis

cialis cõcilij literas regis auditoris nõ adimplẽs captus ducatur per eos legitime puniendus.* ¶Quoq; punitur iudex nõ adimplẽs mandatũ regis in cõmiſsione ſalarij, ſicut ille, qui malè ſe habet in officio, vt Ioan. de Platea. in. l. iudices. C. de anno. & tribu. lib. 10. in principio. ¶Et nõ ſolùm amittit ſalariũ, ſi nõ adimplet mãdatum ſuperioris, verum etiã amittit, ſi eſt tardus, & negligẽs in eum exequendo. vt Ioan. de Pla. ibi per tex. in. l. fi. C. de fabricẽ. lib. 11. ¶Et non ſolùm mãdatũ expreſſum regis debet adimplere,
7 verũ etiã rogationes † regis, vel principis: quia vt dixit gl. in. l. 1. in principio. in verbo, quemadmodum. ff. ꝙ iuſſu. Rogationes domini, & principis præcepta ſunt. & eſt gloſ. in cle. 1. de teſtibus. in verbo, exhortamur. & Innoc. in. ca. petitio. de iureiurã. & Iaſ. in. §. quadrupli. Inſtitu. de actio. nu. 58. & Bald. in. l. ſi mandator. C. ꝙ cum eo. & iuxta illud, Eſt rogare ducum ſpecies violenta iubendi. vt Bar. in tracta. de tyrannide. in. 7. q. & Andre. de Iſernia in. c. ſi quis miles. in tit. de feudo ſine culpa nõ amitte. Alex. in conſili. 124. in fine. in. 1. volu. ¶Quod facit contra iſtos
8 iudices eccleſiaſticos, † quia eis non præcipit rex ſed rogat, quæ rogatio eſt mandatũ, vt dictũ eſt: & ſi nõ faciũt quod eſt mandatũ, vel rogatum, ſunt puniẽdi tanquã inobedientes: & quia epi-
9 ſcopi, & iudices † eccleſiaſtici ſunt ſub rege. tex. & ibi gl. in. c. tributũ. 23. qõ. 8. in verbo, eccleſia. Et inno. in. c. cùm parati. de appella. & Alexan.
10 in. d. conſ. 124. nu. 4. dicũt, ꝙ epiſcopus † magis parere debet regi, quàm archiepo: maximè quia rex Hiſpaniæ de cõſuetudine antiqua & approbata põt cognoſcere, & ſe intromittere de violẽtijs etiã inter eccleſiaſticas perſonas, & ſup eccleſijs vel beneficijs illatis. vt tenet Mõtal. in gl. ordi. regali. in parte, rex in fine. & dicit, ꝙ cũ dicta cõſuetudine cõcordat glo. in. c. princeps. 23. q. 5. & quoq; facit tex. in. c. regũ. ead. cauſ. 12. q. & l. 5. ti. 1. li. 2. in ordi. regali. & facit quod tenet Guido papa in deciſioni. ſuis. deciſi. 1. & deciſiõe. 85.
11 vbi † tenet, ꝙ iudex tẽporalis, qui eſt iudex laicus, eſt cõpetẽs iudex, qñ agitur ſup poſſeſſorio vel quaſi in ſpiritualibus, vel beneficialib⁹ Cauſis. vt Ioan. Andre. in. c. fi. de iudi. Et eſt rõ: quia poſſeſſoriũ nõ eſt quid ſpirituale, ſed tẽporale. vt glo. in. c. literas. de iura. calumni.* Et rex Hiſpaniæ habet dictã cõſuetudinẽ fundatã. & approbatã cognoſcẽdi de violẽtijs inter eccleſiaſticos, & etiã ex præſumpta volũtate papæ tenet Greg. Lopez in. l. 13. tit. 13. par. 2. vbi per ſupradicta & alia late tradit, & ibi per eũ an eo caſu quo per modũ violẽtiæ princeps inter eccleſiaſticos cognoſcit: an cõdenare poſſit in tali articulo violẽtiæ vim faciẽte in expẽſis.* ¶Quinimo nõ ſolùm correctores, & iudices debẽt obedire, & ad
12 implere mãdata regis, verũ etiã informare † ſubditos ad obediẽtiã principũ, & dominorũ: & ſi cõtrariũ faciũt, ſunt puniẽdi tãquã falſi prædicatores. vt tenet ſingulariter Bal. in auth. habita. C. ne fili⁹ pro pa. 3. colũ. nu. 13. verſi. ſeptimo. ¶Sed
13 iſte tex. fallit. 1. i poteſtate ignorãte † de tali mãdato principis. vt tenet Bal. in. l. Si duas habẽtis. ff. de excuſ. tuto. ¶Itẽ fallit, qñ rex mãdat id, qđ
14 eſt cõtra cõſciẽtiã, † qa tũc nõ eſt obediẽd⁹, nec i pace, nec in bello. vt tenet Bal. ibi in. d. auth. habita. nu. 13. & Par. de Put. in. d. trac. ſyndi. in pte, poſt imperatorũ excuſ. n. 28. fol. 5.* Vi. ſupra. in proœmio in gl. *acordado*. nu. 15. * vel ſi mandatũ eſt cõtra ea, quæ ad ſuã iuriſdictionẽ nõ ſpectãt. vt Plat. in. d. l. dotitij. C. de decuri. lib. 10. ¶Quo-
15 q; fallit, qñ rex aliquid mãdat, † quod eſt cõtra articulos fidei, vel cõtra præcepta & ꝓhibitiões legis, vel cõtra gñale ſtatutũ eccleſiæ, quia tunc nõ debet tale mãdatum adimpleri. vt in. c. Iulianus. & in. c. Imperatoris. 11. q. 3. & Mõt. in. d. l. 1. in gl. *que haga otra coſa*. aliàs aũt oĩo mãdatũ regis debet adimpleri, etiã ſi dubitet, an ſit iuſtũ, vel iniuſtum qđ mãdatur, ſemper obedire tenetur, etiã ſi ſit oneroſum. vt in. c. in memoriã. 19. di. & Mõt. in. d. gl. ¶Itẽ fallit, qñ eſt cõtra rẽpublicã:
16 † quia officialis nõ debet recipere vel admittere reſcriptũ principis cõtra publicã vtilitatẽ, vel
17 cõtra ius, niſi ſecunda iuſsio † emanauerit. vt in auth. de mã. prin. §. de iudi. vbi gloſ. dicit quòd eſt tex. contra miſeros prælatos, qui non curãt niſi mãdata papæ obſeruare, tenet Paris de Put. in. d. tracta. ſyndicat. in parte, officiales, qui eligũtur. foli. 186. nu. 6. ¶Itẽ adde, ꝙ etiam in foro conſcientiæ vbi pars ſcit cauſam nõ ſubeſſe, nõ tenetur principi obedire. vt Inno. ca. inquiſitioni. de ſen. excõm. & Ino. & Feli. in. c. quæ in eccleſiarũ. de conſtitu. & Hippoly. de Marſi. in. l. 1. §. præterea. ff. de quæſtio. nu. 108. ¶Eſt alius caſus in quo fallit iſte tex. ſ. quando quis admitti-
18 tur † ad officium, in quo ſemel deliquit: quia tale reſcriptum præſumitur ſubreptitium, & non debet adimpleri. tex. eſt. & ibi Ioann. de Plat. in l. ſi aliquid. C. de ſuſcepto. & arca. lib. 10. Alij caſus ponũtur in. l. 1. C. de petiti. bono. ſublat. lib. 10. Tamẽ hoc fallit, niſi princeps diceret ex certa ſcientia non obſtante tali lege. ¶Quoque fallit in mandato ex ſubita ſæuitia principis ema-
19 nato, † quia non eſt ſubitò parendum, ſed ſuperſedendum. vt in l. ſi vendicari. C. de pœnis. & in. c. ſi quando. de reſcrip. & in. l. 30. tit. 18. par. 3. & Ioan. de Plat. in. l. ſolidos. C. de veteri. numis. lib. 11. nu. 4. Et eſt tex. in. c. cùm apud theſſaloni-
cam ſeditio. 11. q. 3. in finalibus verbis. vbi tenet, quòd ſi rex iubeat aliquem puniri vltra modũ regularem, debet iudex ſuperſedere vſq; ad. 30. dies, & differre, vt videat, ſi princeps pœnã rela-
20 xet. & idẽ habetur in dict. l. ſi vendicari. Et gl. † in. d. ca. cũ apud theſſalonicã. ponit quinq; caſus, in quibus differtur executio.

nras cartas y mandatos q. nos les ẽbiaremos. Y ſi eſtuuieren en nra corte quãdo les pueyeremos de los

¶Vnus eſt, quando ſententia eſt lata cõtra mulierem prægnãtem, quia differtur donec pariat. vt in. l. prægnantis. ff. de pœnis. 2. l. 2. & ibi Montal. in titu. 5. for. ll. libr. 4. & l. fi. tit. 31. partita. 7. ¶Alius eſt, quando eſt lata contra ſeruum, quia differtur executio, donec domino reddat ratiocinia. vt in. l. 1. C. de bonis præſcripto. ¶Quod eſt idẽ in adminiſtratore, vel procuratore: quia ſi aliquis iſtorum veniret puniendus vltimo ſupplicio, mors debet prorogari, ſi ratio peteretur à domino, tenet Bal. in. l. 2. ff. de cuſto. reorum. & Angel. & Pau. de Caſt. in. l. interdum. ff. de publica. & in. l. ſeruus vni. vbi Bar. & Ang. ff. de legatis. 1. & l. 112. in. ll. Styli. & Pau. de Caſtr. in. l. ſi maritus. ff. ſolut. matri. & Hippoly. de Marſi. in ſua practi. crimi. §. opportunè. nu. 2. & nu. 7. ſed Iaſ. in dict. l. ſeruus vni. dicit, ꝙ hoc non ſeruat conſuetu. ¶Item differtur, quando inſula eſt aſsignanda à principe. 2. qõ. 6. §. biduum. ¶Item differtur, cùm quis eſt confeſſus de crimine, donec appareat, an velit in confeſsione perſeuerare. vt in. l. 2. C. de cuſto. reorum. ¶Alius eſt, quãdo princeps iubet aliquid ex arrupto, vel iracũdia. vt in dictis iuribus. Et Iaſ. dicit, quod dict. l. ſi vendicari. eſſet pingenda auro. in. l. debitoribus. ff. de re iudi. nu. 14. & Paris de Put. in di. tracta. ſyndica. in parte, excedunt cõſiliarij. foli. 16. nu. 11. vbi idẽ & latius hoc tenet. ¶Tamẽ Abb. in. c. cùm olim. de re iudi. pen. colũ. nu. 23. tenet, ꝙ licet ſit verum, ꝙ iudex debet ſuperſedere in executione, vt in. d. l. ſi vendicari. tamẽ ſi princeps ſine cauſæ cognitione mãdat alicui, vt aliquẽ ſuſpẽdat, põt ille ſine peccato exequi: quia pro principe præſumitur, ꝙ iuſtè procedat, qđ dicit eſſe notãdũ: & ſic vult, ꝙ de neceſsitate iudex non debet ſuperſedere, & principi reſcribere, ſed de volũtate, & miſericordia. vt latè Montal. in. l. fi. tit. 7. lib. 3. for. ll. in gloſſ. magna. in fine. verſi. ex quibus vltimũ. & ꝙ officialis abſq; peccato poteſt exequi ſententiã principis qui abſque proceſſu mandat vt aliquis furca ſuſpendatur, eſt communis opin. vt Hierony. Cagnolus in. l. velle. ff. de regul. iuris numero. 15. ¶Et facit quod tale tradit idem Montal. in. l. 1. tit. 7. parti. 1. in gloſſ. *como religioſos*. in. 2. colum. vſque in fine. verſicul. ex quibus. vbi altercat, an ſi rex Ioannes ſecundus potuit de iure ad mortẽ condemnare, & bona confiſcare magnifici militis don Aluari de Luna magiſtri ſancti Iacobi, eo qa non fuit auditus, nec cõfeſſus. Et tenet, quòd præſumitur pro rege quòd iuſtè facit, quod facit, & ex iuſta cauſa. vt in. l. reſcripta. C. de precibus impera. offer. & cap. quæ in eccleſiarum. de conſtit. quia ſcriptũ eſt, Cor regis in manu Dei eſt, & vbi voluerit, inclinabit illud. vt in epiſtola. inter claras. C. de ſumm. tri. & fide catho. & quia debet, & poteſt ſecundùm conſcientiam iudicare, ſola veritate inſpecta, aliàs peccaret, notat Bar. in. l. 1. in fine. C. quæ deſunt aduoca. ¶Attamen quando viderit iniuſtum mandatum, ſuperſedeat in executione, ne dicatur pro eis, quod dictum eſt de miſeris prælatis. vt tenet Bal. in ca. ſi quando. de reſcript. & ibi Feli. in princi. quia nolunt ſuperſedere, etiam ſi rationabilis cauſa ſuadeat.* Et Grego. Lopez in. l. 19. titu. 18. partit. 2.* Et ideo dicit gloſſ. in. l. puniri. C. ſi contra ius, quòd non debent timere, ſed veritatem ſequi, quia ſic placebit Deo, papæ, & regi, ſecundum Feli. vbi ſupra. etiam ſi in literis papæ, vel regis dicatur, diſtinctè præcipiendo, mandamus, poteſt ſuperſederi ex iuſta cauſa ſecundùm Bal. in cap. cùm teneamur. de præben. in apoſtil. ad Inno. & papa, vel rex tolerat vt ſuperſedeatur, quando agitur de grauiſsimo damno tertij, vel de malo futuro, vel ſcandalo. vt Cardi. in conſilio. 147. per tex. in. c. & ſi illa. 1. q. 7. & Innocen. in. ca. inquiſitioni. de ſent. excommuni. ¶Et Ioan. de Liuia in cap. ad apoſtolicam. de regula. 2. co. tenet ꝙ ſi papa mãdat monachis, vt aliquem recipiant poſſunt tamen ei opponere crimina vel defectus. Quod facit contra iſtos rectores ciuitatũ, vel villarũ: qa quãdo rex mãdat, vt aliquẽ recipiant in rectorẽ, dũ cõfert illi regimẽtum, poſſunt opponere cõtra eum defectus, de quibus latè in pluribus legibus huius regni, & eum nõ recipere, & ſuperſedere, ſupplicãdo corã rege.* Et reſcribere prĩcipi, & mittere cauſas & teſtimonia de cauſis quare mãdatũ nõ adimpletur, & ſecunda iuſsio expectatur. vt tenet dictus Greg. Lopez in. d. l. 19. titu. 18. par. 2.* ¶Tamẽ ad ſupradicta adde, ꝙ iudex exequẽdo mandatũ regis poſt triginta dies nõ peccat. vt tenet Ang. i. d. l. ſi vẽdicari. ¶Quo-
21 que fallit in mãdato regis, quod infert alteri iniuſtiã, † quia nõ tenetur parere. vt Archidi. in

c.reſcripta.25.q.2.vbi tenet, ꝙ vbi præceptũ papæ parũ aut nil nocet, obediendus eſt, ſecus vbi multùm, quia debet expectari ſecũda iuſsio, niſi ponat clauſulam, non obſtante canone, à quo cauſatur ius tertij, quia tunc videtur eũ abrogare. vt in.cap.ex parte.titu.2.de offi. delega.ſecundum Felin. in.d.c. ſi quan-

dichos officios, hagan juramento[1] en

do.5.col.verſi.dicta per iſtum tex. ❡Ad quod
22 facit, ꝙ † mandatum principis, quod tollit debitum alterius ſine cauſa, non debet adimpleri. vt eſt tex.in.l.32.tit.18.partita.3.& tex.in.l. venia. C.de in ius vocan.in fine. & ibi gloſſ. & docto. ❡Attamen quãdo in mandato ſuperſedetur iu-
23 dex obediat & quantum † ad implementũ ſupplicet caram eo ſecundum Andreã ſicul. Barb. in.d.c.ſi quando.colum.8.ver.glo.vltim. quod dicit eſſe bene notandum.& Felin.ibi.colũ.6.& ſic vtitur.& durante iſta ſupplicatione, non dicitur quis contempſiſſe mandatum, nec incidit in pœnam.vt ibi.& in dict.l. ſi vendicari. Licet glo.in.c.ex literis.de in integr.reſtit. in verbo, ſupplicauit, dicat ꝙ ſupplicatio nõ ſuſpẽdit executionẽ ſicut appellatio, nec quoq; ſuſpendit proceſſum cauſæ.vt Bal.in.l.1.C.vt lit. pẽdẽ.& Specu.in tit.de ſupplica.§.differt.n. 2.vbi Ioan. And. in additio.ponit rationẽ diuerſitatis, ideo videtur, ꝙ nõ obſtãte ſupplicatiõe, debet adimpleri mandatũ. Sed ibi loquitur generaliter. & inter partes: ſecus eſt in mãdato regis ſine cauſæ cognitione emanato.vt in.d.l. ſi vẽdicari. & gl. ſingula.in.c.præceptis.12.diſtin. in verbo, non dura.& ſimilibus, in quibus executio ſuperſedetur. ❡Quia idem eſt quando damnatus ad mor
24 tem † populus petit dimitti propter aliquam eius præſtantem virtutem, & magnam peritiã artis, vel ſcientiæ, proprerquam eſt valde vtilis ciuitati, quia tunc debet iudex ſuperſedere ab executione, donec principem, vel ſuperiorẽ cõſulat.text.eſt ſingu. in.l.ad beſtias.ff.de pœnis. & Cepola in cautel.3.& Hippo.de Marſi.in ſua practi.crimi.§.opportunè.n.6.& Barba.in.c.niſi ſpecialis.de offi.delega.co.5.& Iaſ.in.l.debitoribus.ff.de re iudi.nu.16.& eund.Barb.in.ca. de cauſis.de offi.deleg.col.8.& Iaſ.in. l.1.ff. de legibus.nu.11.& Hippo.de Marſi.in.l.vnicus facinoris.§.cogniturũ.ff.de.queſt.n.86.& Fe.ĩ.c.illud de maio.& obedi. ❡Idẽ eſt, quãdo damnatus ad
25 mortẽ † eſſet in aliqua dignitate cõſtitutus, putà eſſet decurio ciuitatis, quia tũc executio quoq; debet differri, donec princeps cõſulatur, & reſcribat.vt in.l.pe.ff.de ſicarijs.& Iaſ.in.d.l. debi
26 toribus.n.17. ❡Quoq; ſuperſedetur, † quãdo cõdẽnatus accuſaretur de grauiori delicto, ex quo veniret grauior pœna imponenda, putà pro crimine maieſtatis læſæ: quia interim debet ſuperſederi ab executiõe cõdẽnationis, donec cognoſcatur, & ſentẽtia proferatur ſuper tali grauiori delicto. text.in.l.1.§.fi.

el nueſtro conſejo de guardar, y cum

ff.nil noua.appella.pend.& Barto.in.l.2.§. fin. ff.de cuſto.reorum. & Iaſ.in dict.l. debitoribus.
27 nu.18. ❡Item ſuperſedetur, † quãdo poſt latam ſententiã corporalẽ cõſtaret de innocentia condẽnati: quia tũc executio differtur, donec principi reſcribatur.text.& ibi Bar.in.l.1.§.fin.ff.de quæſt.ita tenet Ang.in.§.appellatur. Inſtit. de exceptioni.n.11.quòd dicit eſſe notandum. Et facit quod notat Innoc.in.c.1.in gloſſ.magn.de confirma.vtil.vel inutil. ❡Sed hoc procedit in ſentẽtia criminali, in qua imponitur pœna capitalis: ſecus ſi imponeretur pœna pecuniaria. vt Iaſ.in.d.l.debitoribus.nu.19.vbi per eum. vſq; in fine.& Alex.ibi.nu.16.& Hippolyt.de Mar. in ſua crimi.practi.§.vltima quæſt.nu.13.tenet. & additio Abb.in.ca.paſtoralis.§.quia vero. de
28 offi.delegat. ❡Itẽ executio ſuſpẽditur, † quando dãnatus ſuſpẽſus fuit, & laqueus ſe fregit, & viu⁹ cecidit in terrã, qa videtur ex diuino miraculo hoc actũ, & eſt executio differenda donec principi referatur. Ita tenet ſingulariter Lucas de Pen.poſt lõgã diſputationẽ pro vtraq; parte factã.in.l.1.C.de deſertori.lib.12.in.6.colũ.ver. ſed pone damnatus. ❡Sed quid ſi damnatus ad
29 mortem velit ducere † in vxorem meretricem in lupinari publico exiſtentem, & illã à peccato extrahere, an executio debeat impediri. Par. de Put.in.d.tract.ſyndi.in parte, an ſi iudex aliquẽ fol.196.nu.2.dicit, ꝙ Hiſpani practicant ꝙ ſic, tñ de iure dicit, ꝙ nõ reperit, ſed facit tex. in ca.inter opera charitatis.de ſpon.& relinquit cogitãdũ.& ibi quoq; tangit quæſti. ſupradictam de illo ſuſpenſo, qui laqueum fregit.

1 **Iuramento.** [1] Eſt text.in.l.6. tit.4. par.3.& in.l.4.tit.15.lr. & in ordinatio.regali. & vide quæ latè dixi ſuprà in prooemio in glo.*y hagays juramento*.in principio & in fine.vbi dixi, quòd non vtitur, vt in conſilio regis iuretur.

SVMMARIVM.

1 *An clauſula in fine vel in medio appoſita, referatur ad omnia præcedentia,*

Lo ſuſo-

m **Lo ſuſodicho.** [m] Text. noſter vult, quòd ſolùm in caſibus ſupradictis iudex iurare debeat, dum ad officiũ recipitur, & non ea, quæ ſequuntur, inquãtum tenet *hagays juramento de guardar y cumplir todo lo ſuſodicho*. quę clauſula ad omnia ſuperiora tãtùm refer

plir lo ſuſodicho[m] a todo ſu leal poder.[n]

tur, & non ad ſequentia. vt in capi. cauſamque. vbi latè per Feli.& docto.de reſcrip. & Franciſcus de Aretio in.l.1.ff.de verbo.obliga.9. colũ.
1 vbi tenet, quòd clauſula † in fine vel in medio appoſita, refertur ad omnia præcedentia, niſi quatenus apparet, cùm non poſsit referri ad aliqua. vt in.l.1.C.de liber.præteri.& in.l.talis ſcriptura, cùm materia.ff.de legatis primo. ❡Sed contrarium cauetur in iſto tex.ibi, & *que no pidira, ni lleuara mas ſalario*. quæ dictio, &, copulatiuè ponitur. vt in.l.hæredi.§. gaya. ff. de fundo inſtru.& in.l.cùm vtrunque.ff.nec quis eum, qui in ius voc.vi exima.& in.l.titiæ textores. §. nihil.ff.de legatis primo. & de ſui natura illa dictio, &, debet æqualiter copulare, & ſimul & ſemel vocare. vt Iaſ.in.l.Paulus.§. quidam rectè. ff.de liber.& poſthu.& ſic quòd ſequentia quoque debet iurare.vi.text.in capi.55. infrà eodẽ. & quia iſta dictio, & eſt ſimilitudinaria. vt gloſ. in.§.item lapilli.Inſtitut.de rerum diuiſi.Sed tu vi.capit.fi.in capitulis iudicum ſyndicatus. vbi tenet, quòd ſolùm debet iurare in caſibus expreſsis in dictis capitulis, vt patet ibi. *y en los capitulos que mandamos que para el cumplimiento dellos hagays juramento*. ❡Et an clauſula in fine appoſita, referatur ad omnia, vel ad ſupra proxima ſuperiora. vid.regulam cum limitationibus per Iaſo. in.d.l.1. C. de liberis præteri. & aliquid per Seguram in repet.l.3.§.fin.ff.de liber.& poſthum. colum.22.& per doctorem del Caſtill. in.l.6.de Toro.in glo.*el fuero de la tierra*.verſ.item quæro. ❡Sed tu vi. Alexand.in conſilio.101. in.3. volu. nume.10.vbi vnum ſingula.tenet, ſcilicet, quòd etiam in materia odioſa clauſula in fine, vel medio appoſita, refertur ad omnia præcedẽtia. per tex.in.l.3.§.filius.ff.de libe.& poſthu. & per.d. l.1.de liber.præte. ❡Vide tu Iaſo.in.l.titia. §. idem reſpondit in fine.ff.de verbor. obliga. vbi ait, quòd clauſula in fine appoſita, non refertur ad illa capitula, quæ ex tali ratione fierent inutilia. per dict.l.talis ſcriptura. * Nec refertur ad capitula præcedentia quando ſunt inuicem cõtraria, tunc refertur ad vltimum præcedens niſi reſultaret abſurdum: nam ratione abſorditatis euitandæ refertur ad capitulum remotiorem ſecundum Iaſ.in.l.ſi idem cum eodem. §. ſi vna actio.ff.de iur.om.iudi.numer.4.& vi.Bald.in. l.in actionibus.ff. de infami. * De qua materia vide quæ poſui infrà in capit.2.in gloſſa.*ſo pena*.

n **A todo ſu leal poder.** Tex.in capitu.cùm æterni tribunal.de re iudi. in.6.& de hoc latè ſcripſi ſuprà in gloſſ. *vſen del bien y fiel*.vbi ad plenum.

SVMMARIVM.

1 *Iurat iudex, quòd excepto ſalario, nil penitus recipiet in adminiſtratione, quam poſt officium depoſitum.*
2 *Salarium Correctori debet ſolui ex proprijs ciuitatum, & villarum: & ſi ciuitates propriũ non habent, debet fieri collecta, ſeu contributio inter conſuetos contribuere.*
3 *Salarium conſuetum intelligitur ſicut habuit prædeceſſor.*
4 *Salarium Correctori nec alio non debet ſolui, niſi ſpecialiter à principe ſit conceſſum.*
5 *Officiales licet poſsint eligere decuriones, tamen eis non poſſunt conſtituere ſalarium de communi, ne ſequatur læſio reipublicæ.*
6 *Procuratio rerum quanuis alicui cõcedatur, non tamen eius remiſsio, nec alienatio.*
7 *Maior eſt poteſtas tutoris in re pupilli, quàm adminiſtratoris reipublicæ in republica.*
8 *Caſus, in quibus permittitur decurionibus ſalarium dare.*
9 *Valet proclamatio, vel bãnimentum factum à poteſtate vnà cum conſilio ciuitatis, quòd quicunque ceperit malefactorem, habeat centum de pecunia communi, id eſt de proprio ciuitatis.*
10 *Salarium poteſt conſtitui de publico imminente iuſta cauſa pro neceſsitatibus publicis.*
11 *Expenſa, quæ fit ex multis appoſitis per poteſtatem, expendi poteſt. Et alias fallentias vi. hic.*
12 *Corrector, qui ſe abſentat: vel in officio nõ reſidet, an ei ſalarium debeatur.*

Cleri-

13 *Clericus, qui de licentia ſuperioris ſe abſentat, fructus ſuæ præbendæ percipere debet.*
14 *Rectores ciuitatis licentiam concedentes Correctori ſe abſentandi ultra terminum nonaginta dierum, de ſuo ſalarium debent Correctori ſoluere.*
15 *Poteſtas dans licentiam portandi mercãtias in ciuitate ſine ſolutione gabellæ, tenetur de ſuo reſarcire damnum conducenti, ſi propter hoc fuit damnificatus.*
Idem dic de iudice licentiam dante extrahendi contra ſtatuta.
16 *Salarium poteſtatis non debet defalcari.*
17 *Si Corrector eſt mortuus anteaquam officiũ adimpleat, an hæredi ſuo debeatur ſalarium totius temporis.*
18 *Quid in hæredibus aduocatorum.*
19 *Salarium, an debeatur iudici infirmo.*
20 *Famulo infirmo, an ſalarium debeatur.*

° **Salario.** ° Habuit ortum à text. in. §. oportet. ver. patrocinum. & ibi
Bart. in auth. de manda. princip. colla. 3. vbi idẽ
1 habetur, quòd iudex inter alia † iurat exceptis
ſalarijs ſe nil penitus tam in adminiſtratione,
quàm poſt depoſitum officium pro aliquo præ
ſtito beneficio tempore adminiſtrationis, quam
gratuitum meruit, accepturum: quòd ſi ſecus fe
cerit nõ ſolũ recipiens, ſed etiã dans in quadru-
plum tenetur. & tenet Mõtal. in gl. ordin. rega.
in part. iudex cum ſalario, quinimo vt dicit tex.
in. c. nõ ſatis. 86. diſtin. circa finem. loquendo in
iſtis officialibus, quòd debent eſſe cõtenti ſtipẽ
dijs ſuis. & vi. Hippolyt. de Marſil. in ſingulari.
190. & vi. quæ dixi infrà in glo. pueſtos. ¶ Quod
ſalarium hodie, vt patet in prouiſionibus Cor-
rectorum & iudicum ſyndicatus, non eſt in eis
taxatũ, ſed ſolummodo dicit rex, quòd habeat
ſalarium conſuetum dari per illam ciuitatẽ alijs
Correctoribus, & iudicibus: Quod ſalarium ſic
deputatum authoritate principis non põt illud
mutari in nouũ ſtatum, vel reuocari. tenet Bar.
in. l. prima. C. de annonis ciuilibus. libr. 11. ¶ Et
hoc ſalarium debet ſolui ex proprijs ciuitatum
2 † & villarum: & ſi ciuitas proprium nõ habet,
debet fieri contributio, ſeu collecta inter cõſue
tos contribuere ad ſoluendum. Et in. l. 7. tit. 16.
in Ordina. rega. libr. 2. tenet Fran. Luca. in tra-
cta. de fiſco. in. 3. part. nu. 4. tomo. 6. tractat. fol.
12. ¶ Et licet concedatur officium cum ſalario cõ
3 ſueto, & ſalarium † fuit varium retroactis tẽpo-
ribus, verba illa, ſecundum ſalarium cõſuetum
debent intelligi in dubio ſicut habuit predeceſ
ſor ſuus. vt tenet Bal. in. l. viuos. circa finem. C.
de aduocat. diuer. iudi. & Ia. in. l. diem functo.
colum. 4. nume. 12. ff. de officio aſſeſſo. & vi. Bald. in. l. licet. C. de loca.

Y no pidiran, ni lleuaran mas ſalario °

& con. in fine, vbi tenet, ꝙ ſalariũ deputatũ ſem
per videtur tacitè conſtitutum electo ad illam
ſedem, non facta mentione ſalarij. Et idem dicit
in ſalarijs poteſtatis, & aliorum officialiũ. Sed
ſecus eſt in ſalario, quod conſtituitur difformi-
ter ſecundùm merita perſonarum. vt in. l. ſala-
riũ. C. mandati. & idem tenet Bal. in. c. cùm. m.
Ferrarienſis. de conſtitu. nu. 11. dicendo, ꝙ ſicut
conceſſo officio videtur concedi præbenda, &
prouiſio, & correſpondens de cõſuetudine, vel
de iure: ita conceſſa lectura alicui doctori, vide-
tur ei promiſſum ſalarium illi lecturæ tribui cõ
ſuetum. Secus ſi pendebat ex arbitrio electoris.
argu. d. l. licet. nam quæ incerta ſunt, promitti
non videntur. l. ſalarium. C. mandati. & l. ſeia. §.
medico. ff. de annuis lega. * Et vi. Curſe. in nota
bili. in parte. ſalarium. vbi tenet ꝙ ſi communi-
tas conduxit pro vno anno doctorem ad legen
dum ſub certo ſalario, qui finito receſsit ad do-
mum, & elapſis pluribus annis eadem commu-
nitas reconduxit eum, nulla facta mẽtione de ſa
lario, ꝙ intelligitur reconductus pro eodẽ ſala-
rio, niſi eſſet mutata conditio perſonæ: ꝙ effe-
ctus eſſet excellens: quia tunc debet augmenta
ri ſalarium ſecundum eius excellentiã. * Et tene
ꝙ ſemper conſuetudo regulatur à poſteriori. l.
mela. ff. de alimentis lega. §. 1. & l. mater. C. nec
de ſtatu defuncto. * Et tenet Bal. in. d. l. binos. n.
4. & ibi per eũ qd de ſalario qui cõſueuit habere
vnus cẽtũ florenos in anno & poſtea deputanẽ
duo, an quilibet habebit cẽtũ, an diuidatur: & in
quit ꝙ diuidaẽ, & etiã affirmat ecõtra, ꝙ ſi loco
duorũ officialiũ vnus poſitus eſt per hæc verba
cũ ſalario cõſueto, vel ſimpliciter. ꝙ vtrũq; ha-
bebit ſalariũ, quia gerit vtrũq; officiũ cui ſalariũ
annexũ eſt. & dixi ſuprà in gl. offic. n. 9. & ſi eſt
cõſuetũ alicui dare cẽtũ ſalarij rõne & poſtea ce
pit eſſe duo cẽtorũ, & dicũt literæ ꝙ deẽ ſalariũ
cõſuetũ: debẽt anni tres proximi præcedẽtes in
ſpici, & ad illos fit relatio tenet Pere. in par. ſala
riu. * ¶ Tali om correctori, ſeu iudici, nec alio nõ
4 debet ſolui ſalariũ, niſi ſpecialr † à pricipe ſit cõ
ceſſũ. vt in. l. vnic. C. de præ. ſala. li. 10. niſi ob libe
ralẽ artẽ, vl medicinã. vt gl. ibi. ¶ Et hoc, etiãſi de
5 curiones † poſſent eligere officiales. vt in. l. 2. C.
de decurio. eod. lib. quia nõ poſſunt cõſtituere
ſalaria de communi, ne ſequatur læſio reipubli
cæ. argu. in. l. officium. §. 1. ff. de re mili. & ſic, ꝙ
quãuis alicui cõcedatur electio officialis publi-
ci, non conceditur ſalarij cõſtituto ſecundùm Ioan. de Plat. in. d. l. vnica. ¶ Vbi quoque,

del que les fuere taſſado en la carta de

6 dicit † ꝙ quanuis alicui procuratio rerum con-
ceditur, non tamen earum remiſsio, & alienatio
conceditur vt in. l. 3. §. non tamen. verſic. planè.
ff. quo vi aut clã. qui text. ſemper allegatur, ꝙ
7 maior eſt poteſtas † tutoris in re pupilli, quàm
adminiſtratoris reipublicæ in republica, quia il
le poteſt ſoluere. ¶ Sed fallit in dictis caſibus, in
8 † quibus permittitur decurionibus de publico
ſoluere. ſ. magiſtris, & medicis. vt in. d. l. archia-
tri. C. de profeſſo. & medi. lib. 10. & in. d. l. vni-
ca. C. de præben. ſala. & in. l. ambitioſa. ff. de de
cret. ab ordi. faci. Et quoque poteſt dari ſalariũ,
vel alimenta concedi de publico ei, qui totum
ſuum patrimonium exhauſit pro republica.
textus in. l. decurionibus. ff. de decurion. tenet
Plat. in. l. ordinis. C. de decret. decuri. libr. 10. &
cum eis ſpecialiter eſt conceſſum à principe. Et
quoque poteſt ſtatui certum ſalarium, ſeu præ
mium de publico plantanti arbores in ripa flu-
minis. vt ageres conſolidentur ad continendum
aquam, ne rumpat, & prædia circunſtantia læ-
dat tenet Plat. in. l. 2. C. de cupreſ. lib. 11. non au-
tem ſufficeret generalis conceſsio, vel generale
arbitrium, vt dicit ibi gloſſ. in dicta. l. vnica, de
præben. ſalario. & ideo non ſufficeret, licet rex,
vel alius dominus dicat in inſtrumento, vel ſcri
ptura, quòd promittit ſe habere ratum & firmũ
quicquid per eos factum erit: quia per hoc non
conceditur libera adminiſtratio alienandi. vt in.
l. quã tuberonis. §. primo. ff. de pecul. ſecũdùm
Bartol. in. l. prima. ff. de offi. procura. ceſſa. &
Plat. in dict. l. vnica. ¶ Sed videtur, quòd dict. l.
vnica. C. de præb. ſalario. intelligatur in republi
ca romanorum, ſeu imperij, quia hæc eſt pro-
priè reſpublica. vt in. l. eũ qui vectiga. ff. de ver-
bo. ſigni. cæteræ verò ciuitates abuſiuè dicũtur
reſpublicæ, & loco priuatorum habẽtur, vt ibi.
¶ Tamen gloſſ. ibi in dict. l. vnica videtur ſenti-
re de republica omnium ciuitatum. Pro quo fa
cit, quòd ille titulus ſitus eſt inter materias alia
rum ciuitatũ, ergo de his, quę ad alias ciuitates
pertinent. ſtatuiſſe videtur. ar. in. l. imperatores.
in fine. ff. de in diem ad iectio. Sed Lucas de Pẽ-
na ibi in dicta. l. vnica. dicit, quòd ſibi videtur ve-
rius, quòd ſolùm in republica imperij ſit ille ti-
tulus, & lex intelligenda, & ipſa glo. malè exci-
piat caſum. vt in. l. ambitioſa. ff. de decret. ab or
di. faci. in qua dant decuriones ſalarium de pu-
blico propriæ ciuitatis. vt in. l. prima. C. de de-
cretis decur. lib. 10. & quia ſequeretur abſurdũ:
quia fortè pro modico negotio, quod habent ciuitates expedire, longiſsima interdũ via
diſtantem principem adire oporteat, & ſic pro
nihilo publica ciuitatum negotia deperirẽt. vt.
ff. de vaca. l. prima. in principi. & quia plus ha-
beret diſpendij cõſenſus principis in petratio,
quàm ſalarij conſtituendi ſummæ foret illatio,
quod lex abhorret. vt in. l. mediterraneæ. C. de
anno. & tribu. lib. 10. ¶ Facit ad idem. ff. de iudi.
l. ſi longius. & c. baptizari. 5. diſt. & de conſecr.
diſt. 4. c. quando quis. & c. ne abſit. vnde in pu-
blicis huiuſmodi ciuitatum quod facit princeps
in vrbe Romana facit ea præſens in eis. vt in. l.
fluminum. verſi. quid ergo. ff. de dãno infecto.
& l. ſacra. §. pen. ff. de rerum diui. & hoc eſt ſatis
iuſtũ ſecundum Lucã de Pẽna. vbi ſuprà. ne dũ
nimia ſubtilitate circa res publicas ciuitatũ vti-
mur, ſubtilitas in earum perniciẽ reuertatur. vt.
ff. ad trebell. l. pe. in princi. & ſic res ipſæ depe-
reant. vt in. l. pe. C. de verb. ſigni. Et iſta opi. Lu
cæ de Pẽna, ſeruatur quia ciuitates, & villæ hu-
ius regni ſine licentia regis ſalaria conſtituũt of
ficialibus, & venientibus de nouo ad habitan-
6 dum in eis. ¶ Et ideo valet proclamatio, † ſeu
bannimentum factum à poteſtate vnà cum con
ſilio ciuitatis, quòd quicũque ceperit malefacto
rem, habeat centum de pecunia communi. i. de
proprio ciuitatis: ſed ipſe poteſtas ſolus facere
non poteſt. tenet Barto. in. l. prima. ff. de iuſti. &
iur. num. 3. & in. d. l. vnica. & ibi Ioan. de Platea.
¶ Sed Paul. de Caſtro in. d. l. prima. nume. 11. in-
telligit hoc in iudice, qui habet adminiſtratio-
nẽ bonorum communis, non in iudice ſimpli-
ci, qui de communi non põt diſponere. vt. C. de
ſal. non præſta. lib. 11. in rubro & in nigro. ¶ Sed
licet habeat adminiſtrationem bonorum com-
munium, debet facere iudex cum conſenſu de-
curionum. vt Franciſ. Curti. in addi. ad Paul. de
Caſtro ibi. in dict. l. prima. ¶ Vbi quoq; tenet,
quòd illud præmium primum eſt ſoluẽdum de
bonis ipſius bãniti: & ſi bannitus non habet bo
na, de bonis offenſi, aliàs de bonis fiſci. ita Ang.
in. l. ſi quis libellum. ff. de iniurijs. ¶ Angel. ta-
men in. l. cùm nauarcorum. C. de nauicul. lib. 11.
10 † tenet contrarium, dicendo, quòd pro neceſsi-
tatibus publicis poteſt rector ciuitatis imminen
te iuſta cauſa conſtituere ſalarium. Et ſic dicit,
quod

quòd valet præconium.quòd qui ceperit male factorẽ,& præſentauerit,habeat à cõmuni tantũ.Sed non econtra.quia Bar. & ſequaces in.d. l.1.loquuntur neceſsitate non imminente, aliàs ſecus.vt Ang.vbi ſuprà quia neceſsitate cogente ille ſolus poteſt facere bannimentum ſine cõſenſu decurionum.& ita limitat Iaſ.in. dict.l.1. nume.11.ff.de iuſt.& iur.allegan.Bal.ibi.❡Vbi quoque limitat ſuprapoſitam doctrinã, vt procedat. quando occaſione talis proclamationis venit aliquid expendendum de publico, quia tunc conſenſus decurionum requiritur, aliàs ſecus,& ita dicit quòd loquitur Bartol.in dic. l.1.

11 ❡Tertiò limitatur,† quando talis expenſa non fit de publico,ſed ex multis,quę à poteſtate ponuntur.ſecũdùm Bar.in.l.multarum.per illum tex.C.de modo mult.& in.l.diuus.ad finem.ff. de bonis damnat. ❡ Quarto limitatur, niſi ipſe iudex ſol⁹ ſtatuat ſalariũ ſuper eo, quod debet ſumptu publico expediri.vt in.l.mulier. ff. de capti.ſecundùm Ang.in.l.1.ff.quòd quiſque iuri.quod dicit,quòd vidit de facto Peruſij in deputatis ad prouidendum cõtra rebellẽ.❡Quinto limitatur vt procedat in rectoribus tẽporalibus poſitis ad regimẽ ciuitatis:ſecus in magiſtratibus perpetuis,qui regunt proprio nomine.vt in Marchionibus,& Comitibus,& ſimilib⁹,iuxtà doctrinam Bar.in.l.omnes populi.ff. de iuſt. &iur.in.4.q.primæ.q.principa.& Alexã.in cõſilio.507.in.1.volu.Sed ego illum conſiliũ non inueni,licet allegetur.❡Tamen de iſta materia ſi poteſt dari aliquid pro inuentione, ſeu captura,vi.l.filius.§.qui alienum.ff.de furtis. & Angel.de Are.in tracta.malefici.in parte, fama publica præcedente.column.27.verſicu. tertio decimo.& Paris de Puteo.in tracta.ſyndica.folio 34.in parte,an ſi tempore ſententiæ. & Hippolytus de Marſili.in.l.quæſtionis habendę.ff. de quæſtio.numero.49.&.55.❡Sed quid ſi Corre-

12 ctor ſe abſentat,vel in officio nõ reſidet,†an ſibi ſalariũ debeatur? dic quòd in prouiſionib⁹ officiorum cauetur,quòd reſideat & non ſe abſentem faciat,aliàs ſoluat vnam doblam pro ſingulis diebus abſentiæ.Sed iſtam pœnam nunquã vidi obſeruari. Attamen circa hoc eſt tex.in.l. 10.titu.16.lib.2.in ordi.regali.vbi cauetur,quòd Correctores non debent abſentiam facere, aliàs non percipiunt ſalarium,niſi pro tempore reſidentiæ.Et Amode.iuſti.in tracta.ſyndic.in parte.Item in eo quòd dictus poteſtas & officiales non fecerunt cõtinuam reſidentiam. vbi idem tenet,dicendo,quòd poteſtas,&eius officiales, tenentur de iure communi facere cõtinuam reſidentiam in loco officij,& quouſque durat officium,non debent exire extra fines ſuę iuriſdictionis,niſi cauſa adimplendi votum:& non debet pernoctare extra prouinciam.vt in.l.illud. ff.de offic. præſi. & ſi durante tempore officij poteſtas,vel officialis ſine licentia recedunt, & aufugiunt,incurrunt in pœnam ſtatuti in electione contenta, & ſic in illa dobla, & debent perdere ſalarium totius temporis.vt tenet Bal. in.l.ſi hæres generaliter.§. etiam ſi partis.ff.de lega.primo.dicendo, quòd ibi eſt argumen. ꝙ ſi poteſtas recedat per vnum menſem anteaquã debeat,quòd nil debet habere de ſalario totius temporis.& facit text.in.l.miles ita.§.quod diximus.ff.de excuſa. tuto. Et in tantum hoc eſt ſecundùm Amode.vbi ſuprà verum, quòd etiã ſi habeat iuſtas excuſationes,quæ cauſentur ex parte ipſius poteſtatis,vel officialis. argumen. in.l.miles ita.§.primo.ff.de teſta. mili. Sed tu vid.Pari.de Puteo in tracta.ſyndica. in parte ſalarium.numero.2.folio.226.vbi tenet, quòd licet iudex ſit ſalariatus,& deinde pro ſeruitijs ciuitatis mittatur ad regem extra prouinciam.debet habere aliud ſalarium.* Et vi. Bonifaci. in Peregrin.in parte abſentia,vbi tenet,ꝙ ille qui eſt abſens propter negotia eccleſiæ,ſeu ſuperioris,vt patroni præſidis,vel Imperatoris,vel clericus propter epiſcopi negotia.vel papæ: talis cenſetur præſens quo ad percipiendos fructus ſuæ præbendæ in eccleſia vel etiam penſionem ad omnino:vt Bar.in.l.teſtamento.ff.de alimẽ. & ciba leg.& vi.latè Boeri.deciſio.17.vbi de hoc & de abſentia conſiliariorum. * Et licet hoc ſit, tamen de iure regni contrariũ cauetur,vt patet per quãdã pragmaticã factam per noſtrum Carolum *en Madrid a.7.de Hebrero de.1535.años,por la qual prohibe,que los Corregidores, y juſticias, ni ſus tenientes, ni officiales vayan a la corte a negocios de la tal ciudad,o villa,o lugar ni a ſus audiencias con ſalario,ni ſin el.*quæ lex certè eſt ſingularis ad tollendam concupiſcẽtiam aliquorum iudicum.* Tamen ſi mittitur valet miſsio:quia prætor poteſt eſſe procurator ſuæ ciuitatis,& ſyndicus ſuæ eccleſiæ,ſeu collegij,tenet Bald.in.l.filiusfamilias. §.veterani in fine. ff. de procura. & Roma. ſingul.277.*❡Attamẽ ſi ciuitas cõcedit licẽtiã poteſtati,Correctori,ſeu alteri officiali ſe abſentãdi vſq; ad certũ tẽpus,debet pro toto tẽpore abſentiæ habere ſalariũ:quia dicitur eſſe præſens, qui licito cõmeatu eſt abſens. vt in. l. hac lege. C. de pxi.ſacro.ſcri.lib.12.& ibi Bar.& Ioan. de Pla.& gl.& tenet Montal.in ſua glo.ordina.in parte,iudex cũ ſalario.& idẽ tenet Alexan.in.l. diem functo.ff.de offi.aſſe.fina.columna.numero.33.vbi ait, quòd ſi doctor, vel ſtipendiarius, per

pet aliquod temporis ſpatium ceſſauerit ab officio,debet habere ſalarium etiam pro illo tempore,ſi illud fecit cum licentia.per.l. ſi deſertorem.§.ſi ad diem.ff. de re milit. & per alia iura, vt ibi per eum.& tenet Ioann de Plat.in.l. nec ipſi.C.de incolis.libr.10.numero.4.vbi officialis clericus,vel ſtipendiarius, qui cum licentia ſuperiorum ſe abſentat per aliquod tempus,habetur pro præſente, & debet habere ſalarium, ac ſi fuiſſet præſens.& idem tenet.d.l.ordina.in fine. verſic. *pero bien permitimos*.* Et facit quod tenet Bal.in.l.ſi quis decurion.C.de decurioni. libr.10.quòd medici ſalariati non debent recedere de ciuitate abſq; licentia priorum.*❡Vbi quoque iam eſt limitatum tempus abſentiæ, quod eſt.90.dierum,quos poteſt habere interpolatim in quolibet anno,vel continuos,vt ibi. Et ita ſeruatur,quia quando Corrector vult ſe abſentare,conuocat concilium ciuitatis.i.regimẽtum,& licentiam petit ſe abſentandi,& aſsignat cauſam:& rectores illicò concedunt dictã licentiam per dict.tempus.90.dierum.per.d.l. & eſt gloſſ.in.d.l.ſi deſertorem.§.ſi ad diem in verbo, commeatus.& Bald.in.l.ſi ea.C.de condi. inſertis.vbi dicit,quòd dicta.gloſſa. in dicto.§. ſi ad diem.eſt ſingula.ad hoc. Et facit quod tenet Bald.in.l.diuus Marcus.ff.de offic.præ. vbi dicit,quòd rectores locorum,& rerum non poſſunt inde recedere ſine licentia ſuperioris, etiã ſi velint ſtare per vnum diem tantùm, & debet eam habere à prioribus.*Et idem tenet Alberi. in.l.nullus.C.de officio recto.prouinci.vbi inquit quòd poteſtates non debent exire diſtrictum ciuitatis:quam regunt ſine licentia concilij.*Sed vide tu dict. pragmaticam factam per noſtrum Carolum in *villa de Madrid año.1535.* vbi cauetur,ꝙ Correctores reſidentiã faciant in ſuis officijs: aliàs ſi fuerint abſentes vltra tres menſes,amplius officijs nõ vtatur,nec deinceps habeantur per prætores,vt ibi latius per.dict.l. quam vide.

13 ❡Idem eſt in clerico,†qui de licẽtia ſuperioris eſt abſens, quia debet interim percipere fructus,& cõmoda ſuæ præbendæ,ac ſi pręſens eſſet.vt notatur in dict.glo.dictæ.l. hac lege.& dictus Ioan.de Plat.& ibi Bar.ibi.& notatur in capitulo,relatum.& capitulo, de cætero. & ca.dilectus.cũ ſimilibus.de cleric.nõ reſid.& ca.licet canõ.& quod ibi nota.de elec.in.6.* Et Boerius deciſione.17.*❡Sed ſi rectores ciuitatis

14 concedũt Correctori licẽtiã ſe abſentãdi †vltra numerum illorum.90.dierum,& Corrector eſt abſens vltra illud tempus, ſalarium perdit, ſed poteſt recuperare à dictis rectoribus ciuitatis, qui dederunt ei licentiam, quia dederunt cauſam perdendi ſalarium,& tenetur ſatisfacere de ſuo.vt tenet Ioann.de Plat.in.l. per hanc diuinam.quæ aliàs incipit, iubemus. C. de eroga. mili.anno.lib.12.§.non dandæ.& idem Bartol. ibi,in principio.Et ratio quoque eſt ſecũdũ additio.Bartol.ibi, quia dederunt licentiam vt ſe abſentaret contra formam ſtatutorum,& legis: &ideo per illud tempus Correctores, & ſtipendiarij,non debent habere ſtipendium à ciuitate,vel communi, ſed à rectoribus. quod notæ. & idem tenet Paris de Pute.in tracta.ſyndica.in parte,licẽtia.folio.164.per dictã.l.primã. C.de comme.libr.12.& Ioann.de Platea. ibi. & in.l. hac lege.C.de præpo.ſacro.ſcrini.libr.12.❡Vbi quoque dicit quòd facit contra poteſtatem,qui

15 dedit alicui licentiam † portandi mercantias in ciuitate ſine ſolutione gabellæ, & propter hoc conducens ſit damnificatus à gabellarijs, quod poteſtas tenebitur ei reſtituere, & reſarcire illud dãnum,per notata in.l.annonas.C. de eroga.mili.anno.lib.12.& quia non erat officiũ eius facere conduci ſine gabella,per nota.per Angelum in.l.pars literarum.ff.de iudic. & idem tenet Montal.in gloſſa ordina.in parte pœna.loquendo in iudic. dante licentiam extrahendi contra ſtatuta.& per Plat.in dict.l. prima de cõme. ❡ Et quòd iſti portantes mercantias etiam cum licentia à iudic. puniantur, facit quod in ſimili tenet Bartol.in.l.2.C.de agricolis & cenſitis.lib.11.§.quòd quando venditio rei inhibetur alicui propter publicam vtilitatem, quòd ſicut priuata pactione non poteſt fieri venditio, ita nec authoritate iudic. Secus ſi ob vtilitatem priuatam.quod ſequitur ibi Plate. Et facit in ſimili:quia quis non excuſatur à pœna virtute decreti iudic.inualidi.vt Bartol.in.l.iuſtè.ff. de acqui. re. poſſe. quia lata culpa punietur. allegat tex.in.§.primo,Inſtitu.vi bono.rapto.&.l.prima.§.primo.ff.ſi menſ.falſo modo. quod ſequitur Alexan.vbi alia iura allegat, conſilio.135. in

16 6.volu.conſiliorum. ❡ Quod ſalarium † debet poteſtas habere integrum,& non debet defalcari,vigore ſtatuti diſponentis ſoluenda eſſe capita ſolidorum de quibuſcunque pecunijs ſoluendis per communem. vt tenet Paulus de Caſtro in conſilio.319. incipiente, viſis & conſideratis omnibus. Quod facit contra iſtos computatores dominorum, qui percipiunt computationem.i.*contaduria de decima parte* vnam de dictis ſalarijs iudicum. Et an ſi iſti computatores,ſecretarij, & alij officiales dominorum poſſunt recipere & habere iſtam computationem? vi. Archiepi. Florenti. in ſecunda parte. titulo ſecundo,capitulo quinto.§.2.& Specul. conſcientiæ

tiæ in primo tracta. capitulo. 37. & aliquid per
Abb. in capitulo, cũ ab homine. de vita & hone
17 ſta. cler. ℭ Sed tu dic, quòd ſi Corrector † mor-
tuus eſt anteaquam officium adimpleat, hæ-
redi ſuo debetur ſalarium pro toto tempore. vt
Alexand. & doctores latè in dicta. l. diem fun-
cto. ff. de offici. aſſeſſor. etiam ſi non ſtetit in of
ficio niſi per menſem. vt Bartol. in. l. prima. §. di
uus. el. 2. column. 3. verſiculo tertio. quando ex
diſpoſitiõe. ff. de varijs & extraordina. cogni. de
quo vi. Barto. in. l. ſi quis. C. de proximi. ſac. ſcri
ni. lib. 12. & idem tenet Ioann. de Plat. in. l. com
moda. C. de primipilo. lib. 12. in principio. & nu
mero. 2. & ibi reſpondet ad contraria. & idem te
net in. l. his ſcholaribus. C. de erogatio. mili. an-
no. eodem. lib. 12. Et eſt tex. in. l. 9. titul. 8. par. 5.
quæ idẽ tenet, quòd hæres iudic. debet habere
totum ſalarium. quàm vi. * Et hoc eſt tenendũ,
vt Peregrina in part. locatio. quæſtio. 6. in glo.
totius anni. * ℭ Licet ſit ſecus in hæredibus ad-
18 uocatorum, † vt ibi. de quo vi. Paris de Puteo
in tracta. ſyndica. in parte. ſi officialis decedat.
folio. 230. in libro portatil. & Antonius Corſet.
in ſingulari. ſuis. in parte, ſalarium. Quod debet
intelligi, quando ſalarium eſt promiſſum aduo
cato à parte, quia tunc non debetur, niſi pro ra
ta temporis. Secus quando ſalarium ex publi-
cõ fuit conſtitutum, quia tunc licet moriatur
aduocatus, totum debetur, vt Bartol. in dicta. l.
diem functo. & tenet Sũma ſylueſtrina in par-
te, familia. §. 2. in fine. per quod declaratur dict.
l. parti. inquantum loquitur de ſalario aduoca-
torum. ℭ Sed quid ſi Corrector, ſeu iudex eſt in
19 firmus, an debeatur † ſalarium tempore infir-
mitatis? dic quod ſic, niſi culpa ſua venerit in
infirmitatem. vt gloſſ. & Floria. in. l. arboribus.
§. de illo. ff. de vſufructu. Quod intelligitur vt
per Paris. de Puteo in dict. tract. ſyndica. in par
te, rex conceſsit. folio. 227. numero. 5. ſi in ciuita
te permanſerit: ſecus ſi iuerit ad patriam pro ſe
curando, quia videtur officium delinquere. vt
Barto. in. l. prima, in principio. ff. de his quibus
vt indig. Quod intelligit vbi ſuprà Paris de Pu-
teo, niſi dimittat ſubſtitutum, vel locum tenen
tem, aut recedat cum licentia ſuperioris: quia ſic
impeditus, vel infirmus, poteſt adminiſtrare
per ſubſtitutum. vt Angel. in authẽtica, vt cle.
apud proprios epiſcopos. colla. 6. ℭ Ad quod fa
20. cit in ſimili de famulo † infirmo, an debeatur ſa
larium. De quo per glo. in capit. ad audientiam.
de cleri. non reſiden. & in capit. primo, de cleri.
ægrotan. & tex. & ibi docto. in. l. ſuo victu. ff. de
oper. libe. & Montal. in. l. 8. titulo, *de las fuerças.*
foro. ll. lib. 4. & textus. in. l. vna. §. ſcimus. C. de
latina liber. tollen. & deciſio capellæ toloſ. 360.
& Bartol. in. l. ſi vno. §. item cùm quidam. ff. lo-
cati. * Et latè Peregrina in parte locatio. quæ. 6.
in gloſſ. ſecundum laboris. verſic. ſi famulus in-
firmatur.

SVMMARIVM.

1 *Iudex recipiens expenſas litis vltra in regu-*
la quæ vulgò dicitur aranzel contentas, in-
cidit in pœnam, vt reſtituat eas cum ſe-
ptenis.
2 *Iudex manus mundas, & puras debet ha-*
bere.
3 *Iudex etiam à volentibus ſponte dare vltra ſi*
bi debitum, non tenetur recipere.
4 *Tabelliones à ſponte dantibus non licet vltra*
quantitatem taxatam recipere.
5 *Notarius ancianorum, ſi eſt ſalariatus de pu-*
blico, non poteſt aliquid accipere etiam à ſpon
te dante.
6 *Conſuetudo indicitur, quando à pluribus ca-*
pitur.
7 *Prohibitum dare propter locum publicũ, pro-*
hibitum eſt recipere à ſponte dante. & hic de
intellectu.
8 *Medicus ſalariatus de publico, non debet pete*
re præmium ab infirmis, nec recipere, etiam
à ſponte dantibus.
9 *Quæ pro pignore prohibentur accipi, etiam à*
volentibus dare non debent accipi.
10 *In executione ſententiæ, vel inſtrumenti, non*
poſſunt capi boues aratorij, & alia, quæ ſunt
neceſſaria ad agriculturam, etiam volẽtibus
debitoribus.
11 *In generali obligatione non veniunt ea, quæ*
ſpecialiter non fuiſſet quis obligaturus, vt pu
ta pannos, & lectos, & alia ſupellectilia, ſine
quibus viuere non poteſt.
12 *Executio in libris non poteſt fieri, nec ſub ge*
nerali obligatione comprehenduntur.
13 *Arma militibus relinquenda ſunt, & libri*
ſcholaribus, & breuiarium clerico, etiam de-
bitoribus volentibus: niſi ipſe obligans alia
bona non haberet. & nume. 14.

p **Ni lleuaran.** Nota tex. quòd re-
cipiens expẽſas li-
1 tis vltra † in dicto aranzel expreſſas, incidit in
pœnam, vt eas cum ſeptenis reſtituat: quæ eſt
pœna furti, quæ poteſtati debet imponi, & a-
lijs officialibus
vbicunque ali-
quid à priuato
poder que lleuarẽ.
recipiunt vltra ſibi debitum. vt in. l. prima. & ibi
gloſſa in verſiculo, accepit. ff. ad. l. Iuli. repet. &
in. l. eadem. §. finali. & l. Iuli. eodem titulo. quia
2 debent † habere manus mundas, & puras. vt in
authentica, iuri iurand. quod præſtabis. colla.
3 2. ℭ Intantum hoc eſt verum, quod etiam † à vo
lentibus ſponte ei dare vltra ſibi debitum, non
debet recipere: & ſi recipit, incidit in iſtam pœ-
nam. tenet Paris de puteo in tracta. ſyndica. in
parte, conſiliarij officiales. folio. 194. in princi-
pio. & tenet text. & ibi Plat. in. l. tam collato-
res. §. vt autẽ. de re milit. C. lib. 12. & tenet Iaſ. in
l. ſi quis in conſcribendo. C. de pactis. numero
151. Et tenet Montal. in gloſſa ordina. regali. in
parte, tabelliones. vbi etiam à ſponte dantibus
4 † non licet officiali vltra quantitatem taxatam
recipere. vt in. l. per omnes. C. de ſtrato. lib. 12.
& per alia iura allega. vt ibi per eum. vbi quo-
que dicit Montal. quòd imò dans, & recipiens
pariter puniuntur. vt in authentica. vt iudices
ſine quoquo ſuffragi. §. ſi quis autem. colla. 2. in
fine. & eſt tex. in capitulo octauo, infrà eodem.
quem vide ibi. *aunque ſe lo quieran dar.* & vide.
quæ ibi poſui circa hoc. & tenet Guido ſingu-
la. 487. §. ſi notarius. & tenet Ioann. de Plat. in
l. 2. C. nec ruſticani ad vllum obſequium deuo
centur. lib. 11. Quia cùm quis prohibetur exige-
re, prohibetur etiam ei ſponte dari. vt in. l. deuo
tum. C. de meta. lib. 12. & in. l. vnica. C. de ſtrato
& ibi Plat. quoque. quia quantumcunque ſpon
te & volens det, præſumitur inuitus dare, per
horreſens officium. vt in dict. l. 2. & per alia iu-
ra. vt per Plate. ibi. ℭ Et facit: quia quando ali-
quid eſt prohibitum fauore alicuius, tale prohi
bitum non poteſt fieri etiam conſentiente illo,
in cuius fauore illud fuit prohibitum. ita opti-
mè probat textus in. l. vnica. C. de ſalga. hoſpi.
non præſtan. lib. 12. & ad idem eſt textus. in. l.
finali. §. primo. C. de re mili. eodem, lib. 12. & in
l. ſpem. C. quæres pigno. obliga. poſ. & facit.
l. commodis. ff. de re iudi. & l. quos prohibet. ff.
de poſtulan. & l. filius familiàs. §. veterani. ff. de
procura. ℭ Et facit quod tenet Feli. in capitulo,
tua nos. de homicidi. vbi ait, quòd ſi notarius
5 † ancianorum eſt ſalariatus de publico, non põt
aliquid accipere, etiam à ſponte dante: allegat
hoc voluiſſe Bartol. in. l. munerum. §. finali. ff.
de regulis iuris. & allegans quoque rationem,
6 dicens rationem eſſe: quia quando † à pluribus
capitur, inducitur conſuetudo, & ſic quis erube
ſcit non dare. ℭ Et faciunt etiam dicta per Feli.
Ni lleuaran, ᵖni cõ-
in capitulo pri
mo in fine. de
ſimonia. vbi di
7 cit, † quòd prohibitum dare propter publicum
bonum, prohibitum eſt recipere à ſponte dan
te: allegat ad hoc gloſſam in. l. inuitus. §. finali.
ff. de regulis iuris. & dicit, quòd idem tenet Bal.
in authentica. Sed hodie. C. de epiſcopis & cle-
ric. & gloſſa in capitulo, ſtatutum. §. finali, de re
ſcript. in. 6. & in capitulo, exigit. cum gloſſa de
cenſi. eodem lib. & facit textus. & quæ ibi di-
cam in dict. capitulo octauo infrà eodem in gl.
aun que ſe lo quieran dar. * Et tenet. Greg. Lopez.
in. l. 15. titul. 19. part. 3. & in. l. 8. titu. 9. part. 2. in
gloſſ. *mandare tomar.* * ℭ Et optimè faciunt dicta
per Feli. in capitulo, cùm. m. ferrarienſis. de con
ſtitutio. in. 12. columna, verſiculo, ſuper poſito.
& per Cepolam in conſilio. 13. columna. 5. & Pe
trum de Anchara. conſilio. 272. & Lapum, alle-
gatione. 37. & Philipp. Deciũ in. d. l. inuitus. §.
finali. ff. de regu. iuri. vbi idem tenet. Sed dicit,
quòd dicta concluſio procedit, vbi agitur de in
tereſſe publico, & in caſibus à iure expreſsis, vt
in noſtro textu cauetur, aliâs ſecus. videbitur:
quia quædã honeſtè accipiuntur, quæ inhone-
ſtè petuntur, vt dicit textus in. l. prima. §. proin
de. ff. de varijs cognitio. & gloſſa in. l. ſecunda
circa finem. in verbo, ſed præſtari. ff. de origi. iu
ris. ℭ Et quoque procedunt ſupradicta, quòd
etiam à ſponte dantibus non poſſunt recipere
pluſquam eſt debitum, quando ſtatutum pro-
hibet ſalarium accipere: quia ſunt verba gene-
ralia, & comprehendunt etiam ſponte ſoluen-
tem. Secus videtur, ſi quis eſſet prohibitus pete
re, quia non prohibetur accipere ab eo, qui ſpõ
te ſolueret. vt in capitulo, dilectus. el. 2. de ſimo
nia. & Bartol. in dict. §. final. Sed noſter textus.
prohibet accipere, & ſic lleuar, ergo à ſponte
non poteſt accipere pluſquam hic continetur.
ℭ Quoque faciunt optimè dicta per Feli. in. d.
capitulo, tua nos. de homic. vbi tenet reproban
do Angelũ in. l. Archarij. C. de profeſſo. & me-
8 di. lib. 10. quòd medicus † ſalariatus de publico,
non debet petere præmium ab infirmis, ſecun-
dùm Barto. ibi, quòd etiã nec poterit conſequi
præmium à ſponte dare volentibus, licet Ange
lus ibi teneat cõtrariũ, & malè. Nec obſtat text.
in clemi. prima, de cenſibus. & cle. prima de im-
munit. eccleſi. vbi ab eo, à quo nõ poteſt exige-

re,poſſunt recipere,ſi ſponte ſoluat,quia loqui
tur in caſu permiſſo à iure,vt Montal.in.d. gl.
ordi.in parte,tabelliones. Tamen Ioannes.de
Platea ibi in.d.l. Archiatri. tenet cum Angel.
dicendo,quòd poteſt recipere ſalarium, & alia,
quæ ſibi offeruntur ſponte poſt ſanitatem,licet
ſalarium recipiat de publico:niſi ex forma con
uentionis ſuæ condictionis eſſet,quôd nil poſ-
ſet recipere, quia tunc etiam à ſponte ſoluente
recipere non poteſt.per gloſſ.in dicta.l.inuitus
§.fin.ff.de regul.iuri.& ſic quôd Angel.& Plat.
verum dicant,& dicta per Feli.intelligantur du
rante infirmitate:ſecus cùm ſanati fuerint, vel
quando ita conuentum fuit,vt etiam à ſponte
dantibus nil recipere poſsit. ¶Quod dicit Pla-
te.idem eſſe in aduocato,qui habet ſalariũ à cõ
munitatibus villarum.quē vid.in fine.¶Ad idē
faciunt notata per Hippolyt.de Marſi.in.l.ſti-
pendia.C. de execu. rei iudi. vbi plura poſuit,
9 quæ prohibentur † à lege accipi pro pignore à
debitoribus per barnerios,algazelos,& execu-
tores:quòd licet ipſi debitores talia prohibita
accipi pro pignore ſponte dant barnerijs, vel
executoribus, quòd non poſſunt accipere etiã
ab illis volentibus.per dictam.l. vnicam. C. de
ſalga.hoſpit.ſuprà allagatis.prout tenet dictus
Hippolyt.de Marſi.in.l.vnius facinoris.§.ſeru⁹
nec ſi.ff.de quæſtioni.numero ſecundo, cum ſe
quentibus.& in.l. cornelia. §. conſtitutum. ff.
ad.l.corneliam.de ſica. numero ſecundo, cum
ſequentibus.& ſi accipiunt,incidũt in pœnam,
vt ibi.Quod facit ad.l.7. titulo. 11. de las pren-
das. libr. quinto, in ordina. regali. & ad.l. exe-
cutores. C. quæ res pignori obligari poſſunt.
& ad tex.in.§.agricultores.in rub.de ſtatutis.&
conſuetudi.in vſi.feud.& ad.l.1.titulo.5.part.5.
vbi in dictis iuribus cauetur, quòd pro execu-
10 tione † ſententiæ,vel inſtrumenti guarẽtigij,nõ
poſſunt capi boues aratorij,& alia,quæ ſunt ne
ceſſaria ad agriculturam,vt ſunt ligones, & in-
ſtrumenta ferrea.quod habet locum etiam vo-
lentibus debitoribus.Sed hoc intellige, ſi ſunt
alia bona.* Vt.in.l.3.titul.27.part.3.* ꝙ in illis
non poteſt executio fieri,aliàs incidit in poenã
illius legis ordina.& idem tenet Bald.in.l.que-
madmodum.§. magiſtratus. ff.ad.l. aquili.vbi
ait,quòd ſi per imperitiam capit pignora,ſeu fe
cit illicitam capturam,ipſe tenetur ad intereſſe.
¶Ratio poteſt eſſe:quià in generali obligatio-
11 ne † non veniunt ea,quæ ſpecialiter non fuiſſet
promiſſurus,vel obligaturus.vt Bartolus in. l.
prima. C. quæ res pigno. obliga. poſſ. vt puta
pannos,& lectos,& alia ſupellectilia, ſine qui-
bus viuere non poteſt.ad idem facit text. in. l.
obligatione generali.ff.de pigno.& textus in.l.
5.titulo.13.parti.5.quæ hoc in expreſſo tenet.
Quod extende ad veſtimenta:quia quoque nõ
poſſunt capi pro executione ſententiæ ne aliàs
videatur ipſe debitor quodammodo in vinculis
pro debito poni.vt tenet Lucas de pemna in ru
bri.C.de militari veſte.lib.12. Quod putat verũ
in veſtibus neceſſarijs,ſecus in his, quæ ſunt ad
ornatum & delectationem.¶Quoque in libris
12 † executio non poteſt fieri,nec ſub generali o-
bligatione comprehenduntur.vt gloſſ. ſingula
ris.in.l.nepos proculo.ff. de verbo. ſignifica.in
verbo,dignitate.quæ tenet,quôd in executio-
ne iudicati,quemadmodum arma non ſunt au-
ferenda militibus,ita nec libri ſcholaribus. per
quam gloſſ.dicit Bald.in rub. qui boni. cedere
poſſunt.quòd ſi ſcholaris ceſsit bonis, non po-
terunt ei auferri libri quia ſecundùm eũ arma
13 † militibus relinquenda ſunt, & libri ſcholari-
bus,& breuiarium clerico.& tenet Iaſ.in.§.item
ſeruiana.9.colum.numero.65. &.66. inſtitutio.
de actio.& idem tenet Montal.in dict.l.13.par-
ti.ſuprà allega.& quia leges & arma ſunt ad in-
uicem correlatiua.vt Ioann.Faber in proœmio
inſtitutio.Quod intelligitur,vt dictum eſt:etiã
debitoribus volentibus in illis executio nõ fit.
14 ¶Tamen ſupradicta fallunt, † niſi ipſe obligãs
non haberet alia bona,niſi bona, quæ ſpeciali-
ter quis non eſſet obligaturus: quia tunc ve-
niunt in obligatione,& in illis poteſt fieri exe-
cutio.vt doctores moderni in dict.l.obligatio-
ne generali.ff.de pignori.*Et in.d.l.3.titul.27.
part.3.& in.l.commodis.ff. de re iud.* Et ratio
poteſt eſſe:quia ſi aliter diceremus, ſequeretur
quòd talis obligatio,& contractus nil operare-
tur,quod non eſt dicendum.argumen.in.§.qui
bus.in prima conſtitutio.C.& in.l.ampliorem
§.in refutatorijs.C.de appella.& in capitulo,ſo
litæ.de maior.& obedien.& idem probat dicta
l.ordinamenti.Quinimo dicit Bald. ſingulari-
ter in rub.C.de contrahen. emptione. quòd v-
num quodque verbum etiam minimum appo
ſitum in contractu,intelligitur eſſe appoſitum
cum miniſterio aliquid operãdi. Quod dictum
refert & ſequitur Alexand.in conſilio.151. in.2.
volu.incipiente,themate.& in conſilio.157.eo-
dem volu. & Ioann. de Ana. in conſilio.98. &
Hippolytus de Marſi.in.l.prima.§. ſi ſeruus.ff.
de quæſtioni.nume.6.cum ſequentibus. vbi o-
mnino vide.*Et vid.l.32.titul. 26.Part. 2.&.l.3.
titu.27.par.3.¶Sed licet ſit verum ꝙ alijs rebus
deficientibus in ſubſidium fit executio in re-
bus in quibus non poſſunt obligari, vt dictum
eſt,intelligitur verum in alijs rebus præterquã
in bo

in bobus & beſtijs aratorijs, quia in iſtis etiam
ſi alia bona non ſint,& licèt debitor vellet, vel.
ſponte obliget,& det, non poteſt fieri in illis
executio,nec ſecreſtum:ratio vt euitetur reipu
blicæ damnum,nec ſterilitas fructuum induca
tur & hoc tenet Cyn.& putat verius. in.l. exe-
cutores. C. quæ res Pigno.obliga. poſſ. cõtra.
gloſſ.ibi quod ſequitur Salic.ibi & Peregrin.in
part.pignus.3.q. in. gloſſ. executionis: tamen
hoc fallit & declaratur niſi propetitis & iuribus
regalibus.vel.domini loci,ſeu pro debitis domi
ni hæreditatis dũtaxat: quia in iſtis duobus,
vel tribus caſibus ſi agricultor alia bona non
poſsidet,fieri executio poteſt in dictis bob⁹ &
beſtijs aratorijs,ſed non in alijs caſibus,nec pro
alieno debito conſilij,vel alterius perſonę hoc
fieri valebit,licèt debitor alia bona non poſsi-
deat:vt in.d.l.7.ordi.cauetur expreſſe:& ita de
daratur à Montal.in ſua gloſſ.ordina.in. gloſſ.
pignus:& iſte eſt verus intellectus illius. l.7. li-
cèt ab aliquibus malè intellecta, & in praxi im
deducta:qui in omnibus caſibus deficientibus
alijs bonis faciunt executionem in bobus,& in
beſtijs aratorijs, quod fieri non debet niſi in
prædictis caſibus.*

SVMMARIVM.

1 *Conſentiens pari pœna conſtringitur.num.7.*
2 *Conſentire dicitur quis,quando non corrigit, quos tenetur ex officio corrigere.*
3 *Corrector in ſyndicatu tenetur non ſolùm de eo,quod mandauit,vel ratum habuit, ſed etiam de eo,quod conſentit.numero.7.8.9.10 & .12.*
4 *Conſentiens magis punitur,quàm agens.*
5 *Conſenſus quadruplex eſt.*
6 *An conſentire videtur non reuelans crimẽ læſæ maieſtatis, & an ab eo præſumitur committi.*
Fallit in ſacerdote,quia non punitur, licet nõ reuelet.
8 *An licitè poteſt deponi poteſtas,ſeu officialis, qui vidit rixantes,& non miſit familiam.*
11 *Dominus videns fieri malum, & cùm poßit non vitat,videtur conſentire,*
12 *Iudex,an teneatur ex perceptis per ſuos officiales,etiam ſi ignorauerit.num.13.*
14 *Cõſanguineus an teneatur ſcire facta conſanguinei:& vicinus an præſumatur ſcire facta vicini.*
15 *Correctores præſumũtur ſcire facta ſuorum officialium.*
16 *Poteſtates terrarum, & ſui officiales donec ſunt in officio,dicuntur eſſe ciues illarũ ciuitatum.*
17 *Officiales durante officio,& tempore ſyndicatus debent tractari tanquam ciues, & in eis ſtatuta ciuitatis de ciuibus loquentia habent locum.*
Officio finito,non ſunt ciues,quia deſinit illa ciuilitas.
Idem eſt in prælato, quia ratione prælaturæ eſt ciuis,ſecus ea depoſita.
18 *Iudex pro delicto commißo in officio debet puniri pœna ciuium, vbi alia pœna eſt in forenſe.*
19 *Stante ſtatuto,quòd quilibet de populo poteſt accuſare:familia poteſtatis accuſare poteſt, quia comprehenditur ſub tali ſtatuto.*
20 *Statuto ſtante,quòd quilibet de populo poteſt accuſare,& habere tertiam partem: an officialis curiæ,vel familiaris poteſtatis, poßit accuſare, & illam tertiam partem habere.* *Et inquiſitor repræſentat partem vbicunque inquiſitio permittitur.**
21 *Illi qui ſunt ſimul, videtur vnus alteri dare auxilium.*
22 *Qui eſt armatus cum alijs,licet nullum actũ faciat,dicitur dare opem, etiam ſi manus ad arma non moueat, & etiam ſi armatus ſit à remotis.*
23 *Auxiliatores, & ſocij alicuius delinquentis vt poſsint puniri de auxilio,quid requiritur.*
24 *Præbentes conſilium,& auxilium, & fauorem,qualiter puniantur.*
25 *Si occidi aliquem,an ſocij,qui mecum erant, puniantur.*
26 *Delictum factum ad commodum alicuius, licet non perueniat ad ſui notitiam, an teneatur.*

27 *Delictum famuli, an imputetur domino.*
28 *An delictum factum à filio in re concernẽte*
cauſam patris, præſumatur factum de volun
tate patris.

q 1 **Ni cõſentiran.** q Nota, ꝙ con-
ſentiens, † pa
ri pœna conſtringitur. Similis tex. in ca. nottũ.
2. quæſtio. prima. & capi. facientes. 86. diſtin. Et
ſic iſti Correctores, qui conſentiunt officiali-
bus ſuis accipere expenſas vltra in dicto aran-
zel contentas, tenentur ad pœnam: quia pro-
ut dicit gloſſa in dicto capitulo, nouum. quis di
2 citur † conſentire, cùm non corrigit, quos tene-
tur ex officio corrigere. vt in capitulo. primo.
83. diſtin. & in capitulo, inferiorum. 86. diſtin.
Quia eo ipſo, quòd prælatus tacet, videtur con
ſentire. capitulo, ſi rector. 44. diſtin. & punitur
acſi feciſſet. 83. diſtin. capitulo, quid enim pro-
deſt. & tenet Cardi. in cle. prima, de vita & hone
3 ſta. cle. quæſt. 11. ¶ Et ſic talis Corrector † non ſo
lùm poteſt conueniri in ſyndicatu de eo, quod
mandauit, vel ratum habuit, ſed etiam de eo, qđ
conſenſit. vt in. c. cùm ad ſedem. de reſtitu. ſpo-
lia. in fine. quia quoque dicitur conſentire, cùm
defendit peccantem, vel quando ſua authorita-
te delinquit. ¶ Imò magis punitur conſentiens,
4 † quàm agens. prout habetur in ca. qui aliorũ.
24. quæſt. 3. vbi qui aliorum defendit errorem,
multò amplius damnabilior eſt illis, qui errãt.
tex. in. c. qui conſentit. 11. q. 3. vbi habetur, quòd
qui conſentit peccantibus, & defendit alium de
linquentem, maledictus erit apud Deum, & ho
minem, & corripietur increpatiõe ſeueriſsima.
Et quidã ſanctus pater ait, ſi quis peccantẽ de-
fendit, acrius quam ille, qui peccauit coercea-
tur. ¶ Sed propter hoc glo. in capitul. 1. de offi.
delega. in verbo, pari pœna. dicit, quòd quadru
5 plex † eſt cõſenſus. Et in quarto caſu dicit, quòd
quãdo conſenſus eſt authoritatis, ſeu defenſiõis
magis peccat conſentiens defendẽdo, & autho-
ritatem præſtando, quã faciens, & magis puniẽ
dus. vt in. d. c. qui aliorũ. Sed in cæteris caſibus
nõ. vt in. d. glo. Idẽ vult tenere gl. in. d. c. qui cõ
ſentit. in quãtũ dicit, qui cõſentit, ſcilicet per co-
operationem, & authoritatẽ. & gl. in. d. c. notũ.
& ſic intelliguntur iura cõtraria, dicentia, ꝙ ma
gis punitur cõſentiens, quã agens, ſcilicet quan
do cõſentit per cooperationẽ, & authoritatem.
¶ Et quoq; dicta gl. procedit in crimine hæreſis
& atrocioribus delictis, quia magis peccat con-
ſentiens defendendo. vt glo. in cle. 1. de poenis.
6 in parte, defenſauerit. ¶ Idẽ dico † in non reuelã
te crimen læſæ maieſtatis, quia videtur cõſenti
re, & ab eo cõmitti, qui in ſimplicẽ ſciẽtiã inci-
dit, licet nulla operatio, vel factũ interuenerit.
vt in. l. quiſquis in fine. C. ad. l. Iuli. maieſta. Et
quòd ex ſola ſcientia quis teneatur ex tali deli-

ſentirã q **lleuar a ſus officiales mas dere** q

cto, & ex plu-
ribus alijs, no-
tat Bar. in. l. v-
trum. ff. de par
rici. & plenè ſa
ly. in. d. l. ſi quis. §. ad quod. ¶ Tamen hoc eſt ve
rum, dummodo ſciat, & probare poſsit, alias nõ
punitur. tenet Feli. in. cap. de cætero. ſi. co. de re
iudi. Tamẽ opi. Bar. & ſaly. ſeruatur in practica,
prout tenet Ang. in tracta. malefi. & ibi Augu.
de Arimi. in additio. in pte, & chai tradito la tua
patria. ver. quod crimẽ. n. 10. vbi per eos. ¶ Et in
tellige ꝙ punitur. ſ. ſi nõ reuelauit. vt ibi. de qua
reuelatiõe. vi. per Feli. in. c. quãtę. đ ſentẽ. excõ.
in verbo. ſi extra. gl. & . l. 5. ti. 2. part. 7. * Et vi. &
cogita, qui vt inquit. Feli. in. d. c. quãtæ allegãs
Bald. in quodam conſil. ꝙ anima Bart. eſt ſepul
ta in inferno propter ſuam opinionem & eorũ
qui ſequuntur eam, & curia Piſana lib. 2. ca. 26.
col. 3. * Et an per ſimplicẽ ſciẽtiã quis incurrat in
crimine leſæ maieſtatis & puniatur. vi. latè Hip
polyt. de Mar. in. d. l. vtrũ. ff. ad. l. Põpe. de par-
ri. vbi in. nu. 6. tenet hoc nõ procedere in ſacer-
dote, cui fuit dictũ in cõfeſsione aliquid malefi
ciũ fiendũ: quia licet non reuelauerit, nõ cadit
in pœnã, vt in. c. omnis vtriuſque ſexus. de poe
nit. & remi. & ibi doctores. & an nõ reuelãs cri-
mẽ puniatur, vid. quæ poſui in. c. 52. infrà eo. in
gl. incurra. ¶ Sed noſter tex. in quãtũ tenet ꝙ cõ
7 ſentiens punitur, † intelligit glo. vbi eſt tex. ſi-
milis in dict. capitulo, quantæ. de ſenten. excõ.
munica. ſcilicet per cooperationem, præſtando
authoritatem, quia tunc eadem poena punitur
faciens, & conſentiens. & ſic debent intelligi
verba iſta, vbi inueniuntur, & iura ſuprà allega-
ta. quod notat ibi Abb. pro ſingulari. nu. 5. pro
ſtatutis punientibus conſentientes certo faci-
nori, vt illi dicãtur conſentientes, qui cooperã-
tur ad delictum, ſaltem præſtando authoritatẽ.
Secus videtur in eo, qui adhibuit præſentiã nõ
authorizabilẽ, nec cooperatiuam, etiam ſi po-
terat obuiare, & non obuiauit. quod videtur cõ
tra ſupradicta, vbi magis puniuntur conſentien
tes præſtando authoritatem, quàm agentes.
¶ Sed certè text. ibi in. d. capitul. quantæ. in fi-
ne, videtur tenere contrarium. Nam ille text.
non intendit punire authoritatem præſtantes,
ſed non obuiantes, cùm poſſunt, ſecundùm
Abba. & Feli. ibi, ideo tene dictam diſtinctio-
nem

nem glo. in. d. capitul. 1. de offi. delega. quam ap
probat Feli. vbi ſuprà, & ibi Barb. in gl. magna.
¶ Et ibi in verſic. qui ratione poteſtatis. notat,
quòd habens poteſtatem contra alium, & vidẽs
eum percuti, & non prohibens habetur pro cõ-
ſentiente, & faciente. Et ponderat ad vnam val
8 de ſingulare dictum Bart. † in. l. illicitas. ff. de
officio præſi. vbi dicit, quòd ſi poteſtas, vel offi
cialis vidit rixantes, & non mittit familiã, licitè
poteſt propter hãc cauſam deponi. et ita expreſ
ſè notat Bald. in. l. nullus. verſi. Item nota argu
mentũ. C. de ſumma trini. & fide catho. & in. l.
1. §. quies. ff. de offi. præfect. vrbis. & fuit origina
le dictum Cy. in. l. ſeruus. C. de noxali. Quod di
ctum dicit Feli. in. d. c. quantæ. eſſe intelligendũ
ſanè duobꝰ cõcurrẽtibus. ſ. niſi miſiſſet ad aliud
faciendũ, & ſi videt rixam adeò magnam, ꝙ nõ
poſsit ſedari per illos de familia. ¶ Sed videtur,
9 ꝙ iſte text. ad Correctores † conſentientes non
extendatur, etiam ſi pœna imponatur ipſo iure
quia hoc eſt potius ex interpretatione, quæ nõ
habet locũ in ſtatuto, vbi fictus, & interpretati
uus intellectus nõ habet locum. vt in. l. 3. ff. de
negotijs geſtis. & in. ca. in noſtra. de iniurijs. &
Abb. in. d. c. quantæ. nu. 3. & ſic, ꝙ non extenda
tur ad cõſentiẽtem. Idem tenet Abb. in. c. ſi cul
pa. 1. col. de iniurijs. & Anto. in. c. fina. de pactis.
col. 1. ſed iſtud eſt verum, quando verba ſtatuti
dirigũtur in perſonam, putà ſi quis fecerit ſic, ſe
cus ſi dirigerentur in rem, putà, ſi factũ fuerit ta
le quid, quia comprehendit etiam conſentiẽtes
prout in text. noſtro cauetur ibi, lleuar. ita no-
tat Bar. in. l. is qui opem. ff. de furtis. & text. &
Bart. in. l. aut qui aliter. §. fina. ff. quo vi aut clã.
& Paul. de Caſtro in. l. ſi neceſſarias. §. de vẽden
do. ff. de pign. actione. & Feli. vbi ſuprà, in prin.
¶ Quoque intellige, niſi lex, vel ſtatutum ex-
10 preſſe diſponat † contra conſentiẽtes, vt in iſto
text. ibi. ni conſentira. & in dictis iuribus, ſuprà
allega. quia tũc in eis habet locum dicta pœna.
Ad idem facit text. in. l. 13. titu. 33. de regul. iur.
11 part. 7. vbi tenet, ꝙ ſi dominus † videt fieri ma-
lum, & non vetat, cùm poſsit, videtur cõſentire
Facit tex. in. l. quid ergo. §. 1. ff. de his qui not. in
fami. & in. l. ſcientiam. in princi. ff. ad. l. Aquili.
& . C. de noxali. l. ſi ſeruus. Et illa regula habet
locum ſecundùm Montal. ibi in. d. l. parti. ſiue
dominus põt prohibere de iure, ſiue de facto.
vt in. l. in omnibus. ff. de noxalibus. & cap. qui
alios. de hæreticis. & gloſ. in dicta. l. ſcientiam.
¶ Sed ad hoc, vt iſti Correctores de conſenſu te
12 neantur, oportet ꝙ ſciant, † quòd ſui officiales
extorquent, & recipiunt iſtas expenſas vltra in
dicto aranzel contentas, vel ꝙ ſint pręſentes dũ
eas recipiunt, & intelligentes. arg. glo. in. l. pen.
C. de errore aduocato. in verſ. pręſentibus, & in
telligentibus. & facit. l. nõ multùm. ff. de autho
ritate tuto. & quod dixit Bar. & docto. in. l. 1. ff.
de verb. oblig. ibi, vtroq; loquẽte, & ſermonum
efficaciam intelligente. & quod tradit Bal. in. l.
teſtium. C. de teſti. nu. 8. & ibi Barb. in additio.
& Abb. in. c. peruenit. el. 2. de teſti. cogen. quia
ſi ſunt præſentes, & intelligentes, ꝙ extorquẽt
vltra hic contenta, & tacent, & diſsimulãt erro
res ſuorum officialiũ, eſt pręſumendum contra
eos. nam error, cui non reſiſtitur, approbatur.
vt in. c. error. 83. diſt. c. qui prodeſt. & Abb. in. d.
c. qui alios. Quod intelligit non ſolùm in errore
fidei, ſed etiã in quolibet errore. nam errare pręſumitur, qui errantibus, cùm poteſt, nõ reſiſtit.
Sicut quoque dicitur nõ carere ſcrupulo ſocie-
tatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit ob
uiare. vt in præallega. c. qui poteſt. ¶ Sed text.
noſter dicit, ꝙ tenetur, etiam ſi ad ſui notitiam
13 † non peruenit. ibi, *aunque diga que no lo ſupo.*
& eſt fortis text. vt quis teneatur ex ignorantia
facti. Et poteſt eſſe ratio: quia vt dicit Paris de
Pute. in tract. ſyndi. in parte, iudex, an ſi iudex.
fol. 141. nu. 17. iudex non debet pati illicitas ex
torſiones, imò ex officio ſupplere. vt in. l. vbi pa
ctum. ff. de trãſa. & in. l. illicitã. ff. de offi. præſi.
14 ¶ Hoc quoq; credo eſſe: quia † ſicut conſangui-
neus tenetur ſcire facta cõſanguinei. vt. in. l. o-
ctaui. ff. vnde cogna. & Pau. de Caſt. in. l. auũcu
lo. ff. de cõditio. ſine cauſa. nu. 2. & idẽ latè in. l.
de tutela. C. de in integr. reſtitu. mino. licet hoc
ſit verum in iuribus ſanguinis. vel naturæ, ſecus
in conſiſtentibus in facto: quia ſcientia non præ
ſumitur, niſi probetur. vt Bal. in. l. quoniam. C.
de iure delibe. & Feli. in. c. Petrus. de homicid. 1.
col. ¶ Ita vicinus præſumitur ſcire facta vicini.
vt Abb. in. c. quoſdam. de præſumptio. nu. 1. &
Feli. latè in cap. literis. eod. tit. & Bar. in. l. is po-
teſt. col. 5. verſicu. videamus. ff. de acquiren. hæ
redi. & Pala. Ruui. in repeti. c. per veſtras. de do
natio. §. 18. fol. 65. col. 11. nu. 32. ſed hoc dicit Bar.
in. d. l. is poteſt. Si erat fama in vicinia, tunc vici
nus præſumitur ſcire facta vicini, aliàs non. Et
licèt hoc reprobet Alexan. & Iaſ. ſequitur Seba
ſtianus Sapia. in additio. ad Abb. in. c. quoſdam
de præſump. in prima additione. vbi Alex. quo
que dicit limitari, niſi vicinus, vel cõſanguineꝰ
velit probare contrariũ, vel niſi cõſanguineus,
vel vicinus eſſet infirmus. Et habet locũ in his,
quæ veriſimiliter conſueuerũt eſſe nota conſan
guineis, aliàs ſecus, vel niſi ciuis eſſet nouus,
quia iſte poteſt prætendere ignorantiam. ¶ Sic
15 præſumitur, quòd Correctores † ſciũt facta ſuo

 rum

16 rum officialium:quia poteſtates † ciuitatum &
ſui familiares donec ſunt in officio, dicuntur eſ
ſe ciues illarum ciuitatum.tenet Ioann. de Pla.
in.l.ciues quidem.C.de incoli.lib.10.nu.2.& la
tè Paris de Pute.in.d.tracta.ſyndica.in parte,ci
uilitas.fol.77.¶Et tenet Cataldi.in tracta.ſyn-
17 dica.q.21.vbi ait, † ꝙ officiales,durãte officio,&
tempore ſyndicatus,debent tractari tanquam
ciues,& in eis ſtatuta ciuitatis de ciuibus loquẽ
tia habent locum.vt in.l.1.ff.ad municip.& ma
giſtratus municipales appellantur poteſtates.
& hoc tene.licet Albericus de Roſa. in.2. parte
ſtatu.q.177.in fine.tenet contrarium,dicens,ꝙ
Rector non dicitur ciuis.Quod intellige in alio
iudice,quàm in electo à principe:quia electus à
principe,ſiue à domino loci, vel villæ , effici-
tur ciuis,& ſic ſunt ciues,& habitatores:ſed in-
tellige quoad honores, ſecus quoad onera. vt
gl.in cap.fi.de parochijs. in parte, habitatores.
Tamen depoſito officio.deſinit ciuitas illa.per
dict.l.ciues.ſuprà allega.& Andre.Sicul.conſi.
23.vbi quoque dicit,ꝙ eſt idem in prælato, qui
ratione prælaturæ eſt ciuis,qua depoſita, deſi-
18 nit ciuilitas eius.¶Ex quo infertur,† quòd pro
delicto commiſſo in officio debet puniri pœna
ciuium,vbi alia pœna eſt in Forenſe,quia eſt ca
put ciuium:& ideo debet eodẽ priuilegio gau-
dere,quo ſui ciues gaudent.argu.l. quoad ſtatu
tum.ff.de teſtamen.mili. ¶Et quòd ſit ciuis dũ
eſt in officio,eſt glo.in.l.fi. C. de incolis. & idẽ
eſt in eius officialibus,& familiarib⁹, quia eius
priuilegio gaudẽt.vt in.l.1.C.de epiſco.& cleri.
& intantum eſt ciuis,ꝙ offendens officialẽ, pu
nitur pęna parricidij. vt dictus Paris de Pute.
vbi ſuprà.¶Quod facit ad illud,qđ tenet Bald.
in cap.ex parte adę.in.2.col.per glo.ibi,de teſti.
quòd ſtante ſtatuto,ꝙ quilibet poſsit accuſare
intelligitur quilibet de populo illo ſtatuentiũ,
non autẽ de populo extraneo.prout refert,& ſe
quitur Iaſ.in.l.ſi fideiuſſor.§.ſi neceſſaria.ff.qui
ſatiſdare cogantur.& glo.in.l.fi.&.l.is qui reus.
ff.de publicis iudicijs.& Bald.ibi. & Inſtitu. de
publi.iudi.in princi.& in.l.1.§.per cõſequens.
ff.de ſuſpec.tuto.& per Bart.Bald.& Imol.in.l.
eum.C.qui accuſa.nõ poſſ.& Alex.in.l.in pro
uinciali.§.fina.nu.2.ff. de noui oper. nuntiati.
contrarium tenet Ioan.de Plate. in rubri. C.de
iure fiſci.lib.10.num.2.vbi tenet,ꝙ quilibet ad
mittitur ad accuſandũ de crimine publico,etiã
de populo alieno.& eſt glo.in.l.2.§.pe. in ver-
bo,actoris.ff.ne quid in loco publico & eam di
cit ſingula.Ioann.de Anani.in cap. qualiter &
quando.el.2.de accuſa.8.col.verſi.2.nota.ꝙ nõ
parochianus.& idem tenet Feli. in.c. dilecti.de
maiori.& obedien.col.3. nu.2.in fine. dicendo,
ꝙ actio popularis competit etiam illi, qui nõ eſt
propriè de populo,ſed credo, quòd Iaſ. non eſt
cõtrarius,quia loquitur in pœna ſtatuti,in qua
non admittitur,niſi ſit de illo populo,vbi eſt ta
le ſtatutum.Secus eſt in poena legis generalis re
gni,quia tunc habet locum quod dicit gl. Plat.
& Feli.& ſic non ſunt contrarij.¶Et talis fami-
lia poteſtatis comprehenditur ſub dicto ſtatuto
19 & poteſt accuſare,† & habere cõmodum appli
catum accuſatori per dictum ſtatutum: quia di
cuntur ciues,dum ſunt in officio,vt dixi,& hoc
teneo.licet Ange.in.l.debitor.ff.de pigno.vult
tenere contrarium,dicens quòd poſitus in loco
ad tempus,nõ dicitur poſitus in loco,nec de lo
co.vt in.l.ex facto.ff.de hæredi.inſtitu.§. rerũ.
& ideo Forenſes ſtudentes,non dicũtur eſſe de
loco,vbi ſtudẽt,ſed in loco,cùm ſtudere in ipſo
debeant? Quia hoc non obſtat: quia loquitur in
priuato, & non in illis, qui officia publica ha-
bent.vt colligitur ex dictis per Pari. de Pute.
vbi ſuprà in parte,ſtatutum.¶Et quoque tenet
contrarium Bal.in ſua practi. crimi.in tit.de.q.
circa ſtatuta.q.12.vbi finaliter concludit altercã
do pro vtraque parte hanc.q.ꝙ ſtante ſtatuto,
20 ꝙ de tali maleficio liceat cuilibet accuſare, † &
ꝙ accuſator habeat tertiã partem,quòd ſi offi-
cialis curiæ,vel familiaris poteſtatis accuſauerit
de tali maleficio,non recipiet dictam tertiã par
tẽ ab ſtatuto conceſſam,eo quia Corrector,ſeu
poteſtas recipit ſalarium per ſe,& omnibus fa-
mulis ſuis,quo debet eſſe contemptus. vt in au
thẽ.de iureiuran. Quod præſta.ab his.in prin-
ci.Itẽ quia lex cauet,quòd id, quod capitur ab
hoſtibus,efficiatur capiẽtis.vt in.l.ſi quid.ff.de
capti.& poſtlimi. re. & tunc ſi milites armatæ
militiæ,qui recipiunt ſtipendia à republica, ca
piant aliquem ab hoſtibus,nõ ideo efficitur ei⁹
ſeruus.Et idem dicit ſeruandum fore in officia
libus, & familiaribus terrarum. arg. in. l. nec
quid.ff.de incẽd.rui.naufra.& tenet Hierony.
Caluilon in additio.ad Angel.in tracta.malefi-
cio.in parte,ad querelam Titij. numero. 43.
¶Sed practica cõmunis eſt in toto regno in cõ-
trarium:& ſic,quòd ſi iudex ex officio proce-
dit vel ei⁹ algazelus,vel familiaris accuſant,per
cipiũt dictam partem,quæ accuſatori pertinet.
Sed contrarium debet hodie ſeruari,quando iu
dex ex officio procedit, & non ad petitionem
ſuorũ officialiũ,vel aliorũ,per quãdã pragma-
ticã factã per noſtrũ principẽ Philippũ nomine
patris ſui Caroli in curijs,quas habuit Valiſſole
ti anno.1548.l.45.in qua cauetur, *que ſi el juez pro
cede de officio, y condenare en alguna pena que pertenez*

ca al

*ca al denunciador, que el juez no pueda llevar la tal pe-
na que al denunciador perteneſce.* Sed hoc intellige-
rem, quando lex applicat partem pœnæ iudici,
ex eo quòd ſententiã tulit:quia tũc partes,quæ
pertinent ad ſeipſum,& accuſatorem, non põt
ſibi vendicari,
& attribuere.
Secus ſi nulla
pars condẽna-
tionis iudici
applicatur:quia tunc bene poterit partem accu
ſatoris ſibi ſumere,ſi ex officio procedit, cùm
inquiſitio,& officium iudicis ſuccedat actioni.
vt Bart.in.l.infamem.ff.de publi. iudi.& Paul.
de Caſtro.conſi.59.*Et Bald.in.l.2.C.de edẽdo
nu.25.inquit,ꝙ inquiſitor repręſentat partem
vbicunquæ permittitur inquiſitio, & idem Pe-
regrina.in parte inquiſitio.gl.1.in fin.& eſt tex.
in.l.11.titu.2.lib.1.ordi.in fin. & vi. Peręgrin.in
parte denuntiatio.colu.7.verſi.quæro de quæ-
ſtione,vbi tenet,ꝙ licèt per ſtatutum debeatur
medietas pœnæ accuſatori,ꝙ etiam debetur de
nuntiatori:quia delator dicitur accuſator, & qa
vtriuſque idem eſt effectus, tamen credit hoc
verum in denuntiatore voluntario, non in ne-
ceſſario.1.qui neceſsitate officij ſibi iniuncti,fa-
cit vt eſt fiſcalis:quia præmium nõ debet habe
re niſi caueatur in ſtatuto,vel edicto,ſeu preco-
nio : nam turpiter dicitur accipere cum gratis
facere teneatur,& quòd debeatur denuntiatori
tenet Alberi.in.l. accuſatorum. §.incidit. ff.ad
turpilia.nu.2.& idem Alberic.in.l.diuus Adria
nus.ff.de cuſto.reo.n.7. affirmans ꝙ iudex qui
procedit ex officio per inquiſitionem contra a-
liquem ſuccedit loco accuſſatoris, & videtur ca
pere formam accuſatoris & locum partis ſecun
dum Abb.in.c.propoſuiſti.de for. comp. nu.3.
per teſt.in.c.ad noſtram.la.2.de iur.iur.&.capi.
qualiter & quãdo de accuſa.tamen hodie fami-
liaris iude. non poteſt denuntiare,& ſi denun-
tiet non habebit partem denuntiationis vt in
pragmatic.30. de Madrid. anno.1557.* ¶Quo-
que poteſt eſſe ratio noſtri text. quôd tenean-
tur etiam ſi ad ſui notitiam non perueniat,quia
21 ſunt ſimul in officio:& illi qui † ſunt ſimul,vi-
detur vnus alteri auxilium dare.vt eſt notabil.
dictum Innocen. in capitulo. continentia. de
cleri. percuſſo. vbi Innocen. quoque dicit,
22 quòd qui eſt armatus † cum alijs, licet nul-
lum actum faciat, dicitur dare opem. quod
dicit Baldus. menti tenendum. in.l.raptores.
C.de epiſco.& clericis.& in. l.1. columna.2. de
ſerui. fugiti.& in.l.1. vltim. charta.C. vnde vi.
& Felin. in capitulo. ſicut dignum. de homic.

chos delos que enel
aranzel de aquella
ciudad, villa,o pro
uincia q̃ es a ſu car-

columna tertia.verſicu.ſeptimo & vltimo. vbi
hoc extendit etiam ſi manus ad arma non mo-
ueat, dicitur præſtare opem. vt ibi latè per
eum. & etiam ſi armatus eſt à remotis, ſi per
eum efficitur audacior, & offenſus timidior.vt
Baldus in. l.
non ideo mi-
nus.C.de accu
ſa. tertia co-
lumna. & per
Angel.de Aretio.in tractatu malefic. in parte
dictus Andreas armatus. in principi. & ibi per
Auguſti.in additio.¶Et facit illud,quod tenet
23 Hippolyt.de Marſil.in ſingula.400.† vbi ait,ꝙ
ad hoc,vt ſcias quando aliqui dicantur auxilia-
tores,vel ſocij alicuius delinquentis, vt poſsint
puniri de auxilio, vel ope, oportet quòd ad
hoc fuerint principaliter adunati, ſeu in ſimul
congregati,vt ſunt Correctores,& ſui officiales
in officio, qui ſunt congregati ad exercendum
iuriſdictionem, & rempublicam gubernan-
dam.per textum.quem allegat dictus Hippol.
in.l.3.§.homines.ff.vi bonorum rapto, & dicit,
quòd ſi omnes delinquentes apparent fuiſſe
in rixa,tunc omnes ſunt puniendi. de quo per
Bartol.& Hippoly.de Marſi.in.l.in rixa. ff.ad.
l.Cornel.de ſica.¶Angel.tamen dicit in.l. gra-
chus.C.de adulte.quòd aſſocians ad delictum
perpetrandum,non punitur de homicidio, ſi
principalis licitè occidere poterat, licet ipſi aſ-
ſociantes non. ¶Et quòd aſſociantes excuſen-
tur,eſt verum, quando paruerunt, quia erant
filij,vel ſerui,vel vaſalli,ſecus in alijs.vt ibi per
Angel. ¶Qualiter autem puniantur,qui præ-
24 bent auxilium,† cõſilium,& fauorem,vide bo
num text.in capi.cùm homo. & in cap. ſi quis.
cum ſequenti.24.quæſtio.5.& cap. qui aliorũ.
23.quæſti.vlti.& capit. periculoſè. de pœniten.
diſtinctio.1.¶Et ſi occidi aliquem, an ſocij, qui
25 † mecũ erant,puniantur? Vide Inno.& docto.
in.c.ſicut dignum.de homicidio.& quod notat
Bart.in.l.ſi vendidero.§.raptorem.ff.de furtis.
& in dicta. l.fina. ff. de ſicarijs.& latiſsimè per
Alexand. in additio. ad Bartolum.in.l.is qui
opem.ff. de furtis. & Bartolus. in. l. in furti.§.
ope.&.l.furtum.ff.eodem.titulo.de furtis.¶Et
26 ſi aliquis facit delictum ad commodum † alicu-
ius,licet non perueniat ad ſui notitiam, an te-
neatur? Bartolus.in.l.de pupillo. §. ſi quis ipſi
prætori.ff.de noui oper.nunti.tenet quòd ſic,
loquendo in familia iudicis verberante ap-
pellantem à ſententia iudicis,quia præſumitur
facere de mandato iudicis. De quo vid. per
Abba. diſtinguentem. & ibi Ioannes. de Ana

in.c

in.capitul.Petrus diaconus.de homici.vbi multas fallentias ponit Feli.& latiſsimè per Barba. in dict. capitulo.1. de officio delega. columna. 8. cum ſequentibus.vbi concludit, quòd vera
27 †concluſio eſt, quòd delictum famuli imputetur domino, ſi cedit ad commodum domini. Vel poſſet dari diſtinctio

go fueren pueſtos,[r] ſo pena que los pa-

vt ibi per eum, ſcilicet, Aut dominus, ſeu cõſanguineus ſciuit delictum futurum, & potuit prohibere, & non prohibuit, & tunc imputetur ſibi delictum. Aut ignorauit, & tunc non imputetur. Aut ſumus in dubio, an ſciuerit vel ignorauerit: & tunc quando factum eſt ſucceſsiuum tunc præſumitur ſcientia. Aut eſt momentaneum, & tunc præſumitur ignorantia. vt Abba in.capitu.conſtitutus.de teſtib. & Bart. & docto.in dict.§.ſi quis ipſi prætori. ¶Vide tu Alex.in conſilio.69.num.6.in ſecũdo volumi.vbi
28 bi tenet, †quod delictum factum à filio in recõcernente cauſam patris, præſumitur factum de voluntate patris. Quod dicit ſaltem eſſe verum quando aliqua alia præſumptio iudicaret cõtra patrem. & idem tenet Hippolyt.de Marſi.conſilio.3.nume.18.

SVMMARIVM.

1 *Expenſas litis quomodo debet iudex accipere. Et quid ſi habet ſalarium.*

r **Pueſtos.** [r] Ex iſto tex.patet, quòd ex regula iuris expenſarum, de
1 bet iudex dictas †expenſas percipere, ſecũdùm regulam, ſeu aranzel ſuæ iuriſdictionis, & nõ ſecundùm aranzel regale. ¶Et ad hoc dico, quod in prouincijs, vbi plus iudices percipiunt vltra in dicto aranzel regali contenta, ꝙ ea nõ debẽt percipere, ſed ſecũdùm dictum aranzel regale. Et in prouincijs, vbi minus eſt conſuetum percipi, illud debet obſeruari, & non dictum aranzel regale, quia in hoc eſt conſuetudo ſeruanda & ita tenet pragmatica in.d.arãzel contẽta.quaſi in princi.quã per te vide. ¶Et an valeat conſuetudo in oppoſitũ, vide infrà. ca.7.in gloſ.2. ¶Et nil amplius debet recipere à partibus, nec eſculẽtum, dummodo habeat ſalarium, ex quo ſibi ſatisfieri poteſt.text.in authen. ſcriptũ eſt exẽplar.vt iudic.ſine quoquo ſuffragi. colla.2. & glo.ibi in verbo, auaritiã.& gl.in.§. ſunt præterea.Inſtitu.de publi.iudic.Angel.in.d.authẽ. §.nulli.tenet, ꝙ ille tex.eſt contra Rectores ciuitatũ, qui per caſtra, & villas mittunt eorũ milites ad locorũ cõſeruationem ſumptibus ruſticorum, quia puniuntur.vt ibi.& Ioann.Fab.in l.omnes cognitores.C.ad.l.Iuliã repe.Idem tenet, ꝙ iudices ſalariati nõ poſſunt recipere eſculẽtũ. Et quòd iudex ordinarius ſalariatus non debet habere eſculẽtũ.

gue cõ las ſetenas,[s] aunque digan que

tenet gloſ.& ibi Fab. & Nicaſius de Voerda.in §.plebiſcitum. Inſtitu. de iur.nat.gen. & ciuil. nume.4.& glo.in.c.non licet.11.q.3.& in.c.militare.21.quæſt.1.alia in.c.cùm ab omni.de vita & honeſta.clerico.vbi tenet, ꝙ ordinarius nunquam debet habere expenſas: nam ideo ſtipendia, ideſt ſalaria ſunt ei conſtituta: Imò dicit, ꝙ etiam ſi de mandato principis ad aliam prouinciã proficiſcitur, debet expendere illa quæ domi expenderet.vt in authen.de mãd.prin.§.illud tamen.colla.3. Sed in hoc ſenatores conſilij regalis iubent, vt habeat.300.dipondia pro vnaquaq; die, dum proficiſcitur extra ſuam prouinciam, ſeu iuriſdictionem ex commiſsione eorum. Vide quæ dicam in.c.9.infrà eodem: in gl.1.& in.c.6.in glo.ſalario.

SVMMARIVM.

1 *Simplum, an in ſeptenis contineatur.*

s **Setenas.** [s] Quia furi æquiparatur.vt in l.2.titu.13.foro legum.lib.4. & Inſtitu.de obliga.quę ex delict.naſ. ¶Sed an
1 in iſtis ſeptenis †ſimplum contineatur, & ſic expenſæ datæ vltra in dicto aranzel contẽtæ.tex. in.§.quadruplum.Inſtitu.vi bonorum rapto.tenet, quòd in quadruplo ineſt rei perſecutio, vt pœna tripli ſit.Iaſ.tamẽ in.§.ſic itaque diſcretis. Inſtitu.de actio.4.notabil.dicit, ꝙ in duplo, vel quadruplo, in quo condẽnatur fur, non continetur ſimplum, & ſic res ipſa furto ſubtracta, & ſic duplum, vel quadruplũ eſt tota pœna. ¶Sed in rapina, & violentia dicit eſſe ſecus: quia in ea in quadruplo continetur ſimplum, & ſic rei perſecutio. & idem tenet Iaſo.in.§.ex maleficijs.in princ.eodem.titulo.de actio.numero.17. &.18. Et ratio diuerſitatis dicit eſſe ſecundùm Ioann. Fab.ibi.3.columna.quem ſequitur ibi Angel.2. columna.quia magis frequentãtur furta, quàm rapinæ, & ſic grauius puniuntur, vt magis arceãtur.vt in.l.aut facta.§.fina.ff.de pœnis. ¶Et licet Iaſo.in iſta ratione cogitet text.in.l.18.titu.

14.part.7.vult eam tenere, loquendo in fure: & quòd in eo poena duplici, vel quadruplici, in qua condemnatur, non continetur ſimplũ. Et hac de cauſa ſemper in caſu iſto quando proceditur contra iudicem, ſimplum in quadruplo vel ſeptenis computo: quia cùm ſint in officijs, magis videtur mihi rapina, quàm furtum, & nõ inducitur omnimoda ſimilitudo.arg.eorũ, quę notat Bart.in.l.peſsimum genus.ff.de recepta. ✝ Et facit quod tenet Faber.in.l. mulier. C. de ſponſalibus & Speculato. in titu. de emptio.& vendi. verſicu. quid ſi non fecerit, & text.in.l. hoc edicto.§.quærentibus. ff. de public. & vectigali.

SVMMARIVM.

1 *Ex ignorantia an quis teneatur.*
2 *Diſpoſita in ſciente, habent locum in ſcire debentem.*
3 *Scire dicitur aliquando per vehementem opinionem.*
4 *Ignorantia craſſa & ſupina non excuſat.*
5 *Ignorans non peccat. nume.8.*
6 *Officialis, qui ignorauit delictum, in ſyndicatu excuſatur.*
7 *Scientia in factis domeſticorum & ſuorum officialium præſumitur.*
Valet ſtatutum, quòd ignorantia non poſsit allegari.
9 *Correctores indagare tenentur factum ſuorũ officialium: & in hoc ignorantia iuris non toleratur.*
10 *Excuſatio nõ poteſt eſſe paſtoris, ſi lupus oues comedit, & paſtor neſcit cùm teneatur inquirere, & curam de ouibus ſuis habere.*
11 *Facta nobilium perſonarum præſumuntur nota alijs.*
12 *Prælatus quantũcũque bonus, & ſanctus, in ſe poteſt grauari, & deprimi ex ſubditorum exceſsib⁹, quos negligẽter omiſit incorrectos.*
13 *Idem eſt in patre negligente corrigere exceſſus filiorum.*
14 *Iudices & rectores diſsimulantes ea, quæ prauè geruntur ab officialibus ſuis, puniuntur. Et idem eſt in alijs officialibus.*

t **No lo ſupierõ.** [t] Nota text.ꝙ quis ex igno-
1 rãtia tenetur. †de iſto tex.dixi latè ſuprà.in gl. *Ni conſentir lleuar.* ver.ſed tex: noſter dicit; vbi, vſq; in fi. ¶Sed Paris de Pute. vult contrariũ in d.tract.ſyndi. in parte, recto. res.fo.116.n.2.

no lo ſupierõ,[t] Y no

vbi ait, ꝙ extortũ à familiaribus poteſtatis non præſumitur extortum cũ eius ſcientia: vt in.ca. cùm ad ſedem.de reſtitu.ſpolia.Bal.in.l. ad inuidiã.C.ꝙ metus cauſ.niſi eſſet coniectura veriſimilis ad propoſitum, putà, quòd cõmoditas, quæ prouenit ex tali, peruenit ad poteſtatem. Et ideo dicit Hoſtien.ꝙ dominus etiam eccleſiaſticus tenetur de violentia per homines ſuos illata. Quod dicit verum ſecundùm Ioan.And. quando res, in qua eſt violentia cõmiſſa, perueniſſet ad dominum, vel quando dominus mandaſſet, vel ratum habuit. Et idem ſi fuiſſent poſiti ad cuſtodiam illius territorij. Ideo dominus agri tenetur de violentia in eo illata, ſi ſciuit, & potuit prouidere, & nõ fecit.vt dictus Paris de Puteo.vbi ſuprà. Sed in text. noſtro contrariũ cauetur, & credo ꝙ ſit ſpeciale in noſtro caſu: quia prætores debent ſcire ea, quæ officiales ſui
2 faciunt: quia diſpoſita in ſciente, †habẽt locum in ſcire debentẽ.vt Bal.in ca.1.§.vaſallus. in tit. ſi de feud.fuerit cõtrouerſ.inter domi.& agna. num.1.per text.in.l.quod te.ff.ſi cert.petatur. & in.l.pe.C.de pericul.tuto.vbi quoque tenet,
3 quòd aliquando †quis dicitur ſcire per vehemẽtem opinionem conſonantem ſubſtantiæ veritatis.l.cùm quidã.§.quod dicitur.ff.de acquir. hæredita. ¶Quæ vehemens opinio ex immediatis indicijs naſcitur. vt doctores in.l. dolum ex inſidijs.C.de dolo.&.l.milites.§.oportet.C. de quæſti.& in talibus delictis & ſimilib⁹, quia
4 eſt †ignorantia craſſa & ſupina, non excuſat.vt in.l.nec ſupina.ff.de iuri.& facti igno. & in.l.1. ff.de abigeis.& Bald.in.l.error.C.de iuri.& facti igno.2.col.nu.7.& Dy.in.l.1.§.certè.ff.de vẽtre inſpi. &.l. de ætate.§.fina.ff. de interroga. actio.l.quid ſi fugitiuus.§.apud labeo.ff.de ædilitio edicto.& Bart.in.l.ſi.ff.ſi quis teſta. liber. ¶Contra hoc facit, quod tenet Innocen.in cap. nouerit.de ſenten.excõmu.in fine.vbi tenet.ꝙ
5 ignorans †non peccat. vt in.l.2. C.ne ſacr. bapt.iſt.reite.&.ff.de poenis.l.vlti.&.l.1.C. de ſicarijs. ¶Et facit illud, quod tenet Bart.in.l.qui-
6 cunque.C.de ſerui.fugi.in fine.vbi ait, † quòd officialis, qui ignorauit delictũ, in ſyndicatu excuſatur. Tamen dictum Bar. licet in ſe ſit verũ, eum intelligo, quando cõtra ignorantem de iu

re contrarium non ſit diſpoſitum,vt in iſto tex
7 quia præſumitur ſcientia† in factis domeſtico-
rum,& conſanguineorum.vt tenet Bal. in. d.l.
quicunque.1.col.num.3.& dixi ſuprà in glo. ni
conſentira.num.14.licet dicat,quòd ſæpe cōtra
rium euenit.nam neſcit ſeruus quod facit domi
nus ſuus.vt in.l.eius qui in prouincia.in fine.ff.
ſi cert peta.& neſcit ſoror quid ordinauerit fra-
ter.vt in.l.quoniam ſororem.C.de iure delibe.
& neſciunt abſentes,quid faciant præſentes. vt
in.l.fin.de decret.ab ordi.fac.¶Et ſic per iſtum
text.&per ſupradicta probatur, quòd valet ſta
tutum.quòd ignorantia non poſsit allegari, &
idem tenet Bal.in.l.1.ff.de legibus.nu.6.&Bar.
in.l.diuus.in prin.ff.de falſi.de materia per Ale
xan.ſaltem remiſsiuè in.l.de pupillo.§. nuntia
tionem.ff.de noui ope.nunti.nume.15.vbi dicit
hoc verum,niſi allegaretur ignorantia iuſta,vel
niſi offerretur probatio in continēti.vt in.l.ſta-
tus.C.de his qui ſibi aſcrib.& vide Abb.in.cap.
ad falſariorū.de crimi.fal.nu.1.&.7.&ibi Ioan.
8 de Anania numero.1.¶Nec obſtat dictū† Inno
cen.in.d.c.nouerit.quia ipſe dicit ibi , quòd li-
cet ignorans nō peccet,tamē punitur.qui igno
ranter peccat.Et ideo mitius agitur cum ignorā
tibus ius poſitiuū. vt in.l.2. C. de in ius vocan.
quàm cùm ignorantibus ius naturale. vt Inno.
in ca.cum illorum.de ſenten.excōmu.per tex.
in.c.gaudemus.de diuorti. ¶Et quia iſti Cor-
rectores non poſſunt allegare ignorātiam.vt in
l.quod vulgo.ff.pro empto.&text.in.l. fin.&
ibi Bar.ad hoc notat.ff.pro ſuo.vbi in facto alie
no tolerabilis eſt ignorātia:quia tales Correcto
9 res tenentur indagare† factū alienum, & ſic ſuo
rum officialium:quia in hoc nō toleratur igno
rantia iuris in facto alieno.vt tenet Iaſ.in.l.ſi res
obligata.ff.de legatis primo.col. pe. nu.36. vbi
ait,ꝙ quādo quis tenetur indagare factum alie-
nū ratione officij ſui,tūc præſumitur illud ſcire
nec toleratur ignorantia.tex.dicit eſſe notabi.
in ca.innotuit.circa finē.in verbo, nec probare
cogimus ignorantiā.de electio.iuncta glo.& ibi
notat Abb.3.col.& ad idem eſt tex.in.c. quan-
uis.& ibi Abb.de regu.iur.vbi dicit text.ꝙ non
10 poteſt eſſe paſtoris† excuſatio,ſi lupus oues co
medit.&paſtor neſcit,cùm teneatur inquirere,
& habere curam de ouibus ſuis. & idem notat
Domi.in.c.vt circa.in verbo,ſuper huiuſmodi.
de elec.in.6.& eſt gloſ.ibi.& idem Domi. in.c.
2.in verbo, ſciēter.de tēpor.ordi. lib.6.& Abb.
in.c.fina.de confeſsio.vlti. colum. & in conſili.
180. quod incipit,in.q. quæ ad præſens vtitur.
quia poteſtas debet velle certiorari qualiter in
officio ſui Comites & offic. ..leſſe habeant,aliàs
ipſe tenetur,cùm eos in officio præpoſuerit:li-
cet eos exhibendo liberetur,maximè ſi ei poſ-
ſit imputari culpa in non eligendo idoneos. te-
net Ioann.de Plate.in.l.cùm ad quamlibet. C.
de conditis in public.horreis.lib.10. in fine. Et
11 facit† quod tenet Iaſ.vbi ſuprà.num.37.vbi di-
cit,ꝙ fallit in factis nobilium perſonarum,quia
iſta præſumūtur nota alijs:vnde de facili nō ad
mittitur allegatio ignorātiæ.vt in.ca.tuā.&ibi
Abb. de ordi. cogni. in primo notabil. & facit
quod vult glo.notabi.in.l.ſi tutor petitus.C.de
pericu.tuto.¶Sed ſic eſt, ꝙ officium iudicis eſt
nobile.vt in.c.2.de offi.iud.&ibi Abb. & doct.
& Specula.eod.titu.§.1.& Azo.in ſumma eod.
titu.Ergo iudex,qui exercet iuriſdictionem,&
ſic factum nobilium perſonarum: Imò exercet
factum regale,debet ſcire factum ſuorum offi-
cialiū,qui exercēt eādem iuriſdictionē.& igno
rantia eos nō excuſat.¶Ad idem facit, quod te
net Abb.in.c.licet Hely.de ſimoni.nu.2.vbi di
12 cit,† ꝙ prælatus quantuncūq; bonus & ſanctus
in ſe,poteſt grauari,& deprimi ex ſubditorum
exceſsibus,quos negligēter omiſit incorrectos.
ipſe enim videtur eos occidere non corripiēdo.
vt in cap.epheſis.43.diſtin.&.ca. irrefragabili.
de offi.ordi.&ideo prælatura non eſt modicū
onus:cùm nec dum ſibi,ſed etiam alijs oportet
quòd ſit bonus. vt in.c. epiſcopatū.8. quæſt.1.
& prælatus quandoq; ex hoc punitur , non ſo-
lùm æternaliter in alio ſeculo,ſed etiam in iſto
morte violenta , & tēporali.Ex quo infertur,ꝙ
propter peccatum citius quādoq; quis moritur
nec cōplet dies ſuos.Iuxta illud Pſalmiſt. Viri
ſanguinum non dimidiabūt dies ſuos. gloſſ. in
c.epiſcopi.11.quæſt.3.¶Et idem, quod dictum
13 eſt in prælato,dicit idem eſſe in patre† negligē
te corripere exceſſus filiorum ſuorum. tenetur
enim ad hoc.c.ad duo iſta nomina.23. quæſt.4.
& in.§.neceſsitate.47.diſt.& cap.nō putes.24.
quæſt.5.¶Et facit quod tenet Ioann. de Plate.
in.l. placet. C. de excuſa. mune. lib.10.in fine.
14 vbi ait, quòd iudices, † & rectores diſsimulan-
tes ea quæ prauè geruntur ab officialibus ſuis,
puniuntur.vt in.l.præcepit.C.de cano.largitio
lib.10.& vbi quoque dictus Plate.eſt enim qui
dam tacitus conſenſus negligendo inductus, ꝙ
minus punitur,quàm faciens ſecundū Plat.ibi.
in.d.l.placet quem vide in.3.&fi.notabi.Et fa-
cit in ſimili quod tenet Ioan.de Pla.in.l.omnes
iudices.C.de delatori.lib. 10.&Bar. in.l. vnica.
C.public.læti.lib.12.vbi dicūt,ꝙ officiales,qui
maleficia diſsimulatione nō puniunt, ſunt acri
ter puniendi.Et ad idem facit,quòd tenet idem
Plate. in.l.1. C.de fundi. & ſalti. lib.11.vbi per
illum

illum text.dicit,quòd facit ille tex.cōtra capra
rios,& ſaltuarios,ſiue cuſtodes agrorum conſti
tutos à cōmunitatibus,qui videntes alienas be
ſtias damnum dantes,recepto pretio,denuntia
re,vel accuſare omittunt,quia ſunt grauiter pu
niēdi.Et Plate.in.l.1.C.de deſertori.mili.lib.12.
nume.3.ait,quòd eadem poena imponitur ma-
giſtratui,& eius officialibus,qui poenas per le-
ges ſtatutas gratia,vel diſsimulatione pertranſ
eunt.Et nimirū:quia ſi iudex repertum nō vin
dicat facinus,tegere vt conſcius criminoſa feſti
nat.vt text.in.l.2.C.de cōmer.&mer.lib.11.vt
per Plate.in.d.l.1.

SVMMARIVM.

1 *Iudex curiæ regis,ſiue alius ordinarius,vel delegatus,ſeu iudex appellationis, dona aliqua à litigantibus,vel eorū nomine nullatenus exigant,ſeu recipiant,aliàs puniuntur.*

2 *Munus eſt triplex.*

3 *Dona etiam à ſponte dantibus non tenetur iudex recipere.*

4 *Iudex debet ſeruare præ alijs manus mundas Deo,regi,& legi.*

5 *Iudex qui dona recipit,tāquā infamis,& periurus eijciatur à curia,& ampliꝰ nō ſit prætor nec habeat officiū,nec honorē in domo regis.*

6 *Munera excecant lumina ſapientium,& mutāt verba iuſtorum.num.11.*

7 *Iudex magis æſtimabitur,ſi dona non recipit, licet de iure recipere poſsit.*

8 *Officiali,qui mundas habuit manus,multùm fauet imperator.*

9 *Inquiſitio ſcrupuloſa nō debet fieri cōtra iudicem,qui habuit manus mundas,& de barateria non diffamatur.*

10 *Munus paruum,an poſsit iudex recipere.*

12 *Munus paruum,vel magnum,attenditur ſecundùm qualitatem & conditionem dantis.*

13 *Munera magna,vel minima quæ dicantur, arbitrio iudicis relinquitur.*

14 *Officialis recipiens mutuò pecuniam,an committat barateriam.*

15 *Dona an poſsit iudex recipere finito officio.*

16 *Probatio ſufficiens contra iudicem recipientem munera,quæ ſit.*

17 *Fuga iudicis tēpore ſyndicatus,facit ſemiplenā probationē,adeo quòd de furtis,& baraterijs,& extorſionibus probatur per iuramētū eorum,qui de eis conqueruntur.*

18 *Talis fuga reddit ſuſpectū iudicē,adeò, quòd poſsit cōtra eum perueniri ad torturam.*

19 *Fuga officialis,facit eū haberi pro cōfeſſo,& conuicto in omnibus his,in quibus erat inculpatus.num.21.*

20 *Fugere faciens quem de carceribus,tenetur integrè ſoluere omne debitum creditoribus,etiā ſi talis debitor denuò apprehendatur,& ad carcerem reducatur.*

21 *Officialis ex fuga pōt cōdēnari ſine alia probatione.*

22 *Contra officialē fugientē ratione nō reddita, creditur ſacramēto agētis,niſi fuiſſet reductꝰ, etiam inuitus ad locum vnde fugit.num.23.*

24 *Caſus,in quibus licet officiali fugere tempore ſyndicatus.*

25 *Fugere nō debet officialis tēpore ſyndicatus, etiam ad eccleſiam.*

26 *Succeſſor in officio ſi viderit vel ſciuerit officialem depoſitum recedere, & non prouidit eum tenere,in ſyndicatu ipſe tenetur.*

27 *Probationes contra officialē debēt eſſe claræ, & euidētes,ſi à ſyndicatu non fugit: ideo ſacramentum in ſupplemētum probationis deferri non poteſt.*

28 *Teſtes plures ſingulares deponētes per ſe de furtis,& baraterijs,& extorſionibus,an probēt contra iudicē.*

Quid ſit furtum,& barateria in caſu iſto.

v 1 **Dadiuas.** v Similis textus in.l.7.titu.
15.lib.2.in ordina. regali.
vbi habetur,ꝙ iudex† curiæ Regis,ſeu quiuis a
liꝰ ordinariꝰ,vel etiā delegatꝰ ciuitatū, vel loco
rū, vel iudex appellationis,ſeu ſupplicationis
dona aliq,aurū,argētū,pecunias,pānos,beluas,
comeſtibilia,ſeu alia quæcūque à litigātibꝰ,vel
eorū nīe nullatenus exigant,ſeu accipiant: iu-
dex verò contrarium faciens,officiū perdat, &
alius , vel alterius officij penitus fiat indignus:
&

&quodaccepit, cum duplo reſtituat regis ca-
meræ:in ſuperarbitrariè,aliàs per regem punia
tur ſecundum doni,quod recepit,quantitatem
qui text.eſt ſingula.Concordat cum eo text.in
l.omnes cognitores.C.ad.l.Iuli.repet. &in au-
then.demāda.
princi.§.opor- recibiran dadiuas[v],
tet.coll.3.l.ple
biſcitum.ff.de offi.præſi.*Et Peregrina in par-
te iudex.q.5.in.glo.recipiet.*& cap. ſtatutum.
de reſcrip.in.6.§.in ſuper.vbi gloſſa dicit,quòd
2 triplex eſt munus,† a manu,à lingua, &ab ob-
ſequio : & ab iſtis debet iudex ſe abſtinere.vt
gloſſa & docto.in capi.cùm ab homi.de vita &
honeſta.clericorum.&in.c.&ſi quæſtiones.de
ſimo.& Speculato.in titu.de legato. §.1. verſic.
ſed quid ſi.& Barto.in.l.lex Iulia.§.1.ff.ad.l.Iu-
liam repet.& notatur in authenti.de iureiuran.
quod præſta.ab his.in gl. ¶Tamen Rex poteſt
dare licentiam iudicibus , vt iſta dona recipere
poſsint.tenet Reſtau Caſtel.in tracta.de impe-
ratore.quæſtio.11.verſi.198.foli.74.tomo.5.tra
3 cta.¶Quod extende,quôd etiam† à ſponte dan
tibus iſta dona nō tenetur recipere. vt tenet Pa
ris de Pute.in tractatu ſyndicat.in parte,conſi-
liarij.folio.194.in princip.vbi latè de iſta mate-
4 ria.¶Quia oportet iudicem ſine omni † ſuffra-
gio præ alijs omnibus mundas ſeruare manus
Deo,Regi,&legi, & nullum contingere lucrū,
& cætera.vt in authenti.de mandatis princip.§.
5 oportet.colla.3. ¶Aliàs iudex,† qui dona reci-
pit,tanquam infamis,& periurus eijciatur à cu
ria,& amplius non ſit prætor , nec habeat offi-
cium,nec honorem in domo Regis.vt Montal
uus in.l.2.titul.ſeptimo.libro.1.foro legum. in
gloſ.fina.& legitur.Iob.capitul.8.Ignis deuora
uit tabernacula eorum,qui libenter munera re-
cipiunt. vt refert Archi. in.capitul. quis rectè.
11.q.3.& tenet Lucas de Pen.in.l.ad ſplendidio-
ris.C.de diuerſis offi.lib.12.allegando Iob. cap.
15.¶Et vide Paridem de Pute.in ſuo tracta. ſyn
di.in parte,conſiliarij officiales.folio.194.in li-
bro portat.numero.2.vbi quoque ait, quòd pe
riculoſum eſt illa à litigantibus recipere : quia
non dant cum charitate,ſed per corruptionem:
& qui dant iudici vnam gallinam,dant cum in-
tentione,vt habeant ab eo bouem:& dicunt ru
ſtici,quòd encænium intrat per portam iudi-
cis,& diabolus exit per feneſtram. Et ſatis lege
antiqua prohibentur munera,vbi dicitur,quòd
6 munera † excæcant lumina ſapientium,& mu-
tant verba iuſtorum.Et licet modica ſint,ruſti-
ci ſolent dicere,Ego portaui ei vnam gallinam,
&feci quicquid volui : &ideo incurritur infa-
mia,& non ſunt recipienda.Quia qui dat,putat
polluere mentem iudicis,qui mundas debet ha
bere manus.vt in authen.vt iudi. ſine quoquo
ſuffragio.§.neceſsitatē.&.§.illud.colla.2. & ma
7 gis iudex† æſtimabitur,ſi nō recipiet dona , li-
cet de iure recipere poſsit.Ergo,dicit dict. Par.
de Put.à muneribus cauete,& præcauete,& eſto
te contenti ſtipendijs veſtris: quia virtus auge-
bitur, & iuſtitia munda erit. Nam imperator
8 † multùm fauet officiali,qui manus mundas ha
buit.vt in.d.§.neceſsitatem.&.§.illud.vbi pol-
licetur præmium alterius officij.¶Quod habet
locum in conſiliarijs alicuius principis capita-
nei,vel iudicis,vel Admirāti. vt ſingular.Bald.
latè in conſilio.503.in.4. volumi. ¶Et vide tu
quoque dictum Pari.de Pute.in,d.tracta.in par
te,ſyndicatur iudex.foli.35.vbi etiam dicit alle
gando Ambro.quòd munera à iudicibus affe-
ctari,inſidere miſerrimus animus conſueuit. Et
facit text.in.l.properandum.§.ſint autem vtra
que.C.de iudic.& qui aurū diligit,nō iuſtifica-
bitur.Eccleſiaſtes.31.per totū.Hodie verò ſecū-
dum dictū Pari.de Pute.vbi ſuprà in regno cu-
piditas ſatis abundat:ibi quidem imperat aurū,
iudicat argētum,remouet paſsio,promouet af-
fectio,ſilent Leges & Canones,ratio & æquitas
proſcribuntur:& ibi nullus quantum mereatur
ſed omnis quātum dare ſufficiat æſtimatur:ibi
omne tribunal principis expugnatur:ibi nulla
integritas,nulla fides:ibi ad iuſtitiā reddendam
non iuſtus Deo quęritur,ſed magis contra Deū
pecunię venerantur: vnde iudices magis poten
tibus,quàm iuſtitiam poſtulātibus deferūt. vt
in dict.authen. vt iudi.ſine quoquo ſuffra.§.ſi
9 verò.¶Et cōtra iudicem,qui in officio† habuit
manus mundas,& non diffamatur de corruptio
ne,vel barateria,nō debet fieri ſcrupuloſa inqui
ſitio.vt tenet Ange.in.d.authē.vt iudi.ſine quo
quo ſuffragio.§.oportet.col.3. & Paris de Put.
in dicto tract.in parte,per ſyndicatores.in prin
cipi.folio.18. ¶Sed quid ſi munus eſt paruum?
10 † Domi.in dict.cap.ſtatutum.§. inſuper.1. col.
dicit,quòd ex paruo munere,quod conſiſtit in
comeſtibilibus,non præſumitur iudex corrum
pi in iuſtitia adminiſtranda.vt in.d.cap.ſi quæ-
ſtiones.de ſimoni.& ſic videtur,quòd poſsit re
cipere poculētum,& eſculentū,quod eſt illud,
quod eſt potabile,& comeſtibile, & quòd poſ-
ſit cōſumi paucis diebus.vt dicit ibi tex. & Ioa.
Andre.& Domi.& talia minima poteſt recipe-
re,vt vnum par gallinarum,vt glo.in.l.9. tit. 7.
lib.1.foro legum.*Et tenet Curſe.in tractatu đ
minimis.in fine.1.tomo tracta.& eſt.l.ſingul.in
l.5.tit.17.par.1.quā vi.*Sed hoc intelligit̄ hodie
&

& declaratur per text.in.l.30.eod.titul.15.lib.2.
in dict.ordi.regali.poſt latam ſententiam: quia
tūc pōt iudex recipere minima comeſtibilia,&
potabilia in parua quātitate à ſponte dantibus:
quia nō gratis accipitur munus,qđ petenti do-
natur:qui enim donat,aliū ſibi naturaliter obli-
gat.vt glo.in.d.c.&ſi quæſtiones.aliàs ſi poſt la
tā ſentētiā petit ea , vel ante recipit per ſe , vel
per alios,directè,vel indirectè , incidit in illam
poenam,licet recipiat minima. Secus poſt ſen-
tētiā ex mera liberalitate,quæ liberalitas offerē
tis omnē ſuſpicionē tollit.vt in.cap.de eulogijs.
18.diſt.&.c.placuit.prima.q.1. cū ſimilibus. Et
per.d.l.Regiā corrigitur illud,qđ tenet Hippo-
ly.de Mar.referēdo plures docto.in.l.lege Cor-
nelia.ff.ad.l.Corne.đ Sica.n.4.vbi ait,ꝙ ſi poſt
latā ſentētiā iudici ſit data pecunia,tūc valet ſē
tētia,nec dicitur venalis,nec iudex poteſt cōue
niri de barateria.vt Feli.in.c.tua nos.de ſimoni.
& corrigitur in quātū tenet,ꝙ iudex nō poteſt
11 puniri,quia punitur:quia talia encænia † & do-
na,excæcāt oculos iudicū, maximè cardinaliū.
vt Hoſt.in.d.ca. & ſi quæſtiones.¶Sed ad hoc,
vt.d.l.ordinamēti habeat locū,credo , ꝙ debeāt
cōſiderari circuſtantiæ,& qualitates perſonarū
dātiū,& recipientiū. Nā â diuite locupleti faci-
lius præſumitur libera donatio,quàm ſi fit diui
ti â paupere.Itē cōſideratur quātitas muneris:
nam de facili quis non præſumitur cōferre libe
rè ea,quæ ſunt maximi pretij:quia nemo præſu
mitur iactare ſuū.vt in.c.ſuper hoc. de renūtia.
l.cùm de in debito.ff.de proba. & Abb. in dict.
cap.& ſi quæſtiones.nu.3.¶Et ſic ꝙ.d.l.Regia.
intelligatur in diuite dāte,non autē in paupere
12 Et ſic,ꝙ quando dicatur munus paruū † vel mo
dicū,ſeu magnum,eſt attendēda qualitas,& cō-
ditio perſonæ dantis.vt eſt gloſſa in.l. illicitas.
§.nec potentiores.ff.de offi.præſi. vt tenet An-
toni.Fran.in additio.ad Alexand.in rubri.ff.ſò
lut.matrimo.allegādo Roma.in.l.ſi conſtante.
ff.eodē.¶Sed contra dict.l.Regiam eſt tex.in.l.
prima.C.ad.l.Iuli.repet.&in.l.3. C. de aſſeſſo.
& in dicta authenti.vt iudi.ſine quoquo ſuffra.
§.ſi quis.& tex.in.cap.exigit.de cenſi.lib.6.vbi
nil debet capi ab adminiſtratore , ſeu à iudice
quantūcunque modicū. ¶Sed ſolue ſecundùm
Abb.ibi,in dicto ca.& ſi quæſtiones.n.8. quòd
contraria procedunt in exigente.&. d.l. Regia
in ſponte dante.vbi quoque tenet Abba. quòd
13 iſta minima† comeſtibilia,& potabilia,quando
dicantur magna,vel parua,non poteſt dari cer-
ta doctrina , ſed arbitrio iudicis relinquuntur.
14 ¶Sed quid ſi officialis† recepit pecuniam mu-
tuò? Dic quòd punitur, quia in eo præſumitur
barateria.vt tenet Bald. in.l.1.C. de calumnia.
dicens idem eſſe in alijs rebus:quia appellatio-
ne pecuniæ,continetur vtilitas.& idem eſſe , ſi
à foeneratore gratis recipit.vt tenet Pari.de Pu
te.in dict.tracta.ſyndica.in parte,an ſi tempore
ſententiæ foli.93.nume.3.*Et Peregrina.in par-
te ſolutio.66.in.gl.iudici:vbi tenet ꝙ in officia
li recipienti licèt adijciatur titulus mutui preſu
mitur barateria inquit eſſe caſum,& ibi Bal.in.
quis.C.ſi cert.peta.*¶Omnia ſupradicta intel-
15 lige,dum iudex eſt in officio.Sed an finito† offi
cio poſsit iudex recipere aliquid ſibi ſponte o-
blatū,mera liberalitate partis,pro qua fuit lata
ſentētia? Domi.de ſancto gemi.in dict.ca.ſtatu-
tum.§.inſuper.col.2.dicit quòd putat,quòd ceſ
ſante fraude licitè recipiat , quia cauſa prohibi-
tionis huius iuris tunc ceſſat,quæ fuit , vt iudi-
cium purè & ſine corruptione iudicis procedat
vnde ceſſante cauſa corruptionis,ex quo pronū
tiatum eſt,debet ceſſare diſpoſitio iſtius.l.vt in
c.cùm ceſſante.de appella.& dicit,quòd innuit
dict.§.in ſuper.qui dicit,qualitercunque,ad ex
cludēdum quęcunque modum munerum : ſed
non dixit,quomodocunque,& ſic videtur vo-
luiſſe includere ſolùm tempus,quo durat iudi
ciū.Et pro hoc dicit quòd facit quod notat glo.
in verbo,remiſsione.in.§.ſi quid illius. c. ſtatu-
tum.& idem tenet iſte tex.infrà in quantum di
cit,*durante el tiempo de ſu officio*.& ibi dicā. ¶Sed
16 vtile eſt ſcire,quæ eſt probatio ſufficiens† con-
tra dictos iudices dicta munera recipientes.glo.
in authen.vt iudices ſine quoquo ſuffragi.§. ne
ceſsitatem.colla.2.tenet,quòd furtum, & bara-
teria contra officialem probatur per iuramen-
tum aduerſarij. eam commendat Bald. in ſua
margarita.in verbo,officialis.& probat tex.ſin
gula.in authen.de collato.§.ſuper hoc.verſicu.
ſi vero.collatio.9.& ibi Angel. ¶Sed ille text.
non obſtat:quia loquitur in iudice,qui aufugit
tempore ſyndicatus anteaquam adimpleat
17 tempus reſidentiæ: quia talis fuga † adeò fa-
cit ſemiplenam probationem , ſeu præſum-
ptionem , quòd de furtis , & baraterijs , ſeu
extorſionibus per eum factis , probatur per
iuramentum eorum,qui conqueruntur de eis,
qui aliàs ſi non fugiſſent deberent plenè proba
ri per teſtes.vt tenet Iaſ.in repeti.l. admonēdi.
ff.de iureiura.column.69.numero.145. eo quia
18 officialis per talem fugam redditur † ſuſpe-
ctus,adeò quòd poſsit ad torturam perueniri.
quod Iaſ.dicit diligenter notandum.Et eum vi
de in.l.vnica.C.vt omnes iudi.tam ciuil.quàm
19 crimin.numer.3.vbi dicit,quòd officialis† tem
pore ſyndicatus fugiens habetur pro conui-
cto

ċto,& pro confeſſo in omnibus his, in quibus
erat inculpatus.vt eſt text. & ibi Barto. qui di-
cit eſſe ſingulari.in.l.conſil.C.de aſſeſſo.& do-
meſtico.&.in.l. lege Cornelia. & Bartol.ibi.ff.
ad Sillania.*Et tenet AEneas de Falcō. in addi-
tio ad Abba.in.capitulo.licet.de for. comp.ſu-
prà.numer.19.in parte fuga. *❡Sed Iaſo.vbi ſu
prà dicit aduertendum:quia Bart.non bene ad-
uertit ad illum text. qui reuera non loquitur
quantum ad ipſum officialem fugientem, ſed
loquitur de ſubtrahente,& faciente fugere ipſū
officialem.prout etiam loquitur text.in.l.ter-
tia. C. de exactori. tribu.lib. 10. & ita dicit, &
melius Salyce.in.l.bonæfidei.colum.10.de iur.
iur.C.prout eum refert & ſequitur Ludo. Ro-
ma.& dicit Iaſo.eſſe valde notandum. text. in
dicta.l.3.ſuprà allega.ſecundùm ſecundam ex-
poſitionem gloſ.quòd ſi facit quis aliquem fu
20 gere † de carceribus,tenetur integrè ſoluere o-
mne debitum creditoribus,qui fecerant illum
incarcerari.prout concordat.d.l. conſiliariorū.
C.de aſſeſſo.&Bald.in.l. aditos. C. de epiſco.
audi. & Angel. de Aretio in.§. pœnales. Inſti-
tu.de actio.& docto. in.l.1. & in.l. ſed exigen-
di.ff.ne quis eum qui in ius voc. ❡Et dicta.l.
tertia eſt fortior in hoc,quòd etiam ſi talis de-
bitor denuo apprehendatur,& reducatur ad car
ceres,per hoc adhuc nō liberatur ille, qui ſemel
eum fecit fugere, quin teneatur pro eo totū de-
bitum ſoluere.& ita illum text.pro ſingul.com
men.Salyce.in dict.l.bonæ fidei.col.10.& Ro
ma.in.d.l.admonendi. colu.25. in fine. dicens,
quòd ille text.eſt mirabilis.De hoc,quia non
eſt præſentis materiæ, dicam in cap.3. infra eo.
in gloſſa, *en fauor de ſu iuriſdicion.* ❡Vide tu
21 Abba.† in capi.veritatis. de dolo & contuma.
col.7.nume.30.vbi dicit,quòd ex tali fuga po-
teſt officialis condēnari ſine alia probatione.&
idem tenet Antoni.Fran.in additio.ad Abb.in
cap.aduerſus.de immunita.eccle. in additione,
quæ eſt in numer.14.Et Angel.in.l.queſitum.
ff.de pigno.tenet, quòd officialis fugiens tem-
pore ſyndicatus,habetur pro confeſſo, & talis
fuga facit ſemiplenam probationē.Et idē tenet
Paris de Put.vbi quoque dicit,quòd perdit ſala
rium.in.d.tracta.ſyndi.verſi.dicitur.fol.27.nu.
5.& latius in parte,an officialis aufugit. fol.123.
vbi facit diſtinctionē,aut fugit ante finitā admi
niſtrationem, aut poſt,& ſi fuit captus aut nō.
vbi in fine tenet vnum ſingula. allegando Lu-
cam de Pen.in.l.ordinariorum.C.de cohar.lib
22 12.quòd ſi officialis † fugerat,non reddita ratio
ne, quòd creditur contra eum ſacramento agē-
tis, quia fuga eo caſu violentiæ comparatur.Et
facit text.& ibi Bart.& Plate.in.l. ſi apparitor.
C.de cohartali.lib.12. vbi ſi officialis crimino-
ſus fugit,& ſe abſentauit,eſt citādus,adiecta cō
ditione, quòd niſi infrà talem diem venerit,cō-
tra eum feretur ſententia:quo non veniente,cō
dēnari poteſt, quantuncunq; etiam lis non fue
rit conteſtata,& ſic abſens,poteſt condēnari ad
mortem,attenta qualitate delicti.vt notat Bar.
in.l.pe.§.ad crimen.ff.de publicis iudic.quia vt
dictum eſt,habetur pro confeſſo de delicto,de
quo impetitur,tam ipſe,quàm eum ſubtrahēs,
& occultans.vt in dicta.l.conſiliariorum.dum-
modo in tali edicto,vel citatione dicatur,quod
niſi venerit infrà talem terminum in citatione
appoſitum,contra eum feretur ſententia:nam
tunc eo non veniente, condemnari poterit. Et
non ſufficit,ſi dicatur in citatione,aliàs procede
mus cōtra te quantum de iure poterimus, vel
prout iuris fuerit,vel iuſtitia mediāte:quia tūc
non poterit fieri ſententia cōtra eum: quia iſta
verba non habent vim perēptorij termini ſecū
dum Ioann.de Platea,ibi. ❡Quod limita, niſi
23 officialis poſtquam aufugit,etiam † inuitus fuiſ
ſet reductus ad locum vnde fugit,quia tunc ſua
fuga non facit amplius plenam probationem,
ſed debet plenè probari. vt tenet Iaſo. in dicta.
l.admonendi.in dicta colum.69. nume.145. &
idem tenet Hippolytus de Marſil. in ſua practi
ca criminal.§.diligenter.nume.45.& idem in re
peti.C.de probatio.nume.260. ❡Eſt tamen ad
24 uertendū, † qđ in vno caſu eſt officiali licitum
fugere dum eſt in ſyndicatu, & talis fuga non fa
cit probationem contra eum, putà, quando ipſe
officialis fugit aliqua ex cauſa, putà timore par
tialitatis contrariæ, vel capitalis inimicitiæ, vt
quia minati fuerant officiali, ꝙ depoſito officio
ipſum malè tractarent, quia tunc fuga nullam
contra eum probationem faceret. vt in.l. quid
ſi fugitiuus.§.apud labeonem.ff.de ædilitio edi
cto.& tenet Amodeus Iuſti. in tractatu ſyndi-
catus.in parte,Item in eo quòd dictus poteſtas.
verſiculo tertio.* Vel ſi receſsit: poſt triginta
dies:nam tunc licitum eſt ſibi.l.6.titul. 16.lib.2.
ordi.& Pragmatic.facta per noſtrū regē Philip
pū en Madrid.anni 1564:adeo ꝙ tenet Iaſ. in re
pe.l.admonēdi.ff.de iur.iur.nu.177. ꝙ ſi detine
atur poſt finitū tempus licitū eſt ſibi aufugere,
quod intelligo vt vadat ad ſuperiorē: vt infrà.*
❡Vel etiā qñ receſsit animo reuertēdi, & reuer
ſus fuiſſet.arg.in.l.3.cū gl.§.emāſor.ff.de re mi
litari.& tenet Baldus in.l. prima.C. de ſeruis
fugitiuis.& tenet Andreas de Iſernia. in conſti-
ſtitution.

tution.regni humanitatis. Et hac de cauſa con
ſulit Paris de Puteo in dicto tractatu, in parte,
an iudex vel officialis.fol.124. in libro portat.
numer.3.&. 4. officialibus, qui ſuſpicantur de
grauaminibus in eorum ſyndicatu, & vidēt ele
ctos ſyndicatores eorum æmulos,& timent op
primi iniuſtè, vt conſtituto procuratore, rece-
dant, appellantes, vel ſe grauantes, & de iniuſta
electione ſyndicatorum,vel de loco non tuto,
vel alio grauamine inferendo,accedant ad ma-
gnam curiā,ideſt,ad cōſilium regis,& ibi ſe præ
ſentent,offerendo velle ſtare ad ſyndicatum co
ram ipſis,& receſsit propter locum non tutum
allegādo iuſtas ſuſpiciones,quia excuſatur à fu
ga,& receſſu:quia qui vadit ad ſuperiorem, non
dicitur fugere.& Speculato.in titul. de compe.
iud.adi.§.effectus.in princip.& quia itineris ar
reptio ad ſuperiorē loco appellationis habetur
ſecundùm Hoſti.vt in cap.vt debitus.de appel-
la.de quo Bald.dicit eſſe text.in.l.ſed ſi per præ
torem.§.fina.ff.qui. ex cauſ. maior. ſecundùm
eum ibi.& Bartolus vbi de arreptione itineris
ad ſuperiorem, per quam quis videtur ſe ſub-
mittere protectioni ipſius.❡Et ideò illi officia-
les,qui in ciuitatibus officia exercuerunt, vbi
dominatur aliquis potens Ciuis, vel Baro, qui
vult iuſtitiam miniſtrari ad ſuum velle, qui fe-
cerunt iuſtitiam rectam,& noluerunt applau-
dere voluntati tyranni,& ſuos ſequaces pœnis
afflixerunt,ſi iuſtè timeant depoſito officio per
ſonaliter offendi,poſſunt impunè recedere: &
etiam qui delinquentes ſuſpenderūt,& timent
iram conſanguineorum potentum,ſi de ciuita-
te receſſerunt,ſunt de iuſtitia miniſtrata collau
dandi,& non puniendi ratione receſſus, per iu-
ra ſupradicta ſecundùm Paridem de Puteo,vbi
ſuprà,quod nota. Vel ſi fugit timore iudicis
ſyndicatus,quia pluries dixit,quòd volebat eū
ſuſpendere,vel verberare. vt dicam in capitulo
quarto,infrà eodem,in gloſſ. *entreguen.* nume-
ro decimoſeptimo, cum ſequentibus. ❡Quia
officialis nisi in ſupradictis caſibus non tenetur
fugere tempore ſyndicatus:& etiam ſi aufugiat
25 † dicto tempore ad eccleſiam, non gaudet im-
munitate.vt tenet dictus Paris de Puteo,in di-
cto tractatu in parte.viſo.folio trigeſimo ſecun
do,numero ſexto, & ſeptimo. ❡Et idem Paris
de Puteo,in dicto tracta.in parte, probatio in
ſyndicatu.folio.216.in fin. Quoque tenet vnum
26 ſingula.ſcilicet, quòd ſi ſucceſſor † in officio vi-
deret officialem depoſitum recedere,vel ſciue-
rit,& non prouidit eum tenere in ſyndicatu, ꝙ
ipſe de proprio tenetur pro eo, & ſimili pœnā
punitur, qua ipſe veniebat puniendus. vt in.d.
l.vnica.§.ſimilique.C.vt omnes iudi. tam ciui.
quàm crimina.& ſi aufugit,ad literas præſidis:
vnde aufugit,debet remitti,vt primi officij pa-
ſtum digerat, & ſic rationem reddat. vt tenet
text.& ibi Plate.in.l.1.C.de diuerſis offic.appa
lib.12.❡Si tempore ſyndicatus non fugit pro-
27 bationes † contra iudicem debent eſſe claræ, &
euidentes, quia multùm pro eis præſumitur.
text.eſt multùm notabil.in.l.ſi quis.C.de offi-
cio ciuil.iudi.Ita in ſpecie tenet Bald.in.l.obſer
uare.§.proficiſci.q.10.ff. de offici. proconſul.&
leg.& ideo ſacramentum in ſupplementū pro-
bationis in iſto caſu deferri non poteſt, nec de-
bet.vt tenet Iaſ.in dicta.l.vnica.C. vt omnes iu
di.numero.7.*Et Angel.in.l. nemo. C. vbi de
ratio.agi.oport.& per hoc dicit quòd ita poteſt
limitari.l.in bonæ fidei. C.de iur. iur. quia pro
officialibus multum præſumitur vt dictū eſt:
& idem tenet Iaſo.in.lec.l. admonendi. ff. de
iur.iur.nu.93.& Paris de Put.in tract. ſyndicat.
in part.contra officiales.num.1. &.4. & in ver-
bo.probatio.num.1.fol.paruo.215.cum ſeq.* &
idem tenet Amode.Iuſti. in tracta. ſyndica. in
parte,Item in eo quod dictus. columna ſecun-
da verſicul.qualiter.vbi tenet quòd ſi de barate
ria agatur criminaliter ad pœnam triplici, vel
exilij, probationes debent eſſe luce meridiana
clariores. vt in.l. fina. C. de probatio. & in ca-
pitul.per tuas.& in.1.capitul.ad aures. de ſimo-
ni.& text.in.§.hæc quidem.in authenti.vt liti.
iudi.vbi tenet,quòd requiruntur probationes
idoneæ. Sed ſi agitur ciuiliter, poteſt probari
per eum, qui fuit mediator,ſicut eſt in ſimonia.
& idem tenet Cataldi.in tracta. ſyndica. quæ-
ſtio.64.Et idem tenet Amodeus Iuſti. in par-
te,ſupradictus dominus poteſtas.verſicu. nega
ta dicta inquiſitione. vbi latè. Sed contrarium
tenet Bald.in conſilio.479.in quarto volu.vbi
ait,quòd ille,qui dedit iudici aliquid, vel pro-
miſit,non poteſt teſtificari contra ipſum: quia
vni teſti in criminali non creditur. ff. de quæ-
ſtio.l.maritus. ❡Tamen gloſſ.in.d.§. neceſsi-
tatem. in.d.authen. vt iudi. ſine quoquo ſuf-
frag.colla.2.in verbo, oſtenditur.tenet, quòd
28 plures † teſtes ſingulares deponentes de per
ſe de furtis, baraterijs, & extorſionibus pro-
bant contra iudicem. & ad hoc commen. il-
lam gloſſ.Angel.in additio. ad Bald. in dicta.
l.obſeruare.§.proficiſci.ff. de offi. proconſu.
Et cum iſta gloſſ.concordat textus. in.l.8.ti-
tul.15.lib.2.in ordina. regali. loquendo quo-
modo fit probatio contra iudicem, qui mune-
ra recepit.& ibi tenet,quòd per teſtes ſingula-
res cum alijs adminiculis & circunſtantijs pro-
batur

batur contra iudicem dicta munera recepiſſe.
Quam.l.vide, & nota, quia ſic vt in ea cauetur
& practicatur.✕Tamẽ tales teſtes debẽt eſſe no
ti quia teſtes ignoti contra officialem non pro
ducuntur tempore ſyndicatus: quod dicit mẽti
tenendum. Angel.in.d.l.nemo.C.vbi de crimi
agi oport.✕Sed Ioann.de Platea in.l.iudices.C.
de dignita.libro.12.intelligit dictam glo.in dict.
authen.vt iudi.ſine quoquo ſuffragi.hoc modo
ſcilicet, quòd officialis dicitur conuictus de de
licto, vt poſsit puniri, & priuari dignitate, & of
ficio, quando per teſtes, vel alio modo legitimo
delinquit extra officium: vt in.d.l.ſciant cũcti.
C.de probatio.Si autẽ delinquit in officio, tũc
ſufficit quandoque iuramẽtũ partis cum ſemi-
plena probatione.per.d.glo.in verbo, oſtendi-
tur. Quoque vide tu eundem Plate.vbi aliter di
cit in.l.ſi aliquid.C.de ſuſcep.& archa.lib.10.v-
bi cõtra officialem probatur per teſtes, vel per
ſolum ſacramentũ agentis, eſt verum, quando
delinquens in officio aufugit, quia tunc habe-
tur pro confeſſo, & ideo ſufficit ſacramentum.
per dict.l.3. C. de aſſeſſo. vel etiam quando eſt
præſens, & certum eſt de delicto, ſed dubiũ eſt
de ſumma, vel quãtitate, vel qualitate rei, aliàs
autem requiritur plena probatio.& vi. Hippo.
de Marſi.in conſi.61.nu.33.vbi aliquid. Sed pra-
ctica eſt, vt dixi, quod per teſtes ſingulares pro-
batur. Quinimo voluit Angel.de Peruſi. in tra
cta.ſyndi.nume.3.&.4.tomo.18.tracta.foli.41.
quòd quando obijcitur iudici de furto, & bara-
teria, probatur, vt dictum eſt per iuramentum
actoris, per dict.gl.in.d.§.neceſsitatem. Et quia
verbum, furtum, in iſta materia intelligitur pro
extorſione violẽta.vt in.d.§.neceſsitatem. Item
pro pecunia clam in nomine barateriæ accepta.
¶Quia barateria ſecudùm eundẽ Angel.eſt di-
ſtrahere per pecuniã iuſtitiam, ſeu officiũ ſuum
cũ pecunia permutare, vt in.l.omnes.& ibi Bar.
ff.ad.l.Iuli.repe.¶Et baratus ſeu barateria quo
que dicitur, quãdo partim emitur, & partim vẽ
ditur, ideſt, quãdo datur res pro re, ſed pro ęqui
ualentia additur pretiũ. Ita tenet Ioann.And.in
c.ad noſtram.de empti.& vendi. in nouella. &
Fabianus de mõte in tract.de empti.& vẽdi.q.
2.nu.30.tomo.8.tracta.fol.25.

SVMMARIVM.

1 *Donum, & promiſsio, æquiparantur.*
2 *Iudex debet executere manꝰ ab omni munere & ſic à promiſsione.*
3 *Lex ſi quis argentum. C. de dona. quæ loquitur in donatione, non debet extendi ad pactũ de donando.*
4 *Aliud eſt donare, aliud eſt dicere donabo.*
5 *An ex promiſsione de vendendo compellatur quis vendere.*
6 *Gabella an debeatur de promiſsione de vendendo.*
7 *Promiſsio de non donando, vel meliorando valet.*
8 *Promiſsio, & ſolutio, æquiparantur.*
9 *Promiſsio ſola ſufficit in cauſa barateriæ, ſicut in crimine aſſaſsinatus.*
10 *Conſeruationem indẽnitatis iudex poteſt licitè recipere in his, quæ facit licitè pro cõſeruatione ſui officij.nu.13.*
11 *Si quis dederit aliquid iudici, vel promiſerit vt habeat ſententiam, incidit in pœnam falſi.*
12 *Iudex, qui declarat votum ſuum parti facienti indẽnitatem anteaquam ſentẽtiã proferat, pœna falſi tenetur.*
14 *Promiſsio iudici facta, vt proferat pro me ſententia, non valet.*
15 *Iudicium iuſtum non licet vendere.*
16 *Promiſsio indẽnitatis ſyndici vniuerſitatis facta, vt nõ denũtiet maleficia, quæ ſecũdùm ſtatutum debet denuntiare, non valet.*

✕ Promeſſa.

✕Similis tex.in.l.2.tit.2.
foro legum.lib.1.in par
te, o que le prometan.& ibi glo.tenet, quòd do
1 nũ, † & promiſsio æquiparẽtur, cùm ſpe futuri
doni promiſsione præcedẽte, iudex grauet par
tem.vt in authenti.nouo iure.C.de poena iudi.
qui malè iudi.& in cap. cùm eſſent. de ſimoni.
licet dicatur, quòd ſi detur iudici aliquid occul
tum minimi valoris conſiderata perſona dantis
& recipientis, etiam ſi grauet partem, non præ-
ſumitur propter hoc grauare. Quod intelligo
per dict.l.Regiam poſt latam ſententiam, vt di-
xi in gloſ.ſuprà proxima. ¶Tamen tutius eſt
2 ſecundùm eundem Montal.vt iudex † excutiat
manus ſuas ab omni munere, & ſic à tali ꝓmiſ-
ſione, quia dono æquiparatur. ¶Sed contra iſtũ
text.tenet Alexand.in.l.iuriſgentium. ff.de pa
ctis.col.2.nume.10.cum ſequentibus.vbi tenet,
quòd quando aliquis promittit donare, iſtud
nõ dicitur donatio, ſed pactum, ſiue promiſsio
de donando, quæ ſunt diuerſa; ſicut aliud eſt vẽ
dere,

in n. 6 ubi allegat bertachinum: dicas quae lis allegatur in n. 45. qui est penultimus septime partis dicti tractatus gabelarum quem omnino vide:

dere, & aliud facere promiſsionem de venden-
do.vt in.l.bonæ fidei. cum ibi nota. ff. de eo
quod cert.loco.&.l.titius cum gloſ.in verbo, di
ſtrahere.ff.de pignora.actione.& in.c.penulti.
cum gloſſa.ibi de electio.in.6.¶Et ideo Alex.
vbi ſuprà di-
cit, ꝙ lex.ſi qs ni acetarã ✕promeſ-
3 † argẽtum.C.
de donat.quæ eſt correctoria, cùm loquatur in
donatione, non debet extendi ad pactum de do
nando: quia in correctorijs non fit extenſio ex
indemnitate rationis. Iuxta notata in authent.
quas actiones.C.de ſacroſanct.eccleſi.& ideo di
xit Imol.in.l.in ædibus.ff.de donatio. ꝙ ſi dixi
donabo tibi decem, ex iſtis verbis non oritur a-
ctio, ſeu conditio.d.l.ſi quis argentum. quia il-
la lex non loquitur in hoc caſu. Et pro hoc di-
4 cit ꝙ facit, ꝙ aliud eſt † donare, aliud eſt dicere,
donabo.nam dicendo donabo, videtur dicere
promitto donare.vt per glo.in.c.in noua.21. di
ſtin.quicquid dixerit gloſ.in.§.perficiuntur. in
verbo, manifeſtauit.inſtitu.de donatio. quã ex
prædictis reprehendit Imol.in.dic.l.in ædibus.
Et Salyc.in.l.2.C.de conditio.ob cauſam: tenet
eſſe verum, ꝙ.d.l. ſi quis argentum. non habet
locum in pacto de donando.& ibi latius per eũ
& ita etiã tenet ipſe in.d.l.ſi quis argentum.§.
fi.& Ioan.de Imol.in.c.qualiter.de pactis. licet
Bart.in.l.fina.ff.de condi.ob cauſam. & Angel.
in.dict.l.ſi quis argentum.§.fi.videantur ſenti-
re contrarium.& ſupradicta eſt veritas in pũcto
iuris ſecũdùm Alexan.vbi ſuprà: quãuis magna
ſit authoritas Barto.quod videtur eſſe cõtra di-
ſpoſitionẽ iſtius tex.¶Sed adducta per Alexã.
nõ obſtãt: quia in iſto tex.expreſſè prohibetur
ne promiſsionem recipiat de donãdo, & ſic lex
prohibet expreſſè, & vetat: & contrariũ de iſto
iure regio reperitur, & eſt ſeruandum. vt Bald.
in.l.conuenticulam.C.de epiſco.& cler.& in.c.
cum apoſtolica. de his quæ fiunt à præla. ſine
conſen.capit.& docto.in cap.publicatio.de ele
ctio.nu.6.¶Prout quoque dicimus de promiſsio
ne de vendendo: quia licet nõ ſit venditio, nec
5 ex tali † promiſsione cõpellitur vendere, vt te-
net Iaſ.in.§.ſupereſt.Inſtitut.de actio.1.colũ.&
Bald.ſingulariter in.l.penulti. C. cõmunia. de
lega.& Philipp.Decius conſilio.502.num.8.&
additio.Bart.in.l.lecta.ff.ſi cert.peta.in additio
ne, quæ eſt in nume.11.de quo per Montal.in.l.
2.tit.10.foro legũ.lib.3.in glo.fina.& Franciſcus
de Aret.in conſi.262.incipiente, Facio pactum.
¶Tamen in caſu, in quo talis promittens com-
pellatur vẽdere, vt doctor vbi ſuprà, ex tali pro
6 miſsione † de vendendo debet ſolui gabella, non
tamen venditione poſtea ſequente, cùm ſemel
tantùm ſolui debeat.ſecundum Bart. & Angel.
in.l.ſi pupillus.in prin.ff.ad.l.falcidi.& Bart.&
doct.in.l.fi.§.quot.in fine.ff.de publica.Pau.de
Caſtro in conſil.185.Alex.de Imo. in cõſili.89.
in.4.volum.& Bertachi.de Firmi.in tractatu ga
bellarum.in.8.par.in.3.par.qõ.13. ¶Idẽ dicimꝰ,
7 ꝙ valet promiſsio de non donando, † vel melio
rando.vt in.l.22.de Toro. & ibi doctor del Ca-
ſtillo, in gloſſa fina.tenet, ꝙ promiſsio donandi
operatur donationẽ, ſequuta morte promitten
tis. Et an ſi valet pactum de non auantagiando
filios, vi.ſingulariter Philip.Decium cõſil.184.
¶Adde in ſimili, quod tenet Bart.in.l.quod no
mine.ff.de conditio.indebiti.vbi tenet, ꝙ pro-
8 miſsio, † & ſolutio æquiparantur. Et rectè igi-
tur in noſtro text.cauetur, ꝙ promiſsionem nõ
recipiat, quia ſolutio videtur, & ex tali promiſ
ſione poteſt iudex partem grauare. ¶ Et vide
glo.& Bal.in.l.1.ff.quod quiſque iuri. vbi dicit,
9 ꝙ in cauſa barateriæ † ſufficit ſola promiſsio, ſi-
cut in crimine.aſſaſsinatus.✕Et tex. & generali
ter.§.iugiter.ff.de calumniato.vi. in gloſſa.ſeq.
nu.43.✕Et tenet Par.de Pute.in dict. tract.ſyn-
dica.in parte, multa de barateria.foli.64. nu.4.
vide quæ dicam infrà, in gloſ. donacion.nu.43.
¶Tamen iudex poteſt recipere conſeruationẽ
10 † indẽnitatis in his, quæ iudex facit licitè pro
executione, & conſeruatione ſui officij, nec pro
pter hoc iudex facit litem ſuam: neque qui con
ſeruat iudicem, intelligitur iudicem corrum pe
re.tenet Bald.per text.ibi, in.l.1.C.de magiſtris
conueni. Et ibi Alberic. de Roſa.& text.in.l.
eum pro quo.ff.de in ius vocan. & idem tenet
Bald.in auth.generaliter.C.de epiſcop.& cleri-
cis.& Petrus de Ancharra.in.c.quanuis. de vſu
ris.lib.6.& idẽ tenet Bal.& ibi Alex.in additio.
ad Bar.in authen.nouo iure.C.de pœna iudicis,
qui malè iudi.& tex.& ibi Bart.in.l. ſi quis vxo
11 ri.§.ſi fugitiuũ.ff.de furtis.nu.2.vbi tenet.† ꝙ ſi
quis iudici dederit aliquid, vel promiſerit ſibi,
ad hoc, vt habeat ſententiam, incidit in pœnam
falſi.vt in.l.1.§.2.ff.ad.l.Corne.de falſi.¶Quod
debet intelligi ſecundùm eum, quãdo promitti
tur aliquid, per quod ſibi acquiratur: ſed ſi pro-
mittitur tantùm defenſio de conſeruando eum
indẽnem, tunc non incidit in crimen falſi. quod
ſequitur Paris de Pute.in dict.tract.ſyndica.in
parte, an ſi tempore ſententiæ.foli.93.¶Tamen
intelligit hoc, quòd conſeruans iudicem indem
nem, nõ intelligere eum corrumpere, ſi habeat
bonam cauſam, & niſi dediſſet ei pignus. arg.in
l.litigatores.ff.de arbitris. Et idem tenet Bald.
in cap.cùm ab omni.de vita & honeſta.clerico.

nume.3.intelligendo Bart.in.d.l. ſi quis vxori.
§.ſi fugitiuum.ꝙ licet ille qui promittit iudici
indemnitatem non videtur committere barate
riam,intelligit Bart.ſi promiſſor foueat ius,alio
quin debet puniri de barateria. ¶Et quoq; Lu-
dou.Roma.in.l.1.ff.de condi. ob turp. cauſ. di-
cit,quòd dict.§.ſi fugitiuũ.loquitur in cautioni
bus legalibus de præſtando eum, qui liberatur
à carceribus,in quo eſt licita cautio indemnita-
tis:quia eſt iudicialis reſpectu eorum, quæ iu-
dex cauſa ſui officij facit.Secus ſi ei faciant cau.
tiones turpes,vel inſuetas,quia litem perderet.
vt in.l.generaliter.ff.de calumniato.¶Sed vide
tur diſtinguendum ſecundùm Pari. de Puteo.
vbi ſuprà. Aut iudex recipit talem indemnita-
tem anteaquam ſententiam proferat,& decla-
rat votum ſuum parti dictam indẽnitatem faciẽ
12 ti,quòd iudex punitur:qui ſi iudex† anteaquã
ſententiam proferat,declarat illam parti, tene-
tur pœna falſi.vt in.l.prima. ff.de falſis.& Inno
cen.in capitulo.refragabili.de officio ordin.di-
cit,quòd efficitur ſuſpectus,quãdo declarat vo
tum ſuum parti ante pronuntiationem.¶Si au
tem recepit talem indẽnitatem,non declarando
ſententiam,quam vult proferre,vel recipit poſt
prolationem ſententiæ,nõ tenetur. Et ita dicit
ꝙ Barto.loquatur vbi ſuprà. Et ex iſta cautela
dicit Paris de Puteo vbi ſuprà,quòd vtuntur iu
dices ignorantes,& executores,quando timent
exequi,quia ſolent recipere cautionem indẽni
tatis,quando pars aduerſa minatur iudici, vel
executori ne quid innouet, vel non procedat
imponendo defenſam,vel inhibendo ex parte
ſuperioris.¶Sed Iaſ.in.l.1.ff. de condi. ob turp.
cauſ.numer.4.tenet contrariũ,prout tenet Bal.
ibi.&in dict.cap.ab omni.de vita & honeſtate
clerico.quia præſumitur hanc indẽnitatem pro
mittere animo iudicem corrũpendi. ¶ Sed cre-
do dictum Iaſ.intelligi, quando recepit cautio-
nem indẽnitatis pro malè ſententiando,vel ſic
ſententiando, quia tunc non poteſt:ſecus ſi pro
iuſtè ſentẽtiãdo. vt colligiť ex dict.Par.de Put.
vbi ſuprà.Et ita tenet Montal.in.d.l.2.tit.2.fo-
ro legũ.li.2.in gl.*que le den*.vbi tenet,ꝙ nõ intel-
ligitur iudicẽ corrũpere,qui cauet de cõſeruãdo
iudicẽ indemnẽ,ſi cõſtet ꝙ habet bonã cauſam.
per dictũ Bart.in.d.§.ſi fugitiuũ.& Bald.in.d.c.
13 cùm ab oĩ.n.3.Nã iudex† quæ facit licitè ꝓ exe
cutione ſui officij,poteſt recipere cõſeruationẽ
ſuæ indẽnitatis.vt dicit eſſe caſus vnicus in. d.l.
1.C.de magiſ. conue. Sed non põt accipere pi-
gnus propter hoc,vt dixi, quia tũc res interue-
nit. arg.l. litigatore.§. 1.&.2. ff. de arbi. & vide
Hippolyt.de Marſilijs in repetitio.rubri. ff. de
fideiuſſo.numer.316.&.31.*Et Peregrina in par-
te.ſolutio.66.in gloſſ.iudici column.2. idem te
net ſcilicet quòd qui conſeruat iudicem indem
nem,intelligitur eum corrumpere ſi non con-
ſtat quòd habet bonam cauſam,niſi forte dediſ
ſet pignus:quia tunc res interuenit,quia iudex
in his quæ facit licitè:pro executione officij po
teſt recipere indemnitatis conſeruationẽ. per
dict.l.1.C.de magiſtra.conue.*¶Et Ange.in.d.
l.1.quæ incipit.vt putà.ff.de cõdi.ob turp.cauſ.
vbi tenet idem, ſcilicet, ꝙ ſi promiſſum fuerit
iudici eum ſeruare indẽnem tempore ſyndica-
tus vt ſententiam ferat,vel vt excarcerari faciat
carceratum ad ſui inſtantiam,& nil recipit, ſed
ſolùm ſeruatur indemnis,non incurrit pœnam,
& contra ſuum promiſſorem habet actionem,
quam cedere tenetur ei, in cuius præiudicium
relaxatio facta fuit per dict.§.ſi fugitiuum.quia
quæcunque permittuntur licitè de iure, illa ea
dem licitè deducuntur in pactum,nec contrahĩ
tur ſimonia.vt per Innocen.in capitul.ad audiẽ
tiam.de reſcrip. Vide tu tamen pragmaticam in
ordinationibus Cancellariæ Valliſoleti,vbi te-
net,quòd nullus iudex dictæ curiæ,& Cancel-
lariæ,recipiat cautionem indemnitatis ex par-
te, in cuius fauorem ſententia debet proferrĩ
ſub pœna centum regalium.¶Et quòd non va-
14 leat promiſsio† facta iudici,vt pro me ferat ſen
tentiam.tenet dictus Paris de Puteo in dict.tra
cta.in parte, an ſi tempore ſententiæ.folio.93.
15 nume.4.quia non licet vendere † iuſtum iudi-
cium.vt in capitul.cùm ab omni. de vita & ho-
neſta.cleri.& capitul.non licet.11.quæ.3.tamen
valet promiſsio de indemnitate. vt ibi per eum
& Bald.in margarita,verſic.iudex. verſicul.78.
Quod eſt verum,vt dixi, quando aliquid iuſtè
facit,quia tunc non dicitur corruptus.vt Bal.&
docto.in dicta.l.1.C.de pœna iudi. qui mal. iu-
di.&.C.de conueni.fiſci debito.lib. 10. & Bart.
in.l.1.§.fina.ff.de calumniato.¶Quod ſecus eſt
16 in ſyndico:† quia ſi ſyndicus communitatis,qui
ex forma ſtatuti tenetur ſub pœna denuntiare
omnia maleficia,& ad preces alicuius noluit de
nuntiare,& ille promiſit ſyndico eum indem-
nem ſeruare,quòd talis promiſsio non valet,&
tenetur ad pœnam ſtatuti,non obſtante tali pro
miſsione inualida. tenet ſingulariter Alexand.
in dicta.l. iuriſgentium. §. ſi ob maleficium. ff.
de pactis.numero.5.poſt Bartol.in.l.à reo.§. fi-
na.ff.de fideiuſſo.Quod facit contra iſtos pro-
motores fiſcales:quia ex forma Pragmaticæ te
nentur denuntiare omnia maleficia, quòd te-
nentur,ſi non denuntiat,licèt accipiant conſer-
uationem indemnitatis:quod nota.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Iudex,qui donationem recepit in ſyndicatu,tenetur,quia dicitur corruptus,ſicut ſi pecuniã recepiſſet.*
2 *Donatio eſt lucri datio.*
3 *Iudex dicitur commodum burſale recipiſſe, ſi donationem,vel pecuniam recepit.*
4 *Pecuniæ appellatione continetur omne quod ſit,vel eſſe poteſt in patrimonio.*
5 *Donationem remuneratoriam ex geſtis ante officium,licitè recepit iudex.*
6 *Sententia lata donatione,vel pretio, eſt nulla ipſo iure. & numer.10.*
7 *Pecunia data iudici,vt iudicet, an repetatur.*
8 *Iudex indebitè aliquid recipiẽs à ſubditis, conuentus ciuiliter,an teneatur ad quadruplum.*
9 *Quilibet de populo an poteſt agere contra iudicem.*
10 *Dans iudici pecuniam, vt ſecundùm iuſtitiã ſententiam proferat,an cauſam perdat.*
11 *Venalis non dicitur ſententia,ſi poſt eam latam iudici fuit data pecunia,tamen iudex punitur.*
12 *Sententia an valeat,ſi pecunia non eſt data, ſed promiſſa.*
13 *Sententia an valeat,ſi vnus ex iudicibus fuit corruptus.*
14 *Qui corrumpit iudicem, pecuniam ei dando, an puniatur.*
15 *Lex imponens pœnam recipienti aliquid per barateriam, habet locum in dante.*
16 *Accuſator,ſeu accuſatus dans aliquid iudici, an puniatur.*
17 *Correlatiuorum natura eſt communis vtriq; extremo: & vno contrahentium prohibito, vel permiſſo,alter cẽſetur prohibitus, vel promiſſus.*
18 *Actor obtinens ſpecialem cõmiſsionem. vt in cauſa ciuili reus debeat perſonaliter comparere in iudicio,ipſemet actor tenetur quoque cõparere.*
19 *Prohibita emptione, videtur prohibita venditio.*
20 *Officialis præſidis,qui accepit pecuniã, & pollicetur præſidem certam ſententiam laturum ſuper crimine,punitur ſicut corruptor.*
21 *Iudex,qui malè iudicauit, ex eodem proceſſu poteſt ciuiliter & criminaliter puniri, & an debeat iudex citari.*
22 *Iudices propter quæſtum pecuniæ non debent innoxios condemnare, & noxios ad præſtationem adiuuare.*
23 *Paria ſunt iuſtitiam vendere, & ſimoniam committere.*
24 *Grauius eſt vendere iuſtitiam,quàm præbendam.*
25 *Iudex,an videatur corruptus,ſi à fœneratore gratis pecuniam recepit.*
26 *An valeat ſententia arbitrorum,ſi ſint corrupti.*
27 *Corrumpens notarium actorum,punitur, & cauſam perdit.*
28 *Falſans acta,an cauſam perdat.*
29 *Quid in corrumpente procuratorem partis aduerſæ.*
30 *Quid in deſigillante acta trãſmiſſa cõſultori.*
31 *Omnia iura ſtatuta in fiſco habent locũ in priuato, niſi lege dicatur, quòd ſit ſpeciale in fiſco.*
32 *An qui fuit conatus ſubtrahere aduerſario probationes,perdat cauſam.*
33 *Cancellans nomen procuratoris, quod eſt in mandato,committit falſum, & punitur.*
34 *Occultans acta iudicij, vt veritas occultetur, punitur.*
35 *Deſigillans acta probatoria,an puniatur.*
36 *Barateria generaliter committitur ab officiali,cùm aliquid recipit à priuato vt faciat non facienda, vel omittat ea, quæ ſunt facienda.*
37 *Barateria vnde dicatur.*
38 *Iudices,qui furtis,& ſceleribus cõuincuntur perdunt priuilegium,& dignitatem acquiſitam,& tanquã plebei & peſsimi condemnantur,& quoque pœna periurij puniuntur.*
39 *Libellus contra iudicẽ,qui barateriã cõmiſit.*
40 *Reſponſio iudicis ad dictum libellum.*

I 2 *Quę*

41 *Querelans de iudice iniuſte, patitur talem pœ nam, qualem iudex ſi verum eſſet.*
42 *Officialis, qui abſolutus fuit in ſyndicatu, an poteſt agere actione iniuriarum contra eum qui non probauit, & egit contra eum.*
43 *An officialis, qui barateriã tentauit, & non perfecit, puniatur.*
44 *Barateria quomodo probatur.*
45 *Officialis, qui in ſyndicatu timet condemnari ex aliqua barateria, an poteſt offerre ſolutionem ante cõdemnationem, vt eam euitet.*
46 *Condẽnatus de barateria in ſyndicatu, nõ poteſt amplius ad ſimilem officium aſpirare.*

y **Donacion.** y Similis text.in.§.ſcri
ptum.in authẽ.vt iudi.
ſine quoquo ſuffragio.coll.2.ibi, acciperet à no
1 ſtris ſubiectis, aliàs tenetur in ſyndicatu † iudex,
qui iſtam donationẽ recipit: quia dicitur corru
ptus, ſicut ſi recepiſſet pecuniam. vt text. & ibi
Bald.in.d.l.obſeruare.§.proficiſci.ff.de officio.
proconſul.& lega.& in.l.1.ff.de ambitu.& tene
tur fiſco.l.in hæredem.ff.de calumnia.quia dò-
2 natio, † eſt lucri datio.vt tenet Cynus in.l.cùm
ſponſæ.C.de donatio.ante nupti. ¶Et dicitur
3 donationem, † vel pecuniam recepiſſe, quocun
q; modo burſale ſenſerit.vt in.l.prima.§.ſi pe-
4 cuniam.ff.de calumnia.vbi appellatione † pecu
niæ continetur omne, quod ſit, vel eſſe poteſt
in patrimonio.vt in.l.4.ff.de verbo.ſignificati.
& tenetur de calumnia, etiam ſi recipit pecu-
niam, vel aliquid loco eius extra iudicium. vt
in.l.ſi quis publicanus.& ibi Bart.ff.eo. ¶Quod
intellige in donatione pura.ſecus in donatione
5 remuneratoria † ex geſtis ante officiũ, quia tũc
licitè recepit.l.Aquili⁹ Regulus. ff. de donatio.
tenet Paris de Puteo.in dicto tractat.ſyndica.in
parte.officiales.folio.87.in fine. & tenet Alex.
in.l.principalibus.ff.ſi certum petatur.n.4.ver
ſicul.ſecundo limita. ¶Intantum, quòd ſenten-
6 tia † lata pretio, vel donatione, eſt ipſo iure nul-
la.vt in.l.venales.& ibi doct.C.quando prouo.
non eſt neceſ.& Archi.in.c.qui rectè.11.q.3. vbi
tenet, quòd ſicut in mutuo non debet expecta-
ri pecunia ex pacto, ita nec in ſententia. Et ſicut
qui in mutuo ex pacto accepit pecuniã, poteſt
inde condẽnari ab eccleſia: ſic & ſententia data
per pecuniam promiſſam irritatur. §. venales.
2.q.6.Et ſicut vſurarius, qui præter pactũ pecu-
niã accepit, peccat, & nõ põt exinde ab eccleſia
condẽnari: ſic & iudex, qui præter pactũ pecu-
niã accepit, peccat, tamẽ ſententia nõ irritatur.
¶Ex quo dicto Archi.notatur, ꝙ ad hoc, vt ſen
tentia ex pretio lata irritetur, requiritur, ꝙ tale
pretiũ ſic datum ex pacto inito inter iudicẽ, &
dãtem, aliàs ſecus: quia vt ibi dicit Archi. licitè

ſa, ni donaciõ y ellos, poteſt dari publicè pro iuſta ſententia
obtinẽda, & pro vero teſtimonio, & leges ſupra
dictæ habent locum, cùm eſt dubiũ quo animo
detur pecunia ſecũdum Lanf. quia eſt intelligẽ
dũ de tali munere & pecunia ratione cuius de-
uiet à iuſtitia.argumento.in.capitul. & ſi quæ-
ſtiones de ſimonia.&.l.ſolent.ff.de offi. procõ
ſu.Et glo.in.d.c.qui rectè tenet, ꝙ licèt ſimplici
ter quis det iudici vt iudicet, vel teſti vt iuſtè te
ſtetur, licet non peccet in dando, tamen repetit
quod dedit.14.q.5.c.nõ ſanè.& gl.ibi tenet, ꝙ
7 talis † repetit pecuniam, ſi non eo animo dat, vt
iudicem corrumpat: nam ſi dat eo animo vt ius,
& quietem ſibi conſeruet, tunc poteſt repetere.
vt probatur in.c.dilectus.de ſimo. Et idẽ tenet
tex.ſingula.in.l.27.tit.22.par.3.vbi ait, ꝙ ſi liti-
gans donet aliquid iudici ſimpliciter, vel vt in-
iuſtè iudicet, aut differat litẽ, non poterit repe-
tere, ſed fiſco applicatur, cui turpia ex officio lu
cra adquiſita accreſcunt. Illud verò quod dedit,
vt iuſtitiam faciat, licitè põt repetere: quia tunc
turpitudo repetendi fuit ex parte iudicis cauſa
ta.& cum ea.l.cõcordat tex.in.l.1.ff.de cõd. ob
turp.cauſ.& tenet Specula.in titulo de ſenten.
§.quæ ſit pœna.verſi.ſed nũquid ille qui dedit.
& cõcordat tex.in.l.luci⁹.ff.de iure fiſci. Et idẽ
tenet Archie.Florenti.in.3.parte.titul.9. c.2.in
princip.quẽ vide.& dicit, ꝙ cùm ex officio ſuo
teneatur gratis iudicare, & bene, turpiter accè-
pit, & crimen concuſſionis commiſit: quia non
licet vendere iuſtum iudicium.* Et ſic dicit, ꝙ
iudex tenetur reſtituere ei qui dedit per.d.glo.
in.d.c.non ſane.14.q.5.& idem inquit ipſe Flo
ren. eſſe ſi ex aliqua cauſa opportebat eum nõ
iudicare: & nihilominus vt non iudicaret acce-
pit: nam tenetur reſtituere parti qui dedit.1.q.
1.c.iubemus.&.ca.nemo de ſimonia.* ¶Et Pari.
de Puteo.in dict.tracta.ſyndicat.in parte, an ſi
8 tempore ſententiæ.fol.93.nu.2.tenet, † quòd ſi
iudex indebitè aliquid accepit à ſubditis, con-
uentus ciuiliter, in quadruplũ tenetur. vt in.l.1.
C.ad.l.Iuli.repet. vbi dicit, ꝙ gl.ibi tenet, ꝙ to
9 tũ illud applicatur fiſco. ¶ Ad quam pœnam †
quilibet de populo põt agere, quia actio eſt po-
pularis: tñ ſi parti acquireretur ſoluẽti, tũc pro
parte ſibi cõpeteret actio, & eius hæredi. glo.in
l.2.ff.eod.ad.l.Iul.repe.Et etiã vbi criminaliter
agere-
ageretur, cuilibet daretur potentia accuſandi.
vt in.l.fi.eo.tit.quia crimen eſt publicum, ſecũ
dùm Ange.in.d.l.1.& Par.de Puteo. vbi ſuprà.
¶Quinimo dicit dict.Pute.in parte, corruptio.
fol.92.nu.10.ꝙ non licet dare pecuniam iudici:
vt etiã ferat ſentẽtiam ſecundùm iuſtitiam, nec
iudici eſt licitum recipere. vt in. l. penultima.
ff.de condition. ob turpem cauſ.ſicut non licet
teſti recipere, vt teſtimonium deferat ſecũdùm
veritatem, quia falſi tenetur.vt Bart.in.l.1.§.pri
10 mo.ff.de falſi. ¶Et ſi dat iudici pecuniam † vt ſe
cundùm iuſtitiam ſententiam proferat, perdit
cauſam, & non poteſt ab eo repeti.vt gloſſ.in di
cta.l.1.de condi.ob tur. cauſ. Et idem tenet Iaſ.
ibi, numer.3.vbi ait, quòd quando datur iudici
pecunia ſolùm ad finẽ, vt cauſam expediat, per
dit cauſam, tamen datũ poteſt repetere.& ita di
cit tenere ibi Alexã.& docto.Et de iſta materia
corruptionis vide latè ibi per dict. Pari. de Pu-
te.cum verſi.ſequentibus.& vi.text. ſingula.in
l.52.titu.14.parti.5.vbi latè de hoc.*Et in.dict.l.
27.tit.22.part.3.& vi.Peregrin.in parte. falſitas.
q.2.in glo.recipienti, vbi iudex qui accepit pe-
cuniam vt veram ſentẽtiam det punitur.* ¶Vi-
de tu Bal.in.c.ſi iuſtus.de appella. nu.11. vbi te-
net, ꝙ licet ſentẽtia non valeat, ſi fuit aliquid da
tum iudici pro ea ferenda. vt in.d.l. venales. ta-
men licitũ eſt iudici dare pecuniã pro vera ſen-
tentia, & teſti pro vero teſtimonio, dummodo
detur publicè, & nõ ſecretò: nec iſta dicitur cor
ruptela, ſed cautela, & redimere vexationẽ ſuã,
& ſententia eſt valida. Et ideo dicit idem Bald.
quòd ſi iudex non vult facere tibi iuſtitiã ſine
ſimonia, ex parte tua ſis cautus: ſi potes des ei
pecuniam coram duobus teſtibus, & tabellio-
ne, alioquin omnino abſtineas: tamen licet ſen-
tentia ſit valida, iudex punitur, per ſupradicta.
¶Sed vnum ſcias, & menti tene, quòd ſi pecu-
11 nia ſit data † iudici poſt latam ſententiam, tunc
ſententia valet, nec dicitur venalis, nec poterit
iudex puniri de barateria. tenet Felin. in capit.
tua nos.de ſimoni.& Hippolytus de Marſil. in
ſingula.190.& in.l.lege Cornelia. ff. ad. l. Cor-
neli.de ſicarijs.nu.4.Sed ego credo, ꝙ licet va-
leat ſententia, tamen iudex punitur, quia etiam
poſt ſententiã nil poteſt recipere. vt in.l.30. tit.
15.lib.2.in ordi.regal.vt dixi ſuprà in glo. *no reci-
bira*.1.colũ.Et pro iſta mea opinione eſt dictum
expreſſum Pari.de Pute.in.d.tract.in parte, cõ
ſiliarij officiales.nu.2.foli.194.vbi ait, quòd in-
tantum iudex prohibetur præmium accipere,
ꝙ ſi poſt ſententiam accepit, in ſyndicatu cõue
nitur. Quia qui recepit pretium poſt factũ, pu-
nitur ac ſi recepiſſet ante factum allegãdo Bal.
12 ¶Quid ſi pecunia † non ſit data, ſed tantùm eſt
promiſſa? Dicit Bald.in conſilio.490.incipien-
te, Proponitur.4.volu.ꝙ ſit nulla: ſi eſt lata in
fauorẽ promittẽtis. De quo dubitat dictus Hip
polyt.de Marſi.in.d.ſingula.190.quia commu-
niter ante ſententiam partes promittunt iudici
bus maria, & montes, ſed poſt prolationẽ ipſius
nec dum non obſeruãt promiſſa, & nec partem
promiſſorum, imò ſæpe fingunt eum non co-
gnoſcere: & qui viderunt, teſtimonium perhi-
13 buerunt ſecũdùm eum. ¶Sed quid ſi plures † iu
dices ſimul iudicauerunt, & vnus eorum ſit cor-
ruptus, alijs ignorantibus, an teneat ſententia?
Vide ſingular.Ioan.And. in additio. ad Specu.
in titu.de ſenten.§.iuxta. in additione, quæ eſt
in verſi.ratione.num.2.in part.c.cùm ab omni.
¶Et tene, quòd non ſolùm iudex corruptus pu
nitur, verum etiam punitur qui eum corrũpit,
14 † dando ei pecuniam, vt pro ſe ferat ſententiã:
quia diffidere videtur de iuſtitia, qui corrumpit
miniſtrum iuſtitiæ, & commodum victoriæ
perditur ipſo iure. vt Baldus in. l. prima. C. de
pœna iudi.qui malè iudi. & tenet Montaluus.
in.l.2.titu.2.lib.2.foro legum.in gloſſ. *que le den*.
& vltra eum per Bart.text.& ibi gloſ.in.l. Item
apud labeonem.§.ſi quis virgines.ff. de iniurijs.
in glo.in parte, vendidit.* Quinimo vbi corrũ-
pẽs & corruptus ſunt ambo ſeculares debet cor
rumpens maiori pœna puniri quàm iudex acci
piens ſecundum Iacob. de Bello Viſo in. §. ſi-
quis autẽ.in auth.vt iudices ſine quoquo ſuffra
gi.& Thom.Gramma.in conſil.35.nu.15.* ¶Ad
quod facit, quod tenet dict.Hippoly.de Marſi.
in.l.circuncidere.§.ſeruo.nu.6.&.7.ff.ad.l.Cor
ne.de ſicarijs. allegãdo Bald.in. l.1.ff. de calum-
15 nia.vbi tenet, quòd lex imponens † pœnam re-
cipienti aliquid per barateriam, habet locum
etiam in dante, & idem tenet Paris de Put.licet
Hippoly.eum non alleget in.d.tracta.in parte,
corruptio.folio.91.nume.6.per.d.l.1.de calum.
& dicit, quòd facit quoque text.in.l.1.C.de cu-
preſſis.libro.11. ſecundùm Bald.ibi: & Amode.
Iuſt.in tracta.ſyndicat. in parte. Item in eo. co-
lumna.2.verſicul. aduerte. vbi idem tenet. Et
eſt text.in.l.25.titulo.22.partit.3.qui eſt ſingu-
16 la.vbi tenet, quòd † accuſator, qui aliquid iudici
dedit, vt iniuſtè contra accuſatum iudicaret, per
det cauſam, & patietur alias pœnas; de quibus
in.l.24.eodem titulo.ead.partit. ¶Accuſatus ve
rò corrumpens dono vel promiſſione iudicem,
pro confeſſo habetur, niſi ſit certum eum fore
in ſontem, ſed litis formidine hæc conſtet feciſ-
ſe. ¶Si autem eſt cauſa ciuilis, quilibet dans, aut
promittens, perdit cauſam, & ſoluet regi triplũ

datorum,aut duplum promiſſorũ. Sed ſi Cor-
rector ſe ſponte detegat,& probet regi, vel ſuo
maiori,nullam patitur pœnam: ſi autem non
probet,ſoluet regi litis æſtimationem, ſi cauſa
fuit ciuilis,ſi criminalis, perdit omnia bona fi-
ſco applicanda,& iudex purget ſe per iuramen
tum.nam diffidentia iuſtæ ſententiæ ſpem ne-
gotij depoſuit in pecuniæ corruptelam. vt ibi
per Montaluum in dict.l.par.& tex.& ibi Hip
polyt.de Marſil.in.l.qui duobus.ff.de falſi.vbi
qui iudicem corrumpit,tenetur pœna falſi.¶Et
17 facit † quod dicit Bald.in.c.2.vlti.co.de proba-
tio.vbi ait,ꝙ natura correlatiuorũ eſt cõmunis
vtriq; extremo:& vno contrahentium prohibi
to,vel permiſſo, alter cenſetur prohibitus, vel
permiſſus.per.ca.2.de mutuis petitio.¶Et ideo
dixit domi.in.c.vnico.de dolo & contu. libr.6.
18 ꝙ ſi actor † obtinuit ſpecialem commiſsionem,
ꝙ in cauſa ciuili reus debeat perſonaliter com-
parere in iudicio,ꝙ tunc tenetur etiã ipſe actor
comparere perſonaliter.¶Et illud, quod tenet
Bar.in.l.fin.C.de exacto.tribu.lib.10.vbi quan
do lex Imperialis prohibet emere, comprehen
dit etiam eccleſiam.& ibi Angel. dicit, quòd
19 prohibita emptione,intelligitur eſſe † prohibi
ta vẽditio.& illam doctrinam ſequitur Barb.in
capit.primo.col.pe.de teſtament. & facit quod
tenet Barto.in.l.fin.C.de indicta viduitate tol-
le.& Abb.in proœmi.Gregori.8.colum. num.
20.& ibi Sebaſt.Sapi.in additio.licet cõtrarium
teneat dictus Abb.in ca.primo.col.3.de locato.
quia ibi additio tenet contra Abb. de quo ibi
per eum.& per dictum Hippoly.in dict.l.circũ
cidere.§.ſeruo.vbi latè.vbi quoque ait, ꝙ ſtan-
te ſtatuto quòd nullus poſsit emere ſine licẽtia
alicuius officialis, includitur etiã venditor. per
Barto.in.l.fi.C de accepti. per text. & ibi Bart.
in dict.l.2.C.de cupreſsi.lib.11. ¶Ex iſta conne
xione poteſt eſſe illud,quod tenet tex.in.l.qui
explicandi.C.de accuſa.& Angel.& Bal.ibi.vbi
20 tenent, quòd officialis † præſidis, qui acceptat
pecuniam,& pollicetur præſidem certam ſentẽ
tiam laturum ſuper crimine, punitur quemad-
modum & corruptor,non tamen eadem pœna.
Quod dicit Angel.ibi,quòd facit contra barate
rios,qui accipiunt promiſsionem pecuniæ,pol-
licendo iudicem condemnaturum,vel abſolutu
rum ad ſuam inſtantiam,ꝙ extenditur ſecundũ
Angel.ibi, & habeat locum in cauſa criminali,
in qua licitum eſt pro ſanguine ſuo redimendo
corrũpere hominẽ:quia licet promittẽs, vel ſol
uẽs vt abſoluatur nõ puniatur,tñ qui pollicetur
pro pecunia iudicẽ laturũ ſentẽtiã abſolutoriã,
iniuriã facit iudici,cuius animi motũ detegit,&
reuelat,& ideo ſibi iniuriarũ tenetur.text.dicit
Ang.eſſe in.l.item apud labeonẽ.§.idẽ ergo.ff.
de iniur.& ideo ſecũdũ eũ poterit in inſulã rele
gari.vt in.l.fi.ff.de iniurijs.& cum hoc tranſit,li
cet dicat,ꝙ Bar.relinquit cogitãdũ. quod ſequi
tur dictus Paris de Pu.in.d.tract.in.d.parte,cor
ruptio.n.11.Quod eſt notandũ cõtra iſtos ſequa
ces,& amicos iudicũ:quia multotiẽs talem pro
miſsionẽ faciunt donis, vel pecunijs iudicibus
ignorãtibus,qui poſſunt condẽnari vt corrupto
21 res iudicũ.¶Quoq; dic, ꝙ talis iudex, † qui ſic
iudicauit ex eodem proceſſu,poteſt puniri ciui
liter,& criminaliter.Et eſt ſpeciale in iudicibus
delinquentibus in officio ſuo,ꝙ ſimul,& ſemel
puniantur.ita tenet Bal.in.d.l.venales.per tex.
quẽ dicit eſſe notabi.in.§.oportet.el.1. vt in au-
then.vt iudic.ſine quoq; ſuffragi. ſuprà allega.
*Et an debeat citari,dic ꝙ ſic,vt Abb.& melius
Feli.in.c.ſacro.de ſent.excommu.num.9.& eſt
tex.ſingul.in.c.venerabilibus.§.1.de ſent.excõ
mu.libr.6.& vi. Angel.in tracta. maleficiorũ in
parte Gaio appellante:& ibi Auguſti. num.27.
& Abb.in.c.cũ ſpeciali.§.porrò. de appellatio.
nu.8.& ibi vi.quid quando agitur cauſa in gra-
du appellationis:& vi.Peregri.in parte iudex.
q.5.in glo.aduocatus & vi.glo.infrà,in.cap.3. in
glo.*abogados*.nu.6.verſi.ſed quando.*Tamen iu
dex in ſyndicatu poteſt ex nouis allegationib⁹
defendere ſuam ſententiã,& oſtendere cõdem-
natũ ius nõ fouere,vt dixi ſuprà in iſto. c. in gl.
22 *el derecho a las partes.* in fine. ¶Et quia iudices †
propter quæſtũ pecuniæ non debẽt innoxios
condẽnare,& noxios verò ad præſtationẽ adiu
uare.vt in.d.auth.vt iud. ſine quoquo ſuffra. §.
quapropter.ibi,adminiſtratiões nũquam: quia
iudices auari neſciũt quantũ delinquũt. nã cùm
vẽdũt aliena crimina,ſua faciũt eſſe peccata:vn
23 de paria ſunt iuſtitiã vẽdere, † & ſimoniã cõmit
tere.vt in.c.accepimus.de purga.cano.imò gra
24 uius eſt vẽdere iuſtitiã,quã præbendã, † quia le
gimus Chriſtũ eſſe iuſtitiã.c.exiſtimat.11.qõ.3.
nõ autẽ legitur eſſe præbẽda.Sed culpa tãto eſt
grauior,quãto res,in qua culpatur, & ſanctior.
vt ait Bernardus.cũ vẽdere ergo præbendã inter
cætera crimina grauius reputetur.c.ſi.1.q.7.ven
dere iuſtitiã,quæ eſt Chriſtus,grauiſsimũ eſt cẽ
ſendũ.ita tenet Luc.de Pen.in.l.1.C.de deſer.li.
12.co.16.Et vi.Bal.in.d.l.venales.vbi ait,ꝙ nõ vi
25 detur iudex corruptus † pecunia, qui à fœnera-
tore gratis recepit.vt per Specul.in ti.de vſu.li-
cet dicat ꝙ facit in cõtrariũ.l.quin etiã.ff. de ca
26 lũ.¶Quid ſi arbitri ſunt corrupti, † an eius ſen-
tentia valeat,vi.ibi glo.& docto.in.d.l. venales.
¶Et nõ ſolũ corrũpẽs iudicẽ punitur, ſed etiam

27 ille,qui corrũpit notariũ † actorum,perdit cau-
ſam.l.qui in fraudẽ.§.quotiens. ff. de iure fiſci.
&.l.ſi quis obtexerit.ff.de falſi.&. l. ſi quis ali-
quid.§.inſtrumẽta.ff.de pœnis.& not.Bal.in.l.
de eo.C.de pœna iudi.qui malè iudi.& Mõtal.
in.d.gl.*que le den*.&.d.Pari.de Pute.vbi ſuprà in
parte,corruptio.nu.7.Et iſta eſt cõmunis opin.
ſecundũ Feli.in cap.venerabilis.de excep.5.co.
28 verſi.vtrum ſi falſans.vbi quoque tenet,ꝙ † fal-
ſans acta cauſæ,perdit cauſam.vt Barto. in dict.
§.quotiens.& Bal.in.l.qui teſtamen.ff. de excu
ſa.tuto.& in.l.1.§.2.in fine.ff.de calũnia. Quòd
eſt ſecus in corrumpente aduocatum ſecũdùm
29 eum ibi.¶Quod extendit † Feli.in corrumpen
te procuratorem partis aduerſę,vel ipſam par-
tẽ,ſi cauſa reſpicit intereſſe etiã alterius, quàm
partis.vt in.d.§.2.& ibi pulchrè Bart.& in.l.qui
falſam.C.de falſis inſtru.& Ang. dicit cõmunẽ
opi.eſſe in.l.prima in fine.ff.de his qui teſta.de
30 len.¶Dicens † idem eſſe in deſigillante acta trãſ
miſſa conſultori.per.d.§.quotiẽs.Sed in hoc di
cit Feli.vbi ſuprà,ꝙ Ang.non bene loquitur,qa
iure non cauetur ſecundùm Imo.in.d.l. prima.
ff.de his,qui teſt.delen.per.c.cùm olim.lo.2.de
offic.delega.Iunctis verbis Bart.in.l. qui teſta-
mentũ.ff.de falſis.& vi.Imo.in.l.diuus.ff. de re
iudica.Et licet Feli.non dicat,dic ꝙ talis deſigil
lans,& ſubtrahens præſumitur fouere malã cau
ſam,ſicut ille,qui alteri parti aduocatos ſubtra-
hit.vt tenet Romanus in conſil.346.col.3.Et li-
cet Abb.ibi in.d.c.cùm venerabilis.poſt multa
teneat,ꝙ falſans acta,non perdat cauſam, quia
cautũ non reperitur:& ꝙ tex.in.d.§.quotiens.
loquatur in cauſa fiſcali,quia imò eſt cautum il
lud,quod tenet opi.cõmunis: nec ibi in. dict.§.
quotiens.ſit ſpeciale in fiſco,ſecũdùm Cardi.in
dict.c.cùm venerabilis.prout refert & ſequitur
Andre.Sicul.in.d.cap.cùm olim.& quia omnia
31 † iura ſtatuta in fiſco,habent locum in priuato,
niſi in lege dicatur,ꝙ ſit ſpeciale in fiſco. vt te-
net Iaſ.in.§.in bonę fidei.Inſti.de actio.colũ.11.
& glo.in.l.prima.C.de peti.hæredi.& glo. in.l.
prima.ff.quod cuiuſ.vniuerſi.nomi.& Iaſ.in. l.
nec quicquã.ff.de edendo.in principio. & Pau.
de Caſt.in.l.reſcriptũ.ff.de pactis.nu.4.& in.l.
itẽ veniunt.§.ad aptanda.verſi.in priuatorũ. ff.
de peti.hęredi.¶Sed dic melius ſecundùm Fel.
vbi ſuprà,ꝙ text.in.d.§.quotiens. dicit,ꝙ quo-
tiens apud fiſcũ cauſa agitur,gl.exponit.1.apud
procuratorẽ fiſci,& tu ſcis,ꝙ procurator fiſci co
gnoſcere põt inter duos priuatos conſentiẽtes.
vt in.l. cùm vendente.ibi, ſi volueris. C. vbi ſi
cauſ.fiſca.&.l.cùm eorũ.C.de ſenten.ergo tex.
in.d.§. quotiens.loquitur generaliter.¶Fortius
32 dicit Innoc.in.c.intimauit.de teſti.ꝙ qui † cona
tus fuit aduerſario ſubtrahere probationes, de-
bet perdere cauſam.& ſequitur Ang.in.l.1.§. ſi
reus.ff.de eo per quẽ factũ eſt.Sed hoc non eſt
tenendum ſecundùm Feli.vbi ſuprà ſecundùm
Bal.in.d.c.intimauit.quia ſi eſſet,nõ oportebat
ibi examinare teſtes ſuper cauſa.idem Bal.in.l.
prouidendum.C.de poſtula.& Abb.in. c. cùm
cauſam.de teſti.vlti.col.ibi,ego dicerẽ,vbi ait,ꝙ
licèt talis probatio per partem ſubtractã habea
tur pro facta odio illius.l.ſi de poſſeſsiõe.C. de
proba.non tamen perdit ille ex hoc cauſam.pa
tet per.c.peruenit.lo.1.de teſti.cogen.&.c.cõſti
tutus.de teſti.vbi aliter punitur. ex quibus re-
probatur glo.fi.in.c.venerabilis.in fine.de reli-
gioſ.domi.Et prædictis adde Petrũ de Anchar.
in conſi.381.vbi tenet dictam cõmunem opinio
nẽ,de qua ſuprà,quam etiam ſentit Bart. in.l.ſi
quis obrepſerit.quæ omnia dicit Feli.vbi ſuprà
33 notãda vt noua. ¶Ad idem facit,quod † tenet
Ioan.de Ana.in conſi.12.vbi tenet:ꝙ qui cancel
lat nomen procuratoris,qui eſt in mandato,cõ-
mittit falſum,& debet puniri,etiã ſi officiũ pro
curatoris ſit finitũ:quia negari non põt, quin
ſcriptura dicatur mutata ſiue ſublata,ergo falſa.
iuxta notata in.c.in memoria.19.diſtin.& in ca.
licet.de crimi.falſ.quia talis cancellatio nõ ſpe-
ctabat ad ipſum.argumen.in.l.1.per totũ.C.nec
quis in ſua cauſ.& ſic ꝙ commiſit falſitatem pu
nibilẽ.Pro quo dicit Ana.ꝙ eſt dictum Angeli
in.l.prima.ff.de publicis iudi.vbi ait,ꝙ ille, qui
34 occultat † acta iudicij,vt veritas occultetur,inci
dit in pœnam falſi,ergo ipſe qui cãcellat.¶Qui
nimo dicit ibi Ludoui.Boguli.in additio,ꝙ tale
crimẽ eſt publicũ,& quilibet de populo admit
titur ad accuſandum.vt Inſtitu.de publicis iud.
in principio.& qui ſic cancellauit,debet puniri.
per.l.corneliam.de fal.vt voluit in terminis An
gel.in.l.2.ff.de publicis iudi. vbi dicit ſe vidiſſe
de facto ſeruatũ in ciuitate Peruſij in quodam
qui vocabatur Ang.& ſic quòd quilibet admit-
tatur ad accuſandum eum,qui ſubtraxit acta iu
dicij,vt veritas occultet:ſed iſte plus fecit, quia
cancellauit acta iudicij:& ſic verificatur doctri-
na gloſſæ.in.l.Paulus.ff.de falſi. ¶Quoque fa-
cit quod tenet Ludo.Roma.in conſili.346. col.
35 3.verſi.cæterum.vbi tenet, † quòd ſi alter ex liti
gantibus deſigillat,aperit,& legit acta probato-
ria penes alterum,ſic ſecreſtata per iudicem,du
pliciter punitur,primò arbitrio iudicis, ſecun-
dò,quia nõ auditur ſi quid poſtea allegare velit
ad infringenda ipſa acta probatoria, quæ faciũt
pro aduerſario.vt in.d.c.olim magiſter.de offi.
delega.Et intantum faciunt fidem, quòd etiã ſi

aliqua raſura quanuis in loco ſuſpecto reperia-
tur pro altero litigante, non derogatur eorum fi
dei in his, quæ ex eiſdem concipi poſſunt: quia
tunc raſura ipſa non præſumitur facta ab eo, in
cuius fauorẽ acta cantant, nec eius mãdato, hoc
eſt, quòd notanter notat Hoſti. & Ioan. Andre.
in. c. accepimus de fide inſtr. qđ verbũ dicit Bal.
in. l. 1. C. eo. ti. de fide inſt. nõ reperiri alibi, ꝓut
tenet dictus Ludo. Roma. in. d. conſilio. ¶ Ad ſu
pradicta redeundo dic, ꝙ generaliter barateria
36 † cõmittitur ab officiali, vbicũque aliquid rece
pit à priuato, vt faciat non facienda, vel omittat
ea, quæ ſunt facienda. vt in. l. 1. & ibi gl. in verſi.
accepit. ff. ad. l. iuli. repet. & in. l. eadem. §. fi. eo.
37 ti. ¶ Et barateria † dicitur à barato, baratas: quia
iudex recipiẽdo aliquid, dicitur baratare, & per
mutare iuſtitiã cum eo quod recepit: ſicut reci-
piẽs aliquid pro dãdo beneficiũ, dicitur vẽdere
beneficium. vt Amodeus Iuſtinus in. d. tra. ſyn-
di. in prin. verſi. 5. & vide ſuprà in gloſ. *no recibira dadiua.* in fine. vbi quid ſit furtum, & barateria.
38 ¶ Et iſti iudices, qui conuicti ſunt † ſceleribus
& furtis in officio maculaſſe, perdũt priuilegiũ
ex dignitate acquiſitum, & tanquam plebei, &
peſſimi condẽnantur. vt tenet tex. in. l. iudices.
C. de dignit. lib. 12. Et ibi Luc. de Pen. colũ. fi. di
cit, quòd quoq; tenetur pœna periurij, cùm iu-
rent nil recipere à ſubjectis, ſed contentos eſſe
his annonis, quæ ſibi à fiſco dantur. Et vltra iu-
ramẽtum etiã amplius quàm latrones excedũt,
cùm legis quodammodo vigore id facere videã
tur. Totius enim iuſtitiæ nulla capitalior eſt,
quàm eorum, qui cùm maximè faciũt, id agũt,
vt boni viri eſſe videantur. Et maius malum eſt,
cùm iudex non tenetur furare, imò aliena furta
punire, ſi calcato iuramento ſpoliet ipſe ſubie-
ctos, quos vendicare tenetur: & qui legis autho
ritate, ſeu fauore furatur, immaniſsimè pluſquã
latro peccare cenſendus eſt, ſecũdũ Lucã de Pe.
vbi ſuprà. quod nota. & vide. ¶ Optimũ eſt ſci-
39 re quomodo intentetur libellus † cõtra iudicẽ,
qui dictam barateriam fecit. Et dic quòd conce
ptio eſt talis. ¶ Coram domino poteſtate. &c.
Compareo omni modo, & meliori quo poſſum
cõtra talẽ: & dico, ꝙ cùm ipſe in iſta ciuitate of-
ficium iudic. exerceret, tempore ſui officij, hoc
anno, & menſe tali, in domo talis, in tali camara
regnante tali, pecuniam accepit à Titio aduerſa
rio meo, ob iudicandum, vel non iudicandum,
ob interponendum decretum, vel non interpo-
nendum, & ipſe iudicauit, vel interpoſuit decre
tum, vel non iudicauit, per hoc enim coram vo
bis accuſo: quare peto ex veſtro arbitrio eum
punire, & puniendum fore ſententialiter decla
rari. Et hoc cùm criminaliter agitur. ¶ Si verò ci
uiliter, ſic concipe. iunge quare peto ipſum in
quadruplum condemnari. prima. quæſt. 1. capi.
eum qui. & in. l. finali, in fine. C. ad. l. Iuli. repe.
Tamen in hoc libello non eſt neceſſe ponere
aliquid de anno, vel menſe, vel domo, vel no-
mine principis, niſi velis. Iſtas formas ponit
Specula. in titulo de accuſatio. & inquiſitio. §.
nunc formæ. verſiculo ſecundo. numero tertio.
¶ Attamen quando contra iudicem, vel contra
40 aliquem de † ſua familia libellus ſuprà barate-
riam, vel furtum porrigitur, ſeu datur ſimplex
petitio, quòd ſæpe fit maliciosè, ipſe iudex ne-
get contenta in dicto libello, ſeu petitione, &
faciat reconuentionem de iniuria, & de infamia,
& proteſtetur in dicta reconuentione in caſu
in quo ille non probet, & alleget ſe nobilem,
& probum virum, iuris peritum, & optimæ
famæ: quibus attentis reconueniendo ipſum,
dictus iudex æſtemet infamiam, & ſuam iniu-
riam centum librarum, vel mille ducatorum,
attenta eius qualitate: & offerat ſe probatu-
rum, quod pro dicta quantitate noluiſſet, re-
cipere vel ſufferre tantam iniuriam, ſeu infa-
miam: & proteſtetur de damnis, & expenſis,
& intereſſe ipſius. vt tenet omnia ſupradicta ſin
gulariter Cataldi. in tracta. ſyndicat. in quæſtio
ne. 281. quæ eſt finalis. ¶ Vbi quoque dicit,
quod ille, qui porrigit petitionem cõtra officia
lem, non poteſt retrahere ab ea abſque eius licẽ
tia. Quæ dicta Cautela de reconuentione (iudi-
cio meo) eſt optima: quia facit ad. l. 2. titulo. 2.
lib. ſecũdo. foro. ll. in fine, iam allega. vbi tenet,
que ſi alguno ſe querellare del Alcalde a tuerto, en eſta razon aya la pena ſobre dicha, que el Alcalde auria, ſi tuerto juzgaſſe. & tenet Montalu. in. l. 23. titulo.
41 22. partit. tertia: vbi tenet, quòd † querelans de
iudice iniuſtè, patietur talem pœnam, qualem
iudex, ſi verum eſſet. allegat Bartol. in. l. ſeruo
inuito. §. cùm prætor. ff. ad Trebellian. Et licet
Bartol. ibi non dicat, tenet Paris de Puteo in
dict. tracta. in parte, Syndicatorum. folio. 25. vbi
tenet, quòd in ſyndicatu non debent calumnia-
ri, & vexari contra honorem, & dignitatem ſuã,
& prouidere, quòd quis non fruſtretur friuolis,
petitionibus, vel ineptis, & calumnioſis, &
quòd debent reijci tales conuitiantes officiali-
bus in fine ſui officij, & eos puniri. quod nota.
¶ Tu quoque vide ſingulariter Pari. de Puteo
in dicto tracta. ſyndicatus. in parte, iniuria offi-
42 cialis. folio. 131. vbi † tenet, quòd officialis, qui
fuit abſolutus in ſyndicatu, poteſt contra quem
non probauit, & egit contra eum, agere actione
iniuriarum. per. l. item apud labeonem. §. ſi quis
libellos.

libellos. ff. de iniurijs. & Bartol. in. l. ſin. ff. ad ſe-
nat. conſul. turpilia. vbi ſi quis agit contra ali-
quem calumnioſè, quòd poteſt actione iniuria
rum conueniri. per tex. in. l. eadem. §. ſi quis nõ
debitorem. per eũ allega. & etiam ſi actor iuraſ-
ſet de calumnia, & quod querelãs de iudice in-
debitè in ſyndicatu puniatur, dicit ꝙ eſt text. in
conſtitu. regni prout in dict. l. fori. cauetur. & in
dict. authentica. vt iudices ſine quoque ſuffra-
gio. §. ex aduerſo. ¶ Tamen dicit, quòd licet di-
cta cautela Catald. ſit vtilis, & bona: tamẽ quia
ſyndicatores, qui ſyndicant; quærunt aliquan-
do gratificare, dicit quòd pluries cõſuluit, quòd
expectetur finis primi iudicij: quia ſi contingat
abſolutio, tunc poterit agi actione iniuriarum.
per. l. ſi tibi. C. de liberali cauſ. & conſulit, quòd
agat actione iniuriarum in magna curia, vel co-
ram iuſtitiario regionis, quo caſu poteſt pro par
te proteſtante de calumnia punire iniuſtè que-
relantes contra ipſum officialem. vt ibi per eũ.
vbi quoque tenet, quòd debet puniri eadẽ pœ-
na. per. l. fina. C. de accuſatio. Sed tu tene dictã
cautelam Cataldi. & facias dictam reconuentio
nem: & ſi non facis, potes poſtquam abſolutus
fueris intentare actionem iniuriarum principa-
liter contra querelantem: quia vtroque modo
iudex tenetur condemnare querelantem inde-
bitè, modo reconueniatur, vel poſtea principa-
liter accuſetur per ſupradicta. ¶ Et vide Guido.
Pap. in ſingula. 358. §. iudex à quo. vbi in alio ca
ſu tenet, quòd iudex à quo non debet reputare
ad iniuriam, ſi appellans dicat in appellatione
ſententiam iniquam: quia illa verba de conſue-
tudine non important iniuriam. Secus ſi diceret
ſententiam latam fuiſſe per pecuniam, & ſic de
ſimilib. iniurijs: quia tunc ſi illud non probetur
in cauſa appellationis, ſcilicet, corruptio prædi
cta, forte iudex poſſet agere actione iniuriarũ:
non tamen aget ante ſententiam in cauſa appel
lationis latam, vel appella. deſertam. ¶ An au-
43 tem officialis, qui attentauit barateriam † com-
mittere, & non perfecit, puniatur? Bald. in au-
thentica. Sed nouo iure. C. de pœna iudic. qui
mal. iudi. dicit, quòd ſic. putà quia accepit pecu
niam, & nondum tulit ſentẽtiã. vt in. l. generali
ter. §. 1. ff. de calumnia. ſicut in ſimili dicimus in
crimine aſſaſsinatus. vt in. l. prima, in fine. ff. qđ
quiſq; iuri. *Et ibi Bal. in. §. hęc autẽ verſi. in ea.
glo. ibi prouenit. *Et eſt ſpeciale, quia æquipa-
ratur crimini læſæ maieſtatis. vt dixit glo. in. d.
authen. ſed nouo iure. ideo punitur attẽtans. Ita
tenet Amode. Iuſti. in dict. tract. ſyndi. in parte.
Item in eo an autem officialis. Et ideo dicit Ioã.
de Ana. in rub. de ſimonia. numero. 6. allegãdo
Bald. Peruſin. in regula Contractus. de regulis
iur. in. 6. in additionibus, quas fecit Ioann. An-
dre. in mercuria. ſe vidiſſe de facto Florentiæ ip
ſe ibi ordinariè legente, videlicet, an ille qui cõ-
miſit barateriam in officio recipiẽdo ſolam pro
miſsionẽ, an poſsit pœnitendo remanere in offi
cio? Et dicit, quod fuit conſultum, ꝙ non, quia
turpiter fuit pactus. vt in. l. 3. ff. de calumnia. &
ita dicit ꝙ remanſit deſolatus, & præ dolore &
verecundia mortuus eſt: & licet videatur, ꝙ nõ
poterat puniri, niſi opere ſubſecuto. Tamẽ opi.
Bal. eſt de iure vera, faciendo dictam æquipara
tionem de barateria ad ſimoniam, & ad crimen
læſæ maieſtatis per notata in ca. 1. de homic. lib.
6. ſtante potiſsimè, ꝙ in parificatis ſeu æquipa-
ratis de facile ſit extenſio. vt per gloſſ. in capit. ſi
poſtquã. de ele. in. 6. §. 1. &. fi. vt per Ana. ibi, quẽ
44 vide. ¶ Quomodo autẽ probetur barateria, † di
xi ſuprà in glo. no recibira dadiuas. fi. columna.
verſi. quia ſi nõ fugit tempore ſyndicatus. ¶ Ali
quando dubitatur tempore ſyndicatus, & ſæpe
45 occurrit in practica, vtrum † officialis, qui timet
in ſyndicatu condemnari pro aliqua barateria,
vel furto, ſeu debito, poſsit offerri ſolutionem
ante condemnationem vt euitet condemnatio
nem, & infamiam iuris, & facti. vid. Bal. in. l. ge-
neraliter. §. ſi igitur. ff. de calumnia. & Paris de
Put. in dict. tracta. in parte, multa de barateria.
fo. 62. nu. 4. vbi tenet, ꝙ in crimine baraterię nõ
habet locum pœnitentia, & in vno nũmo com-
mittitur, quæ eſt inter maximas cauſas capita-
les. vt in. l. furti. §. pactum. ff. de infamibus. ¶ Ta
men tu dic, quòd per iſtam oblationẽ debet ab
ſolui, & talis oblatio debet admitti per ſyndica
torem, aliàs faceret ſibi iniuſtitiã, & teneretur
ipſi, nihilominus condemnaret, vt tenet Paul.
de Caſtro in. l. ſi reus paratus. ff. de procura. nu-
mer. 10. per tex. notabil. ibi. Et idem tenet Bart.
in. l. iuſiurãdum. §. cùm res. ff. de iureiuran. vbi
dicit, ꝙ iam perſuaſit cuidam poteſtati, qui tem
pore ſyndicatus debebat condemnari in parua
quantitate: cùm ibi eſſet ſtatutum, ꝙ quicun
que condemnatus fuerit in officio, quod is geſ-
ſerit, non poſsit ibi iterum eſſe rector ipſe, nec
aliquis de eius domo: vt eſſugeret iſtam pœnã,
perſuaſit ꝙ ſolueret ante ſentẽtiam, & ita factũ
eſt per tex. in. §. fin. Inſtitu. de perpetuis & tem
po. actio. Quod dictum Bart. ſequitur ibi Iaſ. in
dict. §. cùm res. nume. 3. & Bal. in. l. prima. C. de
dolo. & in. l. ea quæ. in fine. C. de conditione in
debi. & in. l. quoniam de infamibus. & Matheſi
la. in notabil. 84. vbi dicit, ꝙ debet ſoluere totũ
vt euitet pœnam, & condemnationem. Sed quã
do non offert totum, ſed partẽ, tunc hoc ſibi nõ

prodeſt.vt in.l.tutor.§.lucius.ff.de vſuris.& Ce
pol.in cautel.27.& Bart.& Bal. in.l.furti.§.qui
alieno.ff.de infa.&vi.latè Bal.in.l.ſi traditio.C.
de actio.empti.col.2.n.6.¶Et facit quod tenet
idem Paul.de Caſtro.in.l.1.ff.de actio.empt.n.
9.vbi ait,quòd quandocunque lite pẽdente res
quæ petitur offertur, debet ſequi abſolutio ab
obſeruatione iudicij.&idem quod Paul.in.d.l.
ſi reus paratus.tenet additio.Abb.in.c. cùm te.
de re iudi.in additione,quæ eſt in.n.5.& Ange.
in.l.fi.ff.de rebus credi.& Ioan.Andr.in additi.
ad Specul.in ti.de cenſi.§.1.in additione ſecũda.
¶Vbi dicit,quòd publicanus euadit pœnam,re
ſtituendo ſurreptum ante ſententiam.quod no
ta.& Abb.in cap.at ſi clerici.de iudi.n.27.&idẽ
tenent Paul.& Angel.in.d.l.ſi reus paratus. de
quo tex.vi.Barb.in cap.licet Hely.de ſimoni.&
eſt tex.expreſſus in.l.ſi cum exceptione.§.hæc
autem actio.ff.quod metus cauſ.&idẽ tenet An
gel.in dict.§.fi.Inſtit.de perpet.&tempo.actio.
¶Sed contra ſupradicta videtur tex.contrarius
in.l.ſi pignore.§.cùm furti actio.ff.de furtis. vbi
recepta re,nihilomin⁹ eſt ſalua furti actio:& ecõ
tra,ſoluta pœna duplici,vel quadruplici, eſt ſal
ua vendicatio.&idem tenet Abb.in.ca.1.de do-
lo & cont.col.2.nu.6.vbi tenet,ꝙ ad pœnã eui-
tandam non prodeſt reſtituere rem ratam, ſeu
aliter pœnitere de peccato.per tex.in.l.nõ pro-
deſt.ff.vi bono.rapto.¶Quæ contraria non ob
ſtant,quia loquũtur in raptore,&fure:& dictũ
Pau.&aliorum loquitur in dante, &recipiẽte,
&ſic habet locum pœnitentia: & reſtitutio an-
te ſententiam,facit ceſſare pœnam. Vel poteſt
intelligi,quando ex tali barateria nõ fuit ſequu
tum damnum parti:quia ſi eſt ſequutum, pœni
tentia,nec ſolutio, non releuat iudicem, &ſic
poteſt intelligi.d.Bald.vbi ſuprà,inquantum te
net, ꝙ in barateria non eſt locus pœnitentiæ.
*Vel aliter ꝙ loquantur contraria in oblatione
verbali:quia talis oblatio verbalis pœnam con-
uentionalem tollit, ſecus in pœna legali : quia
tunc non ſufficit oblatio verbalis, niſi etiam cõ
ſignatio interueniat.tenet Anto.Franc.in addi-
tio.ad Abb.in.c.ſuper eo de officio.deleg.ſuprà
nu.6.In tantum iudex liberatur offerendo, vel
conſignando,ꝙ ſi iſte à quo iudex extorſit ali-
quod plus confiteatur ſe illud à iudice recepiſ-
ſe,& ſatisfactum eſſe,liberatur:tenet Ancharra.
in capitulo.ſtatutum. §. ſiquidam. de reſcripti.
in.6.per.l. ſi debitorem. ff. de nouatio. ſed hoc
credo ſi dicat cum iuramento:argumen. eorum
quæ affert Iaſ.in.l.apertiſsimi. C. de iudit. nu-
mero.27. & Bald.in. capitulo. tuis quæſtioni-
bus.de teſti.numero.3.*¶Et opin.Paul. & An-
gel.& aliorum tenet Paris de Puteo in dict. tra-
cta.ſyndica.in parte,oblatio.folio.190.& ſic, ꝙ
facientes ante condemnationem compoſitionẽ
ſeu ſoluentes,& proteſtantes, quòd propter du
bium litis euentum hoc faciunt,& ne vexentur
litibus,& expenſis,abſolui debent ab inſtantia
iudicij ſimpliciter,nec habet locum.l. quoniã.
C.de infami. nec videntur delictum confiteri:
quia faciunt cauſa redimẽdi vexationes. per no
ta.per moder.in.l.interdum.§.ſtichi.ff. de ver-
borum obligation. & ita dicit Paris de Puteo
vbi ſupra,quòd faciunt officiales, quia ante ſen
tentiam conantur partem concordare, vt eui-
tent condemnationem, per quam eis paratur
maximum præiudicium, quod nota, quia ita
obſeruatur. Quia ſi condemnaretur,etiam de iu
46 re communi condemnatus in ſyndicatu † non
poteſt amplius ad ſimilem officium aſpirare.vt
in.l.iudices qui.& ibi notat Bartol.C. de digni-
ta.libro.12.& in.l. ſi quis aliquid. C. de ſuſce-
pto. & arca. libro. 12. vbi gloſſ. allegat plures
concordantias.& tenet Iaſ.in dict.§. cùm res. in
fine.l. iuſiurandum.

SVMMARIVM.

1 *Iudices ſeu rectores terrarum,non debent ſecum ducere vxores:& ſi dicunt, tenẽtur pro eis.*

2 *Poteſtas tenetur pro omnibus,quos ſecum duxit, etiam ſi non ſint præpoſiti alicui officio, ſi prætextu officij domini delinquant.*

3 *Iuriſdictionem non habentes,licet vxores eorum in officio delinquant, non tenentur pro eis.*

4 *Iudex tenetur pro matre,quæ promiſit victoriam cauſæ,vel remiſsionem & veniam delictorum pro pecunia, vel ſerico, aut lino ſibi donato.*

5 *Iudex tenetur pro vxore,matre, & officialibus,quãdo agit̃ ciuiliter:ſecus ſi criminaliter.*

6 *Vxor dicitur de familia.*

7 *Vxor dicitur domeſtica perſona.*

8 *Vxor eſt ſocia diuinæ & humanæ domus.*

9 *Vxor,& vir ſunt eadẽ caro, & vnũ corpus.*

10 *Sponſa de præſenti,dicitur vxor.*

11 *Mulier nupta,non dicitur concubina clerici, vel vxorati.*

12 *Leges loquentes contra concubinam,non habent locum contra mulierem nuptam,licet ſit concubina.*

13 *Deſponſata per verba de præſenti,licet ſit cõcubina clerici, vel vxorati,non punitur.*

14 *Matrimonium dicitur & maritus & vxor contractis duntaxat ſponſalibus per verba de præſenti.*

15 *Contra vxorem, vel ſponſam alicuius nõ proceditur,licet ſit concubina, niſi maritus, vel ſponſus eam accuſet.*

16 *Pœna legis ordina.diſponentis contra illum, qui vocauerit mulierem nuptam meretricẽ, habet locum in illo, qui mulierem deſponſatam meretricem vocauerit.*

17 *An conſanguinei, vel amici rectoris ciuitatis,qui in officio non adminiſtrant,ſed tãtùm ſunt in domo, contineantur appellatione familiæ,pro qua rector tenetur.*

18 *Agens contra poteſtatem pro delicto ſuæ familiæ,quid debet probare.*

z Mugeres. z Habuit ortũ à dicto Bal.
in.l. obſeruare. §. ꝓficiſci.
1 ff.de offi.procon.& lega.in prin.vbi tenet, † ꝙ
rectores terrarum non debent ſecum ducere v-
xores:& ſi ducant,tenentur pro eis:quia ibi ma
gis puniuntur ſui culpa,quam incurrunt ducen
tes ſecum vxores.vt gloſ.in.l.ſi quis in ſuo.§. le
gis.C.de inoffi.teſta.& Plat.in.l.apud eum.C.
de cenſi.& cenſitori.lib.11.nu.2. Et ibi quoq; te
2 net Bal.in.d.§.proficiſci.ꝙ etiã tenetur† pote-
ſtas pro omnibus,quos ſecũ duxit,etiam ſi non
ſint præpoſiti alicui officio, ſi prætextu officij
domini delinquant.vt in authentica,de iudicijs
§.nec autẽ.colla.6.& tenet Pari.de Put.in.d.tra
cta.ſyndi.in parte.an in eo quod fecerunt. foli.
114.nu.22.& Montal.in.l.2.tit.2.for.ll.li.2.in gl.
porque no lo entiende.ver.& quia.&idẽ tenet Amo
de.Iuſti.in.d.tract.ſyndi.in parte,qui dominus,
poteſtas,& officiales.verſic.ſed pone.vbi tenet,
ꝙ ſi duxit vxorẽ,& delinquit in officio,tenetur
pro ea ad intereſſe partis. Quod tamen dicit nõ
3 habere† locũ in alijs officialibus non habẽtibus
iuriſdictionẽ:quia licet vxores eorũ delinquant
in officio,non tenentur pro eis.per.l.1. §.fami-
liæ.ff.de publica.& Bal.in.l.nulli.C.quorũ ap-
pell. non reſci.& in.l.2.C.vbi de ratio.agi opor.
& in.dic.l. obſeruare.& idem tenet & intelligit
Paris de Puteo in dict. tracta.ſyndicat. in parte,
poteſtas tenetur.nume.2.folio.207.vbi quoque
dicit quòd non ſolùm poteſtas tenetur pro vxo
re,quam ſecum duxit,ſed etiam ſi duxerit ma-
4 trem,† quæ promiſit victoriam cauſę,vel remiſ
ſionem,& veniam delictorum pro pecunia,vel

ni ſus mugeres z, ni pro ſerico, aut
lino ſibi dona
to, quia tene-
bitur poteſtas,licet mater non videatur eſſe de
familia filij.vt in.l.qui adoptio. ver.ita. ff. de a-
doptioni. ¶Quoq; intelligit Amode. Iuſti. vbi
ſuprà,ꝙ tenetur pro vxore,& familia, quando
agitur ciuiliter,ſecus ſi criminaliter ſecundùm
glo.& docto.in.dict.§.proficiſci. Et magis dicit
Amodeus vbi ſuprà,ꝙ ſi ſtatutum dicat,ꝙ pote
ſtas teneatur de delicto officialium,& familiæ,
debet intelligi,ſi agatur ciuiliter,non criminali
ter,& operatur vltra ius commune,quòd tenea
tur etiam de delicto commiſſo extra officiũ: &
ſi in electione obligauit ſe ad omnem pœnam
pro ſua familia ciuiliter & criminaliter,debet in
5 telligi† de pœna pecuniaria,non de corporali:à
qua pœna pecuniaria liberatur exhibẽdo reum
principalem,ſecundùm Bartol.in.l. ſi cùm ex-
hibuiſſent.ff.de publica.& in.l.1. §. familiæ. ff.
eod.& in.§.quod nouiſsimè.& eſt tex.in.c.4.in
frà eodem in fine. vbi latius dicam. & idem eſt
ſi non ſtat per eum quominus exhibeat.ſecun-
dùm dict.Amod.vbi ſuprà.¶Ratio noſtri text.
6 poteſt eſſe.quia vxor† dicitur de familia viri.vt
in.l.quicunque.C.de re mili.lib.12. & in ca.hęc
imago.30.quæſtio.5.& ideo corrigi poteſt & ex
cauſa verberari.vt notatur in.l.cõſenſu. & in au
thentica ibi poſita.C.de repud.glo.in.ca.quem
admodum.de iureiur.& in capi.literas. de reſti.
ſpolia.glo.in capit.ſicut vlterius.7.quæſ.1. Bal.
in.l.ſi filius.C.de pactis. ¶Prædicta vera ſunt
cum cauſa legitima, aliàs modicè permittitur.
vt in.d.capi.ſicut vlterius.& in authẽtica de nu
pti.§.ſi igitur.Alex.in cõſilio.96.in.4.volu.per
Feli.in capi.cùm contingat.de foro cõpet.& ali
quid in cap.illud.de præiumptio. ¶Et quoque
7 dicitur vxor† domeſtica perſona. vt Bald. in.l.
etiã.& ibi glo.C.de teſti.& quoque dicitur qua
ſi vſum viri.vt Paul.de Caſtro in conſil.124.Sa-
ly.in.l.cum te.C.de dona.ante nupt. quę vnica
vnico viro debet eſſe.Cardi.in cle.prima,de re-
8 nuntiati.5.oppo.¶Et eſt ſocia domus viri. † vt
in.l.aduerſus.C.de crimi.expila.hæredi.videli-
cet tam diuinę,quàm humanæ.vt in.l.1. ff. rerũ
amota.& Specu.in tit.de feudis.§.quoniam.ver
9 ſi.20.¶Et ſunt vir & vxor† eadem caro, & vnũ
corpus.vt in ca.debitum.de biga. & in.l.ſi cùm
dotes.§.ſi maritus.ff.ſolut.mat.& in capit.ido-
nei.4.

nei.4.quęſt.1.& Ioann.Andr.in additio.ad Spe
cul.in titu.de teſte.§.primo.verſic.quid vxore.
¶Iſtum tex.extende,quòd non ſolùm iudex te
netur pro vxore, verum etiam quoque tenetur
10 pro ſpõſa,† ſi ducit eam in officiò,& aliquid cõ
miſit:quia ſponſa de præſenti, dicitur vxor. vt
eſt gl.in.c.iuuenis.de ſponſa.verbo.cõiug.ideſt
ſponſa.alia in capit.canonica.de ſent.excom.in
verbo,duximus in fine.de quo per Bal. & Pau.
de Caſtro.& docto.in.l.nõ ſine.C.de boniſque
libe.& per doctorẽ del Caſtil.in.l.49.de Toro.
in gloſſ.matrimonio.¶Et intantũ dicitur vxor,
quòd etiam ſi nõ ſit traducta ad domũ viri.Bar.
tholo.Cepol.in.l.Marcellus.ff. de verborum ſi
gnifi.12.colum.&Bal.in dic.l.nõ ſine. dicit hoc
verum eſſe,niſi exprimatur de carnali copula.
Et vi.Abb.in capi.ex publico.de conuerſ. con-
iug.& latiſsimè per Angel.de Aret.in.§.fuerat.
Inſtitu.de actio.nume.24.¶Quod facit ad pra-
gmaticam.95.in libro pragmaticarum, vbi caue
11 tur,ꝙ mulier nupta† non dicatur cõcubina cle
rici,vel vxorati.Quod ſequitur Pala.Ruui.in re
peti.ca.per veſtras. de dona.§.21.fol.95.vbi dicit
12 †ꝙ leges loquentes contra concubinam, nõ ha
bent locum contra mulierem nuptam,quanuis
eſſet publica concubina clerici,monachi,& reli
gioſi.Quod nota,quia dicta Pragmatica quoq;
13 extenditur ad mulierem† deſponſatam:quia ta
lis deſponſata de præſenti,licet ſit cõcubina cle
rici,vel vxorati,non poteſt puniri: quia diſpoſi
tum in vxore,habet locum in ſponſa de præſen
ti,vt dictum eſt:& quia ſtatutum in vxore, ha-
bet locum in ſponſa, & econtra. Tenet Palati.
Ruui.in repetitio.rubric.de donationibus.§.55.
numero.5.folio.33.per gloſſ. ſingula.in.§.pen.
Inſtitu.de excuſation.tutorum.in verbo, ma-
ritum.in fin.& ibi notat in prin.& eſt text.iun-
cta gloſſ.in ver.concubinę.eſt in.l.3.ff.de dona.
inter virum & vxo.vbi ait,quòd matrimonium
14 † dicitur,& maritus & vxor dicuntur cõtractis
duntaxat ſponſalibus per verba de præſenti, li-
cet non interueniat carnalis copula. de quo ibi
per Pala.Ruui.nu.3.&.4.cum ſequẽti.& quę di
cam in cap.47.infrà eodem.in gloſſ.*manceba pu-
blica*.& in glo. *caſado*. Et ſic ſeruatur: quia quã-
15 do ſponſa alicuius† eſt concubina alicuius cleri
ci,vel vxorati,non proceditur contra eam, niſi
maritus accuſet.per.l.2.titu.15.lib.8.in ord.rega
li.& per.l.3.titulo.7.lib.4.foro.ll.Et per iſtas le
ges corriguntur leges, quæ tenent, quòd mari-
to negligente alij poterãt vxorem ſuam de adul
terio accuſare.vt per Montal.ibi. vbi in fine te-
net,quòd ex illa lege elicitur priuilegium,quod
habet vir.ſ.quòd eo nolẽte,alius non admittitur
ad vxorem ſuam adulteram accuſandam. ¶Per
ſupradicta quoque extenditur.l.2.titul.9. *de las
injurias*.lib.8.in ordi.regali.inquantum tenet,ꝙ
16 ſi aliquis vocauerit† meretricem vxori habenti
virum, quòd incidat in pœnam illius. l. ꝙ pœ-
na dicta illius.l.habeat locum,quãdo vocauerit
meretricem mulierem deſponſatã per verba de
præſenti.& tenet text.in.l.82.in.ll.*del Stylo*.vbi
habetur,ꝙ quãdo lex ponit pœnã ratione calũ
niæ vxoris,ipſamet pœna intelligitur poſita ra
tione ſpõſę de præſenti.quod tene menti.¶Ad
ſupradicta de familia adde,quod tenet Ang.in.
17 l.2.§.familiæ.ff.vi bono.rapto.vbi tenet,† ꝙ cõ
ſanguinei,vel amici rectores ciuitatis,qui in offi
cio non adminiſtrant,ſed tantummodo ſtant in
palatio,nõ continentur appellatione familiæ,
pro qua rectores tenẽtur ſecundùm formã ſta-
tuti dicentis,quòd mali rectores illos tenent,vt
per eos cõmitiant multas baraterias, & deinde
faciunt eos recedere,& dicunt ſe non teneri pro
illis,quia non ſunt in numero familiæ,nec inter
eos deſcripti.Tamen dicit Angelus ibi, ꝙ boni
ſyndicatores debent contra talem fraudem oc-
currere,ſicut occurritur contra dominos expel
lentes famulos ſuos,vt poſsint in teſtes produ-
cere.¶Et in eadem.l.in.§. hæc actio. tenet quo
que Angelus,quòd quando agitur contra pote
ſtatem, quod eius familiã damnum dederit,
quòd petitio procedit, licet non exprimãtur
ſigillatim nomina familiarum,tamen vt malefi
cium melius liquidetur, tota familia erit exhi-
benda cum eiſdem veſtibus per dicta. l. cùm ex
hibuiſſem.quod ſequitur Paris de Puteo in dic.
tract.in parte familiaris,ſiue familia poteſtatis.
folio.111.numero.5.¶Quando agitur contra of-
18 ficialem de delicto familiæ,agens† debet proba
re duo.ſ.ipſum de familia eſſe, & poſitum tali
officio:& probatur eſſe de familia eo ipſo,quod
cum alijs famulis eſt aſſociatus,licet alia ſcriptu
ra non appareat per tex.in.l.finali.C.de proxi.
ſacro. ſcrini. & eſſe poſitum alicui officio pro-
batur eo ipſo, quòd probatur illud officium
exercuiſſe ſciente domino.vt in.l.prima.§. ma-
giſtratum.ff.de exercito.& tenet Cataldi. in tra
cta.ſyndicatus.quæſtio.264.

SVMMARIVM.

1 *Pater & filius pro vna perſona reputantur.li
mita, vt nume.6.cum ſequentibus.*
2 *Cauſa filij,cauſa patris eſſe videtur.*
3 *Pater & filius vna caro cenſentur.*

Filios

4 *Filios habens in ciuitate,proinde habetur, ac
ſi ſit præſens.*
5 *Æſtimum patris,cenſetur eſſe æſtimum filij.*
7 *An pater teneatur ad filij obligationem.*
8 *Si ſtatuto prohibetur contrahi cum exbanni-
to ſub pœna,an poterit contrahi cum filio, vel
ſeruo dato,quòd ipſo bannito acquiratur.*
9 *Pater, an teneatur ex contractu, vel deli-
cto filij.*

a **Ni hijos.** [a] Quia filius accipiẽdo,pater
cenſetur recipere cùm pater
1 & † filius pro vna perſona reputẽtur.vt in.l.vl-
ti.in fin.C.de impuberũ,& alijs ſubſtitu. &.35.
q.3.hac authoritate.& in.§.ei verò.Inſtitut. de
2 inutilibus ſtipulat.& cauſa † filij, cauſa patris
eſſe videtur:quia damnum, & emolumentum
ad eum pertinere videtur.argu.2.quæſtione.6.
§.biduũ.in ver.palàm.tenet gl.in.c.ſuper eo.de
teſtibus.& gloſſ.in cap.paſtoralis.in parte, qua
ſi lucro.circa medium.de decimis.Et alibi dici-
3 tur,quòd pater † & filius cenſentur vna caro.vt
in capit.contradicimus.& in dict.§.hac authori
tate.35.quæſti.3.& facit tex.in.l.cùm ſcimus.ad
finem.C.de agrico.& cenſitis.lib.11. Et Bart.ibi
ſignãter decidit per illum tex.de ſtatuto diſpo
nente,quòd ſi quis ſtet abſens à ciuitate, & ſic
non portet onera ciuium,nõ gaudet priuilegijs,
4 quòd ſi quis ſit abſens,& habeat† filios in ciui-
tate,perinde fit,acſi ſit præſens.¶Et per iſtã re-
gulam vulgatam,quòd pater & filius cẽſeantur
vna perſona,decidit Bal.in.d.l.fi.in fine.allegãs
gl.quã ſemper habet in ore in.l.2.C. qui ætate.
5 lib.10.quod æſtimũ† patris,cẽſetur æſtimum fi
lij,& ecõtra.de quo plenè per Iaſ.in.l.ſciẽdũ.in
prin.ff.qui ſatiſdare cogãt.& ibi Alex.in fine te
net,ꝙ ſi ſtatuto cauetur,ꝙ nullus habeat officiũ
in ciuitate,niſi habeat æſtimũ centũ librarũ, ꝙ
filius poſsit habere officiũ,licet non habeat tale
æſtimũ,ſi pater ſuus tale æſtimũ habet & etiam
tale æſtimũ patris prodeſt filio:etiã ſeorſum ha
bitãti à patre.ita Bal.formaliter in.l. prætor. §.
ſed ſi filius.in lectura antiqua. ff. de edendo. vt
per Alex.ibi.vbi allegat alios doctores hoc tenẽ
tes.¶Sed dictã regulam,ꝙ vna perſona cenſean
6 tur,limita quoad ea,quę ſunt† iuris,ſecus ad ea,
quæ ſunt facti.vt in.l.cùm hæredes.in principi.
ff.de acquire.poſſe.licet contrarium & malè di-
cat glo.in.l.cùm miles.§.1.ff.ex quibus cauſ.ma-
io.ſecundũ Iaſ.in.d.l.fi.¶Secundò intellige iſtã
regulam in filijs in poteſtate,ſecus in mãcipatis,
vt in.l.qui in poteſtate.ff.de edendo.& in.l. his
nulla.ff.de iudi.& gloſſ.& ibi Ioann.de Plat. in
l.cũ filios.C.qui ætate ſe excuſa.lib.10. in fine.
¶Tertiò limita ſecundũ Iaſ.ibi ſuprà non pro-
cedere quoad ea,quæ ſunt iuris publici. vt in.l.
nam quòd.in princi.ff.ad trebelli.declarat Bar.

hijos [a] de ninguna p

qualiter intel-
ligi debeat in.
l.ſeniũ.C.qui
teſtamen.facer.poſ.¶Et ſi dicatur, ꝙ pater & fi
lius cẽſentur eadẽ perſona,quare ergo pater nõ
7 tenetur ad obligationẽ† filij,ſicut videmus in hę
rede,qui tenetur ad omnia debita defuncti,quia
fingitur idẽ cum defuncto.vt in authẽtica,de iu
reiura.à morien.præſti.in prin.reſponde, ꝙ de
rigore pater tenetur ad omnia debita filij:tamẽ
quia iniquum videtur quem teneri ex contra-
ctu vel facto alterius, ideo in quarto libro. C.
ſunt facti tres tituli,qui cõtinuatiuè procedunt.
Primus eſt titulus vt actio à hære.vbi ſtatuitur,
ꝙ omnes obligationes actiuæ & paſsiuæ tran-
ſeunt in hæredẽ.Poſtea eſt titulus ne vxor pro
marito.& titulus,ne filius pro patre.quibus ſta
tuitur, quòd de benignitate vxor non tenetur
pro viro,nec econtra.ita nec pater ad onera filij,
nec econtra.Et ſi dicas,quare magis in hærede?
reſponde, quia hæres non repræſentat defun-
ctum, niſi mediante facto ſuo voluntario, ideſt
niſi volũtariè adeat hæreditatẽ,mediãte qua ad
ditione cẽſetur eadẽ perſona cũ defuncto, ideò
ſibi imputet,ſi adiuit hæreditatẽ,qua mediante
fingitur idẽ cũ defuncto.Sed pater & filius ꝙ cẽ
ſeantur eadẽ perſona,nõ procedit ex facto volũ
tario:quia etiã ſi filius nollet,nõ poſſet deſinere
eſſe eadẽ perſona cũ patre.ita ſentit Bal. in rub.
C.ne filius pro patre.& gl.in rub.C.ne vxor pro
ma.,put tenet Iaſ.in.d.l.fi.vbi pro limitatiõe di
8 cit,ꝙ ſi ſtatutũ† prohibet cõtrahi cũ exbannito
ſub pœna,ꝙ poterit tñ cõtrahi cũ eius filio, vel
ſeruo,dato ꝙ ipſi bannito acquiratur tenet Bar.
in.l.3.§.1.ff.de leg.pręſtã.Et an hoc ſit verũ.vidè
latè Iaſ.in.l.ſi mihi & tibi.§.regula.ff.de legat.1.
9 ¶Et an pater† teneatur ex cõtractu vel delicto
filij,vi.latiſsimè p Iaſ.l.§.actiões.Inſtit.de actio.

SVMMARIVM.

1 *Perſonæ appellatione, venit maſculus, & fœ-
mina.*
2 *Dictio, quicunque, an concipiat fœminam.*
3 *Perſonæ appellatione, an veniat vniuerſitas
eccleſiaſtica, & ſecularis.*
4 *Verba legis, an comprehẽdant corpus collegij,
vel vniuerſitatem.*

Fideli-

5 *Fidelitatem an ſi quis iurat contra omnẽ per-*
ſonam mundi, an videatur iurare contra rem
publicam: procurator conſtitutus contra om-
nem perſonam mundi, an poteſt experiri con-
tra rem publicam, & collegia.
6 *Inquiſitio generalis commiſſa cõtra quoſcun-*
que, an intelligatur commiſſa contra vniuer-
ſitatem, vel collegium.
7 *Excommunicatio aduerſus vniuerſitatẽ pro-*
ferri non poteſt.
8 *Maſculinum, an comprehendat fœmini-*
num.
9 *Fœmininum, an comprehendat maſculinum.*

b De ninguna perſona. b

Cuius appellatione maſculus, & fœmina venit
1 †in ſtatuto. vt in. l. metum. §. animaduertendũ.
ff. quod metus cauſ. & Bald. in. l. omnes populi.
ff. de Iuſti. & iure. col. pe. & in. l. quicunq;. 3. col.
C. de ſeruis fugiti. nu. 10. vbi tenet, quòd dictio,
2 quicunq;, † concipit fœminam, hoc non ex vi
conceptionis generum, ſed vi regulæ. ff. de legi.
l. iura. vel vi communis ſubſtantiui, homo. l. 1.
ff. de regul. iur. vel vi rationis eiuſdem. vt in. l. fi.
C. de indicta viduit. tolle. Et idem ſi ſtatutũ di-
ceret quæcunq; perſona: nam nomine perſonę
etiam maſculi ſignificantur, non ex conceptio-
ne generum, ſed ex propria natura huius dictio
nis, perſona. per. d. §. animaduertendum. ¶ Per-
ſona etiam dicitur vir & mulier. Item vniuerſi-
3 tas † maſculorum & fœminarum, vel miſta.
Item nomine vniuerſitatis maſculi & fœminæ
pariter & nomine Aquiliæ, continetur maſcu
lus & fœmina: quia ita antiquitus declinabatur
fortè: quia in illa ſpecie fœmina dignior erat.
¶ Et ecõtra diſtincta ſunt iura: quia nomine ma
ris non ſignificabatur fœmina. vt in. l. quiſquis.
C. ad. l. Iuli. maieſta. Sed ibi lex & ratio vltra
procedit, diſtinguendo: ſecus ſi non procederet
vltra. vt in. l. maximum vitium. C. de liber. præ
te. & l. fina. C. de legiti. hæredi. & l. illam. C. de
collation. ¶ Et non ſolùm appellatione perſonę
venit maſculus & fœmina, verumetiam perſo-
næ eccleſiaſticæ tam religioſæ, quàm ſeculares
cuiuſcunq; ſint dignitatis, vel qualitatis. vt tex.
in cap. cùm perſonæ. de priuileg. in. 6. & ibi Do
mi. in. 1. notabil. & ſic quòd noſter tex. intelliga
tur, quòd non recipiat munera à maſculo, nec à
fœmina, ſed etiam nec ab vniuerſitate, vel colle
gio, vel ab alia congregatione, etiam ſi ſit religio
ſa, aliàs incidit in pœnam. vt tex. in capitul. 8. in
fra eod. quia nomine perſonæ, omnia ſupradi-
cta continentur: quia res publica, & ciuitas, eſt
perſona repreſentata. Iuxta illud, Et erat multi
tudo q̃ſi vir vn⁹. l. mortuo. ff. de fideiu. & tenet

ſona^b por ſi, ni por

Bald. in rubri-
ca. C. ad trebel
lia. & quoque
appellatione hominis, venit fiſcus. vt gloſ. in. l.
eos. C. de vſuris. ¶ Et facit quod tenet Angel. in
dic. l. metum. §. animaduertendum. vbi dicit, ꝙ
4 verba † legis generaliter & in rem ſcripta, com-
prehendunt vnumquenq;, tam ſingularem per
ſonam, quàm corpus, collegium, vel vniuerſita-
tem reſponſum facientem. vt in. l. in fraudẽ. §. fi
na. ff. de teſta. mili. cum. l. ſequenti. & l. depre-
catio. ff. de publica. & Bal. in. d. rubrica tenet, ꝙ
appellatione perſonæ, cõtinetur ciuitas, vel res
5 publica. verbi gratia, ſi iuro † fidelitatem contra
omnem perſonam mundi, videbitur iurare con
tra rempublicam: & ſi facio procuratorem con-
tra omnem perſonam mũdi, talis procurator po
teſt experiri contra collegia. per. d. l. mortuo. cu
ius contrarium dicit Bald. in. d. rubrica eſſe ve-
rius. per. d. §. animaduertendum. quia ſtricta ſit
interpretatio, & abſq; fictione iuris, tamen talis
procurator poteſt agere contra tutorem, & pro
curatorem debitoris, quia ibi præſtant nudum
miniſterium. Et idem tenet Pau. de Caſtr. in au
then. Item quæcũq;. C. de epiſcopis & clericis.
vbi dicit, quòd appellatiõe perſonę de proprio
ſignificato non comprehenditur ciuitas, vel v-
niuerſitas. Et ideò notarij in inſtrumentis pro-
curationum dicunt contra quamcunque perſo-
nam, vel vniuerſitatem, quia aliàs non veniret.
per. l. fi. §. hoc etiam. ibi dum dicit, ſiue pro nul-
la perſona, ſiue pro aliquo corpore. ¶ Tamen
Alex. in additio. ad Bart. in. d. l. mortuo. tenet ꝙ
ſi iurarẽ te defendere cõtra omnẽ perſonã vel ho
minem mundi, in iſto caſu venit collegium, &
vniuerſitas. ſecundùm Bal. in cap. 1. de noua for-
ma fideli. vbi tunc omnes comprehẽduntur, ex
cepta perſona, quæ eſt ita prior tempore. ¶ Sed
6 quid ſi inquiſitio † eſt commiſſa contra quoſcũ-
q;, an intelligatur commiſſa contra vniuerſita-
tem, vel collegium? Alex. in additio. ad Bart. in
d. §. animaduertendum, dicit, quòd ſic. De quo
dicit quòd dubitat Speculat. in titulo de inqui-
ſitio. pe. colum. verſ. quid ſi inquiſitio. & hoc te
net Cy. ibi in. d. §. animaduertẽdũ. in additio. &
Bal. in. l. ſed ſi hoc. §. qui manumittitur. ff. de in
ius vocan. In lectura antiqua per Innoc. in capi.
graue. de ſent. excõ. ¶ Contrarium tamen tenet
Bal. in authen. quicunq;. C. de epiſcopis & cleri

Imò,

Imò, quod tale reſcriptum non porrigitur con
tra vniuerſitatem, licet vniuerſitas fingatur loco
perſonæ. & idem tenet Andre. Barb. in additio.
ad Bal. in. d. cap. 1. §. ad cõuẽticulas. de pace iur.
firm. in additione, quę eſt in nu. 2. allegãdo Bal.
in cap. ſedes. de reſcrip. vbi ait, quòd ſi impetra-
ui contra Titium, & quoſdam alios tale reſcri-
ptum, non extenditur ad collegium. Et ibi quo
q; dicit, quòd ſi eſt impetratum contra perſo-
nas, non venit furioſus. & ſic Bald. tenet contra
rium eius, quod dixit, & ſic quòd nomine per-
ſonæ vniuerſitas, & ciuitas non continentur. vt.
C. de eroga. milit. anno. l. fin. lib. 12. ¶ Sed tu po
tes concordare, vt Petrus, in capit. nobis. de his,
quæ fiunt à præla. vbi ait, quòd ſi ſtatutum lo-
quitur per iſta verba, ſiquis non habet locum
in vniuerſitate. per. l. 3. §. hæc verba. ff. de nego.
geſti. attamen Ioan. de Imol. ibi limitat, quando
eſſet ſtatutum exorbitans: ſed ſi eſſet præter
ius, ſeu ſecundùm ius, tunc credit habere locum
& extenditur. allegat. l. primam. §. lex falcidia.
ff. ad. l. falci. & quod notatur in dict. §. hæc ver-
ba. quod eſt notandum ſecũdùm Andre. Sicul.
Barb. in additio. ad Bald. in. d. §. conuenticulas.
¶ Sed ſic eſt, quòd noſter tex. inquantum pro-
hibet iſta dona recipi, non eſt exorbitans, nec
præter ius, imò ſecundùm ius debet ſe extendi,
vt ab vniuerſitatibus iudices iſta dona non reci-
piant pręter ſuum ſalariũ, vt dictum eſt. ¶ Quia
contraria loquantur in materia exorbitanti, &
correctiua: quia tunc appellatione perſonę non
comprehenditur vniuerſitas. vt tenet Lud. Ro-
ma. in conſilio. 400. verſic. his tamen non refra-
gantibus. ¶ Et ideo dicit ipſam vniuerſitatem in
ſeipſam conſideratam animam nõ habere, & ad
7 uerſus eam excommunicationem † non profer
ri. vt in cap. Romana. §. in vniuerſitatẽ. de ſentẽ.
excom. in. 6. & quod notat Innoc. in capitu. gra
uem. de ſent. excom. ¶ Quoque poteſt intellige
re iura, quæ dicunt appellatione perſonę conti
neri vniuerſitas, quòd comprehenditur non ex
propria ſignificatione, ſed ipſius. l. extẽſione. vt
in ſimili. ĩ. l. fi. §. ſed & ſi quis ſit natura. ff. naut.
caup. ſtabul. & in dicta. l. ſed ſi hac. §. ſi liberta.
& in. §. ſed ſi eiuſdem. ff. de in ius vocã. prout cõ
cludit dictus Ludo. Roma. in di. cõſilio. De qua
materia an appellatione perſonæ ciuitas, vel vni
uerſitas contineatur. vi. latè Andr. Sicul. in addi
tio. ad Bal. in. d. rub. C. ad trebellia. & in. d. §. cõ-
uenticulas. ¶ Item facit: quia maſculinum com-
8 prehendit † ſub ſe fœmininum, vt in noſtro tex.
hic. *de ninguna perſona*. & in. l. 1. ff. de verb. ſignifi.
& in. cap. ſi quis ſuadente. 17. quæſtio. 4. & in. l.
ſi ita ſcriptum. ff. de lega. 2. etiam ſi ſit in reſcri-
ptis. vt in capitu. ſignificauit. de reſcrip. & in cõ
tractibus, prout tenet Barb. in additio. ad Bald.
in dict. l. quicunque. in additione, quæ eſt in nu
mero. 10. in parte, nota tertiò. vbi de materia.
¶ Tamen tu vi. Alexand. in. l. ſi extraneus. ff. de
condi. cauſ. data. cauſ. non ſecu. numero. 5. vbi te
net in expreſſo, quòd licet in vltimis voluntati
bus maſculinum concipiat fœmininum, ſecus
eſt in contractibus, allegando Archidi. in dicto
cap. ſi quis ſuadente. 2. col. vbi. d. Archi. tenet, ꝙ
quando ſunt verba contrahentium, tunc verbũ
non egreditur ſuos terminos, quia nõ reperitur
cautum in iure, ꝙ in hoc caſu fœmininũ cõcipia
tur: quia in poteſtate paciſcentis fuit leges aper
tius ſcribere. l. veteribus. ff. de pactis. Et nec mi-
randum quare aliud in teſtamẽtis: quoniam ple
nior habetur interpretatio in teſtamẽtis, quàm
in contractibus habitis inter viuos. vt in. l. in te-
ſtamentis. ff. de regulis iuris. ¶ Quod extende,
quòd comprehenditur etiam in pœnalibus iu-
ribus communibus. vt in Clemen. prima, cum
gloſſ. & ibi Cardina. quæſtion. 7. de regula. vbi
ſorores mendicãtum tranſeuntes ſine licentia,
puniuntur vt mendicantes. ¶ Item comprehen
ditur in ſtatuto de vi cum armis. vt in. l. ſi con-
ſtante. §. final. ff. ſolut. matri. & tenet Alexand.
in additio. ad Bartol. in. l. prima. ff. ad. l. Iulia. de
vi. publi. quod dicit eſſe notandum. ¶ Tamen
appellatione doctoris, non venit fœmina do-
ctor, quando maſculinum profertur à iure qua-
lificatum, vt doctor medicus religioſus, vide-
licet in materia pœnali. vt in Clementi. eos. &
ibi doctores. de conſangui. & affini. ¶ Et nota,
quòd etiam maſculinum comprehendit fœmi
ninum, & in legibus, & in conſtitutionibus pa-
pæ, vel iuris, ſeu epiſcoporum, pro quibus præ-
ſumitur, quòd nil iniquum comprehendant.
Sed ſecus eſt in ſtatutis laicorum. tenet Cardi.
in Clementi. prima, de ſepult. 2. quæſt. ¶ Fœmi
9 ninum † verò nunquam concipit maſculinum.
vt in. l. ſi ita ſcriptum. & ibi Bartol. ff. de legatis.
2. & Cardinal. in Clementina prima, de conſan-
gui. & affi. & Bald. & Alexand. in. l. Sed ſi hac.
§. ſi liberos. ff. de in ius vocan. & gloſſa. in. l. pri-
ma. §. primo. ff. de conſtitu. pecu. Sed Barba. in
capitulo. ſi quis presbyterorum. de rebus ec-
cleſi. non alie. prima column. intelligit, quando
exprimitur ab homine, tunc fœminimum non
concipit maſculinum. vt in dicta. l. ſi ita ſcri-
ptum. Secus quando exprimitur à lege. vt in
dict. l. adigere in princi. ff. de iure patrona. Sed
in contrarium dicit quòd eſt caſus formalis in.
capitul. quoniam. de ſimonia. quod dicit menti
tenendum, quia eſt nouum.

SVMMA.

SVMMARIVM.

1 *Faciens per aliũ, an per ſe facere videtur, vel fraus præſumatur, vi hic latè.*
2 *In pœnalibus, an habeat locum extenſio.*
3 *Conſequi an poteſt ex perſona alterius, quod ex ſua conſequi non poteſt.*

c **Ni por otro.** c Quia qui ꝑ aliũ fa
cit, per ſe facere vide
1 tur.† vt in.l.aretuſa.ff.de ſtatu homi.& ibi glo.
& in.l.vlt.ff.de cõd.inſtit.&.c.accedẽs.de præ-
ben.&.l.veteris.C.de cõtrah.ſtipul.& in.l.vni-
ca.§.nec aũt.C.de cadu.tol.l.ad ſimilitudinem.
C.de epiſcopis & cleric.&.l.prima.§. deieciſſe.
ff.de vi, & vi arma.& tex.in.l.hæc ratio.§. ſed ſi
debitorem.verſi.cæterum.ff.de dona. inter vir.
& vxorem & ibi gloſſ.& quia eo ipſo præſumi-
tur fraus, quandoq fit, vel emitur per interpoſitã
perſonam.vt tenet Bartol.in.l.ſi pupillus. §. fi.
ff.de autho.tutor.& Iaſo.in.§.itẽ ſiquis in frau-
dem.Inſtitut.de actio.nume.47.& Plate.in.l.1.
C.de prædijs curia.li.10.verſi.tertiò nota. ¶Sed
hoc intellige fictè, vt eſt magis communis con-
cluſio ſecundum Alexan.in.l.1.ff.de verb.obli-
ga.colum.2.num.23.per.l.ſi pater.cum gloſſ. ff.
quæ in fraud.credito.&.l.ſi obſtetrix.in princi.
ff.ad.l.aquili.& ideo ſecundùm eundem ſtatu-
tum loquens in perſona facientis, & ſic in caſu
vero, non trahitur ad facientem per alium, & ſic
ad caſum fictum.vt in.l.fina.C.de his, qui veniã
æta.impetraue.& in.l.prima.§. hoc interdictũ.
de ciſterna.& ibi Bal.ff.de fonte.& in.l.2.§.hæc
verba.& ibi gloſſ.inducendo.& Barto.ff.de ne-
gotijs geſtis. Vnde in iſto caſu faciens per alium
tanquam omiſſo à ſtatuto erit puniendus per
iura iuris communis, non ſtatuti. Sed vbi nõ re-
peritur punitus talis de iure communi, faciens
per alium ex identitate rationis comprehende
retur in ſtatuto per modum extenſionis. Quia
vbicũque ſtatutum diſponit aliquid præter ius
commune, fit extenſio de vno caſu expreſſo ad
alium non expreſſum ex idẽtitatis ratione. Ita
loquitur glo.in.c.conſtitutionem.in verſic.par
ticipationem.de ſenten.excommu.in.6.& ple-
nè notat Bald.in.l.omnes populi.ff.de Iuſtit.&
iure.in.6.q.principali.ſecundùm Alexan. in.d.
l.1. ¶Nec obſtat ſi diceretur, quòd in pœnalibus
2 non habet locum † extẽſio.vt in.§. pœnæ. &.c.
quicunque.1.diſtin.& notat glo.in.§. Item mix-
ta.Inſtitu.de actio.vbi Iaſ. Quia reſpondetur ſe
cundùm Alex.vbi ſuprà, ꝙ illud procedit, & in
pœnis nõ fit extẽſio niſi eſſemus in caſu in quo
ſi non fieret extenſio de facili poſsit elidi diſpo
ſitio iuris pœnalis.vt glo.in.c.quanquam. de v-
ſur.in.6.in gl.fi.quæ extendit prohibitionẽ il-
lius.c.loquentis de teſtamento ad prohibitionẽ
codicillorũ, nec ſi aliter diceremus illuderetur
diſpoſitio illius canonis.& ibi Gemi. & in Cle.

**otro c directe ni in-
directe d durante e el**

1. de ſepul. & ibi Paul.de Liaza.benefacit.l. filiũ.ff. ad Macedonia. ¶Et
ex iſto tex.notatur ꝙ quis non poteſt cõſequi
3 ex † perſona alterius illud quod ex perſona ſua
conſequi non poſſet.& facit text. in. l. hæc ra-
tio.§.videmus.in fine.ff.de dona.inter vir. & v-
xorem.vbi non ſolum maritus, & vxor inter ſe
prohibentur donare, ſed nec per alias interpoſi
tas perſonas.contrarium tenet text. & ibi vid.
Angel.in.l.Ariſto.ff.quæ res pigno.oblig. poſ.
latiſsimè per Iaſ.in.l.ſi emancipati.C. de colla-
tioni.columm.2.nu.5.vbi per multa fundamen-
ta hoc tenet.quem omnino vide.

SVMMARIVM.

1 *Quæ directè non conceduntur, nec per conſequentiam.*

d **Indirecte.** d Nota tex.quòd ea, quæ
directè non conceduntur
1 † nec per conſequentiam cõceduntur. cuius cõ
trarium tenet Specula.in titu.de feudis.§.2. ver
ſiculo.31.per.l.cùm probation. ff. de probatio.
vbi gloſſa.dicit quòd aliquid conceditur ſecun
dariò, quòd principaliter non conceditur. vt.
ff.de teſtamen.l.qui teſtamento.§.ſeruus. nam
principaliter ſeruus non eſt teſtis in defectum
tamen, ſiue ſecundario eſt, & quoque aliquid
indirectè probatur, & indirectè fit, quòd aliter
non fieret.vt tenet Specula. in titul. depoſitio.
§.ſeptimo. verſiculo. ſed forte. numero. 17. in
parte, veruntamen. ¶Sed ſupradicta non ob-
ſtant, quia loquuntur in probationibus, & te-
ſtamentis, in quibus fit larga interpretatio. vt
in.l.in teſtamentis.ff.de regulis iuris. & per to-
tum titulum.C.&.ff.de probatio. Sed in no-
tro text.ſi indirectè poſſet accipere, eſſet facere
fraudem legi.& qui leges conantur fraudare, pu
niuntur, & earum priuilegijs merentur abuti.
vt in.l.omnes.& ibi Ioannes de Platea.C.de me
tatis.& epedimetis.libr.12. & ideo noſter text.
fuit rectè conditus.

SVMMARIVM.

1 *Officio finito, iudex poteſt recipere munera, & alia prohibita.nu.4.*
2 *Relictum factum alicui poſt officium, non cẽſetur factum propter officium.*
3 *Si familia poteſtatis officio finito commiſit aliquod delictum, ſyndici non debent de eo cognoſcere, ſed nouus poteſtas.*
5 *Iudex conuenitur ex promiſsione durante officio recepta, ſi finito officio fuit adimpleta.*
6 *Reliquiæ officij & dignitatis durant finito officio.*
7 *Iudex gaudet priuilegio, officio finito in tẽpore ſyndicatus.*
8 *Offendens poteſtatẽ tempore ſyndicatus, vel familiam, punitur acſi offendiſſet tempore officij.*
9 *Iudex finito officio non torquetur in memoriam prioris dignitatis.*
10 *Sicut nobilis clericus & doctor non poſſunt carcerari pro debito, an ita iudex finito officio, etiam ſi non ſit ſoluendo. vide ibi.*

e **Durante.** e Eo tamẽ finito, recipere
1 poteſt.† vt tenet Domi.
in ca.ſtatutum.§.inſuper.col.2.de reſcrip. in.6.
& dixi ſuprà in gloſ. *no recibira dadiua*.col.2.ver.
Sed ſupradicta loquũtur. Et tenet in expreſſo
Ioan.de Pla.in.l.archiatri.C.de profeſſo.& me
dicis.lib.10.dicendo, ꝙ eſt arg.illius.l.pro recto
ribus ciuitatũ, vt finito rectoratu poſſunt à ſuis
ciuibus recipere dona, & ea quæ recipere non
poſſunt durãte officio. ¶Et facit qđ tenet Bal.
in.l.amiciſsimos.ff.de excuſa.tuto.vbi dicit, ꝙ
2 relictum † factum alicui poſt officium, nõ cen-
ſetur factum propter officiũ. ¶Et facit quod te
net Cataldi.in tract.ſyndic.q.20.vbi ſi poteſtas
3 † vel aliquis ex ſua familia finito tẽpore ſyndi-
catus cõmittit aliquod maleficium, ratiocinato
res, ſeu ſyndici non debent de hoc cognoſcere.
ſed nouus poteſtas: quia iudices ſyndicatus tan
tùm habent cognoſcere de illo, quod durãte of
ficio cõmiſerunt.vt patet in.l.lege Iulia.cum.l.
ſequẽti.ff.ad.l.Iuli.repet.& idem tenet Paris đ
Put.in.d.tract.ſyndi.in parte, an ſi poteſtas.fol.
21.nu.8.quia poſt depoſitũ officiũ durãte ſyn-
dicatu non debent coarctari, niſi ſit grauiſsimũ
crimẽ.per.l.1.&.l.diuus.ff.de cuſto.reorũ. ¶Sed
4 Bal.in.l.iuſgentium.§.quinimo †.ff. de pactis.
& in.l.pars literarum.ff.de iudi.& Paris de Pu-
te.in.d.tract.ſyndi.in parte.an finito officio, fo
lio.194.dicãt cõtrariũ, imò, ꝙ finitò officio, iſta
dona, & munera non poſſunt iudices recipere:
quia quod ſit in ingreſſù vel egreſſu officij, dici
tur fieri in officio.ar.in.l.1.§.beſtias.ff.de poſtu
la.& quia poteſt præſumi durante officio pro
miſſum fuiſſe.vt in.l.ſi ventri.§.fi.ff. de priuil.
credi.& in expreſſo tenet Ludo.Rom.in.l.prin
cipalibus.ff.ſi cert.peta.vbi ait, ꝙ lex prohibẽs
officiales contrahere durãte officio, habet locũ
dũ officialis eſt in ſyndicatu.allegat Bal.in.l.ſo
lent.§.fi.ff.de offi.proconſu.& lega.in.5. q.vbi
concludit Bal.ꝙ donatio prohibetur fieri offi-
ciali, vt etiã cõtractus prohibetur etiam Paulo
poſt finitum officium. Et licet non dicat, pote-
rat allegare gl.in ſimili in.l.Pomponius.§.rati-
habitionis.ff.de procurato.quã reputat ſingul.
Imol.in.l.ex conſenſu.§.eum qui. ff.de apella.
co.25.eſt ſimil.in.l.2.in prin.C. de iura. calum.
ꝙ paria ſunt fieri ante vel poſt. ¶Tamẽ his nõ
obſtãtibus tene, ꝙ finito officio poteſt iſta reci
pere, ſecũdùm Iaſ.in dict.l. principalibus. ff. ſi
cert.peta.nu.4.vbi tenet, ꝙ quicquid dicat Lu
do.Roma.nõ placet ſua deciſio ſibi: q̃a ceſſat ra
tio, qua fundatur prohibitio dict.l. principali-
bus.cum ſimilibus, ſcilicet timor impreſsionis
metus: ſed quãdo eſt in ſyndicatu officialis nõ
poteſt dici, ꝙ in eo ſit metus impreſsiõis, ergo
&c. Et licet Iaſ.nõ dicat, eſt gl.in.l. qui officij.
ff.de cõtrahẽ.emptione.ibi. Itẽ ſi finita militia,
& ꝙ finito officio põt iudex iſta recipere, tenet
Paris de Put.in dict.tracta.ſyndica.in parte, of-
5 ficiales.fol.87.in prin. ¶Attamẽ † ſi promiſsio-
nẽ accepit officio durãte, & talis promiſsio fuit
impleta, & ſoluta tẽpore ſyndicatus, & ſic fini-
to officio, poteſt couenirı, cùm adhuc durent re
6 liquiæ † officij, & dignitatis, licet depoſuerit ad
miniſtrationẽ.argumẽ.l.pro cõſule.ff.de officio
procõſul. ¶Et nomine rectoris appellatur à le-
ge, etiã poſt depoſitũ officiũ, durãte tamẽ ſyndi
catu.vt in.l.1.C.vt omnes iudi.tã ciui.quàm cri.
& ideo appellatur poteſtas vetus vulgariter.vt
dictus Cataldi.quæſt.20. ¶Itẽ adde, ꝙ finito offi
7 cio, iudex † gaudet priuilegio tẽpore ſyndicat⁹,
quo ante, & in officio gaudebat.tenet Hippol.
de Marſi.in ſingula.179.& tenet Paris de Pute.
in dict.tract.ſyndi.in parte, an ſi poteſtas.fo.21.
8 nu.16.vbi dicit, ꝙ offendẽs poteſtatẽ † tempore
ſyndicatus, vel familiã ſuã, punitur, acſi offen-
diſſet tempore officij.vt in.l.prima.C. vt cauſ.
poſt liber.& Bald.in.l. obſeruare.§. proficiſci.

ff.de officio procon.& lega.quæſtione ſeptima
& dictus Hippol.in dict.ſingul.¶Quod eſt ve-
rũ ſecundùm dict.Pari.de Put. vbi ſuprà , ſi eſt
offenſus occaſione officij.& gl.in.§.illud.In au
thentica. vt iudi. ſine quoquo ſuffra. in verbo,
mortis. colla.
ſecũda, dicit ꝙ
punitur capite
inferens iniu-
riam officiali,
durante ſyndi
catu , ſicut in
officio.Quod eſt verum in officiali,qui habuit
manus mũdas.vbi Angelus dicit eſſe idem in aſ
ſeſſoribus,& iudicibus.Et Andre. de Iſernia in
cõſtitutione regni,quæ incipit,Magnæ curiæ.
diſputãdo tenet,ꝙ officialis finito officio dici-
tur officialis,& poſsit magna curia cognoſcere
de cõmiſsis per eũ in officio,à quo eſt depoſitꝰ.
& idem tenet Paris de Put.in dict.tracta.ſyndi.
in parte,per ſyndicatores.folio.18.licet dicat,ꝙ
Bar.in.l.Itẽ quæritur.§.qui impleto.ff. locati.
dixerit,ꝙ officialis finito officio nõ dicitur offi
cialis,ſed nõ licet eis inferre iniuriã,aliàs inferẽ
tes puniuntur,& efficiuntur infames.vt in.l.iu
dici.ff.de iniurijs.coniuncta.l.illud.ff.de appel.
vbi Bar.dicit,ꝙ extraordinariè puniuntur. nã
9 †lex fauet eis,finito officio,in memoriã prioris
officij,& dignitatis,ꝙ non torqueãtur. vt in.l.
diuo Marco.& in.l.milites.C.de quæſti. vbi di
cit ſingulariter Bar.ꝙ cũ quidã miles fuiſſet po
teſtas,& ſtaret ad ſyndicatum, & eſſent contra
ipſum aliqua iudicia de delicto,& ſyndicatores
vellent ipſum poteſtatẽ torquere,ipſe cõſuluit
ꝙ torquere non poterat: quia decuriones poſt
decurionatũ nõ torquentur in reuerentiã prio
ris dignitatis.vt in.d.l.diuo Marco.nã ipſe offi-
cialis fuit pater ciuitatis.vt in.l.fi.C.de incolis.
lib.12.& ibi dicit quoque de poteſtate Bononię
quia tãquã patri actio famoſa nõ debet inſtitui
cõtra ipſum.vt in.l.hic q.§.liberi. ff. de accuſa.
quia reliquiæ priſtinæ qualitatis etiã abolitæ,
multùm operantur.vt per Feli. ca.quæ in eccle
ſiarũ.de cõſtitu.col.50.& Dynus in regu.decet.
de regul.iuri.in.6.¶Et vi.Bal.in.d.l.obſeruare.
§.proficiſci.q.6.vbi ait,ꝙ debetur reuerẽtia,dũ
eſt in ſyndicatu,ac ſi duraret officiũ. Vnde in-
fert,ꝙ ſi quis intulerit iniuriã , debet puniri,ac
ſi eſſet illata officio durãte.¶Et ex hoc infertur
ꝙ ſicut dans alapã poteſtati, capite punitur. vt
Bald.in. c.1.§.iniuria, de pace iura.firma. in vſi.
feud.ita eſt dicendũ de dante alapã poteſtati,e-
xiſtenti in ſyndicatu.¶Vi.tu Iaſ.in.d.l.princi-
palibus.ff.ſi cert.peta.4.col.vbi Butr.allegãdo
Bal.in.l.tribunus.in prin.ff.de teſta.mili.& An
gel.dicẽdo,ꝙ ſi ſtatutũ diſponit,ꝙ qui offendit
poteſtatem puniatur capite, intelligitur de eo,
qui eſt nunc in officio,licet nõ dũ receſſerit de
ciuitate.& vi.Bal.vbi idẽ tenet in dict.§.profi-
ciſci.3.q.& alle
gat tex. in.l.af
finitas. ff.đ po
ſtulã. ¶Quod
facit ad exten
ſionem.l.5.tit.
12.lib.8. in or-
di.regali.vbi ponuntur pœnæ contra occiden-
tes,ſeu vulnerantes iudices,& algazelos, ꝙ ha-
beant illæ pœnæ locũ cõtra offendentem iudi-
ces tempore ſyndicatus,ſi ratione officij præte
riti offenduntur.quod nota.¶Ad idẽ facit quia
10 ſicut nobilis,hoc eſt fidalgꝰ , pro † debito nõ po
teſt carcerari.vt in.l.4.titu.2.lib.4.in ordi.rega
li.nec clericus etiã per ſuũ iudicem eccleſiaſti-
cum.vt Alex.in additio.ad Bart. in.l.ſi quis in
ſeruitute. ff. de furtis, in additione , iuxta hoc
quæro quaſi in fine , & nec doctores legum &
medicinæ.vt doctor del Caſtil.in.l.66.de Toro
in glo.*a ſe arraygar*.colu.6.verſi. Item doctores.
Ita nec iudices pro debito , pro quo ſunt condẽ
nati,non poſſunt carcerari finito officio , etiam
ſi non ſint ſoluendo,ſed tenentur ſolùm in quã
tum facere poſſunt.vt tenet Bald.in.l. quæ for
tuitis.C.de pignora.actio.columna quinta.nu-
mer.15.& ſequitur Alexand.in additio.ad Bar-
tol.in.l.ſi filius familias iudex.ff.de iudicijs.qđ
nota.Tamen contrarium tenet Bald.in capitu-
lo,iudices.de pace iura.firmand.in vſibus feu-
do.numero.2.vbi tenet,ꝙ ſi iudex condemna-
tus in ſyndicatu non poteſt ſoluere condemna
tionem,debet puniri poena corporali. Sed di-
cit,quòd de conſuetudine eſt,ꝙ ponatur in car
cere donec ſoluat.

tiẽpo de ſu officio de cuya mano a[f] ya de venir a el y a ſu prouecho. Ni recibã mas de ſu ſalario y derecho, que ju-

SVMMARIVM.

1 *Fraus fit de perſona ad perſonam.*
2 *Magnas cui ex forma ſtatuti prohibetur eme*
re poßeßiones, & facit Chartam dicere de fa-
mulo ſuo, contractus non valet.
3 *Fraus fit de re ad rem: vt ſi eſt prohibitũ extra*
hi frumentum, non poteſt extrahi farina.
4 *Fraus fit de contractu ad contractum.*
5 *Fraus præſumitur de modo ad modum.*
6 *Fraus fit de nomine ad nomen.*

Fraus

7 *Fraus fit de tempore ad tempus.*
8 *Fraus fit de quantitate ad quantitatem.*
9 *Iudex accipiendo munera in aliquo foramine*
parietis per aliquem poſita, punitur.
10 *Facere fraudem legi, & facere contra legem,*
parificantur.
11 *Caſus, in quibus fraus & dolus præſumitur.*
12 *Inſtrumentum ſimulatũ, largo modo dicitur*
falſum.

f **De cuya mano.** f Quia hoc mo
do munera re
cipiendo,fit fraus legi, & punitur.vt in.l.oẽs.&
ibi Io.de Plat.C.de meta.& epedi.lib.12.& tex.
& docto.in.l.non dubium.C.de legibus. vbi te
net Pau.de Caſt.per.l.pe.C.quod metus cauſa.
1 ꝙ fit fraus † de perſona ad perſonam: quia ꝙ iu-
dex facere nõ poterat per ſe,facit fieri in perſo-
nam vxoris,filij,vel alterius,quia vterque iſto-
rũ dicitur cõmittere in legem,quod eſt genera-
le verbum,& cõprehẽdit vtraſque ſpecies.¶Et
2 tenet Peregri.in parte,fraus.ꝙ ſi † ex forma ſta
tuti prohibetur Magnas emere poſſeſsiones,&
ipſe fecit chartam dicere de quodã famulo ſuo
populari,ꝙ non valet contractus,quia fit fraus
de perſona ad perſonam,quod facit ad extenſio
nẽ tex.in.c.2.infrà.eod.ibi. *ni compre heredad al-*
3 *guna*.¶Et quoq; dicit Peregrina,ꝙ fit fraus † de
re ad rem,vt ſi eſt prohibitum in diſtrictu ex-
trahi frumentũ metu careſtiæ,nõ poterit extra
hi farina,quia fieret fraus de re ad rẽ,licet frumẽ
tũ & farina non ſit idẽ,imò ſunt diuerſa.vt in.l.
quæſitũ.§.illud fortaſsis.ff.de lega.3.& vide quę
dicã infrà in.c.52.in glo.*en la tierra*.nu.19.¶Item
4 fit de contractu † ad contractũ, puta prohibitus
donare,fingit ſe vendere , & talis contractus eſt
nullus ratione fraudis, & ratione ſimulationis.
5 ¶Quoque præſumitur de † modo ad modum,
putà mulier quæ nõ poteſt fideiubere, fingit ſe
principalẽ:quia iſta fraus quoque reddit cõtra-
ctũ nullũ.nõ obſtante,ꝙ ſit color quæſitus.Ex
quo infertur,ꝙ prohibitũ nõ põt ſub aliquo co
lore intentari.vt gl.in.l.fraus.de legi.¶Item fit
6 fraus de nomine † ad nomen,putà ille, qui non
poteſt eſſe aſſeſſor,facit ſe vocare cõſiliariũ. Fa
cit qđ notatur in.l.1. C. de priuile. ſcholari.lib.
12.& ibi gl.tenet,ꝙ ille,qui nõ põteſt reforma-
ri in poteſtatẽ,nõ põt mutato nomine reforma
ri in defenſorẽ.Itẽ in eo, qui non poteſt tenere
cõcubinã,vocat eã ſororẽ,vel famulã.¶Item fit
7 fraus de tempore ad tempus.† vt in.c.1.de renũ
tia.lib.6.Itẽ dicit Bonifa.vbi ſuprà,qui Peregri.
vocatur,ꝙ quãdoque committitur fraus procra
ſtinãdo factũ.ſicut glo.in.d.l.non dubium.dicit
de Alberto de Calui,qui mutuabat frumẽtum
tempore vbertatis,& nunquam faciebat verba
ruſticis,quibus mutuabat,imò ipſis offerenti-
bus procraſtinabat:iſta fraus ſibi non patroci-
natur.vt nota
tur in. l. nulli.
C. de eroga.
milit. lib. 11.
¶ Quoq; fit
fraus de quan
titate ad quan
8 titatem. † Ex
quo infertur,ꝙ ſi ſtatutum prohibet ſolicium
vini vendi vltra ſex denarios,& tabernarius ad-
dit caſtaneã,vt habeat decẽ denarios,ꝙ ipſe de-
bet puniri:quia caſtanea nõ eſt digna iſto pre-
tio ſuperaddito,vnde pręſumitur fraus.¶Quod
facit quoque ad pragmaticã factã per noſtrũ re
gẽ Carol.Toleti,anno.1528.vbi cauetur, ꝙ pre-
tiũ mulæ,ſeu trotoni,ſit quadraginta ducatorũ
& infrà,& ꝙ plus nõ poſſunt emi,nec vendi:ꝙ
ſi quis vẽdidit mulã quadraginta aureis,& guar
niamenta alijs quadraginta aureis , ꝙ nõ poteſt
fieri,quia fieret fraus legi de quantitate ad quã-
titatẽ.tenet ad literã Bal.in.d.l.nõ dubiũ.4.col
verſ.ſeptimò fit fraus.vbi in.d.l.Bal.ponit iſtos
modos fraudis,quẽ vide.¶Et per ſupradicta te
9 neo,quòd ſi aliquis nõ † dat iudici munera, nec
alius pro eo,ſed talia munera poſuit in quodam
foramine parietis,vel in alio loco, vbi iudex ac
cepit,ꝙ talis iudex punitur : quia præſumitur
de fraude,quando donatio,vel vẽditio facta eſt
clã,vel in occulto.argũ.in.l.fi.ff.de ritu nuptia.
&.l.nõ exiſtimo.ff.đ adminiſtra tutorũ.& facit
10 qa qui facit † cõtra legẽ,vel in fraudẽ legis,parifi
cantur quantum ad poenas legales. vt in.l. non
dubium.& ibi Bal.& docto.& quia mens iſtius
tex.eſt,quòd nullo modo talia recipiat : & pu-
nitur qui facit contra mentem legis , ſicut ille,
qui facit contra mentem & verba. Et ratio eſt:
quia virtus legis principaliter conſiſtit in men-
te.eſt enim mẽs,idem quod ratio legis.vt notat
Dy.in regula finali.de regul.iur.in.6.& Bal.vbi
ſuprà & Paul.de Caſtro ibi.numero.3. dicit , ꝙ
virtus legis non conſiſtit in verbis,ſed in vi , &
poteſtate eius,ideſt,in intentione, ſeu ſenſu vt
in.l.ſcire leges.ff.eodem.& talis fraus nõ debet
alicui prodeſſe. Cyn.& Bald.in.l. ſi infantẽ.C.
de lega.& Specula.in titulo de ceſsione actio.§.
primo.verſic.ex præmiſsis.& in titul. de appel
la.§.4.verſic. ſed ſecundùm.¶Vi. tu Lucam de
penn.doctorem excellentiſsimum,& penè di-
uinum in.l. quemadmodum. C. de agrico. &

ſtamente ouieren de auer, ſegun la tabla đ ſu auditorio,[g] ſo la dicha pena.

 cenſi,

cenſi.lib.11.col.2.vbi per.8.col. ſequentes ponit
11 † 223.caſus,in quibus præſumitur fraus & do-
lus. Et aliquos ex dictis ponit Petrus de Ferra.
in forma libelli,in actione reali. in parte, veris
ac legitimis documentis nu.53.verſic. ſed quali-
ter de fraude probabitur. ¶ Quibus adde vnum,
ꝙ didici à Barb. ꝙ aliqñ mihi honorem fecit, ꝙ
ſi actus diu ſietit occultus,præſumitur fraus, &
ex tali occultatione longinqua contractus prę
ſumitur ſimulatus,& fraudulosus.vt Barbat. in
conſil.7.in fine.4.colum.cum princ.5.in.2.vo-
lu.conſilio.allegãdo Bald.in.l.fraus.ff.de legib.
12 vbi quoque tenet, quòd ſimulatum † inſtrumẽ
tum largo modo dicitur falſum. quod nota.

g **Auditorio.** g De hoc latè ſcripſi ſupra in gl. *E q̃ no pidira,ni lleuara mas ſalario.* & in gl. *no cõſintira lleuar mas de rechos.* & in gloſſ. *fueren pueſtos.* Et auditoriũ eſt locus,vbi cauſæ tractantur.text. & ibi gloſ.1.in c.veritatis.de dolo & contuma. & in.l.lecta.ff. ſi certum petatur.

Prætorum Capit. primi finis.

SVMMARIVM.

1 *Statutum puniens coadunantem gentes, comprehendit illum,qui quatuor coadunauit homines,*

2 *Congregans mulieres,incurrit pœnam, ſicut qui congregauit homines.*

3 *Pœna facientis coadunationem contra rempublicam,vel contra perſonam priuatam.*

4 *Armatos homines habens in domo,vel platea vel caſtro, ſeu in alio loco, an puniatur de vtroque.*

5 *Rixantes ſi ſunt duo,& aliquis fingit mediare inter eos,& cum ſua fictione prohibet alterum ſe defendere,incidit in pœnam.*

6 *Coadunatio poteſt fieri in fauorem iuriſdictionis,& præſes poteſt tenere homines armatos.*

7 *Illi,quibus cuſtodia mandatur,de delatione armorum,non puniuntur.*

8 *Aceruatio in fauorabilibus debet fieri.*

9 *Pro capiendo malefactore,officialis, qui non habet ſufficientem familiam,poteſt implorare brachium alterius iudicis.*

10 *Iudex eccleſiaſticus,an poteſt implorare officium iudicis ſecularis pro executione.*

11 *Sententia lata per epiſcopum, an mãdabitur executioni per iudicem ſecularem.*

12 *Iudex eccleſiaſticus licet habeat iuriſdictionem in laicis,non habet executionem,nec põt eos capere,niſi conſuetudo ſit in contrarium.*

13 *Conſuetudo tribuit iuriſdictionem.*

14 *Iudex qui coadunationem doloſam non fecit, non punitur.*

15 *Coadunati per alium,ſi damnum receperunt, an repetant à coadunante.nu. 16.*

a
1 IVntaran. a Quę adunatio fit quatuor † hominibus.vt Bar.in. l.1.ff.de probatio. vbi ait, ꝙ ſtatutum puniens coadunantem gentes,quòd comprehendat coadunantẽ quatuor homines,& in illis quatuor verificatur:& eſt verũ propter verbũ, gẽs,quę cõſtat ex quatuor hominibus. vt

Prætorum Cap. II.

OTroſi q̃ no ſe juntaran a ni farã

ibi per Bart.& in.l.prætor.in prin. & ibi. Alex. la ſegũda.ff.vi bono.rapto.& in.l. oues. ff.de abigeis.& Bal.in.l.1.in fine.ff.de iuſti.& iur.& in §.omnes.Inſtit.de iure naturali gẽti.& ciuil.vbi per.d.Alex.in.d.l.ait prætor.in additio.ad Bar. vbi vi.quot homines faciãt turbã,collegiũ, congregatione,& populũ, vel parochiã.* Tamen Grego.Lopez.in.l.16.titul.26.part.2. inquit,ꝙ probabilius poteſt dici ſi adunauit decem:quia verbum gentis turbam ſignificat ſecũdum Bal. in.l.1.§.iuſgentium.ff.de iuſti.& iur.ſed ego nõ recedo a ſupradictis.* ¶ Sub quo ſtatuto & lege comprehenditur ille,qui cógregauit,ſeu adu
2 nauit mulieres †. vt Paul. de caſtro.in.l.1.§.ius gentiũ.ff.de iuſti.& iure.in princip.vbi dicit,ꝙ ſtatutũ,qđ prohibet cõgregare gẽtes ad aliquid faciẽdũ ſub certa poena,cõprehẽdit etiã eũ,qui cõgregauit mulieres. ¶ Et an verificetur in illo, qui ſolùm vnũ cõgregauit.vi.infra,in gloſ. con ninguno.& ibi dicã. ¶ Sed quæ eſt poena facien
3 tis iſtã cõgregationẽ? † Dic ꝙ tex. in.l.1.ff. ad.l. iulian

iuliam maieſta. dicit. ꝙ qui homines armatos tenent contra rẽpublicã Romanã,incidunt in crimen læſæ maieſtatis,& hoc propter excellentiam.ſecundũ gl.ibi. Secus eſt ſi tenẽt contra aliam ciuitaté.quod ſequitur ibi Bar.dicẽs,quòd cõgregans gentẽ in alia ciuitate,quàm in ciuitate Romana non tenetur niſi de pœna.l.Iulię.de vi.vt in.l.1.cũ ſequẽti.ff.ad.l.Iuliã. de vi publica.& in.l.fi.C.eod.ti.quod dicit Alex.ibi in additio. ad Bart. habere locum,quando cõgregat contra ciuitatem,quæ non recognoſcit ſuperiorem & Bar.in.l.lex.xij.tabularum.ff.eod. ¶ Sed ſi cõtra aliquem priuatum ducat ſecum ſeruos, & famulos armatos,punitur. tenet Roma.in.l. 3.§.Sed vtrũ.ff.ad Silania.& Bal.& Saly.in.d.l. fi.C.ad.l.Iuli.de vi publi.Sed intellige verum, quando fecit ſine licentia,ſecundùm Saly.ibi.1. notabili. ¶ Sed qua lege ſunt puniendi iſti,qui ſic iſtos homines armatos tenent? Et videtur ꝙ l.Iuli.de vi publica.vt.ff.ad.l.Iulia.de vi publica.l.tertia, in principio. ¶ In contrarium facit: quia poena.l.Iulia. de vi public. eſt deportatio & bonorum publicatio,vt in.l.ſecunda.C.ad.l. Iuli.de vi public.Et dicit Saly.in rubri. ꝙ lex finalis ipſius tituli non imponit poenam publicationis bonorum,ſed certæ quantitatis,putà,cẽtum librarum auri:quinimo nec poenã deportationis,ſed minorem,licet textus dicat ſeuerisſimam vindictam in eos proferri,vt probatur: quòd ſi hoc intelligeretur eſſe pœna deportationis, vel maior, bona eius in conſequentiam eſſent puplicanda.vt in.l.finali.C.ſi reus vel accuſat.mortuus fue.& ſi appellatione pendente mors interueniat. vt in. l. ſecunda. C. de bonis damnat.in.l.final. attamen in.d.l.finali.C.ad.l. iul. de vi publica. non publicantur. ergo, &c. ¶ Quid in hoc dicendum? Salyc.in dicta.l.finali.dicit,quòd dubitat:ſed dicit quòd poteſt dicit,vt ibi,quòd puniatur conditione ex illa lege,& hoc,quia imperator de ſeipſo loquitur in principio,dum dicit,volumus.& in ſecundo reſponſo,dum dicit,noſtræ manſuetudinis,& dũ, dicit ſancimus.Poteſt dici etiam, quòd poteſt puniri antiqua lege Iulia de vi.nec dicta.l.finalis corrigit illam, ex quo non cauetur argumẽ. in.l.in eũ.ff.de furtis.& l.quotiens.ff.de actiõ. & obligationibus.& altera lege poterit tantùm puniri.vt in.l.ſenatus.ff. de accuſatio. Vel.l.final.corrigit illam in poenam. Vel dic, quòd.l. iulia de vi.tenetur.vt ibi. Sed quia olim poena iſto caſu non erat declarata,ideo Imperator illã l.interpretando adijcit,vel declarat poenam.Et pro his duabus ſolutionibus facit quod dicit gl. ſupra Rub. illius tituli. & æquum videtur, vt mitius puniatur,qui aliquid fecit,quod pro violentia habetur.vt in dicta.l.final. quam qui verè intulit,vel ad actum proximum deduxit:prima tamen dicit Salyc. ibi,quòd videtur tutior, propter perſonas ibi admiſtas, propter buccelarios & iſnarios,de quibus in dicta.l.iulia. de vi. non cauetur,ſed ſolùm ſi habebat liberos, vel ſeruos armatos.Et in fine quærit Saly.qualis erat iſta ſeueriſsima poena.Et dicit, quòd credit per prædicta,quod debet eſſe corporis afflictiua per iudicem arbitranda.argument.l.primæ. §.expilatores.ff.de effracto.quod nota.Et cum iſta opinio Saly.concordat textus in.l.prima. titulo.10.part.ſeptima.vbi tenet, quòd faciens in caſtro,vel in domo armatorum congregationem ad maleficium committendum, licet non ſequatur effectus,punitur,vt ibi.quia multitudo non ſeruat:& nemo eſt, qui furentis populi rumorem non paueat.vt gloſſ.ibi.& quod notatur in capitulo,ſtatutum.§.primo,de reſcrip.in ſexto.Et quia qui talem vim tentat,duo delicta complicat,ſcilicet iniuriam, & inuaſionem. ff. de iniurijs.l.iure fiſci.& in.l.qui pendente.ff.de actio.empti.Simul ergo iniuriam & vim facit. Ergo lex,quæ permittit reſiſti,hæc duo permittit,ſcilicet,reſiſti iniuriæ perſonali, & reali.concordat dicta.l.11.titul.quarto.for.ll.lib.quarto. & ibi Montal.& per omnes leges,titul. 10. lib. quarto,in ordin.regali. ¶ Quod facit cõtra iſtos rectores.1.Regidores ciuitatum,qui ſæpe habẽt iſtos homines armatos pro ſua partialitate:maximè dum intrant in conſilio ciuitatis,id eſt in regimento,quod iudex non permittat,nec diſſimulet,imó puniat eos ſeueriter,vt dictum eſt, etiam ſi effectus, ad quem fuerint armati, non ſequatur.quod ego iam feci per ſupradicta in ciuitate Plazentiæ.* Quinimo dicit Bald. in.l.qd ergo.§.ſi quis alieno.ff.de his qui. nota. infam. ꝙ ſi aliquis dominus ſuam patitur gentem aliquid facere,quod poteſt prohibere: ꝙ ita tenetur de pacientia ſicut de præcepto: quod dicit menti tenendum.* ¶ Quinimo dicit Montal.in gloſſa ordina.regali.in parte,aſſociata. ꝙ quando eſt diuiſio in ciuitate,vel in prouincia, accidit eodem modo,quo in arbore, ſi ſcinderetur per medium,vel præſcinderentur eius rami, ꝙ citò deſicaretur.In tali enim morbo abſcinduntur nerui ciuitatis,ideſt magnis ciuibus,vnde ciuitati obuenit ſpaſmus,& plerunque ad neceſsitatẽ tyrannidis,ſicut experientia docet,& imperitũ & ignobile vulgus nõ diu ſuſtinet preſſuras:& vt dicebat quidam ſapiens Ianuẽſis,quòd diuiſio in ciuitate eſt vermis ingreſſus in caſeo. vt refert Bal.in.l.prima,circa principiũ.C.de ca

caducis tollen. ¶ An iſti, qui ſic tenuerunt ho-
4 mines armatos † in domo, vel platea, puniātur de vtroque, ſcilicet de portatione armorum, & ex eo quòd habuerint ſecum armatos, in quo dicas, quòd de vtroque non poterunt puniri: q̃a iſta duo tendunt ad eundem effectum. ita Bart. in dicta. l. prima. ff. ad. l. iuli. de vi publica. verſiculo, quæro vos. Quod dictum ſequitur Hippolytus de Marſ. in ſua practi. crimi. §. pro complemento. nume. 37. pro quo dicit quòd facit glo. notabil. in. l. qui de crimine. C. de accuſatio. per Bald. in. l. aduerſus. C. de furti. in fine. & Pereg. in parte, armatura. in fine. per. l. illud. ff. ad. l. aquili. in quibus iuribus dicitur, quòd ſtante ſtatuto, quòd qui portauerit arma puniatur in. 10. alio ſtatuto cauetur, quòd vulnerans aliquem cum armis, puniatur in viginti, quòd iſto caſu vulnerans aliquem cum armis non punietur vtraque pœna, ſed ſolùm pro vulnere: quia vna pœna confunditur cum alia. ita dixit etiā Bart. in. l. quemadmodum. §. illud. ff. ad. l. Aquili. & Baldu. in. l. diuortio. in fine. 2. columna. ff. ſolu. matrimo. de quo latè remiſsiuè per dict. Hippolyt. de Marſili. vbi ſuprà, vbi infert ad alias quæſtiones. ¶ Sed nota vnum in propoſito de homi-
5 nibus armatis, quòd ſi ſunt † duo armati rixantes, & aliquis fingit ſe mediare inter eos, & cum ſua fictione prohibet alterum ſe defendere, ꝙ incidit in pœnam. l. Iuliæ. de vi publi. Dictum eſt notandum Angel. in. l. in eadem cauſa. ff. ad l. Iulian. de vi publi. per text. in. l. 3. §. fina. ff. de incendi. rui. naufra. quod nota, quia aliquando fit. ¶ Sed tex. noſter in quantum dicit, *no ſe ayun-*
6 *taran.* fallit, quando talis † adunatio, vel coacervatio fit in fauorē ſuæ iuriſdictionis, quia tunc fieri debet. Secus quando propter eam impediretur iuriſdictio. vt in. l. ſi idem cum eodem. ff. de iuriſdi. omni. iudi. in principio. Et dicit Lucas de Pemna. in. l. fina. C. de dignit. lib. 12. quòd poteſt præſes dum vadit in prouinciam ſibi decretam ducere ſecum viros armatos. Et idem dicit eſſe propter honorem debitum dignitatibꝰ in ipſorum comitiua & ſecuritate poſſunt ſecū ducere armatos, quod eſt notandum.* Et tenet Bald. in. l. hanc ſalutem. §. aut enim. ff. de officio præfecti vigil: vbi idem putat de familia epiſcopi cum ipſe habet merum imperium in ſua dioeceſsi.* ¶ Et facit quod tenet Innoc. in capi. olim cauſa. de reſtitu. ſpolia. & ibi Abb. & Bald. in. l. nunc ſalutem. §. ſciendum. ff. de offi. præſi. vigil. & Abb. in. c. ſignificaſti. de offi. delega. ꝙ ſtipendiarij de nocte ſtare poſſunt armati, cùm
7 eis cuſtodia mandatur: & ſic, quòd ille, cui † mādatur cuſtodia, non debet puniri de delatione armorum. Et idem tenet Angel. in. l. 1. ff. ſi quis ius dicen. non obtempe. vbi tenet, quòd pro tuitione iuriſdictionis poſſunt iudices & epiſcopi arma ſumere, & bellum indicere. vt Innocē. in dict. c. cùm olim. & non ſolùm contra litigatores inobedientes, imô etiam contra quoſcunque turbantes, dummodo ſint de foro iudicis, ſecundùm Angel. ibi. ¶ Et facit text. in. c. apoſtolicæ. in verbo, ſemel, aut ſucceſsiuè. de donatio. vbi fit aceruatio pluriū ſummarum ad finē. vt eccleſia non lædatur. Et doctores ibi, maximè Petrus de Anchar. & Ioan. de Imol. allegāt illā
8 doctrinam, quòd in fauorabilibus † debet fieri coaceruatio. vt etiam dicit Ioan. de Imol. in. l. ſi quis teſtamento. in princip. ff. de legat. primo. Secus autem eſt in odioſis. Ita loquitur id quod notat gl. & Bar. in. l. vbi fideiuſſor. ff. de ſolutio. & Bar. in. l. lucius. §. qui habebat. ff. ad trebellia. & Bald. in. l. ſancimus. §. ſi quis autē. el primero. C. de dona. & in. l. nā & ſi fur. §. fi. ff. ſi cer. peta. & Ange. in. l. quotiens in ſtipulationibus. & l. ſcire debemus. ff. de verbor. obliga. prout tenet omnia Alex. in cōſilio. 113. in. 5. volu. nu. 3. & 4. quem vide. ¶ Facit ad idem, quod tenet Ange.
9 in. l. 2. C. de his, qui latro. vbi ait, ꝙ ſi † pro capiēdo malefactore officialis non habet ſufficientē familiam, poteſt impetrare brachium alterius iudicis, E clamare, *aqui del Rey*. per tex. ibi. Et vi. Bartol. in. l. ſi quis hoc genus. C. de epiſc. & cle. qui tenet, ꝙ officialis, qui non eſt potens, poteſt inuocare auxiliū potentioris. vbi etiā tenet Bal. ꝙ homines de contrata ad præceptum officialis vel iudicis tenentur capere malefactorem, & ad ipſum ducere, & ſic poteſt etiā inuocare auxiliū ſuperioris. Et ſi officialis requirat colētes, quòd eum adiuuēt ad malefactorem capiendū, & illi volunt vt fugiat, ꝙ dicuntur præſtare auxiliū negligendo, & tenentur conditione ex. d. l. 2. C. de his qui latro. & tenet Par. de Put. in. d. tract. ſyndi. in parte, brachiū. fol. 64. ¶ Et vi. Ioan. de Pla. in. l. in fiſcalibus. C. de exacto. tribu. lib. 10. vbi ait, ꝙ vnus officialis poteſt alterius officialis auxiliū & brachiū implorare pro executione, vel alia re pro officio ſuo. ¶ Ex quo infert, ꝙ iudex
10 eccleſiaſticus † implorat officiū & auxiliū iudicis ſecularis pro executione aliqua. l. epiſcopale C. de epiſcopa. audi. & in authē. de ſanctis epiſ. §. ſi quis cōtra. coll. 9. & in. c. 1. de offi. ordi. & ibi per Inno. per Bar. in. l. à diuo pio. §. ſententiā. & ibi doct. ff. de re iudica. vbi Bar. in. §. ſi quis con-
11 tra. dicit, ꝙ ſententia lata † per epiſcopū, mandabitur executioni per iudicem ſecularem. & glo. in. l. epiſcopalis dignitas. C. de epiſco. & cleri. & l. 7. tit. 3. lib. 1. in ordina. rega. Et in. d. c. 1. de offi. ordi.

ordi. vbi quoq; vi. de iudice eccleſiaſtico, an teneatur exequi ſententiā iudicis ſecularis. ¶ Tamen ſi opponatur aliqua exceptio corā iudice ſeculari requiſito ad exequēdū ſententiā eccleſiaſtici poſsit ſecularis iudex cognoſcere, & nō exequi. Bar. in. d. l. à diuo pio. & tex. in. c. paſtoralis. §. qui. de offi. delega.* Et vi. Montal. in. l. 7. titu. 5. lib. 1. fori. ll. in. gloſſ. *no lo puedan auer* tenentem, quòd licet iudex ſecularis debeat exequi ſententiam eccleſiaſtici iudicis ad eius mandatum requiſitus, vt plene per Innoc. in. d. c. ſignificaſti de officio delega. non tamen de neceſsitate tenetur credere ſententiæ & proceſſui iudicis eccleſiaſtici, ſed poteſt ex integro queri. vt Barto. in. l. diuus. ff. de caſto. reorum. & iudex requirens vel auxilium inuocans ad executionē faciendam debet eſſe competens, aliàs punitur officialis qui concedit milites ſuos executoribus ſententiarum iudicum in competentium: vt in. l. in criminali. C. de iur. om. iud. & ibi Bald. & tenet Peregri. in parte executio. q. 1. in. gloſſ. *mandare*. col. 2.* ¶ Et quando iudex ſecularis requiritur à iudice eccleſiaſtico, & non vult brachium accommodare ſine legitima cauſa, eſt excōmunicatus. vt Archid. in. c. 1. de ſtatu regula. in. 6. & tenet Par. de Pute. in. d. tracta. in parte, brachium. De quo auxilio iſtorum iudicum eccleſiaſticorum & ſecularium vi. ſingulariter Pala. Ruui. in repeti. c. per veſtras. de dona fol. 80. §. ſed eſt pulchra dubitatio. vbi inter cætera dicit vnum ſingula. ¶ Quod licet ſit verum ꝙ iudex eccleſiaſticus non poteſt exequi ſuam ſententiam inter laicos ſine auxilio ſecularis, tamen dicit hoc limitandum, & intelligendum, niſi forſan conſuetudo legitimè præſcripta eſſet in contrariū quæ habet, ꝙ iudex eccleſiaſticus, qui certis caſibus poteſt cognoſcere inter laicos, poſsit ſuam ſententiam in eorum bonis exequi, vel ipſos carcerari, quando conſuetudo in hoc caſu valida reputatur. vt in terminis noſtris decidit Bal. in. c. ſignificaſti. de offi. delega. dicēs, ꝙ licet de iure rector, qui pōt inter ſcholares cognoſcere, nō poſsit exequēdo ſuam ſententiam dare poſſeſsionem corporalē, nec eos perſonaliter capere, fallit, niſi lex municipalis, vel cōſuetudo aliud diſponeret. vt in. l. 1. cū gl. C. de emancipa. libe. vt ibi per eū. ¶ Per quod declara-
12 tur dict. lex. 7. tit. 3. lib. 1. in † ordina. regali. & ibi Montal. in ſua gloſſa, in parte, iudex eccleſiaſticus. vbi tenet, quòd licet iudex eccleſiaſticus in caſibus, in quibus habet iuriſdictionem in laicos: quos caſus ponit ibi quoad cognitionem, non tamen ad actualem executionem, quia diſtincta eſt iuriſdictio, & ſi fieret executio in laicum, vel in ſuis bonis, furaretur eius iuriſdictionem. vt in. c. ſi. de foro compe. in. 6. & Feli. in ca. epiſcopus. de officio ordin. in. 6. & ibi Domi. latè, de quo per Feli. in cap. cùm ſit generale. de foro compe. in. 13. columna. non habet locum, quando ex conſuetudine quis habet iſtam iuriſdictionem & executionē in laicos, quia tunc ſi ne requiſitione poteſt ſuam ſentētiā executioni mandare in bonis & perſonis laicorum. per ſupradicta. vid. quæ dicam in cap. 20. infrà eod. in glo. *vſurpan.* nume. 15.* Et etiam intellige, ꝙ non licet clerico inijcere manus in laicum, quādo locus eſt temporalis iuriſdictionis regis, ſecꝰ ſi locus eſt de temporale iuriſdictionis eccleſiæ: quia tunc poteſt. text. in. l. 35. titu. 9. par. 1. & ibi Grego. Lopez. in. gloſſ. *por fuerça.** ¶ Et quia cō-
13 ſuetudo † tribuit iuriſdictionem non habenti. per text. in cap. irrefragabili. §. exceſſus. de offi. ordi. & c. dilecti. de arbitris & non ſolùm iuriſdictionem habenti, vt loquuntur iura prædicta ſed etiam nullam penitus iuriſdictionem habēti, conſuetudo tribuit iuriſdictionem etiam priuato. vt eſt tex. vnicus & ſingular. in. c. cùm contingat. de foro compe. ſecundùm Ioan. And. & alios ibi. Idem tenet Inno. in. ca. nouit. de iudic. in verſi. conſuetudine. Archidi. in. cap. conquæſtus. in fine. 9. q. 3. & idem tenet glo. in cap. cùm quidam. de exceptio. lib. 6. & in. capi. Romana. in verbo, conſuetudine. de appella. eo. lib. Bart. & Ioan. de Imol. in. l. 1. §. deniq;. ff. de aqua pluuia. arcend. Bal. in cap. 1. colum. 2. verſic. conſuetudo. qui feud. dare poſ. Iaſo. in. l. more maiorū. ff. de iuri. omn. iudi. 6. colum. glo. notabi. in. d. l. 1. C. de emancipa. liberis. quæ loquitur in iuriſdictione voluntaria, & notat ibi Cyn. & Baldu. & alij. ¶ Hinc eſt, quòd priuato homini ex conſuetudine poteſt competere ius dandi tutores. ita dicit gloſſ. in. l. 1. ff. de tuto. & cura. datis ab his. quam dicit ibi Nicola. de Neapo. vnicam. ¶ Non eſt ergo mirandum, ſi is, qui aliàs eſt iudex, & iuriſdictionem habet, poteſt ex conſuetudine acquirere iuriſdictionem iudicandi in caſibus, ad quos ſua iuriſdictio non extenditur. vt probatur in. d. §. exceſſus. & in. cap. Romana. §. debet. de appella. lib. 6. & in. l. cùm prætor. §. iudicem. ff. de iudi. prout tenet dictus Pala. Ruui.
14 vbi ſuprà. ¶ Quoque fallit iſte tex. † in iudice, qui non fecit doloſam coadunationem, quia tunc puniri non debet. tenet Bart. in. d. l. prætor la. 2. §. hoc edicto & §. ſi quis aduentu. ff. vi bono. rapt. & ſic requiritur, quòd ex iſta adunatione ſequatur alicui damnum. vt Barto. ibi. ¶ Sed

coadunati per alium,ſi dãnũ paſsi ſunt, an repe
15 tant,† & recuperent à coadunante. Vide latam
diſtinctionẽ Salyc.in.l.quoniam multa. C. ad.
l.Iuliã.de vi publi.col.tertia.verſi. reuertor ad
principiũ.gl.&ibi omnes doct.&vi. infrà. nu.
16.¶Sed ille,qui eſt principalis,& homines co-
dunauit,tenetur de damno dato.vt Bar. in dict.
l.2.§.ſi quis non homines.ff.eod.tit.vi bo.rapt.
& per Inno.in.c.fi.quod metus cauſa.&in.c.in
noſtra.de iniurijs.&Bal.in.l.non ideo min⁹. C.
de accuſ.11.quæſt.¶Et Bar.in.d.§.ſi quis nõ ho-
mines.dicit,ꝙ ille,qui eſt inter coadunatos,nõ
tenetur de dãno,niſi de illo,quod ipſe dedit,nõ
de eo,quod alij dederunt.quod dicit eſſe menti
tenendũ in foro conſciẽtiæ.vt gloſ.ibi.& ſic eſt
arg.ſecũdùm eũ ꝙ comes Albertus nõ tenetur
de dãno dato à bãnitis,ſi ipſe nõ dedit dãnũ.Ra
tio:quia ipſe non coadunauit, ſeu dedit eis opẽ
ſed ſi eos coadunauit,tenetur ad omnia per ſu-
pradicta.Et idẽ tenet Bal. in rubrica de his,quæ
vi met.cauſ.in decretali.nu.13.quem vide.&vi.
gl.in.l.11.tit.4.lib.4.foro legũ.& quæ dicã in.c.
3.infrà in gl.fauor.nu.28.¶Et vid.Guid.pap.ſin
gu.226.vbi tenet,ꝙ vocãs ad bellũ amicos, non
tenetur de equis amiſsis,& alijs rebus,nec ſum-
ptibus,ſi bellum fuerit iniuſtũ:quia in re turpi
nulla eſt obligatio.vt in.c.ſicut.de iureiur. c.fi.
de pactis.nec etiã tenetur ſi eſt iuſtum,ſi faciũt
ex debito,ideſt cauſa pietatis.vt in cap.dilecto.
de ſenten.excõmuni.lib.6.&in.c. non inferen
da.24.q.3.ſi verò non tenebatur,actionem habe
bit:& vocans amicos,vel ſubditos , non poterit
agere ad ſatisfactionẽ,ſi ſpoliati ſunt bonis ſuis
per tertium , ſed faciet ſibi cedi actiões.arg.in
l.2.§.ſi quis ſponſionis.ff.de bonis dãnat. ¶Et
quãuis dominum ſequi debeant,tamen ad ſuas
expenſas,niſi aliud ſit de cõſuetudine vel pact.
vt in.c.non minus.de immunitat.eccleſi. & di.
Gui.vbi ſuprà.&.d.c.ſicut.

SVMMARIVM.

1 *Confœderatio quid ſit.*
2 *Confœderationes illicitæ ſunt prohibitæ.*
3 *Congregationes ſi ſunt ſuſpectæ papæ, vel Re gi,poſſunt prohiberi.*
4 *Congregationes ex mala cauſa præſumuntur congregatæ,niſi aliud probetur.*
5 *Pœna capitalis punitur,qui confœderationem ſeu tumultum fecerit contra aliquem, ſeu voces ſeditioſas emiſerit.*
6 *Cymbala non pulſentur,nec reſonẽtur ſine iuſſu iudicis,ſeu rectoris ciuitatis,aliàs pœnam mortis,& amiſsionis bonorum incurrat.*
7 *In cõgregatione ciuitatis requiritur quòd voce præconis,cymbalo,ſeu campana ſonata cõgregetur,vel per nuntium de mandato iudicis : eo tamen abſente , de antiquioris mandato.*
8 *Colligatio non eſt conſpiratio,ſed potius concordia,quando aliquid honeſtum ſit.*
9 *Ligæ & confœderationes,quæ fiũt inter principes,barones,aut ciuitatem,an valeant.*
10 *Omnis colligatio,ſeu confœderatio, quæ non fit authoritate principis,ſeu prælati eſt illicita.Et quid ſi fiat cauſa pietatis,vel religionis & ſi tali confœderationi,ſeu fraternitati poteſt legari, vel poteſt bona ſua alienari,& coram quo iudice debet conueniri.*
11 *Congregatio,ſeu cõfœderatio pro defenſione ſua,& rerum ſuarum,permittitur, nõ ſolùm laicis,ſed etiam clericis.*
12 *Confœderationum authores pœna.l.Iuliæ maieſt.tenentur.*
13 *Statuta confœderationum, & collegiorũ poteſt ſuperior mandare,vt coram ſe portentur: vt ſi quæ ſunt in eis, quæ ſapiant monipoliũ, puniantur.*
14 *Iudex in ſua prouincia curare debet,ne tumultus,aut conuenticula fiant.*
15 *Fraternitates,& confœderationes militũ,ſeu locorum contra regem,ſeu rempublicam factæ,caſus eſt proditionis.*
16 *Confœderationes inter monachos & fabros prohibentur,& inter ſcriptores , & ſimiles, niſi ciuitas ſtatuerit.*
Illi,cui eſt fornax,vel molẽdinum , poteſt ius competere,vt nullus alius circa eum poſsit alterum ædificare.
17 *Statutum,quòd non ematur,vel vẽdatur frumentum , vel alia res , niſi certo pretio , non valet.*

b **Ni cõfederacion.** b Que cõ
fœdera
1 tio,† eſt cõiuratio pluriũ in vnũ iuratio.Et dif-
fert à cõſpiratione,quæ fit mediante iuramẽto,
& coniuratio ſine eo.fit enim promiſsio,vel pa
ctio ſine iura-
mẽto.Et eſt di **confederacion,** b **ni**
cta a cõſpiran-
do,quãdo ſcilicet,plures ſpirãt,ideſt,flant,& tẽ
dunt in vnũ.Et põt dici à,con,& ſpira,ideſt,ſu-
perbia, vel elatione.vt tenet Domi. de ſancto
Gemi.in.c.cõſtitutionẽ.de verb.ſigni. nu.6. in
prin.allegãdo Ioan.And.in.c.exhibita,de iudi.
vbi gl.dicit in verbo,cõſpirationẽ. ꝙ cõſpiratio
eſt grauiſsimũ crimẽ. ¶Et tales illicitæ confœ-
2 derationes,ſeu cõgregationes,† ſunt prohibitę.
vt in cle.paſtoralis.de re iudi. & ibi Card. nu.2.
& text.& ibi Bal.in.l.nullus.C.de ſum.trini.&
ſide catho.in prin.dicit,ꝙ ſi cõfoederationes fra
3 ternitatis,† ſeu congregationes eſſent domino,
papæ,vel regi ſuſpectę,põt ipſas prohibere , &
deinceps cõgregari nõ poſſunt,aliàs puniuntur.
arg.illius.l.quia tales cõgregationes & cõfoede
4 rationes† præſumũtur ex mala cauſa cõgrega-
tæ,niſi aliud probetur.tenet Alexa. in additio
ad Bar.in.l.fi.ff.đ collegi.illici.in additiõe,quæ
eſt in parte,nõ valẽt.nu.10.& Paris. de Pute. in
tract.ſyndic.in parte,pone ꝙ vniuerſitas.fo.24.
vbi de hoc.¶Et Abb.in.c.fi.de teſtibus cogẽdis.
5 nu.1.in.fi.tenet,ꝙ ſi quis† confoederationẽ,vel
tumultũ contra aliquẽ fecerit,vel ſeditioſas vo-
ces emiſerit capitali poena punitur.vt in.l.denũ
tiamus.C.de his qui ad eccleſi.cõfuge. & in.l.1.
&.2.C.de ſeditioſis.& in.l. aut facta.1. reſpõ.ff.
de poenis.& in.l.qui cætu.ff.de vi publi.l. con
uẽticulã.C.de epiſc.& cler. ¶Et dicit Abba.vbi
ſuprà,ꝙ in his reperies,ꝙ nec cætũ,nec turbam
debet quis cõgregare:quia omnia hæc , & ſimi-
lia,ſunt ꝓhibita,niſi reperiãtur cõceſſa. Et idẽ
tenet tex.in.l.5.titu.10.lib.4.in ordi.regal. vbi
6 cauetur,ꝙ nullus ſine iuſſu† iudicis, & rectorũ
ciuitatis reſonet,ſeu pulſet cymbala, aliàs poe-
na mortis,& amiſsionis bonorũ incurrat. Quæ
lex potuit habere ortũ à dicto Angelo,in.l.nul
li.ff.qđ cuiuſ.vniuerſ.nomi.col.2. verſi. attẽde.
7 vbi dicit,ꝙ in† cõgregatione ciuitatis requirit̃,
ꝙ voce præconis,aut cymbalo,ſeu cãpana ſona
ta,vel cornu aut baculo,vel per nũtiũ ſecũdùm
morem ſolitum congregetur de mandato ſupe
rioris.Eſt autem ſuperior præſes,vel alter offi-
cialis vniuerſitatis:& ſi nullus eſt officialis vel
præſes,fieri poteſt congregatio de mandato an
tiquioris,qui eſt ipſo iure præpoſitus. primum
dicit probari in.l.2.C.de decurioni.lib.10.ſecũ-
dum probatur per gloſſ.ibi in.d.l.nulli.in gloſ.
2.&.ff.de albo ſcriben. l.2. & idem tenent An-
gel.Baldu.& Ioann.de Plat. in. d.l. de decurio.
C.quæ incipit,obſeruare.vbi ſingulariter decla
ratur quis ſit antiquior. ¶Et dicunt,quòd de
mandato magiſtratus conuocatur : ſed vbi ma-
giſtratus de eſt,poteſt conuocare ille,qui eſt an
tiquior decurio.ille enim ipſo iure vocat̃ prior
decurionum,& alij ei parere deberit.Sed ſi non
parent,non poteſt eos punire ; ſed procedit ad
actum vel electionem cum his,qui interſunt,a-
lijs nõ expectatis.ſecundùm Innoc.in capitu.1.
de maior.& obedi. ſecundùm Plate. vbi ſuprà.
¶Et ſic,quòd talis confoederatio,quæ fit per re
ctores ad ciuitatem gubernandam,vel regẽdam
ſeu ad iuſtitiam exercendam,eſt licita.vt Inno.
in capitu.dilecta.de exceſsi.præla. in principi.
Et vi.Guido.pap.deciſione.106.vbi an vniuerſi
tas poſsit ſe congregare pro ſuis negotijs cõmu-
nibus ſine licentia ſuperioris?vbi tenet ꝙ non.
& Bart.in.l.actor. ff. rem ratam haberi. & lati⁹
dictus Guido deciſio.631.verſic. ad tertium du-
bium.vbi concludendo,idem tenet. Et licet ſe-
nior de capitulo deficiente prælato poteſt con-
gregare conſilium,non poteſt nomine eccleſiæ
ſeu ciuitatis facere contractus,nec agere in iudi
cio,quia non eſt prælatus ſecundùm Innocen.
& Baldu.in.d.capitul.1. de maiorita. & obedi.*
Et vi.Peregrina in parte rector columna. 4. vbi
dicit,quòd decurio filios habens, alijs decurio-
nibus non habentibus præfertur ipſo iure , ou
hoc intelligitur eorum eſſe præpoſitus, vt in.l.
in albo.C.de decurio lib.10.ex quo habes ſecun
dum Peregrin.vbi ſuprà ꝙ quando vniuerſitas
caret ſuperiore,ipſo iure ille qui habet filios in
telligitur eſſe præpoſitus illorum , adeò quòd
de eius mandato poteſt dicta vniuerſitas cõgre
gari : vbi autem eſſent plures filios habentes,
tunc antiquior dicitur eſſe præpoſitus.*Et facit
quia cùm ad aliquod honeſtum fit colligatio,
8 † non eſt conſpiratio, ſed potius concordia, &
vnio.vt in.l.1.ff.de collegi.illicit.& textus.in.§.
ſi quis de prædictis.in authen.vt cùm.de appel
la.cognoſci.colla.3.vbi dicitur, quòd beatiſsi-
mi patriarchæ vna conſpiratione & concordia
vnam fidem prædicant , & facit.capitul. ſi quis
clericorum.11.quæſtion.1.ibi,rebelli authorita
te.vt tenet Domi.in.d.capitu. conſtitutionem.
in princi.verſic.quæro an monachi. & Abba.in
capit.exhibita.de iudi.3.col.nu.6.verſi.quæro.
¶Sed ligæ,& confoederationes,quæ fiunt inter
9 † ciuitates, & inter Principes, & Barones , non
valent:ita tenet Innocẽ.in.c.dilecta.de exceſsi.
pręla.Nec obſtat.l.non dubito. ff. de captiuis.

vbi dicitur, quòd ciuitates inuicem fœderãtur,
& colligantur: quia iſtud eſt verum, quãdo ciui
tates aliæ non amicæ, vel liberæ fœderantur po
pulo Romano habenti imperium: ſed plures ci
uitates, vel plures Barones, qui eſſent ſub vno
rege, domino, vel principe, non poſſunt in inui
cem facere illam cõfœderationẽ. iſta enim ſunt
ſodalicia, & collegia prohibita. vt tenet Bart. in
l. ſodales. ff. de collegi. illici. col. tertia. nume. 10.
ex quo colligitur ſecundùm Bartol. ibi. quòd ci
uitates Tuſciæ, quæ non recognoſcunt de facto
in temporalibus ſuperiorem, poſſunt inuicem
foederari tanquam liberæ. Sed plura caſtra, &
villæ, quæ ſunt ſub vna ciuitate, vel vno domi-
no, hoc non poſſent. de quo per. l. 1. & l. 2. & l.
6. titu. 11. lib. 8. in ordi. rega. ſine principis autho
ritate. vt ibi tenet etiam Montal. in glo. ordi. re
gali. in parte, liga. ſequendo Bar. vbi ſuprà. vbi
dicit, quòd vnum eſt notandum, ꝙ ciuitas po-
teſt facere colligationes, ſeu confoederationes
principe non exiſtente in partibus ad ſe defen-
dendum. vt in titu. de pace iura. firman. §. conuẽ
ticulas. in vſi. feudo. & in. l. 1. ff. quod cuiuſque
vniuerſ. nomine. facit. d. l. non dubito. & tenet
Petrus de Ancharr. in. d. cle. paſtoralis. de re iu
di. & ibi Cardi. verſi. 7. nu. 2. vbi quoque dicit,
quòd in bonum bene procedunt, ſecus quando
confoederationes ſunt in malum, & ſuper re il-
licita, ſecus ſi ſuper licita. ¶ Dic tamen, quòd re
10 gulariter omnis † colligatio, ſeu confoederatio
ſit illicita, quæ non fit principis authoritate, ni
ſi quæ fit cauſa, vel religionis. vt plenè notat
Bartolu. in. d. l. ſina. ff. de collegi. illicitis. & In-
noc. eleganter in. d. cap. dilecta. de exceſsi. præ-
la. ſed hodie per. d. l. 2. ordinamenti licet fiat cau
ſa pietatis talis colligatio, collegiũ, ſeu cõfoede-
ratio, nõ poteſt fieri ſine authoritate principis,
vel prælati. Quinimo dicit Bald. in titu. de ſum
ma trini. & fide catho. in. §. firmiter. nu. 10. in de
creta. ꝙ congregatio dici poteſt eo ipſo, quòd
eſt approbata per dioeceſanũ. Et ſi religio non
eſt approbata per Papã, vita eorũ dicitur ſuper
ſtitioſa, & religio ambitioſa. Et licet ſit cauſa
pietatis, requiritur dicta authoritas. vt Inno. vbi
ſuprà, & Bal. in authen. habita. C. ne filius pro
patre. nu. 45. & Abb. in conſil. 55. in primo vol.
& Mõtal. in gl. ordina. in parte, liga. ¶ Et tali fra
ternitati poteſt legari. vt in. l. cùm ſenatus. ff.
reb. dub. & l. quarta. titulo tertio. partita. 6. &
Plate. in. l. 3. C. de venden. reb. ciuit. lib. 11. ¶ Et
poteſt ſua bona alienare abſque alia ſolennitate
quia nõ eſt collegiũ pium, ſed ſeculare, & omni
no profanum. vt Bald. in authen. hoc ius porre-
ctum. C. de ſacroſan. eccleſi. nume. 3. Felin. in. c.
nullum iudicum. de foro cõpe. in fine. & tenet
Franciſ. Balb. in tract. de præſcrip. in. 1. parte. 5.
part. principa. nu. 6. fol. 91. in libro paruo. quia
non gaudet priuilegis tributis eccleſiis. Et ſic te
net Bart. & latius Paul. de caſtro. in. d. l. cùm ſe
natus. de rebus dubi. quôd licet iſtæ fraternita-
tes fuſtigatorum faciãt collegium licitum, quia
ad pium miniſterium, cùm ſint merè laici, de-
bent conueniri coram iudice ſeculari. & ita con
ſuluit. & idem tenet Socinus ibi. final. colu. &
hoc ſi conuenitur ipſa fraternitas: nam ſi ſingu
gulariter, nõ eſt dubium. Sed quid ſi ſunt aliqui
eorum clerici? Vide Bart. in. l. ſodales. ff. de col-
lega. illici. nu. 14. & 15. & Feli. in. d. c. nullum iu
dicum. & in. c. ex literis. de conſtitu. in princip.
Additio. Abb. in. c. 1. de electi. in fine. ¶ Nec de
iſtis relictis fraternitati debetur epiſcopo quar
ta canonica, quia non ſunt perſonæ eccleſiaſti-
cæ. vt Paul. de Caſt. in. d. l. ſenatus. ¶ Confoede
11 ratio, ſeu congregatio quoq; permittitur † pro
defenſione ſua, & rerum ſuarũ: quia poteſt tunc
ſtipendiarios, & amicos congregare, & propter
hoc non dicitur bellum, ſed defenſio. Item pro
recuperatione poſſeſsionis, dũmodo fiat in con
tinenti. Et nõ ſolùm permittitur hoc laicis, ſed
etiam clericis. Et hac cauſa licitum eſt arma mo
uere, & contra ſubditos rebelles & inobedien-
tes armari debent iura, & homines, & licitè fit
eis bellum, tam à dominis temporalibus, quàm
à ſpiritualibus. Et manu militari vtendum eſt
contra rebelles ſubditos, vbi alia remedia non
ſufficiunt. tenet Bald. in margari. Innoc. in par
te, congregare, quod nota. ¶ Aliàs actores taliũ
12 confoederationum † poena legis Iuliæ maieſta-
tis tenentur. vt in. l. quiſquis. ff. de collegi. illici.
& in. l. 1. ff. ad. l. Iulia. maieſta. ibi, quoue cætus.
& tenetur. l. Iulia. de vi publi. vt in. l. denuntia-
mus. C. qui ad eccle. confuge. vt tenet Montal.
in dicta gloſ. ordina. in parte, liga & dixi ſuprà
in glo. proxima. ¶ Quinimo dicit Montal. ibi,
13 quòd iudex ſuperior † poteſt mandare, vt por-
tentur coram ſe ſtatuta collegiorum, vel cõfoe
deratorum: & ſi quæ ſunt in eis quę ſapiant mo
nopolium, procedet cõtra eos. vt in. l. vnica. C.
de monopolijs. vbi hoc notat Bal. Et idem Bal.
in titul. de pace iura. fir. §. conuenticulas. in vſi.
feudo. nu. 4. & Alex. in additio. ad Bar. in. l. ſub
prætextu. ff. de extraor. crimin. * Et vi. infrà. in
c. 17. in. glo. *proueer* in fine in aditione. * Quini-
mo ibi Bar. & Bal. vbi ſuprà dicũt, ꝙ ſi poteſtas
reperit in vna ſocietate ſtatutũ inhoneſtum, po
teſt ſtatim eo ipſo caſſare ſocietatem. ſequitur
Roma. ſingu. 344. ¶ Et propter hæc, quæ dicta
ſunt, ſecundùm eundẽ Mõtal. ibi, iudex curare
† debet,

14 † debet, ne in ſua prouincia tumultus, aut con-
uenticula fiant, ne damnum inde ſequatur. vt in
l. 16. titu. 4. parti. 3. qui tex. eſt ſingula. & habuit
ortum à. l. congruit. & à. l. 3. ff. de offi. præſid.
15 ¶ Et quoque dicit, ꝙ eſt caſus proditionis, † ſi-
quis fraternitates, ſeu cõiurationes militũ, ſeu lo
corũ contra regem facit, ex quibus regi, aut pa
triæ damna oriãtur. vt in. l. 1. titu. 2. parti. 7. Dic
vt ſuprà. vt in glo. proxima. ¶ In tantũ iſtæ cõ-
16 fœderationes prohibentur, ꝙ menachi. †. vel fa
bri nõ poſſunt inter ſe ſtatuere vel pacifica, ꝙ
de labore vnius, nõ ſe intromittat alter. Et idem
in ſcriptoribus, & ſimilibus, niſi tota ciuitas hoc
ſtatuerit. Et ſpecialiter punitur Primas artis
illius: qui hoc cõſentit. vt notatur in. d. l. vnica.
de monopoli. & Bal. ibi. Tamẽ poteſt alicui ius
cõpetere, vt alibi, quã in locis ſuis victualia non
vendãtur. Et idem dic in furno, & molẽdino, &
ſimilibus, vt poſsit ex conſuetudine, ſeu priuile
gio cõpetere hoc ius in illo loco, quod alius nõ
exerceat, ſi inhibitũ acquieuerũt prohibitioni
per tempus legitimũ ad præſcriptionẽ complẽ
dam. tenet Abb. in. c. ſignificãte. de appella. nu.
1. & Cepola in tracta. de ſeruitu. in tit. de furno.
2. q. & Guid. pap. deciſi. 298. & Faber in. §. æquè.
Inſtitu. de actio. nu. 20. Bertachi. in ſuo reperto.
in parte, coquus. * Et Stephanus Bertrãdus con
ſil. 1. nu. 28. in. 3. par. conſi. & vi. ſingulariter Io.
de Neuiza. cõſil. 43. nu. 7. vſque in fine. * ¶ Et
vide Montal. vbi ſuprà, vbi quoque ait. quòd
17 non valet † ſtatutum, quòd non ematur, vel vẽ
datur frumentum, niſi certo pretio. & idem in
alijs rebus venalibus ſecundùm Bal. vbi ſuprà.
ſed lex bene poteſt facere. vt caueatur in Pragma
tica facta per noſtrum Carolum regem in villa
de Madrid, anno proximo. 1539. Octobris. 10.
die. per quam impoſuit pretiũ frumẽto. quam
per te vide.

SVMMARIVM.

1 *Iudices, & poteſtates terrarũ qui ſequuntur partiales reformationes, incidunt in pœnam, ſi ex partialitate ſua ſequatur dãnũ, vel iniuria alicui.*

2 *Partiales dãna inferẽtes, & iniurias, tenẽtur ad refectionem damnorum, & iniuriæ ſatiſfactionem.*

3 *Partialitas terrarũ dicitur infortunium: & ideo ſi vir propter partialitatẽ exulatur, mulier poteſt dotem repetere.*

4 *Iudex non debet eſſe partialis in arbitrarijs.*

5 *Iudex dum ex officio procedit, an debeat imponere pœnam ordinariam, vel arbitrariam numero. 7.*

6 *Officialis in ſyndicatu cõdemnatus ex generali inquiſitione non efficitur infamis.*

8 *In arbitrarijs arbitriũ debet eſſe iuri, & æquitati conſonum, aliàs non valet.*

9 *Iudex, qui habet poteſtatem diſponendi ſecundum conſcientiam, ſeu arbitrium, non debet ſequi propriam conſcientiam, ſed publicam.*

10 *In arbitrarijs iudex debet facere ſuũ arbitriũ cum conſilio peritorum.*

11 *Vt partialitatem iudex euitet, non debet habere nimiam familiaritatem cum ſubditis: quia ex conuerſatione æquali naſcitur contẽptus dignitatis.*

12 *Si partialitas eſt in ciuitate inter aliquos, poteſt iudex ad euitanda ſcandala, & rixas, iubere, & vetare, quòd vnus non tranſeat ante portam vel domum alterius.*

13 *Si de poſſeſsione alicuius loci eſt contentio inter duos, & eſt timor, ne veniant ad arma, poteſt iudex præcipere vtrique, ne ad illum locũ vadant.*

14 *Hoſpitiũ poteſt quis cogi mutare propter partialitatem, cauſa vitandæ diſcordiæ.*

15 *Epiſcopus poteſt iubere archipresbytero ſuo, ne tranſeat per contratum duorum fratrum, quorum patrem interfecerat.*

16 *Inimicitia quando eſt inter aliquos, poteſt iudex prouidere futuris ſcãdalis, præcipiẽdo ſub pœna, ne per certos fines incedant.*

17 *Quilibet officialis ex cauſa poteſt prohibere, ne quis accedat ad fundum.*

18 *Arbiter poteſt prohibere duobus inimicis, vt vnus non vadat per portam alterius.*

19 *Poteſtas poteſt præcipere ſubdito, ne diſcedat de domo ſua.*

20 *Scandalis, & rixis iudex occurrere, & prouidere debet.*

21 *Iudex debet prouidere ne partes veniant ad arma.*

Iudex

22 *Iudex non debet ſtudere in criminalibus de cõ cordia partium anteaquam puniat.*

An pars poteſt ſe componere, ſeu pacem facere poſt ſententiam.

23 *Ad pacem poteſt compellere iudex, quãdo inimicitia eſſet ſcandaloſa, & reſpublica inquietaretur.*

24 *Ad compromittendum poteſt cogere iudex, quando videt, quòd via iudicij, vel ſententiæ non poteſt bene ſedari diſcordia.*

25 *Contendentes de poſſeßione, & properantes ad occupandum: ſi inter eos præſumitur veriſimiliter ad arma venire, poſſeßio ſequeſtrabitur.*

c **Parcialidad.** c Hac de cauſa dicit Bald. in. l. de eo. C.
de poena iudi. qui mal iudi. in princip. nu. 2. ꝙ
1 poteſtates † terrarum, qui vadunt ad terras, vbi
ſunt diuiſiones in populo, qui non poſſunt ſalua conſcientia pertrãſire, ſed oportet eos ſequi partiales reformationes, incidunt in poenam. c. cùm æterni. de re iudi. in. 6. ¶ Quod intellige verum, ſi ex ſua partialitate ſequatur alicui iniuria vel damnum, aliàs non: vt dixi in gloſſ. *no ſe juntaran.* fi. col. verſic. ſecundo fallit. & arg. eorum, quæ tenet Inno. in. c. fi. Quod metus cauſa. n. 3. verſi. Item nobis videtur. & Bald. in. c. 1. §. iniuria. in titu. de pace iura. firma. nume. 5. in vſi. feu
2 do. verſi. quæro. vbi tenet, † quòd ſi partiales in
uicem inferunt iniurias & dãna tenentur ad refectionem damnorum, & ſatisfactionem iniuriæ. Sed hoc Bald. ibi dicit verum, quòd tenentur, ſcilicet illa pars, quæ iniuſtè egit. & ſequitur Alex. in additio. ad Bar. in. l. iniuriarum. ff. de iniurijs. ¶ Et dic, quòd partialitas terrarũ di
3 citur infortuniũ: † & ideo ſi vir efficiatur exul,
non ſolùm propter culpam ſuam, ſed etiam ꝓpter partialitatem, mulier poterit dotem repetere: quia exilium paupertatem inducit. vt gl. in authen. de exhiben. & intro. rei in prin. colla 5. & idem tenet Ioan. And. in additio. ad Specu. in titu. de dona. §. fi. verſi. quid ſi vir eſt in bãno. Bart. in. l. ſi conſtante. in. 5. q. 1. partit. principa. ff. ſolu. matri. & idem Bart. in. l. 1. C. de decurio. & in. l. 2. in princip. ff. ſolu. matrimo. Angel. in l. cũ acutiſsimi. §. illud. C. de præſcrip. 30. anno. Anto. de Butri. in. c. per veſtras. de dona. tenet ad literam Alexan. in. l. ſi cùm dotem. §. ſi maritus. ff. eod. ſolu. matrimo. nu. 3. & Ludo. Roma. conſilio. 187. in. fi. vbi dicit, quòd eo ipſo, quod maritus à ciuitate abſens eſt, aut tanquam exbãnitus cum bonorũ publicatione, aut tanquam alio modo exul ſine publicatione locus eſt repetitioni dotis. vt per gloſ. in. d. l. 2. in princi. & per alia iura ſuprà allega. & idem quod Alexã. in. d. §. ſi marit⁹.

parcialidad c con

tenet Iaſ. in. d. l. ſi conſtãte. nu. 145. verſi. amplia iſtud. loquẽdo in dicta partialitate. ¶ Notari poteſt ex text. illo. *ni parcialidad.* ꝙ etiam in arbitrarijs iudex non debet eſſe
4 † minus partialis & fauorabilis alteri parti. no-
tat Inn. in dict. ca. cùm æterni. de re iud. in. 6. & certè cùm laxius dãtur habenæ, ille magis dbet habere præ oculis æquitatẽ. vt in authẽ. ius iurãdo, quod præſtatur ab his. collatio. 2. in nigro. & hoc dicit tex. notabil. & vulga. in. l. ꝙ ſi ephe ſi. ff. de eo quod certo loco. & tenet Bal. in. d. l. de eo. nu. 3. & in. l. quocunque. C. de ſeruis fugi. col. 5. nu. 18. vbi ait, ꝙ in arbitrarijs iudex debet inclinare in mitiorem poenã, vt in. c. de cauſis. de offi. delega. non tamen debet eſſe nimis gratioſus. vt in regula, in poenis. de regul. iur. in. 6. & ibi Ioann. And. in nouella. & idem tenet Bal. in. l. 1. in prin. ff. de his, qui ſunt ſui vel ali. iur. ¶ An iudex procedẽdo ex officio debeat impo
5 nere poenam † ordinariam, vel arbitrariam? Vi.
Abb. in rub. de iudi. nu. 3. & 5. & quæ dixi ſuprà in dicta gloſſ. *derechamente.* & eundem Abb. in c. inquiſitionis. nu. 1. de accuſa. nu. 2. vbi tenet, quòd de iure canonico miti⁹ punitur, per viam inquiſitionis, quàm per accuſationem. De iure autem ciuili non reperit quod hæc differentia fiat in impoſitione poenarũ, ſed par imponitur poena. per bonũ tex. in. l. 4. C. de ſepulchr. viola. facit. l. ordo. ff. de public. iudi. & qđ notatur in. l. 2. §. ſi publico. ff. de adulterijs. Ex quo infert Abb. ibi, ꝙ ſaltẽ de iure canonico ex inquiſitione nõ efficitur infamis: quia ſicut receditur à poena ordinaria delicti imponẽda per hominẽ, ita eadẽ æquitate videtur receſſum à poena iuris, quæ eſt infamia, quæ ſequitur cõdemnatum pro crimine. vt in. l. infamem. ff. de publicis iudicijs. & ſecũdùm ius canonicum poterit eſſe vera gloſ. in. l. 3. §. præterea. ff. de ſuſpectis tutori. & in. l. 1. C. de modo multan. quòd condemnatus ex inquiſitione, non eſt infamis. nã de iure ciuili Barto tenet oppoſitum. in. d. l. infamem. Et poteſt eſſe ratio ſecũdùm eund. Ab. quia de iure ciuili regulariter non poteſt procedi per inquiſitionẽ, niſi in certis caſibus: de iure autem canonico ſemper poteſt procedi, præcedente infamia. Quæ ratio dicit Frãc. de Aretio ibi in. d. cap. inquiſitionis. column. 2. non videri ſuffi-

ri ſufficiens: quia grauamẽ illatum in modo procedendi, non eſt iuſta cauſa alterandi pœnã. vt plenè declarat Bart. in. l. ictus fuſtium. ff. de infami. vlti. quæſt. & in. d. l. infamem. & Bald. ibi. & in. l. etiam. C. de furtis. vbi in effectu concludit Bald. in. dicta. l. infamem. quòd ex inquiſitione generali condemnatus non efficitur infamis.
6 Vnde infert, quòd ſi officialis † in ſyndicatu cõ-
demnatur virtute generalis inquiſitionis cõtra ſe factæ, non efficitur infamis: quia non poteſt dici, quòd inquiſitio ſuccedat in locum accuſationis, quoniam accuſatio non poteſt fieri ſine ſpecificatione criminis. ca. libellorum. 2. quæſt. 8. Et hanc ſententiam ſequitur Ioann. de Imol. in. d. l. his qui reus. & in. d. l. infamem. Sed dominus Areti. vbi ſuprà dicit, quòd in hoc non eſt ſtandum: quia Bald. ponit exemplum, quando ex ipſa poteſt ſequi condẽnatio de iure, quia formatur cõtra certã perſonam pro adminiſtratione vnius officij. vt in. l. vnica. C. vt omnes iudi. tã ciuil. quàm crimi. quo caſu ex inquiſitiõe generali poteſt ſequi ſententia condẽnatoria, & abſolutoria. vt notat Ang. in. l. ſi vacãtia. C. de bonis vacan. lib. 10. ¶ Sed tu vide Abb. in. ca. at ſi clerici. de iudic. nu. 34. vbi indiſtinctè tenet
7 ꝙ † ſi probatum eſt crimẽ per modum inquiſi-
tionis, venit quis mitius puniendus, quàm ſi ageretur viã accuſationis. per. l. hodie. ff. de pœnis. & Bald. in margarita. Inno. in parte, poena. tenet idem quòd Abb. in. d. c. inquiſitionis, ſcilicet, ꝙ pœna ordinaria nõ imponatur ex inquiſitione ſecundum canones, ſed ſecundum leges ſic. vt notat Innocen. in cap. cum. p. de purga. canoni. Quod limitat & dicit eſſe verum Bald. ibi, quando proceditur cũ plena cauſæ cognitione, ſec⁹ ſi incidẽter, & ſummatim, quia tũc extraordinariè etiã ſecũdũ leges nõ põt puniri. vt notatur in. l. nullus. C. de teſti. & idẽ tenet Hippol. de Marſi. in ſua practi. crimi. §. cõſtãte. fi. col. n. 100. & nu. 84. & vi. Socinum in fallen. in parte, poena. regula. 293. ¶ Attamen in arbitrariis eius
8 arbitrium debet eſſe iuri † & ęquitati conſonũ,
aliàs non valet. Ita tenet Ludoui. Roma. in conſilio. 376. vbi pro hoc allegat gloſ. in. l. eas cauſas ff. de conditio. & demõſtra. & latè Hippoly. de Marſi. in ſua practi. crimi. §. diligẽter. num. 24. & in. l. quæſtionis modum. ff. de quæſtio. num. 71. cum ſequẽtibus. vbi quoque dicit, quòd qui
9 habet † poteſtatem diſponendi ſecundùm con-
ſciẽtiã, vel arbitrium, nõ debet ſequi propriam conſcientiã, ſed publicam. tex. iũcta glo. in. c. iudicet. 2. q. 7. & voluit Cyn. in. l. quiſquis. C. ad. l. Iuli. maieſt. & Iaſ. in. l. ſic legatum. ff. de legat. 1. nume. 28. cum ſequentibus. Et ideo dixit Bald. in dicta. l. de eo. C. de poena iudi. qui malè iudi. iudicem debere ſequi regulas legum. & non conſcientiam ſuam, quę legibus aduerſatur. De quo etiam per Bald. in. l. 2. in tertio notabi. C. de fideicõmiſſ. & per Roma. in repetitio rubri. ff. de arbi. colum. 2. ad finem. & tex. in. l. 1. ff. de ſolu. tex. & ibi Bald. in. l. certi iuris. in. fine. C. de iud. & Iaſ. in. §. ſed iſte. col. penultima. Inſtitu. de actio. glo. & vide Anto de Butri. in capit.
10 vt debitus. de appella. vbi dicit, † ꝙ in arbitra-
rijs iudex debet facere ſuum arbitriũ cum conſilio peritorum. & allegat quæ habentur in ca. ne innitaris. de cõſtitu. & ſubdit ibi Domi. Anto. per illam glo. quòd ſi cõmittitur aliquid iudici expediendum ſecundùm quòd ſibi videtur, intelligitur tamen habito conſilio peritorum. quod etiam voluit in capitu. 1. de conſtitu. quẽ ſequitur Cardi. Alex. in. c. vt debitus. de appella. 11. col. & Matheſil. in notab. 13. incipiente, nota ꝙ vbi iudex. & Fel. in cap. quoniã frequẽter. §. porro. vt lite nõ conteſta. & Hippo. vbi ſuprà. ¶ Conſulo tamẽ iudicibus, vt abſtineant ſe
11 ab iſta partialitate, † tam in arbitrarijs, quàm in
alijs, & vt euitent nimiam familiaritatem ſubditorum: quia ex conuerſatione æquali, naſcitur contemptus dignitatis. vt dixit textus in. l. obſeruandum. ff. de offi. præſi. & tex. in. l. 8. tit. 4. parti. 3. * Et teſt. in. l. 49. titu. 5. part. 1. quaſi in fine & ibi Grego. Lopez & tex. in. l. 17. titul. 22. part. 1. * Et alibi dicit Canon, Dum nimium ſeruatur humilitas, regendi frangitur authoritas. vt in capitulo. quando. 86. diſtin. 1. vilis & contemptiblis habetur. ſecundùm Archidi. ibi. prout tenet Abb. in cap. dilectus. de poenis. num. 2. & idem in prooemi. Grego. num. 2. vnde infert illud vulgare, Familiaritas nimia, contemptum parit. ſed dicebat Azo. illud verbum procedere inter fatuos: quia fatui tantùm contemnunt præſidentem ex familiaritate, non tamẽ prudẽtes: imò magis præſidem cõmẽdant. de quo per glo. in dict. cap. quando. ſecundùm Abba. ibi. ¶ Nota vnum ſingula. in materia partialitatis,
12 quòd ſi in aliqua ciuitate † adeſt partialitas, vel
inimicitia inter aliquos milites, vel alios potentes, poteſt iudex vetare, & præcipere ſub certa poena, quòd vnus non trãſeat ante portam, vel domum alterius. Et eſt iuſta cauſa vetandi propter rixas, ſcandala, & pericula euitãda. vt tenet Bart. cum quo cæteri doctores tranſeũt in. l. qđ iuſsit. ff. de re iudi. & ibi Alex. nume. 3. & Iaſ. latè, num. 25. vbi dicit, quòd pro hoc allegat Bart. text. in. l. 1. §. fina. ff. de officio præfecti vrbi. in verbo, ſolitarium regionum. * Et Peregrin. in parte inimicitiæ & vid. Baldu. in. l. curatores. ff. de

ff.de officio.procur,Ceſſar. vbi tenet ꝙ tumul
tuoſus & iniurioſus pōt ꝓhiberi ne accedat ad
aliquem locum.*Ange.& Imol.& Alex.addūt
text.in.l.ſi cuius.§. ſed ſi inter duos. aliàs inci-
pit.l.æquiſsimum.ff.de vſufru.vbi eſt text.no
13 tabil.quòd ſi duo† contendunt de poſſeſsione
alicuius loci,& eſt timor ne veniant ad arma,&
rixam,poteſt iudex præcipere vtrique eorum
ſub pœna ne vadant ad illum locum. ¶Itē per
iſtam gloſſ.dicit Rapha.Cuma.ſe putare,quod
14 eodem modo poſsit quis cogi† per iudicem mu
tare hoſpitium in quo habitat cauſa vitādæ diſ-
cordiæ prout tenet Iaſo.ibi in. d.l. quod iuſsit.
quod ego iam pluries feci.Et idem dicit in epi-
15 ſcopo,quòd epiſcopus† poteſt licitè præcipere
ſuo archipresbytero ſub pœna ne tranſeat per
contratam duorum fratrum , quorum pater
interfecerat , ne eorum animos prouocaret.
Ad quod addit Iaſ.Idē quod tenet Ioann.And.
poſt Guidonē. de Suza.in additio. ad Specul.
in titu.de pigno.§.ſequitur.verſi.quid ſi timeo.
16 vbi tenet,quòd quādo eſt inimicitia † inter ali-
quos,iudex poteſt prouidere futuris ſcandalis,
præcipiēdo ſub certa pœna,ne per certos fines
incedant.arg.in.d.l.1.§.fina.ff.de officio præfe.
vrb.Quam deciſionem Ioann.And.refert,& ſe
quitur Alex.in.l.qui bona.§. ſi quis iuſto.ff.de
damno infecto.¶Tamen licet ſit prohibitus ac
ceſſus ad certum locū,vel ingreſſus palatij,cō-
trafaciens ex cauſa ineuitabili,non punitur.te-
net Bal.in.c.monaſterium.de vita & honeſtate
clerico.arg.l. Cæſar. ff.de publica. Et eſt ratio:
quia perſona agēs eſt illa, quæ debet puniri,ſed
iſta non eſt perſona agens,ſed patiens,quia per
vim patitur.vt ait Seneca in epiſtola.c.7.ad Lu
cillum, ducunt volentem fata,nolētem trahūt.
¶Item tu adde text.in.l.fina.ff.de offi. procur.
Cæſa.in verbo, veluti contumelioſum. vbi eſt
17 text.ꝙ procurator Cæſaris,& quilibet† officia
lis poteſt ex cauſa prohibere,ne aliquis accedat
ad talem fundum.Et per illū tex. decidit ibi in
terminis noſtris Alberi.de Roſa.poſt Iacob. de
18 Aretio , quòd ſi ſunt duo † inimici,arbiter po-
teſt prohibere ne vnus vadat per contratam al-
terius,& econtra.Idem tenet Alberi.in.l.fi.ff.đ
interdi.& relega.vbi ait,ꝙ iudex poteſt præci-
ſè pręcipere alicui,ne vadat per contratam alicu
ius inimici ſui. per.d.l.1.§.fina.Et idē tenet Iaſ.
ibi in.d.l.qđ iuſsit.nume.27.tenēdo contra Bal.
ꝙ iudex poteſt iubere alicui,ne ex eat domum
ſuam.quem text.allegat ſingu.Alex.ibi.Sed ſe
cundùm Iaſ.ibi dicit,ꝙ Alberi.in dict.l.fina.no
19 tat ex illo text.† ꝙ præſes prouintiæ, & pote-
ſtas,poteſt pręcipere ſubdito ſuo ſub poena,ne
diſcedat de domo ſua.Et quòd nō obſtet dictū
Bal.in.c.Quintauallis.de iureiur.col.2. vbi te-
net,ꝙ arbitrator pro bono pacis non poteſt mā
dare alicui,ꝙ exeat ciuitatem ſuam.Et ſimiliter
non poteſt iudex pręcipere alicui,ne exeat do
mum ſuam,quia eſſet ſpecies ſeruitutis:niſi hęc
poteſtas eſſet ſibi ſpecialiter cōceſſa à principe.
qui tex.in.d.l.fin.propriè loquitur,quādo pro
pter delictum cōmiſſum quis punitur à præſi-
de iſta poena,ne quis exeat de domo ſua , ſicut
propter delictū,poſſet eum confinare in aliquo
loco, ne inde recedat. Sed in caſu noſtro, & in
materia noſtra nō eſt delictum,ſed ſolus timor
rixæ,& armorum,ſecundùm Iaſ.vbi ſuprà,quā
uis Alexā.ibi alleget.d.l.fina.ad materiam no-
ſtram.¶Ratio dictorum poteſt eſſe,licet Iaſ.nō
20 dicat : quia ſcandalis † iudex prouidere, & oc-
currere debet.vt in.l.æquiſsimum.ff.de vſufru.
& tenet Abb.in.c.licet.de probatio.colu.15.nu.
36.in fine.Et ibi tenet Anto. Fran. in additio.
21 ꝙ iudex debet ſemper prouidere,† ne partes ve
niant ad arma:quia eius officium eſt partes con
cordare , ſi ſint diſcordes. vi.Bart. in.l.de die.ff.
qui ſatiſda.cogan.& in.l.obſeruādum.ff.de iu-
dic.per Alexand.in.l.athletas.§.Item ſi quis.ff.
de his,qui not.infami.vi glo. in ca. 1.de mutuis
peti.quod dicit Alex.verum in additio.ad Bar.
in.d.l.ſi vſuſfructus.§.ſed ſi inter duos.ff.de vſu
22 fructu.& ibi Angel.in ciuilibus, † ſecus in cri-
minalibus,quia in eis non debet iudex ſtudere
ad reconciliationem.vt per Bald.in.l.cùm affir
mes.C.de liber.cauſ.& in.l.tranſigere.C.de trā
ſa.num.13.col.3.¶Quinimo ſi iudex in crimina
libus ante punitionem delicti, & ante ſolutio-
nem poenæ cogit offenſum ad pacem cum de-
linquente,tenetur in ſyndicat.ſecundū Bald.in
d.l.cum affirmes.& tenet Amod.Iuſti.in tract.
ſyndi.in parte,Item in eo ꝙ plures innocentes.
col.6.verſ.Itē tenetur.& idem Bald.in.l.1. ff.de
offi.præf.vrb.& in cap.1.de pace tenē.glo. in.c.
per venerabilem.de ele.& Bart.in.l. ambitioſa.
ff.de decretis ab ordi.facien.Notat Bart.in. d.l.
quos prohibet.ff.de poſtulan.dicens,ꝙ pax nō
poteſt fieri per iniuriatum ante condēnationē.
allegant glo.ſingu.in.l.2.ff.ad Sillania.& quod
notat Bald.in.l.ex ſtipulatione.C.de ſenten.&
in.l.1.§.quies.ff.de offi. præfe. vrb. & Ioannes.
Andre.in additio.ad Specula.in titu. de pigno.
§.ſequitur.verſi.ꝙ ſi timeo.Sed intelligo Bar.in
d.l.quos prohibet.ſcilicet.ꝙ pax nō poteſt fie
ri ante condēnationem,eſt verum per compul-
ſionem iudicis,ſecus ex volūtate partis. vt tex.
in.l.22.titu.1.par.7.& tex.& ibi docto.in.l.tran
ſigere.C.de tranſa. Quæ pax poteſt fieri etiam
poſt

poſt latam ſententiam. vt Bartol.in.l. quid er-
go.§.poena grauior.ff.de his, qui not. infa. nu-
mero.7.Per quod.d.Bartol.extenditur.d.l.par
ti.quæ dicit,quòd debet fieri ante ſententiam:
& ſic quôd non ſolùm ante ſententiam, verum
etiam poſt ſententiam poteſt fieri.quod nota.
& idem tenet Alex.in.l.iuriſgentium.§.ſi paci-
ſcar.ff.de pactis.numero.1.ſi renuntiat ſentētiæ
pro ſe latæ.per gloſſ.in.l.ſi diuerſa. C. de tran-
ſa.& ibi quoque Alexan.numero.3.& vide Bal.
ſingula.in capitul.niſi ſpecialis.de officio dele-
gati.numero.1.vbi ait,quòd ne offenſus patia-
tur dānum in re ſua , poteſt remittere pœnam
ſententialiter impoſitam ad ipſius querelam,
ne proprium ſuum perdat.quod dicit notandū
per text.vnicum in.l.qui poenæ. ff. de manu-
miſsi.¶Quoq; intellige,quòd poſt condemna
tionem,& ſolutionem poenæ poteſt iudex co
23 gere ad pacem,quando† reſpublica inquietare
tur,& inimicitia eorum eſſet ſcandaloſa in repu
blica,quia tunc ad pacem poteſt compellere.vt
in.l.ſi quis ingenuam.§.in ciuilibus.ff.de capti.
tenet Bartol.& Pau.de Caſtro.in.l. furti.§. qui
iuſſi.ff.de his,qui not.infa.& idem Paul.de Ca-
ſtro.in.l.quidam extimauerunt.ff.ſi cer.pet.nu
24 mero.6.vbi dicit ꝙ iudex † poteſt compellere
partes ad compromittendū,quando videt per
viam iudicij,vel ſententiæ non poſſe bene ſeda
ri diſcordia inter partes,& ꝙ ſit oriturum inter
eas ſcandalum,prout frequenter cōtingit. arg.
in.d.l.æquiſsimū.aliàs ſecus.Et ita debet intelli
gi ſecundùm eum,quod tenet Bald.in.d.l.ex ſti
pulatione.& iſta opinio Paul.tenet Alex.in.d.
l.quidam æſtimauerunt.num.4. & dicit,quòd
eam amplectitur Bald.in.c.cùm eccleſia vulter
rana.de electione.ad finē.licet Bal.in.d.l. ex ſti
pulatione.expreſsè tenet,quòd iudex etiā pro
pter timorem ſcandali non poſſet partes coge-
re ad concordiam.vide quæ dicam in.c.6.infrà.
eod.in gloſſ.pobres.numer.25.¶Intantū iudex
25 debet occurrere ſcandalis,ꝙ ſi aliqui † conten-
dunt de poſſeſsione,& vterq; properat ad occu
pandum,& veriſimiliter poſſet veniri ad arma
inter eos,poſſeſsio ſequeſtrabitur,& mandabi-
tur vtrique,ne accedat ſine licentia iudicis:& ſi
poſt interdictum iudicis accedit,punitur,& re-
uocabitur ſtatim à poſſeſsione.vt tenet Bal.in
l.edicto diui.C.de edicto diui Adri.tollē.1. col.
numero.3.& eſt tex.in dicta.l. æquiſsimum. §.
ſed ſi inter duos.aliàs eſt lex ſi vſus fructus.§.ſed
ſi inter duos.& ſequitur illicò.l.ęquiſsimum.&
tenet Abb.idem quod Bald.in.capitu.dilectus.
de ſequeſtra.poſſe.& fru.licet de Bald. nullam
mentionem faciat.numer.10.&.12.& Bald.in.l.
fi.C.de ordi.cogni.faciunt cumulata per Feli.
in.ca.nihil cū ſcādalo.de præſumptio. ¶Quod
intelligitur verū ſecundùm Alex. in additio.
ad Bart.in.d.§.inter duos.Si neuter contenden
tium poſsideat:quia ſi vnus poſsideret,nō poſ-
ſidenti inhiberetur poſſeſsio, & non poteſt ſe-
queſtrari.Bald.in.l.1.colu.1.verſi. quædam eſt.
C.de ſequeſtra prohibi.& idem Bald.in.l.fi.C.
de ordi.cogni.& in.cap.2.colum.2.de vita & ho
neſta. cleri. & in.l. ordinarij. C. de rei vendi.
Quod refert,& ſequitur Iaſo.in.d.l.quidam ex
timauerunt.3.colu.nu.4.vbi dicit hoc eſſe quo
tidianum:quia propter metum armorum non
debet fieri ſequeſtrum,nec recedi à tramite iu-
ris,niſi quādo dubium eſt de poſſeſsione: ſecus
quando vnus poſsidet,alius non.& idem tenet
Hippo.de Marſi.in ſua practi.crimi.§.pro com
plemento.fin.col.nu.45.& idem tenet additio.
Ab.in.c.examinata.de iudic.in additione, quæ
eſt in nu.13.col.4.in parte,ſi iudex.vbi tenet,ꝙ
iudex præcipiat nō poſsidenti vt non moleſtet
poſsidentē ſub certa poena. Itē tenet Petrus de
Ferra.in ſua pract.in forma libelli ſequeſtri.co.
2.nu.6.verſicu.ſed circa.& vltra eos allego glo.
in cap.accedens. el primero. vt lite non conte-
ſta.in parte,turbare.

SVMMARIVM.

1 *Adunatio dicitur cum vno tantùm.nu. 10.*
2 *Stante ſtatuto, quòd puniatur producēs teſtes falſos,habet locum in producente vnum teſtem falſum.*
3 *Teſtator iubens bona ſua diſtribui inter pauperes,poſsunt in vnum diſtribui.*
4 *Proteſtatio quæ debet fieri coram vicinis ſufficit ſi fiat coram vno.*
5 *Apellatio quæ debet interponi coram honeſtis perſonis quando copia iudicis non poteſt haberi,ſufficit ſi appellatio interponatur coram vna honeſta perſona.*
6 *Plurale ponitur pro ſingulari.*
7 *Pluralis loquutio,an vno numero ſit cōtēta.*
8 *Decedere non dicitur ſine liberis , qui ex matrimonio vnicam filiam relinquit.*
6 Medici *quando plures requiruntur, ſi in loco non poſsunt haberi,an ſufficiat vnus.*
10 *Statutum diſponens,quòd accedens ad domū alterius cū hominibus armatis puniatur,an verificetur,ſi acceſſerit cū vno homine armato.*

Ninguno

d 1 **Ninguno.** d Nota tex. quòd partialitas, & cõfœderatio† cum vno ſolo contrahitur. idem tenet Bart. loquendo in adunatione in. l. ſi rixa. 3. column. ff. de ſicarijs. & in. l. ſi criminis. C. de vi publica. vbi dicit, quòd formæ actionum coadunatæ debent intelligi, etiam ſi adunauit vnũ. per. l. 2. §. 3. ff. vi bono. rapto. quòd dicit menti tenẽdum. ¶Et facit quod tenet in. d. §. 3. vbi dicit in ſimili, quòd ſtante ſtatuto, quòd ſi quis produ-
2 xerit teſtes† falſos puniatur, quod habet locũ in producẽnte vnum falſum teſtem. Et vi. Alex. & Iaſo. in. l. gallus. §. quid ſi is. ff. de liber. & poſthu. 1. col. vbi idem tenent. & Albericus de Roſa. in. 2. part. ſtatu. quæſ. 28. & ibi dicit quòd idem ſit, ſi ad vnum actum probandum producat duodecim in eadem cauſa, non debet puniri pro quolibet, niſi pro vno, quia eſt vnum delictum. Secus ſi in diuerſis cauſis ad diuerſa facta
3 probãda. ¶Item facit: quia ſi teſtator† iuſsit bona ſua diſtribui inter pauperes per Titiũ, quòd Titius poteſt in vnum diſtribuere, licet in hoc contrarium tenet Bar. per ea, quæ habentur in l. 2. ff. de optione lega. & Alexan. in dict. l. gallus. §. quid ſi is. quia in expreſſo tenet Paul. de Caſtro. in. l. cùm quidam. ff. de lega. 2. nume. 4. dicẽdo, quòd prima opinio eſt vera, & ſic quòd in vnum poteſt diſtribui, quando eſt facta electio cum diſcretione, & iuſta cauſa, ſi bona non multùm valent, & ille multùm meretur, quia nobilis, & virtuoſus, & cum illis bonis poteſt aſcendere ad magnum gradum, & ſic relinquitur arbitrio ſuperioris, vt epiſcopi. ¶Facit ad idem, quod tenent Bartol. Alex. & docto. in. l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. ff. de noui oper. nuntia. maximè ibi Alex. in fine, vbi ait, ꝙ
4 quando timetur de prætore, † de denuntiatione, debet proteſtari coram vicinis, & ſufficit, probari per teſtes, quòd coram vno tantùm vicino facta fuit proteſtatio. ſecundùm Specu. in titu. de primo & 2. decreto. §. iam de effectu. verſic. quid ſi nunc ſufficeret. Lapus allega. 38. aliàs. 40. vbi ad hoc allegat. l. vt perfectius. cum glo. in verſicu. tabularum. C. de annali excep. & ca. vt circa. de electio. in. 6. & Romanus ibi in. d. §. ſi quis ipſi prætori. dicit, quòd alibi non reperitur tactum, & quòd omnes ſcribentes ita volũt maximè Anto. de Butri. in capitul. paſtoralis. §. præterea. de offi. delega. & idem tenet Imol. in. capitul. fina. de appella. ¶Vbi quoque tenet
5 Imol. quòd appellatio, † quæ debet interponi coram honeſtis perſonis, quando non poteſt haberi copia iudicis qui ſententiam tulit, ſufficit ſi appellatio interponatur corã vna honeſta perſona, adhibitis tantũ teſtibus. per tex. in. d. l. vt perfectius. & Abb. in. d. ca. paſtoralis. §. 1. de
6 offi. delega. ¶Et ſic quòd plurale† ponitur pro ſingulari. vt in. l. diuus. in fi. ff. de peti. hæredi. & in. l. 2. §. exactis. ff. de origi. iuri. gl. in. l. falſa. ff. de condi. & demonſtr. & glo. in princi. Inſtitu. de iure perſona. Et non ſolùm in materia fauorabili, verum etiam in pœnali, & ſic odioſa plurale ponitur pro ſingulari. Bar. in. l. ſi quis alteri. per illum text. cum gloſ. C. ad. l. Iuliam. maieſta. quia licet omnes leges loquantur in plurali, & dicant, præcedentibus indicijs, tamen ſufficit vnum indiciũ, & ſic in materia odioſa plurale pro ſingulari ponitur. vt tenet Iaſo. in. d. l. gallus. §. quid ſi is. num. 3. ¶Vbi dicit, quòd facit quod tenet Bald. in. l. 1. notabi. C. de conditio.
7 inſerti. vbi pluralis† loquutio vno numero eſt contenta. vbi infert Bald. quòd ſtante ſtatuto, quòd ſi ſuperſunt maſculi, non ſuccedat ſoror: quòd ſi extat vnus ſolus maſculus, ille excludit ſororem: quia naturalis ratio magis attenditur, quàm pluralis loquutio. ¶Item facit ſecundùm Bald. quòd ſtante lege, vel ſtatuto, quòd ſi
8 mulier deceſſerit ſine liberis, vir lucretur dimidiam dotis: quòd non dicitur decedere ſine liberis, quando vnicam filiam ex eo matrimonio relinquit. facit text. in. l. non eſt ſine liberis. ff. de verborum ſignificatio. ¶Item facit, quòd ſi teſtator dicat, ſi deceſſerit ſine liberis, quia ſufficit decedere cum vno. vt eſt glo. in. l. ex facto. §. primo. & ibi Bart. ff. ad trebellia. & idem dicit Bald. in dicta. l. 1. C. de conditio. inſertis. generalius, quòd extante ſtatuto, quod exiſtentibus filijs maſculis, filiæ fœminæ non ſuccedant idem erit, ſi vnus maſculus tãtùm extabit: ſecundùm Alexan. & Iaſ. in dicto. §. quid ſi is. ¶In ſimili vi. tu Abb. in cap. propoſuiſti. de probatio. numero. 4. verſi. & primo. vbi tenet, quòd licet
9 plures periti† & medici requirantur in arte atteſtationis, ſi in eodem loco plures poſſunt haberi, ſunt adhibẽdi, aliàs ſufficit vnus ſolus. Bar. in. l. 1. §. 1. de ventre inſpicien. & in. 1. conſtitu. di geſtorum. per tex. in authen. de non alienãdis. §. quod ait. columna. 2. verſic. vt neq;. & ille tex. eſt multùm notabilis: quia probat hoc dictum. & idem tenet Paul. de Caſtro. in. l. qui luminibus. in. fi. ff. de ſeruituti. vrba. prædi. & per Ange. in. l. quòd ſi nolit. §. ſi mancipium. ff. de ædilitio edicto. *Et de materia iſta & quis poteſt elligere hos medicos in caſu vulneris & de pluribus. q. in materia vi. late Peregrin. in parte medicus.* ¶Sed contra noſtrum text. tenet Iaſ. in d. §. quid ſi is. d. legis, gallus. nu. 12. dicẽdo, quòd ſi ſtatutum diſponat, ꝙ ſi aliquis acceſſerit ad domum alterius cum hominibus armatis, puniat certa pœna. vt in. l. 11. titu. 4. foro legum. lib. 4. vbi ponitur pœna congregantis gentem ad malum, ꝙ nõ habet
10 locum, ſi acceſſerit cũ† vno homine armato. ſecũdùm Bal. in. l. iubemus. §. ſint autem per tex. ibi. C. ad trebellia. & idem tenet Montal. ibi. in glo. illius. l. fori. quia nõ eſt eadem ratio. nã grauior eſt iniuria, quæ fit à pluribꝰ, & materia ſubiecta requirit pluritatem. vt. ff. de teſtam. in. l. vbi numerus. ¶Secus verò dicit, quando ſtatutum vtitur nomine collectiuo, vt quia dicit, ſi quis acceſſerit cum familia. vt in dicta. l. fori. & non habet niſi vnum in familia, tunc punitur: quia hoc nomen etiam in vno verificatur. vt in. l. ſint autem. & ibi Bal. C. ad trebellia. vbi Bald. dicit, quod ſi ſtatutum dicit, ꝙ ſi quis acceſſerit, cum familia, habet locum in eo, qui cum vno acceſſit, cùm plures in familia nõ haberet. & ſic intellige dictum Iaſ. vbi ſuprà. & ſic dicta. l. fori. verificetur in coadunante vnum ſolũ. ſecũdùm Montal. ibi. & tenet iſte tex. & facit tex. in. d. l. 2. §. ſed ſi vnus. ff. vi bonorum rapto. ¶Et Alex. & Iaſ. in. d. l. gallus. §. qd ſi is. volunt concordare Bal. cũ. d. §. ſed ſi vnus. & dicunt idẽ, quod Montal. ſcilicet, ꝙ maior iniuria fit accedendo ad domũ alicuius cum pluribus armatis, quàm ſi accedant cũ vno. tex. eſt notabilis in. l. ſi plures ſerui. ff. de iniurijs. & ita procedit deciſio Bal. in. d. l. iubemus. ſed quantũ ad damnũ ſi quis violenter rapiat, putà centũ, tantũ dãnum infert rapiẽdo cũ vno homine, ſicut ſi raperet cũ mille hominibus. & ita loquitur. d. §. ſi vnus. ¶Sed quid dicemus de. l. 1. tit. 10. lib. 4. in ordi. regali. vbi dicit, quod nemo faciat adunationem aſſonatam nec congregationem gentiũ ſub pœna ibi poſita: an ſi aliquis faciat iſtã aſſonatam, ſeu adunationem cũ vno homine, puniatur pœna: de qua in. d. l. quod videtur per ſupradict. ſed tu dic cõtra, per verbum, gens, poſitum in ea, quod verbum verificatur in quatuor hominibus. vt Bar. in. d. l. 1. ff. de probatio. quod nota ad intel. illiꝰ. l. fori. & dixi ſuprà in. gl. *no ſe juntara*.

ninguno, d ni alguna perſona, nos regidores, ni caualleros, ni otras

e **Perſonas.** e Quæ veniant appellatione perſonæ, dixi latè in. c. 1. in gloſſ. *de ninguna perſona*. & ſic quòd cum illis perſonis, & vniuerſitatibus contrahitur adunatio, confœderatio, & partialitas: ſiue ſint eccleſiaſticæ religioſæ, vel cuiuſcunque qualitatis, & etiam ſi fiat cum muliere, vt dixit Paul. de Caſtro in. l. 1. §. inſgentium. in princi. ff. de iuſti. & iur. & dixi in glo. 1. iſtius. c. nu. 2.

SVMMARIVM.

1 *Partialitas contrahitur etiam cum forenſi, ſi ibi ſæpe conuerſatur.*
2 *Statutum ciuitatis habet locum in forenſem, & contra eum, ſi ibi continuè conuerſatur.*
3 *Contrahere non poteſt iudex cum forenſibus, qui conuerſantur in loco ſuæ iuriſdictionis.*
4 *In conuerſatione decenium requiritur.*
5 *Conuerſatio, an faciat quem de foro.*
6 *Scholaris non efficitur incola alicuius loci ante decenium: & ideo de contractibus, & delictis alibi commiſsis non poteſt conueniri in loco ſtudij.*
7 *Conuerſatio, ſeu habitatio aſsidua, an ſufficiat etiam ſi non ſit decenalis.*
8 *Domicilium an dicatur quis contraxiſſe, quãdo vẽdidit bona, & poſſeſſiões, & cõtuliſſe in aliũ locũ, in quo emit domũ, & poſſeſſiones.*
9 *Domicilium, an conſtituatur per decenium.*

f **Tales pueblos.** f Idem credere & tenere, ꝙ in pœnam confœderationis, adunationis, ſeu partialitatis iudex incurrit, ſi eam habet non ſolùm cum ſubditis ſuæ iuriſdictionis, verum
1 etiam cum forenſi, † ſi ex eius adunatione, & partialitate aliquis damnum recipiat, ſi talis forenſis erat homo, qui ſepe. & quaſi continuè ibi conuerſabatur, vel vtebatur. Quia licet ſit verum, quòd forenſis dicatur ille, qui non eſt ſubditus, nec habitat in eadem ciuitate, nec habet ibi domicilium, vt Paul. de Caſtro. conſilio. 193. col. vlti. & in conſi. 9. & Feli. in capit. quoniam. de offi. ordina. in principi. non habet locum in forenſem, qui continuè ibi conuerſabatur, vel vtebatur: quia iſte pro ciue, & ſubdito reputa-
2 tur: & contra eum extenduntur† ſtatuta ciuitatis, & non poteſt allegare ignorantiam. tenet Gandi. in tracta. maleſi. in tit. de rebus portan. contra deben. nume. 7. in fine. & Iaſo. in. l. cunctos populos. C. de ſumma trinita. & fide catholica. nume. 67. cum ſequentibus. & Hippoly. de Mar-

de Marſil.in.l.fin.ff.de iuriſ.omnium iudi.nu.
81.in repetitio. ¶Et cum talibus forenſibus,
3 qui conuerſantur † in loco, iudex non poteſt
contrahere:& ſi contrahit, contractus eſt nul-
lus.vt tenet Alexand.in.l.principalibus.ff.ſi
cert.petat.nu-
mer.4.verſic.
quarto limita.
& facit tex.iū-
cta gloſſa. ibi

perſonas alguñas de los tales pueblos, f

in.l.quiſquis,C.ſi certum peta. ibi, ſi in prouin
cia fuit verſatus. ¶Sed quod tempus in iſta con
uerſatione requiritur? Angel.in conſilio.27.di-
4 cit,quòd in iſta † conuerſatione requiritur de-
cenium, loquendo quando quis dicatur contra
here incolatum.vbi dicit,quòd conſuetus con-
5 uerſari in ciuitate, talis conuerſationis † vſus nō
facit quem de foro,niſi vſus ſit aſsiduus, vt per
10.annos continuos.ſecūdū Cy.in.l.2.C.vbi ſe-
nato.vel clariſsi.vbi hoc expreſſe dicit. Et facit
quod notat Innocen.in.c.ex parte.de foro com
pe.& idem tenet Alex.in conſilio.165.in.6.vo-
lu.conſiliorum.nume.3. ¶Tamen Bart.ibi in.l.
2.C.vbi de crimi.agi opor.dicit,quòd licet tales
non habeant ibi domicilium, ex conuerſatione
aſsidua ſortiuntur ibi forum,& poſſunt ibi con
ueniri. Quod eſt conſiderandum:quia prædicti
expreſſe dicunt, quòd aſsidua conuerſatio do-
micilium non inducit, ſed quòd facit quem ſor
tiri forum.ita Bart.vbi ſupra,& Feli.in cap.dile
ctus.de reſcrip.col.6.verſi.ad domicilium ſor-
tiendum.vbi dicit, quòd cautus debet eſſe ille,
qui fundat ſe in aſsidua conuerſatione,vt dedu-
cat dictū tempus.10.annorum. Idē tenet Bald.
in.l.1.verſi.quarto quæro. C.vbi de crimi.agi
opor. dicens poſt Iacob. Butri. quòd ſcholaris
6 † non efficitur incola alicuius loci ante decēniū:
quia quotidie videt eſſe in via, donec eſt in ſtu-
dio:& ideo de cōtractibus, vel delictis cōmiſsis
alibi non poteſt conueniri in loco ſtudij. ¶Sed
ſecundùm Felin. vbi ſuprà, eſt aduertendum,
quia multi tenent ſufficere conuerſationem aſ-
7 † ſiduam, etiam non decennalem.ita Innocen.
in.c.dilecti.de foro compe.& Salyce.in dicta.l.
Senatores.& in dicta.l.2. C. vbi de crimi. agi o-
por.& Cardi.in cap.ex parte.de foro cōpe.dum
modo ex coniecturis non appareat eum de loco
receſſurum: & ibi Abb.latè col. ſecunda.dum-
modo etiam habeat certam partem fortunarū
ſuarum in illo loco.per illum text. videtur ta-
men Abb.ibi requirere ad finem, vt quis dica-
tur ſortiri ibi domiciliū.Sed ad finem,vt poſsit
ibi conueniri, videtur velle, quòd ſufficiat aſsi-
dua conuerſatio. Et pro iſta parte vide latè vl-
tra omnes Maria. in cap. fina.de foro compete.
colum.16.vbi vltra alios conſiderat, quòd nō re
peritur text. qui dicat,quòd requiratur habita-
tio decenalis. Nec obſtat. l.2. C.de incolis.quia
reſpondetur, quòd iura loquētia de habitatione
intelliguntur,quando quis efficitur per ea inco
la.vt in dict.l.2.C.vbi ſenato. vel clari. & notat
Innocen. in dict. cap.ex parte. ſecundùm Feli.
vbi ſupra, vbi dicit, quòd ex dictis Mariani li-
cet multa ſcribat,tres caſus ordinat. ¶Primus,
quando ſola habitatio non habet aliam cauſam
aut actum adiunctum ſignificatiuū aſſumpti,
vel non aſſumpti domicilij,& hoc caſu ſit arbi-
trarium,vt arbitretur iudex ipſam habitationē
& moram. ¶Et ſic ſit in iſto caſu iſtius capitu.
quod ſit arbitrarium,vt ex iſta cōuerſatione do
micilij poſsit partialitas notari, ſi fortè nulla alia
cauſa adeſt conſtituti domicilij, nō debet arbi-
trari domicilium conſtitutum minori tempore
decēnij. per text. iuncta gloſſa. in. l.eſt verum.
C.de incolis.lib. decimo. Et facit quod de de-
curione notat gloſ.in.l.1.C.de ſeruis fugiti. Ita
dicit ſenſiſſe Abb.in cap.fin.de parochijs. dum
dicit, quòd ſi habitans non emit ibi poſſeſsio-
nem, ſed ſtat ibi in ſuſpenſo, tempus erit arbi-
trarium. ¶Secūdus caſus eſt, quando habitatio
habet admiſta aliqua ſignificatiua domicilij:
8 quia in loco vbi prius habebat † domicilium,
vendidit domum,& poſſeſsiones,& contulit ſe
ad alium locum,in quo emit domum & poſſeſ-
ſiones, dicitur ibi conſtituiſſe domiciliū. vt per
Hoſti.& Abb.in.d.cap.fi.& hoc modo intelli-
gitur dicta.l.ſecūda.C.vbi ſenato.vel clari.cum
alijs præ allega. Et concludit latè Maria. con-
tra Abb.in dict.cap.ex parte, quòd habitus to-
tius patrimonij, vel maioris partis, non con-
ſtituit domicilium,quia requiritur animus,qui
cognoſcitur per habitationem. Et dicit Abb.
in.d.cap.fin.quòd vbi immediatè quis declarat
animum ſuum,quòd vult ibi habere domiciliū,
dicitur tunc habere ſine alia exceptione tem-
poris. ¶Tertius caſus eſt, quando quis habi-
9 tauit decēnio, † quia videtur habere animum
perpetuò ſtandi, & præſumitur ibi conſtituiſ-
ſe domicilium,etiam ſi prius nō oſtenderit alia
ſigna domicilij acquirēdi,putà, ſi ſtetit ſimpli-
citer conducendo domum.ita loquitur text.cū
glo.in.d.l.2.C.de incolis.lib.10.& ita intelligi-
tur quod notat Ioan. Andr.& Abb. in proœ-
mio decretali. per. l.cùm de in rem verſo. ff. de
vſuri.& gloſ. Bart. & Angel.in.l. lex Cornelia.
§.domum. ff.de iniurijs. Speculator. in titu. de
compe.iudi.aditio. §.1. verſic. 45. & verſicu.51.
¶Sed hunc tertium caſum limita tripliciter ſe-
cundùm

cundùm Felin.vbi ſuprà in dict.capit. dilectus.
de reſcrip. ¶Primò dummodo decennium ſit
continuatum,ſecus ſi interpolatum.allegat An
gel.in dict.§.domum.Sed Ioann.de Plate.in.l.
necipſi.C.de incolis.lib.10.num.2.dicit, quòd
ſi ſtatuto caue-
tur, quòd qui-
cunque habita

ſaluo q̃ ygualmēte g

uerit per decenium ſit ciuis, requiritur ad hoc
ꝙ ſit ciuis,ꝙ habitauerit maiori parte tempo-
ris ſecundùm Iacobum de Aretio.& Barto.in
dict.l.cùm de lanionis.§.ſabinus.ff.de fundo in
ſtructo. ¶Secundò limita, niſi ſit præſumptio,
quòd etiam habitans decēnio non intendat ibi
contrahere domicilium.Exemplificat in ſcho-
lari,qui ſtetit in ſtudio decennio, & fortè ſtu-
duit primò in vna facultate,& modò in alia,vel
fortè detentus alia extrinſeca occupatione non
potuit ſtudium complere,& cōtinuè cogitat de
repatriando:quia iſte domicilium non ſortitur
per decennium. Et idem poteſt ſecundùm eū
exemplificari in quocunq; alio oſtendente per
exteriora ſigna,quòd non intendit domicilium
ſortiri.vt latè per Felin. vbi ſuprà. quem vide.
Et quòd per decēnium habitando quis,dicatur
vicinus,text.eſt in.l.23.titul.2.lib.7.in ordi.re-
gali.& text.in.l.32.titu.2.partit.3.& text.in.l.
2.titu.24.parti.4.

SVMMARIVM.

1 *Aequalitas in iudicijs etiam arbitrarijs, & in alijs actibus extraiudicialibus eſt ſeruanda.*

2 *Priuilegium competens vni litigatorum, extēditur ad alterum.*

3 *Inter litigatores debet eſſe æqualitas.*

4 *Priuilegium perſonale egreditur perſonā, & tranſit ad aduerſarium.*

5 *Dilatio vni data, prodeſt alteri.*

6 *Aequalitas inter ſocios eſt ſeruanda.*

Cōtrahentes cum minore, obligatur, licet ipſe non obligetur.

7 *Aequalitas ſeruatur in quaſi contractibus, & in vltimis voluntatibus, & in collationibus, & inter dotem & donationē, & in muneribus ſubeundis.*

8 *Caſus, in quibus ratione æqualitatis priuilegiū perſonale egreditur de perſona.*

9 *Acceſſoriæ, quæ dantur iudicibus illiteratis & non ſalariatis ad proferendam ſententiam de conſilio peritorum, debent ſolui per vtrunque litigatorum, vt æqualitas ſeruetur.*

Quid in expenſis notariorum.

10 *Iudex, vel notarius, qui vni parti remiſit expenſas, an teneatur remittere alteri, vt æqualitas ſeruetur?*

g **Ygualmente.** g Idem tenet Spe
culator in tit.de
dilatio.§.4.verſicul. ſed nunquid terminū. nu.
1 13.vbi ait, quòd æqualitas † in iudicijs eſt ſeruan
da. Et facit tex.in.l.qualem.ff.de arbitris.&.l.in
ſacris.C.de proximi.ſacro.ſcrini.§. quoniā. lib.
12.& gloſ.in.l.fi.in fine.C.de re milit.libro.12.in
parte,forma. ¶Et non ſolùm in iudicijs,ſed etiā
in arbitris, & in alijs actibus extraiudicialibus;
& arbitraria contingentibus.vt.ff. de arbitris.l.
ſi de meis.circa principium.&.l.pedius.§.in ſer-
uum.&.l.cùm dies.§.penulti.ff. de vulgari. &
pupilla.ſubſtitu.&.l.hoc iure.&.l.lucius.eod.
titu.& in.l.ratas.C.de reſcinden. vendi. & in.l.
in teſtamento.ff.de teſtamen.mili.& in.l.hære
ditatem.de impuber.& ali. ſubſtitu. & Bart.&
Plat.in dicta.l.in ſacris.§.fina. ¶Et dicit Dynus
in regula.in iudicijs.de regul.iur. in.6. quòd in
tantum debet obſeruari in iudicijs,quòd ſi vnus
2 litigatorum † ſit priuilegiatus,& alter non, pri-
uilegium vni competens,extendi debet ad alte
rū.vt in.l.fina.C.de fructi.& liti.expenſ. & per
dictā.l.in ſacris.Sed dicit Dynus, quòd hoc eſt
falſum:quia priuilegium vni conceſſum, ad a-
liud extendi non debet.vt Inſtitu. de iure natu
ra.§.ſed quod principi.niſi ſaluetur, ꝙ habeat
locum in priuilegijs conceſsis vel pertinētibus
ad litis executionem.vt in dict.l.fin.de fructib.
& litis expenſ. Vel poteſt dici,vt ibi per eum:
Aut priuilegiū continet ius iniquū, vt quia in
alterius læſione conceſſum,& ſi fuit conceſſum
ad poſtulationē,debet vti impetrans eodē iure:
ſed ſi ſine poſtulatione,tunc non cōpellitur eo
dem iure vti.vt in.l.1.ff.quod quiſque iuri.ſed ſi
non continet ius iniquū; ſed fauorem illius,cui
cōceditur,& aliquam iuris cōmunis relaxatio-
nē,ſiue ad poſtulationē eius concedatur,ſiue nō
concedatur,prodeſt impetranti tantū. vt in. d.
§.ſed quod principi.& prodeſt nō ſolùm impe-
trati,ſed etiā cū litigāti occaſione controuerſię
quæ inter eos verſatur,eſſet inæqualitas vitan-
da,&

da,& tuncvidetur eũ cõtingere.& ita loquitur.
l.fin.de fructi.& litis expenſ. &.l.in ſacris.&.l.
vnicuique.eo.tit.ſecũdum Dy.vbi ſuprà. ¶Ex
quo dicit Bar.ibi in.d.l.in ſacris.in fine. & Plat.
in.d.§.fi.quod inter litigatores debet eſſe æqua
3 litas,† vt quantum vnus ſoluit pro ſportulis,tã-
tum ſoluat alter,& nõ plus:& ſi vnus ex ſpecia
li priuilegio nil ſoluet,etiã vnus aduerſarius nil
ſoluet,quantũcũq; ſuccubuit, & aduerſario ſit
in expenſis condẽnatus.vt eſt caſus in.d.l.fina.
Et idẽ tenet Chriſtopho.Por.Inſtitu. quibus a-
liena.licet vel nõ.in fi.dicẽdo,ꝙ ſi aliquis ex pri
uilegio habet ꝙ non teneatur iudici delegato
ſoluere niſi mediam partem ſalarij eius,quod al
ter ſoluere tenetur,hoc priuilegium attribuitur
aduerſario cũ quo litigat, vt dicta æqualitas in
iudicio inter litigatores ſeruetur.¶Et ſic eſt ca-
4 ſus,in quo priuilegiũ perſonale† egreditur per
ſonam,& tranſit ad aduerſarium ratione iudicia
riæ æqualitatis ſeruandæ.¶Sic eſt in dilatione:
5 quia dilatio vni data,† prodeſt alteri.l.petendi.
C.de tempo.in integr.reſti. ¶Similiter in arbi-
tris,vt dixi:quia ſe habent ad inſtar iudiciorum
6 vt in.l.1.ff.de arbitris.¶Et inter ſocios;† vt in.l.
ſi ſocius pro filia.ff.pro ſocio. licet quandoque
claudicet pactum,ſiue contractus, quando eſt
iuſta cauſa claudicãdi,vt eſt fauore pupilli,quia
contrahendo ſine authoritate tutoris,non obli
gatur,ſed cõtrahens ſecum, bene obligatur. vt
in.l.nihil.§.penul.ff.de actio.empti. & Inſtitu.
de autho.tuto.in princip.& vide Alexa.in.l.vi-
deamus.ff.de iur.iura.nu.8.vbi idẽ tenet.ſ. ꝙ li
cet contractus factus per minorẽ ſit nullus, eſt
verũ, quando eſt cõtra ſe,ſecus ſi eſt in ſuũ fauo
re.gl.in.l.1.§.fuit quæſitum. ff.ad trebelli.& in
l.7.tit.11.foro legũ.lib.1.& facit.l.11.tit.22.par.3.
tex.in.l.nõ ideo minus.C.de procu.in fi.glo.in
l.ſi tutor.C.in quibus cauſ.reſti.in integrũ non
eſt neceſ.Salyc. in.l.non vtiliter.C. de eo,qui
pro tuto.ſe geſsit,& Cyn.in.d.l.ſi tuto. Et facit
quod tenet Bar.ĩ.l.1.ff.de tutelis & ratio.diſtra.
nu.5.vbi ſi contractus eſt nullus fauore alicuius
ille poteſt dicere contractum valere. vt in.l. ſi
res.§.1.ff.de iur.dot.& vi.Inno.in.c. accedẽs.de
procur.in fine.vbi allegat.d.l.nõ eo minus. eſt
gl.ſingula.in.l.2.ff.de acceptila. & ibi Angel.&
cõſi.316.& Bal.in.l.cõtra iuris.ff.de pactis.Barb.
cõſi.58.in.2.volu.in fine.licet Bal.in.d.l.contra
iuris.ff.de pactis,dicat,ꝙ valet actum fauorabi-
le in fauorem minoris ſine curatore, ſi non op-
ponatur.& Feli.in.c.1.de accuſa.nu.6.ſed hoc in
telligo,ſi actus eſt in fieri,& nondum eſt perfe
ctus.Secus eſt ſi eſt perfectus, quia tũc valet,&
tenet,licet à parte opponatur, ſi eſt in fauorem
minoris.vt in iuribus ſupradictis.* Et idem te-
net Iuan. Boſq;.in tratact. de legitimis nuptijs
lib.6.nu.49.tomo.10.tracta.fol.64.ꝙ ſi minor
vel.mulier non volunt reſcindere contractum,
alia pars non poteſt,& ſic claudicatur & vi.Fel.
in.c.cum cauſa.de re.iud.num.25.& late Alex.
in additio.ad Bar.in.l.cum lex. ff. de fideiuſſo.
in additione.fin.& loquendo in eccleſia vi.Bal.
in.d.l.contra iuris.ff.de pact.vbi idem tenet ꝙ
eccleſia poteſt facere contractum ſibi fauorabi-
lem abſq; æ ſolennitate legali ſeu canonica, nõ
tamen poteſt ſe obligare.& vi.Abb.in.c.diuer-
ſis fallacijs.de cleric.coniuga.nu.4.& glo.in.ca.
1.ne ſede vacante,& ſingulariter per Inno.in. c.
1.de his qui fiunt à præla.& Bar.in conſi.159.col.
7 2.in fi.cum ſeq.*¶Item in quaſi contractibus†
ſeruatur æqualitas. vt in.l. fin.ff. de nego. geſt.
¶Et in vltimis voluntatibus,& in ſubſtitutioni
bus in dubio ſeruatur.vt in.d.l. in teſtamento.
¶Et in collationibus.l.illud.§.ad hæc.C.de col-
la.¶Item inter dotem & donationem ſeruatur
æqualitas.vt in authẽ.æquali.C.de pactis cõuẽ.
¶Itẽ in muneribus ſubeundis , & ſolutionibus
tributorum ſeruatur æqualitas. C. de anno.&
tribu.lib.10.prout tenet dictus Ioan. de Plat. in
d.l.in ſacris. ¶Attamen licet Plat. dicat, ꝙ illi
8 ſunt caſus,in quibus ratione† æqualitatis priui
legiũ perſonale egreditur de perſona, Ange.de
Aretio.in.d.§.ſed quod principi. nu.2. ponit a-
lios.¶Et primum dicit,quòd ſi eſt priuilegium
conceſſum propter naturalẽ & ſufficientem ra
tionem,vt in beneficio reſtitutionis in integrũ
conceſſo minori propter læſionem,ꝙ tranſit ad
hæredes.vt in.l.interdũ.ff. de mino. ¶Secũdus
eſt in priuilegio conceſſo marito ne conueniа-
tur niſi inquantum facere poteſt, quod tranſit
ad hæredem,ideſt,ad cõmunem filium eiuſdem
matrimonij.vt in.l.etiã.in princi. & ibi doct. ff.
ſolut.matri.¶Tertius in priuilegio prælationis
dotis conceſſo mulieri,quod trãſit ad hæredem
ratione æqualitatis,ideſt ad filiũ mulieris eiuſ-
dem matrimonij.vt in.l.aſsiduis.§. exceptis.C.
qui potio.in pig.habean.¶Quartus,quando de
hæredibus in plurali eſt facta mentio , quia tũc
etiam tranſit ad hæredem hæredis.vt in.l.ſcien
dum.ff.de verbor.ſignification. Sed ſi de hære
de in ſingulari fuit facta mentio, tunc non tran
ſit niſi ad primum hæredem,ſi eſt talis res, quæ
de ſui natura non tranſit ad hæredem.vt in.l.an
tiquitas.C.de vſufructu.¶Quintus,quando pri
uilegium conceditur ciuitati,vel loco,quia ſem
per idem eſt locus,licet perſonæ renouentur.vt
in.l.proponebatur.ff.de iudicijs.& vide quę di
cam infrà,in capitulo.29.in gloſſa,*los priuilegios*.
¶Sextus,

¶Sextus,ſi concedatur poſteris, quia tranſit ad
ſucceſſores,non tamen ex fœmininis.vt in.l.pri
ma,in fine.ff.de iure immunita.¶Septimus eſt,
ſi priuilegium concedatur rei, quia ad quoſcun
que tranſit res,tranſiret priuilegium.gl.in.l.ſor
didorũ.C.de exacto.tribu. lib.10. Quæ omnia
ſunt de mente Barto.in.l.1.ff.de conſtitu.prin-
cip.& Bart.Angel.& Imol.in.l.quia perſonale.
ff.ſolut.matrim. ¶Et idem ego dicerem in ac-
9 ceſſorijs,† quæ dantur iudicibus illiteratis non
ſalariatis,vt cum conſilio peritorum proferant
ſententiam,quæ debent ſolui per vtrunque liti
gatorem.vt tenet Luca.de Pẽn.in. d.l. in ſacris.
col.3.verſicu. ſecundò quærit. per cap. ſtatutũ.
§.aſſeſſorem.de reſcrip.in.6.& Paul.de Caſtro
in.l.fina.ff.de aſſeſſo.& Abb.in cap. ſciſcitatus.
de reſcrip.nume.15.& dixi ſuprà in.c.1.in gloſſ.
y el derecho a las partes.verſi.an ſi de conſilio ſapiẽ
tis.in fine.¶Et facit quod tenet Bald. in.l.præ-
tor.§.ſed ibi.ff.de edendo.vbi ait,quòd ſi iudex
mittit notariũ ad aliquem locum pro examinã
dis teſtibus,quòd debet mittere expenſis peten
tis: ſi autem mittitur ex mero officio,tunc mit-
tet expẽſis vtriuſque partis.& ſic tenet, ꝙ con-
ſilium eſt petendum expenſis petentis. vt Bal.
ibi,an additione.nu.2.¶Sed ſi iudex,vel tabel-
10 lio,qui† ſportulas recipere debet gratis,remiſe-
rit vni parti,an teneatur remittere alteri, vt æ-
qualitas ſeruetur.quod videtur per ſupradicta.
& in authen.ſed cùm teſtator.C.ad.l.falcidi.Ta
men contrarium eſt verius: quia nemo tenetur
eſſe liberalis vltra quàm velit. vt in.l. tutori.C.
de negoti.geſtis.ſecundùm Bald.in.d.l.fina. C.
de fru.& litis expenſ.nume.9.Nec obſtat dicta
authen.quia ibi non eſt liberalitas, ſed fidei me
ritum,& honor exhibitæ fidei. vt in authenti.
de hæredi.& falci.§.ſi verò.col.1.& in.l.patrem.
ff.quæ in frau.credi.

SVMMARIVM.

1 *Iuſtitiæ definitio.*
2 *Iudex debet eſſe iuſtus,& nulli vitio ſubiace-*
re:& debet eſſe fortis,potens,& conſtans,&
debet habere in ſe alia,vt hic.
3 *Iudicandi authoritas eſt quædam poteſtas de*
legata hominibus à Deo,de qua rationem ſũt
reddituri ſecundùm qualitatem eorum.
4 *Exemplum de quodam gentili,qui iuſtitiã fe-*
cit omni tempore.
5 *Iudex non faciens iuſtitiam,Deo tenetur.*
6 *Iudex iuſtitiam non faciens,parti tenetur.*
7 *Iudex tenetur parti,ſi probationes,& defen-*
ſiones non admittit.
8 *Iudex negligens in accuſatione, vel querela*
recipienda.& in teſtibus examinandis ſuper
ea,facit litem ſuam.Fallit,vt hic.
9 *Iudex ſi non admittit probationes,& defen-*
ſiones,& inſtrumenta,tenetur.
10 *Iudex tenetur,ſi non fecit reſtitui furtum.*
11 *Iudex tenetur,ſi non exigit condemnationẽ*
communis.
12 *Iudex tenetur,ſi noluit audire partes.*
13 *Iudex tenetur,ſi per dolum notabilem omittit*
interrogare teſtem.
14 *Iudex omittens condẽnare victum in expen-*
ſis,quando fuerunt petitæ à parte,tenetur.
15 *Iudex tenetur,quando nõ diffiniuit cauſam ci*
uilem,infrà tempus a ſtatuto præfixum.
Iudex negligens inferendo ſententiam,ad fi-
nem,vt partes ſe concordent in foro conſcien
tiæ,parti tenetur.
16 *Iudex tenetur,ſi proceſſum criminalem nõ ex*
pediuit infrà tempus ſtatuti,& ſucceſſori re-
liquit.
17 *Iudex,an teneatur,ſi de maleficio non inqui-*
rit.
18 *In magiſtratu præſumitur ignorãtia,niſi ſciẽ*
tia probetur.
19 *Iudices,& rectores poſſunt aliquos retinere,*
vt ſocios,vel mandatores manifeſtent.
20 *Iudices debent eſſe vigiles in iuſtitia faciẽda,*
quòd nunqnam ad ſuperiorem citius perue-
niat culpa delinquentium,quàm vindicta.

h En juſtitia. h Quæ eſt omnis virtus
ſecũdùm Philoſ.ethi
1 corum.† & eſt conſtans & perpetua volũtas ius
ſuum vnicuique tribuens.Inſtit. de iuſti.& iur.
in principi.& in.l.1.ff.eo.quæ nõ pòt habere lo
cũ,vbi deficit fides.vt Specula.in tit.de ſumma
2 trinita.& fide catholi.in principi.Et ſit iudex†
in ſe iuſtus,vt nulli ſubiaceat vitio graui.Et for
tis,potens,& conſtans in exhibendo quod de-
bet.Nec vereatur magnitudinẽ cuiuſcũq; : quia
nõ eſt qui reſiſtat maieſtati ſuę.Eſther.9.& ideo

dicitur Eccleſiaſtes.7. Noli velle fieri iudex, ſi
non vales virtute, ideſt fortitudine irrumpere
iniquitates malorũ. Et ad hoc tendit illud vul-
gatum. Non vultum pauperis, nec honores po
tentis conſiderari debere, ſed quod iuſtum, &
honeſtum vi-
deẽ tribui vni-
cuique quod
ſuum eſt, nec
alterũ lædere:

tengã a todos en ju
ſticia[h] quãto a ellos

quæ duo ſunt iuſtitiæ partes. vt in. §. iuris pręce
pta. Inſtitu. de iuſti. & iur. & tenet Marcus Mã
tua. in tracta. de fauoribus pupillorũ. prima par
te. col. fina. tomo. 18. tracta. folio. 95. ¶Et debet
eſſe patiens in ſufferendo, & tranquillus in diſ-
cutiendo, & finiendo, & rigidus in minas infe-
rendo: quia ſic Deus iudex minatur peccatori-
bus per prophetas. vnde dicit. Niſi conuerſi fue
ritis ad Deum, gladium ſuum vibrauit ſuæ vl-
tionis, cõminando. Et debet eſſe æquus in di-
ſcernendo, & maturus in diſcurrendo. vt ponit
Archiepiſc. Floren. in tertia parte. titu. 9. cap. 1.
in princi. vbi quoque tenet, quòd qui iuſtè iudi
cat, bonum opus facit. & ſecũdũ eum remunera
bitur: quia opus excellens & laborioſum valde
bene peregit, & magno pręmio coronabitur: qa
iudex dicitur quaſi ius dictat populo, ſiue ꝙ iu
re diſceptat. Iure aũt diſceptare, eſt iuſtè iudica
re. vt in. ca. iuſtũ. 23. q. 2. & Leui. 19. Iuſtè iudica
ꝓximo tuo. Et niſi ſufficeniter probatũ fuerit,
nullus debet condemnari, niſi confeſſus, vel cõ
uictus. Et hæc omnia acta per iudices, pôt dici
pro eis, Beati, qui cuſtodiunt iudiciũ, & faciunt
iuſtitiam omni tẽpore. Pſal. 105. ſecũdùm Florẽ.
vbi ſuprà. ¶Et quia actus iudicij, & authoritas
3 †iudicandi eſt quædã poteſtas delegata, ſeu col
lata hominibus à Deo, qui in hoc tenent locũ,
& vices Dei in iudicãdo inquãtũ poſſunt debẽt
eum imitari. Vnde dicitur Dutero. 1. Quod iu-
ſtum eſt iudicate. Dei enim eſt iudicium. Nã &
de ſuis iudicijs ipſi iudici Deo rationẽ ſunt red-
dituri, & ſecundùm qualitatẽ eorũ gloriam, vel
pœnã recepturi. vt tenet latè Archi. Flo. vbi ſu-
4 prà. ¶Vbi refert de quodã pagano iudice, † qui
fuerat iuſtiſſimus in iudicando, cauens ſibi ab
omni iniuſtitia: qui quanuis mortuus fuerit in
infidelitate, tñ præſeruatus fuit per longiſsima
tempora ab condẽnatione infernali. ¶Demum
quodam fodiente in agro ſuo ad puteum, vel a-
liud faciendum, audita eſt vox, leuiter percute,
ne me lædas: quo interrogante quis eſſet, reſpõ
dit ſe fuiſſe gentilẽ, & iudicẽ, & propter iuſtitiã
ſuam à Deo pręſeruatũ quouſque baptiſmum
reciperet, rogans eum, vt pro epiſcopo mitteret
vel iret, vt baptiſmũ ei conferret: quo facto, ſu-
bitò in cinerem diſſolueretur: caluaria eius inte
gra erat, & lingua in ea viuens, & recens, & lo-
quens. Quibus omnibus peractis, & corã ipſo
clero, & populo per ipſum declaratis, baptiſmo
recepto, in cinerem, eſt reſolutus, ad beatitudi-
nem anima eius nulli dubium tendente. Beati
ergo, qui cuſtodiunt iudicium, & faciunt iuſti-
tiã omni tẽpore, & ſine acceptione perſonarũ.
vt latè Dyn. in dicta regul. in iudicijs. & in capi.
5 nouit. de iudi. quia aliàs teneretur, vt † dictus
Archie. Florenti. vbi ſuprà allegando Sapien. 6.
dicendo, Diſcite iudices finium terræ præbere
aures vos, qui cõtinẽtis multitudines, & place-
tis vobis in turbis nationum: quoniam data eſt
à domino poteſtas vobis, & virtus ab altiſsimo,
qui interrogauit opera veſtra, & cogitationes
ſcrutabitur: quoniam cùm eſſetis miniſtri regni
illius, nõ rectè iudicaſtis, nec cuſtodiſtis legẽ iu
ſtitiæ, nec ſecundũ volũtatem Dei ambulaſtis.
Horrendè & citò apparebit vobis: quoniam iu-
diciũ duriſsimũ fiet his, qui præſunt, ideſt dam-
natio, & punitio grauiſsima iudicibus malè iudi
cãtibus, & iniuſtè. ¶Et non ſolùm Deo, verum
6 etiã parti læſæ tenetur. † vt dixi in cap. 1. in glo.
y derechamente. & in gl. *el derecho alas partes*. in ver.
& ideo ſi iudex. ¶Et vltra ibi dicta dic, ꝙ quo-
7 que iudex † tenetur, ſi non admittit probatio-
nes, & defenſiones, quia non facit iuſtitiã: dum
tamen pars probetur in ſyndicatu, ꝙ produxit
teſtes probantes intentionem ſuam, & noluit
examinare, aliàs non tenetur. Quod eſt menti
tenendum ſecundùm Amodeum Iuſti. in dicto
tractatu ſyndic. in parte, an & quando officialis
teneatur de negligẽtia. ver. 2. ¶Ex quo ſecundũ
8 cum ibi infertur, quòd ſi poteſtas, † vel iudex ne
gligat recipere accuſationem, denuntiationem,
vel querelam ſibi porrectã: vel ſi recipiat, & no
luit examinare teſtes ſibi productos, facit litem
ſuam, & tenetur in ſyndicatu: dum tamen pars
probet in ſyndicatu, quòd produxit teſtes pro
bantes intẽtionem ſuam, & iudex noluit exa-
minare: & ꝙ intereſt ſua teſtes fuiſſe examina-
tos in tanta quantitate. vt in. l. ſi quando. C. de
teſtibus. aliàs iudex non teneretur ſecundùm
Bald. in. l. dãni. §. ſabini. ff. de damno infecto. &
in. l. in pecuniarijs. ff. de ferijs. allegat. l. qui com
meatus. ff. de re militari. ¶Sed hoc fallit, quan-
do querelatur ſeu queritur de vxore, filijs, vel
cæteris, quos ſecũ iudex habet: quia quãdo ta-
les cõueniũtur, poteſt iudex nõ admittere que
relantẽ, & dicere, vade ad aliũ iudicem. text. eſt
in. l. lex Cornelia. ff. de iniuri. in princi. & tenet
in. l. qui iuriſdictioni. ff. de iuri. omni. iudi. in fi.
¶Simili

¶Similiter tenetur, ſi non admittit alias defen-
9 ſiones, † vel probationes per inſtrumẽta. ſecun-
dùm Bal. in. l. præſcriptione. C. ſi contra ius vel
vtil. publi. ¶Idẽ ſecundùm eundẽ Amod. Iuſt.
10 tenetur, † ſi non fecit reſtitui furtũ, vel dãnum,
dãnum paſſo, cũ poſsit, & tenetur in ſolidũ quia
præſumitur eſſe in dolo, vel lata culpa, quæ do-
lo cõparatur. ſecũdùm Bal. in. d. l. mancipia. C.
de ſerui fugi, vbi dicit. quòd vidit quendam iu-
dicem condẽnari, quia attulit accuſationem ſibi
porrectam ad camaram, & noluit ſuper ea pro-
11 cedere. ¶Item tenetur, ſi non exigit † condem-
nationes, & alia debita communis. vt in. l. 1. C.
de murile. lib. 12. & in. l. fin. C. vt in poſſe. lega.
maximè ſi debitores ipſius communis facti ſunt
non ſoluendo. l. lucius. §. fi. de fideiuſſ. & eo ca-
ſu debet de ſuo ſalario tãtundem retineri. l. iudi
cis. C. de anno. & tribu. lib. 10. ¶Poterit tamen
ab his, pro quibus ſoluit, repetere. ſecundùm
Bar. in. d. l. miſsi opinatores. C. de exa. trib. lib.
12 10. Item tenetur, ſi noluit † audire partes. Bal. in
rub. C. de pœna iud. qui malè iudi. l. argẽtarius.
§. cùm autem. ff. de edendo. ¶Item ſi per dolũ,
13 vel notabilem † negligentiam omittat interro-
gare teſtem de cauſa ſciẽtiæ. per tex. in. l. ſi quã-
do. C. de teſtibus. ¶Item ſi omittit condemnare
14 † victum in expenſis, quando fuerunt petitæ à
parte gl. ſingula. in. c. fi. de reſcrip. aliàs nõ tene
tur, ſi nõ fuerunt petitæ. vt in. l. properandum.
§. ſint autẽ alterutra. C. de iudicijs. Tamẽ ſi vult
poteſt condemnare in expenſis, licet non ſint
petitæ à parte, cùm hoc emergat poſt litem cõ-
teſtatam, & ſic ad eius officium ſpectet. tenet
Io. de Plat. in. l. 2. C. de decurionibus. lib. 10. in fi
ne: & ſi nõ condemnat, nõ recuperat ab eo, qui
debuit condemnari: quia lata ſentẽtia ſuper ex
penſis, officium expirat: quia ſoluit potius pœ
nam ſui quaſi delicti, quàm verum debitũ, ideo
nõ poteſt recuperare ſecundûm Ang. & Ioa. de
Imol. in. l. ſi quis dolo. ff. de re iudi. Bal. in. l. ſan
cimus. C. de iudi. licet Specul. teneat contrariũ
in ti. de expenſis. §. poſtremò. ¶Item tenetur, ſi
15 non diffiniuit † cauſam ciuilem infrà tempus à
ſtatuto præfixum. vt in authentica de quæſto.
§. ſuper hoc. colla. 6. Et non ſolùm facit litẽ ſuã
vt teneatur ad intereſſe partis quatenus eam lę
dit. vt in. c. iudices. de pace iur. firm. in vſi. feud.
Sed tenetur etiam ad pœnam ſtatuti, & incidit
in periurium: quia iurauit ſeruare ſtatuta, & pœ
na ſtatuti nõ excludit pœnam periurij. vt in. l. ſi
quis maior. C. de tranſa. & notat Bal. in. l. obſer-
uare. §. proficiſci. ff. de offi. proconſ. & lega. in. 3.
q. verſi. ſed nunquid iudex. & ita refert tenuiſſe
Iac. Butri. in. d. l. properandum. in principio. C.
de iudicijs. & idem tenet tex. in. l. 6. titu. 16. lib.
3. in ordi. regali. & in Pragmatic. 95. facta per no
ſtrum Imperatorem & regem Carolum Valiſo
leti, anno. 1523. loquẽdo in iudicibus. appellatio
num regimenti, ꝙ ſi infrà illum terminũ nõ de
cidũt cauſam, incidũt in illam pœnã vltra inter
eſſe partis. ¶Quod limita, & intellige verum, ſi
poteſtas, vel iudex eſt in dolo, quia potuit, &
noluit: ſed ceſſante dolo, non eſt periurus, aliàs
ſequeretur, ꝙ ex culpa, & negligẽtia fieret per
iurus, quod eſt falſum. non tamen excuſatur à
poena pecuniaria ſtatuti, niſi ꝓpter cauſam ꝓ-
bábilem, & neceſſariã. vt in. l. cõtinuus. §. illud.
ff. de verbo. obliga. & Inno. in capit. pe. de offi-
delega. ¶Et dicitur probabilis cauſa, ſi fuit im-
peditus facto partiũ, & tunc excuſatur à poena,
& poteſt tempus prorogari ſecundùm Bald. in
l. petendæ. C. de tempori. in integrum reſtit. pe
te. & in authenti. clericus. C. de epiſcopis & cle.
& in. l. ideo. C. de his, quibus vt indignis. vbi ha
betur, quòd vbi nõ eſt culpa, nõ debet eſſe poe
na. ¶Dicitur ergo iudex in culpa, ſi cauſa erat
inſtructa, & fuit requiſitus ꝙ expediat, & ſtat
per eum: aliàs non dicitur negligens, nec tene-
tur ad poenam. ſecundùm Bald. in authentica,
ſed & lis. & in authentic. Itẽ ſi appellatiõe. C. de
temporibus appella. & in dict. §. iudicis. & dixi
in capitulo primo in gloſſ. y fiel. verſiculo vltra
ſupradicta. vbi ſingulariter. Quia in his, quæ
reſpiciunt vtilitatem priuatam, iudex regulari
ter non impartitur officium non petitum. l. 4.
§. hoc iudicium. & ibi Bart. & ſcriben. ff. de dam
no infecto. & Amode⁹ Iuſti. vbi ſuprà. Et quan
tuncunque iudex teneatur infrà certum termi
num cauſam finire, non cogitur expedire, niſi
infrà finem tẽporis. Bart. in extrauaga. ad repri
mendum. in verbo, procedatur. & Cataldi. in. d.
tracta. ſyndic. quæſtione. 45. ¶Et facit quòd ſin
gulariter tenet Cardina. in Cle. ſæpe. de verbo.
ſignifi. §. & quia quæſt. 18. vbi ait. quòd ſi iudex
eſt negligens ferre ſententiam ad finem concor
dandi partes, ſi propter concordiam partes læ-
duntur, parti læſæ in Foro conſcientiæ ad refe-
ctionẽ damni tenetur. quod ſequitur Reſtau ca
ſtal. in tracta. de Imperatore. quæſtione. 110. co-
lumna. 7. verſiculo. 41. in fine. tomo. 5. tracta. fo
16 lio. 72. ¶Quoque tenetur, † ſi nõ expediuit pro
ceſſum criminalem infrà tẽpus ſtatuti, & ſucceſ
ſori relinquit. vt Bal. in. l. 1. §. ſciendum. ff. de ma
giſtra. cõueni. Quod intellige verum, quando
procedit ex mero officio, & ad vtilitatem pu-
blicam, quo caſu dies, & terminos ſtatuti inter
pellat pro homine. l. magnam. C. de commit. &
contrah. ſtipula. c. potuit. de loca. Secus ſi proce

 dit

dit per accuſationem,& non fuit per accuſatorem requiſitus,quia tunc non dicitur negligẽs, niſi accuſatore petente,& requirente,quòd ſententiam ferat.notat gloſſa in.l.ſi curatoris. C. de iure deliber.&.l.penult.eodem titulo.& eſt caſus in.l. prima. C. vt infra certum terminũ crimi. quæſti.termi.ſecun

poſsible fuere[i]. Ni aſsi miſmo durãte

dùm Amod.Iuſti.vbi ſuprà. ℂItem tenetur, ſi
17 non inquirit † de maleficio, quando eſt notorium,vel quando fuit ei denuntiatum, aliàs nõ teneretur.tenet Bald.ſingulariter in.l.prima.§. magiſtratibus.ff.de magiſtra.conuenie. quia eo ipſo, quòd delictum eſt ſibi denuntiatum, vel eſt notorium,conſtat de negligentia iudicis: qa ſi ei nemo denuntiat,nec eſt notorium, non te
18 netur,quia etiã in magiſtratu præſumiẽ † ignorantia,niſi probetur ſcientia.quod Bald. ibi dicit notandum.& dicit quòd ibi eſt melior text. ad excuſationem officialium. ℂEt vid. Ioann. Andre.in capitul.quanto.de offi.ordin.& text. in capitulo,ordinationes.8.quęſtione prima.vbi dicit,quòd ſi iudex non inquirit de eo,quod debet inquirere,tenetur,quia præſumitur in eo ſcientia,vel culpa. Quod intellige,quando eſt publicum,quia ſi non eſt publicum, nec notorium,& non denuntiatur ab officiali, vel ſyndico,vel promotori fiſcali,ſed ab aliquo priuato, qui prætendit commodum proprium, ſit cautus iudex,quòd faciat porrigi accuſationem in ſcriptis,& recipiat teſtes ad informationem, & ea data,procedat.ℂSi verò non dederit teſtes, non inquirat,quia tunc non tenetur: quia non debet eſſe facilis ad credendum iniuriato, imò condemnat accuſantem,nõ in pœnam talionis vt in.l.prima.C.de accuſa. ſaltem in expenſis, maximè ex querela maleuola, & nõ ſit leuis ad inquirendum.Quia ſicut iudex arguitur de negligentia, ſi non procedit de crimine, de quo ſibi liquet:ita arguitur de leuitate, procedendo de eo, de quo non conſtat,maximè ſuper maleficijs antiquis,in quibus dicit Amode. Iuſti.vbi ſuprà,quòd vidit multos officiales leues ad inquirendum,& cum verecundia proceſsiſſe,& in
19 ſyndicatu fuiſſe damnatos.ℂRectores,& † iudices poſſunt aliquos retinere,vt manifeſtent ſocios,vel mandatores,vel vt aliud faciant, quod de iure debent, & eſt iuſta cauſa carcerandi. ita Bartol.in.l.2.§.diuus.ff.de iure fiſci. Cataldi.in dict.tract.ſynd.quæſtione.88.Et de multis alijs ex quibus iudex tenetur,vel non,ne membranas occupem,nec ſim tranſcriptor, vi. latè per dictum Paridem de puteo.& per alios in dictis
20 tractatibus.ℂEt intantũ † iudex debet eſſe vigil in iuſtitia facienda,q nunquam ad ſuperiorem citius perueniat culpa delinquẽtium,quàm vindicta: quia hoc ipſo præſumitur & arguitur de negligentia iudicis inferioris,qui habet delicta punire.vt in capitulo,peruenit.18.diſtin.Inno. in capitulo, ſicut.de accuſa. & tenet Lucas de Penna.in.l.quotiens.C.de lucris aduoca.lib.12.

i **Fuere.**[i] Text.in.l.4.titul 15.lib.2.in ordi.regali.verſicu.la quinta.& dixi ſuprà in.c.primo in glo.*y el derecho a las partes.* prima columna.

SVMMARIVM.

1 *Emere an poſsit iudex in loco officij prædium per ſe, vel per alium.nu.5.*
2 *Domeſtici,& aſſeſſores iudicum,non poſſunt emere prædia.*
3 *Si res paternæ confiſcatæ venderentur, filius iudex poteſt eas emere.*
4 *Emere poteſt iudex finita iuriſdictione.*
6 *Si vtenſilia ad emendum iudex non inuenit, poteſt ea auferre pretio ſoluto.*
7 *Conſiliarij,& proceres regum, ſeu dominorũ, non poſſunt emere prædia.*
8 *Emere quòd poſsit officialis de licentia regis, ſeu dominorum.*
9 *An duces,comites,& Barones habeant ſenatores, vel conſiliarios, vt conſilium ducis, vel marchionis vocetur.*
10 *Equos quòd poſsint emere officiales.*

k **Heredad.**[k] No.text.q officialis in loco,in quo officiũ ge-
1 rit,prædium non poteſt † emere.ſimil.tex.in.l. 5.tit.5,part.5.& in.l.qui officij.ff.de contrahen. emptiõe.vbi qui officij cauſa in prouincia agit, vel militat,prædia comparare in eadem prouincia non poteſt. ℂQuod extẽde etiam ad nauẽ, quia nec eam fabricare,nec fabricatã emere poteſt.ſecundùm glo.ibi.Et ratio huius eſt ſecundùm.d.glo.ne fortè culturę militiam,ideſt exercitiũ iuriſdictionis dimittãt.vt in.l. milites. C. locati.& Iaſ.in.l.principalibus. ff. ſi certum peta.num.primo.referendo Ludoui.Roma.dicit. quòd officiales debentes officio publico vacare & ſic publicæ vtilitati, commodè facere nõ poſſent,

ſent,ſi vacarẽt priuãtis emptionibus.argumẽ.l. militis agrum.ff.de re mili.& in.l.ab adminiſtratione.ff.de leg.primo.* Et tenet Alberic. in.l. ſed ſi res aliena.ff. de leg.1. nu.1.per.d.l. milites. de re milit.q miles non põt aliquid poſsidere in loco vbi militat.*Et iſtam rationem antea aſsignauit gloſſ.in.l.1.C. de nego.ne mili.lib.12.& vid.

el tiempo de ſu officio del dicho aſsiſtẽte,o gouernador, o corregidor,ni ſus officiales por ſi, ni por otro cõpre heredad[k]

tex.qui idẽ tenet in.l.nõ licet ex officio.ff.eod. de contrahen.empti.vbi nõ licet ex officio, qđ adminiſtrat quis,emere per ſe,vel per aliã perſonam,alioquin non tantùm rẽ amittit, ſed etiã in quadruplum cõuenitur,quod fiſco applicatur.vt gl.ibi.& idem tenet tex.in.l.vnica.C.de cõtractibus iudi.& tex.in.l. aufertur.§. quod à
2 præſide.ff.de iure fiſci.ℂQuod extende † ad cõſiliarios domeſticos,& aſſeſſores, quia quoque iſti nõ poſſunt emere.vt in.d.l.nõ licet. & Par. de Put.in tract.ſynd.in parte,officiales.fol.87.
3 ℂQuod fallit, † niſi quando res paternæ cõfiſcatæ venderentur,quia tũc licet filio officiali emere propter affectionem.vt in dict. l. qui officij. & eſt ſimil.tex.in.l.milites.ff.de re milit. & nõ ſolùm quando diſtrahuntur à fiſco, verunetiã ſi diſtrahantur ab alio emere licet.vt gloſſa.ibi.
4 ℂQuoque fallit finita iuriſdictione, † vel officio,quia tunc licet emere.vt glo.ibi. ℂTu circa iſtum tex.vi.diſtinctionem Bar.in dicta.l.aufer
5 tur.§.à præſide. † quam ſequitur.Lucas de Pen. in.l.2.C.de lucris aduoca.lib.12.vbi dicit, q quãdo quis habet aliquod officium ſine iuriſdictione,vt ſi eſt ei commiſſa adminiſtratio rerum publicarum,& tunc ſi vigore illius adminiſtrationis aliud venditur,non licet ſibi emere,aliàs punitur.vt in dict.l. non licet. niſi emerit palàm, & bona fide.vt in.l.cùm ipſe. C. de contrahen. emptione.prout eſt in tutore. & in executore teſtamentario,quia nõ poſſunt emere bona minorum,nec defunctorum,aliàs puniuntur.vt in l.13.ti.19.lib.8.in ordin.regali.nec per ſe nec per aliam perſonam.vt Dynus in regula.alicui de regulis iuri.in.6.& Paul.de Caſtro.in dicta.l.cum ipſe.ℂEt idẽ,ſi haberet iuriſdictionẽ,& adminiſtrationem.& ex ea emeret per dictas.ll. & hòc vult dicere dict.l.non licet ex officio. ℂQuãdo que quis vult emere extra id,quod vẽditur ratione ipſius officij: & tunc aũt emit inferendo metũ occaſione ſui officij,& habet locũ.l.ſi per impreſsionẽ.C.quod metus cauſa. quæ loquitur etiã in mediocribus officialibus, vt in his, qui poſiti ſunt ad denũtiandum maleficia,& ſimilibus.ℂSi verò emit non inferendo metũ,& tunc ſi quidẽ eſt talis officialis,qui habet iuriſdictionẽ,& non licet ſibi emere,niſi prout dicitur in dict.l.prima,de contractibus iudi.& ſi emerit, habet locũ pœna,dict §.qđ à præſide.ℂSi nõ habet iuriſdictionẽ,nõ impeditur emere aliquo iure.argumẽ.in.l.ad inuidiã. C. quod metus cau.quæ diſtictio certè eſt bona. ℂQuid
6 autem ſi vtenſilia,quæ emere † valet. vt in dict. l.prima.C.de contra.iudi.non poteſt ad emendum inuenire,an poſsit ea pretio ſoluto auferre,vel ſubditos cogere ad vẽdendum? Dic quòd ſic,vt tenet dictus Lucas de Pẽna,in dict.l. ſecũda,de lucris.aduoca.quod eſt notandum: quia multi ribaldi nolunt talia vendere iudicibus ex inimicitia,quã cũ eis habent.& tenet Bal.in capitulo,nobis intrantibus.de pace conſtan.in v. ſi.feudo.ℂTex.noſtrum amplia,vt non ſolùm habeat locum in iudicibus,verunetiam in pro-
7 ceribus † palatij,ſiue conſiliarijs,qui ſtant ad cõſilium dominorum,quorum conſilio res publica regitur,quia iſti non poſſunt emere res ſubditorum,aliàs amiſsione pretij multantur.vt tex. & ibi docto.in.l.finali.C.de reſcindenda vẽdi. & hoc eſt,quia poſſunt oſtendere minacem, & feruorem.vt gloſſ.ibi.Quod dicit ibi Bal.habere locum in magnis conſiliarijs magnorum dominorum,qui tenent locum principum, ſicut ſunt Regis legati,& Cardinalis, & domini magnarum ciuitatum,& non de alijs,quia non debet intelligi de cõſiliarijs epiſcoporum,vel magiſtratuum minorum eccleſiaſticorum, nec de ipſis ſeruatur de conſuetudine.ℂEt iſtum text.
8 intellige verum,niſi de † conſcientia, vel licentia principis,ſeu dominorum,quia tunc licet eis emere.ſecundùm Bal.in dict.l.finali. & eſt tex. hic.Et vi.Alexan.in conſilio.64. numero. 4.in 4.volu. vbi ait, quòd licet conſiliarij principis non poſſunt emere res ſubditorum,tamen ſi illa emunt de conſcientia principis,poſſunt:quia præſumitur abeſſe omnis ſiniſtra ſuſpicio propter præſentiam principis.*Idẽ tenet Peregrin. in part.venditio.q.2.in.gl.per alium verſi. proceres.*ℂEt quia ſuprà loquitur Bald.de cõſilia-
9 rijs dominorum, videtur quòd † quilibet dux, ſeu comes poteſt habere conſilium, ſeu parlamentum.vt ſentit ibi Bald.Tu tamẽ tene cõtrarium:quia ſolus princeps, qui non recognoſcit

 ſuperio-

ſuperiorem,poteſt habere conſilium, ſeu parlamentum. vt tenet Guido Papa. deciſione. 43. Quod eſt cõtra iſtos Duces,& Marchiones Hiſpaniæ,qui vocant ſuum conſilium.Quia ſi ſuperiorem habent,non poſſunt habere parlamẽtum, ſeu conſilium.vtibi.allegãdo Bartol. in. l. quodam Tiberius Cæ-

alguna, ni edifique caſas[l] ſin nueſtra li-

ſar.ff.de hæredi. inſtitu.licet ibi Bartol.non videatur hoc ſentire.Sed tu vi. Bartolu. vbi vult hoc expreſſè dicere in.l.2.C.de decuriò. lib. 10. in fine,allegãdo.l.2.circa principium.ff.de orig. iuris.Et tenet Ioann.Montag. in tracta.de parlamentis.in princ.nu.4.tomo.5.tract.fol.241.* Et idem tenet Guiller.Benedi.in rep.c. Raynũtius de teſtam.in parte & vxorem nomine Adelaſiam.lo.2.nu.190.fol.98.*❡Et an quilibet prælatus,vel Baro poſsit conſtituere conſulatum in terra ſua.vi.Guido.Pap.licet remiſsiuè ſingulari.422.§.vtrũ.❡Et licet officialis nõ poſsit emere à ſubditis hoſpitia,vel campos,niſi victualia, vt dictum eſt.& in.l.ſolẽt.§.nũc verò.ff.de offi.
10 proconſu.tamen põt † emere equos,quia nõ debet ire pede,qa ſunt ſimiles alimentis,imò ſunt pars alimẽtorũ.vt notatur in.l.denique.§.idem labeo.ff.mandati.ſecundùm Bal.ibi.& tenet Paris de Put.in dict.tracta.Syndi.in parte contrahere officialibus.foli.86.num.3.

SVMMARIVM.

1 *Habitare debẽt iudices in palatijs publicis,& non in domibus priuatorum.*

1 **Caſas.**[l] Similis tex.in.l.vnica.C.de contracti.Iud.ibi,vel domos extruere nõ aliter poſsint,niſi ſpecialẽ noſtri numinis hoc eis permittente diuinã reſcriptionẽ meruerint.ſimil.tex.in.l.5.tit.5.part.5. & ibi Mõta.Et ratio eſt,quia poſſunt inferri metũ & impreſsionẽ vt dictum eſt in gl.ſuprà proxima.❡Et quia
1 non poſſunt habitare † in domibus priuatorũ, ſed in domibus publicis.vt in.l.nulli.C.de officio rectorum prouinci.& gloſſ.in.l. obſeruare. ff.de offi.proconſ.& lega.Quod intellige ſi ſint palatia publica, vel prætoria, aliàs ſecus. vt ibi in.d.l.nulli iudicum.& Paris de Put.in.d.tract. verſi.officialis.in fine.folio.88.

SVMMARIVM.

1 *Mãdatum ſpeciale requiritur in iſtis caſibus Et an in iſtis caſibus admittatur procurator cum cautione de rato.*

m **Special mandado.**[m] Nota caſũ,
1 in quo † mandatũ ſpeciale requiritur.Aliũ vide infrà in ca.42.& alios vide per gloſ. in capitulo, qui ad agẽdum,de procura.in.6.in parte, vel paciſci. & Barto. ponit alios in l. filius familias.ff.de donatio.& in.l.pri-

cencia,y es ſpecial[m] mandado en la tier

ma.§.inter filiũ.ff.de falſ.& Abb.in capitu.ſunt nonnulli.§.ſunt & alij.de reſcrip.per doctorem del Caſtillo in.l.31.de Toro in gloſ.*ſpecialmente*. ❡Quibus adde, renuntiare,eſt donare:quam renuntiationem procurator non poteſt facere ſine ſpeciali mandato.tenet Abb.in cap.primo. vt lite non conteſta.num.28.❡Tamen in omnibus caſibus,in quibus ſpeciale mandatũ requiritur,ſi probabiliter dubitatur de mandato,admittitur procurator cum cautione de rapt.ita tenet Abb.in cap.coram.de in integr.reſti. col. fi.numero.6. per text. notabi.in.l. quòd ſi ſpeciali.ff.de minori.

SVMMARIVM.

1 *Negotiari an poſsint regentes prouincias, & eorum aſtantes pro ſe, vel per alium.*
2 *Negotiationes plures requiruntur, vt iudex in pœnam incidat.*
3 *Mercator dicitur propriè,qui plures negotiationes facit,non vnam tantùm.*
4 *Aleator,nec peccator dicitur,licet ſemel luſit vel peccauit.*
5 *Clericus non dicitur negotiari per venditionẽ vnius rei.*
6 *Contrahere, vel permutare, eſt intãtum prohibitum officialibus durante officio, quòd etiã ſi durante officio faciunt contractum, quòd eo finito non poteſt confirmari mutuo cõſenſu,quod extenditur ad conſiliarios principis.*
7 *Exactores publici prohibentur contrahere cũ prouincialibus.*
8 *Contrahere poteſt iudex in officio, quando cõtrahit cauſa ſuæ neceſsitatis, vel familiæ.*
9 *Alienari prohibitus ex cauſa neceſsitatis,alienari poſsit.*

Extra-

10 *Extrahere prohibitus frumentum de ciuitate non intelligitur prohibitus,quando extrahit ex cauſa neceſsitatis.*
11 *Exemptus à collectis,nõ intelligitur exẽptus à collecta,quæ imponitur ciuibus propter neceſsitatem.*
12 *Neceſsitatis tempore nõ excuſatur quis à murorum ſeu ciuitatis cuſtodia.*
13 *Priuilegium exemptionis nõ prodeſt in cauſa neceſsitatis reipublicæ, vel principis.*
14 *Neceſsitatis tẽpore,putà guerræ vel belli, põt princeps imponere ſubditis ſubſidium charitatiuum.*
15 *Gabellarum arrendatores pro neceſsitate reipublicæ,regis,ſeu domini, poſſunt gabellas exigere ante diem, vel ante tempus.*
16 *Alienare poteſt prælatus Romano põtifice inconſulto res eccleſiæ cathedralis, imminente neceſsitate alienandi.*
17 *Vicini venientes ad machinandum tempore neceſsitatis in terra aliena,non tenentur ſoluere gabellam.*
18 *Confiteri permiſſum eſt etiam Iudæo,& Saraceno tempore neceſsitatis.*
19 *Victualia,quæ valent iudices emere,ſi nõ inueniuntur ad emendum,poſsunt pretio ſoluto auferre à ſubditis,& cogere ad vendendum.*
20 *Contrahere poteſt officialis,qui habet officiũ in ſua propria patria,ſeu in loco ſuæ originis.*
21 *Priores ciuitatũ, ſeu anciani,ideſt regidores durante officio poſsunt contrahere.*
22 *An contrahere poteſt officialis cum non ſubditis.*
23 *An contrahere poteſt officialis perpetuus,& ſi poteſt ſyndicari.*
24 *Officialis poſitus ad beneplacitum, an poteſt contrahere.*
25 *Emere põt officialis res paternas confiſcatas.*
26 *Officialis durante officio põt recipere donationem remuneratoriam.*
27 *Cõtrahere an põt officialis,quãdo cõtrahit palã,& cũ authoritate alteri⁹ adminiſtratoris.*
28 *Hæres poteſt officialis inſtitui durãte officio, & legatum ſibi fieri.*
29 *Alienatio prohibita per contractũ, non intelligitur prohibita in vltima voluntate.*
30 *Statutũ prohibens forenſem emere in loco,nõ prohibetur emere ea, quæ fuerũt anteceſſorũ, & non prohibetur acquirere ea,quæ ſibi obueniunt iure hæreditario.*
31 *Alienatio prohibita in forenſem, nõ habet locum,quando forenſis ſuccedit ab inteſtato ex diſpoſitione legis.*
32 *Emere poteſt officialis,qui non habet iuriſdictionem.*
33 *Contrahere poteſt officialis ex licentia principis.*
34 *Negotiari põt officialis nomine reipublicæ, & ad eius vtilitatẽ, vel ſuper re ipſius reipublicæ.*
35 *Cõtrahere poſſunt iudices officio durãte,quando eſt ibi conſuetudo contrahẽdi.*
36 *Contrahere poteſt iudex,quando cõtrahit in alio contractu,quàm mutui, & quãdo in illa ciuitate habet proprietates,ſeu res mobiles.*
37 *Matrimonium an poteſt iudex contrahere in illa ciuitate officio durante.*
38 *Contractus factus per iudicem officio durante,non firmatur iuramento.*
39 *Pignus an prohibetur iudex accipere durante officio.*
40 *Inſtrumentum guarẽtigium,quòd iudex habet contra alium,an officio durante põt mandari executioni.*
41 *Poteſtas debet ſoluere pretiũ rei emptæ à familiari ſuo.*

n **De mercaderia.**[n] Regẽtes prouincias, &
1 eorum aſtantes,in eiſdẽ negotiari † non poſſunt nec fœnus exercere.tex.eſt ſimilis,& ibi Barto. Ang.Paul.de Caſtro,& cæteri doctor.in.l.principalibus.ff.ſi certum petatur.& tex. ſingul.in l.5.ti.5.part.5.quã vide. ❡Quod extẽde nõ ſolũ per ſe,verunetiam per alium non poſſunt contrahere in tali loco,vbi adminiſtrationem gerũt.vt in.l.non licet.ff.de cõtrahen. emptione. & tenet Montal.in glo.ordi.regali.in parte,officiales. ❡Sic nota, quòd præſumitur fraus eo ipſo ; quòd emitur per interpoſitam perſonam,

nam,ſecundùm Bartol.in.l.ſi pupillus.§.finali. ff.de excuſa.tuto.& Iaſ.in.§.Item ſi quis in fraudem.Inſtitut. de actio. numero.47. ¶Cyn.tamen.in.l.quiſquis.C.eodem ſi cert.petatur.diſtinguit,aut eſt officialis perpetuus.aut temporalis, aut dubius,vtrum ſit tẽporalis , vel perpetuus¶Si eſt perpetuus, tunc dare, & recipere mutuò,& contrahere cum ſubditis , non prohibetur,dum tamen faciat ſine oppreſsione. vt in.l. præſidis.ff.eodem.ſi cert. pet. &.C. quod metus cauſa.l.ſi per impreſsionem. ¶Si eſt temporalis,refert,aut contrahit nomine vniuerſitatis,& poteſt.vt in.l.gaius.ff.de vſu.aut nomine ſuo,& tunc aut cum ſubiectis,& non poteſt, vt hic,& in dicta.l.quiſquis.& in.l. eos. eodem titulo,aut cum non ſubiectis,qui non conuerſabantur in loco,& poteſt.& ſic dicit,quòd debet intelligi dicta.l.præſidis.¶Sed dicit Cyn.quòd alij moderniores tenent, quòd poteſt accipere à ſubiectis ad ſuum vſum & neceſsitatem.& ita intelligunt.d.l.præſidis.Sed ſi acciperet ad negotiandum,non poteſt etiã ab alijs non ſubiectis,& hoc magis placet ſibi,& hanc diſtinctionem tenent Angel.& Paul.de Caſtro in dict.l. principalibus. ¶Et vt iſte text. & iura ſimilia

ra deſu iuriſdicion. Ni vſe en ella de trato de mercaderia,

2 habeat locũ,requiritur,quòd iudex † exerceat pluries negotiationem hanc. Secus ſi vna vice tantùm exercuit,quia tũc non incideret in pœnam.vt tenet Paris de Pute.in tracta. ſyndic.in parte,officiales non poſſunt.foli.87.¶Et facit:

3 quia mercator † propriè eſt ille, qui plures facit negotiationes,non vnam tantum.tenet Barto. in prœmio fforum.num.10.per.l.primã.§.1.ff. de tribut.& probatur per.l.ſemper.§. diuus Adrianus.cum.l.ſequenti.ff.de iur. immuni. vbi ſi immunitas cõceditur alicui,qui negotiationẽ nauiculariam exercet,oportet quod maiorem partem ſubſtantiæ in ea negotiatione ponat,& habeat.Et ideo dicit Bar.in.d.l.ſemper.§. negotiatio.quòd immunitas data aliquibus mercatoribus,ita demum ſeruanda eſt, ſi maiorem partẽ facultatũ tenerent in mercantijs.prout tenet Alexand.in conſilio.108.in.4.volu. ¶Et quòd vna mercantia non faciat quem mercatorẽ, ſed profeſsio,& exercitium. tenet Bald. in rub. C. de conſtitu.pecuni.in fine. Quod dicit verum niſi hanc vnicam mercantiam præcedat profeſsio,ſeu matriculatio in matricula mercatorum. nam nomina dicta à profeſsione acquiruntur profitẽdo,nomina verò dicta à cõſuetudine,ſeu ab actu generalitatis acquirũtur vſu, & exerci-

4 tio.non per vnicum actum. vnde non dicitur † aleator,licet ſemel ludat,nec peccator, licet ſemel delinquat,nec lector, licet ſemel legat. & idem in ſimilibus.ſecundùm Bal.ibi. & Bart.in l.legatis ſeruis.ff.de lega.3.nu.4.vbi ad ea, quæ in contrariũ adducit,reſpõdet.¶Et ſic,ꝙ mercator nõ dicitur quis per vnum actum.& cũ Bart. tranſit Ancharr.in capitu. canonum ſtatuta.de conſtitu.ver.quis dicatur.& Barto. in.l. mariti. §.quæſitũ.ff.de adulterijs.& Feli.in prooemio Gregori.co.ſi.ver.quartò limita.*Et Peregrin. in parte mercator,& Angel.in prooemio.Inſtitu.§.cunque hoc.num.5.*¶Et facit quoque,ꝙ

5 licet clericis † ſit interdicta negotiatio, vt in ca. ſi.de vita & honeſt.cleri.per venditionem vniꝰ rei tantùm non dicitur negotiari, ſeu mercari. eſt tex.in capitul.eijciens.88. diſtin quæ eſt palea:& tenet Paris de Put.vbi ſuprà, ſed dicitur negotiator,quando emit pluries res aliquas, & in ſuis formis eas vendit.nam ſi vẽdidit rem mutatum lucrum proueniens ex artificio,ſecus vt ſi emit chartas pro libro ſcribendo. vt in capitulo.nunquam.de conſe. diſtin.5. & Cardina. in Cle.ſi.de cenſi.in.3.nota.& Abba.in dict. ca.ſi. de vita & honeſt.cleri.in fine.num.14.& Bertachi.in tracta.gabella.in.3.parte num.5.tomo.6. tracta.foli.55.¶Et idem Bertachi.in.7.part.nu. 48.folio.63. dicendo, quòd non dicitur mercator,qui contrahit ſemel tantùm,ſed frequenter vt dictum eſt.& Bar.in.l.prima.C.de nauicula. lib.11.& in.l.prima.ff.de tribu.niſi præcedat ꝓfeſsio,vel matriculatio,quia tunc etiam ex vnico actu dicitur mercator.vt Bart.in rub. de conſtitu.pecu.in fine.C.vt ſuprà dixi. ¶In tantum officiales non poſſunt cõtrahere, nec mutuare

6 durante officio,vt dictum eſt, quòd ſi durãte † officio fecit contractum,ꝙ eo finito nõ poteſt confirmari mutuo cõſenſu expreſſo,vel tacito. vt in dict.l.prima,verſi.pe.C.de contracti.Iudi. & Iaſ.in dict.l.principalibus.Quod etiam extẽdit ad proceres,ſeu curiales principis,qui prohibentur emere,& alios contractus facere:& ſi cõtrahunt,contractus eſt nullus.l.ſi.C.de reſcind. vend.iuncta glo in verbo,palatinos.quæ dicit, ꝙ illa lex,habet locum in omni cõtractu.quod Bal.ibi dicit eſſe verum quoque in magnis conſiliarijs magnorum dominorũ, vt ſuprà dixi in glo.heredad.& tenet Paris de Put.in dict.tract. ſyndic.folio.16.in parte,excedunt.num.8.¶Et ratio prohibitionis eſt, vt dixi, quia officiales debent vacare officio publico:qđ cõmode nõ poſſunt facere,ſi vacarent priuatis emptionibꝰ.

Cum

Cum qua ratione Iaſ.non tranſit ibi,ſed dicit,ꝙ melior eſt propter metũ impreſsionis:quia lex ſuſpicatur,quòd officiales propter officium inducerent aliquem ad contrahendum nõ liberè. vt in dict.l.ſi per impreſsionem.C.quod metus cauſa.argu.l.1.C.ſi rector vel prouin. ¶Quod extende non ſolùm in iuriſdictionem exercen

7 tes,verumetiam in exactoribus † publicorum, quia iſti prohibentur cum ſuis prouincialibus contrahere.vt tenet Ioan.de Plat.in.l.miſsi opinatores.C.de exactor.tribu.lib.10.nume.3.prima colum.¶Regulam iſtius tex.& iurium ſimilium limita aliquibus modis. ¶Primò limita

8 nõ habere locũ,† quando emit,vel cõtrahit ex cauſa neceſsitatis,putà vtenſilia, vel victualia. vt probat tex.in dict.l.vnica.verſi.præterea.C. de contra.iudi.ſecundũ intelle.Guiller.& Bart. Alexa.& communiter docto.ſecundũ Iaſo.ibi, in dicta.l.principalibus.ff.ſi cert.peta.4.limitatione.Et ibi Angel.dicit,quòd ſi negotiat propter victum ſuum,& familię ſuę,quòd poteſt facere.& eſt gl.in.l.vniuerſi.C. de vectigali.& cõmiſsis.& Bart.in.l.ſolent.§.non vero.ff.de offi. proconſu.& lega.dicit, quòd prohibitus emere in aliquo loco,intelligitur poſſe emere victualia ſibi neceſſaria.& Alexa.in dict.l.principalibus.nu.2.dicit,quòd prohibitus cõtrahere non intelligitur prohibitus,quãdo facit ex cauſa neceſsitatis,vnde ſecundũ eũ nõ prohibetur emere victualia neceſſaria.& idem dicit Bal.in dict. l.ſolent.in dict.§.primo.in.3.notabi.ff.de offici. proconſu.& lega.¶Hinc eſt,quòd prohibita a-

9 lienari,† poſſunt alienari ex cauſa neceſsitatis. l.alienationis.ff.famil.hercif.eo quia neceſsitas non ſubiacet legi.vt in.l.prima.ff.de offic.procõ.tex.in.l.3.§.in eadem.ff.ad.l.Rhodi.de iact. & tenet Roma.conſilio.290.& Areti.conſil.28. Alexand.conſilio.59.in.5.volu.numer. 6.& ibi ponit cauſas neceſsitatis , propter quas poteſt alienari.& in authentica reſque.C. communia de lega.¶Hinc dicunt docto.Angelu.Roma.& Alexand.in.dict.l.principalibus.quòd prohibi

10 tus extrahere † frumentum de ciuitate ſub certa pœna,non intelligitur prohibitus, quando extrahit ex cauſa neceſsitatis,putà propter neceſsitatem victus ſui.notant doctores in.l.cæterà.ff.de leg.primo. ¶Quoque infertur ſecundùm Iaſ.ibi,in dicta.l.principalibus.quòd exe-

11 ptus ex priuilegio,& habens † immunitatem à collectis, non tamen intelligitur exemptus à collecta,quæ imponitur ciuibus propter neceſſitatem inſtantem,putà propter bellum.prout tenent Dy.Ray.& Bald.contrariantem eis in.l. ſi ex toto.in principio.ff.de legatis.1. ¶Et facit

12 quia tempore † magnæ neceſsitatis non excuſatur quis à murorum,ſeu ciuitatis cuſtodia.tex. eſt in.capit.2.de immunit.eccleſi. & in.l.abſit. C.de priuile.domus Auguſtæ.lib.11.&.l.52.titu 10.6.part.prima.&.l.1.titu.3.lib.1. in ordina.regali.Montal.in.l.1.titul.5.foro.ll.lib.1.in gloſſ. magna.Iaſo.in.§.Item ſeruiana.Inſtit.de actio.

13 colum.19.vbi tenet,quòd priuilegiũ † exceptionis non prodeſt in caſu magnæ neceſsitatis reipublicæ,vel principis.¶Ite facit optimè illud, quod notat Bal.in.l.iubemus nullum.C. de ſacroſanctis eccle.primo &.2.notabil. vbi notat, quòd de neceſsitatibus imminentibus eccleſiæ fortè propter guerram,ſeu bellum nullus quantuncunque priuilegiatus intelligitur excuſatus ſiue priuilegium ſit dignitatis,ſiue perſonę, ſeu religioni cõceſſum.¶Ex hoc quoque dicit Bal. in.l.prima,ad finẽ.C.de operis liberto.quòd tẽ

14 pore neceſsitatis,† putà guerrę,poteſt princeps imponere ſubditis ſubſidium charitatiuum.Iaſ. tamen vbi ſuprà dicit,quòd Ioann.de Anani.in conſilio.7.incipiente,viſis.conſuluit,quod vaſalli non tenẽtur tẽpore neceſsitatis,putà guerræ,ſubuenire dominis de pecunia.& ibi ad hoc bene põderat tex.in.c.licet vaſallus.in.2. reſpõſo.ſi de feud.fuerit controuerſ.inter dom. & agna.Limita tamen iſtam deciſionem,vt ibi per eum,quæ limitatio eſt,licet Iaſ.non ponat,niſi neceſsitas ſit magna,vel quia captus,vel quia effectus eſt inops ſecundùm ſui qualitatẽ,vel eſt in aliquo euidenti periculo propter guerram,& vaſallus eſt diues, & potens, quia tunc tenetur ſecundùm Ioan.de Anani.in.dict.conſilio in fi-

15 ne.¶In ſimili facit,quòd emptores,† ſeu arrendatores gabellarum pro neceſsitate reipublicę, vel regis,ſeu domini,poſſunt exigere ante diẽ, vel ante tempus dictas gabellas,remiſſo tamen eis interuſurio medij temporis.tenet Bal.in.l.1. C.de condi.ex leg.& ſequitur Iaſ.in.§. Sed hæc quidem.Inſtitu.de actioni.columna.2.numer. 8.& Pala.Ruui.in repetit.capitu.per veſtras.de dona.§.23.numer.23.folio.98. & Ioann.de Plat. in.l.prima.C.de vſuri.fiſcali.lib.10.& late Roderi.Suarez in repet.l.poſt rem.ff.de re iudica.columna.128.& idem tenet Angelus in.l.ſi is, qui bona.ff.de pignori.& in.l.cum quidam.§.ſi ſic. ff.de vſuris.Idem tenet Mar.de Laude,in tract. de fiſco,quæſt.25.tomo.6.tracta.foli.2.quòd dicit notandum,quia plerunque propter neceſsitates publicas principes ante diem exigunt à publicanis.¶Adde etiã tex.notabil.in.l.tutor qui repertorium.ff.de excuſa.tuto.in prin.per quẽ dicit Abb.in cap.fin.2.colum.de eccleſijs ædifi-

16 cãdis,quod ſi † immineat neceſsitas alienãdi res

eccleſiæ

eccleſiæ cathedralis,poteſt prælatus incõſulto
Romano pontifice alienare, quamuis iurauerit
nil alienare inconſulto põtifice, capit.ſuper.de
rebꝰ eccle.nõ alie.¶Vi.quoq; quod notat Bar.
17 in.l.ſi qñ.perillũ tex.C.de naufragijs.vbi ait†,
ꝙ ſi tẽpore magnæ neceſsitatis vicini veniũt ad
machinãdũ in terra noſtra,non tenẽtur ſoluere
gabellã.&ideo gl.in.c.fi.in verbo,ꝑcipiet.23.q.
18 1.vult ꝙ in cauſa neceſsitatis permiſſum† eſt cõ
fiteri peccata etiã Iudæo,& Saraceno.¶Et ideo
19 ſi victualia,quæ emere valent, nõ poſſunt ad†
emẽdũ inuenire,poſſunt ea ꝑtio ſoluto auferre,
vel ſubditos cogere ad vendendũ. vt dixi ſuprà
in gl.heredad.n.6.¶Et quoq; põt emere equos,
quia non debet ire pede, quia ſunt ſimiles ali-
mẽtis,vt ibi dixi.& vi.Parid.de pu.in tract.ſyn
dic.in parte,officialis.n.6.fol.70.Et ibi quoque
tenet,quòd poteſt victualia accipere pretio ſo
luto.¶Et adde quoque,ꝙ prærogatiua in pre-
tio rerum venalium non eſt facienda militibus
& officialibꝰ pluſquã vendãtur priuatis ꝑſonis
in fo.publico.& ſi per minas,vel alio calore hoc
faciat officialis,incidit in crimẽ cõcuſsiõis.tenet
Io.de Pla.in.l.ſeptẽ.C.de erog.mil.anno.lib.12
20 ¶Secũdò limita noſtrũ tex.& iura ſimilia,† niſi
officialis gerat officiũ in ſua patria, vel in loco
ſuæ originis,q̃a põt indiſtincte cõtrahere.Bart.
Paul.Alex.& Iaſo.in.d.l.principa.& Ang.in.l.
eos.C.eo.ſi certũ peta.tamẽ Bal.in.d.l.principa
libus.tenet contrariũ.Et Ang.dicit ibi,ꝙ de ri-
gore videtur oppoſitum, per dict.l. qui in offi-
cijs.in principio.ff.de contrahẽ.emptione. vbi
videtur caſus in oriundo.¶Ludo.Roma. cõcor
dãdo Bar.Bal.& Ang.dicit,quòd ſi quis eſt offi
cialis in propria patria, ſine iuriſdictione,po-
teſt contrahere ſecundùm Barto. ¶Aut eſt offi
cialis cum iuriſdictione,& ſit vera opinio Bald.
quòd non poſsit contrahere. Iſtam concordan-
tiam ponit Paris de Put.in dict.parte,contrahe
re officialibus.folio.86.num.8. Tamen Alexã.
in dict.l.principalibus.num.4.dicit,quòd com
muniter tenetur prima opinio,reiecta opiniõe
& diſtinctione Ludo.Roma.quia tex.in dict.l.
qui officij.non exprimit de eo,qui in loco ſuæ
iuriſdictionis officium gerit.Et idem tenet Iaſ.
ibi,num.primo.&.2.vbi quoque dicit ſecundũ
21 Barto.& Angel.ibi quòd priores† ciuitatũ, ſeu
anciani,ideſt regidores ſiue rectores durante eo
rum officio poſſunt cõtrahere.& ita dicit Ang.
quòd ſeruat cõſuetudo.& facit tex.in.l.eos qui
in patria.ff.de ritu nuptia.& idem tenet Guill.
Benedi.in repeti.ca,Raynucius.de teſta.in par-
te, duas habens filias.num.48.dicendo, quòd of
ficiarij annales officia tenentes in loco originis,
vel domicilij,omnes contractus celebrare poſ-
ſunt.*Sed vid.hodie pragmatic.76.in curijs va-
lis oleti anni.1558.vbi cauetur. ꝙ *regidores veynte*
y quatros iurados ciuitatum & villarum notraten
in baſtimentis nec reuendant ea ſub officiorum
amiſsionis pœna.*¶Et idẽ eſt,ſi talis iudex ha-
bet proprietates in illa ciuitate, vel in illo Ca-
ſtro,vel loco,ſeu res immobiles:quia tunc præ
ſumitur ſubiectos diligere,& eos nolle opprime
re.vt in authentica,vt iudices ſine quoquo ſuf-
fragio.§.eos.& in.§.ſi cogitatio.&.§.neceſsitatẽ
colla.2.& tenet Montal.in glo.ordi.in parte,of
ficiales ſic nota:¶Tertiò limita regulam prædi
22 ctam non procedere,† quando officialis contra
hit cum non ſubditis, quia tunc ceſſat impreſsio
nis metus,ſecũdũ gl.& Saly. in dict.l. quiſquis.
C.ſi cert.peta.Barto.Ang.Paul.Alex.& Iaſo.in
dict.l.ſi principalibus.& Montal.in dict. gl.or-
di.in parte,officiales ſic nota.per.l. præſides.ff.
ſi cer.petatur.¶Sed iſtam limitationem intelli
ge,niſi illi contrahentes conuerſarentur in illo
loco,quia tunc pro ſubditis reputantur,& habẽ
tur,& contractus non tenebit per.d.l.quiſquis.
Ita tenet Alex.in dict.l.principalibus.ver.quar
tò limita.& probat in expreſſo dict.l.quiſquis.
ibi,ſi in prouincia fuit verſatus.& vide quæ dixi
in glo.*de los tales pueblos*.¶Quartò limita dictam
23 regulam,vt procedat in officiali,vel iudice† tẽ-
porali,ſecꝰ in officiali perpetuo.tex. eſt in dict.
l.præſidis.ff.ſi cert.peta.in verbo,perpetui, ſe-
cundùm Bart.& communiter moder.& Iaſ. ibi
cum limitatione,de qua ibi per Angel.Alexan.
& Iaſ.niſi per impreſsionẽ ipſius iudicis indu-
ctus eſſet ille ad contrahendum ſecum.per.d.l.
ſi per impreſsionem.quę impreſsio in iudice nõ
præſumitur.vt Bal.in dict.l.ſolẽt.§.fi.ff.de offi.
proconſu.& lega.gl.& docto.in.l.ad inuidiam.
C.quod metus cauſ.& tenet additio.Alexan.in
dict.l.principalibus.¶Et ſi dicas,quòd.d.l.præ
ſidis.non loquitur in officialibus principalibus
ſed in eis qui ſecum ſunt:reſpondetur,quòd ra-
tio illius tex.eſt generalis,videlicet,quia perpe
tui ſunt,ſecundũ Iaſ.ibi. ¶Attamẽ Saly.ibi con
trarium tenet, & mouetur:quia maior metus,
& maior impreſsio timetur in perpetuo officia
li,quàm in temporali,qui in breui eſt remouẽ-
dus.Sed ad.l.principalibus.& ad.l. præſidis.nõ
reſpondet Saly.Bal.tamen in dict.l.ſolent.§.fi.
in.2.quæſt.plenè diſputat hanc.q.nunquid iſta
lex,& ſimilis habeant locum in officiali perpe
tuo.Et hoc non obſtante contrarium determi-
nat,& ſequitur cõmunem opinionem, & ſic,ꝙ
perpetuus officialis poteſt contrahere,dummo
dò non appareat metus impreſsionis.quod pro
bat,

bat, quia epiſcopus habet perpetuum officiũ,
& poteſt contrahere.authenti.licẽtia. C.de epi
ſcopis & clericis.Quæ opi.poteſt ſuaderi : quia
perpetui officiales viderentur perpetuò prohi-
biti contrahere,& ſic videret eis interdictũ per
petuum commercium,quod non eſt dicendũ.
Et poteſt reſponderi ad argumentum dictum.
Nam ex quo poteſt contrahere cũ nõ ſibi ſub-
ditis,non eſt curandum,ſi non poſsit contrahe-
re in loco,vbi perpetuò gerit officium.facit.l.ti
tio centum,§.primo.ff.de condi.& demonſtra.
¶Sed alia ratio melior ponitur per Mõtal.in.d.
ſua glo.ordi.in parte,officiales.vbi tenet, quod
officiales perpetui poſſunt contrahere:quia in
perpetuis officialibus cenſetur eſſe fides appro
bata,ex quo perpetuò ſunt electi,ſed in tempo
ralibus ſecus.vt ibi per eum.Et facit quod tenet
Guido Papa in deciſionibus.deciſi.195.vbi idẽ
tenet,dicendo,quod conſiliarij regis poſſunt cõ
trahere,& ſic permittitur.Et quia iſti officiales
perpetui poſſunt per ſuperiorem ſyndicari,etiã
officio durante,& videri quomodo ſe habeant
in officijs:quod ſecus in officialibus temporali
bus, qui non debent ſyndicari niſi in fine eorũ
officiorum.Ita tenet Bal.in.l.niſi.§.cùm furioſi
ff.de tutelis & ratio.diſtrahen.¶Et quod dictũ
24 eſt in officiali perpetuo,idẽ eſt in officiali† poſi
tò ad beneplacitũ,quia poteſt contrahere,quia
æquiparatur perpetuo propter incertitudinẽ.ſe
cundùm Iaſ.ibi in dict.l.principalibus. & Bald.
& Ange ibi.Et facit glo. in Cle.2. de reſcriptis.
& in capi.ſi gratioſè.& in cap.fina.de reſcrip.in
6.Montal.vbi ſuprà.Ita determinat Bar.in.l.de
pupillo.§.ſi quis ipſi prętori.ff.de noui ope.nũ
tia.& Cy.& Bal.in.d.l.quiſquis.& Bal.in.d.l.ſo
lent.§.fi.¶Quod intellige vt per Ang.in.l.eos.
C.ſi cert.peta.quãdo Papa, vel rex habet ex cõ
ſuetudine eos non remouere, quia tunc vt de
perpetuis iudicantur. ſecus ſi habet ex conſue-
tudine eos remouere poſt certũ tẽpus,quia iudi
catur de eis,vt de officialibus tẽporalibus,quod
25 nota.¶Quintò limita,quãdo res paternæ† con
fiſcatæ venderentur,quia tunc licet filio officia
li emere propter affectionem.textu. in dicta.l.
qui officij.ff.de contrahenda emptiõne.& in.l.
milites.ff.de re mili.& dixi ſuprà in gloſ. here-
26 dad.nume.3. ¶Sextò limita† non procedere in
officiali,qui caperet donationem remuneratio
nis cauſa durante officio.l. Aquilius regulus.ff.
de donatio.& ibi Barto.ſecundùm Alexand. &
Iaſo.in dict.l.principalibus. ¶Septimò dictam
27 regulam limita† non procedere, quando offi-
cialis contrahit palàm,& bona fide,vel cum au
thoritate alterius adminiſtrationis,ſicut in ſimi
li dicitur de tutore.ita tenet gloſ.in.l.ſi emptio
ne.§.fi.in.3.ſolutione.argumen. illius tex.ff.de
contrahen.emptio.& facit tex.in.l.non exiſti-
mo.ff.de adminiſtra.tuto.ſecundùm Ange.ibi,
in dict.l.principalibus.& Rapha.Fulgo.in dict.
l.non licet.ff.de contrahen.emptiõ. dicit quòd
ita ſeruatur de conſuetudine. ¶Sed ſecundùm
Alexan.& Iaſo.in dict.l.principalibus.contra-
rium & melius tenet glo.in dict.l.1.C.de cõtra.
iudi.quæ eſt ſingula.ad hoc ſecundùm Bald. &
Saly.in dict.l.quiſquis.C.ſi cert.peta.vbi idem
tenet,& ſequitur moderni.eo,quia iura contra-
ria loquuntur in adminiſtratoribus priuatis,ſci
licet tutoribus,in quibus ceſſat ratio impreſsio
nis metus.& quòd ita probet text.in dict.l.1.C.
de cõtra.iudi.vbi dicit, quòd officialis, qui vult
contrahere,debet hoc ſpecialiter impetrare:ſed
fruſtra impetraretur à principe,quod palàm,&
bona fide poſſet facere. & idem tenet Paris de
Put.in.d.tracta.ſyndi.in parte, contrahere offi
cialibus.folio.87.in libro portatil.num.8.&.9.
¶Vbi quoq; dicit,ꝙ poteſtas, vel capitaneus
non poteſt dare licẽtiam aſſeſſori ſuo, vt in offi
cio cõtrahat,ſed requiritur licẽtia principis.per
tex.& glo.in dict.l.1.C.de contra.iudi. ¶Octa-
uò limita,vt procedat per viam contractus inter
28 viuos,† ſecus per vltimam voluntatem.& ideo
durante officio poteſt officialis inſtitui hæres,
& ſibi fieri legatum ſecundùm Iaſo. in dicta.l.
principalibus.per legem.non dubium.In prin-
cipio.in verbo,poteſtate.C.de teſtamen.& ibi
Barto.& commu.docto.ad quam limitationem
infert Iaſo. quòd prohibitus contrahere cum
certo genere perſonarum, non prohibetur eis
relinquere per viam vltimæ voluntatis. Facit
text.in.l.teſtamentum non ideo.& ibi gloſſ. &
Bald.C.de teſtamen.& vltra Iaſo. tu vide Ale-
xand.in conſilio.120.in.1.volum.num.5.vbi te-
29 net,† ꝙ vbi prohibetur alienatio per contractũ
intelligitur ꝓhibita alienatio,quæ fit in vltima
voluntate iure vniuerſali.allegat.l.verba geſſe-
runt.ff.de verborum ſignificatione.&.l.milites.
ff.de re milita.&.l.decuriones.cum ibi notat.ff.
de decurioni.&.l.1.in fine.iuncta gl. in verbo,
ſui.C.nõ liceat habita metropo.lib.11. & firmat
etiam clarè Ioann.de Imol.in.l. ſi ita quis.§. ea
lege.ff.de verbo.obliga.penult.colum. & bene
facit.l.fi.C.de prædijs curial.lib.10. & vide glo.
ſingul.in.l.4.titul.10.lib.3.foro legum.in gloſſ.
30 fi.in fi.vbi tenet,quòd licet per† ſtatutum fo-
renſis prohibeatur emere in loco non prohibe-
tur emere quæ fuerunt anteceſſorum,vel niſi il
la prædia empta,vel conducta obueniant iure
hæreditario.vt refert Ioann.de Platea in.l.1. C.
quibus

quibus ad conducen: præd. fiſca. non licet acce[pt.] de. lib. 11. Et Hippolytus de Marſi. in repeti. [l.] fi. ff. de iuriſdict. omni. iudi. nu. 111. tenet, quòd
31 licet res ſit † prohibita alienari in certum genus perſonarum, puta in forenſes, talis forenſis pōt ab inteſtato ſuccedere ex legis diſpoſitiōe. Barto. in dict. l. ſi ita quis. §. ea lege. argum. in. l. cùm pater. §. Iulianus Agrippa. ff. de legatis. 3. & ſequitur Paul. de Caſtro, & alij ibi. * Et an ciuitas prohibens exportari blandum extra diſtrictū, an comprehendat forenſem habentem agrum in diſtrictu dictæ ciuitatis: vid. Alberic. in rub. ff. de muneri. & honori. numero. 34. * ¶ Nonò
32 limita, vt non † procedat in officiali, qui habet adminiſtrationem ſine iuriſdictione. ſecundùm Bartolū. in. l. confertur. §. quod à præſide. ff. de
33 iure fiſci. ¶ Decimò limita in officiali † contrahenti ex licentia principis. per dict. l. 1. C. de cō tra. iudi. ſecundum Iaſo. in dicta. l. principalibus. Et Paul. de Caſtro. ibi vnico verbo ponit has limitationes, & vide Bertachi. de firmio. in tract. gabellarum. in. 3. parte principali. colum. 2. in fine. vbi quoq; eas ponit. ¶ Angel. quoq; dicit in dicta. l. principalibus. quòd fallit, ſi nego-
34 tiatur † nomine reipublicę, & ad eius vtilitatem vt in. l. Gaius. ff. de vſuris. & in. l. ciuitas. ff. ſi certum petatur. ¶ Item dicit quòd fallit, ſi negotiatur ſuper re ipſius reipublicæ, quam adminiſtrat palàm, & bona fide cum ſuo collega. vt in dict. l. ſi in emptione. §. fi. ſed dic vt ſupradixi. ¶ Eſt alia limitatio, & fallentia, & ſic. 13. quando
35 eſt ibi conſuetudo, † vt iudices contrahant quia tunc poſsint ſine pœna contrahere. tenet Paris de Put. vnico verbo. in. d. tractatu. in parte, contrahere. fol. 86. nu. 7. ¶ Adde aliam, & ſic deci-
36 mam quartam, ſcilicet, quando iudex † cōtrahit in alio contractu, quàm mutui, ſcilicet, quando talis iudex habet proprietates in illa ciuitate, Caſtro, vel loco, ſeu res immobiles, quia tunc poteſt contrahere: quia præſumitur ſubiectos diligere, & eos nolle opprimere. tenet Montal. in. d. glo. ordi. in parte, officiales. Vide tu Bertachi. in tracta. gabella. in. 3. parte. num. 10. tomo. 6. tracta. fol. 55. vbi ponit aliquos ex iſtis caſibꝰ, quem vide. * Quia mutuum recipere nō poteſt quia dans præſumitur eum corrumpere, & in iudice preſumitur barateria, licet adijciatur mutui titulus: tenet Peregrin. in parte mutuum, tamen hodie contrarium cauetur, imo quòd iudices mutuum recipere poſſunt in pragmati. 40. in curijs Valiſoleti. anni. 1558. * ¶ Et an ſi poteſt
37 iudex matrimonium † contrahere in ciuitate, in qua officium gerit. Vi. text. in. l. vnica. C. ſi rector vel prouinc. vbi tenet, quòd non. & tex. in l. 2. titul. 14. parti. 4. niſi in ſua patria, vbi iuriſdictionem exercet. ¶ Et ibi glo. in dict. l. vnica. in verbo, adminiſtrantes. ¶ Sed tu vi. dictum ſingu. Saly. ibi, in. fi. vbi quoq; dicit, quòd ſupradicta ſunt vera de iure ciuili: ſed de iure canonico poteſt liberè matrimonium contrahere. & ſic d. l. vnica. & d. d. parti. ſunt correctæ. * Et matrimonium tenet de iure Canonico, vt Cym. in. l. fi. C. de inter. matri. & Peregrina in part. concubina. q. 3. in glo. prouinciali. * Et quoq; poteſt retinere concubinam in ciuitate, quam regit. prout tenet Roma. ſingula. 481. per. l. fi. ff. de concubi. & l. 2. titu. 14. parti. 4. ¶ Attamen in caſibꝰ, in quibus prohibetur officialis contrahere du-
38 rante officio, ſi contrahit, † talis contractus an iuramento firmetur? dic ꝙ non, tamen iuramentum eſt ſeruandum. per. c. debitores. de iureiuran. tenet Bar. in. l. ſi quis pro eo. ff. de fideiuſſo. col. 3. num. 10. verſi. quartò dixi, & dictus Paris de Put. in dict. tracta. in dicta parte, contrahere officiales. ¶ Sed an officialis, qui prohibetur cō
39 trahere, prohibeatur pignus † accipere. Iaſo. in d. l. principalibus. d. nume. 3. dicit, quòd tactum non inuenit, & arguit ad partes. Tamen nō eundo per mendicata ſuffragia dicit, ꝙ eſt gloſ. expreſſa in. l. in quorum. ff. de pigno, vbi dicit, ꝙ officialis, qui prohibetur contrahere cum ſubditis officio durante, non prohibetur accipere pignus: & Bart. ibi, & Bertachi. in. d. tracta. gabella. in. d. 3. parte. num. 10. de intelle. in hac. q. Iaſo. vbi ſupra putat diſtinguendum ſic. Aut officialis fecerat contractum ante ingreſſum officij, vel in alio loco, ita ꝙ contractus principalis erat validus, tunc durante officio pro illo contractu poſsit pignus, ſeu ſecuritatem accipere, ſed ſi officialis officio durante fecerit contractum, quia non valet, ſi pro illo contractu acceperit pignus credit quòd non valet acceptio pignoris. ¶ Ex qua diſtinctione infero intellectum ad dictum Ange. in. l. pars literarum. ff. de iudicijs. vbi te-
40 net, ꝙ licet poteſtas habeat † inſtrumentū guarentigium, contra ſibi ſubditum, non poterit illud petere executioni mandari durante officio, ſed remedium eſt, vt cedat iura ſua, ita ꝙ de euictione non teneatur, & ceſsionario nō obſtabit exceptio, per. l. ſed & ſi reſtituatur. ff. eo. quod dictum ſequitur Paris de Put. in. d. tracta. in parte, officiales durante. fol. 106. nu. 10. ¶ Quòd intelligatur, ſi inſtrumentum, vel contractū fuit factum durante officio, ſecus ſi ante. Sed tenerem, quòd non mandetur executioni, licet ſit antea factum: quia magiſtratus maiores, & ſic iudices, non poſſunt conuenire, nec conueniri durāte officio, ſed eo finito. per tex. in. d. l. pars litera-

durante officio, ſed eo finito. per tex. in dicta. l. pars literarum. & tex. in. l. 2. tit. 20. for. leg. libr. 4. & ibi Montal. in glo. in parte, *ni alcalde ni merino*. maximè quia in executione requiritur cauſæ cognitio ad minus. 10. dierum. per. l. 4. & 5. tit. 8. lib. 3. in ordi. regali. & ibi Rodericus Suarez in rep. quā poſuit iūcta. l. poſt rem. ff. de re iud. & tex. in. l. 64. in. ll. de Toro. ¶ Sed finito officio, pōt executioni mādari, quia poteſt contrahere. vt Iaſ. in dict. l. principalibus. nume. 4. & dixi in. c. 1. ſuprà in glo. *durante*
41 *el tiempo de ſu officio*. ¶ Adde in propoſito, † ꝙ ſi poteſtas mittit famulum ad emendum carnes, vel alias res, poteſtas debet ſoluere debitū non familiaris: quia ille ſolummodo eſt nūtius, qui non afficitur ex contractu, prout tenet Bal. in. l. ſi tutor. in fin. ff. ſi quis cautio. & dicit quòd facit ad prædictam. l. titium. §. à matre. ff. de admi niſtra. tuto. vide quæ dicam in. capitulo. 4. infrà eo. in glo. *ſea obligado*. numero. 17.

ni traya ganados ° ē los terminos y baldios ꝺ los lugares ꝺ ſu corregimiēto: ſo

por ello. vbi quoque dicit, quòd quinque boues faciunt gregem. Idem tenet Angel. in dicto. §. ſi grex. nu. 2. vbi tenet, ꝙ quinque equi, vel boues ad ſimilitudinem porcorum faciunt gregem. vt glo. & Bartol. in dict. l. oues. Sicut quatuor, vel quinq; equites faciunt gē tem. vt Barto. ibi. & idē Angel. in. d. §. Sed ſi gregis. qui legit eum iuncto. §. In pecundum. nu. 2. & 3. Et gloſſ. in capitul. 1. 10. quæſtio. 1. dixit, quòd. 10. oues faciūt gregem, ſed porci quinque vel quatuor faciunt gregem porcorū. ¶ Saly. tamen in. l. 1. C. de abigeis. tenet contrarium, dicens, quòd in porcis, equis, & bobus, & in ouibus, quod. 10. requiruntur, vt faciant gregē. quia in. d. l. nō dicitur, quòd quatuor porci, vel quinque faciant gregē, ſed propter quatuor vel quinque illud crimen abigeatus committit. ¶ Tamē contra Saly ce. eſt text. in dict. l. parti. *ſi alguno hurtaſſe diez ouejas, o dēde arriba, o cinco puercos, o quatro hieguas*. & ibi. *por tanto que como ſobredicho es de cada vna deſtas coſas hazen greyes*. ꝙ nota. ¶ Quæ
3 autem differentia † inter gregem, & armentum? Bar. in. l. fi. C. de milita. veſte. libr. 12. dicit, quòd armentum eſt de animalibus magnis, ſed grex de pecudibus. & animalibus minutis. Qui ergo promittit gregem, poteſt dare pecudes, ſed qui promittit armentum, non poteſt dare niſi beſtias magnas, & groſſas. Quod Bar. ibi dicit eſſe notandum. & Ioann. de Plat. ibi vbi dicit, quòd, qui accuſat de damno dato ab armento, non ob 1
tinet probando de grege, nec econuerſo: quia appellatione armenti, in dubio intelligitur de animalibus groſsis, & grex intelligitur de paruis, vt de ouibus. gloſſ. pleniorem habes in Clem. 1. 1
de decimis. ſuper, verbo, gregibus. ¶ Sed contra dictum Bar. & gloſſ. in. d. l. fi. de milita. veſte. eſt text. ſecundum Areti. ibi in. l. ſi grege legato. ff. de lega. 1. vbi hoc nomen grex, comprehēdit bouem, & ſic animal magnum. ¶ Tamen ſecūdum Iaſ. ibi pro dictis gloſsis. & Bart. facit tex. in. l. 1. per hanc primo. ff. de rei vēdi. vbi ſeparatim ponitur ſignificatio gregis à ſignificato armenti. facit. l. boues. ff. de verbo. ſignifi. Et ad dictū text. in. d. l. ſi grege legato. reſpondet, ꝙ ex quo text. dicit, ex eo grege pecus eſſet vel vnus bos, in quā tum dixit primò, pecus, terminus, grege, propriè ſtat: ſed dū ſubiungit de boue, capitur largè. Sicut in. l. fi. ff. de abigeis. declarat gloſſ. in. d. Cle. 1. ꝙ grex largo modo cōprehēdit omne genus animaliū, quod gregatim paſcitur. vt in. l. legatis. §. pecoribus. ff. de legatis. 3. ¶ Sed tene, ꝙ iſte

S V M M A R I V M.

1 *Grex quis dicatur.*
2 *Abigeatus crimen, quod dicatur.*
3 *Inter gregem, & armentum, quæ ſit differentia.*
4 *Iudex, qui in ſua patria gerit officium, poterit portare gregem in paſcuis publicis.*
5 *Quod tempus iudex debet portare gregem in paſcuis publicis, ad hoc vt puniatur.*

o Ganado. ° Qui ex decem ouibus cō
1 ſtat, vel ex quatuor, † vel quinq; porcis. vt in. l. oues. ff. de abigeis. gl. in. §. ſi grex. Inſti. de lega. Et tenet Nicaſi. de Boerda. in. §. quod verò natura. Inſtit. de iure nat. gen. & ciui. nu. 3. Quod intellige ſimul, & congregatim conſiſtentium. vt gl. in. §. ſed ſi gregis. Inſtit. de rerum diuiſio. & tex. in. l. 19. tit. 14. part. 7. vbi dicitur idem, ꝙ. 10. oues, & quinq; porci, aut quatuor equi, vel tot earum fœtus facit gregem, minor autem numerus non, vt ibi infertur ſecūdū
2 dic. l. partitæ, ꝙ qui minorem numerum † furatur, non dicitur abigeus, & per conſequens non debet mori, ſed aliter punitur, vt ibi. * ¶ Ex quo infertur, ꝙ ad hoc, vt iudex incidat in pœnam iſtius. c. debet portare iſtum numerum gregis in paſcuis publicis, aliter non ponitur. Et facit gl. Montal. in. l. 6. tit. 5. lib. 4. for. leg. in gloſ. *muera*

4 iſte tex.non habet locum in officiali,† vel iudice,qui exercet officium in ſua patria, & in officiali perpetuo,vt dixi ſuprà in gloſſ.*mercaderia.* ¶Et quia in iſto text.dicitur,quòd iudex non portet gregem in paſcuis publicis,& non ſe declarat,nec dicit per quod tẽpus debet per-

pena p, que el que lo

5 manere dictus grex in dictis paſcuis,† vt pœna committatur,quod tempus requiritur? Dic ꝙ in iſto caſu relinquitur arbitrio iudicis ſyndicãtis:quia quando tempus non eſt taxatum à lege,debet taxari arbitrio iudicis.gloſ.in.l. ſi conſtante.§.pe.in verbo,temporis. ff. ſolut. matri. vbi gloſſ.altercat quando dicatur modicũ tempus,& ponit opiniones:vna,ꝙ ſit.10.dierũ:alia, quòd ſit trium dierum alia,quòd ſit duorũ menſium,vel trium:alia & finalis, quòd ſit arbitrio iudicis relinquendũ,& cum iſta tranſit ibi Bar. & dicit eſſe vera.argumen.in.l.1.in fine.ff. de iure delibera. vbi quando lex non ſtatuit certum tempus, relinquitur arbitrio iudicantis. & ibi Bart.& Bald.& tenet in expreſſo Abb.in. capi. nonnulli.de reſcript.colum.2.nume.6.ſequendo Hoſtien.& dicit,quòd in non determinatis à lege,arbitrium iudicis ſuccedit.vt in dicta. l.1. §.ait prætor.& in capitul.de cauſis.de offic. delega.quod ſequitur Alexan.in additio. ad Bart. in.dicto.§. ait prætor.

SVMMARIVM.

1 *Pœna legis,vel ſtatuti habentis plura capitula,an extendatur ad omnia capitula, ſi eſt in fine appoſita.*

p **So pena.** p Nota text. ꝙ quando finis legis determinat aliquã pœnam,& præcedunt † multa capitula, vt in iſto
1 text.omnia videntur ab eadem pœna determinari.tenet Bald.in.l. quiſquis. C. ſi cert. petat. Quod intelligo,niſi ea,quæ præcedunt,habeãt ſuam pœnam,& determinationẽ.vt tenet Abb. in.c.Cauſamq;.de reſcript.numer.5.quod dicit probari in capitul.cùm dilectus. de donatio. & dixit in capitu.ſecundo requiris.de appellatio. Et iſtum intellectum ponit Philippus Decius conſilio.11.num.15.licet non alleget Abb.in.d. cap.cauſamq;.allegando Bart.in.l.talis ſcriptura.§.fi.ff.de legatis primo.& Bald.in.l.1.C. de liberis præter.¶Et quòd talis pœna, vel clauſula in fine appoſita referatur ad præcedentia,etiam in materia odioſa,& pœnali. tenet Alexand.in conſilio.101.in.3.volumi.nume.10.per.l.3.§.ſi fi lius.ff.de liber.& poſthu.& per.l.1.C. de liberis præteri.quæ iura loquuntur in clauſula cõtinẽte ex hæredationem,quæ eſt odioſa, & reſtringenda.l.cùm quidam.ff.eod.de libe. & poſthu. & idem tenet Alex.cõſi.25.in.1.volu.verſi.ſecũdo reſpõdeo. & Ange.in.§. cap. 3. Inſtitut. ad.l.

contrario hiziere,

Aquil.num.1.cum ſequenti.vbi dicit menti tenendum,ꝙ quando vna lex,vel ſtatutum habet plura capitula,licet ſint pœnalia,dictum in vno capitulo, intelligitur repetitum in alio, vt ibi per eum.¶Et facit quod tenet Philipp. Decius conſil.92.numer.2. vbi ait, ꝙ qualitas adiecta in vna re ex pluribus copulatis in eadem oratione ad omnes alias porrigitur.vt notat Bar. per illũ tex.in.l.Seiæ.§.gaio.ff.de fundo inſtru.& idem Bart.in.l.ſi ita ſtipulatus.§.Griſogonus.colũ.3. ff.de verbo.obli.& in.l.ſi legatarius.§. fi. per illum text.ff.de legat.3.Et facit quod notat idem Bart.in.l.doli verbum.ff.de ſeruo corrup.vbi inquit,quòd ſi ſtatutum dicat , ſi quis fecerit ſic, & ſic de nocte,illa qualitas noctis,ad omnia ſupradicta refertur,& idem tradit Barto.in.l. 4.§. eritq; differentia.column.1.ff.vi bono.rapto.& vide quæ dixi ſuprà in.capitul.1.in gloſ. *y complir todo lo ſuſo dicho.*

SVMMARIVM.

1 *Pœna iudicis contractantis.*

q **Pierda.** q Aliter de iure communi † di-
1 ſponitur.vt per text.in.l. non licet.ff.de contrahen.emptio.vbi dicitur,ꝙ amittit rem emptam, & cõdemnatur in quadruplũ. Et.l.auferetur.§.quod à præſide.ff.de iur.fiſci.dicit,ꝙ res vendita in firmato contractu vendicatur,& eius æſtimatio fiſco infertur. Sed de iure communi eſt concluſio ſecundùm Amode. Inſtit.in dict.tracta.Syndicat.in parte,Item in eo quòd dictus poteſtas barateria.verſi. fi. ꝙ cõtractus non valet,quì ſit lege prohibente,& res vẽdita à domino vendicatur,& pretium, quod habuit ab officiali,fiſco infertur.vt in.d. §. quod à præſide.& vltra hoc officialis,qui emit, cõdemnatur fiſco ad æſtimationem rei emptæ in quadruplum.concordat dict.l.non licet.ſecundum glo.in.d.§.quod à præſide. in vltima ſolutione glo.cui in dubio eſt ſtandum.l.qui filium.§.Sabinus.ff.ad Trebel.allegat.l.1.C.de contract.iudi.Sed hodie per noſtrum tex.dicta iura corriguntur:quia ſolùmodo amittit illud, quod emerit,ædificauerit, & contractauerit, & gregem, quem in dictis paſcuis publicis portauerit, & cameræ regis applicatur per noſtrum textum. quod nota.

SVMMARIVM.

1 *Lex pœnam imponens,an fiſco applicetur.*

2 *An quando pœna pecuniaria imponitur dicatur iudicium criminale,vel ciuile.*

3 *Pœna impoſita à lege,vel ſtatuto,dicẽte,ſi quis fecerit ſic,condemnetur in centum, cui applicetur.*

4 *Pœnæ debitæ ex vltima voluntate,cui ſunt in dubio applicandæ.*

5 *Pœnas,& ius confiſcandi an habeant Duces, Marchiones, & Comites, & cæteri domini.*

6 *Pœnam an poſſunt minuere vel remittere Comites,& Barones,dummodo non ſit pœna infamiæ.& nume.7.*

An ſi poſſint reſtituere famam.

r **Camara.** r Licet hic lex iſtam pœnã non applicauerit, intelligi-
1 tur iſta pœna applicata fiſco. Quia † quãdo lex ponit pœnam,& eam non applicat,intelligitur fiſco applicata,ſecundum glo.& doct.in.l. agraria.ff.de termino amoto.& glo.in.l.Iubemus.§. his iudicibus.C.de ſacroſan.eccle. & facit text. in.l.multarum.C.de modo multan. ¶Licet videatur,ꝙ parti applicetur,vt in omnibus popularibus actionibus.vt in.l.ſi cui ex popularibꝰ. ff.de verbor.ſignifi.¶Et alibi videtur,ꝙ medietas applicetur parti, & medietas fiſco. vt in.l.3. §.hoc autem.ff. de his qui deiece. vel effude. & in.l.lege Cornelia.ff.ad ſilania. ¶Sed tu in hoc tene diſtinctionem Bar.in dict.l.agraria. ¶Scilicet,ꝙ quando lex ponit pœnam, & introducit actionem,regula eſt,quod applicatur parti. vt in.l.ſi cui.ff.de verbo.ſigni.& in.l.3.ff.de ſepul. vio.l.ſi quis id quod.ff.de iuriſ.om.iudi. fallit ſi in lege aliter exprimitur.vt in.l.fi. ff. de litigio. & in.d.lege Cornelia.ff.ad ſilania. ¶Sed quãdo lex introducit accuſationem,tunc applicatur fiſco.vt in.d.l.multarum.C.de modo multan. & in.c.1.quæ ſint regalia.in feud.col.10.& hoc niſi aliter exprimeretur. ¶Sed quando lex ſimpliciter loquitur,tũc putat Bart.ꝙ in dubio introducat accuſationem,& pœnam fiſco applicatur.vt in.d.l.iubemus.§.his iudicibus. Et hanc diſtinctionem Bar.ſequitur ad literam Abb.in.c.ex literis.de probatio.in fi.num.14.& in rub.de iudicijs.nu.6.& ſequitur eam Iaſ.in.§.pœnales.Inſti tu.de actio.nu.40.&.41.vbi dicit,quòd non diſcedit ab iſta theorica.Barto.licet iſtam.q. altercet,& ait ꝙ contra Bart.tenet Ang.in.d.l.ſi quis id quod.ff.de iuri.omn.iudi. dicendo, ꝙ vbi lex non dat actionem,nec accuſationem, ſed ſimpliciter dicit, iudiciũ dabo, tũc pœna applicatur parti. Sed Alex. ſuus præceptor. in dic.l. ſi quis id quod. conatur reſpondere,& dicit,quòd doctrina Bartol.in illo finali membro poſſet limitari,vt non procedat,quãdo pœna debetur ex edicto prætoris,quia tunc in caſu dubio pœna applicatur parti. Et quoq; dicit,quòd fallit,quando lex dicit, iudicium dabo:quia eſt proinde ac ſi dixiſſet,actionem dabo,& parti applicatur,& ſic videtur tenere cum Angelo in iſto caſu. ¶Sed quando pœna pecu-

pierda q lo que anſi comprare, o edificare, o tratare, y el ganado q̃ anſi truxere para la nueſtra camara. r

2 niaria venit imponenda, † an dicatur iudicium criminale,vel ciuile. Abb.in dict.rubr. de iudicijs.numero.5.dicit,quòd canoniſtæ non habẽt iſtam materiam declaratam, & quòd dominus Anto.dicit quòd gloſſæ, iuris ciuilis in hoc variauerũt.& ipſe ibi dicit,quòd cauſa ciuilis dicitur,cuius finis eſt commodum partis,& intereſſe priuatum. ¶Cauſa criminalis,cuius finis eſt intereſſe publicum, vt vindicta publica. Cauſa miſta,quæ de vtroque participat. Ex quo concludit quòd quando pœna pecuniaria fiſco eſt applicanda,ſit criminalis. quod tenet Innoc. in capitulo,qualiter & quando.de accuſa.el ſegundo.per.l.3.§.pe.ff. de præuari. quia ita intẽditur vindicta publica per pœnam pecuniariam,ſunt per pœnam corporis,ſeu famæ. ¶Sed Abb. ibi latius attingens iſtum paſſum,dicit, quòd circa hoc repetit triplicem opin. ¶Prima, vt ſi pœna venit applicanda fiſco,iudicium datur criminale,ſi parti,dicatur ciuile,ſeu ciuiliter agi.ita notat gloſſ.in dict.l.3.ff.de ſepul.viola. ¶Secunda opi.vt ſi venit pœna pecuniaria imponẽda,ſemper agi ciuiliter,ſi corporalis,criminaliter.vt notat glo.in dict.l.ſi qua per calumniam.C.de epiſcopis.& cleri.&.l.prima.C.quando ciuil.actio. ¶Tertia opinio,vt ſi agatur de crimine, ſemper dicatur agi criminaliter,ſiue pœna veniat applicanda fiſco,ſiue parti. Hanc opin.ſentit gl. in.l. lex cornelia.ff.de iniurijs.quæ vltima opin. videtur apertè contra tex.in.c.per tuas. el primo.

 de ſimo-

de ſimoni.prope finem.&.c.tuæ.de procura.&
ca.ſuper his.de accuſation. ¶Sed quæ opinio
iſtarum ſit vera.¶Barto.in præallega.l.3. de ſe-
pulch.violato.tenet primam opinionem,& di-
cit eam veram,& communiter tenẽdam. & per
Innoc.in dicto.c.qualiter & quando.¶Sed con
tra prædicta dicit, ꝙ fortiter ſtat.d. ca. per tuas.
vbi agebatur de crimine ſimoniæ ad priuationẽ
beneficij,tamen dicitur agi ciuiliter , nec pœna
ibi applicatur parti.¶Et ideo Abb. putat dicen
dũ,quod tũc propriè agitur criminaliter,quãdo
directa via crimẽ deducitur ad iudiciũ,vt punia
tur acrius,quàm põt.& ſic vt imponatur pœna
ordinaria,ſiue pœna applicetur fiſco,ſiue parti:
quia eſt conſiderandum,quod principaliter agi
tur,& non quod venit in cõſequentiam. ¶Aut
crimen deducitur non ſic directa via , vt ſuprà
dicitur,& dicitur agi ciuiliter,quanquàm pœna
nõ venit applicanda parti.vt optimè probatur
in.d.c.per tuas.& dicitur tunc agi ciuiliter , qua
ſi curialiter,& remota ſtricta ſeueritate.Sicut &
verba dicuntur ciuiliter intelligi,quando ceſſat
amara interpretatio.l.ſi cui.ff.de ſeruitut.¶Sed
quicquid dicat dominus Abb.vera,& cõmunis
concluſio eſt,quòd quando pœna non applica-
tur parti,agitur criminaliter,& dicitur cauſa cri
minalis.ſecũdùm Bart.in.l.prætor ait.in princ.
ff.de ſepulch.viola.& Iaſ.in.§.1.Inſtit.de actio.
nu.15.& etiam quantuncunque ſit pecuniaria,li
cet gloſſæ quàm plures aliter dixerunt, quę im
pugnantur à Bartol.in dict.l.3. idem tenet AE-
neas de Falco.in additio.ad Abb.ibi in dict. Ru-
bric.de iudic.& dicendo,quòd non obſtat dict.
cap.per tuas.per Abb.allega. quia quando agi-
tur ſolum vt quis remoueatur ab officio vel ad-
miniſtratione:tunc dicitur ciuiliter agi. Iſta eſt
doctrina Barto.in.l.non ſolùm.§.fin.in.2.nota-
bil.ff.de procura.& in.l.1.ff.de ſuſpect. tuto. &
ita agebatur in dict.capitul.per tuas.ſi bene ad-
uertis.Et iſtam quoq; dicit veram & communẽ
opin.Zachari.ibi,in.dict.Rubric. in additio. ad
Abb.ſcilicet,quòd ſi pœna non venit applican-
da parti,tũc dicitur criminalis.¶Quod dicit Iaſ.
fore intelligendum in dict.§.1.de action. Inſtit.
quæ incipit,ſupereſt.numero.16.quando pœna
eſt applicanda fiſco ex accuſatione,quia tũc di-
citur criminalis cauſa.Secus ſi aliqua actio intẽ
tetur nomine fiſci , puta petitione hæreditatis,
quia tunc dicitur cauſa ciuilis.ſecundùm Barto.
in.dicta.l.3.ad finem.per.l.1. C.de peti.hæredi.
cum alijs allegatis ibi per eum. ¶Idem dic , ꝙ
quando pœna applicatur fiſco,dicitur crimina
lis,eſt verum,quando venit imponenda ex deli
cto,ſecus quando ex illicito contractu prout te
net Alexand.in additio.ad Barto.in.dict.l.præ
tor ait.ff.de ſepulc.viola.in.2.additione, in fine
quod ſequitur Bertachin. de Firmio , in ſuo au-
reo repertor.in parte,cauſa criminalis.verſic.5.
quod nota.quia facit ad multa. ¶Quoque re-
ſtringe,quòd pœna pecuniaria,quæ venit appli
canda parti,ſit ciuilis,eſt verum, quando pœna
eſt applicabilis parti. ſecundùm. d. Zachar. vbi
ſuprà.quem vide.¶Sed quid ſi lex , vel ſtatutũ
3 dicit.Si quis fecerit † ſic,condemnetur in cẽtum
quorum dimidiam applicetur fiſco, & dimidiã
accuſatori:quia erit merum iudicium ciuile, &
in totum eſt condemnandus,& debet tota pœ-
na ſolui fiſco,& fiſcus exigit eã,ſed poſtea con-
tra fiſcum accuſator regreſſum habebit ad dimi
diam.vt ponit Bartol.in.l.ſenatus.ff. de iure fi-
ſci.§.ſi verò ſenatus.¶Quid autem ſi dicat con-
demnetur in centum,quorum dimidium appli
cetur fiſco,& aliud offenſo debeatur, tunc ante
condemnationem non poteſt dici nata,& quæ
ſita ſit actio offenſo:quia ſtatutum dirigit ver-
ba ad iudicem,& ſic iudicis officio nobili fit cõ-
demnatio in centum, & ſic per viam accuſatio-
nis.vt Inſtitu.de public.iudic.in prin.aliàs ſi di-
ceremus contra,quòd orietur iudicium ciuile,
& criminale,non poſſet ferri in eadem ſentẽtia
ad centum.per.l.1.C.quando ciuil.action.cum
ſimilibus.¶Sed ſi ſtatutum dicit,ſi quis turbaue
rit aliquem in poſſeſsione ſua , incidit in pœnã
centum,quorum dimidium applicetur fiſco, &
aliud parti turbatæ.oritur ex illo duplex via a-
gendi,ſcilicet ciuiliter,& criminaliter.per nota-
ta in di.l.3.§.1.ff.de ſepulchro.violat. & ſic ſequi
tur,quòd ſimul non poterunt intentari. dic.l.1.
C.quando ciuilis actio.&.l.2.§.1.ff.vi bonorum
rapto.quos caſus,& ſupradictam diſtinctionẽ
tenet Matheſila.in ſuis ſingul.ſingula.70.ꝙ no
ta.& vide.¶Sed Antonius Franciſ. vbi ſuprà,in
additio.ad Abb.in.d.Rubri.dicit,quòd propriè
appellatur cauſa miſta.vt eſt tex. & ibi notatur
in dict.capit.tuæ.de procura.& ibi per Imol. &
ſic ratione miſtionis ſimul poteſt intentari , in-
tentando accuſationem vt principaliorem. &
vi.Iaſ.in dict.§.1.Inſtitn.de actio.nume. 16. ¶Et
ſic ego teneo,quòd quando pœna venit impo-
nenda , non ſolùm ad priuatam vtilitatem , ſed
etiam ad publicam , poteſt procedi ſimul in ea
intentando accuſationem,& debet pronuntiari
in ſententia ſuper vtroque:quia magis dignum
trahit ad ſe minus dignum.vt in.l. quæ religio-
ſis.ff.de rei vendicat.& in.capit.quòd in dubijs.
de conſec.eccleſi.vel altar. bene facit quod no-
tat Bartol.in.l.præcipimus.capitulo.penul. C.
de appellatio. & ideo potius inſpicitur publica

tanquã dignior,cùm in illa præferatur priuatę,
& illam ad ſe trahit.vt in.l.1.C. de vendi. rei.fi-
ſca.& tenet ad literam Alexand.in conſilio.82.
in.1.volum.nume.12.in fine.¶Et facit quod te-
net Alexan.conſili.82.in.1.volu.in fine.vbi ait,
ꝙ quando pœna applicatur fiſco,& parti , dici-
tur criminalis.de quo per Bart.ff.de ſepulchro.
viola.l.prætor.¶Pœnæ autem debitæ ex vlti-
4 ma voluntate, † cui ſint in dubio applicandæ,ſi
teſtator iubeat aliquid hæredi,& eo caſu,ꝙ con
tra fecerit , priuet eum ſimpliciter hæreditate,
cui erit tunc illa hæreditas applicanda? Tex.eſt
menti tenendus in.l.vxorem.§.hæres.ff.de leg.
3.& ibi Bar.dicit,ꝙ talis hæreditas debet perue-
nire ad cohæredes,vel ſubſtitutos. & Ang. in.l.
pater familias. ff. de hæredi. Inſtitu. in fine. &
idem quod Bar.in.d.§.hæres.tenet Bal.in.l. vni
ca.C.de his,qui pœnæ nomi.column.7.nu.43.
vbi ait,quòd ſi teſtator mandauit hæredi, quòd
non moleſtaret vxorem in quodam legato , &
ſi moleſtauit,priuauit eam hæreditate. tandem
hęres moleſtauit,hæreditas non applicatur vxo
ri,quia teſtator hoc non diſpoſuit, ſed cohęredi
bus,& ſubſtitutis : & ſi non habet cohæredem,
vel ſubſtitutum,venit ad venientes ab inteſta-
to:& vltimo loco deficientibus ab inteſtato,ve-
nit ad fiſcum.vt eſt expreſſum in authenti.hoc
amplius.C. de fideicommiſ. & quia ibi loqui-
tur in monitione iudicis,eſt text.in eod.titulo.
in.l.fin.quod eſt notabil.ſecũdum Bald. in.d. l.
vnica.& idẽ tenet Bal.in auth.cui relictũ. C. de
indi.vidui.tol.numer.10.verſi. extra quæritur.
vbi per eum diſtinguentem.& tenet Alexan.in
conſilio.138.in.1.volu.nu.24.& nu.25.&.26.vbi
quoq; tenet, ꝙ ſi legatarius caret legato , debet
dari pro anima teſtatoris,ſi teſtator prouidit,a-
liàs ad hæredem. ¶Et ibi quoq; tenet , ꝙ valet
diſpoſitio teſtatoris,ꝙ hæres non adimplens vo
luntatem teſtatoris,hæreditate priuetur. vt in.
dict.l.1.C.de his,qui pœnæ nomi.& Inſtitu. de
leg.§.1.& fi.& in.l.multa.in prin.ff.de condi. &
demonſtra.& declarat Bart.in.l.pater.ff. de hæ
redi.inſtitu.Petrus de Ancharra.in.ca. ſi hære-
5 des.de teſta.in.6.¶An autẽ Duces, † Marchio-
nes , Comites , & Barones noſtri temporis ha-
beant has pœnas,& ius confiſcandi? Ioã.de Pla.
in.l.1.C.de bon.vacat.lib.10.1.colum.nu.2.verſ.
an autem Barones.dicit,ꝙ videtur ꝙ ſic,cum ha
beant merum imperium in feudum.vt in.d.§.ſi
verò dominus temporalis.de ſtatutis contra li-
berta.eccleſiæ.præſertim cùm imperiũ ſit ſciſ-
ſum. Quidam autem dicunt eſſe confiſcare ex
cauſis deſcendentibus à mero imperio , ex quo
ipſum habent,aliàs non.Sed ſecundum Ioannẽ
de Plate.ibi poſſunt,ſi conſueuerunt,cum enim
ex conſuetudine dicatur eis iuriſdictionem cõ-
petere.vt in.l.1.in fine.C.de emancipa.liber.ita
& confiſcatio.& facit tex.in.l.final.titul.quin-
to.libro. 4. foro legum. vbi in expreſſò tenet,
que las penas, y las calonias que las ayan aquellos que tu
uieren vezes del Rey en los lugares que han por dona-
dio del Rey, anſi como las debe auer el Rey. *Et tex.in
l.5.tit.12.in fi.lib.3.fori.& vi.l.7.tit.2.li.8.ordi.*
Qui textus eſt ſingularis,vbi expreſsè cauetur,
quòd pœnæ,ſeu multæ, quæ applicantur fiſco
de iure,pertinent dominis locorum.& ſic tene.
*Et tenet in expreſſo ſequendo.dict.l.fin.fori.
in parte furtum.quæſtio.4.in glo.applicandũ,
& de iure regni nouiſsimo.in.l.5.titul.4. libr.1.
ordi.in fin. vbi ait *los ſeñores de los dichos lugares*
ayan para ſi los omezillos calunias ſegun los auemos en
los lugares de nueſtra corona Real. & vi. Guillerm.
Benedict.in rep.capit.Rainuntius.de teſtamẽt.
in parte & vxorem nomine adellaſam.in.5. de-
ciſione.nume.293.vbi affirmat, ꝙ cum Barones
noſtri temporis hodie habeant ex conſuetudi-
ne,aut in memoriali præſcriptione merum im
perium,certe ſoliti ſunt bona delinquentiũ ſibi
confiſcari , licet propriè fiſcum non habeant.*
¶Et facit quod tenet Baldus in.l. prima. in fin.
C.de hæredi.vel actio.ven.vbi tenet,quòd do-
mini terrarum in ſuis terris habent fiſcũ ex lar-
gitione principis,ſeu ex contractu,ſeu ex præ-
ſcriptione immemorali. & vid. Petrum Iacob.
in ſua pract.in Rubr. de conditione ex lege.In-
ſtitu.de actio.§.quadrupli.columm.3. vbi dicit,
ꝙ licet videatur,ꝙ non ſit niſi vnus fiſcus.vt in.
l.1.C.de boni.vac.libr.10. attamen quilibet ha-
bens merum Imperiũ,habet fiſcum ex quadam
conſequentia quantum ad confiſcationẽ bono
rum,vel ex ſentẽtia cõtra criminoſos lata,vel a-
lio modo.& ſic intelligitur authentica, bona dã
natorum.C.de bonis præſcrip.&.l.vnica.C.nec
ſine iuſſu princi.&.l.1.ff.de iur.fiſci.Et ſic, ꝙ il-
le,qui habet merum Imperium cõfiſcat, & etiã
de conſuetudine,quæ pro lege debet obſeruari.
vt in.l.de quibus.ff.de legi.¶Sed hoc intellige,
quando confiſcatio fit à lege:quia hanc confiſca
tionem expreſſam,vel tacitã,poteſt facere qui-
cunque habet cognitionem,& condemnationẽ
de illo crimine.Sed cõfiſcationem,quam vellet
facere dux,ſeu alius dominus,vel iudex ex offi
cio,& præter legem in caſibus , in quibus à iure
non cauetur , non poteſt facere niſi quis poſi-
tus eſt in ſumma poteſtate,vel alius de princi-
pis iuſſu.Et ita procedũt,& ſoluũtur omnia cõ-
traria.prout tenet Saly.in.d.l.vnica.C.nec ſine
iuſſ.prin.& Bal.& ibi Cyn.& Martinus de Lau

de in tracta.de fiſco.q.3.tomo.6.tracta.fol.2.Et
ſic quoque poteſt intelligi dictum Matthæ. de
afflictis.in tracta.de iure protomiſeos. in parte
eſt autem.n.24.vbi dicit, ꝙ ciuitates, & alij do-
mini, recognoſcentes dominos ſuperiores, non
habent fiſcum.l.eum qui vectigali.ff. de verb.ſi
gni.&.l.prima.C.de bonis vacanti.l. ſimile. ff.
de muneri. Attamen fiſcus dominorum me-
rum Imperium habentiũ non habet priuilegiũ
tacitæ hypothecę, nec in alijs ſimilibus, ſicut ha
bet fiſcus Imperatoris, ſeu regis, quia ille, qui ha
bet merum Imperium, poteſt illud exercere ſi
ne talibus priuilegijs, ſecũdùm Petrum Iacob.
vbi ſuprà, quod nota.& vide in.c.12.infrà eo. in
gl.Camara.& ibi quoque dicam ſi epiſcopus ha
bet fiſcum.❡Attamẽ iſti duces, Comites, & Ba
6 rones, & alij, † ad cuius burſam pertinẽt iſtę pœ
næ, qui habẽt regalia, poſſunt minuere. vt Bar.
in.l.acta apud ſe.§.de ampliãda.ff.de re iudica.
Sed pœnã infamię, vel aliã, nõ pecuniariã non
poſſunt remittere, nec minuere. vt in.l.1.§. de
qua.ff.de poſtu.ſecũdum Bart.in.d.l.acta apud
ſe.§.de amplianda.Et Paul.de Caſtro.in. l.1. §.
ait prætor.ff.de poſtula.nu.3.&.4. dicit, quòd
reſtitutio aduerſus infamiam non poteſt fieri
niſi à principe, quia eſt caſus de reſeruatis prin-
cipi.vt in.c.cùm te.de re iudi.per Innoc.in.c.do
mino ſancto.50.diſtin.& ibi per gloſſ.& Bar.in
l.fi.C.de ſentẽ.paſsis.&.3.q.1.§.intelligitur per
Cy.in.l.imperialis.C.de nuptijs.& tenet in ex
preſſo Lucas de Penna.in.l.contra publicã.C.
de re milita.lib.12.verſi.26.❡Quod ego intelli-
gerem, ꝙ non poſſunt remittere pœnam infa-
miæ, quando eſt pœna determinata per ſenten-
tiam, ſecus ante ſententiam, vel in ipſa ſentẽtia.
vt Ang.in.d.§.de amplianda.& hoc cum cauſa,
vt glo.& docto.in.l.quid ergo.§.pœna grauior.
ff.de his, qui notant.infami.alias ſine cauſa ante
ſententiam, vel in ipſa ſententia nõ poſſunt mi
nuere.vt ibi per docto.& per Pau.de Caſtro. in
d.§.ait prætor.Et quid de reſtitutiõe gratioſa, &
de non gratioſa, ſed de iuſtitia: & an papa poſsit
laicum famæ reſtituere? vi.per Abb.in.d.c.cùm
te.de re iudi.& Roma.conſilio.497.❡Ange.in.
d.l.1.§.de qua.ff.de poſtul.dicit, ꝙ populus, qui
præſcripſit iura Imperij in ſua ciuitate, reſtitue
re poteſt infamẽ.Quod intellige, ſi eſt infamis
ex ſtatuto, ſecus ſi eſt infamatus de iure cõmu-
ni.l.infamẽ.ff.de publicis iudi.quod tenet quo
que Bar.in.d.§.de qua re.& idem dicit eſſe in re
gibus, & principibus, qui Imperatorem in do-
minum recognoſcunt, quia non poſſunt ad fa-
mam reſtituere.Sed ſi nõ recognoſcũt, poſſunt
quoad ſeipſos & quoad eos reſtitutio famæ va-
leret, quia apud eos met dicitur eſſe Imperium
ſui ipſius.Et cum iſta limitatione Bart. tranſit.
Alex.in.d.§.de amplianda.nu.4.Quia reſtitue
re infamem non poteſt alius, quàm Imperator,
vel Papa.l.1.§.de qua.ff.de poſtul.& tenet Bal.
in.c.cum per Tabellio.de fide inſtru.verſi.quæ
rit Innoc. ❡Et quoq; iſti Duces, Marchiones,
& Comites, & alij domini temporales, & ſpiri-
tuales non poſſunt pœnas remittere, nec bam-
nitos reuocare, nec exilium remittere, nec dare
licentiam redeundi ad loca, ex quibus fuerunt
exulati.vt tenet Ioan. Faber in.l.pœnam.C.de
pœnis.nec epiſcopi damnatos ad carceres perpe
tuos reuocare.vt ibi. Quia nullus niſi princeps,
vel ciuitas non recognoſcens ſuperiorem hoc
poteſt facere, & concedere dictam licentiam re
uertendi ad ciuitatem.tex.in.l. relegati. in fin.
ff.de pœnis commendat eum Ludou.Roma.in
ſingul.537.* Et idem tenet. Peregrina in parte
pœna.6.q.in glo.reuertatur: quem vi.*Et idem
tenet Bal.in.c.at ſi clerici.de Iudi.n.11.vbi poſt
diffinitiuam remiſsio pœnæ à nullo poteſt fie-
ri, niſi à principe. & ibi quoque in nu. 16. & idẽ
tenet Cyn.& Bal.in.l.ſeruos.C.ad.l. Iulia.de vĩ
publi.Dicunt tamen ibi, ꝙ aliquando Barones
de facto, aut de conſuetudine, & pro libito, &
non de iure faciunt: & ꝙ ſolus Imperator, ſeu
rex hoc poſsit, tenet Reſtau caſtel.in tracta. de
Imperatore.q.110.in.1.col. verſic. ſecundò dare
commeatum.tomo.5.tract.folio.71.idem tenet
Ang.in.§.cum autem.Inſtitu.quibus mod. ius
patr.ſolui.col.3.n.6.❡Sed contrarium videtur,
quia de iure iſti duces, & cæteri domini hoc poſ
ſunt: quia omnes iſti perpetuò inueſtiti cenſen
tur principes in ſuo regno, ducatu, ſeu comita-
tu, & dominio, & omnia poſſunt in ſubditos eo
rum, quæ poſſet Imperator in toto orbe, & rex
in ſuo regno.vt Pau.de Caſt.in conſi.125.& Ale
xan.conſi.2.primo volu.nu.6.& Feli.in.c. quæ
in eccleſiarum.de conſtitu.col.10.num.33.& eſt
communis opinio.vt Curtius iunior. conſil.61.
❡Sed hoc non obſtante, crederem, & tenerem
primam opinionem, & ſic, ꝙ ſupradicta non
poſſunt facere: quia licet poſsint in ſuo ducatu,
ſeu dominio omnia, quæ Imperator, & rex in
ſuo imperio, ſeu regno: eſt verum de poteſtate
ordinaria, ſecus de abſoluta.vt tenet Feli.& Phi
lipp.Decius in.d.c.quæ in eccleſiarum.& tenet
idem Bonus decurtillus in tracta.de nobilitate.
in.3.parte.nu.218.tomo.5.tracta.fol.14.quia ab-
ſolutam nõ habet niſi princeps nõ recognoſcẽs
ſuperiorẽ.❡Et ſi de facto iſti duces, & domini fa
ciũt, ad conſequentiã nõ debet trahi. vt Corſe.
in notabili.ſuis.1 parte, facere. Facit.l.cõtinu?.§.
cum

cum quis.ff.de verbor.oblig. & Franc.de Aret.
❡Et quia factum contra legem, pro non facto
habetur.vt in.l.non dubium.& ibi Bar.C.de le-
gi.& nullum eſt: licet lex vltra non procedat.
vt ibi per eum.& per Bald.in.l.iubemus.§.1. &
ibi Bar.C.de ſacroſanc.eccleſ.❡Sed ego hoc in
telligerem, quòd dicti duces, & domini hoc nõ
poſſunt, quando pœna, ſeu exilium eſt determi
nata, & certa per leges regum, vel iuris commu
nis, quia tunc inferior non poteſt venire contra
legem ſuperioris, nec eam tollere.vt in Clemẽ.
ne Romani.de electione.Philip.Decius.conſil.
403.nu.4.&.5.& in.c.cum inferior. de maiori.
& obed.25.q.2.quaſi per totum.Abb. conſi.26.
in.1.volu.& in.c.inferior.21.diſtin. Sãctus Tho
mas.2.2.q.67.artic.4.quoque dicit, ꝙ inferior à
principe non habet poteſtatem abſoluendi reũ
à pœna contra leges ſuperioris ſibi impoſitas.
*Et facit ꝙ inquit Alberic.de Roſa.in. 4. parte.
ſtatu.q.106. ꝙ ſolus imperator poſsit eximere
bannitos de maleficio de banno per.dict.l.rele-
gati.ff.de pœnis.&.l.1.ff.de poſtul.quod aſſerit
fortè verum in hijs qui eſſent banniti ex forma
iuris cõis, ſecus ſi ex ſtatutis vel. conſuetudini-
bus ciuitatis.*❡ Nec ad hoc põt obſtare tex.in.
l.1.tit.32.parti.7.quæ vult, *que el perdon puede ha-
zer el Rey, o el ſeñor de la tierra alos hombres que tuuie
re preſos*.quia loquitur ante ſentẽtiam, vel in ipſa
ſententia, non poſt. vt in.l. quid ergo.§. pœna
grauior.ff.de his, qui notan.infami. & ibi doct.
cum ſimili.❡Secus ſi pœna, vel exilium per Du
cem, ſeu Comitem, vel alium dominũ, ſeu per
ſuos iudices fuit impoſita ex ſuo capite, ſeu ex
ſuo arbitrio: quia licet ſit certum, & determina
tum, temporale, ſeu perpetuum, poteſt per di-
ctum dominum loci, ſeu villæ tolli, & gratiam
de eo facere, & concedere licentiam redeundi in
loca ipſius ducis, vel domini ex quibus locis fuit
miſſus in exilium. Et hoc tenet Sanctus Tho.
vbi ſuprà dicendo, quòd miſericordia iudicis ha
bet locum in his, quæ arbitrio iudicis relinquũ
tur, hoc debet fieri cum cauſa: quia in his, quæ
ſunt determinata ſecundum legem diuinam, &
humanam, non eſt ſuum miſericordiam facere.
*Et hoc in leuibus criminibus, ſecus in enormi-
bus: vt in.l.diuus marcus.ff.ad ſenat. conſul. ſe
lenia.prout tenet.Bellus Villo: in ſua pratic.iu
dicia.in titul.de ſenten. criminal. nu. 9.10.11.&
12.vbi hanc.q.tangit & an ſi cauſa præſumatur,
vi.quæ dixi, ſupra in dict.capitul.1.in glo. ſerui
tio in fine, in additione loquendo in rege.*❡Et
in iſtis arbitrarijs poteſt habere locum, quod di
cit Barto.in.l.illicitas.§.præſes.ff.de offi.preſi.
nume.2.& in dict.l.relegati.& Abb.in.cap.niſi
ſpecialis.de offic.legat.numero.6.vbi tenent, ꝙ
iudex poteſt ex cauſa remittere bannũ ex poſt
facto, ideſt poſt ſententiam. ❡Et quod tenet
Paris de Puteo.in tracta.ſyndic.in parte, iudex
qui aliquem ad mortem condemnat.folio.31.in
fine: vbi damnatus per iudicis ſententiam ad o-
pus metalli, poteſt ab illo exercitio reuocari
per ipſum iudicem poſt decem annos, ſi ſuper-
ueniat infirmitas, dummodo vnus ex conſan-
guineis ſubrogetur, qui deſeruiat pro ipſo.
❡Quod facit ſecundum ipſum, quòd damnati
in galeis ſi efficiuntur infirmi, vel debiles, poſ-
ſunt dando vnum ſeruum liberari.❡Facit quo-
que, quod tenet Ludouicus Roman. in repeti.
l.ſi verò.§.de viro.ff.ſolut.matr.colu.11.vbi di-
cit, quòd licet ſit verum, quòd nulli competat
remeatum exilij concedere niſi principi. vt in.
dicta.l.relegati.& in.l.non omnis.§.fin.ff.de re
mili.& per Bartol.in.l.is qui reus.ff. de public.
iud. tamen reſtringitur vt non extendatur ad
caſum, in quo inferior remeatum concedere vel
let ratione vtilitatis publicæ. ❡Et quòd prin-
ceps poteſt remittere pœnas pecuniarias ſibi de
bitas, & pœnas corporales prout vult, vltra ſu-
prà allegata.vide Andrea.de Iſernia in titu.quę
ſint regalia.in parte, & bona committen.crimẽ.
numero.73.in vſi.feud.❡Sed quantum intereſt
pecunialiter alterius, illud non poſſet remitte-
re: quia ſicut non poteſt donare meum, ſic nec
mihi debitum.ſecundùm communem diſtin-
ctionem gloſſæ in.l.finali. C. ſi contra ius vel
vtili.publi.& in.l.prima, de conſtitu. princip.
& creditor dicitur ex delicto. vt in.l. creditor.
ff.de verborum ſignificatio. & facit.l. licitatio.
§.quidem talia.ff. de publi. & text. in.l. venia.
C.de in ius vocan.in fine.vbi pœna, quæ appli-
catur parti, non debet per principem remitti.&
ibi gloſſa. & communiter docto. & text.in.l.4.
titulo.24.partit.3.& in.l.3.titulo.11. *de los perdo-
nes*.libro.1.in ordina.rega.& Lucas de Penna in.
l.nulli. C. de conditis in public. horre. libro.
decimo.in fine.

Prætorum Cap. ſe-
cundi finis.

Sequitur Caput. III.

SVMMARIVM.

1 *Familiæ appellatione, quis veniat.*

Prætorum. *Caput. III.*

Otroſi mandamos que el tal Aſsiſtente, o Gouernador, o Corregidor, ni ſus officiales ni familiares[a] no ſean abogados,[b] ni pro-

a **F**Amiliares. [a] Per text. reprobat̃ opinio Abb. in c. 1. de officio iudicis. vlti. notabil. vbi tenet, quòd domeſticus, & cõmenſalis iudicis poteſt eſſe aduocatus alterius partis, nec ex hoc iudex eſt ſuſpectus: quia non eſt tanta ſuſpicio cõtra iudicẽ ſi aduocatus eſt ſibi domeſticus ſicut cũ pars eſt familiaris ſuus. nã cauſa nõ eſt aduocati, ſed partis. Sed hodie ceſſat ſua opinio per tex. iſtũ. ¶ Sed quis dica-
1 tur † familiaris? Dic ꝙ eius appellatione venit etiã ſeruus. vt in l. 1. §. familiæ. ff. de vi, & vi arma. & l. ſi familia. ff. de iuri. omn. iudi. l. fi. C. de verbo. ſigni. ¶ Item veniunt etiã naſcituri ordine ſucceſsiuo. vt Paul. de Caſtr. in conſi. 17. per. l. fin. ff. de fundo inſtru. & l. grege. ff. de lega. primo. ¶ Item filij habitantes cum patre, aliter nõ. ſecundùm Cepola. in tract. de ſeruit. vrba. c. 50. & Ancharra. in cap. quanto. de cenſi. ¶ Item veniunt omnes de familia ſucceſsiuo ordine, ſcilicet, ꝓximiores gradatim. ſecũdùm Bart. & Bal. in d. l. fi. de verbo. ſignifi. vbi eſt caſus vſque ad quartum gradum. tenet Alex. in l. pronũtiatio. ff. famili. hercif. ¶ Item venit vnus tantùm, ſi plures non ſunt in familia. l. iubemus. §. ſin autem. in fin. C. ad trebellia. Sed glo. in ca. 1. 10. q. 1. dicit, quòd nec per duos dicitur familia. per. l. de ſtatione. de verbo. ſignifi. ſecundùm Alexã. vbi ſuprà. ¶ Itẽ venit propria familia teſtatoris. Bar. in l. cũ filius. §. cũ pater. ff. de legat. 1. & in l. peto. §. pater. in princip. ff. de leg. 2. & Bar. in l. ſi cogatis. ff. de rebus dubijs. ¶ Item veniunt agnati, & cognati etiam hodie, licet ſint exæquati quoad ſucceſsionem inteſtati, non aliter. Bart. poſt gloſſ. in l. cùm ita. §. final. ff. de legatis. 2. ¶ Item veniunt ij, qui à teſtatore non ſunt nominati. l. is qui. & ibi Bartol. ff. de legatis tertio. ¶ Item vxor dicitur de familia viri. vt. in l. qui cunque. C. de re mili. lib. 12. c. hæc imago. 3. q. 5. Sed baſtardi non dicuntur de familia, nec de domo patris. ſecundùm Barto. & Alexan. in l. tutelas. in princip. ff. de capitis. diminu. & per Bertachi. de firmi. in ſuo reperto. aureo. in parte, baſtardus. verſic. 5. & 6. & per Iaſ. in. §. pœnales. Inſtit. de acti. nu. 58. & Ang. in l. filiũ diffinim⁹. ff. de his, qui ſunt ſui vel alie. iur. vbi ſi eſt ſtatutũ, ꝙ de domo magnatum nullus poſsit habere officiũ in cõmuni, ꝙ ſpurij poſſunt habere, quia nõ ſunt de domo. & latiſsimè per noſtrũ Pal. Ruui. in repetitione Rubric. de donatio. §. 32. num. 4.

SVMMARIVM.

1 *Aduocatus, & iudex, vel aſſeſſor in eadẽ cauſa non poteſt eſſe. nu. 7.*
Decurio poteſt eſſe aduocatus.
2 *Aduocatus, an poteſt eſſe in cauſa, in qua fuit iudex. numer. 5.*
3 *Qui fuit aduocatus in vna cauſa, non poteſt poſtea in illa eſſe iudex nec aſſeſſor. nu. 4.*
6 *Defendere an poteſt iudex ſuam ſententiam, & an debeat vocari in cauſa appellationis ad eam defendendam.*
8 *Aduocatus electus prætor alicuius ciuitatis, debet finita prætura redire ad aduocandum.*
9 *Aduocatus ſicut non poteſt eſſe iudex, ita non poteſt quis eſſe iudex in ſua cauſa, nec ſuorũ. Fallit, vt nu. 9.*
10 *An poteſt quis ius ſibi dicere.*
11 *An iudex poteſt cognoſcere de ſua vel ſuorũ iniuria. 12. 13. & 14.*
12 *Iudex, cui aliquid per ſtatutum applicatur, an de cauſa poteſt cognoſcere. nu. 13.*

b **Abogados.** [b] Quia iudex, & aduo-
1 catus † in eadem cauſa non poteſt eſſe. text. in l. 15. titu. 19. lib. 2. in ordina. regali. text. in l. quiſquis. C. de poſtulan. ſimil-

mil. in l. 6. titu. 18. eod. lib. 2. in eiſd. ordina. in fi. Tamen ille, qui non poteſt eſſe aduocatus, poteſt alteri mõſtrare, oſtẽdere, ſiue cõſulere qualiter aduocare debeat. tenet Bald. in cap. qualiter. de electione. nu. 3. quia conſulere, & mandare, nõ ſunt facere. vt in l. ob hæc verba. ff. de his qui not. infami. & ibi notatur ſecundùm Bald. vbi ſuprà. ¶ Et quoque aſſeſſor, & aduocatus non poteſt eſſe. gl. in l. nemo. la. 2. C. de aſſeſſori. Et non ſolùm in foro iudiciali prohibetur, verumetiam de foro conſcientię. tenet beatus Archiepiſcop. Florenti. in 3. part. tit. 6. c. 1. §. 1. quaſi in fine. dicendo, ꝙ in illa cauſa, in qua quis eſt iudex, vel aſſeſſor, in eadem non poteſt eſſe aduocatus: quia duo officia in eadem cauſa prohibentur exerceri. c. cùm ſacerdotis. de poſtula. & capitulo. 1. & 2. 4. quæſtione. 4. & gloſſ. in. dict. l. nemo ex his. la. 3. de aſſeſſor. & Montalu. in. l. 3. titulo. 9. foro legum. libro. 1. in gloſſ. 1. in fine. ¶ Intantum, quòd ſi aduocatus fuit iudex, vel teſtis, retractatur ſententia. vt gloſſ. Montal. in l. 4. eod. titul. & libr. foro legum. in gloſſ. *por chriſtiano.* ¶ Tamen decurio, ideſt, *regidor*, bene poteſt eſſe aduocatus in ſua patria, & pro ſua vniuerſitate, & habere ſalarium ratione aduocationis ab ea: quia hic non militat ratio de duobus officijs. vt ſuprà in c. 1. in gloſſ. officio. quia hoc officiũ aduocationis non eſt incompatibile cum officio decurionatus, imò ei annexũ. vt tenet ſingulariter curia Piſana, in 2. libro. capitulo. 23. & eſt gloſſ. in. capitulo. de occidendis. 23. quæſtione. 5. ¶ Poteſt tamen is, qui fuit iu-
2 dex, nunc in † cauſa patrocinari: quia ceſſat cauſa prohibitionis erga cauſam, in qua fuit aduocatus, ergo ceſſauit effectus. Iuxta illud vbi ratio legis. &c. vt in. l. adigere. §. quanuis. ff. de iure patronatus. & ſatis expreſſè probatur in l. fina. C. de aſſeſſori. & tenet Cyn. in dicta. l. quiſquis. C. de poſtul. 1. quæſt. & Mõtal. in glo. ordina. in parte, aduocatus. ¶ Tamẽ ille qui fuit
3 aduocatus † in cauſa, non poteſt poſtea eſſe iudex, vel aſſeſſor in ea. eſt tex. in l. 10. tit. 4. part. 3. ibi. *otroſi dezimos.* & Bal. in l. nec in arbitris. col. 2. C. de arbitris. & in l. apertiſsimi. C. de iudi. & tenet Bart. per illum text. in l. prætor. & ibi per Alexan. ff. de iuri. omni. iudi. gl. in c. poſtremò. de appella. notatur in ſpeculo. in titu. de lega. §. reſtat. verſi. Item ſi fuerit. & Philip. Franc. in d. capi. poſtremò. intelligit hoc verum in cauſa, in qua fuit aduocatus, ſecus autem in alia cauſa: niſi forſan eſſet connexa, vel dependens ab illa, in qua fuit aduocatus. de quo etiam per Ioã. Andr. in c. fina. de teſta. in 6. ¶ Abb. tamen in c. irrefragabili. de officio ordi. in fine. dicit, ꝙ ſi aduocatus fuit cõſultus in aliqua cauſa, & nondũ dedit reſponſum, ꝙ ſi aſſumitur in iudicẽ, põt iudicare. licet ibi Domi. Anto. hoc impugnet, dicens, ꝙ ex quo iſti ſunt reuelata ſecreta cauſæ, poteſt vt ſuſpectus recuſari. Sed dictũ Abb. eſt verius. per. glo. ordinariam in c. dilecte. de teſtibus. vbi dicit, ꝙ non debet quis remoueri à iudicando, quia reuelauit ei ſecreta cauſæ, quia non habet iudicare ſecũdùm conſcientiam, ſeu ſecundùm reuelata per partem, ſed ſecũdùm legitimas probationes, quod dictum Abba. mihi placet. * Et quando aduocatus in cauſa datur iudex, tunc alteri eam delegat. glo. in l. eos. C. de appella. in verbo prouocatum in fine & ibi Salycet. & Iaſ. in l. ſolet. ff. de iur. om. iudi. nume. 1. & Bal. in l. prætor eiuſ. titu. quod dicit notandum, & vi. Enricum in c. cum ſpeciali. de appella. & ita ſeruatur in practica ſecundum Angel. in dicta. l. eos. column. 1. & tenet Par. de Put. in tracta. ſyndic. in verbo poteſtas cũ eſſet in offi. nu. 11. * ¶ Paul. de Caſtro in d. l. quiſquis. C. de poſtulan. dicit, ꝙ iſte tex. intelligatur tribus modis. ¶ Primò,
4 † ꝙ ille, qui fuit aduocatus in vna cauſa non poſſit poſtea in eadem eſſe iudex, quod dicit verũ in iudice delegato, ſecus in ordinario. vt Specu. in titu. de iudi. delega. §. ſupereſt. verſicul. Item ſi fuit aduocatus. dum tamen cauſam ordinari⁹ delegaret, ſi ab eo petatur, cùm ſit ſuſpect⁹ propter officium aduocationis, quia videtur habere affectum ad cauſam, in qua fuit aduocatus. & iſta eſt iuſta cauſa recuſandi, & ſic habet iuriſdictionem mero iure. * Vt Ioan. Andr. ibi in additio. ad Specul. quod videtur ſecutus Albe. in l. fi. C. de aſſeſſori. in fin. & Iaſo. in d. l. ſolet, vbi tenet ꝙ valet ſententia ſi non recuſetur. * ¶ Sed de legatus videtur, quòd ipſo iure non habeat, vt ſit aliqua differentia inter delegatum, & ordinarium. ¶ Secundò dicit Paulus de Caſtro, quòd poteſt intelligi econuerſo, quòd ille, qui fuit
5 iudex † in cauſa, non poſsit finito officio eſſe aduocatus in ea, ſed, vt ſuprà dixi, Cyn. non tenet hoc, imò contrarium, & ſic quòd poteſt eſſe aduocatus: quia non eſt eadem cauſa ſuſpicionis: quia iudex non præſumitur habere affectionem plus ad vnam partem, quàm ad alteram. Sed in iſto caſu dicit Paul. ſibi videri, & honeſtum eſſe, quòd ſi dedit ſententiam in vna cauſa pro vna parte, non poſsit finito officio ſuo in cauſa appellationis ſumere officium aduocationis pro illa parte, vel ſaltem non debet, quia tunc reſultat ſuſpicio, quòd faueret illi parti, vel cùm intellexit ſe cum illa. Sed ſi non dederat ſententiam ſecurè poteſt acceptare officium aduocationis. Sed in hoc

hoc cõtra Pau.de Caſtro eſt hodie Pragmatica
in pragmaticis aduocatorũ.17.in ordine, quę in
cipit, *Otroſi mandamos*.vbi tenet, ꝙ iudex, qui ſen
6 tentiam † pronuntiauit, contra eam in cauſa ap
pellationis aduocare non poteſt, tamen poteſt
eam defendere allegando iura, intereſt enim
ſua: dummodo ex hoc ſalarium à partibus non
percipiat. Idem tenet Montal.in.l.2.titu.2.foro
legum.lib.2.in glo. *ſin derecho*.in fine.allegando
Innocen.in.cap.verum.de foro compet.& Ar-
chidi.in.§.in hoc.2.q.6. Et facit.cap.dilectus.de
reſcrip.vbi Feli.penulti.colũ.verſi.quarta decla
ratio.& ſic ꝙ in hoc dictum Paul.non ſit verũ.
Imò nõ ſolùm finito officio poteſt ſuam defen
dere ſententiam, ſed etiam eo durante poteſt le
gitimè aſsiſtere pro defenſiõe ſuæ ſentẽtiæ. &
inſtruere, & producere acta & monumenta cau
ſæ pro ſententia per eũ lata faciẽtia in cauſa ap
pellationis. vt Lucas de Penn.in.l. apparitores.
C.de exacto.tribu.lib.10.verſi.quod facit. quia
ſecũdũ eũ iudex ad hoc eſt admittendus, vt eui
tet infamiã, & pudorẽ ſuũ ſeruet illęſum.arg.in
l.quæ omnia.ff.de procura.verſic.omnia. & fa-
ciũt quæ notãtur in.l.ſi ſuſpecta.in gl.2.ff.de in
offi.teſta.& quod notat Archidi.in.c. hoc etiã.
2.q.6. Et tenet Bal.in.c.accedẽs.vt lit.non cõte-
ſta.nu.4.dicẽdo, quòd iudex debet defendere
ſuũ proceſſum, quia debet defendere ſuũ decre
tũ & miſsionem.vt.l.ſi quis eſt miſſus.ff.ne vis
fiat.ei. ❡ Licet cõtrariũ videtur, quia producere
teſtes, vel inſtrumẽta nõ cadit in aliũ, quam in
partẽ principalẽ, vel ſuũ procuratorem. vt notat
Inno.in.c.veniẽs.de accuſatio. ❡ Quia in hoc di
ctus Lucas de Penna diſtinguit. Aut iudex qui
ſentẽtiã tulit, procedit ex officio ſuo, aut ad par
tis petitionẽ. Primo caſu vocãdus, & admitten-
dus eſt ad defenſionem ſententiæ, & probatio-
nes inducere poterit pro defenſione ipſius. Nã,
prout dicit Innoc.in.c.cũ ſpeciali.de appel.ap-
pellatio non mutat naturam Cauſæ. ſicut ergo
in principali procedebatur ſine parte, & iudex
ſolus loco partis erat, ſic & in cauſa appellatiõis
procedi poterit niſi parte, & iudex ſolus loco
partis habetur, & poterit quod pars poteſt, ſci-
licet probatiões inducere. vt notat Innoc.in.ca.
in noſtra.de probatio.in gloſſ. qualiter recipiũ
tur: vbi apertè tenet, ꝙ ſi iudex primę cauſæ ex
officio proceſsit, vocabitur quando petitur ſen
tentia reuocari, ſecus vbi non ex officio. ❡ Se-
cundo caſu, quando ad partis petitionem proce
dit, non eſt admittendus. Et ſic dicit Lucas de
Penna. quòd fuit per illum determinatum de
conſilio doctorum, cùm ipſum conſilium pete
retur. Veruntamen dicit ipſe Lucas de Penna,
ꝙ id, quod dictum eſt de iudice à quo appella-
tur ſuſtinere partes officij ſui, ſeu onus partis,
quas ipſe in principali ſuſtinuit in cauſa appel-
lationis & coram ipſo iudice, non videtur con-
gruè dictum, cùm lata ſentẽtia iudex fuerit fun
ctus officio.l.iudex.ff.de re iudi.& appellatio-
ne interpoſita, extinctum fuerit pronuntiatum
l.prima.§.vlti.ff.ad Turpilia. Non ergo videtur
admittendus ad proſecutionem ipſius negotij,
ne ſit præſumptio contra eum, quòd aduerſus
condemnatum ex aliqua animi paſsione proceſ
ſit. ❡ Magis ergo dicit videri honeſtum, ꝙ ſicut
iudex cauſę principalis vigore officij, & cõtem-
platione vindictæ publicæ ſubijt partes acto-
ris in principali, ita iudex appellationis. & te-
net Ange.in tracta.maleficiorum. In parte, præ
ſente dicto Gaio appellãte.verſi.quæro quãdo
appellatur.nu.27. Et ex hoc dicto Luc.de Pen.
credo extractã fuiſſe quãdam pragmaticã, quæ
eſt in volumine pragmaticarũ lex.47.§.5. quæ
incipit. *Otroſi. porque a nos es hecha relacion*. vbi ca-
uetur, quia aliquando Correctores, vel ſui locũ
tenentes ex officio procedunt contra delinquẽ
tes, qui appellant ad curiam regis, & iudices vt
euitent expenſas, nolunt ſequi cauſas: cauetur,
quòd dicti iudices cancellariæ iubeant fiſcali re
gio, & ipſa lex iubet, quòd aſſumat cauſam, &
in ea procedat, allegando ex parte curiæ, & re-
gis, & damnificatorum. quam vide, quia ſic vti-
tur. ❡ Et idem tenet Angel.de malefi.in. d. ſuo
tracta.in dict.parte, præſente dicto Gaio appel
lãte.nume.27.vbi dicit, quòd ſyndicus, vel fiſci
procurator, cuius intereſt, eſt citandus: & ibi
per Auguſti.de Arimi.in additio. & dicti iudi-
ces debent citari, vt mittant proceſſum, infor-
mationes, & acta cauſæ. Intantùm, quod dicit
Abba.in dict.capi.cum ſpeciali. de appellatio.
nume.8.allegando Federi. in conſilio ſuo.254.
quòd proceſſum eſt nullum, ſi iudex, qui pro-
ceſsit ex officio, non fuit citatus per iudicem, ad
quem allegat Innocen.in capitu.penult. de re-
iudi. quod dicit Abb. ſibi placere, quia eſt loco
aduerſarij. ❡ Rectè fuit enim illa pragmatica fa-
cta: quia, prout dicit Lucas de Penn. vbi ſuprà,
iudex à quo appellatum eſt, non videtur poſ-
ſe pro hac cauſa deſerere Imperium, id eſt iu-
riſdictionem ſine permiſſu principis. vt in.l.3.
ff.ad.l.Iuli.maieſta.nec portabile eſt terram eſ-
ſe ſine rectore. vt in authenti.de admi.propè fi-
nem.colla.7.& vt dicit Innoc.in capitul.ſigni-
ficauerunt.de iudicijs, periculoſum eſt ſine re-
gimine terram eſſe. ❡ Tamen contra Lucam de
Pẽn. Inquantũ tenet, quòd quãdo procedit ad
partis petitionẽ nõ eſt admittẽdus ad ſuã ſenten
tiam

tiã defendendã. eſt tex. expreſſus de noſtro iu-
re Regio in.d.pragmatica aduocatorũ, ibi inquã
tum tenet. *pero bien pueda aßiſtir con los abogados
dela parte appellada en cuyo fauor pronunciò defendien
do ſu ſentencia, e allegando derechos en ſu fauor*. ❡ Sed
credo, quòd opinio Lucæ de Pen. ſit vera, & re-
ctè vocetur Lucas de Penna. quia lucem dedit
tribus libris. C. & debet intelligi, quòd non eſt
admittendus contra ſuam voluntatem, nec ad il
lud eſt compellendus, ſed ſi ſpontè vult, bene
admittitur. vt tenet Auguſti.in additio. ad An-
gel.in.d.tracta.malefic.in dict. parte, præſente
dicto Gaio appellante.verſi. quæro quando ap
pellatur.numer.27.vbi de hoc.& ſic dicit dicta
pragmatica. *bien puede aßiſtir*, quod verbum, po-
teſt, non importat neceſsitatem. vt Abb. in ca.
at ſi clerici.de iudi.in.§.de adulterijs. Bartol. &
Alexan.in.l.quòd ſeruius.ff.de condi. ob cauſ.
& idem Abb.in dict.capitul.cum ſpeciali.de ap
pella.num.8.ibi dum dicit, quòd quãdo iudex
procedit ad inſtantiam partis, nec agitur ad pu-
niendum iudicem, poteſt iudex aſsiſtere in pro
ceſſu, licet neceſſariò non ſit vocandus. Dicit, ꝙ
hoc caſu poterit iudex appellare, ſi ſentẽtia ſua
retractatur, quia iudex poteſt aſsiſtere: in hoc
caſu. ❡ Sed quando agitur ad pœnas iudicis, ſem
per eſt vocandus, ſiue proceſſerit ad inſtãtiam,
ſiue ex officio, cùm agatur de ſuo præiudicio, &
in præiudicium abſentis nil eſt innouandum.c.
1.de cauſa poſ.& proprie. ſecundùm Abb. vbi ſu
prà. de quo per Auguſtin.de Arimi.in additio.
ad Ange.de Aretio.in dict.tracta.malefi. vbi ſu
prà. & per Barto.in.l.1.§.reus.ff.ad Turpilia. &
ibi per additio. & per Alexan.in.l. de vno quo
que.ff.de re iudi.& Ludo.Roma.in conſili.343.
col.3.verſic.2.ad idem. vbi tenet, quòd ad irrita-
tionem ſentẽtiæ, quam iudex promulgauit ex
proceſſu per eum ex officio proprio inſtituto,
citandus eſt ipſe iudex pronuntians, quia ad eũ
iſto caſu pertinet defenſio ſuæ ſententiæ, & pro
ceſſus: aliàs autem ſentẽtia ipſa irritatiua quoad
eum nulla eſt, nec præiudicialis. per.d. Federic.
in conſilio.205.allegans Hoſti.in cap.1.de re iu-
di. per text. optimum in capitul.in canone hoc
etiam.2.q.6.& per dictum Innocen. in. dict.ca.
cum ſpeciali.& in capit.in noſtra.de procura.&
per Barto.in.dict.l.1.§.reus.& per Bal.in.l.nam
ita diuus.ff.de adoptio. * Et vi. quæ dixi, ſuprà,
in.c.in.c.1.in glo.donation. nu.21.in additione:
& vi.Bald.in.l.obſeruare.§.proficiſci.ff. de offi-
cio proconſul: & legat.nu.13.verſi.28. quæritur,
vbi tenet ꝙ iudex non debet de neceſsitate cita
ri, vt deffendat ea, quæ facit ratione iuriſdictiõis
niſi de eius pœna tractetur: quia tũc requiritur
ꝙ iudex citetur, vt per Inno.in.c.cũ ſpeciali.de
appella.& tunc ſi non citatur ſibi non præiudi-
cat vt in.l.lucius.ff.de infami. quod nota vel ali
ter poteſt intelligere vt Bald.ibi in.d.l.lucius: ti
tius.num.3. quod non eſt citandus quando non
procedit ex officio ſed ad partium petitionem:
quia tunc ſi partes agant de retractanda ſenten
tia iudicis & licèt poſsit defendere ſuum proceſ
ſum non eſt citandus: quia cauſa ſecum nõ eſt.
❡ Tertio modo intelligit Paul.de Caſtro iſtum
7 tex.in.d.l.quiſquis. ſcilicet, quòd eodem † tem
pore, quo quis eſt iudex, non debeat tanquam
aduocatus vnius ex partibus allegare pro ipſa.
Et ita dicit, quòd faciunt cauti iudices, quando
vna pars ducit aduocatum, & altera non, nam
dicit illi, Ducas aduocatum tuum vt reſpõdeat
aduocato alterius partis, quia non intendo eſſe
iudicem & aduocatum pro te. Sed præſentibus
aduocatis vtriuſque partis, ſi alter ipſorum defi
ceret in reſpondendo, poteſt ſupplere de iure al
legando meliorem legem, vel rationem. vt in.l.
vnica.C.vt qui de ſunt aduoca. & iſtam credit
Paul. fuiſſe mentem illius literæ.l. quiſquis. &
iſtius capituli eſt. ❡ Tamen iudex volens audi-
re iſtos aduocatos partiũ, non tenetur: quia præ
ſumitur doctus, nec dicitur grauare partes. In-
nocen.in capi.paſtoralis.de cauſa poſſe, & pro-
prieta.& Bald.in margarita.in verbo, iudex, ver
ſi.66. ſed facit ſe ſuſpectum, etiam ſi cauſa erat
clara. Lanfrã.de Oria.in Clem.ſæpè. de verbo.
8 ſigni.in verſic.de plano. ❡ Adde, ꝙ aduocatus †
electus prętor alicuius ciuitatis, debet finita prę
tura redire ad aduocãdũ. ita Bar. & clarius Bal.
in.l.ſi quis.C.de aduocatis diuerſo.iudi.& dicit
eſſe argu.de Abb. ꝙ depoſitus remanet mona-
chus ſicut prius, & habet vocẽ in capitulo, ſicut
ſimplex monachus, quod intellige, quãdo non
priuatur propter demerita ſua, vt Andr.Barb.in
additio.ad Bal.ibi. ❡ Eodem modo, ſicut iudex
9 nõ põt eſſe aduocatus, ita nõ poteſt eſſe † iudex
in cauſa ſua. vt in.l.10.ti.4.par.3.verſi. *e por ende*,
vbi habetur, ꝙ nemo in cauſa propria ſit iudex,
nec locũ duorũ teneat. ſ. iudicis, & actoris. tex.
in.l.vnica, C.ne qs in ſua cauſa ius ſib. dica. Et ſe
cundùm Cyn. ibi eſt ratio: quia fauor, & odium
peruertũt iudicia. nã maledictus homo qui par
tẽ ſuã deteriorẽ facit. Et nõ obſtat tex.in.l. pro
xima.ff.de his qui teſta.delẽt.& l.hic Tiberius
Cæſar.ff.de hæredi.inſtituẽdis. quia loquuntur
in imperatore, qui poteſt eſſe iudex in cauſa
ſua: & eodem modo ille, qui non habet ſuperio
rem, ſub quo litiget, nec recognoſcit ſuperiorẽ.
❡ Attamen licet poſsit iudicare in ſua cauſa, re-
gulariter conſtituit alium iudicem, ſcilicet pro-
curato-

curatorem Cæſaris,& procuratorem fiſci, qui
de cauſis ſpectantibus ad eum cognoſcunt.vt in
l.procurator.C.de edendo. & vtrobique Cyn.
& Alex.cõſi.35.in primo volu.& Iaſ.in addi.ad
Por.Inſtit.de autho.tuto.in fine.Et Anto.in.c.
cùm veniſſent.de iudi.prout ibi Abb.nu.6. re-
fert concludendo cum Cyn.¶Et quòd papa in
cauſa ſua patrimoniali,aut ciuili.perſonam eius
tangens,poteſt cognoſcere de abſoluta poteſta
te,ſicut dicimus in imperatore.vt glo.ibi.& In
nocen.in cap.ex parte.de verbo.ſignifica.tenet
idem dicendo, quòd debẽt eligi arbitri. vel po-
teſt ipſe cauſam delegare:quia imperator in cau
ſa fiſcali dat procuratores, qui habẽt ordinariã,
fortius poterit papa dare delegatum.& videtur
ſentire glo.in cap.cùm dilecta.de confirmatio-
ne vtil.vel inutil. vbi poterit eſſe iudex in cau-
ſa ſuæ eccleſiæ,& ſic ſentit,quòd nõ in propria
cauſa ꝑcedit.ſecũdùm Abb.vbi ſuprà. de hone
ſtate:ſecus tamẽ de abſoluta poteſtate,quia po-
teſt ipſe cognoſcere.ſecũdùm Bar.& Cyn.in.d.
l.vnica.putà ſi papa requiritur ab aliqua mulie-
re aſſerẽte ſe eſſe vxorẽ illius,& ipſe negat, ipſe
non cogitur ſtare iudicio alicuius,ſed poteſt ex
cipere,dicens,Dominus eſt,qui me iudicat glo.
in cap.Guiliſarius.23.q.4.ſuper verbo, anathe-
matizari.glo.in.c.ſi quis pecunia.79.diſtinc. &
c.aliorum.9.q.3.¶Et quod dixi,quòd non reco
gnoſcens ſuperiorem poteſt eſſe iudex in cauſa
propria,limita eſſe verum,quando procedit cõ
tra ſubditum ſuum,quia tunc poteſt eſſe iudex
in facto proprio:ſecus ſi contra nõ ſubditũ, vel
ſaltem non omnino ſubditũ,quia tũc debet cõ-
ueniri corã papa.vt tenet Abb.in.c.nouit.de iu
dicijs.colũ.6.nu.16.quod dicit eſſe ſatis rationa
bile,& notabile. Quod ſecus eſt in alijs iudici-
bus inferioribus, qui non poſſunt de ſua cauſa
cognoſcere.vt per Abb.in.d.ca.cùm veniſſent.
¶Intantum non poteſt iudex eſſe in cauſa ſua,
ꝙ etiam ſi aduerſarius conſentiret nõ põt illum
facere iudicẽ in ſua cauſa:quinimo nec tãquam
arbitrũ poteſt in eũ cõſentire.prout tenet Abb.
in.d.c.cum veniſſent.nu.12.¶Et non ſolũ de ſua
cauſa cognoſcere nõ poteſt,verunetiam non po
10 teſt eſſe iudex de cauſis liberorũ, † aut ſuorum
familiarium.vt in.l.qui iuriſdictioni.ff.de iuriſ-
dict.omni.iudic.tex.& ibi gl.& docto.in.c. cau
ſamque.el.2.de offic.delega. ¶ Quod fallit pri-
mò in iuriſdictione volũtaria.vt in.l.cõſul.ff.de
adopti.& in.l.apud filium.ff.manumiſsi.vindi.
¶Secũdò fallit,in cauſis breuiſsimis,quia pote-
rit quis eſſe iudex in cauſis ſuorũ.vt.l.ſenat⁹. in
verbo,parciſsimè. ff. de officio præſidis. ſecun-
dùm intellectũ,quẽ ponit Ang.in.d.l.qui iuriſ-
dictioni qui ſequitur ibi Fulgoſiũ.quod eſt be-
ne notandũ,ſi eſſet verũ.ſed Alexã.ibi.nu.1.pu
tat hoc nõ eſſe verũ:quia ille tex.in illa parte lo
quitur etiã in cauſis ipſius met iudic.& ſic pari
ter ille tex.probaret ſecundùm talẽ intellectũ,
quòd quis poſsit eſſe iudex in cauſa propria,
quãdo eſſet cauſa modica.quod nemo dicit.per
d.l.1.C.ne quis in ſua cauſa. Quando enim lex
ſub eadẽ determinatione determinat,debet in-
telligi vt pariformiter determinet.l. nã hoc iu-
re.ff.de vulga.& pupill.notat Bar.in.d.l.ſi cùm
dotem.in prin.ff.ſolut.matri.Sed Iaſ.ibi in.d.l.
qui iuriſdictioni.tenet,quòd poteſt in breuiſsi-
mis, & viliſsimis cognoſcere, quicquid teneat
Alexand.¶Tertiò fallit,quando actio eſſet pe-
ritura.vt gl.in.d.l.qui iuriſdictioni,quam vide.
¶Quartò fallit,quãdo filius nõ ageret corã pa-
tre,ſed conueniretur.l.ille à quo.allegata in.d.l.
qui iuriſdictioni.¶Quintò fallit, quãdo iudex
pariter eſſet affectus,vel coniunctus tam actori,
quàm reo.arg.in.l.non ſolùm.§.denuò.ff.de ri-
tu nuptia.notat gloſ.in.c.poſtremò.de appella.
facit bene.l.repeti. aliàs eſt lex extraneo.ff. de
quæſtioni.cum ibi notatis per Bart.gl.in.ca.1.3.
q.5.¶Sextò fallit,vbi perſona iudicis eſſet talis
qualitatis, quòd omnis ſuſpicio veriſimiliter
ceſſaret,vt ſi eſſet monachus.ita Specul.in titu.
de iudice delegat.§. ſupereſt. verſic.quid ſi non
eſt cõſanguineus.arg.in.l.non omnes.§. à barba
ris.ff.de re milit.¶Septimò fallit,in iudice dele
gato.ſecundùm gloſſ.quæ ita intelligit in. l. in
priuatis.ff.de iudicijs. Et ratio differentiæ eſt:
quia ordinarius nõ poteſt recuſari tanquã ſuſpe
ctus de iure ciuili.vt in.l.nemo.cum ibi notatis.
C.de iuriſdic.omni.iudic. & ideo grauiſsimum
fuiſſe,quòd talis poſsit eſſe iudex,ſed delegatus
tanquam ſuſpectus bene poteſt recuſari.vt in.l.
apertiſsimi.C.de iudic.quod intellectus appro
batur communiter per docto.in.d.l. qui iuriſdi
ctioni.ſecundũ Alexã.ibi.dicit tamen Paul. de
Caſtro,quòd licet de iure ciuili non poteſt recu
ſari ordinarius,fallit in caſibus in.d.l. qui iuriſ-
dictioni.expreſsis: & ideo in illis caſibus bene
põt eſſe iudex.patet,quia text.ibi vtitur verbo,
nõ debet,nõ autem verbo,nõ poteſt.& ſic ſecũ
dùm Alexã.ibi.nu.2.ſi non opponatur,valebit
proceſſus.& ita intelligitur.l.in priuatis.allega.
in gl.d.l. qui iuriſdictioni. & putat verum eſſe,
quòd in caſibus illius.l.poſsit eſſe iudex, ſi non
opponatur.vt dicit notare Ioan.Andre.in.c.po
ſtremo.de appellatio.per tex.in.c.1.3.q.6.verſi.
Item ſi cõtra patrem.& probatur in.l. quinetiã.
ff.de arbitris.Quod dicit intelligẽdum in crimi-
nalibus,in quib⁹ pater nõ põt eſſe iudex in cau-
ſis filio-

ſis filiorũ,vel aliorũ,ſi opponatur abſq; aliqua
recuſatiõe facta ratiõe ſuſpiciõis allegãdæ,quia
lex excludit iuriſdictionis exercitium.¶Sed in
cauſa ciuili poteſt eſſe iudex etiam ordinarius,
dummodo non recuſetur allegat.dic.l. in prola
tis.& facit pro hoc, quod notat gloſſ. & Archi-
diaco.in dicto.§.tria.verſicul.Item ſi contra po
teſtatem.quæ gloſ.ſimiliter in criminali loqui-
tur.& iſta opinio ſatis placet Alexand. licet fal
lit in caſibus,vt ibi per eum. ¶Et Alexand., vi-
detur tenere,quòd ſi non fuit oppoſitum,valet
ſententia. cuius contrarium tenet Abbas in.d.
c.cùm veniſſent.num.12. vbi tenet,quòd vbi iu
dex eſſe non poteſt , quia eſſet iudex in cauſa
propria,non valet ſentẽtia:quod intelligit,etiã
ſi aduerſarius conſentiret:nõ enim illum poteſt
facere iudicem in propria cauſa,quinimo etiam
nec tanquam in arbitrum conſentire.l.penulti.
ff.de arbitris.ſecus ſi vellet ſibi dare poteſtatem
tãquam arbitratori vt procederet extra iudicia
liter,quia tunc poſſet.vt.c.veniens.&.c.quinta
uallis.de iureiurã.Et licet Alex.nullã faciat mẽ
tionẽ de Abb.AEneas de Falco.ibi in additi.ad
eundẽ Abb.dicit,ꝙ licet ex cõſenſu partiũ talis
ſententia non poſsit validari,per ea , quæ dixit
in.c.dilecti filij.de iudic.tamen fortè valeret in
vim pacti.vt dixit in.d.ca.dilecti. in additione,
quæ incipit,Aduerte.quæ eſt in nu.5. ¶ Sed in
caſibus verò, in quibus poteſt eſſe iudex , licet
poſsit recuſari,tenebit ſententia, niſi recuſetur,
quia verè iudex eſt,& iuriſdictionẽ habet,licet
elidibilẽ per exceptionẽ,vnde antea quàm eli-
datur iuriſdictio , tenent geſta per eum. vt te-
net Abb.in.d.c.cùm veniſſent.in fi.¶Quid di-
cẽdum de cõtrarietate Abb.& Alexan.licet per
doctores nõ inuenio tactũ,tamen pro Alexan.
eſt cõmunis opinio:quia ſi nõ opponatur à par
te,poteſt eſſe iudex:quia partes nõ opponẽdo,
intelliguntur cõſentire,& prorogare iuriſdictio
nem,quæ aliàs poterãt declinari, & hoc cõmu-
niter tenetur ſecundũ Iaſ.in.d.l.qui iuriſdictio-
ni.nu.6.in fin.¶Tamen Bart.in.l.2. ff.ſi quis in
ius voca.non ierit.nu.7.vult hoc intelligere, ꝙ
quãdo nõ fuit oppoſitum cõtra iuriſdictionem
valeat ſentẽtia,eſt verũ,quãdo partes cõparent,
& ſciunt illũ eſſe iudicem.ſecus ſi ignorauerint,
quia non videtur prorogata iuriſdictio.Et idem
ſi dubitauerint,niſi eſſet pronuntiatũ ſuper iu-
riſdictionem , & iudex pronuntiabit ſe eſſe iu-
dicem competentem, tũc talis ſententia faceret
ius,ne poſsit poſtea diſputare de errore,vel du-
bitatione partiũ:quod eſt notandũ,licet loqua
tur in alio caſu.& idem tenet Bart.in repet.ibi.
nu.5.¶Octauò limita in officiali, puta notario,
vel aſſeſſore,qui delinquit in officio : quia po-
teſtas poteſt eũ cõdemnare,nec ab eius ſenten-
tia appellatur.tex.in.l.nulli.C.quorum appel.
nõ recipi.& Bar.& Ang.ibi.& etiã ſi delinquat
extra officium.vt Bart.in.l.ſi quis.ff.de pœnis.
Quod eſt verũ,quando delictum eſt notorium:
quia in notorijs delictis poteſt ſibi ius dicere in
cauſa propria,quãdo pœna eſt certa,& limitata
à iure,vel ſtatuto ſecus quando eſſet arbitraria,
tunc nõ poſsit punire, etiã ſi delictũ eſſet noto
rium,ſed debet ad ſuperiorem remittere.ita te-
net Iaſ.ſupplẽdo Alex.in.d.l.qui iuriſdictioni.
in iſta.8.fallẽtia.& idẽ tenet ibi Frãciſcus Curt.
in additio.ad Alex.in additiõe,quę eſt in nu.4.
& infrà dicam.¶Nonò fallit in caſu.c.1. de pœ-
nis.in.6.¶Decimò fallit,quãdo cõſuetudo hoc
induceret ſecundũ doct.in.c.cùm cõtingat.per
glo.ibi,de foro cõpeten.Tu allega text.expreſ
ſum in.d.c.1.de pœnis.in.6.cum gloſ.in.verſic.
punire.in fine. ¶ Vndecimò fallit in epiſcopo,
qui poteſt eſſe iudex in cauſa ſuæ eccleſiæ.glo.
ordin.in.c.ſi quis ergo.in glo.fi.2.q.7.& in.d.c.
cùm veniſſent.Innoc.in.c.in noſtris.de electio.
¶Duodecimò,quando epiſcopus vendidit rem
eccleſiæ,& poſtea vult eã vẽditionẽ retractare,
quia poteſt coram eius vicario litem mouere.Et
ſimiliter quando epiſcopus vult mitti in poſſeſ
ſionem bonorũ relictorum pauperibus, poteſt
per eius vicarium ſibi dari tenuta dictorũ bono
rum.ſecundũ Bart.in.l.ſi quis ad declinandam.
C.de epiſco.& cleric.quicquid teneat Innoc.in
ca.ex parte.de verb.ſigni. ſecũdũ Iaſ. vbi ſuprà.
quas limitationes ponũt Alex.& Iaſ.in.d.l. qui
iuriſdictiõi.¶Vbi plus dicunt,ꝙ regula,ꝙ quis
in cauſis ſuorum non debet ius dicere,procedit
vſq; ad decimũ gradum cognatiõis, vſq; ad quẽ
permittitur ſucceſsio.ſecundũ Bar.Ang. & mo
der.ibi.& ſecundũ Bar.in.l.qui teſtamẽto. §. ꝙ
autem.vlti.colũ.ff.de teſtament.& docto. in.c.
inſinuante.de offic.delega.¶Et quid de conſan
guineo conſanguinei mei, & quid de amico ini-
mici mei,vi.per Alex.& Iaſ.in. d.l. qui iuriſdi-
ctioni.¶Sed ego addo aliã fallẽtiam,in qua po-
teſt quis ius ſibi dicere,ſcilicet quando quis ex
11 defectu iuriſdictionis † rẽ ſuã nõ valet cõſequi,
tunc poteſt propria authoritate illã cõſequi, &
inuadere.vt dicit glo. notabil.in.c.ius gentium.
1.diſtinct.& Innoc.in.c.olim.de reſtitu.ſpoliat.
& Mõtal.in gl.ordi.regal.in parte, iudices iuſti
tiam.& Abb.in.c.1.de dolo.& cõtuma.nu.10.&
allegat.l.ait prętor.§.ſi debitorem.ff.qui in frau
dem credito.l.nullus.iuncta glo.C.de Iudæi.&
quod notatur in.c.cùm ab homine.de iudic.Et
Specula.in tit.de actore.§.1.verſic.Item ꝙ vult.
nu.55.

nu.55.ponit iſtũ & alios plures caſus, in quibus
poteſt quis ius ſibi dicere. ¶ Sed aliter tenet
Abb.in.c.qualiter & quando.de iudic.1.colum.
nu.2.vbi ait,quòd licet iudex negligat iuſtitiã
facere,nõ tamen per hoc quis ius ſibi dicere de-
bet,ſed debet habere recurſum ad ſuperiorem:
in defectum tamẽ ſuperioris licitũ eſt cuilibet
ius ſibi dicere.vt notat Innoc.in.d.c. olim cau-
ſam.de reſtitu.ſpoliat.Et hoc credo verius: quia
prius eſt requirẽdus iudex vt ſibi iuſtitiam fa-
ciat,& illo negligẽte,debet ad ſuperiorem acce
dere,ſcilicet per viã appellationis denegatæ iu
ſtitiæ.vt Petrus Anchar.in.d.c.qualiter & quã
do.& vi.l.fi.§.illud.C.de tempo.appella.& ibi
Barb.in additio.ad Bar.& ſi neuter faciat ſibi iu
ſtitiam,tũc poteſt ſibi ius dicere, & accipere rẽ
ſibi debitam,etiã manu militari,propter poten
tiam aduerſarij,ratiõe denegatæ iuſtitiæ,& pro
uidere indemnitati ſuæ,& ſe indẽnem cõſerua-
re,nec propter hoc incidit in pœnã. l. ſi quis in
tantam.C.vnde vi.nec.l.2.tit.19.foro.ll.lib.3.&
l.8.tit.5.eod.for.& libro.prout tenet Antonius
Franciſcus in additio.ad Abb.in.d.c.qualiter &
quãdo.in additiõe,quæ eſt in.n.2.in parte ius ſi
bi dicere.Et ibi AEneas de Falco.in.d.additiõe
tenet,ꝙ creditor, qui ꝓpria authoritate exigit
ſuos debitores,nõ inueniẽdo iuſtitiã; nõ incidit
in pœnã illius.l.licet dicat,ꝙ per aliquẽ non vi
dit tractata,& cogitandũ relinquit. ¶ Et idem
dic ꝙ quãdo non habetur copia iudicis; poteſt
quis propria authoritate ius ſibi dicere, ſi peri-
culũ ſit in mora.ſecundũ Cy.& Bald.in.l. ſed ſi
per prætorẽ.§.ait prætor.ff.ex quibus cauſ. ma
io.per.d.§.debitorẽ.Attamẽ Alex.in.l.1.§. nun
tiatio.ff.de noui operis nũtiatione dicit idẽ,etiã
ſi non ſit periculũ in mora.per.l.generali.C. de
decur.lib.10.ſed debet prius expectari iudex ab
ſens.quod intelligit,ſi ſit in breui rediturus, a-
liàs nõ.Et quoq; nõ debet expectari, quãdo ex
pectatio eſſet fruſtratoria ſecũdũ Alexã.vbi ſu
prà.nu.6.&.7.allegãdo gloſ.in.c.1.& ibi Bal.de
cõſuetudi.recti feudi. ¶ Omnia ſupradicta lo-
quũtur in ciuilibus. Sed quid in criminalibus.
12 an iudex† poſſit cognoſcere de ſua vel ſuorum
familiariũ iniuria,putà quãdo poteſtas percuti-
tur,iniuriatur,vel vulneratur,nunquid poterit
delinquẽtẽ punire?Et quia eſt queſtio, quæ ſæ-
pe accidit,volo eã examinare.Et pro parte affir
matiua,& ſic,ꝙ poſſit de ea cognoſcere,facit:qa
præſes prouinciæ omnẽ iuriſdictionẽ habet in
ſua prouincia quã varij iudices habẽt Romę.ff.
de officio præ.l.ex omnibus.&.l.ſequenti.ergo
à ſimili.& poteſtas in ſua ciuitate:ſed lege caue
tur,quòd præfectus omnia vlciſcitur. vt.ff. de
officio præfe.vrbi.l.1.in principio.ergo & potẽ
ſtas,cùm ille,qui in eũ ſurrexerit,crimen com-
miſerit.¶ Quoq; facit:quia præſes debet purga
re ſuã ciuitatẽ malis hominibus:vt in.l.cõgruit
ff.de offi.præſi.nec diſtinguit,ergo nec nos di-
ſtinguere debem⁹.vt in.l.deprecatio.ff.de pub.
¶ Et qa reipublicæ vtile eſt,nec maleficia rema
neãt impunita.vt in.l.ita vulnerat⁹.ff.ad.l.Aqui
liã.Sed niſi poteſtas puniat,remanebit impuni
tũ maleficiũ,cũ null⁹ ali⁹ habeat hãc poteſtatẽ.
¶ Et quia permittitur ius dicenti non pati ſe cõ
temni,& cõtemnẽtes poteſt punire.vt in.l. nec
quicquã.ff.de offi.proc.& lega.§.1.& in.l.obſer
uãdum.ff.de offi.præſi.ergo multò magis ſuos
iniuriatores puniet,cùm ſit maius.vt.ff. de iniu
rijs.l.iniuriarum.§.ſi quis.¶ Alia ratio:quia con
ſtat poteſtatem ciuitatis dici principem ipſius
ciuitatis.vt in.l.ſpadonem.§.ſi ciuitas.ff.de ex-
cuſa.tuto.ſicut & dominus dicitur princeps fa-
miliæ.vt.ff.de verbor.ſignificatio.l.familiæ.ſed
princeps familiæ animaduertit in illos de fami-
lia in ſe delinquẽtes.vt in.l.ſi ſeruum. ff. de ver.
obligati. & in.l.quid ergo.ff.de legat.primo. &
in.l.1.ff. de his qui ſunt ſui vel alieni iuris. ergo
poteſtas poterit animaduertere in ſuos ciues in
ſe delinquẽtes.¶ Alia ratiõe probatur: quia ma
giſtratus eſt publica perſona.ff.de Iuſti.& iure.
l.1.§.ius publicũ.& ex iniuria ſibi facta reſpubli
ca eſt affecta,ſicut ex iniuria ſacerdoti illata. vt
in.l.ſi quis in hoc genus.C.de epiſcopis & cleri.
ergo poteſt talem iniuriam vindicare, etiam ne
mine nũtiãte.¶ Finali ratiõe probat. Ille qui de
dit magiſtratũ populi Romani,incidit in.l. Iuli.
maieſta.vt in.l.1.ff.ad.l.Iuli. maieſta. nec mirũ,
cũ in magiſtratu repræſentaretur imperator, ſi-
cut dominus repreſentatur ſeruo.vt.ff.de optio
ne lega.l.ſi Pãphilo.& ſicut in miniſtro eccleſię
repræſentatur eccleſia.ff.de annuis leg.l.annua.
§.Attitia.argumen.l.peto.§. mater. ff. de legat.
ſecundo.& ideo iniuria facta ei, domino Regi,
ſeu Imperatori videtur illata,ſiue imperio,cum
in parte miniſter eſt.vt in Procœmio Inſtitutio.
nullus.& nullus dubitat,ꝙ iniuriam factam im
perio, & principi, ipſe princeps vindicare po-
teſt,ſicut Imperator.vt in.l.quiſquis.C.ad.l. Iu
li.maieſta.¶ Pro cõtraria parte, quòd nõ poteſt
ius ſibi dicere. vt in dicta. l. vnica. ¶ Secundò:
quia ex offenſa iudex eſt factus inimicus.C. de
in offi.teſt.l.liberi.&.ff.de his q teſta.delẽ.ſi ini
micitiæ,& ſi eſt inimic⁹,nõ debet ius dicere. vt.
ff.de iniu.l.lex Corn.arg.in.l.pariter.C.de libe.
cauſ. qa ſi aliq defenſio cõpeteret offendẽti, nõ
admitteret eã,cũ de ei⁹ defenſiõe admittẽda nul
lo mõ poſſet cogitare,ſicut aliàs dicit.C.de here
tic.l.ſi

tie.l.ſi quis orthodoxe.in fine.¶ Item, quia nõ
debet quis committi ſui aduerſarij poteſtati. vt
l.ſi idẽ.ff.de iuri.omni.iudic. ¶ Et quia lex eſt
expreſſa,quòd ſi patitur iudex iniuriã,ſuperio
ri ſuo illud debet nũtiare,vt puniat. vt in authẽ
tica de defenſione ciuita.§. ſi verò egerit. colla-
tio.3.ergo non poterit per ſe:quia ſi per ſe poſ-
ſet,non poterit ab alio.vt.ff.de furti.l.ſerui & fi
lij.¶ Quoq; facit:quia iſti competit defenſio,&
debet audiri:Sed cùm iudex aſſumit ſibi accuſa
toris vel denuntiatoris perſonam,iudiciariã po
teſtatem,quam habet,amittit,cùm in eadem li
te duplici non poſſit fungi offici.vt in.l. nemo.
C.de aſſeſſo.¶ Et videtur caſus expreſſus in. l.
ſenatus.ff.de offi.præ.¶ Cyn.in dict.l.vnica.C.
ne quis in ſua cauſ.2.colum.pro ſolutione & in
tellect.dicit,quòd Iacob.de Aret.diſtinctionem
facit.¶ Aut delictum eſt notorium.¶ Aut non.
¶ Si eſt notorium,non indiget inquiſitione,ſed
ſola puniendi coertione,vt in.l. ea quidem. C.
de accuſation.& tũc poterit punire, cùm in hoc
ſit executor potius,quam iudiciarius ordo in ta
libus non ſeruetur.vt in.capitul.cùm ad noſtrã.
de iureiura.& Bartol.in.l.confeſſus.ff.de cuſto.
reorum.& ibi Alexan.in additio. Nec poreſt re
ſpui vt ſuſpectus:quia cùm per appellationem
non recedatur ab executore.l.ab executore.C.
quorum appella.non recipi.meritò nec per re-
cuſationem,cùm recuſatio ſit ſpecies appellatio
nis.vt in.d.l.non diſtinguemus.§.quidam.ff. de
arbitris.& à quocunq; remouetur genus, & ſua
ſpecies.l.ſi cauſa cognita.C.de trãſactio.& quia
in notorijs delictis non intelligitur quis graua-
ri.vt in.§.in manifeſtis.2.q.1.lex eſt enim quæ
facit,non ipſe.l.1.C.ne liceat potentio.¶ Secun
do caſu,quando delictum non eſt notoriũ, aut
iniuria eſt illata obtentu dignitatis,aut inimici-
tia perſonali,ſi dignitatis obtentu, poteſt inqui
ri,& punire:quia iniuriam ſuę dignitatis poteſt
quilibet vlciſci.l.milites.§.retinẽtes.ff. de re mi
li.l.continet.ff.quod metus cauſ. Et ad hoc fa-
ciunt omnia iura, quæ dicunt, quòd iudex de-
bet pati ſe contemni,& ꝙ læſa maieſtas eſt vin-
dicãda, & iudex ſuã iuriſdictionẽ defendere de
bet.vt in.c.& qui mẽdicat.25.diſtin. &.c. ſi quis
erga.2.q.7.&.c.Guiliſarius.23.q.4. ¶ Si verò il-
lata fuit iniuria ex inimicitia perſonali. licet ſe
cundariò pertineat ad diuinitatẽ,præualet prin
cipale,ſcilicet iniuria perſonalis.vt in.l. eũ qui.
§.ſi iniuria mihi.ff.de iniuri.& hoc caſu non po
teſt punire,ſed poteſt facere,vt malefactor po-
natur in tuta cuſtodia,& ſucceſſori,vel principi
querela reſeruetur.vt in dic.l.ſenatus.ff. de offi
ci.præ. & in.l. capite quinto.ff. de adulte. & ita
dicit Cyn.ꝙ diſputat, ꝙ ſoluit dictus Iacob. de
Aret.¶ Sed dicit,ꝙ Petrus de Bella per.dicit, ꝙ
licet iudex poſſit proſequi iniuriã ſibi factam,
quatenus tangit intereſſe,& vtilitatẽ reipubli-
cæ,ne poſſit dici ſuſpectus,non tamẽ ipſe ſolus
debet ius dicere, ſed debet aliũ ſibi adiungere:
quia propter id,quod ſecundariò tãgit perſonã
ſuã, habetur vt ſuſpectus. quod ſatis æquitatis
ratione defendi poteſt.¶ Tamẽ Bald.ibi.in.d.l.
2.nu.2.dicit,ꝙ iſtud dictũ Petri de Bella per.nõ
probatur per aliquã legẽ. & ideo dicit tenendũ
diſtinctionẽ ſupradictã Iacob.de Aretio. quam
diſtinctionẽ Iacob. de Aret. approbat Abb. li-
cet de eo,nec de Cy.nõ faciat mentionẽ.in.c.di
lectus.de pœnis.nu.3.faciẽdo differẽtiã inter iu
dicẽ ordinariũ,& delegatũ,& inter iniuriam no
toriã,& occultã.Et idẽ tenet Ioã.de Plate. in.l.
nemo carcerẽ.C.de exacto.tribu.libr.10.nu.10.
in fine.vbi ait,ꝙ cõmunis opinio eſt, quòd po-
teſtas poteſt procedere cõtra delinquentẽ con-
tra ipſum met poteſtatẽ,& eius familiares,ſi crĩ
men eſt notoriũ, vel cõmiſſum cõtra dignitatẽ
officij,aliàs non.& idẽ tenet Lucas de Pen.in.l.
quinq;.C.de decurio.lib.10.colum.2.¶ Sed hoc
credo intelligendũ ſecundũ Abb.in.d.cap.dile
ctus.nu.3.ſcilicet ꝙ poteſt cognoſcere, ſi iniuria
eſt notoria, quando pœna eſt in iure expreſſa.
Secus autẽ quãdo veniret imponenda arbitrio
ſuo,quia tũc arbitrãdo poſſet excedere modũ.
Nec excuſat ibi notorietas delicti,maximè quia
pœna iniuriarũ ſecũdũ ius cõmune regulariter
eſt arbitraria.& iſtãmet limitationem & intelle
ctũ tenet idẽ Abb.in.c.1.de maledi.num.5.& ibi
eius additionator dicit eã ſingularẽ, & nouã, &
eã quoq; tenet Iaſ.in.d.l.qui iuriſdictioni.ff. de
iuri.om.iudi.nu.¶ Et Frãciſcus Curtius ibi in ad
ditio.ad Alexan.in additione in parte,lege, nul
li.quæ eſt in nu.4.dicit ꝙ poteſt,quãdo eſt pœ
na à lege,vel ſtatuto taxata,ſecus ſi arbitraria.&
eã quo tenet Mõtal.in.l.fi.titul.15.libr.2.for.ll.
in parte.10.*marauedis*.vbi vide cõgerẽtem diſtin
ctionẽ Iacob. de Aret.in ſumma. ¶ Iudex verò
delegatus,ſi iuriſdictio ſua nõ impeditur, nõ co
gnoſcet ſup iniuriã ſibi illatã,ſed per ſuperiorẽ
debet facere punire.Secus ſi iuriſdictio ſua impe
ditur,quia poteſt procedere contra impediẽtes,
vt Abb.in.d.c.dilectus.& Archidi.in.ca. ſi quis
erga.2.q.7.& Specula.in titul. de iudi. delegat.
§.5.verſi.Itẽ ad eius.nu.2.Et ita tenet Iaſ.in. d. l.
qui iuriſdictioni.nu.3.vbi ait, ꝙ ſi aliquis iudici
delegato iniuriam perſonalem intulerit,non po
teſt ipſe eũ punire,ſed debet ad ſuperiorẽ remit
tere.& hoc dicit eſſe tenẽdũ,quicquid dicat Ni
cola.de Neapoli in lecturis Barto.in.l. ſpadonẽ,
§.ſi ci-

§.ſi ciuitatis.per illũ text.ff.de excuſat. tutorũ. & vi.Abb.in.c.1.de offi.delega.nu.6.& idem in expreſſo tenet Innoc.in.dict.c. dilectus. de pœnis.¶Sed ſupradicta opinio,quod iudex quando eſt notoria iniuria,& certa pœna poteſt cognoſcere,videtur intelligi,quando non applicatur ſibi aliquid:quia ſi iudici aliquid applicaretur,putà decima,vel tertia pars,ſeu dimidia, vel ſportulæ,nõ eſſet eius cognitio:quia eſſet cauſa ſua, etiam quoad vtilitatem. ita tenet Bartolus ſingulariter in.l.ſi quis ex aliena.ff. de iudicijs. per gloſſ.in.l.de iure.§.1.ff.ad municipal.Et ibi quoq; Barto.dicit,quod dixit in.l.2.ff.ſi quis in ius voca.nõ ierit.vbi in nu.3.verſi.tertium membrũ.hoc examinat.¶Et idẽ dicit,ꝙ ſi iudex ſentit aliquod commodũ, & debet habere aliquos ſolidos pro libra, ꝙ tunc ipſe non cognoſcit an ſua ſit iuriſdictio.per.d.gl.licet Gofre.in ſuis libellis determinet contrarium dicendo,quia per conſequentiam habet iſtud cõmodũ ſportularum,non principaliter:de hoc agitur ſicut in legatario, qui poteſt eſſe teſtis in teſtamento. vt in.l.qui teſtamento.ff.de teſtamen. & idem tenent Petrus,& Iacob.Butri.Sed opinio gl. plus placet Barto.ibi de iure.Nam vides,quòd ratione alicuius affectionis,licet ad iudicem non ſpectet aliquod commodum, nec incommodum, dicitur iudex incompetens: vt ſi eſt conſanguineus,vel aduocatus.vt in dict.l.qui iuriſdictioni.in ſimili de iure eius non eſt cognitio,ſed deberent eligi arbitri,vel ſuperiori remittatur, vt de ea cognoſcat.l.fina.C.de iudic. Tamen dicit Bar.ꝙ in quibuſdam locis de conſuetudine hoc non ſeruatur,& ille ſeruaret conſuetudinem loci vbi eſſet.& iſtam opinionem Bar.tenẽt Ang. Saly.Fulgo.& Paul.de Caſtr. in.d.l.2. & Bart. & Bald.Angel. & Rapha.in.l.quidam conſulebãt.ff.de re iudi.Bar.in.l.de iure.ff.de iudi. Bal. in.c.1.in tit.an apud iudicem vel circa. & in. ca. imperialẽ.§. præterea tertio. de prohibita feud. aliena.per Federi.in vſi.feudo.& in.c.ſuper literis.column.13.de reſcriptis.vbi illam glo.in.d.l. de iure.reputat ad hoc ſingula.idem tenet Angel.in.l.1.C.ne quis in ſua cauſ.& in.l.1. C. qui pro ſua iuriſdi.Anto.de Butri.in.c.cæterum. de iudic.& Cardina.Flor.in.c. paſtoralis. de reſcriptis.Mouẽtur Bar.& alij per rationem affectionis,vt dictum eſt.¶Quę ſimilitudo ibi dicit Iaſ. ꝙ ſibi non videtur bona in nu.17.Nam propter conſanguinitatẽ habetur maior affectio ad vnã perſonam,quam ad aliam:hinc eſt,ꝙ ſi iudex eſſet æqualiter conſanguineus partis vtriuſq;, nõ poſſet repelli:quia par affectio omnem ſuſpicionem tollit.vt in.l.non ſolùm.§.de vno.ff.de ritu nupti.Bart.& alij in.d.l.qui iuriſdictioni.¶Sed ſalarium,& ſportulæ præſtantur ab vtraque parte.& propter eas non magis afficitur vni parti, quam aliæ,vnde ſimile Barto. & aliorum, non videtur bonum.Et iſtammet opinionem tenet Alexan.in.dict.l.2.nu.9.& dicit, ꝙ idem ſequutus fuit contra Bart.in.d.l.quidam conſulebãt. ff.de re iudi.nu.14.¶Iaſ.tamen more ſuo in.d.l. 2.ff.ſi quis in ius vocatus non ierit.nume.17.ponit quinq; opiniones,quas per te vide. Sed dicit,ꝙ eſt tenenda ſecũda opinio,quæ eſt, quòd propter commodum ſportularum non prohibetur iudicare,ꝙ ſua ſit iuriſdictio, quam tenet Ioan.Andr.in additio.ad Specul.in titu.de citatione.§.1.verſicu.Item generaliter.& Bald.in.c. ſuſpicionis.col.3.de offi.deleg.& in.ca. ex liter. el.2.de præſumptio.¶Et in hoc caſu concluſio generalis eſt facienda ſecundum eundem.Iaſ.ſcilicet,ꝙ quando dubitatur de iuriſdictione iudiciscitantis,ꝙ ipſe poteſt cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio,ſiue ad eum ſpectet commodum ſportularum,ſiue non.Quam regulam amplia ſecũdum eum,vt procedat etiam in delegato. vt in. ca.paſtoralis.&.c.ſuper literis.de reſcrip. & probatur in.l.præſcriptione.ſecundum vnum intellectum.C.ſi contra ius vel vtili.publi.Et ita dicit,quòd communiter tenetur,quicquid teneat gloſſ.in.c.accuſatus.§.ſanè.in verſi.manifeſtè.de hæreti.in.6. quam in ſpecie reprobat dominus Cardi.in.d.ca.ſuper literis.¶ Sed hoc de iudice delegato limita duobus modis,vt per Ange. ibi in.3.column.verſi.6.fallit.& eſt quando obijcitur iudici delegato,ꝙ eius iuriſdictio eſt reuocata per ſecundas literas delegationis alteri factæ: quia an ſit reuocata,vel non,ipſe non poteſt cognoſcere:imò arbitri eligũtur per partes.¶ Sed opinio ſupradicta ꝙ iudex non prohibeatur iudicare,intellige in ſportulis,& expenſis, prout doctores dicunt:Secus eſt,quando iudici applicatur ex lege, vel ſtatuto aliqua pars litis, vel pœnæ,prout in multis iuribus regalibus applicatur iudicibus pronuntiantibus, vel offenſis, quia tunc de iure nõ poſſunt cognoſcere de cauſa,quia eſſet ſua, maximè ſi commodum eſt magnum.prout Alexand.in.d.l.quidam conſulebant.numero.14.Quod intellectum ſi eſſet verum,eſſet magna reſtrictio ad omnia iura regalia applicantia partem condemnationis iudicibus, vt de illis cauſis non poſſint cognoſcere. ¶Sed in contrarium eſt communis practica totius regni:quia iudices huius regni cognoſcunt, & percipiunt commodum ex dictis legibus,vel ſtatutis ſibi applicatum,quæ conſuetudo valet. vt tenet Bar.in.d.l.2.& ſequitur.Fran. de Aret. con-

ſilio.107.in.3.colu.in fine.& Alexa.in addi. ad Bar.in.d.l.de iure.in princip.vbi dicit in hoc conſuetudinem eſſe ſeruandam, quem vide. & ſi viſus fuerit expreſsè ſuſpectus,poteſt recuſari.vt in.l.1.titulo.de las recuſat.in ordina.regali & quòd iſta conſuetudo ſeruatur in practica tenet in expreſſo Felin.in dict.capitul. ſuper literis.de reſcrip.columna.15.verſi.fallit octauo. & dicit,quòd ita tenet Ioannes. de Imol. & quòd Bald.in.d.l.2.ff.ſi quis in ius voca.non ierit, dicit iſtam eſſe meram veritatem, quòd commodũ ſportularum,vel aliud commodum ſimile non impedit vt iudex cognoſcat. Et ſequitur Andre.ſiculus ibi.propter dictum Dyn. & aliorum.in.l.ſi cui.§.fina.ff.delega.1.& quia iſta incidentia non conſideratur. vt in.l. cum proponas.C.de rebus credi.nihilominus dicit Feli.vbi ſuprà,quòd eſt ſequenda gloſſ.in.d.l.de iure.ff. ad municipa.propter eius authoritatem,& ſuorum ſequacium.& idem dicit quòd ſentit gloſſ. in.d.l.2.& in.d.l.ſi quis ex aliena. Sed tu tene dictam practicã & conſuetudinem ſupradictã: quicquid Felin.dicat,quia ſic vtitur, vt dixi.

13 ¶Sed ſi iniuria non eſt notoria, nec pœna † eſt certa in iure ꝓ ea determinata,de ſua offenſa iudex non debet cognoſcere:ſed ſi eſt in ciuitate, ſeu villa vbi regit,alius ſibi coniudex,ille debet cognoſcere,& ad illũ cauſam remittat,& proceſſum iniuriæ.Quia vbi ius in diuiduum pertinet duobus,vno perdente, illud ius accreſcit alteri cõſocio.vt in.l.cõmuni libero.ff.de operi. liberto.& in.l.vnica.C.de adẽp.liber.tenet ad literã Bar.in.d.l.qui iuriſdictioni.nu.6.&.7.Sed ſi ibi nõ habet cõiudicẽ,capiat reũ,& ſuperiori cauſã remittat.vt tenet Bart.per text.ibi.in.d.l.ſenatus.ff.de offi.præſi.nu.4.& tenet Ang.de Aretio.in.l.ſciendũ.ff.de appella. in principio. vbi dicit,ꝙ dictũ Bart.ſic debet intelligi. quod nota.¶Tamen ſi inter ſuos familiares quæſtio verſatur,de ea poteſt cognoſcere, quia ceſſat ratio ſuſpicionis.Secus ſi verteretur inter prouinciales,& familiares, quia eſt ſuſpicio, quòd magis faueret familiari,quã prouinciali,& hoc nõ eſt, quãdo vertitur inter familiares. vt tenet Bar.in d.l.ſenatus.¶Et de delicto, vel iniuria cõmiſſa per ſuũ officialẽ poteſt cognocere,quãdo eã fecit ratione officij,& eũ punire.& in caſu.c. 9.in frà eod.ibi,*que los caſtigue*.& ibi dicã.¶Iſta regula,quòd iudex poteſt cognoſcere de ſua cauſa,

14 & iniuria,vt dictũ eſt,limitatur † decẽ modis.vt per Iaſ.in.d.l.2.ff.ſi quis in ius voca.nõ ierit.nu. 20.vſq; ad.30.& Felin.in.d.c.ſuper literis.de reſcriptis. ponit quoq; quatuordecim fallentias, quas per te vide.

SVMMARIVM.

1 In procuratorem non poteſt conſtitui poteſtas de curio,ſiue conſiliarius,aliàs punitur conſtituens,& conſiliarius recipiens,exilio damnatur.

2 Procurationis officium,an ſit vile.

3 Doctores,licentiati,ſeu milites procurationis officiũ recipientes,infames videntur,& non gaudẽt priuilegio notisbilita. Fallit in procuratore principis,epiſcopi,vel fiſci.

4 Proſoneta contractuum illicitorum,priuatur honore,& nobilitate.

5 Tabellionatus officium nõ licet cõſiliarijs & poteſtatibus aſſumere.

6 Procurationis officium ante aſſumptum dimittere debet poteſtas , dignitate ſupcrueniente.

7 Infamis,an poteſt eſſe procurator,arbiter,& tutor.nu.23.

8 Poteſtas nõ recipiens mandatum, an puniatur.

9 Decurio,vel alius potens in officio, vel dignitate præſtans patrocinium litiganti, vel ſuſcipiens in ſe actionem,an puniatur.

10 Iudices,nec ſui officiales, nec familiares non poſſunt eſſe procuratores officio durãte , tam ad negotia,quàm ad lites.

11 Patrocinium familiaris potentium impetrãs, an incurrat in pœnam.

12 Quid in procurante habente dictum patrocinium familiaris alicuius potentis.nu.14.

13 Procuratorẽ nemo poteſt dare potentiorẽ aduerſario ſuo,aliàs punitur.

15 Inuocãs auxilium mulieris nobilis non punitur pœna.l.1.C.nec lice.poten.

16 Pœna.d.l.1.C.nec liceat potẽ.habet locum tã in reo,quàm in actore.

17 Lex pœnalis loqns in actore, habet locum in reo.

18 Pœna.l.1.C.nec lice.potem.habet locum, ſiue palam, ſiue occultè procurauerit, ſeu patrocinetur per interpoſitam perſonam,ſemper literas.

Quoq; incidunt in pœna illi, qui faciunt ſcribi literas per dominos priores inferioribus iudicibus.
19 *Comitateſes, qui faciũt ciuẽ emere aliquã rem pro eis, vt ſub titul. ciuis non ſubſint oneribus eis impoſitis, puniuntur.*
20 *Fallentiæ ad dictam. l. 1. C. nec lice. poten.*
21 *Infamis, licet poteſt eſſe procurator, tamen inuito reo, non poterit reſpondere poſitionibus. & vi. nu. 23.*
22 *Principalis perſona, & non procurator, tenetur reſpondere poſitionibus, ſi aſſerit, quòd dominus litis eſt fidelis. Et ita iudex debet facere, ſi dominus litis eſt in loco: ſi verò eſt abſens, debet mitti ad iudicem, vbi principalis eſt, vt faciat reſpondere. Et cuius expẽſis fiat, vide hic.*
24 *Infamis non poteſt eſſe procurator illuſtrium perſonarum, nec epiſcoporum, nec aduocatus, nec notarius principis.*
25 *Procuratoris officium infamat, ſentẽtia ſequuta.*

Procuradores. c Similis tex. in l. ſiquis procurationem. C. de decurio. lib. 10. vbi habetur, ꝙ
1 poteſtas, † decurio, ſiue cõſiliarius curiæ nõ po
teſt conſtitui procurator, aliàs conſtituens punitur iudicis arbitrio, omni repulſo priuilegio: & iudex, ſeu cõſiliarius recipiens, dãnatur exilio. ſecũdũ Ioã. de Plat. ibi. Quia conſiliarij, poteſtates, & iudices debẽt intẽdere eorũ nobili officio, & nõ diſtrahi per vile officiũ procuratio-
2 nis. ¶ Et ꝙ officiũ † procurationis ſit vile, tenet
gl. in. §. eas verò exceptiones. Inſtit. de exce. & ibi Ang. nu. 1. & tex. in. l. ſiquis procurator. ff. de decu. & tex. in. l. 7. tit. 6. part. 7. ¶ Et Bart. ibi. in d. l. ſi quis procurationem. dicit ꝙ eſt viliſſimũ. & ideo nullo modo aduocati volũt eſſe procuratores, nec eis licet, vt non dãnetur eorũ fama, & Angel. in. d. §. eas verò. dicit, quôd doctores,
3 † licentiati, & milites, qui onus procurationis re
cipiunt, videtur infames. Et doctor, vel alius nobilis exercens officiũ procurationis, nõ gaudet priuilegio nobilitatis, vt Iaco. rub. in. d. l. ſi quis procurationẽ, num. 1. & ibi Celſus in apoſtillis. ¶ Quòd fallit in procuratore principis, officiũ cuius nõ eſt vile, imò eſt dignitas. vt Ludo. Roma. in ſingula. 805. & rube. vbi ſuprà. Quodampliat in procuratore epiſcopi, vel fiſci. vt tenet Zacharias in additio. ad Abba. in. c. deputati. de iudic. in additio. quæ eſt in nu. 6. in parte. de iu-
4 re ciuili. ¶ Et idẽ dico de proſonetis † quia ſi no
bilis eſt proſoneta cõtractuũ illicitorũ priuatur honore, & nobilitate. tenet Roma. ſingula. 722.

curadores, c ni

¶ Multò minus licet cõſiliarijs, & poteſtatibus aſſumere
5 officiũ tabellionatus, † quod eſt vile officiũ. ſe-
cũdũ plat. in. d. l. ſi quis procurationẽ. ¶ Et offi-
6 ciũ procurationis † antea aſſumptũ dimittere de
bet ſuperueniẽte dignitate. ſecũdũ eũdẽ. ¶ Quia
7 procurator poteſt eſſe quis, licet ſit infamis †
ſecũdùm gl. & Ang. in. d. §. eas verò. & etiã arbiter põt eſſe. gl. in. c. cùm viceſimũ. de offi. delega. & tutor. vt in. d. l. par. quæ iſtos tres caſus ponit. & Ang. vbi ſuprà. Et ratio eſt ſecũdũ eũdẽ, quia eſt onus. per text. in. l. ſed & milites. §. ſed & ignominia. ff. de excuſa. tut. & ibi Cy. & Bal. & infrà latè dicetur. ¶ Sed circa iſtũ tex. dubita-
8 tur, ſi iudex, ſeu familiaris ſuus recepit † mãda-
tũ, an puniatur? Dic ꝙ nõ, nec dãs, ſi non vtitur eo: quia ſola attẽtatio nõ punitur, cùm tale crimẽ nõ ſit de attrocioribus. vt tenet Lucas de Pẽna. in. d. l. ſi quis procurationẽ. & eſt gloſſa. in. l. 1. C. ne liceat potẽtio. in verbo, aduocaſſent. & in. l. 1. §. hæc verba. ff. qđ quiſq; iuris. & ibi Ang. & Paul. de Caſtr. ¶ Iſte tamẽ text. & d. l. ſi quis procurationẽ. & l. curialis. C. locati. loquuntur in procuratione ad negotia. ¶ Quid autẽ in procuratione ad lites? Io. de pla. ibi in. d. l. ſi quis ꝓcurationẽ. dicit, ꝙ decurio, vel alius potẽs in of-
9 ficio, vel dignitate, præſtãs † patrociniũ litigãti,
vel in ſe ſuſcipiẽs actionẽ, punitur iudicis arbitrio, & litigator in amiſsione cauſæ. vt in. l. 1. & 2. C. ne liceat potẽ. & hoc per ſentẽtiã. vt Ang. ibi. & tex. noſter loquitur quoq; in procuratione ad iudicia, ibi, *de los pleytos y cauſas*. & ſic ꝙ non ſolùm non põt eſſe procurator ad negotia verũ etiã nec ad iudicia, aliàs punitur. Quia habẽtes
10 merũ, vel miſtũ imperiũ, † nõ poſſũt eſſe ſimpli
ces procuratores. vt Bal. in. d. l. 1, C. ne liceat potẽt. quia ſecundũ eũ ibi, intereſt minorũ, ne opprimãtur à maioribus: & nõ ſolùm intereſt minorũ, ſed totius reipublicę, quod dicit eſſe notãdũ. ¶ Et ꝙ iſtud caput, & iura ſimilia loquantur in potẽtioribus ratione officij talis, ꝙ poſſit inferre minacẽ furorẽ. tenet Ang. in. d. l. 1. ꝓpterea dicit, ꝙ officialis in ciuitate exiſtens, qui ratiõe officij talẽ furorẽ inferri poteſt, ſi præſtat patrocinium alicui priuato litigãti, vindicatur in eo pœna illius legis. Et ratio quare fuit factũ iſtud caput fuit, vt dictus terror euitaretur. Nec re-

quiritur, ꝙ patrociniũ palã prẹſtetur, ſed tãtùm præſtari promittat, vt de rigore habeat locum hæc pœna ex generalitate literæ, licet nõ de æquitate. vt tenet glo. ibi, in verbo, aduocaſſent. ¶ Quinimo vẽdicat ſibi locũ, ſecũdũ Ang. ibi, ſi
11 impetratur patrociniũ familiaris † potentiũ, vt
patet in litera: vt dicit, potẽtiorũ dominorũ opibus nitetur. & gl. exponit, illorum de domibus quia nomẽ, domus, nõ põt conueniri ædificio, ſed accipitur pro illis de familia. ſecũdũ Salyc. quem ſequitur Alexan. in. d. l. 1. num. 3. & idem probat noſter text. inquãtũ dicit, *ni ſus officiales, ni familiares*. Et ideo ſecũdũ eũdẽ Ang. teneas, ꝙ in lite ciuili, vel criminali, quã habes, non impetres patrociniũ familiariũ iudicũ: quia hoc detecto, incurres pœnã illius. l. & etiã aduocans punitur. vt ibi. ¶ Et ibi Bart. in expreſſo tenet, ꝙ ſi
12 quis procurat habere patrociniũ † familiaris ali-
cuius potẽtis, incurrit in dictã poenã. Sed Fulgo. tenet cõtrariũ, & cũ eo tranſit Paul. de Caſt. ibi. quia textu. in. l. 1. C. ſi rector prouin. videtur potius probare cõtrariũ: quia tunc familiares faciunt locũ illi titulo, quãdo rector dedit operã, & quia nõ eſt eadẽ ratio in familiaribus, quia facilius audiũtur potẽtes, quàm eorũ familiares. ¶ Alex. ibi in. d. l. prima. num. 4. dicit, ꝙ opinio Bar. eſt vera per illũ tex. in verbo, domorũ. qui recepit expoſitionẽ iã dictã: & quia id, quod fit à familiaribus, præſumitur fieri cũ ſcientia domini. vt in. c. conſtitutus. de teſtibus. & Bart. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſe. ff. de noui oper. nuntiatio. Sed contra Alex. tenet ibi Iaſ. in dict. l. 1. & dicit fortè eſſe melius. ¶ Et pro opinione Iaſ. poteſt facere: quia titulus. C. de his qui potentio. loquitur de præſtante, & recipiẽte in ſe ceſſionẽ actionis. & l. prima. C. ne liceat potentio. & iſti text. loquuntur de patrocinium præſtante, & aduocante, & ſic quòd differunt. ¶ Et cum dict. l. prima concordat tex. in. l. 16. titul. 10. for.
13 ll. lib. primo, vbi nemo † poteſt dare procurato-
rem potentiorem aduerſario ſuo. & ibi Mõtal. vbi dicit, quòd qui ſibi aduocat potentioris patrocinium in terrorem aduerſarij, cauſam amittit, & potentior punitur. Et non intelligitur de quolibet potentiore, ſed de eo, qui ratione officij, vt dictum eſt minacem furorem oſtendere poteſt, & eſt terribilis aduerſario. ¶ Et Abba. in capit. ex parte, de aliena. iudic. mutand. cauſ. facta. num. 9. dicit quod non ſufficit quodlibet
14 † officium ad hoc, vt quis incidat in poenam. d.
l. primæ. C. ne lice. potentio. vt probatur in. l. 2. C. de aduoca. diuerſo. iudic. vbi decurio poteſt eſſe aduocatus, & põt patrociniũ impẽdere litigatoribus, ſed intelligitur in habẽtibus magnũ officium, putà merum, vel miſtum imperium. vt in. l. pe. ff. de alie. iudic. mutã. cauſ. fact. ¶ Bar. tamen tenet, quòd incurrit in dictam poenam, etiam ſi inuocat auxilium potentioris, qui non habet officium miſti imperij, vt puta, ſi aliquis actor iret ad priores, & faceret, quòd ipſi intercederent pro eo ad capitaneũ, vel poteſtatẽ, ꝙ ius ſuum perderet per dict. l. primam. Quod dicit eſſe notandum, quia ſæpe occurrit, vt tenet ipſe in. l. cùm miles. ff. de alie. iudi. mutã. cauſ. facta. num. 1. ver. & nota. ¶ Sed credo, quòd iſti priores habebant officium iudicandi, quia aliter dictum Bart. non poteſt ſtare: quia nõ loquitur gloſſ. communiter approbata in. d. l. prima ſecũdùm Alexand. ibi, niſi de potentiore ratione officij iudicandi, licet gloſſ. ſenſerit contrarium in. d. l. cum miles. & malè ſecundùm eundem Alexandrum in dicta lege prima. ¶ Adde, quòd
15 non habet locum dicta poena in muliere, † pu-
tà ſi aliquis inuocat auxilium alicuius mulieris nobilis, vt pro eo intercederet ita tenet Baldus in conſilio. 226. in tertio libro. & tenet additio. Abba. in dicto capitulo ex parte. de aliena. iudici. mutan. cauſa facta. quod nota. ¶ Quam le-
16 gem primam extende † vt non ſolùm habeat lo
cum in actore, ſed etiam in reo, ſecundùm Cyn. Angel. Bartol. & moder. ibi. Quanuis gloſſ. in rubrica. C. de his qui poten. & in. l. penulti. ff. de aliena. iudic. muta. cauſ. fa. teneant, quòd ſolùm habeat locum in actore, confirmatur per Iaſo. in. d. l. prima. dato, quòd dicta lex loqueretur in actore, cùm tamen generaliter loquatur, debet extendi ad reum, cùm ſint correlatiua. Quia lex correctoria loquens in vno ex correlatiuis, intelligitur etiam loqui in alio. l. fina. & ibi Barto. C. de indic. vidui. tollen. ¶ Et quia lex
17 † etiam poenalis loquens in actore, habet locũ
in reo, gloſſ. in. l. per interuallum. ff. de iudic. & gloſſa. in capitul. primo, de confeſsis. in. 6. ¶ Extende iſtud caput, & dicta. l. prim. & ſimiles, e-
18 tiam ſi palàm, ſiue occultè procurauerit, † vel
patrocinetur etiam per interpoſitam perſonam vel per literas. ſecundùm Bartolu. & Paulu. ibi. qui dicunt, quòd facit contra eos, qui faciũt ſcribi literas per dominos priores inferioribus iudicibus. vt in capitulo. 21. infrà cauetur, quia incidunt in conſtitutionem. Et idem tenet Barb. in capitul. 1. de offi. delega. columna. 26. verſic. & inquantum. vbi miratur de Bartol. & Anto. & de Anchara. & de alijs maximis iuriſperitis, qui non allegauerunt Inno. ibi. in dict. capitul. qui rectè tenet inquantum dicit. Item ſi dolo quocunq; modo illato, cùm & his modis iuriſdictio turbetur allegando dict. l. primam. C. ne lice. potẽn.

N 2

19 ten. ¶ Similiter incidunt comitatenſes, † qui faciunt ciuem emere aliquam rem pro eis vt ſub titulo ciuis non ſubſint oneribus eis impoſitis, nam puniuntur in amiſsione talis rei emptæ, quæ debet publicari. ita notat Barto. in. l. prima per illum text. C. de naui. non excuſan. libro. 11. quod ſequitur Iaſo. in dicta. l. prima, in principio. ¶ Quam regulam ipſe ibi limitat aliquibus
20 modis. ¶ Primò, niſi † ille, qui aſſumpſit patrocinium potentioris litigaret cum æquè & pariter potentiore, quia tunc videtur feciſſe non vt metum inferat, ſed vt excludat. l. cùm pater. §. titio ff. de lega. 2. ſecundùm Paul. Alexan. & Iaſo. ibi. Quod dicit Paulus de Caſtro, quòd vidit de facto Bononiæ in perſonam cuiuſdam mulieris viduæ, quæ habebat litem cum vno magno doctore, qui poterat videri potentior ratiõe & reſpectu eius, cùm ipſa eſſet deſtituta auxilio cuiuſcunque, quæ ideo aduocauit patrocinium cuiuſdam magni doctoris, qui erat magnus inſtatu & non conſueuit patrocinari, ſed illud patrocinium libenter aſſumpſit, vt illam mierculã defenderet, non videtur feciſſe contra dictam legem. Et idem in expreſſo tenet dicta lex decimaſexta, titulo decimo, foro legum, libro primo. in fine. ibi. *E ſi el pobre oviere pleyto con hombre poderoſo, pueda dar por ſi tan poderoſo hombre como es ſu contendedor.* & ibi Montaluus. ¶ Secundò limitatur, vt procedat, vt dictum eſt, in potentiore ratione officij. Secus ſi eſt potentior alia ratione, putà diuitiarum, vel quia ſit de primatibus ciuitatis ſecundùm gloſſam ibi. & in dicta lege prima. C. de his qui poten. & gloſſa. Abba. & doctor. in dicto capitulo finali de alienatio. iudic. mutan. cauſa facta. Specula. in titulo de ceſſio. action. §. primo. columna prima. ¶ Tertiò limitatur, niſi eſſet officium, ex quo veriſimiliter timor non incurritur à ceſſante ratione illius. l. puta, quia eſſet tabellio, qui eſt iudex chartularius ſecundùm Bald. in. l. 2. C. ne lice. poten. in fine. ¶ Quartò limita in cauſis criminalibus, in quibus ingeritur pœna ſanguinis: nam licitum eſt ſanguinem ſuum qualitercunq; redimere. l. 1. C. de bonis eorum, qui mort. ſibi conſciu. glo. & doctores in. l. tranſigere. C. de tranſa. & in. l. 20. tit. 1. part. 7. ¶ Et quia ſuprà tetigi, ꝙ infamis
21 poteſt eſſe procurator, tamen inuito † reo non poterit reſpondere poſitionibus: quia principalis perſona eſt legalior, quàm procurator, cùm ſit bonæ famæ. eſt pulchrum & notabile dictũ Bald. in. l. 1. C. de ſenten. pe. columna. refert, & ſequitur additio Angel. in. dict. §. eas verò. inſtitu. de exceptio. Quod probat textu. in. l. 22. ti-
22 tulo. 5. partit. 3. vbi ſi pars † aduerſa vult, quòd principalis perſona, & non procurator reſpondeat poſitionibus, quia aſſerit, quòd dominus litis eſt fidelis, & homo, qui veritatem non negabit, & procurator eſt ſeditioſus, tenetur reſpondere, & iudex tenetur ita facere, & iubere, & cogere dominum litis, ſi eſt in loco. Si verò eſt abſens, debet mitti ad iudicem, vbi principalis eſt, vt faciat reſpondere. Et vide Cy. ſingulariter in l. reos. C. de accuſatio. vbi dicit, quod in caſu iſto nunquam boni iudices, & aſſeſſores patiuntur ſe lædi per procuratores, & aduocatos: quia principalis debet iurare, & ſi non comparet, procedant contra reum, ſicut contra contumacem. ¶ Sed cuius expenſis debet mitti ad iurandum? Andre. ſicul. Barb. in capitul. conſtitutus. de fideiuſſo. columna. 5. dicit, quòd expenſis remittentis, & quòd ita conſuluit Domi. in capitulo. præſentium. de teſti. in. 6. ¶ Sed tu vide Paul. de Caſtr. in. l. ſed hæ perſonæ. §. defendere. ff. de procura. & Iaſ. in. l. prætor ait. §. etiam is. ff. de edendo. vbi tenent, quòd debet mitti ſumptibus abſentis ad iurandum. de quo, licet non ſit de materia noſtræ gloſſæ. ¶ Vide Saly. in. l. generaliter. §. his præſentibus. C. de rebus credi. vbi tenet in hoc reſolutionem, dicendo, quòd expenſam nuntij debet facere is, cui defertur iuramentum, quia ſui gratia ad eum mittitur, cùm iudex poſsit mandare, vt perſonaliter compareat: & quia tales expenſæ, ſi fuiſſet præſens, nõ eſſent neceſſariæ. Alia verò expenſa, putà actorũ, ſub quorum teſtificatione debet recipi, expectat ad deferentem. quod nota, & vide. ¶ Ad materiam procuratoris infamis ſi redeundo, dico, quod gloſſ. in capitul. cùm deputati. de iudicijs. tenet
23 contrarium, † dicendo, quòd infamis nõ poteſt eſſe procurator. Abba. ibi. numer. 6. dicit, quòd contrarium eſt verum de iure ciuili. per. d. §. eas de iure verò canonico tractat latè in cap. imperatorum. de iura. calũ. nu. 9. vbi indiſtinctè putat, quòd infamis, etiam infamia facti, nõ poteſt eſſe procurator, vel œconomus eccleſię, vel ipſorum clericorum, etiam pro patrimonialibus. vt probatur in cap. iudicatum. 89. diſtin. vbi dicit, quòd hoc officium debet committi clericis probatis, & ſic bonæ vitæ, & nulla ſuſpicione notatis: & debet tales probos eligere, vt euitetur ſuſpicio, quæ oritur ex conuerſatione cum ſuſpectis. Quæ ratio militat quoq; in procuratore ad negotia. vt tex. in. d. c. imperatorũ. cùm indiſtinctè loquatur: quia à laicis debet eſſe ſegregata conuerſatio clericorum. 2. q. 7. laicos. & multò fortius à ſuſpectis, vt eos non promoueant ad negotia ſua. ¶ Sed in laicis, & ſic de iure ciuili, ſatis putat infamem admitti, ſiue ſit notatus infamia iuris, ſiue facti per. d. §. ſi. de excep. inſtitu. & ſic remanet, quòd de iure Canonico infamis non poteſt eſſe procurator, ſecus de iure ciuili. & ſic intellige gl. in. d. c. cùm deputati. vt procedat de iure canonico. ¶ Sed tu dic, ꝙ infamis non poteſt eſſe procurator illuſtriũ per-
24 ſonarum † nec epiſcoporum. vt in. capitul. ſi. 3. quæſtio. 5. & tenet Peregrina in parte, infamia quæſtio. a. Et ibi vid. per Bonifacium diſtinguentem inter alias perſonas, hoc eſt, quia officium quantuncunq; vile, dicitur dignitas, quando fit principe mandante, ſeu ſuperiore. tex. eſt ſingul. in. l. nemo perfectus. C. de dignita. lib. 12. & ſic verificatur. d. l. de mãda. princip. tenet Roma. in ſingula. 805. ¶ Et an poteſt eſſe procurator ad negotia, vi. Paul. de Caſtro. conſilio. 222. ¶ Tamen in curia Romana non poteſt eſſe procurator: quia infamis non poteſt ingredi vrbem. vt Bald. in. d. l. ſed ſi milites. §. in nomine. ¶ Et infamis non poteſt eſſe aduocatus. vt in l. 1. ff. de offi. aſſe. & per Bar. in. l. 1. §. hoc edicto. ff. de poſtulan. & in. §. ait prætor. vbi gloſſa. in verbo, certis. dicit differentiam eſſe: quia officiũ aduocationis eſt honor, quia eis dantur multa priuilegia, ſed procuratio eſt onus. ¶ Nec poteſt eſſe notarius principis, quia propriè dicitur habere dignitatem, ſecundùm Barto. in. d. l. 1. C. de dignit. lib. 12. aliàs bene poteſt eſſe notarius: quia potius dicitur habere officium, quàm dignitatem. Bart. in. l. prima. C. de manda. princip. & in. l. hac lege. C. ad. l. Iuliã. repet. ¶ Nec põt eſſe notarius infamis banchi publici. vt Bartol. in dictis locis. & Alexan. in conſili. 80. in. 2. parte conſiliorum. ¶ Et quod ſupradictum eſt offi-
25 cium procurationis † infamare, dic hoc eſſe verum ſententia ſecuta. vt tenet dictus Zacharias in addi. ad Abba. in dic. cap. cùm deputati. de iudi. ꝙ nota. aliàs ſecus.

SVMMARIVM

1 *Solicitator aduocatus, & procurator æquiparantur.*

2 *Aduocati procuratores dici poſſunt: & diſpoſitum in aduocato, habet locum in procuratore.*

d **Solicitadores.** d Quia ſolicitatio facit negotium dici ipſius ſolicitatoris. Specula. in titulo. de iudi. §. 2. verſicul. curauero & ſolicitudinem. numero. 21. & omnia, quæ dixi ſuprà in gloſsis,
1 poſſunt hic adaptari: quia aduocatus † procurator, & ſolicitator æquiparantur. vt in capitul. 1. 3. q. 7. & in. capitul. Romana. §. neq; etiam. de foro competen. lib. 6. & tenet Specula. in titul. de ſalar. §. 2. verſicul. ſed nunquid. numero. 3. & in capitul. quia epiſcopus. 5. q. 3. & gloſſa. in. l. 1. C.
2 mandati. vbi aduocati † procuratores dici poſſunt: & diſpoſitum in aduocato, habet locum in procuratore. tenet Andre. Barb. in addi. ad Abba. in. capitul. paſtoralis. de iudi. in additio. quæ eſt in numer. 4. in parte, quòd ſic. ¶ Et. l. 1. §. aduocatos. ff. de vari. & extraordi. cogni. tamẽ vſus loquendi ſe habet in contrarium: quia ſolum iuriſperiti allegantes in iure, dicuntur aduocati: alij autem ignari legum proponẽtes ſimpliciter factũ nominãtur procuratores: & ideo ſi terminus aduocatus reperiatur in ſtatutis, vel in decretis, non intelligitur procurator, quia communis vſus loquendi ſe habet in oppoſitum. tenet Lanfran. de Oria. in repet. capitulo. quoniam contra. de probatio. in parte, teſtium depoſitiones numer. 177. quoq; differentia eſt inter eos: quia aduocare, eſt honor: & procurare, eſt onus. tenet gloſſ. in. l. 1. §. ait prætor. in verbo certis. ff. de poſtula.

e **Pleytos.** e Non ſolùm prohibẽtur, poteſtas, ſeu decurio, & eorũ officiales, & familiares eſſe procuratores ad negotia. vt in. d. l. ſi quis procurationem. C. de decur. lib. 10. ſed etiam prohibentur ne ſint procuratores, vel ſolicitatores ad lites nec ad iudicia, aliàs puniuntur arbitrio iudicis. vt Platea. ibi, verſiculo & nota. vt dixi ſuprà in gloſſ. *ni procuradores.*

f **Otros juezes.** f Vi. tex. in. l. ſi. C. de aſſeſſo. in fin. & gl. in. l. conſiliarijs. ff. eod. titulo. de aſſeſſo. in verbo, non prohibentur.

SVMMARIVM.

1 *Verbum, poteſt, an inducat neceſsitatem. Et vide hic multa de hoc verbo.*

g **Puedan.** g Scilicet ſi voluerint, quia ad hoc non coguntur, nec tenentur in ſyndicatu, ſi non faciunt: quia iſtud
1 verbum, poteſt, † poſitum affirmatiuè in legibus, & in reſcriptis, vel in contractibus, nunquã importat neceſsitatem præciſam, ſed cauſatiuã. facit. l. ſi mandauero. §. ſi. ff. manda. & in. l. ſæpe. ff. de offi. præſi. tenet Bar. in. l. gallus. nu. 4. ff. de lib. & poſth. ¶ Secus quando ponitur in vltimis voluntatibus, quia tunc verbum, poteſt, neceſſitatem inducit. vt gl. in. d. l. ſæpe. Et hoc verũ,

qñ verbũ poteſt, ponitur in oratiõe diſpoſitiuè per ſe principaliter: ſecus ſi poneretur inciden-ter per modũ cõditionis, vel cauſæ. vt in. l. 1. ff. đ iniuſto ru. & ibi gloſ. & hoc qñ verbũ, poteſt, re fertur ad hæredem, quia tunc importat neceſsi tatem præciſa. gl. in. d. l. peto. ſecundũ Iaſ. in d. l. gallus. nu. 27. ¶ Et idem eſt quando verbum poteſt po nitur in diſpo-ſitione negati-ua quia tunc in ducit neceſsita-tem præciſam, quia priuat po-tentiam. vt glo. ſingu. in. ca. 1. in verbo, non po-teſt. de reg. iur. in. 6. quæ iſtam differentiam facit & Bar. vbi ſu-prà. & in. d. l. 1. ff. de iniuſto rupt. nu. 1. & ibi per Ale. in addi. De qua additione vide per Ale. & Iaſo. in. l. ꝙ ſeruius. ff. de conditione cauſa data, nu. 6. ¶ Sed quando ante verbum, poteſt, præ-cedit negatio poſita ab non habente poteſtatẽ præciſam priuandi, quia ponitur à priuato pa-ciſcente non importat preciſam neceſsitatẽ. Ita Iaſ. in. d. l. gallus. nu. 23. ¶ Secundò non importat neceſsitatem, licet ante verbum, poteſt, præce-dat negatiua, quando reſultaret abſurdus intel-lectus, nam tunc importat ſolum præſumptio-nem. vt Abb. in. c. quãto. de præſumptio. quod dicit eſſe notandum ad ſaluandum dictũ teſtis, prout tenet Iaſ. vbi ſuprà. ¶ Concluſionẽ Bart. ꝙ verbum, poteſt, affirmatiuè prolatum in legi bus, contractibus, & reſcriptis, nunquam impor tet neceſsitatem præciſam, ſed ſolùm cauſati-uam. ¶ Limita, quando verbum, poteſt, eſt rela tum ad iudicem, vt in iſto capitulo, tunc impor tat neceſsitatẽ præciſam, quando ab eo petitur. ita Angel. & Fulgo. in. l. 1. ff. de iuri. omni. iudi. per illũ tex. cũ gl. in verbo, poteſt, qui addit, & debet. ¶ Et in fauorem Angel. & Fulgoſi. facit quod tenet Bal. in. d. l. gallus. quod ſi ſtatuto ca uetur, ꝙ poteſtas poſsit inquirere de quocunq; maleficio, licet vtatur verbo, poſsit, tamẽ impor tat neceſsitatẽ, ꝙ iudex teneatur inquirere, aliàs punitur in ſyndicatu de negligentia. quod eſt notabile ſecũdũ eũ, & Rapha. Cuma. ibi ſequtur. quia iuriſdictio importat neceſsitatẽ. vt in. d. l. 1. ff. de iuri. omni. iudi. ¶ Sed Alexã. in. d. l. gallus.

ſolicitadores [d] de los tales pleytos, y cauſas q̃ dẽtro del termino de ſu juriſdició ſe tratarẽ, ni ayudarã a ꝑſona q̃ ſea de fuera de ſu juriſdiciõ, aun q̃ el negocio ſe trate en ſu juriſdiciõ, ni fuera della ante otros juezes [f] ſeglares, o eccleſiaſticos, pero que el aſsiſtente, o el gouernador, o corregidor, o ſu alcalde puedan [g] ayudar en fauor de ſu

nu. 4. dicit, ꝙ nõ putat verũ dictũ Bald. quia iu-dex regulariter nõ põt per viã inquiſitiõis pro cedere, ſed per viã accuſatiõis. vt in. l. reſcripto. §. ſi quis actiõe. ff. de muneri. & hono. & in. l. 2. §. ſi publico. & ibi Bar. ff. de adulte. vbi ponit fal lentias. ſi igitur ſtatutũ diſpo-nit, ꝙ poſsit in quirere de qui buſdã malefi-cijs, apparet, ꝙ nõ ponit regu-lã, ſed fallẽtias. ¶ Præterea cõ-tra Bald. & Ra-pha. eſt text. in l. nõ quicquid. & ibi Bal. ff. de iudi. & ibi ex-preſsius Ange. dũ ait, ꝙ ſi ſta-tutũ dicit, ꝙ iu dex ex iudicio famæ præcedentis de maleficio cõmiſſo poſsit ponere reũ ad torturã, nõ facit iu dicẽ teneri eũ nõ ponere ad torturã, qui dicitur emanaſſe illud ſtatutũ ad tollẽdas opiniones cõ trarias doctorũ ſuper illa quæſtione, vtrũ fama ſit ſufficiẽs iudiciũ ad torturã. Vñ dixit Alexã. vbi ſuprà, ꝙ licet dictũ Bal. ſit in ſe verũ, quãdo procedit ſtatutũ per modũ regulæ, ſecus ꝑ mo-dũ fallẽtiæ, quia nõ poſsit ſuſtineri, licet magna ſit authoritas. Bal. Quã opinio. Alexa. ſequitur Iaſ. ibi. nu. 26. vbi quoq; ipſe dicit, ꝙ dicta limita tio Bal. nõ ſit vera. per. d. l. nõ quicquid. & per. l. 1. C. quomo. & quãdo iudex. & per tex. in. l. ſæ pe audiui Cæſarẽ. ff. de officio præſi. vbi verba imperatoris fuerũt relata ad iudicẽ, & tamẽ ver bũ, põt, parte petẽte, nõ importat neceſsitatem præciſam. Et ad tex. in. d. l. 1. ff. de iuri. omni. iu-di. reſpondet, ꝙ ibi ſtat propriè, dũ dicit poſtea abſq; ſub auditione gloſſæ: quia tex. ibi vult o-ſtendere quãtã potẽtiã habeat officiũ iudicis, & ſic quãtũ poſsit, nõ autẽ, an teneatur. ¶ Secũdò limita, quando diceretur, poſsit, & debeat, iſta verba geminata ſimul poſita importãt neceſsita tẽ præciſam. vt in. c. 1. in verbo, poſſumus, & de beamus. vt eccleſiaſti. beneſi. & in. l. prætor. in principio. ff. de edẽdo. & in Clemẽ. ſecunda, cũ glo. in verbo, debet. de ſtatu mona. Facit tex. in ca. eã te. de reſcrip. ibi, mandatũ dedimus & præ ceptũ. licet iſta nõ ſit propriè limitatio, quia eſt ꝓpter verbũ, debet. ¶ Tertiò limita, ꝙ ſi epiſco-po datur poteſtas diſpẽſandi cõtra ius per ver-bũ, põt, intelligiť ꝙ ſi diſpẽſatio ſit neceſſaria ec cleſiæ,

cleſiæ, vt notatur. 1. quæ[illegible]ca. exigunt. tunc epiſcopus poteſt præciſè co[illegible] per ſuperio rẽ ad diſpẽſandum, & ſic tunc verbum, poteſt, importat neceſsitatem præciſam. Ita Archidi. ſingulariter in. c. cùm ex eo. de electio. in. 6. & ibi Ioann. Andr. in nouella. vt refert. Iaſ. in. d. l. gallus. nu. 26. & ibi ſequitur Franciſcus de Are-tio. 2. col. verſic. & ad materiã. ¶ Quartò limita, quando verbũ, poteſt, eſt prolatũ à legiſlatore, tunc importat potentiã, & voluntatẽ, & non a-ctũ, & ſic neceſsitatẽ, eſt verũ, quãdo refertur ad iudicẽ, vt dictũ eſt in. 1. limitatione. Secus quan do refertur ad partẽ, quia tũc ſignificat neceſsi-tatẽ, & potentiã deductã ad actũ. vt eſt tex. no-tabil. in. l. 3. §. ſi quis acceperit. & ibi Barto. ff. de ſtatu lib. & plenius in dicta. l. 1. ff. de iniuſt. rup. & Bal. in. l. 1. 8. q. C. de inſtitu. & ſubſtitu. & ſen-tit Frãciſcus de Are. vbi ſuprà, in verſi. in gl. po-ſito. & ibi Iaſ. num. 16. ¶ Quintò limita, vt dixi. quando ponitur verbum, poteſt, præcedẽte ne gatione, & ſic nõ poteſt: quia inducit neceſsita-tem præciſam, & priuat potentiã. per. d. glo. or dina. in regula. 1. de regul. iur. in. 6. & Bar. in. l. de his. de tranſa. & Bal. in. l. 1. col. penul. C. qui ad-mitti. & ſic infert Franciſcus de Are. & Iaſ. ꝙ ſi iudex concedat ſecundã dilationẽ ſine cauſæ co gnitione, quòd cõceſsio eſt ipſo iure nulla. cùm tex. dicat in. l. 1. C. de dilation. priuſquã ſemel tribui nõ põt. & verbũ, poteſt, cũ negatiõe præ cedente inducit neceſsitatẽ præciſam, & poten tiã priuat. ¶ Quoq; facit illud, qđ tenet Bart. in l. cùm lex. ff. de fideiuſſo. n. 6. vbi tenet, ꝙ ſi ſta-tutũ dicit, ꝙ mulier, vel minor nõ poſsit cõtra-here ſine cõſenſu duorũ propinquorũ, ꝙ ſi cõ-trahit ſine eorũ cõſenſu, talis cõtractus nõ valet adeo, ꝙ impeditur naturalis obligatio: quia di-cendo, nõ põt, aufert facultatẽ, & poteſtatẽ con trahendi. Quod facit ad. l. 54. & ad. l. 55. & ad. l. 61. de Toro, vbi mulier non põt cõtrahere, nec ſe obligare, vt ibi cauetur. ¶ Adde quoq;, quod tenet Abb. in. c. 1. de cauſa poſſe. & proprie. vlti. not. vbi cõtra partẽ inauditã nil poſſumus diffi nire, & ſic negatiua ibi præponitur, verbo, põt, & ſic eſt neceſsitatis præciſæ, & remouet poten tiam. Vnde ſecũdũ Iaſ. vbi ſuprà. nu. 18. eſt tex. ꝙ etiã papa, vel imperator nõ poſſunt, parte nõ citata, cauſam diffinire, etiã de plenitudine po-teſtatis. vt ibi plenius per Abb. & tex. in Cle. pa ſtoralis. §. cæterũ. de re iudi. & Bald. in. l. fi. C. de legibus. ¶ Et vi. Ang. ſingulariter in. l. ſi accuſa-toribus. C. de accuſat. vbi tenet, ꝙ papa, vel im-perator etiam de plenitudine poteſtatis nõ poſ ſunt in ſententia ſupplere defectum citationis contra nõ citatũ, quia aufert ſibi ius defenſionis

ꝙ eſt de iure naturali, & immutabili. vt in dict. Cle. paſtoralis. §. cæterum. & latiſsimè per Ioa. monachũ picard. Card. in gloſſ. extrauagan. in extrauaganti, quæ incipit, Rem non nouam. in titu. de dolo. & cõtuma. in verbo, non obſtanti bus aliquibus priuilegijs. vbi mirabiliter. & per Abba. in. c. cùm olim. de re iudi. nu. 20. cũ ſequẽ tibus. vbi vide quid in notorijs, an in eis proce-datur ſine citatiõe. & Mont. in. l. fi. titu. *de las he rencias*. for. ll. lib. 3. in gl. magna. col. 18. cũ ſequẽ-tibus. & Oldra. conſi. 43. Franciſcus de Are. cõſi. 62. Alex. in. l. de vno quoq;. ff. de re iudic. & ꝓ-bat tex. in capitul. nos in quẽquam. & c. Deus. 2. quæſtio. prima. & in. ca. quę notorijs. eã. cauſ. & queſt. & text. in capi. iudicas germanum. 3. q. 9. & capit. accuſatum. de ſimoni. ibi, neceſſe ha-buimus citandi. Quod eſt verum, niſi in aliqui-bus caſibus, in quibus iudex priuatus poteſt ꝓ-cedere ſine citatione. vt per Maria. in rubrica đ dilatio. folio. 30. ¶ Adde quoq; quod notat Ab-ba. in cap. 1. de fide inſtrumen. in. 2. notabil. vbi tenet, ꝙ papa vel imperator, nõ poteſt dare fidẽ ſcripturæ nõ authenticæ in preiudiciũ alterius partis, ex quo ibi in tex. negatiua præcedit ver bũ, põt, & ſic denotatur neceſsitas præciſa, & re motio potẽtiæ: qđ intellige, vt ibi per eũ. ¶ In ſimili adde ad ſupradicta qđ tenet Anto. de Bu tri. in. c. præterea. de dila. col. 5. vbi dicit de facto dixiſſe, quòd ſi ſtatutũ diſponat, ꝙ iudex non poſsit exercere iuriſdictionem ſuam vltra limi-tes ſuæ iuriſdictionis, quòd tunc nõ poterit pro nuntiare ſe iudicem competentem, quãdo per hoc excederet terminos ſuæ iuriſdictiõis, & ſen tentia eſſet nulla, per ea, quæ notantur in capi. ſi iudex, de ſentẽ. excommu. in. 6. Et hoc dictũ pro ſingula. ſequitur Alex. in conſilio. 77. in. 3. volumi. nu. 3. & ita limitatur regula. l. ſi quis ex aliena. ff. de iudi. & l. 2. ff. ne qui eum qui. ¶ Sed contra iſtam communem regulam ab omnibus indifferentur approbatam facit tex. fortiter in l. obligari. in principio. ff. de author. tutor. vbi text. dicit, quòd pupillus non poteſt obligari ſine authoritate tutoris. & ſic ibi negatiua præ cedit verbum, poteſt, & tamen ſi eſt pupillus proximus pubertati, obligatur ſine tutore natu raliter. vt in. l. 1. ff. de noua. & in. l. ſi pupillus. ff. ad. l. falci. ¶ Et propter iſtos text. Ludo. Roma. in. l. ſtipulatio iſta. §. alteri. in. 3. col. ff. de verbo. oblig. tenet cõtra dictã gl. in. d. regu. 1. de reg. iu ri. in. 6. & reprobat illã. Sed tu ſecũdũ Iaſ. vbi ſu prà, nume. 20. reſponde eã ſuſtinendo: quia tex. in dict. l. obligari. in principio, loquitur de effi caci obligatione, quia pupillus ſine tutoris au thoritate efficaciter obligari nõ poteſt: & quan

tum ad hoc denotat impoſsibilitatē de iure. Facit text. in. l. cōtra iuris regulas. in principio. ff. de pactis: tamen ſi eſt proximus pubertati, & habeat aliquem intellectum, poteſt ſine tutore naturaliter obligari, quia talis obligatio naturalis eſt in efficax. ¶Secundò contra dictam regulam facit. l. ſtipulatio iſta. §. alteri. ff. de verbo. oblig. &. § alteri. &. §. ſi quis alij. inſti. de inutili ſtipula. vbi iſta iura dicūt, alteri ſtipulari nemo poteſt: & ſic negatiua pręcedit verbū, poteſt: & ſecundùm iſtam regulam priuat potentiam, & reddit actū ipſo iure nullum. Et tamē iſtud eſt falſum: quia ſi quis ſtipulatur alteri, ſtipulatio non eſt ipſo iure nulla: patet, quia illi acquiritur naturalis obligatio. vt gloſſa. in. d. l. ſtipulatio iſta. §. alteri. in verbo, intereſt. & Bartol. ibi. & Iaſ. Præterea, & fortius ſi ſtipulatio alteri facta eſſet ipſo iure nulla, etiam adiectio pœnæ eſſet nulla ipſo iure: quia ſi non valet principale, non valet etiam adiectio pœnæ acceſſoria. vt in. l. nō dubium. C. de legi. l. cùm principalis. vbi gloſſ. magiſtra. ff. de regul. iuri. & tamen ſi ſtipulationi alteri factæ adijciatur pœna, valet, vt dicunt textu. præ alleg. ¶Bartolu. in dict. l. cùm lex. ff. de fideiuſſo. Reſpondet huic difficultati. penulti. column. & dicit, quòd textu. in dict. §. alteri. loquitur per verbum de præſenti, ſcilicet, alteri ſtipulari nemo poteſt: & ſic ius non aſsiſtit obligationi illi, ſed non prohibet aliquid in futurum, nec in futurum aliquam facultatem aufert. Sed quando lex vtitur verbo futuri temporis, & ſic ſecus eſſet. ¶Sic in propoſito noſtro ſi lex dixiſſet, alteri ſtipulari nemo poſsit, & ſic vteretur verbo futuri temporis, tunc bene lex diceretur reſiſtere, & ſic actus factus ipſo iure non valeret. Sed Iaſo. vbi ſuprà, num. 21. dicit, quòd eſt truſa, quia non tollit difficultatem de verbo, non poteſt, quod eſt in illis iuribus ſupradictis: quod licet ſit præſentis temporis, tamen præcedēte negatione deberet inducere neceſsitatem. Aliam ſolutionem ponit Iaſ. vbi ſuprà, quem vi. nu. 22, ſed in fine dicit, quòd retinet opinionem gloſſæ. in dict. regula prima. quam Bartol, & omnes ſequuntur, ideo tu eam ſequere cum limitationibus dictis.

SVMMARIVM.

1 *Iudex tenetur ſuam iuriſdictionem defendere quando eſt in poſſeſſione.*

2 *Iudici infertur iniuria, ſi in iuriſdictione, quā poſsidet, turbatur: & poteſt eam reſiſtere armis materialibus, & legalibus.*

3 *Iuriſdictionē poſ[illegible] vtilitas eſt: quia ſi turbatur in ea, po[illegible] de facto reſiſtere, & impedientes punire, etiam ſi ſint clerici.*

4 *Epiſcopus, qui ab eccleſia ſubiecta non recipitur ad procurationem debitam, an poteſt frangere oſtia domus eccleſiæ, & violēter intrare. Et quid de canonico, qui ad eccleſiam non admittitur. Et quid de illo, quod factum eſt in re mea, & à me poſſeſſa, an poſsim mea authoritate illud deſtruere.*

5 *Iuriſdictio ordinaria impediri non debet per occupationem.*

6 *Libellus contra iuriſdictionem impedientem.*

7 *Pro iuriſdictione competit non ſolùm interdictum, vti poſsidetis, ſed etiam competit actio confeſſoria, & negatoria.*

8 *Iuriſdictionem iudex defendere debet, & impedientes punire, etiā ſi impedientes ſint penitus extranei à ſua iuriſdictione.*

9 *Parere qui non vult iudici vel ſuam iuriſdictionem impedit, dicitur rebellis.*

10 *Eximens à manibus familiæ poteſtatis captū pro aliquo delicto, pro quo eſſet condēnatus, dicitur impedire, & perturbare iuriſdictionem; & in crimen læſæ maieſtatis incidit.*

11 *Clericus ductus per officiales tēporales, poteſt eis auferri, quia illicitum committunt.*

12 *Eximens à manibus familiæ iniuſtè condēnatum, an puniatur.*

13 *Eximens in carcere poſitum, punitur. vide fallentias hic.*

14 *Fugere faciens carceratum pro debitis priuatorum, an teneatur ſatisfacere creditoribus.*

15 *An occultās debitorem alicuius, & nō patiēs eum capi teneatur ad debitum.*

16 *Qui notificauit debitori alicui⁹, quòd fugeret, quia creditor ſuus ordinauerat facere eum capere, & detinere, tenetur creditori ad debitū ſoluendum.*

17 *Impediens me quo minus aliquam vtilitatem conſequar, contra eum habeo ad intereſſe regreſſum.*

18 *Receptantes ſalitos, vel qui fregerunt, & propter*

pter hoc cōueniri non poſſunt, an teneatur ad intereſſe.

19 *Receptator quis dicatur.*

20 *Occultans, vel faciens fugere officialem tēpore ſyndicatus, an pro eo teneatur.*

21 *Contra eximentem aliquem de manibus familiæ probatur intereſſe per creditoris iuramentum.*

22 *Auferentes captum à familia, ſeu eximentes aliquem de carcere, quilibet in ſolidum tenetur, & vnius ſolutio non prodeſt alteri.*

23 *Eximens ſoluendo an debitor liberetur.*

24 *Perquiſitor, ſeu delegatus iudex, an pōt ſuam iuriſdictionem defendere.*

25 *Pro iuriſdictionis defenſione iudex delinquēs an teneatur ad ſatisfactionem delicti ipſe, vel ciuitas, pro qua defenſionem fecit.*

26 *Delictum commiſſum à prælato, ſeu iudice, collegio, ſeu conſilio vocato, & communicato, redundat in damnum collegij, & ciuitatis. nu. 29.*

27 *Eccleſia, ſeu conuentus, & ciuitas obligatur, ſi ratum habuit, quod factum eſt per prælatū, ſeu per iudicem.*

28 *Conſentire debent omnes de collegio, vel vniuerſitate ad hoc, vt vniuerſitas videatur feciſſe, & nō ſufficit maior pars: quia quādo tēdit actio ad dānum, requiritur quòd omnes cōcordent: & contradictio faceret, ne videatur geſtum ab vniuerſitate.*

30 *Iudex dans damnum fauore ſuæ iuriſdictiōis de ſuo ſoluere non tenetur: ſed reſpublica ad illius emendationem tenetur.*

31 *Priuatus intentans iudicium ad vtilitatē publicam, ſiue clericus ad vtilitatem ſuæ eccleſiæ, debēt ſibi refici expenſæ à fiſco, ſi vtilitas ſit fiſcalis.*

32 *Iudex poteſt de bonis communibus expendere pro amplianda ciuitate numero hominum & ciuium.*

33 *Iudex ex multis publicis poteſt aptare domū publicam.*

34 *Multæ impoſitæ per iudicem poſſunt per eum deputari in ſalarium aduocatorū, vel in refectione alicuius rei ſpectantis ad rēpublicam.*

35 *Iudex, qui dedit alteri damnum zelo iuſtitiæ, vt alij terreantur, & maleficia puniantur, nō tenetur, ſed fiſcus tenetur pro eo.*

36 *Iuriſdictionem cuius expēſis defendere debet iudex, * & an dominus villæ duplicem in paſcuis portionē habeat & in ſyluis cæduis: & ſi poteſt cum gregibus ſuis paſtalari: & ſcindere ligna montium dum ibi habitat.*

An domini locorum teneantur in his, & ſimilibus contribuere.

h
1 Iuriſdicion. [h] Quam defēdere tenetur, † dū eſt in poſſeſsione: & ſi impeditur ab alio, poteſt armis, legibus, & proceſsibus eam tueri. vt Bal. in Marga. Inno. in parte, iudex tuetur. verſi. 37. Et hoc debet facere, ſi vt reus conuenitur, quia poſsidet. * Et ideo dicit Enrriqus in. cap. 1. de tregua. & pace, & Peregrin. in parte bellum, in principio, ꝙ bellum dicitur licitum tam laicis, quàm prælatis pro defenſione ſuæ temporalis iuriſdictionis & ſi iudex extra ſuum territorium non poteſt capere reum, & ſi capit debet relaxari & ſi contra ſic illicitè captū formauit proceſſum, vel fecit executionem, tenet niſi ſit appellatū, tamen iudex territorij in quo captus eſt poteſt ſuam vlciſci iuriſdictionem: & tenet Paris de Put. in tracta. ſyndic. in verb. niſi contra officialem in fin. inquiens, ꝙ ſi vnus iudex exercet capturam in territorio alterius tenetur actione iniuriarum illi iudici in cuius territorio vel, iuriſdictione exercet ipſam capturam, vel iuriſdictionem: & clerici habentes temporalem iuriſdictionem in diſtinctè poſſunt arma ſumere ꝓ defenſione ſua & ſuorū, tenet Enrriq. in. c. clerici arma. de vita & honeſta. cleri. in fin. & vi. quæ poſui ſuprà. in. c. 1. in gloſ. 1. nu. 6. in fine. * ¶Sed ſi agat vt actor, debet agere corā ſuperiore, quādo vult conſequi commoda iuriſdictionis. vt dicit Baldu. ibi notari in. l. de iure. ff. ad munici-
2 pal. ¶Et ſi turbatur † in iuriſdictione, ſi eam poſſidet, iudici infertur iniuria, quia volūt eum expellere de territorio, talis poteſt reſiſtere armis materialibus, & armis legalibus, banniendo, vel excōmunicādo. tenet ſing. Ang. in. l. vt vim. ff. de iuſtit. & iure. verſ. Itē quæro iniuria. in fi. allegādo Inn. in. c. venerabili. de cenſibus, addēs, ꝙ cùm iſte iudex nō ꝓcedit vt iudex, ſed vt pars, nō eſt neceſſarius ordo iudicij. Et ꝙ ſit licitū iudici ſuā iuriſdictionē defēdere, eſt tex. in. l. 1. ff. ſi quis ius dicē. nō obtemp. & Guido ſing. 706. §. licitum.

tum.&glo.in capitul.quod ſuper his.de maio-
ri.&obedi.❡Et ideo dicit Petrus de Ferra.in for
ma libelli in actionem confeſſo.nu.8.ꝙ eſt vtili
3 tas† poſsidere iuriſdictionem: quia ſi poſſeſſor
turbetur in ea extra iudicium, poteſt de facto
reſiſtere. Qđ
dicit valde no- jurisdicion, h o del
tandũ pro con
ſeruatione iuriſdictionum temporalium,&ec-
cleſiaſticarum, in quibus procedit illa vulgaris
regula,vim vi repellere licet.vt in.c.ſignificaſti.
el.2.de homic.&ibi gloſſ.&in.l.1.C. vnde vi.&
Ange.& Ferra.vbi ſuprà.&idem tenet Bart.in
l.1.§.hoc interdicto.ff.de itiner.actuq; priua.n.
2.&3.quem vide.vbi credo Ange.extraxiſſe. li
cet Barto.non allegauerit.&idem tenet.Abba.
in capitul.cum Vintonieñ.de elect. in fine.nu.
14.vbi per eum.&in cap.1.de immunita.eccleſ.
❡Quinimo iudex ſecularis quando clerici ali-
quid attentant in præiudicium temporalis iu-
riſdictionis,poteſt coercere clericos reſiſtentes,
& meritò:quia quilibet poteſt tueri ſuã iuriſdi-
ctionem etiam pœnali iudicio. vt in.l.vnica. in
principio.ff.ſi quis ius dicen.non obtemp. &In
noc.in.c.1.de offic.delega.Poteſt etiam nõ ſub-
ditos coercere.iuxta.c.Romana.de pœnis.in.6.
& ob id iudices temporales in dictis caſibus cle-
ricos multant,nec propter hoc incidunt in ſen-
tentiam excommunicationis,nec faciunt cõtra
libertatem eccleſiaſticam:quæ licet ſit tuenda,
& amplianda,non tamen ꝙ alijs ius ſuum aufe-
ratur.arg.c.ex tenore. de for. comp. non enim
debet apponi laqueus fauore eccleſiarum.vt in
capitul.mulieri.de iur.iur.& iuriſdictio eccleſię
tueri debet ob reuerentiam Dei, ſcilicet iuſtè.
Sed nullatenus iniuſtè: & ſic contra eos poteſt
procedi,prout tenet Bernardus Lauren. in tra-
ctat. de poteſtate ſeculari ſuper eccleſiaſticas
perſonas.nu.13.cum ſequentibus.tomo.5.tract.
fol.vlti.442.❡Tamen dicit ibi,ꝙ executio hu
iuſmodi multæ pecuniariæ non debet fieri con
tra perſonam clerici,nec in bonis eccleſiaſticis,
quia non ſubijciuntur iudici temporali,ſed exe
cutio fit in bonis immobilibus,ſeu in rerum tẽ-
poralitate,ſi qua habent,cùm talia bona tempo
ralia ſubijciuntur iuriſdictioni regum,& aliorũ
temporalium dominorum.vt.ca.quo iure.8.di-
ſtinct.&in.l.ſi captiuus.§.expulſus.ff.de capti.
& poſtlimi.reuerſ.& Oldra.conſil.59.&conſi.
17.& ita dicit dictus Bernar. ꝙ ſeruatur. & vide
quæ dicam in.ca.20.infrà eod.in gloſ. *Vſurpan.*
num.9.❡Quod verò de epiſcopo, qui non reci-
4 pitur ab eccleſia ſubiecta † ad procurationem
debitam,ſi poteſt frangere oſtia domus eccle-
ſiæ,&violenter intrare? Et quid de canonicis,
qui non admittuntur ad eccleſiam,& ad capitu
lum? Et quid de illo,quod eſt factum in re mea,
& à me poſſeſſa,an poſsim mea authoritate il-
lud deſtruere? Vide Alexan.& doct.in.l.1.§.nũ-
tiatio.ff.de noui ope.nuntia.num.2.cum ſequẽ
tibus. ❡Et ꝙ iuriſdictio ordinaria per occupa-
5 tionem non debeat † impediri, tenet Ioann.Mo
nachus in.c.cum epiſcopus.de offici. ordi.in.6.
& Bart.in.l.ſepulchri.ff.de ſepulchro. viol.nu.
3.vbi eſt conceſſum iudicibus ſuam iuriſdictio-
6 nem defendere.❡Et libellus † contra impedien
tem ſic intentatur. Talis procurator talis vniuer
ſitatis,vel domini nomine ipſius dicit,cum ipſa
ſit in poſſeſsione, vel quaſi talis iuriſdictionis
turbat illam,& moleſtat,quo minus vtatur ple
nè & pacificè iuriſdictione ipſa. Quare peto per
vos ſententialiter ei interdici,ne illam deinceps
turbet,ſed pacificè vti ſinat poſſeſsione vel qua
ſi iuriſdictionis prædictæ,& illam in hoc potio
rem eſſe ſententialiter declarari:vt ponitur iſta
forma ab Specul.in titul.de cauſa poſſe.& pro-
prie.§.1.nume.16.verſic.porrò.vbi dicit hoc eſ-
ſe interdictum vti poſsidetis quod nota. Et ꝙ
iſtud interdictum competat,ſi turbatur in iuri-
ſdictione.tenet Bar.in.d.l.ſepulchri.&in.l.vlti.
ff.vti poſsi.& facit.l.ſanæ mentis.ff. de iniurijs.
&.c.1.de offi.delega.❡Tu quoq; dic, ꝙ non ſo-
lùm pro iſta iuriſdictione competit interdictũ
7 vti poſsidens, † ſed etiam competit actio cõfeſ-
ſoria,& negatoria,ſicut competit pro ſeruituti-
bus ruſticis & vrbanis.vt notatur pro Innoc.in
cap.conquerente.de offi.ordi.&in.c.inter qua
tuor.de maior.& obedi.&in.ca.abbate.de ver-
bo.ſigni.& tenet dictus Petrus de Ferra.in.d.li-
bello.actio confeſſo.in parte,plenam & omni-
modam iuriſdictionem.verſi. & aduertendum.
nu.8.&idẽ tenet Ia.in.§.æquè ſi agat.inſtitu.de
actio.nu.35.&idẽ Iaſ.vbi dicit,ꝙ iſta eſt cõmu-
nis opinio in.l.ſi prius.ff.de noui oper. nuntia.
nu.4.& ſic ego aliquando intẽtaui,& obtinui.
❡Intantum iudex põt ſuã iuriſdictionẽ defen-
8 dere,& impedietes punire,habet etiam † locũ,ſi
impedientes ſint penitus extranei à ſua iuriſdi-
ctione.vt tenet Bar.in.l.oĩbus.§.is videtur.ff.ſi
quis ius dicẽ.nõ obtẽp.in fi.nu.6.vbi ait ꝙ con-
tra tales remedia ciuilia prodita ſunt. vt.ff. nec
quis eum,qui in ius voca.per totum.&.ff.de eo
per quẽ factũ erit. & in.l.1. C.de his qui latro.
❡Item in remedijs criminalibus. vt in authen.
vt omnes obediant iudic.prouinc.§. accipiant.
aliàs.arripiat.colla.5.ſed in caſibus,vbi remedia
criminalia non apparent expreſſa,putat Barto.
ibi.in dict.num.6. ꝙ iudex poſsit punire tales
impe-

impedientes crimine ſtellionatus: quod habet
locum,vbi deficit nomen delicti. vt in. l.1. ff.de
crimi.ſtellio.de iure canonico poteſt punire ex
officio ſuo.vt in capitu.1.&.ca.ſanè.el.2.de offi.
delega.quod ſequitur Alexand.in dict.§.is vide
tur.numer.6.& Iaſo.ibi.nume.16.❡Talis enim,
9 qui iudici non vult parere, † vel ſuã iuriſdictio-
nẽ impedit,dicitur rebellis.vt tenet Abba.in.d.
c.ſanè.el.2.de offi.delega.nu.4. &idẽ Bart. ibi,
col.3.verſi.nota.ibi,cõtumax & rebellis.vbi po
nit quoq; differẽtiam inter contumacẽ,& rebel
lem,& rebellis eſt,qñ de facto reſiſtit.* Adde in
propoſito,quod ſingulariter Bernardus Lauren
tius in tract.de poteſta.ſecula. ſuper eccleſiaſti.
perſonas.tomo.5.tracta.fol.441.cũ ſeq. vbi po-
nit caſus in quibus iudex ſecularis,ſeu tempora
lis coercere poteſt clericũ:& ſextus caſus dicit,
ꝙ eſt in.l.ſi quis curialis. C.de epiſcopis & cleri.
vbi ſi curialis clerizetur poteſt per temporalẽ,
etiam per manuum iniectionem ad curiam re-
uocari,& poteſt huius eſſe ratio,quia vbi aliqua
ſunt in cognitione & iuriſdictione ex natura
cauſæ iudicij temporalis poteſt cognitio ſeu iu
riſdictio exerceri per temporalem iuriſdictionẽ
in clericum:vt in.c.verum de for. Comp.&.ca.
ex tranſmiſſa eo titul.quæ loquuntur in feudũ
&in.c.cæterũ,de iudit.vnde ſi clericus reſiſtat,
tunc iudici ſeculari poteſt de facto repelli,& e-
ius perſona poteſt de facto a feudo exui ſine me
tu excommunicationis ſecundum.Innoc. in.d.
c.verum,& ex hoc inquit, quòd quotidie pra-
cticatur ꝙ in cauſis quæ pertinent temporali-
bus de iure,vel ex priuilegio,vel quando cleri-
ci aliquid attentant in præiudicium temporalis
iuriſdictionis,profectò iudices temporales poſ-
ſunt coercere clericos reſiſtẽtes,& merito: quia
quilibet poteſt tueri ſuam iuriſdictionẽ & pœ-
nali iudicio,vt in.l.vnica in prin.ff.ſi quis ius di
cen.non obtemp.& Innoc.in.c.1. de officio. de-
lega.quo caſu iudex poteſt etiam non ſubditos
coercere iuſta text.in.c.Romana.de pœnis. lib.
6.& plene Innoc.in.d.c.1.de officio.deleg.& ob
id iudices temporales in dictis caſibus clericos
multant:nec propter hoc putat eos incidere in
excommunicationis ſententiam,nec contra ec
cleſiaſticam facere libertatem:quæ licèt ſit fouẽ
da & amplianda,non tamẽ quod alijs ius ſuum
auferatur.arg.cap.ex tenore.de for. comp.non
enim debet apponi laques fauore eccleſiarum:
vt in capitulo.mulieri.de iur. iur. vbi ſunt con-
cordantiæ:iuriſdictio enim eccleſię ſemper tue
ri debet ob Dei reuerentiã,ſcilicet iuſtè,ſed nul
latenus iniuſtè,vt dicitur de pupillari cauſa: vt
in.l.quotiens, nec vtique. ff. de adminiſtra.tu-
to ex quibus dictus Bernardinus Laurentius di
cit, & opinatur quòd iudices ſeculares contra
perſonas eccleſiaſticas iuriſdictionem exercen
tes debito modo vtique non excedunt,& ma-
ximè quia hoc faciunt ex priuilegio iuris, vel
papæ,aut ſaltem ipſo papa ſciente & tolerante:
ad quod faciunt notata in capitul.quoniam de
vita & honeſt.cleri.& Innocen. in capitul. 1. de
tregua & pace:verum eſt tamen quòd tunc ex-
ecutio huiuſmodi multæ pecuniariæ non fiat
contra perſonam clerici,nec in bonis eccleſiaſti
cis quia non ſubijciuntur iudici temporali, ſed
bene fit in bonis eorum temporalibus immobi
libus,tamen cum mobilia ſequantur perſonam
iuxta.l.ſi captiuis.§.expulſus.ff.de cap.& poſt.
limi.re ver.& notat Dynu.in. l.etiam.§.patro-
nus.ff.de bonis.liber.& plene Oldral.in conſil.
59.& conſi.17.fiet igitur executio in bonis im-
mobilibus ſeu in rerum temporalitate,ſi qua ha
bent cum talia bona temporalia ſubijciuntur iu
riſdictioni regum,& aliorum temporalium do
minorum:vt in capitul.quo iure.8.diſtin. & ita
inquit quòd ſeruatur:quod nota, quia ex hoc
euenit practica, quam auditores chancellariæ
habent iubere iudicibus eccleſiaſticis ſub poena
temporalitatis,& quòd ſint extranei huius re-
gni.& vi.per dictum Bernard.vbi ſuprà alios ca
ſus in quibus iudex temporalis poteſt coercere
clericum vbi ſingulariter.*❡Et adde ſecundum
Iaſo.in dicta.l.in omnibus.§.is videtur. nume-
ro.6.quòd non ſolùm puniuntur impedientes
10 iuriſdictionem,verunetiam eximentes † à ma-
nibus familiæ poteſtatis captum pro aliquo
delicto, pro quo eſſet condemnatus: quia ta-
les eximentes dicuntur impedire, & pertur-
bare iuriſdictionem, & incidunt in crimen
læſæ maieſtatis.tenet Bartolu.per illum textu.
in.l.cuiuſq;.ff.ad.l.Iul.maieſta. & in.l.legis iu-
liæ. ff. ad.l. iuli. de vi publi. & Bald. notabili-
ter in.l.additos.C.de epiſcopa.audi.& Hippo-
ly. de Marſi. in ſingul.223. quem vide, & idem
tenet Iaſon.in.§.poenales.inſti.de actio.nume-
ro.102.per dictum Baldu.in dicta.l. additos. &
per.l. fina. C. de oper. liberto. & per. l. 3. C.de
exacto.tribu.libro.10.& ibi per Andre.de Baru
lo & Guido.pap.ſingul.300. & latius per eum
in conſilio. 211. vbi concluſiuè tenet, ponendo
qualiter puniatur eripiens hominem a manu
officiariorum,quòd aut eripitur homo condem
natus, vel condemnandus cum eſſet confeſſus
de crimine:tunc talis eripiens incidit in crimen
legis iuliæ maieſta.vt per Bartolu.in.d.l.cuiuſ-
cunq;.ſi verò eripiatur aliquis non condemna-
tus,vel confeſſus:tunc talis eripiẽs condemnari
debet

debet ad mortem.in alijs autem caſibus qualiter
puniatur talis eripiens captiuatũ à manu officia
riorum.habetur in auth.vt omnes obedi. iudic.
§.eripiat.colla.5.¶Quod fallit, quando clericus
11 ducitur† per officiales tẽporales,quia eis impu
nè põt auferri,quia cõmittũt illicitũ. Quod eſt
verũ,vbi cõſtat eũ eſſe clericũ,aliàs ſecus, vt te-
net ſingula.Guido papa in deciſio.73.in fine.&
Bal.in.c.1.de offi.deleg.in fi.¶Quoq; fallit, qñ
condẽnatus, qui eximitur à manibus familiæ,
12 eſſet† iniuſtè cõdemnatus,quia tũc eximẽs non
punitur.tenet Hipp.de Marſil.in.l.1.ff.ad.l.cor
nel.de Sica.nu.67.&in.l.1.ff.de quæſtio.6. col.
nu.26.&.27.cũ ſequẽtibus. Sed de hoc dubito:
quia licet iniuſtè captus,nõ põt eximi:vt infrà
dicetur.¶Prędicta procedũt, qñ aliquis eximit
captũ à manibus familiæ. ¶Quid ſi aliquis exi-
13 mit poſitum† in carceribus ab ipſis carceribus.
Ioan. Fab.in.d.§. pœnales. dicit diſtinguendo.
Aut erat captus ꝓ debito ciuili, & tũc eximens
tenetur ad prĩcipale debitũ.ꝑ.d.l.3.quę incipit,
quotiẽs,de exactori.tribu.libr.10. quę lex licet
loquat̃ in fiſco,habet locũ in priuato,imò ĩ pri-
uato expreſsè loquit̃.ſcd̃m Bart.ibi,&Iaſ. in.d.
§.pœnales.nu.104.&Ioan.Fab. quicqd dixerit
gl.ibidẽ in.d.l.quotiẽs.¶Si verò erat carceratus
pro cã criminali.& ſic pro maleficio, tũc ſi erat
cõuictus,& cõfeſſus,& cõdẽnatus, tũc eximens
crimine læſæ maieſtatis tenetur.vt in.l.4. verſ.
pe.vbi eſt caſus.ff.ad.l.iuliã maieſta.& Guido.
pap.in ſingula.408.§.aliquis.vbi dicit, ꝙ ſi ali-
quis homo ingreditur carceres.& reũ de aliquo
crimine victũ,ſeu aliàs cõpeditatum ſoluit,& li
berauit,punitur capite: nã tenetur crimine læ-
ſæ maieſtatis,vt dicit eſſe caſum in.l.cuius.§.Itẽ
contra confeſſum.ff.ad.l.iuliã maieſta. ¶Sed ſi
non eſſet conuictus,nec confeſſus, non videtur
ꝙ habeat locũ illa pœna. ſcd̃m Ioan. Fab.ibi,in
dict.§.poenales.nu.9.verſi.itẽ aduerſus.¶Tamẽ
Iaſ.ibi nu.104.dicit.ꝙ quicqd dixerit Ioã. Fab.
ſi nõ erat cõfeſſus, vel condẽnatus de maleficio
qualiter eximẽs puniatur,dicit ꝙ eſt text. in.d.
§.arripiat.in.d.auth.vt omnes obedi.iudic.pro-
uinc.colla.5.& Barto.in dict.l.4.ff. ad.l. iuliam
maieſta.vbi quoq; poſsit procedere de incarce-
rato pro maleficio confeſſo, & condemnato,
ne dum ſi eximat de carceribus, ſed etiam ſi
quis eximat à manibus familiæ. & in extraua-
ganti ad reprimendum.in glo. in verſicu. tanga
tur.& idem tenet Iaſo.in dicta.l. omnibus.§.15.
videtur.numero.17.& Speculator in tit. de præ
ſcript.§.2.& Hoſtien.in.c. à nobis. de apoſtatis.
Quia ille,qui eſt detentus,vel captus à familia,
vel ducitur ab ea,dicitur eſſe incarceratus. vt in
l.qui neq;.ff.de verbo.ſignifi.& tenet Barto. in
l.eiuſdem.§.transfugas.ff.ad.l. Cornel. de ſica-
rijs. & Auguſt. de Ari. in additio. ad Angel.de
Gambeli.in tract.de malefi.in parte,ꝙ fama pu
blica.numer.56.¶Sed ego teneo,ꝙ ſi eſt captus
pro delicto,licet non ſit conuictus, nec confeſ-
ſus,qui eximit eum à carcere,ſeu à vinculis,pu-
nitur ea pœna,qua ipſe captus puniendus erat.
per.l.1.C.de his qui latro.quem tex.allegat Bar
in propoſito in.l.ſi quis.in fine.ff. ne quis eum
qui in ius vocat.vi eximat.& Alex.conſil.35.in
2.volumi.nu.5.& facit & tex.in.l.14.tit.29.par-
ti.7.quam vide.& Montal.ibi,quæ habuit ortũ
à.l.vnica.ff.de effracto.& ab his,quæ notantur
in.l.eos.ff.de cuſto.reorũ.& eſt tex.nouiſsimus
de noſtro iure regio,qui iſta decidit, loquendo
in eximente à manibus familiæ delinquentem.
in.l.5.tit.12.lib.8.in ordi.regali.verſic. *y ſi le toma
re el preſo*.vbi tenet,ꝙ ſi ab officialibus captum
quis ceperit,ſeu quomodocũq; ne capiatur im-
pedierit,vel vt executio iuſtitiæ non fiat, ſi ta-
lis pati pœnam ſanguinis merebatur,illam cap-
tum accipiens,ſeu executionem iuſtitiæ impe
diẽs patiatur.ſi autem captus poenam ſanguinis
ſubeundus nõ erat,propter auſum temerarium
contra iuſtitiam cõmiſſum,ſi generoſus fuerit,
per medium annum in carcerem iaceat, & per
decem annos à regno exulet:ſi verò generoſus
non fuerit,per annum in carcerem permaneat
à regno quoq; inſuper ꝑ bienniũ exulet. ſi bo-
na ſua viginti mille marabitinorum quãtitatem
exceſſerit ſex mille marabitinorũ ſoluat: ſi mi-
noris ſunt quãtitatis,quartã perdat bonorũ:&
ſi ſoluendo non ſit,per annum in catenis iaceat,
& per quadriennium à regno exulet. Et ſi talis
condemnatus ante exilium completum ſine re
gis mãdato in regnum intrauerit,exilij tempus
duplicetur.Et ſi tertiò ingredi rebelliter contẽ-
dat,vltimo ſupplicio puniatur.Quæ lex ad lite
ram ſeruatur,quando aliquis eximit captũ pro
delicto à manibus familiæ.Sed quando eximit
à carceribus,vel vinculis,ſeruatur poena dict.l.
partitæ,ſcilicet,ꝙ debet pati eam poenã,qua ca
ptus puniendus erat,de quo per Ange.in tract.
malefi.& ibi per Auguſt.in additio.in parte, ꝙ
fama publica.verſi.ſecundò quæro. nu. 55. cum
ſequẽtibus.Et Saly.in.l.1.C.de falſ.mone. in.7.
notabil.dicit,ꝙ qui cuſtoditum fugere fecit, ea
poena,qua ille punitur.vt in.d.l.ad commenta
rienſem.C.de cuſto.reorum. verſi. ſi quis fecit.
Tamen Auguſti.in dictis additio.ad Angel. de
malefi.in parte ſupradicta,numer. 57. intelligit
hoc,ꝙ eximens aliquem à carcere, tenetur pro
eo,& non in plus,ꝗ teneretur ipſe principalis,
qui

qui fuit exemptus.vt dicit tenere glo.& Ange.
ibi,ponderãdo text.in.l.1.§.hęc verba.ff.ne vis
fiat eis,quod dictum Angel.non inuenio: imò
nec illum tantùm legi.dicit Auguſti. vbi ſuprà
fore intelligendum in ciuili,ſed in criminali nõ
procedet intellectum ſuum,poteſt eſſe,quia in
criminalibus licet quis ſit iniuſtè captus, & in
vinculis vel carcere poſitus, & nullam pœnam
mereatur captus,tamen eximens eum, meretur
pœnam:quia captus de mandato iudicis,de cu-
ius iuriſdictione cõſtat,licet captura ſit iniuſta,
non eſt reſiſtendum de facto,ſed de iure per ap-
pellationis remedium.Ita tenet Angel.ſingula
riter in.l.1.ff.ne quis eum qui in ius voc.vi exi.
allegando Innocẽ.in.c.ſi quãdo.de offi. delega.
& alia iura,vt ibi per eum.¶Et talis eximens in
iſto caſu poteſt puniri ad petitionẽ iudicis, qua
ſi eius iuriſdictio ſit turbata,vbi captura eſt in-
iuſta reſpectu rit⁹,& ordinis,& tũ eximens de-
bet puniri, etiã ad petitionẽ partis.& vi. Hip-
poly.de Marſi.in ſua practi.crimin.§.attingam.
nu.49.vbi remiſsiuè.*Et etiam iſta actio eſt po
pularis vbicunquæ majeſtas prætoris eſt offen
ſa,tenet Bald.in.l.ſiquid id quod in. 2.lectu.ff.
de iur.om.iud.& vi.quæ dixi.infrà.in.ca.20. in
gl.iuriſdiction.& in glo.*remediado*.*¶Et eundẽ
Hippoly.in dict.pra.§.opportunè.numero.20.
vbi tenet,ꝙ ſi aliquis eſt captus ex mandato iu
dicis pro aliqua ſumma,qui verè non eſt debi-
tor,attamen eximens eum à manibus familiæ,
cadit in pœnam,etiam ſi velit oſtendere, quòd
exemptus non erat debitor. tenet Cæpola con
ſil.14.in.4.columna. ¶Quod dicit Angel.vbi
ſuprà fallere,quando aliquis eſſet captus de mã
dato eius, de cuius iuriſdictione non conſtat;
putà,de mandato delegati à principe,qui ſuum
mandatum in publicum non deduxit, tunc nõ
punitur eximens,quia licitè eximit exemptũ.
¶Idem ſi fuit captus de mandato non habentis
iuriſdictionem,quia exceſsit terminos iuriſdi-
ctionis ſuæ.per.l.prohibitũ.C.de iure fiſci. lib.
10.¶Quoq; fallit ſecundùm Ioann.Fab. in.d.§.
pœnales.verſicul.item aduerſus.nume.9. quan
do quis non eſt damnatus,nec captus pro deli-
cto ab imperatore,vel ab eius officiali, ſed à iu
ſtitia inferioris,putà,ducis, vel Marchionis,vel
ſuorum officialium,tunc eximens non incidit
in.l.Iuliam maieſtatis,ſed aliter debet extraor
dinariè puniri. Quia ad hoc vt incidat in illam
pœnam.l.iuliæ maieſtatis.requiritur, quòd ca-
ptus,vel carceratus ſit ab imperatore, vel eius
officiali.Quod dictum Ioannem Fab. ſequitur
Iaſ.in dicta.l.omnibus.§.is videtur. numer. 16.
vbi dicit,quòd eſt notandum, quia eſt magna
limitatio ad prædicta iura,& ad deciſionẽ Bar-
to.Sed dictus Iaſ.in.d.§.pœnales.nu.107. dicit,
quòd ſi hoc dictum Fabri eſt verum,eſt aureũ,
& notabil.dignum, nec alibi inuenitur. de quo
dicit,quòd dubitat.per dict.l.4.verſi.penul.ff.
ad.l.iuliam maieſta.ibi,propter hoc in vincula
coniectum emiſerit. Et propter iſtam dubita-
tionem in.d.§.pœnales. & propter affirmatio
nem per eum factam in.d.§.is videtur. videtur
mihi, quòd ſit verum illud, quod multi aſſe-
runt.ſ.quòd lectura in.d.tit.de actionibus.non
ſit Iaſ.ſed Alexan.de Imol.& propter alia,quæ
laborando ſcripta inueni in multis locis. ¶ Et
quod limitatio Ioan.Fab.non ſit vera,ſed quòd
dicta pœna habeat locum,ſcilicet, pœna legis.
4.ſuprà allega.etiam in eximente delinquen-
tem à carcere Ducis, Marchionis, vel aliorum
dominorum.tenet tex.in.l.14.titul.29.parti.7.
ibi. *E porende mandamos,que ſi alguno fuere oſado de
ſacar preſo de la carcel del Rey, o de algun adelantado,
o de comun de algun concejo; o de otra priſion qualquier
en que fueſſe metido por mandado del Rey, o de alguno
de los otros que han poder de iuzgar por el,que deue re-
cebir tal pena qual deuia recebir aquel que fue ſu deſa-
cato por fuerça*.qui tex.loquitur in criminalibus,
vt ex eo patet,& inquantum text.dicit,*que de-
uen iuzgar por el*,ſcilicet,quando à principe ma-
giſtratus eſt conſtitutus ad iuſtitiam exercen-
dam,vel ab alio,qui habet poteſtatem à princi
pe.vt dixi latè in cap.primo.ſuprà in gloſſ.1.in
princi.quia vt tenet Alexan.in.l.prima. in fin.
nume.35.verſicul.vnde dicit Bald. ff. de iuriſdi.
omnium iudi.quòd omnis iuriſdictio eſt impe
ratoris,& ipſe eſt,qui iuriſdictiõem tribuit, ma
giſtratus creando,vel confirmando, vel præſtã
do authoritatem creandi,vel confirmandi, alle
gando Bald.in capit.1. §.ad hæc.1.colum. de pa
ce iura firman.per illum text. & per.§. iudices
verò fallit quoque,niſi condemnatus,vel alius
pro eo,putà conſanguinei, vel amici appellaſ-
ſent iuſte à ſententia condemnationis iuxta.l.
non tantùm.ff.de appella.quo caſu ſi iudex nõ
obſtante appellatione vellet exequi ſententiã,
quæ non eſt amplius reiterabilis, vel retractabi
lis,iſto caſu licitum eſſet etiã facto reſiſtere iu-
dici,& impunè talem executionem impedire,
quia per appellationem ſublata eſt iuriſdictio
iudicis à quo.ita Inno.ſingulariter in.c. ſi quan
do.de offi.deleg.verſi.tranſactione.quod dictũ
reputat notabile Bal.ĩ.d.l.additos.C.de epiſco
pa.audienti.vbi vide alia plura per eũ.& ſequi-
tur Iaſ.in.d.§.pœnales.nu.108.vbi alios doct.al
legat hoc idem ſequẽtes.& idẽ tenet Ange. ibi.
num.17.de quo per Abb.in.d.c.ſi quãdo. & de
intellect.

intelle&#1.nu.2.¶Vltimò limita prædicta de exi
mente,vt non procedat in Cardinalibus:nam ſi
Cardinalis obuiauit ei,qui ducitur ad mortẽ,ha
bet ex cõſuetudine priuilegium hoc,ꝙ poſſunt
eum eximere,& à morte liberare,ſecundũ Bal.
in.d.l.additos.& Iaſ.in.d.§.poenales.num.109.
¶Si autem eſſet aliquis incarceratus pro debitis
14 priuatorum,faciens† eum fugere de carceribus
tenetur ſatisfacere omnibus creditoribus.text.
eſt ſolennis in.d.l.quotiens.C.de exacto. tribu.
lib.10.vbi tex.iuncto vno intelle.gloſſæ adhuc
probat aliud,quod eſt ſingularis , ꝙ etiam ſi il-
le denuò reducatur ad carceres,hoc nõ obſtãte,
qui fecit eũ primò fugere,tenetur creditoribus
ſoluere.& ita per illũ tex.dicit Iaſ.in.d.l.omni-
bus.§.is videtur.nu.17.quod tenet Saly.in.l.bo
næ fidei.C.de rebus credit.& in.l.admonẽdi.ff.
de iureiuran.& ibidem Ludoui.Roma.colu.25.
vbi refert & ſequitur.¶Si autem aliquis occul-
15 tauit† debitorẽ alicuius,& non patitur eum ca
pi,an teneatur,maximè ad creditum?Bald.in.l.
fi.C.de ope.liber tenet,quòd non:ſed Salyc.ibi
tenet contrarium,& fortè melius,ſecũdùm Iaſ.
in.d.l.omnibus.§.is videtur.in fi.& idem tenet
Iaſ.contra Bal.pro Saly.in.d.§.poenales. inſtit.
de actio.nu.102.& credit etiã, ꝙ iſto caſu proui
deatur creditori,mediante tit.ff.ſi quis ius dicẽ.
non obtemp.hoc modo,quia iudex habet præ
cipere illi occultanti ne impediat executionẽ.
& ſi cõtemneret præceptum,poſsit iudex proce
dere ad multas, & ad alia remedia , quæ tradi
ſolent per ſcribentes in dict.l.1.ff.ſi quis ius di-
cen.nõ obtempe.& opinionem Salyce.licet de
eo non faciat mentionem,ſcilicet,quod nedum
ille qui de facto eximeret captum, tenetur cre-
ditori ad ſolutionem.¶Sed etiam ille,qui noti-
16 ficauit† debitori alicuius,quòd fugere deberet,
quia creditor ſuus ordinauerat facere eum cape
re,& detineri,tenetur ad ſoluendum debitum
creditori,ſi talis debitor fugam arripuit.ita do-
ctor del Caſtillo in.l.66.de Toro.in gloſ.*de ſear
raygar*.3.colum.verſic.& nota allegando meum
Hippolytum de Marſilijs, in repetitio. rub.ff.
de fideiuſſo.columna.7. numero. 16.&.17.vbi
allegat Petrum de Anchara.in conſilio.341.inci
piente, Viſo themate.in fine.& idem tenet Hip
polytu. de Marſil.in ſingula.137. quem vide.&
Bald.in capitul.dilectus.columñ.4.de appella.
& ibi Cardi.Alexa.& Ioann. de Ana.conſil.55.
incipiente,quia dubia ſuper facto iſto occuren
te.in fine.vbi dicit,quòd reperit,ꝙ cõſuluit Sa-
lycetus,& dominus ſuus Petrus de Anchara.&
inter alia allegant text.in.l.ſi in certo.verſicul.
cuſtodiam.ff.cõmoda.cum ibi notatis.per glo.
& in.l.ſi à bonæ fidei poſſeſſore.verſi.ſi verò cu
ſtodiæ.ff.de rei vendi.allegant etiam notata in
l.pe.C.de operis liberto. ¶Ego in fauore Saly.
& Anchara.& Hippolyt. & ſequacium allego
dictum Paul.de Caſt.in.l.dedi tibi.§.fi. qui in-
cipit.quanq̃.nu.6.ff.de condi.cauſ.data. vbi di-
cit per tex.ibi,qui non eſt alibi , ſecũdùm Ray.
17 de for.quòd ſi tu impedis† me , quo minus ali-
quam vtilitatẽ conſequar,habeo cõtra te regreſ
ſum ad omne intereſſe.vnde infert Paul. de Ca
ſtro,ſi aliquo volente mihi aliquid relinquere,
tu impediuiſti,teneris mihi ad intereſſe.¶Et ad
de Ioann.Andr.in additio.ad Specul.in titu.de
iudicijs.§.generalia.verſ.poſſet poni. vbi ponit
de tutore,qui procurauit, vt teſtator ſibi relin-
queret totum,vel partem eius,quam pupillo re
linquere intendebat,ꝙ pupillus poteſt agere ad
intereſſe.quod dictum Paul.ſequitur Alexã.in
additio.ad Bar.in.d.§.quãquàm. ¶Et idem qđ
Saly.& Anchar.tenet Fran.Curtius in additio.
ad Paul.de Caſt.in.l.ſi per alium.§.docere.ff.ne
quis eum qui in ius vocatus vi exi.& idem in ex
preſſo tenet Ioanne.de Plat.in.d.l. quotiẽs.vbi
ſingulariter de iſta materia. ¶Circa ſupradicta
vide notabile dictum Ioann.de Plat.in.§.præte
rea.inſtitu.de actio.vbi tenet,ꝙ licet receptaue
18 rim† in mercatores ſalitos,vel qui fregerũt,non
propter hoc poſſunt conueniri vt eos exhibeãt
nec teneor ad intereſſe. & idem tenet & ſequit̃
Hippoly.de Marſi.in ſingula. 366. quod nota.
¶Sed hodie dictum Plat.Iaſ.& ſequacium non
tenetur,quia contrarium diſponitur per tex.in
l.5.titul.8.*de los troques y cambios*.lib.5.in ordina-
men.regali.vbi cauetur , quòd nullus receptet
dictos mercatores ſalitos , aliàs ad debita, quæ
ipſi tenentur,teneantur.& facit.l.80.in pragma
ticis.fol.78.& tex.ſingula.in.l.4.ti. 17.lib.8. in
ordi.regali.vbi idem tenet,ꝙ receptantes,ad de
bita teneantur,& hoc quando malefactorẽ, ſeu
debitorem abſcondit,quia tũc dicitur recepta-
19 tor,† nõ in eo,qui dedit potum,vel cibum.tex.
& ibi Bart.in.l.1.§.ꝙ autem.ff.de ſeruo corrup.
vbi Bar.dicit facere pro ſtatutis,qui dicunt , ſi
quis receperit malefactorẽ,vel bannitum. Quo
q; receptator debet eſſe ſciẽs,prudẽsq;,vt demũ
puniatur,ſi ſciuerit ipſum eſſe debitorem rebel
lem,non autẽ ſi ignorauerit.vt in.l.1.C.de deſer
tori.mili.lib.12.& ibi Plat.nu.3.& facit.l.3.§.nõ
tantùm.ff.de incen.rui.naufra. &.l. metodorũ.
ff.de poenis;& in dubio præſumitur ignorãtia,
niſi foret notorium.vt in.l.1.ff.de recepta. pro-
quo facito quod notat gloſſ.in.l. ſi tutor. C. de
pericul.tuto.prout tenet dictus Plat.in.d.l.1.&
ſtatur iuramento ſuo.vt ibi per eũ.nu.4.& Hip
poly.

poly.in.l.qui ignorans.ff.ad.l.cornel.de fal.nu.
22.& Feli.in.c.à nobis.de exceptio.& Plat.in.l.
fi.C.de fabricen.lib.11.& Luc.de penna.in.d.l.1.
20 col.1.¶Idẽ eſt in occultante, vel faciẽte† fugere
officialem tẽpore ſyndicatus,quia tenetur ad re
ſtitutionem in quadruplum,ſecundûm Bal.in.
l.2.C.de aſſeſſo.¶Sed intellige verũ in foro con
ſcientiæ poſt condemnationem,ſed ante ſolùm
tenetur ad dãnũ, quod reſtituere debebat ipſe
officialis,ſi in ſyndicatu fuiſſet. ita ſingulariter
ſumma Angeli.in parte,reſtitutio.§. 9.ver.vtrũ
faciẽs fugere.de quo vide quę latè poſui ſuprà,
in.c.1.in gl.ni recibira dadiua.verſi.ſed vtile eſt.
nu.20.¶Adde vnũ ſingulare,ꝙ contra eximen-
21 tem aliquẽ de manibus familiæ intereſſe† ꝓba
tur per iuramẽtum creditoris.tenet Bart.in.d.l.
ſi per aliũ.§.docere.ff.ne quis eũ.& tenet Paul.
de Caſt.in.l.ſed eximendi.§.item ſi is.eo.tit. &
tenet Anto.Frãc.in additio.ad Abb.in.c.dilecti
filij.de foro compe.in additione finali: quę inci
pit,ex contractu.poſt medium.& Angel.in.d.
§.pœnales.nu.16.vbi tenet , ꝙ in iſta actione in
factum cõtra eximẽtem iuratur in litem: & ſpe
ciale eſt,quamuis ſit ſtricti iuris propter rigo-
rem iuris conſeruandum.de quo ibi per eum,&
format quæſtionem vt clarius intelligatur.¶Et
ideo dicit Montal.in glo.ordi.in parte , iudices
prætores.ꝙ ille,qui aufert captum,vel alio mo
do eum eximit,ſuccedit ne dum in intereſſe,&
pœnam,ſed etiam eſt in maius periculũ , quàm
erat reus principalis , quia facilior eſt probatio
contra eum.Dicit ad hoc tex. valde notabil.in
l.2.§.prætor ait.ff.eo.tit.ne quis eum qui in ius
voca.vi exi.& Bald.ibi. & probatur per. d.l.fi.
C.de operi.liberto.& in.l.conſiliarios.C.de aſ-
ſeſſo.& gl.in.d.l.quotiẽs.¶Item nota,ꝙ ſi plu-
res abſtulerũt captum à familia,vel vi eximunt
22 aliquẽ de carcere,ꝙ quilibet tenetur† in ſolidũ,
& vnius ſolutio non prodeſt alteri.per tex.in.l.
2.§.fi.ff.ne quis eum qui in ius vocatus vi exi.&
ibi Bal.& tenet Mõtal.vbi ſuprà:& tenet in ex
preſſo Pau.de Caſt.in.l.pen.quæ incipit, ſi per
alium.§.hoc iudicium.ff.eo.ti.nec pœna ſoluta
ab vno,liberat alium,& etiam debitor remanet
23 obligatus.¶Sed an ſolutio† facta ab eximente
debitorẽ liberet?Glo.in.d.l.pen.quæ incipit, ſi
per aliũ.§.1.tenet quòd non,ſed aliqui antiqui
tenent ibi contra. ¶Sed Ange. & Flori. ibi con
cordant,dicendo.Aut primò debitor fuit con-
demnatus,& ſoluit quod debebat,& eximẽs. li
beratur quoad ipſum actorẽ: quia amplius ſua
non intereſt,& primũ debitum eſt extinctum.
¶Aut primò fuit exactus eximens , & tunc nõ
liberat eximẽs debitorẽ:nã id quod ſoluit exi-
mens,videtur ſolutũ in pœnã ſui delicti.l. man
cipia.C.de ſeruis fugit.¶Sed iſtã diſtinctionem
Ang.de Are.in.d.§.pœnales.nu.18.dicit,ꝙ non
credit eam verã:imò quamuis ſit primò exactus
debitor,nõ ſit liberatus eximẽs propter dolum
ſuum,& ſuum delictũ.Præterea quia vt eximẽs
teneatur,nõ habetur reſpectus ad quãtum in ve
ritate teneatur exẽptus:quia etiam ſi in nihilo
tenebatur,& calũnioſè eſſet exemptus, tamen
eximens tenetur.vt in.d.l.ſed eximẽdi.§.item.
& in.d.l.ſi per aliũ.§.1.in fi.¶Pro quo etiam fa
cit quod dictũ eſt,ꝙ ſi ſunt plures,qui eximunt
captum,quilibet tenetur in ſolidum. vt in. d.l.
pen.§.hoc iudicium.Sicut etiã dicimus, ꝙ duæ
cauſę lucratiuæ procedentes à diuerſis debitori
bus poſſunt concurrere in eadem re, etiam quo
ad exactionẽ,qñ primò extimatio rei fuit exa-
cta.l.Meuius.§. duobus. & ibi Bartolus latiſsi-
mè.ff.de lega.2.& in.l.planè.§.1.in.2.reſponſo.
ff.de lega.1.Præterea poteſt dici,ꝙ quoad debi
torem ſit rei perſequutio,& quoad eximẽtem
ſit poenalis.Sed poenalis non tollitur per per-
ſecutoriam,nec ecõtra.vt in.l.ſi pro fure. §.1.ff.
de condi. furti.cum ſimilibus. ſiue ſit exactus
primò debitor,ſiue non,quia non liberatur al-
ter,qui tenetur ad poenam.ſecundùm Ange.in
dict.§.poenales.quod mihi placet.¶Sed quid in
24 iudice delegato,† ſeu perquiſitore,qui ſunt idẽ
an poteſt defendere ſuam iuriſdictionem limi-
tatam,quam habet, & punire turbantes eã? Et
videtur ꝙ non:quia iuriſdictio delegata nõ ex
tenditur ad perſonas nõ expreſſas in reſcripto.
vt in.c.1.& glo.de offi.delega. ſed de iſtis impe
dientibus non habetur mentio in reſcripto , ili-
cò ad ipſos non extenditur iuriſdictio. Sed dic,
ꝙ illud intelligitur vniuerſaliter.& fallit in iſtis
qui impediunt proceſſum iudicis, quia contra
ipſos bene extenditur iuriſdictio.vt in.c.1.de of
fi.delega.Et eſt ratio:quia omnia videntur ſibi
commiſſa,ſine quibus iuriſdictio explicari põt.
cap.præterea.el.2.de offi.delega.&.l.2.ff.de iu-
ri.om.iud.Cõtra iſtos ergo turbãtes põt delega
tus exercere cẽſuram:qa permiſsũ eſt iudicibus
defendere ſuã iuriſdictionẽ iudicio poenali. vt
in.l.1.ff.ſi quis ius dicẽ.non obtẽp.licet Ioan.de
Imol.in.d.c.1.& in.c.dilectus.de poenis variet.
¶Sed tu cõclude poſt ſcribẽtes in.d.ca.1.đ offi.
deleg.ſcđm And.ſicul.Barb.ibi.co.25.cũ ſequẽ.
¶Quod ſi tertius delinquit in perſonã iudicis
delegati,nõ põt illũ punire,niſi ex hoc cõtĩgat
ſuam iuriſdictionẽ impediri.Et ita reducitur ad
cõcordiã Inn.in.d.c.1.& in.c.dilect⁹.nã in. ca.1.
tenet,ꝙ põt ſuã iniuriã vlciſci.p.c.ſi qs erg.2.q.
7.ſed in.c.dilectus.tenet oppoſitũ.& cõcorda vt
dictum

dictum eſt. ¶Quoq; dic, ꝙ tex.in.d.cap. ſi quis
erga. loquitur in ordinario. de quo plenè per
Abba.in.d.cap.cum veniſſent.de iudi. Et atten
de, ꝙ in caſu, in quo pōt delegatus punire, non
intelligas ꝙ poſsit imponere pœnam ordinariā
ſed extraordinariam, quia ipſe non eſt deputa-
tus ſupra illam iniuriam. ¶Si verò delinquitur
contra partes, vel teſtes, & ſimiles perſonas ne-
ceſſarias in iudicio. conclude, ꝙ ſi ex hoc ſua iu
riſdictio impediatur, poteſt vlciſci, aliàs ſecus,
& ad limites impedimenti poteſt ſe impedire,
& non aliter. Sed contra officiales delinquētes
carum ſe contrarium tenet Inno.in.d.cap.dile-
ctus, ꝙ non poteſt ipſe procedere, niſi impedi-
retur ſua iuriſdictio, ſed debet facere eos punire
per ordinarium. ¶Quam aūt poteſtatem poteſt
exercere delegatus in iſtos tales impedientes?
Dic ꝙ cenſura eccleſiaſtica, etiam ſi hoc non ſit
expreſſum in reſcripto. vt voluit Inno.in.d.c.1.
Et quoq; poterit eos multare pœna pecuniaria
ſecundum eundem: quia omnia videntur com-
miſſa, ſine quibus iuriſdictio exerceri non pōt
idem tenet Abb.in.d.c.1.num.6. ¶Quid ſi alius
præter litigatores, eſt ſuſpectus, ꝙ vult impedi
re iuriſdictionem, vel offendere eos, qui ad ſuū
iudicium ſunt vocati? Dicit Inno. ꝙ iudex coget
eum pręſtare cautionem ſuper eorum ſecurita
te.arg.cā. literas. de reſti.ſpol. tenetur enim iu-
dex aſsignare partibus locum ſecurum.cap. ex
parte.de appella. ¶Sed limitatur hoc, niſi eſſet
tanta ſæuitia, ꝙ non poſſet per cautionem me-
deri, quia dicit Hoſti. ꝙ ſuſpenderetur cenſura,
donec mutentur tempora, vel per deū, vel eius
vicarium aliud conſilium apponatur, & conſu-
latur, ꝙ ad tp̄s deſiſtat.arg.in.d.cap.literas.&.c.
ex tranſmiſſa.de reſti.ſpol. ſecundum Barb. vbi
ſuprà, in.d.c.1. ¶Sed quæritur, ſi iudex, ſeu po-
25 teſtas pro defenſione ſuæ iuriſdict. delinquat, †
& damnum det, an ille teneatur ad ſatisfactio-
nem delicti, vel ciuitas, rōne cuius defenſionē
fecit? Et videtur ꝙ ille tenetur, & non ciuitas:
quia delictum perſonæ in eccleſiam, vel ciuita-
tem ſeu rempublicam non debet redundare. Et
ideo ſi Abb. delinquat, vel alius monachus, vel
clericus, iniuriam faciendo, vel damnum dan-
do, vel alicui eius poſſeſsionem occupando, ec-
cleſia non tenetur. Nam qua ratione delictum
tutoris non obligat pupillum. vt in. l. neq;.ff.
de reg.iur.& in.l.pe.ff.de tabulis exhibend. ea-
dem ratione delictum clerici. vel prælati, nō de
bet eccleſiam obligare; cum pupillus, & eccle-
ſia, & reſpublica parificentur ex vna parte, &
eorum adminiſtratores etiam parificentur ex
alia. vt in.l. orphanatrophos.C.de epiſcopis, &
cleri.& in.cap.1.de in integr.reſtitu.& ibi gloſſ.
¶Et quia ex delicto officialis non tenetur vni-
uerſitas ad pœnam, ex eo, ꝙ in generali manda
to non venit, ꝙ faciat incidere in pœnam. tenet
Bar.in.l.aut facta.§.fi.vlti.colu.ff.de pœnis. ſe-
quitur Alex.in conſi.105.in.3.volu. conſiliorū.
nu.27. ¶Sed in contrarium videtur ratione prę
dictæ parificationis: quia iure expreſsè cauetur,
ꝙ pupillus teneatur de dolo tutoris. vt in.l.1.§.
hoc edicto.ff.ne vis fiat ei, qui in poſſe.& in.l.ſi
vna.§.ſi dolo.ff.de peculio.& in.l.3.§.pe. &. ff.
de adminiſtra.tuto.l.fi. ¶Dyn. in regula delictū
perſonæ.de regul.iur.in.6. pro ſolutione dicit,
ꝙ ſi ex delicto, vel dolo prælati, vel alterius per
uenit ad eccleſiam aliquid, eatenus teneatur ec-
cleſia, ſicut tenetur pupillus de eo, quòd ad ſe
peruenit ex delicto tutoris. vt in.l. ſupradicta.
Sicut pater ex delicto filij tenetur, & dominus
ex delicto ſerui inquantum ad eos peruenit. vt
in.l.1.§.cùm igitur.ff.de vi & vi arma.& in. §. ſi
quis eum, & in.§.ſi filius.& in.l.2.§.fi.ff. de pe-
culi. Et eodem modo tenetur ciuitas, vel vniuer
ſitas, quatenus ad ſe peruenit ex facto, vel deli-
cto præſidentis.1.iudicis.vt.ff.de vi & vi arma.l.
ſi in me.&.ff.de dolo.l.ſi ex dolo.§. Sed an mu
nicipes. Tunc eccleſia non videtur pati damnū,
quod eſt diminutio patrimonij. vt in.l.4.ff. de
damno infecto. cùm de ſuo nō ſoluat, ſed quod
ad eam peruenit reſtituit. Et iſtam ſolutionem
quoq; tenet Ioann. Andr.in.d.regula delictum
in mercuriali.in princ. ¶Vbi Dyn. ponit quo-
que alium contrarium de.l. iubemus nullā. C.
de ſacroſanct.eccleſ. ¶Sed ſoluendo dicit, ꝙ de-
lictum commiſſum à pręlato, ſeu à iudice, colle
26 gio, ſeu conſiſtorio, † vel capitulo vocato, & cō-
municato redundat in damnum eccleſię, ſeu vni
uerſitatis. vt in.d.l. iubemus. Secus eo non com
municato: quia delictū ſolius poteſtatis, vel prę
lati, ſeu alicuius, vel aliquorum de collegio, ec-
cleſiæ, vel vniuerſitatis non præiudicat. & ita in
telligitur.d.regula delictum. & iſta eſt commu
nis ſolu. ſecundùm Dyn. ibi. Et eam quoq; dicit
communē. Abb.in.c.1.de dolo & contu. nu.12.
& Bart.in.d.l. iubemus nullam. vbi quoq; dicit,
ꝙ ſic debet intelligi.d.c. delictum.* Et vid.l.17.
titul.10.part.7.* ¶Quinimo non ſolùm obliga
tur eccleſia, ciuitas, vel vniuerſitas quando com
municato conſilio fuit factum, & de ſuo conſen
27 ſu, verunetiam obligatur † vniuerſitas, ſi ratum
habuit quod factum eſt per prælatum, ſeu per
iudicem, & hoc caſu obligatur eccleſia, ſeu vni-
uerſitas etiam in delictis. vt notat gloſſ.in. cap.
cùm dilectus.de ordi.cogni.in.gloſſ.3.& vi.Ba'.
& Abba. Notat etiam gloſſ. & ibi Bartol. in.l.ſi
quis

quis in tantam. C. vnde vi. tenet ad literā. Alex.
in additio.ad Bart.in.d.l. iubemus nullam. in fi
28 nali addit. ¶Sed hoc intelligitur verum †, quan
do omnes de capitulo, vel de collegio cōſenſiſ-
ſent: ſecus ſi maior pars capituli conſenſiſſet, &
minor contradixiſſet, quia adhuc nō fieret præ
iudicium eccleſiæ.* Et dicitur quis conſentire
quando quis de capitulo tacet & non contradi
cit illa quæ malefiunt in capitulo: & tenetur
pœna cum alijs qui expreſſè conſenſerunt vt te
net ſingulariter Innocen.in.c.1.de his quæ fiūt,
à præla. ſine conſen.nu.4.& Abb. ſingulariter.
in.c. veſtra de locat.nume.6.in.fi.& idem Abb.
in.c. continebatur.de his quæ fiunt, à prælato.
nu.9.& Fel. latè.in. eo.in.c. omnes.de conſtitu.
nume.12.& Ioan.de Ana.in.capi.veniens. de ſi-
mon.nume.4.& Abb. ſingulariter.in.c.1.de his
quæ fiūt. à maio.part.nume.13.& vi. quæ dixi.
in.c.44.in glo. *ſe ſalgan*.nume.2.* Nec obſtat.l.
maior.ff.ad municipales. quia debet intelligi de
his, quæ tendunt ad vtilitatem, vel ſaltem non
tendunt ad damnum: & tunc quod maior pars
facit, videtur feciſſe totum capitulum, vel vni-
uerſitas. Sed quando tendit actio ad damnum,
requiritur ꝙ omnes concordent, & cōtradictio
vnius faceret, ne videatur geſtum ab vniuerſita
te. Quod perpetuò tene menti, ſecundùm Paul.
de Caſt.in.d.l. iubemus nullam. numer.6. quod
dicit raro reperies alibi hoc dictum, & eſt pul-
chra limitatio ad.l. maior.& vi. aliquid per Ro-
ma.in ſingula.44. ¶Et in caſu iſto non ciuitas,
ſed iſta maior pars tenetur ad damnum, non in
ſolidum, ſed quilibet tenetur pro parte. vt tenet
Bald.in.c. edoceri.de reſcript.nume.3. dicendo,
ꝙ ſi plures admittuntur ad communionem offi
cij publici, & ſimul delinquunt in officio, quili
bet tenetur pro parte. quod eſt notandum. Ad
quod facit, quod tenet idem Bal.in.c. cùm dile-
cta.de reſcrip.nume.5. vbi tenet, ꝙ ſi multitudo
hominum facit ſibi vnum caput, ſiue capitaneū
omnes dicuntur principales, tamen vnuſquiſq;
tenetur pro ſe, & non pro alio. vt notatur in. l.
prætor.ff. vi bono.rap.& vi. Bald.in rubr.de his
quæ vi met.cauſ.in decretali.nume.13. vbi ſingu
lariter.& vide ſuprà in gloſſ. *juntaran*, in fine. &
quæ ibi dixi in capitulo.2. ¶ Alij faciunt aliam
diſtinctionem. Aut delinquit contrahendo, vel
delinquendo, aut negligendo, aut delictum rea
le & mere ſuum, aut eſt delictum, vel actum, &
incluſum, ſeu coniunctum cum adminiſtratio-
ne. vt per Bartol. Bald.& Paul.in dicta.l. iube-
mus nullam. ſingulariter diſtinguentes & quo-
que ibi per eos quid in acquiſitis, & quid in ac-
quirendis.& per Abb.in dict.capitul.1.de dolo
& contu. ¶Sed contra ſupradictam concluſio-
nem, in qua cauetur, quòd quando communica
to conſilio fecit, non tenetur, ſed vniuerſitas. fa
29 cit glo. † in.capit. placuit.16.quæſti.6.& Archi.
ibi.& Cardi.in.d.c.1.& glo.in.c. priuilegium.11.
q.3. vbi indiſtinctè volunt, ꝙ quantuncūq; hoc
delictum ſit communicato conſilio, nunquam
præiudicet eccleſiæ, vt eccleſia priuetur re ſua:
quia cū expreſsè non poſſet prælatus & capitu
lum ſine cauſa legitima, & ſolennitate debita,
alienare bona eccleſiæ.12.q.2.c. ſine exceptiōe.
multò fortius tacitè, maximè delinquendo. Et
diſtinctio, quæ fit, an fiat communicato conſil.
vel non, procedit quo ad ea, quæ cadunt in po-
teſtate prælati, & capituli, vt in obligando ec-
cleſiam pro aliqua legitima cauſa. vt legitur in
capit. quòd quibuſdam de fide inſtru. non au-
tem quoad alia. notat in ſimili Barto.in.l. ſcien
dum.ff.de verborum obligat. Et hoc plus pla-
cet Abb. vt ipſe ait in dict.cap.1.de dolo & con
tuma.num.13.&.14. cum ſequentibus. vbi ſin-
gulariter hoc altercat melius, quàm alibi: quem
vide, & concludit in num.18.& dicit, quod ſi res
ſpęctat ad menſam prælati, puniatur ipſe præla
tus in vita delinquentium: ſi verò res erat eccle-
ſiæ, & non pertinebat ſolùm ad menſam præ-
lati, & capituli, tunc condemnabuntur ipſi de
proprio ad æſtimationem. & idem voluit tene-
re Bald.in prælud.feudo.in finali diuiſione, li-
cet Abb. eum non alleget.nume.58.* Tamen ſi
ipſa eccleſia, vel ciuitas, ſeu villa ſoluit damnum
ex forma ſtatuti, poteſt repetere ab eo qui dam
num dedit: tenet Alberic.in. Rub.ff.de lib. cau
ſa.nu.2.* ¶Attamen quicquid dicat Abbas, ego
30 teneo, † ꝙ ſi iudex fauore ſuæ iuriſdictionis ali-
quod damnum fecit, quòd non tenetur ſoluere
ex ſuo, ſed reſpublica tenetur tale damnum
emendare, & ſoluere condemnationem con-
tra eum factā. vt tenet ſingulariter Paris de Pu-
teo in tractatu ſyndica.in parte, an officialis poſ
ſit capere rem.folio.69.in libro portatil. vbi di-
cit, quòd ſi officialis accipiat boues alicui᷉ pro
homine traxinando ad iuſtitiam; quòd illi bo-
ues de cætero cùm arabunt in terram, & nun-
quàm germinabit fructum illa terra arata cum
dictis bobus, dicit quòd non iudex, ſed reſpu-
blica ad emendam illorum boum ſic deteriora-
torum tenetur, & ſoluetur talis emenda, non de
pecunia iudicis, ſed de pecunia publica. per no
tata in argumen. per Bartol.in.l. diuus.ff. de bo
nis damna.& in.l. cùm ratio.§. Si plures. eod.ti-
tulo. vbi tenet quòd expenſæ pro exercitio of-
ficij ſunt faciendæ ex multis extraordinarijs
paruulis, & quòd talia vilia non conuertantur
O in ſuam

in ſuam vtilitatem, ſed in vtilitatẽ officij. ¶ Maximè ſi illud, quod facit iudex pro dicta defenſione, habet cauſam ſucceſsiuam: quia tunc quã uis non præcedat tractatus vniuerſitatis, imputatur vniuerſitati. vt Cardina. in clementina. 1. de pœnis. & tenet Pala. Ruui. in repetitione. capitul. per veſtras. de dona. §. 18. fol. 65. nume. 36. quòd dicit eſſe notandum. ¶ Et facit idẽ, quod tenet Pala. Ruui. in dict. repetitio. capitulo. per
31 veſtras. §. 39. nu. 6. fol. 75. vbi dicit, quòd ſi † priuatus intentat iudicium ad vtilitatem publicã, ſiue clericus ad vtilitatem eccleſiæ ſuæ, debent ſibi refici expenſæ à fiſco, ſi vtilitas ſit fiſcalis, id eſt, afferens lucrum fiſco. Et dicit eſſe caſum notabilem in. l. ſi mulier in opus ſalinarum. ff. qui potio. in pigno. habe. ſecundùm Bal. in. l. 1. in prin. iuxta finem commenti. ff. de Iuſti. & iure. & text. in capitulo. ex parte. de accuſatio. & Franciſc. de Aret. tenet ita in. capitul. ſi quis teſtium. de teſtibus. 3. column. Et licet Palat. Rui. alleget. d. l. ſi mulier. ego non inuenio. & credo quòd eſt tex. in. l. fi. §. fi. ff. de pignora. actione. * Sed quid ſi minor pars cõcilij ciuitatis, vel aliqui particulares illius in fauorẽ ciuitatis ſeu reipublicæ litigant, cuius expenſis ambæ partes litigabunt: vi. doctor. in. capitulo. cum inter canonicos. de electio. & in. capi. præteritæ. eod. titul. vbi quòd factum eſt à maiori parte vniuerſitatis pro ſequitur expenſis vniuerſitatis, niſi euidenter conſtet de improbabili cauſa, & minor pars & ſingulares faciant ſuis expenſis, & ſi obtinuerint ab vniuerſitate recuperabũt: prout tenet curia Piſana libr. 2. cap. 16. & an ſi iuuantes perdiderunt equos, & arma, & alia an poſsint, recuperare illa ab eo in cuius auxilium veniũt, vi. glo. & ibi Docto. in. l. quoniam. C. ad. l. Iuli. de vi. priuat. & melius quàm alibi per Peregrin. in parte emenda, vbi per. 3. columnn. latas diſtinctiones facit. * ¶ Adde quod tenet idem Bartol.
32 in. dict. §. ſi plures. vbi dicit, ꝙ rectores † pro ampliandã ciuitate numero hominum, & ciuium, poteſt expẽdere de bonis communis, & eſt iuſta cauſa expendendi. ¶ Et in ſimili facit quod tenet Bar. in. l. multarum. C. de modo mul. vbi
33 quando iudex † non poteſt facere aliter aptare cameram, imponat aliquam multam, & deputet eam ad fabricã vel expẽſas palatij: quod dicit menti tenendũ, ſed credo, ꝙ palatium debet eſſe ciuitatis, & non priuati. Et ita intelligit Salyce. ibi, dum dicit, ꝙ iudex in impoſitiõe mul-
34 tæ poteſt eam deputare † in ſalarium aduocatorum, vel in refectione alicuius rei ſpectantis ad rempublicam. Et Bald. in. l. 2. C. communi rerũ alie. num. 3. dicit, ꝙ iudex poteſt donare fiſcalia modica, ſed magna non, niſi ipſe princeps. ¶ Facit quod tenet Andreas de Iſerni. in tit. de pace iura. firman. in vſi. feu. §. receptatoribus. circa fi
35 nem. vbi tenet, quòd non tenetur † iudex, qui vt maleficia puniantur, & alij terreantur, zelo iuſtitiæ dedit alteri damnum, ſed tenebitur fiſcus ad illud damnum: quia hoc exigit publica, vtilitas. argum. l. contra. §. fi. ff. ad Silania. & in. l. 1. C. in quibus cauſi. ſeru. & per notata. in. l. ſi is cum quo. ff. famil. herciſcun. vbi de villa exuſta propter contumaciam alterius ſocij, quod Andre. latè examinat in. d. §. receptatoribus. & ibi intelligit hoc verum, ſi iudex aliter non potuit prouidere. Et facit quod tenet Stephanus. Aufre. in deciſione. 70. Tholoſa vbi dicit, quòd ſi officialis delinquit præ textu officij, & ad cõmodũ ipſius officij, ſeu vniuerſitatis, ſucceſſor in officio tenetur ſatisfacere, ſecus ſi officialis delinquit, vel cõtraxerit ad cõmodum proprium, vel libidinẽ ſuam ſecundam, nam tunc non ſucceſſor, ſed ipſe, & eius hæres conueniri debent. iuxta quod legitur, & notatur in. l. 1. & 2. ff. ad. l. Iuliã repetund. & in. l. iubemus. C. eo. tit. Et ita voluit Siculus limitare. c. aduerſus. de immuni. eccleſ. Et eſt tex. & ibi glo. expreſſa in. l. ſi laborante. §. æquiſsimum. ff. ad. l. Rhod. de iact. vbi tenet, quod ſi quis pro communi vtilitate, vel alterius damnum patiatur, eſt ſibi reſtitutio facienda. ¶ Nec obſtat, quòd officialis nil debet recipere à prouincialibus. vt in authen. de manda. princi. §. fi. colla. 3. quia eſt verum pro ſe, ſed ſecus pro executione officij. ſecundùm Bartol. Bald. & Cyn. in. l. fi. §. fi. ff. de pigno. actio. & tenet dictus Paris de Puteo, vbi ſuprà: quẽ vide. & Barto. in. d. §. fi. intelligit data mercede de publico. ¶ Sed quando aſinus accipitur ad aliquem ſuſpendendum, gratis poteſt iudex accipere.
39 vt Paris. de Pute. vbi ſuprà. ¶ Quoq; tu dic, † ꝙ quãdo iudex facit aliquid pro defenſione iuriſdictionis, faciat ex multis extraordinarijs per eum impoſitis, & applicatis operibus publicis, vel expẽſis iuſtitiæ: & his deficiẽtibus expenſis Cameræ regis. Sed requiritur licentia regis, vel ſuorũ ſenatorũ: quam licentiã illicò concedunt dum petitur, ſi videtur eis neceſſarium eſſe: & hoc, quando iudex contendit cum aliquo alio iudice eccleſiaſtico, vel ſeculari ſuper iuriſdictionem, vel ſuper delictum. ¶ Secus ſi ciuitas contendit ſuper territorio & iuriſdictione cum alia ciuitate, villa, ſeu domino, quia tunc expenſis ciuitatis debet defendi. & ita ſeruatur. Quia omnia iſta ſunt ciuitatis, & communia vniuerſitatis, putà, fontes, plateæ, termini, viæ, mõtes & campi, & ſimilia. vt in. §. vniuerſitatis. Inſtit.

de re-

de rerum diui. & in. l. in tantum. §. vniuerſitatis ff. eodem. text. in. l. 4. titul. 28. partit. 3. ¶ Et ſi ciuitas, ſeu villa reditus non habet, vel non ſufficiunt, illis deficientibus, collecta per habitatores imponitur, à qua clerici, nec alij priuilegiati ſunt immunes. argumen. text. in. l. 20. tit. 32. partit. 3. & l. penulti. & fi. ff. de operi. publi. & l. ad portus. C. eodem. & l. ad inſtructionem. C. de ſacroſanctis eccleſi. ¶ Et quoque tenetur, etiam ſi lis ſit ſuper iuriſdictione, licet iuriſdictio ſit regis, ſeu domini, vt dixi in capi. 1. ſuprà eodem in gloſſ. *nueſtros*. numero. 1. Quia iuriſdictio videtur data territorio, & ei cohæret. vt in l. pupillus. §. territorium. ff. de verborum ſignificatione. & facit in argumen. text. in. l. 7. titul. 16. libr. 2. in ordinamen. regali. vbi ſalaria correctorum, vel iudicum ciuitatum, vel villarum ſoluuntur de proprijs conſiliorum: quorum defectu ſoluuntur per eos, qui pro neceſsitatibus, & vtilitatibus conſiliorum contribuere conſueuerunt. Illicò ſi ciuitates iſta ſalaria ſoluunt ius ſibi dicentibus, & adminiſtrantibus à fortiori defendere debent dictam iuriſdictionem ſuis expenſis. Quia ſi habent ciuitates, & villæ territorium, debent quoque dictam iuriſdictionem defendere: quia territorium nõ eſt aliud, quàm terræ ſpatium munitum, & armatum iuriſdictione. tenet Baldus in Rubri. quæ ſint regalia. in vſibus feudorum, & territorium habet intra iuriſdictionem. textus in lege finali. ff. de iuri. omi. iudic. ¶ Et facit quod tenet Petrus Antiboli. in tractatu de m[illegible]. in ſecunda parte. §. reſtat. nume. 3. tomo. 6. tract. fo. 21. vbi tenet, quòd licèt ciuitas propter publicam vtilitatem fiſci non poteſt indicere collectam, tamen propter emergentem neceſsitatem totius prouinciæ bene poteſt, vt ſi eſt negotium tangens iuriſdictionem magiſtratus, quia ad eam conſeruandã poteſt iudici, & ſic intelligit. l. in honoribus. ff. de vaca. mune. & caſus in. l. omnes. C. de operi. publi. Et eſt ratio ſecundùm eum nam licèt collectam imponere ſit ius reale, tamen ex quo officium eſt conceſſum, ad eundẽ modum talia regalia videntur conceſſa. argumen. l. ſecundæ. ff. de iuri. om. iudi. ¶ Tamen nota vnum ſingula. quòd ſi pro ſupradictis indicitur collecta in aliquo loco, ſeu villa alicuius domini: ipſe dominus tenetur contribuere, ſi in ipſa habet demanialia, molendina, deheſas, & agros, & ſimilia, tenet Lucas de Penn. in. l. hac prouidentiſsima. C. de quibus muneri. præſta. nemi. lice. libro decimo. colum. 7. verſic. 18. & 19. vi. quæ dixi infrà, in. c. 23. in glo. *den orden*. nu. 4. ¶ Et in cõtributione iſta tenetur talis dominus pro duobus vicinis in talibus & ſimilibus contribuere: quia ſicut ille habet duplicem portionem in paſcuis, & in ſyluis ceduis illius villæ, & ſic poteſt cum gregibus ſuis paſcuari pro eo numero, quo duo vicini de diuitibus tallis villę, & ſcindere li-

bien publico 1 no lle-

gna mõtium, dum ibi habitat, prout tradit collectari. in capit. quæſtiones. de rerũ permut, & ſeruatur in practica, & probatur in. c. 21. Deute. quia in hoc habetur reſpectus ad dignitatem vſuarij. l. plenum. ff. de vſu. & habita. * Et tenet Gregor. Lopez. in. l. 9. titulo. 18. parti. 3. in gloſſ. *como los ricos*. * Ita tenetur in ſupradictis cõtribuere pro duobus vicinis ex diuitibus illius villæ, vt æqualitas ſeruetur: vt in lege in ſacris. C. de proximis ſacro. ſcrini. lib. decimo, & lege finali. C. de fruct. & litis expen. & capit. final. 3. quæſtio. 9. cap. nouit. §. penultimo, de iudicijs. cap. cùm inter. de exceptio. & facit textus, & ibi doctores in lege ſecũdùm naturam eſt commoda cuiuſq; rei. ff. de regu. iuris. * Et quia qui plus participat de cõmodo plus de expenſis debet ſoluere: tenet Grego. Lopez. in. l. fi. tit. 5. part. 3. in glo. fi. & facit ꝙ tenet Specu. in titulo. de inſtrum. editio. §. nunc vero aliqua. nume. 27. vbi inquit, ꝙ quãto aliquem honoramus tãto eum poſſumus onerare, vt in. l. imperator. ff. de lega. 2. & c. 3. de rebus eccleſi. alie. vel non.

1 **Bien publico.** 1 Vide quę latè dixi ſuprà. in. c. 1. in gloſſ. *el bien comun de la tierra*. & vi. text. in. l. qui neceſſariò. C. de aduoca. diuerſ. iudi. & ibi Bal. vbi tenet, ꝙ licet quis magiſtratũ gerat, poteſt eſſe aduocatus pro ſua republica: Secus contra eam, quia habet honorẽ, & ſalarium ab ea. ¶ Ex iſto tex. põt notari illud, quod tenet Luc. de Pena. in. l. in filijs. C. de decuri. lib. 10. vbi ait, ꝙ ſtuduerũt imperatores, vt res ciuitatũ publicè regerentur, vt ſub pace, & iuſtitia viuerent in ſalute. Quod dicit, ꝙ facit contra modernos principes, ꝙ licet vrbes diſſentiant inuicẽ, quãuis & ad paratũ exterminiũ proruãt, nulla eis cura eſt, dũmodo in nullo quæſtus pecuniæ minuat. Et ibi vi. quoq; p eũ, an patria debet diligi vel iuuari.

SVMMARIVM.

1 *Aduocare, ã teneat iudex gratis, pro republica*
2 *Fideles imperij, & cõmendatores an teneãtur ſequi regem, ſi fructus feudi, vel commendatorum non ſufficiunt ad itineris expenſas.*
3 *Extra territorium iudex non tenetur aduocare pro republica.*

k **No lleuando dineos.**[k]

Idem tenet Matth.de Affli.in tract.de iure protho.in parte prohibemus.nu.3.dicendo,ꝙ officialis nil poteſt recipere pro defendẽdo aliquẽ, & punitur qui donat, & officialis, qui recipit extraordinariè arbitrio iudicis.vt in.c.

uãdo dineros [k] por ello, ſo pena que ſi algo por ello lleua-

2.de alie.iudi.&.l.2.c.ne lic.poten. & Specul.in tit.de ceſsi.actio.§.1.verſi. cæterum. ſed hoc in-
1 tellige,quando conſilia eſſent modica, † vel rara,& lites ſint paruę:ſecus ſi ſint magnæ.❡Quoq; intellige,quando ſalarium,quod habet ex officio,ſeu iuriſdictione,eſt ſufficiens ad laborem & facundiam eius:ſecus ſi non ſit ſufficiẽs, quia tunc talis iudex non aduocabit pro republica gratis.argu.eorum,quæ notat Paris de Pute.in tracta.ſyndi.in parte,poteſtas cùm eſſet in officio.fol.61.loquendo in aduocato,quòd non teneatur gratis aduocare pro rege, ſicut nec alia perſonalia munera ſubire cum ſumptu, vel ſin. vt Inno.in.c.ſicut.el.2.de iureiuran.in principi. ❡Sicut & aliàs differt vtrum habeat ſalarium à publico,vel non.vt in.l.final.ff.de officio. aſſe. Quod dicit eſſe verum, quando dicta conſilia eſſent modica,& in paruis litibus.Secus verò ſi magnæ,& ſalarium publicum,quod habet, nõ eſt ſufficiens ad laborem, quia tunc gratis non aduocabit.dicit eſſe argumen.in.l.apparitores. C.de exacto.tribu.lib.10.& in.l.Meuia.§.fi. ff. de annuis lega.❡Vbi Bart.num.5.dicit,ꝙ fide-
2 les † imperij non tenentur ſequi imperatorem, ſi fructus feudi ad expenſas itineris non ſufficiunt.Quod dicit ibi Alexã.in additio.ad Bart. notari pro Baronibus,qui non tenẽtur ſequi regem.ſi fructus Baroniæ non ſufficiunt.& Bart. in.l.imperator.ff.ad Trebell.& Bal.in.l.qui manumittitur.C.de ope.liberto.❡Quod facit quoq; pro commendatoribus ſancti Iacobi, Calatrauæ,& Alcantaræ,ꝙ non tenẽtur ſequi regem, ſi fructus ſuarũ commendarum non ſuppetunt. quod nota.Et vi. Guid. pap.in ſingula.226.vbi tenet,ꝙ quanuis dominum ſequi debeant, non tamen ad ſuas expenſas,niſi aliud ſit de conſuetudine vel pacto ad hoc.c.non minus.de immunita.eccleſ.*Et vi.de hoc Greg. Lopez in.l.17. tit.18.parti.2.& vi.quæ dixi.in.ca.9.infrà in. ca. iudi.ſyndic.in.glo.*ſacar la gente*.*❡Quoq; intel-
3 lige iſtum tex.quando in ſua † iuriſdictione, & territorio lis tractatur,ſecus ſi extra quia limitata,& diſpoſita,intra territoriũ,ſeu in territorio, vltra non ducũt effectum.vt in.l.ex ea.ff. de poſtula.& in.l.3.ff. de officio præſi. & in. l. extra territorium.ff.de iuriſ.om.iudi. & in.l. in eius. in prin. ff. de pœnis. tenet ad literã Signorellus de homod.in conſili.99.in fine. * Et facit quòd tenet. Gregor. Lopez. in.l.8. titul.20. par.2. in gloſ.magna, loquẽdo in dominis, quia tenentur ad defenſionem ſubditorum reſpectu ſui diſtrictus & territorij,nam extra territoriũ ad hoc non tenentur.

ren, lo tornen con el doblo [1] para la nueſtra Camara.

S V M M A R I V M.

1 *Pœna iudicis procurantis,ſeu aduocantis.*

2 *Iudex,ſeu familiaris,qui nil recepit pro aduocatione,ſeu procuratione,an puniatur.*

3 *Datum iudici,vel familiari, vt patrocinetur, an poteſt repeti tãqnam datum ob cauſam procurationis,quæ non eſt ſecuta.*

1 **Doblo.** [1] Per tex.iſtum videtur,ꝙ corrigatur.d.l. ſi quis procurationẽ.C.de decurio.lib.10.vbi dicit,ꝙ cõſiliari⁹, vel poteſtas,qui conſtituitur procurator, damnetur in exilium,& conſtituens puniatur, amiſſo priuilegio in exilium:quia hic in tex.noſtro
1 dicit,ꝙ tantùm illud,† quod recepit ratione aduocationis,procurationis, vel ſolicitudinis, cũ
2 duplo reſtituat Cameræ regis.❡Sed quid † ſi talis poteſtas,vel ſui officiales,& familiares ratiõe huius aduocationis,vel procurationis nil receperunt. Credo quòd puniãtur arbitrio iudicis. vt in.d.l.ſi quis procurationem.& Pla.ibi,verſ.
3 & nota.❡Vbi quoq; quærit Plat.an datũ † pro patrocinio perſonis ſupradictis,qui nõ poſſunt patrocinari,nec procurare,dũ ſunt in officio, ſi põt repeti tãquã datũ ob cauſam procuratiõis, quã non eſt ſequutus an verò donari videatur tanquàm ſcienter & cõtra prohibitionem legis. Et dicit ꝙ gloſ.ibi, & in.l.ſi militẽ.de condi. ob cauſ.dicit,ꝙ ſi dans ignorabat eſſe iudicẽ,vel decurionẽ,vel ſciebat, ſed credebat illos poſſe admitti ad procurationem,tũc repetet: quia iuris ignorãtia nõ nocet in dãno vitando.l.iuris ignorãtia.ff.de iuri. & facti igno. Si autẽ ſciebat eos nõ poſſe procurare,tũc ſi dedit ſub cõditione ſi procuraret,cauſa nõ ſequuta,repetet,ſecus ſi dedit ſimpliciter ſub modo vt eſſet aduocatus, vel procurator,quia tunc tanquàm turpiter datum

donare

donare videtur.& licet Ioan.de Plat.in hoc remaneat,mihi videtur, ꝙ licet ille, qui dederit, ſciuerit,vel ignorauerit,quòd ille non poſsit aduocare,ſeu procurare,repetit quod dedit: quia ille qui accepit,accepit contra legem, quam debet ſcire,& cuſtodire.vt pro Barto.text.in.l.26. titul.22.part.3.ibi *porque la maldad y la enemiga fue de parte del juzgador, que lo recibio*. & per iſtum text.qui indiſtinctè loquitur, non faciendo differentiam inter ſcientiam, & ignorantiam.

Prætorum Cap.III.finis.

Sequitur Caput. IIII.

S V M M A R I V M.

1 *Ciuis vnius prouinciæ, vel ciuitatis, non poteſt in ea eſſe officialis iudex ſeu aſſeſſor,aliàs in pœnam ſacrilegij incidit.*

2 *Locum tenens non debet eſſe ex prouincia quã regit,quia debet eſſe eiuſdem iuris, & conditionis illius,in cuius locum ſubrogatur:& debet eſſe talis, qui à principio potuiſſet eligi ad tale officium.numero.4.Et ibi de doctore,qui vult legere per ſubſtitutum.Et de colonis,qui faciunt laborari & cultiuari poſſeſsiones & arbores per indoctos & ineruditos.Et de epiſcopo ſuccedente in executionem teſtamenti. numero.8.*

3 *Geſta à laico,à prælato ſubrogato, ſunt nulla.*

5 *Ex permiſsione principis bene poteſt quis eſſe iudex,ſeu aſſeſſor in patria ſua.*

6 *Aſſeſſor procuratoris Cæſaris poteſt eſſe in propria patria.*

7 *Iudex poteſt quis eſſe in patria ſua,ſi eſt homo eminentiſsimæ ſcientiæ.*

9 *Iudex poteſt quis eſſe in propria patria, quãdo per legem determinatur.*

10 *Vt iudex quis in propria patria nõ poſsit eſſe, quid requiritur.*

11 *Menſuratio de vna ciuitate ad aliam,quomodo debet fieri.*

12 *Menſuratio de molendino ad molendinũ quomodo fit.*

a **Tierra.** [a] Idem tenet tex.in.l.hi qui.& in.l. ſi cui. ff. ex quibus cauſ.maio.vbi cauetur,ꝙ ci-
1 uis † vnius prouinciæ, vel ciuitatis, non põt in eadem eſſe officialis,vel aſſeſſor.ratio huius eſt ſecũdùm gl.ibi, ratio ne ſuſpicionis,ne qd gracioſè agat, Itẽ quia nõ timeretur,cùm nemo propheta ſit receptus ſine honore, niſi in patria ſua, vt in euãgelio teſtatur.Et idem ſequendo tex.& glo.tenet Paris de Put.in tracta. ſyndica.in parte,ſtatutũ ciuitatis.fol.77. nu.4. & eſt tex.& ibi Bar.& Plate.in.l.nullus apparitor.C.de diuerſis officiali.& appari.iud.libr.12. vbi Plat.in nu.1.tenet, ꝙ quis non debet gerere officiũ apparitoris,vel executoris in prouincia, in qua oriundus eſt,vel in qua habitat, ſiue larẽ cõſtituit,niſi ſpeciali cõceſsione principis, aliàs incidit in pœnã ſacrilegij:quod eſt notandũ, & vide tex.in.l.nulli patriæ.C.de officio recto.ꝓuinci.& Bar.in.l.ꝙ ſeruius.ff.de conditione cauſa data.nu.2.*Vi.latè per Par. de Pute.in parte aſſeſſor.nu.16.cũ ſeq.& ꝙ committat quaſi ſacrilegium impetrans iudicaturã in patria ſua, tenet Pe regri.in parte iudex.capi.4.& in parte ſacrilegiũ. qõ.3.* ❡Eodem modo ſicut corrector, vel aſsiſtẽs non põt quis eſſe iudex in ſua
2 patria,ita nec per cõſequẽs debet habere locũ † tenentẽ ex illa prouincia,vel ciuitate, quam regit,vt hic in noſtro tex.ibi,*no tenga alcaldes ni alguaziles*. & tenet ad literã Amodeus Iuſtinus in tract.ſyndi.in parte.Itẽ in eo ꝙ dictus poteſtas retinuit in.dict.officio: vbi ait,ꝙ ſi poteſtas reti

Prætorum.

Item, que no tẽga alcaldes, ni alguaziles que ſeã vezinos, ni natura

Caput. IIII.

les ꝺla tierra [a] quel lleua en cargo, y q̃ los buſq̃ el los mejores y mas ſuficiẽtes q̃ pudiere auer

 nuir

nuit aliquem officialẽ de terra, vel loco propin
quo ciuitatis, quam regit, cõtra formã electiõis,
tenetur ad pœnã in electione contẽtã, ſicut di-
cit eueniſſe in ſyndicatu domini benedicti de
Gracionis poteſtatis Anconæ, quia ex forma
ſuæ electionis non poterat retinere in officio a-
liquẽ officialẽ de Vrbino, & fuit condemnatus
in ducatis centum. ¶Et ratio poteſt eſſe: quia li
cet quis poteſt per ſubſtitutũ officium admini
ſtrare publicũ, vt hic, & in.l.quiſquis.C.de epi-
ſco. & cleric. & in.l.ad ſimilitudinem. &.ff.de
adminiſtra.tut.l.decreto.& in.l.quid ergo.ff.ad
municipal.&.c.vlti.de offi.deleg. debet eſſe ta-
lis ſubſtitutus, vel locum tenẽs, & ſic ſubrogat⁹
in locũ poteſtatis debet eſſe eiuſdem conditio-
nis, profeſsionis, iuris, ſiue artis, & idoneus ſci-
entia, moribus, & peritia: nec ſufficit ſcientia, ni
ſi adſit peritia cuius eſt ille, in cuius totũ ſubro
gatur: & debet eſſe talis, qui à principio potuiſ-
ſet eligi ad talẽ locũ, vel officiũ vt tenet Bal.in.
l.parabolã.C.de epiſ.& cle.per illũ tex.& tenet
Bar.& Plat.in.l.1.& in.l.agẽtes in rebus. in fin.
C.de agenti.in rebus.lib.12.*Et tex.ſingula. in.
l.7.tit.18.parti.2.& ibi Grego.Lopez.in gloſ.*en
ſu lugar*. & ibi etiam dicit ꝙ quando ſeruitium
debet fieri principi non admittitur ſubſtitutus
niſi de eius voluntate.*Et Ioan.de Pla.in.l. nul
lus qui.C.de decurio.libr.10. nu.3. Et quoq; di-
cit, ꝙ debet ſeruire periculo ſubſtituẽtis. Quod
dicit Bal.in.d.l.parabolam, ꝙ facit contra iudi-
ces, & aſſeſſores regni, qui qñ recedũt ex prouin
cia vt reuertantur domũ fortè ex aliqua cauſa
neceſſaria, ponũt in locũ ſuum vnum ciuẽ, vel
aduocatũ illius ciuitatis, vel terræ in qua erant
iudices.vel aſſeſſores, quod nõ poſſunt, quia à
principio ſubrogatus nõ potuiſſet eligi, quia e-
rat ciuis, & propterea ſecundũ eum ſubrogatio
nõ tenet, nec tenebit etiã, quod per eos factum
eſt. Sequitur Iaſ.in.§.fuerat.Inſtit.de actio.col.
2.nu.7.& Abb.& Feli.in.c.1.pen.col.de ſumma
tri.& fide Catholi.Alex.in additio.ad Bar.in.l.
1.§.hæc actio.ff.ſi quis teſta.lib.iuſſ.fuer.in.1.ad
ditione.& Corſe.in notabil.ſuis.in verbo, ſubſti
tutus.*Vi.Peregri.in parte iudex.q.12.in gloſſ.
in delegabilia.*Et Hippoly.de Marſi. in repet.
Rub.de probatio.nu.343.vbi dicit, per illam do
ctrinã Bal.& ſequaciũ proximis ſuperiorib⁹ die
3 bus cõſultus reſpõdiſſe, ꝙ omnia geſta † à quo-
dam laico mero ſubſtituto à quodam prælato
erãt nulla, quia nõ poterat ſubrogari loco ipſius
prælati in tali officio eccleſiaſtico. ¶Et in adiu
torium Hippoly.licet ipſe non dicat, facit quod
tenet Abb.in.c.cùm cauſam.de electio.num.9.
vbi tenet, ꝙ laicus nõ põt eſſe vicarius epiſcopi,
quia eſt alterius profeſsionis. Et idẽ tenet in.c.
decernimus.de iudi.num.9.& vtrobiq; per eius
additionatores, vbi tenẽt, ꝙ põt eius conſultor
eſſe, vt Imol.Butri.& Inno.in.d.c. decernimus.
tñ vicarius epiſcopi põt eſſe, licet non ſit ſacer-
dos.vt Abb.in.c.ab excõmunicato.de reſcri. n.
16.& dictũ Hippo.de Marſi.probat text.in.l.2.
tit.7.lib.1.for.leg. ¶Sed Ioan.de Pla.de quo Iaſ.
nõ meminit, nec moderni meminerunt, tenet
cõtrariũ.in.d.l. nullus apparitor. C. de diuerſis
offi.& appa.iudi.lib.12.dicendo, ꝙ in hoc docto
4 res tenẽt cõtrarium: quia imò quis † põt eſſe lo-
cũ tenẽs iudicis in prouincia ipſius locum tenẽ-
tis: quia nõ reperitur iure cautũ de prohibitiõe
locũ tenẽtis, & quia nõ habet multum durare.
arg.ff.de offi.aſſe.l.ſi in eadẽ. Sed credo, ꝙ ſi ta-
lis locũ tenẽs in officio parũ durat, ꝙ põt ſubro
gari, & valẽt geſta per eũ, & ita aliquãdo vtitur,
quia iſti ciues ponũtur in locũ tenẽtes, quando
in breui iudex eſt ſtatim reuerſur⁹. vt tenet Pla
te.in.d.l.nullus apparitor.& Bal.in.l.1. in repe.
ff.de offi.aſſe.vbi ait, ꝙ quis põt eſſe locũ tenẽs
in propria prouincia, & delegatus, quia ab ex-
tra non põt faciliter haberi. & hoc tenet Cy. &
Guiller.quos Bal.refert, & ſequitur Par.de Put.
in tract.ſyndi.in parte, aſſeſſor, an poteſtas. fol.
59.nu.18.ſed dicit, ꝙ de iure cõſtitutionis regni
aſſeſſor, & actorũ magiſter, nõ põt eſſe de pro-
pria patria vnde habet incolatũ, vel maiorẽ par
tẽ fortunarũ, prout in nro.ca.cauet.* Vel, ꝙ ſit
originarius, vel ꝙ ſit domiciliarius: quia prouin
ciales prohibentur, vt in.l. his qui. ff. quib. ex
cauſ.maio.& in.l.cõſiliarijs. C. eo. prout tenet
Pari.de Put.ibi, nam prouinciales autẽ dicũtur
qui in prouincia habẽt domum.l. prouinciales.
ff.de verb.ſigni.item iudex non põt eſſe de pro
uincia arg.l.3.C.de diuer.offici.lib.12.ſecũdum.
dict.Par.de Put.* ¶Iaſ. quoq; hoc altercat in.l.
ſi in eadẽ.ff.de aſſeſſo.nu.7.& dicit, ꝙ Guiller.
& Albe.tenẽt, ꝙ locũ tenẽs põt eſſe quis in pa-
tria ſua, quia cenſetur eſſe delegatus ad vniuerſi
tatẽ cauſarũ, & vt delegatio alicui poſsit fieri, re
quiritur, ꝙ ſit ſubditus. Tamen dicit, ꝙ Marti-
nus Laud.tenet cõtrariũ: quia ſi prohibetur quis
eſſe aſſeſſor in patria, qui tamen nullã habet iu
riſdictionẽ, quãto minus poterit eſſe locũ tenẽs,
qui habet iuriſdictionẽ, & põt pronũtiare, & ra-
tiones propter quas quis prohibetur eſſe aſſeſ-
ſor, militãt magis in locũ tenente. & ſi vera eſſet
opinio Laudẽ.grauiter erraretur in practica, tñ
tu tene eam, & ſic ꝙ non põt eſſe locũ tenẽs in
propria patria.per.d.Ioan.de Pla.& per iura ſu-
pradicta. Tamẽ ſi cõſtituitur ad paucos dies, be
ne poteſt eſſe: quia ad multos dies non põt ordi
narius

narius abeſſe, & ſi lõgo tẽpore obeſſet, deberet
loco ſui alius ordinarius poni licẽtia principis.
vt in.l.ſi quis.C.de offi. præſi. præto. Affricæ,
vel aliũ locum tenentem extraneum ille iudex
in locũ ſui ponere debet.quod nota. ¶Ex quo
infertur ſecũdùm Bar.in.d.l.1.C.de princip.agẽ
ti, in rebus. ꝙ ſi doctor vult ſeruire per ſubſtitu
tũ, debet ſeruire per doctorẽ, & nõ per ſcholarẽ
licet ſufficiẽs ſit. Idẽ tenet Abb.in.d.c.1. de ſum
ma Tri.& fide catho.nu.2.vbi latè, & per eius
additio.ibi, & per Feli.3.col.verſi.2. ¶Et idẽ in
milite: qa ſi vult ſeruire per ſubſtitutum, debet
ſeruire per aliũ militẽ, & nõ per domicellũ. vt
tenet dictus Corſetus in.d.notabil.in parte, ſub
ſtitutus.& Iaſ.in.d.§.fuerat.num.8.vbi dicit, ꝙ
eſt vidẽda gl.& Ang.in.l.ſtipulationis commo
diſsimũ.& Ang.& Imol.in.l.cõtinu⁹.§.ſi ab eo.
ff.de verb.obli. ¶Et facit quod notat Bart.in.l.
1.C.de mãcip.& colo.patri.lib. 11. contra colo-
nos, qui faciũt laborari, & cultiuari poſſeſsiões,
& arbores per indoctos, ineruditos, & nõ exper
tos culturæ, ꝙ ſi prædia ex hoc effecta ſunt de-
teriora, tenentur dominis, quia imputandũ eſt
ipſis colonis cui in eruditos miſerũt ad culturã.
quod ſequitur Iaſ.vbi ſuprà. Et idẽ tenet Anto.
Corſe.in ſuis notabil.in parte, colonus.* Et cõ-
ductor tempore debito non colens prædiũ ru-
ſticum, põt ab eo expelli, & ſoluet etiã intereſ-
ſe arbitrio iudicis: vt in.l.5.titu.17.libr.3. fori.ll.
vi.l.7.tit.8.par.5.& Peregri.in part.locatio.qõ.
8.& Plat.in.dic.l.1.C.de mancip.& collo. & vi.
Pau.de Caſtr.in.l.& hæc diſtinctio.§.cum fun-
dum.ff.locati.& vi.l.74.tit.18.par.3.& ibi Gre-
go.Lopez & Bertachi.in tracta.gabellarũ in.4.
part.nu.15.tomo.6.tract.* ¶Et vi.Iaſ.vbi ſuprà,
an ſi paſſagiũ debeatur alicui põti, qui eſt deſtru
ctus, & poſtea eſt renouatus, an idẽ paſſagiũ no
ui põti debeatur, tanquã loco primi ſubrogato.
¶Eodẽ modo de ſcriptore, qui promiſit ſcribe-
re librũ, non põt ſcribere per diſcipulũ, quia ſua
uius ſit per magiſtrũ.tenet Alex.in.l.ſtipulatio
nes cõmodiſsimæ.n.6.iam allega. ff. de verbor.
oblig.& Ioã.And.in regula.qui facit per alium.
de regu.iur.in.6. ¶Idẽ dic, quãdo epiſcopus ſuc
cedit executori propter negligẽtiã, quia debet
ſeruare formã impoſitã per executorem primi
executoris.vt Bal.in.l.fi.C.ſi mancip.ita fuerit
aliena.& notat Bal.in.l.fi.col.7. C. vñde legiti.
¶Et idẽ dic de ſubſtituto, quia ſubſtitutus pote
ſtatis debet obſeruare tẽpora aſsignata poteſtati
per ſtatutũ.vt ibi per Alex.in additio. ad Bart.
ibi per eundem, an actio ſubrogata ſapiat natu-
rã eius, in cuius locũ ſubrogatur. ¶Tamẽ dic, ꝙ
5 ex permiſsione principis † bene põt eſſe iudex,
locũ tenẽs, ſeu aſſeſſor quis in propria patria, &
hoc per quatuor mẽſes, per.l.in conſiliarios. C.
de aſſeſſo.aliàs punitur.vt in.l.nulli patriæ. ſu-
prà allega.C.de offic.recto. prouin.* Quia ſine
iſta conceſsione principis in prouincia vnde ori
ginem ducit iuriſdictionis adminiſtrationẽ im-
petrans, tanquã ſacrilegus eſt puniendus. tenet
tex.in.l.11.tit.18.part.1.vbi ſingulariter &.l.fin.
C.de crimi.falſi.& ꝙ puniatur tenet Par.de Pu.
in.d.verb.aſſeſſor.nu.16.*Et in iſta conceſsione
debet dicere, ꝙ rex iubet non obſtãte tali lege,
aliter nõ valeret, & puniretur, prout tenet Paris
de Put.vbi ſuprà. ¶Vbi dicit, ꝙ quoq; fallit in
6 aſſeſſore † procuratoris Cæſaris, qui eſt inter fi-
ſcũ & priuatũ, vnde vni priuato pluſquã alteri
ſuſpectus haberi nõ debet, & habet ſalarium de
bonis procuratoris Cæſaris.vt in.l.fi.de aſſeſſo.
¶Fallit quoq; ſecundũ cũ in homine eminẽtiſ-
7 ſimæ † ſciẽtiæ, quia iſte talis bene põt eſſe aſſeſ-
ſor, vel locũ tenẽs in propria patria, quia ꝑpter
ſuã eminẽtiſsimã ſciẽtia receditur à regul.iur.&
ſtatutorũ ſecundũ Bald.in.l. ſed & reprobari.§.
amplius.ff.de excuſa.tuto. Facit tex.in.l.ad be-
ſtias.ff.de pœnis.& tãgit Ludo.Roma.in.l.cùm
quid.ff.ſi cert.peta. ¶Et Iaſ. in. d.l. ſi eadem. ff.
de offi.aſſeſſo.nu.8.idem tenet dicẽdo, ꝙ dicta
8 lex debet limitari, niſi nõ inueniret † alium idò
neũ locum teniẽtẽ niſi illum de patria propria,
quia neceſsitas facit probabile, quod aliàs eſſet
prohibitũ.vt in.l.1.ff.de offi.cõſul.& glo.in.l.1.
in principio.ff.de offici.eius cui mand.eſt iuriſ.
in verbo, non aliter. ¶Fallit quoq;, niſi aliud
9 per legem † determinaretur, quia tunc in pro-
pria patria poteſt eſſe aſſeſſor, vt in caſu aliquo
de electio.vt in cap.fundamenta.in fine, de ele.
in.6. Quod eſt verũ, quãdo non habet ſalarium
à publico, nec iuriſdictionẽ, quia tunc põt aſsi-
dere in ſua prouincia.vt glo.in.d.l.in cõſiliarijs.
10 ¶Et ad hoc † vt prohibeatur eſſe iudex, vel lo-
cum tenens, ſeu algazelus in propria patria, re-
quiritur, ꝙ ſit originarius, vel domiciliatus, quia
prouinciales prohibentur.vt in.l.his qui.& in.
d.l.in conſiliarijs.& prouinciales dicuntur, qui
in prouincia habent domicilium, vt in.l.prouin
ciales.ff.de verbo.ſignifi.prout tenet dictus Pa-
ris de Put.vbi ſuprà. ¶Circa iſtum tex. pone, ꝙ
eſt lex, ſeu ſtatutum, ꝙ non poteſt eligi pote-
ſtas de terra, quæ non diſtet ad minus per octo-
ginta miliaria ab illa vrbe, vt eſt Florentiæ: po-
ne ergo, ꝙ ciuitas Peruſina benè diſtat per octo
ginta milliaria eundo per itinera conſueta, quæ
ſunt in pluribus locis deſtricta, ſed ſi fieret mẽ
ſuratio per rectam lineam, eundo per campos,
& agros directa via non diſtaret vltra ſexaginta
O 4 millia-

miliaria, an poterit idem eligi in poteſtatem?
Barto.in.l.1.ff.ſi quis cautio.num.6.dicit, quòd
11 non: quia menſuratio † debet fieri per rectitudi
nem loci, & ſi non poteſt fieri per terram, fiat
per aẽrẽ. Et dicit quòd ita eſt determinatum in
quadam extra
uagãti, in qua
Papa ſtatuit,
ꝙ monaſteria
mendicãtium
non poſsint eſſe propinqua infrà tantum ſpa-
tium. & ibi ponitur, quòd menſuratio non po-
teſt fieri per terram, ſed debet fieri per aërem,
quod dicit eſſe notandũ. ¶ Tamẽ Pau. de Caſtr.
ibi nu.4. dicit, ꝙ ſibi videtur contrarium: quia
ſtatuentes legem, non habuerunt reſpectum ad
iſtam menſuram, ſed ad menſuram vulgarem, &
communem vſum loquendi. vt in. l. cum dela-
nionis. ff. de fundo inſtruct. & dicit ꝙ iſtum ca-
ſum habuit Florentiæ, & illa extrauagãs ſerua-
tur in terminis ſuis, & non in alijs. Et idem quod
Paul. tenet Iaſ. ibi. nu.5. allegando Bal. in. l. non
ſolùm. in fine principij. ff. de excuſ. tuto. ¶ Vbi
quoq; Iaſ. ſuprà dicit, ꝙ ſi ſtatutum diſponeret,
quòd non poſsit fieri molendinum niſi fiat per
centum perticas à remotis alterius molendini,
12 ꝙ mẽſuratio † non fit per aërem, ſed per curſum
loci, in quo aqua decurrit, non obſtante doctri-
na Barto. & dicit ꝙ conſuluit Alexan. in conſi.
22. in. 4. volu. conſi. vbi ſingulariter idem tenet,
quod Iaſ. & Paul. in. d. l. ſi quis cautio.

para los cargos que les diere[b], q̃ no ſean

SVMMARIVM.

1 *Præſes prouinciæ debet eſſe ſplendidus virtu-
tum, morum, & nobilitate, & iuſtitiæ obſer-
uatione præfulgidus, & officia non debet aſſu
mere quæſtu pecuniæ, ſed ad commodum ſub-
iectorum.*
2 *In officijs concedendis, quæ ſint conſiderãda.*
3 *Honores licet gradatim ſint conferendi, fal-
lit, niſi aſsiduitas laborum faciat aliquem an-
teire.*
4 *Notoriè peritus, tranſit ſine examinatione,
ſaltem modica pro forma.*
5 *Scholaris præſtãtis ingenij, ſi ſpes eſt in eo ma
gnæ ſcientiæ, licitè poteſt ad doctoratum pro-
moueri.*
6 *Boni mores pluſquam diuitiæ operantur.*
7 *Locum tenens debet eſſe laudabilis, & habere
debet induſtriam, & peritiam, & alia, de qui
bus hic.*
8 *Iudex quam ſcientiam debet habere.*
9 *Iudex exhibere ſe debet æqualem bene viuẽti
bus, & iuſtitiam exercere circa peruerſos.*
10 *Peritum non ſufficit eſſe, niſi experientiã ha-
beat ius ad quod eligitur, exẽplum pone hic.*
11 *Imperitia cauſatur ab ignorantia.*
12 *Imſipientem; & imperitum ſe cognoſcens, in
culpa eſt, ſi ingerit ſe, aut ingeri patitur nego-
tio, cuius artem ignorat.*

b **Que les diere.** b Quia præſes prouinciæ † debet eſ
1 ſe virtutum, morumq; nobilitate ſplendidus, &
iuſtitiæ obſeruatione præfulgidus, vt ſic ſe &
cælo dignũ exhibeat. vt tenet Lucas de Penna
in. l. præcepit. C. de canone largi. tit. libro. 10. 3.
col. ¶ Et debet conſiderare, ꝙ iſta officia, magi-
ſtratus, & adminiſtrationes non aſſumat lucro,
quæſtu, & pecuniæ, vt Ambr. 2. de officijs. quia
qui aurũ diligit, non iuſtificabitur. Eccleſiaſtes
31. vbi de hoc ſatis: quia talis honor non eſt affe
ctandus, niſi ad commodum ſubiectorum. vt di
ctus Lucas de Penna in. l. ad ſplendidioris. C. de
diuerſis offi. lib. 12. 1. col. ¶ Et in concedendis his
2 officijs † merita præcedentia ſunt conſideran-
da, & vita laudabilis meritorum, eſt iuſta cauſa
dignitatis tribuendæ. vt tenet Ioan. de Plate. in
l. agentes in rebus. C. de agenti. in rebus. libr. 12.
Nam fides diuturna, induſtria literata, militia,
probitas commendat officialem. tenet Plat. in.
l. proximos. C. de proxi. ſacro. lib. 12. ¶ Sic etiam
prodeſt tutori præcedens vita laudabilis ad ſa-
tiſdationem præſtandam. vt in. l. legitimos. ff.
de legit. tutel. & in. l. teſtamen. ff. de teſta. tutel.
¶ Ideo dicit glo. in dict. l. agentes. ꝙ prodeſt ha-
ctenus fuiſſe bonum. vt in. l. 3. §. is qui. & in. l.
non omnes. §. à barbaris. ff. de re milita. & idem
tenet tex. & ibi Plat. in. l. 1. C. de diuerſis offi. ap
pari. iudi. lib. 12. in fi. ¶ Vbi quoq; dicitur, ꝙ ad
officia miniſtranda ſunt extollẽdi, & proponen
di, qui meritorũ fulgent inſignijs. vt in. l. 1. C. de
Caſtren. pecul. Et licet gradatim honores ſint
3 † cõferendi. vt in. l. honor. §. gerẽdorũ. ff. de mu
nerib. & hono. eſt verũ, niſi aſsiduitas laborum
faciat aliquẽ anteire. vt tenet Plat. in dict. l. agen
tes in rebus. nu. 1. verſi. nota ex princ. ¶ Et facit,
quod tenet Abb. in. c. cõſtitutus. de appella. nu.
4 4. vbi notoriè peritus † trãſit ſine examinatiõe,
ſaltem modica pro forma. & eſt gloſ. in. c. de pe
tro. 45.

tro. 45. diſtinct. & in. c. epiſcopos. 23. diſtinct. &
tenet idẽ Hippoly. de Marſi. in ſua pract. crimi-
nali. §. aggredior. nu. 128. de quo ſingula. per So
cin. in ſuis regulis & fallen. in parte, lex genera-
liter loquens. Et nõ ſolùm ſi eſt peritus, ſed ſi ta
lis ſcholaris pauco tẽpore ſtuduerit, & non ha-
bet ſcientiã idoneã ad doctoratum, tamen ſi eſt
5 † præſtãtis ingenij, & in eo eſt ſpes magnæ ſciẽ
tiæ futuræ, licitè poteſt promoueri ad doctora-
tum. vt tenet Inno. in. c. cùm in cunctis. de ele-
ction. Quod dictum dicit ſingula. Barba. in tra-
cta. de præſtan. Cardi. in. 1. q. Baſilica. col. 26. Et
ita dicit limitari text. in. l. nemini. C. de aduoca.
diuer. iudi. & tenet additio Ioan. de Pla. in. l. ma
giſtros. C. de profeſſo. & medi. libro. 10. & tenet
Soci. in fallẽ. ſuis, in parte, lex generaliter. verſi.
fallit, nam licet regulariter, quiſquis nõ ſtudue
rit legitimo tẽpore, ſi eſt præſtantis ingenij, &
eſt ſpes futuræ ſcientiæ, licitæ promouetur ad
doctoratũ. & facit tex. iũcta gl. in. l. 1. C. quibus,
6 & aduerſus quos. ¶ Nam boni mores, † pluſquã
diuitiæ operantur. vt inſtitu. de ſuſpect. tuto. in
fine. ¶ Et talis locũ tenens, & ſic ſubſtitutus de-
7 bet eſſe laudabilis. † vt in. l. 3. §. illud. C. de Can.
largi. lib. 10. & ibi dicit Lucas de Pen. ¶ Et debet
habere induſtriã, ne à malis hominibus decipia
tur. l. argentũ. ff. cõmodati. & debet habere peri
tiã, quæ eſt plenitudo ſcientiæ, & prouidentiæ,
vel artis perfectio. vt in. l. 2. C. de vſuca. pro em-
pto. & peritia, eruditio, & ſciẽtia in prælatis, &
iudicibus criminũ requiritur. vt in. d. l. agentes.
¶ Imò dicit Luc. de Pen. ibi. col. 2. ꝙ tanta in eis
debet eſſe ſciẽtia, & eruditio, ꝙ quicquid agãt,
quicquid loquãtur, ſit doctrina ſubiectorum, vt
ait Hierony. ad Fabiolam. * Et vi. Peregri. in par
te electio. 5. q. in gl. eligi. vbi ait, ꝙ ad reipublicę
gubernationem vocari debent iuris ciuilis ſapiẽ
tes, & non alij, & ſi non fiat ita per conſules ciui
tatum, vel per eos qui talia officia prouidere de
bent, ſed forte mandantur gubernari ab alijs im
peritis, in culpa ſunt, & non excuſantur, ſed pu
niri debent de mala electione: Bar. in. l. omnem
in. fi. ff. de Iuſti. & iur. * ¶ Sed quis dicetur ſuffi-
8 cienter literatus † ad iſta officia exercenda? Tu
dic, quòd iſte text. loquitur de ſcientia ſufficiẽ-
ti, inquantum dicit, *mas ſufficientes que pudiere*. &
quando lex loquitur de ſcientia ſufficienti, re-
quiritur ſcientia ſufficiens talis, qualem requi-
rit qualitas officij, qđ quis exercere debet. Vn-
de dicitur quis habere ſciẽtiã ſufficientẽ, quãdo
ſufficienter põt explere ea, quæ neceſſario incũ
bũt ſuo officio, & hæc ſufficiẽtia diſcernitur ſe-
cũdùm arbitriũ boni viri, cõſiderata qualitate lo
ci, vbi quis habet illũ actũ exercere, & conuerſa
ri, & ſecundùm qualitatẽ officij ſui. vt tenet mi
rabiliter Andr. Sicul. Barb. in conſi. 34. in. 2. libr.
conſiliorũ. col. 24. vbi quoq; ponit, quis dicatur
habere eminentem ſcientiam, vel mediocrem,
vel ſufficientem. Et idẽ quod Barb. tenet Inno.
in. c. cũ in cunctis. de electio. in principio. quem
vide. * Et. l. 22. tit. 5. par. 1. & vi. Grego. Lopez. in
l. 2. tit. 9. part. 2. in glo. *nobles*. vbi inquit, ꝙ illa. l.
limitat iura diſponentia ꝙ nobiliores debẽt eli-
gi ad officia: quia intelliguntur de nobilitate &
potentia media, non maxima: ne ad officia de
dignentur, nec ex magna potentia prorumpãt
in illicita: nam vt dicit Bal. in. l. per adoptionẽ.
ff. de adoptio. nobiles pro maiori parte ſunt ſu-
9 perbi & inimici popularium. * ¶ Item iudex †
bene viuentibus debet ſe exhibere æqualẽ, qua
ſi honore ſuppreſſo, & circa peruerſos exercere
iuſtitiam, vt ait Hieron. ſuprà Ieremi. libr. 20. &
eſt tex. in. l. 16. tit. 4. part. 3. ¶ Et ſecundùm eun-
dem Luc. de Pen. vbi ſuprà, ſciẽtia quidem valet
quoad cognitionẽ, experientia quoad operatio
nem. nam & experientia æquiparatur ſcientiæ.
vt in. l. certi. C. de iudicijs. & ſic non ſufficit ali-
10 quẽ eſſe † peritũ, niſi experientiã habeat eius,
ad quod eligitur. ſecundũ eundẽ Lucã de Pen.
vnde dicit, ꝙ in bello non tãtùm multitudo, &
virtus in docta, quã ars, & exercitiũ ſolent præ-
ſtare victoriã. Exercitata quidẽ paucitas ad vi-
ctoriã prona eſt, rudis autẽ, & indocta multitu-
do expoſita eſt ſemper ad cædẽ, vt dicit Vege-
tius. 1. de re mili. quia bellũ quidẽ robore, non
numero confici ſolet, vt Oroſius. 2. ad Auguſt.
11 ¶ Et ecõtra imperitia † cauſatur ab ignorantia.
ca. diuus. 25. q. 1. & ea nil eſt imperfectius ſecun-
dũ Marcũ in ſaturnalibus, quæ eſt propriè circa
artẽ, in qua agitur. vt in. l. ſi per errorẽ. ff. de iu-
riſ. om. iudi. cũ ibi notatis quinimo ipſa imperi-
tia ſicut inſipiẽtia pœna eſt. Vnde Augu. 21. de
ciuit. Dei. c. 14. nõ parua pœna eſt ipſa inſipien-
tia, vel imperitia, quæ vſq; adeo fugiẽda meritò
iudicatur, vt per pœnas doloribus plenas pueri
cogãtur quęq; artificia, vel literas diſcere ipſum
q; diſcere, ad quod pœnis adigũtur, tam pœnale
eſt eis, vt nũquàm ipſas pœnas, per quas cõpel-
lũtur diſcere, malint ferre, quàm diſcere, alias im
peritia, & infirmitas æquipollẽt. vt colligitur in
l. 3. §. ſi vero. ff. de libero homi. exhiben. ¶ Et eſt
12 in culpa, qñ quis ſe inſipientẽ, † & imperitum
agnoſcẽs, ingerit ſe, aut ingeri patitur negotio,
cui⁹ artẽ ignorat. vt in. l. Iulian⁹. §. qui tñ. ff. de a-
ctio. emp. & in. l. ſi ſeru⁹ ſeruũ. §. pe. ff. ad. l. aqui
liã. ¶ Et ſic, ꝙ eſt differẽtia inter peritũ & prudẽ
tẽ, de quo legitur, & notatur in. c. nemo perito-
rũ. 11. q. 3. & per Archi. in. c. cõmiſsi. de hęre. li. 6.

S V M M A R I V M.

1 *Conſanguinei qui dicantur.*
2 *Conſanguinei dicuntur etiam nati ex illicito coitu, & durat talis conſanguinitas vſq; ad quartum gradum.*
3 *Familiares vocãtur largo modo cõſanguinei.*
4 *Spurij, an dicantur de ſtirpe, vel domo, & ſint coniuncti, & habeant cognationem, ſeu coniunctionem.*
5 *Liberorum appellatione, vel conſanguineorũ, & parentum, an veniant naturales, & quid in contractibus, ſtatutis, & in vltimis voluntatibus.*
6 *Illegitimi dicuntur coniuncti, inſpecta naturali æquitate, & conſanguinei, & in eis cadit affectio naturalis.*
7 *Naturales filij an, dicantur de domo, & de familia.*
8 *Statutum, quòd nullus cõſanguineus, vel affinis Peruſini poſsit eſſe poteſtas, & ſint contracta ſponſalia cum filia ciuis Peruſini, non impeditur eſſe iudex, quia propriè non dicitur affinis.*

c Parientes. c Conſanguinei qui dicã
1 tur, † vi.gl.in.l.1.ff. de ſuis
& legiti.hæredi.& Hoſti.in ſumma.in titul. de
conſanguin. & affi.§.1.&.2.& Iaſ.in.l.fratres.C.
2 de inoffi.teſta.in fine. ¶ Et conſanguinei † dicũ-
tur etiam nati ex illicito coitu, vt Ioan. Andre.
in arbore affinita.in parte principa. & Abb.in
c.in literis.nu.1.de teſtibus.& Bald.in.dic.l. fra-
tres.nu.1.verſi.aduerte intelligas. & in.l.fin. C.
de verbo.ſignifi.& in.cap.diſcretionẽ.de eo qui
cogno.cõſanguin.vxo.ſuæ. ¶ Et durat talis con
ſanguinitas vſq; ad quartũ gradũ.vt hic.& gloſ.
in.c.poſtremo.de appella. ¶ Et cõſanguinei di-
cũtur illi, qui ex eodẽ ſanguine procedũt.vt te-
net Cardi.Zabare.in Cle.1.de conſangui.& affi
3 ni.11.q.num.9. ¶ Et largo modo † familiares vo-
cantur cõſanguinei, quia nobiſcũ habent habe-
re familiaritatẽ, quia ſumus de eadem familia.tè
net Abb.in.d.c.in literis.num.6. ¶ Per quod vi-
detur, ꝙ iſte text. habeat locum in conſangui-
neis non legitimis, & ꝙ illi nõ poſſunt eſſe offi-
ciales poteſtatis: quia cõſanguinei dicũtur etiã
nati ex illicito coitu, vt dictum eſt. ¶ Sed cõtra
hoc in expreſſo tenet Ange.in.l.filiũ diffinim⁹.
ff. de his qui ſunt ſui vel alie.iuri. quaſi in fine.
verſ.extra.gl.vbi referẽdo.Cy.tenet, ꝙ ſi ſtatu-
tum dicit, ꝙ nullus de domo magnatum poſsit
habere officium in cõmuni, per illã. l. dicit Cy.
4 ꝙ ſpurij † non dicũtur de domo, vel ſtirpe. Ita
notat ipſe in.l.cũ pater.§.mater.ff.de lega.2.nã
nullam legiti-
mam cõſequẽ-
tiam faciũt ſpu
rij.l.fi.C. de na
tura. libe. ideo
ſpurij non fa-
ciunt domum,
& poſſunt ha-
bere tale offi-
ciũ. ¶ Ratio po
teſt eſſe, quia ta
lis ſpurius non
videtur ꝓpriè
cuniunctus. vt
Hoſti. & Ioan.
Andr.in.c.non
nulli.§. ſunt &
alij.de reſcript.
Bal. & Ang.ex

ſus pariẽtes c dentro del quarto grado, ni yernos, ni cuña dos caſados con ſus hermanas, o hermana de ſu muger ſin nueſtra licencia & mandãdo, ſo pena q̃ pierda el tercio de ſu ſalario, & otroſi q̃ guarde la

preſsius in.l.ſed hæc.in principio. ff. de procu-
ra.& Bald.in.l.cùm acutiſsimi. C. de fideicom-
miſsi.columm.2.& in.l.fœmina.C.ad Turpilia.
& Bartol.in.l.ſecunda.ff.ad accuſa. & intelligit
hoc Bald.in.dicto.§.nonnulli. Siue ſit aſcenden
tes, ſiue deſcendentes ſiue collaterales.per.l.le-
ge Iulia.§.nec diſtinguitur.ff.de ritu nuptia. Et
facit quod tenet Dynus in conſilio.14.incipien
te. In Chriſti nomine amen. Diligentur conſi-
derata.vbi dicit, quòd ſpurius non videtur habe
re cognationem, vel coniunctionem. allegat.§.
fin.in authen.quibus modis natura.effi.ſui. col
la.5.ꝙ conſilium Dyn.allegat Bal.in.l.id quod
pauperibus.pen.columm.C. de epiſcopis & cle
ricis.dicens, ꝙ ſpurij non veniunt appellatione
coniunctorum.& Ioan. de Imol.in.l. ex facto.
§.ſi quis rogatus.ff.ad trebellia.dicit idem in na
turalibus, quod ſicut ſpurij non dicuntur cõiun
cti, ita nec naturales.de quo latè per Felin. in.d.
ca.ſunt & alij.colum.16.&.17.cum ſequẽtibus.
& Alexan.in.d.l.ex facto.§.ſi quis rogatus.*Et
qui filij de iure ciuili dicantur ſpurij: vi. Peregr.
in part.ſpurius & melius in parte filius. q.1. ſu-
prà.verſi.ſpurij.* ¶ Et an appellatione liberorũ
5 † vel conſanguineorũ, & parentum veniant na
turales, & quid in contractibus, & quid in ſta-
tutis, & quid in vltimis voluntatibus, vi. Ale-
xandum, in dicta lege, ex facto. in dicto. §. ſi
quis rogatus. numero. 17. & latiſsimè per Ia-
ſo.ſaltem remiſsiuè.in.§.pœnales. Inſtitu. de a-
ctio.numer.58. & Cy.& Bald.in lege libertinũ.
C.de interdict. matrimon. & Baldum, & alios
in lege, quia ſemper.ff.de in ius vocand. Barto-
lus, in lege ſecunda.ff.de accuſatione. Panorm.
in cap.in præſentia.de probatio. ¶ Sed in cõtra
rium adducta non obſtant, quia iſte tex. loqui-
6 tur inſpecta naturali æquitate, † in qua omnes
illegitimi dicuntur cõiuncti.nã ſecũdùm natu-
rã ſunt cõſanguinei, & in eis cadit affectio natu
ralis, hinc eſt quoad matrimonium impediẽdũ
dicuntur conſanguinei.c.per tuas.de probatio.
vt probat Abb.in.d.§.ſunt & alij in fine.& Feli.
ibi.17.col.verſi.excipiuntur ab iſta limitatione
& per conſequens cadũt ſub diſpoſitione iſtius
tex.ita ꝙ non poſſunt eſſe officiales poteſtatis.
¶ Iaſ.quoq; in.d.l.fi.de verbor.ſignificatio. nu.
13.aliter ſoluit.& hoc intelligit, & concludit, ꝙ
naturales filij non dicuntur de domo, ſeu de fa-
7 milia, niſi aliud ſit ex communi † vſu loquẽdi,
vel alia coniectura ex ſtatuto colligatur, vel ni-
ſi ſtatutum loquatur per nomina naturæ, nõ iu
ris.vt Bart.ibi. & in.l.pronũtiatio.§.familiæ.ff.
de verb.ſigni.& in.l.de tutelis.ff.de.ca.diminu.
& idem tenent Bald.& Ang.in.d.l.fi. & referũt
ita fuiſſe iudicatum.*Et Peregrin.in parte ſpu-
rius.vbi etiam dicit, quòd eſt iſtius ratio, quia ſi
non cõtinentur in fauorabilibus, ergo nec in pœ
nis irrationabilibus & ſic non continentur ba-
ſtardi filij qui ſunt flos primitiuus, id eſt pri-
mus amor, multominus continentur ne potes
etiam legitimi ex baſtardis nati ſecundũ. Bald.
in ſubgeſtioni.C.de verbo.ſignifi.* ¶ Quæ om-
nes fallẽtiæ cadũt in tex.noſtro, inquãtũ dicit,
que no ſean ſus parientes dentro del quarto grado. Et
ex communi vſu loquendi conſanguinei dicun
tur etiam illegitimi, & noſter tex. loquitur per
nomina naturæ, & ex eo colligitur, quòd nõ de
bet tenere officiales, qui ſint conſanguinei, mo
do ſint legitimi, vel illegitimi. & ita tene. ¶ Vi-
de Bar.in propoſito in.l.ꝙ ſeruus.ff.de cõditio.
cauſ.data, cauſ.nõ ſequut.in principi.vbi tenet,
ꝙ ſi eſt ſtatutum, quòd nullus poſsit eſſe pote-
8 ſtas, qui ſit conſanguineus, vel † affinis alicuius
Peruſini, ꝙ ſi ſunt contracta ſponſalia cum filia
ciuis Peruſini, quòd non impeditur, quia nõ di-
citur affinis propriè, & ideo eligi non prohibe-
tur. Quod dicit eſſe menti tenendum, quia fuit
de facto. ¶ Tamen iſte tex. fallit in principibus
agentium, qui poſſunt tenere domeſticos, & cõ
ſanguineos ſuos in officijs, ſi eorum fides, & in-
duſtria eſt probata: non obſtante, quòd regula-
riter nõ liceat præſidibus, & alijs oficialibus, &
iudicibus tenere ſecũ in officio conſanguineos
ſuos, vt hic, & in.l.nullus.C. de aſſeſſ. hoc tenet

Plat.in.l.ex agentibus.C.de principibus agen-
ti.in rebus.lib.12.& ſic patet ſecundum eum, ꝙ
propter fidem, & induſtriam quis recipitur ad
officium, qui aliàs non reciperetur, vt ibi.

S V M M A R I V M.

1 *Iudex, nec corrector nemo poteſt eſſe, nec eius locum tenens, nec perquiſitor, nec receptor, nec relator, niſi antea per decennium ſtuduerit in ſtudio generali, & hoc doceat fide notarij ſtudij.*
2 *Doctor vt fiat, requiritur quòd ſtuduerit per quinquennium.*
3 *Pragmatica dicta, vtile eſſet quòd ſeruaretur.*
4 *Imperiti non ſunt præficiendi, & idoneis non debet interdici licentia iudicandi, ſeu legẽdi.*
5 *Homo eminentis ſcientiæ poteſt habere officia, licet nondum ſtuduerit tempus in.d.pragmatica ſtatutum.*
6 *Scholaris ſi ſit excellentis doctrinæ, debet præcedere doctorem.*
7 *A ſtatuto, quòd minor viginti quinque annis non habeat lecturam ordinariã, receditur ſi eſt præſtantis ſcientiæ propter excellentiam.*
8 *Si ſtatuti forma poteſtas debet habere collateralẽ doctorem, qui debet facere fidem de doctoratu, propter ſuam ſcientiam diſpenſatur, quòd doctoratum non teneatur docere.*
9 *Notus non eſt neceſſe, quòd examinetur.*
10 *Scientia adulterina præſumitur doceri in ſtudijs particularibus niſi ex perſona legẽtis, & audientis aliud iudicetur.*
11 *Ad honorem cum vanitate & imperitia quis non debet aſcendere.*

d Prematica. d Quæ eſt lex.58.in lib.
pragmaticarũ.fo.63. vbi
1 cauetur, quòd nemo † põt eſſe iudex, corrector,
nec eius locũ tenens, nec perquiſitor, nec rece-
ptor, nec relator, niſi antea in ſtudio generali
ſtuduerit per decẽniũ, & hoc doceat fide nota-
rij ſtudij, & ꝙ talis, qui vult eſſe iudex, ſit ad mi
nus. 26. annorũ & per iſtã pragmaticã ſi ſerua-
retur, corrigitur dictum Paris de Pute.in.d.tra-
cta.ſyndi.in parte poteſtas cùm eſſet in officio.
fol.61.nu.7.vbi tenet, ꝙ aſſeſſores vt poſsint aſ-
ſumi

ſumi ad officia,debent ſtuduiſſe per quinquen
niũ in iure ciuili,& ꝙ ſtuduerint cõſtitutiones,
leges. &capitula regni. & ſint examinati per
protonotarium,vel eius locũ tenentẽ: ꝙ qui ſi
reperti ſunt inſufficiẽtes,debẽt ad ſtudiũ reuer

prematica[d] q̃ mandamos hazer cerca delos que an ſalido de los eſtudios antes de auer eſtudiado el tiẽpo por nos ordenado,& q̃ no lleue alcaldes ni alguaziles que perſona alguna de nueſtra corte ni de fuera della le diere por

ti. & idem di-
cit de actorum
notarijs, & in
cõſtituẽdis ad-
uocatis. ¶Et
hoc ad inſtar
doctoris: quia
2 vt aliquis fiat†
doctor, requiri
tur, ꝙ ad min⁹
ſtuduerit,& au
diuerit iura per quinquennium.argu.in Proœ-
mio fforũ.§.ſed quia.verſi.quibus. in tali enim
tempore ius præſumit nil legitimæ ſcientiæ iu
ris deeſſe:& ex hoc videtur,ꝙ contrarium præ
ſumatur in minori tempore:quia nemo repen-
tè,nec temerè proſilire debet ad munus docto-
ratus,& ſic ad officiũ iudicãdi,quia nemo repẽ-
tè fit ſummus,de pœnit.d.2.§.hæc quę de chari
tate.& tenet Cardi.in Cle.2.de magiſtris.nu.35.
¶Et ſi hoc, & dicta pragmatica ſeruaretur, &
3 †examinarẽtur,nõ eſſet iuſtitia extirpata,& ſe
pulta,& aliqui probati literati non ſic egerent:
quia hodiernis temporibus non eſt opus legi-
bus,nec eruditis viris,quoniã ſolùm viget pro-
ratione voluntas,libitum profectò,ac cæca vo-
luntas ſubrogata eſt in locum iuris,& rationis:
& verè non fateor,multi ſunt ius dicentes, ſeu
locum tenentes iuris dicentium, quibus nimiũ
licet libitum,& apud eos quod placet, licet: &
cùm iura eis allegãtur,& oſtẽdũtur, obaudiũt,
& de directo ſolùm ex ceruice ſua ſentẽtias con
tra iuſtitiam,æquitatẽ,& bonos mores audaci-
ter proferũt quibus meritò dici poſſet,ius, & iu
ra negãt homines,& numina fallunt: Nec iouis
imperiũ nec phlegethonta timẽt.vt tenet Hip
poly.de Mar.in repeti.rub.de fideiuſſo.in fine.
nu.383.cum ſequentibus. vbi circa hoc magnã
ponit lamentationem, & magna cum ratione.
¶Quia,vt dicit Cardi.in Cle. cùm ſit. de magi-
4 ſtris.verſi.quartò noto.nu.23.imperiti† nõ ſunt
præficiendi,aliàs imperitus matheſęos riſui pa-
tebit.37.diſtin. c. qui de menſa. & dicit mathe-
ſeos,quod ſicut imperiti non ſunt præficiendi,
ſic etiam econtra idoneis nõ debet interdici li-
cẽtia legendi,& iudicandi.vt in cap.1.eod.tit.&
ca.prohibens. ¶Sed iſte text.& pragmatica di-
cta fallit in homine,qui ante tempus ipſius ha-
5 bet eminentem† ſcientiam,quia tunc poteſt ha
bere officia,licet non ſtuduerit tempus in ea ſta
tutum.qui aſsiduitas laborum,facit quem ante
ire.vt tenet Ioan.de Plate.in dicta.l.agentes.C.
de agenti.in rebus.lib.12.nume.1.verſi. nota ex
principio.Et facit quod tenet idem Plat.in. l.1.
C. de conſuli-
bus, & nõ ſpar
gendis. libr.12.
in fine vbi ait,
quòd licet an-
tiquiores præ-
feruntur in ele
ctionib⁹. C. de
decurio.lib.10.
l. Alexandrin.
quandoque ta
men noui eliguntur propter ſua merita, vt ibi.
& arg.de iure deliber.C.l.fin.§.ſint autem.¶In
ſimili facit,quia quandoq; ingenium ſupplet tẽ
pus in bene ſtudentibus,ſicut induſtria ſupplet
tempus.vt in.c.monachus.77.diſtin.nec ſuffi-
cit quis diu in ſcholis fuiſſe, ſed laudabiliter vi-
xiſſe inquirendum eſt.vt in capit.gloria epiſco
pi.12.quæſtio.2.& argumen.in.l.2.C.de his qui
veniam æta.impetra.& gloſſ.in capitu.tunc ex
literis.de in integr.reſti.in verbo, inſtitutus. gl.
in.l.vnicuique.C.de proximi.ſacro.ſcrini.libr.
12.& Sebaſti.Sapia.in additio.ad Abb. in proœ
mio Grego.in.1.additione.& Antoni. Franc. in
additio.ad eundem Abbat. in capitul. dilectus.
de procura.in.1.additiõe poſt medium. & quia
ingeniũ docile etiã ſine doctore, laudabile eſt.
vt Ioan.Andr.in.d.cap.tunc ex literis.¶Et facit
glo.in.l.1.C.de annonis ciuili.libr.11. vbi tenet,
6 ꝙ ſcholaris† ſit excellentis doctrinæ,debet præ
cedere doctorem.ſequitur Iaſ.in.l.cùm quid.ff.
ſi cert.peta.nu.12.vbi quoq; tene,ꝙ ſi eſt ſtatu-
7 tum,ꝙ minor† vigintiquinq; annis non habeat
lecturã ordinariã,receditur,ſi eſt præſtãtis ſcien
tiæ propter excellentiã.& idẽ tenet Alexã. ibi,
nu.4.&.5.tamẽ talis maior excellẽtia debet pro
bari per quindecim teſtes.vt Alexan.ibi, nu.7.
¶Et facit quod tenet Bald.in.l.adminiſtrantes.
8 ff.de excuſa.tuto.vbi ait,ꝙ ſi ex forma† ſtatuti
poteſtas debet habere collateralem doctorem,
qui debet facere fidem de doctoratu,ꝙ propter
ſuam ſcientiam diſpẽſatur cũ poteſtate,ꝙ nõ te
neatur docere doctoratũ,quia ex tũc non debet
facere fidẽ de doctoratu,nec oſtẽdere priuilegiũ
doctoratus,& nihilomin⁹ poteſtas habebit ſala
riũ cõſtitutũ pro doctore.¶Facit quoq; ꝙ tenet
Car.ĩ Cle.1.de iur.iura.§.nos itaq;.n.8.q.18.vbi
9 ait,ꝙ not⁹† nõ eſt neceſſariò, ꝙ examinet. ꝑ gl.
ibi,in verbo,aliqualẽ.Sed ſi nõ eſt oĩno not⁹, ali
qualiter

qualiter examinatur,ſed facilius,quã incogni-
tus. vbi arguit, ꝙ cùm Bachalarius notus ſit in
ſcientia,& moribus,facilius pertranſire debet in
priuata examinatiõe,per iura,quæ allegat dict.
gloſſ.& per capi.veniam.35.quæſt.9.& vi. text.
in cap. nullus.

ruego,[e] ſaluo que el

24. diſtinctio.
& Abbat.in.c.
fraternitatis. De clericis non reſidenti. & facit
quod dixi ſuprà in gloſſ.*que les dieren.*¶Et facit
quoque quod tenet Cardina.in Clementi.cùm
ſit.de magiſtris.quæſtio.2.numer. 35. vbi dicit,
quòd ad hoc,vt quis ſit doctor,requiritur,quòd
examinetur, niſi notitia euidentis ſcientiæ a-
liud inducat.argumen.in Clement.Romani. §.
nos itaq;.de iureiuran.ſed in hoc tenerẽ, quòd
tenui in dict.gloſſ.*que les dieren.*ſcilicet quòd ſal
tem pro forma, requiritur aliqualis examina-
tio.Licet Ioann.Andre.in capitul.conſtitu.el.2.
de appella.& Feli.in.c.clerici.circa fi.2.colũ. de
iudicijs.& Socinus in fallẽ.ſuis,in parte, lex ge
neraliter.verſic.fallit ratione famæ.In expreſſo
dicant,nã licet regulariter ille, qui doctoratur,
debeat examinari, fallit,ſi eſt aliquis bonæ fa-
mæ,qui publicæ viſus eſt legere,& cõferre, vel
facere alia,ita ꝙ ex fama ſit doctus.nam iſte po
terit ſine alia examinatiõe licitè doctorari. ¶In
quantum dicta pragmatica,tenet ꝙ requiritur,
quòd ſtuduerint in ſtudijs generalibus,& ſic ap
probatis, videtur prohibere in particularibus
10 nõ ſtudere,quia in illis præſumitur,† ꝙ docea-
tur ſcientia adulterina.vt in Proœmio fforum.
§.hæc autem omnia. ¶Quod intellige,niſi ex
perſona legentis,& audientis in loco particula
ri aliud iudicetur.argumen.in.ca. tuæ. de cleri.
non reſid.cum ibi notatis per Hoſt.tenet ad lite
ram Card.vbi ſuprà.¶Et in talibus officijs attẽ
di debent ea,quæ dixi in.dict.glo.*que les dieren.*
quia nimis abſurdum eſt,vt quis cum vanitate,
11 †vel imperitia aſcendat ad honorem peritiæ li
terarum:quia aſcenſus debet eſſe per gradũ vir-
tutum,non vitiorum.c.dum ſanctam. in fin.de
pœnitẽ.diſtin.2.vt tenet dictus Card.in.d. Cle.
cùm ſit.in principio.quem vide. ¶Et quia ho-
norem conferre inſipienti,eſt reipublicę ſubuer
tere vitam.Et impoſsibile eſt vt alios vtiliter re
gat,quem proprius ſubuertit error. tenet Lu
cas de Penna.in.l.filios.C.de decurio.lib.10.

e **Por ruego.** e Idem tenet text. &
ibi Ioan.de Pla. in.l.cõ
tra publicã.C.de re milit.libr.12.nu.1.vbi hono-
ris,& dignitatis augmentum non ſuffragio, ſed
laboribus conuenit adipiſci.& in.l.1.C.de prin
cip.agẽti.in reb.lib.10.Quod non ſeruatur,imò
hodie non morum honeſtas, ſed verborum ve-
nuſtas attenditur,non ſcientiæ viſus,ſed ſtulti-
tiæ riſus,non puritas manuum,ſed quãtitas mu
nerum confouẽtur,& nõ virtutes,ſed veſtes ad
inſignes honores & vtilitatis officia promouen
tur.vt in.c.fertur.1.q.1.& ibi Archidi.nu.3. vbi
exponit vitia,ideſt vitioſos,ideſt dũ vitioſi pro
muneribus honores recipiunt,& officia, & non
meritis proprijs.ſ.alienis,ſcilicet, progenitorũ,
& in aſſequutione,honorum ei,qui proprijs la
borauit viribus,& expoſuit ſe periculis prefera
tur. Vnde Ouidius.13.Meta.Propoſita arma pe
to meritis expendite cauſam,Dummodo ꝙ fra
tres Telamon Peleuſq; fuerunt.Aiacis meritũ
non ſit,nec ſanguinis ordo,Sed virtutis honor
ſpolijs quæratur in iſtis.Et parum ſuprà, Nam
genus,& proauos,& quæ non fecimus ipſi, vix
ea noſtra voco. Et Tullius contra Saluſtium.
Nec mecum his conferri decet, Patres concri-
pti,qui iam deceſſerunt,omniq; odio carent,&
inuidia,ſed cum eis,qui mecum vnà in republi
ca verſati ſunt,glorioſum quidem eſt honorem
paſsim impedire, ſed laudabilius bene meritis
digna præſtare: quicquid enim talibus tribui-
tur,pro generali potius vtilitate largitur. Dicit
Caſsi. 4. vari. Quod vocamus in meritis virtu-
tum,aut vitæ ſic extollendis.Hodie nil ſibi gra
uitas,nil induſtria vendicat,tantum auri profa-
nus amor obtinet.Hodie honor vitia indefenſè
remunerat,& in locum vltoris,ſeu iudicis is,qui
fuerat puniendus,adijcitur.tenet Lucas de Pen
na in.l.ſi quando.C.de diuerſis offic.& appari-
to.iudi.libro.12.in fine.& probat text.in.l.5.ti-
tulo.16.libr.2.in ordi.regalibus.¶Quinimo nec
talis prouiſio officialium debet fieri ad clamo-
rem,ſeu petitionem populi, ſeu ciuitatis: quia
talis clamor impedit animum, ne poſsit diſcer-
nere æquum.vt in.l.ſi conſtat.ff.de appellatio.
& in.l.ſi priuatus.ff.qui & à quibus:& quia ali-
quãdo quod placet populo,diſplicet Deo:quia
populus eſt docendus,non ſequendus. vt Bald.
in.capitulo.2. de electione. ¶ Vbi quoq; tenet,
quòd quando prouiſio: ſeu electio fit ad peti-
tionem præcedentem, & inſtantem, præſumi-
tur, quòd iſte clamor fuerit cauſa finalis eli-
gendi, etiam ſi fiat per debitam electionem,
ſeu prouiſionem.

SVMMARIVM.

1 *Corrector debet eligere ſibi locum tenẽtem & cæteros officiales.*

Eſcoja.

f
1 **Eſcoja.** [f] Nota text. q corrector † debet ſibi eligere locũ tenentem. Et per iſtũ text. corrigitur text. in.l.10.titul.16. lib.2.in ordi. Regali. vbi cauebatur, q rex debebat eligere, & nominare locũ tenẽtẽ in prouiſione ſpeciali: quę lex non vtitur, ſed ſolùm in prouiſionibus officiorum dat rex poteſtatem eligẽdi, & ponẽdi ſibi locũ tenẽtẽ, & remouẽdi ad libitũ ſuũ: & dicã infrà in gl. *iuſticia.* in prĩcipio. ¶Et quoq; electio aliorũ officialiũ pertinere debet ad poteſtatẽ ciuitatis, dũtamẽ in cõcilio ciuitatis approbetur. tenet Ioan. de Plat. in.l. præcepit.C.de Cano.largi.titulorum.lib.10.nume.6. Sed ad euitandas plures barateriàs, quæ contra ius & conſciẽtiã fiunt inter correctores, & inter ſuos locũ tenentes, eſſet vtile ſeruare dictam.l. ordina.& ſi non iubetur ſeruari, & ſic quòd rex prouideat, loca tenentes non poſſunt vitari dictę barateriæ.* Et q iudices & locũ tenẽtes correctorũ, & iudicũ ciuitatũ poni debẽt à rege: tenet. Greg. Lop. per tex. ibi in.l.22.tit.9. par.2.in gl. *les deue dar.* vi. quę dixi, ſuprà, in.c.1.in gl. *fiel.* nu.42.in additione, & in.c.19.infra. eo.

eſcoja [f] el que el entendiere que le cũple[g] para deſcargo de ſu cõciencia, y para la buena adminiſtracion de la

SVMMARIVM.

1 *In electione officialis attendi debet prudentia & merita vitæ.*

2 *Vitam laudabilem habere debet, qui ad præcipuum gradum honoris promouendus eſt.*

3 *Rex pati non debet quenquam celſiorem gradum obtinere, niſi cui & laborum aſſiduitas, & ſtipendiorum prolixitas ſuffragatur.*

4 *In electiõe officialis cõſiderãda eſt nobilitas: prudẽtia, fidelitas, & bona cõſciẽtia cum mẽtis integritate, ac rerũ experientia, & etiã ſolertia, & morum probitas, & artis peritia.*

5 *Nobilis dicitũ, qui eſt prudẽs, & virtute imbut⁹.*

6 *Scientia hominem nobiliſſimum facit.*

7 *Laudabilis vita debet attẽdi, & etiam ſi inhabilitas ei proueniat ex defectu natalium debet promoueri.*

8 *Fructus ſapientiæ eſt glorioſus labor.*

9 *Viliſſimus eſt reputandus, ſi non præcedit alios ſcientia, quæ eſt honore præſtantior: quia vbi non eſt ſcientia, non eſt bonum.*

10 *Diuites, & non pauperes ſunt eligendi.*

g
1 **Le cumple.** [g] Scilicet, vt prudentia, † & merita vitæ clareſcant.c.innouamus.60.diſtin.in fine. Item virtutum.40.diſtinctio.per totum.& in.c. miramur.61.diſtinct. Item merita probitatis. vt in.l. vnica. C. de præfectis digni. libr.12. ¶Debet enim qui adpræcipuum† gradũ honoris promouendus eſt habere vitam laudabilem proprijs moribus inſtitutam.C.de profeſſo.qui in vrbe Conſtanti.lib.12.l.1. quia propter merita præſtantur officia.vt in.l.2.C.de vetera.libro.12.&
3 dixi ſuprà gloſſ. *que les diere.* ¶Et rex † non debet pati quenquam celſiorem gradum obtinere, niſi cui & laborum aſſiduitas, & ſtipendiorũ prolixitas ſuffragatur. vt in.l.fi.C.de tyronib⁹. libro.12.& Montalu.in gloſſ.ordi.in parte officiales conſiliarij. ¶Et Ioan.de Platea. in.l.1.C. de conditis in publicis horreis.libro.10. numer.
4 5.vbi ait, quòd in electione † officialis conſideranda eſt nobilitas, quia nobiliores ſunt eligendi, vt gloſſ.in authentic.de defenſo.ciui.§.interim.collatio.3.& facit quod tenet Bald.in.capitul.per inquiſitionem.de electione.in fine.nume.5.vbi ait, quòd viles perſonæ non debent attentare publicos honores, quia iniuriam facit dignitati, qui eam committit viliſſimis. vt in.l. iudices. C. de dignita. libro.12. quia ſicut pulchra ſponſa requirit pulchrum ſponſum, ita publici honores requirunt honorabiles perſonas. vt in.d.l.fi.C.de condi.in publicis horre. lib.10. *Vi.quæ dixi ſuprà.in gloſſ. *que les diere.* nu.8.* Et prudentia, fidelitas, & bona conſciẽtia, cum mentis integritate proueniens, ac etiam rerum experientia, vt.C. de nob. C. comp.§.ſed cùm ſit neceſſarium. ac etiam ſolertia, & etiam morum probitas, & artis peritia, vbi quoque
5 tenet, quòd ille dicitur † nobilis, qui eſt prudens: & virtuoſus: & ſic virtus nobilitat ho-
6 minem. ¶Et ſimiliter ſcientia † nobiliſſimum facit eum. vt in.l. prouidendum.C. de poſtula. & gloſſa.in.capitulo.de multa. de præbend. ¶In tantum hoc eſt vetum, quod etiam ſi in-
7 habilitas † ei proueniat ex defectu natalium, debet promoueri.capitulo. apoſtolica. in fine. 56.diſtinctio. &. capitulo. cenomanenſem. vbi patet de meritis virtutum.capitulo.tali.1.quæſtio.7.nec enim poteſt de illius promotione dubitari, cui pro laboribus multis pro moribus caſtis, pro actibus eximijs celſioris loci præmium debetur, vt in.c.miramur.61.diſtinct.Itẽ dantur

dãtur honores & dignitates.Itẽ propter reuerẽtiã ſtudiorũ, vt tenet dictus Lucas de Pẽn.in. d. l.ſi quãdo.C.de diuerſis offi.& appari.iudi. lib. 12.verſi.& nota.vbi quoq; dicit, bonorũ nãq; la-
8 bor† glorioſus eſt fructus. Sapiẽtiæ.3.& deinde apoſto. dicit. 2.ad Timoth.

Iuſticia, [h] por los qua

ca.2. labora ſicut bonus miles Chriſti merita ſcientiæ, ętatis, & vitæ.c.talia merita.8.qõ.3.& quia requies eſt habere fructus ſui laboris.glo.in.l.omnes.C.de
9 ferijs. ¶Nam viliſſimus† reputandus eſt, ſi non alios præcedat ſcientia, quæ eſt honore præſtantior.c.viliſſimus.1.quæſtio.prima.& vbi nõ eſt ſcientia, non eſt bonum. Prouerbio.19. potiſsimè hæc locum habent.in ſacerdotibus, & iudicibus, de quibus ſcriptum eſt, Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem requirit dominus ex ore eius, quia angelus domini exercituũ eſt. Malachi.2.& in capitulo.niſi.§. pro defectu.de renuntiation.aliàs iuſtè dicitur contra eos. Tu ſcientiam repuliſti, & ego te repellam, nec ſacerdotio fungaris mihi. Oſeæ.4.& in.d.§.pro defectu. ¶Et ad talia officia non ſolùm debent eligi
10 literati, † & experti, vt dictum eſt, ſed etiam debent eſſe, diuites: quia ſi ſunt in ſumma, & intolerabili inopia, eligendi non ſunt, tenet Plat.in. l.ad ſubeunda.C.de decurion.lib.10. nam gerẽs dignitatem, honorem, vel adminiſtrationem, hæc ſine amplis facultatibus adminiſtrare non poteſt, ſicut anima ſine corpore corporaliter nil agit.1.q.1.c.ſi quis obiecerit.aliàs eſſet inane nomen honoris, ſecundum Lucam de Pen.ibi, in fine.vbi quoq; dicit, q iuſtè igitur ab horrenda eſt indigentia, quæ quodammodo morti cõparatur. Vnde Eccleſi.40. Fili in tempore vitę tuę ne indigeas: melius eſt enim mori, quã indigere.* Et Greg. Lopez.in.l.2.tit.9.part.2.in gloſſ. *pobredad.* & facit.d.l.ad ſupradicta.* ¶ Sed quis dicatur pauper, arbitrio iudicis relinquitur gl. in auth. præterea.C.vnde vir & vxor. cum ſimilibus.* Et Angel.in.l.infundo.ff.de rei vendica. Grego.Lopez.in.l.7.titulo.9.part.2.

SVMMARIVM.

1 *Per locũ tenentẽ poteſt iuſtitia adminiſtrari, & põt poni locũ tenens ſine licẽtia principis.*

2 *Locũ tenens poteſt pœnã ſanguinis imponere.*

3 *Locum tenens poteſt facere omnia, quæ eius corrector poteſt facere.*

4 *Vice gerẽs, habet iuriſdictionem ordinariam,*

5 *Vice gerens obtinet locum illius, cuius vicem gerit: & quidquid reſcribitur ſibi, eſt mãdandum executioni per illum, cuius vicem gerit, etiam ſi ſit creatus poſt commiſsionem datã vice gerenti.*

6 *Inter vice gerentem, & delegatum eſt differentia.*

7 *Locum tenens non poteſt alium locum tenentem ſibi ſubſtituere.*

8 *Vice gerens an gaudeat immunitate, qua gaudet ipſe rector.*

9 *Tenẽs locum correctoris gaudet immunitate, & priuilegijs, quibus gaudet ipſe corrector.*

10 *Vice gerens alicuius, debet honorari ſicut ille, cuius vices gerit.*

11 *Adminiſtrator debet obediri, ſicut dominus.*

12 *Vicarium epiſcopi offendens, dicitur epiſcopum offendiſſe.*

13 *Corrector ſi moriatur durante officio, an ſuũ locum tenens remaneat in officio.*

14 *Ad officium, quod ſemel adminiſtrauit, an quis redire poſſit.*

15 *Officialis, vel locum tenens vnius correctoris poteſt continuare, & eſſe cum alio officiali, vel correctore ſucceſſore, ſi eius fides, & induſtria eſt approbata.*

16 *Corrector faciens locum tenentem, quotiens eũ abeſſe contigerit, & contingat caſus, quòd iudex vna die ſit abſens, & alia die præſens, valent geſta per eum.*

17 *Gerens ſe pro loco tenẽte alicuius ſuperioris, videtur tacitè ei mandare, vt gerat ſe pro ſuo loco tenente.*

h
1 **Iuſticia.** [h] Quã poteſt per ſubſtitutũ, & ſic per locũ† tenẽtẽ adminiſtrare.vt in iſto tex.& in.l.quiſquis.& in.l. ad ſimilitudinẽ.C.de epiſcopis & cleri.& ſuperi⁹ dixi, & in.l.decreto.ff.de adminiſt.tut. & in.l. qd ergo.ff.ad municipal.de quo latè p Par.de Put. in tracta.ſyndi.in parte, an ſubſtituẽs. foli.248. quinimo corrector põt facere locũ tenẽtẽ ſine licẽtia principis.vt tenet Bald.in.l. ſi incertis.§.à perfectis.ff.de leg.3.per tex.in auth.vt nulli iudi.colla.9.§.ad hoc verò prohibi.Guid.pap.deciſi.234.vbi idẽ tenet.& dixi ſuprà in gloſ. *eſcoja.*
2 ¶Et talis locũ tenẽs põt imponere † pœnã ſanguinis, put poſſũt illi, quorũ locũ tenet, qa locũ tenet

tenet authoritate legis,& lex dat ei merum im
perium.Secus ſi teneret locum authoritate ho-
minis,vel de iure Canonico.tenet Angel.in.l.ſi
prior.§.à Titio.ff.qui potior.in pigno.habea.&
hoc tene, licet Paris de Puteo , contrarium te-
neat in.d.tracta.ſyndica.in parte.an ſubſtitues.
fol.248.nu.8.&.9.vbi hanc.q.altercat. ¶ Quia
3 locum tenens poteſt † facere omnia, quæ poteſt
corrector:quia ſubrogatus loco alterius,eiuſdē
naturæ,cuius eſt is,in locum cuius ſubrogatur.
tenet Ange.in.l.grege.per tex.ibi.ff. de pigno.
in principio.& Bartol.in.l.1.ff.de tuto. & cura.
datis ab his.vbi quoq; tenet,ꝙ ille,cui mādatur
à principe,vt vicem præſidis gerat,mortuo præ
ſide,vel etiam abſente, habet merum imperiū,
& miſtum,etiam quo ad executionem , & hoc
quia ſpecialiter mandatur.vt ibi per Bartol. &
tenet text.hic.& in.l.2.C.de offic.eius, qui vi-
cem alicuius iudic.vel præla.obti.licet.gloſ.ibi
videatur tenere cōtrarium,quæ reprobatur per
Barto.in.l.1.ff.de officio eius,cui manda.eſt iu-
4 riſ.num.15.¶ Talis enim vice gerens,† habet iu
riſdictionem ordinariam,vt Bartol.in dict. l.2.
& in.l.1.§.à præfectis.ff. de legat.3.de quo per
Bald.in authentic. Sed nouo iure.in principio.
C.de ſeruis fugiti.& per eundem Bart. in.l. nec
quicquam.§.vbi decretum.ff.de offi.proconſu.
& legat.ante pe.columna.& ibi gloſſ. ¶ Et facit
quod tenet Abb.in.capitu.eam te de reſcriptis.
5 nume.14.vbi vice † gerens obtinet locum illius,
cuius vicem gerit : & quicquid reſcribitur ſibi,
eſt mandandum executioni per illum cuius vi-
cem gerit etiam ſi ſit creatus poſt commiſsionē
datam vicegerenti. Tamen contrarium tenet
Plat.in.l.ex eo.C.de agen.in re.lib.12.nu.3.vbi
ſi rex committit cauſam ſenaſcalo,locum tenēs
conſtitutus ab ipſo ſenaſcalo nō poterit cogno
ſcere : & in hoc dicit , ꝙ doctores determinant:
quia ſi rex nouiſſet,hoc expreſsiſſet in ſua com
miſsione.vt in.l.1.§.ad deficientis.C.de caducis
tollen. quia à forma reſcripti non eſt receden-
dum.Nec obſtat ꝙ debet tranſire ad ſucceſſo-
rem.vt in.c.quoniam Abb.de offic.deleg. quia
debet intelligi de ſucceſſore habente officium
iure proprio, non alieno , vt eſt locum tenens.
vt Plat.vbi ſuprà.Et quoq; mandatum,ſeu præ
ceptum factum prædeceſſori,ſucceſſor tenetur
adimplere.c.dudum.18.q.2.gloſſ.in.c.literis.de
reſcrip. ¶ Et quod dixi de loco tenente , ꝙ non
poteſt adimpleri,maximè ſi papa,ſeu rex man
dat fieri aliquid per perſonam alicuius,quia tūc
non poteſt fieri per procuratorem habentē ſpe
ciale mandatum.eſt gloſſ.in.c.expoſuit.de dila
ti.alia in Clementin.1.de vita & honeſt. cleri &
Cardi.ibi text.in.l.iubemus.per hanc.C.de ero
gat.milit.ann.lib.11.& Iaſ.in.l.2.§.ꝙ ſi in patris.
ff.ſolut.matri.numer.3.¶ Et Bar.ponit in.d.l.2.
6 differentiam † inter delegatum: & vicem geren
tem: quia delegatus eſt ille , cui ipſemet iudex
committit : ſed vicegerens eſt ille cui ſuperior
committit locum alterius,& ille,vt dictum eſt,
habet ordinariam iuriſdictionem. & per Alex.
in rubrica.ff.de officio eius,cui mand. eſt iuriſ.
nume.13.vſq; in finem.vbi per eum.¶ Et licet lo
cum tenens poteſt omnia,quæ poteſt is , cuius
7 locum tenet, non tamen poteſt † alium locum
tenentem ſibi ſubſtituere.tenet Bald. in.l.1. §.à
præfectis.ff.de legatis.3.per.l.à iudice.C. de iu-
di.& in.l. ſi Auguſtæ.ff. de legat.2. & Paul. de
Caſtro in.l.2.in fine.ff.de offic.eius, cui mā. eſt
iur.Et facit text.in.c.in archiepiſcopum.de ra-
ptori.de quo vi.Barto.in.d.l.1.§.hic quibus. &
Alexan.in.l.& quia.ff.de iuri.om. iudi. & in.l.
filius.ff.de lega.3.& tenet Paris de Put.in.d.tra-
cta.ſyndi.in parte,an ſubſtituens.fol.248.nu.6.
vi.Enri.Ferran.in addi.ad Guido.papam,deci-
ſio.234.Et quoq; dic,ꝙ vicarius epiſcopi ſi opor
tet ſe abeſſe,non poteſt ponere alium vicarium
loco ſui,nec aſſeſſor.tenet Bald.in.ca.quoniam
apoſtolica.de offic.delegat. qui eſt finalis.nu.1.
nec nuntius ambaſiatam ſibi commiſſam alteri
committere poſsit.vt Bald.ibi.nume.2.& tenet
Boerius deciſi.152.loquendo in loco tenēte, vbi
altercat.& ibi quoq; tenet,ꝙ locum tenēs crea-
tus à iudice loci,non præfertur loco tenēti crea
to à domino loci.* Sed tu vi.Bal.in.l.aliquādo.
ff.de offic.proconſul.& leg.nu.3. vbi loquendo
in vicario dicit,ꝙ vicarius alium vicarium face-
re non poteſt cum ordinaria poteſtate , tamen
per modum delegationis poteſt alteri commit-
tere vices ſuas,vt in.c.1.de offic.vica.lib.6. tamē
ex cauſa probabili & neceſſaria dicit Hoſt.in.c.
clericus.de offic.vicar. & Bald. in margarita , in
verſiculo vicarius. ꝙ poteſt facere alium vica-
rium.* ¶ Vide quoque per Alexan.in.d. rubri-
8 ca,an vicegerens † gaudeat immunitate,qua gau
det ipſe rector,& per Bart.in.l.filius.ff.de lega-
tio.vbi concludit duas eſſe ſpecies vicegerētiū.
Quidam ſunt conſtituti ab ipſomet rectore in
locum eius,& iſti non gaudent.vt in dict.l.filiꝰ.
& in.l.vicarius.eod.tit.quidam ſunt conſtituti
ab ipſa vniuerſitate, quæ conſueuit eligere re-
ctorem in locum mortui rectoris vel abſentis,&
iſti gaudent immunitate.vt.C.de dignita.or.ſer
ue.libro.12.& de iſto loquitur text.in.l.2. C. de
officio eius,cui vicem alteri ger.& cum Bartol.
ibi concordat Bal.in.l.aliquādo.ff.de offici.pro
conſul.& Cardin.Flor.in Clem.1.de offic. vica.
in.6.

in.6.oppoſi.cū gl.in verbo,ſacerdotium. vbi di
cit,ꝙ de cōſuetudine ſeruatur,ꝙ indiſtinctè vi
cerector gaudet immunitate,ſicut rector.& vl-
tra Bartol.in.d.l.filius.pōt allegari tex.optimū
in.l.pe.in fin.C.de aquæ ductu.lib.11.& c.ſi.93.
diſtin. vbi tenet ꝙ quis eſt tādiu honorandus,
quandiu tenet eius locum, & quoq; habet eius
priuilegium.Ecce ergo,ꝙ vicarius,& vicegerēs
pōt dici non ſolū ille,qui à ſuperiore conſtitui
tur in locum alterius abſentis, vel defuncti,ſed
etiā ſi conſtituatur ab ipſomet conſtituente vi-
carium in locum ipſius conſtituentis. ¶ Et plus
eſt quia vtroq; caſu tales vicarij, ſeu vicegeren-
tes, videntur ordinarij : vnde vicarius epiſcopi
etiam conſtitutus ab ipſo epiſcopo,dicitur ordi
narius.vt in.c.Romana.in principio.& ibi gloſ.
in verſic.generaliter de appel.in.6.& in.l.præci
pimus.in princip.& ibi Bar.C.de appel. &. ca.
ſua.& ibi notat Innoc.de officio vica.glo. in.ca.
perlectis.25.diſtin.& in.cap.2. de offi.vica.in.6.
Hoſti.& Ioann.Andr.in.c.2.ne præla. vice.ſua.
& vi.Ale.in addi.ad Bar.in.d.l.filius. ſaltem re-
miſsiuè.& in.d.rubric.num.14.vſq; in fine. vbi
circa hoc quatuor conſiderationes facit,quas p
9 te vide.¶ Sed in hoc dico,ꝙ tenēs † locum corre
ctoris,gaudet immunitate,& priuilegijs,quibus
gaudet ipſe corrector : quia ex poſitione regis,
& ſic ſuperioris fuit poſitus,vt tenet ad literam
Cardi.in.d.Cle.1.de offi.vica.6.q. ¶ Et facit qđ
tenet Ludo.Ro.in ſingula.362.vbi ait, ꝙ vicere-
ctor debet habere ſeſsiones rectoris præeminen
tis.& dicit,ꝙ eſt tex. vnicus in ca. præcipimus.
62.vel.63.diſtin.& ibi vi.additionē in.d. ſingul.
¶ Et ad idem facit,quia vicegerens alicuius , de-
10 bet honorari † ſicut ille , cuius vices gerit. vt te-
net Abba.in.capi.ſanè.el.2.de offi.delega.& ibi
Barb.1.colum.& vltra eos eſt gl.in.c.cum volun
tate.de ſenten.excom.& videtur tex.in.c.ſi.93.
diſtin.& gl.in.c. cum olim. el.2. de offi. delega.
& facit tex.in.c.in accuſa.2.q.7.& in. ca. felicis.
num.6.& tex.in.c.nobiliſsimus.87.diſtin.& in
c.nouo.21.diſtin.& cā.honor.2.q.5.¶ Quoq; fa-
cit text.in.c.grandi.de ſupplē.negli. præla. vbi
11 debet † impendi honor adminiſtratori , & obe-
dire ſicut dominus à quo datur adminiſtrator,
nec dicitur infringere iuramentum, qui tali ad-
miniſtratori obtemperat: nec mirum, quia po
teſtas adminiſtratoris eſt dependens à domino,
& coniuncta ſibi,vnde grauamen iniunctum ad
miniſtratori,cōcernit ipſum dominum.l. peto.
§.mater.&.l.cum pater.§. curatoris.ff. de lega.
2.& ex perſona principali domini ſumit robur
& perpetuitatem.l.annua. ff. de annuis lega.&
l.quod principi.&.l. ſi auguſtæ. ff. de lega.2.&
c.Romana de offi.vicar.in.6.¶ Implet ergo fidē
& promiſsionem,quæ illa exhibet adminiſtra-
tori ipſius.l.municipibus.ff.de condi.& demon
ſtra.& quod notat Innoc. in.ca.eā te.de reſcrip.
facit.l.oſſa.ff.de religio.& ſumpti.funer. vbi di
12 citur,† ꝙ qui offendit vicarium epiſcopi , dici-
tur offendere ipſum epiſcopum. & ad hoc illū
tex.allegat Baldu.in.l.ſed & ſi quis.§.fi.ff.de in
ius vocā.&.l.ſi prior.§.fi.ff.ꝗ potio.in pig. hab.
vbi prærogatiua,quæ eſt in principali,eſt in ſuū
locū tenētem,ſecundū Barb.in.d.c.ſanè.1.colu.
13 ¶ Et an ſi corrector moriatur † durante officio,
ſi ſuus locum tenens remanebit in officio ? Vi-
detur ꝙ nō,ſed eligendus eſt,cui meritorū ſuf-
fragantur inſignia.vt.C.de diuerſis offi.lib.12.l.
1.& ibi Luc.de pē.Sed cōtra facit apertè.ff.de tu
tori.& curato.datis ab his.l.curatorē.& in.l.quę
ſitū.ff.de tutelis.¶ Attamen Lucas de penna in
d.l.agētes.in fine.C.de agēti.in rebus. lib.12.di-
cit , ꝙ iſta ſunt in principis poteſtate. vt.C. de
cōſuli.lib.10.l.3.& dicit , ꝙ ſatis faciat,ſi ſubro-
gatum,& ſic locū tenentē alijs præferat.dum ta
men mereantur virtutes eius.quod nota. Vide
quæ dixi ſuprà in.cap.1.in glo.nueſtros.nu.2.&
quæ dicam in.c.5.infrà eod.in gloſ. ſuſpēdidos.
14 ¶ In propoſito nota, an quis poteſt redire † ad
officiū , quod ſemel adminiſtrauit ? Et videtur
ꝙ non,quia præſumitur contra eum.vt in. d. l.
nullus apparitor.& in.l.ad ſplendidioris. C. de
diuerſi.offic.& ap.iudi.lib.12.& hoc niſi licentia
principis,vt ibi,& in.l.conſiliarijs.C.de aſſeſ.&
hoc ſiue quis fuerit ſemel ſolutus ab officio ex
honeſta cauſa, vt quia compleuit , & rationem
villicationis reddidit ſiue caſuaria occaſione
propter morbum,vel ſenectutē.vt in.l.ſemel.
C.de re milita.lib.12.ſiue cauſa ignominioſa, vt
propter delictū vt in. l. ſi quis ex grege. C. de
appari.præfecto.præto.& priui. eorum. lib.12.
& tenet Ioann.de pla.in. d.l. nullus apparitor.
Quod dicit fallere,quando prouincia eſt diuiſa
& in procuratore Cæſaris. ¶ Item ad hoc vt re-
deat,non poteſt compelli,& ſtantibus alijs ſuffi
cientibus.gl.in.l.pe.ff.de muneri. & honori. &
in.l.æſtimationem.§.defenſionem.&.l.ſponte.
&.l.honor.§.gerendorum.vt tenet Ioa. de Plat.
per text.ibi in.l.quis tā.C.de decur.lib.10. ¶ Et
hoc eſt ſecundum eum ibi,ne ex continuatiōe
honoris , grauius ſubditis efficiatur.vt in auth.
de defenſo.ciui.§.pe.coll.3.aliàs enim continuā
do,incideret in.l.iuliam ambitus.vt in.§.ſunt.in
ſtitu.de publi.iud.niſi in caſibus,in quibus pōt
continuare,vel ex interuallo eligi ſine pœna am
bitus , ſcilicet vt eſt dictum in defectū aliorū.*
Quinimo non poteſt eligi ad aliud officiū niſi

prius ſyndicetur de primo officio Bar.& Alex.
in.l.reſcripto.§.1.ff.de muner.& honor.& in.l.
neminē de ſuſcepto.& archar.lib.10.per Bar.in
l.1.C.vt omnes iudic.tan ciuil.quā crim,& non
debet in aliū officiū prouideri antequā ſua ſyn
dicatio viſa ſit per auditores cōſilij regis, & con
ſultata cū perſona regis & executioni mandata:
tenet Cataldinus in tract.a ſyndica. q.96.& eſt
pragmati.63.in curijs Valiſoleti.anni.1523.& in
pragmati.92.Vallad.anni.1537.& in pragmatic.
33.de Madrid.anni.1563.* ¶Itē admittūtur ſpurij
vt in.d.l.3.§.ſpurios.ff.de decurio.¶Et ſimiliter
plebei,vt in.l.ante pe.ff.de decurio.¶Alij caſus
notātur in.l.diuus.ff.ad municipal.videlicet qn̄
princeps ex ꝓprio motu illū refirmat, quia tūc
nō creditur principē ob importunitatē petētis
feciſſe,nec refirmatū ſubditos lædere, ſed potiꝰ
eſſe à principe reformatū;ſua exigēte experien
tia meritorū.vt in.d.l.liceat.de aſſeſſo.in fi.quē
vid.¶Et idē,ſi ab vniuerſo populo reluctāte re
firmetur.vt in.d.authē.de defēſori.ciui.§.fi.col
la.3.¶Fallit etiā, vbi eſſet honor cū ſumptu. vt
in.d.l.ſpōte.de muner.& hono.ſecūdū Ioan.de
Pla.in.d.l.quis tā.vbi quoq; per eū,an in dubio
in ciuitate præſumatur eſſe plures alij habiles,
& ſufficiētes,vt quis nō cogatur officiū cōtinua
re,vel ante tēpus vacationis re aſſumere? & di-
cit,ꝙ ſic in vrbibus inſignibus,& magnifico ſta
tu.¶Itē fallit in cōſiliario, & loco tenēte: quia
15 vnꝰ † cōſiliarius,ſeu locū tenēs vnius officialis,
pōt cōtinuare,& eſſe cū alio officiali vel corre-
ctore ſucceſſore in officio,ſi eius fides, & indu-
ſtria eſt approbata.vt tenet Io.de Pla.in.l.ex a-
gētibus.C.de principi.agēti.in rebus.lib.12.Hoc
intellige,ſi de primo officio rationē digeſtaue-
rit,id eſt,de priori tēpore fuerit ſyndic.vt tenet
Pla.per tex.ibi,in.l.ordinariorū.C.de cohartali
lib.12.nume.4.& bene ſe geſsit in officio,quia ſi
fuit depoſitus,ſeu remotus,nō pōt cōtinuare.vt
tenet Bal.in arg.in.c.gratū.de poſtula.præla.in
fine,loquēdo in notario depoſito à notariatu,
quia nō pōt iterū creari notarius, & idē dicit de
ſententia arbitratoris caſſata,quia de nouo ferri
16 nō pōt. ¶Adde quoq;,† ꝙ ſi iudex facit aliquē
locū tenētē quoties eū abeſſe cōtigerit,& cōtin
gat caſus,ꝙ iudex vna die ſit abſens,alia die præ
ſens,ꝙ valent acta coram illo locum tenente,e-
tiam illo die.quo fuit præſens, ne ex continua
variatione litigantes decipiantur.facit.l.barba-
rius.ff.de offi.præto.Sed ſi plures & plures dies
eſſet præſens,ſecus eſſet.tenet Paul.de Caſtro.
in.l.ſed & ſi pupillus.§.conditione.ff. de inſti-
tuto.numero.4.vbi dicit, quòd eſt pulchra in-
ductio.¶Et vide Hippolytu.de Marſi.in conſi-
17 lio.9.numero.26.vbi dicit, quòd ſi aliquis † ſe
geſsit pro loco tenente alicuius ſuperioris, vide
tur tacitè ſibi mandaſſe,vt ſe gerat pro ſuo loco
tenente. quod nota.& tenet Paulus. de Caſtro
in.l.1.§.magiſtrum.ff.de exerci.actione. nume.
3.quem vide per.l.fina.ff.quod cum eo.

SVMMARIVM.

1 *Subſtituens aliquem in officio,tenetur de com*
miſsis per dictum ſubſtitutum.
2 *Poteſtas tenetur de commiſsis, & omiſsis per*
ſuos officiales,& familiares, ſi delinquunt in
officio, vel ratione officij.
3 *Si familiaris poteſtatis commiſit delictū non*
ratione officij,ſed extra officium, officialis nō
tenetur,nume.9.
4 *Qui habet ſyndicare officialem, non ſe impe-*
dit de geſtis extra officium.
5 *Fideiubens pro aliquo Caſtellano alicuius Ro-*
chæ,non tenetur,ſi ille facit robariam.
6 *Si libro mercatoris ex conſuetudine creditur*
intelligitur in pertinentibus ad artem ſuam,
non autem ad alia.
7 *Si ſtatuto cauetur,quòd filiusfamiliàs merca-*
tor poteſt contrahere,intelligitur cauſa mer-
cantiæ,ſed in alia cauſa diuerſa non valet cō
tractus.nu.42.verſi.Et adducit.
8 *Nuntio publico creditur circa officium.*
9 *Si officiales poteſtatis inter ſe inuicem ſe per-*
cutiant,vel cum alijs, poteſtas non tenetur.
10 *Poteſtas tenetur de factis per ſuos familia-*
res,& officiales de factis per ſuos familiares,
& officiales,licet ſint extra officium, quan-
do mandauit,vel raptum habuit.
11 *Ad exhibendum tenetur poteſtas res familia*
rium, vel ipſos familiares,ſi poteſt,licet delin
quant extra officium, vel quando ad eum im
mediatè à familiare,qui delinquit, aliquid ex
tali delicto peruenit poteſtati.
12 *Poteſtas tenetur pro vxore,ſi delinquat præ-*
textu officij,& ſi ciuiliter agatur.
13 *Poteſtas tenetur de delicto officialium quan-*
do ciuiliter agitur,ſecus ſi criminaliter.num.
49.

14 *Dominus tenetur pro familia,ſiue ſit deputa-*
ta ad officium publicum,ſiue ad priuatum.
15 *Epiſcopus ſi non poteſt perſonaliter viſitare,*
ſi per alium viſitat,tenetur,ſi deputatus in a-
liquo exceſſerit.
16 *Nominans aliquem ad officium, & ad mun*
publicum,ſuo periculo nominat.
17 *Poteſtas,licet teneatur ex delictis familiæ ſuæ*
non tamen tenetur ex contractibus ſuæ fami
liæ.Intellige vt hic.
18 *Proclama,quòd nullus faciat aliquam credē-*
tiā,ſeu aliquid credat alicui de familia, cùm
poteſtas non intendit teneri pro eo,prodeſt vt
pro eo non teneatur,etiam ſi ex forma ſtatuti
teneatur,pro familia.
19 *Qualiter probetur,quòd cōtraxit in cauſa do*
mini,& in eius vtilitatem.
20 *Fideiubens pro officiali publico, intelligitur*
fideiubere,& promittere indemnitatem, &
intereſſe reſpectu damni rei publicæ tantùm.
Et non tenetur pro extorſionibus,damnis &
violentijs illatis priuatis,nec de pœnis impoſi
tis officialibus,niſi fideiuſsio, & promiſsio ſit
ita lata,vt hæc comprehendat.
21 *Ratio quare poteſtas tenetur de omni delicto*
commiſſo in officio per ſuos officiales.
22 *Poteſtas,qui non eligit ſibi officialem, an te-*
neatur pro eò.
23 *Famuli,qui dicantur.*
24 *Famuli poteſtatis poſiti ad cuſtodiam ciuita-*
tis,ſi delinquunt,an poteſtas teneatur.
25 *Poteſtas non tenetur de geſtis per ſubſtitu-*
tum loco ipſius ad tempus impediti. numero
41.
26 *Poteſtas inuocans auxilium aliquorum ad ca*
piendum malefactorem,quia vltra familiam
aliquando habent aliquos ſeruitores, qui fa-
uent ſibi in officio, & de nocte aſſociant ip-
ſum, an ſi iſti offendantur in exercitio illius
officij,dicatur offendi familia poteſtatis. Vel
ſi in illo exercitio committant aliquid, an po
teſtas teneatur pro eis.nume.27.
28 *Percutiens familiarem poteſtatis non deferē*
tem ſignum,an puniatur.
29 *Poteſtas,an teneatur in ſyndicatu pro officia*
li mortuo.
30 *Poteſtas,in ſyndicatu an teneatur pro fami-*
liari bannito.
31 *Poteſtas,an teneatur pro familiari condēnan*
do,ſi fuerit contumax.
32 *Poteſtas,an teneatur de delicto famuli ſui an*
te aquam eſſet famulus.
33 *Poteſtas vt teneatur de cōmiſsis per familiā,*
requiritur quòd ipſi ſint in aliquo officio de
putati,& non tenetur de cōmiſsis per eos ex-
tra officium.
34 *Officiales,& ſtipendiarij, pro contractibus,*
& delictis antea factis conueniri nō poſſunt,
durante officio.
35 *Officialis regis habens malum filium, qui eo*
præſente delictū facit,an pater teneatur pro
eo.
36 *Si teſtes dicunt,quòd familiares poteſtatis per*
cuſſerunt Titium, vel delictum commiſſe-
runt,& nomina familiarium ignorāt,an pro
bent.
37 *Petitio procedit,quando agitur contra pote-*
ſtatem, quòd eius familia aliquid fecit, li-
cet non exprimantur ſigillatim nomina ipſo
rum.
38 *Bannum factum à poteſtate,quòd omnes de-*
bentes aliquid recipere ab officialibus,& fa-
milia,compareant infra.10.dies,aliàs nō au-
dientur,an tale bannū excuſet poteſtati, &
creditoribus noceat.
39 *Poteſtas, an poteſt punire ſuos officiales, &*
nō expectare vt puniantur à ſuperiore, vel à
ſyndicatoribus,& ſi pōt ſuos officiales remo
uere.nume.40.
41 *Poteſtas an teneatur de negligentia ſui offi-*
cialis.
42 *Contra retinentem familiares criminoſos præ*
ſumendum eſt: & ideo ſi commiſerunt ali-
quod delictum pro eis tenetur. Quod intelli-
ge,& declara,vt hic.
43 *Pœna appoſita in pace per me & per adhæren*

tes mihi de non offendendo , non extenditur ad adhærentem extra caſum inimicitiæ.

44 *Poteſtas non tenetur pro ſuo officiali, quãdo officialis eſt approbatus, & expertus in officio. Quid ſi talis officialis fideiuſſorem dedit de reſidentia facienda, an teneatur poteſtas, qui eum in officio nominauit.*

45 *Rex committens tempore belli Caſtrum cuidam militi ad cuſtodiendum, & ille miles cõmiſit alteri militi, vel nobili, an teneatur, ſi hoſtes occupauerunt Caſtrum.*

46 *Epiſcopo an imputetur, ſi archidiaconus examinauit indignum.*

47 *Poteſtas nõ tenetur de geſtis per officiales poſitos à ſuperiore.*

48 *Poteſtas quando exhibet officiales, non tenetur.*

49 *Poteſtas non tenetur pro officialibus, quando agitur criminaliter. Nec tenetur, ſi ſui officiales fideiuſſionem de reſidentia facienda dederunt, & de iudicato ſoluendo.*

50 *Si poteſtas ſeu corrector multos conuocauit cauſa debellandi vnam domum, in qua erant malefactores, & illam igne concremauit, propter quòd illi conuocati paſſi ſint damnum, an ipſe poteſtas teneatur illis ad damnum.*

51 *Poteſtas, quod ſoluit pro officialibus ſuis poteſt ab eis repetere, vtendo retentione, vel aliter. Quod intellige vt hic.*

1 Sea obligado.[i] Nota tex. ꝙ ſubſtituens† aliquẽ in officio, tenetur de commiſsis defectibus, & delictis ipſius. eſt tex. ſimilis in. l. agẽtes in reb⁹. C. de agẽti. in rebus. libr. 12. & ibi Lucas de pen. 3. colum. verſi. nota hic. dicit, ꝙ quidã peritus in ſignis authoritatis hanc. l. præcipuã allegauit ad hoc: ſed ſimilis litera dicit, ꝙ eſt in. l. neminẽ. C. de decurio. lib. 10. & in. l. nullus. C. de epiſcoſ. & cleri. & in. l. ad ſimilitudinẽ. Vide omnino. l. ex facto. ff. de negoti. geſtis. & in. l. 3. C. de fundi. rei publi. lib. 11. & in. l. 1. in princip. ff. de exercito. & l. 1. §. ſi quis. ff. nau. caup. ſtabu. & in. l. licet. §. in factum. & l. fi. in princip. vbi eſt verbum ſuo periculo. Et ſic, ꝙ officialis ſubſtitutus gerit periculo ipſius ſubſtituentis. vt. in. l. nullus qui ne xu. C. de decu. lib. 10. prius tamen debet ſubſtitutus quam ſubſtituens conueniri. vt eſt gloſſa. in. l. ſi quis ex corpore. C. de muri legulis. lib. 11. & ibi Plat. & vi. infrà. numer. 16. ¶ Et ꝙ poteſtas teneatur non ſolum de delictis commiſsis per

2 eum, ſed etiam tenetur† de cõmiſsis, & omiſsis p ſuos officiales, & familiares ſi delinquũt in officio, & ratiõe officij, tenetur ad intereſſe p ti læſæ. vt in. d. l. 1. §. ſi ſerui. ff. furti. aduerſus naut. caup. ſtabula. Et tex. in l. 1. C. ad. l. Iuli. repe. gl. in. l. 1. C. vt oẽs iudi. tã ciui. quam crimi. & in. l. ſi poſt depoſitã. C. de aſſeſſo. & gl. in. l. conſiliarios. C. eo. tit. quia mala electiõe eſt in culpa, & ideo tenetur p eis. vt in. d. l. licet. ff. naut. caup. ſtabul. & in. l. 2. ff. furti. aduerſ. naut. & tenet in expreſſo Bar. in. l. 1. ff. ad. l. Iuliã repet. verſi. quæro pro quibus. & Ang. de Are. in. §. in lege Iulia. repetũdarũ. inſtitu. de publi. iudi. verſi. & ſcias. & Bart. in. l. 1. §. familię. ff. de publica. & vectigali. & Par. de Put. in tract. ſyndi. in parte, familiaris, ſiue familia. fo. 111. nu. 5. & in parte, quia ſuprà. nu. 2. fo. 113. & in verſi. an ex eo. fol. 114. & in parte, poteſtas tenetur. fo. 207. in princip. quia vt ibi dicit, tenetur vinculo iuramẽti malos cõpeſcere, qui etiã poteſt remouere ſuos officiales, & etiã malos aſſeſſores, nõ tamen remouet defenſorẽ ciuitatis. vt ibi vide per eum. ¶ Et ꝙ ſubſtitutus debet ſeruire periculo ſubſtituẽtis, tenet Pla. in. d. l. nullus qui. C. de decu. nu. 3. vbi quoq; infert, ꝙ ſi ædificium confectum ab ſubſtituto ruat eius vitio, tenetur ſubſtituens, per dicta iura. & vid. Pari. de Put. in parte, an ſubſtituẽs. folio. 248. & in parte, ſubſtitutus. ¶ Et facit quod tenet Bart. & Plat. in. l. 1. C. de executo. & exactori. lib. 12. vbi ille textu. facit contra poteſtatem ciuitatis, qui mittit eius officiales, & exactores per comitatum, quòd ſi committũt aliquid illicitum, vt furtum, barateriã, vel concuſsionẽ, tenetur ipſe

3 poteſtas, & capitaneus. ¶ Si autem delictũ† nõ eſt commune cũ officio, nec ratione officij putà quia officialis fecit homicidiũ, vel furtum, vel ſimoniã, quia recipit pecuniã vt rogaret poteſtati non tenetur poteſtas de tali delicto nec ciuiliter, nec criminaliter. vt eſt gloſ. ſingul. in. d. l. obſeruare. §. proficiſci. ff. de officio proconſu. & lega. facit tex. in. c. ad ſedẽ, de reſti. ſpolia. & ibi gloſſ. & notat Bart. in. d. l. debet. §. 1. ff. naut. caup. ſtabula. & in. d. l. 1. §. familiæ. & Gulier. in l. nulli. C. quorum appella. nõ recip. & Bal. in. l. 2. C.

les ſea obligado [i] a dar cuenta, y razõ, y ſatisfazer lo que ellos hizieren , ſaluo en caſo que los

2. C. vbi de cri. agi opor. & Paulus de Caſtro in d. l. prima. §. familiæ. & Iaſ. in. l. age cum geminiano. C. de tranſa. nu. 3. vbi ait, quod qui habet

4 † ſyndicare officialem non ſe impedit de geſtis extra illud officium, & Hyppol. de Marſi. in repeti. Rubricę de fideiuſſo. nu. 182. & Romanus conſilio. 434. vbi in fine dicit, quòd licet pro eis teneatur, procedit ſi in eo deliquerunt, ad quod ſunt deputati, vt latè Iaſ. in. d. l. age cũ geminiano. & Hyppolytu. de Marſi. in repeti. l. fi. ff. de iuri. om. iudi. nume. 169. cum ſequentibus vbi allegat in ſimili. * Et tenet Peregrin. in parte furtũ. q. 4. in gl. familiares*, quod tenet Bal. in. l. 1.

5 in principio. ff. de magiſtr. conue. vbi dicit, † ꝙ ille, qui fideiuſsit pro aliquo Caſtellano alicuius Rochæ, nõ tenetur, ſi ille facit robariam, quia ille fideiuſſor fideiuſsit apud rempublicam, non apud priuatos. Et idem in ſimili dicit, quòd ſi

6 ex conſuetudine† creditur libris mercatorũ, intelligitur in pertinentibus ad artem ſuã, non ad

7 aliã. Et idem dicit de ſtatuto, † quo cauetur, ꝙ filius familias mercator poſsit cõtrahere, intelligitur cauſa mercantiæ, ſed in alia cauſa diuerſa non valet contractus. Et idem eſt de nuntio pu

8 blico, † ꝙ creditur circa officium : vnde ſi dicat citatum dixiſſe ſibi iniuriam, non creditur ſibi. Abba. in. c. cùm parati. de appella. & Iaſo. in. d. l. age cum geminiano. nu. 5. & Hyppolytus in. d. repet. Rubricæ. de fideiuſſo. nume. 185. Et tenet Guido papa. ſingul. 259. verſicul. penulti. quem vi. ſed circa hoc vide ſingularẽ diſtinctionẽ Petri Antibolini in tracta. de muneribus. in fine. tomo. 6. tracta. folio. 49. vbi dicit, quòd ſi nõ eſt iuratus, tunc non eſt ei credendũ. ¶ Si aũt eſt iuratus, ſi eſt perſona fide digna, legalis, & honeſta, ſi non percipit partem condemnationis, creditur ei, & ſuo dicto, & iuramẽto ſtatur. & ſic intelligũtur omnia iura ſupradicta, & conſuetudines. ſi autem percipit partem, tunc nõ ſtatur ei, quia in ſua cauſa diceret ſibi ius , & non debet tali dicto ſtari ſine iudicis cognitione. vt. C. ne quis in ſua cauſ. ius ſibi. & ſic repellerentur hodie quaſi omnes nuntij & banerij, cùm vel omnes, vel in maiori parte percipiant partẽ in bãnis, & in pœnis. quod eſt mihi notandum. ¶ Et quòd iudex teneatur ex delicto familiarium, habet locum ſi familiares delinquant inter ſe, ſiue cum alio. vt eſt text. in. d. l. debet. §. hæc actio. vbi exactor nauis non tenetur de delictis commiſsis inter nautas, ſiue cum alijs extra officium. vt in. d. l. debet. §. primò. & ideo ſi officia-

9 les, † vel familiares inuicem ſe percutiant, vel alium extra officium, poteſtas non tenetur, licet debeat formare proceſſum contra delinquentes, ſicut extraneos. vt in. l. ſi quis fortè. §. ſi quis comitum. ff. de pœnis. & ab officio remouere. vt tenet Amodeus Iuſti. in tracta. ſyndic. in parte, qui dominus poteſtas, & officiales promiſerũt parere mandatis ſyndicorum. verſicul. primo. quod probat ratione: quia ſi poteſtas teneretur hoc caſu, non poſſet eſſe iudex contra talem officialem, vel familiarem, cuius contrariũ dicitur, & notatur in. l. ſenatus. ff. de officio præſi. & ibi Barto. nume. 5. & 6. ¶ Et quòd poteſtas non teneatur de factis extra iudicium per ſuam

10 familiam: intelligo verũ, niſi mandauerit, † vel raptum habuerit. vt in dict. l. prima. §. familiæ. ff. de publica. & vectigali. per Bartol. & in. l. ſi ſeruum. §. liber homo. ff. ad. l. aquiliam. Vel niſi ad eum perueniat, vel niſi dominns, ſeu poteſtas ſciat, & non prohibeat. vt Floria. in. l. is cuius. ff. ſi ſeruitus. vendi. vel niſi ſtatuto caueatur. vt Bart. in. l. Titius. ff. de teſta. mili. & Bertachi. in tract. gabell. in. 7. partè. nu. 30. tomò. 6.

11 tracta. fo. 62. ¶ Tamen tenetur†, vt res familiaris, vel officialis exhibeat, ſi poteſt. ita tenet Bald. in Rubrica. C. de pœna iudicis qui malè iudi. nume. 16. verſicul. quæro quid in factis. & idem tenet Amode. Iuſtin. in. d. tracta. ſyndica. in dict. parte. verſicul. ſecundo. vbi dicit, quòd ſupradicta limitãtur, niſi aliquid ex tali delicto poteſtati perueniret immediatè ab eo, qui delinquit. vt in. l. prima. ff. de vi & vi arma. Secus ſi peruenit mediante alio, quia tunc nõ tenetur de eo, quod peruenit, ſecundùm Innocen. in. d. capitu. cùm ad ſedem: de reſtit. ſpolia. nume. 6. verſicul. Sed non nec. & Amode. Iuſti. vbi ſuprà. ¶ Extende, quòd non ſolùm tenetur pro officialibus, & familia. Sed etiam pro vxore

12 † tenetur. & alijs, quos ſecum duxit, licet non ſint propoſiti alicui officio in duobus caſibus de iure communi, ſi delinquunt prætextu officij, & ſi ciuiliter agatur. Secus ſi criminaliter. vi. quæ poſui ſuprà in capitulo. ptimo. in gloſſ. *ni ſus mugeres*. & gloſ. ſingula. in dict. l. obſeruare. §. proficiſci. ff. de offi. proconſul. & lega. ¶ Attamen iſte text. & iura ſimilia, quæ dicunt, quòd poteſtas teneatur de delicto officialium, & fa-

13 miliæ, intelligi debent, † ſi agatur ciuiliter, non criminaliter. vt glo. in dict. §. proficiſci. & Amodeus Iuſti. vbi ſuprà. verſic. quantò. dicit, quòd ſi per formam ſtatuti, vel ſuæ electionis forma, poteſtas ſe obligauit ad ſoluendum omnẽ pœnam pro ſuis officialibus, & familiaribus ciuiliter & criminaliter, certè intelligitur de pœna pecuniaria, non corporali, quæ per alium pro alio ſolui non poteſt. argu. in. l. qui ſeruum. in principio. ff. de interroga. actio. & in. l. ſancimus. C.

 de pœ-

de pœnis.capitu.cùm homo.23.quæſtio.5. & in
l.ſi à reo.ff.de fideiuſſo.& in.l.3.C. ad Turpilia.
& Paris de Put.in dict.tracta.ſyndi.in parte, an
ex eo.folio.114.in principio.numero.23. & Ca-
taldi.in dict.tracta.quæſtion.264. & Roma. in
conſilio.15.vbi tenet,quòd pœna corporalis ꝑ
alio ſolui non poteſt.l.ſecunda.C.ad Turpilia.
nec ad eam poteſt quis ſe obligare.26. quæſti.5.
capit.cùm homo.❡Et quòd dominus teneatur
14 pro familia,† amplia,ſiue ſit deputata ad officiũ
publicum,ſiue ad priuatum ex quaſi maleficio.
vt in.l.ſicut exhibuiſſet.ff. de publica. & victi-
ga.prout tenet Ang.in.d.l.1.§.ꝙ nouiſsi.eo. tit.
ff.& ſentit ibi Bar.& tenet Paul.in.d.§.familiæ.
nu.4.& Alexand.in additio.ad Bartol.in.l.nec
quid.ff.de incendi.rui.naufra.❡Simile dicit Lu
cas de penna in dict.l.agentes.columna.3. de e-
15 piſcopo. quia ſi epiſcopus† cùm non poteſt per
ſonaliter viſitare,ad hoc alium deputat tenetur
ſi deputatus in aliquo exceſſerit, vt Archidi.in
capitul.ſi epiſcopus.de offi.ordi.in.6.& vide In
nocen.in capitul.quòd quibuſdam. de fideiuſ-
ſori.in fine gloſſæ magnæ.& facit.l.3.C.de om-
ni agr.deſerto.libr.11. ❡Quia vt dicit Lucas de
16 penna in dict.l.agentes,quòd qui nominat† ali
quem ad munus publicum,ſuo periculo nomi-
nat,& prius conueniendus, quàm ipſius colle-
ga fidei ratione.vt in.l.imperator.ff.ad munici-
pal.& in.l.quid ergo. &. C. de pericul.nomi.l.
prima.libr.11.& in.l. ſecunda. C. de ſuſcepto.&
arca.libr.10.& in.l.exactores eiuſ.tituli.& Inno
cen.in capitul.ex ratione.de ætate & qualit.in
fine primæ gloſſæ.& hoc pro eo,quòd teſtimo
nium pro ipſo perhibuit.capitul.ſi ſeruus.54.di
ſtinctio.& in authenti.de fideiuſſo.§. vno. vid.
ſuprà.numero.primo. ❡Et licet poteſtas tenea
tur ex delictis,& extorſionibus familiæ ſuæ cõ
17 miſsis in officio,non tamen tenetur† ex contra
ctibus ſuæ familiæ. vt tenet Paul. de Caſtro. in
l.prima.ff.de exercito.numero.6. per text. ibi.
& facit text.iudicio meo.in.l.quicunq;.§. non
tamen.ff.de inſtituto.ibi,duntaxat ad id, quod
eum poſuit.& idem tenet Paul.de Caſtro.in.d.
l.prima.§.familiæ.numer.3.vbi dicit, quòd iſta
eſt communis opinio, quòd ex contractibus
per familiam factis poteſtas non tenetur. Sed
dicit,quòd iſta communis opinio patitur diſtin
ctionem,ſcilicet,aut erat talis,qui non erat de-
putatus ſuper contractibus, & hoc eſt verum,
quòd poteſtas non tenetur. Aut erat ſuper hoc
deputatus,vt ſunt expenditores, qui habent e-
mere neceſſaria pro victu, & tunc ſi contraxit
in cauſam,ad quam eſt deputatus, & tenetur,a-
liàs ſecus.vt in.l.prima.§.non autem.in dict.ti-
tulo de exercito.Et vide quæ dixi in capitul.2.
ſuprà,in gloſſa.*de mercaderia*,in fine. ❡Tamen
licet ſit deputatus ſuper contractibus ad neceſ-
18 ſaria emenda, ſi talis poteſtas † in principio ſui
officij fecit fieri proclama,quòd nullus faciat a-
liquam credentiam,ſeu aliquid credat alicui de
ſua familia, cùm non intendit teneri pro eo,
prout aliquando conſuetum eſt fieri, iſto caſu
licet ex forma ſtatuti teneatur pro familia, &
officialibus reſpondere,non tenetur pro debitis
per eos contractis.vt probat text.in.l.ſi pupilli.
§.proſcribere.ff.de inſtituto.vbi proclama, ſeu
proteſtatio excuſat dominum ne teneatur pro
inſtitutore.tenet ad literam Amode.Iuſti.in.d.
tracta.ſyndi.in dicta parte, qui dominus pote-
ſtas.verſic.ſed pone.cum verſi.ſequenti.vbi di-
cit quòd excuſatur, ſi fuit publicè præconiza-
tum,ita ꝙ veriſimiliter poteſt venire ad notitiã
plurimorum.vt in.d.§.proſcribere, & in.c.1. de
poſtula.præla.Et prædicta vera, niſi contraxe-
rit in rem neceſſariam poteſtati,vel ſuæ familiæ
ratione officij explicandi,quia tunc poteſtas te
netur,non obſtante bannimento.vt in.l. fin.ff.
de exercito.& in.l.4.ff.de in rem verſo. Quod
eſt notandum,& menti tenendum,quia occur
rit pluries in facto,vt dixit Amode.Iuſti.vbi ſu
19 prà.❡Qualiter autem probetur,† quòd contra-
xit in illam cauſam,diſtingue,vt per Bart. in.l.
ſi ciuitas.ff.ſi cert.peta. ❡Adde quòd tenet Ioa.
de Pla.in.l.1.C.de conueni.fiſ.debito.lib.10.nu.
20 3.vbi ait,ꝙ fideiubẽs† pro officiali publico intel
ligitur fideiubere. & promittere de indẽnitate.
& intereſſe reſpectu damni reipublicæ tantum.
per.l.3.§.pro magiſtratu. ff. de adminiſtra. rerũ
ad ciuita.pertinen.vnde ſecũdùm Plat. nõ tene
tur pro extorſionibus,dãnis,& violentijs illatis
priuatis.per text.in.d.l.1.§.1. in principio. ff.de
magiſtra.cõuenie.& ibi per Bald.nec tenetur de
pœnis impoſitis officiali propter maleficia, &
barateriās per eum commiſſas.vt in.l.fideiuſſo-
res magiſtratuum.ff.de fideiuſſo. & ibi Bart. &
hoc niſi fideiuſsio,ſeu promiſsio ſit adeò lata,vt
hæc comprehendantur.vt in.l.quæro.ff.locati.
& ibi notatur in gl.magna in fine.❡Ratio qua-
re poteſtas tenetur de omni delicto in officio cõ
21 miſſo† per ſuos officiales eſt,quia debuit elige-
re idoneos,& ſufficientes.vt in authen.de colla.
§.1.colla.9.Inſtitu. de obliga. quæ ex quaſi de-
lict.naſ.§.fi.& ita ſeruatur de conſuetudine ſe-
cũdùm Parid.de Put.in.d.tracta.ſynd.in parte,
an ex eo.fo.114.nu.17.& de ſuo proprio tenetur
emendare per eius famulũ.vt in.d.authẽ.de mã
datis principi.§.ſed nec milites.colla.3.&.d.Pa-
ris de Put.vbi ſuprà.nu.15.❡Sed quid ſi ipſe po-
teſt

22 teſtas nõ eligit familiam,† ſed eligit commune
vel plebs,ſeu ſuperior,& ſibi datur. Dic ꝙ pro
ea nõ tenetur.arg.in.l.cũ plures.§.ſeruũ.ff.loca
ti.&.d.Paris de put.vbi ſuprà. nu.18. vbi quoq;
23 nu.16.dicit,ꝙ famuli appellãtur† ij,qui quoti-
die famulantur.vt in.l.1.C.de his qui in eccleſi.
24 mane.vbi quoq; in nu.9.tenet quod ſi famuli†
poteſtatis poſiti ſunt ad cuſtodiam ciuitatis de
nocte,& faciãt cũ alijs furta,ꝙ poteſtas tenetur:
quia deliquerunt in eo,in quo poſiti fuerũt. Et
ibi quoq; dicit,ꝙ nũtij nõ poſſunt ſeruire diuer
ſis iudicibus in diuerſis officijs.❡Vnũ tamẽ ad-
25 de,ꝙ rector,ſiue officialis, † nõ tenetur de ge-
ſtis per ſubſtitutũ loco ipſius ad tẽpus impedi-
ti.tenet Ange.in.§. ab hoſtibus.Inſtitu.de alie.
tuto.quod nota & infrà dicetur.❡Et ſic dictum
eſt,quòd poteſtas tenetur de facto familiæ ſuæ.
26 ❡Quid ſi poteſtas inuocat† auxilium aliquorũ
ad capiendũ malefactorem,& vltra familiã ne-
ceſſariã aliquãdo habẽt aliquos ſeruitores recõ
mendatos vel domeſticos qui fauẽt ei in officio
& de nocte aſſociãt ipſum, an ſi iſti offendãtur
in exercitio illius officij dicãtur offenſi familia-
res poteſtatis,vel ſi in illo exercitio cõmittant
aliquid, an poteſtas teneatur pro eis? Paris de
Put.in.d.tract.ſynd.in parte,quia ſuprà pluries
fo.113.dicit,ꝙ magnũ dubiũ eſt. Tamẽ dicit,ꝙ ſi
officialis nõ habẽs familiã neceſſariã ad capiẽdũ
malefactorẽ põt inuocare auxiliũ ſubditorũ &
illi ſibi parere tenentur.vt in.l.1.&.l.2. C.de his
qui latro.vbi hoc tenet Ang.& in.l.1. C.nil.ag-
ge.nõ rũpe.ꝙ ſi noluerint obedire,tenẽtur con
ditione ex illa lege.C.de his,qui latro.& Bald.
tetigit in.l.ſi quis in hoc genus.C. de epiſcopis
& cleri.& ſic ſecũdũ Parid.de Put.vbi ſuprà.iſti
quorũ auxilio imploratur ſint miniſtri officia-
lis iuris authoritate aſſumpti,& ſic ſubrogati lo
co famulorũ ſi quis eos offendat,ea occaſione te
netur.❡Et ſic dicẽdũ eſt in alijs,qui officiali fa-
uẽt in officio ſuo,& cũ eo cõuerſantur,vt fami-
liares aſſociando ipſum.❡Et Andre.de Iſerni.in
cõſtitutione iure regni.de ſent.dicit, ꝙ illi, qui
ſunt in ſocietate dñi,aſſociando, & pro magna
parte ſimul ſtãdo,licet in domo ſua quilibet co
medat,& iaceat,& qui ad requiſitionẽ dñi equi
tãt,& alia agũt,dicũtur familiares.arg.in.l. ſi qs
ita.ff.de cõditio.& demonſtra. ideo iſtos offen-
dẽs officij contemplatione,dicetur offendere fa
miliares poteſtatis pro prædicta,& per ea, quæ
tenet Bart.in.d.§.familiæ. ❡Vbi dicit,ꝙ proba
tur aliquẽ eſſe familiarẽ alicuius,ex quo cũ alijs
familiaribus aſſociatur,& ſeruit vt alij famuli,li
cet nulla ſcriptura interuenerit de familiaritate
per tex.in.l.fi.de præpoſi.ſacro.ſcrini.C.lib.12.
vbi dicit,ꝙ probatur aliquem eſſe præpoſitum
per dominum in aliquo exercitio officij eo ip-
ſo,ꝙ exercet officium domino ſciente,quia vi
detur eum propoſuiſſe.Et quoq; probatur ſatis
quem eſſe alicuius famulum, ſi apud eũ alatur.
vt Paris de Put.vbi ſuprà.& tetigit Bal.in.l.1.C.
de epiſcopis & cleri.vbi Cyn.*Et tenet Peregr.
in part.furtum.q.4.in.glo.familiares vbi etiam
tenet ꝙ probatur eſſe præpoſitum ad officium
domini eo ipſo quòd officium exercet domino
ſciente, quia videtur propoſuiſſe ad tale offi-
cium.* ❡Et per conſequens ſi iſti deliquerunt
27 † ratione officij,poteſtas tenetur pro eis:& ſi ta
lis poteſtas velit ſe excuſare quòd non cognoue
rit illos eſſe de familia poteſtatis,non poterit ſe
excuſare,ſi conuerſabantur cum poteſtate fami
liariter,& cum illo accedebant,& cum familiari
bus eius aſſociabantur,vt ſuprà,quia iſti,qui vo
cantur per officiales ad eorum auxilium,haben
tur loco familiæ.vt tenet Andre.de Iſerni.in cõ
ſtitu. Regni humanitatis.& dictus Pari.de Put.
in.d.tracta.in parte,an ex eo.nu.4.& pro fami-
liaribus habentur,licet ſignum non portauerit,
quia ſatis eſt,ꝙ ex iſtis ſit certioratus.argu. in.l.
cõtinuus.ff.de verbo.oblig. præſertim ſi pote-
ſtas,vel alius eius officialis,mãdaſſet iſtis,ꝙ exe
querẽtur,vel caperẽt iuſtè malefactorem eo præ
ſente,quia nõ requireretur aliud ſignũ licet An
gel.in.l.itẽ apud labeonẽ.§.ſi quis virginẽ.ff.de
28 iniurijs.dixerit,ꝙ percutiens† familiã poteſta-
ſtis,nõ deferentẽ ſignũ,vel veſtẽ,non teneatur.
quod eſt intelligẽdũ,quãdo nõ cõſtabat eſſe fa
miliarẽ:vt tenet ſingulariter.d. Paris. de Put.in
d.verſic.quia ſupra.nu.5. Quod nota ad intelle-
ctum.l.primę.cũ ſequẽtibus.titu.12.lib. 8.in or-
di.regali.vbi ponitur pœna cõtra percutiẽtem
officialẽ,vt intelligatur,& habeat locũ illa pœ
na,etiã ſi nõ portẽt ſignũ officij,ſi eſt notus, &
cõſtat eſſe officialẽ:quod nota.❡Quoq; leges il
lius tituli nõ habẽt locũ cõtra offendẽtes famu
los non poſitos ad ſeruitium poteſtatis,nec pro
illis ſtabit poteſtas ad ſyndicatũ, niſi dolus po-
teſtatis interuenerit in non ponendo, vt fortè
poſsit per eũ barateriās cõmittere.vt tenet An-
gel.in.d.§.familię. vbi dicit,ꝙ iam vidit. ❡Sed
29 quid ſi officialis deceſsit,† an poteſtas teneatur
pro eo? Dic ꝙ nõ.arg.in.l.ſi deceſſerit.ff.qui ſa-
tiſda.cogã.& Catald.in tracta.ſyndi.q.218.& te
net Paris de Put.in.d.tracta.in parte, an ex eo.
folio.114.nu.18.cũ ſequẽti.& numer.27.in fine.
& tenet Iaſ.in.dict.l.ſi deceſſerit.numer.6.alle-
gando Baldu. ibi, in lectura antiqua,vbi tenet,
quòd ſi ex forma ſtatuti poteſtas tenetur ſtare
ad ſyndicatum pro ſua familia, & ſoluere con-

demnationem familiarium, quòd non tenetur
ſtare ad ſyndicatum pro eo, qui interim deceſ-
ſit. Ad quod dicit Iaſo. eſſe bonũ text. in. l. Sed
hic. §. ſiue autem. ff. de public. Dicit tamẽ, ꝙ cõ-
ſiderandum eſt, quòd poteſtas dicitur fideiuſ-
ſor iſto caſu non ſolùm de iudicio ſiſti, ſed etiã
de iudicato ſoluẽdo: & ideo in caſu, in quo poſ-
ſet familiaris poſt mortem condẽnari, poteſtas
teneretur, vt patet ex dictis per eum in. d. l. ¶ Et
idem dicit Paris de Put. vbi ſuprà eſſe in banni-
30 to: quia ſi familiaris † poteſtatis eſt bannitus ex
aliqua cauſa, ita quòd de iure ſiſti non poteſt, ꝓ
pter bannum, liberatur poteſtas vt in. l. ſed &
ſi quis. ff. ſi quis cautioni. ¶ Et ideo dicit Par. de
Put. vbi ſuprà, ꝙ ſi familia poteſtatis delinquit,
& poteſtas non vult teneri, nec ipſe poteſt cog-
noſcere, faciat anteaquam ſit tẽpus ſyndicatus
poni delinquẽtẽ in bãno per aliquẽ aliũ officia
lem ciuitatis. Idẽ tenet Bald. in additio. ad Spe-
cul. in titu. de accuſatore. colũ. 5. verſi. & ideo. &
hoc niſi faciat in fraudẽ, prodeſt ei. per nota. per
Bald. in. l. 1. §. ſeruus. ff. de quæſti. & idem tenet
Paul. de Caſtr. in. d. l. ſed & ſi quis, in fine. vbi di
cit, ꝙ ſi põt probari, ꝙ ipſe fecerit hoc fieri, non
poterit ſibi prodeſſe hæc fraus. per. l. ſi eum. §. 1.
ff. eod. titul. ſi quis cautio. & per gloſſ. in. d. l. &
ſi deceſſerit. de quo ſingulariter per Hippol. de
Marſi. in repe. rubricæ. de fideiuſſo. nu. 150. cum
ſequentibus. & nu. 111. vbi latè. ¶ Sed an poteſtas
31 teneatur pro familiari † condemnato, ſi fuerit
contumax, & noluerit comparere, vel ſtare in
ſyndicatu? Dic quòd ſic, quia tenetur de iudicio
ſiſti, & iudicato ſoluendo: & cùm teneatur ex
officio alieno, nõ dicitur poteſtas teneri ex ma
leficio, ſed ex quaſi maleficio, quia vſus eſt ope-
ra malorum hominũ. vt in. d. l. 1. ff. fur. aduerſus
naut. & gloſſa. in. d. l. obſeruare. §. proficiſci. &
Bald. in additio. ad Specul. in titul. de accuſato
re. colum. 5. verſi. ſed nũquid poteſtas. ¶ An te-
32 neatur poteſtas de delicto facto à famulo † ſuo
anteaquã eſſet famulus. Bar. & Bald. in. l. titius.
ff. de teſtamento milit. tenent quòd non, quia
oportet quòd tempore delicti cõmiſsi ſit famu-
lus, per illum text. & expreſsius in. l. in delictis.
§. ſi extraneus. ff. de noxali. vbi dicit eſſe gloſſ.
cum concordantijs. Et facit tex. in. l. tutoris. in
fine. ff. quòd iuſſu. & Feli. in. c. Petrus. de Homi
ci. in fine. verſi. nono, & vltimo. ¶ Secus eſt, vt
dicit Barto. vbi ſuprà, ſi ſtatutũ dicat, quòd do-
minus teneatur ꝓ delicto famuli, quia videtur
teneri pro delicto commiſſo, tamen cogitandũ
relinquit. allega. notata per ipſum in. l. ex facto.
in principio. ff. de vulga. & pupilla. vbi dicitur
latè, quando requirantur qualitates ad eſſe tem
pore quo fit diſpoſitio, vel deſinant. ¶ Tamen
in caſu noſtro non procedit iſta dubitatio: quia
33 ad hoc, vt poteſtas teneatur de commiſsis † per
eius familiam, requiritur, quôd ipſi ſint in ali-
quo officio deputati. vt in. d. l. 2. §. familiæ. ff. vi
bono. rapto. & in. d. l. 1. §. familiæ. ff. de publica.
& per alia iura in principio iſtius gloſſæ allega-
ta, vbi dicitur, ꝙ poteſtas nõ tenetur de cõmiſ-
ſis per eos extra officium, vt pro homicidio. &
Bald. in rubrica. C. de pœna iudi. qui malè iudi.
vbi ait, ꝙ nõ tenetur poteſtas pro factis perip-
ſos extra iudicium: & quia ſtatutũ hoc caſu di-
ſponit cõtra ius, quo cauetur neminem prò alio
teneri vt in titulo, ne filius pro patre. & in titul.
ne vxor ꝓ mari. ergo ſtrictè debet intelligi. l. 3.
§. hoc vbi. ff. de negotijs geſtis. ſecũdũ Ro. conſi
lio. 15. verſ. quo aũt ad ſecundum. vbi ait, ꝙ ſi ſta
tutum diceret poteſtatem teneri pro debito fa-
miliæ intelligendum eſt pro contractu ſui offi-
cij tempore, non aũt antea. per. d. Bart. & Bald.
in. d. l. titius. & idẽ tenet Io. de Pla. in. l. nec ipſi.
C. de incolis. lib. 10. num. 3. vbi expreſsè tenet, ꝙ
34 officiales ſtipendiarij pro contractibus, † & deli
ctis ante factis conueniri non poſſunt durante
officio, ſed pro contractibus, & delictis ibi com
miſsis. vt tenet Bart. in tracta. repræſali. ¶ Et vi-
de Cyn. in. l. ſi ſeruus. C. de noxali. vbi altercat,
35 an † officialis regis, qui habet filium malum iu-
uenem, qui præſente eo verberauit aliquẽ atro
citer, & agebatur contra patrem, teneatur? Ad
quod arguit pro vtraq; parte, ſed concludendo
dicit, ꝙ cùm erat magiſtratus, & non prohibuit
conſcius ſceleris iudicatur, ſed nõ tenetur dire-
cto, ſed arbitrio ſuperioris remanet, ex quo fuit
ille officialis meritò repulſus ab officio, ſecũdũ
Petrũ. quod nota. ¶ Sed quid ſi teſtes dicunt, ꝙ
36 viderunt † quendam familiarem poteſtatis per
cutere titium, tamen neſciunt nomen eius, an
ſufficiat? Videtur quòd non: quia in libello, &
probationibus debet poni ſpecificatio certi ho
minis. ff. nau. caup. ſtabula. & in. l. licet. §. 1. eod.
titul. Et ideo ſi teſtes non cognoſcãt perſonę no
mẽ, debent teſtibus corpora exhiberi. ff. de pu-
blica. l. ſi cùm exhibuiſſet. gl. in. c. cùm cauſam.
de teſti. tamẽ hoc fallit in actione quod metus
cauſa. vbi non oportet certi hominis factũ. arg.
l. cũ exceptione. §. in hac. ff. quod metus cauſ. &
ſi poteſtas noluerit exhibere familiã ſuã, teſti-
bus videtur ſubtrahere probationes, & fingitur
cõtra eũ. arg. in. l. prouidẽdũ. C. de poſtul. tamẽ
illa lex nõ loquitur in ſufficienti præſumptiõe,
ſed melius facit. l. nullus. C. de aſſeſſo. & l. &
poſt. & l. cõſiliarios & facit tex. in arg. in. c. cùm
homo. 24. quæſt. 5. & Bal. in additio. ad Specul.
in. d.

in. d. titu. de accuſatore. col. 5. verſic. ſed quid re-
manet cum hoc. ¶ Licet in contrarium dicat, ꝙ
facit quod tenetur, licet teſtes ignorent nomi-
na familiaris: nam cùm ſit vniformis conditio
concluſorum ſub genere, debet valere probatio
generalis. arg. in. l. quòd ſi dubitatur. ff. de acqui
ren. hæredi. & l. gallus. §. ſextus. ff. de liber. &
poſthu. Sed dictus Pari. de Put. vbi ſuprà, in. d.
parte, an ex eo. num. 23. verſic. pone. dicit, quòd
iſtam opinionem Bal. non teneret, quia hic nõ
tractatur de puniendo poteſtatem criminaliter
nec de puniendo famulo, ſed de condemnatio-
ne ciuili, per notata per Barto. in. d. l. 1. ff. de fur.
aduerſ. naut. & in. l. nec quid. ff. de incen. rui.
naufra. & per Andre. de Iſer. in conſtitu. regni
ſi damna clandeſtina. ¶ Vbi dicit, quòd ſi homi
nes tincti in facie in territorio derobant, & ne-
ſcienter, quòd villa, vel dominus territorij tene
tur, licet nomina delinquẽtium ignorẽtur. hoc
etiam tenet Angel. in. l. 2. §. hæc actio. ff. vi bono
37 rum rapto. vbi dicit, quôd ꝓcedit petitio, † quã
do agitur contra poteſtatem, quod eius familia
aliquid fecit, licet non exprimantur ſigillatim
nomina ipſorum. & vide quæ dixi ſuprà, in. ca.
1. in gloſſ. *niſus mugeres*. in fine. allegando Catal.
in tracta. ſyndi. quæſti. 264. ¶ Quid ſi poteſtas
38 fecit banniri † quod omnes debentes aliquid re
cipere ab officialibus, & familia, quòd compa-
reant infra. 10. dies, aliàs non audientur, an tale
bannum excuſet poteſtati, & noceat creditori-
bus, qui non audiantur poſt terminum? Dic ꝙ
non nocet creditoribus, nec poteſtas excuſatur
nec ad hoc poteſt obſtare. l. diffamari. C. de in-
genuis & manumiſſ. quia loquitur in termino
aſsignato, creditori certo per iudicem competẽ
tem: ſed hic tanquã caput familiæ poteſtas tene
tur exhibere, aut ſoluere. Ita tenet Amode. Iu-
ſti. vbi ſuprà, verſi. ſi verum ſi poteſtas. Et licet
Amodeus nõ dicat, ratio huius poteſt eſſe: quia
talis poteſtas de cõmiſsis per ſuos officiales in
officio nõ habet cognitionẽ, ſed ſpectatur tem-
pus ſyndicatus: quia par in parẽ nõ habet impe-
riũ. vt in. l. nã magiſtratus. ff. de arbi. & in. l. ille
à quo. §. tẽpeſtiuũ. ff. ad trebellia. ¶ Et facit quod
in expreſſo tenẽt Ang. & Pau. de Caſt. in. l. pars
literarũ. ff. de iudi. vbi tenẽt, ꝙ licet poteſtas mit
tit bãnimẽta per ciuitatem, ꝙ quicunq; velit pe
tere aliquid à notario ſuo, compareat infra tot
dies, hoc bannimentũ non ligat creditoribus. Et
idem tenet Rodericus Suarez in repet. l. poſt rẽ
ff. de re iudi. colum. 215. ſequendo Ang. & Paul.
vbi ſuprà. De quo vide Hyppolyt. de Marſi. in
repet. Rubricæ. de fideiuſſo. num. 111. & infrà di-
cam. num. 40. ¶ Facit in ſimili: quia collega ſuũ
collegam nequit compellere. vt in. l. 3. ff. de ad-
miniſtra. tuto. niſi voluntate. l. eſt receptum. ff.
de iuri. om. iudi. & quę notantur in. l. ex aſſe. ff.
ad trebellia. vt tenet dictus Par. de Put. vbi ſu-
prà in parte, poteſtas tenetur. folio. 207. & idem
Paris de Put. in parte, poteſtas an poſsit punire
alium officialẽm. fo. 208. Iſtam. q. examinat, an
39 poſsit † eum punire, & nõ ſpectare vt puniatur
à ſuperiore, vel à ſyndicatoribus. Et dicit ꝙ Dy.
in. l. ſi quis forte. §. ſi quos. ff. de pœnis. dixit ibi
caſum, ꝙ Iuſtitiarius poſsit punire aſſeſſorem
ſuũ: tamẽ cõtra eũ dicit, quòd videtur tex. in. l.
3. de offi. præſe. orien. dicẽs, ꝙ iudices pedaneos
corruptos bene poſſet punire. ꝑ tex. in. l. ſi quis
aliquid. §. iudices. eod. titul. Tamẽ aliqui dicunt
per illũ text. in. d. l. 3. quòd præfectus prætorio,
& ſic poteſtas poteſt inſufficientem iudicem,
vel propter diuerſam corporis valetudinẽ, negli
gentiã, vel furtum deponere, vel principi refer-
re, & alios ſubrogare. Sed ille text. loquitur in
præfecto prætorio, qui habet ſupremã poteſta
tem. vt in. l. 1. ff. de offi. præfe. de hoc vide tu di-
ctum Paridis de Put. vbi ſuprâ, vbi facit diſtin-
ctionẽ. Aut ſi poteſtas eũ elegit, tũc poteſt eum
punire, & remouere: Secus ſi fuerit creat⁹ à prin
cipe, vel ab alio ſuperiore, quia tũc nõ poteſt, vt
ibi per eũ. ¶ Tamẽ ego teneo, ꝙ licet poteſtas,
40 & ſic † corrector poſsit remouere ſuos officia-
les ad libitũ ſuũ, vt in prouiſionibus officiorũ
patet, & dictũ eſt, tamẽ de cõmiſsis per officia-
lẽ in officio amoto eo, ipſe nõ poteſt cognoſce-
re, ſed expectatur tẽpus ſyndicatus, quia, vt di-
xit Amode. Iuſti. vbi ſuprà. talis corrector te-
netur pro eo ſoluere, vel exhibere tãquã caput
familiæ, illico ipſe nõ poteſt eſſe iudex in cauſa
ſua, nec ſuæ familię. vt in. l. ſi quis iuriſdictioni.
ff. de iuri. om. iudi. & ibi Alex. & doctor. & latè
dixi ſuprà in gl. ni abogados. verſi. eodẽ modo.
maximè quia actio cõtra eos nata, nõ eſt peritu
ra, donec tẽpus ſyndicatus ſit elapſũ, quia ſicut
nõ poteſt cõueniri durãte officio. vt in. d. l. pars
literarũ. de iudic. ff. & per Bart. in. l. 2. ff. ad. l. iu-
liã repet. & Paris de Put. in dict. tracta. in parte
officialis durãte officio. folio. 106. niſi cõuenia-
tur corã principe, vel delegato ſpecialiter ab eo
miſſo, vt Angel. in tracta. ſyndica. in principio.
¶ Ita eo finito corã alio nõ poteſt cõueniri, ni-
ſi corã principe, vel corã delegato ab eo miſſo.
vt tenet dictus Angel. vbi ſuprà. & tenet in ex-
preſſo Paul. de Caſtro. in. d. l. pars literarũ. nu.
2. & Angel. ibi, vbi dicũt, ꝙ ſi poteſtas miſit bã-
nimẽta per ciuitatẽ, ꝙ quicũq; vult aliquid pe-
tere à tali officiali ſuo, qui vult recedere, compa
reat infrà tot dies, aliàs nõ audietur, ꝙ iſtud bã-

nimẽtũ nõ ligat aliquẽ,qui debeat ab illo habe-
re,quia ipſe poteſtas nõ eſt iudex competẽs cõ
tra aliquẽ de ſua familia:nõ debet ergo dimitte
re ipſum recedere,quouſq; fuerit ſyndicat⁹, vel
faciat ſe ſecurari ab eo,aliàs tenetur pro ipſo.qđ
nota.Quod ſequitur Roderi.Suarez vbi ſuprà.
column.215.vt dixi.nu.38.vbi dixit,ꝙ per dictũ
Angelu.dixit de facto cùm corrector cuiuſdam
ciuitatis feciſſet quendam prætorem & algaze-
lum familiares ſuos facere eis reſidentiam termi
no aſsignato omnibus,qui de eis vellent quere-
lare,& contra eos petere,vt moris eſt hodie ſe-
cũdùm legẽ regni,quòd licet elapſo termino a-
liqui ab eis nil petierunt,nihilominus audiũtur
& ita poſtea fecit illos audire corã quodã offi-
ciali per curiam regis miſſo ad capiendum reſi-
dentiam correctorum,& officialiũ eius, & fue-
runt condẽnati , nec eis profuit dicta exceptio
de reſidẽtia facta corã correctore,& de termino
ab eo aſsignato tranſacto.& tenet Bar.licet ipſe
non dicat in.l.meminiſſe.§.legatum.ff. de offi.
proconſu.& lega.vbi dicit quòd ante ſyndicatũ
non debet officialis ſuos officiales remittere.
41 ¶Sed an poteſtas teneatur de † negligentia ſui
officialis?gloſ.inſtitu. de excuſa.tuto. in parte,
remanere,videtur tenere , quòd non.ſed Floria
tenet contrarium in.l.ſeruus ſeruũ.§.ſi fornica-
rius.ff.ad.l.aquili.quia mala electiõe eſt in cul-
pa.Et iſtã partẽ tenet Amodeus Iuſtinus in.d.
tracta.ſyndica.vbi ſuprà.verſic.ſi. & Cataldi.in
d.tracta.ſyndi.quæſt.220.¶Et per iſtũ text.ibi.
por los quales ſea obligado.& per iura ſupradicta ſi-
milia reprobatur gloſſ.iudicio meo,& Angelu.
ibi.in.§.ab hoſtibus.in verſic.poſt liminij Inſti-
tu.de atilia.tuto.vbi tenent,quòd rector,ſiue of
ficialis non tenetur de geſtis per ſubſtitum lo-
co ipſius ad tempus impediti.& facit text.in.c.
1.de offi.vicar.lib.6.& in dict.l.2. cum gloſſa.C.
de officio eius,qui vicem alterius gerit.Niſi ſal-
uetur , quòd non tenetur de geſtis loco ipſius,
ſcilicet de geſtis extra officium , ſecus de geſtis
in officio , per ſupradicta. & idem tenet Petrus
de Ferra.in forma libelli inquiſitio. in parte,trã
ſeat in exemplum.numer.9.quem ſingulariter
vide,vbi dicit,quòd regulariter eſt contra: quia
nullus debet grauare,vel punire ex facto ſeu de
licto alterius,ad quod committendum nullum
præſtiterit auxilium,cõſiliũ,vel fauorem. vt in
d.titu.C.ne filius pro patre.&.C.ne vxor pro-
mari.& pœnæ debent ſolùm tenere ſuos autho
res.l.ſancimus.C.de pœnis.nec ad agnatos vel
affines innocentes debet extendi , vt dicit ibi
tex.& habetur in cap.quæſiuit.de his quæ fiũt
à maio.part.Capitul.abſurdum enim eſt, vt al-
teri per alterum poſsit auferri cõditio iniqua.vt
in.l.rem hæreditariã.in fine.ff.de euictio.ſed in
certis caſibus ſpecialibus cõtrariũ reperitur ſe-
cũdùm.d.Petrũ de Ferra.& vnus eorũ eſt,quan
do officialis , vel famulus delinquit in officio
cõmiſſo domino ſuo,quia tunc tenetur domi-
nus ſecũdũ eũdẽ.¶Et vi.Feli.in.c.nulli.de accu
42 ſa.in principio.vbi dicit, † ꝙ præſumẽdum eſt
cõtra retinẽtem familiares criminoſos: quia ex
ſocijs cognoſcitur vita hominis.Et ſi epiſcopus,
vel Abb.habet aliquos criminoſos,qui cõmiſe-
rũt aliquod crimẽ,ꝙ tenetur pro eis,& nõ poſ-
ſunt allegare ignorãtiã. ¶Et idẽ dicit,quãdo nõ
miſit idoneos viſitatores, quod dicit intelligen
dũ,qñ dñs eſt in culpa,quia ſcit,vel ſcire potuit
delictum perpetratum.Sed dicit,ꝙ excuſatur ſi
ante accuſationem expulerat,& hoc intelligo,
quando deliquerunt extra officium,ſecus in of
ficio,vt dictum eſt.Et idem Felin.in. capitu.Pe
trus.de homici.2.colu.in.7.fallen.vbi dicit ſin-
gulariter,ꝙ iſta fallentia declaratur , & reſtrin-
gitur multipliciter.¶Primò declaratur , niſi do
minus poſt ſcientiã ſtatim purgaret delictũ offi
cialis,vt dicit,ꝙ tenet Rota in deciſiõe. 266.inci
piẽte.Itẽ ſi vicarius,in nouiſsimis. ¶Secũdò de
claratur,niſi officiales delinquerẽt extra officiũ
vt dictũ eſt , quia dñs non tenetur,niſi inquan-
tum alij dñi tenẽtur de delicto famuli, non offi
ciali.Ita pulchrè Bar.in.l.nec quid in prin.ff.de
Incen.rui.naufr.& Abba.poſt Anto.in capit.1.
de reſti.ſpolia.3.col.& Fel.vbi ſuprà dicit,ꝙ po
teſt adduci illud,quod tenet Cardina. poſt anti
quos in Clemen.1.§.fina.de hæreti.vbi dicit , ꝙ
pœna ibi appoſita turbantibus officiales inqui-
ſitores,non ligat turbantes extra officium.¶Et
adducit dictum Bal.in.l.fina.C.ad Macedo.vbi
ait,ꝙ ſi ſtatutum validat cõtractum factum cũ
filio familiâs mercatoris,non intelligitur de cõ-
tractu facto extra mercãtiam,& idem tenet Iaſ.
in dict.l.age cum geminiano.C.de trãſac. nu.3.
& Pau.de Caſtro in.l.1.§.In filio.ff.ad Macedo.
vbi dicit,ꝙ vidit iſtũ caſum de facto Florentiæ.
¶Et quoque adducit notabile dictũ Bar.in ex-
trauagan.qui ſint rebelles.in verbo,rebellanda.
vbi ait,ꝙ reſiſtens officialibus de facto quando
excedunt officium ſuum,non punitur vt rebel
lis.¶Similiter adduci poteſt,quod ſcribit Bald.
43 in.l.ſi prędiũ.C.de electi actio.vbi dicit,† ꝙ pœ
na appoſita in pace per me,& per adhęrẽtes mi
hi de non offendendo,non extenditur ad adhæ
rentem extra caſum inimicitiæ iure veteris,ſed
ex alia ſua cauſa.¶Quoq; declaratur,niſi de pu
tatus ad certum officium à ſuperiore eſſet perſo
44 na valde integra,† putà ſi locum tenens eſt lite

ratus

ratus expertus , & approbatus in officio , quia
tunc poteſtas pro tali ſuo officiali nõ teneretur
eſt glo.Peregrina in.c.1.de offi. Archidi.ſecun-
dùm Feli.vbi ſuprà.Sed non eſt in.c.1.ſed eſt in
c.ad hæc nos dicimus.in verbo, examinetur.ab
Archidiacono.loquendo in promouente indi-
gnum,an ſit puniẽdus epiſcopus , vel archidia-
conus,qui eũ examinauit.Et dicit,ꝙ epiſcopus
tenetur de facto illius,qui examinat,cùm đ mã
dato illius illud faciat,ſicut exercitor nauis de
facto magiſtri tenetur per.l. 1.§. magiſtrum. ff.
de exercito.quod dicit,ꝙ fallit , niſi fortè exa-
minator talis fuiſſet,vt nõ ſit veriſimile ipſum
mentiri.argu.in.c.ſignificãte.de pigno.Ita in ꝓ
poſito in officiali poteſtatis,quia ſicut eſt perſo
na valde integra,poteſtas nõ teneretur pro eo.
¶Ad quod facit,quod tenet Oldra.conſi.92.vbi
45 ait,ꝙ ſi rex habebat † caſtrum,& tempore belli
commiſit cuidam militi eũ cuſtodire, & ille mi
les commiſit alteri,& hoſtes venerunt,& occu-
pauerunt caſtrũ culpa illius,an teneatur miles?
Et dicit,ꝙ ſi cõmiſit cuſtodiã nobili,nõ tenetur
ſi cõmiſit ignobili,tenetur,quod dicit eſſe ſatis
conſonum iuri cõmuni.arg.in.l.fina.in prin.ff.
de cuſto.reorum.& in.l.ad cõmẽtariẽſem.C.de
cuſto.reorum.& quando cõmiſit nobili,non te
netur eũ repræſentari,& ſi nõ exhibuerit,vel
preſentet,videtur liberatus:quia cùm tẽpore cõ
miſſæ cuſtodiæ diligens & ſufficiens reputaba-
tur,non debet nocere,ſi poſtea mutauit mores.
argu.eorũ,quę dicũtur đ magiſtratibus,qui dãt
tutores.ff.de magiſt.cõueni.l.1.§. ſi magiſtrat⁹.
&.ff.de neg.geſtis.l.litis.§.ſi pecuniã. & in.l.3.
§.ſi eo tẽpore.ff.de admini.re.ad ciui.perti.&.l.
argẽtũ.ff.cõmoda.& cùm hoc remanet.d.Oldra
in.d.conſi.*Et tenet Grego.Lopez.in.l.7.titul.
18.part.2.in gl.*en ſu lugar*.*& idem tenet Feli.in
c.ſuper his.de accuſa.pe. col. vbi quoq; allegat
46 glo.in.d.ca.ad hæc.vbi dicit,quòd imputatur †
epiſcopo,ſi archidiaconus examinauit indignũ
niſi examinator eſſet perſona valde digna,adeò
ꝙ excuſaretur epiſcopus,ſi credidit ei. & ibi Fe
li.accumulat priuilegia virorũ integræ opinio
nis vſq; in finẽ,quẽ vide. ¶Quoq; declaratur ſe
47 cũdùm Feli.in dict.c.Petrus.niſi officiales † da-
ti eſſent à ſuperiore,& ſic poteſtas ipſe eos non
elegit,quia eorũ delicta ei non imputabũtur ſe-
cũdùm Bal.in.c.1.dę offic.delegat. vt ſuprà po-
ſui in verſi.ſed an quid ſi ipſe poteſtas.¶Quoq;
48 declaratur,niſi poteſtas † exhiberet officialem,
vt dicetur infrà in iſto tex.in gl.fi. ¶Quoq; de-
49 claratur niſi criminaliter † ageretur, vt ſuprà di
xi in verſic.extende.quia etiam ſi officialis fu-
geret,poteſtas non tenetur ſecundum Rom.in
dict.conſi.15.vbi ſubdit allegando Bal.in dict.l
obſeruare.§.proficiſci.per glo. ibi. & per aliam
in dict.c.cùm ad ſedem.de reſti,ſpoli.ꝙ ſtatutũ
volens,ꝙ poteſtas teneatur de delicto familiæ,
debet interpretari,niſi agatur criminaliter,& al
legat,quia pactum non poteſt facere,ꝙ vnus in
corpore puniatur pro alio:gloſſ.in.c.ſi cùm ho-
mo.24.q.5.ergo nec ſtatutum iuxta glo.in.cap.
non putamus. de conſuet. in.6. & in Rubr. C.
quæ ſit longa conſuetu.per Bart.in Rubr.C.de
decretis.decurio.per.l.non impoſsibile.ff.de re
gu.iuris quod dicit Feli.vbi ſuprà. eſſe bene no
tandum. ¶Vbi quoq; dicit,ꝙ declaratur,niſi eſ
ſem contra in caſu,de quo per Inno.in.d.c.cùm
ad ſedem.& refert ibi Abb.notabiliter.15. colu.
ver.item præſuppoſito.& Bald.in.l. fina. C.de
epiſcopis & cleri.videlicet,ꝙ licet poſſeſsio rei
inueniatur penes dominum , quæ fuerat occu-
pata per familiares,non tamen præſumitur do-
minum mandaſſe,quia potuit peruenire ad do
minum ex alia cauſa,quàm ex violẽtia,quia vio
lentia officialium ſibi non nocet. ¶Et an domi
nus teneatur de cõmiſsis per familiarem,vel cõ
ſanguineum,vide latè Feli.in.d.c.Petrus & Bar
ba.in.c.1.de offi.delega.& Anto.Frãn.in additi.
ad Abb.in.c.ex parte.ij.de foro compe.in addi-
tione.1.Sed tenẽ,ꝙ officiales poteſtatis ſeu cor-
rectoris,& ſic locum tenẽtes,& algazelli, & cæ
teri officiales fideiuſſores dederunt de reſidẽtia
facienda,& de iudicato ſoluendo,poteſtas non
debet cõueniri:nec tenetur ſoluere pro eis,nec
eos exhibere,ſi fideiuſſores officialium ſunt ſol
uendo.vt tex.& ibi glo.& docto.in.l. vnica.C.
de periculo nominato.lib.11.vide quæ dixi ſu-
prà,nume.40.& ſic excuſsio primo requiritur,
ꝙ fiat cõtra dictos fideiuſſores,& nõ reperti ſol
uendo tunc deuenitur ad poteſtatem,ſeu corre
ctorem,qui eos nominauit in dictis officijs per
dictã.l. & ſic practicatur, & pluries iudicaui. &
in conſilio regali confirmatum,& quia prius de
bet conueniri ſubſtitutus,quàm ſubſtituens. vt
in prin.iſtius gloſſæ dixi.¶Quid autem ſi cor-
50 rector,vel poteſtas conuocauit † multos,vt eo-
rũ auxilio debellaret vnã domũ,in qua diceba-
tur,quòd erant receptati malefactores,& illam
igne concremauit contra iuſtitiam,propter ꝙ il
li ſic vocati paſsi ſunt damnũ,an poteſtas tenea
tur illis ad damnum.vid.in.l.quoniã multa faci
nora.C.ad.l.Iuliã,de vi.& in.l.1.§.ſi quis homi-
nes.ff.vi bono.rapto.& Innoc.in.c.fina. ꝙ me-
tus cauſa,Bal.in.l.nõ eo minus.C.de accuſa. 10.
q.& Bal.in.l.1.C.de ſeruis fugiti.& vid.glo.in.l.
fina.ff.ſi furt.familiæ feciſſe dicatur. & Paris de
put.in tracta.ſynd.in parte,an ex eo.num.1.fo.

114.vbi

114.vbi quoque dicit, ꝙ licet ſubditi, qui parent domino in atrocioribus non excuſentur.l.liber homo.ff.ad.l.aquil.eſt verum, niſi aliàs perituri eſſent, ſi non facerent, per gl.notabi.& ibi Bart. in.l.ſi ſeruus.ff.de noxali. ¶Poſtremò ſcias, an illud, quod poteſtas ſoluit pro officialibus ſuis,
51 ſi poteſt ab eis† repetere vtendo retentione, vel aliter. Specula.in titul.de iniurijs prope finē tenet, ꝙ ſic, de quo exclamat Pau.de Caſtro.in.l. videamus.ad finem.ff.de in lit.iura. & tenet Paris de put.in dict.tracta.ſynd.in parte, an ſubſtituens.fo.248.nu.5.allegando Bal.in.l.ex facto. ff.de negotijs geſtis.& vide Bar.ibi, vbi dicit, ꝙ inter eos habet locū actio mādati.& tenet Bertachin.in tractatu gabella.in.7.parte.num.30.tomo.6.tracta.fo.62.dicendo, quòd ſi dominus ſoluit pœnam pro famulo in caſibus, in quibus nō tenetur, repetit ab eo.per dict.Specul.in dicto titulo.de iniurijs, & damno dato.verſicu.in ſumma.& Bald.ibi in additio.* Et Ioan.Faber.in.§. penul.Inſti de obliga.quæ ex quaſi delict. tenet quòd ſi condemnatur dominus propter delictum famuli ab eo repetere poteſt adde.l.licet.§.fi.ff.de naut.caupu. & ſtabu.& Greg.Lopez in.l.7.titu.14.parti.7.in.glo.*pechar doblado*. in fine.* ¶Pro quo facit, quod ſcribit Angel.in l.4.§.actor.ff.de re iudi.vbi dicit, ꝙ ſyndicus villæ coactus ſoluere propter mala, poteſt ab ea repetere. ¶Et nota, ꝙ adeò ſuccurritur ſibi in hoc & domino ſoluenti pro famulo, quòd propria authoritate poterit apprehendere bona illorū, ſecundùm Bartol.& ibi latius Paulu.de Caſtro in.l.creditor fundi.in principio, per illum tex. ff.de actio.empti.ſecundum Feli.in dict.c. Petrus.de homi.in fine. ¶Et Bal.in dict.l.ex facto. & Paris de Pute.vbi ſuprà in expreſſo dicūt, ꝙ ſi poteſtas fuit cōdemnatus pro aſſeſſore, quòd poteſt ab illo repetere, vel de ſuo ſalario retinere. ¶Supradicta intelligo, licet ipſe non dicat, niſi ſoluiſſet pro famulo, qui aliquid fecit iniuſtè ex mandato poteſtatis, quia tunc imputetur ſibi poteſtas, qui iniuſtè mandauit, vt notat Dy.in regula, ꝙ quis mandato.de regu.iu.in.6. & Bar.in.l.non ſolùm.§.ſi mandato. ff. de iniurijs.& tenet Paris de put.in dict.tract.in parte, poteſtas tenetur.fo.118.num.5. ¶Et idem eſt ſi ſciente poteſtate, & non prohibente, aliquid iniuſtè fecit, quia tunc etiam eſt imputandū poteſtati.d.l.1.ff.ſi fur.famil.feci.prout ita tenet dictus Amodeus Iuſti.in.d.trac.ſynd.in.d.parte, qui dominus poteſtas, & officiales, promiſerūt parere mandatis ſyndicorum.col.3.verſi.ſed an poteſtas, qui ſoluit.quod nota. ¶Quoq; intellige, niſi poteſtas participauerit fraude cum familiari, quia tunc non repetit quod ſoluit pro eo. tenet Bart.& Bald.in dict.l.ex facto.ff.de negotijs geſtis.& Paris de put.in dicto tracta.in parte.poteſtas tenetur.fo.118.num.8.& in parte, an ſubſtituens.fo.248.nu.5.vbi quoq; dicit, quòd facit eum participem ſola ſcientia fraudis. & vide Bart.in dicta.l.ex facto.

SVMMARIVM.

1 *Exhibendo corrector officialem, vel famulū liberatur.*

2 *Exhibendo familiarē, liberatur, licet ſtatutū non dicat, quòd exhibendo liberetur.*

3 *Exhibitus ſi ſatisfacere non poteſt, in corpore debet luere.*

4 *Exhibendo familiarem, vel officialē poteſtas liberatur, niſi forma ſuæ electionis, vel prouiſionis expreſſè dicat, quòd ipſe teneatur pro eis iudicatum ſoluere, quia tūc licet exhibeatur, tenetur, vt hic vide.*

5 *Exhibendo dominus famulū in officio priuato, non liberatur, ſed pro eo tenetur, licet exhibeat: quod ſecus eſt in officio publico.*

6 *Exhibendo iudex alium delinquentem, liberatur, ſicut ſi exhibuiſſet officialem.*

7 *Exhibuere cogitur poteſtas officio finito officiales, & domeſticos, vt conueniantur, vel vt teſtimoniū ferāt de his, quæ in officio fecerūt.*

8 *Teſtes an poſſunt eſſe in ſyndicatu officiales, & domeſtici.*

9 *Pūtare an teneat poteſtas filiū ſuū in ſyndicatu.*

10 *Exhibere an teneatur poteſtas tempore ſyndicatus famulū, ſeu officialē, qui aufugit.n.17.*

11 *Exhibere nō tenetur poteſtas officialem mortuum.*

12 *Hæres iudicis, an teneat̄ de barateria defūcti.*

13 *Hæres iudicis, an pro eo teneat ad ſyndicatum ſtare.*

14 *Exhibere poteſtas officiales quot vices teneat*

15 *Fideiuſſor de repræſentando reum ad ſuā voluntatem ſub pœna certa, & ille reus poſtea fuit captus per iudicem, & à manibus eius fugit, an fideiuſſor ſit liberatus.*

16 *Fideiuſſor promittens aliquem præſentare certa die ſub certa pœna in iudicio, vel ſoluere condemnationem de eo fiendam, & ante lapſum termini pro eodem crimine iudex poſuit eum in banno, an erit liberatus fideiuſſor.*

17 *Fugiens officialis tempore ſyndicatus timore iudicis ſyndicantis: quia pluries dixit, quod volebat eum ſuſpendere, ſeu verberare pro baraterijs, & furtis, poteſtas an teneatur eum exhibere, vel pro eo ſoluere.*

18 *Excuſatio rei etiam minus legitima prodeſt fideiuſſori, etiam in iudicio ſiſtendi.*

19 *Falſi pœna tenetur iudex, qui declarat parti ſententiam, quam laturus eſt.*

20 *Fugiens propter minimam iudicis ſæuitiā, vel propter minas atroces, an habet criminis præſumptionem contra ſe.*

21 *Bannitus excuſatur, ſi non comparet, nec procuratorē mittit, ſi timet vim inferri nedum ſibi, ſed etiam cauſæ.*

k 1 **Entregare.** k Nota text.ꝙ ſi corrector vel poteſtas† exhibet officiale, vel famulū delinquentē in officio, liberatur ipſe poteſtas, & pro eo nō tenetur Idem tenet Bar.Pau.de Caſtro, & Ang.& cæteri docto.in.d.l.1.§.familię.&.§.qđ nouiſsimè.ff. de publica.& in.l.cum ſi exhibuiſſent.eodē.tit. & Pau.de Caſt.in.d.§.quod nouiſsimè, tenet, ꝙ ſi aliquis de familia poteſtatis aufugit, & ſic nō poteſt eum exhibere, tenetur poteſtas de delictis per illum cōmiſsis in officio, ſed ſi ipſum exhibet liberatur. & ita ſeruatur in practi.ſecundùm eūdem, & idem tenet Petr.de Ferra.in forma libelli inquiſitionis, in parte, trāſeant in exēplum.numer.10.& idem Ange.in.§.lege Iulia. Inſtit.de publicis iudicijs. ¶Ex quo infert Ludo.Roma.in conſ.11.in fi.ꝙ licet iſte tex.nō diceret†, ꝙ exhibendo liberatur poteſtas exhibē
2 do familiarē liberatur: quia ſi ſtatutū diceret poteſtatē pro ſuæ familiæ facto teneri certis ſolēnitatibus nō ſeruatis, ꝙ tale ſtatutū interpretādū eſt, niſi poteſtas famulum, pro quo tenetur exhibeat, maximè quia, vt vulgariter dicitur, ſtatutū à iure cōmuni interpretationem recipi. vulgata.l.2.C.de noxali.&.l.fi.§.in computatione. C.de iure deliberā.&.l.Cæſar.ff.de publ.&.ca. cùm dilectus. de conſuetudi.* Et licèt iudex exhibeat officialem, vel famulum, vel fideiuſſor de iuditio ſiſti exhibeat reum, vel captū in cauſa appellationis liberantur quia in appellatiōis cauſa mora purgari poteſt quia non videtur iudicatū vt.gl.in.l.1.ff.de actio empti.in gl. verb. agitur in fi.quam ſequuntur ibi Bart.& Salic.& Cyn.in.l.ſi maior.C.de tranſac.in principio & notatur in. l. ab executore. §.ſi ꝓcurator. ff. de appella. Bald.in.c. quę

entregare k como el derecho requiere.

ſit prima cauſa benefi.amit.§.porro.in fine & in l.alia.C.ad ſelenia. & Nellus.in tracta.banito. in.4.part.primi temporis numer.1.in fi.tomo. 15.tracta.fol.79.& Alex.in additio ad Bart.in.l. ſi cum exceptione.§.hæc autem actio.ff.ꝙ metus cauſa.in fine.quinimo in hoc caſu purgatio morę locum habet etiam poſt factam executionem à iure ſi ius aduerſarij integrum erat vt in l.mancipiorum.ff.de optionl.lega.tenet Paulu. Caſtr.in.l.& ſi poſt tres.ff.ſi quis Cautio. nu.11. licet contrarium teneat Bertachi.in tract.gabella.in.3.part.8.partis principal.nume.47.tomo. 6. tractatu. folio. 68. quia intelligitur quando ius non erat integrum aduerſario.* ¶Et ſi fami-
3 liaris ſic exhibitus† ſatisfacere non poteſt creditori, luat in corpore.l.ſi quis id quod.ff.de iuriſ. om.iudi.l.vlt.ff.de in ius vocand.& in.l.1.ff. de pœnis.&.c.finem litibus.de dolo & cōtu. ſecundū Ludo.Roma.in.d.conſilio.11. ¶Sed iſtū tex. & iura ſimilia dicentia iudicem teneri pro offi-
4 ciali, niſi eū exhiberet, intellige verū†, niſi forma ſuæ electionis, vel prouiſionis repugnet, putà quia cōtinetur in ea expreſsè, ꝙ ipſe teneatur pro eis iudicatum ſoluere, quia tunc licet exhibeat, tenetur. ita ſingulariter tenet Ang. Peruſinus.in.l.1.C.ad.l.Iuliam repet.in princ. quia ſequitur Ang.de Areti.in.d.§.lege Iulia. Inſti. de publi.iudi.vbi dicit hoc eſſe notādū. ¶Sed Par. de Put.in tract.ſyndi.in parte, rectores terrarū. in princip.folio.116.licet de Ange.nullam faciat mentionē, tenet contrariū, dicendo, ꝙ licet in electione officialis ponatur pactum expreſſum, vt rector teneatur pro ſe, & officialibus, & familia ſua, tūc enim exhibendo eos liberatur. vt in d.§.familiæ.quia iſta verba intelliguntur ſecundum naturam officij.arg.in.l.ſi ſtipulatus.ff.de vſuris.& in.l.legati ſerui.ff.de legatis.2. & in.l. quidā.ff.de dāno infecto.& in.l.ſi vno.ff.locati ¶Secus dicit, ſi promittit ſoluere omnē cōdemnationem fiendā de officialibus ſuis, & de ſua familia, tunc ipſis condēnatis tenetur ſoluere, nec exhibendo liberaſ, quia eſt fideiuſſor iudicatū ſolui. Secus ſi eſſet ſimplex fideiuſſor de iudicio ſiſti, quia tūc ſiſtēdo liberatur. vt in.l.ſcimus.C. deiu-

de iudicijs. ¶ Sed ſi bene aduertatur Paris de Puteo nō tenet cōtrariū eius, quod tenet Ang. qa Ang. loquitur, qn̄ per formā electionis, vel ſtatuti poteſtas promiſit ſoluere omnē cōdēnationem fiendā de ſuis officialibus, & familia, quia tunc nō liberatur exhibēdo, quia nō eſt fideiuſſor de iudicio ſiſti, ſed de iudicato ſoluēdo. vt in l. grege. §. poſt litem. ff. de fideiuſſo. & iſto caſu loquitur Ang. ¶ Et non loquitur quando in formam ſuæ electionis promiſit tenere pro officialibus ſuis, & familia, quia tūc liberatur exhibendo: quia videtur promittere tātū de iudicio ſiſti ſimpliciter, & pro eo fide iubere, & ideo ſiſtēdo & exhibēdo liberatur. vt in dict. iuribus. & in l. ſanè. C. de fideiuſſo. & Bar. in d. §. quod nouiſsimè. & Paris de Put. in d. tract. ſyndica. in par. rectores, terrarum. fo. 116. quaſi in prin. ver. hoc tn̄ caſu. Et ita tenet Amodeus Iuſti. in tract. ſyndi. in parte, qui dominus poteſtas, & officiales promiſerunt parere mandatis ſyndicatorum. col. 2. verſi. item aduerte. vbi dicit, ꝙ dominus Bal. in quodam ſuo conſilio. dicit, ꝙ de iure communi poteſtas exhibendo officialem, & familiam, nō liberatur, ſi eſt debitor ex maleficio, cùm ſit vſ⁹ opera malorū hominū. per. l. debet. §. 1. ff. naut. caup. ſtabu. ſecus ſi eſt debitor ex cōtractu, quia poteſtas eſt fideiuſſor d̄ iudicio ſiſti. vt in. l. poſt depoſitam. C. de aſſeſſo. ideo liberatur exhibendo: dum tamen exhibeatur tali modo, ꝙ familiaris poſſit cogi. Vnde dicit, ꝙ ſi exhiberet eū cū ſaluo cōducto, nō liberatur poteſtas. l. ſed ij qui §. ſint autem. ff. de publica. ¶ Tamen hodie per iſtum tex. ſi exhibet corrector ſuum officialem liberatur, modò exhibeat ratione delicti, ſeu ratione contractus, vt ex iſto tex. patet: & eſt ſpeciale in officiali correctoris, ſeu poteſtatis. ¶ Se-
5 cus eſt in alijs dominis exercentibus † officium priuatum, puta tabernā vel hoſpitium, quia tūc non excuſantur, ſuum officialem, vel famulum exhibendo, ſecundùm Bar. in dict. §. nouiſsimè. quia pro eo tenentur, licet exhibeant. Cuius ratio poteſt eſſe ſecundū Petrū Ferra. in dicta forma libelli inquiſi. num. 10. quia iſto caſu ex quaſi contractu dominus tenetur ad diligentiam & cuſtodiā. Et idē tenet dictus Paris de Put. in d. parte rectores terrarum. in principio. & idem tenet Abb. in. c. 1. de reſtitu. ſpolia. col. 2. nu. 7. vbi idem tenet, ꝙ exhibendo famulū dominus liberatur, ſcilicet qn̄ dominus exercet officium publicū, ſecus ſi priuatū, quia tunc non ſufficit exhibere malefactorem, ſed eſt in optione dānū paſſi, vt agatur contra famulum, aut cōtra dominum, ſeu hoſpitātem. ¶ Quod extēditur, ꝙ non ſolùm poteſtas liberatur exhibendo famulum,
6 ſeu officialem, ſed etiā † liberatur, ſi exhibet aliū delinquentem, pro cuius delicto ipſe poteſtas tenebatur, vel poterat conueniri. vt tenet ſingulariter Amodeus Iuſt. in. d. tracta. ſyndic. vbi ſuprà in. d. verſi. Item aduerte. In parte, & eſt ſpeciale. Quod facit pro iudicibus, vt faciant capere, vel exhibere malefactorem, & delinquentē, ſi exiſtimant pro eorum delictis cōueniri. quia exhibendo eos, liberantur.* Et Amodeus Iuſti vbi ſuprà. nu. 201. in. 14. tomo tract. fol. 186. ¶ Ad-
7 de quoq;, ꝙ poteſtas, finito officio, cogitur † exhibere iudices officiales, vel ſuos domeſticos, quos habuit in officio, vel vt cōueniātur, vel vt teſtimoniū ferant de his, quæ in officio fecit. tenet Hoſtien. in ſumma de teſti. in principio. argu. l. poſt. de officio aſſeſſo. tenet Lucas de Pena. in. l. agētes. C. de agenti. in reb. lib. 12. colu. 3. vbi dicit, ꝙ ſi poſt adminiſtrationē iudicū depoſitā ad querimoniā prouincialiū, ſeu curialiū alicuius ciuitatis, aut aliqua alia publica neceſsitas poſtulauerit, tenentur iudices ſuos domeſticos exhibere præſentes: & quod plus eſt, ſi idonea cauſa exigerit, torquendi ſunt ad detengēda flagitia iudicū, quorū domeſtici extiterūt. vt in. l. nullus. C. eo. tit. de aſſeſſo. in fine. ¶ Et ꝙ tales
8 officiales, & domeſtici poſſint eſſe teſtes † in ſyndicatu, inſpecto ſtatu, pro quo ꝓducūtur ꝑ poteſtate, dūmodo nō ſint ita viles, ꝙ ſint ſuſpecti ex vilitate vitæ: quia nō ſunt amplius familiares, finito officio, & hoc ſi receſſerunt ab ipſo, quia ſi non receſſerunt, adhuc durat familiaritas. tenet Ang. in. l. ſciendū. ff. de vſuris. & tenet Bal. in. l. etiā. C. de teſtibus. in fine. vbi quoq; tenet, ꝙ contra poteſtatē poſſunt teſtificari, quia cōtra domeſticū poſſunt produci: tamē ſi dixerint partim pro eo, & partim contra, non poſſit diuidi fides teſtimonij. vt gl. ibi. ¶ Quid autem,
9 ſi lex, vel ſtatutum dicit, ꝙ poteſtas teneatur † in ſyndicatu præſentare eius familiam, & filius poteſtatis commiſit delictū, an poteſtas teneatur eum præſentare? Dic ꝙ ſic, ſi ſeruiebat in officio, alias ſecus. ſecundùm Dy. in. l. 1. §. fin. ff. de publica. & vectigali. & Amodeus Iuſti. vbi ſuprà. verſi. & ſi ſtatutū. vbi dicit, ꝙ eſt ſecus, ſi ſtatutū dicit, ꝙ ſi familia illius, qui eſt poteſtas delinquit, poteſtas teneatur eum præſentare, tūc tenetur, etiam ſi filius in eo officio nō ſeruiebat
10 ſecūdùm Dy. ibi. ¶ Quid ſi officialis fugit, † an poteſtas teneatur exhibere, aut ſoluere, in principio iſtius glo. dixi, ꝙ ſic, allegādo Paul. de Caſtro. in. d. §. quod nouiſsimè. num. 2. vbi dicit, ꝙ ita ſeruatur. Sed Cataldi. in tract. ſyndi. q. 264. tenet cōtrarium, dicens, ꝙ ſi eſt ſtatutum, ꝙ poteſtas teneatur tempore ſyndicatus familiam præſentare, adhuc non tenetur, ſi aufugit: quia ad impoſsibile nemo tenetur, nec ad caſum fortuitum cautum tamen eſt, ꝙ ponatur in bāno. vt in. l. ſed & ſi quis. §. ſi quis. ff. ſi quis cautio. tunc nō videt̄ ſtare per ipſum, ſed per rēpublicā, cuius authoritate poſitus fuit in banno. Et idē videtur tenere dictus Amode Iuſti. vbi ſuprà. in d. ver. & ſi ſtatutum. vbi dicit, ꝙ ab illa pœna pecuniaria, quam poteſtas tenetur pro ſuo officiali, liberatur exhibendo eum, vel ſi non ſtat per eum, quo minus exhibeat, ſed ſi fugit, non pōt eum exhibere. ¶ Sed tu tene dictum Pau. de caſtro, quia ſic practicatur. Et nō obſtāt ſupradicta, quia nō eſt ſtatutū, nec lex, quod exhibeat ſuam familiā tantūmodo, imò ꝙ ſoluat, vel exhibeat, vt in iſto text. noſtro dicitur. ¶ Et videtur Amod. Iuſti. vbi ſuprà, vbi ait, ꝙ ſi officialis vel familiaris poteſtatis facit homicidium, vel furtū, & immediatè aufugit, ita ꝙ poteſtas non pōt eū præſentare, nec tenetur ad impoſsibile. arg. in. l. lucius. §. fi. ff. de excuſa. tuto. quia caſus fortuitus viro bonæ fidei obeſſe nō debet. l. ſi à bone fidei. ff. de rei vendi. & caſus fortuitus per conſiliū hominū prouideri non pōt, ſecundùm Amode. vbi ſuprà, verſ. & ſi eſt ſtatutū. vbi quoq; dicit, ꝙ cautela eſt, ꝙ eo caſu, quo aufugit, ꝙ ponatur in banno: quia tunc non videtur ſtare per ipſum, quo minus eum repræſentet. vt notat Bart. in. l. ſi fideiuſſor. §. qui pro rei qualitate. ff. qui ſatiſda. cogan. gloſſ. in. l. capitis. ff. de fideiuſſo. Nec obſtat ſi dicatur, ꝙ ſtetit per poteſtatem, qui poſuit eum in bāno: quia poteſtas fecit hoc licitè, & ex neceſsitate officij. Cautius tamen dicit ꝙ faciet, ſi faciat eū accuſare vel denuntiare ab offenſo vel denuntiari à ſyndico, ꝙ̄ procedere per inquiſitionē. ¶ Tamen ſi ipſe poteſtas anteaq̄ fugiat, poſuit eū in carcere, & ex carcere fugit, tenetur poteſtas de fuga, quia poſuit malos cuſtodes. ſecundùm Amode. Iuſti. vbi ſuprà, & tenet idē Paris de Put. in tract. ſyndic. in parte, an ex eo. n. 12. & nu. 21. & nu. 24. & 25. fol. 114. quē vide. Quod non habet locū in of-
11 ficiali mortuo: † qa rectores nō tenētur pro delictis officialis mortui, quia facultatē illum exhibendi non habent, nec per eos ſtat, quo minus exhibere poſsint. vt tenet Bar. in. d. §. quod nouiſsimè. nu. 2. & Paul. de Caſt. ibi, per gloſſa. ibi, quæ incipit, per accidens. & idem tenet Angel. in. l. ſed hic. §. ſiue autem. eod. tit. quod extēdit, etiam ſi ſecūdùm ſtatutū promiſit poteſtas ſoluere omnē condēnationem officialium, & familiarium, & ille, qui deliquit, deceſsit, quia ex ſua promiſsione nō poteſt conueniri, quia eſt fideiuſſor iudicato ſoluendo, quæ ſtipulatio non committitur, niſi lata ſentētia: ſed ſententia nō poteſt ferri cōtra defunctum, ergo non tenetur ſecundùm eundem. quod eſt notādum. & idem tenet Bal. in. l. ſi deceſſerit. ff. qui ſatiſda. cogan. & ibi Iaſ. nu. 6. per. d. §. ſin autē. vbi dicit, ꝙ ſolū in caſu, in quo poſſit familiaris condēnari poſt mortē, in illo teneretur poteſtas, vt patet ex his quæ ibi dixit, & nō in alijs. ¶ Tamē dicit Amode. Iuſti. vbi ſuprà, verſi. item aduerte. in fi. ꝙ ſupradicta fortè procedunt quando ipſe officialis fuit principaliter conuentus, & non poteſtas: quia ſi poteſtas fuiſſet conuentus principaliter, teneretur etiā poſt mortē officialis. vt dicit eſſe tex. notabil. in. l. fi. §. hoc autē. ff. naut. caup. ſtabula. qui tex. rectè probat, ſed non loquitur in officio publico, ſed in priuato. Et credo, ꝙ hac de cauſa dictus Amodeus hoc intellectū poſuit ſub iſto dubio fortè, & credo, ꝙ Iaſo. vbi ſuprà dicat verū, quia ſolùm tenetur poſt mortē tantūmodo in caſibus, in quibus poſt mortem poteſt officialis, vel familiaris condemnari. ¶ Qui caſus ſunt illi, in quibus hæres iudicis poſt eius mortē tenetur, & vide aliquos ꝑ Ang. & Paul. de Caſtro in. l. dies cautioni. §. hæc autē actio. ff. de dāno infect. vbi in illis caſibus tenetur. & vi. tex. & ibi Lucā de pēna. & Ioann. de Pla. in. l. in ſucceſsione. C. de decurio. lib. 10. ¶ Et vide tu Ang. de Are. in tracta. maleficij. in parte, per iudicem maleficiorū. verſi. fi. qui incipit, Et dico.
12 vbi quoq; dicit, quòd ſi iudex † aliquid recepit per concuſsionem, vel per barateriam, illud cū quadruplo debet reſtitui. vt Bald. in. l. fina. C. ad. l. Iuliam repe. quæ pœna dicit, quòd tranſit in hæredem officialis, licet contra eum non fuerit lis conteſtata, vel ad hæredem eius nil peruenerit. vt in. l. 2. & ibi Bald. C. eodem. & eſt text. ſingula. in. l. in hæredem. ff. de calumnia. & vid. quæ dicam in. c. 1, in de ſyndica. nu. 16. ¶ Quia talis officialis debet mūdas habere manus. vt in. l. omnis. C. eo. tit. ad. l. Iul. rep. & Bal. ibi. & ſi nō habet, de qualibet barateria pōt à quolibet accuſari. l. iubemus. C. eo. & ibi quoq; Bal. & etiā ab eo à quo extorſit, dummodo querela porrigatur infra tēpus ſyndicatus. vt in. l. vnuſquiſq; & ibi Bal. eo. tit. quod dicit notandū pro ſyndicatoribus, & cōtra alios officiales baraterios. In iſtis caſibus credo, ꝙ teneretur poteſtas pro ſuis officialibus mortuis, quia in iſtis pōt poſt mortem conueniri, in alijs autem caſibus non tene-
13 tur: qa hæres † iudicis nō tenetur ſtare ad ſyndicatū pro eo, niſi conueniretur pro eo, quod peruenisſet ad hæredem. eſt textu. & ibi gloſſ. in. l. Iulianus. la primera. ff. de iudicijs. & ibi Angel. ¶ Illicò nec poteſtas pro ſuo officiali. & vide Ange.

Ange.in.l.1.ff.de priua.delictis.quaſi in princi-
pio,ſequendo Bart.ibi,vbi tenet,quòd licet hæ
res poteſtatis non teneatur ſtare ad ſyndicatum
pro eo,niſi cum poteſtate fuerit prius lis conte-
ſtata.vt in dict.l.Iulianus.tamen ſi non potue-
rit lis cõteſtari cum eo forſitan propter eius ſub
terfugia,tunc bene hæres tenetur,licet cum po
teſtate lis non fuerit conteſtata.per.l. vt perfe-
ctius.C.de annali exceptio.¶Et an ſi hæres po-
teſtatis teneatur ſtare ad ſyndicatum, vide Pari
dem de Puteo in tracta.ſyndi.in parte,hæres an
hæres mortuo poteſtate.fol.126.¶Quot autem
14 vices† tenetur poteſtas exhibere ſuos officiales,
&familiares,in caſu,in quo eſt obligatus exhi-
bere?Dic quôd vna tantùm: quia ſi promiſiſſet
expreſſè præſentare toties quoties opus fuerit,
liberatur bina præſentatione facta.vt voluit ſin
gulariter Angel.in.l.ſi finita.in principio. ff.de
damno infecto.&idem tenet Roma. conſ.15.in
fine.&Paris de Put.in.d.tracta. ſyndicat.in.d.
parte,an ex eo.nu.26.idem tenet Ange.in.l.2.§.
qui exhibendi.ff.de cuſto.reorum.vbi ponit a-
lias quæſtiones in ꝓpoſito ſatis ſingulares,quę
quotidie occurrũt.¶Et prima quæſtio eſt,Qui
15 dam promiſit iudici præſentare † eum ad ſuam
voluntatem ſub certa pœna,ſi ille reus fuit cap-
tus per iudicem,& deinde à manu eius fugit,an
liber ſit fideiuſſor?Et dicit, quòd Odofre. dicit,
ꝙ ſic:ſi captus fuit pro eadem cauſa, quia iã eſt
ei ſatisfactum & non refert à quo ſatisfaciat. vt
in.l.fi.&.l.3.ff.de condi.inſtit.&in.l.3. ff. mãda.
vnde omnis obligatio eſt extincta. Sed ſi fuit
captus pro alia cauſa,tunc non eſſet liber,niſi fi-
deiuſſor comparuiſſet coram iudice,&proteſta
tus fuiſſet, ꝙ habebat illum pro præſentato.
Sufficit enim dicta verbalis præſentatio ex quo
actualiter præſentari non poteſt, quia poſitus
eſt in carcere,quod dicit Ang. eſſe notabil. dig.
& quotidianum, & menti tenendum.& eius o-
pi.Odofr. eſt veriſsima.* Sequitur Hippolyt.
de Marſi.in rep.rub.ff.de fideiuſſo. num. 142.*
¶Aliam quæſtionem in propoſito quoque po-
16 nit.Aliquis fideiuſſor promiſit† aliquem præ-
ſentare certa die ſub certa pœna in iudicio cri-
minali,vel ſoluere condemnationem de eo fien
dam,& ante lapſum dicti termini pro eodẽ cri-
mine iudex ponit eum in banno, an fideiuſſor
erit liberatus à pœna,ſi eum non ſiſtit in termi
no,poſt quẽ terminum extitit diffinitiuè con-
demnatus? Et dicit quòd Odofred.dicit,quòd
non, quia in eadem cauſa non debet officium
iudicis impediri,vnde banniendo eum, non di-
citur ſtare per iudicem quo minus compareat.
l.capitis.ff.de fideiuſſo.ſecus ſi ante euẽtum ter
mini iudex banniret pro alio maleficio.vt in.d.
l.ſed & ſi quis.ff.ſi quis cautio.¶Audi ergo tu,
qui fideiuſsiſti,& times non ſoluere condemna
tionem rei,vt ordines, ꝙ reus ab alio accuſetur
de aliquo crimine,& banniatur per alium iudi-
cem:nam poſtquam poſitus erit in banno, tu fi
deiuſſor eris ſecurus,quia per iudicem ſtetit, ꝙ
eum ſiſtere non poſsis.vt in.l.iure ciuili. ff. de
conditio. & demonſtra. quod nota ſecundùm
Angel.vbi ſuprà.Et vide iſtam quæſtionem la-
tè examinatam per Bald.in ſua practica, in Ru-
brica de quæſtionibus emergentibus,circa me-
rita cauſæ.§.tertiò quæritur. ¶Quæro quoque
de quæſtione,Quidam officialis poteſtatis ſta-
bat in Syndicatu,contra quem fuit datus libel-
17 lus criminalis de† corruptione,furto, & barate
ria:& lite pendente iudex ſyndicatus,ideſt reſi-
dentiæ pluries dixit, Ego intendo verberare,
vel laqueo ſuſpendere iſtum officialem ad ter-
rorem aliorum,ſibi minando mortem, quibus
verbis auditis ductus timore officialis aufugit,
propter quod ſyndicator petebat à poteſtate,
vt ſolueret,vel eum exhibeat poteſtas, allegat
hanc fugam dolo ſyndicatoris procuratam fuiſ-
ſe,& eius opera.Paris de Puteo in dict.tract.ſyn
dica.in parte,ſubijcio ſubtilem & vtilem quæ-
ſtionem.folio.120.loquendo in fideiuſſore po-
teſtatis,vel officialis,dicit,quòd omiſsis,quæ di
ci poſſent pro & contra conſuluit, ꝙ fideiuſſor
officialis,vel capitanei,Baronis, non teneretur
ad pœnam fideiuſsionis, quia obſtat exceptio
doli contra ſyndicatorem, quia minas mortis
intulit capitaneo,vel officiali,vt aufugeret.arg.
in.l.1.verſi.dolo.ff.de eo per quem factum eſt.
& bene facit textu.in.l.ſi opera creditoris.ff.de
doli excep.vbi dicitur, ꝙ ſi opera creditoris de-
bitor perdidit pecuniam, quam ſoluturus erat
creditori,ſubuenitur debitori,& iſta verba mi-
natoria fuerunt ordinata ad caſum fugę,ergo te
netur minans caſu ſequuto.argu. in.l. fi.§. ſi ea
conditione.ff.ad.l.Rhodi.de iact.propter quod
fideiuſſor,& ſic poteſtas,qui fideiuſſor ſuorum
officialium eſt,vt in gloſſ.proxima dictum eſt,
videtur non poſſe ſiſtere officialem ex indicijs
illius ſyndicatoris,tales minas proferentis.arg.
in.l.ſi pater.ff.de inſtitu.& ſubſtitu.&.l.3. ff.de
fideicommiſſ.liberta.§.fina.vbi ſi per hæredem
ſteterit quo minus illa pareret,quæ dedit medi
camenta ſterilitatis, quòd illi imputatur. & fa-
cit textu.in.l.2.§.ſimili modo.ff. ſi quis cautio.
vbi de impedito ad iudicium venire impedimẽ
to cauſato facto officialis.videtur enim officia-
lis ille prorumpendo ad tales minas ab ſe abdi-
care iuriſdictionem cõtra eum, cui minatus eſt.

per text.in.l.1.C.ſi quacunque prædi. poteſta.
ſecundùm Barto.Bal.& Ang.& Saly.in.l. quia
poterat.ff.ad Trebellia.vbi Imol.in.d.l.1. quæ-
ſtionem iſtam decidit,& dicit, ꝙ ſi officialis fa-
cit iniuriam alicui,vel ſibi minantem feruorem
infert,quòd ille,cui minatur,cum tota familia
ſua,eſt exemptus à iuriſdictione ſua in omni-
bus cauſis ciuilibus,& criminalibus,& alium iu
dicem ſortiuntur,nam minaces feruores officia
lium iuſtum metum inferunt, ſecundùm Bald.
ibi.&in.l.1.C.ſi rector prouinci.& ſic cum pro-
pter hoc fuerit iudex,ſeu ſyndicator iuriſdictio
ne priuatus, non poterit pœnam à fideiuſſore
petere,nec cogere ad exhibendam, vel ad ſolu-
tionem faciendam, quia in eum non habebat
amplius iuriſdictionem miniſterio legis ab eo
abdicatam,per tex.in.dic.l.1. ſi qua cum prædi.
18 ¶Accedat quoq; ꝙ excuſatio† rei etiam minus
legitima in iudicio ſiſtendi prodeſt fideiuſſori.
vt in.l.ſed & ſi quis rei capitalis.in princi.eo.ti.
& quia tales minas atroces inferendo, ſyndica-
tor eſt in dolo,vt dictũ eſt,qui dolus nunc ex fa
cto ſequuto intelligitur.per.d.l.1.§.ſed an dolo.
ff.de doli exceptione.vbi text.dicit. Ideo hanc
exceptionem prætor poſuit, ne cui dolus ſuus
per occaſionem iuris ciuilis cõtra naturalẽ æqui
tatem proſit,qui dolus probatur ex anteceden
tibus minis, & ſuaſionibus, quas fecit contra
ipſum.per glo.notabilem in.l. apud celſum. in
prin.eo.tit.quam Bal.allegat in.l. veteri. C. de
fideicommiſſa.liber.&in.l.dolum. C. de dolo.
& omnia iura clamant, ꝙ fraus & dolus alicui
patrocinari nõ debet. ¶Imò tenetur iudex pœ
19 na falſi,† quia declarat parti ſententiam, quam
eſt laturus.arg.in.l.obſeruandum.ff.de officio.
præſi.coniũcta.l.1.de falſis.& in.l.ſi quid aliud.
§.1.ff.de pœnis.&in.l.omne delictum.§.explo-
ratores.ff.de re militari.¶Et quia reus,qui aufu
20 git† propter nimiam iudicis ſæuitiam, vel pro-
pter eius minas atroces,non habet præſumptio
nem crimninis contra ſe. vt in.l. lege Cornel. ff.
ad Silania.& per doct.moder. in.l. admonendi.
ff.de iureiur.¶Et quia talis fuga tanquam ab eo
procurata prodeſſe non debet.argu.in.l. itẽ hic
qui.ff.ex quibus cauſ.maio.nam quando ſuaſio
alicui doloſa,eſt proxima cauſa damni,tenetur
ſuadens de dolo,& etiam de damno,vt in.§. cæ
terum.inſtit.ad legẽ aquiliam.& in.l.cum quis
perſuaſerit.ff.de dolo. ¶Et ſic cum ſyndicator
fuerit in dolo,ſeu culpa,ob quam fuga fuit cau-
ſata,fideiuſſor non tenetur ad pœnam, nec po-
teſtas ad ſoluendum,nec exhibẽdum. & ita per
iſta iura, & per alia plura tenet dictus Paris de
Put.vbi ſuprà.vbi quoq; dicit, ꝙ qui in illo ca-
ſu melius ſenſerit,melius conſultet.¶In adiuto
rium Pari.de Put.facit,quod tenet Ange.in di-
ſputatione,incipiente,Bononienſis à ſua ciuita
21 te,bannitus.in.4.q.vbi tenet, † ꝙ excuſatur bã
nitus,ſi non comparet,nec mittit procuratorẽ,
ſi timet vim inferri,nec dum ſibi,ſed etiam cau-
ſæ.vt ſi eſt repulſus propter partialitates,vel ha
bet cauſam cum potẽte, etiã ſi ſit bannitus ex
cauſa, & culpa ſua, prout tenet additionator
Abb.in.cap. quæ in eccleſiarum. de conſtitu.in
additione,quæ eſt in nume.17.in parte,ſi culpa
ſua eget.&ibi Feli.col.45.& Domi.in.c. ſtatu-
tum.§.cum verò.de reſcrip.libr.6.&idem tenet
noſter Pala.Ruui.in rep.Rub.de dona.§.78.fo.
56.nume.30.vbi ſingulariter.

Prætorum Cap.IIII.finis.

Sequitur Caput.V.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictio,in quibus caſibus ſuſpenditur.*
2 *Per aduentum ſucceſſoris expirat officiũ præ-*
deceſſoris.nu.5.& .10.
3 *Officiales,qui ſyndicari debent,ab officio,de-*
bent ſuſpendi.
4 *Officialis accuſatus de crimine commiſſo cir-*
ca officium,accuſatione, vel inquiſitione pen
dente ſuſpendi debet. Quid ſi eſt electus in po
teſtatem,& opponitur contra eum, an iſta op
poſitione durante exercebit officium.
5 *Iuriſdictio prædeceſſoris expirat poſt præſen-*
tationem prouiſionis,quia anteaquàm præſen
tetur,iuriſdictio non aufertur, prædeceſſori.
num.10.Officium vſque ad annum datur.
6 *Corrector,ſeu poteſtas licet tempus ſui officij*
finitum ſit,officium deponere non debet, ſed
ſucceſſorem expectare, & de cauſis cognoſce
re,& omnia agere vſq; in aduentum ſucceſſo
ris:& quoq; debet habere ſalarium conſuetũ.
nume.8.9.10.& .16.

7 *Iudex ſi non compleuit officij ſui tempus, non tenetur recipere ſucceſſorem in officio. numero.13.*

8 *Vniuerſitas, ſeu ciuitas correctore deficiente non poteſt exercere iuriſdictionem, nec iudicem ponere.*

9 *Iudex delegatus datus cum præfinitione temporis, expirat elapſo tempore.*

10 *An iuriſdictio conceſſa ad beneplacitũ principis expiret per mortem concedentis.*

11 *Iudex ingredi debet per illam portam, ſeu per partem prouinciæ, quam ingredi moris eſt.*

12 *Iudex pati debet, quòd ſucceſſor ſuus in officio intret, & ei debet præbere baculum iuſtitiæ vt officium exerceat, aliàs in crimen læſæ maieſtatis incidit, & in iſtam pœnam incidunt ruſtici, & populus, qui recuſat illum habere in iudicem.*

14 *Caſtellanus non debet dimittere Caſtri cuſtodiã finito tẽpore, ſi dominus cuſtodẽ nõ mittit.*

15 *Iuriſdictio, an poteſt exerceri vltima die officij.*

Prætorum. Caput. V.

OTroſi que los officios que por la carta que lleua mã damos que eſtẽ ſuſpendidos, [a] para q̃ el, y ſus officiales los tẽgan, no daran

a SVſpendidos. a Idem cauetur in prouiſionibus officiorũ, vbi rex inter alia dicit, *y por eſta nueſtra carta mandamos a qualquier perſona, o perſonas, que tienen las varas de la nueſtra juſticia, y de los officios d' alcaldia e alguazilazgo deſſa dicha ciudad, e ſu tierra, que luego las den, y entreguen al dicho nueſtro Corregidor, e que no vſen mas dellas ſin nueſtra licẽcia ſo las penas en que caen las perſonas priuadas que vſan de officios publicos, para que no tienen poder, ni facultad, ca nos por la preſente los ſuſpendemos, e auemos por ſuſpendidos de los dichos officios.* Et ſic nota vnum caſum, † in quo iuriſdictio ſuſpenditur. ¶ Item ſuſpenditur per appellationem, recuſationem, & relationem. vt tenet Bal.in.c.1.§.fi.quo tempore miles. in vſi. feudo. nume.2.&.3. ¶ Item per reſtitutionem. vt in.l.ſi cauſa. C. de tranſact. ¶ Item ſi papa committat cauſam appellationis ex certa ſcientia, quæ de iure non tenebat. vt in.c.paſtoralis. de offi. delega. ¶ Item ſuſpẽditur per recurſum ad ſuperiorem, qui ſuccedit loco appellationis. vt Bal. vbi ſuprà. ¶ Et quoq; ſuſpẽditur in caſu noſtri text. cũ quo cõcordat tex.in.l.vnica.ff.de offi.præfe.

2 auguſt.vbi cauetur, † q̄ per aduentum ſucceſſoris expirat officium prædeceſſoris, & præfectus auguſtalis amittit imperium eo ipſo, q̄ ſucceſſor intrauit. ¶ Idem dicitur de officialibus

3 † ſyndicandis, quia debent ſuſpendi ab officio, quia abſtruerent teſtes ſcientes veritatem, vel eis minas inferrẽt, vt tenet Paris de Put.in tracta.ſyndica.in parte, officialis finito officio.foli.26.nu.6.& in parte accuſatus in officio.fol.41.nu.2.in libro portatil. ¶ Et idem dicitur de officiali ac-

4 cuſato † de crimine commiſſo circa dictum officium, quia pendẽte accuſatione, ſiue inquiſitione poteſt ſuſpẽdi ab officio. * Propter criminis enormitatem * per.l.q̄ ſi fortè circa finem.ff. de ſolutio. & ibi Bart. & Inſtitu.de ſuſpe.tuto.§.ſi qs ſecus ſi deliquerit extra officium.vt in.l.Reo.& in. l. quanuis. aliàs incipit Calpedius.eo.ti.ff.de ſolut.& tenet Stephanus aufreri.in deciſioni. Toloſa.371.in ordine.* Et tenet Peregri.in part.iudex.q.5.in fin. in glo.maleficij quem vi.& quæ dixi.in.c.7.in. capi.iudi.ſyndica.in glo.ſuſpenda.* ¶ Sed quid, ſi aliquis eſt electus in poteſtatem alicuius ciuitatis, ſeu caſtri, & quidem ſe opponit huic electioni, dicens eam non valere, an pendente lite exercitiũ exercebit? Dic q̄ non, ſi nõ inchoauit exercere.l.qui ſtatus.ff.de re mil. ſec⁹ ſi inchoauerit.vt in.l.1.§.pen.ff.nil no.appel. pend. &.l. reus.§.1.de muneri.& honori.c.nõne.8.q.4. tenet Petr.Antiboli.in tract.de muneri. in.3.par. nu.69.tomo.6.tract.foli.25.in electo autẽ in prælatũ dic, vt in.c.cõſtitutus.de appel.& in.ca.nil. §.fi.de electio. ¶ Et q̄ nõ admittatur pendẽte lite, & donec exceptio fuerit diſcuſſa, quæ debet diſcuti infrà tres menſes.tenet Plat.in.l.2. C. de dignita.lib.12.in.fi.Et facit tex.in.§. ſi quis autẽ talis.in auth.quomodo oport. epiſcopi. colla.1. & idẽ tenet Pla.in.l.fi.C.de iure fiſci.lib.10. vbi ad excludendum ab honoribus conſequendis ſufficit ſola accuſatio, licet nondũ ſit lata ſententia.vt in.d.l.reus delatus.ff.de muneri.& hono. vi.text.& gloſ.in.l.vnica.C.de reis poſtula. lib. 10.& ibi docto.vi.Iaſ.in.l.1.ff.de re iudi. nu.14. cum ſequentibus. ¶ Sed ſolùm rex debet de hoc cognoſcere, & per eum debet terminari, vt in Pragmat.9.in lib.Pragma.ibi, *que no ſe conozca dello, ſino por nos*.& vide Bal.in.c.1.de confirm. vtil. vel inutil.nu.4.vbi de hoc. ¶ Sed iſte tex. & iura ſimilia, quæ dicunt, q̄ expirat officium, & ſuſpẽdatur per aduentũ ſucceſſoris, intellige poſt

5 præſentationem † literarum, id eſt prouiſionis: quia præſentatio literarum, & non data conſiderãda eſt.vt in. c. capitulum. ſanctæ crucis. de reſcrip.& in.c.ſi qualiter.de cleri.nõ reſi.&.c.dilectus.el.2.de prebẽd.&.C.quia fruſtra.de vſur. &.c.vt debitus. de appel. ¶ Quã præſentationẽ debet facere in concilio ciuitatis, vt dixi ſuprà in.c.1.in glo.*les fuere mandado*.in prin. & in verſi. & quia in iſtis officijs.& tenet Bald.in. l.1. C. vt lit.pẽden.vbi dicit, q̄ reſcriptũ non prodeſt ſine præſentatione, & antea quàm iudici præſentetur, non aufertur iuriſdictio, nec confertur, & dicit q̄ iſta eſt veritas, & ita habetur in prouiſionibus regalibus officiorũ, inquantũ dicunt, *tenga por nos el officio de corregimiento de eſſa ciudad por vn año, contado deſde el dia que por vos fuere recebido al dicho officio*. Quia vſq; ad annum conſueuit dare officium poteſtatis, tenet Bar.in.l.omnes populi.ff.de Iuſti.& iur.col.17.num.52.& tex. in.l.2. tit.16.lib.2.in ordi.rega.& tex.ſingul.in.l.neminem.C.de ſuſcept.pra p.& arca.lib.10. vbi officiales non debẽt eſſe perpetui, ſed annales, vel ad plus biennales.& ibi Lucas de Pen. fina. col. & tex.in.c.fundamẽta.§.fi.de elect.in.6. & Pla. in.l.ius ſenatorum.C.de dignit.lib.12. & ſic ſeruatur. ¶ Et q̄ ſtetur præſentationi, vi. quæ dixi ſuprà in.c.1.in gl.*officio*.Idem tenet Bald.in.l. falſus.C.de furtis.6.col.nu.17.tenet, q̄ ante omnia debet fieri præſentatio reſcripti, quia eius iuriſdictio pendet ex eius productione, quod dicit notabile.& tenet idẽ Hippoly.de Marſil.in.l.ſi quis nec quæſtio.ff.de quæſtio.nu.66. ¶ Imò ſi

6 non ſunt literæ præſentatę, talis corrector, † ſeu poteſtas licet tempus ſui officij ſit finitum putà annũ, non debet ſtatim deponere, ſed debet ſucceſſor expectare, & debet de cauſis cognoſcere, & omnia agere vſq; ad aduẽtũ ſucceſſoris. vt in. l.meminiſſe.ff.de offi.proc.& lega.& ibi Bar.& vſq; ad eius aduentũ ius dicere.vt ibi in tex.propter ciuiũ vtilitatẽ.vt in.l.1.§.adminiſtratorem. C.vt omnes iudic.tam ciui.quàm crimina. & in l.1.ff.de offic.præfect.Auguſt.& in.l.ſi fortè. ff. de officio præfecti.quinimo ſi ſucceſſorem non expectat, tenetur, vt tenet Amodeus Iuſti. in tracta.ſyndi.in parte, olim poteſtatem. per.d.l. meminiſſe.& per docto.in.l.eum qui.§.iudicare.ff.de iuri.om.iudi.quinimo pro reliquo tempore, quo ſedet vltra tẽpus ipſius officij, debet habere ſalariũ conſuetũ.tenet Roma.ſingulari. 390.per tex.in.§.illud.in auth. de adminiſtrato. colla.7.* Et Bal.ſingul.in conſi.8. vol.4. quod extende in rectoribus ciuitatum villarum & in iudicibus ordinarijs noſtri temporis qui cõmuniter ſunt annales: quia etiam habent ſeruire officium & ius dicere in aduentum ſucceſſorũ: tenet Albe.in.d.l.meminiſſe.nu.2.verſi.ſed quæro: & vi.quæ dixi, ſuprà.in.c.1.in glo.1.nu.2.verſic.& ſic q̄ vniuerſitas.* ¶ Quod extẽdit Bar.in. l.legati.ff.de offi.procon.& lega. q̄ intantũ debet cognoſcere, q̄ nõ dicitur ſuum officiũ finitũ, niſi aduenerit ſucceſſor, & etiã ſi non ſit confirmatus in officio, põt vti iuriſdictione donec ſucceſſor adueniat.quod nota, quia ita tenet extendendo dict.l. meminiſſe. ¶ Et Cataldinus in tract.ſyndi.q.253.dicit, q̄ geſta per poteſtatẽ, & etiam per aliũ officialem, finito officio tenẽt, & valent donec ſucceſſor veniat, quẽ expectare tenetur vſq; ad euẽtum.per.d.l.meminiſſe. & idẽ tenet Guido pap.in deciſio.501.vbi ait, q̄ quando iudex nouiter creatus nondũ accepit poſſeſſionem officij dictæ iudicaturæ, valẽt geſta per anteceſſorem, qui eſt in poſſeſſione ipſius officij, donec alius adeptus fuerit poſſeſſionẽ dicti officij, quia apud eum remanet adminiſtratio cum tit.vt in.d.l.1.§.adminiſtrationẽ.C. vt omnes iudi.tam ciuil. quàm crimi. quod habet locum in maioribus, & minoribus iudicaturis, ſecũdùm Guid.papã in.d.l.deciſio.vbi dicit q̄ ita ſeruatur.& vi.quæ dixi ſuprà.c.in gloſ. *nueſtros*. nu.1. ¶ Supradicta quoq; habẽt locum in beneficialibus.vt tenet Roma.ſingula.566.per glo. ſingula.in.l.tribunus.ff.de milita.teſta. ¶ Quod eſt intelligendũ, quãdo iudex prædeceſſor cõpleuit tẽpus officij: quia ſi nondũ finiuit, non tene-

7 tur recipere † ſucceſſorẽ ad officiũ, quia ſua prouiſio, vel creatio ante finitũ tempus prædeceſſoris ipſo iure nõ valet. vt tenet Bald. in.l. ſcire oportet.§.conſequẽs.in fi.ff. de excuſatio. tuto. vbi ad literã tenet, q̄ ſi officialis eſt creatus in aliquo officio, & ante eum dimiſſum, vel remotũ, alius, eſt creatus loco eius, ipſo iure non valet eius creatio.& infrà dicetur nu.13. ¶ Et intantum eſt verũ, q̄ finito officio debet remanere in iuriſ-

8 dictiõe, q̄ vniuerſitas, † vel ciuitas correctore deficiente, non poteſt exercere iuriſdictionẽ, nec iudicem ponere.vt tenet Montal. in glo. ordin. in parte, vniuerſitas.allegando tex.in.c.acceſſiſ-

ſent.

ſent.de conſtitutio.& ibi tenet Inno.nu.me.3.& dixi ſuprà in.c.1.in gl.*nueſtros*.nu.1.contrarium vult Bald.in.c.cùm omnes.de conſtitu.num.22. vbi dicit, ꝙ dictum Inno.fallit quādo, magiſtratus vacat.per tex.in.l.vbi abſunt.ff.de tutori.& cura.datis ab his.vbi idem tenet Bald.quia licet ibi ſit ſpeciali fauore minorum,nō minor fauor eſt totius populi,quàm minorum.vt in.l.Barbarius.ff.de offi.præto.ſed iſtæ fallentiæ Bal. non credo:quia ipſemet Inno.loquitur expreſsè rectoribus deficientibus,ſeu vacantibus, vt per te poteris videre,& ipſemet Bal.in.d.c.cùm acceſſiſſent.nu.10.tranſit cum dicto Inno.dicendo,ꝙ vniuerſitates non habēt iuriſdictionem contentioſam quoad exercitium per ſe, ſed per rectores ſuos,niſi quando rectores deficiunt.per.d.l. vbi abſunt.quod dicit ꝙ non placet Innocen. & ratio dicit ꝙ patet,quia populus nō habet aptitudinem ad hoc, quia ſolùm habet vniuerſitas, ſeu populus iuriſdictionem habitu in conferendo,ſed non in exercendo per ſe. ¶ Item intelligitur in iuriſdictione ordinaria,ſecus in alio of-
9 ficio,vel in iuriſdictiōe † delegata. vnde legatus cum temporis præfinitione,illo elapſo non poteſt cognoſcere.tenet Bald.in.d.l.meminiſſe.& ſequitur additio ad dictā deciſionem Guidonis. & idem tenet Petrus de Ferra. in forma libelli, de declinatio.iuriſdictiōis alicuius.in parte, nec fuiſſe iudicem.nu.18.& Abb.in.c.ſuper eo.el.2. de appella.nu.7.& Specul.in ti.de iudi. delega. §.excipi poteſt.verſi.Itemq; iuriſdictio nu.8.& idem Petr.de Ferra.in forma libelli ſentētiæ diffinitiuæ.in parte,nos Bernardinus.nu.23.¶ Et vide Par.de Put.in.d.tract.ſyndic.in parte, ſequitur de modo.fol.29.loquendo in ordinario, vbi dicit,ꝙ licet de iure authenticorum debeat ante aduētū ſucceſſoris officiū deponere per duos dies.vt in auth.de colla.§.illud.in fi.colla.7.de-
10 bet intelligi,† poſtquam notificauerit ſucceſſori aduentū ſuū.ſecundùm Azo.in ſumma tit.vt oēs iudi.cauſæ.¶ Imò & poſt aduētū ſucceſſoris, ſi eius officiū non eſt de momēto ad momētum finitū,pōt admittere,licet non neceſſitetur.glo. in.c.ſi Chriſtus.de iureiuran.& notatur in.l.meminerit.c.vnde vi.& dicit ꝙ eſt capitulū regni, ꝙ omnis officialis debet notificare aduentū ſuo prædeceſſori,& ex tunc gagia cōputantur à die notificationis,tñ dicit,ꝙ in regno nūquā deponitur officium, niſi poſt ingreſſum factum viſis,& lectis commiſsionibus,vt in conſtitutione regni, quæ incipit, ſcire te volumus.vbi dicit, quòd antiquus officialis exercet officium ante aquam ſibi ſint delatæ literæ deſiſtentiæ. vt in. dicta.l.1.ff. de offi.præfe.auguſt.& ita in noſtro regno Hiſpaniæ quoq; ſeruatur. Et vide Pari. de Put.in tracta.ſyndi.in verbo,ad officialis ſucceſſor.numer.6.fol.151.in porta.vbi ait, quòd ſi princeps conceſſit iuriſdictionem ordinariam ad beneplacitum,& moritur princeps,ꝙ nō expirat iuriſdictio ante aduentum ſucceſſoris.per d.l.meminiſſe. & ſic erit ordinarius, donec per ſucceſſorem reuocetur.vt in authē.de queſtori. §.ſuper hoc.colla.6.idem tenet Archi.in.c.ſcripſit.7.q.1.& Specu.in tit.de loca.§.nūc aliqua. nu.178.& ibi Ioan.And.in additio.& Bart.in.l. 1.§.ſi plures.ff.de exercito.nu.1.vbi idē tenet.& idē tenet Ioann. Fab.in.§.item ſi adhuc.Inſtitu. mandati.* Et Bal.in.d.l.meminiſſe.ff. de offici. proconſul.nu.2.* Licet contrarium teneat ipſemet Par.de Pute.in.d.tracta.in verbo,officiales perpetui.fol.191.nu.3.dicendo,ꝙ officialis datus ad beneplacitū ſedis apoſtolicæ, eſt perpetuus, ſecus ſi eſt datus ad beneplacitum papæ, quia eo mortuo,expirat,quia intelligitur,ꝙ expiret adueniente ſucceſſore,vt dictum eſt,aliàs ſecus. * Vi.l.2.tit.2.libr.2.ordi &.l.24.tit.2.lib.7. ordi & Grego.Lopez.in.l.20.titul.13.part.2.in gloſſ. *de los officios.* * ¶ Quod fallit in vicario epiſcopi: quia Mortuo epiſcopo,expirat iuriſdictio vicarij,niſi capitulum,quod ſuccedit,eum cōfirmet poſt mortem epiſcopi tenet Guido papa ſingu. 560.* Quod etiā fallit in alio officio quam in iuriſdictione ordinaria,& ita non habet locum in concedendis beneficijs vel præbendis prout tenet Bald.in.d.l.meminiſſe.nu.1.* ¶ Et vi. Bald. in.l.falſus.C.de furtis.vbi tenet,ꝙ facta ab officiali reuocato valēt anteaquā ſint ſibi literæ deſiſtentiæ præſentatæ.Et idē dicit in epiſcopo reuocato.Et procedit hoc ex ordine:quia ſucceſſor per duos dies ante debet ſignificare aduentū ſuum prouincialibus, vel ciuibus cum aliquali cōmendatione ſui ipſius.vt dicit tex.in.l.obſeruare.§.anteaquā.ff.de offi.procōſul. & etiā antiquo poteſtati amicabiles literas deſtinare, vt in ſuo aduentu occurrāt officiales,& non turbētur ab officijs.vt in.d.§.anteaquā.&.§.illud.¶ Ingre-
11 ditur quoq; per illam portam,† ſeu partem prouinciæ, per quam ingredi moris eſt, vel adueniat ad illam ciuitatem,ſeu terram prouinciǣ,in qua ſolent alij plurimum venire, & ſe præſentare.vt in.dic.l. obſeruare.§.proficiſci.quia multę ciuitates habēt in hoc prærogatiuam,quòd priꝰ vadat ad vnā ciuitatem,quàm ad aliā, & ſic ingreſſa præſentat literas deſiſtētiæ deceſſori, quibus princeps ſignificat, ꝙ officiū deponat nouo præſidi,quibꝰ lectis,& ſignatis, prædeceſſor ſceptrū deponat in manibus noui, & ſibi aſsignet tribunal,ſecundùm Pari.de Put.vbi ſuprà. ¶ Et præde-

lugar que otro los tenga, ni vſe b dellos, ſaluo el, y ſus officiales como por nueſtra carta c le fuere mandado.

12 prædeceſſor obedire debet:quia qui † non vult pati quòd ſucceſſor ſuus in officio intret,cōmittit crimen læſæ maieſtatis.vt tenet Franc. Lucanus in tracta.de priuilegio fiſci.verſi.item quod non vult.nu.4.in.2.parte. de crimine læſæ maieſtatis.tomo. 6.tracta.fol.11. Et vid.Angel. in.l. qui ve.ff. ad.l.Iuliā maieſtat. vbi tenet,ꝙ ſi poteſtas Bononiæ,vel alicuius ciuitatis ſucceſſori ſuo denegat præbere baculum,vt poſſit officiū exercere,incidit in crimen læſæ maieſtatis.& idē tenet Amode.Iuſti.in tracta. ſyndi. in parte,olim poteſtatem.& dicit eſſe tex.in.l. 3.ff.ad.l.Iuliā maieſta.Et eſt tex.expreſſus in.l. 2.tit.2.partit.7.verſic.*la dozena es.* Et quod tenet Guiller.in.l.Imperium.ff.de iuri.om.iudi.¶ Et ſecūdum dictum Amode.vbi ſuprà quoq; tenetur,ſi non expectat ſucceſſorem.per.d.l. meminiſſe.& in dictam pœnam incurrūt ruſtici,& populus,qui recuſat illum habere in prætorē, quē princeps elegit.ſecūdùm Fran.Luca.in.d.tract. vbi ſuprà.quod nota.¶ Et hoc,quādo primus iu-
13 dex finiuit ſuum † tempus,vt dictum eſt.nu.7. quia ſi ante tēpus primi iudicis finitum ſucceſſor peruenerit,non debet admitti vt eſt tex.iuncta glo.in.l.1.§.adminiſtrationem.in verbo,peruenerit.ibi,finito tēpore primi.C. vt omnes iudi.tam ciuil.quàm crimi.& tenet quoq; gloſ. in authen.de adminiſtrato.§.illud.in verbo,vocantur interdicta.colla.7.¶ Sed cōtra ſupradicta,& d.l.meminiſſe.videtur tenere Bart.in.l. itē quæritur.§.qui impleto.nu.8.&.9.ff.locati.quem ſequitur ibi Paul.de Caſt.in fi.vbi dicunt, ꝙ officia,quæ ex neceſsitate gerūtur,vt in tutela,non videtur tacitè illud renouatum, licet quis in eo remaneat.vt in.l.2.§.1.verſic.ꝙ ſi finita.ff. de eo qui pro tuto.Et ideo dicit Barto.ꝙ iſti rectores, qui mittuntur per ciuitatē,& caſtellani,qui mittūtur ad cuſtodiam Caſtrorū, licet finito officio remaneant,non ſunt Caſtellani,quia illud officiū ſolo cōſenſu nō renouatur,ſed neceſsitate,illata authoritate publica. ¶ Sed mihi videtur, ꝙ non ſit contrarium,imò ſimile : quia licet non ſint iudices,remanent in officio authoritate publica,& propter publicam vtilitatem. vt Barto. ibi dicit. & hoc propter ciuium vtilitatem.vt in dicta.l.meminiſſe.ibi,& vtilitas prouinciæ exigat eſſe aliquem,per quē negotia ſua prouinciales explicent,& ſic videtur eſſe iudex,& loco iudicis eſſe.¶ Quod dicit idem Bal.eſſe in Caſtel-
14 lano.in.l.ex diui pij.C.locati.in fi. vbi tenet, † ꝙ finito tempore Caſtellanus nō debet dimittere cuſtodiā Caſtri,ſi dominus non mittit alium ad cuſtodiendum,quia bonā fidem debet agnoſcere, & nō debet reddere præcipiti feſtinatione:nam propter caſum tempus prorogatur, ſecundùm Bald. ibi.& facit tex. in.l.3.ti.18.part.2.in fine.de quo per docto. in.l.mora.ff.ſolut.matri.vbi per Bar.nu.17.& nu.18.& ibi Alexan.nu.18.vbi cū Bar.tenet.& per Iaſ.ibi. n. 17. vbi ſingulariter.vbi quoq; ibi per eum, an ſi habebit ſalariū pro cuſtodia artis tempore elapſo. ¶ Sed an vltima die officij poteſt iuriſdictionē
15 † exercere.glo.in.c.& ſi Chriſtus. de iureiuran. in verbo,ſeruandū.dicit,ꝙ non.tamen ſi fiat, valet.per.d.l.meminiſſe.& illā glo.approbat Bar. in.d.l.eum qui.ff.de iuri.om.iudi.& Cy. & Fulgo.Quod dicit Abb.notādum in.d.c.& ſi Chriſtus.nu.7.pro intellectu illarum legum. Sed dicit,ꝙ nō debet vltima die iudicare,ſcilicet, poſt aduentum ſucceſſoris erubeſcit enim propter abdicationem iuriſdictionis,ante aduētum ſucceſſoris licitè iudicat.¶ Itē dicit,ꝙ debet intelligi glo.in ordinario,ſecus in delegato,nam ille iudicat vltima die iuriſdictionis.vt in.ca.cōſuluit. de offi.delega.& idem tenet Alexan.in.d.l.eum qui.nu.7.vbi dicit, ꝙ aduentus ſucceſſoris non accipitur pro ingreſſu in officiū, ſed pro aduentu,ſine ingreſſu.vt dicit Bal.ibi. & hoc oſtendit verbum,debet,poſitum ibi iunctis nota. per gl. in.d.c.& ſi Chriſtus,& ita dicit de mente doctorum in.d.c.cōſuluit.& idem tenet glo.in authē. de adminiſtra.§.illud.in verbo,dies.colla.7.vbi tenet,ſi prædeceſſor adueniente ſucceſſore per duos dies ante adminiſtrationem deponere debet,ſed recedere non debet, hoc dicit verum, ſi ſucceſſor aduenerit,non aliàs,& hoc probat Barto.ibi. verſi.oppono.& ſic dicit Alex.in.d.l. eū qui in fi.ꝙ hodie ſeruatur.d.auth.adminiſtra.in fin.¶ Et quoq; in noſtra Hiſpania ſeruatur,ꝙ anteaquā ſucceſſor in officio ſe præſentet in concilio ciuitatis,& baculū accipiat,prædeceſſor iudicat,& negotia expedit,licet ſucceſſor ſit in ciuitate.& ita pluries feci,& multi alij faciunt, quia ex ſola electione nō quæritur ius electo.vt Bar. in.d.auth.& ſupradixi.¶ Et non ſolùm exercet officiū vſq; in aduentū ſucceſſoris, vt dictū eſt,
16 imò debet † habere ſalariū cōſuetum pro illo tēpore,quo ſedet,& iuriſdictionē,& officiū exercet.vt tenet tex.in.d.§.illud.& ibi Bar.vbi dicit, ꝙ vſq; ad eius aduētum emolumēta publica percipere

cipere debet. & idem tenet Roma. in ſingulari. 401. & tenet iudex in expreſſo. Bal. in conſili. 8. in. 4. volumine per. d. l. meminiſſe. ff. de offi. pro conſul. & lega. & per. l. item quæritur. §. qui impleto. ff. locati. & per. l. pen. §. vxor. ff. ſolut. matrimonio. & per alia iura.

b **Vſe.** [b] Aliàs ſi iuriſdictionem exercēt dolo malo non habentes poteſtatē iudicandi à principe, eos punire debet, quia incidūt in crimen læſæ maieſtatis. vt tenet Angel. in. l. lex duodecim tabularum. ff. ad. l. Iuliam maieſta. vt dixi ſuprà in. c. 1. in glo. 1. col. 1.

c **Carta.** [c] Quam per te vide, quia in ea cōtinentur caſus omnes iſtius capituli, qui cuſtodiri iubentur.

Prætorum Cap. V. finis.

Sequitur Caput. VI.

SVMMARIVM.

1 *Præceptum, & lex, an ligent in foro conſcientiæ.*

a **Mandamos.** [a] Quòd verbū, præcipimus, eſt durum verbum cōtra negligentes. vt tenet Cardina. in Cle. 2. de
1 magiſtris. in. 15. notabil. nu. 29. in. fin. † vbi dicit, ꝙ obligat ex ꝓcepto. & vi tex. in. c. præcipitur. 14. q. 1. vbi archidia. dicit, ꝙ mandatū conſiſtit inter cōſilium, & præceptum. eſt enim vltra conſiliū, & citra præceptū. mandatū enim cogit ſicut præceptū, & peccat ſi nō adimpletur. de quo per Cardina. in Cle. 1. de ætate & qualit. in. 8. q. vbi dicit, ꝙ prælati negligētes ſuper eo, quod diſponitur, peccāt mortaliter. per. c. deniq;. 4. diſtin. quod notat gl. in. c. ea quæ. de offi. archid. de quo per archi. ca. vtinā. 76. diſtin. vbi dicit, ꝙ ad intelligentiā huius ſciendū eſt, ꝙ præcepta, quæ per modū ſtatuti, vel cōſtitutionis proponūtur, nō eodē modo obligāt omnes, ſed ſecūdùm ꝙ requiritur ad finem, quē legiſlator intēdit, cuius authoritatem ſi aliquis tranſgrediendo ſtatuta contēnat, & hoc modo tranſgrediatur, ꝙ impediatur finis, quem intēdit, peccat mortaliter talis tranſgreſſor. ¶ Si autem ex aliqua rationabili cauſa nō ſeruet, præcipuè etiā ſi legiſlator adeſſet, non decernet eſſe ſeruanda, talis tranſgreſſor non cummittat mortale peccatum: & inde eſt, ꝙ nō omnes, qui omnino non ſeruant ieiunia eccleſiæ, non peccāt mortaliter. ¶ Sed contra hoc opponitur, ꝙ præcepta eccleſiæ obligant ſicut Dei præcepta, ſecūdùm illud Luc. 10. Qui vos audit, me audit. c. qui vos. 8. q. 1. Sed ad præcepta Dei omnes tenentur, illicò. & ius ſoluendo dic, ꝙ præcepta Dei ſunt præcepta iuris naturalis, quæ ſecundùm ſe ſunt de neceſſitate ſalutis: ſed ſtatuta eccleſiæ ſunt de his, quæ non per ſe ſunt de neceſſitate ſalutis, ſed ſolùm de inſtitutione. & ideo poſſunt eſſe aliqua impedimenta, propter quæ aliqui ad ea obſeruāda huiuſmodi non tenerentur, ſecūdùm ſanc. Tho. prout tenet Archi. in. d. ca. vtinam. ¶ Tu vi. Abb. ſingu. in. c. nam concupiſcentiam. de conſtitu. nu. 2. vſq; in finem. vbi ponit perfectam diſtinctionē, an, & quando qui venit contra legē, vel regulam, incurrat peccatū mortale. Et ſequitur Archi. in. d. c. vtinam. & mirabiliter per Speculum cōſcien. in. 1. tracta. ca. 17. vbi per totū, an leges humanæ obligēt in foro conſciētiæ. ¶ Vide tu quoq; Bald. in. l. cū quis. in. 6. col. num. 14. C. de iuris, & facti ignor. vbi ponit, an lex poſitiua excuſet, vel obliget in foro pœnitē. Et dicit, ꝙ Petrus de Vltramo. auditor dñi Card. Raineldi in iſto caſu diſtinctionē facit, ſic. ¶ Aut lex humana dicit cōtra legē diuinā. ¶ Aut ſecundū eam. ¶ Aut præter. ¶ Primo caſu dicit nō excuſare in foro pœnitētiæ, & ponit exēplū in vſuris. Nā ſi lege antiqua permittatur, dicit illā legē non valere: quia conditor legis humanæ nō pōt tollere legē ſuperioris. vt in. l. ille à quo. §. tēpeſtiuū. ff. ad Trebel. & quia conditor legis humanæ, ſiue ſit Papa, ſiue Imperator, eſt cōſtitutus à Deo, & ab eo habet poteſtatē legem cōdēdi. Sed ille qui alicui mādat, non intelligitur mādare, vt quicquā faciat contra ſe. vt in. l. ſi hominē. ff. manda. ergo cōcluditur, ꝙ non eſt data

Prætorum.

Otroſi les mādamos[a] que del dia

Caput. VI.

que fuerē al lugar dōde an ꝺ ſer recebidos faſta ſeſenta dias de ſu officio ſe informē[b] cō mucha

poteſtas condendi legē humanam cōtra legem diuinā, cùm legem diuinā concedat ipſe Deus. ¶ In ſecundo caſu, qñ lex humana eſt ſecūdùm legē diuinā, tunc dicit legem humanam in foro conſcientiæ ligare, & etiam à peccato excuſare, cùm ſit condita ſecūdùm legem Dei: imò punire debet magis trāſgreſſorē huius legis, quàm ſi eſſet ſimplex humana, vel diuina. argum. in. l. ſi cùm dies. §. ſi. ff. de arbitris. & in. l. celſus. eo. tit. & illa ratione, quia duplex funiculus difficillimè rūpitur. ¶ In tertio caſu, quando lex humana condita eſt præter legem diuinā, quoq; ipſe ſubdiſtinxit, ꝙ aut lex humana fundata eſt ſuper præſumptione, aut ſuper veritate. Et certè primo caſu dixit non excuſare, ponit exemplū de re iudicata. Nam ſi teneo fundum alienum, quē ſcio alienū eſſe, & petitur à me in iudicio, & propter defectū probationis, vel aliā cauſam abſoluor, certè dicit ipſe, ꝙ licet de iure poſitiuo; & humano iſta ſententia faciat ius vt poſtea nō teneatur reſtituere, tamen in foro conſcientiæ non excuſor. ¶ Itē poſuit exemplū de mutuo. Nam ſi cōtra inſtrumētū mutui aliquādo non poſſit excipi de iure poſitiuo, tamen nō excuſor de iure, & in foro conſcientiæ, & pœnitentiæ quoad Deum, & hoc ea ratione: quia iſtud ius humanū eſt fundatū ſuper præſumptione, & incerto. vt Dy. in regula. Locupletari. de regul. iur. in. 6. & Inno. in. c. quia pleriq; de immu. eccle. ¶ In ſecūdo caſu, qñ ius eſt fundatū ſuper veritate, & certo, tūc bene excuſat in foro pœnitentiæ. vt in præſcriptione, in qua eſt bona fides, & iuſtus titulus, tunc dicitur ꝙ excuſat in foro conſcientiæ, & pœnitētię. Et etiam ſi præſcriptor ſciat poſtea rem alienā eſſe, & hoc ea ratione: quia cùm cauſa pōt auferri dominium, item poſſunt auferri actiones: ſic ergo qui legitimè præſcripſit, tutus eſt, non ſolùm in via fori, ſed etiā in via poli, quod eſt ęquitas ſecundùm Bal. quæ in via poli multùm conſideratur in materia conditionis indebiti, & etiā in via fori conſideratur, & alia exempla, vi. per eum. vbi ſuprà. ¶ Et an præter pœnam deportationis teneatur in foro cōſciētiæ reſtituere ipſa bona fiſco. vi. Bart. & Luc. de Penna in. l. 1. C. de his, qui ſe deferunt. lib. 10. in. 2. col. vbi diſtinxit, an bona ipſo iure propter delictum cōfiſcantur, & tunc ſtatim ſunt fiſco, & ſi detinet, furtum facit. Secus ſi non veniunt ipſo iure publicāda, ſeu confiſcanda, ſed per ſententiam, tunc fiſcus non habet ius, niſi poſt ſententiam, & rectè detinet.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitio fauore reipublicæ ſuper terminis paſcuis, & lignis permittitur, & etiam ſuper bonis vacantibus, & in iſtis caſibus proceditur, non oblato libello, nec lite conteſtata, nec ſeruatis alijs iuris ſolennitatibus.*

2 *Inter querimoniam, & quæſtionem eſt differentia.*

3 *De illo qui promiſit non mouere quæſtionem.*

4 *Iudex debet ire ad videndum locum, de quo eſt quæſtio pro finibus, & debet artis peritos mittere, & mouere partes, vt ſint præſentes.*

5 *Iudex eligens æſtimatores, ſeu declaratores, debet eos eligere partibus præſentibus.*

6 *Si ad mandatū iudicis qui non patitur fundū menſurari, vt contumax punitur.*

b **Se informen.** [b] Permittitur ergo in tali caſu inquiſi-
1 tio † fauore reipublicæ ſicut permittitur præſidi prouinciæ inquirere de bonis vacantibus, vt in. l. 1. C. de bonis vac. lib. 10. & idem, quod iſte tex. tenet Montal. in glo. ordi. in parte. rex deputare tenetur. & eſt text. ſimilis huic in. l. 5. tit. 1. lib. 8. in ordinamen. regali. & tex. in. l. 5. tit. 3. libr. 7. in dictis ordi. & Montal. in gl. ordina. in parte, inquiſitio. vbi tenet, ꝙ permittitur inquiſitio facta denūtiatione ſuper iure, ꝙ conciliū alicuius loci intendit contra aliud cōcilium, vel aliā perſonā habere ſuper terminis paſcuis, vel ſuper ligna ſcindendo, vel glandes colligendo. & gloſſ. in. l. 3. C. finium regund. & text. ſingula. in. l. 9. tit. 11. lib. 3. eodem. lib. in ordinamen. regali. quia officium autem, & poteſtas iudicis eſt, fines cuſtodire, ſi apparent. quod etiam per ſcripturam lapidum antiquorum probari poteſt vt eleganter per Bart. & Acurſ. in. l. nouellorum. ff. de religi. & ſumpti. fune. & tenet Bald. in. c. cùm cauſam. de probatio. numer. 9. ſi autem ſunt turbati fines, debet emendari quod malè geſtum eſt. vt in. l. agraria. ff. de termi. amot. ꝙ nil ſi apparet, & debet de nouo apponere iuxta conſilium geometricū. vt in. l. ſi quis ſuper. C. fini regun. in. l. inter Caſtellanū. ff. de arbitris. & ſequi id, quod veriſimile eſt, & magis ſequi vias publicas, & regales in deſcriptione finium iuriſdictionum, quàm vias paruas, & vicinales, quæ ſubiectæ ſunt multis mutationibus, ſecundùm Bald. ibi. Et alios caſus, vbi proceditur per inquiſitionem vi. per Peregrin. in part. inquiſitio. q. 5. in gloſſ. quibus. & in gloſſ. fiat vbi ſingulariter.

 ¶ Vbi

¶Vbi.& in iſto caſu,& in alijs proceditur, non
oblato libello, nec litè conteſtata, nec ſeruatis
alijs ſolennitatibus iuris vt ſuprà: & proceditur
ad diffinitiuam,copia partibus data, & inquiſi-
tione publicata:& talis proceſſus factus per in-
quiſitionē di-
citur ordina-
rius. vt tenet

diligēcia[c] de las ſen-

Archidi.in.c.ſi quid hoc.86.diſtin.in fi.¶Et idē
tenet Ange.in.l.ſi quis ſuper.C.finiū regū. vbi
dicit,ꝙ iſtud verbū, querimoniam, verificatur
ante litē cōteſtatam:ſecus in verbo, quęſtionis,
2 & ſit differētia † inter quęſtionē,& querimoniā.
vt Pau.de Caſt.ibi.Tamen Bart.ibi putat, ꝙ qn̄
eſt quæſtio ſolùm de finibus, & nō de proprie-
tate.lite non cōteſtata,poſsit ad diffinitiuā ſen-
tentiā perueniri,quia non cadit hic immiſsio ex
primo vel ſecūdo decreto.vt tenet Bar. in auth.
ſi omnis.C.ſi vt ab hæredi.abſtine.ſed cōtrariū
tenet ibi Bal.& cū Bal.cōtra Bart.tenet Abb.in
c.quia indicāte.de pręſcrip.nu.8.& dicit.ꝙ Bar.
cōfunditur ex.c.tuæ.vt lite nō cōteſtæ.¶Quod
eſt notādum ſecundū Pau.de Caſt. vbi ſuprà ad
3 hoc,qn̄ aliquis promiſit ſub pœna † non moue-
re quæſtionē,vel querimoniā,vt incurrat pœnā
eo ipſo,ꝙ dedit libellū.de quo per Bar.in.l. am
plius nō peti.ff.rem ratā haberi. ¶Quid de eo,
qui promiſit nō venire contra: qualiter dicitur
cōtrauenire? Dic vt in.l.ſi quis maior. C.de tran
ſactio. ꝙ per ſolā interpellationem iudicis, vel
per ſupplicationē datam principi de cauſa cōmit
4 tenda.¶Et in caſu iſtius tex.& ſimiliū, † iudex
ſi opportuerit,debet ire ad vidēdū locū, de quo
eſt quæſtio pro finibus,& debet mittere peritos
artis.glo.& docto.in.d.c.quia indicante.& in.d.
l.ſi quis ſuper.& ibi glo. & in.l. ſi irruptione. ff.
eod.fini.regun.in.§.ad officium.vbi dicit, ꝙ ad
officium iudicis pertinet de finibus cognoſcere,
& menſorē mittere,& ꝙ ille debet eſſe præſens
ſi opportuerit,& iſto caſu debet mouere partes
ad intereſſendū.vt Bar.ſingulariter in.l.qui bo-
na.§.huic ſtipulationi.ff.de damno infecto. nu.
2.vbi dicit,ꝙ debet ſtatuere terminum partib⁹,
vt ſint tali die,tali hora,cum tali magiſtro,vel ſe
cum in illo loco,& debet omnia hæc facere ſcri-
bi,& inſtrumentum fieri,quādo iudex eſt in lo
co, aliàs poſsit proceſſus periclitari. quod dictū
Bar.ſequitur ibi Pau.de Caſt.& dicit, ꝙ pluries
vidit practica. & idem tenet Iaſ. in.§. quædam
actiones.Inſtitu.de actio. nu.77.& tenet Abb.
quem vide in.d.ca.quia indicāte.nu.6.&.7. vbi
quoq; tenet,ꝙ non eſt neceſſarium, vt iudex te
neatur ire præſentialiter tempore menſuratio-
nis.¶Et facit quod tenet Feli.in. ca. veniens.7.
colū.de teſti.verſic.quarto.vbi dicit, ꝙ ſi iudex
5 † eligat æſtimatores,vel declaratores,qui habēt
referre,debet eos eligere præſentibus partibus,
& relatio eorum pōt fieri partibus abſentibus
dummodo iurent prius bene, & legaliter men-
ſurare.vt Iaſ.in.d.§.quædā.nu.78.Et facit quod
notat Bal.in.l.minorum.2.col.verſic.ſed hic eſt
dubitandū.C.in quibus cauſis reſtitu. in integr.
non eſt neceſſā.& in.l.fi.circa medium.C. de fe
rijs.vbi dicit,ꝙ in relatione nuntij non eſt neceſ
6 ſaria præſentia partis. ¶Et ſi iudex † ex officio
mandat menſurari fundum alicuius, & ille non
patitur metiri,vt contumax,& inobediens po-
teſt puniri.tenet glo.& ibi Ange.in.§.fi.inſtitu.
de offi.iudi.in princi.

SVMMARIVM.

1 *Negligentia in iudice,& prælato reprobatur.*
2 *Diligentia debet eſſe arbitrio boni viri.*

c **Diligencia.** [c] Quę eſt mater omniū, virtutum. Specula. in
tit. de aduocato.§.5.verſi.commendat autem.&
in.§.9.verſi.item cautus ſit antiquus. ¶Item eſt
mater omnium artium,vt in Clementina. 2.§.1.
& ibi Cardi.de ſepult. ¶Nouerca verò eruditio
nis eſt negligentia,ſecundùm Cardin.ibi.verſic.
quinto nota.per tex.in capit.nihil.82. diſtin. &
Seneca epiſtol.1.dicit. Turpiſsima eſt iactura,
quæ per negligentiam fit,& maximè in præla-
1 to,† & iudice reprobatur.ſecundùm Cardi. ibi.
2 ¶Et iſta diligētia † debet eſſe arbitrio boni viri.
vt Barto.in.l.cùm filius.§.ſi pater.ff. de legat.2.
& in.l.ſi ita ſcriptum.ff. de manu. teſtament. &
in capitul.1.in fine.de eo,qui mittitur in poſſeſ.
in.6.& in Clementi.1.de offic.ordin.& Alexan.
in conſil.60.in.4. volumine.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ appellatione,intelligitur de diffini*
tiua.
2 *Quando in contractu fit mētio de ſententia,in*
telligitur de diffinitiua.
3 *Statutum,quòd de ſententia ſoluatur gabella,*
non ſoluitur de interlocutoria.
4 *Statutum,quòd à ſententia non poßit appella-*
ri,intelligitur de diffinitiua.nu.6.
5 *Quando eſt eadem ratio,vel maior in interlo-*
cutoria,quæ in diffinitiua, tunc intelligitur
de interlocutoria.
7 *Statutum,quòd ſententia non poßit fieri ſine*
conſilio ſapientis, intelligitur de diffinitiua.
8 *Largè intelligendo appellatione ſententiæ ve*
nit interlocutoria, & in materia fauorabili,
vel indifferenter.
9 *An ſententia arbitri veniat appellatione ſen-*
tentiæ.
10 *An omnis vox iudicis ſit ſententia.*

d **Sentencias.** [d] Quarum appellatio
1 ne intelligit de † diffi
nitiuis,& nō de interlocutorijs.gloſſ.in.l.1. §.bi
duū.ſuper verbo, latè.ff. quando appellandum
ſit:& tenet Gui.pap.in ſingu.611.vbi dicit,ꝙ quā
do in iure loquimur de ſentētia, intelligitur de
diffinitiua,nō de interlocutoria. & eſt glo.in.c.
cùm olim.de teſti.in gl.fi.& text.& ibi Abb. in
c.ſuper eodē.el.2.de appel.nu.6.& gl. in Cle.1.
de re iudica.& in Cle.1.de ſequeſtra.poſſeſsio.&
fruct.per doct.& ibi Pau.de Caſt.in.l.quod iuſ-
ſit.de re iudi.ff.1.col.& in Rubr.& Hippoly. de
Marſi.in.l.de minore.§.pluriū quoq;.ff.de quæ
ſtio.nu.113.& probatur.in.l.dicere.ff.de arbitris.
& facit tex.in.c.veniēs.in prin.de iu.iur.& tex.
in.l.quid ergo.§.quæſitum.ff.de his,qui not.in-
famia.& ibi Bald.& voluit idem Bald. in.l.2.C.
de arbitris.Et idem Bald.in.d.c.cum olim. circa
finem.dicit,ꝙ facit ad ſtatuta de executionibus
2 ſententiarum.¶Quod amplia † idem eſſe,qn̄ in
contractu fieret mentio de ſententia,quia intel-
ligitur ſolùm de diffinitiua. vt tenet Iaſ.in rubr.
ff.de re iudi.nu. 9. ¶Et ideo dicit Bald. in addi-
tio.ad Specul.in tit.de ſenten.prolatio.col.2. ꝙ
3 ſi ſtat † ſtatutum, quòd de ſententia debeat ſol
ui gabella,non ſoluitur de ſententia interlocuto
ria.& Feli.in rubrica de re iudi.colū.5.verſiculo.
vnde ſi de ſententijs. vbi iſta & alia vide. ¶Et
Iaſ.& Feli.vbi ſuprà ſubdunt, quòd ſi à ſenten-
4 tijs non poſsit † appellari, intelligitur à diffini
tiuis tantùm. quod voluit Guillerm. de Cu. &
Bal.in.l.ſi ex cauſa.§.nunc videndum.ff.de mi-
no.& Bald.in.l.1.circa vlti.column. C. ne liceat
tertiò prouoca.& in.l.poſt ſententiam.C.de ſen
ten.interlocuto.om.iudi.2.col.& in.l. vnica.C.
ſi de momenta.poſſe.fue.appella. ¶Et hoc ſe-
cundùm Bald.in dict.l.ex cauſa.§. nunc viden-
dum.non erat abſurdum,quia licet non cōceda
tur reſtitutio in integrum ſuper principali,con-
ceditur ſuper emergēti.vt ibi in verſi.ſed ſi cum
ex damno.vnde dicit Guiller.& Bal.ibi,ꝙ licet
ſtatutum diſponat, ꝙ in criminalibus cauſis nō
poſsit appellari, vel reſtitutio in integrū cōcedi
ſuper principali,tamē cōceditur ſuper emergen
ti.quod tenet Alex.in rub.ff.de re iudi. nu.2.&
Iaſ.ibi.nu.10.vbi dicit, ꝙ iſtam deciſionē ſequi-
tur Benedict. de Plumbi. & reputat eā notab.

tencias[d] que ſon da das en fauor del tal lugar, ſobre los

dignā in.l. etiā.
§.abſens. ff. de
manumiſ.vindi
cta. ¶Et quo-
q; fallit ſupradi
cta regula, ſi ea
5 dē,vel maior eſſet † rō in interlocutoria, ſicut in
diffinitiua,quia tunc intelligeretur de interlocu
toria,vt tenet Alex.in conſi.50.in.2.volu. n.17.
per dictum Benedi.de Plūbi.in.l.etiā.§.abſens.
¶Vnde ſcd̄m Alex.in.d.rub.nu.3.dicit,ꝙ Guil
ler.& Bal.in.d.§.nunc videndū.dicunt, ꝙ licet
6 ſtatutū diſponat, ꝙ † in criminalibus cauſis non
poſsit appellari,vel reſtitutio in integrū cōcedi,
intelligitur quoad diffinitiuā ſententiam,& cau
ſam principalē,non autē quoad id, quod cōcer-
nit interlocutoria,vel quoad aliquod incidēs,li-
cet prima facie fortaſſe quilibet diceret cōtrariū.
Et illā deciſionē Guiller.de Cuneo in.d.§.nunc
videndū.tanquā mirabilē reaſſumpſit Bal.in.d.
l.poſt ſententiā. C. de ſenten.interlo.om.iudi.
& in.l.vnica.C.de momēta.poſſe.& in.l.1.ff. de
offi.præ.præto.¶Vbi dicit Bal. Aut ſtatutū di-
cit,ꝙ à ſentētia poteſtatis nō poſsit appellari, &
tunc procedit,ꝙ intelligatur de diffinitiua tan-
tùm. Aut ſtatutū dicit,ꝙ à poteſtate non appel
letur,& tūc nec à diffinitiua,nec ab interlocuto
ria poterit appellari.per.d.l.1.ff.de offi.præ.pręſ
to.vbi eſt tex.ꝙ à pręfecto prætorio nō pōt ap-
pellari.& iſtā deciſionē ſequut⁹ eſt Abb.in.c.pa
ſtoralis.in prin.de appel.& idē Bened.de Plūbi.
in.d.l.etiā.§.abſens.¶Vbi limitat hoc verū,niſi
eadē eſſet rō in interlocutoria, quæ in diffiniti-
ua,qa tūc licet ſtatutū prohibeat appellari,à ſen
tētia poteſtatis,nō poterit etiā appellari ab inter
locutoria.allegat notata p gl.in Cle.1. in verbo,
ſentētiā.de re iudi.& per gl.in.l.1.in verbo,noui
operis.ff.quod quiſq; iuris.& quia verbū,ſentē-
tia,vtrūq; cōprehēdit,& ſit vniformis ad vtrūq;.
vt gl.in.d.cle.1. ¶Sed iſtā limitationē reprobat
Alex.in.d.rub.nu.3.per iura & rōnes,de quibus
ibi per eū. Tn̄ Iaſ.ibi.nu.14.dicit eam tenēdā.Et
ꝙ eā ſequit,& reputat bene notādū.idē dn̄s Ale
xā.ſibi cōtrarius in.l.1.in prin.5.col.nu.15.ff.qđ
quiſq; iur.& in cōſi.50.in.2.vol.n.17.&.18.& ſe-
quit Fel.i.c.cauſamq;.de reſcri.vlt.col.& pleniꝰ
in rub.de re iu.col.5.in fi.ver.ceterū vbi dicit,ꝙ
hęc opinio eſt fortè ſuſtētabilior.& vltra iſtas au
toritates Iaſ.tenet cōtra Alex.p fūdamēta,vt ibi

pe. eū. ❡Et ꝙ eſt dictū, ꝙ appellatione ſentētiæ intelligatur de diffinitiua, eſt verum, niſi in vna parte locutū eſſet ſtatutū ſimpliciter, & in alia de diffinitiua, quia tūc prima pars importat diffinitiuā, & interlocutoriam: nam ſequēs expreſſio denotat ſtatutum prius ſenſiſſe de quibuslibet ſentētijs. ita tex. cum glo. in d. Cle. 1. de re iudica. in verbo. ſentētias. prout tenet Alexā. in d. rub. nu. 5. & ibi Frāciſ. Curti. in additio. & Abb. in c. ſuper eo. el. 2. de appe. & Matheſi. nota. 94. ❡Ad prædicta eſt videndus Bald. in d. l. vnica. C. ne liceat tertio prouoc. vbi ſubdit, ꝙ ſi ſtatu-
7 tum † diſponit, ꝙ ſententia ferri non poſſit ſine conſilio ſapiētis, & aliter nō valeat, intelligitur de diffinitiua. Quod dictum ſequitur Roma. in l. ſi quis mihi bona. §. pe. ff. de acquir. hæredi. & tenet Alex. in d. rubri. num. 15. & Hippolyt. de Marſi. in l. de minore. §. plurium. ff. de quæſtio. nu. 114. ❡Vbi quoq; dicunt, ꝙ faciūt tradita per Bar. in l. dicere. ff. de arbitris. vbi dicit, ꝙ ſi ſtatutum arctat arbitrum ad cauſam finiendam infra menſem ſub certa pœna, nō euadit pœnam, ſi dicat, Abſoluo partem ab obſeruatione iudicij, & quilibet remaneat in ſuo ſtatu. quia iſta non eſt diffinitiua, quæ perimat negotium principale. de quo per eundem Bar. in l. generali. C. de decurio. lib. 10. Quod videtur facere ad l. 6. ti. 16. lib. 3. in ordi. regali. & ad pragmaticam. 95. factam Valliſoleti, anno. 1523. per noſtrum Carolum regem, vbi diſponitur, ꝙ in cauſis pecuniarijs ſummæ ſex millium marabitinorū appellatio cui⁹ ad regimētum pertinet, dicti iudices debēt pnūtiare diffinitiuè infra triginta dies, alias incurrūt in pœnā, vt ibi: ꝙ ſi iudices ſint deputati ad dictā cām nō pronūtiant diffinitiuè, vt negotiū perimatur, ſed ſi pronuntiant abſoluēdo partem ab obſeruatione iudicij, & reſeruando cuilibet partium ius ſuum, ꝙ incidunt in pœnam dictarum legū per ſupradicta. ❡Quod ego nō credo verum: quia iſti iudices poſſint in dicta cauſa appellationis in pronuntiatione ſentētiæ confirmare, reuocare, augere, vel minuere, & facere prout inuenerint ꝙ debet fieri, & ſic poſſunt talem ſentētiam ab obſeruatione iudicij proferri: per text. expreſſum in d. l. 6. ordina. ibi, *los dos dellos ſi los tres non ſe concertaren, den y pronuncien ſentencia en el dicho pleyto, aprouando, o reuocando, o añidiendolo, o menguando la primera ſentencia, como fallaren que ſe deue hazer*. Et ſic per iſta verba finalia, *como fallaren que ſe deue hazer*, poſſunt talē ſentētiā ab obſeruatiōe iudici pferre, ſi de iure debet fieri. Alex. quoq; in d. rub. dicit eſſe verum ſtri-
8 ctè: tamen largè † intelligendo, veniat ſententia interlocutoria appellatione ſententiæ. Ita Bald. in l. 1. ff. quod quiſq; iuris. & Bal. in addition. ad Specul. vbi ſuprà. & tenet Paul. de Caſtro. in d. rubric. ff. de re iudi. licet Alexan. de eo nullam faciat mētionem, vbi dicit, ꝙ ſecus eſt de ſtricto ſignificato. ❡Adde quod tenet Abb. in dic. Clemen. 1. de re iudi. in recollectis. vbi tenet, quod in materia fauorabili, vel indifferenter appellatione ſententiæ venit etiam interlocutoria. Et facit, quia in iſta rubrica de ſententijs veniunt etiam iura loquentia de interlocutorijs. ❡Vnū quoq; nota, ꝙ verba iudicis non poſſunt facere, ꝙ interlocutoria ſit diffinitiua. ita Bal. in l. ante ſentētiæ. c. quorum appella. non recip. & Petr. de Ancha. conſi. 438. incipiente, vicarius poteſtatis. etiam ſi iudex dicat per hanc ſententiam diffinitiuam. & tenet Franciſ. Curti. in additio. ad Alex. in d. rub. in additione, quæ eſt in num. 5. & Feli. in d. rub. col. 2. ❡Vbi quoq; dicit Alex. ꝙ ſententia interlocutoria, quæ diffinit vnum articulum cauſæ, poteſt quodammodo appellari diffinitiua. Ita Bal. in d. l. iuſiurandum. C. de rebus cred. & glo. ibi. & glo. in l. generaliter. eo. tit. & Felin. vbi ſuprà. ❡Scias etiam, ꝙ appella-
9 tione ſententiæ non venit † ſententia arbitri, ſecundùm Andre. Sicul. Barb. in d. rubr. de re iudi. per. l. quid ergo. §. ex compromiſſo. ff. de infami. Pro quo adde Abb. in ca. 1. col. 1. de arbitris. vbi ex hoc infert ad ſtatutum de ſoluenda gabella ex ſententia. Et ideo Abb. in c. cùm dilectus. in 2. notabil. eod. tit. probat hanc non eſſe propriè ſententiam per tres defectus, de quibus ibi per eum. & in c. ex parte. eod. ti. 4. notabil. dicit ꝙ appellatur arbitriū, vel laudum: quia arbiter non habet iuriſdictionē, ſed quandā notionē. vt in l. ait prætor. cū ibi notat. ff. de arbitris. ❡Nec ſtatutum irritans ſentētias, non habet locum in iſta. Ita Butrig. in c. ſuper quæſtionē. in princ. & col. verſi. nota. 2. de offi. delegat. Imò tenet ibi cōtrarium in 6. col. in caſibus in quibus ſententia arbitri meretur executionē. de quibus in l. pen. c. de arbitris. ❡Sed Andr. Sicul. in d. c. ſuper quæſtionum. 13. col. dicit, ꝙ reſpectu partium ſententia eſt, nō quoad tertios. Nec obſtat text. in d. §. ex promiſſo. quia ſolùm dicit, ꝙ non infamat ſecundùm eum, & non bene, ſecundùm Felin. in d. Rub. 6. col. quia tex. dicit, nō per omnia ſententia eſt. & quanuis pro Imo. faciat dictum Barti. in d. §. ex cōpromiſſo. dicentis, ꝙ ſi ex forma ſtatuti ſentētia meretur executionem, dicitur tunc ſententia, & infamat. ❡Tamē in contrarium facit, quod late, & efficaciter firmat Abb. in c. ſtreſſa gabili. §. fi. de offi. ordina. vlti. colū. probans, ꝙ licet ſtatutum daret executionē arbitro, nō pro hoc dat iuriſdictionem arbitro, nec facit dictum ſuum

ſuum valere, vt meram ſententiam. vt latius per eum, probātem, ꝙ eius ſentētia nō infamat contra Bar. in d. §. ex cōpromiſſo. & hoc mō procederet indiſtinctè dictū Butric. in d. c. ſuper quæſtionū. ſecūdū Feli. vbi ſuprà. ❡Quod dicit prædicta limitari, niſi eſſet ſentētia arbitrorū iuris, vel ſtatutorū, quia propriè ſententia eſt Bal. in l. 1. col. 3. C. de pericul. & cōmo. rei vend. quia æquiparatur ordinarijs. Bar. in l. fi. C. de iudicijs & dixit Feli. in c. fi. de re iudi. & in. d. rubri. vbi ponit, qn̄ dicatur ſententia interlocutoria, vel
10 diffinitiua. ❡Vbi in prima col. dicit, ꝙ omnis † vox iudicis faciēs ad cauſam, eſt interlocutoria. tenet Ang. in l. ex ſtipulatione. C. de ſenten. allegat glo. quam dicit ſingula. in §. ad excludendas, in verbo, interlocutionibus. In authen. de litigioſ. collatio. 8. & non eſt alibi talis modus loquendi ſecundùm eundē Iaſ. in dict. rub. ff. de re iudica. & illam gl. ſequitur Bald. in l. arbitro. 3. col. ff. qui ſatiſdar. cogan. & in l. poſt ſententiā. C. de ſentē. & Cardi. in c. perpēdimus. de ſentē. excom. col. 33. & Alex. in d. rub. num. 6. * Et vi. Grego. Lopez in l. 2. tit. 22. part. 3. in gl. *de otras ſemejantes*, vbi idem tenet & ponit exempla ſententiæ interlocutoriæ. * ❡Cui adde ſimilē glo. in §. diffinitiua. 1. q. 6. quæ dicit, ꝙ omnis alia pronūtiatio iudicis excepta diffinitiua dicitur interlocutoria. & illam ex tollit ibi Domi. & idem tenet Anto. Corſe. in notabil. ſuis, in parte, præceptum & vi. glo. in c. hæc quippe. 3. q. 6. & Abb. in rubri. vt lite non. conteſta. & idem Domi. 2. quæſtio. 1. in ſumma. 4. col. dicens, ꝙ gloſſ. in d. auth. & in d. §. ad excludēdas. eſſe approbatam à quodam Franciſ. de Aretio. in tract. ſentētiarū. & reprobat diffinitionē gloſſæ. in Cle. 1. de re iudi. quòd interlocutoria dicatur illa, quæ fertur inter principiū, & finē cauſæ. c. gratū. de offic. de lega. & tamē eſt interlocutoria gloſſa. in l. cum clericis. in verbo, ſententiarum. C. de epiſcopis & cleri. quæ ſemper allegatur ſecundùm Bald. ibi. & etiā citatio aliquādo ſic etiā poſt diffinitiuā, vt aliquādo in executione. vt Inno. in c. veniēs. el. 2. de teſti. & ideo gloſ. in d. §. diffinitiua. magiſtratius locuta eſt, ſecūdū eund. Dom. quā etiā ſequitur in c. 2. de conſtitu. Et ideo Paul. de Caſtro. in conſilio. 25. quòd interlocutoria propriè debet declarare aliquod dubium. Vnde facere aliquem capi, detineri, vel citari, eſt propriè interlocutoria. ſecundùm quem ſequitur Feli. in d. Rubrica. column. ſecunda. quòd dicit eſſe notandū ad ſtatuta faciētia mentionē de interlocutorijs. ❡Ex quo dicit Alex. in d. Rubrica. nu. 7. ꝙ infertur doctrina notabilis, ꝙ diffinitiua dicitur illa, quę emanat ſuper eo, quod principaliter agitur: interlocutoria verò dicitur, quę emanat ſuper incidenti, vel emergenti ſeorſum à principali, de hoc eſt videnda gloſ. in l. ſecunda. ff. de appellatio. recipi. & Bartol. in l. 1. §. fin. circa vlti. column. ff. de præto. ſtipula.

terminos[e] del, & de

SVMMARIVM.

1 *Termini antiquiores an præualeant in cauſa finium regundorum.*
2 *Territoria licet mutentur, non nocet, nec proſunt antiquis finibus eccleſiarum, vel ciuitatum.*
3 *Confinium mutatio in dubio non præſumitur.*
4 *Libellandi forma, quando confines ſunt mutati.*
5 *Quando de fundo ſit mentio, quanuis erretur in confinibus demonſtrandis, non vitiatur diſpoſitio, ſi conſtat de fundo.*
6 *Demonſtrare ſufficit volenti certum fundum dare duas demōſtrationes, & eas probari.*

e **Terminos.** [e] In cauſa iſta finiū regū-
1 dorū termini † antiquiores præualent. text. & ibi Bald. in l. 2. C. fini. regun. niſi noui. probentur. vt ibi. vel niſi in contractu, vel priuilegio alij eſſe contineantur. vt in l. prima. C. eod. & Bald. ibi. vt ſi papa, vel imperator conceſſit alicui caſtrum, & deſignat confines maiores, vel minores finibus antiquis, quia in poteſtate ipſius eſt in propria iuriſdictione mutare fines territoriorum propriæ iuriſdictionis ſecundùm Bald. ibi, & quando non conceduntur, vt dictum eſt, veteres termini ſunt cuſtodiendi, & ſi non apparent eorum veſtigia, debent poni noui ſecundùm Bald. in capitulo. ex literis. de probatio. numer.
2 1. ❡Et ſuas, quòd licet territoria † mutentur per mutationes principum, vel diuiſiones iuriſdictionum, iſta non nocent, nec proſunt antiquis finibus eccleſiarum, vel ciuitatum. gloſſ. eſt in capitul. 1. in verbo, diuiſis. 10. diſtinct. & in Clemen. ne Romani. in verbo, diœceſis. de electio. notat Anton. poſt Hoſtien. in capitul. quærimoniam. in fin. de iure patro. Quod dicit Felin. in capitul. cùm cauſam. fi. column. de probatio. eſſe vtile pro deſcriptionibus terrarum, quæ fiunt in extimis, quia non probant inter cleri-

cos

cos confines parochiarũ. ¶ Vbi quoq; tenet Fe-
3 li. quòd in dubio non præſumitur † immutatio
cõfinium. Caſus dicit eſſe, & ibi Bal. in. l. in fina
libus. ff. finium regund. quod dicit eſſe vtile:
quia dicens confines eſſe mutatos, hebet proba
re. * Et ibi Floria. & Bald. in. d. c. cum cauſam. nu.
3. de probatio. inquiens ꝙ termini appoſiti ab ho
mine ſunt mutabiles: termini vero à natura ap-
poſiti vt flumina & montes æterni ſunt, & in eis
quod olim fuit verum idem hodie eſt verum vt
in. l. qui bona. §. ſi quis ſtipulaturus. ff. de dam.
infecto. & vi. Altiatum in tract. præſentio. in. 13.
4 præſumptio. * ¶ Et formam † libellandi quando
ſunt mutati confines, ponit Bar. in. l. demõſtra-
tio falſa. in fine. ff. de condi. & demonſt. quia de
bet dici in libello, quòd fundus olim poſitus in
tra tales confines eſt fundus, qui eſt hodie intra
tales, & quòd eſt idem fundus, aliàs poſſet de
facili periclitari totus proceſſus ſecundùm eun-
dem. ¶ Scias quoq;, quòd quando fit mentio de
5 fundo, † quanuis erretur in confinibus demon-
ſtrandis, tamen non vitiatur diſpoſitio, ſi cõſtat
de fundo, vt eſt gloſ. in. l. forma. in principio. in
verbo, vicinis. ff. de cenſibus. & ſequitur Bald. in
l. prima. in principio. in. 3. columna. ff. de eden-
do, & ideo dicit Bald. in lege penultim. 10. colũ.
C. de execu. Rei iudica. quòd error confinium
non habet vitiare ſententiam. allegant omnes
text. optimum in. l. patronus. §. 2. ff. de legat. 3.
6 ¶ Quoq; tene, quòd ſufficit † demonſtrare vo-
lenti, certum fundum dare duas demõſtratio-
nes, & eas probare, & poſtea non nocet, ſi pone-
ret quoſdam confines, quos non probaret. Ita la
tè, & eleganter notat Bartol. in dict. l. demõſtra-
tio. column. vltim.

SVMMARIVM.

1 *Termini ciuitatum, ſunt termini rurorum ſuo rum.*

2 *Rura, ſeu vici, reguntur legibus, ſtatutis, & conſuetudinibus ciuitatis.*

3 *Loca inferiora debent regi, & gubernari ſecũ dùm ſtatuta loci ſuperioris.*

4 *Priuilegia conceſſa ciuitati, an extendãtur ad caſtra, rura, ſeu ad villas.*

5 *Statutum, & conſuetudo ciuitatis debet ſerua ri in ruribus, & terris ſubiectis ciuitati.*

6 *Ciuium appellatione veniunt comitatenſes.*

7 *Condemnata ciuitate, an videntur condemna ti comitatiui.*

f
1 Tierra. f Nota tex. ꝙ termini † ciuitatũ,
vel villarũ, ſunt termini rurorum
ſuorũ. text. in. l. præfectus vrbis. ff. de offic. præ-
fe. vrb. ibi cũ terminos vrbis exierit. & in. l. 1. §.
cũ vrbẽ. eod. titu. ¶ Et ita rura, ſeu vici vel caſtra
ciuitatis regun
2 tur † legibus,
ſtatutis, & con-
ſuetudinibus ci
uitatis. gloſ. eſt
in. l. ex ea cau-

ſu tierra, f y en cu-
yo poder an eſta-
do, o eſtan, y las

ſa. ff. de poſtulã. in verbo, ſentẽtiã. & tenet Ioan.
de Pla. in. l. ſi diuina dom⁹. in fine. C. de exacto.
tribu. lib. 10. & Ioan. Andr. in additio. ad Specu.
in tit. de treug. & pac. q. pe. & Bal. in. l. cũctos po
pulos. C. de ſumma tri. & fide Catholi. & text.
expreſſus inſtitu. de ſatiſda. tutorũ. in fine. & in
c. cùm olim. de conſuetudi. verſicul. anglicanis.
¶ Et Philippus Decius in conſilio. 538. nume. 12.
3 vbi dicit, † ꝙ loca inferiora ſubiecta debẽt regi.
& gubernari ſecundùm ſtatuta loci ſuperioris.
& tenet Bart. in. d. §. cũ vrbẽ. nu. 8. & facit. l. 2. ff.
de legi. & l. fin. C. de teſta. & vi. Iaſ. in. §. rurſus.
Inſtitu. de actio. col. 7. nu. 42. vbi idẽ tenet. ¶ Et
4 ibi nu. 40. tenet, an priuilegia † cõceſſa ciuitati,
extẽdãtur ad Caſtra, rura, vel villas, & Domi. in
c. ſi ciuitas. de ſentẽ. excõ. in. 6. ¶ Et vi. Paul. de
Caſtr. in. d. l. ex cauſa. vbi dicit, ꝙ licet ſit verũ,
ꝙ conſuetudo, vel ſtatutũ ciuitatis debet ſerua-
5 ri in ruribus, & in terris ſubiectis ciuitati, dicit in
telligendũ verũ niſi ſit ſtatutũ cõtrariũ in dictis
terris ſubiectis ciuitati approbatum per ipſam-
met ciuitatem. per. l. de quibus. ff. de legibus.
* Et Alberic. de Roſat. in. l. ſi ſerui. C. de noxali.
actio. nu. 1. dicit ꝙ villę & Caſtra poſſunt pena-
lia ſtatuta condere contra dantem damnum in
predijs comitatum vel vicinorum. * ¶ Et quoq;
quando ſtatutum, vel conſuetudo loci inferio-
ris non ſit iniuſtum, & quando non contradicit
ſtatutis ciuitatis ſuperioris bene poſſunt eis vti.
vt tenet Roma. conſi. 218. colũ. 2. incipiente, præ
ſens caſus duplicem. vbi inducit. text. in. d. §. fin.
Inſtitu. de ſatiſdatio. tuto. & quod notat Bart. in
tracta. Tyberiadis. in Rubrica. de inſula. verſicu.
ſed quæro eligentes. in. 2. colũ. dũ cõcludit, ꝙ lo
cus, qui alteri ſubijcitur, vtitur proprijs cõſtitu-
tionibus, dũmodo honeſtæ ſint, & aliud non ap
pareat de mente eius, qui locũ occupauit. Quod
refert quoq;, & ſequitur Philip. Decius in. d. cõ
ſilio. 538. nu. 13. & vide quæ dixi ſuprà in proœ-
mio in glo. *iſlas de Canaria.* ¶ Et facit, quia appel-
6 latione ciuiũ veniunt † comitatẽſes, licet appel-
latione comitatenſiũ nõ continẽtur ciues. tenet
Bart. in. l. vrbis appella. ff. de verbor. ſignific. co-
lumn. 2.

lũ. 2. verſic. ſed quæro. per text. expreſſum in. l.
qui ex vico. ff. ad municipal. vbi qui ex vico or-
tus eſt, eã patriã intelligitur habere, cuius reipu
blicę vnicus ille reſpõdit. vbi glo. ponit exẽplũ
in virgilio: quia vocatur Mãtuanus, licet ex vi-
co eius. ſ. pleto-
læ, fuerit ortus.
& facit. l. ciui-
bus. C. de mune
ri. & hono. libr.

faga parecer g an-
te ſi, y ſaque la

10. & tenet Ioan. de Pla. in. d. l. diuina domus. C.
de exacto. tribu. libr. 10. in fine. vbi quoq; dicit,
ꝙ ille, qui eſt ex vico ciuitatis, dicitur de ciuita-
te. ¶ Et tenet Imol. & Flori. in rubrica. ff. ſolut.
matri. vbi dicunt, ꝙ appellatione ciuium, venit
ille, qui eſt de ciuitate, & diœceſi, vel comitatu.
& facit text. in. l. ſed & reprobare. §. amplius. ff.
de excuſa. tuto. verſi. ſi comaneus. & in. l. 1. & ibi
Bar. ff. ad municipal. licet glo. in. c. Romana. de
reſcrip. cõtrariũ ſentiat. Adde tex. & ibi Bar. in.
l. 1. C. de priua. carce. ¶ Et quod dicit Bar. in. l. 3.
C. de naturali. libe. vbi per illũ tex. dicit, ꝙ ille,
qui ex vico eſt, ſortitur originẽ ex ipſa ciuitate,
cui ſubeſt vicus ſecũdùm Alexan. in additio. ad
Bar. in. d. l. vt bis appella. ¶ Et ſic potiuntur ter
minis ciuitatũ, quia ciues dicuntur. probat tex.
in. l. 12. tit. 3. libr. 7. in ordina. regali. ibi. *ſobre pro-
prios que ſon de las ciudades, & villas, & lugares.* &.
l. 4. ti. 28. part. 3. ¶ Et quia appellatione loci prin
cipalis includitur locus illi inhærẽs. text. & ibi
Domi. in. d. ca. ſi ciuitas. de ſent. excom. in. 6. 2.
notabili. & vi. Feli. in. ca. Rodulphus. de reſcri. 1.
colũ. cũ ſequẽtibus. & Archidi. in. c. ſtatutum. in
princip. in. 2. colum. de reſcrip. in. 6. ſuper verbo
ciuitatibus. ¶ Et Abb. in. d. c. Rodulphus. nu. 6.
vbi cõcludit, ꝙ appellatione ciuiũ non ſolùm il
li de comitatu veniũt, ſed etiã illi de territorio.
per. d. l. ex vico. & per. l. qui in cõtinentibus. ff.
de verbo. ſignifi. & Bart. in. l. 1. ff. ad municipal.
& in. l. 2. ff. de verbo. ſignifi. &. l. per nõ dubito.
ff. de capti. & eſt bona glo. in. c. 1. de vſu. in. 6. Et
hoc intelligit in materia larga, vel ſaltẽ indiffe-
rẽti, ſecus putat in materia reſtringibili, licet ali
ter ſentiat Bar. in. d. l. 2. vbi dicit, & condemnata
7 † ciuitate, videtur condẽnati comitatiui. Quod
dicit Abba. vbi ſuprà, procedere in materia com
muni ciuibus, & comitatiuis. ¶ Et quid ſit comi
tatus, dicit Ioã. de Pla. in. l. vnica. C. de venatio.
ferarũ. lib. 11. in fine, quod eſt diſtrictus ciuitatis.
gl. in. §. rurſus. inſtitu. de acti. verſi. poteſtate.

SVMMARIVM.

1 *Poteſt iudex ex officio ſuo iubere exhiberi in ſtrumenta ad ius ciuitatis facientia.*

2 *Copia actorum eſt danda cuiq; potenti priua to, vel fiſco, & etiam copia ſententiæ.*

3 *Qui non edidit inſtrumẽta, præſumitur ea ſub traxiſſe.*

4 *Acta epiſcopi continentia excõmunicationẽ debent iudici edi, & cuiq; poſtulanti.*

g
1 Parecer. g Nota ex iſto text. quòd iu-
dex † ad nullius petitionem,
ſed ex officio ſuo poteſt iubere edere corã ſe in
ſtrumẽta facientia ad ius ciuitatis. ¶ Idẽ videtur
tenere Pau. de Caſtr. in. l. is apud quẽ. C. de eden
2 do. nu. 10. vbi tenet, ꝙ copia † actorũ ſunt danda
vnicuiq; petenti, & iurãti ſua intereſſe, etiã ſi nõ
fuit in iudicio tam ciuiliũ quàm criminaliũ. Et
non ſolùm priuato, ſed etiam fiſco, & multò ma
gis ſi petantur à publica perſona, vt à iudice cau
ſæ, vel à notario, qui ſcripſit, & penes ſe habet
vel ſi ſunt in Camera cõmunis. vt Barto. in. l. ex
quibuſdã. §. diu⁹. ff. de iure fiſci. verſi. reaſſumo.
vbi quoq; dicit, ꝙ ſi exhibitio petitur à iudice,
vel ab aliquo publico officiali, qui habet acta
publica, debet indiſtinctè fieri editio per dict. l.
is apud quẽ. & Ang. in. d. l. ex quibuſdã. §. diuus
Adri. idẽ tenet. & quoq; dicit, ꝙ licet ſit verũ, ꝙ
inter priuatos re⁹ nũquã exhibet acta, vel inſtru
mẽta cõtra ſe. vt in. l. qui accuſare. C. de edendo.
tñ in cauſa fiſci exhibere tenetͬ, & põtͬ cogi à re-
publica, vt exhibeat. & ita dicit, ꝙ intelligitͬ. d. l.
is apud quẽ. ſecũdùm lecturã gloſſę, & verã in. d.
§. diuus. * Et vi. Bal. in. l. 1. §. edictiões. ff. de eden
do. ſi. col. nu. 3. in fi. vbi dicit ꝙ ſi fiſcus petat ga-
bellã ex cõtractu. petit à reo ꝙ edat inſtrumẽtũ
ꝙ tenetur edere & qđ eſt ſpeciale in fiſco ꝙ pe-
tat inſtrumentum à reo ad ſuam intentionẽ fun
dãdam vt in. l. nec quiquã. ff. de edendo: & idem
dicit Bal. vbi ſuprà, eſſe in emptoribus gabella-
rũ quia ſuccedũt in locũ fiſci ſed in hoc de gabel
lario cõtrariũ putat verius Alex. in. d. l. nec quic
quã. nu. 2. * ¶ Et nõ ſolùm tenetur exhibere acta
verum etiã ſentẽtias, cùm appellatiõe actorũ ve-
niat ſentẽtia. Bar. in. l. ſi in fraudẽ. §. neq;. ff. de iu
re fiſci. & Cy. & doct. in. l. 2. C. vt lite pẽdẽ. ¶ Et
3 ſi ille, qui habet talia inſtrumẽta nõ † edit, præſu
mitͬ ſubtraxiſſe, qñ eſt ꝓbatũ tale inſtrumẽtũ fo
re ad cauſam fiſci, vel reipublicę pertinẽs, & ipſe
põt exhibere, & nõ exhibet, quo probato, verè
tũc præſumitur ſubtraxiſſe, & pręſumitur illud
inſtrumẽtũ ſibi nociturũ, & ideo fidẽ facit con-
tra eũ ſecũdùm Bar. in. d. l. ex quibuſdã. §. diu⁹.
vbi vide. & hoc in cauſa ciuili. ¶ Sec⁹ in cauſa cri
minali ſecũdùm Ang. ibi: qa qñ petitͬ ab ipſa par
te, cõtra quã criminaliter agitur, tũc regulariter
non

non cogitur exhibere. ¶ Fallit in caſibus, in quibus ſerui torquētur aduerſus dominū, in quibus etiam contra ſe quis cogitur edere inſtrumenta in capitali cauſa, ſecundum. dic. l. is apud quem. ¶ Secus quando exhibito poſtulatur à iudice, vt in caſu noſtri text. & ſimilibus, putà quando acta armarij cōmunis continent bannum, vel cō demnationem alicuius, vel infamiam, vel etiam
4 acta epiſcopi † continentia excommunicationē debent iudici, & cuicunq; poſtulanti edi, cùm talis exhibitio ſententiæ terminorū proſit omnibus, vel excommunicato, ſeu infamia liget apud omnes. vt in. l. ex cauſa. ff. de poſtula. & tenet Bar. in. d. §. diuus. ¶ Et Ange. ibi dicit, ꝙ etiā tertius veniens poteſt petere notario copiā excōmunicationis. inter eſt enim ſua, vt poſsit euitare eum, & non ſolùm à notario poteſt petere, verumetiam ab ipſomet excōmunicato poteſt petere copiam excommunicationis, ſecundum Ang. ibi. quod nota. ¶ Facit ad hoc pragmatica. 54. condita per noſtrum Carolū in villa de Madrid. anno. 1534. vbi cauetur, ꝙ iudex ordinarius debet capere delinquentes cōdemnatos per perquiſitores, & executioni mandare ſentētias per eos latas, quas ſententias debet perquiſitor, vel earum exempla dimittere iudicibus ordinarijs, & hoc quando proceditur contra abſentes.

SVMMARIVM.

1 *Copia debet ſumi de verbo ad verbum.*
2 *Legatario petenti copiam teſtamenti, non debet ſibi dari tenor totius copiæ, ſed ſolùm particula legati.*
3 *Copia ſumpta de mandato iudicis, probat.*
4 *In exemplanda copia requiritur partis citatio niſi periculum ſit in mora, Vel niſi ſit conſuetudo, quòd pars non citetur, Vel niſi exemplatio ſit de antiquo, Vel niſi fiat authoritate Regis, vel Papæ.*
5 *In exemplando mandatum vel inſtrumētum procuratoris, non eſt neceſſaria citatio domini.*
6 *In exēplatione an ſufficiat citatio generalis.*
7 *Copia apud acta probat, licet originale non reperiatur, niſi arguatur de falſo.*
8 *Copia apud archiuum cōmune, plenè probat.*
9 *Copia eiuſdem notarij manu ſumpta qui conficit prothocollum probat.*

10 *Vbi vltra exemplationem requiritur alia ſolennitas extrinſeca, vt ſubſcriptio principis tunc quantuncunq; talis ſcriptura ſit exemplata authoritate ordinarij, non probat.*

h **Copia.** [h] Quæ debet ſumi de verbo ad
1 verbum, † nullo addito, vel diminuto. vt Bal. in. l. fi. C. de preci. impera. offer.
2 ¶ Quod ſecus eſt in legatario † petēte à notario copiam teſtamenti, quia non debet ſibi dari copia totius teſtamenti, ſed ſolùm illius particulæ legati, & inſtitutionis, quæ ad eū ſpectat. tex. in c. contingit. de fide inſtrumē. & tenent Cy. Bal. Paul. de Caſtro. & Iaſ. in. d. l. fin. de preci. impera. offer. & text. in. l. 112. titul. 18. parti. 3. & text. in. l. 5. titul. 2. parti. 6. & Angel. latè in conſilio. 164. ¶ Quæ copia ſumpta de iudicis mandato,
3 † & de volūtate partis, probat in iudicio. vt Bar. in auth. ſi quis in aliquo documēto. C. de edēd. in princ. nu. 2. ¶ Et ſi in inſtrumēto narratiuè ſit mētio de mādato, nō probat mādatū. tenet Frāciſcus Curti. in addition. ad Alexandr. in dicta. auth. ſi quis in aliquo. in additiōe quę eſt in. nu. 11. & Alex. in conſi. 81. col. 4. volu. 3. ¶ Et in dicta
4 Copia exigēda, vel exēplanda, requirit̄ partis † citatio ſecūdū oēs. in. d. auth. ſi quis in aliquo documēto. & per Bald. in. l. adoptio. de adoptio. & in. l. 2. de teſta. in. 6. q. & per eūdē Bal. in. l. chirographis. ff. de adminiſtr. tuto. & in. l. fi. circa vlti. col. ff. de tabulis exhib. & in. l. 2. C. de fide inſtr. ¶ Quod eſt verū, niſi periculum eſſet in mora, quia tūc nō requiritur citatio. Ita tenet Inno. in ca. fi. de fide inſtru. allegat in arg. c. cùm dilecta. verſi. nos igitur. de confir. vtil. vel inutil. & cap. quoniā. §. 1. vt lite nō cōteſta. ꝙ eſt ſingula. ſecūdū Ang. in. d. auth. ſi quis in aliquo. cui ſequitur ibi Alex. nu. 2. & dicit, ꝙ idē tenet Specul. in tit. de inſtr. editio. §. oſtēſo. verſ. quid ſi citatio. ¶ Et quoq; nō requiritur citatio, vbi eſt cōſuetudo, ꝙ nō fiat. Ita Bal. in. d. auth. ſi quis in aliquo. nu. 14. quē ſequitur Alex. in cōſi. 41. in. 2. volu. ¶ Et vbi reperitur exēplatio de antiquo, probat Roma. conſi. 36. col. 6. & per Iaſ. in. d. auth. ſi quis in aliquo. Et requiritur citatio, quādo quis eſt pręſens, ſecus ſi abſens. vel niſi exēplatio fiat authoritate ſuperioris, puta papæ, vel regis. tenet Alex. in additio. ad Bar. in. d. auth. ſi qs in aliquo. ¶ Et quoq; in exēplādo mādatū, vel inſtrumētū
5 † ꝓcuratoris nō eſt neceſſaria citatio domini, tenet Bald. in additio. ad Specul. in titu. de inſtru. editione. colum. 2. verſic. publicatio. ¶ An ſuffi-
6 ciat generalis † citatio, vide per docto. vbi ſuprà. & per Hoſti. Abb. & alios in. ca. Albericus. de teſti. per Bald. & Angel. in dict. authent. ſi quis in aliquo.

Copia [h] dellas, & ſe informe quales dellas eſtan executadas, y ſi deſpues de executadas entrarō en los tales terminos las perſonas ꝗ los teniā antes, o otros contra el tenor de las tales ſentencias, y que las hagā luego executar, y dexar los tales terminos libres, y deſembargados ꝗ anſi eſtouieren tomados, y occupados cōtra el tenor, y forma de las ſentēcias. Y māde, que no los tornē mas a tomar, y occupar ſolas penas en ellas cōtenidas, las quales exe-
9 cutē en los que contra ellas fuerē, o fallaren que auido, atento el tenor, y for

aliquo. vbi dicunt, quòd ciatio requiritur, quando aduerſarius eſt certus, ſecus ſi incertus adde Alexan. in conſili. 110. in. 3. vol. tamen licet aduerſarius ſit incertus, ſi de facili poteſt certificari, non ſufficit citatio generalis, ſed ſpecialis. Ita Alex. ī cōſil. 8. col. pe. in. 2. volu. & vi. Bar. in cōſili. 91. ¶ Et ille aduerſari⁹ debet citari in exemplatiōe, qui eſt aduerſarius re, & actu, nō ſpe. Ita Bal. notabiliter in. l. nequis. §. vbi decretū. ff. de officio. procō ſulis, & legati. de qua materia, vide per antiquos, & moder. in. d. auth. ſi qs in aliquo. & in. d. ca. fi. de fide inſtrumē.
7 Copia † tamē apud acta probat, licet originale non reperiatur, quia illa fingitur vice originalis. tenet Bald. in addition. ad Specul. in titulo. de reſcrip. præſenta. verſic. 1. & in. l. fin. columnn. 2. verſic. venio ad alia notabilia. C. de fide inſtru. in. l. noſtram. pe. col. verſic. & adde mirabilem. C. de teſtamen. & in. l. ſi chirographis. ſuprà allega. ¶ Quod eſt verum, niſi arguatur de falſo, quia oportet originale produci, aliàs Copia apud acta non probat, ſecūdum Bal. in. d. l. fin. verſic. veni ad alia. vbi etiam per Bar. in. 3. col. ¶ Quæ Copia probat, quando originale eſt deperditum ſemiplenè, & non plenè, ſecundum Bart. in. d. l. admonendi. ff. de iur. iura. 9. col. verſ. ſed quæro quid in exemplo. & in. l. 2. ff. de fide inſtru. glo. in. l. ſicut. C. eo. & Bald. in. l. fi. C. de edendo. ¶ Quod eſt verum, niſi Co-
8 pia ſit apud archiuū † cōmunis, quia tunc plenè probat ſecūdū Paul. de Caſtr. in. l. 1. §. editiones. ff. de edend. per notata per Cyn. in. d. l. chirographis in princ. & ibi Bar. & per Bal. in. d. l. fi. & tenet Pau. de Caſtr. in. l. publicati. C. de teſtam. ſic etiā dicitur de regiſtro ſecūdū Bal. in. l. fi. in fin. C. de re iudi. ¶ Quod intellige quando talis Copia ex archiuo publico probat. ſ. in territorio, vel extra territoriū inter ſubditos, ſecus aliàs tenet Alexā. in cōſili. 138. in. 1. volu. nu. 6. allegando Bald. in. l. exemplo. C. de probati. & dicit, ꝙ eſt arg. in. l. fin. ff. de iuri. om. iudicum. & ca. animarū periculis. de cōſti. in. 6. & dicit ꝙ idē voluit Ioā. Andr. in additio. ad Specul. in tit. de inſtru. editio. §. nūc dicēdū. in additione magna, incipiēte, Quia de argentario. circa finem illius. & Anton. de Butri. in. c. 2. de fi de inſtr. 2. col. verſic. 8. & idē tenet Bald. in Rubri. C. de fi de inſtru. pen. & vlti. colum. ¶ Copia tamē ſumpta manu † eiuſdē notarij, qui cōficit prothocollū probat. Bar. in d. auth. ſi quis in aliquo. n. 3. verſi. dic ergo. & ibi Bal. 1. col. nu. 4. & Bar. in. l. ſi qs ex argētarijs. §. pretor. & ibi Bal. & Ang. ff. de edē. & Bal. in addi. ad Spe. in ti. de inſtr. editi. verſi. exēplū. & Ioā. de Imo. in. l. ſi. ff. quē admo. teſta. aperiā.
10 ¶ Tn̄ † adde, ꝙ licet publica ſcriptura exēplata authoritate iudicis ꝓbet, & fidē faciat ſicut ipſa originalis, vt dictū eſt, tn̄ ſi vltra exēplationē, requirit̄ alia ſolēnitas extrinſeca, vt eſt ſuſcriptio manu principis, tūc talis ſcriptura quantuncūq; authoritate ordinarij exēplata, non probat. vt eſt caſus ſecundùm Pla. ibi in. l. probatorias. C. de diuerſis offi. apparito. libr. 12. quaſi in principio. & dicit eſſe notandum ad limitationem prędictorum. & authent. ſi quis in aliquo documento. C. de edendo. & pro Plat. eſt tex. ſingula. in. l. 114. titul. 18. parti. 3. in fine. quem vide.

SVMMARIVM.

1 *Modus procedēdi cōtra occupantes terminos. numero. 11.*
2 *Cupiditas hominum eſt aſcendere ad honores, iuriſdictiones, & poſſeſſiones.*
3 *Per brigas, & diſſenſiones ſtatus reipublicæ læditur.*

4 *Communio diſcordiam parit.*

5 *Per viam inquiſitionis proceditur in cauſa terminorum, & in cauſa vſurarum, & inter cõiuges, & vt teſtamenta defunctorum executioni mandentur, & in iuribus principis, & ad vtilitatem publicam.*

6 *Libellus circa terminorum occupationem.*

7 *Pro finibus quatuor actiones, & remedia conpetunt.*

8 *Pœna euellentis, & turbantis terminos.*

9 *An euellens plures lapides de vno loco, puniatur pro vno termino.*

10 *An qui rem communem amouit, puniatur.*

11 *Iudex ſine ſententia, an poteſt infringere terminum agris.*

12 *Vſq; ad triginta annos poteſt peti terminos reponi in loco vnde amoti ſunt.*

13 *In cauſis terminorum, an poteſt ferri ſententia abſentibus partibus.*

14 *Fines terminorum quomodo probantur.*

15 *Teſtes ad probandum terminos, an poſſunt produci de hominibus commorãtibus in loco.*

16 *Expulſus à poſſeſsione ſecundùm legem Toleti, poteſt agere de nouo interdicto recuperandæ, ſeu rei vendicatione.*

i **Ley de Toledo.** i Quę eſt lex 5. tit. 3. lib. 7.

1 in ordi. regali. vbi cauetur, ꝙ iudices † perquiſitores, & correctores, vel alij iudices debent procedere contra occupãtes terminos & iuriſdictiones, paſcua paſta, & abeuradera, & alia pertinentia villis, & ciuitatibus, & infrà triginta dies ſe informare debet, & ſine ſtrepitu, & figura iudicij, & omni appellatione, & litis pendentia poſita, alio quocunque remedio iuſtitiam faciãt. Et omnia ſupradicta occupata per potẽtes, ſeu prælatos, vel per alias ciuitates, & concilia reſtitui faciant, prout latè in dict. l. cauetur, quæ fuit neceſſaria, & aliæ leges huius regni loquentes in hac materia. ¶ Quia vt ait Petrus de Ferr. in forma libelli, in actione confeſſoria. verſi. plenam & omnimodam iuriſdictionem intantum his tẽ-
2 poribus cupiditas † hominum excreuit, vt nitã-tur totis viribus aſcẽdere ad iuriſdictiones, honores, poſſeſsiones, & donationes, & ſi poſsibile foret, cælorũ manſiones. Sed non aduertunt, quid ille pater eloquentiæ Tullius dixit in libro de officijs. Cauenda eſt gloriæ cupiditas, eripit ei libertatem, pro qua magnanimis viris omnino debet eſſe contemptio, ac imperia expetẽda ſunt, ſed potius non accipienda, interdũ autem deponẽda. Semper eſt igitur, vt idẽ inquit, efficiendum vt appetitus rationi obediat, cui

ma de la ley de Toledo[i]. Y aſi miſmo executẽ la pena en ella cõtenida ſobre la occupació que primero hizo, y anſi miſmo viſitẽ todos los dichos terminos de la ciudad, o villa, o tierra, q̃ fuere a ſu car-

ſunt ſubiectæ naturæ, in tantum enim excreuit hic appetitus, quòd nedum laici, ſed etiam ſummi ſacerdotes, & clerici ſũt tali morbo, ac vitio penitus infecti, vt ibi per eũ. ¶ Et quia per tales brigas, † & diſſenſiones ſtatus reipublicæ lædi tur. vt in. l. ſi qs ingenua. ff. de capti. & poſt limi. reuer. & vt dicit Lucanus, vicinia nanq; prædia habentes, ſæpè inter ſe faciunt quæſtiones. Nulla enim fides regni ſocijs, omniſq; poteſtas im-
4 patiens conſortis erit. ¶ Et communio † diſcordiam parit. vt in. l. 1. C. quando, & quibus quarta pars debeatur. libr. 10. non ergo immeritò ad euitanda iſta ſcandala fuit facta dicta lex Toleti. Et quòd per viam inquiſitiõis procederetur, concordat text. in capitul. tanta. 86. diſtinctio.
5 ¶ Et eſt caſus, in quo per inquiſitionem † proceditur in caſu ciuili. & tenet Plat. in. l. vſus aquę. C. de fundis rei priuatæ. lib. 11. dicendo, quòd officialis, ad quẽ ſpectat publica iura ab alio vſurpata reuocare, diſsimulans & negligens in reuocando, dicitur tacitè conſentire, & tenetur. ¶ Simile eſt in caſu vſurarum. tenet Innoc. in capit. ad noſtram. de iure iuran. ¶ Et ibi quoq; dicit, ꝙ quoq; inter coniuges inquirere poteſt. vt in. ca. porrò. de diuor. & capitul. ſi duo. 35. quæſtio. 6. ¶ Et in cauſa ſuſpecti tutoris. vt in. l. 3. §. propter ea. ff. de ſuſpect. tuto. & in. l. prima, eod. titul. notat Bald. in libro feudo. titul. de pace tenẽ. c. 1. §. ſi tres. ¶ Et quoq; poteſt inquirere, vt teſtamenta defunctorum executioni mãdẽtur, quia ad eccleſiam pertinet tuitio teſtamẽtorũ. l. nulli. C. de epiſcopis & cleri. §. ſi quis. ad declinandam. & text. in capitul. ſi hæredis. de teſtamen. ſecundùm Inno. vbi ſuprà. ¶ Vbi quoq; tenet, quòd de iuribus principis non eſt dubium, ꝙ inquiri poteſt. vt. l. prima, & penulti. C. de bonis

nis vacant. lib. 10. & in aliis caſibus ciuilibus, de quibus per Inno. in. d. c ad noſtram, el. 2. in fine, & tenet Guido Papa ſingula. 863. ſecus de iuribus inferiorum, quia non poteſt etiam de iure communi via inquiſitionis procedi, vt ibi per dictum Guido. ¶ Et quoq; ad vtilitatem publicã licita eſt inquiſitio in cauſa ciuili, & pecuniaria. vt tenet Bartol. in. l. miſsi opinatores, C. de exacto. tribu. lib. 10. colun. 2. & alios caſus ponit Lucas de penna in. d. l. ſi vacantia. colum. 2. & vi. quæ dixi ſuprà in gloſ. ſe informen. Et anſi iudex ex officio ſuo poſsit per inquiſitionen procedere ſuper iure, vel rebus eccleſiæ, vide late per Roma. ſingula. 519. & per eius additionatorem. ¶ Et quia de iſtis terminis ſæpe lis oritur, li-
6 bellus † in iſta materia ſic formatur. Compareo coram tali, & conquero de Titio, & dico quod cùm talis ciuitas, vel villa poſsidet, & poſsidet talem terminũ, dictus Titius turbat dictam ciuitatem in poſſeſsione ſua, quare peto vſq; ad tales terminos & fines dictę ciuitati adiudicari, & tales debere eſſe confines, & terminos declarari, & ſuper talibus finibus ſilentium dicto Titio imponi. Ita dixit Floria. in. l. 1. ff. fini regun. Quod ſequitur Angel. in. §. quædam actiones. inſtitu. de actio. nu. 14. & vid. ibi Ioan. Fab. nu. 33. vbi diſtinctionem facit. ¶ Et dicit, ꝙ pro iſtis finibus † competunt quatuor actiones, ſiue remedia. ¶ Primum finium regundorum, vt ibi. Item condicio ex lege conſtiterit. C. fini. regun. quæ loquitur in caſu ſuo, quando fit inuaſio lite conteſtata in actione finium regundo. ¶ Item eſt accuſatio criminalis, & pœna in perſonam contra illos, qui propellunt terminos iam poſitos. ff. de termi. amot. l. prima. & 2. ¶ Itẽ eſt pœna. l. Agrariæ, quæ eſt quinquaginta aureorum ſi ad hoc agatur. vt in dict. l. Agraria. & hoc magis placet Ioann. Fab. quàm illud, quod notatur in. d. l. Agraria. vbi videtur notari quòd hodie non puniatur in perſona extraordinariè. ſed ſecundum eum melius eſt dicere, quòd vna pœna non tollat aliam. vt in. l. ſanctio legum. ff. de pœnis. & in. l. 3. C. de ſepulchro. viol. Quod ſequitur Angel. in. d. §. quædam actiões. in fine, vbi tenet, quòd ſi termini per aliquam partium fuiſſent mutati, vel euulſi, tunc cõpeteret actio de termino amoto ad pœnam quinquaginta aureorum, & poteſt puniri in corpus arbitrio iudicis, qualitate perſonæ, & delicti inſpecta. vt in. l. prima, & ibi docto. & Saly. C. de accuſa. ¶ Iohan. Andre. & Hoſti. in capitul. ex literis. de probatio. dicunt, quòd in hoc nõ ſit pœna arbitria:
8 quia turbantes † fines ſi ſplendidiores perſonæ ſunt, relegantur: humiliores verò caſtigantur, & ad opus biennio dantur. Quam diſtinctionem Abba. ibi numen. 13. dicit non eſſe perfectã cùm iura variè loquantur in hac materia, quare dicit eſſe latius diſtinguẽdum poſt Cyn. in. l. prima. C. de accuſa. ¶ Aut quis amouit terminos ignoranter. ¶ Aut ſcienter. ¶ Ignoranter, vt quia credebat alios lapides furari, & tunc amouens terminos poteſt peti, vt verberibus cædatur. vt in l. ſecunda. ff. de termi. amot. & nihilominus ſecundùm eum tenetur furti, quia diuerſi ſunt effectus delinquendi. text. in. l. ſi ſtuprum. ff. de iniur. ¶ Si ſcienter, aut amouit gratia occupandi fines, punitur temporaliter. Relegatur enim habita conſideratione ætatis, vt in dict. l. ſecunda. ¶ Aut amouit nõ gratia occupandi fines, & tunc refert. Aut facit gratia obſeruandorũ confinium finalium quæſtionum, & ſic vt præſtaret materiam litium, & punitur corporaliter. vt in dict. l. vlti. in fine. ¶ Si verò amouit, nec gratia obſcurandi, nec gratia occupandi, & tunc punitur pecunialiter. vt in dict. l. prima. in principio, ſecundùm Cyn. de quo eſt gloſſ. in. d. l. Agraria. ¶ Et Cyn. non facit differentiam inter ſplẽdidas perſonas, & humiles, vt ſentit Ioan. And. Hoſti. & Barto. in dicta. l. ſecunda. Et ſatis illam differentiam videtur ibi innuere text. ille. ¶ Vnde ſecundùm Abba. in dict. capitul. ex literis. in fine clarè expediendo, ſunt proſequenda tria membra. ¶ Primum, aut quis corrupit terminos occupando, & iſte ſi eſt perſona ſplendida, relegatur ad tempus, habito reſpectu, an ſit iuuenis, vel ſenex, ſecundùm quòd diſtinguitur in dicta. l. ſecunda. in principio. ff. de termi. amot. ¶ Si verò eſt perſona humilis, caſtigatur, & ad opus biennio datur. vt in ead. l. ¶ Aut cauſa offuſcandarum finalium quæſtionum, tunc eſt plectendus pœna ſecundùm qualitatem perſonæ & facti, & violentiæ, vt in. l. fina. in fine. ff. eod. ¶ Aut nec cauſa occupandi, nec cauſa offuſcandi, tunc ſubdiſtingue. Aut dolo malo hoc fecit, & punitur pœna quinquaginta aureorũ. vt in dict. l. Agraria. Aut per ignorantiam, ſeu caſu fortuito, vt quia non credebat confinia corrumpere, & verberibus cæditur. vt in dict. l. ſecũda. Sed intelligit hoc vltimum in humilibus perſonis, quia de eis tantùm loquitur illa lex in 2. parte. non autem poteſt finis referri etiam ad ſplendidas perſonas quia cùm illæ non puniantur pœna verberum, cùm fecerint animo occupandi aliena cõfinia, fortius non debent tali pœna puniri, cùm hoc fecerunt ignoranter, in eis ergo erat pœna arbitraria ſecundùm Abb. vbi ſuprà. per dict. l. 2. in principio. & mitior imponitur pœna, quam quando ſcienter fecerunt. vt

patet ex dict.l.ſecunda.in.2.parte ipſius.Et per
hoc habes intellectum omnium legum illius ti
tul.de termino amot. ℭCirca quod vide.l.30.ti
tul.14.part.7.vbi euellens fines,perdit ius,& re
ſtituet duplicatum,& ſoluet inſuper pro quo-
cunque fine,ſeu ſigno mutato regi quinquagin
ta marabetinos auri.Eadem eſt pœna de finibus
terminorum ciuitatum, ſeu locorum mutatis,
ſeu euulſis.Quod eſt intelligendum,ſi malitio-
ſè,& ſcienter fecerit.vt in.l.6.titu.4.for.ll. libr.
4.& Montal.vtrobiq;.vbi dicit in dict.l.fori. ꝙ
hodie pœna criminalis & pecuniaria impoſitio
per iura ſupradicta, refertur ad pœnam illius.l.
fori. ℭEt vide dictam.l. Toleti.colum.2.verſic.
E ſi de fecho. vbi aliam pœnam ponit in caſu il-
lius.l.& illa ſeruatur in caſibus,in quibus loqui
tur,& ſupradicta loquuntur in termino, vel fi-
ne euulſo,vel amoto. ℭEt facit quod lex diuina
teſtatur,Maledictus omnis,qui transfert termi
nos proximi ſui.Deutero.19.Prouerbi.22. & in
dict.c.tanta.86.diſtinct. & in.c.in legibus. 12.q.
9 2. ℭEt an ſi eſſent plures lapides † in vno loco,
& quis euelleret eas, an vnus terminus diceretur
euulſus,& an pro vno tantum termino punia-
tur? Vi.Bar.in.l.inficiando.§.infans.ff.de furtis.
colum.2.nu.3. ℭEt quid ſi rem communē amo-
10 uit? † Dic ꝙ non tenetur,quia potius præſumi-
tur velle ſuo iure vti,quàm furti conſilium ini-
re.vt tenet Oldra.conſilio.53.colum.3.verſi. ſed
dicimus.per.l.meritò.ff.pro ſocio. ℭIntantum
in iſta cauſa terminorum iudex debet procede-
11 re,quòd etiam ſine † ſententia poteſt iudex in-
fringere terminum agris.vt in.l.hæc actio.§.iu-
dici.& ibi Flori.ff.fini.regundorum. & per eun
dem Florian.in.l.ſi irruptione.eod.titul. & per
docto.in.l.Caſtellum.ff.de arbitris. ℭEt poteſt
12 peti etiam † poſt triginta annos terminos repo-
ni in loco vnde amoti ſunt, ſi poſſeſsio ſit reten
ta vſque ad locum de quo termini fuerunt amo
ti.ſed Cyn.in.l.final.C.fini.regundorum allegā
do Roga.& Colmubum. ℭEt poteſt ſententia
13 † proferri,partibus abſentibus,quando pars eſt
abſens poſt litem conteſtatam. ſecus ſi eſt ab-
ſens ante litem conteſtatam. vt in.l. properan-
dum.§.1.&.2.C.de iudic.& tenet Cynus in.l.ſi
quis.in fine.C.fini.regund. & ſic poteſt intelli-
gi.d.l.Toleti.inquantum dicit,*llame a la otra par
te,a partes de quien ſe querellare*. & in fine.ibi, *ſi las
tales ſentencias fueron dadas ſin llamar, y ſin oyr las
partes que poſſeyan*. quia ſi ſunt vocatæ, & litem
conteſtauerunt,eis abſentibus, vel contumaci-
bus poteſt ad ſententiam diffinitiuam procedi.
Et an iſto caſu poteſt procedi lite non conteſta
ta.vi.ſuprà,in gloſſ.*de ſu officio*.in princip..vbi di
14 xi. ℭQuomodo autem probentur † fines termi-
ni,vi.gloſ.& ibi Abb.in.c.cum cauſam. de teſti-
bus.vbi dicit,ꝙ probantur per libros antiquos,
ſi tales libri antiqui fuerunt ſeruati in cuſtodia
publica, & fideli,vt dicit Abb. ibi. & Roma. in
conſilio.165. ℭEt etiam probātur per verba enū
tiatiua contenta in antiqua ſcriptura authenti.
tenet gloſ.in.c.cum olim.de cenſi.& in.c.ſi Pa-
pa.de priuil.in.6.quas gloſ.allegat Anto.in ca.
cùm dilectus.de ſucceſsi.ab inteſta.ad hoc,ꝙ cō
fines probantur per inſtrumenta,quæ ad alium
finem principaliter facta ſunt. ℭQuoq; proban
tur per teſtes etiam de auditu, nam facta anti-
qua,de quorum initio memoria nō exiſtit,pro
bantur per tale teſtimonium.vt Innoc. & Ho-
ſtien.in.c.veniens.de verbo.ſignif.c.in.6. & per
gloſ.in.c.vlti.de præſcript.libr.6.in gloſ.fina. &
Bald.in.l.conuenticula.colum.4.C.de epiſc.&
cleri.nu.6.& Abba.vbi ſuprà,quia dicunt enim
tales teſtes,& debent dicere, ꝙ ſemper viderūt
fines huiuſmodi diœceſis,vel ciuitatis protendi
vſque ad talem locum, & nunquam audierunt
dici contrarium,prout notatur in iuribus ſuprà
allegatis.& hoc tenet Archi.In terminis noſtris
in.c.inter.16.q.3.facit.l.hoc iure.§.ductus aquę.
ff.de itinere actuq; priua. ℭEt facit quod tenet
Alex.in.l.cùm aliquis.C.de iure deliberan.nu.
5.in talibus antiquis fama plenè probat.& idem
Alex.in conſilio.208.in.2.libr. & Franciſcus de
Aretio conſilio.36.& notat Barto.in.l. quidam.
ff.ſolut.matrimo.& Abba.in.c. veniens ad nos.
de teſtibus.colum.5.& ibi tangunt, quando di-
catur de antiquo. Et licet Anto. de Butrio in.c.
quid per nouale.de verbo.ſignifi. dixit de tem-
pore quatuor annorum, tamen communis opi-
nio eſt de tempore centum annorum,cum illud
ſit tempus longeuæ vitæ hominis. vt in.l. fi.C.
de ſacroſan.eccleſi.& in.l. an vſusfructus.ff. de
vſuſru.ſecundum Alexan.& Iaſ.in.d.l. cum ali
quis. ℭItem probantur per authores termino-
rum,ſi eorum non intereſt ſecundum Bald. vbi
ſuprà. ℭItem probantur per inſtrumenta. vt in
l.cenſus.ff.de proba. ℭProbantur etiam per iu-
dicia,& famam.vt per gloſ.in.d.c. cùm cauſam.
& per Baldum & Paulum de Caſtro,Alexan.&
docto.in.d.l.cum aliquis. C.de iure deliberan.
vbi etiam gloſ.tangit.& per Innocent. & Imol.
in.c.veniens.de teſtibus. ℭGuido papa in deci-
ſio.ſuis,deciſione.193.latius iſtam materiam at-
tingit,& dicit,quòd probantur nanq; tales con
fines per publicum inſtrumētum, ſi de hoc fue
rit confectum,vt dictum eſt per.l.optimam.C.
de contrahen.& committ. ſtipula. cum ibi no-
tatis.& in dicta.l.cum aliquis.& in ſingula.543.
ℭQuoq;

ℭQuoquæ probantur per lapides antiquos.l.1.
§.qui in rebus. ff. de falſi. & in.l.qui tabulas.in
princip.ff.de furtis. ℭEt vt dictum eſt per fa-
mam.vt in.d.capi.cum cauſā. vbi latè Feli. hoc
tractat, quæ fama publica probatur per dictos
teſtes bonæ opinionis.vt in.l.3.§.1. & ibi nota-
tur.ff.de teſti.& quia in iſtis factis antiquis mul
tum operatur fama.vt notat Innoc.in.d.ca. ve-
niens.de verb.ſignifi.maximè in his, quæ repu
tantur notoria.vt ipſe Inno.ponit in.c. cauſam.
de iura.calum. ℭEt ideo dicit dictus Guido Pa-
pa in deciſione.355.quòd probatio centum an-
norum directè non poteſt fieri, ſed bene præ-
ſumptiuè:& quia ratione difficilis probationis
ſufficit probatio præſumptiua. vt notatur in.l.
qui ex liberis.in princip.ff.de vulga.& pupilla.
& quod notat Cy.in.l.1.in fine.C.de ſentē.quę
ſine cert.quanti.& tenet in expreſſo dictus Gui
do Pap.deciſione.193.vbi ait,quôd confines poſ
ſunt probari per præſumptam probationem,
vbi eſſent difficiles probationes,propter lōgin-
quitatem tēporis,per ea,de ſacroſanctis eccleſi.
quæ ponit Bald.in authentic. quas actiones. C.
& ita dicit quôd vidit iudicari. ℭEt vid. Bald.in
dict.authenti.quas actiones.columna.fina. ver
ſicul.quarta.vbi ponit quomodo debet fieri ꝓ-
batio iſta centum annorum.& vi.l.41.de Toro,
& ibi doctorem del Caſtil.in gl.quarenta años.
&.l.fi.titul.de las præſcriptiones.in ordi.regali.
vbi dicunt, quòd tales teſtes debent deponere
de viſu.40.annorum cum auditu maiorum ſuo
rum:& teſtis,qui iſto caſu deponit, debet eſſe.
54.annorum,vt ibi dictus Caſtil. & idem tenet
Bertachi.de Ermi.in tract. gabellarum.in.1.par
te.q.10.allegando Specul.in titul. de probatio.
§.1.verſic.vlti.& ibi Bald.in additio.verſi.quali
ter probetur.& Bart.in.l.2.§.pe.ff.de aqua plu-
ui.arcend.& Domi.in.d.c.1.de præſ.lib.6.num.
16.vide infrà,in.ca.24.* In gl.*o preſcripcion*. num.
10.& vi.l.12.titul.22.part.1.& ibi Grego.Lopez.
in.gloſſ.*que a quarenta años*. vbi idem tenet,ſicut
ego quòd teſtis deponēs ſuper præſcriptione im
memoriali debet de viſu per tempus.40. anno
rum de ponere & de vlterioribus de auditu &
ibi vi quid autem ſi non ita probaret ſed tantū
de tempore. 40. annorum & eius ſolutione an
ſufficiat.* ℭEt quoquæ talis probatio centum
annorum poteſt probari per inſtrumenta facta
ſucceſsiuè ſuper poſſeſsione, vel reditu.l.pōpo-
nius.ff. quibus mod. vſu.amittatur. Nam qui
reditus percepit,in dubio præſumitur poſside-
re.l.litibus.C.de agri.& cenſi.lib.11. ℭQuoquæ
confines probantur per cuſtodes locorum.vt in
l.in nomine domini.poſt principium.§. ſanci-
mus.verſic.ſi Sardinia.C.de offi.Præfe.Affricę.
ibi,& vbi cuſtodes antiqui ſeruabant. ℭQuoq;
probantur per ſcripturam in columna,vel lapi-
de expreſſam.24.quæſt.3.capi.ſanè. & in.l. 1.&
2.C.de albo ſcriben.& gloſſ.in.d.c.cùm cauſam
& hoc ſi ſunt ſcriptæ de antiquo. vt Franciſcus
de Aretio.conſilio.42.& Alexand.conſilio. 12.
ℭQuoquæ per depoſitiones teſtium, vt dictū
eſt.& in dict.capitul. cùm cauſam. & ſufficit ꝙ
tales teſtes dicant, Nos vidimus hoc opus factū
eſſe,vel iſtum terminum eſſe, & ita ſic à noſtris
prædeceſſoribus audiuimus.l. in ſuum. §. Item
Labeo.& ibi gloſſa.& Bartolu.ff.de aqua pluui.
arcen. ℭIdem probatur per voluntatem pa-
tris familias declaratam in eius vita. l. ſi ſeruus
plurium.§.fin.ff.de legat.1. & in.l. ſi quis duas.
§. ſi quis autem.ff.communia prædiorum.
ℭQuoquæ probantur per communem opinio
nem.vt per Specula.in titulo. de probatio. §.1.
verſiculo. hoc etiam not. & in. §. videndum re-
ſtat verſic.12. ibi. per communem opinionem.
ℭEt ideo vt dicit dictus Guido in dict. deciſio-
ne.192.ſi eſt controuerſia inter duo caſtra,vel in
ter duas ciuitates de confinibus territoriorum:
& homines vnius Caſtri deponunt,quòd bane-
rius illius Caſtri cuſtodiebat vſquæ ad illum lo
cum.& ibi pignorabat,& ita audiuerit à ſuis prę
deceſſoribus,quòd valet tale teſtimonium. per
dict.l.in nomine Domini.verſicul.in Sardinia.
& Ioann. Fab.in.§.ſed hæc hodie.inſtitu.de ſa-
tiſda. ℭEt vide tu quoquæ Petrum de Ferra. in
forma libelli.in actione reali.verſicul. cui cohæ
ret.numero.4.vbi quoque aliquos ex iſtis mo-
dis probandi confinia ponit, & dicit,quòd ali-
quando iſta confinia ſunt notoriè diſcreta per
vias regales,quandoquæ per montes,vel flumi-
na,quandoq; per lapides, vel ſigna alia multa
apparentia, quibus modis confinia communi-
ter diſtingui conſueuerunt,& quandoquę finis
iuriſdictionis per expreſſas,vel tacitas aſſertio-
nes partium probantur.vt in dict. l. optimam.
& aliquando probantur per ſententiam iudi-
cum,vel arbitrorum.vt in.l.inter Caſtellanum.
ff.de arbitris.&.§.fin.inſtitu.de offi.iudic.Item
per exercitium iuriſdict. vt Innoc. in capitulo
cum ad ſedem.de reſti.ſpolia. & facit. capitulo
ſuper quibuſdan.de verbo.ſignifica. ſecundùm
Petrum de Ferra.vbi ſuprà,quem vide. ℭEt an
15 ſi poſſunt produci † teſtes in iſto caſu de homi-
nibus commorantibus in dicto loco? Guido Pa
pa,vbi ſuprà credit quòd ſic:quia illi de vniuer-
ſitate poſſunt eſſe teſtes in cauſa vniuerſitatis:
vt notat Innocenc.in capitul. cùm nuntius. de
teſtibus.& Specula.in titul. de teſte. §.1. verſi-

 cul.ſed

cul. ſed nunquid in cauſa vniuerſitatis. & quia in ſubſidium alijs deficientibus admittuntur alii qui teſtes, qui aliàs non admitterentur. vt in. l. conſenſu. C. de repudi. & poſſunt eſſe teſtes pro vniuerſitate, poſito quòd reportent commodum in vniuerſo, vt dicunt Cynn. & docto. in. l. parentes. C. de teſtibus. & in. l. intantum. §. vniuerſitatis. ff. de rerum diuiſio. & Specula. in titul. de teſte. §. opponitur. verſiculo. ſequitur. & ibi Ioannes. Andre. in additio. & reſidet Guido Papa. vbi ſuprà. ¶ Tu vid. Paulu. de Caſtro in. l. ſi municipes. ff. quod cuiuſq; vniuerſ. nomi. vbi dicit, quòd homines de vniuerſitate quando nullum commodum ſentiunt in ſingulari, de illa cauſa poſſunt teſtificari, vt ſi vniuerſitas habet molendina, vel alios reditus, ſecus ſi ſentirent commodum, vt ſi habeant paſcua, in quibus ſingulares homines habent ius paſcendi: ſi enim litigat vniuerſitas de dictis paſcuis, non poſſunt ſingulares teſtificari, quia teſtificarentur in cauſa propria. ſecundùm Paul. de Caſtro, vbi ſuprà, allegando Cyn. in. l. omnibus. C. de teſtibus. De quo ſingulariter per Feli. in ca. in ſuper. de teſti. column. 1. vbi ponit regulam, & fallentias. & per Hippolytum de Marſili. in. l. prima. §. ſeruus mancipium. ff. de quæſtioni.* Nota vnum ſingulare quod tenet Bald. in. dict. l. intantum. §. vniuerſitatis. ff. de rerum diuiſio: quòd ſi inter vniuerſitatem eſt quæſtio de iuriſdictione ſinguli de vniuerſitate teſtificari poterunt.*

¶ Nota tamen in propoſito vnum, quod eſt ſingula. quòd quando ciues, qui depoſuerunt pro vniuerſitate recipiunt commodum, ſoluendo aliquid vniuerſitati, ſunt idonei teſtes, putà ſi recipiebant commodum paſcuorum, vel lignorum ex ſyluis, & ratione huius ſoluebant, & componebant ſe cum datiarijs, ſoluta mercede, vel pretio, non redduntur inhabiles per hoc ad teſtificandum, ſed ſolùm quando recipiunt commodum gratis ex nemoribus vniuerſitatis. Ita mirabiliter Alexand. in conſilio. 99. in quinto. volumine. columna quarta. numero ſiete. & dicit, quòd ita tenet Bald. & Salycetus. in dict. l. parentes. C. de teſtibus. & Angelus. in dicta. l. ſi municipes. ¶ Circa. l. Toleti, vide inſtitutionem, quam ſenatores conſilij regalis dant iudicibus, & perquiſitoribus, quando de iſtis terminis cognoſcere debent, & illam ſerua, quādo tibi datur, dum eris iudex deputatus ad cognoſcēdum de illis terminis.

¶ Cuius inſtructionis tenor talis eſt, quia impreſſoribus tradita non eſt.

¶ Y por la preſente vos lo encomendamos, y cometemos, porq̄ vos mandamos, que luego que con eſta nueſtra carta fueredes requerido, vos en perſona, ſin lo cometer a otra perſona alguna, vades a los dichos terminos, o a otras qualeſquier partes, y lugares, donde fuere neceſſario, y llamadas, y oydas las partes, a quien lo ſuſo dicho toca y atañe, atento el tenor, y forma de la dicha ley de Toledo, en lo que la dicha ley ouiere lugar, y en lo que no ouiere lugar, por via ordinaria torneys, y reſtituays, y fagays tornar, y reſtituyr a la dicha ciudad, y vezinos, y moradores della los dichos terminos, o la parte dellos que falla redes que le eſtuuiere tomado, o occupado por los dichos concejos, o perſonas particulares de la dicha ciudad, o por qualquier perſona que ſegun el tenor y forma dela dicha ley, le deue ſer reſtituydo. Con tanto, que en lo que conocieredes por virtud de la dicha ley guardeys la orden y forma ſiguiente.

¶ Primeramente, que quando el Procurador de la dicha ciudad, o de ſus lugares ſe quexaren de algun cōcejo, o ygleſia, o monaſterio, hoſpital, o cauallero, o otra qualquier perſona que les tiene tomada, y occupada la poſſeſsion de los dichos terminos, lugar, prado, o paſto, o exido, o abreuadero, o montes, o de otra qualquier coſa q̄ perteneſce al concejo de la dicha ciudad, o ſus lugares, que vos llameys a la parte, o partes de quien el dicho Procurador de la dicha ciudad ſe quexare, y le aſsigneys plazo, y termino de ſetenta dias por todo, y plazos, y terminos, y dende luego ſe lo aſsigneys, el qual no ſe pueda mas prorogar, dētro del qual mādeys que las partes mueſtren el derecho que tiene a la poſſeſsion del tal lugar, o termino, o prado, o abreuadero, o otra qualquier coſa comun ſobre que ſea la dicha demanda por eſcripturas, o teſtigos, o por la manera que les pareciere, y durante el dicho termino vos el dicho

cho fulano de vueſtro officio ſimplemente, y de plano hagays peſquiſa y os informeys y ſepays la verdad de lo ſobre q̄ fuere el dicho pleyto.

¶ Y paſſados cincuenta dias fagays luego publicacion, y antes ſi las partes ſe concertaren, y fagays dar traſlado a las partes ſi vos fuere pedido de todas las eſcripturas, y prouanças haſta entonces preſentadas, y fechas de vueſtro officio, y recibays luego las tachas, y contradiciones, y prouanças que ſobre ello las partes hizieren de que ſe deuan recebir con tanto que ſe hagan dentro delos ſetenta dias, y no deſpues, y fecho el dicho proceſſo ſin concluſion de cauſa ni otra figura de juyzio deys, y pronuncieys ſentencia en q̄ ſi hallaredes que la dicha ciudad o ſus lugares fueron deſpojados de ſu poſſeſsion, que luego ſin dilacion alguna torneys, e reſtituays, e fagades tornar, e reſtituyr a la dicha ciudad y a ſus lugares la poſſeſsion de lo que anſi fueron deſpojados libre y pacificamente poniendo les en la poſſeſsion de todo ello, y a ſu Procurador en ſu nombre, e le ampareys e defendays en ella, e no conſintays ni permitays que otra perſona alguna ni concejo ſe la tomen ſo las penas contenidas en la dicha ley de Toledo, que habla ſobre la reſtitucion de los terminos.

¶ La qual dicha execucion ſe haga en la manera ſobredicha, ſaluo ſi la ſentencia fuere dada contra ygleſia, o monaſterio, o hoſpital, o ordenes militares, o otra qualquier perſona que tenga qualquier titulo. De la coſa que en tales caſos ſi en tiempo fuere appellado deueys deferir la appellacion para ante los de nueſtro conſejo, y no para ante otros juezes, e ſobre ſeer la dicha execucion.

¶ Agora ſe dize que defieran la appellaciō para los Oydores de la Chancilleria.

¶ Otroſi que ſi ante vos fuere allegado litis pendentia, o ante otro juez ſobre la poſſeſsion, que ante vos ſe contendiere, y en el termino del derecho fuere moſtrada la litis pendentia, entre las miſmas partes ſobre la dicha poſſeſsion, que no conozcays mas de la dicha cauſa e poſſeſsion, e lo remitays ante el juez ante quien eſtuuiere pendiente.

¶ Otroſi que ſi de la ſentencia, o ſentēcias que ante vos el dicho juez de terminos ſe pidiere execucion, eſtuuiere appellado, o dicho de nullidad, o ſobre ello ouiere pendencia de pleyto, e lo moſtraren ante vos que no executeys la tal ſentencia, o ſentencias, e que remitays la cauſa, o cauſas ante el juez ante quien eſtuuiere pendiente, ſaluo ſi la dicha ſentencia ouiere ſido dada ſobre proceſſo fecho entre partes, por la dicha ley de Toledo, ſegun, y como en ella ſe contiene, y en todo lo otro de mas de lo ſuſo dicho, guardeys y cumplays la dicha ley de Toledo ſegun que en ella ſe contiene, haziendo ſobre todo complimiēto de juſticia, por manera que ninguno reciba agrauio, de que tenga cauſa ni razon de ſe nos mas venir ni embiar a quexar ſobre ello por vueſtra ſentencia, o ſentencias anſi interlocutorias como diffinitiuas, o otras qualeſquier, y el mandamiento, o mandamientos que en la dicha razon dierdes, y pronunciaredes, las lleuedes, y fagades lleuar a pura y deuida execucion con effecto ſegun la dicha ley e inſtrucion lo diſpone.

Et iſta inſtructio iubetur cuſtodiri per noſtrū Carolum in curijs quas habuit Segouiæ anni. 1532. peti. 51. quam vi. ¶ Sed circa iſtam. l. quæritur, an ſi aliquis eſt expulſus ſecundùm iſtam l. Toleti à poſſeſsione terminorum, & poſſeſsionum per iudicem, poteſt agere de nouo interdicto recuperandæ, vel rei vendicatione contra poſſeſſorem. Vi. Baldum in capitulo. veniens. de præſcrip. numero octauo. vbi tenet, quòd ſic, quia talis ſententia non parit exceptionem rei iudicatæ. ſi is, contra quem iudicatum eſt, agit interdicto vnde vi, vel recuperandæ ſeu rei vendicatione pro eiſdē rebus, quia & alia eſt actio, & aliud agitur nunc, quàm prius. ff. de except. rei iudi. l. cùm quæritur. & l. ſequenti. & capitulo.

conforme a la ley 21. tit. 4 lib. 2 recopila. fol. 51 / La qual asi se presente vide clara en el margen de la ley 3. tit. 7 lib. 7 recopilacionis in ſtra libertas verbis fol. 85

tul.cùm cauſam.de teſta. ſecundùm Innoc.ibi. in dict.capitul.veniens.nume.2.vbi alia in propoſito adduntur notabiliter.

SVMMARIVM.

1 *Viſitans prouinciam,debet ſuis ſumptibus viſitare,& non expenſis ſubditorum.*

2 *Iudex delegatus,& ſic perquiſitor debet habere ſalarium in eundo, ſtando, & redeundo.*

3 *Viſitando prouinciam,hoſpitari non debet iudex gratis.*

4 *Populus viſitatus non tenetur ad procurationem.*

5 *Viſitare poteſt corrector pro ſuum locum tenentem.*

6 *Quod facere poteſt per ſe,poteſt alteri committere.fallit vt hic.*

k **Salario.** k Idem tenet Pari. de Pute.in tracta.ſyndicatu.in parte,expenſæ quidam magnus. numero quinto. folio.
1 111.vbi dicit,†quòd viſitans prouinciam, debet ſuis expenſis viſitare, non ſumptibus ſubditorum,licet aliter dicant Canoniſtæ.vt in capitulo.venerabilis.de cenſib.* Et tenet Baldu.in.l. obſeruare. ff. de officio proconſul. & lega.* & Baldu.in capitulo.qui in pleriſquæ de offi. ordi.in fine.dicendo,quòd ſi iudex inquirit,fit expenſis de publico,quia publicam vtilitatem reſpicit.vt in.l. mulier in opus ſalynarum. ff. de capti.Et pro iſto text.eſt gloſſ.ibi,in dict. capitulo.quoniam.in gloſſa.2.¶Tamen viſitatores dati à regibus ad aliquam ciuitatem reformandam,debent hoc facere expenſis ciuitatis.vt tenet idem Baldu.in capitulo.cùm ex officij. de præſcript.numero.2. ¶Et vid. Amodeu.Iuſti. in ſuo tracta.ſyndicatus.in parte,Item in eo qui plures nocentes.columna octaua.verſicul.Item tenetur.vbi dicit,quòd miles,& officiales eundo per comitatum, debent viuere ſumptibus proprijs,licet poteſtas parua encænia recipere poſſit,ſecundùm Baldu.in capitulo.iudices. de pace iura.fir.in vſi.feudo.& facit.l.ſolent.ff. de offi.præfe.& in.l.prima.§.prouincias.C.de contra.& in.l.4.de defenſo.ciuit.& in.l. plebiſcita. ff.de offi.præſi.¶Sed hoc intellige,quando iudex non eſt ſalariatus de publico,tunc poteſt recipere iſta parua encænia,& habere ſalarium à partibus,ad petitionem quarum ipſe iudex tendit perſonaliter ad iſta cernere.vt eſt textu. & gloſſ.in.l.ſi irruptione.§.ad officium.ff.fini.regundo.ſed quando eſt ſalariatus de publico,nõ poteſt eſculentum etiam paruum recipere pro

go ſin lleuar por ello ſalario[k] algũo, y veã ſi ay otros ter-

uidendo,& viſitando ſupradicta. text. in authentic.ſcriptum eſt exemplar.titulo, vt iudices ſine quoquo ſuffragio.collatio.2.& ibi gloſſ.in verbo,auaritiam & idem tenet gloſſ.in.§.ſunt præterea.inſtitutio.de public.iudic.quia debet eſſe contentus ſtipendio ſuo.vt dixi in capitul. primo.in gloſſ.ſalario.in principio. ¶Et ideo dicit Angelus.in.§.nulli quoque .in dict.authentic. vt iudi.ſine quoquo ſuffrag.eſſe ibi,tex. contra rectores ciuitatum,qui per caſtra,& villas mittunt eorum milites ad locorum conſeruationẽ ſumptibus ruſticorum, quia pœna ibi inſerta puniuntur.Quia quando habent ſalarium à publico,nil debent recipere,vt dictum eſt.& tenet Ioann.Faber.in.l.omnes cognitores.C.ad.l.Iuli.repet. & gloſſa. in capitul. non licet.11.q.3.& capitulo.militare.23.quæſtio.1.& gloſſ.in capi. cum ab omni, de vita & honeſt.clerico.& vide quæ dixi in capit.1.in gloſ.Pueſtos.in fine. ¶In
2 iudice delegato†,ſeu perquiſitore:ſecus eſt,vel in iudice,ſeu officiali conducto, quia iſte debet habere expenſas,ſeu ſalarium in eundo ad officium , ſicut in ſtando, & redeundo. ſecundùm Bartol.in.l.prima.ff.de var.extra.ord.cog.& in l.ſuper creãdis.C.de iur.fiſca.libro.10. & ſic de conſuetudine obſeruatur.& ita videntur ſonare literæ ſui officij,vel delegationis,prout tenet Alexander in conſilio.206.in.2.volumi.& ita in noſtra Hiſpania obſeruatur.& vide infrà in ca. 40. in gloſſa. prima. ¶Hac de cauſa dicit Paris de Puteo,vbi ſuprà,quòd qui accedit purgan-
3 do prouinciam , non debet gratis hoſpitari†, ſed congrua mercede:& ſi ſunt hoſpitia publica,non debet ire ad priuata,quia ſoli principi licet gratis hoſpitari,& non recipit niſi tertiã partem domus. C.de metha.libro. 12.l.2. & Baldus. in.l.obſeruare.ff.de offic.procõſ.& legat.¶Nec debent iſti correctores viſitando prouinciam hoſpitari in domibus iudicum locorum. Ad quod facit,quod tenet Bartol.& Plat. in ſimili in.l. cunctos. C. de metha.libro. 12. vbi tenent, quòd tunc minor magiſtratus non deſiſtit à ſua iuriſdictione per ſuperuenientiam maioris magiſtratus.quod nota.vt ibi gloſſ.& in capit.volentes.de offic.delega.alia in.ca.ſtuduiſti. eodẽ tit.& Plat.in.l.omnino.C.de palat.libr.12.¶Et
4 idem dic in viſitatore eccleſiarum†,quia populus viſitatus non tenetur ad procurationem,ſed eccleſia.c.placuit.10.q.3.Et ita tenet Archiepiſcopus Florentin.in.3.parte.titulo.20.c.5.§. declaratio.1.col.ver.nota tertiò.& ibi dicit, quòd ita ſeruat conſuetudo.¶Vbi quoq; dicit in principio illius.§.quòd quando corrector nõ poteſt
5 viſitare per ſe,poteſt viſitare †per alium , & ſic per ſuum locum tenentem.vt in.c.inter cetera. de offic.ordin.& eſt.tex.in.c.decreuimus.10.q. 1.& hoc tene,licet contrarium teneat Bald.in.l. vnica.§.nec autem.C.de caducis tollend. num. 6.verſicul. quidam ſunt actus. quia contra Baldum eſt veritas. vt tenet Antonius Franciſcus. in additione ad Abbatem.in dicto cap.inter cætera.& vide gloſſam in capi. primo,de offic.ordi.libro.6.in verſiculo , per alium. & Cardinal. in Clementin.attendentes.de ſtatu.regula.in.5. &.6.quæſtio.vbi quoq; tenet contra Bald.licet de eo nullam mentionem faciat.

¶Et in adiutorium Archiepiſc.Floren.& Cardi.facit illa regula,quòd illud,quod põt per ſe
6 ipſum facere,†poteſt alteri committere.l.Item eorum.§.decuriones.& ibi Bart. ff. quod cuiuſ. vniuerſi.nomi.

¶Et ideo procurator fiſci poteſt conſtituere ,pcuratorem ad vendendum rem fiſco obligatam & ad faciendum fieri ſubhaſtationem , vt tenet Iaſo.in.l.nec tutores.C. de procura.in fine.allegando Bald.in.l.prima,columna.prima. C. de fide inſtrumen.& iur.haſt.fiſca.libr.10. ¶Et idẽ dic in commiſſarijs,vt poſſunt vendere per procuratorem.ſecundùm Iaſ.ibi.*Et Io. And.in addition.Specul.in titu.de inſtrum.edition.§.nũc vero aliqua.ſup rãnum. 76.in verbo,nulli quaſi in fine,quòd commiſſarius poteſt agere , ſoluere,& vendere,& ſimilia quæ commodè poſſunt fieri,poteſt committere,ſed illa quæ in induſtria & motu animi conſiſtant,vt diſtribuere locis & perſonis , & ſimilia committere non poteſt,vt ibi.*¶Et facit quod tenet Bald.in capitul.cùm venerabilis.de conſuetudi.vbi tenet, quod quando principalis abeſt,requiritur conſenſus locum tenentis , & eius authoritas ſufficit.& Archidi.in capitul. Aretina.63.diſtinct.dicit,quòd vbi requiritur conſenſus ſuperioris, ſi ille abeſt, ſufficit requiri conſenſus ſui vicarij.

¶Quod fallit in caſibus notatis per Specula. in titul.de procura.§.ratione autem conſtituentis verſicul.Item breuiter.

¶Et in exactore collectarum,quòd non poteſt alteri exactio delegari.text.& ibi Bart.& Plat. in.l.nec ſacrarium.C. de canone largi titul. lib. 10. ¶Et in conſeruatore monetæ publicæ , qui habet ſoluere ſoldadarijs, & ſtipendiarijs , debet perſonaliter, & ſua manu ſoluere , non autem per ſubſtitutum.text.& ibi Plat.in.l.iubemus per hanc. C.de eroga. mi lit. libr. 12. numero. 1. ¶Et in caſibus, vbi lex, vel ſtatutum ſeu ſuperior mandat aliquid fieri ſuis manibus, non poteſt per ſubſtitutum expediri.facit textu.& ibi docto.in.l.prima.§.nec autem.C.de caducis tollen.ibi, domum ſuis manibus extruere. & gloſſ.in Clementi.prima, in verbo , perſonaliter.de vita & honeſt.cleri.Bald.in capitulo.1.§. iniuria.de pace iur.firma.in principio. & in capitul.1.quib. mod.feud. amit.& in capitulo. ſi quis dixerit.ſi de feudo fuerit cõtrouer. & tex. & gloſſ.ſingul.in capitul.ſiua.§.is autem.de offic.delega.vbi ſi negocium alicui committitur vt perſonaliter exequatur, non poteſt delegare.niſi de conſenſu partium.& idem tenet gloſ. in capitul.cùm dilecta.de reſcript.& ibi Baldu. nume.5.vide ſuprà in capitul. quarto. in gloſſ. iuſticia.numer.5.

minos occupados[l] en que no aya auido ſentencias,& ſi los occupadores fuerẽ de ſu juriſdi-

SVMMARIVM.

1 *Fines ciuitatum,& caſtrorum præſumuntur eſſe illius, qui primò occupauit, quod non eſt in ſpiritualibus.*

2 *Montes,flumina,& valles,quæ diſtinguunt territoria,ſunt fines æterni.*

l **Occupados.** l In propoſito nota, quòd fines ciuita-
1 tum, † & caſtrorum præſumuntur eſſe illius, qui primò occupauit.ſecundùm Innoc. & in.c. cùm cauſam.de probatio. Quod dicit Baldu.ibi ſingula.numero octauo.quod ſequitur ibi Feli.in fine,& addit.l.rem quæ nobis.ff.de acquiren.poſſe.¶Quod dicit non eſſe ſic in ſpiritualibus, in quibus non datur libertas occupandi rem vacantem,niſi authoritate papæ ſecundùm Innoc.ibi. Quod valde notat dominus Abba. ibi.vbi quoq; ponit differentiam.& vid.Baldu. ibi ponentem practicam iudicandi in iſta materia con-

ria confinium. ¶Vbi quoq; dicit, quòd montes
2 †flumina, & valles, quæ diſtinguunt territoria
ſunt fines æterni, in quibus ſemel verum, ſem-
per eſt verum. allegat. l. qui bona. §. ſi quis ſtipu
laturus. ff. de damno infecto. quod ſequitur Fe-
li. ibi. 3. colum.
Vbi in. 4. alle-
gando Imola.
quoque tenet,
quòd ſi teſtes
dicunt, quòd
fama eſt, & cõ-
munis opinio,
quòd talis li-
mes ſẽper fuit
obſeruatus à tẽ
pore cuius ini-
tij non eſt me
moria, ſufficit.
dicit quòd te-
net Archid. in
capitulo. inter
memoratos. 16. q. 3. quem vide in fine. vbi per
hoc allegat. l. 1. in fi. ff. de aqua pluui. arcen. & l.
hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quoti. &
æſtiu. & per Innoc. in capitulo. quid per noua-
le. de verbo. ſignifi. Et quomodo probentur iſta
confinia, & iuriſdictiones, vide latè Felinu. vbi
ſuprà.

ctiõ, conozcã dello ſegun el tenor dela dicha ley haſta los fazer reſtituyr, y ſi no fuerẽ de ſu juriſdiction, nos lo embie a notificar, declarando quales, y quantos terminos ſon, & quiẽ los tiene, porque nos proueamos ſobre ello como fuere juſticia & anſi miſmo viſite[m] las villas & lugares de la tierra que eſtuuieren a ſu cargo en perſona[n]

SVMMARIVM.

1 *Viſitator generalis totius prouinciæ eſt procõ*
ſul, & circuitor totius prouinciæ.
2 *Commiſsio generalis viſitãdi, non tollitur per*
ſpecialem commiſsionem.
3 *Viſitator generalis poteſt corrigere malefa-*
ctum à viſitatore ſpeciali. Et officium iudicis
ſpectat circuire tabernas, & balnea, & alia,
*vt hic.**
4 *An prore in veſtiganda ſubtracta licet ingre*
di domum alterius.

m **Viſite.** m Quia vt tenet Bal. in. l. ſi in ali
quã. per tex. ibi. ff. de offi. pro
1 con. & lega. numero quinto. proconſul† eſt ge-
neralis viſitator, & circuitor totius prouinciæ,
& debet viſitare loca publica.* Et facere ea refi-
ci, vel perfici ciuium expenſis & immunire per
deputatos ad hoc vt Bal. ibi in principio.* ¶Et
2 hæc commiſsio generalis † viſitandi per aliquã
ſpecialem commiſsionem, non tollitur, quia
omni alij intelligitur cõmiſſum tanquã ſub eo.
vt in. l. nec quicquam eius. tit. & arg. in. l. 1. C. de
offi. præfe. vrb. & c. pro hoc. de hæreticis. Et di-
3 cit Baldus. eſſe arg. quòd generalis viſitator†
poteſt corrige
re malefactum
à ſpeciali viſita
tore. vt in. l. ſi
hominẽ. ff. mã
dati. & in tali
viſitatione po
teſt corrector
remouere ali-
quẽ ab officio
ꝓpter graues
& manifeſtos
exceſſus eius.
tenet Bal. in. c.
dilectus. de re-
ſcrip. nu. 3. & in
fi. ¶Et tene in
propoſito, ꝙ ad officiũ iudicis ſpectat, & ad offi
ciales pertinet circuire, & inquirere domos, ta-
bernas, & balnea priuatorum vt videatur, ſi qua
fraus deceptio, vel delictũ cõmittatur, vel aliqd
aliud cõtra publicã vtilitatẽ ꝑut tenet Bart. &
latius Pla. in. l. omnis ſeruitus. C. de aquæ ductu
4 lib. 11. nu. 1. verſ. nota. ¶Et an ꝓ re inueſtiganda
ſubtracta licet ingredi domũ alterius vi. Bart. in
l. ſi quis fugitiuũ. ff. de ſerui. fugi. & Ang. de ma
lefic. in parte, & veſtẽ celeſtẽ abſtulit. col. 15. &
Gandi. in tit. de furib⁹ & latro. in fine. & Hyp-
polyt. in practi. cri. §. diligenter. nu. 209. & Ab-
ba. in capitul. qui cum fure. de furti. nume. 6. &
Hyppolyt. in. l. 1. ff. de quæſtioni. nu. 41.

n **En perſona.** n Vel per aliũ ex cau
ſa loco ſui. & ſic per
ſuũ locũ tenẽtẽ. vt in. c. inter cætera. de offi. ord.
vt dixi ſuprà in gl. ſalario. in fi. & vi. tex. in. c. in
ter dilectos. & ibi Abb. in. 2. notabil. de offi. or-
di. & vi. tex. in. c. decernim⁹. §. ſi aũt. 10. queſt. 1.*
Et. l. 1. tit. 22. part. 1. & ibi Grego. Lopez.

SVMMARIVM.

1 *Viſitatio, an ſufficiat fieri in fine primi anni,*
& in principio ſecundi.
2 *Viſitatio, an poſsit in anno reiterari.*
3 *Si locus viſitandus eſt in congruo, vel non eſt*
tutus, & ad eum commodè accedere non põt,
an iudex teneatur ire ad eum viſitandum.
4 *In viſitatione non debet corrector ducere ſe-*
cum canes venaticos.

vna vez[o] en el año & ſe informe como ſon regidas, & como ſe adminiſtra la juſticia y co-

o **Vna vez.** o Similis text. in. c. decerni-
mus. 10. q. 1.* Et. l. 2. tit. 22.
partit. 1.* & in Cle. attendentes. de ſtatu regula.
1 vbi gl. ponit, an ſufficiat hæc viſitatio † fieri in
fi. primi anni, & in prin. ſecũdi, remittit ſe ad no
tata in. c. in ſin
gulis. eod. titu.
de ſtatu mona.
vbi concludit,
ꝙ non: quia, vt
dicit Card. in
d. Cle. in. 9. q.
nu. 11. ſi poſsit
deferri in caſu
capituli in ſin-
gulis, vſq; ad ſex annos in præiudicium mona-
ſterij, nec ſufficeret iure volẽti ꝙ fieret de trien
nio in triẽniũ, qa viſitatio fit propter commiſſa.
corrigẽda, nõ propter cõmittenda. Si ergo pri-
ma fuit ſufficiens, ſecũda nõ habebit quid corri
gat. & idem dicit Paul. ibi. Quia ſi in fine primi
anni, & in princip. ſecũdi hoc fieret, nõ eſſet an
nus inter primã, & ſecũdã, ſed biẽniũ, vnde vide
retur ꝙ debeãt æqualiter diſtare. arg. in. c. qđ di
lecto. de cõſang. & affini. in caſu illius Cle. dicit
Cardi. ꝙ ceſſat hæc ratio, ſi in tertio anno fieret
in princip. ſecus in fine, omni tñ caſu remanet
alia ratio, qa fruſtra fieret ſecũda, & ſic videtur,
ꝙ iſta viſitatio, quæ fit per correctores, non de
bet fieri in fine primi anni ſui officij, & ſecunda
in princip. anni ſecũdi, quia fit propter cõmiſſa
corrigẽda. ¶Sed an iſta viſitatio poſsit in anno
2 iterari, †glo. in. d. Cle. attendentes. in verbo, an
nis. dicit, ꝙ tãtũ ſemel in anno fieri debet, & idẽ
tenet textu. noſter ibi, *vna vez en el año.* ¶Tamẽ
ex cauſa poteſt iterari, quia hæc litera, & illius
Cle. nõ cõtradicit, & cum hoc tenet Paul. licet
Stepha. inducat cõtrariũ text. 25. q. 1. c. qui nil fa
cit. ad quẽ text. reſpõdit, qui reſpicit viſitationẽ
ordinariam, & cõſuetã, quæ fit etiã ſine cauſa,
nõ tamẽ prohibet iteratã, ſi cauſa ſubeſt, ſecũdũ
Card. ibi. 10. q. & archiepiſcop⁹ Florẽ. in. d. 3. par
te, tit. 20. c. 5. §. 4. & gl. in. d. c. mãdam⁹. ¶Sed qd
3 ſi eſt locus in congruo, † vel nõ eſt tutus, vel ſi
cõmodè, & abſq; difficultate ad vnũ quẽquam
accedere nõ poteſt, an teneatur ire ad viſitãdũ?
Dic ꝙ nõ, ſed debet rector talis loci facere con-
gregare talem populũ ad aliũ locũ congruum,
vt tenet archiepiſcopus Floren. in. 3. parte titul.
20. c. 5. §. 5. colũ. 4. verſicul. nota vigeſimoquar-
to. & idem tenet. in. §. 4. illius titu. & capituli.*
Et. l. 4. titul. 22. part. 1.* ¶In iſta autem viſitatio
4 ne non debet corrector ducere canes † venati-
cos. vt text. in Cle. 2. de cenſi. & ibi Cardi. quæ-
ſtio. 12. ſed canes non venaticos bene poteſt du-
cere. vt in Clementi. nec in agro. §. porrò. de ſta
tu regula. quia ſi ducunt venaticos, incurrunt
in pœnam. vt Cardi. in dicta Clementi.* Et. l. 2.
titul. 22. part. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Viſitator debet diſcurrere per totã ſuã prouin*
ciã & in ea viſitationis officium exercere.
2 *A viſitatione ſubditi non poſſunt liberari.*
3 *Quatuor ſunt impræſcriptibilia.*
4 *Subditus ſubtrahens obedientiã domino, põt*
puniri.

p **Como vſan.** p Idẽ tenet Archieps
Florẽti. in. 3. par. ti-
1 20. c. 5. §. 4. vbi dicit, † ꝙ viſitator debet diſcur-
rere per totam prouinciam, & eius partem, & vi
ſitationis officium exercere. ¶A qua viſitatio-
2 ne † iſti ſubditi liberari non poſſunt; quia vt viſi
tatio nec fiat, ſubditi non præſcribunt etiã per
tantum tempus, quòd non ſit memoria in con
trarium. vt in capit. cùm ex officij. de præſcrip.
De quo ibi per Abba. & Felin. & per Cardi. in
Clemen. 1. de cenſi. columna tertia. numero o-
ctauo. verſiculo. 12. ¶Vbi tenet, quòd quatuor
3 † ſunt impræſcriptibilia, quæ etiam non poteſt
epiſcopus à ſe tacitè, vel expreſsè abijcere. ſ. viſi
tationem, correctionem, procurationem & ca-
thedraticum, quæ omnia continentur ſub epiſ-
copali imperio mero, quod non poteſt ab ſe a-
bijcere. vt in. l. legatus. ff. de offi. præſi. l. ius ag-
nationis. de pactis. de quo per Hoſti. in ſumma,
in titul. de offi. ordi. §. quod pertinet. ¶Et ſicut
viſitatio non poteſt præſcribi, ita nec obedien-
tia, ne alicui obediatur, ſed bene poteſt per præ
ſcriptionem obedientia transferri de vno præla
to in alium prælatum, quia non remanſit ſine
capite, & ita dic in viſitatione. tenet Bald. in ca-
pit. auditis. de præſcrip. numero ſeptimo. & in
capitul. cum olim. eod. titul. in fi. & dicit, quòd
quis non poteſt præſcribere in ſe quòd non obe
diat dum eſt ſubditus, ſed bene poteſt præſcribe
4 re quòd non ſit ſubditus eius, ſed Papa † præſcri
bentis libertatem. & vi. eundem Bald. in capit.
cùm ex officij. eod. titul. ¶Et vid. Bald. in capi
tul. tua nos. de cohabita. cleri. & mulierum. nu-
mero. 22. vbi tenet, quòd ſi ſubditus ſubtrahit
obedientiam domino ſuo, poteſt eum domi-
nus punire de iure, & de facto armata manu, &
bellum indicere. Innocen. in capitulo. de hoc.
de ſimoni.

SVMMARIVM.

1 *Regum propriè eſt iuſtitiã facere, & vi opreſſos de manu caluniantium liberare, & prius cauſam pauperis tractare: pupillis atque viduis, qui facilius opprimũtur à potentibus, auxilium præbere.*

2 *Præſes non debet pati, quòd potentes grauent, & opprimãt minus potentes, nec mali homines opprimant bonos, & debet ſemper eſſe fauorabilis, & protector pauperum, quia erit ſibi maxima eleemoſyna. numer. 5. & 6.*

3 *Præſumptio eſt contra potentes, quòd inferũt impreſſionem debilibus, & eis afficere iniurijs, & violentiam eis inferri.*

4 *Ira, & inimicitia potentium eſt timenda.*

5 *Præſes in prouincia ſupplet vicem imperatoris.*

6 *Poteſtas, ſeu corrector, non reſiſtens magnatibus, vel potentioribus ne opprimant populares, & perſonas miſerabiles, in ſyndicatu tenetur.*

7 *Timens offendi ab aliquo magnate, poteſt implorare officium iudicis, propter quod ille magnas cogat præſtare ſecuritatem de non offendendo.*

8 *Ad ſecuritatem præſtandam poteſt iudex cogere quenlibet.*

9 *Securitatis cautio debet dari cauſa cognita.*

10 *Cautio quando petitur ad inſtantiam partis, nõ debet eſſe nuda, & ſic iuratoria, ſecus quãdo proceditur ex officio. vide hic.*

11 *Cautio de non offendendo modò ſit ex officio modò ad partis petitionem ſufficit nuda cum generali obligatione bonorum.*

12 *Forenſes, an teneantur præſtare cautionem de non offendendo.*

13 *Securitatis cautionem poteſt quis petere, licet dederit cauſam timori.*

14 *Si cautio petitur à me de non offendendo ex parte mea, poteſt peti etiam vt caueat de me non offendendo, quando iuſtus eſt timor.*

15 *Offendens aliquem, ſi timet, poteſt implorare officium iudicis ad cautionem de non offendendo præſtandam ſi fuit offendens iudicialiter punitus.*

16 *Minæ ſolæ non ſufficiunt ſemper ad petitionem cautionis.*

17 *Cautio de non offendendo, non poteſt peti per ſuperiorem ab illo, qui eſt ſubiectus.*

18 *Dominus dat ſecuritatem vaſallo.*

19 *Cautio de non offendendo, non debet præſtari ad tempus perpetuum.*

20 *Timens offendi, poteſt non ſolùm petere cautionem ne offendatur ab inimico ſuo, ſed etiã ne offendatur à familiarib⁹, & adhærẽtibus.*

21 *Adhærentes qui dicantur.*

22 *Securitas licet ſit data alicui, poteſt petere, vt ſit eidem licitum arma portare ad defenſionẽ, & ducere ſecum familiares.*

23 *Vitandæ diſcordiæ cauſa poteſt facere iudex, quòd vnus non tranſeat per portam, vel domum alterius, & poteſt facere mutare hoſpitium.*

24 *Ad cautionem præſtandam non cogitur quis in curia Franciæ, vel Galliæ.*

25 *Ad pacem faciendam, an poteſt poteſtas cogere ciues, & prouinciales.*

26 *Securitatem infringens, qua pœna puniatur.*

27 *Pace facta de non offendendo reſtringitur ad offenſam, ratione inimicitiæ præteritæ, non autem ad nouam.*

ꝗ Pobres. ꝗ Quia propriè quippe regum eſt, iudicium † atq; iuſtitiam
1 facere, vi oppreſſos de manu calumniantium liberare, pupillisq;, ac viduis, qui facilius opprimuntur à potentibus, auxilium præbere, ac nõ ſolum ſibi ſubditos non contriſtare, ſed nec pati, vt ab alijs contriſtentur. capitulo. Regum. 23. quæſtion. 5. & tenet ad literam Lucas de penna in. l. ſecunda. C. de lucris aduoca. lib. 12. in fine. vbi quoq; dicit, quòd hæc debent cuncti agere, qui in decretis ſibi prouincijs vicem ſupplent Imperatoris. vt in authenti. vt iudic. ſine quoquo ſuffrag. §. volumus. colla. ſecũda.* Et non ſolũ rex & iudex hoc facere debent, verũ etiam miles dũ creatur, hoc iurat, & ad militẽ ſpectat tueri militẽ, vel aliquam dominã in iure ſuo: & pauperẽ ab iniuria, quã recepit. tex. in. l. 21. titu. 21. partit. 2. & etiam tenetur clericum tueri, aliàs eſt excommunicatus, vt text. in. l. 2. titulo nono. par. 1. verſiculo. la quinta: & vid. Baldu. in. l. 1. &

1. & lectura. §. qui es. ff. de officio. præfect. vrb. vbi tenet quòd regens prouinciam, vel ciuitatem ſubditos in pace conſeruare debet: & debet rumores impedire, & ſubditos ad quietè viuendum non ſolum, ortare, ſed cogere.* ❡Et prius cauſa pauperis quàm diuitis eſt tractanda. glo. in capitul. in primis. ſecũda, quæſtion. prima. & in. l. ſi quis ad declinandam. C. de epiſcopis & cleric. & tenet Barb. in capitu. ſignificantibus. de offi. delega. columna. 10. vbi ponit multa priuilegia paupertatis. ❡Et vi. Bartol. in. l. illicitas. §. nec potentiores. ff. de offici. præſid. vbi ait, quòd
2 præſes † non debet pati, quòd potentes, * grauent & opprimant minus potentes.* ſicut faciunt canes, & aliæ beſtiæ. Nec quòd nocentes opprimant innocentes, nec mali homines opprimant bonos: & iudex debet ſemper eſſe fauorabilis, & protector pauperum, ne iniuſtè moleſtentur, & erit ſibi maxima eleemoſyna. ſecundùm Bartol. in dicto. §. nec potentiores.* Et Alberic. in. l. quia. ff. de aliena. iud. tenet ꝙ potentes præſumuntur eſſe crudeles: vt in. l. 3. ff. de dona. cauſa mort. ideo potentiores coguntur ſoluere id quod debent, vt ibi.* ❡Et vide Ioann. de Plat. in. l. prima. C. de apochis publi. libr. 10. numer. 3. vbi dicit, quòd potentiores conſueuerunt minores opprimere. vt in. l. prima. C. de cenſi. libr. 10. vbi Pla. in fine dicit, quòd de natura potentium eſt ſemper opprimere ipſos pauperes, & ideo iudices debent tueri comitatiuos à vexationibus, concuſsionibus, & extorſionibus exactorum. text. & ibi dict. Plat. in. l. præter. C. de lucris aduoca. lib. 12. & in. l. prima. C. ne liceat poten. quibus oppreſsionibus rectores locorum debent prouidere ne fiant. ſecundùm Plat. ibi, & ſecundùm Luc. de penna ibi in dict.
3 l. prima. columna. prima, eſt † præſumptio contra potentes, quòd inferunt impreſsionem debilibus, & præſumitur eis iniurijs afficere, & violentiam eis inferri facilius. vt in. l. ad inuidiam. C. quòd metus cauſ. & quòd eis importunis neceſsitatibus opprimãt. Item quòd aduocati eis deferunt, non ſuſcipiendo patrocinium contra eos, ſed potius pro illis. Et ideo dicit Ariſtotel.
4 2. ethico. quòd ira, † & inimicitia potentium eſt timenda. De quo vi etiam Lucam de penn. in. l. ſecunda. C. vt ruſti. ad nullum obſequium. in verbo, terribiles. lib. 11. ❡In tantum iſti potẽtes, qui inferunt talia pauperibus, puniuntur, quòd donationes, & oblationes eorum, qui pauperes opprimuntur, à ſacerdotibus refutanda ſunt. vt in capitul. obligationes. 90. diſtinctio.* Et. l. fin. titu. 19. part. 1. vbi ponuntur perſonæ a quibus ſacerdotes non tenentur obligationes recipere.* ❡Et vt dictum eſt, iudex in hoc debet prouidere, vt tenet Lucas de penna in. l. ſecunda. C. ne quis libe. inuitus actum reipublicæ. libr.
5 11. vbi ait, quòd præſes in prouincia † ſupplet vicem imperatoris, & ideo dicti ſunt præſides, qa alicuius loci tutelam præſidialiter tenent, vt dicit Iſido. etymolo. 9. vbi agit de regibus, & quia eorum ſubiectis debent eſſe præſidio. vt in dict. l. ſecunda. potiſsimè his, qui per quandam fortunæ circumuentionem læduntur. vt in authẽ. de his, qui ingre. ad appe. §. hoc ita. verſic. vnde nos. colla. 5. ❡Et ſicut muri ſunt præſidia ciuitatum, qui confirmant ſecuritatem habitantibus in eis. vt in. l. 1. C. de expenſis ludo. libr. 11. & ibi Lucas de penn. in princi. & tex. in. cap. ſi rector. 43. diſt. & ſicut Abiſay fuit præſidio Dauid, & liberauit eum, ne percuteretur à Philiſtæo. 2. regum. c. 21. ita in prouincijs vnius cuiuſq; maximorũ iudicũ cõplet officiũ ĩ tali defenſiõe. vt in d. auth. vt iudices ſine quoquo ſuffrag. §. qđ aũt ꝓmittimus. vt tenet d. Luc. de Pẽ. in. d. l. 2. C. ne qs liber inuitus. ❡Et ideo dicit Mõtal. in glo. ordi. in parte, iudices auditores, ꝙ cũ humiles homines opprimunť à potẽtibus, ad officiũ boni rectoris pertinet, vt data ei ꝗrela de prædictis ex officio ꝓcedãt, cũ tales per ſe iubere nõ poſſunt, vel nõ audent allegãdo Bart. in extrauagãti ad reprimendũ. ❡Quia cũ diuitiæ addũt amicos plurimos, & cõciliant, & à paupertate autẽ quos habet ſeparanť, opprimũtur. vt tenet Luc. de Pen. in. l. dñi prædiorũ. C. de agrico. & cenſi. lib. 11. col. 2. ideo debẽt defendi. ❡Et facit ꝙ ſuperior in officio põt defendere ſubditum ſuũ, qñ videt eũ grauari. vt tenet Bart. in. l. præcepit. C. de cano. largi. lib. 11. qđ dicit, ꝙ facit ꝓ epĩs, qui eorũ officio defendũt clericos. ❡In tantum, ꝙ ſi corrector, ſeu poteſtas nõ reſiſtit magnatibus,
6 † vel potentioribus ne opprimãt populares, & perſonas miſerabiles, tenetur ĩ ſyndicatu. tenet Amod. Iuſti. in tract. ſyndi. in parte. itẽ in eo ꝙ plures innocẽtes condemnauerunt. col. 8. verſi. Item tenetur. per text. in. l. illicitas. §. nec potentiores. ff. de officio præſi. de quo vi. Alexand. in l. qui bona. §. ſi quis iuxta. ff. de damno infecto. nume.

mo vſan ᵖ los officiales dellas de ſus officios. Y ſi ay perſonas poderoſas que fagan agrauio alos pobres, ꝗ & lo fagã

numer.3.¶Vbi Bartol.in dict.§. nec potentio-
7 res.in principi.tenet,qđ ſi aliquis timet† offen
di ab aliquo magnate,quòd poteſt ille, qui ti-
met,officium iudicis implorare,propter quod
ille magnas cogitur à iudice præſtare ſecurita-
tes de non offendẽdo illum.facit tex.& ibi Sal.
& Paul.de Caſtro.& docto.in.l. denuntiamus.
C.de his,qui ad eccleſiam confuge.& in.l. ſan-
ctum.ff.de rerum diuiſi.& Innoc.in capitulo.1.
de officio delega.in fine. & capitul. gratim. de
ſent.excõ.& capi.fi.& capit.de benedicto.32.q.
prima.& tenet Ioan.de Plat.in.l.1.C. in quibus
cauſ.coloni domi.accuſa. poſ. lib.11. quia vt ibi
dicit, ſi cauetur pro dãno quod timetur dari à
re ruinoſa alteri rei.vt per totum titu.ff.de dam
no infecto.multò magis ꝓ dãno qđ timetur da
ri perſonę per Specula.in tit.de pig.§.ſequitur.
verſic.quid ſi timeo.& ibi Ioan.And.in addi.&
in titu.de offi.delega.§.ſequitur.vide verſ.por-
rò.& latè per Stepha. aufre. in deciſio. Capel.
Tolo.deciſione.489.& docto.in cap. literas. &
in cap.ex tranſmiſſa.de reſtitu.ſpolia. vbi præ
ſtatur à viro cautio mulieri timenti offendi à
viro.¶Et quòd ad ſecuritatem præſtandam iu-
8 dex† poteſt quenlibet cogere, eſt text.in dict.
ca.literas.& iudex debet facere eũ aſſecurari,vt
dictũ eſt,ad ſimilitudinẽ rerũ,pro quibus cauet
de dãno. vt per totũ titulũ.ff.de dãno infe.de-
bet & multò magis caueri periculo perſonæ,q̃a
animatum corpus cęteris rebus præfertur.vt in
l.ſancimus.in fin.C.de ſacroſanct.eccleſ.Et iſta
ſatiſdatio debet dari, quia non tenetur quis ſe
credere capitalibus inimicis. vt in ca. accedens.
el.2.vt lite non cõteſta. & Clemẽ. paſtoralis.de
re iudica.& in.l.quia iſta.§.1.ff.ad trebellia.&.c.
ſtatutũ.§.1.de reſcript.lib.6. nec talis ſatiſdatio
mutat maliuolum animum.vt in.§.nouiſsimè.
Inſtitu.de ſuſpect.tuto.facit quod notat Inno.
in.c.ex parte.el.1.de appella. ¶Attamẽ iſta cau
9 tio,ſeu ſecuritas† debet dari cauſa cognita đ ini
micis,vel ſi perſona ſit talis,quæ conſueuit hu-
iuſmodi facere,& petẽs ſecuritatem ſit talis,qui
poſsit veriſimiliter lædi:iſta omnia habet iudex
conſiderare,quæ veniunt in cauſæ cognitione,
vt Cyn.in dict.l.denuntiamus. & tenet Mõtal.
in dict.glo.ordina.in parte ſecuritas.1.&.2. col.
¶Et intantum eſt verum, quòd iudex non de-
bet moueri ad dictam ſecuritatem præſtandam
ſine cauſæ cognitione.Quod habet locum,ſiue
iudex procedat ad inſtantiam partis, ſiue proce
dat ex officio ſuo:quia grauare quem ad ſatiſdã
dum,eſt ſæpe laborioſum.l.2.§.ſi dubitetur.ff.
de iudicijs.Ita tenet Ioann.de Imol.in.l.2.§.1.ff.
ſoluto matrimo. vbi reprobat Dynn. qui dicit
non eſſe opus cauſæ cognitione,quando iudex
mouetur ex officio. ita tenet Hippolytus de
Marſil.in.l.1.§.præterea.ff. de quæſtio. numer.
75.Et iſta ſecuritas non debet concedi ſine eui
denti cauſa:vel ſi quis petat propter fictum ti-
morem alterius,& ſic in iniuriam, & infamiam
illius,debet puniri.vt in.l. vni. C. de his qui ad
ſtatu. confuge. l.capitalium. §. ad ſtatuas. ff.de
pœnis.vt tenet Platea in.l.iubemus.la.1.C. de
prępoſi.ſacri cubiculi.lib.12.quaſi in fine.
¶Et iſta cautio quando petitur ad inſtantiam
10 partis non debet eſſe nuda,† & ſic iuratoria, ſed
requiritur cautio fideiuſſoria,ſecus quando pro
ceditur ad cautionem ex officio ſuo, quia tunc
ſufficit nuda cautio.& hoc modo poteſt proce-
dere opi.Dynn.in dicta.l.2.ff.ſoluto matrimo-
nio.ſecundùm Feli.in cap.cùm in. de conſtitu.
columna.22.quod dicit Hyppolytus vbi ſuprà,
quòd ſi eſſet verum,quòd quando ex officio iu
dicis petitur iſta cautio,tunc ſufficiat nuda, nõ
erit opus cauſæ cognitione,quia ceſſat ratio Ioa
nis de Imol.quòd ſit laborioſum cauere. quod
dicit ibi Felinu.notandum, & guſtandum tan-
quàm nouum.Sed ipſe Hyppolytus vbi ſuprà,
nume.79.dicit quòd talis reſtrictio ſibi non pla
cet.& in nu.112.idẽ tenet,& quòd hoc non pro
cedit indiſtinctè in omnibus perſonis, ſed po-
teſt procedere tantùm in illis perſonis, quibus
facilè eſt fideiuſſorem inuenire, vt ſunt homi-
nes diuites,qui conſueuerunt de facili fideiuſ-
ſores inuenire,ſecus autem dicit eſſe in homi-
ne paupere, vel forenſi, & in ſimilibus, quia
rarò tales inueniũt fideiuſſores. ¶Et ideo tenet
Hyppo.de Marſi.vbi ſuprà,nu.113.ꝙ ſi à talibus
exigatur cautio de nõ offendẽdo,vel ex officio
iudicis,vel ad petitionẽ partis, ꝙ ſufficit cautio
11 † nuda cũ generali obligatiõe omniũ bonorum
ſuorum,& neceſſariò non tenetur præſtare di-
ctam cautionem fideiuſſoriam, & hoc, ſi iu-
rat ſe non poſſe inuenire fideiuſſorem.& tenet
in expreſſo Iaſ. in additio. ad Porcam,inſtituta
de ſuſpecti.tuto.column.5. Et ad hoc mouetur
Hyppolytus ex pluribus.& primò ex text. &
gloſſ.in.l.de creationibus.verſicul.inquantum
poſsibile eſt.C.de epiſcopali audientia. vbi gl.
dicit,quòd ſatiſdatio pauperi remittitur,& à di
uite exigitur, & per alia fundamenta per eum
ibi tradita,quæ per te vide.¶Et quoque dictam
concluſionem tenet in nu.116.ſcilicet, quòd ſi
pauper,vel forenſis,cui requiritur, vt det cau-
tionẽ de non offendẽdo,vel de alia re,iurat non
poſſe inuenire fideiuſſorem,quòd erit ſtãdum
ſuæ iuratoriæ cautioni: imò ſi ſecus diceretur,
dicit,quòd ſequeretur abſurdum, & valde in-
conueniens,

conueniens,quòd quis tenetur ad impoſsibile,
quod minime dicendum eſt in hoc caſu, nec in
alio:quia impoſsibilium nulla eſt obligatio. l.
impoſsibilium. ff. de regulis iuris. & in.l. cùm
hæres.§.1.ff.de ſtatu.libe. &.l. ſi ſtipuler.1.&.2.
reſponſo.ff.de verborum obligatio.vt per Hip-
polytum.vbi ſuprà.numero.117.cum ſequenti-
bus.¶Quinimo dicit Montaluus.in gloſſa. or-
dinamen.in parte ſecuritas. columna ſecunda.
quòd ſi is, à quo fideiuſſor ſecuritatis petitur,
idoneas habeat facultates, ſola eius promiſsio
ſufficit.dicit eſſe argu.in.l.ſciendum.ff.qui ſatiſ
dar.cogan.quod intelligit,ſi eſt idoneus in ea-
dem ciuitate,aliàs ſecus.argum.l. fideiuſſor. ff.
eodem.titulo.qui ſatiſdar.coga.& quoque in-
telligit de promiſsione cum hypotheca bono-
rum,vt plenior ſit cautela. ¶Et quòd non ha-
32 beat locum in forenſe,† vi.Bartol.in.l.ſed ſi ſu-
ſceperit. §. ſi ea res. ff.de iudi. & Hippolytum.
vbi ſuprà.numero.81.vbi ait,quod ſi aliquis fo
renſis eſt inimicus meus,& venit ad iſtam ciui-
tatem non poſſum petere ab eo iſtam cautio-
nem de non offendendo, quia adhuc non facit
aliquid propter quod hic poſsit conueniri, &
quia forenſis non eſt iuriſdictionis ſuæ.¶Quod
fallit, niſi forenſis ibi multùm conuerſaretur.
quod clarius firmant Bald.& Angel.ibi,& Feli.
vbi ſuprà.& tenet quoquæ Hyppolytus in re-
peti.l.fi.ff.de iuri.om.iudicum.nu.120. & idem
tenet deciſio Toloſ.489.& Iaſ. in.l.ſi ſuper poſ
ſeſsione.C.de tranſac.nu.7.¶Sed.d.deciſi.To-
loſ.dicit ibi,ꝙ eſt de ſtyllo curiæ parlamenti,ꝙ
citatus in eadem curia ad præſtandum aſſecura
mentum,reiectis omnibus exceptionibus tene
tur præſtare cuicunq; petenti,ſi ſit laicus, licet
non alleget,ſeu proponat factum,ſeu iniuriam
& hoc dicit,ꝙ eſt propter excellentiam curiæ,
quæ ſuprema eſt,& capitalis,licet ille,à quo re
quiritur aſſecuramẽtũ,nõ ſit regnicola. in alijs
autem curijs inferioribus tenetur proponere,
& probare.quod nota.& idẽ credo ꝙ debet pra
cticari,quãdo talis ſatiſdatio ſecuritatis petitur
13 in curia regis.¶Aduerte tamẽ,ꝙ licet quis† de-
derit cauſam timori,poteſt nihilominus petere
dictam cautionem de non offendendo: & ſi nõ
poteſt præſtari,fiat inditio pœnalis. & ſic pro-
cedit opi.Bar.in.d.l.qui bona.§.iuxta.ff.de dã-
no infe.quam ibi Imol.reputat æquiorẽ, & eũ
approbat ibi Alexan.& ſequitur Feli.in rub.de
treuga & pace.colũ.6.verſic.8.declaratio. & ibi
per eum multa de iſta ſecuritate. & Hippol. de
Marſil.in.d.§.præterea.nu.86.& Iaſ.in.d.l.ſi ſu
per poſſeſsione.col.2.C.de trãſa. in.6. & quoq;
approbat dicta deciſi.Tolo.in fin.¶Vbi quoq;
14 dicit, ꝙ ſi quis petit à me † huiuſmodi cautio-
nem,non teneor eam præſtare,niſi etiam ille ca
ueat de me non offendẽdo,quãdo etiam ex par
te mea eſt timor iuſtus,ſecus ſi vanus.Bar.in.d.
l.ſi quis mihi bona.§.ſi qs.allegat & Hyppoly.
in.d.§.præterea.nu.83.¶Abb.tamen in.c.1.vt li
te non conteſta.nu.8.tenet,ꝙ licet offendens a
liquem ſi timet, põt implorare officiũ iudicis,
15 † vt compellat ad pręſtandũ cautionem de non
offendendo,hoc verum,ſi offendens fuit iudi-
cialiter punitus,quia tũc poteſt petere iſtã cau-
tionẽ.Et dicit,ꝙ videtur cõcludere Ioan. And.
in additio.ad Speculat.in tit.de pigno.§. ſequi-
16 tur.verſi.ſed quid ſi timeo.¶Minæ autem† ſo-
læ nõ ſufficiunt ſemper ad hãc petitionem cau
tionis,ſed relinquitur arbitrio iudicis.Bar. in.l.
hæc autem.in prin.ff.ſi cui pluſq;.per.l.falci.&
ibi Ioann.de Imol.& iudex debet conſiderare,
vtrum minans ſit perſona conſueta exequi mi-
nas ſuas,vt habetur per Abb.in.c.1.de offi. dele
ga.& Hyppol.de Marſi. in.d.l.1.§. præterea.ff.
de quæſt.nu.76.& dicta deciſio Tolo.iam dict.
17 ¶Sed dicta cautio de non offendendo† non po
teſt peti per ſuperiorem ab illo,qui eſt ei ſubie-
ctus,vel debet ei reuerentiam,ſecundùm Paul.
de Caſt.in.d.l.qui bona.§.qui damni.ff.de dam
no infect.per.l.1.§.qui honorandæ. ff. quarum
rerum actio non detur. Alex.tamen tenet cõtra
rium in.d. §.ſi quis iuxta. quia tex.in allega.§.
honorandæ.non loquitur,quando præceſsit iu
ſta cauſa timoris,prout tenet dicta deciſio To-
18 loſ.vbi dicit,ꝙ de† ſtyllo curiæ eſt,ꝙ etiam do
minus compellitur darẽ ſecuritatem vaſallo, &
ſic in noſtra Hiſpania vtitur in cõſi. regali, vbi
datur tale aſſecuramentum quod vocatur, *carta*
de amparo. ¶Talis cautio de non offendendo
19 non debet† præſtari ad tempus perpetuũ: ſed
debet moderari arbitrio iudicis. Ita Bar.in.l.illi
citas.§.nec potentiores.ff.de offi.præſi.n.7.ſed
quando iudex dat iſtam ſecuritatem, poteſt in
ea apponere longum tempus, putà decennium
ita tenet Pau.de Caſtr.in.l.valerian⁹.ff.de præ-
to.ſtipula.nu.7.& Hyp.in.d.§.præterea.n.80.
& idẽ tenet dicta deciſio Tolo.in medio. ¶Ti-
mens offendi non ſolùm poteſt petere cautio-
20 nem ab inimico ſuo,† vt eum non offendat,ſed
etiam ne offendatur à ſuis,ita ꝙ nec ipſe,nec fa
miliares ſui,& cõplices offendent.vt Bart.in.d.
§.nec potentiores,nu.5,& Bal.in.l.1.in fi.ibi,ſex
tô operatur.C.de epiſcopis & cleri.dicẽs,ꝙ om
nis faciens pacem debet promittere pro familia
ribus ſocialibus,& adhærentibus,ſi vult eſſe fi-
21 delis.¶Et qui dicũtur† familiares, & domeſti-
ci adhærentes, & complices, & ſimiles. vide
per

per Feli.in.d.rub.de treuga & pace.126.col. vbi in.c.declaratione dicit, q adhærentes dicuntur illi, qui aſsiſtunt conſilijs, & filij familiares,& domeſtici.vt Bar.Bal.& Ange.in.l.1.C.ſi rector prouinc.& omnes illi, qui ſponte ſunt eius voluntatis,cuius eſt principalis,& illi, qui aſsiſtũt intentioni,operibus,cõſilijs, & fauoribus dicuntur ſequaces,& veri adherentes. ¶ Vnum tamen nota, q licet ſit alicui data ſecuritas,vel ſal
22 ua guardia, poteſt petere † vt ſit eidem licitum portare arma ad defenſionem, & ducere ſecum familiares, quia licet cautũ fuerit, nõ eſt tutus, cùm ſatiſdatio maleuolum animum nõ mutat. ff.de ſuſpec.tuto.l.quia ſatiſdatio. & in.§.nouiſſimè.Inſtitu.eod.ita tenet Saly.in.d.l. denũtiamus.in fi.& allegat.l.fin.C.de ero. milit. anno. lib.12.& idem tenet Guiller.de Cu.& Bar.in.d. §.nec potentiores.nu.8. & dictã deciſio Toloſ. in prin.& vi.Pla.in.d.l.fi.C.de eroga.milit. vbi tenet, q licitum eſt ſubditis Caſtris,& Villis, & eccleſijs petere ſibi dari à ſuperiore gẽtes armorum pro ſua cuſtodia,vel ſaluo cõducto pro aliquo tranſitu faciendo, quando immineret aliquis metus hoſtium,vel damnorum: tamen iſta gens,quæ appellatur ſalua guardia. non poteſt dari,vel apponi ſine literis principis,vt ibi in.d. l.fi.& ſic,q iſta ſalua guardia nõ poteſt dari per præſides, vel alios iudices:quia ſalua guardia dicitur quodã modo eſſe quid regale.vt in tit.quę ſunt regalia, ſcdm Plat.vbi ſupra.vbi dicit, q fallit,niſi iudices facerent ex præſcripta conſuetudine.Et quoq; generalẽ,& ſpecialem guardiam poſſunt præſides,& alij iudices ex eorum officio dare cum cauſæ cognitiõe.vt dictum eſt. & Plat.ibi.& quando quis cuſtoditur ad ſui fauorem,vt qui habebat inimicos, & ſibi datur cuſtos ad cuſtodiendum,tũc ille debet ſoluere ex penſas tali cuſtodi. ſecũdùm Plat. ibi. ¶ Et non ſolùm põt cõcedere vt ducat arma, verũetiam
23 põt facere iudex,q vnus † non trãſeat ante portam,vel domũ alterius,quia eſt iuſta cauſa vitãdi rixas,& ſcandala. Et eodẽ modo poteſt quis cogi per iudicẽ mutare hoſpitium.in quo habitat cauſa dictæ diſcordiæ vitandæ. vt tenẽt Bar. Paul.& doct.in.l.quod iuſſit.ff.de re iudi.& ibi Iaſ.nume.25.&26.q ego pluries feci in ciuitate Plazentiæ. ¶ In curia tamen Franciæ, vt dicit dict.deciſi.Toloſ.non cogitur quis ad præſtan-
24 dam † cautionem ſecuritatis, quia fragilis multùm videretur. Sed ſolet aliquis poni ſub protectione,& ſalua guardia, aut ſaluo conducto cũ in dictione pœnali. & ita quoq; ſeruatur in curia nr̃a Hiſpanię.*vt in.l.tit.2.part.7.ibi, *La nouena*.& ibi Greg.Lopez.&.l.18.ti.18.par.3.&ibi di

ctũ gloſſato.& talis charta ſecuritatis debet notificari, & per præconẽ publicari.vt dictus Grego.Lopez in.l.fin.tit.16.part.2.in gl. *fagan ſaber*. & ſi ipſe ſcit abſque eo q ſibi notificetur, nõ eſt neceſſe q amplius cercioretur, vt Grego. Lop. ibi in gl. *deſpues que le apercibieſſen*.* ¶ Et an pote-
25 ſtas poteſt cogere ciues, † & prouinciales ſuos ad pacem faciendam? Vide Bartolum.in.l.congruit.ff.de officio præſid.nume.quarto. & Par. de Put.in tracta.ſyndica.in parte,concordia. folio.32.& mirabiliter per Felinum in dicta rubr. de treuga & pace.in princip.per. 4. colum. vbi ponit regulam,& fallentias.& tenet Hippoly. de Marſil.in conſilio.98. & Bartol.in.l.furti.§. qui iuſſu.ff.de his,qui notan.infami. & ibi Paulus de Caſtr.& eundem Paul.in.l.quidam æſtimauerunt.ff.ſi certum peta.nume.ſexto. & ibi per Alexand. & Iaſ. vbi reſolutiuè habetur, q officialis, ſeu iudex, qui regit prouinciam, poteſt ſuadere ad pacem, non autem cogere, & offenſus ſuadendus eſt, non autem cogendus, vt remittat iniuriam: quoniam æquitatis ratio non patitur, vt quis inuitus cogatur parcere iurianti, niſi in foro pœnitentiali. vt tenet Bal. in.l.vnica.§.quies.ff.de offic.præte. vrbis. & iſtam dicit Hippolyt.de Marſil. in conſilio.98. eſſe cõmunem opinionem.nu.quarto.quæ opinio limitatur pluribus modis, vt ibi per eum. & per Felinum in dicta rubr.de treuga & pace. in princip. ¶ Nec obſtat quod dicit Barto.in.d. l.congruit.vbi dicit, quòd poteſtas terrarũ poteſt cogere ciues ad pacem quia contra Bartol. ſunt & text.& glo.& plures doctores.& contra eum eſt communis opinio, vt Alexan.in.l.prima.§.& poſt operis.column.ſecunda.ff. de noui operis nuntia.& idem contra Bartolum. tenet Hippolyt.in dicto conſil.nume. octauo. & dicit quòd illa lex æquiſsimum.ff. de vſufru.& §.ſi inter duos dict.l.ſi vſufruct. loquitur in cauſa ciuili, & in actione communi diuidundo, quia tunc poteſt iudex cogere partes ad concordiam ne veniant ad arma. ſecus in cauſa criminali. ¶ Et vi. Abba.in capitul. humilis. de maiori.& obedi.numer.2.vbi tenet, quòd quando lis fuit diuturna,& intricata multum inter partes,ita,quòd de facili decidi non poteſt, poteſt iudex compellere partes ad concordiam. quod dicit notandum.vt text.in.c.placuit.90.diſtin. ¶ Et quoq; quando inimicitia eſſet ſcandaloſa, & reſpublica inquietaretur, poteſt compellere ad pacem.vt dixi in.c.2 in glo.parcialidad. nu. 23. ¶ Rex aũt bene poteſt cogere aliquem ad pacem,& concordiam, licet alij inferiores nõ.tex. notabil.in.l.furti.§.qui iuſſu.ff.de infami.& In
noc

noc.per illum text.in.c.cũ inter. de elect. Iaſ. in.l.quidam æſtimauerunt.ff.ſi cert.petat.col. 2.tenet Reſtau.Caſtal.in tracta. de Imperatore q.110.col.7.verſi.41.tomo.5.tracta. vbi quoque dicit, q hoc poteſt facere ſacrum conſiliũ, quia habet eandem vim. ¶ Et quia iudex in criminalibus poteſt exhortari ad pacem, vt dixi, intellige poſtquã delictũ eſt punitum, quia ante nõ debet ſtudere ad concordiam. Ita tenet Alexand.in.d.l.1. §.& poſt operis. nu.11. & dicit, quòd hoc notat Bal.in.l.cùm affirmes.C.de libera. cauſ.*& vi. quæ dixi in cap.2.in gloſſ. *parcialidad*. nume.21. cum ſequen.ſupra eodem.* ¶ Vltra ſupradicta
26 quæritur, qua pœna † puniatur infringens ſecuritatem? Bart.in.d.§.ne potentiores.nu.9.iſtã quæſtionem ponit. & dict. deciſio Toloſ.in fi. in hoc dicit, quòd Ioã. Fab.in.d.l. denũtiamus. dicit ſibi videri, q lege iulia maieſtatis punitur. vt in.l.1.ff.ad.l.iul.maieſta. & ibi notatur. & in titul.de pace tenen.& eius viola.in vſi.feud.§.ſi quis hominem.quia ſi occidit,& tũc pœna mortis, vt ibi. Aut vulnerat,& tunc mutilatur. vt in §.ſi quis alium.in.d.tit.in vſi.feud. Aut aliàs iniuriatur,& tunc pœna pecuniaria.vt in.§. ſequẽti, vbi notatur per illum tex.quòd frangitur ſecuritas,etiam ſi non tangatur. Frangitur etiam, ſi quis aliquem de familia, cui præſtita eſt ſecuritas, verberat. Et idem dic de illo, qui concubitat vxorem, filiam, vel ſororem aſſecurati, quia videtur fracta ſecuritas, nec earum conſenſus excuſat.ita tenet Ioan. Fab.in. d.l. denuntiamus. & dict.deciſio Toloſ.489. circa quod vide tex. in.l.1.titu.8.libr.4.in ordinamen.regali.in fine. verſic. *E ordenamos otroſi*. & latè Montal.in.d.gl. ordi.in parte.ſecuritas.vbi de materia. ¶ Et vide Manſuerium latè in ſua practi.in tit.de aſſecuramento. ¶ Et ille, qui contra ſecuritatem regalẽ tendit, loco proditoris habitus eſt. vt.l.2.titu.2. partit.7.ibi, *La nouena*. & ſi non valet probare, præſumitur contra partem ratione perſonæ, & qualitatis, & loci ac temporis. vt tenet dictus Manſue.ibi. ¶ Vnum tamen nota, quòd facta
27 † pace cũ aliquo de non offendendo, reſtringit ad offenſam rõne inimicitiæ pteritæ, nõ ad noũa ex poſt facto inſurgentẽ.vt Bart.in.l.aut facta.ff.de pœnis.& Abb.i.c.cũ inter. de renũtia. & tenet ſum.Sylu.ĩ parte, iuramẽtũ tertiò.§.16.

todo emendar r ſi buena miente pudieren, y ſino, que nos lo notifiquẽ s cõ tiempo, y eſto contenido en eſte capitulo prometa de lo fazer, y cumplir, y executar a todo ſu leal poder, y ſi el aſ-

r **Fagan emendar.** r Nota tex. in quo ĩ cauſa ciuili permittitur inquiſitio. idem tenet Ioã. de Plat.in.l.ſi vacantia.C.de boni.vacan.lib.10. nu.2.vbi ait, q in cauſis ciuilibus ad publicam vtilitatem tendentibus proceditur per inquiſitionẽ contra quoſcũque tenentes bona pauperibus diſtribuenda. Et idem tenet Alexan.in.l.dies cautioni.§.hoc autem iudicium.1.colũ.nu.4.ff. de damno infecto. Et dicit q eſt caſus pro epiſcopis, vt poſſint ex eorum officio facere inquiſitionem contra tenentes bona diſtribuẽda pauperibus, vel in alias pias cauſas. vi. quæ dixi ſuprà in glo. *ley de Toledo*. nume.5.

SVMMARIVM.

1 *Caſus in quibus crimina referuntur ſuperiori punienda.*
2 *Non crimina, ſed vindicta principi eſt referẽda, alias iudex eſt in culpa.*
3 *Excuſandi ſunt præſides, cùm de potentibus non ſumunt iuſtitiæ rigore vindictam.*
4 *Iuſtitiarij debent regi notificare quando incolæ Caſtrorum, ſeu ciuitatis renuunt ſoluere collectas.*
5 *A referendo principi iudices debent ſe abſtinere.*
6 *Significare an poſſunt iudices principi ĩ iure.*

s 1 **Notifiquen.** s Nota caſum, ĩ quo crimina ſuperiori † referuntur punienda. alium habes in.l. Palatinos.C.de colla.fundo.fiſcali.lib.11.& ibi Ioã. de Plat.vi.tex.in.l.aditos.C.de epiſco.aud.& in.l. tribuni.& in.l.necnon.C.de re milit.lib.12. ¶ Et vi. Ioã. de Plat.in.l.cũ adoptiuũ. C. de decurio. lib.10.vbi dicit, q qñ decuriões, & principaliores ciuitatis crimẽ capitale cõmittũt, debet principi reſcribi de pœna imponẽda. per.l. moris.§. iſte.vbi bonus tex.cũ gl.& in.l.diui fratres.in fi. ff.de pœnis. ¶ Quia regulariter eſt contra. q a nõ
2 crimina, ſed vindicta † principi referenda eſt. vt in.l.ſi quos.in fi.C.de off.præfe.præto.& idẽ tenet Specula.in tit.de relatio.§.2.qui incipit, de quibus.in prin.& allegat text.in.c.cuſtos.27.q. 1.&c.

1.&.c.ſi homo.&.l.conſtitutiones.ff.de appella. ¶Et tenet Lucas de penna.in.l.ſeruum domini.C.de delato.lib.10.col.2.vbi ait, ꝙ iudices debent eſſe diligentes ad maleficia punienda, ita ꝙ ad principem non crimina, ſed vindicta perueniat.per.d.l. ſi quos.& i hoc eo ipſo cenſetur iudicantiū culpæ, ſi ad ſuperiorē citius peruenit delinquentium culpa, quàm vindicta, c.peruenit.18.diſtin.&.27.q.2.ſacerdos.&.c.ſi homo & notat Innoc. in ca.ſicut.de accuſa.vnde.ſecundùm.d.Luc. de Penn. non ſufficit prælato, ſiue paſtori, ſuis ouibus annuntiare cōſilium Dei, & quid eas euitare oporteat, imò debet punire non ſatisfacientes. vt ibi per eum.& idem tenet Plat. in.l. quotiens.C. de lucris aduoca.lib.12.vbi nec crimen. nec pœna imponenda eſt principi intimanda, ſed abſolutè culpa punienda. ¶Et ſic, ꝙ iſti correctores debent pauperes defendere de manu potentiū, ſi poſſunt, aliàs debent principi ſignificare, vt
3 hic. Ex quo patet, ꝙ excuſandi† ſunt præſides, cum de potentibus non ſumunt iuſtitiæ rigore vindictam. vt tenet Lucas de Penna. in.l. miſſi opinatores.C.de exacto.tribu.lib.10. in fin. vbi in hoc refert Auguſt. dixiſſe nonnullos toleramus, quos corrigere, vel punire non poſſumus. 23.q.4.c.quiſquis.& facit.l.fluminum. §.quanquàm.1.reſpon.& verſi.caſſius.ff. de damno infecto.&text.in.c.de rebus.12.q.2. &.c.quali.23.q.5.ibi, vel digna debeant vltione compeſcere, vel ad nos vſque perducere. Et facit text.in cap.1.de milit.vaſa.qui contu. eſt in vſib. feud. & in §.ſi verò forſan.in authent. de quæſto.collat.6. vbi tenent, ꝙ ſi inferior iudex non poteſt facere iuſtitiam propter potentiam inferiorum, litigantium, tunc poteſt adiri iudex ſuperior, vt tenet Guido pap.ſingul.201. ¶Et ſic quoq; dicit
4 Luc.de Penna. ꝙ iuſtitiarij† debent ſignificare regi Caſtra, & ciuitates, quorum incolæ in ſoluendis collectis ſe exhibent renitentes. vt in authen.vt iudi.ſine quoquo ſuffra.§.volumus.colum.2.& in.l.2.C.de offi.recto.prouin. Et idem dic in eo, qui tenetur capere, & præſentare maleſactorem, ſi hoc non poteſt propter impotentiam, debet tamē hoc iudici nuntiare, & intimare, prout tenet Bal.in.l.ſi qui latrones. C. de his qui latro.occulta.nu.3.& vi.Bart.& ibi Alex. in additio. ¶Extra caſus autem à iure ſtatutos iudi-
5 ces† abſtinere debent à referendo principi ea, quæ in facto conſiſtunt. Hæc enim res nūquàm infamat, & materiam gratiæ, & ambitionis tribuit. vt in.l. eum qui.ff.de iudic.in fine. nam vt dicit.d.Lucas de Pen. vbi ſuprà, ſunt nanq; plura, quæ magis poteſt ipſe ſcire, quàm princeps. vt in.l.1.§.1.ff. de teſtib⁹. ¶In iure autem bene† poſſunt ſignificare principi i ciuili, vel in criminali, cū de iure cauſæ dubitant, vel ſi non inueniūt ius expreſſum: & in hoc non eſt culpandus iudex, ſi ſuperiorem conſulat. vt in.c.1.de noui oper. nuntiatio. & in c.1.21.diſtin. vel ſi dubitat de intelle.l. vel canonis, vel ſi eſt contrarietas iuriū. vt in ti. de relatio.C.& tenet Specula.in tit.de relatio. per totum. vbi vide quibus eſt facienda relatio, & quādo, & qualiter, & quid ſit eius effect⁹. & vi. tex. in.c.intimaſti.de appella.& text.ſingularem in l.10.tit.22.parti.3.& ibi Montal. & ibi de pœna iudicis referentis.& Alexand.in.l.iudices.C.de iudicijs.

ſiſtente, o gouernador, o Corregidor, fuere negligēte en cumplir lo ſuſo dicho tocante a los
6 dichos terminos, q ſe embie otro a ſu coſta† que lo cūpla.

S V M M A R I V M.

1 *Si ſcandala oriuntur in ciuitate, & iudex ſe dare non poteſt, ſtatim debet principi notificari ſub pœna priuationis officij.*
2 *Iudex negligens punitur.*
3 *Tutor, curator, & adminiſtrator remouetur propter negligentiam, & procurator.*
4 *Iudex remoueri poteſt.*
5 *Rixantes videns iudex aliquos, & non ſe interponens, poteſt ab officio remoueri.*
6 *Rex propter negligentiam poteſt à regno priuari.*
7 *Prælatus propter negligētiā poteſt remoueri.*
8 *Executor ad pias cauſas ſi eſt negligēs, poteſt remoueri.*
9 *Priuatio poteſt fieri ex eodem proceſſu.*

t A ſu coſta.

t Argum. à ſimili in.l.2.titu.16.lib.2.in ordi-
1 na.regali. vbi habetur, ꝙ† iudices ciuitatum, & locorum, cūm in eis ſcandala oriuntur, nec per ſe ipſos ſe dare valent, ſtatim notificent regi ſub officiorum priuationis pœna. Et in talibus rex mittat perquiſitorem ſpecialem expenſis iuſtitiæ negligentis.& facit tex.in.l.vnica.§. officio tuæ ſedis.C.de monopolijs & conuentu negoti.
2 vbi iudex† negligens punitur, & etiam criminaliter accuſatur, & remouetur ab officio, & ad intereſſe partis conuenitur. vt doct.ibi. ¶Et ſicut
3 adminiſtrator† propter eius negligentiam, vel contumaciam poteſt per iudicem remoueri. vt tex.in.l.eum qui res.C.de procura. & dicit Bal. ſingula.in.l.mandatum.C.manda.6.col.ꝙ habet locum non ſolùm in tutore, & curatore, & in alio legitimo adminiſtratore. ¶Sed etiam in procuratore, quia ſi iudex videt procuratorem abſentis eſſe contumacem, poteſt eum priuare officio. ſecundùm Bal.& Salyc.in.d.l.eum qui. quod eſt notandum in practica ſecundū Iaſ. ibi. nu.3. prout ibi tenet Ang.& Fulg.& Bal. Et iſta remotio procuratoris ideo ſpectat ad iudicem, quia fit ratione contumaciæ commiſſa circa proceſſum iudicialem, & ſic circa ea, quæ ſpectāt ad iudicem.l.Sed & ſi per prætorem.§.ſed & ſi dū decreto.ff.ex quibus cauſ.maio. ¶Secus ſi remotio fieret ob aliam cauſam ſecundùm Iaſ.vbi ſuprà: licet contrarium dicat Pau.de Caſtro.ibi, ꝙ ſolum loquatur illa lex, eum qui res.in tutore, & curatore, & adminiſtratore. nam cum iſti conſtituantur à iudice, poſſunt etiam per iudicē remoueri: procurator autem non conſtituitur à iudice, ſed à partibus ideo non debet per iudicem remoueri, quia contra Pau. quoq; tenet Bald.in l.mancip.C.de ſerui.fugi.4.notab. de quo oblitus eſt Pau. dicens mirum eſſe in.d.l. eū qui res. ꝙ procurator remoueatur à iudice. & idē tenet
4 Alex.ibi.num.3. ¶Ita poteſt iudex† remoueri. text.eſt in.l.ſi quos.C.de offi.præfe.præto.ori. vel illici. quanuis Bal. nō recordatus de illo tex. in.d.l.mancipia. aliter videatur decidere. vt Iaſ. in.d.l.eum qui res.nu.4. vbi quoq; allegat Bal. in.l.1.§.quies.in fine.ff.de officio præfe.vrb. vbi
5 notatur ꝙ ſi officialis† vidit aliquos rixantes, & non interponit ſe, poteſt ab officio remoueri. allegat Petr.& Cy.in.l.ſeruus.C.de noxali. & reputat menti tenendum. idem Bald.in.l.nullus. 2.notabil.C.de ſumma Trini.& fide catho. ¶Et
6 eodem modo rex† propter negligentiam pōt à regno priuari.ca.grandi.de ſupple.negli.præla. lib.6.& ibi Ioan.And.& Domi.iūcta glo.ibi, in verbo, regis.& dicūt idem eſſe in comitibus, & alijs dignitatibus ſecularibus, intelligēdo vt ibi
7 per eos. ¶Eodem modo prælatus† negligens circa res eccleſiæ, & poſſeſſiones, & earum iura poteſt deponi à prælatura.c. dictum.cum glo. 2.81.diſtinct.c.cùm ad monaſterium.§.fi. de ſtatu.regul.& glo.ibi. quod limitatur, quando eſt negligentia magna, & craſſa.& glo.in.c.ſæpe.in glo.fi.in verbo, priuare.12.q.2. & Domi.vbi ſuprà.& Abb.in.c.ea.quæ.2.notabil.de ſtatu monacho. ¶Idem dicūt Alex.& Iaſ.vbi ſuprà, alle-
8 gando Bal.ibi. Idem eſſe in† executore ad pias cauſas: quia licet talis executor duret per annū, tamen ſi interim eſt contumax in aliquo præcepto ſibi iuſtè facto per epiſcopum, poteſt ſtatim priuari ab officio commiſſariæ. Specula. in tit.de inſtru.editio.§.nunc verò aliqua.verſicul. quid ſi executor ſuſpectus.& Bald.in.l.id quod pauperibus.penul.col.q.23.C.de epiſcop.& cle-
9 ri. ¶Quinimo talis priuatio† adminiſtrationis poteſt fieri ex eodem proceſſu. vt Bart.& Bald. & Iaſ.in dict.l.eum, qui per rationes. de quibus ibi per eos.

Prætorum Cap. VI.finis.

Sequitur Caput. VII.

S V M M A R I V M.

1 *Sportulas debet iudex habere præcedendo ordinariè.*
2 *Sportulas an debeat habere iudex in cauſis ſummarijs.nume.7.*
3 *Aduocati nō debent percipere ſalarium à pauperibus.*
4 *Si quis comparet coram iudice, & dicit notario, ſcribe, quòd ego peto à Titio centum, an videatur ordinariè procedere?*
5 *Libellus in caſibus, in quibus non requiritur, requiritur aliqualis petitio.*
6 *Libellus poteſt omitti, quando in reſcripto eſt appoſita clauſula ſummariè, & de plano, & ſine figura iudicij.*
8 *Sportulæ pauperibus remittuntur.*

Prætorum.

Otros i mandamos, q̃ luego que el aſsiſtente, o gouernador, o corregidor fuere recebido al officio, ſe informe ſi ay tabla, o

Caput. VII.

aranzel de los derechos, que el, y ſus officiales, y eſcriuanos, y los otros eſcriuãos, y carceleros, y q̃leſquier otros officiales d̃ juſticia han de lleuar,[a] y

a Han de lleuar. [a] Scilicet, or-
1 dinariè procedēdo. † vt notatur in. l.prolatum. C. de ſenten. & interlo om. iudi. vbi tales ſportulæ iudici non debētur, quando nō proceditur ordinariè in cauſa, dato libello, & ſeruatis alijs ſolēnitatib⁹. ¶ Sed extra ordinariè proceditur, vt in cauſis breuibus, & leuibus, de quibus in authē. niſi breuiores. C. de ſentē. experi cu. recita. & l. leuia. ff. de accuſa. & tenet Ioan. de Plate. in. l. in ſacris. §. modum. nu. 5. C. de proximi. ſacro. ſcrini. lib. 12. ¶ Et ideo ſecūdum eundem arbitrator, qui eſt amicabilis compoſitor, non ſeruans ordinem iudiciarium ſicut arbiter. vt in. l. ſocietatem. §. arbitrorum. ff. pro ſocio. & ibi Bart. non accipiet ſportulas, ſicut ac-
2 cipiet arbiter. ¶ Et idem eſt in ſummarijs † cauſis, in quibus iudices non debent habere ſportulas: quia illæ cauſæ ſunt magis fauorabiles, quia expediūtur celerius. vt tenet Bal. in. l. generaliter. 1. col. C. de epiſ. & cle. nu. 2. vbi idem dicit eſſe in cauſis miſerabiliū perſonarū. idē tenet Bal. in. l. fina. C. de fructi. & litis expenſ. 3. col. nu. 10. & idem tenet Iaſ. in. §. tripli verò. Inſti. de actio. num. 54. & 55. * Et Peregri. in parte ſportulæ. * ¶ Et facit quod tenet idē Bal. in. l. ſi furioſi. C. de
3 nuptijs. vbi dicit, ꝙ aduocati † pauperū non debēt recipere ſalariū, quia pauperes nō habēt vnde præſtēt: & quia paupertas eſt quædam afflictio, & non debet addi afflictio afflicto. & facit tex. in. §. ſit tibi quoq;. in auth. de māda. princi. colla. 3. & facit quod notat Bal. in. l. 1. C. de ſuffragio. & gloſſ. in. l. properandū. §. illo. C. de iudi. ¶ Quid autem ſi quis cōparet coram iudice, &
4 dicit notario actorū, ſcribe † ꝙ ego peto à Titio centū, in quibus peto ipſum condēnari mihi, an per hoc dicatur ordinariè procedere, vt teneatur ſportulas ſoluere, quæ in Hiſpania noſtra coſtas appellantur, & in Marchia dicuntur capita ſolidorum? Dicit Bar. in. d. l. in ſacris. ꝙ non dicitur per hanc literam in ſcriptis libellum offerre, licet notarius hoc ſcribat, nec videtur procedere ordinario modo, ſed potius extra ordinē. quod dicit eſſe notandū, quia poſſet coniungere de facto. quem ſequitur Iaſ. in. d. §. tripli verò. Inſtit. de actio. col. 4. nu. 33. vbi ponit alios docto. hoc tenentes. ſed Bal. in auth. offeratur. C. de litis cōteſt. in ſi. nu. 20. intelligit hoc in cauſis, in quib⁹ requiritur libellum offerri in ſcriptis, quia per hoc, ꝙ libellus eſſet oblat⁹, eo ꝙ apparet petitio redacta ī ſcriptis, non probaretur. Secus in cauſis, in quib⁹ poteſt procedi ſine libello. vt ibi. per eum & caſus, in quibus non requiritur libellus, vi. per Abb. & ibi per eius additio. in cap. 1. de libell. oblatio. & ibi per doct. ¶ Tamen nota, ꝙ in caſi-
5 bus in quibus non requiritur † annalis petitio, vt deſcribatur in actis, vt ſententia ex ea poſsit formari. tenet Bal. in. d. authen. offeratur. 1. col. nu. 5. & ſecundùm eundem iſta qualis qualis petitio non dicitur in modum libelli offerri ad ordinariam petitionem, ſed ad ſimplicem iudicis inſtructionem. & bonum eſt hoc proteſtari, vt Specul. in tit. de libelli cōcep. §. reſtat. verſi. fin. & idem Abb. in. d. c. 1. nu. 11. ¶ Sed vi. Hippol. de Marſil. in ſingula. 102. vbi dicit eſſe menti tenendum, ꝙ licet ad validitatem ſententiæ requiratur porrectio libelli, & litis conteſtatio, aliàs ad
6 ſententiam perueniri non poſsit, tamen ſi in † reſcripto eſt appoſita clauſula ſummariè, & de plano, & ſine ſtrepitu, & figura iudicij, poterit omitti libellus, & litis conteſtatio. tenet Ioan. Monachus in. c. ſi. de hæreti. in. 6. quod dictum refert, & ſequitur Roma. in conſi. 519. de quo per Hip-
7 poly. vbi ſuprà. ¶ Sed ego teneo, † ꝙ licet procedatur ſummariè, & extra ordinē, ſi acta iudiciaria ſcribuntur per notarium, ſeu tabellionem, & iudex ſententiam profert, vel aliquid iubet, ꝙ debentur ſibi ſportulæ proceſſus, iuxta tenorē aranzel, & ſic vtitur. ¶ Attamen iſtæ ſportulæ
8 remittuntur pauperibus, † ſi non habent vnde ſoluant. vt tenet Bald. in. d. l. ſi furioſi. C. de nuptijs. & tenet gl. in. c. cū ab omni. de vita & honeſta. cleri. vbi dicit, ꝙ ſi pauperes ſunt litigantes, debent etiam ab ſumptibus abſtinere, quia nec tunc ordinarius habet ſportulas. vt in authenti. de mandatis principum. §. ſit tibi quoq;. colla. 3.

Et idem

* Et idem tenet Greg. Lopez. in. l. 6. tit. 22. part. 3. in glo. *llanamente*. vbi de materia. * Et idē tenet pragmati. 56. in lib. pragmati. vbi cauetur, ꝙ omnia monaſteria reformata in obſeruantia, ac hoſpitales, ac monaſteria monialium cuiuſcunque ordinis, etiam reformati in dicta obſeruātia, non debent ſoluere iſtas expēſas. vide quæ dicam infrà in. c. 39. Et quia pauper nō tenetur ſoluere mercedē notario. tex. & ibi gloſſ. in. l. tam dementis. C. de epiſcopa. audi. & Alexā. in. l. argētarius. in fine. principij. ff. de edēdo. & Abb. in. c. cū inſtantia. & ca. procurationes. de cenſibus. & Iaſ. vbi ſuprà. n. 56. ¶ Licet contra ſupradicta facit quod tenet Lucas de Penna in. d. l. in ſacris. col. 2. vbi dicit, ꝙ inquiſitor, cui eſt commiſſa inquiſitio ſuper crimine cōtra aliquem, non debet accipere ſportulas, quia præſes debet inquirere de criminibus ſumptu ſuo. vt in auth. vt nulli iudi. §. nulli. & in authent. de man. princi. §. illud. Quod debet intelligi in alijs expenſis, putà in acceſſorijs. vt infrà dicetur. in. ca. 9. & quando iudex non pronuntiauit.

aq̃l guarde[b] y faga guardar: y ſi no le ouiere, que le faga hazer junto cō los diputados q̃ el cabildo de la tal ciudad, o villa, donde fuere para ello nōbrare[c] haſta ſeſenta dias primeros ſiguientes, conformãdoſe con las taſſas antiguas quanto buenamente pu

b Guarde. [b] Idem tenet Bal. in auth. generaliter. C. de epiſcopis & cleri. 1. columna. numero. 2. vbi dicit, quòd iſtæ ſportulæ præſtantur ſecundùm conſuetudinem fori. vt in authentica de iudicijs. §. nec autem. collatione ſexta. & præſtantur ab vtraque parte. vt ibi, & præſtātur tam in ciuilibus, quàm in criminalibus. Lucas de Penna. in dict. in ſacris. 3. columna. C. de proxim. ſacro. ſcrini. libro. duodecimo. ¶ Et an valeat conſuetudo in oppoſitum in iſtis expenſis percipiend. Vi. Abba. in. capitulo. cùm ab omni. de vita & honeſtat. cleri. numero. decimo. & Roman. ſingula. 180. & Antonius Corſet. ſingulariter in notabilibus ſuis in parte, ſportulæ.

SVMMARIVM.

1 *Factum ab his, qui authoritatem à concilio habent, à concilio factum eſſe videtur.*

2 *Actus geſtus à delegato, non dicitur geſtus authoritate ſua, ſed delegantis.*

3 *Electio facta à prioribus authoritate concilij ciuitatis, valet.*

4 *Poteſtas data executoribus diſtribuendi inter pauperes, eligere non poſſunt illum, quem teſtator non potuiſſet, vel noluiſſet eligere.*

5 *Subſtitutus creatus à commiſſario, poteſt officium exercere, ſi habet poteſtatem à teſtatore creandi eum.*

6 *Qui actum ex concilij commiſsione fecerunt, an poterunt reuocare.*

c Nombraren [c] No. tex. quòd fa-
1 ctum † ab his, qui authoritatem à concilio habent, videtur factū eſſe à concilio. Simil. tex. & ibi Barto. in. l. Item eorum. §. ſi decuriones. ff. ꝙ cuius vniuer. nomi. quod Bart. ibi dicit eſſe notandum pro remiſsionibus, quæ tota die ſiunt in concilijs ciuitatum. Et. l. 8. ſtylli. & facit tex. & ibi doct. in. l. vnū ex familia. §. ſi de falcidia. ff. de leg. 2. & Bal. in auth. principales. §. hoc etiam. C. de iureiur. propter calū. dān. & Montal. latè in. l. 1. titul. 7. foro leg. lib. 1. in glo. *en el concejo*. verſic. item nota; ꝙ quando per concilium populi. facit tex. in. c. cum aliquibus. de reſcrip. in. 6. allegat eum Bar. in. qō. ſua, incipiente, adunantia generalis. in ſolutione quæſtionis. vbi in princ. ipſius hoc extendit, ꝙ intantum videtur factum à concilio, ꝙ licet iſti, qui habent poteſtatem faciendi faciant, non exprimendo cuius authoritate faciūt; imò ꝙ plus eſt, ſi diſponens etiam ignoret ſe poteſtatem habere, vel actus. vt. ff. de iudi. l. 2. §. 1. & l. multum. ff. de condi. & demonſtra. * Et. l. 20. tit. 5. partit. 1. in tantum eſt verum, ꝙ valet illud quod factum eſt à nominatis perſonis per conſilium ꝙ valet, licèt non reducatur iterum ad conſilium: quia ſufficit eſſe commiſſum, vt Montal. vbi ſuprà, verſi. item nota ꝙ quando: & tenet Bal. in. l. 2. §. poſtea. ff. de origin. iuris. & vi. Alberic. in. l. omnes populi. ff. de Iuſti. & iur. nu. 43. & tex. in. ca. in cauſis de electio. ſed intellige ſupradicta, ꝙ factum ab his qui authoritatem à concilio habēt, videtur factum à concilio quando talis commiſſio, ſeu ſubſtitutio fuit facta per omnes de concilio: quia in hoc nō ſufficit maior pars: tenet Fel. in. c. cū oēs. de cōſti. col. 11. nu. 18. in fi. verſic. 14. *

¶Et ideo dicit Domi.in.d.c.cum aliquibus.1.colum.ꝙ actus† geſtus à delegato, non dicitur geſtus authoritate ſua, ſed delegantis. per text. in ca.præterea.&.c.ſanè.el.2.de offic. delega. ¶Et Ludo. Roma. in conſilio.116.verſic.tertio. tenet,

3 quòd electio † facta per priores autoritate eis cõceſſa à concilio ciuitatis, valet. vt Bart. in.l.2.ff. de opti. lega. qa cum authoritate ſuperiorũ ipſi priores fecerunt, non ipſi feciſſe videntur, ſed illi, quorum authoritate factũ eſt.ca.is cui. de præben. libr. 6.& in. d.l. item eorum. §. decuriones. & idem tenet Paul. de Caſtr.in.d.l.vnum ex familia. §. fi. de falcidia. nu.2. &.3. & ſic ſecundùm eum ille eligens, vel nominãs dicitur exercere nudum miniſteriũ, & nullum ius tribuit, ſed omne ius habet electus ab illo, qui poteſtatẽ dedit. & per hoc plura deciduntur ſecũdùm eum. ¶Primò,

4 quòd executores teſtamentorum, † quibus data eſt poteſtas diſtribuendi inter pauperes, non poſſunt eligere illum pauperem quem teſtator eligere non potuiſſet, ſcilicet, filium ſpurium teſtatoris. & hoc tenet Bartol. per illum text. in.l. fin. colum.2. de his quibus vt indig. & Ioan. Andre.in additio.ad Specula. in titu. de inſtru. editio. §. nunc verò aliqua. ¶Item nec poſſunt eligere illum, quem teſtator veriſimiliter non elegiſſet, licet potuiſſet, vt inimicum ſuum vel ſibi non gratum. vt in.l. Lucius. §. Lucius titius. ff. de lega.2. ſecundùm Paul. de Caſtro in dict. §. ſi de falcidia. ¶Vbi quoque dicit, quòd ſi electio cõmiſſariorum non valeret, vt ſi eligerent inhabilem, non poſſunt iterum eligere tanquàm functi ſint officio eorum. ¶Sicut iudex delegatus, qui tulit ſñiam nullã.l. iudex poſtquàm. ff. de re iudica. Iſtud articulum declarat Barto. in dict.l. 2. ff. de optio. lega. vbi diſtinctionem facit. ¶Et vide Paul. de Caſtr. in dicta.l. itẽ eorum. §. ſi decuriones. nu.2. ff. quod cuius. vniuer. nomi. vbi dicit, ꝙ ſi teſ-

5 tator fecerit † aliquem certum ſuum commiſſarium, & adiecerit, quod ille ſi nollet, vel non poſſet, ꝙ ei dabat poteſtatem alium ſubſtituẽdi, vel faciẽdi, ſi iſte alium ſubſtituat, vel faciat executorem: valet: quia à teſtatore dicitur electus, & conſtitutus. vt tenet Salycet. in.l. id quod pauperibus. fin. columna. C. de epiſcop. & cleri. vbi vide, an ſi teſtator poteſt dare poteſtatẽ executori teſtamentario, vt aliũ loco ſui ponat. & tenet ꝙ poteſt, & non dicitur captatoria voluntas. vt ibi per eum. ¶Sed an iſti, qui actum vel electionem fecerunt ex commiſſione ciuitatis,

6 ſeu concilij poſſunt talem actum, † vel electionem reuocare? Ange. in dict.l. item eorũ. §. ſi decuriones. dicit, ꝙ eſt ibi caſus, ꝙ habẽs poteſtatẽ à cõcilio ſi eligit, põt ſua electio reuocari. quod dicit eſſe verũ eo caſu, quo pœnitẽtiæ locus eſt, ſecus vbi nõ eſſet pœnitẽtiæ locus. Exẽplũ dicit eſſe, ſi electo poteſtate per electio. cõciliũ vellet electionẽ reuocare. nõ enim poſſet in præiudiciũ poteſtatis electi, cũ electo eſt ius qſitũ. vt in regula, Id quod noſtrum eſt. de reg. iu. quia cõciliũ tũc eſt obligatũ ex cõtractu, vel qſi, à quo nõ licet recedere. etiã principi nõ licet ſui cauſa. vt i.l. Cęſar. ff. de publ.

Audito-

diere, y auiẽdo reſpecto al valor de la moneda: cõ tanto, que no exceda lo cõtenido en las leyes de nueſtros reynos: y lo embie al nueſtro cõſejo, para que ſe vea, y ſe confirme, o enmiẽde, y anſi cõfirmado lo hagan poner en el auditorio [d] donde eſte publico, y dende en adelante lo guarde el, y ſus officiales, y anſi miſmo fagan que lo guarden los eſcriuanos, y otros officiales de la dicha ciudad. Y el, ni ſus officiales no lleuen los derechos doblados, ſaluo como ſe lleuan en el pueblo no auiẽdo corregidor, ſo pena que ſi mas derechos lleuare, lo pague cõ las ſeptenas. Y mandamos ſo la dicha pena, que no lleuen parte el, ni ſus officiales de los derechos que pertenecen a los eſcriuanos, ni fagan parti

d **Adiutorio.** d Idem tenet text. in.l. 22. tit.15. lib.2. in ordi. regali. quam.l. vide. Et ratio poteſt eſſe, vt poſſet ab omnibus videri, vt fiat notorium. vt Bald. in authẽ. ꝙ locum. C. de colla. in fin. nu.13. de quo per Spec. in titu. de not. crim. §. iam de notorio. & in. ca. tua & veſtra. de coha. cleri. & mulie.

SVMMARIVM.

1 *Pactum contra ius, eſt nullum.*

2 *Expenſas proceſſuum in aliquibus locis huius regni tabelliones diuidunt cum iudicibus.*

3 *An talis diuiſio expenſarum valeat.*

4 *Ad præſcriptionem inducendam ſufficit tempus.10. annorum, etiam ſi ſit contra legem.*

5 *Conſuetudo valet, principe ignorante. nu.16.*

e **Partido.** e Aliàs ſi fierent, eſſet nullũ.

1 quia eſſet † tale pactum cõtra ius, & non eſſet ſeruandum. gl. in.l. ſi pater. §. ex patris. ff. de iure doti. & in.l.1. §. illud. ad finem. C. de rei vxo. actio.l. pacta quæ contra. C. de pactis. ¶Attamen in multis locis huius regni con-

2 trarium ſeruatur, † in quibus tabelliones cum iudicibus diuidunt expenſas, & ſportulas proceſſuum. vt in villa de Talauera, quæ antiquitus Elbora vocabatur, vbi tabelliones mecum & cũ alijs iudicibus dictas expenſas proceſſuum diuidebant, & plures annos antea cum anteceſſoribus, & nunc quoque diuidunt. ¶Sed an talis di-

3 uiſio expenſarum † valeat cum iudicibus contra iſtum textum. & legem? Dic quòd ſic: quia pactum reprobatum à iure communi, poteſt per conſuetudinem approbari. tenet Paul. de Caſtro. in.l. pactum dotali. ad finem. nume.8. C. de colla. Quod intelligitur ſecundùm eum, quãdo eſt reprobatum, à iure, non autem quando eſſet contra bonos mores: maximè quia illa conſuetudo, quæ in dicto loco ſeruatur, non eſt contra bonos mores, & ſeruatur antea, quàm iſte text. & iura ſimilia eſſent condita, & poſt vſque hodie. ¶Et talis conſuetudo derogat legi iſti. vt in capitulo fina. de conſuetudin. & in.l. de quibus. ff. de legi. Et ſecundùm Bart. ibi impropriè deficit lex, quando conſuetudo ei derogat. quem vide. ¶Ad quam præſcriptionem inducendã con-

4 tra legem ſufficit † tempus decem annorum. vt tenet gloſſ. & docto. in.l.2. C. quæ ſit longa conſuet. Bald. in Rubr. illius titul. & in capi.1. in tit. qualiter feudum olim poterat aliena. Et iſta eſt vera, & communis opinio. ſecundùm Iaſ. in. d.l. de quibus. de legi. ff. colum.11. nu.45. vbi quoq; dicit, quòd hoc tempus decem annorum incipit currere à tempore primi actus celebrati in populo. allegando Bart. ibi, quod dicit eſſe intelligendum, ꝙ ſufficit tempus decem annorum, ſiue inducatur conſuetudo præter ius ciuile, ſiue contra ius, ſiue inducatur cõſuetudo de Iure Canonico præter ius ſufficit dictum tempus decẽ annorum. Secus ſi inducatur contra ius Canonicum, quia oportet ꝙ conſuetudo ſit præſcripta per ſpatium.40. annorum. vt in.d.c. fin. vbi per gloſſ. de conſue. & gloſſ. in. cap. cõſuetudo.12. diſtinct. &.c. fin. de conſu. in.6. Facit tex. in.c. cùm de beneficio. de præbend. in.6. & tenet Felin. in cap. in cauſis. de re iudica. columna tertia. ¶Contra hoc videtur facere quod tenet Innocen. in capitul. ex parte. de conſuetudi. in princip. vbi dicit, quòd illi, qui dicunt, quòd cõſuetudo eſt arrogatrix & interpretatrix legis, loquũtur de legibus municipalibus, quas quis ſibi populus ſtatuit, quas contraria lege, vel cõſuetudine tollere poteſt. Lex autem generalis imperialis, lege imperiali tollitur, & ſic videtur, quòd contra iſtam legem Regalem conſuetudo induci non poſſit decem annorum, nec alia. ¶Hoc non obſtante, opinio. Iaſ. credo veram: quia Ius ciuile finaliter tendit in bonum publicum, & in vtilitatem priuatorum. vnde ſi populus vult ſibi præiudicare, contrariam legem condendo, vel conſuetu-

5 dinem inducendo, poteſt, † quia valet conſuetudo, principe ignorante. vt Abba. in capitulo.2. de probation. nume.5. & eſt communis opinio. ſecundùm Barba. in capitul. fin. de conſuetudi. columna.26. & Rochus de Curte. ibi. folio.36. prima columna. & Rex, vel Imperator in hoc non curabit, quia populus in hoc poteſt renuntiare fauori ſuo. vt in capitul. ad apoſtolicam. de regula. ¶Item quia mores hominũ ſunt diuerſi, ideo vult Imperator, vt quiſque populus poſſit ſibi facere legem, nõ tamen contra honeſtatem, nec contra iura reſeruata principi, ſed in ſuum præiudicium duntaxat. vt in.l. omnes populi. & ibi Bartol. latè. ff. de Iuſtit. & iure. & Abbas in dict. capitul. fina. de conſu. nume.9. ¶Et ſic videtur, quòd dummodo conſuetudo non inducatur contra ea, quæ ſunt principi reſeruata, valet. ¶Et Lapus allegatione.101. in tertia columna. verſicul. idcirco. dicit, quòd nõ dicitur ſtatutũ, vel conſuetudo illicita, licet repugnet Iuri poſitiuo, vel Iuri naturali mutabili, niſi expreſſe inueniatur improbatũ à iure. vt in.l. Ius ciuile. & in.l. oẽs populi. ff. de Iuſtit. & iure. & notatur in.l. nec pignus. & in.l. nec ex prætorio. ff. de regulis iuris. Et ideo dicit Lap. quòd conſuetudo

facit licitum id, quod aliter erat illicitum, quia immutat iuris communis diſpoſitionem, & in eius oppoſitum. vt in authentic. de defenſo. ciuitat. §. præcepta verò. colla. 3. ſecus ſi repugnaret Iuri diuino, quia tũc eſſet irrationabilis, quę corruptela vocatur. & ita loquitur dictum capitul. vltim. de conſuetudin. Et ſic dicit Lapus, vbi ſuprà, quod leges municipales ſunt permiſſæ à iure, & ſic iure principis approbatæ. vt in. d. l. omnes populi. & in. l. ſecunda. §. omnia. C. de veter. iur. enuclean. & quia æquitas eſt, quæ neceſsitatur iuribus ſecundùm diuerſitatem temporis, & locorum. vt. ff. de vulgar. & pupillar. l. ex facto. ¶ Ergo princeps qui ſingulas circunſtantias facti, & conditionis perſonarum, atque locorum non potuit ſcite in ſuis regulis diffinire varietatem boni, & etiam locorum, & maximè omnium varietatem, & exigentiam vtilitatis eorum relinquitur hoc diſcretioni, & poteſtati ſingulorum populorum, videlicet ſtatuentium ius proprium cuilibet iuri cõmuni cõtrarium, approbans illud in rationibus communibus ſecundùm Lapum, vbi ſuprà. ¶ In ſimili relinquitur poteſtati conſuetudinem inducendi: quia ſtatutum, & conſuetudo æquiparantur. l. magiſtratib⁹. ff. ad municipales. l. ſemper. ff. de iuriſdictio. omnium iudicum. & in. §. ex non ſcripto. Inſtitu. de iure natural. genti. & ciuili. & in. §. conſtat. Bald. in tracta. de tabellion. quæſtio. 2. Bartol. in dicta. l. omnes populi. columna. 2. Cardinal. in Clementina prima, de vſuris. ¶ Et
6 quia in inducenda conſuetudine † priuata non eſt curandum de ſcientia principis, vel ſuperioris. vt tenet Iaſ. in dicta. l. de quibus. numero. 30. ſequendo Baldum. ibi. in. 4. columna. contra Angelum, qui contrarium tenet. & quia conſuetudo ſpecialis vnius loci, derogat iuri communi in eo loco, ſecundùm Iaſ. ibi. numero. 41. per gloſſam. ibi. & dicit probari in. l. venditor. C. ſi conſt. communia prædio. ¶ Et quia omnis diſpoſitio de mundo, ſiue legalis, ſiue vltimarum voluntatum, ſiue contractuum recipit interpretationem, & ſupplementum à conſuetudine, & ab eo, quod fieri conſueuit. vt Abbas in capitul. Certificari. de ſepultur. & additio Abbat. in capitul. Tenor. de re iudi. in additione, quæ eſt in num. 10. & Philippus Decius in. l. ſemper in ſtipulationibus. ff. de regulis iuris. numero. 12.

Prætorum Cap. VII. finis.

Sequitur Cap. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Collectam, an iudex poteſt imponere.*

Ni repar-

[a] **Ni repartimiẽtos.** [a] Vide text. in c. 13. infrà eod. & non ſolùm non debet iſtas collectas percipere, verũ etiam eas imponere nõ po-
1 teſt. † vt. in. l. placet. C. de excuſati. mun. lib. 10. niſi in caſu. l. 16. ti. 1. lib. 7. in or. reg. & vltra ſummã illius. l. non põt imponere: tamẽ neceſsitate imminẽte debet ſcribere prę fecto, & præfectus poſt impoſitionem, & exactionẽ à ſe factã ſcribere prĩcipi vt confirmet. vt in. dic. l. placet. & ibi. Bart. & Plat. de quo vi. in. dic. l. ordi. quæ ad literam ſeruatur. ¶ Attamẽ ordinarias functiones vel extraordinarias, quas princeps iniũnxit, poteſt exigere ſecundùm Lucam de Pen. in. d. l. placet. in prin. vbi quoque dicit, ꝙ imperator cùm indicit munera, aſſerit ſe clementem, ſed à tali clementia, quæ hodie potius eſt impietas, libera nos domine, quia nemini parcit.

Prætorum. *Caput. VIII.*

Otroſi mãdamos, y defendemos que no lleuen otras dadiuas, ni repartimientos[a] dela ciudad[b], o villa, o partido de que fuere proueydo, o de los pueblos el, ni ſus alcaldes, ni alguaziles, mas ni allende de lo que ſe le manda dar[c] en la carta de corregimiento, aunque ſe lo quieran[d] dar los regidores, y ſeſmeros, y otros officiales del concejo, o dela tierra, no embargante que la ciudad, villa o tierra aya eſtado en coſtũbre[e] delo dar a los aſsiſtẽtes: o gouernadores, y corregidores, y alcaldes, y alguaziles

[b] **Ciudad.** [b] Vide quæ poſui in. ca. 1. in gl. de ninguna perſona. vbi iſtum tex. allegaui ad hoc, ꝙ ſolum iudex non poteſt recipere munera à perſonis ibi cõtentis, verunetiam nec ab vniuerſitate, villa, ſeu ciuitate, aliàs in pœnam incurrit.

[c] **Dar.** [c] Habuit ortum à text. in. §. oportet. verſi. patrocinia. & ibi Bar. in authẽ. de mãda. prin. colla. 3. vbi iudex inter alia iurat, ꝙ exceptis ſalarijs nil penitus recipiat. circa quod vi. quæ dixi ſuprà in. c. 1. in glo. *que no pidira, ni lleuara mas ſalario.*

SVMMARIVM.

1 *Recipere non poſſunt iudices vltra ſibi debitũ, etiam à volentibus ſibi dare.*

[d] **Se lo quierã dar.** [d] Nota text. ꝙ iudices e-
1 tiam à volentibus † non poſſunt recipere vltra ſibi debitũ. tenet idẽ Par. de Put. in tract. ſyndi. in parte, cõſiliarij officiales. fo. 194. in prin. vt dixi latè ſuprà in c. 1. ſuprà eo. in glo. *ni lleuara.* in prin. in verſi. & in tantũ. & tenet ad literam Ioan. de Pla. in. l. vnica. C. de Salgamo hoſpit. libro. 12. vbi prohibitus petere, exigere, vel accipere, ꝓhibetur, etiã ab ſponte volente dare recipere vt glo. ibi, & ſic, ꝙ non licet hoc caſu donare de ſuo. vt ibi. Et ratio poteſt eſſe ſecundũ eũdẽ: quia in dubio ſemper præſumitur quædam occaſio, & concuſsio donandi. vt ibi glo. valde notabil. & idem quod iſte tex. tenet Guido Papa in ſingul. 487. §. ſi notarius. vbi ſingulariter. & gl. in. c. ſicut epiſcopũ. 1. q. 2. & gl. in. c. quoniã. de vita & honeſt. cleri. Bal. in authen. ſed hodie nulla. C. de epiſc. & cler. & Bar. in. l. amplius non peti. 2. columm. verſi. quæro. ff. rem rat. haberi. Iaſ. in. l. ſi quis in conſcribendo. C. de pactis. nu. 15.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudinis prætextu correctores non poſſunt extorquere ea, quæ in iſto tex. prohibentur recipere.*

2 *Conſuetudo tollitur per legem contrariam.*

3 *Clauſula derogatoria ad conſuetudinem, an extendatur ad præſentẽ, & ad futuram conſuetudinẽ. vide hic limitationes, & ampliatiões.*

[e] **Coſtumbre** [e] Idem tenet Luc. de Pen. in. l. vnica. C. de Salga. hoſpi. lib. 12. vbi tenet, ꝙ hic contẽta correctores

1 rectores nõ † poſſunt percipere, nec extorquere prætextu conſuetudinis. Et quia ibi mãdat Imperator, vt nullus comitum, tribunorum, præpoſitorũ, aut militum extorqueat ab hoſpitib⁹ ſuis Salgamum, quod ipſe exponit, id eſt culcitras, oleum, &

y otros officiales paſſados, ni ſe pueda allegar q̃ pues eſtã ſuſpendidos en ellos otros officios de alcaldias mayo-

lina, nec etiam prætextu conſuetudinis extorquere poſſunt ſecũdùm Lucam de Pen. ibi. ❡Et ex iſto tex. nota, q̃ cõſuetudo indiſtĩ-

2 ctè tollit † per. l. contrariam ſequentem. vt in. l. 3. §. diuus Adrianus. ff. de ſepulchr. viola. & licet non faciat mentionem de conſuetudine, vt Bart. & Bal. in. l. de quibus. ff. de legi. & Iaſ. ibi. nu. 54. & Cyn. in. l. 2. C. quæ ſit long. conſuetu. ❡Et an iſte text. extẽdatur non ſolùm ad conſuetudinem præſentẽ, verunetiã ad futuram. gl. in Cle. ſtatutũ. in ver-

3 bo, cõſuetudine. de electio. tenet, q̃ clauſula † derogatoria ad conſuetudinẽ, ſolùm præſentẽ conſuetudinẽ intelligitur tollere, non autem derogare futuram. quam gl. ſimpliciter allegat Bald. in. d. l. de quibus. col. 6. Et ſimil. gl. in Cle. ſi. de rebus eccleſi. nõ alienan. in verbo, decernimus. vbi lex reprobans conſuetudinẽ, intelligitur de præſenti, non de futura nouiter inducenda, ſecũdùm Imo. ibi. ❡Sed contrariũ determinãt Bart. & doct. poſt eum in. l. ſi mihi & tibi. in fin. ff. de lega. 1. vbi tenet, q̃ clauſula, non obſtãtibus quibuſcunq; ſtatutis vel conſuetudinibus cõtrarijs, extẽdatur non ſolùm ad præterita, ſed etiam ad futuras cõſuetudines, vel ſtatuta, & pro hoc facit auth. nauigia. C. de furti. & in authẽ. caſſa. C. de ſacroſanct. eccleſ. & in auth. itaq;. C. cõmuni. de conceſsio. & hoc eſt verius ſecundùm Car. in. d. Cle. ſtatutũ. nu. 4. in. 3. oppoſitione de election. Quia, vt ipſe dicit, lex ſemper loquitur. l. ariani. C. de hære. de cuius natura eſt, q̃ cõcernat futura. c. fin. de conſtitu. quod dicit facere ad multa. & iſta eſt cõmunis opi. vt per Alex. in. d. l. ſi mihi & tibi. §. in legatis. ff. de legat. 1. nu. 8. quando derogatio eſt facta per verba generalia, ſeu indefinita, quia debet ad omnia trahi argu. in. c. ſolitæ. de maio. & obedi. probatur in. l. in fraudẽ. §. ſi. de teſt. milit. & in. l. 3. §. diuus. ff. de ſepul. viol. & fuit de mẽte Bart. in. d. l. de quibus. in. 3. colũ. dum reſpondet ad. d. authen. nauigia. ❡Et quia quoties lex derogat conſuetudini, tunc conſuetudo futura dicitur irrationabilis, & illegitima, meritò non valebit, nec tollit primam legem. ſecundùm Alexand. vbi ſuprà, quia de eſſe cõſuetudinis eſt, vt ſit rationabilis. vt in dict. cap. ſi. de conſuetu. ❡Et quòd cenſeatur reprobare etiam futuram conſuetudinem, dicit Rochus de Cur.

res, y de la juſticia, y ordinarios, y fialdades, y executorias, y merindades y alguazilazgos: y otras alcaldias me-

eſſe cõmunem opinionẽ in. d. c. ſi. fol. 52. col. 3. verſic. ſeptima concluſio. ❡Et iura adducta in cõtrarium per Bar. Alexan. & per alios, loquũtur ſecundùm eundem Alex. quãdo diſpoſitio illa erat facta per verba preſentis tẽporis, & dicta cõmunis opinio loquitur in diſpoſitiõe indefinita: maximè quia rex, vel Imperator diſponẽs, põt prouidere, & trahere ius ad futura, & ſic, q̃ diſpoſitio indefinita extenditur ad futura, quãdo diſponẽs põt ad futura prouidere. Secus ſi nõ põt prouidere, quia tũc non videtur derogare, alias ſecus, ſecũdùm Alex. vbi ſuprà. ❡Et an princeps poſsit prouidere ſtatuta futura, Bar. & Dy. determinãt q̃ ſic. & ſecũdùm Iaſ. ibi. nu. 21. cũ eo tranſeũt oẽs doct. indifferenter, & in alijs locis allegatis per Alex. in fin. & in cõſi. 192. in. 2. volu. licet Iaſ. dicat, q̃ Rapha. Cuma. dicit, q̃ iſta deciſio Bar. nõ ſolũ non eſt vera, ſed eſt indubitata. per. d. gl. in. d. Cle. ſtatutũ. de electio. & per gl. in. d. Cle. pe. de rebus eccleſ. nõ alie. quæ contrariũ tenẽt, quia dupliciter reſpõdetur ſecũdùm eũ. ❡Primo, quia illæ gloſſæ malè dicũt, & cõmuniter ſunt reprobatæ, vt latè per Alex. vbi ſuprà. & in. d. conſi. 195. ❡Secundo, vt Pau. de Caſt. ibi. nu. 4. aliud eſt in cõſuetudine, quæ nõ præſumitur induci in fraudem, aliud in ſtatutis. ❡Sed tu vltra Alex. aliter potes ſoluere ſecundùm Pau. de Caſt. in. d. l. de quibus. nu. 18. ſcilicet, q̃ cõſuetudo nõ erat iuri cõtraria, nec erat improbabilis, videtur reprobata dũtaxat precedẽs cõſuetudo, nõ ſequẽs. & ita dicit q̃ loquitur gl. in. d. Cle. ſtatutũ. & ita intelligãtur allegata in cõtrariũ. ❡Abb. tñ in. d. c. ſi. de cõſuetu. nu. 24. dicit, q̃ ipſe credit, q̃ ſi ſubeſt ratio noua, quę nõ ſuberat tẽpore legis dãnantis cõſuetudinẽ, q̃ tũc poterit de nouo induci cõſuetudo. argu. optimũ in. l. ſi hominẽ. ff. manda. & c. nõ debet. de cõſang. & affi. & plenè per eũ in. c. 2. de probati. nu. 7. & 8. & per Domi. in. c. 1. de cõſtitu. in. 6. ſi. col. & per Rochũ de Cur. in. d. c. ſi. fol. 53. colũ. 2. 1
verſi. limita primò. ❡Secundò limita ſecundùm eum ibi, niſi publica vtilitas ſubadeat reuocatio-

nem legis, quæ derogabat conſuetudinem, quia tunc conſuetudo valet. allegando Anto. ibi. col. 28. & alios doctores. ❡Tertio limita vt non procedat, quando expreſſus conſenſus principis interueniret in inducenda conſuetudine, quia tũc

nores, y mayordomias, q̃ deuẽ lleuar el ſalario dellos, y q̃ eſtan en coſtũbre de lo lleuar, mas q̃ ſin ẽbargo de todo

valet contra legẽ etiã derogãtẽ cõſuetudinẽ. Ita Antõ. ibi, & Ioã. And. in additio. ad Spec. in tit. de inſtru. editio. §. cõpendioſe. verſi. ſed nunqd. ❡Quartò limita, qñ lex tolleret ſimpliciter cõſuetudinẽ præteritã, vel introductã, qa tũc conſuetudo poſt ipſam legẽ põt induci. vt Domi. in. d. c. 1. de conſti. in. 6. col. fi. in hoc tñ ſecundùm Rochum de Cur. ſequere diſtinctionem Abb. in. d. c. ſi. quam vide. ❡Quintò limita vt non procedat, qñ lex nõ eſt recepta in obſeruantia, quæ licet deroget cõſuetudinem, tamẽ contraria cõſuetudo valet, & in hoc non videtur hæſitandum: quia ex quo lex talis non attenditur iuxta gl. in. c. 1. de treuga & pace. cum his, quę ibi Felin. congerit poſt Abb. certè non attenditur etiam clauſula ipſius. l. per quam derogetur conſuetudini: quia corruente aliqua diſpoſitione, corruunt clauſulæ in ea inſertæ, vt inquit gl. notabil. in. l. ſi patronus. §. patronũ. in verbo, Fauiana. ff. ſi quis in frau. patro. ❡Et quando dicatur lex non recepta in obſeruantia, & quando id attendatur, doctores plenè declarant in dict. cap. de treuga, & pace. & ita tenet Franciſ. de Aretio. conſi. 9. & in cõſi. 154. colum. 1. ad finem. ❡Et quia poſitæ ſunt limitationes ad dictam communem opinionem, ſequuntur ampliationes. ❡Et prima eſt, quòd intantum eſt verũ, quòd lex reprobans conſuetudinem, cẽſetur etiam reprobare futuram, vt procedat etiã in. l. prohibitiua: quia licet expreſsè non deroget conſuetudini, tamen cõſuetudo in contrarium non valet, quando in ipſa lege prohibitiua eſt inſerta clauſula decreti. Ita Domi. de ſancto Gemi. & Philip. in. c. de beneficio. de præben. in. 6. col. 2. & Abb. antiquus in. d. c. ſi. tenet, q̃ non valet conſuetudo contra legẽ habentem perpetuam cauſam prohibitionis. per tex. in. c. ſponſam. de ſponſali. ❡Secundò amplia vt procedat maximè in. l. edita in concilio generali, quia cẽſetur habere clauſulam derogatoriam ad diſpoſitiones contrarias, quæ in futurũ etiam fierent: vt Rochus de Cur. vbi ſuprà. ❡Tertiò amplia, vt procedat, etiam ſi lex non faciat mentionem de conſuetudine, ſed ſolùm improbet aliquid tanquàm irrationabile: quia non valet conſuetudo, quæ induceretur, vel eſſet inducta in contrarium. vt Paul. de Elea. in Clementina

eſto no lleue mas q̃ lo contenido en ſu carta, como dicho es. Y aſsi miſmo no tome ropa, ni poſada: ni camas de la

prima, de electio. & Domi. in. c. 1. de cõſtit. in. 6. ❡Quartò limita, vt procedat etiã ſi eſſet conſuetudo tanti tẽporis, cuius initij memoria in contrariũ nõ exiſtit, quia nõ valet, quando lex improbat conſuetudinem. ita tenet Anto. de Butri. in. c. cùm ex officij. de præſcript. & ibi ſequitur Abbas in. 3. notabil. & idẽ tenet Cardi. in Cle. ſi. de rebus eccleſiæ nõ alie. in prin. 8. q. §. 1. & Fel. in. c. cũ cauſa. de re iudicat. col. 4. & etiã tradit Fel. plenè, licet aliqua in cõtrariũ adducat in. c. accedẽs de præſcrip. colũ. 4. & in. d. c. officij. col. 6. quia lex ſemper loquitur vt dictũ eſt: ergo lex reprobãs cõſuetudinẽ, cenſetur perpetuò illã reprobare. & benefacit text. in. l. ſeruus. C. de pœnis. vbi dicit, q̃ condẽnatus ſimpliciter ad vincula, perpetuò in vinculis ſtare debet. ❡Aliqui tñ tenẽt contrarium, maximè 5
Abb. ſibi cõtrarius. 2. volu. cõſi. in cõſilio, incipiẽte, in quæſtione. & facit quod dicit Bal. in. l. vnica. C. de annali exceptiõe. col. 2. vbi dicit, q̃ clauſula, nulla præſcriptione obſtãte, non trahitur ad præſcriptionẽ centũ annorũ. Sequitur Alex. 6
in. l. nemo põt. ff. de lega. 1. nu. 11. & alia Feli. adducit in rubrica de preſcrip. ſi. col. quod Rochus de Cur. vbi ſuprà cogitãdũ relinquit, vtrũ forte dici poſsit, q̃ opinio præcedens ſolùm procedat qñ durat cauſa reprobationis. Iſta autem ſecunda opinio procedit, quando cauſa reprobationis nõ durat, vt in. 1. limitatione dicitur. ❡Sed Car. in Clementi. ſecunda. de rebus eccleſi. non aliena. 8. q. num. 8. dicit, q̃ qñ ius expreſsè reprobat conſuetudinẽ, tunc non valet cõſuetudo etiam tanti temporis, de cuius initio nõ ſit memoria: in his aũt, in quibus ius nõ reſiſtit, procedit opinio contraria, quia tunc ſufficit conſuetudo contraria, præſcripta ſpatio quadragenario, allegando Laud. de quo ibi p eũdẽ in. d. Cle. §. q̃ ſi eps. in fin. nu. 5. vbi dicit, q̃ procedit iſta ampliatione dum quãdo lex diceret, quãuis conſuetudine non obſtãte, ſed etiam qñ diceretur ſimpliciter, & indefinitè, conſuetudine cõtraria nõ obſtãte. ❡Per quæ põt ampliari tex. in legib⁹ *del aranzel*,

vbi cauetur, quòd iudices, & tabelliones de diuiſionibus bonorum nil accipiant, niſi prout ibi continetur, conſuetudine in contrarium nō obſtante, & ſic quòd contra illum text. & iſtū non poteſt conſuetudo induci etiā tanti tēporis, cuius initium memoria nō ſit in contrariū. quia vt dicit Angel. in.d. §. ex non ſcripto. Inſtit. de iur. natural. gen. & ciuil. n. 25. ¶Conſuetudo â iure reprobata, nunq̃ præſcribitur: quia cōtra authoritatē ſuperioris nunquā præſcribitur. vt in dicta. auth. nauigia. C. de furtis. intātum dicit hoc verum, ꝙ etiam ſi talis conſuetudo eſſet iurata, nū quam præſcribitur, etiā tanto tēpore, cuius initij memoria non exiſtat in contrarium. vt in.c. 1. de conſuetu. in. 6. quod dicit eſſe notandum.

tal ciudad, ſaluo por ſus dineros, como eſta mandado por nueſtras cartas, ſo pena que lo paguen con el quatro tanto.

SVMMARIV M.

1 *Hoſpitari ſoli principi licet gratis, & recipit ſolùm tertiam partem domus.*
2 *Habitare debent correctores in domibus publicis, & non in domibus priuatorum.*
3 *Iudex, qui reparare neglexit domos publicas, punitur quinquaginta librarum auri, & conuertuntur in commoditates palatij, quod reparare neglexit.*
4 *Multas pōt iudex deputare operibus publicis.*
5 *Hoſpitia iudices non poſſunt alijs concedere ſine præcepto regis.*
An iudex intrare poſsit in domibus priuatorum ad habitandum, & an ſi ab eis poteſt accipere equos, plauſtra, & alia, de quibus hic.
6 *Hoſpitia, non debēt capi per potentes, nec per prælatos in ciuitatibus, ſeu villis, ſine vicinorum permiſſu, nec debent capi ligna, nec aliæ res, nec damna eis inferre.*
7 *Hoſpitare non poſſunt ſe domini temporales in ſuis villis, & locis.*
8 *Hoſpitari debēt milites gratis, cùm acceſſerint ad locum cum principe dum militant: & tūc domus diuiditur in tres partes, & electio cuiuſlibet partis datur, vt hic.*
9 *Hoſpites non debēt eſſe terribiles in hoſpitijs, nec ſuperbi, ſed manere debent humiles. Et à dominis ædium non debent balnea poſtulare, nec luminaria, nec alias res pro victo ſuo, vel equorum, nec recipere debent etiam à ſponte dantibus, alias puniuntur.*
10 *Cùm hoſpitatur rex in ciuitate, metati habēt deputare ſingulis militibus pro hoſpitijs domos, & in ipſarum domorū poſtibus nomen militis, qui illic hoſpitaturus eſt, ſcribere.*
11 *Delens nomen impoſitum in hoſpitio, falſi pœna punitur.*
12 *Apoſentator, ſeu metator, non poteſt mutare hoſpitium per eum aſsignatum, & alteri dare, nec iudex poſt latam ſententiam. Sicut menſor terrarum, & domorū, vel alterius rei, poſt menſurationem, & declarationem non poteſt mutare, aliàs in pœnam falſi incidit.*
13 *Onus recipiendi hoſpites eſt reale, & non perſonale.*
14 *A receptione hoſpitum nemo excuſatur, niſi qui habet priuilegium.*
15 *Priuilegium nullus debet impetrare, vt ſuæ domus ſint immunes à munere hoſpitandi, vt vicinorum domus grauentur, alias punitur.*
16 *Ab hoſpitalitate excuſantur medici ſacri palatij, & magiſtri liberaliū artiū, & pictores ingenij, & domus, & palatia iudicum ordinariorum, & clerici, & eccleſiæ, & monaſteria. fallit vt hic.*
17 *Non valet conſuetudo, quòd clerici teneantur hoſpites recipere.*
18 *Pretia hoſpitationum poſſunt taxari à iudice.*

f
1 Dineros. f Quia ſoli principi licet gratis hoſpitari, † & nō recipit niſi tertiam partem domus. vt. C. de metatis. & epidimeticis. lib. 12. l. 2. & tenet Paris de Pute. in tracta. ſyndica. in parte, expenſæ quædam. foli. 110. nu. 5. & Bal. in. l. obſeruare. ff. de offi. procon ſu. & lega. *Et de materia hoſpitis vi. latè Peregrin. in parte hoſpes, & ſingulariter per Rolandin. à Valle in conſilio. 66. vbi latiſsimè. * ¶ Et
2 quia iſti correctores, & officiales † in domibus publicis habitare debent, & de publico cōductis, quia ſunt perſonæ publicę. vt in. l. 1. c. de Palati. & domi. domi. lib. 11. & Paris de Pute. vbi ſuprà, & facit tex. in. l. 1. §. publicum. ff. de Iuſti. & iure. &. capi. ius publicum. 1. diſtin. ¶ Quibus iudicibus nō licet habitare in domibus priuatorum, & cū eis cōuerſationem habere: quia nimia familiaritas parit cōtemptum. vt in. l. ob ſeruandum. ff. de offi. præſi. & Ioan. de Plate. in d. l. 1. de Palat. Quod intellige, ſi domus publicę ſunt, aliàs ſecus, vt ibi colligitur, quia ſi ſunt publicæ, ibi debent habitare, vt eorum reparatiōi prouidere compellantur. vt ibi. & in. l. fin. C. de operis publi. & in. d. l. quicunq;. vt tenet Lucas de Pen. ibi. col. 2. verſic. & nota. aliàs puniuntur
3 † quinquaginta librarū auri cōuertenda in commoditates palatij, quod reparare neglexerint. quod facit ſecūdùm eū, vt multæ, quæ exigūtur ab his, qui contēptores ſunt in extructione viarum, aut murorum ciuitatis, nō ſunt fiſco applicandæ, ſed in ipſis operibus publicis conuertendæ. vt in. l. 2. C. de epiſco. audien. ¶ Et quia generaliter ſecūdùm eum poteſt iudex multas de
4 putare † operibus publicis, aut curſum, aut alijs cauſis neceſſarijs. Sed eſt intelligēdum, dummodo Cameræ regis medietas applicetur. vt in. l. 28. tit. 19. libr. 8. in ordi. regali. in fine. ¶ Iſtū tex. extende, ꝙ non ſolùm prætores nō debent iſta hoſpitia accipere, verunetiam nō poſſunt ea da
5 re † alijs ſine præcepto regis, aliàs ipſo iure officia perdent. vt in. l. 1. &. 13. titulo. 21. libr. 2. in ordina. regali. vbi vide, & quando recipiuntur debent talia hoſpitia taxari. vt tenet Cyn. in dict. l. 1. C. de epiſcop. audi. in fine. ¶ Tamen quis tenetur recipere iudicem in hoſpitio ſuo ſicut & militem, adeò, quòd ſi negaretur eis hoſpitium, licitè poſſent ianuas irrumpere, & violenter intrare domos. argumen. l. ſi ſeruus. ff. quòd cum eo. & l. ſi eo. ff. ſi ſerui. vendi. &. l. quemadmodum. §. 1. &. 2. ff. ad. l. aquil. l. fina. §. ſi ad. ff. quo. vi. aut clam. & facit quod notat Inno. in. ca. 1. de immunit. eccleſi. vt tenet Lucas de Pen. in. l. fin. C. de profeſſo. & med. libro. 10. & dicit hoc eſſe veurm, ſi in ciuitatibus non exiſtant domus publicæ, vel regiæ quod nota. * Et tenet Peregrin. in parte hoſpes in fin. per dictu. Innocen. & per clem. ad noſtram: de cenſi. * ¶ Et licet ſit verum, ꝙ officialis, ſeu iudex non poteſt cogere ſubditum vt det ſibi domum ad habitandum, ſed debet ſibi facere prouideri à decurionibus ciuitatis, vt dictum eſt. vt in. l. 1. C. de offi. præ. & Alberi. in. l. obſeruare. ff. de offi. proconſul. & lega. in prin. & Martinus Lauden. in tracta. de officialibus domi tomo. 5. tracta. qō. 47. fol. 267. ¶ Tamen ſi non reperit domum ad habitandum, poſſunt cōpellere quem ad ſibi locandū. vt Bald. & Ange. in. l. 1. ff. ſolut. matri. colū. 3. in fine. & ibi Iaſ. nu. 48. loquendo in ſcholari, quòd habet locum à fortiori in iudice, vide quæ in ſimili dixi in. cap. ſuprà, in gloſſ. *de mercaderias.* numero. 19. * Et vi. Grego. Lopez in. l. 22. tit. 23. part. 2. loquētem in militibus, qui poſſunt accipere vitualia à prouincialibus, ſi ruſtici eſſent adeo tenaces, ꝙ nolent eis vendere, vel ſi deficeret eis pecunia per Bal. in tit. de pace conſtan. verſi. nobis intrātibus. & per alia iura, vt ibi per eum. * ¶ Dic quoq;, quòd non poſſunt accipere equos, mulos, & plauſtra, ſed debēt conducere ad vecturā. vt tenet Plat. & ibi glo. in. l. iudicibus. C. de curſ. publi. lib. 12. & in. l. curſum. eo. ti. loquēdo in ambaſiatoribus papæ, & principis: vt ſupradicta non poſſunt accipere. ¶ Et in ſimili dic, ꝙ bariſeli, & exactores, & nuntij per comitatum incedentes pro malefactoribus exquirendis, vel exactionibus collectarum, vel executionibus faciendis, non debent grauare comitatiuos, vt exhibeantur eis victualia pro ſe, & equis, ſed ſibi emere debent. vt tenet idem Plat. in. l. præter. C. de lucris aduoca. lib. 12.

¶ Et ad idem facit, quod tenet Luc. de Pen. in. l. 2. vt ruſti. ad mil. obſe. libro. 11. col. 2. vbi dicit, ꝙ illa. l. facit contra iuſtitiarios, & officiales regnī capientes animalia ſubiectorum, officij ratione, quia veniunt puniendi pœna illius. l. quæ eſt, ꝙ amiſsis bonis, perpetuò damnentur in exilio. ¶ Tamen ſi res publica indigeat aliquo animalī pro ſua neceſsitate poſsit accipere pretio ſoluto. & idem dicit in principe, & Romano populo, & idem dic in alijs dominis, vt dicam infrà in. c. 24. in glo. titu. nu. ¶ Sed ſi in rebus taliter captis in caſu, in quo licitè capiūtur, damnum dederit, ad emendationem damni tenentur, ſecundùm dict. Luc. de Penna ibi. ¶ Quinimo talia hoſpi
6 tia in ciuitatibus, & villis regis nullatenus † per milites prælatos, ſeu alios potentes ſine vicinorum permiſſu capiant, nec permittantur ſupradicti paleam, ligna ſeu alias res à vicinis capere, nec damna alia eis inferre, contra verò faciens, pro quocunque hoſpitio. 600. ſoluat marabitinorum regis Cameræ applicandos, & cum triplo capta reſtituat, & damna reſarciat. vt in dic. l. regia cauetur, & in illo titulo vide de materia hoſpitatorum, vel metatorum.
7 ¶ Intantum, quòd domini temporales † in ſuis villis, vel locis, non poſſunt ſe hoſpitare. de quo per Specul. conſcien. in primo tracta. capi. 21. in princi. & in. §. 2. &. 3. &. 4. &. 5. vbi ſingulariter de materia hoſpitij. ¶ Et extende, quòd non ſolùm

tum princeps debet hoſpitari,vt dictum eſt verunetiam eius milites debent† gratis hoſpitari, cùm acceſſerint ad locũ cum principe dũ militant,& in hoc hoſpitio aſsignãdo debẽt domini domorũ diuidere domos in tres partes,quarum vnã,& primam partem eligat dominus pro ſe, quã maluerit,aliam ex alijs duabus eligat miles quam maluerit,tertia dño reſeruata. ℭ Illuſtribus autẽ viris medietas domus debet aſsignari, licet hodie malè ſeruetur,vt eſt tex.in. l.in quã libet.C.de Meta.& epedi.lib.12. & ibi Barto.& Pla.hodie eſt facta pragmatica quædam per noſtrã reginã Ioannam,vbi vide de modo hoſpitãdi,vbi dicit,ꝙ ſolùm medietas domus debet aſſignari.& ibi vide pretiũ, quod debet ſolui pro lecto,& de alijs pluribus circa hoſpitiũ,quamvide. ℭ Sed in electione dimidiæ domus dicit Ioã. de Plate.in.d.l.quamlibet.ꝙ æquitas,& iuſtitia dictat,vt ille,cuius res eſt,ſucceſsione, emptione,vel cõſtitutione habeat in eius diuiſione facultatem eligendi : quam partem voluerit : & hoc priuilegium habet dominus tunc, quia res eſt ſua tunc, quia duæ partes domus ſibi reſeruantur,& ſic qui habet maiorẽ partẽ rei præfertur in electione,vt ibi per eum.& plenius. in.l. 2.C.quando & quibus quarta pars debea.libro. 10.& ſic ꝙ miles habet de tribus vnũ, & Dominus domus,duas de iure antiquo , & ſic ſunt in diſcordia,quia vterq;,vel neuter diuidere vult, fortè ſorte dirimetur.vt in.dict.l.2. C. quãdo & quibus quar.part. debe. & ſi diuidens diceret ſe ex tali diuiſione,vel electione deceptũ, non audiretur.vt in.l.tranſactione finita.C.de tranſac. ſecundùm Ioan.de Pla.in. d.l. in quamlibet. in fin.quod nota. ℭ Milites autem in talibus hoſpi
9 tijs† non debent eſſe horribiles,nec ſuperbi,ſed manere debent humiles: nec à dominis ædium debẽt balnea poſtulare,nec luminaria,nec alias res pro victo ſuo,vel equorum,nec recipere debent etiam ab ſponte dantibus, aliàs puniũtur. vt in.l.deuotum.& in.l.proſperum.& ibi Ioan. de Pla.& Luc.de Pen.C.de metatis.lib.12.& in. l.1.C.de Salga.eo.li.Nec dicti officiales debẽt recipere,& vſurpare equos & animalia prouincialia.vt Pla.i.l.2.C.curſu.ꝑ publi.li.12. ℭ Adde tu, ꝙ cùm proficiſcitur rex,& hoſpitatur in aliqua ciuitate,metati.i.apoſentatores,habent deputa
10 re† ſingulis militibus pro hoſpitijs domos,vt dictum eſt,& ſcribunt in ipſarum domorum poſtibus nomen eius militis,ſeu militum,qui illic hoſpitaturus eſt,vel ſunt.vt eſt text.in.l.1.C.in.d. titulo de meta.& epedi.lib.12.& ibi Plate.& Lucas de Penna.& ſic vtitur. ℭ Et ibi Lucas de Penna tenet,quod ſi alicui eſt aſsignatum hoſpitiũ,
11 †& in illo eſt poſitum nomen ipſius,vel ſignũ, fortè ſcutum ſuum,vt in aliquibus partibus ſolet fieri,& aliquis iſtud nomen , vel ſignum ſuſtulerit,ſeu deleuerit , pœnam falſi incurrit : & tanquam falſarius punitur. ℭ Quinimo ſecundùm Ioan.de Pla.ibi,ſicut iudex poſt latam ſententiam non poteſt amplius corrigere,vel mutare.vt in.l.iudex poſtea.ff.de re iud.Ita nec me
12 ſor† terrarum, domorum , vel alterius rei poſt menſurationem,& declarationem ſuam. vt gl. ibi.aliàs incidunt in falſum:quia aut primò bene fecit,& falsò amouet,aut malè,& falsò fecit. vt in.l.1.§.ſi quis rationibus. ff. de falſi. tenetur etiã ciuiliter actione in factũ.vt in.l.1.ff. ſi menſor fal.mo.dixe.& ſic ꝙ apoſentator, ſeu metator poſtquam hoſpitium alicui aſsignauit, non poteſt poſtea mutare , vel alteri dare. * Et talis metator(Hiſpanè apoſentador)regis debet aſsignare hoſpitium vnicuiq; ſecundùm officium ſuum,& locum quem tenet:& iſte metator iudicat ſuper contentionibus circa hoſpitia ortis: tenet tex.in.l.15.tit.9.part.2.* ℭ Adde quoq;,ꝙ
13 hoc munus† recipiendi hoſpites,munus eſt reale,& nõ perſonale,vt in.l.3.§.munus hoſpitis.ff. de muneri.& hono.& notat gloſſa. in.l.1. C. de epiſcopis,& clericis. ℭ Et à receptione hoſpitũ
14 nemo excuſatur, † niſi qui habet priuilegium ſpeciale.vt gloſſ.ibi,in dicta.l.prima. ℭ Et nul-
15 lus debet impetrare priuilegiũ, † vt ſuæ domus ſint immunes à munere hoſpitandi,vt vicinorũ domus grauantur,aliàs contra faciens, punitur, & caret impetratis.vt in.l.omnes.C.eo.titu. de metatis.& epedi.& ibi Ioan.de Pla. vbi quoque dicit,ꝙ qui excuſat ſe priuilegio ab onere hoſpitandi,inueniet alios contra ſe eodem priuilegio excuſatos,& ſic quod non vult dare de ſuo non debet petere,alienum,& ille, qui impetrat tale priuilegium,vel immunitatem hoſpites recipiẽdi,punitur ad ſoluendã tertiam partem penſionis domus eius hoſpitibus deputandæ. Qui verò impetrat,vt etiam ad ſolutionẽ penſionis dictæ tertiæ partis non teneatur,punitur priuilegijs dignitatis,& ſi non ſit in dignitate, punitur incẽtũ libris.aureis.vt Pla.ibi.vbi dicit,ꝙ ibi eſt caſus, in quo quis ſoluit penſionem de propria domo, quod eſt propter eius culpam , volendo ſe à hoſpitalitate excuſare. ℭ Attamẽ ab iſta ho
16 ſpitalitate excuſantur medici† ſacri palatij,& vrbis Romæ magiſtri liberaliũ artium,& pictores ingenij.vt in.l.archiatros.C.eod.titulo.de metatis. ℭ Quoq; ab iſta hoſpitalitate excuſantur prætoria,ideſt domus, vel palatia iudicũ ordinariorũ,dũ ſunt ibi præſentes, & aliorum iudicũ, qnanuis maiorum,& ſuperuenientium. vt in.l. cunctos.

cunctos.C.eod.titul.de quo ibi per Plate.& Lucam de Penna.& in.l.2.titulo.21.libro.2.in ordina.regali. Aliæ quoq; perſonæ,& eorum hæredes excuſantur.vt in.l.hac lege.C.eodem.tit.& ibi Plat.vbi notat ex illo text.caſum,in quo nõ valet priuilegium & immunitatis hoſpitalitatis conceſſum à principe, & tamen valet priuilegium hoſpitalitatis conceſſum per legem ſcriptam in corpore iuris,vt ibi gloſſ.final. ℭ Idem ab iſta hoſpitalitate excuſantur clerici,quia ſua hoſpitia laicis non debent dari.text. in.d.l.1.C. de epiſcopis,& clericis.& in.l.7.titulo.21.libr.2. in ordi.regali.& in.l.27.tit.3.lib.1.in ordi.regali. & Plat.in.l.indictiones.C.de annonis, & tribu. lib.10.nume.1.gloſſ.& ibi Abba.in capi.primo, de immunit.eccleſia. ℭ Et in ſimili excuſantur eccleſiæ,& monaſteria ab iſta hoſpitalitate.tex. in.l.11.tit.2.lib.1.in eiſdẽ ord.regali.aliàs puniuntur,vt ibi. ℭ Quod fallit,niſi cùm rex, & regina, vel infans ad locum venerit.vt in dict.l.27.& in dict.l.7.*l.91.tit.6.part.1.in fin.& ibi Grego.Lopez.*Et hoc ſi alia hoſpitia acta ibi non reperiãtur , vel dum non ſunt hoſpitia laicorum. tenet Bald.in.l.obſeruare.§.1.ff.de officio proconſul. & lega. ℭ Quoq; fallit in cauſa pietatis , quia ab iſta pia hoſpitalitate clerici nõ ſunt immunes, ſed ab hoſpitalitate oneroſa,& non pia.vt tenet Bal.in.d.l.prima.C.de epiſc.& cleri.nu.1.verſi. tertiò nota.& facit text.in capitul.1.de emptio. & vendi. ℭ Quoque fallit in iucundo aduentu principis.vt in.l.neminem.C.de ſacroſanctis eccle.& Abb.in.c.nõ minus. de immunitate eccleſiæ.col.3.nu.15.verſi.extraordinaria. ℭ Intãtum ſupradicta ſunt vera,ꝙ clerici ad hoſpitiũ nõ tenentur,niſi in caſibus ſupradictis , ꝙ cõſuetudo
17 †in contrarium non valet,& ratione conſuetudinis laici vendicare non poſſunt ſibi ius hoſpitandi in domibus clericorum , vel eccleſiarum.vt eſt text.& ibi Abba.in capit.1.de immunit.eccleſi.nume.4.& Innoc.ibi clarius.& in talibus non prodeſt conſuetudo, cùm eccleſijs ſit oneroſa.capitul.1.de conſuetu.ſecundùm Abb. vbi ſuprà quod dicit eſſe notandum, vbi de ma-
18 teria hoſpitij. ℭ Adde quoq;,quòd pretia † hoſpitationum poſſunt taxari à iudice.text. & ibi docto.in.l.prima.C.de epiſcõ. audien. & tenet Paris de Put.in.dict.tracta.ſyndica.in parte,iudices ſuprema.folio.154.numero.19.& vide quę dicam. in titulo.17. in gloſſa. *razonables prendas*, prima columna.

Prætorum Cap.IX.finis.

SVMMARIVM.

1 *Iudex laicus ordinarius non debet capere ſportulas.i.acceſſorias,ſed ſtipendio principis debet eſſe contentus.*

2 *Iudices ſalariati,vel literati,non debent accipere iſtas ſportulas,ſeu acceſſorias,vt proceſſus videant,aliàs officio priuantur, & percepta cum quadruplo reſtituant.*

Prætorum. Caput. IX.

OTroſi , que no lleuẽ : ni cõſientã lleuar a ſus officiales aſſeſſorias,[a] ni viſtas de proceſſos por

a Aſſeſſorias.[a] Nota text. ꝙ iudex lai-
1 cus† ordinari⁹ nõ debet capere ſportulas.ideſt acceſſorias, ſed debet eſſe contẽtus ſtipendio principis,tenet noſter papa Adrian⁹ in quolibet. q. 9. charta.93.litera.g. vbi in.10. q.in princ.per totũ. & tenet Ioan. de Nauazi.in ſua Sylua nuptial.libr.5.fol.192. colum.4. verſi.ampla ſecũdò.& gl.in.c.cũ ab omni.de vita & honeſt.cleri.& Corſet.notabil. ſuis in parte,ſportulæ.& tex.in.c.40.infrà eod. & eſt tex. in.l.13.tit.16.lib.2.in ordi.reg.& in.l.16.tit.15.eo.
2 lib.vbi habetur,ꝙ iudices, † & correctores ſalariati,vel literati,nõ debẽt accipere ſportulas , id eſt acceſſorias,vt proceſſus videãt ſub pœna priuationis officij,& cum quadruplo recepta reſtituat, ſed tãtũmodo in Arãzel cõtẽta percipere debent.Et idem in expreſſo tenet Bald. in conſili.479.in.4. vol.vbi ait, ꝙ ſi iudex de publico habet ſalariũ,non poſſit talia recipere.per.l.6.lege Iulianus.ff.ad.l.Iuliam , repetundarum. de quo vid.Iaſ.in.§.tripli verò.Inſtitu.de actio. columna.6.numero.46.cum ſequentibus. Et inquantum Bartol.in authentica.de iudi.§.nec autem. colla.6.verſi.de ordinarijs autẽ.tenet, ꝙ iudices debent habere iſtas ſportulas pro ſe vltra ſalariũ quod

quod habent à publico, ſiue loquamur in delegato principe, ſiue in ordinario, malè dicit, ſi eſt ſua lectura. vt tenet dictus Ioann. de Nauazi. in dicta ſua Sylua nuptia. vbi ſuprà.* Vi. ſuprà, in. ca. 1. in glo. *alas partes*. nu. 23. vbi iudices imperiti vel non ſalariati aſſumunt cõſultorem, ſeu aſſeſſorem expenſis partium: & vi. Grego. Lopez in l. 2. tit. 21. par. 3. in glo. *deuan tomar conſejo*: & vi. infrà. in. cap. 36. in gloſſ. *firmada*. num. 7.*

SVMMARIVM.

1 *Iudices eſſe poſſunt correctores durãte officio contra ſuos officiales, & debent eos punire, licet non fuerint requiſiti, ſi fuerint ſcientes.*

2 *Conueniri poſſunt iudices durante officio, ſi receperunt aſſeſſorias, regulariter autem eſt contra. nume. 3. & 4.*

5 *Si citatur iudex vt compareat finito officio valet.*

6 *Maiores magiſtratus conueniri poſſunt durãte officio.*

7 *Iudex delinquens in officio, poteſt conueniri eo durante.*

8 *Conueniri poſſunt iudices. durante officio ſuper contractu in eo facto.*

9 *Iudex ſubmittens ſe alterius iuriſdictioni, poteſt conueniri durante ſuo officio.*

10 *Conueniri poteſt officio durante habens dignitatem ſine adminiſtratione.*

11 *Conueniri poteſt iudex durante officio in aliena patria.*

12 *Conueniri poteſt officio durante officialis perpetuus.*

13 *Conueniri poteſt iudex durante officio, quãdo imponitur pœna remotionis ab officio.*

14 *Conueniri poteſt iudex officio durante quando eſſet actio tempore peritura.*

15 *Cõueniri põt iudex durante officio quando facit aliquid contra iuriſdictionem ſuperioris.*

16 *Ex contractu venditionis celebrato per iudicem poteſt conueniri durante officio.*

17 *Pro debitis ante officium contractis poteſt iudex conueniri durante officio.*

18 *Quando principi placuerit, poteſt iudex officio durante conueniri.*

19 *Qui non eſt ſubditus, poteſt conuenire officialem durante officio.*

20 *Officialis poteſt conueniri officio durãte, quãdo ipſe contra alium agit.*

21 *Si iudicium eſſet modico tempore duraturum, poteſt officio durante conueniri.*

22 *De voluntate ipſius iudicis poteſt conueniri durante officio.*

23 *Officio durante non poteſt iudex alium conuenire.*

24 *Inſtrumẽtum, quod habet iudex, an mittatur executioni durante officio.*

25 *Cedere an põt iudex iura ſua officio durante.*

26 *Officialis perpetuus poteſt conuenire ſuum debitorem officio durante.*

27 *Officialis ad beneplacitum principis, poteſt cõuenire durante officio ſuum debitorem.*

28 *Magiſtratus maiores, & minores, qui dicantur.*

29 *In omnibus caſibus, in quibus iudex durante officio poteſt cõueniri, in eiſdẽ poteſt agere.*

[b] Los caſtigue. [b] Nota caſum, in quo correctores &
1 iuſtitiæ poſſunt, † & debent eſſe iudices contra ſuos officiales, & eos punire durante officio. vi. tex. in. c. 43. infrà eod. & vi. text. & Bartol. in. l. ſi quis fortè. §. ſi quos. ff. de pœnis. & Pari. de Put. in tract. ſynd. in parte, poteſtas an poſsit. ¶ Alios caſus poſui ſuprà in. c. 3. in glo. 1. 8. colũ. verſic. & non ſolum de ſua cauſa. vſq; in fine gloſſæ, quã per te vide. & Ioan. de Plate. in. l. præcipit. C. de Cano. larg. titu. lib. 10. nu. 3. & 5. vbi ait. ꝙ magiſtratus, vel officialis maior debet punire nefarios conatus, & delicta inferiorũ magiſtratuũ in officio delinquẽtũ. vt in. l. ſi quos fortè. §. ſiquis. ff. de pœnis. quod dicit intelligendũ de alijs officialibus, præterquã de iudicibus ordinarijs, quorũ flagitia ſunt principi referẽda, nõ punienda. vt in. l. 2. ff. de offi. præfe. Auguſt. * Et idẽ tenet Boerius. deciſio. 9. nu. 11. affirmans, ꝙ iudex põt ſuos ſergentarios punire, & cum hoc tranſeunt doct. & Albe. de Roſat. in. l. omnes per illũ tex. C. de offi. recto. prouinciæ. & in. l. ſiquos. nu. 3. C. de offi. præfect. prætor. Oriental. & ibi refert ſic vidiſſe de facto ſeruari, qui nimo actiuè & paſſiuè in officio, exercendo facti fuerunt ſibi, exceſſus, vel ipſe alijs fecerit, talis iudex cognoſcit, vt ibi Boerius. numero. 14. & 15. cum ſeq.* ¶ Et

¶ Et extende ꝙ debet eos punire, licet nõ ſit requiſitus, ſi fuerit ſciens, quia vtitur vtilitas publica. vt tenet dictus Plat. vbi ſuprà. quod nota, & vi. tex. in. c. 43. infrà eod. ¶ Quoq; nota hic ca-
2 ſum, in quo iudex poteſt conueniri durante † officio, ſi recipit iſtas ſportulas, ideſt aſſeſſorias. ¶ Quia regulariter eſt contra: quia of-
3 ficio durante † non poteſt cõueniri. text. in. l. 2. in principio. ff. de in ius vocã. & c. prohibetur. 2. q. 1. text. in. l. pars literarũ. ff. de iudicijs. gloſſ. in. l. vt vim. ff. de Iuſti. & iure. text. in. l. 11. tit. 1. parti. 7. & gl. in. l. 2. titu. 20. for. ll. lib. 4. in gloſſ. *ni merino*. & Bartol. in. l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. ff. de noui operis nũtia. 1. q. Quod intellige in maioribus iudicibus ordinarijs, ſecus eſt in minoribus magiſtratibus, quia iſti bene poſſunt conueniri. vt ibi. & text. & gloſſ. in auth. vt iudice. ſine quoquo ſuffrag. §. ſint autem. colla. 1. & Plat. in. l. 1. C. de lucris aduoca. libr. 12. vel niſi actio ſit tempore peritura. vt in. dic. l. 2. ff. de in ius vocan. & tenet Plat. ibi. in. d. l. 1. quia tunc bene poteſt cõueniri. ¶ Quod
4 ampliatur, vt comparere non teneatur † officio durante ꝙ etiam non tenetur per procuratorem comparere, aliàs nullum eſſet eorum priuilegiũ ſecũdũ Bart. in. l. 2. §. ſi quis in iudicio. ff. ſi quis cautio. ¶ Tamen iſta regula limitatur, & 2. vt procedat, quando magiſtratus, vel iudex citatur vt compareat dum eſt in magiſtratu. ſecus ſi ci-
5 tatur † vt compareat finito officio, vel magiſtratu, dũ talis citatio cõferatur in tẽpus permiſſum quia in iſto caſu fallit. l. ſi tempus. ff. de hæredi. inſtitu. ſicut valet citatio die feriata. vt habetur per Bar. & alios in. l. 1. §. nũtiatio. ff. de noui ope. nuntia. & in. l. fi. C. de ferijs. Et iſtam limitationem ponit gloſ. in. d. c. prohibẽtur. & q. 1. & canoniſtæ in. c. legebatur. de maio. & obe. & facit text. in. l. ſi adulteriũ cũ inceſtu. ff. de adult. §. fi. ¶ Tertiò fallit in maioribus magiſtratibus, quia
6 † indiſtinctè conueniri poſſunt. l. nec magiſtratibus. ff. de iniurijs. ¶ Quartò fallit, niſi iudex de-
7 linquat pendente † officio, quia tũc pro delictis cõmiſsis in officio poteſt conueniri. ſecundum gl. in. d. l. 2. ff. de in ius vocan. & l. nec magiſtratibus. & ibi Bartol. & eſt text. in. l. iubemus. C. ad l. Iuliam repet. & ibi glo. notabil. in verbo adminiſtrat. & ad hoc reputat eam ſingula. Roma. cõſil. 415. & facit text. in. c. ſancimus. 2. q. 7. & gloſ. in. dict. ca. prohibẽtur. & Bald. in. l. mãcipia. C. de ſeruis, fugi. ¶ Et ideo ſi officialis, vel magiſtratus, pendente officiò conueniretur de furto cõmiſſo in loco, & de barateria, & ſimonia pro officio obtinendo, de hoc bene poteſt conueniri. vt eſt tex. ſingu. in auth. vt iudices ſine quoquo ſuffrag. §. ſi qs. colla. 2. quẽ ibi notat Angel. pro ſingul. & eum quoq; comen. Roma. in ſingu. 751. adde etiam text. ſolennem in. l. nulli. & ibi clarius Bart. C. quorum appella. non recipi.* Quod ſequitur Alexan. & Phili. Decius in. l. qui iuriſdictiõi. ff. de iur. om. iud. nu. 18. dicens ꝙ quando officialis delinquit in officio, vt quia accepit pecuniam pro adminiſtrando vel non adminiſtrando iuſtitiam dicitur barateriam comittere: vt Paul. Caſtr. cõſil. 154. & grauiter punitur vt in. l. iudices. C. de dignita. lib. 10. prout notat Angel. in. d. auth. vt iudic. ſine quo. ſuffra inquiẽs, ꝙ in tali caſu etiam durante officiõ poteſt conueniri & puniri à maiori & principali magiſtratu ſecundùm prædictos doctor.* ¶ Et facit, ꝙ officialis qui tenetur de barateria, punitur etiam durante officio. vt in. l. iudices. C. de dignitati. libro. 12. eodem modo punitur pro furto tenet in expreſſo Anton. Franc. in additio. ad Abb. in. d. cap. legebatur. de maio. & obe. in additione, quæ incipit, ſine adminiſtratione. ¶ Et facit quod notat Bald. in titul. de pace conſtan. verſicu. in nomine Chriſti. & Angel. in. l. 2. §. fina. ff. de his, qui ſunt ſui vel alie. iur. vbi tenent, quòd anciani poſſunt remouere poteſtatem durante officio, ſi nollet facere id, quod debet. & facit quod tenet gloſſa. & ibi Imol. 9. column. in. capitul. fina. de reſcripti. vbi ſi delegatus Papæ delinquat, poteſt accuſari coram ordinario, & punietur poſtea finito officio. & facit text. & ibi Abbas in. capitulo. fina. de ſtatu mona. & Felin. in dict. capitul. legebatur. ¶ Ex prædictis apparet non benè dixiſſe gloſſ. in. l. 2. ff. quod metus cauſ. in verbo, locum habere. quæ vult, quòd etiam pro delictis commiſsis in officio non poſſunt magiſtratus conueniri, ſed demum finito officio. quia Angel. ibi dicit, ꝙ iudices habentes merum, vel miſtum imperium, & ſic altam iuriſdictionem, ſi reperiantur in expreſſa barateria, vel furto non poſſunt conueniri durante officio. Secus eſt in magiſtratibus habentibus baſſam iuriſdictionem, quia illa gloſſ. & Ange. malè dicunt, vt patet ex prædictis. vt Iaſ. in. d. l. 2. de in ius vocan. ff. numero. 2. ¶ Quin-

las ſentencias que ſe dieren, & que ſobre eſto recibã iuramento de ſus alcaldes, & que ſi no lo guardaren que los caſtigue:[b] y que eſto aya lugar anſi miſ-

8 ¶Quinto fallit,niſi pendente† officio faciat ali
quem contractum,quia de illo poterit conueni
ri pendente officio.tex.eſt in.l.interdũ.§.1.ff.de
iudi.& in.l.2.§.legatis. &.§. omnes. eod. titulo.
& hoc quando contrahere poteſt,quia regula-
riter eſt prohi-
bitus.vt in.l.nõ
licet.ff.de con-
tra.empti.niſi in ſeptem caſibus, de quibus per
Alexand.& Iaſ.in.l.principalibus.ff.ſi cert. pe-
ta.vt poſui,& plures alios ſuprà in.c.2. in gloſſ.
de mercaderia. ¶Sextò fallit,niſi iudex pendẽte
9 officio ſe ſubmittit† alterius iuriſdictioni.text.
eſt in.l.receptũ.ff.de iuri.om.iudi.& facit text.
in.c.nos incompetẽter.2.q.7.vt tenet iſtas duas
proximas limitationes Anto.Frãciſcus in addi-
tio.ad Abba.in.c.aduerſus.de immunita. eccle-
ſi.in additione,quæ eſt in.nu.14. verſic. an aũt.
Hinc eſt,quòd poſsit conueniri citatione non
actoria,puta ad defendendum proceſſum ſuum
ſuper inquiſitionem.vt Felin.in.d.c.legebatur.
& in.c.dilectus.de reſcriptis.¶Septimo fallit in
10 habentibus dignitatem ſine † adminiſtratione,
vt ſunt Comites,& Marchiones,Duces, & Re-
ges:quia iſti proculdubiò poſſunt conueniri,vt
in.l.2.C.vbi ſenato.vel clari. ſecundum Bartol.
in.d.l.nec magiſtratibus.ff.de iniuri.& doctor.
in.d.ca.legebatur, ſed tu dic,quòd melior ratio
eſt,quia habent officium perpetuum. ſecũdum
Iaſ.in.d.l.2.ff.de in ius vocan.nu.3. ¶Octauò fal
11 lit† in aliena patria,quia ibi bene poteſt conue-
niri.ſecus eſt in loco ſui magiſtratus.gloſ. in.l. ſi
præſens.C.de epiſc. audien. ſecundum Iaſo. vbi
ſuprà. Quod intellige ꝙ poteſt conueniri in a-
liena patria de delicto,vel contractu, dummo-
do ſit talis cauſa,quæ poſsit agitari per procura
torem.ſecundum Alber.in.l.ſenatus.ff.de offic.
præſi.prout declarat dictus Anto.Fran. in addi-
tio. ad Abba. vbi ſuprà:quia in ciuilibus poteſt
pro debitis alibi contractis temporalis & perpe
tuus officialis officio durante conueniri. tenet
Angel.in.l.2.C. de adminiſtra.tuto. & Zachar.
in additio.ad eundem Abbat.in. d.c. legebatur.
*Et vi.Boerium.deciſione.11.nu.2. vbi idem te-
net aſſerentem, ꝙ licet maior magiſtratus non
poſsit conueniri in ciuitate in qua eſt magiſtra-
tus,vt in.dic.l.2.ff.de in ius.vocan.tamen in alio
loco domicilij ſui in quo non gerit magiſtratũ
bene poteſt conueniri per.d.gl.in. d.l. præſens.
C. de epiſco.audi.quam ſequuntur doct. ibi re-
12 latos.*¶Nonò fallit in officiali perpetuo,† quia
tunc ne delicta remaneant impunita, pendente
officio,poterit conueniri. tenet Bald. per illum
text.in.l.ſi finita.ff. de tutelis. & rationi. diſtra.
Bart.in.l.de pupillo.§.ſi quis ipſi prætori. colũ.
2.ff.de noui ope.nuntiatio.& Specula. in titul.
de actore.§.1.verſicul.illuſtris.& in titul.de reo.
verſi.Item conſul.& Bal.in.d.l.pars literarum.
& Anto.de Butri.in.c.cæterum.de iura.calum.
ad finẽ. ¶Qđ

mo aunque los ta- les corregidores, y

extenditur nõ
ſolùm quando
eſt perpetuum,verumetiam,ſi officiũ ſit ad be-
neplacitum principis,qui tunc quoq; durãte of
ficio poteſt conueniri.Ita eleganter determinat
Barto.in.d.l. de pupillo.§.ſi quis ipſi prætori.2.
colum.per tex.in.l.iuriſperitos.ff.de excuſ. tu-
to.& determinat Barto.in.l. quanuis circa prin-
cipium.ff.ſi cert.peta.& facit glo.in Clemen. &
ſi principalis.de reſcrip.& gl.in.c.fi. de reſcript.
in.6.in verbo,perpetuus.& ibi Domin. & tenet
Anto.Franciſcus,in additione ad Abbat.in.d.c.
legebatur.& Iaſ.in.d.l.2.nu.3.¶Decimò limita,
13 niſi à iure imponatur† pœna remotionis ab offi
cio,quia tunc poterit etiam durante officio con
ueniri:quia ſi ſpectaremus finem officij, fruſtra
fieret talis amotio,ſecundum Bald.in titulo. de
pace conſtant.verſi.credentia.ad finem.in vſib.
feud.per.d.l.iubemus.C.ad.l.Iuliã repet. ¶Vn
14 decimò, limita,niſi actio† eſſet tempore peritu
ra,quia ſaltem vſq; ad litem conteſtatam poteſt
magiſtratus conueniri.l.ſenatus.cum ibi glo.ff.
de offi.præſi.Canoniſtæ in.d.capi.legebatur.&
tunc compellitur cautionem præſtare de proſe
quenda lite finito officio.text.eſt in.l. ſi adulte
rium.§.fi.ff.de adulte.& eſt gloſ.in.d.c.prohibe
tur.verſic.propter magiſtratum.in fine.2. qõ.1.
15 ¶Duodecimò fallit,† quando faciunt cõtra iu-
riſdictionem ſuperioris,tunc enim etiam ſi ſint
maximi magiſtratus, poſſunt conueniri dimi-
nuto officio.text.eſt in.l.ſi appellationẽ. & ibi
Bald.notat.C.de appella.& ſequitur Iaſ. in. d.l.
2.vbi ponit quaſi omnes dictas limitationes. &
Anto.Franciſcus in additio.ad Abba.in.d.c. ad-
uerſus.& Feli.in.d.ca.legebatur.& per Pari. de
Put.in tracta.ſyndica.in parte, durante officio.
foli.106.& in parte,officialis durante officio.eo.
fol.Decimotertiò nouiter limitatur, & fallit,ni
16 ſi conueniatur † ex contractu venditionis per
eum celebrato,tunc enim talis exceptio, cũ ſit
declinatoria, per eum venditorem apponi non
poteſt.ita tenet Franciſcus de Aretio.cõſilio.30.
in.2.colũ.prout refert,& ſequitur additio Alex.
17 in.d.l.2.in.1.additiõe. ¶ Decimoquartò† fallit,
niſi pro debitis ante officium contractis, quia
tunc durante officio poteſt conueniri. vt tenet
Ange.in.l.2.C.de admin.tut.contrarium in hoc
tenet Ioan.de Plat.in.l.nec ipſi.C.de incolis. &
vbi quis

vbi quis domicilia videtur.libr.10. numer.2.vbi
tenet,ꝙ officialis, & ſtipendiarius pro contra-
ctibus,& delictis antea factis conueniri non po
teſt durante officio,vel ſtipendio ſed pro cõtra
ctibus,& delictis ibi cõmiſsis, allegando Bar.in
tracta repræſali.& eſt in.6.q.principali. & hoc
credo &, dictum Angel.intelligatur de debitis
factis in prouincia,quam regit ante officiũ rece
ptũ,ꝙ poteſt cõueniri,ſecus de his,qui fecit ex
18 tra prouinciam. ¶Decimoquintò fallit† quan-
do principi placuerit,quia tũc poterunt eius of
ficiales conueniri durãte officio.vt tenet Bald.
in.l.obſeruare.§.proficiſci.ff. de officio procon
ſu.& lega.in fine.& Paris de Pute.in tracta.ſyn
dica.in dict.verſic.officialis durante.¶Decimo
19 ſextò fallit inter non ſubditos,† quia dicta regu
la, quòd officialis non poſsit conueniri,habet lo
cum inter officialẽ,& ſubditos:tamẽ ille,qui nõ
eſt ſubditus,põt officialẽ officio durante cõue-
nire.ſecũ.Azo.in ſumma de in ius vocan.& me
lius in titul.vt oẽs cauſ.tã ciuil.quã cri.& eſt gl.
in.l.ſi præſens.C.de epiſcopali audi.Specula.in
tit.de ſupplicatio.§.ſequitur.verſic.Itẽ durante
officio poſſunt ſubditi ſupplicare principi. vt
20 Paris de Put.vbi ſuprà.¶Decimoſeptimo† fal-
lit quãdo talis officialis agit durante ſuo officio
cõtra aliũ,quia tunc poteſt ipſe cõueniri. vt in
l.2.§.ſed ſi agant.ff.de iudicijs.quod eſt verũ,ni
ſi ageret cõtra debitorẽ fugientẽ,vel ex cauſa dã
ni infecti.notat Angel.& Bald.in.l.fi.§.dãda.de
iure deliber.& tenet Paris de Put. vbi ſuprà.n.
21 10. ¶Decimooctauò fallit,† niſi iudicium eſſet
modico tẽpore duraturũ. vt in.l. momentanee.
C.qui legi.perſo.& Paris de Put.vbi ſuprà. nu.
13.¶Decimononò fallit in omni caſu,quãdo eſt
22 de volũtate† ipſius iudicis,& ipſe iudex vult cõ
ueniri durante officio, quia tũc bene põt cõue-
niri.ita tenet Carald.in tracta.ſyndi.q.5.licet e-
go nõ inuenio,tamẽ allegat eũ Bertachi.de Fir-
mi.in ſuo aureo reperto.in parte,officialis cõue
nitur.verſi.9.& licet Firmi.nõ dicat,ego allego
Amode.Iuſti.in tracta.ſyndi.in parte olim po-
teſtatẽ dictæ ciuitatis.verſi.Itẽ poterit.vbi in ex
preſſo tenet,ꝙ de volũtate iudicis cõuẽti poteſt
cõueniri,quia cũ ſit inductũ in fauorẽ iudicis,ꝙ
finito officio cõueniatur.vt in.d.l.nec magiſtra
tibus.ff.de iniuri.& in.d. l.2. ff.in ius vocã. põt
tali fauore pro ſe introducto renũtiare.arg.in.l.
ſi quis cõſcribẽdo.C.de pactis.quod dicit dictus
Amode.Iuſti.ꝙ hodie nõ procederet, quia cõ-
muniter in electionibus, vel prouiſionibus ap-
ponitur capitulũ,ꝙ de omiſsis, & commiſsis te
neatur ſtare ad ſyndicatum finito officio,prout
in prouiſionibus correctorum patet, inquantũ
dicunt,*y recibades del fianças llanas, y abonadas, que
hara la reſidencia que la ley de nueſtros Reynos manda*
vnde ſecundum Amode.Iuſti. nõ eſt obligatus
anteaquam tranſiuerit in contractum.l. Cæſar.
ff.de publica.& in.l.donationes.C.de donatio.
inter vir.& vxo.& ſic agens durante officio age
ret ante diem,quod fieri non poteſt.l. niſi fi-
ta.de tutel.& ratio.diſtrahen. Quod dicit verũ
dictus Amode.niſi de voluntate officialis,& cõ
munitatis, vel regis,qui ipſum elegit, vel poſ-
uit in officio, quia poteſt rex,vel communitas
remittere ſyndicatum, ſicut tutori remittitur
redditio rationis.l.quidã decedẽs.ff.de admini-
ſtra.tuto.¶Ita ſicut iudex non põt cõueniri of-
23 ficio durante,ita† officio pendente non poteſt
alium conuenire.text.in.d.l. pars literarum. ff.
de iudic.& tex.in.l.2.titu.20.libr.4.for.ll.& ibi
Montal.¶Hac de cauſa dicit Angel.in.d.l. pars
literarum.quòd poteſtas,ſeu iudex durante of-
24 ficio, non poteſt petere † exequi inſtrumen-
tum,quod habet contra ſubditum,ſed remediũ
eſt,quòd alteri cedat ſua iura,cum pacto, quòd
non teneatur de euictione.per.l. ſed ſi reſtitua-
tur.ff.de iudi.quod ſequitur dictus Paris de Pu
teo.in.d.verſic.officialis durante.nu.10. de quo
vide,quæ dixi ſuprà in.c.2. in gloſ. *de mercade-
ria* in fine.¶Ex quo dicto Angel.infertur, ꝙ of
25 ficialis durante† officio poteſt cedere iura ſua al
teri,qui agit non obſtante exceptione, quæ ob
ſtaret cedenti.ſecundum Firmian.in ſuo reper-
to.vbi ſuprà.verſi.quarto.¶Supradicta habent
locum in officiali temporali,non in perpetuo:
26 quia perpetuus† poteſt conueniri durante offi
cio.vt.l.de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. & ibi
Barto.ff.de noui ope.nuntia.¶Et quoq; nõ ha-
27 bent locum in officiali ad beneplacitum,† quia
dicitur perpetuus,& iſte poteſt conueniri offi-
cio durante.per l.ſufficit. ff. de condi. indebiti.
& per.l.iuris peritos.ff.de excuſa.tuto. vt tenet
Paris de Pute.vbi ſuprà.in.d.verſi.officialis.nu
me.1. ¶Sed qui dicantur maiores vel minores
28 † magiſtratus.Ioann.de Plat.in.l.nemo carcerẽ.
C.de exacto.tribu.libr.10.nu.12.allegando glo.
in.l.nec magiſtratus.ff de iudicijs.dicit,ꝙ maio
res dicuntur,qui habent merum, & miſtum im
perium,minores autem,qui habent ſimplicem
iuriſdictionem.Sed dicit,quod Innocen.in cap.
ſedes.de reſcrip.tenet,quod hoc relinquitur ar
bitrio iudicantis. ¶Ego tamen teneo, quòd in
29 omnibus† caſibus ſupradictis, in quibus iudex
durante officio poteſt conueniri,in eiſdem po-
teſt agere,& conuenire,quia eſt eadem ratio,il-
lico debet eſſe idem ius, & diſpoſitio.c. tranſla-
to.de conſtitu.&.c. ſi quis. prima. quæſtio.3. &

in cap.

in.c.quo iure.8.diſtinctio.l.ſi quis contra.ff.de
appella.l.2.C.de fideicommiſsi.& in.c. de illis.
de ſponſa.& in.c.propoſitum.de eo , qui duxit
in matri.quam pol.per adulteri.

SVMMARIVM.

1 *Aſſeſſorias iudex ordinarius qui procedit vt*
delegatus, habere non poteſt.
2 *Quando cauſa, vel vniuerſitas cauſarum com*
mittitur ordinario iuriſdictionem habenti,
intelligitur ordinario eum facere , & non de
legatum , niſi eſſet commiſſio cum clauſula
ſummariè, vel ſit appellatione remota com-
miſſa.
3 *Si appellatur à ſententia epiſcopi, quando eſt*
ordinarius, ad Metropolitanum appellatur,
ſed ſi eſt delegatus, appellatur ad papam.
4 *Salaria an dentur ordinarijs, & delegatis.*
5 *Ordinarius procedens vt delegatus, non tene*
tur in modo procedendi ſtatuta loci ſeruare.
6 *Ordinarius dicitur delegatus, ſi in commiſſio-*
ne eſt dictum, vel diminutum iuriſdictioni or
dinariæ. Vel ſi in commiſſione eſt dictum, au-
thoritate noſtra cognoſcas, vel verba ſimilia
ſeu ſuperior vtitur verbo præceptiuo.
7 *Quando commiſſio fit ſub nomine dignitatis,*
tunc cenſetur ordinarius, non delegatus.
8 *Iuriſdictio ordinaria quando alteratur in pro*
cedendo, delegata cenſetur.
9 *Vt iudex delegatus procedens quis in cauſa*
cum non ſit, ſi in illa habet ordinariam, valēt
acta.
10 *Iuriſdictionem ordinariam, & delegatam ha*
bens, an poteſt procedere ex delegata , omiſſa
ordinaria.

Commiſsion.[c]

c Idem tenet Io. de Nauazin.in
ſua Sylua nuptiali.lib.5.fo.229.colum. 4.verſi.
ampliatertiò.vbi ait, ꝙ etiam ſi ordinarius iudi
caret in cauſa ſibi à principe delegata, in qua ta
1 men ſine delegatione † omnino habuiſſet iudi-
care, tales aſſeſſorias , vel ſportulas capere non
pōt.& tenet in expreſſo Feli.in.c.de hoc. de ſi-
mo.col.2.verſi.Itē facit notabile allegādo An-
cha.in conſil.197.incipiēte, Præmittēdū ꝙ de iu
re. ¶Et ratio iſtius tex.pōt eſſe: quia qñ vnā cau
2 ſam, † vel vniuerſitatē cauſarū certarū per legē
Rex, vel Imperator cōmiſit præſidi aliter habē
ti iuriſdictionē intelligitur eū facere ordinariū,
nō autē delegatum.tenet Ang.per glo.ibi.in.l.
diuinæ. C. ne liceat potētio & Ang. de A-
retio , in.l.dato iudice. ff.

officiales conozcā por cōmiſsion[c] nr̃a,

Si quis & à quo appellā. ſit. de quo per Abbat.
in.ca.licet.de officio ordina.quia tunc videtur
exercitare eius iuriſdictionē ordinariam, ſi illud
qđ mādat, pertinebat ad eius iuriſdictionē, non
autē videtur eū facere delegatū, niſi mādaret il
lud fieri cū clauſula, appellatione remota: quia
tūc videtur alterare iuriſdictionē ordinariam, &
tūc cēſetur delegatus, & nō ordinariu, s, put te-
net Vitalinus in tracta.clauſularū in parte, clau
ſula, appellatione remota.colū. 2. ¶Et Paul. de
Caſt.in.l.& ſi prætor.ff.de offic, eius cui mā.eſt
iuriſ.vbi dicit , ꝙ ſi Rex nō mutat modū proce
dendi, cēſetur eius iuriſdictio ordinaria exerci-
taſſe: ſecus ſi alterauit, puta ſi dicat, ꝙ procedat
ſummariè.& idem tenet Paul.de Caſt.in.l. 1. §.
opus nouū.ff.de no.ope.nūtia.& ibi Alexā. &
Lanfranc.de Oria in repet.c.quoniā contra de
proba.in princ.nu.26.vbi ait, ꝙ quādo clauſula
ſummariè apponitur in literis, & ſcribitur iudi-
ci ordinario, qui aliàs fuit iudex cōpetens in di-
cta cauſa, virtute talis clauſulæ dicitur eſſe dele
gatus, quia alteratus eſt proceſſus. ſecus eſt ſi
princeps ſcriberet iudici ordinario, ꝙ cognoſcat
de aliqua cauſa, in qua erat cōpetens ſine clau-
ſula dicta, tunc nō efficitur delegatus.& allegat
Lanfranc.Innoc.in.d.c.licet in corrigēdis.de of
fic.ordi.& docto.in.l.& quia.ff. de iuriſd. om.
iudi. & idem tenet Iaſ. in. l.1.§.& poſt operis.
ff. de no. ope. nūtia.nu.2. & ibi Alex.per tex.
in.c.licet vndiq;.de offi.dele.&.c.cū aliquibus.
de reſcrip.in.6.quam deciſionem dicit ibi Iaſo.
eſſe multū vtilē in practica.& dicit, quòd tenet
Bal.in additio.ad Spec.in tit.de legat. vlti. col.
& Alex.in.l.more.ff.de iuriſ.om.iu.5.colū. vbi
reputat quotidianū , & ſic, ꝙ iſta deciſio eſt in-
differēter approbata ſecundū Iaſ.vbi ſuprà , &
eā multū in practica obſeruatur. ſecundum eū.
¶Et ex ea inferūtur magni effect⁹: quia ſi à ſen
3 tētia † epi, qñ eſt ordinarius, appellatur ad Me-
tropolitanū, ſed ſi eſſet delegatus Papæ, appel-
latur ad Papā.l.1.§.1.ff.quis & àquo appel. ¶Itē
4 ſalaria nō dātur ordinariis, † ſed bñ delegatis.c.
ab omni.de vit.& honeſt.cleri.& ibi doct. ¶Itē
5 qñ ordinarius ꝓcedit vt delegatus, † nō tenetur
in modo procedēdi ſeruare ſtatuta illius loci, ſe
cundùm Ang.in.l.ius autē ciuile.ff.de iuſti. &
iure.& Bal.in.d.ca.licet. in corrigendis.Et idē
tenet Iaſ.vbi ſuprà.& in.l.1.§.ſi quis ſimpliciter
ff.de verbo.obligat.nu.5.vbi dicit, ꝙ ſupradicta
eſt cōmunis opinio , quòd ſalaria ordinarijs nō
debeātur, licet Aretinus cōtra iſtā cōmunē do
ctrinam retorquet. text.in.d.c.cum aliquibus.
ſed nil facit ſecundùm eundem Iaſ.quia ibi po-
teſtas ordinaria illius, ad quē ſcribit Papa , non
alterat illam iuriſdictionē ordinariam in aliqua
forma, ſed eam prorogat ad perſonam inhabilē
quā aliàs non poſſet ordinarius inſtituere. De
quo per Feli.in.cap. cùm ex officij.de præſcri-
ptio.col.10.verſicu.nihilominus.vbi dicit quo-
que, quòd iſta eſt communis opinio.& idem te
net Iaſo.dicendo eam eſſe communem in. d.l.1.
§.& poſt operis.ff. de noui operis nuntia. licet
dicat, quòd putat eam non eſſe veram , per ra-
tiones, & iura vt ibi per eum. Attamen in fine
illius quæſtionis cogitandum relinquit, quia nō
reperit aliquem contradicentem, & dicta deci-
ſio eſt approbata per omnes ſecundùm eundē
ibi. ¶Quam amplia, ꝙ non ſolùm ordinarius di
citur delegatus, ſi in commiſſione eſt dictū , ꝙ
6 procedat ſummariè, verunetiam ſi aliquid eſt
additum, vel diminutum iuriſdictioni ordina-
riæ.vt tenet Alex.in.d.l.1.§. ſi quis ſimpliciter.
ff.de verbo.oblig.nu.11.vbi quoq; dicit ꝙ idem
eſt ſi in commiſſione ſit dictum authoritate no
ſtra cognoſcas, vel ſimilia verba. per text.in.d.
c.cū aliquibus. ¶Et idem dicit, quòd eſt vbicun
que ſuperior in commiſſione vtitur verbo præ
ceptiuo.vt gloſ.ibi in.d.c.cū aliquibus.in verb.
concedimus facultatem. ¶Tamen ſupradicta li
7 mitantur notabiliter, niſi fiat † delegatio ſub no
mine dignitatis, quia tunc cenſetur ordinarius
& non delegatus.vt tenet Iaſ.in.d.l. Ius autem
ciuile.ff.de iuſti.& iure.num.4.allegando Bal.
in.c.is quibus de offic.ordi.& in.l.præcipimus.
C.de appella.in princip.vbi Bal.dicit, ꝙ ſi com
miſſio fiat ſedi, & nō perſonis, dicuntur ordina-
rij.quod eſt notandū ſecūdùm Iaſ.vbi ſuprà, vbi
quoq; in nu.7.&.8.limitat alijs modis, putà quā
do talia verba ponūtur in principali diſpoſitio-
ne reſcripti.vt quia dicitur authoritate noſtra
cognoſcas, de cauſa quæ vertitur inter tales, ſe-
cus ſi apponatur in confirmatione , ſeu in exe-
cutione diſpoſitionis, putà ſi committeretur iu
riſdictio ordinaria in certo loco, & poſtea in fi-
ne reſcripti diceretur, quòd quicquid eius au-
thoritate fecerit princeps, habebit ratū: quia re
gula eſt, ꝙ clauſula appoſita in executiuis non
inmutat naturam principalis actus.tex. eſt no
tabil.in Cle.1.de præben.quam Abb.ibi excla-
mat.& dicit ſe nec ſcire alibi.& ita limitat Car-
din.& Imol.in.c.quoniam. Abb. de offi.deleg.
vlti.colū.quod ſequitur & cōmend.Alex.in.d.
l.more.5.colū.& vid.Abb.in.c. cùm in noſtris.
de cōceſſ.præben.vlti.colū. ¶Quoq; limitatur,
8 quādo ſolùm alteratur † iuriſdictio ordinaria in
procedendo, quòd erit delegatus quātū ad pro
cedendum, ſed ordinarius in ſententiando. te-
net Ioan.Butri.in.l.qui procuratorem dat.ff.de
procurato.in princ.& ideo ſi datur liberum ar-
bitrium poteſtati in inquirendo, & cognoſcen-
do, non intelligitur dari in decidendo, & iſtam
opinio.tenet Iaſ.in.d.l.ius autem ciuile.num.8.
licet aliqua adducat in contrarium, cum qua di
cit, quòd tenet Bal.in.d.l. qui procuratorē dat.
vlti.colum.in prin.Et not.ſupradicta, quia quo
tidie eueniunt in practica, & alias limitationes
ponit Iaſ.in.d.l. ius autem ciuile: quas per te vi
de. ¶Vnum tamen nota in materia dicta, quòd
9 ſi aliquis proceſsit in † cauſa tanquam iudex de
legatus, cùm non ſit, ſi tamē habebat in illa cau
ſa iuriſdictionem ordinariam, valent acta licet
in illa proceſſerit vt delegatus.tenet Paulus de
Caſtro in.l.habebat.in fine.ff.de inſtituto. ¶Et
idem tenet Angel.in.l.2.§.conuenire. ff. de iu-
dic.vbi dicit, quod putans ſe habere iuriſdictio-
nem ex vno capite, & eam non habet, ſed habet
ex alio, ſi procedit ex capite in competenti, nō
vitiatur proceſſus.quod dicit eſſe verum, quan
do litigantes procedunt ex capite competenti.
Secus ſi procederent ex capite incompetenti,
ita, quòd errarēt ſimul litigantes, & iudex. tex.
in.l.ſed ſi in ſeruum.§.ſi quis iudex. ff.de arbi-
tris.+ Vide Bal.in.l.eum qui.ff.de iur.om.iudi.
in fine. vbi indiſtinctè tenet, ꝙ ſi delegatio eſt,
nulla, ſed ſi delegatus aliàs habet iuriſdictiōem
iſtius cauſæ tenet proceſſus per glo. quam dicit
non eſſe alibi in.l.vnica. C.qui pro ſua iuriſdi.
¶Adde quoque, quòd ſi aliquis habet ordina-
10 riam, & delegatam † iuriſdictionem, quòd ſi or-
dinarius vult, poteſt procedere ex delegata, o-
miſſa ordinaria.vt per Innocentium, & omnes
alios in dicto capitul.cùm ex officij.ſubdentes,
quòd poteſt procedere ex vtraque. quod eſt be
ne notandum ſecundùm Imolam in capitu.niſi
eſſent.de præbend.prima columna, & Felinus
in dicto capitulo.ex officij columna vndecima,
verſic.ſecunda concluſio. ſed ſi ſimpliciter pro
cedat, videtur procedere principaliter ex dele
gata.ſecundum Abbatem, ibi.poſt Butrica.per
l.tertiam.ff.de mili. teſtamen.vbi miles teſtan
do videtur in dubio elegiſſe viam efficaciorem,
& procedit hoc in dubio ſecundum Felinum,

ibi colum.15.verſic. ſexta concluſio.quando in
ſentẽtia eſt clauſula omni meliori modo, quod
poſſum:& ſequitur Io.Andr.& Domin. in cap.
ſi poſtquam.de electiõ.in ſexto.in ſecunda col.
¶Quod amplia ſecundũm Felinum, vbi ſuprà,
colum. 16. etiam ſi iudex expreſsit ordinariam
poteſtatem.& Abbas ibi.quia ſępe exprimitur
cauſa demonſtrandi perſonam. vt per ipſum.
¶Amplia,& ſecundò ſecundùm eundem nedũ
ſi habet delegatam & ordinariam , ſed etiam ſi
habet ſolam delegatam alterantem,ſeu reuocan
tem ordinariam. vt ibi per Abbatem & latiſsi-
mè per Felinum:quem vide.

SVMMARIVM.

1 *Iudices ſalariati de publico, vel literati nil de
bent recipere prouidendo proceſſum, aliàs pu-
niuntur,quia priuãtur officio,& cũ quadru-
plo reſtituant recepta.*
2 *Priuationis pœna non debet poni,niſi in caſi-
bus à iure expreſsis.*
3 *Caſus,in quibus quis priuatur officio.*

d Ley. d Quæ eſt lex.16.tit.15.lib.2. in ordi.
Regali.Similis in.l.13.tit.16.eo.lib.
1 in dictis ordinatio.vbi iudices † prouidendo pro
ceſſu nil debent recipere,ſi ſunt literati,vel ſala
riati de publico,aliàs puniuntur in amiſsione of
ficij,& illud quod receperunt per ſe,vel per in-
terpoſitam perſonam reſtituant cum quadru-
plo.¶Et hic eſt caſus,in quo quis probatur offi
cio.¶Et iudex ſyndicatus,vel alius iudex nõ de
2 bet quem priuare † officio,niſi in caſibus expreſ
ſis à iure:quia regulariter non poteſt poni pœ-
na priuationis à iudice,niſi expreſsè reperiatur
impoſita à iure.iſta eſt glo.ſingula.in.c.fi. de iu
re patrona. quam ibi Abb.dicit eſſe ſingula. &
tenet Andr.Siculus Barb.in.ca.1.de offi.delega.
16.col.vbi allegat aliã ſimilem in.c.cum vos.de
offi.ordin.& tex.in authen.de non eligendo.ſe
cundo nuben.§.cùm igitur.verſi.nec eſt lex.col
la.1.quem tex.magnificauit Bald.in authen.ex
teſtamento.C.de ſecũdis nupt.col.fi.nu.5. ver.
modò iuxta prædicta.& tenet ſingulariter Ale-
xã.in.l.etiã.§.licet in dotalibus. ff.ſolu. matri-
mo.col.2.nu.7.& dicit,ꝙ eſt ſimilis glo.in ſum
ma.15.q.8.& tenet hoc Alex.ibi.ſequẽdo Imol.
contra Bal.ibi,qui tenuit contrarium,non faciẽ
do mentionem de tex.in.d.§.cùm igitur. dicen
do,ꝙ inductio Bal.eſt multum à remotis,vt po

ſui in.c.1.ſupra eodem in glo. *vſen bien del.*verſi.
ſed poteſt remoueri. & iſtam met opinionem,
ꝙ pœna priuationis non imponatur niſi inue-
niatur expreſſa in iure.tenet Io.de Ana. in cap.
1.de maledi.1.col.Et Iaſ.in.l.illam. C. de colla.

ſo la pena de la ley[d]
Ni reciba el ni ſus
oficiales cõpromiſ

col.3.nu.12.&
idẽ tenet Iaſo.
in.l.1.nu.12. &
in.l.ſi quis ma
ior.nu.8.C.de
trãſact.& gloſ.
in. c. cùm nos.
de offi.ordina.& Andre.Siculus.conſi.51.in pri
mo volu.conſi.col.23.& eſt tex.in.l.at ſi quis.§.
diuus.ff. de religio. & ſumpti fune. in verbo,
pœnam autem inſtitutã. ¶Alios quinq; caſus,
3 † in quibus quis poteſt remoueri,& priuari ab
officio ponũtur.& Amode.Iuſti.in dict. tracta.
ſyndica.in parte,olim poteſtatem dictæ ciuita
tis.¶Et primus eſt,ſi commiſsit furtum , vel ba
rateriã.vt in.l.iubemus.C.ad.l.Iulia.repet. ibi.
adminiſtrante eo.& notatur in.l.2.in prin.ff.de
in ius vocan.& in.l.fina.ff.ad.l.Iuli.repet.& ita
dicit fuiſſe obſeruatum de facto in ciuitate Ca
ſtelli in collaterali Ioan de Firmio tũc poteſta-
tis qui per pecuniam,& barateriam,promiſerat
abſoluere dominum Franciſcum de Cannalib⁹,
& etiam Florentiæ dicit Amod.Iuſti.ꝙ fuit ob-
ſeruatum contra dominum Franciſcum de Ta-
liazo tunc capitaneũ pro barateria facta cũ He
bræis,qui durãte officio fuerunt capti,torſi , &
in carceribus mancipati,& puniti.Et tenet Ioa.
de Plat.in.l.iudices.C.de dignita.lib.12.dicẽdo,
ꝙ officiales in officio cõmittentes furta,& bara
terias,poſſunt officio & dignitate priuari, & de
gradari,& quoq; priuãtur ſalario.per Bart. in.l.
2.ff.de infami.& in tex.in.l.iudices.C.de anno.
& tribu.lib.10.¶Secũdus caſus eſt,propter ad-
uerſam,& longã corporis infirmitatẽ.¶Tertius
caſus,propter nimiam negligẽtiam.l. ſi quos iu
dices.C.de offi.præfecti orien. circa quod vide
quæ poſui in dict.cap.1.in glo. *vſen bien del.*ver-
ſi.ſed poteſt remoueri.vide Pla. in.l. quicunq;.
C.de diuerſis officijs apparit.lib.12. vbi idem te
net,ꝙ etiam propter culpam , & negligentiam
ita poteſt condemnari officialis,& ab officio re
moueri,ſicut propter fraudem,& dolum, & pri
uatur ſalario.¶Quartus,ſi videat aliquos rixan
tes,& ſe non interpoſuit , quia debet ab officio
remoueri.tenet Cyn.in.l.ſi ſeruus.C.de noxali
bus.*Et Bal.in.l.1.§.quies,in fin.ff.de offic. præ
fect.vrb.& in.l. nullus.C. de ſumma. & fide.*
¶Quintus,propter nimiã ſæuitiã.l.2. ff. de his
qui ſunt ſui vel alie.iur.& vi.Bar.& notat Ang.
in addi-

tio.quas fecit in tracta.Bal.in.l.obſerua-
re.§.proficiſci.q.44.ff.de offic.procon.& lega.
Et vide tex.in.l.vniuerſi.C.vbi cauſ. fiſcal.vel
diui.vbi tenet,ꝙ ſi præſes in officijs vel in digni
tatibus ſubditos vexat iniuriis, vel contumelijs
quæ affuit,ꝙ eſt mortis pœna plectendus. quẽ
commen.Montal.in.l.1.titu.4.libr.1.fori.in gl.
magna.nu.4.col,ſed tu vid.Parid. de Puteo. in
tracta.ſynd.in parte ſyndicanter officiales qui
violẽtas.fol.35.nu.2.vbi dicit, ꝙ imò talis iudex
debet remoueri ab officio,& tenetur actione in
iuriarũ.& additio.Bart.in.l. diem functo. ff. de
offi.aſſeſſo.in nu.4.& facit.l.partit.titu.4.par.
3.l.3.ibi, *que ſean de buena palabra*.& eſt lex.de iure
regni Neapolita.libr.3.titu.41.l.1.§.ꝙ ſi aliter ip
ſos afflixerint.*Et tex.in.l.16.titu.9.part. 7.&
ideo ſi iudex infra tempus appellandi, vel poſt
appellationem mittit executioni ſententiam
in reum debet priuari officio : quia eſt ſeuerus
vltra pœnam pecuniariam quam debet impo-
ni.*¶Sextus eſt,ſi non tenet integram familiã
pro qua recepit ſtipendium.l.1.&.3.in.5. colum
na.& in.l.in nomine domini.C. de officio præ-
fe.præto.Affri.¶Aliũ caſum vide infra in capi.
4[?].qui eſt,quando iudex non punit concubi-
nas clericorum in marca argentea , & in exiliũ
anni. ¶Alium in iudice ſalariato, qui percipit
aſſeſſorias.vt in.l.15.titu.15.lib.2.ordinamen.re-
gali.& in.l.13 titu.16.eodem libro. ¶Alium vi-
de in iudice , qui perciperet expenſas, ſeu iura
ſi ex diuiſionibus bonorum , vt in pragmaticis
*del aranzel.**Sed ibi non dicit ꝙ priuetur officio
ſed illud quod percipit vltra ſibi debitum ſol-
uat cum ſeptenis: alius eſt quando iudex ſine
præcepto regis concedit hoſpicia, vt dixi ſuprà
in.c.8.in.g.dineros.nu.5.& an tabellio priuetur
officio propter adulterium , vel homicidium:
vi.Bal.in.l.quod ait prætor. §. miles. ff. de his
qui notant.infami.*

SVMMARIVM.

1 *Arbiter, vel arbitrator, nõ poteſt eſſe iudex.
Vide hic latè.*
2 *Per conuentionẽ poſſunt partes ſe obligare ad
ſtandum ſententiæ iudicis.*
3 *Compromiſſum in iudice valet, quando iudex
eſt incompetens.*
4 *Iudex iudicando vt arbiter, facit litem ſuam.*

e Compromiſſos. e Similis tex.
in. l. Sed &
ſi ſeruum.§.Si quis iudex.ff. de arbitris. vbi in
1 iudicem † ordinarium illius loci nón poteſt cõ-
promitti,etiã eo iubente. ¶Et ratio poteſt eſſe,

ſos[e] d̃ nĩgunos pley
tos q̃ ante ellos eſtu
uierẽ pẽdientes, ni
del que pudiere co

propter digni-
tatem,quæ de-
bet augeri, vti-
litas,& honor
vt in.l. Si lon-
gius. §.fi. ff.de
iudi. Sed ſi iu
dex ordinari⁹,
quæ eſt magna dignitas,cognoſceret vt arbiter,
eſſet deſcendere,& nõ aſcẽdere, & deduceret in
vilipendium dignitatem ſuã.¶Et quia iudex de-
bet iudicare ſecũdũ iura iuſta,& ſi aſſumeretur
in arbitrũ,ab eius ſentẽtia non poſſet appellari,
quia eius ſentẽtiæ eſt ſtãdũ,ſiue æquè, ſiue ini-
què,& quia quotiẽs adeſt remediũ ordinarium
non eſt recurrẽdũ ad extraordinariũ. ¶Et quia
arbiter,q recepit cõpmiſſum in ſe, debet cogi
pronunciare per iudicẽ.vt in.l.3.§. Tametſi.ff.de
arbitris.vnde ſi ipſe iudex ordinarius efficere-
tur arbiter,quis poſſet ipſum cõpellere.¶Et quia
cũ iudex efficitur arbiter, cognoſcit de iure.&
ſeruat ſolẽnitates iuris,ſicut ſi pcederet tanquã
iudex:vnde ſi omiſſa via iudicis procederet tan
quã arbiter , videretur cõtemnere iuriſdictionẽ
ſuã.Has rationes ponit Lanfran.de Oria.in tra-
cta.de arbitris.in parte hacten⁹. col. 4. verſic.3.
quæro vtrũ iudex ordinarius.¶Glo.tamẽ in.c.
cũ tẽpore.de arbitris tenet cõtrariũ.& Abb.ibi.
nu.5.tenet cõcludẽdo q tàm de iure Canonico,
quã de ciuili põt in ordinariũ cõpromitti,tàmẽ
ordinarius non põt iubere,vt in ſe cõpromitta-
tur.& in hoc caſu intelligit.d.l. Sed & ſi ſeruũ.
§.Si quis iudex qui cõtrariũ tenet. & idẽ tenet
gloſ.in.c. infames.3.q.7.in verbo iudex.vbi eſt
tex.ſimilis.d.§.Si quis iudex,vbi quoq; glo.di
cit ꝙ credit , ꝙ ordinarius poſsit eſſe arbiter.vt
in.c.à iudicibus.2.q.6.quia nunquam preciè in-
uenitur,ꝙ ordinarius nõ poſſet eſſe arbiter,ſed
vbiq; dicitur,ꝙ nõ poteſt cogere partes,vt in ſe
compromittant:vnde ſecundũ.d. gl.licitè com
promittitur in eũ,volentibus partibus. vt in.l.
4.ff.de tuto.& cura.& illa gl.eſt plenior, ponẽs
rationẽ quare ordinarius prohibetur eſſe arbi-
ter.¶Sed ſecundum Abb.in.d.c. cũ tẽpore con
cludendo opiniones legiſtarum,& canoniſtarũ
ſunt tres opiniones in hoc. ¶Prima, vt non ſit
differentia inter ius ciuile,& canonicum: ſed v-
troq; iure poteſt ordinarius in ſe recipere com

 promiſ-

promiſſum,dūmodo in eū partes ſponte cōpro
mittant.vt tenet gl.in.d.c.infames.& eſt quaſi
communis opi.canoniſtarū.ſecūdū eūdē Abb.
¶Secunda op.eſt,vt aliud ſit de iure ciuili,aliud
de iure canonico.& hāc tenuit Bar.in.d.§.Si qs
iudex.¶Tertia opi.eſt,ꝙ tanquā in arbitrū nō
poteſt cōpromitti in ordinariū, nec de iure ca-
nonico,nec ciuili, ſed tanquā in arbitratorē ſit.
& hanc opi.fuit ſequutus Hoſtien. & tenet gl.
in.d.§.Si quis iudex.&ibi Bar.& hæc opi.vt in
ordinarium tanquam arbitratorē poteſt cōpro
mitti,eſt veriſsima,& coīter approbata, ſecun-
dū Abb.in.d.c.cum tēpore.nu.5.& dicit proba
ri in authē. Si verò contigerit.C. de iudi. & idē
tenet Iaſ.ibi.nu.10.& Pau.de Caſtr.in.l.1.ff. de
iudicijs.nu.11.& Abb.in.c.quintauallis. de iur.
iuran.nu.14.& Abb.&ibi additio.in. ca.literas
de præſumptio.& Ang.conſil.218.1.col.& quo
q; dicit eam coēm opi.Præpoſitus in.c.infames
3.q.7.Et de iure canonico non eſt dubiū. vt in
c.cauſam.de electio.& idē in delegato.vt in.ca.
niſi eſſent.de præben. & de iure canonico etiā
tanquā in arbitrū poteſt cōpromitti,licet de iu
re ciuili ſit dubitabile.vt Abb.vbi ſuprà. & idē
tenet Pau.de Caſtro.in.d.l.1.ff.de iud. nu.14.&
tex.&ibi Innoc.& Abb.in.c.ex parte.de arbi-
tris.& ꝙ de iure canonico pōt cōpromitti in iu
dicē vt in arbitrū,eſt coīs opi.vt tenet Alex. in
l.& poſt operis.ff.de noui.ope.nuntia. nu.5.&
dicit ꝙ facit.c.literas.de præſumptio.vbi clarè
probatur ꝙ in iudicem delegatū poteſt cōpro-
mitti,vt in arbitrū,nec videtur aliter dici in or-
dinario,& iſtā coēm opi.ſequitur Ant.& Imol.
in.d.c.quintaualis. ¶Et licet iſta ſit coīs opi. ꝙ
de iure canonico poteſt cōpromitti in iudicem
ſecus eſt de iure ciuili,ſeu regio:quia de iure re
gio,iudex ordinarius nō ſolum nō pōt eſſe arbi
ter,verūetiā nō pōt aſſumi in arbitratorem.per
tex iſtū,in quantum dicit,*no reſciba compromiſſos de los pleytos*.ꝙ verbū ad vtrunq; adaptatur,arbi-
trū,& ad arbitratorē,prout ſentit Inno.in.c.qn
tauallis.de iur.iur.nu.5.verſ.ſed quid dices ſi cō
promiſſum factū eſt & Bal.in additio. ad Spec.
in tit.de arbitris.colū.4.verſi. an arbitramentū
finiatur.vbi tenet,ꝙ cōpromiſſum ꝙ fit ſuper li
te,eſt verū cōpromiſſum,etiā ſi fiat in arbitrato
rem.Secus eſt ſi ſuper alia re fiat, quia tunc cō
promiſſum in arbitratorē nō dicitur cōpromiſ
ſum,ſed quoddā pactū.quod dicit ꝙ facit ad ſta
tutū Peruſij, quo cauetur,ꝙ nō valet cōꝑmiſ-
ſum in præſentē.¶Et facit,quia verbū, cōpro-
miſſum,ſimpliciter factū,intelligitur tāquā in
arbitratorē.Io.And.Abb.& Hoſtiē.in.c.veniēs.
de iur.iur.¶Sed gl.tenet cōtrariū in.l.1.ff.de iu
di.& Alex.in.d.l.1.§.& poſt operis.nu.4.vbi di
cit,ꝙ in dubio quādo cōpromittitur in aliquē,
ſimpliciter intelligitur cōpromiſſum, vt in ar-
bitrū,nō in arbitratorē.vt dicit tenere Specu.in
titulo de arbi.§.fi.verſ.quid ſi ſimpliciter.vt re-
fert,& ſequitur Imo.ibi. ſed ſecūdùm Alexan.
Specul.ibi nō bene probat, quia pro hoc alle-
gat.l.hæc vēditio.in prin.ff.de cōtrahē.emptio
&.l.ſi in lege.in principio.ff.loca.quę iura non
faciūt.¶Sed dicit,ꝙ Anto.de Butri. in dict.ca.
quintauallis.hoc expreſſè tenet.&ibi ſequitur
Imo.2.charta.vbi dicūt, ꝙ ſi cōpromiſſum eſt
ſuper lite,ſimpliciter intelligitur eſſe cōpromiſ
ſum in illū vt in arbitrū.per.l.3.§.1.ff. de arbi.ſe
cus dicit ibi Imol.ſi ſuper cōtractu perficiendo
cōpromittatur in aliquē,quia tunc intelligitur
vt in arbitratorē factū cōpromiſſum.per dicta.
l.fi.de cōtrahē.emptio.¶Et Hoſtiē.dicit in ſimi
li.vt ſi aliqui cōuenerūt parere mādato alicuius
ſeu mādato faciēdo per talē, nō autē incōueniē
do dixerūt ſe parituros ſentētiæ talis videntur
illū elegiſſe in arbitratorē.qđ dicit eſſe notādū.
¶Et ſic ſecūdū Alex.vbi ſuprà.num.5.debet in
telligi,ꝙ potius ſit cōpromiſſum in arbitrum,
quā in arbitratorē,quando illa cōmiſsio in du-
bio nō potuit fieri in eū tāquā in arbitratorem.
ita vt actus potius valeat,quā pereat.argu. in.l.
quotiēs in ſtipula.ff.de verb. obligatio.c.Abb.
de verb.ſignifi. Et ita dicit ꝙ voluit Imol.in.d.
§.& poſt operis.& in.c.1.de litis conteſta. ¶Et
ſic reaſſumēdo omnia dicta Alex.dic.qđ talis iu
dex ordinarius,quādo ſuper lite,in eū compro
mittitur,nō pōt acceptare cōpromiſſum, mo-
dò cōpromittatur in eū tāquā in arbitrū,modò
vt in arbitratorē.per ſupradicta.Sed qn̄ non cō
promittitur ſuper lite,ſed ſuper alia re,pōt eſſe
arbitrator.qđ ego nō credo,Imò ꝙ nō pōt eſſe
arbiter,nec arbitrator,nec talē cōpromiſſum in
ſe recipere: quia fortè pōt lis oriri, & iudex in
ea pōt eſſe.vt dicit tex.hic,*ni de los que pudiere conocer*.¶Tn̄ bene pōt partes reducere ad concor
diā in ciuilibus,& ad iſtā cōcordiā monere,non
tamē cogere ad eā faciēdā,vt eſt cōmunis cōclu
ſio ſecūdùm Alexa.in.d.§. & poſt operis.nu.7.
de quo ibi per eū regula cum limitationibus.&
dixi ſuprà in.c.6.in gl.pobres.nu.25.¶Et ſic ho
die per iſtū tex.eſt approbata opinio Petri. &
Cy.in.l.ſi quis ex cōſenſu.C.de epiſco. audien
ti.vbi tenēt,ꝙ de iure ciuili nō pōt cōpromitti
in iudicē tāquā in arbitratorē:quia nō eſt dare,
ſecūdûm eos,rationē differētiæ, quare magis in
arbitratorē quā in arbitrū,licet ſecūdū Alex.cō
muniter reprehēdātur.in nu.6.quia ſua cōmu-
nis opinio,& reprehēſio hodie per iſtū tex.non
debet

debet teneri,ſed eſt tenendū dictū Cy.& Petri.
¶Tamen licet de iure regio non poſsit compro
mitti in iudicem tāquā in arbitrū, vel arbitrato
2 rē,poſſunt partes † per conuentionem ſe obliga
re ad ſtādū ſentētiæ iudicis,quæ obligatio habe
bit vim renunciationis appellationis.vt in.l.ta-
le pactū.§.qui prouocauit.ff.de pactis.l. fin.C.
de tēpori.appella.& in.l.ſi cōuenerit.ff.de re iu
dica.ſecundū Alex.in.d.l.1.§.& poſt operis.nu.
6.¶Et quoq; iſte tex.fallit, quādo iudex eſſet
3 incōpetens † ex parte actoris, quia tunc valet
in eū cōpromiſſum.ſecus ſi eſſet incompetens
ex parte rei conuenti,quia tunc non valeret,qa
nō poteſt cōpromitti gl.eſt ſingul.in. §. ſi verò
contigerit in authen.vt differentes iudices.col-
la.9.in verbo,conuentū,in fin.approbādo opi-
nionem vulga.magnificabit eā. Anto.Frāciſcus
in additio.ad Abb.in dicto.c.cum tempore.de
4 arbitris.in additione fina. in fine. ¶Tamen † ſi
iudex iudicauit vt arbiter,facit litem ſuam pro
pter dolum,vel latam culpam.prout tenet Bal.
in capi.licet.de præſumptio.nu.8.

SVMMARIVM.

1 *Arbiter poteſt eſſe iudex in cauſa,in qua non habet iuriſdictionem.*
2 *Arbiter poteſt eſſe iudex ordinarius inter nō ſubditos.*
3 *Arbiter poteſt eſſe iudex maleficiorum in cauſis ciuilibus.*
4 *Arbiter poteſt eſſe iudex à quo in cauſa, in qua pronunciauit, ſi appellationem detulit.*
5 *Arbiter effectus iudex ordinarius,an expiret compromiſſum in eum factum antea quam eſſet iudex.*
6 *Si arbiter alicuius cauſæ fuit effectus iudex ordinarius,& antea quam eſſet lata ſententia deſinit eſſe iudex, quia finitum fuit ſuum officium, an poterit eſſe arbiter, & proferre ſententiam vigore dicti compromiſſi.* & an ſi partes compromiſſerunt in iudicem delegatum, videantur renuntiare reſcripto compromiſſum factum in minorem non valet,etiam ſi antequam ſit lata ſententia ſuperueniat maior ætas.in eod.num.6.**
7 *Arbiter poteſt habere ſalarium à partibus.*

f Que pudiere cōocer f noſcer, f ſo pena q̄ torne lo que lleuare con otro tanto.

1 Nota tex,arg.à cōtrario ſenſu.ꝙ iudex † in cau-
ſa in qua non habet iuriſdictionē,pōt eſſe arbi-
ter & eū cōpromitti.facit tex. in.l.3.in fin.ff.de
arbitris. & te-
net Bal. in ad-
di.ad Spec.eo.
tit.de arbi.col.
4.verſi.ordina.
rius cauſæ. &
tenet Alex.in
dicta.l.1.§.& poſt operis.ff.de noui operis nun-
tia.num. 2. allegando gl.in.l.2.ff. de iudicijs. &
dicit probari in.l.ſi quis in conſenſu.cum gl.C.
de epiſcop.audien.& ibi notant docto. & idem
tenet Lanfrā.de Oriā.in tractatu de arbit.in par
te,hactenus oſtēſum eſt.col.3.in prin. ¶Quoq;
poteſt eſſe arbiter iudex ordinarius,quādo non
2 ſubditi † in eum faciunt compromiſſum, quia
tunc ceſſat ratio prohibitionis.tenet Paulus de
Caſtro.in dict.l.qui ex conſenſu.nume.3.quan
do non ſunt ſubditi ratione diœceſis, vel ratio
ne perſonarum, licet ratione cauſarū ſpecialiū
ſint ſubditi,iſti bene poſſunt compromittere in
eum ſecundùm Paul.ibi. ¶Idem dico in iudice
3 maleficiorum †,qui ſolûm cognoſcit de cauſis
criminalibus,& de cauſis nūmarijs, & ſic ciuili-
bus non cognoſcet.vt in.l.ſolemus.§.latriuncu
lator.ff.de iudici.quia iſte in cauſis ciuilibus be
ne aſſumi poteſt in arbitrū,quia tūc iuriſdictio
ne nō abutitur.tenet ſingulariter Ange.in con-
ſil.218.prima col.verſicu.videamus. quod nota.
4 ¶Idē eſt in iudice à quo, † quia in cauſa, in qua
pronūciauit,& detulit,poteſt in eum compro
mitti.tenet Guille.de Cun.& nouiſsimi in. d.l.
ſed ſi ſeruum.§.ſi quis iudex.ff.de arbi.& tenet
Anto.Franciſ.in additio.ad Abb.in dict.c.cum
tempore.de arbi.in additione fi.& idem tenet
Lanfran.de Oriano in dicto tract.de arbi.in par
te,hactenus oſtenſum.in princi.3.col. vbi dicit,
ꝙ & ſimiliter iudex à quo appellatur, pōt eſſe
arbiter.per.d.Guilier.i.d.§.ſi quis iudex.¶Vbi
dictus Lanfran.ſequentem quæſtionem ponit.
5 Mihi fuit cōmiſſa quæſtio tanquā in † arbitro,
& anteaquā eſſet finita dicta cauſa,effectus ſum
iudex ordinarius illius cauſæ,an expiret com-
promiſſum? Quam quæſtionem dicit, ꝙ nemo
tangit,& videtur eſſe deciſa per.l.cæcus.ff.de iu
di. eam ſic inducendo. dicit enim tex.ꝙ cæcus
officio iudicandi fungi poteſt, tamen dicit ibi
glo.quando fuit adeptus officium,cùm nō erat
cæcus,ſed poſtea ſuperuenit cæcitas; quaſi velit
ꝙ ſi ab initio fuiſſet cęcus, non potuiſſet eſſe iu
 dex.

dex.Idē ſic in propoſito, ꝙ ſicut cæcitas ſuperueniens non impedit iudicium, licet ſi ab initio fuiſſet, impediſſet: eodem modo ſi ſuperuenit iuriſdictio ordinaria, non impediuiſſet, & ſic ꝙ potero eſſe arbiter. Sed dictus Lanfran. de Ori. putat compromiſſum expirare, & hoc, quia res peruenit ad caſum à quo incipere non poteſt, & ideo actus vitiatur. vt in.l.pro parte.ff. de ſeruituti.& in.l.pluribus.§.planè.ff.de verbo.oblig. & ibi per Bar. & Guiller.de Cun.in. l. patre furioſo.ff.de his qui ſunt ſui vel alie. iur. Itē quia in iſto caſu militant omnes rationes ꝓpter quas impeditur ordinarius eſſe arbiter. ¶In ſimili ponit aliam quæſtionem non tactam per doctores
6 quā de facto dicit vidiſſe. Quidā erat † vicarius, & ſic iudex ordinarius, fuit ſibi commiſſa cauſa, quæ ſpectabat ad officium ordinarij tāquàm arbitro, & antea quam eſſet lata ſentētia, deſinit eſſe vicarius, quia finitum fuit officium ſuū. an talis poterit eſſe arbiter, & poterit proferri ſententiam vigore dicti compromiſsi? Dicit ꝙ in hoc caſus videtur expreſſus in. d.l. ſed & ſi ſeruum. iuncta gl. in verbo, conſentientibus. ꝙ cōpromiſſum non valeat, *adde in propoſito, ꝙ ſi partes compromiſſerunt in iudicem delegatum an videatur renuntiare reſcripto, dic quòd non, imo ex vtraque authoritate intelligitur procedere. Tenet Bald.in.cap.1.§. inter partes: deleg. Corr.addi.in vſi.feudo.num.11.per tex.ſingul. in.c.niſi eſſent de præbēdis. *faciūt etiam notata per Speculum.in ſimili.in titu.de arbi.§.poſſum.verſi.quid ſi pendente.vbi determinat cōpromiſſum factum in minorem non valere, etiā ſi antea quā ſit lata ſentētia ſuperuenerit maior ætas, & pro hoc facit ratio talis: quia lex reſiſtit initio, quia prohibet compromitti in ordinariū vt in dict.§.ſi quis iudex.& ibi lex reſiſtit initio quicquid exinde fit eſt nullum. vt in dicta.l.ſi minor.ff.de ſerui.exportan.& corrupto principi.neceſſè eſt & ſequelam corrumpi.argument. in.l.finali. C.de naturalibus liber. & bene facit textu.in capitulo. veniens, de presbytero non
7 baptizato. ¶Dic tamen † quòd licet iudex ſi eſt arbiter, non poteſt habere ſalarium, vt hic. ſecus eſt in alio arbitro, quia poteſt habere ſalarium à partibus. tenet Bart.in.l.finali.C. de principi. agenti in rebus.lib.12.in fine.*Et Henrric.in.c. cum ab omni de vit, & honeſta. cleric. in fin.& Peregr.in parte iudex.q.5.in.gl.recipiet: maximè vt inquit Henrri.ibi, quādo ꝓpter cauſā ꝓficiſcūtur, vel à ſuis ꝓprijs negotijs diſtrahūtur, vel vbi ſunt tales, ꝗ de laborib⁹ ſuis viuūt, aliàs officiū ſuū eſſet eis dānoſum: qđ eſſet nō debet

Prætorum. Caput IX. finis.

a **Ni conſentiran.** [a] Vide quæ latè dixi ſuprà in ca.1.in glo. Ni conſentira lleuar.

SVMMARIVM.

1 *Quas expenſas & iura debēt algazelli habere pro executionibus. Et ſi debent eas habere à creditoribus, vel à debitoribus.*
2 *Si debitor ſoluit anteaquam executio fiat in ſuis bonis, non ſoluet decimam executori, licet executor habeat mandatum ad executionem faciendam.*
3 *Executor an faciat litem ſuam, & teneatur ad intereſſe ſi non exequitur. An teneatur executor de euictione, ſi executor vendidit, & recepit pretium, emptor eſt liberatus.*

b **Derechos.** [b] Quę iura ſunt decima
1 pars executiōis, † quā capit algazellus ex bonis debitoris pro dicta entrega, vel executione. Et minus capit, ſi eſt conſuetudo ciuitatis, vel villæ minus capiendi. Exceptis algazellis curiæ, quia iſti capiunt decimā debiti principalis, & ſic vtitur in curia. vt in.l.3. tit.13.li.5. in ord.regal. vbi quoq; cauetur, quód iſti algazelli curiæ non debent percipere deciman, nec alias expenſas pro executione pœnarum, quæ fiunt pro obligationibus deſaforatis, & pro executionibus, quæ fiunt ratione gabellarum, & iurium regaliū, percipiant quod eſt cōſuetum, & non plus. Circa quod vi.l.133. in quaterno gabella. vbi ponitur quid debent percipere pro iſtis executionibus gabellarum & iurium regalium.& tex.in.l.21.titu.14.lib.2.in ordi.rega. ¶Quam decimam, ſeu iura debet recipere algazellus, ſeu executor à debitore, vt in d.l.3.ordi. ¶Sed ſi creditor executionem petit in debitè talis creditor tenetur ſoluere decimā. vt.in.d.l.21.in ordi.rega.in fine.& ſi debitor ſolutionem probat totius debiti, vel partis eius, creditor tenetur ſoluere executori, vel algazello exequenti ius, quod ei pertinet pro integra executione, vel pro parte eius, de quo ſolutio ꝓbatur debitor autem ſoluet reſpectu eius. quod non probauit. tex.in.l.22.eod.ti.14.lib.2.in ordi.regali.& tex.in.l.5.titu.13.lib.5.in ordi.regal. & latiùs in.l.1.eiuſdem tit.& libri: quam vide.* Et vi. quæ dixi. infrà. in glo. *por contento*. in additione, & quod ibi dixi in hoc puncto tene.*Et hoc propter ſuum dolum: & quia iſta decima

debita executori ſolui debet de lite, & inſpicitur quod petitur, non quod debetur. tenet noſter Monta.in.l.4.ti.20.lib.3.for.ll.in gl, fi. allegando Bart.in.l.fi.ff. de iuriſ. omni.iud. ¶Circa quod aliqn̄ dubitatur. Algazellus habet mandatū à iudice exequēdi, & antea quā fiat execu
2 tio., † vel dum eſt in actu faciēdi pars ſoluit đbitū, pro quo vult fieri executio, an euitatur executio? Dic ꝙ ſic euitatur, & pars nō debet ſoluere decimam executori, quia re⁹ poteſt offerre ſolutionem, & per hoc executionem impedire. vt in. l. ſi fideiuſſor.ff.de doli exceptio. Ad quod facit. l. ſi reus paratus. ff.de procura. & tenet ad literam Petrus de Ferrara. in forma libelli executionis ſententiæ.in princi.nu. 4. & ita practicatur, & eſt textus.§.fina. qui incipit, ſupereſt, inſtit.de perpetuis & tempora, actio.*adde, ꝙ debet illico ſoluere, dum executor vult executionem facere, & debet habere pecuniā in manibus: quia aliter non dicitur ſoluere paratus: vt in.l. itē.§. paratus.ff.quibus modis. pigno. vel hyppoth. & Bar.in.l.prætor.§.ſi quis paratus, ff. de noui. ope.nuntia.glo.in.l.ſi reſiduum.C. de diſtract. pigno. Alexan.in conſi.107.vol.4. Tamen dic, ꝙ licet pecunia non eſſet præſens, dicitur ſolutioni parata, ſi debitor eam habet in marſupio, vel in capſa: & ſic executor debet expectare vt đbitor ab ea extrahat, vel ſibi ſoluat: tenet Bar. in.l.ſingularia.ff.ſi cert.peta.num.5.& non ſufficit eam conſignare, ſeu depoſitare: quia in pecunia condemnati apud alium depoſitata, vel ad alium vſum deſtinata capitur in cauſa iudicati, & in ea fit executio, etiam ſi fuerit minoris, & ſine decreto iudicis. text. eſt, & ibi Iaſo.num. 1.in.l. à diuo pio.§. ſi quoque. ff. de re, iudi. & quia non dicitur ſoluere qui deponit. Bar. in.d. l.item.§.qui paratus.numer.3. verſi.& an ratione, & ꝙ in pecunia poteſt fieri executio: tenet Bar.in.l.is qui reipublicæ. ff. ex quibus cauſ. maio. quaſi in fin: & in perſonam debitoris, & in nomen debitoris, & intenutam bonorum, vt ibi & Iaſ.in conſi.151.vol.1.nu.9.* ¶Quoq; adde ꝙ executor negligens tenetur ad intereſſe. vid. tex.in.l.4.ti.20.§.ſi executor.ff.de nego.geſtis. & ibi Pau.de Caſt.& idem Paul.in.l. ſancimus. C.de iudi.num.9. & ibi Bal.1. col.4.notabil.& quæ notantur in.l.2.C.de ſpor.& Hyppoly.de Mar.in ſua pract.crim.§.ſupereſt.nu.19.& Pau. de Caſt.in.l.1.§.ſi te rogauero.ff. depoſiti. nu. 2. & Ale.in additio.ad Bar.in.l. miſſi opinatores. C.de exacto.tribu.li.10.vbi tenet, ꝙ ille qui tenetur facere executionem infra certum tēpus, ſi nō facit cogitur de ſuo ſoluere. & ibi Plat.nu. 6.& etiā ſi malè exequatur. vt Hyp. vbi ſuprà.* Et adde ꝙ officialis requiſitus reum capere nolens, tenet͂ ad litis æſtimationem, ſi recedat re⁹. tex.in.l.2.titu.3.lib.2.fori.ll.& Peregri.in parte actor.q.4.in.gl.cautionem, in fine.* ¶Tamen executor vendēs ratione officij, non tenetur de euictione. vt in.l.ſi pignora.ff. de euictio. & in l.qui erat.ff.famil.erciſ.& Mon.in.l.11.tit.5.lib. 3.foro.ll. ¶Sed ſi excedit fines mandati in exequendo, & accipiat pignora vltra modum debiti, tenetur, & debet puniri. tenet Plat.in.l.contra.C.de executo. & exacto. libr. 12. & Guido papa deciſio.293. ¶Adde quoq;, ꝙ ſi iudex deputauit executorem ad exequendum, & vēdendum, & pretium recipiendum, & executor vēdidit, & pretium recepit, ſed in ſuam vtilitatem conuertit, emptor rei eſt liberatus, & ipſe executor tenetur: quia emptor autem ei legitimè ſoluit, parendo mādatis iudicis. tenet Bald.in.l. ait prætor.§.ſi executor.ff.de nego.geſtis.in fine argu.text.in.l. ſi ſtipulatus.§.ſi autem.ff.de ſoluti.fo.ll.li.3.& tex.expreſſus in.l.ait prętor.

Prætorum. Caput. X.

Otroſi, que no lleuē, ni cōſiētā [a] lleuar a ſus officiales derechos de execuciones por ningūos contractos ni obligaciones, ni ſentencia de que ſe pi-

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumētū de iure regni habet executionē parată ad petitionē creditoris. ſec⁹ eo volēte, vel cōdēnationē petēte, ſcilicet, cōtra perſonas obligatas, ſecus contra tertium poſſeſſorem. nu. ſequen.*
2 *Confeſſio in inſtrumento guarentitio dicitur confeſſio iudicialis.*
3 *Sententia an habeat executionem paratam.*
4 *Depoſiti inſtrumētum, an habeat executionē paratam. & quid de ſecreſto.*
5 *Exceptio non numeratæ pecuniæ, an poteſt opponi contra depoſitum.*

6 *Compenſatio an poteſt opponi contra inſtrumenti depoſitum,*

7 *Compenſatio an poteſt opponi contra inſtrumentum. & reconuentio non poteſt poni.*

8 *Teſtamentũ an habeat executionem paratã.*

9 *Arbitri ſententia an habeat executionem paratam.*

10 *Confeſsio clara facta coram iudice, an habeat executionem paratam. nu. 22. 24. 25. 26. 27. 28. cum ſequenti.*

11 *Cõfeſſus apud acta, non poteſt poſtea opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ.*

12 *Scriptura ſemel producta, & regiſtrata in actis facit fidem.*

13 *Confeſsio facta in iudicio, valet ſicut iuramẽtum.*

14 *Contractus factus apud actus dicitur celebratus in ſcriptis.*

15 *Confeſsio facta in libello aduerſario abſente proinde probat, ac ſi eſſet facta eo præſente.*

16 *Qui apud acta paſſus eſt ſe ſcribi in fideiuſſorẽ, obligatur ſolẽniter: acſi per ſtipulationem promiſiſſet.*

17 *Teſtamẽtũ apud acta ſine teſtibus an valeat.*

18 *Aſſertio apud acta tãtũ valet, quantũ pactũ.*

19 *Taciturnitas apud acta habet vim ſtipulationis.*

20 *Pactum nudum factũ in iudicio parit actionem, & habet executionem paratam.*

21 *Promiſsio in iudicio habet executionẽ paratã.*

22 *Cõfeſsio habet executionẽ paratã, qñ fit iudice ſedente pro tribunali, & ſic in figura iudicij. Et quando eſt pura ſine conditione, vel modo. vt nu. ſequent.*

23 *Cõfeſsio facta corã notario, nõ tñ iudice præſente, paratam executionem non habet.*

24 *Ad hoc vt cõfeſsio habeat executionẽ paratã requiritur, quòd ſuper talẽ cõfeſsionem iudex pronuntiet ſententiam declaratoriam.*

25 *Confeſsio facta in iudicio parte præſente, & per partẽ acceptatã, habet executionẽ paratã.*

26 *Caſus, in quib⁹ cõfeſsio probat parte abſente.*

27 *Cõfeſsio mãdatẽ executiõi, qñ fit ad partis petitionẽ, nullo dato libello, nec ordinato proceſſu.*

28 *Confeſsio facta corã cõpetenti, & ſuper principali executioni mandatur, ſecus ſi coram incompetenti, & ſuper incidenti.*

29 *Executio non ſolùm fit in eo quòd cõfeſſus eſt ſed in æſtimatione reperempta.*

30 *Confeſsio emanata per modum voluntariæ iuriſdictionis executatur.*

31 *Confeſsio non ſolùm in ciuilibus, ſed in criminalib⁹ operatur quoad cõfiſcationem bonorũ.*

32 *Cõfeſsio criminalis nõ hẽt executionẽ paratã.*

33 *Scriptura priuata recognita à parte, habet executionem paratam.*

34 *Ad recognitionem faciendam perſonaliter citare debet reum iudex.*

35 *Scriptura priuata, an probet.* & quid de ſcriptura quæ dicitur libramiento, an habeat executio parata.**

36 *Iuramentũ an habeat paratam executionem.*

37 *Cõputatio an paratam executionem habeat.*

38 *Ceſsio, ideſt, la carta de laſtro, an habeat executionem paratam. Et ſi fideiuſſor ſoluit pro principali, contra principalem an habeat executionem paratam.*

39 *Fideiuſſor põt propria authoritate de ſubſtantia, & bonis ipſius rei, pro quo fideiuſsit, ſoluere.* & quid ſi principalis indẽnitatem fideiuſſori promiſsit, an poſsit petere antequã ſoluat.*

40 *Fideiuſſor ſi eſt incarceratus pro principali, an poſsit petere, vt ipſe principalis faciat, eum relaxat à carceribus, & petere ab eo damna, & intereſſe.*

41 *Sententia lata cõtra principalẽ, an mandetur executioni cõtra fideiuſſorem de iudicio ſiſti.*

42 *Stipulatio rem ratam haberi, non habet executionem paratam.*

43 *Inſtrumentum mandetur executioni contra debitores fiſcales.*

44 *Pactum de præterito iudicato ſoluendo, habet paratam executionem.*

45 *Tranſactio facta coram iudice, habet executionem paratam.*

46 *Locator habet executionem paratam pro rebus illatis & in dictis in domum.*

47 *Mãdatũ regis, an habeat executionẽ paratã.*

In quaſi

48 *In quaſi fideiuſſore eſt locus executioni, putà in patre, qui dicitur quaſi fideiuſsor filij.*

49 *Inſtrumentum liquidum executioni mandatur.*

50 *Inſtrumẽtum, in quo intereſſe eſt promiſſum, vel aliud incertũ, habet executionẽ paratam, dummodo mediãtibus probationibus liquidetur, & declaretur. nu. 53. & 56.*

51 *Inſtrumentum dum liquidatur, non gaudet beneficio ſtatuti.*

52 *In liquidatione inſtrumenti pars eſt citanda, quia cauſæ cognitionem requirit.*

54 *Inſtrumentũ non liquidum, & incertum fauore dotis, meretur executionem.*

55 *Inſtrumentum continens tantũ ſtipulationẽ de reſtituendo dotem, an habeat executionem paratam etiam contra hæredes.*

56 *Executio antea quã fiat cõtra hæredes, requiritur vt citẽtur. nu. 65. & ibi an põt fieri contra tertiũ poſſeſſorẽ, vel põt fieri pro intereſſe.*

57 *Inſtrumentũ purum, & non conditionale mãdatur executioni.*

58 *Inſtrumentum originale, & non exẽplũ, executioni mandatur.*

59 *Inſtrumẽtum ſi eſt perditũ; an debitũ debeat peti per modũ libelli, vel mittatur executioni, ſi debitum poteſt probari per teſtes.*

59 *Inſtrumẽtũ ſi eſt verũ, & cõſtat de debito aliter quam per confeſsionem, mandatur executioni.*

60 *Inſtrumentum quando eſt aliquod, executioni mandatur ſecus ſi eſt inualidum.*

61 *Statutum, quòd laudũ mittatur executioni, & quod nulla exceptio poteſt opponi, poteſt opponi quòd nõ valuit compromiſſum & an valeat confeſsio in eo facta.*

62 *Stante ſtatuto, quòd nulla exceptio poſsit opponi cõtra inſtrumentum, opponi poteſt quod inſtrumentum non eſt inſtrumentum vel ſententia, quia caret ſolennitatibus à iure requiſitis & quòd tabellio in eo ſcriptus nõ eſt tabellio an poſſunt opponi aliæ exceptiones.* an litis pendentia ſuper nullitate ſententiæ ſeu cõtractus impediat eius executionem nu. 64.**

63 *Inſtrumentum locationis factum per eccleſiã de rebus ſuis vltra triennium, an mandetur executioni.*

64 *Inſtrumentum clerici mittitur executioni.*

65 *Clericus ſi eſt hæres laici, & defunctus eſt debitor alicuius laici, contra talem clericum hæredem mandabitur executioni inſtrumẽtum per iudicem ſecularem, & hæres debet citari antea quam executio fiat.*

66 *Clericus nõ põt incarcerari pro executione, licet cõtra eũ mittatur executioni inſtrumẽtũ.*

67 *Inſtrumẽtũ mittitur executiõi, qñ perſona in eo obligata erat habilis ad ſe obligandum.*

68 *Inſtrumentum mittitur executioni, ſi non eſt tranſactum tempus decẽnij, niſi ſit iuratum, vel ſit in fauore minoris. ¶ Vel niſi ſit inſtrumentum eccleſiæ, & in alijs fallentijs, vt hic.*

c 1 Execucion. [c] Nota tex. ꝙ inſtrumẽtũ † , ſeu obligatio de iure iſti⁹ regni paratã habet executionẽ. Idẽ tenet tex. in. l. 4. & in. l. 5. titu. 8. li. 3. in ord. reg. ¶ Cõtrariũ tamẽ erat de iure cõi, qa inſtrumẽta p ſe nõ videntur habere executionẽ paratã tenet Ale. in. l. ait prætor. §. ſi iudex. n. 3. ff. de re iudi. text. ſingu. in. l. minor. 25. an. ff. de mino. in prin. & Bald. in. l. vbi adhuc. C. de iure dotiũ. & in. l. 1. C. de execu. rei. iudi. Et p hoc infert Ang. ibi, ꝙ ſtatuta diſponẽtia, ꝙ inſtrumẽta habeant executionẽ paratã, ſũt cõtra ius cõmũe, & ideo ſtrictè intelligẽda. vt in. l. p̃cipim⁹. C. de appel. & ex nullo genere ꝓbationis oritur actio, imò executio p̃ter quã ex cõfeſsiõe iudiciali vt Bal. in. l. 1. C. de execu. rei iudi. & ibi allegat gl. ſing. in. l. ſed & ſi poſſeſſori. §. 1. ff. de iur. iurã. ¶ Et ꝙ de iure cõi inſtrumẽtũ nõ habeat paratã executionẽ, dicit Iaſ. ꝙ eſt melior tex. in. d. l. minor viginti annis. cui fideicomiſſum. ff. de mino. in verb. ad iniciũ nouæ petitiõis redegerat. ꝓut tenet Iaſ. in. l. quæ delegat. ff. de lega. 1. nu. 6. & dicit ꝙ in tãtũ hoc eſt verũ, ꝙ etiã cõtrahẽtes non pñt p pactũ expreſſum facere, ꝙ inſtrumẽtũ habeat executionẽ paratã. ſcđm Bal. in repe. l. tale pactũ. §. q ꝓuocauit. ff. de pactis in. 20. quæſtio. ¶ At tñ ratio iſtius tex. & ſimiliũ põt eſſe: qa cõ
2 feſsio † in inſtrumẽto guarẽtitio dicitur confeſſio iudicialis. Bart. in. l. nõ fatetur. ff. de cõfeſ. & Mont. in gloſſ. ord. regali. ¶ In parte executio. ꝙ verbũ, guarentitio, eſt vulgare Tuſcorũ, qui dicunt guarẽtitium. l. firmum, & præciſum, cui eſt om-

eſt omnino ſtandum.vt in vſibus feu.in tit.d.l.
contra.d.c.inter partes. quia habet effectũ,ac ſi
in iudicio eſſet factũ,& ideó ſi per procuratorẽ
cõtrahatur,quæritur actio ſine ceſsione,ſicut in
iudicio.vt nõtat Bar.in.l.poſſeſsio.ff.de acqui.
poſſeſ. & Mõ-
tal. vbi ſupra.
& de intelle-
ctu.6.infra.ver
ſi. ſed intellige
omnia ſupradi
cta nu.49.❡Et

diere[c] executiõ, ha-
ſta q̃ el dueño de la
deuda ſea pagado,

intantũ inſtrumentum mittitur executioni, ꝙ
iudex non poteſt imponere grauiorem ordinẽ
& ſic iubere,ꝙ ordinariè agatur.tenet Bal.in ca-
pitu.ad noſtram.el.fina.de iureiurand.in fin.&
hoc inuito creditore, quod dicit menti tenen-
dum. Secus ſi creditor vult expreſſe,vel tacitè.
ſ.petendo aduerſarium ſimpliciter condemna-
ri, quia perdit priuilegium executionis. tenet
Roderi.Suarez.in repeti.l.poſt rem.ff.de re iu-
di.col.pen.allegando Ange.in.§.omniũ.Inſtit.
de actio.13.col. & eſt col.6.nu. 7. & pro eo facit
quod tenet Guid.pap.ſingu.696.§.per litis.vbi
dicit,ꝙ per litis conteſtationem ſi fiat, renũcia-
tur ſummariè cognitioni.vt Archi.in.c.non ſo-
lùm.de appella.in.6.ſuper verbo.nouata.& vi-
de Bart.in.l.1.ff.de præto.ſtipul.§.ꝙ ſi ſit aliqua
& ſic videtur intelligendum hoc,ſi fuit lis con-
teſtata,aliàs ſecus. ❡Tamen talis exactio,ſiue
executio etiam pro debitis,vel delictis vni9 pu
blicis,vel priuatis,non debet fieri in bonis alte
rius,quam obligati,vel delinquẽtis. tenet text.
& ibi Pla.in.l.nullã.C.de exẽpto.& exact. lib.
12.*Et vi.l.15.titul.10.part.7.&.l.3.titu.8.part.3.
vbi Bal.in.l.2.ff.ſi ex noxal.cauſ.agat.in.fin. &
tex.in.l.7.titulo.22.part.3.quaſsi in fin.ibi otro
ſi dezimos,&.l.3.titul. 27.part.3. vbi ſi capta in
executione tertius dicat fore ſua, vel ius in eis
habere,& non illius contra quem ſit executio,
ſummatim de hoc cognoſcat iudex: & ſi in ve-
nerit,dimittat illa, & alia ſine controuerſia ca-
piat:& vi.Peregrin.in parte.executio.q.2.in.gl.
controuerſia.& ibi ponit quis debet probare rẽ
eſſe ſuam,vel debitoris,& inquit, ꝙ ſi rem poſ-
ſidebat reus contra quem eſt facta miſsio,& tũc
incumbit onus probandi tertio ſe opponenti,
ſi vero poſsidebatur,ab illo tertio, & incumbit
creditori miſſo in poſſeſsionem, vt Bart. in.l. à
diuo Pio.§.ſi ſuper rebus.ff.de re. iud. nu. 4. &
ſingulariter Angel. in.l. ob maritorum. C. ne
vxor pro marito,& ibi Alberic.*❡Et Bal.in au
then.ei qui iurat.C.de bonis auto.iudi.poſsi.n.
3.tenet ꝙ iudex nõ debet mittere in poſſeſsio-
nẽ bonorum cuiuſdam tertij,niſi reus poſsideat
proprio nomine. Quinimo cõtra tertiũ poſſeſ-
ſorẽ obligati nõ habet locũ executio.tenet Iaſ.
in.l.iuris gẽtiũ.§.prætor ait.ff.de pactis.nume.
11.& in.l.ſi vnus.§.ante omnia eius.tit.nu. 5. &
Ang.in.d.l.1.§.ſi hæres.ff.ad trebel.tenet ꝙ fatui
ſunt petẽtes executionem inſtrumentorũ gua-
rẽtigiæ contra poſſeſſores bonorum obligati,
nõ enim agi poſſunt contra eos niſi per hypo-
thecariã quæ in rem eſt,& vide infra num.56.*
Et vi.Peregrin.in parte pignus,q.6.in.gl.ex pa
cto.col.2.in fin.vbi expreſſe tenet,ꝙ contra ſin
gula rem ſucceſſorem,non trãſit ius executiuũ,
etiam ſi ex pacto creditor poſsit propria autho
ritate ingredi in rem obligatam:eſt.gloſ.in.l.ea
lege.C.de conditio.ob cauſam:& commendat.
Bal.in.l.2.C.ſi aduerſus credito. inquiens,quòd
facit contra ignorantes procuratores & aduoca
tos & Iaſ.in.l.quẽdã.§.nihil intereſt.ff.de edẽd.
num.7.*❡Et non ſolum inſtrumentum habet
3 executionem paratam,verunetiam ſententia†
vt in iſto tex. ibi, *ni ſentencia.* & in.d.l.4.&.5.in
ordi.regali.& in.l.poſt rem iudicatam. ff.de re
iudi.& ibi Bart.& doct.& Roder. Suarez in ſua
lectura.1.col.& quia prout ibi dicit,quôd tenet
Bar.in hac materia,nõ eſt inſiſtẽdum,quia libri
ſunt pleni.❡Quod dicit verum, niſi ſit ſublata
per nouationem, quia talis ſententia nouata,
nec ſtipulatio,nec alius contractus illam nouãs
non habet paratam executionem.Caſum dicit
eſſe in.l.ſi cauſam.C.de exe. rei iudi. & in.l. 4.
§.ſi ex cõuẽtione.ff.de re iudi.& in.d.l. minor.
25.annis.cui fideicommiſſum.ff.de minori.❡Et
quando,& ex quibus præſumatur nouatio, vi.
Bart.in.l.qui vſufructum.ff.de verb.obli. & in
l.pen.ff.de prætori.ſtipulatio.& Alexa.latiſsi-
mè.in.d.§.ſi ex conuentione.& per Rode.Sua.
vbi ſupra.❡Vbi idem dicit eſſe quando ſenten
tia non fuit mandata executioni infra triginta
annis,quia poſt triginta annos ſententia nõ mã
datur executioni.vt eſt notabile verbum Inno.
in.c.fi.de excep.& ibi Bal.reputat eum notabi
le dignum,& eſt tex.in.l. ſicut.C.de præſcrip.
30.annorũ,& per alia iura,vt ibi per eum. & eſt
tex.ſing.de quo Roderi.Suare.non meminit in
l.18.titu.22.part.3.in fine.& Feli.in.c.cùm inter
monaſterium.de re iudi.col.23.allegando Bald.
in Rubr.C.de præſcrip. ❡Idem dic in inſtrumẽ
to depoſiti,quia contractus depoſiti habet exe
4 cutionem†paratam,ſicut res iudicata.text.eſt
& ibi Bar.in.l. ſi quis vel pecunias.C. depoſiti.
nu.3.& ibi Ang.& probat tex.in.l.5.tit.3.partit.
5.& Alexan.in.l.ait prætor.§.1.ff.de re iudi.nu.
4.ver.fallit in inſtrumẽto depoſiti.& hoc tenet
Iaſo.

Iaſ.in.l.1.C.de edẽdo.nu.4.quãuis Bal.& Saly.
in.d.l.ſi quis teneãt cõtrariũ.quia opinio Bart.
& ſequatiũ eſt vera. vt tenet doctor de Segura
in rep.l.ſi ex legati cauſa.ff.de verb.obli.col.20.
quia Bart.ſemper dixit veritatẽ ſecundum eun
dẽ.❡Sed hoc intellige verũ qñ depoſitũ cõſtat
per inſtrumentũ, vel apparet publica ſcriptura
atteſtationũ teſtiũ,qui fuerũt recepti ad perpe
tuã rei memoriã in aliquo ex caſibus à iure per
miſsis.vt in.l.fin.C.de edicto diui Adria. tollẽ.
& per Bart.in.l.creditores.C.de pigno.aliàs nõ
haberet executionẽ,quia requireretur libellus,
& litis cõteſtatio,& ꝙ poſt litẽ cõteſtatã exami
narẽtur teſtes.vt tenet Mateſi.in ſing.ſuis ſing.
5.qđ prius fuit dictũ Ang.in.d.l.ſi quis.quæ lex
eſt pẽ.vt per additio.Mateſi.ibi & Alex.in ad-
di.ad Bar.in.d.l.ſi quis.de quo per Feli.in.ca.ſi-
cut.col.4.de re iudi.verſ.bene facit.& iſtã opi-
nionẽ dicit eſſe verã Rode.Suarez in repe.d.l.ſi
poſt rẽ.ff.de re iudi.col.109.in princ.& Paul.de
Caſtro.in.d.l.fi.& dicit nõ obſtare dictũ Bal.in
cõtrariũ,quia depoſitarius nõ põt allegare con
tra deponẽtẽ,ꝙ res ſit ipſius depoſitarij, & ꝙ ꝓ
pter hoc depoſitũ nõ valeat, & ſic nõ põt obij-
cere quæſtionẽ dominij, ſicut nec cõtra agentẽ
cõditione exceptionis.l.ſi quis cõdictio.C.loca
ti.❡Quod intelligit verũ,qñ deponẽs nõ cõſen
tit,vt exceptio dominij admittatur,ſed petitur
primò fieri reſtitutio, tũc ante omnia eſt fienda
reſtitutio,& exceptio dñij reſeruatur ordinario
iudicio,per modũ agẽdi.Sed ſecus eſt,qñ cõſen
tit,vel tacuit,& depoſitarius fuit admiſſus ad ꝓ
bãdũ de ꝓprio dominio,& probauit,quia de ne
gabitur reſtitutio.& ſic debet intelligi.l.qui rẽ.
ff.depoſiti.Ad qđ facit.c.1.de reſti.ſpoli. vbi li-
cet nõ admittatur exceptio dñij cõtra agẽtẽ de
ſpoliatione,ſi tñ fuit admiſſa,quia agens nõ pro
bauit,probato dñio,denegatur reſtitutio. & ita
dicit Paul.ꝙ videtur Bald.intelligere. d. l. pen.
❡Qđ declaro,ꝙ licet depoſitũ habeat executio
nẽ paratã,& cõtra eũ non admittatur exceptio
niſi ſolutionis,attamẽ ſi exceptio fuit admiſſa,
& probata,& nõ fuit oppoſitũ à parte, obtinet
agẽs,& tale inſtrumẽtũ depoſiti nõ habebit e-
xecutionẽ paratã,ſecus qñ nõ fuit oppoſita ex-
ceptio,vel ſi fuit oppoſita, fuit contradictũ per
partẽ,& ſic nõ admiſſam. Et hoc credo ꝙ vol-
uit dicere Pau.de Caſt.quẽ vide.❡Et quia con-
tra depoſitũ non põt opponi exceptio non nu.
5 pe.†vt tenet Iaſ.in.l.1.C.de edẽdo.n.4.per tex.
in.l.in cõtractibus.§.ſed quoniã.C.de non.nu.
6 pe.❡Nec põt opponi cõpẽſatio† de debito liq-
do.vt tenet Iaſ.vbi ſuprâ quẽ tex.dicit ſing.in.l.
pẽ.C.depoſi.cũ gl.& declarat Bar.in.l.ſi alienã.
ff.ſolut.mat.& Bal.& in.d.l.pen.nu.2.*Et ꝙ cõ
tra depoſitarium ſummatim & executiuè poſsit
procedi iudicis officio, eſt verum quando de eo
eſt inſtrumentum publicum, vt dictum eſt, vel
quando iudex officium ſuum interpoſuit,depo
ſitarium eligendo,vnde hoc officium habet à iu
dice:quare ſine libello & figura iudicij poteſt co
gi,vt depoſitum ſoluat creditori,etiam ſi depoſi
tarius ſit clericus,poteſt cogi officio iudicis ſecu
laris,conſequentia officij ſuccepti.vt Bal.in.l.ac
ception.C.de vſur.aliàs actio depoſiti debet po-
ni via ordinaria,ſcilicet per libellum:& eſt actio
famoſa.vt Bal.in.d.l.ſi quis depoſitarius.in prin
ci.C.depoſiti.& Peregr.in par.depoſitum.tamẽ
Bal.in.l.ſi fideiuſſor.ff.qui ſat.dar.cog.in.2.lect.
nu.4.tenet,ꝙ cõtra ſequeſtrum proceditur offi-
cio iudicis & executiuè,& ſi non ſit electum à iu
dice per.l.fin.§.pen.C.de bonis auto.iudi.poſsi.
ibi per ſuam interlocutoriam præcipientem. &
vi.infra in.c.20.in gl.*vſurpan.*nu.10.* ❡Et an cõ
7 penſatio† poteſt opponi contra inſtrumentum.
vide Ioan.de Imo.& ibi Feli.latè in.c.cùm Ioan-
nes.de fide inſtr.in fi.& Montal.in ſua gl.ord.in
parte,obligatio.& Bar.in.l.amplius non peti.ff.
rem ratam habe. & Matth.de Afflic. deciſi.381.
& Feli.in.c.ſuborta.de re iudic.& Abb.in.c. fin.
de iura.calũ.nu.25.& tex.in.l.ex cauſa.C.de cõ-
penſa.vbi Felin.in.d.c.cum Ioannes. in fine. te-
net,ꝙ poteſt opponi ad impediendum execu-
tionem,quia ille,qui compẽſat,videtur exequi,
cum compenſatio ſit quædam ſolutio.l. ſi debi-
tor.in fine.ibi nil intereſt ſoluerit, an compenſa
uerit.ff.qui potio.in pign.habe. & per alia iura.
vt ibi per eum.& melius per Barb. in conſil. 64.
in.1.volu.conſi.col. 7.per.l. ſi tamen.§.de elect.
actio.verſi.cæteris rebus ſimilibus. ff. de ædilit.
edicto.& ibi dicit Ange.ꝙ licet ſtatutum ponat
quaſdam exceptiones,& omittat aliquas exce-
ptiones, tñ includuntur ſimiles. l. ita pudor. C.
de adulte.& ibi Bald.Cy.& Saly.& idẽ dicit An
ge.in.l.ſi per imprudentiã.§.fin.ff.de euictio.&
in.l.Paulus reſpondit.§.hæres.ff.de vſuris.Facit
l.cõtractus.ff.de reg.iur.& nõ eſt alibi,ſecũdum
Bal.in.l.1.C.depoſiti.& ita refert Ang.cõſil.189.
incipiente,quidam nomine incola,vbi dicit ꝙ li
cet ſtatutum diſponat Tudert. quôd non poſ-
ſit opponi exceptio contra inſtrumentum niſi
ſolutionis,ex eo,quia eſt ſimilis ſolutioni,nihi-
lominus poterit exceptio compenſationis op-
poni. vt in.d.l.ſi debitor. ff.qui potio. in pigno.
habe.verſi.nil intereſt ſoluerit aut compenſaue
rit.vt tenet Barb. in.d.conſi.qđ nota.vide infrà
nu.63.*Idẽ tenet Guido papa. in tract. de cõpu
ſorijs.literis q.5.tomo.18.tracta.folio.3.per Bart.
in.d.l.

in.d.l.amplius non peti.ff.rem.rat. hab. quòd
ſi aliquis promiſit ſoluere certam quantitatem
pecuniæ,& iurauit quòd ſi poſtea vult oppo-
nere exceptionem compenſationis, quòd pōt
nec dicitur periurus: quoniam qui compenſat
dicitur ſoluere, vt in.l.ſi conſtat.C. de compen
ſa.licet non ſit vera ſolutio,& iuramentum de-
beat impleri in expecifica forma. ſecundum.
Guido.pap. vbi ſuprà.ſequentem Bart.& dicit
opi.Bar.eſſe veriorem. ¶Sed an poſsit opponi
reconuentio contra executionem quòd ſic te-
net Bart.in autem.& conſequenter. C. de ſent
interlo.om.iud.Inno.n.15.vbi inquit,ꝙ quādo
agitur officio iudicis,& in cauſa ſummaria,recō
uentio locum habet per tex.in.l.1.in.fin.ff. de
varijs & extra.ordi.cog.quem ſequitur Abb.in
c.1.de mutu.peti.nu.32.& Iaſ.in.l.1. numero. 8.
in.7.differentia.ff. de iur.om.iud. contrarium
tenet.glo.& ibi.Bal.in.l.ſed & ſi reſtituatur in
principio.ff.de iudi.& tenet Iaſ. in. l. nec quic-
quam.§.vbi decretum.numer.76.ff.de offi.pro
conſul.& iſtam partem tenet Peregrin. in par-
te reconuentio,quòd ſi petitur executio inſtru
menti confeſsionati,non habet locum recon-
uentio quia habet vim ſententię ex forma ſta-
tuti,& poſt ſententiam reconuentio locum nō
habet:& idem tenet Bal.in.l.ſed hę.§.non ſolū.
ff.de procurator.affirmans,quòd quando cauſa
ſummaria eſt cauſa executionis,cum tunc exe-
cutio ſit fienda poſt ſententiam, vel præceptū
diffinitum,quòd non habet locum reconuen-
tio.* ¶Et quòd inſtrumentum de poſiti habeat
executionē paratā,intellige verū in vero depo
ſito, ſecus in confeſsionato per ea quæ voluit
Bal.in conſi.181.in lib.3.& Paul.de Caſt.in dict.
8 l.pen. ¶Idem dic in teſtamēto,† quia teſtamen
tum, vel vltima voluntas habet executionē pa
ratam abſq; libello,& alio ordine iudiciario.vt
in.l.fin.C.de edicto diui Adri.tollen.& Iaſ.ibi.
nu.6.& Bar.ibi.6.col.& idem tenet Ia.in.l.quæ
delegato.ff.de lega.1.nu.5.vbi dicit,ꝙ nō ſolum
procedit ex parte hæredis,ſed etiā ſi legatarius,
vel fideicōmiſſarius agat cōtra hęredē pro lega-
to,vel fideicōmiſſo,vel creditor pro debito ſibi
relicto,vel debito de iure cōmuni,habet execu
tionem paratā.Ita dicit,ꝙ probat text.notabil.
nec alibi legit in.§.illud.cū gl.in verbo,decreto
& ibi Ang.ád hoc notat in authen.de hæredi.&
falcid.colla.1.& idē dicit in.d.l.fin.C.de edicto
diui Adri.tollē. ¶Sed hoc dictū Ang.non putat
verū Alex.in.l.ſi cū dotē.§.eo autē tēpore.ff.ſo
lu.matri.col.2.nu.6.verſ.4.limita. quia nec gl.
ibi dicit,ſi rectè inſpiciatur, imô in cōtrariū eſt
tex.cū ibi notatis per Ang. qui expreſsè cōtra-
riū tenere videtur in dict.l.ait prętor.§.ſi iudex
ff.de re iudi.ſ.ꝙ.d.l.fi.nō habeat locū in legatis,
nec fideicōmiſsis.& idē tenet Alex.in.d.§.ſi iu-
dex.nu.5.vbi dicit,ꝙ licet Angel.hoc nō dicat,
prout in veritate nō dicit,iudicio meo eſt cōtra
dictū tex.in.d.§.ſi iudex.niſi reſpondeas,ꝙ du-
plex via pōt cōpetere, vna ordinaria, alia exe-
cutiua,& de iſta loquitur.d.§.illud. vel dicas, ꝙ
ibi loquitur quo ad præceptū iudicis habēs vim
monitionis factæ hæredi ad effectū,ꝙ hæres in
currat in pœnā priuationis,de qua in aut h.hoc
amplius.C.de fideicōmiſ.ſed poſtea Alexa.di-
cit doctrinam Ang.menti tenēdā: quia bene fa
tetur,ꝙ hæres ſcriptus in teſtamento,poteſt pe
tere ſe mitti in poſſeſsionem rerum hæreditaria
rū,producēdo inſtrumentū teſtamenti, nō abo
litum,& de iure cōmuni hoc caſu tale inſtrumē
tum habet executionē paratā quo ad hęredem
ſcriptum,vt ibi notat Bal.in.d.l.fin. col.5.dum
tractat,an remediū illius.l.requiratur libell⁹.&
in hoc reſidet Alexan.in.d.§.ſi iudex. ¶Tu vi-
de doctorē de Segura in repeti.l.ſi ex legati cau
ſa.ff.de verbo.obliga.col.20.in fine,cū ſequenti
bus.vbi iſtam.q.tractat. & dicit,ꝙ nō ſunt mul
ti dies,in quibus vidit illū caſum,ſuper quo fuit
conſultus à quodam auditore ſuo.Et vult tene-
re cum Alex.& ſic ꝙ non habet executionē pa
ratam pro legatarijs & fideicōmiſſarijs,in quan
tū ipſe Segura dicit,ꝙ faciūt ſupradicta pro de
claratione.l.1.foro.ll.titu.*de las herencias*. & eo-
dem foro.l.9.titu.*de las mandas*.in quibus caue-
tur,ꝙ teſtator poteſt quintā partē bonorū ſuo-
rum cuicunq; etiā penitus extraneo relinquere
ꝙ talis legatarius dictæ quintę partis bonorū,te
ſtamento demonſtrato iudici ſine aliquo vitio,
iudex executioni nō mādauit,qa talis executio
non habet locū,cum in ſolo contractu depoſiti
reperiatur,imò talis donatarius aget via ordina
ria intentādo ſolenniter libellū contra donātē,
vel legātē,& ſic fiet proceſſus iudiciarius. & nō
proceditur via executiua.ſecūdū Segurā.quod
nota.De quo latè per Roderi.Suarez in.d.repe.
l.poſt rem.ff.de re iudi.col.43.verſic.ſextus ca-
ſus quando petitur legatum.cum duabus ſequē
tibus.vbi quoq; non tranſit cū dicto Angel. in
d.§.illud quoq;.& quia re vera nō dicit illud,ad
quod allegatur.per Alexā.quia ſolùm dicit, ꝙ
in forma cōcludendi nō requiritur,ꝙ legatari⁹,
ſeu fideicōmiſſarius petat hærédē cōdēnari vi-
gore teſtamenti per ſentētiā diffinitiuā,ſed ſuf-
ficit ꝙ petat tātummodo,ꝙ fiat ſibi pręceptum
de ſoluendo.Et hoc etiam dicit,ꝙ reperit tene-
re Ang.in loco peregrino.in.l.cū antea.C. de ar
bitrijs.vbi dicit,ꝙ nulla alia ſcriptura habet viā
execu-

executiuā,etiā ſi ſit teſtamentaria, niſi forſam
cū petitur miſsio ex edicto.vt in.l.edicto. C.de
edicto diui Adri.tollē.quod nota.* Et vi ſingu
lariter Guiller.Benedic.in rep. c. rainuntius.de
teſtam.in.2.part.in parte ſi abſque liberis mo-
reretur.lo.2.numer.191.fol.88. & quòd legata-
rius nō poteſt peti ſe mitti in poſſeſsionem rei
legatæ: eſt tex.expreſſus ad quem multi ad vo
cati aduertunt.in.l.1.C.commu.de lega.ibi miſ-
ſionem in poſſeſsionem penitus aboleri,ſequi-
tur deciſio.Guido.papæ. 483. licèt curia ſupre-
ma contrarium faciat, vt ibi: ſed tu tene ſupra
9 dicta.* ¶Idem dic in ſententia arbitri,† vel arbi
tratoris,quia de iure regni habet executionem
paratam.vt in.l.fina.in legibus de Madrid.quā
omnino vide.& in.l.fi.titu.4.part.3.& in prag-
ma.8.in pragmaticis factis per noſtrum Carolū
in curijs, quas habuit in ciuitate Toleti.anno.
1539.vbi tenet,ꝙ dicta lex de Madrid habet lo-
cum in quocunq; arbitro,vel arbitratore ex cō-
ſenſu partiū nominato.& tenet Ang. per text.
ibi in.d.l.cùm antea.C.de arbitris.vbi dicit, ꝙ
ſententia arbitri debet executioni mandari per
iudicem ordinarium,& non requiritur,quòd ar
biter hoc imploret brachium iudicis, ſed quòd
à parte petatur.& idem tenet Roderi. Suarez.
in.d.repetitione.l.poſt rem iudicatam.col. 46.
ver.& alius caſus. ¶Quod intellige,quando ſen
tentia arbitri eſt aliqua.vt Bart.Paul. & docto.
in.l.2.§.prætor.ff.qui ſatiſdare cogan.vbi dicūt,
ꝙ ſi eſt ſtatutum,ꝙ qualis fuerit ſententia arbi
tri mandetur executioni,debet intelligi, dum-
modo ſit aliqua,& lata ſit à perſona,quæ ſit ar-
biter,& eſſe poſsit. ¶Et in tantū ſentētia arbitri
executioni mādatur,ꝙ etiā ſi petatur reductio
arbitri boni viri,cōtra eā præſtādo cautionē, &
fideiuſsionē.vt in.d.l.fi.cauetur. licet aliter di-
cat Bal.in additio.ad Speculū.in tit.de arbitris.
colū.7.verſic.ſed an pendente.vbi altercat pro
vtraq; parte,an pendēte cauſa reductiōis poſsit
arbitramētū executioni mādari.vbi cōcludēdo
tenet, ꝙ ſi cauſa reductionis infra duos menſes
finitur,putâ ex forma ſtatuti,ꝙ tūc impediat e
xecutionē.arg.in.l.aufertur.§.qui cōpenſatio-
nē.ff.de iure fiſci.& facit text.in.c.paſtoralis.de
appella.in princip.Si autē requireret longū tra
ctatū,tūc poſſet iudex exequi, recepta cautio-
ne.vt in.cap.ſuſcitata.de in integr. reſti.& cum
dicta.l.fin.de Madrid concordat Anto.Fran.in
additio.ad Abba.in capitulo.quoniam contra.
de probatio.in additione,quæ eſt in numer.28.
in parte,pendente.vbi tenet,quòd reductio nō
impedit executionem laudi, ſi præſtatur cau-
tio de reſtituendo ſolutum in caſu ſubcumben
tiæ,prout dicit tenere Angel.in conſilio *inci-*
piēte,Executio laudi impeditur,& credo quôd
eſt conſilio.172. incipiente, Ludouicus ex vna
parte. Et poteſt eſſe ratio: quia licet ſententia
arbitri non ſit per omnia ſententia,tamen ſi ex
forma ſtatuti ciuitatis ſententia arbitri meretur
executioni,ſicut ſententia iudicis.vt in. d.l. de
Madrid cauetur,infamat,quia eſt ſententia. vt
tenet Bar.in.l.quid ergo.§.ex compromiſſo.ff.
de his qui not.in fami. ¶Quoque confeſsio cla-
10 ra † facta coram iudice habet executionem para
tam.vt in pragmatica.130.facta.per noſtrum Ca
rolum regem in villa de Madrid in curijs anno.
1534.& eſt ſimilis text.de iure communi in.d.l.
poſt rem iudicatam.ff.de re iudi.ibi, vel confeſ-
ſionem iure factam.iuncto fine.quia in iure cō
feſsi pro iudicatis habentur.concordat textu.in
l.1.ff.de cōfeſsis.& in.l.vnica.C.eodem. & in.l.
proinde.§.notandum.ff.ad.l. Aquili. quæ cla-
rius loquitur de executione ibi iudex non rei
iudicandæ ſed ęſtimandæ datur. & facit text.in
l.debitoribus.ff.de re iudi.ibi, qui tibi fatebun-
tur ſe debere.aut.i.quaſi ex re iudicata neceſſe
habebunt reddere, aut tempus ad ſoluendum
detur.& ſic fit præceptum in confeſſum via e-
xecutiua ſine alia conditione. ſecundum gloſſ.
ibi,ſicut ſi verè eſſet condemnatus. & licet gloſ.
in princip.in quadam opinione videtur vacilla
re,ſi ille text.loquatur in condemnato per ſen-
tentiam,vel confeſſo,tamen veritas eſt,ꝙ loqui
tur in confeſſo.vt clarè colligitur ex lege. & ita
dicit gloſſ.ibi ſuper parte,ex re.Et Bartol.ibi di
cit eſſe caſum,ꝙ confeſsio habet executionem
paratam,& tenet.d.Rodericus Suarez in.d. re-
pe.d.l.poſt rem.colum.27.verſi. nota tertiò.&
tenet Paul.de Caſtro in.l.publia.§. Titius Sem
pronio.ff.depoſiti.nu.2.vbi ait,ꝙ confeſsio iu-
dicialis producit obligationē,& actionē in factū
ſicut ſentētia:quia cōfeſſus in iudicio habetur
pro condēnato.Et idē tenet Hyppol.de Marſi.
in repeti.rubricæ.de probatio.C.nu.97.vbi di-
cit,ꝙ cōfeſsio facta corā iudice recipiēte eā pro
his,quorū intereſt,habet paratā executionē,&
etiā cōtra hæredē cōfitētis,etiā ſi nō fiat in for-
ma iudicij.Ita dicit ꝙ tenet Philip.Frācus.in.c.
cū ſpeciali.ante pe.col.verſi.tertiò quæritur.de
appella.allegat.l.eū pro quo.& ibi Bal. ff. de in
ius vocā.qđ dicit notādū eſſe ad gloſ.in.l. ſed ſi
poſſeſſori.§.ſed cū de hæreditate.ff.de iur. iur.
Sed hoc intellige,dūmodo conſtet,ꝙ eſt hæres
vt Alex.in cōſilio.188.in.2.volu.nu.2. ¶Quod
extēde,ꝙ talis cōfeſsio iudicialis habet execu-
tionē paratā,etiā ſi ſit facta in iudicio ſine cau-
ſa.Ita dicit gloſ.ſingula.in.l.1.§.fi.ff.de interro.
actio

actio.& tenet Hyppolyt.de Marſi.in.d.repe.ru
bricæ.C.de proba.nu.81.& Alexa.in.l.pacta.la
2.C.de pactis.poſt principiũ.verſi.Itẽ operatur
vbi dicit.d.glo.eſſe notabi.& dicit notare Cyn.
in.l.generaliter.C.de non nu. pecu. & Roderi.
Suarez in.d.l.poſt rẽ.colũ.32. verſi. tenebis etiã
mẽti.& Alexã.in.d.l.pacta.dicit, ꝙ operatur, ꝙ
in iudicio fingitur ſtipulationem interceſsiſſe,
quæ non interceſsit.l.cũ oſtẽdimus.§.fi.ff.de fi-
deiuſſo .tuto.ſecũdũ Bart.in.l. cũ quis decedẽs.
in prin.ff.delega.3.& dictã glo.in.d.l.1.commẽ-
dat Feli.in.capitul.quoniam contra. de proba.
columna.7.& in.c.1.de tregua & pace.column.
1.Ang.in.l.ſi vnus.§.pactus.ff.de pactis.colum.
2. & per alios relatos per Hyppolyt. de Marſi
vbi ſuprà.¶Pro qua gloſſ. dicit ꝙ faciunt dicta
11 per Saly.in.l.1.C.de confeſs.quòd ille † q apud
acta confeſſus eſt habuiſſe,& recepiſſe, non po
teſt poſtea opponere exceptionem non nume.
pec.¶Et illud quod tenet Bald.in.l.fi. C. de fi-
de inſtr.verſi.venio.vbi dicit, ꝙ ſi ſemel eſt pro
12 ducta ſcriptura † in iudicio,& regiſtrata eſt in a
ctis,quòd talis ſcriptura facit plenam fidem, li-
cet non reperiatur originale. ¶Et quòd teneti-
dem Bald.in additio.ad Specul.in titul.de con-
feſsis.verſicul.confeſsio facta in iudicio.vbi di-
13 cit,quòd confeſsio † facta in iudicio,ſiue formi-
ter,ſiue informiter, valet, ſicut iuramentum.&
facit gloſ.in.c.præſentium.de teſti. ¶Et quod
tenet Saly.in.l.contractibus.1.columna.verſic.
Item quæro.C.de fide inſtrumento. vbi ait, ꝙ
14 quando contractus fit apud † acta, dicitur ce-
lebratus in ſcriptis, quod dicit perpetuò cordi
tenendum. ¶Et facit quoq; illud,quod tenet.
Bald.in.l.1.C.de confeſsis.pe.columna. vbi ait,
15 quòd confeſsio † facta in libello,vel in alia ſcri-
ptura iudicij producta aduerſario abſenti pro-
inde probat,ac ſi eſſet facta ipſo præſente ad qđ
allegat.c.venerabilis.de exceptio.&.l. cùm pre
16 tũ.C.de libe.cauſ. ¶Et facit, ꝙ qui apud † acta
paſſus eſt ſe deſcribi in fideiuſſorẽ, eſt obliga-
tus,ac ſi ſolenniter per ſtipulationem promiſiſ
ſet.vt in.d.l.cum oſtendimus.de quo tex.fece-
runt mentionem multi doctores relatos per
Hyppolyt.vbi ſuprà.numer.83. ¶Vbi in num.
17 84.dicit ꝙ facit, ꝙ teſtamentum † apud acta va
let ſine teſtibus,allegando Rapha. Fulgo. in. l.
omnium.C.de teſta.tamen Bald.& Saly.ibi te-
nent contrarium,niſi cum duobus teſtibus. qđ
refert,& ſequitur Alexand.in.d.l.pacta.¶Sub-
dit etiam in ſimili dictus Hyppolyt. vbi ſuprà.
numer.85.allegando Feli.in.d.capitu.quoniam
18 contra.quòd tantum valet † aſſertio apud acta,
quantum valet pactum.allegando Barto.in.l.1.
in princip.ff.à quibus appella.non licet.¶Item
19 dicit,quòd taciturnitas † apud acta habet vim
ſtipulationis.allegat Bart.in.l.fi.ff.de præto.ſti
pula.¶Et dicit,quòd facit etiam ad prædicta, ꝙ
peractum nudum factum in iudicio,parit actio
20 nem, † quia aſſumit ſufficiens veſtimentum à
calore iudicij,ſecundum Roma.& Alex. in.l.1.
§.1.ff.de verbo. obliga. quos refert & ſequitur
Feli.in.c.1.de pactis.1. columna. in fine.vbi ad-
ducit Paul.de Caſtro.in.l.tale actum.§.qui pro
uocauit.ff. de pactis. vbi ait, ꝙ nedum pactum
nudum factum in iudicio debet mitti executio
ni iuxta.glo.in auth.generaliter.in verbo,conſ
cribat.C.de epiſcopis & cleric. ſed imò tale pa-
ctum factum in iudicio habet executionem pa
ratam.& adducunt etiam Angel.in.l.ſi vnus.§.
pactus.in.3.columna.ff.de pactis.vbi dicit, ꝙ li-
cet quis faciat pactum nudum de non petendo
parte abſente,& nemine recipiente, eum nõ o-
bliget,fallit ſi fiat in iudicio. allegat.l. poſtquã
liti.C.de pactis.& gloſſ.in.d.l.1.ff.de interroga.
actio.¶Et non ſolùm confeſsio habet executio
nem paratam,vt dictum eſt, verunetiam pro-
12 miſsio † facta in iudicio habet executionem pa
ratam,ſicut inſtrumentum guarentigium.ſecũ-
dum Bald.in.l.eum pro quo.ff.de in ius vocan.
& ibi per alios.& latè per.Alexa.in.d.l.tale pa-
ctum.§.qui prouocauit.& Hippolyt.de Marſi.
in.d.repeti.de probatio.C.numer. 83. & in ſin-
gulari.394.¶Et quòd confeſsio habeat execu-
22 tionem paratam,intellige quando † fit iudice ſe
dente pro tribunali, & ſic facta figura iudicij,
quia confeſsio facta ex aſſumpto iudice ad a-
liud ſedente ſuper re non litigioſa, non præiu-
dicat, & ideo non debet executioni mandari.
quod tenet Montal. & dicit eſſe notandum in
l.1.tit.7.lib.2.for.ll.in.gloſ.magna.in princ.per
text.in.l.confeſsionibus.ff.de interroga. actio.
& dicit quòd ita concludunt Ioanne. Andr. &
Ioann.Calderi. in .ca. tua. de cohabita.cleri.&
mulie.& Anto.de Butri.in.capitul.fin.eodem.
titulo.& Hyppolyt.de Marſi. in. d.repe.C.de
probatio.numero.282.quia confeſsio facta in iu
dicio ſi non eſt facta in figura iudicij, non præ-
iudicat.vt notat Bart.in.l.cum ſcimus. C. de a-
grico.& cenſi.lib.11.& Plat.in.l.ſi.ille.C.de de-
curio.lib.10. & idem tenet Alexand. in conſili.
30.in.7.volu.conſiliorum.numer.2. per gloſſa.
in.d.l.iubemus.& ibi docto. C. de libera cauſa.
& per gloſſ.in.l.ictus fuſtium. & Angel. ibi.ff.
de his qui not.infamia.& per alia iura,vt ibi per
eum.& probat textu. & ibi Abba. in capitulo.
Piſanis .numer.9.de reſtitu. ſpolia. vbi Aeneas
de Falco,& Anto. Franciſ. in additio.ad Abba.
dicunt,

dicũt, ꝙ talis cõfeſsio requiritur ꝙ fiat corã iudi
23 ce,& ſi fiat corã notario, † nõ tñ iudice præſen-
te,vel mãdãte,nõ præiudicat.ſ.adhoc,vt habeat
vim iudiciariæ confeſsionis,ſed bene ſufficit ad
torturam.Ita dicit, ꝙ tenet elegãter Franciſ. de
Aretio.in.l.1.in prin.C. de edendo. quod dicit,
menti tenẽdũ eſſe.De quo per dictos additiona
tores.¶Et quoq; intellige,qñ cõfeſsio eſt clara,
& ſine modo,vel conditione : ſeu additamento
quia ſi reus,petita cognoſcat,ſed ſolutionẽ, ſeu
pactũ de nõ petẽdo allegauerit nõ debet confeſ
ſio mãdari executioni,ſed debet probare exce-
ptionẽ,& iudex debet terminũ ad probãdum,
cõcedere,qua nõ probata debet reus condẽnari.
tenet tex.in.l.8.tit.3.par.3.¶Et requiritur, ꝙ ſu-
24 per talẽ confeſsionẽ † iudex pronũtiet ſentẽtiã
declaratoriã:quia qñ ſumus in caſu,in quo exe-
cutio verbalis fit à lege,vel ab ſtatuto,vel à con-
tractu,ſeu inſtrumẽto,tũc non põt executio fie
ri abſq; ſententia declaratoria iudicis. vt tenet
Hipp.de Marſi.in Rubr.ff.ad.l.Cor. de falſis.n.
24.¶Itẽ dicit Mõtal.vbi ſuprà.ꝙ intelligitur,qñ
25 cõfeſsio † fit parte præſente,aliàs nõ nocet. vt in
l.vltima.ff.de interroga.actio. & in. l. certũ.§. ſi
quis abſentẽ.ff.eo.& acceptante.vt Cy.in.l. vni
ca.C.de confeſsis.6.q.& Alex.in cõſil. 20.in.4.
volu.nu.1.quia etiã cõfeſsio iurata in iudicio, ſi
non ſit per partẽ approbata, ſeu expreſſè acce-
ptata,& per iudicẽ recepta nõ obligat.tenet Ab
bas.in.c.mulieri.de iur.iur.nu.10.col.fi.& ibi ad
ditio eius dicit, ꝙ facit ad extenſionẽ eius ꝙ per
multa tenuit Saly. poſt Richardũ patrẽ ſuũ in.
d.l.1.C.de cõfeſsis.& in.l.generaliter.C. de non
nume.pec.& Saly c.in.d.l. iubemus.C.de liber.
cauſ.vbi decidit, ꝙ confeſsio facta in iudicio ad
obligãdũ,& in præſentia partis,requiritur ꝙ ex
preſsè acceptetur,aliàs non præiudicat, ſecus in
cõfeſsione liberatoria:quia ſola præſentia partis
ſufficit.vt ibi per additio. Abb.& per Alexan.in
conſi.174.in.6.volum.vbi latiſsimè.de quo per
Bar.in auth.de teſtibus.§.& licet.collatio.7.vbi
quoq; per eũ,an confeſsio facta corã vicinis va-
leat:& quid ad liberãdũ,& quid ad obligãdum?
Quod intelligit Montal.vbi ſuprà,qñ pẽdet ex
volũtate duorum. Secus ſi ex voluntate vnius,
qđ nota ad declarationem.d.pragmaticę de Ma
26 drid.¶Quoq; fallit in caſibus, † in quibus talis
cõfeſsio plene ꝓbat, etiã parte abſente, quorũ
vnus eſt in ſolutionẽ alicui facta, vt putà Titius
erat debitor ex inſtrumento Sẽpronij in certa
quãtitate,& Sempronius confitetur in abſentia
ipſius Titij debitoris ſe eſſe ſolutũ,& ſibi ſatisfa
ctũ eſſe ab ipſo Titio,tunc talis confeſsio, licet
parte abſente,probat talẽ ſolutionem,& repellit
cõtrariã fictionem.ita Bal.in conſi.41.in.5.vol.
& Alex.in conſi.245.in.6.volu.nu.5.& in conſ.
115.in.7.volu.nu.3.¶Alius caſus eſt, qñ cõfeſsio
facta eſt in libello,vel in alia ſcriptura iudici pro
ducta,parte abſente,nam talis cõfeſsio facit ple
nã probationem,ſecundũ Bal.in.d.l.vnica.C.de
confeſsis.¶Alius caſus eſt in cõfeſsione facta ab
ſente parte cum iuramento,quia talis confeſsio
plenè probat.tenet Oldra.cõſi.291. licet contra
riũ teneat Pau.de Caſt.conſi.241.¶Alius eſt qñ
confeſsio eſt frequens,& continua,& totiens re
petita, ꝙ tranſeat quaſi in publicã vocẽ,& famã,
quia tunc plenè probat.Ita Pau.de Caſt.in cõſi.
165.¶Alius caſus,in quo confeſsio parte abſente
probat eſt qñ fit ad exonerationem conſciẽtiæ.
Feli.qui adhoc plura allegat in.c.olim.4.col.de
reſcrip.Idẽ etiã ſi procedit in foro pœnitentię ſe
cundũ Bal.in.l.rõnes.C.de proba.& Inno.in.c.
innotuit.de elect.1.col. quem refert & ſequitur
Feli.in.d.c.olim.in fin.4.col.¶Alius eſt, qñ cõ-
feſsio nõ tendit ad obligandũ confitentẽ alteri,
ſed tendit principaliter ad probãdũ aliquid, ex
qua probatione abſenti quæritur obligatio,pu-
tà ſi quis approbat aliquod inſtrumentũ tãquã
verũ,vigore huius approbationis oẽs,quorũ in-
tereſt,poterũt agere cõtra approbantem. tenet
Ang.ſingulariter per illũ tex.in.§.ſi verò expreſ
ſum.4.col.ver.ex hoc patet.in auth.de hære.&
falci.colla.1.quod refert,& ſequitur Feli.in.c.cũ
in.Ferrarienſis.de cõſti.17.col.prout tenet Hip-
pol.de Marſi.vbi ponit iſtos caſus,& alios in ſin
gula.202.¶Eſt alius caſus,ſecundũ eund.Hippo
ly.in ſingula.459.in confeſsione,quã facit mer-
cator in libris ſuis abſente parte.nam talis con-
feſsio plenè probat,licet ſit vox mortua.Ita di-
cit Bar.in.l.inter chartulas. C.de conueni. fiſci.
debito.li.10.quem refert,& ſequitur Bal.in. d. l.
vnica.4.col.verſi.1.caſu ſtatur.C.de confeſsis.&
per alia iura,vt per.d.Hippoly.in dicto ſingula.
¶Alios caſus ponit Fel.in.d.c.olim.in.2.& in.3.
& in.4.col.verſi.eſt igitur regula. ¶Itẽ intellige
dictã pragm.de Madrid,& iura ſimilia dicentia.
confeſsionẽ in iudicio factam,mãdari executio
27 ni,qñ cõfeſsio † fit ad partis petitionẽ nullo da-
to libello,nec lite cõteſtata,nec ordinato proceſ
ſu,ſed ſolùm ad inſtantiã partis:& ſi his præcedẽ
tibus fiat,cum poſt deſiderat ſententiã,non ha-
beret executionẽ paratã, niſi ex ſentẽtia poſtea
lata.Ita dicit gl.in.l.certũ.§.fi.ff.de cõfeſ.& Bar.
ibi.& tenet Pau.de Caſtr.in.l.1. C.de executio.
rei iudi.& tenet Rode.Suar.in.d.l.poſt rẽ.verſi.
nota tertio.col.28.vbi per eum. ¶Quod intelli-
ge quoq; quãdo talis confeſsio fit coram iudice
28 † competenti, tũc confeſsio ſtatim põt exequi

ſine alia ſententia,& quãdo eſt facta ſuper prin
cipali,ſecus ſi ſuper incidẽti.vt tenet Anto.Frã.
in addi.ad Abb.in.c.1.de iudi.in additione, quæ
eſt in col.13.in parte.ficta.allegando Bald.in.l.1.
ff.de cõfeſsis.& in.l.1.ff.iudi.ſolui.& tenet Ioã.
de Plat.in.l.ſi ille.C.de decurio.li. 10. quẽ vide.
¶Sed quid ſi cõfeſsio eſt facta corã iudice vnius
ciuitatis,an poteſt mandari executioni per iudi
cem alterius ciuitatis? Dic ꝙ non, niſi fortè fie-
ret ad requiſitionem primi iudicis.vt tenet Bar.
in.l.vnica.ff.de officio cõſulis.nu.8.quem vide.
¶Quod extẽdit dictus Roderic.Suarez in colũ.
29.in.d.l.poſt rem.ꝙ non ſolùm fit executio in
29 eo,quod confeſſus eſt,ſed in † æſtimatiõe re pe
rẽpta.hoc dicit probare text.in.l.Iulianus.ff.de
cõfeſsis.per quã dicit ibi Bar.ꝙ ſi peteretur exe
cutio confeſsionis, ꝙ re perẽpta fieret executio
in æſtimationẽ,quod dicit eſſe vtile propter in-
ſtrumẽta guarẽtigia, vt re promiſſa perẽpta fiat
executio in æſtimatione.* Et idem tenet Pere-
gri.in parte executio.q.2.in.gloſ.nequiuerit, &
quoties executio nõ põt fieri in ipſa re, ſit iudi-
cis officio in æſtimationẽ,vt eſt.gl. in.l. vinum.
ff.ſi cert.peta.& tenet Pau.in.l.2.§.1.num.14.ff.
eo.& in.l.eum qui.§.ſi iurauero.nu.1. ff. de iure
iuran. & cuius temporis æſtimatio attendatur,
vi.Iaſ.in.d.l.vinum.*¶Et idem extendit dictus
Roderi.Suarez,ꝙ non ſolùm in confeſsione fa-
cta per modũ cõtentioſæ iuriſdictionis, ſed etiã
30 ſi emanat † per modũ voluntariæ iuriſdictionis
executatur,& pro tali executione põt implora
ri officium iudicis ſicut per ſententiã.ita dicit ꝙ
tenet Ange.in.d.l.certum.§.confeſsi.in fine.ff.
de cõfeſsis.poſt Ioan.Andr.in additio. ad Spec.
in tit.de confeſsis.§.poſtremò. hanc cõcluſionẽ
tenet Cy.de Piſtorio.in.d.l.vnica.C.de confeſ-
ſis.q.2.& in.q.9.vbi dicit,ꝙ ſiue fiat cõfeſsio per
modũ voluntariæ iuriſdictionis,ex ea competit
officiũ iudicis pro executione facienda.Et ratio
eſt:quia officiũ iudicis locum habet in omnib9,
quæ ſunt nota iudici,vt iudici.vt in.l.ſi irruptio
ne.ff.finiũ reg.Itẽ in.2.q.cõcludit idẽ,dicens, ꝙ
etiã dicta cõfeſsio ſufficit ad executionem, nec
eſt opus alia ſententia condemnatoria,niſi illud
præceptũ de ſoluẽdo,quod eſt executiuũ vt di-
cit gl.in.d.l.ſi debitori.& ponit Cy.exẽplũ. Ve
nis ad me,& dicis,Mutua mihi decẽ: & dico , ꝙ
placet,ſed volo,ꝙ cõfitearis corã iudice:& ſic va
dimus ſpõte corã iudice,& confiteris.hæc eſt cõ
feſsio per modũ voluntariæ iuriſdictionis,& po
ſtea nõ eſt neceſſe fieri ſententia, ſed pręceptũ de
ſoluẽdo mãdatur executioni. & ſic dicit ſeruari
de conſuetudine.quod dicit eſſe notandũ. ¶Idẽ
dicit Roderi.Suarez,vbi ſuprà.colũ.30. extendi
31 non ſolum in ciuilibus,ſed etiam † in criminali-
bus quoad confiſcationem bonorũ : quia tantũ
operabitur confeſsio ſolennis in iudicio, ſicut
ſi lata eſſet ſentẽtia.¶Et ibi colũ.32.verſi.limita
bis hanc legem.tenet ꝙ dicta pragmatica, & iu-
32 ra ſimilia nõ habẽt † locũ in cauſis criminalibus,
in quibus etiã cõfeſsio ſolẽnis in iudicio ſpõte fa
cta,nõ habet executionẽ paratam, nec cõfeſſus
habetur pro iudicato,imo requiritur ſentẽtia cõ
dẽnatoria.Et intellige,quũ nõ pręcedẽte libello,
nec litis cõteſtatione, & ordine iudiciario facta
eſt,qa his pręcedẽtib9,nullũ dubiũ eſt,cũ nec in
caſibus ciuilib9 tũc haberet paratã executionẽ.
vt ſuprà dictũ eſt. Verũ eſt,ꝙ gl.in.l.abſentẽ.ff.
de pœnis tenet cõtrariũ,imò ꝙ etiã in cauſa cri-
minali confeſſus habeatur pro iudicato. vt in
cauſa ciuili.& eſt gloſſ.ſuper parte iudiciorum.
vbi gloſſ.per verbum forte dicit. Sed ibi loqui-
tur in cõfeſsione non ſpontanea,ſic tranſit glo.
ibi & ſentit, quòd ſi confeſsio eſſet ſpontanea
etiam in criminalibus,habetur pro iudicato, &
ſic haberet executionem paratam. Sed ſecun-
dùm.d.Roderic.Suarez contrarium eſt verum.
vt eſt.gl.de hoc in.l. ſi quis in hoc genus. ſuper
parte,nouerit.C.de epiſcopis & clericis. vbi gl.
dicit,ꝙ contra ſponte confeſſum poſt confeſsio
nem debet proferri ſentẽtia.& ſatis probat tex.
ibi,in conuictos,ſiue confeſſos reos ſentẽtia no
uerit vendicanda.& Saly.ibi.ad hoc illum text.
reputat notandum,quòd in confeſſum ſpõte in
criminalibus eſt neceſſe ꝙ feratur ſententia. &
idem tenet Ioan. Faber.in.d.l.vnica.C.de cõfeſ-
ſis.cum quo tranſit Rode.Suar.& facit quod te
net Pau.de Caſtr.in.l.ſi debitori. ff. de iudicijs,
vbi ait,ꝙ in cõfeſſo nullæ ſunt partes iudicis,ni-
ſi in cõdemnando.& vi.Abb.& ibi gl.in.c.ſi. de
confeſsis.nu.18.vbi tenet,quòd licet in confeſſo
nullæ ſint partes iudicis,requiritur ſentẽtia, qa
non habetur propriè pro condemnato,ſed eſt fe
rẽda ſententia, quia non põt quis condemnare
ſeipſum.& vi.text. expreſſum in.l. proinde. &
ibi Bar.ff.ad.l.Aquiliam.* Adde ꝙ quando exe
cutio non fuit rectè facta, ꝙ talis ineptitudinis
exceptio executioni non obſtat: vbi interuenit
confeſsio,vel offert probationem incontinenti:
vi.quæ dixi in.c.11.infrà,in gl. *ſentenciadas*. verſi.
33 & licet.*¶Quoq; dic,ꝙ ſcriptura priuata, † quę
in noſtra Hiſpania conoſcimiẽto vocatur, ſi eſt
recognita à parte in iudicio,habet hodie execu-
tionẽ paratã,ſicut inſtrumentũ guarentigiũ. vt
tenet dicta pragma.131.in dictis pragm.factis per
noſtrũ Carolũ in villa de Madrid anno.1534. fa-
ctis.¶Et vide pragma. cõditam Valliſoleti, ſeu
Pinciæ anno.1548.peti.56.vbi ſtatuitur ſeu caue
tur,

tur,quòd tales recognitiones ſcripturarum pri-
uatarum fiant coram iudice, vt mediantibus eis
executio agatur, ita ꝙ obſeruetur ſub pœna il-
lius pretij, ꝙ iura executionis in ſummam ex
creſcunt:& qui contra fecerint, duplicata talia
iura cameræ regis ſoluant. * Vel fiant corã alio
de commiſsione iudicis, dũmodo poſtea iudex
præcipiat executioni mandari per pragmati.fa-
ctam Toleti anni.1559.*¶Sed ad iſtam recogni-
34 tionem faciendam † iudex debet perſonaliter ci
tare reum,& debet eſſe monitus à iudice, ſicut
requiritur ad faciẽdũ quẽ haberi pro confeſſo,
ſi non reſpondeat poſitionibus.tenet Iaſ. in au
thẽ.hoc amplius.C.de fideicommiſsi.nu.3. alle
gando tex.in.c.ſi poſt præſtitũ.de cõfeſsis.in.6.
& Ang.in.§.ſi quis autẽ non implens.in.1. colũ.
in auth.de hæredi.& falci.colla.1. & in hoc vna
monitio ſufficit ſecundùm eum. ¶Et an illa
35 ſcriptura † priuata faciat fidẽ.vi.Spec.in titu. de
inſtrumẽto editio.§.nunc dicendũ.verſic. priua
tum.nu.4.& ibi latè Ioan.Andre. in additio. &
Ioan.de Pla.in.l.fi.C.de cõuenię.fiſ.debito. li-
br.10.vbi ſingulariter.& Mõtal.in.l.5.tit.9.for.
ll.lib.2.in gl. *no fueren fechas*.¶Vnum tamen no-
ta,quod tenet Hipp.de Marſi.in ſingu.69. ꝙ re
gulariter ſcriptura priuata nõ facit fidẽ, nec pro
bationẽ,ꝙ in tãtũ hoc eſt verũ, ꝙ conſenſu par-
tium fieri non poteſt,ꝙ priuatæ ſcripturæ alicu
ius non ſolenniter confectæ adhibeatur fides.
*Sed quid de ſcriptura priuata, quæ vocatur Hi
ſpanè libramiento,an habeat executionem pa-
ratam,dic quòd ſic:vt in.l.8.tit.4.lib.6.ord. quã
intellige quando eſt acceptatum coram tabellio
nẽ per debentem ſoluere,vt in.l.119.in quaterno
gabellarum.*¶Idem dic in iuramento, quia iu-
36 ramentũ † habet executionẽ paratam,ſicut ſen-
tentia.tenet Bar.in.l.2.nu.8.ff.de iur.iuran.vbi
ait,ꝙ ſi in inſtrumento aliquo cuiuſcunq; cõtra
ctus apponeretur iuramentum,iſtud inſtrumen
tũ,quod aliàs de iure cõmuni nõ haberet execu
tionẽ paratã,vt in.l.mino. viginti quinq; annis
fideicõmiſſum.ff.de mino.iſto caſu propter iu-
ramẽtũ habet executionẽ paratã,etiã de iure cõ
muni.& Bart.ibi dicit,ꝙ miratur,ꝙ conſuetudo
hũc modũ,& hãc cautelã nõ adinuenerit. & Iaſ.
ibi.nu.9.& 10.dicit,quòd iſta fuit noua inuẽtio
Bar.& nouum eius dictũ,vt inquit Roma. in re
peti.Rub.de arbitris.vlti charta. & Bald. in. l.1.
C.eod.tit.de iur.iur. Quod fuit ſingul.opi.Bar.
quod Iaſ.dicit eſſe põderãdũ,quia etiã loquitur
in iuramẽto extraiudiciali.& cũ iſta opi.Bar.te-
net Fulgo.& Alex.ibi.& idem Bar.in.l. ſed & ſi
poſſeſſoris.§.ſi.ff.eo.de iur.iu.& ibi quoq; Saly.
& Alex.Ange.& Roma.& iſtã opinionem dicit
ibi Iaſ.tenẽdã in.d.l.2.nu.17.licet in hoc referat
tres ſentẽtias,vel opiniones, & eam corroborat
pluribus fundamẽtis.vt ibi per eũ.nu. 17. &. 18.
& ibi allegat quã plures alios eã tenentes,vbi re
ſpõdit ad cõtraria adducta cõtra Bart.& iſtã met
opinionẽ Bart.tenet idẽ Iaſ.vbi quoq; eã alter-
cat in.§.Itẽ ſi quis poſtulãte.Inſtit.de actio.nu.
87.vbi in fine dicit,ꝙ propterea laudat & conſu
lit,ꝙ in fine cuiuſlibet inſtrumẽti ſemper facias
apponi iuramentũ.& iſtã opinionẽ Bar.tenet di
ctus Roder.Suar.in.d.repe.l.poſt rẽ.col.9.& di-
cit eã veriſsimã,vbi quoq; ibi per eũ.in.2.colũ. la
tiſsimè.verſ.nota ſecũdò.iuramẽtũ habet execu
tionẽ paratã.per.4.colũ.iſtã.q.examinat.& ibi
per eũ extẽſiones,& limitationes.*Et opi.Bart.
ſequitur.Peregri.in parte iuramentum.q. 7.in.
gl.*ſentencia*.*Licet iam hodie per iſtũ tex.& ſimi
lia iura regalia non ſit neceſſe reponere iuramẽ-
tum in cõtractibus ad hoc vt contractus habeat
executionẽ paratã. Imò prohibetur iuramentũ
apponi.vt in.l.6.tit.1.lib.3.in ordi.rega.& in pra
gmatica.fo.162.vbi latè in libro pragmaticarum.
exceptis in cõtractibus minorũ,mulierũ,& ſimi
liũ,ad quorum validitatẽ iuramẽtũ requiritur.
vt in.d. pragmatica. & tenet Segura in repeti.l.
1.§.ſi vir.ff.de acqui.poſſe.col.50.per.16.colum.
37 ¶Quid in cõputatione, † an habeat executionẽ
paratã id eſt, *el alcance*, quæ ſit in ea,an executiõi
mãdetur? Vide tex.& quæ ibi dicã in.c.30.infrà
eo.in glo. *ſaga pagar*.¶Quid in ceſsione,an dicta
38 ceſsio,quæ † in noſtra Hiſpania vocatur *carta de
laſto*, habeat executionẽ paratã, & ſi fideiuſſor
ſoluẽs pro principali habeat executionẽ paratã
cõtra principalẽ,pro eo quod ſoluit pro princi-
pali Bar.in.l.ſi.in fine.nu.7.C.de vſu.& rei iudi.
iſtam quæſtio.tractat.& ibi dicit, quòd fideiuſ-
ſor iudicatum ſolui, qui exactus eſt pro domi-
no.i.pro principali,habet executionẽ paratam
cõtra dominũ,nec habet neceſſe cõtra eũ dare li
bellũ in actione mandati,nec cõtra eũ procede-
re ordinariè,& hoc per text.ibi in verbo, ſtatim
pecunias,& idẽ tenet Barto.in.l.2.ff. qui ſatiſda.
cogã.& latius in.l.1.ff.iudica.ſolui. nu.1. & Spe-
cul.in titul.de executione ſententiæ.in.§. ſequi
tur verſic.ſed nunquid ſententiam.*Et Boerius
deciſione.277.nu.3.& 4.& Bald. in.l. ſi quis. ff.
de procura.in fine.* ¶ Quod ſecus dicit Bartol.
in.dicta.l.1.ff.iudi.ſolui.eſſe in fideiuſſore con-
tractus.per.l.græcè.§.ſi à debitore.ff.de pigno.
& per.l.à ſententia.in princip.ff.de appellati. &
per.l.præſenti.§.adijcientes. 6. de his qui ad ec-
cle. confuge. & per alia iura. vt ibi per eum. &
hanc partem tenet Angel. in.l. ſi cum pecuniã.
C.de priuileg.fiſci.& Rodericus Suarez.in.d.l.

poſt rem iudicatam.ff.de re iudi.col.47.verſic. item eſt alius caſus.& eſt tex.in.l.11.tit.12.par.5. Et hanc opinionem tenet Hipp.de Marſi. in repeti.Rubricæ. ff. de fideiuſſor.nu.363. vbi tenet allegando.Bal.in.l.cum eorum.circa principiũ. C.de ſenten.ꝙ ſi fideiuſſor capitur pro debito, poteſt per eundem iudicem facere capi reũ principalem incidenter, licet talis non eſſet iudex ſuus. Quod dicit eſſe verum in fideiuſſore iudicij, ſed ſecus dicit eſſe in fideiuſſore contractus quia nulla lex hoc dicit. de quo latius ibi per Bal.quod eſt notabile in hac materia. & idẽ tenet Alex.in additio.ad Bart.in.d.l.1.ff.iudi.ſolui.in additione fi.& vi.Pau.de Caſtro.in.l.fi.ff. de eo quod certo loco.nu.4.& Roderic.Suarez in repeti.l.2.tit.*de los emplazamientos*.for.ll. lib.2. col.46.vbi dicit, ꝙ opin.Bal.in.d.l.cum eorum. loquitur,& eſt ſpeciale in eo,qui fideiuſsit apud fiſcum,non in alijs,vt ibi per eum.Sed opi.Bar. ſuprà relata eſt communis,vt tenet dictus Roderi.Suarez.in repe.d.l.2.*de los emplazamientos*, col. 45.Et ſic ꝙ ſi fideiuſſor cõtractus ſoluit pro principali proceſsionem factam à creditore,non poteſt petere executionem contra principalẽ per dictam literam de laſtro, ſed ordinariè debet petere, quod ſecus eſt in fideiuſſore iudicij, licet pluries vidi contrarium,imò ꝙ talis litera de laſtro ratione contractus mãdatur executioni cõtra principalem.Et licet opi.Bar.ſit communis, vt dictum eſt,de quo per.d.Roder.Suarez in. d. l.2.col.37.verſi.ſed pone quæſtionem quotidianam.vbi in col.46.hoc quoq; tenet, & dicit, ꝙ hoc dicit Ange.in.d.l.fi.C.de vſu re.iudi.ſibi videri æquiſsimum ſuadente æquitate, ne grauetur pro alio,vt euitetur circuitus.l.2.§.fi.cum.l. ſequen.ff.ſi quis cautio.& idem tenet Ange.in. d.l.1.ff.iudi.ſolui.¶Tamen ſemper video,ꝙ iſta litera de laſtro mittitur executioni contra principalem,modò ſit fideiuſſor iudicij,modò contractus,ſi per creditorem ſunt ceſſæ actiones fideiuſſori, licet communis opi. ſit in cõtrarium, vt dictum eſt:pro quo facit quod tenet Bal.in.l. quod dicimus.ff.de ſolut.vbi dicit, ꝙ quando fideiuſſor ſoluit prõptam,& expeditã, debet habere executionem in recuperatione. Et in expreſſo tenet.Montal.in gl.ordi.in parte,obligacion.col.6.dicendo,cum ceſsionarius in locum creditoris ſuccedat,poterit ſicut creditor executionem petere.vt in.l.fi.C.de execu.rei.iudi. & ceſsionarius debet vti iure cedentis. l. emptor. C.de hæredi.vel acti.ven.Et iſta eſt veritas ſecũdum eum,quòd mittatur executioni, & quòd nõ requiratur libellus,nec via ordinaria agatur. *Nec videtur obſtare text.in.l. qui debitorem. ff.de fideiuſſo. vbi facta ſolutione à fideiuſſore, parit ſibi actionem contra debitorem principalem:quia loquitur quando actiones non fuerũt ceſſæ fideiuſſori.¶Sed quid ſi vnus ex fideiuſſoribus ſoluit totum indiſtinctè debet ſibi cedi actio contra principalem in totum, & contra fideiuſſorem pro rata:tenet Pau.Caſtr.in.l. vnde quæritur.ff.cõmo.& ibi gl.quam legit iũcto. §. ſi duobus.nume.28.& vi.gloſ.mirabilem in.l.1. ff.ad.l.Rodiam.de iact.in verb.ſarciatur: & idẽ tenet.glo.in.l.fideiuſſo.in glo.nomina:& tenet additio.Abb.in.ca.peruenit.de fideiuſſo. in additione magna,in principio & vi.tex.ſingul.in. l.11.titul.12.parti.5.vbi de hoc latè & Cyn.in.l.1. quæſt.3.C.de duobus reis:& Barto.in.l.modeſtinus.ff.de ſolutio.glo.in.l.ſi plures.ff.de admini. tuto.& vi.l.4.titul.18.libr.3.fori.ll. & ibi Montal.& Bal.in.l. recte. C.de fideiuſſo.& Peregri. in par.fideiuſſor.q. 7.in.glo.cedet vbi ſingulariter de hoc & de alijs quæſtioni.in materia iſta.* ¶Tamen ad hoc vt fideiuſſor poſsit petere executionem contra principalem ex ratione ceſsionis,ſeu chartę de laſtro,requiritur,ꝙ verè,& realiter ſoluiſſet debitum creditori,& non ſufficit, quòd creditor confiteatur ſe recepiſſe.prout tenet. Bartol. & dicit eſſe menti tenendum in. l. duobus.§.à fideiuſſore.numero.3.ff. de iure iur. Et licet ibi Paul.de Caſtro. teneat contrarium. Alexand.ibi in.§.quòd autem reus. numero. 2. tenet cum Bartol.& dicit,quòd pro eo eſt communis opin.¶Sed idem Bartol.in conſilio.160. qui incipit. Titius promiſit Sempronio. tenet totum contrarium imò quòd ſufficiat ſola confeſsio de recepto.& iſtam ſequitur Alexand.in conſilio.25.in.2.volumi.& idem in conſilio.90. in.3.volum.ſequendo Paul. de Caſtro. dicendo iſtam eſſe veritatem:quia vera ſolutio, & confeſsio,ſeu apocha de ſoluto poſt.30. dies, æquiparantur.vt in.l.in contractibus. §. ſed quoniã. in fine.C.de non numer. pec. ſaltem interpretatiuè.Et re vera ſua concluſio mihi videtur vera,& ita practicarem, ſi eueniſſet.licet Alexan. vbi ſuprà, dicat,quòd eſt communis opin. ſibi contrarius.Quia vt dicit Bartol.in dicto.conſili. ſi creditor non fuit conquæſtus.infrà.30. dies. præſumitur,quòd ſibi fuerit ſolutum, quæ præſumptio tranſit onus probandi in aduerſarium. vt Inſtitu. de litera obligatio. circa medium. & in.l.generaliter.C.de non numer. pec. Stãdum eſt ergo dictæ præſumptioni, niſi probetur contrarium.prout concludit Bartol. in dict. conſilio.quem vi.& dictum Bartol.in dicto.§. à fideiuſſore intelligatur quando creditor fuit conquæſtus de ſolutione infrà.30. dies, quia tunc non ſufficit confeſsio ſua,aliàs ſecus.quod nota. *Et ꝙ ſufficiat talis confeſsio creditoris dicẽtis, ſibi ſatisfactum eſſe à fideiuſſore:vt ipſe fideiuſſor contra principalem agere poſsit,eſt magis cõmunis opinio ſecundùm Hippoly.de Marſi.in repe.rubr.de fideiuſſo.nume.265.*¶ Et non ſolùm fideiuſſor habet executionem paratam: vt
39 dictum eſt,imò † propria authoritate fideiuſſor poteſt ſoluere de ſubſtantia, & bonis, ipſius rei principalis,pro quo fideiuſsit.vt eſt text. ſingula.in.l.ſi procuratorem.§.ſi ignorantes.ff.manda.ibi,ex ſubſtantia debitoris ſoluere.& Bartol. ibi commendat iſtum text. pro ſingula. & Angel.in.l.Plancius.ff.de procurato.de cuius intellectu loquitur pulchrè Bartol.in authentic.qua in prouincia.C.vbi de crimi.agi.oper.in fine.& ibi Paul.de Caſtro. & facit text.in authentic. ſi captiui.C.de epiſcopis & cleri. ¶ Et hoc eſt verum non ſolùm in fideiuſſore iudicij, ſed etiam in fideiuſſore contractus:quia fideiuſſor contractus,& fideiuſſor iudicij, poteſt ſoluere de bonis illius,pro quo fideiuſsit, quia videtur ſuper hoc habere mandatum.tenet Bald.in.dicta.authen.qua in prouincia.in fin.verbis.& idem tenet Angel.ibi per.d.§.ſi ignorantes prout tenet dictus Roderi.Suarez.in.d.repe.d.l.2.colũ.47. ¶Vbi dicit,quòd Bald.in authentic. ſi captiui. C.de epiſcopis,& cleri.colum.3.verſic.vnùm verò nota.per illum text.& ibi Paul.de Caſtro.limitat illum text.in dict.§.ſi ignorantes.quãdo, fideiuſſor non habet vnde ſoluat. & timet ne ponatur in carcere, tũc poteſt vẽdere bona principalis,& ſatisfacere.Sed ſi fideiuſſor eſt ſoluendo non poteſt vendere bona principalis. quod dicit eſſe notandum ad.d.§.ſi ignorantes. & idẽ tenet Hippolyt.de Marſi.in dict.repeti.Rubricæ.ff.de fideiuſſo.num.364.vbi dicit,quòd hæc eſt communis concluſio omnium doctorum. *Maximè ſi fideiuſſor habet debitoris bona penes ſe:quia tunc poteſt ſoluere:tenet Ioan.Ana. in.c.alij.de accuſa.colum.3.* Quod facit pro fideiuſſoribus,quia ſi creditores petunt executionem in bonis eorum, poſſunt nominare bona principalium debitorũ,& in eis debet fieri executio, dummodò dent fideiuſſorem, de ſaneamiento,ſeu ſecuritate.quod nota.¶Quid autem
40 ſi fideiuſſor pro principali eſt in carceratus, † an poſsit petere,vt ipſe principalis faciat eum relaxare à carceribus.*Quinimo dico,quòd principalis poteſt etiam in carcerari: & talis captura non liberat fideiuſſorem: imo vterque poſſunt capi:vt text.notabil. in.l. hæres à debitore. §.ſi ſeruus.ff.de fideiuſſo. & è contra ſi primo capitur fideiuſſor,poteſt etiam capi reus.vt.glo.in.l. creditor in princi.ff.mandati.& tenet Bal.in.ca. contingit.de dolo.& contum.numero.20.*Vel poſsit petere damna,& intereſſe ab ipſo.vi.Bal. in dict.l.fin.C.de vſu.rei iudi.in fin.& in.l. quãquam.C.de ſenten.quæ ſine cert.quanti. vbi in iſtis locis hoc examinat.*Quid in fideiuſſore indemnitatis,putà ſi Titius fideiuſsit pro Ioanne, & Ioan. promiſsit ei de indemnitate, an poſsit agere.(per inſtrumentum guarentigium) antequam Titius ſoluat pro Ioanne,nec ſit moleſtatus nec condemnatus quòd conſeruetur indemnis dic ꝙ ſtatim poteſt agere quia habetur pro condemnato & debet conſeruari indemnem ſoluendo & non cauendo quia per cautionem non conſuluitur Titio quo minus moleſtari poſsit ab illo cui fuit obligatus,& ſic non remanet indemnis niſi totaliter ſoluendo & eximẽdo eum ab obligatione ſecundùm dominum docto.Dida.Perez.in.l.5.titu.8.*de las excepciones*.lib.3. ord. in.glo.*no ſeyendo legitimas*.columu.4.vbi allegat. Bal.in tracta.de ſtatutis.in parte inſtrumẽtum in verſi.ſtatutum dicit.tamen in fauorem Bald. & domini. d. Perez allego.Angel. in.l. minor. ff.de euictioni.vbi fideiuſſor coactus ad ſoluendum poteſt implorare iudicis officium vt indẽnis ſeruetur ab eo.Quod intelligo quando poſt commiſſam obligationem ſtetit aliquod tempus in ea.Quod tempus relinquitur arbitrio iudicis,hoc eſt quòd poſt tranſactum tẽpus obligationis intra quod tenebatur ſoluere ſtetit in ea per aliquod tempus. ſecundùm Segura. in.l. ſi ex legati cauſa.ff.de verb.obliga.nu.79.&.80. fol.176.poſt.glo.in.l.Lucius.ff.manda.& in.l.ſi pro ea.C.eo.quarum opinio approbatur.per.l. 14.tit.12.parti.5.nec obſtat.l.8.tit.18.libr.3.fori. quæ diſponit ꝙ debet eſſe per annũ: quã ſequitur Anto. Gomez tomo de contractibus. titul. de fideiuſſo. nu. 10. contra quam tenet Gregor. Lopez.in.d.l.14.gloſ.*aluedrio*,niſi probetur eius
41 vſus.* ¶De ſententia lata contra principalem † ſi mandatur executioni contra fideiuſſorem de iudicio ſiſti.Bart.melius quam alibi.in. d.l.1. ff. iudi.ſolui.tenet ꝙ ſic.& Roderic. Suarez in.d.l. 2.for.ll.l.2.titu.*de los emplazamientos*.col.37.verſi. ſed pone quæſtionem.vbi latè.& doctor del Caſtillo in.l.63.in.ll.de Toro.in gloſſa. *diez años*.columu.9.verſic.Sed quæro an ſententia, quod ſecus dicit eſſe contra fideiuſſorem contractus,ꝙ ſine nouo proceſſu non poteſt in eum executio fieri. de quo latè per dictum Roderic. Suarez in dict.Repetitio.l.poſt rem. columu.170. verſicul.viſum eſt ſuprà.& melius in dicta.l.2.*de los emplazamientos*.verſic.& col.vbi ſuprà,& ibi vide quoq; de fideiuſſore de iudicato ſoluẽdo,vbi ſen

tentia lata contra principalem, mandatur execu
tioni contra fideiuſſorem de iudicato ſoluendo
ſine nouo proceſſu, quod dicit eſſe communis
opinio, & dicit tenere odioſè in.d.l.2.C.de vſu
rei iudi. de quo per.d.Roderi.Suarez vbi ſuprà.
col.43.vbi tenet, ꝙ ad omnes opiniones vitan-
das eſt cautela, ꝙ petatur executio virtute ſentẽ
tiæ & virtute promiſsionis de iudicato ſoluen-
do, & ſic vtrunque & quolibet eorum executio
ni mandatur, de quo ibi per eum. ¶ Et ibi in col.
42 39.verſi.quid autem.tenet ꝙ ſtipulatio † rem ra
tam haberi, non habet executionem paratã: qa
interponitur extra iudicium, & eſt nouo iudi-
cio opus, nec poteſt fieri executio, dicit ꝙ eſt ar
gu.in.l.à diuo pio.§.ſed ſi emptor.ff. de re iudi.
Sed ſi eſſet interpoſita in iudicio, bene habet
executionem paratam.vt ibi per eum latiſsimè.
¶ Quoque inſtrumentum mandatur executio-
43 ni contra debitores † fiſcales, & contra eos pro-
ceditur executiuè, quando debitum eſt liquidũ
per confeſsionem, vel quando non cadit proba
tio negationis. vt in tributis: & eſt verum quo
ad mediatum debitorem fiſci, ſed quo ad debito
rem requiritur ordinarius proceſſus, propoſita
conditione ex.l.eſt text. in.l. miſsi opinatores.
C.de exacto.tribu.lib.10.& tenet Bald.in.l.1.C.
de condi.ex lege.verſi.tertiò oppono. & Rode-
ric.Suarez in.d.repet.l.poſt rem iudicatam.col.
45.verſi.addas alium caſum.* Et vi. Peregrin. in
parte arrendatio.vbi ingenuus dominus propria
authoritate poteſt occupare bona ſui collecto-
ris ſeu arrendatoris pro ſibi ab eo debitum.& ibi
latè de materia iſta arrendatorum vbi ponit no-
tabiles quæſtio.& pro præſtationibus publicis
ſtatim incipimus ab executione text.in.l. 2. C.
de apparito. præt.libr.12.& Guido papa.in ſin-
gul.314.§.in præſtationibus, & vid.Peregrina.in
parte fiſcus.3.col.vbi latè de hoc.& ſummariè &
executiuè proceditur in exactione onerum pu
blicorum tenet Rolandinus à Valle. conſili. 32.
numero.5.& latè Bald.in conſil.101.vol.5.vbi in
quit quòd in exigẽdis publicis functionibus pu
tà tributis vel datijs & collectis nullus ordo exi
gitur nec citatio. Imò in iſtis valent præcepta ge
neralia & denuntiatio quòd quicunque debet
ſoluere ſoluat: licet aliàs huiuſmodi præcepta
generalia vim rei iudicatæ non habeãt.l. pro grã
ma.C.comina.vel epiſto.in his enim iudices &
examinatores collectores procedunt de plano
cogendo, exigendo non citando vt in.dict.l.miſ
ſi opinatores, tamen qui grauantur comparẽt &
grauaminis cauſam allegant & audiuntur.C.de
officio.iudi.l.2.& vi.Soci.in conſi.151.vol.1.nu.
9.vbi dicit quod ille qui ex libris publicis debi-
tor apparet poteſt nulla interueniente citatio-
ne condemnari.per.l.2.§. quòd ſi de frumenta-
ria.ff.de adminiſtr.re.ad ciuit.Bar.in.l.nec quic
quam.§.vbi decretum in rep.ff. de officio. con
ſul.& lega.Et adde in propoſito qd tenet. Bald.
in.l.2.C.de conueni.fiſci debito.libr.10.quòd ſi
debitor fiſci ſoluit collectori bona fide & cõſtat
non tamen per inſtrumẽtum legitimum ex eo
quia non fuit ſubſcriptum à notario. & ſic non
ſufficiens probatio contra fiſcum niſi quantum
adhoc vt, fiſcus prius diſcutiat collectorẽ ad-
ducit glo.ſingul.in.l.generali.C.de tabular.lib.
10.& non alibi tenet ſingulariter.* ¶ Et an libri,
vel ſcripturæ ciuitatum, epiſcoporum, eccleſia-
rum, vel aliorum præſidentium, in quibus con-
tinentur de certis aſsinibus.ſeu reditibus qui di-
cuntur deberi curiæ, vel de æſtimationibus re-
rum, vel de aliquibus alijs iuribus debitis regni,
vel curiæ, faciant fidem, & habeant executionẽ
paratam.vbi latiſsimè Bald.in.l.exemplo.C.de
probatio. ¶ Idem dic in pacto de præterito iudi
44 cato † ſoluendo, quia habet executionem para
tam.eſt caſus vnicus.in.l.tale pactum.§.qui pro
uocabit.ff.de pactis.& Bald.ibi in.5.colũ.verſic.
quartò ſic oppono.dicit non eſſe alibi adhoc.&
tenet Roderi.Suarez in.d.repet.l.poſt rem.col.
47.verſi.Item eſt alius caſus. ¶ Vbi dicit ꝙ quo
45 q; tranſactio † facta coram iudice etiam delega-
to, habet executionem paratam.per text.in.ca.
ſi quando.de officio delegat. & ad hoc commu-
nem ibi Petrus Vincent.& Ancharra. & Andr.
Sicu.Barto.inducit licet Innocen.& Abb.& alij
hoc non admittant maximè in delegato. Tamẽ
Andre.Sicul.inducit contra eos text.in.capitu.
cauſam.de teſti.ibi, concordia, vel iudicio vtraq;
determinetis.& in.capitul.querellam. de ſimo.
comprobatur hodie iſta opinio Petri Vincẽ. &
Ancharra.& Barb.per text.in.d. l. fina. de legi-
bus de Madrid.vbi illud, quod diſponitur circa
executionem ſententiæ arbitratoris, habet locũ
in tranſactione, quas vide. ¶ Quoq; eſt alius ca-
46 ſus, in quo habet locum executio, putà † in lo-
catore pro rebus illatis, & inductis in domũ.vt
in.l.vtiq;.ff.de damno infecto.&.l.licet.ff. qui-
bus ex cauſi.pig.taci.contraha. Sed hoc intelli-
ge, dum bona ſunt in domo, quia ſi extrahũtur
de domo, ceſſat ius exequendi. Bartol.in.l.credi
tores.column.10.C.de pigno.& in.l.1.C. de ſal-
ui.interd. ¶ Et alius caſus, in quo habet execu-
47 tionem paratam quando rex præcipit † aliquid
præciſè, putà, occidere hominem, vel capere ali
quem, vel deuaſtare, ſeu demolere turrim, vel
fortalitium ſiue arcem, vel adimplere aliquod
aliud factũ certũ, dicendo in prouiſione, quã ei

rex mittit, faciatis hoc ſtatim: quia talis charta,
ſeu prouiſio regis habet executionem paratã. Ita
tenet dictus Roderi.Suarez vbi ſuprà.per text.
in.l.52.titul.18.partit.3. quæ incipit, *quales cartas
deuen ſer complidas*. ¶ Eſt alius caſus, in quaſi fide-
48 iuſſore, in quo † habet executionem paratã, pu
tà in patre, qui dicitur quaſi fideiuſſor, vnde fi-
lio ciuiliter condemnato fit executio cõtra pa-
trem, ſi in ipſo iudicio agitato cum filio cõſentit
& filius fuit in iudicio patre conſentiente, quia
fit executio contra patrem in peculio profecti-
tio, & in vſufructu aduentitio.nam talis vſuſfru
ctus redigitur ad inſtantiam peculij profectitij.
ita tenet dictus Roderi.Suar.vbi.ſuprà col. 49.
verſi.põt etiam addere.per glo.quam dicit eſſe
ſingu.& menti tenendam perpetuò in.l.ſi con-
demnatus.ff.de noxali.& non eſt alibi ſecundũ
Bald.in.l.cum antiquitas.col.2.C.de vſur.& rei
iudi. De quo vbi ſuprà per.d.Roder.Sua.& per
Barto.Alex.& doct.in.l.ſi finita.§.ſi de vectiga.
lib.ff.de damno infect.tex.& ibi gl.in.§.fi. Inſti
tuta de noxa.& ibi Ang.& ibi gl.in parte, cõue
niri.& Ioan.Faber.ibi, magis latè. & Iaſ. latè in.
§.actiones autem.Inſti.de actio.nu.61. cũ ſequẽ
tibus.& Roma.cõſi.154.& tex.in.l.9.tit.31. par.
7.& ibi Montal. ¶ Sed omnia ſupradicta de in-
ſtrumento, qui mittitur executioni, intellige,
49 quando tale † inſtrumentum eſt liquidũ, tunc
mandatur executioni, ſecus ſi non eſt liquidum
inſtrumentum, ſententia, vel depoſitum.vt Bar.
in.l.proinde.§.notandum.ff.ad.l.Aquiliã.& ibi
Alex.in additio.& probatur in.d.l.5.ordin. ibi,
o moſtraren recaudos ciertos.& Montalu.ibi.& latè
Rode.Suar.in.d.repe.illius.iuncta.l.poſt rẽ. ff.
de re iud.col.112. ver.quartò limita.& tenet Ale
xan.in conſi.188.in.2.volu.nu.1.&.2.& Paul.de
Caſtr.in.l.1.ff.de lega.2.nu.10.& Alex.ibi.nu.13.
50 ſequẽdo Bald.ibi dicit, ꝙ inſtrumẽtum † in quo
eſt promiſſum intereſſe, vel aliud incertum, ha-
bebit executionem conceſſam ab ſtatuto, dum-
modò priuſquam fiat executio mediãtibus pro
bationibus liquidetur, & declaretur iſtud in cer-
tum, quia vt dicit Bal.in.l. apertiſsimè in fin.C.
de iudicijs.non poteſt concedi captura, vel alia
executio pro debito non liquido, vel incerto, &
tenet doct.del Caſtill.in.l.66.de Toro.in parte,
informacion.2.col.verſi.& ita de teſti.intelligo.
¶ Et quia, vt dicit Bald.in.d.l.2. C.executio.rei
51 iudi.nu.7.inſtrumẽta conditionalia, † & incerta
dum liquidantur, non gaudent beneficio ſtatu-
ti, ſed poſtquam interlocutum eſt, & ea liquida
ta, tunc ſtatutum de exequendo incipit habere
vires.& vi. Alexã. in.l.1.in illa.nu.7.ff.de verbor.
obliga.vbi ait, ꝙ inſtrumentum habens condi-
tionem purificatã, mãdatur executioni tanquã
purũ. ¶ Et vide Bal.in.d.l.2.C.de execu.rei iudi.
52 vbi tenet, ꝙ in iſta liquidatione † pars eſt citan-
da, quia cauſæ cognitionẽ requirit. tenet Anto.
Franciſ.in additio.ad Abb.in.c, ſignificauerunt.
de teſti.in additione.2.in fine. & Roderic. Suar.
in.d.repet.ſi poſt rẽ.colũ.113.& Philip.Dec.con
ſilio.197.& Hippol.de Marſil.in ſingula.168.&
Bar.in.l.3.C.de pigno.in.3.q.& quia ſi actor ha
buit dilationem ad probandum, & liquidãdum,
tunc durante tali liquidatione poterit tunc ſimi
liter reus probare, & allegare contra ipſam liqui
dationem, & concernentiã, non obſtãte ſtatuto.
tenet Hippoly.de Marſi.in.l.circuncidere.§.ſer
uo.ff.ad.l.Corneli.de ſicar.nu.20.& Bald.in.l.ſi
cauſam.C.de execu.rei iudi.vltim.colum.* Fa-
cit quod tenet Bal.in.l.item quia cõuentiones.
ff.de pact.verſi.item nota: vbi inquit, ꝙ quando
dubitatur an extiterit conditio, debet hoc liqui
dari per probationem & pronuntiationem iudi
cis declarantis ſuper hoc: quia non poteſt dici a-
liquid perfectè liquidum, niſi ſit per ſententiam
declaratum: nam ſententia facit rem in dubita-
tam: quod dicit Bald. ꝙ facit ad ſtatuta de execu
tione guarentigiæ: quia ſi de ſe non ſunt liqui
da, debent primo liquidari & declarari, & ſic ali-
qua pronuntiatio neceſſaria antequam execu-
tio fiat.* ¶ Tamen dicit Bal.in.l.prima.ff.de edẽ
do.nu.8.& ibi Pau.de Caſtr.nu.9.& in.l.1.ff. de
lega.2.numer.10.& in.l.prima.ff.iudi.ſolui.nu-
mer.3.verſic.reſponde in ipſa executione, quòd
ſi tale inſtrumentum non liquidum liquidatur
in ipſa executione, poteſt tale inſtrumentũ non
53 liquidum mandari executioni, putà † ſi habeo in
ſtrumentum ſuper ſumma non liquida, putà ſu
per intereſſe, poſſum petere executionem, & fa
cere capere te, vel bona tua, & poſtea liquidabo
quantitatem: quia ſatis eſt, ꝙ poſtea in proceſſu
liquidetur: & idem de damnis tex.in.l.1.&.2. C.
de ſent.quæ ſine certam quant.profer. & idẽ te-
net.d.Roderic.Suarez in.d. repe.l.2. *titulo de los
emplazamintos*.for.ll.libro.2.columm.39.verſic.&
ſi dicas allegando glo.in.d.l.1.ff.de edendo.& ꝙ
ſic debet intelligi.dict.l.1.C.de ſenten.quæ ſine
cert. quanti. & ita dicit practicari in inſtrumen-
tis guarentigiatis. quæ merentur executioni.
* Quod Bal.dicit menti tenendum in.d.l.1.ff. de
edendo.nu.7.* Nã etiã ſi non contineant certã
quãtitatẽ, nihilominus merentur executioni, de
clarata prius.& limitata quantitate. & idẽ tenet
Ancharra.in commento.c.canonum ſtatuta.de
conſti.verſic.circa iſtã extenſionem.& Paul. de
Caſtr.in.l.itẽ quia conuentiones.ff. de pactis. &
iſta eſt magis cõmunis opinio, ſecundũ Iaſ.in.d.

l.1.ff.de edend.nu.31.&.32.licet altercet cõtra iſtã cõmunem quinq; rationibus vt ibi per eũ. Et ꝙ põt peti executio ſententiæ non liquidæ, vel inſtrumẽti non loquidi, & ꝙ facta executione in proceſſu cauſæ & ſic, infra decẽ dies legis fiat liquidatio, tenet quoq; Bar.in.l.1.ff.de lega.2.nu.17.& ibi Pau.de Caſtr.nu.10.& tenet ſingulariter Roma.in cõſi.76.col.verſi.ſecũdò.& Iaſ. vbi ſuprà.& ſingulariter Benedict' de Barzis in tractã.de libellis guarentigijs in.q.2.tomo.17. trac. folio.192.vbi reſolutiuè in hoc tenet, ꝙ executio poteſt peti ante liquidationẽ factã, prout dicit Bar.in.d.l.1.ff.de lega.2.ſed nõ debet iudex, cõcedere ſententiam exequẽdi, quæ hodie eſt, *la ſentencia que ſe da para mandar correr la execucion adelante*, niſi primò facta liquidatione: quia iſta liquidatio ſuper veniens trahitur retro, & operatur prout ſi ante petitam executionẽ facta fuiſſet, non autem eſt opus ab ipſo principio liquidare arg.in.l.ſi in res.§.fi.ff.de pign.actio. ¶ Vbi limitat communẽ dictã opi.vt procedat, quando intereſſe erat expreſſum in inſtrumẽto: quia tunc executabitur. Secus ſi virtualiter continetur, putà quia in inſtrumento promiſſum ſit factũ, quo caſu ſi non fiat, ſuccedit obligatio ad intereſſe: certè in tali intereſſe nõ haberet locum tale ſtatutum, ſecũdũ Anto.de Butri.in.c.tranſlato.& in.d.c.canonũ ſtatuta.de cõſtit.per.l.1.ff. de his qui teſta.delen.& quod ibi not. Et iſtã limitationẽ Iaſ.tenet Rode.Suar.in.d.repe.l. ſi poſt rem. col.118.verſi.limita.licet de Iaſ.nullã faciat mentionẽ. ¶ Vbi quoq; dicit Roderi.Suar. ꝙ inſtru-
54 mẽtum liquidũ, & in certũ, fauore† dotis mãdatur executioni. Vnde ſi mulier promiſit ſimpliciter executabitur arbitrio iudicis, ſecũdũ Bald. in.l.1.C.de procura.in fin. De quo latè per.d.Roderi.Suar.vbi ſuprà.col.113.ſed antea debet probare cõditiones eſſe adimpletas, & ſic matrimoniũ eſſe ſequutũ, aliàs ſi de hoc nõ cõſtat, nõ mãdabitur executioni.tenet Alex.in.l.itẽ quia.ff. de pactis.nu.5. ¶ Quod etiã habet locũ in quaſi dote: quia ſi inſtrumẽta dotalia executãtur, habẽt locũ in quaſi dote.tenet Pau.de Caſt. in.l.ſi cũ dotẽ.§.ſi mulier.nu.3.ff.ſolut.matri. ¶ Et an
55 ſi habeat locum executio in inſtrumẽto dotis† cõtinẽte tacitã ſtipulationẽ, ꝙ vir fuerat cõfeſſus ſe habuiſſe dotẽ, quãuis in eo nil dicatur, ꝙ maritus promiſerit dotẽ reſtituere, ita mandabitur executioni, ſicut expreſſa promiſſio. vt tenet Bal.in.l. vnica.§. vt plenius.C.de rei.vxo.actio. verſi.fi.& idẽ tenet Bar.in.l.1.ff.de his qui teſta. delentur.& Iaſ.in.§.fuerat.Inſti.de actio.nu.58. cum ſequentibus.& doct.del Caſtill.in.l. 63. de Toro, in parte, *obligacion*.in fin.vbi diſtinguit. & pro dicto Bal.in.d.§.vt plenius.eſt cõmunis opinio ſecũdũ.Iaſ.in.l.1.certi cõditio.ff. ſi cert. peta. nu.21.& vide latè Philippũ Dec.cõſi.536. vbi dicit, ꝙ quoq; iſta tacita ſtipulatio de reſtituendo dotẽ, habet executionẽ paratã cõtra hæredẽ, & ſic nõ ſolũ cõtra maritũ, veruetiã cõtra eius hæredes executioni mãdatur.vt ibi Philip.Dec.n.2.vbi ait, ꝙ ſi vir eſt cõfeſſus ſe habuiſſe dotem, quã vxori promiſit reſtituere, nulla habita mentione de heredibus, tñ hæredes vxoris habẽt executionẽ paratam, allegando.Ang.in.l.1.ff.de his qui teſta.delen.& ſic põt executari cõtra hæredẽ debitoris. ¶ Sed anteaquam contra hæredem
56 executio† fiat, requiritur vt hæres citetur, aliàs non tenet executio.tenet Inno.in.ca.quia.5. de iudi.& Bal.in.l.per diuerſas.C.mãda.& doctor del Caſtill.in.l.63.de Toro.in gl.1.col.3.verſi.ita põt.& vi.infrà.nu.66.*Et ſic, ꝙ licèt inſtrumentum nõ faciat de hærede mentionẽ, põt mandari executioni contra hæredem, ſicut cõtra defunctum, tenet Iaſ.in.§.fuerat.Inſti.de actio.col.11. nu.60.de quo per Mõtal.in gl.ordi.regal. in parte obligatio, col.5.&.6.& Abb.in.c.fi. de arbitr. nu.3.Bal.in.l.per diuerſas.C.manda.10.q.Paul. Caſtr.& Alexan.latè in.l. poſtulante in fine.ff. ad Trebel.& ibi Ang.tñ talis hæres non põt capi, nec incarcerari per contractum factum cũ defuncto tenet Pala.Ruui.in rep.rub. de donatio. §.69.in fin.& Hippoly.in ſua practi.cri.§.attingam.nu.59.quòd intelligit ſi adiuit cum beneficio inuentarij: & Bal.in.l.ſcimus. §. & ſi præfatam.col.2.C.de iur.delib.& vi. Philip. Decin. conſi.536.nu.2.& in regul.hæres.ff.de reg.iur.& Ang.in tract.de teſtam.glo.pe.& Iaſ.in.l.diuortio.§.interdum.ff.ſolu.matrim.nu.7.& Peregr. in part.hæres in.q.2.in glo.hæres, ſecus ſi inuentariũ non confecit, vt ibi per ſupradicta: & Soci. in cõſi.120.vol.1.nu.11.& Bar.nu.1.& ibi Iaſ. nu. 13.&.14.in.l.ſi deceſſerit. ff. qui ſatiſdare cogantur.*¶ Quoq; tene, ꝙ executio nõ habet locũ, ſi agatur hypothecaria contra tertiũ poſſeſſorẽ. Bal.in.l.1.col.C.cõmunia de leg.Alex.in.l.1.§.ſi hæres.ff.ad trebellia. Et quoq; executio nõ põt fieri cõtra tertiũ poſſeſſorem.vt eſt gl.in.l. ea lege.C.de conditione ob cauſam.Bal.& Ange.in. l.2.C.ſi aduerſus credito. & notatur in. l. à diuo pio.§.ſi ſuper rebus.vbi glo.& Bar.ff.de re iudi. & facit tex.in.l.fi.C. ſi per vim vel alio mod. & notat Bal.in.l.ob maritorum.in principi.C.nec vxor pro mari. & tenet.Philip.Deci' cõſil.198. num.5.& Iaſ.in.l.ſi vnus.§.ante omnia.ff.de pactis.nu.5.& idẽ Iaſ.in.l.quædã.§.nihil.ff. de edẽdo.& vi.Roderi.Suar.vbi latè in repeti.l. ſi poſt rem.ff.de re iudi.col.90. verſic. *que las cumplades*. per totum.vbi idem tenet.& ſuprà dixi.num.2. *Et inquit ibi Roderic.Sua.in col.93.quòd licèt verum ſit ꝙ inſtrumentum guarentigium non mandetur executioni contra tertium poſſeſſorem, ſed via ordinaria debeat agi & peti: fallit in inſtrumento debiti in qua debitor obligauit bona ſua ſeu hipothecauit aliquam rem expreſſe, & promiſsit non vendere nec alienare: nam tũc alienatio in contrarium non valet, & erat ſingulare remedium vt inſtrumentum mandetur executioni contra ſingula.ſucceſſorem & tertiũ. vt ibi latè per Roder.Suar.& per Bar.in.l. creditores.C.de pignori.nume.25.& facit text.in.l.creditor.§.quæritur.ff.de diſtra.pign.&.l.67. tit.5. partit.5.&.l.243.ſtyli.& Bald.in capit.contingit de dolo.& contu.num.30.& Bar.in.l. ſi ita quis. §.ea lege.ff.de verbo.obliga.numer.3. & ibi Iaſ. nume.29.& Barto.in.l.nemo.ff.de pact.& Bald. in.l.actio.C.ſi vnus ex pluri.hære.& Caſtill.in. l.63.Tauri.in glo.*hipothecaſe*: & Peregrin.in part. pignus.q.5. Fallit etiam in poſſeſſorij prædij: ſuper quo anni reditus fuerit conſtitutus contra cum ſit executio nulla facta excuſsione, & fit in ipſis bonis ſpecialiter obligatis, tenet latè & ſingulariter Couarru.in.3.libr.reſolutio.c.7. nu.5. cũ ſeq.*¶ Et an ſi pro intereſſe põt mãdari executioni inſtrumentũ, ſi eſt promiſſum, vel ſi fuit promiſſum factum ſi poteſt peti intereſſe, vide latiſsimè per Iaſ.in.d.l. certi conditio. ff. ſi cert. peta.nu.20.cum ſequẽtibus.& ibi per Alexã.& dixi ſuprà.nu.53. ¶ Item intellige, quãdo inſtru-
57 mentũ† eſt purum, non autem quando inſtrumentum eſt conditionale à principio, licet poſtea ſit purificatum, vt Ioan.de Imol.in.l. ſeruũ cõmune.§.Titius hæres.ff.de vulga.& pupill.& ita reſidet contra Ange.ibi. ¶ Roderi.Suarez.in d.repe.l.poſt rem.verſi.quintò limita. columm. 129.tenet contrarium.imò, quòd talia inſtrumẽta etiam à principio conditionalia, tamen ſi eius cõditio ſit purificata, meretur executionẽ cum hoc additamento, ꝙ liquidari debet prius conditionem eſſe purificatam, ſuper hoc debet pars citari, & liquidari cum eo per gl.in.d.§. Titius hæres, ſuper parte purè, ad finẽ. ¶ Ex qua infert Ange.ibi, ꝙ ſi ſtatutum mandat, ꝙ inſtrumenta pura & liquida habeant executionẽ paratam, vẽdicauit ſibi locum inſtrumentis conditionalibus poſt factã purificationẽ.quod reputat notandũ Bal.in.l.cum teſtamẽto.in fin.C.de teſta. manumiſsi.vt vbi ſuprà.per Rode.Suar.& idem tenet Alex.in additio.ad Bar.in.l.qui balneum.ff.qui poti.in pigno.habe.& Iaſ.in.d.l.ſeruũ cõmune. §.Titius. ¶ Item intellige in contractu originali
58 ſecus in exẽplo:† quia licet exẽplũ authoritate iudicis æquipolleat originali inſtrumẽto manu publici notarij de cõtra rogati, & habeat executionẽ paratam, non habet locum in exẽplato authoritate iudicis, quando non eſt ſcriptũ manu notarij de contractu rogati ita tenet Barto. in.l. probatorias, per gloſſ.ibi.C.de diuerſis offic.apparito.& iudi.lib.12.quod dictum Bartol. ſequitur Alexand.in authenti.ſi quis in aliquo documento.C.de edendo.nume.3.& additio Abb.in c.fi.de fide inſtrumento.in additione ſecũda.& in.c.in his.de verbo.ſignificat.in additione prima.& tenet doctor del Caſtill.in.l.63. de Toro. in gloſ.*obligacion*. colum.2.verſic.& non ſolum. vbi ait, quod inſtrumentum publicũ poteſt exequi, licet non contineat in ſe clauſulam, ꝙ poſſit exequi, verumetiam eius exemplum poteſt exequi per notarium de originali ſcriptura extractum, vt in.l. Chirographis.& ibi Barto.ff.de adminiſtra. tuto. ¶ Illicò ſi non eſt extractum per notarium, qui fecit originale, licet ſit extractum authoritate iudicis per alium notarium non mandabitur executioni.vt Bartol.in.d.l.probatorias.& facit quod tenet Bart.in.l. prima.§. & hæreditatis.ff. de his qui teſta. delen. in fine. & ibi Paul.de Caſtro.in.§.ſed conſulito. nume.4. ¶ Vbi ſi aliquis habuit inſtrumẽtum, quod poſtea perdidit, vel poſtea eſt deletum, quòd licet debitum poſsit peti per modum libelli, non tamen poteſt peti executio inſtrumẽti ex forma ſtatuti.& tenet Iaſ.latè.in.l.fina.C.de edicto dĩui Adria.tollen.numer.5. ¶ Et per dictum Bart. tenet Pau.de Caſtro.in.l.noſtra.C.de teſtamẽ.
59 nume.5.quòd licet ſtatuto† caueatur, quòd inſtrumentum publicum mittatur executioni, & inſtrumentum publicum fuerit perditũ, & per teſtes peritos probetur eius tenor, licet debitũ poſsit exigi depoſitione teſtiũ.vt in.ca.olim de priuileg.non tamen poterit peti executio ex dĩpoſitione teſtiũ, quia nõ apparet originalis ſcriptura, quæ deducebat rẽ in notoriũ, quod erat cauſa executionis petẽdæ, poterit ergo agi ordinariè, & debet dari ſentẽtia diffinitiua. ¶ Cuius cõtrariũ tenet Ange. in.d.l.fin.C.de edicto diui Adriani tollen.col.2.verſi.& ſecundum. vbi tenet, quod talis probatio facta per creditorẽ mandabitur executioni, ſicut inſtrumentum guarentigium, vel confeſsionatum. ꝙ dicit Angel. eſſe menti tenendum. Sed Iaſ.ibi.num.20.dicit, ꝙ dictum Ang.eſt falſum.quia Bart.& alij in multis locis tenent cõtra eum.vt per Alex.ibi.nu.21.& idem tenet doctor del Caſtillo.in.l.41. de Toro in gloſſ.*del tenor*.& idem contra Ang.tenet Hippolyt.de Marſilijs.in repeti. rubricæ de probatio.numer.338.& Feli.in.c.ſicut.de re iudi.3. columm.

lumn.verſic.prima declaratio.vbi pro iſta parte
plures adducit doctrinas ſingulares quas per te
vide.¶Sed Alexand.in dict.l.fi.nu.21. vult ſal-
uare dictum Angel. & ꝙ habeat locum.ſ.in ca-
ſu,in quo teſtes poſſunt recipi,lite nõ cõteſtata,
ſuper negotio principali,qñ eſſent ſenes valetu
dinarij,quia in iſto caſu habet locũ via executi-
ua,aliàs ſecus.& ſic dicit Rode.Suar.in d.repe.l.
poſt rē.col.106.ver.3.principaliter limita, ꝙ re-
manet dictũ Ange.famoſum cũ hac tēperatiõe,
ꝙ nõ credit verũ.Sed quomodocũq; ſit,dictum
Ang.dicit eſſe ſingu.& habet fundamentũ à gl.
ibi cõmuniter ab omnibus approbata.¶Et ideo
dicit Roder.Suar.ꝙ ſibi aliter videtur dicēdum
quàm Alex.ſenſerit,& imò Bar.& Ange.in hoc
non fuerũt cõtrarij:quia vbi citata parte in iudi
cio cõtradictorio iudex reciperet teſtes, & eos
ſolēniter publicaret,& de illorũ dictis ſic publi
catis & receptis ſolēniter & forma iuridica præ-
cedente fieret ſcriptura, ꝙ talis ſcriptura habet
executionē paratã,& ſemper intellige parte prę
ſente,& citata,& cũ cauſæ cognitione in cõtradi
ctorio iudicio recipiãtur,& publicentur,etiã da
ta copia parti,aliàs nil in præiudicium debitoris
fieri põt:& ita cõcordat Bar.& Ang. quem vide
vt ibi per eũ.ſ.ꝙ dictũ Angel.intelligatur,qñ in
cõtradictorio iudicio teſtes ſuper debito fuerũt
recepti,& cum cauſæ cognitione,quia tunc talis
ſcriptura & informatio mandabitur executiõi.
aliàs ſecus ſecũdũ Barto.Itē intelligo,qñ inſtru-
60 mētũ eſt verũ,† & conſtat de vero debito aliter
quã per confeſſionē:quia ſi tu petis à me cētum
ex aliqua cauſa,putà mutui,vel depoſiti,& ego
corã tabellione confiteor me debitorem tuũ ex
illa cauſa,& notarius facit ſolennem inſtrumen
tum confeſſionis meę,tale inſtrumētũ nõ habet
executionem paratam:quia iſtud non dicitur in
ſtrumētũ debiti,ſed potius inſtrumētũ cõfeſſio
nis debiti.ſecundũ Bald.ſingulariter in.l.ſi fide-
iuſſor.poſt principium.C. de fideiuſſo. & tenet
Hipp. de Mar. in ſing.135.vbi dicit,ꝙ eſt ſingul.
& faciet tibi honorē,& idē tenet doctor del Ca-
ſtill.in.l.63.de Toro in gl.1.6.col.verſi.ex hoc di
cit.¶Itē inſtrumētũ mãdatur executioni,qñ eſt
61 aliquod,†quia ſi eſt inualidum, executioni nõ
mãdatur.vt Bal.in.l.etiã.C.de execu.rei.iud. &
in.l.abſentis.C.ſi cert.peta.& tenet Hippol. de
Mar.in.l.1.§.præterea.ff.ad.l.Corne.de ſicar. n.
19.& vi.Paul.de Caſtr.in.l.fi.ff.de cõſtitu.pecu.
& Bar.in.l.diuus.ff.de teſta.mili. & Guid. pap.
ſingul.260.¶Et quia ſtatutũ de inſtrumētis exe
quēdis intelligitur de validis ſecũdũ.Bar.in.l.nõ
putauit.§.nõ quęuis.ff.de bonor.poſ. cõtra tab.
& in.l.pē.ff.de adulte.& tenet Bertachi.in tract.
gabellarũ.in.8.parte.n.26.tomo.6.tract. fol.67.
& idem dicit in ſtatuto de ſententia exequenda
intelligitur de valida,ſecundũ Bart.in.l.1.§.2.ff.
de noui.ope.nunt.& Pau.de Caſt.in.l.inter om
nes.ff.qui ſatiſdar.cog.Ioann.Andr.in addit. ad
Spec.in titul. de execut.ſententiæ.§.poſtremò.
verſi.contrarium.¶Et dicitur cõtractus nullus,
quando ab eo lex,vel ſtatutum remouet poten
tiam.vt in.l.à diuo.ff.de rit.nup.& in.l. non du
bium.C.de legi.& Berta.vbi ſuprà.vbi idem di
cit in ſtatuto de teſtamento,& de laudo,vt intel
ligatur de valido.¶Et Bart.& Pau.in.l.2.§.præ-
tor.ff.qui ſatiſda.cogantur.vbi ſi caueatur ſtatu-
to,ꝙ qualiter fuerit ſententia arbitri,vel inſtru-
mentum publicum,mittatur executioni,intel-
ligitur dummodo ſit aliqua,vel aliquod,& ſub
ſiſtat:quod ſequitur ibi Iaſ.in fine.*Et Bald. ibi
in.§.& filius.*¶Et quod tenet Pau.de Caſtr.in.
l.licet prætoria.§.ſi filius familiàs.nu.2.ff.de pe
62 culio.vbi dicit,ꝙ licet ſtatuto† caueatur, ꝙ lau-
dum mittatur executioni, & ꝙ nulla exceptio
poſſit opponi,poterit opponi ꝙ non valuit cõ-
promiſſum:quia ſi hoc non eſt non dicitur lau-
dum,& ſtatutum loquitur de laudo,prout dicit
ꝙ tenet Guiller.ibi quod dicit ꝙ refert.Bald.in.
l.2.C.de execu.rei iudi.¶Item poteſt obijci, ꝙ
ille,qui tulit ſententiam,non potuiſſet eſſe arbi
ter,vt quia erat mulier,bãnitus, vel excõmuni-
catus,& ſimiliter poteſt obijci,ꝙ pars non pote-
rat compromittere. vt tenet omnia. d. Paul. de
Caſtro.in.l.fi.C.de recep.arbi. ¶ Ad quod facit
ea,quæ tradit.Alex.in.l.ſi ſe non obtulit.§. con
demnatum.ff.de re iudi.& ibi doct.vbi non di-
citur condemnatus, vt executio ſententiæ fieri
poſſit,niſi condemnatio valeat.¶Et quod tenet
Bar.in.l.diuus Traianus.ff.de teſta.mili.num.1.
63 vbi tene,† ꝙ ſtante ſtatuto,quòd contra publi-
cum inſtrumentum nõ poſſunt opponi niſi cer
tæ exceptiones.vt in.d.l.4.ordin. poterit oppo
ni,ꝙ inſtrumentum,vel ſententia non eſt ſentē
tia,quia primò debet conſtare inſtrumentũ,vel
ſententia eſſe. & tenet Guid.pap.ſingul.260. &
Alex.conſi.3.in.2.volu.nu.6.vbi dicit,ꝙ poteſt
opponi inſtrumentum non eſſe inſtrumētum,
quia caret ſolennitatibus à iure requiſitis. & idē
Bar.in.d.l.non putauit.§.nõ quis.ff.de bon.poſ.
cõtra tab.& plenè in.l.1.§.& parui.ff.quo vi aut
clã.& Philip.Deci.cõſi.45.¶Idē tenet Bal.in.c.
cõſtitutus de trãſa.ſumendo argu.ex tex.ibi,ꝙ
nõ põt dici inſtrumētũ guarētigiæ id quod de iu
re nõ tenet;& nec per mutuũ cõſenſum recipit
firmitatem,& huic nullitati renũtiari nõ põt,
quia etiam inuitis partibus introducta eſt. vt.l.
à diuo pio.ff.de re iudi. & ibi notatur. ¶ Et idē
tenet

tenet Bal.in.ca. paſtoralis.de appella.nu.3.vbi ſi
lex ſeu ſtatutũ dicit,ꝙ inſtrumenta publica de-
beãt executiõi mãdari omni exceptione remo-
ta,niſi inueniatur à ſtatuto permiſſa,quòd à le-
ge,ſeu ſtatuto ſunt permiſſæ omnes quæ colli-
guntur à cõtrario ſenſu legis,ſeu ſtatuti. Vnde ſi
lex dicit inſtrumentũ,ergo ſi non eſt inſtrumē-
tum,vt quia falſum,ſeu ſimulatum quando per
partes nil actum eſt,quòd executionem merea
tur.vt in.l.Paulus.ff.de verbor.ſignificat.l.em-
ptione.C.plus vale.quod agit. ſi non eſt publi-
cum,vt quia non eſt ibi ſignum tabellionis. vt
in.c.ſignificauerunt.de appellatio.vel ſi non ha
bet ſolennitatem contractus,licet habeat ſolen
nitatem inſtrumenti.vt quia cõtraxit minor ſi-
ne tutoris authoritate ſecundùm Bald.vbi ſupra
in.d.numer.3.cum ſequentibus. ¶ Tamen licet
inſtrumentum ſit inualidum,probat confeſſio.
in eo facta.Bartol.in.l.prima.§.ſi quis ita.ff. de
verbor.obliga.& Bald.in.d.l.abſentis.C.ſi cert.
petat.idem Bartol.in.l.ſi ita ſtipulatus.§.Griſo
gonus.ff.de verbo.obligatio.& ibi Iaſ.numero.
54.& Alexand.nume.11.Hippolyt.de Marſi.in
rubrica de probatio.num.306.Inno.in.c.cũm ve
nerabilis.de excep.verſic.Sed ſecus.*Vi.infrà.
nume.69.verſi.& hoc niſi.& Peregri.in parte in
ſtrumentum col.1.& Roma.conſi.294.*¶Item
põt opponi,ꝙ tabellio in eo ſcriptus non eſt ta-
bellio,tenet Roder.Suar.in.d.repet.l.poſt rē.co
lũ.153.& colum.154.¶Et vide ſingulariter Ang.
de Aret.in.l.fi.ff.à qui appella.licet vel non.ver
ſic.ex prędicta etiã.inducitur in hac quęſtione.
vbi tenet,ꝙ ſi ſtatutũ prohibet cõtra inſtrumen
tũ publicũ guarētigiæ,vel eius executionē,non
admitti aliqua exceptio,niſi ſolutionis, ꝙ aliæ
exceptiones videntur excluſæ,niſi in tribus caſi
bus.primò ſi opponatur cõtra ſolēnitatē inſtru
mēti.vt ſi opponatur,vt dixi,ꝙ nõ ſit inſtrumē
tũ publicũ.vel guarētigiatũ.vt in.d.l.4.§.condē
natũ.ff.de re iudi.& in.l. generali. C. de tabula.
lib.11.Et idē tenet Ludo.Roma.in cõſilio.42. di
cēs, ꝙ quanuis ſtatutũ prohibeat opponi exce-
ptionē cõtra guarētigiũ inſtrumētũ,tũc nõ vide
tur excludere quin exceptio nullitatis opponi
poſſit,maximè ſi nullitas perueniat ex defectu
perſonę cõtrahētis.tex.in.l.ſcire oportet.§.vlt.
ff.de excuſa.tuto.&Bal.in.d.l.diuus.ff.de teſta.
mili.& in.d.l.etiã.& in.d.l.abſentis.*Idē tenet
Guido.papa.in tracta.de compulſorijs literis.q.
1.tomo.13.tract.fo.3.affirmãs cum Bar.in.l.1.§.1.
ff.ꝙ vi aut clam,& eius opi.veriorem eſſe,quòd
non obſtante dicto ſtatuto poteſt excipi & op-
poni contra inſtrumentum & eius ſolēnitatem,
& contra perſonam agentis,ꝙ ipſe eſt minor fi-
lia,& quòd ipſe qui fecit inſtrumentum nõ erat
notarius:quia iſti caſus omiſſi ab ſtatuto rema-
nent communis diſpoſitione iuris. l. quod ſer-
uus.ff.de condi.ob cauſam.*¶ Quinimo ſi pars
non oppoſuit,iudex ex proprio officio repelle
re debet nulliter agentem.vt Roma. ibi in dict.
conſi.allegado Bald.in rubrica.C.de in di.liber.
& alia iura.quę vide.& ſequitur Frã.Curt.in ad
di.ad Alex.in.l.filiæ licet.C.de collatio. ¶Secũ
dus caſus eſt,niſi aliæ exceptiones ſint deſcēden
tes ex alijs ſtatutis eiuſdē ciuitatis, quia non eſt
credēdũ ꝙ per dictũ ſtatutũ,quo cauetur,ꝙ nul
læ aliæ exceptiones cõtra inſtrumentũ opponi
poſſunt,ꝙ voluerit corrigere alia ſtatuta.vt in.l.
nã ad ca.ff.de cõdi.& demõſtra.ſed tantũmodo
remouere voluiſſe alias exceptiones competen
tes de iure communi.vt in.l.1.§.ſi is qui nauem.
ff.de exercit.¶Tertius,niſi opponam exceptio
nem contra perſonã,vt putà actor nõ poteſt ſta
re in iudicio,quia excõmunicatus,bannitus, &
ſimile:quia ſtatutum prohibet exceptionē cõ
tra inſtrumētũ, & iſtæ ſunt exceptiones cõtra
perſonã arg.l.ſi filio .ff.de in offic.teſta.& addas
vel etiã ſi opponatur cõtra perſonã iudicis, vel
notarij:quia nõ erat iudex vel notarius qui fuit
rogatus de tali inſtrumento,quod petitur exe-
qui,vel non erat iudex,qui tulit dictam ſenten
tiam.ita Bar.in.d.l.2.§.prætor.ff.qui ſatiſdar.co
gã.& hoc eſt tenendum ſecundum Ange.vbi ſu
prà.licet Bal.in dict.l.pudor.C.de adul. teneat,
ꝙ nullæ aliæ exceptiones poſſunt opponi. &
vi.Guido.Pap.in ſingula.633.& Iaſ.in. l. prima.
C.de iur.& fact.ignor.nu.11.&.18.cum ſequenti
bus.¶Et licet Franciſcus de Aretio in conſi. 20.
colum.4.verſi.quid dicat.quòd ſi ſtatutũ dicat
contra inſtrumētũ publicũ nulla poſſit opponi
exceptio niſi ſolutionis & falſitatis, ꝙ per hoc
tollit omnes exceptiões,quæ legitimæ poſſunt
opponi de iure communi:quia verbis ſtatuti in
hærendum eſt,quanuis duris.¶Quia cõtrarium
tenet Rode.Suar.in ſua repet.l.poſt rē iudicatã.
ff.de re iudi.colum.135.verſic.venio ad ſecũdam
partem.dicendo,ꝙ ſi iuriſta bene attēdat.d.lex.
nullam exceptionem legitimam remouet,quin
poſſit opponi contra executionem contractus,
ibi. *o allegando otras excepciones qualeſquier.* & per
hoc dicit,quòd corrigitur hodie.l.Henrici.titu.
8.lib.3.l.4.in ordi.regali.quem vi.* Et tenet Pe
regrin.in parte exceptio.column.1.vbi ait idem
quòd licèt contra inſtrumentum publicum nõ
poſſit opponi niſi exceptio falſitatis quietatio-
nis & ſolutionis, certè quòd debet intelligi de
friuola exceptione ſecus de legitima: quia iſta
bene poteſt opponi.* ¶ Et facit quod tenet
Ange.

Ang.in.l.ſi hominem.§.in ædilitijs.ff. de ædili-
tio edicto.& idē.in.l.Paulus.§.hæres.ff.de vſu.
quia illa dictio taxatiua non habet impedire,
quin aliæ exceptiones ſimiles poſſint opponi.&
hoc tenet,& idem tenet Ioan.Canarius in tract.
de executio.inſtrumētorum.nu.1.3.&.5. tomo.
14.tracta.¶Et vide tu Iaſ.in.l.iuris gentiū.§.prę
tor ait.ff.de pactis.vbi tenet.ꝙ dato, ꝙ aliæ ex-
ceptiones non admittantur,eſt verum contra il
lum,cum quo factum eſt. Secus ſi contra tertiū
poſſeſſorem.vt ibi in.nume.8.&.9.quia tertius
poteſt quaſcunque opponere. & idem. in.l. ſi
vnius.§.ante omnia.numero.5.ff.eod.titulo. de
part.& Decius conſi.198. nu.5.¶ Quod facit ad
64 extrauagantem† Paul. Venet.in titul.de rebus
eccle.non alienā.vbi cauetur,ꝙ vltra trieniū bo
na eccleſiarū non locentur,aliàs contractus loca
tionis ſit nullus quia ſi vltra locātur, tale inſtru
mentū locationis,vel alienationis non valet, &
non mandabitur executioni per ſupradicta. Qđ
ego ita practicaui,& pronūtiaui,& ſic de ſimili-
bus iuribus prohibentibus cōtractibus. Et ꝙ in
ſtrumētū nullū non mādetur executioni, tenet
Bar.in.l.1.§.ſi quis ita.ff.de verbo.obliga. & me
lius ibi Fran.de Areti.in fine referendo Bal. ibi.
& hoc ea ratione non executabitur,quia eſt nul
lus,non quia eſt clerici.* Dubita de quæſtione
quæ ſæpe ocurrit,an ſi agatur de nullitate ſentē
tiæ ſeu contractus,an pendente cauſa iſtius nul-
litatis impediatur eius executio fieri.vi. Vitali-
num de cambijs.in tracta.clauſularum, in parte
nil nouari.nullita.pende.vbi ait,ꝙ ſi nullitas in-
tentatur principaliter per actionis modum,tūc
non impedit executionem ſecundum Inno.in.
c.cum in iure.de officio delega.& Ange.in.l.4.
§.ſi condemnatum.ff.de re.iud. & eundem in.l.
1.ff.nil noua appella.& Rota in nouis.deciſione.
276.quia non videtur iure cautum, ꝙ nullitatis
pendentia executionem impediat, imò potius
contrarium:licèt Bal. in authen. quæ ſupplica-
tio.C.de preci.impera.dicat,quòd Inno.ſenſit,
ꝙ ſi agat executio non reuocatur per modū at-
tentati,ſed expectabitur finem negotij:tamē di
ctus Vitalli.diſtinctionem facit, quòd aut ſentē
tia,vel cōtractus allegatur nullus,& illico appa
ret de nullitate,& non debet aliquid innouari,
aut dubitatur,& cauſæ ſunt iuſtæ & allegans ſe
offert ſtatim probaturum:tunc ſuſpendit execu
tionem:aut probatio nullitatis requirit altiorē
indaginem, & tunc in ciuilibus non ſuſpendit
executionem & poteſt innouari ſententia con-
tractus,ſecus in criminalibus ſecundum Bal.in.
l.eum qui duas.C.de adul.& licèt iſta diſtinctio
videatur mihi bona, tamen Rodericus Suar. in-
dicta.l.poſt rem colla.210.in fine. in antiqua im
preſſione,ſequitur dictum Angel.in dict.§.con
demnatum:& ita quòd litis pendentia ſuper re-
tractatione inſtrumenti executionem non im-
pediat,& dictum Angel.ſequitur Alex. in con
ſil.83.vol.5.nume.11.cum ſeq. vbi ſingulariter &
Matthe. de Aflict.ſingulariter. deciſione.30. *
65 ¶ Quia ſi eſt inſtrumētū clerici† locatiōis,vel al
terius rei ſi eſt aliquod, mittitur executioni in
foro ſeculari,ſicut inſtrumentū laici.tenet Pau.
de Caſtr.in.l.omnes populi.ff.de Iuſti.& iur.n.
6.in fine allegando Bal.in.l.cūctos populos. C.
de ſumma tri.& fide cathol.& idem tenet Abb.
in.c.ꝙ cleri.de foro comp.col.3.num.17.vbi te-
net,ꝙ in fauorē clerici mittitur executioni, ſed
contra eum non mittitur.vt tenet Abb.in.ca.ſi-
cut.ne cleri.vel monachi.colum.5.numero.17.
¶Sed contra clericum mandabitur executioni
in ſuo foro.vt Bar.in.d.l.cunctos populos. ſecū
dum.Roder.Suar.in.d.repe.l.poſt rem.verſi.8.
amplia.col.89.per eum.& per Feli.latiſsimè in.
c.eccleſia ſanctæ Mariæ.de cōſtitu.col.25.verſi.
quæritur primò.vbi facit longam recitationem
de antiquis,& modernis & ex eo quaſi nō poſsis
colligere veritatē.& hanc opi.ꝙ in foro epiſcopi
mittatur executioni contra clericum. probat re
ctè.Bar.in.d.l.cunctos populos.10.column.nu.
29.verſic.ſubijcio exemplum tenentem contra
Azo.in ſumma.Sed contra iſtam.opi.Barto.te-
net Abb.in.d.capi.ꝙ clericis.nu.18.& in. d.c.ſi-
cut te.nu.17.approbādo.opi.Bal.qui tenuit cō
tra.Bart.in.d.l.cunctos populos.nu.10.De quo
plenè tangit Abb.in.d.repet.ca.eccleſiæ ſanctæ
Mariæ.de cōſtitu.col.16.num.40.¶Sed tu tene
opi.Bal.& Abb.in.d.c.ſicut te.& ſic quòd con-
tra clericum non poteſt peti executio dicti in-
ſtrumenti,quia dicta conſtitutio, ſeu lex ſecula
ris,nō pōt nocere clerico.& iſta eſt opi.æquior,
& iuſtior.ſecūdū.Benedictū de Barzis in tracta.
de libellis guarētigiatis.q.4.colū.fi.tomo.17.tra
cta.folio.194.ſed tantummodo debet fieri præ-
ceptum de ſoluendo ſub excommunicationis
pœna, & ſi non ſoluat per cenſuram procedi-
tur contra eum. ¶ Sed nota vnum, quòd ſi cle-
66 ricus ſuccedit† laico,& eſt hæres eius,& defun-
ctus laicus erat debitor alicuius laici, quòd
contra iſtum clericum hæredem mandabitur exe
cutioni inſtrumentum per iudicem ſecularem.
hoc tenet Roderi.Suar.in.d.l.poſt rem. colum.
74.per.l.57.titulo.6.partit.prima, quæ incipit.
Temporales ſon llamados. ¶ Tamen talis executio
contra hæredem non poteſt fieri, niſi prius ci-
tetur,vt dixi ſupra.nume.56. quod tenet Inno.
in capitulo.quia.5.de iudic.Bald.in.l. per diuer
ſas.C.

ſas.C.manda.Paul.de Caſtro. in. l. poſtulante.
ff.ad trebellia. numero. 44.Angel.in.l. oratio.
ff.de feri.& Rodericus.Suarez. vbi.ſuprà.colū.
72.& Felin.in capitul.ex ratione.de appellatio.
*Et ſingulariter Rolandinus.in conſil.20.per to
tum.*¶ Sed licet mittatur contra clericū execu
tioni pro iſto debito hæreditario ſi nō habet bo
67 na,non pōt carcerari,† etiā per iudicem eccleſia
ſticum.tenet Alexan.in additio.ad Bartol. in.l.
ſi quis in ſeruitute.ff.de furt. in additione quæ
incipit. iuxta. quaſi in principio. ¶ Quoq; in-
tellige,ꝙ inſtrumētum mittitur executioni, ſci
licet,quando perſona in eo obligata erat habilis
68 † ad ſe obligandum,quia ſi non erat habilis,non
mandatur executioni.tenet Paul.de Caſtr.in.l.
1.ff.de cōſtitu.pecu.nu.5.&.6.vt quia erat pupil
lus,vel minor,vel mulier nupta, & ſe obligauit
ſine authoritate adminiſtratoris, vel mariti, &
vi.Iaſ.in.l.1.§.ſi quis ita.ff.de verb.obliga.& latè
in.l.1.ff.de iuri.om.iudi.n.10.de quo per Hipp.
de Marſil.in repet. l.vnicæ.C.de rapt.virgi.nu.
167.cum ſequentibus.& in ſua practic. crimi.§.
oportet.num.58. Et ideo poteſt reſtitui aduer-
ſus tale inſtrumentum,vel contractum.vt tenet
Iaſ.in.l.poſtquam liti.C. de pactis.num.16.per.
gloſ.notabi.in.l.vnica.in glo.poſt principiū.C.
ſi momenta.poſſe.& glo.in.l.& ſi ſine.§.fina.ff.
de minori.& Iaſ.in.d.l.1.ff.de iuri.om.iudi.* Et
pendente iſta reſtitutione non fit executio, nec
debitor ponitur in carcere:tenet Peregri. in par
te reſtitutio.q.2.in gl.innouari licet.* ¶ Item in
tellige,ꝙ executioni mittitur inſtrumentū pu-
69 blicū,niſi tēpus† decennij ſit trāſactū,quia tunc
non pōt executioni mandari, ſed via ordinaria
eſt agendum.per tex.in.l.3.&.4.tit.13.libro.3.in
ordi.rega.& doct.del Caſtill.in.l.63.de Toro.in
gloſſ.*ſe preſcriba.*& Hipp.de Marſi.in repeti. ru-
brice de proba.nu.305.¶Et hoc niſi poſt lapſum
temporis pars cōfiteatur in iudicio debitū, quia
vigore confeſsionis,non obſtante lapſu termini
poterit iudex ſententiam promulgare, eo quòd
confeſsio facta in iudicio,inducit notoriā. tenet
Bal.in.l.properandum.C.de iudi.in fin.Ang.in
tracta.malefi.in parte inchoata facta.num.8. &
Alex.in.l.fi.C.de dolo.nu.5.Hippo. de Marſil.
in.l.fi.ff.de iuri.om.iudi.nu.1.tenet cōtrarium,
loquendo in criminalibus.& Bal.in.ca.fi.de offi
cio delega.nume.12.*Et ita intelligit hoc dictus
Hippoly.ꝙ loquatur in criminalibus. in conſi.
49.nu.21. cum ſeq.ꝙ licet confeſsio appareat de
crimine,elapſo præſcriptionis tēpore, nō nocet
cōfitenti,quod dicit verū in criminalibus : ſecus
in ciuilibus:vt in.d.conſi.nu.23.allegās Bal. in.l.
ſi pœnę.ff.de cōditio.in debi.vbi inquit Bald.ꝙ
in cōtractibus præſcriptio ideſt lapſus tēporis à
iure non tollit naturalem obligationem , ſcili-
cet,per confeſsionem , ſecus in delictis.* Quod
approbatur hodie per.d.prag.de Madr. quia ſi
pars cōfitetur debitū in iudicio,& creditor petit
executionē illius cōfeſsiōis,mittitur executiōi.
vt ſuprà dictū eſt,ibi dictum eſt in.nu.63.verſic.
tū. ¶ Dic tamē,ꝙ ſi inſtrumētū eſt iuratū,licet
tēpus decēnij ſit tranſactū,mittitur executioni.
dictū eſt Mōtal.in gl.ordinā.in parte,*obligacion.*
7.col.verſi.Itē nota.vbi tenet, ꝙ præſcriptio il-
lius.l.nō currit,ſi debitor iurauit. & idem tenet
Iaſ.in addi.ad Porc.Inſti.de vſu capi.9.colū.vbi
dicit,ꝙ præſcriptio nō currit,q̄n inſtrumentum
eſt iuratum.ſecundum ea quæ notat Butrica.ſe
quendo Hoſti.in.c.ſi diligēti.de præſcriptio. &
facit quod notat Bart.in.l.nam & poſtea. §. ſi is
qui tēporali.ff.de iur.iur.& tenet Feli.in.c. quo
niam.de præſcrip.col.7.¶Et quoq; iſta præſcri
ptio decēnij nō currit cōtra minorē: quia minor
non obſtāte.d.l.ſi habet aliquē obligatum, pōt
inſtrumentū elapſo decennio mādari executio
ni.tenet Bal.in auth.niſi tricennale.C.de bonis
mater.verſi.ſed quid dices.¶ Item non currit cō
tra eccleſiā habentē inſtrumētū : quia tranſacto
decennio pōt peti executio.tenet Bertachi. de
Firmi.in ſuo aureo reperto.in verb.eccleſia.ver.
308.cōtra Bal.qui tenet cōtrariū. Tamē opi.Bal.
quæ eſt in margarita Inno.in verbo, eccleſia ver
ſi.i.licet de eo Bertachi.nō faciat mētionē,tenet
Benedict.de Barzis.in tract.de libellis guarenti
gijs.q.4.tomo.17.tract.fol.194.Sed debet ordi-
nariè agere,quia beneficio meo quis nō vtitur,
niſi quatenus volo,& vbi eccleſia vult vti bene
ficio legis ad ſui cōmodum, opus habet ſeruare
etiā quo ad onera.*Et ꝙ currat cōtra eccleſiā te-
net Gregor.Lopez in.l.22.tit.29.part.3.allegans
Bal.in.l.de quibus.col.11.verſi.6.quæritur.ff.de
legi.nu.26.& idem tenet Balbus in tractat. præ-
ſcriptio.in.1.part.5.partis princi.nu.15.foli.93.&
tenet Peregri.in parte executio.q.2.in glo. qua
liter col.2.& etiā currit cōtra clericum, vt tenet.
Socin.in conſilio.97.volum.1.numer.3.*¶Quo
que fallit dicta.l.ordinamen.in impedito, quia
contra eum non currit. 10. annorum præſcri-
ptio. vt quia ſi vellit agere, repelleretur exce-
ptione, qui iſte dicitur impeditus. Vnde ſi ha-
beo te mihi debitorem in decem, & poſtea effi-
cior debitor tuus in totidem , certè ſi non peto
quod mihi debes,non præſcribis cōtra me,quia
non ſum negligens,ex quo deſino agere, ſciens
me poſſe repelli exceptione compenſationis,&
ſic fit compenſatio ad euitandam pœnam præ
ſcriptionis impoſitam negligenti, & ſic videtur,
quod

quòd ſi petis mihi debitum, poſſum ego petere tibi, & inſtrumentum meum contra te mandabitur executioni, licet ſit tranſactum decenniũ. tenet ſingulariter Felin. in capitulo. ex tranſmiſſa. de præſcriptio. numero. 9. allegando Petrum de Ancharra. in conſil. 5. vbi reputat nouum, & pulchrũ. ¶ Itẽ fallit. d. l. ordinamenti, quando in contractu non eſt appoſita dies ſolutiõis, quia tunc poſt interpellationẽ factam de ſoluẽdo modico tẽpore ſpectato poteſt executioni mandari. vt tenet Bald. in. c. quoad conſultationem, de re iudi. nume. 14. & ante iſtam interpellationem non currit præſcriptio. vt probat Bal. ibi, & vide Pau. de Caſtr. in. l. ita ſtipulatus. ff. de verbo. obliga. & text. & docto. in. l. die. ff. qui ſatiſdar. coga. vbi de materia. * Et tenet ſingulariter. Barba. in. c. ex præſentium de pigno. colũ. 2. verſi. pondera: vbi per illum per tex. ꝙ vbicũq; nõ eſt appoſita dies obligationis requiritur monitio, quod dicit notandum pro creditore: quia tenetur debitorem monere, vt ſoluat antequam vadat ad iudicẽ, & ibi plura iura allegat, & Grego. Lopez in. l. 8. titul. 14. par. 5. in gloſſ. *ciertos.* * ¶ Quoq; fallit, ſi in contractu, ſeu, obligatione, apponitur verbũ, quandocunq;, vel verbũ, perpetuò, quia tunc nõ currit præſcriptio. vt tenet. Bal. in. l. ꝙ ſi nolit. §. ſi quid ita ve. ff. de ædilitio edicto. in lectura antiqua. dicendo, quòd ſi ſtatutum dicit, ꝙ inſtrumentum quo quis non eſt vſus infrà decennium, poſtea non mereatur executionẽ, ꝙ ſi debitor in inſtrumẽto dixit, quòd volebat quandocunq; poſſe cõpelli, ꝙ nõ currit dicta preſcriptio. * Idem tenet Bald. in. l. paciſci. ff. de pact. * Quod nota, vt ponantur dicta verba in inſtrumentis obligatorijs. ſ. promitto ſoluere ad talem diem, & poſtea quandocũq; poſſem cõpelli ad ſoluẽdum. * Et etiã. l. 63. Tauri. diſponẽs ꝙ ius exequendi præſcribitur decenio: põt renũtiari vt Greg. Lopez. in. l. 1. tit. 29. par. 3. gloſ. 1.

o ſe diere por contẽto,[d] aunque ſean los derechos en poca quãtidad. Y que no lleuẽ mas derechos de los que por las ordenãças de la dicha ciudad, o vi-

d **Por contento.** [d] Idẽ tenet text. in. l. 3. tit. 13. lib. 5. in ordi. rega. in prin. & vide tex. in. c. 15. in capitulis iudicũ ſyndicatus. * Et. l. 21. titu. 14. lib. 2. ordi. & contento dicitur hic quemadmodũ creditor voluerit ſe ſatis factum eſſe: vt inſtitu. de rerum diuiſione. §. venditę: & tenet Bal. in. l. per diuerſas. C. manda. q. 13. nu. 17. & l. ſi rem. §. omnis. ff. de pign. actio. & tenet Specula. in tit. de obliga. & ſolutio. §. 2. nume. 8. vbi inquit ꝙ ſatisfactum eſt ſicut voluerit creditor, & facit. l. 1. ff. qui ſatiſda. cog. vbi ſatisfieri dicitur cuius deſiderium adimpletur, & hoc caſu algazellus ſeu executor percipit expenſas ideſt decimam executionis ſed quid ſi in totum non eſt ſatisfactum creditori, ſed in parte, an debeatur decima executori? dic quòd non debetur decima totius debiti, nec illius partis quam ſoluit: quia ſolutio non perfectè facta habetur pro non facta. l. meuius. §. in fundo. ff. de legatis. 2. & ibi Barto. & Speculator in titulo. de inſtrumen. editi. §. 17. verſic. ſed omnia non poſſunt. libro. 6. aſſerens, quòd debitor ſoluens partem, nil dicitur ſoluiſſe, qui totum non ſoluit. & vi. l. qui decem, & ibi Alex. ff. de ſolutio. & Bar. in. l. ſtipulationes non diuiduntur. ff. de verb. obliga. & tenet Peregri. in expreſſo in parte executio. quæſtio. 1. in gloſſ. executiones: ibi taliter, quòd creditori plenarie ſatisfiat: & idem dico eſſe quando bona non inueniuntur, in quibus fiat executio, vel ſi fiat per iudicem pronuntiatur nulla, vel reuocatur, & declaratur non valere: quia tunc algazello non debentur exportulæ, ſeu executionis decima per ſupra dicta: nec obſtat. l. 21. titulo. 14. libro. 2. ordinamenti vbi habetur quod qui iniuſtè executionem petierit ſoluat expenſas algazello, quia loquitur quando iniuſtè executionem petierit, ſcilicet, quia ſibi erat ſolutum debitum: vt in. l. 22. eiuſdem titul. declaratur, vbi habetur, quòd ſi executio fiat ad petitionem creditoris, & debitor ſolutionem probat totius, vel partis debiti, quod creditor tenetur ſoluere executori, vel algazello exequenti ius quod ei pertinet pro integra executione de eo quòd ſolutio probatur, & hoc quia iniuſtè petit quod ſibi ſolutum erat: & ideo algazellus ab iniuſtè executionem petentes exportulas, ſeu decimam habere debet: vt in dict. ll. & Peregrina. in part. algazellus column. 2. & quia decima executionis debita executori ſolui debet de lite, & inſpicitur quod petitur, non quod debetur vt. Bart. in. l. fi. ff. de iur. om. iud. & Montal. in. l. 4. titu. 20. lib. 3. fori. ll. in gloſſ. fina. *

S V M M A R I V M.

1 *Statũ poteſt fieri ſuper his, quæ diſpoſita ſunt à iure communi, & ſic poteſt diſponere cõtra. l. ſuperioris.*

e **Lleuar.** [e] Nota text. expreſſum iuncto verſi. *y donde no ouiere ordenança,*
1 ꝙ põt fieri ſtatutũ † ſuper his, quæ diſpoſita ſunt à iure cõmuni, aliter ſtatuendo quia. d. l. 3. titu. 13. lib. 5. in ordi. regali. permittit, quòd Algazellus accipiat decimam pro executione, hic verò dicit quòd debet accipere illud, quod eſt ſtatutũ in ciuitate, vel villa, & ſic ꝙ tale ſtatutũ municipale valet contra ius, quia cõtra eũ põt popul' ſtatuere. vt Barto. in. l. omnes populi. ff. de iuſti. & iur. num. 26. ¶ In contrariũ videtur, ꝗa poteſtas data alicui intelligitur, ꝙ cõtra i' cõmune, & cõtra legẽ ſuperioris ſtatuere non poſsit: ꝗa inferior nõ põt tollere legẽ ſuperioris. vt in Cle. ne Romani. de electio. & in. c. cùm inferior, de maior. & obedien. & tenet Philip. Decius cõſi. 403. nu. 4. & 5. & Abb. in conſilio. 26. in primo volumi. conſiliorum. & idem Abba. in capit. venientes. de iure iuran. nume. ¶ Sed dic, ꝙ, in hoc non obſtat, quia licet ſit verum, quòd inferior non poteſt ſtatuere cõtra legem ſuperioris, eſt verum, quando lex reſiſtit, ſecus ſi permittit, vt hic, quia tunc bene valet ſtatutum contra legem ſuperioris, vt tenet Bartol. vbi. ſuprà de quo ibi per eum.

lla deuierre lleuar[e]. como quiera que digan que eſtan en coſtũbre de lo lleuar, o que lo deuen lleuar ſegun las leyes de nr̃os reynos, y que dõde ay coſtũbre[f] que ſe lleuen menos derechos de la execucion de los treynta mr̃s al millar haſta ciento, y cincuenta marauedis que ſe lleuan por nueſtras rentas ſegun la ley del nueſtro qua-

f **Coſtumbre.** [f] Vi. l. 3. titu. 13. libr. 5. in ordin. rega. ibi, *por ſus derechos.* * Sed quid ſiquis fuit condẽnatus in fundo, vel obligauit ſe dare fundum, & ſententia, vel obligatio mittitur executioni in tali fundo, an executor, vel algazellus debeatur decima executionis: videtur ꝙ nõ, quia non petitur quãtitas: contrarium eſt verum, quia quantitas eſtimationis ſemper ineſt rei. gl. in auth. generaliter c. de epiſcopis & cleri. & Bal. ibi col. fi. n. 17. & ſequitur Peregri. in part. executio. q. 1. in glo. executores in fin. & vi. Bar. in. l. 4. §. prætor in fin. ff. de dan. infect. & Bald. expreſsius in. l. final. C. de litigioſis.

S V M M A R I V M.

1 *Conſuetudo eſt ſeruanda is circa tributa exigenda, & commoda exactoribus tribuenda.*
2 *Executionis formæ, & ſolennitates inſpiciuntur, & attenduntur in loco, in quo executio fit.*

g **La coſtũbre antigua.** [g] Idem tenet tex. in. d. l. 3. titul. 3. lib. 5. in ordin. regali. ibi, *no lleue mas de lo que es vſo, y coſtumbre.* Hoc intellige ſtatuto ciuitatis vel villę deficiente. & idem eſt de iure communi, quia de tali iure com-
1 muni eſt ſeruanda conſuetudo † circa tributa exigenda, & commoda exactoribus tribuẽda. vt in auth. de mandatis princip. §. coges. collat. 3. nam in omnibus vectigalibus ferè conſuetudo ſeruãda eſt. vt dicit tex. in. l. ſi publicanus. §. in omnibus. ff. de publica. & tenet Ioã. de Plat. in. l. miſsi opinatores. C. de exacto. tribu. lib. 10. nu. 4. & 5. & ſic attenditur conſuetudo in alijs caſibus, vt ibi per eum. vbi quoque tenet in numero. 7. ꝙ
2 quantum ad ſolennitates, † & formas executionis, inſpicitur locus executionis quando iudex ex ſua ordinaria iuriſdictione exequitur. & dicit quod facit. l. ſi quis intra. C. de bonis damnato. & per Bart. in. l. à diuo pio. §. ſententiam. ff. de re iudi. & vide quæ dicam in. c. 40. infrà eod. in gloſſ. *donde ſe hizieren.* & in capit. 41.

S V M M A R I V M.

1 *Executorum conditio eſt praua, & ſunt voraces & fraudulenti, & rapaces iudices, & executores non poſſunt occupare animalia ſubditorum.*

h **Vna vez.** [h] Ratio iſtius. l. poteſt eſſe ad auaritiam executorũ re-
1 primendam, quia conditio † iſtorum executorũ, & famulorum officialium, eſt praua, quia ſunt voraces, & fraudulenti. l. 1. C. de mu. lib. 12. & facit. l. quantæ. ff. de publica. & ꝗa executio ſemel facta nõ eſt iteratò fienda. tenet Bal. in. l. Lucius

Titius.ff.de leg.2.in.1. ¶Item eſt eorum cõditio rapax.l. omnes. §. præterea. C. de epiſcopis & cleri.vt tenet Paris de Put.in tracta.ſyndica. in parte,familiaris,ſiue familia poteſtatis.folio.11. nu.6.vbi quoque dicit, quod idem dici poteſt de omnib⁹,qui obſequuntur. vt ſunt actuarij tabelliones, perceptores,& ſcriuiarij,& omnes executores etiam preſumũtur malitioſi circa lites commorandas. vt ibi p eum. & vid.Iaſ. in.§. tripli. verò.Inſtit. de actio.fi.colum. num.57.vbi dicit, ꝙ ſunt canes curiarũ, & deuoratores ciuium.& idem tenet.Plat.in.l.exaula.C. de priuile.eorũ.libro.11.dicendo notarios appellari ſuperbos,& rapaces,& alibi imperator dicit vorax & fraudulentum numerariorum propoſitum, quia diuerſis obſequijs rectoribus obſequũtur. vt in.l.1.C.de mune.eod.lib.& idem dicit de publicanis,quantæ audaciæ, quantæ etiam temeritatis ſint publicanorum factiones, nemo eſt qui neſciat.vt in.dic.l.quantæ.& tenet Guiller. Robelli.in tracta de iuſti.& iniuſtitia.lib.3.ca.5. in fine.tomo.17.fol.105.loquendo contra iſtos, & aduocatos,& dicit,ꝙ contra eos inſurgit Dauid.Pſal.51.Dilexiſti omnia verba præcipitationis lingua doloſa. Propterea Deus deſtruet te in finem,euellet te,& emigrauit te de tabernaculo tuo, & radicem tuam de terra viuentium. ¶Et contra iſtos nũtios & executores facit tex. & ibi Plat.in.l.2.C.nec ruſti.ad vllum obſequi. de voce.lib.11.dicendo,quòd ſi dicti nuntij, vel executores capiunt animalia ſubiectorum ruſticorum,eis nolentibus, vel inuitis pro ſuis negotijs exercendis,puniuntur pœna publicationis bonorum,& perpetui exilij.quod nota & vide quæ dixi ſuprà.in.c.8.in glo.*dineros.** Sed quando dicatur vnum debitum,& quid ſi fuit nouatũ vi.Bar.in.l.Valerianus.ff.de præto.ſtipula. nume.3.& ibi Paul.Caſtr.

derno, que tãbiẽ la guardẽ en lo q̃ toca a las dichas nueſtras rentas, de manera que no ſe lleuẽ por ello mas derechos de lo que ſe lleua, por los otros mrs. Y donde no ouiere ordenança, q̃ ſe guarde la coſtũbre [g] antigua tanto que no exceda de la quãtia de la ley, y que por vna deuda no ſe lleue mas de vna vez [h] derechos de execucion, ſo pena que los paguen con las ſetenas [i] el que lo contrario hiziere.

vbi executorem maiores iuſto extorquentem ſportulas earũ quadruplum reſtituere debere. *Sed ſi circa ſupradicta dubitatur de quæſtione,quæ ſæpe occurrit,executor, ſeu algazellus incipit facere executionem, & expirat officiũ, & ſucceſſor eã finiuit eorũ cui executionis decima pertinebit.Et primo videtur, ꝙ talis decima non primo executori, ſeu algazelo licèt executionẽ fecerit: quia requiritur ꝙ exigat pecuniã, & creditori ſolutionem faciat, vt hic in iſto tex. ibi *haſta q̃ el dueño de la deuda ſea pagado, o ſe diere por contento, o las partes ſe concertaren*, vt in.c. 15.iudicum ſyndicatus,& in.l.3.titulo.13. libro.5. ordi.& ita cum iſtæ.ll.dicant,ꝙ exigant, & ſolutionem faciant,non videtur poſſe dici feciſſe,licèt ſint parati facere,iuſta notata.in.ca.2.de reg. iur.in.6.facit.l.prætor.§.ſi quis paratus.ff.de noui.ope.nuntia.non enim videtur talis lex voluiſſe,vt præmium conſequatur officialis ſola executione facta per eum:quia verbum enim exigere importat ab inuito extorquere. l. fideicommiſſa.§.ſi rem.ff.de lega.3.& notatur.ff.ſolu.matri.l.3.poſt principium,&.l.eo modo.ff.de leg.1. & in.l.ſi filius.C.de furt.in.gl. vnde niſi facta ſolutione,non poteſt dici aliquo modo exactum: facit quod notat Bar.in.l.ex hoc.iure.ff.de ſolutio.præterea cum tribuatur præmium dictis officialibus propter exactionem,& ſolutionem,attento labore in exactione fienda.arg.l. & virtutum.C.de ſtatutis & imagi.non videtur tale præmium tribuendum,niſi re perfecta.arg.l.1.ad.fi. ff.ꝙ quiſq; iur.&.l.pe.§.docere.ff.ne quis eum qui in ius voc.Sicut in ſimili dicimus,ꝙ prohibitus exigere ſub pœna illam pœnam,non incurrit niſi cum effectu exegerit,vt notatur per.glo. in.c.nullus.1.q.1.glo.fin.leges ergo ſupradictæ, quæ tribuunt præmium officialibus prædictis, non intelliguntur tribuere re imperfecta dimiſſa:nam illud enim videtur eſſe perfectum, ꝙ ex omnibus ſuis partibus conſtat. l.1. ff. de origin. iur.& in lege actum eſſe dicitur cui nihil reſtat.l. final.C.

i Setenas [i] de iure Inſtitutionum erat quadruplum vt text. in.§. quadrupli verſic.Item ex lege.Inſtitu. de actio.

fi.C.ad ſelenia. Nec eſt condignum præmium tribuere labori eorum qui quodammodo incaſum laborauerunt,& exactionem, & ſolutionẽ non fecerunt,igitur præmium tribuendum videtur potius alijs officialibus ſucceſſoribus,quorum tempore facta eſt ſolutio: & hãc legem impleuerunt. ¶Sed in contrarium ſequẽtia faciũt quia ſi primi officiales executores, ſiue algazeli dictam exactionem fecerunt:bona, vel perſonam capiendo,& eam incarcerando merito hac ratione,& cauſa decima & præmium eſt eis tribuendum:quia lex quæ tribuit præmium dictis officialibus,videtur loqui de ipſa exactiõe: dum dicit quòd officiales qui ſic exigi fecerint, ipſi habeant præmium:& verba legis verificantur in perſonam eorum qui executionem fecerunt.l.4.§.totiens.ff.de dam.infect. cum ſimilibus præterea licet lex dicat, *pagada o contenta, la parte*:quia habet relationẽ ad ſenſum,& ad verba præcedentia,ad quæ relationem faciunt: vt in.l.gallus.in principio. ff. de lib.& poſt. vnde licèt verbum *ſea pagado o contento* intelligatur,cũ effectu, tamẽ in propoſito dicitur etiam facere cũ effectu exigi: ille qui ita fecit propter quod ſolutio facta eſt:& illud dicitur exigi facere: cũ verbum facere omnem faciendi cauſam compleat.l. verbum facere, &.l.faciendi,&.l.facere oportet.ff.de verb.ſignifi.& ille enim dicitur facere qui circa rem faciendam facit quantum in eo eſt,vt notatur.50.diſt.c. ponderet: facit.l.in teſtamento.ff.de condi. & demonſtra. & ita cũ executio fuit facta in perſonam debitoris, vel in eius bonis,dicitur officialis coegiſſe ad ſoluẽdum,vt in dictis iuribus:& licet poſtea fiat ſolutio, tamen fit ratione præcedentis coactionis durantis & inſtantis, iuxta plenè notata in.l.interpoſitas.C.de tranſactio.& in.l.3.C.quòd metus cauſa.& per Innocent.in.capitul. continentia literarũ. de homicid. ¶Ad quod facit quod pulcherrime ſcribit.Bart.in.l.is qui reipublicę. ff.ex quibus cauſ.maio.tranſumptiuè Bal.in.l. conſentaneum.C. quomodo & quando iud.& ibi Bar.quærit ꝙ ſi per ſtatutum inducitur præſcriptio niſi infra decẽnium debitum ſit petitũ, & facta executione,quando dicatur petitum infrà decennium concludit,ꝙ quomodocunq; aliquid de executione ſit inceptum,vel factum capiendo res,vel perſonam,vel nomen debitoris, quandoq; aſſumendo tenutam ex primo decreto dicitur executio facta,& ſic verificata verba legis:vnde ad rem inferendo inquam ꝙ verba legis de quibus ſupra,quæ concedunt decimam & præmium executoribus,& algazelis quibuſcunq; iuris remedijs opportunis,debitores illos etiam de facto coegerint ad ſoluẽdum,ſunt purificata, propterea quæ officialis ſeu executor fecit carcerando,vel executionẽ faciendo. quia ex quo non apparet alios executores, vel algazelos ſucceſſores in officio aliam executionem feciſſe,ſuſpicio efficaciſſima eſt,ſi ſoluent debitum eſt virtute executionis iam factę,& per cõſequens rectè poteſt dici ꝙ ipſi primi executores ſunt illi qui executionem fecerunt cum effectu,& in bonis debitoris ſoluerunt: nam à principio tituli poſterior formetur euentus: vt.l.1. C.de imponenda lucra.diſcri.lib.10.& alibi habetur,ꝙ quando finis habet neceſſariam conſequentiam à principio, iudicandum eſt de fine, tanquàm ſi à principio foret factum vt in.l. dãni.§.Sabini.ff.de dam.infect.iunctis quæ ibi notat Bar.& quando enim aliquid eſt à principio permiſſum,ſemper debet de fine iudicari, tanquam de principio:vt in. l. ei qui ſoluendo.ff. de hæred.inſtitu.& in.l.is à quo. ff. de libe.leg. & melior text.in.l.cum ſponſus.§.generaliter. ff.de dona.inter vir. ¶Et vltra prædicta facit: nam debitores qui poſtea ſoluerunt, præſumitur hoc feciſſe timore dictæ executionis factæ ab ipſis primis officialibus.Primo probatur ex conſuetudine,quæ eſt optima legum:interpres vt in.l.cum de lanionis.§.1.ff.de fund.inſtru. lega.nam vt docet experientia, debitores malè libenter ſoluent,niſi metu pœnæ,vel executionis coerceãtur:vt in.l.de pupillo.§.ſi quis ipſe. ff.de noui.ope.nuntia.dum quæritur qualiter probetur,ꝙ ille qui non appellabit hoc fecerit propter metum iudicis:& etiam pro hac parte facit æquitas & naturale iudicium:nam non cõſonum videretur,ꝙ ipſi ſecundi officiales, ſeu executores qui nil feciſſent,vt prædixi, ſuper coactione ipſorum debitorum faciendo eos capi,vel eorum bona, ſed ſimpliciter recepiſſent, ſolutionem ab ipſis debitoribus recipiant decimam, ſeu commodum conceſſum legibus ſeu conſuetudine illis,qui executionem fecerunt: & cauſa vt dicti debitores ſoluerent,maxime ſi primi officiales erant,in fine officij non poteſt imputari eis ꝙ non feciſſent ſolutionem:& ita poteſt dici feciſſe executionẽ cum effectu. Nã qui tenetur aliquid facere, ſufficit illud quod potuit,vt illud ſequeretur:& dicitur feciſſe, & vltra nõ tenetur, vt in.l.ſi vt certo.§.idẽ labeo. ff.commoda.&.l.qui autem.§.2.ff. de conſtit. pecu.&.l.ſi ideo.C.de his quibus vt indig. ¶Et alibi dicitur ꝙ qui eſt cauſa vt alius poſsit facere,ipſe dicitur feciſſe:vt plenè per Bar.in.l.ſi is qui pro emptore,prope fin.ff.de vſuca. & in.l. nõ ſolum in principio.ff.de iniurijs,& in.l.hæc

verba.ff.de adult.vnde cum ipſi primi executores fuerunt cauſa vt ſucceſſores in officio recipiant ſolutionem a debitoribus propter geſta per eos,& ipſi ſunt qui dici debent ſolutionem feciſſe cum effectu in pecunia numerata.ita tenet Saluſtius.de Bongigelmis in conſili. ſuo ꝙ eſt inter conſilia.Barto.loci.in conſil.151. vol.1. in ſubſcriptione.d.conſilij allegans Ange.in expreſſo in.l.poſſeſſor.§.1.ff.de peti.hære.vbi per illum tex.cum glo.inquit ꝙ ſi ſtatutũ diſponat ꝙ poteſtas debeat habere quartam partem pœnarum,ꝙ ſi vnus poteſtas fecerit condemnationes ſuper pœnis licèt actualiter non exegerit illas ſed ſucceſſor eius,tamen ipſe qui condemnabit duntaxat debet habere quartam partem illius exactionis poſt factæ: quoniam ipſe fuit potiſsima cauſa illius exactionis, & eſt veriſsima deciſio ſecundũ eum:quoniam ſi aliter dicęremus,ſequeretur magnum abſurdum, incõueniens videlicet,ꝙ iſti officiales & executores feciſſent omnia ea,ex quibus poſtea ſequitur ſolutio,& ſic labor & odium fuiſſet ipſorum,aliorum vero eſſet commodum & lucrũ, quod eſt abſurdum,& verba legis debent ita intelligi,vt non cõtineant abſurdum vt in.l.2.ff. de noxali. & in.l.quanuis. ff. de in ius voca. nam mens legis fuit pręmiare officiales laborantes ſuper tales executiones,ſed illi qui fecerũt propter quæ ſequitur ſolutio,ſunt illi qui laborauerũt & pręuenerunt alios ſecundum formã legis:ergo mẽs legis cõprehẽdit eos,& quãdo ratio legis nõ poteſt eſſe niſi vna,ſicut in ꝓpoſito illa habetur ꝓ expreſſa,vt in.l.quotiẽs.& ibi Bal.C.de fideicõmi.l.quanuis,& hanc partem tenet Thomas de Saluetis Florentinus in alia ſubſcriptione dicti conſi.Cocyn.& Petrus de Exio aduocat.Florẽti.& Hieron.de Michaelis,& plures alios doct. qui dicto conſi.ſe ſubſcripſerunt:& hanc putãt eſſe veriſsimam ſententiam:quia etiam ſolutio verificatur in actu verbali & ciuili:vt in.l. ſolutio.ff.de verbo.ſign.& in.l.4.§.ait prætor.&.§. ſoluiſſe.ff.de re iud.& in.l.ſi rem.§.omnis.& in l.ſolutum.§.ſolutum.ff.de pigno.actio.item exigi & exactum eſſe dicitur, ętiã per ſolutionẽ verbalem,& ciuilem.l.verbum.ff.de verbo.ſig. ¶Sed licet ſupradicta opinio ſit de iure, vel de conſuetudine in ciuitatibus & villis huius regni:vbi præſidi ſemper vidi hanc decimam executionis diuidi inter algazellum executorem prædeceſſorem,& ſucceſſorem in officio, & videtur æqua conſuetudo,licet faciat in cõtrariũ. l.5.titul.3.lib.8.ordi.vbi inquit, *que ſi el executor, delos Iudios no acabare la entrega,no lleue entrega,mas lleue ſeys marauedis* quæ.l.non obſtat:quia nõ eſt lex generalis, vt ab omnibus debeat ſeruari.vt in.l.leges vt generales.C.de legi.Sed eſt lex particularis,& ſpecialis in illo caſu in executore iudęorum, & in his quæ ſpecialiter quibuſdam conceſſa ſunt ad generalitatem omnium nõ extenduntur.vt ibi in.d.l.leges.verſi.interlocutionibus vſq; in fine,& tex.in.l.iura.ff. eo.de legi. vbi iura non in ſingulas perſonas, ſed generaliter conſtituuntur:& quando ſpecialiter datur, & pro certis perſonis ſunt factæ,tunc perſonas non egrediuntur,vt in.l.1.ff.de conſti.princi.in fine,& pro dicta cõſuetudine ꝙ diuidatur dicta decima vt prædixi,eſt text.in arg. ſingu.in. ca. niſi eſſent viri.de præbendis,ꝙ nota.

Prætorum Cap. X. finis.

SVMMARIVM.

1 *An tota pœna debet ſolui fiſco, & accuſator recipiat partẽ ſuã à fiſco,quãdo in condemnationibus medietas pœnæ debetur fiſco,& alia accuſatori,vel iudici.*

2 *Vxor licet habeat bona mariti obligata pro dote, ſi publicantur, non poteſt impedire quin omnia bona in fiſcum incorporentur, & à fiſco poſtea debet repetere dotem.*

Prætorum. Caput XI.

OTroſi, que no lleuẽ penas [a] algũas de las que diſponẽ las leyes,ni de las q̃ puſierẽ para la nueſtra camara, ſin q̃ primero las partes ſean oydas y ſenternciadas [b] contra los que en ellas incurrieren por ſentencia paſſada en

a PEnas. a Etiam ſi aliqua pars illius pœnæ pertineat fiſco,quia quando in condemnatio
1 nibus medietas† pœnæ fiſco applicatur,& alia medietas accuſatori, tota pœna debet ſolui fiſco, & accuſator, vel iudex recipiet partem ſuam à fiſco. ita tenet Bar. & Ioan. de Plat.in.l.vacantia.C.de vendi. rerũ fiſcali.libr. 10.per.l.ſenat⁹. §.ſenatus. ff. de iure fiſci. vbi quoq; vide Barto.& in.l.res.§. 1.ff.eod. ꝙ dicit eſſe vtile, quia fauorabilius ſit executio, quando debet ſolui fiſco,quam quãdo debet ſolui priuato. vt in.l. hic qui qui fiſco.C.de conuẽ. fin.debito.& ꝙ tota condemnatio dictæ pœnæ debeat fieri inſolidum dicto camerario communis.tenet Ang.in.§.pœnales. Inſtitu.de actioni. col.3.num.5.ſequendo Bart.in dictis locis. ¶Tamen ſi quis ſolueritiudici, vel priuato partem pœnæ,quã ſibi debetur,liberatur, & fiſcus hoc impedire non poſsit.vt in.d.l.res.§.1. prout tenet Bar.in.d.l.vnica. ¶Contrarium videtur Ange.tenere in.l.lege.§.exhærede.ff.ad ſenat. conſul.ſeleni.vbi ad literam dicit, ꝙ non primò fiſco debet ſolui pœna tota,& nec deinde de manu fiſci detur media accuſatori, quod dicit eſſe vtile ad ſtatutum diſponens percutientem puniri in centum,quorum dimidia ſit fiſci,& altera percuſsi.& ſic ꝙ Bar.& Ang.in hoc ſunt contrarij,& dictum Ang.video ſemper ſeruari, tamen non ſunt contrarij:quia Bart.dicit, ꝙ ſoluendo priuato,liberatur,& fiſcus hoc impedire nõ poſſet,vt dictũ eſt. ¶Ad quod facit illud,qđ tenet Ang.de Aretio in tracta.maleficio in parte eius bona publicamus.verſ. quæro quis poſsit impedire publicationẽ.nu.10.vbi cũ Bar.in.d.l.vacantia videtur tenere allegãdo Bal.Ang. Rapha. & Imol.in.l.ſi marito.in principio.ff. ſolut.matri.
2 vbi dicit,† ꝙ licet vxor habeat bona mariti obligata pro dote,tamen non poteſt impedire quin omnia bona mariti publicentur, & in fiſcum incorporentur,cũ ipſa mulier tantũmodo habeat bona obligata,non autem dominium,vel poſſeſſionem dictorum bonorum, ſed poſtea à fiſco dotem repetet.C.ad.l.Iuli.deui.l.2.& facit tex. in.l.res quæ. §. res autem.ff.de iure fiſci.de quo vide per Aug.in addittio.ad Ang.de maleſi.vbi ſuprà.& idem tenet Alex.in additio. ad Bart.in l.ſi vacantia.C.de bon.vacan.lib.10. & idem tenet Ia.in.l.ſi conſtante.ff.ſolut.matri.nu.143.& Paris de Puteo.in tractatu ſyndica.in parte, publicatio bonorum.fol.219.vbi per eum latè.

SVMMARIVM.

1 *Pœnæ antea quam exigantur, debent iudices ſuper eas proferre ſententias, niſi procederetur ſuper notorio.*

2 *Pœnæ in iſtis caſibus poſſunt exigi, licet nondum per ſententiam fuerit iuſſum.*

b Sentenciadas. b Similis tex.in.l 48.ti.19.*de las penas*.lib.8.in ordination.regali.vbi habetur, ꝙ e-
1 xecutio pœnæ† nõ debet fieri,niſi prius per Regis prætores in eius curia iudicialiter fuerit per ſententiam diffinitiuam adiudicata : ſi vero per iudices,vel prætores aliorum locorum ſuper pœna lata fuerit ſentẽtia anteaquã executioni tradatur,Regi debet oſtendi.& Monta.in.gl.illius. l.in parte pœna,ſeu etiã colonia. ſimilis text.in l.1.C.de exe.rei iudi.& in.l. ſi cũ nulla.ff.eo.tit. de re iudi. ¶Quod fallit,quãdo procederetur ſuper notorio:quia notoriũ habet vim ſentẽtiæ.l. emptorẽ.ff.de actio.ſcripti,& per docto.in.l.ea quidem de cauſa.tenet Bar. in.l. ictus fuſtiũ. ff. de his qui not.inf.nu.1.& Paul.de Caſt.ibi. & ideo dicit Paul.in.d.l.1.ꝙ requiritur ſententia.ſ. contra contradicentem,ſecus ſi confiteretur debitum,quia tunc ſententia,vel cognitio non eſt neceſſaria,ſi lis non erat conteſtata.imò talis cõfeſsio mittitur executioni. Sed hoc intelligerẽ cum declaratione iudicis vt Hippoly.de Marſi. in rub.ff.ad.l.corneli.de fal.nu.24. ¶Et quoq; intelligerem in ciuilibus ſecus in criminalibus per ea quę dixi ſuprà in.c.10.in glo. execucion. num.32. ¶Et licet executio fuerit male facta nõ præcedente ſententia,vel aliquo prædictorũ,& cũ petitur retractari offertur in cõtinẽti probatio de debito.non retractatur talis executio,ita tenet Pau.de Ca.in.d.l.ſi cũ nulla per text.in.l. fi.§.fi.ff.quod metus cauſa. ¶Et Iaſo.in.l.à diuo

pio.§.in venditione.ff.de re iudi.nu.9.& Alex.
in conſil.34.verſic.non habet obſtare vol.3.vbi
ineptitudinis exceptio proceſſus non habet ob
ſtare executionem, vbi interuenit cōfeſsio, vel
quia proceſſus in ordinatus, & tenet Caſtill.in
l.63.Tauri in gl.obligacion perſonal.nume.17.
& habet locum in criminali, vt ibi, & vi.Thom.
Gramma.in conſil.40.num.26.&27.vbi idem
tenet dicens, quòd ſi executio contra debitorē,
etiam ſi in ea non ſint ſeruatæ iuris ſolennitates
quando in veritate ille erat verè debitor, valet:
& etiam in criminalibus, & idem tenet Neuiza
nis in conſil.77.nume.6.&.7. & Bernar. Diaz
regul.168.debitor.*vel poteſt quoq; dici ſecun
dum eundem, quòd loquitur ibi, quādo poteſt
executio fieri, tamen fuit omiſſum aliquod, ꝙ
erat faciendum, putà citatio, ſecus ſi fieri nō po
terat, de quo per Alexand.ibi.numer.8.aliàs re
tractatur execútio ante ſententiam factam ſe-
cundùm Ang.ibi. ¶Quoq; dic, fallit in caſibus
2 contentis † in.l.4.titu.11.libr.5.in ordina.regali.
ſ.in cuſtodibus deheſarū, vt ibi latè, aliàs ab exe
cutione non eſt incipiendum, etiam ſi debitum
ſit probatum, quia probationes non habent e-
xecutionem paratam, niſi confeſsio in iudicio,
vel iuſiurandum iudiciale, vt in. l. ſed & ſi poſ-
ſeſſori.§.pe.ff.de iur.iuran.nam licet ſit proba-
tum adhuc ſub iudice lis eſt.vt in.l.eo tempore
ff.de peculio.& in.l.ꝙ debetur eod.tit. ideo nō
dum eſt tempus exequendi.vt Bal. in. d.l.1. C.
de execu.rei iudi.per.l.meminerit.C. vnd.vi.
& etiam ſi eſſet caſus, in quo creditor ſibi ex pa
cto poſsit ius dicere, quia dum aſſumitur via iu
diciorum, debet ſecundum eam procedi vt dicit
notari in.l.1.C.de iure emphite.iuxta illud, viā
quam elegerit, hæc ſibi pateat.ff. ꝙ metus cau-
ſa.l.ſi mulier. ¶Quod procedit non ſolum quā
do proceditur ad petitionem partis, verum etiā
ſi procedatur ex officio iudicis, quia officium
iudicis ſentētiæ deſeruit, nec prius naſcitur, quā
ſententia tranſeat in rem iudicatam, licet actio
iudicati. oriatur in ipſa ſententia ex quaſi con-
tractu ſecundùm Bal.ibi in.d.l.1.nu.2. & ibi de
materia iſtius tex.

SVMMARIVM.

1 *Res iudicata dicitur, quando appellari non po teſt.*
2 *Reſcripta principis ad ius commune ſunt reducenda.*
3 *Executio ſuſpenditur appellatione pendente.*
4 *Res iudicata dicitur, quando pars nō appellat, quia conſentire videtur.*
5 *Practica de re iudicata excipiendi.*
6 *Sententia abſolutoria lata quia non probauit an pariat exceptionem rei iudicatæ reo abſoluto, ſi de eo crimine iterum accuſetur.*
7 *Sententia in re iudicata tranſacta in tantum valet, quòd virtus dictæ ſententiæ non poteſt per reſcriptum principis tolli.num.9.*
8 *Sententia lata pro appellante fatalibus temporibus elapſis, eſt ipſo iure nulla.*
10 *Res iudicata renuntiari poteſt.*

c 1 Iuzgada. [a] Res iudicata propriè dicit
quando appellari † non po
teſt.vt notat glo.in.c.non ſolum.in verbo, inno
uata.de appella.in.6. & Domi. ibi in principio
notat illam glo.ad ſtatuta quæ de iudicato lo-
quuntur, & Bar.in rub.C.de re iudi.& Abba.in
in ead.rub.& facit tex.in.c.dilecti.de electio.&
in.c.quoad conſultationem.đ re iudi.& in.l.e-
leganter. §. ſi quid poſt. ff. de condi. in debiti.
¶Et facit quod tenet Rom.in conſi. 334.in prin
cipio vbi dicit, ꝙ ſi verba reſcripti dicant, ꝙ qua
tenus de ſententia legitimè tibi conſtiterit, non
audias contra ſententiam, niſi prius parito iudi
cato, dicit ꝙ debet intelligi de ſententia, quę in
rem iudicatam tranſiuit, non autem de ea, quæ
appellationis beneficio ſit ſuſpenſa: quia princi
2 pis † reſcripta quantùm poſsibile eſt ſunt ad di-
ſpoſitionem iuris communis reducenda.c.cau-
ſam que de reſcrip.l.ſi quando.C.de inoffi.teſta
l.etiam ſi ius.ff.de boni.liber. ¶Sed de iure com
3 muni quo vtimur appellatione † pendente exe
cutio ſuſpenditur, vt in.c.paſtoralis.§.præterea
cum ſimil.de offi.delega. Et ſi dicatur, quid er-
go operabitur hoc reſcriptum. Reſpondetur
hoc.ſ.ꝙ appellatione deſerta, & ſic appellatio-
ne in rem iudicatam tranſeunte nullitatis ex-
ceptio executionem ſententiæ non ſuſpendit
ſecundùm Roma.in.d.conſilio. ¶Item res iudi
4 cata dicitur, † quando pars non appellat, quia
videtur conſentire.tenet Io.de Plat.in.l.non vi
detur.C. de muneri.patri.nu.1.lib.10. & Bar.in
l.2.ff.de iureiur.nu.4.&.5.& Abb.in.ca.quo ad
conſultationem.de re iudi.nu.6.& ad hoc dicit
illum tex.eſſe menti tenendū.& alibi dicit tex.
in.l.fi.C.de ſentē.quæ ſine cert.quāti. proferr.
& in.l.à eo.C.quo & quando iudex, ꝙ qui non
appellat, confirmat ſententiam, & præſtat aſſen
ſum e..

ſum ei, & idem tenet Iaſo.in.l.ſi ab arbitro. ff.
qui ſatiſdare cogan.nu.1.& Abb.in.c.cum inter
de re iudi.n.7.vbi tenet, ꝙ licet à principio ſen
tentia inter partes ius non conſtituat, ſed decla
rat, tamen poſt lapſum.10.dierum, vel quinq;
hodie facit ius
inter ipſos liti-
gantes: quia ſi-
ue benè, ſiue
malè fuit iudi-
catum, ſtandū
eſt ſentētiæ ꝑ-
pter authorita-
tem rei iudicatæ. & Hip.de Mar.in ſingu.487.
vbi quoq; ponit vnū caſum, in quo nō videtur
acquieſcere ſententiæ.ſ. quando ſententia fuit
lata contra falſum procuratorē, & dominus non
appellauit, non videtur acquieſcere nec appro-
bare, ex quo non conſtat de mandato, & poterit
dominus vſq; ad mille annos dicere de nullita-
te. ¶Alius caſus in.l.3.tit.15.lib.2.for.ll.& Mon-
tal.ibi in glo.1. ¶Practicam excipiēdi de re iudi-
5 cata † vi.Abb.in.c.ſicut.de re iudica. & talis ex-
ceptio eſt litis finitæ, & ideo impedit litis conte
ſtationem.de quo plenè in.c.1. de litis conteſta.
in.6. ¶Et an ſententia abſolutoria lata, quia non
6 probauit, † pariat exceptionem rei iudicatæ reo
abſoluto, ſi de eodem crimine iterum accuſetur.
vide Rom.conſi.223.vbi dicit, ꝙ ſi in ipſa ſecun-
da accuſatione deducitur crimen ad aliū & pror
ſus diuerſum quam dnitum eſſet in prima, pu-
tà quia in.1.deductum erat ciuiliter, in.2.deduci-
tur criminaliter, vel e conuerſo, tunc ipſa ſenten
tia non parit exceptionem ſecundi iudicij exclu
ſiuam, vt fuit ſententia Bar.punctualiter in.l.2.§.
hoc edicto.ff.vi bonorū rapto.aut crimen noui-
ter deductum in.2.accuſatione ad illum eundē
finem deducitur, ad quem fuit deductum in pri
ma, putà quia in ambobus deductum fuit vt cri
minaliter puniretur, & tunc prima ſententia ab
ſolutoria prędicto modo prolata, exceptionem
rei iudicatæ parit excluſiuan ſecundi iudicij. vt
dicit Rom.eſſe ſententia Nico. Mata.& Bart.in
l.Iulianus.C.de condi.indebiti.qui in ciuilibus
& criminaliter loquitur.de quo ibi per eū. ¶In
tantum ſententia in rem iudicatam tranſactam
7 valet, quòd virtus † dictæ ſententiæ non poteſt
per reſcriptum principis tolli: quia princeps in
dubio non præſumitur velle derogare ſentētię,
quæ tranſiuit in rem iudicatā.vt eſt bonus tex.
in.c.expoſita.de arbitris.& in.l.fi.C. ſententiæ
reſcri.non poſſ.& in.l.cauſas vel lites.C. de tran
ſa.imò reſcriptum factum in contrarium nō va
let, niſi in eo eſſet adiecta clauſula, non obſtante
tali ſententia tranſacta in rem iudicatam.vt in
d.l.fi.prout tenet Alex.in conſil.94.in.2. volu.
nu.2.& Phili. Decius in.l. res iudicata.ff.de re-
gul.iur. ¶Et facit in ſimili, ꝙ tenet Inno.in.c.ex
ratione.de appella.quem refert, & ſequitur Bal.
in.ca.ſancimus
el.2.ad finē. in
tit. quo tēpore
miles in vſi.feu
do. vbi voluit,
ꝙ ſi poſt curſū
fatalium appa
ret in actis lata
ſententia contra primam, nihilominus prima đ
bet mādari executioni, quod ſequitur Iaſ. in. §.
rurſus.Inſti.de actio.col.12.nu.73.vbi in nu.72.
8 in ſimili dicit, quòd ſi poſt tempora fatalia † fera
tur ſententia pro appellante, quod eſt ipſo iure
nulla, & dicit de hoc videri caſum in.c.ſi appel-
latione de appella in clem. ¶Sed ſupradicta in-
9 tellige, niſi expreſſe † conſtaret de mente princi
pis, ꝙ voluit derogare rei iudicatæ, quia poteſt,
cum illud ſit ius quæſitum de iure ciuili. vt no-
tat Bal.in.l.fi.co.2.verſi.ſed immediatè opponi
tur.C.ſenten.reſcin.nō poſ.& Ang.in.l. Luci⁹.
ff.de euictio.Paul. de Ca. in.l.hæredes.ff.de ad-
quir.poſſe.& tradunt moderni in.c. quæ in ec-
cleſiarum.de conſt.& Phil.Deci.vbi ſuprà. ¶In
tellige quoq; ſupradicta niſi ſit renuntiatū rei
iudicatæ quia illi renuntiari poteſt, & valet re-
nuntiatio, vt dictus Phili. vbi ſuprà per.l.iuris
gentium.§.paciſcar.ff.de pactis.& non ſolū ex-
preſſe, ſed etiam tacitè renuntiari poteſt: quia ſi
quis fuit admiſſus ad probandum de iniquitate
ſententiæ, & fuit probatum parte non opponē
te, iudex debet primam ſententiam, quæ tranſi
uerat in rem iudicatam reuocare. vt voluit Inn.
in.c.dilecta de reſcrip.& in.cap.cum Bertoldus.
de re iud.& Alexa.in.l.iudex poſtquam ver.6.
fallit in.2.col.de re iudi.Abb.in.c.quoniā con-
tra.de probatio.

coſa juzgada[c] y que en eſto no haran auenēcia ninguna por ſi, ni por otra pſona por ellos antes de dar la ſentencia ſo pena q̃ lo paguen cō las ſetenas.

SVMMARIVM.

1 *Pactum factum ante ſententiam, colluſio eſt.*
2 *Tranſigere non licet in cauſa populari.*
3 *Compoſitionem poteſt iudex facere ſentētia lata, quando pœna in totum applicatur ſibi. ſecus ſi regi accuſatori, & ſibi.*

ad perfectam intelligentiam huius glosę videlicet prouisionem que est contentam in hoc lib. q. solet dari correctoribus, in fine huius libri in pagina penultima: ubi prohibet iudicibus ne faciant auenentiam seu compositionem cum his qui inciderunt in penas legis regie ...: cuius pars aplicatur iudici, quam prouisionem omnino videbis.

d **Auenencia.** d Quia tunc colluſio
eſſet, quæ eſt prohibi
1 ta, vt † in Cle. cõſtitutionem. §. ſanè. de elect. &
in Cle. 1. de renuntiatio. ¶ Et quia eſt cauſa po-
2 pularis, † in qua non licet tranſigere. vt Abb. in
c. 1. de colluſ. detegenda, quia per ſordes, ſeu pre
tium non eſt licitum facere iſtam tranſactionẽ
ante ſententiam, ſeu deſiſtere. vt Abb. ibi. nu. 2.
& Bar. in. q. iudex maleficiorum. ¶ Et de mate-
ria compoſitionis, quando fieri poteſt, vide ſin
gul. per Parid. de Put. in tract. ſyndica. in parte.
compoſitio. fol. 96. cum verſi. ſequentib⁹. * Sed
tene, ꝙ ad incurrendam hanc pœnam ſufficit ſo
la promiſsio, ſeu compoſitio, licèt pecuniam nõ
recipiant: quia in iſto crimine barateriæ hoc ſuf
ficit, nec aliud requiritur. vi. Bald. in. l. hoc edi-
ctum. §. hæc autem. ff. ꝙ quiſque iur. & vi. quæ
dixi ſupra. in. c. 1. in glo. *promeſſa*. nu. 9. & latè in
gl. *donacion*. nu. 43. * ¶ Sed ego intelligo iſtũ tex.
ꝙ iudex poteſt facere iſtam auenentiam, ſeu cõ
poſitionem, & moderationem poſt ſententiam
per eum latam, quando pœna in totum appli-
catur iudici, quia tunc cum per ſententiam fiat
dominus. vt glo. in. §. fi. Inſtit. de offi. iudi. maxi
mè in actione perſonali. vt Bar. & doct. in. l. ex
hoc iure. ff. de iuſti. & iur. latè Feli. in. c. cum ve
nerabilis. de excep. nu. 28. Iaſ. in. l. traditiõibus.
C. de pactis. nu. 27. & Ioan. de Imo. in. l. Pompo
nius. ff. de acqui. poſſ. & Bal. in. c. cum ſuper. de
confeſſ. & cum tota pœna ſit ſua, & ſibi applice
tur, poteſt facere quid velit de ea: quia quilibet
eſt moderator in re propria. vt in. l. in re manda
ta. C. mandata. & in. l. ſtatus. ff. de religi. & ſum
ti. fune. & moderatè in iſto caſu ſignificat dimi
nutionem. vt glo. in. c. fi. de verbo. ſignifi. & ibi
Abb. & glo. in Cle. 1. de iure patro. & ibi Cardi.
¶ Sed ſi pœna applicatur per partes. ſ. cameræ re
3 gis, & iudici, & parti non poteſt compoſitionẽ
facere in præiudicium fiſci quia in re aliena ne-
mo eſt moderator. vt in dict. l. re mandata. & in
dicta. l. ſtatus. * Et facit ꝙ tenet glo. & ibi Salic.
in. l. venia. C. de in ius vocan. in fin. vbi dicit, ꝙ
vbi pœna pro parte debetur fiſco, & pro alia par
te iniuriato remiſsio, vel compoſitio facta per
communem, non extenditur ad partem debitã
iniuriato, vel damnum paſſo, & ſic in ſingulari
perſona. * imò ſi recipit ſuam partem condem-
nationis anteaquam cameræ regis ſit ſoluta ex
ſua parte tenetur iudex reſtituere ſuam partem
cum duplo cameræ regis, vt in pragmat: decima
ſexta. *en la inſtruſtion que el rey hizo de como ſe han de cobrar las penas de la camara, in villa de Madrid anno.*
1552. Imò nec denuntiator ſuam partem debet re
cipere, donec ſit ſatisfactum cameræ regis ſub di
cta pœna. vt ibi. & licet. d. pragma. loquatur *con los alcaldes de corte e chancilleria*, extenditur ad a-
lios iudices huius reg. vt in præfatione, & in da
ta ipſius. l. continetur, ibi. *e otras juſticias qualeſ-
quier de todas las ciudades, e villas, & lugares. &c.*
Et quia illud, quod eſt prohibitum ſuperiori,
cenſetur prohibitum minori. c. cum in cunctis.
de electi. & ibi Bal. in fine. & Abb. in. ca. licet. de
teſti. 1. col. & in authen. multo magis. C. de Epiſ
copis & cleri. Iaſo. in. l. ſi quando. §. generaliter.
C. de inoffi. teſta. tex. in. c. per venerabilem. qui
filij ſint legitimi, & ibi glo. ¶ Tamen crederẽ, ꝙ
ſi condemnatus compoſuit ſe cum iudice, vel
cum accuſatore, & eis ſoluit aliquid ratione di
ctæ ſententiæ, ſeu condemnationis, vt propter
eius appellationem ſit ſuſpenſa ſentẽtia, & pars
quæ debetur fiſco, ei non ſoluatur, ſed eſſet in
ſuſpenſo appellatione pendẽte, licet iudex, vel
accuſator in pœnam dictæ pragmaticæ. 16. fa-
ctæ in Madrid incurrant, ſententia eſt tranſacta
in rem iudicatam & poteſt exequi in fauorem
cameræ regis, quia non ſolùm quando aliquis
petit dilationem ad ſoluendum, videtur conſen
tire ſententiæ, vt in. l. ad ſolutionem. C. de re iu-
di. & additio. Abb. in. c. quo ad conſultationem
de re iudi. in additione, quæ eſt in nu. 13. quæ in-
cipit, an recipiendo terminum. & Roma. conſil.
9. in fine. Et ita quando pars ſoluit, vel dat pig-
nus, approbat debitum, vt Bar. in. l. 1. §. hæc ver-
ba. ff. ne vis fiat ei. & hoc quando ſponte ſoluit,
acquieſcit ſententiæ. Secus ſi mandato iudicis
compulſus. vt Ioann. Fab. in. d. l. ad ſolutionem
per. l. cum ex cauſa iudicati. ff. de appell. & tenet
Guid. ſingul. 813. §. Ioannes. ¶ Et non ſolum quã
do totum ſoluit, acquieſcit ſententiæ, vt dictum
eſt, ſed etiam ſoluendo partem debiti, videtur
totum agnoſcere. & per conſequen. acquieſcit
ſententiæ in totum tenet Specula. in titu. de lo-
cat. & de emphit. §. nunc aliqua. nume. 53. per. l.
cum notiſsimi. §. pen. C. de præſcrip. 30. vel. 40.
anno. & vide tex. vltra eum in. l. cum fidem. C.
de non numera. pecu. & Bald. in. l. certis annis.
C. de pactis. nu. 5. vbi per dictam. l. cum fidem.
tenet, ꝙ qui affirmat contractum, ſoluendo p-
tem debiti cogitur poſtea ad ſolutionem reſidui
& ita ſoluendo partem ſententiæ; vel faciendo
compoſitionem de parte condemnationis, vide
tur conſentire ſententiæ: quia ſententia æquipa
ratur contractui & econtra. ita Bald. in. l. 1. C. de
ſent. & interlo. om. iud. numero tertio. per. l. om
ne. ff. de iudi. & idem Bald. in. l. ab executore. C.
quorum appella. non recip. & idem tenet Ang.
in. l. 1. in fine. ff. de hæred. inſtit. & in. l. ſuus quo
que. §. ſed & ſi filio. eodem. titulo. & Ioanne. de
Imol.

Imol. in. l. centeſimis. ff. de verbo. obliga. & Ale
xand. in. l. impoſsibilis. ff. eodem. ¶ Et ideo con
ſulo condemnatis, vt iſtam compoſitionem nõ
faciant, ſi bonam cauſam habent, ſed appellent
ſeu prouocent à ſententia, & ipſam appellatio
nem proſequantur. nam aliter videntur ſenten-
tiæ acquieſcere propter dictam compoſitionẽ
partis condemnationis, & in totũ dicta condem
nationis pœna mittetur contra eos executioni.

Prætorum Cap. XI. finis.

SVMMARIVM.

1 *Pœna ſeu multa non cedit in vtilitatem iudicis.*
2 *Pœna in dubio an applicetur fiſco vel parti.*
3 *Pœnæ, & multæ an applicentur dominis tẽporalibus, qui habent loca, & villas ex donatione regis.*
4 *Confiſcandi ius an habeãt domini temporales, ſeu Epiſcopi.*

Prætorum. Caput. XII.

Otroſi que las ſetenas, en q̃ cõdenarẽ, ſeã pa nueſtra camara[a] y nolleue el, ni ſus officiales, ni alguaziles, ni merinos parte dellas, aunq̃ digan que eſtan en vſo y coſtũbre[b] delas lleuar.

Prætorum. Caput. XIII.

Otroſi, que el ni ſus officiales no lleuẽ parte delas alcabalas[a], o ſiſas, o impoſiciones, o deſcaminados por las ſentẽciar, ni por las executar, ni en otra manera. Ni aſſi miſmo lleue por fir-

a **Camara.** a Nota text. quòd cum pœ-
1 na, vel multa fuerit † exa-
cta, non cedit in vtilitatem iudicis, ſed in
vtilitatem publicam conuertetur, vel in fiſ-
cum. vt in. l. multarum. C. de mod. multam. &
text. ſingul. in
l. 48. titu. 19. *de
las penas.* in or.
reg. & tex. in. c.
48. infra eod.
¶ De quo an in
2 dubio † applice
tur fiſco vl̃ par
ti, notatur in. l.
iubemus. §. is
quoq;. C. de ſa-
cro ſanct. eccle.
& Bart. in. l. A-
graria. ff. de ter
mi. amo. Spec.
in ti. de dolo &
contũ. §. reſtat.
circa pric. ¶ Ad
iudicẽ verò ta-
lis pœna vel multa cedit, & pertinet quãdo ex
legis, vel ſtatuti ciuitatis diſpoſitionem applica
tur ſibi. vt in. l. 5. tit. 12. li. 8. in ordi. reg. & in. l. 2.
tit. 10. eodem. lib. & in multis alijs caſibus in le-
gibus & pragmaticis cõtẽtis, in quibus iudicibus
aliquid applicat. In iſtis bene poſſunt recipere
ſine mœtu pœnæ, dummodo antea condemnen
tur, & ſuper eas ſententiam proferant. vt in. d. c.
ſuprà proximo. & in. d. l. 48. tit. *de las penas.* in or.
reg. & in. c. 49. infra eod. in fin. quem vide. ¶ At
3 tamen duces, varones, & domini temporales, †
qui habent villas, & loca ex donatione regis, an
habeant iſtas pœnas & eis applicentur, & nõ fiſ-
co? Dic ꝙ ſic. vt in. l. fi. tit. 5. lib. 4. foro. ll. & vid.
Io. de Plat. in. l. 1. C. de bonis vacan. lib. 10. col. 2.
4 nu. 2. vbi in ſimili dicit, ꝙ varones, & domini †
temporales hñt ius cõfiſcandi ſi conſueuerunt:
cum enim ex conſuetudine dicatur eis iuriſdi-
ctionẽ compe
tere, vt in. l. 1.
in fine. C. de
emancip. libe.
ita & confiſca
tio. circa quod
vide quæ po-
ſui in. ca. 2. ſu-
prà. in gl. *para
la nueſtra cama
ra.* verſi. an aũt
duces, mar-
chiones. nu.
5. ¶ Sed quid
de epiſcopis,
an habeant fiſ-
cum dic ꝙ ſic.
glo. eſt ſingula
ris. in. cap. quia
diuerſitatem. de conceſsio. præbẽ. quã ibi ſequi
tur Anto. Abb. & Imol. & Anna. in. c. excõmu-
nicamus. de hereti. Cardi. Zabar. & Imo. in Cle.
2. de hæreti. Rota in deciſsi. 965. in antiquis Ol-
dral. cõſil. 302. col. 2. & eam dicit ſingul. Stepha.
Aufre. in tracta. de poteſta. eccleſi. ſuper laicis.
numero. 29. tomo. 5. tractu. folio. 438. & deciſsio
ne cappell. Tolo. 229. & 275. & hoc tenet in. d.
tract. quanquam officiales regij, aliàs contrariũ
aſſeruerint vt ipſe ait. & ita quoq; tenet Feli. ꝙ
epiſcopus habet fiſcum, etiam ſi habet domini ũ
temporale latè approbando dictam gloſſ. in. c.
irrefragabili. §. cæterum de offici. ordi. nume. 11.

mar los recudimiẽtos de las rẽtas mas delo q̃ diſponen las leyes del quaderno, ſola dicha pena.

vbi refert plures hoc idem tenentes.* Sed vide Barb. in rub. de conſtit. col. 18. vbi hoc altercat, & cõcludit, ꝙ licet epiſcopi poſsint imponere pœnam pecuniariam ad ius commune iuuandum vt. gl. in. c. 2. de conſti. in. 6. & in clementina ne Romani de electio. tamen nõ poteſt illam pœnã ſuę camerę applicare: nam inquit ꝙ non legit ius aliquod diſponentem epiſcopum habere fiſcum: ſi ergo non habet non poteſt ſuæ camerę confiſcare: licet. gl. ſingula. in. d. c. quia diuerſitatem loquatur de fiſco eccleſiæ, non tamen loquitur de fiſco epiſcopi. & allegat glo. ſingul. in clementina. 2. de hæreti. quæ affirmat, ꝙ epiſcopi multo minus ſibi ipſis poſſunt confiſcare clericorum bona, hæreticorum, vel ſuis officialibus: ergo ſecundum eum idem eſt dicendum in alijs caſibus in quibus bona clerici cõfiſcãt, & per cõſequens erunt applicãda vſib⁹ pauperum: vt per Bal. ibi. 3. col. & gl. in. c. pleriq; de immunitate eccleſia. & in authe. vt nulli iudicum. §. vtautem. coll. 9. vbi epiſcopus non poteſt cõdemnare clericum ad pœnam applicandam ſuę camerę, quia non habet fiſcum licet male ſeruent ſed omnes pœnas in pios vſus debet applicare.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio, nec conſuetudo cauſatur in tributis & functionibus publicis.*

2 *Præſcriptio non currit in iſtis caſibus.*

b
1 **Coſtumbre.** b Quia in tributis, & functionibus † publicis nõ currit præſcriptio, nec cauſat conſuetudo l. cõperit. C. de preſcri. 30. anno. 16. q. 3. §. pẽ. & §. ꝙ ſi priuatus. cum ſequẽti. & Inſtit. de vſufru. §. ſed aliquãdo. & in. l. fi. C. de præſcrip. longi tempo. quæ pro liber. compe. ¶ Alios caſus, † in qui
2 bus non currit præſcriptio vi. per Petrũ Ferra. in forma libelli reſponſio rei cõuenti. in parte, pręſcriptionis. num. 31. de quibus in. c. non liceat de præſcrip. gloſ. in. §. res fiſci. Inſtitu. de vſu capio.

SVMMARIVM.

1 *Gabellarum ius principis eſt.*

2 *Vectigalium ius eſt de maximo imperio & inferior à principe illud non poteſt imponere.*

3 *Ius exigendi gabellas, & pedagia, poteſt cõcedi per principem alicui populo, vel priuato.*

4 *Priuilegium exigẽdi gabellas, vel collectas cõceſſum à principe, non poteſt reuocari.*

5 *Ius colligendi pedagia, gabellas, ſeu exactiões. an poteſt præſcribi.*

a
1 **Alcaualas.** a Quia omnia iſta ſũt principis, † vt dño orbis. l. deprecatio. ff. ad. l. Rhod. de iact. l. bene à Zenone. C. de quadr. præſcrip. & in procemio. ll. quaterni gabellarũ. ibi. *las nueſtras rentas de alcaualas.* & in. l. 15. eius quaterni. & Bertach. & Firmio. in tractatu gabella. in. 1. parte in principio. ¶ Et cum
2 hoc ius vectigalium, † ſit de maximo imperio, inferior à principe non põt illud imponere, nec percipere. l. vectigalia. & ibi Saly. C. noua vectigali. & in. l. nõ ſolẽt. cũ glo. ibi. & doct. & l. fi. eo. tit. & facit. l. & ideo. ff. de legi. & in. l. in rebus. cũ glo. ff. de conſtitu. princip. & in. l. quicquid. C. de vectigali. & comiſsis. & per Specul. in titu. de cauſa poſſe. & proprie. §. 1. verſi. quid de colligẽtibus, & in Cle. fi. & ibi Cardi. de cenſi. & tex. & ibi gl. & docto. in. c. ſuper quibuſdam. §. præterea. de verb. ſignifi. vbi Hoſti. dicit hoc eſſe verũ in rege Romanorum, qui eſt dominus orbis, nõ in alijs regibus, ſecundum Card. vbi ſupra, licet de facto oẽs reges hodie, & ciuitates Italię, & q̃d peius eſt, caſtellani imponunt pedagia, ꝙ fieri nõ debet, imò peccãt. vt Firmia. in ſuo tract. gabella. in. 1. parte. in princip. Quod dicit eſſe verũ niſi concedatur à principe inferioribus. vt tenet dict⁹ Firmi. in. d. 1. parte. q. 9. vbi tenet ꝙ poteſt
3 cõcedi ius exigẽdi † gabellas, & pedagia per principem alicui populo, vel priuato. per. d. c. ſuper quibuſdam. §. præterea. & dicit ꝙ tenet Bal. in. l. ſi plures. pẽ. col. C. de conditio. inſertis. & Specula tenet idẽ in. d. tit. de cauſa poſſ. & propriet. §. 1. verſi. quid de colligẽtibus. ¶ Attamẽ tale priuilegium cõceſſum à principe exigẽdi dictas ga
4 bellas, ſeu collectas, non poteſt † reuocari, qa trãſiuit in vim pacti, vel conuentionis. l. ꝙ ſemel. & ibi Bar. ff. de decreti. ab or. fa. & in. l. hic qui in fine. ff. de iur. muni. ꝙ tenet dict⁹ Barth. de Firmi. in. d. tracta. in. d. 1. par. q. 9. verſi. illud. quod dicit eſſe menti tenendum perpetuò. ¶ Et idem dicit eſſe in priuilegio, ne teneatur ad collectas ſecundum Bart. in. d. l. quod ſemel. & idem tenet Bar. in. l. omnes populi. ff. de iuſti. & iure. & Bal. in. l. ſi cum mihi. ff. de dolo. & Inno. in. c. nouit. de iudi. & Io. Andr. in additio. ad Specul. in tit. de cẽſi. §. nunc dicendũ. verſi. quid ſi vniuerſitas. & in tit. de inſtru. editio. §. nũc verò aliqua. Archidi. in. ca,

Prætor. Caput. XIIII.

OTroſi, q̃ guarden, y hagan guardar a ſus officiales las leyes de nr̃o quaderno d̃las alcaualas y otras rẽtas, que dan orden en el demandar, y proceder y lleuar los derechos en los pleytos de las dichas rentas, de manera que los labradores, y officiales, y perſonas del pueblo no ſean fatigadas contra el tenor y forma de las dichas leyes[a].

in. c. quicquã. 11. q. 1. & Abb. in. c. ſubiectũ de decimis. ſed hodie per tex. in. l. 4. quater. gabellarũ, nullus excuſatur, etiam ſi habeat priuilegiũ exemptionis gabellarũ, niſi talia priuilegia, & exẽptiones ſint ſcriptæ in libris delo ſaluado, & ſupraſcriptæ ꝑ computatores maiores. vt ibi cauetur. ¶ Et an ius colligendi pedagia, vel gabellas, poſsit
5 quæri † preſcriptione, vel con ſuetudine, ſicut priuilegio: dic ꝙ ſic. vt dictus Firmia. in d. tract. gabell. in. d. 1. parte. q. 10. allegando Baldu. in. d. l. ſi plures. C. de cõditio. inſertis, & eſt caſus in d. c. ſuper quibuſdã. §. præterea. & ibi doct. & in. c. innouamus. de cẽſi. & Bar. ĩ repe. l. vectigalia ſuprà allega. & in. l. ſi publicanus. §. in omnibus. ff. de publica. & Bal. in. l. fi. C. de vectiga. & cõmiſſ. & in. c. 1. quæ ſint regalia. in vſi. feud. col. 2. & gl. in. l. dñi. C. de agricoli. & cenſi. ¶ Quod intellige verũ ſecũdùm Firmia. vbi ſuprà in præſcriptione tãti tẽporis, q̃d nõ ſit memoria in contrariũ. vt in. d. §. præterea. & docto. vbi ſuprà de quo & an requiratur ſciẽtia principis, vel alteri⁹ in iſta præſcriptione vi. per. d. Firmia. vbi ſuprà. ¶ Bal. in conſi. 110. in. 1. volu. altercãdo iſtã. q. nũ q̃d exactio vectigalis poſsit præſcribi: poſt multa pro vtraq; parte prolata, dicit, ꝙ ſi iſte, q̃ percipit vectigalia incipit à priuilegio. ¶ Aut priuilegiũ eſt ſolẽne, & ſufficit ſolũ priuilegiũ: quia inducit quicquid oportet. ¶ Aut priuilegium dat cauſam præſcribẽdi propter aliquẽ iuſtũ errorẽ & tũc vtrũq; requiritur ambo copulatiuè. ſ. priuilegiũ, & præſcriptio, ſiue cõſuetudo: & tũc ſufficit tẽpus. 40. annorũ. ¶ Si autẽ incipit à cõſuetudine, & nõ eſt ibi aliq̃d priuilegiũ tũc talia iura regalia nõ præſcribũtur, inſcio principe, niſi tãto tẽpore, cuius cõtrarij memoria non exiſtit. arg. in. l. cõperit. C. de præſcrip. 30. annorũ. ſed eo ſciẽte, & patiẽte ſufficit tẽp⁹. 40. annorũ, quia ſi princeps tacitè prohibitionẽ ſuã videatur remiſiſſe ſecũdùm opi. Cy. prout Bal. tenet & cõcludit in. d. cõſi. que mihi videtur vera diſtinctio.

a **Leyes** a Quæ ſunt. l. 110. cũ plurib⁹ alijs ſequentibus in. d. quaterno gabellarũ quas per te vide. & tex. in. l. 21. tit. 2. lib. 3. in ordi. regali.

SVMMARIVM.

1 *Homicidij ius eſt. 600. marabetinorum.*

2 *Homicidium percipitur, quando in abſentia proclama proceditur.*

3 *Citatio trina requiritur, vt homicidij pœna percipiat, & nõ ſufficit vna ꝓ trib⁹: & in iſta citatione nõ eſt neceſſe quod crimẽ exprimat.*

4 *Si aliquis fuit captus, & ſuſpenſus, non pertinet iudici homicidiũ, ſi contra eum antea quã caperetur non fuit proceſſum, per edicta, & proclama.*

5 *Homicidium debetur iudici, ſi eſt conſuetudo loci percipiendi.*

6 *Homicidium debetur iudici, ſi eſt per eum ſententiatum. & 7.*

7 *Rebeldia & contumacia non eſt neceſſe quòd accuſetur, quando iudex procedit ex officio.*

8 *Homicidij pœna debetur, quãdo accuſatus re⁹ eſt mortis.*

9 *Probatio plena nõ requirit, vt quis in abſentia cõdẽnetur, ſed ſufficit aliqualis informatio.*

10 *Contumax licet abſoluatur à delicto, debet ſoluere expenſas propter ſuam contumaciam.*

11 *Contumacia ſola non ſufficit ad hoc, vt iudex poſſit reum condemnare de delicto, niſi aliqua lis probatio interueniat.*

12 *Reus condemnatus in abſentia, ſi eſt capt⁹, vel ſe præſentat, debet audiri. & nu. 31.*

13 *Statuta præciſſè loquentia, non excludunt exceptionem innocẽtiæ, quæ ab ſtatuto tolli non poteſt, quia eſt de iure naturali.*

14 *Executio fieri non debet, quando poſt cõfeſſionem conſtat de innocentia rei.*

15 *Statutum vt quis habeatur pro confeſſo, intelligitur niſi per teſtes, & iura de eius innocentia conſtet.*

16 *Non conteſtans litem infra nouem dies, non habetur pro confeſſo, ſi poſt iſtam cõfeſſionem conſtat de innocentia rei per teſtes.*

17 *Pro confeſſo quando aliquis declaratur, nõ debet ſtatim condemnari in re petita.*

18 *Ficta confeſſio probationem recipit in contrarium.*

19 *Contumax in reſpondendo poſitionibus, licet habeatur pro confeſſo, poteſt probare contrarium.*

20 *Confeſſio in mutuo licet poſt biẽnium aſſumat robur, poteſt probare contrarium.*

21 *Pro confeſſo, & cõuicto licet aliquis habeatur à lege, admittitur probatio in contrarium.*

22 *Pro confeſſo quando aliquis condemnatur, debet iudex in iſta condemnatione eum recipere ad probandum quod voluerit.*

23 M*andatum in iudicio debet quis oſtẽdere, & producere ſeu præſentare, & anteaquam producatur, reus non tenetur, nec cogitur litem conteſtari: & licet non conteſtetur, non eſt cõfeſſus. Et quid ſi notarius dicat, quòd inſtrumentum procurationis eſt apud ſe.*

24 *Penitus extraneus admittẽdus eſt ad excuſandum & allegandum cauſas innocentiæ & abſentiæ.*

25 *Iudex ex officio ſuo debet aſſumere probationes innocentiæ abſentis.*

26 *Si liquet iudici contumacem abſentem eſſe innocentem, & non culpabilem, licet ſit contumax, non debet eum condemnare.*

27 *Abſentiæ cauſæ impediũt proceſſum abſentis in criminali.*

28 *An ſentẽtia criminalis ſi imminet pœna mortis, vel corporalis, tranſeat in rem iudicatam.*

29 *Reus, qui in fortia iudicis non eſt condemnatus ſi poſtea veniat in fortiam communis, debet alius proceſſus formari, & in iſto ſecundo proceſſu poteſt bannitos primam ſententiã, ſeu bannum latum probare emanaſſe per falſas allegationes, & probationes.*

30 *Valet ſtatutum, quòd propter contumaciã poſſit quis condemnari ad pœnam corporalem.*

31 *An abſens condemnatus veniens infra annũ vel anno elapſo, audiatur.*

32 *Abſens quando ſe præſentat, poteſt allegare incompetentiam iuriſdictionis.*

33 *Clericus in abſentia permittens ſe condẽnari à iudice ſeculari propter delictũ, licet poſteà alleget priuilegium, debet ſoluere expenſas.*

34 *An omnes occiſores debeant ſoluere vnũ homicidium, an quilibet teneatur eum ſoluere.*

35 *Homicidiũ an debeatur iudici ſucceſſori, vel prædeceſſori.*

36 *Initium in delictis eſt ſpectandum.*

37 *Iudex, qui condemnat, habet commoda, etiam ſi delinquens appellauit, & interim fuit remotus, ſi ſua ſententia fuit confirmata.*

38 *Iudex cõdenans, etiam ſi non faciat executionem, habebit partem pœnæ, & non ſucceſſor.*

39 *Iuſtitiarij habentes commoda, & prouentus iuriſdictionis, non habet cõmoda prouẽtuum pœnarum delinquentium in perſonam principis, vel varonis. Nec ea, quæ donantur principi in ſuo iocundo aduentu.*

Prætorum. Caput XV.

OTroſi. que no lleuen derechos đ homezillos,[a] ſaluo en cauſa de muerte de hombre, o de muger, o ſu caſo q̃

a HOmezillos [a] Quę iura ſunt. 600.
1 marabetini, † vt in legibus del aranzel in tit. de cauſis criminalibus. c. 2.
¶Quod verum intellige, dum iudex procedit
2 in abſentia, † & rebeldia per ſua præconia, & procalma. iuxta formam legis. 4. titul. 3. *de los emplazamientos.* for. ll.
lib. 2. & in pragmaticis del aranzel. 11. in ordi. vbi
3 latè. vbi requiritur trina citatio, † & non ſufficit vna pro tribus, etiam ſi ſit peremptoria, ſed requiruntur tres ſeparatæ diuerſis temporibus. tenet Iaſ. in. l. ſi certis annis. C. de pactis. nu. 5. allegando Bald. in. c. ex literis. vlt. col. de conſt. *Et tenet idem in caſu. d. l. fori. Peregrin. in parte primum decretum. q. 6. in. gl. ignorantia verſic. ſtatuto cauetur. * & in iſta citatione non eſt neceſſè, ꝙ crimen exprimatur pro quo vocatur, ſed ſolum ꝙ cõpareat coram iudice ad ſe excuſandũ à quadam accuſatione porrecta cõtra eum: quia aliàs iam eſſet inſtruct⁹. vt tenet Bal. in. l. null⁹. C. de exhibẽ. reis. 1. col. *Sed text. in. l. 7. titul. 5. parti. 3. in principio dicit ꝙ ſufficit ꝙ dicatur ꝙ compareat ſuper tali crimine. & vi. Peregri. vbi ſuprà, in gl. an notabuntur. * ¶Et ſi anteaquam
4 cõtra eum procedatur in abſentia fuit captus, † & ſuſpenſus non debet ſoluere homicidiũ, nec iudici pertinet. vt in. l. 12. titul. 13. in ordi re. lib. 8. in fine: quia homicidiũ debetur ratione cõtumaciæ. vt in. d. l. fori. & in. d. pragmat. & ſi non fuit contumax, non debetur. ¶Item intellige, ꝙ iu-
5 dici debetur. ſ. quando † in loco eſt conſuetudo percipiendi hoc homicidium, aliàs ſi non eſt cõſuetudo, non percipiet iudex, nec ſibi debetur. vt in. d. c. del aranzel. ¶Item intellige, dũmodo
6 dictum homicidiũ ſit ſententiatũ, † nõ antea vt in. d. c. del aranzel. & nõ debes intelligere, ꝙ ſentẽtia diffinitiua ſit promulgata in cauſa principali, & ſic ꝙ reus ſit ad mortẽ condẽnatus, ſed tãtũmodo, ꝙ dictũ homicidiũ ſit ſententiatũ in abſentia, quod ſentenciatur in ſecundo præconio, accuſata ſecunda rebeldia, ſeu contumacia. vt in d. pragmatica ibi, *y ſino pareſciere ſeyendole accuſada la ſegunda rebeldia, ſi el delicto fuere tal para que merezca muerte, ſea condenado en la pena del homezillo.* intellige, accuſata rebeldia, quãdo accuſatur per partẽ: quia ſi iudex procedit ex officio ſuo, non eſt neceſſè, ꝙ rebeldiam accuſet tenet Alex. in conſi. 120. vol. 7. nu. 7. allegãdo Bar. in extrauagan. ad reprimen. in verbo, neglexerat. & in. l. in tranſactorem. ff. de publicis iudicijs. Et text. expreſſum. in. d. pragmatica, ꝙ ad hoc vt quis condẽnetur in pœna homicidij, nõ requiritur ſentẽtia diffinitiua đlicti, ſed ſolũ ꝙ ſit accuſata ſecũda cõtumacia, ſeu rebeldia, & ſit tranſactum ſecundũ proclama, & ꝙ ſit ſententiatum in dicta pœna homicidij. Quod probat rectè dicta pragmatica in ſequẽti verſi. ibi. & *ſi al tercero plazo viniere, y pareſciere, que aya de pagar, y pague el deſprez, e homezillo y coſtas, e ſea oydo.* & idem tenet text. in. d. l. 4. fori. ibi, *ſi al plazo ſegundo no viniere, peche la pena, ſegun que manda la ley del homezillo, e emplazenle la tercera vez.* Quod nota, quia pluries habui in practica, & multi iudices inaduertenter contrariũ aſſerunt ſine fundamento, & ſine lege. ¶Et iſtam meam opinionem in expreſſo tenet Monta. in. l. 4. tit. *de los homezillos.* lib. 4. for. ll. in gl. 1. vbi tex. dicit, ꝙ iuſtitia regis pro homicidio accipiat quinquaginta ſolidos, qui ſunt hodie. 600. marabetini. & gl. ibi intelligit proceſſu contra abſentem legitimè facto & in hac pœna condemnato. per. d. l. 4. *de los emplazamientos.* * Sed quoniam ſententia fertur de contumacia oportet, quòd in ſentẽtia fiat mentio de contumacia vt in. l. 2. §. quotiens. 1. ff. de iur. fis. & per Bal. in. l. receptitia. C. de conſti. pecu. in fin. tenet Peregrina. in. d. part. primũ decretum. q. 6. in gl. innocencia. verſi. & adde. *
8 ¶Quoq; intellige, dũmodo reus † inquiſitus, vel accuſatus ſit reus mortis, quia ſi reus mortis nõ eſt iudici homicidiũ non debetur. vt in iſto tex. & in. d. cap. del aranzel. & in. d. pragmatica. & in d. l. fori. ¶Et caſus, in quibus quis meretur pœnam mortis infrà in glo. ſequenti videbis. Et adde, ꝙ ad hoc vt quis condemnetur in abſentia in
9 homicidio, non requiritur † plena probatio delicti, ſed ſufficit aliqualis informatio, ſeu probatio, etiam ſi non ſit ſufficiens ad torturam, quia tunc ſi eſt caſus mortis, reus in homicidio condẽnatur, ſed poſteà captus, ſeu ſe preſentans, debet audiri, niſi in expenſis, & *homezillo*, quia in iſtis non auditur. vt tenet tex. in. l. 15. tit. 2. lib. 3. in ordina. reg. & in. d. pragmatica. ¶Et quia talis con-
10 tumax licet à delicto abſoluatur, debet ſoluere † expenſas, & homicidium propter ſuam contumaciam. vt in. d. l. 15. & tenet gloſſa. & ibi Bar. & docto.

doƈto.in.l.& poſt edictum.ff.de iudicijs.in par
te,vincet.& tenet Mõta.in.d.l.15.ordina.in par
te,abſens.¶Quæ lex videtur eſſe cõtra ea quæ
dicit Hippol.de Mar.in repeti.l.vnicæ.C. de ra
ptu virgi.nu.129.vbi tenet,ꝙ ad hoc vt poſsit iu
11 dex condẽnare † reum de delicto,non ſufficit ſo
la contumacia ipſius rei,ſed requiruntur etiã ve
ræ & legitimæ probationes ipſius delicti, vt di-
cit probare tex.ille,ibi.aut fugã euadere potue
runt.de quo ibi per eũ.& in ſua practi. crimi. §.
poſtquam.nu.48.vbi multa iura in propoſito
allegat,vbi ait,ꝙ Ioa.Andr.refert Guid.de Suſ-
ſa.dicere illud eſſe verum de iure , ſed ꝙ contra-
rium ſeruatur de facto.¶Tñ dico ſecundũ eun-
dem Hip. ꝙ.d.l.15.ordina. nec per alia iura non
ſeruatur contrariũ,imo ad iſtã condẽnationem
faciendã requiritur aliqualis probatio cum ipſa
contumacia.ita.d.l.in quantum dicit , *ſi alguno
fuere condemnado a pena de muerte , o perdimiento de
miembro por no venir a los plazos ſin recebir informa-
cion tal,que pudiera ſer pueſto a queſtion de tormento.*
Pondera tex.in quantum dicit, *por no venir a los
plazos*.& ibi.*ſin recebir informacion*.vbi vltra abſen
tiam & contumaciam ad iſtam condemnationẽ
faciendam aliqualis probatio requiritur. & idẽ
tenet dicta pragma.*del aranzel*.ibi, *o que demas de
la fuga aya tal prouança , o informacion,que baſte pa-
ra poner a queſtion de tormento al que aſsi fuere llama-
do,el juez de ſentencia en que le pronuncie por hechor
del delicto.* ¶Et ſic conuinci debet reus,aliter bã
num non valet.Ita tenet Hippolyt. de Marſil.
dicendo,ꝙ tenet Spec.in titul.de accuſatio.§.fi.
9.colum.verſi.ſed pone,affuit accuſatus, quod
dicit eſſe ſingula.notandum.& allegat Specul.
ad hoc.l.raptores.C.de epiſcopis & cleri. poſt
principium.in verb.committi & circa medium.
l.ibi.poſt legitimas probationes iuri cognitas,
quod dicit Hip. in.d.reper.d.l.vnicæ eſſe notã-
dum pro adiuuandis amicis bannitis , quando
fuerunt banniti propter eorum contumaciam,
& non ex aliquibus alijs probationibus. & idẽ
tenet Oldral conſil.65.incipiente, hic agitur &
ſic infertur ſecundum eundem Hipp. in. d. ſua
practica crim.§.poſtquã.nu.47.in fine, ꝙ con-
tumax licet ex forma ſtatuti debeat haberi pro
confeſſo,tamẽ ad hoc vt valeat cõdẽnatio de de
licto contra accuſatum,vel inquiſitum de crimi
ne,debet vltra contumaciã de delicto cõſtare,&
debet conuici de ipſo,aliter nõ valet. ¶Et ratio
quare ad condemnandum reum ſufficit aliqua-
lis ꝓbatio,ſeu informatio.vt in.d.l.ord.& prag
ma.cõtinetur,credo eſſe,quia poſt condẽnatio-
12 nẽ & ſic poſt ſententiã,põt & debet audiri, † ſi
eſt captus vel ſi ſe præſentat.vt in.d.l.5. ord. &
in.d.pragm.& tenet Phili.Decius cõſi. 458.nu.
9.vbi dicit,ꝙ cum agatur de executione pœnæ
corporalis propter bannũ,nõ eſt procedendum
ad executionẽ pœnę corporalis:quia ꝓpter cõ-
tumaciã quis nõ debet,nec põt cõdẽnari , vt di-
cit ꝙ notat Ang.in.l.inter accuſatorẽ.ff.de accu
ſa.& ibi refert Specul.& Io.And. poſt eum,qui
dicunt,ꝙ ſi iudex fuit ita beſtialis(vt verbis eius
vtar)ꝙ tulit ſentẽtiã cõdẽnatoriã de capitatio-
nis cõtra cõtumacẽ tanquã habitũ pro cõfeſſo,
propter eius contumaciã, & iſte venerit in for-
tiã cois,nõ debet executio fieri,ſed de nouo erit
de crimine cognoſcẽdũ.allegat Specul. in tit.đ
accuſa.§.ſequitur videre de cõtumacia accuſati.
col.6.verſi.pone & Ioa.Andr.ibi , & Alberic.in
4.parte ſtatuti.q.56.circa finẽ. & Phili. Decius
in.d.conſi.dicit eſſe clarũ,quia contumacia non
habetur pro legitima ꝓbatione,vt notat Bar.in
l.diuus.ff.de custo.reorũ.col.1.verſ.vlterius vos
videtis.& in.l.abſentẽ.ff. de pœnis. col.3.verſic.
extra.gl.quia ſi ſtatutum dicat,ꝙ perſona ban-
nita habeatur pro confeſſa,conuicta,& cõdem-
nata,& ſit bannita ad mortem,& mandat execu
tionẽ fieri,& debeat obſeruari,vt Bar.vbi ſuprà.
tale bãnum,ꝙ hodie datur ſecũdum ſtatuta ter
rarũ eſt mortale.vt Bar.in.l.ſi quis in fine.ff.ad.
l.Iulia.maieſt.¶Et licet talia ſtatuta præciſſe lo
quantur,non excludunt exceptionem innocẽ-
tiæ,quæ ab ſtatuto tolli nõ põt,quia eſt de iure
naturali,vt tenet dictus Phili.Deci.quod notat
Bal.in.l.edita.pen.colum. C. de edendo.verſic.
ex tribus autem.& ſequitur Ioann. de Anna. in
c.ſi aduerſus.de hæreti.& in conſi.59. & Alexã.
in conſi.113.lib.5.& in cõſi.97.vol.6. nam ſi poſt
4 confeſsionem de † innocentia apparet,executio
fieri nõ debet,vt notat Bald.in.l.1.colu.fi. C. de
confeſsis.& allegat Innoc.in.ca.2.de purg.vulg.
& idem tenet Baldu.in.l.additos.C.de epiſ.au-
dien.¶Et ideo ſecundum dictum Philip.Deciũ
ſtatutum,quòd quis pro confeſſo habeatur, in-
15 telligitur niſi per † teſtes,& iura de eius innocen
tia probetur.allegat Bar.vero conſilio.29.inci
piente,viſo proceſſu.col.pen. quod nota quod
facit ad intellectum tex.in.l.1.titul.3.*de las con-
teſtaciones*.libr.3.in ordi.reg.vbi quis non conte-
16 ſtando litem † infra nouem dies,habetur pro cõ
feſſo,ꝙ ſi poſt iſtam fictam confeſsionem con-
ſtat de innocentia rei per teſtes debet abſolui.
& tenet Bald.recte intuenti in.l. ita demũ.C.de
procur.nu.6.vbi ait,quòd ſi cauetur ſtatuto, ꝙ
bannitus non comparens infra octo dies tanquã
confeſſus & conuictus debeat condemnari, ꝙ ſi
iſte appellauit, & aſſumit in ſe onus probandi
innocentiam,vincit in appellatione allegat.l.fi.
C.de

C.de erro.aduoca.& l.creditor.§.iuſſus.ff.đ ap
pella.& l. generaliter. §.1. C. de rebus credi. &
notatur in.l.fi.C.de iur.calum.quia licet habea
tur pro confeſſo,& cõuicto tñ iſta verba nõ ope
rantur niſi fictã confeſsionẽ,quia ex ſola contu
macia hoc deſcendit, ſi autem iſte non aſſumit
in ſe onus probandi,& ſi non probat innocẽtiã,
debet ſuccũbere:quia in dubio ſtandũ eſt cõfeſ
ſioni,etiã fictę,ſecũdũ Bal.vbi ſupra.* Quia iſta
ficta confeſsio habetur ac ſi legitimè eſſet facta
in iudicio,vt eſt tex.in.l.quoniam intelligitur.
ff.de his qui notant infam.& ibi Bald.nume.4.
inquit,ꝙ ſi ſtatutum dicit,quòd contumax ha
beatur pro confeſſo,intelligitur ꝙ habetur ac ſi
in iudicio ſponte & ſolemniter eſſet confeſſus,
quod dicit menti tenendum.* ¶Ad quod facit
qđ tenet Abb.in.c.cũ cauſa de iura.calũ.nu.26.
17 vbi ait, † ꝙ licet aliquis declaretur pro confeſſo
nõ debet ſtatim cõdẽnari in repetita,vel in cau
ſa principali.licet in.c.cũ in cauſa eius titul.te-
neat cõtrariũ.nu.11.¶Ad idem facit illud,quod
tenet Pau.de Caſt.in.l.ſi is qui tecum.C.qui te
18 ſtamenta facere poſſunt. nu.5. vbi ait, † ꝙ ficta
confeſsio recipit probationem in cõtrarium ſi-
cut vera,quia non debet eſſe validior, quàm ve
ra.allegando Bar.in.d.l.abſentem.ff. de pœnis,
vnde dicit.ꝙ infert Ang.ibi in.d.l.ſi is qui tecũ.
ꝙ licet ſit poſitus in bãno,& pro cõfeſſo habea-
tur ex forma ſtatuti poteſt cõparere, & innocẽ
19 tiã ſuã oſtendere,& ſi fuit contumax † in reſpõ
dendo poſitionibus,& ſic habentur pro confeſ
ſatis.per tex.in.c.ſi poſt præſtitũ. de confeſsis.
in.6.poterat nihilominus probare contrarium.
¶Et ſecundum eundem Paul.de Caſt. facit ibi
in ſimili.l.ſi ex cautione.C.de non num. pecu.
20 vbi confeſsio † in mutuo poſt bienniũ aſſumit
robur,& tamen poteſt contrariũ probari. ¶Idẽ
tenet Saly.& Alex.in.d.l.ſi is qui tecum. & ibi
21 Iaſ.nu.6.vbi ait,ꝙ licet aliquis habeatur à lege †
pro confeſſo,& conuicto ac ſi eſſet confeſſus ve
re delictũ,tñ hoc non obſtãte admittitur proba
tio in contrariũ de innocentia eius.vbi infert ad
ſtatutũ Mediolani diſponẽtis, ꝙ contumax in
non comparendo habeatur pro confeſſo,& con
uicto,hoc non obſtante,admittitur probatio e-
ius in contrarium , & oſtendere de innocentia
ſua,etiam ſi à lege,vel ſtatuto habeatur pro cõ-
feſſo.& dicit quod Imol.diſputat hoc latè in.l.
fi.§.illud.ff.de appellationibus.& Anton.in.c.
fi.de confeſsis.& Bald.in.l.iubemus. §. ſanè.C.
de ſacroſanct.eccleſ.& Iõann.Andr. in additio.
ad Specul.in tit.de depoſito.§.9.verſic. verum.
& late Alexand.in conſi.145.in.6.volu.numer.
4.vſq; in fine. vbi indubitanter, idem tenet.ſ.
quòd contra iſtam fictam confeſsionem poteſt
probari contrarium,ſicut cõtra veram,per mul
ta iura vt ibi per eum.Ad quod dicit,quòd non
obſtat,quòd contra fictionem non admittatur
probatio in contrarium iuxta plenè notata in.l.
ſiue poſsidetis.C.de probatio.& in.l.fi.ff.quod
metus cauſ.& c.is qui deſponſa. quia eſt verũ,
quòd non admittitur ſuper eo , quo fit fictio.
vnde ſi vellet probare ſe non eſſe confeſſum,eo
caſu,quo agitur ſe fuiſſe confeſſum,& non poſ
ſet:ſi vero vult probare contentum in illa ficta
confeſsione non eſſe verum,& tũc poteſt, quia
hoc non repugnat fictioni.ita dicit Alexan . in
d.conſilio,quòd tenet Anto.de Butri.in.cap.ex
parte ad finem de confeſsis. allegat pro hoc gl.
notabi.in Clem.1.de prob.& bene probatur in.
l.2.§.quòd ſi actor.cum gloſſ.in verbo. rei qua-
litas.C. de iura.calum.* Et tenet Greg. Lopez
in.l.3.titu.10.part.3.in glo.fin.* ¶Ideo tu iudex
22 ſis cautus dum aliquem condemnaueris † pro
confeſſo,quia litem non conteſtauit infra no-
uem dies,ſeu quia non reſpondit poſitionibus,
vel propter aliam iuſtam cauſam iuris, quòd
ſemper in tali ſententia , ſeu declaratione pro
confeſſo recipias partem ſic declaratam,& con
demnatam pro confeſſo ad probandum quod
voluerit infra nouem dies:quia fortè probaret
innocentiam,& nil debere,& rem aliter ſe habe
re , ex quo reuocatur dicta confeſsio , propter
quam fuit condemnatus,& liberabitur,quod e-
go ſemper facio,& audio in audientia regali ita
fieri.pro quo facit textu.in capitul.ſignificanti
bus.de purg.vulg.& in.c.ex tuarum.de purga.
cano.& c.fraternitatis.de frigi.vbi tenet ſecun-
dùm Alex.in.d.conſi.quòd talis ficta confeſsio
reuocatur,quando conſtat rem aliter ſe habere.
& iſtammet ſententiam tenet Fran. de Aretio.
in conſilio.147.in columna.3.vbi concludendo
tenet,quòd contra iſtam confeſsionem fictam
iudex poteſt recipere teſtes.Quinimo tenet ibi
in.2.columna.allegando Ioann.Andr. in addi.
ad Specul.in titul.depoſitio.§.nono. verſiculo
verun tamen.quòd licet iuſſus reſpondere poſi
tionibus,& non reſpondens,habeatur pro con-
feſſo,tamẽ poteſt probare contra iſtam fictam
reſponſionem,etiam non allegato, & probato
aliquo errore:quia allegatio erroris eſt neceſſa-
ria ad excludendum conſenſum verè confiten-
tis per quem niſi probaretur , error ſibi præiu-
dicaret.Sed in ficta confeſsione non eſt conſen
ſus , ideo non eſt opus allegatione erroris.
quod eſt notandum. Et in expreſſo tenet
dictus Ioannes Andr.in dict. additione. in ver
bo,habetur.numero.3.verſicul.quòd tacens.de
quo

quo dicto nulli doctorum mentionem fecerũt,
ſed ego dubito prout de eo, imò quòd debet
probare contrarium. ¶Quinimo ſemper iudex
in iſta condemnatione fienda infictè confeſſum
ſemper attendat, videndo agentem ſi eſt ipſa-
met pars principalis, aut eius procurator, quia
ſi eſt procurator, & ante omnia non exibet, ſeu
præſentat in iudicio mandatum, quæ præſen-
tatio ſeu exhibitio requiritur vt Bar. in. l. de æ-
tate. ff. de mino. 1. colum. nu. 2. & in. l. exempla.
& ibi Iaſ. ff. de eden. & in. capitulo primo. de ac
cuſa. quia ante omnia debet ſe legitimari, vt ibi
& iudex debet pronuntiare ſuper eum. vt in
pragma. del aranzel. 2. in ordine. vbi quoq; re-
quiritur præſentatio mandati: quia non exiben-
do (hoc eſt) præſentando coram iudice manda
tum, vt ſuper procuratione feratur ſententia.
vt in. d. pragmatic. & Abba. in capitul. inter mo
naſterium de re iudi. nume. 7. reus non tenetur
conteſtari litem. nec cogitur litem conteſtari,
& etiam ſi litem non conteſtetur non eſt con-
feſſus, vt tenet gloſſ. Montal. in. l. 1. titul. 3. part.
3. in fine. quam ſequitur doctor del Caſtillo. in
procemio. legum Tauri. in gloſſa. *entendimiento*.
columna ſecunda. verſic. hinc etiam dicit glo. *
Et facit tex. & ibi Bal. in. l. dummodo certus. ff.
de procura. vbi ſi procurator conſtituitur in
abſentia, ante receptionem & præſentationem
procurationis, nil poteſt exercere: & iſta eſt ve
ra opinio, & approbatur in ſimili in mandato
iuriſdictionis. c. ex conquæſtione. de reſtitut.
ſpolia. & tenet expreſſè. gl. in clemen. 1. de pro
curato. in verb. receptis: & ita ſi procurator con
traxit anteaquam reciperet literas, non obligat
dominum, licèt Dynn. voluerit contrarium, vt
Bald. in. l. falſus. c. de furt. in medio. 6. colu. vbi
allegat dicta. glo. in. d. clemen. 1. vbi Bal. in nu.
17. & . 18. hoc ſingulariter tenet. * & ego vltra
omnes allego. Barto. in. l. filius. ff. de interactio.
vbi tenet, quòd quando iudicium non tenet,
contumax in non reſpondendo non poteſt ha
beri pro confeſſo, quod ſequitur, & dicit notan
dum Roma. conſil. 224. dicendo, quòd ex vera
contumacia, in qua quis incidit, in iudicio exi-
ſtente nullo non poteſt reſultare aliquis valid⁹
iuris effectus, & licet pars non opponat iudex
ex officio poteſt opponere, ſecundùm Roma.
ibi. * Quinimo dico ꝙ ſi iudex admitteret ſine
legitimo mandato, poteſt appellari, vt Anani.
in conſil. 93. co. 3. & Bal. in. c. 1. de reſcrip. colu. 3.
& Iaſ. in. l. non eo minus. C. de procura. & Ioan.
And. à Nevizan. conſil. 17. nu. 7. * ¶Quælibet
cauſa etiam iniuſta, excuſat à contumacia. tex.
& ibi gloſſa in lege ex conſenſu. §. fina. ff. de ap
pellatione. & in lege prima. in fine. ff. de plagia.
¶Et adhoc, ꝙ licet pars non opponat, iudex ex
officio debet opponere, & repellere procurato
rem mandatum non exibentem in iudicio. te-
net Innoc. in. cum in iure de officio delega. Ro-
ma. conſi. 170. tex. in. c. cum cauſam. de iudi. gl.
in. c. primo đ electi. in. 6. in parte abſentia. Pau.
de Caſtro in. l. Pomponius. §. ratihabitionis. ff.
de procur. & in. l. inter quos. §. alieno nomine.
ff. de damno infecto. Feli. in. c. primo de accuſa.
¶In tantum eſt verum, ꝙ procurator, in iudi-
cio non admittitur ſine præſentatione manda-
ti coram iudice facienda, ꝙ licet inſtrumẽtum
ſit redactum ex manu eiuſdem notarij, & nota
rius dicat, prout apparet in inſtrumento procu
rationis paulò ante per me confecto, non valet
talis aſſertio, licet dicat, ꝙ mandatum habet pe
nes ſe, ſi non eſt præſentatum iudici. Ita tenet
Ang. in lege ſi donatio. C. de donatio. & Iaſon.
in authen. ſi quis in aliquo documento. C. de e-
dend. num. 7. in fin. & Philippus Decius conſi.
512. nu. 5. vbi dicit, ꝙ talia verba tabellionis non
probant. & idem in conſi. 503. num. 3. & idem te
net Guido Papa. deciſio. 19. & ita obtinui in
quadam cauſa, & quoque pluries pronuntiaui.
Et facit quod tenet Baldus in. c. primo. vt lit. nõ
conteſt. num. 11. vbi ait, ꝙ ſi procurator facit a-
lium citari, non valet citatio, niſi prius produxe
rit mandatum apud acta, & dicit ꝙ probat lex
ſingularis. in lege Si quis inficiatus. ff. depoſiti.
¶Ad quod facit, quod tenet idem Iaſon. in lege
iuris gentium. §. ꝙ ferè. ff. de pacti. num. quarto
vbi ſi in inſtrumento continetur aliquid aſſerti
uè, ſed incidenter, putà quia in eo dicitur, Sem-
pronius, qui eſt procurator Gaij, adhuc illa ver
ba aſſertiua non probant eum eſſe procuratorẽ.
¶Quinimo ſi notarius diceret in inſtrumento,
Titius procurator talis, vt conſtat tali inſtrumẽ
to, manu talis notarij à me viſo, & lecto, ꝙ per
iſta verba non dicitur probatũ mandatũ. Quod
intellige ſecundùm Iaſon. ibi ꝙ procedat quan
tum ad fauorem illius, tamen contra eum bene
probat. vt Felinus in capitulo ſicut. & alij, verſi.
& iſtud. de reſcript. & Baldus in rubrica. C. de
fide inſtrumento. num. 12. verſic. verbi gratia. *
Tamen ſi in proceſſu cauſæ talis procurator e-
xhibet & præſentat coram iudice mandatum,
ſufficit & valet quòd geſtum eſt, & quòd fieri
& agitari debet: iſta eſt. l. ſolennis in. l. 16. in. ll.
ſtili, quod nota quia ſic practicatẽ. * ¶Quod ex-
tende, quòd non ſolum condemnatus propter
contumaciam auditur, ſi comparet, imò quicun
24 que † etiam penitus extraneus admittendus eſt
ad eum excuſandum, & allegãdum cauſas inno
centiæ

centiæ ſuæ: quia licet regulariter criminalibus
non admittatur procurator. vt in lege penul. §.
ad crimen. ff. de publicis iudi. ¶Tamen alia re-
gula eſt, ꝙ vbicunq; de iure communi, vel ex
forma ſtatuti poteſt procedi contra abſentem,
& poteſt abſens condemnari, tunc in qualicun-
que crimine admittitur excuſator ad allegan-
dum cauſas innocentiæ illius abſentis, dummò
do non compareat tanquam procurator, & ſine
mandato. Iſta regula probatur in. l. ſeruum quo
que. §. publicè. ff. de procura. ſecundùm intelle-
ctum Barto. peregrinum, quem vide. & idem la
tius tenet Bar. in dicta lege penul. §. ad crimẽ. 4.
colũ. & in extrauaganti, Ad reprimendam. in
verbo, legitimè. & Ioan. And. in additio. ad Spe
cul. in titulo de procura. ſupra rubricam & licet
aliqui contradicant, iſta eſt vera & communis
opinio, & ſententia, prout tenet dictus Franci-
ſcus de Aretio in conſilio. 147. in. 3. colũ. & ꝙ ſit
vera & communis, tenet Iaſ. in dict. leg. ſi is qui
tecum. C. qui teſtamen. facere poſſunt. num. 7.
¶Vbi corroborat iſtam cõmunem opinionem
quia etiam iudex ex mero officio, nõ obſtante
ꝙ quis ſit habitus pro confeſſo, non obſtante e
tiam, ꝙ ſit concluſum in cauſa, poteſt, imò de-
25 bet † ex mero officio aſſumere probationes
& informationes innocentiæ abſentis. l. prima.
§. ſi quis vltro. & ibi Bar. ff. de quæſtio. & idem
Bar. in dict. §. ad crimẽ. in. 4. col. & in. l. 4. §. hoc
autem iudicium. vbi moder. ff. de damno infe-
cto. quanto magis debet iudex admittere, quan
do cõparet tertius excuſator pro tali abſente.
quod Iaſ. dicit eſſe bene notandum: quia ex eis
poteris euadere amicum, qui aufugit, & nõ au-
det comparere coram poteſtate. Attamen dicta
pragmatica in fine ibi, *o embiado a moſtrar ex-
cuſa derecha.* videtur tenere contrarium, & . l. 7.
titul. 8. part. 3. imò ꝙ ſolùm admittatur ad alle-
gandum cauſas abſentiæ. ¶Sed ſi iudici liquet
abſentem contumacem eſſe innocentem, & nõ
26 culpabilem licet ſit cõtumax, † iudex non põt,
nec debet eũ condẽnare. Ita tenet Hyppoly. de
Marſi. in ſua practi. crimi. §. opportunè. num. 8.
allegãdo Bar. in conſil. 100. incipiente, à domi-
no Cynno de Boneuia, & alia iura, & rationes.
¶Quinimo ſi aliquis allegat cauſas abſentiæ ꝓ
27 aliquo, tales † cauſæ impediunt proceſſum in
criminali, ſecus in ciuili tanquàm contra abſen
tem, ſed bene impedit ne procedatur tanquam
contra latitantẽ. Si autẽ veniret ad plenã defen
ſionẽ, nec vtrunq; pateretur, & ſic nõ admittere
tur. tenet Bal. in. l. nec impuberes. ff. de in ius vo
can. ¶Et vide Ia. vbi ſuprà, vbi tenet, ꝙ ſtat cõis
theorica legiſtarũ, & canoniſtarũ, ꝙ cõtra fictã
cõfeſsionẽ delicti inductã à lege, vel ſtatuto ad
mittãtur probatiões in cõtrariũ de innocentia.
¶Vltra dicta per Iaſ. & alios facit, ꝙ tenet Abb.
in. c. de his de accuſa. in principi. & doct. in Cle.
paſtoralis. de re iudi. vbi videntur velle, ꝙ ſenĩa
28 † in cauſis criminalibus ſi imminet pœna mor-
tis, vel alia pœna corporalis; nunquã tranſit in
rẽ iudicatã, & trãſitus in rẽ iudicatã cauſatur ex
aquieſcẽtia cõdẽnati vt. c. quo ad cõſultationẽ.
đ re iudi. & ſcđm eũ, nullus ſit dominus mẽbro
rũ ſuorũ. vt in. l. liber homo. ff. ad. l. aquil. cap. ſi
nõ licet. 23. q. 3. ergo cõdemnatus in corpore, nõ
põt aquieſcere ſententiæ. & ſubdit Abb. ꝙ hãc
opinionẽ quãdoque ſecutus fuit, quã opi. Abb.
tenet Io. de Anna. ibi. pro qua videtur tex. aper
tus & gl. in. l. vnius. §. penul. ff. de quæſtio. vbi li
tera dicit, quocũq; tẽpore reo poſtulãte defen-
ſio negari non debet, tamen hæc opinio ſaluari
põt. ſcđm eundẽ Anna. qñ eſſet cõdẽnatus ab-
ſens in cauſa capitali, per ea quæ notat Tãcre.
de Cor. in opere ſuo. 8. colu. q. 4. & plenè nota
tur in. l. nõ tãtũ. ff. de appella. & Io. de Anna. in
d. c. de his. ¶Et ꝙ talis ſenĩa lata vigore ſtatuti
cõtra cõtumacẽ nunquã trãſeat in rẽ iudicatã.
tenet in expreſſo Hip. de Mar. in ſua practi. cri
mi. §. ordine. nu. 2. & dicit, ꝙ hoc valde notat, re
fert, & ſequitur Ludoui. Boguli. in cõſi. 34. inci
piente. ſoleo. vlti. col. in fi. de quo. per. d. Hip.
de Mar. in ſingulari. 72. incipiẽte, per totã ferè
Italiã. ¶Et vide Ang. in tract. maleſi. in parte, &
ibi caput à ſpatulis. verſi. & ꝙ hoc dicitur. n. 17.
29 vbi tenet, ꝙ qñ reus † nõ eſt in fortia poteſtatis,
& eſt cõdẽnatus, ſi poſtea veniat in fortiã cõis,
debet alius ꝓceſſus formari, in quo declaretẽ ca-
ptã eſſe talẽ perſonã, quæ reperitur in bãno, &
bannũ exequẽdũ eſſe, ita dicit, ꝙ tenet Bald. in
tit. de feud. ſine culp. amittẽ. capi. 1. & idẽ tenet
Ang. de maleſi. in part. gaiũ Sẽpronij. num. 3. &
poſtea bãnitus captus recognoſcit ſe, vt ibi. &
in iſto ſecũdo ꝓceſſu põt bãnitus primã ſentẽ-
tiã, ſeu bannũ latũ ꝓbare emanaſſe ꝑ falſas alle
gationes, vel ꝓbationes, ꝙ impedit executionẽ
d. ſenĩę, ita dicit, qđ dicit Ang. in. l. qui Romæ.
§. duo fratres. ff. de verb. oblig. & Imo. ibi dicit,
quòd ex hoc infertur maxima vtilitas. & iſtam
opi. Angel. ſequuntur ibi doct. moderni ſecun-
dum Aug. de Argi. in additio. ad. d. Angelu. de
Male. in parte, caput à ſpatulis. ¶Quinimo di-
cit, quòd talis captus bannitus, qui habetur ꝓ
cõfeſſo. poſsit per viã exceptiõis impedire exe
cutionẽ ſentẽtiæ. vt per Bar. in. l. nõ videtẽ. ff. de
iud. la. 1. & ita tenet. d. pragmat. ibi, *pero ſi deſpues
de la data de la ſentẽcia fuere preſo, el proceſſo ſea vali-
do: pero ſi qſiere allegar las deſculpas de ſu innocẽcia, lo*
pueda

pueda hazer.&non debet audiri in omnibus,ſed
in caſibus,&ſuper rebus in.d.pragmatica con-
tentis, aliàs ſententia executioni mandatur. vt
ibi.&tenet Bald.in authen. bona damnatorũ.
C.de bonis præſcrip.numero quarto.quia vt di
cit idem Bal.in rub.C.comina.vel epiſto.quòd
30 valet ſtatutum, † quòd propter contumaciam
poſsit quis condemnari ad pœnam corporalem
&poſsit fieri executio eo ipſo quòd eſt deſcri-
ptus in lib. bannitorum. ℭ Et quòd bannitus
31 audiatur,intellige,ſi infra annum † venerit , &
ſe præſentauerit in carcere, vel fuerit captus.vt
in.l.7.titul.8.partit.3.ℭImò ex verbis dictæ le-
gis partitæ colligitur,quod etiam elapſo anno
auditur,vt in fine eiuſdem legis ibi. *mas ſeyendo*
el viuo ſi paſſare el plazo del año ſobredicho , y deſpues
viniere el emplazado delante del juzgador y quiſiere
entrar en derecho ſobre aquello que era accuſado,y pre-
gonado deue ſer oydo,y ſi moſtrare pruenas, o eſcuſas de
rechas que le ayuden,e la otra parte no prouare contra
el que hizo aquello de que le hauia accuſado,entonces de
ue ſer dado por quito de aquel yerro,pero los bienes que
le auian tomado por razon de la rebeldia , no los puede
deſpues cobrar,fueras ende , ſi el Rey le quiſiere hazer
bien,e merced,hauiendo piedad del.Ecce textu.ex-
preſſus, quòd etiam elapſo anno debet audiri
contra ſententiam latam contra eum in abſen-
tia &rebeldia,ſed non ſuper expenſis,&iſtam
credo veritatem eſſe,&ita ego facio, quòd etiã
elapſo anno audio contumacem ſuper crimine
ſi ſe præſentat,vel capitur,ſi vult allegare đ ſua
innocentia,&aliquando eum abſoluo à ſenten
tia contra eum lata in rebeldia,quidquid aliqui
in contrarium dicant,&ita in expreſſo reperio
tenere Iacobum.de Belouiſ. in ſua practica. in
parte de fuga reorum.num.decimo tertio,dicẽ
do,quòd reus relegatus,ſeu bannitus , infra an-
num veniens auditur ſuper bonis , ſed ſemper
auditur ſuper crimine,vt dicit notari. in lege.ſe
cunda.C.de requirend.reis.* Et ita dicit practi-
ca ciuilis & criminal. facta per Aluarad. quòd
iudices criminis Chancellariæ ſeruant in. 4.tra
ctatu in proceſſu facto in rebeldia fo.59.in prin
cipio.2.col.*ℭQuia dictus contumax, & banni
tus poteſt allegare & probare ſuam intentionẽ
vt dictum eſt,&etiam poteſt allegare incompe
32 tentiam † iuriſdictionis,&talis abſens retracta-
re poteſt proceſſum ſi non fuit pronuntiatum
ſuper iuriſdictionem.Et ideò optimum cõſiliũ
eſt,quòd in iſta condemnatione facta in rebel-
dia ante omnia iudex pronuntiet ſe eſſe iudicẽ
illius abſentis contumacis,quia ſi iſtam pronun
tiationem non facit,abſens enim contumax nõ
cenſetur iuriſdictionem prorrogare. vt in. l. ſi
quis ex conſenſu.C.de epiſcopa.audi.& ibi do
cto.&talis pronuntiatio tranſit in rem iudica-
tam,ſi non fuit appellatum,&facit illum iudi-
cem , &valet, &pro veritate habetur.vt tenet
ad literam Pau.de Caſtro.in.l.2.ff.ſi quis in ius
voca.non ierit.num.5. &ibi Bart.numer.8.*Et
vi ibi Bal.num.1.&.2.& vi.Felin.in.c.ſi duobus
de appellatio. nu.8. vbi latè de materia. *ℭAd
quod facit,quod tenet Hippolyt. de Marſil.in
ſua pra.crimi.§.diligenter.numer.203.allegãdo
Aegidi.de Bellame.in deciſi. 226. incipiente,in
33 cauſa,vbi ait,quòd ſi aliquis † erat clericus,&in
abſentia permiſit ſe condemnare à iudice ſecu-
lari,propter delictum,&poſtea allegauit priui
legium clericale,quòd debet condemnari in ex
penſis,quibus fatigauit actorem tardando op-
ponere dictam exceptionem.quod eſt ſingula,
&iam iſtæ expenſæ.ſ.deſprez & homizilli mi
hi fuerunt ſolutæ etiam ex mandato iudicis ec
cleſiaſtici:quia procedit contra delinquentem
in caſu mortis,&poſtea ſe præſentauit coram
eccleſiaſtico, dicendo ſe eſſe clericum,petendo
inhibitoriam cõtra me, &oſtendi dictum Hip-
polyti,&iuſsit ſoluere ante omnia dictas expẽ
ſas.quod dictum Belameræ refert &ſequitur
Feli.in.c.exceptionem.de excep. in principio.
&Domi.in capitul.1.de reſcrip.in. 6. de quo la
tè per.d.Hip.de Marſi.in.l.patre vel marito.ff.
de quæſtio.numer.85.& Alex.in.l.edicta. col.
4.verſi.teneo opinionem.C.de edendo.&idem
tenet Rogerius de Mota , doctor Valentianus
in repeti.1.part.ff.de iudicijs.numer.58.&vide
deciſio.Tholoſ.164.&aliquid per Philip. De-
cium.conſilio.241.* ſed quid ſi iudex ſecularis
ſicut non poteſt condemnare clericum, an ſi in
venit eum innocentem poſsit eum abſoluere.
glo.in auth.clericus.C.de epiſcopis. &cleri.in
quit,ꝙ ſic de iure ciuili:ſed tu tene ꝙ non,quia
deficit ei iuriſdictio,vt Bald.ibi in.d.auth.&Pe
regrin.in part.clericus.q.9.in.gl.eccleſiaſtico.*
ℭCirca iſtum tex.quæro de aliqua.q.quæ ſępe
34 occurrit,putà, † multi fuerunt in occidendo ali
quem , an omnes iſti occiſores debent ſoluere
vnum homicidium, an quilibet eorum tenea-
tur ad dictum homicidium ſoluendum.text.in
l.4.titu.de los homezillos.lib.4.for.ll. dicit,ꝙ
omnes tenentur ſoluere vnum homicidiũ, ſed
hoc intelligit ibi glo.Montal.eſſe verum,quan
do omnes citati ſuper homicidium ſunt pręſen
tes,&condemnati,ſecus ſi fuerint abſentes , &
proceſſum fuit contra eos in abſentia, &ſunt
contumaces:quia quilibet abſentium condem

nabitur

nabitur in vno homicidio,licèt ſint citati ſuper
vnius hominis occiſsione,&ad hoc allegat.l.70.
ſtyli.& eſt.l.69.quæ eſt ſingul.quam vide.&no
ta,quia ſic practicatur.quia.l.fori declarat. ℭDe
alia quæſtione,quæ ſemper vertitur inter iudicẽ
35 prædeceſſorẽ,&ſucceſſorem, † putà iudex præ-
deceſſor anteaquam expiret officiũ ſuum con-
demnauit aliquẽ in deſprece,ſeu inobediẽtia &
homicidio,&anteaquam recuperet ſuccedit iu-
dex alius in officio , cui pertineat homicidium
iſtud,&deſpreces,an iudici prædeceſſori,vel ſuc
ceſſori.Alex.in.l.diuortio.§.ſi vir in fundo.ff.ſo
lu.matri.nu.11.vſq; in fine,videtur altercare. &
idẽ Alex.in conſi.7.nu.3.vol.conſi.in fin.&per
ſua dicta videtur,quod ad primũ iudicem perti-
neat,&ſic ad prædeceſſorẽ,qui cõdẽnauit: quia
ſi vnus emerat reditus iuriſdictionis pro primo
anno,&alius emerat pro ſecũdo,&in primo an
no cõmiſſum eſt maleficiũ in ſequenti verò an-
no facta fuit punitio,ꝙ talis executio pœnæ ſpe
ctabit ad emptorẽ primi anni,&hæc eſt commu
nis cõcluſio, ſecundũ Alex.&ita dicit tenere Pe
trus.de Ancha.in.c.1.ne præla.vice ſuas.pro quo
dicit,ꝙ Cy.allegat tex.in.l. quæcũq; actiões. ff.
de actio.& obliga.&in.l.is qui in puteum.§. po
ſteaquã.ff.quo vi aut clã.&in.l.fi.ff.arb.ſucceſ.
&in.l.1.§.cũ fundũ.ff.de aqua quotidi. &æſtiu.
*Et tenet Bald.in.l.extra territorium. ff. de iur.
om.iud.in.1.lect.in fi.&ſingulariter Boerius de
ciſio.5.nu.16.vſq; in fi.*Pro quo bene facit text.
in.l.1.ff.de ſtipula.ſeruo.&in.l.ſi filius.cum mul
tis ſimilibus.ff.de verb.oblig.&Bal.in.l.fi.C. de
fruct.&litis expẽſis.nu.7.iſtã.q.tangit,&nil cla
rè firmat ſecundũ Alex.ibi ſuprà quia dicit Bal.
ꝙ ſi imperator cõceſsit alicui pro ſemeſtri tẽpo
re cõmoda iuriſdictionis,&quidã in fine iuriſdi
ctionis cõmiſit delictũ,&poſtea iuriſdictione fi
nita fuit cõdẽnatus in certa quantitate pecuniæ,
dicit,ꝙ iſta pœna cum ſit fructus iuriſdictiõis,&
nondum erat recõditus in horreo,&ſic in burſa,
ꝙ pertineat ad principẽ,&nõ ad illũ,qui habuit
iuriſdictionẽ.vt in.l.defuncto.ff. de vſufruct. &
quia in pœnis criminalibus ante ſententiam nul
lum ius habemus.ff.de verb.ſignifi.l.inter mul-
ta.&.l.ſi qua pœna.eod.ti.ℭItem quia pœnę nõ
fiunt lucrũ iudicibus,niſi per eorũ ſentẽtiã. vt in
auth.bona dãnatorũ.C.de bonis præſcrip.ℭAlij
tñ dicũt ſecũdũ eum,ꝙ ſi erat proceſſum vſq; ad
ſententiã excluſiuè, ꝙ pro dãnato debet haberi
illi qui proximus eſt damnationis , ſicut hyems,
qui prope eſt,veniſſe videť.ff.de euitio.l.ſi ideo.
&quia ſi cõdẽnationes eſſent inter me & ſucceſ
ſorẽ meũ diſtributæ,cõmoda condẽnationũ per
tinent ad eum qui condẽnat.arg.l.3.§.1.ff. de mi-
no.ℭEt ſi ſtatutũ dictat,&condẽnationũ cõmo
da pro certa parte ſint iudicũ,&iudex à quo con
dẽnauit,&etiã iudex ad quẽ condẽnauit , nõ eſt
commodũ cõmune,ſed ſolius iudicis à quo, licet
executio ſententiæ fiat per iudicẽ ad quẽ.arg.in.
l.ſi filius.ff.de verb.oblig.quia iudex ad quẽ po-
tius videtur eſſe confirmator, quã diſpoſitor , &
cauſa prima magis influit in cauſatũ, quã ſecũda:
erit ergo iudex ad quẽ executor,ſed nõ comodũ
ſentiẽs.Iſtã ergo quaſi falcidiã condẽnationis de-
trahit primus iudex,quaſi prima cauſa,cum ſen-
tentia ſit actus per ſe perfectus vt tenet Bal.in.d.
l.fi.C.de fruct.&in expenſ.vbi clarè firmat,ꝙ di
ctum homicidiũ pertineat ad iudicẽ,qui condem
nauit & nõ ad ſucceſſorẽ.Et poſtquã hoc ſcripſi
facta eſt.l.86.per ſereniſsimũ principẽ Philippũ
nomine ſui genitoris Caroli regis in curijs , quas
habuit Valliſoleti anno.1548.vbi diſponitur , ꝙ
iudices cancellarię in gradu appellationis nil per
cipere debẽt ex pœnis,quæ pertinent ordinario
iudici,ſeu correctori,vel loco tenenti,qui in pri-
ma cauſa pronũtiauit.*Et idẽ tenet Ange. in.l.ſi
poſſeſſor.§.1.ff.de peti.hære.vbi etiã dicit,ꝙ iſtę
pœnæ & cõdemnationes debeantur primis iudi
cibus,qui condemnationes fecerunt,licèt actuali
ter non exigerũt,&nõ ſucceſſoribus in officio.*
Sed pertineant iudici , qui primò pronuntiauit,
licet Alex.dicat,ꝙ Bal.nil firmat, &ipſemet A-
lex.in.d.§.ſi vir in fundo.in fine putet eſſe diſtin
guendũ in hoc caſu.ſ.aut habet cõmodum iuriſ-
dictionis ex cauſa oneroſa , &tunc primo iudici
ſolui debet,aut ex cauſa lucratiua,&tunc iudici
ſecũdo ſolui debet,&ſic ſucceſſori. Et ita dicit ꝙ
tenet Bal.in.l.diuortio.vlt.col.ff.de verb.oblig.
ſed Iaſ.in.l.more.ff.de iuri.om.iudi.nu. 25. cum
iſta diſtinctione non trãſit:imò dicit, ꝙ iſta alle-
gatio Bal.eſt corrupta,quia Bal.nil dicit.ℭEt fa-
36 cit, † quia in delictis initiũ ſpectãdũ eſt,vt ſciamꝰ
ad quẽ ſpectat punitio.l.ꝙ ait lex.§.1.ff.de adult.
vbi per Bar.&Bal.in.ca.1.§.iniuria. de pace iura.
firma.&in.c.olim.ad finem.de dolo & contu. &
vi.gl.in.c.principatus.1.q.1.vbi tenet, ꝙ initium
ſpectandũ eſt.&ibi vi.quãtum valeat bona fides
à principio.&in.ca.dudum.el.1. de elect. ℭEt ꝙ
iſtæ expenſæ pertineant ad primũ iudicẽ,qui cõ
dẽnauit,tenet in expreſſo Alex.in conſi.in.d.7.
lib.3.verſi.4.allegãdo Bal.in.d.l.fi.&alia iura. &
per alia fundamenta loquentia in gabellario , vt
ibi per eum.de quo per Bar.in.l. ſuſceptores na-
uicularũ.C.de ſuſcepto.&arcari.lib.10. &hoc te
ne reiecta cõcordia Alexã.quia ibi loquitur ante
condẽnationem latã,quia tunc ante cõdemnatio
nẽ,pœna nõ dicitur debita fiſco, nec habenti cau
ſam ab eo.l.ſi qua.ff.de verb.ſigni.&in.l.ſi alius.

Y §.1.ff.

§.1.ff.eod.&.l.iudiciorum. ff.de accuſa.& notat Bar.in.l.an fertur.§.fiſcus.ff.de iure fiſci ergo cũ fructus dictæ pœnæ non cenſeantur percepti an te ſententiã,ſed tantùm ſeminati, vt quia nulla inquiſitio,nec condemnatio facta fuit,nõ debet cedere lucro primi iudicis,qui in hoc fructuari⁹ eſſe cenſetur.vt in.d.l.defuncto.ff. de vſufru. & in.l.ſi vſufru.menſem.ff.quibus modis vſufruc. amit.ſed ad ſequentem iudicem ſi condẽnet.pro quo ſecundùm.d.Alex.facit.d.l.ſuſceptores. C. de ſuſcep.& Annã.lib.10. ¶ Poſtea inueni Paridem de Put.in.d.tracta.Syndi.in parte, prouentus.folio.318.in libro portatil. vbi ſatis ad longum iſtã.q.examinat,& remanet, ꝙ pœnæ banni,vel cõmoda iuriſdictionis ſunt primi iudicis ſi condẽnauit,& non ſucceſſoris, allegando Cy. & Petr.in.l.fin. ff.de iuri.om.iudi.per.d.l.is qui puteũ.§.ſi poſtea.ff.quo vi aut clã.& per.l.defuncta fructuaria.ff.de vſu fru.& ſe quẽdo Bal.in.d. l.fi.C.de fruct.& litis expẽſ.& dicit ibi nu.4. ꝙ in regno ſuo obſeruatur, ꝙ primus officialis non poteſt petere prouentũ delicti cõmiſſi ſuo tempore niſi ipſe condẽnauerit delinquentẽ, & etiã
37 ſi delinquens appellauit,† & interim iudex,qui condẽnauit,fuit amotus ab officio, ꝙ ſi ſentẽtia cõfirmatur, ꝙ cõmoda,& pœna erit ipſi⁹ condẽnãtis.Et etiã ſi cõpoſuerit & dederit terminũ ad ſoluendum,& interim fuerit remotus, quia erat iudicis componentis,& non ſucceſſoris.& ita ſæpe pronuntiatur, ꝙ iſta commoda primi iudicis ſunt,& non ſucceſſoris,maximè ſi ſunt recondita à primo iudice.vt Bal.in.d.l.fi.& idẽ tenet noſter Mõtal.in.l.4.tit.17.lib.fori.in glo.*tres quintos*.quẽ vide,& ꝙ pœna,quæ debetur ratione delicti cõmiſſi,pertinet ad primũ iudicem, & non ad ſecundum.Eſt cõmunis opinio ſecundũ Boeri.deciſi.5.nume.2.& poſtea fuit edita dicta lex, quæ hoc ita tenet,& diſponit in.d.curijs Valliſoleti anno.1548.petitione.86.¶Guido papa.in deciſio.535.tenet contrariũ,loquendo in arrendatoribus caſtri cum iuriſdictiõe: quia ſi in primo anno fuit cõmiſſum delictũ,pœna debetur ſecũdo arrẽdatori per.l.explicãdi.C.de accuſa.ibi cuius finis in iudicibus poteſtate.& per.l.furti.§.ſin autem.ff.de his qui not.infamia &.l. cum poſteriori iudicio.ff.ad Trebel.¶ Quod non obſtat,quia. d.Guid.loquitur quando eſt cõmiſſum delictũ, & arrẽdamentum ſeu conductio expirat ante cõdemnationẽ ſecus in noſtro caſu,quia iam eſt cõdẽnat⁹.& ideo tenet Bertach.de Firmi. in ſuo aureo reper.in parte, officialis executor.verſi.16.p d.Bal.in.d.l.fi. ꝙ ſi ex forma ſtatuti de condẽna
38 tionibus pœnarũ† officialis exequẽs debet habere quartã partẽ pœnæ, qñ prędeceſſor condẽnauit,& nõ fecit executionẽ,tũc officialis cõdẽnãs eã lucratur.ſecus ſi loqueretur ſtatutũ de executionibus,quia tunc executor inſpiceretur,nõ cõdẽnator,quod dicit eſſe notandũ, quia quotidianũ.Quod facit ad multas leges hui⁹ regni, ad iudicãtes partes condẽnationũ iudicibus,vel executoribus,& facit quoq; ad tex.in.c.10.ſupra eo. & ad.l.3.tit.13.lib.5.in ordi.reg. vbi loquũtur de executorib⁹, qui debẽt habere decimã rõne executionis,quia licet primus iudex cõdẽnet,& ſecũdus iubeat executioni.d.ſentẽtiam, executor iſtius iudicis ſucceſſoris debet habere decimam executionis,quia lex loquitur de executoribus. ¶Adde quoq; vnum quod mihi eſt ſingula.ꝙ ſi
39 varo,vel princeps† cõceſſit officiali officiũ, vel locauit cũ aliquo pacto omniũ obuẽtionũ & cõmoda,& fructus iuriſdictionis,& quidã de illa iuriſdictiõe offendit principẽ ꝓpter qđ debeat perdere bona, ꝙ talis officialis nõ habebit partẽ de illis bonis:quia qñ alicui cõfertur ob vindictã,vel iniuriã ꝓpriæ perſonæ,alteri nõ cõfertur.l.2. §. emãcipatus.ff.de colla.bono.tenet Bal.in.c.1.de capi.qui curiã vẽd.pœnæ aũt,quę deſcẽderẽt ex delictis inter alios cõmiſſis venirẽt cõmunicãdi per notata per Cyn.in.l.fi.ff.de iuri. om.iud. Et ideo capitanes,& iuſtitiarij habentes cõmoda,& ꝓuẽtus ſuę iuriſdictiõis,nõ habẽt cõmoda,prouẽtuũ,& pœnarũ delinquẽtiũ in perſonã principis,vel varonis cõcedẽtis.vt tenet.d.Par.de Put. in.d.tract.in.d.parte,prouẽtus,quaſi in fine, vbi etiã dicit, ꝙ nõ præſtãtur huic officiali cõductori ea,quæ præſtãtur vel donãtur principi in ſuo iucũdo aduẽtu:quia illa præſtatio concernit perſonã cõcedẽtis,& nõ patrimoniũ eius.arg.in.d.l. diuortio.§.quidquid.vide ibi per.d.Par.de Put.

SVMMARIVM.

1 *Caſus,in quibus quis pœna mortis punitur.*

b
1
Muerte.

el culpado merezca pena de muerte, [b] ſo la dicha pena.

[b] Caſus, in qbus† poſſit qs ad mortẽ perſonaliter condẽnari ponit.77.Bonifaci⁹ de Vitali.in ſuo opere maleficiorũ.in rub.quib⁹ de cauſis qs poſſit ad mortẽ vel in mẽbro cõdẽnari.vbi per eũ ſing. Et quoq;.Bal.ponit quaſi iſtos & alios in.l. data opera, 3.col.nu.9.C.qui accuſare nõ poſſunt. ¶Vbi dicit, ꝙ delicta cõmittũtur quatuor modis.ſ.facto, dicto cõſilio,& ſcriptura.vt in.l.ex maleficis.ff. de actio.& oblig.& per legẽ nominatim imponitur pœna mortis in caſibus,vt ibi p eũ. Alios ponit ipſemet Bal.in. c.1.§. iniuria punitur de pace iura.firmã.in vſi.feu.nu.8.&.9.¶Et vide tu Guiller.Bout.ĩ tomo.15.tract.fol.177. vbi enumerat. 49.caſus,in qbus pœna mortis ſpecificè à lege eſt impoſita & quia pauci hos tractat⁹ habẽt,ſunt q ſequũtur.¶Lapidãs chr̃ianũ odio nominis Chriſti.l.1.C.de iudæis.¶Qui virginẽ rapit.l.1. C. de rapt.virg.&.l.3.tit.2.part.7.¶Qui idolis ſacrificat.C.de ſacar.l.1.¶Qui officia diuina turbat.l.ſi quis in hoc genus.C.de epis & cleri.¶Qui contra naturã luxuriatur.l.cum vir. C.ad.l.Iuliã.de adult.¶Qui ſciẽter ſe rebaptizauit.C.ne ſacrũ bapt.reit.l.2.¶Qui in ſilice ſignũ crucis ſculpit.l.1.C.nec lice.ſign.ſal.¶Qui emit muricẽ,& tingit purpurã.C.quæ res vend. non poſ.l.1.¶Qui muros ciuitatis violat.l.fi.C. de rerũ diui.¶Proditor principis.l.quiſquis. C.ad.l. Iuli.maie.¶Parricida.l.1.C.de his q parẽ.occide. ¶Homicida occidi debet.l.3.C.đ epiſ.au.& apocaly.c.13.c. ſcilicet. ſeptupli. vt in. c.11. ſuprà eo. ¶Frãgẽs pacẽ iuramento firmatã.c.1.§.ſi quis,de pace iura.firm.¶Cõcitãs populũ,dicẽdo, viuat, vel moriatur.l.1.C.de ſeditioſis. ¶Si ſeru⁹ dominũ ꝓdit.l.capitaliũ.§.igni.ff.de pœnis. ¶Seruus dominã vitiãs. l.1.C.de mulier.quæ ſe ꝓprijs ſerui.ſupp.¶Adulter.l.quãuis adulterij.C.ad.l.Iul. de adul.¶Cõmentariẽſis,qui reũ mortis emiſit. l.ad cõmẽtarienſem.C.de custo.reorũ.¶Faciens priuatũ carcerẽ.l.1.C.đ priu.carceri.¶Erigẽs furcas ꝓpria authoritate.l.3.§.fi.ff.ad.l.Iulia. maie. ¶Miles ſociũ cõmilitonẽ feriẽs.l.omnẽ delictũ. §.ſi quis.ff.de re milita.¶ Qui in præpoſitũ domini, vel capitaneũ manus intulit.d.l. oẽ.§. qui manus.¶Iudex, qui pecuniã publicã ſubtraxit Inſtit.de publi.iudi.§.ſi lex.¶Miles qui fugit in bello integra acie.d.l.omne.§.qui in acie.¶Qui maius ſacrilegiũ facit.l.ſacri.ff.ad.l. Iuli. pecula. ¶Si actor caſtaldio.vel procurator ſubiectũ deprędabit.l.vniuerſi.C.vbi cauſę fiſcal.¶Qui monetã falſificauit.l.fin.C.de falſ.mone.¶Mulier, quæ ſe animali bruto ſubiecit.c.mulier.15.qõ.1. ¶Qui incendiũ facit.l.qui ædes.ff. de incen.rui. naufra.¶Cõfugiẽs ad hoſtes.l.ſi qs aliquid.ff. de pœnis.¶Fautores ſeditionis.l.fautores. eod. tit. ¶Patriæ ꝓditor.C.de abolitio.l.fallaciter. ¶Latro in itinere,vel nemore deprædãs.l. capitaliũ. §.craſſatores.ff.de pœnis.fur famoſus.ead.l.§. famoſos.¶Tutor corrũpens pupillã.l.1.C.ſi tutor eã.& cuſ.¶Qui man⁹ in ſe infert. l. ſi qs aliquid. ff.de pœnis.¶Miles turbator pacis.l.fin.ff.de re mili.¶Qui fulſit hoſtes,& eis vendit arma.¶Tenens puellam in lupanari.vt in authen. de leno. collati. 6. ¶Homines caſtrans.l.1.C.de eunuch. ¶Qui effracto carcere fugit.l.prima.ff. de effracto.carce. ¶ Miles cuſtos, qui captiuum dimiſit.l.ſi quis aliquid.§.miles.ff.de pœnis. ¶ Qui pregnantem necat. l. ſi quis aliquid. §. abortionis.ff.de pœnis.¶Author aggreſſuræ & violẽtię vbi cædes facta eſt.l.quoniam.C.ad.l.Iuliam de vi.publi.¶Recipiens malandrinos.eod.tit.l. prima.¶Miles,qui ne pugnet, debilem ſe fingit. d. l.omne delictũ. §.continuũ.¶Iudex matrem familiãs in publicum vocans.C. de offi.diuerſo iud.l.prima. ¶Qui ripas defluit. C. de nili.agge.non rump.¶Scribẽs falſum immunitatis inſtrumẽtũ.l.1.C.de immunit ne.cõced. lib.10.¶Tu adde vnum mẽti tenendũ, ꝙ principes populi adorãtes falſos deos, ſuſpendũtur in patibulis cõtra ſolẽ. ¶Et ita põt dici, ꝙ principes,& reges hoſtiũ ſi deprehẽdũtur,debẽt ſuſpẽdi in patibulis,ſed vltra eundẽ diẽ nõ debẽt morari.vt habetur Num.c.16.& Deut.c.10.& Ioſ.c. 9.¶Ex quo apparet ſcđm eundẽ Bal. ꝙ ſchiſmatici,q adorãt falſam eccleſiã,ſi in bello capiũtur, debẽt furca ſuſpẽdi.qđ nota cõtra iſtos Lutheranos nr̃i tẽporis.¶Alius caſus eſt in eo,q tãgit, & reſonat,ſeu repicat cymbala ſine iuſſu prætoris. vt in.l.5.ti.10.lib.4.in ord.reg. de quo per Abb. in.c.fi.de teſtibus cogẽd.nu.4.& Ang.in.l. nul. ff.qđ cuius vniuerſi.nomi.col.2.& in.l.obſeruare.C.de decurio.lib.10.¶Alius eſt in eo.qui vulnerauit aliquẽ p inſidias cõſilio,vel locutione,licet vulneratus nõ moriatur.vt in.l.2.tit.13.lib.8. in ordi.rega.& tenet Pla.in.l.ſemel.C.de re mili.lib.12.in fi.& vide Montal.in.d.l.ordi. in parte,occidẽs.& in.l.2.tit.*de los homezillos*.libr.4. foro.ll.& in.l.8.tit.5.eo.foro.libr.1.in gl.fi.¶Alius eſt ſi cuſtos carceris cognouit captã.Ioã.Fab.in. §.itẽ lex Iulia.Inſti.đ publ.iudi.nu.5.& Mõtal. in ſuo reper.ll.ord.in parte cuſtodes carceris,qđ habet locũ,etiã ſi capta ſit meretrix.vt doct.del Caſt.in.l.62.de Toro in gl.fi.in fine & Hipp. de Marſi.in.l.1.ff.ad.l.Corne.de ſicar.nu.8.quia punitur,ac ſi acceſſiſſet ad honeſtã.& Gui.pap. ſingu.689.§.cõmentariẽſis.& deciſsiõe.448.& latè Par.de Put.in tracta.ſyndica.in parte,adulteriũ officialis.foli.43.& Pau.Grill.in tract. de pœnis omni fari.cohit.verſi.13.*Et vi.quæ dixi infrà.in ca.47.in gl.*manceba publica*.nu.6.in fi. *¶Ali⁹ eſt in mãdante fieri aſſaſsinamento,quia licet mors non ſequatur, tenetur pœna mortis.text. & ibi Mõtal.in.l.2.ti.27.par.7.& in.c.1.de homi.in.6. & tenet Auguſti.in additio.ad Ange.de maleſi. loquendo in aſſaſsino.in parte,& Sempronium Rodul.manda.verſi.& bene nota.nu.4. ¶Quod intelligo,quãdo mãdatarius peruenit ad actum

 occiden-

occidẽdi.vel percuſſit,ſeu vulnerauit animo occidendi,quia tunc mãdãs,& mandatarius puniũtur,quia facere videtur.l.ſi mandat.ff.de ſolu. ſecus autẽ ſi non peruenit ad actũ.vt tenet Bonifacius de Vitali in.d.tract.malefi. in parte quid ſit accuſatio.verſic. corã vobis & cuſ.v.ſyndicus & ſyndicario nomine.nu.110. ¶Et additionatoribi dicit,ꝙ debet puniri pœna ordinaria:quia vbicũq; mãdatũ habetur pro perfecto in ſe, tunc tale mandatũ punitur pœna ordinaria,acſi delictum principale fuiſſet cõmiſſum per tex.in.c.pro humani.de homi.in.6.¶Cõtrariũ tñ tenet Bar.in.l. ſed ſi vnus.§.ſeruus meus.ff. de iniurijs.& Paul. de Caſt.in.l.ſi per aliũ. ff. ne quis eum qui in ius voca.quia qui mãdat aliquid fieri,non dicitur verè facere,ſed interpretatiuè.l.1.§.deieciſſe.ff. de vi.&vi arma.in gl.in verb.videtur.& Bar.ibi. & iſta eſt cõmunis opinio ſecundùm Alex.in cõſi. 65.in vol.4.col.2.nu.13. vbi in dict. conſili.iſtam q.altercat.& in ſpecie,ꝙ in mãdante cõmitti homicidiũ nõ cõprehendatur pœna ſtatuti puniẽtis homicidas in terminis.tenet Bal.in.l. nõ ideo minus.C.de accuſa.10.col.verſi.ego reuertor. & Alex.in.d.conſi.nu.17.quia mandatũ non eſt licitũ.& ideo ille qui fecit non fecit de neceſſitate legali,quia rei turpis nullum eſt mandatũ, tunc ille,qui mandat,verè non facit ſed interpretatiuè.¶Attamẽ dicit,ꝙ Bar.in dict.l. ſed ſi vnus.§. primo.ff.de iniuri.concludit,ꝙ aut verba legis, vel ſtatuti ſunt ſcripta in rem,aut in perſonã, ſi in rem, vt quia ſtatutum dicit pro homicidio ſit pœna capitis,& tunc punitur eadẽ pœna mãdãs, aut ſunt ſcripta in perſonã, quia dicit,ſi quis occiderit,& tunc ſtatutũ non cõprehendit mãdantem,& ita idem determinat Bar.in.l.aut quia licet.§.fi.ff.quo vi aut clam.& in.l.hęc verba.ff.de adult.& cũ iſta opinione tranſit Alex.in dict.cõſilio de quo per eundem copioſiſsimè in. l.3.§. ſi procurator.ff.quod quiſq; iure.& in.l.Gallus.§. quid ſi.ff.de libe.& poſthu.ſed hoc intelligit in mãdante delictũ fieri ſine pecunia, & tunc licet non puniatur,eſt verũ pœna ordinaria. Sec⁹ alia pœna:quia tunc arbitraria pœna punitur. tenet Bar.in.l.nõ ſolùm.§.ſi mandato.ff.de iniuri.ꝓut tenet dictus Additionat.ad dictũ Bonifacium de Vitali.vbi ſuprà.¶Sed ſecus eſt in mandãte, & dante pecuniam,vt delictum fiat,& ſic in aſſaſſinatu:quia ſi proceſſum eſt ad actum,punitur ordinariè, vt dixi,mandator,& mandatarius. vt tenet Angel.in tracta.malefi.&ibi Auguſti.in additio.in parte,& Sempronium Rodulph. mandatorem.verſi.vnde Saly.num.6.quinimo dicit ibi Auguſti.in additione,quæ eſt in num.7.verſi.quæro ſecundò. Quod mandans punitur pœna ordinaria delicti, licet delictum nõ ſit poſtea ſecutũ poſt mãdatũ,ꝙ dicit eſſe ſpeciale in aſſaſſino,vel quia facto illo mãdato delictũ erat perfectũ,nimirũ ſi puniatur pœna ordinaria,ac ſi delictũ principale eſſet cõſummatum ſecundùm Ioan.Andr.in regula.in pœnis,de regu.iur.in.6. in mercuria.& ſic infert Aug.vbi ſuprà quod vbi mandatũ habetur pro delicto perfecto in ſe, tũc tale mandatũ punitur ordinariè, ac ſi delictũ eſſet conſummatũ & aliter ad dictũ.c.pro humani.non poſſumus fugere.Tamẽ dicit ꝙ cõtrariũ tenet Dy.& Ang.& Ang.in.l.itẽ apud.§. ſi curauerit.ff.de iniuri.vbi dicit,ꝙ ſi in aſſaſsinamẽto homicidiũ non ſequitur,non punitur mandans. Quod dicit Auguſt. verũ, ꝙ non puniatur tanquã de homicidio ſed pœna extraordinaria, vt ibi per eum.Sed ego nõ deuiarẽ à texr. ſi adactũ fuit proceſſum:quia vt tenet glo.in.d.c.1. de homi.per ipſum mãdatũ eſt delictũ cõſummatũ & perfectũ nõ mirũ ſi puniatur ordinariè propter delicti enormitatẽ,licet dicat Aug.in.d.additiõe allegãdo Ange.in quodam cõſilio,ꝙ bene faciet prīceps,ſi cõmutet illã pœnã mãdatis fieri aſſaſſinamentũ in pecuniariã,licet aſſaſsinus debeat decapitari,ex quo delictũ nõ eſt cõſummatũ,& mors nõ eſt ſequuta.Et etiã ſi cogitabit, & aliqd egit,ſed nõ ꝑfecit,punit:& in iſto caſu aſſaſſinat⁹ nõ ꝓdeſt pœnitẽtia,ſed punit criminis cõſciẽtia.ſcđm Domi.ibi in.d.c.1.fi.col.verſ.gl. in verbo,mãdauerit.& dicit eſſe nouus caſus. ¶Ali⁹ caſus,in quo punitur criminis cõſciẽtia eſt in hæretico.vt in.c.ad abolẽdã.de hereti.& in.c.excommunicam⁹.§.credẽtes.¶Ali⁹ in crimine læſę maieſt.vt in.l.ſiqs.C.ad.l.Iuli.maie.¶Alius in cõciẽte ſibi mortẽ.ff.de bonis eorũ.l.3.primo reſpõſo. ¶Alius in extrahẽte de eccleſia fugientẽ ab illa. C.de his, q ad eccleſi.cõfug.l.fi.§. ſicubi quia in iſtis caſibus ſcđm Domi.in.d.c.1.non excuſat qs à pœna tẽporali,quantũcũq; pœniteat,eſt tñ locus pœnitẽtiæ ſpirituali,& reconciliatione diuina,ſecũdùm eũdẽ.¶Quinimo in probatione huius delicti aſſaſſinatus nõ requirũtur exactę probationes, ſed ſufficiũt ꝓbabilia argumẽta ſcđm Domi.in.d.ca.1.de homicid. col.4. & hoc credo propter horribilitatẽ iſtius delicti. ¶In tantũ,ꝙ ſi clericus cõmittit tale delictũ aſſaſſinatus, põt puniri per iudicẽ ſecularẽ abſq; aliqua degradatiõe,q̃a eſt diffidat⁹ à iure canonico. vt in. d.c.1. & diffidati ꝑ ius canonicũ,vident degradati ipſo iure.qđ ẽ mihi notãdũ ſcđm eũdẽ.Domi.ibi i fi.

SVMMARIVM.

1 *Pactum an poſſunt correctores facere cum ſuis officialibus ſuper iura, & expenſas.*

No

a NO arrendara. [a] Quod hodie malè ſeruatur,licet hic, & in prouiſionibus officiorũ caueatur, ꝙ iſta non locent correctores iſti cupiditate capti. contra iſtum tex.

Prætorum. Cap. XVI.

ITem que el dicho aſsiſtente, o gouernador, o corregidor no arrẽdara,[a] ni cõſintira arrẽdar los officios de alguazilazgo, ni el de las entregas, ni carcel, ni almotazenagos, ni los plazos, ni alcaldias, ni mayordomias,ni ſcribanias, ni otros officios q̃ tuuiere por reſpecto de ſu corregimiento directe ni in directe, ſo pena que pague lo q̃ anſi lleuare con otro tanto para la nr̃a camara.

& ſuã cõſciẽtiam aliter faciunt, quia ſæpe de his iuribus& expẽſis pactũ faciunt cum ſuis officialibus, maximè cum algazelis,& executoribus:& hac de cauſa i iſtis officijs ſubrogãt perſonas viles, pauperes, & miſerabiles, qui non audẽt iuſſa ſua executioni mãdare, nec rectè, nec cũ honore officia ſua exercent: quod quidẽ pactum aliquando volũt facere cum ſuis locũ tenẽtib⁹, maximè cum paruis,& inſipiẽtibus literatis, & fauore carentibus. *Vi.quę dixi. ſuprà.ca.4.in. gl.*eſcojan.*& in ca.1.in.glo.*fiel.* nu.42.in additione.* ¶Attamen in conſilio regali video dimittere ſine punitione tale pactum factum cum algazelis,& credo eſſe propter iura decimarum,quæ ex executionibus percipiunt, quia aliquando ſunt in magna quantitate: & ſi illi algazeli omnia integra reciperent,eſſent ſibi vtilia,quam correctori ſuum officium correctoriæ.Et pro iſta diſsimulatione procerum regalij cõſilij facit, ꝙ locatiõis appellatione in ſtatuto non cõprehẽditur locatio miſta faciẽs trãſitum in aliũ cõtractũ vẽditionis,vel pacti,vt tenet Alex.in cõſi.28.vol.4.nu.3.per.l. ſicut emptio. §. 1.ff.locatio.& per alia iura, vt ibi per eũ. Et facit quoq; quia vbi cauſa requiritur ad exẽtiã actus, nõ ſufficit illã haberi pro ſubſiſtẽte, niſi verè eã ſubſiſtere probetur.vt tenet Alex.in cõſi.27.eo. li.nu.10.per tex.in.l.ſi fortè.ff.de caſtrẽ.peculi. Tñ tex.noſter diſponit cõtrariũ, quia non poſſunt iſta officia locare,nec pactũ ſuper ea facere, in quãtũ dicit directè,ni in directè & in hoc declaratio regia eſſet neceſſaria, maximè in pactis factis cũ algazelis,quia fit contrariũ,vt dictũ eſt & in locũ tenentibus melius aliqñ ſeruatur, & iubetur cuſtodiri per pragmaticam factã per noſtrũ Principẽ Philippũ nomine ſui patris regis Caroli,in curijs qs habuit Valliſoleti anno.1548. petitione.40.& in petitiõe.60.in eiuſdem curijs extẽdit hoc ad dominos villarum, & locorũ, vt non poſsint locare officia hic contenta in noſtro tex.quod eſt optimũ, quia ſæpè domini tẽporales & quotidiè locant dicta officia,quod eſt contra ius.*Imo algazellus officium arrendans, vel arrendatum recipiens ab officio, inhabilis efficitur.l.16.tit.14.lib.2.ordi. & Peregrin. in part. algazellus in fin.& in parte officium. colum.3.*

SVMMARIVM.

1 *Statutum,ſeu lex debet eſſe honeſta, & omnibus communis.*

2 *Statum continens iniquitatem,an ſit nullum.*

3 *Statuta collegiorum poteſtas tenetur ſeruare, niſi ſint contraria iuri communi, vel municipali illius loci.*

4 *Statutum ſpeciale præualet generali.*

5 *Statuta, quæ non ſunt bona, poteſtas ea non tenetur ſeruare, etiã ſi iurauit ſtatuta ciuitatis.*

6 *Statuta iudex non ſeruans ex iuſta cauſa, vel euidenti vtilitate publica, non tenetur de hoc in ſyndicatu.*

7 *Statuta quæ ſunt contra libertatem eccleſiæ iudex non tenetur ſeruare.*

8 *Statutum prohibẽs alienationem fieri in eccleſiam, vel clericum, an valeat. vi. hic late.*

9 *Statutum laicorum, an comprehẽdat clericos.*

10 *Epiſcopus inter laicos obligatur ad obſeruãdũ ſtatuta laicorũ, ſi ſunt rationabilia, bona, & æqua.*

11 *Si ſtatuto laicorum cauetur, quòd ſi quis vẽdit frumẽtum, ſoluat duos denarios pro libra, vel ſi dicat, quòd nullus retrahat victualia ex*

 diſtri-

diſtrictū, an ſub eo comprehendantur clerici.
12 *Statutum laicorum, quòd animalia clericorū, vel eccleſiarum à ſuis paſcuis arceantur, an valeat.*
13 *Si per ſtatutum ſubditi prohibētur acquirere, an comprehendantur acquirere volentes ab eccleſia.*
14 *Statutum, quòd conſanguinei clericorum nō emant non valet.*
15 *Statutum factum in fauorem clericorum, vel eccleſiarum, non poteſt reuocari.*

a BVenas. [a] Nota text. ꝙ ſtatu
1 tū, † ſeu lex debet
eſſe rationabilis, honeſta, & omni
bus cōmunis. vt in. c. erit autē lex.
4. diſtinct. & ideo dicit Bartol. in. l. omnes popu
2 li. ff. de Iuſti. & iur. quòd ſtatutum † iniquitatem
continens, eſt nullum ipſo iure facit text. in. ca.
cū omnes. de cōſtitu. ❡ Sed dicit Alexā. in. l. 1. ff.
quod quiſq; iur. n. 4. ꝙ licet ſit iniquū valet per
l. proſpexerit. ff. qui & à quibus. etiā ſi dolus in
eo interueniat. vt. in. l. 2. ff. eod. quod quiſq; iuri.
& Felin. in. d. c. cū omnes. 2. colum. & idem tenet
Iaſ. in. d. l. 1. nu. 5. dicēdo, ꝙ valet, donec per ſupe
riorē corrigatur, ſecus ſi eſt impoſsibile. ❡ Et fa-
cit. l. fi. ff. de collegi. illici. vbi tenet, ꝙ poteſtas te
3 netur ſeruare † ſtatuta collegiorum, niſi ſint con-
traria iuri communi, vel municipali illius loci,
prout tenet Gandi. in ſuo tracta. maleſici. in par
te, de obſeruantia ſtatutorum. nu. 8. & debet ſer
uare quā publicè intereſt ea ſeruare. vt Bart. in. l.
nauiculariorū. C. de nauicul. lib. 11. & tūc debet
ſeruare ad corticē, & vſq; ad tenorem eius, ſecū
dum Bald. in. l. 1. C. vnde vir, & vxor poſt princi
piū. nu. 2. per. l. quidā in filiū. ff. de verb. oblig. &
ſufficit ſeruare illud, quod ſtatuta volūt. vt gl. in
l. 2. C. de iure domi. impe. & glo. & ibi Bald. in. c.
quoniam frequenter. §. ꝙ ſi ſuper. in fi. vt lit. nō
conteſta. tenet ꝙ aſſeſſor ſtatutis municipalibus
debet inhereri. quod dicit notandum. ❡ In tantū
poteſtas tenetur ſeruare ſtatuta, ꝙ nō valent re-
ſcripta, & impetrationes, quas faciunt aliquæ po
teſtates terrarū, vt habeāt arbitria ſuper maleſi-
cijs in loco commiſsis, vel dum impetrant abſo-
lutionem ab ſtatutis contra formā ipſorum ſta-
tutorū ſuper hoc loquētiū, quia eſſet cōtra publi
cā vtilitatē, & cōmodū publicū. vt tenet Ioan. de
Plat. in. l. vnica. C. de piſtori. libr. 11. imò dicit, ꝙ
nō debet pati rector ciuitatis aliquid cōtra. l. ciui
tatis fieri. C. de iure reipubli. l. 1. eod. libr. ❡ Sed ſi
4 in eodē volumine reperitur generalè, † & ſpecia
lè, ſemper ſequēda ſunt ſtatuta ſpecialia. vt tenet
Bal. in. l. cohæredi. §. qui patrē. ff. de vulgar. & pu
pilla. ❡ Et ſi ſtatuta nō ſunt bona etiā ſi poteſtas
5 † iurauerit ſeruare ſtatuta ciuitatis, & cōſuetudi
nes, nō tenetur ſeruare, niſi laudabiles, & præſcri
ptas, ſecundum

Prætorum. Cap. XVII.

OTroſi, que vean las ordenāças de la dicha ciudad, o villa, o partido que fuere a ſu cargo, y las q̄ fuerē buenas, [a] las guarde, y haga guardar. Y ſi viere que algunas ordenanças ſe deuen

Inno. in. ca. dile
cti. de maior. &
obedi. & Ange.
in. d. l. omnes po
puli. in fine. &
Gādi. vbi ſuprà,
nu. 11. vbi ait, ꝙ
ſi ſunt mala, &
iniqua, ſi non
vult, nō tenetur
ſeruare, etiam ſi
iurauerit. vt. ff.
de pactis. l. cōtra
iuris. §. ꝙ ipſū.
& in concordan
tijs in gl. ibi po-
ſita, in verbo, ni
ſi in caſib⁹ facit
tex. in. c. 1. de iu.
iur. in. 6. & in. c.
quintauallis. eo. tit. & l. ſi iura. ff. de operis liber.
& in. l. fidei. §. quāquā. ff. de lega. 3. ❡ Quinimo ſi
6 ex iuſta cauſa, † vel euidenti vtilitate publica po
teſtas, vel iudex nō ſeruat ſtatuta, nō tenetur &
de hoc non poſsint ſyndicari. vt Cataldi. in trac.
ſyndicat. qō. 24. ❡ Et multò minus tenetur, imò
7 nullo modo debet ſeruare ſtatuta, † ſi qua ſunt
contra libertatē eccleſię cum ipſa nulla ſint ipſo
iure. vt in auth. caſſa. & irrita. C. de ſacro ſanct. ec
cleſijs. & tenet Bar. in. l. de quibus. de legi. ff. nu.
5. & Alex. ibi in addi. ſecus ſi ſunt in eius fauorē,
quia tunc debet ea ſeruare. tenet Abb. in. ca. 1. de
iura. calū. nu. 3. & hinc dicit Bart. in. l. filius fami-
liàs. §. diui. ff. de lega. 1. nu. 12. & Alex. ibi. nu. 11. ꝙ
8 non valet † ſtatutum prohibens alienationem fie
ri in clericum, quia eſt contra libertatem eccle-
ſiæ, vt in. d. auth. caſſa. & iſta opinio, & ſequaciū
ꝙ nō ligentur clerici, nec eccleſiæ, dicit vera Ale
xā. ibi. nu. 12. & tenet Anto. de Butri. in. c. tua. el
primero. per illum text. de decimis & Abb. in. c.
à nobis. el primero. de ſent. excommu. ❡ Bal. tā.
in. c. clerici. de iudicis. & in. c. quæ in eccleſiarum
de cōſtitu. col. 2. tenet cōtrariū, dicēdo, ꝙ tale ſta
tutū liget clericos, & eccleſiā: quia quilibet pri-
uatus pōt imponere legē rei ſuæ, ne trāſeat in ec
cleſiā. l. ſi ita quis. §. ea lege. cū gl. ff. de verb. obli.
multò forti⁹ debet hoc poſſe ſtatutū: & q̄a iſtud
ſtatutū fuit edictū propter cōmune bonū. ſ. ne
bona

bona tranſeāt ad eccleſias, de quibus bonis non poſſunt poſtea alienare pro neceſsitatibus reipublicæ. vt in authē. Itē nulla cōmunitas. C. de epiſcopis & cleri. c. non minus. de immunita. eccle. ita etiam tenet Bal. in repeti. l. cunctos populos. C. de ſumma tri. & fid. catho. 10. col. & reſpondit ad. l. fi. C. de ſacro. eccleſi. ſ. ꝙ ibi cōceditur priuilegium eccleſiæ poſt cōtractū factū cū eccleſia, nā tunc eſt priuilegiata in acquiſitiōe dominij. Sed quando cōtractus non eſt validus, vt in caſu noſtro propter ſtatutū annullandū tunc non habet eccleſia priuilegium, ergo ſtatutum nō videtur contra libertatem eccleſiæ. ❡ Sed iſta opinio Bal. ſecūdū Alex. vbi. ſuprà videtur cōfundi per tex. in. c. fi. de immunit. eccleſi. libro. 6. Et Ioan. Andr. ibi in nouella & per. d. Abb. in. c. relatū. de teſta. per Cardi. in repe. c. perpendimus. de ſent. excōmu. per Alber. in. 2. parte ſtatutorū. q. 2. vbi per. 8. col. & per Bal. in. §. ſi clientulus. in. 3. colū. de aliena. feudi. & tex. & ibi doct. in. ca. eccleſiæ ſanctæ Mariæ. de conſtitu. & expreſſus in rubrica de ſtatutis, & cōſuetudi. in vſi. feudo. in parte. Itē nulla. & tex. in. l. 2. tit. 9. par. 1. & iſtam opinionē tenet Mōtal. in. l. 1. tit. 5. for. ll. libr. 1. in gloſſ. *ſiempre*. verſi. Itē facit ad illā quæſtionē. vſq; in fine. ❡ Et quia dum eſſem iuuenis anteaquā Alexā. viderim in patria mea, quæ Mōbeltrā vocatur, hæc quæſtio euenit ex parte illius villæ, vbi eſt dictū ſtatutum, & fuit oppoſitū cōtra dominū Franciſcū de Gala archidianum Ciuitatenſis, beneficiatum illius loci, ꝙ ille dominus archidiaconus non poterat emere poſſeſsiones, & fuit lis diu diſceptata, & ex parte domini Archidiaconi ſequentia de iure allegaui. ❡ Omnipotentis Dei poſtulato ſuffragio in ſupradicta. q. ſequentia cenſeo dicēda, atq; tenēda. Et primum, quòd tale ſtatū ſit nullū, & domini tēporales, qui prohibent ſubditis, ne prælatis, aut clericis, ſeu perſonis eccleſiaſticis quicquam vēdant, aut emāt, ipſo facto ſunt excōmunicati. vt in. d. ca. eos. de ſent. excōmu. in. 6. & in. c. nouerit. de ſent. excōmu. & vtrobiq; docto. ✝ Et tex. in. l. 19. tit. 9. par. 1. vbi ſingulariter diſponitur, quòd domini temporales in præiudicium prælatorū cōtra eccleſiaſticā libertatē, non poſſunt ſtatuere vetando ꝙ eis vel hominibus ſuis nil vendatur, ſeu emant, nec coquant in ſuis furnis, nec molant in molendinis, nec deambulent per plateas, nec extrahāt aquam ex fontibus, nec ſcindant ligna in montibus ſuis, nec alia ſimilia poſſunt prohiberi clericis. ✝ Et de iure ciuili ſecūdū Federicū imperatorem ipſe irrita nūciat omnia ſtatuta, & cōſuetudines, quæ ciuitatis vel loca, poteſtates, cōſules, vel quæcūq; aliæ perſonæ cōtra libertatē eccleſiæ, vel eccleſiaſticas, perſonas edere, vel ſeruare aduerſus canonicas, vel imperiales ſanctiōes præſumpſerint, & eas de capitularibus ſuis mandat aboleri penitus: & ſi de cætero ſimilia tentauerint, ipſo iure ſint nulla, & rectores priuātur ſua iuriſdictione, & ſuperiori applicatur, & vltra mille marcas ſoluāt: & dicti poteſtates, conſules, rectores, ſtatutarij, & ſcriptores dictorū ſtatutorū, nec non cōſiliarij locorū ſunt ipſo iure infames, prout tenet dictus imperator Federicus in titul. de ſtatutis & cōſuetudi. contra liberta. eccleſi. & tex. in. d. authē. caſſa. & irrita. & Bar. in. l. de quibus. ff. de legi. nu. 5. & in repeti. nu. 30. & text. in. c. eccleſia ſanctæ Mariæ. de cōſtitutio. & ibi docto. tex. in. l. 1. tit. *de los prelados* lib. 1. in ordi. rega. & gl. in. l. 1. tit. 5. for. ll. lib. 1. & ſic quòd tale ſtatutū eſt nullū. ❡ Etiam ſi tale ſtatutum non dicat expreſſè, quòd non emāt clerici, ſed etiā ſi dicat, quod ne quis vendat, vel donet, vel alienet bona immobilia non exiſtenti in iuriſdictione ſtatuētium, quia tale ſtatutum non comprehendit donationes, vel alienationes factas clericis, vel eccleſijs, quia ſi comprehenderentur, eſſet indirectè contra prędictam libertatem eccleſiaſticam, & non valet. vt tenet in expreſſo Abb. in. c. cū ſicut. in fine. de eo qui mit. in poſſe. cauſ. rei ſeruāti. & idem Abb. in. ca. eccleſia ſanctæ Mariæ. el primero. vt lite pē. nu. 2. vbi tenet, quòd cōſtitutio laicorū etiam generaliter diſponens, licet nō tendat cōtra eccleſiaſticam libertatem, nō debet extendi ad eccleſias, ſeu bona ipſarum. Et idē eſt dicēdū de bonis clericorū ſecundum Abb. ibi cōtra Bar. in. d. l. cunctos populos: qui cōtrariū tenet nu. 29. quia contra Bar. tenet quoq; Antoni. in. d. c. eccleſia ſanctæ Mariæ. de cōſtitu. & in. c. dilectus. de foro cōpe. reprobādo. opi. Bart. ❡ Et iſtā opinionē contra Bart. ſequitur Ioā. de Linia. in. d. ca. eccleſia. quod extendit Imol. vbi ſuprà etiam ſi ſtatutum inieciſſet vinculū ante clericatū: ſi tamē ius de quo quęritur, eſt originatū principaliter à facto clerici, vt tenet Calde. in ſua quęſtione, quæ incipit. Statutū ciuitatis. Et facit caſus in. c. eccleſia ſanctæ Mariæ. vt lite pēdeat, vbi ſtatutū generale erat de nō alienādo rē litigioſā, nec tēdebat cōtra libertatę eccleſiæ, imò erit iuri cōmuni cōforme, attamē non extēditur ad eccleſias, & eorū bona. ❡ Sed nō eūdo per mēdicata ſuffragia, dico, quòd tale ſtatutū laicorum nō cōprehēdit alienationes factas clericis, vel eccleſijs. vt Ioā. And. ſingulariter in. d. c. eos. de immunit. eccleſi. in. 6. in nouella. & Abb. in. d. c. relatū. el primero. de teſta. nu. 5. vbi tenet, quòd non obſtāte tali ſtatuto poterit quis donare, vel vēdere bona prædicta clericis, vel eccleſijs: quia ſtatutū

inferiorũ nõ pōt tollere priuilegiũ indultum ec
cleſijs per principẽ, & hanc opinionẽ tenet etiã
Bal.in.l.generali.C.de ſacro ſanct.eccleſ.& Pau.
de Caſt.in.l.fi.C.eo.& Petr.de Anchar. in repe.
c.canonũ ſtatuta.de cõſtitu.in.3.principali quæ
ſito.col.20.verſi.dicit etiã Bal.& Bar.& Bald. in
d.l.fi.& Bald.in.l.iubemus nullã.C.eod. vbi di-
cũt,ꝙ ſtatutũ prohibẽs alienare in forẽſem non
includit eccleſiã.& idẽ tenet Bal.ĩ.d.c.clerici.de
iudicijs.& ſtatutũ prohibens forẽſem acquirere,
nõ ligatur clericus.vt Bal.in.l.dudũ.C. de cõtra
hẽ.emptione.& in.l.fi.C.de exactori.tribu.lib.
11.& in.l.ſi filius.§.diui.ff.de lega.1. & notant do
cto.in.l.in quorũ.ff.de pigno.& Paul. de Caſtr.
in cõſilio.193.&.195.& Federicus de Sennis conſi
lio.26.vbi tradit dictũ Ioan.Andre. & concludit
nõ valere dictũ ſtatutũ reſpectu eccleſiarum,&
piorũ locorũ.Mouetur elegãter inter cætera:qa
pia loca ſunt à principibus priuilegiata, vt libe-
rè eis donent,vel vendant.vt in.l.1. &.l.illud.C.
de ſacro ſanct.eccleſi.ſtatutũ ergo in cõtrariũ,nõ
valet,duplici,ſeu triplici ratione,prima,quia(vt
dictum eſt)laici inferiores nõ poſſunt tollere le
ges,& priuilegia tributa per ſuperiorẽ, maximè
eccleſiæ.vt in.c.cũ inferio.de electio.per Bar.in
l.omnes populi.ff.de Iuſti.& iu.&.25.q.2.per to
tũ.¶Secũda ratio:quia hoc eſſet cõtra libertatẽ
eccleſiæ vniuerſalis.¶Tertia ratio:quia poteſtas
condendi leges tributa inferioribus.per. dicta.l.
omnes populi.videtur tributa ſine præiudicio
priuilegij tributi per ipſum imperatorẽ:quia ge
neri per ſpeciẽ derogatur.vt in.c.veniẽs.de præ-
ſcrip.& regula.gener.de regul.iur.in.6. & Bart.
in.d.l.omnes populi.& idẽ tenet Abb. conſilio.
63.in.1.volu.ſ.ꝙ ſub tali ſtatuto nõ cõprehendã
tur ſupradicta : quia priuilegiũ eſt cõceſſum ec-
cleſiæ,vt poſsit emere,& ex ſolo contractu,ſine
traditione quæratur dominiũ,& ſtatutũ in cõtra
riũ nõ valet.Et hoc priuilegiũ nõ pōt renũtiari,
quia eſt factum in fauorẽ publicũ.l.ius publicũ.
ff.de pactis.tenet ad literã Bar.in.d.l.filius.§.di-
ui.nu.12.& Bal.cõſi.522.libr.3.ſupra ſtatuto Bri-
xiæ,diſponente ꝙ nullus audeat alienare bona,
nec dominũ transferre de bonis ſuis in comitatu
Brixiæ alicui non ſuppoſito iuriſdictioni,& qui
non ſubeat onera,vbi cõſuluit,ꝙ non valeat tale
ſtatutũ in pręiudiciũ eccleſiarũ & clericorum,ꝙ
nota.*Idem tenet Maria Soci.in tracta.de obla-
tio.in.9.libello.nu.43.tomo.3.tracta.folio.65.in
quiens quòd non obſtãte ſtatuto, quo cauetur,
quòd bona immobilia non poſsint alienari info
renſes non ſuppoſitos iuriſdictioni ſtatuentium
poterit quis donare eccleſiæ:ſequens Ioã. And.
in.d.c.fi.de immu.eccle.lib.6.& vi. ſingulariter
Soci.in conſi.50.vol.1.conſi.*In cuius adiutoriũ
inſurgat beatus archiepiſcopus Floren. qui iam
eſt canonizatus,impoſituſq; in decalogo ſancto
rũ.in.3.par.tit.24.c.18.vbi ponit ad literam tex.
in.d.c.eos.& dicit,ꝙ ſi tale ſtatutũ fiat,ꝓut in Ita
lia,tale ſtatutũ nõ cõprehendit donationes,ven
ditiones, & alienationes factas eccleſijs. per.d.c.
eccleſia ſanctæ Mariæ.de cõſtitu. & per Domi.
in.d.c.eos.quinimo dicit beatus Florẽt.ꝙ ſi ſta-
tuẽtes extẽderẽt tale ſtatutũ ad eccleſias,vel cle
ricos, erunt ligati excõmunicatione , de qua in.
d.c.eos.cũ ſimilibus.& ꝙ iudex eccleſiaſtic⁹ poſ
ſit illos,ad quos pertinet, cogere ad declarãdum
tale ſtatutum non reſpicere cõtractus fiẽdos cũ
eccleſijs.per tex.in.ca.ſtatutum.de hæreti. ¶Et
iſtud tene,quia eccleſia approbat opinionẽ Flo-
ren.ex eo,quia eſt canonizatus,& ab ea nõ rece-
dendum,licet aliqui teneant cõtrariũ:quia eſſet
errare,& ſic ꝙ tale ſtatutũ nõ cõprehendit cleri-
cos,vel eccleſiã.¶Sed ſi eſſet lex imperialis,quę
hoc vetaret,bene comprehẽdit eccleſiã,vt eſt ele
gans dictũ Bar.in.l. diuina domus.C.de exacto.
tribu.lib.10.poſt gl.ibi ita ꝙ vult Bar.facere dif-
ferentiam inter legem principis non recognoſcẽ
tis ſuperiorem, & ſtatutũ ciuitatis inferioris. Et
idẽ quòd Bart.tenet Paul.de Caſtro in.d.l.fi.C.
de ſacro ſanct.eccle.nu.6.& idem dicit Ioan. de
Plate.in.d.l.diuina domus.nu.1.eſſe,ſi ſtatutum
eſſet factum à ciuitate libera, non recognoſcẽte
ſuperiorẽ.vt in.l.nõ dubito.ff.de captiuis , quia
non apparet ratio diuerſitatis,quare ſtatutũ tan
tum poſsit in illo loco,quãtum lex generalis,qa
lex cõtra libertatẽ eccleſiæ non valet, vt dictum
eſt,& ideo eſt diſtiguẽdũ ſecũdũ eũdẽ.Aut pro-
hibitio dirigitur in rẽ,putà,ꝙ talis res nõ poſsit
alienari,tũc quocũq; emẽte,etiã eccleſia,nõ va-
let emptio,propter in alienabilẽ rei qualitatem,
quę potuit effici ab ſtatuto,vel à lege.facit.l.aut
qui aliter.§.fi.ff.quod vi aut clã.& ibi notat Bar
to.Aut prohibitio dirigitur in perſonã, putà , ꝙ
nullus poſsit emere,& nõ cõprehẽdit eccleſiam,
nec alios nõ ſubiectos.¶Sed ego cõtra Bart.& ſe
quaces teneo,imò ꝙ etiã lex imperialis hoc non
poteſt facere:quia licet verum ſit, ꝙ lex princi-
pis generaliter diſponens debeat obſeruari quo
ad eccleſias , eſt verum,vbi canonibus non con-
tradicit.vt tenet Abb.in.ca.in præſentia.de pro-
batio.col.11.nu.28.& quando non eſt cõtra liber
tatem eccleſiæ.vt in.d.c.quæ in eccleſiarũ. Sed
ſic eſt,ꝙ ſi eſſet lex,prout eſt in tit.9.lib.5.in or-
dina.rega.non valet,quia eſt contra ius canoni-
cũ,ſpecialiter contra tex.in.d.c.eos,& contra.d.
auth.caſſa.*Nec obſtat.l.55.tit.6.par.1.quia non
valet ſicut nõ valet.d.l.ordin.niſi intelligatur in
donatio-

donationibus & contractibus factis per regẽ ſe-
cundùm.Greg.Lopez ibi.*¶Tamen ſi dicta lex
imperialis,vel ſtatuta laicorum confirmẽtur per
papam,ligant clericos.vt Inno.in.ca.1.de tranſa-
ctio.per tex.in.d.c.eccleſiæ ſanctæ Marię.de cõ
ſtitu.Et iſta confirmatio debet eſſe in ſpecie , &
certa,& non generalis,nã ſi generaliter papa con
firmaret omnia ſtatuta,nunquã intelligitur con
firmaſſe ſtatuta,quæ ſunt contra libertatẽ eccle
ſiæ.tenet Bal.in.l.omnes populi.ff. de Iuſtiti. &
iure.4.col.verſic.ſed nũquid in generali confir-
matione.& Iaſ.ibi.nu.36.& Alex.in conſil. 209.
in.2.volu.& Bar.Bal.& Ang.in.l.1.ff.de his qui
ſunt ſui vel alie.iur.& latius Iaſ.in.l. more. ff. de
iur.om.iudi.nu.39.& Bal.in.c.veniens.3.colũ.de
iur.iuran.& dicam in glo.fi.iſtius.c.verſi. in con
firmatione.¶Et vide Anto.Franciſ.in additi. ad
Abb.in.c.ad noſtram de probatio.in.1. additio.
vbi dicit hoc non procedere in ſtatuto facto à
populo ſubdito eccleſiæ Romanæ,quia tale po-
pulus poteſt ſtatuere contra ius canonicum quo
ad temporalẽ iuriſdictionẽ.de quo per Abb. in.
c.ꝙ clericis.de foro competẽ.& tenet Alexan.in
conſil.177.in vol.2.nu.3.&.4.vbi intelligit hoc,
ꝙ poſſunt condere quo ad ipſos laicos,non con-
tra clericos.quòd nota.& ſic in dubitanter teneo
dictum ſtatutum,ſeu legem non habere locum.
¶Facit alia ratio. Quia dominus archidiaconus
habet in dicta villa domum habitationis,& mul
ta bona,& poſſeſsiones,propter quod videtur eſ
ſe vicinus,& habere domiciliũ.vt tex.& ibi gl.in
l.hæres abſens.ff.de iudi.§.proinde. & in.l.32.ti.
3.par.3.Spec.in tit.de competẽt.iudicis,additio.
§. Et licet dictus dñs Archidiaconus habet alia
bona , & reditus in dicta ciuitate Ciuitatẽſi,non
obſtat ei quia quis poteſt habere plura domici-
lia.vt.in.l.abſumptio.ff.ad munici.c.dilectus. el
ſegũdo.de reſcrip.ca.ex parte de foro compe. &
ꝙ ibi notan.&.§.fi.de Parochi.& domus habita-
tionis cum alia bona,quæ habet,eſt incola illius
villæ.tenet Bar.in.l.libertus.§.ſola domus. ff. ad
municipa.maximè quia dictus Archidiacon⁹ ha
bet beneficium in.d.eccleſia,propter quod dici-
tur ciuis,& vicinus.vt Barto.in.l.1.verſic.quæro
etiam.ff.eod. ad municip. & eſt text.ſingula. in
cap.nullus.de tempor.ordi.libro.6.per quod de
bet gaudere in omnibus vt talis vicinus, & con-
tra eum non habet locum dictum ſtatutum. &
ſic fuit pronuntiatum per quendam conſeruato
rem,poſtea poſt non nullos annos emi Andreã
Siculum Barb. & in repeti. rubricæ de rebus ec-
cleſi.non alie.mirum in modum hanc quæſtio-
nem examinat column.25.verſicul.accedo nunc
ad ſecundum dubium,an tale ſtatutum compre
hẽdat.clericum.vbi per.36.colum.tangit , quem
copioſiſsimè pro vtraq; parte vide. & in fine di-
cit,quòd negari non poteſt , quin iſte paſſus ſit
difficilis,& dubitabilis , & multũ egeret deciſio
ne pontificia.Tamen dicit,quòd vera concluſio
eſt,quòd ſtatutum laicorum generaliter loquẽs,
dummodo non ſit contra eccleſiaſticam liberta-
tem comprehendit clericos,eccleſias,& eccleſia
ſticas perſonas , quicquid dixerit Albericus de
Roſa.in.2.parte ſtatu.quæſt.2. & per conſequẽs
ſtatutum diſponens, quòd ſubditus non poſsit
alienare rem immobilem , vel ſi alienauerit in
non ſubditum,ſoluet grauem gabellam,quia in
tali ſtatuto comprehenduntur clerici,& eccleſia
ſticæ perſonæ. dicit tamen Barba. quòd nihilo-
minus viuat , & moriatur ſuper hoc paſſu & in
omnibus adhæret deciſsio ſanctæ matris eccle-
ſiæ , vt vtar verbis Bald. in tractatu de ſchiſma.
C.ſi quis aliquem telari prohibue.& ibi ad con-
traria reſpondet,quem vide.¶Iaſ.tamen in. d.l.
filiusfamiliàs.§.diui.ff.de lega.1.nume.46.iſtam
quæſtionem diſputat.& in nu.53.&. 54. non fa-
ciendo mentionem de Barb. dicit,quòd tenẽdo
iſtam partẽ,quòd valeat tale ſtatutum , & quòd
ſub eo comprehendantur clerici,& eccleſię,quę
pars optimè defendi diſputando,poteſt reſpon-
deri ad dict.capitul.eos.quòd loquatur,quando
ſtatutum laicorum paſsim prohibeat omnia vẽ
di eccleſijs,vt patet ibi inter.in tex.in verbo,nec
quiquam vendant.& ſic erat nimis præiudiciale
eccleſijs,maximè concurrentibus etiam alijs pro
hibitionibus,de quibus ibi in tex.¶Secus in pro
poſito noſtro,vbi per ſtatutum laicorum ſolum
prohibẽtur alienari immobilia in eccleſias, ꝓut
etiam diſtinguit Angel.conſilio.48. ¶Tamen
ait Iaſ.quòd in dubijs opinionibus conſulendo,
& iudicando tenenda eſt opinio,quæ fauet eccle
ſiæ.vt in.l.ſunt perſonę.ff.de religi.& ſumpti.fu
ne.capitul.final.de re iudi.l.ſi pars.ff. de in offi-
cio.teſtamen.ideo durum,& difficilè eſſet obti-
nere contra ſententiam Bart. quę eſt magis com-
munis,quam dicit procedere, quando ſtatutum
prohibiti vnum faceret expreſſam mentionem
de eccleſia,& etiam,ſi ſimpliciter diſponeret im
mobilia non poſſe alienari in non ſubditos , tũc
per iſta verba quantuncunque generalia non vi
deretur comprehendi eccleſiæ, nec eccleſiaſticæ
perſonæ,ſecundùm Bald.in dicta.l.fi.C.de ſacro
ſanct.eccleſi.vbi dicit ita conſuluiſſe. & ibi An-
ton.in capitulo:tua nup.de decimis.& capitul.à
nobis.el primero.& ibi Abb.3.notabil. de ſentẽ.
excommunicatio. & idem tenet Ioann. Andre.
in.d.cap.fi.de immunita eccleſi.lib.6.& Abb. in
c.relatũ.el primero.de teſta.& iſtum tene indu-
 bitan-

bitanter,& ab iſta communi opinione non recedas,& gauiſus fui dum inueni Iaſ. meū conſiliū, & opinionem approbantem,& dicentē eſſe cōmunem,ꝙ nota quia in pluribus ciuitatibus, & villis huius regni ſunt prædicta ſtatuta, quæ ad eccleſias,& eccleſiaſticas perſonas,non extēdun tur.idem tenet Paul.de Caſtro.in.l.ſi quis.ff.de condi.inſtitu.nu.5.& Anto.Franc.in additio.ad Abb.in.cap.relatum.el primero.de teſtamen.in additione,quæ incipit cum Bal.in.l.generali. & hoc tene licet,Signor.de Homod.conſil.91.ſubtiliter teneat ꝙ tale ſtatutum ſit iuridicum & nō contra libertatem eccleſiæ.& eandem ſentētiam ꝙ ſit communis opi.Bar.tenet dictus Iaſ.in ſecūda lectura illius.§.diui.nu.80.licet dicat ꝙ ſemper ille tenuit contrarium per fundamēta.vt ibi per eum.❡Et an & quando ſtatuta laicorū compræhendat clericos vi.Alexā.in.l.nolle addire. ff.de acquire.hæredi.nu.3.vbi ait,ꝙ licet ſtatutū laicorum non poſſit auferre clericis,ea quæ ſunt à iure communi,vel in priuilegium conceſſa ſecundum veras concluſiones vt in.d.authē.caſſa. tamen bene poteſt ſtatutum laicorū priuare eos à fauoribus inductis per laicos,vt eſt caſus notabilis,in.l.ſi quis curialis.C.de epiſcopis,& clericis,& ibi Bald.❡Et vi.Bal.in.l.omnes populi.ff. de Iuſti.& iur.col.3.nu.7.verſic.edicta, verò vbi
10 ait,ꝙ epiſcopus,† inter laicos obligatur,adobſeruandum ſtatuta laicorum,ſi ſunt rationabilia bona,& æqua,aliàs nō,ita dicit intelligi.l. ex ea. ff. de poſtulan.&.ca.1.de noui oper.enuntiat. ❡Et vide eundem Bal.in.c.ex literis.de vita, & hone
11 ſta.cleric.vbi dicit,† ꝙ ſi ſtatuto laicorum caueatur,ꝙ ſi quis vēdit frumētū ſoluat duos denarios pro libra,vel ſi dicat, ꝙ nullus poſſit extrahere victualia extra diſtrictum,ꝙ comprehenduntur clerici,ſub tali ſtatuto,& hoc dicit verum quoad pœnas pecuniarias,ſecus quoad pœnas corporales,quia eis infligi non poſſunt,per ſtatuta laicorum,vt tenet Archidi.in.c.quiſquis.17.q.4.❡Extende,ꝙ non valet ſtatutum contra libertatē eccleſiaſticam,etiam ſi cōfirmetur per regem,quia libertas eccleſiæ eſt tanta,ꝙ fiſcus,non poteſt ſuper hoc imponere legem,niſi fieret in fraudē fiſci,vt tenet Bal.cōſi.116.in.1.volu.in fi.*Licèt cōtrarium videatur tenere text.in.l.55.tit.6.part.1. ſed intellige vt ibi per Grego.Lopez. in gl. *el rey lo ouieſſe defendido.**❡Et adde tu Iaſ.in.l.placet.in 2.lectura.C.de ſacroſanct.eccleſijs.in fine, vbi te
12 net,ꝙ ſi cōmunitas,† habet loca paſturę,& eccleſia mittat animalia ad illa paſcendum,ita tenetur ſoluere,ſicut mere laici ita dicit,ꝙ tenet Abb. in cōſil.6.& vide Lucā de Penna.in.l. iubemus.C. de naui.nō excuſan.lib.11.1.colum.verſi. hæc faciūt:vbi altercando pro vtraq; parte tenet,quòd princeps ſecularis pōt ſtatuere,ꝙ animalia clericorum & eccleſiarum à ſuis paſcuis arceātur vel etiā à paſcuis priuatorū,nec ſumant illa dominis inuitis, & ꝙ ſi inueniātur in illis paſcua ſumentia ſoluāt pœnā aliâs impunè poſſent offendi.vt ibi per eū,& facit ꝙ tenet Bald.in.l.contra iuris. §.ſi filius,in fine.ff.de pactis,& ibi Iaſ.num.11.ꝙ clericus qui vtitur ſtatuto laicorū nō pōt eo vti. niſi,cū oneribus prouenientibus ex eodē ſtatuto, licet aliâs clericus nō ſit ſtatuto laicorū aſtrictˀ. *Et an ſtatuta laicorum clericos ligēt, & eorum conſuetudines,vi. ſingulariter Henricū in capi. quæ in eccleſiarum.de conſtitu.vbi tenet,ꝙ ſtatutum ſeu conſuetudo laicorum oneroſa & præiudicialis eccleſiæ & clericis non ligat eos, ſecus ſi fauet eis,tamen ſi conſuetudo laicorum ſeruatur generaliter inter clericos & laicos, bene ligat,licèt ſit oneroſa,& ſic intelligit Henrric. Innocen.in.c.cum dilectus.eo.tit.& eſt ratio,quia talis conſuetudo per communem conſenſum tacitum omnium tam clericorum quàm laicorum eſt inducta:tamen incolæ, qui munera non ſubeunt tanquam aduenæ non includuntur in beneficijs quæ conceduntur ciuibus, quia nō ſunt pars illius corporis:tenet Bald.in auth. ſed omnino.C.ne vxor.pro marit.numer.6.& Alexan.in additio.ad Bar.in.l.municipē.ff.ad municipal.* ❡Sed quid ſi per ſtatutum prohibentur ſubditi
13 acquirere,an † comprehendantur acquirere volētes,ab eccleſia.Alex.in.d.§.diui.n.13.tenet ꝙ ſic allegando Federi.conſil.35.incipiente,ſtatuta, & Moder.in.d.c.ſi.de imitatio.eccleſi.in.6.❡Et in tantum ſtatutum contra clericum ſeu contra li-
14 bertatem eccleſiaſticam non valet,ꝙ etiam, † ſi ſit ſtatutum,ꝙ clerici teneantur ad aliquid faciēdum,putà ad ſoluendas collectas,& ſi non fecerint teneantur eorum cōſanguinei ad aliquā pœnā.tale ſtatutū non valet quia dicitur eſſe cōtra libertatem eccleſiaſticam,vt tenet Bald.in lectura antiqua.in.l.1.ff.de in ius vocan.vt eant aut ſatiſdent,& ibi Ang.quos ſequitur ibi Alex.nu.3. quia veriſimile eſt,ꝙ clerici nollent ſuos conſanguineos laqueari pœnis ſtatutorum.per text.in ca.ſciant cuncti,de ele.in.6.& idem tenet Bartol. in.l.1. ad fi.ff.de his qui pœnæ nomi. & in.l.hic pœne.C.de Agri.& cenſi.libr.10.& per Bald.in. l.1.ad finem.C.de indita vidu.tolle.& per eundē in.l.1.C.de epiſcopis, & cleric.in princip. & per alia iura vt ibi per eum, & idem tenet Paulus de Caſtro.in.l.1.ff.de his qui pœnæ.nomi cauſ.reliqui.numer.2.& in.l. hæres meus.§.quòd in fraudem.ff.de conditio.& demonſtratio.& ibi Bald. ❡ Sed ſtatutum factum in fauorem clericorum

15 rū vel eccleſiarū an poteſt reuocari † per ſtatuētes Paulus de Caſtro in.l. ſi quis curialis. C. de epiſcopis,& cleri.numer.5.tenet,quòd ſic, dum non auferāt clericis ius commune,quòd ab ipſis ſtatuentibus non habent,ſed Bartol. tenet contrarium,ſecundum eum.in.l.priuilegia.C. de ſacro ſanct.eccleſi.& pro eo dicit Paul.quòd facit, quod notat Innocen.in capitulo.nouit de iudi. ſuper verbo Theodoſius,ſed Cyn.ibi in dicta.l. priuilegia.tenet contra Bartol.. & quæ opinio. Cyn.eſt tenenda.vt.tenet Alexab.in.l. non amplius.ff. de legatis.1. numero.5.vbi ponit alios doctores eam tenentes, & ſic tenet quòd poteſt reuocari licet Antonius Franciſcus.in additio.ad Alexand.tenet opinio.Bartol. in dicta.l. non amplius.

SVMMARIVM.

1 *Quis poteſt ſtatuta vetera emendare, reformare,& declarare per poteſtatem ſibi conceſſam faciendi ſtatuta.*

2 *Statutum emendatum non dicitur,nouum ſtatutum ſed vetus.*

3 *Declaratio trahitur retro ad tempus diſpoſitionis factæ.*

4 *Lex noua declaratoria veteris,trahitur ad prætérita negotia.*

5 *Qui declarat nil noui facit.*

6 *Ex ſcriptura declarata agitur, non ex declarante.*

7 *Declaratio plus ſe habet quam cōſtitutio quia. declaratio reſpicit præterita:conſtitutio,futura,& quando lex procedit interpetrando porrigitur ad præterita.*

8 *Teſtis poteſt declarare dictum ſuum.*

9 *Declaratio appellationis interlocutoriæ ſententiæ poteſt fieri ſine ſcriptura.*

10 *Declarari poteſt libellus,etiam poſt litem conteſtatam.*

11 *Declarare poteſt iudex ex interuallo ſententiā ſuam.*

12 *Declarare quis dicitur etiam ſi quis corrigat errorem ſuum.*

13 *Declaratio facta per Papam circa gratias ſactas per eum, an præiudicet alijs quibus erat ius quæſitum.*

b Emendar. b Nota text.qui dat correctoribus facultatem tollendi ſtatuta ſi non ſunt bona nec rationabilia, & ſic eſt correctori data poteſtas per iſtum text. talia ſtatuta reformandi,quia quando alicui eſt cōceſſum,

1 emendar, b y hazer de nueuo, las

† facere ſtatuta poterit veterē emēdare, reformare,& declarare tenet Ang.in.l.iuris gētiū.§.adeo authē.de pactis, verſi.ſequitur in text.& Alex.ibi nu.4. & 5.per tex.in.l.videamus.§.penul.ff.de in litem iurā.& Pau.de Caſtr.C.de nouo.C.compo.nume.10.& Guiller.de Suſſa.in.l.prima.C.de emenda.C.inſti.& Gandi.in tracta. maleſi.in parte de obſerua.ſtatu.in principio.❡Et tales electi, ad emendanda ſtatuta poſſunt addere,& detrahere ſiue demere,vt in dict.l.de nouo.C.compo.§. quibˀ verſi.adijcientes,& de nouo.C.confirman.§. ſed ſi quando.*Sed prætores non ſint faciles ad ſtatuta vetera tollenda,& noua facienda: quia nouitates ſine cauſa inducendæ non ſunt, niſi euidens vtilitas appareat,vt in.l.in rebus.ff. de conſtitu.princi.quia reprehenduntur qui nouitates inducunt vt.cap.quis neſciat.11.diſtin.gloſſa. in capitul.cùm conſuetudinis.de conſuetu.& tales mutationes periculoſæ ſicut docet Anphoriſmˀ ſecundùm Ioan.Andr.ibi & facit.l.37.titulo.34. partit.7.& eſt.l.fin.& vi.text.& ibi Gregor.Lopez in.l.11.titul.1.part.1.vbi non debet legiſlator facilius eſſe in mutando leges,imò debet potius pati aliquod inconueniens,& tolerare,dummodo nō ſit magnum,quam leges mutare: quia ex hoc aſſueſcunt homines:& circa hoc vi.text.ſingu.in.l.18.tit.1.par.1.quem nota in materia iſta.* ❡Tale autem ſtatutum emendatum nō dicitur
2 † nouum ſtatutum ſed vetus vt eſt cōmunis concluſio Alberici. de Roſa. in prima parte ſtatu. quæſtione. 22. per textum.in.l.hæredes palàm. §. Sed ſi nota.ff. de teſtamen quia emendans nō facit nouam ſpeciem ſed veterem excutit. l. adeò.cum quis.ff.de acquire.rerum domi.

❡Facit quòd tenet Paul.de Caſtro.in dicta.l.hæredes palàm.§.ſi quid.numero.3.verſic.Item no-
3 ta,vbi ait,quòd declaratio † trahitur retro ad tempus diſpoſitionis factæ,allegando Ioann. Andre.in addition.ad Speculat.in titulo.de teſte.§. nunc videndum.quòd adeo adhęret diſpoſitioni,quòd vnà cum ea videtur manaſſe.

❡Et ex hoc multa ſequuntur,ſcilicet, quod no-
4 ua † lex declaratiua veteris trahitur ad præterita negotia vt notant doctor. in.l. omnes populi.ff.de iuſtitia.& iure.

❡Et

¶Et quod declaratio trahatur retro.tenet Bald. in.l.cum teſtamento.C.de teſtamen.manumiſ. in fine.& Abb.vbi latè per additio.in capitu.ex parte.de conſuetudi.nu.4.& Iaſ.in.l.quod iuſſit
5 ff.de re iudi.nume.3.& quia qui declarat † nil noui facit,vt tenet Philippus Decius conſilio. 423. in fine.& facit,quod tenet Barto.& doctor.in.l. aſſe.ff.de hæredi.inſtitu.vbi dicit, quòd agatur
6 † ex ſcriptura declarata non ex declarante.¶Facit quoq;,quod tenet Bald.in.l.non dubium.C. de legi.prima.column.nume.2.verſic.tertiò nota.allegando Ioan.Andre.in capitul.vlti.de ver-
7 borum ſignificatione.in.6.nouella, ꝙ plus † ſe habet declaratio,quàm conſtitutio.quia declaratio reſpicit præterita,ſed conſtitutio reſpicit futura , & ſic quòd quando lex procedit interpretando ſeu declarando,porrigitur non ſolum ad futura ſed etiam ad præterita,ſecundùm eundē
8 Baldum.¶Itē facit ꝙ teſtis poteſt declarare † dictum ſuum,vt notat Bald.in.l.in bonę fidei. C. de rebus credi.&in capitul.1.§.ſi enim domino. colum.3.quid ſit in veſtitura.in vſi.feudo.& Alexander.in additio.ad Bartol.in authen. qui ſemel.c.cum,& quando.& Abb.in.c.ex tenore.de teſti.& eſt gl.in.c.cum Ioannes de fide inſtru.in parte poſtquam.&facit text.in.l.30.titul.16.partit.3.vbi per Montal.de intellectu.idem tenet Petrus de Ferra.in forma libelli oppoſi. contra teſtes poſt publica.§.ſunt publicatis.nume.20.vbi ait,ꝙ quando teſtis obſcurè locutus eſt vel ſi nō expreſsit cauſam ſui teſtimonij poterit iudex in eadem inſtantia,iterum repeti ex iudicis officio ad ſui informationem,ſed non ad inſtantiā partis,& talis declaratio poteſt fieri abſq; nouo iuramento,& abſq; noua citatione partis: quia iuramentum,& citatio prius facta trahitur ad declarationē,quia poteſt addere ſeu ponere , id quod omiſit,ꝙ etiam pertinet ad declarationem,ꝙ hodie declaratur tāquam tūc fuiſſet dictum prout tenet Paul.de Caſtro.in.d.l.hærede. palam. §.ſi quid.nu.4.& idem tenet Bal.in authē.hodie circa principiū.C.de iura. calū.&tenet Hippol. de Marſi.in repeti.l.de vno quoq;.ff.de re iudi.nu. 76.¶Quòd eſt idem in appellatione ab interlo-
9 cutoria,quia licet talis appellatio,† nō poſsit fieri niſi in ſcriptis vt in.c.1.de appella.in.6.poterit ex poſt facto aliquid declarari circa ipſam ſine ſcriptura,ſolo verbo,ſecūdum Pau.de Caſt. vbi
10 ſuprà.¶Item poteſt libellus declarari † poſt litē cōteſtatā licet nō mutari.vt tenet Bal.in.d.l.hæredes palā.§.ſed & ſi.notāt per gl.id.l.idē Pōponius,ſi frumētum.§.ſi.ff.de rei vendit. ¶Et idem
11 dicit,ꝙ iudex ex interuallo, † pōt declarare ſuā ſententiā,ꝙ dicit eſſe verū quādo declaratur id, quod eſt aliquid ſaltem quoad certitudinē legis; licet homini non ſit certum,ſecus ſi ad quod declaratur erat per ſe nulllum,ita ꝙ deficiebat ius; & probatio:quia iſta declaratio nō habet robur ab actu , ideò opportet , ꝙ per ſe ipſum ſit actus ſolēnis.arg.in.l.accuſetur.ff.de adult. vide quæ dixi in procemio in.glo. *de ordenanças*.nu.19.¶In tantum dicit Bal.vbi ſuprà,ꝙ dicitur quis decla
12 rare,† etiam ſi quis corrigat errorem ſuū,& non dicitur de nouo facere , ꝙ dicit eſſe notandum. ¶Idem dic in declarationibus,factis per papam;
13 † quia multotiens papa facit aliquas declarationes circa gratias factas per eum, vtrum præiudicēt alijs,quibus erat ius quæſitū. & Paul. de Caſtro.in.d.l.hæredes palam.§.ſed nunquid.nu.4. dicit,ꝙ arg.eſt,ꝙ ſic quaſi hoc declaratur à principio fuiſſe dictum,quo caſu non fuiſſet alteri iꝰ quæſitum,quod dicit intelligendum de propria declaratione , quæ conſiſtit circa aliquod verbū dubium,ſed interdum declaratio, conſiſtit circa id quod non erat dubium de iure, & tunc declaratio habet vim nouæ diſpoſitionis,& ideò non valet quæſitum ſecundùm.Paul.de Caſtro. ibi.

SVMMARIVM.

1 *Permittitur hodie ſtatuta facere nu.8.*

2 *Anteaquam ſtatuta fiant debet in concilio arengari, & deliberari.*

3 *In ſtatutis fiendis debet prætor eſſe præſens.*

4 *In ſtatutis à populo fiendis eadem ſolennitas requiritur quæ in alijs eorum geſtis ,ſcilicet, quòd more ſolito conuocetur , & quòd ſimul coadunentur , & minus ad ſint duæ partes.*

5 *Decuriones,id eſt,rectores poſſunt hodie ſtatuta facere.*

6 *Statuta facta per decuriones,an debeant publicari per præconem.*

7 *Statuta à quo tempore ligent.*

9 10 *An ſolus poteſtas,poteſt ſtatuta facere.*

10 *Iudex poteſt ſtatuere ſalarium , pro aliquo maleſactore capiendo vtilitate publica imminente.*

11 *Magiſtri grammaticæ,an poſſunt facere ſtatuta,inter ſuos ſcholares.*

12 *Statuta facta per iſtos correctores ſine cōcilio ciuitatis,an durent perpetuò.*

Populus

13 *Populus vel concilium ciuitatis,an poteſt ſtatuere ſine correctore,ſeu prætore , vel aliquid agere.*

14 *Excommunicati banniti,vel interdicti nō poſſunt ſtatuta facere.*

15 *Statuta an debeant fieri,ſuper eo , quòd nullo iure diſpoſitum eſt.*

16 *Statuta contra ea quæ ſunt reſeruata principi non valent.*

17 *Statuta facta per ciuitatem quòd à ſententijs ſuorum officialium non poſſit appellari, an valeant.*

18 *Caſus,qui non reperitur deciſus per noua ſtatuta,ſed per vetera,an debeat dicidi ſecūdum vetera vel per ius commune.*

19 *An per pœnam ſtatuti ſit ſublata pœna legis antiquæ.*

20 *Si ſtatuti via eligitur,quo pœna minor imponitur,an poſſit agi via communi,quæ imponit maiorem vel econtra.*

21 *An qui fecerunt ſtatuta conceſsione principis,poſſunt poſtea ea reuocare.*

22 *An pœnæ quæ imponuntur pecoribus, & alijs damnificantibus ſaltus & prædia aliena poſſint creſci & augeri.*

c Las hara. c Nota text.quòd hodie per
1 mittitur † facere ſtatuta quia ſecus erat de iure antiquo:qꝛ talia ſtatuta nō poterāt fieri ſine ſciētia principis,vt tenet Bal.in titul.de pace conteſtati.colum.4.num.14.* Quia cum hodie ſingulæ ciuitates habeant ſua regimina,vt notatur.in.l.fina.C.de longi.tempo. præſcrip.& Bald.in.l.illicitas.§.qui vniuerſas.ff. de offici.præſid.æquum eſt vt dicta ſtatuta poſsint
2 condere.* ¶Et anteaquam , fiant corrector † in tali concilio,ſeu regimiento , debet proponere, quid placeat de ſtatutis fiendis, & ſuper hoc arēgetur,deliberetur,& reformetur,vt legitur quādo leges fieri debent,vt in.l.humanum.C.de legi.& Inſtitu.de iniur.§.illud.& Inſtitu.de iur.natu.gen.§.lex.& in.§.ſenatus,& ibi Angel.in fine , & in.§. plebiſcitum,& in.§. conſtat autem, & ibi Angel.numero primo. ¶Tamen ſi reperitur aliquod ſtatutum , & non apparet , quòd fuerit facta propoſitio in concilio vel populo, vel quis fuerit ille, qui propoſuit, valet ſtatutum,vt Bartol.in.l.vniuerſis,in fine.C.de prec. impera.offere.& in.l.ſecunda.C.de decurion.libr.10.& tenet Angel.& dicit eſſe notandum.in. dicto.§.conſtat.numero.2.& tenet Paul. de Caſtro in.l.prima.ff. de conſtitu. princip. ¶Et in
3 iſtis ſtatutis fiendis debet eſſe corrector,† vel poteſtas præſens,

hara, c con acuerdo del regimiento mirando mucho en las que tocaren a la election delos oficios, para que ſe

vt in iſto tex. aliter tale ſtatutum non valeret, vt in. l. prima. C. de ſeruis reipub. & tenet Gandi. in tract. malefi. in parte de obſeruan. ſtatu.numero.3. & infrà dicam. ¶Et in iſtis ſtatutis à populo facien
4 dis eadem † ſolennitas requiritur, ſicut in alijs eorum geſtis, videlicet,quòd more ſolito totus populus, vel concilium conuocetur. vt notat gloſſa. in.l. ſecunda. C. de decurio. libro. 10. & quòd ſimul coadunentur, nec ſufficit conſenſus ſeparatus,vt in.l.maiorem.C.de pactis, & in capitulo.in Geneſi.de elect.& quòd ſint duæ partes ad minus,& quòd facta propoſita in dicto cōcilio , id quod à maiore parte duarum partium fuerit obtenta,ſiue vrbis,vel per tacitum conſenſum nutu,vel fabis: vt arguitur in. l. ſeruo inuicto.§.ſi pupillo.ff.ad Trebellia.illud valet, & tenet,vt in.l. multi. cum gloſſa.ff. quod cuiuſque vniuerſo nomi.¶Dummodò illa pars conſiliariorum,quæ non fuit præſens, non ſit expulſa de ciuitate per inuidiam: quia tunc licet ſtatuta facta à præſentibus ſeruaretur, inter eos, non tamen in præiudicium expulſorum , nec præſentes glorientur de ſua malignitate , vt in.l.itaque fullo.ff. de furtis, prout tenet dictus Angel. in dicto.§.ius ciuile.Inſtitu.de iure.na.numero.16. & in.§.ſenatus.nume.3.in fine.¶Sed hodie non
5 totus populus,ſed ſolū † decuriones, id eſt , regidores , qui publicè ſono campanæ , vel voce præconia , vel die ſolita , loco , & more ſolito congregati ſunt , poſſunt facere iſta ſtatuta , vt in.l. ſi pupillus. §. decuriones. ff. de verborum. ſignification.& probat dictus Gandi. in dicto,titul.de obſeruan. ſtatu. in principio. ¶Et talia
6 ſtatuta facta per eos, debent † publicari per præconem , quòd eſt verum in ſtatutis vniuerſalibus,ſecus in ſtatuto particulari in fauorem alicuius facto,vt tenent Bald.& Cyn.& Paul. de Caſtro in.l.leges.C.de legi.numero.2.& Ange.in. dicto.§.ius ciuile. Inſtitu.de iure.natu.numero.
7 12.¶A quo autem tempore ligent † iſta ſtatuta , dic quod habentes notitiam ſtatuti, ſtatim,

ſtatim ligãtur.vt in.l.fi.ff.de decurio.ab ordi.fa-
ci.ſi verò loquimur in ignorantibus,tunc ſi ſunt
ſtatuta præiudicium aſſerentia, ligant infra tem
pus,arbitrio iudicis diſcernendum, vt poſsit cõ-
prehendi vtrum fuerit ille in ſuprema ignoran-
tia,vel non, ſi vero afferant vtilitatem ſtatim o-
perantur effectum vt tenet Ange.in.d.§.ius ciui
le.numer.11.vbi dicit,quòd Barto.in.l.prima.in
fine.C.de caducis tollen.dicit, quòd ſufficit pro
bare per teſtes,quod ſtatutum fuit publicatum.
argu.l.ea quidem.C.de accuſa. ¶Contra iſtum
8 text.videtur eſſe:† quia prætores ſiue præſides
prouinciarum,& poteſtates,& alij officiales ter
rarum non poſſunt facere leges,quia poſt trãſla
tionem imperij in principem non poſſunt præ-
tores,etiam populi Romani legem vniuerſalem
facere,quia non poteſt populus Romanus,vt te
net Angel.de Areti. in.§. prætorum.Inſtitutio.
de iur.natur.gen.numero.3.& in.§. quod princi
pi.nume.5.¶Sed hoc non eſt contra noſtrũ tex.
quia hic non datur facultas ciuitatibus, & villis
faciendi leges generales,ſed ſolùm ſtatuta parti-
cularia,quo ad ipſam ciuitatem, & quoad cõmo
rantibus in ipſa,& in ſuo diſtrictu,& iuriſdictio
ne,quia tunc bene poſſunt iſta facere, vt in iſto
text.regio.& Bartol.in dict.l. omnes populi. ff.
de Iuſti.& iur.gloſſ.& doct.in.l.prima.C.de po
ſtuland.Bartol.in.l.final.ff.de pœnis:& per Bal.
in.dict.l.omnes.numero.2.vbi ait, quòd populi
poſſunt ſibi facere ſtatuta.l.Antiochenſium.ff.
de priuileg.credi.&.ff.de decreti.ab ordi.faci.l.
final.&.l.prohibere.§.planè.ff.de quovi aut clã.
l.ſerui noſtri.C.de noxali.capi.1.de conſti.in.6.
¶Nam ſicut populus poteſt habere propriã cõ-
ſuetudinem.vt in.l.an in totum.ff.de ædifi. pri-
ua.&.l.de quibus.ff.de legibus.&.l.venditor. §.
conſtat.ff.communia prædio.à qua non eſt rece
dendum: quia habet vim naturæ vt in.l.1.§.deni
q;.ff. de aqua pluui. arcen. ita poteſt facere ſta
tutum & tenor,& ordo conſuetudinis,& ſtatuti
non debet prætermitti.vt in.d.§.conſtat.& in.l.
certa forma.C.de iure fiſci.libr.10.& in.l.conſti-
tutionibus.ff.ad municipal. quia ordo rei dici-
tur forma rei quæ non debet præuaricari, etiam
in actu fauorabili.vt in.l.qui Romæ.§.Faui⁹ her
mes.ff.de verbor.obliga.ſecundùm Bald.vbi ſu-
prà.& Anto.& Abb.in.ca.quòd clericis. de foro
competen.¶Dummodo non ſtatuant in præiu-
dicium culminis imperialis.vt tenet gloſ. in.l.9.
titul.5.lib.3.for.ll.in gloſſ.*por ſu*.in fine.¶Sed an
9 ſolus poteſtas, & ſic† corrector põt facere ſtatu-
ta.iſte tex.videtur dicere,ꝙ nõ ſed debet ea face
re cum cõſilio ciuitatis,ibi,*las hara con acuerdo del
regimiento*.idem tenet Ang.in.d.§.ius ciuile. col.
2.numero.5.verſicul.aut iudices,vbi ait, quòd ſi
iudices habent temporalem iuriſdictionem, vt
rectores terrarum,conuocato conſilio ciuitatis
ſtatuta poſſunt facere.vt in dict.l.prima.ff.cuiuſ
que vniuer.nomi.ipſi vero ſoli non poſſunt face
re.vt in.l.pro grammatic.C.cõminatio vel epi-
ſtol. ¶ Sed hoc intellige de ſtatutis perpetuis,
ſed ſtatutis temporalibus,ideſt,quod durent to
to tempore ſuo ſpectantia ad exigentiam facto-
rum,vt quod nullus portet arma,& ſimilia bene
poteſt ſolus ſine cõcilio ciuitatis facere, vt tenet
dictus Angel.vbi ſuprà.per text.in.l.fina.C.de
officio præfe.vig.& Angel. magis latè in.l.1. ff.
quod quiſque iuris. ¶ Ad quod facit quod tenet
idem Angel.in.l.cum nauariorum.C.de nauicu
10 la.libro.11.de iudice ſtatuente† imminẽte publi
ca vtilitate ſalarium pro aliquo malefactore ca-
piendo,de quo per Bartol.in.l.1.ff.de Iuſtitia.&
iur.numero.3.& ibi per Iaſ.numero.11.vbi ponit
plures limitationes.de quo vi.Bartol.in. dict.l.
nauariorum.& Ioan.de Pla.in.l.vnica.C.de præ
ben.ſala.libr.10.*Et vi.Iaſ.in.l.1.§. ſi tibi iuditiũ.
numero.2.ff.de condi.ob turp.cauſam,vbi tenet,
quòd quis poteſt licitè mercedem accipere pro
indicando malefactorem,ſecus inquit, ſi quis in
uenerit rem alterius: nam non poteſt licitè pete
re quòd ſibi aliquid detur pro inuentione: per
tex.in.l.falſus.§.qui alienum verſi. quid ergo ſi
pretium.ff.de furt.& ibi Bartol.quod dicit men
ti tenendum quia ſæpè occurrit,pro labore: ta-
men inueniendi licitum eſt recipere præmium
arg.l.nobis honeſtè.§.ſed ſi nauis.ff.ad.l.Rodiã.
de iact.ſecundum.Iaſ.vbi ſuprâ.& ibi Alber. ta-
men pro inuentione ſerui benè accipitur merce
dem,vt in.l.7.tit.15.lib.4.fori.ll.& Peregrin. in
par.furtum.quæſtio.6.in.gloſ.duplicatum.vi.l.
13.tit.1.lib.9.fori iuzgui.vi.l.ſolẽt. ff. de præſcri.
verbis.* ¶ Tamen ſi ſunt iudices de maioribus
magiſtratibus,vt de ſenatoribus præfectis prẹto
rio,vel legatis apoſtolicæ ſedis, poſſunt ſtatuta
condere,vt in.l.non ambigitur.ff.de legibus, &
etiam ſi habent dignitatem perpetuam, vt om-
nes marquiones,epiſcopi,& ſimiles perſonẹ,poſ
ſunt facere dicta ſtatuta vt in capitulo.2.de ma-
io.& obedi.Angel.in.l.vectigalia.C. noua vecti
ga.impo.non poſſ.in.6.columna. in.3. quæſtio.
verſicul.Item dico de legatis.ſed in hoc vide di-
ſtinctionem Bald. relatam per Angel. vbi ſu-
11 prà.¶Et adde,quòd magiſtri † grammaticæ in-
ter ſuos ſcholares poſſunt facere ſtatuta pœna-
lia,& correctoria malorum.argumentum gloſſ.
in.l.liberto.ff.de obſequijs liber.non autem poſ
ſunt imponere pecuniariam,cum ob mores non
debeant fieri receptione pecuniæ.argumẽ. in.l.
prima.

prima.§.taceat.C.de rei vxo.actione,ſecundùm
Angel.in dicto.§.ius ciuile,quòd facit cõtra iſtos
lectores grammaticæ,quia qualibet hebdoma-
da locant regulam.¶Sed an iſta ſtatuta facta per
12 iſtos† correctores, ſine concilio ciuitatis durent
perpetuo,vide Gandi. in dict.tract.malefi. in di
cta,parte obſeruan.ſtatu.in principio, vbi vide-
tur tenere,quòd ſi ſunt facta communicato con
ſilio ſunt perpetua.per.l.ſi prætor.ff.de iudicijs,
& per alia iura vt ibi per eum Bald. tamen in. d.
l.omnes populi.3.colum.nume.7.verſicu. edita
vero,videtur ſentire,quòd nõ ſint perpetua, ſed
ſolùm durent quouſq; durat ſuum officiũ: quia
propriè non dicuntur ſtatuta municipalia: quia
non ſunt propoſita perpetuè iuriſdictionis cau-
ſa,ſed prout res incidit vt in.l.ſi quis id quod. ff.
de iuriſdi.om.iudi.&.l.fin.ff.de pœnis.& ex his
non oritur actio in factum, tanquam ex edicto
prætoris,ſed oritur actio ex illo edicto ſi quis ius
dicẽti non omptempera.& iſta dicunt bana po-
tius quàm ſtatuta,quia habent vim ſententiẹ in
terlocutoriæ,& non vim legis,nec ſententiæ dif
finitiuæ.vt in.dic.l.pro grãmatic.¶Et ſucceſſor
qui iurat ſeruare ſtatuta,nõ videtur iurare ſerua
re illa quæ finita ſunt, & non ſunt redigenda in
libro ſtatutorum,& quia ſi imponitur pœna ve-
nienti contra ſtatuta loci,iſta pœna nõ habet lo
cum,quia non poteſt dici ſtatutum, niſi ex com
miſsione populi magiſtratus fecerit.vt in.l. pri-
ma.ff.quòd quiſq; iur.¶Et Bartol.in. l.impera-
tor.ff.de pœnis,quæ eſt lex finalis,dicit, ꝙ ſtatu
ta ſunt perpetua,ſed Bartol.ibi loquitur quãdo
ſtatutum eſt factum à populo:quia tunc eſt ius
ciuile,vel ſi eſt factum ab aliquo habente pote-
ſtatem,vt ab epiſcopo vel legato,duce,marquio
ne,non de & ſtatutis factis per poteſtatẽ vel cor
rectorem ſine conſilio.vt Bart.in.d.l.omnes po-
puli.nume.8.¶Sed actio deſcendens ex ſtatuto
an ſit perpetua,dicit, quòd quando eſt factum à
populo erit perpetua, ſed ſi ſtatutum fit ab ali-
quo præſide (vt quotidiè fieri videmus) tunc a-
ctio deſcendens ex eo ſi eſt pœnalis durat anno,
videtur enim ius prætorium, quòd eſt factum à
magiſtratibus,& ſic Bartol.cum Bal.concordat,
& idem tenet ibi Alexander.in additiõe.ad Bar-
tol.de quo vide Bald.in.l.prima.C.de hæredita.
Inſtitu.& Angelum.in dicto.§.ius ciuile. nume
ro.decimotertio. ¶ Vtrum populus vel conci-
13 lium ciuitatis † poteſt ſtatuere ſine prætore vel
correctore, dic quod non, vt in principio iſtius
gloſſæ dixi allegando Gandi. & in adiutorium
eius facit,quòd populus non poteſt vnum mini
mum actum iuriſdictionis exercere niſi interue
niat magiſtratus,vnde non poteſt apud populũ
aliquis emancipari.vt.ff.de ſeruis reipub.ma.l.1.
ſed ſtatuta cõdere eſt iuriſdictionis:quia qui ſta
tuit ius dicit,imò facit,quòd plus eſt quam dice-
re ius vel reddere,vt in.l.1. ff. quòd quiſque iur.
¶Et quia eſt forma legis, quòd magiſtratus fa-
ciat propoſitam interrogationem,in cõſilio, vel
parlamento populi,vt dictum eſt,& in.l. 1.ff. de
legi.in gloſſ.¶Et quia præſes ciuitatis debet ibi
eſſe tanquam caput,& congregatio,& congrega
ti ſunt tanquam membra,vt Bald.in.l.actor à tu
tore.ff.rem ratam habe. & ideo ſecundùm eum
ibi,in ſyndico,vel actore conſtituto ab vniuerſi-
tate requiritur decretum poteſtatis ſeu præſidis:
& idem tenet Barto.in.l.nulli.ff.quòd cuius vni
uerſi.nomi.nume.7.& melius Pau.numero.6.
& Abb.in capitul.primo.de ſyndica.& Bald. ibi
in rubrica.numero.3.& Specula.in titul. de acto
re ab vniuerſita.in principi.vbi tenet quòd con-
tra actorem vniuerſitatis excipitur quòd eſt ſi-
ne decreto iudicis conſtitutus,& per eundem in
titul.de ſyndico.numero.17.& Bald.ſingulariter
in.l.filius familias.§.veterani.ff.de procura. nu-
mer.3.& eſt communis opinio. vt additio. Abb.
in dict.capitul.de ſyndica.nume.5.& vi.glo.in.l.
3.titul.10.libro.1.for.ll.in gloſſ.fin.in fine.aliàs ſi
cõſtituitur procurator,ſine authoritate iudicis,
vel forma non ſeruata, eſt nulla conſtitu. tenet
Bart.& Plat.in.l.actuarios.C.de nu. actuarijs li.
12.licet contrarium teneat Bald.in.ca. doceri. de
reſcriptis.nu.5.& in.c.ſignificauit. de appellati.
numero. 5. tamen ſi defficit poteſtas, bene po-
teſt creari talis procurator à decurionibus. tenet
Bald.in.l.vbi aſsint.ff.de tutori.& curat.datis ab
his.in fine. ¶Præterea omne quòd eſt neceſſa-
rium ad ordinem rei,eſt neceſſarium ad eſſe rei,
ſed populus non debet vocari niſi per magiſtra-
tum.vt in.l.obſeruare.C.de decuri.libr.10. ¶Ad
idem facit quia populus nõ poteſt diſponere ſu
per magiſtratu, niſi confirmetur, à ſuperiore vt
in authen.defenſò.ciui.§.in crimine. coll.3.ergo
non põt diſponere ſuper iure redẽdo à magiſtra
tu quia cum magiſtratus ſit ſuperior populo rõ-
ne confirmationis ſuperioris,ergo populus non
poteſt imponere legem magiſtratui, quia infe-
rior non poteſt imponere legem ſuperiori.vt in
l.prima.ff.de conſtitutio.princip.¶Et quia cle-
ricus ſine epiſcopo non poteſt facere ſtatuta,
quia eſſent membra capite mutilato, ergo idem
in populo. Populus enim debet ſubeſſe, non
præeſſe cùm magiſtratus ſit eius princeps.l. ſpa-
donem.§.ſi ciuitatis.ff.de excuſatio.tuto.¶Quo
que facit. Nullus populus videtur ſani capitis:
quia quantò maior numerus,tanto minor intel-
lectus. vt in.l.ſi conſtat.de appella, &.ff. qui. &
à qui.l.

à qui.l.ſi priuatorum.& in.l.totiens.ff.de pollici
ta.¶Præterea populus Romanus,in quo erat om
nium populorum vis,ac poteſtas, abdicauit à ſe
imperium,ergo non remanſit in membris, quia
cum capite fortunas ſuas tranſtulit.l.fin.C.de.le
gi.& in.l.qui ex liberis.§.1.ff.bonorum poſſe.ſe-
cundùm tabul.¶Præterea.A quo remouetur ge
nus,emouetur, & quælibet eius ſpecies.C.de trã
ſactio.l.ſi cauſa cognita. Sed à populo remoue-
tur omnis iuriſdictio ſtatuendi. vnde dicit Inno.
in.c.cum acceſsiſſent de conſtitu.quòd penes po
pulum iuriſdictio,nulla reſidet hodie. & ibi Cõ-
poſtella.tenet,ꝙ nulla vniuerſitas poteſt facere
conſtitutionem abſq; magiſtratu. quæ opinio ſe
cundùm Bal.in.d.l.omnes populi.col.2.nu.3.ſe-
uerè & tenaciter ſeruatur in terris eccleſię,& ideo
ſi tota prouincia faceret ſtatutũ, non admittere-
tur,niſi eſſet approbatum.Sicut ſi caſtrum face-
ret ſtatutum,non admitteretur niſi per commu-
nem ciuitatis approbaretur. ¶ Sed Bal.vbi ſuprà
videtur tenere, ꝙ non habeat locum in ciuitati-
bus,quæ iura ſuperioris habẽt:vnde ciuitates ha
bentes fiſcũ,poſſunt facere pœnalia ſtatuta,quia
de iure ſuo licitum eſt eis ſtatuere,ſed non in alie
num ſaltem mittere.l ſi conſtiterit.C.fini.regun
do.cum ſimilibus.¶Ideo Bal.dicit de iure cõmu
ni eſſe diſtinguẽdũ, vt ibi per eum.in.d.l. oẽs.2.
column.verſiculo.& ideo. ¶ Sed quicquid dicat
Bal.& diſtinguat,tu tene iſtum text.& ſic,ꝙ po
pulus ſolus ſine poteſtate,ſeu correctore non po
teſt ſtatuere,nec talia ſtatuta facere. ¶Vide tu
Ang.in.d.l.omnes populi.in fine.vbi in hoc ca-
ſu vult dicere, quòd aut loquimur in populo,
qui regitur per magiſtratus ſuos, & à ſe creatos,
& tunc poteſt facere ſtatuta ſine authoritate il-
lorum magiſtratuum,& ita dicit ꝙ poteſt intel-
ligi.d.l.Antiochenſium.ff. de priuileg. credi. &
& idem tenet Paul.de Caſtro.ibi.nume.6.quem
vide. Aut loquimur de magiſtratibus creatis à
principe,vel ab alio ſuperiore, vt rege,& tunc ſi
populus vult facere ſtatuta circa id, quod tãgit
ius fiſcale,putà circa maleficia punienda,& non
poteſt ſine authoritate ſuperioris.Aut volũt ſta
tuere de eo,ꝙ tangit ipſos,& poſſunt. Quæ di-
ſtinctio Angel.certè mihi videtur. ¶Aduerte ta
men,ꝙ iſti qui poſſunt facere ſtatuta,debent ea
14 facere,niſi ſunt † excommunicati,vel interdicti,
vel banniti.vt in capitul.aduerſus.de immunit.
eccleſi.§.quia verò.quod dicit Ange.in dicto.§.
ius ciuile.nume.5.eſſe notandum quia non poſ-
ſunt facere: & ſi ſcienter faciunt cauſa occupan-
di iuriſdictionem,incidunt in pœnã.l. Iuliæ ma
ieſta.vt in.l.3.in fine.ff. ad legem Iulia. maieſta-
15 tis.quod nota.¶Et talia ſtatuta debent fieri † ſu-
per eo, quod nullo iure diſpoſitum eſt. vt in. l.
de quibus.ff. de legi. aliàs ſi ſtatutũ ſit ſuper eo,
quod eſt diſpoſitum â iure, non valet, maximè
ſi ius ciuile habet clanſulam derogatoriam,quia
in contrarium non poteſt ſtatui.vt in authenti.
nauigia.C.de furti.& in authentic. omnes pere-
grini.C.communia.de ſucceſſ.vi.tu Paul.de Ca
ſtro.in.d.l.omnes populi.nume.4. vbi tenet, ꝙ
populus habet facultatem condendi ſtatuta, &
talia ſtatuta valent,etiam ſi ſint cõtraria iuri ſcri
pto:non propter poteſtatem condentium, ſed
propter licentiam datam ab ipſo iure ſcripto.
quod dictum Paul.mihi eſt notandũ. & ſua opi
nio comprobatur per iſtum tex.ibi, *y las hara*.&
ſic datur poteſtas à iure ſcripto,dum tamen non
tendant in ſuperioris præiudiciũ,ſecũdùm Pau-
lum.vbi ſuprà.¶Item ſi ſtatuant contra ea quæ
16 ſunt principi reſeruata,† non valet ſtatutum.vt
ſuper tributis,& muneribus pertinentibus ad fi
ſcum,vt Angel.in dict.l.omnes populi.verſicu.
quintò oppono.vel ſuper legitimatione ſpurio
rum,& ſuper venia ætatis à erogatione,& ſimi-
libus:vt notatur in capit.2. de maiori. & obedi.
Aliàs valent ſtatuta,dummodo non ſint contra
bonos mores:vt in rubrica.C.de decretis decuri.
libro.10.quia lex debet eſſe ſancta.l.3.ff.de legi.
quia ſic poteſt fieri per pactum.vt Bar.in dict.l.
omnes populi.& in.l.non impoſsibile.ff.de pa-
ctis.gloſſ.& Bar.in.l.nec ex prætorio.ff.de reg.
iuris. ¶ Ex quo infertur,ꝙ ſi ciuitas recognoſcit
17 † ſuperiorem,non poteſt ſtatuere,quòd à ſenten
tijs ſuorum officialium nõ poſsit appellari,quia
tolleret ius ſuperioris,aliàs poſsit illud ſtatuere.
vt in.l.ſecunda.§.exactis.ff.de origi.iur.iuncta.
l.prima.§.1. ff.quis, & â quo appel. ſit. vt notat
Barto.in dict.l.omnes populi.& in.l.final.ff.de
aqua pluui.arcen.in principio.& Bald.in.l. ſi.§.
final.ff.de tempori.appella.Ange.in.l.prima.§.
ſi quis in appellatione.ff.de appella. & Ange.in
dicto.§.ius ciuile.numer.7.& idem tenet Ange.
in. d.l.omnes populi.verſ.quintò oppono. Sed
ibi dicit quòd ſi populus vult ꝙ cauſa appellatio
nis nõ deuoluatur ad principem,citet gradatim
tot iudices,quòd numerus iudicium includat ta
lem numerum appellationum,quòd non liceat
vltra appellare vt.C. vt non licet tertio prouo-
ca.l. prima. & dicit, ꝙ iſta cautela eſt notabilis
de iure ciuili,ſed de iure canonico eſt magis du-
bia.Attamen diſtinguendum dicit. Aut eſt tale
ius,quòd poteſt derogari per pactum, & poſsit
derogari per ſtatutum.Aut non poteſt per pa-
ctum,tunc nec per ſtatutum.vt in rubrica.de de
curioni.C.lib.10.Sed dicit, quod iſta regula ne-
gatiuè non eſt vera,& ſic quòd non poſſunt ſta
tuere
tuere,quòd appellatio non interponatur,ſed af
firmatiuè ſic,& ſic quòd poſsit ſtatuere, quòd
poſsint appellari.vt ibi per Angel. ¶Sed quid
ſi per iſtos rectores ſunt facta noua ſtatuta & re
dacta in nouo volumine, nec ibi continebatur,
quod vetera eſſent abolita:accidit quod vnus ca
18 ſus,† qui non reperiebatur deciſus per noua ſta
tuta,ſed per vetera ſic,& aliter quam diſpone-
ret ius commune,dubitatur,an debeat decidi ſe
cundum vetera ſtatuta, an ſecundum ius com-
mune? Dic quòd debet decidi ſecundum vetera
ſtatuta,quia non fuerunt expreſsè ſublata.ita te
net Paul.de Caſtro in.l.1.C. de iuſti. C. confir-
man.numero.4.Et hanc deciſionem Paul. di-
cit notabil.Alexand.in additio.ad Bart. in.l. fi-
nal.ff.de falſ.¶Aut per pœnam ſtatuti facti per
19 villam,ſeu ciuitatem,ſit ſublata pœna † legis an
tiquæ? Videtur quòd non:cùm in electione iu-
dicis ſit imponere pœnam iuris communis, aut
ſtatuti:quoniam per legem nouam ſtatutariam
non intelligitur ſublata pœna. l. antiquæ, imo
vtraq; pœna durat.vt eſt caſus in.l.in eum.ff.de
furtis.& in.l. quotiens.ff. de actio. & obliga.&
notat Barto.in.l.ſenatus in principio.ff.de accu
ſa.& tenet Ange.de Aret.in tracta malefi.in par
te,& ibi caput à ſpatuli.verſicul.quid autem.nu
mer.3.& ibi Auguſtinus.in additione.numer.9.
vbi tenet quod ita communiter doctores tenẽt
per.l.qui ſepulchra.C.de ſepul.viol. & ibi Cy.
quoq; tenet,quod iſta ſit communis opinio. &
iſtam met opinionem tenet Oldraldus in conſi
lio.94.columna.4.& Bald.in conſilio.220.in.3.
volumine incipiente,in cauſa domini Miliani.
6.colum verſic.quidam.vbi relata opinione ſua
ſubdito,quod alij dicunt,quod vni legi per aliã
non videtur derogari, cum correctio ſit euitan-
da.vt in.d.l.quotiens.de actio.& obliga. & Bar.
in.l.prima.ff.vi bonorum rapto. Tamen ſi fie-
ret executio vnius pœnæ,ceſſaret alia, niſi eſ-
ſet inuenta ad ſupplementum primæ:quia deli-
ctum,quod non eſt plenè purgatum,debet pur
gari.vt in capit.ad ſi clerici. de iudicijs.&.l.2.C.
de ſporto.vt tenet Bernardi.de Landria. in addi
tio.ad Angel.in tracta.maleficiorum.vbi ſuprà.
¶Quod Angel.intelligit verum,vbi ſuprà, niſi
ex aliquibus coniecturis appareat, quòd per im
poſitionem nouæ pœnę per ſtatutum,vel refor
mationem ſit receſſum à pœna antiqua.Idem te
net Abb.in.c.de cauſis.de offi.delega. & ibi mo
der.& Bart.in.d.l.1.ff.vi bono.rapto. ¶Sed con
tra Bar.& Cyn.tenet Ioann.Andre.& Bald.in.l.
data opera. C. qui accuſa. non poſ. & Petrus de
Anchara.in capit.maiores.de Baptiſ.Imò quòd
per pœnam ſtatutariam videtur receſſum à pœ
na iuris communis,& factus eſt iudex, qui pœ-
nam iuris communis imponeret, quia poteſtas
iurauit ſeruare ſtatuta.Et hãc opinionẽ dicit Au
guſti.de Arimi.in addi.ad.d.Ang.in tracta.ma-
leſi.vbi ſuprà,ꝙ ſibi magis placet maximè per di
ctum Bald. in.l.2.C.de rebus credi. in fine. vbi
per tex.in.l.qui cum vos.§.qui poſt.ff.de re mi
lita.dixit,quòd vbi per ſtatutum minuitur pœ-
na,videtur receſſum ab alia pœna capitali, hoc
eſt maiori.quinimo hoc voluit Bald. in.l. final.
C.de ædificijs priua. vbi tener quòd vbi per.l.
antiquam imponitur pœna grauis,& per.l. no-
uam imponitur pœna minor, per iſtam mino-
rem intelligitur derogatum,& receſſum à maio
ri.¶Alberi.de Roſa.iſtam.q.examinat, in pri-
ma parte ſtatu.quæſtio.8.vbi latè allegat omnia
quæ poſſunt allegari pro vtraq; parte,& conclu
dit,quòd totus mundus obſeruat, quòd per pœ
nam ſtatuti ſit derogatum pœnæ iuris cõmunis
vt ibi in fine tenet.& Hippolytus de Marſi. in
ſua practi.crimi.§.quęritur.in principio.vſq; in
fine per decem colum.hanc examinat quæſtio-
nem,& ibi in numer.5.&.6.tenet,quód opinio
Alberici vbi ſuprâ,eſt communis, & eſt tenẽda
tanquam æqua,& ſic,quòd per pœnã ſtatuti de
rogatur pœna iuris communis, quicquid dixe-
rit Bartol.in.d.l.prima.ff.vi bonorum rapto.Et
hanc opi.Alberic. tenet Salyc.in.d.l.qui ſepul-
chra.colum.2.verſic.quæro tunc ſecundò. vſq;
in fine. vbi eam tenet per quinq; fundamen-
ta ſatis ſingularia,& dicit,quòd opi.Bart.in.d.l.
prima,& ſequatium,videtur ſibi periculoſa pro
aſſeſſoribus,& præſidibus,& cum hac videtur.
ibi tenere Cy.verſic ſecundò allegatur.in addi-
tione.in quantum dicit, & ita tenent noſtri do-
ctores,& videtur expreſſum in.l. qui cum vno.
§.qui poſt,verſicul.nam exequi.ff.de re milita.
& iſtam opi.tenet Alex.in additio. ad Barto. in
d.l.1.ff.vi bono.rapto.in addi.2. Et retẽta iſta o-
pinione pro communi, vt dictum eſt. ¶Dic eã
limitari niſi ipſa lex eſſet iuſtior, & æquior ſta-
tuto,quoniam iſto caſu,non eſt credẽdum, nec
tenendum,ꝙ talis lex ſit ſublata per dictum ſta
tutum.vt tenet dictus Hippolyt.de Marſi.in.d.
practi.crimi.§.quæritur.nume.7. quod dicit eſ-
ſe nouum,& notandum, ad quod dicit videndũ
Iaſ.in.l.Gallus.§.quidam rectè.vlti. column.in
fine.ff.de liberis,& poſthum. ¶Quoq; dictus
Hippo.vbi ſuprà.num.9.intelligit dictam com
munem opin.quando ſtatutum poſterius tollẽs
primum,faciat ſpecialem mentionem primi ſta
tuti,cum clauſula derogatoria dicti primi ſtatu
ti,aliàs pœna iuris communis non eſſet ſublata,
nec primum ſtatutũ per poſterius, ſine tali clau

ſula,

ſula,ad quòd allegat ipſe plura iura, quæ per te
vide,tamen ipſe in numero.16.tenet,quòd ſuffi-
cit generalis derogatio abſq; eo, ꝙ ad ſpeciem
deueniatur,per iura.vt ibi per eum. & vi. Bald.
in.l.ſi quis ab alio.ff.de calumnia, vbi ait ꝙ licet
lex noua nouam imponat pœnã, niſi ſit clauſu
la derogatoria aliarum legum, non intelligitur
ſublatus alius modus agendi. Quod dicit eſſe no
tandum pro ſtatutis imponentibus diuerſas pœ
nas à iure communi.vt dicit notare Cyn.in.d.l.
qui ſepulchra. Sed tu tene ſupradictã opi.com-
20 munẽ. ¶Sed nunquid ſic ligitur via † ſtatuti,quo
pœna minor imponitur,poſsit agi via commu-
ni,quæ imponit maiorem,vel econtra ſi maior
eſſet pœna ſtatuti,quod videtur.vt.in. l.2.ff.vi-
bono.rapto.& in.d.l.cûm ex vno.Sed cõtrariũ
videtur.vt in.l.ſenatus.ff.de accuſationibus, &
in.l.1.quod ſenatus.ff.de iniurijs. ¶Sed dictæ le
ges ſecundùm Cynn.in.d.l.qui ſepulchra. non
obſtant quia verum eſt,quotiẽs ſunt plures viæ
agendi,quod vna peracta,agitur alia in quantũ
plus eſt quando vtraq; competit ad intereſſe,
ſed ſi vtraq; ad vindictam, tunc ſecus. vt nota-
tur in.d.l.quod ſenatus.& dicit Cyn. quod iſta
opinio tenet Ioann.de Rauẽ. vbicunq; crimen
punitur diuerſis legibus ſub eadem conſideratio
ne.de quo ibi per Salyce.qui tenet cũ dño. Cy.
¶An iſti,qui dicta ſtatuta fecerunt conceſsione
principis,per iſtum tex.an poſtquam fecerunt,
21 poſſunt poſtea † ea reuocare? Videtur quod nõ,
quia intelligeretur de primo actu.vt in.l.boues.
§.hoc ſermone.ff.de verbo.ſignificatio. ¶Con-
trarium eſt verum ſecundùm Bald.in tit.de pa-
ce conteſten.in vſi.feudo.in.6.column.num.21.
per tex.in argumen.in.l.omnium.C.de teſta.&
quod notatur in capi.non poteſt.de præben.in
6.in nouella.Et ex his apparet ſecundum Bald.
vbi ſuprà.quòd ſtatuta potius accedunt vltimæ
voluntati,quàm contractui.vt notatur in capit.
cunctis.de conceſsi.præben.in.6.& per Cyn.in
l.fi.§.1.C.communia.de leg.& idem, quòd poſ-
ſunt reuocare tenet Bar.in.l.omnium.C.de te-
ſtamen.Et iſtud tene,licet Bal.ibi teneat contra
rium,dicendo,quòd eadem ſolennitas requiri-
tur in deſtruendo, quæ in conſtituendo.arg.in
l.ſi vt proponis.C.de nuptijs.quia cum opinio-
ne Bartol.tranſit Fulg.Salyc.& Paul.de Caſtro
ibi.Et pro hoc allegat Paul.dictum Ioann.And.
in nouella.in capitul.1.de his quę fiunt à maior.
part.capitul.vbi ait,quòd ſi canonici iurant ſer-
uare ſtatuta,intelligitur quouſq; durabunt, &
poſſunt ſtatuta reuocare,nec ſunt periuri. cùm
de natura ipſorum ſit,quòd reuocari poſſunt ſi-
cut teſtamentum.* Et ibi Abb.num.7.vbi poſ-
ſunt contrauenire collegialiter tollendo dicta
ſtatuta.* de quo per Bart.in.d.l.omnes populi.
de iuſti.& iur.12.colum.num.33.& eſt tex.in.c.
cùm acceſsiſſent.de conſtitutio. & pro opinio-
ne Bartol.& ſequacium eſt text.in.l.44. de To
ro.& tenet Ange.ſingulariter.in.l.Paulus.la pri
mera.ff.de re iudi.in fine.vbi ait,quòd ab ſtatu-
to populi confirmato per principem recedi po
teſt per ipſos ſtatuentes. quod dicit eſſe menti
tenendum. ¶Abba.tamen in dicto capitul.cùm
acceſsiſſet.numer.2.dicit, quòd ſolent Bartolu.
& Bal.concordare,vt opi.Bart.procedat, quan-
do ſtatutum concernit principale fauore ſtatuẽ
tium,quia tunc confirmatio habet vim cuiuſ-
dam priuilegij cui poſſunt ſtatuẽtes vt priuile-
gio renuntiare.vt in capitulo.cùm illorum. de
præben.Et dictum Bald.procedat, quando ſta-
tutum concernit fauorem aliorum, vel bonum
publicum,ita quòd non merè ipſos ſtatuentes:
quia ex quo ſuperior confirmat,videtur diſpoſi
tionem ſuam facere: quia omnia noſtra facimus
quibus authoritatem impartimur.vt in capitul.
apoſtolicæ.de preben.in.6.l.prima. Circa me-
dium.C.de veter. iu. enuclean. & inferior non
poteſt legem ſuperioris tollere.vt in Clementi-
na Romani.de electio.Andre.Sicul.Barb. in.d.
capitul.cum veniſſent colum.10.per.6.column.
iſtam quæſtio.examinat,& dicit, ꝙ Ieſus Chri-
ſtus reuelet vobis veritatem huius hæſitationis:
& ponit quamplurimas opiniones doctorum:
& intellectus. Attamen in.12.columna.verſic.&
in quantum vult tenere cum diſtinctione Abb.
ſupra relata,ſed dicit, quôd debet reſtringi,& li-
mitari veram, ſi per illam reuocationem redu-
cant ſe ad terminos iuris communis. vt probat.
d.tex.in.d.capitul.cùm acceſsiſſent. & hoc vol
uit.Bartol.vbi ſuprà.& facit ad hoc.c.pro illorũ
de præben.& capitulo.dilecto. eodem titulo.
vbi vi. Abba.numer.17.&.19.& eſt ponderanda
dict.l.omnium,quæ loquitur ſecundùm Barb.
vbi ſuprà.eo caſu.quòd quis poterat teſtari ſine
principe,& etiam reſpicit commodum ipſius te
ſtantis,& dicitur,ꝙ ſine principe põt reuocare
Et ſic eſt ibi caſus formalis ſecundum Barb. vbĩ
ſuprà pro dicto Abb. quôd vbicunq; ſtatutum,
& confirmatio eius tendunt ad vtilitatem ſta-
tuentium,poſſunt ſtatuentes reuocare. Et per
conſequens cum reuerentia Bar.non bene loquĩ
tur,inquantum aſſumit doctrinam ita largã ex
iſto text.dicendo,quòd ſtatuentes paſsim poſ-
ſunt reuocare ſtatuta confirmata à ſuperiore,
Quia ille text.loquitur,quando actus,& eius cõ
firmatio concernebat vtilitatem ipſius diſponẽ
tis,nec de hoc doctores animaduerterunt.Et ita
dicit

dicit Barbat.vidiſſe doctores Peruſinos. in. d.l.
omnium.ponderantes illum tex.contra Barto.
& dicit,quòd iſta concordia Abba.quam dictus
Abb.ſibi attribuit,fuit Ang.in dict. l. omnium
de quo per dictum Andre.Sicul.Barba. vbi ſu-
prà. ¶Et licet ſit verum,quòd ſtatuentes poſ-
ſunt reuocare,vt dictum eſt,fallit,ſi in cõfirma-
tione princeps opponat clauſulam decreti de-
cernentis irritum,quia tunc non eſt licitum in-
feriori contrauenire.gloſſa.eſt.& ibi Abba. nu-
mer.14.in.cap.dilecto.de præben. ¶Sed quid ſi
omnes de conſilio iurauerunt ſeruare ſtatuta,an
poſſunt pro bono publico reuocare ſine metu
periurij? Dic quòd ſic: quia iuramentum intelli
gitur,dum ſtatuta fuerint ſtatuta. Si tamen iu-
raſſent non reuocare, tunc bene eſſent periuri
niſi habita eſſet conſyderatio ſtatuti tanquam à
cauſa finali,quia tunc deffectus cauſæ finalis ex
cuſat à periurio.tenet Montal.in.l. prima titul.
7.lib.1.for.ll.in gloſſ.juren.Et de iſta materia vi
de Alberi.in.1.part.ſtatu.q.16.* Et adde ꝙ pœ-
næ quæ imponuntur pecoribus,& alijs damni-
ficantibus ſaltus & prædia aliena,poſſunt creſci
& augeri ſi pœnæ nõ ſunt ſufficientes,ſeu ſi qua
litas temporis exigit.text.eſt,& ibi Grego.Lo-
pez.in.l.3.in fin.titul.26.partit.2.& ſingulariter
Petrus Antiboli in tracta.de munerib⁹.in.3.par-
te.§.4.num.197.&.199.cum ſeq.tomo.6. tracta.
fol.48.& vi. Bal.in.l.& ſi ſeuerior. C.de his qui
notantur infami.*

SVMMARIVM.

1 *Electio officialium ad concilium ciuitatis ſpe-*
ctat.
2 *Electio debet fieri de magis idoneo.*
3 *Electio debet ſtatim notificari electo.*
4 *Appellari poteſt à nominatione.*
5 *Si appellationis cauſa eſt pronuntiatum, quòd*
quis acceptet officium, eo nolente aceptare,de
bet alius loco eius ſubrrogari,& illi ſubrroga
to dare bona renuentis poßidenda,& vſufru
ctuanda. Et quoq; poteſt poni in carceribus
& in banno,& indici multa.
6 *Si pro contumace iußo gerere magiſtratum cõ*
pareat alius,& vult onus officij ſubire pro-
ipſo,non eſt admittendus.
7 *Appellatione durante à nominatione ſi eſt col*
lega in officio,an ipſe in ſolidum officium exer
cit.
8 *Quid in pluribus executoribus,& fidei comiſ-*
ſarijs,an ſi vnus ſe excuſet, alter totum offi-
cium adimpleat.
9 *A tutela,& cura non debet quis appellare,ſed*
ſe excuſare.
Excuſationi iſti debet dari curator liti, aliàs
ſententia excuſationis eſt nulla.
10 *Nominans in debitè aliquem,ſciens eum habe*
re excuſationem,tenetur ei ad omnes ſumptus
litis.
11 *Eligere an poteſt officiales ſolus magiſtratus,*
& quid ſi eſt electus, & non acceptat officiũ,
an iterato ciuitas poteſt eligere, & quid ſi el-
lectores non ſe concordant.
12 *Confirmatio officialium debet fieri per princi*
pem.

d Eligan. d Idem eſt de iure cõmuni, q̃a
1 ad concilium ciuitatis † ſpe-
ctat facere electionem officialium,& ſyndico-
rum.vt tenet Bart.in.l.2.C.de decurio.lib. 10.in
fine.& tex.in.l.Itẽ eorũ.§.ſi decuriones.ff.quod
cuius vniuerſi.nomi.&.l.ſed ſi ex dolo.§.1.ff.de
dolo.& ibi gloſſa.Platea.in rubrica.de decurio.
& in.l.2.eiuſd.vt numero.3.& Lucas de Penn.in
princip.vbi ait,ꝙ is ergo,qui præ eſt ciuitati fa-
cere, ſeu curare debet vt cum imminet officia-
lium electio,aut aliqua munera,ipſi decuriones
ſolenniter ad curiam euocentur, & electio per
eos,vel nominatio fiat.Idem tenet Petrus Antĩ
boli.in tracta.de muneri.in.3.parte.§.4.numer.
200.quem vide.tomo.6.tracta.fo. 48.* Et facit.
l.8.titul.1.libr.7. ordi. & intellige ſi talia officia
iuriſdictionem non habent: quia de lege partita
rum electio ſeu prouiſio iudicum ordinariorũ
ciuitatum & villarum regni ſolum ad principẽ
expectat & non ad vniuerſitates, nec ad conci-
lia ciuitatum: tenet Grego.Lopez.in.l.7. tit.18.
parti.3.& hoc niſi habeant ex priuilegio,vel cõ-
ſuetudine,vt dixi ſuprà.in.c.1.in.g.1.* ¶Talis ẽm
2 electio debet † fieri de magis idoneo vt Inno.in
c.cum olim.de teſtibus.nu.2.tamẽ ſi fiat de dig-
no,non vitiatur,licet potuerit fieri de digniori.
glo.& Bart.in.l.cum quidam.ff.de lega.2.Et vi.
Plat.in.l.1.C.de agricolis, & mancipijs domini,
& fiſcali.libr.11.vbi ait, quód electio ad honores
& munera ciuitatis debet fieri de ordinibus de-
curionum,& de alijs florentibus viris ciuitatis:
nec eſt deſcendendum ad infimos,niſi in ſubſi-
dium, quo caſu etiam minus idonei eliguntur.

vt ibi per eum. Et ſic debet intelligi quod dicit
Plat.in.l.per Illiricum.C. de cohartali. libro.12.
vbi ait, quòd ſectantes immania, & illicita lucra
non ſunt ad officia eligendi, & idem tenet ipſe
Plat.in.l.ſi cohartalis.eiuſdem titul.dicendo, ꝙ
artifices, & negotiatores, & aliæ viles perſo-

eligan juſtamẽte[d] y

næ non poſſunt aſſumere officia prouinciæ, nec
alias dignitatis.* Et facit quod tenet Ludo. Ro-
ma.in rep. l.ſi vero.§.de viro. ff. ſoluto matri.
colum.pe.vbi affirmat, quòd iura facientia ali-
qua perſonarum genera non idonea ad officia,
vel dignitates, vel concedentia alicui genera per
ſonarum, immunitatem à prædictis non exten-
di ad caſum quo ineſt neceſsitas, vt quia alij ido-
nei reperiri non poſſunt, tunc enim ad eos re-
curſus haberi poteſt. vid.l.ex generaliter.§.ſpu-
rios.ff.de decurio.& vi.l.ſpurij & ibi.glo.1.ff.eo.
& in.l.non tantum.& idem dic de economo ec-
cleſiæ quia debet eſſe clericus, ſed ſi non reperi
tur idoneus, poteſt eſſe laicus.tenet Abb.& do-
cto.in.c.2.de iudi.Grego.Lopez.in.l.61. titul.5.
part.1.in.gl.legos.in fin.& facit.l.3.titul.12.part.
1.& facit.l.3.titul.13.part.2.&.l.13.titu.15.parti.1.
& vi. Grego.Lopez.in.l.25.titu.7.par.1.& Bar.
ſingulariter in.l.1.ff.de excuſa.tuto.num.2. vbi
dicit quòd propter penuriam perſonarum nobi
lis interdum ad ignobilium obſequia coarctan-
tur, & ſic econtra ignobiles & infames ad digni-
tatum obſequia propter penuriam perſonarum
admittuntur: quod nota.* ¶ Talis electio debet
3 ſtatim † notificari electo, & ſi eſt abſens, per pu-
blicum nuntium. vt Bartol.& Plat.in. d.l.2. nu.
4. quia anteaquam ſibi notificetur, non currit
tempus appellandi à tali nominatione. vt tenet
Bald.& Angel.in.l.1.C.de tempori.appella. &
talis denuntiatio debet ei fieri perſonaliter vel
ad domum. vt in.l.ſcire oportet.§.oportet.el pri
mero.ff.de excuſa.tuto. Quia citatio, & notifi-
catio ſolenniter facta ad domum alicuius, præ-
ſumitur ad eius notitiam deuenire. vt in.l.vt per
fectius.in verb.domicilium.C.de annali.excep.
& in.l.1.§.1.vbi eſt bonus text.de hoc.& ibi Bar.
ff.de liberi.agendis, & agnoſce. ¶ Et ab iſta no-
4 minatione † de aliquo ad munus publicum au-
thoritate, & vtilitate poteſt appellari. vt in.d.2.
C.de decur.& in.l.ſi ad ſcribatũ.& in.l.hic qui.
C.de appel.& eſt text.ſimilis in.leg.8.tit.23.par
tita.3. Et hæc appellatio ad nominatione, debet
terminari, infrà duos menſes. vt in.l.1.C. de tem
pori.appel.& Plat.in.d.l.2.& ibi gloſſa.& idem
tenet Ioann.de Plat.in.l.generali.C.de decurio.
lib.10.in fine. ¶ Et ſi appellatione iſta pendente
aliquod damnum vniuerſitati eueniret, ex eo
quòd non acceptauit officium, per appellantẽ,
debet reſarciri, ſi iudex appellationis pronun-
tiat male appellatum à tali nominatione. Sed ſi
pronuntiat bene appellatum, electores debent
de ſuo reipublicæ reſarcire. vt tenet.d.l.parti.&
Ang.in.l.ſi imperatores.§.ſi magiſtratus. ff. de
appel.vbi eſt ſimil.tex. ¶ Sed poſtquam in cau
ſa appellationis eſt pronunciatum quòd accep-
5 tet officium, † eo nolente acceptare, debet alius
loco eius ſubrogari, & illi ſubrogato dari bona
recuſantis poſsidenda, & vſufructuanda, donec
durat. Et iſte contumax quandocunq; fuerit re-
pertus, cogitur iteratò ipſum gerere magiſtratũ
duplicato tempore, quo prius erat ipſe geſtur⁹.
vt eſt text.& ibi Bartol.Plat. & Lucas de Penn.
in.l.ſi ad magiſtrum.C.de decur.libr.10.& tenet
Ludouicus Roma.in ſingula.185. ¶ Et quoque
dicit Baldu.in.l. præſens.C.de ſuſpecti.tuto. ꝙ
illi qui nolunt acceptare officia communia, quę
ſunt oneroſa poſſunt poni in carceribus, & in bã
no. Et Angel. de Aretio.in.l.prima.§.ſi quis tu-
tor.ff.quando appel.ſit.col.1.& Bal.in.l.3.C.de
excuſa.tuto. & ibi gl.& in.l.imperatores.§.1.ff.
de appel.&.d.Petrus Antiboli in.d.tract.de mu
neribus.in.3.parte.§.4.num.81.tomo.6.tracta.
foli.42. ¶ Sed an in caſu huius legis poterit huic
electo iudici multa, vt propterea magiſtratum
gerere compellatur. Quod non videtur, cûm cõ
tenti eſſe debeamus pœnis legalibus compræhẽ
ſis.l.ſi compulſus.§.ſi diuortio.ff.de verbo. obli
ga. Sed contrarium eſt ſecundùm Lucam de Pẽ.
in dict.l.ſi magiſtratum, prima colum. vt latè ibi
per eum. ¶ Et in tantum, quòd ſi proba tali con
6 tumace iuſſo gerere magiſtratum compareat †
alius, & vult hoc onus officij ſubire pro ipſo, ꝙ
non eſt admittendus. vt.l.Sthicum Titio.§. vi-
ti.ff.de ſtatu liber.cum concordantis.per.d.Lu-
cam de Pen.in.d.l.ſi ad magiſtratum.3.columm.
verſicul. Item pone. vbi hoc ſingulariter appro
7 bat. ¶ Sed ſi eſt collega in officio, durante † ap-
pellatione ab iſta nominatione, ipſe collega in
ſolidum officium exercere debet: & ſi ambo no
lunt acceptare, in locum amborum appellantiũ
aliquis debet ſubrogari, donec cauſa appellatio
nis terminetur, ſecundùm Angel.in.d.l. ſi impe
ratores.§.ſi magiſtratus.ff. de appella. ¶ Quod
ibi dicit idem dicendum eſt in pluribus fideicõ-
8 miſſarijs, & † executoribus teſtamenti, vt ſi vnus
ſe excuſat, alter totum officium debet comple-
re: & ſi omnes ſe excuſant, & periculum ſit in
mora, diœceſanus eorum loco executioni trade
re poterit omnia in teſtamento relicta, quod
idem tenet Alexande.in additio. ad Bartolu.in
l.prima.§.ſi plures.ff.de exercito.actione.in ad-
ditione, quæ incipit, diſtingue.& eſt text.in ca-
pitul.2.§.ſanè.de teſtamen.in.6. ¶ Sed ſuprà dic
9 tu an habeant locum, quando quis appellat † à
tutela, vel cura? Dic quòd non: quia in iſtis non
debet appellari, ſed debet quis ſe excuſare infrà
quinquaginta dies; & ſi eius excuſatio reijcitur
tunc à tali ſententia reiectionis excuſationis po
terit appellari, vt in.§.qui autem.Inſtitu.de ex-
cuſa, tuto.& eſt tex.in dict.l.8.titul.23.&.l.fi.ti-
tul.17.part.6. Et ratio iſtius poteſt eſſe ſecũdùm
Ioannem de Plat.in.d.l.2.C.de decurio.libr.10.
quia nominatio non fit cum deliberatione con-
ſilij, ſicut illa, quæ fit à concilio ciuitatis, ſecun-
dùm Cy.in.d.l.hic qui.C.de appellatio. ¶ Nota
tamen vnum circa excuſationem tutelæ in pra-
ctica, quam pauci ſciunt: quia intra obſeruatio-
nem temporum, de quibus in.l.ſcire oportet.ff.
de excuſa.tutor.&.§.qui autem.Inſtitu.eodem.
volens ſe excuſare, faciat dare à iudice curatorẽ
hunc liti pupilli, vel adulti, & cum illo curatore
litiget, ita quòd illo curatore defendente cau
ſam pupilli, vel adulti, feratur ſententia excuſa
tionis: aliàs ſi contra fieret ſententia excuſatio-
nis eſſet nulla ipſo iure, tanquàm lata contra pu
pillum, vel adultum in defenſum. ita tenet Ma
teſsila ſingul.136.& vide Ang.in dict.§.qui autẽ.
nume.2.& glo.in.l.1.c.ſi tutor, vel cura.falſ.alle
gan.excuſa.in gloſſ.2. ¶ In propoſito adde vnũ
10 notandum, quòd ille qui indebitè † aliquem no
minauit, ſciens eum habere excuſationem, ſi cau
ſa eum vexandi, vel ex odio nominat, tenetur ei
ad omnes ſumptus litis, quos ille nominatus fa-
ciet in cauſa appellationis ſe excuſando, eius iu
ramento, & iudicis taxatione declarandos, ne e-
ius temeritas, & calumnia tranſeat impunita. vt
tenet Ioan.de Plat.in dict.l.ſecunda.C.de decu-
rio.in fine.per iura.vt ibi per eum. ¶ In tantum
iſti officiales debent eligi per conſilium ciuita-
11 tis, quòd, ſi ſolus magiſtratus, † & ſic corrector,
vel prætor vellet eos eligere ſolus, ſua electió
non valet. vt in.l. nominationes. C. de appella.
niſi decuriones hoc ei commiſſerint. vt tenet
Lucas de Penna.in dict.l.ſecunda de decurio.in
fine.per text.in.l.Item eorum. §. ſi decuriones.
ff.quod cuius.vniuerſita.nomi. Vnde ſecũdum
eum primi reges Romanorum, videlicet Romu
lus, & Numma Pompilius binos quæſtores ha
buerunt, conſenſu, & electione populi, non eo-
rum voce creatos. vt in.l.prima.in principio.ff.
de officio quæſto.* Tamen ſic electores non ſe
concordant in electione venit ad iudicem, vel
prætorem: tenet Alberic.de Roſa.in.l.in vendi-
tione.§. ſi quis fructus. ff. de bonis autho.iudi.
poſsi.numer.3.per.l.vltim.C.de iudi.&.l.1.§.no
tandum.ff.de ventre.inſpicien.facit tex.in.cap.
nec pro defectu de electio.& vi Bar.in.d.l. in vẽ
ditionem.§.ſi vnus.* ¶ Sed quid ſi ciuitas eligat
poteſtatem ciuitatis, ſeu alium officialem, & il-

ſin parcialidad[e], y anſi miſmo a las q̃ conciernen al bien comun[f]: anſi que

le electus non
conſentit, an ci
uitas poteſt ite
ratò eligere?
Dic quòd ſic:
quia iſte text.
videtur cogita
re de effectu.&
tenet Bald.in capitu.cauſamq;.de electione. nu
mer.11.per.l.hæc conditio.in principio.ff.de cõ
di.& demonſtra.& per.l.qui per ſalutem. ff. de
12 iure iuran. ¶ Et licet † electio ſpectet ad decurio
nes, tamen confirmatio officialium debet fieri
per literam approbatoriam principis. tenet
Platea.in.l.nullus. C. de cohartali. principibus.
libro.12.

SVMMARIVM.

1 *Eligendus non eſt quis ad clamorem popu-
li.*

e **Sin parcialidad.** e In tãtum, ꝙ ſi talis electio
fiat cum illa parcialitate, vel rumore populi, nõ
valet. vt Baldus.in lege omnem.C.ad Tertul.in
fine.& gloſſa in capit.ſecundo.de electione. in
1 prima gloſſa. vbi ad clamorem † populi nullus
eſt eligendus: quia ſæpe, aut gratia hoc faciunt,
aut pretium inde recipiunt.cap.ſi ergo. 8. queſ.
prima. quia populus ſequendus non eſt, ſed do-
cendus.62.diſtinctio.capit.docendus.& cap.mi
ramur.61.diſtinctio.& vanæ voces populi non
ſunt audiendæ. vt in lege decurionum filij. C.
de pœnis.& arg.in lege.ſi conſtat.ff. de appella
tio.& vide quæ dixi ſupra in capit.quarto in gl.
por ruego.in fine.

f **Bien comun.** f In hoc ſtatuentes debent attendere:
quia vt inquit Baldus in tractat. ſtatutorum in
parte, authoritas. verſiculo ſecundo. referendo
Cynn.magiſtratibus videtur conceſſa authori-
tas ſtatuendi, ſi ad bonum publicum, & publi-
cam quietem ſtatuant, vt quia ſtatuunt, quòd
quilibet vadat in exercitium, vel quòd nullus
vadat de nocte ſub certa pœna, & valet tale ſta-
tutum. vt in lege programma.C. commina.vel
epiſtolæ.

epiſtolæ.Sed ad ſingulorum vtilitatem nõ poſ
ſunt ſtatuere.vt Baldus in lege prima.ff.de offi-
cio eius cui mandatum eſt iuris.prout tenet Bal
dus vbi ſuprà.

SVMMARIVM.

1 *Labor non debet eſſe vacuus à mercede,& nõ debet defraudari:quia labor corporis,eſt maior quolibet pretio.*

2 *Populus poteſt ſtatuere circa pretium laboris, attenta ratione victualium.*

3 *Laboratoribus debet ſolui pretium ſui laboris in ipſa nocte,quando veniunt ex labore , niſi ſint pauperes,quia tunc debẽt aliquid ex principio habere,vt poßint laborare.*

4 *Conducens operas alicuius , vtrum intelligatur ſumptu locantis,aut ſumptu conductoris iudex agricolas vagos debet mittere ad agrorum culturam.*

5 *An conducens operarium , teneatur ad inſtrumenta ad operandum.*

6 *Scriptor,qui promißit ſcribere librum , tenetur ſcribere de ſuo atramento.*

7 *Operarius in opere rumpens aliquod inſtrumẽtum ferreum conducentis,non tenetur.*

8 *Quid ſi frangit rem,in qua operatur.*

9 *Conducẽs laboratorem ad laborandum,an põt alij delegare.*

10 *Operarius an poteſt ſeruire & operare per ſubſtitutum.*

11 *Opus debet fieri de die & non de nocte.*

12 *Operarios plures mittẽs in vineam ſuam , & poſtea mittẽs vnũ,cui promißit ſibi dare quãtum vnus de alijs habet,an debeat dare quantum ille qui minus habet.*

13 *Laborator conductus pro mercede quã alij cõducti ſunt,debet habere minorem,non maiorem.*

14 *Laboratores conducti ad laborandum in aliena poſſeßione,an puniãtur,vide hic fallẽtias.*

15 *Laboratores conducti ad laborãdum,ſi condemnãtur,an poſſunt agere contra conducẽtes.*

16 *Locans operas ſuas duobus quis erit potior.*

en los meneſtrales g , y otros officiales vſen de ſus officios bien y fielmente , y ſin fraude alguno , como en que la tierra ſea bien baſtecida de carne , y peſcados y otros mantenimientos a razona-

g 1 Meneſtrales. g Quia labor† non debet eſſe vacuus à
mercede.vt Specul.in prooemi.ſui operis.verſi.
hoc ergo,& non debet fraudari.vt in.l.pẽ.§.illo
C.de neceſſarijs ſeruis.Bal.in.l.præcipimus. C.
de impube.& alijs ſubſtit.col. 4. quia labor corporis etiã minimus , eſt maior quolibet pretio: vt in.l. ſeruorũ. ff. de pœnis.& Bar.in.l.1.C.de ſenten.quæ pro eo intereſt.* Et hoc verbũ meneſtrales ponitur.in.l.5. tit.20.part.2.* ¶Et ideo cõdita eſt lex.2. tit 5.lib.7.in ord.
2 reg.vbi habetur ꝙ populus† faciat circa iſtos o-
perarios ſtatuta circa ſui laboris pretium,atten-
ta ratione pretij victualium.Et eſt tex. ſingula.
3 & quoq; dicit. d.l.1. ꝙ iſti laboratores in † ipſa
nocte,quando veniunt ex labore debet ſibi ſol
ui pretium ſui laboris , niſi alia die ſequi volue-
rit quoq; cum conductore laborare,quia in iſto
die debet ſolui.¶Tamen ſi ſunt pauperes labo-
ratores , qui alimenta ex diurno labore perci-
piunt , debent aliquid habere in principio , vt
poſsint laborare:quia verba debent intelligi ſe
cundum qualitatem perſonarum,ita tenet Mõ
tal.in.l.3.tit.20.*de las deudas*.for.ll.lib.3. in gloſſ.
a plazo.Quod eſt notandum ad intellectum. d.l.
2.ordinamenti.& idem dicit Bald.in.l.2.C.loca
ti.vbi tenet,ꝙ laboratores de mane,debent ali-
quid habere,vt poſsint laborare, quinimo con-
trahere poteſt cum iſtis ſoldaderjs, & ſtipendia
rijs,puta pecuniam eis mutuando ante tempus
ſolutionis ſtipendij,vt tenet Plat.in.l. iubemus
per hanc.C.de erogati.milita.lib.12.nu.2. ¶Sed
4 quid ſi aliquis conduxit operas† alicuius , vtrũ
intelligatur ſumpta locantis,aut ſumpta condu
ctoris.tex.in.l.1.in.d.tit.5.lib.7.in ordi.rega.di-
cit,ꝙ ſumptu locantis,in quantum dicit , *con to-
das ſus herramientas y con ſu mantenimiento ſalgan a
la plaça los que ſe ouieren de alquilar*. Sed quidquid
dicat iſta lex,tenerem in hoc , quod tenet Bart.
in.l.ſi non ſortem.§.libertus.ff.de condi.indebi
ti.num.32.vbi dicit,ꝙ in hoc inſpicienda eſt con
ſuetudo

tudo regionum,quæ conſueuit eſſe in cõductio
ne talium,& illa eſt ſeruanda,quia ſic actum vi-
detur.vt in.l.excepto.& ibi notata.C.loca.& in
l.domini prædiorum.C.de agri.& cenſi.libr.10.
& in.l.quid ſi nollet.§.qui aſsidua. ff. de ædili-
tio edicto.& in.l.ſi prius.§.1.ff.de aqua pluui.ar
cend.& tenet Bal.in.l.liberti.C. de operis liber
to.col.3.num.11.¶Sed iſta conſuetudine ceſſan-
te,tunc ille allimentabitur de pecunia ſibi debi
ta pro mercede,cum in dubio intelligatur face-
re ſuo victu.ſecundum Bar.vbi ſuprà.Ad quod
dicit,ꝙ facit,quod notatur in.l.2.C.locati.& in
l.ſi verò non remunerandi.§.quinto.ff.mandati
& in.l.ſuo victu.ff.de operis libert. vbi melius
probatur,quia ſicut ibi facit propter remunera-
tionem,ita hic propter mercedem. Et ita credo
eſſe intelligendum.d.l.1.ordinamen.ſ.ꝙ de ſuo
teneatur facere victũ,& afferre ferramenta,quã
do conſuetudo non eſt in contrarium,quia tũc
diſpoſitio illius.l.eſt ſeruanda,licet gl.in.l.quo
niã liberi.C.de teſti.in.gl.fi.teneat contrarium
dicendo,ꝙ laboratores debent ali: quod eſt ve-
rum,quando cõſuetudo ita ſe habet, vel ita fuit
conuentum inter partes:vel gratis laborãt,quia
tunc debentur eis alimenta.vt Bar. Bal. Ang.&
Sali.in.d.l.quoniam liberi.¶Sed quid in dubio
quando non fuit inter partes conuentum ? Dic
ꝙ in dubio ſemper intelligitur contractus ini-
tus ſecundum conſuetudinem loci.gl.in.l.quin
ta.§.in commiſſoria.ff.de lege cõmiſſo. & Bart.
in.l.magiſtratus.ff.ad municipal. vt tenet Iaſ.in
d.l.ſi non ſortem.§.libertus.nu.28.¶Sed quid ſi
aliquis promitteret operas ſuas remunerationis
ſeruitij antehabiti?Bar.in.d.§.libertus.dicit , ꝙ
eſt adhibenda diſtinctio. Aut promittens erat
inops,vt dixit in liberto,de quo ibi per eum. Si
vero promiſsio operarum fieret ex mera libera
litate,non cauſa mercedis,nec cauſa remunera-
tionis,tunc intelligerentur promitti ſumpta e-
ius,cui debetur.vt in.l.rebus.§.poſſunt.ff.com-
modati.ſecundùm Bar.vbi ſuprà.*Et tene,ꝙ iu
dex ex officio ſuo debet agricolas vagos mitte-
re ad agrorum culturam:vt in.l.2.titu.14.libr.8.
ordi & Greg.Lopez.in.l.4.tit.20.par.2.*¶Sed
quid ſi conduxi operarium certa † mercede ad
operandum,an ego conducens tenear ad inſtru
menta?Dic ꝙ non,ſed operarij debent portare
omnia inſtrumenta:& ſi non habent, debent co
gi ad emendum.prout tenet Imol. in.l. ſtipula-
tiones commodiſsimę.ff.de verb.obliga.& tex.
in.d.l.1.ord.regali.& tenet Bal.in.l.1.C.de verb.
ſignifi.nu.2.glo.& Bal.ibi in fine in.d.l. quoniã
liberi.& glo. in.l.2.§.fi.ff.ad.l.Rhodi. de iactu.
vbi eſt.tex.& tenet Iaſ.in.d.§.libertus.nu.31. &
32.& idem tenet Ang.in.d.l.ſtipulationes com-
modiſsimæ,vbi ait,omnes operarios teneri por
tare omnia inſtrumenta ad operandum neceſſa
6 ria. Et idem dicit de ſcriptore , † qui promiſsit
ſcribere librum,tenetur ſcribere de atramento
ſuo,& cum calamo ſuo,& tenetur etiam ſcribe-
re de die,& non de nocte.¶Sed hoc quoq; intel
ligo,niſi aliud ſit actum inter partes, vel conſue
tudo ſit in contrarium per ſupradicta. ¶Sed qd
7 ſi operarius in opere rumpit† aliquod inſtrumẽ
tum ferreum,an conducens teneatur?Dic ꝙ nõ,
vt eſt tex.in.l.2.§.ſi conſeruatis. ff.ad.l. Rhodi.
de iactu.& gl.in.d.l.quoniam liberi.& ibi Bald.
& eſt glo.fi.& tenet Iaſ.in.d.§.libertus.nu.30.&
31.& Bal.in.d.l.1.nu.2.C.de verbo.ſignifi. ¶Sed
8 quid autem ſi frangatur† res , in qua operatur?
Vide text.in.l.cum quæritur.§.ſi gẽma.ff.loca-
ti.¶An qui conduxit laboratorem ad laboran-
dum,poteſt alij delegare.Iaſ.in.d.§.libertus.nu
16.per tex.ibi tenet ꝙ non:quia operæ officia-
les non poſſunt alij delegari.per tex.in.l.4.ff.de
nouatio.Et ratio eſt ſecundum eum,quia cohæ
rent perſonæ,vt in.l.operæ in rerum.ff.de ope-
ri.liberto.ergo delegari non poſſunt. vt in.l. v-
nica.§.nec autem.C.de caducis tollen. Hinc eſt
ſecundum eum,ꝙ ſi conduxiſti ſeruum , vt tibi
ſeruiat per annum in domum,non poteſt alij de
legari.& ſi talis delegatio fiat,liberatur delegãs
ope exceptionis,vt Bar.in.l.4.ff.de nouatio.ſe-
cundùm Iaſ.vbi ſupra tamen operæ fabriles poſ
ſunt alteri delegari,quia tales operæ perſonæ co
hærent.ſecundùm Iaſo.vbi ſuprà. numer.18.*vi
de de hoc per Peregr.in parte locatio.q.6.in.gl.
ſecundum laboris colum.2.verſi.conduxiſti: &
ibi etiam,an ille qui debet præſtare operas vno
tempore ſi vult præſtare in alio, an poſsit vi. gl.
in.l.cum quidam.ff.locati,& ibi.Bar.* ¶Sed an
10 operarius poteſt operare,† & ſeruire per ſubſti-
tutum?dic ꝙ non vt tenet Ang.in.d.l.ſtipulatio
nes commodiſsimæ.vbi ait,ꝙ ſcriptor non po-
teſt mandare diſcipulo ſuo,ꝙ ſcribat. Quod di-
cit eſſe idem in omnibus alijs operarijs.quod no
ta.vi.latè per Ioann.de Plat. in.l.nullus qui. C.
11 de decurio.lib.10.num.3. Et tale opus† debet fie
ri de die,cum melius fiat quàm de nocte: & me-
lius per magiſtrum,quam per diſcipulum,ſecun
dùm eundem Angel.¶In propoſito nota vnum
quod tenet Paul.de Caſtr.in.l.ſi ita relictum.ff.
12 de legatis.2.ꝙ ſi aliquis miſsit† in vineam ſuam
plures operarios,& poſtea miſsit vnum & pro-
miſsit ſibi dare quantum vnus de alijs habet , ꝙ
debet habere quantum ille , qui minus habet.
Sed hoc non habet locum in contractu , in quo
verba non debẽt intelligi ſecundũ mentem pro

 ſeren-

ferentis tantũ.l.in veteribus.ff.de pactis.& in.l.
in vẽditione.in fine.ff.coĩa prædiorum.Ideò di
cit Paul.vbi ſuprà,ꝙ remittitur arbitrio boni vi
ri ſecundũ merita perſonæ,vt habeat tantũ,quã
tum alius,qui tantundem fecit,vel non plus, &
quia labor eſt remunerandus pro rata.vt Specu
lator in tit.de depoſit.§.7.verſic.Sed pone pro-
13 curator.¶Laborator verò † conductus pro mer-
cede,qua alij conducti ſunt,debet habere mino-
rem,non maiorem,ſi vnus maiorem,alter mino
rem habeat,ſecundùm Dy.ſingula.in.l.qui con
cubinam.§.primo.ff.de lega.tertio. ¶Adde in
14 iſta materia,ꝙ ſi laboratores † conducti ad labo
randum laborant in aliena poſſeſsione,excuſan
tur.vt tenet Bar.in.l.in rem.§.tignum.ff.de rei
vendica.vbi eſt glo.¶Et facit,quia in talib[9] con
ſueuerunt operari, & locare operas ſuas. vt in.l.
item apud labeonem.§.ſi quis aſtrologus. ff. de
iniurijs,& habito reſpectu ad artem ſuam, dede
runt operam rei licitæ. ¶Conductor tamen nõ
excuſatur,quia debuit ſcire fines, & terminos
rei ſuæ,nec debet errare in facto ſuo.vt in. l. ſi
conſtituerit.C.finium regundo.&.l. fina.ff.pro
ſuo.& tenet Bal.in conſilio.129.libro tertio. vbi
quoq; dicit,maximè quando iſti laboratores o-
perarum manualium ſunt ruſtici,quia ruſticita-
ti parcitur,præterquam in iure naturali. vt in.l.
venia.C.de in ius vocan.& credere autem bono
viro eos conducenti,cum quilibet præſumatur
bonus,eſt contra ius naturale.vt notatur in.l.Ti
tio.ff.de condi.& demonſtratio. & facit quod
notatur in.l.quicunq;.§.penul.C. de ſeruis fugi
tiuis,vbi contractus licitus excuſat errantem &
quia lex dicit,ſcientia,non ignorantia volumus
obligari.vt.C.de tabularijs.l. generali. & quoq;
tenet Gandi.in tracta.malefi.in parte, de pœnis
reorum.num.3.& idem Bald.in conſilio. 264.in
dicto libro.3. ¶Quod intellige,quando iſtis la-
boratoribus nulla fuerit facta inhibitio, ſeu pro
teſtatio , aliàs tenebuntur domino ad intereſſe.
per id quod notat Bar.in.l.de pupillo.§. nuntia
tio.ff.de noui ope. nuntia. & ita limitat Imola.
ibi in dicta.l.de pupillo.§.ſi quis fortè.& Iaſòn.
ibi in.§.nuntiationem.nu.7.& fuit limitatio Sa
ly.in lege non ideo minus.C.de accuſa. & Bart.
in authen.qua in prouincia.C.vbi de cri.agi. o-
por.& in lege non ſolùm.§.ſi mãdato.ff. de iniu
rijs.in ſecunda colum.& Baldus. in dicta.l. non
ideò minus.prima colũ.Saly.ibi in prima quæ-
ſtione.¶Sed hãc limitationem dicit falſam Au
guſti.de Ari.in additione.ad Angel.in tractatu
malefi.in parte,& Sempronium Rodolphi.nu.
14.vbi plura in contrarium ponit,& in fine ap-
probat opinionem Specula.in tit.de emptione
& venditione.§.nunc dicendum.verſi.fi.ſ.quòd
ſi aliqua adminicula concurrebant cum denun-
tiatione proteſtantis,erat ei credendum , & cui
fit proteſtatio,conſtituitur in mala fide. vt ibi
per eum.Et vide tu Alex.in dicta lege de pupil
lo.§.nuntiationem.numero.12.vbi hoc altercat
& dicit,quód quando denuntiatio fit re integra.
i.antea quam iſti operarij locent operas ſuas,ſed
ſi eſt facta poſtquam locauerunt operas ſuas,ta-
lis denuntiatio non prodeſt,nec iſti operarij cõ
ſtituuntur in mala fide vt puniatur. ¶Quoque
intellige,quando laboratores non ſunt conſan-
guinei,nec vicini:quia ſi ſunt vicini,vel conſan
guinei non excuſantur ſi accuſantur , tanquam
ſcientes facta vicini,& laborauerunt in fundum
qui non erat ſuus.vt in lege ſi ita.ff.de fundo in
ſtru.& in lege prima.§.primo.ff.de fulmi.& no
ta in lege ſecunda.C.quando fiſcus vel priuatio
vt tenet Baldus.in dicto conſilio.129.in ſecunda
columna.& tenet additio Bartol. in lege prima.
ff.ſi cert.peta.in additione, quæ eſt in tertia co-
lumna in num.decimoquinto, in parte, vicin[9].
¶Item excuſantur ſi iſti laboratores , ſeu magi-
ſtri erant bonę fidei,quia non puniuntur.vt te-
net Paulus de Caſtro in lege refectionis.ff.com
munia prædio.in fine. ¶Sed ſi iſti laboratores
veniunt ad laborandum cum armis, non excu-
ſantur,vt Baldus in.§.ſi quis in ſuo ſolo. Inſtitu
ta de rerum diuiſione,prout tenet dictus Augu
ſtinus de Arimino ad Angelum de Maleficijs.
vbi ſuprà,quem vide.¶Et idem eſt, ſi iſti opera
rij exceſſerunt fines mandati immittendo fal-
cem in meſſem alienam,dominus non tenetur,
quia non mandauit,nec ratum habuit. vt in.ca-
pitul.cùm ad ſedem.de reſti.ſpolia.prout tenet
ad literam Bal.in.d.conſilio.129.in lib.3.¶Adde
quoq;,quòd ſi iſti laboratores condemnantur,
15 † poterunt agere actione iniuriarum contra cõ-
ducentem,& ad damnum.vt eſt gloſ.& ibi Bal.
in.l.qui ſepulchra.in principio.C.de ſepul.vio-
la.ſed hoc intelligo quando iſti laboratores con
ducebantur ad faciendum opus illicitum , quo
caſu meritò puniuntur , & ſi eſſent ignorantes,
quia tunc haberent regreſſum contra dominũ,
qui eos conduxit.vt tenet Iaſ.in.d.l.de pupillo.
§.nuntiationem.numer.7.reſpondendo ad tex.
qui multum ſtringit in.l.2.§.fi.in verbo,& mini
ſterio functi ſunt.ff.de termino amot. Et iſtum
tex.ponderauit contra dictam glo.in.d.§.tignũ.
Albericus de Roſa.in.l.ſi quis id quod. ff. de iu-
ri.om.iudi.Et idem tenet Alex.in.d.§. enuntia
tionem.num.13.vbi tenet, quòd iſti tales condu
centes laboratores ad faciendum opus illicitum
ipſis operarijs hoc ignorantibus poſſunt conue

ab operarijs actione iniuriarum,per quam con-
ſequi poterunt damnum ſuum,ſi quod patian-
tur.per dictum Bal.in.d.l.qui ſepulchra.vbi ad
hoc ſubtiliter ponderat illum tex.in verſ.viuos
16 polunt.¶Adde, ꝙ ſi vnus † locauit operas ſuas
duobus,vel promiſsit duobus laborare agrum,
vel ſcribere librum,licet obligatio ſit ſine hypo
theca,tamen qui prior eſt tempore , potius eſt
in iure,& ad id poteſt cogi per capturam perſo-
næ,vt notatur de ſcriptore.ff.de noui ope.nun-
ti.l.ſtipulatio.§.ſine:prout tenet Bal.in.c.quem
admodum de iur.iura.num.7.*¶Tene quôd ſi
ciuitas indiget artificibus poteſt compellere ali
quos vt diſcant illud artificium & exerceant ꝓ
vtilitate publica:tenet Greg.Lopez.in.d.l.5.ti.
20.part.2.in gloſſ.meneſtrales.*

S V M M A R I V M.

1 *Victualia vt iuſto pretio vendantur, ſpectat ad præfectum vrbis.nu.4.*

2 *Sicut pater tenetur alere ſilium, ita poteſtas tenetur procurare alimenta ciuitati.*

3 *Statutum quòd victualia non vendantur iuſto pretio,non valet.*

5 *Pretium veſtimentorum per iudicem poteſt taxari mercatoribus.*

6 *Hoſpita poſſunt per iudicem taxari.*

7 *Quis cogitur vendere res competentes ad victum.*

8 *Hoſpitator,qui incipit eſſe,cogitur recipere hoſpites,& officium adimplere.*

9 *Tempore famis,vel careſtiæ,licet quis non expoſuerit res ad vendendũ,cogitur vendere iuſto pretio,ne pauperes pereant ſoluendo eis ſtatim pretium. Et ſi pauperes non habent vnde ſoluant,de publico pretium ſolui debet.*

10 *Vendere quis cogitur tẽpore neceſsitatis,quãdo quis habet vltra ſuam indigentiam,& vltra quam ſibi ſint neceſsaria.*

11 *Quæ non ſunt ad victualia,non cogitur quis vendere.*

12 *An cogatur quis vendere victualia tempore careſtiæ viliori pretio.*

13 *Tempore careſtiæ non habens panem , poteſt auferri ab habenti impunè.*

14 *Tempore neceſsitatis omnia ſunt communia.*

15 *Furans panem tempore neceſsitatis, non punitur.*

16 *Ad vendendum victualia omnes debẽt compelli tempore careſtiæ,& vnus ſolus compelli non debet.*

17 *Quis poteſt cõpelli ad vẽdendum victualia iuſto pretio,ſi non eſt careſtia.*

18 *Vẽdũtur victualia tẽpore careſtiæ viliori pretio pauperibus,ſed diuitibus juſto pretio.*

19 *Pauper poteſt agere cõtra diuitem, vt ei ſubueniat tempore careſtiæ.*

20 *Ad vendendum poſſunt compelli venire ruſtici ad ciuitatem victualia. Et obligati ad macellandum certam quantitatem carniũ, ſuperueniente publica neceſsitate in populo,cogi poſſunt, vt maiorem quantitatem macellent, & ita de ſimilibus.*

21 *Notarius publicus poteſt compelli ad acceptandum rogationes.*

22 *Pretium iuſtum,quando dicatur.*

23 *Iudex, vel habens curã fori,põt ſtatuere,quòd nullus emat in foro vltra duo ſextaria grani, vt commodius omnes habere poſsint , & ſic quòd vltra indigentiam quis non emat.*

24 *Ne cariùs vendantur res tranſeuntibus, quã in mercato venduntur, nec militibus:& officialibus plus quam venduntur priuatis,iudex prouidere debet. Et quoque debet prouidere vt ruſtici,qui compelluntur venire ad vendendum,non vendant minutim,ſed pro greſſo, vel per ſubſtitutum , vt ſubito reuertantur.*

25 *Efferens in foro pro frumẽto plus debito, vt alius carius emat, vel vẽdat, vel promittit plus debito,punitur.*

26 *Quod non emant reuenditores viuctalia vſq; ad certam horam,poteſt iudex iubere.*

27 *Iudex debet eſſe diligens,maximè contra vendentes carnes morboſas,& contra emẽtes,& vẽdẽtes cum ponderibus,aut menſuris falſis, ſeu non iuſtis.*

28 *Si de pretium ponendo frumento eſset ratiocinatum in concilio ciuitatis : quia nimis carè vendebatur,& vnus ex conſiliarijs anten-*

quam hoc fieret, totum ſuum frumentum vendidit caro pretio, poſtea ordinatione facta emptor poteſt agere contra venditorem, & venditionem reſcindere tanquam factam in fraudem legis futuræ. Quod habet locum non ſolum in conſiliario, verumetiam in magno mercatore, ſciente hoc eſſe ordinatum in concilio ciuitatis.

29 *Alienando rem, ſuper qua dubitat ſibi moueri quæſtio, preſumitur dolus ex parte vendentis.*

30 *Victualia pōt iudex ſtatuere, & iubere quòd non vendantur.*

31 *Granum ſeu triticum habens, reſpublica pōt cogere ciues ad emendum, & ab iſta emptione nemo excuſatur.*

32 *Ad emendum granū eminēte neceſsitate quilibet compellitur ire, etiam ad partes remotas, nec aliquis prætextu priuilegij excuſatur. Et ad hoc poſſunt accipi animalia ſingulorum, pretio ſoluto.*

33 *Ad emendū granū, & alias res tēpore neceſsitatis, pecunia inducitur ſingulis pro modo facultatum pro vniuerſo populo ſubſtentando, & eccleſia quoq; ad hoc tenetur.*

34 *Frumentum habentes, poſſunt cogi mittere illud ad vendendum in foro publico, tempore neceſsitatis, & ad hoc nemo excuſatur, etiam ſi ſit eccleſia.*

35 *Subditi poßunt vrgeri ad deputandum eorum nemora, aut molendina, ſeu alia vſui publico, ob neceßitatem recepta competenti mercede*

36 *Frumentum quòd non poßit vendi forenſibus ſub certa pœna, an ciuitas poßit ſtatuere.*

37 *Emptor an perdat pretium rei emptæ vel perdat triticum emptum, quando emit contra deuentum.*

38 *Ciuitas, quæ vendit frumentum contra ſtatutum, an incidat in pœnam.*

39 *Minui non poteſt quantitas deputata ad emptionem frumenti, nec in alios vſus conuerti.*

h **Arazonables precios.**[h]

Similis tex.in.l.1.§.cura carnis.ff.de officio præ
1 fe.vrb.vbi dicit, vt victualia† iuſto pretio vendantur, ſpectat ad præfectum vrbis, & ſic ꝙ pretium in victualibus debet taxari, ſecūdum Bald. ibi & per Cy.in.l.1.C.de epiſ. audi. & Bald.in.l.imperatores.ff.ad.l.Iuli.de anno.& Bar.ibi, & tex.in c.28.infra eod. ¶Et alibi quam in ſtalis publicis carnifices carnes vendere non debēt, & ſic in locis determinatis à conſuetudine.tex & ibi Bald. & Abb.in.c.ſignificante.de appella.n.1.& ſequitur Fran.Luca.in tract.de fiſco.4.part.nu.23.tomo.6.tract.fol.16.Et hoc ius, ꝙ non poteſt alibi vēdi poteſt præſcribi.vt Bal.ibi. & latiſsimè per Lucā.de Pē.in.l.1.C.ne ruſtica ad vllu. obſeq.li.11.col.1.&.2.¶Et Pla.in.l.1.C.de frumē. vrb.conſtāt.lib.11.& ibi Bar.dicūt per tex.ibi ꝙ ex mala adminiſtratione frumēti creſcit careſtia in republica.Et ex eis habet, ꝙ priores, q̄ habēt arbitriū ſuper abūdātia, poſsint hui⁹ noīe diſponere qualiter, & quātū, & quo ordine poſsit vēdi frumentū in foro qualibe die, vel quolibet mēſe. p.d.§.cura carnis.& p alia iura.¶Et ratio quare ad officiū iudicis ptinet vt ciuitas abūdet alimētis, cre-
2 do eſſe: qa ſicut pater† tenet alere filiū.vt.ff.de a lē.libe.&.c. cū haberet.d eo qui duxit in matri. quā pollu.p adult.& in.l.cū nō ſolū.§.ipſū.C.d bonis quæ liberi.Ita poteſtas, & decurio tenetur pcurare alimēta ciuitati, qa pater ciuitatis quilibet eorū dicit, ſcđm Pla.in.l.qui cōductiōi.C.d his q ſpōte munera ſuſcep.lib.10.¶In tātū, ꝙ ſta
3 tutū† artificū in cōtrariū nō valet.vt in.l.1.C.de monopoli. Sed hoc intelligo verū ſcđm Bal.in
4 d.l.1.C.de epiſ.audi.in reb⁹ neceſſarijs† ad quotidianū vſum, qa tūc pōt pretiū taxari, vt in frumēto.vt Bar.in.d.l.1.C.d frumē.vrb.li.11.& Par. de Put.in tract.ſyn.in parte, iudicis ſupma poteſtas.n.18.fo.154.Sec⁹ in alijs reb⁹, & mercib⁹ non neceſſarijs quotidianū victū qa in talib⁹ nō pōt taxari pretiū.qa vnuſquiſq; in re ſua eſt moderator, & arbiter.l.in re mādata.ff.mand.& ſic dicit Bal.ꝙ intelligatur tex.in.d.l.imperatores.ff.de anno.Et vi.Abb.in.c.1.de empti.& vendi.num.6.& Guid.Pap.ſingul.406.§.1.vbi tenēt, quòd iudex ex officio ſuo poteſt imponere pretium in bladijs vendendis in foro publico per text. in. §. ſimiles, alias. §. poſt natalem in. titulo. de pace tenen., & eius viola. & idem Guido ſingul.304.& idem tenet Iaſ.in.l.ſi ciuitas.ff.ſi cert.peta.columna. 4. numero.10. allegando Barto.in.l.nemo exterius.C.de Iudæis.& idem Iaſo.in.l.lex eſt.ff.de legi.nu.6.& Luca.de Pen.in.l.nominationum.C.de decurio.lib. decimo.fi.col.& idem Gandi.in tracta. malefi.in titulo de obſeruantia ſtatutorum.num.10.*Et vi Peregrin.in part.venditio.q.2.in.gl.venditio.* ¶Etetiam iudex eccleſiaſticus poteſt hoc facere. vt Abb.in.d.c.1.de empti.& vendi. ¶Vnde infert Bal.in.d.l.1.C.de epiſ.audi.ꝙ cùm appellatione victus contineantur veſtimenta, quòd poteſt ta
5 xari† pretium iſtis mercatoribus, qui vendunt pannos, & tenet Pari. de Put.vbi ſuprà numer.19.¶Item cum verbo victus contineatur non ſolùm cibaria, ſed habitatio.vt.ff.de verb.ſignifi.
6 l.verbo victus.ꝙ hoſpitia† poſſunt taxari, vt nō percipiatur de penſione, niſi vſq; ad quantitatē taxatam per bonos viros.& idem tenet Paul.de Caſt.& Cy.in.d.l.1.& eſt gloſſ.in.c. epiſcopus.10.q.2.& Paris.de Put.vbi ſuprà & ſic poteſt pꝛouidere, ne mercatores nimis care vendant merces ſuas, quia ex hoc læduntur omnes, maximè pauperes, qui pertinent ad curam & prouidentiam eorum.ſecundùm Bal.vbi ſuprà. & eſt tex in.c.6.ſuprà eodem.& Abb.vbi ſuprà. ¶In tan-
7 tum, ꝙ quis poteſt cogi† vendere res competentes ad victum, vt in.d.§.cura carnis.& gloſ.in.d.c.epiſcopus.ſed hoc intelligit Cy.in.d.l.1.quando habet rem venalem ad victum, cogitur vēdere, ſi pertineat ad victum.vt dicit probari ſecundum quoſdam in.l.1.§.fina. ff.furt.aduerſ.naut.caup.vbi dicitur, ꝙ non poteſt caupo itinerantes expellere, ex quo tabernam tenet, & res habet ibi venales.¶Et quia quando quis cepit eſſe
8 hoſpitator† publicus, cogitur recipere & officium implere.& Plat.in.l.curſum ambularē.C.de curſ.publi.lib.12.nu.2.dicendo, ꝙ quis cogitur hoſpites recipere tranſeuntes, & notarius rogationes, ex quo conſueuerunt tales artes facere vt per Bart. in.d.l. in eos.§.ſerui.ff.furti.aduerſ.naut.vbi dicit, ꝙ hoc verum, poſtquàm poſuit ſignum ideſt tabulam, tunc hoſpites cogitur recipere, niſi ex cauſa recuſet. vt ibi per eum.& in l.1.§.maxima.ff.naut.caup.ſtabul.& Mon.in.l.7.tit.4.parti.7.Philip.Decius in.l.inuitus.ff.de regul.iur.vbi quoq; ponit perſonas, quæ poſſūt compelli ad aliquid faciendum.*Et tenet Peregrin.in parte hoſpes.in principio:& vi. Alberic.in.l.moris.ff.de pœnis, num.2.vbi inquit, quòd iudex poteſt præcipere bacarijs & forniarijs, ꝙ ſuum officium exerceant ſub certa pœna & ita dicit ſe vidiſſe de facto: nam alij bacarij carnes vendere & formarij panem facere nolebant, ꝙ poteſtas præcipit, & coegit facere ſub pœna & quòd tale præceptum ex iuſta cauſa fieri poteſt, & valet quando conſueuerint illam artem exercere: aliàs ſecus ſi non, vel neſcirent ipſam artem exercere: quia non debet iubere alicui facere quod facere neſcit, vel non poteſt ſecundū eum ibi.* ¶Quoq; cogitur quis locare equum ſuum, ex quo conſueuit locare, & pro illo pretio tenebitur, & ſi conſtat, ꝙ locat diuerſis pretijs, tunc ſtatuitur pretium arbitrio iudicis. tenet Plat.in.d.l.curſum ambularem.¶Tamen videtur dicendum, ꝙ licet habeat venalem, ſi pœniteat, non poteſt compelli vendere.vt in.l.nec emere.C.de iure delibe.& in.d.l. in rem meam. quod Saly.ibi in.d.l.1.non ſit indiſtinctè, credit ꝙ poteſt pœnitere, niſi ſit pœnitentia cum iuſta cauſa: quia quæ ab initio ſunt voluntatis, ex poſt facto efficiuntur neceſsitatis.l. ſicut. C. de actio.& obliga.¶Sed ego teneo, quòd licet nō expoſuerit ad vendendum, ſi eſt tempus famis, vel careſtiæ, poſſunt compelli ad vendendum victualia, iuſto pretio taxando.ne pauperes pereant.vt Monta.in.l.4.tit.10.foro.ll.lib.3.in verbo, *que no quiere vender*.poſt medium vbi latè de hoc.¶Vbi inter alia dicit, quòd tempore famis ſi indigentes habeant pretium vnde ſoluant, tūc omnia liberè ſunt communicanda, & ſi non habent vnde ſoluant, tunc de publico pretium ſolui debet, ſi poteſt, quod eſt notandum. Et facit quod tenet Lucas de Penn.in.l.ſi minori. C. de iure fiſci.lib.10.vbi ait, quòd qui fraudat panem eſurientium, vt vir ſanguinis eſt.vt in.ca.immolās.14.q.5.¶Nota vnum, ꝙ licet quis cogatur vēdere triticum tempore careſtiæ, & neceſsitatis, vt dictum eſt, & hic tractatur, non cogitur vendere habita fide de pretio, ſed ei debet ſtatim ſolui pretium.glo.in.l.1.C.de commun.ſeruo magnu.in verbo, neceſsitatem. & commendant eā ibi Bal.& additiona.Ioann.de Anna.in.ca. præſenti.de Iudæis.*Et Grego.Lopez.in.l.46.titu.28.part.3.in.gl.fin.in fine.*Quod facit ad pragmat.factam anno. 1549. Valliſol *que dize que ſe pueda tomar la mitad del pan a los arrendadores*.quia debet eis illicitò ſolui pretium. ¶Intellige hoc, quòd quis cogitur vendere victualia, ſci-
10 licet, quando habet extra† ſuam indigentiam. vt tenet Paulu.de Caſtro in dicta. l. prima. C. de epiſ. audi. & Bartachi. de Firmio. in ſuo reperto. in parte, victualia. vbi ait, quòd victualia quis non cogitur vendere etiam iuſto pretio, ſi non habet vltra quàm ſibi ſint neceſſaria. ¶Et licet quis cogatur vendere, non tamen compellitur alium emere, nec econtra: quia vnum ſtatutum non includit aliud.vt Bal. in.l.1.

in.l.1.C.de commu.ſeruo.magnu.& Ioanne.de
Plat.in.l.1.C.de ſupreſ.lib.11. ¶Quinimo tem-
pore famis, ſeu careſtiæ poteſtas non tenetur
habere tot bernarios,& reſidentes, quos habere
conſueuit tempore vbertatis.vt tenet Bal.in.c.
ex parte.de conſtitutio.nu.11.¶Et ꝙ quis tenea
tur victualia vendere iuſto pretio vt dictum eſt,
11 ſecus† de non victualibus, quia tunc non com-
pellitur iuſto pretio vendere:quia quilibet eſt
moderator ipſius.vt in.d.l.in rem.niſi in caſibꝰ
notatis per glo.in.l. in vtrum comparare.C.de
contrahen.empti.¶Bar.tamen in.d.§.cura car-
12 nis.tenet,ꝙ tempore neceſsitatis, † & careſtiæ
coguntur vendere victualia minus iuſto pretio
vt in.l.3.§.quæſitum.ff.ad.l.Rhodi. de iactu.&
ibi notatur.& idem tenet Ang.in.l.ſi laborante,
§.cùm in eadem.ff.eod.tit. vbi ad literam dicit,
ꝙ quis poteſt cogi tempore neceſsitatis ad ven-
dendum frumentum,etiam viliori pretio & idē
tenet Ioan.de Anna.in.c.ſi quis.de furt.fi.colū.
& Lucas de Penn.in.l.1.C. quibus muneri. libr.
10.¶Sed ibi in.d.§.cura carnis, tenet contrariū,
dicendo ꝙ debent vendi iuſto pretio.¶Pro con
cordia dicerem illud, quod tenet Stephanus Au
frer.in deciſsione capell. Tholoſ.deciſ.446.vbi
ait,ꝙ ſi verò quis non expoſuit victualia ad vē-
dendum,& eſt careſtia in ciuitate, poteſt habēs
frumentum,& alia huiuſmodi compelli ad ven
dendum,etiam viliori pretio.allegat ad hoc.l.ſi
pendentes.§.ſi quid.ff.de vſufru.Et ibi Bald.ad
literam tenet,ꝙ habens bladum tempore care-
ſtiæ,poteſt cogi vt vendat communi pretio vi-
liori ad hoc, vt populus fame non tabeſcat. Et
iſti qui habent,poſſunt cogi etiam ad faciendū
panem pro exercitu.& idem tenet Bar.in.l.an-
no.ff.de extraordi.cri.& Flori.in.d.§. cura car-
nis.& Iaſo.in.l. nec emere.C.de iure delibe.vbi
dicit,quòd procedit etiam ſi ſit nobilis & com-
pellitur.Secus ſi eſt decurio.vt in.l.decuriones.
ff.de adminiſtra.rerum ad ciui.pertine.& Hoſti
& docto.in dicto.c.1.de empti.& vendi. & Ro-
ma.in.l.1.ff.ſolut.matri. & idem Bar.in.l.1.C.vt
nemi.liceat empti.ſpeci.excuſſ.lib.10. ¶Et vi-
de Ripam.in tracta.de peſte.in.4.partit.nu.171.
cum ſequentibus.vbi concordat tex.in dicta.l.
fi.§.item reſcripſerunt.ff.ad.l.Iuli.de anno.& di
cta.l.1.§.cura carnis.vbi idem tenet tranſeundo
cum Bar.in dict.§.cura carnis. quia ſi ſubeſt ne-
ceſsitas,quia eſt tempus careſtiæ & tunc taxare
poteſt pretiū frumenti,etiam minus [illegible] va-
leat arbitrio ſuo,& ita procedit.d.§.cu[illegible] carnis;
& tunc diuites poſſunt cogi vendere minus iu-
ſto pretio,& etiam poſſunt compelli officio iu
dicis facere eleemoſynā.vt in.c.ſicut.47.diſtin.

& Abb.Panormit.in.cap.primo.de cleri.ęgro.*
Et vi.Io.de Neuizanis conſi.74.nu.9.vbi tenet
ꝙ præſes poteſt prohibere ne quis faciat caueā
ſeu orreum annonæ vt carius vendat, & poteſt
mittere ad orrea diuitum,& eos cogere frumen
tum vendere viliori pretio.Ang.in.l.annonam
ff.de extra. ordi.cri.Iaſo. in.l. nec emere. C.de
iur.delibe.col.1.& per alia iura vt ibi per eum.*
¶Aut non ſubeſt careſtia,& non poſſunt taxari
minus iuſto pretio,nec cōpelere ad vendēdum
ſed poſſunt iubere,ne carius vendātur.¶Et hęc
taxatio pretij victualium à præfectis faciēda eſt
poſt feſtum natiuitatis ſanctæ Mariæ.vt in.d.§.
poſt natalē.de pare.tene.in vſi.feud. Qui autem
plus vendiderit,quam taxatum fuerit, ſi pœna
per ſtatutum limitata nō fuerit,pœna viginti li
brarum puniēdus eſt.per.d.§.poſt natale.vel ex
traordinaria arbitrio iudicis,ſecundū Ripā, vbi
ſuprà.¶Et idem dicit ibi nu.175.ꝙ puniuntur,li
cet non plus vendiderit,ſed ſi emētes in menſu
ra fraudauerint,quia eadem pœna,vel falſi com
primendi ſunt.vt in.d.l.annonā.§.onerant.¶In
tantum,ꝙ tēpore famis,& careſtiæ non habens
13 †panē,poteſt auferri habēti impunè.Bart.in.d.
l.1.ff.ad.l.Rhodi.de iact.& facit tex.& ibi Abb.
& Ancharra.in.c.3.đ furti.& in.c.licet.de ferijs.
¶Et Bar.in.d.l.1.§.cùm in eadem.ad.l.Rhodi.di
cit,ꝙ ſi vnus ex exiſtentibus in naui habet ciba
ria,& alij nō habent quòd debet illa in cōmuni
conferri.& glo.ibi dicit,ꝙ fortè ex conſuetudi-
14 ne illius.l.poteſt cōpelli ad hoc:quia† tempore
neceſsitatis oīa ſunt cōmunia. Quod ibi Ang.in
telligit in comeſtibilibꝰ, quia talia comeſtibilia
15 ſunt coīa.¶Ideo ſi tēpore careſtiæ furetur † pa
nem familiaris,vel mendicus,nō punitur: quia
diues ex debito tenetur mēdicis ſubuenire. glo.
in.c.diſcipulos de cōſecra.diſti.5.in verbo,fame
vbi ſingulariter. Et propter hoc videtur produ
ctum officium iudicis,licet modic[illegible]m ſit in vſu,
ſecundùm Ioann.de Anna.in.d.c.ſi quis.de fur-
tis.3.columna.vbi dicit,quòd etiam ex hoc in-
fert Bart.& alij vbi ſuprà, quòd poſſunt ſaluari
ſtipendarij,qui propter neceſsitatem deprædā-
tur neceſſaria pro victu, quòd eſt verum, ſi da-
bant operam rei licitæ,putà pro defenſione pa
triæ,& iſto caſu loquitur ille text.ſecus ſi dabāt
operam rei illicitæ, nam tunc non ſub[illegible]enitur
ei,qui poſuit ſe in neceſsitate.vt in.l. ſi fideiuſ-
ſor.§.ſi neceſſaria.ff. qui ſatiſdar. cogan. ¶Sed
16 iudex debet hoc facere generaliter, † ideſt,
quòd generaliter contra omnes exuberan
tes fiat, & compellat eos ad vendendum;
& vnum ſolum non compellat; quia ſta-
tutum ſuper hoc generale fieri debet; ſecun-
dùm

dùm Bart.in.l.nemo.C.vnde vi. ¶Attamen,ſi
17 non eſt careſtia,†licet poſſunt compelli per ci-
uitatem,aut per ſuperiorem huiuſmodi victua
lia vendere,debent vendere iuſto pretio conten
to in ſtatuto generali, ſecundùm Bartolu.in di-
cto.§.cura carnis.& Barb.in dicto.cap.primo de
emptione & vēditione.& ſequitur deciſi. Tho-
lo.iam allega.& Montal.in.l.tertia.tit.5.part.5.
vbi quoq; ſingulariter.de iſta materia.& Ioa.dè
Plate.in dict.l.vnica.C.vt nemi.lice. in compa.
ſpeci.libr.decimo. ¶Ego quoque concordiam
18 afferam inter eos.†.ſ.ꝙ quando eſt careſtia,vē-
dantur vitualia viliori pretio.ſ. pauperibus, ſed
diuitibus iuſto pretio,per ea, quæ doctores tra-
dunt in dictis locis. Ad cuius corroborationem
19 facit,ꝙ pauper† poteſt agere tempore neceſsi-
tatis & careſtiæ contra diuitem, vt ſibi ſubue-
niat.vt dictum eſt.& glo.in. c. ſi hic. 47. diſtin-
ctio.dicit,quòd non iure actionis ſed poterit im
plorare officium iudicis,prout tenet.d.Ioan. de
Anna.in.d.c.ſi quis.de furt.in fin. & probat iſte
tex.in quantū dicit, *a raconables precios*. ¶Quini
20 mo ruſtici,& agricultores, & ſimiles † poſſunt
compelli venire ad ciuitatem ad vendendum.I-
ſte eſt caſus ſingul.in.l.2.ff.de mundi. vbi poni-
tur authoritas Platonis, de quo loquitur impe-
rator in lege final.in principio.C.de iure delibe
rā.¶Facit tex.in.l.pro locis.C. de annonis & tri
bu.lib.10.vbi non ſolùm ciues,ſed etiam comit-
tatenſes ad deferendam annonam & victualia
in ciuitatem arctari poſſunt,ſicut compellūtur
portare commeatum ad exercitum *vt Ioa. de
Plat.in.l.1.C.de fundis.limitto.lib.11.& vi.Gre-
go.Lopez.in.l.22.titulo.23.part.2.* prout tenet
Ripa in.d.tracta.de peſte.in.4.parte.nume.166.
Tamen,prout ibi tenet,num.167.minus grauan
di ſunt remotiores propter expenſas,quæ maio
res fiunt ratione longioris itineris. vt in dicta.l.
pro locis & ibi notat Bart.& ſi pro quinq; paſsi-
bus viginti milibus poſſunt ſufficienter proui-
dere de annona neceſſaria,non ſunt remotiores
vllo pacto vexandi.vt in.l.2.C.de eroga mil.an
no.lib.12.& ibi Bar.¶In tantum,ꝙ ſi comitaten
ſes non poſſunt ſupplere neceſsitatibus, tunc vi
cini etiā alterius ciuitatis & prouinciæ poſſunt
à ſuperiore ſuo compelli portare annonam ad ci
uitatem egentem.vt tenet Angelus in dicta le-
ge pro locis.& iſto caſu relaxandus eſt deuētus,
vt omnes vendant ſine collecta,ſeu gabella,pro
ut tenet Ripa.vbi ſuprà. ¶Ad quod facit,quòd
ſtatuta, & cōuentiones macellatorum vt teneā
tur dietim macellare ſolummodo tantam quan
titatem carnium poſſunt violari,nec ſunt ſeruā
da ſuperueniente publica neceſsitate in populo

& indigentia minoris quantitatis,ad quam tunc
agi poteſt.vt tenet Bar.& Plat.in.l.quo ad præ
ſens.C.de muri leg.lib.11.Ex quo infert Bar.ibi
ꝙ licet tenens lacum Peruſinū teneatur ex for-
ma ſtatuti,vel pacti mittere omni die in platea
certam quātitatem piſcium:tamē ſi ſuperuenit
magna quantitas gentium, cui dicti piſces non
ſufficiant,poſſunt cogi ad portandum maiorem
quantitatem piſcium pro reparatione corporis
humani:quia ceſſant omnes exceptiones,& pri
uilegia in publicis ſubuentionibus. vt in. l. vni-
ca.C.ne liceat in emp.ſpeci.ſe excuſā.libr.10.&
Ang.in dicta.l.quo ad præſens.& vi.Bal. in.l.in
bemus nullam.C.de ſacroſanct.eccleſ.vbi tenet
ꝙ priuilegium general.indultum, non includit
caſum publicæ vtilitati contrarium.* Et facit.l.
11.tit.22.part.2.* ¶Et idē dic de notario publico,
21 †quia poteſt compelli ad acceptandum roga-
tiones.vt Barb.in dicto.ca.1.de empti.& vendi.
& in dicta deciſsi.Tholoſ.Et idem dic de aduo-
cato.vt in.l.14.titulo.19.libr.2.in ordina.regali.
22 ¶Sed quando intelligatur,& dicatur iuſtum†
pretium,vt pro eo quis compellatur vendere rē
ad victum,& quia in alijs rebus tex.eſt in.l. pre
tia rerum.ff.ad.l.falci.dic ſecundùm Salyc.in dī
cta.l.1.C.de epiſ.audi.in fine.quòd in ciuitatibꝰ
aliquibus fiunt taxationes carnium quatuor vi-
cibus in anno,& illa ſunt pretia iuſta,ſeu vbi nō
fiunt,credit ad curam eius ſpectare, qui præeſt,
qui ſecundum diuerſitatem temporum,& ſteri
litatem rerum,variabit pretia ipſarum,& hoc dī
cit,quòd probat text.in dicta.l.fi.ff.de anno.&
in.l.non debere.ff.ad municipa.¶Et vide quoq;
23 Saly.in dict.l.1.vbi ait,ꝙ habens curam † fori, li
citè poteſt ſtatuere,ꝙ nullus emat in foro vltra
duo ſextaria grani,vt ſic commodius omnes ha-
bere poſsint,quod dicit eſſe notandum.& idem
tenet Ang.de Aretio.in.§.fi.Inſtit. de donatio.
quaſi in fine.& Hip.de Marſil.in ſingul. 441.&
ſic,ꝙ ex cauſa poteſt prohibere, ne vltra indi-
gentiam quis emat,nec alijs res cariores reddat.
¶Et quoque debet iudex prouidere, ne carius
24 vendant† tranſeuntibus,quàm in mercato ven
duntur.vt tex.& ibi Abb.& Barba.in dicto. c.1.
de empti.& vendi.& Ripa.in dicto tracta.de pe
ſte.4.parte.nu.176.cum ſequentibus.alleg. Pla
te.in.l.animalia.C.de curſu publi. libr.12. & vi.
ibi per Ripā.& nu.177.vbi de intellectu. Et fa-
cit quod tenet tex.& ibi Pla.in.l. ſeptem diebꝰ.
C.de eroga.milit.anno.lib.12.vbi tenet ꝙ præro
gatiua in pretio rerum venalium,non eſt facien
da militibus,& officialibus,plus quam vendan
tur priuatis perſonis.in foro publico: & ſi per
minas,vel alio calore officialis hoc faciat, inci-
dit in

dit in crimen concuſsionis. vt in.l. 1.ff. de con
cuſsio. ¶Tamen quando ruſtici per magiſtra-
tum coguntur ad vendendum, & portare fru-
mentum ad vendendum, pullos, oua, piſces, &
cætera victualia, nõ debet permittere iudex eos
diu morari ad vendendum minutim, ſed vende
re debent in groſſo, vel per ſubſtitutum, & ſubi
tò reuerti. ita tenet Plat. in.l. colonos. C. de agri
coli. & cenſi. lib. 11. ꝙ non habet locum, quando
ruſtici veniunt voluntariè ad vrbẽ, quia præſu-
mũtur venire eo tempore, quo vacant ab opere
nec habet locum in mulieribus. vt tenet Ripa. in
dicto tracta. de peſte. in dicta. 4. part. nu. 197. cũ
ſequentibus. ¶In tantum prædicta ſunt vera, ꝙ
poteſt iudex compellere ad victualia vendẽda
& pretia eorum taxare, ꝙ ſi aliquis vadit ad fo-
25 rum, † & offert pro frumento plus debito, vt a
lij carius emant, vel vendant, vel promittit plus
debito, tenetur crimine ſtellionatus. vt eſt tex.
& ibi Bart. in.l.2.§. Item ſi quis. ff. de crimi. ſtel-
lio. quod ſequitur Ang. de Aretio. in.§. de anno
na. Inſtit. de publicis iudi. Quod dicit ibi idem
eſſe, ſi aliquis in damnum alterius offert plus ꝑ
vno fundo, quã valeat, & ſic punitur extra ordi
nem: & idem tenet Ang. in. d.§. fi. de donatio. In
ſtitu. vbi dicit, ꝙ hoc facit contra iſtos, qui vul-
gariter dicũtur encheriſare (hoc eſt encareſcer)
frumentum, vel mercantias, quod dictũ Angel.
comme. Hippolyt. de Marſil. ſingul. 441. quod
eſt notãdum perpetuò ſcd̄m eos. & ſequitur ad-
ditio Abb. in. d. c. 1. de emp. & vẽdi. in addit. quæ
eſt in nu. 4. verſ. & adde. vide quæ ſupra dixi in
nu. 12. ¶Et facit quod tenet Fran. Luca. in tract.
de fiſco in. 2. parte nu. 41. tomo. 6. tracta. foli. 10.
dicẽdo, ꝙ cõmittẽtes in.l. Iuliã. de anno. punian
tur in. 20. aureis.l.2.ff. ad.l. Iuli. de anno. quę pœ
na dicit, ꝙ cõmittitur per emẽtes bladũ cauſare
uẽdẽdi, & faciendi careſtiã, & etiam per faciẽtes
ſocietatẽ, vt cõmuniter bladũ ematur. Itẽ ſecun-
dũ eũ tenetur quis dicta pœna, quãdo ſcit naues
venire cũ blado, & facit differre euentũ ſuũ, vel
capere nauem, vel nautam, vt poſsit vendere bla
da ſua cariora, quod dicit ꝙ viget multi plurimũ
& cõmunis oĩum morbus, & vitiũ. ¶Quoq; ad-
de, ꝙ non ſolum poteſt iudex taxare pretiũ. vt
26 dictũ eſt, verũ etiã poteſt iubere, † & ſtatuere, ꝙ
reuẽditores nõ emant talia victualia vſq; ad cer
tam horã, prout tenet Amanellus de claris aquis
in ſingula. 8. per glo. in.l.2.ff. de mundi. ¶Cõtra
rium videtur tenere Ioan. de Plat. in.l. ſeptẽ die
bus. C. de eroga. milit. anno. lib. 12. vbi dicit, ꝙ ex
illa litera videtur poſſe inferri, ꝙ contra ius eſſet
conſuetudo, vel ſtatutũ, quo cauetut, ꝙ per ſep
tem dies fori nullus audeat emere prius, quam
eſſent emptæ ſpecies, vel annona pro curialibꝰ,
eſſent emptæ ſpecies, vel annona ꝑ curialibus,
quia per hoc vẽdũtur viliori pretio, ceſſantibus
emptoribus. & ibi dicit ꝙ fuit de mẽte Andr. de
Barulo. Sed ego teneo opinionẽ Amanelli in. d.
ſingula. quia eſt æqua. Et ſic in pluribus ciuitati
bus huius regni ſunt talia ſtatuta, ꝙ tales reuen
ditores (qui vocantur recatones) non emant vi-
ctualia, verũ etiã ꝙ ea in pretio non ponant (*ni
la apalabren*) vſq; ad talẽ horã, & ſunt iuſta, ſan
cta, & honeſta, & vtilia ciuitati. & facit tex. in.l.
9. & in.l. 11. tit. 7. lib. 5. in ord. regal. ¶Et dictũ Io.
de Plat. non obſtat, quia ibi loquitur in alijs em
ptoribus, & non in reuenditoribus, quia aliquã-
do tales mercatores ſunt ſimiles prædonibus. vt
tenet Luc. de Pen. in. d.l. ſeptẽ diebus. quia ſi ta-
le ſtatutum eſſet contra alios qui non ſunt reuẽ
ditores, eſſet nullum. ¶Quinimo dicit Faber in
§. ſunt præterea. Inſtitu. de publi. iudi. num. 3. ꝙ
lex non cogit locupletes vendere, nec eos punit
vt notatur in. d.l. anno. ff. de extraor. crimi. in. g.
vt plus. Sed eos, qui emerunt, vt carius vendant,
quia hoc prohibet, & punit contra facientes, vt
ibi: quia qui emerunt, vt carius vendãt, tales pec
cant etiam in foro conſcientiæ: non ſic, ſi proui-
ſionem faciant pro ſua neceſsitate, vel etiã pro
reuendendo tempore careſtiæ propter bonum
commune, non intentione cupiditatis lucri. vt
notant doctores in. c. primo. ne cleri. vel mona-
chi. ¶Et ꝙ dicitur de annona, intellige de alijs
frugibus. vt in.l. frugem. ff. de verbo. ſignifi. quia
in omnibus illis locupletes coguntur vendere, ſi
neceſsitas, vel fames immineat iuſto pretio, &
puniuntur ementes vt carius vendant. ¶Facit
quod tenet Ripa. in dicto tractat. de peſte in. 3.
parte. numer. 178. vbi ſingulariter tenet, quòd e
mentes annonam vt carius vendãt, poſſunt di-
ci. Dardanarij, à Dardano authore, qui puniun-
tur varijs modis: quia aliquando relegantur, vel
in opus publicum damnantur, quandoque ne-
gotiatione priuantur, vel pœna viginti aureo-
rum, & quoque puniuntur pœna ſtellionatus,
vt ibi per eum. ¶Et facit pragmati. facta per no
ſtrum Carolum, *contra los compradores del pan pa
ra reuender, y contra aquellos que venden pan delos ar-
rendamientos que tienen*. vbi per te vide. Sed Nica-
ſius de Voerda in dicto.§. ſunt prætererea. Inſti-
tu. de publi iudi. n. 6. intelligit, ꝙ puniũtur qui
emũt blada, & victualia vt carius vẽdant viginti
aureis. ſ. quãdo vẽdunt in eodẽ loco, vel voluit
vẽdere. Secus ſi vendant extra, & ſic in alia ciui-
tate, ſeu prouincia. ¶Quod nõ habet locũ, quan
do emptores tritici vendũt, ſeu reuendũt in alio
loco, ſeu ciuitate, quia incidunt in pœnã prag-
maticæ:

maticæ: quia lex eſt generalis in toto regno, &
ſupradicta Nicaſij de Voerda habet locum in
particularibus ſtatutis. ¶Adde etiam, & nota,
quòd iudex debet eſſe diligens in inquirendo
de omnibus criminibus, & delictis extraordina
rijs, de quibus venit imponenda pœna arbitrio
27 poteſtatis, & maximè contra vendentes † car-
nes morboſas. vt in.l. prima.§. primo. ff. de ædi-
litio edict. Item contra ementes, & vendentes
cum ponderibus falſis, ſeu non iuſtis. vt in.l. pri
ma.§. final. ff. de extraordina. crimi. & in.l. arbi-
tro.§. de eo. ff. de dolo. &.l. penul. in fine. ff. de
crimi. ſtellio. vt tenet Amodeus Iuſti. in tracta.
ſyndica. in parte, item in eo, quòd dictus nota-
rius extraordinariorum fuit negligens. ¶Sed
circa ſupradicta tene vnum dictum, quod tenet
Paulus de Caſtro in.l. contra legem. ff. de legi.
28 num. 3. vbi ait, quòd ſi in cõcilio † ciuitatis eſſet
ratiocinatum de imponendo certum pretium
frumento, quia nimis carè vendebantur, & v-
nus ex conſiliarijs anteaquam hoc fieret totum
ſuum frumentum vendidit caro pretio, & po-
ſtea fuit ordinatio facta, certè emptor poteſt age
re contra venditorem, & reſcindere venditio-
nem tanquam factam in fraudem legis futuræ,
& in fraudem eius. & idem, tenet Paulus de Ca-
ſtro in.l. prima.§. final. ff. de actio. emp. & vendi.
& idem tenet Montaluus in.l. quarta titu. 10. li-
bro tertio foro legum. in gloſſa finali. quaſi in
medio. ¶Quod extendit, quòd non ſolùm ha-
beat locum in tali conſiliario, qui ſciebat ſecre-
ta concilij, verumetiã in magno mercatore, qui
ſcit, ꝙ in concilio tale ordinatum erat. ꝙ emẽtes
contra eum poſſunt agere ad intereſſe. quem vi
de. & idem videtur tenere Barto. in dicta.l. con-
tra legem. & idem tenet Hippolyt. de Marſil. in
l. ſtatu liber. ff. de quæſtioni. num. 17. allegando
plures doctores hoc tenentes. & idem tenet Lu-
doui. Roma. in ſingula. 282. ¶Et dicit dict. Hip-
poly. ꝙ in ſimili adduci poteſt illud. quod tenet
Baldus. in.l. quotiens. C. de rei vend. allegando
Odofre. ꝙ ſi dubito mihi moueri quæſtionem
29 † ſuper domo, & eam alieno, deinde ſtatim mi-
hi mouetur quæſtio ſuper ipſa domo, ꝙ ex tali
breuitate temporis præſumitur dolus ex parte
mei vendentis, adeò, ꝙ talis venditio reuocatur.
per titulum de aliena iudi. inut. cauſ. facta. quod
eſt etiam de mente Barto. in.l. quæ petitorio. ff.
de rei vendi. & per alia iura. vt per Hippoly. vbi
ſuprà. nu. 18. ¶Vnum non omitto, ꝙ ſicut ciui-
tas, vel iudex poteſt ſtatuere pretium victuali-
bus, & iubere, & compellere ad vendendum, ita
30 poteſt ſtatuere, † vel iubere, ꝙ non vendantur,
ſi expedit, ita probat Barto. in.l. ſi in emptione,
§. omnium. ff. de contrahẽ. empti. & melius hoc
tenet Alex. ibi. in additio. ad eum Barto. ¶Item
31 nota, ꝙ ſi reſpublica habet granũ, † & triticum
vel aliud ad vendẽdum, poteſt cogere ciues ad
emendum, & nemo excuſatur, licet ei neceſſa-
rium non ſit, ꝙ idem eſt in ſale vrbis ſecundùm
Barto. in.l. prima. C. vt nemi. lice. ab empti. ſpe
cie ſe excuſ. lib. 10. & Paris de Put. in tracta. ſyn
di. in dicto. verſi. iudicis. folio. 184. num. 8. & te-
net Stephanus Aufrer. in dicta deciſ. 446. Tho
loſ. in fine. & tenet Fran. Luca. in tract. de fiſco.
nume. 17. tomo. 6. tracta. folio. 7. & Ant. Curſe.
in notabilibus ſuis. in parte, fiſcus, loquendo in
fiſco: dicens, ꝙ ſi fiſcus habet multum frumen-
tum. quod conſeruare non poteſt, imponere po
teſt ſubditis neceſsitatem emendi, & iſtud eſt
onus patrimoniale, vt ille qui habet plus coga-
tur emere plus & minus iuxta quantitatẽ, & va
lorẽ ſui patrimonij. Quod dicit Bart. practicaſſe
& conſuluiſſe Peruſij, videlicet, ꝙ commune di
ſtribuat ſal, vel granũ, vt quilibet cogatur emere
plus & minus iuxta valorem patrimonij, & per
hunc modum pecunia veniet in communi pro
neceſsitate reipublicæ diſtribuenda; ſecundum
Ioannem de Plat. ibi numero tertio. & Lucas de
Pen. in fine. ¶Ibi quoque tenet dictus Ioann. de
Plat. quôd imminente neceſsitate grani & alia-
32 rum ſpecierum, quilibet † compellitur ire ad
emendum etiam ad partes remotas, nec aliquis
poteſt ſe excuſare prætextu alicuius priuilegij,
vel immunitatis, licet aliàs vbi non immineret
neceſsitas, ſed prouiſio in futurum, excuſaretur
quis propter ætatem, & numero filiorum, & ex
alijs cauſis vt in.l.3.§. cauſa. ff. de muneri. & ho-
no. ¶Et in propoſito tenet in.l. in æſtimatione.
C. de frumen. Alexã. lib. 11. quòd ſi in prouintia
ſit ſterilitas, poterunt præfecti annonæ eligere
vnum, vel plures diſcretos, & expertos viros,
qui pro frumento comparando ſe conferant ad
alienas prouincias, & eis ſine iuſſu principis ſala
rium cõſtituere, quod tenet & ſequitur Ripa in
dicto tracta. de peſte. in quarta parte. nume. 162.
¶Et quoque ciuitas, ſeu reſpublica ad portan-
dum frumentum, vel aliud cauſa reipublicæ
poteſt accipere animalia ſingulorum. vt Barto.
in.l. iubemus nullam. circa principium. C. de ſa
croſanct. eccle. Facit illud, quod voluit Bar. in.l.
fi.§. fi. ff. de pigno. actio. de quo per Iaſ. in.l. Bar
barius. ff. de off. præto. nu. 30. cum ſequentibus.
ſed hoc ſoluto pretio de publico ſecundũ eum.
¶Quinimo dicit Lucas de Pen. in dicta.l. prima.
quaſi in fine. ꝙ in tali tẽpore careſtiæ inducitur
33 † pecunia ſingulis pro modo facultatum, vt fru
mentum, & cæteræ ſpecies emantur exinde pro
vniuer-

vniuerſo populo ſuſtentando.& ita dicit, ꝙ o-
mnes in ſua ciuitatæ ſunt conſueti facere tempo
re careſtiæ, quòd imponunt talem collectam ꝑ
modo ſubſtantiæ, & ad hoc compelluntur, quã
uis maius commodum inde pauperes quam di-
uites conſequantur: quia omnes in ciuitate ne-
ceſſarij ſunt ad hoc, vt ciuitas perfecta dicatur ſe
cundum Barto. in dicta. l. ſecunda. ff. de nundi-
nis. & tenet idem Luca. de Penn. in. l. prima. C.
de quibus muneri. vel præſta. lib. 10. & idẽ Plat.
vbi ſuprà, numer. 2. & in. l. hac prouidentiſsima.
C. eod. de quibus muneri. ſeu præſta. vbi quoq;
ait, ꝙ eccleſia tempore iſtius neceſsitatis. debet
conferre ad emptionem frumenti. & aliorũ ſpe-
cierum. ¶Et etiam dicit Plat. in. l. 1. C. de omni
agro deſerto lib. 11. numer. 1. quòd ditiores ciuita
tis poſſunt compelli mutuare pecuniam, quan-
do immineret neceſsitas, & poſtea paulatim eis
ſatiſfiet, impoſita collecta, & idem tenet Salyce
tus in. l. neminem. C. de ſacroſanct, eccleſi. & ibi
Cynus & vi. Ia. in. l. cunctos populos. C. de ſum
ma trini. & fid. catholi. num. 52. ¶Plat. etiam in
d. l. prima. C. vt nemi. lice. in empti. numero. 4.
tenet quòd tempore neceſsitatis pro tali vtilita
34 te & vbertate in communi habenda poſſunt †
cogi ciues frumentum habentes mittere illud
ad vendendum in foro publico, & prout quili-
bet poſſeſſor prædiorum plus colligit, plus mit
tere cogitur, licet aliàs quis vendere, vel emere
non cogitur. vt in. d. l. inuitum. C. de contrahẽ.
empti. & ad hoc nemo valet excuſari vigore pri
uilegij, cum ſit onus patrimoniale, ſiue reale, ad
quod etiam eccleſia tenetur iuſto pretio, non
viliori, ſicut ad alia onera realia tenetur. vt in. l.
finali. C. de exacto. tribu. lib. 10. maximè quan-
do vertitur publica neceſsitas, cui niſi ſubuenia
tur, redundaret in damnum eccleſiæ, à quib9 mu
neribus publicis imminente neceſsitate quis nõ
excuſatur, etiam ſi ſit de domo principis, vel Au
guſtæ. ſecundùm Barr. & Plat. vbi ſuprà in fine.
¶Et etiam pro aggregatione, & tranſuectione
frumenti publici, & aliarum ſpecierum victui
neceſſariarum gubernator prouintiæ poteſt eis
ſalarium de publico ſtatuere, ſi viderit eis expe
dire. vt tenet Bartolus & Plat. in dicta. l. prima.
C. de frumen. Alexan. libr. 11. Et dicit ibi Plat. ꝙ
quoque valet prouiſio officialium habentium
arbitrium ſuper abundantiam, quòd pro quan
titate frumenti, quam quis venire fecit in com-
muni, habeat tantum pro corbe, pro labore ſuo
vltra pretium frumenti. ¶Etiam ob neceſsitatẽ
35 reipublicæ poſſunt ſubditi † vrgeri ad deputan-
dum eorum nemora, aut molendina, ſeu alia
vſui publico recepta competenti mercede. vt te
net Angelus conſilio. 206. in principio. per tex.
in lege venditor. §. ſi conſtat. ff. communia præ-
diorum. & in lege, item verberatum. ff. de rei vẽ
di. & deciſio. Tholoſ. iam allega. in fine. ¶Et fa
cit quod tenet Archiepiſcopus Florentinus in
tertia parte tit. tertio. c. 4. §. 4. vbi ait, quòd do-
minus poteſt à vaſallis, & ſubditis ſuis exigere
ſeruitia debita, ſcilicet, facere laborare in vineis,
& campis, ſiue ducere ligna, vel victualia ad do-
mum, ſoluendo eis debitum pretium ſui laboris
quia ſi aliter facit, rapinam committit. vide in-
fra in. c. 33. in gloſ. prima. vbi latè. ¶An ſi ciuitas
36 poteſt ſtatuere, quòd frumentum † non poſsit
vendi forenſibus ſub certa pœna. Bartolus tenet
quòd ſic. in. l. dudũ. C. de cõtra. empti. vbi ait,
quòd ſtatutum factum à ciuitate, quòd forenſi
bus non liceat vendi, valet. per tex. in. l. in quo-
rum. ff. de pigno. Bald. tamen in. l. ſi duobus. §.
emptor. C. communi de lega. numer. 2. tenet cõ-
trarium. & cum Bald. concordat tex. in. l. 3. tit. 9.
lib. 6. in ordina. rega. licet contra iſtam. l. regiam
ſæpe à ciuitatibus fit, cùm expeditur. & idem ca
uetur in pragmati. facta anno. 1548. Valliſo. pe-
ti. 205. quam vide, vbi iubetur ne fiat talis prohi
bitio. Sed dictas leges regias intelligo, quando
ineſt abundantia, aliàs ſecus prout tenet Mat-
thæ. de Afflict. deciſi. 290. numer. 9. dicendo, ꝙ
quando eſt modicum frumentum in regno, nõ
debet vendi trate frumentorum per extra reg-
num: quia prima charitas incipit à ſe ipſo. alle-
gat tex. in dicto. c. primo. §. poſt natale de par.
tene. in vſi. feud. & alia iura. quem vide. ¶Et vl-
tra ibi dicta facit in ſimili quod tenet Ioann. de
Plat. in. l. ſi quis per diuinam. C. de aquæ duct.
lib. 11. in fine. vbi tenet, ꝙ ſi imperator, ſeu prin-
ceps, concedit alicui capere aliquam quantitatẽ
grani publici, vel alterius reipublicæ, qua etiam
reſpublica vtatur, intelligitur eſſe conceſſum
quod eſt ſuperfluum ab vſu ciuium, & hanc ta
citam conditionem habet in ſe hæc conceſsio. ſ.
ſi reſpublica, & vſus ciuium non indigeat: quia
communis vtilitas ſemper intelligitur excepta,
& reſeruata. quod nota ad limitationem illarum
legum. *Et vi. ſingulariter pragmatic. 40. in cu-
rijs Valiſoleti. anni. 1523. & vi. Grego. Lopez idẽ
tenentem per. d. l. ſi quis per diuinam in. l. 15. tit.
1. part. 1. in. glo. poſtura: vbi etiam ait, ꝙ ſi habẽs
poſſeſsionem in illo loco, vetet extrahere triti-
cum ab eo cauſa vendendi, non poteſt: quia po-
tius tenetur vendere ciuibus iuſto pretio quàm
alijs, per id quod notat Bartol. argumen. illius. l.
in. l. 1. C. de metela. lib. 11. l. venditor. §. ſi cõſtat.
ff. comu. prædi. ſecus ſi dominus velit pro ſuo vi
cto aſportare: tunc forte poſſet vt ibi per eum

in. d. l. partitæ: & facit quod tenet Bal. in. l. cæte
ra. §. ſi duobus. ff. de leg. 1. & Fabianus de Monte.
in tracta. de emptio. & vendic. in. 3. q. princi. nu.
46. tomo. 8. tracta. fol. 27. vbi inquit, quòd valet
ſtatutum, & eſt rationabile: in quo diſponitur,
ꝙ non liceat transferre bladum ad aliud termi-
num propter abundantiam in loco: & facit in ſi-
mili quod tenet Grego. Lopez in. l. 19. titulo. 18.
part. 3. ꝙ ſi alicui ex priuilegio competit ius pa-
ſcendi in aliquo loco ſeu territorio alieno, & pa
ſcua eſſent neceſſaria illis per quorũ terminos
paſcuntur illi præferuntur, & excludent priuile
giatum, quod nota vi. Abbas in. c. dilecti de arbi
tri. nume. 7. & Rochum de Curt. in. c. fi. de con-
ſue. fol. 46. vbi ſequitur Abb. & Montal. in. l. 7.
titulo. 11. libr. 2. fori. gl. 1. col. 5. in fine.* ¶Quoq;
dictæ leges regni habent locum in ſuo caſu, ſcili
cet, in pane, & ꝙ panis non poſsit vetari, ſeu pro
hiberi, ꝙ non extrahatur, ſecus eſt in hordeo, qa
in hoc valet prohibitio, quia hordeum ſub illa le
ge non comprehenditur, quia tantummodo di-
cit, *no ſe pueda vedar la ſaca del pan*. & appellatione
panis, vel frumenti, non continetur hordeũ. Et
ideo qui accuſaret alium de frumento aſportato,
non obtineret probando de hordeo ſecundùm
Ang. in. l. triticum. ff. de verb. oblig. licet aliàs ge
nerali appellatione contineantur, omnia quę ad
victum ſunt neceſſaria. vt notat glo. in rub. C. de
cano. frume. vrbi. Roma. lib. 11. ſpeciali verbo, &
propria ſignificatione, & ſimplici appellatione
frumenti propter excellentiam intelligitur de
grano, quo vtimur ad panem faciendum glo. in.
d. l. frugem. ff. de verbo. ſigni. Et de iſto intelligi
tur ſi quis promitteret. 10. corbes frumenti ſecun
dùm Bar. in. d. l. frugem, prout tenet Ioan. de Pla
tea. in. l. modios. C. de ſuſcept. & archa. libro. 10.
quem vide illiciò ſi hordeum non comprehen
ditur ſub pane, vel frumento, eſt caſus omiſſus à
lege regia, & ciuitas põt ſtatuere, ꝙ nõ extraha-
tur à ſuo territorio: quia ſtatuendo non eſt cõtra
legẽ ſed pręter legẽ: vt Bar. in. l. omnes populi. ff.
iure. ¶Sed in caſu, in quo non poteſt extrahi fru
37 mentum, emptor non perdit † pretium rei em-
ptæ, & talis forenſis poteſt retinere triticum, vel
aliam rem emptã, donec ei reſtituatur ſuum pre
tium: tenet Bal. in. d. l. ſi duobus. §. emptor. C. cõ
munia delegat. & Cremenſ. ſingula. 95. & Barba.
in. c. ad audientiam. de rebus eccleſi. non alien. in
fi. Feli. in. c. cùm cauſam. de re iudi. 9. colũ. ¶Sed
38 nonne ciuitas, † quæ fecit hoc ſtatutum, ſi vẽdat
triticũ forenſi, incidat in pœnã? Dic ꝙ nõ, ſed ſin
gulares perſonæ, quæ ſuo ea ſunt, obligantur. vt
Bal. in. c. cùm oẽs. de conſtitu. col. 7. verſicul. ſed
quid ecce. nu. 26. quia cùm ſtatutum fiat gratia ci
uitatis, contra eam non debet interpretari, vt ci-
uitas puniatur contrafaciendo ſecundũ Bal. ibi.
39 ¶Adde, quòd quãtitas deputata † ad emptionẽ
frumenti, non poteſt minui, nec in alios vſus cõ-
uerti, aliàs in duplum tenetur. tex. & ibi Bart. &
Plat. in. d. l. 2. C. de frumen. vrb. conſtan. libro. 11.
Vide quæ dicam infra in. c. 45. in glo. *ni tomar*. &
in cap. 19. iudicum ſyndicatus. in gl. *cobrar*. Quod
facit pro iſtis horreis publicis & alhondicis.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis officium habet locum contra proijcien
tem ſtercora, & morticina in via publica, vel
contra impedientem eam. In hoc caſu dominus
tenetur pro famulo. Ruſtici ducentes vectu-
ram ad ciuitatem, non poſſunt cogi, vt cùm
plauſtris ſuis ducant exinde ſtercus extra ciui
tatem.*
2 *Viæ purgatio, vel refectio ex publico fieri non
debet, ſed debet fieri à dominis domorum iux-
ta viam ſitarum. Quando via eſt intra muros
ciuitatis ſed ſi eſt extra ciuitatẽ in loco, in quo
iuxta non ſunt vicini, debet fieri expenſis com
munis.*
3 *Si tempore belli fuit mandatum villæ, vt faciat
foueas & muros, debent fieri per modum patri
monij, non per capita.*
4 *A reparatione viæ publicæ, nemo excuſatur.*
5 *Habens viam priuatam, eam reficere tenetur.*
6 *Si vicinus non eſt ſoluendo in reparatione viæ
onus reparationis incumbit alijs vicinis.*
7 *Inquilinus, vel conductor, non tenetur ad repa
rationem viæ, ſed dominus: & ſi conductor
ſoluit, repetit à dño, vel in mercedem cõputat.*
8 *An ſi dominus non eſt ſoluendo, creditor mit-
tatur in poſſeſsione vaſallorum.*
9 *Purgatio viæ quando eſt momentanea condu-
ctor ad eam tenetur, ſecus ſi eſt perpetua.*
10 *Quando quis tenetur ad viam purgandam, in-
telligitur quatenus protendit latitudo domus
ſuæ, vel fundi ſui.*
11 *Emphiteota reficere tenetur viam publicã iux
ta domum emphiteoticam.*
12 *Vſufructuarius ad refectionem viæ tenetur.*
13 *Qui tenetur viam purgare, non ſufficit, quòd*

auferat lutum ab ea de medio, & proijciat in partibus, vel lateribus viæ.

14 *Qui vult reficere viam publicam, debet ad veterem latitudinem reſtituere.*

15 *Via publica non amittitur, etiam ſi populus ea non vtatur.*

16 *Via debet eſſe tuta tranſeuntibus.*

17 *Quod remedium competat contra impidiẽtem purgare viam publicam.*

18 *Si via publica eſt deſtructa, an vicinus cõpellatur facere viam publicam per agrum ſuum. Et an quis poſſit tranſire per agrum alienum.*

1 **Eſten limpias.** [i] Quia in hoc officium † iudicis habet locum, vt ſi in via publica proijciantur ſtercora, vel morticina, vel impediatur vt tranſiri nequeat, vel alia immunditia habeat. vt tenet Specula. in tit. de officio om. iudi. §. 1. verſi. Item imploratur. nu. 11. per. l. 2. §. hoc interdictũ tantùm ff. ne quid in loco publico. vbi quoq; dicit Specula. ꝙ tale officium iudicis vendicat ſibi locum quando talis via eſt facta arctior, vel anguſtior. vel eſt clauſa, ita vt publicus commeatus impediatur, vel ſi talis via fodiatur, vel aliquid ibi fiat propter quod non poteſt trãſiri, vel vehiculum duci. Quòd nota, quia talia morticinia nõ licet proijcere in via. vt Bart. in. l. ædiles. ff. de via publica. * Et ſicut ſi reperitur, quidam de noctè interfectus ante domum tuam, pręſumitur mortuus ibi, vt vicinia teneatur ſi non recepit malefactorem, & eſt pręſumptio contra domus dominum, ita eſt ſi aliqua morticinia, ſiue immũditia ibi reperiãtur: quia omnis iſta purgatio pertinet ad eum qui habet domum prope, niſi conſtet alium proieciſſe: de quibus per Bart. in. d. l. ædiles & in. l. ne quis. ff. de incendi. rui. nau. & tenet Peregri. in parte locatio. in princi. * Et Plat. in. l. decernimus. C. de aquæ ductu lib. 11. nu. 2. vbi dicit, ꝙ de iure cõmuni talia morticinia, & ſtercora in via publica prohibitũ eſt proijcere, & proijciens talia turpia in aquæ ductu publico, fonte, vel puteo, iudicis punitur arbitrio, & grauiter moderãdo. Si aũt in priuato fonte eſſent proiecta, tenetur proijciens dño fontis actione iniuriarum, & etiã ad intereſſe. ❡ Et quoq; dicit ibi Plate. ꝙ eſt prohibitũ lauare pannos in ſummitate fluminis, ne cõmune poculum aquæ corrũpatur. ❡ In iſto interdicto dominus tenetur pro famulo proijciẽte turpitudinẽ ex feneſtra. vt in. l. 1. in princip. ff. de his, qui deiecce. vel effud. ꝙ eſt verum ſi proiecit in locũ, per quem conſuetũ erat trãſire, aliàs non. vt in dicta. l. 1. §. in ſumma eius titu. & in. l. ſi putator. ff. ad. l. Aquil. & Cepol. in tract. de ſeruit. c. 79. & tenet Bertachi. in tract. gabella. in. 7. part. nu. 30. tomo. 6. tracta. foli. 62. ❡ Adde vnũ in purgatione iſta, ꝙ non poſſunt ruſtici ducentes

eſten limpias[i], y las

vecturã ad ciuitatem cogi per iudicẽ, ſeu officiales, vt cũ plauſtris ſuis ducant exinde fimũ, vel ſtercus extra ciuitatẽ. l. 2. in principio. ff. de mundi. prout tenet Fran. Luca. in tract. de fiſco. in. 3. parte. de collectarũ immunitate. nu. 8. tomo. 6. tract. fol. 14. ❡ Et purgatio, vel refectio iſtius vię non debet eſſe, vel fieri ex publico, ſed debet fieri à dominis domorũ iuxta viam ſitarũ. vt tenet Bar. in. l. per buthinã. C. de immunita. nemi. cõcedenda. lib. 10. & ibi Ioã. de Plat. nu. 2. Quod intellige ſecundùm Barto. ibi qñ via publica eſt intra muros ciuitatis, quia tunc debet quilibet munire, iuxta domum ſuam. & idẽ dic ſi via eſt per burgos ciuitatis. vt eſt tex. cũ gloſ. in. d. l. ædiles. verſi. ciuitatẽ. & tenet Cæpola in tracta. de ſeruitu. in parte, via eſt. qõ. 25. vbi de iſta materia. ❡ Si verò eſt extra ciuitatẽ in loco, in quo iuxta non ſunt vicini, debet fieri munitio, & refectio expẽſis cõis, imponendo collectam pro quãtitate patrimonij. vt ibi. & in. l. ad inſtructionem. C. de ſacro ſanct. eccleſ. ſecundùm Pla. in. d. l. ſi per viciniam. * Et vi. Bal. & doct. in. l. præſes prouinciæ. ff. de offi. præſid. vbi dicũt, ꝙ ille text. facit cõtra poſsidẽtes caſalina, in quibus fit turpitudo, & tota contrata disformatur & putreſcit ꝙ dominus cogitur ad purgandum & claudendum ſi huiuſmodi ſunt in vijs publicis vt in. l. ſpecialem & in. d. l. ędiles. ff. de via public. * ❡ Quinimo mendicãtes validi, & corpore robuſti, poſſunt ad purgandas plateas & vias compelli. vt in. §. ſi verò. in authen. de quęſtore. colla. 6. & tenet Ripa. in tract. de peſte. in. 3. par. nu. 146. Quod intelligit ibi in nu. 155. in ruſtico, vel in aſſueto, ad laborandũ. ſecus in nobili mendico, nõ cõſueto laborare, huic enim miſerendũ eſt, quia inter oẽs aduerſitates fortunæ infelicisſimum genus infortunij eſt aliquando fuiſſe fœlicẽ. vt in. c. cõſiderãda. & vi. gl. 86. diſtin. ❡ Et ideò dicit Bar. vbi ſuprà. ꝙ ſi tẽpo
3 re belli mãdatũ † fuit tali villæ, vt faceret foueas, muros, & ſtacatos tali caſtro, nã tũc per modum patrimonij, non pro capita fieri debet, quod dicit eſſe quotidianũ. Quod intellige, quando indiget magna reparatione. Si autem valuæ, & muri ciuitatis indigent modica reparatione, tunc con uicini tantũ tenentur reficere, cum ipſi habeant maiorem vſum eorũ. ſecundũ Ioan. de Plate. ibi
4 in fine. ❡ Et in tali reparatiõe † viæ publicæ nullum

lum genus hominũ excuſatur, quia nõ numeratur inter ſordida munera. vt Ang. in. l. abſit. C. de priuileg. Aug. lib. 10. & Bar. ibi. nec eccleſia. & ſic ꝙ res eccleſiæ ad iſtam refectionẽ publicarũ viarũ tenetur. vt latè Cæpo. in. d. tract. in part. vici.
5 q. 25. ❡ Sed ſi via eſt priuata, † vt ſi eſt conſtituta alicui per modum ſeruitutis, tũc ipſe tenetur reficere, & conſtituens, ſeu debens tenetur pati vt in. l. refectionis. ff. cõmunia prædioru. ſi autẽ eſt via vicinalis facta ex collationibus priuatorum ibidẽ agros habentiũ, & tunc ſimiliter ad eos pertinet refectio. vt in. l. 2. §. via. ff. ne quid in loco publi. vbi tex. declarat diuerſas ſpecies viarũ ſecundùm Bar. & Plat. in. d. l. per viciniã. ❡ Sed qd
6 ſi aliquis vicinus non eſt ſoluẽdo † in reparatione viæ? Dic ꝙ tunc onus reparationis incumbit alijs vicinis, ſecundùm Ludoui. Roma. in ſingula. dic mihi. per gloſſ. in. l. fi. ff. de via publica. in glo. fi. quæ incipit, quæ viam, & tenet Cepol. in tractatu ſeruuũ. in parte. via eſt. q. 25. verſi. ſed qd ſi ille. vbi ait, ꝙ ſi via nõ eſt deſtructa ex antiquitate, vel caſu, ſed aliquis eã arauit, ſeu aliter dſtruxit, tenetur reficere, ſi eſt ſoluendo, aliàs vicini reficient. vt glo. in. d. §. fi. & dicit non eſſe alibi.
7 ❡ In tali enim refectione † viæ non tenetur inquilinus, vel conductor: ſed dominus domus tenetur, & eo ceſſante, tenetur talis cõductor ſumptibus penſionis. vt eſt tex. & ibi Bar. in. d. l. ædiles. §. quicunq;. ff. de via publica & Ioan. de Plate. in dicta. l. per viciniam. & Floria. in. l. pendente. §. ſi quid cloacarij. ff. de vſu. fruct. vbi etiam dicit, ꝙ repetit à domino, ſi fortè penſione non retinuit apud ſe. & idem tenet Iaſ. in. l. 1. C. de iure emphiteo. num. 28. & idem tenet Ang. in. l. 1. C. de anno. & tribu. lib. 10. vbi tenet, ꝙ talis conductor tenetur talia, quæ refecit computare in mercedem. & idem tenet Bal. in. l. 3. C. de actio. & obliga. per dictam. l. ædiles, quẽ tex. dicit eſſe no-
8 tabil. Et ibi quoq; dicit, † ꝙ vaſalli non poſſunt conueniri ad ſoluenda debita domini, & ſi dominus non habet aliunde vnde ſoluat, poteſt mitti creditor in poſſeſsionem vaſſallorum. ❡ Sed intelligerem ſuprà dicta, quando purgatio non eſt
9 † momentanea: quia ſi eſt momentanea, putà in purgando, vel faciendo ſtercora, vel alia immunda purgare, cõductor tenetur, vt colligitur ex dictis Bart. in dicta. l. ædiles, dicendo, quòd ſi quis habitat gratis ſi immundatio eſt momẽtanea, tenetur ſecus ſi eſt perpetua. vt notatur in. l. 3. §. 1. ff. de impenſis. & idẽ tenet Iaſ. vbi ſuprà. & hanc opinionem refert Cæpola. in dicto tracta. in dicta. q. 25. ſed dicit ꝙ in hoc ipſe putat, quòd ſi refectio debet durare pro tempore, quo habitare debet gratis, vel maiori, teneatur, aliàs nõ, per ea quæ notant Bar. & Ang. in. l. diuortio. §. quod in anno. ff. ſolut. matri. ❡ Et quia ſupradictũ eſt, ꝙ
10 quis tenetur reficere viam, intelligitur † in quantum protendit latitudo domus ſuę, ita eſt in arg. l. ſingularum in fine. C. de ædifi. priua. vel quatenus protendit latitudo cuiuſcunq; fundi, quę ſit in ciuitate, vel in burgo, verſus dictam viam publicam. tenet Ioan. de Plate. in. l. in dictiones. C. de anno. & tribu. lib. 10. nu. 1. argu. in. l. inter eos. ff. de acquiren. rerum. domi. per. l. adeò. §. inſula. eod. titu. & inſtitu. de rerum diuiſione. §. inſula. & dixi, cuiuſcunq; fundi: quia quicunq; fundus ſit in ciuitate, vel burgo, idem iuris eſt, ſiue ſit domus, ſiue ſtabulum, ſiue ortus, & ſiue ſit fundus ruſticus, ſiue vrbanus: quoniã in vrbe, & in burgis poteſt eſſe fundus ruſticus, quia non locus, ſed materia facit prædium vrbanũ. l. vrbana prædia. ff. de verb. ſignifi. prout tenet. d. Cæpo. in. d. tracta. in. d. parte, via. q. 25. in fi. ❡ Item emphiteo
11 ta, † vel libellarius tenetur reficere viam publicã iuxta domũ ſuam emphiteotã, & expenſis ſuis. vt in. l. 2. circa principiũ. verſi. publicarũ functionũ. C. de iure emphyteot. & ibi ponitur per Alber de Roſa. in. q. 131. ❡ Et dicit idẽ eſſe vaſallo, & eſt notandum, quia iſti dicuntur habere vtile dominium. vt. in. l. 1. §. 1. ff. ſi ager vectigale. vel emphyte. & notatur in. c. cùm Bertoldus. de re iudi. & glo. in. l. ſi vt certo. §. ſi duobus vehiculũ. ff. cõ
12 modati. ❡ Quod idem dic † de vſufructuario, qui ad refectionẽ viæ tenetur. vt in. l. ſi pendẽtes. §. ſi quis clocan. ff. de vſufru. & quod ibi notatur. & in. l. athei. eo. tit. & in. l. qui cõcubinas. §. qui ortos. ff. de legat. 3. & quod notat Bart. in. l. his verbis. §. idẽ reſpondit. eo. titu. & in. l. fi. ff. de vſufructu. vbi omnino vide. quod intelligit dictus Cæpol. vbi ſuprà. in. d. q. 25. verſi. itẽ de vſufructuario, niſi poſſeſsiones eſſent ſteriles, in quibus habet vſumfructũ, quia tunc non tenetur. ❡ Et nota ꝙ ille, qui tenetur purgare viam, non ſufficit
13 ſi auferat † lutum ab ea de medio, & proijciat in partibus, vel in lateribus viæ, quoniã tenetur in totũ auferre de via. vt in. d. l. 1. §. purgari. ff. de via publica. & tenet dictus Cæpola vbi ſuprà. qõ. 26. vbi etiã dicitur, ꝙ reficere dicitur, qui aperit, & qui purgat omnes omnino, & qui in priſtinũ ſtatum reducit vt in. d. l. 1. §. reficere. ❡ Et qui vult
14 viã publicã reficere, debet ad veterem † latitudinem reſtituere, & nõ debet latiorem, nec longiorem, nec altiorem, nec humiliorem ſub nomine refectionis facere, nec in via terrenũ ſeu glaciam ponere, aut ſternere viam lapide, quæ terrena ſit vel cõtrario deſtracta terrenam facere. vt eſt tex. in dicta. l. 1. §. ſi quis in ſpeciem. & in. §. 1. Et in effectu ſub ſpecie refectionis nõ poteſt quis viam

deteriorem facere impunè,imò prohibẽdus eſt
vt in dicto.§.ſi quis in ſpecie.& ibi per gl. & Cæ
polam vbi ſuprà.verſic.2.¶Et nota, ꝙ licet talis
15 via publica mutetur,† vel alteretur nunquã amit
titur etiam ſi populus ea non vtatur. vt in.l. viã
publicam.ff.eod.de via publi. ¶ Quæ via debet
16 eſſe tuta tranſeuntibus, † & prætor debet pro-
ſpicere,ne quid mali eis contingat.vt tenet Spe
culat.in titulo.de iniurijs.§.primo.verſi.adhoc.
*Et in tantum via debet eſſe apta ad tranſeundũ
vt non prohibeatur, vel impediatᷣ quis per eam
ire: vt in.d.l.ędiles.ff.de via public.vbi Alberic.
inquit,ꝙ ſicimator,ſeu officialis habet diſcũ ſu-
per quo laborabat in via publica,& quidam cum
plauſtro tranſiens tetigit cum plauſtro diſcum:
ita ꝙ forfex cecidit, & fracta fuit,ꝙ non tenetur
defractione,& dicit ꝙ ita obtinuit.* ¶Quod au-
17 tem remedium competat† contra impedientem
purgare vel reficere viam publicam, & quæ ſint
neceſſaria,& quomodo formari debeat libellus
in iſto interdicto, & poſitiones in eo quomodo
debeant fieri,& de multis alijs quæſtionibus,vi-
de per dictum Cæpol.vbi ſuprà, in dicto tracta.
in parte,via eſt.quæſtio.27.& quæſt.28.cum ſe-
quentibus. ¶ Et an ſi via publica eſt deſtructa
compellatur vicinus facere viam publicam per
agrum ſuũ,dic ꝙ ſic.vt in.l.ſi locus.§.fi.ff. quem
ad ſeruit.amit.ſed de iure debet ei reſarciri per rẽ
publicam.vt per glo.ibi & Bart.in.l.fin.ff.de pi-
gno.actio.& Feli.latè in additiõe ad Abb. in De
creto col.11.vbi vide,an quis poſsit de iure tran-
ſire per agrum alienũ.gloſ.in.c.omnes leges.pri
ma diſtin.Et recoligendo omnia dicta Feli. dic,
ꝙ licet tranſire,quando ſubeſt iuſta cauſa,& ne-
ceſſaria,& tranſitus eſt innoxius.per.c.fin.23. q.
2.& quando eſt penitus deſtructa,vt dictum eſt,
& quando vadit per fundum domino non pro-
hibente,ſiue ſciuerit, vel ignorauerit, per. l. di-
uus.ff.de ſeruit.ruſticorum prædiorum.& quã-
do quis in neceſsitate vellet comedere vuas in a-
gro alieno,& non aportare.capit.diſcipulos. de
conſecra.diſtin.5.& ille, qui tranſiuit ſaltem. 30.
vicibus in vno anno per agrum alienum domi-
no permittente,acquiſiuit facultatem tranſeun-
di.l.in primo.iuncto.§. hoc interdicto. ff. de iti-
ner.actu priu.& de materia.vi.tex.& gloſ. & ibi
ſcribentes in lege per agrum.C.de ſeruitut. * Et
vi.Peregrin.in par.damna.q.6.in glo. alieno vbi
etiam aſſerit,quòd ſi per viam publicam nõ pôt
tranſire,& aliquis immittit oues ſuas, vel alia ani
malia per fundum vicini,quòd nõ tenetur ſolue
re damnum ſtatuti,intelligens dummodo ciuili-
ter immittat, ita ꝙ fundum cuſtodiat inquantũ
poteſt.*Et Guid.Pap.conſi.92.nu.1.& ſing.626.
& noſter Montal.in reperto.ordina.in parte: iti
nera. Et quando quis poteſt ingredi in agrum
alienum.vi.l.17.tit.28.par.3.&.l.15.tit.4.for. ll.
libro tertio.& lex.qui ſeruandarum. ff. de præ-
ſcri.verbis.

SVMMARIVM.

1 *Qui inter caſſellas humorem fecit, cogitur ad eas purgandas.*

2 *Ædificans in ſolo publico, cogitur annuam penſionem præſtare.*

3 *Ædificari poteſt quis in loco publico ſola ciuitatis licentia.*

k Salidas. k Vi tex.in.l.ſi quando.§.ſecũ-
dum.ff.ſi ſeruit.vẽdi.ibi,reſpon
deo ſi in loco publico id feciſſet, per interdictũ
cogi poſſe.vbi Bald.Ang.dicunt,ꝙ ex illo text.
1 ſumitur arg.ꝙ ille† qui facit ſterquiliciũ,ſeu caca
torium,vel excrementum inter caſſellas cogitur
ad eas purgandas,ſi vltra ſolitum ibi facit humo
rem.& tex.ille loquitur in loco ad hoc nõ depu
tato.& vi.Bar.in.l.1.§.idem ait.ff. nec quid in lo
co publi.vbi quoque dicit, ꝙ ſi quis in loco ſuo
facit aliquid,ex quo fœtor,vel putredo fit in via,
poteſt agi interdicto illius, ꝙ dicit menti tenen-
dum.¶In propoſito iſtius text.dic, quòd ædifi-
2 cans† in ſolo publico.cogitur per officium iudi
cis annuam penſionem præſtare,aliàs ędificium
debet demoliri,vt in.l.1.C.de diuerſis prædi.lib.
11.Vide Paul.de Caſtro in.l.fluminum.ff.de dã-
no infecto.numer.2.& vide.l.23.tit.32. parti.3. &
tex.in.l.1.§.ſi quis nemine.ff.ne quid in loco pu
blico.de quo vi.pragmaticam in libro pragmati
carum.l.71.& quæ dicam in.capi.23.infra eod.in
glo.prima verſi.quod extende.*Sed hoc intelli-
ge, quando ædificat ſine licentia ciuitatis: quia
cum ea ſola poteſt quis edificari in loco publico.
tex.in.l.3.&.18.tit.22.par.3.& ibi Gregor.Lopez
in gloſſ.*o del concejo*.quem vi.*

SVMMARIVM.

1 *Statuta debent confirmari, tamen factis à Caſtris & villis requiritur, quòd per ciuitates cõcilium confirmentur.*

2 *Statuta, quæ ſunt bona, ſecundum exigentiam & conſeruationem publicam ſunt confirmata ex propria naturali iuſtitia.*

Si rex

3 *Si rex iurat ſeruare ſtatuta, intelligitur ea cõfirmare.*

4 *Papa, vel rex, confirmando priuilegia alicuius ciuitatis, vel eccleſiæ intelligitur confirmare, ea quæ ſunt iuſta.*

5 *In confirmatione feudorum intelliguntur feuda verè legitima confirmata.*

6 *Papa, ſi vellet, poteſt confitmare ſtatuta cõtra libertatem eccleſiæ: tamen generaliter confirmando non videtur ea confirmare.*

7 *Licet Papa reprobet quædam ſtatuta, per hoc non videtur alia approbare.*

8 *Licet papa, vel rex confirmet ſtatuta valida alicuius loci, non propterea dicũtur ſtatuta papalia, vel regalia, ſed illius loci.*

9 *Papa licet confirmet excommunicationem, promulgatam ſolus epiſcopus ab ea poteſt abſoluere.*

10 *Ratione confirmationis cõtractus quis nõ ſortitur forum.*

11 *Confirmando rex ſtatuta, non dicitur ea dare.*

12 *Confirmando Papa ſeu princeps priuilegia antiqua, nunquam intelligitur de nouo ea dare: fallit vt hic.*

13 *Confirmatio ſuperioris ſupplet defectum ſolẽnitatis formæ, & perſonæ, quando ſuperior eſt Papa, vel princeps.*

14 *Ex natura confirmationis eſt adhibere robur, & validitatem actui confirmato, non autem illum extendere.*

15 *Confirmatio aliquorum ſtatutorum, eſt reprobatio aliorum.*

16 *Statuta confirmata per ſuperiorem an poßint reuocari per ſtatuentes ſine licentia ſuperioris confirmantis.*

17 *Si ſtatuta confirmata ſunt obſcura, vel dubia, an poſſunt per ſtatuentes declarari.*

18 *Duces & Marchiones an poſſunt confirmare ſtatuta ſuorum locorum.*

19 *Superior poteſt inferiores cogere ad ſua ſtatuta exibenda, vt videat an ſuper prohibitis, vel in derogationem iuris ſuperioris aliqua ſint ibi ſtatuta.*

ſalidas[k] de lugar eſtẽ anſi miſmo limpias, y deſoccupadas, y las ordenanças que anſi enmendarẽ, o de nueuo hizieren, embie a nos el traſlado, para que las mãdemos ver, y proueer ſobre ello[l].

l Proueer ſobre ello. l S.reprobã
do,vel confirmando: quia talia ſtatuta debẽt cõ
1 firmari per ſuperiorem †.i.per regem.tenet Bal.
in.l.humanum.nu.2.C.de legi.quia anteaquam
confirmẽtur talia ſtatuta ſunt imperfecta, & non ligãt. vt tenet Bal. in. c.1. de conſtitut. in prĩcipio. Nam licet populi poſſint facere ſtatuta, non valẽt ſine cõfirmatione principis. vt tenet Barba. in additio. ad Bal. in.d.l.humanũ quòd dicit eſſe notabile ad limitationem. l. omnes populi.
ff.de iuſti.& iure.¶Et ꝙ talis confirmatio requi
ratur tenet idẽ Bal.in.l.ſi.C.de iuriſdi. om. iudi.
nu.4.& Pau.de Caſtr.in.l.priuatorũ.C.eod.tit.
nu.6.& per Bar.in.d.l.oẽs populi.num.3.&.4.&
ibi Alex.in addi.& idẽ Bar.in.l.1.ff.quod quiſq;
iuri.nu.1.& idẽ tenet Ang.in.l.ſi quod.C. de de
legatio.lib.10.& Bal.in cõſi.124.in.1.vol.in.fi. &
Feli.in.c.cũ omnes.de conſtit.col.13.verſi.2.limi
ta,& eſt tex.in.c.cũ conſuetudinis.de cõſuet. &
tex.in.c.cũ acceſsiſſent.de conſtit.ibi,ſicut dici-
tur confirmatum.¶Sed contra Bal. & contra ſu
pradicta tenet Iaſ.in.d.l.omnes populi. in repe.
8.col.nu.35.in fine.dicendo, ꝙ cũ quilibet popu
lus habeat facultatẽ faciendi ſtatuta de iure,non
requiritur alia confirmatio ſuperioris quãuis ali
ter,& malè teneat Bal.in.d.l.humanũ.& Cy.in.
l.fin.de iuri.om. iudi. ¶Sed de conſuetudine ob
ſeruatur contrarium.& ſic dictum Bal. & ſic de-
bent confirmari à principe ſecundùm Iaſ.vbi ſu-
prà.& ſic in noſtra Hiſpania vtitur,quia talia ſta
tuta confirmantur per ſenatores conſilij regalis,
& ſi ſunt noua, iubent ad petitionem cuiuſcũq;
non cuſtodiri, niſi per eos videantur, & confir-
mentur.vt in iſto tex.*Et.l.8.ſtyli quam vi.qui
nimo dicit ibi quod eſt caſus curiæ in quo condi
tores ſtatutorum poſſunt vocari,citari, & conue
niri corã rege ſuperdictis ſtatutis per eos factis.*
Et circa hoc quotidiè prouiſiões emanãt. Quod
eſt contra pragmaticam.47.in vol.pragmat.vbi
tenet, ꝙ non ſuſpendantur appellatione pen-

 dente.

dente.quam vi.¶Et tene,ꝙ quemadmodum ſta
tuta condita à ciuitatibus confirmantur à prin-
cipe, ita eod. modo confecta à caſtris, vel villis,
vt valeant,requiritur ꝙ per conſilium ciuitatis,
cui ſubiacent confirmentur,approbẽtq; vt tenet
Bar.in.l.ſi quod extra ordinarium.C.de legatio.
lib.10.nume.4.in fine,quem ſequitur Bal. in.d.
l.omnes populi.col.2.nu.3.& noſter Montal. in
l.1.tit.7.lib.1.fori.in glo. in rem. & facit quod te
net Bald.in rub.de conſtitutio.nu.21.*Et Greg.
a Lopez in.l.12.titul.1.par.1.glo.fi.in fin.*¶Tamẽ
2 ſi ſtatuta ſunt bona ſecundum exigentiam † &
conſeruationem publicam illius loci,nõ indigẽt
alio directore:quia confirmata ſunt ex propria
naturali iuſtitia.vt Bal.in dicta.l.omnes populi.
nu.2.verſi.modo reſtat.¶Nec hoc habet locum
in ſtatutis mercatorum,& aliorum artificũ,quia
iſta ſtatuta ſunt confirmata à iure communi , &
ideo non eſt neceſſe quòd confirmentur per. l.
municipalem,nec per ſuperiorem. vt in. l. rece-
ptitia.& ibi Bal.C.de conſtitu.pecunia.& tenet
Bal.in tracta.ſtatu.in parte,artifices.*Contrariũ
tenet Peregrin.in part.iudex.q.3.in gloſſ. artifi-
ces,in fin.quòd talia ſtatuta artificum nõ valent
niſi confirmentur per ſuperiorem,vt per Bal.in.
l.per iniquum.C.de iur.omn.iud.* ¶Tamen ſi
3 rex † iurat ſeruare ſtatuta ciuitatis,per tale iura-
mentum talia ſtatuta dicuntur ab eo confirmata
eſſe.vt tenet Hippoly.de Marſi.in ſingula.71.al
legando Bal.in conſil.284.incipiente.per ſtatu-
tum.aliàs incipit.verba Iacob.de Aretio.in prin
cipio volu.quod Baldus ibi in expreſſo in fine te
net,dicendo,cùm igitur illuſtris dominus ciuita
tis Aſtenſis iurauerit ſeruare ſtatuta ipſius ciuita
tis,per hoc videtur confirmaſſe ipſa ſtatuta:quia
iuramentum firmat actionem.allegat text.in.l.
cum pater.§.filius matrem.ff.de legat. 2. ꝙ facit
pro ciuitatibus huius regni:quia dum rex noui-
ter intrat in eas,ad portam ciuitatis, anteaquam
intret,iurat ſeruare conſuetudines,priuilegia, &
ſtatuta ciuitatis,quia poſtea nõ requiritur quòd
per eum iterum confirmẽtur.*Et idem tenet Ro
landinus à Valle conſi.29.nu.31.vbi facit feſtum
de dicto ſingul.Hippolyt.de Marſi.*Et tene. ꝙ
quando Papa,ſeu rex confirmat ſtatuta alicuius
4 ciuitatis,vel eccleſiæ,intelligitur † cõfirmare ea,
quæ ſunt iuſta.vt notant Barto.& doctores in.l.
prima.per gloſ.ibi.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.
iur.& idem tenet Bald. in.c.in præſentia.de pro
batio.5.columna & in.l.cùm oportet. in princi-
pio.C. de boniſque liber.& in.l. lege.prima co-
lumna.ff. de conſtitutio. principis. & notabili-
ter in capitulo.primo per quos fiat inueſtitu. in
vſi.feudo.& tenet Iaſ.in.l.more.ff.de iuri.om.iu
di.numero.37.& additio Abb.in capitulo. inter
dilectos.de fide inſtrumen.in additione, quę eſt
in verbo,priuilegium. & tenet Socin. in fallen.
ſuis,in parte,lex generaliter.verſi. fallit ratione
præiuditij.¶Et licet rex,ſeu Papa confirmet ſta
tuta,non valent ſi ſunt contra bonos mores & iu
ſtitiam naturalem.vt tenet Baldus. & dicit men
ti tenendum in capitulo. ad noſtram. de proba-
tio. numero. ſecundo.quia rex & regnum non
poſſunt approbare conſuetudinem inhoneſtã,
& peſtiferam. Quia vt dicit Innocentius,conſen
ſus regis nullum tanquàm iniquæ legi robur tri
buit:nec poteſt dici,quòd iura naturalia poſſunt
reges diſtinguere.vt.C.ſi contra ius vel vtulit.pu
bli.l.final.quia in hoc nulla cadit ratio diſtincti-
ua,vnde non eſſet diſtinguere, ſed perimere ſe-
cundum Bal.vbi ſuprà.¶In confirmatione quo
5 que feudorum intelliguntur † ſolùm confirma-
ta feuda verè legitima,& non alia.tex.in capit.1.
& ibi Bald.in dict.titulo.per quos fiat inueſtitu.
& in.capitul.ea quæ de re iudic.& Iaſ.vbi ſuprà.
numero.38.¶Et ita dicit ibi in numero.39.quòd
6 ſi Papa vellet,poſſet confitmare † ſtatuta contra
libertatem eccleſiæ.vt notatur in capitulo.1. de
tranſact. Tamen generaliter confirmando Papa
ſtatuta,non intelligitur confirmare ea quæ ſunt
contra libertatem eccleſiæ. vt Baldus in dicta.l.
omnes populi.8.columna.& in capitul.venien-
tes.de iure iurand.& dixi in gloſſ. primà. iſtius.
capituli. & idem tenet Iaſ.in dicta.l.omnes po-
puli.numero.36. ¶Facit quòd notat Baldus. &
Imola.in.l.legata inutiliter.ff.de legatis.primo.
7 vbi ait,quòd licet Papa † reprobet quædam ſta-
tuta,perhoc non videtur confirmare alia inuali-
da:quia confirmatio ſtatutorum generalis non
extenditur ad inualida.vt Alexand.in conſilio.
38.in quarto volumine.¶Et licet Papa, vel Rex
confirmet ſtatuta alicuius loci , valida non pro
8 hoc dicuntur † ſtatuta papalia,ſeu regalia, ſed il-
lius loci.vt tenet Baldus. in.l. ex placito. tertia
columna.C.de rerum permuta.& Felinus in ca-
pitulo.primo de ſponſal.quarta columna. ¶Ad
idem facit quod notat Baldus.in prooemio De-
cretali.ſuper verbo,rex pacificus,vbi ait,quòd ſi
9 Papa † confirmat excommunicationem factam
ab epiſcopo,tamen ſolus epiſcopus poteſt abſol
uere.& facit bene text.in capitulo.nuper de ſen
tentia excommunicationis vbi epiſcopus poteſt
abſoluere ab excõmunicatione canonis.¶Quo-
que facit:quia licet ratione contractus quis ſor-
tiatur forum.l.hæres abſens.§.final.ff.de iudi.ca
pitul.Romana.§.contrahentes. de foro compe-
ten.in.6.tamen ſi aliquis facit cõtractum in vno
10 loco,deinde in alio confirmauerit, † nõ ſortitur
forum

forum in loco confirmationis. vt in.l. ſi quis in
legatione.ff.de iudicijs.& ibi ſolus,Ludoui.Ro-
ma.adhoc allegat illum text.& dicit eſſe perpe
tuò menti tenendum:quia neſcit eum alibi.pro
ut tenet Iaſ.in dicta.l.more.ff.de iuri.omn.iudi.
11 numero.29.¶Confirmando † rex iſta ſtatuta,nõ
dicitur dare.vt eſt text.ſolennis in. l. ſi donare.
§.primo.ff.de donatio.inter vir.& vxor.& gloſ.
ſingula.in ſumma.25.quæſtione.2.Et facit quod
tenet gloſſa.in.l.ex verbis.in verſicul.cui.C. eo.
12 titulo.de dona.inter.vir.& vxo.vbi Papa, † vel
princeps confirmando priuilegia antiqua, nun-
quam intelligitur de nouo dare,ſed ea confirma
re prout ſunt & vi.gloſſ.in capitul.quis neſciat.
11.diſtinctio.in verbo authoritate.vbi vide. Sed
quid operetur cõfirmatio? Dic quòd tria. vt per
gloſſ.in capitul.frater.17.quæſtion.4. ¶Et facit
quod voluit Innocen.& Ioan. Andre.in capitul.
dudum de decimis.vbi dicit,quòd quando appa
ret principem confirmantem voluiſſe de nouo
inducere. in dubio præſumitur confirmaſſe eo
modo,quo poteſt de iure communi,non autem
de plenitudine poteſtatis. ¶Et facit quòd tenet
Paul.de Caſtro in.l.conuentionum.ff.de pactis.
numero.2.vbi dicit,quòd qui confirmat,non di-
ſponit,nec dat,ſed datum roborat.Et facit quod
tenet Abb.in capitul.ex parte.& in capit. quia.
de priuileg.& in capitu.inter dilectos.de fide in
ſtrumen.vbi latiſsimè Felin.9. colum. vbi ponit
regulam quando confirmans videatur de nouo
dare,cum pluribus fallentijs.¶Sed iſta regula di
cit Bartol.quòd fallit, quando actus eſt nullus:
quia qui confirmat,dat.vt in.l.adoptio.la ſegun
da.& ibi notat Angel.ff.de adoption.adde text.
vbi eſt gloſſ.in.§.fina.Inſtitu.de tutelis.vbi Bal.
Sed iſta fallentia non ſemper procedit in princi
pe:quia confirmando electionem inualidã,non
intelligitur eam validare,niſi faciat ex certa ſciẽ
tia.& vt tenet Bartol.in.l.ſi conſtat.ff. de appel-
la.in.2.notabil.prout tenet Iaſo.in dicta.l.more.
numero.30.¶Vbi, in.numer.31.tenet ꝙ quoque
fallit,quando quis confirmat actum imperfectũ
nam dicitur perficere,& dare.Et vide Hippoly.
de Marſil.in ſingula.196.vbi dicit , quòd confir-
matio ſuperioris validat inualidum.& Sylueſtri
na in parte,confirmatio.& vi.gloſſ.in dict.capi-
tul.frater.17.quæſtio.4.& in dict.capit.quis ne-
ſciat.11.diſtinctio. ¶Tertiò fallit,quando actus
dependet à poteſtate confirmantis,& apparet eũ
de nouo velle confirmare.l.quærebatur.ff.de mi
lit.teſta.ſecundum Iaſ.vbi ſuprà. ¶Quartò (vl-
tra Bar.& docto.ſecundùm Iaſ.ibi.nume.33.)fal-
lit,quando quis confirmat actum tanquam fa-
ctum,qui in veritate nunquam fuit actus,nã cen
ſetur de nouo dare.text.dicit eſſe notabil.in.l.ſi
donatio.& ibi ad hoc Bald.notat.C.de donatio.
& idem tenet Bald.in.l.antepẽ. C. ſi aduerſus rẽ
iudi.¶Sed ſi priuilegium confirmationis impe-
tratum à Papa, vel à principe eſt ſubreptitium,
putà , quia eſt confirmatorium alicuius inſtru-
menti quod erat falſum,vel alicuius contractus
ſimulati,& de his non ſit facta notitia Papæ, vel
principi confirmanti,talis confirmationi.l. peni
tus operatur,etiam(quod eſt fortius)ſi in confir
matione apponantur illa verba.confirmamus a-
ctum ſi de ſe eſt validus,aliàs, de nouo concedi-
mus.nil operatur,etiam ſi adeſſet(quod eſt for-
tius)clauſula ſupplentes de plenitudine poteſta
tis omnes defectus tàm iuris , quàm facti ; ſi qui
ſunt adhuc ſtantibus omnibus iſtis clauſulis cõ
firmatio nil valet,& nil operatur, propter vitiũ
ſubreptionis.vt latè per Abba. in dicto capitul.
inter dilectos.de fide inſtru.colum.7. numer.8.
& ibi per additionatorem, in parte , priuilegiũ.
& tenet Iaſo.in dicta.l.more.numero.35. &.36.
¶Adde tu quoque in materia confirmationis,
quod tenet Bald.in.l.final.ff.de teſtamen.tutel.
13 vbi ait , quòd † confirmatio ſuperioris ſupplet
defectum ſolennitatis,defectum formæ , & de-
fectum perſonæ,quod dicit valde notandum.
Quòd intelligit Iaſon,vbi ſuprâ,numer.40.quo
ad defectum iuris ciuilis, non autem iuris natu-
ralis,vel gentium,putà,conſenſus, ſecũdùm An
gel.in.l.adoptio.ff.de adoptio.allegat Innocen.
in capitulo.nil.de electio.facit authentic. ſacra-
menta puberum.C.ſi aduerſ.vendi.¶Sed hoc in
tellige in Papa,vel imperatore:quia nullus infe-
rior à ſummo principe,etiam ſi eſſet Cardinalis
de latere,poteſt confirmãdo ſupplere defectum
ſolennitatis omiſſæ in contractu.vt docto. in ca
pitulo.primo.de tranſactio.vbi Anton. & Abb.
& Bald.hoc notant.¶Aduerte quoq; , quòd ex
14 natura † confirmationis eſt ,adhibere robur , &
validitatem actui confirmato, non autem illum
extendere, vt notabiliter Bald.in.l.aduerſus. in
fine.C.aduerſus rem iudicatam.& in.l. nomina-
tiones.in fine.C.de appellatio. & vtrobique alle
gat.text.notabilem cum gloſſ.in.l. Aurelius te-
ſtamento.ff.de liber.lega.& idem tenet Bald. in
capitulo.primo.in principio.per quos fiat inue-
ſtitu.in vſi.feudorum. vbi voluit poſt Innocen.
in capitulo.dudum.de decimis.quòd ſi certa pri
uilegia confirmentur per Papam,non intelligi-
tur confirmare,vt aliquod ius nouum detur,niſi
aliter conſtet de intentione confirmantis. ¶Et
facit quod tenet Bald.in capitul.decernimus. de
iudi.colum.2. loquẽdo in principe confirmante
iuriſdictionẽ delegatã,quæ erat nulla.Sed hoc li

 mita-

mitatur,niſi princeps confirmaret ex certa ſciē-
tia,quia tūc propter clauſulā,ex certa ſciētia,nō
ſolum dat robur actui confirmato,ſed etiā illud
extēdit,vt tenet notabiliter Bal.in.d.ca.ex par-
te,in fi.& in.d.l.nominationes.tu vide gloſſa.in
terminis.in.c.dudū.in verbo,cōceſsione prædi-
cta.de decimis.quam limita vt per Abb.ibi.& te
net Iaſ.vbi ſuprà.numer.42.℄Adde quoque, ꝙ
15 confirmatio aliquorū† ſtatutorū eſt reprobatio
aliorū inualidorū examinatorū.vt Paul. de Ca-
ſtr.in.l.legata inutiliter.ff.de leg.1.& Alex.in.d.
conſilio.38.in.4.volu.& Bart.& Dy.in.d.l. lega
ta.dicunt,ꝙ cōfirmatio vnius capituli,vel ſtatu-
ti de pluribus ſapit reprobationē aliorū.℄Poſt-
quam talia ſtatuta ſunt cōfirmata,an poſſunt re
16 uocari per ſtatuentes,ſine licentia† cōfirmantis?
Gloſ.in.d.c.frater.17.q.4.tenet quòd ſic.in gl.fi.
in fine.& tex.in.c.2.de cōfirma.vtil.vel inuti.&
Abb.in.c.1.eius titul.& gloſ.in authen.de defen
ſo.ciuita.§.interim illud. in verbo, remouendi.
collat.3.℄Bald.in.c.1.in gl.ſuper verbo nos Ro-
manorū.de pace cōſtā.in vſi.feudo.& Bal. in.l.
omniū.C.de teſta.in fi.& ibi doct.& idem tenet
Aug.in.l.Paulus.la primera.ff.de re iudi.in fin.
dicēdo,ꝙ ab ſtatuto populi cōfirmato per prin-
cipē,ſtatuentes poſſunt recedere, & reuocare,&
dicit eſſe mēti tenendū.& hāc opi.tenet Alexā.
in.d.l.omnium.nu.3.cum qua tranſeunt docto.
ibi.Salyc.& Fulgo.& Petrus de Ancharra.in re-
pet.c.canonū ſtatuta.de cōſtitu.verſ.ſed hic inci
dēter quæro.& facit text.in.cap.dilecto. de præ
ben.ibi.clauſula prohibitionis adiecta à contra-
rio ſenſu.Et Abb.ibi dicit,ꝙ ſtatuta collegij con
firmata per ſuperiorem,poſſunt reuocari per ſo
lum collegiū.eſt text.in.c.cū acceſsiſſent. de cō
ſtitu. ℄Quod intellige verū,niſi ſuperior adie-
ciſſet clauſulā illi cōfirmatiōi.ſ.ꝙ ſi cōtra fieret,
nō valeret,ſecundū Alex.in.d.l.omnium. nu.3.
& Iaſ.ibi.nu.7.verſi.limita.vbi dicit, ꝙ ideo de-
bēt eſſe cautæ cōmunitates quando faciūt cōfir
mari ſtatuta à principibus,vt nō permittant ap-
poni clauſulā decreti annullatiuā:quia etiā ſi cō
firmatio ſit facta mero & puro fauore ſtatuētiū,
tamē per dictā clauſulā annullatiuā videtur ſu-
perior habere ꝓ illicito quicquid poſtea ſtatuē
tes in oppoſitū attētarēt,ſecūdū Abb.in.d.ca.di
lecto.nu.4.& Ioā.de Anna.in.c.quia fruſtra, de
vſuris.de quo per Iaſ.vbi ſuprà.Et circa hanc. q.
vi.quæ dixi ſuprà,in iſto tex.in gl.*las hara*.nu.21.
vſq; in fine.& vi.Roma.in conſilio.116.& in con
ſilio.65.1.colū.& Cardi.in cōſilio.130.& Lapum.
allegatione.86.& Oldraldū cōſilio. 259. in prin-
cipio.2.col.*Et adde ꝙ tenet.Ioan.de Imol.in.l.
ex facto.ff.de vulga.& pupil.ꝙ ſi ſuperior cōfir
mat ſtatutum inferioris,& apponit clauſulā de-
creti,ꝙ nec inferior nec dominus poteſt reuoca
re illud ſtatutum,ſed nec interpretare: quem ſe
quitur Barba.in rubri.de fide.inſtrumento. col.
17 26.*℄Sed quid ſi iſta ſtatuta ſic† cōfirmata ſunt
obſcura,vel dubia , an iſti ſtatuentes poſſunt ea
declarare?Bald.in.l.ex facto.ff.de vulgar.& pu-
pilla.in principio,dicit,quòd credit quòd ſtatu-
ta cōfirmata à ſuperiore,ꝙ interpretatio eorum
pertinet ad ſuperiorē:quia ſicut habet ius potē
tius in ſtatuēdo,ita habet ius potentius in inter-
pretando.vt ibi.& in.l.fi.C.de legi. & idē tenet
Angel.ibi,in principio.dicēdo,ꝙ ſi ſtatuta ancia
norum eſſent authoritate apoſtolica confirma-
ta,Papę eſſet interpretatio,ad quem pertinet dī
ſtinctio.allegat.l.quia.ff.de iuriſdi.omn. iudi.&
d.l.fi.de legi.& Alexā.ibi in.d.l.ex facto. nu.7.
dicit,ꝙ Imol.ibi dicit hoc verū eo caſu,quo anti
qui,id eſt,rectores ciuitatis cōdere non poſſunt
per ſe ſolū ſtatuta,abſq; cōfirmatione ſedis apo.
ſtolicæ,ſed vbi anciani cōdere poſſunt per ſe ſo
lum ſtatuta abſq; cōfirmatione ſedis apoſtolicę,
vel regis , quanuis poſtea ſint confirmata à ſede
apoſtolica,nō obſtāte hac confirmatione,pote-
rūt ipſi interpretari.quod ſequi videtur ibi Ale
xād.Sed dicit hoc limitari,niſi eſſet appoſita in
confirmatione iſta clauſula.decernimus irritum
quicquid cōtra factū fuerit, & dicit ꝙ idem vo-
luit Barto.& communiter alij excepto Bald. in
d.l.omnium.vbi præfati doctores diſtinguūt,an
tale ſtatutū poterat fieri per ſtatuentē ſine cōfir
matione,aut nō,quia eadē ſolēnitas quę requiri
tur in ſtatuēdo,& confirmando,eadē requiritur
in interpretādo.d.l. ſi vt proponis. C. de nupti.
auth.ſi cōtra.C.de teſta.ſecūdū Alex.vbi ſuprà.
℄Sed occurrit mihi dubiū.Aliquis dux,vel mar
18 chio,† ſeu comes,vel alius dominus temporalis,
qui villas,loca,& iuriſdictionem in eis habet ſi
confirmat ſtatuta facta per ſua loca , vel caſtra ſi
requiratur alia confirmatio regis,vt ex eis iudice
tur?Credo ꝙ ſi in ſuis terris habēt regalia, ꝙ alia
confirmatio non requiratur,licet contrarium ſit
per ſenatores conſilij regalis, qui ad petitionem
cuiuſlibet iubent dicta ſtatuta ad conſilium por
tari , & ꝙ non vtantur eis,donec per eos ſint ap-
probata : quæ confirmatio , & approbatio regis
non eſt neceſſaria:quia qui habet regalia,per ſua
priuilegia poteſt confirmare ſtatuta,quæ confir
matio habet vim priuilegij,ita tenet Bald.in con
ſilio.110.in.1.volu.in.2.colum.verſi.ſed ad idem,
facit fortius,& dicta cōfirmatio facit ius inter o-
mnes in ſuo territorio commorātes,& in ſuo ter
ritorio poſſunt omnibus legem dicere,qui in ter
ritorio ingrediuntur,quia talis lex prædio da-
tur ad

tur ad inſtar confeſſoriæ & negatoriæ,in quibus
non diſtinguitur vnde ſunt.vt in.§.æquè. Inſti-
tu.de actio.& in.l.ſi quis diuturno.§.fin. ff.ſi ſer
uitus vendi.ſecundùm Bald. in. d.conſilio. ℄Et
facit quod tenet idem Bal.conſilio.128.in.3. vol.
vbi tenet,quòd ſtatutum pōt cōfirmari, per ma
giſtratum habentē merū imperiū.vt in.l.1.§.1.ff.
quod quiſq; iuri.& in.l.multi.C.de ſentē.inter-
lo.om.iudicū. ℄ Quinimo teneo , ꝙ iſti duces,
marchiones,& comites,& alij dñi tēporales hu-
ius regni iuriſdictionē tēporalem habentes per-
petuā,licet nō habeant regalia in ſuis villis , ſeu
locis,ſtatuta ſua ſunt ius ciuile potius,quam præ
toriū,& non indigent cōfirmatione regis. Quia
iſti duces,& cæteri domini tēporales in ſuo duca
tu,ſeu comitatu aſsimilātur magis principi, quā
præſidi,vt tenet Bald.in.l.receptitia.C. de con-
ſtitu.pecu.in principio.licet aliqui allegent glo.
in contrarium in titul.ſi de inueſtitura. inter do
mi.& vaſall.orian.in vſi.feud.℄Sed ſi iſti domi-
ni ſunt temporales,vel ad beneplacitum ſuperio
ris,tunc non æquiparantur principi in ſuo comi
tatu,nec ſtatutum ſuum eſt ius ciuile, ſed præto
rium.Secus,vt dictum eſt,ſi ſunt perpetui,cuius
dignitas,& iuriſdictio tranſit in filios,tunc æqui
parantur principi,& ſtatutum ſuum eſt ius ciui-
le,& non indiget alia confirmatione regis.vt te-
net Salyc.in.d.l. receptitia.& ſic pōt intelligere
dict.gl.contrariā.Et ad hoc facit text.in.l.12.tit.
2.par.2.vbi duces,& alij domini temporales, qui
ex ſucceſsione hæreditaria in ſuis terris habent
merum imperium,poſſunt cōdere legē,& forū:
cum populi voluntate & cū per iſtā.l.cōcedatur
dño leges ſeu ſtatuta facere,non indigēt alia con
firmatione.Et ita teneo ꝙ ſi populus ſtatuta cō
didit,ſi confirmātur à dño loci,quia per ſuā con
firmationem viſus eſt conſentire , & facere vnà
cum populo ſuo,non indigent confirmatione re
gia,quia per.d.l.par.habent poteſtatē faciendi.
℄Sed hoc intelligo,dumtamen non ſtatuāt cō-
tra ius.vt in expreſſo tenet Iaſ.in repet.l.omnes
populi.ff.de Iuſti.& iur.nu.35.in fi.vbi quoq; di
cit,ꝙ quilibet populus habet facultatem faciēdi
ſtatuta,& non requiratur alia confirmatio ſupe
rioris,licet Bal.& Cynus.teneant aliter, & malè
ſecundùm eundem Iaſonem.ibi, quem vide : &
hoc in terris regalibus , licet contrarium obſer-
uetur de conſuetudine , quanto magis in terris
dominorum,quia ſufficit ſua confirmatio , cùm
ex diſpoſitione dicta.l.partit.poſſunt ea,conde
re,& ſine vlla confirmatione valent, quia habēt
à ſuperiore authoritatem præcedentem faciēdi.
per.d.l.nam ſi non haberēt,requirebatur autho
ritas accedens.vt tenet Bal.in.c.cùm omnes. de
conſtitutio.num.23.*Et quia ſicut artifices poſ-
ſunt inter ſe facere ſtatuta , & ſic facta per eos
ſunt confirmata à iure communi : & ita non eſt
neceſſe ꝙ confirmentur,vt dixi ſuprà. nume.2.
& tenet Bald.in tracta.de conſtitut.nu.9. tomo
8.tracta.fol.22.ita inquit fore in ſtatutis factis à
dominis vnà cum populo:quia videntur per. d.
l.partitæ confirmata.*℄Sed cōtra hoc tenet An
gel.in.l.imperium.ff.de iuri.om.iudi.col.3.ver-
ſicul.ex prædictis. & ibi Barba. in additionibus
ad Bar.in additione quæ eſt in num.8.vbi dicūt,
ꝙ ſi datur alicui ciuitas,non datur licentia con-
dendi leges,vel ſtatuta,quòd dicit notandū.Sed
hoc non obſtat , quia licet per dictam donatio-
nem non detur ſibi poteſtas legem condendi,da
tur ſibi per dict.l.part. Vel aliter,licet ipſe ſolus
non poſsit condere,ſecus vnà,cum populo ſuo,
vt ibi.℄Sed quicquid ſit de iure , ſemper video,
quòd talia ſtatuta,maximè in ſupremis audien-
tijs regalibus non cuſtodiuntur , niſi ſint confir-
mata per regiam poteſtatē,niſi dicta ſtatuta ſint
antiqua,& vſitata. ℄Et quia iſti populi,& eorū
domini non poſſunt ſtatuere,nec condere cōtra
ius regium,vel commune,vt Bald.in.d.l.omnes
populi.col.5.verſi.ſed hic dubitatur &.l.formā.
C.de offi.præfe.Alex.in.l.nemo poteſt.ff. de le
ga.primo.colum.prima.& Abb.in capitu.quòd
per his.de maiorita.& obedi.& Innocē.& Abb.
in capitul.final.de offici.legat. quia ſi par in pa-
rem non poteſt ſtatuere, multò minus inferior
contra legem ſuperioris ca.cùm inferior de ma-
iorita.& obedi.l.nam & magiſtratus. ff. de arbi-
tris.*Et vi.Grego.Lopez in.l.12.tit.1.par.1.in gl.
ſobre las gentes & in.gloſ.*otro ninguno*.*Eſt vtile vt
dicta ſua ſtatuta videantur per ſenatores regalij
conſilij,vt aboleantur de libro,& capitularibus,
ſi qua ſunt contra ius , & ſenatores conſilij illico
debent ea videre,examinare,& tradere dictis vil
lis,& locis,ea quæ ſunt vtilia,& pendēte exami-
natione,non debet ſuſpendi effectus nec execu
tio dictorum ſtatutorum,nec dictæ villæ, ſeu lo
ca ſint ſine regimento,& gubernatione, vt tenet
dicta pragmati.47.in libro pragmati.* ℄ Adde,
quod pōt ſuperior cogere inferiores ad exhibē-
dum ſua ſtatuta,vt videat , an ſuper prohibitis,
vel in derogationem iuris ſuperioris aliqua ſint
ibi ſtatuta , vt Bartol.in.l. ſub prætextu. de ex-
traor.crim.Bald.in.l.omnes populi. ff. de Iuſti.
& iur.& tenet Ancharra.in repeti capitul.cano-
num ſtatuta de conſtitutio.columna. 85. & vid.
ſuprà,in capitulo.ſecundo.in gloſſ.*confederacion*.
numero.13.*

Prætorū. Cap.XVII. finis.

SVMMARIVM.

1 *Domus publica dicitur, in qua iuſtitia, & rectores ciuitatum congregantur ad conſilium faciendum, & ad gerendum negotia vniuerſitatis.*

2 *Ciuitas debet eſſe coadunata tuba, vel campana, edicto, vel nuutio.*

3 *Si rectores in platea aliquid fecerunt, non diceretur ille actus factus ab vniuerſitate, ſed à ſingulis.*

4 *Domus publicæ non debent conuerti in vſibus priuatorum.*

5 *In domibus publicis debent habitare correctores, & non in domibus priuatorum: & ſi non ſunt domus publicæ, de publico debent conduci, vt in eis habitent.*

6 *Iudex cum primum ad vrbem accedit, debet videre, & viſitare publica horrea, ſeu domos bladorum, vt ſi indigent reparatione, reparetur.*

a DEconcejo. a Quod dicitur public⁹ lo-
1 cus † in quo debent conuocari iuſti-
tia, & rectores ciuitatum ad cõcilium
faciendum, & ad gerenda negotia vniuerſitatis.
vt gloſſa. in. l. ſicut. ff. quod cuius vniuer. nomi.
& probatur in. l. prima. eius titul. & eſt tex. in. l.
obſeruare. C. de decurio. libro. 10. in verbo curiã.
& ibi Ioan. de Plat. 1. col. & Luc. de Pen. vbi ex-
ponit. i. ad prætorium, vel palatium publicũ. vt
in. l. 3. C. de operi. publicis. & in. l. decurio. eius ti
tul. dicit, ꝙ eſt locus, vbi conueniunt, & moran-
tur decuriones, vel dicitur curia conuentus decu
rionum & talia conſilia vniuerſitatũ fieri debẽt
in curijs vel palatijs. vt per Pla. in. d. l. obſeruare.
¶ Ad hoc faciendum debet ciuitas eſſe adunata
2 † ſecundum cõſuetudinem, vel tuba, vel cornu,
campana, vel edicto, vel nũtio. Et de hoc in actu
vel ſyndicatu eſt opus vt fiat mentio, aliter non
valeret actus. vt eſt caſus in. l. actuarios. C. de nu-
merarijs actuari. lib. 11. & glo. in. l. ita tamen. ff. ad
trebellian. in princ. & tenet Ang. in. §. ꝙ ſi tuto.
Inſtitu. de curato. nu. 8. ¶ In tãtum, ꝙ ſi iſti recto
3 res † ciuitatũ eſſent in platea, & aliquid facerent,
nõ diceretur ille actus factus ab vniuerſitate, ſed
à ſingulis: quia ad hoc vt actus dicatur geſtus ab
vniuerſitate, oportet, ꝙ more ſolito congregen
tur. vt in. d. gl. dict. l. ſicut. & ad hoc eſt notabilis
ſecũdũ Abb. in. c. cũ omnes. de cõſtitu. 7. colum.
nu. 7. quaſi in fine, & ibi per eũ, & per eius addi-
tiona. quãdo dicatur actus geſtus in cõmuni, &
4 ab vniuerſitate. ¶ Et iſtæ domus † publicæ non
debent conuerti in vſibus priuatorum. vt in. l. 3.
C. de operib. public. ¶ In quibus domibus pu-
blicis debẽt ha-

5 *Prætorum. Cap. XVIII.*

OTroſi ſe in forme, ſi ay caſa de concejo, a y car-

bitare † iſti correctores, & officiales, & non in domibus priuatorum. vt tenet Paris de Put. in tracta. ſyndi. in parte, expenſæ
quidam. fol. 110. nu. 5. & in. l. 1. C. de palati. & do-
mi. domeſti. libr. 11. & ibi glo. & Ioan. de Plat. vbi
non licet habitare in domibus, vel palatijs prin-
cipis niſi ſint iudices, & officiales publici, quib⁹
non licet habitare in domibus priuatorũ, nec cũ
eis conuerſationem habere: quia nimia familia-
ritas parit contemptũ, vt in. l. obſeruãdum. ff. de
offic. præſi. ſed debent habitare in dictis publicis
domibus, vt eorũ reparationi prouidere cõpel-
lãtur: & ſi non ſunt domus publicæ, de publico
debẽt cõduci, vt in eis habitent. vt Plate. vbi ſu-
prà. De quo vide quæ poſui in. cap. 8. ſuprà. eod.
in gloſ. *por ſus dineros.* ¶ Et cum primum iudex ac
cedit ad vrbem, primò debet videre, & viſitare
6 † horrea, ſeu domos bladorũ, ſi quẽ patiũtur de-
fectũ tecturæ, vt illas faciat reparare, ne pluuijs
frumẽta de vaſtẽtur: aliàs ſi in hoc & ipſe, & ſui
officiales fuerint negligẽtes, ad eius pręſidis dam
num redũdabit. text. & ibi Plat. in. l. cũ ad quãli
bet. C. de. cõdi. in public. horre. libro. 10. & text.
in. l. ſiue in aliquam. ff. de offi. proconſu. quia eſt
maxima incuria. i. negligentia cuiuſlibet admini
ſtratoris ſarta tecta non reparare, id eſt, domos
denudatas nõ cooperire, & permittere, ꝙ res plu
uijs deuaſtentur. ſecũdũ Plat. in. d. l. cũ ad quãli-
bet. Quinimo ſecũdũ Lucã. de Pẽ. ibi, debẽt face
re, ꝙ in iſtis domibus publicis aliqui habitẽt: qa
domus inhabitata deterioratur, & facilis eſt ædi-
ficiorum ruina, incolarum ſubtracta cuſtodia, &
facit iſte text. ibi, *ſe in forme.*

SVMMARIVM.

1 *Carcerans inuentus ad pœnam vel ad cuſtodiam.*

2 *Carcer eſt duplex.*

3 *In criminali tenet ſententia ipſo iure, licet iudex ponat maiorem pœnam, quàm debuerit, nec dicitur error expreſſus in ſententia.*

Liber

4 *Liber homo, an poteſt damnari ad carcerem.*

5 *De iure ciuili an poteſt poni pœna perpetui carceris.*

6 *Carceratio an debet eſſe in loco publico, & ſi poteſtas iuſsit aliquem cuſtodiri, cuius expenſis cuſtodiri debet.*

7 *Si iudex, vel cuſtos carceris bene non cuſtodiuit captum, & fugit, tenetur ſoluere pro eo illud pro quo erat captus, ſed non alia debita. vt infrà numer. 8.*

8 *Poteſtas tenetur, ſi captũ aufugit, licet captus ſit traditus cuſtodibus carceris. vi. hic.*

9 *Si poteſtas deputauit hominem fidelem pro carceris cuſtodia, & approbatum in illo officio, qui poſtea aufugit cum carceratis, non tenetur, cum non ſit quid ſibi potuit imputari. Et idem in tutore, qui poſuit alium loco ſui.*

10 *Commentarienſis, qui alicui commiſit carceres, qui tempore cuſtodiæ diligens, & ſufficiẽs reputabatur, ſi poſtea mutauit mores, non tenetur talis commentarienſis.*

11 *Si poteſtas iuſsit aliquem cuſtodiri, & cuſtos eum non carcerauit, quia erat nobilis, & honeſtiſsima perſona, ſed fide eius commiſsit, qui fugam arripuit, talis cuſtos non tenetur.*

17 *Tutor, vel curator, qui depoſuit pecuniã minoris apud campſorem, ad cuius fidem communiter recurrebatur, non tenetur pro dictis pecunijs per fugam, & ceſſationum dicti campſoris.*

13 *Cuſtos carceris an teneatur eadem pœna, ſi captus aufugit.*

14 *Cuſtos eo ipſo præſumitur in culpa, & negligentia, quando reperitur captus male cuſtoditus. Ideo cuſtodi incumbit onus probãdi, quòd ſine culpa, & negligentia aufugit.*

15 *Cuſtos quomodo debet probare diligentiam cuſtodiæ, vt non teneatur, ſi captus aufugiat.*

16 *Cuſtodi parcitur, quando carceratus rumpit murum in loco abſconſo, vel ſub terra, niſi permiſit in carcere ferrum immiti.*

17 *Si carceratus mortuus eſt in carcere, poteſtas tenetur, niſi probet, quòd non dolo, nec culpa mortuus ſit.*

18 *Carcerarius poteſt torqueri eo ipſo, quòd carceratus aufugit.*

19 *Exhibendo poteſtas cuſtodem carceris, an liberetur.*

20 *Cuſtos carceris quando non eſt in dolo, punitur pro modo culpæ arbitrio iudicis.*

21 *Cuſtos, qui non cuſtodiuit captum, qui veniebat abſoluendus, vel qui per gratiam debebat relaxari, non tenetur.*

22 *Captus iniuſtè, & fugiens, non tenetur.*

23 *Carcerarius non poteſt liberare carceratum abſq; ſuo periculo, ſine licentia iudicis.*

24 *Si non reperitur quis fecit carcerari vel recõmendari captum anteaquam relaxetur, bannimenta debent fieri.*

25 *Licet quis ſit in debitè carceratus, nõ debet relaxari ſine licentia iudicis.*

26 *Carcerarius excuſatur, ſi in carcerem permiſit lucem ingredi, & feneſtram cancellatam aperuit, ne capti macerarentur.*

27 *Carcerarius non eſt in culpa, nec in dolo, quando conſanguinei carcerati intra lignum perforatum, vel intra panelos, aut intra vnam tabulam ferrum impoſuerunt, cum quo carceratus catenas limauit.*

28 *Carcerarius excuſatur, ſi ipſe de nocte dormitet in domo carceris, vel ſi de die carcerati inſurrexerunt contra ipſum, & eum ligauerũt, ſeu vulnerauerunt.*

29 *Si carcerarius ex conſuetudine habet camarã, vel manſionem in palatio ſeparatam à carcere: Vel ſi de nocte dimiſsis carceratis bene clauſis, & ipſi ruptis catenis, & ianuis euaſerũt, talis carcerarius non tenetur.*

30 *Carcerarius, qui de nocte ſolitus eſt accedere ad domum ſuam ad dormiendum, hoc faciens, non cenſetur in culpa. Et etiam ſi dormiebat in carcere, & ſomno grauatus carcerati fugerunt non tenetur, dummodo ante dormitationem diligentiam fecerit. Et idem ſi muri, & portæ carceris. Et tectum erat fragiles,*

vel

vel carcer ſtabat in aliqua domuncula linea, vel ſtabulo, ex quibus quis poterat faciliter euadere.

31 *Cuſtos excuſatur, ſi non cuſtodiuit ita bene ſenem ſicut iuuenem, ſeu eum, qui traditus eſt ligatus. Et excuſatur, ſi violentia ſibi fiat.*

32 *Carcerarius an excuſetur, ſi filius, vel vxor carcerati induat ſe veſti mulieris, & in carcerem intrauerit & induit veſtes carcerato, qui exiuit carceris in forma mulieris.*

33 *Quid ſi carceratus euaſit à carcere miraculoſe.*

34 *Si officialis, qui non habet carcerem recommendauit in carcerem poteſtatis aliquem delinquentem, qui inde cum alijs fugit, an teneatur carcerarius, an cuſtos carceris teneatur, ſi poteſtas poſuit alium cuſtodem.*

35 *Eximens captum à carcere, vel à manibus familiæ, qua pœna puniatur.*

36 *Fugiens à carcere, an habeatur pro factore, & condemnato.*

37 *Captus fugiens cum omnibus captis, vel cum maiore parte, cuſtode ignorante, præſumitur delicti reus, ſecus ſi aliàs fugiat.*

38 *Captus pro inquiſitione criminis ſpecialis habetur pro factore fugiens à carcere. Secus ſi eſt captus pro generali inquiſitione.*

39 *Fugiens à carcere cum effractione, vel cōſpiratione, habetur pro confeſſo. Secus ſi aufugiat ſine fractione, quia pro confeſſo nō habetur ſed pro motu iudicis punitur.*

40 *Fugiendo à carcere publico aperto, non habetur pro confeſſo. Idem ſi per muros carceris fugiat, ſine vlla fractione. Et idem ſi fractis compedibus, exit per hoſtium, quod inuenit apertum. Vel ſi aufugit de palatio, poteſtatis.*

41 *Carceratus iniuſtè, licet fugiat, non punitur.*

42 *Carceratus iniuſtè, vt euadat, ſi aliter euadere non poteſt, licet ſibi occidere cuſtodes carceris illicitè ipſum cuſtodientes, & non tenetur de homicidio, nec defractò carcere. Imò talis captus iniuſtè ſi non fugit, ſi poteſt, capite punitur.*

43 *Iniuſtè carcerato licitum eſt iuramētum rumpere.*

44 *Fugiens à carcere animo redeundi, nō dicitur fractor carceris.*

45 *Mulier fugiens à carcere cauſa euitandæ libidinis, non punitur, quia licitum eſt ſibi fugere, & cuſtos carceris punitur ſi cognouit mulierem captam.*

46 *Quid ſi exiuit cauſa implendi votum.*

47 Mulier *efugiente de carcere mulierum, & eunte ad carcerem virorum, an dicatur frangere carcerem.*

48 *Fugiens à carcere propter nimiam ſæuitiam iudicis, vel propter eius minas atroces, an habeatur pro fractore.*

49 *Bannitus excuſatur, ſi non comparet, nec mittit procuratorem, ſi timet vim ſibi inferri.*

50 *Fugiens à carcere, & illicò vadens ad ſuperiorem, & coram eo ſe præſentans, non dicitur fugere à carcere.*

51 *Contra fugientem ab carcere ad hoc, vt habeatur pro fractore, nō requiritur aliqua citatio, ſed ſolùm habita informatione de fractione, & de fuga, condemnatur.*

52 *Iudex fugiens à ſyndicatu, & faciens fugere delinquentem, vel debitorem, an teneatur.*

b Carcel. b Ad pœnā, omniū † noxiorū.
1 vt gloſ.in.l.nemo carcerē.C.de
exactori.tribu.lib.10. ¶ Sed cōtrarium videtur,
quia eſt ad cuſtodiēdū, & non ad puniēdū.l. aut
dānū.§.ſolent.ff.de pœnis. & in. l. credibile. C.
eod.tit. Et text.in.c.quāuis ad reorū de pœni. in
6.gloſ.in.l.1.C.de cuſto.reo.text.l.4.tit.31. part.
7.& melius.l.11.& Ioan.de Anna.in.ca.à nobis.1.
col.de apoſta.& ideo punitur cuſtos carceris, qui
priſionariū ponit in loco, vbi de die nō pōt aliquid
videre, vel audire, putà in vaſa fouea, nam
ex hoc aliquando euenit, quòd dictus priſionarius
ibidē moritur, ꝓut notabiliter Ioan. de Anna.in.d.c.à
nobis & in.c.de cætero. in fine de homici.&
in.c.qui ad falſariorū.in princi. de crimi.
fal.vbi etiā dicit idē Anna.ꝙ epiſcopꝰ, qui dānato
ad perpetuos carceres dat locū nimis arctum,
vel cibos minuit, ex qua quidem minutione minuit
illius vitā, non euitat irregularitatē. ¶ Pro
ſolutione dic ſecundū gloſſ.in.d.l.nemo carcere
ponēdo, ꝙ carcer eſt omnium pœna dignorū, id
eſt, qui

eſt, qui ſunt digni illa pœna, non ꝙ carcer detur
ad pœnā. Et quoq; dicitur carcer à coercendo,
ideo ponere in carcerē, eſt de mero imperio, &
coercio propriè cuſtodiam carceris deſignatur,
ſecūdū Lucā de Pen.ibi col.2.per text.in cap.de
liguribus.3.q.5.
¶ Quoq; intelligit, quòd eſt ad cel[b] el qual conuen
cuſtodiā de iure ciuili. Secus de iure canonico;
quia ſecundū ius canonicū aliquando eſt ad pœnā
vt in.d.c.quāuis.& ſecundū Domi.ibi aliquādo
inducitur pœnitentia, vt quis ſtet recluſus in
certo loco.c.nouimus.de verbo.ſignificati. ¶ Et
ratio quare ius canonicum carcerem perpetuum
permittit, & ius ciuile non eſt, quia Deus non
vult mortem peccatoris, ſed magis vt conuertatur,
& viuat. Ezechi.18.&.c.hic qui.3.q.4.&. ca:
his à quibus.23.q.8.& in authent.vt non luxuri.
contra nat.in princip.colla.6. ſed iura ciuilia loco
huius carceris imponunt pœnā mortis, vt notat
gloſ.2.in.d.c.quāuis, & ibi per Domini. ¶ Et
2 ſic ſecūdū † Plat.in.d.l.nemo carcerem.in princ.
carcer eſt duplex.ſ.carcer pœnæ, ſecūdus eſt cuſtodiæ,
& tertius eſt pœnitentiæ. Et ſic pōt dici,
quòd aliud eſt carceratum tenere, & aliud ſub cuſtodia
detinere. vt eſt gloſſa. & ibi Bartolus. in.
l.final.C.de curioſis.libro.12.& Plat.in.l. prima.
eius titul.nume.2. ¶ Et ſic quādo aliquis cuſtoditur
ad eius dānū, ſeu vituperiū, tunc ſi ille, qui facit
eum cuſtodire, habet vnde ſoluat, ipſe debet
ſoluere expenſas tali cuſtodi, & ſportulas tamen
poſtea recuperauit, à cuſtodito in taxatione expenſarū
vt tenet Plat.in.l.fi.C.de eroga.milita.
libro.12. ¶ Sed tu dic, ꝙ licet de iure ciuili carcer
inuentus ſit ad cuſtodiam principaliter, non ad
pœnam, tamē etiam ad pœnam poſtea redactus
eſt vt.gloſſ.in capitul.cum epiſcopus.de offi. ordina.
quod eſt, quando non expectat aliam pœnam
poſtea imponendam à lege, vel ab homine
pro illo delicto.vt in.l.diuus.ff.de iniuri.& in.l.
prima.in fine.ff.de aleato.iu.& in.l.fina.§.final.
ff.de his qui in fraud. credi & in.l. ſenatus. ff. de
iniuri.& ibi Ange.ſi autem poſitus in carcere expectat
aliam pœnam imponendam pro eodē delicto,
tūc carceratio eſt ad cuſtodiam.vt in.l.1.C.
de cuſto.reo.& ibi Salyce.prout tenet Ioann.de
Plat.in.d.l.nemo carcerem.nu.6.vbi in.nu.7. tenet,
quòd etiam.de iure ciuili ſeruus poteſt damnari
ad perpetuum carcerem. vt in.l. in credibile.
&.l. ſeruus. ff. de pœnis. & ſeruus damnatus
ad carcerem, in dubio intelligitur perpetuum.vt
in.d.l.ſeruū.nec tamen dominus perdit ius, vel
dominiū, licet perdat, ſi ſeruus in metalū damnetur
vt in.d.l.aut damnum.§.fi.ſed liber homo ad
perpetuū carcerē nō debet damnari.vt in.d.l.in
credibile.& in.l.mādatis.ff.de pœni.ſi tamen dānetur
licet fieri nō debeat, ſentētia tenet ipſo iure,
ſed cōmutabiliter, quia poteſt principi ſupplicari
de remiſsione, vel mutatione pœnæ. vt
in.l.1.§.fina.ff.de quæſtio.&.l.moris.§.iſte.ff.de
pœnis, & hoc tenet gl.in.l.ſi quis exhæredato.§.
ſi quis.ff.de in iuſt.teſta.& gloſ.in.d.l.in credibi
3 le. Ex quibus gloſſa.colligit, ꝙ in criminali † tenet
ſententia ipſo iure, in qua iudex ponit maiorem
pœnā, quam debuerit, nec dicitur error expreſſus
in ſententia, qui aliàs reddit ſententiam
ipſo iure nullam.l.prima.§.Item cum contra ſacras.
ff.quæ ſentētiæ ſine appella. reſcind. prout
tenet Plat.vbi ſuprà. ¶ Ad tēpus autem bene pōt
4 liber homo dānari ad carcerationem † vt in.l.4.
&.5.titul.12.libro.8.in ordina.regali.& in alijs legibus
illius libri. Et ſi tempus non eſt limitatū,
erit decem annorum, putà cum iudex dicit in
ſententia, Condemnamus ad ſtandum in carcerem
ad tempus. vt eſt caſus in. l. ſine præfinito.
ff.de pœnis.& notatur in dicta.l.in credibile.
¶ Sed alij dicunt ſecundùm Ioann. de Plate. vbi
5 ſuprà.nume.8.quòd etiam de iure † ciuili poteſt
imponi pœna perpetui carceris, quando crimen
non exigit pœnam vltimi ſupplicij, ſecus quando
crimen exigit pœnam vltimi ſupplicij tunc
non poteſt reus condemnari ad perpetuam carcerem,
quia tunc non eſſe ſufficiens delinquentis
pœna.cum hæc pœna ſit ad peragendam delicti
pœnitentiam, & non corporis extinctiua. c.
nouimus.de verbor.ſignificatio.& Plate.vbi ſu-
6 prà. ¶ Et iſta carceratio † debet eſſe in loco publico,
aliàs officialis carcerans in alio loco, quam in
publico, tenetur crimine priuati carceris ſicut
teneretur priuatus.tenet Ioann. de Plat. in dict.
l.nemo carcerem.numero.14. quòd non credo
verum cum locum carceris ſit arbitrarium, vt Pala.
Ruuios in repet.rubri.de donatio.§.9.numer.
13.vbi tenet, quòd ſtante ſtatuto, quòd quis debeat
poni in carcerem pro delicto, ſi nobilis venit
carcerandus, ſatisfacit ſtatuto, ſi detur palatium,
vel ciuitas pro carcere.vt Iaſ.in repetitio.l.
admonendi.ff.de iur.iuran.column.68. numer.
143.& vid.gloſſa.in.l.ager.C.de curioſis.libr. 12.
& Corſetus in notabilibus ſuis, in parte, cuſtodia.
& Angel.de malefic. in parte, qui iudex dictum.
numero.14.& eſt text.& ibi Bartol. in.l.
prima.ff.de cuſtodi.reorum. ¶ Et vide Bald. in
l.3.C.de epiſcop.audien. & in authentic. ſi quis
C.de adulte, vbi tenet, quòd poteſtas poteſt cōmittere
carceratum detineri in quocunque loco
ſuæ iuriſdictionis, donec mittat familiam pro
eo.vt tenet Paris de Pute.in tracta.ſyndi. in parte.car-

te.carcer carceratus.folio.70.in fine. ¶ Et quia
aliud eſt mittere in carcerem,aliud eſt ſub cuſto
dia retineri.vt gloſſ.in dict.l.vlti.C.de decurio-
ſis libro.12.& ibi Bartol.& dicitur.ſub ſecura. &
fida cuſtodia detineri,qui de eius manibus non
aufugit,vt de pace.tenen.in vſi.feudorum. & te
net Cataldin.in tracta.ſyndicat.in numero.181.
tomo.14.tracta.vbi quoque dicit,quòd ille dici-
tur ſub fida cuſtodia detineri, qui detinetur liga
tus,adeo,quòd aufugiat,commentarienſis excu
ſatur.vt eſt gloſſ.in.l.prima.§.final.ff.de ſeru.fu
gi.in verbo.permittitur.de quo per Innocen. in
capitul.nuper de ſent.excommu.& ibi qualiter
dicatur ſub fida cuſtodia detineri,vt infra, num.
15.& item dicitur carceratus ille, cui pro carcere
locus eſt aſsignatus,ita quòd illum locũ exirem
non poteſt,& ire quo vult,ſecundùm Cataldin.
vbi ſuprà.* Adde,quòd ſi poteſtas iubeat aliquẽ
cuſtodiri à nuntio,ſeu à militibus, vel ab aliqui-
bus de conſuetudine cuſtoditus debet ſoluere cu
ſtodibus & non commune:tenet Peregri.in par-
te captio.4.quæſtion. in gloſſ. cuſtodiendus. &
idem dicit ſi aliqua ciuitas miſsit aliquos milites
ad alicuius ſeruitium pro cuſtodia facienda:quia
ad nil tenetur ciuitas,niſi ad id quod ſoliti erant
à ciuitate recipere,ſed onus vltra id ille, cui ſunt
deputati tenetur agnoſcere:idem tenet Paris. de
Put.in tracta.ſyndica. in parte carcerarius.nu.3.
fol.75.& Thomagramma.conſil.55.numer.10.*
¶In tantum carcer eſt ad cuſtodiam, quòd ſi iu-
7 dex,vel cuſtos carceris non bene† cuſtodiuit ca
ptum,& aufugit,tenetur ſoluere pro eo.vt in.d.
l.ad commentarienſem.C.de cuſto.reorũ. & ibi
doct.& tex.in.l.12.titulo.14.libr.ſecundo.in or-
di.Regali. vbi ſingulariter de materia. & ibi quo
que vide quid in criminalibus.& text.in.l.13.tit.
13.eodem.lib.& Montal.in gloſſ. ordina. in par-
te, cuſtodes carceris. & Rodericus Suarez ſin-
gulariter in repetitio.l.ſecunda.titulo. *de los em-
plazamientos*.for.ll.libr.ſecundo.col.74.verſicul.
probatur & eundem Montaluus.in.l.11.titul.13.
for.ll.libro.quarto.in gloſſ.quæ incipit,*de la car-
cel* verſiculo.Item ſi fugit. & Bartol. in tracta.de
carceribus.¶In tantum tenetur,quòd ſi tales cu
ſtodes carcerum, propter miſericordiam alleui
ant aliquando captiuos alienos,ſi aufugiant, te-
nentur creditoribus ad intereſſe.vt tenet Ange.
in.§.cæterum.Inſtit.ad.l.Aquili.vbi dicit, quòd
habuit de facto Bononiæ,licet liberatio carcera
torum,ſiue ſit pro maleficio,ſiue non,non ſem-
per eſt pia.tenet Bald.in.l.quamuis.verſic.ſed &
ſi ideo.ff.ſolut.matri.¶In tantum hoc procedit,
8 ꝙ poteſtas tenetur, † ſi captus aufugit, licet ca-
ptus ſit traditus cuſtodibus carceris,ꝙ talis pote
ſtas tenetur ſi cuſtodes carceris ſunt poſiti à pote
ſtate,vel ſunt de familia ſua , quia malos poſuit
cuſtodes.Secus autem ſi à republica erant depu
tati,vel poſiti,tunc non tenetur poteſtas,ſed ipſi
tantum cuſtodes puniuntur vt in.d.l.ad commẽ
tarienſem.& ita tenet Montal.in.l.2.tit.2.for.ll.
lib.2.in gl.*porque no lo entiende*.in fine.vbi dicit,ꝙ
ita intelligitur foro nouo *de Alcala*.ſ.l.2. tit.20.
l.*ſi los monteros,* ordinationis regis Alfonſi Sego-
uiæ.l.6.&.7.quæ eſt lex iam allegata.12. titulo.
14.libr.2.in ordina.regal.quæ incipit,*ſi los monte-
ros*.& idem tenet Bal.in.l.obſeruare.§.proficiſci.
ff.de offi.proconſu.& lega.nu.2.Et quoq; intel-
lige ꝙ tenetur pro debito,pro quo carceratus e-
rat,non pro alijs debitis,quę carceratus debebat,
ſi pro illis non erat captus,vel detentus,ſeu recõ
mendatus,prout tenet Bald.in authen. ei qui iu
rat.C.de bonis authorit.iudi. poſsidentis.nu.10.
& ſequitur Suarez in repet.l.2.for.ll. titul. *de los
emplazamientos*.in fine. ¶Tamen ſi poteſtas po-
ſuerit cuſtodem carceris.vel eum deputauit, nõ
9 tenetur,† ſi de putauit hominem fidelẽ pro car-
ceris cuſtodia , & in illo officio approbato , qui
poſtea aufugit cum carceratis,quia non eſt quid
ſibi potuit imputari.vt tenet Pala.Ruui. in repe
ti.c.per veſtras.de donatio.§.7.qui incipit.7.in-
fertur.nume.10.fol.110.per glo.in.ca.ad hæc. de
officio Archidi.& ita dicit,quòd ita cõſuluit pro
nobili viro Ioanne de Deça,cum iſte caſus acci-
deret,dum eſſet corrector in ciuitate Abulenſi,
qui erat vxoris ſuæ auũculus vt videri poteſt in
ſuo conſilio,quod conſilium ego non habeo nec
eſt traditum impreſſoribus.ſed ſufficit authori-
tas dicti Pala.Ruui.¶Et in ſimili facit,ꝙ ſi tutor
vnius magni patrimonij,vel alius poſitus in ma-
gna adminiſtratione excuſatur,ſi in tali admini
ſtratione poſuit factorem communi æſtimatiõe
reputatũ idoneũ,vel ſufficiẽtẽ,vt tenet Batto.in
l.cũ ad quamlibet. C.de conditis in publicis hor
reis.libr.10.& ibi Ioan.de Plate.licet cõtrariũ te
neat ibi Luc.de Penna.dicendo, ꝙ tutor non ex
cuſatur,quãuis aliũ loco ſui ponat,quia intelligi
tur,quãdo nõ poſuit ſufficientẽ.vt Bart. & Plat.
ibi.¶In cuius fauorem dico,quòd facit quod te-
net Paris de Puteo.in tracta.ſyndicat.in parte,li
10 cet dicatur.numero.4.folio.75.vbi ait,† quòd ſi
commentarienſis commiſit carceres alicui, qui
tempore cuſtodiæ diligens & ſufficiens reputa-
batur,ſi poſtea mutauit mores non tenetur. Per
quod limitatur.d.l.12.ordi.vbi tenet,quòd ſi cu-
ſtos aufugiat cum carcerato, puniatur eadẽ pœ-
na,ꝙ non habeat locum,quãdo corrector depu-
tauit hominem fidelẽ pro carceris cuſtodia quo-
que in fauorem Pala.Ruui.allego text.in.l.fi.§.
interdum.

interdũ.ff.de cuſto. reo. vbi ſi vnus ex cuſtodi-
bus carceris aufugiat cum carcerato,alter,qui re-
manet,eſt excuſatus.& tenet Roma. in ſingula.
30.¶Et Angel.ibi per illũ text.in.d.§. interdum
dicit.de caſtellano à ſocijs prodito , quòd excu
ſatur.¶Facit quoq; quod tenet Paris de Pute.in
tracta.ſyndica.in parte,pone ꝙ carceratus.folio.
76.vbi carceratus , qui aufugit cũ notario pote-
ſtatis, qui in officijs reputabatur homo fidelis,
nõ tenetur poteſtas,quia propter eius bonam fa
mam potuit,& debuit poteſtas præſumere fore
bonum,& legalẽ.arg.dicit eſſe in.l.nõ omnis. §.
à barbaris.ff.de re milita.c. extudis.de præſum-
ptio. & quia in dubio quilibet præſumitur bo-
nus.l.omnino.C.de in offi.teſta.& Feli.in.ca.du
dum.eod.titulo.& propterea non videtur eſſe in
culpa,quia quilibet diligens poteſtas hoc feciſ-
ſet.per notata in.l.ꝙ nerua.ff. depoſiti..quia ra-
tio quare tenetur poteſtas pro ſuo officiali eſt,
quia non debuit vti opera malorum virorũ,quo
rum operis vtens,cẽſetur in culpa.vt tenet Amo
de.Iuſti.in tracta.ſyndica.in parte. Item in eo ꝙ
dicti ſocij milites.3.col.per.d.l.fin. in princip.ff.
de cuſtodia reorum.& ideo tenetur ex quaſi ma
leficio.vt in.dic.l.obſeruare.§.proficiſci.& in.§.
pẽ.Inſtitu.de oblig.ex quaſi male.hic autem po
teſtas ab omni culpa videtur excuſatus, propter
bona opera dicti notarij ſeu cuſtodis carceris:qa,
vt dixit Paris de Put.vbi ſuprà.allegando Bald.
omnis culpa videtur ceſſare,quãdo aliquid fit ab
eo,de quo veriſimiliter erat confidẽdum. arg.l.
ſi patronus.ff.de confirma.tuto.Licet Paulus de
Caſtro.in.l.1.§.dolũ malũ.ff.de eo per quẽ factũ
eſt.nu.5.dicat,ꝙ nimia credulitas licet excuſet à
dolo,non tamen excuſat à culpa.¶Facit in ſimi
li quod tenet Ange.in.l.ſi à bonæ fidei. ff.de rei
11 vendi.vbi ſi poteſtas † iuſsit aliquem cuſtodiri,&
eum cuſtos non carcerauit,ſed fide eius cõmiſit,
quia erat nobilis,vel honeſtiſsima perſona,& in
tegræ opinionis,& probatæ fidei,qui fugã arri-
puit,ꝙ talis cuſtos non tenetur quaſi malè cuſto
dierit.qđ dicit notabil.dignũ.Quã.q.dicit,ꝙ oc
currit de facto dño Guelfo de Prato.tunc pote-
ſtate Bononiæ.tamen videt eum ſtare in magno
periculo propter dictam fugam.facit arg.l.in ar-
gẽtũ.ff.cõmoda.&.l.ſi vt certò.&.l.cuſtodiã , &
l.in rebus.eius tit.&.l.nõ ſolũ.ff.de noxali.& te
net Paris de Puteo. in tracta. ſyndicat. in parte,
an poteſtas.folio.71.nume.2.* Et dictum Ange.
commendat Troylus Maluicius in tracta.de ca-
nonizatione ſanctorum.in princ.nu.14.tomo.3.
tracta.fol.80.vbi ſi prętor confidit de tali capto,
quia propter eius bonam famam non poſuit in
carcerem,& is aufugit,ꝙ prætor non tenetur:&
ita fuit practicatum Bononiæ,& quidam prętor
fuit liberatus : & facit.gl.in.l.1.ff.de ripa muniẽ.
& Bal.in.c.2.de iudi.col.5.& gl.in ſumma.3.q.5.*
¶Quod dicit Ange.quoq; facere pro tutoribus,
12 † & curatoribus , qui depoſuerunt pecunias mi-
norum apud campſorem, ad cuius fidẽ cõmuni-
ter recurrebatur,vt non teneatur pro dictis pecu
nijs per fugam , & ceſſationem dicti campſoris,
& dicit ꝙ facit optimè.l.pignus.ff. de pignor. a-
ctione.& eſt caſus notabilis ſecundum eum in.
l.ſi res pupillares.ff.de adminiſtra.tuto.& tenet
Ang.per text. ibi in.l.ſi à bonæ fidei poſſeſſore.
ff.de rei vendica.pro quibus facit quod notat gl.
in.l.Titio fundus.in gloſ.magna.in verbo,accre
ſcit.& ibi Barto.ff.de condi.& demonſtra.vbi te
net , ꝙ credendum eſt homini fide digno. & eſt
ſingula.ſecũdùm Iaſ.in.l.prima.ff.de eo per quẽ
factum eſt.numer.17.& dicit,quòd eam allegat
Alberi.& Bald.in lectura antiqua,ibi. Angel.&
Roma.& Barto.in.l.non ſolùm.§.mortis.col.16.
ff.de noui oper.nuntia.& Panor.in capitu. cùm
contingat.penul.col.de reſcrip.& alios,de quibꝰ
per Iaſo.vbi ſuprà. ¶Et ꝙ cuſtos teneatur,ſi ca-
13 ptus aufugit,intellige,† quãdo eius dolo,vel cul
pa aufugit,non ratione ſuæ promiſsionis,ſed ex
diſpoſitione legali,vt tenet Pau.de Caſtro. in.l.
fideiuſſor.§.in fideiuſſorẽ.ff.qui ſatiſdar. cogan.
num.5.& idem tenet Bar.in.l.ſi quis.ff.de cuſto.
reo.& hoc quia in iſto caſu lata culpa æquipara-
tur dolo,quod regulariter non eſt.vt in.l.3.ff.ad.
l.Corne.de ſicca.Bartolus.in.l.prima.ff.de legi.
¶Quia hoc operatur ſuſceptum officium,cuius
ratione ipſe corrector,algazellus,ſeu cuſtos car-
ceris,videtur ſe ad diligentiam obligaſſe & ſe pe
ritum profiteri.vt.ff.ſi menſor.falſ.mod. dixe.l.
prima.§.hæc actio.& tenet Montal.in dict. glo.
ordi.in parte,cuſtos carceris. Et tenetur quoq;
quando dolo , vel pretio corrupti fuerũt. vt A-
modæus Iuſti.in.d.tracta.ſyndi.in dict.verſi.per
carceris.&.l.milites.&.l.fi.ff. de cuſto. reorum.
* Et vid.Greg.Lopez in.l.5.tit.24.part.2. in glo.
por ſu culpa,vbi tenet,quòd culpa etiã lata quis
punitur pœna mortis,licèt videatur,contrarium
de iure,quia quo ad pœnam corporalem inferen
dam,lata culpa non æquiparatur dolo:vt in.l.in
lege.ff.ad.l.Cor.de Sica.& Bart.in.l.1.ff.de legi.
numero.3.& ibi Paul.de quo per Barto.in.l. 1.§.
nõ autem.ff.ſi quis teſtam.liber.Iuſ.fuer. & per
Abb.in.ca.2.de conſtitu.col.2. ſed hoc procedit
hic:& ſic punit eadẽ pœna iſte cuſtos rõne aſſer-
tæ peritiæ & officij : in quo caſu puniendo eum
lata culpa æquiparatur dolo: vt Gregor. Lopez
vbi ſuprà. * ¶Sed ſi ex negligentia cuſtodis ca-
ptus aufugit in criminalibus , & ſic vbi captus
pœna

pœna mortis,vel aliam corporalem merebatur,
tunc cuſtos carceris iaceat vnum annum in car-
cere. Sed ſi captus erat ex cauſa ciuili & ſic ex pe
cuniario debito,ſi áufugit propter negligentiam
cuſtodis,ſoluat cuſtos debitum, & tribus menſi
bus iaceat in carcere in catenis.vt cauetur in dic.
l.12.ordina.quæ incipit,*los monteros*. & hoc quia,
vt dicit Montal.in dict.gloſſ.ordin.in dict. par-
te,cuſtos carceris,negligentia cuſtodis, vel offi-
cialis punienda eſt.l.militis.ff.de cuſto.reo.& in
l.carceri.C.de anno.& tribu.libr.10.l.iudice. Et
per dictam.l.regiam corrigitur dictum Amode.
Iuſti.in dict.tracta.ſyndica.in dict.parte. verſic.
caueant.colum.3.vbi dicit,quòd ſi negligētia cu
ſtodis aufugit captus,cuſtos debet puniri eadem
pœna.per dict.l.ad commentariēſem.ibi, ſi reus
fuerit aliquo modo elapſus,ipſum cuſtodem vo
lumus eadem pœna teneri,quia ſolùm debet pu
niri,vt diſpoſitum eſt per dict.l.regiā. ¶Et ideo
dico,quōd ſi quis eſt captus pro debito, & debi-
tum debebat probari per confeſsionem debito-
ris,& dolo,vel culpa,& negligentia cuſtodis eſt
factum,quòd probari non poteſt talis cuſtos te-
netur ad intereſſe,quia debitum probari non po
teſt propter dictam relaxationem, & eſt ſtandū
dictò creditoris.vt eſt tex.in.l.final.§.fi.ff.de eo
per quem factum eſt.& eſt optimus text.in ma-
teria ſecundùm Ioan.de Anna.in conſi.53.verſic.
præterea.vbi dicit, quòd ſi nō fuiſſet relaxatus,
probaſſet debitum per eius confeſsionem , nam
relaxando debitorem captum,qui fuiſſet cōfeſ-
ſus debitum,dicitur actori & creditori ſubtrahe
re probationes,& copiam delinquentis,quo ca-
ſu dicitur ipſe cuſtos iudicis authoritatem deluiſ
ſe.tex.in capitul.conſtitutus.el ſegundo.de teſti
4 bus.¶Et eo ipſo præſumitur in culpa,† & negli
gentia,quando reperitur malè cuſtoditū.vt in.l.
diuus.ff.de offi.præſi.&.l.3.§. final. ff. de officio
præfe.vigil.ſecūdùm Montal.vbi ſuprà.Et ideo
dicit dict.Amode.Iuſti.vbi ſuprà,quòd eſt ſpe-
ciale,quod ipſi cuſtodi incumbit onus probādi,
ꝙ ſine culpà,& negligentia ſua aufugit,quia offi
cium eius erat cuſtodire diligenter,& ideo debet
probare diligentiam,aliàs alleganti culpam , in-
cumbit onus probandi.vt notat Bart.in.l.ſi quis
ex argentarijs.§.final.ff.de edend.& Alexand.in
addtione.ad Bar.in.l.ſi vt certo.§. nunc vidēdū.
ff.locati.*Et vi.Bal.in.d.l.ſi quis ex argentarijs.
2.lectu.nu.5.vbi qui allegat caſum debet probá-
re,& qui allegat culpam,agendo vel excipiendo
debet probare.* ¶ Vnde dicit dictus Amodeus.
15 Iuſti. vbi ſuprà quòd ſi carceratus† pro qualita-
te delicti , & conditione perſonæ detineatur in
carcere conſueto,& invinculis,& aufugiat,quòd

parcitur cuſtodi,& ſic officiali, dum tamen ipſe
probet cauſam fugę ſine culpa,& negligētia ſua,
ad quod dicit,quod eſt tex.in dicta.l.final .ff.de
cuſtud.reo.in verſicul. ego ſine caſu. Et per hoc
in contingentia facti conſuluit in ciuitate Sena-
rum in fauorem capitanei & militis ſocij,cui au-
fugerit carceratus pro crimine aſſaſsinatus, quia
tenebatur in loco conſueto in compedibus,& li-
gatus,& nihilominus aufugit,& ſic probatū fuit
per teſtes curiæ, & reputatus fuit diligens in cu-
ſtodia,& fuga venit ex caſu,& non ex negligen
tia.Et quoq; ita fuit conſultum per alios multos
doctores,& iudicatum per ſyndicatores : quia ſi
detinetur ligatus,dicitur ſub fide cuſtodia deti-
neri.vt in.l.prima §.final.aliàs.l.in publio.in gl.
in verbo,permittitur.ff.de ſeruis fugiti. vbi di-
cit,quòd diligenter cuſtodit,qui ligat, & ſic cu-
ſtos excuſatur & vi.quod notat Innoc.in.c.nu-
per.de ſenten.excom.quod dicit Amodeus.eſſe
menti tenendum.& idem tenet Paris de Puteo.
in tracta.ſyndica.in parte,an ſi plures carcerati.
fol.72.nume.6.&.7.&.8.vbi latè.& vi.vbi ſuprà
nume.7.& idem tenet Ang.in.l.milites.ff.de cu
ſtod.reorum.dicendo,quod caueant omnes, ſi-
ue ſint cuſtodes carcerum,ſiue magiſtratus, ſiue
alij pagani nullum habētes officium,qui in guar
diam,& cuſtodiam recipiunt aliquem vt capti-
uum,quòd diligenter eum cuſtodiant, aliàs ſub
iacent pœnis.vt ibi. ¶ Tamen ſi releuari volunt
ab omi culpa tàm lata quàm leui,ipſos captiuos
ligent, & ligatos teneant ligamine competenti,
& bono.Nam omnis cuſtodiens captum cum li
gamine , intelligitur diligenter cuſtodire.per di
ctam gloſſa.in.d.l.in publicum.& ſimiliter dicit
Angel.ꝙ in magna culpa eſt ille, cui traditur ho
mo ligatus,ſi eum cuſtodit diſſolutum.tex.in.l.
ſi vt certò.§.cuſtodiam. ff.commodati. & ſupra
dicta tenet Rodericus Suarez. in titulo. de fi-
deiuſſore in cauſa criminali.col.14.in fine.Et ad
de ꝙ non ſolùm dicitur diligenter cuſtodiri, qui
detinetur in compedibus,vel catena , & eſt liga-
tum,ſed etiam,ſi eſt in parietibus. vt tenet Paris
de Puteo.vbi ſuprà.in principio per.l. ſuccurri-
tur.&.l.eadem.ff.ex qui cauſ. maio. & idē tenet
Franciſcus Luca.in tract.de fiſco.2.par.nu.35.to-
mo.6.tractatuum. ¶Et idem dicunt dicendum
16 eſſe,quòd pariter † cuſtodi, quando carceratus
rumpit murum in loco abſconſo , vel ſub terra,
quia tunc non teneretur,ſecūdùm Guido.de Su
za.per.l.ſemper.§.hoc autem interdicto.verſic.
alioquin.ff.quo vi.aut clam.de quo vide in. l. pe
nulti.ff.ad ſelennia.& idem tenet Pari. de Pute.
in dict.tracta.vbi ſuprà. vbi vide quid ſi carcera-
rius permiſit ferrū immitti in carcerem, vel igno
rauerit

rauerit in ea eſſe.vbi dicit,quòd punitur.¶Ideò
ſecundùm Amode.vbi ſuprà.poteſtas aduertat
diligenter,cui commiſit cuſtodiam,quia nil pe-
riculoſius ei accidere poteſt , quàm fuga delin-
quentis,ſeu debitoris,aut mors alicuius carcera
ti,maximè pro crimine capitali , & graui , quia
17 tenetur,† ſi non probat,quòd nec dolo,nec cul-
pa ſua ſit mortuus.vt eſt gloſ.ſingula. in.l. cùm
ita legatur.§.ſpecies.ff.de lega. 2. & ſingulariter
Hippolytus de Marſilijs in ſua practica. crimi.
§.attingam.numer.51.&.l.12.titulo.29.parti.7.*
Vbi gloſſ.& ibi Bald.in.d.§.ſpecies,tenet quòd
ſi quis probet caſum liberatur,fallit in eo qui te
net cuſtodiam ratione officij publici,vel priua-
ti,quòd non ſufficit ei probare interitum niſi ꝓ
bet caſum fortuitum, quia ſemper in eo præſu-
mitur culpa,niſi probet oppoſitum,& ita eſt in
cuſtode carceris,& in argentario & caprario por
tante tibi pelles animalium,quanquàm conſtet
de interitu,niſi probet caſum mortalitatis,vel a-
lium caſum furtuitum,tenet ſecundum Bald.&
Paul.ibi & Hippolytu. vbi ſuprà.& Alberic.in
ſuo dictiona.in parte locatio verſi.3.& Iaſo.in.l.
ſi paſcenda.C.de pact.num.3.& Anto.Gomez.
in tomo.3.titu.de cuſtodia reorum,num.11. col.
2.& vi.l.15.titu.8.part.5. & ibi Mont.&. Grego.
Lopez. vbi quomodo probatur de caſu & per
Pala.Ru.in rep.c.§.12.numer.12.foli.114. vbi in-
quit,quòd.d.l.partitæ dicit ſatis eſſe probare ca
ſum per aliquas coniecturas,vel inditia, ſeu pro
prium iuramentum paſtoris,niſi dominus con-
trarium probauerit,& quòd per.d.l.part. quoti
die iudicamus,tamen Grego. Lopez. ibi dicit,
quòd non ſtatur iuramento paſtoris ſolummo-
do,niſi quando damnum eſſet minimum.* ¶Et
in tantum,quòd dicit Amodeus Iuſti.vbi ſuprà
18 quòd eo ipſo,quòd carceratus aufugiat,† cuſtos
poteſt poni ad torturam. & dicit adhoc eſſe ca-
ſus in.l.ſecunda.§.fina.ff.de officio,præfe.vigil.
& notat gloſſ.in.l.ſi quis ex argentarijs.§. final.
19 ff.de edendo. ¶Et licet poteſtas exhibeat† mili
tem,vel aliam perſonam,& familiarem vilem,
quem deputauerat ad cuſtodiam carceris , non
liberatur.vt tenet dictus Amodeus.Iuſti. vbi ſu
prà.per dict.l.ad commentarienſem.regulariter
autem dicit,quòd eſt contra.vt in.l.ſi cum exhi
buiſſent.ff.de publi.¶Tamen cuſtodes,& eorū
fideiuſſores bene poſſunt repręſentare,vel exhi
bere debitorem,vel delinquentem , & liberan-
tur , & exhibendo non ſoluunt pro eis. tenet
Baldu.in conſilio. 40.in primo volumi.in fine.
per text.in.l.cum pro quo.ff.de in ius vocand.
¶Adde tamen,quod quando non dolo carcera-
20 rius punitur† pro modo,culpæ arbitrio iudicis,

prout tenet dictus Amode.per.l.final.ff. de cu-
ſto.reo quod dicit eſſe menti tenendum perpe-
tuò.& idem tenet Bald. in conſili.230.in primo
volumi.vbi ait,quod quando cuſtos cuſtodiuit
eo modo quo ſolet cuſtodire , excuſatur à lata
culpa.arg.note in.d.l.ſi vt certo.§. ſed an & ho-
minis.ff.commoda.&.l.ſi negotia.ff.de negotijs
geſtis.punitur tamen pœna arbitraria.per dict.
l.fina.ff.de cuſto.reo.ſecundum Bald.in.d.con-
ſil. ¶Tene quòd ſupradicta non habent locum
21 in capto,† qui per gratiam debet relaxari : quia
ſi cuſtos,vel poteſtas non cuſtodiuit bene cap-
tum,qui veniebat abſoluendus aut per gratiam
debebat extrahi de carceribus,licet aufugiat,cu
ſtos non tenetur.vt tenet Paulu.de Caſtr.in.l.ſi
pecuniam.§.ſed ſi accepit.numero.3.ff.de condi-
tio.ob cauſ.& gloſ.in verbo,carcer.& docto.ibi.
& idem tenet gloſſ.in.l.ſolent.ff. de officio pro
conſu.l.& lega.¶Et Amodeus Iuſtinus.vbi ſu-
prà dicit,quod cautus debet eſſe iudex , ſi non
eſt liquidatum crimen,ſi abſoluet fugientem à
cauſa,propter quam eum in carcerauit,vt notat
Ange.in.l.ſub conditione.§.final.ff.de condi.in
ſtitu .aliàs eſt in.l.quotiens.§.de hoc iure.vbi di
cit,quòd quando carceratio eſt nulla,licet carce
ratus aufugiat , non tenetur commentarienſis,
nec eius ſucceſſor : quia ſufficit carcerationem
eſſe nullam,licet non ſit declarata ante fugam:
& quia(vt ipſe dicit)quæſtio de facto pendebat
vltra non dixit. Iſtum dictum Angel. ſequitur
Hippolytus de Marſi. in ſua practica criminal.
§.attingam.numer.46.&. 47. & in.§. diligēter.
numer.52.& tenet ſingulariter Paris. de Pute.in
dict.tracta.in parte,an poteſtas.folio.71.in prin
cipio.& idem tenet Angel.in dict. l.ſi. pecuniā.
§.ſi ſeruum.in fine.vbi ait eſſe argumen.pro po
teſtate, & cuſtode carceris , vt non dicantur rei
culpæ,ſi diligentiſsimè non cuſtodierunt illum,
qui erat in cauſa abſolutionis,quod dicit eſſe mē
ti tenendum.¶Et facit quod tenet Alexand.in
l.ſed eximendi.§.Item ſi quis.numero.4.ff.nec
22 quis eum qui in ius voca. eſt vi.exi.vbi dicit,†
quòd ſi quis detinetur à capitaneo iniuſtè,& au
fugit,non tenetur.quod dicit eſſe notan.allegā-
do Bartol.ibi. ¶Et ſic,quòd carcerarius non po
23 teſt carceratū† liberare ſine ſuo periculo de car
ceribus abſque licentia iudicis.vt in dicta.l.nec
quis.&.l.milites.§.Sabino.ff. de cuſto. reorum,
vel eius,qui carcerari facit : quia depoſitum eſt
reſtituendum deponenti,non alteri. l. bona fi-
des.ff.depoſiti.& carcerarius eſt loco depoſita-
rius.argu.l.primæ.in principio. &.l.Lucius. ff.
eodem titulo.de poſſ.& dicam infrà in capitul.
35.in gloſſ.*El mandamiento*. ¶Et quando non re-

peritur,

24 peritur,† qui eum carcerari, vel recommendari
fecit, debent fieri bannimenta, ſi quis habuerit
cauſam quare non debeat relaxari compareat,
&c.& ſi non reperitur aliquis, qui fecerit illum
detineri, eſt relaxandus. vt voluit Bartol. in.l.ſi
quis vxori.§.fugitiuum.ff.de furtis.& Angel.in
l.fin.de exhiben.reis.& Bal.in.l. ſi quis.§.final.
ff.de condi.inſtitu. prout tenet dictus Paris de
Puteo in dict.ſuo tracta.in parte, licet dicatur.
folio.75.in principio.quia ſecundum eum de iu
re prohibetur aliquem diu in carceribus mace-
rari.vt in.l.prima.&.l.de his.C.de cuſto.reo.qa
non ad pœnam, ſed ad cuſtodiam debet carcer
eſſe, vt dictum eſt in principio iſtius gloſſæ.¶In
tantùm eſt verum, quod dictum eſt, quòd etiã
ſi quis ſit indebitè carceratus, non debet relaxa-
5 ri † ſine licentia iudicis. tenet Anchara.in conſi-
lio.341.& Angel.in tracta.malefi.in parte, fama
publica.verſiculo & aduertas in iudex. allegat
Bartol.in dict.l.ſi quis vxori.§.ſi fugitiuum.ff.
de furti.pro quibus facit text.in capitul. felicis.
§.cum autem.de pœnis.in.6.& Hippolytus de
Marſi.in.l.circumcidere.§.ſeruo.ff.ad.l. Corne
li.de ſicca.num.22.&.24.¶Quoq; excuſatur car
cerarius ſi permiſit lucem ingredi in carcerem,
6 † & feneſtram cancellatum aperuit, ne capti ma
cerarentur, vt lex iubet, & non poteſt ſibi culpa
imputari, ſi fecit quod debuit, & ſi malus caſus
ſequatur.ſ.quòd aliquis ferrum porrexit carce-
ratis.arg.in.l.vtiq;.§.culpa.ff. de rei vendi. & in
l.arboribus.§.natis.ff.de vſufruct.&.l. quemad-
modum.§.ſi nauis. ff. ad.l. Aquiliam. vbi dici-
tur, quòd culpa non poteſt imputari ei, qui fa-
cit quod debet, & non vltrà, etiam ſi caſum per-
ditionis ſequatur, maximè vbi non poteſt cura
haberi, nec damnum vel iniuriam detur. vt in.l.
ſed ſi damna.ff.locati.prout tenet Paris de Put.
in.d.tracta.in.d.parte, an ſi plures carcerati. fol.
72.numer.9.&.10.¶Vbi quoq; tenet, quòd ſi cõ
7 ſanguinei † carcerati intra lignum perforatum,
vel intra panelos, aut intra vnam tabulam procu
bili ſternendo, vel pro igne faciendo ferrum im
poſuerunt, quod carcerarius cogitare non pote-
rat cum quo carceratus catenas limauit, certè
carcerarius eſt ſine dolo & culpa, licet ſoleat ꝓ-
uideri ferculum panis & vas plenum vino, & ca
ſeus, & ſimilia, quæ incidi ſolent, nam ſi hæc
ſubtiliſsima diligentia omittatur, erit in leuiſsi-
ma culpa, & quia criminaliter non tenetur car-
cerarius.per text.in dicta.l.milites.& per.d.Pa
rid.de Put. vbi ſuprà.vbi dicit, quòd licet non
puniatur criminaliter pro leui culpa, ſpeciale
eſt in cuſtode carceris. Sed de iure conſtitutio-
nis regni quando carcerarius tenetur de negligẽ
tia, debet ſtari per annum in carcere, & bona e-
ius debent publicari, cui videtur concordare in
aliquibus.d.l. regni, *ſi los monteros*. tamen putat
Pari.de Put.quòd teneatur quoad damnũ pro-
pter hoc reſultans creditoribus, vel carcerari fa
cientibus, quia pro læuiſsima culpa quis tene-
tur Aquilia ad damnum. & idem tenet. d.l.re-
gia ordina.¶Et idem videtur excuſari, ſi ipſe de
28 nocte dormiret † in domo carceris, vel de die, &
inſurrexerunt carcerati contra ipſum, & eum li
gauerunt, ita quòd clamare non potuit. argu.in.
l.prima.§.final.ff.ad ſolennia vel ſi non potuit
reſiſtere ipſis, ſimiliter non tenetur, & etiam ex
cuſatur, ſi carcerati ipſum vulnerauerũt, nec cla-
mare, nec reſiſtere potuit, quòd quotidie eue-
nit.¶Quinimo dicit ipſe Paris de Pute. vbi ſu-
29 prà, quòd ſi ex conſuetudine † curiæ carcerarij
habent cameram, vel manſionem in palatio ſe-
paratam, à carcere, vel de nocte dimiſsis carcera-
tis bene clauſis accedebant ad proprias domos,
& nocte carcerati, ruptis catenis, & ianuis euaſe
runt, non tenentur carcerarij: quia licet de nocte
ſit duplicanda cuſtodia carceratorum, vt in.l.1.
C.de cuſto.reo. eſt verum, niſi aliter curia obſer
uet, quia ſi cuſtodiat ſecundum conſuetudinem
publicam non delinquit, quando publica cõſue
tudine permittitur aliquid.l.quòd ſit fugitiuus.
§.apud Labeonem.ff.de ædilitio edicto.nam cu
ſtodia eſt facienda ſecundum morem & conſue
tudinem ciuitatis, vel regionis: quia quod eſt
conſuetum, tacitè videtur in eſſe, & quæ ſunt in
vſu quotidiano, habentur pro expreſsis.l. final.
C.de fideiuſſo.ſecundùm Bald.in.l.error. C. de
teſtamen.& quod notatur in.l.ſi fundus de eui-
ctio.& idem dixit Bald.in authen.ſed cùm teſta
tor.C.ad.l.falci.& quia id quod ſecundum con
ſuetudinem fit, iure videtur fieri, nam id quod
eſt conſuetum fieri, eſt neceſſarium.l. Saccula-
rij.ff.de extraordin.criminibus.&.l.quòd ſi no-
lit.§.qui aſsidua.ff.de ædilitio edicto.& officia-
les debent obſeruare locorum conſuetudines.l.
obſeruare.§.pẽnulti.ff.de offi.procon. & lega.
& in generali mandato facto carcerario veniunt
ea quæ ſunt de conſuetudine. vt in. d.l. quòd ſi
nolit.§.aſsidua✱Bar.in.l.prima.§.ſi fraudator.ff.
quæ in fraud.credi. quia ea quæ ſunt conſueta
fieri, vident ineſſe.d.l.ſi.ff.de fideiuſſ.& Bald.in
d.l.error.& quia ea quæ ſunt de conſuetudine,
ſemper inſunt, ſicut ea quę ſunt iuris. Andre.de
Iſerni.in titul. quæ fuit prima cauſ. bene amit-
ten.in principio.& facit text.in.l. pignus. ff. de
pigno.actione.vbi dicitur, quòd non eſt in cul-
pa, qui fecit quod communiter eſt conſuetum
fieri, & facit glo.in.cap.2.de tempori.ordi.in par

te, antiqui.vbi tenet, quòd conſuetudo excuſat
in delictis.& gloſſ.in.ca.deniq;.4.diſtinctio. &
vide Lucam de Pen.in.l.vnica.C.de collatio.do
na.libr.10.in fine vbi per dictum Inno.in.d.c.2.
de tempori.ordi.tenet, quòd in maleficijs habet
locum conſuetudo: ſed dicit, quòd à pœna tem
porali excuſat, ab eterna verò & culpa non. Et
de materia, & intellectu vi.Iaſ.in.l. ſingula. ff.ſi
cert.peta.numero.39.in medio.* Sed Vid.l.50.
titul.5.par.1.vbi in diſtinctè tenet, quòd conſue
tudo in delictis non excuſat: vi.Plat. in.l.curia-
les.C.de decurio.lib.10.& facit quod tenet Cre-
menſis, in ſingul.149.vbi conſuetudo etiã in iu-
ſta excuſat à pœna corporali per.glo.in✱. vene
rabilis de conſue.vbi ponit de pueris qui ludũt
ad lapides in tali die: vt eſt Papię & Mediolani,
& in Vandalia, & eſt in noſtra Hiſpania in villa
de Carmona die Sancti Matthæi: quòd ſi in tali
bus ludis permiſsis, homicidium, ſeu damnum
ſequatur, non tenet̃ aliqua pœna, & tenet Hip-
polyt.in ſua practi.§.vlterius.numer. 9. & in.§.
quoniam numero.97.&.98.& Roma.ſingul.19.
& idem Hippolyt.in.l.1.ff.ad.l.cor.de ſic.num.
96.& Grego.Lopez.in.l.1.titul.8.par.7.in.glo.
30 *tortizeramente*.*¶Et ideo ſi carcerarij erant † ſoli-
ti facere de nocte accedere ad domum propriã
ad dormiendum, hoc faciens non cenſebitur in
culpa: quinimo etiam ſi carcerarius nocte dor-
miebat in domo carceris ad cuſtodiam carcera-
torum, & ſomno grauatus carcerati fugerunt,
non tenebitur dummodo ante dormitionem di
ligentiam fecerit, quia clauſit, & ligauit. & non
fuit in aliqua negligentia præcedenti, per nota-
ta.in.l.ſi ſeruus ſeruum.§.fornicarius.ff.ad.l.A-
quili.& in.l.fluminum.§.vitium.vbi plenè per
Dy.ff.de damno infecto. ¶Et idem ſi muri, &
portæ carceris, & tectum erant fragiles, & debi-
les, vel carcer ſtabat in aliqua domuncula, vel in
ſtabulo, ex quibus poterant faciliter euadere
prout tenet dictus Paris de Put.vbi ſuprà.num.
15.¶Et ibi numer.17.tenet, quòd quoque excu-
31 ſatur, † ſi non cuſtodiuit ita bene ſenem, ſicut iu
uenem, ſeu eum, qui traditus eſt ligatus, & etiã
excuſatur à violentia. Nam ſi venerunt conſan
guinei, & per vim, & violentiam carceres effrege
rint (vt ſæpe viſum eſt) ſi reſiſtere non potuit ſe
cundum Amode.Iuſti.vbi ſuprà, per ea quæ ha
bentur in.l.ſed ſi damno.ff.locati.& in.l.hoc ita
§.cuſtodiam.ff.de pericul.& commo. rei vendi.
Et ideo dicit text.in.l.Item quæritur.§. exerci-
tu.ff.locat.quòd cuſtos carceris debet eſſe valẽs
& potens, vt reſiſtat violentiæ carceratorum, ſi
opus ſit: quare pingitur homo robuſtus, haſtam
in manu tenens: aliàs ſi non reſiſtat violentiæ,
conſentire videtur.argu.c.regũ.22.q.5. Archid.
in.cap.generali.in.4.columna.de ele.in.6.item
debet vigilare, & non dormire, ſicut paſtor ſu-
per oues.vt in.c.oportet.81.diſtin.& iuxta illud
Pſal.121.Ecce non dormitabit, nec dormiet, qui
cuſtodit Iſrael. Quare ſtat in introitu, ſeu veſti-
bulo carceris, de quo veſtibulo loquitur text.in
d.l.1.C.de cuſtodi.reorum. vbi dicit text.quòd
in nocte debet geminari cuſtodia, prout etiam
dicit Azo.in.d.rubri.Et debet eſſe diſcretus, in
duſtrius, & fidelis. vt in Cle.1.§.ſanè.&.§.porrò.
de hæreticis. Et in ſecreto cum perſonis loqui
non debet. vt in.d.§.porrò.&.c.vbi periculũ. §.
nulli.cum ibi notatis de electio.libro.6.& tenet
Cuiller.Robil.in tractat.de iuſti. & iniuſti.in.3.
lib.c.8.tomo.17.tracta fo.106.num.3.&.4.¶Et
32 an excuſetur † carcerarius, ſi filius, vel vxor car
cerati indutus, vel induta veſte muliebri, intra-
uerit carceres, in quibus erat maritus, aut pater
iuſtè carceratus, vt daret alimenta, & induit ve
ſtes mulieris carcerato, qui exiuit carceres in for
ma mulieris, & decepit carcerarium, aut ſit ex
cuſatus, vid.Paridem de Put. vbi ſuprâ.allegan-
do Florian.in.l.liber homo.ff.ad.l.Aquili.tamẽ
pro carcerario vt excuſetur dicit quod iudicio
ſuo eſt text.in.l.milites.ff.de cuſto. reorum.in
verbo, per vicium, aut deſidiam.& in verſicul.ſi
verò fortuito id ad miſſerint, & pro muliere ꝙ
non teneatur aliqua pœna tenet Monta. in.l.11.
titul.1.*de los caſamientos*.for.ll.libro.3.in gloſſ.ma
rido.in fine.& vide doctorem de Pala.Rubi.vbi
plura exempla ponit circa hoc in repet.rubricæ
de dona.§.32.num.8.& melius in.§.50.column.
6.num.24.folio.30.vbi inter alia ponit illud no
tabile, & præclarum facinus infantis dominicæ
Santhæ, quæ comiten Ferdinandum Gundiſal
uum virum ſuum in libertatem redegit, qui car
ceratus, & captus erat ſub imperio regis Legio-
nenſis nam cum illa carcerem intraret accepit
veſtes mariti, ſe quæ ipſam induit, ſuaſq; mari-
to, dedit illiſq; ſeipſum ornauit, ac in habitu mu
liebri (ipſaq; ibi manente) à carcere exiuit, nul-
latenus cuſtodes eum cognoſcentes: quod factũ
meritò rex Legionenſis laudauit, & approbauit
ita vt liberam eam dimitteret.* Et licet doctor
Anto.Gomez.in.3.tomo.titul.de cuſtodia reo-
rũ, dicat quòd talis vxor excuſatur à pœna ordi
naria, ego teneo quòd etiam excuſatur ab extra
ordinaria: & ita quòd in aliquo non debet puni
ri per ſuprà.dicta.* ¶Cui non obſtat illud deu-
tero.cap.25.vbi dicit, quòd ſi habuerint inter ſe
iurgium viri duo, & vnus contra alterum rixari
cœperit, volenſq; vxor alterius eruere virum
ſuum de manu fortioris, miſeritq; manum, &

apprehenderit verenda eius, abſcindes manu, illius nec flecteris ſuper eam vlla miſericordia. per quod videtur, quòd vxor non poteſt iuuare maritum. Quia ibi eripuit maritum cum damno & committendo delictum abſcindendo virilia, quod non licet, vt ibi, hic vero fuit cum dolo, qui dicitur bonus arg. gloſſ. in. capit. dudum. de conuerſi. coniuga. &. capi. veni. eod. titulo. & Abb. & ibi additio. in. ca. præterea. de offi. delegat. nume. 5. & in. c. in noſtra. de ſepultu. ¶ Et ibi
33 ponit Paris de Put. quid ſi carcerati miraculo † ſe euaſerint à carcere, vt pluries viſum eſt. Et dicit quòd carcerarius non tenetur: quia quæ ſpiritu Dei aguntur, non ſunt ſub lege ciuili. ¶ Sed
34 quid ſi vnus officialis non habens carceres, † recommendauit in carcerem poteſtatis aliquem delinquentem, qui deinde aufugit cum alijs carceratis, an carcerarius teneatur? Vi. Pari. de Put. in. d. tracta. in parte an poteſtas qui aliquem. folio. 71. numer. 9. vbi tenet, quòd non. per text. in argu. in. l. inuitus. C. de procura. & Cyn. & Bal. ibi. & per alia iura vt ibi per eum. ſed in fine dicit diſtinguendum. Aut iſte carcerarius pro cuſtodia recepit aliquod pretium, aut non. Si recepit, ſi fuit in dolo, vel culpa, tenetur. Sed ſi non fuit in dolo, nec in culpa tenetur, vt ibi per eũ. ¶ Sed quid ſi poteſtas. i. corrector poſuit vnum in carribus, & non confidens de cuſtode poſuit alium cuſtodem nihilominus captus fugit an teneatur cuſtos carceris dic quod ſi a principio poſuit cuſtodem, & iſte captum recepit licet poſtea ponat alium ſi fugit tenetur: quia poſtquã recepit non videtur à cuſtodia liberatus tenet Paulus de Caſtro. in. l. ſi vt certo. §. ſi de me. ff. comoda. numero. 3. & Baldu. in. l. ex diui. C. locati Bartol. in. l. prima. §. quemadmodum. ff. de liber. agnot. Angel. in. l. qui Romæ. §. calimacus. ff. de verbo obliga. ¶ Qua autem pœna punia-
35 tur † ille, qui eximit captum à carceribus, & eũ liberauit, vel à manibus familiæ. ¶ Vide latiſsimè quæ poſui. ſuprà, in. c. in. gl. ſit fauor, *de ſu iuriſdicion*. verſi. ſed prædicta procedunt numero. 13. ¶ Fugiens verò à carcere dum eſt carceratus
36 pro delicto, habetur pro factore † maleficij, de quo accuſatur, ſeu pro condemnato. vt in. l. 33. titul. 19. lib. 8. in ordi. regali. & ibi Montal. in reperto. ſue gloſ. in verbo, in carceratus, intelligit hoc, ſi fugiat à publico carcere, quia tunc habetur pro condemnato, etiam ſi aliàs non deliquiſſet concordat tex. in. l. in eos. ff. de cuſto. reo. & ibi Bart. ſecus ſi fugeret à carcere priuato, quia tunc non punitur, imò taliter in carceranti de facili eſt reſiſtendum. vt notatur. in. ca. ſignificaſti de homici. ¶ Quoq; d. l. ordinamenti dicit
37 Montal. ꝙ habet locum, † quando captus deliberatè cum omnibus captis, vel cum maiori parte, cuſtode ignorante, fugit, quia tunc præſumitur delicti reus. Si autem aliàs fugiat, non iudicatur vt conuictus, ſed poſtea captus ſtrictioribus vinculis mancipatur. vt eſt tex. in. l. 13. tit. 29. par. tit. 7. ¶ Quoque intelligo dictam. l. quando deti-
38 netur † pro inquiſitione criminis. ſpecialis. Secus ſi pro generali inquiſitione, quia tunc nõ habetur pro confeſſo: quia ficta confeſsio ſicut vera debet cadere ſuper certo; & ideò debet crimẽ certum probari. vt in. l. 1. C. vt omnes iudi. tam ciuil. quam crimi. vt tenet Bald. in expreſſo. in conſilio. 230. in. 1. volu. in princip. quia ſi detinetur pro inquiſitione ſpecialis criminis ſecũdum
39 Bald. vbi ſupra. ſi affugit cum effractione, † vel conſpiratione loquitur. d. l. in eos. & ſic ꝙ habeatur pro confeſſo, & factore. Aut fugit aliter, & ſic ſine fractione, tunc non habetur pro confeſſo, punitur tamen pro motu iudicis. vt dicit notari Guillerm. de Cuneo in. l. ſucurritur. ff. ex quibus cauſ. maior. quod ſequitur Hippolyt. de Marſil. in ſua practica crimina. §. attingam. nume. 45. & Felin. in. c. nullus. de præſcriptioni. & Bertachi. in ſuo reperto. in verbo, carceratus. verſic. 53. Et extende hoc, etiam ſi non omnino fregit carcerem, ſed etiam ſi conſpirauit frangere. vt tenet Angelu. in dicta. l. in eos. ff. de cuſtodia reorum. dicendo, ꝙ illa lex facit contra effractores carcerum, econtra conſpirantes vt frangant: quia licet non dum ſit perfectum flagitium, nã puniuntur velut confeſsi de crimine, & caſus eſt ibi iuncta. gl. fi. Et ita debet intelligi. d. l. ordinamenti, quæ incipit, *Todo hombre*. quòd ad hoc vt habeatur pro confeſſo, requiritur ꝙ fugiat à carcere. cum fractione. & hoc dicit ipſamet lex, in quantum dicit, *que fuyere de la cadena*. & non dicit, *ſi fuyere de la carcel*, quod nota. & hoc reperio tenere Ioann. de Anna. in. c. à nobis. de apoſta. 1. colum. allegando Ioann. Andre. dicens, quòd ſi incarceratus fregit carcerem, & fugit, de iure ciuili eſt pœna capitalis, etiam ſi ſit innocens. Sed ſi non fregit carceres, ſed per incurias, & negligẽtiam cuſtodiæ arripuit fugam, tunc mitius punitur. de quo in. l. prima. &. 2. ff. de effracto. & idẽ tenet Guido. Papa. ſingula. 206. reaſſumẽdo qua pœna puniatur, qui exit de carcere. Quod aut exiuit frangendo aut non frangendo. Si nõ frangendo, punitur iudicis arbitrio. ff. de effracto. d. l. prima. circa principium verſiculo. ſi per negligentiam. Aut exiuit frangendo carcerem, & tũc aut verè commiſit delictum, propter quod captus erat & debet capite puniri licet fortè nõ eſſet capitale. vt in. d. l. prima. in principio. &. ff. de pœ-

de pœnis. l. ſi quis aliquid. §. miles. &. l. milites. §. eis. ff. de re milita. Si autem non commiſit delictum. de quo accuſabatur, habetur pro confeſſo, & ſic intelligitur gloſ. fi. in. l. eos. ff. de cuſto. reo. vt tenent doctores in. d. l. prima. ff. de effracto. Sed in quantum dicit, ſi exiuit frangendo, vide eundem Guido. ſingula. 336. dicentẽ, quòd in carcerati frangentes carceres vltimo ſupplicio puniuntur. d. l. prima. ff. de effracto. Sed intelliget hoc verùm dictus Guid. Pap. ſi propter tale crimen, propter quod erat carceratus, debebat vltimo ſupplicio puniri, aliàs non, vt per docto. in. d. l. milites. §. eius fugam. ff. de re milit.

¶ Et ex hoc probatur, quòd ſi ille, qui eſt in carceratus in carcere publico, licet ſua authoritate
40 non debet exire, ſi exit, † & aufugit inueniẽdo oſtium apertum, non habetur pro confeſſo ac ſi frangeret carcerẽ, vt tenet Bald. ſequẽdo Guiller. in. d. l. ſuccurritur. in lectura, & in additione. ¶ Vbi quoq; tenet, quòd ſi per muros carceris fugiat ſine vlla fractione, dicitur violator carceris. vt in. l. final. ff. de rerum diuiſi. & idem dicit, ſi fractis compedibus exijt tamen per oſtium, quod inuenit apertum. & ſequitur Felinu. in. d. c. nullus, de præſumpt. & Hippolyt. de Marſil. in repetitione. rubricæ. de probatio. nume. 262. & in ſua practica. crimi. §. diligenter. numer. 46. ¶ Et idem dicit, quòd idẽ eſt, ac ſi aufugiſſet de palatio poteſtatis. quod ſequitur Ludoui. Romain. l. an monendi. ff. de iur. iuran. colum. 21. * Et quòd habeatur pro confeſſo fugiens à palatio officialis in quo detinebatur tenet expreſſe Thom. Gram. conſil. 57. num. 4. & quod tradit Io. And. in additio ad Specul. in tit. de præſumptio. §. ſpecies. verſi. violenta. num. 3. in additio. quæ incipit lex vnica quaſi in medio: vbi inquit quòd etiam arreſtatus in ciuitate aut in palatio pro crimine habetur pro confeſſo ſi fugit vel recedit. * ¶ Et idem eſt in fugiente de carcere aperto. vt Angel. in. l. verum. la ſegunda. ff. de furti. & in. l. prima. ff. de effracto. Cataldi. tamen in ſuo tracta. ſyndica. quæſtio. 193. tenet contrariũ, dicendo, quod de carcere publico etiam ſi oſtiũ reperiatur apertum, non debet quis exire. Secus de priuato. vt Bal. in. d. l. ſuccurritur. Sed dic, ꝙ non eſt contra: quia licet non debeat exire, tamen ſi exit, non habetur pro confeſſo, ſed punitur alia pœna arbitraria, vt ſupra dictum eſt per Bald. in. d. ſuo conſilio, quia ſecundum eum ibi in principio. Et facit quod tenet Bal. in. c. ſicut. de cohabita. cleri. & mulie. num. 8. vbi ait, quòd ſi aliquis eſt carceratus pro debito. & ſoluit, ſi inuenit oſtium carceris apertum, poteſt propria authoritate exire de carceribus, licet melius faciat authoritate iudicis. ¶ Regulariter ſi quis fugit à carcere, talis fuga reddit eum ſuſpectum, ſed non conuictum. vt in authent. de exhiben. rei. §. ſi vero. colla. 5. & notatur per Cy. in. l. vnica. C. de rapt. virg. & dicit Ant. Fran. in addi. ad Abb. in. c. fi. de fo. compe. in additione, quæ eſt in. 9. col. nu. 19. in parte. fuga. in fine. ꝙ fugiens à carcere quem inuenit apertum, non facit iudicium contra ſe. vt Bald. in. l. 1. C. de elici. actio. * Et vi. Petrũ Santander in ſuo tracta. de ſeguratio. & ſponſionibus in. 3. parte nu. 70. vbi ſingulariter dicit, ꝙ ſi vir nobilis bonæ cõditiõis & famæ detentus in carceribus ſi aufugit non eſt veriſimile ex fuga delictum cõmiſiſſe, & inquit quod facit quod tenet Ange. in. l. bonæ fidei. ff. de rei vendi. * ¶ Item. d. l. regia. & ſimiles nõ ha
41 bent locum, quãdo quis eſt † iniuſtè in carceratus: quia ſi quis iniuſtè detinetur à capitaneo, licet fugiat, non tenetur aliqua pœna. l. tenet Alexand. in ſed eximendi. §. item ſi quis. ff. ne quis eum qui in ius voc. vi. eximat. nu. 4. & tenet Tiraquel. in tract. de vtro. retra. in præfatione. nu. 68. in fi. cum ſeq. vbi ſingul. per gl. in Clemẽ. paſtoralis. in verbo per violentia. & ibi doct. de re iudi. Bart. in. l. relegatur. in prin. ff. de pœnis. & in. l. vix eius. C. de probationi. ¶ In tantũ aliqua pœna non tenetur, quia ſi iniuſtè, & illicitè ca-
42 ptus aliter euadere non poteſt, licet † ſibi occidere cuſtodes carceris illicitè ipſum cuſtodientem, vt euadat, nõ tenetur de homicidio, nec de fracto carcere. tenet ſingu. Par. de Put. in. d. tracta. ſyndica. in parte, ſi iudex proceſsit. fol. 68. nu. 4. allegat ad hoc tex. in. l. nihil. ff. de capt. & poſtlimi. reuerſ. & in. l. capitalium. §. ad beſtias. ff. de pœnis. g. in. c. ius gẽtiũ. 1. diſtin. & gl. in. l. 1. ff. de his qui ante ſenten. mort. ſibi conſciuerũt vbi dicitur, quòd licet quomodo liber redimere ſuum ſanguinem. & tenet ſingul. Luc. de Pe. in. l. prohibitum. C. de iure fiſci. libr. 10. col. 2. in fine. vbi plus dicit, ꝙ imò capite punitur, qui captus iniuſtè non fugit cum poteſt. per. l. nõ omnes. §. qui. ff. de re milit. & tenet ſingu. Hippol. de Marſi. vbi ſuprà. nu. 42. ſ. in. §. attingam. allegando Parid. de Put. ad quod allegat text. in. d. l. non omnes. §. qui captus. vbi text. & glo. notabil. & ibi vide quando dicatur quis iuſtè vel iniuſtè carceratus & Hippol. vbi ſuprà. inter alia allegat gl. in Cle. 2. in verb. violatam. de re iudi.
43 quæ dicit, ꝙ licitum † eſt iniuſtè carceratorum pere iuramentum quod facit de redeundo ad carceres. & Abb. in. c. inter alia. de immunita. eccleſi. in fine. & Alexan. in. l. regali. ff. de pœnis.
44 ¶ Quoq; dicta. l. regia nõ habet locum † in exeunte de carcere animo redeundi, & citò rediẽs,

quia non videtur, nec dicitur fractor carceris. vt
Bald.in.l.prima.C.de ſeruis fugiti.5.colum.nu-
mero.15.& Alexand.in additio.ad Bart.in.l.pri
ma.§.expilatores.ff.de effracto.& docto.in au-
thentic.ſi captiui. C. de epiſcopis & cleri.& idē
Bald.in.l.prima.3.column.C.de ædiliti.actio.&
Hippoly.de Marſi.in rubrica.ff.de fideiuſſo.nu
mer.373.* Et Peregrin.in parte captio.quæſtio.
5.in.gloſſ.fugerit loquendo in arreſto.vi.Paul.
Grillan.in tracta.de relaxa.carce.fol.124. num.
13.& facit tex.in.l.ſi quis ita legatur.ff.de condi-
tio.& demonſtra. & ibi Paul.& Soci.5.notabil.
vbi ille qui receſsit ſi in continenti reuertitur
quocunq; animo receſſerit cēſetur ſemper fuiſ-
ſe in loco & idem tenet floria.in.l. pōponius.§.
idem pomponius col.1.ff.famil.hercis.& inquit
quòd debet expectari tantum tēpus quòd po-
teſt reuerti: quod credo eſſe arbitrarium, & vid.
Paul.Grillan.in tracta.de hereſis & ſorti leg.ti-
tul.de fuga in carcera.num.13.& Thom.Gram.
conſi.57.num.1.* ¶ Item fallit.d.l.regia in mulie
45 re † fugiente à carcere cauſa euitandæ libidinis,
quia tunc licitum eſt fugere tenet Bartolu.in.l.
prima.C.de aſſeſſori.& Bald.in dict.l.prima.C.
de ædili.actio.& ſequitur Anto. Franciſcus, in
additio.ad Abb.in capitu.final.de foro compe.
in additione, quæ eſt in dict.numer.19.in parte,
fuga.ſed Bartol.hoc vbi ſuprà.non dicit, nec in
l.conſiliarijs.Sed Bald.vbi ſuprà ſit colum.3.nu-
mer.11.* Imo punit custos carceris ſi mulierem
ſic captam carnaliter cognoſcat: quia ſuſpendi-
tur vt tenet Ioann.Faber.in.§.item lex Iulia.In-
ſti.de public.iudi. & Peregrin.in parte. captio.
q.2.in.glo.cuſtodienda, & ſequitur Guid.Papa.
ſingul.689.§.commentarienſis. idem in deciſio
ne.448.& etiā punitur licet ſit meretrix. ſi eſt
incarcerata, tenet Caſtell.in.l.62.Tauri.in.gl.ſi.
quaſi in fin.& vi.late.per Parid.de Put.in tracta.
ſyndicatus in verb.adulterium officialis.foli.43.
& vi.Paul.Grillan.in tracta.de pœnis omni far.
46 coitus foli. 92.* ¶ Vbi quoq; dicit, † quòd ſi cu
ſtos carceris dimiſit eam exire cauſa voti implē
di ad aliquam eccleſiam nō dicitur fugiſſe, quia
reuertendi propoſitum ſemper retinuit. Tamē
hoc, cuſtos non debet facere, quia eius officium
eſt tenere incluſos, niſi hoc faciat ex conſuetudi
ne, publica, quia tunc non eſt delictum, nec deli
cti qualitas, quàm publica conſuetudo permit-
tit ſecundùm Baldum. ibi in dicta. l. prima. &
per iura ſupradicta. ¶ Quod dicit etiam quòd
facit ad monachos, vtrum ex fuga fiant apoſtatę
an non.& facit. l.bouem.§.primo. &.§.qui per
ſuaſu.ff.de ædili.actio. ¶ Et ibi Bald.in dicta.l.
prima.C.de ædili actio.nume..9.ponit de fugiē
47 te † à carcere mulierum, & eunte ad carcerem
virorum, an dicatur frangere carcerem. Et dicit,
quòd quando ſunt duo carceres ſcilicet, maſcu-
lorum, & fœminarum ſub vna cuſtodia & claui,
dicitur exire de carcere qui ſunt diſtinctæ: & ha
bitationes per domos, licet ſub vna claui, indu-
cunt diuerſitatem domorum. ſecus ſi eſſent in
diſtinctæ ſolum per cellulas, & cameras, quod
nota. ¶ Item fallit dict.l.ordinamenti in fugien-
48 te à carcere propter nimiam † ſæuitiam iudicis,
vel propter eius minas atroces, quia tunc non
habet præſumptionem criminis contra ſe vt ha
betur in.l.in lege cornelia.ff.ad ſelenia.& tenet
Pari.de Put.in dict.tracta.in parte, ſubijcio ſub
tilem folio.120.numer.8. ¶ Ad quod facit, quod
tenet Angel.in ſua diſputatione, incipiente, Bo
nomienſis à ſua ciuitate bannitus.4. quæſtion.
49 vbi ait, quòd excuſatur † bannitus ſi non com-
paret, nec mittit procuratorem, ſi timet vim in-
ferre, nec dum ſibi, ſed etiam cauſæ. quod ſequi-
tur additionat. Abb.in capit. quæ in eccleſia.de
conſtitu.in additione, quæ eſt in numero.17. in
parte, ſi culpa ſua eget.in fine. & tenet Palatio
Rubi.in repeti.rubricæ de dona.§.78. nume.30.
vbi ſingulariter.& tenet Paris de Put.in dict.tra
cta in parte, an iudex vel officialis.folio.124.nu
mero.3.quod facit pro delinquentibus abſenti-
bus. ¶ Item fallit dict.l.ordinamenti, quando fu
50 giens à carcere illicò vadit † ad ſuperiorem, & co
ram eo ſe præſentat, quia tunc non dicitur fuge
re, nec frangere, carcerem. vt tenet Paris de Put.
vbi ſuprà.numero.4.&.5. & facit text. in.l. qui
ad ſtatuas.C. de his.qui ad ſtatu.confugiunt &
vi.Specula.titul.de competen.iudic.additione.
§.effectus.in principio.* Et Paul.Grillan in ſuo
tracta.de hæreti.& ſortile.in titul.de fuga carce
rati.nume.20.& inquit eſſe text.in.l. Sed ſi per
prætorem.§.fi.ff.ex quibus cauſ.maio. & quan
do dicatur cito, vel illico ad ſuperiorem ire &
coram eo ſe præſentare dic ꝙ debet expectare
tantum tempus quanto potuerit attenta diſtan
tia itineris & expēſis quas habet ad hoc. vt ſi eſt
diues vel pauper argu.l.fere.ff.de reg.iur.& in.l.
quemadmodum.ff.de aquir.poſſe.tenet Floriā.
in.l.pōponius.§. idem pomponius.ff. familiæ.
herciſcun. num.2.ſed ego teneo quòd hoc relin
quatur arbitrio iudicis conſideratis cauſis ſupra
dictis & alijs quę euęnire poſſunt.* ¶ Vnum ta-
men nota in materia frangentis carcerem, quòd
quando proceditur contra carcerem frangentē,
51 non requiritur aliqua † citatio contra eum,
ſed ſolùm habita informatione de fuga, & defra
ctione, condemnatur abſq; eo quòd citetur. vt
tenet ſingulariter Monta.in.l.4.tit.3.for.ll. lib.
2.in

2.in gloſſa. quæ incipit, *ſi alguno fallare*. quem
52 vide. ¶ De materia autem iudicis fugientis † à
ſyndicatu, & de faciente fugere debitorem, vel
delinquentem, vide, quæ dixi ſuprà in cap.pri-
mo.in gloſſa no recibira dadiuas.verſicul.vtile
eſt ſcire.

SVMMARIVM.

1 *Cuſtodia carceratorum debet eſſe magis du-
plex de nocte, quam de die.*
2 *Modus cuſtodiendi.*
3 *Cauſæ carceratorum debent celeriter termina
ri. Et etiam die feriata poſſunt agitari.*
4 *Captis debent neceſſaria miniſtrari ſine vlla
diminutione. Et ſi ipſi non habent, an ex publi
co, vel aliunde alimentari debeant. Iudex de-
bet prouidere, ne quid eis deficiat.*
5 *An capti ex ciuili debito debeant aliā credito
ribus ſuis, & quanto tempore.*
6 *Captus pro debito ſi nō habet vnde ſoluat nec
fideiuſſorem poteſt dare, debet ceſsionem bono
rum facere, & creditori debet tradi cū annu-
lo ferreo.*
7 *An maritus à creditoribus in carceratus fa-
ciendo bonorum ceſsionem præferatur vxor
creditoribus eius pro ſua dote. Et an vxori
ſit maritus tradendus cum dicto annulo fer-
reo.*
8 *Contractus factus per incarceratum, an va-
leat.*

c Qual conuenga. e Ad captos
cuſtodien
dos, vt dictum eſt in gl.ſuprà proxima.in princi
pio. vt ſub fida cuſtodia detineantur & cuſto-
1 dia, † de nocte debet eſſe magis duplex.i. poſt
ortum ſolis vſq; ad occaſum, & ſic, ꝙ omnes car
cerati debent de nocte ſtare intus carcerem, nō
extra. vt tex.& ibi.gloſſ.& Bartol.Bal.& Salyc.
in.l.prima. C.de cuſto. reo. vbi vide de modo
cuſtodie.& tex.in.l.6.tit.29.parti.7. Et Ange.&
Salyc.in.d.l.prima.dicunt, quòd eſt notādum.
& ita faciant habentes ordinariè cuſtodiam in
caſtris, & fortalicijs, & dixi in gloſ.ſuprà proxi.
numero.30. ¶ Et vtrum ei, qui cuſtoditur, mani
2 cæ † ferreæ ſunt imponende. Et de officio cuſto
dum circa perſonas cuſtodiendas, & de eorum
pœna.ſi aſperè.tractant carceratos, vi. l.9. titul.
14.libro.2.in ordina regali. ¶ Et adde, quòd cau
3 ſæ † carceratorum debent celeriter terminari. vt
in.d.l.1.nec dum in principio, ſed in & progreſ-
ſu, & cognitione. quod intelligit Salyc.ibi, quan
do partes ſunt

uenga c, y priſio- præſentes quia
tunc cognitio
debet accelerari, vt in.l.final eius titul. ¶ In tan
tum debent celeriter tractari, quòd etiam die fe
riata agi poteſt, vt tenet Specula. in titul.de fe-
rijs.§.2.circa principium.verſicul. poſt autem.
& hoc quando carcerati ſunt miſerabiles perſo
næ. vt ibi. ¶ Et non ſolùm ſuæ cauſæ debent ce-
4 leriter terminari, verum etiam ſibi debent † mi-
niſtrari neceſſaria. vt in Clemen. prima. §. ſanè.
in fine. de hæreticis. Et iudices ſingulis dieb⁹ do
minicis habere debent notitiam carceratorum
& intelligere. ſi habent victum, & taliter proui-
dere, ne quid eis deficiat ſub pœna librarum.20.
vt eſt text.in.l.iudices. C. de epiſcopa.audiē.&
tenet Franciſcus Lucano in tracta. de fiſco.in.2.
parte.numer. 48.tomo.6.tracta. folio.10. ¶ Et
cuſtos carceris debet ſine vlla diminutione pro
uiſionem carceratorum, quam recipi ex ordina
tione communi, vel ex eleemoſynis, & illud, qd
à parentibus, & amicis, vel alijs perſonis fideli-
bus offertur miniſtrare: quæ omnia, & ſingula
iurare debet commentarienſis, ſeu cuſtos carce
ris ante officij adeptionem, prout tenet text.in
d.Cleme.1.§.porrò. diuidere tantum, & partire
debet eſcas, & panes, quæ eis mittuntur, & dili-
genter viſitare, ne illis tranſmittant limas, ſeu a-
lia ferramenta ad frangendos carceres, vel vin-
cula. prout dicit Cardi.in.d.§.porrò. quia quan
doq; in panibus, pullis, vel alijs eſcis abſcondun
tur ferramenta. prout Cardi.ibi.in.7.nota. ¶ Itē
ſi priſionarius non habet ex publico, ſeu aliun-
de prouiſionem vitæ, debet ei cuſtos prouidere
poſtea reſarcire tenebitur. prout dicit text.in.l.
final.C.de eroga.mili.anno.libr.12.& facit. l.iu
dices.C.de epiſco.audi. Dicit tamen Lucas de
Penna.in dict.l.final.column.penulti.quòd in
regno debet captiu⁹ expenſis cuſtodis cuſtodiri
& ipſe de ſuo ſatisfacere debet, ſi habuerit vnde.
aliàs expenſis curiæ cuſtodiendus eſt per capi-
tul.vt præteritæ.& ibi Inno.de electi.* De quo
per Parid.de Put.in tracta.ſyndica.verb.an car-
cerarius teneatur alimentare: vbi carceratus de-
bet ſibi adminiſtrare expenſas, & ſi non habet
facultates & cauſa eſt ciuilis debet habere ſum-
ptus per carcerari facientem per.gloſſ.in. d.l.ſi.
dé eroga.milit. ānon.* ¶ Quod ſingulariter &
notabiliter limitatur in criminoſis. ¶ In capti-

5 uis verò † propter ciuile debitum, ſi non habue-
rint vnde ſe alant, debent ali expenſis creditoris
aliàs debet iudex eos relaxare. & adhoc eſt gloſ.
ſingula. in dict. l. final. in verbo, agnoſcere. de e-
roga. milita. anno. libr. 12. quam glo. pro ſingula
ad hoc allegant Angel. in. §. final. Inſtitutio. de
actio. in final. verbis & ibi Iaſon. & Bartolus. in
l. ſanctum. ff. de rediui. & Felin. in capitu. primo
colum. 6. verſicul. modò iunge. de libeli obla. &
tenet Guill. Robille in tractatu de iuſti. & iniu
ſti. 3. libro. capit. 8. num. 4. &. 5. tomo. 17. tracta.
& ſingulariter Hippolyt de Marſi. in. ſua prati.
cri. §. attingam. numer. 74. ¶ Sed quanto tempo
re debitor iſte debet alimentari à creditore. Ali-
qui dicunt, quòd infrà ſex menſes. per textu. in
pragmati. 80. in libro pragmati. vbi ait, quod ſi
aliquis eſt captus pro debito. & non ſoluit. in-
frà ſex menſes catenæ debet renunciare, vt ibi
cauetur. ſed certè ipſamet pragma. hoc nõ dicit.
nec probat. ¶ Et in hoc caſu dic, quòd captus de
bet alimentari per creditorem. 9. dies & nõ plus
6 ſi non vult. † Et ſi captus habet vnde ſe alat vl-
tra poteſt ſe alere: & ſi in iſto termino nõ poteſt
ſoluere, nec fideiuſſorem dare creditori, debet ei
tradi faciendo ceſsionem bonorum. vt ſingulari
ter diſponitur in. l. 5. & in. l. 6. titulo. 12. libro. 5.
ordi. & in pragmatic. 78. &. 79. in libro pragmat.
vbi ponitur ordo ceſsionis. & per totum titulũ.
15. par. 5. &. C. qui boni cede poſſ. &. l. 2. titulo. 8.
libr. 3. for. & ibi per Monta. quæ eſt ſingula. ¶ Et
tunc talis debitor debet tradi creditori, cum an-
nulo ferreo ex quantitate, & retunditate digiti
continuo, & diſco operto palam ſuper collum
thoracis abſq; vllo velamine ſub pœna illius le-
gis, & pragmaticæ, vbi. & in dictis legibus poni-
tur ceſsionis forma. ¶ Et licet dicta ceſsio bono
rum fiat in ciuilibus, & nõ in criminalibus, quia
ſi quis non habet in bonis, in corpore luere de-
bet tex. in capitulo finem litibus. de dolo & cõ-
tuma. in fine. & in. l. cum ſit iniuſtũ. C. de ſepul.
viola. latiſsimè per Iaſ. in. §. pœnales. Inſtitu. de
actio. colum. 7. cum ſequentibus. numero. 43. &
gl. in. §. ex maleficijs. eod. tit. per. Abb. & ibi eius
additio. in. c. olim vobis de reſti. ſpolia. nume. 2.
Et melius per Iaſ. in. §. fi. Inſtitu. de actio. nume.
13. verſi. quarto. ¶ Quod iam hodie non habet lo
cum, quia etiam in criminalibus & quando debi
tum deſcendit ex crimine habet locum dicta
ceſsio bonorum ſecundum formam. dictarum.
ll. & pragmaticarum. vt tenet ſingulariter prag-
matica facta per noſtrum Carolum Valliſol. an
no. 1538. ſed eam intelligo, quando tale debitum
applicatur parti, ſecus ſi pœna pecuniaria appli-
cetur fiſco, quia tunc non habet locum dicta ceſ
ſio bonorum ſed punitur in defectum in corpo
re per iura ſuprà allegata, quæ remanent in cor-
recta. Et facit ꝙ tenent Ioann. And. & Abba. &
Ioan. de Imol. in. c. Oduardus de ſolut. vbi dicũt
ꝙ quando agitur pro puro intereſſe, ceſsio ad-
mittitur, ſiue conueniatur ex contractu, vel ex
maleficio. * Et ante. d. pragmat. leges regias quæ
hoc volebant, vt in. l. 13. &. 14. titulo. 2. lib. 7. foro
iuzgo: vbi totum nouenum & ſi fur non erat ſol
uendum detur pro ſeruo aduerſario, & tenet Pe
regrina in parte furtum. q. 6. in. glo. mutilabitur
quaſi in fin. ſed cõtra iſtum meum intellectum
eſt. l. 105. ſtili vbi quis pro calonia regis traditur
regi ad ſeruiendum anteaquam tradatur accuſa
tori ſed credo quòd mea opinio ſit vera per. d.
pragmatic. ibi in ſuis proprijs perſonis ad veram
executionem & vi. quæ dixi ſuprà. in. c. 1. in. gl.
fiel. num. 31. ¶ Sed quid de debitore fiſcali an ta-
lis poſsit bonis cedere licet quidam dicant quòd
per. l. quotiens &. l. nemo. C. de exacto. tribu.
libro. 10. in contrarium facit. l. 2. &. 3. c. qui bonis
ceder. ſed in hoc vi. diſti. Henrriq. in. c. odoard⁹.
de ſolutio. num. 1. in fin. quòd autem debitor pu
blicus non eſt contumax ſed in quantum poteſt
deuotus ſuo creditori exiſtit in iſto caſu cedere
poteſt aut eſt contumax & ingratus & tunc
propter contumaciam capietur & in aperta & li
bera cuſtodia detinebitur nec huius modi detẽ-
tionem per ceſsionis beneficium poterit euitare
vt in. d. l. quotiens. quod eſt verum quando eſt
ſoluendo: ſi autem non eſt ſoluendo admittitur
ceſsio vt in. l. ſi pater tuus. c. qui bonis ceder.
poſſ. * ¶ Et quia in materia iſta ceſsionis bonorũ
accidit pluries quæſtio optima, & occurrit ſępe
in iudicijs, volo aliquid ſuper eam dicere, quę ta
7 lis eſt, An maritus, † qui incarceratus eſt ad inſtã
tiam alterius creditoris, cui eſt tradendus ex di-
ſpoſitione dictæ pragmaticæ ad ſeruiendũ cum
dicto annulo ferreo, ſi vxor eius ſit anterior in
hypothecis expreſsis ſecundum communem in
tellectum. l. aſsiduis. C. qui potio. in pig. hab. vel
inter creditores habentes tacitas, an mulieri ſit
tradendus primo quàm alteri ex creditoribus
cum dicto annulo ferreo. Et pro parte negatiua
facit tex. in. l. alia. §. eleganter. ff. ſolut. matrimo.
hoc modo inductus. Nam ſi maritus habet bene
ficium ne conueniatur vltra quam facere poteſt
vt in. l. maritum. ff. eod. titul. & tale beneficium
non poteſt renuntiari tacitè nec expreſſè vt in
d. §. eleganter. illico non poteſt incarcerari ſecun
dum communem opi. ibi. ergo nec tradi ſuę mu
lieri pro ſuo debito. ¶ Itẽ facit text. in. §. patitur
cum ſimilibus Inſti. de iniurijs, quæ iura dicunt
vxores debere defendi à viris, non econtra: ſed ſi
dicemus

dicemus ꝙ ſi maritus traderetur vxori, & ita per
eam eximeretur ab alijs creditoribus, & ſic de-
fraudaretur vir ab vxore, ꝙ eſſe nõ debet. ¶ Ter
tio pro iſta parte facit, ꝙ vxor eſt famula viri, nõ
autem econtra. vt in. c. hæc ſinago. 33. q. 5. facit e-
tiam glo. & ea quæ ibi latè Saly. & Iaſo. in. l. 1. C.
de in ius vocan. vbi ait gloſ. & prædicti, ꝙ vxori
debetur reuerentia per virum non autem viro
per vxorem: ſi igitur mulier eſt famula viri, &
viro non debetur reuerentia per vxorem, impoſ
ſibile eſt in caſu noſtro, ꝙ vir tradatur vxori, nec
debet ei tradi tanquam famulus ad ſeruiẽdum.
¶ Ad idem facit & quarto quòd ſi vxor decedit
non electa ſepultura, debet ſepelliri in ſepultu-
ra mariti. & ſecundi ſi ſecundo, nupſit. vt in. c. is
qui de ſepult. in. 6. non tamen econtra. prout no
tat Abb. in. c. de vxore. de ſepult. colum. 1. quod
dictum fundatur vt per eum ibi reuerentia quã
debet vxor viro ſemper, & etiam in morte: ergo
multó fortius in victu ne eum poſsit habere in-
carceratum, nec ei tradi. ¶ Quinto pro iſta parte
facit tex. in. l. ob æs alienum. C. de actio. & obli.
& iura ibi adducta per gl. & ſcribæ. qui dicũt, iu
ra non patiuntur liberos homines creditoribus
ſeruire, & propter debitum eis tradi, & in carce-
ratio eſt ſpecies ſeruitutis, vt ex infra dicendis
apparebit. ſi ergo alijs non eſt licitum ſeruire,
multo fortius nec mulieri. quia magnam reuerẽ
tiam debet viro, vt dictum eſt. ¶ Facit quoque
tex. in. l. Titio centum. §. Titio. el. 2. ff. de condi.
& demonſtra. vbi non valet conditio per teſta-
torem relicta, ꝙ quis teneatur ſtare, & habitare
certo loco. quia videtur ſpecies ſeruitutis, ſi igi-
tur maritus tradetur vxori ſecundum diſpoſitio
nem. d. l. & pragmaticæ, regulariter debet habi-
tare in loco, & domo mulieris, & illi operarij, il-
licò ſeruitus eſt. ¶ Facit &. 7. determinatio Bal.
in. l. 1. ff. ſolut. matri. columna. 4. vbi ait, quòd v-
bi inopia alicuius eſt priuilegiata, non debet ta
lis incarcerari, ſed ita eſt, quòd inopia mariti eſt
huiuſmodi naturæ, ne conueniatur vltra, ergo
non poteſt incarcerari, nec incarceratus tradi v-
xori vt in. d. l. ſi maritus. ff. ſolut. ma. ¶ Quoque
pro iſta parte facit. 8. Nã licet mulier fortè poſ-
ſit aſsignari marito pro debito ciuili, & pecunia
rio, & poſsit incarcerari, quòd tamen hodie non
poteſt per. l. 3. titulo. 13. libr. 5. in ordi. reg. & in. l.
62. Tauri, tamen non propterea ſequitur, quôd
poſito, quòd ipſa poſsit marito aſsignari, poſsit
econtra eidem maritus incarceratus aſsignari.
nam in multis differunt, vt in. l. in multis. ff. de
ſtatu. homi. ¶ Et ſic eſt prima differentia. ſ. quòd
vxorem maritus accuſat criminaliter de adulte
rio. non tamen econtra, text. in. l. prima. C. de a-
dult. & ibi Bald. & alij Ang. in. l. nuptura. ff. eod.
& in. l. ſi vxor. §. ſi iudex. eodem. titul. quia per
vxorem fit iniuria viro. non econtra, ſecundum
Cy. & Salyc. in. d. l. 1. non tamen vxor poteſt ac
cuſare maritum tenentem amaſiam, nec amaſiã
ad criminalem punitionem. vt in. dicta. l. 1. & ibi
Bald. qui dicit verum quo ad pœnam legis Iulię
tunc poteſt accuſari ex capite generali iniuria-
rum. quia verum eſt, quôd iniuriam patitur ma
trimonium violatum. licet gloſſ. in dicta. l. 1. vi
deatur tenere contrarium. nam per maritum nõ
poteſt violari torus, poteſt tamen mulier accu-
ſare virum ciuiliter, vt ſeparetur torus & vt per
dat donationem propter nuptias. l. conſenſu. C.
de repud. Tamen de iure cano. ſecus eſt: quia vir
& vxor non iudicantur ad imparia. tex. in capi.
nemo ſi blandiatur. 32. q. 4. Ioan. de Imol. in. ca.
vt clericorum. de vita & honeſta. cleri. Abba. in
capitul. primo in principio vt lite non conteſta.
tenet Hierony. Zaneti in tracta. de differen. in-
ter ius cano. & ciuil. nume. 7. &. 8. tomo primo.
tracta. folio. 7. ¶ Secunda differentia, quòd vxor
corruſcat radijs, & dignitatibus viri: tex. in. l. mu
lieres. C. de dignita. lib. 12. & in. l. mulieres. C. de
incolis. lib. 10. & in. l. fœminæ. ff. de ſenato. Hinc
eſt, quòd vxor doctoris vel militis poteſt appel
lari domina, & doña, propter maritum, licet ip-
ſa non deſcendat, ab origine. vt in. l. fœminæ. ff.
de regul. iur. voluit Bart. in. l. poſt mortem. §. fi.
ff. de bono. poſſe contra tabul. numer. 3. idem in
l. amiciſsimos. §. fi. ff. de excuſa. tuto. numero. 8.
& in. l. donationes, numero primo. C. de dona.
inter. vir. & vxo. & Deci. in dicta. l. fœminæ. nu.
8. & dixi ſupra in procemio. in prima glo. ¶ Ad
de tamen in hoc, quòd vxor ſemper retinet ſuã
propriam paternam vel auitam dignitatem, etiã
ſi nobili inferioris conditionis nubat. tex. & ibi
Plat. in dicta. l. prima de dignit. lib. 12. eſt tamen
vna differentia ꝙ dignitatem ſuam ſemper reti-
net. ſecus tamen eſt in dignitate, quam proſequi
tur propter virum, quam non retinet. niſi dum
eſt nupta, vel vidua. tex. in. c. ex parte. b. de foro
compet. & Platea. in dicta. l. prima, & Abba.
in dicto. capitul. ex parte. & dixi in dicto proœ
mio. ¶ Tertia differentia eſt, quia dote non
ſoluta, maritus poteſt percipere fructus rei
pignoratæ. vt in capitulo. ſalubriter. de vſu. ſe-
cus eſt in vxore, quæ propter dotem non ſo-
lutam ſibi poſt ſolutum matrimonium non lu-
cratur fructus rei datæ in pignus. quia textu. in
dicto. capitulo. ſalubriter. habet locum in mari-
to, & non in vxore. vt notat Angel. de Aretio. in
§. actionũ. Inſtitu, de actio. columna. 38. ¶ Quar-
ta differentia eſt quia certum eſt, ꝙ vxor non po
 teſt

teſt promittere votum continentiæ, nec ex eo obligari ſine licentia viri. Secus tamen eſt in viro, qui ex iuxta cauſa poſsit, vt Abb.in.c.ſcripturæ.de voto.licet bene poſſet emittere votum in ſubſidium terræ ſanctę ſine licentia viri, ſi eſt ſenex.vt Abb.in.capitul. ex nulla.de voto. numero.9. ¶Quinta differentia, quia certum eſt, quòd clericus coniugatus habeat beneficium Canonis.ſi quis ſuadente.17. quæſtion.4. non tamen habeat eius vxor.vt tenet Domi.in.ca.1. §.fi.de cleri.coniuga.num.6.& dixi ſuprà in gl. primà procœmi. Et ideo ſi aliquis percutiat clericum coniugatum, non poteſt abſolui, niſi per Papam, ſecus tñ eſt in vxore ſecundùm Domi. ibi. ¶Alia differentia & vltima eſt, quia mulier etiam cum mandato non poteſt ſtare in iudicio. textus.in.l.qui abſente.C. de procurato. & ibi Bart.& doct. Secus tamen eſt in marito. quia etiam ſine mandato poteſt eſſe in iudicio pro vxore.vt in.l.maritus.C.de procura. ¶Ex quibus differentijs, nimirum ſit, quòd etiam ſit noſtra differentia, quia licet maritus poſsit fortaſſe recipere vxorem bonis cedentem ſecundum diſpoſitionem dictarum legum regni, non tamẽ econtra vxor poſsit recipere virum. Et hæc ſunt quæ faciunt pro iſta parte negatiua, & pro ratione dubitandi. ¶His, & alijs quibuſcunq; non obſtantibus ſub iudicio melius ſentientis contrariam ſententiam opinor fore veram. Imò quòd maritus taliter incarceratus à creditoribus, & ceſſionem bonorum faciens ſecundum diſpoſitionem dictarum legum regni, & de iure communi poteſt.& debet tradi vxori cum annulo ferreo, donec ſoluat ſibi dotem, & in iſta traditiõe vxor præfertur cæteris creditoribus, ſecundum ſuam prærogatiuam, & hypothecam, ſecũdum formam dictæ legis aſsiduis.C.qui poti.in pigno.habe.cùm ſimilibus & ita practicatur, & pluries in ciuitatibus huius regni iudicaui, & executioni mandaui, maximè in ciuitate Abulenſi. Et pro iſta opinione & practica faciunt iura & fundamenta ſequentia. ¶Primò, ꝙ debeat vxori tradi, facit: quia vbi vxor eſt pauperrima, maritus non habet beneficium ne cõueniatur vltra quã facere poteſt, ita notat egregie Bar. quem cæteri ſequuntur in.l.maritum.ff.ſolut. matri. ad finẽ ſi igitur in tali caſu non habet, tale priuilegium maritus, ergo tunc vxor poteſt conuenire in ſolidum. & non tenetur ei debitam reuerentiam exhibere, & ſic poterit pro eius debito incarcerari, & ſic ceſſat ratio, & diſpoſitio in dicta.l.ſi alia §.eleganter.ſuprà allega. ¶Secundo pro iſta parte facit, quia licet verum ſit, ꝙ iſtud ius reuerentiale non poteſt tolli per pactum. vt in dicto.§.eleganter eſt verum, & procedit per pactum expreſſum, ſecus per tacitum. nam bene poteſt remitti.tex.in.l.nam & maritus.ff.de condi.indebi.facit tex.in.l.quanuis.ff.de in ius vocan. tenet iſtam ſententiam Alex.in dictò.§.eleganter col.6.ergo ſi maritus tacet, & conſentit ſe mulieri aſsignari. poteſt tacite remittere ius reuerentiale ſibi debitum per vxorem, & ita mulieri aſſignari tanquam eius incarceratus. ¶Tertio facit, quia licet per pactum non poteſt fieri, ꝙ maritus inſolidum exigatur per mulierem, & ita ꝙ incarceretur, vt in dicto.§.eleganter tamen bene poteſt hoc fieri per legem. ita eſt determinatio Bar.in dicto.§.eleganter & Alex.ibi.3.col. & ita illæ leges regni ord.& pragmat. bene hoc potuerunt facere & ordinare. Et ꝙ illæ leges indiſtinctè hoc dicant, facit dicta.l.5.tit.12.lib.5.ordina. vbi tenet primo creditori tradatur. & in dicta pragmatica clarius dicit, ꝙ talis debitor ita incarceratus tradatur illi creditori, cui prius de iure debet fieri ſolutio, & ꝙ mulier ſit inter creditores, eſt melior tex.de iure in.d.l.ſi marito.ff.ſolut.ma.in principio.cuius verba ſunt. Si marito publico iudicio damnato pars aliqua bonorum eius publicetur, fiſcus creditoribus eius ſatisfacere neceſsè habet inter quos vxor quoq; eſt. Et ꝙ ſit priuilegiata cæteris, eſt text.in dicta.l.aſsiduis. Et ita remanet indubitatũ, ꝙ maritus prius ſit tradendus vxori ſuæ. Pro cuius corroboratione facit. nã vt dictum eſt, prædictæ leges dicunt indiſtinctè intelligi, & locum habere argu.tex. in.l.non diſtinguemus.ff.de arbi.& in.l.de pretio.ff.de publi.in rem. Nam ſi alteri creditorum traderetur, & non vxori, ſequeretur ꝙ vxor eſſet deterioris conditionis in dote quam ſint alij creditores in ſuis debitis, quod non patitur, vt in dicta.l.aſsiduis &.in.l.prima in fin.ff.de dote præleg.& eſſet apertè contra diſpoſitionẽ text. in dicta.l.prima.ff.ſolut.matri. Nam in iſto caſu ſi vxori non traderetur, non ſemper dotis cauſa eſſet præcipua, & vbiq; ſi alteri priuſquã mulieri traderetur, quod eſſe non debet, ne ſit contra diſpoſitionem dictæ legis. ¶Quartò facit, Nam dictæ leges ordina. præcipiunt fieri per creditores ſolennitatem iuramenti, ſcilicet, ꝙ non maliciosè nec ſimulatè recipiunt debitorem. Ergo ſi vxor dictum iuramentum & ſolennitatem facit quando recepit maritum, debet ei tradi, & eius iuramento ſtari: quia in dependentibus à conſcientia, iuramento eius ſtatur. gloſſ.in.§.ſed iſti quidem. Inſtitu.de actio.in gloſſ. magna aliàs in.capitul.ſi vero.el.2.de ſent.excõmu.alia in.c.ſignificaſti.de homic.& ibi docto.Hippol. in rub.de fideiuſſo.nume.40.gloſſ.in.l.1.§.2.ff.

de itiner.

de itiner.actu.pri.& ibi Bar.tex.in.c.paſtoralis. de excep.Bar.in.l.interdũ.ff.de fur.& Iaſo.in.l. cum quędam puella.ff.de iuri.om.iudi. & Iaſo. in.§.in bonę fidei.Inſtitu.de actio.nu.20.per Soci.in tractat.fallentiarum.regula.72. vbi plura. ¶Quintò pro iſta parte facit tex.in.l.vbi adhuc C.de iure doti.& in.l.ſi conſtante. in principio. ff.ſolut.ma.&.l.29.tit.11.parti.4.quæ iura dicũt ꝙ ſi maritus vergit ad inopiam conſtante matrimonio, maritus non habet illam exceptionem, non teneor vltra quã facere poſſum, & per conſequens beneficium incarcerationis, vt voluit illa glo.in dict.l.vbi adhuc.quam ibi tanquam veram ſequuntur omnes in.l.ſi conſtante.licet ibi contrarium alia ſenſerit & malè. Ergo ſi maritus iſto caſu poteſt exigi in ſolidum, & beneficium ceſſat, & non eſt aliquod impedimentum, quod impediat maritum vxori tanquam incarceratũ tradi.ſ.tradendus eſt. Et iſtud, ꝙ maritus quãdo vergit ad inopiam poſsit conueniri, procedit clarè de iure communi, ſiue vergat ad inopiam caſu, ſiue culpa ſua, ſecundũ illam opi.relatam per Alex.in.l.ſi cùm dotem.§.ſi maritꝰ.ff.ſolut.matri.ſed de iure regni ſtat contrarium, nam nõ habet locum quando vergit ad inopiam caſu fortuito, vel ſine ſua culpa, vt eſt tex.in.l.29.tit.11. parti.4.quam refert & ſequitur Pala. Rub.in repe.rub.de dona.§.17.cũ ſequentib. Et ita eſt vna differentia inter ius commune, & regni nam illa lex.29.ſtat de directo contra cõmunem opi. & quia iſta eſſet maxima reſtrictio, ſcilicet, ꝙ quando maritus ſine culpa ſua perdit dotem, & bona, & vergit ad inopiam, vxor eius nõ poſsit dotem ſuam exigere ab eo conſtante matrimonio. ¶Hoc limito non procedere, nec habere locum, quando mulier concurrit in actione cum alijs creditoribus agentibus & intentantibus actiones ſuas contra maritum: quia tunc poterit etiam mulier agere, & dotem ſuam petere etiã ſi maritus caſu & culpa ſua perdidit bona, & venit ad inopiam. & iſta limitatur dicta.l.29.pro qua allego dictum & determinationem Alexã. in.d.l.ſi cum dotem.§.ſi maritus.ff.ſolut.ma.vbi dicit, ꝙ mulier non debet pati damnum ꝓpter infortunium mariti. pro quo etiam vltra eum facit tex.in.l.ſi maritus.fina.verbis. eod. tit.ſed ita eſt, ꝙ ſi mulier impediretur illo caſu dotem ſuã exigere conſtante matrimonio, & cæteri creditores exegiſſent ſua credita ab viro, tũc mulier pateretur damnũ propter infortuniũ mariti, & maritus eſſet penitꝰ imperniciem vxoris, quod prædicta iura nolũt. ¶Sexto pro iſta parte facit ꝙ vtilitas publica præfertur priuatæ, de quo eſt tex.& ibi ſcribentes in.l.prima.§.fi.C. de cadu. tollen.& in.l.Barbarius.Philippꝰ.ff.de offi.præſi.cum vulgaribus.ſed cum ex parte creditorum verſetur vtilitas priuata, & ex parte verò mulieris dotem ſuam repetens à viro verſetur publica vtilitas, vt in.l.prima.ff.ſolut.matri.ergo debeei maritus aſsignari.& illa eſt præferenda. ¶Septimò, prò iſta parte quoq; facit tex.in.l.in ſumma.§.item vacuus.ff.de aqua pluui.arcẽ.ibi, hoc æquitas ſuggerit, etiã ſi iure ſcripto deficiamur. ſic igitur licet hic iure ſcripto deficiamꝰ expreſſè diſponente, ꝙ maritus tradatur vxori, attamẽ æquitas aſſurgit, quæ ſemper ſeruãda eſt, vt in.l.placuit.C.de iudicijs.& in.l.ꝙ Epheſi.ff.ꝙ cert.loco. ¶Octauò pro parte iſta facit. Nam dos eſt cauſa pia, vt in.l.cum his.§.pẽ.ff.de condi.indebi.Bar.in.l.quæ dotis.col.3.ff.ſolut.matri.& doctores communiter in.l.prima.eod.tit. Et in dubijs opinionibus illa pars tenenda eſt, quæ pro cauſa pia facit, vt in.l.ſunt perſonę.ff.de religio.& ſumpti.fune.& ſubtilitates & rationes ſtricti iuris omittẽdæ ſunt, cùm de pia cauſa tractatur. vt.d.l.ſunt perſonæ.quo eſt tex.melior de corpore iuris.& cum in iſta cauſa tractetur de dote & ſit de pia cauſa, omittendæ ſunt iſtæ ſolennitates reuerentiales, quæ marito debentur per.d.§.eleganter, & ita permittendũ, ꝙ poſsit maritus tanquam in carceratus vxori aſsignari: nã ſi contra fiat, vergeret in damnum ipſius mariti vxoris, & filiorum.& eſſet contra regulam tex.in.l.ꝙ fauor.C.de legi. ¶Et quando maritus vergit ad inopiam, mulier, quæ concurrit cum alijs creditoribus non debet pati dãnum propter infortunium mariti.vt eſt illa celebris determinatio Alex.iam allega.in dict.l.ſi cum dotem.§.ſi maritus.ff.ſolut.mat.nu.2.vbi tenet, ꝙ licet infortuniũ debet eſſe cõmune vtriuſq;, fallit vbi agitur de præiuditio dotis, ſequendo Bar.Bald.& alios ibi.& Cy.in.d.l.vbi adhuc.in.9.q.de iure do.& putat opi.Bart.veriorem & ęquiorem eſſe.licet Iacob.de Are.& Benedictus de Plũbi.in dict.l.ſi conſtante teneant contrarium. quia ſi ſua opinio eſſet vera, iſta communio infortuni viri noceret vt dictum eſt viro, quia creditores exigerent maritum etiam in dote, ex quo ſequeretur quòd coniuges, & liberi, propter quos dos eſt conſtituta, paterentur potius damnum, quam fauorem. ¶Nono, facit gloſſa. & ibi docto.in.l.ob æs alienum. C. de actio. & obliga. vbi dicit, quòd ſeruire ad tempus, non eſt ſpecies ſeruitutis. notant eam & ſequuntur docto.in.l. Titio centum.§. Titio centum el.2.ff. de condi.& demonſt.& gloſſ.Montal.in dicta.l.2.titul.8.foro legum lib.3.in gloſſ.fin. vbi ſingulariter ergo licet maritus tradatur incarceratꝰ

vxori

vxori ad tempus, nõ dicitur ei ſeruire ſpecie aliqua ſeruitutis, quę ſit prohibita, maximè q̃a nõ dicitur ꝙ teneatur ſeruire, ſed ſolũmodo dictæ leges dicunt, *que el deudor ſea entregado al acreedor de guiſa, que pueda vſar de ſu meneſter, y officio, y de lo que ganare, dele el acreedor que coma razonablemente. y lo demas recaudelo, y recibalo en cuenta de ſu deuda.* ergo non vt ſeruiat, ſed vt ſe alat, & ſoluat. Ergo non poſſumus dicere, quòd licet maritus tradatur vxori, efficiatur ſeruus eius, & ita nullũ eſt inconueniens in eo vt ei tradatur, quemadmodum nec alicui alteri creditori. ¶Sed aduerte, quia ſupra proxima conſideratio procedit in debitore, qui ſcit officium, vel artificium, ſecus tamen eſt ſi neſciat, nam tunc tradetur creditori, & tenetur ei ſeruire. vt in dict. l. 4. in fine, & tũc eſt dubium, an debeat tradi vxori: & videtur ꝙ non, propter inconueniens ſupra conſideratum in ratione dubitandi. ¶Sed dic quòd nõ obſtat: quia etiam ſi teneatur maritus vxori ſeruire quãdo neſcit artificium, eſt tamen ſeruicium temporis, & ad tempus, quod non eſt ſpecies ſeruitutis. vt ſupradictum eſt, & ſic non offenditur illa reuerentia maritalis ſequentibus fundamentis. Primò pro iſta parte facio talem conſiderationem. Nam certũ eſt, ꝙ de iure regni debitor, qui facit ceſsionem, debet alimentari à creditore, vt dictum eſt per dictam. l. 4. &. 5. tit. & lib. 5. ordi. ſed vbicunq; habet, ſemper poteſt cõueniri vſq; ad vltimum de potẽtia, nec habet exceptionem non teneor. &c. Licet maritus ſit priuilegiatus: ſed cũ maritus, qui exigitur per vxorem, debet habere alimenta, vt in dict. l. vbi adhuc. ergo poteſt vſq; ad vltimum conueniri, nec debet habere aliquod priuilegium cõtra mulierem. Iſta eſt determinatio, Bart. in. l. ex diuerſo. Itẽ ſi mulier ff. ſolut. ma. vbi ait, ꝙ cum maritus teneatur mulierem alimentare, & ipſa ab eo habeat alimẽta, poteſt per ipſam inſolidum conueniri, & incarcerari. ¶Secundo facit illa regula tex. in. l. ꝙ fauore. C. de legi. quia certum eſt, ꝙ bonorum ceſſio, eſt introducta in fauorem cedentis, & ſic mariti: ſed ſi iſta ceſſio, quæ eſt introducta in ſuũ fauorem operaretur, ꝙ tradatur alijs creditoribus & non vxori, redundaret in eius odium, quod eſſe nõ d̃bet. ¶Tertiô facit authoritas Cy. & Sal. in. l. cùm tibi. C. qui poti. in pig. habe. & Bald. in l. prima. col. fi. ff. ſolut. ma. vbi intelligitur dicta l. cum tibi procedere, & habere locũ, quãdo mulier agebat ſoluto matrimonio, ſecus quãdo mulier agebat, & concurrit cum alijs creditoribus contra maritum cõſtante matrimonio, quia tũc ipſa pręfertur, vt ibi. ¶Quartò adduco conſiderationem ſequentem. Nam quando maritus bonorum ceſsionem facit, altero de tribus modis ſequentibus mulier eum tenetur alere. ¶Primó. ſi tradatur vxori incarceratus. nam ille, qui habet alium in carcerem, tenetur eidẽ præſtare alimenta, vt dicta gloſſa in dicta. l. fi. & ibi Pla. C. de erogatio. anno. milit. lib. 12. & facit text. & ibi doct. in. l. ſed ſi hęreditas. §. primo. ff. ad exhiben. tex. & ibi Monta. in dicta. l. ſecunda tit. 8. lib. 3. foro legum. & ſic tenetur vxor habens eum incarceratum vigore incarcerationis alimentare. ¶Secũdo mulier virum tenetur alimentare, quia mulier diues maritum inopem tenetur præſtare ei alimenta. vt Bart. in. l. ſi cùm dotem. §. ſi autem in ſæuiſsimo. ff. ſoluto matri. & etiam in tracta. alimento. licet contrarium tenuerit gl. in. l. ſi ſtipulata. §. 1. ff. de dona. inter vir. & vxo. quæ tamẽ eſt falſa, & reprobatur per Alex. in dicto. §. ſi autem in ſæuiſsimo. & ita fit. ¶Tertius caſus quotiens mulier petit dotem à viro vergente ad inopiam matrimonio conſtante, tenetur eum alimentare. vt in dict. l. vbi adhuc. per tex. & doct. & gl. ſed cum iſta vxor in ſupra dictis caſibus teneatur alere virum, vt ſuprà probatum eſt & ille qui alimentatur ex legis diſpoſitione ibi debet operari. vt glo. in. l. ſicut. ff. de operi. liberto. ergo cùm vir ſit alendus ab vxore, potius debet ei tradi vt illi operetur. Et ſic intelligitur quæ fuit ratio decidendi ad dictam. l. quartam, quæ bene diſponit, quòd vbi operatur, ibi alimenta recipiat. Ergo non eſt inconueniens, nec contra bonos mores, quòd maritus tradatur vxori pluſquam cęteris creditoribus, vt ibi operetur: & ab ea alimẽtetur. ¶Quintò facit pro parte iſta tex. in lege maritus minor. ff. ſoluto matrimonio. in fine. ibi, nec mulier in perniciem mariti punita, ſed ita eſt, quòd maritus & vxor in ciuilibus (vt eſt huiuſmodi) non debent ad imparia iudicari, imò ad paria, vt probat bene tex. in. cap. primo: vt lite non conteſta. & gloſ. in. c. plerunq;. de dona. inter virũ & vxorẽ. & Abb. in. c. tuę. d̃ procura. Ergo eodem modo, & econuerſo, non debet maritus puniri, & conueniri in perniciem vxoris, & detrimentum, quòd fieret, ſi alij tradatur, & non vxori. ¶Sexto pro iſta parte facit quoq; tex. in. l. pẽ. in fine. ff. ſoluto matrimonio. ¶Septimò facit dicta. l. 5. lib. quinto. tit. 12. ordi. vbi dicit text. quòd quotienſcunque aliquis ceſsionẽ facit bonorum, debet præconizari publicè, vt perueniat ad notitiam omnium creditorum, & tunc tradẽdus eſt primo, etiam ſi ad petitionem alterius eſſet incarceratus: ſed ita eſt in queſt. noſtra, quia mulier eſt prima creditrix, igitur &c. ¶Præterea facit etiam dicta lex pragmaticarum ibi, *& ſea entregado al acreedor que primero deuiere ſer pagado.* Pondera verba illius legis dum dicit, *o que primero ſegun derecho.* &c. ſed mulier eſt huiuſmodi inter habentes tacitas hypothecas indiſtinctè, & inter habentes expreſſas, ita demum ſi ſit prior in tempore, vt ſuprà in prima. q. dixi. ergo ei debet tradi, & non alteri creditori. Pro qua etiam opinione pragmaticæ, dũ prohibet circa ſimulationem, quę poſſet per creditorem committi, prouidendo expreſsè, ꝙ creditor taliter teneatur debitori annulum ferreũ ad collum publicè portare, & illæ leges non fecerunt prouiſionem circa vxorem. cum ergo caſus ſit omiſſus, remanet ſub diſpoſitione legis cõmunis, ꝙ ſi mulier ſit prior tẽpore, debet tradi tanquam creditori, cui prius debet ſolui de iure. & iſtam opinionem & partem tene prout ſuprà dixi, quia ita practicatur. Aduerte tñ, ꝙ mulier tenetur obſeruare ſolẽnitatem illius pragmaticę, & illi⁹ annuli ferrei, aliàs ſi nõ obſeruaret, caderet à iure, & à debito ſuo, & alteri creditori traderetur maritus. Et tenendo hanc partẽ. Reſtat reſpondere ad. 4. vel. 5. adducta pro cõtraria parte. ¶Et primò raſpõdeo ad tex. in. d. l. alia. §. eleganter, vbi dicit tex. ꝙ nõ valet pactũ inter maritum & vxorem, vt maritus poſsit cõueniri, & ita quod nõ habeat exceptionem: quia in terminis noſtrę quæſtionis non habet beneficium, ne cõueniatur vltra quàm facere poteſt, quinq; fũdamẽtis oſtendo. ¶Primò, q̃a vbi vxor eſt pauperrima, non habet maritus tale priuilegium. vt per Bar. in. d. l. maritũ. ff. ſolut. matri. ¶Secũdo, quia quando vxor concurrit cum alijs creditoribus non debet ipſa vxor eſſe particeps infortunij illius. vt per Alex. in. d. l. ſi cũ dotẽ. §. ſi maritus. ff. eo. ¶Tertiò, q̃a maritus in caſu noſtrę quęſtionis debet habere alimenta: & vbi maritus habet alimenta, ceſſat hoc beneficium. vt per Bar. & Pau. de Caſt. in. l. ex diuerſo. §. item ſi mulier. ff. ſolut. matri. & ceſſat beneficium exceptionis authoritate legis regni, quia per legem bene poteſt facere, & ſtatuto, licet per pactum non vt in dicto. §. eleganter. ¶Quartò, finaliter hoc oſtenditur, vt dictum eſt. Nam quãdo mulier agit cõſtante matrimonio, & repetit à viro vergenti ad inopiam dotem ſuam, vir non habet hoc beneficium. vt in dicta gl. dictæ. l. vbi adhuc, quam ibi ſequuntur doctores, & Alex. & omnes in dicta l. ſi conſtante. quinta col. ff. ſoluto matrimonio. Ex quibus patet fundamentum noſtræ. q. ꝙ maritus non habet priuilegium. ¶Secundum contrarium fuit, quia cùm vxor ſit famula viri, ex quo non poteſt habere maritum in poteſtate & ſeruitio, hoc non obſtat. Quia illud eſt verùm, quando maritus haberet illud priuilegium exceptionis ne incarceretur vltra quam facere poteſt, ſed in quæſtione noſtra non habet tale priuilegium, vt ſupra fuit adductum: ergo ceſſat illa regula, & oppoſitio. ¶Secunda reſponſio, ꝙ maritus tacitè non opponendo, poteſt renuntiare illi iuri reuerentiali: vt in lege nam & marit⁹. ff. de conditio. indebit. & in. l. quamuis de in ius vocandi. prout notat Alex. in dict. §. eleganter. nec eſt mirũ ſi iſtud poſsit operare tacita renuntiatio inducta ex negligẽtia nõ opponẽdi, & nõ poſsit illud op̃ari exp̃ſſa. Nã regula eſt, qd̃ populus op̃atur tacita renũtiatio inducta ex trãſcurſu tẽporis ex negligentia non petentis, vel non opponentis, quàm operetur expreſſa renuntiatio hominis. vt eſt tex. & ibi ſcriben. in. l. prima. C. qui admitti. tex. in lege ſi quis mihi bona. §. iuſſu. ff. de adquiren. hæredi. & eſt gloſ. vbi per Baldũ. & doct. in. l. tertia. C. de iur. & facti igno. facit tex. in. l. ſi quis ſuus. ff. de iure delibera. & facit illa vulgata regula, ꝙ poteſt quis renũtiare his, qui pro ſe principaliter ſunt introducta. de quo in. l. ſi quis in conſcribendo. C. de pactis, & in. l. 2. §. quia verentur. C. de iure iur. propter calũ. dan. & in. c. ſi diligẽti. de foro cõpe. & facit regula nullus de reg. iur. Quæ omnia iura faciunt ad hoc propoſitũ, ꝙ quanuis maritus nõ opponat prędictam exceptionem & illam omittat tacitè nõ dicitur quicquam facere in fraudem creditorum, quibus nec marito eſt quæſitum ius iure in prædicta exceptione, ſed ius ad rem, & ita poteſt facilius renuntiare maritus: & cùm maritus non opponat exceptionem prędictam, de iure iſto reuerentiali nõ curatur. ¶Tertiò reſpondeo, ꝙ non offenditur prædicta reuerentia maritalis in tradendo maritum vxori, vt ei operetur. Nam cùm ab ea debeat alimentari, ibi debet operari. vt glo. in dict. l. ſicut. ff. de operi. liberto. ſupra conſiderata. ¶Quartò reſpõſum do, ꝙ licet ſit verum, ꝙ vxor debet reuerentiam marito habet locum, ꝙ tenetur eam pręſtare marito in domo ſua in obſequijs, ſecũdum qualitatem perſonæ, per hoc tamen non negatur, quin debeat maritus in alijs operari vxori, cùm per hoc nõ ſubtrahatur vxor ab eius reuerentia & ſubiectione, maximè cùm maritus non tradatur ei vt ſeruus, ſed ad operandum ſibi, & vxori: ad quod etiam lege diuina tenebatur pro alimentatione ſui, & vxoris, & filiorum, iuxta illud, In ſudore vultus tui veſceris pane tuo. &c. ¶Ad tertium contrarium de tex. in. l. ob æs alienum. C. de actio. & obliga. poteſt reſpondere, ꝙ ille text. non obſtat. Nam ſeruire ad tempus, prout in noſtra queſtione maritus traditur vxori ad ſeruiẽdum, non eſt ſeruitus: vt per gloſ. ibi. & ſic ceſſat contrarium: quia

quia ille tex.dum dicit,ſeruire , intelligitur , id
eſt,ſeruitium fieri,quod in caſu noſtro non fit,
❡Ad quartum contrarium de determinatione
Bal.in dicta.l.prima.ff.ſolut.matri.reſpõdeo ꝙ
illa non obſtat,imò potius fundat iſtam partem

nes[d]:y ſi no las ouie re, de orden como ſe haga.[e]

quia dicit ipſe,
ꝙ vbi inopia
eſt priuilegiata
maritus habet
exceptionẽ, &
operatur quòd
non incarcere-
tur,ſed eſt ſemper tutus exceptionis ope,ſed in
quæſtione noſtra non eſt priuilegiata,quia non
habet exceptionem ex quinq; euidentiſsimis
cõſideratis.Et licet ipſe dicat,quòd tutus eſt ex
ceptione,ſed cùm eam non opponat,poteſt cõ-
ueniri,& ſic ſua determinatio non obſtat. ❡Ad
quintum contrarium, in quo pro ratione dubi
tandi multas differentias conſyderaui inter ma
ritum & vxorem,inter quas dixi, ꝙ vxor poſsit
aſsignari marito,non tamen maritus vxori,imò
crederem,ꝙ nunquã vxor poſsit marito aſsigna
ri,cùm ſit mulier,maximè nupta, nunquã pote
rit incarcerari pro debito ciuili,vt in.l.62. de To
ro,etiam inhoneſtè viueret.ſecundùm Bal.in.l.
conſentaneum.C.quo.& quan.iud.& docto.in
dicta.l.Tauri. & ſicut non incarceratur pro de-
bito pecuniario,ita non poteſt facere ceſsionem
bonorum,quæ non videtur fieri ſine incarcera-
tione,ſed poſito ꝙ poſsit incarcerari, & ceſsionẽ
facere,quòd non credo, non tamẽ procedit iſta
differẽtia inter maritum & vxorem. Nam licet
in alijs per me allegatis differant,illud habet lo-
cũ in caſibus expreſsis à iure, aliàs niſi caſus ſit
expreſſus,nunquam debes dicere , ꝙ differunt
maſculinum & fœmininũ,nec maritus & vxor.
vt tenet Philip.Decius in dicta.l.fœminæ.ff.de
regul.iur.cum ergo iſte caſus in iure non ſit ex-
preſſus,non debemus dictam differentiam indu
cere.argu tex.in.l. maximum vitiũ. C.de liber.
præt.& ſic ceſſant omnia contraria.❡Et de matc
ria carceris,& carceratorum.vi.dictum Hippol.
in dicta ſua pract.crimi.§.attingam.per totum.
& per Parid.de Put.in dicto tract.ſynd.in parte
captura.folio.65.cum pluribus folijs.Et ibi per
Hippolyt.an ſi contractus factus per incarcera-
tum valeat.& in.l.qui carcerem.ff.quod metus
cauſa.& Bar.& Ang.ibi.& in.l.quia latronibus.
ff.de teſtamen.❡Et vi.Bal.in conſilio.115. in pri
mo volu.vbi tenet,ꝙ ſi aliquis eſt in priuato car
cere licet contrahat,& obliget ſe cum iuramen
to,non obligatur,nec eſt periurus ſi non adim-
plet.quod nota,& vide.

SVMMARIVM.

1 *Vincula quis inuenit.*
2 *Catenas & cippos ciuitates, & villæ debent habere.*

d Priſiones. d Quæ prius ſuperbus Tar
1 quinus inuenit † vincula i-
ſta & compedes,vt quædam Chronicæ dicunt.
❡Vel poteſt dici,ꝙ etiam ante fuerunt tempo-
re Ioſeph in Aegypto.vt tenet Lucas de Pen.in
l.nemo carcerem.C.de exacto.tribu.lib.10.pri-
2 ma col.❡Et iſta vincula, † catenas,& ferrea , &
cippos debent habere ciuitates,& villæ ad cap-
tos cuſtodiendum,ſecundum exigentiam deli-
ctorum carceratorum vt tenet Paris de Put. in
dicto tractat.ſyndica.in parte. an ſi plures carce
rati.folio.72.nu.6.

SVMMARIVM.

1 *Domus concilij, vel carceris, an ſumptu publico, vel ciuitatis debet fieri.*
2 *Ad domum carceris fabricandam poſſunt capi domus alienæ. Et idem pro eccleſia fundãda ſtudio, ſeu monaſterio.nu.4.*
3 *Princeps, ſeu reſpublica ex cauſa poteſt mihi rem meam auferre, ſoluto pretio. Tamẽ ſi ceſſat cauſa , debet res reſtitui domino, cui fuit ablata.*

e Se haga. e S.ſumptu publico, † vt te-
1 net Par.de Put.in dicto tract.
in parte,an ſi plures carcerati.fol.72.num.15.per
tex.in.l.prætoria.C.de operi.plubli.ſed melius
probat tex.in.l.quæ operibus eiuſ.tit.vbi tenet
ꝙ impẽſa,quæ ſit à cõmentarienſe.i. à cuſtode,
à magiſtro carcerũ,eſt approbanda , ſecũdũ Sal.
ibi ſed hodie video fieri ſumptu proprio ciuita-
tis,vel villæ,& non ſumptu publico facit lex.5.
tit.28.parti.3.❡Et ad iſtam domum concilij,vel
2 carceris fabricandã † poſſunt accipi per ciuitatẽ
domus alienæ.vt eſt tex.in.l.ſi quãdo. la prime
ra.C.eod.tit.de operi.publicis.dũmodo non ac
cipiat domos excedentes quinquaginta libras
argenti,quia tunc princeps eſt cõſulẽdus.vt ibi.
❡Ad qđ facit text. in.l.itẽ ſi verberatũ.§.1.ff.de
rei vendi.& in.l.Lucius.ff.de euictio. & vtrobi-
3 que Bar.& docto.vbi habetur,† ꝙ princeps,ſeu
reſpublica põt mihi rem meã auferre ex cauſa,
dumtamen

dum tamen det mihi pretium rei ſic mihi obla-
tæ vt eſt tex.ſingu.in.l.ſerui.C.quibus ex cauſ.
ſerui.proponi.liber.accipi.& Bal.ibi pro ſingu-
la.eum comme.& tenet formaliter Archidi. in
c.per principalem.poſt principiũ.8.q.3.& Ang.
de Are.in.l.fi.col.2.ff.de appella.recipi.per tex.
in.l.vẽditor.§.ſi cõſtat.ff.coĩa prædi.vbi dicit,ꝙ
iſti priuato debet refici ęſtimatio rei ſuæ.& Phi
lip.Deci.in regula id quod noſtrum.ff.de regul.
iur.vbi de materia.gl.in.l.ſi locus.§.fi.ff. quẽad-
mo.ſeruit.amitta.per Bar.in procemi.fforum.1.
&.2.col.nu.4.&.5.Iaſ.in.l.oẽs cuiuſq;.C.ſi con-
tra ius vel vtil.publi.nu.2.& ſingulariſsimè per
dictum.Iaſ.in.l.Barbarius.de offi.præto.nume.
21.cum ſequent.& latiſsimè Felinus in. ca. quæ
in eccleſiarum.de conſtitutio.columna.18.cum
ſequẽtibus.verſi.prima declaratio.vbi in.19.col.
verſi.ſecũda declaratio.tenet vnum mihi ſingu-
lare,ꝙ licet ex cauſa poſsit princeps vel ciuitas
auferre rem ſuam alicui , tamen ſi illa cauſa ceſ-
ſat,debet res reſtitui domino cui fuit ablata,ſi re
ſtitui poteſt.Ita dicit quòd tenet Innoc.in termi
nis.in.c.quia pleriq; de immunit.eccleſi.aliàs in
foro contentioſo,& conſcientiæ actus principis
& ciuitatis non tenet ceſſante illa cauſa , ſecun-
dùm Anto.& Imol.ibi in dicto.c.quæ in eccle-
ſiarum.Et facit dictum Ang.in.l.ſi fideiuſſor.ff.
de pigno.vbi tenet,quòd ceſſante cauſa commo
di,ceſſat ipſum commodum.& vi. alia in ſimili
allegata per Feli.vbi ſuprà.& ibi per Abba.& e-
ius additio.ſexta col.numer.11.& Barto.de mate
ria in.l.prima.ff.de his qui ſunt ſui vel alie. iur.
& Paulus de Caſtro in dicta.l.venditor.§.ſi con
ſtat.& in.l.elegãter.ff.de pigno.actio. vbi de in
tellectu per Bartòlum & Paulũ.& in. l. ex hoc
iure.ff.de iuſti.& iure. num.13.in lectura & Phi
lippum Decium.conſilio.357.numero.3.&.5.&
in conſilio.520.numero quinto,& ſexto. vbi te
net quòd communis opinio eſt,quòd ex cauſa
imperator,vel ciuitas hoc poteſt facere, & aufer
re res priuatorum,pretio ſibi ſoluto,licet voluit
intelligere in ciuitate,quæ habet iura principis.
❡Et quoq; intelligit hoc Bartachinus de Firmio
in ſuo aureo repertorio,in parte,imperator.ver.
23.quando eſt conſuetudo auferendi bona pri-
uatorum cum cauſa,tunc imperator,ſoluto pre
tio,ob neceſsitatem poteſt auferre.Sed ſi nõ eſt
conſuetudo.ſecus vt ibi per eum.* Et vi tex.ſin-
gul.in.l.2.titul.1.partit.1. verſic. *e ſi por auentura.*
& debet ei ſtatim ſolui pretium: vt ibi dum ait
de le dar ante buen cambio.& facit.gl.in.l.1. C. coĩa
ſeruo.manumiſſ.in verb.neceſsitatem: vbi quan
do quis cogitur vendere debet ei ſolui ſtatim
pretium & ibi Bal.& vi.quę dixi.ſuprà. in.c.17.
in.gl.*a razonables precios*.num.8.in fin.& hoc cre-
do veriſsimum licet Grego.Lopez.in.d.l. parti.
in.glo.*buen cambio* dicat quòd intelligitur quan-
do rex haberet illico vnde ſoluat: ſed ſi non ha-
bet poteſt differri ſolutio.* ❡Et idem dic quòd
quis cogitur vendere pro eccleſia fundanda.
Baldus & Floriãn.in lege ſi quis ſepulchrum.ff.
de religioſi.& ſumptu.funeris.Alexander. & Ia
ſon. in lege ſecunda.ff. ſoluto matrimonio. Et
etiam pro agenda eccleſia quis compellitur ven
dere, & pro monaſterio ædificando.vt Flori.vbi
ſuprà.& tenet Paulus de Citadinis in tractu. de
iure patro.in tertia parte.cauſa prima. numero.
87.&.88.&.89. ❡Quod habet etiam locum in
ſtudio,quia ſi ſcholæ doctorum legentium non
ſufficiunt,ꝙ cogitur vicinus vendere domũ ſuã
pro ſcholis ampliandis.Guiller.in.l.decernimꝰ.
C.de epiſcopis & cleri.& tenet Ioann. de Plate.
in.l.vnica.C.de ſtudijs liber.lib.11.in fin. Vnum
tamen nota,ꝙ ſi clerici , vel religioſi ædificant
in alieno locum , ſeu ædificiũ religioſum,iuſtè
& licitè põt deſtrui iuſſo iudicis ſecularis prout
tenet Ang.in.l.quãquã.ff.de aqua pluui.arcen.

Prætorum. Cap.XVIII. finis.

SVMMARIVM.

1 *Arca quæ dicatur.*

a **Arca.** a Quæ dicitur † charthophylacium
1 ſeu armarium, vbi chartę, vel inſtru
menta ponuntur, & conſeruantur vt eſt glo. in.

Prætorum. Caput. IX.

OTroſi, que ſe haga arca[a] en que eſten[b] los

ca. 1. de proba-
tio. & Abb. ibi.
1. col. numer. 6.
vbi dicit, quod
dicitur à char-
tõ gręcè, quod
eſt charta, &
phylatte in,
quod eſt ſerua
uare, quaſi locus vbi ſeruantur chartæ. Alibi ha
betur gazophylacium & dicitur à gaza, quod
eſt idem quòd diuitiæ, & phylattein ſeruare,
quaſi arca, vbi reponuntur diuitiæ, & oblatiões
vt eſt tex. iuncta gloſſ. in. c. 2. 90. diſtin. Et gloſ.
in Clem. prima. de iure iuran. dicit, ꝙ archiui di
cuntur armarij librorum. & deriuatur ab archa.
& facit. l. moris. §. ſolet. ff. de pœnis. & Signor. de
Homo in conſi. 82. fi. col. verſi. item in ea poſſeſ-
ſione. & tex. in authẽ. quibus modis natural. ef-
ſici. legi. §. illud. colla. 6.

SVMMARIVM.

1 *Scripturæ ſtantes in archiuo publico faciunt fi-*
dem nu. 3. & 11.
2 *Libri antiqui faciunt plenam fidem, vt libri*
iuriſconſultorum poetarum, & medico-
rum.
4 *Scripturæ productæ de domo officialis præfe-*
cti archiuo probant.
5 *Scriptura confecta à quolibet officiali publico*
licet non ſit in archiuo, an probet.
6 *Quando duæ ſcripturæ reperiuntur cõtrariæ,*
vna quæ eſt in archiuo publico faciẽte fidem,
alia manu priuata eiuſdem, ſtatur potius ſcri-
pturæ archiui.
7 *Exemplum ſumptum ex ſcriptura archiui*
probat.
8 *Scriptura ſumpta ex archiuo publicó, an pro-*
bet extra territorium illius ciuitatis.
9 *Scriptura publica quando extrahitur de archi-*
uo publico, an citatio requiritur.
10 *Ad comparationẽ literarum faciẽdam poteſt*
produci ſcriptura archiui.
11 *Ea quæ ſunt in archiuo publico, intelliguntur*
eſſe de actis, & dicuntur notoria, & publicá,
licet non ſit dies, & annus, & ſimilia.
12 *Scripturæ ſtantes in archiuo publico, an ſint e-*
dendæ.
13 *Cenſuali libro, an credatur.*

b **Eſten.** b Quia literæ & ſcripturæ ſtantes
1 † in iſta arca, & ſic in archiuo pu
blico, faciunt fidem. text. in. c. ad audientiam. de
præſcriptio. & tex. ſingul. in Clem. prima, in fi-
ne de iur. iuran. & Hieronymus in prologo Eſt-
her. dicit ſeipſum librum leuaſſe de archiuis he-
bræorum. & tex. in. c. peruenit. 3. q. prima ibi, in
uenimus in archiuis apoſtolicæ ſedis. & gloſſa.
ibi dicit, quòd per tales libros fit fides allegan-
do tex. in dicto. cap. ad audientiam & eſt tex. in
authen. ad hæc. C. de fide inſtrumen. vbi charta,
quæ profertur ex archiuo publico, teſtimoniũ
quidem publicum habet. & gloſſ. ibi dicit quòd
eo ipſo, quòd magiſtratus confitetur ex archi-
uo eam eſſe, vel eo ipſo, quòd talia erant ſigna
in ea, qualia ſolent fieri manu commentarienſis
valet. vt in. l. in fraudem. §. quotiens. ff. de iure
fiſci. & Innoc. in. ca. primo de procura. & Iaſo. in
repeti. l. admonendi. ff. de iure iur. columna. 42.
num. 81. dicendo, quòd quando ſcriptura, ſeu a-
pocha priuata eſſet reperta fideliter cuſtodita
in archiuo publico. i. in loco, in quo ſolent repo
ni publicæ ſcripturæ, talis ſcriptura ſine aliqua
ſubſcriptione, & ſine teſtibus plenè probat ra-
tione loci, in quo reperta eſt, per dictam authẽ.
ad hæc. & gloſſ. ibi & per dictum. capitu. ad au-
dientiam. & ita tenet Abb. in. c. 2. de fide inſtru-
men. 4. colum. num. 6. vbi dicit hoc verum quã
do ſcriptura habet in ſe cauſam ſufficientẽ arg.
c. ſi cautio. de fide inſtru. & in. l. cũ de indebito.
ff. de probatio. ¶ Et facit quod tenet Feli. in dict.
c. cùm cauſam, de probatio. in principio vbi te-
2 net, quòd libri † antiqui faciunt fidem plenam,
vt Specula. in tit. de proba. §. videndum. verſic.
cum per libros, ſed hoc procedit, quando ab an-
tiquis noſtris adhibita eſt fides talibus libris, vt
apparet ex libris iuriſconſultorum, poetarum,
& medicorum, quibus datur fides, & idẽ de chro
nicis, & ſimilibus. vt per Bartol. in. l. prima. ff. ſi
cert. peta. gloſ. in. c. inter dilectos. de fide inſtru.
& per glo. & docto. in. c. placuit. 16. diſtin. gloſ.
& doct. in. c. in nomine Domini. 23. diſtin. & in
c. primo. 27. diſtin. & c. abſit. 50. diſt. & per gloſ.
in procemio fforum. §. hæc autem tria. in verbo,
vrbi

vrbibus, & gl. & doct. in. c. quãuis, ante fi. 21. diſt.
¶ Sed ſupradicta intellige, qñ ſcriptura eſt in lo
3 co publico, † & cum cuſtode publico, & omnes
ſcripturæ ibi repoſitæ ſunt authenticæ, tũc ſine
dubio illa etiam cenſetur authentica. vt in dict.
authen. ad hæc. & Fel. in. d. c. cùm cauſam. 5. col.
verſi. quinta. q. vbi ait, ꝙ ſi aliqua ſcriptura repe
ritur in loco, vbi non omnes ſcripturæ ibi repo-
ſitæ reputabantur authẽticæ, ſed aliquæ ſunt au
thenticæ, & aliquæ non, tunc illa miſtio nõ pro
bat, vt Feli. in. d. c. ad audientiam. nu. 15. ¶ Sed ca
ſus magis dubius dicit Feli. ꝙ quando ſcriptura
reperitur in archiuo publico ſub cuſtodia publi
ca, nec reperitur ibi aliud genus ſcripturæ, ita ꝙ
non ſunt ibi ſcripturæ authenticæ, nec expreſſè
habentur pro authenticis, dicit ꝙ firmat Areti-
nus, ꝙ talis ſcriptura probat, non diſtinguendo
vtrum iſti libri ſint permixti cum authenticis,
vel non, & tunc deputatio loci, & cuſtodia pu-
blica non videtur ob aliam cauſam, niſi vt conſer
uetur fides geſtorum, & per conſequẽs datur fi-
des illis ſcripturis, ſecundum eum. ¶ Quod pu-
tat Feli. limitandùm, niſi eſſet conſuetudo in lo
co largius diſponens, putà, ꝙ omnis ſcriptura, ſi
ue authentica, ſiue non, habeat fidem plenam,
eo ipſo, ꝙ reperitur in archiuo, quia tunc ipſe lo
cus iuncta authoritate officialis, & cõſuetudine,
facit ſcriptura de non authentica authenticam.
Quod nota. & ibi per Felin. in. 9. concluſione.
¶ Quod extende, ꝙ non ſolùm creditur ſcriptu-
ræ productæ ex archiuo publico, ſed etiam pro-
4 ductæ † de domo officialis præfecti archiuo, ſe-
cundùm Fel. in. d. c. cùm cauſam. 5. col. verſi. 3. q.
per text. ibi malè guſtatum quoq; probantem.
Idem eſſe ſi extrahatur de domo illius, qui olim
fuit præfectus archiui, licet hodie non ſit de ar-
chiuo. Tamen dicit duo conſiderandum. Pri-
mum, ꝙ ille text. nõ loquitur de omni ſcriptura
ſed de libro cenſuali ſolito cuſtodiri in archiuo.
Secundò loquitur in Cardinali, vnde extendere
ad omnem perſonam, quæ olim præfuiſſet ar-
chiuo fortè non eſſet tutum: quia ſequeretur, ꝙ
non ſolùm poſt depoſitum officium paulò poſt
ſcriptura probaret, ſed etiam omni tẽpore, cùm
ille tex. in. d. c. cùm cauſam. non dicat, ꝙ de recẽ
ti finierat officium camerarij, & eſt ſpeciale in
cardinale, vt eſt tex. in. ca. nobiliſsimus. 97. diſt.
& Bald. in. l. exemplo. C. de probatio. ¶ Tamen
cuſtos archiui publici põt libros in eo recondi-
tos transferre ad alium locum non ſuſpectum, vt
in. d. ca. ad audientiam. de præſcri. & ibi doctor.
¶ Sed Paul. de Caſtro. in dict. authentic. ad hęc.
5 nume. 4. dicit, ꝙ ſcriptura confecta † à quolibet
officiali publico, licet non ſit in archiuo publi-
co, putà ad anarijs, vel gabellarijs in his quæ con
cernũt ſuum officium, probat, allegando Barto.
in. l. quædam. §. numularios. ff. de edẽdo. Et ideo
quando aliquæ ſcripturæ non probant de iure,
ſed de conſuetudine, oportet ꝙ illa probetur. vt
Salycet. in. l. exemplo. C. de probatio. vnde in-
fert ꝙ ſi fideiuſſor certi datij diceret ſe exactum
à fiſco, & ſoluiſſe pro debitore, & oſtẽderet ſcri-
pturam factam ab officiali de receptione, in qua
non erat ſubſcriptio notarij ipſius officialis, o-
portet probare de cõſuetudine tales ſubſcriptio
nes non erant in vſu, & quod cautiones factæ ab
officiali faciebant plenam fidem. Quod eſt men
ti tenendum ſecundùm Feli. vbi ſuprà. in. 9. con
cluſione. facit pro his, qui ſoluunt collectas, &
præſtantias officialibus deputatis, ſecundùm
Saly. vb. ſuprà. ¶ Quod dicit Felin. in. d. ca. cùm
cauſam. 8. concluſione. idem eſſe, ſi de obligatio
ne vnius perſonæ reperiuntur duæ ſcripturæ cõ
trariæ, vna quæ eſt in archiuo publico faciente fi
dem, alia manu priuata eiuſdem, ſtatur potius
ſcripturæ archiui. Ita tenet Ludoui. Roma. conſi
lio. 319. incipiente in cauſa Ioannis. per tex. in. d.
capitul. ad audientiam. vbi talis ſcriptura habet
vim publici inſtrumenti, & inſtrumentum pu-
blicum præfertur ſcripturæ priuatæ teſtibus nõ
ſubſcriptæ. vt in. l. qui ſcripturas. C. qui potio. in
pig. babe. ¶ Quod extende, ꝙ non ſolùm ſcri-
ptura de archiuo probat, verumetiam exẽplum
7 † ab ea ſumptũ. ita tenet Ang. in authent. ſi quis
in aliquo documento. C. de edendo. prima colũ.
dicens hoc ab alio notatũ. & ſequitur ibi Alexã.
allegando Innocen. in. c. 1. de procurato. & ſentit
Bar. in authenti. & ſi contractus. poſt principiũ.
C. de fide inſtru. ¶ Contrarium tenet Paul. de
Caſt. in. d. authen. ad hæc. C. de fide inſtru. num.
4. in fine. vbi tenet, ꝙ tale exemplum licet repe
riatur in archiuo, non facit fidem, ſed dictũ Pau.
intelligitur, quando nõ eſt exemplatum autho-
ritate iudicis. Sed quando eſt exemplata ſcriptu
ra authoritate iudicis, & citata parte, bene pro-
bat, ſicut dicitur de exemplatione inſtrumenti
publici. vt in. c. fina. de fide inſtrum. prout tenet
Feli. vbi ſupra allegando Alber. * Sed quãdo exẽ
platio eſt antiqua, tunc probat quanuis non ap-
pareat de commiſsione iudicis: quia tunc præſu-
mitur facta commiſsione iudicis, & parte citata
ſecundum Inno. & alios in. c. Albericus de teſti.
& Iaſ. in. d. auth. ſi quis in aliquo documẽto, col.
4. verſi. nono facit, & eſt communis opinio ſecũ
dùm Feli. in. d. c. Albe. col. 2. & 3. vbi latè: & Gui
do papa deciſione. 404. & qñ dicatur in hoc ca-
ſu de antiquo vi. Anto. de But. in. c. veniens. lo. 1.
de teſti. tenetem ꝙ elapſis. 40. annis, tamen ſub-

dit ꝙ relinquitur arbitrio iudicis,& idem Alex.
in cõſi.79. vol.1.nu.14. ſed tú tene contrarium,
imo requiritur ꝙ ſit lapſum tempus centum an
norum ad hoc vt res dicatur eſſe in antiquis: &
iſta eſt communis opinio ſecundùm Iaſ.in.l. cũ
aliquis.de iur.delib.nu.7.& idem tenet Plat.in.
l.vſum aquæ.C.de aquæ ductu.lib.11.numero.3.
& Cagnolus in regul.velle.ff.de reg.iu.& Bapti
ſta.in ſuo repertorio.nu.37. * ❡ Quod intelligit
Alexan.ibi in.d.auth.ſi quis in aliquo.2.col.nu.
8.& Iaſ.ibi.4.col.verſi.vltra Bar. ꝙ creditur ſcri
pturæ ſumptæ ex archiuo,& ſuo exemplo tan-
8 tummodo quo ad locum † illum, & ciuitatem,
in qua eſſet ille archiuus publicus,in quo reperi
tur illud exemplum,aliàs fidem non faceret, vt
tenet Ioan.And.in additio.ad Spec.in tit.de in-
ſtr.editione.§.nunc dicendum.in additione ma-
na,quæ incipit,priuatorum.& ſequitur Bald. in
rub.C.de fide inſtr.col.vlti.& Ant.de Butrio.in
d.c.2.de fide inſtr.verſic.octauus caſus. & Ro.in
conſi.105.& in conſi.165.❡Quod procedit nõ ſo
lùm in exemplo,verumetiam in ſcriptura origi-
nali ſumpta de archiuo publico: quia iſta ſolùm
probat in territorio illius ciuitatis, vbi eſt archi-
uus.ita Bal.in.d.l.exẽplo. & extra non probat.
& idem Bal.in rub.C.de fide inſtr.& Butri.in.c.
1.eo.tit. verſi. octauus caſus.vel ſi produceretur
extra territorium contra ſubditum illius ciuita-
tis,vel ratione contractus, tunc enim probat ſe-
cundùm Bal.in dictis locis.& firmat Alex. in cõ
ſil.138.in.1.vol.col.2.num.6.&.7. vbi ait, ꝙ tales
ſcripturæ faciunt fidem ſolum in territorio illi⁹
ciuitatis.arg.in.l.fi.ff.de iure.om.iudi.& in.c. vt
animarum periculis.de conſt.in.6.vel cõtra ſub
ditum.vt ibi per eum.vbi ait idem eſſe, quando
ſcriptura longit temporis eſſet obſeruata pro pu
blica,per.l.1.in fi.& in.l.quod principis.ff. de a-
qua pluui.arcen.❡Sed quoq; facit fidem in ciui
tate confœderata ſecundum Bal.in.d.rub.C. de
fide inſtr.per.l.non dubito.ff.de captiuis. Quod
ſequitur Feli.in.d.c.ad audientiam.4.col.verſi.
2.q.& facit quod tenet ipſe in.c.Rodulfus.de re-
ſcrip.22.col.verſi.communitas.& licet cõtra cõ-
cluſionem ſupradictam teneat Franciſ.de Areti.
in.d.c.cùm cauſam. de probat.per dictum Bart.
in.l.1.C.de ſumma tri.& fide catholi.dicendo, ꝙ
ſi ex forma ſtatuti datur notario authoritas faciẽ
di inſtrumentum,illa ſcriptura notarij probat e-
tiam extra territorium.per.l.cenſus.ff. de proba
tio.vbi probatio quæ fit ex talibus libris, & ſcri-
pturis, eſt potentior teſtibus, ergo à fortiori de-
bet vbiq; valere,vt probatio teſtium: quia fate-
tur opinio prædictorum præualere in practica,
& dicta argumenta Aretini non vrgent ſecũdùm
Velenzi.in.d.c.2.colũ.10. de fide inſtr.quia do-
ctrina Bar.in.d.l.1.C.de ſumma.tri.& fi. catho.
non eſt ſimpliciter vera,ſecundũ Feli.vbi ſuprà.
& quia.d.l.cẽſus intelligitur de inſtrumẽtis pu-
blicis confectis manu notarij imperialis, qui ha-
bet fidem magis indubitatam,vt in. c.cùm Ioan
nes.de fide inſtr.& ſic ꝙ concluſio ſit vera, ꝙ di-
cta ſcriptura archiui faciat fidem inter ſubditos
extra territorium,non tamen inter nõ ſubditos,
nec ratione contractus,& niſi in ciuitatibus fœ-
deratis,vt dictum eſt,ſecundum eum. ❡ Itẽ dic,
ꝙ quando talis ſcriptura extrahitur de archiuo
9 publico,non eſt neceſſaria † partis citatio. tenet
Bald.per verbum fortè.in.ca.1. de fide inſtru. de
quo latè per Cardi.in conſilio. 74. in tertio du-
bio,ſecundum Feli.vbi ſuprà.in.6.q.❡Quoque
tene, ꝙ ad faciendam comparationem literarũ,
vt conſtet ſcripturam eſſe de manu alicuius, po
10 teſt produci † vna ſcriptura ſubſcripta ab illo,&
poſita in archiuo. Nam teſtimonium officialis
archiui,qui eam recepit tanquam confectã ma-
nu illius,probat quòd eſt de manu ipſius,nec de
hoc amplius refricatur queſtio ſecundum Saly.
in.l.comparationes.C.de fide inſtrumen.7. col.
verſi.quinta ſcriptura.& vltrà ipſum eſt caſus in
§.ſi verò etiam ex publicis archiuis.in authẽ. de
his qui ingrediuntur ad appellandũ.collati.5. &
putat Feli.vbi ſuprà in.7.q.ſufficere atteſtatio-
nem officialis,etiã viua voce,propter gl.ibi in.d.
c.ad audientiã,ibi magis tractatur cõfitetur.❡In
corroboratione cõmunis opinionis doctorũ ſu-
pra poſitæ, ꝙ ſcriptura poſita in archiuo publi-
co plenè probata adde Bal.in.l.vnica.in.12. col.
verſic.ex quo ſequitur.C.de confeſsis.vbi dicit,
11 ꝙ ea, † quæ ſunt in archiuo publico, intelligun-
tur eſſe de actis cuiuſcunq; cauſis, & idem Bald.
in.l.2.§.poſtea.ff.de origi.iuri,dicit, ꝙ poſita in
archiuo publico dicuntur publica.& idẽ Bal. in.
l.1.2.col.C.quomò.& quando iudex.& Ioan.de
Imol.in.l.exitus controuerſiæ.ff. de acquirend.
poſſe.dicit ꝙ illud,quod eſt in archiuo publico,
dicitur notorium. Quod etiam firmat Roma. in
conſi.350.incipiente,in cauſa propoſitæ. pẽ. col.
& Ang.in conſi.350.incipiente,ſtatutum prædi-
ctũ,in fi. ꝙ quælibet ſcriptura poſita in archiuo
publico dicitur ſcriptura publica. Et dicit Bart.
in authen.& ſi contractus.1.col.C.de fide inſtru
men. ꝙ ſcriptura poſita in archiuo publico, dici-
tur publica,& ſolẽnis,licet non fuerit à notario
publicata.Et ibi etiam ſubdit ipſe Bart.quòd li-
cet in tali ſcriptura poſita in archiuo publico nõ
ſint anni domini,nec indictio, & ſimilia, plenè
probat.Et Ludo.Roman.conſi.319.tenet, ꝙ ſcri-
ptura archiui publici habet vim publici inſtru-
menti,

menti, & præfertur alteri ſcripturæ. ❡ Et dicit
ipſe Roma.conſi.26.incipiente,in propoſito ca-
ſu.quòd ſumpta ex archiuo publico,faciũt vbi-
q; plenã fidẽ, ꝙ etiã ipſe firmat in cõſili.105. inci
piente,liber regiſtri.vbi ait talẽ ſcripturã archi-
ui publici ple-
nam fidem face
re, etiam ſi non
habeat nec diẽ,
nec conſulẽ. &
Alexand.in cõ-
ſilio.92.dicit, ꝙ
ſcripturæ ſtãtes
in archiuo pu-
blico dicuntur
authẽtice.& fa-
cit quod tenet
Baldus in dicto capitulo.cum cauſam.de proba-
tio.in tertia columm.verſiculo,quis enim. & idẽ
Baldus in authentica de his qui ingrediuntur
ad appellandum. collatione quinta in. §. illud
Iam allegato, ꝙ ſcripturæ productæ de archiuo
publico debet ſtari,licet non habeat ſolennita-
tem,duntamen habeat teſtimonium illius offi-
cialis,qui præeſt ipſo archiuo publico, prout te
net omnia ſupradicta Hippoly.de Marſil.in re-
pet.rubr.de probatio.num.291.quem vide.❡Ad
prædicta adde,quòd ſcripturæ archiuo publico
12 debent † edi.vt Anto.de Butrio.in.d.c.1. de pro
batio.& ſentit Bar.in.l.2.§.diuus.C.de fide inſtr.
& Iaſ.in.l.is apud quem.C.de edendo. numer.2.
& ſi talis ſcriptura eſt in magno libro archiui, &
iſte liber nõ poteſt portari, quia non poteſt mo
ueri de loco,vel quia eſt cum ſua catena,vel quia
eſt in archiuo publico,tunc mittendæ ſunt fide
dignæ perſonæ ad locum vbi degit,ita tenet An
gel.in.l.prætor ait.§.ſed etiam.ff.de edendo.in fi
ne.per tex.in capitulo.accepimus. de fide inſtru
men.❡Idem dic,quòd creditur libro cenſualian
13 ti † quo alicuius eccleſiæ, dummodo reperiatur
& conſeruetur in loco non ſuſpecto ſecundùm
Abb.in.d.c.ad audientiam.de præſcrip.nu.4.de
quo per Feli.ibi.6.col.verſi.decima & vltima cõ
cluſio.vbi ſingulariter.de quo.per Anto.Franc.
in additione.ad Abb.ibi.& vid. Roma. conſilio.
127.& Abb.conſilio.67.

priuilegios,[c] y eſcri
pturas del cõcejo a
buẽ recaudo, q̃ alo
menos tẽgã tres lla
ues, y la vna tenga
la juſticia, y la otra

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium quid dicatur.*
2 *Priuilegium quis poteſt concedere.*
3 *Priuilegium conceſſum ciuitati, vel villæ ſeu loco, an ſit reale, & duret in nouis ciuibus. Et an intelligatur conceſſum cuilibet de patria. Et an extendatur ad continentia ædificia poſt ea aucta. An ſententia lata contra habitatores alicui⁹ loci, noceat modernis habitatorib⁹.*
4 *Appellatione priuilegij, an veniat confirmatio priuilegij.*
5 *Confirmatio priuilegij in archiuo debet cuſtodiri.*
6 *Qui tenetur exhibere priuilegia, vel iurare de exhibendo, non tenetur exhibere confirmationes, niſi expreſſè iubeatur.*
7 *Priuilegium originale productum apud acta debet regiſtrari, & reſtitui producenti.*
8 *Priuilegia ciuitatis, quæ ſunt in archiuo, an proſint hominibus ciuitati ſubiectis, & ad eos extendatur.*
9 *Princeps poteſt moderare, & reuocare priuilegia per ſe data.*

c Priuilegios. c Quod dicitur lex pri
1 uata † alicui loco, vel
perſonæ conceſſa per principẽ, vt in.l.2.titu. 18.
part.3.& text.in.c.priuilegia.3.diſt. Bal.in.l.qui
ex relationibus.C.de leg.Alexã.in.l. beneficiũ.
ff.de cõſtit.princip.& Bal.in.l.in eũ. C. de fidei
commiſ.col.10.glo.in ſumma.25.q.2.in princip.
2 vbi quoq; tenet, ꝙ ſolus † papa,vel princeps põt
priuilegia cõcedere, qa iſti poſſunt facere leges.
&.d.l.parti.Et an ſi epiſcopus põt priuilegia da
re.vi.per gloſ.in.d.25.q.2.in ſum. ❡Et tene ꝙ qñ
papa,vel rex concedit priuilegiũ ciuitati,vel vil
3 le,ſeu loco,talia priuilegia ſunt realia, † & perpe
tua,vt tenet Bal.*Et idẽ ſicut ego tenet Gregor.
Lopez.in.l.27.titu.34.par.7.*in.l. vectigalia.C.
de vectiga.& cõmiſ.& facit quod tenet idẽ Bald.
in prooemi.Grego.fin.col. vbi dicit, ꝙ illa dictio
cõmorãtibus, ſignificat cõmoraturos in futurũ.
Et ꝙ tenet Barb.in tract.de præſtã.Card.col.11.
allegãdo Bal.in tit.de pace cõſtan.in vſi.feud.4.
col.nu.13.vbi ait, ꝙ ciuitas durat in nouis ciuib⁹,
etiã nõ naturalibus,ſed aduẽturis,& dicitur eadẽ
ciuitas, quia hoc eſt ſimile capitibus ſubrogatis
in loco mortuorũ,vt in.l.grege.ff.de lega.1.& qa
quod vniuerſale eſt, non põt morte perire, ſicut
homo in genere non moritur. vt in.l. in rõnẽ.§.
incertè.ff.ad.l.falci. & quia populus nunquam
moritur.vt tenet idẽ Bal.per tex.ibi in.l.propo-
nebatur.ff.de iudicijs.vbi infert, ꝙ ſi populus eſt
interdictus durat etiam vltra cẽtum annos, quia
populus non moritur licet ſint mortui illi, qui

præſtiterunt cauſam interdicto, facit quod no-
tat Innoc.in.c.graue.de ſent.excõmu.Et corro-
boratur per Bar.in.l.1.ff.de cõſtitu.princip. nu.
2.in fine, dicendo, ꝙ ſi priuilegium cõceditur ci-
uitati, vel loco, ſemper trãſit ſucceſsiuè, cum ſem
per ſit eadẽ ciuitas.per. d.l. cùm præponebatur.
& tenet Ioã.de Pla.in.l.iubemus.in fin.C.de ſe-
leutia.& decurio.lib.12.vbi ait, ꝙ priuilegiũ con
ceſſum certæ vniuerſitati vel collegio, tranſit ad
quoſcũq; in eodẽ collegio in poſterũ ſucceden-
tes.& glo.in dicta ſumma.25.q.2.¶Et priuilegiũ
cõceſſum patriæ: intelligitur cõceſſum cuilibet
de patria.tenet Angel.in.l.ſi nõ ſpeciali.C.de te
ſtamen.per tex.ibi.& per.l.oẽs.C.ſine cenſ. vel
reli.& per.l.omnes.ff.de lega.2.& in.l. in ciuita-
tibus.ff.de rebus dubijs.& ibi.per dict.Ang. qui
continentur in priuilegijs appellatione ciuium.
*Et Albe.in.l.prouinciales.ff.de verb.ſigni. nu.
4.vbi tenet, ꝙ incollæ videntur gaudere priuile
gio originariorum: & etiam immunitate con-
ceſſa incolis certi loci: comprehendit etiam Iu-
dæos quemadmodum grauamẽ includeret eos:
vt Bald.in.l.ſpadonem.§.iam autem.ff.de excu-
ſa.tuto. quia non ſunt ita deteſtabiles iudæi ſi-
cut hæretici: quia fides hebræorum habuit ini-
cium veritatis.Montal.in gloſ.ordi.in parte.Iu-
dæi, & Bal.in.l.nullus.C.de ſumma trini.* ¶Ta
men priuilegium conceſſum ciuitati, nõ exten-
ditur ad continentia ædificia poſtea aucta, & ad
caſtra, & villas, tenet Plat.in rub.C.de profeſſo.
& medi.lib.10.vi.per.Bart.in.l.2.ff.de verbor.ſi-
gnifi.¶Adde, ꝙ ſententia lata cõtra habitatores
alicuius loci, licet reperiatur.lata cẽtũ anni ſunt
elapſi, nocet modernis habitatoribus: quia ſuc-
ceſſores repræſentant defunctos, & faciũt eundẽ
populum.tenet Guid.pap.ſingular.277.per di-
ctã.l.proponebatur.¶Et cõfirmationes priuile-
giorum debent poni in iſta arca, ſeu archiuo, li-
4 cet appellatione † priuilegij non veniat cõfirma
tio priuilegij, & aliud ſit priuilegium, & aliud ſit
cõfirmatio priuilegij.vt eſt tex.& ibi.Inno.in.c.
cùm inter vos.de re iudica. tenet Speculator. in
tit.de inſtru.editione.§.nũc autẽ videndũ. verſi.
4.in fin.per Bal.latè in.ca.1.de confirmatio.vtil.
vel inutil.col.2.verſi. modo quæro. allegãdo Ar
chidi.in.§.1.25.q.2.aliàs eſt ĩ ſumma. vbi gl.quia
in confirmatione nihil noui iuris datur. vt in ca.
dilecte.de cõfirma.vtil.vel inutil.ſecus eſt in pri
uilegio, & quia in cõfirmatione nil ponitur, vel
affirmatur: ſed totũ conditionaliter intelligitur.
& ſecũdùm Archidi.vbi ſuprà col.2.verſic. in ea
gl.parum, aut nihil valet confirmatio. ſed tantũ
modo ſolet plus timeri.Et licet hoc ſit verum, ta
5 lis confirmatio † debet cuſtodiri in dicto archi-
uo publico, quia eſt ſcriptura vt in iſto text. &
quia aliquãdo in confirmatione cõceditur de no
uo illud, quod confirmatur.vt in dicta.l.part. &
Baldus in dicto.c.primo. & Archidi. vbi ſuprà.
vbi dicit, quòd ſic debet intelligi tex.in ca. quia
ſimpliciter.56.diſtin.& quia cõfirmatio tria ope
ratur: quia præſtat ipſi facto maiorem authori-
tatem.Item ſi quid eſt inualidum, ſupplet eius
defectum.Itẽ quòd ſine eius licentia non poteſt
retractari illud quòd ipſe confirmauit.vt glo. in
capit.frater.17.qõ.4.¶Ex quo infertur, quòd ſi
6 alicui iubetur exhibere † priuilegia, vel iurat de
exhibendo non tenetur exhibere confirmatio-
nes priuilegiorum, niſi expreſſè iubeatur: quia
confirmatio non comprehenditur ſub priuile-
gio, vt dictum eſt.¶Et de mòdo exhibendi pri-
uilegia, vide bonum tex.in ca.cùm perſonæ. de
priuileg.in.6.¶Adde, quòd priuilegium origi-
7 nale † productum apud acta, debet regiſtrari, &
reſtitui producenti, & non debet dimitti apud
acta.ita Baldus in.l.inſtrumenta.C.de fideicom
miſsione.nume.6.¶Et qualiter edatur parti. vi.
Speculato. in titulo. de inſtrument. editione.§.
oſtenſo.verſi.porrò.¶Sed circa iſtum text. po-
8 teſt dubitari vtrum priuilegia † ciuitatis, quæ
ſunt in archiuo ipſius, proſint hominibus ſubie
ctis tali ciuitati, ſed ad eos talia priuilegia exten
dantur.Franciſcus de Aretio in rub.ff.ſolut. ma
trimonio.4.col.verſic.cõſequẽter allegãdo Ioã.
de Bella.in authentic.quibus modi.natura.offi-
cia.ſic diſtinguit, ꝙ aut illud, quod conceditur,
eſt beneficium, quod præiudicat ſoli conceden-
ti, aut eſt priuilegium, vel alius contractus,
qui ſtrictè debet interpretari. Primo caſu, ſiue
concedatur beneficium loco, ſiue perſonis in lo
cò, ſemper comprehenditur territorium, vel di-
ſtrictus loci, & quicquid in eo continetur. vt in
l.prima.§.cum vrbem.ff.de offi.præfe.vrbis.vbĩ
hoc ita dicit Bald.& dicit eſſe opinionem Barto.
in.l.ſecunda.ff.de verb.ſignifi.quæ probatur in
l.ſi quando vbi Bar.C.de boni vacliri.libr.10. &
in hoc ſecundùm Areti. vbi ſuprà omnes con-
cordant. ¶In ſecundo verò caſu cõcludit dictus
Ioan. de Bellaper. quòd conceſsio priuilegij ex
tenditur ad ſuburbia, non autem ad caſtra, villas
& vicos, per dict.l.2.ff.de verb. ſignifi. & ibi no-
ta.& Bar.ibi tenet, & iſtud priuilegium non tra-
hitur ad comitatenſes, quod ſequitur Bal. in dic.
§.cùm vrbem.& Ioan.Andre.in.ca.ſi ciuitas. de
ſent.excõmuni.in.6.¶Tamẽ Bart.in.l. ſi finita.
§.ex hoc edicto.numi.5.ff.de damno infecto, vo
luit, ꝙ etiam ad caſtra & vicos territorij exten-
datur priuilegium, quæ opinio Bar. eſt verior ſe
cundùm Areti.vbi ſuprà ſi eſt verè ciuis. Sed di-

vno [d] de los regidores, y otra el eſcriuano de concejo, y que no ſe puedã ſacar de alli: y q̃ quando ouiere neceſsidad de ſacarſe alguna eſcriptura, la ſaq̃ la juſticia, y regidores, y aq̃l a quien la entregaren, ſe obligue de tornarla dẽtro de cierto termino: y de conocimiẽto dello, y q̃de en el arca de concejo, y q̃ el eſcriuano de concejo tẽga cargo de ſolicitar q̃ ſe torne, y haga hazer vn

cit tenendum opinionẽ Ioan.de Bellap.& Ioan.
Andr. quando priuilegium conceditur ciuibus
in loco, & nõ loco, quod nota.¶Sed tu vide Pau.
de Caſt.in dict.l.ſi finita.§. ex hoc edicto. vbi in
diſtinctè tenet, quòd priuilegium conceſſum
ciuitati ſubditi
tanquam cõne
xæ, poſſunt vti
tali priuilegio,
& dicit eſſe gl.
in.l.reſtituẽdę.
C.de aduoca.di
uerſo.iudicum
đ quo vi.Alex.
in. d. §. ex edi-
cto.nu.2. vbi te
net cum diſtin.
Ioan. de Bella.
in ſua diſpoſitio
ne, incipiente,
rex conceſsit,
quam poſuit.in
d.auth. quibus
modi.nat.effi.ſui.& quoq; per Alex.in rubrica.
ff.ſolut.matri.nu.13.vbi hoc altercat, & putat ve
riorem opi. Iacob.de Bellaper.& Ioann.Andre.
& ſequacium, ſed mihi applaudet dictum Paul.
de Caſt.in dict.§.ex hoc edicto.¶Adde quoque
9 ꝙ princeps poteſt † tollere, & moderare priuile
gia per ſe data.vt in ca.ſi.de ſent.excõ.in. 6.&.c.
nec aliqui.de priuileg.eod.libr.6.& ſic regula de
cet conſeſſum.de regu.iur.in.6.nõ habet locum
in principe, vt ibi notat Ioan.Andre.& glo.ſi.in
c.clericis.de immunit.eccleſi.lib.6. prout tenet
Mõtal.in glo.ordi.in parte, priuilegia; quia plus
operatur conceſsio principis per modum legis
generalis, quã per modũ priuilegij, vel reſcrip.
vt Montaluus.ibi.& ideo ſi princeps reuocat o-
mnia priuilegia, non intelligitur de conceſsis
per legem generalem ſecundùm Montaluum
vbi ſuprà.

SVMMARIVM.

1 *Claues terrarum apud ſeniorem debent ſtare.*
2 *Senex quãdo dicatur quis, an præferatur alijs.*
3 *Pœnes hæredem antiquiorem inſtrumenta communia debent ſtare.*
4 *Senior debet prius loqui. Et quis dicatur nouiti⁹ vltimo veniẽs, vltimũ locũ debet optinere.*

d **Vno de los regidores.** d

1 Scilicet, ſenior in officio: quia claues † terrarum
apud ſeniorẽ debẽt ſtare.vt in.l.cum pater.§. pa
ter pluribus.ff.de lega.2.& ibi Bar.per.l.ſi.ff. de
fide inſtru.& Bal.in.l.procurator.C.de edendo.
nu.2.*Et vi.Ludo.Roma.in.l.ſi verò.§. de viro.
ff.ſolu.matri.fallentia.53.col.50.verſi. tertio pro
batur dicentem, quòd pluribus exiſtentibus hæ
redibus inſtitu
tis, tabulæ te-
ſtamenti depo
ni debent, pœ-
nes eum qui in
maiore parte
eſt inſtitut⁹ vt
ĩ.l.ſi.ff.đ fid.in
ſtrum. vel data
portionũ qua-
litate eſſe arbi-
trium iudicis.l.
cæterũ. verſic.
ſi.ff.famil. her-
cis.nõ debet ex
tendi.ad caſum
in quo inter hę
redes ſit gradus
antiquitatis, & iuuentutis: tunc enim antiquio-
ri eſt cuſtodia committenda: & hoc eſt quod di-
cit tex.in.d.l.cum pater.§.pluribus.ff.de lega.2.
& illum tex.commen.Bald.in.l.procurat. C. de
edendo.*Et ille qui tenet claues archiui, vel por
tarum, tenetur eas reſignare, ſucceſſori, aliàs põt
dici proditor.vt tenet Bal.in.ca.licet cauſam.de
proba.nu.7.& dicit notari in. d. pater pluribus.
2 & in.l.fin. C.de acquir.poſſeſ.¶Et quia ſenex †
pro eo, qui eſt antiquior in collegio, vel vniuer-
ſitate accipitur.vt Plat.in.l.cum ob pro vete. C.
de his qui non impleti ſtipen.lib.10.& ita accipĩ
tur hic.Et idem tenet.d.Plat.& tex.ibi in.l.1.C.
de conſuli.lib.12.&.l.1.ff.de albo ſcri. dicendo, ꝙ
ſenior collegij de iure intelligitur eſſe prior alio
rum eiuſdem ordinis, & dignitatis & præfertur
in ordine ſedendi, ſctibendi, iudicandi, & conſu-
lendi, vt Pla.in.l.2.C.de decurioni.libr.10. nu.1.
vbi dicit, ꝙ procedit etiã in cõcionãdis, & in om
nibus præponẽdi ſunt maiores.vt gl.in.c. ſtatuĩ
mus.61.diſtin.niſi eſſet electus à principe, quia
præfertur electis ab inferioribus.vt in.l. 2. ff. de
albo ſcrib. ¶Licet aliq̃ñ ſenex accipitur pro ſa-
piẽte, & perito, ſecũdùm Pla.in.d.l. cũ pro vete.
per.c.qualiter.& quando de accuſa.el.2. ¶Et fa-
cit tex.in ſimili.in.l.7.tit.15.part.6.& doctor del
Caſtil.in.l.29.de Toro.in gl.*la dote*. verſi. vltim.
quæro.Roma.conſi.413.col.2.Guid.Pap. deciſi.
3 289.vbi tenent, ꝙ inſtrumẽta † cõmunia hæredi-
tatis ſunt cuſtodienda pœnes hæredẽ antiquio-
rẽ, & Bal.& Iaſ.in.d.l.procurator.C.de edend.&

Alex.&cæteri doct.& vide Ioan. Licirier in tra-ćta.de primogenitura.in.2.libro.q.2. nu.5. &.6. tomo.7.tract.folio.63.vbi idẽ tenet,ꝙ maior natu debet habere inſtrumenta communia:& claues rei communis inter hæredes debent eſſe penes ſeniorẽ.per.d.l.cùm pater. §.pater pluribus. &inſtrumenta communia debent remanere pœnes primogenitum.vt ibi per eum.¶Et ſic, ꝙ adminiſtratores ciuitatum tenere debent claues earum,prout tenet Nicola.Boẽ.in tracta. de cuſtodia clauium.tomo.5.tracta.n.36.folio.271. &ibi in num.42.vide an cuſtodia clauium ſpectet ad dominos,& capitaneos,& de alijs materijs latè. Et ꝙ cuſtodia clauiũ villæ non ſpectet ad dominum,imò ad conſules villæ,tenet Guid.Pap. cõſili.1.nu.7.per.l.turres.C.de operi.publi.ſed cõtrarium tenet Boerius vbi ſuprà.num.72. ¶Et ſe-
4 nior† debet prius loqui, quã alij iuniores, vt eſt caſus &ibi Bal.in. ca.1.de cõtrouerſi.feudi apud pares termi.in principio.in vſi.feud.¶Et vltimò veniens,vltimum locum debet obtinere: & ſic, ꝙ nouitij doctores, & milites qui aggregantur, vel incorporantur in ordinẽ ſeu collegio in loco deficientium,non propterea debent in primis locis illorum defunctorum poni,ſed in vltimis, vt tenet ſingulariter Ioan.de Plat.in.l. ſi quis in archiatri.C.de profeſſo.& medi.lib.10. vbi per eũ. Et vi. quę dixi,infrà in.c.44.in gl.*platicare*.nu.2.

SVMMARIVM.

1 *In exemplatione inſtrumenti octo requirũtur. & ſine eis non probat, ſi opponatur à parte.*
2 *Papa,ſeu rex nõ poteſt facere,quòd traſſumpto vel exemplo detur fides abſq; ſolennitate iuris.*
3 *Exemplatio inſtrumenti ſi eſt antiqua,an faciat fidem ſi non fuit facta cum ſolennitatibus à iure requiſitis.*
4 *Notarius ſuccedens alteri notario in officio,an poteſt exemplare inſtrumenta à mortuo facta ſine ſolennitatibus iuris.*
5 *Trãſſumpto priuilegij non creditur,niſi rex dederit authoritatem, & ſuo ſit munitũ ſigillo.*
6 *Priuilegij innouatio debet fieri,partè citata, de cuius præiuditio tractatur.*

c Traſladen. e Authoritate iudicis ordinarij fit hodie talis exẽplatio,& per tabellionẽ.vt Spec. in tit. de inſtr. editio.§.oſtenſo.verſ.& quoniam.nu.24.de qua exẽplatione vide Abb.latè in.c.cùm.p. Tabelli.
1 de fide inſtr.vbi ponit octo requiſita† & in ſumma ſunt hæc.¶Primum, quòd fiat ad petitionẽ eorum quorum intereſt.¶Secundum, ꝙ faciat authoritate ordinarij.¶Tertium,ꝙ fiat corã notario.¶Quartum,quòd fideliter fiat. ¶Quintũ, quòd redigat in publicam formam. ¶Sextũ, ꝙ

libro, en q̃ ſe traſladẽ c todos los priuilegios, y ſentencias d̃l cõcejo,authorizadas,y otro libro, en q̃ ſe traſladen todas las prouiſiones, y cedulas q̃ nos mandaremos dar q̃ fueren p̃ſentadas en el cabildo, anſi las q̃ ſon dadas haſta aqui como las q̃ ſe darã de aq̃ adelante, p̃a q̃ de todo ſe d̃ cuẽta y razõ quãdo fuere meneſter. Y ãſi miſmo haga, q̃ en la dicha arca eſten las ſiete partidas, y las leyes del fuero,y delos ordenamiẽtos,y p̃maticas: porq̃ teniẽdo las, mejor ſe puedã

vocentur ij, quos res tãgit; & ſuper vocatiõe, & citatione fiat publicum inſtrumẽtum. vt tenet Bart.in.l.adoptio.ff. de adoptio. & Ab.in c. cum in iure. de offi. deleg. nu.6.&in tantũ requiritur citatio,ꝙ ſi nõ ſunt, qui vocẽtur, fiat proclama per editũ. vt tenet Abb. in.c. ab bate.d̃ verbo. ſignifi. nu.14. aliàs citatio non valeret.vt Abb. & ibi addi. in.ca. Albericus. de teſt.n.5.Et Rota deciſione. 10. in nouis in aditiõe. ¶Sed ſufficit tamẽ, ꝙ pars quã tãgit negotium ſit præſens, q̃uis non ſit citata.vt Inno. in. c.fi.de fide inſtrumen.¶Itẽ contra producentẽ ſtãt ſumpto.l.ad hæc.C.de fide inſtru.& Bar.in.l.in fraudẽ.§.nec.ff.de iure fiſci.¶Quoq; ſtatur cõtra eũ, qui trãſſumi fecit.ff.de adminiſtr.tuto. l.chirographis.& ideo cõtra tutorẽ probatur ex inuentario,licet nõ appareãt inſtrumẽta originalia debiti,quod eſt bene notãdũ ſecundũ additio. Rotæ in dicta deciſione. ¶Et qñ fuit ſcriptũ de cõſenſu ambarũ partiũ,quia tũc facit fidẽ.Imol.in. c.1.de fide inſtr.& Bar.& Bald.in auth. ſi quis in aliquo

aliquo documento.C. de edendo. Lanfranc. de Oriano in tracta.de fide inſtru.nu.12.tomo.18.folio.11.¶Itẽ qñ exemplũ fuit ſumptũ manu eiuſdem notarij,qui originale fecit:quia idẽ tabellio qui originale ſcripſit,poſſit de eodem actu plura conficere inſtrumẽta Bar.in.l.Sẽpronius proculo.ff.de leg.2.Ange.in.l.publicati.C.de teſta. Bal.in.l.2.ff.de fide inſtru.& in.c.quoniã cõtra. de probatio.numer.23.Anto.Fran. in additio.ad Abb.in.c.fi.de fide inſtrumen.& ibi Fel.¶Exceptis iſtis caſibus non probat exemplum, nec ei creditur nullo modo, nec aliquam fidem facit ſine iudicis authoritate,& parte non citata.vt Socin.in conſi.231.incipiente,cum præſenti. verſic. ſed non obſtante.& Lanfran.de Oriano in.d.tracta.nu.12.*Quinimo dicit Bal.in.l. ſi quis ex argentarijs.§.quoad.in.fi.ꝙ licet exemplũ ſit ſumptum per quatuor,vel quinq; notarios ſeu tabelliones fide dignos,non creditur eorum ſumptu ſine iudicis authoritate per Specula.in.d. tit. de inſtrum.æditio.§.oſtenſo.verſi.ſed nunquid creditur.nu.9.* ¶Septimum, ꝙ is qui fuit rogatus requiritur ꝙ ſit morte præuentus,vel longo impedimento detentus,aliàs autem non põt vnus notarius publicare rogationem alterius. vt Bar. in.l.quædam.§.nihil.ff.de edendo.& Specul. in d.tit.de inſtrum.editio.§.oſtenſo.verſic.illud.& magis latè in verbo per quem autem fiat.& tex. in.l.4.tit.8.lib.1.foro.ll.& Abb.& eius additio. in.c.inter dilectos de fide inſtru.num.7.¶Octauum, ꝙ notarius, qui fuit rogatus requiritur ꝙ reduxerit rogationem in noctam.i.protocollũ, ſeu abbreuiaturam ſuam,aliàs non videretur ſcriptura alicuius authoritatis, niſi de ea conſtaret per teſtes.ſecũdùm Abb.in dict.c.cùm.p. & per eundem in dicto.c.Alberi.vbi quoq; de materia exẽplationis.Et omnia iſta vult dicere iſte tex. in quantum dicit,authorizadas.Et omnia iſta requiruntur in exemplatione inſtrumenti, aliàs non probat,vt tenet Guid.pap.deciſione. 404. quod intelligo verum,ſi opponitur à parte,aliàs adhibetur fides.vt tenet dictus Guido Papa. in deciſione.221.nu.6.quem vide & nota. ¶In tan-
2 tum ꝙ papa,† vel imperator non poteſt facere, ꝙ tranſcripto,vel exemplo abſq; ſolennitate detur fides.vt Roma.in ſingulari.211.foli.41.quem ego non inuenio.Sed facit tex.in.c.primo. de fide inſtr.ibi,nil poſſumus facere. ſed Feli.ibi prima col.verſi.ſed tamen vt dixi,dicit ꝙ papa,vel alius princeps de poteſtate abſoluta ex magna cauſa ſtatuere, vel diſpenſare põt, ꝙ exemplũ, vel ſcriptura non authentica probaretur.vt in. c.2.de probatio.& in.ca. cum à nobis de teſti.Et pro hoc adducit,quia de iure diuino,nec de iure naturali cauetur,ꝙ exemplũ non probet, ſed ſolo iure poſito,cui papa non ſubiacet.vt in.c.propoſuit de conceſſi.præben.¶Vnũ tamẽ in propoſito nota,ꝙ quãdo exẽplatio facta à notario
3 eſt antiqua† ita ꝙ eſt difficilis,vel penè impoſſibilis probatio,præſumitur omnia ſolẽniter acta, etiã ſi ſolennitas in inſtrumẽtis non enuntietur. vt tenet ſingulariter Ioã.And.& Anto.de Butri. in.d.c.Albericus.qd̃ ſequitur Franc.de Are.conſilio.36.in.3.col.& idem tenet Abb.in.d.c.Albericus nu.6.& ſequitur Iaſ.in.l.publicati.C. de teſtamen.2.col.in fine & ſingulariter Guid. papa deciſione.404.quẽ vide.¶Et quę dicatur exemplatio antiqua,dicit ꝙ Calde.& Anto.de Butri. in.c.quoniam contra.de probatio.referunt tres opiniones Hoſtienſis,prima,ꝙ vltra biennium. Alia aliorũ,qui dixerunt,ꝙ vltra viginti annos. Tertia,quam ipſi approbant, ꝙ iſtud remaneat arbitrio iudicis.vt ibi.per.d.Fran.de Areti.in di-
4 cto conſilio.¶Sed quid ſi notarius ſuccedit † in officio alteri notario, videtur ꝙ poſſit exemplare inſtrumenta à mortuo facta ſine dictis ſolẽnitatibus,prout tenet Abb.in.d. ca.cùm.p.2. col. verſi.ſed reuoco in dubiũ.nu.2. & idẽ tenet tex. in.l.55.tit.18.partit.3.quaſi in fine.& videtur ſentire Bart.in.l.ſi quis ex argentarijs.§.cogetur.ff. de edendo. ¶Sed hoc dictum Abb.reprobatur per Iaſ.in.l.prætor ait.§.cogente.ff.de eden. nu. 14.vbi allegat doctores contra Abb.tenẽtes.Ad quod facit,quod tenet Paul.de Caſtro.in.l.quædam ſunt perſonæ.§.nihil intereſt. ff. de edẽdo. vbi ait,ꝙ publicatio inſtrumenti non poteſt fieri per filium etiã hæredem notarij,niſi committatur à iudice.Idem cõtra Abb.tenet Alex.in.d. §.cogetur.nume.5.vbi latè per generalitatem.d. c.cùm.p.tabellio.& idem tenet Specul.in dicto tit.de inſtru.edi.§.oſtenſum.verſi.illud quoque prætereа videndũ,& verſi.ſequenti,qui incipit, quid ſi aliquis tabellio.& idẽ tenet ibi Ioã.And. qui teſtatur ita de facto ſeruari.Et facit rõ ſecundùm Bal.quia complere inſtrumentũ,eſt ratiõe officij,ſed officium,nõ tranſmittitur ad hæredẽ l.cuius.ff.de cura.furio.&.l.prima.C.ſi quis remmino.& Abb.non conſiderauit bene. d. §. quædam.quia loquitur in hærede argentarij,cum ſit eiuſdem profeſſionis ſecundùm Iaſ.ibi.Et quòd non valeat exemplatio, ſeu ingroſſatio inſtrumenti facta per hæredem notarij mortui ſine authoritate iudicis,eſt cõmunis opinio ſecundùm Boẽriũ.deciſione.45.nu.9.¶Quæ omnia ſupradicta intellige in exẽplatione inſtrumentorum,
5 ſecus eſt in exemplatione† priuilegiorum,quia traſſumpto priuilegij non creditur,niſi ei rex dederit authoritatem, & ſuo ſit munitũ ſigillo. vt

eſt text. ſingul. in l. 44. titulo. 18. parti. 3. vbi ait, *Y mas aun dezimos, que traſlado de ningun priuilegio no deue ſer creydo, fueras ende, ſi lo otorgaſſe el rey, o le mandaſſe ſellar de ſu ſello.* Et idem tenet lex. 113. eo. tit. & ead. parti. in fine. vbi ait, *Y todo eſto que diximos de los priuilegios, & de las cartas que deuē ſer creydas, entendieſſe, quando aquel que ſe quiere aprouechar dellas mueſtra la carta del priuilegio el original, y no el traſlado della: ca ſi alguno quiſiere vſar en juyzio para prouar ſu intencion del traſlado de alguna carta, o priuilegio, no deue ſer creydo a menos de moſtrar el original onde fue ſacado: fueras ende, ſi eſte traſlado fueſſe authēticado, & firmado con ſello del rey, o de otro ſeñor que deuieſſe ſer creydo, y fueſſe ſin ſoſpecha.* Et vide tex. in. c. licet de falſis, & quod latè notat Specu. in titu. de reſcripti. præſenta. §. ratione formæ per totū. ¶ Quinimo dicit Montal. in d. l. 44. dictæ parti
6 tæ, ꝙ priuilegij innouatio † debet fieri parte citata de cuius præiudicio tractatur. ca. cum dilecta. de confirma. vtil. vel inutil. vbi per eū. Sed priuilegium renouatum ſine debito iuris ordine propter periculum cōſumptionibus, remanet in ſua validitate deciſa lite, licet fortè ceſſauerit periculum conſumptionis, tenet Abb. in c. quoniā frequenter. vt lit. non conteſta. col. 4. nume. 8. ¶ Et vide Inno. in d. cap. Albericus. de teſti. nu. 6. vbi ait, ꝙ licet publicatio priuilegij non faciat fidē, fallit niſi fieret per illum qui conceſsit priuilegium, tunc enim ſatis pōt dici, ꝙ valet publicatio, etiam nullo vocato, vel nullo edicto emiſſo, quia ipſe de nouo eidem concedere poſſet, & Rota in dicta deciſio. 10. vbi vide de intellectu, ſcilicet, niſi ſit ſuſpectum, quia tunc requiritur citatio, quòd nota, quia credo quòd ex ſuo dicto leges parti. ſumptæ fuerunt. ¶ Ange. tamen in authētica vt filij fra. collatione nona, dicit, quod ſi produco inſtrumentum in iudicio, & ipſum facio regiſtrari, quod licet perdatur originale, creditur regiſtro, ſi fuerit regiſtratum authoritate iudicis.

SVMMARIVM.

1 *Leges ordinationum pragmaticarum fori, & partitarum, an debeant ſeruari.*

2 *De obſeruantia legis fori debet aduocatus articulare, quando ſuper ea fundatur.*

3 *Ciuitas, ſeu locus, qui eſt ſubiectus tēporali iuriſdictioni eccleſiæ, debet regi iure canonico, & non ciuili: & deficiente iure canonico, debet regi ſecundum leges regias, & non per leges imperatorum.*

f Guardar. guardar f lo contenido en ellas.

1 f Nota tex. per quē cuſtodiri iubētur leges † partitarū, fori, pragmaticarum, & ordinamenti regalis. ſimil. text. in capitul. 36. infra eod. & in l. 4. titul. 4. libro primo. in ordinamen. regali. & melius in l. 1. in legibus de Toro, vbi iubet dictas leges ordinamenti Regis Alfonſi cuſtodiri, ponendo ordinem in determinatione cauſarum, ſcilicet, quòd cauſæ primò determinentur per leges Tauri, ſecundò per leges ordinamenti, & pragmaticarum, non obſtante quòd non ſint in vſu, nec fuerint obſeruatæ. Et cauſæ, quæ per dictas leges determinatæ non fuerint, decidantur per legem fori legum, vel per foros municipales cuiuſlibet villæ, vel vici, quatenus fuerint in vſu, in dictis villis, vel vicis: dummodo non ſint contrariæ dictis legibus ordinamenti, & pragmaticarum in illo, quod in eis eſt determinatum, vel in futurum fuerit per regem determinatum. Et illud, quod per dictas leges non potuerit determinari, tunc recurritur ad leges partitarum regis Alfonſi, vt in dicta lege Taurina cauetur. Et ſic quòd in poſterum, & in defectum iubet leges partitarum cuſtodiri, & leges fori legum, ſi fuerint in vſu, aliter non. Et ſic quòd forus Caſtellanus, & alij fori municipales non ſunt authentici, quia non iudicatur pro eis, niſi quatenus ſunt in vſu. ¶ Itaq; peritus aduocatus
2 debet articulare † de obſeruantia fori, quando ſe fundat ex eo, aliàs non obtinebit, vt probatur in lege ſexta. in fine, in ll. de Toro, & tenet doctor del Caſtillo in dicta lege prima de Toro in gloſ. *en lo que fueron vſadas*, & in glo. *que ſe vſaron.* ¶ Sed contrarium vult tenere Montaluus in l. final. titulo ſexto. foro legum. libro primo. per text. ibi dicendo, quod de ſtilo cancellariæ in diſceptationibus cauſarum, an lex, quæ allegatur fori ſit in vſu vel conſuetudine de iure regni mādatur ſeruari vſque ad vnguem. vt in dicta lege finali, & in dicta lege fori noui, quæ eſt dicta lex quarta ordinamen. Sed tenēda eſt opinio Caſtelli, quæ fundatur ex dicta lege prima de Toro, vbi clarè dicit. Sed tu vide dictum. Montal. in reperto. ordinament. in parte, leges. vbi dicit quòd valent. Et ad hoc non poteſt obſtare, quòd aliquæ leges fori non ſunt in vſu, quia ſufficit, quòd illæ leges ſunt ſcriptæ, & de vſu contrario non probatur, cum ſtatuta, & leges municipales ſunt in viridi obſeruantia, quandocunque caſus acciderit, etiam poſt mille annos. vt Domi. in capitul. animarum. de conſtitu. in. 6. §. ſtatuto. & leges fori

ſemper

ſemper loquuntur. vt in l. Ariani. C. de hæreti. & non tolluntur per non vſus, ſed per contrariū vſum. Et certè iſta opinio Montal. eſſet ſequenda. ſi dicta lex prima de Toro non eſſet condita: tamen crederem, & tenerem, quod quando per legem fori eſt diſpoſitum aliquid, quòd non eſt prouiſum per alias leges, quòd debet ſeruari ſine eo quod articuletur, vel probetur quòd ſit in vſu.* Facit quòd tenet Peregrin. in parte, lex. quæſtione. 3. in gloſſ. ligantur, vbi tenet quòd leges Caſtellæ licet earum aliquæ non fuerint in vſu, debent obſeruari, niſi per conditorem, vel eius ſucceſſores reges ſint reuocatæ.* ¶ Vnum tamen nota, quòd licet in curia eccleſiaſtica, vel in terris eccleſiæ iudicandum ſit ſecundum ius canonicum. vt in capitulo. primo de nou. ope. nuntia. gloſſ. in capitulo. ſecundo de arbi. in. 6. in parte, lex ciuilis, & Barba. in capitulo. fina. de
3 offic. delega. ante pen. column. vbi ciuitas † ſeu locus, qui eſt ſubiectus temporali iuriſdictioni eccleſiæ debet regi iure canonico, & non ciuili. idem tenet Alexand. conſilio vigeſimotertio. in tertio voluni. per Felin. latè in capitulo. eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſtitu. columna. 29. ¶ Et canonibus deficientibus, iudicandum eſt per leges. vt in dicto capitul. primo. de noui. ope. nuntia. ſed intelligitur quòd eſt iudicandum per leges regias, quia eſt ius commune, & non per leges imperatorum. tenet doctor del Caſtillo in l. 70. de Toro. in gloſſ. prima columna octaua. & iudicio meo eſt text. in capitulo. ad noſtram. de probatio. ibi, lege regni, quem vide. & idem tenet Palat. Ruuius in introductione rubr. de donatio. ſecunda columna. numero octauo. dicendo quòd deficiente iure canonico, recurrendum eſt ad ius commune & ius autem commune in his regnis, intelligit iura, & conſuetudines regni, quæ ius commune appellantur. vt in capitulo. à nobis. de teſtibus. & ibi Abb. primo notabili.

Prætorū. Cap. XIX. finis.

Sequitur. Cap. XX.

SVMMARIVM.

1 *Literæ iudicum eccleſiaſticorum debent liberè legi, nec debent lacerari, nec admenari.*

2 *Nuntij venientes ad ſcholares, non poſſunt detineri, nec capi, nec ibi conueniri.*

Prætorum. Cap. XX.

Item que jurea todo ſu leal poder, que direte ni indirete no procurara que le ſean leydas a cartas de juezes eccleſiaſticos para que ſe impida la nueſtra juriſdictiō real. Y ſi ſupieren que los juezes, y miniſtros de la yglesia en algo

Leydas. a Attamē literę iudicū eccleſiaſticorū liberè † debēt legi, & adimpleri in his. quæ iuriſdictionē ſuā tāgunt, & non debēt lacerari, nec admenari, nec capi earum nūtij. vt in l. 8. ti. 3. lib. 1. in ordi. regali. & ſtatutū in cōtrariū factū, eſt nullū & ſtatuētes in pœnā. l. eo. tit. & libro. incurrūt. ¶ Idem dic in nūtijs venientibus † ad ſcholares, quia non poſſunt capi, nec detineri text. in l. 2. tit. 31. par. 2. de quo per Bal. latè in auth. oēs peregrini. C. cōmunia. de ſucceſſio. &. gl. in l. 3. tit. 24. li. 4. for. ll. Bar. & Paul. in l. 2. §. legatis ff. de iudi. & ibi gloſſ. in verbo, ob aliam cauſam vbi dicunt, ꝙ ſicut ſcholares habēt priuilegiū ne capiātur pro repræſalijs. vt in auth. habita. C. ne filius pro patre, ita pater, vel fratres, qui veniunt ad eos vidēdos, & nuntij, qui eis neceſſariò deſtinātur. idē tenet Abb. in c. fi. de foro cōpe. ſi. col. nu. 47. ¶ Quinimo dicit Bar. in d. §. legatis. ꝙ ſupradicti nō poſſunt ibi cōueniri, ſed habēt priuilegiū domū ſuā reuocādi, licet nō veniant cauſa neceſſaria, ſed probabili, vt cauſa religionis, vel ſtudij, licet ibi ſortiātur forū ratiōe cōmunis patriæ, vt Romæ, vel originis propriæ, vel paternę, vel alia ratione, quia tunc habēt ſecuritatē à iure ſcripto: præterquā ratione contractus, quia tunc poteſt conueniri, & contractum eſt ſeruandum. ſecūdū Paul. de Caſtro. in d. §. legatis. numer. 4.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictionē iudicis ſecularis eccleſiaſticus nō perturbet, nec in bonis laicum executionem faciat, nec eorum perſonas præſumat in carcerare, ſed ad hoc requirat auxilium ſecularis, nec econtra.*

 Iuriſdi-

2 *Iuriſdictio eccleſiaſtica,& ſecularis debent ſe ad inuicem adiuuare,non autem contendere, nec ad inuicem ſe perturbare.*

3 *Si ſubditi imperatoris ſunt rebelles, & inobedientes ipſi principi,debet papa eum iuuare.*

4 *Iuriſdictio temporalis licet ſit penes papam in habitu non poſſunt inferiores ſuos ſua iuriſdictione priuare ſine cauſa.*

5 *Poteſtas ſuprema eſt penes papam,licet non habeat exercitium gladij temporalis.*

6 *Papa poteſt ſe intromittere inter laicos,& poteſtatem exercere in omnibus arduis negotijs gerentibus ſcandalum in Chriſtianitate.*

7 *Iuriſdictio cauſarum temporalium pertinet ad regem in toto ſuo regno.*

8 *Papa dat literas clerico contra laicũ,ſed nõ laico contra clericum.*

9 *Clericus impediens iuriſdictionem ſecularem punitur à iudice ſeculari.*

10 *Quando ſequeſtrum fit penes perſonam eccleſiaſticam,iudex ſecularis poteſt præcipere clerico,quòd illud reſtituat.*

11 *Quando iudex ſecularis eſt negligens,iudex eccleſiaſticus poteſt cognoſcere inter laicos, & in alijs caſibus,vt hic.*

12 *Preuentioni locus eſt,quando crimina puniũtur per vtrunq; ius.*

13 *Exceptio rei iudicatæ,põt opponi corã quocunq; iudice inter eaſdẽ perſonas:& ſic, quòd iudex eccleſiaſticus debet admittere exceptionẽ rei iudicatæ per laicum,& econtra.*

14 *Iudex eccleſiaſticus an poteſt incarcerare laicos,in caſibus in quibus habet iuriſdictionem in ipſos.*

15 *Executionem non debet facere eccleſiaſticus in laicos,ſed debet inuocare auxilium ſecularis,aliàs turbaret iuriſdictionem regalem.*

16 *Quid debet facere iudex eccleſiaſticus antequam inuocet brachium ſecularem.*

17 *Iudex eccleſiaſticus tenetur iuuare ſecularem, aliàs punitur per archiepiſcopum.& infrà nume.18.& nume.22.*

18 *Si pro capiendo malefactorẽ officialis nõ habet ſufficiẽtẽ familiã, põt impetrare brachiũ alterius iudicis. Tñ priuatos nõ põt cogere ad hoc.*

19 *Iudex ſecularis ſciens ſententiam iudicis eccleſiaſtici iniuſtè latam,non tenetur eam exequi.*

20 *Iudex ſecularis,an poteſt cognoſcere ſummatim, an ſententia eccleſiaſtici ſit exequenda: Et quid in cauſa hæreſis.*

21 *Iudex eccleſiaſticus an poteſt compellere ſecularem vt ſibi impendat auxilium.*

22 *Iudex eccleſiaſticus cõpellitur per ſuũ ſuperiorem,vt ſuum auxilium ſeculari impendat.*

23 *Iudex ſecularis per quem iudicem eccleſiaſticum debet compelli.*

24 *Iudex ſecularis non cogitur procedere vel condemnare ad mandatum epiſcopi.*

25 *Iudex ſecularis debet iuuare eccleſiaſticum inuocantem ſuum auxilium, quando ſententia eſt in rem iudicatam tranſactam. Secus ſi eſt appellatum ab ea.*

26 *Secularis requiſitus ab eccleſiaſtico non impẽdens auxilium,eſt excommunicatus.*

27 *Iudex delegatus,qui non habet in mãdatis expreſſè, an poteſt inuocare auxilium ſecularis.*

b Vſurpan. [b] Text.in.l.7.titu.3.libr.1. in ordin.regali.& tex.in.l.4.tit.1.libr.3.& in.l.26.titul.2.eod.lib.3. in eiſdẽ. ordina.regal.Idẽ tenẽt,dicẽdo,ꝙ iudex eccleſia-
1 ſticus† iuriſdictionẽ ſecularis iudicis nõ perturbat,nec in bonis laicorũ executionẽ faciat, nec eorũ perſonas in carcerare præſumat, ſed ad hoc requirat auxiliũ brachij ſecularis.Et ratio huius eſt, quia iuriſdictio tẽporalis ad eccleſiam non pertinet,nec de ea debet ſe intromittere in prçiudicium iuriſdictionis ſecularis, nec ecõtra. vt in d.l.ordinamẽti.& in.c.nouit.de iudi.in princip. ibi,non putet aliquis illuſtris regis iuriſdictionẽ perturbare,aut minuere intendamus, cũ ipſe iuriſdictionẽ noſtrã nec velit,nec debeat impedire.& text.in. cap.lator.qui filij ſint legiti.ibi,ex tũc ſeculari domino ſub cuius iudicio de hæreditate cauſa vertitur intimetis.& in.c.2.de priuileg.& gl.ibi dicit, ꝙ eccleſia nõ vult ius alterius ſibi arrogare, quia iuriſdictio diſtincta eſſe debet.vt in.d.ca. nouit.vbi Abb.1.colũ.nu.2.dicit,
2 ꝙ talis iuriſdictio† eccleſiaſtica, & ſecularis debent ſe adinuicẽ adiuuare;nõ autẽ cõtẽdere, nec ſe adinuicẽ per turbare.c.ſi imperator.96. diſtinctio.&.c.duo.23.q.5.&.c.princeps.&.c. adminiſtratores,& qui filij ſint legit.c.cauſam.Facit qđ notat

notat Innoc.in.c.licet ex ſuſcepto.de foro com
3 pe.vbi notabiliter dicit,ꝙ ſi ſubditi† imperatoris ſunt rebelles,& in obediẽtes ipſi principi, debet papa eũ iuuare,& domare rebellionẽ ſubditorum.arg.in.c.ad verũ.96.diſtin.❡Ex quo notat Abb.ꝙ licet
4 iuriſdictio† tẽporalis ſit pœnes papã in habitu, nõ tamen

vſurpan[b] nueſtra juriſdicion,o ſe entremẽte en lo que no les pertenesce, les

poſſunt inferiores ſuos priuare ſua iuriſdictione ſine cauſa,qui exercitium huius iuriſdictiõis eſt prorſus ſibi interdictum.vt ibi per Abb. nu.11.& 12.&.13.vbi in hoc concludit.ſ.ꝙ papa eſt maior
5 imperatore, & ꝙ penes ipſum papam ſit† ſuprema poteſtas, licet non habeat exercitium gladij temporalis.& gl.in.d.c.cauſ.qui filij ſunt legiti. Sed ad quid valet iſta maioritas & prærogatiua Papæ,cũ non valeat perturbare iuriſdictionem principis temporalis,nec minuere,nec exercere per ſe.vt in.d.ca. imperator & in.d.c.cũ adueni. 96.diſtin.& ipſe Deus exercitium,& executionem interdixit,dicendo Petro, Mitte gladium tuum invaginam.& Ioan.18.& Bernardus ad Eugenium, Aggredere ſubditos verbo, ſed non ferro.Quid vſurpare gladium tentas? quem ſemel iuſſus eſt mittere in vaginam?❡Reſpondetur,ꝙ valet ad multa.vt per Abb.in.d.ca.nouit. nu.13.
6 verſi.reſpondetur.maximè in omnibus† arduis negotijs,& gerẽtibus ſcãdalũ in Chriſtianitate, papa põt huiuſmodi maioritatis ratione ſe intromittere,etiã inter laicos,& exercere iſtã poteſtatẽ ſibi à Deo tributã,vt patet in. c. pro humani.
7 de homi.in.6.❡Et ſic ꝙ iuriſdictio† cauſarũ temporaliũ pertinet ad regẽ in toto ſuo regno,& ſic de iure habet iuriſdictionẽ in regno.vt Abb. in. d.c.cũ cauſam.nu.3.& dixi ſuprà.in.c.1.in glo.1.
8 Et nõ papa licet de cõſuetudine dat† literas clerico cõtra laicũ,ſed nõ laico cõtra clericũ.vt notatur in.c.ſi clericus.&.c.ex trãſmiſſa.de foro cõ pe.&.c.ſi clericus.11.q.1.& Alex. in conſilio. 69. in.1.volu.Specula.in tit.de cõpe.iudi. delega. §.
9 1.verſic.30.❡Quinimo ſi clericus impedit† iuriſdictionem ſecularẽ,põt ipſemet clericus puniri à iudice ſeculari.vt tenet Paul.de Caſtr.in.l. additos.C.de epiſco.audi.nu.6.vbi dicit hoc intelligere Guiller.in bonis,nõ in perſona: cũ totaliter perſonæ clericorũ ſint exẽptæ propter charactere à iuriſdictione ſeculari:vide quæ latè dixi in.c.3.ſuprà.in gloſ.*fauor de juriſdiction.* numer.3.
10 ❡Et idẽ dic, ꝙ iudex ſecularis† põt præcipere clericũ,putà, quando ſequeſtrum fit penes perſonã eccleſiaſticã,quia iudex ſecularis põt prçcipere ei,quod illud reſtituat.tenet Iaſ.in.l. ſi fideiuſſor.§.ſi ſatiſdatũ.n.6.ff.qui ſatiſdare cogãtur. per text.notabil.in.l.fi.§.pẽ.verſi.per ſuã interlocutoriã.C.de bonis iudi.autho.poſsi.&Bal.ibi in.d.§.ſi ſatiſdatũ.& idẽ Bal.in.l.acceptam.C.de vſuris.1.colũ.verſi.ſacratiſsima.qa tũc nõ proceditur propriè contra eum per modum iudicij,ſed executiuè in conſequẽtiam officij ſuſpecti.quod ſequitur Matthæ. de Afflictis in deciſsio. Neapolit.deciſi.24.num.3. *Et tenet Peregrin.in parte clericus.q.9. in glo. tanquam hæres:verſi.quando,quem vi.in parte depoſitum in principio,verſicu.poteſt tamen.* ❡Tamen iſtum text.& ſimiles limita nõ proce
11 dere quando iudex ſecularis† eſt negligẽs, quia tũc bene põt iudex eccleſiaſticus cognoſcere in laicos.gloſſ.eſt in.d.c.nouit.& in.c.ex tenore.de foro cõpe.& glo.& Abbas ibi,& facit text. in.c. adminiſtratores.23.q.5.❡Iſtum & alios caſus, in quibus iudex eccleſiaſticus põt ſe intromittere, & immiſcere ſeculari iuriſdictioni,ponit glo.notabil.in.c.licet ex ſuſcepto,de foro cõpe.in verbo,vacãte imperio.& ibi ſingulariter Inno.nu.3. verſi.imperio.❡Quibus adde alios.ſ.rõne perſonæ ſerui,vel ruſtici,eccleſiæ.vt in.c.eccleſiarum ſeruos.12.q.2.❡Itẽ in cauſis pœnitentiæ.11.q.2.c. illud.&.16.q.6.c.de lapſis.❡Itẽ cauſis pupillorũ viduarũ,& debiliũ perſonarũ.c.deſolatis.87.diſtin.❡Itẽ in cauſis pauperũ, & peregrinorũ.24. q.3.c.ſed quid de potẽtibus.❡Itẽ vbi terra eſt ſuppoſita eccleſiaſticæ iuriſdictioni.vt in. c. ſi duobus.de appella.❡Itẽ vbi eſt cõſuetudo.vt in.c.cũ ſit generale de foro cõpeten. vt tenet Mõtal. in reperto.legũ ordina.in parte, iudex eccleſiaſticus.❡Itẽ ratione ſacrilegij.vt in.c.cũ ſit generale. de foro cõpe.licet qñcunq; per iudicẽ ſecularem puniatur.vt in authen.ſi quis in hoc genus.C.de epiſcopis & cleri.❡Item rõne hæreſis, ſimoniæ, periurij,& adulterij, & de quocunq; peççato. vt gl.in.d.c.cùm ſit generale.❡Item ratione reconuentionis.3.quæſtio.8.c.cuius in agendo. vt eſt gloſ.in.c.ſi.de exceptio.libro.6.vbi ponit iſtum caſum,& alios,quam vide. ❡Vbi Dominicus di
12 cit,quòd quando crimina puniũtur† per vtrũq; ius,tunc eſt locus præuentioni. arg.in capi.tuæ. de procura.& per gl.in.ca.nos inter.de purg.ca
13 no.❡Adde, quòd exceptio rei iudicatæ† inter eaſdem perſonas poteſt opponi,corã quocunq; iudice,& ſic quòd ſententia lata ab vno competente iudice,debet ſeruari ab alio,cuiuſcunq; iuriſdictionis ſit: & ſic, quòd iudex eccleſiaſticus debet admittere exceptionem rei iudicatæ per laicum

laicum in caſibus ſpectantibus ad cognitionem
iudicis ſecularis, & cõtra ſecularis debet admit-
tere exceptionẽ rei iudicatę ꝑ eccleſiaſticũ. ¶In
illis caſibus ad eũ ſpectãtibus. vt in. d. c. fi. de ex-
ceptio. in. 6. ¶Tñ in caſibus in q̃bus iudex eccle
ſiaſticus habet cognitionem inter laicos, non po
14 teſt † eos incarcerare, ſed tãtũmmodo per cenſu
ram eccleſiaſticam compellere, niſi ſolummodo
in crimine hæreſis. vt tenet ſingulariter Ioann.
Andre. in additio. ad Specul. in rubrica. in titul.
de offi. ordi. & de maiori. & obe. & dicit, ꝙ ita
communiter tenetur. & text. in. c. fi. de foro com
pe. in. 6. & ibi Anchara. & Philip. & vi. Felin.
in cap. cùm ſit generale. de foro compe. colum.
7. nu. 20. & eſt arg. c. cùm epiſcopus. de officio
ordi. in. 6. vbi licet ibi dicatur generaliter, quòd
epiſcopus de cauſis ad forum eccleſiaſticum ſpe
ctantibus in quolibet loco ſui epiſcopatus poſ-
ſit cognoſcere, tamen loquitur de captione, ſta-
tim reſtringit ad clericos. & idem videtur ſenti-
re. cap. quanuis. de pœnis. in. 6. pro hoc vide-
tur facere. l. placet. C. de ſacro ſanct. eccleſi. vbi iu
dex eccleſiaſticus excommunicat, ſecularis de
portat ſacrilegiũ. Et ſic debet intelligi text. iun-
cta gloſ. in cap. cõtra idolorũ. 26. quæſtio. 5. quæ
dicit colligendo ex text. quòd epiſcopus poteſt
carcerare reos: qa debet intelligi, quãdo ſunt cle
rici, vel eccleſiaſticæ perſonæ, vel loquitur de hę
reticis, & idolorum cultoribus, vel aruſpicibus,
qui ſimiliter hæretici appellantur, & de ſacrile-
gis, quos puniendos, caſtigandos, & carcerandos
lex ciuilis regni permittit. 18. titul. l. 10. parti. pri
ma, quæ incipit, defendimiento. & l. 7. titulo. 5.
for. ll. libro. primo, quæ incipit, ninguno. vbi pu
nitio ſacrilegij remittitur ad epiſcopum, vel ad
iudicem eccleſiaſticum, & facit bonus text. in. c.
accuſatus. de hære. in. 6. prout tenet Pala. Rubi.
in repet. c. per veſtras. verſi. ſed & pulchra dubi-
tatio. foli. 80. numer. 24. & 25. ¶Licet in contra-
rium videtur: nam ratione delicti factus eſt de
foro eccleſiæ. vt in authenti. Item nulla commu
nitas. C. de epiſ. & cleri. & capitulo. cùm ſit gene
rale. & capitul. ex tenore. de foro cõpe. ¶Quod
non obſtat: quia licet ad epiſcopum ſpectet ſub
ditum, ſiue laicum, ſiue clericum non ſolùm cor
rigere, ſed punire, debet hoc facere ſecundum ca
nones per cenſuram, cuius nomine cenſuræ ec-
cleſiaſticæ continetur excommunicatio, interdi
ctum, & ſuſpenſio. vt in capitul. quærẽti. de ver-
bo. ſigni. quæ tendunt ad correctionem, non ad
pœnam, & ſic eſt ſpeciale in crimine hære-
ſis, vt tenet Oldrald. conſilio. 86. ſingulariter,
quem vide, vbi dicit, quòd in alijs inuocet bra-
chium ſeculare capit. primo, de offic. ordi. & ibi
gloſ. & Inno. & videtur expreſſum in authẽ. cau
ſa quæ fit cum monacho. C. de epiſcopis & cleri.
in fine. & cap. fœlicis. de pœnis. in. 6. & tenet Al-
bericus de Roſa. in. 3. parte ſtatu. quæſtion. 43. &
idẽ in expreſſo tenet. d. l. 7. titul. 3. lib. 1. & l. 4. ti
tul. 1. & l. 26. titulo. ſecundo. libro. tertio in ordi-
15 na. regali. ibi. *No ſean oſados de fazer execucion † en los*
bienes de los legos, ni prender, ni encarcelar ſus perſo-
nas, pues el derecho pone remedio contra los legos rebel-
des en cumplir lo que por la yglеſia juſtamente les es mã
dado, y ſentenciado, conuiene a ſaber, que la ygleſia inuo
que la ayuda del braço ſeglar. vt text. in authentica.
de ſancti. epiſcopis. §. ſi quis contra aliquem, col
latio. 9. vbi ſententia lata per epiſcopum manda
tur executioni per iudicẽ ſecularẽ: & ſic licet iu-
dex eccleſiaſticus in caſibus de iure permiſsis ſu
prà notatis habeat iuriſdictionem quoad cogni-
tionem in laicis, non tamen habet actualem exe
cutionem, cum ſit diſtincta iuriſdictio. vt in ca.
poſtulaſti. de foro. compe. niſi de hoc habeat cõ-
ſuetudinem, vt dixi ſuprà, in. 2. in glo. 1. num. 12.
quam vide in tantum, ꝙ etiam ſi cauſa ſit de fo-
ro eccleſiæ, vt cauſa dotis, vel huiuſmodi, iudex
eccleſiaſticus ordinarius, vel delegatus ſuam ſen
tentiam non exequitur. poſſeſsionem corpora-
lẽ dãdo ſed laico iudici dãdã mandabit. tenet In
noc. in ca. ſignificaſti. de offic. delega. & ſequitur
Lucas de Penna in. l. expertes. C. de decurio. lib.
10. ¶Hinc eſt, ꝙ ſi eccleſiaſticus iudex executio
nem facit in laicum, vel in ſuis bonis, turbaret iu
riſdictionẽ regalẽ. vt infert Montal. vbi ſuprà. &
dicit, ꝙ facit quod notatur in. c. Romana. §. con-
trahẽtes. de foro compe. in. 6. ¶Et ideo dicit Ioã.
de Palat. Ruui. vbi ſuprà. num. 17. ꝙ procedit: er
16 go iudex † eccleſiaſticus contra laicos ſecũdũ ca-
nones cẽſurãdo, primò excõmunicãdo, deinde
de anathematizando, & inter dicẽdo, poſtea cũ
eccleſia nõ habeat vltra quid faciat, inuocet bra
chſũ ſeculare: ante enim quã iſta faciat, nõ debet
inuocare. vt dicit eſſe gl. notabil. relata ad tex. in
Cle. diſpẽdioſam. de iudicijs. in verſ. coërcere. &
ibi Lanfranc. in repeti. & per alia iura relata. per
d. Pala. Ruui. vbi latè de. q. iſta vbi in. num. 26. te
net, ꝙ licet laicus propter delictum efficiatur de
foro eccleſiæ, vt eccleſia poſsit illũ condemnare
nõ tamẽ poterit exequi ſententiã in eius bonis,
vel capere eius ꝑſonã, quod dicit eſſe notãdũ,
& credit veriſsimũ. ¶Quoq; dic, ꝙ iudex eccle-
17 ſiaſticus † tenetur iuuare ſecularem, & ſuã ſentẽ-
tiã mãdare executioni: & hoc debet facere, non
obediẽdo, ſed patrocinando, & fouendo iuriſdi-
ctionẽ temporalẽ in licitis, & honeſtis. vt tenet
Bald. in. d. c. 1. de officio. ordi. 1. col. verſi. quæro.
cũ Innoc. & facit text. in. c. 1. de exceptio. libr. 6.
& ſi

& ſi laici nolũt obedire ſuo præſidi, epiſcopus re
quiſitus poteſt, & debet eos excõmunicare, ſicut
ſecularis cõtra inobediẽtes epiſcopo poteſt mul
tã, vel bãnũ inducere: quia iſtæ duæ iuriſdictio-
nes ſunt inuicẽ colligatæ, & cõfœderatę. Et ideò
vnus iudex debet vitare præſcriptũ alterius, ſi-
cut dicit lex, ꝙ ſi duæ ciuitates ſunt ad inuicẽ con
fœderatæ, vna debet vitarẽ proſcriptũ alterius,
& ſi proſcriptus non vult obedire, debet punire
de obediẽtia. vt in. l. nõ dubito. ff. de capti. & per
Barto. in. l. à diuo pio. §. 1. ff. de re iudi. prout ad li
terã tenet Bald. vbi ſuprà. verſic. quæro & cõtra.
& Abb. in. d. c. 1. num. 14. ¶Et idẽ dic, ꝙ ſi pro ca
18 piẽdo malefactorẽ † officialis nõ habet ſufficien
tẽ familiã, põt impetrare brachiũ alterius iudi-
cis. vt tenet Ang. in. l. 2. C. de his qui latrones. &
Ioan. de Plat. in. l. fiſcalibus. C. de exacto. tribut.
lib. 10. Et idẽ tenet Ioan. de Plat. in. l. tãti collate-
rales. §. eos licet. C. de re mili. li. 12. vbi iudex non
habens officiales in ſua iudicatura, põt recipere
de loco proximiori alterius iudicis pro ſuis exe-
cutionibus faciendis. arg. l. diuus. ff. de tutori. &
cura dat. ab his. ¶Quinimo dicit, ꝙ ſi habẽs me-
rũ imperiũ nec habet locũ ad exercendũ, põt in
loco viciniori illud exercere, ꝙ eſt notandũ. Et
ibi quoq; tenet, ꝙ officiales, & poteſtates, tã ciui
les, quã eccleſiaſtici debẽt ſe inuicem iuuare, &
vnus põt implorare brachiũ alterius. vt in. l. epi
ſcopale. C. de epiſco. audi. tex. in. c. vnico. de ſta
tu regul. in. 6. & in. c. dilecto. de ſent. excõ. in. 6.
¶Tamẽ ſi rex, vel eius magiſtratus vult capere
maleficos, & latrones, nõ põt ad hoc cogere ſibi
ſubditos, maximè homines ciuitatum, quia ſtipẽ
dijs regis ſunt malefici capiẽdi, nã ideo habet tri
buta, & regni redditus, & prouentus regni, vt re-
gnũ ſeruet abſq; ſubditorũ grauamine, iuſtitiam
faciat. vt Andr. de Iſerni. in lib. feudo. in titul. de
ſtatu. & cõſue. §. nauigia. & tenet Luc. de Pen. in
l. 1. C. vt ruſtici ad null. obſequi. col. 7. lib. 11. ¶Et
facit quod tenet Bal. in. c. licet vndiq;, de offi. de
legat. vlti. col. quod ſequitur Iaſ. in. l. à diuo pio.
§. ſentẽtia. ff. de re iud. nu. 8. ꝙ epiſcopus tenetur
obedire literis poteſtatis ei ſcribẽtis, & habentis
tẽporalẽ iuriſdictionẽ, quia hoc facit authoritate
legis, ad quod dicit, ꝙ eſt glo. notabil. in. l. ex ea.
ff. de poſiti. & ſi nõ facit punietur per archiepi-
ſcopũ. quod dicit eſſe notãdũ. & vide Bal. in. d. l.
ex ea cauſa. nu. 2. ¶Facit quod tenet Par. de Put.
in tract. ſyndi. in parte, brachiũ officialis. fol. 64.
Vbi ait, ꝙ ſecularis tenetur exequi ſentẽtiã iudi
cis eccleſiaſtici. per gl. in. l. epiſcopalis dignitas.
C. de epiſcop. & cleri. & in. d. ca. 1. de offi. ordi. &
Ioã. de Pla. vbi ſuprà. tamẽ iudex ſecularis nõ te
netur exbannire excõmunicatos ab epiſcopo,
licet debet eos vitare, tenet Iaſ. in. d. l. à diuo pio.
19 in. d. §. ſentẽtia. n. 10. ¶Sed ſi iudex ſecularis † ſci
ret ſentẽtiã iudicis eccleſiaſtici iniuſtè eſſe latã,
non tenetur exequi nec brachiũ impertire, ſecũ
dũ Inn. in. c. paſtoralis. de offic. deleg. & Abb. in
d. ca. 1. de offi. ordi. nu. 12. quia nõ debet eſſe exe-
cutor ad malũ cõtra cõſciẽtiã facit. l. nõ tãtũ. ff.
de appel. & idẽ tenet Cardi. in Cle. paſtoralis. §.
deniq;. in fine. de re iudi. vbi ait, ꝙ brachiũ ſecula
re non debet quis impertire quãdo cõſtaret quẽ
fuiſſe iniuſtè cõdemnatus, & tunc non remittet,
aliàs ædificaret ad gehẽnã tanquã faciens contra
conſcientiam. vt in. c. literas. de reſti. ſpolia. alle-
gãdo Inno. in. d. c. 1. de offi. ordi. qa in bono tãtũ
debet ſuum auxilium impendere. vt Innoc. ibi.
¶Et ideò dicit Bart. in. l. diuus. ff. de cuſto. reorũ
20 ꝙ tunc iudex ſecularis † põt ſummatim cogno-
ſcere, cuius cõtrariũ tenet Bal. in authẽ. clericus.
C. de epiſcopis & cleri. & Guiller. in. l. magiſtra
tibus. ff. de iuriſd. om. iudi. & doct. in. d. Cle. pa-
ſtoralis. de re iudi. & in. ca. de cætero. eo. tit. quia
eſt inferior. & Inno. in. c. cùm in iure. de offic. de
lega. & cõtra Bar. tenet Iaſ. in. d. l. magiſtratibus.
nu. 10. vſq; in fi. & Ang. in. d. l. diuus. & in. l. 1. C.
de exhiben. reis. & Abb. in. c. at ſi clerici. de iudi.
Ang. in tract. malefi. in parte, nec non ad denun-
tiationẽ. nu. 14. & ibi Aug. in additio. tenet quo
q; cõtra Bar. & ſic, ꝙ iudex ſecularis nõ debet de
nouo cognoſcere anteaquam puniat. de quo per
And. Sicul. Barba. in. d. c. 1. de offi. deleg. col. 28.
cũ ſequẽtibus. vbi vult ſubſtinere opinionẽ Bar
to. per. 6. col. ¶Sed tu intellige & ſalua Barto. in
alijs criminib⁹, excepto in crimine hæreſis, quia
in iſto caſu ſolũ modo tenetur ſtare proceſſui, &
nõ in alijs caſibus. vt tenet Abb. ſic intelligendo
Bart. in. c. fin. in fi. de ſtatu monacho. vbi ait, ꝙ ſi
iudex eccleſiaſticus tradit clericũ, vel laicum iu-
dici ſeculari per eum puniendũ, iudex ſecularis
non tenetur ſtare proceſſui iudicis eccleſiaſtici,
excepto in crimine hæreſis, & ſolũmodo in iſto
caſu errauit Bart. in dict. l. diuus. ſecundum eun
dem Abb. quod nota, facit tex. in. ca. inquiſitio-
nis. §. prohibemus. de hæret. in. 6. & iſtãmet opi
nionem vult tenere idem Abb. in ca. 1. de officio
ordi. num. 12. verſi. ſed aduerte. pro qua opinione
eſt tex. in. l. 2. titu. primo. foro. ll. lib. 4. ibi, *de que*
los obiſpos y los prelados de la yglеſia los juzgaren por
hereges que los quemen. ¶Sed quando iudex ſecula
ris inuocat auxilium eccleſiaſticum, tenetur fa-
cere fidem de proceſſu. vt Innocen. & Abb. in di
cto capitul. 1. de offic. ordi. & Barb. ibi colum. 27.
vbi in col. 28. cum ſequentibus tenet quoq; con
tra Bart. ¶Sed tene, vt dictum eſt, ꝙ excepto in
delicto hæreſis iudex laicus debet iterũ cauſam
exami-

examinare,quando ſibi traditur per epiſcopum
clericus puniendus.tenet Ang.in authen.de ſan
cti.epiſcopis.§.ſi verò examen.col.9.& Abb.vbi
ſuprà.Et iſtã concluſionẽ cõtra Bar.tenet quoq;
Stepha.Aufrer.in tract.de poteſtate.ſecula. con
tra eccleſia.tomo.5.tra.in.4.regula. nu.31. &.32.
fol.436.vbi concludendo dicit.reſtat igitur con-
cluſio,ꝙ in criminalibus alijs ab hæreſi iudex ſe
cularis non tenetur ſtare proceſſui iudicis eccle-
ſiaſtici.*Et vi.Peregri.in parte clericus.qõ.10. in
glo.degradatus,in fin.vbi idem tenet,ꝙ quando
epiſcopus remittit hæreticum ad iudicem ſecu-
larẽ: iudex ſecularis tenetur ſtare actis epiſcopi
quia iſta remiſſio fit tanquam de ſuperiori ad in
feriorem. Vnde inferior habet exequi non co-
gnoſcere de crimine.*¶Eccleſiaſticus tamen po
teſt compellere ſecularem,ſi non vult ſibi impẽ
21 dere † auxilium,ſed non econtra.glo.in.c.1.& ibi
Abb.de offi.ordi.nu.11.quia ſecularis non poteſt
compellere eccleſiaſticũ,quia maior eſt eo.facit
ca.qualiter.de iudi.&.c.legimus.in fine. 93. diſt.
22 ¶Sed iudex eccleſiaſticus † compellitur per ſuũ
ſuperiorẽ eccleſiaſticũ.vt in.ca.2.de excep.in.6.
¶Et licet poſſit ſecularis cogi per eccleſiaſticũ,
non intelligas per quẽlibet eccleſiaſticũ, ſed per
23 ſuũ † ordinariũ vt in.d.c.2.cui ſubeſt ratione pec
cati:quia ſi eccleſiaſticus inuocat brachiũ ſecula-
ris,qui non eſt de ſua diœceſi,non poterit nõ pa
rentem compellere,quia eſt extra territoriũ.ca.
2.de conſtitu.in.6.l.fi.ff.de iuriſ.om.iudi.ſed im
plorauit auxilium diœceſani,cui ſubeſt ille ſecu
laris,& ille compellet ſecularem.vt Cardi.in.d.
c.primo.& Barb.ibi.33.&.34.col.¶Sed non cogi
24 tur iudex laicus procedere, † vel cõdemnare ad
mandatũ epiſcopi.Bal.in margarita.verſi. iudex
verſi.21.& Innoc.in dict.c.primo.de offi.ordi.li-
cet condemnatum ab vno alter debeat euitare.
vt Bal.vbi ſuprà,quod dicit eſſe menti tenendũ.
¶Sed ſupradicta,quòd iudex ſecularis debet iu-
uare eccleſiaſticum inuocãtem ſuum auxilium
25 intellige quando ſententia eſt † in rem iudica-
tam tranſacta,ſecus ſi eſt appellatum ab ea,quia
tunc nõ tenetur obedire iudici eccleſiaſtico con
tra clericũ appellãtem à ſententia ſua,ita ſingula
riter Oldral.cõſilio.89.vbi hoc per multa funda
mẽta tenet,& dicit hoc verius,maximè ſi appel-
latio eſt emiſſa ex cauſa probabili. quod nota.
Et tenet Abb.in.c.1.de offic.ordi.num.11.quem
vide. & idem tenet dictus Stephanus Aufrerius
in dicto tracta.de poteſtate ſeculari.in quarta re
gula numero.32.tomo quinto tractatu.fol. 436.
dicendo,ꝙ ſi epiſcopus inuocat brachium ſecu-
lare,contra clericum ſuum,qui tamen ab eo ex
probabilibus cauſis ad ſedem apoſtolicam appel
lauit,princeps,vel iudex ſecularis non debet eũ
iuuare, quia eidem epiſcopo poſtquam eſt ap-
pellatum ab eo ſubditus poteſt reſiſtere.l.prohi
bitum. C. de iure fiſci.libro.10. & procedendo,
appellatione pendente,videtur ſuperiori iniu-
riam facere.ca.nomen.2. quæſtione prima.&.l.
quoniã iudices.C.de appel.vbi dicitur,ꝙ officia
lis non reſiſtens pertinaciter iudici non recipien
ti appellationem,punitur.30.põdo auri. ex qua
lege poteſt ſubſtineri ſecundùm Stepha.vbi ſu-
prà,quòd iudex temporalis poſſit impedire exe
cutionem ſententiæ,præſertim irretractabilem,
à qua fuit ad ſedem apoſtolicam appellatũ, do-
nec releuandi tempus ſteterit. quod ſæpenume
ro fieri vidit,quod nota.¶In tantum, ꝙ ſi ſecula
ris requiſitus ab eccleſiaſtico non impẽdit ſuum
26 auxilium † in caſu in quo debet, eſt excommu-
nicatus.vt tenet Archidi.in.c.1. de ſtatu regula.
libro.6. & Paris de Pute.vbi ſuprà.¶Sed quæri-
27 tur,an iudex † delegatus,qui non habet in man
datis expreſſè,poteſt inuocare brachium ſecula
re.Federi.de Senis hanc.q.examinat in cõſi.163.
& primò dicit,ꝙ non: quia iuriſdictio delegata,
eſt ſtricti iuris odioſa,& extraordinaria, & ſic re
ſtringẽda,& coarctãda,& ad perſonas ĩ reſcripto
non comprehenſas non extẽditur.c. edoceri. de
reſcrip.& ibi gloſſ.&.c.nonnulli.eo.titu.&.c.fi.
de offi.delega.& dicit tenere Archidi.in.ca.offi-
cium.de hæreticis.in.6.¶Tamen dicit,ꝙ in con
trarium tenet Innoc.in.c.ſignificaſti.de offi.dele
ga.& Hoſti.eo.tit.c.1.& Spec.in ti.1.§.ſequitur.
verſi.ſed nunquid ſeculare.& idẽ Archidi.in ca.
adminiſtratores.23.q.5. quia aliqua repromiſſa,
vel prohibita,omnia quæ ſequuntur ex ea, per-
mittuntur,vel prohibentur.vt in.c.præterea.de
offi.dele.&.c.prudẽtia.§.ſexta.verſi.cæterum.l.
ad rẽ. ff. de probatio. in qua opinione remanet.
Fede.in.d.cõſi. Quia cũ iuriſdictio eccleſiaſtica,
& coërtio non ſufficiat ad cõprimẽdũ contuma-
ces,& inobediẽtes,meritò per ſecularẽ poteſtatẽ
ſe iuuare debet eccleſia,ſicut ecõtra. ¶Et contra
riũ ſoluit,dicẽdo,ꝙ nõ obſtat,ꝙ iuriſdictio dele
gata ſit reſtringenda:quia habet locũ, vbi per de
legatã iuriſdictionem derogarẽtur iuriſdictioni
ordinariæ,quæ eſt fauorabilis, & ibi quoque re
ſpõdet ad alia,quæ in contrariũ poſſunt adduci.

SVMMARIVM.

1 *Proteſtatio dicitur denuntiatio publicè facta cauſa iuris conſeruandi.*

2 *Quatuor ſpecies proteſtationum.*

3 *In proteſtatione regulariter,ſcriptura non requiritur.Fallit vt hic.*

Reque-

c **Requerimientos.** c Quæ ꝑ-teſtatio di
1 citur,† quòd eſt denuntiatio publicè facta cauſa
iuris cõſeruãdi in futurũ,quod proteſtanti com
petit,vel cõpetere põt.c.cũ in.de conſtitu.&.ca.
cùm magna. de electio.proutte net Cardina.in. Cle.1. de procu rato.nu.16.q.13.

haga requirimien-
tos, e q̃ no lo hagan.

vbi dicit,ꝙ idem tenet Zenzeli.per.l. fi.§. Item
ſi prædixerit.ff.naut.caupo.ſtabul.Alij autẽ ali
ter definiunt,vt per Bart.in.l.non ſolum.§.mor-
te.ff.ꝙ de noui.ope.nuntia.vbi ait,ꝙ proteſtatio
dicitur de nuntiatio cum teſtatione facta. vt in.
l.de teſtatio.ff.de verbo.ſigni.& in.l. plebs.§.de
teſtatum.quæ definitio dicit ibi quòd ſit veriſſi-
ma.nume.11.vbi multifarijs modis hoc exponit.
2 ¶Et ſunt ſecundum eum quatuor † ſpecies pro-
teſtationum.Et in quantum dicit,ꝙ ſecunda eſt
proteſtatio prohibitoria,ſeu inhibitoria, ne ali-
quid fiat, quæ conuenit noſtro text. iſta cõſiſtit
circa tria.Nam quandoq; prohibetur vt nõ fiat
id quod prohibito erat permiſſum,nõ tamẽ erat
obligatus ad faciẽdũ , vel nõ faciẽdũ. Quandoq;
prohibetur vt nõ fiat id quod prohibitus tenea-
tur facere.De vno quoq; mẽbro vi.per Bart.ibi.
nu.34.cũ ſequentibus.¶Et in quãtũ Bart. repre
hendit diſſinitionẽ Ioan.Mon. vt proteſtatio di
catur clamoſa denũtiatio,& ſic videtur intelligi,
ꝙ nõ poſſit fieri proteſtatio in ſcriptis.C.l. fina.
C.de negotijs geſtis.dicit Alexãd.in.d.§.morte.
nu.9.ꝙ dicta definitio Ioan. Mon. põt defendi,
quia etiã ſcriptura clamare dicitur.vt patet in.c.
cũ Marthæ.de celebra.miſſ. verſiculo. moſayca
vox.& ꝙ notat.Bar.in.l.Ariani.C. de hęreticis.
dũ dicit Alexã.ꝙ lex ſemper loquitur,& quia ſe
cũdũ Iaſ.in.d.§.morte.nu.12.hoc eſt modicæ vti
litatis, vlterius non inſiſtendum. ¶ Et quòd in
iſta proteſtatione regulariter nõ requiratur ſcri-
3 ptura, † ſed poteſt fieri in ſcriptis, vel ſine ſcri-
ptis,eſt text.& ibi Bart.in.l.fi.C.de negotijs ge-
ſtis,& ibi alij docto.gl.in authẽ. de tẽpo. nõ ſol.
pecu.§.cõteſtationẽ.colla.7.quia non eſt de caſi
bus ſpecialibus requirentibus ſcripturam.vt per
gloſſ.magnã in.c.1.de cenſi.in.6.quãuis cõtrariũ
teneat gloſſ.& malè in.c.cupiẽtes.de ele.in.6. in
verbo propoſita.& ibi reprobant Ancharran. &
Domi.& bene ſecũdũ Iaſ.in.d.§.morte. num. 21.
¶Quod dicit ibi Iaſ.ꝙ fallit primò,vbi proteſta-
tio ſuccedit loco actionis,ſeu libelli, ex parte a-
ctoris.vt in.l.ſi vt perfectius.C.de annali. exce-
ptio.¶Secũdò fallit, quando proteſtatio ſucce-
dit loco exceptionis nõ numeratæ pecuniæ, vel
non numeratæ dotis,& ſic ex parte rei.vt in au-
thentic.hanc autem.C.de non numerã.pecu.Et
iſto modo patet,quòd ſecunda fallentia differt à
prima,quanuis Saly.& Bald.in.d.l.fina.C.de ne
go.geſtis.reprehendant Barto.in.d.§.morte.nu.
27.& malè ſecũ dùm Iaſ.ibi.nu. 21. quia dicũt ſe cundam fallentiam contineri

Y ſi dello no quiſie-
ren, ceſſar, nos lo

ſub prima.¶Vltra Bart. ſecũdũ Iaſ. fallit tertiò,
quando per proteſtationem agitur de periculo
perſonæ,& ſic per eam patitur præiudicium irre
parabile,tunc propter grauitatem præiudicij, re
quiritur ſcriptura.tex.eſt in authen.ſi quis ei.&
ibi Saly.ad hoc notat.C.de adulterijs.& Roma.
in addi.ad dict.§.morte reputat illum tex.ad hoc
ſingula.¶Quartò fallit, quando aliquis inuitus
non poteſt cogi ad acceptandum tutelã, ſed ſpõ
te ſi vult acceptare,debet hoc infra quatuor mẽ
ſes proteſtari in ſcriptis,quòd eam acceptat.tex.
eſt in authentic. presbyteros vltima. & ibi Bal.
ad hoc notat.C.de epiſcopis & clericis , & ratio
eſt ſecundùm eum : quia acceptatio tutellæ ex
actu fori.l.actus.C.de ferijs,& ideò requirit ſcri-
pturam capitulo.quoniam contra.de probatio.
¶Quintò fallit in caſu.§.ſi quis de prædictis. &
ibi Bartol.ad hoc notat in authentic. vt cùm de
appellatio. cogno. quando filius neglexit pa-
trem ſuum,qui eſt furioſus , & non vult eius cu-
ram ſuſcipere , ſi extraneus ſibi proteſtetur in
ſcriptis , debet priuari hæreditate , & ſucceſſio-
ne patris. Et idem ſi non eſſet filius , in alio co-
gnato qui aliàs ſperat hæreditatem. Et ratio ſpe
cialitatis poteſt eſſe in hac fallentia propter gra
uitatem præiudicij, quæ eſt in priuando filium
à totali ſucceſſione patris.l.cùm ratio. ff. de bo-
nis damna.cum ſimilibus,prout tenet Iaſon vbi
ſuprà.
¶Quoque dic, quòd in caſu iſtius textus requi-
ritur,quòd proteſtatio fiat in ſcriptis ad hoc , vt
regi poſſit conſtare , & quia poteſt parare præ-
iudicium irreparabile , & tunc requiritur ſcri-
ptura. vt eſt textus ſingularis in dicta authen-
tica.ſi quis enim.C.de adulterijs.& ibi ponderat
Salycetus , & tenet Alexander in dicto. §. mor-
te.columna octaua numero trigeſimotertio.vbi
per Bartolum,Alexandrum , & Iaſonem latiſſi-
mè de iſta materia proteſtationis.

SVMMARIVM.

1 *Relatio quando ſuperiori fiat.*

Saber

d **Saber.** d Quia propter defectum iuriſdictionis relatio fit ſuperiori,† vt te-
1 net glo.in.l.prima.C.de relatio.in verbo,conſulat, in fine. & ſic hic iudici ſeculari præcipitur, quia non poteſt contra eccleſiaſticum vſurpantem regalem iuriſdictionẽ procedere. De qua materia vid.l.1.ff.de relatio. & in.ca.intimaſti. vbi omnino de appel.& Alex. in.l. iudices.C. de iudi.nu.5.Et licet poſsit procedere cõtra talem perſonam eccleſiaſticã vt dixi ſuprà ĩ gl. vſurpan. nu.9. debet ad regem deferri, vt hîc.

haga ſaber[d], para q̃ nos lo mandemos remediar de manera q̃ no cõſientan q̃ coſa paſſe en nr̃o perjuyzio[e], y d̃ nr̃a juriſdiction[f], que luego ſea remediado[g], y notificado a nos.

¶Et vi.alium caſum, in quo relatio fit principi. in.ca.6. ſuprà eod. & quæ ibi dixi in parte, *notifiquen con tiempo.* ¶Alium caſum habeo in.c.22. infra eod.in fine.& ibi dicam. ¶ Et relatio non ſolum poteſt fieri ad principem, ſed etiam ad aliũ ſuperiorem, quia pendente, officium referentis debet ſilere, quando fuit relatio facta in caſu promiſſo.vt in.l.cum à nobis.C.de dilatio.prout tenet Bald.in.l.eum quem.§ iudicibus.ff.de iudicijs.¶Et ſuper dubio iuris poteſt conſulere ſuperiorem, quæ conſultatio nec hodie, nec olim eſt prohibita.vt glo.in.l.diuus Marcus. ff. de offici. præſi.vbi quoque tenet, ꝙ de facto conſuluitur princeps, licet præſes non.vt in.l.eum qui. ff. de iudicijs.¶Et tene, ꝙ in caſibus, in quibus relatio fit ſuperiori per inferiorẽ, debet inferior iudex illicò acta litigatoribus edere.vt in.ca.intimaſti. de appellatio.& oſtendere partibus relationem, quam faciunt ſuperiori.2.quæſtio.6.vidum aliàs poſſet appellari.gloſſ.in. ca. cùm olim magiſter de officio delegat.* ¶Et vide Bald.in.l. de die.in fin.ff.qui ſatiſdare.cog.vbi inquit, quòd quando punctus debet formari ad conſilium tranſmittendum, ſi partes ſunt in concordia, bene quidem, ſi verò ſunt in diſcordia iudex habet arbitrari: quia talia quæ in iudicijs emergunt ad cõſiderationem iudicis ſpectant, quod dicit Bal.facere ad ſimiles quæſtiones, putà ſi ſit diſcordia tertij arbitri: & in ſimilibus, quod dicit menti tenendum t vi. per Felin.in capitul. ſuper quæſtionum.§.rerum de officio.deleg.

S V M M A R I V M.

1 *In his, quæ regi pertineat, non debet fieri præiudicium.*
2 *Regalia an rex poteſt concedere, & ſi cõcedit, quid venit in conceſsione.*

e **En nueſtro perjuyzio.**
In his ſcilicet, quæ ſunt regalia.vt in tit.quę ſunt regalia.in vſi.feud.& ibi Bal.& Andre. de Iſern.
1 quia in his† & ſimilibus, quæ pertinẽt regi, non debet fieri quicquam in eius præiudicium, vt hic, quia dãnum pateretur, ſi auferretur ſibi commodum proueniens ex publico.vt in.l.2.§.meritò.ff.ne quid in loco publi.& ibi per Bartol.& in.l.proculus.ff.de damno infecto. ¶Et an ſi rex
2 poteſt concedere regalia,† & ſi concedit, quid venit in conceſsione? Vide Paridem de Puteo. in tractatu ſyndicatus.in parte, de exceſsibus baronum.folio.11.numer.ſeptimo, & octauo, cum ſequentibus.

S V M M A R I V M.

1 *Vbicunque iuriſdictioni præiuditium paratur, iudex poteſt ex ſe, nemine petente, prouidere.*

f **Iuriſdiction.** f Quod ſit cognoſcẽdo inter laicos ſuper re merè profana, & in alijs.vt dixi ſupra in gloſ. vſurpan. ¶Et ideò dixit Bart.in.l.ſi quis liberta-
1 tem.ff.de peti.hæredita.ꝙ vbicunq;† iudici, vel iuriſdictioni paratur aliquod præiudicium, tunc iudex poteſt ex ſe, nemine petente, prouidere. & tenet Ioan.de Plat.in lege præcipitur.C.de cano largi.titulo.libro.10.nume.3.

S V M M A R I V M.

1 *Iuriſdictio vbicunq; offenditur, quilibet de populo admittitur ad agendum.*

g **Remediado.** g Procedendo, ſi poteſt, contra turbantem, vel impedientem.vt dixi.ſuprà in.cap.3. in glo.*en fauor de ſu juriſdiction.*& ſi non poteſt procedere, nuntiet regi, vel ſuo cõſilio regali vt hic. ¶Et vide Bald.in.l.ſi quis id quod. ff. de iuriſdi. om.iudi.in prima lectura.verſ.extra ſcias.vbi tenet allegando Dyn.in conſilijs, quòd ſemper ad
1 mittitur† ad agendum quilibet de populo, vbicunq; eſt offenſa iuriſdictio iudicis. Et ponit exem-

exemplum in confratis confinibus, & præcepto ſpreto, & conſimilibus, quod dicit eſſe menti tenendum. Et idem tenet in additio.vbi dicit, ꝙ eſt actio annalis.* Et vi.quæ dixi ſuprà.in.c.3.in glo.iuriſdiction.nume.13.verſi. & talis eximens quod facit ad.l.5.titul.12.lib.8.ordi.& idẽ Bald. in.l.vnica.§.hoc iudicium.in fin.ff.ſi quis iuſdicen.non obtemp.inquiens, quòd quilibet de populo admittitur: quia iniuria cõmunis eſt, quando magiſtratui irrogatur.* ¶Adde tamen, quòd minus delictum eſt offendere iuriſdictioni prætoris, quàm offendere priuatam perſonam. tenet Bald.in.l.ſi familia.ff.de iuriſdi.om.iudi.

Prætorum. Cap.XX. finis.

S V M M A R I V M.

1 *Rogare, & mandare, paria ſunt.*
2 *Rogatio maiorum pro iuſſo habetur.*
3 *Rogamina maiorum, vel potentium, vel blanditia, an inducant iuſtum metum.*
4 *Blanditiæ principis, & importunitas, iuſtũ metum inducunt.*
5 *Donatio facta mulieri, per maritum ex frequẽti petitione mulieris, non valet.*
6 *Blanditijs poteſt quis teſtatorem inducere ad ſibi legandum, ſecus ſi blanditijs inducitur in pernitiem alterius.*
7 *Quando blanditijs quis inducit teſtatorem vt teſtamentum reuocaret, inſtitutus in tali teſtamento reuocato à ſecundo hærede ſcripto, reuocabit hæreditatem per actionem de dolo. Quod habet locum non ſolum in hærede inſtituto per blanditias reuocato, ſed etiam ſi teſtator volebat ei relinquere hæreditatem, vel legatum & per ſuggeſtiones non relinquit.*

a **Ruego.** a Quia rogare,† & mãdare paria ſunt.vt tenet
1 glo.& ibi Bar.in.l. ſi negotium.C.de negotiis geſtis.& in.l.1.§. ſi.ff.manda. maximè ſi ſunt rogamina iſtorum curialium, quia in iſto caſu maiores dicuntur ſi iſtis iudicibus procurant officia.
2 ¶Talis enim† rogatio maiorum habetur ꝓ iuſſu.l. prima in principio.ff. quod iuſſu.& ibi Paulo de Caſtro.& Bal. in. l.ſi
3 mandator.C.quòd† cum eo.Bart. in tractat.de tyrannia.in.7.q.principal.Alexan.in.l.quia.columna.pen.ff.de iur.om.iudi. & in conſilio.124. in primo volu.in fine.& Andre.de Iſernia.in titu.de feud.ſine culpa non amitten.capit. ſi quis miles.vbi adducunt illud, quod communiter dicitur. Eſt rogare ducum ſpecies violenta iubendi. ¶Et an rogamina potentium, & dominorũ†
4 vel blanditia inducant iuſtum metum vi. gloſſ. in Cleme.prima.de teſti.in verbo, exhortamur. Abb.in.c.Abbas.quod metus cauſ.facit text.in cap.cùm inter ſeniorem.de electio.& ibi Abba. vbi tenet, quòd ſit idem de minis potentium.vt Abb.in cap.primo.de officio delega. ¶Quod intellige, quando ſunt ſoliti ſæuire in non obediẽtes ſuis rogationibus, non aliàs ſecundùm Abb, & Andr.1.Siul.in.d.c.primo arg.tex.in.l.ad inuidiam. & in.l. metũ.C. quod metus cauſa.
4 ¶Item blanditiæ † principis iuſtum metum inducunt. per glo.in.l.prima. C. ſi rector vel prouin. ſecundùm Barb.in.d.capi.primo, & tenet additiona. Paulus de Caſt.in.l.1.C.ſi quis aliquem teſta.ꝓhibu. ¶Item importunitas ſecundum gloſſa.in c.audacter.8.q.1.gloſſ. & quod ibi notatur in.c. cum adeò.de reſcrip.& text.in.l.1.C. de petitis bonorum.ſubla.lib.10. ¶Vbi Bald.tenet, ꝙ do-
5 natio† facta mulieri per maritum ex frequenti petitione mulieris, talis donatio non valet, nec confirmatur per mortem mariti, quia quodam calore iracundiæ eſt facta ſecus ſi blanditijs vir inductus fuiſſet ad donandum alteri. arg.tex.in l.fi.ff.ſi aliquis teſta.prohibu, de quo vide ſingulariter Montal.in.l.3.tit.9.foro.ll.libr.3.in gloſ. 1.vbi

Prætor. Caput. XXI.

Item mandamos, y defendemos, que los dichos nueſtros aſſiſtentes, o gouernadores, o corregidores, ni alguno dellos: no accepten ruego[a], ni car-

ta[b] que les ſea eſcrita en los caſos de juſticia por perſona de nueſtra corte ni de fuera della, antes ſin embargo della hagan, y adminiſtren la juſticia realmente, y con efecto, y qualquier carta de ruego que ſe les eſcriuiere de nueſtra corte en los caſos đ juſticia, nos la embie.

1.vbi idem tenet.& Bal.in.c.ſi quis.nu.3.de feu-
do dato inuit.legi.cōmiſ.in vſi.feud.❡Vbi Mō
6 tal.& Bal.tenent.ꝙ blanditijs † quis poteſt teſta
torem inducere ad ſibi legandū, qñ blāditię ten
dunt ad ſui cōmodum tantum, vt quando blan
ditur teſtatorē,
vt eum hæredē
inſtituat. ❡Se-
cus ſi blanditur
impernicię al-
terius, ſuggerē
do falſas cauſas
teſtatori, vt tol
lat hæreditatē
iam inſtituto.
❡Et vide Pala.
Rub. in repeti.
rub. de dona.§.
81.folio.58. vbi
idem tenet &
de materia ibi
per eū. Tamē
dicit, ibi.nu.11.
ꝙ in iſto caſu
quando blandi
7 tijs † quis indu
cit teſtatorē vt
teſtamentū re-
uocaret, inſtitu
tus in tali teſta
mēto reuocato
reuocauit à ſecūdo hęrede ſcripto per actionē de
dolo vel in factum hæreditatē, licet teſtamentū
valeat: Ita dicit ꝙ tenet Ang.in.l.fi.C.ſi aliquem
teſta.prohib. vbi ait, ꝙ ita fuit iudicatum Peru-
ſij, dum ipſe eſſet vicarius epiſcopi, quia quidā
enim inſtituit hæredes in ſuo teſtamento quoſ-
dam religioſos, ſeu conuentum, & quidam agna
ti ſibi tantum perſuaſerūnt, dicendo, ꝙ erat ma
lefactum inſtituere tales religioſos, & ꝙ talē hæ
reditatem conuerterent in malum, & ita fecerūt
ꝙ eos inſtitueret, fuit iudicatum, ꝙ illi religioſi
obtinerent ſucceſsionē, quod dicit eſſe bene no
tandum, quanuis contrarium vellit glo. cū qua
ibi Cy. tranſit in.l.quidquid.C.arbitri.tutelæ.&
ſequitur Bal.in.d.l.fi.in fine. ❡ Quod extendit
Ang. vbi ſuprà, ꝙ hoc non ſolum habet locū in
hęrede inſtituto per blāditias reuocato, ſed etiā
quando teſtator volebat ei relinquere hæredita
tem, vel legatū, & per ſuggeſtiones nō relinquit
quia datur actio de dolo contra talem ſuggeren-
tem illis, quibus adeptum eſt vel eius ſolicitudi
ne non relictum, vt in.l.1.ff.de doli excep. quòd
dicit Ang. eſſe caſum notabi. & quotidianū, &
idē tenet Ang.in.l.nō enim.ꝑ illū tex.cū glo.ff.
de inoffi.teſtamē. & ſequitur Cæp. cautel.62.&
Iaſ.in.d.l.fi. C.ſi aliquis teſta prohib. ꝗ legit eū
iuncta.l.1.nu.3.licet Pala.Rub.de eo nullā faciat
mentionē, ſed ſolūmodo ſua dicta extrahēdo.&
hanc opi. ſequitur Anto.Corſ.in notabi. ſuis.in
parte, hæres licet Iaſ.in.d.l.fin. & Pala. Rub.te-
neāt, ꝙ tale teſtamētū. ❡Et licet primꝰ inſtitutꝰ
pōt à ſecūdo aduocare bona per actionē de do-
lo, videtur mihi, ꝙ tale teſtamētū veleat non va
leat, & facit ad hoc, ꝙ tenet Sco.in.4.diſt.15.vbi
ait ꝙ iſti, quia appropinquant mortui, licet vi-
deatur habere aliquē rationis vſum, ſi tamē ſtā-
tiū importunitatibus laceſsiti, & victi, mutāt te
ſtamentū, & quodāmodo cōſentiunt inuiti. nul
lū robur habet talis volūtas, & pręſumitur ope,
& malitia illorū feciſſe, nō autē ex cōſenſu. Quia
vt dicit Philoſop.3.Ethy. ignorātia, & aliqualis
coactio excludit volūtariū, prout refert dictus
Pala.Rubi. vbi ſuprà numero quarto. cui cōcor
dat quod tenet Iaſ.in dict.l.1.nu.2. vbi ait, ꝙ licèt
tex. nō dicat, de eo qui coegit ad teſtādū, placet
ſibi, ꝙ teſtamētū redatur nullū. Nā ſicut metus
vitiat ipſo iure matrimoniū. vt in ca. Abb. quòd
metus cauſa, & cap. locum & veniens. ita debet
ipſo iure vitiare inſtitutionem.

b Carta[b] Idē tenet Bar.& Paul. de Caſt. in l.prima.C.ne lice.potē. vbi dicit, ꝙ ille tex. facit cōtra eos, qui faciūt ſcribi literas per dominos priores inferioribus iudicibus, quia incidunt in conſtitutionē. & vi. quæ dixi ſuprà in cap.3. in glo. procuradores. nu.18.

Prætorum. Cap. XXI. finis.

SVMMARIVM.

1 *Fortalitia, & domus fortes ſine iuſſu regis & conſiliariorum ſuorum non debent fieri, & ſic quæ ſunt ædificata, deſtruantur.*
2 *Muri non fiant ſine licentia principis.*
3 *Caſtellum dicitur receptum, ſeu caſuariū, vbi multi poſſunt ſe reducere, & munire, & per eum præbetur turbationis materia.*
4 *Aedificare an quis præſumatur in dubio pro ſe, non ad æmulationem alterius.*
5 *Caſtra noua, & fortalitia quis præſumitur facere cum injuria & æmulatione alterius, eo ipſo, quòd conſtruūtur, & nō ſunt neceſſaria.*
6 *Caſtrum faciens ad damnum regis maculam perditionis incurrit.*

Caſtra

7 *Caſtra ſi de promiſſo ciuitatis ſunt facta, vel ſi per tempora vetuſta poſſidentur, nō cogitur quis ea relaxare.*
8 *Caſtrum quod à principio iuſtè & legitimè factum eſt, non eſt diruendum.*
9 *Diſpoſitio vetans aliquid adquirere de nouo, non dicitur vetare, vel prohibere iam adquiſita retineri.*
10 *Munitio facta in aliquo loco, quæ periculoſa poteſt eſſe alicui ciuitati, permitti non debet.*
11 *Muros fortalitij an ſit licitum reficere ſine licentia regis.*
12 *Fortalitium, quod eſt in totū deſtructum, an poteſt refici.*
13 *Solennitas, quæ in confectione inſtrumēti requiritur, an requiratur in refectione, quando fuit amiſſum.*
14 *Eccleſia ex toto collapſa, ſi erigitur, an debeat de nouo conſecrari.*
15 *In refectione monaſterij totaliter deſtructi requiritur epiſcopi licentia.*
16 *Reficiēti ædificium de toto deſtructum, poteſt nouum opus denuntiari.*
17 *Molitione caſtri authoritate principis facta omnia iura caſtri, & pertinētiarū extinguūt.*
18 *Cū deſtructio caſtri fit authoritate principis, debet refici eadem authoritate.*
19 *Si domus emphiteoticaria cōburitur caſu fortuito, ſi poſtea reficiatur, an cogatur emphiteota perſeuerare in emphiteoſim & ſoluere penſionem.*
20 *Si poteſtas finito officio confirmatur in eodem officio, dicitur nouus poteſtas.*
21 *Fideiubens in prima conductione, nō tenetur in ſecunda.*
22 *Fideiubens pro poteſtate, non tenetur pro eo confirmato pro nouo tempore.*
23 *Promittens aquam nobili habentem aliquam domum, ſi deſtruitur, & poſtea reficitur, dicitur noua domus, & eſt liberatus.*
24 *Reficere an dicatur de nouo facere.*
25 *Prohibiti ædificare caſtra, non prohibentur reficere.*
26 *Ex inſtrumēto refectionis gabella nō debetur.*
27 *Factus, qui nō pōt à principio fieri ſine licētia principis, pōt tamen refici ſine eius licentia.*
28 *Nauis ſape refecta, dicitur eadem, etiam ſi de prima materia nil ſtet.*
29 *Qui poteſt comedere caſeū, & oua, poteſt etiā comedere ſanguinem.*
30 *Fortalitium, quod nō fuit funditus diruptū, ſine licentia regia poteſt refici. Secus ſi fuit ex toto funditus deſtructum.*
31 *Fortalitium quando reparatur, debet fieri reparatio, vt antiqua forma non mutetur.*
32 *Perſonis priuatis licet muris circundare, & cuſtodire loca propria.*
33 *Turris licet longiſsimo tempore ſtetit colapſa, nulla præſcriptio tollit facultatem reficiendi.*
34 *Refectio turris prohibetur, quando imminent ſcandala.*
35 *Turris eccleſiæ poteſt fortificari tempore belli ad perpetuam vtilitatem.*
36 *Si princeps fortificauit caſtrum alicuius nobilis ad hoc, vt hoſtes non caperent illud, & ille nobilis bello finito recuperet caſtrum, an ab eo recuperet rex expenſas quas fecit.*
37 *Caſtra & turres habentes, debent ea cuſtodire, & reparare tempore belli & pacis, & non homines illius ciuitatis, vel villæ.*
38 *Rex donans vaſſallos alicuius loci, an videatur donare proprietatem locorum, & fortalitium, quam habet in eum. Et an ſi poteſt donare inuitis hominibus loci.*
39 *Papa, vel rex concedens alicui caſtrum, & poſtea illud donat alteri, an valeat ſecunda collatio.*

a TOrres.[a]

a Idem tenet tex.in.l.
7.titu.7.lib.4.in ord.
regali. vbi fortalitia, ſeu domꝰ fortes
1 ſiue regis † iuſſu & conſilio ſuorum
conſiliariorum & aliquorum hominum locorū
circunſtantium nullatenus fiant: & quæ ſine re
gis mandato ſunt ædificata, deſtruantur. Et ſic
notatur, ꝙ cum talia caſtra ſeu fortalitia pro ma
iori parte fiunt ad æmulationem alterius ciuita
tis, & plerūq; viā ſeditionis præbēt, nō licet ea ſi
ne iuſſu principis fieri, vt hic in noſtro tex. & in
d.l. ordina. Facit tex.in.l.opus nouū.ff.de operi.
publi.&.l.2.C.de fundi limi.lib.11.vbi gl.in ver-

bo, an-

bo,antiquitas.tenet non licere cuilibet caſtrum
habere.Idẽ tenet conſtitutio regni Neapoli.in
titul.32.&.33.vbi prohibet fieri caſtra,& turres à
priuatis quaſi ſufficiant publicæ imperiales mu
nitiones.& ibi gl. ¶Quod intelligit.d.l.2.C.de
fundi. limi.in li
mine regni, vel
imperij,alibiau
tẽ, quilibet po
teſt facere. qđ
ſequitur Bart.
in.l. ex hociu-
re. ff. de iuſti.
&iur.num.7.*
Et idem tenet.
Grego. Lopez.
in.l.1.ti. 18.par.
2.in.gl.*e los caſti*

Prætorum. Caput. XXII.

OTroſi, que no conſientan q̃ ſe hagã ſin nueſtra licẽcia torres[a], ni caſas fuertes en las ciudades,o villas,o tierra
5 q̃ fuere a ſu cargo,
ni en ſus terminos y juriſdiciõ. Y ſepa ſe ſi haze agrauio, y daños đlas fechas nueuamente y ſi ſe

llos.vbi affirmat,ꝙ licet in ſuo ædificare caſtella,
& poſſidere:dũmodo non ſint de illis quæ ſunt
in finibus regni,& quando non ſunt ad ęmula-
tionem & regni damnum.*ſed tu tene ꝙ hodie
per iſtũ text.etiã ſi fiant in ſuo,nemo poteſt ca-
ſtrũ,vel turrim ædificare, etiã licet nõ ædificet
in limitibus regni ſine licẽtia regia, quia pręſu-
mitur ad æmulationẽ regis,vel alterius fieri,vel
præbere materiã ſeditionis.vt tex.in.l.8.eo.tit.
7.lib.4.in ord.regali.ibi, *muchos males e daños que
ſe han hecho e hazen,e ſe podrian hazer en nueſtros Rey-
nos*.Quod probat tex.in.d.l.2.C. de fundi.limi.
quæ incipit,qui cùm caſtra.& tenet gl.in.l.ſi in
aliquẽ.ff.de offi.procõ.& legati.in verb. opera.
2 vbi dicit,ꝙ muri † ciuitatis,& caſtra nõ fiant ſine
licẽtia principis,vel ſui procõſulis.l. ſacra.§.pẽ.
3 ff.de rerũ diuiſio.& quia caſtrũ dicitur † receptũ
ſeu caſuariũ,vbi multi poſſunt ſe reducere , &
munire.argum.ff.de aqua quotidi.& æſtiua.l.1.
§.ait prætor.& dicitur ad differẽtiã terrę planæ,
& idẽ ſubiungitur in turribus, ea videlicet ratio
ne,quia per huiuſmodi ædificia, ſcilicet fortali-
tia,& turres prębetur turbationis materia,& ſcã
dala de facili oriũtur.vt tenet gl.in dicta cõſtitu
tione regni Neapoli. ¶Nec ad hoc põt obſtare
qđ tenet Bal.in.l.itẽ lapilli.ff.de rerum diuiſio.
4 col.2.nu.4.vbi ait,ꝙ in dubio † vnuſquiſq; præ
ſumitur ædificare principaliter propter ſe,& nõ
ad damnũ,nec ad iniuriã, vel ęmulationem alte
rius.quod ſequitur Iaſ.in dicta.l. hoc iure.nu.11.
quia Bal.& Iaſ.loquuntur in alijs ędificijs,& nõ
in caſtris,turribus,vel fortalitijs, quia hæc ad ę-
mulationẽ præſumũtur ędificare,& nõ licet no-
ua caſtra facere cũ iniuria , vel æmulatione alte-
rius.vt tenet Bar.in.l.1.in principio.ff. qđ cuius
vniuerſ.nomi.n.2.Bar.Paul.& Iaſ.in.d.l.ex hoc
iure.Innoc.& Abba.in.c.Piſanis.de reſti.ſpolia.
in fin.& Guido.Pap.in ſing.427.& eſt tex.in.l.
prouincias.C.de ædifi.priu.& ibi gl. Roma.ſin-
gulariter in cõſi.52.in fine.arg.tex.in.l.1.§.deni-
q;.ff.de aqua pluui.arcẽda.& in.l.fluminum.ff.
de damno infe-
cto.§.ſed cũ ſe-
quenti. & per
alia iura.vbi te
net,ꝙ noua † ca
ſtra vel fortali-
tia facere cũ in-
iuria, vel ęmu-
latione alterius
ꝙ pręſumitur,
eo ipſo, ꝙ con-
ſtituuntur , &
non ſunt neceſ
6 ſaria.Et quia ſi quis ad regis † damnum caſtrum
faciat,maculam proditionis incurrit.tenet Mon
tal.in ſuo reperto.gl.ordi.regali.in parte.caſtra.
¶Et ꝙ in confinibus ciuitatis non ſit licitũ poſ-
ſidere caſtra, & ſi habet cogatur relaxare, tenet
Bar.in.d.l.2.C.de fundi limit.Quod dicit eſſe ve
7 rũ,† niſi de permiſſu ciuitatis ſint facta,vel con-
ceſſa,vel per tẽpora vetuſta poſſederint, qa tũc
talis vetuſtas pro lege habetur.vt in.l.2.ff. de aq̃
pluui.arcẽ.in princip.¶Et tenet Mõtal.vbi ſu-
8 pra,ꝙ caſtrũ vel fortalitiũ quod à principio † iu
ſtè,& legitimè factum eſt, non eſt diruendũ : &
ſi perueniat ad caſum,à quo nõ potuit inchoari
per regulã.Factũ legitimè.de regul. iur.in.6. cũ
ibi notatis.& tenet ad literã Io.de Plat.in.d.l.2.
C.de fundi limit.lib.10.¶Et facit qđ tenet Abb.
& Io.de Anna.in.c.iudæi.el.1.de iudæis.vbi di-
9 cunt,† ꝙ diſpoſitio vetans aliquid adquirere đ
nouo nõ dicitur vetare,vel prohibere iã adquiſi
ta retineri,& ſic cũ ius vetat in futurum, permit
tit in præteritum,ſicut quædã dirimunt contra
henda,quæ nõ dirimunt cõtracta.c.quemadmo
dũ.de iur.iurã.¶Quod extẽde non ſolũ ad for-
10 talitia, verũetiam ſi aliquis facit † munitionẽ in
aliquo loco,quæ poſſit eſſe periculoſa alicui ci-
uitati,nõ debet ſibi permitti.vt tenet ſingulari-
ter Bar.in.d.l.opus nouũ.ff.de operi.publi. Qđ
dicit intelligendum eſſe periculoſa, vel eſſet ve
recundia alteri ciuitati,quã ei , cui ſubiecta eſt.
11 ¶Sed an ſit licitũ reficere † muros fortalitij ſine
licentia regis.text.in.l.loca ſacra.§. muros.ff.de
rerũ diuiſ.videtur dicere ꝙ nõ,tamen gl. & Bar.
in.d.l.opus nouũ.determinant cõtrariũ,& ꝙ cõ
trariũ ſeruatur.& facit gl.in.d.l.per prouincias.
C.de ædifi.priua.Bal.in.l.ſi vt proponis.la.2.C.
de nuptis.& tenet Iaſo.in.d.l.ex hoc iure nu.13.
¶Vi.

¶Vi.Inno.in.d.c.Piſanis. vbi in fine.vbi tenet,
ꝙ ſicut non licet noua caſtra facere cum iniuria
vel æmulatione alterius , ita nec in caſtellare ve
tera,quæ non probãtur habitata.l.3.C.de ædiſi-
cijs priua.& in.d.l.1.&.2.&.3.C. de fundis limi-
troſis.lib.11.& arg.in.l.3.ff.de operis publi. &.l.
athletas.ff.de his qui nota.infamia. Et Bal. in.l.
1.§.initio. ff. de officio præfect.vrb.nu.7.colu.
2.dicit,ꝙ cui non licet noua caſtra facere,non li-
cet vetera inhabitata reformare. Poteſt ergo q̃s
agere vt deſtruãtur innouata caſtra vt in priſti-
nã formã reducerẽtur cõditione ex illis legibus
vel officio iudicis.arg.ad hoc in.d. c.cõſuluit. &
per Innoc. vbi ſuprà, vbi dicit idẽ eſſe in alio ibi
reditus habẽte,quia agit vnuſquiſq; ꝓ euitanda
diminutione ſui patrimonij.¶Sed Abb.in. d.c.
Piſanis.in fine.dicit dicta Innoc.ſuprà dicta inte
lligenda in poſſeſſore iniuſto,ſeu tyranno.ar.il-
lius tex.Si autẽ eſſet poſſeſſor iuſtus,tũc dicit di
ſtinguendũ,quòd aut vult reficere antiqua ædi-
ficia , vel habitare de nouo caſtra inhabitata ad
iniuriã,vel æmulationẽ alterius,& tũc procedãt
dicta Innoc.quia nõ licet vti rę propria ad iniu-
riam,vel æmulationem alterius , vt alij noceat,
& ſibi non proſit.vt in.l.prima. §.deniq;. ff. de
aqua pluui.arcen.& notat glo.in.c. eccleſia vul
terrana.de electio. ¶Aut hoc non facit ad iniu-
riam alterius,ſed ad conſeruationem,vel augmẽ
tum patrimonij,vel honoris ſui,& tunc putat ſi
bi licere,& non poſſe per alium prohiberi etiã
ſi alij inferatur timor, ſeu damnum. & ad hoc
dicit text.optimũ.in.l.ſi meo.ff.de aqua pluui.
arcen.& in dict.c.cum eccleſia vulterrana.& in
dicto.c.conſuluit.vbi patet,ꝙ prohibitus de no
uo conſtituere,nõ prohibetur reficere antiquũ
ædificiũ iuxta priſtinã formã,nec hoc caſu poſ-
ſit allegari præſcriptio,ſi longo, aut longiſſimo
tempore non refecerit , vel inhabitauerit : quia
cum iſte ſit actus meræ facultatis , & nil poſiti
uè actũ ſit in ſui iuris præiudiciũ,nõ currit præ-
ſcriptio iuxta notata in.c.Ioãnes.de cleri. coniu
gatis.& ꝑ alia iura.vt per Abb.ibi quã diſtinctio
nẽ Abb.approbat Fel.in.c.cũ acceſſiſſent. de cõ
ſtitu.in fi.& dicit eſſe elegantẽ declarationẽ. vt
ibi per eum.Quinimo nõ ſolũ pñt refici caſtra,
& fortalitia,ſed dico, ꝙ ad hoc ea tenẽtes debẽt
cõpelli qñ rex ſeu princeps dubitat de bello , &
põt viſitare caſtra aliorũ dominorũ,& nobiliũ,
etiã ipſa caſtra ab epiſcopo,vel ab eccleſia in feu
dũ tenẽtiũ,ac profectò turres,& fortalitia eccle
ſiarũ in ſuo regno exiſtẽtes,& exiſtẽtia incaſtel
lare,& hoc propter ſalutẽ publicã. vt notat Cy.
& doctores in.nullus hęreticus.C.de ſumma tri
nita.& fide catholi.& Innoc.& Abb. in dicto ca
pit.Piſanis.prout tenet Nicolaus Boerius in tra
cta.de cuſto.claui.nu.43.tomo.5.tract. fol. 272.
¶Quod facit cõtra ducẽ,qui nominatur del In-
fantazgo,qui permittit fortalitiũ de Arenas,qđ
quidẽ regale,& eximiũ eſt,perdi acque funditꝰ
dirui,ac ſimiliter fortalitiũ ſancti Martini đ Val
de ygleſias,qđ eſt cõtra text.in.l.prima titu.18.
part.2.vbi habetur,ꝙ huiuſmodi fortalitia , ro-
bur,adque imperiũ,& munitionẽ,ſiue tutamen
ſubminiſtrant regi,& populis ei ſubditis.Et qui
dicta caſtra,ſeu fortalitia habẽt iure hęreditario
vel ſucceſſione parẽtũ,debẽt ea tenere bene ful
ta armis,& hominibus,nec non alimentis.vt ibi
in.d.l.parte.cauetur.&.l.8.tit.20.par.2. Et ſi di
cti domini in hoc excedunt, rex debet impera-
re,vt vectigalibus,ſeu expenſis ipſius ducis & a
liorũ,qui dictã.l.parti.non ſeruãt, dicta fortali-
tia,& alia ſimilia reædiſicare,& in priſtinam for
mã reduci.exẽplo Iohas regis,vt legitur.4. Re-
gum.capitu.12.& Paralipome.24.vbi Iohas rex
vocauit Ioiadẽ põtificẽ,& ſacerdotes,dicens eis.
Quare ſarta tecta tẽpli nõ reſtauratis?Nolite er
go amplius accipere pecuniã iuxta ordinem ve
ſtrũ,ſed ad inſtaurationẽ tẽpli reddite eã.Et pro
hibiti ſunt ſacerdotes vltrà accipere pecuniam
à populo,& ex ea fuit tẽplũ, reædificatũ vt ibi
latè patet.quem vide.facit textus in capitulo fi-
lijs vel nepotibus.16.quæſti.7.& tenet ad literã
Stephanus Aufrerius in tractatu de poteſtate ſe
culari ſuper eccleſiaſtic.perſon.in.2.regula. nu.
26.tomo.quinto tractatu.fol.431.*Et facit quod
tenet Bal.in cõſil.158.vol.3.ꝙ põt dñs terræ mã
dare ciuibus habẽtibus caſtra ꝙ ea muniant , &
teneant ea munita,ne propter eorũ exigentiam
poſſit terræ periculũ imminere, quod cauendũ
eſt,ne fingatur occaſio ad auferendũ caſtella do
minis,prout refert Grego.Lopez.in.l.20.tit.32.
part.3.per tex.ibi.tamen.Bal. non inueni in to-
to.vol.3.ſed ſufficit ꝙ facit.d.l.20.*¶Sed quid ſi
12 reficit fortalitium, † quod eſt in totum deſtru-
ctũ,aut põt reficere.Bal.in.l.ſi vt proponis.la.2.
C.de nuptijs.in fine.tenet ꝙ ſtante ſtatuto, ꝑut
in noſtra lege cauetur,ꝙ nullũ fortalitiũ poſſit
fieri inconſulto papa,vel rege , & aliquis vellet
reædificare ædificiũ fortalitij olim ꝑpter rebel-
lionẽ funditus deſolatũ,& filij rebellis, vel ipſe
rebellis recõciliatus non põt illud reficere incõ-
ſulto papa,vel rege. ¶Facit in ſimili quod tenet
13 Bart.in.l.nuptiæ.ff.de ritu nupt.vbi † ſolẽnitas,
quæ requiritur in cõfectione inſtrumẽti requiri
tur in refectione,qñ fuit amiſſum. ¶Adde gl.in
c.3.de iure patro.vbi tenet , ꝙ reficiens eccleſiã
omnino funditus deſtructã,dicitur nouã facere
& efficitur patronus,ſecus ſi non deſtructã fun

dit. Et pro hoc tenet ibi Antoni.vlti.colũ. ꝙ ſi
ḋ cõtractu totaliter refecto ſoluitur gabella, nõ
ſoluitur,ſi totaliter nõ reficitur. ¶Et facit quod
tenet Inno.in rub.de conſecra.eccleſię, vel alta.
14 vbi dicit,ꝙ ſi eccleſia † ex toto collapſa erigitur
etiã ex eiſdem lapidibus, debet de nouo conſe-
crari,ſecus ſi ſucceſsiuè partes ruentes reædifica-
rentur. ¶Ad idẽ facit gloſſ.in.c.de monachis.18.
15 q.2.vbi in refectione † monaſterij totaliter de-
ſtructi requiritur licentia epiſcopi,ſecus in repa
ratione non totaliter deſtructi. ¶Facit quoque
quod notat Bar.Paul.Alex.& Iaſ.in.l.prima.§.
ædificium.ff. de noui operi nuntia. vbi dicunt,
16 † ꝙ reficienti ædificium ex toto deſtructum,po
teſt denuntiari nouum opus,ſecus ſi nõ erat ex
toto deſtructũ. ¶Facit in ſimili quod tenet Bal.
in.4. volu. conſiliorum. conſilio.221.vbi dicit,
17 † ꝙ molitione caſtri authoritate principis ex-
tinguũtur omnia iura caſtri,& pertinentiarum.
vt.c.abbate.de verbo.ſignifi.&.c.cûm ex iniun
cto.de noui.ope.nuntia. vtrobiq; per Innoc.fa-
cit tex.in.c.fi.25.quęſ.2.&.16.quęſt.7.c.hoc ſcri
18 pſimus & ſic cũ deſtructio † fiat authoritate prĩ
cipis,eadẽ authoritate debet reſtitui, cũ ſit pars
poteſtas deſtruendi & conſtruendi.vt.ca.verbũ
de pœnit.diſtin.1. ¶Et caſtro reſtituto,iura ple-
nariè reſtituuntur.l.prima.C.de ſent.paſsi.l.fi.
ff.de mino.& in.l.ꝙ ſi minor.§.reſtitutio.&.4.
quęſtione prima.c.reintegranda. ¶Adde quo-
que quod tenet Nicolaus de Matur.in.l.prima.
C.de iure emphiteo.prout refert Barb.in dicto.
c.cum acceſsiſſent.de conſtitutio.col.22.ꝙ ſi do
19 mus † emphiteotecarij comburitur caſu fortui-
to,licet poſtea reficiat, nõ cogetur emphiteota
perſeuerare in emphiteoſim,nec ſoluere penſio
nem,quia iam fuit extincta,licet nũc ſit refecta
& dicitur noua. Tamen in hoc contrarium eſt
veriùs:quia ad penſionem tenetur. vt tenet Ioa.
de Anna.& tenet Felinus.in dicto.ca.conſuluit.
de iudæ.& tenet Iaſ.in dicta.l.prima.C. de iure
emphiteoti.num.44. ¶Facit quoq; quod tenet
Bar.in.l.4.in principio.ff.de damno infe. vbi ſi
20 idem † poteſtas finito officio confirmatur, ad i-
dem dicitur nouus poteſtas, & non intelligitur
habere idem arbitrium, quod habebat antea, &
idem voluit in.l.meminiſſe.ff.de offi. præſi.&
quod voluit Bal.in.l. Titius.ff.de excuſa.tuto.
& in.l.ſi conſtante.C.de dona.ante nup.& in.l.
Emilius.ff.de mino.& in.l.ãte.C.de pact.inter
empto.& vendi.Et iſta deducunt ad doctrinam
ꝙ cùm ædificiũ ſit ex toto ſuppreſſum,licet po
ſtea reficiatur,dicitur nouũ. Facit text.in.l.ſi cũ
21 hermes.C.locati.vbi fideiubens † in prima con-
ductione,non tenetur in ſecunda,ſiue ſit proro
gata,ſiue renouata ex conſequẽtia primę, & ibi
22 dixit Baldu.ꝙ ſi quis fideiuſsit † pro poteſtate,
non tenetur pro eo confirmato in nouo tempo
re.vt tenet latè Hippolytus de Marſil.in repeti.
rub.de fideiuſſo.nu.94. Et idem dicerem,ſi de
nouo eſt electus ad officiũ,putà, ſi poteſtas eſt
electus per ſex mẽſies:nam ſi pro alijs ſex men
ſibus fuit denuo electus,duo officia ſunt, & nõ
tenetur pro eo ex geſtis ex iſto officio ſecundo
ſecus autem ſi fuit dictũ, prorogamus ad aliud
ſemeſtre.quia eſt idem,& vnum officium,& te
netur fideiuſſor,& iudex non tenetur ſtare niſi
ad vnum ſyndicatum pro vtroq;. tenet Bal. in
c.venerabilẽ de electione.in fine. ¶Ad idem fa-
cit quod tenet eleganter gloſſ.in.l.damni.§.his
qui ædes.ff. de damno infecto. quam ſequitur
23 ibi Dy. & Bartol. & alij, vbi ſi promiſsi † dare
aquam recenti cuidam nobili habente domum
in æſtate,ſi iſta dom⁹ eſt deſtructa,& poſtea re-
fecta,quòd dicitur noua domus,& ego ſum libe
ratus ab obligatione: ¶Sed contra ſupradicta fa
24 cit,quia qui refecit, † non dicitur de nouo face-
re propriè,ſed largè.vt Alexan.in conſilio.190.
in ſecundo volumine.nu.7.& 19. & Iaſ. in dicta
l.prima. §. ſi quis ædificium. ff. de noui oper.
contra Barto.& Dy.in.l.de pupillo.§. ſi quis ſer
uos.ff.eod.& dicit quòd ita dicunt infiniti tex.
quòd aliud eſt reficere,& aliud opus nouum fa
cere.vt text.in dicto.§.ſi quis ædificium.gloſ.&
Bart.in.l.tertia.§.reficere.ff. de itinere actuque
priua. vbi dicit conſultus,longè aliud facere eſt
tex.in.l.quarta.C.de operi.publi.text.in.l. pri
ma.§.pẽ.ff.de mor.infere.& tex.in.c.conſuluit.
de iudæ.text.in.l.fi.C.eod.tit.de iudæ. ¶Hinc
infert Iaſ. vbi ſuprà quòd prohibiti ædificare ca
25 ſtra, † non prohibentur reficere ſecundum Bal.
& Ang.in dicto.§.pẽ.per illum tex.& gloſ.ff.de
morta.inferendo.& eſt glo. in.l.lõga poſſeſsio.
ff.eod.titulo.& tenet in expreſſo Abb. in dicto
c.conſuluit numero primo. ¶Et Petrus de An-
chara.ibi dicit, quòd ſi ex forma ſtatuti de in-
26 ſtrumento ſoluatur † gabella,certè ſi inſtrumen
tũ reficiatur,nõ debet ſolui talis gabella. ¶Quo
q; hinc infert Iaſ.in dicto,§.ſi quis ædificium.ꝙ
actus,qui non poteſt à principio fieri ſine licen
27 tia † principis,poteſt tamen refici ſine eius au-
thoritate,vel licentia.gloſ.dicit eſſe notabilẽ in
dicto cap.cùm acceſsiſſent.de conſtitu.in gloſ.
fi.& ibi Cano.& Bald. in.9.colũ.cum tribus ſe-
quẽtibus. ¶Et facit text.in.l.proponebatur.ff.
28 de iudi.vbi tex.dicit,ꝙ nauis † ſæpe refecta dicit
eadẽ etiam ſi de prima materia nil amplius ex
tet,& ſic reficiens non dicitur de nouo facere.
Et facit quod notat glo.in Cle.fi.de reſcript.in
verbo,

verbo,creatum.& in.c.primo.de religi.domi.in
6.in verbo,domum.& in.cap. per tuas. de dona
tio.in verbo,de nouo.gl.in.c.officium.in verbo
ad præmiſſa.de hæreti.in.6. ¶Et facit in ſimili
quod tenet glo.in.c.propoſuiſti.verſi.ſanguinẽ
83.diſtinctio.& in cap.admonere.in verbo, car-
29 nem.33.quæſt.2.ꝙ qui poteſt † comedere caſeũ,
& oua,põt etiam comedere ſanguinẽ,nõ tamen
carnes:quia ſanguis cũ eis coagulatus,mutat na
turã ſuã.ſecũdùm Abb.Anna.& Felinũ.in dict.
cap.cõſuluit. ¶Pro ſolutione dic,ꝙ aut ædificiũ
30 vel fortalitiũ † non fuit funditus diruptum, &
tunc ſine licentia regia põt reficere, & ita pro-
priè loquitur tex.in dict. l.prima. §. reficere.ff.
de mortuo. inferen. ſecũdũ veram & propriam
literam illius tex.quicquid ibi dicat Dyn.& ita
ibi tenet Paulus de Caſtro.& latiùs Alexand.&
tunc procedit quod tenet Ang.& Bal.ibi, dicen
do,ꝙ prohibiti ædificare caſtra,non prohiben-
tur reficere. Aut ædificium, vel fortalitium fuit
ex toto funditus deſtructum, tunc non poteſt
reficere ſine licentia principis.ita concludit Iaſ.
ſingulariter in repeti.l.quominus. ff. de fulmi.
fi.col.vſque in fine,tangendo quæſtionem,quã
dicit de facto Alber.diſputaſſe Mediolani, an
molẽdino deſtructo ex toto,vel domo vſque ad
areã,ſi dominus põt reædificare.De quo ibi per
eũ.& in.§.ſi quis ædificiũ.& ibi per Alex. nu.6.
vbi dicit,ꝙ vera cõcluſio in hoc eſt. ¶Quôd aut
totũ caſtrũ,vel ædificiũ fuit funditus diruptum
& tũc reædificans dicitur de nouo facere, & ea-
dẽ ſolennitas requireretur in eorũ renouatione,
quę in cõſtitutione de nouo.& de hoc latiſsimè
per Iaſ.in.l.ius autẽ ciuile.ff.de iuſti.&.iure.nu.
9.cũ ſequentibus.& Alex.in rub.ff.ſolut.matri.
nu.21.&.Philip.Decius in.l.domũ. ff. de regul.
iuris.& tenet deciſsio regni Neapolita.aliàs con
ſtitutio.tit.32.&.tit.33. vbi in expreſſo tenet, ꝙ
caſtra dirupta prohibẽtur refici ſine iuſsione re
gis.& ibi gl. ¶Aut non eſt funditus diruptum,&
tũc dicitur reficere.Et iſtã opinionẽ tenet Feli.
& Io.de Anna.in.d.c.conſuluit. de quo ibi per
eos.Et ita credo ꝙ intelligatur tex.in.l.46.ḋ To
ro.in fin.licet doctor del Caſtillo ibi dicat,ꝙ re
fectio fortalitij ſolummodo permittitur, qñ eſt
principis,ſecus ſi eſt alteri⁹ quia ſine principis li
centia nõ põt reparari. ¶Attamẽ in caſu,in quo
31 põt reficere ſine licẽtia regia debet ita facere, †
vt reparatio nõ mutet antiquã formã,& non de
bet ędificiũ fieri pretioſius,vel amplius.vt tenet
ſingulariter Abb.in.d.c.cõſuluit.quod nota. &
Io.de Anna.in.c.iudæi.el.1.ḋ iudæ. quod hodie
malè ſeruatur ſecũdũ eũ,qa reficiendo aliqñ am
pliãt,loqndo in ſynagògis iudæorũ. ¶Tamẽ be
32 ne,licet coĩtatib⁹, † & priuatis perſonis loca pro
pria muris circundare,& cuſtodire.l.per prouin
cias.C.de ædifi.priua.tenet Ioan.de Plat.in.d.l.
quæcũq;.C.de fundis limit.lib.11. ¶Vide Fel.in
33 d.c.conſuluit.vbi dicit,ꝙ † etiã ſi lõgiſsimo tem
pore ſtetiſſet turris collapſa,tamẽ nulla præſcri
ptio tollit facultatẽ reficiendi ad conſeruationẽ
iuris ſui,quia in his, quæ ſunt meræ facultatis,
nõ currit aliquod tẽpus,vt dictũ eſt, & eſt gloſ.
quã ſingula.facit ibi Anto.in.c.vt priuilegia.de
priuileg.in verbo,in anno.& Cy. in.l.2.C. quæ
ſit longa conſuetu.& Domi.plenè in.c.fi.de cõ
ſuetu.in.6.quod dicit Feli.eſſe menti tenendũ.
¶Tamen dicit,ꝙ dicit Rom.in.l.ſi verò.§.de vi-
34 ro.43.fallẽ.ff.ſoluto matri.ꝙ talis † refectio tur-
ris eſt prohibita,qñ immineret ſcandalum.alle-
gat Innoc.in dict.c.Piſanis & ſecundum prædi-
cta dicit quoq; intelligendum quod dicit Bald.
35 in dicta.l.ſi vt proponis. ¶Sed turris eccleſiæ †
poteſt fortificari tẽpore belli ad perpetuã vtili-
tatem.tenet Floria.in.l.ſeruitutes.§.fi.ff. de ſer-
uituti.* Et Bal.in.l.2.c.de ſumma.trin.vbi tenet
ꝙ laici pro tuitione publici ſtatus poſſunt in ca
ſtellare,& fortificare turrim eccleſiæ.vi Grego.
Lopez.in.l.20.titu.32.part.3.in gl.1.& in.l.13.tit.
31.ead.part.& tex.& ibi eundem.in.l.8.titul.10.
par.1.quinimo dicit.d.l.20.ꝙ rex poteſt tempo
re guerræ ponere cuſtodes in caſtris dominorũ
vt dixi ſuprà.nu.11.* ¶Sed quæritur de quæſtio
36 ne,quæ poteſt cõtingere: Princeps,ſeu † rex for
tificauit caſtrũ alicuius nobilis diruptũ ad hoc,
vt hoſtes non caperent illud, & ille nobilis fini-
to bello repetit caſtrum ita aptum:rex excipit,
& petit expenſas,quas fecit in reparatione ca-
ſtri,an poterit dictas expenſas repetere? Dic ꝙ
ille nobilis obtinebit illud caſtrum ſine ſolutio
ne alicuius expẽſæ, ſed tantummodo tanquam
vnus de populo confert ad illam expenſam. te-
net Bal.ſingulariter in.l.ſi in aliquam in fine.ff.
de offi.proconſul.& leg.& ſequitur Cremenſ.in
ſing.25.& dicit,ꝙ clarius poneretur exemplum
in ciuitate,quæ feciſſet talẽ impẽſam, vt ab illa
faceret bellum. ¶Adde tu quoq; quod t; Ange.
in.l.turres noui.C.de op.pu.vbi ait,ꝙ habentes
37 turres, † vel fortalitia in ciuitate,vel in commit
tatu quia illa cedunt vſibus proprijs ipſorum ad
ſecuritatem tantum ciuitatis,ꝙ debent cuſtodi-
ri,& reparari per dominos ipſorũ tempore belli
vel pacis, non autẽ per homines illius ciuitatis,
vt tex.in.l.1.tit.18.part.2.ibi.*ca aquellos que los han
por heredamiento,deuen los tener labrados, y baſteci-
dos de hombres,e de armas,e de todas las otras coſas q̃
les fueſſe meneſter*.& dixi ſuprà nume.11. vbi vide.
Quod facit contra aliquos dominos tempora-

rales,qui iubent ſuis vaſallis ſua caſtra,vel forta
litia ſine ſumptu competẽti cuſtodire, quod fie
ri non poteſt,& vt video quia licet eſt cõtra ius,
& contra conſcientiam aliqui tolerant hanc im
poſitionem,quod ſequitur Iaſo.in.l.diuortio.§.
impendia.ff.ſo
lut.matri.nu.3.
& dicit ꝙ iſtam
quæſt. habuit
đ facto in queſ.
ſibi tranſmiſſa
ex pede monti
bus. quod ſe-
quitur & dicit
eſſe notandum
Petrus Gerar-
dus de Petra
ſanct.in ſingul.
ſuis.in ſingula.
37.in fi. Quod
facit contra ali-

perturba con ellas
la paz[b] del pueblo
y nos embie la rela-
cion[c] dello: y ſi en
las comarcas de ſu
juriſdiction ſe hi-
ziere alguna caſa
fuerte: luego q̃lo ſu
piere nos auiſe đllo

quem ducem huius regni:quia ex eo,ꝙ tempo-
re alterationis huius regni reparauit alimentis
aliquod ſuum fortalitium,ꝙ pretium iſtorum
almentorum recuperauit à ſuis ſubditis,qđ non
poterat facere:quia tempore pacis & belli tene-
tur dominus ad tales expenſas, & reparationes,
vt dictũ eſt:qđ nota.Et quoq; expẽſis ſuis tene
tur ponere capitaneũ,& non expenſis ſubdito-
rum.vt in.l.fin.C.de ſtatu. & imagini.& in.l.2.
C.de officio præfecti præto.Aphri.* Sed ex cõ
ſuetudine antiqua reparatur fortalitiũ à ciuibus
& incolis aliarum villarum, tenet Gregor. Lo-
pez.in.l.68.titu.18.parti.3.in gloſ.*pertenencias*,in
fin.* & quoq; põt ponere capitaneum in caſtro
ſuo inuitis hominibus ſuis.l.ſi ita.§.dominus.ff.
de vſu.& habita. & in.d.l.2. tenet Guido.Papa
ſingula.266. ¶Tene quoq;,quôd ſi rex donet ali
38 cui † omnes vaſallos talis loci non videtur conce
dere proprietatem locorum quã habet in dicto
loco,nec fortalitiũ,ſeu arcẽ, quam ibi habet. vt
Bald.in.ca.1.§.in generali.in tit.ſi de feud.fuerit
cõtrouerſi.inter domĩũ & agna.nu.4.&.5. & qa
appellatione caſtri nõ cõtinẽtur vaſalli,nec ecõ
tra.quod ſequitur Franc.de Aretio in rubrica.ff.
ſolut.matri.4.col.Et tenet Bal.in tit.de pace iu
ra.firma.c.1.§.ad hoc.in vſi.feu. ¶Quinimo prĩ
ceps nõ põt alienare caſtra inuitis hominibus lo
ci.vt Guido.Papa.deciſsione.239.& gl. in.l.inui
tus.ff.de fideicõmiſſa.liber.& Iaſ.latè in.l.debi-
torũ pactionibus.C.de pactis.nu.6.Ange.in.l.ſi
prior.§.ſciendũ.ff.qui potio.in pig.habe. ¶Ta-
39 mẽ ſi papa,ſeu rex vni concedit † caſtrum,& po
ſtea illud idẽ donat alteri,nõ valet ſecũda colla
tio,quia nõ debet,nec poteſt primò auferri ſine
culpa ſua.tenet Bald.& Paul.de Caſtr.in.l.2.C.
de legi.nu.3.de quo eſt glo.in.l.ſi qua lata.C.de
feudi.& ſal.rei domi.lib.12.quam Bal. in multis
locis allegat quia tangebat eum.Nam cum papa
Vrbanus.6.primò ſibi contulerat vnũ caſtrum
quod vocatur Feſtina,in committatu Angubij,
& poſtea illud idem contulit alteri, & nunquã
Bal.potuit habere poſſeſsionem, licet multũ li-
tigauerit cum illo in Romana curia, ſecundûm
Paul.vbi ſuprà.* Et facit tex.in.l.27.&.l.39.tit.
18.part.3.*

SVMMARIVM.

1 *Pacem debet rex procurare reipublicæ & ſu-
bditis ſuis.*

b
1 La paz. b Quã debet rex † ſuæ reipubli
cæ,& ſubditis procurare. tenet
Cardi.in Cle.dudum.de ſepultu.§.ſuper cathe-
dram.nu.9. quia talis pax ſubditorum intereſt
reipublicæ.vt in.l.congruit.ff.de offic.præſi.&
in.l.ſi quis ingenuũ.§.fi.ff.de capti. Bar.in.l.am
bitioſa.5.col.ff.de decreti.àb or.faci.vide quę di
xi ſuprà.in.c.6.in.glo.in parte,pobres.

SVMMARIVM.

1 *Quando periculum,ſeu damnum iudex poteſt
incurrere,excuſatur,ſi negotium refert ad ſu
periorem.*

c Relacion. c Quia ſi cõtra potẽtes iſta
caſtra habẽtes iudex poſ-
ſet periculum incurrere procedendo contra eos
iubet fieri iſta relatio:quia vt dicit Bal.in.l.quæ
ex relationibus.C.de legi.quãdo iudex hoc pe
1 riculum vel damnum poſsit † incurrere, excuſa
tur,ſi refert negotium ad ſuperiorem,vt mãdet
qualiter vult cauſam determinare non tenetur
ſe ſubijcere illo periculo, qđ tenet idẽ ibi Paul.
de Caſt.vbi đ materia relationis. vbi Bar.& Bal.
dicunt aliquando eſſe neceſſaria,aliquando pro
babilis,aliquãdo temeraria.vt ibi per eos de quo
vi.quæ dixi ſuprà in.c.20.in gloſſ.*nos lo haga luego ſaber.*

Prætorum. Caput. XXII. finis.

Sequitur. Caput. XXIII.

Summarium

SVMMARIV M.

1 *Muri ciuitatum mœnia publica dicuntur,quæ
vndiq; vrbem cingunt.*
2 *Mœnia præbent ſecuritatem habitantibus in
ciuitatibus: & in locos vbi nõ ſunt, debent de
nouo ædificari, & veteres reparari.*
3 *Muros non debet quis violare.*
4 *Muros nõ licet aliquis perforare, vel ſuper eis
ædificare. Et quid in vniuerſitate.*
5 *Iuxta mœnia & muros ciuitatis nõ poßũt fie-
ri domus,nec iuxta palatium imperatoris.*
6 *Muri an poßunt ædificari ſine licentia regis.*

a
1 MVros. a Qui muri dicuntur
mœnia † publica, quæ
vrbem vndiq; cingunt vt in.l.Alfe
rus.ff.de verbo.ſignifi.& in.l. ædifi
cia.C.de operis publicis.& in.l.nec explẽdidiſsi
mè.& ſic dicuntur,quia muniũt ciuitates & ci
ues quaſi monumenta,vt.C.de veteri.iure enu-
cle.l.1.§.ſed his.ibi,muro valatũ.licet abuſiuè di
cantur mœnia omnia ædificia.vt notat Archidi.
in.c.fundamenta de ele.in.6. ¶Et cũ talia mœ-
2 nia † præbeant ſecuritatem habitantibus in ciui
tate,neceſſè eſt in locis,vbi non ſunt de nouo ę-
dificari,aut veteres reparari.vt in.l.omnes.C.de
operibus publicis.la.2.& tenet latè Lucas de Pẽ.
in.l.hac prouidentiſsima.C.quibus muneribus
vel præſta.nemi.lic.libro.10.prima colum. ver-
ſicul.primo.& ibi etiam dicitur, ꝙ iſti muri om
ni tempore debent ædificari, ſiue bellis vrgenti
bus,ſiue hominibus in pacis otiò gratulantibus.
¶Quia muri,& portæ ciuitatis ſanctæ,& diuini
3 iuris proprie dicuntur,& non debet quis † viola
re,aliàs pœna capitis punitur.text.in.l.14. & in
l.15.tit.28.partit.tertia. & in.l.fi.ff.de rerum di-
uiſione.in.§.ſanctæ quoq; res. Inſtitu.de rerum
diuiſione.vbi hoc intelligit Angel. in violatore
muros ciuitatis Romanæ.Secus eſt in violatore
mœnium,vel portarum alterius ciuitatis,vel ca
ſtri, quia tunc extra ordinem punitur arbitrio
iudicis.vt Angel.ibi numero primo.idem tenet
Bald.in.l.ſacra.§.muros.ff.de rerum diuiſione.
Quod facit contra ipſos, qui aſcendunt,vel de-
ſcendunt per muros ciuitatis, vel caſtrorum &
fortalitiorum,quia pœna arbitraria puniuntur.
¶In tantum non licet violare, quòd etiam non
4 licet † aliquid facere,perforare,vel abſtruere de
muris, ſeu mœnijs ciuitatis, vel alterius villæ,
nec ſuper eis ædificare,nec fodere prope eos,vt
cadant.vt in dicta.l.fin. & ibi Barto.& in dicta.
l.ſacra.§.diui. & in.l.ex hoc iure.ff.de iuſti. &
iur.Bald.in.l.pergit.C.de ſepulchrõ viola. & ta
lia facientes.puniuntur actione peculatus,vt in
l.qui perforauit.ff.ad.l.Iulia.pecula.& facit. l.
ædificia.C.de operib⁹ publicis. ¶Et ideo infert
Guid. Papa.in
ſingula.587.ꝙ
nõ licet priua-
to in muro vil-
læ,vel ciuitatis
aliquid facere,
aut cõſtruere ſi
ne licentia dñi.
Secus dicit eſſe
in vniuerſitate
quę hoc põt fa
cere, vt tenet
gl.in.d.l.ſacra.
§.muros.ff. de
rerũ diui. & in
l.officiũ.ff. de
operi.publi.v-
bi dicit Bart.ꝙ
illæ glo. coĩter
tenentur.& gl.
in.d.l.oẽs pro-
uīciarũ. Quod
dicit eſſe notã-
dũ, quia faciũt
hæc cõtra quẽ-
dam ex homi-
nib⁹ Guid.Pap.q in villa ſãcti Albani fecit quã
dã feneſtrã in mœnib⁹ dictæ villæ ſine ſuo, aut
officiariorũ licentia. ¶ Quod extende non ſolũ
5 in mœnibus,verumetiam iuxta † mœnia, & mu
ros ciuitatis non poſſunt fieri domus, ex quib⁹
poſsit dari introitus ciuitati,vel exitus inimicis
& ſi facta ſunt deſtruantur.tenet Barto. ſingula
riter in.l.opus nouum.ff.de operis publicis.ver
ſicul.& ſic nota per dictã.l.ædificia. & idẽ tenet
additiona.gl.in dict.§.ſanctę.& ibi Faber.& An
gelus,vbi dicunt,ꝙ nullus poſsit apodiare, vel
aliquod opus facere ad muros, & ſi fecit, debet
puniri.vt ibi.quod dicit Angelus facere cõtra ru
ſticos,qui apodiãt porofelos, & ligna ad muros
caſtrorum,quia factum debet deſtrui. Quod in
telligit Ioann.Faber.& dicit eſſe verum,ſi opus
noceat vſui publico,aliàs non diruitur, ſed im-
ponitur ſalarium,& hoc niſi eſſet ædificare pro
hibit⁹.circa quod vide quæ poſui in.c.17.ſuprà.
eod.in gloſſa,*y las ſalidas del lugar*.in fine.Et non
ſolum circa mœnia non eſt ædificandum, imò
palatium imperatoris non eſt priuatorum parie
tibus coarctandum.l. quicunque. C.de operis
publicis.

Prætorum. Caput. XXIII.

OTroſi, que
vea como
eſtan repa-
radas las cercas, y
muros [a], y cauas,
y las puentes, y los
pontones, y alcãta-
rillas, y las calçadas
en los lugares don-
de fuerẽ meneſter,
y todos los otros e-
dificios y obras pu-
blicas: y ſi no eſtu-
uieren reparadas,

publicis.& gl.in.cap.nulla.12.queſtione prima.
6 ¶ Adde tamen, ꝙ licitum † eſt ciuitati ſibi muros conſtruere ſumptu ſuo ſine principis authoritate, dummodo non ad æmulationem, ſed nõ ſumptu publico ipſius principis. tenet Ioan.de Plate.in dicta.l.hac prouidentiſsima.C.de quibus munerib.ſeu preſta.nemi.liceat ſe excuſare libro decimo.* Et vi.Bald.in.l.ſi aliquam.ff.de officio proconſul.nu.4.vbi idem tenet inquiẽs, ꝙ publica ædificia debent cõſtrui publicis ſumptibus ciuitatis, in qua fiunt.l.neminem.C.de ſacro.ſant.eccle.nõ tamen ſunt importabiles ſumptus imponẽdi, vt ibi & vi.infrà.in.gl.ſeq.n.2.& non ſolum communitatibus, ſed etiam perſonis priuatis, licet loca propria muris circundare & cuſtodire, niſi fiat ad ęmulationem ciuitatis, vel ad ſeditionem contra principem.l. per prouinciales.C.de fundis priua.& tenet Plat.in.l. quæcunq;.C.de fundis.limitro.lib.11.& an ædificãs in ſolo publico cogatur præſtare annuam pẽſionem vi.quæ dixi ſuprà.in.ca.17.in.gl.ſalidas.

SVMMARIVM.

1 *Murorum refectio hodie permittitur ſine licẽtia regis.*
2 *Reparatio murorum, cuius expenſis fieri debet.*
3 *A reparatione murorum nemo excuſatur, nec à reparatione pontium, & aquæductuum publicorum, nec rex, nec alius dominus ciuitatis & villæ.*
4 *Eccleſia tenetur ad conſtitutionem, & reparationem murorum, pontium, & viarum, riparum, & publicorum fluminum, & ad alia, vt hic.*
5 *An Romanus pontifex debeat audiri ad hoc, vt eccleſiæ, & clerici contribuant in refectione murorum, pontium, & ſimilium, numero.6.*
7 *An epiſcopus poteſt compellere clericos, vt in reparatione murorum, viarum, & pontium, & ſimilium contribuant.nu.10.*
8 *Clerici denegantes contribuere in reparatiõe murorum, & ſimilium, peccant.*
9 *Laicus denegans fideiubere pro proximo, peccat.*
11 *Si epiſcopus nollet iubere clericis, vt in reparatione murorum, pontium & ſimilium contribuant, an rex poteſt iubere.*
12 *An antea quam iudex laicus extrahat aliquẽ delinquentem ab eccleſia, debeat epiſcopum requirere.*

b
1 Den orden.[b] Per iſtũ tex. permittitur hodie † reficere mœnia, vel muros ciuitatis, ſine licentia principis, cuius contrarium erat de iure communi. vt in.l.ſacra.§.muros.ff.de rerum diuiſione quia facere, nec reficere poterant ſine dicta licentia, ſecundum gloſſ.ibi.attamen Ioann.Fab.in.§.ſanctæ.Inſtit.de rerum diuiſione tenet quòd licet non poſsint reficere, tamen fortè emendare, vel ſarcire.licet.vt in.l.prima.in fine.ff.ne quid in loco publi.& eſt bonus tex.in.l.2.§.ſi quis nemine.ff.eod.& in.l.fi.vel cum cauſa legitima poſſunt reficere ſine licentia.ff.de locis publi.fruẽ.l.fi.& ſic ꝙ tex.in dict.§.muros non habet locũ qñ eſt cauſa legitima reficiendi. ¶ Quod intelligit Ang.ibi.in dict.§.ſanctæ.qñ alia loca publica reficiuntur, quia tunc poſſunt refici, ſecus in muris ciuitatis, quia nõ poſſunt refici. Et ita intelligãtur iura allegata per Io.Fabr.Sed iã hodie per iſtũ tex.refectio permittitur murorum, in quãtũ dicit.*den orden como ſe reparen*.& ſic vtitur.& idẽ tenet tex.in.l.20.tit.32.par.3.vbi ſingulariter.* Et vi.Peregri.in parte opus.q.8.in.gl.refectio in fin.* & Lucas de Pen.in.l.hac prouidentiſsima.C.quib⁹ muneri.vel præſta.lib.10.3.col.dicit, ꝙ homines alicuius ciuitatis, vel municipij eorũ ſumptu, ſine permiſsione principis, mœnia publica de nouo ædificare poſſunt, dũ nõ ſit ad æmulationẽ, quãtò magis refectio, ſeu reparatio fieri poteſt ſine licẽtia principis authoritate pręſidis, vt in.l.intra.C. de operis publicis.& in.l.omnes.Eſt ergo in his officiũ præſidis opportunũ, quia huiuſmodi opera fieri facit diligenter ſecundũ Lucã de Penn.vbi ſuprà.* Et hanc meã opinionem tenet Grego.Lopez.in.l.2. titul.11.part.2.in.gl.*en mandar*.vbi tenet, ꝙ ciuitas poteſt ſe murare ſine iuſſu principis per.l.20.part.per me allegatã, & reſpõdet ad.d.l.2. par.vbi videbatur cõtrariũ: quia loquitur de ſolicitudine, pertinet ad regẽ, prout in.d.l.20.* ¶ Sed vtile eſt ſci-
2 re cuius expenſis † iſta reparatio murorum fieri debeat.vi.text.in.d.l.20.titulo.32.parti.3.vbi tenet, quòd refectio, & conſeruatio murorum, aquæductorum, fortalitiorum, & pontium ad regem pertinet principaliter. ſed ſi ciuitas, aut villa aliquod iſtorum ſit factura reditus eius

den[b] orden como ſe reparen con to-

tus eius ad hoc deputati prius ſunt expediendi, quibus non ſufficientibus, collecta per habitatores ſoluitur, à qua nemo excuſatur, etiam ſi ſint clerici.vt infra dicitur.Et vide tu Guido Pap.in ſingulari.379.& ſingulari.564.§.ad incolas. vbi tenet, quod ad incolas pertinet reficere muros caſtri, vel villæ eorũ expenſis pro viribus ſingulorũ.l.omnes prouinciarũ rectores.C.de operis publicis. licet habitent extra muros, dũmodo habitẽt infra territorium vel mandamẽtũ talis caſtri.vt Io.And.in additione ad Specul.in.tit.de cẽſibus.§.nũc dicendũ ibi erat alia quæſtio de caſtro, vel villa, ſed intellige vt infra ſi ciuitas, vel villa non habet reditus & vide Guido.conſilio primo.nu.7.vbi idẽ tenet. ¶ Quæ collecta pro reparatione iſta murorũ debet imponi non per capita. vt tenet Specul. in tit.de cenſi.§.nunc videndũ.verſ.item pone.ſed per ſolidũ: & librã, vt Bal.in.l.etiã.C.de execut.rei iudi.vbi dicit, quòd collecta imponenda eſt per ęs, & libram, non ſolùm ſi imponatur pro neceſsitate publica, vt cauſa ſoluendi æs alienũ iam contractum, ſed ſi imponeretur pro vtilitate publica.tenet Petrus de Vbaldis in tracta. de collectis.in fine.tomo.6.tracta.folio.75. ¶ Montaluus in ſuo reper.glo.ordi.regali.in parte, muri.Dicit idem quid de iure, ſi ciuitas, vel villa habet reditus, de illis eſt facienda refectio murorum.per.l.ſplendidiſsimè.C.de operis publi. & facit text.in.c.33.infra eod.& quæ ibi dicam. & in.cap.30.in glo.iuſta. ¶ Si autem non habet reditus, debet fieri ex communi collecta incolarũ propter res quas habet.vt in.l.omnes.eod. titul.& tex.in.l.6.titulo.7.libr.4.in ordi.rega.& melius in.d.l.20.titu.32.partit.3. & Ioan. de Plat.in d.l.ſi per viciniã.C.de immunitate nem.conce.lib.10. ¶ Quod eſt verum, vbi eſt magna refectio ſecus ſi eſt modica, quia tunc eſt reficienda per illos, qui ibi ſunt, vel habitant ibi, domos, vel terras.ſ.per illos qui habent vſum muri, & gaudent vſu muri.vt in.l.turres.C. de ope.publi.ad inſtar vſufructuarij.l.hactenus.ff. de vſufru.notat Bar.in.l.ſacra.§.muros.ff.de rerum diuiſi. & Montal.vbi ſuprà.& Plat.in.d.l.per viciniam.Et ſic intelligitur quod tenet Plat.in.l.in omnibus.C.de curſu publi.lib.12.vbi tenet, ꝙ turres, & muri conſtructi in antiportibus ciuitatum, dẽbent manu teneri, & refici per eos, ſuper quorũ turres conſtituti ſunt ſi eis vti vt habeat locum, ſi refectio eſt modica, vt dictum eſt. & vide.d. Petrum de Vbal.in.d.tracta.de collę.nu.39.tomo.6.tracta.folio.75.vbi idem tenet. ¶ Adde tamen, ꝙ in iſta refectiõe murorum, cauarũ, ſeu ambitus ciuitatis, vel loci, debẽt ſoluere omnes qui in dictis ciuitatibus, vel villis cõueniunt, & defenduntur, & comedentes herbas, ſeu paſcua, licèt ſint de domino dominorum.tex.eſt ſingu.in.l.18.&.l.19.vbi vide tit.1.lib.7.in ordi. regali.
3 ¶ A qua reparatione nullus † excuſatur.vt in.l.fina.C.de quibus numeri.vel præſta.nemi.lice.ſe excuſa.lib.10.vbi ait, ꝙ ab onere conſtructionis viarum, & murorum, vel aliarum ſpecierum comparationis frumenti, quæ commodè fuit viſum pręfecto, nullus excuſatur quantęcunq; ſit dignitatis.vt Bart.& Plat.ibi.& facit quod notatur in.l.ad inſtructionem.C.de ſacro ſanct.eccl.& in.l.abſit.C.de priuilegijs domi auguſtę. lib.11.&.d.l.20.titu.32.parti.3. & etiam ſi rex, ſeu comes, vel Baro, ſeu alius dominus habet in aliqua ciuitate bona de manalia, ſeu molendina, agros, & ſimilia, tenetur tàm ipſe, quàm poſſeſſores eorum qui tenent in feudum forſan ab eo debent contribuere cum alijs hominibus ciuitatis in cõſtitutione, & reparatione huiuſmodi murorum operibus, & alijs ſimilibus fontium, & pontium & viarum, vt tenet Lucas de Pẽna.per tex.ibi in d.l.hac prouidentiſsima. C. de quibus muneri.vel præſtatio.nemi.lice.lib.10.col.7. verſi.18.& verſic.19.quæritur.vbi quoq; dicit, ꝙ etiam dominus nauis confert in æſtimatione iacturę pro valore ipſius nauis.vt in.l.2.§.in eadem.ff. ad legem Rhodi.de iactu.* Vi.quæ poſui.in.cap.3.in in.gl.iuriſdiction in fin.ſuprà.eo.* Eſt nõ ſolum ſi iſti barones, & domini habeãt poſſeſsiones tenentur contribuere in refectione, verumetiam ſi habẽt domiciliũ in illo caſtro, vel villa. per. d.l.omnes prouinciarũ rectores.C.de operi. publ.& tenet Nicola.Boer.in tracta. de cuſtodia claui.nume.47.tomo.5.tracta.foli.272. & idem tenet Petrus Antiboli.in tractat. de muneri. in.3.parti.§.4.num.39.tomo.6.tracta.fol.39. ¶ Quinimò in omnibus collectis tenentur domini caſtrorum, ſeu villarum contribuere, ſicut alij populares, ſi ibi poſsident prædia, & non excuſantur ab iſta contributione, ex quo non habet ſpecialem excuſationem à principe, nec à lege. vt tenet.d.Pet.Antiboli.in.d.3.parte.§. 4. numer.95.licet dicat, quòd conſuetudo de facto excuſat ipſos, ſed de iure talis abuſus non debet eos excuſare. ¶ Et idem dic de portibus, & aquæ ductibus publicis reparandis, cùm ſit eadem ratio, quæ eſt in murorum, pontium, & viarum reparatione. vt in.l. ad portus.C.de oper.publi.& in dict. l. ad inſtructionem. ſecundùm Platea.in.d.l. hac prouidentiſsima.

tiſsima.¶Ad quam reparationem,& cõſtitutio
nem neceſſariam murorum,pontium,& viarũ,
& riparum publicorum fluminum , ſecundùm
4 Ioan.de Pla.ibi tenetur†eccleſia, nec appella-
tur ſordidum munus.eſt text.in.d.l.20.titul.32.
part.3.& eſt mirabilis tex.& text.ſingula.in.l.1.
titu.3.lib.1.in ordi.regali.& in.l.54.& in.l.52.tit.
6.part.1.&.vide Mõtal.in.l.1.tit.5.for.ll.lib.1.in
glo.magna.idem tenet Ioan.de Plat.quem vide
in.l.diuina domus.C.de exacto.tribu.lib.10.nu
mer.4.& ibi Lucas de Penna.2.colu. in fine.vbi
tenet,ꝙ eccleſia non eſt immunis ab his mune-
ribus in quibus eſt pietas , vel publica vtilitas
verſatur , putà,in vijs,& itineribus extruendis,
ac de nouo faciendis,pontibus,fontibus,& ſimi
libus.per.d.l.ad inſtructiones.Item nec à porti
bus aquæductibus, & muris ciuitatis inſtauran
dis.Item in foſſatis,portis ciuitatis de nouo in-
ſtruendis,ac reædificandis : quia in his publica
vtilitas verſatur.Quinimò etiam ad excubias,vi
gilias,& cuſtodias ciuitatis, qđ eſt munus perſo
nale,& ad hoc ſunt compellendi.ſecundũ Ioan.
de Plat.& Lucas de Penn.in dictis locis.Et vid.
Plat.in.l.1.C.de locatione fundorum patrimo-
nialium.lib.11.vbi tenet,ꝙ licet quis habeat pri
uilegium immunitatis à publicis muneribus,te
nebitur tamẽ ad conſtitutionẽ pontium,viarũ,
ſicut tenetur eccleſia, licet ſit priuilegiata. Niſi
etiam ab eis ſpecialiter cõceditur immunitas.vt
ibi.& in.l.placet.C.de ſacroſan.eccl. & per alia
iura,vt ibi per eum.& tex. & ibi quoq; Ioan. de
Plat.in.d.l.abſit.C.de priuilegijs domus Augu
ſtæ.lib.11.& quoq; tenentur ad iſta ordinaria ſe
natores.Sed ad alia extraordinaria,nec ad publi
ca alia officia extruenda iuſſu iudicis vel magi-
ſtratus non tenentur,tenet text.& Plat.ibi in.l.
quoniam.C.de digni.lib.12. ¶Et facit quod te-
net Hippolytus de Marſi.in ſua practi. crimi.§.
aggredior.nu.63.vbi ait,ꝙ iura prohibentia im-
poni opus collectæ clericis , non extenduntur
ad caſum,in quo eſt neceſsitas propter publicã
vtilitatem,quæ tueri nõ poteſt ſine ſubſidio cle
ricorum:quia tũc licitè imponi poteſt tale onꝰ.
¶Quod extende,ꝙ non ſolùm ad ſupradicta te
nentur,verumetiam in refectione pontis,vel pu
tei neceſſarij ad vſum hominum villæ. vt tenet
Bal.in.d.l.ad inſtructionem.& Specu. in tit.de
cenſi.§.nunc dicendum.verſi. Item pone quędã
vicinia. ¶Si autem non ſit neceſsitas,ſed fiunt
prædicta adornatum,vel prout eſt munus per-
ſonale,vt eſſet ſuperſtes ad prædicta fieri facien
da,tũc cenſentur munera publica ſordida , adq;
eccleſia non tenetur.vt in dicta.l. placet. C. de
ſacro ſanct.eccle. & ita debet intelligi & ſaluari
glo.in.d.l.hac prouidentiſsima.ſecundùm Pla.
& ita quoq; intelligit Bald.in.d.l.ad inſtructio-
nem.vbi gl.eſt contraria,ſcilicet, ꝙ ad muros ci
uitatis eccleſia non tenẽtur.alia in.l.maximarũ
C.de excuſa.mu.lib.10.alia in.§.noueris.16. q.1.
quas intellige,quando muri fiunt adornatum ci
uitatis.tunc non tenetur conferre. Sed ſi fiũt ad
neceſsitatem, putà propter bellum,vel ſuſpicio
nẽ belli,tunc eccleſia tenetur cõtribuere. ¶Sed
quando imminet neceſsitas,dicit Abb. in conſi-
lio.3.in.1.volu.vbi hanc.q.examinat,ꝙ eccleſia
nec monaſterium ad hoc non tenetur,niſi ſerua
retur diſpoſitio.capitul.aduerſus. de immunit.
5 eccleſiæ,ſcilicet†Romano põtifice,prius con-
ſulto,& ſic dicit fuiſſe obſeruatum.Et licet eſſet
neceſsitas vrgentiſsima,debet obſeruari text.in
dicto capitulo aduerſus.& capitulo non minus.
cum nullum ſubſit periculum in conſulendo
Romanum pontificem.& idem tenet Montal-
uus in gl.ordi.in parte,clerici exempti. colum.
quinta.¶Quod non habet locum in terris tem-
poralibus eccleſiæ ſubiectis:quia poteſt fieri eo
non conſulto.vt tenet Abb.in dicto conſilio.in
telligẽdo tex.in dicto capitulo prouenit. de im
munita.eccle.& tex.in.d.l.52.titulo ſexto.part.
prima. vbi in ciuitatibus , villis, vel caſtris,quæ
ſunt in dominio papæ,vel eccleſiæ compellun-
tur clerici ſicut alij ciues , & ſic loquitur text.in
dicto capitulo peruenit.ſecundùm Montaluũ.
in.d.l.parte. ¶Et ꝙ eccleſia ad iſta munera te-
neatur.tenet Lucas de Penna.in.d.l.cùm ad fœ
licißimam.C.quibus mu.vel præſta.nem. lice.
prima columna. verſicul.ſed an hodie teneatur
eccleſia ſubire munera.vbi concludit matura cir
cũſpectione omnibus digeſtis,ꝙ clerici,& eccle
ſiæ ſunt ad talia onera ſubeũda huiuſmodi ratio
nabiliter debitores ſine eo , ꝙ papa conſulatur:
quia ſatis & iuſtum eſt,vt clerici ex rebus eccle
ſiarum, & clericorum ſubſidium habeant , qui
de ipſorum cuſtodia,& ſaluatione ſtudium ge-
runt.capitulo de lapſis.decimaſexta quæſtione
ſexta.& hoc eſt de iure naturæ.l. ſecundum na-
turam.ff.de regulis iuris. ¶Item quia ipſo iure
canonico ſtatuitur clericos in his , quæ bonum
commune reſpiciunt,huiuſmodi onera debere
ſubire,vt in cuſtodia ciuitatis.vt patet in dicto
capitulo peruenit. qui non ſolùm loquitur,vt
gloſſ.ibi intelligit in hominibus, & vaſſallis ec-
cleſiarum,ſed in omnibus:quia omnes generali
ter compelluntur , quatenus cunctis vigilanti-
bus melius valeat ciuitas cuſtodiri , quæ ver
ba etiam clericos apertè includunt ſecun-
dùm Lucam de Pennã.vbi ſuprà.Nam aliàs vi-
deretur lex ibi impoſita ſuper claro , & facili,
cùm

cùm debeat ſuper difficili obſcuro bonoque fie
ri.l.quod labeo.ff.de carboni.edicto. ¶Et quia
eſſet contra æquitatem,iuſtitiam,& honeſtatẽ,
ſi eccleſiæ conſequerentur emolumenta bono-
rum ſuorum,& onera,quæ ipſa bona continge-
bant prius quâm ad eccleſiam deuenirent reli-
qui laici,fortè pauci ſuſtinere cogantur. argu.l.
non tamen.ff.de decurio.In his quidem, & ſimi
libus non tàm attenditur iuſtitia , quàm hone-
ſtas.capitulo porrò.35.quæſtione.3.¶Quinimo
ſtatuitur expreſſè onera,quæ re , ſpiciunt bonũ
publicum tanquam pias eccleſias debere ſubi-
re.vt in.d.l.ad fœliciſsimam.& in.§.ad hęc.in au
thentica de eccleſi.titul.collatio.nona. ¶Quod
quidem veteris teſtamenti exempli & authori-
tate iuuatur.ſecundo Eſdræ.capi.3.in principio
ſurrexit Eliſaph ſacerdos magnus,& fratres eiꝰ,
& ædificauerunt porta gregis.¶Et quia non re-
ctores,nec conſules,nec communitates hæc o-
nera imponunt eccleſijs,& eorum rebus,ſed le-
ges per Romanos principes diuinitus promul-
gatæ.capitulo nemo.16.quæſt.3. ſi ergo diuini-
tus,pater apertius, quòd eccleſia , quæ Dei eſt,
eas implere tenetur.vt in.c.dominus.56. diſtin.
in fin.¶Nec obſtat.d.c.aduerſus.vbi clerici ali-
quid ſoluere nequeant,niſi prius Romanus pon
tifex conſulatur,vt dictum eſt.Quia tũc Roma
6 nus pontifex†eſt conſulendus, quando in caſi-
bus prædictis,videlicet cùm rectores , & conſu-
les,& alij poteſtatem habentes in ciuitatibꝰ,vel
lent aliquid eccleſijs,& clericis imponere, tunc
ad eorum impoſitionem ne fingatur eſſe cõmo
dum,quod fortè non eſt,ſub hoc velamento no
ua illis onera importabiliter imponãtur, in hoc
primo Romanus pontifex conſulatur.¶Vbi au
tem clericis & eccleſijs nil noui inducitur,ſed pe
titur,vt iuxta legum ſtatuta cum alijs cõtribuãt
in his,quæ bono communi directô reſpiciũt,&
ipſi non minus quàm laici commodum ex inde
conſequitur,non eſt opus,quòd proinde Roma
nus pontifex adeatur.Ita ſingulariter intelligit,
tenet,declarat.d. Lucas.de Penn.in.d.l. cum ad
feliciſsimam.2.colum.verſicul.eſſet autem con
tra,& dicit eſſe argu.in.l.1. poſt principium. C.
de theſaur.lib.10.quod intellectũ, iudicio meo
eſt ſingulariter notandum.¶Et facit ſecundum
eum:quia ſatisq; abſonum videretur,vt ꝓ mo-
dica pœna,quę fortè alicui villæ imminet in his
caſibus exſoluenda, opus ſit Romanus põtifex
in longinquo fortè conſiſtens, neceſſariò proin
de conſulatur,iam pluris tunc eſſet oneris expẽ
ſarumq; ſubiectio,quâm commodi ex contribu
tione clericorum illatio,quòd lex abhorret. vt
in.l.mediterraneæ. C. de anno.tribu. lib.10.&.
l.ſi longius.§.1.ff.de iudi. ¶Et quia hoc eſſet de
pauperare vniuerſitates.vt in authenti. de iudi.
§.nec autem.colla.6. Item quia vbi per ſcriptas
leges facta prouiſio inuenitur, non eſt veriſimi-
le,quòd Romanus pontifex ſe conſului ſpeciali
ter reſeruauerit arg.l.alimenta.§.baſilicæ. ff. de
alimen.lega.¶Sicut etiam vbi eſt permiſsio pri-
cipis , non eſt opportuna de cætero authoritas
iudicantis,quæ aliàs eſt neceſſaria.l.lexq;.§.fin.
ff.de adminiſtra.tuto.& in.l.fi.C.quãdo decre.
opus non eſt.& in.l.ſi ſine.§.quæſitum.ff.de mi
no.ita & vbi eſt diſpoſitio iuris ſcripti , non eſt
opus,ꝙ Romanus pontifex adeatur. ¶Item ſi-
cut licet prædium minoris alienari ſine decreto
prætoris,cûm pater eius hoc diſponit in teſta-
mento,vel cobdicillis.l.pẽ.C. eode.tit. quando
decret.op.non eſt.& ita in caſu noſtro poſtquã
inuenitur diſpoſitio ſacratiſsimæ legis , non eſt
opus,vt propterea Romanus pontifex conſula-
tur , & quia ſcriptæ leges per ſe iuuare debent,
non extrinſeca diſpoſitione pontificum egere.
vt in authen.de hæredi.& falci.poſt principiũ.
colla.1.nam & veriſimile eſt papam velle,quod
leges volunt.vt in authen.de iudi.§ . omnes au-
tem.colla. 6. quod enim legum eſt poſitum in
poteſtate,atq; per eas iam ſumma deliberatio-
ne decretum,ſatis incongruum eſt, vt extrinſe-
ca diſpoſitione indigeat , vt in authenti. in me-
dio litis non fieri ſacr.formul.§.1.collati.8.¶Nã
ſi leges interficiunt reos.3.q.4.c.conſanguineo-
rum,& leges delinquentes abripiunt,& ad pœ-
nas tradunt.vt in authenti.de quæſto. §. ſi verô
aliquis.colla.6.veriſimile eſt igitur , ꝙ ipſe nol-
uit vlterius ſuas aures moleſtari ſuper eo, quod
eſt per leges tam ſalubriter definitum.vt in.d.l.
1.de theſaur.Nam & ſi beatus Petrus princeps a
poſtolorum cauſas eccleſiarum ſecundum leges
ſeculi iudicabat.6.q.1.c.beatus.in fin.quæ tamẽ
à non catholicis latæ erant, & ſi princeps iubet,
vt ſui iudices exequantur, & quod ipſe eſt ſoli-
tus indulgere.vt in.d.l.3.c.de epiſcop.audi. for-
tius eſt veriſimile papã velle,vt præter ipſius cõ
ſilium clerici & eccleſiæ contribuant cum lai-
cis in his oneribus,quæ prouidentiſsimè ſunt le
gibus definita,vt nolit eos ſentire beneficiũ cũ
alterius iniuria, ſiue damno contra ius naturæ,
quod ipſe tollere nequit.l.nam natura.ff.de ad
ditione indebi. Non eſt ergo ſuper his vlterius
hæſitandum ſecundùm Lucam de Penna.vbi ſu
prà.vt differatur bonum,cuius neceſsitas immi-
net pro conſulendo ſummo pontifice,cùm cer-
tum ſit ipſum contra ea,quæ ius naturæ ſunt le
gibus definita,nolle aliquid demandare , ſicut
non eſt ſpectandum id , cuius euentus nil ope-
raretur

raretur.vt in.l.ſi quando.§.vlti.ff.ad veleia. quę
opinio mihi placet,& credo eſſe veriſsimam.de
qua Abb.nec Montal.nec cæteri ſcribentes mē
tionem faciunt,qa credo eam nō viderunt.❡Ta
men ad euitandas opiniones poteſt dici, ꝙ vbi
tanta neceſsitas immineret,ꝙ nō poſſet ſine alio
rum ſcandalo & periculo haberi prius recurſus
7 ad papā,ꝙ ſufficeret tūc deliberatio † epiſcopi,
& clericorum.vt tenet Abb.in.d.c. non minus.
nu.9.& dicit eſſe arg.optimū.in.l.tutor qui re-
pertorium.ff.de adminiſtra.tuto.& idem tenet
tex.in.l.54.tit.6.parti.1.in fine.vbi ad conſtru-
ctionem,vel refectionem pontium,vel viarum,
& ſimili cum clerici non excuſantur,& ſi contri
buere recuſent,ſunt ad id per epiſcopum, & nō
per alium compellendi,& epiſcopus tenetur o-
mnibus vijs præcipere clericis, vt in talia contri
buant,quia ſunt opera charitatis.vt in.d.l.parti.
cauetur,& ibi Montal.& in.d.l.52.eiuſdem titu.
& text.in.d.l.20.titulo.32.partit.3.& ſic ꝙ clerici
tenentur contribuere in ſupradictis ſine iuſſu
papæ.*Et ꝙ authoritas illius ſolius epiſcopi re-
quiratur quando talis neceſsitas imminet & pu
blica vtilitas:tenet Hippolyt. de Marſil. in ſua
practic.cri.§.aggredior.num.63. & Ludo.Rom.
in.l.ſi verò.§.de viro.ff.ſolu.matrim.colum.54.
verſic.21.vbi inquit,quòd tale onus imponit cle
ricis,ſi neceſsitas imminet ſi acceſſerit authori-
tas ſuperioris ideſt epiſcopi,& non aliter per.d.
c.nō minus.de immunita. eccleſia.in fin.*❡Et
8 licet per iudices ſeculares † nequeant clerici ad
hęc onera ſubeunda compelli,peccant tamen,ſi
illa ſubire detractant. Nam ſic peccant, qui cen
ſum regis ſoluere negant.11.q.3.cap.tributum.&
notatur in.c.maiores.16.q.7.& qui aduerſus bo
nam conſuetudinem faciūt. vt notat Archidia.
8.diſtinct.ſ.quæ contra. ❡Sicut dicitur peccare
9 etiam laicus denegans † fideiubere ꝓ proximo,
quanuis ad hoc cogi nequeat aliquo iure ciuili,
vel canonico.vt notat ipſe Archidi.in.c.ſicut.11.
q.1.& bene dicit, proximo,nam pro extraneo
non tenetur.Prouerbi.11. afligeretur malo, qui
fidem facit pro extraneo. Denegantes ergo in
his contribuere clerici,rationabiliter damnaren
tur.Nam paria ſunt quo ad hoc, auferre alienū,
& non ſoluere quod tenentur.47.diſt. capitul.
ſicut.&.42.diſtinctio.indignè.& in.ca.ſæpe. de
reſti.ſpolia.in gloſſ.vltim.qui ergo non facit ex
ſe ipſo,quod ex iuſtitia,& æquitate facere de-
bet, intelligitur facere quod non debet.vt in.l.
necare.ff.de liberis agnoſ.l.qui non facit.ff.de re
gulis iuris. ❡Abſit igitur ſecundùm Lucam de
Penna.vbi ſuprà.in tertia column.vt clerici,qui
in ſortem domini ſunt vocati.12.quæſtione pri-
ma.capit. duo.rerum quarum procurationem
ſuſceperunt,proprietatem videantur præſum-
ptione damnabili vendicare.eadem cauſa.&.q.
§.vltim.& capitulo. vltim.cùm ex eis magis de
beant pauperum neceſsitatibus prouidere, non
debent ex commoditatibus publicis ſubſidium
ſubtrahere,vnde vtilitatem conſtat illos apertè
ſentire,facit ea.cauſ.&.q.capitul.aurum. &.42.
diſtinct.§.primo.& in capitulo.ſacerdos.prima
quæſtio.2.reddant igitur quæ ſunt Cæſaris Cæ-
ſari,& quæ ſunt Dei Deo, cui tributum tribu-
tum,cui vectigal vectigal.ead.cau.& quæſtio.8.
§.ecce.in fine. Ex quo etiam ſumptibus laicorū
tenentur,& defenſantur,& eorum bona ſub ſe-
curitate conſiſtunt,ipſi eorum portiones in his
etiam ſoluant.ead.q.tributum. in fine. ❡Et in-
ducitur ſententia Hoſtien.qui hanc tenet aper-
tè in ſumma.in titulo de immunitate eccleſia.§.
quibus.verſicul.hæc vera.& verſicul.ergo.& ſe-
quenti dicens,ꝙ prædictus tex.in.d. capitu.ad-
uerſus.& in capitu.non minus.loquuntur quā-
do aliquis dominus inferior Imperatore,vel Re
ge,munera ipſa indiceret eccleſijs, quia non eſt
veriſimile, ꝙ papa in hoc velit: quia nec debet
Imperatori,vel Regi derogari, ponit exemplū
huius d.Luc.de Pen.in eo quòd dicit, ſæpe gu-
ſtari,& terrenum patitur incurſionem hoſtium
barbarorum,qui contractu factione irrumit, vt
exterminēt,percutiant,& occidant, nec aliquis
eſt inimicus,niſi qui opulētus,& diues eſt. Rex
autem cùm opus ſuæ,& vires reipublicæ nō ſuf-
ficiant ad tantam multitudinem deprimendam
more boni patris, qui conſilium prohibens ca-
pit.ff. de adulter.l. nec in ea. cùm ipſe ſit pater
ſubiectorum in regno ſuo.vt in authentic. nec
vir. quod ex dote. collatione octaua. ad finem
tranſigens,non ferro,ſed auro incurſiones,& ve
xationes redimit ingenti pecunia, cùm ipſa pe-
cunia veniat vniuerſaliter inter incolas regni,&
ſingulos proportionaliter exſoluenda, certè iu
ſtum, & æquum eſt, quôd ad indictionem re-
giam clerici, & eccleſiæ contribuant debi-
tam ratam ſuam ex eo: quia ex tali redem-
ptione ſicut & laici commoda conſequuntur.
Et licet per reges ad hanc contributionem ne-
queant compelli de iure: quia tamen iuſtiſsi
ma ſubeſt cauſa, ad ipſam collationem omni-
no iure tenentur,& peccant, ſi non conferunt,
nec eſt opus, vt propterea Romanus ponti-
fex adeatur, nec conſulatur. ſecundùm Lucam
de Pen.qui hoc latè tenet & gauiſus ſum in-
uenire iſtam. q. per tantum excellentiſsimum
doctorem examinatā:quia pluries accidit.Quia
illicò clerici allegant non teneri ad contributio-
nem

nem pontium, fontium,& ſimilium papa incō
ſulto:quia non eſt neceſſè ꝙ papa conſulatur.
10 ❡Sed videtur,ꝙ epiſcopus debet addiri,† vt ip
ſe compellat clericos ad iſtam cōtributionem,
ſi clerici nolunt eam facere, per epiſcopū ſunt
compellendi.tenet tex.in.d.l.54.tit.6.partit.1.
ibi. *Y para eſto fazer no los deuen apremiar los legos,*
mas dezir les que lo fagan,y ſi ellos no lo quiſieren ha-
zer, han de moſtrar los a los prelados que gelo fagan
hazer,y ellos ſon tenudos en todas maneras de gelo man
dar complir,porque ſon obras buenas,y de piedad. ec-
ce tex.qui neceſsitat prælatum ad hoc iuben-
dum,quod eſt ſingula.vi. ſuprà.in numero. 7.
❡Et debent conferre quôd per res, & reditus
quos habent.vt tenet glo.in.d.l.per viciniā.C.
de immunita.nemi.conce.lib.10.& Pla.ibi nu.
1.& eſt ſimil.in.l.indictiones.C.de anno.& tri-
11 bu.lib.10.❡Sed quid ſi epiſcopus nollet † iube
re clericis,vt in talibus contribuant,dicerem, ꝙ
tūc regi debet addiri,vt ipſe pręcipiat epiſcopo
vt ipſe iubeat clericis ſuis in talibus cōferre.arg.
tex.& quæ ibi notātur in.c.principes ſeculi.23.
q.5.& ſi nolit iubere,procedat rex contra eum:
quia epiſcopus ſub rege eſt.vt gl. in.c. tributū.
23.q.8.vel ſi nō vellet iubere requiſitus, rex iu-
beat clericis in talib[9] cōtribuere.quia laici quā-
doq; habēt iuriſdictionem multipliciter intra
eccleſiam,& in perſonis eccleſiaſticis,vt in caſi
bus notatis.per glo.in.d.c.principes ſeculi. vbi
dicit,ꝙ vnus eſt,cum tributum petitur ab eccle
ſia,vel clericis,& nolunt ſoluere.vt.c.cōuenior.
23.q.8.* Et in expreſſo ꝙ ad hoc poſſunt cogi
per ſecularem,tenet Guiller.Bene.in rep.c.rai-
nuntius de teſtam.in parte vxorem nomine a-
delaſiam.in.5.deciſione nu. 470.cum ſeq.foli.
151.& idem tenet Alberic.in auth.ſtatuimus.C.
de epiſcopis &.cleri.num.4.&.7.vbi affirmat,
quòd clericus poteſt cōueniri coram laico quo
ad onera realia:quia quo ad illa ſubijciuntur iu
riſdictioni temporali:quia talia onera afficiunt
rem & non perſonam.vi.ibi latè & cum iſta opi
nione tenet latè, AEgidi.Tomatus. in tract.de
muneribus.patrimo.in.q.quæ incipit.videndū
nunc eſt,cui impoſitio muneris numer.3.&.10.
& vi Boeri.deciſio.69.* Et facit in ſimili: quia
cùm agitur de reparatione eccleſiarum, clerici,
& prælati coniunguntur in ſeculari iudicio re-
ſpondere. vt tenet Steph. Aufrer.in tractat.de
poteſtate ſeculari ſuper eccle. perſon. tomo.5.
tracta.in.2.regula.nume.26.folio.431.Ad quod
dicit quòd facit quod habetur.4.regu.cap.12.&
Paralip.c.24.vbi Iohas rex vocauit Ioiadem pō
tificem,& ſacerdotes,dicens eis, quare ſarta te-
cta templi non inſtauratis?& quia hoc non facie
bant,prohibuit ſacerdotes vltra accipere pecu-
niam à populo,& ſarta tecta inſtaurare. Et fue-
runt deputati ſcribæ regis, vt pecunias accipe-
rent, vt impenderentur in fabris lignorum, &
in coementarijs quæ operabantur in domo Do
mini.vt ibi per eum, quòd debet facere rex nō
ſolum pro reparatione eccleſiarum, ſed etiam
pro reparatione murorum,& ſimilium, quādo
clerici nolunt in eis contribuere:quia muri, &
portæ ciuitatis ſunt ſanctæ,& diuini iuris. vt di
xi ſuprà in gloſſ.muros.numer.3. & circa ſupra
dicta eſt optimus text.in.ca.boni principis.96.
diſtin.quem vide, & extendit eum dictus Ste-
phan.Aufrer.vbi ſuprà.non ſolùm in ſacris,ſed
in operibus publicis. ❡Facit in ſimili quod te-
net Saly.in authen.ſi quis ei.C.ad.l.Iulia.de a-
dulte.in fin.vbi ait,quòd anteaquam iudex ex
trahat aliquem delinquentem de eccleſia, de-
bet prius requirere epiſcopum,& eo renuente,
iudex poteſt extrahere.Quod ſequitur Angel.
in tracta.maleſi.in parte, fama publica præce-
den.verſic.quarto quæro,& in parte,ſcalis ſan-
ctæ Petronij,& ibi Auguſti.in additioni.ſed in
hoc tenet Guido papa in deciſsione.121.ꝙ dictū
Salyc.in ſua curia non ſeruatur, ſed extrahitur
ab eccleſia,licet iudex eccleſiaſticus non requi
ratur.*Et quòd in caſibus,in quibus non gau-
det quis immunitate eccleſiaſtica, extrahitur
ab eccleſia ſine deliberatione & iuſſu epiſcopi
per iudicem ſecularem: tenet Guiller. Bene.in
d.c.rainuntius.& parte.colum.2.num.152.& ſu
pra dicta teneo licet Grego. Lopez. in.d.l. 54.
titul.6.partit.1.dicat quod Romanus Pontifex
eſt conſulendus,& quòd eſſet tutum quòd im-
petraretur à Romano pontifice vt pręlato præ
ſidenti in conſilio regali hoc cōmitteret vt poſ-
ſit in hoc negligētia prælatorum ſupplere.quia
raro, vel nunquam papa hoc cōmittit nec con-
cedit.*

SVMMARIVM.

1 *In operibus fiendis officium iudicis eſt oppor-*
tunum, vt diligenter fiant.
2 *Rex debet patriam diligere,& paſſus pōtium*
& itinerum, & paſſa iniqua facere repa-
rari.
3 *In publicis ædificādis quæ agit princeps in vr*
be,poteſt præſes in prouincia.
4 *In publicis operibus inſtruendis,& ædifican-*
dis præſes miſcere ſe debet.

diligen-

c
1 Diligencia. cEſt ergò in his † officiũ præſidis opportunum:
quia huiuſmodi opera fieri faciat diligenter. vt
tenet Lucas de Pẽn.in.d.l.hac prouidentiſsima.
C.quibus mu.vel præſta.lice.ſe excuſ.libro.10.
colum.3. verſi.
ſeptimò quæritur. vbi quoq;

da diligenciaᶜ,

dicit,quòd præſes ædes ſacras,& opera publica
nimire inſpiciendi gratia an ſarta tecta ſunt, vel
quæ ſint,vel quæ erunt,vel aliqua refectione in
digeant, & ſi qua cœpta ſunt vt conſumentur,
prout vires eius reipublicæ permittunt, curare
debet,curatores quoque operum diligentes ſo-
lenniter proponere miniſteria etiam militaria,
ſi opus fuerit,ad curatores adiuuandos dare,vt.
ff.de offic. procon.& lega.l. ſi in aliquorum.&
ibi Bal.facit ad idem in authenti.de manda prin
cip.§.deinde competens.colla.3. ❡Et quia rex
2 † debet patriam diligere,& faciat reparari paſ-
ſus pontium,& itinerum.& paſſa iniqua,vt in.l.
1.tit.11.partit.2.verſicul.*Otroſi deuen mãdar labrar.*
❡In his nanque publicis ædificandis quod agit
3 † princeps in vrbe,idem poteſt præſes in prouin
cia,patet. ff. de damno infecto.l. fluminũ.poſt
principium.verſiculo.quid ergo.& in.l. ſacra.§.
pen. ff. de rerum diuiſi. vbi æquiparantur au-
thoritas principis,& præſidis. ❡Ita autem præ-
4 ſes in his publicis operibus † inſtruendis, & ædi
ficandis,ac reparandis miſcere ſe debet , quòd
vel in conſpectu ſuo,ſeu ratiocinio ipſorum o-
perum,nil ſibi,aut eius officium vendicare poſ
ſunt vtilitatis.vt in.l.1.C. de ratioci.operum pu
blicorum.& in authenti. de colla.§.ciuitatum.
verſicul.prouinciarum.colla.9. prout tenet di-
ctus Lucas de Penna.in dicta.l.hac prouidentiſ-
ſima.

Prætorum.Caput. XXIII. finis.

SVMMARIVM.

1 *Rex poteſt concedere vel imponere impoſitiones.*
2 *Ciuitas,an poteſt imponere impoſitiones.*
3 *Domini terrarum,an poſſunt has impoſitiões imponere.*
4 *Inſtrumenta facta per vaſſallos in præiudiciũ libertatis,non valent.*
5 *Seruitium inſolitum factum per vaſſallos domino,non valet,quia præſumitur factum vi, & metu, & coactè.*
6 *Vaſſallorum confeſsio in præiudicium libertatis non valet.*
7 *Dominus præcipiens ſuis vaſallis, vt ſibi aliqua ſeruitia faciant indebita, putà, vt in vineis ſuis laborem faciant, vel ligna afferant in domum ſuam,non ſoluendo iuſtum pretiũ rapinam cõmittit, & ad reſtitutionẽ tenetur.*
8 *Rex,nec dominus temporalis poteſt bona ciuitatis donare,nec ſua flumina, nec exida, nec talia ſibi occupare.*
9 *Dominus fundat intentionem ſuam in ſuo territorio quoad ius reddendi, & vſum gladij exercendi.*
10 *Iudæi,nec Mauri poſſunt iſtas impoſitiões imponere.*
11 *Ciuitas poteſt ſtatutum facere, quòd omnes, qui colligunt, vel ſerunt in ſuo diſtricto, ſoluant.*
12 *In impoſitionibus concedẽdis,requiritur conceſsio principis ſpecialis, & cum cauſa.*
13 *An in principe præſumatur cauſa, & ſolus motus principis pro iuſta cauſa habeatur.*
14 *An qui impoſitiones petit ex præſcriptiõe debeat titulum allegare.*

a
1 Titulo. aScilicet à principe, † vt in.l.forma.§.ſi viros. ff.
de cenſi.& ibi gloſ. licet contrarium
velit Abb.in.c.ſuper quibuſdam.de
verbo.ſignifi.numer.6.vbi tenet,quòd rex citra
imperatorem iſtas impoſitiones non poteſt po-
nere,ſed ſolus Imperator. Quod dicit hodie ma
lè ſeruari:quia reges,& ciuitates,& caſtra ea im-
ponunt, quod fieri non debet. Sed contrarium
tenet tex.in.c.pẽnu.de iudicijs coniuncto dicto
Bal.in.c.1.in titu.quæ ſint regalia.& in.c.inno-
uamus.de cenſi.& per Bald.in.l.cùm proponas.
C.naut.quod fœne. & ſic quòd princeps eas im
ponere poteſt.& Petrus Antiboli.in tractat.de
muneri.in.3.parte.§.4.in primo tomo.6.tra-
ctat. ❡Et idem quod iſte tex.tenet in expreſſo
Ferrar.in forma libelli.ſuper ſolutione pedagio
rum.in gloſſ.paui.numero.3.dicendo,quòd ius
pedagij acquiritur duobus modis.Primo,prin-
cipis

cipis conceſsione.vt in.l.vectigalia.ff. de publi-
ca.& vectigali.& in.l.3.noua.vectigal. impo. nõ
poſſ.Secundo,antiqua conſuetudine tanti tem-
poris,cuius non extet principij memoria. vt in.
c.ſuper quibuſdam.§.præterea.de verb.ſignific.
& in.l. ſi publicanus.§.fina.ff.
đ publica.& ibi
notat Barto.&
facit.l.fi.C.no-
ua. vectigal. &
tenet ſingulari-
ter Specula. in
tit.de cauſ.poſ.
& proprie.§.qa
verò.verſ. quid
de colligẽtibus
pedagia.nu. 14.
❡Et qui iſta ac-
quirit ſupradi-
ctis modis,dici-
tur habere iure
proprio , & ius
propriũ appel-
latur,quod præ
ſcriptione,vel priuilegio eſt acquiſitum.vt in.l.
ſanè ſi maris.ff.de iniurijs.& tenet Pla.in.l.vſum
aquæ.C.aquæductu.libro.11.numero.3. ❡Et fa-
cit,quia quod ex conceſsione principis fieri po-
teſt,ſimiliter ex conſuetudine,& præſcriptione.
argu.in.l.ex hoc iure.§.ductus aquæ. ff. de aqua
quoti.& æſtiu.& tenet Plat.in.l.fin. C. de roga.
mili.libro duodecimo.* Vi.l.12.tit.22.part.1. vbi
petẽs cenſum debet probare ex qua cauſa & quo
tẽpore ſibi debeatur.* ❡ Quia cum iſta pedagia
& exactiones ſint odioſæ,& à iure communi re-
probatæ,nec per aliquem,ducem,comitem, ſeu
baronem fieri, vel inſtitui poſſunt , niſi ex dicta
conceſsione ſuprema principis,& contrarium fa
cientes grauiter puniũtur: quia perpetuo exilio
damnantur.vt in.l.fin.C.noua vectigal.inſti.nõ
poſſ.& Guid.pap.conſi.65.in princi. & infra di-
cam princeps nõ poteſt,nec debet talia pedagia,
& exactiones indicere,nec alicui concedere, niſi
propter neceſsitatem,vel vtilitatẽ publicam,vel
aliam legitimam cauſam,aliàs peccaret mortali-
ter.prout tenet.d.Guid.pap.in.d.cõſi.numer.2.
2 Nec ciuitas † hoc ſua authoritate põt facere , niſi
habeat prærogatiuam.vt in.l.mune.§.præterea.
ff.de mun.& hon. ❡Idem dic in domis terrarũ;
3 † vt dictum eſt:quia licet habeant ius terrẽdi, &
ſubmouendi in territorio ſuo,vt in.l.pupillus.§.
territoriũ.ff.de verb.ſignific. non tamen habent
hanc facultatem imponendi has impoſitiones ſi
ne authoritate principis.vt in.l.illicitas.ff.de of-
ficio.præſi.& vi.text.in titu. de pace iur. firma.
§.illicitas.in vſi.feudo.& per totum tit. C. noua
vectiga.Inſtit.non poſſ.& vi.Montal.in gl.ordi.
in parte,portaticum.& tex.in.l.6.&.7.tit.10.lib.
6.in dict.ordin.
regalib⁹.vbi ſin
gulariter tenẽt,
ꝙ domini tem-
porales, etiam
ſi ſint eccleſia-
ſtici,nõ poſſunt
has impoſitio-
nes imponere
nec etiam tribu
tum.& facit di-
ctum Abb. in.
c.prohibemus.
de cẽſi.nume.2.
❡In tãtum hoc
eſt verum,ꝙ li-
cet vaſſalli † fa-
ciant inſtrumẽ-
ta in preiudiciũ
ſuæ libertatis,
non valent:quia non poſſunt ea facere , vt tenet
Bald.in.l.ſi quam.C.de operis liberto.in princi-
pio.per dictam.l.illicitas,& ſequitur.Specu.con
ſcientiæ in primo tracta.c.19.§.4.allegãdo Ioan.
Andr.in.c.1.de præſcrip.in.6.& ibi Domi.prima
col.vbi tenent,ꝙ ſi vaſalli faciunt aliquod ſerui-
5 tium † inſolitum domino, quod præſumitur, ꝙ
faciunt vi,& metu,& coactè,& contra ſuã liber-
tatem:& idem tenet Guido Pap.in tract.de præ
ſumptio.quæſtion.106.& in deciſione.407. ❡In
6 tantum hoc eſt verum,ꝙ ſi vaſalli † iſtud confi-
teantur,non valet:quia eſt contra libertatem,&
talis confeſsio non tenet,quia eſt facta contra na
turam,id eſt,contra naturalem ſtatum hominis.
vt Bald.in.l.nec ſi volens.C.de liber. cauſ. vt ibi
per eum.& tenet Alexan.in additio.ad Bar.in.l.
prima.§.quæ onerandæ.ff.quarum rerum actio
non detur.in additione magna.& Bal.in.c.de pa
ce conſtantiæ.§.pactiones.nu. primo in vſi.feu.
*Extende ꝙ non valet,etiam ſi cum iuramento
affirment:vi.Iaſ.in vſibus feudorum,num.57.&
Guiller.Benedi.in rep.c.Rainuntius in par.vxo
rem nomine.nu.440. vbi latè.* ❡ Et facit quod
tenet dictus Guid.Pap.in.d.cõſi.65.nu.4.premi
tendo regulã per maiores traditam.ſ.ꝙ ibi Baro,
vel alius potẽs vſus eſt aliquo iure prætẽſo ſuper
non potẽtẽ,& maximè qñ areſtat,gagiat,vel are
ſtari,vel gagiari facit ſine cauſæ cognitione, præ
ſumitur extorſio,& violẽtia,& clãdeſtinitas.fa-
cit.l.

Prætor. Caput. XXIIII.

OTroſi , que ſe informe de los portazgos,y almoxarifazgos , y caſtellarias,y borras,y aſſaduras,y otras impoſiciones y varcajes, y eſtãcos q̃ lleuã ẽla tal ciudad , o villa, o lugar ,o en ſu tierra & comarcas,aũque ſean de ſeñorios, y quales ſon nueuas , o quales viejas , & antiguas, y ſi ſe han acrecentado, y las nueuas de los terminos de
4 ſu juriſdiction que no tienen tituloᵃ

cit.l.fi.§.pen.ff.quod metus cauſa.& Specul. in tit.de præſcrip.verſi.hoc etiam nota.& ibi Ioan. And.quo caſu conſuetudo,vel præſcriptio. etiã longiſsima non ſufficeret,quia eſſet irrationabi-lis,& inductiua peccati.vt Guido vbi ſuprà. Et vi.Petrum Antiuoli.in.d. tract. de muneri. in.3. parte.§.2.nu.69.tomo.6.tracta.fol.34.❡Et ideò tenet Archiepiſcopus Florentin.in tertia parte.
7 titu.4.cap.4.vbi ait,quòd ſi dominus† ſuis ſubditis & vaſallis præcepit,vt ſibi faciant aliqua ſeruitia indebita,putà, vt in vineis ſuis laborem faciant,vel ligna afferant in domũ ſuam,vel alia ſimilia,non ſoluendo iuſtum pretium,ꝙ committit rapinam,& tales domini tenentur ea reſtituere.Quod ſequitur.d.Specul.conſcien.vbi ſuprà. Quod nota contra iſtos dominos temporales,ac ſpirituales.& vi.tex.& ibi Doctores.in.l.nemo. C.de curſu publi.libr.12.& vide quę dixi.ſuprà. in.c.8.in glo.*dineros*.* Vi.l.22.tit.13.parti.2.& ibi Grego.Lopez in gloſſ. *deſaforaren*.quæ lex facit contra dominos male tractantes ſubditos, & facientes eis aliqua grauamina vltra forum antiquum,cõtentum in chartis & priuilegijs,vel à tẽpore immemoriali conſuetum,vt in.l.2.titul.11. libr.4.ordi.& ſi dominus caſtri malè tractat caſtri burgenſes poteſt moneri,vt eos modo debito tractet,alias curia poteſt ſibi caſtrum auferre: & licèt rex plus ſolito grauet Barones, non propter hoc ipſi poſſunt grauare eorũ ſubditos: vt Floria.in.l.ſi filia.ff.fami.hercis,& ſi homines denuntiant de domino ſuo,& timent, quòd eos plus ſolito grauent,ꝙ debet prouidere per impoſitionem pœnæ & ſufficientem cautionem ſi dari poſsit vſq; ad finem cauſæ,aliàs ſecreſtatur:vt Specul.tit.de nuntiatione.§.2.num.13.& adde ꝙ poteſt dominus conueniri ad tributa ſeu collectas pro vaſallis,quas de ſuo caſtro expreſura tyrannica,vel alia fraude fugauit,vt Grego. vbi ſuprà,allegando.Luc.de Pena.in.l.colonos.C.de agrico.& cenſiti.lib.11.* ❡Adde quoq;,ꝙ rex ſeu
8 dominus temporalis† non põt bona ciuitatis donare,nec ſua flumina,nec exida vt text.in.l.2.&. 3.tit.3.lib.7.in ordi.rega. nec talia occupare ſibi. vt Spec.conſcien.in.d.tractatu primo.ca.19.§.11. & Archiepiſco.Florenti.in.3.par.tit.3.c.4.§.4.& Paris de Pute.in tract.ſyndica.in parte,excedũt. nu.20.fol.13.vbi tenet,ꝙ princeps non põt cõcedere publica loca,nec in eis fieri aliquid cũ incõmodo vſus publici: & idem tenet Signorolus de Homode.conſi.26.col.3.* Nec ſupradicta,& nec reditus concilij,nec prædia ciuitatis ſeu locorum alienare:vt tenet Peregrin.in part.rex.col.4.tamen iuſtè ciues poſſunt à rege,vel à ciuitate petere ſibi aſsignare loca vbi poſſunt plantare vineas,oliueta, & alia neceſſaria & ad agros ſeminandos,vt in de poſsint viuere:tenet Grego. Lopez.in.l.10.titul.25.part.4.in gloſ.*auer vida*. nec obſtat.d.l.3.ord.quia intelligitur niſi in eo quod ſit neceſſarium ad vſum ciuium: & ratio , quòd rex non poteſt ſupradicta donare eſt quia talia ſunt vniuerſitatis communia,vt ſunt fontes,plateæ,viæ,mõtes & ſimilia:quibus quilibet de populo poteſt vti.l.9.tit.28.par.3.& ibi Gregor.Lopez & vi.Montal.in.6.eius titul.& vi.l.23.tit.32. part.3.nec talia poſſunt præſcribi,vt in.l.7.ti.29. par.3.& vi.Balbum.de præſcri.in.1.parte.6.par. princi.verſic.6.fol.134.& de intellectu.Roderic. Xuarez in allegatione.15.col.2.&.3.* Licet Bald. in.l.ſacra.§.ſciendum.ff.de rerum diuiſi.teneat, ꝙ princeps poteſt donare quod publicum eſt. ❡Quia ſupradictam opi.tenet Alberic. de Roſa. in.l.quæcunq;.ff.de offici.eius cui manda.eſt iuris.in fine.nu.14.dicendo, ꝙ licet rex concedat alicui caſtrum cũ omni iure,quod ibi habet,non videtur cõcedere ius regium,ſeu publicũ.❡Quinimò ſi papa,rex,ſeu dominus plenitudine poteſtatis vtatur,& poſsideat rẽ alicuius,nec ipſius rei poſſeſsionem quærit,nec præſcribit illam.tenet Innocẽ.in.c. bonæ memoriæ.el.2.de poſtu. præla.nu.2.& Luc.de Pen.in.l.nulli.C.de cõdi. in publi.horreis.lib.10.& Archi.in.ca.volumus. 16.q.4.❡Et ratio poteſt eſſe,quia rex ſeu domi-
9 nus,† ſolummodo fundat ſuam intentionem in ſuo territorio quoad ius redendi, & vſum gladij exercendi,ſeu iura temporalia.vt Henri.in.c.ſi diligenti.de præſcrip.prima.diſt.& tenet Montal.in reperto.in glo.ordi.regali.in parte,impoſitiones.❡Quod extende ad Iudæos:quia Iudæi,
10 † nec Mauri poſſunt iſtas impoſitiones imponere,nec collectam facere ſine licẽtia regia.tex. eſt in.l.17.tit.3.lib.8.in ordi.regali. ❡Tamen ci-
11 uitas† poteſt ſtatutum facere,ꝙ omnes, qui colunt,vel ſerunt in ſuo diſtrictu,ſoluant, ex hoc quia ibi colunt,ibi ſerunt,ibi metunt, quaſi contrahere videntur:quia ſtatutum bene poteſt de nouo inducere quaſi contractus in re communi cognitos.vt in.l.omnem obligationem.ff.de iudi.& quia gaudent poſſeſsionibus, conueniens, eſt,ꝙ ſoluant onera,vt notatur in.l.prima.C.de munerib.in quo loco lib.11.& notat Bal.in.l.vnica.C.de ſenten.quæ pro eo ꝙ intereſt.prout tenet Montal.in glo.ordi.in parte,reprare.2.colũ. Et in.l.7.tit.11.lib.2.fori.gl.1.verſ.eſt tñ notãdũ. ❡Sed in conceſsione impoſitionũ facta per prin-
12 cipem,requiritur quod ſit ſpecialiter† impetrata & cũ cauſa.vt eſt tex.in.l.vnica.C.de ſuper.iudi.lib.10.& facit quod notat Archidi. in capit. ſi quis Romipetas.24.quæſtio.3. vbi ait ꝙ ſi papa, vel ctionem vectigalium,pedagiorum,vel conſimilium,ita demum valet cõceſsio,ſi cauſa iuſta ibi dem inferatur,nõ aliàs,ſecũdùm Rain.& pro eo dicit ꝙ facit tex.in.c.cùm Apoſtolus.§.prohibemus.de cẽſib.&.l.1.C.noua vectigali.attamẽ dicit, ꝙ Henri.tenet contra, quia etiam ſine cauſa valet,ex quo prĩceps indulget.ar

o preſcripcion[b] im memorial,porque

gu.in.c.Abbate de verb. ſignifi. & cum hac opi. Henri.remanet Archi.& pro ea facit, ꝙ ſemper
13 princeps† præſumitur moueri ex iuſta cauſa, & ſolus motus principis habetur pro iuſta cauſa. vt notat Cyn.& Bal.in.l.reſcripta.C.prin.impera.offere.& tenet Abb.in.c.niſi ſpecialis.de offi. delega.nu.6.& idem Abb.& Feli.in.c.quæ in eccleſiarum.de conſti.& in.c.tua.de decimis.& idẽ tenet Abb.in.c.olim.de re iud.nu.17. vbi ait, ꝙ in dubio præſumitur cauſa in principe, maximè ſi dicit,ꝙ ex certa ſciẽtia facit.& Bar.in.l.fin.C. ſi contra ius vel vtili.publi.& Cyn.in.l.præſcriptione.eo.tit.❡Attamen Franciſ. de Areti.in.l. gallus.§.& quid ſi tantum.ff.de liber.& poſthu. pẽ.col.intelligit hoc, quando diſpenſat contra ius naturale,vel diuinũ.Secus tamẽ,ſi vult diſpẽſare contra ius quæſitum de iure naturali, vel gẽtium ad præiudicium alterius: quia tunc in iſto caſu non præſumitur in eo cauſa,ſi eam non expreſsit,quod intellectum & dictum dicit ibi Frãciſ.de Are.eſſe valde æquum,& certè eſt ſingul. & verum.Et pro eo facit tex.in.l.pe.ff.de natu. reſti.ex quo intellectu infertur contra Archidi. quia cum tales impoſitiones facit contra ius naturale,& gentium,in conceſsione ipſarum requiritur,ꝙ princeps inferat cauſam iuſtam, aliàs nõ valeret conceſsio.quod patet:quia à primæuo iure omnis perſona, & omnis terra libera erat, & eſt.vt in.§.ius autem gentium.Inſti. de iure natu.& Inſtitu.de liberti.§.1.Hoſtiẽ.in.c.nimis. de iure iura.& ꝙ cauſa requiratur,eſt gloſ.expreſſa in.l.munus.ff.de verb.ſignifi.in gloſſ.fi.ibi.quia hoc munus eſt cum cauſa.❡Sed an qui petit col-
14 lectas & impoſitiones ex præſcriptione† debeat titulum allegare, Dic ꝙ eſt diſtinguendum. aut allegat præſcriptionem temporis,cuius non extat memoria,& tunc non eſt opus exprimere titulum.Aut aliã,& tũc habet illũ ponere,& probare.vt notat Inno.in.c.a.ſi diligenti. de præſcri. in gl.magna.tenet.& ſequitur Luc.de Pẽ.in.l.ſi diuina domus.C.de exacto.tribu.lib.10.in fi.vide quæ dicam in gl.ſequenti. & tenet Bertachi. de Firm.in tractatu gabella. in prima parte. nu. 27.tomo.6.tracta.foli.51.reprobata gl.in.l.ſi publicanus.§.in minus.ff.de verbo.ſignifica.vt per Bar.& communiter in.l.in omnibus.ff. de publica.& Saly.in.l.vectigalia.C.vectigalia noua.

SVMMARIVM.

1 *Quæ præſcriptio requiratur, vt ius impoſitionum,& collectandi acquiratur.*
2 *An exactio vectigalis in præiudiciũ fiſci præſcribatur.*
3 *Contra priuatum qui ius collectãdi acquiſiuit priuilegio vel conſuetudine præſcriptio decem annorum ſufficit.*
4 *An quando præſcribitur cõtra aliquem qui habet ius collectandi, requiratur eius ſcientia.*
5 *Quando præſcribitur cõtra tranſeuntes, requiritur tempus, cuius memoria non exiſtit.*
6 *Præſcriptio æquiparatur priuilegio.*
7 *An ſcientia principis requiratur, quando contra eum præſcribitur.*
8 *Domini terrarum in ſuis territorijs nõ poſſunt pedagia noua imponere, niſi ex priuilegio principis, ſed antiqua percipere poſſunt.*
9 *Communitas an poteſt imponere collectã foreſibus pro prædijs ſitis in territorio ciuitatis.*
10 *Ciuitas an ex conſuetudine poteſt facere collectam vltra trium millium dipondiorum.*
11 *Colligens,& recipiens exactiones, ſeu impoſitiones, debet habere iuſtam cauſam, & rationabilem colligendi,& bonam fidem, & non violentiam,& debet facere ea, propter quæ impoſita fuerunt.*

b O preſcripcion. [b] Nota text. ꝙ per imme-
1 moriale† præſcriptionẽ acquiritur ius impoſitionũ,ſeu ius collectãdi. Similis tex.in.c. ſuper quibuſda.§.præterea.de verbo.ſignifi.& dixi ſuprà in gl.proxima.❡Cuius contrariũ videtur : quia ſolùm per cõſuetudinẽ diuturnam ſponte communiter ab hominibus approbata acquiritur tale ius.vt in.l.præcipit.C.de cano.larg.& in.l.vnica.C.de auro coro.lib.10.❡Pro ſolutione dic, ꝙ hoc intellige,quando conſuetudo diuturna tendit in fauorem principis, vt ſibi acquiratur impoſitio,ſeu collecta, tunc enim valet conſuetudo diuturna. Aliud eſt,cùm quis citra Imperatorẽ velit ſibi vendicare ius impõnẽdi impoſitiones,

tallias,& collectas per conſuetudinem. Nā tunc
cùm velit præſcribere iura reſeruata principi, re
quiritur tempus, de cuius initio non eſt memo-
ria. vt in iſto tex. vt tenet ſingulariter Abb. in. c.
peruenit. de immunita. eccleſia. colum. 3. nume.
11. per. d. c. ſuper quibuſdam. vbi Abb. in numer.
primo quoq; dicit, ꝙ ratio eſt: quia iſta ſunt re-
ſeruata principi in ſignum ſpecialis priuilegij.
Idem tenet Iaſ. in. l. de quibus. ff. de legi. numer.
44. &. 45. vbi vide. & Alex. in conſi. 68. in. 2. vol.
nume. 6. &. 13. Bar. in. l. prima. col. 5. C. de mulier.
in quo loc. lib. 10. & in. l. cum nec. C. de incoli. &
in. l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quoti. &
æſti. & tenet ad literam Guido pap. in conſil. 56.
num. primo. videtur Bar. in. l. publicanus. §. in ve
ctigalibus. ff. de publi. & vectiga. vbi ſingulariter
tenet, ꝙ vectigalium, & impoſitionum exactio
præſcribitur tēpore, cuius non extat memoria.
& ibi Pau. de Caſtr. dicit intelligendum quantū
ad res ſubijciendas, vel liberandas à vectigalibus,
vt in hoc ſtetur cōſuetudini. ¶ Et qui fundatur
in tēpore immemoriali, debet probare ille, qui
fundat intentionem ſuam in dicto tēpore, de cu
ius memoria non eſt in contrarium. Et eſt cōmu
nis opinio, vt Curt. Iuni. cōſili. 90. & requiritur
tempus cētum annorum. & in hoc quoq; eſt cō-
munis opi. ſecūdùm Curti. ibi. nu. 2. * Et quod cē
tum anni dicātur tempus in memoriale, eſt. tex.
& ibi Greg. Lopez in. l. 15. tit. 31. par. 3. in fi. * ¶ Et
in iſta vetuſta præſcriptione non requiritur con
ſuetudo, & conceſsio principis. Sed vnū tantum
modo reprobata gl. quæ contrarium tenet in. l.
munus propriè. ff. de verb. ſign. quæ tenet, quòd
vtrūq; requiratur per tex. in. d. ca. ſuper quibuſ-
dam. qui tex. & ibi gl. dicit, ꝙ ſolùm conſuetudo
ius inducit, & non ſit neceſsè allegare titulum. vt
in. c. 1. de præſcrip. lib. 6. Et ibi Domi. 3. col. dicit,
ꝙ non requiritur probatio tituli in præſcriptio
ne tāti tēporis, cuius non eſt cōtraria memoria.
Ratio cuius dicit eſſe: quia ex tanto tēpore præ-
ſumitur titulus. l. cum de in rem verſo. ff. de vſu.
& putāt doctores, ꝙ ſit titulus pro ſuo. vt. ff. pro
ſocio. l. 1. in prin. & Abb. in. c. peruenit. de cenſi.
& Pau. de Caſt. & Ioā. Fab. in. l. ſi certis. C. de pa-
ctis. & vi. Alex. in cōſi. 6. in. 1. vol. nu. 6. &. 7. vbi
idem tenet, dicendo, ꝙ vſus tanti temporis præ-
ſumitur iuſtus. vt per Inno. in. c. 1. de in integr. re
ſti. &. l. 3. §. ſeruus. ff. de acquiren. poſſ. quia vſus
tanti temporis æquipellet cōceſsioni & priuile-
gio. ſecūdùm Alex. ibi in. d. conſi. ¶ Quinimo di
cit, ꝙ qū ſe fundat ex tali vſu, nō exigitur illa pa
cientia, vel ſciētia principis, vel iudicis, quæ aliàs
requireretur: quia ex illo vſu inducitur cōſuetu-
do, quę loco cōſtituti iuris eſt. l. 1. ff. de aqua plu.
arc. approbat Ioā. de Imo. in. d. l. ſi publi. §. in om
nibus. ff. de publi. ¶ Et etiā in præſcriptiōe tanti
temporis, non eſt neceſſè probare titulum, etiā
ſi præſcriptio, vel ius cōmune ſit contra præſcri
bentē ſecūdùm Alex. in. d. cōſi. 6. nu. 9. &. 10. per
ea quę notātur in. d. l. cum de in rem verſo. & d.
c. peruenit. de cēſi. &. ca. 1. de præſcrip. in. 6. ¶ Ta
men in hoc Abb. tenet cōtrariū in. c. quanto. de
conſuetud. nu. 2. vbi ait, ꝙ licet poſſeſsio tempo
ris, cuius initij non eſt memoria, habeat vim titu
li, intelligit qū datur capacitas in exercēte, aliàs
nō, & ſic dicit limitari, & reſtringi tex. in. d. ca. 1.
de præſcri. in. 6. &. d. l. 1. §. ductus aquæ. de quo
vide: licet Abb. & Fel. intelligāt hoc in decimis,
& in alijs rebus ſpiritualibus: quia tūc capacitas
debet eſſe in talia præſcribēte. Ego aliter ſentio,
& licet nō habeat capacitatē præſcribendi, quis
præſcribit ſupradictas res tēpore immemoriali,
vt dictū eſt. vt tenet Feder. de Senis. cōſi. 134. col.
1. vbi ait, ꝙ eſt regulare, ꝙ oīa iura, ſiue ſpiritua-
lia, ſiue tēporalia poſſunt pręſcribi, vt ex pręſcri
ptione ius acquiratur, niſi in caſibus, vbi iura vo
lūt præſcriptionē nō habere locū. ¶ Et tenet in
expreſſo iſtā opi. Ioā. Andr. in regu. ꝙ alicui gra
tioſè. de regu. iur. in. 6. in mercuriali. Dicendo, ꝙ
dominus ſuus Marcellinus tenebat, ꝙ laici paro
chiani, ſeu populus poſſunt præſcribere, & poſsi
dere electionem, ſeu præſentationē in ſua paro-
chiali eccleſia ſui rectoris. c. ſic viue. 16. q. 1. &. c. ſi
quis monachus in fin. Quam opinionē fortificat
ſecundum formam ſententiæ papalis tēpore Ni
colai. 4. in. q. quæ fuit in curia cum quodam, qui
fuit electus, ſeu præſentatus de populo ſanctę ec
cleſiæ de Florentia, cùm diœceſanus præſenta-
tionem ipſam noluiſſet admittere, appellauit ad
ipſam ſedem, & ſententia fuit lata pro ipſis vici-
nis laicis, & populo, quam papa confirmauit, &
inſerto tenore ſententię executores dedit ex eo:
quia dicti laici parochiani ipſius eccleſię de anti
qua præſcriptiōe, & cōſuetudine hactenus paci-
ficè obſeruata, præſentatio, & electio ipſius eccle
ſiæ ad ipſos pertinebat. Et hanc opinionē Ioan.
Andre. dicit veriorem. Henric. in. ca. querela. de
electione. colum. 5. in fine. & idem Federi. conſi.
155. & ſequitur Alex. conſil. 74. in. 4. volu. nu. 5.
& Abb. in conſil. 76. in. 2. volu. nu. 1. vbi dicit, ꝙ
dicta opi. Ioan. Andr. tanquā communis proba-
tur in practica in iudicando. Et quoq; dicit eam
cōmunem. d. Abb. in. d. c. querela. nu. 9. & Phili.
Decius conſil. 134. nu. 4. ¶ Et ſic ꝙ cōmunis opi.
eſt, ꝙ ſupradicta acquirantur præſcriprione, vel
conſuetudine immemoriali, etiā ſi præſumptio,
vel ius commune ſit contra præſcribētem: quia
vt dicit Alexan. in dicto. 6. conſilio. in. 1. vol. nu.

10. laicus probando poſſeſsionem tāti temporis,
cuius in contrarium memoria nō exiſtit, obtine
bit ac ſi appareret confeſsionem fuiſſe factam an
tea quàm ius eſſet conditum in cōtrarium, & ſic
ante concilium. ¶ Et licet dicat lex, ꝙ in dictis
caſibus, & alijs nulla currat præſcriptio, currit
præſcriptio centū annorum, & ſic immemoria-
lis: quia clauſula, nulla præſcriptione obſtāte ap
poſita in lege, vel ſtatuto, non tollit præſcriptio
nē centū annorum. tenet Ang. in. l. 1. C. ne rei do
mi. vel templo. & Feli. in. c. quia iudicāte. de præ
ſcrip. 3. col. de quo latiſsimè per Alexā. & ibi per
eius additio. in. l. nemo poteſt. ff. de leg. 1. nu. 25.
in fi. & Philip. Deci. cōſi. 554. in princ. & Alexā.
cōſi. 163. lib. 2. & Plate. in. l. ſi quis decurio. C. de
decurio. lib. 10. & in. l. vſum aquæ. C. de aquędu.
lib. 11. nume. 3. Et leges, & iura loquentia, ꝙ nulla
currat præſcriptio, intelliguntur de præſcriptio
ne. 40. annorum, non de præſcriptione centum
annorum, ſeu immemoriali. vt Ang. & doctores
in. d. l. ſi quis decurio. quos vide. ¶ Maximè quia
vt dicit Feli. in. d. c. cauſam. de præſcrip. nu. 3. &
ibi Card. & Imo. in. c. cùm apoſtolica. de his quæ
fiunt à præla. ſi cum poſſeſsione tanti temporis
cōcurrit fama priuilegij: quia propter difficulta
tem probandi rem adeò antiquam, ne pereat ius
partis, præſumitur pro priuilegio, ſeu titulo, &
ſic ꝙ nō ſolùm inducit hoc tempus, ſed præſcri-
ptio priuilegij, ſeu tituli probata diuturnitate fa
mæ: quia vt quoq; dicit Feli. in. d. c. accedentes.
de præſcrip. col. 4. nu. 6. verſic. tertius caſus. vbi
eſt conſuetudo, ſeu præſcriptio, cuius initij me-
moria non exiſtit, habet vim priuilegij etiam in
quæſibilibus ſolo priuilegio. per. d. ca. ſuper qui
buſdam. vbi. vide ibi per eum. ¶ Et ꝙ non requi-
ratur vtrumq; ſed ſolùm præſcriptio, ſeu conſue
tudo immemorialis, vt dictum eſt: quia præſcri-
ptio æquiparatur priuilegio conceſſo à princi-
pe ex certa ſciētia. vt in. d. cap. ſuper quibuſdā. §.
præterea. vt notat Specula. in ti. de cauſa poſſ. &
proprie. §. quia verò. verſi. quid de colligentibus
& vi. infra nu. 6. Et ſic, ꝙ ſicut ſolo titulo acquiri
tur, ita ſola præſumptiōe. qđ nota. idē tenet Bal.
in ti. quæ ſint regalia. nu. 3. in vſi. feudo. & glo. in
c. ſeruitiū. 18. q. 2. ¶ Ad corroborationē cuius ho
die eſt cōdita pragmat. per noſtrū Carolū regem
in curijs de Madrid. anno. 1528. petitiōe. 20. vbi ca
uetur, ꝙ poſsidētes dictas impoſitiones, & iura
per. 40. annos, defendantur in poſſeſsione, & in
trāquilitate obſeruētur, & nō priuētur, nec amo
ueātur ab eis, nec à iure eas percipiendi. Sed quo
ad ius proprietatis cōſuetudo immemorialis pro
bata per modū qualitatis, & circūſtantiarū, quæ
per ius & leges regias debet probari, habeatur ꝓ
titulo ſufficienti, quod nota. & vide: quia ita
iubetur cuſtodiri per. dictam. pragmati. quia in
ter cætera diſponit, ꝙ poſſeſsio tēporis, cuius ini
tij non eſt memoria, habet vim tituli. * Et vi. tex.
ſingul. in. l. 12. tit. 22. par. 1. vbi petens cenſum de-
bet probare: ex qua cauſa, & quo tempore ſibi
debeatur: ſi tamē poſsideat illum à tempore im-
memoriali hoc ſufficit interueniente probatio-
ne, ꝙ tempore quadraginta annorum illum rece
pit ipſe: & prædeceſſores ſui credentes impoſitū
fuiſſe, & ſibi deberi. * ¶ Et per. d. pragma. recedi-
tur à dicto Specu. in tit. de reſtit. Spolia. §. nunc
dicamus. verſic. ſed ſiquis. ibi, pone ruſticus. & à
dicto Inno. in. capi. bonæ. de poſtula. præla. & à
Ioan. Fabro. in. §. æquè ſi agat. Inſtitu. de actio.
& Guid. pap. cōſi. 11. & à dicto Guiller. Bened. in
repet. c. Rainūtius. de teſta. in parte, & vxorē no
mine. num. 439. cum ſequentibus. vbi dicunt, ꝙ
per. 50. annos intentio domini eſt fundata ſuper
talibus impoſitionibus contra ſuos ruſticos, &
vaſallos, quibus. 30. annis elapſis, nō præſumitur
metus, nec violētia: quia per præſtationem iſto
rum. 30. annorū dominus poſsit percipere: quia
iſtud tempus cōſonat rationi. * Et idē tenet Spe
cula. in tit. de cauſa. poſſe. & proprie. §. 2. verſicu.
cæterum. vbi dicit ꝙ in ruſticis ſemper requiri-
tur præſtatio. 30. annorum, aliàs nō præſumitur
in futurum obligati: & tenet Bald. in. l. ſolent. §.
non vero. ff. de offi. proconſul. & lega. nam cum
in perpetuum teneri, & nunquam liberari poſ-
ſe ſit ſpecies ſeruitutis, requirūtur. 30. anni: quòd
ſequitur Barba. in conſil. 9. vol. 2. colū. 5. & Ripa
in tracta. de peſte in. 4. parte. nu. 215. vid. l. litibus.
C. de agricol. & cenſit. libr. 11. * Quod iam hodie
per. d. pragm. requiruntur. 40. anni, vt in poſſeſ-
ſiōne defendantur, & tempus immemoriale, vt
à proprietate nō auferantur. quod nota. ¶ Vide-
tur Luc. de Pē. in. l. viros ſpectabiles. C. de diuer.
offic. lib. 12. verſi. ex his poteſt ſumi. vbi tenet, ꝙ
licet exactio vectigalis & collectandi præſcriba
tur ſpatio tēporis, cuius contrarij memoria homi
num non exiſtit, & pariſicētur vetuſta conſuetu
do, & iuſſus principis, & ſic fingitur prīceps per
miſiſſe, & remiſiſſe prohibitionē. Tamen in hoc
putat melius poſſe dici. ¶ Quia aut talis exactio
vectigalis præceſsit in pręiudicium fiſci: vt quia
exactū eſt per priuatum vectigal, ꝙ antea fiſco
debebatur, & nullo tempore pręſcribitur. Secus
ſi non debebatur fiſco, ſed priuato, tunc pręſcri-
bitur per eum, qui aliàs huiuſmodi iura exigere
cōſueuit, ſpatio temporis, cuius memoria homi-
num non exiſtit. quod dicit notare Archi. in. d.
c. ſeruitium. 18. q. 2. & Hoſti. in ſumma. de offici.
Archid. §. quid ſit officium. verſicu. ſed dices ibi.

¶Bar.in.d.§.in vectigalibus.vult aliter intellige
3 re.ſ.quando quis præſcribit † perceptionẽ vecti-
galis,quæ nulli competit,ſed competit cuidam
nobili ex priuilegio,vel conſuetudine præſcribi
tur minori tempore,adhibita diſtinctiõe ſi poſ-
ſidet cum tit.& bona fide,vel non,vt ibi per eũ:
quia tunc cõtra priuatum qui acquiſiuit iſta pri
uilegia vel conſuetudine,tunc non requiritur tã
tũ tẽpus,ſed ſufficit tẽpus.10.annorũ cũ titulo,
vel.30.ſine titulo.ſicut dicimus in vſufructu præ
ſcribẽdo.vt declarat Abb.dicẽdo.d.Bar.eſſe no-
tabilẽ in.d.c.ſuper quibuſdã.de verb.ſign.nu.2.
Et ſic videtur tenere cõtra Luc.de Pen.in ſuo.2.
dicto;& mẽbro,dũ dicit,ꝙ qñ nõ debetur fiſco,
ſed priuato,præſcribitur cõtra eũ ſpatio tẽporis,
cuiꝰ memoria hominũ nõ exiſtit.Quæ opi.& di
ſtin.Bar.approbatur ex glo.in.c.ad audiẽtiã.de
præſump.& per Pala.Ruui.in rep.c.per veſtras.
de dona.§.1.verſ.ſed pulchra dubitatio.nu.48.
fol.83.& Alex.in additio.ad Bar.in.d.§.de vecti
galibus.Ange.in.l.vſucapionem.ff.de vſucapio.
& tenet ſingulariter Bertachi.de Firmi.in tract.
gabella.in.1.parte.nu.27.tomo.6.tract.fol.51.&
vide quæ dixi ſupra in.c.1.in gl.1.nu.8.verſi.ſed
nolo.& facit.l.fi.C.de præſcrip.long.tẽpo.Quã
diſtinctionẽ Bar.quoq; ſequitur Bal.in tit.quæ
ſint regalia.in vſi.feud.nu.3.&.4.¶Vbi addit,ꝙ
qñ præſcribitur cõtra aliquẽ,qui habet ius colli-
gendi,licet præſcribatur longiſsimo tẽpore,re-
4 quiritur † eius ſci entia,ſicut in ſeruitutibus.vt
in.l.2.C.de ſeruit.& aqua.& idẽ tenet Inno.in.c.
abbate.de verb.ſigni.¶Aut præſcribitur contra
trãſeuntes ſolũmodo,& tunc requiritur tempꝰ
cuius cõtrarij memoriã non exiſtit,& etiam ꝙ
ſciat Imperator,vel eius præſes.vt tenet Bart.in.
d.§.de vectigalibus.nu.2.quod nõ placet.Bal.in
d.tit.quæ ſint regalia.nu.3.quia non cõſtat,per.
d.tex.in.d.§.illicitas.de pace iura.fir.imperato-
rem ſcire iſtos abuſos,quia non præſcribitur cõ
tra Cæſareã poteſtatẽ.vt in.l.cõperit.C.de præ-
ſump.30.anno.ſed contra priuatorũ libertatẽ,&
vtilitatẽ,& ideò cũ nõ tangat principẽ,eius ſpe-
cialis ſciẽtia nõ requiritur,per ea,quæ tradit In-
noc.& Bal.in.c.conquerente.de officio ordi.&
Cy.in.l.1.&.2.C.noua vectigal.inſti.non po.Et
ſcientia quoq; tranſeuntium nõ requiritur,quia
non dicitur contra eos propriè præſcribi,cùm
non interſit eorum,cui ſoluant. Facit quod no
tat Innocen.in ca.inter quatuor.de maio.& obe
di.quia ſi contra eos præſcriberetur certa ſciẽtia
impoſsibilis eſſet haberi. ¶Sed ſi de nouo vult
5 aliquis ius formare † & præſcribere contra liber-
tatem tranſeuntium,tunc requiritur tẽpus,cuiꝰ
initij cõtrarij non exiſtat,nõ oportet probare de
dicta ſcientia principis,quia tũc eſſet incertũ ſci-
re,licet in cõfuſo,& in genere ſecũdum Bald.in.
d.tit.quæ ſint regalia.¶Vbi quoq; dicit eſſe mi
rabiliter notãdũ,ꝙ ex quo princeps damnat ali
quid,videtur habere quandã ſcientiã in genere,
ꝙ cõtra eius deuentũ fiat.Itẽ ꝙ ex tali deuento
nõ impeditur preſcriptio tãti temporis,cuius in
6 nitij memoria nõ exiſtit,quia,vt dictũ eſt,talis †
præſcriptio æquiparatur priuilegio.vt in.d.c.ſu
per quibuſdã.§.præterea:nec põt dici principẽ
ignorare,cũ ſciat per ſe vel per aliũ,vel etiã in ge
nere.Et ꝙ præſcriptio tanti tẽporis,cuius memo
ria nõ eſt in cõtrariũ habeat locũ priuilegij con-
ceſſum à principe ex certa ſcientia,eſt cõmunis
opi.vt Vellõ.conſ.55.nu.5.¶Sed ꝙ ſciẽtia princi
pis requiratur,tenet idẽ Bal.ſingulariter ſibi cõ
7 trarius in cõſi.466.in.4.volu.vbi ait,† ꝙ ius col
ligẽdi paſſagia poſsit adquiri præſcriptiõe,ſeu
conſuetudine tanti temporis,cuius contrarij me
moria nõ exiſtit,ſciẽte principe,vel locũ eius te-
nẽte.per.d.§.in vectigalibus.& ibi Dy.& Spec.
vbi ſuprà.vbi ſic ait,Quid de colligẽtibus peda-
gia ab his,qui per viã publicã tranſeũt,nunquid
de iure prohiberi poſſunt per hoc interdictũ ne
pedagiũ leuetur?Dicit ꝙ ſic,niſi habeãt priuile-
giũ à principe.vt.C.noua vectigalia inſti.nõ poſ.
8 Vnde ciuitates,vel nobiles,† nõ poſſunt in ſuis
territorijs pedagia noua imponere,niſi ex priui
legio regis:& qñ patria tenuis eſt,de facili hoc
priuilegiũ cõceditur.vt.C.eo.tit.l.1.¶Antiqua
aũt pedagia,vel ſalinaria ſtatuta authoritate re-
gũ,vel principũ,vel ex antiqua cõſuetudine,cu
ius nõ ſtat memoria introducta,percipi poſſunt
vt in.d.c.ſuper quibuſdã.ſecundùm Bal.in.d.cõ
ſil.& ſic inquantũ tenet,ꝙ ſcientia principis re-
quiratur,tenet contrariũ eius,quod tenuit in.d.
tit.quæ ſint regalia.¶Sed dic,ꝙ iam,ꝙ requira-
tur,præſumitur per ea quę ſuprà dixi,& facit q̃d
tenet Bal.in.c.cõquærẽte.de offi.ordi.col.2.ver
ſi.modò venio.vbi dicit,ꝙ in dubio in principe
præſumitur ſcientia,& in talibus,ſi eſt notoriũ.
¶Facit quod tenet Alex.in conſil.52.in.5.volu.
nu.3.cũ ſequẽtibus.vbi dicit,ꝙ ſtãte dicta cõſue-
tudine tãti tẽporis,de qua memoria non exiſtit,
9 põt † per cõmunẽ ciuitatis imponi collecta,etiã
forẽſibus,etiã pro prædijs ſitis in territorio ciui-
tatis:quia talis conſuetudo habet vim priuilegij,
& cõceſsionis à principe.per.d.c.ſuper quibuſdã
§.præterea.& per.c.contra maiores.100.diſtin.&
ita tenet Bar.in.l.cùm neq;.C.de incolis.libr.10.
& in.l.1.C.de mulieri.in quo loco.libro.10.vbi
etiam dicit,ꝙ cõmuniter ita per Italiã ſeruatur:
quia collectæ imponuntur forẽſibus in loco,vbi
prædia ſita ſunt.& Bald.in.l.etiam.col.vlt.C.de
execu.

execu.rei iudi.& idem tenet.Fran.de Aretio.cõ
ſilio.133.in.3.col.in fine.¶Per quæ poteſt intel-
ligi.l.16.tit.primo.lib.7.in ordina.regali.vbi ca-
10 uetur,ꝙ † ciuitas non poteſt facere collectam in
ter ſubditos,niſi in ſumma trium millium mara
betinorum ſub
pœna,de q̃ ibi.
Quod nõ habet
locum,vbi con-
ſuetudo tanti tẽ
poris eſt in con-
trarium,quia ha
betur loco priui
legij,vt dictum
eſt.Ad quod fa-
cit,quod tenet
Iaſo.in.dic.l.de
quibus.ff.de le-
gi.nu.47.& cer
tè eſt extenſio
ſingularis ſi eſ-
ſet vera,ſed iam
hodie non tene
tur,quia contra
eam eſt text.in.
ca.34.infra eod.
ibi.*Aunque digã que eſtan en coſtũbre de repartir.*
¶Et de iſta præ
ſcriptiõe inme
moriali & quo
modo debet probari,vi.quæ dixi ſuprà.in.c.6.in
gloſſ.*De la ley de Toledo*.verſicul.& vt dictum eſt
per famam.& vide gloſſam in.c.primo de præ-
11 ſcriptionib.libro ſexto.¶Vnum tamen † nota,
ꝙ licet exactiones poſſunt percipi ex longiſsi-
ma conſuetudine,vel præſcriptione,vt dictum
eſt,eſt intelligendum,quando eſt iuſta cauſa,&
rationabilis,& interuenit bona fides,ideſt,ſine
violentia,vel clandeſtinitate,& ꝙ faciat ea,quæ
tenetur facere,recipiẽs tales exactiones,putà re-
parare vias,& põtes,& ſaluare ſoluentem in per
ſona & in bonis infra diſtrictum,vel alia ſimilia,
vt ponit elegãter Hoſti.in ſum.in titul.de cenſi-
bus.§.ex quibus cauſis.verſ.exactiones.cũ alijs
verſiculis.& habetur ſuccinctè per Ioan.Fabr.in
l.1.C.noua vectigal.inſti.poſ.vbi videatur.& te-
net Guid.pap.conſi.65.nu.3.vbi dicit,ꝙ quis eſt
iſte,qui iſta facit,& laudabimus eum.vt dicit gl.
in Cle.1.§.fi.de reliquijs.& veneratio.ſancto.

de derecho las pueda lleuar, puea[c] como no ſe pidan, ni lleuen, executando las penas contenidas en las leyes[d] de nueſtros reynos cõtra los que las impuſieren, o lleuarẽ como no deuen, y de las que ſon defuera de ſu juriſdiction nos embien relaciõ, porque mandemos proueer ſobre ello.

c Prouea. c Idem tenet gl.in.d.ti.de pace tenen.& iura.firma.in vſi.feud.
§.illicitas.in glo.1.licet ſit parua.allegãdo tex.in
d.l.illicitas.ff.de offi.præſi.vbi ait,ꝙ impoſitio-
nes illicitas præſes prouinciæ prohibere debet,
& tenet Amod.Iuſt.in tractatu.ſyndi.fol.10.in.
3.colum.vbi dicit,ꝙ iudex tenetur,ſi facit illici-
tas exactiones,& ſi contra alios facientes non re
ſiſtit.per.d.l.illicitas.in princi.

d Leyes. d Quæ eſt lex.7.ti.10.lib.6.in or.reg.vbi nouæ impoſitiones,exa-
ctiones,& collectę ſine authoritate principis nõ
ſunt faciendæ,nec veteres augere ſub pœna deci
mæ,& in hoc culpantes vocentur ad curiã regis
Idẽ tenet Archid.in.ca.ſi quis Romipetas.24.q.
3.quẽ vide.per tex.in.c.innouamus.de cenſi.

Prætorũ.Cap.XXIIII.finis.

SVMMARIVM.

1 *Blaſphemia,decem modis committitur.*
2 *Contra blaſphemantem Deum,& beatam Virginem Mariam iudex ex officio debet procedere,& quilibet de populo poteſt accuſare.*
3 *Qui blaſphemantem audiuerit,poteſt eum propria authoritate capere.*
4 *Blaſphemans de Rege,vel Regina,vel de filijs,punitur.*
5 *Blaſphemans contra ſpiritum ſanctum,nec in hoc ſeculo,nec in futuro remittitur.*
6 *Blaſphemantibus Deũ,nemo debet ſupplicare.*
7 *Blaſphemans publicè ſi pœnitentiã non agit eccleſiaſtica ſepultura priuatur.*
8 *Blaſphemanti nulla defenſio competit,nec etiã poteſt contra eum receptos cõtradicere,nec opponere contra eos.*
9 *Blaſphemans poteſt per epiſcopum puniri.*
10 *Blaſphemãs an liberetur a pœnis in legibus & pragmaticis cõtentis,ſi poſt blaſphemiam confitetur ſua peccata ſacerdoti,& ſacerdos abſoluit pœnitentiam imponendo.*
11 *Pœnitentia in foro conſcientiæ non tollit pœnam legalem.*
12 *Eps̃ non põt facere pacẽ de maledictione Dei.*
13 *Concordia nõ poteſt fieri in delictis,in quibus oſtenditur Deus.*
14 *Ea quæ cõmittũtur in nos,dimittere poſſumus ſed ea,quæ in Deum,vel eccleſiam,minimè.*

25 *Officiales reipublicæ non poſſunt remittere in*
iuriam factam reipublicæ, multò minus factã
Deo.
16 *Propter blaſphemias veniunt fames, terremo-*
tus, & peſtilentiæ.
17 *Quando blaſphemia eſt occulta, ſola confeßio*
ne & remißione ſimplicis ſacerdotis intelligi-
tur habere pacem ab offenſo, & ſic à Deo.
18 *An pœnitentia publica pro blaſphemia videa*
tur ſubrogari loco pœnæ contentioſæ.
19 *Per pœnas impoßitas à canone non videntur*
ſublatæ pœnæ puniẽdi crimẽ à iudice ſeculari.
20 *Eccleſia nunquam claudit gremium venienti*
quo ad ſacramenta ſpiritualia, ſecus quo ad tẽ
poralia.
21 *Per baptiſmum nõ tollitur accuſatio criminis.*
22 *An punitus in foro eccleſiaſtico, poßit puniri*
in foro ſeculari.
23 *Blaſphemãs pluribus vicibus vno impetu, &*
diuerſis vicibus ex interuallo, an puniatur de
pluribus blaſphemijs, vel de vna tantum.
24 *Si ſtatuto cauetur, quòd qui portauerit arma*
in palatio pro qualibet vice puniatur, ſi quidẽ
ſtetit in palatio tota die, an vna pœna puniatᷣ.

a LA pragmatica. [a] q̃ eſt.
l.1.&.2. in volumine pragmaticarum
per hos chriſtianiſsimos reges con-
ditarum, quæ confirmatur per noſtrum Carolũ
regem in ciuitate Toleti anno.1525. pro quãdam
aliam ſuam pragmaticam, vbi plura alia addit,
quam vide: quia vt in ea continetur, obſeruatur.
1 ¶Et vide in decẽ † modos, in quibus contra Deũ
committitur blaſphemia per ſolennem. Lucam
de Pen. in. l. omnes iudices. C. de delatori. lib. 10.
1. colum. & ibi de pœnis blaſphemantium. ¶Vi-
detur quoq; .l.1.&.2. tit.8. lib.8. in ordina. regali.
vbi habetur, ꝙ blaſphemans de Deo, vel de vir-
gine Maria, ſeu de alio ſancto, vel ſancta, patia-
tur pœnam. in legibus partitarum ſtatutam, quę
leges ſunt in tit.28. per totũ. parti.7. & iudex lo
2 ci † vbi hoc cõtigerit, ex officio ſuo ſuper hoc in
quirat, & procedat, qđ ſi nõ fecerit, cùm hoc eſt
ei nuntiatũ, vel ipſe ſcit, perdit officiũ. ¶Et vltra
has pœnas quicũq; blaſphemauerit in Regis cu-
ria, vel intra quinq; leucas, ipſo facto lingua eius
abſcindatur, & centũ publicè flagella patiatur.
Si verò extra curiã blaſphemauerit, in quocũq;
loco regni, publicè eius lingua ſcindatur, & me-
dietatẽ perdit bonorũ. vt in. d. l.2. continetur. Et
idẽ tenet lex vnica ti.90. de blaſphemãt. in Deũ
in conſtitutionibus regni Neap. vbi ad literã di-
cit, blaſphemantes Deũ, & virginẽ glorioſam lin

Prætorum. Cap. XXV.

ITem, que lle
ue la prema-
tica [a] de los
que dizẽ mal a nue-
ſtro Señor, y q̃ exe-
cute las penas en e-
llas cõtenidas en las
perſonas que cõtra
ella fuerẽ, o paſſarẽ
ſin excepciõ de pſo
na de mayor ni me
nor cõdiciõ, ſo pena

guæ mali loq
mutatione pu
nimus, licet de
iure cõi vltimũ
ſuppliciũ patie
tur. vt in auth.
nõ luxu. cõtra
natu. collati.6.
§.fi. Cy. Bal. &
Saly. in. l.2. C.
de rebus credi.
Et hoc ſi habet
in conſuetudi-
ne: quia ſi non
habet cõſuetu
dinẽ blaſphe-
mãdi, extra or
dinẽ punitur.
tenet Iaſ. in. l.
ait prætor. §. iu
rari. ff. de iur. iu
ran. nu.11. cũ ſe
quentibus. ¶Sed iſtæ pœnæ ordinamẽti & parti
tarũ habẽt locũ ſolummodo, qñ quis derrenega
uit. vt in præfactione ipſius pragmaticæ colligi-
tur. Et in dictis legibus parti. videbis differentiã
de verbali obiuratiõe, vel blaſphematione, & de
illa quæ fit facto, & de generibus blaſphemãtiũ.
3 ¶Et quilibet de populo † põt accuſare blaſphe-
mantẽ. vt in. d. l. parti. & firmat Bar. in. l. quotiẽs
ſenatus. ff. de iniurijs. arg. in. l.1. ff. de publi. iudi.
& ibi Bar. ꝙ ſequitur Ludo. Mont. in tract. de re
probatione ſentẽtiæ Pilati. in.1. dubio. nu.2.&.3.
to.3. tract. fo.9. ¶Quinimo cauetur in. l.4. eiuſd.
tit.8. lib.8. in ordi. rega. ꝙ quicũq; qui audiuerit
blaſphemãtẽ, põt eũ propria authoritate capere
& ad publicã carcerẽ ducere, & incõpedibus po
nere: & cuſtos carceris tenetur eũ recipere, vt iu-
dex pœnas dictas exequatᷣ. ¶Idẽ dic de blaſphe-
4 mãte in Regẽ, † vel Reginã, vel in filios ſuos: qa
punitur. vt in. l.3. eo. ti.8. lib.8. in ord. reg. quia ſa
lus regis ſalus eſt ſubditorũ. vt in. l.1. C. de vete-
ra. lib.12. & ibi Ioã. de Pla. & pro ſalute principis
debent ſubditi ieiunare ſingulis annis quatuor
dies Ianuarij. vt in. l. ſi calũnietur. &. §.1. ff. de ver
bo. ſig. & cõtra talẽ maledicentẽ Regẽ, vel Impe
ratorẽ ad accuſandũ quilibet admittitur. vt. C. ſi
quis impera. male. l.1. &. ca.1. de maledi. Et oblo-
quẽs de principe ſi nõ ex lubrico linguæ pœna
eſt ar-

eſt arbitraria, vt ibi. & in. l. famoſi. ff. ad. l. Iuli. ma
ieſt. vbi ait Angel. ꝙ ſi in cõtẽptu principis quis
obloquutus eſt, incidit in maieſtatẽ: & cũ pœna
ſit arbitraria, poterit princeps arbitrari ad pœnã
mortis imponendã. qđ ſequitur Frãciſ. Luca. in
tract. de fiſco. in.2. parte. nu.34. to.6. tract. fol.10.
¶Quãto magis de maledicẽte Deũ, nã nulla, vel
minima eſt cõparatio ſerui ad dñm. & ideò dicit
Inn. in. c. vergẽtis. de hære. grauius eſſe ęternam,
quã tẽporalẽ lædere maieſtatẽ, nec debemus diſ
ſimulare eius opprobria, qui noſtra deleuit. vt
in. c.1. de iudæis. & tenet Mõtal. in. d. l.1. ti.28. par
ti.7. ¶Caueãt igitur ab iſtis blaſphemijs: qa qui
5 in ſpiritũ † ſctũm blaſphemiã dicit, nec in hoc ſe
culo remittetur, nec in futuro. vt in. c. qualis.25.
diſt. niſi pœnituerit. vt in. c.2. de maled. ¶Quini-
mo vt habetur Eccleſia. c.23. & trãſumptiuè. in. c.
& ſi Chriſtus. de iura. replebitur iniquitate vir,
qui multũ iurat, & à domo eius plaga non rece-
det. In tantum, ꝙ pro blaſphemantibus Deũ ne
6 mo debet ſupplicare, † vt ſcribitur.1. reg. cap.2. ſi
peccauerit vir in virũ, placari põt Deus, ſi autẽ
contra Dominũ quis orabit pro eo? quaſi dicat,
nullus, vt tenet Ang. in. l. furt. §. ope. & conſi. ff.
de fur. quod dicit eſſe notãdum contra blaſphe-
mantem Deum. ¶Quinimo ſi blaſphemans pœ
7 nitentiam † non agit, eccleſiaſtica ſepultura pri-
uatur, qñ publicè Deũ vel ſanctum blaſphema-
uerit. vt in. d. c.2. de maled. & ibi per Abb. nu.7.
vide qñ dicatur quis publicè blaſphemare. ¶Et
8 in tali delicto blaſphemiæ † nulla defenſio com
petit blaſphemanti. Nec etiam poteſt contradi-
cere teſtes, nec opponere contra eos. vt tenet Pa
ris de Puteo. in tracta. ſyndi. in parte, an poteſtas
qui miſit ad ſupplicium. folio.82. nume.13. quod
nota. & tex. in. l.1. titul.28. partit.7. * Idem tenet
Thoma. gramma. conſi.15. nu.12. ſequens. d. Par.
de Put. tamen inquit ꝙ Specul. in tit. de accuſa.
§.1. verſi. tenet, ꝙ inimici teſtes non admittũtur:
& Alex. in conſi.126. vol.4. in fi. ꝙ poteſt proba-
re negatiuam coarctatam loco & tẽpore: aut aliã
aliquam defenſionis ſpeciem, aut ꝙ calore iracũ
diæ blaſphemauerit prouocatus: vt dicit tenere
Franciſ. Poncinibus in quodam ſuo tractatu, ad
limitationem Par. de Put. vbi ſuprà, ſed tu intel
lige ſupradicta, ꝙ debet eſſe talis inimicus qui oc
cidit patrem aut matrem, vel aliũ conſanguineũ,
infrà quartum gradum, vel mouit ei quæſtionẽ
ſtatus, vel accuſat eum de delicto, quod meruit
mortis pœnam, vel pœnam amiſsionis bonorũ,
vel maioris partem eorum, vel eum diffidauit:
quia tunc iſte talis inimicus repellitur: ſed ſi ſunt
teſtes qui vocantur malquirientes ex alijs cauſis
iſti non repelluntur. tex. ſingu. in. l.6. tit.33. par.
7. & Hippol. in conſi.3. num.11. & illud de calore
iracundiæ intellige quando eſſet tanta iracũdia
ꝙ dementia æquipararetur: & tunc excuſatur: ſe-
cus ſi eſſet iuſta, & tunc punitur ſecundùm Gre
go. Lopez in ſumma tit.28. par.7. vbi quid in e-
brio. Quinimo credo, ꝙ in caſu iſto & ſimilibus
ille qui denuntiat de aliquo blaſphemante, ſi eſt
alius teſtis cum ipſo denuntiante probat, & eſt
plena probatio ad eum condemnandũ quia qui
denuntiat de aliquo crimine poteſt teſtificari ſu
per eo vt per Innoc. in. c. licet Heli. de ſimonia:
tenet Albe. de Roſa. in. l. accuſatorum. §. incidit.
ff. ad ſenat. conſul. turpilia. nu.4. & doctor Simã
cas in tracta. de hæreti. c.62. nu.36. & de illo de
calore iracundiæ vi. Iaſ. in. l. filiam. nu.7. C. de in
9 officio. teſtam. * ¶Et quoq; iſti blaſphemãtes †
poſſunt puniri per epiſcopũ. vt in auth. alearum
vſus. C. de aleato. & Alex. in additio. ad Bart. in.
l.2. §. ſi public. ff. de adulterijs. ¶Aliqui volũt, ꝙ
iſti blaſphemantes liberentur à pœnis contẽtis
10 in dictis pragmaticis, † & legibus, ſi poſt delictũ
& ſic poſt blaſphemiam confitentur peccata ſua
ſacerdoti, & ſacerdos abſoluit eos, imponendo
pœnitentiam. & ad hoc allegant Bar. in conſilio.
167. qui incipit, ꝙ miniſter fratrum de pœniten-
tia. vbi clarè videtur dicere, ꝙ blaſphemans ſine
dubio ſola confeſsione & remiſsione ſimplicis
ſacerdotis dicitur habere pacẽ ab offenſo, & ſic
à Deo, & põt à carceribus liberari: quia ſic vide-
mus, ꝙ Imperator illis, qui ipſum blaſphemant,
facit pacem, & remiſsionẽ. vt in. l.1. C. ſi quis im
pera. male. ergo multò magis miſericors Deus,
cui proprium eſt miſereri ſemper, & parcere. Et
hoc eſt, quod lex dicit, videlicet, ꝙ eccleſia nun-
quã claudit gremiũ redeunti. vt in epiſtola inter
claras. C. de ſumma. tri. & fid. catho. & nũquàm
eccleſia denegat veniã petẽtibus. C. de hęreticis.
l. Manichæos. quod dictũ Bar. viderur ſequi Ale
xã. in addi. ad Bar. in. l. dãni. §. Sabini. ff. de dãno
infecto. in.1. additio. & ſequitur Anchar. in. d. ca.
2. de male. & ibi Ioan. de Anna.6. col. &. Fel. in. c.
de his. de accuſa.2. col. verſic. fallit tertiò. & Phi-
lipp. Deci. in conſi.137. nu.3. & Thomas Eerra. in
cautela.25. & tenet Firmia. in ſuo aureo reperto.
in verbo. blaſphemia. verſi.7. & dicit ſe ita practi
caſſe per dictũ Bar. licet plura nõ alleget. Et pro
dicto Bar. eſt gl. in. c. quicũq;.26. q.5. vbi tenet, ꝙ
ſi aliquis ſatisfecerit de crimine, vel inde egerit
pœnitentiã, amplius non poſsit accuſari, licet ſit
publicum crimẽ. ¶Sed dictum Bart. & ſequaciũ
nũquã mihi placuit, nec eũ practicaui. Imò non
obſtãte confeſsione abſolutione, & pœnitentia,
ſemper cõtra blaſphemãtes ꝓcedo ad dictas pœ
nas legales imponẽdas. Et ad hoc me mouent di

cta ſequentia.¶Primò per dictum Bald.in.l.pla
11 cet.C.de ſacroſanct.eccle.in fine.vbi tenet,† ꝙ
pœnitẽtia in foro cõſciẽtiæ nõ tollit pœnã lega
lem dicendo,ꝙ licet acceperit pœnã ſpiritualem
de delicto,non minus punitur in palatio. quod
ſequitur Anto.Franciſ.in additio.ad Abb.in ca.
quintaualis. de iureiuran.in additione, quæ eſt
in nu.6.in parte.in loco.& idem tenet Ioann. de
Anna.in.d.c.de his.de accuſa.2.colum.verſicul.
nota.coniuncta glo.ſi.vbi ait,ꝙ licet quis ſit ab-
ſolutus in foro conſcientiæ, tamen poteſt accu-
ſari in foro contentioſo.& idem tenet in.c. accu
ſaſti.eod.titu.¶Secundò,quod tenet Abb. in.d.
c.2.de maledi.nu.4.vbi ait, ꝙ quando iudex ec-
cleſiaſticus,& ſecularis cõcurrunt ad puniẽdum
idem delictum, pœna impoſita per vnum, non
impedit pœnam imponendam per alium: quia
in delictis miſti fori vterq; poſſit effectualiter
punire.vt notatur in.c.fœlic.de pœni.in. 6. Bar.
in.l.prima.ff.vi bono.rapto.¶Tertiò facit, ꝙ te
net Bal.in.l.accuſationem.C.qui accuſa.nõ poſ.
12 colũ.3.nu.6.vbi tenet,† ꝙ epiſcopus non poteſt
facere pacem de maledictiõe Dei. vt notatur in
glo.in.ca. vt pridẽ.23.q.8.argu.in.l.prohibere.§.
planè.ff.quo vi aut clam.& in.l.cõtra iuris. §. fi.
ff.de pactis.ergo nec ſacerdos in confeſſione: &
hoc licet epiſcopus dicatur legatus Dei.vt nota-
tur in.c.ſicut iuris.7.q.1.& in.c.ſi.& in.c.quæri-
13 tur.22.q.1.¶Quartò,quia in delictis vbi† offen-
ditur Deus,non poteſt fieri concordia,niſi papa
remittat.vt allegatur.d.§. Sabini. & ibi additio.
Alexan.ad Barto.& in.l.1.C.de raptu virg.tenet
Bal.¶Quintò,contradictum Bart.& ſequacium
tenet Iaſ.in.l.ait prætor.§.iurari.ff.de iure iuran.
nume.15.vbi ait,ꝙ in quantum tenet Bart.in.d.
conſilio,ꝙ ſi eſſet ſtatutum in loco, ꝙ ſi quis fe-
cerit pacem cum offenſo,debeat relaxari de car-
ceribus, ſi aliquis ſit in carceribus pro blaſphe-
mia,ſi ſit confeſſus peccata ſua proprio,& paro-
chiali ſacerdoti, & ab eo abſolutionem obtinue
rit,dicatur ab ipſo habuiſſe pacem cum offenſo,
debet relaxari,ꝙ iſta deciſio non habet pro ex
pedita,nec putat hanc eſſe mentem ſtatuti: quia
in contrariũ tenet Bal.in.d.l.accuſationẽ. quod
dictum Bal.dicit notabi.Ioan.de Anna.in.d. ca.
14 2.de male.9.col.quia ea,† quæ committuntur in
nos,dimittere poſſumus:ſed ea, quæ in Deum,
vel eccleſiam minimè.vt in.c.1.de maledi. Et di-
cit,ꝙ licet.d.Bald.loquatur in genere,decidit in
ſpecie de maledicente,& blaſphemante.vt in.d.
l.prohiberi.§.planè.vbi notat Bartol.ꝙ officiali
bus reipublicæ eſt permiſſa ꝓcuratio,& nõ alie-
15 natio,& ſic nõ poſſunt iniuriã† factã reipublicæ
remittere,multo minus iniuriam factã Deo, &
ſic patet,ꝙ officiales tã eccleſiaſtici, quàm ſecu-
lares iniuriã factã Deo per blaſphemiã remitte-
re nequeũt.ſcđm Ioã.de Anna.vbi ſuprà.¶Sex-
tò, quia vt dicit Tho.Ferra.in. d. caute. videtur
praua & malũ in ſe cõtinere,videlicet, inſtruere
iſtos ſacrilegos,& blaſphematores ad euadendũ
16 blaſphemias,propter† quas blaſphemias veniũt
fames,terremotus,& peſtilẽtiæ,vt ait text.in.d.
auth.vt nõ luxur.cõtra na.¶Tamẽ tu potes ſal
17 uare.d.Bar.vt loquatur qñ blaſphemia eſt† oc-
culta,tũc ſola cõfeſſione, & remiſſiõe ſimplicis
ſacerdotis intelligitur habere pacem ab offẽſo.
¶Secus eſt,ſi iſte blaſphem⁹ erat condẽnatus,&
poſitus in carcerib⁹,vel erat notoriũ, ſiue publi-
cũ:quia tũc ſimplex ſacerdos abſoluere nõ põt.
per id,qđ habetur in.c.2.de pœn.& remiſ.prout
tenet Ioã.de Ann.in.d.c.2.col.6. verſi. adde etiã
in quãtũ Bar.¶Vel aliter potes intelligere Bart.
18 vt eius dictũ procedat† qñ pœnitẽtia fuiſſet pu-
blica:quia videretur ſubrogari loco pœnæ cõtẽ
tioſæ.vt tenet Ioã.de Anna.in.d.c.de his.2. col.
verſ.nota.cõiuncta glo.de quo plenè per Hoſti.
in.c.tuæ.de procu.Secus ſi pœnitẽtia eſſet occul
ta:qa licet ſit abſolutus quo ad Deũ accuſatio,
tñ in iudicio faciẽdo nõ ceſſat.vt gl.in.d.c.de his
in ſi.&in.c.admonere.33.q.2.gl.in.c.gaudem⁹.de
diuortijs.in verbo,poterit.quaſi in ſi.gl.in.ca.ſi.
25.diſt.in verbo,corripere. & hoc habẽt legiſtæ
pro indubitato,prout tenet Frã.de Aret.in. d.c.
de his.2.col.verſi.in gl.ſicut dicit,quod patet ex
dictis Bar.in.l.qui ea mẽte. ff.de furtis & Dy. in
regula,peccatũ.de reg.iur.in.6.ꝓut tenet Hoſt.
in.d.c.tuæ.& Anto.in.d.c.de his.& allegãt text.
in ca.aliud.11.q.1.vbi dicitur,ꝙ pœnitẽti publicè
cõcedit venia delicti.¶Qđ Abb.in.d.c.de his.nõ
credit:verũ quia pœnitẽtia,quę imponitur in fo
ro animæ,nõ imponitur ꝓ punitiõe delicti. Qđ
patet:qa ſi eſſet pœna delicti, iudex loci delicti
poſſet illã imponere,qđ non eſt verũ. Qđ patet
in.c.placuit.de pœn.diſt.6.Nec obſtat,ꝙ maior
ſit pœnitẽtia publica,quàm priuata:qa reſpõde-
tur,ꝙ iſta maioritas nõ diuerſificat finẽ,ſed ſolũ
fit ꝓpter ſcãdalũ quod ex peccato publico præ
ſumitur ortũ.26.q.6.c.ſi.¶Sed eſt aduertẽdũ, ꝙ
pro ſententia Hoſt.videtur caſus.in.c.ad abolẽdã.
§.ſtatuimus.de hæret.in.1.vbi habetur, ꝙ excõi-
catus propter hæreſim, niſi celeriter abiuret hæ
reſim,& ſatisfaciat eccleſię,põt puniri.facit tex.
in.d.c.2.de male.vbi apparet,ꝙ impoſitio pæni-
tẽtiæ,quæ ibi ſubijcitur, eſt pœna: cùm ergo ſit
pœna tendens ad vindictã publicã impoſitio ta-
lis pœnæ tollet etiã pœnã criminalẽ, etiam ſi im
ponatur in iudicio ciuili,vt in.l. prætor edixi. §.
ſi dicatur.ff.de iniuri. ¶Sed qcquid dicat Hoſti.
& Anto.

& Anto.tene opinionẽ Abb.quia eſt vera.Quia
licet iſte blaſphemans publicè pœniteat,ſiue oc
cultè,debet, & põt puniri per iudicem ſecularẽ
pœna dictarũ legum regiarum.Et hanc opinio-
nem,credit verã de iure Fráci.de Are.in.d.ca.de
his.3.col.& dicit,ꝙ oſtenditur clarè in.c.in capi-
te.50.diſtin.& in.c.admonere.iuxta finẽ. pœni-
tentia publica fit,& finis eius videtur eſſe recon
ciliatio ad Deum,& euitatio pœnæ æternæ. Vn
de licet multa fiant in pœnitentia publica, quæ
ſapiant pœnã,hoc tamen eſt in conſequentiam:
quia finis principalis ipſius eſt pœnitentia ad re-
conciliationẽ potius,quàm pœna. ¶ Nec obſtat
tex.in.d.ca. ad abolendã.§.ſtatuimus.quia dicit
Fran.de Aret.vbi ſuprà.ꝙ ſicut in fauorem fidei
multa alia ſpecialia inducta ſunt.vt in.c.in fidei
&.ca.filij.de hære.in.6. ita etiã ſtatuitur hoc,vt
hæreticus facilius reuertatur ab errore, & ſic vt
amplietur fides catholica, ꝙ iudex ſecularis nõ
poſſit punire.¶In adiutorium Abb. & pro mea
opinione facit illa litera.in.d.c.2.de maleſi. quæ
vult,ꝙ vltra pœnitentiã publicam impoſitã po-
teſtas ſecularis poſſit & debeat procedere ad pœ
nam pecuniariam pro eodem delicto. ille text.
fortius vrget,quàm tex.in.d.c.fœlicis.§.penult.
de pœnis.in.6.quem adducit Abb. in.d.c.de his.
qui tex.bene facit, ſi intelligamus illum verſic.
pro,d.ca.de his.quando pro pœnis ſpiritualibus
illatis,& pro criminibus commiſsis iam fuerat re
cepta ſatisfactio,& publica pœnitentia. Sed tex.
non vrget nos ad hoc. Vnde ſecundùm Are. vbi
19 ſuprà poteſt intelligi, ꝙ pro pœnas† impoſitas
ab illo canone non videntur ſublatæ pœnæ iudi
ci ſeculari puniendi crimen. Et pro iſta cõcluſio-
ne dicit,ꝙ facit gl.in.d.c.2.de male.relata ad tex.
dũ dicit,ꝙ blaſphemia ſecundum leges imponi-
tur pœna mortis,vt dictum eſt:quaſi ſentiat, ꝙ
vltra pœnitentiam poſitã in canone, poſſit reus
puniri in foro ciuili, & ꝙ lex ibi vltra procedat
in deteſtationem criminis,vt pœnitentia publi-
ca committat cum pœna,ſicut dicit gl.in.d.c.fœ
licis.¶Et quia,vt ait Abb.in.d.c.de his.nu.4.pœ
nitentia etiam ſi ſit publica,leuior eſt,quam pœ
na naturalis delicti:vt in.d.ca.admonere,& quia
ſi punitur confeſſione vt ſatisfaciat Deo, ita de-
bet ſatisfieri reipublicæ,quã læſit, ideò punitur
in foro contentioſo,& iudiciali, quia debet pu-
niri vbi delinquit,& cum iſta tendãt ad diuerſos
effectus,ſiue actus,impoſitio vnius non imponi
tur per diſpoſitionẽ alterius ſecundũ eundẽ ibi.
nu.3.& facit in ſimili illud, quod tenet Cy.in.l.
imperialis.C.de nupt.vbi ait,ꝙ teſtes infames q
acceperũt pœnitentiã,& veniam meruerũt à ſa-
cerdote,poſtea teſtificari non valẽt: quia in foro
noſtro etiam ſi remitteretur ſibi per papam, nõ
prodeſſet, niſi à ſolo principe infamia remitta-
tur in expreſſo contra Bar.in dict.conſili. tenet
Cataldinus in tracta.ſyndicatus.verſi.178. dicen
do,ꝙ licet per confeſsionem & pœnitentiam ſe
cutam tollatur pœna delicti.vt in.c.fratrum.50.
diſtin.dicit eſſe verũ de pœna ſpirituali, non de
temporali:quia pœna temporalis,in qua incur-
ritur,non remittitur per ſacerdotem confitenti,
nec culpæ abſolutio remiſsionem incurſæ pœ-
næ includit,ſecundùm Ioan.Andr.in.c. pro hu-
mani.de homicidi.in.6.in nouela.¶Et in quan-
tum Bar.tenet in dict.conſi.de remiſsione impe
ratoris,debet intelligi,qñ quis blaſphemauit ex
leuitate,vel inſania,ſecus ſi dolo,vel iniuria iux
ta notata in.d.c.2.de male.& ſic ſecundũ Ioann.
Andre.ibi ſi rectè conſideretur, iſtud non facit
pro Bar.ſed potius contra,potiſsimè per ea,quæ
dicta ſunt in.c.1.per Gofre.& Hoſti.¶ Ad id qđ
Bar.etiam dicit,ꝙ eccleſia nunquam claudit gre
20 mium venienti,hoc eſt verum,† quantum ad ſa
cramẽta,& ſpiritualia,ſed quantũ ad temporalia
claudit.vt notatur in.c.1.de hære.&.c. ſuper eo.
eod.tit.in.6.& in.c.ſedes.de reſcrip.prout ita in
telligit Ioan.de Anna.in.d.c.2.in.d.col.qđ nota
21 quia etiam per baptiſmũ† non tollitur accuſatio
criminis.vt Abb.& Fel.& Aret.magis latè in. d.
c.de his & Abb.in.c.gaudemus.de diuor. nu.16.
Et tenet Grego.Lopez in.l.4.tit.28.partit.7.
¶Etiã contra Bar.poſſunt adduci ea,quę latè tra
dit And.Sic.Barb.in.c.pernitioſas.de officio or-
di.col.44.verſi.capio tertiũ.vbi latiſsimè, an pu
22 nitus† in foro eccleſiaſtico poſsit puniri in foro
ſeculari.vbi per.4.colum.refert plures doctores
tenẽtes ꝙ ſic,& ꝙ pœna iudicis eccleſiaſtici non
impendit quin puniatur per ſecularem.Licet di
cat,quod ſibi poteſtas petit conſiliũ,ſi procede-
ret cõtra quandã mulierẽ,quæ per iudicẽ eccle-
ſiaſticũ fuit dãnata ad perpetuos carceres,& pu-
niri pœna ſeculari:& licet conſuluit, ꝙ non po-
terat facere,nec debẽbat,& ſi faceret, incideret in
pœnam.l.Iuliæ repet. §.ſi.ff.ad.l.Iuli.repe. con
ſilio ſuo nõ obſtãte illã decapitauit.& vid. Abb.
ibi.& gl.in.l.1.tit.8.foro.II.lib.4.in glo. *Aſabien
das*.in fine.& Bart.in.l.adulterium cũ inceſtu.ff.
de adulterijs.verſi.qui releuat.& Ange.ibi.& in
l.2.C.ad.l.Iuli.de adult.tex.in.l.3.tit.18.parti.7.
Ange. de Aretio in tracta.maleſi.in parte. *che me
adultera la mia dona*.num.66.verſ.habeas.& doct.
in.ca.2.de exceptio. in. 6.* Et iſtam opinionem
meã latè tenet doctor Anto.Gomez de delictis.
cap.1.nu.40. & ibi etiam tenet, ꝙ ſi eſt punitus
per ſecularem,non poteſt puniri per eccleſiaſti-
cũ:quia pœna iudicis ſecularis ſemper cenſet cõ
petens

petens &grauior ex qualitate iuriſdictionis:&
vi.Boerium deciſione.28.vbi ponit opiniones,
ſed mihi non placet ſua diſtinctio.* ¶Quid ſi a-
liquis pluribus vicibus vno impetu, & diuerſis
23 vicibus † ex interuallo blaſphemauit,an punia-
tur de pluribus blaſphemijs, vel de vna tantũ?
Dic ꝙ de vna tantùm.vt notat Cæpola cõſi.77.
& vide Hipp.de Marſil.in.l.in rixa.ff.ad.l.Cor.
de Sica.n.24.vbi idẽ tenet,dicẽdo,ꝙ ſi ſtatuto ca
uetur,ꝙ qui blaſphemauerit Deũ puniatur.in.
10.qui beatam Mariã in.10. qui ſanctos in.10.ſi
aliquis vno impetu blaſphemauit oẽs, vt quia
dixit, maledicatur Deus & omnes ſancti cũ eo,
ſolùm condemnatur in.10.& idem tenet Alber.
de Roſa.in tracta.ſtatu.in.2.parte quæſtio.30. &
quæſt.32.& quæſtio.41.¶Facit quod tenet Bal.
in.l.ſi duo rei.§.ſemel commiſſa.ff.de recep. ar-
24 bi.nu.3.vbi ait,ꝙ ſi ſtatuto † cauetur,ꝙ qui por-
tauerit arma in palatio pro qualibet vice punia
tur,ꝙ ſi quidã ſtetit tota die in palatio,nõ debet
puniri niſi vna pœna,quia nõ eſt interrupta por
tatio armarum,intrando,& exeundo. vt ibi per
eum.¶Facit in ſimili quod tenet Bal.in.c. quæ-
ſtioni.de appella.nu.2.vbi ait ꝙ ſi cauetur ſtatu
to,ꝙ detinens vxorem alterius per menſem pu
niatur in centum,detinuit per duos menſes, an
puniatur in ducenta? Dic ꝙ ſi continuatiuè de-
tinuit,non punitur niſi in centum,quia vnicum
eſt delictum continuatum.vt in.l. inficiando.§.
infans.ff.de furt.& in.l.eum qui.§. in populari-
bus.ff.de iur.iu.& ibi gl.valde notabi.& eſt tex.
in argu.in.l.vna eſt via.ff.de ſeruitu.ruſti.prędi.
¶Et an ſit differentia inter verbum,blaſphema-
re,& verbum,maledicere,vide Bartol.in.l. item
apud Labeonẽ.§. ait prætor.ff.de iniurijs. nu.4.

SVMMARIVM.

1 *Non diſpenſatur cum blaſphemantibus.*
2 *Diſpenſatio ex magna cauſa adhibetur,& pœ*
nitentia eleæmoſynis redimitur.
3 *Pœna redimitur magno pretio.*
4 *Eleæmoſyna extinguit peccatum, ſicut aqua*
ignem.
5 *Cum blaſphemantibus in modo capturæ diſpen*
ſare poteſt.
6 *Carcer eſt arbitrarius,& arbitrio iudicis relin*
quitur,& ideò aſsignando nobili totum pala-
tium,vel ciuitatẽ pro carcere,ſatisfacit iudex
ſtatuto iubente quem poni in carcere.
7 *Accuſati cuſtodiuntur arbitrio iudicis.*
8 *Diſtinctio perſonarũ in iudițijs an ſit habẽda.*

b Diſpenſaren. [b] Idẽ videtur dice-
re tex.in dicto.c. ſe
cundo de maledi.ibi,nullam miſericordiam ha-
biturus.& notat ibi Abb.num.5.ꝙ contra diſpo
1 ſitionem † iſtius text. non adhibetur diſpenſa-

q̄ ſi diſpẽſarẽ [b] cõ ella en poco,o enmucho

tio. vt text.
hic dicit, Ta-
men dicit, ꝙ
Hoſti. ibi di-
cit vnum di-
2 ctum ſatis æquum,ꝙ ex † magna cauſa poſsit ad
hiberi miſericordia,& ſic diſpẽſatio,vt ſi eſt per
ſona nobilis,vel honorabilis, quam non deceat
ſic publicè pœnitere,& vult hanc pœnitentiam
eleæmoſynis redimere.per.c.primo.de voto.&.
c.mulieres.de ſent.excõ.&.ca.medicina. de pœ-
nit.diſtin.1.Quod dictum Abb.ſequitur ibi Ioã.
de Anna.3.col.verſi.nota.in verbo,nullam,& di
3 cit,ꝙ hoc ſequitur Floria.quia põt nobilis † ho-
mo redimere pœnam magno pretio. & pro hoc
allegat,ꝙ omnes pœnæ ſunt arbitrariæ.ca. ſicut
dignum.de homic.& pro dicto Abb. facit dictũ
Dauidis dicentes Conſilium tibi placet, eleęmo
ſynis redimere peccata tua redime. Pro quo fa-
cit,quia ſecundùm Ambroſium in ſermone,qui
legitur in.3. Dominica de Aduẽtu. Nullum enĩ
tam graue delictum eſt, quod non purgetur ab-
ſtinentia,& eleæmoſynis extinguatur.Ait quo-
4 q; ſanctus Propheta,ſicut † aqua extinguit ignẽ
ita eleęmoſyna peccatum.Magna eſt ergo eleæ-
moſyna,quæ ardentium criminum glebas bene
uolentiæ ſuę fonte refrigerat,& quadam in igne
claritatis obruit incendia delictorum, vt quãuis
offenſus Deus,quanuis criminibus prouocatus,
cogatur liberare eleæmoſynis, quæ diſpoſuerat
punire peccatis.Et ex hoc credo euenire practi-
cam, quam aliqui illiterati iudices tenent, mu-
tando hanc pœnã carceris in oleum pro lampa-
de eccleſię,vel iubendo expedire aliquam pecu
niam pauperibus, quæ non eſt tuta, nec poteſt
fieri per iſtũ tex.ibi, *No diſpenſara en poco ni en mu*
5 *cho.*¶Tamen in modo capturæ † credo quòd be
ne poſſunt diſpenſare ex cauſa, ſi blaſphemã-
tes ſunt nobiles, literati, vel honorabiles, quia
non debẽt detrudi in carcerem publicam, quia
pragmatica hoc non dicit,ſed ſolum. *Que ſea pre-*
*ſo,y eſte en priſion vn mes.*Et carcer eſt arbitrarius,
6 † & arbitrio iudicis relinquitur.*Et hanc opinio
nem meam tenet Gregor.Lopez.in.l.2.titu. 28.
partit.7.in gloſſ.1.in fine & per eum in.l.4.titu-
lo.29.in gloſſ.*ome de buen linage*. eadem partit. &
Antonius Gomez de delictis in titu.de cuſtodia
reorum numer.6. vbi idem tenet.* Et ideò dicit
Pala.Ruuius in repeti.rub.de dona.§. 9. numer.
13.folio.

13.folio.5.ꝙ ſtante ſtatuto,ꝙ quis debeat poni in
carcere pro delicto,ſi aliquis nobilis venit carce
rãdus,ſatisfactũ erit ſtatuto,ſi aſsignetur ſibi am
plius locus,putà,palatius poteſtatis,vel, ciuitas
tota.Ita dicit ſingulariter Ang.de Peru.in.l. qui
carcerem.ff.quod met⁹ cauſa.& de iure regni eſt
tex.ſingula.in.l.4.tit.29.parti.7.in fine.ibi. *Si el*
recaudado fuere hombre de buen lugar, o honrrado por
riqueza,o por ſciencia,no le deuen mandar meter con los
otros preſos,mas deuen lo fazer guardar en algun lugar
ſeguro. Et Montal. ibi notat primò ex illa lege,
7 ꝙ accuſati † cuſtodiuntur arbitrio iudicis,cauſis,
& perſonis inſpectis.concordat text.in.l.prima.
ff.de cuſto.reorum.vbi eſt tex.notabil. cum gl.
& ibi Barto.& idem tenet Iaſ.in repeti.l. admo-
nendi.ff.de iure iurand.col.66.nume.143.&vide
gloſſ.ſingula.in.l.agens.C.de curioſis libr. 12. &
Antonius Corſet.in ſingula.ſuis in parte,cuſto-
dia. Ange.in tracta. male.in parte,qui iudex di-
ctum.numer.14.Et facit quòd tenet Cyn.in.l.1.
C.de priuatis carceri. vbi tenet, ꝙ officialis po-
teſt deputare carcerẽ in loco palatij vbi vult ex-
tra publicum carcerem & ibidem carcerare ali-
quem tàm in cauſã ciuili quàm in criminali & ſi
ex hoc fugã arriperet puniretur, ac ſi ex publi-
co fugiſſet:quia iſte talis locus dicitur publicus
carcer,quia eſt in loco publico deputatus,& hoc
dicit ꝙ tenet communiter doctores & vi.Pla.in.
l.nemo carcerem.C.de exacto tribu.lib.10.¶ Et
iuſta captione, ſeu detentione credo, ꝙ intelli-
gatur dictum Abb.& Hoſt.& ſequacium, quòd
ex cauſa põt iudex diſpenſare, ſed nõ in illis tri-
ginta diebus,in quibus debet eſſe captus,quia in
iſtis,nec in aliquo eorum poteſt iudex diſpenſa-
re ſub pœna hic contenta,ſcilicet,ꝙ ſubiaceat pa
tri vltioni.*Adeo quòd iſte menſis debet eſſe cõ-
tinuus & non interpolatus, & debet computari
à die carcerationis:tenet Grego.Lopez in.d. l.2.
tit.28.in fine.par.7.& Anto.Gomez de delictis.
c.de exilio & relega.nu.2.& vi.Alex. in conſili.
135.vol.4.vbi tenet,quòd licèt quis ſit in carcere
per diuerſa tempora non dicitur ſtetiſſe per tem
pus quod debuit ſtare : idem dicit de eo qui ſte-
tit per diuerſa in ordine:nam non erit profeſſus:
& vi.Bar.& Angel.in.l.fin.§.quotiens.ff.de pu-
blic.& vi.Specul.in titul.de ſtatu.monacho.§.1.
verſi.38.& de iſta cumulatione & coaceruatione
dierum & temporum vi.latè Alex.in.d. conſi.*
Et exiſtimo hanc eſſe mentem dictę pragmaticę
& iſtius text. quia dedecus eſſet magno militi,
vel literato,& ſimilibus perſonis propter hoc eſ
ſe in publico carcere,& ſic publicè pœnitere, qđ
non decet honorabilem perſonam ſecundùm
Abb.vbi ſupra in dict.c.2.nu.5.quod nota.Et cre
do,quòd iſta ſit intentio ſenatorum conſilij rega
lis:quia ex eo, quòd ego propter iſtas blaſphe-
mias aliquos nobiles & literatos in domib⁹ ſuis,
vel amicorũ aſsignaui eis pro carcere, & aliquan
do aliquos pauperes in carceribus locorum ſuo-
rum,& nõ in carcere publico ciuitatis vt poſsint
ſe ſubſtentare,& carnifices,& tabernarios in ta-
bernis in macellis detinebam captos cũ catenis,
vt in officijs ſuis ſic capti ciuitati ſeruirent, qui-
dam iudex cui rationem meæ ſyndicationis red
didi in ciuitate Placentiæ procedebat cõtra me,
dicti ſenatores iuſſerunt me illicò ſoluere, & iuſ
ſerunt quòd ſuper hoc contra me non procede-
ret,& totum ad conſilium regale remitteret, vt
patet in prouiſsione,quam habeo datam Tole-
ti.21.die Februarij.anno domini.1534.Et quia qs
cenſetur incarceratus & in vinculis detẽtus ſide
dit fideiuſſores detenendo arreſtum vel non re-
cedendo ab aliquo loco aut iurauit non recede-
re vt eſt tex.iuncta glo.in.l.in eadem.§.in vincu
lis & in.l.necnon.ff.ex quibus cauſis maio.& qa
in vinculis autem eos accipimus qui ita alligati
ſunt vt ſine decore in publico apparere non
poſſunt vt tenet Guid.pap.ſingulari. 437.&te-
net Iaſ.in.§.rurſus Inſti.de actioni.col.7.nu.49.
& tenet Guido.deciſsione.253.& quando quis di
catur eſſe in cuſtodia vi.Inn.in.c.nuper de ſent.
excõ.in principio & glo.in.l.fi.C. de curioſis li-
br.12.& ibi.Bar.¶Cui non obſtat, nec poteſt ob
8 ſtare iſte text.in quantum dicit. *ſin excepcion* † *de*
perſonas.vt in.c.nouit.de iudicijs.quia prout dicit
ibi Abb.nu.8.eſſe verum quando proceditur ad
correctionẽ peccati nõ eſt faciẽda diſtinctio per-
ſonarũ inter magnũ & paruũ in modo tñ coërcẽ
di,& puniẽdi,& in generibus pœnarum bene fit
differẽtia,vt ibi per eũ.facit gl.in.c.cũ quidã.§.il
li verò.de iur.iurã.*Et vi.quæ dixi ſuprà.in.c.1.
in gl.*derechamente*.nu.25.*Et gl.in.§. itẽ lex Cor-
nelia de falſis.Inſti.de pub.iudi.in verbo,depor-
tatio alia in.c.grauẽ.de pœnis.ſanctus Tho. pri-
ma ſecũdæ.q.73.art.10.tex.in.l.fi.C.quę res ven
di.nõ poſſ.& ibi gl.tex.in.l.8.ti.31.par.7. Hipp.
de Marſi.in.l.ſi qs viduã.in fi.ff.de quęſt.& Par.
de Put.in tract.ſyndi.in parte qd ſi per ſtatutum
fo.198.n.4.¶Et facit qđ tenet Bar. in.l.1.ff.đ edẽ
do.vbi dicit,ꝙ in his,quę fiũt ex mera gratia,etiã
apud Deũ eſt acceptio pſonarũ,ſecus in his,quæ
ſunt de mera iuſtitia,nec apud Deũ,nec apud ho
mines đbet eſſe talis acceptio pſonarũ.Quia ſcri
ptũ eſt.Ita iudicabis magnũ ſicut paruũ. vt in.d.
ca. nouit.Sed ſi eſt, ꝙ carceratio eſt arbitraria,&
ſic ex mera gratia(vt dictũ eſt)illico quo ad Deũ
& quo ad homines in iſto modo carcerandi põt
diſpẽſare,putà,in aſsignatione ipſius,quod nota.

S V M-

SVMMARIVM.

1 *Iudex non puniens delinquentem pœna ſtatuta in iure, debet puniri eadem pœna.*

2 *Qui non accuſat blaſphemantem punitur tanquam malefaciens.*

c Paſſe. c Nota tex. q iudex qui non punit
1 † delinquentem pœna ſtatuta in iure, debet puniri eadem pœna eſt tex. vnicus in. l. 3. C. nec ſacra. batiſ. reite. tex. in. c. vt clericorum mores. de vita & honeſtate. cleri. & in. l. § quis. C. de ſepulchr. viola. & in. l. vna. C. de priua. carce. & lex. 9. tit. *de los robos*. lib. 8. in ordi. reg. Montal. in. l. 2. tit. 2. for. ll. lib. 2. gl. quæ incipit, *Pierda lo que ouiere*. eundem Mont. in. l. 8. tit. 7. lib. 1. for. legum in glo. 1. vi. Bal. in. cap. 1. quæ ſunt regalia principis ſuper verbo bona committentium vbi tenet q ſi iudex non ſuſpendit illum qui ſuſpendendus erat debet ſuſpendi. ¶Et facit qui non ac-
2 cuſat † blaſphemantem tanquam malefaciēs punitur. vt probat text. in. ca. ſi quis. per capillum. 22. q. 1. ibi ſi quis autem talem hominem non manifeſtauerit, non eſt dubium quin diuina condēnatione coērceatur, & eſt crimen q nullus debet diſsimulare imò debet ipſum blaſphemantem nuntiare. tex. in. c. nonnulli & ibi Doct. de Iudæis. & Bar. & Angel. in. l. q ſenatus. ff. de iniurijs. & in. l. 1. ff. de pub. iudi. & Ludoui. Montal. in tract. de reprobatione ſententiæ Pilati in primo dubio, nume. 3. & 3. tomo. 3. tracta.

Prætorū. Cap. XXV. finis.

Sequitur. Cap. XXVI.

SVMMARIVM.

1 *Mores* Maurorum, *Iudæorum, & noſtri, in nullo concordant.*

2 *Conſortia malorum ſæpe bonos corrumpunt.*

3 *Habitatio, & conuerſatio continua cū Iudæis prohibetur.*

4 *Contagio quæ poteſt eſſe nociua, poteſt expelli, & vitari.*

5 *Ruffiani, ſiue Lenones, & meretrices, & ſimiles poſſunt à ciuitate expelli, & idem dic de leproſis, & de habentibus alias quaſcunq; infirmitates contagioſas.*

a Apartamiento. a Vtcaue tur in. l. 10. tit. 3. libr. 8. in ordi. regali. vbi ad plenum de iſta ſegregatione maurorum & Iudęorum. ¶Et ratio huius poteſt eſſe

paſſe c el la miſma pena, q el tranſgreſſor de la dicha pmatica hauia đ paſſar.

Prætor. Caput. XXVI.

Otroſi, que ſepa ſi eſta hecho y no ſe guarda el apartamiento a de los moros, y ſi no eſtuuiere hecho lo haga y ſi eſta hecho y no ſe guarda, lo haga guardar y requiera a los concejos comarcanos de los ſeñorios q lo hagan y guardē y trayan, y embiē relaciō de como ſe guarda ſo pena q pierda la quarta parte del ſalario.

quia maurorū
1 † & iudæorum mores, & noſtri in nullo concordant, & ipſi de facili ob continuam conuerſationem & aſsiduam familiaritatem ad ſuam ſuperſtitionem & perfidiā ſimplitium animos inclinarēt vt in c. ad hæc de Iudæi. & quia ma
2 lorum † conſortia ſæpe bonos corrūpūt. vt in. c. ſæpe. 28. q. prima. & hac de cauſa continua
3 conuerſatio † & habitatio cū Iudæis prohibetur, nec cum eis māducare, nec ab eis medicinā aſſumere debemus. vt. c. null9. & c. ſequēti. 28. q. 1. ¶Et qđ dictū eſt đ Iudæis intellige de Paganis, Saracenis & Gentilibus, cùm eadem ſit rō vt notat glo. in. c. ad mēſam. 11. quæſtion. 3. & cap. omnes. 28. qō. 1. licet Iudæi difficiliores ſint ad cōuertēdum, & peritiores ad ſubuertendū quàm Gētiles, quia legē habent & prophetias, & ideò hæc ratio potius habet locū in eis, quā in Gētilibus, vt notat Mōt. in. l. 4. tit. 2. lib. 4. for. ll. *Et vi. eūd. Montal. in reperto. ll. ordi. in parte Iudæi, vbi tenet, q licèt Iudæi non participēt cū chriſtianis in reb9 diuinis, tn̄ participāt in actibus humanis: & ideo iudex poſſunt de iure Chriſtianorū eſſe pcuratores & interuenire

pro chriſtianis in iudicio: vt Bal. in. l. ſpadonem. §. iam autem. ff. de excuſa. tuto. quia nō ſunt ita deteſtabiles Iudæi ſicut hæretici: quia fides Hebræorum habuit initium veritatis: vt Bald. in. l. nullus. C. de ſumma trini. & c. veterum. 9. diſt. * ¶Et ex rationibus ſupradictis eſt notāda regula, quam tradit Bal. in. l. nullus. C. de ſumma tri. & fide catholi. q omnes, quorū contagio poteſt
4 eſſe † noua, debent expelli, & vitari. vt notat glo. in authē. ius iuran. quod præſt. in fine. collatio. 2. quod dicit Montal. vbi ſupra eſſe notandum contra ruffianos, ſiue lenones, & meretrices, & ſimiles, qui pter eorum morbum & contagium poſſunt à ciuitate expelli, vel à vico, vbi habitant. Idem de leproſis, & de habentibus alias quaſcunq; infirmitates contagioſas. de quo per Montal. vbi ſupra. & vide Fran. Cur. in addicio. ad Paul. de Caſtr. in. l. iuſtitia. ff. de Iuſti. & iure. & Doctor del Caſtill. in. l. 62. de Toro. & Pala. Ruui. in repeti. rub. de dona. §. 60. nu. 8. Et Paul. de Caſt. in. l. nullus. C. de ſumma tri. & fide catholi. & facit text. & ibi glo. & doctores in. c. cùm oporteat de accuſatio. vbi ex inhoneſta cōuerſatione præſumitur contra aliquem: & vide Ripam in trac. de peſte. in. 3. parte. nu. 142. cum ſequentibus. * Et mendicantes validi & ocioſi homines expellendi ſunt de terra, nec talibus eleemoſynā debet erogari. l. 4. tit. 20. par. 2. & Bar. & Plat. in. l. vnica. C. de mēdica. valid. lib. 11. vbi dicunt, q iſti debēt puniri: & vi. Montal. in. l. 1. titul. 8. libr. 3. fori. in gloſſ. 1. in fin. & tex. ſing. in. l. 40. tit. 5. part. 1. & idem dic de hæreticis ne inficient alios. Et idem dicas generaliter vbi eſt timor huius inficiationis, vel ſimilis poteſt expelli de ciuitate. de quo per Bal. in dicta. l. nullus & Peregrin. in parte expulſio. vbi etiam dicit, quòd exceptis hijs caſibus domini terrarum non poſſunt expellere ſine cauſa vicini, nec mercatores forenſes de ſuis territorijs & non recedentibus bona auferre: quia mūdus eſt omnibus communis patria, & ideo non poſſunt expelli ſine cauſa ex qua poſſunt bāniri, tamen venturis autem ad patriam alienam bene poteſt interdici ingreſſus tenet Bald. in capit. in epiſtola. §. dominus verò de forma fidelitatis. * Tamen locator non poteſt expellere meretrices quibus

Prætor. Cap. XXVII.

Otroſi, que ſi algunos malhechores de ſu juriſdiction ſe acogieren a fortalezas a, o lu-

domum conduxit, licèt poſsint repelli à vicinis: quia ad illum vſum meretricandi domū conduxiſſe præſumitur. tenet Philip. de Peruſ. in ca. 1. de vſur. & Ripa in dict. tracta. de peſte in. 2. parte nu. 20. ¶ Et quia iam in noſtra Hiſpania non ſunt Mauri nec Iudæi: quia expulſi fuerunt per iſtum catholicum regem iſte tex. non vtitur nec practicatur, ideò in eo non inſiſtam, tamē de materia vide per totū titulum de Iudæ. & Sarac. & Montal. in glo. ordi. in parte Iudæus. & Ioan. de Plat. in. l. omnes qui. C. de decurioni. lib. 10. vbi latè. Vbi tenet q in malis nobiſcum non participant: quia cum eis non eſt epulādum, cōuerſandū, medicinas ſumendo, & ab conuiuijs eorū eſt abſtinendum, & diſtinctum habitum deferre debent vt à Chriſtianis dignoſci valeant. ¶Tamen habent participationem nobiſcum quo ad onera publica, licet non quo ad onores. ¶Item quantum ad iuditia & arbitria quia ſecundum noſtra iura agunt, conueniuntur, & puniuntur. ¶Item quantū ad matrimonia prohibita, vt cū perſonis prohibitis auia, vel ſorore non contrahāt. ¶Nec obſtat q nil ad nos de his quę foris ſunt. vt in ca. gaudemus. de diuor. quia eſt verum quo ad pœnam ſpiritualem non temporalem vt gl. in. c. Iudæi. de Iudæ. Sunt enim foris à nobis quo ad fidem, ſed quo ad alia ſubſunt nobis vt in. l. Iudæi. C. de Iudæ. ſecundùm Plat. vbi ſupra. * Et adde q meretrices cogi ad portandum aliquod habitum diſtinctum, tenet Bar. & Pau. in. l. mime. C. de epiſcopis. audi. & Peregri. in parte meretrix. *

Prætor. Cap. XXVII. finis.

SVMMARIVM.

1 *Receptans aliquem malefactorē in caſtro, vel fortalitio, tenetur ad emendam maleficij commiſsi, & ad pœnam de iure ſtatutam.*

2 *Pœna receptatoris delinquentium, & violantis pacem.*

a Fortalezas. a Vide text. in. l. 1. & tertia cum ſequentibus. tit. 16. libr. 8. in ordi. rega. vbi cauetur, q receptans
1 † aliquem malefactorem in caſtro, vel alio fortalitio, dominus caſtri tenetur ad emendam maleficij commiſsi & in ſuper tenetur ad pœnam de iure ſtatutam. Et iudex verò ſuper hoc inquiſitionem tenetur facere, aliàs de ſuo reſarciet. quod vendicat ſibi locum in eo, qui receptatur in villa, vel loco. & idem eſt, ſi receptat in caſtro, vel domo

vel domo forti,vel in arcibus mulieres,& earum rapientes, alioſq; molefactores,& eos noluerit iuſtitiæ tradere ſi requiſitus per adelãtatũ,noluerit delinquentes,vt permittitur, dare poterit extunc adelãtatus cum de hoc fuerit per publicum inſtrumẽtũ certificatus capere diruereq; fortalitiũ caſtrũ, vel domum in aliorum terrorẽ & exemplum.vide tex.in.l.prima cum ſequentibus titu.17.eod.

gares de ſeñorio q̃ con gran diligencia entiendan en ſaber a dõde eſtan, y requieran[b] a los receptadores que los

2 lib.8.in eiſdem ordi.regalibus.¶Et pœna† receptatoris delinquentium & violãtium pacem eſt quòd puniatur eadem pœna qua puniretur ipſe delinquens niſi ſit coniunctus vel affinis delinquentis,vt in tit.de pace iura.fir.c.primo.§. conuenticulas.& ibi Bal.tex.in.l.2.ff. de recepta. & in.l.prima.C.de his qui latro occulta. Archidia. in.c.quicunq; de hæreti.in.6.& tenet.l.2. in dic. tit.17.in fine eod.lib.8.in ordina. regali.

SVMMARIVM.

1 *Remiſsio vt fiat an ſit neceſsè quòd iudex delicti eam petat, vnde hîc.*

2 *Iudex requirens an debeat dicere in literis imperamus, vel requirimus & rogamus.*

3 *Cuius expenſis debet facere hanc requiſitionem.*

b Requieran. [b] Nota text. q̄ ad hoc
1 vt remiſsio† fiat eſt neceſſariũ q̄ iudex delicti dictã remiſsionẽ petat. idem tenet Barto.in.l.prima.C.vbi de crimi.agi opor.nu.primo.idem tenet Abb.in.c.primo. de rapto.nu.9.vnde ſi iudex delicti nõ curat requirere,poteſt delinquens puniri per iudicem originis vel alibi,ſecundum eũdem ibi,quæ opinio dicit ibi Ioan.de Anna.3.&.4.col.eſſe ſatis bona allegando Bal.in dicta.l.prima.& eſt text.in. §. ſi quis verò comprehenſorum.in authẽ. vt nulli iudicum.colla.9.& idem tenet Abb.in.c.ſi de foro compet.col.8.nu.15.& ibi additio. & idem tenet Bal.in additio.ad Spec.in tit. de cõpet. iudi. additiõe verſi.iudex originis.Et ideò dicit Iaco. de Bello Viſo.in ſua practi.in parte de fuga reorum.nu. 27. q̄ licet quis nõ commiſsit delictum in iuriſdictione illius iudicis qui eum detinet q̄ tunc poteſt ipſum punire quanuis alibi cõmiſſerit delictum,niſi fuerit requiſitus per iudicẽ loci, in quo deliquit,vel per iudicem domicilij criminoſi & ſic dicit q̄ intelligitur.d.§.ſi verò comprehenſorum &.d.l.ſi cui.§.fi.ff.de accuſ. vt dicit eſſe expreſſum.l.2.C.vbi de cri.agi oport.maximè quia in criminalibus prorogatio admittitur.vt in.l.1.in fine.C. de iur. om.iudi.&. l.2. & ſic ſi non fuerit requiſitus per iudicem in quo deliquit poteſt quilibet iudex eum punire q̄ dicit eſſe verum ſi criminoſus nõ habet certum domiciliũ quia: ſi haberet & ibi commiſiſſet eſſet remittendus neceſſario ad iudicem ſui domicilij etiã ſine requiſitione, quod dicit valdè nota.ibi.nu.30.in.d.practi.& ſic dicit q̄ intelligitur text.in.d.§.quis verò comprehenſorum.& lex.relegatorum. §. interdicere.ff.de interdi.& releg.nec delicta remaneant,impunita.vt in.l.ita vulneratus cũ ibi nota.ff.ad.l.Aquiliam.¶Et iſta petitio remiſsionis debet fieri à iudice delicti,nõ autem à iudice originis nec domicilij,& eſt ratio differentiæ. quia illam iuriſdictionem offendit vbi delinquit. vt tenet Baldus.in.l. executorem. C. de executio. rei iudi.& tenet Montal.in.l.prima titul.primo libro ſecundo foro legum.in gloſſ. *Alli reſponda.* prima col.& quòd requiſitio remiſsionis,ſeu petitio requiratur tenet Iacob. de Bello Viſ. in ſua practi.in parte de fuga reorum.num.63.¶Quòd intellige quando requiritur iudex par.ſiue æqualis,quia tunc requiritur petitio remiſsionis, ſec⁹ ſi eſt iudex inferior ſubiectus & habens iuriſdictionem taxatam, & non habens authoritatem puniendi vt ſunt iſti iudices pedanei quia tũc debet fieri remiſsio malefactoris per talem inferiorem ſuperiori ſine eo q̄ ſibi petatur nec requiratur.probat Bald.in.l.ſi Barſatorem.C.de fideiuſſoribus primo notabili.per legem ſecundam.C. de ſportulis.& tex.mirabilis in.§.audient.in authentica de defenſori.ciuitatis.collatione tertia, in principio.& tex.in lege prima.ff.de ſeruis fugitiuis ibi & inuentos redant.& Bartolus in lege magiſtratibus.ff.de iuriſdictione omnium iudicum.nume.tertio.& Innoc.ſingulariter in ca. vt fame.de ſenten.excõmu.& vide tex.in.§.neceſsitatem.in authẽ.vt iudi.ſine quoque ſuffrag.collatione prima:text.in.l.generali.C. de decurio. lib.10.& facit tex.in.§.& hoc quoq; præcipimus. in authentica vt litigantes iurent.collatione nona,& vide in ſimili Salycet. in lege prima. C. de exhibentib.rei in fine dicendo, quòd vbicunq; iudici apparet aliquem eſſe militem remiſsionem debet facere etiam parti non petente, quòd dicit

dicit eſſe notandum:quia miles non poteſt prorogare iuriſdictionem in criminibus & debet remittere cognito de crimine & cum actis cauſæ vt ibi.¶Et vide dictum Iacobum de Bello viſo, in dicta ſua practica iudiciaria in parte de remiſſione fienda,aliàs de fuga reorum.numer.63.vbi in expreſſo tenet,quòd ſi ſunt tales iudices qui non poſſunt commodè cognoſcere de crimine commiſſo propter deffectum iuriſdictionis,tũc tales tenentur remittere ſine requiſitione,& dicit quòd pro hoc eſt tex.in.l.3.in.fine.ff.de officio præfe.vrb.& in.l.fi.& in.l.ſolent.ff.de cuſto reorum.& in dict.§.audient.in authen.de defenſo.ciuita.&.l.defenſores.C.de defenſo. ciuit.&. l.fi.ff.de offi.prefe.vigil.& in authen.de manda. princip.§.fi.colla.3.& eſt tex.ſingula.de iure regni in.l.42.tit.16.parti.3.in fine.loquendo in teſte falſo,quia poteſt puniri per iudicem, tamen ſi talis eſt iudex qui nequit punire,quia non habet iuriſdictionem debet remittere eum maiori iudici puniendum. & vide quæ dicam infra.in c.48.in glo.*Qualeſquier juezes*.num.5.* Et vi ſingulariter Peregrin.in par.multa. & vi quæ dixi. ſuprà in proœmio in.gl.*qualeſquier*.nu.6.* ¶Et facit quod tenet Felinus in.c.non poteſt.de re iudi.num.5.vbi tenet allegando tex. in.l.fi.C.vbi ſenato.vel clari.& Areti.in.c.qualiter & quãdo el.2.de accuſatio.quòd ſi rectores prouinciarum vident perſonas illuſtres eſſe condemnandas, & nec poſſunt illas condemnare nec punire,debẽt referre cauſam principi,& tenet ſolẽnis doctor Ioann.Bernal.de Luco Epiſcopus Calagurritanus in ſua practi.cri.in parte,officiali, ac vicario generali.colum.2.¶Et vide Bald.in. c.quoniam contra.de probatio.numer.8.vbi ſi in capiendo malefactorem ſimul concurrant iudex ſuperior & inferior in eodem territorio,inferior debet ef
2 feri ſuperiori.¶Adde tamen† quòd iudex requirens in literis ſuis,non debet dicere imperamus, vel iubemus,ſed debet dicere,requirimus, & rogamus,& hortamur,vt tenet Angel.& Salyc.in dict.authen.ſi verò criminis.C. de adult.contra tex.ibi.& ſic vtitur & facit iſte text. in quãtum dicit.Requieran.*¶Et cuius expenſis iudex debet facere requiſitionem hanc,dic quòd expenſis criminoſi vt dixi infrà.in.gl.*entreguen*.nu.24. & ſi iudex in requirendo eum qui dicitur criminoſus expenſas faciat, poteſt ab eo recuperare. vt.l.circenſsium.C.de decurio.lib.10.& Peregr. in parte expenſæ.q.4.in.gl.expẽſas:ſed Henric. in.c.ad aures de ſimonia.2.diſtin.ait hoc verum de expenſis quas iudex faceret ſuus competens per fraudem ſeu contumaciam illius qui dicitur criminoſus:quia forte ſubterfugit,vel immunitatem eccleſiæ ſeponit,cui in ſidiando iudex facit ſumptus alias ſi non eſſet ſuus iudex puta q̄ laicus inſequitur notoriè clericum delinquentem tunc non recuperabit:ſed ſi non erat notoriè clericus poteſt recuperare vt dixi ſuprà.in.c. 15.in glo.*homezillos*,num.33.& licet ſit ſuus iudex qui eum inſequitur,vel requirit,ſi non eſt in vera contumacia repertum quia eſt ignorans, vel infirmus grauiter,vel ab alio iudice de facto detentus tunc non recuperat ab eo ſecundum.Hẽric.vbi ſuprà.*

SVMMARIVM.

1 *Remiſsio an fiat de neceſsitate, vel de vrbanitate.*

2 *Non remittit maior ad minorem.*

3 *Remiſsio habet locum in criminalibus.*

4 *An valeat conſuetudo, quòd remiſsio delinquẽtis non fiat.*

5 *Remiſsio fit in grauibus criminibus, ſecus in leuibus.*

6 *An in cauſa criminali ardua ciuiliter mota, habeat locum remiſsio.*

7 *Remiſsio vbi fit, an debeat fieri ante cõdemnationem.*

8 *Iudex antea quam delinquẽtẽ remittat, poteſt cognoſcere an ſit culpabilis nec ne : quia non tenetur ſequi iniuſtos appetitus requirentis.*

9 *Litera requiſitoria cum informatione delicti mittitur ad hoc, vt remiſsio fiat.*

10 *Si ſententia eſt perdita, ſufficit vt informatio ipſius iudici mittatur, vt delinquẽtem remittat, quia ſententia poteſt probari per teſtes.*

11 *Appellatione actorum ſententia continetur, & ſententia eſt de actis.*

12 *Vt remiſsio fiat decem requiruntur.*

13 *Raptor virginis, & honeſtæ mulieris, non remittitur.*

14 *In terris quæ ſunt ſub vno præſide, nõ eſt loc⁹ remiſsioni.*

15 *An vagabundus delinquens remittatur.*

16 *An in contractibus habeat locum remiſsio ad locum contractus.*

17 *Remiſsio in contractibus habet locum, quãdo*

 contra

contrahentes in fraudē contractus fugiūt & receptantur.
18 *Remiſsio in contractibus habet locum, quādo contrahens ſolutionem deſtinauit in certo loco, & promiſsit ibi perſonaliter repræſentare.*
19 *Remiſsio in contractibus habet locum, quādo contrahens renuntiauit foro ſuo.*
20 *Renuntiatio fori ſpecialis requiritur.*
21 *Clericus non poteſt cōſentire in alienum iudicem.*
22 *Ad rationem redendā remittitur quis ad locū vbi habuit adminiſtrationem.*
23 *Remiſsio habet locum in cauſa ſtatus.*
24 *Remiſsio cuius expenſis fit.*
25 *In cauſa inquiſitionis teſtes non debent venire ſuis ſumptibus, ſed ſumptibus reipublicæ.*
26 *Proceſſus, & confeſsio facta coram iudice remittente, an valeat.*

[c] Entreguen. c Nota text. q de iure regni in criminalibus
debet fieri remiſsio delinquētium ad locum de
licti. Idem tenet & latè. l. 2. titu. 17. lib. 8. in ordi-
1 na. rega. & hodie remiſsio † eſt de neceſsitate &
non de vrbanitate. vt voluit tenere gloſſ. in Cle.
paſtoralis. §. deniq; in verbo, de more. de re iudi
ca. & glo. in. l. ſi cui. §. fi. ff. de accuſatio. quia iſtę
gloſſæ reprobantur per text. in authen. ſi verô
criminis. in verbo iubem⁹. C. ad. l. Iuli. de adult.
& ibi Angel. & Saly. quia verbum iubemus in-
ducit neceſsitatem vt in. l. prima & ſecunda. ff.
quòd iuſſu. pro quo eſt text. ibi ſi verò impera-
ta neglexerit: quia hoc verbum imperata neceſ
ſitatē importat. c. q prę cipitur. 11. q. 3. & quia ne
gligens punitur, ergo tenetur arg. l. Gracus. C. đ
adulte. nec obſtat q par inparē non habet im-
periū: quia in hoc factus eſt ſuperior, licet nō ad
puniendū, & q de neceſsitate fiat remiſsio eſt ve
ritas. vt ponitur in dicta authen. ſi verò, ſecun-
dùm Bar. in dicta. l. ſi cui. §. cum ſacrilegium in
principio. & eſt tex. expreſſus in. l. 2. tit. 29. part.
7. ¶ Gloſ. tamen in dicta. l. ſi cui. §. fi. & in dicta
Cle. paſtoralis, poteſt ſaluari in caſu in quo per
alium iudicem literæ non fuerunt ſuper remiſ-
ſione directæ, nam tunc iudex cognito q alibi
deliquerit, & non in ſua prouincia debet ex vr-
banitate remittere ad iudicem delicti, vel vbi
maius crimen commiſsit. prout tenet Salyc. in
dicta. authen. ſi verò: & dicit notandū quia fortè
non auditū. q ſequitur Io. de Anna. in dicto. ca.
primo de rapto. colu. 5. ¶ Et tu vide Cardi. in. d.
Cle. paſtoralis. verſic. deniq;. nu. 17. vbi vult di-
ſtinguere aut remiſsio petitur in foro eccleſiaſtī
co vel in ſeculari, in primo caſu eſt vera opinio de neceſsitate, etiā ſi iudex eccleſiaſticus petat à ſeculari vt in crimi-

entreguen[c] y ſobre ello hagā todas las diligencias que de derecho ſe deuen

ne hæreſis. vt in. c. commiſsi. de hęreti. in. 6. licet
videatur q hęretic⁹ debet puniri, vbi reperitur,
& vbi delinquit in mari, & in cælo, & in terra. c.
ne quicquā. 24. q. 2. ¶ Si verò petitur remiſsio in
ſeculari foro, tunc ſi petitur de his locis qui ſunt
ſub eodem domino vel iuriſdictione, eſt facien-
da de neceſsitate ſi de diuerſis putat non fienda
de neceſsitate, niſi ſit conſuetudo. & iſta dicit eſ
ſe opi. Paul. de Liaza. quæ opi. Paul. ſeruatur ſi
in illa remiſsione eſt contradictio, ſecūdū Ioan.
de Anna. in. c. primo. de rapto. 5. col. ¶ Tamē di-
cit dictus Ioa. de Anna q Ioa. de Imo. tenet q ſi-
ue loca ſint ſub eodem, ſiue ſub diuerſis, debet
fieri remiſsio de neceſsitate & ad hoc compelli
debet per ſuperiorem, quia eos ius neceſsitat &
peccant ſi non faciunt, quia ius quòd eſt ſupra
omnes hoc iubet fieri, & ſic tenet cum iſto tex.
& cum opinione ſupra dicta, quòd de neceſsita-
te debet fieri, de qua quæſtione. vi. quoque per
Hippoly. de Marſi. in repeti. l. vnicę. C. de raptu
virgi. nu. 123. per quatuor colum. vbi aliam diſtī-
ctionem facit. Et ratio quare remiſsio fit eſt, vt
ex aſpectu alij terreantur. l. capitalium. §. famo-
ſos. ff. de pœnis vt tenet Ioan. de Anna. in dicto
cap. primo de rapto. colum. 4. verſi. quæ autem
ſit ratio, & Abb. in dicto cap. fi. de foro compet.
num. 15. * Et vi. Bald. in. l. præſes prouincię. ff. de
offic. præſi. in fin. vbi dicit, q licet iudex loci p-
cedat, ſi iudex delicti remiſsionē petit debet fie-
ri. quod dicit notandum, quia debet remittere e-
tiā ille qui per ſe poteſt puniri per. d. l. ſicui. §.
cum ſacrilegium. ff. de accuſa. & talis remiſsio
vtitur interris quæ ſunt ſub vno prīcipe. vt ibi. *
2 ¶ Tamen de maiori tribunali † ad minus non re
mittitur de neceſsitate. tenet Oldraldus conſil.
124. per tex. in authentica de appellatione & in
tra quæ tempora. in principio collatione quarta
& l. ad cognitionem. ff. ex quibus cauſis in poſ-
ſeſsio. eatur. & per. l. ad principem. ff. de appella
3 tio. ¶ Et quòd remiſsio fiat in criminalibus † eſt
tex. in dicta authē. vt nulli iudicum. §. ſi quis ve
rò comprehenſorum. colla. 9. & in. d. authen. in
verbo criminis. & notatur in. l. prima. & in aut.
ſi qua in prouincia. C. vt de crimi. agi opor. Bal.
in. l. cum archimedoram. C. vt in poſſe. lega. pē.
col. licet Bal. in additio. ad Specu. in tit. de accuſ
ſatore. verſi. quid ſi offenſus dicat ſe neſcire legē
dicentem q debeat fieri remiſsio, & de cōſuetu
dine hodie non fit remiſsio, niſi inter ſubditos
eiuſdem imperij, de quo per eundem Baldū in
lege ſecunda columna ſecunda. C. de ſeruis fugi
ti. eundem in. l. ſecūda. col. 10. C. de hæredi. inſti
tu. & in. l. pē. col. 19. C. de execu. rei iudi. Bar. &
ibi Alex. in. l. ſepulchri. ff. đ ſepul. viola. Oldral.
conſi. 124. per. d. §. ſi quis vero comprehēſorum.
& hoc tene, quia eſt cōis opi. vt remiſsio fiat. vt
Cæpola in cōſi. 59. col. 3. verſi. videtur dicēdum.
& tenet Paris de Put. in tractat. ſyndica. foli. 68.
verſi. ſi iudex. ¶ In tantum q non valet conſue-
4 tudo, † vt non fiat remiſsio delinquētium, ſi de
linquēs non eſt in loco domicilij vel delicti: qa
per hoc publica vtilitas læderetur, quæ requirit
vt publica crimina non remaneant impunita. c.
vt famæ. de ſent. excom. & quaſi irrationabilis
eſſet talis conſuetudo, & grauoſa, & ideò non
valet. vt tenet Abb. in dict. capitulò finali. de fo
ro compe. numero. 23. ¶ Sed cōſuetudo q iudex
domicilij nō remittat ad iudicem delicti, vel ecō
uerſo, bene valeret dummodo alter prædictorū
in cuius territorio dixit velet delinquentem pu
nire: qa tūc ceſſaret ratio prędict: vt tenet Abb.
in capitulo primo de rapto. num. 10. ¶ Sed quo-
modo ex non vſſu inducitur conſuetudo con-
tra notata in capitulo Ioannes. de cleri. coniug.
Dic quando ſæpe fuit petita remiſsio delinquē
tium, & fuit denegata nec aliquid inde ſecutum
eſt, tunc enim iſte non vſſus habeat contrarium
actum diſpoſitioni iuris, ideo inducitur conſue
tudo. vt in dicto. capit. Io. Secus tamen ſi nūquā
fuiſſet petita remiſsio, nec conceſſa, tunc enim
non poteſt dici introducta conſuetudo: quia nil
fuit actum contra ius cōmune. Requiritur enim
petitio vt fiat dicta remiſsio, quòd declarat ita
Abb. in dicto capitulo fi. nume. 23. quam diſtin-
ctionem ſequitur Cæpola in dict. conſi. 59. col.
5. verſi. ſed hic poſsit dubitari. & Io. de Anna. in
d. c. 1. de rapto. col. 4. verſi. in eadem: q dicit pro
cedere niſi iudex loci vbi delinquens ſit, aliàs ta
lis qui punire poſsit, putà ratione priuilegij vel
præſcriptionis, vel alia ratione præmiſſa, ſcili-
cet, immunitatis conſuetudo tenet. & idem te-
net Cæpol. in. d. ſuo conſilio. ¶ Et q remiſsio in
5 criminalibus fiat, intellige † in criminibus gra-
uibus, ſecus in criminibus leuibus: quia tūc non
fit remiſsio vt in dict. §. ſi quis verò comprehen-
ſo: tenet ad literam Domi. in. d. c. Romana. §. cō
trahentes de foro compe in. 6. in fin. & ſequitur
Anto. Fran. in additio ad Abb. in dict. c. fi. de fo-
ro competen. in additione quæ eſt in nu. 15. &
dicit quòd illud dictū Domi. ſequitur Lanfran.
de Fauo pręceptor ſuus in repeti. l. in quorum.
ff. de pigno. & tenet Mont. in. l. 1. tit. 1. lib. 2. foro
leg. in gl. 2. & facit tex. in. c. primo. de priuilegi.
in. 6. & tenet Io. de Anna. in dict. c. primo đ rap.
5. col. * Et eſt tex. expreſſus. in. l. 2. titu. 17. libr. 8.
ord. ibi *ſi algunos hizieren maleficios anſi de muertes, como de robos e furtos que merezcā auer pena en los cuerpos.* & ibi *tenemos por bien que qualquiera que fiziere coſa porque merezca muerte, o otra pena corporal,* & ſic
quòd in iſtis caſibus criminalibus grauibus ha-
bet locum remiſsio, ſecus in alijs caſibus crimina
libus leuibus in quibus reus non meretur pœnā
mortis nec corporalis: quia tunc non eſt locus re
miſsioni: & ita tene & nota quia iſta eſt com-
munis opīo ſecundum. Abb. in. c. ſi. de for. cōp.
num. 15. nec in atrocioribus habet locum remiſ
ſio ſi agitur de crimine ciuiliter ſecundū Abba.
ibi. * ¶ Adde tamen, q licet ſit cauſa criminalis
6 ardua, † ſi eſt ciuiliter mota nō eſt locus remiſsio
ni. per. d. §. ſi quis verò comprehenſorum, quia
ceſſat ratio ſupradicta; quia pœnę impoſitio nō
eſt alijs exemplum, & hæc cauſa comparatur ci
uili. c. tuæ. de procurato. & iſta eſt veritas ſecun
dùm Cardi. in dicta Cle. paſtoralis. §. deniq; in
fine. & Anto. Fran. in additio. ad Abba. in. c. pa-
ſtoralis. §. præterea đ offi. delega. ¶ In caſibus au
7 tem in quibus fienda eſt remiſsio, debet fieri †
ante ſententiam & ſic ante condemnationem.
quia condēnatus non remittitur per iudicem
qui eum condemnauit. tenet Saly. in dict. l. 1. C.
vbi de crimi. agi oportet & Bald. in. l. executorē
C. de executio. rei iudi. verſi. queritur. col. 6. nu.
18. q dicit ibi eſſe valde notandum. & tenet Sal.
in. l. 2. C. vbi de cri. agi opor. facit tex. in. l. relega
torū. §. interdicere. ff. de interdi. & relega. & ibi
gl. facit. l. aditos. C. de epiſco. audi. tenet Mōtal.
in. l. prima. titul. primo. lib. 2. for. leg. in gloſſa. 2.
col. 2. verſi. Itē nota q ſi quis methymnēſis. vbi
ait, q illi qui dicunt remiſsionem ad locum deli
cti fieri intelligitur de condēnaudo, non de iam
condēnato. idē tenet Anto. Franc. in additio. ad
Abb. in. c. fina. de foro competen. in additione
quæ eſt in nume. 15. in fine. ¶ Sed miror de iſto
Antonio Franciſco non vidiſſe Alex. in. l. à di-
uo Pio. §. ſententiam. ff. de re iudi. nu. 2. & 4. vbi
tenet contra Bal. & Saly. & dicit non bene dixiſ
ſe. Imò q etiam poſt latam ſententiam condēna
toriam à iudice loci domicilij, eſt locus remiſsio
ni: quia dictus. §. ſi verò. generaliter loquitur, &

 rationes,

ratiões,propter quas debet fieri remiſsio,militãt
etiã poſt ſententiam , & ſic remanet contra Bal.
& eius ſequaces.vbi per eum.nu.4.col.3.Et no-
ta,quia magna eſt authoritas Alexan.quia vt ait
Feli.in.c.ex parte de reſcrip. 8.col. Alex. eſt lu-
cerna ardens in cathedris iuris ciuilis,& alleuiaſ-
ſet multos labores poſteris.Et ſic vult Alex.ꝙ va
lebit proceſſus,& ſententia iudicis domicilij,ſed
erit exequenda per iudicem loci delicti remiſsio
nem petẽtem.allegat.tex.in.l. ſolent.& in. l.nõ
dubium.verſ.illud. ff.de cuſto. reorum. & dicit
eſſe menti tenendum.Sed credo, ꝙ ſi ſentẽtia la
ta eſt executioni mãdata,ꝙ non teneatur iudex
domicilij remittere ꝑ ſupradicta.¶Sed tu quoq;
potes aliter intelligere,quòd poſt ſentedtiam ha
bet locũ remiſsio,ſcilicet,quãdo iſte delinquens
tranſtulit ſe in aliam iuriſdictionem extraneam
& in illa cõmiſsit aliquod delictum,tunc debet
iudex,qui eũ capit , & detinet punire de illo cri-
mine cõmiſſo in ſuo territorio, & iuriſdictione,
& de inde remittendus ad aliam iuriſdictionem,
Et hoc verum,ſi crimen ibi commiſſum ſit tale,
quod nõ impediat executionem alterius iuriſdi
ctionis,vt putà,ſi crimen ſit tale,ꝙ mortem non
exigat,& aliud delictũ primum cõmiſſum mor
tis pœnam exigeret,quia tunc primo de minori
pœna,deinde de maiori tractandum eſt.vt in di-
cta.l.ſi cui.§.fi.ff.de accuſa. & ſic in loco captió-
nis poteſt manum,vel pedem amittere, vel ver-
berare,ſi qualitas criminis hoc exigat:& de inde
eſt remittendus ad aliam iuriſdictionem , in qua
maius,vel æquale crimen cõmiſsit, & ibi alia ma
nus,vel pes amputabitur , vel ad furcam ſuſpen-
detur, vel ſecundum qualitatem criminis punie
tur,quia vna executio non debet aliam impedi-
re.vt in dicta.l.ſi cui.§.fi.& tenet Iacob.de Bello
viſo in ſua practi in parte, de fuga reorum. num.
22.& nu.23. quia in pari crimine vel pœna impo
nenda,eſt iudex,qui eum detinet,in executione
præferendus,cùm poſsidentis ſit potior cõditio.
vt notatur in.l.2. ff.ne quis eum qui in ius vocã.
vi exi. ¶Et vide dictum Iacob. de Bello viſo.
vbi ſuprà,vbi ponit , quid ſi delictum eſt cõmiſ-
ſum in iuriſdictione duorum,& vnus cœpit ma-
lefactorem,an ſit remittendus alteri. Et tenet ꝙ
nõ,quia cõdominus,qui cœpit, poteſt cognoſce
re,& punire,niſi eſſet contentio inter ipſos de iu
riſdictione quia tũc habet locum ſequeſtratio.vt
ibi.nu.24.cum ſequentibus.¶Adde quoq;,ꝙ in
caſibus,in quibus fiẽda eſt remiſsio , antea quam
8 remittat,†poteſt iudex cognoſcere,an ſi ille,qui
eſt remittendus,eſt culpabilis, vel ne quia in cri-
minalibus iudex nõ tenetur ſequi iniuſtos ap-
petitus requirentium, ſed tantum modo iuſtos.

tenet Ang.de Peru. in. d. authen. ſi verò crimi-
nis.in principio.per.d.Innoc.in.c. paſtoralis. de
offic.delega.in glo.iuſtam.quod ſequitur Ioan.
de Anna.in.d.cap.primo de repato.4.columna.
verſi.tertia eſt opinio. ¶Licet videatur cõtrà, ꝗa
remittere debet ſine aliqua cognitione,quia præ
ſumptio eſt pro iudice requirente.vt in.c.in prę
ſentia.de renũtiatio.tunc quia requiſitus eſt me
rus executor.c.paſtoralis.§.prętereà de offi.dele
ga.l.ſi vt proponis.C.de executio.rei iudi. ¶Ta
men dictum Ang.& Saly.eſt verum,quia aliqua
lis cognitio requiritur,aliàs ſine cauſa infamare-
tur. vt gloſ. in dicta Cle. paſtoralis. in verbo. de
more,in fine. Et Cardi. ibi in dicto verſi. deniq;
in fine.cum ea tranſit,tamẽ dicit, ꝙ Paul.de Lea
za. ibi dicit, ꝙ ſi petitur remiſsio in principio
proceſſus,debet fieri aliqualis cognitio , ſecus ſi
iam eſt condemnatus.Quod dicit Cardi.eſſe ve
rum,niſi conſtaret,ꝙ iniuſtè fuiſſet condẽnatus
tunc enim non remittet,aliàs enim ędificaret ad
gehennam,tanquam faciẽs cõtra conſcientiam.
per.c.literas.de reſti.ſpolia.& per nota.in.c.pri-
mo de offi.ordi.& ſic tenet , ꝙ cognitio requiri-
tur,etiam ſi ſit condẽnatus. ¶Tamẽ in condẽna
to contrarium de noſtro iure regio cauetur,quia
oſtẽſa ſententia,illicò reus debet capi,& remitti
de alio nõ cognito.tex.eſt.in.l.2.tit.17.li.8.in or
di.regali.ibi. *Llegando el querelloſo con la ſentencia a
los alcaldes del lugar do eſtuuiere el malhechor a les re-
querir que lo prendan, y lo embien preſo al lugar donde
hizo el maleficio, embiando ſelo a requerir los alcaldes q̃
dieron la ſentẽcia, que ſean tenudos los dichos alcaldes , y
officiales del lugar do acaeſciere de lo prender, y prendan
y embien preſa , y bien recaudado a los alcaldes y juezes
del lugar, donde anſi fiziere el maleficio.* Qui text. eſt
ſingu.pro opinione Paul de Leaza,& ſit ꝙ in cõ
dẽnato per iudicẽ delicti non requiritur vt per
iudicẽ,qui facere debet remiſsionem, cognoſca-
tur ſi eſt bene condemnatus,vel nõ , quia ſtatim
ſine aliqua cognitione eſt remittendus ſub pœ-
na ibi cõtenta.¶Et ſic ꝙ dictum Ang.Saly.& ſe
quatiũ,dicẽtiũ,ꝙ requiratur cognitio,procedat,
quãdo petitur remiſsio antea quã ſentẽtia ſit lata
cõtra delinquentẽ,quia tũc requiritur, vt tenet
Abb.in.d.c.fi.de foro cõp.n.18.& tũc ſecundum
eũ iſta ſummaria cognitio debet fieri in loce deli
cti.Et ſufficit,ꝙ præſumptiuè ꝓbetur delictũ il
lius qui debet remitti:quod ſequitur Anto.Frã.
in additio.ad Abb.in.d.c.paſtoralis. §. prętereà.
in additione, quæ eſt in parte expreſſum . in fi-
ne.n.6.allegãdo Bal.in additio.ad Specul. in tit.
de cõpe.iudi.adi.in verſi.malefactor,quod ſequi
tur Alex.in additio.ad Bart.in.l.hæres abſens.§.
ſi quis tutelã.ff.de iudicijs.in additione, quæ eſt

in parte,querịtur. allegando Ang.ibi,vbi dicit,
ꝙ quando fieri debet remiſsio in criminalibus,
ſeu in ciuilibus,ſemper requiritur cauſæ cogni-
9 tio , & ſic vtitur : quia dum remiſsio petitur,†
mittitur litera requiſitoria cum informatione
delicti,vt iudici loci,à quo poſtulatur remiſsio
conſtet,an talis fuerit reus.vt Barto.in dicta.l.1.
C.vbi deni.agi oportet.¶Circa dictam.l. ordi-
namenti dubitatur de.q.quæ mihi euenit ſen-
tentia,per quam quis fuit condemnatus crimi-
10 naliter,non apparet,quia eſt perdita,†vel tabel
lio eſt mortuus & in ſuis prothocollis nõ appa-
ret,an cum in formatione ipſius ſentẽtiæ iudex
debet remittere delinquẽtem? Tene ꝙ ſic, quia
ſententia poteſt probari per teſtes.tex.in.ca.ſi-
cut.de re iudi.Bart.in.l.fi.C.eod.tit. de re iudi.
additio.Abb.in.ca.Albericus. de teſti.in prima
additione.Bald.in tit. qui teſtes ſint neceſſa. ad
proban.noua inueſtitu.in vſi.feudo.Bart.& ibi
Alex.in additio.in.l.ſicut.C.de fide inſtrumen.
¶Facit quoq;,ꝙ acta iudicij poſſunt probari per
teſtes,etiã ſi nulla ſcriptura actorũ interueniat.
glo.in.l.cum quis.C.de rebus credi.in verbo ma
nifeſtum.Facit glo.& ibi Saly.in.l. quoniã mul
tæ.C.de hæreti.Bar.in.l.prima.§.ſufficit.ff.bo-
no.poſſe.ſecundùm tabul. Lanfran. de Oria.in
repeti.c.quoniam contra.de probatio. in princi
pio.num.16.allegando Bar.in.l.in frauden. §.ne
q;.ff.de iure fiſci.¶Idem tenet Bal.in.l.2.C.vt li
11 te penden.dicens,ꝙ ſententię† appellatione a-
cta contineri , & eſt veritas ſecundum Lanfran.
vbi ſuprà. Vi. tu quoq; Alexan. in.l.tale pactũ.
§.qui prouocauit.ff.de pactis.nu.5.vbi tenet, ꝙ
ſententia eſt de actis fori & Bar.in.l.acta.ff.de re
iudi.vbi eſt caſus.illicò poteſt probari per teſtes
ſicut acta iudicij,& ita fuit deciſum.¶Et ad hoc
12 vt remiſsio † fiat, multa requiruntur.vt ponit
Guido papa deciſsione. 202. & ibi eius additio-
na.& ea breuiter reaſſumendo.Dico ꝙ primùm
quòd requiritur,eſt ꝙ conſtet crimen,de quo a
gitur,fuiſſe commiſſum.¶Secundò , ꝙ crimen
conſtet fuiſſe commiſſum in territorio iudicis
requirentis.¶Tertiò,ꝙ delatus non ſit vagabũ
dus.¶Quartò,ꝙ delatus non ſit accuſatus de hę
reſi.Sed in hoc dic vt dictum eſt ſupra in.c.20.in
gl.Vſurpan.nu.20.¶Quintò,ꝙ non cõmiſſerit
crimen penes iudicem,quem detinetur,quia an
tea quam remittatur, debet fieri de tali crimine
punitio.per.d.l.ſi cui.§.fi.¶Sextò,ꝙ iudex req
ratur,vt dictum eſt.Quos caſus dicit Guido pa-
pa eſſe notabiles,quia quotidie occurrunt.¶Et
additio,eius addit ſextum,ſcilicet,ꝙ delictũ nõ
ſit minimum.vt Domi.de ſancto Gemi.in dict.
c.Romana.§.contrahẽtes.in fin.¶Octauũ,ꝙ re

miſsio petatur inter ſubditos eiuſdem imperio.
¶Nonò,ꝙ remiſsio petatur fieri à minori tribu
nali ad maius , quia non fit de maiori tribunali
ad minus,vt dixi tenere Oldral. conſilio iam al
legato.124.¶Tamẽ iſta regula fallit primò,in ra
13 ptore†virginis,vel honeſtæ mulieris,quia talis
malefactor per quemcunq; iudicem capiatur,
etiam ſi non ſit iudex ſuus,nec in ſuo territorio
delinquit,ſed alibi,non tenetur remittere eum,
ſed ipſum punire ſine fori præſcriptione,nec de
neceſsitate remittitur ad locũ delicti.Eſt doctri
na Paul.de Caſt.in.l.raptores.C.de epiſcopis &
clericis.per tex.ibi.nu.7.¶Secũdò fallit, in ter-
14 ris,quæ ſunt†ſub vno præſide actu,vel dñio.vt
tenet Bald.in.d.l.hæres abſens.§. ſi quis tutelã.
ff.de iudicijs.verſi.in ea.in fine.¶Aliqui volunt
15 ꝙ ſit alia fallentia in vagabundo,†ſed certè nõ
eſt:quia in eo habet locũ remiſsio. vt tenet latè
Abb.in.d.c.fi.de foro cõpet.9.col.nu.21. & Mõ
tal.in.d.l.1.tit.1.lib.2.foro.ll.in.gl. Alli reſpon-
da.¶Cy.tamen in.d.l.1.C.vbi de cri. agi. opor.
dicit,quia de multis neſcitur vbi habeant domi
cilium,ideò vbicunq; reperiuntur,poſſunt con
ueniri,niſi caueant de reſpondendo in loco do-
micilij,cûm quaſi ſit impoſsibile aliquem ſine
domicilio eſſe.ff.ad municipal.l. eius.§.celſus.
ad finem.quod dicit videri Petro eſſe rationabi
le.Et ꝙ vagabundus non remittatur,tenet Gui
do papa.in deciſsione.202.vbi quoque dicit , ꝙ
vagabundus eſt,qui certum non habet domici-
lium.ſecundùm gloſſ.in.l.prima.§.prætor.ff.de
damno infecto.ibi, habitationem non habet.&
ibi Bar.& vi.Abb.latè in.d.c.fi. de foro compe-
tenti.col.6.nu.13.&.14.& ibi additionato.¶Sed
dic,ꝙ licet vagabundus poſsit conueniri.vbi in
uenitur,nõ tamẽ per hoc ſequitur, ꝙ nõ habeat
locum remiſsio,ſi petatur,quia debet remitti,vt
dictum eſt tenere Abb.& Mõt.vbi ſuprà.¶Sed
16 quæſtio eſt,an in contractibus habeat†locũ re-
miſsio ad locum contractus. Quæ quęſtio eſt d
ciſſa per tex.in.c.Romana.§.contrahẽtes. de fo
ro cõpet.in.6.vbi tenet,ꝙ in cõtractibus nõ ha
bet locum remiſsio,ſed debet ibi cõueniri, ſi ibi
inuenitur,licet olim fuerũt opiniones. quod ꝓ
bat.d.§.contrahẽtes.& ibi Domi.latè in fin.vbi
dicit,ꝙ non obſtat ratio gl.quia parificantur ci-
uilia,& criminalia , quia eſt verum quo ad forũ
ſortiendum,non quo ad remiſsionem,ſeu tracta
tionem in iudicio.vt ibi.& probatur in.l.2.ff.de
in ius vocan.& iſtammet opinionem, ꝙ in cõtra
ctibus non ſit locus remiſsioni tenet Bar.in.l.hę
res abſens.§.ſi quis tutelam.ff.de iudi.& ibi An
gel.& Paul.nu.8.& idem tenet Bart.in.l.prima.
ff.ſi quis in ius vocand.non ierit.3.col.& ſequi-

turibi Alex.nu.6.& Iaſ.n.9.Bal.in.l. cum archi
medoram.C.vt in poſſe.lega. & eſt communis
opinio de iure communi.& ſequitur Abb. in di
cto.c.fi.de foro cõpet.nu.37.¶Sed de iure regni
aliter videtur,imò ꝙ in contractibus habeat lo
cum remiſsio.vt in.l.prima.tit. 17.lib.8.in ordi
natio.regali.vbi habetur, ꝙ debitores contrahẽ
tes,qui in fraudem contractus fugiunt,& rece-
ptantur,remittuntur ad loca cõtractus. Et ſic ꝙ
de iure regni eſt notandum,ꝙ ſicut in delictis,
ſic in contractibus fit remiſsio delinquentis, &
contrahentis.Sed Monta.ibi in glo.ordi.in par
te,delinquens,dicit,ꝙ credit ſub correctione vi
dentium,ꝙ iura cõmunia,ſupra allegata nõ cor
rigantur,qđ euitare licet.vt in.c.cùm expediat.
de electio.in.6.quia dicta lex regia ſolùm habet
17 locum † in ſuo caſu,cùm contrahentes in fraudẽ
contractus fugiunt,& receptãtur,& pro hoc ap-
probatur,quod in fine dict.glo.§.contrahentes.
quidam dicebant,quòd ſi contrahens abeſt ani
mo latitandi,iudex vbi reperitur,tenetur ad re
miſsionem,aliàs poſsidentur bona,vt ibi.& hoc
credit verum,quæ opinio & intellectum mihi
quoque videtur,quia ex verbis legis colligitur.
¶Quoque dicta lex regia poteſt intelligi ſecun
dum eundem Montal.vbi ſupra.& Bal.in dicta
l.cum archimedoram.nu.6.qui dicit ibi reperiri
notatũ per antiquiſsimos doctores, qui multis
ætatibus Accurſium præceſſerunt in dicta.l.pri
ma.ff.ſi quis in ius voca.non ierit,ſcilicet,ſi con
18 trahens † ſolutionem deſtinauit in certo loco,&
promiſsit ſe ibi perſonaliter repræſentare, quia
tunc etiam inuitus ad locum cõtractus dicitur.
Et ideo dicit Baldus,ꝙ ſi in inſtrumento debiti
eſſent iſta verba,promiſsit in tali loco ſoluere,
& ſe ibidẽ perſonaliter repræſentare, ſemper ad
eum locum debet fieri remiſsio, quia ipſe ſibi
hanc neceſsitatem impoſuit. Quod intelligit
verùm Bald.ſi hoc actor petat remitti,ſed ſi non
petitur,vel reus non obtemperat prætori, tunc
loquitur materia legis primæ.ff. de eo quod cer
to loco.¶Quoque intellige dictam regulam di-
cti.§.contrahentes,& eſt ſecunda fallentia, niſi
19 † in contractu renuntiauit foro ſuo.Iſta eſt gloſ.
ſingularis & non alibi in dicta lege prima.ff.ſi
quis in ius vocand. non ierit. in gloſſa ſecunda
& per ea eſt communis opinio ſecundùm Ale-
xandr.ibi & Bartolus in dicta lege hæres abſens
§.ſi quis tutelam.& Baldus in dicta lege cum ar
chimedoram.numero quinto,vbi ait, ꝙ ſi priui
legio fori renuntiauit,cogitur eidem ſe repræſen
tare,quia hoc caſu remittitur in ciuili,ſicut in cri
minali,vt renuntiatio priuilegij fori aliquid o-
peretur,quod dicit valde mente tenendum. Et
licet Angel⁹ in dicta lege hæres abſens.§.ſi quis
tutelam reprobet.d.glo.& Rapha.Fulgo.& Io.
de Imol.in dict.c.fi.tamen Iaſ. in dicta.l. prima.
ff.ſi quis in ius voca.non ierit.nu. 9. eam defen-
dit,licet primò adducat quatuor rationes cõtra
eam dicendo:quia quando forenſis contrahit in
certo loco,& renuntiauit priuilegio fori, certè
illa renuntiatio nil aliud penitus poteſt operari,
niſi remiſsionem,ergo nec ſit fruſtra,ita neceſſa
riò debet intelligi.arg.in.l.ſi quando. in princi-
pio.ff.de lega.primo. Et per iſtum fundamen-
tum tenet Bal.cum iſta glo.& dicit eſſe vnicam
in iure ciuili in.c.præterea.vlti.col.de offi.dele-
ga.verſi.ſed nunc quæro.& eam ſequitur idem
Bal.in.d.l.1.& Azo.in ſumma de iuri. om.iudi.
& firmat Archi.in.c.primo.11.q.1.& Innoc.in.c.
dilecti.&.c.poſtulaſti.de foro compe.Et opi.g.
& Bart.in dicto.§.ſi quis tutelam.& ſequacium
dicit eſſe communem.Marianus Soci.in dict.c.
poſtulaſti.articulo.3.principali.& iſtam gloſ.&
Barto.ſequitur Bal.& dicit notabile in conſilio.
256.in primo volu.verſ.& pactũ eſt appoſitum.
Et vi.Roma.ſingul.279.vbi eam ſequitur.& per
ea gl.in.d.l.1.ff.ſi quis in ius voca.nõ ierit.Dicit
ꝙ eſt cõmunis opinio,& ibi ponit alios duos ca
ſus,ſcilicet,qñ iurauerũt contrahentes ſe litiga-
turos in loco contractus,& ratione contumaciæ
nimiæ.vt ibi per eum,& per eius additionatorẽ.
¶Et nota practicam Ang.in.d.l.1.quaſi in prin-
cip.verſi.ſequitur in glo.dicentis, ꝙ illa gl.deci
dit,ꝙ in loco contractus quis ſortitur forũ,adeo
ꝙ ibi conueniri poteſt,licet non inueniatur ibi
ſi renuntiauit priuilegio fori per pactum. Vnde
ſi tunc in alieno loco moratur,reſcribi poterit iu
duci illius loci vt eum capiat,& eum captũ,trãſ-
mittat ad iudicem loci contractus, quod eſt no-
tandũ,quia ſic vtitur,& idem tenet Paul. de Ca
ſtro ibi nu.12.*Et ſi iudex contractus,vel qui tu
lit ſententiam non vult ſcribere alteri iudici,vel
ille cuius auxilium implorat non vult exequi,
aut auxilium præbere per ſuperiorem poteſt
cogi,& puniri,& tenebitur parti ad intereſſe:te
net Peregrin.in part.executio.q.1.in.gl. *manda-
re*:& Bar.in.l.à diuo pio.§. ſententiam.nume.5.
ff.de re.iud.¶Sed cui pertinet decima,ſeu exe-
cutionis iura,an iudici requirenti,vel iudici qui
ad talem requiſitionem fecit.vi.quæ dixi infrà.
in.c.40.in glo.*donde ſe hizieren*.in fin.in additio-
ne.*¶Credo tamen,quod in hoc non ſufficiat re
20 nuntiatio † generalis,ſed requiritur ſpecialis re-
nuntiatio fori,per ea,quæ tradit Alex.in. conſi
lio.11.in.2.parte conſiliorum. per.l. de his. ff.de
tranſa. & ibi docto. & per ea quæ tradit Ludo.
Roma.conſilio.472.fi.columna.vbi inter cæte-
ra dicit,

ra dicit,ꝙ cauſa renuntiationis generalis adiun-
ctæ renuntiationi ſpeciali ſolum ad eos caſus tra
hitur,qui ſunt ſpecialiter expræſsis ſimiles,ſeu
minores,nõ autem maiores,ſeu grauiores.vt ex
preſsè dicit firmare Guiller.de Cu.cuius opinio
nem omnes ſequuntur in.l.ſed & ſi quis.§. quæ
ſitum.ff.ſi quis cautio.& ſequitur Cyn.in.l.1.C.
commoda.in additione. & Canoniſtæ in.c.pri-
mo de commoda.¶Sed hoc non procedit in cle
21 ricum, † quia non poteſt conſentire in alienum
iudicem expreſſè ſine licentia ſui iudicis. vt in
c.ſignificaſti.de foro compe. & ideo talis renun
tiatio fori non operatur effectum ſecundùm
Abb.in dicto.c.fin.de foro compe.nu.37.¶Vbi
dicit expreſſè,ꝙ quoq; fallit dicta regula.d.§.cõ
22 trahentes.in reddenda † ratione de adminiſtra-
tione,vt debet remitti ad locum,vbi geſsit.tex.
ſecundum in vnum intellectum.in.l.1.C.vbi de
cri.agi opor.& ita tenet ibi gloſſ.& tex.in.l.pri-
ma.C.vbi de ratio.agi opor.*Et facit.l.22.titu.2.
part.3.in fin.& ad iſtam rationem redendam nõ
admittitur procurator,ſed perſonaliter debet re
di.gl.in.ca. querelam.de procura.in verb.infir-
miter & probat glo.in.d.l.dum dicit,ꝙ debet re
mitti ad locum geſtionis ad eam redendam, ſi
ibi non inuenitur, quod eſt ſpeciale in ratione
reddenda,licet in contractibus non fiat remiſsio
ſecundum Salyc.ibi,& probat text.in.l.16.titu.
13.par.2.vbi populus debet venire coram rege ꝓ
ratione redenda,& pro alijs,vt ibi. ¶Sed vnum
tene menti,michi ſingula,ꝙ licèt ſit verũ,quòd
adminiſtrator alicuius pij loci poſsit conueniri
pro ratione de adminiſtratione redenda,& ſuos
hæredes coram iudice eccleſiaſtico:& ad eum re
mitti,vt in auth.de ſant.epiſco.coll.9.§.œcono
mos,& ibi Angel.eſt verum quando talis admi-
niſtrator eſt clericus,ſecus ſi eſt laicus:quæritur
tunc coram iudice ſeculari eſt conueniendus:te
net.l.61.tit.5.partit.1.*¶Item fallit dicta regula
23 in cauſa † ſtatutus,quando exiſtens quis in poſ-
ſeſſione ſeruitutis,confugit ad alium locum, &
ibi vendicat ſe in libertate, debet enim remitti
ad locum vnde confugit, vt ibi de hac quæſtio-
ne cognoſcatur,& ſic de conſimilibus ſecũdûm
Abb.vbi ſuprà.de quo per Cy.in dicta.l.prima.
C.vbi de cri.agi opor.¶Sed ſciendum eſt quan
24 do fit remiſsio,cuius † expenſis fieri debet,putà
quando accuſator petit malefactorem remitti
ad locum delicti. Dic ꝙ fit remiſsio expenſis pe
tentis ſecundum Bal.qui ita dicit à ſe fuiſſe quæ
ſitũ per iuſtitiariũ Apuliæ.in.c.nonnulli.de re-
ſcrip.col.5.prout refert & ſequitur Iaſ.in.l. à di-
uo Pio.§.ſententia vera.ff.de re iudi.nu.2. & vi.
Montal.in dicta lege prima,tit.primo.fo.ll.lib.
2.in gloſ.*Alli reſponda*.verſ. item nota.vbi idem
tenet,dicendo,ꝙ ſi priuatus pro ſuo intereſſe pe
tat malefactorem remitti ad iudicẽ delicti, hoc
fiet expenſis petentis,vt in.l.pẽ.cum ſequẽti.C.
de eroga.mili.anno.lib.10. Idem tenet Iacob.de
Bello Viſ.in ſua practi. iudiciaria,in parte,de re
miſsione fienda.nu.82. Si autem iudex officio
ſuo hoc petat,fiat expenſis publicis illius terræ,
ad quam fit remiſsio.arg.in.l.mulier in opus ſa-
linarium.ff.de capti.Bal. in libro feudo.in titu.
de pace tenenda.c.primo.§.ſi iudex.& idem te-
net Anto.Fran.in additio.ad Abb.in dicto.c.fi.
de foro compe.in additione,quæ eſt in num.15.
in fine.& vi.legem ſtyli.113.vbi tenet, ꝙ expen-
ſis accuſatoris,& non accuſati,nec villæ,vel loci
debet fieri remiſsio,ſed credo ꝙ dict.l. intelliga
tur.vt per Montal.vbi ſuprà.¶Attamen tu vide
dict.l.2.tit.17.lib.8.in ordi.rega.in fin.vbi tenet
ꝙ expenſis delinquentis fit remiſsio,ſi habet bo
na,& ſi non habet expenſis accuſatoris: & iſti
non habentes bona,ſoluantur per officiales lo-
ci,vbi delinquens fuerit inuentus. Sed in quan-
tum in fine dicit,quòd ſupradicti non habentes
bona fiat expenſis officialium,intelligerem, ꝙ
fiat expenſis publicis,& non expenſis iudicum
& hoc per dictum Bald.in.c.primo de teſtibus.
25 vbi dicit.quôd in cauſa inquiſitionis † non de-
bent teſtes venire ſuis ſumptibus,ſed reſpublica
mandato iudicis dabit expenſas;& debet man-
dari maſſario communis,ꝙ faciat ipſis expẽſas
de publico.Et hoc intelligo quando reus,nec a-
ctor non habent bona,ſed hodie quando nõ ha
bent bona, fit remiſsio ex expenſis applicatis
ſumptibus iuſtitiæ.*Vi.quæ dixi ſuprà.in iſto.
c.in.gloſ.*requieran*.in fin.in additione.*¶Et te-
net ꝙ ſi delinquens,ſeu fugitiuus remittitur,re-
laxatur fideiuſſoribus promittentibus quòd ſe
præſentauit corã iudice, ad quẽ debet fieri miſ
ſio vt.ff.de in ius vocãdi.vt eant,aut ſatiſdent,in
rubro & in nigro, aliàs debent ſub fide remitti
cuſtodia periculo iudicis remittentis. vt in au-
then.vt nulli iudi.§.ſi quis vero comprehenſo-
rum.colla.9.iam allega.& debet remitti ligatus
ſecundum qualitatem delicti.vt notat gloſſa in
Cle.paſtoralis.de re iudi.in verbo de more.ꝓut
tenet Ioan.de Plat.in.l.quicunq;.C.de fugitiuis
colonis libro.11.*Sed cognitio an ſit relaxandus
ſub fideiuſſoribus omnino iſte, qui ſic remitti-
tur,vel nec:ſpectat ad iudicem delicti,& non ad
iudicem qui remittit:tenet Grego.Lopez. in.l.
24.titul.18.partit.3.ſed hoc credo in grauibus de
lictis vt in dicta.l.partit.ſecus in leuibus.*¶Sed
26 an proceſſus, † & confeſsio facta coram iudice
remittente valeat?Dic quòd non,quia agitatum

hazer[d] y ſi no ſe los entregaren nos lo notifiquen[e] con los teſtimonios que ſobre ello ſe tomaren lo mas preſto que pudiere.

eſt coram non ſuo iudice.vt per Saly.in.l.ea quidem.C. de accuſat.ibi.14.quæro an confeſsio: Bar.Paul.& docto.in.l.magiſtratibus.ff.de iuriſdictione omnium iudicum. de quo per Abb. in.c.at ſi clerici.de iudicijs.quarta columna.numero.14.cum ſequentibus.& ibi per Sebaſtia.Sapi.&Anto.Fran.in additio. ¶ Tamẽ cogitur perſeuerare in cõfeſſione facta coram incompetẽte, etiam per tormenta, vt Baldus in lege prima.C.de cõfeſsis penultima columna.vt per Barba.in additione ad dictũ Abb.in dicto cap.at ſi clerici.in additio.quæ eſt in numero.14.in parte,non compellitur. Latè Angelus in tractatu maleſi.in parte, nec non ad denuntiationem.verſi. quæro an confeſsio.nu. 22.de quo ibi latè per Aũguſtinum de Ari.in additioni.

d **Hazer.** d Perquirendo reos & mittendo ſuas literas requiſitorias cum informatione delicti in eis inſerta,requirendo, & rogando,vt ſibi remittant. vt latè dictum eſt in gloſſa.Requieran.& in glo. *Que los entreguen.* verſicul.adde quoque.

S V M M A R I V M.

1 *Si iudex non vult remittere delinquentem, debet adiri rex,& rex ad reſtitutionem cogit.*

2 *An iudex domicilij cogatur remittere per iudicem delicti.*

e **Notifiquen** e Nota tex.ꝙ quãdo iudex nõ vult remit-
1 tere delinquentem,debet adiri † imperator, ſeu rex,cuius authoritate hoc fiat, & per regẽ cogitur ad remittendũ.vt tenet Bartolus in.l. ſi cui.§.ſacrilegium.ff.de accuſa.verſi.ſed quæro. Idẽ tenet Pau.de Caſt.in.l.hæres abſens.§.ſi quis tutelã.ff.de iudi.nu.10.& ſingulariter Hippolytus de Marſi.in repetitio.l.vnicæ.C. de raptu virgi. nu.124. Et idẽ tenet Iacob. de Bello Viſo in ſua practi.iudiciaria in criminalibus in parte de fuga reorũ.nu.73.per tex.in.l.in prouincijs.C.de muner.& actu.lib.12.& in.l.2.de executor. & idem tenet Pla.in.l.omnes omnino.C. de agricol. & cenſitis lib.11.¶ Et punitur iudex,ſi nõ remiſsit. vt Bart.in dict.§.ſacrilegiũ,eadẽ pœna vt in.l.2. tit.17.in fine libr.8.in ordinatio.regali.*Et.l.4. eiuſd.titu.& etiam eſt caſus curierit ibi quam.l. vi.vbi tenetur ad debita.& vi.ſuprà.in.gl.1.*forta,legais*.& in.c.3.glo.iuriſdiction nu.18.&.19.vbi late.*Et facit quod tenet Bal.in.cap.bonæ memoriæ.el primero.de poſtula.prælat.nu.12. vbi dicit,ꝙ omnis iudex,qui imponit alicui neceſsitatem adeundi principem ſuper eo,quod ipſe inferior poterat facere,& debeat,eſt puniẽdus, & dicit ꝙ iſtam doctrinam ponit tex. in authe.de quæſtore.§.ſuper hoc.collatione.8. Et iſta opinio,ꝙ cogatur per imperatorem ad remittendũ eſt tenendã.vt per glo. in Clemen.paſtoralis.§.
2 denique.de rè iudi.in verbo,de more.vbi ait,† ꝙ iudex delicti non poteſt cogere iudicem ſub quo degit delinquens ad ſibi remittendum, ſed cogetur per ſuperiorem illius.Idem tenet Saly. in dicta authentica ſi vero criminis.C.de adult. & Ioan.de Anna.in capi.primo de rapto.colũna quinta.¶ Licet Cy.in.l.properandum.§.ſint autẽ reus.C.de iudicijs.in.7.quæſ.dicit,ꝙ cogetur per iudicẽ loci requirentis, quia iudex ſentẽtiæ ſuperior eſt iudice loci.arg.in authẽ.vt nulli iudicũ.§. ſi quis vero cõprehenſorũ.collatione.9. vbi ait,quòd iudex loci neceſſè habet remittere reum,ergo eſt ſibi in hoc ſubiectus. Hinc infert Cy.vbi ſuprà,ꝙ ſi nõ paret ſibi in iſtis iudex loci,poſsit cohiberi à iudice,qui tullit ſentẽtiam, vel laturus eſt:quia in hoc non ſunt pares.quod videtur ſequi Iaſon.in dicto.§.ſint autem. numero.3.

Prætorũ. Cap. XXVII. finis.

a **Y ventas.** a Vi.ſimil.tex.& quæ ibi poſui in.c.6.ſuprâ eod. in parte, *Anſi miſmo viſite las villas*,& in.c.17. in gloſſa *Bien baſtecida.**Vi.Parid.de Put.in tracta. ſyndi. in part.iudicis ſupprema folio.154.vbi de hoc.*

S V M M A R I V M.

1 *Hoſpes cogitur hoſpitari viatores poſtquam incepit tenere hoſpitium,& aduocatus aduocare.*

2 *Hoſpes inuitans hoſpitium, vel ſi inuitauit viatorem ſi poſtea pœniteat,tenetur viatori de dolo.*

3 *Viator debet ſoluere pretia iuſta victualium, alias poſſunt denegari.*

4 *Si domini victualium noluerint vẽdere viatoribus,poſſunt ea accipere propria authoritate in preſentia duorum hominum, ſoluendo pretium.*

5 *Hoſpitatores, an poßunt emere victualia, vt carius vendant viatoribus.*

6 *Pœna hoſpitis vendẽtis vinum,& alia victualia in fraudem ſtatuti.*

b **Acogidos.** b Et cogitur hoſpes † ho-
1 ſpitari omnes viatores.l. prima.in fine.ff.fur.aduerſ.naut.&.l.1.in principio cum gl.ff.naut.caupo.ſtabu.& Bar.in.l.1.§. cura.ff.de officio præ.vrb. Quod eſt verũ, poſtquã incepit tenere hoſpitiũ,non autẽ antea ſecũdũ Bar.in.l.1.§.maxima.ff.naut.caupo. ſtabula. & in.l.licitatio.in principio. ff. de publica & in authen.omnes.C.communia de ſucceſsio.& ibi Bald.ꝙ per Bart.in.l.mariti.§.1.ff.de adulte.*Et vi.ſuprà.in.c.17.in.glo.*a razonables precios*.nu.8.* ¶ Et quoq; non tenetur hoſpitari,ſi habet multos hoſpites in domo,adeò,ꝙ non poſsit omnibus ſufficere,vel locus eſſet incapax,quia in hoc caſu licet poſuerit ſignum in caupona,non tenetur omnes hoſpitari.hoc probatur in.l. facti aduerſi.ff.naut.caupo.ſtabul.*Et vi.Barba.in rep. rub.de fide inſtru.col.46.verſicul.facit tex.ſingul.vbi idem tenet,ꝙ hoſpes non tenetur hoſpitare quando eſt grauatus multitudine hoſpitantium in hoſpicio: quod dicit ſingula.allegãtem Bar.in.l.1.§.1.ff.furti aduerſus nautas.* Et idem nota in iudice.vt Bar.in.l.munere. ff. de muneri.& honori prout tenet Soci.in fallen.in parte, lex generaliter.verſi.fallit ratione impedimẽti, & hoc deficiente,tenetur hoſpitem recipere,quia acceptauit, & incepit hoſpitium tenere videtur acceptare cum ſuo onere.vt in.l.vnica.§. pro ſecundo.C.de caducis tollend.¶ Et ideo licet quis non cogatur eſſe aduocatus; ſi ſumit officiũ aduocationis tenetur aduocare,& ſeruare leges aduocatorum.vt in.l.quiſquis.C. de poſtulan.& tenet Bal.in.c.cũ acceſsiſſent. de conſti.num.21. &.l.14.ti.19.li. 2.in ordi. rega. & in.l.ſi quis fiſci.ff.de poſtula.Et beatus Archiepiſcopus Floren.in.3.parte.tit. 6.c.1.§.1. per text.in.l. nec quicquam. ff.de offi.proconſu.& ſi aduocatus recuſat adimplere, remouetur perpetuo ab officio aduocationis.vt in.l.prouidendum.C.de poſtula.ſi cõpetens ſalariũ ſibi cõſtituatur ſecũdum Archiep.Floren.vbi ſuprà.Et ratio poteſt eſſe,quia vt dictum eſt,acceptauit aliquid, & videtur acceptare cum ſuo onere,vt per Bal. in.d.
2 c.dũ acceſsiſſent.& Iaſ.in.l.cõtra iuris.§. ſi filius nu.11.ff.de pactis.quos vide.¶ Et ſi hoſpes † inuitãs hoſpitiũ,vel inuitauit viatorẽ, ſi poſtea pœniteat tenetur actiõe de dolo viatori ĩuitato.Ita tenet Alex.in.l.ſi pœnã.ff.de verb.obli.n.4.allegãdo.Io.And.in pœmio Decretali.¶ Et viato-
3 res † debent ſoluere ꝑtia victualiũ:quia ſi pretiũ iuſtũ nõ offerũt,poſſũt victualia tranſeuntibus denegari.tenet Ang.in.l.vẽditor.§.ſi conſtat.ff. cõia prædio.verſic.Itẽ hic eſt caſus.& dicit ꝙ ex pacto licito eis põt denegari, ſi pretia victualiũ ſoluere nolũt.Ad qđ dicit ꝙ facit tex. in.l.ſi minoris actum.ff.de adminiſtra.tuto.aliàs trahere tur pactũ de tranſitu ad iniquũ compendium. quod eſſe non debet. vt ibi. & in.l.2.C. proempto.¶ Et vi.text.ſingula.in.l.12.in legibus *de la*

Prætorum. Cap. XXVIII.

Otroſi, les mandamos que fagan q̃ ſe veſiſtẽ los meſones y vẽtas,[a] y trabajẽ porq̃ eſtẽ bien reparadas,anſi de los officios,como đlas otras coſas que ſon meneſter,para que los caminãtes, y eſtrangeros ſean acogidos,[d] y apoſentados,y ſe põga taſſa en ellos, y ſe haga guardar la taſſa

 herman-

hermandad. quæ latius in iſto propoſito loqui
tur vbi viatoribus huius regni, vel extranei, de-
bent ſibi, & iumentis ſuis dari victualia iuſto pre
4 tio, & hoſpitari. Et ſi dñi † victualiũ noluerint
vendere, viatores poſſunt ea accipere propria au
thoritate, dum
modo hoc fa-
ciant in præſen
tia duorum ho
minum dicti lo

ſegũ la ley[c] đl ordenamiẽto đ Toledo

ci, ſoluendo pretium pro eis. ¶ Et vide text. ſin-
gula. in. l. 1. tit. 24. lib. 4. for. ll. vbi liberè poſſunt
emere neceſſaria, & non debet eis pretiũ altera-
ri ſub pœna, de qua ibi loquendo in peregrinis.
¶ Quinimo dicit Roma. in ſingula. 231. per text.
in. c. 1. de pace tenẽda & eius violato. in vſi. feud.
ꝙ peregrinus in menſe Maij poteſt ſtare in via,
& capere herbam pro ſuo equo. ¶ Et an ſi iſti ho
5 ſpitatores † poſſunt emere victualia, vt carius
vendantur? Dic ꝙ non, vt tenet Abb. in. cap. pri-
mo. ne cleri. vel monach. num. 6. de quo vide in
Sum. 14. q. 3. &. c. 1. &. c. canonum. &. c. quicunq;
tempore meſsis. &. c. eijciẽs. 12. q. 4. &. c. quoniã.
88. diſt. Et cum hoc cõcordat tex. in. l. 8. quæ in-
cipit, *Ordenamos.* libr. 5. tit. 7. in ord. reg. licet illa
lex loquatur in regatonis (hoc eſt, reuẽditorib⁹
curiæ) &. l. 10. eius tit. extendit, ꝙ non ſolum in
curia non emantur victualia vt reuendantur, ſed
etiam extra curiam infra quinq; leucas ſub pœ-
nis ibi contentis. Vnde patet ex eis, quòd extra
curiam, & terminum quinq; leucarum bene poſ
ſunt emi victualia vt reuendantur, & ſic video
fieri. * Vi. quandam pragmati. factam iſto anno.
1560. in ciuitate Toleti. per noſtrum regem Phi
lippum. 20. die octobris per quam permittit ſta
bularijs, ſeu cauponibus in ſua taberna, ſeu cau-
pona diuerſoria habere comeſtibilia ad ſuſtẽta-
tionem itinerantium, & eis poſſunt vendi dum
modo iuſte & nõ immoderatè vt ibi: quia rectè
& ritè & iuſtiſsimè fuit condita ad euitandas mo
leſtias & extorſiones tã itinerantiũ, quã ſtabula
riorum. * ¶ De pœna autem hoſpitis vendentis
6 † vinum, vel alia victualia in fraudem ſtatuti. vi.
Bal. in. l. non dubium. C. de legi. colum. 4. num.
10. verſi. 7. fit fraus.

Ley. c Quæ eſt in ti. 21. li. 2. l. 14. in ord. reg.
vbi đ iſta taxatione hoſpitũ, & đ his
quę iſti hoſpitatores poſſunt lucrari in reuendi
tione, hordei, & ſtipulæ, quam vide quia eſt ſin
gularis, & eam ſerua.

Prætor. Caput. XXVIII. finis.

Sequitur. Caput. XXIX.

SVMMARIVM.

Ex ludo multa mala proueniunt. ſ. quod ludentes blaſphemant Deum, & prohibitio ab eccleſia facta contẽnitur. Et venit vſura, & rapina, ſurgit ſcandalum. Nugæ etiam ex ludo deſcendunt. Euenit quoque furtũ, & violentia perpetratur, & falſum committitur, & mortis cauſam præſtat ludentibus. Deceptiones autẽ infinitæ. Perditio temporis euenit. Vita autẽ turpis agitur. Quoque euenit, quod bona dilapidãtur. Poſtremò autem inſurgit deſperatio.

2 *Ex ludo procedunt viginti peccata.*

3 *In multis caſibus ludus permittitur.*

4 *Quantitas quæ poteſt ludi.*

5 *Aliquis luſsit vno die pluribus vicibus duo argentea, an puniatur.*

6 *Ludens ſi perdit totam pecuniam, quam extraxerat, & poſtea ſecundò extraxit aliam pecuniam, an incurrit pœnam iterum ludendo.*

7 *Si vnus ex colluſoribus receſsit, & poſtea reuertatur, debet puniri, quia dicitur nouus ludus*

8 *Si lex diceret, quòd ſi quis fuerit inuentus ludendo puniatur, & pluries inuenitur ludendo licet ludus ſit continuatus, punitur pluries. Eodem modo dic de inuento cum armis.*

9 *Non valet pactum factum inter luſores, ne poſsint à ludo recedere, donec alter eorum totum perdiderit*

10 *An valeat pactum de non ludendo, & ſi luderet daret amico centum nomine pœnæ.*

11 *Vxor poteſt ſtipulari à viro pœnam, ſi tenuerit concubinam.*

2 TVegos. a Quia ex eis ſequen
1 tia mala † ꝓueniunt.
¶ Primũ malũ, quia veriſimile eſt ꝙ
ludentes blaſphemãt Deũ. vt eſt tex.
in conſtitu. alearum vſus, ſituata ſub titul. C. de
religi. & ſumpti. fune. & ſecundùm Bald. ibi eſt
vna de cauſis quare lud. tabularum prohibetur.
Et quia quoque ſæpe membra noſtri redempto
ris inſcinduntur, quare tales peiores videntur eſ-
ſe Iudæis. vt in. cap. 2. de maledi. ¶ Quoque pro-
uenit ſpretus, quia contemnitur prohibitio lu-
diab

di ab eccleſia prohibiti, vnde tales quodam mo-
do Iudæi & Pagani nuncupantur, propter tran
ſgreſsionem canonis, & legis. vt. c. ſi quis presby
teri. 81. diſt. & per talem inobedientiã in crimen
primi parentis quis videtur incidere. 44. diſt. c.
quorũdam. &
quaſi euange-
lium contẽne-
re. vt. c. de libel
lis. 21. diſt. vnde
periculoſũ eſt
claues Perri cõ
tẽnere. vt. c. ſi.
de exceſ. præ-
la. ¶ Quoque

Prætorum. Caput. XXIX.

OTroſi, que no conſienta [a] juegos vedados, ni table

euenit vſura, & rapina, quia eodem, & quaſi in-
ſtanti, & vno tempore æquiparantur, & illã lon
gè excedit, & prouenit etiam rapina, in eo, ꝙ lu
dens intendit ſpoliare proximum, & eum ſpo-
liat, & licet nõ expoliet, Deus reſpicit cor, non
manum. vt in. ca. ſi quid inueniſti. 14. quæſtio. 5.
¶ Quoq; inſurgit ſcandalum, & boni ſcandalizã
tur, & nil autem eſt agendum cum ſcandalo. ca.
cùm pridem. de renuntiatio. &. c. nil cum ſcan-
dalo. de præſcrip. ¶ Nugæ etiam ex ludo deſcen
dunt. quoniam in ludo multiplicantur menda-
cia, & verba vana, & otioſa, quorum quilibet ra-
tionem Deo reddere tenetur, & ideò vitanda
ſunt. c. coram. 49. diſtinctio. ab his maximè cauẽ
dum eſt: quoniam euolat emiſſum ſemel irreuo
cabile verbum. ca. dolentes. de celebra. miſſa. &.
44. diſt. in. fi. & eſt peccatũ mortale mentiri, vt
in. c. q̃liter & qñ. el. 2. de. accuſat. ¶ Itẽ euenit fur
tum, quia cũ luſor plerunq; ad inopiã propter re
rũ ſuarũ amiſsionẽ deuenit, ad furta ſe cõuertit,
quod eſt peccatũ grauiſsimũ, & cõtra præcepta
Decalogi. vt dicitur in tit. de furtis. ¶ Quoq; vio
lẽtia perpetratur, qñ ꝓpter ſimilẽ cauſam, quia
violenter volens à ludo recedere, retinetur. Inſti
tu. de iure perſona. §. 1. ¶ Item cõmittitur falſum
in imponẽdo & mittẽdo falſos taxillos, aut alias
ſimiles falſitates faciendo. vt Maria. in tracta de
ludo. in. 5. &. 8. quæſtio. ¶ Quoq; mortis cauſam
præſtant ludentes, quoniam veniunt ad conten
tioſa verba, de verbis ad verbera, de verberibus
ad vulnera, & de vulneribus ad homicidiũ, & ſic
de primo ad vltimũ cauſa eſt homicidij. vt in. c.
ſi. de iniur. &. c. lator. de homi. ¶ Deceptiones au
tem infinitæ & qui meli⁹ ſcit decipere, meli⁹ lu-
dere dicitur, eccleſia aũt neminẽ vult decipere,
vt in. c. p tuas. đ donatio. nec laqueũ mittere. 27.
q. 1. c. de viduis. ¶ Quoq; euenit corruptio multi
plex. ſ. proximorũ, quos malo exẽplo ludẽs cor
rũpit. 10. q. 4. c. cũ in iſtis. vnde ſcđm Hoſti. dici-
põt, ꝙ talis tenetur Ieſu Chro. ¶ Vita aũt impiè
agi dicitur propter ludũ, & ſic offenditur hone-
ſtas, quę eſt inter primaria præcepta. vt in proœ
mio Decret. §. ratio quoq;, & ea potiſsima ratio-
ne per eccleſiam prohibetur. c. clerici. de vita &
honeſta clerico. ¶ Quoq; euenit, ꝙ bona dilapi
dantur, & ſic pręſumitur vti male ſubſtantia ſua
vt tenet Bal. in auth. ꝙ locum. C. đ colla. ſi. col.
¶ Poſtremò etiã inſurgit deſperatio, vnde quoti
die videmus propter deſperationem amiſſorũ
in ludo, iuuenem venenum ſuſcepiſſe, & vitam
functus fuiſſe. prout refert dictus Maria. in dict.
tracta. de ludo. in fine. ¶ Vide tu quoq; viginti
2 † peccata, ſeu mala, quæ procedũt ex ludo per
Archiepiſcopũ Florẽti. in. 2. parte titu. 1. c. 23. §. 6.
vbi iſtos caſus & alios ponit. ¶ Quare hac de cau
ſa rectè leges ciuiles imperatorum, & ſacri cano-
nes, & leges huius regni ludos prohibuerunt. vt
in. dicta conſti. alearũ vſus: & per totũ titu. ff. de
alea. c. clerici. de vita & honeſtate cleri. &. ca. in-
ter dilectos. đ exceſsi. præla. & per totum tit. 10.
lib. 8. in ordina. rega. ¶ Tñ in multis caſibus lud⁹
3 permittitur, † putà in cauſa cõuiuij, quia tũc lu-
dere licet. gl. in dict. c. inter dilectos. in verbo, lu
dos eſt. pro ea textus in. l. quòd in conuiuio. ff.
de aleatoribus. textus in. l. ſeptima. titul. 10. libr.
octauo. in ordinamento rega. gloſ. in. capit. eps.
35. diſt. Quoq; ludere permittũtur induſtrioſi,
vel ex ingenio, vt certãdo haſta, vel pila iacẽdo,
vel currẽdo, ſaliẽdo, luctãdo, vel pugnãdo, vel ſi
milibus, q̃a virtutis cauſa vel fortitudinis fiunt.
vt eſt tex. in. l. ſolẽt. §. ſenatus cõſultus. ff. de alea
to. & iſti ludi & ſimiles dicũtur liciti, q̃a in eis e-
xercẽtur vires corporales. vt eſt gl. & ibi Paul. đ
Caſtro in l. ſi rem. §. ſi quis ſponſionis. ff. de præ
ſcripti. verbis. & tenet Specul. conſcien. in pri
mo tracta. c. 75. §. 2. vbi quoque dicit, ꝙ qui prin
cipaliter ludos ſupra dictos ludit propter deſy-
derium lucrandi, ꝙ eſt cupiditas, quæ eſt radix
omnium malorum. vt in capit. nam & concupi-
ſcentiam. de conſtitutio. peccat, vt ibi per eum.
& tenet Cardi. in Clemen. 2. de vita & honeſta-
te clericorum. nu. 23. ſed non tenetur reſtituere
quod lucratus eſt in talibus ludis, licet peccet,
nec dare pauperibus, niſi in tali ludo commiſſe-
rit aliquam fraudem, vel dolum. vt tenet dictus
Specula. conſcien. allegando Abb. in dicto. c. cle
rici officia. vbi tenet in nu. 12. verſic. circa primũ
Et dicit eſſe rationẽ quare nõ ſubiacet reſtitutio
ni: quia homines nõ ſe ſubmittũt fortunæ. imò
bonum inde prouenit cùm exerceat ſe ingenia.
¶ Sed ſecundum eos non debet quis ſe exercere
in iſtis ludis cauſa ſpoliandi proximum, ſeu lu
crandi, ſed principalis cauſa debet eſſe exercita-
tio in

tio ingenij,aliàs credit,ꝙ id,qđ vincitur ibi , ſit
reſtituendũ,ſaltẽ pauperibus, propter intentio
nem damnatam ſpoliãdi proximũ,dicit ꝙ facit
in arg.c.qui emit.14.q.4.& melius præceptum
euangelij,Diliges proximũ tuũ, ſicut teipſum.
24.quæſt.4.c.debet.&.c.proximos. de pœnit.
diſtin.2. ¶Tamen in iſtis ludis non debet ludi
4 maxima quantitas, † vt in dicta conſtitutione,
alearum vſus,ſecundũ Abba.vbi ſuprà.quod de
clarat dictus Specul.cõſcien.in dicto loco,in v-
no ſolido,qui ſunt.18. marabetini. ſed Abba. in
dict.c.clerici.dicit,ꝙ pro ſolido intelligitur au-
reum, & in iſta quantitate debet quis ludere ad
iſtos ludos permiſſos, etiam ſi ſit homo magnæ
authoritatis,& conditionis,aliàs peccaret, ſi vl-
tra luderet.vt probatur in.d.conſti. alearũ vſus.
ibi,ſed nec permittimus.tenet ad literam glo.in
d.ca.clerici. vbi ait,ꝙ in totum debet obſeruari.
d.authen.¶Sed quid in ludis taxillorũ, & char-
tarũ,pilarum , qui dicuntur ludi de fortuna,vel
mixti,quid in eis permittitur ludi.Dic ꝙ iã ho
die per pragmaticã factã per noſtrũ regem Ca-
rolũ in villa de Madrid,anno.1534.pragmatica.
63.permittitur ludere vſq; ad duo argentea, & ſi
vltra ludunt puniuntur.& tenet Bar.in.l.ex ea.
§.mulier.ff.manda.dicendo,ꝙ ludens cõtra per
miſsionem de non ludẽdo, incurrit in pœnam.
¶Sed circa dictam pragmaticam poteſt dubita-
5 ri. Aliquis† luſsit vno die pluribus vicibus duo
regalia ſeu argentea,an puniatur? Videtur ꝙ nõ
quia ex pluralitate vincendi , & perdendi , non
ſunt plura delicta,& totus iſte dicatur vnus lu-
dus.¶Sed contrarium tene,quia dicta pragma-
tica ſolũ permittit ludere duo regalia, ſiue argẽ
tea in vno die ſine interpollatiõe,nõ autẽ in quo
libet ludo poteſt ludere duo regalia ſeu argẽtea
quia iã primus ludus fuit habitus pro completo
& abſoluto,luſſoribus recedentibus.vt in.l.con
tractus.C.de fide inſtrumen.ita Bar.in.l. inficiã
do.§.infans.ff.de furt.3.col.nu.5.qđ ſeqtur Hip.
de Marſi.in.l.ſi in rixa.ff.ad.l.Corne. de ſica.n.
19.Ang.in tract.male.in parte,metidore đ mali.
de male.verſi.quæro ſi ſtatuto.nu.24.& Augu.
de Arimi.in additio.& idẽ tenet Cardi. in.d.Cl.
1.§.2.de priuileg.nu.42.¶Qđ extẽde ſecundum
eundẽ Ang.ꝙ non ſolũ ſi luſit pluribus vicibus,
6 verũ etiã ſi multi erãt† luſores vno inſtanti, &
vnus perdidiſſet totã pecuniã, quã extraxerat,
& poſtea ſecũdo extraxit aliã pecuniã , & iterũ
luſit,incurrit in pœnã,qa dicitur alius lud⁹. Iſtã
dicit Auguſti.vbi ſuprà eſſe notabilẽ theoricam
Bar.in.l.Põponius in negotijs.ff.de negotijs ge
ſtis.& ibi vi.per Bar.num.4.vbi dicit,ꝙ facit ad
multa.¶Secundò,extende dictã pragmaticam,
ꝙ vltra dictã ſummã non poteſt quis ludere : ꝙ
7 ſi vnus† ex colluſoribus receſsiſſet,& poſtea re-
uertatur,licet ſtatim,tunc diceretur alius ludus,
& debet puniri.vt in.l.1.§.ſi rem.ff.depoſiti. Ita
tenet Ang.in dict.l.inficiando.§.infans.quaſi in
fine.¶Et eodem modo dic,ꝙ ſi lex diceret,ꝙ ſi
8 quis fuerit inuentus† ludẽdo,puniatur,ꝙ ſi plu
ries inuenitur ludendo,licet ludus ſit continua-
tus,punitur pluries,quoniam ſtatutum ad inuẽ
tionem ſe retulit.vt in.l.quid ergo.in principio
ff.de his qui not.infami.&.l.ſeruus fugi. vt te-
net Ang.in dict.§.infans.in fine. ¶Eodem mo-
do dic de ſtatuto loquente de inuento cũ armis.
vt Ang.ibi & Aug.vbi ſupra.& Alex.in additio.
ad Bartol.in.d.§.ſi infans.¶Adde quoq;,ꝙ non
9 valet pactum† factum inter luſores, ne poſsint à
ludo recedere,donec alter eorum totum perdi-
derit.vt eſt gloſ.& ibi Ange.Paul. & Iaſon.in.l.
iuris gentium.ff.de pactis. quod tendit , & facit
contra illos,qui nullatenus conſentiunt aduer-
ſarium ſuum recedere à ludo non finito. ¶Ta-
men valet pactum de non ludendo, putà quidã
ludebat multum , & promiſsit amico ſuo nun-
quam ludere,& ſi luderet,ꝙ daret amico ſuo cẽ
tum nomine pœnæ,& de hoc facit ſibi inſtru-
mentum,ꝙ valet tale inſtrumentum,& promiſ
ſio.vt tenet Bart.in.l.ex ea parte.§.mulier.ff.de
verb.oblig.& ibi Paul.de Caſtr.& Montal.in.l.
ſi.tit.5.for.ll.lib.4.qui tex.in dicto.§.mulier.re
ctè probat in quantum tenet,quòd poteſt vxor
10 † ſtipulari pœnam à viro , ſi tenuerit concubi-
nam,quia exaſperantur mulieres quantumcun
q; caſtiſsimæ per retentionem concubinarum.
vt in authen.de nuptijs.§.mitiores.colla.4.ſecũ
dùm Angel.in.d.§.mulier. & hoc, quia intereſt
vxori,ꝙ non teneat concubinam,& intendit ad
conſeruandum bonos mores,ſecundùm Paul.đ
Caſt.ibi.Quod dicit Bar.idem eſſe , etiam ſi ſti-
pulatoris non interſit,ſed potius promiſſoris.vt
ſi aliquis ſit magnus luſor,& quidam vt ipſum
refrenaret à ludo,ſtipulatur ab eo pœnam, ꝙ va
let promiſsio.& ſic dicit Paul.Bar. conſuluiſſe,
ꝙ valet promiſsio,quia tendit ad conſeruãdum
bonos mores.Et ad contraria reſpõdet Paul.ad
ea,quæ poſſunt adduci,ſcilicet , ꝙ non videtur
talis promiſsio teneri,quia ſtipulationes inuen
tæ ſunt,vt quis ſtipuletur,ꝙ ſua interſit.vt in.l.
ſtipulatio iſta.§.alteri.ff.de verbo.obliga.quod
non obſtat,ſecundum eum,quia nos loquimur
de ſtipulatione pœnæ,in qua non requiritur in
tereſſe,ſed ſi ſolum ſtipulatur ꝙ non luderet,ꝓ
cederet contrarium,quia non poſſet agere ad in
tereſſe,ꝙ nullum eſt,ſed eſt neceſſe, ꝙ pœna a-
dijciatur ſecundùm Paul ibi.

Summa

SVMMARIVM.

1 *Tabularium ad ludendum in domo ſua nemo habeat.*
2 *Domus,in qua luditur, & res quæ ſunt in ea an debeant publicari.*
3 *Retinens ludum,arbitrio iudicis poteſt multari & carcerari,& in compedibus poni.*
4 *Stans ad ludum videndum,vel dãs materiam ludũ videndi,vel docẽs ludẽtem,ſeu mutuans pecuniam ludenti,punitur.*
5 *Iurans non ludere , & dans alteri pecuniã ad ludendum,tenetur de periurio.*
6 *Iniuria illata ludenti,eſt impunibilis , ſi occaſione ludi infertur.*
7 *Ad furtum an poteſt agi,qui retinet ludum in domo.*
8 *Contractus inter ludentes,cũ ludentibus non valet.Nec venditio facta in ludo,nec vẽdens, de euictione tenetur.*
9 *Ad mutuum factum in ludo an quis teneatur.*

b Nitableros. b Vt in.l.4. tit.10.lib.
8.in ordina.regali.vbi
1 cauetur ꝙ nemo † in domo ſua,habeat tabula-
rium ad ludendũ,aliàs ſi tenuerit,ſoluat quinq;
mille marabetinorum: & ſi ſoluendo nõ fuerit,
per centũ dies in catenis iaceat,ſecundùm Mõ-
tal.ibi in parte,ludus.licet dicta lex dicat,ꝙ per
quindecim dies in carcere iaceat : quia credo ꝙ
ſit corrupta.Et per.d.l.regiam ord.corrigitur di
cta auth.alearum vſus.C.de religio. ſumpti.fu-
2 ne.in fine.vbi tenet,ꝙ domus,† in qua luditur,
debet publicari,niſi ſit domus pupilli doli non
capacis,vel viduæ.argu.notato.in.l.1.C. de falſ.
mone.& ibi Cy.in fine.& Saly. ſiue alterius mi
ſerabilis perſonæ.arg.nota.per Cy.in.l.1. C. qñ
impera.inter pupil.& tuto.¶Item.d.auth. alea
rum limitatur,ſi hodie obſeruaretur, niſi domi-
nus domus ſit ignorans ludi.argu.nota.per Saly
ce.in dicta.l.1.in fine.C.de falſ.mon.¶Item niſi
domus ſit conducta,& dominus ignoraret.vt te
net Ang.in authen.de eccleſiaſti.titul.§. ſi quis
autem.colla.9.Paul.de Caſt.in conſi.42.¶Non
tamen confiſcantur res,quæ ſunt in domo , niſi
ſint actæ ad ludendum, vt ſcanna:tenet Bald.in
l.3.C.naut.quòd fœno.& in.l.3.C.de inceſtis nu
ptijs.Bar.in.l.ſi.ff.de ſuppele.lega.¶Sed iudicio
meo dicta authentica alearum,poteſt ſubſtineri
in caſu,in quo quis retinet ludum, & tabulariũ
ad ludendum in domo, ex conſuetudine cauſa
lucri,tunc domus confiſcatur:vt ibi. Secus ſi te-
net ludum in domo cauſa ſolatij:quia tunc pati
tur pœnam dictæ legis ordina.ſcilicet , quinque
mille marabetinorum.vt eſt gloſſ.in.l.1.ff.de a-
leato.in glo.prima.quam ſequitur.Azo.in ru-

ros[b] dellos, y execu
ten las penas de las

brica.C.de reli-
gioſis. & ſum-
pti. funerum,
quod eſt notã-
dum.& tu vide
pragmaticam.folio.200.in libro pragmaticarũ,
quæ loquitur in domibus,vbi taxilis induũtur.
¶Et an ſi poteſtas poteſt facere bannum, ꝙ qui
cunq; tenuerit ludum in domo, deſtruatur eius
domus. Vide Ludo.Roma.in.l.1.§.ſi ſeruus pig-
nori.ff.ad ſelemnia.prout refert additio. Paul.
de Caſtr.in.l.prima.ff.de iuſti.& iure.in additio
ne,quæ eſt in num.11. ¶Et vltra pœnam.d.l.or-
3 dina credo,quôd ludum† retinens,poteſt mul-
tari arbitrio iudicis,cûm ludus ſit cauſa multo-
rum malorum,vt eſt dictum.prout tenet Berta
chi.de Firmi.in ſuo aureo reperto.in parte,lud⁹.
verſicu.ſi vbi quoque dicit,ꝙ poteſt poni in cõ
pedibus,vel in carcere.vt in.l.prima.§.ſi.ff.de a-
leatori.quod extendit ad eum,qui ſtat ad viden
4 dum ludum†,& in dante materiam videri ludũ:
vt Bal.in.l.non minus.ideo.C.de accuſ.& in eõ,
qui docet ludentem,& in eo, qui mutuat pecu-
5 niam ludenti,adeò,† ꝙ ſi quis iurat non ludere,
& dat alteri pecuniam ad ludendum , tenetur đ
periurio.vt Bald.in authentica interdicimus.C.
de epiſcopis & cleri.in principio. ¶Idem dic,ꝙ
6 iniuria† illata ludenti,eſt impunibilis. vt in.l.1.
§.primo.& ibi Barto.ff.de aleatoribus.quod eſt
verum,ſi occaſione ludi infertur. Si etiam alibi
inferatur.vt in.l.non ſolùm.§.quanquàm.ff.de
7 iniurijs. ¶Item nec retinens ludum in domo † a
git ad furtum ſibi factum tempore ludi,nec ad
pœnam,nec ad rei reſtitutionem.vt in.l.1.§.pri-
mo.&.§.ait prætor.ff.de aleatori.& ibi Florian.
in fine.& propter hoc refert Rainun.de Forli.li
berare furem dicta de cauſa.Tamen in foro con
ſcientiæ iſte,qui tale furtum committit,tenetur
erogare pauperibus illud,quod furatus eſt. Ita
tenet dictus Specul.conſcientiæ.in dicto tracta
tu primo. capitulo.78.§.ſecundo. per textu.in
8 capitul.cum tu.de vſuris.¶Item contractus† in
ter ludentes,vel cum ludentibus , non valet.vt
Bartolus in.l.ſi quis cûm ſciret. ff. pro emptor.
¶Nec illud , quod quis vendidit in ludo , valet
venditio,vt in.l.ſi filiæ familiàs.§.primo.ff.qua
rum rerum actio non detur.
¶Nec tenetur vẽdens de euictiõe. vt in.d.l.fin.
§.primo.ff.quarum rerum actio nõ de. nec po-
teſt præ

teſt præſcribere emptor. ¶Sed ſi iuſſor exiſtens in ludo vendidit alteri, bene valet venditio: tenet Montal. in gloſ. ordi. in parte ludus. ¶Adde
9 quoq;, ꝙ ad mutuum † factum in ludo, quis nõ tenetur. vt Bart. in d. l. ſi quis cum ſciret. & in d. l. ſi filio. §. 1. ff. quarum actio nõ detur. & l. 1. ff. de aleato. tenet Ioan. Andre. in additio. ad Specul. in rubri. de actio. & ſolutio. in princi. Bar. in l. is cui literis. ff. de verb. obliga. Quod intellige verum, niſi mutuans ignoretur. vt in. l. quod verũ. §. pẽ. ff. de mino. Et ſi in aliquo caſu mutuum factum in ludo poteſt repeti, fallit, ſi mutuãs eſt alluſor. Item ſi eſt aleator. Item ſi eſt mutuatum minori ludenti, vel illi, cui bonis eſt interdictũ. ſecundùm Imo. in d. l. ſi quis cum ſciret, quia in iſtis caſibus non fit repetitio, niſi ex poſt interuallum recipiens mutuum promittat reſtituere ſecundùm Ioa. And. vbi ſuprà ſingulariter.

SVMMARIVM.

1 *Ludentium pœna.*

2 *An quis teneatur reſtituere quod lucratur in ludo, & vſq; ad quod tẽpus, & cui faciẽda eſt reſtitutio. nu. 4.*

3 *Qui ludit cum perſonis prohibitis, furti tenetur.*

5 *Infra octo dies pars debet petere, quod amiſſit in ludo, aliàs quilibet de populo infra duos mẽſes, vel iudex ex officio, poteſt ea repetere.*

c Leyes. c Quæ ſunt in dicto tit. 10. lib. 8. in ord. regali. & tex. in libro pragmaticarum. folio. 200. & folio. 101. ſed lex. 3. eiuſd. titu. & libri. in ordina. regali. ſeruatur: quia pro
1 prima † vice ludens condẽnatur in. 600. marabetinis, ſeu dipondijs. Et pro ſecunda. in. 1200. condemnatur. Et pro tertia vice. 1800. Et hoc vtuntur iudices, & ad executionem perducunt, licet dictæ leges dicant, ꝙ pro prima vice condemnetur in. 500. dipondijs. Et pro ſecunda in. 1000. Et pro tertia in. 1500. Et ſi non habet vnde deſoluat iſtam pœnam, nudus ponatur in furca ab ortu ſolis, vſq; ad occaſum. vt in. d. l. 3. cauetur. & in iſta tertia condemnatione apponitur ſibi pœna, vt deinceps non ludat, aliàs in pœnam verberũ, vel exilij, vel in aliam incurrat. ¶Et duæ partes iſtius pœnæ cameræ Regis, & alia tertia pars applicatur iudici, & accuſatori. vt in. d. l. pragmatica. fol. 101. ¶Vltra iſtam pœnam debet reſtitue-
2 re † quod lucratus eſt in ludo illi, qui perdidit: quia contra lucrantem datur repetitio vſque ad quinquaginta annos. vt in. d. auth. alearum vſus gl. in ſumma. 35. diſtincti. & gl. in. c. clerici. de vita & honeſtat. cleri. & ꝙ quis teneatur reſtituere illud, quod in ludo lucratus eſt, tenet late Archiepiſcopus Florentinus in 2. parte. tit. 1. c. 23. §. 3. & per Ange. in. l. 1. ff. quarum rerũ actio nõ detur.

leyes c que diſponen ſobre los juegos, fielmente ſin

per Bart. & Imol. in. l. ſi quis fulcire. ff. de vſucapi. pro empto. & plenè per Bal. in rub. C. de condi. ob turp. cauſ. per Saly c. in. l. ea quidem. C. de accuſ. per ſanctum Thomã. 2. 2. q. 32. art. 7. q. 68. & vide plenè dictum tractatum de ludo. & Speculum conſcientiæ in. 1. tract. c. 77. vbi latiſſimè per Hoſti. in ſumma. de exceſſi. prælat. §. 1. & per Alberi. in ſuo dictionario, in parte, Ludus, vbi in omnibus dictis iuribus cauetur, ꝙ lucrata in ludo, ſunt reſtituenda amitteti, & ſi ſeruus, vel filius familiàs amiſſit, datur domino, vel patri repetitio. Et idẽ dic de monacho: quia datur Abbati repetitio. vt glo. in. d. c. cleri. ¶Quinimo dicit Bal. in. l. aduocationis. C. de conditione ob cauſam dato, ꝙ
3 † ille, qui ludit ad ludos prohibitos cum perſonis prohibitis, nõ ſolùm nil lucratur, ſed tenetur de furto. ¶Tamen ſi quis eſt attractus
4 per † vim, vel nimiam importunitatem ad ludendum, & vincit multa in ludo, non tenetur ea reſtituere. vt tenet Inno. in c. ꝗ plæriq; de immunita. eccle. nu. 4. & refert, & ſequitur Pala Rubi. in repetio. de donatio. §. 80. folio. 58. num. 6. Idẽ tenet Archiepiſcopus Florenti. in. d. 2. parte. tit. primo. c. 23. §. 3. in fin. 2. col. ¶Sed ſecũdũ eũdem ibi, licet nõ teneatur parti reſtituere, tamẽ tenetur pauperibus erogare. qđ intelligit Specu. cõſcientiæ, vbi ſuprà de honeſtate, ſed nõ de neceſſitate, & ſic, ꝙ in foro conſcientię nõ teneatur reſtituere pauperibus, ſi nõ vult. vt in. d. c. 77. col. 3. Et ibi vide, quid ſi attraxit in pricipio ludi, vel in medio, vel in fine. vbi ſingulariter per eum. ¶Quoq; fallit, qñ modicũ cauſa recreationis ludit: quia non tenetur reſtituere, ſecũdùm Inno. in dicto capit. quia pleriq; nu. 4. ¶Et licet dicta authentica alearũ vſus. dicat, ꝙ vſq; ad quinquaginta
5 annos, datur repetitio, iam hodie † datur ſolùmodo infra octo dies. vt in. l. 2. titu. 1. libr. 8. in ord. regal. quia ſi infra iſtos octo dies pars nõ petit qđ amiſit in ludo, quilibet de populo iſto termino elapſo poteſt repetere ſibi: & ſi populares hoc non petierit, iudex ex officio ſuo recuperet per dictum in ludo ſub pœna. 600. marabetino

mino elapſo, ſcilicet, octo dierum, videtur mihi ꝙ non competat parti vitæ repetitio: quia per dictum tempus octo dierũ eſt præſcriptum contra eum, & in foro conſcientiæ, & iudiciali, & ꝙ lucratus eſt, excuſatur, ſi non fuerit per partem petitum infra dictum terminum, vel per iudicem, vel per aliũ infra duos

ygualas, d y ſin cautelas, ni fraudes.

mẽſes. vt cauetur in pragmatica facta per noſtrũ regẽ Carolũ in villa de Madrid, anno. 1528. in ordine. 116. & in prag. 63. facta. per. d. Regem in. d. villa de Madrid. anno. 1534. vbi ponitur quoque quantitas, in qua poteſt ludi, vt dixi. ¶Tamen credo, ꝙ pauperibus teneatur pecuniam illam erogare. vt in. d. authẽ. alearum vſus. & tenet. d. Specu. cõſcientiæ. in. d. 1. tracta. cap. 77. col. 2. ſed ſcđm eũ ibi ſi non vult pauperibus erogare, non debet ſibi denegari abſolutio, niſi ſit condemnatus ad reſtitutionem: quia tunc per talem condemnationem, & ſententiam, tenetur ad reſtitutionem in foro conſcientiæ. facit glo. in. c. fraternitatis. 12. q. 2.

d Ygualas. d Idem tenet dicta pragmat. fol. 101. in libr. pragmaticarũ.

Prætorũ. Cap. XXIX. finis.

Sequitur. Cap. XXX.

SVMMARIVM.

1 *An in condemnato ad præſtandum computatum virtute iſtius condẽnationis fiat executio in eo, quod apparet debitor.*

2 *Iudex negligẽs in exigendo condẽnationes, & alia debita communis, tenetur, maximè ſi debitores ciuitatis facti ſunt non ſoluendo.*

3 *Sententia, quæ fertur per iudicem ſuper cõputationem, an mandetur executioni, non obſtãte appellatione.*

4 *Sentẽtia arbitri, & tranſactio, an executioni mittatur, ſeu mandetur.*

5 *Calculatio, ſeu cõputatio quando nõ eſt facta per iudicem, ſed per computatores à partibus nominatos, non poteſt mandari executioni, niſi per iudicem cõfirmetur, vel niſi cõputatores ſint per iudicem nominati.*

Prætor. Caput. XXX.

OTroſi, que ſepa, ſi ſon tomadas, y fenecidas las cuentas de las rentas de los ꝓprios, y repartimientos, y contribuciones, & impoſiciones de los años paſſados, y de las q fuerõ feneſcidas, faga pagar a los alcances, y las que no fueren tomadas, y fe-

a TAgapagar. a Scilicet executãdo,
1 qui fuit cõdẽnatus † ad præſtãdũ cõputũ: qa in vim executiònis ipſius petitur, ꝙ exequatur in eo, quod apparebit eſſe debitorẽ. facit tex. in. l. quãnuis. ff. de cõdi. & demonſtra. vbi dicit, quãuis rationes reddere nil aliud ſit, quàm reliqua ſoluere. Et qa quando leges loquuntur de reddenda ratione, duo continent, ſcilicet, computum dare, & reliqua reſtituere. vt in. l. nõ ſolùm. §. is qui. ff. de libera. lega. & habet in. l. ſi ita fuerit §. quæro. ff. de manumiſſi. teſt. & in. l. pure. in. ſi. ff. de fide liber. l. ſtatu. liber. §. ſi qs nõ dare. ff. de ſta. liber. l. boue. §. fi. ff. de verb. ſign. facit gl. & ibi Iaſ. in. l. ſtipulationũ quedã. ff. de verb. obligat. nu. 1. Et ideo poſita ratiõe in eo qđ apparebit fuiſſe declaratũ debitorẽ, fit executio cõtra eũ, virtute dictæ ſententiæ tráſactæ in rẽ iudicatã, etiã ſine citatione. vt dicit Ang. in. l. inſtat. C. de iure fiſci. lib. 10. & eſt tex. notabi. in. l. 2. §. de frumẽtaria. & ibi Bar. ff. đ adminiſtratio. rerũ ad ciuitatẽ pertinẽ. qđ tenet & ſeqtur Matth. de Affli. in deciſ. Neapo. 157. in
2 ordine. quẽ vid. ¶In tãtũ, ꝙ ſi iudex † fuit negligẽs in exigẽdo cõdẽnatiões, & alia debita cõmunis, tenet. vt in. l. 1. C. đ muni le. li. 12. & in. l. fi. C. đ in poſſeſ. legator. maximè ſi negligẽtia ipſi9 iudicis ciuitatis debitores facti ſunt nõ ſoluẽdo: qa iſto caſu đbet tãtũdẽ de ſuo ſalario retineri: poteritñ ab hiis, ꝑ qb9 ſoluit repetere. vt tenet Amo đ. Iuſti. in trat. ſyn. in parte, an & qñ officiales teneãtur de negligẽtia. ver. Itẽ tenet. & idẽ ꝓbat i-
3 ſte tex. Et ꝙ ſnia, quę ꝓfert † ꝑ iud. ſup cõputatiõe in cõtinẽti mãdetur executioi, nec cõtra eã admittitur appellatio, niſi pri9 facta ſolutiõe, eſt tex. in authẽ. de ſactiſſi. epiſco. §. œconomis. colla. 9.

es. oi. lei 4 tt. 21. lib. 4 recopila in fine folio 255.

la.9.in parte repetitionem.Speculat.in titul.de
appella.§.2.verſi.tertiò.&tenet Ang.in.d.§.œ-
conomis.in fin.eſt tex.in.l.5.titu. *de las exceptio-
nes*.libr.3.in ordina.regali.facit text.in.l.64.de:
Toro.&doctor del Caſtillo.in.l.27.de Toro.in
tractat.de ratione reddenda.in fine.&eſt tex.in
d.l.inſtat.C.de iur.fiſci.lib.10. ¶Et facit text.in
l.45.in pragmati.de Madrid.fol.41.in lib.prag-
4 maticarum,vbi ait,ꝙ ſicut ſententia † arbitraria
mãdatur executioni,ita trãſactio facta inter par
tes corã tabelliõe publico,præſtita tamẽ cautio
ne,vt ibi.&facit iſtæ tex.vt dixi.*Executados los al
cances.* ¶Sed quando calculatio, ſeu computatio
5 † nõ eſt facta p iudicẽ,ſed per quoſdã alios cõpu
tatores à partibus nominatos, tũc talis calcula-
tio nõ põt mãdari executioni,niſi per iudicẽ cõ
firmetur.p.d.l.inſtat.quæ lex ſecundũ doct.del
Caſti.vbi ſuprà in.4.q.principali.in fine. facit
multùm cõtra calculatores,&taxatores domo-
rũ,&aliarũ rerũ,qui proferunt per ſententiã ta
xationẽ ſuã,&aliqui iudices imperiti iubẽt illã
ſentẽtiã exequi:quia executio eſt nulla,ex quo
ſententia nulla fuit ex defectu poteſtatis taxa-
torũ,&calculatorũ.qđ pluries in facto dicit ha-
buiſſe,&obtinuiſſe per.d.l.inſtat.iuncta gloſſ.
&Bar.ibi. ¶Tñ dicit,ꝙ ſi calculatores ſunt poſi
ti,&noĩati per iudicẽ,vt calculẽtur,vel cõputẽ
tur,ſua cõputatio facit plenã fidẽ,&executioni
mãdabitur.per.l.2.C.de vſufru.leg.&tenet Mo
tal.in.l.2.tit.7.lib.3.fo.ll.in gloſſ.*De les cuenta.*

ad istam glosam vide j. glosa in . . . exequtados

S V M M A R I V M.

1 *Reuiſores rationum communis poſſunt pronũ*
tiare officialem præteritum eſſe debitorem cõ
munis,eo abſente.
2 *Calculi rationum ſunt reuidendi ad petitonẽ*
vnius partis,& iudex tenetur dare arbitrum
calculatorem.Et talis rationis redditio ſyndi-
corum,& aliorum adminiſtratorum publico-
rum fit in publico,& generali concilio.
3 *An ratio iterum ſit reddenda,ſi apparet in cõ*
putum erratum.
4 *Qui aliena negotia geſſerunt,poſſũt petere cal*
culationẽ,& reuiſionẽ rationis,vt abſoluãtur
ab adminiſtratione,ne ſemper ſtẽt in ſuſpẽſo.
5 *An bona adminiſtratoris ſint pignorata, &*
obligata pro adminiſtratione.
6 *Bona,quæ adquiſiuit adminiſtrator,an præſu*
mãtur adquiſita ex adminiſtratione,ita quod
à domino repetantur,

b Y acaben de tomar. [b]Antecoĩa
debet rationem iſtorum bonorum accipere,ſeu
exigere.vt in.l.9.titul.19.parti.3.in fine.vbi ait,
ꝙ apochæ expenſarum ciuitatis ſunt in vno re-
giſtro ponen-
dæ,vt petenti
Regi,earum ra
tio reddatur,
&ſi per Regẽ
in prouiſioni-
bus officiorum
iubetur eas ac-

necidas las tomen,
y acaben[b] de tomar
no paſſando en cuẽ
ta, ſaluo lo de que

cipere.* Et vi.ibi Grego.Lopez.in.d.l.9.&an-
nuatim rationem reddere debent iſti mayordo-
mi œconomi, ſeu collectores:vt in.l.25.titul.9.
parti.2.&.l.1.titu.4.lib.6.ordi.* Et quoq; debẽt
reuidere calculationes ſi ſunt factæ,&ſi opꝰ fue
1 rit nominando reuiſores,qui reuiſores † rationũ
communis poſſunt pronuntiare officialem præ
teritum eſſe debitorem communis eo abſente.
vt tenet Barto.in.l.non vtiq;.§.quòd de frumẽ-
taria.ff.de adminiſt.rerum ad ciui.part.&Abb.
in conſilio.68.numero.4.in.2.volum.cõſiliorũ.
Idem Abb.in.c.ad noſtram.de iure iuran.num.
2 4. ¶Et quòd calculi † rationum ſunt reuidendi
ad petitionem vnius partis, &iudex tenetur da
re arbitrum calculatorem, &rationum reuiſo-
rem,qui vocantur rationerij, tenet ad literam
Angel.in.l.procura.§.tributio.ff.tributoria qui
legit eum iuncta lege.1.Et in iſta redditione ra-
tionis receptorum,&datorum à publico admi-
niſtratore, debẽt omnes vocari, &debet fieri in
aperto,&non in ſecreto:&ideò in pluribus lo-
cis rationes ſyndicorum,&aliorum adminiſtra-
torum publicorum redduntur in publico,&ge
nerali concilio.vt tenet Ioann.de Plat.in.l.ſecu
ritates.C.de ſuſceptori.&Archid.lib.10. ¶Et ſi
3 ſemel eſt reddita ratio, † ſi apparet fuiſſe erratũ
in computatione,an debeat iterum fieri compu
tatio? Dic quòd ſic,etiam ſi ſæpe ſit erratũ:quia
calculatio non nocet,etiam ſi ſtipulatio interue
nerit.vt doctor de Caſtillo in ſuo tract.de ratio
ne reddenda.10.q.ſituato.in.l.27.de Toro.per
tex.in.l.vnica.C.de erro.calcu.&ibi Bal. ¶Sed
contrarium tenet tex.in.l.18.titulo.22.par.3.vbi
ait,quòd error calculi à partibus proueniẽs, ſen
tentiam non reſcindit:ſed ſi in ſententia ſit ma-
nifeſtus error calculi, non valebit ſententia in
quantitate,in quo eſt error,in alijs autem bene
tenet. ¶Attamen alia lex parti.totum contra-
rium tenet in.l.30.titu.11.parti.5.vbi dicit,quòd
licet adminiſtrator reipublicæ,vel alterius per-
ſonæ ha

ſonæ habeat apocham rationis ſemel redditæ,
&inſtrumentum liberationis,vel quietationis,
cum promiſſione vlterius de non petendo ratio
nẽ,vel quicquam,ab eo poterit conueniri,vt red
dat rationẽ de his,quæ cælauit tempore compu
tatiõis,nec quo
ad iſta poterit
ſe iuuare admi
niſtrator de a-
pocha, &libe-

ſe moſtrare libra-
miento[c] librado de

ratione,quin reſtituat ea cum damnis,&expen
ſis. Et idem dicit eſſe in omnibus alijs obligatis
rationem dare.&iſtam.l.tene. ¶Quia dict.l.18.
tit.22.partit.3.ſupra allegata non obſtat:quia ibi
loquitur,quando talis computatio eſt approba
ta per iudicem:quia tunc habet vim ſententiæ,
&talis computatio licet ſit erronea,non poteſt
retractari,aliàs ſi per iudicem non approbatur,
retractatur ratione erroris vſque ad triginta an-
nos.vt in.l.calculi.ff.de adminiſtra.rerum ad ci
ui.perti.Ita tenet Montal.in.l.2.titu.7.lib.3.fo-
ro.ll.in gl.*De les cuenta.*&in.d.l.30.tit.11.parti.5.
Bal.&docto.in.d.l.1.C.de erro.calculi.quẽ vi-
de. ¶Quoq; poteſt intelligi,ꝙ error calculi re-
tractatur,ſi error fuit in magna quantitate, etiã
ſi ſtipulatio interuenit:ſi autem fuit erratum in
minima quantitate,calculus non viciatur,per.l.
quanuis.&ibi doctor.ff.de conditio.&demon-
ſtra tenet Bal.in.l.1.C.ſi aduerſus ſolutio.&in.
l.pen.verſi.Item pone aliud exemplum.C.de
condi.inſertis. ¶Tamen licet ſit erratum in ma
gna quantitate,ſi fuiſſet facta tranſactio,vel ſen
tentia fuiſſet lata ſuper eo,calculus nõ retracta-
tur,vt Bal.&communiter doctor.in.d.l.1.C.de
erro.calcul.&tenet Caſtil.in dicto tractat.q.10.
verſicul.ſi verò. ¶Quod intelligerem verũ,niſi
iudex in ſententia reſeruauerit vim,dolum, vel
errorem,prout aſſolet fieri:quia tunc vſq; ad tri
ginta annos,ſi conſtat de dolo,vel errore,poteſt
computum retractari,licet per iudicẽ ſit appro
batũ:quia dicta ſentẽtia,ſeu approbatio eſt lata
ſub illo modo, niſi conſtet de errore vel dolo,
quæ ſentẽtia lata ſub tali modo valet: quia ille
modus eſt rationabilis,&ſecundum naturam li
tis.vt eſt tex.&ibi Bal.in.l.cùm eorũ.C.de ſen-
ten.&interlo.om.iudi.Et ſecũdùm Bal.ibi.mo
dus appoſitus in ſententiam,obligationẽ indu-
cit. ¶Sed poſt lapſum.30.annorũ, licet ſit in ſen
tentia reprobatum dolus,&error, non põt pe-
ti reuiſio rationis.tenet Bar.in.l.2.verſi.&aliud
ff.de iure fiſci. ¶Nota tu in materia vnũ dictum
Paul.de Caſt.mihi ſingula.in.l.vix certis.ff.de
4 iudicijs.vbi tenet, † ꝙ illi,qui geſſerũt aliena ne
gotia,poſſunt petere calculationẽ, &reuiſionẽ
rationis,vt abſoluantur ab adminiſtratione, ne
ſemper ſtent in ſuſpenſo,&poſt mortem hære-
des moleſtentur,ſiue moleſtia afficiantur de ma
la adminiſtratione,ꝙ dicit,ꝙ frequẽter contin-
git,&eſt ſanum cõſiliũ hoc facere,ne bona admi
niſtratoris ſint
ſemper pigno-
rata, † &obli-
gata,pro admi-
niſtratione. vt

5 juſticia & regido-
res con carta de pa-

text.in.l.6.ti.19.for.ll.libr.3.&in.l.ciuitas.&ibi
docto.ff.ſi cert.peta.tex.in.c.illud.13.q.2.l.ſi ma
ter.C.quibus ex cauſis pig.no.taci.cõtrahã.&.l.
vlti.ff.eod.ti.&facit tex.in.l.23.ti.13.par.5.&ibi
Montal.in fi. ¶Et an põt dici cõtra adminiſtra-
6 torẽ, † &cõtra ſuos hæredes,ꝙ bona,quę habet,
adquiſiuit ex adminiſtratione vltra ꝙ eſt ſibi da
tu,&ꝙ ſibi volunt auferri.vide in.l.defenſionis
facultas.C.de iure fiſci.lib.10.&per Bar.&Plat.
ibi in.§.ſanè per Mõtal.in.l.3.ti.5.for.ll.lib.1.per
Philipp.Dec.cõſi.6.mirabiliter per And.Sicul.
Barb.i.c.inueſtigãdũ.2.col.de peculio cleri.per.
3.col.vbi ponit duos intellectus ad hãc.q.&quo
q; per doct.del Caſt.in.d.l.27.de Toro.in.d.tra-
ctat.in.13.parte.vbi pro &contra examinat.per
Bal.in.l.cùm oportet.in prin.4.col.C.de bonis
quæ libe.verſicu.quæro quid in adminiſtratore.

S V M M A R I V M.

1 *Receptores,adminiſtratores,& officiales pu-*
blici,non poſſunt ſoluere,niſi de mandato iudi
cis,& rectorum.
2 *Adminiſtrator,an poteſt ſoluere in parua quã*
titate ſine iuſſu iudicis,vel domini,& an ſte-
tur iuramento ſuo.
3 *Quando dicatur ſolutum eſſe in parua quanti-*
tate.

c Libramiento. [c]Nota tex,ꝙ rece
1 ptores, † &admi-
niſtratores,&officiales publici,qui vocãtur ma
iordomi,non tenentur ſoluere de pecunijs ciui-
tatis publicis,vel domini,niſi de mãdato iudicis,
&rectorũ,qui populum repræſentant.vt elegã-
ter notatur in.l.1.C.de cõtra.iudi.tenet Bal.in.l.
etiam.C.de fide.commiſ.numer.2.* Et tenet ex
preſſè Bar.in.l.quotiens.3.nota.ff.ad municipa.
&vi.Bal.in tract.de conſtitutio.nu.5.vbi tenet,
ꝙ officiales publici non poſſunt ſoluere,nec bo-
nam fidem agnoſcere,etiã ſi habeant arbitrium,
&etiam ſi illa bona fides ſit coniuncta obligatio
ni:vnde ſecundũ,eum non poſſunt ſoluere ęqui

 tate

tate capitis ſui vnum nummum arg.l.ſi is cui.§.
flauius.ff.de ſolut.per Bar.in.l.2.§.hæc verba.ff.
ne vis fiat ei.*Facit tex.in.l.præſens.C.de tran-
ſac.tenet doct.del Caſtillo.in.d.l.27.de Toro.in
dicto tracta.8.particu.verſic.& ideo benefaciũt.
allegando quo
q; tex.in authẽ
tica de collati.

go, ſeyendo la tal li

colla.9.& ſingula.d.Bal.in rub.C.de cõſt.pecu.
verſi.vnũ enim.nu.11.vbi dicit,ꝙ officialis publi
cus,nõ poteſt ſoluere vnũ numum ex æquitate
ſui capitis.arg.in.l.is cui.§.flauius.ff.de ſolutio.
& notatur per Barto.in.l.1.§.hæc verba.ff.ne vis
fiat ei.Et ideò dat cõſilium doct.del Caſtill.ad-
miniſtratoribus,ne aliter ſoluant, quàm de man
dato domini,vel iudicis:quia ſi aliter ſoluũt,vel
ſumptus faciũt,forſan tenebuntur reſarcire de
2 ſuo.¶Sed quãdo impenſa † eſt in parua quantita
te,vel ſolutio debiti eſt facta per dictum admini
ſtratorẽ,ſeu œconomum, vt ſi eſt facta minutè,
credo ꝙ habeatur pro data,& ſoluta, licet nõ ſit
facta,neç ſoluta mandato domini, vel iudici, &
in hoc creditur iuramento adminiſtratoris œco-
nomi, ſeu receptoris, vt probatur in.d.l.fi.C.de
alimẽ.pupil.præſtan.& per Bal.in.l.1.fi.col.ver-
ſic.qualiter ſumptus,probantur.C.de fruct.& li
tis expẽſ.& tenet.d.docto.del Caſtil.vbi ſuprà.
Et hoc vult dicere iſte text. inquantum dicit,
*Lo que ſe ouiere gaſtado por menudo ſe informe ſi ſe ga-
ſto.*& cuſ.¶Sicut committitur,& ſtatur iuramen
to hæredis de quantitate,& valore rerum mobi
liũ,& vilium,vt in.l.præſenti.§.ſic vbi.C.de his
qui ad eccleſ.confug.¶Sic etiam ſtatur iuramen
to commiſſarij teſtamenti de paruis diſtributio
nibus, ſed magnæ debent probari per teſtes.de
quo per Bar.in.l.diuus.ff.ſi cui pluſquam.per.l.
falci.leget.¶Item ſtatur iuramẽto tutoris de ex
penſis paruis,ſecus in magnis.l.1.§.de offic.& ibi
Bart.ff.de tuteli.& ratio.diſtra.vt tenet Ioan.de
Plat.in.l.2.C.quãdo & quib.quart.par.debea,
libro.10.in fine.vbi quoq; dicit,ꝙ ibi eſt argum.
gl.ꝙ vxor ſuo iuramento tenetur patefacere bo
na hæredibus.vt ibi per eum de intellectu.*Et
tenet Bal.in.l.1.quæ incipit ſenatores.C.de natu
ra.libe.nu.2.per.d.l.2.inquiens, ꝙ pro eruenda
veritate rerum exportarum concubinæ ſunt tor
quendæ,vxores autem non, ſed ſuo iuramento
tenent indicare bona.Idem tenet Peregri.in par
te tortura.q.4.in glo.torquentur,inuerſi poteſt
cogi ad indicandas res mobiles, quas hæres vult
ponere in inuentario officio iudicis: & idem te-
net Bal.in.l.de his.C.de furtis.*Et ꝙ libro tuto-
ris in paruis ſummis credatur, & probet, tenet
Bart.in.l.ex ſententia.ff.de teſtamentis.tutella.
& Bal.in lege iudices.C.de fide inſtrumentorũ.
& tenet Bertachi.in tract.gabell.in.4.parte.nu.
7.tomo.6.tracta.foli.57.& ibi quoq; in nu.8.di-
cit,ꝙ idem in libris executorũ teſtamenti: quia
probãt in paruis ſummis.vt Bal.in.l.id quod pau
peribus.vl.col.
C.de epiſcopis
& cleri.& ple-

brança juſta:[d] y lo q̃

nius in rubr.C.de fide inſtru.& Spe.in tit.de in
ſtru.editione.§.13.verſi.ſed nũquid.& vide Cy.
in.l.ſi quis pro redẽptiõe.C.de dona.& ibi Bar.
& Guid.pap.ſing.489.& ſing.545.§.vbi agitur.
vbi loquũtur in tutore.& Ange.in.§.fi.Inſti.de
Atiliano tuto.n.3.&.4.& Par.de Pu.in trac.ſyn-
di.in parte,officialis finito officio.nu.2.fol.224.
& Bald.cõſil.69.in.5.volu.Abb.in.c.qualiter &
qñ.de accuſa.el.2.nu.2.& ibi Fel.col.4.& Bal.in
c.bonæ.de electiõe.nu.14.¶Sed qñ dicatur fuiſ-
3 ſe factũ,vel ſolutũ † in minima,vel magna quãti
tate,vt credatũ,& libro adminiſtratoris, ſeu œco-
nomi?Dic ꝙ nõ põt dari certa regu.ſed relinqui
tur arbitrio iudicis,inſpecta perſonarũ qualitate
& cauſæ,& bonus iudex arbitratur hoc, & inſpi
ciat an ſit deferẽdu iuramẽtũ adminiſtratori,vel
nõ,vt doct.del Caſtil.vbi ſuprà allegãdo Bal.in
d.l.id qđ pauperib⁹.fi.verbis.C.de epiſ.& cle.&
in.l.captatorias.verſi.modò circa hoc quæritur
tertiò.C.de teſta.milit.¶Sed cõſuetudo eſt in a-
liquibus ciuitatibus, & villis huius regni,ꝙ vſq;
ad ſex regalia,ſeu argentea in qualibet vice põt
œconom⁹,ſeu maiordomus illius ciuitatis ſolue
re ſine librametõ,dũmodo ſoluat de mãdato re-
gimẽti,ſeu cõcilij,in hoc iuramento creditur &
ſtatuitur.¶Vnum tñ nota,ꝙ licet de iure cauea
tur,ꝙ de expẽſis minimis ſtetur ſcripturæ tuto-
ris,ſeu adminiſtratoris.vt ſupradictum eſt.& in.
l.fi.§.licẽtia.C.de iure delibe.tñ ſi tutor, ſeu ad-
miniſtrator ſcripſit tot minuta,quæ aſcẽdebant
ad maximã ſummã,ꝙ non debet adhiberi fides.
tenet Barb.ſingulariter in cõſi.15.in.2.vol.col.1.
& Felin.in.d.c.qualiter & quando in.d.4.colũ.

SVMMARIVM.

1 *In quibus cauſis bona ciuitatis debẽt expendi.*
2 *Defenſor ciuitatis fingitur vice tutoris.*
d **Iuſta.** [d] Quia expenduntur in commodi-
1 tate ipſius ciuitatis:vt in † defenſio-
ne terminorũ.vt in.l.5.tit.3.lib.7.in ordi.rega.&
in alijs legib⁹ eius ti.¶Et in carcere, & domo pu
blica facienda.vt in.c.18.ſuprà eo.& quæ ibi po-
ſui in gl. *hagan.* ¶Et in defenſione iuriſdictionis,
vt dixi in.c.3.in glo.*En fauor de ſu juriſdiction.*¶Et
in reparandis muris,pontibus,& fontibus, & ſi-
milibus.

milibus.vt dixi.in.ca.23.in glo.*Den orden.*& in.l.
20.titu.32.par.3.& Piſa.in ſua curia Piſana.in ca.
24.per.d.l.Part.tenet, ꝙ de iure iſtius regni oẽs
redditus ciuitatis debent erogari in operibus pu
blicis,etiam ſi ad ea ſpecialiter non ſint deputa-
tati, & ad hoc
eſt ſingu.ſecũ-
dum eum.* Et
tex.ſingul.in.l.
10.ti.28.par.3.*
Et vide text.&
ibi Plat.in.l.ad
repar.C.de a-
quædu.libr.11.
nu.1.& Mõtal.
in.l.1.ti.5.lib.1.
fo.ll.in gl. *Siem
pre*.col.2.vbi la
tè.& dicit idem
dicendum, vbi
cõis vtilitas,ſeu
neceſſitas pro-
ſpicitur.& vid.
Rod.Suar.alle-
gatio.15.colũ.3.
¶Et in ſoluen-
dis ſalarijs cor-
rectorũ iudicũ,
& rectorum.vt
in.l.7.ti.16.lib.
2.in ordi.reg.&
in alijs ſimilib⁹
reb⁹ ciuitati cõ
ueniẽtib⁹, ſicut
tutor debet fa-
cere ĩ bonis pu
2 pilli:quia † def-
fenſor ciuitatis
fingitur vice tu
toris.vt ĩ auth.
de eccle.ti.in fi.
colla.9.in.l.or-
phanatrophos.
C.đ epiſ.& cle.
tenet Ioann.de
Plat.in.l.rẽ pu-
blicã.C.de iure
reipubli.lib.11.
*¶Et vi.Grego.Lopez in.d.l.10.titul.28.par.3.in
glo.procomunal,vbi ponit hos caſus, in quibus
bona ciuitatis debent expendi: & etiam inquit,
ꝙ debent expendi in ſalarijs medicorum: ſed in
eleemoſynis erogandis ciuitatum monaſterijs,li
cèt dicat Albe.ꝙ poſſunt,tamen dicit, ꝙ ſemper

ſe gaſtare por me-
nudo informeſe ſi
ſe gaſto verdade-
ramente, y ſi fue-
biẽ gaſtado,o ſi ouo
algun fraude,y ha-
ga tornar lo que ha
llare mal gaſtado,y
de pena a los que lo
ouieren gaſtado co-
mo no deuẽ:de ma
nera, que quando
ſe le tome la reſidẽ-
cia, eſten fenecidas
las cuentas, y exe-
cutados[e] los alcãces,
y todo lo que fuere
mal gaſtado. Y ha
ga q̃ los marauedis
de las rentas de los
proprios ſolamen-
te ſe gaſten en coſas
de prouecho com-
mun,[f] y no en inte-
reſſes de los regi-
dores, & de aque-

vidit fieri habita licentia in regio conſilio cum
principis conſultatione:cui adde,ꝙ ſi aliqua ciui
tas dabat religioſis certam quãtitatem pecuniæ,
vel frumenti,ſi poſtea faciat ſtatutum per quod
ſit reuocata talis eleemoſyna,tale ſtatutum non
valet:tenet Peregrin.in part.eleemoſyna in fin.
allegando Bart.in.l.priuilegia,in fin.C.de ſacro
ſanct.ſed contrarium tenet Pau.imò ꝙ poſſit re
uocare in.l.ſi quis curialis.C.de epiſcopis.& cle
ri.& Alex.in.l.non amplius.ff.de lega.1.num.5.
inquiẽs,ꝙ Cyn.tenet contra Bart.& opinio Cy.
eſt vera.& vi.etiam per eundem Gregor.vbi ſu-
prà,ſi decuriones de publico poſſunt conſtitue-
re ſalarium trahenti frumentum tempore care-
ſtiæ,& ego latius dixi ſuprà.c.17.in glo.*a razona-
bles.* Et an ex dictis reditibus ciuitatis poſſit ſo-
lui ſeruitium regium,à quo nobiles,ſunt exem-
pti.vi.eund.Grego.vbi ſuprà,vbi tenet,ꝙ non,
licet aliquando fuerunt datæ licentiæ à rege ex
conſultatione regij conſilij.*

e **Executados.** [e] Nota.tex.ꝙ ſentẽ
tia,que profertur ſu
per computatiõe in eo,quod ſupereſt, mãdatur
executioni.vt in.1.gl.iſtius.c.dixi.Et ſic eſt vnus
caſus,in quo fit executio.Alios poſui ſuprà in.c.
10.in gloſ.*por ningunos contractos,y obligaciones,*vbi
ad plenum.

f **Comun.** [f] Vt dictum eſt ſuprà.in
gloſſa.*iuſta.*

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas an poteſt facere gratiam,& remittere
debitum ciuitatis.nu.2.*
2 *Tutor ſeu curator,an poteſt bona minoris re-
mittere.*
3 *Bona ciuitatis,an poſſunt alienari.*

g **Gracias.** [g] Quia ciuitas,nec adminiſtra
tores reipublicæ nõ poſſunt fa
1 cere gratiam,† nec remittere debitum ciuitatis,
per Bar.& Paul.de Caſt.in.l.Imperator.ff.de pa
ctis.& in.l.præſens.C.de tranſa.vi.tex.& ibi do-
ctor.in.l.prohibere.§.planè.ff.quo vi,aut clam.
Bar.& Paul.in.l.continuus.ff.de verb.obliga.&
ideo dicit Par.de Put.in tract.ſyndi.in par.iuxta
prædicta.nu.3.folio.197.ꝙ conſiliarij nõ poſſunt
facere gratiam pœnarum,ſcilicet,de pœnis ſtatu
torũ.& Bal.in.d.l.præſens.& tenet Curia Piſa-
na.in lib.2.c.20.quia exactio illius pœnæ eſt de-
bitum liquidum.*Idem tenet Peregr.in parte ad
miniſtratio,verſic.quæro quid ſi adminiſtrator:
quod inquit ꝙ fallit,niſi de cõſuetudine, vel le-

ge municipali eis appareat permiſſum. * Quinimo dicit gloſſa in. l. ambitioſa. ff. de decretis ab ordi.facien.ꝙ ab eo, vel eis, qui remiſerũt; poſſet extorqueri.per.l.3.C.de anno.& tribut.libr.10. & vi.ibi Plate.nu.3.❡Et ſimiliter exactor tributorum, nec ali⁹ adminiſtrator, vt tutor, †curator, & ſyndicus eccleſiæ, vel vniuerſitatis nõ poſſunt debitum liquidum remittere. vt tenet Ioan.de Pla.in. l.oẽs penſitare. C.eo.tit. de annonis.& tribu. lib.10.& in.l.vacuatis.C.de decurio.eo.libr.nu.2.& gl.ibi.& etiam ſi ſit debitũ odioſum, & vſurariũ ſecundùm Plat.in.d.l.omnes penſitare. Sed tranſigendo ſuper debito non liquido bene poteſt.vt ibi per eum. ❡Et vide.d. Platea in.d.l.vacuatis, vbi dicit, ꝙ ſicut adminiſtrator minorum non põt remittere debitum liquidũ.l.pactum curatoris.C.de pactis.ita nec ad
3 miniſtratores †ciuitatis.per. d.l. præſens. & per d.l.ambitioſa.quam dicit Alex.in cõſil.43.in.4. volu.nu.9.intelligendam in decurionibus: quia tales decuriones non poſſunt remittere, ſeu donare res vniuerſitatis, vel populi.vt ibi.Sed tota vniuerſitas, vel populus, ſeu maior pars repreſentans totam vniuerſitatem bene poteſt donare ſecundùm Bart.in.d.l.ambitioſa.per.d.l.prohibere.§.planè.& idem notat Bal.in.c.1.§. iniuria. de pace iuramento firma.in vſi.feudo.& Bal.in.d.l. præſens.nu.9. * Sed vniuerſitates & caſtra poſſunt donationes in remunerationem ſeruitiorũ facere pro meritis ſeruitij: immo ſoli decuriones hoc poſſunt facere pro magnitudine ciuitatis, & eius, cui donatur: vt in.dict.l.ambitioſa, & tenet Grego.Lopez.in.l.10.tit.27.par.2.per text.ibi.* ❡Vide quoq; Alexand.in.d.conſi.nu.11. vbi dicit, ꝙ dict.l.continuus.ff.de verbo. obligatione. quæ prohibet alienari reſpublicæ vniuerſitatis, eſt verum in rebus, quæ ſunt deputatæ ad perpetuum vſum publicum, vt platea, ſeu forũ, theatrum. Sed ea verò, quæ ſunt deputata ad redditũ, bene poſſunt vendi, vt glo.in.l.ſed & celſum. ff.de contrahen.empti.quæ dicit, ꝙ molendina reipublicæ vendi, & alienari poſſunt. vide Bald. hoc declarantem in rubrica.C.de contrahen.emptio.quæſtione.tertia.numero tertio. * Et idem

llos, a quiẽ quiſierẽ hazer gracias, [g] ni de otras perſonas no deuidamente, ni ſe gaſten en dadiuas, ni en ayuda de coſta, ni preſentes, ni den a los porteros, & repoſteteros & apoſentadores, y otros officiales de nueſtra corte coſa alguna, ſaluo lo contenido en las leyes [h] por nos ordenadas

tenet ſicut ego Grego.Lopez in.l.13.tit.9.parti. 6.in glo.*que ſon comunales*. ſed bona ciuitatis publica, vt ſunt paſcua, termini, & alia bona eorum publica non poſſunt ciues alienare in conſulto principe, vt tradũt.Bar.& Pau.in.d.l.cõtinuus. §. cum quis. ff. de verbor.obli. & tenet Greg. Lopez in.l.26. ti.31.par.3.in gl. *poblaſſen deſpues*. quaſi in fine. & quia in actibus ponderoſis, ex quibus læredetur populus, interuenire debet conſenſus domini.gl.& ibi Bar. in. d.l.cõtinu⁹. & tenet Grego.Lopez in.l.2.tit.19.par.2.& in.l. 15.tit.5.par.5.quod ea quæ ſunt in vſu publico ſine dicta licentia principis vendi non poſſunt: tamen ea quæ ſunt propria ciuitatis, quæ nõ ſunt in vſu publico, bene poteſt de licentia preſidis ciuitatis & cum decreto: vbi etiam affirmat, ꝙ vna ciuitas poteſt facere conuentionem cum alia ſuper animalibus, vt trãſeant de vno territorio ad aliud & vi.Peregri.in part.collegium vbi in præiudicium domini ipſorum non poſſunt contrahere, ſed in ipſorum præiudicium, ſic etiam per eũ in par.ſubiectior verſ. ſubditi nõ poſſunt: vbi latè.& in part.rector. col.4. vbi decuriones non poſſunt vendere bona immobilia ſine decreto, alias non valet venditio, & emptor reſtituet rem cum fructibus, & perdet pretium.per.d.l. ſi quis hæreditatis.C.de vend.rebus.ciuit.libr.11.Peregri.in part.venditio.quæſtio.3. in glo. publicus. & latiſsimè Rolandi.conſi.90.* ❡Sed in caſu, in quo poſſunt vendi res ciuitatis, & alienari, debet fieri alienatio cum ſolennitatibus iuris, de quibus in.l.ſi quis hæreditatis.C. de venden. rebus ciuitat.libro vndecimo.& glo.in.l.prima. C. de fide inſtrument.& iure haſtæ fiſca.lib.10. & Platea.in. d.l. ſi quis hæreditatis. ❡ Quinimo dicit Angel.in.l.ſi his qui bona.ff.de pignori.in principio, quòd in alienatione rerum ciuitatis requiritur ſubhaſtatio, & aliæ ſolennitates, quæ requiruntur in alienatione rei eccleſiaſticæ. vt in authen.hoc ius porrectum.C. de ſacroſanct. eccle. ❡Adde, quòd officiales debẽt intereſſe quando ſubhaſtatur reſpublica, aliàs non valet licitatio. tenet Bal.in.l.ſi prouincialium.C.noua vectiga. inſtit.non poſſ. * Et an executio fiat contra vniuerſita-

uerſitatem in vijs publicis, priuatis, dehæſis & ſimilibus.vide Ioannem Andream, in additionibus Speculatoris. ti.de executione ſententiæ.§. ſequitur.verſi.quid ſi vniuerſitas.nu.5.vbi tenet ꝙ ſi ciuitas, ſeu villa, vel caſtrum habet forũ, vel ait, quod in eo, vel patra, theatrum, domus, vel prædia, vel alia loca publica: ex quibus ipſa vniuerſitas recipit redditum publicum, in talibus poteſt fieri executio & miſsio, & creditor pro iure ſuo poſsidebit, ſecus ſi vniuerſitas habet vias, fontes vel flumina, vel alia publica loca, ex quibus redditus non recipit, ſed ſunt ad vſum publicum: & in hiſtis non poteſt fieri miſsio, nec executio: quod nota & vi.Grego.Lopez in.l.3. titu. 27.part.3.in glo.*fallando*.& Peregrin.in part.executio.q.2.in glo.qualiter.col.2.verſicu. qualiter contra populum.vbi inquit, ꝙ ſi executio cõtra populum perſonalis capiũtur *conſules.i.regidores*: quia quadam fictione ſunt populus: capiuntur autem non quia perſonaliter ſunt debitores, ſed quia habent facultatem ſoluendi, vel quia populus robore confuſſus ſoluet, aut ſit executio realis, & debet fieri in bonis ipſius ciuitatis, putà ſi habent molendina, aut nemora & ſimilia: muri autem ciuitatis, vel caſtrum non poſſunt in tenutam capi, quia ſunt ſancti, & nõ in comertio: & idẽ tenet Bal.quòd curiones poſſunt capi pro executione ciuitatis in.l.etiam.C.de execut.rei. iud.nu.11. & Ange.& Paul.in.l.ſicut.§.1.ff.quòd cuiuſq; vniuerſi.& vid.Montal.ſingulariter in.l. 17.tit.20.lib.4.fori in gl.*la ley*.& hoc verũ ſi ſunt in mora vt ibi, & per Grego.Lopez.in.l.13.tit.2. par.3.in gl.fi.& vi.condi.64.*del encabeçamiento general*.quæ loquitur quando ciuitas non ſoluit debita principis &.l.4.tit.15.par.7.Gregor.Lopez in.l.15.tit.10.par.7.in gl.*en otros lugares*.& latè Peregri.in par.actor.q.2.in gl.arctari, & ſi creditor mititur in poſſeſsio.bonorum ciuitatis quã commoditatem habeat vi.Bal.in.l. etiam ſuprà allega.ſed non ſit.in depoſitis vel alhondiguis. pragmati.44. Vallad.anni.1558.*

S V M M A R I V M.

1 *Ianitores, & metatores quas expenſas à ciuitate percipere debent.*

h Leyes. [h] Vt in.l.4.tit.11.libr.2. in ordin. regali.vbi loquitur de iſtis expenſis, quas iſti ianitores debent percipere.&.l.3. ti. 21.eod.lib.in eiſdem ordina.vbi ponuntur expẽſæ, quas iſti met metatores percipere debent ex ciuitatibus, villis, & locis, cum.l.4.&.5.&.6.&.l. 10.eiuſdem tit.quas per te vide.

S V M M A R I V M.

1 *Nuntij non debent recipere præmium ab his, ad quos mittuntur ad lætitiam nuntiandam, aliàs recipientes, & dantes puniuntur.*
2 *Nuntij non debent eſſe pauperes.*
3 *Modicum pretium bene poteſt dari nuntiatoribus propter lætitiam principis nuutiandam. Et quando dicatur modicum. Vide.nu.9.*
4 *Indicanti furem, & nuntianti occiſorem domini, vel deſertorem militiæ, poteſt dari pretium.*
5 *Pretium datur nuntianti, quando princeps mittit populo, vel perſonæ aliquam conſtitutionẽ, vel literam alicuius exemptionis.*
6 *Poteſtatibus an ſit licitum dare aliquid nũtijs, dum ſibi mittuntur literæ, & prouiſiones officiorum.*
7 *Nuntij qui mittũtur per aliquos magnates, an poſſunt aliquid recipere.*
8 *Si ſunt plures nuntiatores, an omnes ſint gratificandi.*

i Alegrias. [i] Similis text.in.l. vnica. C. publi.lætitiæ li.12. vbi nũtij
1 †non debent recipere præmium ab his, ad quos mittũtur ad lætitiã nuntiãdã, & triumphalia, & proſpera geſta principis: aliâs recipientes puniũtur, vt ibi: & dantes, vt hic: quia nuntiatio principis debet eſſe caſtiſsima, nõ venalis.* Et eſt tex. in.l.21.tit.9.par.2.quod intelligit ibi Grego.Lopez durante ambaſsiata, ſecus ea finita quia tunc licitum ambaſiatori donare & ipſum recipere & dum nil petatur ab eo, & in caſu quo poteſt donari an adquiratur ſibi vel mittenti vi.in.c.54.in gl.*ſalario*.nu.4.infrà.eo.* Nec huiuſmodi nun-
2 tij †debent eſſe pauperes & indiges.i. indigẽtes, ſed diuites, qui non curent de huiuſmodi bonis, & hoc ideò, ne turpi colludio quæratur ex miſeris pretium gaudiorum.vt ibi dicit tex. nõ enim cum alieno fletu ridendum eſt.vt in.ca.petiſtis. de priuilegijs.ſecundùm Ioan.de Plat.in dict.l. vnica. ❡Quam.l.& iſtum text.intellige in ma-
3 gno pretio.ſecus eſt in modico, †quia modicum pretium bene poteſt dari iſtis nuntiatoribus propter lætitiam principis nuntiandam. putà cùm nuntiatur populus, ꝙ bella ceſſant, & pax facta eſt, quia hoc debet eſſe gaudiũ, & lętitia in populo: quia bellũ eſt, perditio corporis & animæ, & homines ad paupertatẽ perducit, vt notat glo.in authẽ.de armis.in principio. colla.6. & in.l.1.C.

de offi.præfe.præt.Afri.iuxta principiũ & gl.in dicta.l.vnica.& facit illud poëticum. Bella nomen gentis delere laborant. Pacis autem trãquilitas, ſalus eſt populorum,& multũ appetenda, & à prælatis maxime eſt compulſio ad pacẽ faciendã, & ſeruandam adhibenda.vt in.c. ſtudendũ. 90. diſt.&.c.1.de tregua & pace. ¶ Item pôt dari aliquod modicũ præmiũ,& ſit gaudium,& lætitia cum nuntiatur victoria habita à principe cõtra hoſtes,& ſic eſt tenendũ, ꝙ principis victoria eſt populorũ lætitia, ex qua victoria inſurgit faſtus.i.quædã ſuperbia & extollentia potiſsimè, propter triũphum quod tribuitur obtinenti in pretio, vt gl.in.d.l.vnica in verbo faſtus. ¶ Item datur, cùm princeps acquirit regalẽ dignitatem, vt quia efficitur rex Hieruſalẽ, vel quia creatur Conſul. Et ſic eſt notandũ ꝙ imperator pôt etiam alios nouos honores acquirere, non obſtante ꝙ ſit imperator, quia Iuſtinianus ter fuit conſul, ideò dicitur Semper Auguſtus.vt in prooemio.ff.orum.in fi.ſecundũ Ioan. de Pla. in.d.l.vnica.& ibi gl.in verbo regalium. ¶ Quoq; datur, cùm princeps mittit nuntiũ populis, ꝙ ibi tenebit publicam curiã per multos dies,& in publicũ ſe omnibus exhibebit. ¶ Et ratio quare iſtud modicũ nũtiatoribus ſtatuitur eſt, ne omnino vacui cum indignatione recedant, ſicut præbetur inuentori rei alienæ.vt in.l.falſus.§.qui a-
4 lienum.ff.de furtis. ¶ Et datur quoq; iudicanti† furem.vt in.l.4.§.ſi tibi ob iudicium.ff. de cõdi. ob turp.cauſ. Et ſeruo nũtiãti occiſorem domini, vel deſertorẽ militiæ donatur libertas.vt in.l. 1.&.l.fi.C.quibus cauſis ſerui.pro præmio liber.
5 accipi. ¶ Item datur, quãdo princeps mittit† populo, vel perſonæ aliquam conſtitutionem, vel literã alicuius exemptionis, vel conceſsionis alicuius magni commodi, vel gratiæ.vt Pla.& Luc. de Pẽ.in.d.l.vnica. ¶ Et per dictam.l.videtur ap-
6 probari cõſuetudo illorũ, qui dum eligũtur† poteſtates ciuitatum, vel ad alios honores, veſtium nũtiatores, ſeu electionẽ, vel prouiſionẽ portantes: tũ non debent dare eis immoderatè, aliàs donans,& accipiens puniuntur. ¶ Patet etiã per. di-
7 ctã.l.ꝙ nũtij, qui mittũtur† per aliquos magnates poſſunt accipere ab his, ad quos mittũtur, dũ modo modicũ.ſecũdùm Pla.ibi. Et ex ea nota, ꝙ illud quod datur ambaſiatoribus, acquiritur eis, nec tenẽtur illud reddere eis, qui eos miſerũt. de quo per Bar.in.l.ſi verò.§.itẽ quid.ff.ſolu.matri.
8 ¶ Sed quid ſi ſunt plures nũtiatores† an oẽs ſunt gratificãdi? Dic ꝙ nõ, ſed tãtùmodo primũ. ſecũdùm Pla.ibi quaſi in fi.verſic. cepit.vt ſit potior eius conditio, quàm ſeqẽtiũ. l.ſi pluribꝰ.ff. de lega.1.in fi. &.C.de commun. ſeruo. mag.l.1.§.1.& §.ſint autem. ¶ Sed quid ſi ſunt pluresnũtiatores q in vno inſtãte cũ dicta lætitia venerũt? Dic ꝙ debet dari pauperiori iſtud modicũ. vt ꝓbat gl.in.d.l.vnica, in verbo, numerarijs.qđ ſeq-
9 tur ibi Pla.nu.2. ¶ Sed qñ dicatur modicũ† iſtud præmiũ, qđ dari pôt iſtis nũtiatoribus? Dic ꝙ in hoc quãtitas non eſt determinata, ſed arbitrio iudicis relinquitur. ſcđm Ioã.de Pla.in.d.l.vnica.n.2.

Y anſi miſmo no gaſten los dichos proprios en juſtas, ni en alegrias, ni en comidas, [k] ni beuidas, ni en otras coſas no neceſſarias al bien commun de la dicha ciudad, o villa, & ſi lo gaſtaren [l]

SVMMARIVM.

1 *Concilium ciuitatis, an poteſt inuitare aliquẽ magnatem ad prandium.*

k **Ni comidas.** [k] Intellige inter ipſos correctores, & prætores, nec inter alios: quia populi à cõuiuijs quantũ fieri pôt prohibẽtur.vt eſt tex.in.c.nulli epiſco-
1 pi.42.diſtin. ¶ Secus eſt, ſi cõciliũ† ciuitatis inuitat ad prandiũ aliquẽ magnatẽ tranſeuntẽ: quia tũc bene poſſunt hoc facere expẽſis ciuitatis: & ſi ciuitas nõ habet bona vnde ſoluat, vicini rurſũ debẽt in hoc contribuere, licet ipſi non interueniãt ad iſtũ magnatẽ inuitãdũ. Secus ſi aliqui ex concilio per ſe, cõcilio nõ vocato illũ inuitarẽt: quia tũc nõ ſoluetur ex bonis ciuitatis, ſed ex bonis illorũ, qui illum inuitauerunt. tex. eſt ſingu. in.l.226.in.l. *del ſtylo*. licet eã nunq̃ vidi obſeruare. & cõtra eã videtur tex.in.l.3.ti.13.lib. 6.in ordi.rega.vbi ait, ꝙ magnates nõ accipiãt vi prandiũ, quæ nõ obſtat: quia loquitur quãdo vi accipiũt,& dicta lex ſtylli quãdo ſpõte offertur. Bene tamen vidi aliquãdo, ꝙ qñ ſenatores conſilij regalij tranſitũ faciũt per aliquã ciuitatem, cõciliũ ciuitatis eis donat aliqua parua comeſtibilia. ¶ Et de prãdio Regis, quod in Hiſpania vocatur (*yantar*) vide in.d.tit.13.lib.6.in ordi.regal.

l **Lo gaſtaren.** [l] Sine licentia & iuſſu iudicis, & rectorũ, & ſine libramento eorum, teneatur ad ea, vt dixi in glo. *Libramiento.*

O libra-

m **O libraren.** [m] Nota tex. ꝙ illi, qui librant, vel iubent bona ciuitatis expendi, vt ſunt iſti correctores, & rectores, tenentur ad ea, ſi non ſunt ſoluta expenſa, & conſumpta in vtilitatẽ ciuitatis, & nõ œconomi, vel maiordomi: qa iſti œconomi ſoluũt, & expendũt mãdato correctoris iudicis, & prætorũ, quibꝰ obedire tenẽtur.vt gl.in.c.1. de matrimoni. cõtra. cõtra ĩter dictũ eccleſiæ.& tex.in.l.1.tit.2. li.2.for.ll.& hic tenet innuit.

o libraren [m] como no deuen, lo paguẽ de ſus bienes.

Prætorum. Caput. XXXI.

OTroſi, que no conſientã repartir [a] gallinas, ni ꝑdizes, ni beſugos, ni carneros, ni hachas, ni otras coſas ſemejãtes entre la juſticia, y regidores, y otros officiales del concejo, ſo pena q̃ tornẽ lo que lleuaren cõ las ſetenas: y anſi miſmo lo tornẽ los dichos regidores cõ la miſma pena, todo para la nueſtra camara.

Præt. cap. 30. finis.

Sequitur, Caput. 31.

a **Repartir.** [a] Rectores nõ debẽt cõſentire cõtributionẽ facere ex cõtẽtis in iſto.ca.ſub pœna hic poſita. Et rô pôt eſſe: qa bona ciuitatis, non debent cõſumi, nec diſtribui in iſtis. ſed in vtilitatem ciuitatis.vt dictum eſt in capitul.ſuprà proxi.

Prætorũ. Caput. XXXII.

OTroſi, ſepa de las rentas de los proprios como andan arrendadas, y aforadas, y prouea ſobre ello de manera q̃ no ſe pierda [a] lo q̃ ſe podria auer dellas por negligẽcia, y ꝑcialidad: y no cõſiẽtã q̃ las arriẽdẽ a ꝑſonas poderoſas, ni officiales [b] del cõcejo por ſi, ni por interpueſtas ꝑſonas: y ſagã por manera q̃

Prætorũ.Cap.XXXI.finis.

a **No ſe pierda.** [a] Sicut dicitur de rebus pupillorũ: quia reſpublica æquiparatur pupillo. vt in.l.rẽ publicam.C.de iure reipubli. libro duodecimo.

SVMMARIVM.

1 *Cõducere bona propria, ſeu redditꝰ ciuitatis nõ pñt ꝑtores, algazelli, rectores, maiordomi, nec tabelliones, nec in eis partẽ habere, nec eſſe fideiuſſores. quod extẽde ad ſacerdotes, & milites.*

b **Officiales.** [b] Idem tenet text. in.l.3. tit.17.lib.3.for.ll.& ſimi. & magis amplius in.l.6.titul.1.lib.6.in ordina.& tex.in.l.7.&.l.8.tit.3.lib.2.in eiſdem ordi. vbi in
1 dictis legibus habetur, ꝙ prætores,† algazelli, rectores maiordomi, ſeu tabelliões concilij per ſe, ſeu per alios non poſſunt arrendare, vel cõducere redditꝰ, ſeu propria bona concilij ciuitatis, nec redditus eccleſiaſticos, vbi ſunt officiales, nec in eis partem aliquam habere poſſunt, nec fideiuſſores eſſe poſſunt, nec ſecuritatem præſtare, pro his, q dictos redditꝰ, vel propria cõcilij arrendauerint, aliàs, ipſo facto officia perdunt,& incidũt in alias pœnas, vt ibi. * Intellige niſi quando officialis intrat in officio rẽ cõductã habeat ſecundum Iaſ.in. l.1.§.veteres.ff. de acquiren.poſſeſ.nu.33.& vi.l.10.tit.15. libro.2. ordi.vbi etiam diſponit, ꝙ dicti redditus ciuitatis non debent rematari niſi prius per nouẽ dies afferantur in publica ſubhaſtatione, & aſsignetur dies *del remate*, & detur plus offerenti dũmodo non ſit ex dictis perſonis. * ¶ Quod extende hodie ad tabelliones numeri dictæ ciuitatis: quia quoq; iſti tabelliones nõ poſſunt cõducere iſtos redditus, & bona nec gabellas. vt cauetur in quadã pragmatica facta per noſtrum Carolũ in villa de Madrid anno.1528.in ordine.77. Et per iſtã.l. nouã corrigitur tex.in.l.10.in.d.tit.3.lib.7.in ordi.rega.vbi contrariũ cauebatur. ¶ Et non ſolùm non poſſunt cõducere ſupradicta, verũetiam nõ poſſunt eſſe fideiuſſores conducentiũ, vt dictũ

 eſt.&

eſt.& in.l.curialis.C.locati. tenet idem Ioan. de Plate.in.l.ſi quis procurationem.C.de decurio. lib.10.in princi.& Boërius deciſi.315.numero.2. ¶Quod dicit Pla.eſſe idem in ſacerdotibus.vt in auth.de ſanctiſsi.epiſcop.§.alium. colla.9. Facit pragmatica.15.in pragmaticis factis per noſtrum Carolum in curijs de Madrid.anno.1534.& gloſ. in.c.quod quibuſdã.de fideiuſſo.& Pla.in.d.l. ſi quis procurationem.in princi.*Et.l. 45. titul.6. par.1.& ibi Gregor. Lopez in gl.*arrendadores*:& text.in.c.peruenit.86.diſt.vbi clerici non debẽt conducere poſſeſsiones,vt epiſcopus Calagurritana.in ſua practic.cri.in verb. negotiatores. *quæs.* c.50.*¶Idem dic in militibus,quia non poſſunt eſſe conductores,nec in talia intendere,niſi in rẽ ſuam,vel coniunctorũ ſuorũ in cauſa liberali.vt in.l.milites.C.loca.& in.l.militũ.C.de procura. & tex.in.l.2.ti.8.Parti.5.& text.& ibi gl.& Plat. in.l.vnica.C.quibus ad cõductionẽ prædiorũ fiſcalium nõ licet accede.lib.11.vbi ſingula.& glo. ibi dicit,ꝙ ſi cõduxerunt, & conductores mortui fuerint, ſi eis hæredes extiterint dicti hæredes remanebũt in eadem conductione.* Sed vi. Vicenti.de Laude.in tracta.de fiſco.13. q. tomo. 6.tracta.fol.2.vbi quòd in tantum nullus officialis curialis,vel miles poteſt accipere prædia fiſcalia in emphyteoſim,vel in conductionem, licèt remaneat hæres conductoris:vt in.l.1. C. qui ad conductio.prædij fiſca.lib.11.*¶Et hoc, ne ſeruitium regis impediatur.vt ibi. Tamen ſi non habent domum propriam pro ſui habitatione,cõducere poſſunt,ſed domum reficiendam cõducere nõ poſſunt:quia degenerat à militia ſecũdùm Bal.in.d.l.curialis.& in.d.l.milites. vbi quoq; tenet,ꝙ ſtabulum pro equis ſuis bene poſſunt cõducere.Et ꝙ dixi,de ſacerdotibus intelligit Bal. & Saly.in.d.l.milites.in beneficiatis,qui debent vacare diuinis, non in ſimpliciter clerico qui nõ ſit in ſacerdotio.

SVMMARIVM.

1 *Res plus offerenti datur.nu.6.*

2 *Rectores de ſuo tenentur ſoluere ciuitati,ſi fuerunt negligentes in non exigendo cautionem à debitoribus,vel aliquid aliud amittendo.*

3 *Rectores habentur ad inſtar tutorum & curatorum minorum.*

4 *Adminiſtratores minorem poteſtatem habent in rebus publicis,quàm adminiſtratores priuati in rebus priuatorum.*

5 *Eo ipſo,quod quis in termino bannimenti plus offert, remanet obligatus, & cogitur emere, & fiſcus,& ciuitas tenetur vendere.*

7 *Per oblationem magni pretij receditur à licitatione, & primus licitator eſt excluſus à ſecundo plus offerente.*

8 *Vltimus emens res in ſubhaſtatione poſitã,liberat primum emptorem,ſi intra tẽpora venit.*

9 *Valet lex,ſeu ſtatutum , quòd ciuitates habeãt ius adiectionis in ſuis venditionibus,ſicut habet fiſcus.*

10 *In vẽditione rerũ ciuitatis non habet locũ adiectio offerẽtis meliorẽ cõditionẽ, poſt quã venditio eſt perfecta.Ita etiam in locationibus.*

11 *Perſona,quæ poteſt reſtitui,an poteſt impetrare reſtitutionem in integrum , vt maius tẽpus in licitatione apponatur,& reſtitui, vt maius pretium poſſit offerri.*

12 *Reſpublica ſi læditur in iudicio , ſeu in contractu,ſubuenitur.*

13 *Reſpublica reſtituta vna vice, iterum in illo caſu non reſtituitur.*

14 *Si nullus obtulit pretium in primo termino, bene poteſt res pluries banniri.*

15 *Primus emptor,vel locator admittitur ad offerendum & licitandum contra ſecundũ, ne res ei auferatur.*

16 *Fructus rerum,qui licitantur, cuius ſint.*

17 *Dum bona ciuitatis locãtur ſeu ſubhaſtantur, poſſunt dari auentagia,ideſt, prometidos.*

c

1 **De pujar.** c Et ſic res datur plus offerẽti† vt in tex.iſto.Et in.l. 10. tit.15.lib.2.ordi.per quem tex.hodie videtur eſſe ſublata diſtinctio Ange.in.l.is qui bona.ff. de pigno.allegãdo Bar.in.l.licitatio.ff. de publica. vbi Ang.altercat,an ſi cogatur ciuitas facta ſubhaſtatione dare rẽ plus offerenti.Et dicit,ꝙ verba præconij ſunt cõſideranda: quia ſi dicunt , & plus offerenti dabitur , tunc cogitur. vbi autem eſſent verba ſimpliciter prolata,& nõ fuit appoſitum illud verbũ,plus offerenti dabitur, ad hoc non ſe aſtringit. Quã diſtinctionẽ quoq; tenet Bar.in.l.ſi tempora.C.de fide inſtr.& iur. haſtæ fiſca.lib.10.quia hodie licet nõ apponatur iſtud verbum,plus offerẽti dabitur, cogitur dare plus offerenti.per iſtũ tex.aliàs ipſi rectores de ſuo tenerẽtur ſoluere ciuitati.vt in.l.diui patris. C. de loca.

loca.prædi.fiſca.lib. 11.tex. & ibi Ioan.de Plate. in.l.contra eos.C.de adminiſtra.reipub. libr. 11.

2 nu.1.dicens,ꝙ adminiſtrator cogitur † reſarcire de ſuo, ſi reſpublica patiatur aliquod damnum propter ſui negligentiã in non exigendo cautionem à debitoribus, vel aliquid amittendo,& ha

3 betur † ad inſtar tutorum,& curatorum minorum.vt in.l.debitoribus.C.de adminiſtra.tutor. Facit quod notatur in.l.ciuitas.ff.ſi cer.peta.& in.l.periculũ.eod.ti. & in.l.fi.§.pen. ff.de adminiſtra. rerum ad ciuit.pertinẽ. ¶Quinimo ij adminiſtratores † minorem poteſtatem

4 habent in rebus publicis,quàm adminiſtratores priuati in rebus priuatorum,quas adminiſtrant. vt tenet Luc.de Pen.in rubrica.C.de adminiſtratione rerum public.libro vndecimo.per.l.3.§.nõ tantùm.&.§.ſequenti.ff.quo vi aut clam.¶Et ratio quare tenentur dare plus offerenti poteſt eſ-

5 ſe:quia eo ipſo,quod quis † in termino bannimẽti offert plus,manet obligatus,& cogitur emere, & ſimiliter fiſcus,vel ciuitas tenetur ei vendere, vel locare,ſi alius non offert ei meliorem conditionem.& hoc licet plus offerens vadat notario ad hoc deputato,licet officialis non ſit præſens. vt dicebatur in.d.l.licitatio.ff.de publica. ſecundùm Pla.in.d.l.ſi tempora.nec vitiatur iſte contractus propter interuallum inter præconiũ & obligationem conductoris,ſicut vitiatur ſtipulatio.vt in.l.1. ff. de verborum obligatione.§. primo. quia iſti contractus, qui fiunt cum incerta perſona, vt eſt hic : quia contraho cum quocũq; primo offerente, ad hoc , vt ipſo offerente contractus perficiatur, vt eſt iactante miſsilia in vulgus,qui videtur donare primo occupanti. vt in.l.quã ratione.§.finali.ff.de acquiren. rerum domi.¶Et vt eſt in incipiente tenere hoſpitiũ , qui obligatur recipere hoſpites incertos venientes. lege prima.ff.fur.aduer.nau.caup.ſtabula.& ſtatim perficiuntur,cùm ſit impletum ex parte incertæ perſonæ,vt non ſit locus pœnitentiæ ſecũdùm Platea.in.d.l.ſi tempora. ¶Bartolus tamen

6 ibi dicit hoc intelligendum,ſi fiſco,vel ciuitati † expediebat dare plus offerenti: quia poſsit enim eſſe quo ad eius intereſſe dare minus offerenti: quia offert faciliorem ſolutionem, vel quia magis idoneus eſt.vt in.l.4.in fin.ff.de in diem adiectio.& in.l.Sabinus.eo.titulo.quia ad hoc vt dicatur plus offerri, requiritur,ꝙ ille, qui offert ſit idoneus ad ſoluendum.tenet text.& ibi Bal. in.l.ſi proponebatur.ff.eodem.titulo.de in di.adie. & in.l.eum qui.§.melior autem. Sed dictũ Bartol.hodie non crederem verum : quia locatores rerum ciuitatum debẽt accipere fideiuſſores idoneos de ſoluendo:& ſi conductores non dant dictos fideiuſſores, redditur res conducta ad primum conductorem,& illud,quod plus eſt offertum per poſteriorem licitatorem, per eũ debet ſolui iuxta formam. l. 47. in quaterno gabellarum. & per.l. 64. in eodem quaterno. ¶Et ſic tene, quod propter oblationẽ

7 magni pretij † receditur à licitatione, & primus licitator eſt excluſus à ſecundo plus offerente.tenet doctor del Caſtillo in.l.70.de Toro.in gloſ. *En almoneda*.allegando Bald.in quodam conſilio contra Bartolum in dicta.l.licitatio.ff.de publi. Tu vide Hippolytu. de Marſilijs.in.l. prima.§. ſi ſerui.quaſi.ff.de quæſtioni.numer. vigeſimo. de quo oblitus eſt Caſtillo. vbi dictam opinionem tenet in materia,quòd vltima derogat prioribus. quod idem eſt in ſubhaſtationibus: quia

8 vltimus † emens rem in ſubhaſtatione poſitam liberat primum emptorem.vt ſingulariter conſuluit Baldus in dicto conſilio,qui incipit,quidã Titius de Arimino.vbi dicit,quòd quando vnus primus emit datium poſitum ad incantatũ, ſeu ad ſubhaſtationem,& poſtea alter vltimo loco illud merdatium emit in eodem in cantatu,ſeu in eadem ſubhaſtatione,ſi iſtæ vltimo emens aufugit, quod primus eſt liberatus. allegat tria iura. & idem firmat Pau.de Caſtr.in dicta lege licitatio.in principio.vbi dicit ipſe ſe recordari vidiſſe Bal.conſulere pro hac parte in ciuitate Arimini, dum eſſet Papiæ & Cremens.in ſingula.40.incipiente.tu ſcis.ſequitur Bald.in.d.conſili.de qua materia.vide Par.de Puteo.in tractatu de ſyndi. in verbo.ſi fideiuſſor officialium.foli. 119. num. duodecimo. ¶Quod ego intelligo, dummodo plus offerens veniat infra terminum ſubhaſtationis:quia tunc obligatur plus offerens,& excluditur primus,aliàs ſecus.vt tenet gloſſa. & ibi Bartolus in dicta lege.ſi tempora.& in.l.ſecunda.C. loca prædi.ciuili.libro vndecimo. & Ioannes de Platea ibi.& in lege tertia.C.de fundi.patrimoni. eodem libro. & in lege. eos. C. de diuerſis prædio. vrbano. eodem libro. quia ſi eſt tranſactum tempus bannimenti , vel res eſt remarata, non auocatur res à primo emptore,vel conductore, & ſic non habebit locum adiectio , vt alteri plus offerenti detur in rebus ciuitatis , niſi propriã habeant legẽ , vbi tenet Ioannes de Platea. in dicta.l.ſecunda.C.de loca. prædi. ciuili. libro vndecim.per.l.Lucius.§.finali. ff. ad municipal. & per

> tengan libertad enteramente de pujar[c], & arrendar las dichas rentas & im

&per legem primam.C.de vendi.rerum ciui.eo dem libro.vbi tenet Ioannes de Platea. quod va
9 let† lex,ſeu ſtatutum,quod ciuitates habeāt ius adiectionis in ſuis venditionibus,ſicut habet fiſcus.ſed ſi tale ſtatutum non eſt locatio perfecta,non reuocatur,licet alius meliorem cōditionem offerat.vt in.l.2.C.eodem titul.de vendi.rerum ciuita.Et Plat.ibi dicit,ꝙ ſicut in venditio
10 ne† rerum ciuitatis non habet locū adiectio offerentis meliorem conditionē,poſtquā venditio eſt perfecta,ita etiam in locationibus perfectis tēporalibus,vel perpetuis,ſeu ad non modicū tēpus,non habet locum adiectio,in fiſco autē dicit ꝙ eſt differentia.vt ibi per eum, & ſic ꝙ poſt lapſum terminum,& præconium,non poſſit fieri præconium,multo fortius ſi eſt res rematata. ¶ Quoq; intelligerem,ꝙ plus offerenti vendere non debet, niſi prius primo emptore requiſito, & ſic,ꝙ vēditor debet notificare emptori primo quomodo plus offertur,ad hoc,vt ille poſſit vnice relicitationem.tex.in.l.neceſſe.& in.l.licet & ibi Bald.ff.de in diem adiectio.& eſt ſimile in.l. vlti.C.de iure emphite.&.l.ſi cum quibuſdā.ff. de legat.ſecundo.& in.l.vnum.§.rogo.eodem titulo.¶ Bar.tamen in.d.l.ſi tempora. dicit prædi
11 cta vera,niſi eſſet† perſona,quæ poſſit petere reſtitutionem in integrum, tunc enim poſſit impetrare reſtitutionem in integrum, vt maius tēpus apponatur in licitatione.vt in.l. & ſi fine.§. quæſitum.ff. de mino. & etiam reſtituitur ipſe minor,vt poſſit offerri maius pretium, poſtquā fuit in licitatione ſuperatus.vt tenet Ioannes de Platea in dicta lege. ſi tempora.numero ſecūdo in fine.per.l.ſi in emptione.ff.de mino.& idem tenet tex.in.l.quinta.titu.19.Part.ſexta. vbi ait, quod iuuatur minor aduerſus licitationem rerū ſuarum,ſi plus in eius magnum cōmodum inueniat offerente.*Et Peregrin.in parte licitatio, quaſi in fine.*(Quod facit ad iſtas baxas) ſeu diminutiones *de las carnicerias, y peſcaderias, y panaderias*.quia licet ſit elapſum terminum banni,& ſic rematata,ſi alius pretium diminuit, & ſic baxa, admittitur diminutio,& iterum præconizatur, & diminuenti datur.vt tenet Bartolus in lege licitatio.numero quinto.ff.de publica.& vectiga. & Albericus de Roſ.in.l.2.C.ſi in cauſ.iudica. & ſic pluries feci, & fuit meus iuſſus in cancellaria confirmatus:quia eſt vtilitas reipublicæ, & minori æquiparatur.vt in lege rempublicam.C.de iure reipubli.libro vndecimo. & in capitulo ad audientiam.de in integ.reſtitu.gloſ.in.l.prima. §.quibus.ff.quod cuius vniuer.nomi.& text. in lege decima.titul.decimonono partit.ſexta.*Et iſtam meam opinionem tenet etiam Grego. Lopez.in dict.l.5.titu.19.parti.6.in glo.*mas por ella*, loquendo in carnibus quæ venduntur in macel
12 lis.vel ſimilibus.*Et ſi ueſit læſa in iudicio,† ſiue in contractu ſuccurritur.vt ibi.Et ſicut minores ſunt ſub curatoribus,ſic reſpublica ſub adminiſtratoribus.vt dicit gl.in.l.reſpublica. C. ex quibus cauſ.maio. & caſus in quibus reſpublica iuuatur vt pupillus,vide per additio. Ioannes de Platea.in.l.ſi ſecundum.C.eodem titul. de iure reipubli.¶ Attamen reſpublica vna vice reſtitu
13 ta† in ſupradictis, poſtea dum iterum licitatur, ſi ſit elapſum bannum,vel ſi iterum rematatum, non debet iterum reſtitui,licet ſit alius,qui plus offerat,vel pretium diminuat.vt per totum titulum.C.vt ſæpius in integr.reſti.poſtul. ¶ Et ſic niſi in dictis caſibus,non poteſt pluries fieri bannimentum, elapſo termino primi bannimenti: quia ſemel fieri debet.Quod dicit Ioānes de Platea.in dicta.l.ſi tempora.verſiculo. Item quero, eſſe verum, quando iam aliquis obtulit illi, cui eſt ius quæſitum,infra tempus primi bānimēti: quia tunc faciendo ſecundum fieret præiudiciū tertij,quod fieri non debet.vt in.l.2.§.merito.& §.ſi quis à principio.ff.ne quis in loco pub. ſecus
14 ſi nullus† obtulit in primo termino: quia tūc bene poteſt pluries banniri ſecundūm Pla. vbi ſu
15 pra.¶ Vbi quoq; tenet,ꝙ primus emptor†, vel locator admittitur ad offerendum, & licitādum contra ſecundum,nec res ei auferatur.l. licet.&. l.neceſſariè.ff.de in diem adiectio.habebit tamē rem ex ſecunda emptione,vel locatione, & non per primam, quæ ex ſecunda eſt extincta quia cū res habeat ex nouo pretio,videtur noua emptio,vnde prima reſcinditur, & fingitur non facta,& ideò fructus percepti medio tempore,ſcilicet,ante ſecundam licitationem, debent reſtitui fiſco,& econuerſò quod ipſe impendit in rē, debet ſibi reſtitui.l.item quod dictum.§. ſi quis & in.l.Imperator.ff.de in diem adiectio.¶ Perce
16 pti† tunc poſt ſecundam venditionem ſunt emptoris:quia cūm fructus ſint tunc pendentes,cenſentur pars rerum.vt in.l.fi.§.vt fructus.ff.de his qui in frau.creditor.& in.l.Iulian.§. ſi fructibus. ff.de action.empt. ¶ Adde in materia iſta,ꝙ quādo bona ciuitatis locantur,ſeu arrendantur, incātantur,& ſubhaſtantur,poterunt rectores ciuitatis promiſsiones facere,per quas introitus habeatur.argu.l.cui iuriſdictio.ff.de iur.om.iudi.&.c. præterea.de offi.deleg.& accipere pecunias mutuò & dare auentagia (quæ in noſtra Hiſpania, prometidos,vocātur) publicanis,& conductoribus,vt melius datia incantentur.arg.l.1.§.nō autem.ff.de exerci.&.l.item.§.1.ff. de in diem adiectio.prout tenet Franciſc.Luca.in tracta.de fiſco. in.4.

in.4.parte.nu.4.& nu.47.tomo.6.tracta. quod nota &.l.49.in quater:gabella.cum alijs.

d **Impoſiciones.** d Iuſtæ, & quæ poſſunt percipi. vt in.c.24.ſuprà eod.& ibi dixi.

e **En las leyes.** e Quæ ſunt.l.6.&.l.7.ti.1.lib.6.in ordi.rega. quas per te vide.Et quoq; vi.l.8.&.9.tit.3.libr.7. in eiſdem ordinatio.

Prætor. Cap. XXXII. finis.

SVMMARIVM.

1 *Opera ciuitatis vetera ſunt reficienda, antequam noua inchoanda.*

2 *Pecunia ſpecialiter legata ad opus nouum, ſi ciuitas æget illa pecunia,poterit ad vetera recipienda erogari.*

3 *An ciuitas poteſt compellere ſubditos ad laborandum in publicis operibus.*

a
1 HAzer. a Potius opera† ciuitatis vetera ſunt reficienda,antequam noua inchoanda,& in eis reficiendis pecuniam expendere niſi ſpecialiter ad opus nouum ſit relictam.vt tenet Ioan.de Plate. in.l.contra eos.C.de adminiſtra.reipubli.lib.11.verſic.Item nota.¶ Vbi quo
2 q; dicit,ꝙ licet ſit ſpecialiter legata† ad opus nouum, ſi ciuitas eget illa pecunia, poterit etiam ad vetera reficienda erogari.vt in.l. decuriōes.§. primo.ff.de adminiſtra.rerum ad ciuitatem pertinenti.&.l.ſi.ff.de operis & pub.¶ Et per iſtum text. receditur à diſpoſitione tex.in.l.intra.&.l. nemo.C.de operi.publi.de quibus per gloſ.in.l. quoniam.C. de dignita.li.12.vbi iudices nouum opus ſua authoritate non poſſunt inchoare ſine principis licentia, ſed antiqua reparare ſic.quod hodie per iſtum tex.videtur permiſſum noua inchoare ſine iuſſu principis, dum tamen fiant de
3 cōſenſu ciuitatis.¶ Adde,ꝙ ciuitas† ſi egerit,poteſt compellere ſubditos ad laborandum in iſtis publicis operibus data competenti mercede. vt dixi ſuprà.in.c.17.in glo.*A razonables precios*.nu. 35.Et facit quod tenet Plat.in.l.ſi.C.de fabri ter. libr. 11. vbi tenet,ꝙ ſi cōmunitas indiget mittere arma,vel victualia ad campū gentiū armorū, poteſtas poteſt ſcribere literas vicarijs, & magiſtratibus municipiorum,vt cogat ſubditos conducere cū plauſtris,vel perſonis,prout expedit eis, & iſtis debet ſalariū de publico deputari, & ſolui, quia gratis nō tenētur ſeruire reipublicæ,niſi ex hoc aliquā commoditatē, vel exemptionem reciperēt.¶ Dic tū,ꝙ ſi ciuitas ſeu villa debet facere aliqđ op⁹,ꝙ nō debēt quia principio ſunt miſſi ad laborādum, ſtare cōtinuò, ſed debēt ſubleuari p alios, & primi quieſcere, vt labor diſpertiaſ inter eos.tenet Pla.i. l.placuit C. de pala.ſacra.li.12.

poſiciones d que quiſieren, ſin temor alguno. Y eſto mandamos que fagan cerca de las rentas, y proprios de los cōcejos, y lugares, y aldeas de la tierra de ſu corregimiento. Y anſi miſmo no cōſientan que los regidores, y otras perſonas cōtenidas en las leyes e de Toledo arrienden las alcaualas, y las otras rentas en las dichas leyes contenidas.

Prætor. Cap. XXXIII.

OTroſi, que las obras publicas que ſe ouieren de hazer a a coſta b del concejo c, o de las penas d,

b **A coſta.** b Cuius expēſis debēt fieri iſta opera publica, & cuius ſolicitatione,& quo modo,vi. quæ latè dixi in. ca. 23. ſuprà eo. in gl. *den ordē.* verſic.ſed vtiliter, & in gl.ſi.& vi. infrà in gloſſa, *O en otra*.

c **Del concejo.** c Nota text. ꝙ opera publica ſumptu concilij ciuitatis debēt fieri.facit.l ſplēdidiſsimè. C.de oper. publi.qđ declara, & itellige, put dixi ſupra. in. capitulo. 23. in dicta. gloſſ. *muros*. verſicu.ſed vtiliter.

SVMMARIVM.

1 *Pœnæ arbitrariæ cōſummi poſſunt in operibus publicis, & in defenſione iuriſdictionis.*

d
1 **O de las penas.** d S.arbitrarium, quas† pœnas arbitrarias,in quibus iudices cōdēnant,expendunt in iſtis

in iſtis operibus publicis. vt in iſto tex. & in ca. 45. infra eod. ibi. *Aunque ſean applicadas a obras publicas.* ¶Et in defenſione ſuæ iuriſdictionis cõtra delinquentes, aſſerentes ſe eſſe clericos, vel dicẽtes ſe debere gaudere immunitate eccleſiæ, quãdo propter delictum ab ea per dictos iudices extrahũtur, vel in ſimilibus. De

o en otra[e] manera, que ſe fagan a

qua defenſione iuriſdictionis vi. quæ latè dixi ſuprà. in. c. 20. in glo. *Vſurpan.* & in alijs gloſsis eiuſdẽ. c. & latiſsimè in. c. 3. in gl. *En fauor de ſu juriſdiction.* in principio. & in fine.

SVMMARIVM.

1 R*epetere poteſt iudex quòd expendit pro ciuitate etiam finito officio.*

e O en otra manera. [e] S. quando ciues illius ciuitatis ſuo ſumptu opera iſta faciunt, vel in aliqua parte contribuunt in iſtis faciẽdis: quia vt aſſolet fieri dum viæ publicæ ſternuntur lapidibus ſoluunt tertiam partem ratione ſuæ domus, alia tertia ſoluitur ex condẽnationibus deputatis in operibus publicis, vel ex condemnationibus iuſtitiæ ſumptuum, alia tertia pars ſoluitur ex bonis proprijs ciuitatum, & ſic vtitur.

1 ¶Dic tamen, ꝙ † ſi iudex de ſuo impendit in his operibus, poſsit recuperare ab ciuitate, licet ſit remotus ab officio, vel expirauit officium eius: quia licet quis remoueatur ab actu, non tamen perdit iura quæ quæſiuit medio tempore. vt tenet Bald. in. l. à tutella. ff. de contrari. tutel. actio. loquendo in rectoribus eccleſiarũ qui de ſuo impenderunt, & ſunt remoti, ꝙ recuperãt ab eccleſia, quod nota. & idem Bal. in. c. à crapula. de vita. & hone. cleri. num. 2. per dictam. l. à tutella remotus. idem tenet. * Et facit in ſimili. l. 20. tit. 16. par. 6. & Abb. in cap. cum pro cauſa. de procura. nume. 1. & vi. quæ dixi infrà. c. 54. in gl. *ha de hazer,* quaſi in fi. & in. c. 3. ſuprà, in gloſſ. *juriſdiction.* numero. 31.

SVMMARIVM.

1 *Opera ciuitatis debent fieri paruo pretio, & ad hoc officium iudicis pertinet, vt damnis ciuitatis occurrat.*

2 *Artifex, qui promiſsit facere domum, ſeu eccleſiam certo pretio, ſi in iſto opere fuit deceptus, quia paruo pretio ſe conduxit, an pretium iuſtum ſibi reſtituatur.*

3 *Scienti, & ſcire debẽti non ſit fraus nec dolus.*

4 *Doctor legum minor viginti & quinq; annorum, non poteſt petere reſtitutionẽ in integrũ aduerſus ea quæ omiſsit allegare, vel probare in cauſa ſua.*

5 *Locatio & vẽditio paribus paſsibus ambulãt.*

6 *Deceptus vltra dimidiam iuſtæ mercedis in cõtractu emptionis, & in omnibus contractibus bonæ fidei agit iuxta formam legis. 2. C. de reſcinden. vendi.*

7 *Opus ſi fuit taxatum, & talis ſumma taxata non ſufficit, potero iubere ne fiat opus & ſi facit, tenetur reſtituere reſiduum quod non erat impenſum, nec teneor ſoluere mercedem de eo, quod poſtea factum eſt.*

8 *Operis approbatio, & quantitas mercedis, an poteſt committi in arbitrium locatoris, vel conductoris, ſeu tertij.*

9 *Si opus corruit, an artifex teneatur de vitio operis.*

10 *Si promiſsi facere opus infra certũ tempus ſub pœna, & iſtud non fuit poſsibile, quia ſaltẽ ſex menſes vltra requirebantur, an illi ſex menſes debeant impleri.*

11 *Artificibus an debeat ſolui opere facto, vel antea.*

12 *Si locaui tibi domũ conſtruẽdam pro centũ infra annũ, cũ pacto, quòd ſi nõ cõſtrueres poſsim alteri locare, & ſi contingat me plus locare teneaeris ad illud plus, an teneatur ad exceſſum.*

13 *Promittens facere domum certæ formæ, ſi recedat ab opere, nil poteſt petere.*

14 *Promittens facere domum, & ſi non facit obligauit ſe ad intereſſe, pro tali intereſſe nõ habet inſtrumentum executionem paratam.*

15 *Qui conduxit opus faciendum, poteſt alteri locare, ſi eſt paris peritiæ, vel ſi non fuit electa induſtria perſonæ.*

16 *Solutio fienda ſtipendiarijs, non eſt fienda per ſubſtitutum.*

17 *Ad opus publicũ faciendũ accipiẽs pecuniã, ſi in eo non expẽdit, cum triplo reſtituit eam.*

A menos

f A menos coſta. [f] Quia ad offi-
1 ciũ iudicis † ptinet ciuitatum damnis occurrere. arg. in. c. cùm venisſent. de inſti. in fi. & tenet Specu. in ti. de offi. om. iudi. §. 1. nu. 1. & ideo debet ꝓuidere ſuo poſſe, vt opera iſta paruo ꝑtio fiãt. ¶ Sed circa hoc quæritur

menos[f] coſta, y a

2 de quæſtione, quæ ſæpe occurrit. Aliquis † artifex, ſeu magiſter in canteria promiſit facere domum, eccleſiam, vel aliam rem certo pretio ſibi dando, qui deceptus fuit in iſto opere, quia paruo pretio ſe conduxit, & ſe obligauit ad domum conſtituẽdam, an reſtituatur, vt iuſtum pretium ſibi detur. doct. del Caſti. in. l. 2. de Toro. in gloſ. *De las dichas leyes.* 3. col. verſ. ex quo dicto. dicit, ꝙ multotiens tenuit, ꝙ ſi approbatus in officio, vel ſi in eo fuit deceptus, non reſtituitur in eo, vt eſt in artifice, qui paruo pretio ſe cõduxit, vel ſe obligauit conſtituere domũ certo pretio: debuit enim ſcire ſuum officium, quod gerit, & quo vtitur. & ſic extenditur tex. in regula ſcienti. de re-
3 gu. iur. in. 6. quia non ſolùm † ſcienti, ſed ſcire debenti non ſit fraus, nec dolus. Et licet. d. Caſtil. plus non dicat, pro eo facit gl. & ibi Pla. & doct.
4 in. l. profeſsio. C. de muneri. patri. vbi ait, † ꝙ doctor legum minor. 25. anno. non poteſt petere reſtitutionẽ in integrum aduerſus ea, quæ omiſsit allegare, vel probare in cauſa ſua, licet alteri minori reſtitutio detur: quia poteſt doctori allegari cõpetitio, ſeu deſiderium ſuum, & profeſsio ſua inter ſe diſcrepant, vt text. ibi dicit, cùm debeat eſſe peritus, & inſtruct⁹ in arte cauſidica, ꝓpter quam induſtriam, & peritiam denegatur reſtitutio. vt in. l. 1. C. qui & aduerſus quos. & ibi Saly. ¶Et facit quod tenet Ang. in. l. 1. §. pueritia. ff. de poſtulan. vbi tenet, ꝙ doctor minor non poteſt petere reſtitutionẽ ex eo: quia eſt deceptus in iure. Nam dicendo ſe deceptũ in iure, allegat ſe potius non eſſe doctorẽ, imò potius, legũ dolorem. de quo vi. Anto. de Bardax. in ſua ſolenni repetitio. l. ex diuerſo. §. ſi in iudicio. ff. ſolut. matrim. 2. colũn. & vide Guido pap. in deciſsione. 88. nu. 4. allegando Saly. in. l. ſi ex legati cauſa. ff. de verbo. obligation. in ſua repeti. Bald. in. l. rem maioris pretij. C. de reſcindenda vendi. in ſua repeti. & vi. Iaſ. in. l. 1. C. de iuri. & fact. igno. numero. 5. ¶Sed contrarium, ꝙ reſtituatur, ſi eſt deceptus.
5 vltra dimidiam iuſti pretij videtur: quia ſicut † in venditione ſuccurritur, ita in locatiõe: quia locatio, & venditio paribus paſsibus ambulant. vt in. l. 1. ff. locat. & eſt in. l. ſi pactione. C. de vſuri. tenet Philip. Dec. conſ. 583. in prin. Montal. in. l. 5. tit. 10. for. ll. libr. 3. in glo. *La vendida.* in prin. & in fin. ¶Et facit quod tenet Bar. in. l. item ſi pretio.
6 §. quemadmodum. ff. locati. vbi tenet, † ꝙ ſi aliquis eſt deceptus vltra dimidiam iuſti pretij, vel iuſtæ mercedis, agitur ſecundum formam. l. 2. C. de reſcin. vendi. & d. l. 5. fori. quæ non ſolùm habet locum in contractu emptionis, ſed in omnibus contractibus bonæ fidei. Idẽ tenet Roman. in conſili. 422. in princi. & Montal. vbi ſuprà. & idẽ videtur tenere pragmatica facta per noſtrũ regem Carolum in curijs Segouiæ petitiõe. 110. Et ſic quotidie vidimus, ꝙ iſti artifices ſæpe petunt operare videri, vt ſibi ſatisfiat. ſi ſunt decepti, ſed pro opinione cõtraria. Sed poſtea fuit facta lex in curijs Valliſoleti per noſtrum Carolũ. anno. 1537. petitione. 85. vbi in expreſſo cauetur, ꝙ iſti non poſſunt allegare hanc deceptionem, nec ſuper eam debẽt audiri. quam vide, & nota.
7 Facit, ꝙ ſi opus † fuit taxatũ, & poſtea talis ſumma, quæ fuit taxata, non ſufficit, potero inhibere ne fiat opus, putà, ego volebam ædificare domum, villam, vel fortalitium, & mandaui tibi artifici, vt excuteres quanto accenderat expẽſa in ædificando vltra operas, & dixiſti ad ducenta, de quibus tradidi centum, & de illis expendidiſti quinquaginta in lapidibus, & poſtea comperiatur ꝙ neceſſaria ſunt trecenta, ꝙ potero inhibere tibi, ne in opere procedas, & ſi contrarium facias, teneris reſtituere reſiduum pretium, quod non erat impenſum, nec teneor ſoluere tibi mercedem de eo, quod poſtea factũ eſt: quia poſſum pœnitere, & deſiſtere à contractu, propter mendacium. tex. eſt. & ibi Bar. & Paulus de Caſtr. in l. cùm in plures. §. mandaui. ff. locati. ¶ Et ſi ap-
8 probatio † operis poteſt committi in arbitrium locatoris, vel conductoris, vel tertij, & quantitas mercedis ante opus factum, vel poſtea, vide latè Paul. de Caſtro. in. l. ſi in lege. ff. locat. & doctor. in. l. ſi quis arbitratu. ff. de verborum obligatiõe. & tex. in. l. 16. titulo octauo. parti. 5. ¶Vbi etiam
6 text. tenet, ꝙ ſi artifex † fecit opus, & poſtea corruit, tenetur de vitio operis. & facit tex. in. l. ea lege. §. locaui. ff. locati. vbi ait, ꝙ qui locauit operas ſuas vt certum opus faceret, tenetur de op[...]s vitio, ſiue vna penſio, ſiue ſingulos dies præſtita fuerit. Secus ſi operas ſuas ſingulis diebus locauit, nec ad certum tempus ſe aſtringit: quia de vitio operis non tenetur. qui text. eſt ſingula. & vide ibi Bartol. & Pau. de Caſtro. & Cremen. ſingula. 80. Roman. ſingula. 31. * Et ſingulariter Bal. in. l. aduerſus. C. locati. & Peregrina in parte locatio. queſt. 9. in gl. tenetur. * Et de intellectu. vide per Alexand. in additio. ad Bartol. in dicto. §. locauit. & ſingulariter Roman. conſilio. 297. vbi de materia, an ædificans teneatur de vitio operis. &

ris.& vide Ioan.de Plate.in.l.nullus qui.C.de decurio.libro decimo.numer.3. vbi extendit hoc, ꝙ non ſolum artifex teneatur, imò ſi ædificium à ſubſtituto confectũ ruat eius vitio tenetur ſubſtituẽs: quia debet ſeruire periculo ſubſtituẽtis, & talis artifex vſq; ad quindecim annos, tenetur de vitio operis. vt text.in.l.oẽs. la primera.C.de operibus publicis.& text.in.l.21.titulo.32. Parti.tertia.vbi vide. ¶Et an dominus teneatur ſupplere aliquid ratione curſus. vide Specul. conſcientiæ in tractatu ſecundo.capitulo ſecũdo. §.1.&.2.& in.l.ſi maritus.ff.locati. & ibi Bartol. & Paul. ¶ Et ꝙ teneatur de operis vitio, intellige donec opus approbetur: quia poſt approbationem non tenetur de periculo. vt tenet Paul. de Caſtro in.l.opus.ff.loca.vbi quoq; tenet, ꝙ quãdo dominus eſt in mora menſurandi opus, periculum ſpectat ad ipſum. ¶Sed quid ſi tale opus corruit, an habeat totale tempus ad refectionem talis operis? Dic ꝙ ſic.vt Barto.in dicta.l.ſi maritus.ff.locati. ¶Quoq; nota, ꝙ ſi promiſit facere
10 opus infra † certum tempus ſub pœna, & perſicere, & iſtud non fuit poſsibile: quia ſaltem ſex menſes vltrà requirebantur, illi ſex menſes ſupplebuntur, nec committitur pœna dum ſint elapſi. tenet Paul.de Caſtr.in.l.inſulam.ff.locati.§.in operis.vbi in.§.quidam eiuſdem legis. habetur, ꝙ ſi conductori promittitur pecunia ad opus faciendum, poteſt illam primo petere, ſi ſatiſdat de expendendo illam in opere. vt ait Barto.& Paul.de intellectu.Et vide Bartol.in.l.aduerſus.C.locati.& ibi Baldus.& Pala.Ruuios in repetitione. capitul. per veſtras. de donatio.§.vndecimo.folio cẽteſimo decimoquarto. nume
11 ro decimoquarto.vbi ait, ꝙ licet artifici † debeat ſolui regulariter opere perfecto, tamen ædificatores domorum hoc non ſeruant: quia iſta interpretatio eſſet eis nimis oneroſa, & poſſunt ceſſare ab opere. ¶Adde quoq;, quod tenet Paul. de Caſtro.in.l.item quæritur.§.ſi in lege. ff. locati.
12 vbi ait, ꝙ ſi ego locaui † tibi domum conſtituendum per centum infra annum, cum pacto, ꝙ ſi non conſtitueres, poſsim alteri locare, & ſi contingat me plus locare tenearis ad illud plus: & quia non conſtruebas alteri locaui pro centum & decem, volo vt ſoluas illa decem, certè ita demum teneris ſi locaui in eadem forma, vel leuiori. Secus ſi grauiori, vt ſi locaui tibi vt faceres tres cameras, illi verò vt faceret quatuor: quia propter iſtud exceſſum videor dare plus. vt ibi per eum. Vbi quoque vide, quid ſi non locaui, ſed ego feci opus conducendo operarios de die in diem, quod nota. Vide Bald.in materia. in.l.ædem.C.loca.tertia columnn.numero nono. vbi
13 tenet, ꝙ † ſi aliquis promiſit facere domum certæ formæ, quòd ſi recedit ab opere, nil poſsit petere, & idem dicit in famulo qui ſeruiuit domino. ¶Nota in propoſito, quòd ſi aliquis promi-
14 ſit † facere domum, & ſi non facit obligauit ſe ad intereſſe, quòd pro tali intereſſe non habebit inſtrumẽtum paratam executionem. vt tenet Rodericus Suarez in repetitione.l. poſt rem. ff. de reiudicata.column.118.verſiculo.limita.& vide Iaſon.in.l.certi cõditio.ff.ſi certum petatur.*Et an obligatus ad domum ædificandam poſsit ad hoc præciſſe compelli, ſi ſtipulor vult magis factum quàm intereſſe: vi.glo.in.l.cum pro eo.C.de ſent.quæ pro eo quòd intereſt: vbi tenet, ꝙ ſic.& vid.Peregrin.in parte facere.* ¶ Quoque
15 dic, quòd ille qui † conduxit opus faciẽdum, poteſt alteri locare.vt eſt text.in.l.ſi cui locaueris.ff.loca. quod intellige, ſi eſt paris peritiæ, vel ſi non fuit electa induſtria perſonæ, aliàs ſecus. vt Paulus de Caſtro ibi.de quo per Spec. in titulo de ſalarijs.§.finali. verſiculo. quid ſi doctor. & verſiculo.& eadem quæſtione.numero nono & decimo. Et vide Plate. in dicta lege nullus qui. C.de decurio.libro.10.numero.3.& vid.text.ſingul.in.l.de pollicitationibus.ff.de pollicita. vbi promittens facere opus, poſsit, ſi neceſſariũ fuerit, opus illud per alium explicare, commendat eum Roma.ſingula.74. ¶Tamen qui debet ſol-
16 uere ſoldaderis, † & ſtipendiarijs, debet perſonaliter, & ſua manu ſoluere non autem per ſubſtitutum poteſt ſoluere ſtipendiarijs, & ſimiliter, & ſua manu recipere, non autem per ſubſtitutũ recipere debent.tex.& ibi Pla.in.l.iubemus per hanc.C.de erogatio.milit.libro.12. in princi. ex quo infert, quòd ſtipendiarij non poſſunt conſtituere procuratorem ad ſuum ſtipendium recipiendum.& idem tenet Franciſ.Luca. in tracta. de fiſco.in prima parte.nu.99.tomo.6. tracta.folio.8. ¶Adde quoque ad ſupradicta, quòd ſi quis
17 † pecuniam accepit ad aliquod opus publicum faciendum, & non expendit, ſed in ſe retinuit, vel alteri in proprios vſus conuertit, punitur ad reſtitutionem dictæ pecuniæ, & in triplum plus quod habuit fiſco dandum.l.ſecunda & tertia.§.ſed & qui publici.ff.ad.l.Iulia.pecula. prout tenet.d.Franciſ.Luca.in dict.tracta.de fiſ.in.2. parte.nu.47.tomo.6.tracta.folio.10.

g **Prouecho.** g Quia vniuerſitas nõ debet pati leſionem.vt in.l.ſuo.ff.de in integr.reſtitu.& in.c.primo. eodem ti.& in.c.primo. de rebus eccleſi.non aliena.*Et quia non ſunt importabiles ſumpt⁹ imponẽdi: vt Bald.in.l.ſi in aliquã.ff.de offic. procõ.nu.4.

SVMMARIVM.

1 *Ad opus faciendum viri ſufficientes debent conſtitui.*

2 *Quæ perſonæ iurare debent circa adminiſtrationem officiorum ſuorum.*

h **Tales.** h Idem tenet Barto.in.l.prima.C.de ſacroſanct.eccle.nu.7. dicendo,
1 ꝙ ad quodlibet opus † faciẽdum debent poni viri ſufficientes ad illud.*Et idem tenet Bald.in.l.ſi in aliquam.ff.de officio proconſul.num.4. ꝙ procuratores operum debent eſſe diligentes: & facit.l.ſi pupilli.§.videamus.ff. de negoc. geſt.* ¶Et tales præpoſiti in talibus adminiſtrationi-
2 bus debent iurare † ſe facturos officium ſuum fideliter, & ſolicitè, & ſecundum iuſtitiam, & omni fraude & dolo remotis.vt text.& ibi Plat. in.l.iubemus per hanc.C.de eroga. milit. libro.12. ¶Sic etiam iurare debent aduocati in principio cauſarũ. l. rẽ nõ nouã.C.de iudi.§.patroni. ¶Similiter tutores, & curatores iurant tempore adminiſtrationis à iudice decretæ. vt in authentic. vt hi qui obliga.res perhib.§.fi.colum.6. & Bar. in.l.legitimos.ff.de legiti.tut. [illegible]oque iurant executores teſtamentorum.argum.cap.fi. de teſtament.in.6.& Plat.in dicta.l.iubemus. ¶Similiter iurant rectores hoſpitalium.Cle.quia contingit de religio.domi. ¶ Quoq; vendens bona debitoris authoritate iudicis.l.fin. in fine. C. de bon. aut iudi. poſsi. ¶ Et eſt regulare in quolibet adminiſtratore, vt iuret.vt in authent. ius in quod præſ.in principio.in gl.2.colla.2.& vi.quę dixi ſupra in prooemio in glo.*En los caſos.*

Prætor. Cap. XXXIII. finis.

Sequitur Cap. XXXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Punitur indicens collectam, vel aliud extraordinarium exigens præter conſcientiam principis.*

a **LEyes.** a Vt in.l.16.tit.1.li.7.in ordi.rega.cũ.l.ſequenti.& vi.quæ dixi ſupra.in capitul.8. in gloſſa.prima. & in capitulo.25.in
1 gloſſ.fina. ¶Aliàs punitur † indicens collectam, vel aliud extraordinarium, & exigens præter cõſcientiam principis.vt in dicta.l.regia. & de iuri communi punitur in quadruplum. Secus ſi de impoſitione ex conſcientia principis facta plus exigat, quàm impoſitum fuerit.tunc punitur in duplum.vt tenet Ioann.de Plate.in.l.placet.C.de excuſa. muner.libro.10.per textũ in.l.vnica. C. de ſuper exactio. eodem libro.& ibi gloſ.

mas prouecho g **del concejo que ſer pudiere: y que las per**

SVMMARIVM.

1 *Ciuitates ſine permiſſu principis an poſſunt inducere munera patrimonialia.*

2 *Habẽtes pecunias poſſunt cogi eas mutuare reipublicæ tempore neceſsitatis.*

b **Sin nueſtra licencia.** b
1 Quia ciuitates † ſine permiſsione principis munera patrimonialia non inducunt.vt in.l.forma.§.ſi verò.ff.de cenſibus, ſed contrarium videtur in.l.omnes la.2.C.de oper.pub.& quia in his publicis quod agit princeps in vrbe, idem agit præſes in prouincia ſibi decreta.C.de expenſ.in lib.11.l.vnica. Item quia commiſſa eſt ſibi refectio publicorum, & alia ad hoc pertinentia. vt in dictis iuribus.& in authentic.de manda. principũ.§.ſed etiam pro vberta.collatio.3. ergo collectæ impoſitio, cum ſine illa non poteſt cõmodè expediri.l.ad rẽ.ff.de procur.facit quod tenet Bar. in.l.prima.C.de mulieri.in quo loco libr.10.vbi dicit generaliter collectam pro cauſa neceſsitatis poſſunt ciuitates, quę ſuperiorem habent, imponere, ſine permiſſu principis.vt in dicta.l.omnes.& in.l.prima.§. fina. ff. quod cuius. vniuer.nomi.pro caſu verò vtilitatis non poſſunt. Vnde ſi aliqua ciuitas vellet donare principi: non poſsit proinde collectam imponere.tenet Lucas de Penna in.l.hac prouidentiſsima.C.de quibus muneri.vel præſtatio.lice.ſe excuſa.libro.10.columna octaua.verſiculo.24. Iſtam quæſtionem examinat, & dicit, quòd ſibi videtur, quòd etiã pro cauſa modicæ vtilitatis poſsit vnaquęque ciuitas impunè, & abſque ſuperiorum promiſsione pro cauſa propria collectam imponere, ſi tamen omnes cõſentiant, illis autem inuitis ſecus. Et quod dicit de inuitis eſſe verum, niſi quando collecta imponitur pro ędificandis mœnibus publicis, vel pro refectione pontium, aquæductus & viarum

+ iste versiculus Sed hodie refertur ad illa verba supra posita et dicit quod sibi videtur.

& viarũ: quia ſi eſt vtilitas, poteſt præſes imponere collectam ſine permiſſu principis. etiã vicinis inuitis. ſecundũ Lucã. de Pen. vbi ſupra. Sed hodie per iſtum tex. ſi pecunia inducitur, principis licẽtia requiritur. Et idẽ tenet tex. in. l. placet C. de excuſa. mu. li. 10. & in. l. 1. C. de ſup in dicto. eo. li. tenet Pau. de Citadinis in trac. de iu. patro. in. 1. part. n. 35. vbi quoq; dicit, ꝙ de iure ciuitas nõ põt imponere collectas, vt principi donaret, licet de facto ſic, ſed ſi nõ recognoſceret ſuperiorẽ, poſſet. vt ibi. ¶ Attamẽ licet collecta nõ poſſet fieri ſine ꝑmiſſu prĩcipis, tñ tẽpore neceſſitatis habẽtes pecunias cogi poſsũt eas mutuare reipublicæ, nõ ſub vſuris, vt plerique faciunt quia oĩ iure ſunt prohibitæ, ſed gratis, & ad reſtitutionem ſpectare tenẽtur, donec fiat collecta, ex qua ſibi poſsit ſatisfieri, & ad hoc poſſunt cogi ſine licẽtia prĩcipis. tenet Guiller. ď Cun. in. l. neminẽ. C. de ſacroſanct. eccle. & ibi Cy. & Saly. & tenet Ioãnes. de Plat. in. l. prima. C. de omni agro deſerto. lib. 11. ſequitur Ripa. in tracta. de peſte. in. 4. par.

ſonas que en ello ouieren de entẽder, ſean [h] tales, que lo fagan fielmente, y no fagã coſa demaſiada, ſaluo la que fuere neceſſaria, para que la obra ſea bien hecha. Y el que fuere obrero, y veedor de la obra no tenga cargo de recebir, y gaſtar el dinero por ſu mano.

Prætor. Cap. XXXIIII.

Otroſi que no conſientan hazer, ni hagan derramas ſobre los pueblos, ſino como quieren las leyes[a] que diſponen de tres mil marauedis arriba no ſe faga ſin nueſtra licencia[b] y mandado, aunq̃ digan que

nu. 162. ¶ Tamen ſi ſub vſuris recipiunt, eſt licitũ prout tenet Iaſ. in. l. cunctos populos. C. de ſumma tri. &. fi. catholi. nu. 52. quem vide. Quod ego non credo, quia ſunt prohibitæ omni iure, vt dictum eſt. vi. quæ dixi ſuprà. in. c. 17. in glo. *Razonables precios.* nume. 33.

c **Coſtumbre.** [c] Vi. quæ dixi. in ca. 8. eod. in parte, *Coſtumbre de lo dar.* & quæ dixi in. ca. 24. in gloſſa. *o preſcripcion.*

d **Seentienda.** [d] Nota text. quia per eum declaratur dicta l. 16. titul. primo. lib. 7. in ordina. regali.

SVMMARIVM.

1 *In collectis exigendis primò debet incipi à diuitibus, & poſtea deſcendi ad pauperes, & æqualiter fieri debet pro portione poſſeſsionis, & nõ debet quis grauari vltra modum ſuæ ſubſtantiæ.*

2 *Grauatus in collectis vltra modum, debet officium iudic[illegible]lorare.*

3 *Ciuilia munera pro modo fortunarum ſuſtinẽda ſunt, & imponũtur quoq; poſſeſsionibus alienigenarum.*

4 *Pauperes an excuſantur à muneribus, nec dũ à patrimonialibus, ſed etiam à perſonalibus.*

5 *Paupertas excuſat a pluribus, & cæcitas, & infirmitas.*

6 *Paupertatem quis debet probare, an excuſans ſe paupertate, annominans diuitias.*

7 *Si quis eſt appellat⁹ pauper, vel cæcus, an agat iniuriarum.*

8 *Pauperes non ſolùm ſunt immunes à collectis, verumetiam plures alij.*

e **Pobres** [e] Quia in iſtis iudex poteſt in facto ſupplere pro iſtis ꝑſonis, quæ facta ſua exponere neſciunt, vt pro pauperibus, pupillis, & viduis, & miſerabilibus perſonis, & carceratis, ac ſimilibus, putà infirmis. vt notat Cy. in. l. mulieres. C. ſi mancipit. fuer. alie. & Bald. in. c. bonæ memoriæ de poſtula. præla.
1 nu. 6. ¶ Et in iſtis collectis exigendis, † primò debet incipi à diuitibus, & poſtea debet deſcẽdi ad pauperes, facta prius æquali impoſitione proportione poſſeſsionis, & iugationis, id eſt, iugorum terræ vnicuiuſq;. vt tenet Ioann. de Plate.

per

per tex. ibi in. l. comparationi. C. quibus muneri. ſeu præſta. nemi. lice. ſe excuſa. lib. 10. & per. l. 2. C. de anno. & tribu. eod. lib. vbi dictus Ioa. de Plat. quoq; in numero. 2. dicit, ꝙ non debet quis grauari vltra quam modum ſubſtantiæ ſuæ patiatur. vt in. l. fi. C. de immunita. nemi. conce. lib. 10. quod extendit tã in tributis merè realibus, quàm in collectis, q̃ imponũtur ꝑſonæ pro reb⁹, quia vtrobiq; eſt ead. ratio. Et idem Pla. in l. vltra modũ. C. queãdmod. ciuili. mu. inducant. lib. eode. 10. dicit idẽ ꝙ ď bet fieri, ne qs vltra modũ, & quantitatẽ ſui patrimonij grauetur. Quæ æſtimatio rerum mobiliũ & immobiliũ debet fieri deductis ſumptibus, & vltra ſumptum non debet quis grauari. vt ibi.* Et quòd omnia bona immobilia & mobilia ęſtimẽtur in iſta collecta in ponenda, tenet Peregrin. in parte munus. 6. col. & quòd collecta eſt imponenda ſecundum facultates commorantium, eſt tex. in. l. 20. titul. 32. par. 3. & ibi Grego. Lopez.* ¶ Quinimo dicit idem Pla. in. l. prima. C. de cenſi. & cenſito. lib. 11. quòd ſi notarius cenſitoris per colluſionem, & ad complacentiã alicuius potentis ſcribat maiorem æſtimationem pauperi, quam ipſi potenti, vel de æſtimatione potentis detrahit, & addit in ęſtimo impotẽtis, impotens ſolum ſoluit veram æſtimationem, & non plus. ¶ Grauatus autem vltra modum de-
2 bet officium † iudicis implorare. vt ibi in dicta l. fi. C. de immunit. nemi. conced. lib. 10. dum dicit, præſes prouinciæ proſpiciet. & Petrus Antiboli. in tracta. de muneri. in. 3. part. §. 4. num. 88. tomo. 6. tracta. foli. 42. per. d. l. vltra modum. & per. l. 1. &. 2. C. quemadmo. ciuili. mune. & tenet Bal. ſingulariter in rub. de appella. in Decretali bus. nu. primo. vbi ſi alicui imponitur collecta per decuriones ciuitatis, & ex hoc iniuſtè grauatur, poteſt à tali grauamine appellari, quia decuriones vice magiſtratus fungũtur. l. vbi aſſunt. ff. de tutori. & curat. dat. ab his. ¶ Facit tex. & in l. ciuilia munera. C. de muneri. & honor. li. 10. vbi ait, † ꝙ ciuilia munera per ordinẽ pro modo fortunarum, vt dictum eſt, ſuſtinenda ſunt. i. per modum facultatũ poſſeſsionũ & diuitiarũ etiam poſſeſsionibus alienigenarum imponuntur, licet ipſi alienigenæ nõ ſint ibi, nec ſortiantur forum eius loci, ratiõe domicilij poſſeſsionibus imponũtur tales collectæ, ſecũdũ Lucam de Pen. in dicta. l. ciuilia munera. ¶ Qď totum vt dictũ eſt, ſpectat ad præſidem prouinciæ prouidere, & ſeruari facere. vt in. l. tertia. §. præſes. ff. de muneri. & honori. vt inde grauati leuamen accipiant, quod per difformia, & criminoſa commercia impoſitum ſibi eſſe deplorant l. qui grauatos. C. de cenſi. libro. 11. ¶ Et quia inæqualiter enim factum in melius eſt reformandũ vt in. l. maioribus. C. communia vtriuſque iudi. vnde dicit imperator, æqualitatis enim, & iuſtitiæ ſumus amatores. vt in auth. de non eligend. ſecund. nube. §. fi. colla. prima. & Plat. in dicta. l. vltra modum. & text. in. l. prima. in dicto titul. de cenſi. & cenſito. libro. 11. vbi probans eſſe grauatum in eius æſtimum addito grauamine releuatur. & ibi Plat. quomodo probatur.* Et non ſolum in poſsitione ſeu taxatione gabellæ ďbet quis grauari, ſed in eis exigendis non debet moleſtari: quia vt inquit Lucas de Penna. in. l. vnica C. vt nullus ex vicar. pro aliorum. lib. 11. col. 1. in principio, vbi ait, Audite & diligenter attendite iuſticiarij, & iudicantes, qui ſub prætextu colle-

eſtan en coſtũbre[c] de repartir algunos marauedis para ſus gaſtos, o para otra qualquier coſa. Y el repartimiẽto de los dichos tres mil marauedis ſe entiẽda[d], que en toda la ciudad, o villa, y ſu tierra ſe no repartã mas de los dichos tres mil marauedis: ſaluo donde la tierra ſuele repartir por ſu parte, y la ciudad por la ſuya, que alli pueda cada vno dellos repartir los dichos tres mil marauedis y en las que ſe ouieren de hazer den orden que los pobres [e] no ſean mas fatigados, que los ricos. Y los que tuuieren cargo de fazer coger las dichas derramas no puedan cargar, ni conſientan que car

ctæ regis

ctæ regis curiæ debitæ repræſalias facilis omniũ
de loco:prædaſq; interdum agitis velut hoſtes:
nam quòd vniuerſitas alicuius municipij debet
ſinguli de ipſa vniuerſitate non debent, vt in.l.
ſicut.§.1.ff.ꝙ cuiuſq; vniuerſ.no.qđ dicit notan
dum & menti tenendum Grego.Lopez.in.l.15.
titul.10.par.7.in.gl.*en vueſtros lugares*:& vi. tex.
ſingul.in.l.13.titul.2.parti.3.vbi tenet, quòd pro
debito vniuerſitatis perſonæ particulares non
tenentur, niſi eſſet conſuetudo in contrarium:
quia tunc caperentur iumenta ſingularia per
ſonarum, vt Gregor. Lopez. ibi: allegando
Bal.in.l.etiam.C.de executio.rei.iud. & facit.l.
4.titul.15.part.7.vbi pro iura principis poſſunt
pignorari greges, dummodo non includãtur ne
fame pereant.vi.Peregri.in par.actor.q.2.in.gl.
arctari.vbi intelligit ſi eſt conſuetudo, vel cõtra
ctus ciuium, hoc dictat ſcilicet quãdo obligãtur
homines particulares pro vniuerſitate:vt. Bart.
in.l.4.§.actor.ff.de re iudi. & Grego. Lopez, in
d.l.13.ſed dic, ꝙ captus pro tali debito non tene-
tur in ſolidũ: & ideo ſi petit declarari ratam ſuã,
& actor non poteſt declarare eum, forte tot ſunt
ciues ꝙ non poteſt apparere quantum tangat
pro rata:tunc ſic captus debet relaxari.Bal.in.l.
ſtipendia.C.de execu.rei.iud. & Peregrina.vbi
ſuprà.ſed hoc intelligo niſi quilibet ſe obliget
in ſolidum:vt Bar.in.d.l.4.§.actor.numer.11.&
an executio poſsit fieri. indehæſis & pratis
ciuitatis.vi.ſuprà.in.ca.30.in.gl.gracias.in fin.in
additione.& an officiales cõcilij poſsint capi.vi.
l.64.in legibus *del encabeçamiento general*.* Qui-
4 nimo pauper† excuſatur à muneribus, nec dũ à
patrimonialibus, ſed etiam à perſonalibus.vt in
l.cûm facultates.&.l.eos qui.C. de his qui mu-
ner.libero.lib.10.quod intellige ſecũdùm Plat.
ibi in paupere, qui tota die laborat ꝓ victu quæ
rendo ſibi & familiæ ſuæ, & ſic eſt in inopia into
lerabili.vt in.§.ſed propter paupertatem. Inſti.
de excuſa.tuto.ſecus autem ſi eſſet inopia tole-
rabilis, vt quia pauper, non tamen vt oporteat
dietim quærere victum quotidianum laboran-
do, quia tunc patrimonialia munera non ſoluit,
ſed corporalia ſic, vt in.l.cura.§.inopes.ff.đ mu
neri.&hono. ¶Et quòd propter paupertatem
poteſt collecta remitti, ſicut multa, tenet tex.&
ibi Bar.in.l.illicitas.§.fi.ff.de ofi.præſid.& Pla.
in dicta.l.ad ſubeunda.C.de decuri.lib.10.& vi.
Abb.& docto.in.ca.ſi qui teſtium.de teſtib.nu.
8.¶In tantũ, ꝙ dicit Petrus de Vbal. in tract.de
collectis.tomo.6.tracta.num.19.foli.73.ꝙ exa-
ctor collectarum poſsit gratis remittere onꝰ ſol-
uendi collectam pauperi.per gl.ſingul. in.l.om
nes.la primera.C.de annonis & tribu.libr.10.&
tex.in.l.ſi peruenire.ff.de verbo.ſignifi.*Et Pe-
regrin.in parte munus.col.2.in fin.inquit, quôd
pauperes, aut quorum nota eſt paupertas, vt ij.
qui dietim laborant pro victu quærendo nil cõ-
ferre debent:idem in his qui labſi ſunt facultati
bus.vt.glo.in.l.etiam.C.de excep.rei.iud.quòd
propter paupertatem & de paupertatos fit æſti
mium nouum, & quòd æſtimatores debent ſe
habere modo paternali, vt in.l.iuriſdictiones.C.
de annonis & tribu.libr.10.& vi.ſingulariter Ro
landi.à Valle.in conſi.66.num.50. cum ſeq.vbi
affirmat, quòd in collecta inducenda eſt multũ
attendenda valitudo perſonarum: quoniam li-
cèt aliqui ſint diuites facultatibus, corpore tamẽ
ſunt infirmi, vt fructus ſuorum prædiorum vix
ſufficiãt ad alimenta & alia in propoſito: quem
vi.vſque in fin.conſil.*¶Quia ſupradixi, ꝙ pau
pertas non excuſat ab oneribus perſonalibus,
fallit quando munus perſonale eſt honor, quia
ab oneribus excuſat paupertas: quia licet ſint
munera perſonalia, oportet plus aliquid expen
di ratione dignitatis, & officij.vt dicit gloſ.in. l.
reſcripto.ff.de muner.& honor. & oportet ꝙ qs
ſit magnificentior, & liberalior.vt in l.decurio-
nibus.ff.de decurio.¶Et in tantum eſt verũ, ꝙ
paupertas excuſat, ꝙ etiam paupertas ſuperue-
niens, ſeu cauſata etiam ex facto excipientis, vt
quia donauit omnia bona ſua alteri, non tamen
in fraudem prodeſt ſibi quo ad euitationem mu
nerum patrimonialium, & etiam perſonalium.
vt tenet dict.Ioa.de Pla.in dicta.l.cum facultas.
C.de his qui muner.libe.libr.10.tamen ſecundũ
eum talis excuſatio, ſeu exceptio non eſt perpe
tua, ſed tẽporalis, quia ceſſat auctis facultatibus.
vt in dicta.l.cura.§.deficientium.ff. de muneri.
& hono.¶Et quis dicatur pauper, arbitrio iudi-
cis relinquitur.gl.in authẽ.præterea. C.vnd.vir
& vxo.& Iaſo.in.l.ſi conſtante. ff. ſolut. matri.
colu.25.& Plat. in.l.ad ſcribenda.C.de decurio.
lib.10. ¶Non ſolum paupertas excuſat à publi-
5 cis muneribus, ſed etiam à plutibus† alijs. Nam
excuſat fideiuſſorem iniuſtè condemnatum, ſi
non appellat, vt nihilominus agat mandati con
tra principalẽ procuratorẽ.l.ſi fideiuſſor.§.ſi ig-
norans.ff.mãda.¶Excuſat partẽ, ſi diminuit do
tẽ filiæ ſecũdo nubẽti.vt in auth.ſed quãuis. C.
de rei.vxo.actio.¶Excuſat dominũ non defen-
dẽtẽ ſeruũ in cauſa criminali.l. ſi quis ſeruus.ff.
de cuſto.reo.¶Excuſat eũ, qui neceſsitate famis
furatus eſt cibaria, vel veſtẽ.c.qui cũ fure. cũ ſua
gl.de furtis.¶Et in quibus caſibus prodeſt pau-
pertas, & in quibus nocet, dic vt per Bar.in.l.illi
citas.§.fi.ff.de offi.præfe.& vide.44.priuilegia
paupertatis per Lucã de Pẽ.in dict.l.eos qui, vbi
ponit

ponit quoq;.17.incommoda paupertatis. quæ
per te vide. Tamen in fine dicit, obtentu pauper
tatis non debet quis agere turpem vitam. vt in
c.quoniam ſimoniaca.de ſimoni.& in.l.palam.
ff.de ritu nupti. ¶Nec pro fauore paupertatis
eſt iuſtitia relaxanda. Vnde Exod.23. in princi-
pio, Pauperis quoq; non miſereberis in iuditio.
& Leuit.c.14.¶Et an cæcitas excuſet à muneri-
bus perſonalibus? Dic ꝙ ſic.vt in.l.prima.C.qui
morb.ſe excuſ.lib.10.& ibi Plat.& in.c.licet. de
cenſi.ſecus autem à patrimonialibus. vt Plat.in
l.infamia.C.de decurio.lib.10.¶Et quoq; grauis
infirmitas præbet excuſationem à muneribus
perſonalibus, non autem â patrimonialibus, vel
alijs, quæ prudenti.viris conſilium requirunt.l.
3.§.corporis debilitas.ff.de iure immunit. tenet
Plat.in.l.à muneribus.C.de decurio. eo.lib.10.
6 ¶Sed quis† debet probare paupertatem, an ex-
cuſans, an nominans diuitias, & qualiter probe-
tur paupertas? Dic vt per glo.& Bar.in.l.ſi verò
pro condemnato.§.qui pro rei qualitate. ff. qui
ſatiſdar.cogan.& per Bar.in.l.ſi conſtante.ff.ſo-
lut.matri. Et dic.ꝙ fundanti intentionem ſuam
in paupertate, vel diuitijs, ſiue ſit actor, ſiue reꝰ,
illam probare debet.vt in dicto.§.ſed & propter
paupertatem.Inſtitu.de excuſa.tuto.& in dict.
§.qui pro rei qualitate.*Et paupertas probatur
ob defectũ, item ex loci qualitate, quia moratur
in hoſpitale: itẽ ex corporis debilitate, quia eſt
infirmus, & non poteſt quærere victum: tenet
Peregri.in parte.hæres.q.6.in.gl.hoſpitali. col.
1.& vi.Rolandinum a Valle.in.d. conſilio. 66.*
7 ¶An ſi quis † eſt appellatus pauper. aget iniu-
riarum. Videtur ꝙ ſic.vt in.l.ſi creditores. in fi-
ne.ff.de priui.credi. Aliqui tamen in hoc diſtin
ctionem faciunt, ſcilicet, quãdo eſt pauper à na
tura, & agit actione iniuriarum: quia ſunt enim
quidam, quos pauperes natiuitas fecit.prima.q.
prima.cap.ſacerdos & quilibet naſcitur nudus.
47.diſtin.c.ſicut hic.& dicitur fieri iniuria, cûm
pauper vocatur aliquis, iuxta illud Prouerbio-
rum.14. Qui calũniatur egentem, ex probrat fa
ctori ſuo.paupertas enim, & honeſtas à deo ſũt.
Eccleſiaſt.19. & ita facilè eſt in oculis Dei ſubi-
tò honeſtare pauperem. ¶Sed quando eſt pau
per ex ſcelere vt.C.de boni.præſ.&.ff.de bonis
damnat.& Prouerbi.3.Egeſtas à domino in do-
mo impij. vel quia prodigaliter, & luxurioſè
diſſipauit ſubſtantiam ſuam.Luc.15.tunc non a-
git iniuriarum.vt in.l.eum qui nocentem. ff.de
inuiri.quam diſtinctionem ponit Lucas de Pẽ.
in.l.meminimus.C.quand. & quib. quart. pars
debe.lib.10.col.5.verſi.de facto.& dicit, ꝙ hæc
diſtinctio fit in eo, qui aliquẽ vocauit cæcũ, vel
claudum.vt per Andre. de Iſerni. in libro feud.
tit.de pace iura.firma.§.iniuria.¶Sed ꝙ indiſtin
ctè de iniuria teneatur, qui vocat aliquem pau-
perem, cęcũ, vel claudum à natura, fortuna, vel
vitio, dicit Lucas de Penna. vbi ſuprà.ꝙ eſt ar-
gu.in authen.quibus modi.natura.effi.ſui poſt
principium.colla.6.ibi, non enim vltio & inter
dicto.& tex.in.c.omnis qui in fin.24.q. prima.
& vi.eund.Lucam.de Penn.in.l.errat qui. C.de
caſtren.pecul.lib.12.col.3.verſi.vndecimò quæ-
ritur.¶Et non ſolùm pauperes ſunt immunes à
8 collectis, ſed plures† alij excuſantur, putà char-
tularij, qui cenſus ſcribunt.Itẽ illuſtres comites
conſiſtorij imperialis cubicularij, & ſimiles quæ
dam patrimonialia non ſubeunt.vt in.l.fi.C.de
excuſa.muner.libr.10.& prætores.eod.tit.l.2.&
negotiatores purpuræ imperialis, & præpoſiti
epiſtolis imperialibus faciendis, libellis ordinã
dis, & ſignatores Imperialium reſponſorum per
ſonalia munera non ſubeunt.eod.titu.l.eos pa-
ter pro bonis, qui filio contulit, non tenetur. Et
milites extraordinaria munera patrimonialia
quoq; non ſubeunt, vt tenet omnia dicta Luc.đ
Pen.in.d.l.ciuilia munera.C. de muneri. & ho-
no.libr.10.¶Item excuſatur quis ex longiſsima
conſuetudine per tantum tempus, cuius non ex
tat memoria non ſoluit collectas, ꝙ poſsit ſe tue
ri ne grauetur ad ſoluendum in futurum, contra
antiquã conſuetudinẽ.vt Pla.in.l.1.C.de exco-
ctione & tranſlatione milita.libr.12.licet ibi di-
cat, ꝙ doctores tenent cõtrariũ:quia non debe-
tur collecta, niſi à tempore, quo fuit inducta. Et
ita aduerſus futuram præſtationem, quæ non-
dum erat inducta, non poteſt præſcribere.vi.ibi
& in.l.2.eius.titu.¶Item ſunt immunes camera
rij, & magiſtri, iurati, iudices, & baulij ciuitatum
durantibus eorum officijs:nam regulariter ho-
norem ſuſtinenti, munus imponi non poteſt.vt
in.l.honori.ff.de mune.& hono.& ibi glo.& te
net Luc.de Pen.in.l.præcepit.C.de cano. largi.
titu.lib.10.in princ.Item excuſantur doctores.l.
medicos.C.de profeſſo.& medi.lib.10.& conſu
les.vt Plat.in.d.l.indictiones. C. de annonis &
tribut.lib.10.n.8.vbi quoque dicit, ꝙ nullus ex
cuſatur, nec maſculus, nec fœmina, præter ſupra
dicti.¶Vide tu Franciſ.Luc.in tractat. de fiſco.
nu.38.tomo.6.tracta.fol.7.vbi eſt immunis, qui
portat res principis. vt in.l. licitatio.§. res.ff.de
publi.& vectigal.& Baldus in lege vniuerſa.C.
de vectigali.& commiſ.& Guido.Papa. ſingula
ri. 848. ¶Et idem dicit Luca. vbi ſuprà, ꝙ po-
teſtates, & officiales pro rebus, quas ducunt in
officio, non tenentur ſoluere vectigal. vt in.d.l.
vniuerſa.¶Et ſcholares ꝓ libris, vel rebus, quas

 deferunt

deferunt,non tenentur ſoluere vectigal,nec pe
dagium:quia deferunt cauſa vſui. vt Alberi. in
authe.habita.C.ne filius pro patre.& Pla. in.d.
l.medicos.verſi.habent etiam doctores.& vid.l.
22.titu.4.lib.4.in ordi.regali.¶ Quoq; licencia-
tus excuſatur à muneribus tenet latè petrus An
tibolinus in tracta.de muneribus.in.3.parte.nu.
56.tomo.6.tracta.vide per Pala.Rubi.in repeti.
rubricæ de donatio.§.38.per totum.fol.20.

SVMMARIVM.

1 *Collecta imponenda eſt per ordinem, ita quòd nullꝰ releuetur, & debet fieri pro rebus, quas quis habet minores collectas tenentur.*

2 *Collecta imponitur per ſolidum & libram magnis & paruis, hoc eſt (por millares) vt qui plꝰ habet, plus ſoluat. Fallit vt hic.*

3 *Propter augmentum & diminutionem bonorum fit compēſatio, & collecta imponitur.*

guen a vnos, y ali-
uien[f], y eſcuſen a o-
tros, y ſe faga đ gui
ſa, que ſe pueda to-
do bien ſaber, para
que ſe caſtigue lo
que mal ſe hiziere,
y ſe pueda dar de
2 todo buena cuēta,
ſo las penas cōteni-
das en las leyes de
nr̃os reynos, q̃ de-
fiendē, q̃ no fagan
repartimientos.

f **Alieuen.** f Idem tenet Luc. de Pen. in
d.l.ciuilia munera.C. de mu
1 neri.& hono.libr.10.dicendo, ꝙ talis collecta†
imponenda eſt per ordinem,ideſt,ꝙ nullus rele
uetur,ſed omnibus ciuibus,& incolis fiat pro re
bus,quas habet,& pro modo fortunarũ, & poſ-
ſeſsionum,quas alienigenæ habent in loco illo,
eſt talis collecta ipſis poſſeſſoribus indicenda.
vt ibi per eum.& dixi ſuprà in glo.proxima, in
principio.¶ Et idem tenet Bal.in rubrica de ſyn
dico.in Decret.nu.2.vbi dicit,ꝙ collecta eſt im
ponenda,diſtribuendo eam ſecundum æſtimũ,
quod dicit verum,quando imponitur pro mu-
nere patrimoniali,ſed quādo imponitur ꝓ mu-
nere capitum,tunc debet diſtribui in capita. vt
Bar.in.l.4.§.actor.ff.de re iudi.¶ Talis enim col
lecta,quæ imponitur pro rebus,quas quis poſsi
det,non ſolùm imponitur poſſeſſori bonorum
immobilium,ſed etiam poſſeſſori mobilium.vt
tex.& ibi Plat.in.l.patrimoniorum. §.quantũ.
C.de muneri.patrimo.lib.10.nam equos tenere
& paſcere pro communi,eſt munus patrimonia
le.vt in.l.non videtur.C.eod.& ſimiliter habēs
pecunias ſolas ad fœnerandum,vel tractandum
ſubit onera patrimonialia,ſicut habens bona im
mobilia,vt in.l.fi.§.patrimoniorũ.ff.de muner.
& honori.ſecūdùm Plat.in.d.§.quantum.¶ Mi
nores quoq; ad dictas collectas tenentur.vt in.l.
etiam minores.C.eod.de muneri.patrimo.quo
ad patrimonialia,ſed non perſonalia.vt ibi.& re
net glo.in lege non tantum.ff.de decurio. & gl.
in.l.2.C.de fund.patri.& eorum conducto.libr.
11. ¶ Dum tamen pro modo fortunarum,vt di-
ctũ eſt,talia munera ab omnibus ſubeātur,quia
æqua eſſe debet in ſpectio in iſtis publicis fun-
ctionibus perſoluendis,& priuilegiũ cōtra hoc
impetratũ nul
liusmomēti eſt
tenet Petrꝰ An
tiboli. in tracta
tu đ muneri.in
3.parte. nu.26.
tomo.6.tracta.
foli.23.per. l.fi.
C.de vectigali.
& commiſſ. &
per alia iura. &
ibi quoque in
nu. 126. per eũ.
¶ Et talis colle
cta† imponit̃ ꝑ
ſolidũ,& librã,
magnis,& par-
uis(hoc eſt, *por
millares*) vt quĩ
plus habet, plꝰ
ſoluat. vt gl.in
l.1. C. đ apoch.
publ.libr.10.&
ibi Bar.ſingula
riter,& tenet Io.de Pla. in dicta lege indictiones
C.de annonis & tribu.eod.lib.10.nu.4.¶ Quod
dicit fallere in tribus caſibus in quibus nō impo
nitur per ſolidũ,nec librã,ſed per capita. ¶ Pri-
mus,qñ imponitur pro ſatiſdādo ei, qui mutua
uit pro ſoluēdo ſalario rectoris quod ſoluitur ꝑ
capita.C.de anno.& capit.lib.10.l.1.cũ enim ſuc
cedat loco illius ſalarij,& ideò illius impoſitiōis
naturã immutatur.vt per Bart.in.l.1.C. de apo-
chis pub.lib.10.Et idē credere in ſalario medico
rũ,quādo in aliquibus villis ſoluitur per colle-
ctã,quia debet ſolui per capita.¶ Secũdus,quan
do imponitur pro euitando aliquo munere ſor-
dido,impoſito pro euacuādis aliquibus locis fœ
tidis.Licet enim munera non debeāt redimi pe
cunia.l.illud.C.de excuſa.muner.lib.10. tamen
ſi propter aliquod ſordidũ redimendũ ex per-
miſsione ſuperioris imponatur collecta, nō fiet
per ſolidũ,& librã,ſed per capita illorũ,qui tenē
tur ad munera ſordida,ad quæ nō tenētur nobi-
les.vt Plat.in dicta rubri.C. de annonis & tribu.
ideo nō debēt grauari per collectã iuxta vires pa
trimonij imponēdã.de quo per Bart.in.l. vnica.
C.de muneri.in quo loco.verſi.quæro qualiter
imponatur.lib.10.& Plat.in dict.l. inductiones.
vbi

vbi per eum.*Intantum ꝙ nō valet conſuetudo
ſuper modo contributionis circa ſeruitia & tri-
buita regalia,vt tenet Grego.Lopez.in.l.3.titu.
2.par.1.in.gl.bien,quaſi in fin.vbi ponit caſum:
quod euenit ſcilicet,ꝙ ex parte diuitũ alicuius
ciuitatis allegabatur conſuetudo longiſsimi tē-
poris:ꝙ ſi quis aſcenderet in facultatibus vſq; ad
certam ſummã,contribueret intantũ,& quãtun
cunq; creſcerent poſtea facultates nil amplius
ſoluerent:qui vero nō aſcēderet vſq; ad dictam
ſummã,ꝙ ſoluerent per æs, & libran pro modo
facultatũ,& ꝙ pronũtiatũ fuit cōtra dictã cōſue
3 tudinem.*¶ Et tene,ꝙ propter augmētũ,† & di
minutionem bonorum iã diu æſtimatorũ refi-
ciendũ eſt æſtimum omnium, in quo debet fie-
ri compēſatio ſterilium cũ fertilibus,tam in ſin-
gulari,quã in cōmuni.vt eſt tex.ſecūdũ vtranq;
lecturã in.l.omne territoriũ.C.de cēſi.& cēſito.
lib.11.Et Pla.ibi dicit ita ſeruari,& ꝙ propter ho
mines ditatos & depauperatos,& propter præ-
dia facta ſterilia,vel caumate,vel alio modo pe-
rempta,debēt refici æſtimi,& grauati, & depau
perati releuentur,& ditati in plus æſtimentur:
quia ſecūdũ augmētũ,& diminutionē rerum,fit
augmētũ,& diminutio tributi.l.forma.§.illam
ff.de cēſibus,&.l.3.C.de iur.emphit.¶ Et in hac
renouatione æſtimorũ debet haberi cōſideratio
quanto plus vel minus valēt,nunc bona vniuſcu
iuſq;,quã primò fuerũt æſtimata ſecũdùm Pla.
ibi.& in.l.1.eius titu.¶ Vbi quoq; dicit,ꝙ vnuſ-
quiſq; prouincialiũ debet ſua bona profiteri, vt
æſtimētur ſecūdũ æquã æſtimationē ſoluat tri-
butũ,vt prædia meliora plus ſoluãt,q̃ ſterilia: &
ſi vnus eſt grauatus,quia bona ſua caumate pe-
rierũt,releuetur à cēſitore,vt in. d.l.forma. ¶ Et
iſti ſic grauati à peręquatoribus, ſeu æſtimato-
ribus infra annum habent facultatem conque-
rendi,quo elapſo,non audiuntur, exceptis mi-
noribus & abſentibus cauſa reipublicæ.tex.in.l.
qui priuatos.C.eod.tit.de cenſ.& cēſit. ¶ Quod
grauamen poteſt reparari dupliciter,ſcilicet,per
appellationem, vel per accuſationem crimina-
lem,petendo peræquatorem puniri pœna.l.pe-
ræquatores.eius tit. ¶ Item poteſt reuocari gra-
uamen per viam principalis petitionis,implorã
do officium iudicis,vt tenet glo.& Pla.ibi.& ita
vtitur.¶ Et vide Bal.in.c.clerici,de pactis.vbi te
net,ꝙ augmentatis facultatibus, augmentãtur
æſtimi in communi,& econtra propter pauper
tatem fit nouum æſtimum.

Prætor. Caput. XXXIIII. finis.
Sequitur Cap. XXXV.

SVMMARIVM.

1 *Correctores ciuitatum, & villarum, ſecũ non teneant alium tabellionē, præterquam tabelliones numeri dictarum ciuitatum, coram quibus omnia documenta publica tranſeant. Tamen ad faciendas informationes criminales, & alia acta ſecreta poſſunt habere alium, dummodo poſt publicationem reintegrentur tabellionibus publicis numeri.*

2 *An tabelliōes creati à principe, vel à papa poſſint ſedere in iudicio cum iudice, & colligere inſtrumenta, & contractus laicorum.*

3 *Inſtrumenta collecta à tabellionibus principis vel papæ, debent publicari.*

4 *Ex publicatione teſtamenti confecti à notario principis, vel papæ mittitur hæres in poſſeſsione hæreditatis.*

5 *Si teſtamētum nuncupatiuum non fuit in ſcriptis redactum, & ſolennis numerus teſtiũ ante competentem iudicem deponat, & in ſcriptis redigatur vigore talis ſcripturæ poteſt hæres mitti in poſſeſsione hæreditatis.*

6 *Teſtamentum per teſtes probari poteſt.*

a **DEl numero.** a Idē tenet
tex.quē vi-
de in.l.9.titu.16.lib.2.in ordina.regali.
1 vbi ait,ꝙ correctores † ciuitatum, &
villarum,ſecũ ad officia non ducant, nec teneāt
alium tabellionem,præter tabelliones numeri
dictarum ciuitatum,& locorum,vbi ſic deputa
tur,coram quibus omnes proceſſus, & publica
inſtrumenta,ſeu documenta trãſeant, vt ſua pri
uilegia fori,& conſuetudines diſponunt: tamen
dicti correctores poſſunt ſecum habere alium
quemcunque tabellionem,etiam extra locum,
coram quo inquiſitiones, & actus ſecreti fiant
in cauſis dumtaxat criminalibus,ſed poſt publi
cationem talium inquiſitionum,ſeu actuũ rein-
tegrentur,& dentur tabellionibus publicis nu-
meri dicti loci,vt coram illis dicti actus & inqui
ſitiones ſequuantur.vt in dicta.l. regia cauetur,
& hic in noſtro tex.¶ Et facit tex.in.l.4.titu.18.
lib.2.in ordina.regali.vbi publici tabelliones de
numero illius loci de his qui ſedent in audito-
rio,vel in curia publica & colligunt acta iudicij
debent facere contractus & teſtamenta,& ſede-
2 re cum iudice:alij autem tabelliones † publici

creati à principe, vel à papa, vel ab eo, qui habet poteſtatem craandi tabelliones, vt ſunt multi domini temporales in ſuis locis. vt tenet Innoc. & alij in ca. cùm. p. tabellio. de fide inſtru. Abb. & docto. in. c. accedentibus de præſcriptio. Iſti enim tabelliones, & notarij non poſſunt ſedere cum iudice, nec colligere inſtrumenta nec contractus laicorum. vt in dicta. l. 4. ordi. & in. l. 8. ei⁹ tit. & tenet doctor del Caſtillo in l. 3. de Toro. in glo. Eſcriuano. ¶ Tñ ſi non inuenitur tabellio de numero, alius Imperatoris, vel regis notarius, poteſt colligere teſtamenta laicorum. vt in dicta. l. 4. ꝙ in notario papæ, ego non credo per dictam. l. 8. ordinamenti. ſecus in tabellione regali per dictam. l. 4. ibi. *En las ciudades y villas donde ay eſcriuanos publicos de numero, o de coneejo*. quia iſtis deficientibus, tabellioni regis datur fides. & hoc teneo, licet doctor del Caſtillo in dicta. l. 3. indiſtinctè tenet, ꝙ notario papæ, & Imperatoris non detur fides deficientibus tabellionibus de numero, quia dictũ ſuum ſolum habet locum in notarijs papæ, ſecus in tabellionibus principis, quia iſtis datur fides in curia, & deficienti de numero in aliis partibus. vt in dict. l. 4. ¶ Et ſic ꝙ ſi iſti tabelliones principis in loco vbi ſunt tabelliones de numero, vel ſi tabelliones papæ aliqua teſtamenta colligunt, de-
3 bent publicari † coram iudice ſeculari, ac ſi collecta eſſent à priuatis perſonis. vt ibi per doctor. del Caſtillo vbi ſuprà. ¶ Et ex iſta publicatione
4 mittitur hæres in poſſeſsione † hæreditatis. vt tenet Rodericus Suarez in repetitione legis ſi poſt rem. ff. de re iudica. col. 110. in fin. vbi tenet,
5 ꝙ ſi teſtamentum nuncupatiuum non fuit in † ſcriptis redactũ, ſed ſolennis numerus teſtium ante competentem iudicem teſtes deponant, & in ſcriptis redigantur, ꝙ vigore tales ſcripturæ poteſt heres mitti in poſſeſsione ex edicto diui. vt ibi per eum. & vi. tex. in. l. 4. titul. 2. Partita. 6. & Iaſ. in. l. 2. C. de bonorum poſſeſ. ſecũdùm tabula. nu. 4. & 5. & Baldus in ſua practica. in parte nono quæritur. folio. 62. ¶ Facit quod tenet Abb. in cap. fi. de fide inſtrumenti. in fin. & Hippolyt. de Marſi. in. l. prima. §. præterea. ff. de queſtio. nu. 123. & Iaſ. in. l. prima. C. de procur. nu. 13.
6 vbi tenent †, quòd teſtamentum poteſt probari per teſtes & Iaſ. in. l. publicati. C. de teſtamẽ. ſcilicet, per quinque teſtes. vt in lege prima, tit. *De los teſtamẽtos*. in ordination. reg. ¶ Et nota, quòd ſi iſti teſtes deponant de teſtamento, & ſint cõteſtes, tamen null⁹ eorũ deponat niſi ꝺ preſentia: qa interrogati de alijs dicunt nõ recordari, tales teſtes faciũt ꝓbationem. vt tenet Paulus de Caſtro in lege finali. C. de bonorũ poſſeſsio. ſecundùm tabula. ¶ Sed antea quam tales teſtes recipiãtur, requiritur, quòd pars, cui tangit, citetur vt Baldus in dicta lege publicati. & non eſt neceſſè, quòd agat ordinariè petitiõe hæreditatis. Sed ſolummodo ad receptionem teſtium. vt Baldus ibi. & Alexander numero ſeptimo dicit, quòd eſt communis opi. & in hoc nõ attenditur quòd non ſint ſenes, vel validi teſtes, vt Baldus in conſili. 52. in ſecundo volu. ¶ Et an in defectum tabellionis iudex poteſt ſcribere actu vide quæ dicam infra in gloſſ. in eſcripto. in cap. 36. infra. num. 3.

Prætor. Caput. XXXV.

OTroſi, q̃ las audiencias, & otros autos de juſticia los fagan todos ante los eſcriuanos del numero [a] de la ciudad o villa, donde ouiere de conoſcer ſi ali ouiere eſcriuanos del numero. Saluo ſi ouiere eſcriuano nombrado por nos para las cauſas criminales: y no tome otro ninguno eſcriuano, ſaluo vno, ſi quiſiere para recebir quexas, [b] y tomarlas primeras informaciones delos crimines, para prẽder a los que por informacion hallarẽ culpados, por ſe guardar mas el ſe-
3 creto, Y eſto hecho ſe remita [c] ante el eſcriuano del numero, o de la carcel, ſi le ouiere. Y que los proceſſos crimina-

SVMMARIVM.

1 *Accuſatio non debet porrigi notario, ſine præſentia iudicis.*

b **Quexas.** b Iſte tex. eſt pro dicto Pau. de Caſtro in. l. hac conſultiſsima. §. fi. in fin. C. de teſtamen. vbi tenet, ꝙ accuſatio
1 non debet porrigi coram † notario ſine præſentia iudicis. Et ideò intellige iſtũ text. vt tabellio accuſationes recipiat, ſcilicet, in præſentia iudicis. vt in. l. ſi quis ſe. C. de accuſ. & quod notatur per Bar. in. l. ſi finita. §. Iulianus. ff. de dãno infecto. ¶ Vide tu caſum in quo corã tabellione poteſt quærellare in. c. iudicum ſyndicatus. in cap. 3. in glo. *Eſcriuano*.

Summa-

SVMMARIVM.

1 *Poſtquam iudex elegerit notarium, non poteſt eum mutare vſq; in finem cauſæ.*
2 *Si notarius, qui incepit ſcribere actu ſe abſentauit, alius ex mandato iudicis poteſt redigere ſcripturas in publicam formam.*
3 *Iudex ordinari⁹ nõ põt mutare notariũ, etiã de conſenſu partium, ſecus eſt in iudice delegato.*
4 *Si notarius eſt ſuſpectus, non remouetur, licet recuſetur, ſed alius ſibi adiungitur.*
5 *Suſpicio notarij poteſt probari per iuramẽtum partis, ſicut probatur ſuſpicio iudicis.*
6 *Facta recuſatione, ligatæ ſunt manus notarij, & quicquid ab eo geſtum eſt, nõ tenet, ſicut dicitur de iudice recuſato.*
7 *Si vnus iudex incepit de cauſa cognoſcere, ali⁹ non põt in illa ſe intromittere.*

c **Remita.** c Nota caſum, in quo, fit remiſſio, proceſſus de vno tabellione in aliũ, & exceptis iſtis caſibus cõtrarium eſt
1 de iure communi: quia poſtquã † iudex elegerit notariũ, nõ põt eũ mutare vſq; in fine cauſæ. Ita dicit Bal. in. l. 2. C. quomo. & qñ iudex circa finẽ verſi. ſed nũquid poſsit vti. nu. 9. Idẽ tenet Bald. in. l. fi. col. 2. verſi. quæro ſi notarius. C. de re iudi
2 cata. vbi dicit ꝙ ſi notarius, † qui cepit ſcribere acta, ſe abſentauit, ali⁹ põt mãdato iudicis redigere ſcripturas in publicã formam. Secus ſi primus notarius eſt præſens. arg. in. l. ſi lõgius. ff. de iudicijs. & ibi Pau. de Caſt. nu. 3. & Ang. Idẽ tenet Io. de Pla. in. l. monetæ. C. de dilatori. lib. 10. & vide docto. del Caſt. in. l. 38. de Toro in gl. *no quiſieren* Facit gl. in auth. de hæredi. & falci. §. ſi verò abſunt. colla. 1. vbi ait, ꝙ ille notari⁹, qui cepit ſcribere acta, debet perficere vſq; in finẽ cauſæ, & nõ alius. & idẽ tenet. Bald. in. l. 1. C. de ſportu. & Bal. & docto. in. l. cùm ſententiã. C. de ſenten. & interlo. om. iudi. idem Bald. in auth. ſi iudex. C. de epiſ. & cleri. Paul. de Caſt. in. l. teſtamẽta. C. de teſtamen. vbi etiã dicit idẽ de nuntio, allegãdo. l. in fraudẽ. §. quotiens in verbo, manu commentarienſi. ff. de iure fiſci. Et idẽ tenet Bald. in c. quoniã cõtra. de probatio. nu. 54. dicẽdo, ꝙ qñ notarius eſt ſolenniter deputatus per ſuperiorẽ, alius non poteſt ſe intromittere in officio ſuo. vt. C. de execut. & exacto. libr. 12. l. quicunque. & ibi bona glo. niſi neceſsitas vrgeat propter abſentiam alterius, nam tunc de mandato iudicis poteſt ſupplere vices abſentis. argum. in lege. 1. ff. de offic. conſul. & de iſta abſentia debet fieri mentio in commiſsionem iudicis, ſecũdùm Baldum ibi argum. eorũ. quæ nota in lege actor. ff. rem rat. hab. Tamen dicit ibi. Baldus in dicto. c. quoniam contra. in nu. 55. ꝙ ſi iudex non confidit plenè de vno notario, põteſt adhibere duos, Et ꝙ notarius eorũ, qui eſt ſenior, vel dignior, tenebit apud ſe originale, ſed in hoc bonę famę præfertur omnibus ſecũdum eundem ibi. Et an ſi iudex põt mutare † notarium, vide Bartolum in dicta lege, cum ſentẽtiam. per Inno. in. c. cùm in iure prope finẽ. de officio delega. vbi videtur ſentire ꝙ ſic, tamen ſemel electus non poteſt, nec debet remoueri, niſi ex cauſa ſuperuenienti. propter quam remoueatur. vt per Spec. in tit. de citatione. §. 1. verſi. ſed nunquid. & habetur per Bar. & Bald. & Ang. & Sal. in. l. tres denuntiationes. C. quomodo & qñ. iud. & per Anto. Fran. & alios additio. in additio. ad Abb. in. c. quoniam contra. de probatio. in additio. quæ eſt. in. 1. colũ. in. 3. notabil. nu. 3. quæ incipit, Adde in quantum. ¶ Sed tu intellige verum, ꝙ nõ poteſt notarius remoueri. ſ. per iudicem ordinarium, ſecus in delegato, quia iudex delegatus poteſt mutare tabellionem, & alium ſubrogare loco ſui ad liberum arbitrium vt tenet Ang. in dicta. l. cùm ſententiam. & dicit eſſe notabile allegando Inno. in. d. c. 1. & dicit eſſe caſus cõiuncta gl. in. c. ſtatutũ. §. notarius. de reſcript. in. 6. ¶ In tantũ ordinarius non põt mutare notariũ. ꝙ extende, etiam ſi ſit de conſenſu partiũ, non poteſt mutare. Ita Bal. in. l. teſtamẽta. 1. col. C. de teſtamẽ. & idem Bal. & Ang. in. l. 1. de ſponſalibus & Bart. in. l. 1. §. 1. C. de iure deliibe. Iacob. Butri. in. l. prima. ff. de officio conſul. ¶ In tantum notarius non remouetur, ꝙ etiam ſi notarius ſit ſuſpectus alicui partium in cauſa,
4 non remouetur † ſed alius ſibi adiungitur, ſicut

fit de

ſit de iudice ordinario.vt in.l. apertiſsimi.C.de iudi.& hoc tene.licet Io.de Plat.in.l.nulli. C.de munera.& auctua.lib.12.teneat, ꝙ in totũ remoueatur.& ita tenet Mont.in gl.ord. rega.in parte,tabellio.ſ.❡Adde quoq;,ꝙ talis ſuſpicio notarij poteſt pro-

5 bari† per iuramentum partis ſicut probatur ſuſpicio iudicis vt tenet Hipp. de Marſi.in repeti. rubricæ. C.de probatio nu.146.& Alexand.in conſi. 104.in volu.5.

les ſe fagan ᵈ en la carcel,a donde eſte vn arca en q̃ guarden los dichos proceſſos,los quales eſten a buen recau-

nu.2.&.3. &.4.vbi ait,ꝙ ad recuſandum notariũ ratione ſuſpicionis, ſufficit ſolùm iuramentum quia ex hac recuſatione non infertur magnum præiudicium.Ita dicit ꝙ in ſpecie conſuluit Petrus de Anchara.in conſi.251.incipiente.In Chriſti nomine amen.& allegat in arg.in.l.theſaur⁹. ff.ad exhiben.& cap.ex literis.de in integ.reſti. & plus dicit Petrus de Anchara.prout referr dictus Alex.in dicto conſilio.ꝙ licet in recuſatione iudicum ſit differẽtia inter ius ciuile, & canonicum,quia de iure canonico oportet plenè ꝓbare cauſas ſuſpicionis, ſed de iure ciuili hoc nõ requiritur vt legitur in dicta.l.apertiſsimi.C.de iudi.& in.c.cũ ſpeciali.de appella.& ca.ſuſpicionis.de offi.delega.tamen in recuſatione notarij,& conſultoris,& procuratoris,quia de iure canonico reperitur immutatũ, militabit adhuc ratio poſita in dicta.l.apertiſsimi.& non requiritur expreſsio cauſæ,&plena probatio & lites ſine ſuſpitione procedent.Facta ergo recuſatione

6 prædicta† ligatæ ſunt manus notarij,& quicquid ab eo geſtum eſt,non tenet, ſicut dicimus in iudice recuſato.vt in.l.prima.C.ſi qua prędi.poteſta.Bart.in lege quia poterat.ff.ad Trebellia.gl.in capit.quotiens. el primero. ſecunda.q. 6,& capit.quia ſuſpecti. tertia quæſt. quinta. & tenent Hoſti.& Io.Andr.in dicto.c. cum ſpeciali.Salyc.in dicta lege apertiſsimi.Petrus de Anchara.in.c.iudex ab apoſtolica.de offi.delega.in 6.per illum tex.qui hoc probare videtur,ſaltem in verbo,non poteſt.prout tenet Alex. in dict. conſil.magis latè.*Quod omnia ſupra dicta extende in duobus iudicibus, quorum vnus incipit in cauſa cognoſcere,quia debet in ea perſeuerare & perficere vt Bal.in.l.vnica.C.de ſportul. in fin.vbi tenet, ꝙ ſi ad idem tribunal, ſunt duo officiales, & vnus incipit cauſam examinare, ꝙ idem debet proſequi & finiri,aliàs iudiciũ eſt nullum:ratio poteſt eſſe,quia ſi pluribus conceditur iuriſdictio ordinaria,cuilibet competit in ſolidum,vt Bar.in.l.1.§.ſi plures.nu.1.ff.de exercito.& idem ꝙ Bal.tenet Ang.in.l.à diuo Pio.§. ſententiam. ff. de re. iud. vbi ait,ꝙ tũ quãdo ſunt † duo iudices vnius tribunalis vn⁹ nõ poteſt exequi ſententiam alterius ſine volũtate alterius,niſi ſit impeditus & tenet Pereg.

do. Y aya libro de

7 todos los preſſos que vinieren a la carcel, declarando cada vno porque fue preſo, y por cu-

in part.executio.q.1.in.gl.mandare,& idem Paris de Put.in tract.ſynd.in parte ſi ſunt duo.nu. 3.fol.189.& idem dicit de notario & Hip.in.l.fi. ff.de iur.om.iud.nu.201.& Grego. Lopez.in.l. 7.tit.9.part.2.& facit ꝙ tenet Pla.in.l. fi.§.fi.C. de re milita.lib.12.vbi ſi in eodẽ caſtro ſunt plures domini,ꝙ ſi vnus occupauit cauſam per ſolã citationem,alius non poterit ſe intromittere,niſi in defectum alterius:vt in.l.pluribus.ff.de ꝓcura.& in.l. vnica.ff.de offic.conſul.vbi Bal.ſingulariter in.1.&.2.lect.vbi etiam loquitur in notario:& vi.Bart.in.l. ſed & ſi reſtituatur.§.ſed ſi dies.ff.de iudic.& Abb.in.c.prudentiam.col.4. nu.11.de officio.deleg.& Bart.in.d.l. vnica.ff.de conſuli.in fin.& quæ dixi infrà.in.c.36.in.glo.*y del eſcriuano*:& idem tenet Peregri.in part.iudex in principio.tamen inquit,ꝙ ſi ſunt duo iudices ordinarij,qui in eodem prætorio promiſcue iudicant,valet actus coram alio,licet liſpendeat coram altero eorum vt dicit tenere Sal. in.l. cum te. C.ſi cert.peta.ſic intelligitur Bart. in.d.l. vnica. ff.de officio conſul.vt non intelligatur in iudicibus ordinarijs.& vi.Peregrin.in par.officialis.in principio.*

SVMMARIVM.

1 *Carceratorum cauſæ debent dici: & tractari in carcere,& ibi coram iudice debẽt comparere carcerati.*

1 *Carceratio,an ſit de proceſſu.*

d **Se fagan.** d Quia cauſæ carceratorũ in

1 carcere† debent dici & tractari,& ibi debẽt duci carcerati, & cõparere corã iudice.vt in lege ſi quis ſeruus.ff.de exhiben. reis.& in lege.1.ff.de quæſti.tenet Specul.in tit. de accuſa.§.1.verſi.præmiſſa.nu.29.vbi hoc vult intelligere

intelligere in ſeruis,ſecus in liberis. Sed tu per iſtũ tex.nõ teneas illã differẽtiã,ſed omnino tales cauſæ & proceſſus carceratorum fiant, & debẽt fieri in carcere,nulla data differẽtia perſonarũ,& attẽta qualitate delictorũ,cùm carcer ducatur durus arbitrio iudicis,inſpecta qualitate cauſæ & cõditione perſonę,ex quo in iure aliter nõ determinatur.tenet Cardi.in Cle.1.verſ.duro.đ

2 hæreti.nu.12.❡Et quia† carceratio eſt de proceſſu cauſæ,& de actis.vt in Cle.1.de hæreti. vt tenet Cardi.in Cle.1.de exceſsi.prælat. & Paris de Put.in tract.ſyndic.in parte,pone ꝙ carceratus. nu.ſecundo.folio.76.

SVMMARIVM.

1 *Algazellus non poteſt capere aliquem ſine licentia iudicis.*

2 *Licentia capiendi,debet eſſe in ſcriptis.*

3 *Miſsio in poſſeſsionem non poteſt probari, niſi per ſcripturam.*

4 *Algazellus poteſt capere delinquentem in fragranti delicto ſine licentia iudicis.*

5 *Licet capiatur delinquẽs poſt delictum in fuga dicitur capi in continenti,& in crimine.*

6 *Delinquens poteſt capi à priuato in fragrãti delicto,& impunè ad iudicem duci.*

7 *Reſiſtens ne capiatur,ſi inpugna occiditur,impugnè fit,cùm capiẽs ſit executor iuſtitiæ.*

8 *Algazellus,qui capit, vel pignorauit ſine licẽtia iudicis in caſibus ſibi non permiſsis, licitũ eſt ei reſiſtere.*

e **Mandado.** e Idẽ tenet tex. in l.8.ti. 14.lib.2.in ordi.rega.vbi

1 cauetur,† ꝙ algazellus nõ poteſt capere aliquẽ ſine licentia iudicis.Idẽ tenet tex.in.l.neminem

2 C.de exhibendis reis.❡Quæ licentia capiendi† debet habere algazellus in ſcriptis. vt tenet Iaſ. in.l.cũ proponas.C.de pactis.n.4. allegãdo Bal in.c.cùm parati.de appell.1.col.& in.l.conſentaneũ.C.quomo.& qñ.iud.in.7.notabil.per tex. in.l.miſsi opinatores.C.de exacto.tribu.libr.10. & in.l.facultas.C.de iure fiſci.eod.lib.Et ibi etiã

3 dicit Bal.ꝙ miſsio† in poſſeſsionẽ non põt probari niſi per ſcripturã.& idem vult Bar.in.l.fi.in 15.oppoſitione. C. de edicto diui Adria. tollen. quem ſequitur Iaſ.vbi ſuprà.& quod licẽtia iudicis in ſcriptis de capiẽdo aliquẽ requirat, firmat quoq; Roderi.Suarez in repe.l.2.tit. *De los emplamientos*.for.ll.lib.2.in.3.col.in fi.verſi. ſed vnũ tene.* Intellige qñ ſuperior,vel iudex non eſt in loco:nam ſi eſt in loco,tunc ſtatur dicto officialis aſſerentis ita ſibi fuiſſe mandatum ſuperiore:tenet Iaſ.in.l.ex quacunq;.ff. ſi quis in ius voca.n.5.& Tho.

yo mandado ᵉ,y los bienes que ouiere traydo, y quãdo ſe ſoltare,y ſe ponga al pie del dicho aſ-

grãmati.cõſili. 54.numer.17.* ❡Quod fallit, qñ quis eſt inuẽtus in fragrãti† delicto, qa tunc põt capi ꝑ algazeilũ ſine licentia iudicis vt in.d.l.ordi.& tenet Mõtal.in.l.11.tit.13.for.ll. lib.4.in gl.quę incipit.*De la carcel*.in fi.*Et tex. in.l.20.tit.9.par.2.&.l.2.tit.29.par.7.vbi ponuntur caſus in quibus quis poteſt capi ſine mandato iudicis:& vi ſingulariter Peregrin.in parte captio.q.2.in.gl.capere.*❡Et licet delinquẽs poſt

5 delictum in fuga† capiatur, dicitur capi in continenti,& in crimine.dictum eſt Bald.ſingul.in.l. ictus fuſtium.vlti.col.ff.de his. qui not. infami. quod dicit notandum Hip.de Mar. in conſilio. 137.nu.42.& Bal.allegat.tex.quẽ dicit eſſe notabilẽ in.l.ꝙ ait lex.§.fi.ff.de adulte.quod nota ad extẽſionẽ.d.l.8.in ordi.rega.& aliorum iurium ſimiliũ.de quo dixi ſupra in.c.1.in gloſ. *Les fuere mandado*.verſi.aliud eſt.❡Et non ſolum per algazellum capitur delinquens in fragranti delicto,

6 verũetiã† põt capi,& impunè ad iudicem duci à quolibet priuato,non ſolũ in fure.vt in.l.ſi quis in ſeruitute.ff.de furt.ſed etiam in quolibet alio delinquente committente quodlibet crimẽ, ita dicit Bal.in.d.l.ictus fuſtium.tenere Inno.in.c. vt famæ.de ſentent.excõmu.& Bart.in.l.cũ eo. ff.ad.l.Iulia.Specul.& Ange.in.l.generali.C.de decur.lib.10.*Et Grego.Lopez.in.d.l.20.tit.9. par.2.in.gl.*bien lo podria hacer*.& Peregr.in.d.parte captio.q.2.in.gl.capere,& tenet doctor Anto.Gomez de delictis in tit.de captura reorum. nu.3.*Ex quo infert Bal.in.d.l.ictus fuſtiũ.ꝙ excuſati ſunt illi,de cõtra taliũ,qui capiunt malefactorẽ.quod dicit eſſe notãdũ & vi.Bal.idem tenẽtẽ in.l.nec timorẽ.ff.quod metus cauſ. dicendo,ꝙ omnis,qui deprehẽditur in aliquo ſcelere,ſeu delicto,põt à quocũq; capi, tñ ille nõ detinebit,ſed præſentauit officiali quã citius pote

7 rit.vt.C.de mathema.l.fi.& ſi iſte reſiſtit† ne capiat,& inpugna occidatur impunè fit. nã cũ capiẽs ſit executor iuſtitię.vt in.l.accuſationis.C. qđ metus cauſ.pro hoc officio ſibi cõmiſſo poteſt accipere arma,& pugnare.quod eſt notãdũ

 ſecundum

ſecundum Bal.vbi ſuprà & dicit ꝙ facit in ſimili
l.diuus.§.fi.ff.de offi.præſi.Et idem tenet Pla.in
l.deſertores.C.de deſertori.mili.lib.12. Dicẽdo,
ꝙ vbicunq; eſt iuſta offenſio,ibi reprobatur de
fenſio,vt in.l.4.ff.ad.l.aquil.& multo minus,li
cet reſiſtere magiſtratui,& eius officialibus exe
quentibus ea,quæ ſpectant ad eorum officium.
Et ita intellige gloſſ.in lege vt vim.ff.de iuſti.&
iur.ſecus ſi extra officium,vel non in forma iu-
dicij.vt latè per eundem Plateam in lege deuo-
tum.C.de metatis. libro duodecimo. & in lege
prohibitum.C.de iure fiſci.libro decimo. Si er-
go ſi homines,vel ſatellites iuſtitię,ſeu magiſtra
tus capientes iuſtè criminoſum,illum reſiſtentẽ
occidant,non puniuntur, de homicidio ſecũdũ
Plateam in dicta lege prima.vide Paridẽ de Pu-
teo.in tractatu ſyndicatus in parte,reſiſtentia.fo
lio.220.& in parte familiaris.folio.111. & Felinus
in capitulo vt famæ.de ſentent. excommunica-
tionis,& Hippolytus in ſua practica.§. vlterius.
nu.6.&.7.& Angelus de maleficijs in parte,ꝙ fa
ma publica.nu.54.vbi latè.* Et vi text.in.l.2.tit.
28.part.2.vbi idem tenet,& etiam quando pri-
uato eſt data licentia capiendi malefactorem,po
teſt eum interficere ſi ſe defendat:vt Peregr.vbi
8 ſuprà.* ¶ Sed quid ſi algazellus,vel nuntius† ca
pit,vel pignorat ſine licentia iudicis in caſibus ſi
bi non permiſsis? Dic ꝙ licitum eſt ei reſiſtere d̃
facto.vt in lege prohibitum.C.de iure fiſci. lib.
decimo.& ibi Bar.& ſingulariter Platea.nume.
4.& Iaſ.in.§.quadrupli.Inſtitu.de actio.nu.4.*
Et vi.Peregrin.in parte executio.q.2.in.gl.reſi-
ſtentem.vbi quando iudex facit in figura iudi-
cij,vel non:vel ſi facit poſt legitimam appella-
tionem,& per Salic.in.l.rete.in fin. C.vnde vi.
& per docto.in.c.ſignificaſti el. 2. de homicid.*

SVMMARIV M.

1 *Carceratus etiam ſine cauſa, & indebitè, non poteſt relaxari per cuſtodem ſine licencia iudicis, aliàs tenetur.* ¶ *Etſi de licentia iudicis facit, non tenetur, ſed ipſe iudex.*

2 *Carceratus non debet relaxari ſine iudicis licẽtia, licet debitor ſit carceratus pro debito, & creditor conſentiat.*

f El mandamiento. f Idem te
net Bart.
in.l.ſi quis vxori.§.ſi fugitiuum.ff.de furtis. vbi
1 ait † ꝙ carceratus,etiam ſine cauſa,non poteſt re
laxari per cuſtodem carceris ſine licẽtia iudicis,
& Cataldinus in tract.ſyndi.nu.182.& quæ dixi
ſuprà.in.c.18.in.gl.Carcel.nu.23.Idẽ tenet Hip.
de Marſi.in.l.circuncidere.§.ſeruo.ff.ad.l. Cor-
ne.de ſicca.nu.24.pro quo dicit,ꝙ facit tex.in.c
felicis.§. cũ autẽ. de pœnis.in.6.& tenet Pau.de
Caſtr.in.l. nec
impuberes.§.q
in ius vocatus.
ff.de in ius vo-
can.de quo per
Bart.in.l.1.§.&
poſt operis. ff.

ſiento el mandamiento f porque fue ſuelto.

de noui ope.nuntia.& tenet idem Hippolyt.de
Marſi.in ſua practi.crimi.§.attingã.nu.18.& Ro
deri.Suarez in repeti.l.3.tit. *De los emplazamiẽtos*.
foro legum.lib.2.col.fi.in fin. ¶ Quod extende,
etiã ſi carceratus fuerit indebitè,non ſeruata for
ma ſtatuti,adeò,ꝙ debeat in continenti relaxa-
ri,non debet carcerarius relaxare propria autho
ritate,ſed licẽtia iudicis,vt Hip.de Marſi. vbi ſu
prà,nu.22.allegando Petrũ de Anchara.in cõſil.
341.incipiente,viſo themate.in fin. ¶ Et vide ſin
gulariter Ang.de malefi.in parte,ꝙ fama publi-
ca præcedente.verſ.& aduertas tu iudex.nu.90.
vbi quoque tenet,ꝙ ſi cuſtos carceris ſine man-
dato iudicis captum relaxauerit,etiam illũ qui
ſine cauſa poſitum eſt in carceribus,tenetur, a-
liàs tenetur iudex,ſi minus iuſtè mandabit ꝙ re
laxetur.vt Bar.in dicto.§.ſi fugitiuum. & ſic cu
ſtos ſemper habeat mandatum iudicis in ſcriptis
dum præcipit relaxare,& iudex ſit cautus in re
laxando,ne poſtea teneatur fiſco,vel parti ad in
tereſſe ſecundùm Angelum vbi ſuprà. vbi dicit
pluries practicaſſe.* Quinimo ſi algazellus à
captione captum ſoluat ſine iudicis mãdato per
dit officiũ habitũ,& efficitur ad habendũ aliud
inhabilis:tenet Peregrin.in parte captio. q.2. in
gl.mandati. & faciens iudicis, cui ſubeſt,man-
datum,damnũ nõ tenetur,ſed iudex.vi.Peregr.
in parte.damnũ.q.1.in.gl.iudex.* ¶ Vide Amo
de.Iuſti.in tract.ſyn.nu.245.verſ.Itẽ nõ tenetur
fol.189.tom.14.tract.vbi ait,ꝙ nõ tenetur miles
ſoci⁹ & alij officiales,& familiares de eo,qđ fece
rũt mãdato poteſtatis illicitè,& iniuſtè,ſed tene
tur ipſe poteſtas,& per hoc dicit ꝙ fuit lacerat⁹
Florẽtiæ libellus cõtra militẽ datus de eo,ꝙ in-
debitè fecerat mãdato executoris.Et ſimili mo-
do fuit deluſus,qui dedit petitionẽ cõtra militẽ
in ciuitate Aſculi,qui tacuit durãte tẽpore,quo
potuerũt dari petitiões,& poſt tẽp⁹ dixit feciſſe
mãdato poteſtatis preſente poteſtate,& cõfitẽ-
te,qa termin⁹ erat elapſ⁹,nõ potuit dare querelã
cõtra poteſtatẽ. Sed dicit,ꝙ Ang.tenet cõtrariũ
qa ſimiles videt mãdatũ iniuſtũ,non debet exe
qui

qui & ſi officiales non reſiſtunt iudici,iniuſtitiã
facienti, tenentur ipſi in ſyndicatu. vt in lege
omnes.C.de decuri.libr.10.& dixi latè.ſuprà.in
cap.primo.in glo. *El derecho a las partes*.num.31.&
32. ¶ Et licet Ange.hoc dicat,tene quod dicit di-
ctus Amodeus,ꝙ non tenetur miles, quia ipſe-
met Angelus tenet idem quod Amodeus in le-
ge iniuriarum.§.ſi quis quòd,ff.de iniurijs,& ſic
quòd ductus ad carceres de mandato iudicis,nõ
agitur iniuriarum contra ductorem, ſed contra
iudicem.Et idem dic,ſi torqueat de mandato iu
dicis aliquem,ſiue iuſtè,ſiue iniuſtè,non agit cõ
tra torquentem,ſed cõtra iudicem.& ponit An
gelus dictam cautelam quem vide.& idem tenet
latè Cataldinus in tracta. ſyndicat.numero.67.
quem vide.* Et ꝙ magiſtratus detinens iniuſtè
teneatur detento ad intereſſe, tenet Bal.in.l.nõ
exigimus.§.ſimili modo.ff.ſi quis.cautio.quod
intelligit verum quando conſtat de iniuſtitia,
ſed in dubio præſumitur pro magiſtratu in eo
quod pertinet ad ſuam iuriſdictionem,& ad ſuũ
officium.* ¶ Et quod non teneatur faciens de
mandato iudicis, eſt text.in lege non videtur.§.
qui iuſſu iudicis,ff.de regul.iuris.& text.in lege
quinta.tit.15.Parti.7.& lege prima.titu.ſecũdo.
foro legũ lib.2. & vi. tex. & ibi docto.in regula.
ꝙ qui mandato.de regu.iuris in. 6.& de mate-
ria vide Iohãnem de Platea.in lege monetæ. C.
de delato.lib.10.nu.5.& in.l.quanquam in prin-
cipio.ff.de aqua pluui.arcen.& in l.ſi quis id qđ
ff.de iuriſd.om.iudi.& Platea.in lege euidenter
C.de excuſa.num.lib.10.num.primo.& ſingula
riter Feli.in cap.eccleſia ſanctę Mariæ.de conſti
tutio.numero.33.& vide text.in cap.miles.23.q.
quinta.vbi non eſt reus homicidij miles,qui po
teſtati obediens,hominem occidit.Imò niſi fece
rit imperij deſerti,atq; contempti reus erit. ¶ In
2 tantum eſt verum,ꝙ carceratus† non debet rela
xari ſine licentia iudicis,ꝙ licet debitor ſit carce
ratus pro debito,non poteſt relaxari de conſen
ſu creditoris abſq; mandaro iudicis.tenet Alex.
in dicta lege nec impuberis.§.qui in ius.ff. de in
ius vocan.numero primo.

Prætor.Cap.XXXV.finis.

SVMMARIVM.

1 *In proceſsibus requiritur, quod annus, dies, & menſis ponatur, ſed nomen imperatoris, vel regis de neceſsitate non requiritur, & debent eſſe bene ordinati, alias iudex punitur.*

2 *Tabelliones debent acta fideliter ſcribere ſine fraude vel errore num.5.*

3 *Tabelliones publicè ſeruire tenentur, & conficere acta, & inſtrumẽta ad requiſitionem cuiuſcunque petentis, alias ad intereſſe tenerentur.*

4 *Tabellio debet facere ſcripturas, & acta ſine interlineatione.*

6 *Tabellio debet ſcire iura, vt legaliter faciat acta, & inſtrumenta, & ab contractibus reprobatis valeat ſe abſtinere: aliàs ſi cũtractus prohibitos facit, ad reſtitutionem tenetur. Et ad idem tenentur aduocati, & proſonetæ iſtos contraſtus tractantes, quia conficere inſtrumenta illicita, eſt quædam ſpecies falſitatis.*

7 *Notarius banchi non poteſt alicui dare copiã actorum, imo nec oſtendere ſine licentia iudicis.*

8 *Appellatione actorum veniunt omnia, quæ facta ſunt in præſentia iudicis.*

9 *An ſit differentia inter acta & geſta.*

a ORdenados. a Ponẽdo an
1 num,† men-
ſem,& diem.vt in auth. vt nomen Im
peratoris propo.§.1.&.2. colla.5. & in
auth.quibus modis naturales effi.legi.§.in ma-
ioribus.colla.6. & in lege prima. C. de apochis
publi.libro.10.non autem de neceſsitate requi-
ritur nomen imperatoris,vel regis. vt tenet glo.
in.l.3.titulo.9.for.ll.libro ſecundo.in gloſſ.pri-
ma. Et iudex vel inquiſitor.qui non facit ſcribi
acta per ordinem punitur de negligẽtia arbitrio
iudicis.vt tenet Bal.in.capi.quoniam contra.de
proba.nu.25.ꝙ dicit eſſe nota.per text.ibi. ¶ Et
2 debent fideliter † ſcribere,& ſine fraude vel erro
re facta hominum.vt in.l.ſi librarius.ff.de regul.
3 iur. ¶ Et publicè ſeruire tenentur†,& conficere
acta,& inſtrumenta ad requiſitionem cuiuſcun
q; petentis.vt Inſtitu.de adoptio.§.cum autem.
& in.l.non aliter.ff.eod.tit.de adoptio. ¶ Et hac
de cauſa vocantur ſerui publici,nõ ꝙ ſint ſerui,
ſed quia publicè ſeruire tenentur.vt gl. in proœ
mio tit.19.Par.3.aliàs notarius requiſitus & recu
ſans tenetur ad intereſſe.vt in.l.iubemus. C. de
defenſo.ciui.& in.l.placet.in fine.& in.l.fi.C.d̃
colla.fundi.patri.libro.11.niſi ſit occupatus, vel
habeat iuſtam cauſam.vl in auth. de tabellio.§.
& non fingat.coll.4.Bartol.in.l.1. ff.fur. aduer.
nau.& in.d.l.generali.C.de tabula.lib.10. ¶ Ta-
4 liter debet tabellio facere † acta. & ſcriptu-
ras,ꝙ

ras,ꝙ nulla interlineatio,vel raſura in eis inue-
niatur,maximè in loco ſuſpecto.vt notat Bal.in
l.ſi vnus.C.de teſta.❡Et ſi legaliter,& bona fide
5 non † conficit acta,vel ſcripturas vt in.l.1.titu.8.
lib.1.in ordina.reg.punitur pœna. de qua in.l.1.
ti.12.lib.4.for.

Prætorum. Cap.XXXVI.

ITem q̃ los eſcriuanos, anſi de crimen,como de ciuil que eſtuuieren ante el aſsiſtente, o gouernador,o ante ſus officiales,fagan proceſſos en foja d̃ pliego enteros, biẽ ordenados[a],y q̃ los abogados[b] fagã anſi miſmo los eſcriptos, aun que las cauſas ſean ſummarias[c].

ll.& ibi Mont.
❡Et ideò vt le
galiter & fideli
ter faciant acta
& ſcripturas,d̃
bent tabelliões
6 † ſcire iura. vt
in.d.l.generali
& in.l.pẽ.C.de
eunuchis,& in
auth. de tabel-
lio.circa princi
piũ. colla.3. &
intellige, ꝙ nõ
requiritur , ꝙ
ſint doctores,
vel legiſtæ. ſed
ꝙ ſciãt bene of
ficiũ notariatꝰ,
& ſciãt ſummã
& notas , & a-
lios libros eo-
eorum.vt Bar.in.d.l.generali.vt à contractibus
à iure prohibitis valeat ſe abſtinere.vt gl.& Pla.
ibi: quia ſcribentes contractus fœneratitios, & à
lege prohibitos,tenentur ad reſtitutionẽ vſura
rũ & intereſſe,& quoq; tenẽtur aduocati,& pro
ſonetæ iſtos cõtractus tractãtes.gl.eſt in.l.ſi ſciẽ
te,& ibi Bar.ff.de parrici. &.l.ordine.§. in frau-
dem.ff.ad municipal.& Bart.in.d.l.generali. &
tenet gl.Montal.in.l.1.tit.19.Parti.3.quia cõfice
re inſtrumẽta illicita,eſt quędã ſpecies falſitatis
& gl.in.d.l.fori,in verbo,*Lealmente.* quia eſt præ
ſumptio iuris & de iure cõtra notariũ , qui dicit
cõſtitutiões principis ignorare gl.in.d.l.iubemꝰ
C.de teſta.❡Ideò notarius,qui imperitè inſtru-
mẽtum fecit,ad intereſſe tenetur.per. l.fi.§.fin.
C.de magiſtris conueni. Et etiã ſi ſcribit inſtru-
mentũ ſimulatum,punitur pœna manus, & eſt
infamis. vt Baldus in rub. C. res inter alia acta.
❡Quoque tene,ꝙ notarius banchi non poteſt
7 † alicui dare copiam actorum, imò nec oſtende
re ſine licẽtia iudicis.vt tenet Iaſon.in.l.is apud
quẽ.C.de edẽdo.prima col.nu.3. quia editio a-
ctorũ ſpectat ad officiũ iudicis.ſecũdùm Bal.&
Paul.de Caſtro ibi.Et idẽ dic de ſcriptura , quæ
fit corã iudice,quia dicitur de actis.vt in.l.illud.
in gl.in verb.actio.& ibi notat Bal.2.col.C.de ſa
croſ.eccleſ.❡Imò plus dicit Bal.in.l.interrogatã
per illũ tex.cũ gl.C.de libera.cauſ.ꝙ appellatio
8 ne † actorũ,veniũt omnia,quæ facta ſunt in præ
ſentia iudicis,licet nõ in figura iudicij, ſed ſi ſcri
pturæ factæ ſunt per ſolũ notariũ abſq; cõmiſ-
ſione iudicis,vel eius præſentia, nõ ſunt d̃ actis.
Ita Baldus in auth.quæ ſupplicatio.C.de preci.
Impera.offere.Et quæ generaliter veniãt appel
latione actorũ,habes tex.in.ca.quoniã cõtra.de
probatio.& ibi doct.gl.& docto.in.l. acta. ff.de
re iudi.& in lege ſecũda.C.vt lit.penden.gl.in.l.
9 in fraudẽ.ff.de iure fiſci.❡An autẽ ſit † differẽtia
inter acta & geſta.tex.innuit ꝙ ſic.in.l.1.in prin
cipio.ff.de officio procura.Cæſar.Bar. tñ ibi te-
net cõtrariũ.Laurẽ.Vallen.in.4.libro elegantia
rũ in.c.291.aliàs.c.191.dicit, qđ geſta ſunt publi-
cæ adminiſtrationis,vt cùm dicimus geſta Cæſa
ris.acta autem priuatos reſpiciunt.Tamen inter
facta & geſta ſubtilis videatur differentia, tamẽ
non eſt ſecundùm iuriſconſultùm in lege licet.
ff.de verbo.ſignific.ſecundùm Iaſo.in dicta.l.is
apud quem.

SVMMARIVM.

1 *Aduocatus nõ debet inordinatè loqui,& à ſu-*
perfluis debet ſe abſtinere.
2 *Præfactiones prolixæ,confuſionem inducunt*
& tædium generant in animis auditorum,&
multitudo verboſa eſt oneroſa.
3 *Melius eſt pauca idoneè dicere, quã multis inu*
tilibus aures hominum prægrauare.
4 *Verbis non eſt opus , quorum nullus ſequitur*
effectus,licet ruſtici ad hoc non attendant.
5 *Aduocatum garrulatorẽ & verboſum iudex*
ex ſuo iudicio poteſt excludere,& priuare of-
ficio aduocationis.

b Abogados. b Nam cùm aduocatus
1 inordinatè loquitur, †
erroris vulnere audientium corda feriuntur , &
ſæpe virtus verborum perditur,cùm apud cor-
da audientium loquacitas incauta opportunita-
te leuigatur,& authorem ſuum loquacitas coin
quinat.vt in capi.ſi rector.43.diſtin.Specula. in
tit.de aduoca.§.nunc de exordijs.nu.9.verſicul.
præcipimus.❡Abſtinere ſe debet quoq; à ſuper
fluis vt in.l.breuiter.ff.de offi.præfe. præto. &
in.l.inſtrumentorum.C.de preci.Impera. offe-
re.tex.in.cap.breui ſciſcitatus eſt.quæſtione de
iure iurand. quia breuitas locutionis gratiam
parit,& moleſtias ſiniſtramq; ſuſpicionem fu-
gat,immenſitas autem econtra.arg.cap. diffini-
uimus.18.quæſt.ſecunda.in fine.prolixæ enim
2 præfactiones, † confuſionẽ inducunt, & tędium
generant animis auditorum.vt in procemi.De-
creta.§. ſanè.te
net Specul.v-
bi ſuprà. num.
8.verſi.item.&
in nu.10.verſi.
verborum ait,
quòd multitu
do enim verborum eſt oneroſa , & nil honeſti
habet,vt in auth.de referen.ſacr.pala.circa prin
cipium.colla.tertia.Imò eſt canonibus inimica.
vt in cap.quia in tantum extrà.de præben.&.c.
3 relatum de cleri.non reſi.Et melius † eſt pauca
dicere,quam multis inutilibus aures hominum
prægrauare.vt.C.de veteri.iure.enucle.l. tanta.
§.contrarium.vnde Horatius, Cùm quid præci
pies,eſto breuis.compendium quoque appro-
batur,diſpendio reprobatur.vt in cap.diſpẽdia.
de reſcrip.in.6.& cap.qualiter & quando.el.2.d̃
4 accuſa. ❡Vnde non eſt opus † verbis,quorum
nullus ſequitur effectus.vt in.l.fi.C.de dona.qa
fides veritatis,verborũ adminiculo non deſyde-
rat.C.ſi vt ſe ab hæred.abſti.l.1.& quia imperi-
torũ eſt vociferare de lõgè,vt ait Seneca.❡Licet
quidã hoc non attendũt,cùm ruſtici garrulitatẽ
authoritatẽ patent.45.diſti.§.primo,& ideò ra-
tionis defectum ſupplent garrulitate clamoſa,
vt ſic clientulo,& ſalario ſatisfaciant ſolo vẽto.
vt Specula.vbi ſuprà & ſecũdùm eum.nume.12.
5 verſi.nã tu iudex.Benefaciet iudex, † ſi talẽ offi
cio ſuo excludat tãquã ſui auditorij turbatorem
c.in loco.5.quæſt.4.tex.in lege.3.§.pẽ.ff.de his
qui teſtamen.delen.auth.iubemus. C.de iudi.d̃
quibus & alia quæ aduocati debent facere & ad
uertere,vide per Specul.in dict.§.per totũ. Qui
nimo nõ ſolũ iudex ex officio ſuo debet exclu
dere aduocatũ à ſuo iuditio,ſi eſt verboſus, imò
põt eũ priuare officio aduocationis.g.eſt ſingu.
in.l.ex ea cauſa.ff.de poſtula.ſecũdùm Ludoui.
Roma.in ſingul.739.idẽ tenẽt Additiona. Abb.
in prooemio Gregoriano.in additione, quæ eſt
in num.4.in verbo,ſecundo,& tenet doctor del
Caſtillo.in.l.ſecunda de Toro.in gl.*Delas dichas*
column.3.verſicul.& nota. vbi inter alia allegat
dictum Eccleſiaſtes.capitul.7.poſt principium.
vbi ait.Noli verboſus eſſe in multitudine preſ-
byterorũ,& non iteres verbum in oratione tua.
cum quo dicto ſingulariter concordat text.in le
ge.11.titul.*De los abogados*.in principio.in ordina
tione regali.Quod nota.

SVMMARIVM.

1 *Libellus,an requiratur in cauſis breuibus.*
2 *Vbi eſt ſtatutum,quòd iudex prætermiſſo ordi*
ne procedat,eſt in arbitrio ſuo ſeruare, vel nõ
ſeruare.
3 *Libellus non eſt neceſſarius coram officiali ig-*
noranti leges.
4 *Vbi in reſcripto eſt appoſita clauſula,ſumma-*
riè,& de plano,& ſine figura iudicij , an põt
omitti libellus,& litis conteſtatio.
5 *Inferior à principe non poteſt comittere cau-*
ſam cognoſcẽdã ſummariè,& de plano,etiam
ſi ſit legatus de latere.
6 *Libellus non requiritur in caſibus breuibus.*
7 *In ſumma.400.marabetinorum, ſolummodo*
ſententia debet ſcribi.
8 *In omni cauſa ſummaria ſemper requiritur,*
quòd plenè cõſtet de mãdato cõparentis,& ha
bere legitimam perſonam ad comparendum.

c Summarias. c Nota tex.ꝙ in cauſis
breuibus & ſummarijs
1 † requiritur libellus. Sed hoc intellige ſecundũ
Bal.in authẽ.offeratur.C.de litis conteſta.nu.5.
ꝙ nõ debet ita formari,vt in alijs caſibus,ſed ſuf
ficit qualis qualis petitio,quæ ponatur in actis,
quia ex petitione debet formari ſententia,vt in
l.2.C.de ſentẽ.experi.recitan. & iſta qualis qua
lis petitio non dicitur in modum libelli offerri
ad ordinariam petitionem,ſed ad ſimplicem iu
dicis inſtructionem. & bonum eſt hoc prote-
ſtari.vt Bal.vbi ſuprà allegando Specula.in titu.
de libelli concep.§.reſtat.verſi.fi. & idem tenet
Abb.in.ca.1.de libelli.oblatio.4.col.nu.11.idem
tenet Alex.in conſi.50.in.2.volu.nu.7.dicendo,
ꝙ ſufficit qualiſcunq; petitio in cauſis in quibꝰ
proceditur ſine figura iudicij.vt in Clem. ſæpe.
de verbo. ſignifi. & etiam in cauſis executiuis
ſummariè proceditur ſecundum Alex.ibi.alle-
gando tex.in.l.à diuo Pio.§.ſi ſuper rebus.ff.de
re iudi. Et licet in ſummarijs non requiratur li-
bellus,& ſufficiat intentionem ſuam apud acta
explicare , & deinde in actis redigere. vt in di-
cta Clemen.ſæpe.tamen ſi in hoc caſu fuerit li-
bellus porrectus ſolenniter,non nocebit.vt vol-
uit gloſſa. in Clementi.diſpendioſam. de iudi.
idem tenet Barto.in authen.offeratur.C.de litis
conteſta.Lanfran.de Oria.in.capitul. quoniam
contra,de probatio.in verſi.petitiones.num.18.
❡Et

❡Et facit qđ tenet Bal.in.c.1.de officio iudi. pē.
2 col.verſi.quæro quid ſi ſtatutū.†vbi ait,ꝙ ſi eſt
ſtatutum,ꝙ iudex prætermiſſo ordine ꝓcedat,
eſt in arbitrio iudicis ſeruare, vel non ſeruare,ta
mē ſeruare debet aliquē ordinē,ſaltē naturalem
ita perplexitas
coarctet.❡Ad-
de quoq;,ꝙ co
3 rā officiali † ig-
norante leges,
nō eſt neceſſa-
rius libellus in
ſcriptis.Ita Bal
in.d.auth. niſi
breuiores. C.đ
pericul. recitā.
&ibi Celſus in
additio. dicit,
ꝙ ita practica-
uit.& tenet Lā

rias[c], y los eſcri-
uanos aſsienten[d] to
dos los autos que
paſſaren ordinaria
mēte vno tras otro
ſin ētremeter otra
coſa đ fuera del ꝑ-
ceſſo en medio, ſo

frā.de Oria.in repet.c.quoniā cōtra. de ꝓba. in
parte petitiones.nu.19.ſequitur Zacharias in ad
ditio.ad Abb.in.c.ſciſcitatus.de reſcrip. in addi
tio.quę eſt in nu.15.❡Dic idē,ꝙ vbi in reſcripto
4 eſt appoſita † clauſula ſummariè,de plano, ſine
ſtrepitu & figura iudicij,pōt omitti libellus, &
litis cōteſtatio,& valebit ſentētia. Ita Hippo.de
Marſi.in ſingulari.102.allegādo Io.Monachum
in.c.fi.de hæreti.in.6.ſuper verb.figura. dicens,
ꝙ vigore ſolius verbi,ſcilicet,procedat iudex ſi-
ne figura iudicij,pōt ipſe iudex incipere ab arti
culis:quibus probatis,ſtatim procedere poterit
ad ſententiā.Quod dictū refert,& ſequitur Ro-
ma.conſi.519.Ex quo ſecūdùm dictū Hippo.de
Marſil.poteſt limitare titulū vt lite non cōteſta
ta.cū ſua materia.qđ nota.❡Sed ſcias, quòd infe
5 rior † à principe nō pōt cōmittere cauſam cog-
noſcendā ſummariè,& de plano etiā ſi ſit legat⁹
de latere.vt Hipp.vbi ſuprà allegādo gl.in.c.fi.
de hæreticis.in.6.in gl.magna.ante finem. & ꝓ
ſingula.allegat eam Ang.de Aretio.in.§.appel-
latur.Inſtitu.de exceptio.verſi.24. & idē tenet
gl.in Cle.ſæpe.in princip.de verb.ſignifi.in ver
bo mandamus.& tenet Lanfrā.de Oria.in.d.re-
pe.nu.2.&.3.& ibi per eius additio. & alij docto
res,quos refert.d.Hyp. vbi ſupra.❡Itē dic,ꝙ in
6 caſibus † breuibus non requiritur libellus, vt in
auth.niſi breuiores.C.de ſenten.& peric.recitā.
& cauſa breuis eſt ſecundū doct.ibi arbitrio iudi
cis inſpecta qualitate perſonæ.& quātitate litis.
vt ſi cauſa aſcenderet.100.aureos, & inter duos
pauperes haberetur ꝓ magna cauſa: ſi autem li
tigaretur inter duos magnos diuites, cenſeretur
parua.vt tenet Lanfran.de Oria.in dict.repet.c.

quoniā contra.de probatio. in parte petitiones.
nu.18. ❡Sed iā hodie per quandam pragmaticā
factā per noſtrū Carolū regē in villa de Madrid
anno.1534.petitione.60.hoc declaratur, vbi ca-
7 uetur,ꝙ ordo iudicij non fiat † in ſumma.400.
marabetinorū
nec tabelliōes
acta ſcribāt,niſi
ſolūmodo ſen-
tētia,quā perte
vide,quia enim
verò rectè fuit
cōdita,quia eſt
contra iudices,
& actorū nota-
rios,& tabellio
nes huius regni
qui de cauſis in
terdū minimis
cognoſcentes,

pena de cinco mil
marauedis por ca-
da vez a cada eſcri-
uano para la nue-
ſtra camara, & to-
das las ſentētias an
ſi ciuiles como cri-
minales que ſean

onerant litigantes grauioribus ſumptibus pro
modicis,imò pro minimis ſcripturis,quas ꝑ ex-
cogitatas vias frequentius quā expediat in ipſis
cauſis procurant fieri,mercedes maximas exigē
tes,ita ꝙ in fine litis agitatæ plus nomine iudi-
cialium ſumptuum præter aduocatorū,& ꝓcu-
ratorū ſalaria erogaſſe inueniūtur, quā ſit ſuma
rei, vel pecuniæ in petitione deductæ. vt tenet
Lucas de Pē.in lege mediterraneæ.C.de anno.
& tribu.lib.10.prima colū.verſi.& nota.& dicit
eſſe expreſſum in auth.de appell.§. illud.colla.
3.& ideò ſecundū eūdē huiuſmodi quidem cau-
ſæ debēt ex nō ſcripto audiri,vt in auth.de mā-
da.princip.§.ſit tibi.colla.3.qđ expone.i.verbo
ten⁹.vt in auth.liceat matri & auię.§.quia vero.
colla.8.& ſine actis.vt in auth.vt iudi.ſine quo-
quo ſuffra.§.neceſsitate.colla.2.Itē gratis. vt in
dict.§.ſit tibi.ne fortè litigatores,maximè pau-
peres,metu expēſarū iura ſua reliquāt indiſcuſ-
ſa.vt in.l.illud.ff.de peti.hæredi.arg.in.c. bapti
zādis.prima queſt.3.&.c.placuit.&.c.vnuſquiſ-
q;.18.diſt.abſit autē,vt pro minimis rebus maxi
mas actiones ſubſtineāt homines. vt in auth.de
inſtru.cautio.colla.6.Et ideo in iudicijs attendū
tur labores,& expēſæ,quæ in iudicijs ſuſtinen-
tur,ac more iudiciorū.vt in lege.3.ff.de cōpe.in
glo.nā etiā verū ſine moleſtia haberi nō pōt.vt
notatur in lege de minoribus.ff.de mino.potiſsi
mè hoc euenit,ſi extra locū originis euocētur ſe
cūdū Lucā de Pē.in dicta lege mediterraneæ. ꝑ
tex.in auth.de defenſo.ciuit.§.& iudica.colla.3.
8 ❡Tamē nota,† ꝙ in omni cauſa quantūcunque
ſummaria,in qua non requiruntur plenæ proba
tiones,& plena cauſę cognitio,tamen ſemper re
quiritur,

quiritur,ꝙ plenè conſtet de mandato comparē
tis,& ꝙ plenè conſtet ipſum habere legitimam
perſonam ad comparendum.vt tenet Alexā. in
l.iudices.C.de iudi.nu.3.quod dicit eſſe ſemper
menti tenendum,allegando Bar.& Saly.in.l.2.
in fine.C.de edicto diui Adri.tollen. & Bald.in
l.4.§.ibidem.ff.ad exhibendum.

d **Aſsienten.** d Probat idem tex. in.l.
9.tit.19.Part.3.vbi tabel-
liones ciuitatū, & locorū debent in regiſtris ap-
ponere totum tenorē ſcripturam, vel actorum.

SVMMARIVM.

1 *Subſcriptio iudicis,an requiratur in ſentētia.*
2 *Teſtamētum eſt ſententia.*
3 *Illiteratus etiā ſi nō ſciat legere,nec ſcribere,po
teſt eſſe iudex.poteſtas & rector ciuitatis. nu
me.7.*
4 *Sentētia poteſt per tabellionē pronuntiari.nu-
mero.6.*
5 *An delegatus pōt eſſe illiteratus.*
7 *An iudex illiteratus poteſt aſſumere aſſeſſorē
expēſis partium.*

e **Firmadas.** e Nota text.ꝙ ſubſcriptio
iudicis in ſentētia requiri-
1 tur,† quod intellige,ſi iudex ſcit ſcribere, aliàs
ſecus,per tex.in.l.3.de Toro.ibi.*Y el teſtador ſi ſu
2 piere.*quia procedit argumentum de ſententia†
ad teſtamentum:quia teſtamentum dicitur ſen
tentia.per.l.primā.ff.de teſtamen.& in.l.hac cō
ſultiſsima.C.qui teſtamē.facer. poſ. vt tenet ad
literam Alex.in conſilio.4.volu.7.nu.2.❡Et fa
3 cit,quia illiteratus, † etiam ſi non ſciat legere,
nec ſcribere,poteſt eſſe iudex,poteſtas,& rector
ciuitatis.vt eſt tex.& ibi Bar.in.l.expertes. C.đ
decurio.lib.10.& eſt glo.& ibi Bar.in.l.ſtatutis.
C.de ſenten.ex pericul.reci.Specula.in.ti.de iu
dice delega.§.excipitur.nu.17.gl.in.l.2.ff. quod
quiſq; iuri.& glo.in.c.ad noſtram.de conſuetu.
& in.c.qui vult.de pœniten.diſtin.6.❡Et impe
ritus literarum dicitur,qui nullas ſcit literas,vel
ſcit modicum ſecundū Bar.in authen.ſed nouo
iure.C.ſi cert.peta.Et ſic videmus tota dic,ꝙ eſt
poteſtas terrarum miles illiteratus, ſecūdū Bar.
4 in.d.l.ſtatutis.❡Et per notarium†, vel tabellio
nem pōt pronūtiare,vt tenet Alexā.in additio.
ad Bart.ibi in.3.additione.❡Cùm iudex illitera-
tus pōt habere peritiā per ſuos acceſſores,& pro
nūtiare de eorū conſi.vt Bar.in.l.1. §. poſtulare.

ff.de poſtulādo,in fine,& etiā ſine aſſeſſoribus,
ſi ſit peritus negotiorum,pōt eſſe iudex.vt in.l.
certi iuris.C.de iudicijs.& ibi gl.Cy. Saly.& do
5 cto. ❡Et ſimiliter delegatus † pōt eſſe illiteratus
vt gl.in.d.l.certi iuris,ſecūdū Io.de Pla.in.d.l.ex
pertes. licet gl.
dicat, ꝙ iudex
debet eſſe lite-
rat⁹, & ſciat qđ
loqui habeat.
vt in.c. ſciſcita-
tus. de reſcrip.

firmadas[e] del, o de
ſus officiales que
las dieren, y del eſ-

&.20.diſt.in princip.in verbo,ſciētia.& in auth.
de iudicijs.§.1.colla.6.quod intelligit Iaſ.in.d.l.
certi iuris.nu.3.qn̄ delegatio eſt facta à papa,vel
ab Imperatore imperito iuris,& papa ſciret eū
imperitum,quia tunc valet & cenſetur ſecū di-
ſpenſare:ſecus autem ſi delegatio ſit imperitur
per inferiorē.vt ibi per eum.& licet gloſ.in. d.l.
expertes.opponat, & non ſoluat.tu ſecundum
Bar.dic,ꝙ cōtraria per eā allegata loquūtur, qn̄
in executione officij requiritur ſcientia literarū
& ſic vbi in officijs,in quibus requiritur maior
peritia,eſt neceſſaria,vel ſolue aliter, vt ꝑ Plat.
ibi.❡Et ꝙ illiteratus pōt eſſe iudex,etiā delega-
tus,tenet Ang.in.l.quidā conſulebant. ff. de re
iudica.in princip.& eſt tex.ſing.in.l.4.titul.22.
Part.3.ibi.*Pero ſi el juzgador no ſupiere bien leer, pue
de mandar a otro que lea el juyzio,el eſtando delāte.*quę
lex eſt ſing.in materia iſta.idē tenet Iaſo.in.d.l.
certi iuris.C.de iudicijs.nu.3.vbi dicit, ꝙ iſta eſt
magis coīs opinio,ꝙ faciant ſcribi,& legi ſeniam
6 per notariū † & ſatis eſt quòd ipſe dicat. Ita ego
pronuntio.idē cauetur in.d.l.Partitæ. in tātum
valet ſententia,ꝙ licet in ſenīa,vel eius prolatio
ne contineātur hæc verba,quæ ſenīa fuit ſenten
tialiter promulgata,non autem dicat lecta, nec
à iudice pro tribunali ſedēte,valet. vt tenet Bar.
in.d.l.ſciendū.ff.de verb.oblig.& in.d.l.ſtatutis.
& tenet Alex.in.d.l.ſciendū.in fine. Et ꝙ illite
7 ratus † poteſt eſſe iudex,eſt vera opinio,de quo
latè remiſsiuè per additio.Abba.in.d.c. ſciſcita-
tus.de reſcript.in additione,quæ eſt in nu.15. in
parte,illiteratus,cùm ex defectu ſcientiæ ſibi cō
8 cedatur,vt poſsit † aſſumere aſſeſſorem expen-
ſis partium ſecundùm Abba. ibi. per textu. in
capitulo. ſtatutum. §. aſſeſſorem. de reſcrip. in
6.Paulus de Caſtro.in.l.in conſilium.ff. de offi.
aſſeſſo.& tenet Montal.in. l.2. titulo ſecundo.
foro legum.lib.ſecundo.in glo.*Porque no lo entien
de.*de quo vide Bar.in.l.poſtulauerit.in fin.ff.ad
legē Iulia.de adult.& Arch.Flor.in.3. parte ſuæ
ſummæ.ti.9.c.2.§.9.*Et vi.quæ dixi ſuprà.in.c.
1,in.gl.*a las partes.*n,23.&.in.c.9.in.gl.*aſſeſſorias.**
❡Sed

❡Sediſta communis opinio ego crederem non habere locum in correctoribus,& eius loco tenẽtibus,qui ſunt ſalariati,& habent ſalarium ex ciuitate,quia debẽt eſſe experti,& literati,maximè eius locum tenentes,vt cauetur ſuprà.in capitul.4.& quæ ibi dixi.& quia licet correctores eligantur illiterati,vt ſæpe videmus, debẽt ſecũ habere aſſeſſores literatos in iure,& ſic locum tenentes,quorum conſilio regãtur ſecũdùm Bal. & Saly.& Iaſ.in dicta lege certi iuris.& in dicto. c.quarto.ſuprà eod.& ibi dixi,quæ ſciẽtia requiratur in iſtis officijs.

SVMMARIVM.

1 *Tabellio debet ſe ſubſcribere in ſententiæ prolatione.*
3 *Ipſemet notarius,qui ſcribit in cauſa,debet eſſe præſens in pronuntiatione ſententiæ,& ſcribere vſque in finem cauſæ.*
3 *Iudex poteſt ſcribere & legere ſuam ſententiam coram notario.*
4 *In cauſis,in quibus poteſt iudex proferre ſententiam ex non ſcripto,in iſtis non requiritur præſentia tabellionis.*
5 *Notarius nomen ſuum debet ponere in inſtrumento,aliàs vitiatur.*

f **Y del eſcriuano** f Non intelligas, ꝙ tabellio debet ſe ſubſcribere in ſententia, qa tabellio eam non pronuntiat,ſed tãtummodo in pronũ
1 tiatione ſententiæ † debet ſe ſubſcribere,dicendo.Et ego talis notarius,talis authoritate prolationi huiuſmodi ſententiæ interfui.vt Speculator in titul.de ſententia.§.vt autem.verſic.notarius autem.nu.21.& in titul.de inſtrumento.editione.§.ſecundo quæ incipit.breuiter.verſic.ſed
2 in ſententia.nu.12. ❡Et quia notarius,qui † ſcripſit in cauſa,debet ipſemet eſſe præſens in pronuntiatione ſententiæ. vt in.l.præcipimus.C.đ appellatio. & notarius, qui incepit ſcribere in cauſa ab initio debet ſcribere vſq; in finem,&ſic debet ſcribere ſententiam,& coram debet ꝓnũtiari.Bar.&Bal.in.l.cùm ſententiã.C.de ſenten. & interlocu.omn.iudi.numero tertio.per dict. leg.præcepimus.& per.l.prima.&.C.de ſportulis.& in.l.vbi.C.de iudicijs.&Bar. ibi.Sed circa hoc ſtandũ eſt conſuetudini,cuiuſcunq; fori ſecundùm Bart.Angel.& docto.in.d.l.cũ ſententiam.circa ꝙ vi.quæ dixi in.cap.25.ſupra eod.in gl.c.Remitan.❡Et vi.Bal.in additio. ad Specul. in tit.de inſtrumento.editione.verſic. notarius. notarius rogatus ſcribere ſententiam,non intelligitur teſtificari,niſi de ꝓlatione ſentẽtię. ❡Et

criuano f ante quien paſſare,y ſe aſſiente en el miſmo proceſſo ſo la dicha pena al dicho juez, y los ꝓceſſos

3 quoque poteſt iudex † ſcribere,& legere ſuã ſentẽtiam , ſi legit eam coram notario, vt det fidem de publicatione,ſecundum Bald. vbi ſupra.verſ.quęro nunquid. ❡ Sed fallit in
4 caſibus in quibus poteſt † iudex ꝓferre ſentẽtiã ex nõ ſcripto,qa in iſtis nõ requiritur præſentia officialis,& ſic tabellionls. ſecũdũ Ang.ĩ. d.l.cũ
5 ſentẽtiã.Notarius verò nomen † ſuum debet ponere,ſe ſubſcribendo, etiã in inſtrumẽto manu ſua confecto.vt Bart.in.l.Diuus.ff. de teſtamemili.& Paulus de Caſtro in.l.cûm antiquitas.C. de teſtam.& de forma ſubſcriptionis vi.Specul. vbi ſupra.& eſt text.in.l.55.tit.18.Part.3. aliàs,ſi nomẽ ſuũ omittat,vitiatur inſtrumentũ,niſi nomen poſsit colligi ex ſequentibus, vel præcedẽtibus.ſecũdùm Paul.de Caſtro.conſilio.2.

SVMMARIVM.

1 *Tabelliones,debẽt eſſe diligẽtes in cuſtodiẽdis regiſtris & protocolis,proceſſibus , & actis qui corã eis facti ſunt,ſub pœna amiſſionis officij,& partis intereſſe.*
2 *Notari⁹ tenetur tenere libros in loco, vbi exercet artem notariæ,& ſi ad alium locũ remotũ trãsfert,eſt in dolo,niſi ex iuſta cauſa faciat.*
3 *Penes notarium debẽt eſſe acta iudicij, & ſcripturæ,etiã ſi iudex dicat,quòd vult acta penes ſe remanere.nu.5.*
4 *Notarij epiſcoporũ , vel comitũ,& alij notarij an finito officio cogãtur dimittere acta ĩ camera officij,vel debeat dari ſuceſſorib⁹ in officio.*
5 *Tabellio, qui de mãdato iudicis dat proceſſum acta ſeu ſcripturas originaliter,excuſatur,& quoq; excuſatur ſi ipſemet iudex ipſamet actu accipiat.*

Sean

g **Sean guardados.** g Idẽ tenet tex.in.l.5.& l.8.&.l.9.tit.19. par.3.& text.in.c.quoniã cõtra. de proba.& ibi Abb.nu.4.& ibi Bal.nu. 22. &.l. 2.ti.8.for.ll.li.1.& in.c. 5.in pragmaticis tabellionum regni,vbi cauet̃, ꝙ tabel
1 lienes † diligẽtes debẽt eſſe in cuſtodiẽdis regiſtris,protocolis, proceſsibus & actis,qui corã eis facta fuerint ſub pœna amiſsionis officij,& partis intereſſe. ❡Et hac de cauſa dicit Angel.in.l.prætor ait.§. ſed etiam.ff.
2 edendo.in fine,ꝙ notarius † tenetur libros tenere in loco,vbi exercet artẽ notariæ,& ſi ad alium locum remotum transfert, eſt in dolo præſumptio,ꝙ dicit verũ,niſi eſſet iuſta cauſa,putà,bellum ciuile,propter ꝙ veriſimiliter debet timere perditionem ipſorum,vt ipſe dicit vidiſſe in Peruſio , tempore cuiuſdam furoris , ſiue rumoris, tunc enim non eſt imputandum dolo,vel culpę, imò prudentiæ,& ſagacitati,& poteſt etiam eos deferre in villam,& in ſuis ſucceſsibus,& per cõſequens non poſſet ex hoc ſolo redargui, ſi contingeret ꝙ perderentur,ꝙ ſequitur Alexan. ibi. nume.6.❡In tantum acta iudicij,& ſcripturæ de
3 bent ſtari penes notarium,quòd ſi iudex † dicat, ꝙ vult acta remanere penes eum,& notarius cõtradicat,imò dicit ꝙ penes ſe, præferendum eſt ſcriptor:quia ſi de ſua ſcriptura dubitaretur, poſſit ſibi periculum eminere.vnde ſua intereſt , vt penes eum remaneant.tenet Abb.in.capit.quoniam contra : de probatio.column.3.numero.4. ❡Vbi quoq; dicit,referendo Ioan.Andr. ꝙ de facto in aliquibus ciuitatibus ſeruatur,ꝙ ſi notarij
4 † ſint officiales epiſcoporum,comitũ, vel rectorum,qui ciuitatibus præſunt,coguntur finito officio ipſorum dimittere,acta in camara officij ꝙ geſſerunt.Et pro tali more dicit,ꝙ facit tex.in.c. ad audientiam, de præſcrip. Dicit tamen , quòd æquum eſſet talia acta duplicari,vt penes vtroſque remaneant,quod Abb.placet,& conſulit ita fieri.Sed circa hoc tu vide ſingula: pragmaticam in libro pragmaticarum. 37. vbi ponitur forma de hoc,& ſi debent dari ſucceſſoribus in officijs, vel in archiuo deputari,ſeu reponi.& vi. tex. in. l.55.titul.18.parti.3.& melius in pragmatica. 67. in pragmaticis factis per noſtrum Carolum in villa de Madrid.anno.1534.vbi cauetur,ꝙ quando tabelliones vendunt, vel renuntiant officia ſua,ſcripturæ,& regiſtrã,dari debent ſucceſſoribus in officio,& tranſeunt cũ renuntiatione, vel
5 venditione.❡Tamen ſi de mandato iudicis † proceſſus,acta & ſcripturas originaliter dat,excuſatur,vel ſi ipſe iudex ipſamet acta , vel ſcripturas accipiat. text. in capitulo. 21. in capitulis iudicium ſyndicat.ibid. *El juez de reſidencia apremie al eſcriuano de la cauſa , que trayga el proceſſo original.&c*

ſean guardados g a buen recaudo , para en todo tiempo dar cuenta dellos, como dicho es. Y en las dichas ſentencias que dierẽ,guardaren las leyes h del reyno y con ellas no diſpẽſen i ſin nue

h **Las leyes.** h Idem tenet tex. in cap.19. ſupra eodem in fine. vbi vide quæ ibi dixi in gl.*Guardaran lo contenido enellas.*

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio eſt relaxatio iuris rigoris per eũ, ad quem ſpectat canonicè facta.*
2 *Diſpenſans punitur eadem pœna.*

i **No diſpenſen.** i Quia diſpenſatio eſt relaxatio
1 † rigoris iuris per eum, ad quem ſpectat canonicè facta.vt eſt text.in.ca.requiritis.§.niſi rigor.1. q.7.tenet Specula.in tit.de diſpenſa.§. primo in principio.& Bal.ibi in additio.vbi quoq; tenet, ꝙ diſpenſatio hominis propriè loquendo , eſt in libero ſuperioris arbitrio,& ſi diſpẽſat, cauſa ſua dente,eſt gratia gratis facta,vt ibi. ❡Et ſi iudex
2 diſpenſat,punitur eadem pœna † .vt in.l.3.C. ne ſacrum bapt.reit. & in.l. ſi quis. C. de ſepulchr. viola.l.vna.C.de priua.carcer.& in.c. vt clerico. mores.de vita & honeſta.cleri.& in.l.9.tit.*De los robos*.lib.8.in ordina.regali.Montal.in.l.2.tit. 2. for.ll.lib.2.in glo.quæ incipit.*pierda lo que ouiere*, & idem Montal.in.l.8.titulo.7.libro.1. for.ll.in gloſſ. prima.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſare poteſt in omnibus rex,& pœna remittere.*
2 *Omnis pœna licet ſit ſcripta in iure , in principe eſt arbitraria.*
3 *Poſtquam rex conceſſit diſpenſationem, an poteſt eam reuocare.*

Ii Mandado.

k **Mandado.** [k] Quia ipſe aſſumpt⁹ eſt in plenitudinem poteſtatis nec legibus eſt afflictus.2.q.2.c.de cætero. & c.ad honorem.de autho.vſu patrij.l.princeps.ff.
1 de legi.& diſpenſare † poteſt in omnibus, & pœnam remittere. vt in.l.prima.ti.32.partit.7.in fi. & in.l.2. vide.l.1.ti.11.lib.primo in ordina.regali. ¶Et quia omnis
2 † pœna licet ſit ſcripta, & ſtatuta in iure, in principe eſt arbitraria ꝙ arbitrium ſumit ex motu celeſt.tenet Bal. in.l.fina. ff. de ſenato.& in.l.virtus legis.ff.de legi.& in.l. cũctos populos.C.de ſumma tri.& fide catholi.in princip.& tenet Paris de Pute.in tract.ſyndicatus. in parte, quid ſi per ſtatutum.foli.198. in libro portat.num.4. ¶Sed an poſtquam rex conceſſit † di
3 ſpenſationem, poteſt eam reuocare. vbi Bal.in.d.l.fi.ff.de ſenato.* Et tenet Iaſ.in.l.Barbarius.ff. de offic.præto.nu.29.& Bal.in.l.pe.C.de dona.inter.vir.* Et de materia diſpenſationis papæ legatorum, epiſcoporum, & aliorum vide ſingulariter per Specul.in tit.de diſpenſatio.

ſtra licẽcia y mãdado,[k] eſpecial, ſaluo como, y quãdo de derecho ſe ꝑmite[l] y todos los autos đ juſticia q̃ hizieren, y mãdaren hazer ſeã ẽ eſcripto,[m] por

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio in quibus caſibus permittitur.*
2 *Iudex non poteſt diſpenſare, quando procedit ad inſtantiam partis.*

l **El derecho permite.** [l]

Vt gl.in.l.quid ergo.§.pœna grauior.ff. de his q not.infami.in verbo, oneraſſet. vbi ponitur, † q̃
1 liceat iudici diſpẽſare. ¶Et vltra ibi dicta diſpenſatio permittitur, vbi multorum ſtrages iacent, & de ſcandalo timetur.vt in.c.cõſtitueretur. 50. diſtin. ¶Item diſpenſatur ratione temporis, vel perſonæ, vel pietatis, ſeu neceſsitatis, vel vtilitatis, vel euentus rei, vt probatur in.c. requiritis.§. niſi rigor.1.q.7.& Specu.in.d. tit. de diſpenſa.§. genera aũt. ¶Alios quamplures caſus, in quibus iudex poteſt diſpenſare pœnam, & rigorẽ iuris mittigare, poſui in.c.1.ſupra eo.in gl. *derechamente*.verſi.ratio minuendi.cum ſequẽtibus, vbi ſingulariter de iſta materia. ¶Vnum tamen nota in hac materia, ꝙ licet ſit verũ, ꝙ pœna ſtatutaria eſt imponenda, niſi mutetur, & iudex diſpenſet,
2 tamen iſtã diſpenſationẽ † poteſt iudex facere, quando procedit ex officio. Secus ſi procedit ad inſtantiã partis. tenet Cardi. in Clemen.1. de teſta.3.col.q.12.nu.9.quod nota.& vi. quæ dixi in.d.c.primo.in.d.gl.*Derechamente*.nume. 24.

SVMMARIVM.

1 *Acta tam in ordinario iudicio, quã in extra ordinario, ſunt ſcribenda, niſi ſit cauſa modica.*
2 *Quando dicatur cauſa leuis, vt in ea poſsit procedi ſine ſcriptura.*
3 *An in cauſis breuibus poteſt iudex fungi officio notarij.*

m **En eſcripto.** [m] Similis tex.in cap. quoniã contra de pro
1 batio.& Abb.ibid.nu.3.vbi tenet, ꝙ acta † tam in ordinario iudicio, quàm extra ordinario ſunt ſcribẽda. quod dicit intelligẽdũ, niſi ſit cauſa modica: tunc enim nulla ſcriptura requiritur, nec reſpectu ſententiæ, nec reſpectu proceſſus, ſed creditur ſimplici informationi iudicis. vt dicit eſſe text.notabil.in authent.niſi breuiores.C.de ſenten.ex pericul.recitan.& ibi per Bar.qui hoc tenet expreſſè, & clariùs facit tex. in authentic. vt iudices ſine quoquo ſuffragio.collatio.2.nam & ſi in iſtis modicis creditur relationi nuntij. l. ea quidem.C.de accuſa.& in ca.cùm parati. de appella.fortius creditur ſimplici aſſertioni iudicis: facit ad prædicta tex.in cap. ſi quis cum clerico. 11.q.prima.vbi optimus tex.iuncta glo.& quod notatur in gloſ.in.c.primo.de libelli oblatione. ¶Quod eſt verũ non ſolùm in ciuilibus, verum etiam in criminalibus leuibus, quia in iſtis non requiritur ſcriptura ſecũdùm Abb.vbi ſuprà per text.in.leg.leuia. ff. de accuſa. & quod ibi notatur.& in dict.authent.niſi breuiores.& quod ibi tenet Bart.dicendo, ꝙ vbi datur poteſtas arbitro ſeu iudici, vt procedat ſine ſcriptis, videntur partes voluiſſe, vt ipſius ſimplici informationi, & relationi credatur, quod dicit eſſe bene notãdum. de quo per Feli.ibi.prima col.in.d. ca. quoniam
2 cõtra. ¶Sed quæ eſt cauſa, quæ dicatur leuis †, ad hoc, vt poſsit procedi in ea ſine ſcriptura? Dic ꝙ relinquitur arbitrio iudicis reſpectu qualitatis perſonarum, & cauſa, ſecundùm Abb. vbi ſuprà per text.in dicta.authentic. niſi breuiores. & gl. in capitulo.fina.de re iudi.in.6. Sed Lanfran. de Oria.in repet.Clemen.ſæpe.de verbor. ſignific. in verbo, de plano.numero.9. dicit, quod cauſa leuis

leuis dicitur ratione modicę rei, vel ratione perſonæ. vt quia perſona eſt domeſtica, putà, filius furatur patri. vt Bar.in.d.l.leuia, de quo per Bar. & doct.in.l.admonendi.ff.de iure iuran. & quæ in gl.ſequenti dicam. ¶Sed hodie de iure regio nouiſsimo cauſa legis dicitur de ſuma. 400. marabetinorũ, ſeu dipondiorũ, ꝙ in ea ſolũmodo debet ſcribi ſententia condẽnatoria, vel abſolutoria, vt in pragmatica.60. facta in curijs de Madrid per noſtrum regem Carolum. anno.1534. ¶Sed dictum Bar.in.d.auth. niſi breuiores. limitatur in actis ordinarijs. Secus in deciſiuis: quia hoc eſſet valde periculoſum, quoniam ex eis pendet deciſio iuſtitiæ, ſecundum Anto. de Butrio.in.c.quintaualis.de iur.iurã.col.26.& Abb.vbi ſuprà. ¶Adde quoq;, ꝙ in iſtis cauſis
3 breuibus poteſt iudex † fungi etiã officio notarij in defectum tabellionis. vt tenet Feli.in.d.c.quoniam contra.de probatio.in principio. Quod dicit eſſe notãdũ pro poteſtatibus terrarum, & caſtrorum.& idem tenet Abb.in.cap.ex literis.de probatio.nu.11. & hoc licet iudex non ſit notarius, quia ſi eſt notarius, regulariter non poteſt eſſe iudex & tabellio, & fungi duplici officio. Sed fallit in caſibus, de quib⁹ per Bar.& pulchrè per Bal.in.l.iubemus.§.ſanè.C.de ſacroſanct. eccleſijs. videlicet, in actibus volũtariæ iuriſdictionis. vnde ſi iudex inſinuationũ eſt notarius, põt ex partiũ conſenſu cõficere inſtrumẽta inſinuationis. Idẽ in cauſis modicis. Idem ſi facit aliquas literas teſtimoniales ratione officij ſui, non informa iudicij. Idem in poteſtate caſtrorum & villarum nõ habentiũ magnas cauſas, quæ ſunt notãda ſecundum eum. Itẽ fallit, niſi conſuetudo, vel ſtatutum loci vellet, ꝙ ſtaretur tali ſcripturæ. Secundũ Bar.in.l.2.ff.de ſtipula. ſeruo. de quo per Feli.in.d.c.quoniam cõtra.fi.col.& vide tu, quæ dixi ſuprà in.c.1.in gl.officio.nu.1.allegãdo Bar. & Pla.in.l.cõperimus.C.de proxi.ſacr.lib.12.Et vide Pla.in.l.nulli ſcriuiario.C.đ numera.actua. lib.12.n.2.vbi tenet, ꝙ licet iudex ſit notarius antea quam fuerit iudex, non tamen ſcribet acta, quæ fiunt coram ſe. Et licet in hoc remaneat, ꝙ ſi eſt ordinarius, & occupatus multitudine cauſarum, tunc nõ poteſt. Secus ſi non eſt occupatus, vt ſunt magiſtratus municipales, vel delegatus ad vnam cauſam, tunc poſsit, ſed de iure canonico. Secus, quia requiritur, quod ibi ſit iudex, & notarius, qui ſcribat acta, aut duo teſtes loco notarij. vt in dicto capitul. quoniam contra. de probatio. tamen remittit ſe ad Bar.in.d.l.2.ff. de ſtipula ſeruo.

que en todo ſe halle razon dello, y aũ que en algunos caſos[n] ꝓcedã ſuma

SVMMARIVM.

1 *Caſus, in quibus proceditur ſummariè, & de plano, & ſine figura iudicij.*

n **Caſos.** [n] Sed qui ſunt iſti caſus, in quib⁹
1 proceditur ſummariè †, & de plano, ac ſine figura iudicij. glo. in.l.in hac actione. §.ſciendum.ff. ad exhibendum. ponit vndecim caſus, quos per te vide. ¶Et tu adde ſequẽtes, & eſt duodecimum in cauſa decimalis. ¶13. in cauſa matrimoniali. ¶14.in cauſa vſurarum. ¶15. in cauſa beneficialis. vt in Cle. diſpendioſam.de iudicijs. ¶16.in cauſa monachatus. vt glo.in.1.Cle. diſpẽdioſam.de iudi.in verbo, matrimonio. ¶18. in cauſa clericatus. vt glo.in.c.ſi iudex laicus.de ſentent.excom.in.6. ¶19.in cauſa dotis.vt in.l.1. ff.ſolut.matri. ¶20.caſus.in cauſa hæreſis.vt in.c. fi.de hæretic.in.6. ¶Eſt.21.in cauſa electionis. vt in ca. vt dignitatibus. §.ſi verò.de electiõn.in.6. ¶22.caſus.in crimine læſe maieſtatis. text. eſt in extrauaganti.ad reprimendum.vbi Bart. mirabilia dicit. ¶Eſt.23. caſus. in crimine ſubmerſæ nauis.text. in.l.de ſubmerſis. C.de naufra.libro.11. ¶24.in bonorum tribuentibus iuſ in poſſeſsiõe, non in proprietate.l.prima.§.dies.ff.ſi quis ordo in poſſ.obſerue. ¶25.caſus.in cauſa poſſeſsionis. vt in.l.momentaneę. C.vnde vi. & in.l. prima. C.quorum legat. ¶Eſt.26.in cauſa miſerabilium perſonarum.vt notatur in.l.prima.C.quãdo imperat.inter pup.& vidu.& notatur in.c. ſignificaſti.de offic.delegat. ¶27.caſus.quando agitur inter libertum & patronum.tex.in.l. nec quicquã §.de plano.ff.de offi.proconſul.& lega. ¶28. caſus.in cauſis ciuilibus leuibus.vt in.d.authen.niſi breuiores.C.de ſent.ex pericul.reci. & quæ dicentur leuia.vi.gloſſ.in gloſſa præcedenti. ¶Et quod dicatur delictum leue, dic delictum eſſe leue, quando ad eſſentiam delicti non requiritur dolus. vt tenet Lanfran.de Oria.in repeti.Clem. ſæpe.de verbo.ſignifi.in verbo, de plano. de quo vi. Barto.in.l.non ſolùm.§.ſi mandato.ff.de iniurijs. ¶30. caſus.eſt in crimine Abigeatus. vt in.l. vnica.C.de Abigeis. ¶Eſt.31.caſus. in cauſa commentarienſis.tex.in.l.ſed ſi vnus.§.fi.ff. de quæſtio. ¶Eſt.32. caſus & finalis, in quo proceditur ſummariè, in cauſa adulterij, quãdo maritus per ſe accuſat. vt in.l.miles.§.ſexaginta.ff. de adulte. Quos caſus nota, quia ita recopilaui à doctore

de Tapia,dum ille eſſet licentiatus in iure canonico , licet poſtea fuit doctor in vtroque iure in vniuerſitate Salmanticenſi,dum legeret Cle. ſæpe.de verb.ſigni.¶Quibus adde, q̄ ſtipulatio legatorũ,& damni infecti ſunt cauſæ ſummarię.vt tenet Barto. in. l.ſed hæc.§.non ſolum.ff. de procura. ¶Item omnis cauſa executionis eſt ſummaria, cùm non habeant inſtantiam.vt Bart.in. l.litibus. C. de agricoli. & cenſi.libr. vndecimo.Bald.in.l.vnica.ff.ſi quis iuſdicen. non obtempe. & tenet.l.5. titulo.8.libro.3.in ordina.rega.&.l.64.de Toro. Bartol.in.l.miſsi.C.de exacto.tribu.libro.decimo.& Alexand. in conſilio.50.in. 2.volumine. numer.8. vbi ait , quòd in executiuis ſummariè proceditur,& tenet Lanfranc.de Oria. in dicta Clementi.ſæpe.de verborum ſignifica. in parte aggreditur.numero.16.vbi quoq; dicit, quòd in cauſa executionis non poteſt opponi exceptio nullitatis requirens altiorem indaginem. vt ibi per eum.¶Et præter iſtas cauſas omnis cauſa regulariter eſt ordinaria,& requirit plenam cauſę cognitionem. vt eſt gloſſa. in.l.3. quæ incipit,in hac actione. §.ſciendum.ff.ad exhiben.quæ eſt notabilis & magiſtra.Illa erit ergo ſummaria cauſa,quãdo hoc lex exprimit,quod procedat ſummariè,& breuiter,vel quãdo princeps per ſuum reſcriptum iubet.vt tenet Lanfranc.de Oria.vbi ſuprà.nume.19.

riamente, no dexẽ por eſſo de recebir las excepciones[o] legitimas, y prouanças[p] neceſſarias.

S V M M A R I V M.

1 *Exceptiones in cauſis ſummarijs admittũtur, & defenſiones.*
2 *Excommunicato & hæretico exceptiones non denegantur.*

o Las excepciones.[o] Similis text. in
1 Clemen.ſæpe.de verbo.† ſignifi.§.non ſic. & ibi glo.& Bart.ſingulariter in lectura. extrauaganti ad reprimendum. in parte,& figura.Et intellige de exceptionibus non fruſtratorijs.Secus de fruſtratorijs,quia in iſtis cauſis ſummarijs non permittuntur ſecundùm Cardi.in dict.Clemen.ſæpe.verſi.non ſic tamen.vbi quoq; tenet,quòd admittuntur & defenſiones legitimæ: vt gloſſ. ibi. in verbo,legitimæ,& tenet text.hic.Et facit pro hoc Cle.paſtoralis.§.cæterum. de reiudi. vbi de
2 hoc.¶Et quia excõmunicato †, & hæretico exceptiones non denegantur.vt in.c.cùm inter. de exceptio.& in capitulo.filij.de hæreti.in.6.quia verbum,defenſiones,poſitum in dict.Clement. ſæpe ponitur pro exceptionibus.argumen.in.c. qualiter,& quando.de accuſa.§.debet,ſecũdum Cardi.vbi ſuprà.

S V M M A R I V M.

1 *Probationes neceſſariæ, in cauſis ſummarijs admittuntur.*

p Prouanças[p] neceſſarias.

Similis tex.C.in.d.Cle.ſæpe. de verbo. ſignific. verſic.non ſic.iuncta gloſſ.ibi.in verbo,neceſſariæ, ſcilicet , actori,vel reo.& iſte text.in quantum dicit neceſſariè.Et dicit Zenzeli. quòd aliæ probationes non ſunt admittendæ quæ non releuarent probantem.l. ad probationem. C. de probatio.ſed ſecundum Cardin. ibi.non eſt hoc ſpeciale in his.nam idem eſt in ordinarijs. vt in capitul.cùm contingat.de offic.delega. ad finẽ. vbi glo.de hoc notabil.

Prætorũ.Cap.XXXVI.finis.

Sequitur Caput.37.

S V M M A R I V M.

1 *Teſtium receptio in criminalibus , non poteſt committi, ſed iudices debent eos examinare, etiam ſi conſuetudo ſit in contrarium.*
2 *Si teſtis examinandus non poteſt venire ad iudicem , vel iudex non poteſt accedere ad domum ipſius,quia eſt perſona multum honorata,poteſt committi receptio teſtium in criminalibus .*
3 *Teſtium receptio non poteſt committi in criminalibus,etiam ſi teſtes ſint egregiæ perſonæ,debent venire coram iudice: quia in cauſa criminali non habet locum lex.ad perſonas ægregias.ff.de iureiuran.Et idem dic in cauſa matrimoniali.nume.4.*

Honor

4 *Honor iudicis eſt præferendus.*
5 *Receptio teſtium in criminalibus poteſt cõmitti, quando agitur de crimine per viam exceptionis, & in cauſa hæreſis.*
6 *Papa, vel rex poteſt cõmittere receptionem teſtium in criminalibus.*
7 *Receptio teſtium in criminalibus ſi ſunt forenſes , & ſic extra prouintiam , poteſt eorum examinatio committi. Et etiam propter multitudinem negotiorum , committi poteſt.*
8 *Receptio teſtium in criminalibus de voluntate partium poteſt committi.*
9 *In cauſa criminali minimæ importãtiæ poteſt receptio teſtium committi.*
10 *In cauſa criminali ciuiliter intẽtata poteſt cõmitti receptio teſtium.*
11 *Ad innocentiam accuſati probãdam receptio teſtium poteſt committi.*
12 *Pro informatione habẽda , teſtium receptio poteſt committi, & quoq; quando agitur contra rapientem ex naufragio.*
13 *An in cauſis ciuilibus poteſt cõmitti receptio teſtium , & an ſi per famulos tabellionum dicta teſtium poſſunt ſcribi.*
14 *Teſtis non poteſt deponere dictum ſuũ in ſcriptis, ſed viua voce.*
15 *Quando teſtes non ſunt de iuriſdictione etiam in cauſa ciuili ardua poteſt committi teſtium receptio.*
16 *Receptio teſtium poteſt committi, quando occurrit caſus, in quo per iudicẽ non poſſunt examinari, Tamen iſte, cui committitur non poteſt alteri delegare.*
17 *An iudex cauſæ poteſt compelli committere examinationem teſtium extra territorium.*
18 *Receptio iuramenti , an per iudicem poteſt committi.*
19 *An tabellioni credatur de commiſſione ſibi facta.*
20 *Si teſtis fuit examinatus à ſolo notario, & dicit ſe dixiſſe aliter, quàm notarius ſcripſit , cui magis ſit credendum.*

a POr ſi.[a]

Prætorũ Cap.XXXVII.

OTroſi, que en los proceſſos criminales , y en los ciuiles arduos,y de importãcia , ſiempre tomen , y examinen por ſi[a] los teſtigos ante el eſcriua

a Similis tex.in authen. apud eloquẽtiſsimũ. C. de fide inſtrumentorum. vbi in cri-
1 minalibus † non poteſt committi receptio teſtium.ſed iudices debent eos examinare. Secus eſt in ciuilibus. vt in. l.iudices. eiuſdẽ tit.& ibi Bartol. Ange.Bal.& docto.& eſt ſimilis tex.in pragmat. 149. in pragmati. de Vallado- lid.anno.1537. vbi augetur pœna.& Ang.in.§. quoniam in authent. de teſtib. colla.7. dicit, q̄ in cauſa criminali nõ debet fieri cõmiſsio teſtiũ recipiendorum, etiam ſi teſtes ſint extra prouinciam, & ideò vocandi erunt ad iudicem cauſæ. & hoc ſentit gl.in.c.conſtitutus de fideiuſſo.in verbo,tranſmittentes.ſecundum Barb.ibi.4.col.& glo.in.c.teſtes.3.q.9.& ita Ang.in.d.§.quoniam. dicit ſe vidiſſe de facto condemnari quendam receptorem in ciuitate Peruſij , quia in criminalibus cõmiſsit examinationem teſtium, & ex illis tulit ſententiam.Et q̄ in criminalibus examinatio teſtium non committatur.tenet gl. in Cle.1. de offi.delega.in verbo ciuili.& eſt text.cum gl. in.c.2.in verbo prohibente.de iudicijs.in.6.tex. in.l.3.§.diuus.ff.de teſti.ibi,nam ipſos interrogare ſoleo.quã.l.ad hoc notat Bald.in.ca. ſi quis teſtiũ.de teſti.in principio.& idẽ tenet gl.in.c.1.de teſtibus cogen.& in.d.c.cõſtitutus.& gl.in.c. at ſi Clerici.de iudi.& in.d.c.ſi quis teſtiũ.¶Quod ampliatur,etiã ſi conſuetudo eſſet in contrariũ, non valet.vt ſentit glo.in.c.teſtes.3.q.9.in glo.2. & latiſsimè per Hippoly.de Marſi.in.l.de minore.§.pluriũ quoq;.nu.9.ff.de quæſtio.cũ ſequẽti-
2 bus.¶Sed iſte tex.fallit & ſimiles,niſi perſona † examinanda nõ poſsit venire ad iudicẽ,& iudex non poſsit accedere ad domũ ipſius,quia eſt perſona multùm honorata.vt probat tex.in.d. c.2. de iudi.in.6.verſ.aut ſi talis.& ibi gl. & in expreſſo.Abb.in.d.c.ſi quis teſtium.nu.1.dicendo,q̄ licet regulariter ſit verum,& communis opi.q̄ in cauſa criminali articulum receptionis teſtiũ nõ eſt delegabilis,tamen ſi eſt talis iudex,quem nõ decet ire ad domum teſtium,& teſtes ita grauan-

tur,non poſsint accedere ad præſentiam iudicis,
poterit iudex mittere ad eos,licet cauſa ſit crimi
nalis.per tex.cum gl.in.c.mulieres.de iudi.libr.
6.¶In tantum eſt verum,ꝙ talis receptio nō po
3 teſt cōmitti,ꝙ etiam † ſi teſtes ſint egregiæ per-
ſonæ,debent ve
nire coram iudi-
ce,& in cauſa cri
minali non ha-
bet locum.l.ad
perſonas egre-
gias.ff.de iure iu
ran.vt gl.in.d.c.
pen.de teſti.co-
gen.& in.d.cap.
mulieres.de iu-
di.li.6.quod ex
tendit Barb.in.
d.ca.cōſtitutus.
4.colum.ſiue ſit
principalis perſona,quia reatus omnem adimit
honorem.l.2.C.vbi ſenato.vel clariſsi. ſiue illa
perſona ſit neceſſaria tanquam teſtis,quia cùm
agatur de maiori præiudicio,debet iudex vide-
re,quo timore teſtis loquatur.l.de minore.§.tor
menta.ff.de quæſtio.Et ita tenet Domi.referen
do Archidiaco.ita tenere in.c.præſentium.de te
ſti.in.6.& facit.d.l.iudices.¶Ratio poteſt eſſe,li
cet non dicat quia concurrente reuerentia harū
perſonarum egregiarum,& honore iudicis,qua-
liter cogeretur ire ad domum eorū,cum nō poſ-
4 ſit delegare,videretur † præferendus honor iudi
cis,vt in.c.vt debitus.de appella.& ſic,ꝙ egregię
perſonæ veniant corā iudice in criminalibus ad
deponendum.Si vero loquimur de perſonis pri
uilegiatis,vt non veniant ad iudiciū,cauſa teſti-
monij,non ratione exiſtentiæ,ſed ratione impo
tentiæ,vt ſunt infirmi,pauperes,vel ratione in-
decentiæ,ſeu inhoneſtatis euitandæ,vt ſunt mu
lieres iſtæ.tex.& iura ſimilia.& dicta doctorum
non habent locum,ſed text.in.d.c.mulieres.de
iudi.in.6.Et ratio eſt:quia licet ſimus in cauſa cri
minali,tamen ceſſat ratio impotentiæ veniēdi,
prout ad literam tenet Bellenzi.in addition.ad
Abb.in.d.c.ſi quis teſtium.quæ mihi vera viden
tur.Et idem dic in cauſa matrimoniali,in qua de
bent per iudicem examinari teſtes,& non com-
mittere examinationem,eſt communis opinio.
vt Abb.in.d.ca.ſi quis teſtium.de teſtibus.¶Se-
cundò fallit iſte tex.& iura ſimilia,niſi ageretur
5 de † crimine per viam exceptionis,ſecundū Pe-
trum de Ancharra.in.c.2.§.teſtes.de teſti.in.6.&
facit text.in cap.dilectus.de ordi.cognitio.¶Fal
lit tertiò,in cauſa hæreſis.vt in.c.officium.§.ve-

no,y cada teſtigo
por ſi ſin lo come-
ter al eſcriuano,ni
a otro,ſo pena que
el juez que anſi no
lo hiziere,por la
primera vez incur
ra en pena de cin-
co mil marauedis,
y el eſcriuano de
dos mil:y por la
ſegunda doblado,
y por la tercera,
que ſean priuados,
de los dichos offi-
cios que tuuieren.

6 rum.de hæreti.in.6.¶Fallit quartò † in papa,vel
rege,ſecundùm Specul.in tit.de teſte.§.ius tra-
ctādum.in primo verſi.Item in criminali.& hoc
eſt clarum per.c.propoſuit.de conceſsi.præben.
7 ¶Fallit.5.niſi teſtes eſſent extra prouintiam †
& ſic eſſent fo-
renſes,quia eo-
rum examina-
tio cōmittitur.
ſecundùm Bald.
in.d.auth.apud
eloquētiſsimū.
& Ioā.đ Ann.ī.
c.tacitū.2.col.đ
colluſsio.de te-
gē.& Ioā.And.
in.c.Romana.§.
contrahentes.de
foro.cōpete.in.
6.tenet etiā Bal.
in.d.c.ſi quis teſtium.in principio.& hoc ne pe-
reat facultas probandi,& vt parcatur expenſis.
iuxta.l.& ſi quis ex ſignatoribus verſi.ſæpe cum
magna.ff.quemadmo.teſta.aperia.præſertim,
quia vultus qualitas,& teſtium vacillatio poſ-
ſunt trāſcribi ab examinatore.vt in.c.quoniam
contra.de probatio.Inno.ibi verſi.quintò quæ-
ro.prout tenet Felin.in.ca.cùm cauſam.de teſti.
pē.col.Et iſta opinio placet ſibi.licet Abb.ibi,&
in.d.c.cōſtitutus.& Cy.& Saly.in.d.auth.apud
eloquentiſsimum.& tex.in.l.27.tit.16.par.3.te-
neāt cōtrariū.& Lāfranc.de Oria.in.d.c.quoniā
cōtra.in parte.teſtiū depoſitiōes.q.12.n.19.quia
rōnes in cōtrariū adductæ per eos,tollūtur ꝑ pra
cticā in cōtrariū,prout docet Bal.in.d.ca.ſi quis
teſtiū:videlicet,ꝙ ſcribatur iudici illi' loci,vt ex
ſua iuriſdictiōe eos recipiat,nec tūc dicitur offi-
ciū cōmitti,ſed exigi.iuxta.l.cū vnus.§.his q.ff.
de bonis autho.iudi.poſsidē.¶Et facit,quia ea,
quæ ſunt meri imperij cōmittūtur ꝓpter abſen
tiā.l.1.§.1.ff.de offi.eius cui māda.eſt iuris.Igitur
ſi iſti teſtes abſunt à iudice,cùm ſint in alieno ter
ritorio,iudex à talibus patet commiſsionē fieri
poſſe,quia neceſsitas facit ꝓbabile,qđ aliàs non
eſſet.Et ita dicit Bald.ſeruare cōſuetudine.in.d.
auth.apud eloquētiſsimū.& ibi Saly.dicēdo,ꝙ
debet cōmitti iuriſdictionē habēti,quia iſte nō
poſſet eos facere citari,qui in eos nō habet iuriſ-
dictionē,qa in alieno territorio ſunt.Et pro iſta
opinione eſt tex.in.l.10.& tex.in.l.15.ti.8.lib.2.
for.ll.licet Mōtal.ibi aliter dicat,qa ſecūdū Bar
ba.in.d.c.cōſtitu.4.col.poſſunt recipi teſtes per
iſtā cōmiſſariā in cauſa criminali,quia ille,cui cō
mittitur,eſt miniſter cōmittētis.& eū repreſen-
tāt,&

tāt,& eſt organū eius,& ſic vtitur.licet tex.in.l.
27.tit.16.par.3.cōtrariū dicat indiſtinctè,ꝙ in cri
minalibus iudex,qui cognoſcit de delicto,debet
teſtes recipere,tñ nō annullat probatiōes factas
per cōmiſſariā.Et ꝓ opinione Bal.& Sal.& Bar
ba.eſt tex.in.c.5.infra.in capitulis iudicū ſyndi-
catus,ibi,*Trabaje por embiar a ellos.*Item fallit iſte
tex.propter multitudinē occupationū,& multi
tudinē cauſarū.vt in.l.1.§.huius rei.ff.de offici.
eius cui mand.eſt iuris.prout tenet Lanfranc.de
Oria.in.d.c.qm̄ cōtra in parte,teſtiū depoſitio-
nes.q.12.in fi.nu.19.& Saly.in.d.auth.apud elo-
quētiſsimū.in principio.quæ cauſa ſemper præ
ſumitur,vt ibi per eū,& tenet Alex.in.l.hac cō-
ſultiſsima.§.fi.C.de teſtam.nu.4.vbi tenet,ꝙ in
dubio præſumitur facta,propter multitudinem
negotiorum.¶Itē fallit & ſeptimò de voluntate
8 partiū †,qa pōt in criminali cōmitti receptio te-
ſtiū.vt Bar.in.d.authen.apud eloquētiſsimū.&
ſequitur Pau.de Caſt.& Ang.in.l.iudices.eiuſd.
tit.quod extēdit,ꝙ pōt cōmitti de volūtate par
tiū etiā iuriſdictionē nō habēti:quia de volūtate
partiū examināntur teſtes per arbitrū,& valēt eo
rū dicta perpetuò.vt in.l.fi.C.de teſtib.¶Quini
mo de partiū volūtate,ille cui eſt commiſſa rece
ptio teſtiū,alteri pōt cōmittere.vt Inno.in.d.c.
cū cauſam.ſecūdū Ang.in.d.l.iudices.vbi quo-
q; dicit,ꝙ poſſunt conſentire partes,vt dicta te-
ſtiū receptorū inter alios valeant inter eos.ſicut
ſi inter eos examinati eſſent.vt dicit notare In-
no.in.c.veniēs.de teſtib.¶Contra hoc videtur.
quod tenet Bal.in ti.de pace cōſti.in vſibus feud.
ver.mores & leges.vbi ait,ꝙ etiā de cōſenſu par-
tiū,ſine præſentia iudicis nō pōt tabellio recipe
re teſtes cū iuramēta,& eorū dicta cùm hoc non
repeṙiatur cōceſſum.Sec.dic,ꝙ dictū Bal.nō ob-
ſtat:quia intelligitur,ꝙ nō pōt de conſenſu par-
tiū ſine cōmiſsione iudicis,ſed bene pōt de iudi-
cis cōmiſsione ſecūdū Bal.ibi.quod nota.¶Octa
9 uò fallit in cauſa criminali minimæ † importan-
tiæ,vt tenet Ioā.And.in.c.Romana.§.fi.de foro
cōpe.in.6.quod ſequit ibi Domi.& tenet Paul.
de Caſtr.in.d.l.iudices.& dicit,ꝙ cauſa crimina-
lis parua relinquitur arbitrio iudicis.¶Nonò fal
10 lit in cauſa criminali ciuiliter † intentata.vt gl.in
c.mulieres.de iudi.in.6.in.§.2.in verbo,iure pro
hibēte.& ibi Domi.& Abb.in.c.cùm cauſam.el
magno.de teſti.Sec' ſi eſt criminaliter intētata.
11 vt ibi.¶Decimò fallit †,qñ teſtes recipiūtur ad
probandā innocētiā accuſati,ſecundū Saly.in.d.
auth.apud eloquētiſsimū in fin.verſic.ad plenā.
ibi,ſed ad probationē eius,putà,quia re' nō fuit
in loco,de quo dicitur,puto facilius fieri poſsit.
¶Vbi ex dictis ſuis colligitur alia fallentia,& vn
decima,ꝙ iſte tex.nō habeat locū,qñ teſtes reci
12 piūtur pro informatione † habenda ad probatio-
nē delicti ad capturā delinquētis,quia tunc pōt
cōmitti receptio in iſta ſummaria informatiōe.
tenet Hyppol.de Marſi.in ſua practi.crimi.§.1.
nu.4.in fin.vbi dicit,ꝙ anteaquā quis capiatur,
debet iudex mittere notariū ad locū delicti,vt
videat oſtiū fractū.& idē tenet in.l.de minore.§.
pluriū quoq;.ff.de quæſti.nu.189.ſed poſtea in
ordinario requiritur,ꝙ corā iudice ſe ratificatio
nē faciāt,quia in iſta plena probatione non pōt
cōmitti receptio,vt Saly.vbi ſupra.Et quoq; ad
de fallētiā.12.ſ.qñ agitur cōtra rapiētē ex naufra
gio,quia tūc bene pōt committi examinatio te-
ſtiū,vt tenet Bar.& Alex.ibi in additi.per text.
ibi.in.l.2.C.de naufragijs.li.11.¶Et hoc nō ſolū
13 in criminalibus,verūetiā in cauſis ciuilibus † iu-
dex nō pōt committere receptionē teſtium,ſed
debent recipi per iudicem.vt tenet Bal.in.d.c.ſi
quis teſtiū,dicēs de hoc eſſe duas gloſſas vnā in.
leg.hac conſultiſsima.§.fi.in verbo,deponēs.C.
qui teſta.facer.poſſ.& in.l.iubemus.la primera.
C.de libera cauſa.& eſt tex.in.l.ſolam.ſecūdum
vnā expoſitionē glo.C.de teſti.& glo.in.l.caret.
ff.de teſti.& eſt tex.in leg.vndecima.tit.8.libr.2.
for.ll.& ibi Montal.vbi ait,ꝙ iudex cū tabellio-
ne debet intereſſe receptioni,& examinationi
teſtiū,reprobādo opi.Inno.in.c.cùm Bertoldus.
de re iudi.qui tenet,ꝙ ſolus tabellio,interroga-
uit teſtes,approbādo opinionē Hoſti.Ioan.An-
dr.& Hēri.& Anto.de Butri.in.d.c.cùm Bertol-
dus.& Spec.in tit.de teſte.§.nūc tractandū.cir-
ca principium.verſi.pater igitur,ꝙ ad officiū re-
ceptoris,qui tenet,ꝙ iudex hoc officiū exami-
nationis,in quo tota vis cauſæ eſt,ſolo notario
non committat,ſed per ſe ipſum examinet,ſecū
dum doctrinā.in.d.l.3.§.ideoq; diuus.&.§.gabi-
no.ff.de teſtibus.Et eſt ratio ſecūdū docto.quia
notarius ſolus in examinatione multa mala pōt
cōmittere,& partem grauiter lædere,& cùm ſo-
lus tabellio ſcribit,non poterit videre ruborem,
vel pallorem teſtis,vel eius trepidationē,& vacil
lationem,quæ omnia ſunt in teſtum examina-
tione attendēda.vt in.l.de minore.ff.de quæſti.
& latè per Hyppoly.de Marſi.in conſi.2.nu.27.
cum ſequētibus,quinimo talis probatio,ſeu di-
cta teſtiū dum examinantur,non debent ſcribi
per officiales ſeu famulos tabellionum,ſeu rece
ptorū,aliàs contrarium facientes,pro prima vice
per vnū annum ſuſpenditur ab officio tabellio,
ſeu receptor,& pro ſecunda priuatur in totū ab
officio.Ita tenet.leg.43.in legibus de Madrid.
vbi in dictis.ll.ordo iudicialis tractatur.¶In tan
tum eſſe verum,quod dictum eſt,ꝙ teſtes non

debet deponere in ſcriptis, ſed viua voce, & ſic
14 non valet † teſtimonium, ſi teſtis ſcripſit dictum
ſuum, & porrexit iudici. vt tenet Abb. contra
Bartol.in. c.à nobis.qui matrimo.accuſa.poſſ.&
Lanfran.de Oria.in repeti.c.quoniam contra.de
proba.in parte, teſtium depoſitiones.nu.7. alle-
gando Bald.in.l.iuri iurandi.C.de teſti.vbi vi.in
nu.3.concordando Bart.in.l. theopompus.ff.de
dote prælega.vbi tenet, ꝙ valet.& dicit ꝙ opiniō
Bart.eſt vera, ſi legit dictum ſuum poſtquā ſcri-
pſit.Sed ſi non legit, & dat dictum ſuum ſub ſi-
gillo, non valet, quia in teſte requiritur viuæ vo
cis actus, cùm dicatur probatio per viuā vocem.
de quo per additio.Bal.in.d.l.iuri iurandi.¶Sed
ſupra dicta intelligas in cauſis ciuilibus arduis ꝑ
iſtum tex.ibi. *En los ciuiles arduos, y de importancia.*
Et idem tenet Montal.in.l.1.tit 8.lib.2.for.ll.in
gl. *Omes buenos*.quaſi in medio dicendo, ꝙ in gra-
uibus cauſis, ſeu quæ non poſſunt delegari, iu-
dex debet examinare teſtes.vt in.ca. à nobis qui
matri.accuſa.poſ.Secus eſt in alijs minimis, quia
poteſt cōmittere. Sed iſte text. & iura ſimilia fal
15 lunt, quando neceſsitas vrget.vt quia teſtes † nō
ſunt de iuriſdictione, & ſic non poteſt eos com-
pellere coram ſe venire, quia etiam in iſto caſu in
cauſa ciuili ardua poteſt receptione committe-
re, ne veritas occultetur, vel pereat, vt tenet Pau.
de Caſtr.in.d.l.iudices.nu.1.de fide inſtr.& Feli.
in.d.c.cùm cauſam.col.fin.verſi.fallit tertiò.vbi
idem tenet, dicendo, ꝙ ſi teſtes diſtarent multum
à loco iudicij, non ſolùm poteſt, imò debet com
mittere receptionem.vt Abb. ibi. & expreſsius
per Spec.in ti.de teſte.§.qualiter.verſi.ſcribit.&
verſi.poteſt etiam.&.§.nunc tractandū.in prin-
cipio.& tenet Archidiaconus.in cap.teſtes.circa
principium.2.q.1.& Cardi.in Cle.1.in.6.q. de of
fic.deleg.nu.10.dicendo, ꝙ fieri debet, & ordina-
rius recipiet teſtes, non authoritate remittentis,
ſed propria authoritate iuris communis, quod di
cit Ioan.Andr.eſſe verum, quando committens
erat ordinarius.Secus ſi delegatus, quia tunc au-
thoritate delegata, recipientur per ordinarium,
ad quem remittitur.c.ſignificauit.de offic. ordi.
&.c.3.de fideiuſſo.¶Lapus tamen in quodā con
ſilio indiſtinctè tenet, ꝙ ordinarius tenetur ad re
miſionem faciendam, nec anguſtetur probandi
facultas ſiue culpa partis, maximè in cauſa matri
moniali, nec tali prætextu remaneant in pecca-
to.Facit tex.in.c.ſignificauit.de offic.ordi.For-
tius ergo iudex ordinarius debet hoc facere, qui
non poſsit cogere teſtes alibi exiſtentes, quia ex
tra territorium ius dicentis non paretur ca.2. de
conſtitu.in.6.Et iſtam partem putat eſſe veram
dictus Cardi.vbi ſuprà.quam tenet, dicendo, ꝙ
non obſtat.c.primo.de conſangui. & affini. vbi
teſtes producuntur coram ordinario, quia proce
dit quando commodè fieri poteſt, vt quia ſunt
in loco.Et ſequitur Ioan.Butri.in.d.ca.1. de con
ſanguini. & affini. & omnia verba ipſorum ſunt
Lapi.allega.46.incipiente, an in cauſa matrimo
niali.vbi vide.¶Et hæc procedunt ſecundū Fe-
li.vbi ſuprà.& Abb.ibi, ſiue teſtis fuit in eadem
prouincia, ſiue nō, cùm hodie ciuitates habeant
ſua regimina, ſicut olim prouintiæ, vnde ſatis eſt
ꝙ ſint diuerſæ ciuitates, vt non poſsint trahi ad
aliam ciuitatem.vt in ſimili notat gloſſ.ſingula.
in.l.fi.in verbo prouincia.C.de præſcript.30.an-
no.de qua vi.Bar.multum nominātem.in.l.pri-
ma.C.de metropo.libert.lib.vndecimo.& Abb.
in.c.coram.de electio.3.col.¶Quoque fallit niſi
16 occurriſſet caſus †, ꝙ talis non potuiſſet exami-
nari per iudicem, vt quia erat teſtis in partibus
valde lōginquis à iudicio, vel erat in iudicio mor
tis, adeò, ꝙ ſi pars, quæ volebat teſtem examina
ri, faceret ire ad iudicem, teſtis ſtatim periſſet, ei⁹
teſtimonio non habito, nam tunc ſi fuiſſet exa-
minatus per notarium, valebit dictum eius ad
præſumptionem aliquam inducendam, ſecun-
dum Feli.vbi ſuprà allegando Bar.in.d.l.admo-
nendi.ff.de iure iuran.column.12. verſic. quid ſi
teſtis, & ſequitur Anto.in capitul.fi.de iure iur.
& ſequitur Alexan.in.d.l.hac conſultiſsima.§.ſi
quis autem.C.de teſtamen.nu.3.tamen iſte, cui
cōmittitur receptio teſtium, non poteſt alteri de
legare, quia videtur electa induſtria perſonæ. te
net Plate.in.l.fi.C.de curioſis.libr.12.¶Sed pul-
chrum dubium eſt, an iudex cauſæ poteſt com-
17 pelli cōmittere examinationem † teſtium extra
territorium.Archid.in.c.præſentium.de teſti.in
6.diſputat, an ſit de rigore iuris, an ſit in arbitrio
iudicis, & arguit pro & cōtra, & poſtea conclu-
dit, ꝙ remiſsio, quæ fit de vna ciuitate ad aliam,
fit iudicis arbitrio.& allegat.d.§.quoniam. in au
thētica de teſti.colla.7.& ſi poterit iudex facere
teſtes extra prouinciam venire, & præſentare co
ram ſe etiam inuitos per.l.quoniam. C. de teſti.
ex quo ſibi ſic videtur propter magnitudinem
cauſæ, vel propter ſuſpitionem ipſorum teſtiū.
Et allegat quod habetur in.§.illud.in authen.de
functi ſeu funera.colla.5.&.c.teſtes.3.qō.9.¶Et
Ioann.de Imol. in.d.l.ſi quis ex ſignatoribus.ff.
quemadmod.teſta.aperia.refert ſe habuiſſe de fa
cto iſtam.q.& ſe conſuluiſſe, ꝙ eſt arbitrarium.
& allegat glo.cum tex.in.d.§.quoniam, & Azo.
in ſumma de teſti.& Archi.in.d.c.præſentium.
& Hoſti.in ſumma.in tit.de teſte.§.quando. ver
ſi.& ante.vt refert ſe in ciuitate Forliuij ita cōſu
luiſſe. Tu allega elegantem tex.in.c. cupientes.
§.ꝙ ſi

§.ꝙ ſi per viginti.de electione.in.6.vbi eſt in ele
ctione iudicis ſuperioris, an velit examinationē
committere, an coram ſuo tribunali facere, vt te
ſtes ſe præſentent.vt ibi eſt glo.valde ſingula.de
quo per Andr.& Sicul.Barb.in.d.c.conſtitutus.
de fideiuſſo.colum.2.cum ſequenti. quod nota.
¶Omnia ſupradicta videntur loqui in commiſ-
ſione examinationis.Sed quid in receptione iu-
18 ramenti †, an poteſt iudex delegare iuramētum
deferendum teſti nomine ſuo: & ſi notarius de-
mandato & commiſsione iudicis deferat iuramē
tum teſti, an valeat dictum ſuum? Dic ꝙ non.vt
eſt gloſſ.ſingula.in.l.hac conſultiſsima.§.ſi quis
autem: in verbo, depoſitiones.C.de teſta. quam
ſequitur Lanfran.de Orian.in repe.C. quoniam
contra de proba.In parte, teſtium depoſitiones,
nu.17.Dicit tamen, ꝙ ſi notarius deferat iuramē
tum præſente iudice, ꝙ tunc valebit dictū, quia
tunc iudex videtur deferre, cùm ſit præſens. Ita
Bald.in.l.videamus.§.deferre.ff. de in lit. iura.
¶Tamen quoq; dictus Lanfran.dicit dictū Bal.
moderandum eſſe.&.d.glo.ꝙ iudex non poteſt
committere notario iuramentum teſtis.ſ. niſi in
caſibus, in quibus mittitur notarius ad domum
teſtis ad examinādū, veluti ſi ſint perſonæ egre
giæ, vel infirmæ.vt in.l.ad egregias perſonas. ff.
de iure iuran. & mulieres non debent inuitè tra
hi ad iudicium.vt in.d.ca.mulieres, de iudi.in.6.
quia hoc caſu delegat iuramētum notario, vt di-
cit videri de conſuetudine, & ſic ego video, & fa
cio.¶Tamen Bal.in.d.l.hac conſultiſsima.in.d.
§.ſi quis aūt.nu.1.tenet indiſtinctè, ꝙ de commiſ
ſione iudicis, tabellio poteſt recipere iuramenta
teſtium, & idem tenet in tit.de pace conſtantiæ.
in vſi.feudo. verſic.mores & leges.& idem vide-
tur tenere Alex.in.d.§.ſi quis aūt.nu.5.in quan-
tum dicit, ꝙ tenet Bal.vbi ſuprà ꝙ etiam de con
ſenſu partium ſine commiſsione iudicis non po-
teſt recipere iuramentum.quod Alexan.nō pu-
tat verū, quia partes poſſunt in totum remittere
iuramentum teſtis.vt in.c.tuis.de teſti. & notat
glo.in.l.1.in verſi.ſententia valebit.ff.de ferijs.&
tex.in.l.23.tit.16.partit.3.quanto magis poſſunt
conſentire, ꝙ minus ſolēniter iuret.arg. in.l.1.§.
circa principiū.C.de rei vxo.actio.¶Et ꝙ iudex
poteſt committere receptione iuramenti in caſi
bus, in quibus poteſt cōmitti receptio, & exami
natio teſtium, tenet Antonius Frā.in additio.ad
Abb.in.c.fraternitatis.de teſti.in additione, quæ
eſt in nu.13.vbi ait, ꝙ teſtes debent iurare in ma-
nu iudicis, non aūt in manu notarij, niſi de com-
miſsione iudicis.& idem tenet Hippol.de Mar-
ſil. in ſua practi.crimi.§.poſtquam.nu.18.& idem
tenet ibi.nu.16.in fine.& nu.17.dicendo, ꝙ ſi ta-
bellio accepit confeſsionem partis, non valet, &
ex ea non poteſt dānari, niſi fiat de cōmiſsione
iudicis.Quod ego intelligerem, quando in præ-
ſentia iudicis defert iuramentum, vel in caſibus,
in quibus poteſt committi receptio teſtium, vt
dictum eſt.¶Sed quoq; poteſt dubitari, an cre-
19 datur tabellioni ex commiſsione † ſibi facta, pu
tà, quando tabellio, vel ſecretarius cauſæ ſcribit
in actis, qui iudex ſibi cōmiſit examinationē te-
ſtiū illius cauſæ.Bar.in.l.ex ſentētia.ff.de teſta.
tutela.nu.3.tenet ꝙ valet, & pōt ſcribere cōmiſ-
ſionē.¶Bal.autē tenet cōtrariū in.l.iuri iurandi.
C.de teſti.nu.5.quia talis commiſsio debet ſcribi
per aliū notariū, non per ſe ipſum: vt dicit nota-
re docto.in.d.c.quoniam cōtra.de proba. & idē
tenet Abb.ibid.nu.31.& idem tenet Bald.in.d.l.
iudices.C.de fide inſtru.in fine. nu. 4. vbi dicit,
ꝙ tutius eſt, ꝙ alius notarius ſcribat, quia de iſta
cōmiſsione nō poteſt eſſe rogatus præſertim in
arduis, vel ſub lucratibis nō obſtāte diſtinctione
Bar.in.d.l.ex ſentētia.quæ nō eſt vera, ſecūdùm
eum.& idē tenet Abb.in.c.fraternitatis.de cleri.
nō reſi.in fi.nu.8.& idē contra Bar.tenet expreſ
ſè Saly.in.d.auth.apud eloquētiſsimum.dicen-
do.ꝙ rationes Bar.non obſtāt, & iſta eſt commu
nis opi.ſecūdùm Hippol.de Marſi.vbi vide in.l.
de minore.§.pluriū.ff.de quæſtio.n.23. &.24.&
idē tenet Guid.pap.in deciſi.126.& Philipp. De
cius in conſi.42.nu.4.Et ꝙ tabellioni non creda
tur de commiſsione ſibi facta, eſt magis cōmunis
opi.vt dictum eſt.& tenet Alex. in conſilio. 213.
in.2.volu.conſiliorum.nu.4.verſic. quinimo de
aliqua commiſsione.Et ita ego obſeruo, quādo
tabellioni aliquid cōmitto corā alio tabellione
cōmitto receptionē teſtiū, vel aliā rem: quia ipſe
vt dictū eſt, nō pōt dare fidē de cōmiſsione ſibi
facta.¶Sed ſupra dicta communis opinio fallit,
niſi alius notarius nō reperiatur, quia tunc ipſe
poterit eſſe rogatus de tali cōmiſsione ſibi facta,
& eam ſcribere.Dictū eſt mihi aureū Bal. in. d.
l.ad perſonas egregias.ff.de iur.iuran.per tex.in
arg.in.l.1.§.fi.ff.de verb.oblig.quod dictum Bal.
didici ab Hippolyt.de Mar.in.d.l.1.§.præterea.
ff.de quæſti.nu.126.& in.l.ſi in rixa.ff.ad.l.Cor
ne.de Sicca.nu.72.vbi in iſtis locis idē tenet, ſe-
quēdo Bal.in.d.l.ad perſonas. ¶Sed quid ſi iſta
cōmiſsione tabellioni facta, & teſtis examinat⁹,
20 à ſolo notario dicit ſe dixiſſe † aliter, quam ſcri-
pſit notarius, cui magis ſit credēdum? Abb. in.d.
c.cū cauſam.de teſti. in fine. hoc dicit altercaſſe
Specula.& determinat, ꝙ de facto creditur tabel
lioni, licet de iure ſec⁹.Sed ſi iudex fuit præſens
tunc etiā creditur de iure inſtrumēto: tamē ſi te-
ſtis accuſaretur de falſo, & ipſe negaret ſic dixiſ-

ſe vt notarius ſcripſit, nõ crederetur tabellionis inſtrumẽto: quia in criminalibus requirũtur ꝓbationes luce clariores, l. ſciant cuncti. C. de probatio. quod dicit Abb. eſſe notandum, cum quo tranſit ibi Feli. in fin. & de materia remiſsiuè ibi per eum. & Specula. in tit. de teſte. §. 1. verſi. ſed pone ecce iudex. n. 48. & in tit. de inſtrumẽto editione. §. reſtat. verſicu. ſed quid ſi vnus ex teſtibus. nu. 12. & Saly. & doct. in. l. ſi quis decurio. C. de falſ. & Alex. in conſil. 70. in. 1. vol. nu. 3. & in conſi. 65. nu. 1. & 2. & 7. volu. 2. & ſingulariter Hippol. de Marſil. in repeti. rubr. C. de probatio. num. 411. & per Abb. in. c. ad audientiã. de præſcrip. nu. 6. & 7. & quid in criminalibus. Et quid in ciuilibus, vide ibi per additio. & per Montal. in. l. 18. titulo. 8. libro. 2. for. il. in glo. magna. in fine.

Præto. Cap. XXXVII. finis.

Prætor. Cap. XXXVIII.

Otroſi, que los ꝓceſſos que fueren appellados para ante nos [a], o para la chancilleria, y las peſquiſas y teſtimonios que embiaren cerrados: deſpues que fueren ſignados, y cerrados y ſellados, los fagan ſobre eſcriuir encima, poniendo entre que partes, y el juez delãte quiẽ fue appellado, y a quien va remitido, ſi al conſejo, o a la chancilleria, que venga ſellado, y declaren con que ſello viene ſellado, y que el proceſſo que fuere an-

SVMMARIVM.

1 *Appellari poteſt ad principẽ, omiſsis medijs.*

2 *Appellatio poſtquam eſt recepta per principẽ remittitur ad iudicem competentem.*

a **Ante nos.** a Colligitur ex iſto tex. ꝙ ad principẽ põt appellari,

1 † omiſsis medijs. Idẽ tenet tex. in. l. 18. ti. 22. par. 3. & hoc tã de iure ciuili, quã de iure canonico. vt in. l. 5. tit. 5. Par. 1. in fi. & nõ ſolùm de iure regni, verũ etiã de iure ciuili poteſt omiſſo medio appellari ad principem. Eſt tex. in. l. intra vtile. in prin. ff. de minori. & in auth. de appella. & intra quæ tẽpora. §. fi. colla. 3. & caſus in. l. marit⁹. ff. de quæſtio. cõiũcta. l. 2. ff. de appell. recipiẽ. & tex. in. c. 1. in tit. quo tẽpor. mil. inueſtitu. petere debeat, & ibi Bald. ¶ Et eſt ſpeciale in papa, ſeu rege, quia ad eos omiſſo medio põt appellari. vt tenet Abb. in. c. dilecti. de appella. n. 11. per text. in c. ad Romanã ſedẽ. 3. q. 6. quia excepto iſto caſu. & alijs notatis per Abb. in. d. c. dilecti regulariter eſt cõtra: quia omiſsis medijs, & iudicibus immediatis, non poſsit appellari ad ſuperiorẽ mediatũ tàm de iure canonico, quàm de iure ciuili. vt in l. 1. ff. de appell. §. ſi quis ĩ appellatio. c. anteriorũ. 2. q. 6. ¶ Et licet dubitatum fuerit, tñ cõmuniter tenetur, ꝙ ad legatũ ſedis apoſtolicæ appellari poſsit, etiã omiſsis medijs, vt habetur in. c. 1. de offi. de lega. in. 6. ſecundum Angel. de Aret. in. l. imperatores in principio. ff. de appellati. ad principem omiſsis me-

2 dijs, tñ talis appellatio poſtquã eſt recepta † per principem, remittitur ad iudicẽ cõpetentem. per text. in. d. l. imperatores, & ſic vtitur in conſilio regali, quia ſenatores dicti conſilij appellationẽ recipiũt, & ad chãcelleriã remittũt cũ cõpulſione proceſſus & citatione partis, licet videatur, ꝙ de neceſsitate talis remiſsio nõ ſit neceſſaria, qa iudex competẽs perinde poteſt cognoſcere, ac ſi fuiſſet ad eũ appellatũ, ex quo ad ſuperiorẽ eſt appellatũ, vt eſt tex. in. l. 1. §. ſi quis in appellatione. ff. de appellatio. verſi. conſules ampliſsime. & ita communiter tenetur ſecundũ Angel. de Aretio in. d. l. imperatores. ¶ Tamen Ioan. de Anna. ibi dicit, ꝙ ſi appellauit ad ſuperiorẽ mediatum, tunc loquuntur contraria, quia poteſt cognoſcere, licet nõ remittatur. Sec⁹ ſi appellatur ad principẽ, quia tunc loquitur. d. l. imperatores, & tũc talis iudex competens non poteſt cognoſcere, niſi fiat remiſsio per principẽ. Et hoc fuit introductum, propter reuerẽtiã principis, quaſi iura tũc voluerunt deferri principis. Et iſtã opi. Ioan. de Anna. credo verã, licet Ang. Aret. vbi ſuprà non trãſit cum ea. ¶ Sed circa hoc eſt quærẽdum, an

3 liceat, & poſsit appellari † ad dominos locorum de iudicibus poſitis per ipſos in ſuis villis, & locis, vel ad regem. Et quia in hac quæſtione nullam

lã ſentẽtiã mediã intẽdo ꝓferre, ſed ad maieſtatẽ regalẽ relinquo deciſionẽ, afferã, quæ in materia iſta inuenio, tã ꝓ, quã pro cõtra. Et primò videtur ꝙ non poſsit appellari ad dominos ipſorũ locorum de iudicibus poſitis per eos in dictis locis, ſed ad regem. vt eſt text. ſingula. in. l. 9. tit. 4. parti. & l. 5. tit. 15. partit. 2. vbi ſingulariter tenẽt, ꝙ ſi rex, ſeu imperator donat alicui villam, & cũ mero imperio, erũt appellationes illius loci prĩcipis, ſeu regis donãtis, & ſuorũ hæredum. & facit. l. 7. tit. 4. lib. 2. in ordi. regali. in fine. & l. 1. tit. 1. lib. 3. eod. lib. ¶ Et facit quod tenet ſingulariter Ioã. Fabe. in. §. primo. Inſtitu. de vulgari. ſubſti. num. 3. & 4. vbi ait, ꝙ idem auditorium & tribunal videtur. ſicut epiſcopi, & officialis. vt in cap. non putamus. de conſuet. libr. 6. & tex. in cap. ſi contra vnum. de offic. delega. in. 6. in fine. & quodammodo videntur vices dominorum ſuorum gerere, & ita, ꝙ non appelletur ad dominos, qui illos in tali loco poſuerunt, ſed ad illos, qui ſuos dominos præfecerunt, & conſtituerunt in dictis locis, & villis. & ſic ad regẽ. vt in. l. præcipimus. C. de appella. & quæ habentur in capitu. venientes de iure iurand. & cùm princeps ſolus habet gradus appellationum, vt ibi in dicta. l. præcipimus. & in authen. de appella. colla. 4. videtur, ꝙ nemo alius hoc poſsit. & ſecundùm. d. Ioã. Fab. ex hoc poſsit via reperiri, ꝙ nunquam appellaretur ad eorum ſuperiores, ſi plures gradus facerent, cùm non liceat tertio prouocare. vt. C. ne in vna ead. cauſ. ter. lice. prouo. Et ille. §. in prin. Inſtitu. de vulgar. ſubſti. ad hoc non obſtat, quia ibi teſtator facit plures gradus, nulli faciẽdo præiudicium, ſed in caſu ſupradicto fit præiudicium reipublicæ ſuperiorum, ad quos cognitio cauſarum appellationum deuolui debet. Et idẽ tenet. d. Faber in. l. 1. C. qui pro ſua iuriſdi. vbi ab officiali non appellatur ad inſtituentem. vt in dicto capitulo. ſi contra vnum. ¶ Et in expreſſo tenet Angel. in. l. 1. §. qui mandatum. ff. de officio eius cui manda. eſt iuri. in fine. vbi dicit, quòd ſi concedatur alicui ciuitas, villa, vel Caſtrum, & de imperio non fit mentio, nec de iuriſdictione, ꝙ ſi concedatur alteri, quàm eccleſiæ Romanæ trãſit iuriſdictio, & imperium qui cohæret territorio. vt in. l. ſi pupillus. §. territorium. ff. de verbo. ſignifica. tamen iuriſdictio. & imperiũ remanet ſaluum apud concedentem. vnde dicit Ange. ꝙ à ſententijs latis per donatarium appellari debet ad concedentem. & eſt de mente Specul. & Ioã. Andre. ibi in titulo. de iurid. omn. iudi. in rubric. ¶ Sed licet hoc ſit de iure communi, & Partitarum. Tamen dominus rex Ioãnes in curijs, quas habuit in ciuitate Guadalajare. anno domini noſtri Ieſu Chriſti. 1390. menſis Aprilis. 26. die circa hoc cõdidit, & promulgauit quãdã legẽ, & quia non eſt impreſſoribus tradita, hic volui inſerere cuius tenor talis eſt.

¶ *Grandes y muchas querellas de los nueſtros naturales nos acucian de proueer de remedio conuenible, por razon que algunos de los ſeñores de los lugares de los nueſtros reynos no conſienten appellar para ante nos, ni otorgã las alçadas a nos, lo que es mayor ſin razon contra los nueſtros derechos y contra la nueſtra corona real fieren, y matan, y encarcelã, y deſpachã a los que appellan para ante nos, o ſe vienen a querellar que les no otorgan las alçadas que fizieron para ante nos, o para los alcaldes de la nueſtra corte. ¶ Y comoquier que ſobre eſta razon el Rey don Henrrique nueſtro padre que Dios perdone, en las cortes de Burgos hizo ordenamiẽto, en què todos los moradores y vezinos de los lugares de ſeñorios qualeſquier q̃ quiſieſſen appellar de las ſentencias que cõtra ellos fueſſen dadas para ante nos, o para ante los nueſtros alcaldes que lo pudieſſen hazer, y que los ſeñores, y los ſus alcaldes que fueſſen tenudos de gelas otorgar, y de les no poner embargo alguno para que no appellaſſen, y que no les fizieſſen mal ni daño por aquella razon, ca ellos tomaua a ellos y a ſus bienes en ſu guarda y en ſu defendimiento. ¶ Pero faſta aqui algunos de los ſeñores de los lugares y ſus lugares tenientes no han guardado la dicha ley, pidiendo nos toda via merced ſobre ello. ¶ Nos por ende queriendo templar el rigor de la dicha ley, en tal manera, que los ſeñores de los lugares ſientan que les fazemos gran merced (como ſiempre lo ouimos voluntad de fazer) y los tales naturales no ſean ſuppremidos, ni agrauiados en ſu juſticia y derecho. ¶ Ordenamos, y mandamos, que quando los vezinos y moradores en los lugares de los ſeñorios ſe ſintieren por agrauiados de alguna ſentencia que diere el alcalde, o alcaldes (en que el derecho otorga appellacion) que appellen para ante el ſu ſeñor, o para ante el ſu lugar teniente*

que

que ouiere de oyr de ſus appellaciones. ¶ Pero que es nueſtra merced que las ciudades, y villas do ſe acoſtumbro yr las appellaciones de algunas villas y lugares que ſe vſe ſegun ſiempre ſe vſo. ¶ Otro ſi que las ordenes que ſobre eſto han algunos priuilegios que nos los mueſtren, porque nos mandemos como ſe deuen guardar. ¶ Y ſi de la ſentencia del ſeñor, o del ſu alcalde, o alcaldes ſe ſintieſſen agrauiados, que puedan appelar para ante nos, o para ante los nueſtros alcaldes, y los ſeñores, y los ſus alcaldes que ſeã tenudos de las otorgar las tales appellaciones, y de los no poner embargo alguno porque no appellen, ni ſigan las dichas appellaciones, ni les fagan mal ni daño en las perſonas, ni enlos bienes por eſta razon. ¶ Ca nos los tomamos en nueſtra guarda, y en nueſtra encomienda, para que puedan hazer lo que dicho es, y ſeguir ſu derecho en eſta razon. ¶ Y qualeſquier ſeñores, y ſus officiales, que por ſi, o por otro puſieren embargo alos que anſi quiſieren appellar, o appellaren, y ſeguir ſu derecho, o matandolos, o firiendolos, o prendiendolos, o deſterrandolos, o tomandoles alguna coſa delo ſuyo por eſta razõ, que demas delas otras penas en los derechos cõ nidas, ayan las penas que ſe ſiguen. ¶ Primeramente, que el que matare, o liſiare, que pierda la juriſdictiõ que ouiere enla villa, o lugar. ¶ Y ſi fuere ferida, que no aya leſion, o prendiere, o deſterrare, o tomare alguna coſa de lo ſuyo, q̃ pague en pena diez mil marauedis: los quales ſe repartan eneſta manera, la tercia parte para la nueſtra camara, y la otra tercia parte para el acuſador, y la otra tercia parte para los muros de la villa. ¶ Y q̃ toda via ſea tenudo el ſeñor de le tornar aquello q̃ le tomare por la dicha razon.

¶ Et ſecundum hanc legem hi rex catholicus Ferdinandus, & rex Philippus, & domina Ioanna reges Hiſpaniæ & Caſtellæ vnà cum Salmanticæ eſſen, t anno. 1506. die. 12. Martij. quandam regalem ſchedam, ſiue edictum regale deſtinarunt, atque dederunt, in quo inſinuata erat, atq; inſerta dicta lex Guadalajarę, vbi imperabant dictam. i. ab eorum conſilio, & auditoribus curiarum eſſe ſeruandam & reuerendam, & eam obſeruando, & ad implendo, iubent deinceps non cognoſcant, nec admittant prouocationes, ſeu appellationes ciuiles, ac criminales, quę à vaſallis prælatorum, & eccleſiarum, ac perſonarum eccleſiaſticarum ſuorum regnorum petitę, & interpoſitæ fuerint ante dictos conſilij auditores, ac chãcellariæ, ab iuſtitijs ordinarijs, villarum, & locorum dictorum prælatorum, & eccleſiarum, ac perſonarum eccleſiaſticarum. Niſi prius dictę perſonæ appellantes in ſtatu prouocationis ſe ipſas præſentauerint ante dictos prælatos, & eccleſias, perſonaſq; eccleſiaſticas, quæ iuriſdictionem, ſiue diœceſim in talibus locis ciuilem & criminalẽ habuerint, vel coram eorũ iudicibus prouocationis, ac ipſi iudices antea ſententiam promulgauerint, ſiue pronuntiauerint in dicto gradu, ſeu ſtatu appellationis, & ab ipſis iudicibus prælatorũ, ſeu dominorũ, ſeu eccleſiarũ ex ſentẽtia, ſiue ex mãdato eorum in dicto gradu appellationis prolato fuerit appellatum. ¶ Quæ ſcheda, ſiue edictum fuit confirmatum, & corroboratũ per dictos catholicos reges ad ſupplicationẽ, & petitionẽ eccleſiæ Toletanæ Valleſoleti primo die Aprilis. anno. 1506. ¶ Quoq; ipſemet rex catholicus Ferdinãdus Valliſoleti. anno. 1509. Septẽbris. 7. die. ad ſupplicationẽ Archiepiſcopi Cõpoſtellanẽſis per aliã ſchedã miſſam, ſiue allatam ad prætores, & gubernatores, & præfectos regni Gallitiæ imperabat eis, dicendo, ꝙ ex primis prouocationibus, ſeu appellationibus, quæ fuerint interpoſitæ corã ordinarijs municipiorũ, & villarũ archiepiſcopatus Compoſtellanenſis, tales illas appellationes nõ admittat, nec de eis cognoſcãt, ſed ad ipſum Archiepiſcopum, & ante illius iudices appellationũ petãtur, quanuis reus alleget, & iuramento res ipſas cõfirmet, & ſentiat nullatenus ſe finẽ adimpletũ iuſtitiæ corã ipſo Archiepiſcopo, & illius iudicib⁹ poſſe obtinere. excepto ſi tales cauſæ iuſtæ fuerit, aut per teſtes fide dignos cõprobẽtur. Et ſi lis, ſiue cõtẽtio inter aduenas, & incolas, ſiue municipales dictorũ oppidorũ tractẽtur, tũc in his caſibus dicti prætores, & præfecti atq; iudices ipſius Gallitiæ regni cognitionẽ huius litis habeãt in talib⁹ appellationibus, & ad executionẽ: proferãt quicqd iure & iuſtitia ſenſerint, & iudicauerit. ¶ Quã l. Guadalajarę, & dictas ſchedas aliq intelligunt, qñ appellatur à iudicibus ordinarijs, poſsitis, & electis p dictas villas, & loca. Secus qñ ponũtur per dictos dominos. Cogita quia (vt dixi) nullã ſententiã in hoc intẽdo proferre, ſed maieſtati regali relinquo deciſionẽ. quia duces, & magnates hui⁹ regni ad eã clamãt, ſuper hoc incipiat euentus.* Sed tu vid. Grego. Lopez. in. l. 18. ti. 23. par. 3. in gloſſa. *para el Rey.* vbi tenet, quòd prima appellatio debet interponi ad dominos villarũ vel eorum locum tenentes: & deinde ad regem per dicta. l. *guadalajara*, niſi quis vellet appellare ad regem omiſſo medio: & ita dicit ſeruari in practica, & ibi vide an rex in terris dominorũ poſſit cognoſcere in prima inſtantia: & Thom. grammati. cõſi. 6. numero. 23. & vi. petitio. 5. in curijs. de Toro factis à rege Hẽric. año. 1409. vbi ſingulariter & vid. Peregri. in parte actor. quæſtio. quinta in glo. orphani, & in parte appellatio. quæſt. 6. in glo. omiſsis medijs: vbi tenet, quòd in locis dominorum Caſtellæ primo ad dominũ eius loci poſtea ad regẽ appellatur. & vi. Palat. Ru. in tract. de Iuſt. & obtentio. regni Naua. in. 2. par. §. 4. vbi hoc decidit: ſcilicet, ꝙ qñ appellaẗ de prætorib⁹ generalibus dominorũ tẽporaliũ, qui vocant *alcaldes mayores, o ſu conſejo*, nõ appellatur ad dominũ, ſed ad regẽ: cũ domini & ſui prætoris generalis idem ſit cõſiſtoriũ: ſed đ prætori particulari alicuius loci bene põt appellari ad dominũ: qđ dicit notandũ.*

tenos[b], ſe preſente ante los del nueſtro conſejo, o ſi ſe preſentare ãte las puertas de nueſtra camara, q̃ faſta otro dia ſiguiente ſe preſente en cõſejo, y que todos los proceſſos y peſquiſas ſignados vẽgã a nr̃a corte en foja de pliego ẽtero, y pueſtos los đrechos enlas eſpaldas[c], ſo pena, que el eſcriuano, q̃ de otra manera lo hiziere, torne lo q̃ lleuare del proceſſo con el quatro tãto para nueſtra camara.

Prætorũ. Cap. XXXIX.

ITem que no conſientan, que ſus eſcriuanos, ni el eſcriuano de concejo, ni los eſcriuanos del numero, ni otros lleuen[a]

b **Ante nos.** [b] Vide. l. 8. ti. 4. lib. 3. in ordina. regali. & l. 27. in legibus de Madrid.

c **Eſpaldas.** [c] Idem cauetur in arãzel tabellionum regni, & in pragmatica per noſtrum Carolũ regem, factam in villa de Madrid. anno. 1534. peti. 69. & ſic vtitur.

Præto. Cap. XXXVIII. finis.

SVMMARIVM.

1 *Tabelliones an debeant recipere mercedem pro ſcripturis à ciuitatibus.*
2 *Tabellio mercedem debet habere de ſuis ſcripturis, & rogitibus, & quoq; pro exemplari.*
3 *Tabellio non edit inſtrumenta niſi accepta pecunia, & ſi edit, põt petere quòd ſibi ſoluatur.*
4 *Tabellio à pauperibus & afflictis non recipiet mercedem.*
5 *Ciuitas gaudet priuilegio eccleſiæ, quinimo eſt magis priuilegiata, quàm imperator.*
6 *Notario ab eccleſia pro ſcripturis mercedẽ non debet recipere.*
7 *Tabellio, ſi ad mandatum iudicis nollet facere inſtrumenta, vel nollet eſſe rogatus de actis, poteſt officio priuari.*

a **Leuen.** [a] In quãtũ iſte text. tenet, ꝙ tabelliões cõſilij ciuitatis, vel villæ, ſeu tabelliões nu
1 meri, † & cæteri tabelliões nõ recipiãt mercedẽ à ciuitate, ſeu à villa ꝓ ſcripturis, & proceſsib⁹ per eos factis, videtur cõtra ius diuinũ, & humanũ: qa dign⁹ eſt mercenarius mercede ſua, vt in Euãgelio teſtaẗ: & quia nemo cogitur ſuis ſumptib⁹ militare. vt in. c. iã nũc. 28. q. 1. ĩ fi. & in. c. cũ ex officij. de præſum. c. cũ ſit Romana. de ſimo. & de ſuo nõ tenetur qs facere bñficiũ. c. peccare. 10. q. 2. tenet gl. in. c. cũ ab oĩ. de vit. & honecle. in verb. præter. & munera eñ non ſumptibus
2 ꝓhibẽtur. ¶ Et qa tabellio mercedẽ † debet habere de ſuis ſcripturis, & rogitib⁹. tex. & ibi gl. in. l. p̃tor. C. de edẽ. & in. l. 1. C. de tabu. li. 10. in. l. 1. §. 1. ff. aduer. nau. caup. ¶ Quinimo tabellio ꝓ prima ſcriptura đbet habere vnũ ſalariũ, & aliud ꝓ exẽplari. vt tenet Par. de Pu. in trac. ſynd. in par. ſalariũ. fo. 226. n. 3. ĩ. li. portat. qa geminato labore, ſalariũ creſcit. vt ĩ auth. vt iudices ſine quoquo ſuffra. §. illud. colla. 2. tenet Lud. Ro. cõſi. 25. & tenet Bar. in. l. argẽtari⁹. ff. de edẽ. n. 2. & Pla. in. l. fi. C. de princ. agẽti. in reb⁹. li. 12. n. 4. tñ dicit, ꝙ ſcripturam

ram publicam non cogitur pars recipere,niſi mã
dauerit,quod eſt notandũ.& facit tex.inpragm.
del Arãzel tabellionũ regni.c.3.ibi.*ſe lo pidieren.*
3 ¶ Quinimo notarius,ſeu tabellio nõ edit † inſtru
menta,niſi accepta pecunia gloſ.& ibi Bartol.&
Bal.in.l.argenta
rius.ff. de edẽdo
& ibi Paul. de
Caſt.in.§.edi au
tẽ. nu. 3. vbi ait,
ꝙ notarij non te
nentur edere in
ſtrumẽta nõ da-
ta pecunia, & ſi
edit, põt petere
ſibi ſolui ſuũ la-
borem,quia cen
ſetur locaſſe ope
ras ſuas, vnde
poſſet agere a-
ctione locati ad

derechos algũos đ
las eſcripturas, y ꝑ
ceſſos, q̃ ante ellos
paſſarẽ, ꝑtenecien
tes al concejo de la
parte del dicho cõ
cejo: porq̃ nos q̃re-
mos, q̃ por razõ de
ſus officios ſean te

id,quod conſuetum eſt.arg.l.excepto.C.locati.
de quo vi.gl.& ibi doct.in.c.1.de ſimonia.& Iaſ.
in.d.l.argentarius.n.1.& tex.in. c. ſtatutũ. §.no
tariũ.de reſcri.in.6.vbi eſt text.& gl.Spec.in tit.
de inſtr.editi.§.videdũ.ver.& nota.& in tit.de ſa
larijs.§.2.verſ.ſed quid erit.per Bal. in.l.1.C.mã-
dat.& in.l.fi.col.6.eo.& Sal.ĩ.l.1.C.eo.pen. col.
adde.d.l.vlt.C.de prin.agẽ.in rebus.lib.12.& ibi
Pla.nu.4.tenet,ꝙ notari⁹ nõ debet differre reſti
tuere partibus ſcripturas & inſtrumenta cauſæ
ſatisfacto,ſibi idoneè de ſalario:ante ſatisfactio-
nem poteſt retinere ſcripturas loco pignoris,do
nec ſibi ſatisfiat.Et idem in procuratore,qui po-
teſt retinere ſcripturas penes ſe.vt Bar.in.l. quæ
omnia.ff.de procura.nec anteaquam ſatisfaciat
ipſi notario de mercede ſua,põt iudex eum com
pelere edere parti acta cauſæ.vt Plat.ibi. & in.l.
fi.C.de colonis iliaricis.lib.11.¶ Tamen hoc non
4 procedit in paupere †, vel aliter afflicto, qa tũc
notarius non recipiet mercedem ab eo propter
ſcripturam.vt eſt gl.in.l.tàm dementis.C.de epi
ſco.audien.& tenet Alex.in.d. l. argentarius. in
fine.¶ Et licet ſupradicta ſint vera,& ſunt intelli
gẽda in priuatis,tamẽ iſte tex.credo habuiſſe or
tum à dicto Ange.in authen.de alien.& emphi.
5 §.hoc etiam.colla.9.vbi ait,ꝙ notarius † ab eccle
ſia pro ſcripturis mercedem non debet recipe-
re,& tex.in pragmati.56.in libro pragmaticarũ.
Et vi.quæ dixi ſuprà. in.ca.7.in gl.1.nu.8.Sed ſi
6 eſt,ꝙ ciuitas † & villa,guadet priuilegijs eccleſię.
vt in.c.1.de in integr.reſtitu.& in.c.auditis. eod.
titul. quinimo reſpublica eſt magis priuilegiata,
quàm imperator.vt Paul.de Caſt.in.l.Pampinia
nus.§.ſi quis.ff.de in offi.teſtam.illico ab iſtis re
bus publicis notarius mercedem recipere nõ de-
bet,vt hic cauetur. ¶ Sed poſt iſtum capitulum
fuit conditum Aranzel tabellionum per iſtam
noſtram ſereniſsimam reginam,vbi permittit in
aliquibus merce
dem percipere
pro ſuis ſcriptu-
ris, vt ibi per te
vide. & per illã.
l.poſteriorẽ fuit
viſa, vt recedere
tur ab iſta prio-
ri.vt in.c.primo
de conſtit. in. 6.
niſi ſoluatur, ꝙ
illud Arãzel in-
telligitur, quòd
debet percipere
mercedẽ à parti-
bus priuatis.Se-

nidos a ello.

Prætorũ.Caput.XXXXX.

OTroſi que
no cõſiẽtã a
nr̃os cõmiſ
ſarios[a] ni a otros jue
zes algũos,ni execu
tores lleuar đrechos
algũos de execuciõ

cus à ciuitatibus. ¶ Adde quoq;, ꝙ ſi tabellio ad
7 mandatum † iudicis nollet conficere inſtrumen
ta,vel nollet eſſe rogatus de actis, poteſt priuari
officio.tenet Bal.in.l.prouidendum.C.de poſtu
la. ¶ Et iudex, qui non inquirit contra notarios
difamatos,vel denunciatos à cuſtodibus territo-
riũ,debet puniri ſimilitudine ſupplicij. vt tenet
Bal.in.c.ſuper literis. de reſcriptis.numer.28.

Prætor.Cap.XXXIX.finis.

Sequitur.Cap.XXXX.

SVMMARIVM.

1 *Iudicem delegatum,ſeu perquiſitorem quis po-
teſt dare.*

a **Commiſſarios.** a Nota text. ꝙ iudex commiſ-
ſarius,ſeu delegatus qui vocatur perquiſitor,de-
bet dari per regem.vt in.l.2.titulo.17.part. tertia
vel per dominum habentem merum & miſtum
imperium.In loco,in quo vult inquirere. vt ibi.
¶ Sed dominus loci licèt det perquiſitorem,non
tamen cum ſalario,ꝙ poſsit à delinquẽtibus ha-
bere,ſed ille dominus debet perquiſitori ſolue-
re de ſuo, & ſic vtitur.Ad quod facit gloſſ. in ca-
pitul.cùm ab omni.de vita. & honeſtat. clerico.
in verbo præter expenſas. in fine. loquendo in
ordina-

ordinario dante delegatum iudicem,quia tũc or
dinarius debet ei facere expenſas.vt in. ca. inter
cætera.de offi.ordin.Et licèt quidam faciant con
trarium,non bene faciunt, quia poſſet ab eis re-
peti tanquam in debitum.arg.dicit eſſe in.c.pro
hibeas. de magi
ſtris.&.c.procu
ratores. de cẽſi.
&.c.quoniã.18.
diſtin.¶ Et quis
debet iſtas ex-
penſas miniſtra
re iſto perquiſi-

lleuando ſalariõ,[b] y
no lleuando ſala-
rio,[b] los lleuen por
la[c] tabla de los dere-

ſitori.vi.l.7.tit.17.iam allegat.par.3.vi ſuprà.in.
c.6.in gloſſ. *ſalario*.nu.2.¶ Et iſti perquiſitores à
dominis locorum dati non poſſunt exire extra
territorium domini mittentis: quia eius iuriſdi-
ctio territorio cohartatur.ſ. territorio ordinarij.
vt in.l.ſi locus.ff.de iudi.tenet Bal. in.c. de cau-
ſis.de offi.deleg.nu.21.*Et.l.17.titul.4.part.3.&
Peregrin.in parte.iudex.q.11.in glo.infra territo
rium,& in.q.5.in glo.certo loco ſed an dominus
loci poteſt dare perquiſitorem ſeu iudicem dele
gatum cum certi tẽporis præfinitione, putà duo
rum menſium:dic ꝙ ſic,vt Bal.in.l.properandũ.
§.ſin autem vtraq;. C.de iudic.in fin.contra Cy.
ibi quia non finitur inſtãtia per lapſum duorum
menſium,ſed delegans cognoſcet ex eiſdẽ actis,
& ſic ſoluitur iudicium quoad delegatum, non
quo ad partes,tenet Peregrin.in part.iudex.qõ.
13.in glo.cognitio.quinimo talis delegatus,infe-
rioris à principe poteſt multare.Innocen.in.c.1.
de offic.deleg.& Abb.in.c.de cauſis eius.tit. nu.
13.& ibi Feli.nu.9.& eſt tex.& ibi gloſſ. in capit.
ex literis.eo.titul.gl.ſub delegatus.*

SVMMARIVM.

1 *Executor,habens ſalarium,an habet decimam
executionis,& vi.hic quid debet percipere.*

b **No lleuando ſalario.** b
Nota tex.ꝙ executor habẽs ſalariũ nõ debet ha
1 bere ſportulas †,hoc eſt,decimã executiõis:quia
eſſet pro vno officio, habere duo ſalaria, ꝙ eſſe
non debet:quia etiã ſi haberet duo officia,nõ ha
beret niſi vnũ ſalariũ.vt tenet Par.de Pu. in trac.
ſynd.in par.officiũ nemo.fol.192.& Fel.& Abb.
in.c.cũ olim.de re iudi.& ibi per eos.¶ Vi.tu.ca.
5.in.c.*del aranzel* algazellorum.vbi vide.quid de
bet habere algazellus executando extra ciuita-
tem.vbi tenet, ꝙ debet percipere quinq; mara-
betinos pro qualibet leuca,quãdo ſportulæ exe-

cutionis non excedũt itineri:quia ſi excedũt,nõ
debet percipere ſalariũ itineris. Sed poſtea fuit
cõdita lex.in villa de Madrid. anno. 1552. Maij.
24.die.vbi cauetur,quòd algazellus, ſiue officia
lis præfecti pro qualibet leuca non recipiat niſi
dimidium argẽ
teum,tàm ex diſ
ceſſu,quàm ex
regreſſu,dũmo-
do non recipiat
iura executiõis,
quia ſi iura iſta
recipit, nullo

chos del cõcejo dõ-
de ſe hiziere[d] la exe
cuciõ: y no en otra
manera, y q̃ no lle-

modo expenſas itineris debet accipere. Et tabel
lio,qui ſimul cum ipſo algazello profectus fue-
rit,pro vno quoq; die duo argentea recipere poſ
ſit,vltra iura ſuarum ſcripturarum. Atq; huiuſ-
modi expenſas, tàm algazelli, quàm tabellionis
ipſe teneatur diuidere inter perſonas, cõtra quas
pergerint ad dictam executionem faciendã pro
rata: & ſi plus tales officiales recipiunt teneãtur
illud reſtituere ſeptuplum cameræ regis.¶ Et vi.
Par.de Put.in dict.tract.in parte,ſalarium.folio.
226.in libr.portati. vbi vid.an iudex, vel capita-
neus,ſeu executor creatur in ciuitate,ad certum
ſalarium ſibi deputatum, ſi poteſt de iure perci-
pere aliqua emolumenta.

c **Por la tabla.** c Vt in.c.7.in. d. Aranzel algazellorũ, qui in
cipit,*que los derechos de las execuciones.*

SVMMARIVM.

1 *In executiuis debent attendi ſtatuta,& cõſue-
tudines illius loci,in quo fit executio, & ſic cõ
ſuetudo fori,& non contractus.*
2 *In modum procedendi in litem ſemper debent
attendi ſtatuta illius loci in quo iudicium agi-
tatur.*
3 *Feriæ,quæ vigent in loco,vbi iudicium agitur,
ſunt concedendæ,& non feriæ loci partiũ, vel
teſtium.*

d **Dõde ſe hiziere.** d Nota text. ſing. ꝙ exe-
cutor expẽſas,quas debet habere rõne executio
nis,eas percipere debet ſecũdũ Aranzel,& con-
ſuetudinem loci,vbi executio fit, & non ſecun-
dũ cõſuetudinem fori iubẽtis,vel requirẽtis exe
cutionẽ fieri.Idẽ tenet Barto.ĩ.l.1.C.de ſum.tri.
1 & fi.cath.vbi ait †, ꝙ in executiuis debẽt attem
di ſtatuta illi⁹ loci vbi fit executio, & nõ alteri⁹.
vt tenet Iaſ.ĩ.l.cũ qdã.ff.đ iur.om.iud.in fi.Et fa
cit

cit quod tenet Bal.in.c.fi.de confeſsis.in fin.vbi dicit ꝙ in executionibus atteddenda eſt conſuetudo fori,non contractus.per tex.quem dicit eſſe vnicum in iure in.l.miſsi opinatores.C.de exacto.tribu.lib.10.&ibi vide *joan* de Platea.nu.7. & idem vult ſentire Bal.in.l.1. 4. C. ne filius pro patre.licet Anto. de Butrio.in.c.fi. de confeſsis. 10. col. videatur ſentire contrarium. Tu tene opinionem Bal.in.d.l.1. quia eam tenet Alex.in.l.à diuo pio.§.ſentẽtiam. ff.de re iudi.4.columnn.nu.6. verſ. ſecundo limita. & ſequitur Iaſ.in d.l.cùm quidam. nu.20.& in.l.properandum.§.ſint autem reos.C.de iudicijs.nu.4. Et per ſupradicta limitantur notata per Bart.& cæteros doctores in.d l.à diuo pio. §.1. prout tenet additio.Bal.in.l.vnica.C.de confeſsis.in finali additione. ¶ Et quia in recipientibus ordinem iudiciorum, & modũ
2 procedendi † in lite ſemper debeant attendi ſtatuta illius loci,in quo iudicium agitur. adde tex. cum gl.in.l.cum clericis.C. de epiſcopis & cleri. & in.l.1.C.de emancip.libe.&.§.fi.Inſtitu. de ſatiſdatio.& tex.expreſſus.in.c.ſequenti,ibi. *ſaluo por la dicha tabla del concejo donde ſe conociere dela cauſa*.& ibi dicam.¶ Sed vide tu Ange.in.l.ſi fund⁹. ff.de euictioni.vbi dicit,ꝙ ordo iudicij in executione,& ſtatutum ſeruabitur illud,quod eſt in loco contractus,quando executio fit ad mãdatum alterius iudicis.ſ.contractus, quia tũc inſpicitur conſuetudo iubentis.Aut fit mero officio iudicis, & tunc inſpicitur cõſuetudo loci,vbi fit executio,ſiue modus exequendi. ¶ Ex quo ſecũdũ Iaſ.in.d.l.cunctos populos.C.de ſumma trin.& fide catho.nu.20.infertur,ꝙ ſi eſt ſtatutum in loco,vbi iudicium agitur,ꝙ inſtrumentũ habeant executionem paratam,hoc eſt, ꝙ nõ requiratur libellus,nec litis conteſtatio, certè inſtrumentũ alibi factum productum in iudicio in hoc loco habebit executionem paratam,cùm iſtud reſpiciat ordinem iudicij.Ita Bal.in.d.l.1. C. ne filius pro patre.& in.d.c.fi.de confeſsis. Petrus de Anchara in commẽto.c.Canonũ ſtatuta,de conſtitu. verſic.iuxta prædicta quæro, qd ſi ſtatutum.Roma. conſili.243. Paul.de Caſt.in.l.2.C. quemadmo.teſtamẽ.aperian.Bar.& Moder.in.d.l.à diuo pio. §.ſententiã. ¶ Facit pro iſta parte, quod tenet Anto. de Butrio.in cap.quod clericis de foro compe. circa medium.poſt gloſſ. ibi,ꝙ vbicunque contingit coram iudice eccleſiaſtico tractari cauſam laici, de qua potuiſſet cognoſci à iudice ſeculari, etiam quo ad appellãdum, & an appellatio procedat,attenditur ius canonicum,& non ciuile,quia iſtud recipit ordinem iudiciorum.quod ſequitur Alex.in conſili. 188.in volu.2.in fin.¶ Tertio facit pro iſta parte,quod dicit Bal.poſt Innoc.in.c.fi.pen.colũ.de ferijs,ꝙ
3 iudex † debet ſolùm pronuntiare ferias, quæ vrgent in loco,vbi coram eo,iudicium agitatur, & nõ ferias loci partium,aut teſtium,cùm iſtud reſpiciat ordinem iudiciorũ.Et idẽ latè ponit Specul.in tit.de ferijs.§.1.verſi.ſed pone ꝙ in loco.ſecundùm Iaſ.vbi ſuprà.*Sed quid ſi ad requiſitionem iudicis territorij fit executio in alio territorio,expẽſæ ſeu decima executionis cui debetur, an iudici iubenti ſeu requirenti fieri executionem,an verò iudici requiſito,qui fit eam: dic ꝙ iudex requirens habet tertiam partem: & iudex,vel merinus,ſeu algazellus, qui exequitur, habet duas partes eius quod habiturus erat, ſi in ſuo territorio facta fuiſſet:tenet Peregri.in parte executio.q.1.in gloſſ. territorij.

...uẽ aſſeſſorias[e] ni viſtas de pceſſos, ni otro ſalario algũo, ſaluo lo cõtenido en nueſtras cartas, ſo pena que los eſcriuanos que lo lleuaren, lo tornẽ todo cõ el quatro tã to para la nueſtra camara.

Prætor. Cap. XXXXI.

ITem que no conſientan, que los eſcriuanos nõbrados en las nueſtras cõmiſsiones que para el, o para otros juezes dieremos, lleuen los derechos de los proceſſos, y eſcripturas, que por ante ellos paſſaren: ſaluo por la dicha tabla del concejo dõ de ſe conociere[a] đ la cauſa que fuere cometida, y no doblados[b] ſo la dicha pena del quatro tã to para la nueſtra camara.

Aſſeſſo-

e **Aſſeſſorias.** e Similis tex.in.c.9.ſupra.& ibi dixi.in.glo.1.

Prætor. Caput.XL. finis.

Sequitur Cap. XLI.

SVMMARIVM.

1 *Caſus in quibus ſeruanda eſt conſuetudo regionis.*

a **SE conociere.** a Iſte text.facit ad ea quæ dixi ſuprà.in.ca. 40.in gl.*Donde ſe hiciere*.ſ.q; tabullarij.& officiales in ſportulis & expenſis exigendis debẽt ſeruare formam,tabulam,& aranzel, conſuetudinemq; regionis, in qua officia gerere debent. Et facit tex.in.l.4.§.obſeruare.ff.de offi.procõſu.& in.l.ſi in aliquã.prout tenet Lucas de Penna.in.d.l.miſsi opinatores.C. de exacto. tribu. lib.10.col.2.& ibi Bal.dicit,ꝙ in executionibus, & in modo exigendi debet obſeruari conſuetudo regionis,in qua ſit exactio.& ibi ponit Luc.
1 de Pen.multos modos & caſus †, in quibus eſt ſeruanda conſuetudo regionis.ſ.in tributis exigendis & in ſuceptoribus eligendis, & ſumptibus de publico ſibi dandis,in muneribus ſubeũdis,in criminibus puniendis in iudicijs,& cauſis decidendis,in contractibus,in vltimis voluntatibus,in exigendis reditibus,in immunitate ſeruanda,in inſtituendis vectigalibus, inſpectaculis & certaminibus ciuitatum exercendis, in vectigalibus exigendis,in rebus publicis diſtrahẽdis,in calumniantibus puniendis. vt ibi per eũ. Et alios plures caſus,in quibus conſuetudo tribuit multa,vi.per dictum Lucam de Penn. vbi ſuprà per duas colum.

b **Doblados.** b Non dicuntur expẽſę duplicatæ, quando pro prima ſcriptura recipitur ſalarium, & aliud pro exemplari,prout dixi in.c.39. ſupra eodem. in gloſſ.

Prætor.Cap.XLI.finis.

SVMMARIVM.

1 *Inſignia iuriſdictionis officiales debent portare,aliàs poteſt eis reſiſti,ſi non conſtat eos eſſe officiales.*

2 *Inſignia iuriſdictionis nemo debet portare.ſine permiſſu principis,nec iuriſdictionem exercere.*

3 *Furca eſt ſignum meri & miſti imperij,& illam non debet quis erigere ſine principis permiſsione.*

4 *Etiam ſi per centum annos non fuerit aliquis homo ſuſpenſus in furca,quam habet,ſufficit ad iuriſdictionem habendam,quia non requiritur actus ſed aptitudo.*

5 *Si duæ ciuitates contendũt de imperio,pendente lite,non poteſt altera erigere furcam in cõfinio in præiuditium alterius.*

6 *Furcas erigere iudex ſinere non debet, licet ſit erectio furcarum inuenta vt homines conſpectu earum terreantur,& licet in creatione earum publica vtilitas vertitur.*

7 *Erectio furcarum non competit cuilibet, niſi illi cui competit pœnæ impoſitio.*

8 *Dominus ſoli poteſt compelli ad vendendum vt ibi furca erigatur,ſi alter locus non reperiatur,in quo commodè ponatur.*

9 *Si vnus habet iuriſdictionem miſtum & merũ imperium alter habet merũ,quis eorum poſsit erigere furcas.*

a **VAras.** a Quæ virga denotat poteſtatem regendi,quę ſibi à principe data eſt.Facit illud.Exod.4. Virgam quoque hanc ſume in manu tua,in qua facturus es ſigna. Etenim virga,ſeu baculo corriguntur peruerſi. de baculo autem dicitur.primo Regum.c.17.Et tulit baculum ſuum quem ſemper habebat in manib⁹. Nec illam virgã iudex deponere, ſeu proijcere debet,ne illa quæ pulchra eſt,& recta, ſi proijciatur in terra,vertatur in colubrũ,ſicut ſcriptũ eſt de virga Aaron.Exod.c.7. quod intelligitur ne virtus iuſtitiæ,quæ per correctionẽ exercet, & illius fortitudinẽ,ſeu metũ,ſi abijciatur,in iuſtitiã cõuertatur.l.Sine enim correctione iudex bene regere non põt.l.cõgruit.ff.de offi.præſi. & ideò ſi proijciatur virga,id eſt,ſi nõ fertur cõtra malos ſentẽtia,filij hominũ abſq; vllo timore perpetrãt mala.Et facit quod notatur in.c.puenit ad duos circa fin.93.diſt. prout tenet Guil

ler.

ler.Rouil.in tracta.de iuſtitia & iniuſtitia. in.3. lib.c.3.de iudice.tomo.17.tracta.foli.105. ¶Et q̃ virga ſit ſignũ iuriſdictionis, tenet Bar.in.l.prohibitum.C.de iure fiſci.lib.10.& ibi Ioa.de Plat.
1 dicendo q̃ officiales † debent portare inſignia officialiũ, ex qui bus cognoſcan tur, aliàs poſſet eis reſiſti.quod reputat multũ menti tenẽdũ. Idẽ tenet Bart. in.l.eumqui.§.fi.ff.commo.& ibi Alex.in additio.tenet Iaſ. in.§.quadrupli Inſtit.de actio. col.3.nu.25. & Mon.in.l.1.tit. 7.lib.1.fo.ll.in gl.quæ incipit. Concejo.in principio.& Paris de Pute.in tract. ſyndica.in parte, quia ſuprà.foli.113.nu. quinto. ¶Quod intelligit verum, quando non conſtat eum eſſe iudicem, vel familiarem, quia tũc non punitur, licet ei reſiſtat.ſecus ſi conſtabat, licet non portet ſignum punitur, quia ei non poteſt reſiſti.vt ibi ſuprà.per eos.Et idem tenet.d.Par. de Put.in.d.tracta.in parte familiaris, ſiue familia poteſtatis.fol.111.num.5.& Ange. per tex.ibi in lege apud.§.ſi quis virginem.ff.de iniur.Et cõcordat lex Si quis ignorans.ff.locati.tamen ſi percuſſit illum, qui ignorabat eſſe iudicem, vel familiarem, licet excuſetur, non habet locum, ſi ignorantia eſſet craſſa, & ſupina, quia paria ſunt ſcire, & ſcire debere.l.q̃ te.ff.ſi cert.peta. ſecundum Pari.de Put.vbi ſuprà. ¶Quæ inſignia iuri
2 ſdictionis † ſine permiſſu principis nemo debet portare, exceptis perſonis hic.nec iuriſdictionẽ exercere ſine ſuo mandato.vt eſt tex.& ibi dixi ſuprà in.c.1.in gl.1.& in cap.5.ſupra eod.Et licet quis ſit iudex in aliqua ciuitate, inſignia, per quæ notatur iuriſdictio, vel præeminentia.non videtur poſſe portari, ſeu deferri extra limites iuriſdictionis, etiam in his quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis.vt tenet Abb.in.c.1.de authorita.& vſu pallij.nu.4.& tex.& ibi Abb.in.c.ex tuarũ. eod.tit.& non valet conſuetudo in contrariũ, vt ibi. ¶Et non ſolum virgam iuſtitiæ iudex nõ debet permittere portandam.* Vt dictum eſt, nec permittere debet eam portare algazellus eccleſiaſticus, vt in.l.37.tit.14.lib.2.ordi.tamen pragmatic.in lib.pragmatic.foli.162.diſponit, quod

Prætorum. Cap. XLII.

OTroſi, q̃ no conſientan traer varas[a] a otra perſona, ſaluo a el, y a ſus oficiales, y a los alcaldes de la hermãdad y a los alguaziles de la inquiſiciõ y a los alcaldes y alguaziles de nueſtra corte dentro de las cinco leguas de la corte, o al que nos dieremos eſpecial[b] poder para la traer por nueſtra car

dicti algazelli eccleſiaſtici in locis vbi conſueuerunt virgam portare, *que la traygan tã gorda de vn aſta de lança con dos regatones, vno encima y otro en cabo.*
3 *verumetiam furcam † erigere non debet ſinere: quia furca eſt ſignum meri imperij, & merum imperium deſignatur per furcã. vt tenet Bal.in.l.prima. C.vt nemini lice ſig. impo.& in l.1.§.initio.ff.d' offic.præfe.vrbis.nu.2.& Bal. in.c. quid ſit in ueſtitura.verſi. corporeũ.nu.5.&.6.in vſi.feud tenet, q̃ erectio furcarũ ſignificat imperiũ ei?, quaſi poſſeſſionem & vſum.& idẽ tenet idẽ Bal. in.l. à procuratore.C.mãdati in fine. ¶Quod eſt etiã verũ, etiã
4 ſi per centum annos † non fuerit aliquis homo ſuſpenſus in illis furcis, quia non requiritur act? ſed aptitudo, & ſufficit ſignum, licet deficiat ſignatũ.vt tenet idẽ Bal.in lege arboribus.§.nã & ſi agrũ.ff.de vſufru.& quemadmo. quis vtatur facit gl.in.c.cùm eccleſia Sutrina.de cauſa poſſe & propriè.& Bar.in lege in filijs. C.de decurio. lib.10.Inno.in.c.cùm dilectus.de capelli. monachorũ. ¶Et facit in ſimili illud, quod tenet Bart. & Io.de Pla.in dicta lege in filijs.q̃ ſi quis habet ius eligẽdi rectorẽ in eccleſia, vel aliqua ciuitas dare gẽtẽ domino bellũ facienti, vel vti iuriſdictione vel colligendi collectã, q̃ ſi ſtetit per centũ annos, quia non elegit, quia nõ fuit expediẽs vel nõ fecit bellũ, vel non fuit vſus iuriſdictione, quia non occurrit caſus, in quo debet vti, nõ per hoc perdit ius ſuum. ¶Et in tantũ furca
5 nõ põt erigi, q̃ ſi duæ ciuitates † contendunt de imperio, non poteſt altera, lite pendente, in præiuditiũ alterius in confinio, de quo dubitatur, & diſputatur, erigere furcas: & ſi erigit, ille, qui eſt in poſſeſſione illius loci, põt impunè euellere furcas, prout tenet Bal.in dicta.l.1. C. vt nemini liceat ſig.impo.quod dicit vidiſſe de facto. Ideò
6 iudex nõ debet ſinere † furcas erigere.vt Par.de Put.in dicto tracta in parte. contumacia. nu.8. fol.89.Licet erectio furcarũ fuit inuẽta, vt homines cõſpectu earũ terreãtur, & delinquẽtes accedãt ad pœnã.l.capitaliũ.§.fi.ff.de pœni.& Paris de Put.vbi ſuprà.Et licet in tali erectione furca-

rum publica vertatur vtilitas, vt in eis malè meriti publicè puniantur.vt in lege ita vulneratus. ff.ad legem Aquil.& in.l. bona fide. ff. de poſſ. & vtilius ſit à toto principio homines terreri, ne ad maleficia prolabantur.quia melius eſt occurrere in tempore, quam poſt exitum vendicare.vt in lege prima.C.quando lice.vnicum.ſine iudi.vendi.& in lege vlti.C.in quibus cauſ.in integr.reſti.non eſt neceſſ. Et quia impoſitiones pœnarum actu tranſeunt, & per conſequẽs à memoria decidunt, humana inuenit induſtria publicè furcas erigi, vt ſuppliciorum renouaretur memoria: ſicut & monumenta inuenta ſunt in memoriam conditionis humanæ.vt in lege quidam in ſuo.ff.de conditio.inſtitu.& quaſi quædam lectione continua, quæ etiam melius per viſum imprimitur, quam per auditum, ſolui à maleficijs homines arceantur. vt tenet Oldral. conſilio.161.incipiente. Thema tale eſt. ¶Et licet ſit licita & vtilis erectio furcarum, non com
7 petit † cuilibet, niſi illi, cui competit pœnæ impoſitio.ſecundùm Oldral.in dicto conſil. Quia ſi alteri liceret ponere quam ei, cui competit impoſitio pœnæ, nulla eſſet inter imponẽtem ſignum, & ipſum impoſitum conformitas, ſiue proportio, ſed magis videretur illuſio.vt.C.de lati. liber.tolle.l.vnica.§.ſed & qui domini.cum vmbra quædam oſtendatur in opere veritas autem non ſubeat in effectu.vt in cap.quanto. ad finẽ. de conſue.ſecundùm Oldral. in dicto conſili.& ideò quia eſt ſignum iuriſdictionis, iudex nõ debet pati eam erigere, vt dictum eſt, ſi non habet merum imperiũ. ¶In tãtum ille, qui habet merum imperium, poteſt furcam erigere, q̃ ſi non reperiatur locus, in quo cõmodè ſine cuiuſque
8 incõmodo ponatur, poterit dominus † ſoli compelli ad vendendum propter publicam vtilitatem.vt.ff.quemadmo.ſeruit.amitta.l.ſi locus.§. vlti.&.ff. de rei vendi. §. item ſi verberatum.§. præterea.vt tenet.Oldral.& Paris de Puteo.vbi ſuprà. ¶Sed quid ſi vnus habet iuriſdictionem
9 † & miſtum imperium, & alter habet merũ imperium, quis eorum poſſit erigere furcas. Vide Oldral.in dicto conſilio.& Bal. in dicto capitu. primo.quid ſit inueſtitura.in vſibus feudo. numero ſexto.vbi tenet, q̃ ille, qui habet merum imperium poteſt furcas erigere, & econtra ſi vnus habet condẽnationem, alius executionẽ, iſte ad quẽ pertinet executio, põt furcas erigere ſecũdùm Bal.vbi ſuprà.& vide Philip. Deciũ conſilio.249. vbi ſingulariter. & ibi quoque tenet q̃ q̃n iuriſdictio eſt cõmunis inter plures, nullo modo videtur, quòd vnus, alijs inuitis, poſſit pro adminiſtratione iuriſdictionis furcas erigere, niſi ei competat executio, & alijs non, ſed q̃n eſt communis executio, alijs inuitis, non poteſt erigere.vt videtur notare Angel.in.l.2.§.ex his.ff.de verborum obliga.& Abb.in.c. fi.de re iudi.col.fi.vbi allegat ad hoc gl.in.ca.licet.16.q. tertia.tradit Alexan.in.d.l.2.§. ex his ſuprà allegatis.

b **Eſpecial.** b Nota caſum, in quo ſpeciale mandatum requiritur, aliũ vide in.ca.2.ſupra eode.in parte, Eſpecial.& quæ ibi dixi.*Sed an tale mandatum ſeu prouiſio de iuriſdictionis portanda, debeat oſtẽdi, vel inſinuari iudici loci vbi portari debet: tene q̃ ſic & antea nõ poteſt portari, aliàs punit: vt in tex. noſtro ibi, *no conſienta traer*: & per tex.in.l.prohibitum.C.de iure.fiſci. lib.10.& per ea quæ dixi in.c.1.in glo.car.ãs.vbi late, ſed ſi non portat virgam iuſtitiæ, ſed ſolum eſt ſibi commiſſum per ſenatores conſilij regalis, ſeu auditores cãcellariæ executionem faciendam tunc non debet requirere iudicem, nec baronem, vt tenet Guido Papa.deciſione.346. & Maſuerius. in ſua practica in titulo de ad fornamentis.8. col. vbi inquit, q̃ ſic loquitur.l.omnes.§.ſi apparitor. C. d' epiſ.& cleri.& cum hac opinione tranſit Boerius. deciſio.8.vbi intelligit in executore, vel ſeruiente regali: quia regalis non tenetur requirere, ſecus eſt in alio ſeruiente non regali: ſed ego hoc non credo verum, imo realis executor, vel alius iudex regis tenetur requirere, vel ad minus oſtendere ſuum mandatum, vel commiſſionem iudici loci vbi fit commiſſio, vt de ea conſtet ad hoc vt ipſe poſſit exequi iuſſum regis per iſtum titul.& per ea quæ dixi in.d.c.1.& gl.per dictum Iacob. Rube.in.l.1.C.de executo. & exacto.libr.12. in fin.vbi dicit, per illum text.reſcientem ad terrã alicuius varonis per præſidem cauſa executionis fiendæ.miſſum debet prius baronem requirere, vel eum iudicem quã exequi: & facit tex. in.l.contra noſtra præcepta.C.eod. titul.& lib. & in.l.cum vnus.§.is qui.ff.de bonis autho.iud. & in.§.ſi iudex.de pace tenenda & eius viola.in vſi. feud.& iſtum dictum Iacob.Rub.teneo indiſtinctè, licet additio.Boer.in dicta deciſione intelligatur de alio executore, vel ſeruiente miſſo ab alio quàm à rege: quia ſi eſt miſſus ab alio nõ poteſt mitti in aliũ territorium, nec iuriſdictionem quam mittens non habet, ſed debet exoptari vt ipſemet executor faciat: vt ſunt iura vulgaria ſed quando à rege mittitur, quia habet iuriſdictionem in toto ſuo regno debet patefacere iudici in cuius locum fit commiſſio vt ipſe obediat & adiudicet cum opus fuerit: aliàs poteſt procedere contra eum: vel impedire exercitiũ

dictionis donec ſibi conſtet de commiſsione regis vt hic & per ſupra dicta & ſic vtitur.*

c **De nueſtros nōbres.** c Alios caſus, in quibus regis ſuſcriptio requiritur, vide per text. in l. 24. titulo tertio. libro ſecundo. in ordina. regali.

Prætor. Caput. XLII. finis.

SVMMARIVM.

1 *Algazelli & executores euntes extra ciuitatem ad executionem faciendam, pro eundo, & redeundo, non debent percipere niſi pro vno itinere, licet facere debeant plures executiões in diuerſis locis.*

2 *Algazellus recipiens vltra ſuas expenſas, ad reſtitutionem tenetur.*

3 *Medicus an debeat habere ſalarium pro eundo, ſtando, & redeundo.*

4 *Executor vadēs per viā trāſuerſam, & magis longam, ſalarium maius non debet habere.*

a **NO conſientan.** a Iudices & correctores conſentire non debent algazellos & executores
1 † euntes extra ciuitatem, ſeu villam ad executionem faciendā pro eundo & redeundo percipere, niſi pro vno itinere, licet facere debeant plures executiones, & in diuerſis locis, & iter debent diuidere pro rata inter omnes executiones. Idē debent cuſtodire tabelliones, aliàs cum quadruplo reſtituāt ꝓ prima vice, pro ſecunda, vltra dictā pœnam, per ſex menſes ab officio ſuſpendantur, pro tertia, officio priuentur. Et ſi iudex in hoc executando negligens fuerit, ipſe dictā pœnā ſoluat. Hoc dicit. Quod intellige. vt in. c. 40. ſupra eod. quādo non recipiūt expenſas executionis, quæ eſt decima, vel alia minima ſumma, quia ſi percipiūt, nō debēt habere ſalariū itineris, & ibi dixi. & vi. Pla. ſingulariter in l. Sancimus. C. de exetoribus, & exacto. lib. 12. vide quæ dixi ſupra in d. c. 40. in gl. No lleuādo. ¶ Quod ſalariū debet algazellus, vel executor habere pro eundo, ſtando, & redeūdo, tenet Domi. in. c. ſtatutū. §. proferendo. de reſcrip. in. 6. quod dicit eſſe notandū propter ea, quæ tangūt in l. properādū. §. ſin autē alterutra. C. de iudicijs. & ibi docto. ſed ibi intelligitur in teſtibus. & in partibus, hic in tabellionibus, & executoribus. Et per iſtum text. reprobatur gl. in. c. mulieres. de iudi. in. 6. in parte producentis. vbi tenet, ꝙ ſicut producens teſtes miniſtrare debet expēſas teſtibus, ita tabellioni, vel iudici, qui ad eas vadit: quia tabellioni, vel iudici, nō debēt miniſtrari, niſi vt dictū eſt. ¶ In tātū, ꝙ recipiēs aliquid vltra hic contēta, ad reſtitu-
2 tionē † tenetur: quia eſſet receptio cōtra iuris ꝓhibitionē. vt in c. qa ſæpe. ḋ cle. in. 6. & in. ca. qa plerīq;. ḋ immunit. eccleſ. & ibi per Inno. & tex. & ibi Dom. in d. c. ſtatutū. §. ſi qdā. in tantū, ꝙ nō prodeſſet remiſsio partis. de quo ibi per eū. ¶ Idē dic in medico. qui vadit ad locū ꝓ tāto † ſalario indie, ꝙ debet habere ſalariū tpe itineris vt Bart. in l. ſuo victu. ff. de opis liberto. in fi. idē tenet Bal. in l. liberti. C. eo. ḋ opi. libert. 4. col. nu. 15. vbi quoq; dicit, ꝙ medico debetur ſalariū etiā pro dieb⁹ itinerum, quia pro diuina opa debetur. Et eſt rō ſcd̄m eū, quia tp̄s abſētiæ ꝓ ſeruitio cōputat. vt notatur i. l. qui mittūtur. ff. ex quib⁹ cau. maio. §. pē. non tn̄ ſi quis deſero diſcedat, totum diē cōputat, & ſic nō habebit ſalariū ꝓ illo die, ſcd̄m Bal. vbi ſuprà per. l. 2. ff. de annuis lega. qḋ facit ꝓ locatiōe iumētorū. Sed qd ſi iſte execu-
4 tor, vel alius vadit ꝑ trāſuerſam, & † magis lōgā viā, vt habeat maius ſalariū? Dic ꝙ nō debet conſequi illud plus. vt Bar. in l. qui fiſcales. C. de curſu publi. & in l. eos. ḋ falſ. ¶ Et quid ſi nō vadit ꝑ viam

carta firmada de nr̄os nōbres, c y ſellada con nr̄o ſello.

Prætorum. Cap. XLIII.

OTroſi, que no conſiētā a, ꝗ qualeſquier alguaziles, o executores qn̄ fue-
3 rē a fazer execuciō fuera ḋ la ciudad, o villa, de que tienen cargo, lleuen derechos dela yda y tornada, mas ḋ por vn camino, aunꝗ ayā de facer, y fagā muchas execuciões y en diuerſos lugares y aql lleuē, y repartā por rata ḋlas executiões ꝗ hizierē. Y ꝗ eſto miſmo guardē los eſcriuanos. Y al que lo contrario hiziere, gelo fagan b pagar con el quatro tāto por la primera vez, y por la ſegūda de mas ḋ ſto ꝗ ſea ſuſpēſo ḋl officio por ſeys meſes, y por la tercera ꝗ pierda el officio, y ꝗ lo execute anſi el juez: y ſi fuere negligēte en ello, que el dicho juez pague c la pena.

viā rectā propter timorē, & ſi in vna die expendit, qḋ erat expēdēdū duobus, an duplicetur ſalariū? Vide in. d. l. eos. de falſ. & Par. ḋ Pu. in trat. ſynd. in parte, iudex in offic. fol. 183. nu. 4. & vide quæ ponā in. c. 54. infrà eod. in gl. El ſalario. Et in quātum iſte tex. dicit, *Aunque aya de fazer y faga muchas execuciones, y en diuerſos lugares*, vide text. in lege fi. qui incipit. Sācimus. C. de exacto. & executo. libr. 12. Et Plat. & Luc. de Pē. ibi vidētur tenere cōtrariū dicēdo, ꝙ ſi alicui cōmittitur exactio publicarū pecuniarū præfectū prętorio, nō pōt alia executio ſibi cōmitti, pri⁹ ꝗ reuertatur, & ḋ his, quæ per eū geſta ſunt, debitā rationē, ſeu inſtructionē aſsignet. Si tn̄ fors obtulerit, vt in eadē ꝓuincia occurrāt duæ executiones faciendæ, poſſunt duæ executiones eidē cōmitti, tertia tn̄ executio nō pōt cōmitti priuſquā de his primis duabus rationē reddat, aliàs punitur executor ꝗ ſecūdā executionē, aut tertiā ſuſcepit, & numerarios, & adiutores eius, ad quorū curā pertinet tales executores mitti, ſimiliter puniūtur. Qḋ dicit ibi Pla. eſſe notādū cōtra nūtios, & executores ſentētiarū, quia nō poſſunt plures aſſumere executiões, videlicet, vnā in vna prouincia, & aliā in alia prouincia, vel etiā in eadē ꝓuincia nō poſſunt ſuſcipere plures executiones diuerſis tēporibus occurrētes, ſecus ſi eodē tp̄e, tres autē ſimul ſumere nō poſſunt, nec in eadē, nec in alia prouincia, vt ibi patet. Et ſic videtur, ꝙ iſte textus licet dicat, Muchas. reſtringatur ad duas tātūmodo executiões, & nō ad plures, & quia pluralis locutio duorū numero eſt cōtēta. tex. in. c. is cui. de præbē. in. 6. & in regula pluralis. de regul. iur. in. 6. licet cōtrarium ſeruetur, & malè.

b **Gelo fagā.** b Alios caſ⁹, in qb⁹ officio durāte iudex pōt punire ſuos officiales, & magiſtratu durāte cōueniri, vi. in. c. 9. ſuprà eo. t. gl. *ꝗ los caſtigue*, & in. c. 3. in gl. 1.

c **Lo pague.** c Similis text. in lege. 3. C. ne ſacr. bapti. reite. & in. l. ſi quis. C. de ſepul. viola. & l. vna. C. de priua. carceri. & in. l. 9. ti. *De los robos*. lib. 8. in ord. reg. Mōtal. in. l. 2. ti. 2. for. ll. lib. 2. in gl. quæ incipit. *Pierda lo ꝗ ouiere*. & eūdē Mont. in. l. 8. tit. 7. libr. 1. for. ll. in gl. 1. vbi iudex negligēs in impōnēdo pœnam à iure ſtatutam, punitur eadem pœna.

Prætor. Cap. XLIII. finis.

SVMMARIVM.

1 *In concilio ciuitatis, quis debet prius ſuffragiū dare, an ſeniores, vel iuniores.*

2 *Doctores, & clerici antiquiores, debēt habere primum locum.*

3 *Decurio, ſeu rector, qui expulſus eſt de cōcilio ciuitatis, & poſtea reſtitutus, an recuperet locum, & vocem, quam prius habebat.*

a **PLaticare.** a Quis autē in iſto concilio ciuitatis debet prius ſuffragium dare,
1 an ſeniores, † vel iuniores. Bal. in. c. 1. de cōtrouer. feud. apud pares termi, in vſi. feud. in principio. tenet, & ſeniores, & prudētiores debent prius ſuffragari. Vnde in Eccleſiaſtico legitur. Loquere maior natu, te ergo decet primum verbū. & Ludo. Rom. ſingul. 81. ¶ Sed Nicola. de Lira ſupra. Exo. c. 27. in glo. in verſi. nec iudicio. dicit, ꝙ debet incipi ab illis, qui ſunt minoris authoritatis, & vltimò à maioribus, ne minores formidētur declinare à ſententia maiorum, qḋ poſſet eſſe, ſi maiores primò dicerēt. Et dicit, quod hūc modū tenēt theologi in deliberationib⁹ vniuerſitatis Pariſiēſis. ſ. incipiēdo ab illis, qui ſunt iuniores in magiſterio, ſic ſecūdū eū illi, qui ſunt iuniores in doctoratu, debēt incipere in cōcilio ad votādū, ſeu ſuffragādū & ſenior vltimo loco debet votare, quia honor in hoc fine cōſiſtit, quia dicit Iſidorus: Finis plus habet honoris. Aliqui dicūt, ꝙ digniores debēt incipere. per tex. in. c. quia tua. 50. diſtin. & per ea, quæ notantur. in. l. ſi quis ex argentarijs. §. 1. ff. de edēdo. ¶ Sed Matthæ⁹ de Afflictis in deciſio. Neapoli. deciſi. prima, tenet, ꝙ qui vltimò ingreſſus eſt in conſiliū, ille debet incipere, & ſic debent ꝓſequi alij ordine ſucceſsiuo, & ſic obſeruatur, & pro hoc dicit ꝙ facit illud, qḋ tenet reuerēdus Domi. Io. de Voragi. Archiepiſcopus Ianuē. in ſuo feſtiuo in legēda ſanctorū Philippi & Iacobi, vbi dicit, ꝙ mos eſt in pleriſq; regionib⁹, vt ille, qui prior ingreditur, maior vocetur; & ille qui poſterior ingredit, minor, licet ſit prior aut ætate maior, aut ſan-

aut ſanctitate dignior, ſicut dicitur de ſancto Iacobo minore, qui fuit maior ætate, ſed intrauit in apoſtolatū poſt Iaco. qui fuit maior ætate, & dicitur maior.* Et curia piſana in libr.2.c.2.quē vi.& in.c.4.& facit.l.18.tit.4.par.3.Pereg.in parte iudex.q.12. vbi prioravocā tur maiora ſecū da media vltima minora: & ibi inq̄t, q̄ in ſelijs & audiētijs regalibus q̄ poſterior in ordine & vltimo recept⁹ ſit prim⁹ in ſeniā & voto & honor conſiſtit in ſedendo ante alios & dignior debet ſedere ad extris & inferior aſiniſtrix.gl.in.l.decernimus.C.de ſacro.ſant.& tenet Peregrin.in parte honores col.pen.& iudex nō debet pati q̄ minores ſint ęquales maiorib⁹: tenet Alberic.in.l.quia etiā.ff.de aliena. iudi.* ¶Et vide tex.& ibi Pla.in.l.1.C.de cōſuli.& nō ſpargē.libr.12.vbi tenet q̄ inter pares dignitates præferendus eſt, qui eā primo adeptus eſt, & ſic ille qui prior eſt tp̄e in dignitate, potior eſt in honoribus, & priuilegijs dignitatis vt in.l.fi.C. de præfe.præto.eod.lib.12.Et ſic patet ſecundū Pla.in.d.l.1.q̄ antiquior, ſeu prior doctoratu, militia cōſulatu, vel alia dignitate, debet præferri alteri in eadē dignitate ſecūdario cōſtituto, in eundo loquēdo, ſedēdo, diſcernēdo, & ſimilibus.de quo ibi per eū.Et vide eūdē Pla.in.l.1.C.eod.de præfe.præto.lib.12.vbi ait, q̄ dignitates poſſunt eſſe in pari gradu, & in eis habet locum regula. Qui prior eſt tp̄e, potior eſt in prælatione, & idē & latius tenet idē Pla.in lege vnicuiq;.C.de p̄ximi.ſacr.eod.lib.12.1.col. quē omnino vide, ni ſi princeps hoc alteret ex cauſa, vt ibi dictus Pla & eūdē in.l.fi.C.de tyroni.lib.eo.12.& ibi text. ¶Et facit quod tenet Bal.in.c.cùm olim.de con

2 ſuetud.in principio.vbi ait, quod antiquiores† clerici, & doctores, debent habere primum locū deinde cæteri per ordinem.De quo vide, quę ac cumulat Iaſo.& doctores in lege cùm quid.ff.ſi cert.pe.nu.11.*Et Grego.Lopez.in.l.12.titul.5. par.1.in.gl.en dos coſas.& vi.quæ dixi ſuprà.ca. 19.in.gl.*no de los regidores*, quaſi in fi.& q̄ primo nominatur præſumitur maior & ex ordine ar-

Prætor. Caput. X LIIII.

Item, que cada, y quādo ſe platicare[a] alguna coſa en concejo, que particularmente toq̄ a alguno de los regidores, o a otras perſonas que ende eſtuuieren, ſe

guitur prærogatiua.gl.in.c.quorūdā.de electio. in.6.alia in.c.bene quidam.96.diſt. Grego. Lopez.in.l.9.titul.5.par.1.in.gl.primero.tex.in.c. mandato.de præben.in.6.in fi.Abb.in.c.ſedes. de reſcrip.& in.c.decernimus.de iudit.vi.centū modi.arg.in.loco.1.& Grego.Lopez.in.l.3.ti.6. vbi de hoc.3.&.5.gl.* Et hoc credo eſſe ſeruādū de iure, & in multis concilijs ciuitatum ſeruatur niſi aliud de conſuetudine, vel ſtatuto ipſius ciuitatis caueatur.*Tamen curia.piſa in.d.lib.2. c.2.tenet q̄ ſupradictus ordo debet ſeruari licet conſuetudo ſit in contrarium.*¶Et facit in ſimili quod tenet Spe.in tit. de aduoca.§. Iam nunc videndū.verſi.iuniores.nu.11.vbi tenet, q̄ iuniores debēt in iudicio primò loqui, & maiores vltimò.vt eorū dicta ſpecioſa meliusiudex memoriæ cōmendet, quia vltimò audita efficacius retinentur.¶Et ſic nō debet minor maioris locum occupare, aliàs debet poni in loco viliori, & priuari loco aſſumpto: caſus eſt ſingularis in.c.præcipimus.63.diſt.tenet Rom.ſing.389.& ſic debemus cedere alteri ſecūdū gradus prærogatiuam, quod ſæpius venit in diſceptatione.¶Quinimo dicit Ang.in.§.cùm que antea.Inſtitu.de bono. poſſ.in fine, q̄ ſi minor in dignitate nō cedat maio.in dignitate incedendo, & ſedēdo, pōt implorari officiū iudicis, vt ei inhibeatur. vt in.ca.1.de maio.& obedi.& in.l.1.&.2.C.vt dignit.ord.ſerue.licet non poſſit agi iniuriarū.vt in.l. ſi quis ď honoribus.ff.de iniurijs.Et vi.glo.& ibi Fab.in §.aliā.Inſti.eo.tit.de bon.poſſeſ.de quo vi.Bal. latè in.c.licet cauſam.de probat.n.6.& ibi tenet q̄ honorantia pōt vendicari.*Et late Guill.Benedict.in.c.rainuntius.in parte duas habēs.nu. 21.cū ſeq.& vi.ſiluā.nuptia.in.lib.4.fol.126.allegātem Iaco.de Ardim in ſumma feudorū, vbi inquit q̄ ſi mulier honeſta videat in aliquo conuiuio locū ſibi occupari excādeſcat, & dliberet fieri ſimilis illi qui ſic venerantur & quæ locus ſit dignior.& vi.Gerard. petra.ſant.in ſingu.33. vbi late:& vi.l.23.tit.21.par.2.vbi q̄ milites ſunt à regibus & cæteris honorandi & in eccleſia tp̄e diuinorū plebei eis non ſe præponant, pax primū eis detur:in prandio qui nō fuerit miles ſeu honoratus vir genere aut virtute cū militibus non ſedeatur nec verbis cōtendat cū milite qui nō ſit ęqualis vel maior:& facit q̄ tenet Pereg.in part. dānū.q.6.in.gl.alieno in fin.q̄ q̄n ſocietas artiū vadūt ad luminādū ad ſanctā Mariā q̄ niſi alius ſit datus ordo q̄ melior occupantis conditio niſi ratione dignitatis teneatur alteri defferre.vt ca. notādū.23.q.2.vi.Bal.in.l.agrū.C.de ſeruitu.*Et adde, q̄ quis pōt habere, etiā ſi ſit laic⁹, ſedē, ſeu bāchā in eccleſia quoad vſum.vt tenet Abb.ī.c. abolen-

abolendæ, de ſepultur.nu.5.& ſequitur Steph. Aufrer.in tract.de poteſtate ſeculari contra eccleſiam.4.regul.num.51.tomo.5.tract.foli.436. ¶Attamen talis conſuetudo in contrarium niſi eſſet inducta ex cauſa legitima, de qua conſtaret tanquam ſcandaloſa, & contra naturalem æquitatem, non valet.ſecundùm Hoſti.& Ant.in c.1.de maio.& obedi.Ita tenet Fran. de Areti.in conſi.23.verſ.ad tertiū.& tenet & ſequitur Ant. de Landriano in addi.ad Alex.in.d.l.cùm quid ff.ſi cert.pe.in parte, antiquiorem.¶Sed quid ſi

3 aliquis decurio (id eſt Regidor)† expulſus eſt de concilio ciuitatis (.i.de regimiēto) & poſtea eſt reſtitutus, an recuperet in collegio, vel in dicto regimento locum, ſeu vocem, quam antea habebat. Dic quod non, quia habebitur vt quidā de nouo perueniens in collegio.tenet Bart.in.l. qui ad tempus.ff.de decurio.quod nota, quia iā de facto accidit. Et q̄ reſtitutus non recuperet locū per aliū occupatū, facit.l.1.ff.de decurio.& l.ſi ſine.§.ſed quid.ff.de mino.& tenet Guid.ſingul.365.§.fi.¶Sed cōtrariū videtur tenere Bal.in l.in his rebus.§.vxor diuortio.ff.ſol.mat.¶Sed pro Bar.facit qđ tenet gl.in.c.fi. qui incipit.Pręcipimus.93.diſt.iam allegato, vbi tenet q̄ qui delinquit in aliquo ordine, in hoc punitur, q̄ poſt ponitur alijs ſui ordinis. Et ſi ſcholaris doctor confinetur & reſtituatur ad gratiam, debet iterum matriculari, & non recuperat primū locū, ſed habetur pro nouitio. tenet Bertachi.in tracta.gabella.in.7.parte.nu.53.tomo.6.tracta.fol. 63.& Bart.in.l.1.C. de his qui in exili. dati ſunt. lib.10.& in.l.qui ad temporis.¶Et facit quod tenet Io.de Pla.in.l.metallarij.C.de metalla.lib. 11.vbi ait, q̄ q̄n quis reducitur ad corpus, à quo aufugerat, ponitur in deteriori ſtallo: quia vbi erat in primo loco, propter eius abſentiam vel delictum ponitur in vltimo. Quod intellige, q̄n aliquis deponitur in deteriori loco, ſeu eximitur ab ordine in officijs, in quibus eſt honor oneri admiſtus. Secus ſi contineret ſolum onus, tunc remouendo delictum, non præbet immunitatem ſecundùm Plat.ibi.quod nota.

SVMMARIVM.

1 *Quod in concilijs tractatur, an debeat reuelari.*

2 *Exiſtens in concilio, quando aliquid malū tractatur, an ſit culpabilis.*

ſalga[b] luego la tal perſona, o perſonas a quien tocare el negocio, y no torne entre tanto que en aquel negocio ſe platicare. Y eſto miſmo ſe faga, ſi el negocio tocare a otra perſona que cō

b
1 Se ſalga. b Nec impediatur quod ibi debet tractari, quod debet eſſe† ſecretum, & nō debet reuelari, niſi habita licentia.tenet Bald.in.c. de noua forma fideli. in vſi. feud.nu.7.¶Quia q̄n quis recipitur ad officium rectoriæ, ita debet iurare.text.in cap.Ego enim. de iure iuran.ibi.nulli pandam. & tenet beatus Flor.in.1.parte tit.4.c.8.de cōſili.§.4.vbi ait, q̄ ea, quæ tractantur in concilijs alicuius ciuitatis, vel vniuerſitatis, debent eſſe occulta, quia aliàs ſcādala multa poſſunt oriri, put dixi ſuprà in prooemio iſtorum capitulorum in gl.*Auemos acordado.2.* col.¶Sed intellige de honeſto cōcilio, & non de alteri nociuo: quia tunc poteſt reuelare, etiam ſine metu periurij, ſecreta concilij illiciti, ſecundùm Abba.in d.c.ego enim.nu.7. quod ſequitur Ludo.Rom. ſingul.506.& ibi eius additio.¶Et facit ſecundū Rom.illud, quod dicimus, q̄ iurans ſeruare ſtatuta.intelligitur de licitis, non de illicitis.vt in.ca. 1.de iur.iur.in.6.& in.l.nemo.§.ſi iuſſa.ff.de regul.iur.in gl.facit glo.in.c.nec vi.13.diſt.¶Sed

2 vtrum exiſtens† in concilio, & tacet quando aliquod malum tractatur, ſit culpabilis? Dic q̄ q̄n obuiare poteſt, & tacet, tenetur, & de damno tenetur, qui tenetur loqui, & tacet, conſentit in eius præiudiciū.l.de elate.§.qui tacuit.ff.de interroga.actio.&.c.ſi poſt pręſitum.de confeſsis.in 6.quilibet enim de vniuerſitate tenetur votum ſuum exprimere in concernentibus facta cōmunitatis ex debito officij.arg.in.cap.1.de his quæ fiunt à maio.part.c.vbi dicit Inn. q̄ niſi contradicat, ſi ibi aliqua malè agerentur, habetur p̄ cōſentiente quo ad peccatum & ad pœnam, ſed in tellige quo ad culpam, ſed de pœna non niſi in his, quibus ex officio compecit, vt in prælato, & habentibus vocem.Et ſecundum hanc diſtinctionem limitat Bar.in.l.vitrū.ff.de parrici. vbi vult, q̄ ſolùm teneatur obuiare qui eſt ſubiect⁹ illi, qui debet offendi, ſicut ſeruus, filius.gl.in.l. culpa caret.ff.de reg.iur.tex.in.§.alia.Inſt.ď publi.iudi.qui vult, q̄ conſcius, quanuis extrane⁹, puniatur. Quod intellige, quando tenetur ex officio, vel quando doloſè non prohibuit, vel in

 crimine

crimine lęſæ maieſtatis.vt in.l.quiſquis. C. ad.
l.Iul.maie.¶Sed ſine iſta limitatione eſt verum
ꝙ præſens in collegio,& tacens, incurrit pœnã
in damnatis & iniquis approbatis. Abb.in.ca.1.
de his quæ fiunt à maio.par.c.& in.c.contineba
tur.de his quæ fiunt à præla. & in.c.in cauſis.de
ele.& in cap.2.de locato.Feli.in.c.cùm Bertold.
de re iudi.& in.c.cùm omnes.de conſtitut.& te
net ſumma Syluest.in parte, conſenſus.§.3.* Et
vi quæ dixi ſuprà.in.c.3.in.glo.iuriſdiction.nu.
28.in additione.* ¶Imò ſi aliquis ex conſilio cõ
municato conſilio delinquit, magis puniuntur
cæteri conſiliarij, quàm ipſe: quia data eſt libera
facultas toti officio reſiſtendi ſuæ pertinaciæ,&
ſi non reſiſtit puniuntur.vt tenet Io.de Pla.in.l.
omnes iudices.C.de decurio.lib.10.nu.2. loquẽ
do in delicto præſidis, ſeu iudicis, quia omnes
alij ſui officiales puniuntur ex delicto ſuo pecu-
niariter, plus quam ipſe iudex.

SVMMARIVM.

1 *Amicitia maxima idem operatur, quod affini*
tas, ſeu coniunctio ſanguinis.
2 *Affectio facit, quòd legata debeantur ex teſta*
mento non ſolenni.
3 *Sicut propter coniunctionẽ, vel affinitatẽ dol⁹*
tollitur præſumptiuè: ita propter magnã ami-
citiam.
4 *Amici veniunt appellatione ſuorum.*
5 *Iura loquentia in affine, vel coniuncto ſangui*
ne, habent locum in amico magna amicitia cõ
iuncto.
6 *Amicitia magna quæ dicatur arbitrio iudicis*
relinquitur.
7 *Sicut qui receptabit affinem, non punitur, ita*
ſi receptabit amicum.
8 *Sicut ratione ſanguinis minuitur pœna, ita*
minuitur ratione amicitiæ.
9 *Sicut poßum occidere impunè illum, qui fecit*
inſultum contra conſanguineum cum armis,
ita potero occidere inſultantẽ amicum meum
cum armis.

c **Amiſtad.** c Nota tex. expreſſum, &
non eſt alibi de iure iſtius
1 regni, ꝙ idem operatur † maxima amicitia, qđ
operatur affinitas, ſeu coniunctio ſanguinis, eſt
tex.ſimil.in.l. cum allegas. C.de caſtren. pecu-
lio.mili.lib.12.& voluit glo.in.c.1.de teſtament.
lib.6.facit glo.& quod ibi dixit Abba. & Barba.
col.25.n. 29.in.c.requiſiſti.de teſta.Cy.Sal.Ale.
& Iaſ.in.l.exigendi.C.de procurato.Pro quo fa
cit optimè tex
in. l.2. in prin-
cip. in verb. a-
mici. ff. q pet.
tuto.Cyn.in.l.
inuitus.C.đ ꝓ
cura.col.3.* Et
tex.in. ca.quia

el tẽga tal deudo, o
tal amiſtad[c], o ra-
zon por cuya cau-
ſa deua ſer recuſa

nos.verſ.conſanguineorum vel amicorum & te
net Io.deneuizan conſi.57.nu.14.* ¶Facit tex.
cum gl.ſing.in.l.teſtamento.ff.de fid.commi.li
ber.quæ dicit, quòd affectio facit, quòd ex teſta
2 mento † non ſolẽni, quæcunq; legata debeãtur.
de quo tex.dixit ſingularia Iaſo.in.l.non dubiũ
2.col.C.de teſtamen.& faciũt ea, quę tradit Hip
poly.de Marſi.in repet.l.vnicæ.C.de raptu vir-
gi.nu.206.cũ ſeq.¶Et facit glo.in.l.1.C.de ſicca.
3 quæ dicit, ꝙ ſicut † dolus tollitur præſumptiuè
propter coniunctionem, vel affinitatẽ, ita etiam
tollitur propter magnã amicitiã. & dicit Bal.in
repert.ſuo, in verb.amicitia.ꝙ maxima amicitia
copulatus propinquo ſimilis eſt, ad qđ allegat
l.latè.§.amicos.ff.de verb.ſigni.& idẽ tenet ipſe
in.l.1.13.col.verſi.quo ad primũ.C.q accuſa.poſ.
4 & ibi in.22.col. ꝙ amici † veniunt appellatione
ſuorũ.& in addi.ad Spec.in tit.de citatiõe.in ver
bo, qñ citatus, dicit, ꝙ amicus cõparens ꝓ amico
audiend⁹ eſt.¶Et ex iſtis apparet, ꝙ iura loquẽ-
5 tia in † affine, vel coniuncto ſanguine, habent lo
cum in amico magna amicitia coniuncto.* Et
eſt tex.expreſſus.in.l.7.titul.18. par.2. ibi *e q ſea*
ome con quien aya deudo de parenteſco, o de gran amor
de manera que aya gran razon de fiar el caſtillo en el an
ſi como en ſi miſmo & ibi Grego.Lopez & idem te
net.l.3.titul.29.par.2.in principio quaſi in fi.&
vi ſingulariter Thom.Grama.conſi.56.nu.21.cũ
ſeq.& ſic licet in principio dixi text. iſtum eſſe
vnicum poſtea in venidicta iura partitarũ ſuprà
per me allegata.* ¶Sed quæ dicatur magna ami
6 citia? † dic ꝙ relinquitur arbitrio iudicis.vt tenet
And.Sicul.Barb.in.d.c.requiſiti.col.25. ¶Facit
7 quoq;, quia ſicut qui receptat † affinem, non pu
nitur, vt tenet Hippol.de Marſi.in ſingula. 210.
ad minus punitur mitius.vt Gandi.in tract. ma
leſi.in parte, de furibus & latro.num.14.verſi.&
faciunt ita, ſi receptat amicum. ꝓut tenet Hip.
vbi ſuprà.num.210.reprobando Salyc.qui con-
trarium tenet in.l.nullus.C.de maledi.& mate-
ma.* Et Hippoly.in rep.l.vnice.C.de rap.virg.
nu.206.

8 nume.206.* ¶Et ſicut ratione ſanguinis minui-
tur pœna †, vt quando coniunctus in coniunctũ
prorumpit. vt in.l.prima.C. de emendatio.pro
pinco.& dixi ſuprà.in.cap.primo in gl. *Derecha*
mente. verſic.vel ſi coniunctus ita minuitur pœ-
na ratione ami
citiæ, vt ibi di-
xi.verſi.quoq;
ego oſtenderẽ.
¶Quoq; infer
tur ex ſupradi
ctis, ꝓut infert

da[d], y los autos que
ſe hizieren contra
eſto, que no valgã[e].

d.Hip.de Mar.in.d.repeti.l.vnicæ.C.de raptu.
9 virgi.nu.210.ꝙ ſicut ego impunè † poſſum occi
dere illum, qui fecit inſultum contra conſangui
neum meũ, vel affinẽ cum armis pro defenſione
ſua, ſic ego poſſum pro me tali caſu talẽ inſultã-
tẽ occidere inpunè, vt dixit Bal.in.l.raptores.in
2.notabili.C.de epiſ.& cleri.quẽ refert & ſequit
Iaſo.in.l.1.2.col.C.de indiuidui.tollẽ.vbi plura
adducit in corroborationem huius dicti: ita po-
tero impunè occidere inſultantem cũ armis ami
cum meum maxima amicitia coniunctum per
prædicta. Quod firmat Hippolyt. vbi ſupra au-
daciter, qa hoc expreſſè voluit Bal. in.l. vt vim.
ff.de iuſti.& iur.2.col.verſi.quintò quæritur.n.
6.vbi in expreſſo dicit, ꝙ licet defendere amicũ
ſtricta amicitia cõiunctũ: quia æquiparatur illis
qui ſunt de ſuo ſanguine.l.cũ alienã.C. de lega.
nam veri amici ſunt vna anima in pluribus cor-
poribus ſecundùm Ariſto.& eſt glo.expreſſa in
c.dilecto.de ſen.excom.in.6.in verbo.vicino,&
facit quod tenet Paul.de Caſtr.in.l.refectionis.
C.cõmunia prædi.nu.4.& Cæpola in tracta.de
ſeruitu.& in cautela.23. & vide quoque Hip.de
Marſi.in ſingul.351.incipiente. Amicitia magna
vbi quaſi omnia congerit.

SVMMARIVM.

1 *Recuſationis cauſæ.*

d **Recuſada.** d Aliquas cauſas recuſa-
1 tionis † vi.per gl.in.c.cau
ſamque.el.2.de offi.delega. Alias plures ponit
Philip.Fran.in.c.poſtremo.de appella.& Spec.
in tit.de iudice delega.§.団ſupereſt.quem ſingula-
riter vid.¶Quibus adde, quòd non ſolum ex di
ctis cauſis poteſt iudex recuſari, ſed etiã ex cau-
ſis in iure nõ expreſſis, quia iuſtę cauſæ ſuſpicio
nis non ſunt omnes in iure expreſſæ, quia non
poſſunt de facili omnes exprimi ſed iudex, vel
arbiter, arbitrabitur eã iuſtã, vel iniuſtam, ſecũ
dum alias cauſas in iure expreſſas.vt tenet Abb.
in cap.cum ſpeciali.de appella.nu.7.¶Et ꝙ cau
ſa recuſationis ſi eſt iuſta, vel iniuſta, relinqua-
tur arbitrio iudicis, tenet Ange.in.l.apertiſſimi.
C.de iudi.in.fi.& probat tex.noſter ibi. *O razon*
& per additio.Abb.in.d.c.cùm ſpeciali. Vide a-
lias cauſas, ex quibus iudex poteſt recuſari, in
additione, quæ eſt in.num.10.

SVMMARIVM.

1 *Retractio actus an ſit pœna.*

e **No valgã.** e In pœnam facietium cõ
1 trariũ: quia retractatio † a
ctus pœna eſt.gl.in cap.decet.§.ordinarij. de im
mu.eccl.in.6.in parte, proceſſus. Et tex.in.c.di-
ſpendia.de reſcrip.in.6.commen.in illum text.
Abb.Barb.& Fel.in.c.cognoſcentes.de conſtit.
tenet Bal.in.l.nemo martyres.C. de ſacroſ.eccl.
licet Abb.in.d.c.cognoſcentes.nu.5.teneat con
trarium per illum tex. Tamen concordando re
ferendo Bald.dicit, ꝙ aut nullitas alicuius actus
inducitur in odium alicuius & tunc dicitur pœ-
nalis, aut in defectum ſolẽnitatis inducitur nul-
litas, & non eſt pœnalis. contra quã diſtinctionẽ
videtur tex.in.l.fi.C.de liber.præte. vbi eſt nul
litas actus propter defectũ ſolẽnitatis & text.ibi
pœnã appellat. Et ꝙ ſit pœna annullatio actus,
tenet Bar.in.l.prætor ait.ff.de noui.ope. nũtia.
& ibi Alex.nu.5.facit tex.in.l.ſenatus.ff.de cõ-
trahẽ.emptio.de quo per addi.Abb.in.d.c.cog-
noſcẽtes.¶Et licet ſit pœna irritatio cõtract⁹, nõ
eſt naturalis pœna cõtrahẽtiũ cõtra legẽ, vel mã
datũ ſuperioris, imò eſt cõtra ius, qui dicit pacta
ſeruabo: quia naturalis autẽ pœna eſt, vbi poni-
tur pœna corporalis, vel pecuniaria, vel ꝓut iu-
dici videtur, vbi pœna non eſt ſtatuta.vt reſidet
Fel.in.d.c.cognoſcẽtes.3.col. verſi. in contrariũ.
per.d.Inno.c.ſi verè.de ſent.excom.de qua ma
teria per.d.Barb.in.d.c.cognoſcentes.8.col.

Prætor.Cap.XLIIII.finis.

SVMMARIVM.

1 *Pecuniam publicam, vel priuatam Cæſaris iu-*
dex non debet vſurpare, nec ad publicos vſus
cõuertere.
2 *Solutio regularis facta de reb⁹ priuatis princi*
pis & eorum titulis, non debet à iudicibus v-
ſurpari.
3 *Pœnas ſoluendas camerario vel ad certas cau*
ſas deſtinatas, iudex nõ põt ad alios vſus, etiã
publicos deſtinare, niſi ex licentia ſuperioris.
Et idem in alijs habentibus publicam admini-
ſtrationem.

a 1 NI tomar. a Non licet officiali pecuniã publicam† vel priuatam ipſius Cæſaris ad vnam cauſam deputatã vſurpare, vt inde cõ ſequatur aliquam commoditatem, nec etiam ad alios vſus publicos, vel alias publicas neceſsitates conuertere text. eſt ſimilis in. l. ſciant iudices. C. de his q̃ ex publi. collatione illata ſũt. lib. 10. & ibi Io. de Plat. & facit tex. in. l. fin. C. de locatio. fundo. patri. lib. 11. & in. l. 2. C. de frumento vrbi conſtantinop. & in authẽ. de colla. §. iubemꝰ nullã. colla. 9. l. legatũ. ff. đ adminiſtr. rerũ ad ciuit. pertin. Et ſic patet, ꝙ nedum eſt ꝓhibita vſurpatio publicarum pecuniarũ, ſed etiã
2 regularis † ſolutio facta de rebus priuatis prĩcipis, & eorum titulis, non debeat vſurpari â iudicibꝰ maximè, vel ab alijs officialibus exigẽtibꝰ, ſub pœna grauiſsima ſecundùm Ioa. de Plat. in. d. l. ſciãt iudices. Et dicit ibi eſſe ar
3 gu. ꝙ iudex† pœnas ſoluẽdas camerario vel ad certas cauſas deſtinatas non põt ad alios vſꝰ etiã publicos deſtinare, niſi ex licentia ſuperioris, vel niſi ſit modica pecunia ex multis redacta quæ in neceſſariã operã ſui officij conuerti põt. vt in. l. præcepit. C. de cano. larg. titul. libr. 10. & idem tenet Io. de Pla. ibi. Et vi. gl. & ibi Ang. in §. ſũt præterea. Inſti. de publicis iudi. vbi tenet, ꝙ ſi aliquis habebat aliquã adminiſtrationem publicã, & ex ea aliquid cõuertit in ſuũ incidit in pœnã tertiæ partis. ❡Et idẽ dicit, ꝙ ſi iſti camerarij finito officio aliquid retinent, tenentur eadem pœna. ❡Et quoq; iſta pœna tenetur officialis, q colligit vnã collectã deſtinatã ad vnũ vſum, & ipſe cõuertit in aliũ vſum, etiã ſi eſſet pro neceſsitate cõis. vi. tex. in. l. hac lege. C. đ aquæ ductu. lib. 11. & ibi Io. đ Pla. & tex. in. l. 14. tit. 14. Par. ſeptim. ❡Et Bartol. in l. miſsi opinatores. C. de exactoribus. trib. libro decimo. vbi dicit, quòd ille textu. facit contra officiales, & collectores collectarũ, & ſordidorum, quòd ſi aliquid retinent de eo, quod exercuerunt, vel aliquod ſeruitium

Prætorum. Cap. XLV.

OTroſi, q̃ las penas, q̃ pertenecen a nr̃a camara q̃ fuerẽ adiudicadas, por vos, o por vr̃os officiales para la nr̃a camara, o para la guerra, y las otras penas arbitrarias, q̃ vos puſierdes đ vr̃o officio, aunq̃ ſeã aplicadas a obras publicas, o pias, que vos o vr̃os officiales no las podays gaſtar, ni tomar[a] en ninguna manera, aunq̃ digã, q̃ los corregidores que fueron antes q̃ vos, eſtuuierõ en coſtumbre de las lleuar. Y todas anſi las vnas como las otras ſe condenen ante vn eſcriuano publico del numero, q̃ para ello fagays eſcoger y poner[b] el qual ſea el q̃ vierdes q̃ es mas fiable: y q̃ eſte eſcriuano tẽga cargo đ eſcreuir todas las dichas penas, q̃ vos, y vr̃os officiales cõdenaredes a algũos: y q̃ luego otro dia đſpues q̃ fuerẽ cõdenadas de copia dellas al eſcriuano de cõcejo, el qual tẽga cargo delas recebir todas, para q̃ procure la execucion dellas. Y ſi el proceſſo paſſare ante otro eſcriuano, q̃ toda via para dar la ſentẽcia llame al eſcriuano q̃ fuere diputado por ante quien paſſen las condenaciones, y las reciba: y ſi el dicho eſcriuano fuere negligẽte en dar la dicha copia al eſcriuano de cõcejo a otro dia, que

tium acceperũt, ab his, qui đbẽt aliquid à cõi recipere, vt eis fiat ſolutio puniuntur in duplo. & Io. de Pla. ibi nu. 7. verſic. 5. noto. ❡Et facit in ſimili quod tenet. tex. in. l. nulli. C. de conditis in publicis horreis. lib. 10. vbi nullus debet in ſuam vtilitatẽ cõuertere ſpecies in horreis publicis recõditas, aliàs deportatur. Caueãt ergo officiales abundãtiæ, qui habẽt cuſtodire frumẽtũ in publicis horreis recõditis, nec occultè conuertendo in ſuos vſus, incidant in pœnã, ſecũdùm Pla. ibi. ❡Et idẽ, ſi quantitas ſit deputata ad emptionẽ frumẽti nõ põt minui, nec in alios vſus cõuerti. tenet ipſe Pla. in. l. 2. C. de frumẽt. vrbi. Coſtãtinop. lib. 11. aliàs in duplum tenetur. vt ibi. ❡Et an officialis publicꝰ camerarius, vel exactor publicus põt negotiari cũ pecunijs publicis, & an lucrũ adquiratur ei, vel publico? Vide Philipp. Dec. cõſi. 6. & vi. Mon. in gl. ord. in part. Officiales. Vi. in. c. 19. in. c. iud. ſyndi. in glo. Cobrar.

SVMMARIVM.

1 *Correctores prouinciarum poſſunt facere ſuſceptores & theſaurarios.*

2 *Receptores, camerarij, & theſaurarij ſunt immunes à collectis.*

3 *Receptores debent exigere, non ſolùm debita noua, verùm etiam antiqua.*

4 *Adminiſtrator, an poteſt exigere ab alio adminiſtratore.*

5 *Si ſuſceptor, vel camerarius regis, ſeu Baronis ſcripſit ſe recepiſſe aliquid ab eo, qui tenebatur regi, vel Baroni vel ciuitati, an debitor ſit liberatus.*

b 1 Poner. b Nota tex. ꝙ correctores prouinciarũ poſſunt † facere ſuſceptores & theſaurarios. Idem tenet Bar. in. l. pręcipit. C. de cano. larg. tit. lib. 10. & ibi Io. de Pla. nu. 6. vbi dicit, ꝙ ſimiliter legatꝰ, qui eſt in prouincia, qui procõſuli æquiparatur, vt ſolet notari per doct. in. c. 1. de offi. deleg. in. 6. Sed hoc intellige, quòd põt theſaurarios eligere, ſcilicet ſpecialẽ in prouincia ſibi cõmiſſa. Secꝰ eſt in generali, quia theſaurariũ, & receptorẽ generalẽ elegit rex, vel ꝓcurator fiſci, & poſtea cõſenſu curiæ. i. principis cõfirmatur. vt in. l. ſuper creãdis. C. de iure fiſci. 10. & in. l. exactores. C. de exact. trib. eo. lib. Ex quo infert Bart. in. d. l. præcipit. ꝙ poteſtas non põt facere, ſeu mãdare, ꝙ pecunia in cõmuni redigẽda ſoluatur alteri, quàm camerario, ſeu theſaurario cõmunis. quod ſequitur ibi Io. de Plat. in fi. ❡Adde quoq;, ꝙ iſti camerarij, ſeu recepto
2 res, & theſaurarij ciuitatum, ſunt † immunes à collectis, durantibus eorũ officijs: quia regulariter honorẽ ſuſtinẽti munus imponi nõ põt. tenet Luc. de Pẽ. in. d. l. præcipit. 1. col. per legẽ honor. ff. de muneri. & hono. & ibi gl. ❡Itẽ dic ꝙ i
3 ſti ſuſceptores, & † exactores, qui de nouo creantur ad iſtas collectas, & tributa recipiẽda, nõ ſolũ debẽt exigere, ſuſcipere ea, quæ debent ratione præſentis anni, ſed etiã ab his, qui præteritis annis nõ dũ ſoluerũt, & etiã id, quod antiqui ſuſceptores, ſeu exactores remãſerunt debitores: & ſic antiqua debita põt nouus exactor exigere tã à debitoribus, quàm etiã reliqua ab ãtiquis exactoribus. vt eſt text. & ibi Pla. in. l. ſuſceptorẽ. C. de ſuſceptorib. præpoſi. archa. lib. 10. & tenet Mõ. in. l. 3. ti. 17. lib. 3. for. ll. in gloſ. *Por arrendar.* in fin. ❡Et q̃n vnꝰ adminiſtrator
4 † poteſt exigere ab alio? Dic vt per Bar. in. l. qui proprio. §. fi. cũ. l. ſeq. ff. đ procuratoribꝰ. & in. l. cũ plures. ff. de adminiſt. tut. & in. l. 2. C. eo. tit. In propoſito nota, ꝙ ſi talis ſuſceptor, vel
5 camerarius † regis, vel baronis, ſeu ciuitatis ſcribat ſe recepiſſe aliquid ab eo, qui tenebatur Regi, vel Baroni, vel ciuitati, licet in veritate nõ receperit, tamen quòd ſe tenebitur prius, & debitor liberatur, niſi fortè iſte camerarius deſinit eſſe ſoluendo, quia tunc habetur recurſus ad primum debitorem. prout tenet Ioann. de Plat. in lege ſe-

pague lo q̃ mõtarẽ las dichas penas cõ el quatrotanto y el dicho eſcriuano de cõcejo tenga y cobre las dichas penas perteneſciẽtes a la camara, o ꝑa guerra para acudir con ellas a quiẽ nr̃o poder ouiere[c] firmado đ nr̃os nõbres, y no a otra ꝑſona alguna. Y ſi no puſiere la diligẽcia q̃ deue en las cobrar, q̃ las pague đ ſu bolſa Y q̃ el dicho eſcriuano no acuda, ni cõſiẽta acudir cõ ellas a otra perſona alguna. Y ſi el dicho corregidor cobrare las dichas penas, o

lege ſecuritates.C.eo.tit.de ſuſcep.& arca.li.10.

SVMMARIVM.

1 *Pœnas applicandas cameræ Regis non poteſt rex donare, ſeu dare, donec prius per ſententiam diffinitiuam ſint terminatæ.*

c
1 Ouiere. c Quas quidem pœnas rex nõ poteſt † donare, nec dare, donec prius iuditio ſint terminatæ per ſententiam diffinitiuam, quæ in rẽ tranſeat iudicatam. Et ſi fortè de facto per quodcunq; reſcriptum, vel literam tales pœnas donauerit perſonæ cuiuſcunque ſit ſtatus, vel conditionis, non valet tale reſcriptum, ſeu litera, nec debet obediri, nec adimpleri, non obſtantibus quibuſcunq; clauſulis derogatorijs, & firmitatibus. Et tabellio autẽ regis ſeu cancellarius, qui tale expedierit reſcriptum, ipſo facto officium debet perdere & vtens eo punitur. vt tenet latè Montal. in glo. ordi. regali. in parte, Pena, ſeu etiã calonia, vbi vide. Sed tu vide pragmaticam. 49. in pragmaticis factis in ciuitate Segobiæ per noſtram Imperatricẽ atq; reginam, anno. 3532. & vi. Ioa. de Pla. in lege in rem ſuam. C. de pœnis fiſcali. lib. 10. verſic. nota. & vide eundem Plat. in lege prima. C. de petitis bono. ſubla. lib. decimo.

Las pague con las ſete
d nas. d Ius eſt nouum, quia de iure digeſtorũ in quadruplum tenebatur per textũ in lege aufertur. §. finali. ff. de iure fiſci. de quo per Parid. de Put. in tractatu ſyndicat. in parte. Syndicantur etiam officiales de ſubtractis ex pecunia publica folio trigeſsimo quarto.

e De Toldo. e Quæ eſt lex quadrageſima octaua. titulo decimonono libro octauo. in ordinationi. regali. in fine. Sed hodie dictæ pœnę arbitrariæ debẽt expendi cũ interuẽtione regis menti. vt in pragm. trigeſima octaua. in curijs Valliſoleti anno. 1537.

Prætorũ. Cap. XLV. finis.

SVMMARIVM.

1 *Exẽplo inſtrumẽti de mandato Papæ, vel Regis, creditur.*

a El traſlado a Nota text. ꝙ exẽplo † inſtrumẽti, de mandato Papæ, vel regis exẽplato creditur, & ſtatur, ſine citatione. Idẽ tenet Feli. in. ca. fi. de fide inſtr. 3. colum. ver. fallit quartò. allegando Hoſt. & Imol. in. c. peruenit. de fideiuſſ. Circa q̃d vid. q̃ poſui in ca. 19. ſuprà eòd. in glo. *Que ſe traſladen.*

pte dellas por via directa o indirecta, q̃ las pague cõ las ſetenas [d] y ſe cobren del tertio poſtrero de ſu ſalario o de ſus bienes. Y las otras penas q̃ ſe applicarẽ a algũa obra publica, o pia el eſcriuano de cõcejo por vr̃o mãdado gaſte aquella parte, q̃ de las penas arbitrarias por la ley de Toledo [e] es aplicado a la tal obra, y cõ la otra parte acuda a nr̃a camara, ſegũ la dicha ley lo diſpone, y q̃ ſe gaſte en aq̃llo pa q̃ fuere aplicado, y no ẽ otra manera. Y eẽl fin d̃l año q̃ vos tomeys la cuẽta de las dichas penas alos dichos dos eſcriuanos, y firmada d̃ vr̃o nõbre, y delos dichos nõbres dellos la embieys vna alos cõtadores mayores, y otra al nr̃o theſorero, pa q̃ pueda embiar por lo q̃ ouiere de cobrar. Y anſi miſmo deys la dicha cuẽta al q̃ vos fuere a tomar la reſidẽcia por ante los dichos dos eſcriuanos.

Prætorum. Caput. XLVI.

OTroſi, mãdamos, que el q̃ aſsi fuere por aſsiſtẽte o gouernador, o corregidor lleue el traſlado[a], q̃ le ſera dado d̃ las pragmaticas, y leyes, que diſponen cerca de lo contenido en eſtos capitulos, y de las coſas, que

ſas, q̃ los corregidores, y officiales d̃ cõcejo deuẽ hazer y guardar, eſpecialmẽte las q̃ cõciernẽ al regimiẽto, y buena gouernacion delas ciudades, y villas, por q̃ por ellas ſe pueda cũplidamente informar de que manera ha d̃ regir[b], y gouernar lo que a ſu cargo eſtuuiere.

SVMMARIVM.

1 *Intentio finalis regentis debet eſſe pax, & vnio ciuium.*

2 *Pax, & vnitas magis poteſt effici, ſi ciuitas regatur per vnum, quam per plures.*

3 *Ciuitas magis eſt potentior, quãdo regitur per vnum, quam ſi per plures.*

4 *In bene regente, tria requiruntur.*

b Regir. b Ariſto. 3. Politicorũ, tractat modos regẽdi ciuitatem. & Aegidius Roma. de ordine fratrum ſancti Auguſti. in lib. quem fecit de regimine principum. Sed tene, ꝙ
1 intentio † finalis regẽtis debet eſſe pax, & vnio ciuiũ. vt. ff. de offi. præſi. l. cõgruit. in princip. & in auth. de mãdat. princi. §. deinde cõueniẽs. col-
2 la. 3. quæ pax †, & vnitas magis põt effici, & obſeruari, ſi populus regatur per vnũ quàm ꝑ plures. ergo eſt melius regi per vnũ. Quod probať. in principatu pluriũ nõ põt eſſe capax, niſi quatenus illi plures ſunt vnũ per volũtatẽ. Quod patet: quia ſi diſcordant, impeditur eorũ actio per cõcurſum. vt in. l. cõſi. §. fi. ff. de cura. furio. &. ff. de ſeruit. vrba. præd. l. itinere. cũ ſimilibus. & ſic nõ debẽt eſſe plures iudices in ea. Quod probatur quoque: quia ex hoc ipſa ciuitas, & reſpubli
3 ca redderetur, † & potẽtior. Quod probať. Virtus quantò magis eſt vnita, tãto fortior eſt, quã ſit in plures diſperſa. vt auth. de ſan. & vlter. fra. §. quia igitur. colla. 6. ſi igitur tota ciuitatis potẽtia cõgregaretur in vnũ, eſſet efficatior, & ꝑ illã princeps propter maiorẽ potẽtiam melius poterit gubernari. vt tenet Bar. & hæc alia in tract. de regi. ciui. 2. colum. Et melius regitur per vnum, quàm per plures: quia multitudo ad aliquod negotium exequendũ, magis eſt ad damnũ, quàm commodum, quia confuſionẽ inducit, & ſegni' expedit, & maior machinatio poteſt induci. vt tenet Platea in. l. nam collatores. §. eo ſcilicet. in fine. C. de re milita. libr. 12. tex. in. l. 3. §. apparet. C. quando, & quibus quarta pars debe. libro. 10. & ideo non eſt vtile plures mittere executores ad bona debitorum capienda, ſecundùm Pla. ibi in diſto. §. eo ſcilicet. ℭ Vbi quoque dicit Bart. in
4 dicto tractatu, ꝙ quilibet bene regenti tria † requirũtur. ℭ Primũ, ꝙ perfectã rationem habeat ad diſcernendum, vt ſciat iuſtum ab iniuſto, licitũ ab illicito ſeparare vt. ff. de iuſti. & iure. l. prima. ℭ Secũdò, debet habere rectam intentionẽ. ℭ Tertiò debet habere perfectã ſtabilitatẽ. Iſta probãtur per definitionẽ iuſtitiæ, dũ dicitur, eſt conſtans, & perpetua volũtas ius ſuũ vnicuique tribuens. vt in. l. iuſtitia. ff. de iuſti. & iure. Cætera circa iſtam materiam. vide per Bar. in. d. tract. vbi. vi. de malo & bono modo regendi.

Prætor. Cap. XLVI. finis.

SVMMARIVM.

1 *Delictum publicum quod dicatur.*

2 *Si agitur de delicto publico, & de pœna applicanda fiſco, quilibet admittitur ad querelandum contra poteſtatem, & eius officiales.*

Et an minor. 25. annorum poteſt quærellam contra iudicem proponere.

a PVblicos. a Quę delicta publica dicuntur,
1 † altero de tribus modis ſecundùm Bartol. in. l. prima. ff. de publicis iudicijs. Et vno modo largiſsimè, vt eſt, quando punitio fit ad vindictam, ſeu ad vtilitatem publicã vt in. l. interdum. & in. l. quod ſenatus. ff. de iniurijs. ℭ Alio modo, quando quilibet de populo poteſt accuſare. vt in. §. conſequens. Inſtitut. de ſuſpe. tuto. ℭ Sed tu tene, remiſsis omnibus, quòd omne delictum dicitur publicum, quod non reſpicit offenſam certæ perſonæ principaliter, & de illo poteſt accuſare quilibet de populo. prout tenet Bartol. in dicta lege prima. ff. de publicis iudicijs. columna. 2. verſiculo, pro cuius declaratione. & idem Bartol. in. l. lex Cornelia. §. ſi quis libellum. ff. de iniurijs. in fine. & eundẽ Bartol. in. l. 2. §. ſi publico. columna ſecunda. verſicul. pro cuius declaratione. vſque in finem. & in Rubrica. ff. de pupul. actio. melius per totum titulum

titulum Inſtitut.de public.iudic.§. publica autem iudicia.cum ſequentibus.Et ibi Angelu. in principio.nu.2.dicit,ꝙ publica iudicia dicuntur quia cuilibet competit publica accuſatio. Ergo quotiens vnicuiq; competit publica accuſatio, dicitur crimen publicũ. Dicit quòd facit tex in. d. §. conſequens,&ſic oĩa iudicia, quæ tẽdunt ad vindictam publicã, poſſunt dici publica. & ita loquitur. d. l. ſenatus. & tenet Azo in Sũma. de publicis iudi.ff. ℂEt licet pœna ſit pecuniaria, ſi applicatur fiſco,dicitur crimen publicũ. vt tenet Bar.in.d.rubri. ff. de popul. acti.licet contrariũ,& malè,teneat Bal.in rubr.C. qui accu. non poſ. ℂSed idem Bal.in ti. de pace iuram. fir.in vſi. feud. §.iniuria.nu.4. Dicit,ꝙ quãdo propter d̄lictũ venit ponenda pœna arbitraria,non dicitur crimen publicum. ℂVide tu Amo.Iuſti.in tracta.ſyndi.in parte,in
2 termino comparuiſſet Iacobus.vbi dicit†,ꝙ ſi agatur de iure publico,& de pœna applicanda fiſco,quilibet admittitur ad querelandum cõtra poteſtatem,& eius officiales. vt dicit notare gl. in.l.iubem⁹.C.ad.l.Iul.repet.& in.l.2.ibi,à quocunq; pulſante.C.vbi ratio. agi opor. poſſet tamen ſecundum eundem contra perſonas talium querelantium opponere exceptiones,quæ poſſunt poni contra perſonas accuſatorum de quibus per Bal.in rubric.& in.l.1.C.qui accuſa.non poſſunt.* Et ideo dicit Angel.in.l.nemo.C.vbi de ratione agi.opor.ꝙ minor.25.annis non poterit contra iudicem querelam proponere tempore ſyndicatus ſine curatore: quia non eſt idone⁹ adſiſtendum in iuditio,vt in.l.claru.C.de auth. præſtan.vi.quæ dixi.in.c.3.iudi.ſyndic.infrà.in gl.quexas,in fin. & quòd quando venit applicãda fiſco quilibet admittatur vt dictum eſt.gl. in.l.cenſemus.C.de litigio.in verb.recipiat in fi. quod eſt verum quando pœna eſt pecuniaria,ſecus ſi ex delicto priuato imponenda eſſet corporalis:ita intelligit Cyn.& Bar.in.l.fi.ff.de priua. delict.& tenet Peregrin.in part.citato.in glo.eſtimacion.*

Prætor. Caput. XLVII.

ITem que tẽga cargo eſpecial de caſtigar los peccados publicos,[a] y juegos[b], y amancebados, y blaſphemias[c], y otras coſas ſemejantes. Y cerca de los marcos que ſe han de lleuar a las mancebas de los clerigos, y frayles, y caſados. Mandamos, que por la primera vez q̃ fuere hallada alguna muger ſer manceba publica,[d], de

b **Iuegos.** b Vt in.c.29.ſupra eodem.& ibi dixi.

c **Blaſphemias.** c Vt in.ca.25. ſupra eodem.& ibi vide.

SVMMARIVM.

1 *Concubina publica clerici,monachi, religioſi, vel vxorati,quæ dicatur.*

2 *Mulier coniugata,licet ſit publica concubina clerici,vel vxorati,non punitur.*

3 *Maritus conſentiens vxorem publicè adulterari,punitur.*

4 *Si concubina clerici contrahit matrimoniũ cũ famulo ipſius clerici, & ſtat in domo ipſius clerici,punitur.*

5 *Officialis an poteſt tenere concubinam.*

6 *An poteſtas, vel officialis,qui cognouit carnaliter mulierem captam,puniatur.*

7 *Concubinatum dicitur vitium diſſolutum.*

d **Manceba publica.** d Sed quæ dicatur publica concubina ad hoc, vt pœna iſtius tex. habeat locũ,& qa ſecũdùm doctorẽ de Pal. Rub.in loco infra allegãdo ,nonnulli errãt in intellectu & executionẽ iſtius legis,& ſimiliũ.Dicit,ꝙ vult declarare,ne imperiti iudices in futurũ errẽt,ſicut hactenus errauerũt,& cõſueuerũt aliquas mulieres,& nonnullos clericos infamare multis inſidijs,& cauillationibus vtẽtes,vt clericos,& mulieres occultè ſimul coeũtes,& in eodẽ lecto iacẽtes capiant.Et omiſsis omnibus,tenet,attẽtamẽte iſtius text.& cæterorũ in materia loquẽtiũ,qui publicitatẽ requirunt.ℂQuòd
1 concubina publica clerici†,monachi, religioſi, vel vxorati dicitur, quæ cõi opinioni vicinorũ pro tali eius concubina reputabatur:quia ſcientibus , & videntibus vicinis , ille domus eius intrat, & conuerſatur, & econtra illa in domum eius frequentat , & alimenta , & alia neceſſaria

ceſſaria recepit.Iſta ergo dicitur publica concubina,vt debeat puniri per leges regni.vt concludit dictus Pala.Rubi.in repetitio.ca.per veſtras. de dona.§.21.qui incipit.ex his patet.foli.93.nu. 17.*Et facit.l.43.titu.6.part.1.& ſi habet filium exea,vt ibi.ℂEt dic quòd tempore accuſationis, vel denuntiationis debet eſſe concubina publica clerici,vel vxorati,vt hic dicit fuere hallada: quia ſi iſta pœnituit,& deſiſtit à peccato & a cõcubinatu,ex quo non ſtat amplius in peccato, non debet puniri argu.c. quemadmodũ. de iure iur.cum ibi nota.&.c.de his dė accuſatio. & facit.l.ſi vxor.§.ſi quis vxorẽ.ff.ad.l.iul. de adult. &.l.propter violentam.C.eo tit.& facit quòd tenet Bar.in.l.barſatorem.C. de fide. inſtrum. & Iaſ.in.l.1.ff.de adquir.poſſe.nu. 87.& Plat. in.l. vnica.C.de theſaur.nu.6.* ℂEt licet mulier inueniatur in lecto,vel in menſa cum clerico, vel religioſo,ſeu vxorato,prout aliqui opinãtur,& malè,vel ſi fuerit in delicto,& acceſſu deprehenſa,talis deprehenſio non dicitur,nec reddit delictum & concubinatum publicum, vel notoriũ, niſi aliter conuincatur ſecundùm Pala.Rub.vbi ſupra.Ad quod dicit eſſe gl.notabil.iuncto tex. in.c.ex literarũ.de eo qui ducit in matri. quam polluit per adul.& ibi notant Hoſt.Ioa.And.& Abb.& eſt bonus tex.in.l.1.C.de petitis bono. ſubla.lib.10.vbi deprehenſus in crimine,dicitur de eo conuinctus.vt ibi Bar.Plat.& Luc. de Pẽ. Non ergo ſecundùm Pala.Rubi.ſufficit, ꝙ mulier ſit deprehenſa in lecto ad hoc,vt dicatur publica concubina:ſed oportet aliter de publicitate cõſtare,putà,ꝙ multitudini ſe patere,non exponens,ſicut de meretrice publica.34. diſtin.c. vidua,ſicut etiam dicitur publicus aleator, vſurarius,& maledicus,& excommunicatus.c.exceptionem.de exceptio.& in.ca.2.de maled. & in c.inter dilectos.de exceſſ.præl.&.c.1. de vſur.n. 6.ℂSecus ergo,ſi ſecretè intrat domum propriã vel alienam detineat cõcubinã.nã tũc pœna publicæ concubinæ non incurrit ſecũdũ Pal.Rub. vbi ſupra cũ vnius rẽ ſecretã publicã denotet.vt dicit,ꝙ legitur,& notatur in.l.ſi quis domũ.ff. de iur.iur.& Guiller.in Cle.quoniã. de vita , & honeſt.cler.in ver.publice. ℂNec enim ad hoc, quòd aliquod dicatur publicum, ſufficit ꝙ ſciatur ab aliquibus tantùm,vt notat idem Guill.in Cle.1.§. fi. de conceſſ. præben.dicit eſt aliquid publicè ſciri.i.cõmuniter , qñ fit corã multis. vt Io.And.in.c.præterea.de ſpon.Non ergo ſecundum eund.Pala. Rubi. ſufficit , quòd ſemel,vel bis talis publicè videatur.vt notabiliter dicit gl. in conſtitutionibus Anglicanis de concubinis clericorum,ſuper verbo,publicè.ℂTunc igitur fornicatio ,vel concubinatus dicitur notorius, vel publicus quando quis habet concubinam ſicut vxorem,publicè nutriendo filios ex ea procreatos , ita, quòd non audet diffiteri, aut negatio nulla eſſet.vt dicit gl.in.l.ſententiam. in verſic.cælari.C.de pœnis. Facit.l. illud. §. ſed & ſi. ff.de tritica actione.&.c. nullus.&.ca.præter.32. diſtin.Si autem non eſt ita notorium,ſed probabiliter,poteſt tergi ſciri.vt quia tenet concubinam cum matre,& dicit eſſe pediſequam matris non dicitur huiuſmodi concubina publica, vel manifeſta , nec ille concubinarius publicus , vel manifeſtus.c.ſicut.de cohabi.cleri. & mulier.& c.ſi qui.81.diſtin.tenet Abb.poſt alios in.cap.veſtra.de cohab.cleric.& mulier.Ange. de Clauaſio in ſua Summa.in parte,concubina.ver. 4.& Summa Sylueſt.in parte,concubinarius.§.4.Facit tex.in.cap.interdicimus.ibi,miſſas publicas. 16.q.1.vbi exponit Inno.publicè.i. coram populo.facit.cap.1.de clandeſt.deſp.quod nota:quia ſæpe accidit,ne erres.ℂEt facit quod tenet Inn. & Abb.in.capit.qualiter & quando.el.1.in fine. de accuſa.vbi tenet,quòd ſuper fornicatione clerici,vel alterius,interrogari non poteſt de nomine mulieris,niſi ſit notoria fornicatio cum illa, ſecus ſi eſt occulta.vt ibi per eos. & in auditoriũ doctoris de Pala.Rubi.facit dictum Angel.in authenti.de trien.& ſemiſſ.§. conſyderemus. colla.3.numer.10.vbi tenet idem dicendo,quòd ad probandum concubinatum, debet articulari,ꝙ talis,talem tenet mulierem liberæ conditionis in domo ſua in ſuam concubinam , habitu concubinali,& ea vtebatur , & eam tractabat vt ſuã concubinam vicinis ſcientibus,& audientibus.* Idem tenet Guiller.Bene.in.c.rainuntius.de teſtam.in parte. & vxorem nomine Adelaſiam. in.5.deciſione.numero.106.folio.120.vbi inquit, quòd eo ſolo præſumuntur ſupra dicta, quòd ſimul habitant allegando Angel.in.d.§. conſideremus.*Et eodem modo debet articulari de filiatione vxorata & fraternitate. Et facit quod tenet Baldu.in capitulo. cùm non ab homine.de iudicijs.in principio.vbi dicit in ſimili, quòd ad puniendum clericum,vel alium de crimine, nõ ſufficit ſola deprehenſio,niſi poſt deprehenſionem conuincatur.vt in capitulo. primo de pœnis.& talis deprehenſio non ſufficit, niſi quo ad infamiam.vt Bald. ibi per textum. in.l. palàm. ff.de ritu nuptiar. ℂSed pœna iſtius textu.non
2 habet locum in muliere coniugata†:quia quanuis eſſet publica concubina clerici , monachi, vel vxorati. vt eſt textu. in pragmatica. 9. in libro pragmaticarum.folio.88. eſt textus. in argumento. in.l. ſi vxor. §. diuus Seuerus. ff. de adulter,

adulter.vbi meretrix vxorata poteſt accuſari đ adulterio.*Et tenet Grego.Lopez. in.l.2. titul. 17.part.7.in.glo.tan negligente,vbi talis nupta non poteſt denuntiari, nec puniri per iudicem ſecularem inquirentem tanquam contra clerici vel vxorati cõ cubinã in iuditio,vel extra ni

clerigo[c], o frayle,

ſi maritus eam accuſet, licet pragmati. illa ſit aliquantulum limitata per aliam poſteditam in villa de Madrid ab eiſdem regibus.*¶Et ſic ſtatutum loquens de meretrice,non habet locum in ea,quæ eſt vxorata.ſecundûm Ioannem Andr.in additione ad Specula.in titulo. de iniurijs in rubric.de quo fecit feſtum Andre.Sicul.Barbat.in.c.lator.de pignor.1.columna. verſicul.& adde Ioann.Andr.¶Vbi infert,ꝙ mulier nupta non poteſt carcerari pro debito.Quod expreſsè voluit Bald.in.l.conſentaneum. C. quomo. & qñ iudex.de quo vi. quæ dixi ſupra in Prooemio iſtorum capitum.in gloſſa.1.Sed in caſu noſtro agitur de odio,& pœna,meritô non punietur pœnis legalibus diſponentibus contra cõcubinas. Et ſic aliàs dicit Pal. Rubios practicaſſe. ¶Tamen dicit,quòd ſi tanta eſſet notorietas, ꝙ
3 maritus illud ſciat,& pãtiatur †, quanuis ipſo tacente,& conſentiènte nemo poſsit adulteriũ accuſare.vt in.l.3.titul.7.for.ll.libro.4.& in.l.2. titul.17.Partit.7.quæ aliter diſponit corrigẽdo. l.quanuis. C.de adulter.§.1.Inſtitu.de publi.iudicijs,ille maritus venit puniendus,ſi fuit addulterij cauſa.vt in.l.7.titul.17.Part.7.quæ incipit, *Rematar.*. Imò ſi ille fuit leno vxoris ſuæ, mortis pœnam incurrit.vt ead.7.Part.tit.22.l.2.quæ incipit,*Los alcaguetes.*& traditur.in.l.mercalem. C.de conditio.ob turp.cauſ.& iudices hanc pœnam contra tales libenter deberent imponere, ex quo ita impudenter matrimonij fœdus & indiuiduitatẽ fœdare,& diuidere non erubeſcunt vxorem & carnem,vt ita dixerim ꝓpriam polluendo,peccatum quaſi contra naturam commitunt,ſecundùm Pal. Rubi. vbi ſupra, & per ſuum dictum Plazentiæ,& in Elbora(id eſt,Talauera)condemnaui quoſdam homines, vt publicè verberarentur per vxores ſuas cum riſtris alliorum,& lineis cornuum in collis,& executioni iuſsi:quia aſſentiebant vxoribus ſuis publicè eſſe in lupanari, & quia de adulterio vxoris nõ indignatur,præſumitur leno vt tenet Ferra.cautel.14.& dicta pragm.95.in fine.verſi.*Por quanto ſe dice.*vbi iubet procedi contra viros conſentientes vxores adulterari,& in concubinatu eſſe. Vide tu quoque pragmatic.97.in li. pragmati.fol.
4 89.vbi tenet,quòd ſi concubina clerici † contraxit matrimonium cum famulo clerici,& ſtat in domo,& ſeruitio ipſius clerici in ipſo delicto ꝙ puniatur,ſicut ſi non eſſet nupta, licet maritus eam non accuſet.quod nota,& vi.¶Sed an offi-
5 cialis,& ſic iudex poteſt † tenere concubinam, & habere in ciuitate quam regit.Par. de Put.in d.tract.ſynd.parte,adulterium fol.43.numer.8. & in fine tenet,ꝙ ſic per.l.fi.ff.de concubi.Et eſt tex.in.l.2.titul.14.parti.4. Sed tu iudex ab hoc peccato recede,& eam non habeas,quia,vt dicit Bald.in lege ſecunda.§. & cùm placuiſſet. ff. de origine iuris amor puellarum ſubuertit rectum iudicium.& Ioanne.Andr.in.c. quorundam.de electio.in.6.in nouella. dicit, quòd non ſolum prætoris manus à pecuniæ lucro,ſed etiam oculi â libidinoſo aſpectu,continentes eſſe debent. prout additio Bal.ibi tenet. ¶Et vide per dictũ
6 Pari.de Put.vbi ſuprà. an poteſtas puniatur, † vel cuſtos carceris,qui carnaliter cognouit mulierem carceratam.& ibi vi.quid ſi iſta carcerata erat honeſta,vel leuis, vel inhoneſta.& vide tu Ioann.Fab.in.§.Item lex.inſtitu.de publi.iudi. & Guido.papa. deciſio. 448. & diciſio capell. Toloſa.446.quaſi in medio.& Hippol.de Mar. in.l.prima.ff.de.ſicaris.num.8.& eundem Hip. de Marſil.in ſua practi. crimi.in.§.aggredior.n. 33.& num.26.*Et vi quæ dixi ſuprà.in.c.15. glo. muerte columna. 3.verſi alius eſt ſi cuſtos carceris.*¶Adde,ꝙ concubinatus dicitur vitium diſſolutum.tenet Bald.per tex.ibi in.c.lator.de re iudica.in principio.

SVMMARIVM.

1 *Contra concubinas clericorum,an iudex ſecularis poteſt procedere.*
2 *Concubina clerici non gaudet priuilegio fori.*
3 *An concubina clerici in minoribus beneficiati in pœnam incurrat.*
4 *Clericum concubinarium infragranti delicto inuentum põt familia poteſtatis capere,& ducere ad ſuum iudicem.*

c O clerigo. ¶In quantum iſte tex.iubet iudicibus ſecularibus
1 contra concubinas clericorum † procedere,non poteſt ſtare,quia eſt contra ius.prout tenet Petrus de Ancharra.in conſilio.192. incipiente.magnifice & illuſtriſsime princeps.& in repeti.regul.ea quæ.in.23.column.de regul.in.6.vbi conſuluit,& tenet non valere ſtatutum conditum

à laicis contra concubinam clericorum,& ſic debent puniri per iudicem eccleſiaſticum, quia cõmittit ſacrilegium clericis in hærendo. vt tenet Pala.Ruui.in repeti.rubricæ de dona.§.39.folio. 21.nu.7.per tex.cum gloſ.in.c.eos.32.diſtin.&.c. cùm multæ.15.q.fi.& licet Pala. Ruui. non allegat,tenet in expreſſo Ioã.de Pla.in.l.1.C. de mulieri.in quo loco.lib.10.nu.2.vbi ait, ꝙ concubina ſacerdotis licet ſit laica,tamen dicitur de familia ſacerdotis,& ideo epiſcopus, & non poteſtas loci ſui originis habet iuriſdictionem in ea per glo.in. d. capi.eos.& idem tenet Hippolytus de Marſi.in conſilio.84.nu.43.dicẽdo, ꝙ ſi mulier laica cõmiſsit fornicationem cum aliquo ſacerdote,ꝙ iudex eccleſiaſticus non ſecularis puniet eam.Et Iaſ.in.l.cum quædam puella.ff. de iuri. om.iudi.nu.17.tenet,quòd concubina eſt de familia cleri.arg.in.l.1.§.familiæ.ff.de publi. ergo gaudet preuil.clerici.vt in.l.1.&.2.C.de epiſc. & cleri.Et licet iſtud parũ faciat,quia debet intelligi de familia clerici licita.arg.in.l.relegatorũ. in fine.ff.de interdictis & relega.¶Sed ꝙ concubina clerici ſit de foro clerici.tenet Abb. poſt Anto.in.c.cùm ſit generale.de foro compet.nu.2.§. vbi per additio.& ſingulariter Ludo.Roman. in ſingula.658.in gl.in.d.c.eos.& in.c.clericum.11. q.1.per rationẽ,quia ibi pereum.Et Iaſ.vbi ſuprà iſtam opi.tenet alia ratione.ſ.propter honorem clericorum,ne aliàs per laicos ſcandalizẽtur,quibus ſunt exoſi.vt in.c.nullus laicus.& capit.laicos.2.q.7.& quia familia clerici etiam ſi ſit prohibita retineri dicitur de foro eccleſiæ allegando Gemini. ¶Sed ſupradictis non obſtantibus, tex.noſter procedit,& rectè fuit conditus, quia adducta in cõtrarium intelliguntur,quãdo concubina clerici nõ eſſet publica,nec notoria, aliàs ſecus,prout tenet dictus Petrus de Ancharra. in dict.repe.c.ea quæ ad finem.dicendo, ꝙ conſtitutio laicorum non poteſt diſponere cõtra cõcubinas clericorum,quia clerici infamarentur,procedit,quando occultè tenerent illas in concubinas.arg.in.ca.ſcripturis.96.diſtin.Secus ſi eſſent notoriæ.& ita dicit ſe conſultum ab illuſtri domino Carolo de Mala teſtis de Arimino,& in facto reſpondiſſe quod refert, & ſequitur Andre. Siculus Barb.in.c.eccleſia ſanctæ Mariæ.de conſtitu.column.11.& ſequitur quoq; Feli.in cap. ſi concubinæ.de ſenten.excom.dicendo, ꝙ iudex ſecularis poteſt punire concubinas clerici, ſi eſt concubina notoria.Secus ſi eſt occulta, quia tũc epiſcopus poteſt prohibere.& ideò rectè fuit dictum in noſtro text. *Manceba publica.* & ſequitur Ioan.de Anna.in rub.de adulte.2.colũ.verſic.& faciunt prdeicta.ad.q.vbi ait, ꝙ publicã,& notoriam concubinam clerici iudex ſecularis põt punire, & ſtatutum facere contra tales. quia clerici enim publicè concubinas retinentes, grauius puniuntur,quam alij ſimplices fornicatores.c.præter hæc.32.diſt.&.c.veſtra.de cohabi.cleri.& mulierũ.&.in.l.eum qui probabilis. C. de epiſcopis & cleri.& in auth.de ſancti.epiſcopis.§.presbyteros.colla.9.& Stepha.& Aufre.in tract.de poſte. Secul.regula ſecunda.nu.34.tomo.5.tracta.foli. 431.idem tenet dicendo,ꝙ princeps ſecularis poſſit facere ſtatũta pœnalia cõtra manifeſtas & notarias concubinas clericorum:quia in hoc honeſtas eccleſiæ non maculatur,ſed potius defenditur,& ſacri canones melius cuſtodiũtur, & quia dictæ concubinæ crimen ſacrilegij committunt, quod eſt crimen commune,iudex ſecularis in illo regno,illarum recipit cognitionem, & punit illas,ſicut in iſto:licet puniri poſſunt per iudicẽ eccleſiaſticum.vt per glo.Abb.in.ca.quiſquam. de cohabi.cleri.& mulieri.nume.4. ¶Et ꝙ opi. Anchar.maximam continet æquitatem. ¶Tamen dicit Anna.ꝙ iudex de facili in iſto caſu ad pœnam corporalem nõ debe proſilire:quia etiã adulteria hodie non puniuntur perſonaliter,ſed detruditur in monaſterio.C.de adulterijs.auth. ſed hodie & quia ſecundùm Ioan.de Anna. non videtur poſſe reddi ratio:quare hoc caſu nõ poſſit per iudicem ſecularem puniri,à cuius iuriſdictione non videtur exempta, ex eo, ꝙ deliquerit cum homine non ſubiecto ipſi iudici. allegat notata in.l.omnes populi.ff.de iuſtiti. & iur.nec per hoc,vt dictum eſt,offenditur libertas eccleſiaſtica,nec honeſtas clericorũ violatur. Imò iuuatur,& ſacri canones cuſtodiuntur.vt in.c.in adiutorium.1.diſtin. & in.c.1.de noui operi.enunt. ¶Præterea licet iura eximant à iuriſdictione laicorum clericos,& eorum familiam,vt notatur in ca.2.de foro cõpet.tamen appellatione familiæ, non numeratur concubina:nec mirum,quia nec iniuſta vxor.vt in.l.de iure.§.fi.ff.ad municipal. prout notant docto.in.d.c.2.vbi tenet Ioann.de
2 Imol.ꝙ concubina † clerici non gaudet priuilegio fori.& vi.per Fel.in.c.eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſtitu.colũ.76.verſic.decimoſexto.vbi per duas column. dicit aduertendum ad rationes & fundamenta Petri de Ancharra.in dict.conſilio. & in.d. regul.Et in ciuitate Plazentiæ, cùm ibi fuiſſem iudex,inueni quandam prouiſionem ſenatorum regalium,vbi expreſſè cauebatur, ſeu mandabatur,quòd epiſcopus illius ciuitatis, ſeu eius vicarius,& prouiſor, non cognoſceret contra dictas concubinas clericorum ſuper dicto cõcubinatu, ſed tantum modo iuſtitia ſecularis illius ciuitatis.¶Et rectè fuit decretum,& iuſſum

per dictos ſenatores regalis conſilij, & lex generalis debebat ſupra hoc promulgari. ¶ Secus eſt, quando occulte mecharetur cum clerico, quia tunc iudex ſecularis non poteſt eam punire, procedendo ex officio contra eam: quia iſto caſu clericus diſfamaretur, ſaltem infamia facti. vt Ioannes de Anania vbi ſupra. per tex. in cap. tantis. Daniel. 80. diſtin. & talis infamia eſſet valde periculoſa clericis. vt in cap. presbyteris. 2. q. 5. & de tali debet intelligi quod legitur Cõſtantinũ dixiſſe, ꝙ chlamyde ſua cooperiret clericũ peccantem. vt in cap. ſcripturis. 96. diſtinct. Hinc dicitur, ꝙ latentia peccata non habent vindictum. c. chriſtiana. 32. quæſt. 5. oportet enim cum fornicatoribus & peccatoribus viuere, ſicut Chriſtus cum Publicanis, & peccatoribus cõuerſatus eſt: & ſciens Iudam furem, non publicauit. iuxta ea, quæ habentur in c. multi. 2. q. 1. ꝙ eſt notandum ſecundũ Anna. vbi ſuprà. ¶ Sed an pœna iſtius
3 tex. habeat locum in concubina † clerici in minoribus beneficiati? Videtur ꝙ non, cùm iſta pœna ſit odioſa, & debet reſtringi. vt in c. odia. de regul. iuris. in. 6. ¶ Contrarium credit Palati. Ruui. in c. per veſtras. de dona. §. 21. qui incipit, Ex his patet. fol. 93. nu. 21. per id, quod notat Ioann. Andre. in regula. Nec culpa. de reg. iur. in. 6. in mercurialibus. loquendo in filio clerici in minorib⁹ beneficiati, quia nõ legitimatur per ſubſequens matrimonium, quòd eſt notãdum. & idem tenet Bal. in l. parentes. ff. de in ius vocan. nu. 2. verſic. tertia regula. quem vide, & alios docto. allegatos per d. Pala. Ruui. ¶ Et vide Bal. in c. ſi autem de cohabi. cleri. & muli. vbi tenet, ꝙ etiam ille, qui habet beneficium ſine cura, non poteſt habere concubinam. Secus ſi eſt clericus in minoribus, & nõ habet beneficium, quia non compellitur ad continentiam. vt Bal. ibi. ¶ Et adde, ꝙ ſi pote-
4 ſtas, ſeu eius familia inuenit † clericum cum ſua concubina in fragranti delicto, & ſic in proſtibulo, vel adulterio, poteſt capere ipſum ſic inuentũ, & captũ ducere ad epiſcopũ. ſecundũ Bald. in l. ſi qua per calũniam. C. de epiſcopis & cleri. verſic. ſed quero. & etiã ſi ſit inuentum cum habitu & tonſura. licet Innocen. in ca. vt famæ. de ſent. excommu. non firmet, ipſe firmat & Ioann. Andre. in c. 2. de crimi. falſi. nu. 4. tenet cum. Bald. nam ſi hoc permittitur cuicunq; priuato, ſecundum Innocen. multò magis permitteretur miniſtro reipublicæ. vt in l. 1. §. quies. ff. de offic. præfecti vigil. & per l. fi. C. de maledi. & math. & propter hoc quis non incidit in excommunicationem, niſi per dolum. vt in c. ſi quis ſuadente. 17. quæſt. 4. ſed hic non eſt dolus, quia fit propter quietem publicam, ergo ceſſat excõmunicatio.

per l. ſi quis in ſeruitute. ff. de furtis. * Et ibi Bar. & Anto. Gomez de delictis. tit. de cuſtodia reorum. num. 3. & tenet ſingulariter Peregri. in par. excommunicatio. q. 5. in glo. clericum. vbi etiam vi. an epiſcopus exhibere licentiam capiendi clericos delinquentes euntes de nocte cum armis. * ¶ Et idem põt capi clericus de nocte illicitè incidens à familia poteſtatis, & ſuo iudici præſentari. vt Bal. vbi ſuprà, & per additionatorẽ Ioan. de Anna. in d. ca. 2. ¶ Et licet poſſint capere clericũ, non tamen poſſunt eum laici verberare, nec torquere, etiam de mandato prælatorum ſecũdùm Ancharra. in c. vniuerſitatis. de ſenten. excõmu. Et facit quod notatur in cap. clericos. de ſenten. excom. lib. 6. quod eſt notandũ ſecundùm Ioannem de Annania. in dict. c. 2. num. 4. ¶ Et de materia an poteſt iudex ſecularis capere & detinere clericum repertum in crimine fraganti? dic, ꝙ ſic, per viginti horas ſecundùm Berna. & Ioann. And. in d. c. vt famæ. & Archi. in c. presbyter. 81. diſtin. & Luc. de Penna. in l. generali. C. de decurio. lib. 10. & Bernar. Laurenti. in tracta. de poteſtate ſeculari. ſuper eccleſiaſticas perſonas. num. 20. tomo. 5. tracta. folio. 442. vbi dicit, ꝙ iſta opi. eſt approbata conſuetudine. ¶ Et quoque dicit. numero. 19. quòd quando iudex laicus videt clericum ad alterius iniuriam præparatum, & non adeſt prælatus ſuus, ſi ipſum clericum aliàs compeſcere non poteſt, nam tũc poteſt eum ſine metu excommunicationis ligare, vel incarcerare, ſecundùm Innocen. in capitul. ſi verò. de ſentent. excommu. quem ſequitur Lucas de Penna. in d. l. generali. ꝙ nota.

SVMMARIVM.

1 *An concubina ſponſi de præſenti incurrat in pœnam legis.*

2 *Matrimonium ſolus conſenſus facit, nec eſt neceſſarium ductio ad domum, nec copula carnalis.*

3 *Statutum in vxore habet locum in ſponſa, & econtra.*

4 *Caſus in quib⁹ requiritur, quòd filius ſit velat⁹.*

5 *Mulier tranſiens ad ſecunda vota perdit tutelam filiorum. Idem ſi eſt deſponſata per verba de præſenti, licet nondum ſit cognita.*

6 *Concubina ſoluti an puniatur, & an mulier poteſt facere condemnare addmaſiam mariti.*

7 *Quæ ſit pœna coniugati tenentis concubinam.*

O caſado.

f O caſado. f Sed quid ſi eſt cõcubina
1 † ſpõſi de præſenti, an in pœnam iſtius tex. incurrat? Dic ꝙ ſic, quia ſolus
2 enim cõſenſus † facit matrimonium. vt in c. 1. & ca. ꝙ locũ. de ſponſa. & ca. ſi. de ſponſ. duo. & ca. ſufficit. & ca. cùm imitatur cum multis ſequẽtibus. 27. q. 2. & ca. vnico. de voto. libr. 6. & ad validitatem matrimonij nec de iure canonico, nec de iure ciuili eſt neceſſarium ductio ad domum, nec copula carnalis. vt voluit gloſſa. in l. cùm te. C. de dona. ante nupt. & text. in l. mulierem. & in l. deniq;. ff. de rit. nup. & in l. nuptias. ff. de regul. iuri. & eſt gloſſ. ſingula. in l. cui fuerit. ff. de condi. & demonſtra. & tex. iuncta glo. in verbo, concubinæ. in l. 3. ff. de donatio. vbi dicitur, ꝙ matrimonium dicitur, & maritus & vxor dicuntur contractis duntaxat ſponſalibus, per verba de præſenti, licet copula nõ interueniat. circa ꝙ vi. quæ latè dixi in ca. 1. in gloſſ. *Ni ſus mugeres.* ſupra eodem. facit glo. in §. pen. Inſtit. de excuſa. tuto. in verbo maritum. & ibi Ange. uu. 1. vbi ait, ꝙ ſtatu-
3 tum † in vxore, habet locum in ſponſa, & econtra. Idem tenet tex. in l. 82. in ll. ſtyli. & tenet Palat. in repeti. rubricæ. de dona. §. 55. qui incipit. limita ſeptimò. folio. 33. numero tertio cũ ſequẽtibus. eſt glo. in c. iuuenis. de ſponſali. & in capi. canonica. de ſent. excommu. Pau. de Caſtr. in l. non ſine. C. de bonis quæ liber. per Hippoly. de Marſil. in ſingula. 106. & in iſto caſu hoc tene, qa ſic practicatur, licet dictus Hippolyt. in conſili. 54. nume. 3. cum ſequentibus, tenet, ꝙ ſtatutum loquens in vxore, non habet locum in ſponſa, quia loquitur in ſucceſſionibus, ſicut dicimus in l. 47. de Toro, ꝙ ad hoc, vt filius ſit emancipatus
4 †, requiritur, ꝙ ſit velatus. & ſicut in caſu. l. 48. in eiſdem. ll. de Toro, ꝙ ad hoc, vt filius habeat vſumfructum bonorum ſuorum, requiritur, ꝙ ſit quoq; velatus, & ſic in caſibus ſpecialibus. vt habes alium in l. prima. titu. *De las ganancias.* for. ll. ſecundùm gloſſa. ibid. ¶ Et facit in ſimili huic quæſtioni: quia ſicut mulier tranſiens ad ſecun-
5 das † nuptias, perdit tutelam filiorũ. vt in l. matre. & in l. omnem. C. ad Tertullia. idem eſt ſi eſt deſponſata per verba de præſenti, licet nondum ſit cognita: tenet Montalu. in l. 3. titul. ſeptimo. for. ll. libro. 3. in gl. *Sin guarda.* & idem tenet ipſe Montal. in l. 13. titulo primo. eod. libr. 3. for. ll. in glo. *pierda.* & Bal. in d. l. omnes. loquendo in ſucceſſione, & in tutela. loquitur Bar. in authen. ſacramentum. C. quando muli. offi. tute. fungi. poteſt. nu. 3. allegando Specu. in ti. de tutelis. §. nũc dicendum. verſi. ſed necdum. & Alex. ibi in ad-

o caſado[f], la cõdene a pena de vn

6 ditio. ad Bar. ¶ Sed quid ſi eſt concubina † ſoluti, an puniatur? Dic ꝙ non, quia concubinatus inter ſolutos non eſt punibilis. vt Bar. & doctor. in l. in concubinatu. ff. de concubi. & Bald. in l. eam quam. C. de fideicõmmiſſis. 9. col. & eſt tex. ſingula. in l. 11. de Toro, ſed iubentur ſe parari ſub pœna iſtius tex. Nec inter ſe habeant conſortium in ſuſpectis locis & colloquium. argu. tex. in auth. ſi quis ei. C. de adulte. & in c. ſi quiſquam. de cohabita. cler. & mulie. & l. 12. tit. 17. par. 7. ¶ Quia cõiugati grauius peccãt in crimine carnis quàm ſoluti. vt Bal. in c. vt clericorum. de vita & honeſt. cleri. in fine. vbi quoq; dicit, ꝙ clerici græcorum, qui poſſunt habere vxores grauius peccãt tenẽdo concubinas, quàm clerici Romani, quia illi poſſunt prouideri ſibi de vxoribus, iſti nõ. * Sed quæ eſt pœna coniugati tenentis publicè concubinam, dic vt tenet Peregrin. in part. concubina. & Montal. in glo. ordi. in parte ſi coniugatus, ꝙ pro qualibet vice punitur in quinta parte bonorum ſuorum, quæ decem millia marauetinorum non excedant, & conſanguinei concubinæ eam recipiant, & ad eam maritandã prædicta habeãt: & ſi intra annum non honeſtè vixerit applicantur in certa forma iuxta. l. 3. tit. 15. libr. 8. ord. quæ eſt corrupta in applicatione pœnæ: nam illa applicat eam tertiam part. accuſatori, & tertiam iuſtitiæ: & debet & tertiam fiſco, vt patet per l. cõditam per regem Ioannem in ordina. de Biruieſca. Adde in propoſito, ꝙ mulier põt ciuiliter facere condẽnari amaſiam mariti, & condemnatã in carcerari, donec ſoluat, vt Peregri. in par. adulterium. q. 3. in gl. mulier. De quibus inquit vide dum Saly. in l. publia. C. ad l. Iuli. de adul. & vi. Pau. in l. iuſtitia. ff. de Iuſt. & iur. in fi. vbi officio iudicis ad inſtantiam vxoris compellitur maritus dimittere concubinam, & honeſtè viuere: & idẽ Pau. in l. ex ea parte. §. 1. ff. de verbo. oblig. & de dicto. Pau. in d. iuſtitia facit maximũ feſtum Sebaſtia. Sapia in additio. ad Abb. in c. cauſam in princi. de offic. delega. in additio. in par. maritali affectione. & idem Sapia ad eund. Abb. in c. tua nos. de iur. iur. in 1. additio. & ad hoc poteſt comparere coram iudice ſeculari, vel eccleſiaſtico, vt ibi per Pau. tamen nõ poteſt accuſare maritum de adulterio, quia non violat torum vxoris, cum thorum non habet, ſecus econuerſo per l. 1. C. de adulte. Paul. vbi ſuprà. in dict. §. 1. nume. 3. & vid. Pala. Ruui. in rub. §. 20. nu. 6. fol. 12. & tenet Angel. de maleſi. in part. *che adultera.* verſicu. quæro quid ſi maritus. & vi. in capitul. cum dilectus. de ordi. cogni. numer. 28. *

g **Marco.** g Idem tenet tex.in leg.23.titu. tertio.libro primo.in ordi.regali.& text.in pragmati.95.folio.88.in libro pragmaticarum.vbi vltra alias pœnas,talis concubina vnum marcum argenti debet ſoluere, tertia pars accuſatori, duæ verò regis cameræ. Et idẽ tenet leg.30.tit. decimoquarto. libro ſecundo. in ordin.regali. approbando dictã leg.23. & poſtea ſuperuenit tex.in.l.4.ti.15. libro octauo in eiſdem ordina. vbi pro prima vice ſoluet vnũ marcum argẽti, pro ſecũda exulatur à ciuitate, pro tertia publice flagelletur. Sed poſtea fuit cõditus iſte tex. qui ad literã ſeruatur,& practicatur, & dicta pragm. remiſsis dictis.ll.de Biruieſ. & Tolleti.

marco[g] de plata, y d' ſtierro de vn año d' la ciudad, o villa, o lugar donde viuiere, y de ſu tierra. Y por la ſegunda vez la condene a pena de vn marco de plata y deſtierro d' dos años. Y por la tercera vez ſea condenada a pagar vn marco de plata, y que le den cien açotes publicamẽte, y la deſtierrẽ por vn año. Y q̃ el corregidor, o alguazil, o otro juez q̃ lleuare publica, o ſecretamente marco, o marauedis algũos por razõ de lo ſuſo dicho ſin ſer ſentenciado, y executado el dicho deſtierro, y otras penas primero por ordẽ de como en eſte capitulo ſe cõtiene, pague por el miſmo hecho lo q̃ lleuo cõ las ſeptenas pa la nr̃a camara y fiſco, y ſea priuado[h] d'l officio.

h **Priuado.** h Alios caſus, in q̃bus iudex priuatur officio, poſui in.c.9.ſuprà eo.in gl. *Sola pena de la ley.*

Prat.ca.47.finis.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes falſi non debent remanere impuniti.*

2 *An de falſo puniatur quis, licet teſtimonium ſuum non habuerit effectum, & nemini noceat.*

3 *Falſum teſtimonium dicens ſine dolo, an puniatur.*

4 *An puniatur de falſo ille, qui verum tacuit ſicut ſi falſum dicit.*

5 *Celans inſtrumentum, ne veritas appareat, an puniatur.*

6 *An puniatur ille, qui accepit pecuniam, vt non dicat teſtimonium, vel vt dicat.*

7 *Teſtis qui depoſuit non iuratus, an committat falſum.*

8 *Si dictum teſtis eſt nullum ratione perſonæ, quia eſt infamis, impubes, vel excommunicatus, an puniatur ſi falſum dixit.*

9 *An põt vno eodem q; libello teſtes, qui depoſuerũt falſum, & ipſos producentes accuſari.*

a **NVeſtro conſejo.** a Auditores conſilij, & cæteri iudices prouidere debent † . vt falſi te-
1 ſtes.in cauſa ciuili, vel criminali non remaneant impuniti. ſimil.tex.in.l.36.in.ll.de Madrid. ¶ Et puniri debent, eo quia tribus perſonis offendũt, ſcilicet, deo, iudici, & proximo. vt in ca.1. de crimi.falſi.& tex.in.l.26.tit.11.par.3.in fin. ¶ Et pu-
2 niuntur de falſo, licet teſtimonium ſuum † non habeat effectum, putà, quia ex aliquo alio facto nõ valuit, vel quia aduerſarius melius probauit, & ſic iudex non fuit ſecutus dictum huius teſtis falſi, quia per hoc non releuatur, quin commiſit falſum, ſecundum glo. ibi in.d.c.1. Quod intelligit ibi Abb. nu.7. quando dixit falſus in forma teſtimonij, licet ex aliquo actu, vel facto non valuerit. Secus autem vbi non dixit in forma teſtimonij: vt quia ſolùm coram notario non præcedente mandato iudicis, quia tunc non poteſt dici falſus teſtis. vt per Bart.in.l.ſi quis legatum.ff. de falſis.verſ.iuxta.& hoc idẽ tenet Ioã.de Ann. ibi.4.col.verſi.in ea.gl. ¶ Et iſtã opi.Bar.Abb.& ſequẽtiũ credo veram, licet Hippolyt.de Marſil. in.l.1.§.præterea.ff.ad.l.Corneliam. de Sica.nu. 14.allegãdo plura iura dicat cõtrariũ. ſ. ꝙ ſi quis dixerit falſum teſtimoniũ doloſe, & illud teſtimoniũ nõ valuit aliqua de cauſa, vel dixit aliquid falſum teſtimoniũ, ꝙ nemini nocet, talis non punitur

nitur de falſo, allegando gloſſ.& doct.in.l.diuus Adri.ff.de falſis.& in.l.Deunus.C.eo.Bart.in.l. 1.§.fin.ff.eodem gl.in.c.quãto.de iur.iur. ¶ Quia tradita pro Hippolyt.de Mar.non obſtãt, quia intelliguntur quando non nocet. Secus eſt ſi dictum ſuum põt nocere, quia tũc punitur de falſo.tenet Angel. in tract. maleſi. in parte, falſario.verſi. quero quotmodis.nu. 3.allegando Bar. in.d.l. ſi quis legatum.& alia iura. & ibi Augu. ſti.de Ari.in additio.vbi allegat Bal.in.l.fin.C.ſi

Prætorũ. Caput. XLVIII.

OTroſi por que por no auer punido, y caſtigado los teſtigos que hã de pueſto falſedad, ſe ha dado occaſion, que otros hõbres de mala conſciencia ſe atreuan a deponer falſedad dõde ſon preſentados por teſtigos, por ende mandamos, que los del nr̃o cõſejo[a],

ex falſis inſtru.qui dicit, ꝙ ſi teſtis deponit nulliter, & nullũ præiudicium paratur aduerſario, nec aliqua vtilitas adducitur illi, qui produxit, ꝙ nihilominus punitur de falſo.per.l.3.§.1.ff. de falſis.& vide Ioan.Andre.in regula.Non eſt ſine culpa.de regu.iur.in.6. ¶ Facit tex.& Bald. ibi dicit eum ſingu.in.l.ſi falſo.§.codicillos.C.de falſ. per quem dicit, ꝙ falſus punitur, licet nemini dãnum inferat. ſufficit enim, ꝙ potuit damnũ dari. pro quo etiam allegat, quod habetur in.l.3.§. 1.ff.quod quiſq; iuri.& quod notat Inno. in. ca. ex cõquæſtione de reſtit.ſpolia.& ſufficit, ꝙ dãnũ inferat & noceat, vel quo ad ſemiplenã probationem, vel quo ad aliquod iudicium. vt Bar.in. d.l.Damus.& ibi Salyc.dicit, ꝙ ſufficit, ꝙ poſsit habere aliquem effectũ.& Bal.in.l.veluti.C.eodem dicit, ꝙ ſi falſum punitur, dummodo qualẽ qualem præſumptionem faciat. Idem voluit idẽ Bal.in rubri.C.de fide inſtr.15.col.verſi.ſed quæritur. vbi ait, ꝙ ſi quis ſcripſit falſam ſcripturam, licet illa non faciat plenam fidem, dummodo faciat aliquod adminiculum, punitur pœna falſi. Ad quod allegat.l.1.§.qui rationibus.ff.de falſis. prout tenet magis latè Ioann.de Anna.in.d.c.1. de crimi.falſ.5.col.in fi.vbi alia in propoſito adducit.& eſt tex.in.l.83.de Toro.vbi teſtis falſum deponens, licet ſuum dictũ nõ ſortiatur effectũ, punitur eadẽ pœna. Et vide tu quoq; dictũ Hippolyt.in.d.l.1.§.præterea.ff.ad.l.Cornel.de Siccarijs.nu.29.vbi quoq; dat cõcordiã & ſolutionẽ dicendo, ꝙ licet teſtis dicat falſum, q̃n eius dictũ eſt nullum, vel quando talis falſitas nemini nocet, nõ punitur.ſ.pœna ordinaria falſi.& ita procedant iura primo allegata, tñ talis teſtis punitur extraordinariè crimine ſtellionatus. Ita tenet Cy.in.l.1.C.de ſepulchr.violat.& Ioan.Andr.in regula.Non eſt ſine culpa.de regu.iur. in mercuria.& Albe.de Roſa.in tract.ſtatu.2.part.q.147. & dictus Ang.de Aretio.in.d.tract. maleficiorũ in.d.parte falſario.nu.21. vbi dicit, ꝙ crimẽ ſtellionatus eſt pœna pecuniaria. Et iſtam diſtinctionem ſupradictum dicit eã cõmunem dict⁹ Hyppoly.in.d. §.nu.29. quẽ vi. vbi refert alios eam dicẽtes cõmunem. ¶ Sed ſi quis ſine dolo
3 falſum † teſtimoniũ dixit, non punitur, vt ſi quis credit dicere veritatem, & iurat, nõ eſt periurus, licet veritas ſit in contrariũ. Ita dicit Bald.in.l.2. §.quod obſeruari.in.3.notabil.C.de iura.calum. quod ſequitur Petrus de Anchar.in.c.2. de iura. calũ.in.6.& ſequitur Feli.in.c.1.circa finẽ de litis cõteſta. vbi etiam ſubdit, ꝙ credulitas vehemẽs, habetur pro certitudine, ad quod allegat Innoc. in.c.fi.poſt mediũ.de iura.calumn.& Archidi.in ca.beati.2.q.7.tenet Hippolyt.de Marſi.in.d.l. 1.§.præterea.nu.23.ff.de ſicarijs.& idẽ tenet ipſe Hippolyt.in rubric.ff.ad.l.Cornel.de falſis. nu. 2.vbi latius hoc dicit.& ait, ꝙ licet Bald.in. d.l.2. §.quod obſeruari dicat, hoc non habere locum in teſte, qui deponere debet de veritate, ſed habere locũ in iuramento credulitatis, Bal.non recte loquitur ſecundum eam, quia etiam in teſte iſtud debet habere locum. Nam ſi teſtis iurat aliquid verũ eſſe, ductus iuſta credulitate, licet veritas ſit in cõtrarium, non debet dici periurus, nec falſus: & ponit exemplum in habente ſecũ mulierem inductam veſte virili, qui primò aſpectu videbatur vir, vt ſæpe iſtis temporibus cõtingit: & facio actum vel contractum coram illa muliere, teſtes autem ſuper hoc examinati, dicunt, ꝙ q̃n contraxit, erat mecum in ſocietate quidã homo, ſeu quidam vir, an ſint periurij, quia illa erat fœmina? Certè non. vt ibi latè per Hippolyt. vbi
4 alia exẽpla ponit. ¶ Quoq; dic, ꝙ ita punitur † de falſo ſi verum tacet, ſicut ſi falſum dicit text. eſt in.c.1.de cri.falſ.cõcordat quod notatur in.l. presbyteri. C.de epiſcopis, & clericis, traſumptiuè.in.c. presbyteri.5. q.vlti.& ibi plenè per Archidi.& Bar.& Iaſ.in.l.præſcriptione. C.ſi cõtra

 ius

ius vel vtilit.publicam.nu.3. Quod intelligitur,
quando interrogatus ſuper certo articulo,& di-
cit ſe nil ſcire,vel quando iurauit dicere puram,
vel merã veritatẽ,& multa tacuit.vt in.c. dilecti
de accuſa.Secus aũt vbi non iuraſſet, vel nõ fuiſ-
ſet interrogatus,tũc enim non tenetur, ſi non di
xit veritatẽ,qa teſtis non debet eſſe verboſus,ſa
tis enim eſt,ꝙ ad interrogata reſpondeat. prout
Abb.in.d.ca.1.nu.3.&.4.& idem tenet Feli.in.c.
cauſam.de teſti.cogen.verſic.ſed iſtud limitatur
primò.¶Et Abb.vbi ſuprà dicit idem eſſe de te-
ſte,qui ſtudioſè aſsignat cauſam non cõcluden-
tẽ.& idẽ,qn teſtis dicit ſe non recordari.prout te
net Iaſ.in.d.l.præſcriptione.num. 4. Secus ſi eſt
probabilis cauſa obliuionis.vt Ioã. de Anna. vbi
ſuprà.Et idem dic in notario, qui principaliter.
omittit ſcribere.allegat Iaſ.vbi ſuprà.Bal.in.l. fa
cultas.circa finem.C.de iure fiſci.lib.10. ¶Quo-
q; intellige verum,ꝙ teſtis,qui tacuit veritatem,
punitur de falſo,ſi iurabit, quia ſi nõ fuit iuratus
non tenetur de falſo,tacendo veritatem. ſecũdũ
Bal.in.c.ſi qui teſtiũ.in.2.col.de teſti.& in.c.1.ſi
de inueſtit.inter domi.& vaſallos oriatur. in vſi.
feudo.nu.5.& vi.tex.in.l.1.tit.7.par.7.vbi ſingu
lariter ponũtur modi cõmittẽdi falſum.¶Tamẽ
dicit Bal.in.l.data opera.C.qui accuſa. non poſſ.
10.col.& in.d.l.presbyteri.ꝙ rõne doli punietur
pœna criminis ſtellionatus. per. l.3. ff. de crimi.
ſtellio.ſed iſta limitatio impugnari põt ſecũdùm
Feli.vbi ſuprà verſic.2. limitatur.quia eo ipſo,ꝙ
aſſumpſit officiũ teſtificandi, non attẽditur , an
iurauerit,vel non,ad hoc vt puniatur de falſo,ſe
cundùm Bart. in.d.l. ſi quis legatum.ff.de falſis.
¶Quoq; intellige,niſi taceat veritatẽ,ex eo,quia
ſubtrahit ſe à teſtificando:quia licet peccet, non
tñ punietur vt falſarius.vt Bal.in dictis locis. ma
ximè in.d.l.presbyteri,quia nondũ videtur eſſe
talis,niſi pecuniam accepiſſet,vt ſe ſubtraheret.
vt in.l.1.§.ſed & ſi quis. ff. de quæſtio. & ibi no-
tat Bar.tradens practicam procedendi contra ta-
lem teſtem,& pro hac limitatione vi.gl.plenam
in.c.notificamus.35.q.6.quæ dixit, ꝙ teſtis non
punitur de falſo anteaquam dixerit teſtimoniũ.
& eam notat Bal.in.d.l.data opera.¶Et adde, ꝙ
teſtis tacẽs veritatem debet puniri criminaliter,
& tenetur ciuiliter ad intereſſe partis.ſecundùm
Bal.in.d.l.nullum.C.de teſti.1.col. ſecũdùm Fe
lin.vbi ſuprà.& aliquid per additio.Abb.in.d.c.
1.& has limitationes Fel.ponit vnico verbo Ioã.
de Anna.vbi ſuprà.2.col.¶Vbi quoq; ponit,qd
5 de eo,qui celauit aliquod † inſtrumentũ,ne veri
tas appareat.dic vt habetur in.l.Paulus.ff. de fal
ſi.vbi habetur,ꝙ qui ſubtrahit inſtrumẽtũ, non
incidit in pœnam falſi, niſi ſit teſtamẽtum. Sed
ſi quis furatur & corrumpit inſtrumentum,quia
ponit in igne,vel alio modo deſtruit,pro quoli-
bet inſtrumento ſubtracto.& ita deſtructo quis
incidit in pœnam falſi.vt ibi per Bart. qui etiam
proſequitur,an,& quando qui celat aliquod , vt
verum non appareat,incidit in pœnã falſi.¶Sed
6 quid ſi accepit pecuniam †,vt non diceret teſti-
moniũ,vel vt dicat teſtimoniũ,an teneatur pœ-
na falſi?Dic ꝙ ſic.vt tenet Abb.in.d.c.1.in fin.de
quo per Bar.in.l.1.ff.de falſis.¶Circa quod adde
vnum dictum ſingula.Bal.in.c.1. ſi de inueſtitu.
inter domi.& vaſal.oriatur.in vſi.feudo.num.7.
vbi ait,ꝙ teſti,qui accepit pecuniam,ne teſtimo
niũ dicat,creditur,ex quo productus eſt in cauſa
per eum , in cuius præiudiciũ pecuniã accepit.
quod dicit eſſe menti tenendũ.pro quo facit qd
habetur in.d.l.1.ff.de falſi.vbi Bar. inſtruit aſſeſ-
ſorem,qui fecit proceſſum cõtra tales teſtes, qui
acceperũt pecuniã,ne teſtimonium dicant,quia
poterit illos tanquam corruptos punire leg.Cor
nelia.de falſis.¶Quid ſi teſtis deponit,non iura-
7 tus † an cõmittitur falſum?Bar.in.d.l.legatũ. ff.
de falſis.2.col.verſi.quæro.tenet ꝙ ſic, & idẽ te-
net Alex.ibi in additio.ad Bar.Idẽ tene Ioan.de
Pla.in.l.1.C.de petitis.bono.ſubla.li.10.nu.5. &
tenet in expreſſo Abb.in.c.de teſtibus. de teſti.
nu.9.Tamẽ doctor del Caſtillo in.l.83.de Toro.
in gl.*en las otras*.dicit,ꝙ non teneatur de falſo.ſed
pœna ſtellionatus.vide tu Bal.qui iſtam.q. alter
cat in.l.1.C.de ſepulchro violato.& idẽ Bal.in.l.
iurisiurãdi.C.de teſtibus. dicit ꝙ in hoc veritas
eſt,ꝙ ſi nullo modo iurauit,& punitur crimine
ſtellionatus,non crimine falſi:aut iurauit,ſed mi
nus ſolẽniter , & tunc punitur pœna directa le-
gis Corneliæ.de falſi. quia licet teſtificatio non
habeat effectum,tamen habet figuram eſſe,iura
mento aũt non interueniente,non habet figurã,
nec ſubſtantiam,& ideò non punitur ex hoc,qa
offendit aures iudicis, & ita dicit eſſe tenẽdum.
quam diſtinctionem videtur tenere Ioan. de An
na.in.d.c.1.4.&.5.col. ¶ Quibus adde vnũ dictũ
notabil.Bal.in.d.l.1.C.de ſepul.vio.vbi ait , ꝙ ſi
8 dictũ teſtis eſt nullũ † rõne perſonæ , putà quia
eſt infamis,vel quia eſt impubes,vel excõmuni-
catus,licet talis teſtis dixerit falſum,non punie-
tur de falſo,& nimirum:quia dictũ teſtis eſt nul-
lum ratione formæ,pro forma aũt requiritur, ꝙ
perſona teſtis ſit idonea ad teſtificandum.vt in.l.
3.in principio.ff.de teſti.quod dictũ Bald.ſequi-
tur Lanfran.de Oria.in.c.quoniã contra. de pro
batio.in parte,teſtiũ depoſitiones.nu.84.in fin.
Idẽ tenet doctor del Caſtill.in.l.83.de Toro. ver
ſicu. ad eum. vbi alia iura allegat.vbi de materia
periurij vide.¶Et an ſi poteſt vno eodemque li-
bello

9 bello quis accuſare † teſtes,qui depoſuerunt fal
ſum , & producentem ipſos ? Vide Hieronym.
Calcul.Hiſpanum in additio ad Angel. de Are-
tio.in tracta.maleficiorum.in parte, erat quere-
lam Titij.in additio.quæ eſt in verſiculo.quæro
amplius.numero.65.1.col.cum ſequenti.

S V M M A R I V M.

1 *Periuros & falſarios,qui iudices poſſunt pu-*
niri.
2 *Periurus an poteſt puniri ex eodem proceſſu.*
3 *Periurus,& falſarius non poteſt condemnari*
ſine citatione.
4 *Si periurus eſt punitus iudicis officio,an poteſt*
iterum accuſari.
5 *Si clericus dicit periurium coram ſeculari iudi*
ce,an poteſt per eum puniri. Et quid ſi laicus
deponit falſum corã epiſcopo,an epiſcopus pu-
niat eum.Et quid ſi teſtis depoſuit falſum in a-
lio territorio ad requiſitionem iudicis requi-
rentis.

b Qualeſquier juezes. [b] Sci-
licet
1 ordinarij †, quia iſti habent mixtum & merum
imperium,& poſſunt punire periuros , & teſtes
falſos ordinariè,& extraordinariè,& in hoc non
eſt dubium ſecundùm Abb.in.c.1. de crimi. fal.
nu.9.& ibi Ioan.de Anna.6.colũ.& tenet Barto.
in.l.nullum.C.de teſti. & ſic , ꝙ iudex ſecularis
poteſt punire periurum pœna iuris ciuilis doct.
in.c.teſtimonium.de teſtibus.& Ioan. Andre. in
capi.cum.C.laicus.de foro compet.in.6. in no-
uella.& in.c.licet mulieres.de iure iur.eod. libr.
& Anto.in capitulo.cùm ſit de foro competen.
& vi.Roma ſingula.421.¶Sed ſi eſt iudex cauſa
rum ciuilium tantùm,eſt dubium.quia Bart.in.
d.l.nullum.credit,ꝙ licet talis iudex non poſsit
de crimine cognoſcere,tamen contra eum , qui
coram eo committit falſum,vel dicit falſum tan
quam teſtis,vel producit falſam chartam, pote-
rit procedere,quia per illam legem eſt data ſibi
iuriſdictio remota omni fori præſcriptione. Sed
ipſemet Barto.in.l.diuus.la.2.ff.de falſ.in fine.te
net contrarium eius , quod dixit in dicta. l. nul-
lum.allegando Innocen.in.c.penul.de pœnis.&
melius in.c.dilectus.eodem tit.vbi ad literam te
net,quòd ſi non habet authoritatem puniendi,
debet remittere ad maiorem iudicem,& hoc pu
tat verius. Et pro iſta opinione Bartol. eſt text.
expreſſus in.l.42.titu.16.partit.3.in fine. ¶Abb.
tamen in.d.c.1.de cri.fal.nu.9.tenet contra Bart.
in.d.l.diuus.& dicit,ꝙ eſt verior opinio , ꝙ poſ-
ſit eum punire extraordinariè.per dic.l.nullum
& dicit,ꝙ ſentit Specula.in ti.de teſte.§.primo.

y el preſidente, y
oydores , y otros
qualeſquier [b] jue-
zes prouean como
ningũ teſtigo falſo
en cauſa ciuil y cri

verſicu. ſed nun
quid iudex. nu.
47.& hoc in or-
dinario.¶Dele-
gatus verò prin-
cipis quoq; põt
punire extraor-
dinem.vi. gloſſ.
Montal. in. d.l.
42. dictæ parti-
tæ. ¶ Sed delega
tus inferioris de
bet remittere puniendum ad delegantem.vt te-
net Abb.vbi ſuprà.ſequendo diſtin.Ioan.Andr.
¶Ange.tamen in.d.l.nullum. dicit quaſi idem,
quod Abb.dicendo , ꝙ ſi eſt ordinarius , & vult
procedere via ordinaria ad impoſitionem pœnę,
& non poteſt,quia ipſe caret imperio , quia ſolũ
cognoſcit de ciuili,ſi verò vult eum punire ex-
traordinariè,& inferri ſibi extraordinariam pœ
nam,& tunc poteſt.Nec obſtat ſecundum eum
dict.l.diuus.& dictum Bartol.ibi. quia ibi vole-
bat iudex aliam pœnam inferre,quàm ſtatutam
per.l.Corneliam propter immunitatem crimi-
nis,& ideo non poreſt,ſed reſcribit principi , &
ſic potes intelligere dictum Bart.&.d.l.partitæ.
¶Sed ſi eſt delegatus,non cognoſcit , ſed remit-
tit ad delegantem ſecundùm Angel. ibi. Quod
intelligo ſecundùm Abb.vbi ſuprà ſi eſt delega-
tus ab inferiore: Secus ſi à principe , quia poteſt
punire,& hoc credo verius. & cum hoc videtur
tranſire Ioan.de Anna.in.d.c.primo.ſi.colũ.Sed
ſi iſte delegatus inferioris cognoſceret non ordi-
nariè ad pœnam infligendam, ſed ſi ageretur de
repellenda perſona ratione inhabilitatis,tunc de
legatus cognoſcet de tali crimine. Ita tenet Pe-
trus de Ancharran.conſilio. 173. incipiente circa
primum.ſi.colũ.prout tenet additio. Abb.in. d.
c.dilectus.de pœnis.¶Sed circa iſtũ text.quæri-
tur iudex,corã quo vẽtilatur cauſa de neceſsita-
te iuris,vel de cõſenſu partiũ remiſsit examina-
tionẽ cuiuſdã teſtis cuidã iudici,vbi degit teſtis,
qui falſum depoſuit:quis erit iudex in puniẽdo,
an iudex cauſæ , qui remiſsit examinationẽ , an
iudex corã quo depoſuit?Dic ꝙ iudex cauſæ, q
receptionem cõmiſit,eſt iudex,licet teſtis depo
ſuerit falſum extra territoriũ ipſius iudicis. vt te
net Bal.in.d.l.nullũ.n.6.quia tũc eſt effecto ſub
ditus illius iudicis ratione delicti , licet deponat

extra territorium cum effectus ſui teſtimonij
confertur intra territorium,& quia iudex extra
territorium recepit illum teſtem vice & nomine
iudicis cauſæ,& ex ipſius commiſsione.vnde eſt
proinde, ac ſi iudex ipſius cauſæ illum recepiſ-
ſet.Hoc dictum Bal.ſequitur Hippolyt.de Mar
ſil.in repet.l.ſi.ff.de iuriſ.om.iudi.nu.145.& te-
net Ioan.de Anna.in.d.c.1.ſi.col.¶Quinimo ta-
lis teſtis periurus ex eodem proceſſu poteſt pu-
2 niri†.vt tenet Angel.in.l.2.§.ſi publico.ff. ad.l.
Cornel.de adulterijs.in fine.dicendo,ꝙ cũ teſtis
deponit falſum,vel ſi in iudicio producitur falſa
charta ad probationem falſæ cauſæ poteſt ſequi
punitio extraordinem ex eodem proceſſu.per
d.l.nullũ.& per.c.cùm dilectus.de ord.cogni.in
fin.idem tenet latè Bar.in.l.ſi quis obrepſerit.ff.
ad.l.Cornel.de falſ.in fine.quem vide. ¶ Sed in
quantum Angel.tenet,ꝙ poteſt condemnari ex
eodem proceſſu contrarium tenet Bald. in.l. ꝙ
euitandi.nu.1.& in.leg.mercalẽ.C. de conditio-
ne ob turp.cauſ.vbi ait,quòd nõ ex eodem pro-
ceſſu, & eadem inſtantia, ſed erit locus alia de-
nuntiatio,& eam probare per ſuam cõfeſsionẽ,
vel per delictum.& licet Bald.in dict.l.nullum.
numero quarto.dicat,quòd periurus punitur ex
eadem inſtantia,ex officio debet intelligi, ſcili-
cet,de nouo procedendo contra eum per acta fa
cta in prima inſtantia,& tunc datur periuro ter-
minus ad faciendã ſuã defenſionẽ.vt tenet Bart.
in.l.athletas.§.calũniator.ff.de his qui not.infa-
mi.nu.6.& tenet Abb.in.c.cùm ſuper.de cõfeſ-
ſis.nu.12.vbi tenet,ꝙ quando incidentur ex pro
ceſſu conſtat confeſsio, & ex ea poteſt condẽna
ri,poteſt iudex inchoare nouũ proceſſum, & ad
ducere illã confeſsionẽ ad probationem delicti.
de quo per Abb.in.d.c.dilectus.de ordi.cog.nu.
28.& ibi per additio.de materia.nu.29.¶Et licèt
ſit falſus,& liqueat iudici,non põt eũ condẽnare
3 †ſine citatione:quia quãdo factũ eſt tale,in quo
certæ perſonæ condemnatio exigitur,tunc quã
tuncunq; ſit indicij notorium, non procedit ad
condemnationem,non præmiſſa citatione. Ita
Bald.quem vide in dic.lege presbyteri.C.de epi
ſcopis & cleric.numero.10. ¶Qua punitione fa-
4 cta†,præcluſa eſt via accuſandi ad pœnam ordi
nariam.ſecundùm Angel.vbi ſupra.in dicto.§.ſi
publico.allegando Cyn.in.l.vbi pactũ.C. de trã
ſa.Bart.in.d.l.nullum. reprobando gl. ibi per.l.
ſenatus.ff.de accuſ.Bal.ibi.num.4.dicit,ꝙ eſt ve
rum,ſi fuit impoſita integra pœna,aliàs ſecus.Et
ſic trãſit Ioan.de Anna.in.d.ca.1.colũ.4.vbi hoc
altercat allegãdo Ange.in repet.l.ſi vacantia.C.
de bonis vacan.lib.10.in decimo mẽbro. vbi iſtũ
articulũ pro & contra examinat,& concludit,ꝙ
pœna ordinaria non tollitur in eo, ꝙ eſt plus in
ordinaria,& ita dicit de facto ſe cõſuluiſſe. & ſic
videtur intelligi dictum Bal.in.d.l.nullũ.in fin.
vbi ait,ꝙ punitio facta per iudicẽ, qui cõmiſsio-
nem remiſsit,excludit iudicẽ,qui dictũ eius rece
pit.de quo ibi per eius additionatores.¶ Sed q̃d
ſi coram iudice exceptionem falſi quis oppoſuit
an ipſi excipienti ſit præcluſa accuſandi via de
falſo? Bart.in.d.§.ſi publico.in fine.bene decla-
rat,dicendo vt iudicio pendente non ſit præclu-
ſa via,ſed ſi punitus eſt falſator,præcluſa eſt via.
Secus non eſt punitus,quia tunc non eſt via præ
cluſa:quia exceptio fuit oppoſita ſolùm ad re-
pulſam.Secus ſi vt fiat punitio ſecundum Ang.
ibi in fine.¶Sed quid ſi clericus dicit periurium
5 †coram iudice ſeculari,an poteſt puniri per iudi
cem ſecularem?Dic ꝙ non.per.c.dilecti.de foro
compe.licet contrarium teneat Bald.& non be-
ne in.d.l.nullum.nu.6.verſi.quæro hic de cleri-
cis.vbi dicit,ꝙ eſt ſpeciale,vt clericus delinquen
do in iudicio ſeculari aſtringit ſe foro ipſius, q̃d
dicit menti tenendum,quia hoc eſt contra ſic di
ligenti.de foro compe.& dictum ſuo procedit,ſi
clericus vacillauerit,vel falſum teſtimoniũ dice
ret coram iudice eccleſiaſtico,non ſuo proprio,
vt voluit Cy.& probatur in.d.c.dilecti.& Salyc.
in.d.l.nullum. verſic.quæro an hæc lex habeat
locum in clerico teſtificante?Et dicit, ꝙ indubi-
tanter credit, ꝙ ſi clericus teſtificatur coram iu-
dice eccleſiaſtico, illa lex habet locum, etiam ſi
clericus eſſet exemptus,quia tunc perdit priui-
legiũ exẽptionis.per illum text.& per.l.pen.ff.
ſi quis in ius voca.non ierit. Sed ſi teſtificaretur
coram iudice ciuili,& ſeculari dicit.Secus per id,
quod habetur in.d.c.ſi diligenti.& in auth. cleri
cus.C.de epiſ.& clericis.Et hanc opinionẽ tenet
Matthæ.de Afflictis deciſi.Neapoli.230.in ordi-
ne referendo opiniones plures:quia iſta eſt ma-
gis ſecura quo ad cõſcientiã.& idem tenet Areti
nus in tract.maleficiorũ.in verbo,falſario.& Au
guſti.ibi in additio.& Bar.in.d.l.diuus.ff.de fal-
ſis.¶Fatetur tamen, ꝙ debet eum remittere ad
iudicem eccleſiaſticum.quod ſequitur Ioann.de
Anna.in.d.c.primo.1.columa.& vi.eundẽ Ioan.
de Anna.in.c.1.de calumniato.ſi.colum.allegan
do Ange.in.l.1.C.de calumnia.vbi dicit,ꝙ ſi ille,
qui depoſuit falſum fuiſſet clericus, vel laicus,
qui coram iudice maleficiorum laico falſum tu-
liſſet teſtimonium, tunc potuiſſet per officium
nobile eum punire, quia tunc procederet tan-
quam ſuper quodam notorio apparente ſibi ex
actis,nam tunc poſſet inquirere.per notata in.c.
qualiter & quando. el.2. de accuſatio. & in.l. ea
quidem.de accuſa.& ita dicit,quòd vidit pluries
ſeruari,

ſeruari,&practicari.& eſt perpetuò menti tenẽ
dum,quia ſecundum eum faciet tibi magnũ ho-
norem.Quod ego intelligerem, quando nõ pro
ceditur contra clericum,quia tũc remittitur, vt
dictum eſt.& tenet.l.ſi.tit.16.parti.3.¶Sed ſi lai-
cus depoſuit fal
ſum coram epi-
ſcopo,an epiſco
pus,vel eccleſia
ſticus iudex co-
ram quo depo-
ſuit,poteſt eum
punire? Dic ꝙ
ſic,& in hoc non eſt dubium, quãdo punit eum
pendente iudicio.vt in dicta.l.nullum. & tenet
Ioan.de Anna.in dicto capitul. primo. de fal.in
fine.& in capitul.primo de calumnia.ſi. colum.
¶Secus ſi poſt finitum iudicium vult illum pu-
niri,quia tunc non poſſet de delicto laici directò
cognoſcere,ſed debet agi coram iudice laico. de
quo per Bart.in.l.prima.C.de calumnia. vbi ait
quòd officium mercenarium epiſcopi,quo po-
terat illum punire expirauit,lata ſentẽtia. quod
ſequitur ibi Angel.allegans.l.quarta.C.depoſi-
ti,& lex.prima.C.de iudi. Quod procedit ſecun
dùm Bald.ibi.etiam ſi epiſcopus reſeruaſſet ſibi
poteſtatem puniendi in ſententia, quia non po-
teſt ſibi reſeruare ea,quæ ſicut iuriſdictionis, li-
cet poſsit illa, quæ non ſunt iuriſdictionis, pu-
tà taxationem expenſarum iuxta ea, quæ ha-
bentur in.l.terminato. C. de fru.& litis expenſ.
& quòd taxatio expenſarum non ſit iuriſdi-
ctionis. patet, quia poteſt committi tabellio-
ni.vt in lege. inſtat. C.de iure fiſci.libro decimo
prout tenet Ioannes de Anna. in dicto capitu-
lo.primo de calumniato. quod nota. ¶ Adde
tamen,quòd ſi teſtis examinatus extra territo-
rium iudicis alicuius cauſæ ad requiſitionem
ipſius iudicis, quòd ſi talis teſtis falſum depo-
ſuerit, poterit puniri per dictum iudicem di-
ctæ cauſæ, licet teſtis depoſuerit falſum extra
territorium ipſius iudicis. Ita Bald.in.l. negan-
da ſexta columna. C. qui accuſatio. poſſunt. &
tenet Hippolytus de Marſili.in repetitio. l. fin.
ff.de iuri.omni.iudi.numero. 145. & idem tenet
Ioan.de Anna.in capitulo.primo de crimi. falſi.
fina.columna.& vid.ſingulariter Bartol. in capi-
tulo nono. in ſuo aureo reperto. in parte falſa-
rio.verſicu.ſeptimo vbi de hoc. tamen dicit Bal.
in.l.ſi vt præponitur.ff.de fideiuſſori, quòd iu-
dex vterq; poteſt cognoſcere,& præuentio facti
ab vno,excludit alium,& ſi ſit cõdemnatus vtro
bique,melior eſt conditio condemnantis, & exi
gentis pœnas.

minal que dẽ ſin pu
niciõ[c],y caſtigo,y q̃
en eſto ſe tẽga mu-
cha diligencia.

SVMMARIVM.

1 *Falſum deponens in criminali,qualiter punia-
tur.nu.3.*
2 *Poteſtas compellens teſtem ad deponendũ fal-
ſum punitur,ſicut ſi non admittit defenſiones
iuris.*
4 *Falſus teſtis debet puniri,ſiue ſecuta fuerit con
demnatio contra illum,quem falſe depoſuit,ſi-
ue non.*
5 *Teſtis falſus in cauſa ciuili, quomodo punia-
tur.*
6 *Teſtis falſus,in caſibus, in quibus poteſt accu
ſari de periurio, in eiſdem caſibus incurrit in
famiam.*
7 *Periurium,an infamet ante ſententiam.*
8 *Teſtis falſus,licet corrigat dictum ſuum,nõ ex
cuſatur à pœna falſi.*

c **Punicion.** c Qualiter aũt puniatur te
ſtis falſum deponẽs in cri-
1 minali†?Dic quòd punitur pœna talionis.vt eſt
tex.in.l.1.§.1.ff.ad.l.Corne.de Sicca.glo.ordi.in
c.primo.2.q.3.& tenet Bal.in.l.presbyteri.nu.9.
C.de epiſcopis & cleri.idem Bald.in tit. de pace
tenen.& iura.fir.in.§.in iniuria.nu.20.in vſi. feu
do.vbi dicit.ꝙ illa lex prima.ff.ad.l. Cornel. de
Sicca.ſingulariter probat,ꝙ falſus teſtis in caſu
homicidij punitur tanquã homicida,ſi depoſuit
contra innocentem dolo malo. Iſtud voluit etiã
in tit.de pace tenenda.in.7.colum.verſi.ſcias vbi
ait, ꝙ teſtis falſus de iure communi punitur ea-
dem pœna, qua puniretur reus de crimine inten
tato,putà capitis,vel furcarum.Idem dicit Bald.
in.l.data opera.C.qui accuſa.non poſ.10.colum.
verſicul.ex his interpoſitis.vbi ait,ꝙ falſus teſtis
pœna talionis tenetur.vt eſt dictum.& ideo pu-
nitur morte,vel mẽbri abſciſsione, pro quo alle
gat notata per gloſſ.in ſumma.2. q.3.& idem te-
net Iaſ.in.§.Itẽ ſi quis poſtulãte. Inſtit. de actio.
nu.64.& eſt vera opinio,& de iure regio confir
matur per tex.in.l.83.de Toro.& tenet Mõtalu.
in.l.42.tit.16.par.3.in gl.magna.poſt mediũ.ver.
Itẽ nota ꝙ teſtis falſus.¶Ex quo infert Bar.in.d.
2 l.1.ad.l.Cor.de Sicca.ꝙ eadẽ pœna punitur† po
teſtas compellens teſtẽ ad dicẽdũ falſum. ¶ Cui
eſt addendus tex.in.l.1.§.ſi.ff.ad.l.Iulia. pecula.
vbi poteſtas non admittens defenſionem iuris,
punitur, ac ſi non admitteret defenſiones veræ
innocentiæ,& non eſt alibi ſecũdum Bald. in.d.
l.presbyteri.num.9.¶De iure aũt Partitarum ſi

3 eſt liber, exulatur†, ſi eſt ſeruus occiditur. vt in l.6.tit.7.parti.7.& tex.& ibi Bart.in.l.1.§.fin.ff. ad.l.Corneli.de falſis.& tenet Iaſ.in.l. ſi duo.§. fi.ff.de iure iurand.nu.6.vbi ait, ꝙ teſtis falſus in cauſa homicidij debet puniri pœna homicidij. ſi vero fuit periurus in alijs caſibus. tunc puniri debet lege Cornelia. de falſis, quæ eſt deportatio cum publicatione bonorum, etiam ſi teſtimonium falſarij non habuit effectum. ¶ Vide tu Guidonem papam. deciſio.44. vbi tenet, ꝙ debet ſimilis pœna puniri. per allega.l.1. & per gl. Decreti.in.c.rex debet.23.q.5.& ſic dicit, ꝙ ſi teſtis falſò deponat in crimine publico tantùm, & non capitali, tunc non debet talis teſtis pœna capitali puniri, ſed incidit in crimen falſi. per. dict. legem primam.§.primo.ff.de fal.ita declarat gl. in lege prima.§.præterea.ff.de ſiccarijs. ſuper verbo, publico iudicio. & ſic ꝙ omnia iura ſupradicta quaſi videntur concordare cum.d.l. Taurina, quæ ad literam ſeruatur. ¶ Et talis teſtis fal-
4 ſus debet puniri†, vt dictum eſt, ſiue ſecuta fuerit condemnatio contra illum, contra quem falſe depoſuit, ſiue non. vt voluit glo.in.d.capi.primo.de crimi.fal.& tex.in.d.l.83.de Toro. & ita fuit concluſum in parlamento Gracionepolit. vt tenet.d.Guido. vbi ſuprà. & dicit, quòd propterea fuit in furcis ſuſpenſus quidam falſus teſtis, & quòd ſimilis ſententia fuit lata per Danielem prophetam, qui condemnauit ad mortem duos, qui falſò depoſuerunt beatam Suſannam in adulterio reperiſſe, vt legitur ſancta ſcriptura.
5 Daniel.c.13. ¶ Quid in cauſa ciuili† an in ea falſo deponens puniatur? Dic ꝙ glo.in.d.c. rex debet.23.q.5.tenet, ꝙ notetur infamia. vt in.l. ſi qs maior. C.de trãſactio. aliàs ſolum Deum habeat vltorem. vt in.l. ſecunda.C.de rebus credi. ¶ Vel quoque poteſt fuſtibus caſtigari. vt in.l. ſi duo. §.vlti.ff.de iure iuran.& gloſſ.in dicto capitulo. rex debet.& tenet Specula.in titulo.de teſte. §. primo. verſicu. ſed nunquid iudex.num.47. vbi ait, ꝙ iudex ex officio ſuo poteſt falſum teſtem punire pœna.l. Corneliæ. de Siccarijs. & etiam extraordinem, ſcilicet, verberibus puniri, & idẽ tenet Henri.in capit.primo de crimi.fal.& gloſ. in.c.rex debet.23.q.5. Et idem tenet Montal.in. l.9.titulo octauo.libro ſecundo.for.ll.in gl. Falſo teſtimonio. vbi plus dicit, ꝙ per iſtam pœnã verberationis, quam iudex ex officio ſuo extraordinariè facit, non tollitur ordinaria pœna ſi ſuperueniat accuſatio. Et iſta eſt cõmunis opinio, vt tenet Iaſ.in.l. ſi duo patroni.§.fi.ff.de iure iuran. vbi ait, ꝙ ſi pars deliberatè periurauit ſe in præiudicium tertij, debet puniri extraordinem arbitrio iudicis, & poterit eum facere faſtigari, vel mitrari, vel poni ad catenam, ſed vult intelligere quantum ad pœnam criminalem. ¶ Et non obſtat quod dictum eſt, ꝙ Deũ habeat vltorem: quia intelligitur, quando iuramentum non cedit in præiudiciũ alicuius. vt glo.in.c. quicunq;. 6.quæ.prima. ¶ Et ꝙ periurus puniatur arbitrio iudicis, tenet Archidiaco.in dicto ca. rex debet. per tex.in.c. qui falſa.4.qõ.3. cum quo dicto Archidi. concordat text. ſingula.in.l.42. titulo.16. partita.3. vbi iudex arbitrariè, cauſa, & perſona conſiderata, puniet teſtem qui falſum teſtificatur, vel ſubticuit veritatem, & hoc ſine accuſatore. ¶ Et vide Abb.in dict.capi.primo.de crimin. fal. numero ſexto. vbi dicit, ꝙ tenetur ad ſatisfactionem in quantum læſit. vt in.l. qui nomine. ff. de falſis. & poterit poſtea accuſari criminaliter. & vi.tex.in leg.115.in.ll.ſtylli.& vi.tex. in lege prima.titu.6.libro octauo.in ordi.rega.& eſt melior tex.in.l.3.tit.duodecimo.lib.4.for.ll. vbi teſtis falſus in ciuilibus tenetur ad ſatisfactionẽ. parti cui læſit, & nunquam amplius in teſtem recipiatur. & Montalu.ibi in gloſſ.in parte, *Que la perdio.* & text.in.l.13.titulo octauo.libro ſecũdo. for.ll.& etiam poſt peractam pœnitentiam non admittitur ad teſtificandum. gloſſ.in capit. cum impoſitionibus.de iure iuran.in.6.in parte, periurio.& glo.in.c.teſtimonium.de teſti.glo.in.l. teſtium.§.lege Iulia.ff. de teſti. in parte, impubes, & tenet Iaſ.in.dict.l. ſi duo.§.fina.& hoc niſi veniat in ſuum præiudicium. vt Abb.in capi. ſicut nobis.de teſti.in principio. licèt Bart. vult tenere contrarium in.l.imperialis. C. de ſecundis nuptijs. ¶ Quòd dicit Montal.verũ, ſi teſtis falſus eſt ſoluẽdo, aliàs, punitur. vt in.d.l.13. titulo octauo. *De las teſtimonias.* foro.ll.libro.3. vbi per eum: quia ſi eſt ſoluendo ad intereſſe tenetur, vt dictum eſt. & tenet Iaſ.in.dic.l. ſi duo patroni.§. fina. in fine. quinimo in foro conſcientiæ tenetur. vt Curſetus in ſingula. ſuis. in parte, teſtis. & Iaſ. vbi ſuprà. vbi in num.2. ponit ſeptem pœnas ciuiliter agendo contra periurum, quas per te vide. ¶ Tu adde aliã & eſt, ꝙ priuilegium nobilitatis (hoc eſt hidalguia) perditur ex periurio & falſo teſtimonio. vt tenet Luc.de Pen.in.l.mulieres 3.col.C.de dignita.lib.12.& Matthæ.de Affli.in deciſi.Neapo.deciſio.404.nu.23. ¶ Adde quoq;, ꝙ in caſibus in quibus quis põt puniri de periu-
6 rio. in eiſdẽ† caſibus quis incurrit infamiam. Iſta eſt glo.in.l.Lucius.in verbo, debeat.ff.de his qui not.infami.& ibi Bar.& Bal. traditur per ſcribẽt. in.d.l. ſi quis maior.de tranſa.& tenet Iaſ. in dic. §.Item ſi quis poſtulante. de actio.nu. 66. vbi ex hoc infert, ꝙ repellendus eſt à teſtimonio, & à qualibet dignitate. in terminis tenet Bald. & alij in.l.2.

in.l.2.C. de rebus credi. & Angel.in.d.§. ſi quis poſtulãte.& Iaſ.in.d.l. ſi duo patroni.§. fi. nu.2. ¶ Sed hoc licet ipſi non dicant, ego intelligerem quando quis eſt cõdemnatus per ſententiam de
7 periurio, quia periurio nunquam infamat†, niſi per ſententiam.

Prætorum. Caput. XLIX.

Otros ſi, mãdamos que los corregidores, y juezes de reſidencia, y alcaldes, y otras juſticias qualeſquier q̃ ſean delas ciudades, y villas, y lugares d̃ nueſtros reynos, y ſeñorios, ni los alguaziles y merinos no puedan lleuar para ſi parte de las ſetenas, q̃ue ſe ſentenciaren publica, ni ſecretamente, directe, ni indire-
8 cte, ſaluo que ſean para la nueſtra camara[a], y q̃ juren al tiẽpo q̃ fuerẽ recebidos al officio d̃lo

vt tenet ſingulariter Archidia. in.c.quicũq;.5. q.1.in principi. & ſic dicit, ꝙ intelligũt oẽs. d.l. ſi quis maior. vbi dicitur notetur.ſ. per ſentẽtiam. ¶ Contrarium vult tenere Bald. licet de Archidi. nullã faciat mẽtionẽ in.l. ſi vteris. C. de fide inſtr.n. 4. vbi ait, ꝙ ex quo tulit primò falſum teſtimonium, eſt periurus: ſi periurus, ergo repellitur, licet non ſit condemnatus, & dicit eſſe expreſſum in.c. teſtimoniũ.de teſti. quia ſpeciale eſt in periurio, ꝙ repellitur teſtẽ, licet ex hoc nõ ſit infamatus. & ſequitur Iaſ.in.d.l. ſi duo.§.fi.nu.2.& Ant.Fran.in additio.ad Abb.in.c.teſtimoniũ.de teſti. prima additione. ¶ Sed quicquid dicat Bal. mihi verius videtur dictum Archi.& cũ eo teneo, per ea, quæ tenet Alexã. in.d.l. ſi quis maior.nu.13. vbi ait, ꝙ periurus nunquã habetur pro infame anteaquã declaretur per ſententiã. ſecundùm Bald. ibi. qui pro hoc allegat.l.eius qui delatorẽ.in principio. ff.de iure fiſci.& ꝙ in ſimili notat gl.in authẽ. de tabellio.§.pen.in verbo documentis.colla.4. & ꝙ dicũt Archi.& Ioan.Andr.in.c.1. de homi. in. 6. ſignantur dicũt, ꝙ omnia iura mundi, quæ dicũt pœnã imponi ipſo iure, vel facto, debent intelligi, dummodo ſit ſecuta ſententia declaratoria, propter quam declaratur fuiſſe commiſſum id, propter quod veniebat imponenda pœna illa, aliàs illa pœna effectum, & executionem non ſortitur. allegat plura iura, præſertim text. in. c. cum ſecundum leges.de hære.in.6.& alia de quibus per Alex.ibi.& vult tenere Roma. conſilio. 324. ¶ Sed vis dictũ Bal.in.d.l. ſi vteris. tenere, intellige, ꝙ repellitur ſine ſentẽtia. ſ. qñ ex proceſſu cõſtat eſſe periurũ, & ipſe repellitur à teſtimonio tanquã falſarius, quo caſu ſentẽtia repulſionis potius eſt lata cõtra producentẽ; quàm contra teſtẽ, & nõ eſt infamis, & ideo nõ repellitur à teſtimonio alterius. vt in.d.l.Lucius.ff.de infami. niſi ſit lata ſententia de falſo, vel de periurio cõtra eũ. vt colligitur ex dictis Pau.de Caſtr.in. d.l. ſi vteris.nu. 10. quia tunc repellitur in alia cauſa. vt Abb.in cap.ex parte.de teſti.col.2.nu.3. aliter non repellitur. quod nota. ¶ Itẽ adde, ꝙ teſtis, q falſum deponit, nõ excuſatur à pœna† falſi licet poſtea corrigat dictum ſuũ, quia nõ præſumitur recordatio veritatis niſi fiat antequam teſtis loquatur cũ parte, & ante aperturam proceſſus. vt tenet Montal.in dicta.l.42. Partit. in fine.

Prætorũ. Cap. XLVIII. finis.

SVMMARIVM.

1 *Pecunias publicas, vel fiſci, iudices nõ poſſunt ſubtrahere, nec quo quomodo intercipere, nec in rebus ſuis conuertere, aliàs puniuntur.*

a **Camara.** a Similis tex. & quæ ibi poſui in capit.12.&.c.45.& in.c. 33. ſupra.eo.& de iure cõmuni eſt pœna peculat⁹, quæ eſt capitalis, & imponitur cõtra iudices, qui
1 tẽpore ſuæ adminiſtrationis† publicas, vel fiſci pecunias ſubtrahunt, & cõtra facientes, & qui ſciẽter ab his pecunias ſubtractas ſuſceperint. vt in. l.vnica.C.ad.l.Iulia.pecula. ¶ Et quoq; puniuntur officiales, nõ ſolũ ſi ſubtrahunt pecunias publicas & fiſcales, ſed etiã ſi eas quoquo modo intercipiãt, vel alio metallo cõtaminẽt, vel radant, vel in rẽ ſuã conuertãt, vel ſi in libris, vel tabulis publicis deleuerint, vel mutauerint, vel minorẽ pecuniã in libris ſcripſerint, quàm perceperint, vel quàm vẽdiderint, vel locauerint. vt in.l.1.&. 4.& in.l. qui tabulã.ff.ad.l.Iuli.pecula. & tenet Paris

Paris de Put.in tract.ſyndicat.in parte.ſyndicantur officiales.fo li.34 .Et idem tenentur,ſi ruptis theſauris dictas pecunias ſubſtulerũt,aut ſunt negligentes.vt in.l.hac lege.ff.eod.❡ Vbi quoque dicit,ſentiri id quod tenetur in quadrupulũ,quãtum eſt pœnatum in fiſcum incorporatũ palàm ,vel clã. vt in.d.l.1. &in.l. aufert.ff.đ iure fiſci.in fi.&.C. de his q ex publi.rõ.Sed quę non erat incorporata in fiſcũ, putâ qa exigit in fraudem fiſci , tenetur in duplum.vt in. d.l.aufertur. §. qui ad aliquid. ſecũdùm Bart. in. l. ſacrilegij. ad finem.ff. ad l.Iulia.repetũ. de iure verò huius regni punitur, vt hic. de quo per Par.de Put.vbi ſuprà. *Et vi. Peregr. in parte.furtũ. q.6.in glo. officialis. &ibi qd ſi ſuſcepit pecuniam ciuitatis. *

guardar anſi , y que las perſonas que le fuerẽ a tomar reſidẽcia, ſe informẽ ſi han lleuado para ſi parte alguna de las dichas ſetenas , y lo que hallare que hã lleuado dellas, gelo fagan reſtituyr con el quatro tanto para la nueſtra camara. Pero que los dichos juezes y alguaziles puedan lleuar para ſi la parte delas dichas penas que les dan[b] las leyes de nueſtros reynos en aq̃llos caſos, q̃ gelas dã y no ẽ otros algũos.

b Que les dan. b Intellige vt dixi in. c. 11.ſupra eod. Sed quid ſi lex vel ſtatutũ dicit,ꝙ liceat cuilibet accuſare , ꝙ accuſator habeat tertiã partem , ſi officialis curiæ , vel eius familiaris accuſat, an recipiet dictã partẽ à ſtatuto cõceſſam.vi.Bal.in ſua pract.in rubr. de ſtatutis.q.12.& quæ dixi ſupra in capitul. primo. in gloſſa.*Ni conſentira*.verſic.quòd facit ad illud, quod tenet Bald.in capitul.ex parte.

Prætor.Cap XLIX.finis.

Sequitur Caput. L.

Prætorum. Caput.L.

OTroſi, tened mucho cuydado y poned mucha diligencia ẽ caſtigar las blaſphemias[a] y las vſuras[b] y los juegos, de manera q̃ ceſſen en

a BLaſphemias. [a] Vt in. c. 25. ſupra eod.& ibi dixi.

S V M M A R I V M.

1 *Cauſa,& quœſtio vſurarum , an ſpectet ad iudicem laicum,vel ad eccleſiaſticum.*

2 *Inquiſitores hæreticæ prauitatis,an poſſunt cognoſcere de cauſa vſuraria.*

3 *Populus, an põt facere ſtatutũ , quòd ſententia lata per iudicem ſecularem ſuper vſuris ſit ſeruanda.*

4 *An de cauſa vſuraria fiat cõpromiſſum in arbitrum,vel arbitratorem laicum.*

5 *An contra laudum per laicum arbitratorem latum poßit opponi exceptio,quod debitũ eſt vſurarium,& impedire eius executionem.*

b VSuras. [b] Nota tex.ꝙ cauſa,ſeu quęſtio
1 †vſurarũ ad iudicem ſecularem ſpectat.Idẽ habetur per titulũ de vſuris libr. 8.in ord.reg.& de iure canonico eſt ſimil.tex.in.c. ad noſtrã.el.2.de iure iuran.licet Abb.ibi.num.1.dicat,ꝙ Ioã.Andr.ibi dicit hoc nõ probari, qa ſunt verba partis,tñ eſt iuris manifeſtũ.vt habetur.in. c.poſt miſerabilẽ.de vſu.&tenet Bal.in.l. eos.C. eo.tit.in fi.nu.4.❡Et facit quia vſura eſt ſpecies furti.qa qui vſurã accepit,rapinã facit.14.q.4.c. ſi quis vſuram.& qui rapit, fure improbior eſt Inſtitu.vi bono.rapto.in prin.& in decalogo ſupra prohibitione furti cõtinetur rapina.14.q.5.c.pœnale.ſicut furtum eſt ſecularis fori , ſic eſt rapina quæ eſt eius ſpecies.tenet Bal.in.l.cùm oportet. 2.col.C.de bonis quæ libe.n.6.Et ꝙ vſura, & rapina æquiparẽtur,tenet in expreſſo Spec.in tit. de ferijs.§.2.verſi.quid de cauſa vſurarum.nu.10. ❡Sed in cõtrariũ videtur , ꝙ ſolùm iudex eccleſiaſtic⁹ de vſura cognoſcere debeat. Quod patet, quia cõcernit periculũ animarũ , & qa leges tale crimẽ nõ prohibebãt imò permittebãt,attẽdẽdo vtilitatem,& neceſsitates hominum,ideò neceſſarium fuit,ꝙ canones ſe intromitterent, ne crimen vtroque teſtamento prohibitum, impunè tranſiret.Et ꝙ iudex eccleſiaſtic⁹ cognoſcat qualitercunque agatur de vſuris , ſiue dubitatur an contractus ſit vſurarius,ſiue certum , vt quia repetuntur vſuræ ſolutæ,vt tenet glo.in Clemen. diſpendioſam.de iudicijs.& gloſſ.in cap.ex literis.de iure iuran.quæ dicit,quòd cauſa vſurarum eſt ſpiritualis.& gloſſ.in capit.cùm ſit generale. de foro compet.quæ dicit,ꝙ eſt crimen eccleſiaſticum.& in capit.primo.de offic.ordin. &.11.q. prima.in ſumma.& Cle.prima.de vſuri.§. cæterum.vbi cenſura eccleſiaſtica compellitur vſurarius,ſeu hæres ad edendum libros.vt fiat reſtitutio vſurarum.❡Domin.de Sancto Gem. in capitulo.primo.de vſu.in.6.concluſiuè in hoc putat dicendum.❡Aut conſuetudo diſponit ſolum iudicem eccleſiaſticum cognoſcere,& eſt planum, quòd laicus non poterit ſe intromittere. ❡Aut conſuetudo nil diſponit,& tunc aut quæſtio vſurarum deducitur in iudicio non vt vſura, ſed vt intereſſe,putà,quia ego fideiuſsi pro te, quare à te peto , tunc poterit agere coram iudice laico, quia vſura petitur vt intereſſe. Quod eſt licitũ, vt in capitul.conqueſtus.de vſur.non autem vt vſuræ,ergo iudex laicus poteſt cognoſcere.Et dicit eſſe concluſio Guiller.in Clement.prima de vſu.in fine.❡Aut deducitur vt vſura,& tunc aut in foro pœnitentiali,& planum eſt,quòd eccleſiaſticus cognoſcet,quia laicus non vtitur iſto foro.argumen.in capit.noua quædam.de pœni. & remi.& videtur ſentire dicta Clementin.prima. ❡Aut in foro contentioſo,& tunc ſi quæſtio eſt de vſura ſoluta,vel non ſoluta , & cognoſcit iudex ſecularis,ex quo non dubitatur,& de hoc videtur caſus in dicto capit. poſt miſerabilẽ , quia ibi præſupponit certè,quia contractus erat vſurarius.❡Aut eſt quæſtio ſuper dubio,an ſit contractus vſurarius,vel non,& de hoc cognoſcit iudex eccleſiaſticus.vt Ioan.de Lini. & Domi. vbi ſuprà.❡Cum qua opinione , & diſtinctione tenet Abb.in capitulo.cùm ſit generale.de foro cõpeten.numero.17.verſicul.ſecunda principalis, vbi ait , quòd ſi dubitatur de ſubſtantia contractus,an ſit vſurarius,vel non,ſolus eccleſiaſticus cognoſcit,quia hæc eſt determinatio peccati, & prohibitio habuit ortum à iure diuino, & canonico,vt dictũ eſt.& facit.C.ſuper.de vſur. ❡Aut non dubitatur,quòd contractus ſit vſurarius,ſed tantùm immineret quæſtio facti , vt quia repetuntur vſuræ ſolutæ,& ſic ſolùm agitur de ſoluto , vel non ſoluto , vel an interuenerit contractus , vel quia agitur diſimulatione contractus, quia allegatur quòd ſimulatè fuit facta vẽditio, cùm eſſet contractus pignoratitius,& clarè vult hoc probare per teſtes , ita quòd non dubitatur de vſura,tunc vterque iudex poteſt cognoſcere eccleſiaſticus,vel ſecularis.Et hanc opini. tenet Paul.Leaz.in Clementi.prima de vſu.&ibi Cardi.quæſtio.18.nume.19.& Bartol.in.l.titia.ff.ſolut.matri.& in.l.ſecunda.ff.de iuri.om.iudi. Archidi.in capitul.qui dicam.14.quæſt. quarta.Et iſta opinio eſt communis ſecundùm Abb. in dicto capitu.cùm ſit generale.num.17.& Alexan. in conſilio.9.volumi.quarto.numero tertio. & Bart.in.d.l.titia.quem ſequitur ibi Alexan.nu. 13.& Cardi.in dicta Cle.diſpendioſam.quæſtio. 31.& Bald.in conſilio.169.libro primo.& faciunt ea,quæ tradunt docto.in leg.quotiens.C. de iudicijs.& ibi Iaſ.numero ſeptimo. & quoq; Bald. tenet diſtinctionem Abb.in.d.cap. ad noſtram. & ſequitur Felin.in dicto capitu.cùm ſit generale.column.ſecunda.verſic.reſpectu vſurarum.& Alexan.in.l.ſi non ſortem.ff. de conditio. indebiti.nume.tertio. De quo vide Celſum in additio.ad Lanfran.de Oria.in repeti.c.quoniã contra.de probatio.in parte confeſsiones.numer.16. in parte,quare iſta cauſa ſpectat ad eccleſiam. de quo latiſsimè per Ioan.de Anna.in dicto capitu. poſt miſerabilem.in fine.ſecunda columna. vbi quoq; tranſit cum dicta diſtinctione Abb. & ſic credo,ꝙ intelligatur iſte tex.& lege quarta.titu. octauo.libr.3.in ordin.regali.❡Quia tunc iudex ſecularis poteſt punire vſurarium, vel admittere exceptionem vſuræ , quando non dubitatur de vſura,nec de contractu vſurario, ſed tantummodo imminet quæſtio facta. ❡Et vide Salyc.in.d. l.eos.C.de vſu.in fine.vbi dicit,ꝙ anteaquam eſſent Decretales,& Decreta,iudex laicus cognoſcebat de vſura illicita.Cùm igitur hodie omnis vſura ſit illicita,ſequitur quòd iudex ſecularis cognoſcere poteſt,ex quo nõ reperitur expreſsim prohibitum,ſed debet intelligi ſecundum diſtinctionem ſupra dictam.Et licet ipſe Salyce.dicit, quòd in caſibus , in quibus de iure ciuili nullo modo cenſetur vſurarij,ſed de iure canonico iudex eccleſiaſticus tantummodo cognoſcere poteſt,ſed in caſibus,in quibus de iure ciuili cenſetur vſurarius cognoſcit ſecularis,tu tene dictam diſtinctionem,& opi.communem,quam ſequitur Montal.in.l.fin.tit.2.lib.4.for.ll.in gloſ. magna.penult.columna.verſi.& circa. ❡Ex quo infert Salyc.in.d.l.quotiens,ꝙ ſi contra inſtrumẽtum opponatur exceptio vſuraria , debet illam remittere probandã corã epiſcopo,vel eius vicario,vt notatur in ſimili in capi.ſi iudex laicus. de ſentent. excom.in.6.& tenet Ioann.de Anna.in dicto

d.c.poſt miſarabilem.4.colum. ¶Et licèt Archidi.in.d.c.quid dicam.14.q.4.vult tenere, ꝗ laici poſſunt conueniri coram iudice ſeculari, etiam ſi quæſtio vſuraria ſit de iure, vel facto, & clerici coram eccleſiaſtico. vi. dict. Ioann. de Anna. in d.c.poſt miſerabilem.2.colũ.cum quinq; ſequẽtibus.vbi diuerſas opiniones ponit: tamen dicit, ꝗ non videtur tutum vſuras repetere coram ſeculari, ideo tutius videtur tenere gloſſ.in.d.Cle. diſpendioſam.Sed quicquid dicat, tu tene diſtinctionẽ Abb.quia eſt cõmunis, vt ibi per eũ. ¶ Et vi.tu Bal.in capit.1.§.ſimiliter.in ti.de cõtrouer. inueſti.in vſibus feudo.nu.1.vbi tenet, ꝗ iudex ſecularis poteſt cognoſcere de vſuris, quãdo cauſa vſurarũ incidit actioni pignoratitiæ, quia diabolicum eſſet dicere, ꝗ iudex ſecularis nõ poſsit plenè cognoſcere inter laicos de pignoratitia actione. Secus ſi principaliter, & per ſe moueatur quæſtio vſurarum. ¶Et vt intelligas dicit aduertendum, ſi pignoraui tibi rem pro cẽtum, & nõ eſt dubium de quantitate mutuata, ſed de fructibus redactis ex re, quos creditor prætendit tanquam lucrum ſortis, iudex ſecularis tunc cognoſcit.vt in.d.l.titia. ¶Sed ſi petitur contractus reſcindi tanquam vſurarius, & hoc negat, quia nõ apparet, ꝗ ſit vſurarius ex ſua qualitate, tunc eccleſiaſtica eſt cognitio, vt notatur in ſumma.11. q.1. ¶Item de reatu vſurariorũ non cognoſcit iudex ſecularis, ſed de computo, ſiue calculo ſic, ſecundum quoſdam.& vi.eundem Bal.in.l. omni nouatione.C.de ſacroſanct.eccleſ.nu.1. ¶ Et an
2 inquiſitores hæreticæ prauitatis † poſſunt cognoſcere de cauſa vſuraria? Dic ꝗ non.vt eſt tex. in.c.accuſatus.§.de quæſtionibus.de hæret.in.6. de quo per Federi. de Senis.conſilio. 157. & per Domi.in.d.§.de quæſtionibus.verſi. quæro quare inquiſitor. ¶Quærit etiam Bal.in.d.c.primo. §.ſimiliter.in tit.de controuerſi.inueſti.an popu
3 lus † poſsit facere ſtatutum, ꝗ ſententia lata per iudicem ſecularem ſuper vſuris ſit ſeruanda inter eſe. ¶Et an de cauſa vſuraria poteſt compromit
4 ti † in arbitrum, vel arbitratorem laicum? Dic ſecundùm Ioann.de Anna.in dicto capitulo. poſt miſerabilem.7.column.in fine.quòd in illis caſibus, in quibus poteſt cognoſcere iudex ſecularis, poſsit & arbiter, & multò magis arbitrator. Facit.l.1.ff.de arbitris.Nam in iſtis caſibus cauſa vſuraria non dicitur ſpiritualis, & ſic dicit nõ obſtare.c.cùm contingit.de arbitris. ¶Circa quod vi.Bald.in.d.c.1.§.ſimiliter.de controuerſi.inueſti.vbi quærit, an ſuper cauſa vſuraria poſsit cõpromitti in arbitratorẽ? Et concludit. Aut compromittitur de dolo præterito vſurarij, & valet cõpromiſſum. Aut de dolo futuro, & non valet. ff.de pactis.l.ſi vnus.§.illud nulla.& idem dicit, ſi dolus præteritus radices tenderet in futurum, quia tunc compromiſſum non valeret tanquam factum in fraudem vſurarum. ¶Quibus adde illud, quòd tenet Lapus allegatione. 55. incipiente. Quidam coram iudice eccleſiaſtico.vbi quærit. Pone, ꝗ aliquis mouet cauſam vſurariam coram epiſcopo, & lite pendente actor & reus fecerunt compromiſſum in certos laicos de omnibꝰ cauſis & litibus nulla facta mentione de cauſa vſuraria ita pendẽte coram epiſcopo, dubitatur vtrum in dicto compromiſſo generali deueniat dicta cauſa vſuraria: & an dicti laici de ea poſsũt cognoſcere & terminare. Et videtur ſentire ꝗ non, de quo ibi per eum per.5.colum.vbi proſequitur intellectum.c.quia fruſtra.de vſur. ¶ Itẽ circa ſupradicta facit quæſtio examinata per Petrum de Ancharra.in conſilio.94.vbi quærit, an contra laudum latum per laicum arbitratorum
5 poſsit † opponi exceptio, ꝗ debitum erat vſurarium, & ſic impedire eius executionem. Et videtur ꝗ ſic, quia iſta via cognoſcendi de plano de cauſa ſpirituali videtur laicis interdicta capitul. decernimus.de iudicijs.& facit text.in.l.4.tit.8. lib.tertio.in ord.regal.Iam allega. & ꝗ per talẽ exceptionem tanquam præiudicialem impediatur ſentẽtia, ſiue laudum, & eius executio, & pro hoc videtur caſus in capit.tuam. de ordi.cog. & c.lator.&. ca.cauſamq;.qui filij.ſint legiti. ¶Sed his non obſtantibus, dictus Petrus de Ancharra.contrarium concludit: quia poſito ſine præiudicio, ꝗ iſta exceptio ſapiat ſpiritualitatẽ tamen non poteſt opponi ad impediendam executionem laudi, conſtat enim, ꝗ licet coram laico, corã quo quæſtio pendet, non poſsit ventilari cauſa ſpiritualis.vt in dict.capitulo.tuam. tamen de mente dictorum iurium videtur eſſe, quòd corã laico allegari debeat & opponi, vt probant illa capitula, & alia, quæ de materia iſta loquuntur. Et eſt ratio, quia eſt exceptio peremptoria pertinens ad negotium principale, & intẽtionẽ agentis.vt in.d.c.tuã.& hoc pro nunc præſuppoſito, ſi debitũ, quod deſtẽdit ex ſententia arbitramentali dicatur habuiſſe originẽ ex cauſa vſuraria, debuit coram arbitratoribus tunc opponi, nõ autẽ poſt laudum ad eius executionem impediendã, quãtũ igitur ad effectum reuocãdi, ſicut per ſententiam eſt præcluſa via exceptionibus perẽptorijs.vt in.l.perẽptorias.C.ſenten.remi. nõ poſſ. & in.c.ſuborta.de re iudi.ita poſt laudũ eſt præcluſa via exceptionibus, quæ habẽt eius effectũ impedire. Nam licet arbitrator de tali exceptione ſpecialiter cognoſcere nõ potuiſſet, audire tamẽ eã, & recipere debuiſſet, & per cõſequẽs corã

eo allegari debuit, & deduci. Et ꝗ in hoc ſit competens iudex ſecularis, dicit tenere doctorẽ ſuũ Bal.in.d.l.quotiens.C.de iudicijs.præterea corã arbitratore deducere, & probare exceptionem, quæ ſapiat ſpiritualitatem, non videtur prohibitum, ſed conceſſum de iure. Nã quando nõ per

toda la tierra dᶜ vueſtro corregimiẽto.

modum diſceptationis de tali quæſtiõe ſpirituali eſt contentio inter partes, poteſt nedum arbitrator, ſed iudex laicus de ipſa cognoſcere.vt notat Spec.in ti.de reconuen.§.nunc dicamus.verſic.ſed nunquid.hoc eſt, ꝗ ſuper probatione legitimationis fiunt articuli, & poſitiones corã ſeculari iudice, & valet ſuper eis confeſsio, quod non eſſet, ſi non poſſet cognoſcere dicto modo de plano.vt in.c.ac ſi clerici.de iudi. Ita in propoſito, ꝗ arbitrator & amicabilis compoſitor cognoſcit de plano, & ſine figura iudicij. maximè hoc procedit, quãdo datur latiſsimum in cognoſcendo & terminando arbitrium, ſicut communiter fit. per quæ datur extenſio ad.l.fin.in.ll.de Madrid, vbi cauetur, quòd ſententia arbitraria mittatur executioni, non obſtante reductione, vel nullitate, quòd etiam ſi exceptio vſuraria opponatur contra eam, non obſtãte dicta exceptione, mandetur executioni, quod nota.

SVMMARIVM.

1 *An iudex naturalis domicilij poteſt puniri delinquentem extra locum ſuæ iuriſdictionis.*

c **La tierra de vueſto cor**
i **regimiento.** c Sed quid † ſi extra locum ſuæ iuriſdictionis ſubditi ſui luſerunt, vel vſuram fecerunt, an talis corrector, & ſic iudex naturalis domicilij, poſsit punire ſubditos alibi delinquentes.vi.Bart. in.l. præſes.ff.de officio præſi.in fine.vbi dicit, ꝗ accuſari poſſunt coram iudice ſuo de ſuo delicto, & puniri.ff.de interdi.& relega.§.interdicere. & ibi notatur.& tex.in.l.1.C.vbi de crim.agi opor. ¶Sed iudex ex officio ſuo de hoc non poteſt inquirere, nec procedere, & ſic per viam accuſationis poteſt procedere, non per viam inquiſitiõis, niſi ille iudex, in cuius territorium delictũ eſſet commiſſum, quia illa tãtùm reſpublica eſt offenſa. & ita tenet Paul.de Caſtro in.l.ſi quis in hoc genus.C.de epiſcopis & cleri. & Hippolytus de Marſi.in repeti.l.fina.ff.de iuri.omn.iudi. num. 134.&. 135. vbi latè remiſsiuè.& per Alexand. in conſilio.111.in primo volu.& eundem Hippolytu. de Marſil.in practi.crimi.§.conſtante. num. 90.dicit, quòd licet in hac quæſtione doctores ſint varij: quia Ioan.Andr.in additio. ad Specul. in titul.de compet.iudi.additione.in.§.1.in additione, quæ incipit, anteaquam examinemꝰ. & Bald.in.l.1.C.de ædili.actio.Salyce.in.l.ſeruos. C.ad.l.Iulian. de vi.Alberic.in tracta.ſtatu.in.3. part.quæſtio.36.teneant partem negatiuam, & ſic, quòd non poteſt inquirere.& Angel.de Aretio in tract.maleficiorum.in verbo.hæc eſt quædam inquiſitio.verſi.quærit hic.Angel. an in delictis. & ibi Auguſtinus de Arimi.plures contrarios doctores adducit, tamen magis communis opinio eſt, quòd non poſsit inquirere ſecundum eundem Hippolyt. in dict. practic. quem vide.in dicto.§.conſtante. & ita tenet Ioann. de Plate.in.l.dum virum.C.de decurioni.libro decimo.in fine.dicendo, quòd iudex poteſt puniri ſubditum de delicto extra territorium commiſſo per viam accuſationis, non autem per viã inquiſitionis, & ſic dicit, quòd concludit Bartolus in lege prima.C. de ſumma Trinitate. & fide catholica.

Prætorum. Cap L I. finis.

Sequitur Caput. L II.

SVMMARIVM.

1 *Quæſtores, ad eleemoſynam petendam non admittuntur, niſi habeant literas apoſtolicas, vel diœceſanas, nec permittuntur populo predicare.*
2 *Literæ apoſtolicæ debẽt diligenter per diœceſanum examinari, tamen de ipſis non poteſt iudicare, & ſi de ipſis dubitatur, conſulendus eſt papa.*
3 *Prælati non debent vendere literas apoſtolicas quæſtoribus.*
4 *Mendicantes validi ſunt arcendi, & puniẽdi.*
5 *Quæſtores ſancti Antonij, & ſancti Lazari, an admittantur ſine literis.*
6 *Epiſcopi an poſſunt facere ſtatuta, vt nulla litera apoſtolica admittatur ſine ipſius examinatione.*

Prætorum. Caput.LI.

OTroſi, porque nueſtro muy ſancto padre[a] concedio vnas letras apoſtolicas, en q̃ mãda, q̃ todas qualeſquier indulgẽcias y facultades pa predicar perdones, y demãdar limoſnas cõcedidas, y que de aqui en adelante ſe cõcedieren por la ſancta ſede apoſtolica, eſtẽ, y ſean ſuſpendidas faſta q̃ por el dioceſano de donde fueren los lugares en que ſe ouieren de predicar, ſean primeramente viſtas, y examinadas, y deſpues por el nũcio del papa, que en los nueſtros reynos eſtuuiere, y por nr̃o capellan mayor, y por vno, o dos prelados del nr̃o cõſejo, los que para ello por nos fuerẽ diputados, los quales ſi examinando las dichas bullas fiel y diligentemẽte, hallaren q̃ ſon verdaderas letras apoſtolicas, y carecen de toda falſedad, y ſoſpecha, les dexẽ publicar, y predicar a aq̃llas perſonas, a quiẽ lo tal pertenecierẽ, de las quales letras apoſtolicas los dias paſſados mandamos embiar traſlados ſignados a todos los corregidores de nr̃os reynos y ſeñorios para q̃ cada vno la intimaſſe al ꝑlado de la tierra de ſu corregimiẽto, y deſpues la hizieſſe luego publicar, para q̃ ſe guardaſſe lo q̃ por ella proueyo y mando nueſtro muy ſancto padre. Porende mandamos, que el dicho gouernador o corregidor, o aſsiſtente, y ſus alcaldes tengan mucho cuydado de fazer guardar lo cõtenido en la dicha bulla cuyo traſlado ouimos mandado embiar, como dicho es y de no conſentir[b] que ſe prediquen ni publiquen bullas ni indulgencias algunas en la tierra ꝺ ſu corregimiẽto, ſin que primeramente ſeã traydas, y examinadas en la forma y manera en la dicha bulla cõtenida, por que anſi conuiene al ſeruicio de Dios y nueſtro.

a SAncto padre. a S. Alexandri. vt cauetur in pragmatica.24. fo. 15. in libro pragmaticarum. quã per te vide, quia omnia cõtinentur quæ hic in iſto tex. habẽtur & habuit ortum â tex. in Cle. abuſionibus. de pœnit. & remiſsio. vbi quæſtores non admittun-
1 tur, † niſi habeãt literas apoſtolicas, vel diœceſanas, nec tũc etiã permittũtur populo prædicare. Et tales literæ debent per diœceſanum diligenter examinari, ne aliquid fraudis committatur. Et ſi diœceſanus timeat de abuſu, nõ debet illos admittere, niſi cõſtet de approbatiõe ſedis apoſtolicæ, vt ibi. & dicit Cardi. ibi. n. 4. ꝙ in illis poſſit fraus cõmitti, vt quia aſſerent plus contineri literis, quã cõtineretur, vel vterentur falſis literis pro veris, quod ſæpe euenit, ꝙ talia ſunt periculoſa, ideo
2 debent † literæ examinari diligenter in bulla, charta, dictamine, & ĩ alijs, maximè qñ exorbitant à cõmuni forma, ſecundùm eundẽ Cardi. ibi, allegando capitul. licet. de crimi. falſi. & c. quẽ graui. de reſcrip. & capi. 2. de offi. ordi. Sed cum diœceſani examinant literas apoſtolicas quæſtoribus, vel alijs conceſſas, non poterunt de ipſis iudicare. vt in capitu. cùm veniſſent. de iudi. Sed ſi dubitatur de ipſis, conſulẽdus eſt papa, cuius eſt extimare quem modum ſui priuilegij eſſe velit. vt in capitu. ordinarij. §. ſi verò. de officio ordi. libr. 6. Si autem apparent veræ, & ſine defectu dabũt eis literas teſtimoniales: ſed ſi apparẽt defectuoſæ, eas repellẽt. Facit qꝺ notatur in dicto capitul. cùm veniſſent. & in dicto capi. ordinarij. ſecũdũ Cardi. vbi ſuprà. numer. decimo. q. quinta. vbi dicit, ꝙ ex his infert Lap᷒, ꝙ qs cognoſcere poteſt de re, ꝺ qua non poteſt iudicare ſimil. in ca. cùm contingat. de reſcrip. in fi. & capitul. cùm perſonæ de priuil. in ſexto. & quod notatur ĩ capit. frater. 16. quæſti. prima. in gloſſ. pen. regulariter tamẽ minor non cognoſcit, nec iudicat de facto maioris. c. inferior. 21. diſtinct. & in. c. cùm inferior. de maio. & obedi. licèt videatur contra illud, quod notatur de offici. vica. lib. 6. tñ non eſt cõtra: quia minor de facto maioris cognoſcit, vel iudicat, qñ in iure hoc exprimitur, vel niſi ſit ita notorium, ꝙ eſt nullũ, ꝙ nõ egeat examinatione, nec inficiari poteſt, quo caſu minor nõ iudicat de facto maioris, nec iudicialiter cognoſcit, ſed tãtũ declarat illud non obſtare, & eo nõ obſtante contrariũ facit, vel impedit illud effectũ. vt in. c. eã te de ętate & qualita. & facit text. in c. ſolicitudinẽ. ꝺ appella. in. 6. & in. c. ſtatutũ. in fin. ꝺ reſcrip. eod. libr. ¶ Et ꝺ ipſa examinatione debet cõſtari per literas diœceſani, aliàs prælati inferiores tales non debent admittere ſecundùm Lapum, prout tenet ipſe Cardi. vbi ſuprà. nu. 4. ¶ Et licet prælati debeant examinare
3 literas apoſtolicas quæſtorum, non tamen † debent eas vendere, quod aliqui non ſeruant, non attendentes, ꝙ in talibus cõmittũt ſimoniã. vt in. c. primo de ſimoni. & quia quæſtores carè emunt, per fas, & nefas quærunt vnde ſoluant, & grauamina inferant. ſecũdùm Cardi. ibi. ¶ Licèt contra iſtum tex. videatur, quia quæſtores eleemoſynarũ liberè permitti debeãt eleemoſynas quærere, cũ eleemoſynæ procedãt ex charitate dantiũ, quæ nõ eſt reſtringenda. arg. in. c. 1. de dona. potiſsimè quia videtur concernere forũ pœnitentiale, in quo procedit, quod dicitur, ꝙ lex non eſt impoſita iuſto. vt in. cap. licet. de regula. ¶ Quod non obſtat, quia hoc enim fit ad obuiandũ fraudibus. Et dicit etiã Petrus de Anchara. ꝙ
4 ſicut † mendicantes validi ſunt arcendi, & puniẽdi. C. de mẽdi. vali. lib. 11. ita quæſtores non debẽt admitti, niſi primũ diſcutiatur, vtrũ eccleſia, pro qua quæritat, indigeat: nã ſi nõ indiget, non videtur admittẽda, & licet iſta inquiſitio ſit laudabilis, non debet fieri per diœceſanũ, niſi qñ de nouo aliqua eccleſia vellet ĩcipere quæſtũ. Sed quo ad ordines mẽdicãtiũ, & nõ nulla hoſpitalia ab antiquo exercẽtia quæſtũ apoſtolicę ſedis ſaltẽ tacita, hæc inquiſitio fieri nõ põt ꝑ diœceſanũ ad effectum impediendi quæſtũ, ſed prohibendi fraudes, ſecũdũ Cardi. in. d. Cle. abuſionibus. nu. 6. ĩ tertia oppoſitiõe. ¶ Et vide Abb. in. c. cũ ex eo. ꝺ pœnit. & remiſſi. nu. 1. vbi ait,
5 ꝙ quæſtores † eleemoſynarũ vt ſicut illi, qui mittũtur ab iſtis præceptoribus ſancti Antonij, ſiue ſancti Lazari, ſiue aliorũ hoſpitaliũ ꝓ votis, & eleemoſynis petẽdis, nõ debẽt admitti ad petẽdũ eleemoſynas nĩe illorũ hoſpitaliũ, niſi habeant literas veras apoſtolicas, ſiue epi diœceſani: qꝺ procedit quãtũ ſint exempti. vt in. d. Cle. & fuit hoc ſtatutũ ꝓpter eorũ intẽperãtiã nimiã, nã multi mẽtiebãtur ſe eſſe alios, qa falſè portabãt religionis, vel illius hoſpitalis habitũ, aſſerẽtes eſſe fratres illorũ ſociorũ, vbi in veritate nõ erãt, ideo debent prius examinari à papa, vel ab epo loci. ¶ Secus dicit de alijs volentibus petere eleemoſynas pro ſe ipſis, iſti enim nõ indigẽt literis. c. quieſcamus. 42. diſtin. & in. c. nõ ſatis. 86. diſt. ¶ Et per iſtũ tex. videtur eſſe verũ, qꝺ tenet Abb. in. d. c. cũ ex eo. ꝺ
6 pœnit. & remi. in fin. qꝺ † ſolent epi facere ſtatutũ, vt nulla litera apoſtolica admittatur ſine ipſius examinatione, ſed dicit, ꝙ eps caueat nõ faciat in fraudẽ, aliàs debet puniri, vt ibi per eum.

SVMMARIVM.

1 *An puniãtur quæſtores petentes eleemoſynas ſine conſenſu papæ, vel diœceſani.*

2 *An datũ cauſa eleemoſynarũ virtute literarũ falſarum poteſt repeti.*

3 *Soluẽs aliquid virtute falſæ indulgẽtiæ, an indulgentiã conſequatur.*

b **No cõſentir.** b Aliàs ſi iudex cõſentit punitur. vt
eſt text.in.l.pẽ.C.de cano.largi.libr.10.vbi for-
maliter ait, ꝙ pari pœna punitur officialis, q nõ
inhibet extorſiones illicitas, & ſic, qui negligit,
ſicut punitur
officialis, qui
cas facit. & te-
net Iaſo. in. l. ſi
mora. ff. ſolut.
matri. num.24
¶Imò põt pu-
1 nire † iſtos quæ
ſtores eleemo-
ſynas petentes
ſine cõſenſu papæ, vel diœceſani, ſi ſunt laici, tã-
quam excedentes in ſuo territorio. vt in.c.ex li-
teris.de exceſſi.præla.& in.d.Cle.2.de pœnit.&
remiſſi.tenet Abb.in.c.cùm ex eo.de pœnit. &
remiſſi.nu.3.& facit.c.officium.§.compeſcendi.
de hæreti.nu.6.Secus ſi iſti quæſtores ſunt cleri
ci, quia tunc debet capere eos, & remittere ad ě-
piſcopum loci, vt eos puniat. vt in iuribus ſupra
dictis.& facit tex.& quæ ibi tradit Domi.in.ca.
iudex laicus.de ſent.excommu.lib. 6. Innocen.
in capit.ſi verò.de ſenten.excom.& facit tex.in
c.53.infra eod.& in.c.vt famę.& ibi docto.de ſen
ten.excõmu.& tenet Bald. in.c.primo.§. ſiquis
vero de pace iura.firma.in vſi.feudo.num. ſepti
mo & idem in.l.grachus.C.de adulte. ¶Quini-
mo de iure communi quæſtuarij, qui falſò quæ-
runt eleemoſynas, etiam ſi laici ſint per epiſco-
pum poſſunt puniri.vt eſt tex.in.ca.tuarum.de
priuilegijs.& ibi Abb.& Oldral. conſilio.86.&
Philippus Decius conſi.276.nu.1.Et facit quod
tenet Feli.in prœmio Grego.colũ.8.nu.38.vbi
dicit, ꝙ mentiens ſe clericũ, punitur arbitrio iu-
dicis.Sed ſi vltra hoc faciat actus clericales, puni
tur pœna falſi.Bal.in.l.ſub prætextu.C.dẽ ſacro
ſan.eccle.in fine.& in.ca. in decorem. de vita &
hone.cler.quaſi in fine.vbi talis põt puniri non
ſolum per ſecularem ſed per epiſcopum.Idẽ te-
net Fel.in.c.3.loco de probatio.nu.1. quod facit
cõtra iſtos Gallos mendicãtes, qui aſſerũt ſe cle-
ricos eſſe quod ego contra eos iudicaui, & exe-
cutioni iuſſi, aliquando iubendo eos verberare.
2 ¶Et datum ob cauſam hanc †, debet repeti tan-
quam datum ob cauſam, cauſa non ſequuta: vt:
ff.&.C.de conditi ob cauſa. quod intellige, ſi pe
cunia eſt penes decipientem. Secus ſi trãſlata eſt
in eccleſiã, nã tunc eccleſia non tenetur, niſi fa-
cta ſic locupletior, imò etiam ſi facta ſit locuple-
tior, videtur non teneri, qa ſolutũ falſa opinio-
ne cauſa pietatis, nõ repetitur.l.cũ his.§.mulier.
ff.de cõditio.in debi. & licet hoc ſit ſub dubio,
tñ eſt verũ indiſtinctè, ꝙ non eſt locus repetitio
ni, etiã ſi pecunia ſit apud decipientẽ, quia intui
ta Dei ſoluta fuit, & ſic applicãda eſt pijs vſibus.
Et quãquã ſoluẽs nõ eſſet aliàs ſoluturus, tamẽ
non fruſtra ſol
uit: quia licet
non habeat in-
dulgẽtiã habet
tñ meritũ elee
moſynæ: & qa
talis dol⁹ reſpe
ctu ipſius dece
pti dicitur bo-
nus, ex quo ꝓ
uocat ad melius.vt in.c.cũ dilecti. de dolo & cõ
tu.ſecundum Cardi.in.d.Cle.2. de pœnit. & re-
mi.§.ad hoc multiplici.6.q.nu.27.¶Et in quan-
3 tũ tenet, ꝙ non habet † indulgẽtiã licet eleemo-
ſynã ſoluat, vide quæ in cõtrariũ poſui in.c.1, ſu
pra in gl.1.in fine.

Prætor. Caput. LI. finis.

Prætorum. Cap. LII.

Otroſi, mã-
damos que
cõ mucha
diligentia tẽga car
go de guardar los
puertos de ſu corre
gimiẽto, pa q̃ no ſe
ſaq̃ moneda[a], ni ca
uallos[b], y de hazer
peſquiſa[c] por toda
la tierra de ſu cor-
regimiento, y ſa-
ber la verdad dos
vezes en cada año
de ſeys en ſeys me-
ſes, quien y quales
pſonas ſon las que

a **Moneda.** a A regno nõ debet extrahi aurũ, argen
tũ, vel moneta in monetã, vel in maſ-
ſa, aliàs puniuntur extrahẽtes. vt in.l.
23.titu.9.lib.6.in ordina.regali.& in.l.24.& in.l.
17.&.18.eius tituli.

SVMMARIVM.

1 *Extrahi non debet à regno aurum, nec argen*
tum, nec equi, & alia iumenta, nec panni, nec
coria, nec carnes, nec ſericum, nec alia, vt hic.

b **Ni cauallos.** b Vt in.l.1.& in.l.6.&
7.&.8.&.10.& in.l.33.
cum alijs legibus ſequentibus.tit.9.lib. 6.in or-
1 dina.regali.vbi extrahẽs â regno equũ †, equã,
vel potrum, mulum, ſeu iumẽtum fræni, ſeu cli
tellæ, ſiue ſit generoſus, ſiue cuſtos caſtri, ſiue
merinus, vel quiuis alius officialis, ſeu alius qui
cunq; cuiuſque ſit ſtatus, vel conditionis, per-
dit quod extraxerit cum omnibus ſuis bonis,
& vltimo ſupplicio puniať. Et ſi multũ adhoc
adunati vt defendi poſſent à prætore de las ſa-
cas, debent per conſilia locorum inſequi cùm ar-
mis, & debent per loca campanæ pulſari, & om-
nes, qui ſunt ad arma habiles, exire ad dictos de
linquen-

delinquentes capiendos, vt in dictis legibus, &
in alijs eius ti.continentur. ¶Et quoque hodie
per pragmaticam factam in villa de Madrid an-
no.1552. Maij.25.die ab iſto regno non poſſunt
extrahi panni, nec alia, quibus fit dictus pann⁹,
ſeu texitur, nec coria, nec calceamenta, nec ope
ra conſuta, & perfecta, nec ſiricum, nec coria au-
rea (quæ guadamecij vocantur) nec manicæ ſeu
chirothecæ, vt ibi vide.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitio fit contra extrahẽtes res vetitas de*
regno.
Et fardeli eorum diſſoluuntur.

c **Peſquiſa.** c Idem cauetur in dicta lege
23.& in lege.31.tit.9.libro.6.
in ordina.regali. & in alijs legibus eiuſdem tit.
1 vbi dicitur, ꝙ inquiſitio † fit per cuſtodes ſuper
pane, & alijs rebus vetitis, quæ extrahuntur à re
gno, & detur eius copia his, qui culpabiles repe-
riuntur, vt audiantur, & capiantur pro pœnis,
quas ſoluere tenentur. Et talis inquiſitio quoq;
fit per prætorem de las ſacas, cum tabellione cõ
tra extrahẽtes à regno res vetitas, etiam ſi ſecum
prætor aſſeſſorem non aſſumat, & per ſuas cita
tiones poteſt cogere teſtes ad veritatis informa-
tionem habendam, vt coram eo compareant. vt
in dictis legibus latè cauetur. ¶In tantum, quòd
denuntiatores maleficiorum debent inſiſtere, a-
liàs, puniuntur, tenet Ioan.de Platea.in lege iu-
bemus per hanc.§.hoc videlicet.C.de erog.mil.
lib.12.¶Et poteſt compellere viatores tranſeun
tes, vt diſſoluãt fardelos ſuos, quia in eis poteſt
committi falſitas, tenet idem Plat. in lege ſecun
da.C.quando & quibus quarta pars debe.lib.10.
in fine.per gloſ. in lege prima.§.qui rationibus.
ff.de falſ.& in.l.diuus.ff.de ſeruis fugi.¶Quini-
mo ſi ex mandato regis vetita portet, poteſt diſ
ſoluere fardelos: quia mandatum principis non
derogat iuriſdictioni officialis ſuper eo, quod
mandatur iuriſdictionem habentis. Et ſic eſt ar
gu.ꝙ talis cuſtos, vel gabellarius poteſt inſpice-
re, & videre ea, quæ vehuntur de mandato prin
cipis: quia ſub illo colore poſſet fraus committi
vt in.l.vnica.C.nec liceat infręni.& eques.libr.
11.nec excuſatur vehens aliqua dignitate vel cõ
tumacia.i.inobedientia quaſi non teneatur ei o
bedire, cùm faciat iuſſu principis prout tenet di
ctus Platea in lege ſecunda.C.de decurio.lib.12
numero primo. ¶Et etiam dicit Platea.in lege
vnica.C.de litori.itine.cuſto.lib.12.quòd in tali
bus partibus, & litoribus maris, & itineribus ter
rarum ſunt apponendi cuſtodes, vt poſſent mer
ces illicitas portare, & portantes detineri, donec
declarent ad quam prouinciam delaturi ſunt, dẽ
quo ſtabitur iuramento ipſorum deferentium.
arg.in lege præ
ſenti.§.ſic cubi.
C.de his qui ad
eccle. cõfug.&
in Cle. religio-
ſi. de decimis.
& ideò ſecũdũ
eum conſilium
eſt pro merca-
toribus, vt eui-
tent concuſſio
nes, & mole-
ſtias, dum por-
tant mercãtias,
vt vadant corã
iudice & declarent ei ad quam partem pergere
voluerint, & iudicis habita licentia nullam detẽ
tionem, vel areſtationem patiuntur, aliàs poſ-
ſunt detineri, maximè ſi eſt præſumptio contra
eos. ¶Imò Publicani, cuſtodes, & exactores ve-
ctigalis nullum portantẽ merces prohibitas por
tari ſine ſerie.i.litera vel bulleto debent permit
tere tranſire, niſi prius literam licentiæ inſpexe-
rint, vt tenet Platea in lege euentiones.C.de cur
ſu publi.libro duodecimo.vbi quoque dicit, ꝙ
debet ſcribi litera licentiæ in libro, & dies quo
datur, & infrà quantum tempus durat.
¶Et pro animalibus in vehetione non appoſitis
non debet officialis, nec priuatus pecuniam reci
pere. Si ergo officialis colligat pecuniam pro cẽ
tum mulis, vel equis in curſu adducendis, & non
ſunt niſi quinquaginta, vel priuatus recipiat pe
cuniam pro decem mulis, & cõduxit pauciores,
punitur in quadruplum. Et idem ſi ſubmittat
alium pro alio, vel in ſuum vſum vſurpat. & cõ
tra ordinem faciat. quod nota. & vide Plateam
in dict.lege.2.C.de curioſis libro.12.

SVMMARIVM.

1 *Si contra deuentum quis portat res vetitas, &*
illicitas ſimul cum licitis, ſolum illicitæ publi
cantur.
2 *Si res aliena portatur contra ſtatutum, an pu*
blicetur.
3 *Si famulus alicuius tranſit mercantias dñi abſ*

q; ſoluēdo pedagium, an tales mercātiæ confiſcentur.

Gabellarius debet exigere pedagiū anteaquā mercator exeat de territorio ſuo.

4 *Licet res incidat in commiſſum, debitor non tenetur de caſu fortuito, nec de læui culpa.*

5 *Si ſuper eadem beſtia diuerſi homines diuerſis temporibus res vetitas extraxerunt, an quilibet debeat perdere vnam beſtiam.*

Quid ſi de nocte pœna duplicatur.

6 *Si quis plura delicta facit cum vno enſe, vnē enſem perdere debet.*

7 *Forenſis, qui repertus eſt portare res contra deuentum, & contra formā ſtatuti, an in pœnā incidat.*

8 *Statuta in forēſe habēt locū in nouo ciue. Et nouus ciues excuſatur propter ignorātiam ſicut forenſis.*

9 *Forenſis poteſt petere reſtitutionē in integrum aduerſus ſtatutum, quod ignorauerat.*

10 *Minor licet extrahat res vetitas cōtra ſtatutum, non debet puniri.*

11 *Iuramento portantis, vel faciētis contra ſtatutum ſtatur, an ſciuerit, vel ignorauerit.*

12 *Statur iurameto forenſis tranſeuntis per aliquem locum collectam non ſoluentis, ſi iurat ignorare ſtatutum.*

13 *Ignorantia probatur per iuramentum, niſi in contrarium probatio appareat.*

14 *Quādo lex, ſeu ſtatutū dicit quòd ſtetur dicto, vel iuramento alicuius pro plena probatione tunc in contrarium non admittitur probatio.*

15 *Probatio qualis debet eſſe contra forēſem, ad hoc, vt incidat in pœnam ſtatuti.*

16 *Quando propter timorem iuſtum inimicorum quis exceſſit fines cōmittatus, ſeu diſtrictus fugiendo, in pœnam non incidit.*

17 *Occidens aliquem ad ſui defenſam propter iuſtam cauſam timoris non punitur.*

18 *Extrahens cauſa ſui victus, vel ſuæ familiæ, non incidit in pœnam.*

Quid ſi extrahit farinam.

19 *An extrahens hordeum, incidat in pœnam.*

20 *Quid ſi extrahit pro victu ſuæ familiæ, & mutato propoſito, & animo vendidit.*

Quid ſi vendidit quod ſupereſt, obligatione ſua completa.

21 *Deprehenſus in itinere quaſi in confinibus, & dicat ſe pœnitere portare illas res vetitas, an excuſetur à pœna.*

22 *Inuentus in via cum equo portare res vetitas an debeat puniri.*

23 *Repertus in limine territorij, ſeu in cōfinibus ciuitatis vt vix negare ſufficiat, an puniatur*

24 *Repertus in via non recta, nec conſueta portare res vetitas, ita quòd eſt ſuſpectus, quòd extrahere velit, tenetur.*

25 *Si alicui eſt data licētia extrahēdi res vetitas ſine præfinitione tpis, an duret perpetuum.*

26 *An licētia data per iudicem extrahēdi dictas res vetitas, excuſet à pœna.*

27 *Stāte ſtatuto, quòd nullus forēſis emat, vel extrahat res extra territorium, ſi emit, an perdat pretium.*

d **En la tierra.** d De iſtis rebus non portandis contra de-
uentū, vide ſingula. per Gand. in tract. maleficio
rúm, in parte. De rebus non porta. contra deuē
tum. vbi in principio quærit, ꝙ ſi ſtatuto ciuita-
tis cauetur, ꝙ nullus de diſtrictu, vel ciuitate ex
trahat bladum, aurum, triticum, vel carnes, vel
qd ſimile ſub pœna amiſsionis rerū, quæ porta-
rentur, & equi & plauſtri, & bobū, ſuper quibus
1 portarentur, accidit †, ꝙ portantur res illicitæ,
& res licitæ: nunquid omnes illæ res ſint deper
ditæ? Et dicit ꝙ ſolummodo res illicitæ ſunt pu
blicandæ, vt. ff. de aqua quotidi. eſtiu. l. prima. §.
Trebatius. idem tenet Bart. in. l. cotem. §. dn̄s. ff.
de publica. & vectigal. & in. l. ſi Publicanus. §. dē
rebus. ff. eod. idem tenet Ange. in. l. vſuras. ff. de
vſuris. & Bal. in. l. cùm proponas. C. nauti. ꝙ fe-
no. * Tamen ſtatutum ſeu conſuetudo diſpone-
re poteſt & valet de iure vt licitum propter illi-
citum confiſcetur, quia iſta pœna non tantū im-
ponitur perſonæ pro re quam pro auaritia præ
cipiti & audacia vt tenet Peregrina. in parte
vectigal. q. 5. in. gloſſa. perdit in principio. * ¶Et
Gandi. vbi ſupra quoq; dicit, ꝙ ſi lege, vel ſtatu
to cauetur, ꝙ portās aurū, argētū, monetam, vel
ſal extra regnū, vel extra territorium puniatur
certa pœna: & nihilominus currus & boues, &
equi, ſuper quo portantur, publicētur, ꝙ ſi equi
vel

2 vel boues †, fuerint alterius, & ignorantis, non
debent publicari. tenet hoc Montal. in gl. ord. re
gali. in parte, extrahens. allegando. l. 1. C. de eu-
nuchi. & l. 5. ff. de publica. & vectiga. arg. in. l. 1.
C. vt nemo priua. & ibi glo. & l. quicunq;. C. de
ſeruis fugiti. §.

en la tierra d **de ſu corregimiento y**

minorum. idē te net Pla. in. l.
1. C. de ſeruitori. mili. libr. 12.
nu. 4. ¶T n̄ dicit, ꝙ Saly. dubitat de hoc in dict.
l. 1. C. vt nemo priua. fatetur tn̄, ꝙ tenetur portās
ad æſtimationē. Idem tenet Bal. in dict. l. cùm ꝓ
ponas. nu. 5. dicēdo, ꝙ ille, propter cuius culpas
res alterius cōfiſcantur, tenetur domino ad inte
reſſe, per. l. fi. in fine. ff. de pigno. actio. & per alia
iura, vt ibi per eum. ¶Et vide Alex. in dicta. l. 1.
C. vt nemo priui. nu. 3. vbi tenet idem, ſcilicet, ꝙ
talis animal alterius ignorantis non publicatur.
vt gl. & ibi Bart. in. l. fi. quæ incipit. iubemus. C.
de nauis nō excuſan. lib. 11. Dicit tamē Alex. qđ
ſubdit eleganter Io. Butri. ibi ꝙ ille, qui portat,
tenebitur fiſco ad æſtimationem animalis. arg.
gl. in. d. l. 1. C. vt nemo priua. & arg. in. l. quicun-
que. verſi. quid ſi ad prædicta. C. de ſeruis fugi. fa
cit ſecundùm Sal. lege prima. C. de falſa mone.
quam opinio. Alex. credo verā. ¶Cui nō obſtat
dictum Saly. & Bal. ꝙ ille, propter cuius culpā
res alterius confiſcantur, ad intereſſe teneatur
domino: quia procedit, quando lex, vel ſtatutū
dicit quod confiſcantur, licet non ſint res portā
tis, ſed alienæ: & quando domino ignorante res
vetitas portat, tunc tenetur ad intereſſe parti,
ſeu domino. Sed quando lex, vel ſtatutum hoc
non dictat, res ignorantis non confiſcantur, ſed
portator tenetur fiſco ad æſtimationem ſecun-
dùm Alex. vbi ſuprà, & eſt vera concordia. ¶Et
facit in ſimili quod tenet Bartolus in lege frauda
ti. ff. eodem de publi. & vectigal. vbi ſi ſoci⁹ por
tauit rem communem contra deuentum, per-
dit partem ſuam tantùm. quod intelligit Berta-
chi. de Firmi. in tractatu gabella. in nona parte.
nu. 34. tomo ſexto. tracta. fol. 78. ſi ſocius fuit in
ſcius, ſecus ſi fuit ſciens. ¶Et iſtud meum intelle
ctum poſtea inueni per Bertachi. de Firmi. in
tractatu. gabel. in nona parte. quinta columna.
quæſtione nona. dicendo, quòd ſi eſt ſtatutum
prohibens exactionem farinæ, vel mercis ſine
ſolutione gabellæ ſub pœna confiſcationis re-
rum, & mulorum, vel currus, etiam ſi ſint alienę
quòd dominus beſtiarū, vel currus fuerit ſciens,
confiſcantur, aliàs ſecus, niſi ſtatutum, vel cōſue
tudo ſit, quòd etiam alienæ beſtiæ confiſcentur
cum mercibus portatis in fraudem gabellarum,
quia tunc etiam in alienis ſtatutum, vel conſue-
tudo ſeruatur. Sed domino beſtiarum ſuccurri-
tur contra portatorem, vel mittentem beſtias
cum mercibus contra deuentum per dictam le-
gem finalem. ff. de pignora. actio. & facit quod
tenet Paulus de Caſt. in. d. l. iubem⁹. C. de ſacro-
ſanct. eccleſi. ¶Et tenet in expreſſo Angelus in
additione ad Bartolum in dicta lege finali. C. de
nauis non excuſa. vbi ait, quòd facit illa lex in ar
gument. ad ſtatutum quòd ſi pro rebus immiſis
in ciuitate non fuerit ſolutum pedagium, quòd
omnes res debeant confiſcari, quòd ſi mulio ſu-
per mulum ſuum res meas portabat, & frauda-
uit, & non ſoluit pedagium, res meæ non publi
cantur, ſed ipſe mulio præſtabit quantum res
meæ valent. & ſic dicit idem quod Alexand. li-
cet Alexand. Ang. non allegauit. ¶Et vide eun-
dem Paulum de Caſtro. in lege colonus. §. nauē.
ff. locati. vbi idem tènet dicendo, quòd domin⁹
muli poteſt impedire venditionem, quia non dē
bet ſibi nocere delictum conductoris, & ille qui
ducebat, debet ſoluere fiſco æſtimationem mu-
li, & mulus reſtitui domino. Tamen ſi de cōſue
tudine ſeruaretur contrarium, quod talis mulus
perdatur, & domino non reſtituatur, poterit do
minus muli recuperare â conductore, cuius cul-
pa perditum eſt, vt dicit notare Bar. in dict. l. co
tem. §. dominus. hoc verum, ſi ignoranter cōdu-
xit mulum ad portandum iſtas res vetitas, ſecus
ſi ſcienter, quia tunc perdit eum, & non habet a
ctionem contra conductorem. tenet Gandi. in
dict. tit. de rebus portan. contra deuentum. nu.
3 2. ¶Quoq; eſt notandum, ꝙ ſi famulus † alicui⁹
tranſit mercancias domini abſq; ſoluendo peda
gium, non propterea mercātiæ domini debent
confiſcari. tenet Guido papa. ſingula. 21. allegan
do docto. in dicta lege prima. C. de ſeruis expor
tant. ¶Et adde, ꝙ in ſolutiōe iſta pedagij, ſeu ga
bellæ gabellarius vnius territorij ſtans in confi-
nibus, debet exigere pedagiū antea quam mer-
cator exeat de territorio ſuo, & intret in territo
rium vicinū, ſicut dicitur in ſimili de nauta paſ-
ſagerio, quia anteaquā cum phaſello tranſuehat
viatorē in aliud litus fluminis vel maris poteſt
petere ſibi ſolui mercedem paſſus, vel transfreta
tionis ſecundùm Bal. & Flori. in lege venditor.
§. ſi conſtat. ff. comuni præd. & ita ſeruat vſus ſe
cundùm Bertachi. in tracta. gabella. in ſexta par
te. nume. 14. in fine tomo ſexto. tractat. foli. 60.
4 ¶Item nota, quôd licet res incidat in † commiſ-
ſum, non tamen debitor tenetur de caſu fortui-
to, nec de culpa leui, vel leuiſsima. Ideô ſi quis
portat frumentum, vel res vetitas extrahit, & in
itinere obuiauit piratis, & derobarunt eum non

 tenetur

tenetur fiſco ad æſtimationem rerum vetitarũ.
quod eſt notandum ſecundùm Montaluum in
dict.gloſſa ordina. in parte, extrahens à regno.
& dicit, quòd probatur in lege ſecunda.C. de ve
ctiga.& commi.& ibi Baldus in terminis. ¶Sed
circa iſtum textum pone, quòd duo homines
5 diuerſo tempore † extraxerunt aurum, argentũ
vel frumentum, vel alias res vetitas extra regnũ
vel comitatum, ſeu diſtrictum, & territorium ſu
per eodem mulo, vel ſuper eadem beſtia, vtrum
quilibet debebit perdere vnum mulum, ſeu vnã
beſtiam? Dic quòd ſi primus ſoluit mulum, a-
lius liberatur. Secus ſi primus ſoluit æſtimatio-
nem muli, quia ſecundus ad mulum tenetur. vt
tenet Paulus de Caſtro & Bartolus in lege me-
uius.§.duobus.ff.de lega. ſecundo. numero.23.
vbi per eos.
¶Vbi quoque tenet, quòd ſi vno ſtatuto caue-
tur, quòd ſi quis portauerit monetam, vel bla-
dum extra regnum, ſeu comitatum, perdat ani-
mal, ſuper quo portaretur, & condemnetur in
decimam, & alio ſtatuto cauetur, quòd in omni
bus maleficijs de nocte pœnæ duplicentur &
quidam ſuper mulum extraxit frumentum, vel
aurum de nocte, ꝙ non teneatur ad duos mulos
ſed tantummodo ad vnum, ne duæ cauſæ lucra
tiuæ concurrant, nec diſtinguit vtrũ primo ſol-
uit rem, vel ęſtimationem, cum hoc ſit debitum
ab eadẽ perſona. vt in.l.huiuſmodi. §. primo.ff.
de lega.primo. Et idem ſi aliquis pluries cũ eo
dem mulo, vel aſello extraxerit res vetitas, non
debet perdere pluries animal. vt Bart. ibi & Ber-
tachi.in tract.gabella.in.9.parte.nu.30.tomo.6.
tracta.folio.72. quia in ſpeciebus non cadit du-
plicatio pœnæ, vt ibi.& in nu.31. & in.l. Lucius.
§.impuberem.ff.de leg.2.& in.l.fideicommiſ. §.
ſi quis decem.ff.de lega.3.& Bal.in.l.prima.vlti.
col.C.de ſenten.quæ ſine cert.quã profe.Bal.&
Imol.in.l.ex facto.§.primo.ff.de vulgar. & pu-
pil. ¶Et per iſtum dictum Barto. pluries iudica-
6 ui, ꝙ ſi aliquis † cũ vno enſe plura delicta fecit, tã
tummodo vnum enſem perdere debet, & non
plures. ¶Pręterea circa iſtum tex. ponitur, ꝙ eſt
ſtatutum, ſeu lex, prout hic, ꝙ de regno, ſeu di-
ſtrictu non portarentur iſtę res, vel alias res ſub
7 pœna amiſsionis earum, & beſtiarum: quidam †
forenſis repertus eſt portare rem cõtra formam
legis, vel ſtatuti, an incidat in pœnã. Hanc quæ
ſtionem altercat Gandi.in dicto titulo de rebus
por.contra deuen.nu.7.& dicit, ꝙ forenſis mo-
dò fuerit ſciens, modò ignorauerit ſtatutũ per-
dit res, ſed ſi ignorauerit, excuſatur ab alia pœna
ſed ſi ſciuit ſtatutũ, tũc etiã in alia pœna punit.
Quæ ignorãtia ſtatutorũ præſumitur in dubio,
ſecus in alijs prohibitis à iure cõmuni ſecũdum
eundem ibi. quod ſequitur Alex.in conſi. 86.in
4.li.nu.6.allegando Bal.in.l.ius ciuile.in fin.ff.
de iuſti.& iure.& in.l.1.ff.de legi. vbi concludit,
ꝙ ſi forenſis committit id, quod erat tãtummo
do delictũ ex forma ſtatuti ciuitatis, talis foren
ſis habens ignorãtiam dicti ſtatuti, excuſatur, ſi
ibi in loco ſtatuti non traxit magnam morã. vt
in cap.primo.de conſtitu.in.6.& in.l.fin.ff. pro
ſono.ideo non eſt puniẽdus, Si tale nõ erat pro
hibitum communiter per alias ciuitates. vt notat
Ioan. Andre.in cap. vt animarum periculis. de
conſtitu.in.6.in nouella. Facit.l.fi.ff.de decreti.
ab ordi.faci.vi.Paul.de Caſt.conſil.148.& Spe-
cul.in tit.de cõſtitu.verſi.2.doct.in.c.canonum
ſtatuta.de conſtitu. vbi maria, & mõtes colliges.
¶Et ſcientia probatur contra eum, quando erat
homo, qui ſæpe, & continuè ibi conuerſabatur,
vel vtebatur, quia non eſt veriſimile eum hoc
ignoraſſe: quia ad aliquem obligandum ſcientia
& ſupina ignorantia æquiparantur. l. iubemus.
ff.de liber. cauſa & in.l.octabi.ff. vnde cognati.
& quia ſcire debuit, ꝙ omnes de ciuitate ſciebãt
vt in.l.regula.§.ſed facti.ff.de iuris & facti igno
rant. ¶Sed ſi eſt de loco remoto, ita ꝙ iuſtè ꝓba
biliter potuit ignorare, non punitur ſecundùm
Marti.de Fano.& Ioa.de Lar. quos ſequitur Gã
dinus vbi ſuprà. quę opinio mihi videtur, & pro
ea facit, quod tenet Hippoly.de Marſi.in repe-
ti.l.fi.ff.de iuri.om.iudi.nu.81.allegando Bar.in
lege cunctos populos.in.5.col.C.de ſumma tri.
& fide catholi. vbi diſtinguit. ¶Aut illud, quod
commiſsit forenſis in hac ciuitate, eſt delictum
de iure communi, & punitur ſecundum ſtatuta
huius ciuitatis. ad quod allegat authen. ſi qua in
prouincia.C. vbi de crim.agi opor. & alia iura.
¶Aut non erat delictum de iure communi, &
tũc aut ille forenſis ibi tantam moram traxit ꝙ
veriſimiliter debet ſcire tale ſtatutum, & tunc
idem. ſ. quòd obligatur tali ſtatuto. pro quo
adducit.l.2.& quod ibi in gl.vlti.notatur.C. vbi
de cri.agi opor. ¶Aut ibi non traxit tantam mo
ram, & tunc aut illud factum erat communiter
per omnes ciuitates prohibitum, vt putà, non
extrahere frumentum extra territorium, quod
eſt communiter prohibitum per totam Italiam
licet in noſtro regno Caſtellę contrarium diſpo
natur per legem tertiam.tit.9.lib.6.in ord.rega.
iſto caſu quando ſcit eſſe communiter prohibi-
tum, non licet allegare talem ignorãtiam, ſeu ex
cuſationem. allegat.l.fi.§. licet aliquis.ff.de pu-
bli. ¶Aut eſt tale quid, quod non eſt ita genera-
liter prohibitum, & tunc non tenetur, niſi fuerit
ſciens, vt in dicta lege fi.ff.de decreti.ab ordi.fa-
ci.& dicit, ꝙ de hoc eſt tex.in dicto capi. vt ani-
marum periculis. vbi ignorãs non tenetur, quia
ignorans non videtur actum gerere, & qui igno
rat, non habet voluntatem. vt Paul.de Caſtro in
lege legitimam.ff.de peti.hæredi. niſi ignorãtia
fuerit craſſa, & ſupina, & ita reſidet Bart.in dicta
lege cunctos populos. circa hanc dubitationẽ.
Quam diſtinctionem ſequitur ibi Fulgo.& Pe-
trus de Anchara.in dicto cap. canonum ſtatuta.
12.quæſt.& in cap.2.de conſtit.in.6.gl. in capi.à
nobis.el primero.& ibi Anto. de Butri.de ſent.
excõ. idem tenet Ioan.de Imol.in cap.cognoſcẽ
tes.de conſtitu.in.6.& in cap.fi.4.column.eod.
tit. Specula.in dicto tit.de conſtitu.verſi.quid ſi
extraneus. Et licet aliqui doctores teneant con-
tra diſtinctionem Bar. prout tenet Iaſ.in dicta le
ge cunctos populos.nu.69.tamen opinio, & di-
ſtinctio Bar. eſt communior, & ęquior, & eſt ma
gis ratione munita ſecundùm Hippoly.de Mar
ſi.in dicta lege.fi.ff.de iuri.om.iudi. quam tene,
& vide. ¶Et adde, ꝙ ea, quæ dicta ſunt in foren-
8 ſe, habent locum etiam in † ciue nouo. ſecũdùm
Iaſ.in.d.l.cunctos populos.nu.70.pro quo alle
gat tex. ſingula.in.l.qui cum vno.§.fi.ff.de re mi
li. ſed dicit eſſe meliorem tex.in.l.qui commea
tus.§.tyroni.ff.eod.tit.de re mili.& Rom. ſingu
la.73. firmat Bal.in.l.data opera.col.11.C. qui ac
cuſa.non poſ. idẽ tenet Hip.de Mar.in.d.l.fi.ff.
de iuri.om.iudi.nu.84.& in.l.qui ignorãs.ff.ad
l.Cornel.de falſis.nu.23. vbi ciues nouelli cõtra
uenientes ſtatutis ciuitatis, excuſantur, qa in eis
præſumitur ignorantia per.d.§. tyroni. vbi parci
tur nouo militi tanquã iuſtè ignoranti leges mi-
litares. ¶Nota tamen perpetuò, ꝙ forenſis po-
9 teſt petere reſtitutionẽ † in integrũ aduerſus ſta
tutum, quod ignorauerat probabiliter, & hoc
ex clauſula generali. ſi qua mihi iuſta cauſa. ita
tenet Iaſ.in.l.quandiu.C. qui admitti.in fine. di
cendo, ꝙ iſta eſt deciſio ſolẽnis Inno.& Io.And.
& Anto.de Butri.in rub.de cõſuetu. & plenius
Anto.de Butri.in.c.2.de cõſtitu.& Io.Fab.in.d.
l.cunctos populos.6.col.& Alex.in cõſil. 37.in
2.volu.incipiente, Viſo, & optimè diſcuſſo pro
ceſſu.in.8.col.& Fran.de Aretio.in conſi.11. qui
incipit, procedendum eſt breuiter.in.3. col. ad fi
nem. ¶Et idẽ dic in minore, † quia licet minor
extrahat res vetitas contra ſtatutũ, nõ debet pu
niri. vt tenet Ludo.Roma.in ſingula.808. qui eſt
finalis.in ordine.& idẽ tenet Cremenſis in ſing.
29. vbi ait, ꝙ ſi minor portat res, de quibus ſolui
debet gabella, vel ſit prohibitum ſtatuto, ꝙ nul
lus poſsit portare tales res, ꝙ minor non cadit in
commiſſum, quod dicit eſſe notandum. Idẽ te-
net Bal.in.l.ſi ex cauſa.§.ſi in commiſſum.ff.de
mino.& vi. eundem Bald.in tracta. ſtatutorũ. in
parte, frumentum. ¶Sed hoc intellige verũ, qñ
ſtatutum punit aliquid, quod de iure communi
non eſt punitum, tunc enim minor non includi
tur in ſtatuto, ſecus ſi punit. vt doct. ſuprà & vi.
Sebaſti.Sapi in addit.ad Abb.in.c.2. de delictis
puero.in.1.additione. ¶Quoq; intelligerẽ (ſal-
uo meliori iudicio) niſi ſtatuto caueretur, ꝙ etiã
minor in pœnã incurrat: quia ſtatuta terrarum
poſſunt ampliare, & diminuere tẽpus legitimæ
ætatis, prout placet, quia non ſunt minoris au-
thoritatis ſtatuta, quam leges Lombardorum. te
net Bal.in.l.prima.ff.de minori.in fine. ¶Adde
10 ꝙ ſtatur iuramento portantis † res prohibitas,
vel facientis contra ſtatutum, an ſciuerit, vel ig-
norauerit, tenet Montal.in glo.ordi.rega. in par
te, cuſtodes. dicens, ꝙ ſi portauerit quis extra ci
uitatem res per ſtatutum prohibitas, perdit illas
& illud, ſuper quo portantur, licet ſit receptum
vel cõmodatũ, vel conductũ ad vecturã, niſi dñs
curri, vel muli fuerit ignorãs, quæ ignorãtia pre
ſumitur. vt Abb.in.c.ſæpe.de reſtitut. ſpolia.4.
col.nu.14.& idem Abb.in.c.veniẽs.de filijs pres
byterorum. vbi in dubio præſumitur ignorãtia:
& ille qui dicit ſcientiã, probare debet.& glo.in
l.verius.ff.de probatio.& ſuo iuramento ſtatur.
vt in.l.prætor.ff.de edendo. §. ſed ſi iuſsio. & in
l.fi.§.licentia.C.de iure de liberã. vbi gl. dicit, ꝙ
hoc iuramentũ referri non poteſt.& tenet Ioan.
de Pla.in.l.1.C.de ſeruito.& occulta.eorũ.li.12.
¶Et facit quod tenet Abb.in conſilio. 35. in pri-
11 mo volu.nu.2.in fine. vbi ait, † ꝙ ſi forenſis tran
ſierit per aliquem locum, & gabellam rerũ, vel
mertiũ ſuarũ non ſoluerit propter quod incidit
in commiſſum, iuuatur, ſi nec ſciuiſſe ibi eſſe ali
quod datium ſoluendũ, & tale iuramentum ple
nè probat ignorantiã ſuam. & hoc modo res ſuę
non cadunt in cõmiſſum. allegat Abb. gloſ. ſin-
gula.in cap.propoſuiſti.28.diſtin. quod dictum
Abb. dicit notabil.& lucroſum Hipp.de Marſi.
in repeti.rub.de probatio.nu.124. Et facit, quod
tenet Martinus Lauden.in tracta.de fiſco.quæ-
ſtio.231.tomo.6.tract.folio quinto. vbi ait, quod
ſtatur iuramẽto portantis, qui dicit portare pro
vſu ſuo, vt non ſoluat gabellã, per glo.in Cle.fi.
de cenſi.Bal.in authẽ.habita.C.ne filius pro pa-
tr. quod dicit eſſe cõtra datiarios, & publicanos.
12 ¶Et ꝙ ignorantia † tanquã dependens ab ani-
mo probetur per iuramẽtum, eſt tex.in.c.nulli.
in fi.de electio.in.6.& in.c.cũ in tua, qui matri.
accuſa.poſſ.& in.c.ſi vero.el.2.de ſenten. excõ.
c.paſtoralis.de exceptio.& voluit glo.in.c.in le
tum.34.quæſtio.2.glo.in.c.innotuit.de electio
ne.& ibi.Abb.numer. ſecundo. & alios docto-

res relatos per Hippolytum vbi ſuprà quibus adde gl. Caſtelli. in lege ſecunda. in. ll. de Toro. in glo. pē. in fine. & glo. in cap. accedens. de crimi. fal. & Hippolytus. in lege ſi quis nec quæſtio. ff. de quæſtio. nume. 46. & in conſilio. 51. & Alex. in. l. qui bona. §. ſi alieno nomine. ff. de dãno infecto. ¶ Sed ſupradicta intelligo vera, niſi probatio in contrariũ appareat: qa licet ignorantia, vel ſciẽtia ꝓbetur per iuramentũ, admittitur probatio in contrarium. tenet Bart. in. l. ſi cui. §. hiſdem. ff. de accuſa. & eſt gloſ. ordinaria. in cap. ſecundo. in verbo. effetata, de tempo. ordi. in. 6. tenet Iaſon. in lege prima. §. ſi abſens. ff. ſi ex noxal. cauſ. agatur. nu. quinto. ¶ Quod dicit ibi. n.
13 ſexto. limitari, † niſi lex, vel ſtatutum diceret, quôd ſtetur dicto, vel iuramento alicuius proplenaria probatione, tunc non poſſet ꝓbari contrariũ, quia haberet vim præſcriptionis iuris, & de iure. glo. eſt ad hoc ſingula. ſecundũ eundem Iaſ. in Cle. prima. in glo. pē. in verbo, feciſſe narramus. de probatio. per quam glo. ita dicit limitari Lodoui. Roma. in. l. ſi duo. ff. de adquirend. hæredi. & dicit mirabiliter intelligi, quando ſtatutum diceret, ꝙ haberetur pro plenaria probatione, tunc non admittitur probatio in contrarium, ita loquitur glo. prꝑallegata, ſecus ſi ſtatutum diceret, ꝙ habeatur pro plena probatione, tunc poſſit probari cõtrarium. & ita limitat nouiter Alex. in conſilio allegato ibi per Iaſ.

¶ Quoque limita vt per Bald. in ca. nulli. pen. col. de reſcrip. vt non procedat, quando lex, vel ſtatutum diſponeret ſtare alicuius probationi, quia facit vt non admittatur probatio in contrarium. Secus ſi diſponat, vt ſufficiat ad probãdũ, quia tunc bene poteſt probari contrarium. Quę limitatio non placet Iaſ. vbi ſupra. nu. 7. vbi per eum. ¶ Et probatio contra forenſem debet eſſe,
15 ꝙ debet † probari, ꝙ habebat conuerſationem in dicta ciuitate, vel morã traxit in ea, ꝙ veriſimiliter debet ſcire tale ſtatutum, vel illud factum communiter per omnes ciuitates, & villas regni erat prohibitum. ſecundùm Hyppol. de Marſi. vbi ſuprà. ¶ Sed iſte tex. & ſimiles, non habent
16 locum, quando aliquis † propter timorem iuſtũ inimicorum exceſſit fines territorij, comitatus, ſeu diſtinctus fugiẽdo, quia tunc non incidit in pœnam. tenet Ang. in. l. quod per tex. ibi. ff. de delicti edicto. & dicit concordare tex. in. l. Titius ſeruus. ff. de ſeruis exportan. ¶ Quia ſecun-
17 dùm Ang. ibi, quando aliquis ad ſui † defenſam interfecit aliquem propter iuſtam cauſam timoris, non eſt locum pœnę, quando poſuiſſet ſe in diſcrimine vitæ fugiendo, maximè cùm non ſit ratio, ꝙ ille magis fugiſſet, quàm ille, qui eũ fuiſſet inſequutus, cùm homines conditionis æqualiter incedere præſumantur. vt in. l. continuus. ff. de verbo. obliga. §. cùm ita. & facit tex. in dict. lege quod. §. idem Celſus. ff. de ædili. edicto. ibi, non poteſt euadere. ¶ Item dicit Ang. in dict. le-
18 ge quod. ꝙ fallit, qñ portat, vel extrahit † cauſa ſui victus, quia tunc prohibitus portare, vel extrahere granum, ſeu aurum, vel monetam extra ciuitatem, non incidit in pœnam, quatenus portat cauſa ſui victus. tenet idẽ Ang. in. l. principalibus. ff. ſi certum peta. & eſt tex. expreſſus in lege. 23. tit. 9. lib. 6. in ord. regali. in fine. ibi. *Pueda ſacar, y ſaque conſigo la moneda de oro, o plata que ouiere meneſter para el gaſto continuo.* ¶ In tantum hoc procedit, ꝙ ſi cauſa ſui victus extrahat, & deinde mutato propoſito vendat, non incidit in pœnam, tenet Pla. in lege. vnica. C. de imponen. lucra. diſcri. lib. 10. in fine. & vide infra nume. 20. & Bar. in. l. cętera. §. ſi. ff. de lega. primo. §. ſed & ſi quis. & Iaſ. in. l. ſi quis nec cauſam. ff. ſi cert. peta. nu. 4. & melius tenet Ang. in. l. 1. §. nõ autem. ff. de exercito. vbi quoque dicit, ꝙ ſtatur iuramento ſuo an habuit bonum animum à principio. vide Alex. in conſi. 7. in. 3. volu. in fin. & vide infra verſi. & quoque ſtatur ſuo iuramento. vbi de intellectu. ſed tex. Facit in contrariũ in lege. 5. tit. 7. Part. quinta. ibi; *Y no los vendiere.* ¶ Quoq; pôt extrahere non ſolûm cauſa ſui victus, ſed etiam cauſa ſuæ familiæ. glo. in. l. vniuerſi. C. de vectiga. & commiſ. cõmendat eã Alex. in. l. fi. §. diuus ff. eo. tit. ſequitur Bal. in lege cùm proponas. C. naut. ꝙ fœnor. & faciunt notata per docto. in ſimili in lege, ſi ita ſtipulatus fuero. ff. de verbo. obliga. de quo vide. glo. & ibi Paul. de Caſtro. in lege. fi. §. quotiens. ff. eod. de vectiga. & commiſ. & in lege ſi Publicanus. §. primo. vi. dictam legẽ 5. tit. 7. Parti. 5. & glo. in authen. habita. C. ne filius pro patre. ¶ Sed hoc intellige, dũmodo non extrahat pro ſuo victu, vel neceſſitate pluſquã egeat. vt tenet Ioa. de Plat. in lege eos qui. C. de aquæductu. lib. 11. nu. 2. loquendo in ſtatuto diſponente, vt nemo poſſit extra ciuitatem portare vinũ niſi pro ſuo vſu, & aliquis, cui ſufficiebãt quatuor dolia pro ſuo vſu, portauit viginti, ꝙ totum amittit. ¶ Et quoque ſtatur ſuo iuramento, an cauſa ſui victus, vel vſus, vt dixi, vel negotiationis deferatur, ſcilicet, deferentis, niſi qualitas perſonæ diſſuadeat, vel probatio de oppoſito ſit in promptu. tenet Plate. in lege vnica. C. delictorum cuſto. lib. 12. & Hippoly. de Marſi. ſingula. 86. & in repetit. rubricæ de probatio. nu. 145. & Bal. in. l. 3. C. naut. ꝙ fœno. & gl. in Cle. fi. de cenſi. quæ dicit iuramento probari, ꝙ clericus portet res ſuas cauſa ſui vſus, & familiæ ſuæ, niſi rerum,

rum, & perſonarũ qualitas aliud ſuaderet. ſecundùm Cardi. ibi. in. 4. quæſtio. & tenet Bertachi. in tracta. gabellarum. in. 8. quęſtio. principali. in ſecundo membro. num. 4. tomo. 6. tract. * ¶ Sed quid ſi ciuitas prohibet exportare bladũ extra diſtrictum, an comprehendat forenſem habentem agrum in diſtrictu dictæ ciuitatis: & ꝙ ſic tenet Alberic. in rub. ff. de muneri. & honori. nu. 34. * ¶ Sed quid ſi cauetur, ꝙ nullus extrahat à regno, ſeu ciuitate frumẽtum, & aliquis hordeũ
19 † extraxit, an incidat in pœnam? Dic ꝙ nõ: quia appellatione frumenti, non continetur hordeũ. Et ſi aliquis accuſat de furto frumenti, ſi probat de hordei furto, non nocet. vt tenet. Angel. in. l. triticum. ff. de verbo. bliga. qua de ſpeciali & ꝓpria ſignificatione, & ſimplici appellatione frumenti propter excellentiam intelligitur de grano, quo vtimur ad panem faciendum ſecundùm glo. in. l. frugem. ff. de verbo. ſignifi. & de iſto intelligitur, ſi quis promitteret decem corbes frumenti ſecundùm Bart. in. d. l. frugẽ. ſequitur Io. de Plat. in. l. modios. C. de ſuſceptori. & arca. lib. 10. nu. 1. ¶ Sed quid ſi extraxit farinam? Vide tu Gandi. in tract. malefi. in parte de rebus nõ portandis contra debent. nu. 4. & gl. in. c. 1. ſupra eo. in glo. *De cuya mano.* & Bar. in. l. quæſitũ. §. illud. ff. de lega. 3. & latè in propoſito per Rotã. deciſi. 834. in antiquis & ꝙ incidat in pœnam extrahẽdo farinam, tenet Bart. in. d. l. quæſitum. §. illud. & ſequitur Ang. in. §. cũ ex aliena. Inſtitu. de rerum diui. nu. 3. & Plat. in. l. 1. C. de frumen. vrb. Conſtantinop. lib. 11. & Alber. in. 2. par. ſtatu. q. 5. ¶ Et tenet latè Bertachi. in tracta. gabellarum. in. 8. parte. in. 2. mẽbro. nu. 16. tomo. 6. tracta. fol. 65. Sed nõ prohibetur portare panem coctum, niſi faceret in fraudem. vt Pla. in. d. l. 1. de frumẽ vrb. Conſtanti. C. in principio. ¶ Stante ergo iſta. l. ꝙ nullus extrahat res vetitas, niſi ꝓ victu
20 ſuo ſub pœna, ſi aliquis † extraxit hoc animo, & eo extracto, mutabit animum, & vendidit, an incidat in pœnam? Dic ꝙ non, vt ſuprà dixi in nu. 18. vbi de intellectu vt dixi tenere Ang. in. l. prima. §. non aut. ff. de exercito. actione. Facit tex. in. l. Cæſar. ff. de publica. & vectig. & in. l. ſenatus. ff. de cõtrahen. emptione. & . l. cætera. §. fi. ff. de lega. primo. iurauit tamen, ꝙ bonã mentem habuit à principio. vt in. l. fi. cum ſimilib⁹. C. de iure deliberan. ſecundũ Ang. & idem tenet Bertachi. in. d. tract. gabella. in. d. §. 8. parte principali. in. 2. membro. n. 2. 3. & . 4. tomo. 6. tract. fol. 94. allegando Bar. & Ioan. de Porta. in. di. l. cætera. §. ſed ſi parauerit. dũ dicunt ſcholarem emẽtem frumentũ pro toto anno, & poſtea pœnitentem & reuendentem illud, non teneri ad pœnam ſtatuti prohibentis emi frumẽtum in platea cauſa reuendendi. quod dic verum. ſecundùm Barto. ibi ſi conſtat de primo propoſito, aliàs ab initio præſumitur fuiſſe ementis propoſitum reuendendi, ſicut poſtea fecit. vt in. l. prima. §. idem cõſicilius. ff. de exercito vbi per Guiller. de Cun. & ibi tenet Bald. in. §. nec autem. Quod tendit in fauorem illorum, qui obligantur ad macella, & pannificia reficienda. & complenda ciuitatũ, villarum, & locorũ huius regni Hiſpaniæ, quia tales carnifici poſſunt emere carnes viuas, & etiã ſues ad reficiendum dicta macella, non tamen ad iterũ vendendũ, vt patet in leg. regni. * Quæ leges ſunt reuocatę, ſeu ſuſpenſę per noſtrum regem Philippum, vt patet eius prouiſione Vallis Oleti. 7. de Iunio. 1558. tamen per eundem regem fuit validata en Madrid. anni. 64. incerta forma, ſcilicet, *que ninguna perſona compre carnes viuas para las tornar a reuender en pie en las miſmas ferias y mercados, y raſtros contra la dicha pragmatica, y executeys en los que lo contrario hizieren las penas en ellas contenidas ſin embargo del ſuſpenſion de la dicha pragmatica.* * quôd ſi aliquid ex dictis carnibus, & rebus ſuperſit completo tempore ſuæ obligationis, poterunt vendere ſine pœna dictarum legum, & pragmaticarum, quæ prohibent triticum, carnes, & ſues emantur ad iterum vendendum, quia initiũ ſuæ primæ emptionis conſiderandum, & attendendum eſt, quæ fuit facta pro victu, & ſuſtentatione ciuitatis, ſeu loci, atque illorum incolarum, & tenet doctor del Caſtillo in. l. prima Tauri. in gloſſa. *En los dichos lugares.* 9. columna. verſiculo quod etiam facit ad ea quæ dicunt. * Et an de licentia iudicis poteſt quis iſta prohibita emere, dic quòd non: quia vnde venditio rei inhibetur alicui propter publicam vtilitatem, quòd ſicut priuata pactione non poteſt fieri venditio: ita nec authorita. iudicis tenet Bar. in. l. 2. C. de agricol. & cenſitis. libr. vndecimo. & ibi plat. * Sed
21 quid ſi aliquis eſt deprehenſus in itinere † quaſi in confinibus, & dicit ſe pœnitere portare illas res vetitas, an excuſetur à pœna? Dic ꝙ eſt puniẽdus, ſed nõ pœna ſtatuti, vt per Gandi. in d. tit. de rebus portan. contra deẽu. nu. 6. ¶ Ioan. And. in additio. ad Specul. iu tit. de cõſtit. in additione, quæ eſt in medietatem, videtur melius loqui dicẽdo. Aut enim iſte inuentus fuit continuãdo iter ſuum, vt exiret diſtrictum, & allegatio pœnitẽtiæ patet falſa. Aut reuertebatur ſpõte, & tunc iuuari deberet per pœnitentiam. Aut repertus eſt quieſcere in hoſpitio, vt in tugurio pro quiete ſui, & animalium, non ſaluatur, ex quo de pœnitentia, quã aſſerit, nulla ſunt iu-

ditia. & verbo ſtatuti in hoc ſunt ponderanda ſecundùm Ioan. Andr. ꝙ nota, & vide. & ſequitur additio. Bart. in. l. qui ea mente. ff. de furt. in finali additione. & dicit, ꝙ ſi quis inuentus fuerit reuertendo, quia pœnituit, debet mitius pu-
22 niri. ¶Item quæritur. ſi quis eſt inuentus † cum equo in via portare res vetitas, an debeat puniri? Gandi. vbi ſuprà in dicto titul. de rebus, porta. numer. 10. dicit, quòd ſic, quando confitetur, quòd ipſe portabat res illas extra, ſed ſi neget, & dicat ſe portare illas res ad molendinum. vel ad villam, & illa ſit via & iter ad molendinum, vel ad villam, & bene ſit hoc veriſimile, non punitur. Angelus tamen in lege ſi vehenda. ff. ad legem Rhodi. de iactu. dicit: quòd verba ſtatuti in hoc ſunt attẽdẽda. Nam ſi ſtatutum dicit, quòd ſi quis portauerit bladum. &c. Tunc intelligitur perfectè, & executiuè portabit, nec ſufficit, quòd inueniatur in itinere. vt in lege prima. ff. quod quiſque iur. ſecus ſi dicit ſi quis portabit bladum, vel inuentus fuerit portare, vel ſimilia, quod dicit eſſe notandum, & idem tenet Bal. in dicta lege cùm proponas. C. naut. ꝙ fœno. nu. 2. verſi. quidam dicunt. & in lege ſi fugitiui. C. de ſeruis fugiti. numer. 5. & in lege arboribus. ff. de vſufructu. quod ſequitur Franciſcus Lucanus, in tractatu. de fiſco. in quarta parte. num. 12. & 13 tomo ſexto. tractatu. foli. 15. & Vide Iaſ. in lege cui iuriſdictio. ff. de iur. omni. iud. in fine. vbi tenet allegando Bal. in capitul. concupiſcentia. in ſecunda. column. de conſtitu. quòd quando aliquid ꝓhibetur in termino, intelligitur etiã prohibitũ in via, & ideò ſecundũ eundẽ Bal. ꝓhibitus ex forma ſtatuti deferre frumentum extra territorium ſub certa pœna, repertus in via poteſt puniri. quod dicit Iaſ. non videri verum. & dicit videndũ. Cy. & Bal. ibi. & ideo tene, ꝙ põderanda ſunt verba ſtatuti, vt dictũ eſt, & idem tenet Bal. in. l. cũ te. C. de dona. ante nup. in fine ¶Idem tenent Bar. & Plat. in. l. qui fiſcales. C. đ nauicula. lib. 11. dicendo, ꝙ ſi qs reperiatur cũ ſarcina frumẽti, vel alijs rebus vetitis portari extra diſtrictũ in aliqua via non recta, & non conſueta, eſt ſuſpectus, ꝙ eas vellit portare contra deuẽtum. C. đ curſu pub. lib. 11. nam ex qualitate loci vbi inuenitur, præſumitur, & probatur contra eum. vt in. d. l. ſi. fugitiui. C. de ſerui. fugi. ¶Vbi quoq; tenet Pla. ꝙ attẽdenda ſunt verba ſtatuti, aut loquantur per verba prẹteriti temporis, vt ſi quis portauerit bladũ extra diſtrictũ; tunc requiritur actus cõſummatus, nec ſufficit eſſe in fieri. vt in. d. l. arboribus. ff. de vſufru. §. de illo. dũ dicit. lupus exit ſyluã, non tamen exibit, punietur tunc extra ordinẽ in limine diſtrict⁹ portare repertus. l. 1. §. expilatores. ff. de effracto. ſi autẽ loquitur per verba præſentis temporis, vel præteriti imperfecti, putà, portantes bladum extra diſtrictũ, puniantur, tunc punientur pœna ſtatuti per. d. l. fugitiui. & ibi ꝑ Saly. & Bal. & vide Feli. in tracta. qñ cognatus puniatur. col. 4. fallen. 8. ¶Et vi. d. Bertachi. in tracta. gabella. qui hoc ſingulariter altercat in. 9. parte principali. nu. 18. & 19. tomo. 6. tract. fol. 71. vbi idẽ tenet, dicendo, ꝙ inuẽtus portare res ꝓhibitas, & extrahi per viã non rectã, ſed inuſitatã, tenetur. vt Bal. in. l. 3. C. naut. fœno. & in. l. 1. col. 3. de ædilitio edicto. niſi quis iuſta cã motus, quis iuerit per viam inuſitatã, & nõ rectã, putà, ſi via erat ab aqs inundata, vel à latrũculis occupata, vel ab hoſtib⁹. ſecũdũ Saly. in. d. l. 3. qđ eſt verũ, ꝙ tenetur, etiã ſi extractio nõdum ſit cõſumata, quia ſufficit eſſe repertum in via non recta, licet nondũ exierit de territorio. vt per Alberi. de Roſa. in tract. ſtatu. in. 2. parte. q. 3. & Bar. in. d. l. qui fiſcales. C. de naui. li. 11. ¶Sed hoc intelligit. d. Bertachi. ſi ſtatutũ dicat de extrahente, ita, ꝙ loquatur per verbũ præſentis temporis, vel præteriti imperfecti, vt dictum eſt. Secus ſi per verba præteriti imperfecti, putà extraxerit, quia tunc ſtatutum non habet locũ, ſed requiritur actus perfectus, & conſummatus. ſecundum Bald. & Iacob. Butri. in. l. ſi quis non dicam rapere. C. de epiſcopis. & cleri. col. 2. & in d. l. ſi fugitiui. & idẽ tenet Bal. & Alex. in. l. qui Romæ. §. Callimachus. ff. de verbo. obliga. vbi etiam notãt, ꝙ dicitur proficiſci, qui arripit iter. ¶Tamen eſt notãdum, ꝙ in iſto caſu eſt minor pœnã imponenda. ſ. arbitraria, vt dictũ eſt ſcđm Bal. in. d. l. ſi quis non dicã rapere. & in. d. l. ſi fugitiui. videlicet dimidia pœna eius quę ab ſtatuto ſit impoſita pro actu conſummato, ſecũdùm Bal. ſignantur in. d. l. 3. C. naut. ꝙ fœnor. ſed fuit originale dictũ Specul. quem Bal. non allegat in tit. de conſtitutio. §. 1. verſi. pone ergo ſtatutum nu. 8. in fine. & ibi dicit, ꝙ pœna debet mitigari. vt ſi pœna ſit dupli, ſimplũ amittat, ſi ſimpli, tunc medietatem. Et hanc doctrinã tradit etiam Saly. in. l. prima. verſi. ex prædictis infero. C. de rapt. virgi. quod dicit Bertachi. vbi ſuprà notandum perpetuò, quia pauci ſciunt, & eſt cotidianum. ¶Sed ſi repertus in via non recta cũ rebus prohibitis confiteatur ſe velle extrahere pœna cõmittitur. vt dictũ eſt. & tenet. d. Bertachi. vbi ſuprà nu. 20. ¶Et etiam conuincitur de fraude, ſi probatur per teſtes, quib⁹ ipſe dixit. ſe velle extrahere contra deuentum, vel per alias coniecturas ex qualitate perſonarũ, & rerum, ex arbitrio iudicis. quod dicit bene notandum Bertachi. ibi allegando Flori. in. d. l. arboribus. §. idem tracta.

& ideò

& ideò dat cautelam ſecũdũ Bar. in. l. 1. C. de iti. cuſto. lib. 12. ꝙ volẽs portare frumentũ, vel alias res prohibitas vadat ad officiales, & eis notificet locum, ad quem iturus erit, & de extractione accuſari nõ poſsit. ¶Idẽ dic ꝙ tenetur, ſi eſt reper-
23 tus in limine † territorij, ſeu in confinibus illius ciuitatis, vt vix ipſum negare ſufficit. vt in. l. ꝗ ſententiam. ff. de pœnis. & iudex, qui de hoc debet cognoſcere, debet circunſpicere qualitatem perſonæ, & attenta illa, vel molendinum. ad qđ dicit ire ſint vicinia vel non, ſecundum Gandi. vbi ſuprà. in. d. tit. de rebus portan. nu. 11. & Bal. in. d. l. qui fugitiui. nu. 4. & l. 42. §. 1. & 2. tit. 9. libr. 6. in ordi. rega. vbi probatur, ꝙ ſi intra vnam leucam, vel duas leucas quis deprehenditur iuxta alium territorium, præſumitur extrahere. Et
24 (vt dixi) idem tenetur, ſi reperiatur † cum argento, frumento, vel cum alijs rebus vetitis portare extra territorium in aliqua via non recta, nec cõſueta, quia eſt ſuſpectus, quod ea vellit extrahere extra territorium contra deuentum. facit. l. eos. in fine. ff. ad. l. Corne. de falſ. & tenet Mont. in gloſ. ordi. in parte, extrahens à regno. quem vide. & Hippol. de Marſil. in. l. de minore. ff. de quæſtio. nu. 29. allegando Bar. in. d. l. qui fiſcales C. de nauicula. lib. 11. & ſequitur Ioan. de Anna. in. c. ſignificauit. fi. col. de Iudæis. verſi. in contrarium. vbi dicit, ꝙ minor pœna imponitur, quam ſi portaſſet. vt Butri. & Bald. in. d. l. ſi fugitiui. C. de ſeru. fugi. ſed omnino dicit ponderanda eſſe verba ſtatuti & ſic remanet cum Angel. & Bald. ¶Facit quod tenet Pla. in. l. præſidibus. C. de curſu publi. lib. 12. vbi ait ꝙ itinerantes non debent recedere à recta via publica conſueta, aliàs eſt præſumptio contra eos. quod dicit notari cõtra volentem portare bladum, oleum, & aliud prohibitum, vt ſit præſumptio contra eos, quòd cõtra deuentum portent. & ideò poſſunt arreſtari, donec excutiatur veritas.

¶Et idem dicit eſſe in eo, qui ingreditur, vel egreditur ciuitatem aliunde, quàm per portam publicam, & conſuetam. vt in lege fina. ff. de rerum diuiſi. Quod fallit in præſide ſuperiori, vel gubernatori, ſi aliquãdo per deuiam mittit, quia contra eum non eſt mala ſuſpicio, ſed ꝙ iuſta ratione & cauſa faciat. vt Plat. ibi per tex. ibi. ¶In tantum habent locum ſupradicta, quæ extendũtur contra eum, qui recedens de loco commiſsi maleficij, ſi non vadit per viam rectam conſuetã ſed per deuiã, eſt enim præſumptio contra eũ de maleficio commiſſo, vt ſit ſufficiens iuditium ad torturam ſimul cum alijs iudicijs, niſi ſubſit iuſta cauſa eundi. tenet dictus Platea. in lege ſi quis. C. eod. tit. de curſu publico.

¶Sed quid ſi alicui eſt data licentia extrahendi
25 ſine pręfinitione † tẽporis, an duret perpetuum? Dic ꝙ non, ſed ſolummodo talis licentia data extrahendi res vetitas, durat per ſeptem dies: & ſi extrahit elapſis iſtis ſeptem diebus punitur. vt Bar. & Io. de Pla. in lege prima. C. de tractoribus. & ſtatu. libro. 12. ¶Et adde, quòd ſi gabellarij portarum dederunt mihi licentiam exportãdi res vetitas extra ciuitatem & diſtrictum potero tradere mulioni literam licentiæ, in qua ego ſolus & non ipſe deſcriptus eſt, & illam licitẽ portauit ſine me. tenet Pla. per tex. ibi in lege parſi pium. C. de curſu publi. lib. 12. & Bar. in lege corpus. eod. titul. & Fran. Luca, in tracta. de fiſco. 4. parte. nu. 7. tomo. 6. tracta. folio. 15. ¶Item nota, quòd ſi iudex, ſeu poteſtas, ſeu gabellarius, ſiue
26 Publicanus dedit licentiam † extrahendi cõtra talia ſtatuta, talis licentia non excuſat à pœna, ſicut nec poteſtas excuſatur. vt in lege. 1. C. de commeat. lib. 12. & ibi docto. & tenet Gandi. vbi ſupra. nu. 9. verſi. hoc tamen quæro. & poteſtas debet illi, cui dedit licentiam extrahendi reſtituere omne damnum. vt in. l. per hanc. §. non dãda. &. §. ſciant vero. C. de erogatio. milit. anno. lib. 12. & tenet Montal. in glo. ordi. in parte, pœna per ſententiam. Et ꝙ puniatur officialis, qui permittit apportari rem cõtra deuentum, tenet Bal. per. tex. ibi in lege mercatores. C. de cõmer. & mercato. & vide quæ latè poſui ſuprà in capi. primo. in glo. Salario. fi. col. & vide Parid. de Puteo. in tracta. ſyndicatus. in parte. licentia officia
28 lis. foli. 164. ¶An ſtante tali lege, vel ſtatuto † ꝙ nullus forenſis poſsit emere, & extrahere extra territorium, an ſi emit, perdat talis forenſis pretium exburſatum? Dic quòd non vt eſt textus in lege prima. C. non licere habitatori metracomie loca ſua ad extrane. trãsfer. lib. 11. & tenet ſingulariter Bal. in lege fi. §. fi. nu. 2. C. communia. delega. & dicit, quòd poteſt retinere rẽ emptam donec ei reſtituatur ſuum pretium. per tex. in. l. ſi non ſortem. §. ſi centum. ff. de conditi. indebiti quod ſequitur Fran. Cremen. in ſingul. 95. & Feli. in. c. cùm cauſa. de re iudicata. 9. col. Barb. in. c. audientiam. de rebus eccleſi. non alienan. in fin. Quod intelligo verum, niſi lex, ſeu ſtatutum dicat, ꝙ perdat pretium, quia tunc perdit vt Bal. in dicta lege fi. §. fin. C. cõmunia. de legatis. & facit tex. ibi. in quantum dicit, ꝙ habet actionem ad pretium. & facit quod tenet Bal. in lege tutor. §. curator. ff. de minori. vbi tenet, ꝙ reſciſſo cõtractu, pretium debet reſtitui ab illis, ad quos peruenit. ¶Sed Innoc. in. c. ſi quis ꝑsbyterorũ. de rebus eccleſi. non alienam. dicit. ꝙ. d. §. fi. l. ſi duobus. eſt caſus ſpecialis, in quo emptor recuperat

pretiũ,

pretium, re euicta.& Ang.ibi in dicto.§.fi.idem tenet regulariter contra: quia faciens contractũ à lege prohibitum, perdit pretiũ.vt tenet Pla.in l.nemo.C.de fundi.rei priua.& ſalti diui Dom. lib.11.& idem Plat.in.l.prima.nu.2.C.de prædi. curia. ſine decret.non alien. lib.10.vbi tenet ꝙ quãdo cõtractus eſt nullus à lege interdictus, emptor, poſsidens non lucrabitur fructus,& rẽ reſtituit emptori,& perdit pretiũ. & idem tenet Ang.in.l.1.C.đ præſcrip.30.vel 40.anno.dicendo, ꝙ quãdo res aufertur ab emptore mercãte contra iura, nõ debet ſibi reſtitui pretiũ. vide gloſ.in.l.3.C.ꝙ metus cauſ. & Plat.in lege tẽperent.C.de veſtib.& olobe.lib.11.in fine.vbi tenet, ꝙ qui mercatur contra legem, perdit pretium. & vide Ab. in dicto cap.cùm cauſa.de re iudi.in fine. nu.17. & ibi Feli.& Io.Fab.in.§.loca.Inſtit.de emptio. & venditio.Et non ſolùm perdit pretium ſolutum, ſed etiam ſoluendum.vt Pla.in lege quemadmodũ.C.de agricol.& cenſi.lib.11.& applicatur fiſco, nec agit contra venditorem de euictione, niſi fuerit ſtipulatus.vt ibi quod fallit in caſibus vt ibi per Plat.num.11.&.14.

por ella hã ſacado[e] moneda y cauallos fuera de nueſtros reynos. Y en los q̃ hallaren que los ayan ſacado, executen las penas contenidas en las leyes del ordenamiento de Toledo[f], y en las otras leyes ſe haze mencion. Y de las penas de los bienes de los culpados ſe de la quarta parte a quien lo denunciare, ſi pareciere que es verdad, y lo reſtante lo applique a quien las dichas leyes lo dan. Y faga pregonar eſto en la tierra de ſu corregimiento. Y qualquiera que lo ſupiere, y no lo deſcubriere a la juſticia, que incurra[g] por el miſmo hecho en las penas que caen y incurren los que ſacan moneda, o cauallos fuera del rey no ſin nueſtra licẽcia, contra el tenor y forma de las dichas leyes.

S V M M A R I V M.

1 *Faciens tranſitum cum rebus vetitis per aliũ regnum, ſeu ciuitatem, non incidit in pœnam, ſi res vetita portari non ſit de illo regno, ſeu ciuitate.*

e **Y por ella han ſacado.**[e] Dũmodo moneta, & equi ſint de iſto regno Hi
1 ſpaniæ, quia ſi ſunt de alio regno, & tranſitũ † faciũt per regnum iſtud ad alium, non incidit in pœnã.vt tenet Andre.de Iſernia.in tit. quę ſint regal.fi.col.in vſibus feudo. dicendo, ꝙ ſi aliquis veniret de vltra mare, cũ equis & armis vadẽs Romã, & trãſiret per regnũ Siciliæ, vnde equi & arma nõ poſſunt extrahi ſine regis mãdato, libere ſine pœna tales equi đ vltramare portati extrahebũtur ſine regis mãdato, & ad hoc allegat text.in.l. ſi quis poſt hac ca. de ædificijs priua.vbi dicit, ꝙ & ſi quis nõ poſsit marmores de ciuitate ad rus deducere, ſi tñ de vno rure ad aliud traducere voluerit, poterit etiã per medium ciuitatis.ꝓut tenet Pal.Rub.in repeti.rubricæ đ donatio.§.38. fo.21.nu.3.& tenet Saly.in.d.l.ſi qs poſt hãc quẽ vid.& ibi eſt gl.& gl.in.c.cùm apoſtolica.đ his, quæ fiũt à prælat.ſine cõſen. capi. & per docto.in.l.ſenatus.§.marcellus.ff.de legatis prim. Facit in ſimili qđ tenet Bar.Ang.& Pau.đ Caſt. in lege cætera.§.ſed & ſi qs.ff.de legatis.1.nu.3.& 4.vbi ait.ꝙ ſi eſt ſtatutũ in ciuitate, ꝙ nullꝰ poſſit extrahere victualia đ territorio ſub certa pœna, & aliqs facit trãſitũ ꝑ territoriũ alicuius ciuitatis ad aliud territoriũ cũ victualia nõ incidit in pœnã: quia debet intelligi de illo, q originaliter extraheret đ iſto territorio, nõ de faciẽte trãſitũ. Et idẽ tenet Pau.de Caſt.ibi.ꝙ ſi eſt ordinatũ in ciuitate, ꝙ pãni forẽſes nõ mittantur in ciuitate ſub certa pœna, đbet intelligi de illis, q intromitterẽtur, vt ibi operarẽtur: ſecꝰ ſi cũ illis faciãt trãſitũ ad aliũ locũ.qđ nota, & vid.idẽ tenet Gãdi. in.d.tracta.malefi.in parte, đ rebꝰ portã.cõtra đuẽt.verſi.ſed pone ſtatutũ eſt Cremonæ. n.8.& 9.verſic.ſed quid ſi bladum ciuitatis, & Ioanne. de Imol.in capitulo primo de cleric. non reſi. ¶ Quinimo Ioanne. de Imola in dicta lege. cætera.§.ſed & ſi quis. extendit etiam ſi ſtatutum diceret, quòd nemo poſsit portare, ſeu deferre frumentum vel alias res vetitas per diſtrictũ extra territorium: quia etiã illa verba non intelligerẽtur de blado, frumẽto, vel moneta, ſeu de equis, qui fuerunt portati de alia ciuitate ad locũ ſtatuẽtiũ, vt ab alio cõduceretur. quia de portatiõe bladi extracti ab initio de alio loco nõ videtur intereſſe ciuitatis ſtatuẽtiũ, ꝓut refert, & ſequitur Alex. in conſi. 86.in.4.libr.n. 2.&.3. quẽ vid. ¶ Vbi quoque dicit de ſtatuto Bononiæ, vt nullus cõducat ſal ad ciuitatẽ, vel comitatũ, quia faceret præiudiciũ conductoribus datij ſalis, ad quos ſolum ſpectat vendere ſal. quod debet intelligi de ſale ibi remanſuro, non de eo, qui facit tranſitum, quia tũc ratio ceſſat, quando ſal conduceretur cauſa portandi ad alia loca, ergo debet ceſſare diſpoſitio.vt in lege adigere.§. quanuis. ff.de iure patro.capi. cũ ceſſante.de appella.ſecundùm Alex. vbi ſuprà nu. tertio.& tenet ſingulariter Berthachi.in tractatu gabella.in octaua parte. in primo membro. numero ſecundo.tomo ſexto tractatu.foli. 64. quem vide.

f **De Toledo.** f Quæ eſt lex.23. titulo nono.libro ſexto. in ordination.regali.cum alijs legibus eiuſdem tituli.

S V M M A R I V M.

1 *Non reuelans crimen punitur.*

2 *Quid de muliere pandente marito quòd ab aliquo viro requiritur vt adulterium committat ¶ Et quid de caſtellano qui requiritur de proditione. Et iudice qui eſt pars vult corrũpere.*

g **Incurra.** g Et ſic eſt caſus, in quo non re
1 uelans crimen, punitur † eadẽ pœna. Alium habes in.l.quiſquis.§.ſanè.C.ad.l. Iulia maieſta. quia qui non detegit crimẽ commiſſum ab alio, cõſcius eſt cũ illo.vt in.l.2.C.de commer.& tenet Pla.in.l.1.C.de priuileg.ſcholari.lib.12.in.fin. De quo vi.quæ poſui in.c.1.ſuprà eod.in gl. *Ni conſentira*.verſi.idẽ dico in nõ reuelãte de materia vi.Bar.& ibi Alexã.in.l.vtrũ. ff.ad.l.Põpe.de parri. Fel.in.c.quante.de ſentẽ. excõ.quaſi in fin.Ioa.de Anna.in rub.de his qui fili.occide.in fin.Anto.Fran.in additio.ad Abb. latè in.c.intimauit.de teſti.in additione prima. quaſi in medio.Philipp.Decius in regula.culpa caret.ff.de regul.iuris.Ange.in tracta.maleſi.in parte.& ha tradito la tua patri.verſic. ꝙ crimen læſæ maieſta.nu.10.& ibi Auguſt.in additio.Feli.in.c.de cætero.de re iudi.Bart.in.l.1.§. occiſorũ.ff.ad ſenat.conſul.ſeleni.Dy.in.d.regula non eſt.ſine culpa.de regul.iur.in.6. Vi.text.expreſſum in.l.ſciendum.ff.ad.l.Aquili.& ibi gloſſa.* Et.l.2.titulo.28.partit.2.* ¶ Et vi.Guido papam ſingula.504.§.quid ſi ſcias.vbi tenet ꝙ ſi ſciam, ꝙ alius vult te interficere, non teneor tibi reuellare, nec punior, dum tamen aliàs non eſſet conſcius, vel particips. l.prima.ff.ad.l.Pomp.de parr.&.l. ſequenti & conſueuit notari in.l.vt vim.ff.de iuſti.& iur.& vi.Abb.& docto.in cap. Petrus.de homici.* Et in propoſito reuelatiõis facit quod tenet Pau.in.l.ſi quis ſeruo.C.đ furt. nu.2.quòd ſi vxor alicuius requiritur per aliquẽ vt adulterium committat quæ hoc marito pandet, & maritus vxori ſuæ iniungit quòd ſingat aures ſe præbere & dari ſibi tempus & horam vt ad ſuam domum veniat, & ob hoc culpã aliquã non incurrit quanuis ex poſt facto maritus hũc capiat & male tractaret quod dicit valde notandum Pala.Rub.in rep.c.§.29.foli.73. & idem inquit quando aliquis fortalicium habet in cuſtodiam & requiritur de proditione poteſt dare aures & duplicem tractatum facere & non delinquit imo commendatus eſt, dummodo prius denuntiauerit domino caſtri.& idem dicit in iudice quando altera partium vult pecunia corrũpere: nam poteſt licitè aures præbere & ponere ſecretè teſtes qui audiant corruptionem & coram eis pecuniam recipere & poſtea partem caſtigare & ſic de ſimilibus cauſis habentibus ſimilem rationem & ſimilem ęquitatem ſecundum eund.*

Prætor. Cap. L I I. finis.

Sequitur Cap. L I I I.

S V M M A R I V M.

1 *Diuinare, eſt futura prædicare.*

Por venir

a **POr venir.** a Eſt enim diui natio, velle Dei
poteſtatem recipere ad futura præ-
1 ſciēda†. vt eſt text. in. l. 1. tit. 23. Par-
tit. 7. quæ eſt duplex. Vna, quæ fit per artem li-
beralem aſtro-
logię, & iſta nō
poteſt vetari
peritis, quia ꝓ
cedit ſecūdum
curſum natura
lem planetarū.
Alia eſt augu-
riorū, ſortiū, fi-
ctionum, & ſi-
milia, & iſta eſt
prohibita, pu-
tà, quando diui
natio fit in terra, vel in aqua, in aere, in igne & in
alijs rebus. vt in. d. l. Par. verſic. la ſegunda. & ex
ercentes, in regno habitare non debent, nec ali
quis eos in domo ſua recipere debet. vt ibi. & eſt
text. ſingula. in. l. 3. in libro pragmat. folio. 2. vbi
magis latè diſponitur & vide infra.

Prætor. Caput. LIII.

OTroſi ſe informen, ſi alguna perſona dize en la dicha ciudad, o ſus comarcas coſas đ por

SVMMARIVM.

1 *Diuinatio quid ſit.*
2 *Sortiligium quid ſit.*
3 *Omnis diuinatio, & omnis ſors, & omis phantaſia, eſt prohibita.*
4 *Diuinationes, an faciant iuditium.*

b **Adeuinos.** b Quæ diuinatio ꝓprie
1 eſt † indebita pronuntia
tio futurorū; qua ꝓnūtiatur indebito modo fu-
tura cū inuocatiōe dæmonū expreſſa, vel tacita.
¶ Diuinatio, aūt propriè loquēdo ſemper in ma
lū ſonat. c. nūquā. 1. q. 1. & omnis diuinatio pro-
prie loquendo de ipſa qualitercūq; fiat, & quo-
modocū q; vocetur, eſt prohibita, & dānata. 27.
q. 2. per totū in quibus omnibus expreſsè diabo
lus vocatur, vel pręter inuocationē nominis dia
bolus ſe occultè ingerit, & interponit ad pronū
tiādū futura. Quædā, quæ omnibus ſunt incog-
nita. Et ſunt decē ſpecies, in quibus omnibꝰ, vel
diabolus expreſſè vocatur, vel pręter inuocatio
nē hominis ſe occultè diabolꝰ interponit, vel in
gerit ad pronūtiādū futura quædā, quæ homini
2 bus ſunt ignota. ¶ Et ſortilegiū †, ſiue ſors, ideſt
quôd ars diuinandi, ſecundū habitū. Et iſto mo-
do differunt ſicut magis coē, & minus coē, vel ſi
cut ſpecies, & genus: quia ſors, vel ſortilegiū, eſt
quædā ſpecies diuinatiōis, & ipſa diuinatio eſt
genus, & iſto modo loquitur. c. illud. 26. q. 3. in fi
ne. & illo modo loquendo dicimus, ꝙ omne ſor
tilegiū eſt diuinatio, ſicut omnis homo eſt ani-
mal, ſed nō om
nis diuinatio
eſt ſortilegiū,
ſicut nō omne
animal eſt ho-
mo, quia ſic aſi
nꝰ eſſet homo.
Et ſic patet, ꝙ
ſortilegiū idem
eſt qđ diuina-
tio. vnde quæ-
dā apoſtilla. 26
quæſt. prima,
dicit ſortilegi. i. diuinatores, vel ꝙ ſors, ſiue ſorti
legium eſt ars, qua proponuntur, vel pronuntiā
tur futura. vt in. c. 1. in fin. 26. q. 1. ¶ Sed iſta pro-
nuntiatio futurorū, quæ fit per ſortes, vel ſortile
gia, non fit cum inuocatione dæmonum, vel cū
conſilio, vel auxilio, ſed fit ex quadam conſyde
ratione eorum, que veniunt ex quibuſdam, quę
ſunt ab hominibus ſerioſè, & ſecretè ad aliquid
occultum inquirendum ſiue per proiectionem
punctorum, quæ pertinent ad actum, ſeu ad ſciē
tiam, vel artem geometriæ, ſiue per cōſyderatio
nem figurarum, quæ fiunt ex plūbo liquefacto,
& in aqua proiecto, ſiue ex quibuſdam ſcedulis
ſcriptis, ſiue non ſcriptis in occulto loco poſitis
& conſyderatur quā quis accipiat, & ſic de mul-
tis alijs, quæ omnino ſortes ſunt & ſortilegia vo
cantur, in quibus nulla eſt inuocatio, nec familia
ritas cum dæmone, nec conſilium, nec auxilium
eius. de quibus habetur in titul. de ſortileg. & in
c. primo. 26. q. 2. ¶ Ex quibus apparet, ꝙ ſortes, ſi
ue ſortilegia non ſonant in malum de ſui natura
nec prohibentut propter ſe, ſed propter ſequelā
vt ibi notatur in glo. & nō accipiūtur in malum
vt tenet Federicus de Semni. conſilio. 284. licet
in fine conſilij dicat, quòd hoc dicit ſub corre-
ctione melius ſentientis. quam diſtinctionem
ſequitur Ioann. de Anna. in. d. rubr. de ſortil. 1.
columna verſiculo vtrum autem & ſic noſter
text. videtur facere differentiam inter ſortile-
gia & diuinationes, in quantum dicit. A *y perſona que dize coſas de por venir, y otras coſas ſemejantes.* & in quantum dicit, *O ſi ſon adeuinos.* quod ac-
3 cipitur in malum. ¶ Et omnis diuinatio †, & om
nis ſors, & omnis phantaſia eſt prohibita, quia
ad ſolum deum pertinet notitia, futurorum,
vnde appetens talia, peccat non modicum
quia vult videri ſimilis deo, propter quod Luci
fer à cælo cecidit, Adā paradiſum amiſit & pro
hoc etiam facit per dæmonem fallatiam, illa di-
citur curioſitas humana, quando homines impe
dientes ſcire appetunt, ꝙ nulla eis ratione cōpe
tit inueſtigare.
vt in. c. nimirū
26. q. 5. pē. col.
vt Io. de Anna.
in. c. fi. in fin. de
ſortile. & dicit
tenere Hoſti.
in ſumma. Pro
quo etiam fa-
cit ꝙ papa nō ſuſtinet, ꝙ aliquis attentet ea quę
ſibi reſeruauit priuilegio ſpeciali. vt in capi. 1. de
tranſla. de quo per ſummā Syluestri. in parte: ſu
perſtitio. & latiſsimè. 26. q. prima. & 26. q. 2. cum
ſequētibus cauſis: & ſingulariter per Bonifa. de
Vital. in tract. malefi. in parte, de ſortileg. & ma
themā. & vide Paulū Grillandi. in tracta. de ſor
4 tilegijs. ¶ Quinimo iſte diuinationes † non fa-
ciunt iudiciū ad torturā, nec probāt, vt tenet An
gel. in. l. item apud labeonem. §. ſi quis aſtrologꝰ
ff. de iniurijs, & ideo dicit ꝙ iudices debent caue
re ne errent, moti ex prædictis diuinationibus
ad ponendum ad torturam. concordat. l. verbū
precibus. C. de falſis. & vide. Hipp. de Marſil. in
ſua practi. crimi. §. diligenter. nu. 181. vbi de hoc.
& dicit, ꝙ licet talis diuinatio, non ſufficiat ad
torturam, ſufficit ad faciendam inquiſitionem.
vt ibi per eum. & per Fran. Brun. in tracta. de iu
dicis & tortura. in. 4. charta. 2. column. verſicul.
quæro an diuinatio.

venir[a] o otras coſas ſemejātes. O ſi ſon adeuinos [b]: y los que hallaren culpantes legos, los prendan los cuerpos, y tengan preſſos y caſtigue[c] los. Y ſi clerigos lo notifiquen a ſus prelados y juezes

SVMMARIVM.

1 *Iudex ſecularis an poteſt procedere contra diuinatores.*
2 *Inquiſitor hæreticæ prauitatis, an poteſt ſe intromittere de diuinatoribus, & ſortilegijs.*
3 *Diuinatores, qua pœna puniuntur.*
4 *Salarium an detur pro incantationibus.*

c **Caſtiguen los.** c Et ſic iudex ſe
1 cularis † pōt pro
cedere contra diuinatores, & ſortilegos. Idē te-
net Abb. in. ca. cūm ſit generale. de foro cōpe. n.
26. per tex. in. l. 3. C. de male. & mate. & per cap.
rex debet. 23. q. 5. idē tenet Abb. in. c. 1. de ſortile
gijs. num. 3. vbi dicit, qa cū ſit crimē eccleſiaſticū
vt in. c. contra idolorum. 26. q. 5. eſt locꝰ præuen
tioni inter iudicem eccleſiaſticum & ſecularē,
quia vtroq; iure hoc crimē eſt damnatum, & a-
cerrime punitur per ius ciuile. vt Abb. in. d. ca. 1.
nu. 3. quia non eſt merè crimen eccleſiaſticū. vt
2 ibi. ¶ Inquiſitor autem hæreticæ † prauitatis de
his ſortilegijs, & diuinationibus intromittere ſe
non poteſt. tex. eſt in. c. accuſatus. §. ſanè. de hæ-
reti. libr. 6. ſed ſuis iudicibus hoc relinquatur. vt
ſunt epiſcopi, & legati, & iudices ſeculares. ſecū-
dum Io. And. ibi. ¶ Quod intellige, niſi ſaperet
hęreſim manifeſtam. vt Abb. in. d. c. 1. de ſortile.
num. 4. & dicit, ꝙ ſapit hæreſim manifeſtā hu-
iuſmodi ſortilegia, & diuinationes, quandò con
ſuluūtur dæmones, & ſpectantur eorū reſpōſa,
& fiūt eis preces & ſacrificia, nā cōmittitur ido-
lolatria. Idem vbi fiunt cum hoſtia conſecrata,
ſeu rebaptizādo aliquem. Secus autē vbi iſta vel
ſimilia non occidunt. & idem tenet ibi Ioan. de
Anna. finali col. in fine. ¶ Sed quid ſi dæmones
inuocarentur, vt promouerent, putà, animū mu
lieris ad impudititiā? Dic ꝙ licet iſtud ſit grauiſ
ſimū peccatum in ſe, non tñ ſapit hæreſim, quia
propriū dęmonis eſt tētare creaturā, vt habetur
in Euāgelio, Et accedens tētator. &c. vt patet in
c. viſis. 16. q. 2. vi. glo. in. d. c. accuſatus. & ſanctus
Thom. ſecunda ſecundæ. q. 92. c. de ſuperſtitio-
nibus. & idem tenet Iaſ. in. l. huiuſmodi. §. fi. qui
incipit. ſi is cui. ff. de lega. primo. vbi ait, ꝙ ſorti
legia ſimplicia, & imagines, quæ fiunt ad prouo
candum amorem mulierū, & ſimilia, licet ſunt
illicita, & ab eis ſit abſtinēdū, non tñ ſapiūt hęre
ſim manifeſtā, & ſunt magis ſuperſtitioſa, quam
hæretica, allegando Auguſti. & S. Tho. & ideò
inqſitor nō debet ſe intromittere circa ea vt ibi
Iaſ. nu. 13. & ſic inquiſitor non pōt ſe intromitte
re, etiam ſi ſapiat hæreſim nō manifeſtā, nec po
teſt cognoſcere an ſapiat hæreſim, qa iuriſdictio
eſt ſibi tributa, exiſtente illa qualitate notoriera
tis. ſcđm gloſ. in. d. c. accuſatus. §. ſanè & bene ſe-
cundū Abb. in. d. ca. primo. Secus dicit, ſi vellet
cognoſcere an ſapiat manifeſtā hęreſim. & ita di
cit intelligendū. c. fi. de officio delega. in. 6. quæ
iura ſunt contraria illi glo. in dict. c. accuſatus. đ
quo per Abb. in. c. ſi clericus laicū. de foro cōpe
tē. 7. col. & Feli. in. c. ſup literis. col. 13. đ reſcrip.
3 ¶ Sed qua pœna ſunt puniēdi † iſti diuinatores
& ſortilegij, quia tex. hic dicit. *Caſtiguen los.* Dic
ꝙ de iure Canonico ſi eſt peccatum occultū, im
ponitur pœnitētia. 40. dierū, vt in. d. c. 1. đ ſortili
ſi vero ſit notoriū, & euchariſtia negatur. vt i. c.
ꝓ deletiūe. de cōſecra. diſt. 2. & infames ſunt, &
etiā qui ad eos cōcurrūt. vt in. c. quiſquis. 2. q. 8.
& c. teſtimoniū. de teſti. & ſi ſit clericꝰ, deponē-
dus eſt; & in monaſterio detrudēdus: ſi laicꝰ, ex
cōmunicādus, ſi renuit agere pœnitētiā, vt in. c.
non

nõ oportet.26.q.5.&.ca. ſi quis eṗs.& vltra iſtas
pœnas poteſt eṗs, vel iudex iſtos falſos ſortile-
gos,& diuinatores dehoneſtare,vt putà mitran-
do,vt fit in quibuſdã locis,vel ponendo ad ſcalã
cũ vituperio,& eiicere eos extra diœceſim. Vi.
bonũ tex.in.c.
epi.26.q.5. &
qđ notatur in
c.de beneficio.
32.q.1.prout te

ecclesiaſticos, para
que los caſtiguen[d].

net Abb.in.d.c.1.de ſortilegijs.nu.2.& tenet Lu
do.Rom.in ſing.660.incipiente.tu ſcis. vbi quo
q; dicit,ꝙ poſſunt fuſtigari,cum iſta pœna ſit iu
ris ciuilis,& canonici,& de iure canonico puniũ
tur,dummodo non ſint hæretici,pœna fuſtiga-
tionis,ſi eſt vilis perſona:ſi aũt eſt nobilis,debet
damnari perſonà perpetui carceris, & dicit eſſe
tex.ſingula.& non alibi in.c. contra ſortilegos,
aliàs incipit contra idolorum.26.q.5. Et ſic ego
video,& ego aliquando iuſsi mulieres verberari
cũ mitris,quia erant veneficę.i.*hechizeras*. ¶Sed
ſecũdũ leges tales malefici,& diuinatores capite
plecti debent.Et ſi ad domũ alterius accedãt,de
bent cremari.l.nullus.&.l.nemo.&.l. culpa.C.
de maledi.¶De iure huius regni Hiſpanię dicit
lex.1.tit.4.lib.8.in ordi.reg.ꝙ iſti diuinatores,&
malefici,puniantur pœnis legum Partitarũ.quę
leges ſunt in.7.Partit.tit.23. & ibi in.l.fi.dicitur
ꝙ iſti malefici mori debent: & ſic concordat cũ
legibus iuris coĩs.& ibi Montal.dicit,ꝙ eſt pœ-
na decapitationis,& publicationis bonorũ.Sed
crederem,ꝙ qñ ex iſtis ſortilegijs, & diuinatio-
nibus aliquis moritur,ꝙ talis maleficus moria-
tur,vt dictũ eſt in.ll.Partit.& in dictis iurib⁹.Se
cus autem ſi non moritur,quia tunc debet ver-
berari,& mitrari,& exulari. quod colligitur ex
text.notabili in.l.ſi quis aliquid.§. qui abortio-
nis.ff.de pœnis.probat tex.in.l.2.tit.23. Part.7.
& facit tex.& ibi gl.in conſtitutio. Neapol.lib.
3.tit.70.cõſtitutione vnica,quæ incipit, poculũ
amatoriũ.*Et tex.in.l.4.tit.31.part.7.in fin.vbi
verberatur,vel ponitur in pala ſeu furca ad ſpe-
ctaculum nudus ad ſolem vnctus melæ vt amuſ-
cis edatur aliqua ora die. *¶Sed nunquid ſit li
4 citum recipere † aliquid pro iſtis incantationi-
bus? Vi.Bal.in.c.primo de officio iudicis.in fina
libus verbis.vbi remittit ſe ad notata in.l.prima
ff.de varijs cogni.ſed theologi dicunt,ꝙ nulla in
cantatio eſt licita.Tu vi.Ioa.de Anna.in rub.de
magiſtris.col.2.verſi.vtrum autẽ.vbi indiſtinctè
tenet,ꝙ incantator non dicitur magiſter,ſeu me
dicus,ideo mercedem pro labore petere nõ poſ
ſit. per dictam legem primam & ibi Bartol.ff.d
varijs extraor.cogni.*Tamen ſi eſt ad expellan
das locuſtas,vel pulgõ a vineis, vel panibus,vel
pro alia ſimili cauſa vtili bene poteſt recipere ſa
larium de publico.vt eſt.l.3.titu.23.part.7.

SVMMARIVM.

1 *Clericus corã ſuo iudice debet conueniri.*
2 *Iudex laicus poteſt capere clericum delinquen*
tem,& ducere ad epiſcopum.

d Caſtiguẽ. d Quia clericus coram ſuo
iudice,& ſic coram ſuo epi
1 ſcopo † debet conueniri.vt in.c. primo.de foro
competẽ.quia iudex ſecularis eccleſiaſticas per
ſonas iudicare,vel cõdemnare nõ debet.vt in.c.
nullus.eod. tit.& in.c.fi.& ĩ.c. ſignificaſti. eod.
tit.& vtrobiq; docto.etiã ſi clericus conſentiat,
vt ibi & tex.ſingula.in.c.clericum.11.q.1.quę eſt
2 palea.¶Sed bene põt iudex laicus capere † cleri
cum delinquentẽ,& ducere,vel duci facere ad e-
piſcopũ.vt Bart.in.l.ſi quis ſeruitute.ff.de furt.
allegat Innoc.in.ca.vt famæ.de ſent.excõ.& te-
net Paris de Put.in tracta.ſyndica.in parte cleri
cus officialis.folio.110.num.4.& vide quæ dixi
ſuprà.in cap.47.in gl.O clerigo.in fine.

Prætorũ.Cap.LIII.finis.

SVMMARIVM.

1 *Nuntius à ciuitate eſt mittendus, vel à maio-*
ri parte illorum de concilio,& ſolus poteſtas
mittere non poteſt.
2 *Ad ambaſiatã, & procurationem poteſt quis*
compelli.
3 *Ad conſulendum pro ciuitate quis compelli-*
tur.
4 *Ambaſiatam quis non cogitur recipere,ſi eſt*
locus ſibi ſuſpectus, vel paratur ſibi inimici-
tia.
5 *Allegatione nemo põt ſe excuſare,etiã ſi ſint*
alij,ad quos primò tangit.
6 *Officialis de nouo electus pro acceptando of-*
ficio, poteſt cogi, & inuitus de domo ex-
trahi.
7 *Ambaſiatam, vel procurationem recipiẽs pro*
republica,habet vacationem ab oneribus, ſi il
lam non procurauit.

a Menſajero. a Qui eſt mittẽ
dus à ciuitate,
1 † vel à maiori parte illorum de con-
cilio,& poteſtas, ſeu rector ciuitatis
vel loci non poteſt ſolus ſua authoritate talẽ nũ
tium mittere
ſine expreſſa
đliberatiõe cõ
ſilij,vel maio-
ris partis.vt te-
net Ioann. de
Plat.in.l.quid
extraordina-
riũ.C. delega-
tio.li.10.in fi.
*Et in iſta lega
tione dignio-
res poti⁹ eligũ
tur:vnde ſalu-
ſtius.in Iugur-

Prætorum. Caput. LIIII.

Item mandamos, que
quãdo la tal
ciudad villa, o lugar
ouiere de embiar al
gun menſajero [a], o
procurador a nos,o
al nueſtro conſejo,

thino. legantur in Africa maiores natu homines
nobiles amplius honoribus vſu hoc & dictũ eſt.
42.ætatis ꝓut tenet.Bar.Cepol.in tract.de impe
ra.milita.diligen.in parte rõne.in fi.nu.19.tomo.
5.tracta.foli.208.* ¶ Et qui nominatur, inuitus
2 † cõpellitur ad iſtã ambaſiatã, ſi ſpõte non vult
eã facere.vt tenet Bal.in.l.veluti.nu.2.ff.de Iuſt.
& iur.dicendo,ꝙ ſi patria mãdat alicui ambaſia-
tam,tenetur eã facere.vt in.l.ſi quis. C. de decu-
rio.lib.10.& in.l.2.C.de præpoſi.agenti.in rebus
lib.12.vbi de hoc & idẽ tenet Bald.in.d. l. veluti.
3 eſſe, ſi † mandat alicui,ꝙ conſulat,quia tenetur
cõſulere per dicta iura.nã eſt publicũ munus ſe-
cundũ eundẽ.¶Et ꝙ ambaſiator põt cogi ad re-
cipiendã ambaſiariã,tenet in expreſſo gl.cõmu-
niter ibi approbata per Bar.Plat.& Luc.de Pen.
& Bal.& Ang.in.d.l.ſi quis decurio. & eſt text.
in.l.ſciendũ.§.ſi accuſatio.&.§.ordine.ff. de lega
tio.licet contrarium teneat tex.in.l.curiales. C.
eo.tit.de decurio.vbi dicit,ꝙ poteſtas nõ põt co
gere aliquẽ ciuem exire territoriũ ciuitatis:quia
fallit,niſi ratione publicæ vtilitatis ſecũdũ Ioan.
de Plat.ibi. ¶Sed ſi propter hoc paratur ſibi ini-
4 micitia †,vel eſt ſibi locus ſuſpectus non cogitur
recipere.vt in.d.l.ſciẽdũ.§.accuſatio.& Ioan. de
Pla.in.d.l.ſi qs decurio.n.1.¶Et in tãtũ ab iſta le
gariõe,ſeu ambaſita, & procuratione nemo põt
5 ſe excuſare,etiã ſi ſint † alij,ad quos primò tãgit,
qa ſi legatio virũ talẽ requirit, tũc ordo non erit
ſeruãdus,aliàs ſic ſecũdùm Pla.ibi nu.2.per tex.
in.d.l.ſciẽdũ.§.ordine.ver.ſed ſi legatio.& eſt gl.
ſingula.in.c.qd ergo mirũ.11.q.3.vbi ait,ꝙ ſi epi-
ſcop⁹ pręcepit alicui,vt eat Romã,& iſte ſe excu
ſat,ideo,qa alij inueniũtur meliores,hæc excuſa
tio nõ valet,quia in legationibus ordo nõ eſt ſer
uãdus.& facit gl.ĩ.c.fi.23.q.1.vbi quoq; dicit,ꝙ ſi
eṗs præcipit clerico Romã ire ꝓ vtilitate ſuæ ec
cleſiæ,ꝙ teneť obedire:& ſi ſe excuſat,dicẽdo,ꝙ
mittat illũ,quiditior eſt illo,reſpondet ei eṗs,ſi-
cut Chr̃us reſpõdit Petro,Tu me ſequere, & re-
ſpõdit Petrus.Domine,hic aũt qd?(demõſtrato
Ioãne.)& dixit ei dñs.Quid ad te?ſic eũ volo ma
nere,tu ſequere me.*Et tenet Greg. Lopez in.l.
16.ti.13.par.2.in gl.*en mandaderia*.vbi nõ excuſat⁹
ſubditur allegatione dicẽs ꝙ alij ſunt magis ido-
nei vel.priores eo,talis allegatio nõ eſt iuſta quia
ordo in legationibus nõ ſeruatur vt in.d.l.ſcien-
dũ.§.pe.ff.de lega.3.*¶Et ſic infert Ang.in.d.l.ſi
6 quis decurio. ꝙ † quilibet officialis de nouo ele-
ctus ꝓ acceptãdo officio põt cogi, & inuitus de
domo extrahi,vt in.l.ex domibus.C. eo. & vi.l.
8.ti.23.par.3.&.l.ſi ad magiſtratũ.C.de decuri.li.
10.& Roma.ſing.185.& Bal.in.l.præſens.C.de ſu
ſpe.tuto.& gl.in.l.quãquã.C.de excu. tuto.An
ge.de Aret.in.l.1.§.ſi qs tutor.ff.qñ appellã.ſit.1.
col.vbi cõpellitur acceptare per multã,& bãnũ,
& incarceratiõnẽ.¶Itẽ nota,ꝙ ille,qui recepit ꝓ
7 curationẽ †, vel ambaſiatã pro republica,habet
vacationẽ ab oneribus,niſi ille procurauerit illã
ambaſiatã.vt in.l.qui data opera.ff.ex qbus cauſ.
maio.& eſt text.& ibi Ang.in.§.itẽ tria.Inſti.de
ſatiſda. tut.& tenet Roma.ſingu.591.¶Quinimo
ſi aliqs caſus acciderit in itinere,nõ cogitur reſpu
blica ei reficere damna,quia ſibi debet imputari,
ex quo ꝓcurauit.vt Bart.in.l.inter cauſas.§.non
oĩa.ff.mãdati.& vi.Pla.in.l.1.C.de re mili.lib.12.
vbi ſi qs cũ licẽtia ꝓficiſcitur,& capitur à latroni
bus,vel inimicis ſua culpa,vel negligẽtia,ꝙ tẽpo
re captiuitatis nõ debet habere ſalariũ, nec dãna
refici vide Abb.in.c.cui pro cauſa.de procu.¶Et
præſumitur affectanter & data opera cauſa rei-
publicæ abeſſe,ſi eſt in officio pauci valoris. te-
net Ludoui.Roma.in dicto ſingula.591. per tex.
in lege ſpadonem.§.fi.ff.de excuſatio.tut. quod
dicit eſſe notandum & menti tenendum.

SVMMARIVM.

1 *Ab inſtructione,ſeu mandato quis non debet*
recedere,aliàs ſi aliquid agat vltra,etiam ſi be
ne gerat,eſt puniendus.
2 *Ambaſiator,ſeu procurator,qui vnà cũ nego-*
tijs ciuitatis ſua negotia tractat,ã hẽat ſalariũ
3 *Recipiens mandãtum, poteſt repetere expẽſas,*
quas fecit pro negotio ſibi iniuncto.
4 *An valeat ſtatutum, quòd quilibet teneatur*
ire in legatione ſuis ſumptibus.

b **Ha de hazer.** b Idem tenet Barto. in.l.ſi quis.C. de decurio.lib.10.dicendo,ꝙ ambaſiatores debẽt portate literas,per quas appareat,ꝙ de licẽtia,& mãdato ſuæ ciuitatis vadant.& idem tenet Bar.in.l. quotiens. C. de legatio.eo.li.in fin.à qua inſtructione, & mandato talis nuntius, vel procurator nõ debet
1 recedere†, aliàs ſi aliquid agit vltra quã in mãdatis, etiã ſi bene gerat, eſt puniẽdus, vt eſt text. in.l.3.§.in bello. ff. de re milita. & tenet Ioann. de Pla.in.l.ſeruũ.C.de delato.lib.10. nu.1. verſi. 2.nota.& tenet Barb.in.c.prudentiã.de offi.delegat.6.col.*Et q̃n mittuntur iſti nuntij ſeu ambaxiatotes capitula ambaxiate ſemper debent ordinari in conſilio cõi ciuitatis & ibi tractari cõiter non ergo ſoli decuriones poterunt ordinare ea nec etiam præſes vt per Bald. in.l. ſi quod extra ordinẽ.C.de lega.& Pereg.in par.ambaxiator.* ¶Sed quid ſi talis ambaſiator,vel procurator tra
2 ctat negotia† ſua in curia,vel in chancellaria,vel in alia parte,vbi mittitur,an repetat expẽſas, ꝙ habebit ſalariũ,licet in conſequentiã negotia domini,vel ciuitatis agat? Dic ꝙ ſolum repetet ſalariũ,& expẽſas.quatenus feciſſet pro negotio dũtaxat ſibi iniuncto,& nõ amplius.vt tenet Abb. in.c.cũ pro cauſa.de procu.nu.2.cõtrariũ vult tenere Bal.in.l.nõ verè.ff.ex quibus cauſ. maio.dicẽdo,ꝙ põt in ambaſiata etiã ſuam priuatã vtilitatẽ procurare,cuius contrariũ tenet ibi additio. Bal.dicẽdo,ꝙ ambaſiator debet vacare ſolũ circa expeditionẽ ambaſiatæ,nõ circa alia ſed glo.ibi tenet,ꝙ inſpici,& iudicari debet ſecundũ ꝙ principalius intendebat & ſic vult tenere idem quod Abb.vbi ſuper. Vbi quoq;.n.1.tenet, ꝙ ſuſcipiẽs
3 ſpõte† mãdatũ,licet nil fuerit dictũ de expẽſis, põt poſtmodũ repetere expenſas,quas fecit pro negotio ſibi iniuncto.& ibi in nu.5.vid.an ſi aliquis geſsit negotia alicuius,habeat actionẽ mandati.*Et tex.in.l.qui proprio nomine.§.fi.ff. de procura.& vi.Bar.in.l.ſi vero. non remunerandi §.idem Marcellus.ff. mandati. vbi mandatarius põt agere vt ſibi detur pecunia pro executione mandati neceſſario & idem Bart. in.l. ab alio.ff. de alim.& cibar.lega.nu.12.Et ſi priuatus intentat iuditium ad vtilitatem publicã ſiue clericus, ad vtilitatẽ eccleſiæ ſuæ expenſę debent refici ſibi à fiſco vi.quæ dixi ſuprà.c.3. in gl. iuriſdictiõ. nu. 31. & procurator repetit ſumptus etiam ſi in cauſa ſuccũbat. tex.in.l. etiam. C.mandati &.l. 25.tit.5. par.3.& facit quod tenet Bart.in.l.filius familias. ff. de donati.nu.7. vbi ſi præpoſit⁹ in aliqua ſocietate cũ pleno mãdato aliqua iuſta ratione motus facit expenſas in honorem mercatorũ qui ſecum contrahunt,poteſt eas imputari ſocietati & Peregr.in par.expenſę.*¶Et idẽ dicit de rectore ciuitatis,vel de alio,qui expendit de proprio patrimonio ad vtilitatẽ ciuitatis, vel eccleſiæ, ꝙ põt illud repetere facit.c.quicũq;.12.q.4. & vid. ibi Bald.in.d.c. cùm pro cauſa.vbi facit quatuor caſus in hoc.ſ.de mandato,iuxta mandatũ,contra mandatũ,abſq; mandato.vi.ibi per eũ. ¶ At-
4 tamen valet ſtatutũ†,ordinatio,ſeu prouiſio,ꝙ quilibet teneatur ire in legatiõe ſuis ſumptibus, & non communis, ſeu populi, & ſic poteſt eſſe munus perſonale,& etiam patrimoniale,ſiue miſtum.glo.eſt notabilis in.l.honor.§.1. ff. de muneri.& honor.& tenet Ioan.de Pla.in.d.l. ſi quis decurio.C.de decurio.libr.10.num.2.

que traya por eſcripto, y peticion lo q̃ ha de hazer[b], o procurar firmado del eſcriuano de concejo de la ciudad, o villa, o lugar. Y que el dicho eſcriuano de concejo aſsiente en el libro de concejo el dia, que el tal procurador, o menſajero partiere[c]. Y que el dicho menſajero, o procurador el dia que llegare a nueſtra corte preſen-

SVMMARIVM.

1 *Ambaſiatores, & procuratores debent portare literas, per quas appareat, quòd de licentia, & mandato ciuitatis vadunt.*

2 *Decurio, ſeu rector non debet patriam exire, etiam ſi pro ambaſiata ad principẽ mittatur, niſi de licentia iudicis.*

3 *Decurio, ſeu rector non poteſt acceptare rectoriam extra ciuitatem, ſine licentia.*

4 *Medici ſalariati non debent recedere de ciuitate abſq; licentia priorum.*

c **Partiere.** c Nota text. ꝙ ambaſiatores, & procuratores, ſeu nuntij de-
1 bẽt portare† literas,per quas appareat ꝙ de licẽtia & mãdato ſuæ ciuitatis vadãt.vt eſt tex.& ibi Barto. Bar.Bal.& Ang.& Plat.in.d.l.ſi quis decurio.C. de decurio.lib.10.& Ioan.de Plat.in.l.palatinos, C.de colla.fundo.fiſcali.lib.11.ait,per tex.ibi, ꝙ ambaſiatori non creditur ſine literis ſuæ ambaſiæ,niſi ſit vir nobiliſsimus.¶Et vi.Bald.in.d.l.ſi quis đcurio,vbi dicit,ꝙ procuratores, & ambaſiatores ex tunc computãt tempus ad habendũ ſalarium, cũ ſit eis præceptum de eundo, & ꝙ ſtare debent in curia donec rex,vel papa det eis reſponſum & licentiam remanendi, & ſic nõ debet quis patriã reuerti,niſi licẽtiatus ab eo,ad quem mittitur.i. finita ambaſiata,reſponſione recepta, alioquin punitur,vt ibi.¶Quinimo decurio.i. rector ciui-
2 tatis† nõ debet patriam exire, etiam ſi mittatur pro ambaſiata ad principẽ ſiue deſtinetur cauſa rei publicæ propriæ.ſ.illius ciuitatis,vnde mittitur,niſi de licẽtia ſui iudicis.& debet portare ſcripturã,qua contineatur eum licentiatũ,& eũ decurionem eſſe ſecundùm Bal.ibi per.l.ſi qua per calumniam.in fine.C.de epiſco.& cleri.¶Et Angel.in.d.l.ſi quis decurio tenet, ꝙ ſimiliter talis decurio (qui regidor vocatur) nõ poteſt acceptare rectoriam extra ciuitatem ſine licẽtia. vt tex. & ibi gl.in.l.dũ virũ.C.eo.de decurio. Quod facit contra iſtos regidores Hiſpaniæ,qui acceptãt rectorias.i.corregimenta, ſine licentia ciuitatis, quia non poſſunt acceptare officium extra terminum ſuæ ciuitatis,ne publica vacillet vtilitas. vt dicit text.in.l.humilioribus. C. de ſuſcep. & arca.lib.10.idẽ tenet Bart.& Plat.in.d.l.dũ in virum,vbi infert, ꝙ priores, ſeu anciani ciuitatis non poſſunt acceptare aliquã ſignoriam. ſeu rectoriã extra ſuã ciuitatem.& idem dicit de omnibus cõſiliarijs curiæ.vt in.l.oẽs.C.eod.tit. nec debent acceptare, ſeu ire ſine licentia ſuperioris vt in dicta.l.ſi quis decurio.quod dicit Bart. eſſe menti tendum.Idẽ tenet tex.& ibi Ioan. de Pla. in lege omnes omnino.C.eo.ti.Ex quo põt ſumi cautela ſecũdùm Ioan.de Plat.in. d.l.dum in virum,ꝙ q̃n quis eſt electus in poteſtatẽ alicuius loci inimici,vel exoſi terræ electi,de quo eſt ſuſpicio ne capiat ibi domeſticitatẽ in damnũ ſuæ terræ,nam vt non valeat ad dictũ officiũ accedere eſt cautela, vt eligatur de prioribus ancianis, vel cõſiliarijs,& tunc non poterit per dictã legẽ. Quinimo ſine hac cautela poteſt ſibi interdici ſecundùm Plate.ibi,ne vadat ad dictum officium ex hac cauſa: quia ille locus non eſt amicus, nec conformis loco electi.& ſic inter eſt reipublicæ ipſius electi,quòd non acceptet, ſicut & aliàs ex iuxta cauſa poteſt interdici ciuibus, ne ad certam aliam terram accedant,ne ſuæ patriæ propalentur arcana.vt per Bar.in.l.relegatorum.§.interdicere. ff. de interdi. & relega.¶Idẽ dic de
4 medicis,† quia medici ſalariati non debent recedere de ciuitate abſque licentia priorum. ſecundum Baldum in dicta lege ſi quis decurio.

te[d] en el nr̃o cõſejo ante vno đlos nr̃os eſcriuanos đ camara que en el reſide el tal memorial. Y ſaque fe del dia que lo preſentare. Y del dia q̃ fue deſpachado[e] porq̃ por aquella le paguen

d **Se preſente.** d Idẽ tenet tex. in leg. nemo. C. de re milita. libro.12. vbi quando aliquis miles mittitur ambaſiator ad principem à ſuis numeris, vel tribunis, debet in continenti ſe præſentare viris illuſtribus,ſub quorum regimine eſt,qui expoſita cauſa legationis,faciant eũ habere reſponſum principis,& citum,ideſt,velocem remeandi licentiã. vi.ibi Plat.& Bartol.

SVMMARIVM.

1 *Nuntij, qui ad principem mittuntur, an debeãt recedere abſque eius licentia.*

e **Deſpachado.** e Cõſiliarij,vel nũtij, vel ꝓcuratores ciuitatis, qui mittuntur ad principem, non debent redire,nec recedere abſque licentia principis.vt in dicta lege ſi quis decurio.C.de decurio. libro.decimo.& dixi ſuprà.in gloſſ. quod intelligo,quando tendunt ad curiam ex mandato regis:quia ſi ex mandato ciuitatis mittuntur, non debent ad ciuitatem redire ſine ipſius ciuitatis licentia.vt in lege nullus.& ibi per Bartolum. C. de officio. recto. prouinci.ſecundùm Platea. in dicta lege ſi quis decurio.

SVMMARIVM.

1 *Si nuntius, vel procurator ſtat plus in negotijs, quam expediat, non debet ei ſolui illud plus, imò ſi recipit, tenetur reſtituere.*

2 *Si nuntij, & ambaſiatores infirmẽtur, debetur eis ſalarium. Et quid ſi derrobatur in via, an mittens teneatur ad emendationem damni.*

3 *Si procurator, nuntius, & ambaſiator vadit*
per viam tranſuerſam, & magis longam, vt
maius ſalariũ habeat: non poteſt cõſequi illud.
Et quid ſi vna die expediuit, quod erat expe-
diendum duobus an ſalarium duplicetur.

4 *Donatio facta nuntio, procuratori, vel accuſa*
tori, an adquiratur ſibi, vel ciuitati.

f **Salario.** [f] Quando iſti nuntij, ſeu procu
ratores ſtant in negotijs, illud,
quod expedit. Secus ſi ſtãt pluſquam expediat
1 doloſè, & voluntate ſua, quia tunc nõ debet † eis
ſolui illud plus, imò ſi receperunt, tenentur re-
ſtituere expenſas ciuitati. tex. eſt in. l. & qui da-
ta opera. ff. ex quibus cauſ. maio. & ibi glo. & te-
net ſumma Syluestri. in parte, abſens. vbi quoq;
dicit, ꝙ qui in officio modici valoris eſt abſens
cauſa reipublicæ, præſumitur abſens affectatè, &
data opera. arg. tex. ſingula. in. l. ſpadonẽ. §. fi. ff.
de excuſatio tutor. * Et vi. Martin. Lauden. intra
cta. delega. maxi. princi. q. 35. tomo. 5. tracta. fol.
256. vbi inquit ꝙ legatus prohibetur tractare ne
gotia propria vel alia ex quibus abſtrahatur à le
gatiõe & per hoc reipublicę vel ciuitati ſeu prin
cipi præiuditium infertur & ideo legatus non
põt moram facere vel differre aliàs punitur quia
ab ordine mouetur & extraordinariè punitur vt
in. l. 1. & 2. §. 1. ff. de legatio. cætera autem omnia
quæcunq; agere voluerit per quæ nec officium
defferatur nec damnoſa mora contrahatur age-
re poteſt etiam nulla neceſsitate ſubſiſtente vt
præſentit glo. in. l. legatus. in. 2. ſolutio. contrarij
ad. l. 2. §. ſed ſi. ff. de iudi. hodie eſt diſpoſitum per
noſtrum regem Philippum, in curijs. de Madrid
anni. 1563. petitio. 120. loquens in decurionibus
iuratis qui habent negotia propria, non veniant
ad conſilium regalem nec ad cancellarias ſub pœ
na amiſsionis ſalarij cum otrotanto. fiſco appli-
cando. * ¶ Sed ſi iſti nuntij, vel procuratores infir
2 mantur †, debetur eis ſalarium & quoad reddire
poſſunt. tenet Bart. & dicit eſſe notandum, quia
ſæpiſsimè occurrit. in. l. hic qui. §. tandiu. ff. ex
quibus cauſ. maio. & vi. Pari. de Puteo. in tracta.
ſyndica. in parte, iudex in officio. folio. 183. nu-
mero quinto. vbi ait, quòd ſi ambaſiator infir-
matur in itinere, debet curari expenſis reipubli
cæ. Vide tu Abb. in dicto capitulo. cum pro cau
ſa. nnmero quarto. de procurato. vbi tenet con-
trarium, dicendo, ꝙ procurator non recuperat
extrinſecas expenſas factas in itinere, dum iret
pro domino, vt putà expenſas in infirmitate, vel
ſi incidit in latrones, & fuit derrobatus. & dicit eſ
ſe text. in. l. inter cauſas. §. non omnia. ff. manda.
& ibi Barto. quia hæc ſunt extrinſeca mandato,
& potius ſunt imputanda caſu fortuito. quod di
cit ſecus in duobus ſocijs. ¶ Sed pro concordia
dic, quia licet non debeantur expenſæ infirmi-
tatis, vt Abb. dicit maximè ſi ſunt magnæ, vt

ſu ſalario [f]. Y que ſi
aſsi no lo lleuare, q̃
no le paguen ſala-
rio algũo, ſo pena
q̃ los q̃ lo libraren
el dicho ſalario pa-
guen el dicho ſala-
rio de ſus caſas con
el doblo para nue-
ſtra camara. Y que
ſi de otra manera
truxere las peticio-
nes, que no ſean re
cebidas, y que el di
cho corregidor pa
gue d̃ ſus bienes la-
coſta, que el dicho
mẽſagero o procu
rador hiziere.

Bartolus. in leg.
ſi cùm dotẽ. §.
ſint autem. ff. ſo
lut. matrimo. &
in. l. in rebus. ff.
commodati. &
docto. in capitu.
primo. de cleric.
ægrotant. tamẽ
ſalariũ bene de-
betur, quia infir
mus ſeruire in-
telligitur. glo. in
dicto cap. primo
de cleri. ægrotã.
alia in capitu. ad
audientiam. de
cleri. non reſi. Et
ꝙ debeat habe-
re ſalariũ. tenet
Iaſ. in. l. diẽ fur-
to. ff. de offic. aſ-
ſeſſo. numer. 38.
& Barb. in capit.
ſi propter ſterili
tatem. de locato.
columna nona.
& idem tenet
Ioann. de Anna.
in capitul. quam
ſit. de Iudęis. vbi
quoq; ponit qd
ſi duo ambaſiatores erant pro ſua ciuitate, vnus
infirmatur, alius expectat eum in itinere, vtrum
iſte expectans debet habere ſalarium. ¶ Et quòd
talis procurator, ſeu nuntius, vel ambaſiator tẽ-
pore infirmitatis habeat ſalarium, intellige, niſi
iſte ambaſiator dederit cauſam ſuæ infirmitati.
vide deciſsionẽ cappellæ Toloſa. 360. vel ſi fuit
infirmus magno tempore, ſi verò modico, Secꝰ,
& hoc ſi magnam percipiebat pẽſionẽ, vel ſala-
riũ, Secus ſi modicam. vt per Innocen. in. c. ſæpe.
de locato prout tenet. d. deciſio Tolo. 360. quam
vide. ¶ Sed quid ſi ambaſiator, ſeu nuntius derro
batu, an mittens teneatur ad emẽdam? vide Bar-
to. in lege inter cauſas. §. non omnia. ff. manda. &
melius, vbi ſingulariter diſtinguit in. l. ſi ſeruus
cõmunis. §. quod verò ad mandati. ff. de furtis. &
vide ſingulariter diſtinctionẽ Petri Antiboli. in
tracta.

tracta. de muneribus. in. 3. parte. §. primo. nume.
40. tomo ſexto tra. folio. 30. ¶ Sed quid ſi iſte nũ
tius, vel ambaſiator vadit per viam tranſuerſam,
3 & magis † longam, vt habeat maius ſalariũ? Dic
quòd illud plus non poteſt conſequi. ſecundùm
Par. de Puteo. vbi ſuprà. & facit quod tenet Bar
tolus in lege qui fiſcales. C. de nauicula. libro vn
decimo. & idem dicit ſi vadit per viam non re-
ctam propter timorem, quia non debet habere
ſalarium pro via, quam fecit, ſed pro ea, quam fa
cere debet facit. l. fina. C. eod. de nauicul. & l. ſe-
cunda. §. penul. ff. ſi quis cautio. ¶ Et ſi pro quo-
libet miliari debet habere decem, tàm pro eun-
do quàm redeũdo, ſi in vna die expediuit quod
erat expediendum in duobus, duplicatur ſalariũ
ſecundum gloſſam. & Dy. in. l. eos. ff. de falſis. ſe
cundùm Pari. de Pute. vbi ſuprà. * Adde quòd ſi
ſunt electi duo ambaſiatores ſeu nuntij & vnicui
q; ſtatutum ſit ſalarium vno impedito vel mor-
tuo ſalarium accreſcit alteri tenet Iaſ. in. l. vnica.
C. quando non petentium partes. in fin. nu. 44.
allegans Bar. in. l. cum vos in fin. C. de leg. lib. 10.
& reputat notabile. * ¶ Sed quid ſi donatio eſt fa
4 cta † ambaſiatori, vel procuratori, an acquiratur
ſibi, vel ciuitati? Bart. in. l. ſocium qui in eo. §. ſo-
cius. ff. pro ſocio. tenet ꝙ ambaſiatori adquira-
tur. de quo ibi per Alex. in additio. latè diſtinguẽ
tem. ſ. an talis donatio fuit facta contemplatiõe
mittẽtium, vel ipſius ambaſiatoris, quod poteſt
percipi ex qualitate doni. & vide Paul. de Caſtr.
in. l. qui proprio nomine. §. procurator. ff. de pro
cura. nu. 4. & Pal. Ruui. in repe. rubr. de dona. §.
45. fol. 25. nu. 6. vbi indiſtinctè tenet, ꝙ cedit am
baſatori allegando Abb. in. c. poſtulatis. de con-
ceſsi. præben. & Barto. in. l. ſi verò. §. Item quid.
ff. ſolut. matr. & tu vi. Bal. in. l. manifeſtiſsimi. §.
ſecundum in ſecunda. nume. 5. C. de furtis. vbi in
diſtinctè tenet, ꝙ in dubio nõ tenetur redere ci-
uitati. & facit ratio Bart. in. d. §. Item quicquid,
quia donationes, quæ fiunt ab imperatore, vidẽ
tur fieri contemplatione eius, cui dantur. vt in.
l. cùm nulla. C. de bonis quælibe. & inducit pro
hoc. l. diuus. ff. de bonis damna. vbi patet quòd
tales ambaſiatores conſueuerunt remunerari.
* Et Bal. in. l. non cogendum. ff. de procura. vbi
in dubio princeps videtur donaſſe ambaſiatori-
bus. * Et ſic ꝙ nullomodo debent reſtitui com-
muni, niſi expreſſè fuerit eis datum, vt commu-
ni redderent. ſecundùm Barto. vbi ſuprà. & hanc
opinionem Bartol. reperio ſequi & tenere Bald.
in conſilio. 57. in primo libro. reiecta diſtinctio-
ne communi, an fuerit donatum contemplatio-
ne ciuitatis, vel ipſorum, vel habeat eos notos,
vel ignotos, aut ſint congruentia eis, vel non: &
dicit ꝙ pro opinione Bart. eſt caſus in. d. l. ſociũ
qui in eo. §. fin. & per illa iura, vt ibi per eum. &
quia conſuetum eſt ſic fieri, & hoc potiſsimum
inſpiciendum eſt. vt in. l. iuris gentium. §. pacto-
rum. ff. de pactis. & quia etiam in honorem alte
rius datur alteri. vt in. l. cùm filius. §. pater. ff. de-
lega. 2. & quia illud, quod donatur bene merito,
non cenſetur contemplatione officij donatum
ſed tanquam extraneo. vt notatur in authent. vn
de ſi parens. C. de inoffi. teſta. & in. l. ſi donatio-
ne. C. de colla. de hoc putat Bal. in. d. cõſilio, nõ
debeat fieri quæſtio inſpecto iure cõmuni, nec
etiam inſpecta æquitate naturali, quia boni ſunt
præmiandi. vt. C. de ſtatuis & imag. l. & virtutẽ.
& in. l. prima. pnſt principium. ff. de iuſtiti. & iu-
re. maximè à regibus, & nobilibus. vt. ff. de do-
na. l. Aquilius. & in hoc Bal. nil aliud dicit, niſi
quia ita dicit ſe tenere. quem vide. & licet Bald.
non dicat, iſtammet opinionem tenet. Cyn. in.
d. l. manifeſtiſsimi. fina. colũ. verſic. 5. colligitur
hic arg. quia ſecundùm eum ambaſiatores fue-
runt liberæ perſonæ, & poterant ſibi acquirere
& nunquam intelligitur alia perſona in huiuſ-
modi donatione niſi fuerit expreſſa. arg. tex. in.
l. ita ſtipulatus. §. Griſogonus. in fine. ff. de verb.
obliga. & quia, vt dictum eſt, ſic fieri ſolet. Et iſta
ratio magis mouet ſecundum eum, quia præſu-
mendum eſt ex eo, quòd fieri ſolet. per. d. l. iuris
gentium. §. pactorum. & ꝙ ambaſiatores non te
neantur reſtituere ſibi donata illis, qui eos miſe-
runt, & dicuntur propria ipſorum ambaſiato-
rum, eſt communis opinio ſecundùm Alexã. in
d. l. ſi verò. in. d. §. Item quicquid. licet de Bal. in
d. conſilio. nullam faciat mentionem. & quia ſe-
cundum eundem non videtur recipere tãquam
ambaſiatorem, cùm mandatum ſuum ad hoc nõ
extendatur. de quo per Angel. & Imol. in. l. ſi
plures. §. in arrogato. ff. de vulgar. & pupil. quod
eſt notandum pro iſtis procuratoribus, qui à ci-
uitatibus mittuntur ad curiam regis, quando vo
cantur ad dictas curias, quia cotidiè rex eis donat
iura, ſeu habita ſancti Iacobi, vel ſimilia, quia
ſunt ſua, & non ciuitatum. ¶ Imò ſi iſti nũtij pro
lixo tempore pro republica laborem ſuſtulerũt
remuneratio eſt tribuenda eis vt fructus laborũ
præteritorum conſequantur. vt tenet Ioann. de
Plat. in. l. finali. C. de decurio. libr. 10. in fine. * Et
an ſit licitum ambaſiatori donari & ipſum reci-
pere vi. ſuprà in. c. 30. in glo. *alegrias.*

Prætorũ. Cap. LIIII. finis.

Sequitur Caput. LV.

a **LEer.** [a] In quātū iſte text. dicit, ꝙ iudex dū in officio recipitur, debet facere legere capitula iſta, & copiā ipſorū in libro cōcilij remanere, idē cauetur in prouiſionibus officiorū, non ſeruatur, quia iam capitula iſta ſicut notoria, & ſcripta in corpore iuris, & quis non debet ignorare. vt per totū titulum. C. & ff. de iuris & facti igno. & Iaſ. & docto. in. l. iuris. C. q admitti.

b **Guardar.** [b] Vide tex. in. c. 1. ſupra eo. & ibi dixi in gloſſ. *Y cumplir todo lo dicho.*

SVMMARIVM.

1 *Iudices, & officiales, qui in principio ſuorum officiorum iurauerunt iuſtitiam adminiſtrare, & vtilia ciuitatis facere, non requiritur quòd iteratò iurent.*

2 *Iuramētū de pterito obligat in rebus in futurū faciendis ſub virtute iuramenti de præterito.*

c **Que ſe juren.** [c] Vide text. in. c. 1. ſupra eo. & ibi dixi in gl. *fagan juramento.* & in glo. *cumplir.* & in procemio iſtorū capitulorū in fine. & ibi dixi in gloſſ. *Fagan juramento.* vbi latius. ¶ Et vltra ibi dicta dic

1 ꝙ qñ rectores, iudices, & decuriones †, & alij habētes iuriſdictionē, & adminiſtrationem, qui in principio ſuorū officiorū iurauerunt iuſtitiā adminiſtrare, & vtilia ciuitatis facere, nō requiritur iteratò, ꝙ iurēt, ſed ſufficit ſola præpoſitio ſcripturarū ad memoriā præcedētis iuramēti, ſicut in epo, vt in auth. ſed iudex. C. de epis & cleri. & hoc mō pōt ſaluari gl. in. l. 1. ff. de vētre inſpiciē. & c. fraternitatis. de frigi. ¶ Ex quo infertur, ꝙ

2 iuramētū † de præterito obligat in rebus in futurum faciendis ſub virtute iuramēti de præterito præſtiti ſecundū Ioā. de Pla. in. l. fi. quæ hæreditatis. C. de venden. rebus ciuita. lib. 11. nu. 3. quod dicit eſſe verū, qñ iuramentū fuit generale. vt ad futura extendi poſſit. Secus ſi ſit ſpeciale, ſuper obſeruantia vnius ſtatuti, quia tunc non extenditur ad futura ſtatuta. vt in. c. 1. de iure iuran.

Prætorum. Cap L V. finis.

SVMMARIVM.

1 *Iudex non tenetur recipere ſucceſſorem in officio, ſi ante ſuum tempus finitū ſucceſſor fuit de illo prouiſus.*

a **DEl dia.** [a] Iudex debet mittere ad conſilium regis fidē diei, in qua fuit receptus ad officium prætoriæ. Et rationē credo eſſe, vt iſta fide rex, ſeu ſenatores cōſilij ſciāt in quo tēpore expirat officiū, vt de illo alteri ꝓuideāt. vt tenet Amode. Iuſt. in tract. ſyndi. in parte inchoata & formata fuit dicta inquiſitio. ¶ Quia ante † tps fi-

1 nitū nō debet rex ꝓuidere alij de illo officio: & ſi āte finitū rex prouideat de illo officio alteri, nō tenet recipere ſucceſſorē ad officiū, qa talis ꝓuiſio, vel creatio ante dictum ſuū tps finitum ipſo iure nō valet. vt tenet Bal. in. l. ſcire oportet. §. cōſequēs. in fi. ff. de excu. tuto. vbi ad literā ait, ꝙ ſi officialis eſt creat⁹ i aliquo officio & ante eū dimiſſum vel remotū, alius eſt creat⁹ loco ei⁹ ipſo iure nō valet ei⁹ creatio. vide q̄ dixi in ca. 5. ſupra eo. in glo. 1. & ſic ad laudem Dei in Arce d̄l Adrada illuſtris Antonij de la Cueua Abulenſis diœceſis fini ui. 22. die Nouēbris. anno. 1542. & ideo capita iudicū ſyndicatus ſequuntur.

Prætorum. Caput. LV.

OTroſi, que eſtos capitulos fagā lcer[a] en cōcejo al tiēpo q̄ fuerē recebidos en el officio, y q̄ fagan poner el traſlado dellos en el libro de concejo al pie del auto d̄ ſu recibimiēto, pa q̄ mejor ſe acuerdē de todo lo q̄ ouierē de proueer. Y alli en cōſejo prometā de guardar, y hazer guardar [b] los capitulos y ordenāças de ſuſo contenidas, q̄ por ellas ſe les māda q̄ prometan. Otroſi jure āſi miſmo de guardar las otras que diſponen q̄ ſe jurēn[c].

Prætorum. Caput. LVI.

OTroſi q̄ embiē la fe del dia[a] q̄ fueren recebidos al officio de aſſiſtēte, o gouernador, o corregidor.

Finis capitum Prætorum.

omnia capitula huius libri reperies in titulo 7. lib. 3. recopilationis: cuius: nō omnino consonant in numero cum capitibus his: sed in margine dicti tituli legum reperies cotas horum capitulorum concordantium cum dictis legibus

Lo que mandamos que guarden los que van a recebir la reſidencia.

Iudicum ſyndicatus. Caput. I.

SVMMARIVM.

1 *Iudices ſyndicatus ad omnia contenta in literis, quas portāt, debent attendere, & eas implere, & executioni mandare.*

2 *Iudex ſyndicatus vocatur ratiocinator, quia rationem geſtæ adminiſtrationis cognoſcit.*

3 *Syndicatores reſyndicantur.*

4 *Syndicus ad reuidendum geſtionis rationē, & iudicandum officiales, eligitur & deputatur.*

5 *Syndicatio eſt experimentum totius iuſtitiæ.*

6 *Iudex debet ſyndicari, licèt officium exerceat gratis.*

7 *Iudex debet ſyndicari, licèt rex decreuerit quòd non debeat ſyndicari.*

8 *Si liberatio redditionis rationum eſt alicui remiſſa, & onus alicuius adminiſtrationis, dolus non videtur remiſſus.*

9 *Officialis non debet ſyndicari de negligentia ſi eſt leuis. Secus ſi ſit diſſoluta, & proxima dolo.*

10 *Officialis electus cū pacto, quòd non teneatur ſtare ad ſyndicatum, niſi de furtis, & baraterijs, & illicitis extorſionibus, ſyndicatur de omnibus iniuſtis ſententijs. Et contra obligatum ſtare ad ſyndicatum non currit præſcriptio.*

11 *Dolus non præſumitur contra iudicem, ſed imperitia, & iniuſtitiam non præſumitur facere.*

12 *Fauendum eſt iudicibus, & officialibus in ſyndicatu, & non ſunt calumniandi, nec contra eos facienda eſt ſcrupuloſa inquiſitio.*

13 *In iudice, ſeu decurione amoto de officio ſine turpitudine durāt reliquiæ prioris dignitatis.*

14 *Offendens iudicem officio finito, punitur, ac ſi offendiſſet ipſum tempore officij.*

15 *Iudex, qui in officio bene ſe habuit, laudad⁹ eſt.*

16 *An iudice defuncto ſuus hæres teneatur ſtare in ſyndicatu.*

Iudicum ſyndicatus. Caput. I.

MAndamos, q̄ miren todas las coſas que les mandamos[a] en las cartas q̄ lleuan, y aquellas

PRimeramente mā damos, q̄

a **Mandamos.** [a] Iudices ſyndicatus † ad

1 omnia contenta in literis, quas portant, attendere debent, & eas adimplere, & executioni mādare, ſicut in dictis literis continētur. Idē tenet Amode⁹. Iuſtit. in tractat. ſyndi. in part. Itē in eo ꝙ dict⁹ poteſtas, & officiales non fuerunt cōtinuā reſidentiā, dicēdo, ꝙ de reſidētia faciēda durante officio, & tēpore ſyndicatus communiter ꝓuidetur per ſtatuta, & p formā electionis, à qua non eſt recedendū. dicit eſſe arg. in. l. cum ij. §. ſi prætor. ff. de tranſa. & in. l. diligenter. ff. mandati. quia ſuperiorem debēt ſyndicari officiales. vt tenet Bal. in. c. quoniā cōtra. de probatio. nu. 25. per tex. ibi in quantum dicit per ſuperiorem iudicem animaduerſione debita

2 caſtigetur. ¶ Et talis iudex ſyndicatus † vocatur ratiocinator, quia rationem geſtæ adminiſtrationis cognoſcit. vt in lege ſecunda. C. vbi de ratio. agi opor. & ſi iniuſtè condemnat, debet puniri, & proceſſus per ſuperiorem reuideri. vt in ca. ea quæ. §. ſequentes. de ſtatu. mona. facit. l. tutor. §. fina. ff. de fideiuſſo. ideo in multis locis ſyndica-

3 tores † reſyndicantur ſecundūm Amode. Iuſti. in dict. tracta. octaua columna. verſ. ſyndicos, & ſyndicatores. & eſt text. in capitul. 22. infra eod. ¶ Quoq; dicitur ſyndicus, quia iudicat & cognoſcit de cauſis officialium quaſi ſingulorum, dicēs cauſam ſecundū Bal. in. d. l. 2. C. vbi de ratio. agi oportet. & ſicut ſyndicus ad agendū & defendendū cauſas vniuerſitatis conſtituitur ab vniuerſi-

4 tate & conſilio, ita ſyndicus ad reuidendum † rationem

tionem g... & iudicandum officiales eli-
gitur, & deputatur. ❡Et Paris de Pute. in tracta.
ſyndicat. in parte dicitur. folio.27. in principio.
dicit, ꝙ ſyndicatus dicitur quaſi de querelis ſin-
gulorum ſermo. ſecundùm docto. antiquos. arg.
gloſſæ in.l.1.§.1.ff. ꝙ cuius vniuer. nomi. vel ſyn
5 dicatio † eſt experimentum totius iuſtitiæ, ſecū
dum. d. Paridē de Put. in. d. tracta. foli.1. in parte
ſyndicatui. nam æquum viſum fuit, vt ꝙ officia
lis in officio comedit, tpē ſyndicatus ad inſtar
cibi digerat. vt gl. in.l.2.C. de cohartali.lib.12. &
tenet Iaſ. in.l.1.C. vt omnes iudici. tā ciui. quàm
crimina. nu.5. & quia arctandus eſt vbi admini-
ſtrauit ſecūdū Parid. de Put. vbi ſuprà. & quia ſi
cut homo poſt ſumptū paſtum habet neceſſe il
lū digerere, ita poſt aſſumptū & cōpletū officiū
oportet officiale illud digerere, & rationem red
dere. vt ſi malè geſſit, luat pœnas, ſtando ad ſyn-
dicatum. prout tenet Plate. in.l. priuilegia. C. de
coharta. principibus. lib.12. ❡In tātū iudex đbet
6 ſyndicari ꝙ ſyndicatur † licet exerceat officium
gratis & ſine ſalario prout tenet Amode. Iuſtit.
vbi ſuprà. verſi. ad ſyndicandum. per.l. licet. §.1.
ff. naut. caupo ſtabula. Et ibi idem tenet ꝙ debet
7 ſyndicari licet rex, vel priores † đcreuerūt, ꝙ nō
debeat poteſtas ſyndicari allegando Bal. in lege
mancipia. C. de ſeruis fugiti. & vi. Alexan. in.l. ſi
mora. ff. ſolut. matri. numero ſecundo. vbi tenet
ꝙ licet conceſſum eſt arbitrium poteſtati cum
hoc, ꝙ non teneatur ſtare in ſyndicatu, ꝙ per
hoc ſolū intelligitur remiſſa læuis, & læuiſſima
culpa, de qua tenebatur. vt in.l. non aliter. & in
l. magiſtratibus. & vtrobiq; notant docto. ff. de
magis. conueni. dolus vero, & lata culpa, non re
mittitur. ad quod benefacit, quod notat Bal. per
illum tex. in.l. in vēditione. §.1. in verſi. de tpe. ff.
de bonis auto. iudi. poſsi. vbi vult, ꝙ ille, cui con
ceditur arbitrium, videtur indiſtinctè culpa læ-
uis remiſſa, non dolus. de quo latè per Paridē de
Put. in. d. tracta. ſyndicat. in parte electio officia-
8 lium. fol.107. vbi in nu.6. dicit †, ꝙ facit, ꝙ ſi ali-
cui eſt remiſſa liberatio à redditione rationum,
& onus alicuius adminiſtrationis, non videtur re
miſſus dolus. vt in.l. Aurelio. §. Gaio. ff. de litera
tio. lega. cum multis legibus eius. tit. & vide do-
ctorem del Caſtillo in.l.27. de Toro. in tractatu
de ratione reddenda. in.5. parte. & per Alexand.
in conſilio.74. numero. 2. libro ſeptimo. vbi la-
tè. & Philippus Decius. conſilio.343. in fine. Sa-
ly. in.l. neceſsitatem. C. de fideicommiſſ. Bal. cō
ſilio.48. primo volum. verſi. tertio. ❡Facit quòd
tenet Ange. in.l. ſi ſeruus vetitus. ff. de lega.1. vbi
9 ait †, ꝙ officialis non debet ſyndicari de neglige
tia, quando eſt læuis, ſecus ſi ſit diſſoluta, & pro-
xima dolo. ❡Et facit quod tenet idē Ang. in.l. ſi
10 ſeruo. ff. de hæredi. inſtit. vbi ait †, ꝙ ſi officialis
eſt electus cū pacto, ꝙ nō teneatur ſtare ad ſyn-
dicatum niſi de furtis, & baraterijs, & illicitis ex
torſionibus, ꝙ propter prægnātiā iſtius verbi ex
torſionis, ſyndicatur de omnibus iniuſtis ſenten
tijs, quarū vigore aliquid erat exactū iniuſtum.
Tamen Ioā. de Imol. ibi ſub dubio fortè tenet cō
trarium, prout tenet Alexā. in. d.l. ſi mora. nu.2.
de qua quæſtione an poſsit fieri pactū cū aliquo
officiali, nec teneatur ſtare ad ſyndicatum, vide
Catal. in tract. ſyndi. q.15. vbi idē videtur cōclu-
dere, ꝙ ex geſtis ex dolo teneatur quinimo con
tra obligatū ſtare ad ſyndicatum ratione admini
ſtrationis officij nulla currit præſcriptio, etiā ſi
ſtetit.40. annis, poſt finitū officiū. Facit text. &
ibi Plat. in.l.1. ordinariorū. C. de cohartalibus. lib.
12. nu.3. ❡Sed tene, ꝙ in dubio non præſumitur
11 † dolus contra iudicem, ſed imperitia. vt in.l.1.
in principio. ff. de appella. & nō præſumitur iu-
dicē facere iniuſtitiā. vt notatur in.l. nō cogēdū.
§.1. ff. de procurato. ſecūdū Bal. ibi. quia eſt legis
miniſter, qui debet ſequi formā legis, & ab illa
nō diſcedere, ſecūdū Bald. in.l. quæ ſub cōditiōe.
ff. de cōdi. inſti. & præſumitur in eo ceſſare om-
nis fraus. vt in.l.1.C. de prædijs curiali. lib.10. &
pro geſtis in officio habet præſumptionem iuris
pro ſe, & ꝓ ipſo ſemper præſumitur. vt eſt tex.
ſingul. in.l.2. de officio ciuil. iudi. nā in ſubditis
paternè agit. vt Bald. in.l. pacta nouiſsima. C. de
pactis. & ipſe iuſtè præſumit facere omnia, quæ
facit. vt in.c. bonæ memoriæ. de ele. & Bal. in.l.
generaliter. C. de epiſcopis. & cleri. quia lex equi
paret factū iudicis, & diſpoſitionē legalē. vt Bal.
in.l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui not.
infami. & ideo dixit Bal. i.l. ſi filius. ff. de iudi. ꝙ
pro iudice præſumitur. vt nō videatur dolo pro
nūtiare, niſi euidēter probetur contrariū, & quia
eſt veriſimile, ꝙ iudex ſubiectà veritate partium
faciat, quod iuris eſt, vt in.l.1. & ibi Bal. C. vbi pu
pillus educa. debet, & facit text. in.c. ſuper lite-
12 ris. de integr. reſtit. ❡Et ideo iudici † & officia-
libus in fine officij in ſyndicatu fauendū eſt per
ſyndicatores, & in dubio non ſunt calumniādi,
nec contra ipſos faciēda ſcrupuloſa inquiſitio in
reuerentiam prioris officij. arg. tex. in lege diuo
Marco. C. de quæſtio. & tenet Pari. de Puteo. in
tract. ſyndi. in parte, per ſyndicatores. foli.18. &
dicit allegando Ang. in auth. vt iudices ſine quo
quo ſuffrag. §. oportet. coll.2. per illū tex. ꝙ ſi iu-
dices puras manus habuerunt, magna fulgebunt
gloria, econtrà ſi furta cōmiſſerunt, punietur. Is
ergo qui mundas habuit manus in officio, & qui
non diffamatur de corruptione, & barateria, nō
debet

executen y cumplan[b], ſegun que en ellas fuere contenido.

debet pati ſcrupuloſam inquiſitionem. per.d.§.
oportet. nam magiſtratus datur propter vtilita-
tem publicam. & non ita protinus contra ipſum
ſubuenitur vt in lege prima. in fine. ff. de magi.
conueni. Dicit ergo. d. Par. Put. vbi ſuprà. nu.6.
ꝙ ſi permittatur contra officiales in fine officij & in ſyndicatū fieri ſcru-
puloſas inquiſitiones, & iniuriari, & ipſos ca-
lūniari, & inſolētias fieri frangetur neruus iuſti-
tiæ, & authoritas iudiciū deprimetur, & vileſcēt
malefici vires audacia aſſumet, & ſucceſſores in
officio lento calle procedunt. Igitur iudicibus fa
cientibus reſidentiā ſemper eſt eis fauor præſtan
dus, quia pro iudicibus etiā in arbitrarijs ſemper
præſumitur, non ſolùm in diffinitiua, verū etiā
in interlocutoria. ſecundùm Innocentium. c. in-
notuit. de eo. qui furti. ordi. ſuſ. vt refert Bald. in
authen. ſed & ſi quis. C. de teſtibus. niſi in con-
trarium appareat. vt Bald. in.l. ſi. C. de fideicom-
miſſa. liber. vt per. d. Pari. de Pute. vbi ſuprà. nu.
duodecimo. vbi concludit, ꝙ in memoriam di-
gnitatis, & officij. & quia lex de ipſis bene præ-
ſumit, non debent iudices, & officiales in ſyndi-
catu nimis vexari, aut calumniari, & fieri ſcrupu
loſa inquiſitio contra ipſos. Dicit eſſe argu. in.l.
ſi. ff. de diuortijs. & Bal. in ca. cùm te. de re iudi.
in principio. vbi dicit, ꝙ rector ciuitatis non eſt
de minimis ſyndicandus, & non debet fieri ſcru
puloſa inquiſitio de minoribus, propter liberū
arbitrium voluntatis, quod natura hominibus
tribuit. l. ſi ſeruus vetitus. ff. de lega. primo. & in
13 l. pen. ff. de quæſt. vbi dicitur †, ꝙ in decurione
amoto đ officio ſine turpitudine, durāt reliquię
prioris dignitatis, quia non ſunt torquendi. ſatis
enim torquentur officiales. contra quem multę
iniuſtæ, & contra famam & honorem ſuum que
rellæ offerūtur, quia inuitus ad iudicium protra-
hitur. vt in.l. properandum. C. de iudicijs. argu.
in.l. prima. §. perſuadere. ff. de ſeruo. corrupto.
14 ❡Et ſi finito officio † offendatur, punitur offen-
ſor, ac ſi offenderet ipſum tempore officij vt te-
net Bal. in.l. obſeruare. §. proficiſci. ff. de officio
proconſul. & lega. in ſeptima quæſtion. quod in
telligit verum, ſi fuit offenſus ratione præteriti
15 officij. ❡Et adde, quòd ſi bene in † officio ſe ha-
buerit, laudis præmia conſequatur, ſin autem
malè puniatur. vt Paris de Puteo in dict. tracta.
ſyndica. folio ſecundo, vbi per totum tractatum.
vide plura in materia ſyndicatus, quæ commo-
dè in iſtis capitibus adaptari non poſſunt. ❡Sed
16 quid ſi poteſtas eſt defunctus † quomodo lite-
ræ commiſsionis & reſidentiæ executioni man-
dabuntur contra eum, an hæres eius teneatur ſta
re in ſyndicatu? Dic quòd regulariter hæres nō
tenetur ſtare ad ſyndicatum officialium, cùm iu
riſdictio ad hæredes non tranſit. vt in.l. ſi filius.
ff. de iudi. & ibi Baldi numero. tertio. Idem te-
net Ange. in.l. dies cautioni. §.
hæc autem. ff. de damno infecto. Quod dicit, ꝙ
fallit, niſi in caſu illius text. & in caſu in authen.
vt ſcenicas mulieres. circa finem collatio.5. & ibi
vid. Paul. de Caſtro in dicto. §. hæc autem. & vi.
Cataldin. in tracta. ſyndica. quæſtio.27. & ſic, ꝙ
hæres iudicis, qui malè iudicauit, ad ſyndicatum
ſtare non tenetur. vt Angel. in.l. Iulianus autē.
ff. de iudi. ❡Quod limita, niſi conueneretur pro
eo quod perueniſſet ad hæredem. ſecundùm gl.
ibi & bene ſecundùm Angel. ibi & vid. Paul. de
Caſtro. in dict.l. ſi filiusfamilias iudex. numero.
12. & vi. text. in.l. in hæredem. ff. de calumniato.
& vi. ſingulariter Angel. in.l. prima. ff. de priua.
delen. vbi tenet, quòd hæres poteſtatis non tene
tur ſtare ad ſyndicatum pro eo, niſi cum pote-
ſtate primitus fuit lis conteſtata, ſaluo ſi non po
tuerit lis cōteſtari cum eo, forſitam propter eius
ſubterfugia. quod nota & vid. Angel. in dict. au
thentic. ſcenicas. collatione quinta. in fine. vbi
tenet, quòd pœna iudicis facientis litem ſuam,
non tranſit contra ſuum hæredem, niſi prius
contra iudicem fuerit lis conteſtata. ❡Sed vi. tu
Angel. Aretin. in tracta. malefi. in parte, per iudi
cem maleficiorum. in fine. vbi ait, quòd ſi iudex
recipit aliquid per commiſsionem, vel barate-
riam, talis pœna tranſit ad hæredem, etiam ſi cū
eo non fuerit lis conteſtata, vel ad hæredē eius
nil peruenerit. de quo vid. Bartol. in.l. datur. ff.
ad.l. Iuliam. repet. & ſingulariter per Par. de Pu
te. in dict. tracta. in parte, hæres. folio.126. vbi ad
longum. & vide quæ dixi in capitulo quarto. ſu
prà in capitul. *corre.* in gloſſa. *Entregue.* numero.
duodecimo. & 13.

b Y cumplan [b] Simil. tex. & ibi latè dixi in capitulis correctorum capitulo.1. in glo. *Les fuere mandado.*

Iudicum ſyndicatus.

Caput.1. finis.

Sequitur caput.56.

a **F**Ielmente.[a] Similis tex. & ibi latè dixi in capitul. primo. in capitibus corrector. in gloſſa. *Guardando nueſtro ſeruicio.*

El derecho a las partes.[b] Simil. text. & ibi dixi in.c.primo. in capitib⁹ correctorum. in gloſ. *Y el derecho a las partes.* & in gloſſ. *Y derechamente.*

Iudicum ſyndicatus.

Caput. 2. finis.

Iudicũ ſyndicatus. Caput. II.

OTroſi, que durante el tiẽpo q̃ tuuieren el dicho cargo q̃ les es encomẽdado vſen biẽ del, y fielmẽte[a] guardando nr̃o ſeruicio, y el derecho a las partes[b], y q̃ guarden todos los capitulos q̃ mãdamos guardar a nueſtros corregidores.

SVMMARIVM.

1 *Præconium, quod iudex ſyndicatus mittere debet per ciuitatem, & villas contra iudicẽ, qui ſyndicatur.*
2 *Præconium, quod mittitur contra iudicem, debet poni in ſcriptis in valuis audientiæ, vt liget omnes, vide hic.*
3 *Præconium quoq; debet fieri in villis, & locis ciuitati adiacentibus.*
4 *Ruſticis non habentibus notitiam banni, non current tempora banni.*
5 *Si contra ruſticos aliquid ſtatuatur, nõ tenetur ſi contra faciant, niſi ſtatutum illis fuerit publicatum.*
6 *Ruſtici per ſe faciunt plebem.*
7 *Officialis debet procurare, vt cauſa ſui ſyndicatus tempore debito expediatur, & vt fiant talia banna cum comminatione, vt hic.*
8 *Bannum eſt quædam comminatio.*
9 *An à banno poteſt appellare, & in integrũ reſtitui aduerſum eum.*
10 *Officialis euaditur à ſyndicatu, ſi querelæ non fuerunt datæ in tempore banni.*
11 *Officialis, qui ſtetit in ſyndicatu, an poteſt amplius conueniri.*
12 *Sententia debet ferri de officio bene geſto, & debet iudex in tali ſententia commedari, & ſi malè geßit, eſt vituperandus.*
13 *Quòd tempus per ſyndicatores ſtatuitur ad dãdum iſtas querelas contra officiales.*
14 *In termino ſyndicatus feriæ etiam in honorẽ Dei non obſeruantur, imò proceditur in eis die feriato.*
15 *Cauſæ ſyndicatorum debent breuiſſimo tempore expediri, & propter breuitatem inſtantiæ poſſunt ferè omnes termini cumulari, videlicet ad excipiendum, probandum, & probatum habendum, & ſimilia.*
16 *Poteſtas, & eius officiales poſſunt impune recedere finito tempore legis, vel ſtatuti ſyndicatus, quod tempus etiam de partium cõſenſu nõ poteſt prorrogari.*
17 *Licet cauſa deducta in libello tempore ſyndicatus non finiatur, & poſtea duret, rector nõ tenetur ſtare in ciuitate.*
18 *An per procuratorem iudex, qui eſt in ſyndicatu poteſt litigare, intellige, & limita, vt hic.*
19 *Fideiuſſores debent dare iudex de bene adminiſtrando, & ſtando ad ſyndicatum. Et hic vide ad quid non teneantur iſti fideiuſſores.*
20 *An ſtatu cautioni officialis cum generali hypotheca bonorum, ſi eſt idoneus facultatibus.*
21 *Si fideiuſſores in loco, in quo reſidentiam facere tenetur, poteſtas non inuenit, non debet perſonaliter detineri, ſed debet committi ſuæ iuratoriæ cautioni. fallit vt hic.*
22 *Fideiuſſores, qui fideiuſſerũt pro iudice, & pro reſidẽtia facienda, an poſſunt tempore ſyndicatus petere, vt liberentur à fideiußione, & donec faciat, petere quòd carceretur iudex.*
23 *An fideiuſſor poteſt eſſe iudex.*

Pregonar

a **P**Regonar.[a] Iſti iudices ſyndicatus illico dum in concilio ciuitatis recipiũtur, exire debent in forum, & banna
1 publica † emittere per totam ciuitatem, ſcilicet, per loca publica cõſueta eiuſdem, videlicet, vt ſi quis voluerit querelã exponere cõtra iudicẽ antiquũ & officiales, & famulos, & cõtra rectores ciuitatis, & tabelliões, compareant infra trigita dies. vt in lege ſexta. titu.16.libr.2.in ordi.regal.quæ habuit ortũ à lege.135. ſtylli in fine. & adminiſtrabitur eis iuſtitia, aliàs hoc termino elapſo non audientur. Quæ banna debent fieri taliter, vt omnibus in notitiã eueniant. quia vox præconis paucis innoteſcit. l.pen.ff.de in integr.reſtitu. & ideo vt omnes ligent. etiam ſurdos. vt in.l.1.ff.de poſtulã. fieri debẽt per totam ciuitatẽ. ſecundùm Bal. in.c.1.de milite. vaſ. qui contu.eſt vbi allegat Archidiaco.in.ca. ꝙ dictis. 16.diſtin.vbi in fine hoc tenet. & idem Bald. in auth. qui ſemel. C.quomo.& quã.iud. & in.l. diffamari. C.de ingenu. & manumi. & tenet Amo de.Iuſti.in tracta.ſyndica.ibi.deinde dicti domini ſyndici, & Par.de Put.in tract.ſyndica. in parte deinde vero eliguntur.fol.29.vbi quoq; dicit,
2 ꝙ tale præconium † debet fieri in ſcriptis & poni in valuis audientiæ coram teſtibus, vel per inſtrumẽtu publicũ, vt edictũ: quia edictũ eſt tãtæ authoritatis, ꝙ ignorãtia priuatorum nõ patrocinatur, & vi.gl.notabil.in.l.pen. C. de periculo tuto. ¶ Et talis publicatio banni non ſolùm debet fieri in publico, vt dictũ eſt, ſed in actu populoſo, & ſic congregato concilio, vel in die mercati.glo.in Cle.tñ de electio. Et affixio talis bãni debet eſſe de originali ſcriptura ipſius banni ſigillatus, hoc eſt, firmata per iudicem ſyndicantem, & debet ibi perſiſtere durante termino banni. vt in.l.ſi pupillus.§.præſcribere.ff. de iuſti. vt eius vigor non deficiat, vel debet ſeruare tale bãnum in archiuo. vt Bal.in.l.1.C.quomo.& qñ.iudex. vel in ſcrinijs curiæ, vel penes ſcribas. vt in auth. ad hær.C.de fide inſtrumento.& in.c.ad audientiã.de fide inſtrumento.§. primo. Et licèt lex.6. titulo quarto.partit.tertia.teneat, ꝙ in qualibet die debet reſidentiam præconizari, non vtitur, ſed ſolùm in diebus mercati poſt latum primum præconium, quod fieri debet in die aſſumptionis officij. ¶ Debet etiam fieri hoc præconiũ
3 in † villis, & locis ciuitati adiacentibus. vt in iſto tex. diſponitur. & idẽ tenet Paris de Puteo, vbi ſuprà in dicta parte, deinde. folio.29. nu.6. Et rõ poteſt eſſe ſecũdũ eũdem, quia ruſticis non habẽ
4 tibus † notitiam non current tẽporabanni. dicit eſſe arg.in.l.prouincialium. C. de eroga. mili. anno libro duodecimo. & ibi dicit Luca.de Pen. ꝙ ſi contra ruſticos aliquid ſta
5 tuatur, nõ † tenentur ſi contra faciant, niſi ſtatutum illis fuerit publicatum.arg.illius.l.&. C. de in die.l. ſecunda.nam & ipſi de plebe ſunt. arg. in ca.rogationes.de conſecra.diſtin.quarta.imò
6 plebem † per ſe ruſtici faciunt, & conſtituunt. vt in auth.quibus modis natura.effici.legiti.§. legitimi, ſi quidẽ.collatio.7.quæ dicitur plebs ruſticana ad differẽtiã plebis vrbanæ. Et licet alibi dicatur, ꝙ ruſtici ſunt de plebe ciuitatis. vt in.c. decernimus.18.diſtin.non tñ quo ad cauſandã notitiam eorum, quæ ad ipſos perueniri debẽt. ſecundùm Par.de Puteo, vbi ſuprà. ¶ Vbi quoq; ait, ꝙ
7 officialis debet procurare † vt cauſa ſui ſyndicatus tẽpore debito expediatur, & fiant talia banna, cum cõminatione, ꝙ omnes volentes proponere, vel querelare contra officialem, & familiã, cõpareãt infra dictum terminũ cum peremptorio, & comminatione, ꝙ aliàs eo elapſo, non au-
8 diantur: quia bannũ † eſt quædam comminatio. vt Bal.in.l.cùm mulier.ff.ſolut.matri.allegat authen. Item nulla cõmunitas. C. de epiſcopis, & clericis.& idem Bald.in.l.certa ratione.C.quando prouocat.non eſt neceſſ.& debet fieri hoc bãnum de conſilio aſſeſſoris, vel ſapientis ſyndicatorũ. ſecundũ gl.in.l.1.ff.de offi. aſſe. quia negligẽtes ad querelãdũ ſemper dicit Pari. de Put. vbi ſuprà ꝙ vidit, ꝙ opponut ſe contra bannum, &
9 aliquando † appellant, & aliquando petunt reſtitutio-

Iudicum ſyndicatus. Caput. III.

ITem, ſi la ciudad, o villa, o prouincia donde fuere el juez de reſidencia tuuiere algunas villas y lugares de ſu juriſdiction luego que començare a tomar la reſidẽcia, embiara vn eſcriuano, o dos que ſeã perſonas fiables, para que vayan por las dichas villas y lugares a hazer pregonar[a] la reſidencia, para que ſi

ſtitutionem in integrum aduerſus banna, ad ve-
xandum officialem, & ideo cum omni cautela
debet fieri bannum. ¶ Et quoque dicit ſe vidiſſe
10 † multos officiales euaſiſſe ſyndicatum, & fuiſſe
abſolutos, quia querelæ non fuerunt datæ in tẽ-
pore bãni. Et idem tenet Abb. quem vide in ca.
venerabilis. de iudi. nu. 13. dicendo in iſtis officia
libus ſyndicandis, quòd ſi eſt ſtatutus terminus
ad agendũ, & ſubeſt iuſta cauſa ſtatuendi, cõpel
litur quis agere, ſi vult ius ſuum conſequi, aliàs
ſi iudex declarat neminem amplius audiẽdum,
non debet aliquis audiri, ex quo notitia termi-
ni ad eum peruenit. vi. Bald. in. l. vnica. C. vt ne-
mo inuitus. & vide ſingulariter Felin. in. c. cùm
legebatur. de maior. & obedientia. in fine. quini
mo dicit. Bald. in tract. ſyndicatus. nu. 24. tomo.
14. tracta. folio. 70. ꝙ ſi ſtatuta determinant cer-
tum tempus ad querelandum contra ſyndican-
dos, poſtea querela propoſita elapſo tẽpore eſt
ipſo iure nulla, & ad eam non tenetur reſponde
re: quia tempus iſtud. 30. dierum apponitur iuri
proponendo, & elapſo tempore legali, nõ poteſt
poni. vt in. l. ſcire oportet. §. conſequens. ff. de ex
cuſatio. tuto. & facit. l. cùm titia. de accuſa. & . l.
ſi ex ea. C. qui accuſare poſ. vel non. ca. cũ in tua.
qui matr. accuſ. poſt. & nota in. c. 3. de accuſ. ¶ Et
idem tenet ſingulariter Pari. de Put. in. d. tracta.
in parte officialis finito officio. fol. 26. in. d. libr.
11 portatil. vbi ad literam dicit †, ꝙ ſi officialis ſte-
tit ad ſyndicatum, & fuit abſolutus per ſyndica-
torem, non poteſt amplius conueniri, etiam in
patria, quando in loco officij fuiſſet facta procla
ma, vt omnes qui vellent comparere, cõpareãt,
& poſt terminum prædictum per ſyndicatores
ſit pronuntiatum in contumacia comparẽtium,
& abſolutus poteſtas, ꝙ amplius non audiãtur.
Et iſtam opi. tenet ibi additionator allegãdo Fe-
li. in. c. pen. de iudi. in. 3. col. in principio. verſi. cir
ca cautelam. & ſic dicit tenere dictam cautelam
pro vera, quo ad euitandum ne officiales conue
niantur, perpetuò faciant fieri dicta proclamata,
quia terminus iſte triginta dierum abſoluit iudi
cem, ſicut ſententia. ff. de iure iurã. l. ſi vnius. §. ſi
ante. & arg. l. facta. §. ſi quis bonorum. ff. ad Tre-
belli. & credit verum Bald. in. d. tracta. numero.
29. & . 30. & Catal. in tracta. ſyndi. nume. 184. vbi
vide. Et ſic per iſtam ſententiam probabitur of-
ficialem ſtetiſſe ad ſyndicatum, & talis ſcriptu-
12 ra, vel ſententia † debet fieri de officio bene ge-
ſto. per tex. in. l. per hanc. C. de nu. actu. libr. 12.
vbi imperator Anaſtaſius prouidit, ꝙ in fine offi
cij detur ſententia abſolutoria, quæ ſentẽtia pro
babit, & erit ſufficiens ad promotionem aliorũ
officiorum, & vocatur iſta ſententia litera ſyndi-
cationis. Et ſic in ſententia, quæ fertur in inquiſi
tione ſecreta contra iudicẽ, ſi in officio laudabili
ter ſe habuit, eſt publicè cõmẽdandus. vt in. l. iu-
ſtiſsimos. de offi. recto. prouin. vt Pari. de Pute.
in. d. tracta. in parte, cõmodo aũt. folio. 37. & ex
hac laude virtuoſi iudices diſponuntur magis ad
virtutem, & econtra ſi malè geſſerunt, ſunt vitu-
perandi, ſecundũm Pari. vbi ſuprà. & facit text.
& ibi Plate. in. l. vnica. C. de quæſtoribus. & ma
giſ. officiorũ. libr. 12. vbi qui in adminiſtratione
publicorum officiorum ſe benegeſſerunt, debẽt
clamoroſis laudibus populi commendari. cõcor
dat. d. l. iuſtiſsimos. & in authenti. vt ordinariæ
præfecturæ. §. renouamus igitur. colla. 5. & econ
uerſo qui malè ſe geſſerunt, tanquam iniuſti, &
malefici querelarum vocibus ſunt vno ore accu
ſandi. vt in. d. l. iuſtiſsimos. & . l. quoniam venera
bilis. C. de epiſcopis & cleric. & ratio prædicto-
rum eſt, vt alij inducerentur ad bene agendũ. vt
in dictis iuribus iuxta illud, Oderũt peccare ma
li. &c. vt in. l. 1. §. 1. ff. de iuſtitia & iure. & in. l. 1. §.
proinde. ff. de varijs extraordina. cogni. & ſic ꝙ
de bonis operationibus in republica, exhibitis
ſunt homines publicis vocibus collaudandi, ne
per ſilentium bonum quod fecerunt, videatur
incognitum. Qui enim non regratiatur amico đ
beneficio ſibi impenſo, videtur immemor & in
gratus beneficij. Quinimo rex delectatur, cũ au
dit officiales ſuos collaudari à ſubditis de bono
regimine officij. & hoc caſu admittit voces po-
puli. vt Pla. in. d. l. vnica. ¶ Et quòd officiales ela
pſo termino dato ad producendas petitiones
contra ipſum iudicem amplius nulla petitio ad
mittatur, & ita debet proteſtari. tenet dictus Pa-
ris de Puteo in dict. tracta. in parte bannum. fo-
lio. 63. in fine, allegando Bald. in. l. his qui. C. ad
turpilia. & in lege ſi tutela. de tutelis. & ratio. di-
ſtrahen. & quia iſto termino elapſo perit inſtan
tia, & vlterius iudicare non poteſt. tenet Amo-
de. Iuſti. in dicto tracta. ſyndica. in parte inchoa-
ta & formata fuit dicta inquiſitio. * Alias in par
te: & prædicta cõmiſſa fuerunt. num. 178. tomo.
14. tracta. fol. 184. * Et ibi quoq; tenet, ꝙ abſolu-
tos ab inquiſitione generali de geſtis in officio. &
pertinentibus ad officium, non poſſet amplius
conueniri, etiam ſi non ſit per ſyndicatores lata
ſententia. Secus dicit de contractibus non per-
tinentibus ad officium, de quibus non fuit co-
gnitum, quia poteſt perpetuò conueniri. * Et
idem tenet Peregrina in parte actor. quæſtion.
ſeptima gloſſ. ad agendum quaſi in fine. quòd
licet nemo compellatur agere fallit quãdo reus
eſt neceſſario diſceſſurus quia eſt finitum ſtipen
dium, vel poteſtas eſt diſceſſurus quia eſt finitũ
officium

officium poteſt enim aſsignariter minus ꝙ qui
cunque voluerit agere agat, infrà talem diem &
poſtea non audietur. vt gloſ. ſi eo tempore. C. de
remiſsio. pigno. & ſingulariter Thom. gram. con
ſili. 54. nu. 14. & . 15. vbi inquit inſtantia ſyndica-
tus eſt perempta quando in fra terminum comi
natum in bon culpa partis quærellantis cauſa
non fuit expedita. * ¶ Sed quod temporis eſt ſta
13 tuendum per iſtos ſyndicatores † in bannis iſtis,
& edictis præfigendis ad proponendum has que
relas contra iudicem, & officiales tex. in lege pri
ma. C. vt omnes iudi. tâm ciui. quàm cri. dicit, ꝙ
eſt terminus quinquaginta dierum. & idẽ tenet
tex. in. l. 6. titulo. 4. parti. 3. ſed iſtæ leges corrigũ
tur, quia ſolùm ſtatuitur, & iudex debet ſtare in
ſyndicatu triginta dies. vt in. l. 6. tit. 16. libro ſecũ
do. in ordina. regali. Sed ſi eſt iudex ſyndicatus
qui ſyndicatur arbitrio regis ſyndicatur, attento
eo ꝙ in officio ſtat, ſtat aliquando anno, ſtat an
no aliquando biennio, aliquando dimidio, & ſic
ꝙ ad arbitriũ principis relinquitur. vt tenet Pa-
ris de Put. in. d. tracta. in parte, & modum viden
dum. folio. 30. & ſic vtitur. & eſt tex. in. c. 22. infra
14 eod. ¶ Et in iſto termino ſyndicatus feriæ † etiã
in honorem Dei non obſeruantur, imò procedit
in eis, & officialium cauſæ poſſunt agitari die fe
riato, quia agitur de publico intereſſe. vt in. c. fi.
de ferijs. & Bal. in rub. de re iudi. & Par. de Pute.
in. d. tract. in parte feriæ, fol. 123. in libro portat. &
idem tenet Bal. in. l. obſeruare. §. proficiſci. 10. q.
ff. de offic. proconſu. & lega. & idem tenet Amo
de. Iuſti. in dict. tracta. in parte inchoata & for-
mata. nu. 182. & . 183. tomo. 14. tracta. fol. 185. & Ca
15 tald. in ſuo tracta. ſyndi. nu. 22. vbi aiũt † ꝙ cauſa
ſyndicatorum debet breuiſsimo tempore expe-
diri, & poteſt procedi diebus feriatis, etiam in ho
norem Dei. ¶ Quinimo dicit, ꝙ propter breuita
tem inſtantię poſſunt ferè omnes termini cumu
lari, videlicet ad excipiendum, probandum, &
probatum habendum, & ſimilia, ſecundum Bal.
in. l. properandum. in principio. C. de iudicijs. &
ibi Iaſ. nume. 14. & facit. cap. paſtoralis. de exce-
ptio. & Cataldin. in tracta. ſyndica. quæſtio. 76.
numero. 46. vbi ſingulariter. Et facit quod tenet
Ioan. de Plat. in. l. generali. C. de decurio. libr. 10.
in fine. vbi ait, quòd iuxta breuitatem inſtantiæ
cauſæ debent ſtatui breues dilationes. vt in lege
prima. ff. de glaud. legen. & ſingulariter Bald. in
cap. de cauſis. de offi. delega. nu. 11. dicendo, ꝙ iu-
dex propter breuitatem ſui tẽporis poteſt abre-
uiare dilationes partium, & hoc dummodo ſit tẽ
poris abbreuiatum à ſuperiore, ſeu à lege, vel ſta
tuto municipali, quia non debet ſpectare, ꝙ iuriſ
dictio ſua expiret, vnde tacitè videtur ſibi cóceſ-
ſum, ꝙ poſsit abbreuiare dilationes. arg. in. d. l. 1.
ff. de glaud. legen. & quod ibi notatur. ¶ Et fini-
16 to tempore legis, vel ſtatuti, poteſtas †, & eius of
ficiales poſſunt impunè recedere. Quinimo ſecũ
dum eundem Amode. iſte terminus ſyndicatus
non poteſt prorogari de conſenſu partiũ, vt ibi
17 per eum. ¶ Et licet cauſa deducta † in libello da-
to tempore ſyndicatus non finiatur infra tẽpus.
30. dierum ſyndicatus tamen adhuc poſtea du-
rat, licet corrector non teneatur ſtare in ciuitate.
prout tenet Cataldi. in. d. tracta. q. 71. ¶ Sed optì
mum eſt ſcire, an iudex qui eſt in ſyndicatu, põt
18 litigare † per procuratorẽ. Amode. Iuſti. in dict.
tracta. in parte, qui dominus Ioannes. nume. 218.
dicit, ꝙ in cauſa ſyndicatus poteſt ſe defendere
per procuratorem, cum ſit regulariter pecunia-
ria. Secus autem ſi eſſet capitalis, quia in tali cau
ſa non admittitur procurator. vt in. l. pen. §. ad
crimen. ff. de publi. iudi. & in. l. ſeruum quoque.
§. publicè. ff. de procura. elapſo tamen tempore
ſyndicatus ſi cauſa non eſſet expedita, poteſtas
poteſt recedere, procuratore relicto de cauſa in-
ſtructo. vt eſt caſus notabil. in dict. l. 1. §. quòd ſi
intra. C. vt omnes iudi. tam ciui. quàm cri. ¶ Sed
tu vide. l. 12. titul. 5. parti. 3. vbi indiſtinctè tenet,
quòd officialis in ſyndicatu per ſe debet reſpon-
dere, vel defendere ſe, & non poteſt ad hoc pro-
curatorem conſtituere durante termino quin-
quaginta dierum. i. triginta dierum. quod intelli
ge vt dictum eſt. per Amode. Iuſti. vide quoque
Pari. de Put. in dict. tracta. ſyndica. in parte pro-
curator officialis. folio. 217. numero quinto. vbi
dicit, quòd vidit pluries in regno obſeruatum,
quòd officialis in ciuilibus conſtituit procura-
torem. * Idem diſponit. l. ſexta. titulo. 16. libro ſe-
cundo. ordin. & . l. 6. titulo quarto partit. 3. quod
limita niſi intra annum a fi officij non fuerit
requiſitus de ſyndicatu: nam tũc auditur per pro
curatorem tenet dict. l. 6. titulo. 16. libr. 2. ordi. &
tenet Grego. Lopez in dict. l. 6. titul. 4. partit. 3.
in glo. *ellos deſpues*. & idem tenet Montal. in glo.
ſuprà ordi. in verb. correctores. folio. 32. * Tamen
quando eſt cauſa criminalis non grauiſsima, lite
conteſtata, poſſet conſtituere procuratorem ad
media, volentibus iudicibus ſyndicatus. per no-
tata. in. l. accuſatorem. §. ad crimen. ff. de publi.
iudi. & ita ſecundum eum practicatur. tamen nõ
poteſt recedere ante dies. 30. procuratore dimiſ-
ſo, ſed debet ſtare in ciuitate, & ipſo ſtante in ci-
uitate in tempore ſyndicatus, poteſt per procu-
ratorem reſpondere, & non cogitur coram iudi-
ce ſyndicatore comparere ad reſpondendum, &
poſt. 30. dies poteſt recedere, procuratore demiſ-
ſo in ciuilibus. ſecundum eũdẽ Par. de Pu. quod
eſt no-

eſt notãdum, quia ita quoq; in noſtra Hiſpania
practicatur. ¶Sed hoc fallit, qñ officialis vocare
tur ad aliã adminiſtrationẽ à principe, quia tũc
põt cõſtituere procuratorẽ ad reſidẽtiã faciẽdã.
vt Par. de Put. vbi ſuprà. in. d. parte, procura. qđ
non habet locũ, qñ talẽ adminiſtrationẽ procu-
rauit cauſa ſubterfugiendi de ſyndicatu, & data
opera, vel doloſè tale officiũ obtinuit, vel ad ei⁹
poſtulationẽ hoc actũ eſt: quia nec priuilegio ta
li, nec aliqua immunitate gaudebit, nec procura
torẽ cõſtituet: quia tunc non dicitur cauſa reipu
blicæ abeſſe, nec reuocatus à principe recedere.
ſecũdũ Pari. vbi ſuprà. n. 5. per. l. pen. &. l. his qui
reipublicæ. &. l. quæ data opera. ff. quibus ex
cauſ. maio. de quo per Bal. in. l. quæ fortuitis. C.
de pigno. actio. vbi ait, ꝙ ille, qui procurauit of-
ficium, magis obligatur ratione culpæ, quã ille,
qui non procurauit. ¶Item limita non habere
locum in eo, qui obtinuit tale officium per am-
bitionem, vel data pecunia, quia pro hoc debet
puniri, & non habere priuilegium. per. l. primã.
ff. ad. l. Iuli. repe. & melior tex. in. d. l. 1. C. vt om
nes iudi. tàm ciui. quam cri. in verſicul. nonnulla
virtute, ꝙ pro quacunq; alia adminiſtratione ob
tenta, non poterit infra illud tempus recedere,
nec aliquo alio colore quæſito. vt ibi in tex. ¶Itẽ
limitatur & tertiò, qñ tale officium, ad quod di-
ceretur euocatus, obtinuiſſet cauſa commercij,
vel propriæ vtilitatis, quia illud cõduxiſſet pro
certa mercede, & ſui lucri cauſa. per tex. notabil.
in. l. milites commeatu. ff. ex quibus cauſ. maio.
per quæ dicit Pari. de Put. vbi ſuprà ꝙ dicunt do
ctores regni, ꝙ illi, qui emunt baſtulationes exa
riatus nullum habet priuilegiũ in iudicijs, quod
facit contra iſtos rectores, qui emunt regimenta,
& contra tabelliones, & ſecretarios, qui emunt
officia, ꝙ non debeant gaudere priuilegijs eorũ
officiorum, ſed rex iſtas vẽditiones bene permit
tit hodie, vel (vt melius dicam) diſsimulat eas fie
ri, de quo & an ſi vocatus ad alium officium põt
conſtituere procuratorem ad reſidentiam facien
dam. vide. d. Pari. de Put. in. d. parte procurator.
¶Adde quoq;, ꝙ iudex, qui habet adminiſtra-
19 tionem cum iuriſdictione † debet dare fideiuſſo
rem de bene adminiſtrando, & ſtando ad ſyndi-
catum, finita adminiſtratione. vt tenet Luca. de
Penna. in. l. ſi quis decurio. C. de decurio. libr. 10.
& tex. in dict. l. 6. tit. 16. libr. 2. in ordin. regali. Et
hãc fideiuſsionem debet dare infra triginta dies.
vt in pragmatica. 101. in pragmatic. Valli. anno.
1537. ¶Iſti fideiuſſores poteſtatum, ſeu magiſtra-
tuum tenentur ad intereſſe, non ad pœnam, quã
magiſtratus incurrit delinquendo. vt text. & ibi
Bartol. & Plate. in. l. vnica. C. de pericul. eorum,
qui pro magiſtra. interl. lib. 11. ¶Et ibi quoq; te-
net Plat. quòd iſti fideiuſſores non tenentur ad
id, quod illi magiſtratus debent ſingularibus per
ſonis, nec tenentur ex mala nominatione, quam
faciunt ipſi magiſtratus de ſucceſſoribus ſuis,
quod nota & nec tenentur de malegeſtis extra
officium. vt Hippolyt. de Marſil. in repeti. rubr.
de fideiuſſo. numero. 182. & de iſta materia vid.
quæ dixi ſupra in capitulo. 4. prætorum. in glo.
Sea obligado. ¶Sed prædicta intellige vera, niſi
promiſsio fideiuſſoris fuiſſet recepta in omnem
cauſam. vt in. l. quæro. ff. locati. & tàm generali-
ter, quòd omnia prædicta comprehenderentur,
vt quia promittunt ſoluere omnem condemna-
tionem, quæ fieret de prædictis officialibus qua
litercunq;, & quomodocunque tam reſpectu ſor
tis, quam pœnæ delicti, & contumaciæ, tã reſpe-
ctu reipublicæ, quam priuatarum perſonarum.
vt Bar. & ibi latius Plat. quem vide in. d. l. vnica.
& in. l. 1. C. de conuenien. fiſci. debito. libr. 10. nu.
20 3. ¶Tamen ſi officialis eſt idoneus † facultatibus
ſtatur ſuæ cautioni, cum generali hypotheca bo
norum, & etiam ſi non ſatiſdet, poterit admini-
ſtrare. text. eſt ſingula. & ibi Bartol. in. l. quicun
que. la. 2. C. de fundi. patri. libro vndecimo. & fa-
cit text. in. l. ſciendum. in principio. ff. qui ſatiſ-
dare cogantur. & idem tenet Paul. de Caſtro. in.
l. diuortio. §. interdum. ff. ſolut. matr. dicendo, ꝙ
vbi ex diſpoſitione legis, vel ſtatuti quis tenea-
tur ad dãdum fideiuſſorem, releuabitur ad hoc,
ſi eſt manifeſte idoneus. & ſoluendo. quod ſequi
tur Alexan. in conſilio. 37. in. 2. volumi. num. 12.
¶Tamen ipſemet Alex. in. d. l. 1. ff. qui ſat. coga.
nu. 12. & 13. putat hoc non procedere, quia eſt
contra caſum in. l. 1. in principio. vt leg. nomi. ca
ue. vbi hæres cuiuſcunq; ſit dignitatis, vel quan-
tancumq; facultatem teneatur præſtare ſatiſda-
tionẽ legatorũ nomine. ad idẽ tex. in. l. minor. §.
fina. cum duabus. ll. ſequentibus. & ibi notatur.
ff. de procura. & in. l. 1. §. magiſtratus. ff. de magi
ſtra conuenien. & Inſtitu. de ſatiſda. tuto. iuxta
principium. ¶Et non obſtat. d. l. quicunq;: quia
reſpondet. vt Bart. in. l. priuationes. C. de mulie
ri. lib. 11. ſ. ꝙ in caſu. d. l. quicunque caſus de quo
ibi non erat exceptus à regula aliqua volente, ꝙ
eſſet præſtanda ſatiſdatio, imò regulariter non
erat præſtanda ſatiſdatio, niſi propter inopiam,
& non eſt verũ, ꝙ iſtud quod ſcribitur ſupra. d. l.
quicunque. Sit de cõmentu Bar. quia Bar. non le
git niſi vſq; ad titul. de pericu. eorum qui pro ma
giſ. inter. vt ibi dicit Angel. tamen Iaſ. in. d. l. di-
uortio. §. interdum. ff. ſolut. matri. nu. 9. per duas
col. examinat iſtam quæſtionẽ, & remanet cum
opinione. Bar. & dicit eam eſſe cõmunem. quem
vide.

vide. & ſic, quòd ſi officialis eſt idoneus facultati
bus, ſtatur ſuæ cautioni cum generali hypothe-
ca bonorum, quod non ſeruatur. Imò debet da-
re fideiuſſorem, licet, ſit idoneus facultatibus: ſu
pra dicta poſſunt habere locum, dũ quis habet,
vel poteſt habere officiũ in propria patria, ſed
non in alia. *Et vi. Grego. Lopez in. l. 6. titul. 4.
parti. 3. in glo. *tomar fiador.* vbi idem ſicut ego te-
net, quòd licet officialis ſit ſufficiens & diues nõ
admiteretur cum ſua promiſsione & obligatio-
ne bonorum cum mituntur extra prouinciam
ſuam: & in loco adminiſtrationis debent dare fi
deiuſſores vt ab eis grauatis facilius iuſtitiam cõ-
21 ſequantur. *¶Nota tamen vnum, ꝙ ſi talis † po-
teſtas fideiuſſores non reperiat in loco, in quo re
ſidentiam facere tenetur, nõ debet perſonaliter
detineri, ſed committitur iuratoriæ cautioni, ni
ſi eſſet cauſa capitalis vt in. d. l. 1. C. vt omnes iu-
di. tam ciui. quam crimi. & tenet Montal. in glo.
ordi. in parte correctores. & Amode. Iuſti. in. d.
tracta. in parte, ſupradictus. dominus. verſ. 4. vbi
tenet, ꝙ facta reſponſione ad inquiſitionem, po
teſtas, & officialis non debet carcerari, nec perſo
naliter detineri, ſed fideiuſſoribus relaxari, & ſi
eos non inuenerit iuratoriæ cautioni dimitti, ni-
ſi grauiſsimo crimine, putà, læſæ maieſtatis ho-
micidij, vel capituli, quo caſu ſi eſt familiaris, de
bet carcerari, & poteſtas, iudex, vel miles fideiuſ
ſoribus relaxari, & hoc, niſi ſit crimen capitale,
quia tunc debet incarcerari. vt tenet Bal. in dicta
lege obſeruare. §. proficiſci. octaua quæſt. ¶Sed
contrarium tenet Bald. in. l. aduerſus. C. de vſu-
ri. & fructi. lega. numero ſecundo, dicendo, ꝙ nõ
ſtatur tali iuratoriæ cautioni. ſed quicquid dicat
Bald. ibi opinio Montalui eſt vera, & eam tenet
Iaſ. in dicta lege prima. ff. qui ſatiſdat. cogan. nu-
mero. 16. & Alexan. ibi. & pro Montal. eſt com-
munis opinio ſecundùm Hippolyt. de Marſili.
vbi multa iura ſimilia allegat in repet. rubr. ff. de
fideiuſſo. numero. 166. vbi in nu. 167. dicit iſtam
communem opi. limitari, & non habere locũ in
illo, qui aliàs præſtabit iuratoriam cautionẽ, ſeu
fideiuſsionem, & poſtea fuit periurus, & non ſer
uabit promiſſa per eum, quia talis hoc caſu non
admittitur ad præſtandum talem fideiuſſoriam
cautionem, iurando. vt ibi per eum. ¶Et idem
quod Montal. tenet Cataldinus in dicto tracta.
q. 279. dicendo, ꝙ ſi tempore ſyndicatus non po
teſt iudex cauere, tenetur dare iuratoriam cau-
tionem, niſi eſſet cauſa capitalis, inter quas etiam
barateria computatur, quia tenetur crimine falſi.
& idem tenet ſingulariter Hyppolytus de Mar-
ſili. in lege prima. §. præterea. ff. de quæſtio. nu-
mero. 115. & idem Hippolyt. in repeti. leg. fin. ff.
de iuriſdictio. omnium iud. numero. 124. & vid.
Pari. de Puteo in dicto tracta. in parte, fideiuſ-
ſor officialium. folio. 119. numero ſexto. vbi di-
cit, quòd ſatis æquum & iuſtum eſt, quòd com-
mittatur iuratoriæ cautioni, nec iudex extra pa
triam ſuam officium gerens, & in partibus re-
motis & iuſtitiam rigidè in maleficiorum puni-
tione ſeruans, tributa vehementer exigens, &
perinde odio habitus ab ſubiectis grauetur one-
re fideiuſsionis, quæ dicitur concuſsio. l. quo-
tiens. C. de dignita. qua in loco. in colla. proprij.
eſt difficile inuenire. vt in lege. cùm non facilis.
ff. ſi cui pluſquam. per. l. faciles. ¶Vnum tamen
in iſto caſu tene, quòd quando aliquis liberatur,
præſtando iuratoriam cautionem, debet obliga
re bona ſua. vt text. in lege multis. C. de princi.
agenti. in rebus. libro duodecimo. & tenet Ale-
xander in dicta lege prima. ff. qui ſatiſdare co-
gantur. in fine. & in numero octauo. ¶Circa ſu-
pradicta dubitatur de quæſtio. quæ ſæpè occur-
22 rit †, dum iudex eſt in ſyndicatu, propter æmu
lationem illius, illi, qui pro eo fideiuſſerunt pro
reſidentia facienda, comparent coram iudice ſyn
dicatus, & petunt, vt ille det alios fideiuſſores,
vt illi liberentur â fideiuſsione, & illo renuente,
capiat eum, & in carcerem deducat. Ad quod dic,
quòd iſte iudex, qui ſtat in ſyndicatu, non tene-
tur nouos fideiuſſores dare, maximè ſi tempore
ſyndicatus non dilapidat, nec trãſportat bona
ſua. vt in. l. ſi pro ea. C. mandati. & ibi docto. tex.
in lege octaua. titulo. 18. libro tertio. for. ll. & ibi
Montal. & tenet Pala. Ruuios. in repeti. capitu.
per veſtras. de dona. §. 9. numer. 15. & nõ poſſunt
agere contra eum anteaquam ſoluant. vt in di-
cta lege fori. & in lege Lucius. ff. manda. de quo
per Hippolyt. de Marſil. in repetitione rubricę.
ff. de fideiuſſ. numero. 216. & vide Guido. deciſio
ne. 113. & ſi dilapidat, vel tranſportat, & poſt iſtã
trãſportationem, & delapidationem redeat ad
bonos mores, non poſſunt agere contra eum fi-
deiuſſores reſpectu dilapidationis. vt tenet di-
ctus Hippolyt. vbi ſuprà. numero. 219. allegando
Baldum in dicta lege. ſi pro ea. quæſti. octaua.
23 ¶Et an iudex †, qui eſt perſona publica, poſ-
ſit fideiubere pro vna partium, & teneatur in
ſyndicatu pro ipſa fideiuſsione, & eam ſolue-
re? Dic quòd ſic. Et ad hoc eſt tex. notabil. in le
ge ſi quis vxori. §. ſi fugitiuum, ſecundum vnam
lecturam. ff. de furtis. & quod notatur in lege
Romanus appulus. ff. de tutori. & curato. da-
tis ab his. vt tenet Paris de Puteo. in tract. ſyn-
dica. in parte, fideiuſſor officialium. folio. 119.
numero ſeptimo. Et hac authoritate ductus plu
ries ego fideiuſsi pro pauperibus, dum iube-
bam

bam executionem fieri,& ſolutionem cum fideiuſſore,iuxta formam legis Toleti: quia ſi tales pauperes,vel miſerabiles perſonæ propter potẽtiam aduerſariorum non inueniebant fideiuſſores,vt ſolutio eis fieret: ego fideiubebam,& in proceſſu cauſæ deſcribebatur dicta fideiuſsio,vt dicti pauperes conſequerentur quod ſuũ erat. Et facit quod dicam infra in.ca.10.in gloſ.*Nombrare*.vbi teneo, ꝙ iudex poteſt ſe eligere in depoſitarium.quẽ vide.& illũ textum.in dicto.§.ſi fugitiuum.allegat Nicola.Boërius in deciſion. 315, numero ſecundo. licet dicat quod de ſtyllo ſuæ curiæ & Neapolitanæ officiales ipſius curiæ non recipiuntur in fideiuſſores, vt ibi per eum.

ouiere algunas quexas del aſsiſtente, o gouernador, o corregidor, o de ſus officiales, para q̃ las vengan a dar ante el juez de reſidencia, o ante el dicho eſcriuano[b] ſi q̃uiſiere. Y el dicho eſcriuano por dõde q̃ era que fuere aya toda la informació q̃ pudiere de lo contenido enlas dichas quexas[c], y demas d̃

SVMMARIVM.

1 *Querellare, & libellum porrigere, an poteſt coram tabellione.*

b Eſcriuano. [b] Nota caſum, in quo coram † tabelliõe poteſt
1 quis querelare, & libellum porrigere, ſicut etiã inſtrumenta poſſunt produci ſoli notario. vt tenet Abb.in.c.quoniã contra.de probatio. nu. 12. in caſu iſtius tex.ſcripturæ.vel acta facta per notarium ſunt de actis. vt probatur in iſto text. in quantum dicit, *y lo junte con lo otro*.& excepto iſto caſu contrarium eſt de iure communi. vt Bal. in authenti.quæ ſupplicatio.C.de precibus impera. offeren.

SVMMARIVM.

1 *Libellus, an in cauſa ſyndicatus requiratur.*

2 *Quilibet de populo põt agere contra iudicem.*

c Quexas. [c] In quantum ex iſto tex. notatur, ꝙ contra officialẽ offer
1 ri, debet † libellus in ſyndicatu. ¶ Cõtrariũ tenet tex.in authen.vt iudices ſine quoquo ſuffragio. §.neceſsitatẽ.colla.2.& gloſſ.in authen. niſi breues.C.de ſenten.& periculo recitan. in gloſſ.fin. vbi ait, ꝙ quando agitur contra præſidem.finito officio,non datur libellus.per tex.in.d.§.neceſsitatem.Bart.ſimpliciter. ſequitur illam gloſſa.& Antoni.de Butrio.in.c.1. de libelli.obla. dicit,ꝙ in cauſa ſyndicatus non datur libellus. per. d. §. neceſsitatem.& per.l.1.C.vt omnes iudi. tã ciuiquam crim. qui tex.hoc nõ probat, ſed probat, ꝙ debet lis conteſtari,dũ dicit, poſtquam lites ortæ fuerint. ¶ Sed pro noſtro text. facit quod tenet Bal. in.l.2.C.de ſentẽ. quæ ſine certa quan.profer. vbi ponit formã libelli, qñ agitur contra iudicem in ſyndicatu de negligentia, dicendo ꝙ debet dari libellus. vt condemnetur, quatenus religioni iudicis æquum videbitur. & Barto.in. l. ſi filius familiàs.ff.de iudicijs.dicit,ꝙ debet dari libellus,& à parte concludi. & idẽ tenet Bal.in.l.quæ fortuitis.C.de pignor. actione. vi.Specula.in tit.de accuſatio.in.§.2.vbi ponit libellum contra iudicem.l.Iuli.rẽpet.ad quod facit quod tenet Bart. in.l.4.§.hoc autem iuditiũ. ff.de damno infecto.vbi ait,ꝙ in cauſis deſiderãtibus celeritatem requiritur libellus. per Clem. ſæpe.de verbo.ſignifi.de quo vi.quæ dixi. in ca. 36.in capitibus correctorum.in gl.ſummarias.licet Speculator in tit.de libelli concep.§.nunc dicendum teneat,ꝙ in iſtis deſiderantibus celeritatem, requiratur talis qualis petitio ſine ſcriptis, tamen quando iudicialiter expediuntut iſtę cauſæ libellus requiritur ſecundum doctor.in.d.l.4. §.hoc autem iudicium.& vide Pari.de Put. in.d. tract.ſyndi.in parte,an cõtra officialem.fol.169. nu.4.vbi dicit:ꝙ quãdo cauſa ſyndicatus eſt maximi præiudicij:quia iudex debet condemnari, taliter,ꝙ amplius non aſpirabit ad officiũ, tunc debet dari talis petitio,ſeu libellus,quia eſt fundamentum cauſæ.vt in anth.offeratur.C.de litis conteſta.quia libellus offertur non ſolum ad inſtructionẽ partis,vt poſsit ſe defendere, ſed etiã iudicis, vt poſsit certã formare ſentẽtiã. vt dicit ibi Bal.vnde dicit Par.de Put.ibi.nu.15.ꝙ cũ officiales diuerſi mode in ſyndicatu impetantur de barateria, de iniurijs perſonalibus, & realib⁹ & extorſionibus de dolo,de culpis, de neglĩgẽtijs, de alijs præiudicialibus, non vidit, quin non ſit dandus libellus, vel petitio ad inſtructionẽ partis,&

tis,& iudicis,præſertim in iſtis præiudicialibus. & ita dicit de conſuetudine ſeruari. ¶ Sed ſi cauſa eſt læuis, & modici præiudicij, non datur libellus.per.d.§.neceſsitate.& in authen. de mandá.princip.§.ſit tibi.vbi dicitur,ꝙ in quæſtionibus viliũ perſonarũ, vel rerũ, aut vitiũ cauſarũ,nõ ex ſcripto proceditur, quia ſunt celeriter expediẽdę. vt gl.ibi exẽplificat in cauſis fœni, & paleæ, vel qñ diceret, ꝙ poteſtas illi abſtulit caldareã pignus, & etiã quando eſſet pauper,vel vilis quia licet eius cauſa eſſet magna,libellus nõ dabitur.vt in.d.§.ſit tibi.vbi dicit Ange.per illum tex.ꝙ cauſa magna vilium,& pauperum ex nõ ſcripto deciditur,ſicut etiã cauſa brebis,dicens, ꝙ cauſa pauperũ in ſyndicatu expedietur ſine libello,& ſine ſcriptura. Tñ tene,ꝙ ſufficit, ꝙ in actis ſcribatur ſaltẽ petitio verbalis.vt Bal.in.l.ſi quis.C.de accuſatio.& idem Bal.in.l.1. C.vt im poſſe.legato.& etiam ſi cauſa ſyndicatus eſt mediocris,ſufficit, ꝙ pars verbo petat,& actorum magiſter ſcribat in actis,ꝙ talis compareat corã ſyndicatore,& per modum ſimplicis petitionis petit ab officiali ibidem præſente tale quid, vel ſufficit contra ipſum offerri citationẽ emanatã, ſi illa cõtineat rẽ,& cauſam,& id, quod petit ab officiali.arg.glo.in.l.quotiens.C.de priui.ſchola.quę dicit,ꝙ citatio poteſt offerri loco petitionis.quod tenet Io.Andr.in.c.1.de litis conteſta. in texto.quando pars non contradicit.& referũt doctores in.d.auth.offeratur.licet Bal.ibi dicat, ꝙ talis citatio oblata,non habet vim libelli, nec alij effectus ſequãtur,qui ex libello ſequeretur, qui loquitur in cauſis ordinarijs,in quibus requiritur expreſſus libellus ſecundum Pari. de Put. vbi ſuprà.nu.9.vbi in nu.10.dicit, ꝙ cauſa ſyndicatus eſt extraordinaria.vt gl.in.d.auth.niſi breues.quam allegat Bal.in.l.1.§.1.ff.ſi cui.pluſquã per.l.falci. & in ea cauſa iuriſdictio eſt modico tempore duratura.vt dixit Bar.in.l.2.ff.de re iudi.& alij doctores dicũt,ꝙ in ea proceditur leuato velo. ¶ Sed tu tene ſupradictam diſtinctionẽ circa libellum dandum,vel nõ dandũ,quia aliàs ſi petitio non eſſet neceſſaria,iudex non poſſet pronũtiare,nec reus ſe defendere,& ſi cauſa ſyndicatus expediretur ſolo verbo,millę petitiões fierent contra officialem.* Et ſic poteſt intelligere dictum Angel. in.l.nemo. C. vbi de ratio. agi opor.vbi ait,ꝙ tempore ſyndicatus querelæ examinari poſſunt & terminari contra officiales ex non excripto vt in.d.§.neceſsitatẽ & ideo videtur ꝙ ineptitudo nõ vicietprocessum, tamẽ inquit ꝙ cum hæc quæſtio eſſet de facto Bononię tẽpore ſyndicat⁹ domini alberti degandino contrarium fuit determinatum.* Nec obſtat tex in.d.§.neceſsitate,quia ille tex.loquitur in caſu ſpeciali.ſ.contra officialem fugientem à ſyndicatu,contra quem ex non ſcripto proceditur. vt tenet.d.Pari.de Put.vbi ſuprà.nume.7.&.8. vbi per totum capitulum d̃ iſta materia. ¶ Item adde,ꝙ non ſolùm quilibet pro ſuo intereſſe po
2 teſt agere contra iudicem,verum etiam † quilibet de populo admittitur ad querelandum cõtra iudicem,quando pœna venit applicanda fiſco.vt notat gl.in.l.iubemus.C.ad.l.Iuli repet. & in.l.2.ibi,à quocunq; propulſante. C.vbi de ratio.agi.opor. ¶ Tamen contra dictas perſonas talium querelantium contra poteſtatẽ poſſunt opponi exceptiones,quę poſſunt opponi contra perſonas accuſatorum.de quo per Bal.in rubri.& in.l.1. per totum.C. qui accuſa. non poſ. vt tenet Amodeus Iuſti.in tracta.ſyndic. in parte,in termino comparuit.quem vide, & dixi in c.47.in capitibus correctorum.in gl.Publicos. in fine.

ſu officio ſepa todo lo que pudiere ſaber de como los dichos officiales han vſado delos dichos officios, para que la peſquiſa, & información de todo, lo traya al juez de reſidencia, y lo junte con lo otro, que por el ſe hiziere, para que de todo ſe informe dela

SVMMARIVM.

1 *Defenſio inquiſito reſeruatur, nec papa, nec imperator põt eam tollere.*

2 *Statutum tollẽs facultatẽ opponẽdi exceptionem nullitatis contra ſententiam, non intelligitur excluſa exceptio nullitatis ſurgẽs ex defectu citationis.*

3 *An à captura poteſt incipi, nulla citatione facta, quando quis eſt debitor ex cõtractu guarentigio.*

4 *Defenſioni quis non poteſt renuntiare.*

5 *An princeps põt procedere contra partem non citatam.*

d 1 **El deſcargo.** d Et ſic inquiſito defenſio† reſeruat̃. Idẽ tenet tex.in.c.qualiter & quando.el.2. de accuſatio.verſi.debet igitur.& ibi Feli.dicit,ꝙ debet ſibi ſtatui terminus ad defenſam. quod eſt verũ ſecundum eũ, quando inquiritur cõtra certam perſonam. Secus ſi fiat generalis inquiſitio ſuper ſtatu eccleſiæ.per.c. ſi. de purg. cano. & talis defenſio inquiſito nunquã eſt ſubtrahenda,cum ſit de iure naturali:nec papa, nec imperator poteſt eam tollere.vt in Cle. paſtoralis.de reiudi.facit.l.defenſionis facultas.C. de iure fiſci.libro decimo.& etiam diabolo non denegaretur defenſio,ſi eſſet in iudicio. vt Specula.in tit.de inquiſitione.quaſi in fine. ¶Et ideo ſi ſtatutum† tolleret facultatem opponendi exceptionem nullitatis contra ſententiam, nunquam intelligitur excluſa exceptio nullitatis ſurgens ex defectu citationis,vel alterius defectus perueniens à iure naturali. ſecundũ Feli. vbi ſuprà.vbi dicit,ꝙ ita conſuluit Ancha. cõſi. 207.quod incipit.de iure communi.& vi. Bald. in.l.1.in.4.col.C.quomodo & q̃n iudex.vbi expreſſè dicit,ꝙ non valet ſtatutum diſponẽs quẽ debere condemnari abſq; citatione per.d.Cl.paſtoralis.¶Sed Ang.& Imol in.l.ſi ſic.ff.de lega. 1.per illũ tex.volunt tenere contrarium. dicen-
3 do,ꝙ ſi ſtatuto cau=tur†,ꝙ propter inſtrumentum guarentigium capiatur debitor ad meram voluntatem creditoris,poterit incipi à captura, oſtenſo inſtrumento,etiam nulla præcedente citatione.per illum text.iuncta.l.cui quidam. La grande.ff.de lega.2.¶Quod non obſtat,quia citatio,& defenſio velut inducta de iure naturali non poſsit tolli.quia ibi per.d.ſtatutũ non tollitur defenſio,ſed potius defendẽdi modus variatur,quia defenſiones reſeruantur ex poſt facto ꝙ fieri põt de iure.vt in.l.fi.C.de compẽſa.& in l.2.C.de edicto diui Adri . tollen.quia defenſio iuris ex cauſa tolli põt.vt in.l.ſeruus.C.de his q ad eccl.cõfug.& i .l.1.&.2.C.q̃n lice.ſine iudi.ſe vẽ.multò fortius põt talis defenſio modificari. ſecũdum Ang.& Paul.de Caſtr.in.d.l.ſi ſic.& facit tex.in.l.5.tit.*De las exceptiones*.lib.3.in ord.regali.& Paul.& Ang.allegãt.qđ nota gl. ſingula. in.l.de pupillo.§.meminiſſe.ff. de noui.operi.

verdad. Y reciba el deſcargo d que dello ſe diere,y lo prouea de juſticia, como le eſta mandado.

nuntia.vbi ponitur an poſsit inchoari à præcepto cũ iuſtificatione, ſi ſenſeris te grauatum.quæ reſponſio eſt notabilis ſecũdùm Feli. vbi ſupra. Et in tantũ eſt prohibitũ tollere reo defenſionẽ
4 ꝙ etiã ſi ipſe renũtiaret† defenſionibus,talis renũtiatio nõ tollet ſuas defenſiones,iuxta notata per Bar.in.l.cuſtodias.ff.de publi.iudi.& in.l. ſtich⁹.ff.de penu. lega.de quo per Fel. in.c.dilecto.de accuſa.2.colla.verſ.nota quintò.& ibi vi. per eum quid in criminalibus, & quid in ciuilibus.& vi.glo.in.l.pactum inter hæredem.ff. de pactis.& ibi docto.Et illã glo. dicit vnicã Bald. in.c.quoniam contra.de probatio.nu.63. vbi tenet,ꝙ etiam reis cõfitentibus.debet dari terminus ad defenſionem faciendam, & etiam ſi reus renuntiet defenſioni,quia in cauſa capitali non valet renũtiatio, quia eſt cõtra ius naturale. per d.gloſſa.quia nemo eſt dominus vitæ,vel necis. Termino autem,qui datur ad defendendũ, bene poteſt renuntiare,quia iſte terminus non eſt de iure naturali,ſed de iure poſitiuo:quod patet quia ſtatuitur arbitrio iudicis.& ideo Bal.conſuluit magiſtratibus,ꝙ ad omnẽ malitiã ſuperandã expectent terminũ, niſi forte eſſet periculũ in mora,putà,tumultus populi,tũc poteſt illud accelerari,dũmtamen iuſtum ſit fieri.¶Et.d.gl. in.d.l.pactum inter hæredem cõmo.idem Bald. in.c.1.de offi.dele.ga. in fine.& in rub.de pactis. in Decretali.numero vndecimo.quod intelligit ibi,niſi ſit ſponte & ſolenniter confeſſus in iudicio dummodo non ſit confeſſus extraiudiciũ per torturam.& ita dicit,ꝙ obſeruat totus mundus.¶Vide Guid.pap.ſingula.489.§.i criminalibus.vbi tenet,ꝙ non debet fieri renũtiatio,& concluſio in cauſa: quia quocũq; tempore ante ſententiam ſi quis ſe velit defendere,debet audiri.caſus dicit eſſe in.l.vnius.§.cognituram. ff.de quæſtio.& Bart.in extraua.ad reprimendum.in gl.ſequentia.& Alex.in additio.ad Bar.in.l.1.§. ſi quis vltro.ff.de quæſtio.in additione, in verbo,poſt cõcluſionẽ.& p Bar. & eius additio. ibi in.l.diui fratres.ff.de pœnis. ¶Sed Paul.de Caſtro.in.l.ſed & ſi quis.§.quæſitum.ff. ſi quis cautio.dicit,ꝙ contrarium,ſeruant aſſeſſores, quia faciunt vt cõfeſſus crimẽ renũtiet omnibus defenſionibus,dicendo nullas habere, & ſtatim ꝑferunt ſententiã per gl.in.l.1.ff.de furti. balnea. quod Paul.intelligit ibi,quando conſtat nullas habere defenſiones,alias procedit.quod dictum eſt,ꝙ nõ põt renũtiare.& talis practica aſſeſſorũ non placet.Bal.in.l.ſi accuſatoribus.C.de accuſatio.1.colũ.nu.11.& quoq; non placet Bar. in.l. cuſtodias. ff. de publi.iudi. quia nemo eſt dominus mẽbrorũ ſuorũ, vt dictum eſt. quinimo reus cũ

reus cum iuramẽto non poteſt renũtiare defenſionibus,& probationibus.tenet Bal.in.l.1. C.đ confeſsis.colũ.15. & ſequitur, Feli.in.c. cùm veniſſent.de teſti.colũ.vlti.& Hippolyt. de Marſi.in ſua practi.§.vltimo.nu.23.& in.l.vnius.§.cognituram.ff.de quæſtioni.nu.73.& non obſtante renuntiatione poteſt reuocari.vt.d. Hippol. in.d.practi.§.examinanda.num.31.& ſic,ꝙ auditur ea,non obſtante,ſecundũ eum. ¶Et licet aliquæ fallentiæ ponantur per doctores,putà ſi cõfeſſus committit enorme delictũ.vt.d.Hippol. in d.practi.§.diligẽter.nu.162.vel ſi eſt cõfeſſus de dictum ſpõte ſolenniter in iudicio, & ſi euidenter eſt culpabilis,vel quando conſtat nullas habere defenſiones,& in exceptionibus declinationis fori,& in alijs.vt per Iaſo.in.l. ſi quis in conſcribendo.C.de pactis.nu.17.& per Hippolyt. in.d.§.cognituram.vbi per eum de iſta materia. & per Feli.in.ca.ſi diligenti. de foro competen. nu.3.& ibi latè p eius additiona.& in.d.c.cũ veniſſent.de teſti.& ibi Bal.in fine. ¶Tamẽ ex omnibus iſtis fallẽtijs vna ſola mihi placet.l.quando reus in.d.cauſa criminali paſſus eſt labi terminũ probatoriũ,ſeu dilationẽ ſibi datã ad probãdũ,quo caſu non debet amplius admitti.vt tenet Alex.in additio.ad Bar.in.d.l.1.§. ſi quis vltro.ff.đ quæſtio.& Bal.i.l.1.C.q accuſa. nõ poſ. & eſt glo.in.d.l.1.ff.de furtis balnea. iã allegata. & tenet Hippolyt.in.d.§.cogniturũ. nu. 71. vbi ponit iſtos nouẽ caſus. ¶Sed ĩ ciuilib⁹ bene põt renũtiare terminũ ꝓbatoriũ.gl.in.d.c.cũ veniſſent.de teſti.& ibi docto.¶Et talis renũtiatio nõ extenditur in cauſa appellationis.vi. ibi per eos & per Feli. ¶Vide tu Bal.in.c.ſignificãte de appellatio.nu.4.vbi quoq; intelligit.d.gl. pactum inter hæredẽ.ſ.ꝙ loquatur de innocente,qa iſte nõ põt renũtiare,nõ d eo,q cõſtat eſſe culpabi-
5 lis.Et de materia,an princeps,vel† inferior poſſit ꝓcedere,pte nõ citata,nec defenſa, maximè q̃n cõſtaret nõ cõpetere parti defenſionẽ,vi,ſemper Abb.in.c.1.de cauſa poſſe.& ꝓprieta.2. col. & Bald.in.l.executorẽ.col.8.verſi.modo facio. C.de execu.rei iudica.& Card.in.d.Cle.paſtoralis.§.deniq;.in prima oppoſi. & per alios doctores relatos p Fel.in.d.c.qliter & q̃n in ver. đbet.

Iudicum ſyndicatus. Caput. III. finis.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitio generalis,quæ fit contra officiales, & iudices,finito officio,eſt inuenta,de iure,licet dãnati ex inquiſitione non ſint infames.*

2 *In inquiſitione,quæ fit contra iudicem,interrogantur,& examinantur cauſidici procuratores,aduocati,& eorum ſcriptores, & alij qui corãm officialibus cauſas habuerunt.*

3 *Iudex ſyndicatus debet facere ſuum interrogatorium,quando cõtra iudicem inquiritur, & capitula,quæ ex ipſa inquiſitione reſultãt, exponere reo ne ſubtrahatur ſibi facultas defenſionis,& latius.nu.9.*

4 *In inquiſitione,quæ fit contra iudicem, debẽt recipi teſtes idonei, & non inimici, nec ſuſpecti iudici. Et ſi aliquis fuit carceratus ab eo nõ eſt idonens teſtis contra eũ in ſyndicatu.*

5 *Capitulis inimitia probatur ex verbis minatorijs.*

6 *Teſtis, qui eſt conſanguineus querelantis repellitur.*

7 *Minor,& mulier an repellãtur à teſtimonio.*

8 *Omnes,qui non ſunt prohibiti,in teſtes admittuntur.*

10 *Iudex debet facere tradi inquiſito, vel accuſato copiam inquiſitionis.*

11 *Si aliquæ culpæ ex inquiſitione ſecreta contra iudicem reſultent, & iudex qui ſtat in ſyndicatu,facit porrigi ſuper eas petitionem per aliquem amicum vel per alium,an erit audiẽdus petitor,& inquiſitio ceſſet.*

12 *Inquiſitio an ceſſet,ſuperueniẽte accuſatore.*

a **Peſquiſa.** a Forma iſtius inquiſitionis, quæ fit cõtra iudices,& officiales, nõ eſt inuẽta à iure cõmuni,ſed à ſtatutis, & cõmuni obſeruãtia.ſecundũ Amode.Iuſti in tract.ſynd.in.3.fol.in pte,in materia inqſitionis. verſ.7.& ſic fit in noſtra Hiſpania:qa fit dicta inquiſitio ſecũdũ formã horũ capitũ.¶Et licet forma de iure cõmuni non fuerit inuenta,tamẽ in-
1 quiſitio† generalis,quę fit contra iudices, & officiales,finito officio,eſt inuenta de iure.ſecundùm Bal.in.l.obſeruare.§.proficiſci.ff.đ offi. ꝓconſ.& lega.dicendo, ꝙ cõtra omnẽ officialẽ ꝓcedi põt p inqſitionẽ licet dãnati ex inquiſitione nõ ſint infames,qa grauatur preter legẽ ideo præter legẽ ſubleuatur.¶Et vi Grego.Lopez.in l.6.tit.16.par.3.in.gl. *Vſado mal de ſu officio*,& ex tali generali inquiſitione officiales in ſyndicatu poſſunt condemnari.vt tenet Io.de anania in.c. qualiter & quando.lo.2.§.debet igitur de accuſatio,

tio.num.9.& ita dicit ꝙ totus mūdus ſeruat & ſic ꝙ teſtēs non eſt neceſſe ꝙ ſe ratificet & ſic vtitur.* ¶Nec in tali generali inquiſitione oporterponere locū certū, ſecus in ſpeciali Bal. ibi. ¶Ang.in.l.ſi vacātia.C.de bonis vacā.li.10.col.

Iudicum ſyndicatus.

Caput. IIII.

ITem que el juez de reſidencia, q̄n recibiere la peſquiſaª ſecreta ſi algū teſtigo dixere alguna coſa general, anſi como q̄ era parcial o q̄ no executaua la juſticia, o que cohechaua, o q̄ era negligente en la adminiſtrar, o no caſtigaua los peccados publicos, y otras ſemejantes coſas, q̄ pregunte a los teſtigos

14.dicit, ꝙ ſyndicatores poteſtatu, & capitaneorū, qui ſyndicāt iudices, & eorū officiales, poſſunt cōtra eos inquirere đ delictis cōmiſſis ꝑ eos in officio, nō precedēte fama publica, vel clamoſa inſignatione. ꝑ notata ꝑ Inno. in.ca.2. de offi. ord.&.c.qualiter & q̄n.el.2.đ accuſa.& in ſūma eiuſdē titu. vbi dicit de inquiſitione, quæ fit cōtra caput, aut mēbra alicuius eccleſiæ, vel ciuitatis, vel loci đ delictis in genere.& eſt tex. in.cap.20.infra eod.ibi, *La peſquiſa ſecreta.* Et de iſta formavi de latius & melius per Amode.Iuſti.in.d. tracta.in parte, hæc eſt quedā inquiſitio que fit & fieri intenditur, ꝑ talē ſyndicatorē electū ad ſyndicādū nobilē militē dominū talē, olim poteſtatē, ſeu capitaneū ciuitatis Neapolis, & cōtra omnes iudices, eiuſq; domicellos familiares, & cōtra vniuerſam familiā dicti poteſtatis. ¶Et vi. Parid. de Pu.in.d. tract.ſynd.in parte, ꝓcedūt aūt ſynd.fol.30.vbi

2 ait†, ꝙ in iſta inquiſitione interrogantur cū iuramēto cauſidici, procuratores, & aduocati, & eorū ſcriptores, & alij, qui corā officialibus cauſas habuerūt, qui veriſimiliter ſcire đbēt, & qui aliquid ponūtur dediſſe. ¶Et aliquando barōes ſolent mittere per omnes vicinos illius terrę ad perſcrutādū ſi quid dederint officiali, vel ſi quid extorſerit ab his, quæ dicitur ſcrupuloſa ſyndicatio ſecundū eundē. ¶Vide quoque ſingulariter Bonifaciū de Vitali.in ſuo tract.maleficiorū in parte de inquiſitionibus.in verſi. In nomine domini. Hæc eſt quædā inquiſitio, quę fit, & fieri intenditur per dominum Anto.ſynd. vbi ait, ꝙ in iſta generali inquiſitione nō debet poni aſſertiuè, ꝙ iudex deliquerit in ſuo officio, propterea, quia ius præſumit pro ipſo, ꝙ bene geſſerit officiū ꝙ iurauit. vt in.c.illud.&.c.ad audientiam đ præſcrip. ¶In iſta inquiſitione ſecreta iu-

3 dex ſyndicat⁹ debet facere ſuū† interrogatoriū; ſeu capitula ad teſtes cōtra iudicē examinādos. quæ capitula infra in fine opis ponūtur, & talia capitula debet exponere reo, ne ſubtrahat ſibi facultas defenſionis. vt infra dicetur: quia regulariter etiā per principē in criminalib⁹ auferri nō pōt. vt tenet Frā.de Aretio. in.d.cā. qualiter & q̄n.de accuſa.el.2.§.debet.verſi.tertio nota. ¶Et

4 in tali inquiſitiōe iudex † recipere debet teſtes idoneos, & non ſuſpectos iudici: quia ſi aliquis fuit carceratus ab eo, non eſt idoneus teſtis contra eū in ſyndicatu, ſecūdū Bal.in.l. ſi ipſius.C. famil.herciſ. quia præſumitur ei odioſus. & hoc tene, licet Oldral.in quodā ſuo cōſi. vult tenere cōtrariū.* Et dictū Bal.in.d.l.ſi ipſius ſequitur. Thom.grāmati.conſil.46.nu.2. & ibi allegat alia iura in eius adiutoriū.* ¶Item repellitur inimicus inimicitia capitali. vt in.l.licet.ff.de arbi. & in.c.per tuas.el.2.de ſimo. & etiam repelluntur, qui habitāt cū tali inimico. vt Specul.in ti. de teſte.in principio.& in.§.1.verſ. ꝙ ſi ab vno. ¶Et non ſolum qui eſt inimicus verè, ſed etiam putatiuè apud vulgus ſecundū docto.in.l.athletæ.§.dat remiſſionem.ff.de excuſa.tuto.& nō ſolum qui eſt inimicus mentis, ſed qui præſumitur eſſe, putà quia habet cauſam inimicitiæ ſecūdū Innoc.in.c.cū.1.era.đ re iudi. & etiā repellit, ſi eſt ſuſpectus de inimicitia ſecundum Innoc. in.c.cū.p.manconela.de accuſa. hoc tamen relinquitur arbitrio iudicis ſecundū Innoc.in.c. cū o-

5 portet.de accuſatio. ¶Capitalis inimicitia† probatur ex verbis minatorijs. vt notat glo.in.§.itē propter Inſtitu.de excuſa.tuto. & extēditur vſq; ad quartum gradum.l.lex Cornelia.ff. de iniurijs. ¶Item conſanguineus querelantis repelli-

6 tur†, quia nō eſt idoneus teſtis contra poteſtatē quia detrahitur eius fides. vt in.d.l.lex Cornelia in principio.ff.de iniurijs. ¶Et ſi talis conſanguineus interrogatus ſi attinet quærelanti, & dixit ꝙ non, & poſtea probatur, ꝙ eſt coniunctus tanquam falſus repellitur. vt tenet Amod. Iuſti.in d.tracta.ſyndica.in parte, ſupradicta dn̄s poteſtas, & alij ſuprànominati negauerūt omnia. verſi.item cōſanguineus, & ſecundū eū pręſumitur ꝙ ſcienter dixerit falſum, cū inter coniūctos nō cadit ignorantia.l.octaui.ff.vnde cogna. & in lege de tutella.C.de in integr.reſti. mino. & in.l. qui falſa vel varia.ff.de teſti.& in lege eos. & ibi nota.ff.de falſis.& per Innoc.in.c. fraternitatis.

7 de hæreti. ¶Item repellitur minor † viginti annis, ſi agatur criminaliter.l.teſtimonium.ff. đ teſti. ſicut etiā repellitur in alijs cauſis criminalib⁹ vt ibi. Mulier aūt de iure ciuili in cauſa criminali admittitur.l.ex hoc.ff.de teſti. ſed đ iure canonico repellitur, quādo agitur criminaliter đ crimine. ſecus ſi ciuiliter, vt notat gl.in.c.ſuper eo. & in.c. ex literis.de teſti. vnde in terris eccleſiæ repellitur. vt notat gl.in.c.forus. de verb. ſigni. §.fi.& Floria.in dict.l.ex eo.& Bar.in.l.priuilegia.C.de ſacroſanct.eccleſi. ¶Conclude ergo in hac materia, ꝙ cùm edictū de teſtibus ſit permiſ-

8 ſorium. vt in.l.prima.ff.đ teſtibus. omnes†, qui. non ſunt expreſſè prohibiti pro econtra admittuntur. vt tenet Amod.Iuſti.vbi ſuprà.verſi.cōclude. vbi quoq; ait, ꝙ eſt aduertendū in examinatione teſtis, quia debet ſcribi dictum eius, & cuiuſlibet extenſè, & non debet notarius vnum extendere, & alium ſcribere quòd dixit vt alius quia ſi tales teſtes ſunt ſuſpecti, non probant, quando producūtur à parte. Secus ſi à iudice in inquiſitione, quia in iudice ceſſat timor ſubornationis, vt notatur in authen.qui ſemel.C.de ꝓbatio.& ita dicit Bald.in lege præcipimus.C.de appellatio.*Adde ꝙ contra officiales teſtes ignoti non producuntur tpe ſyndicatus.tenet Ang. in.l.nemo. C. vbi de ratio. agi opor. quod dicit menti tenendum.* ¶Recepta igitur, & impleta

9 †inquiſitione vt continuatur de teſte in teſtē, vt veritas elucidetur, capitula, quæ contra iudicem, & officiales reſultarent ex dicta informatione (quę in noſtra Hiſpania, Cargos, vocātur) extrahat à dicta inquiſitione, & exponat iudici, & officialibus ſuis, & det eis terminum ad reſpōdendum, & ad ſe defendendum, & debent dari iudici, qui ſyndicatur nomina, & dicta teſtium, ſimul, & non ſeparatim cum dictis cargis, & oneribus, quia ſi ſeparatim darētur, neſciret quid & à quo ſit dictum, vt in dicto termino ſibi dato ad reſpondendum poſsit reſpondere ad omnia, vt eſt textus ſingularis in dicto capitulo, qualiter & quando.el ſegundo.de accuſatio. §. debet & ibi Feli.in.2.notabili.& Ioan.de Anna.ibi prima col.& eſt tex.in lege.12.tit.29.for.ll.lib.4.& tenet Paul.de Caſtr.in.l. is apud quem.C.de edendo.numer.5.allegando Bal. ibi dicendo, ꝙ

10 †iudex debet facere tradi inquiſito, vel accuſato copiam inquiſitionis, vel accuſationis, & omnium actorum contrà eum. quod ſequitur ibi Iaſ.in dicta lege.is apud quem. num.5. vbi quoque dicit, ꝙ ſimiliter debet dari copia iudiciorū & interim debet ſuperſederi â tortura, & poteſtàs qui ſecus fecerit, tenetur in ſyndicatu. Et ꝙ copia atteſtationum debet dari iudici, vt poſsit ſe defendere: & ſi denegatur poteſt appellari. tenet Amodeus Iuſti.in dicto tracta. in parte, coram nobis.verſ.item ſi petitur.nū.220.tomo.14 tractat. Idem tenet Gandi.in tit. quomodo cognoſcitur de malefi.nu.18.dicendo, ꝙ facta & cōpleta inquiſitione, teſtes, & totus proceſſus debet publicari, & de eis debet fieri copia ipſi reo. argum.l.ſi.C.de boni.vaca.ibi, data copia reclamandi &.l.diuus.ff.de cuſto. reorum. ¶Circa quod nota, ꝙ ſi ex informatione ſecreta aliquæ culpæ, ideſt, cargi reſultarent contra te iudicem qui ſtas in ſyndicatu, vel cogitas reſultare, facias

11 †porrigi petitionem per aliquem amicum ſecretè, qui petat tibi tales res, vel accuſet te de tali đlicto, qui accuſator, ſeu petitor eſt audiendus, qa præuenit, & ratione præuentionis alij maleuoli excluduntur. vt in lege ſeruus plurium.ff. de lega.primo.& deinde ſi ille, qui dedit querelam, omittit eam probare, poteſtas, vel officialis abſoluitur. vt in lege qui accuſare.C.de edendo.cū ſimilibus. Et hanc cautelam ponit Amode.Iuſti.in dicto tracta.ſyndica.in fine ſui tractus.verſicul.erit etiam cautela. ¶Ex qua ſummitur practica hodierna, quam iudices ſyndicatus habent quia ſi ex dicta inquiſitione ſecreta reſultant aliquæ culpæ contra iudicem, vel officiales, & eſt petitio publica ſuper talibus per aliquem querelantem data in ſententia dictæ ſecretæ inquiſitionis, remittunt dictas culpas ad dictas cauſas publicas, vt in illis ſuper eis iudicijs publicis cauſis pronuntiare, & ſic pluries euadunt à condemnatione, quæ debet fieri ex ipſa inquiſitione ſecreta, quod nota. ¶Quæ practica quoque procedit ex dictis Bart.in.l.ſi maritus. §. ſi autē extraneus.ff.ad.l.Iulia.de adulte.verſi. vltimo.

12 vbi tenet, ꝙ inquiſitio† ceſſat, ſuperueniente accuſatore ante ſententiam latā, vt Dy. in regula. Actu, legitimè.de regul.iur.in.6.latè Hippol. de Marſi.in ſua pract.crimi. §. conſtante.nu.92. vbi ſingulariter.idem tenet, quòd ſi ante ſententiam ſuperueniat accuſatio, tūc ceſſat inquiſitio tanquam remedium extraordinarium. de quo vi.Montal.in lege.15.tit.29.foro legum.lib.4.in in gloſſ. *Que demande.* & per Ange. de Aretio.in tract.malefi.in parte, hæc eſt quædam inquiſitio.verſicul.quæro an inquiſitus poſsit opponere exceptionem.num.74.& latiſsimè per Ioan. de Anna.in dicto capitul.qualiter & quando.de accuſa.§.licet autem.colum.3. in fine. vbi per.3. col.*

tol.*Et Peregrin.late.in partem quiſitio.q.5.in gloſ.quibus.in verſi.vlterius quæro col.2.&iſtã opio.tenet Alberic.in.l.2.§.ſi ſimul.ff.ad.l.Iuli. de adulter.&in.l.Vranius.ff.de ſi.de Iuſſo. nu. 2.*&per Bar.in dict.§.ſi autem extraneus,& licet Bar.ibi dicat,ꝙ prædicta vera de iure cõmuni,tamẽ ſi per formam ſtatuti,ſeu legis,permittitur inquiſitio,vt in iſto tex.permittitur, tunc eſt auxiliũ ordinariũ& accuſatore ſuperueniẽte nõ tollit inqſitionẽ pręcedetẽ, ſicut nec aliã accuſationẽ legitime inſtitutã,qđ ſequitͬ ibi Ang. de Peruſio.& Bal.licet nullã faciat mentionẽ de Bar.in ca.quoniam contra.de probatio.nu.6.tamen licet hoc ſit,&non eſt ęquum ex vno prætenſo dilicto,quem ſubijci diuerſo examine,maximè coram diuerſis iudicibus,ſed nec corã eodem,iudex ſuperſedeat in altera,qua vult, & in alia procedat via ſua. Et ſic practicatur,ꝙ ſuperſeditur in inquiſitione,& proceditur in accuſatione,ſeu petitione partis: quinimo habet locũ etiam ſi petitio fiat ad denuntiationem officialis correctoris,ſeu iudicis ſyndicatus, contra eũ, qui ſyndicatur: quia ſi pars ſuperuenit, debet ceſſare petitio officialis: quia omnis inquiſitio, quæ fit ex officio iudicis,etiam ad denuntiationem officialis eſt iudicium extraordinariũ. qđ dicit notandum Bal.in dicto.c. quoniam cõtra. num.5.&in caſu,quòd eſt condemnatus tam ſuper accuſatione,quàm ſuper inquiſitione, vel đ nuntiatione officialis,vna ſolutio ſufficit. vt in lege ſenatus.ff.de accuſatio. de quo per Bald.in dicto cap.quoniam contra.nu.7.℄ Tamen vi.tu ibi Bal.num.58.vbi vnum verbum ſingul.tenet, ſcilicet,quòd contra rectores terrarum fiunt inquiſitiones generales,ſicut procedit libellus generalis contra tutorem,& curatorem, ita cõtra magiſtratum,qui tenetur reipublicæ reddere rationem generalem de omnibus geſtis tempore ſui officij. Vnde ſi ſuper iſta generali inquiſitione fiant probationes ſpeciales, condemnabitur ex ipſis probationibus in alia facta inquiſitiõe, ſeu petitione ſpeciali. Et ita dicit, quod ſeruat conſuetudo, quæ eſt optima legum interpres. Et ex hoc dicto Bald.poteſt oriri practica. quã habent aliqui iudices ſyndicatus, maximè in delictis,& extorſionibus, & baraterijs: quia licet ſuperueniat petitor,ſeu accuſator, accumulant probationes per ſe ex officio factas in ſecreta cũ proceſsi publicæ petitionis ad eum determinandum,& pronuntiandum.* Vi. Montal.in. l.fi. tit.20.libr.4.fori.in.gloſ.que demande in fi.vbi inquit,quòd quando fit fraus probato crimine per iudicem inquirentem partes colludendo faciunt quòd interueniat accuſator vt ceſſet in inquiſitio iudex contra hanc malitiam prouidendo recipiat teſtes quos crediderit ſcire veritatem ſuper accuſatione & procedat.& Bal. in.l. quædã. ff.de edend.numer.2. & idem tenet Angel.in.l. ſi ſuſpecta.ff.de in officio.teſtam. columm.2.dicens quòd offenſus poteſt aſsiſtere proceſſui inquiſitionis & accuſationis intentatę per alium & eodem modo ſyndicus qui maleficium denũtiauit & eodem modo curia poteſt aſsiſtere & iuuare proceſſum accuſationis cum timet đ colluſione accuſantis quod nota.* ℄ Et facit quod tenet idem Bald.in.capit. cũ ſpeciali. de appell. nu.3.vbi ait,ꝙ licet dum apparet accuſator,non debet inquiri, ſi tamen fuit accuſator,& modò nõ eſt,iudex poteſt proſequi litem incohatam ex mero officio: quia ſufficit,quòd ſemel intrauit iudiciũ.arg.l.nullum.C.de teſti. & hoc caſu erit inquiſitio,& proceſſus ſubſidiarius ad adiuuandũ accuſationẽ,ex quo concluditur ſecũdũ eum,quòd poſsibile eſt,quòd vnus,& idem proceſſus ſit ꝑ parte ordinarius,& ꝑ parte extraordinarius,& ſubſidiarius. ℄ Et vide eundem Bal. in.d.c.quoniã cõtra.nu.57.vbi quærit,ſi iudex inquiſiuit contra aliquẽ de aliquo delicto,putà homicidij,incẽdij notorij, & princeps cõmiſsit cauſam alteri,qui iudex commiſsionis abſoluit inquiſitum,an iſte abſolutꝰ põt accuſare primũ iudicẽ inquirẽtẽ,& tenet ꝙ nõ,per iura,vt ibi ꝑ eũ niſi dolus præcedit,quia tũc tenetur, & dolꝰ probatur ex inimicitia capitali, quia fortè hoc iudex dixit.vt notatur in.l. fulcinus. §. quid ſit latitare.ff.qui ex cau.in poſſe.ea.& g.in.l.apud celſum.ff.de doli excepti. Attamẽ hoc crimẽ in iudice nõ dicitͬ ꝓpriè crimẽ falſi,ſed crimẽ impoſturæ,& punitur extraordinariè arbitrio iudicis vt in.l.ſaccularij.§.1.ff.đ extraord.crimi.& in.l. fi.C.de pœna iudi.qui mal.iudica. ℄ Vnũ tamẽ nota,ꝙ ſi ipſe qui venit accuſando, primò procurauit inquiſitionẽ fieri, tunc inquiſitio non tollitur per accuſationẽ.tenet Bal.in additio.ad Specul.in tit.de inqſitione.in additio.ſeu verſi.qđã denũtiauit.& tenet Hip.de Mar.in.l.1.§.cũ quis latrones.ff.de quęſtio.nu.12.& probat Bar.in.d. §.ſi aũt extraneus. ℄ Quoq; nõ procedit, ſi timetur de colluſione,vel pręuaricatione, quia poſsit iudex acuſatorẽ repellere ſcđm Bar.in.d.§.ſi aũt extraneus.& Io.de Anna.in.d.c.qualiter.§. aũt. col.3.p tex.in.l.3.§.hoc interdictũ.ff.de liber.homi.exhiben.& fertur ſententia ſcđm proceſſum in quo melius eſt ꝓbatũ. Ideò rectè dixit dictꝰ Amod. Iuſti. vbi ſuprà ꝙ facias porrigi per aliquẽ amicũ ſecretũ,ne hoc pandatur: quia detegitur,reiecta accuſatione,vel petitione,iudex procedere põt ſuper ſua inquiſitione.quod nota.

Summa-

SVMMARIVM.

1 *An iudex teneatur interrogare teſtem de cauſa ſui dicti. Et an ſi teſtis non reddit cauſam, valeat eius dictum.*

2 *Si teſtem de cauſa non interrogat iudex, an teneatur iudex parti ad intereſſe.*

b Haga. b Quia iudex tenetur interrogare
1 †teſtẽ de cauſa ſui dicti, & ſi interrogatus nõ reddit cauſam legitimã, nõ valet dictum ſuũ.vt glo.& ibi Abb.in cap.cùm cauſam de teſti.gl.in.c.ſi quãdo.de reſcriptis.text.in.§. item in criminali.verſi.ſola.4.q.3.Abb.& ibi additio.in.c.ex literis.đ cõſuet.& doct.in.l.teſtiũ facilitate.&in.l.ſolã.C.de teſti.& Hip. đ Mar. in ſua pract.crimi.§.diligẽter.nu.31.℄ Qđ extendit Abb.in.d.c.cũ cauſam.nu.6. qđ nõ valet nõ ſolũ quo ad ꝓbationẽ, verũetiã nec ad præſumptionẽ, & idem dicit ſi reddit,ſed inutilẽ, quia paria ſunt non reddere & inutile reddere. vt in c.2.de transla.epiſcopi vel electi.℄ Et ſequendo Io.And.ibi dicit, ꝙ eſt optimum conſilium,vt pars ſemper det interrogatoria ſua, & petat de cauſa ſcientiæ ſuper illis examinari,& in actis redigi,ſed qñ pars non petit,& iudex non interrogauit,tunc valet dictum in præceptibilibus ſenſu corporeo,vel modico diſcurſu rationis.vt Innoc.in.d.c.cum cauſam.& vi.ſingulariter regulam cum fallentijs per Feli.in.d.cum cauſam 2.&.3.col.& vi.tex.in.l.26.tit.16.Par.3.vbi tenet ꝙ valet dictũ teſtis,licet non reddat rationẽ qñ de ratione non fuit interrogatus. & idem tenet glo.in.c.ſicut.de re iudi.in verb.de cauſis. ℄ Sed hoc intelligerẽ,qñ vnus teſtis nõ reddit cauſam ſcientiæ. Secus ſi duo teſtes,vel plures depõnũt & ſunt concordes, & conteſtes in dicto,& facto faciunt plenã probationem,licet nõ interrogati de cauſa,nec rationẽ reddãt,& vnus tantũ non facit ſemiplenã.vt tenet Bal.in.c. de cõſuetu.recti feudi.§.ſacramentum.in vſi.feud.nu.12. ℄ Sed
2 an teneatur iudex †parti ad intereſſe,ſi de cauſa non interrogauit. Quidã dicunt ꝙ ſic.arg.in.l.ſi quando.C.de teſtibus,&in.l.ſi quos iudices.ff. de offi.pręſe.pręto.ſed Iacob. Aegidius in tract. de reprobatio.teſtiũ.qui eſt ſituatus in volu.tractã.Bar.in.4.col.ver.reprobãtur.diſtinguit,aut iudex propter multas occupatiões ſui officij,& oppreſsiones ſubditorum non potuit teſtes examinare,qa pluribus intẽtus,minor eſt ad ſingula ſenſus,parcitur ſibi,aliàs tenetur,quia cum diligentia teſtes examinare đbuit.vt dicit.l.famoſa.in.l.nullum.C.de teſtibus.& facit in arg.tex. in.c.nulla.de appel.&in.cap.plures.26.q.1.℄ Et vi.quoq; Abba.in.d.c.cũ cauſam.de teſti.nu.7. vbi đ hoc.& dicit,ꝙ qñ eſt doloſus in hoc & malicioſe non interrogaſſet, quia ſciebat teſtẽ non redditurũ ſufficientem cauſam,vel teſtis hoc cõfitetur, & iudex omiſit ex dolo,vel lata culpa: tũc tenet tam in foro iudiciali,quã in pœnitẽtiali.vt ibi per eum quod ſequitur Anto. Frã. in additio.ad Abb.in.c.2.de cõſuetudi. in additione videntiũ. Et quoq; procedit ſecũdùm Feli. in dicto.c.cũ cauſa qñ fuiſſet petitũ à iudice ꝙ interrogaret teſtes: quia tũc ſi nõ interrogaret teneretur ad intereſſe,aliàs ſecus,đ quò vide eũ đ Fel.in capit.ſint autẽ.col.3.đ reſcrip.vbi multa de negligẽtia iudicis.& per eũdẽ Feli.in capi. tua nos.đ homici. Et ratio põt eſſe,quia qñ lex, vel ſtatutũ aſtringit iudicẽ ſub pœna,vt aliquid faciat,quod eſt ad vtilitatem priuatam,intelligitur ſi eſt petitus, vt notant docto. & Abba. in cap.venerabilis.đ iudi.& Bald.in lege prima.§. magiſtratibus.ff.de magiſtra.conueni. ſecũdùm Feli.in dicto ca.cũ cauſam.2.col. prima fallẽtia.

y haga b q̃ declaren

SVMMARIVM.

1 *Iudex prudẽter debet inquirere de cauſis, perſonis, loco, & tempore, & de alijs, vt hic.*

2 *Teſtis interrogatus de cauſa ſcientiæ, nõ reſpõdens, non eſt neceſſe quòd de circunſtantijs interrogetur.*

c Particularmente. c Et ſic de ſingulis cir
1 cũſtantijs iudex †prudenter debet inquirere,& de cauſis,ꝑſonis,loco & tẽpore, viſu, auditu, ſciẽtia, credulitate, fama,& certitudine,& cũcta plenè conſcribere.vt tex.in cap.cùm cauſam. de teſti.& ſic debet interrogare.in quibus fuit partialis,& in quibus fuit negligens in iuſtitia adminiſtranda,& in quibus baratauit, & ſic de ſimilibꝰ vt in iſto tex.aliàs ſecũdũ gl.ibi nõ põt peruenire ad veritatẽ.c.occidit.23.q.8.& Bal.in Margari.Innoc.in parte,teſtes.col.7. Et licet teſtis debeat interrogari de cauſa ſciẽtiæ, tñ ſi interroga-
2 tus †nõ reſpõdit,vel nõ bene reſpõdit,nõ eſt neceſſario interrogãdꝰ de circunſtãtijs neceſſarijs, vel de loco,& tẽpore,& cõteſtibus,aliàs ſic: & ſi de prædictis nõ interrogatur ſunt repetendi. vt Innoc.in cap.per tuas.de teſti.& Bal. vbi ſupra. & Specul.in tit.de teſte.§.1.verſi.ſed quid ſi cauſam.& ibi Io.And.in additio.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis pro vtraque parte dicere debet veritatẽ*

 Loma-

particularmēte[c] en que coſas y cauſas eran parciales, y en que dexo de executar la juſticia, y que cohechos hizo, y a que perſonas, y en que caſos fue negligente, y que peccados publicos dexo de caſtigar, y porque cauſa, y anſi de todo lo otro, que generalmente depuſieren, yendo de teſtigo en teſtigo, haſta hallar, y ſaber la verdad particularmente de cada coſa, y eſſo miſmo procure de ſaber lo bueno como lo malo[d].

d **Lo malo.** d Teſtis, qui in iſta inquiſitione examinatur, eſt interrogandus non ſolùm contra iudicem verumetiā
1 in fauorem illius, quia pro vtraque † parte debet dicere veritatē. tex. eſt & ibi Bar. in auth. ſed & iudex. C. de epis & cleri. tenet Specul. in tit. de teſte. §. ſequit. nu. 1. verſi. item ꝙ dices. & tex. in. c. nec hono-re. 11. q. 1. &. in c. non ſanè. 14. q. 5. eſt gl. in. c. cū nuntius. de teſtib⁹. & in. c. fraternitatis. eod. ti. & Abb. in cap. de teſti. nu. 2. eod. tit. & eſt tex. in. l. 24. tit. 16. Parti. 3. & gl. in. c. cùm nūtius. de teſti. ¶ Et vide Bald. in. l. 2. C. de edēdo. nu. 3. vbi quærit ꝙ ſi teſtis p vna parte depoſuit, & interrogatus pro alia dixit, quod nollet reſpōdere, ꝙ ei nō adhibetur fides, qa præſumitur cō tra eum, ꝙ dolo ſupprimat veritatem. vt in l. 2. §. diuus. ff. de iure fiſci præſumitur ergo teſtis iſte criminoſus, & doloſus, & ideò ei non adhibetur fides, quod dicit eſſe valde mēti tenēdū. ¶ Et vide Baldū in lege etiā. C. de teſtib. col. 2. nu. 4. verſi. ſed reuoco. vbi tenet, ꝙ licet Beroarij poſſunt teſtificari contra poteſtatē eorū in ſyndicatu, quia cōtra domeſticū poſſunt produci: tamē ſi dixerint partim p eo, partim contra, non poſſet diuidi fides teſtimonij. *Et vi Boerium. deciſione. 243. numer. 5. quaſi in fine, vbi idem tenet quòd teſtimonium diuidi non poteſt quando partim deponit pro vno & partim pro alio. & Pari. de Put. in tracta ſyndicatus in part. teſtis. colum. 2. in fin. verſic. tamen an iſti familiares.* ¶ Et teſtis debet dicere pro vtraque parte, niſi ſuper certo articulo ſit receptus. Speculator. in titulo. de teſte. §. Iam de interrogatorijs. verſi. in ſumma. tenet Guido ſingula. 681.

Iudicum ſyndicatus.

Caput. IIII. finis.

SVMMARIVM.

1 *Probatio ſufficiens requiritur in iudiee condemnando.*

a **Entera prueua.** a Etſic tene,
1 ꝙ probatio † ſufficiens requiritur in iudicē condēnando, quia pro eo multum præſumitur, vt in lege ſi quis. C. de officio ciuil. iudi. tenet Bal. in. l. obſeruare. §. proficiſci. in. 10. q. ff. de offi. proconſul. & lega. & Iaſo. in. l. vnica. C. vt omnes iudi. tàm ciui. quàm cri. n. 7. ¶ Et quæ probatio requiratur contra iudicē. vi. quæ dixi in. c. 1. in capitibus corre. in glo. *No recibira dadiuas.* verſi. ſed vtile eſt ſcire. & vi. infra in glo. *De vno en vno.*

SVMMARIVM.

1 *Iudex debet eſſe diligēs in examinatione cauſæ, & eam non debet præcipitare.*
2 *Inquirere poteſt iudex à teſte, an ſit talis, quòd poßit teſtificari.*
3 *In inquiſitione contra iudicem, non debet quis eſſe curioſus, quia aliquid dißimulare debet.*
4 *Aequitatem iudex debet habere ante oculos.*
5 *Teſtes ſunt examinandi in ſecreto, & circa eorum examinationem debet iudex habere vigilantiam, inſpecta eorum qualitate, conditione, & ætate.*
6 *Sententiam debet iudex ferre cū diligentia, & plena cauſæ cognitione.*
7 *Sentētia lata in tam breui tempore, quòd acta non potuerunt veriſimiliter bene videri, eſt ipſo iure nulla.*

8 *Sētētia nō debet pronūtiari nimia feſtinatiōe.*
9 *Tempore egemus, vt aliquid maturius agam⁹.*
10 *Si curator creatus à iudice, & eo tempore cū creatur authoritatē alienationi minoris inter poſuit, nil valet ex breuitate temporis.*
11 *Poſt compromiſſum immediatè nō poſſunt arbitri pronuntiare.*

b **Trabaje.** b Quia iudex debet eſſe dili-
1 gens in examinatione † cauſæ. l. iudices oportet. C. de iudi. vbi bonus iudex non debet præcipitare cauſas, ſed debet inquirere veritatē plena inquiſitione. & tenet Iaſ. in. l. is apud quē. C. de edēdo. nu. 8. per tex. in. c. iudicātē. 30. q. 5. ¶ Veritas ſæpius examinata, magis ſplēdēſcit in lucem. vt in. c. graue. 35. q. 9. glo. pē. in. c. cùm Ioānes. de fide inſtrum. Et facit qđ tenet Bal. in. c. 1. de officio iudicis, finali col. vbi ait ꝙ boni prætoris eſt veritatē nō dimittere indiſcuſſam. per tex. quē dicit notabil. in. l. 2. C. de abolitio. ¶ Et in. d. c. iudicātē. dicitur, ꝙ iudex po-
2 teſt inquirere † à teſte, an talis ſit, vt poſsit teſtifi-
3 cari. ¶ Et in iſta † inquiſitione nouerit in omnibus ita curioſus, quia quædā licet ſciamus diſſimulare debemus. vt. ff. de nouationi. legis doli.
4 in fine. & cap. vtilem. 22. q. 2. ¶ Et ſummam † æquitatem debet habere ante occulos. l. quòd ſi Epheſi. §. in ſumma. ff. de eo. ꝙ certo loco. & hāc æquitatē debet rigori præferri. l. placuit. C. de iu-
5 di. ¶ Et iudex iſtos † teſtes debet ſecreto examinare, & eorū depoſitiones ſecretò recipere lex ſi qñ. C. de teſtib⁹. lege ſi qñ. C. de teſtibus. & in lege nullum. C. eodem & eos variantes, & falſa dicentes, & fraude non carentes, punire, vel ordinariè pœna legis Corneliæ de falſis, vel extra ordinariè officio iudicis, & eius motu vel occaſione legis qui varia. ff. de teſtibus. ¶ Circa quorū examinationē & receptionē iudex habere debet vigilātiā in eis inſpecta eorū qualitate, cōditione, ætate, diſcretione, fama, fortuna, & fide. Vnde ſolet dici, ætas, cōditio, qualitas, diſcretio fama, fortuna, fides, in teſtibus iſta requires. vt colligutur. in. l. 2. & 3. ff. de teſti. ¶ Et cū eadē di-
6 ligētia † & cū plena cauſæ cognitione debet iudex ferre ſentētiā. vt in. d. c. iudicātē. aliàs ſententia eſt iniqua, & ab ea pōt appellari. & iſtud per pēditur ex breuitate tēporis, ſecūdùm Ange. in dicta lege iudices. C. de iudi. ¶ Imo dic melius ſecūdùm Iaſ. ibi. in dicta lege iudices. nu. 2. ꝙ dicta
7 ſententia lata † in tā breui tēpore, ꝙ acta nō potuerunt veriſimiliter bene videri, eſt ipſo iure nulla ſecūdùm Bar. in lege prolatā ad finē & in lege ſtipulatione. C. de ſentēt. & interlocu. om. iudi. & ſequitur Anto. & Abb. in. c. 2. de re iudi. & in. c. eccleſia ſanctæ Marię. de cōſtitu. & ibi latiſsimè per Barba. col. 27. quem vide. & in. c. tūc ex literis. de in integr. reſtitu. vbi ponit Abb. limitationem. vi. gl. in. l. 1. tit. 13. libr. 2. for. ll. in gl. *Mas de luego.* & vide Hipp. de Marſ. in ſua practi. crimina §. occurrūt. nu. primo. & 2. vbi tenet, ꝙ ſenten-
8 tia † non debet pronūtiari nimia feſtinatione: ſed in talib⁹ eſt cogitādum & animaduertendum, & cūcta maturè rimari: quia fructus diuinus eſt iuſtitiam ſepi⁹ recenſeri vt in dicto ca. graue. 35. quæſtio. 9. quia præcipitata voluntas iudicis eſt nouerca iuſtitię, & dicit, ꝙ facit illud vulgare, repentinæ reſpōſionis comes eſt pœnitentia vbi accumulat multa in ppoſito: quem vide. ¶ In ſimili facit text. per quem prædicta confirmantur in cap. ponderet. 50. diſt. & ibi glo. dicit
9 †, ꝙ tēpore egemus, vt aliquid maturius agam⁹. Per quam gl. ibi Gemi. arguit cōtra iudices quibus de manè mittitur proceſſus, & in veſperis ferunt ſentētias: ꝙ ſint ipſo iure nullæ, quia non præſumitur, quod de cauſa cognouerint. *Et vi Iaſo. in. l. iudices oportet. C. de iudi. vbi late & Bald. in capit. dudum. de electio. nu. 1. vbi tenet, quòd qui non vidit acta non poteſt iudicare, nec iudex debet oſtendere litigantibus cor-

Iudicum ſyndicatus.

Caput. V.

Otroſi ſi por algunos teſtigos hallare alguna culpa general contra el aſsiſtēte o gouernador o corregidor, y ſus officiales, o q̃lquier dellos, de q̃ no aya ētera prueua[a], q̃ el d̃ ſu officio trabaje[b] d̃ ſaber la verdad de aquello, preguntando a todas las perſonas que dello puedan ſaber de vno en vno[c] haſta ſaber[d] la verdad, aun que no eſten preſentes en el lugar ſi pudiere ſer trabaje por embiar

ſuum quia ſententiã laturus eſt tex.& ibi Greg. Lopez.in.l.13.titul.4.par.3.* ¶Facit quoq; tex. in cap.ad noſtrã.de cõſuetu.per quẽ Bal.ibi inuehit cõtra iudices fabricãtes ſentẽtias nõ rumi nato proceſſu. ¶Facit quoq; qđ ſing ulariter cõſuluit Anchara.cõſi.72.incipiẽte viſis diligẽter
10 vbi ait, ꝙ ſi curator † creatus à iudice eo tũc interpoſuit authoritatẽ alienationi minoris, ex breuitate tẽporis, nil valet cũ requiratur cauſæ cognitio.l.magis puto.§.nec paſſim.ff. de rebus eorũ. tenet Anto. Corſe. in notabilibus ſuis.in parte minor.& Alex.in conſi.218.in.2.volu.nu. 8. & vide Angel.de Aretio.in.§.tripli.vero.Inſtit.de actio.nu.6.verſic.aduertas tñ. ¶In ſimili facit ꝙ voluit Bald.in.l.prolatam.vlti.col.C.de ſent.&
11 interlo.om.iudi.vbi ait †, ꝙ ſi cõpromiſſum ſit factũ cũ plenaria poteſtate, nõ põt tñ immediatè poſt cõpromiſſum ꝓnũtiare. quia faceret cõtra ius. Qđ ſeqtur Rapha.Fulg.cõſi.11.& Iaſo.in d.l.iudices.C.đ iudi.& dicebat in voce, ꝙ hoc facit contra ruſticos, qui illamet die qua factũ eſt cõpromiſſum, ꝓferũt laudũ, qa nil valet, vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Per teſtes ſingulares deponentes de per ſe de furtis, & baraterijs, & extorſionibus, contra iudicem probatur.*

c **En vno.** c Hic eſt tex.per glo. in.§.neceſſitatem.in auth. vt iudices
1 ſine quoquo ſuffr.coll.2.quæ tenet †, ꝙ p teſtes ſingulares deponentes de per ſe de furtis, & baraterijs, & extorſionibus probatur contra iudicem, vide tex. qui idem tenet.in.l.8.titul.15.lib. ſecundo in ordin.regali.& approbatur per.l.7. titul.14.libr.3.in eiſđ.ordin.& per.l.13. eius titu. & libri.vi.quæ dixi in iſto text.in gloſſa prima. ¶Quoque adde, ꝙ iudex poteſt interrogare teſtem, ſi erant aliqui præſentes cum eo ad hoc, vt ex illis iudex poſſit ſe informare. vt eſt text. in l.28.tit.16.Part.3.

SVMMARIVM.

1 *Poſt aperturam teſtium iudex ſyndicatus, & alius iudex in cauſis criminalibus poteſt de nouo teſtes recipere, tam ad offenſam, quam ad defenſam. Et etiam quando cauſa eſt decidenda per iuditium peritorum.*

d **Saber la verdad.** d Etiã publicatione inq-
1 ſitionis facta, põt iudex † ſyndicatus, & alius iudex in cauſis criminalibus poſt aperturã teſtiũ de nouo teſtes producere, vel recipere, tã ad offenſam, quam ad defenſam. vt in.l.1.in fin. §.ſi quis vltro. ff.de quæſtio. & ibi Bar. tẽet Mõt.in.l.12.ti. 20.lib.4.for.ll. in glo. *ſeñalada mẽte.* in fine.& idem Mont.in l.18.tit.8.libr. 2.for.ll.in gl.1. verſ. Item ꝙ iſta.l.vbi ait, ꝙ illa lex fallit qñ iudex procedit per viã inquiſitionis, qa tũc etiã publicatis atteſtationib⁹, & poteſt iudex recipere nouos teſtes ad offenſam, vel đ fenſam: quia teſtiũ publicatio impedit teſtiũ productionẽ, quę fit à parte, nõ quę fit ab inqſitore. vt notat Inno.ĩ.c.cũ clamor. đ teſti & tenet Bal.ĩ.l fi.ff.đ ferijs. qđ eſt mẽti tenendũ, ſcđm Mõt. & eſt tex.ſing. in.l. 54. in. ll. ſtylli & ĩ.l.110. đ quo vi.Abb. in.ca.q̃liter, & qñ.el.2. de accuſa.4.co.n.17 & ibi Aenea.đ Falco ĩ addi. & apoſtilla. Ab.ĩ ca.1. de iudi.in additio-

a ellos para que le embien[e] ſus dichos en manera que haga fe, y haga toda la diligencia q̃ fuere poſsible, para q̃ ſepa la verdad. Y en lo q̃ hallare probado cõdemne no tan ſolamente en la ſatisfacion[f] de la parte, mas en la pena ſegũ q̃ hallare q̃ en tal caſo diſponẽ las leyes del reyno. Y la otra pena que mereciere, q̃ es arbitraria, o ella condẽne o la remita al cõſejo ſi tuviere ſobre ello alguna duda. Y en el caſo que la condemnare en qualquier pena, toda via quede reſeruada a los del conſejo, o para q̃ ellos la dẽ mayor, o menor, ſi vieren que ſe deue dar.

additione, quæ eſt in col.2.in verbo, partem interrogare. vide Guido.papam deciſione.72. ¶Et ratio poteſt eſſe, vt dicta lex.54.ſtylli dicit. quia officiũ iudicis ſemper durat vſq; ad ſentẽtiam. Et circa ſupradicta vide ſingulariter Hippolyt. de Marſi.in ſua practi.crimi.§.ſequens.in principio.vſque in finẽ.vbi latiſsimè & per eundem Hippolyt.in lege prima.§.fi.de quæſtio. ff. nu. 40.cum ſequentibus & Ang.de malefi. in parte, qui iudex dictũ proceſſum publicauit.verſi. finali. ¶Quibus adde vnum mihi ſingulare; ꝙ vbicunq; cauſa eſt diiudenda per iudicium peritorum, ita ꝙ teſtes non poſſunt deponere de veritate, ſed de credulitate, ſecundum peritiam artis poſſunt teſtes peritiores (publicatione priorum non obſtãte) recipi, quia primi de facili potuerunt decipi, quod habet locũ non ſolũ quando proceditur ex officio iudicis, ſed etiã ad partis petitionem, & inſtantiam, prout tenet Abb. in cap.cauſam matrimonij.de probatio. colu.2.

e **Para que le embien.** e Notatex ꝙ examinatio teſtiũ poteſt committi extra prouinciam, quando teſtes ſunt extra prouinciam, vel ſunt forenſes. Ita Bal.in auth.apud eloquentiſsimum.C.de fide inſtru.de quo vide quę latè dixi in capitibus correctorum.in ca.37. in gloſſ. verſi.fallit.5.& in verſi.ſed iſte text.& ſimiles.

SVMMARVM.

1 *Condemnare an debeat iudex ſyndicatus in ſatisfactione partis, quando non eſt probatum per teſtes, ſed per iuramenta partium.*
2 *Mediator barateriæ in ſyndicatu, an poteſt eſſe teſtis contra iudicem.*

1 f **Satisfacion.** f Intellige, ꝙ iudex ſindicatus † debet cõdemnare iudicẽ in ſatisfactione partis, quãdo eſt ꝓbatum per teſtes. vt in lege.8.tit.15.lib.2. in ord. regali.in fine. Secus ſi probatiò eſt facta per illorum iuramẽta, & teſtimonia, qui dona iudicib⁹ contulerunt: quia licet valeant ſua dicta, & teſtimonia, licet quilibet in proprio facto deponat, eſt verum quo ad cõdẽnandum iudicem in pœnam, ſecus in reſtitutione rei: & ſic talis teſtis nõ recuperat id, ꝙ dicit ſe iudici dediſſe, niſi legitimè probaſſet. vt in dict.l.ordinamẽti.& Mõtal. in glo.illius.l.in parte; pretores.& ſic vtitur. Qđ probat iſte tex.in quantum dicit. *En lo que hallare probado.* &c. ¶Et an ille, qui eſt mediator † ba-
2 rateriæ poſsit eſſe teſtis in ſyndicatu, contra iudicem. Tex.in.c.primo.de teſti.in.6. videtur tenere, ꝙ ſic. Quod eſt intelligendum, quãdo agitur ciuiliter propter pecuniam data dicta occaſione. Sec⁹ ſi ageretur criminaliter, quia cùm ſit particeps delicti, nõ admittitur. vt in.c.per tuas de ſimoni.tenet Cataldi.in.d.tract.ſyndi.q.64.

Iudicũ ſyndicatus Capu.V.finis.
Sequitur Caput. VI.

a **El tenor.** a Vt in capitul.primo ſupra eodem & ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Familia iudicis, an poſsit pro eo in ſyndicatu teſtificari.*

b **Deſcargos.** b Similis tex.in.c.3.ſuprà eo.& ibi dixi in gl. *El deſcargo.* ¶Et in iſtis defenſionibus, quæ dan-
1 tur iudici cui ſyndicatur, familia † eius poſsit in ſyndicatu pro eo teſtificari, ſi quæſtio non tangit teſtificãtes. vt in.l.cõſenſu.§.ſuper ſerui.C.đ repud. prout tenet Bal.in lege obſeruare.§.proficiſci.ff.de offi.proconſul.& lega.q.18.nu.12. qa in factis domeſticis nõ repellitur domeſtici teſtimoniũ. vt in.c.veniens.in fine.de teſtibus. Et facit quod idem Bal.in.l.etiam in re.C.de teſti. col.1.num.4.vbi ait, ꝙ Berroarij poſſunt in ſyndicatu teſtificari pro poteſtate, quia nõ ſunt amplius familiares, ergo inſpecto ſtatu, ꝓ quo producuntur, poſſunt teſtificari, dummodo nõ ſint ita viles, ꝙ ſint ſuſpecti ex vilitate vitæ. Et quoque poſſunt recipi contra iudicẽ ſecundùm eum ibi. quod ſequitur Ang.in.l.ſciendum.ff.de vſuris.verſi.tertiò nota. Et dicit ita eſſe conſultum pro Iacob.de Murſia ſuo officiali, quem vid. Et vult dicere ꝙ tales Berroarij, & officiales poteſt poteſtas pro ſe producere, ſi receſſerunt ab eo, aliàs ſecus: quia ſi non receſſerunt ab eo licet eſſent receſſuri, tamẽ adhuc durat eorum familiaritas, & non valet eorum dictum. ſecũdum ꝙ dicit notari dominus ſuus Bal.in dicta lege etiam. ¶Tamen Saly.ibi tenet contrariũ. Imo ꝙ indiſtinctè admittãtur ꝓ poteſtate, ſi nõ ſtant ampli⁹ cũ poteſtate nec ſunt receſſuri cũ eo. ¶Tu tñ vide Amode.Iuſti.in tracta.ſyndi.in parte ſupradictus domin⁹ poteſtas.& alij ſupra nominati.col.4.verſ.an autẽ officiales. vbi dicit ꝙ dictę opiniões dñt cõcordari, qa ita đmũ berroarij admittũtur ſi nõ ſunt alij teſtes, & ſic in ſubſidium arg.in.d.l.cõſenſu.& in.c.quanquã.14.queſt.2. & quod

& quod notatur in cap. inſinuante de offi. delegat. in gl. 1. & in c. licet. de priui. in. 6. in gl. ſuper verbo. familia. & in cap. dilecto. in gl. familiares. de offi. archidi. & in. c. vlti. de verb. ſignifi. in. 6. & in. c. magnæ. in fine. d̄ vota. in quibus iuribus dicitur, q famiiliares admittantur ad teſtimoniũ, & qui repellãtur. ¶ Tu tñ tene, ꝙ tales Berroarinõ poſſunt cõpelli ad teſtificãdũ contra poteſtatem propter reuerẽtiã quã ſibi debent ſecũdum Amod. Iuſti. vbi ſuprà allegãdo Bal. in dicta lege ſecunda. ff de excuſa. tuto & dicit eſſe mẽti tenẽdũ. * Tamen tenet in fine officij exhibere totã familiam vt ab ipſa poſsit ĩ dagari & ſic credt eis cõtra poteſtatẽ licet nõ poſsit cogi vt Bald. in d. §. ꝓficiſci. q. 36. & ita familiaris qui ſtetit cũ eo ſi eſt honeſtę vitę pt teſtificari pro eo & hoc eſt arbitriũ iudicis ſecundũ. Amod. vbi ſuprà

Execute[c]

c Intelligere ſi iudex cõdemnatus non appellat, vel ſi appellat ſententia executioni mittitur, ſi condemnatio eſt triũ mil-

Iudicum ſyndicatus.

Caput. VI.

Otroſi, q̃ deſde el comiẽço el que va a tomar la reſidencia ſecreta la comiẽce a hazer ſegũ el tenor[a] de la carta de poder q̃ lleua, y ſi hallare culpãte al aſsiſtẽte, o gouernador, o corregidor, o a ſus officiales les notifiq̃ las coſas en q̃ les hallare culpantes para q̃ den ſus deſcargos[b]. Y aueriguada la verdad determine y execute lo q̃ buenamẽte pudiere y en lo q̃ no pudiere determinar lo remita al nr̃o cõſejo cõ la mayor informaciõ q̃ pudiere hauer de manera que aca ſe pueda determinar por la informaciõ y proceſſo q̃ el embiare ſin hauer mas informacion ſobre ello, y ſin mas le tornar a remitir alla. Y ſi hallare culpante al dicho aſsiſtente, o gouernador, o corregidor, o a ſus officiales, o qualquier dellos execute[c] alla el derecho de la parte damnificada, o ſi tal fuere la culpa fagã venir a la corte perſonalmente[d] al que hallare culpado para que aca ſe le de la pena q̃ mereſciere.

liũ marabetinorũ, ſed ſi eſt vltrà, debet depoſitũ facere, iuxta formã cap. 10. infra eod. & ibi dicã.

d Perſonalmente.

d Vide text. ſing. circa hoc in. l. 6. tit. 4. Par. 3. in fine. ibi, *Pero ſi tal yerro ouieſſe fecho alguno dellos porq̃ mereſcieſſe muerte, o perdimiẽto de miẽbro, deuẽ lo recaudar, y ẽbiar al rey y otro ſi la razõ eſcripta, porq̃ la mereſcieſca a tal juyzio como eſte al rey ꝑteneſce de dar, y no a otro alguno.* Quod nota, quia ſic vtitur. ſimilis text. in. l. 4. in fine. tit. 15. li. 2. in ord. rega. * Et aliq̃d ꝑ Gre. Lop. in. l. 4. tit. 24. par. 2. in. gl. *e porende.* & eſt tex. expreſſ⁹ in l. diui fratres. ff de pœnis. verſ. decurionib⁹ & verſ. alio quoq; capite.

Iudicum ſyndicatus.

Caput. VII.

Otroſi que el juez de reſidencia ſe informe como los regidores y fieles y ſeſmeros, y procuradores y otros officiales[a] de concejo ſegun que los ouiere en los lugares de ſu cargo vſan de ſus officios

Officiales.

a Nota tex. ꝙ nõ ſolũ correctores, & fieles, ſeu ędiles ſexmerij, & ꝓcuratores, & tabelliões dñt ſindicari, & cõtra eos d̄bet fieri ſecreta inq̃ſitio, ſed quoq; fit cõtra iudices fraternitatis, vt in curijs Segobiæ cauet, petitione. 75. ſed in hoc req̃rit ſpecialis ꝓuiſio vt ibi. Et quoq; iudices Meſtę ſindicari d̄bẽt. vt ĩ dic. curis. pe. 54.

Summa

y guardan las leyes del reyno q̃ en lo que tocan a ſus officios diſponen, y ſi por la peſquiſa q̃ ſobre ello hiziere hallare alguno culpante le ſuſpenda[b] del officio y le de traſlado y auerigue la verdad para q̃ le pueda condemnar, o abſoluer ſegũ el caſo fuere y la relacion que de todo ello ſe hiziere la ẽbie a nueſtro conſejo.

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſio eſt temporalis.*

2 *Suſpenſio an poteſt eſſe ſine monitione, & ſine cauſæ cognitione.*

3 *Qui ſuſpenditur, pendente proceſſu, non poteſt ad nouum honorem, nec officium vocari.*

b Suſpenda.

1 b Quæ ſuſpenſio eſt temporalis† vt in lege imperator. ff. de poſtulan. & in lege fratres. ff. de pœnis. cap. ex literis. de conſtitu. tenet Bal. in auth. habita. C. ne filius pro patre. 6. col. nume. 31. ¶ Et iſta ſuſpenſio quando fit propter crimẽ ad pœ-
2 nam criminis, poteſt† fieri ſine monitione. vt Innoc. in cap. primo. de exceſſi. præla. in gl. ſuſpendere & etiam ſine cauſæ recognitione, ſi culpa, vel delictũ coram iudice fiat. ſecundùm Innoc. ibi. & idem tenet in. c. ad hoc. de appella. & iſte tex. ibi. *Si por la peſquiſa le hallare culpado le ſuſpẽda.* & ſic ꝙ ſine citatione, & ſine monitiõe. habita informatione poteſt eum ſuſpendere ab officio. Sed ſic ſuſpenſo debet audiri in dicta cauſa, & in ea iudex debet procedere vſq; ad cõdẽnationẽ, vel abſolutionem, vt hic. ¶ Et iſte†, qui ſuſ-
3 penditur, nõ põt ꝓceſſu pẽdẽte vocari ad nouũ honorẽ, nec officiũ. vt in. l. vnica. C. de reis poſtul. lib. 10. & ibi Bart. Plat. & doct. & Pla. in. l. fi. C. de iure fiſci. lib. 10. vbi extẽdit etiã ſi non ſit lata ſententia cõtra eũ. per tex. in. l. reus delatus ff. de muneri. & hono. * Et etiam dic, ꝙ pendente accuſatione de ſuſpecto, remouetur tutor ab adminiſtratione. vi Pereg. parte. tutor. q. 7. & in parte accuſatio. q. 8. & ibi. glo. verb. remouet. Et an idẽ in prelato accuſato, vel denuntiato de lapidatione. vi. quæ dixi in. c. 5. prætorum in glo. *ſuſpendidos.* nu. 4. & vi. Henrric. in. c. prælatorum de accuſatio. & ibi docto. & doctor. in. c. venerabili. de officio. delega. & ibi. gl. & in. c. licet Heli de ſimoni vbi Io. de Ana. nu. 21. dicit, ꝙ communiter ſuper dilapidatione fiũt duæ inquiſitiones, vna expeditur ſummariè de dilapidatione, & tũc ſuſpẽditur ab adminiſtratione, poſtea in plenario fit alia ſuper veritate, & ſi cõſtiterit dilapidatorẽ, in totũ remouetur. Et an q̃ ſuſpenditur debet ſibi adiũct⁹ dari. vi. gl. & additio. in. §. ſi quis aũt. Inſti. de ſuſpet. tuto. & ibi docto. & in. d. c. venerabili. tamen notandum ſingulariter, ꝙ adminiſtratio nõ interdicitur tutori poſtulato ſuſpecto, quando eſt coniunctus, ſed datur ei adiũctus tex. in. l. ſi tutor. ff. de ſuſpe. tuto. ſequitur Bar. in l. q̃d ſi forte. §. ſunt quidam. nu. 5. ff. de ſolutio. quã legit. iũctam. cũ. l. vero procuratori. & Barba. in. d. c. vẽerabili. col 14. & 15. & Saly. in. l. eã quã. C. d̄ ſuſpe. tuto & Gre. Lop. in l. 3. ti. 18. par. 6. *

Iudicum ſyndicatus.

Caput. VIII.

Otroſi que ſepa q̃ derramas ſe hã hecho ſobre los pueblos y q̃ formas ſe hã tenido en las repartir y cobrar y ſi ſe hã cobrado en q̃ ſe hã gaſtado y embie relaciõ de todo ello al nueſtro cõſejo. Y ſi hallare q̃ algunos repartimiẽtos, o d̄rramas ſe hã hecho ſin nr̃a licencia y eſpecial mãdado de mas de tres mil marauedis arriba condene a los que lo hizieren en las penas de la ley.

Iudicum ſyndicatus.

Caput. IX.

Otroſi ſe informe d̄ los agrauios y ſinrazoẽs y cohechos q̃ hã hecho los q̃ lleuaron cargo de los empreſtidos, y de

Summa-

SVMMARIVM.

1 *Collectam vnam ſolus dominus familiæ debet ſoluere, intellige vt hic.*

a **LEy** a Quæ eſt.l.16.ti.primo.lib.7.in ordi.rega.cũ.l.ſequẽti.vi.tex.ſimil. huic.in.c.34.in capitibus correcto.& quæ ibi latè dixi.Et
1 vltra ibi dicta dic,† ꝙ ſolus dominus familiæ debet poni in æſtimo,& vnam ſolã collectã ſoluere debet.Et ſic,quod pater ſolus đbet taxari,nõ aũt filij,nec eius familia in poteſtate exiſtẽtes. Sec⁹ in emancipatis.vt tenet Io.de Plat.in.l.ſi hi qui.C.de filijs famil.& quẽadmo. pater pro his tenea.li.10.Quod dicit ibi eſſe verũ patre viuente ſed eo mortuo,qui filij remanẽt,tot incipiũt eſſe patres familiàs.vt in.l.pronũtiatio.ver.cùm pater familiàs.ff.de verbo.ſignifi.& tot demonſtrãtur bonorum poſſeſſores.vt in.l.fi.§.fi.ff.de bonis damnat.& ideo tot debent fieri libræ collectæ,ſeu æſtima,quot ſunt fratres.vt dicit tenere Bar.in.l.qui fundum.§.cohæres.in.fi.ff.de excuſa.tut.Sed Bar.ibi nil dicit.❡Tamen hoc intelligerẽ,quãdo bona ſunt diuiſa inter eos, aliàs ſolummodo pro vna collecta,ſeu æſtimo debet ſolui:per ea,quæ tenet Specul.in tit.de clericis coniug.verſ.quid ſi clericus habens bona communi.nu.13.& tenet Bar.in.l.tria onera.ff.de excuſ.tuto.& Ioan.de Plat.in.l.licet. C.de decur. libr.10.vbi dicit non habere locum in oneribus perſonalibus,ſed in realibus.quod nota.

SVMMARIVM.

1 *Ad bellum, an cogantur ire ſubditi.*

a **SAcar la gẽte.** a Et ſic, ꝙ ſubdi-
1 ti† coguntur ire ad bellum.❡Sed in hoc diſtingue.Aut dominus vult inuadere alios pro libito voluntatis,nõ labore rei publicæ,& non tenentur eũ ſequi etiam vaſſalli propriè.i.feudũ tenentes ab eo.argu. in.c.de forma.22.q.5.niſi aliud habeat conſuetudo, vel pactum.❡Aut dominus inuaditur, & tũc ſi timor eſt ſubitaneus,& improuiſus,omnes apti ad pugnam,vel ad cuſtodiam,tenentur fauere reipublicæ:quia hoc caſu etiam clerici tenẽtur ad cuſtodiam.vt in.c.peruenit.de immuni. eccleſiar. Et facit.c.omni timore.23.quæſt.8. ❡Aut non eſt timor talis,& tunc tenentur vaſſalli propriè dicti.per dictum.c.de forma.& ſimiliter milites veri,id eſt,qui iurant ea,quæ ponit glo.in.l.penult.ff.ex quibus cauſis maio.❡Vaſſalli autem impropriè,id eſt,ſubditi ratione originis,aut domicilij,nil tamen ab eo tenẽtes, & milites non veri,ſed tantùm reſpectu honoris, quæ prædicta non promittunt,& alij propter hoc nõ ſunt compellendi.vt tenet Summa Syluestri. in parte,bellum primum.in.5.q.in fine.quòd intelligit, dummodo dominus đ per ſe ſufficiat ex redditibus ſuos, quos habet à loco: quia ꝓpter hoc habet gabellas,& redit⁹ vt eos defendat dicit eſſe argumẽt. in capitu. princeps. 23. q. 5.& cap.regnũ. Si vero nõ ſufficit per ſe, tunc omnes tenẽtur pro ſalute domini. vt patet in capit. ſi nulla.& in dicto capit. omni timore.23.quæſti. 8. de qua materia belli.vide Syluestrin.vbi ſupra.& Pau. đ Caſtr. & Iaſ.& cæteri doct.in repetitio.l. ex hoc iure. ff.de iuſti.& iure.* Et vi. Grego. Lopez in.l.17. tit.18.par.2.vbi tenet,ꝙ vaſſalli iuriſdictionis,nõ tenenẽ quotidiæ inſiſtere in exercitu,nec ad eũ debent ire ſuis ſumptibus,ſed ſumptibus domini,niſi in ſubſidium: & quando eſſet parua expenſa & extra ordinaria,vt in ſubita inuaſione: & vi.quæ dixi.in.c.3.prætorum.in.gl. *no lleuando dinero*.nu.2.& vi.eund.Grego.Lopez.late.in l.7.titul.19.par.2.*

ſacar a la gente para la guerra đ los moros,y đ traer las beſtias y lieuas de pan y vino, y las otras coſas, y de cõprar mantenimiẽtos en los lugares de que lleua el cargo y en ſus comarcas,y embie la informacion dello al nueſtro cõſejo.

SVMMARIVM.

1 *Appellare an poteſt iudex condemnatus à proprio iudice de malè geſtis in officio.*

2 *Appellari an poteſt à ſententia ſyndicatorũ, & an appellatione pendente in executione ſuperſedeatur.*

3 *Appellari poteſt à grauamine, vel interlocutoria ſententia lata in ſyndicatu ſuper incidentibus, vel emergentibus in lite.*

4 *Executioni an mittatur prius ſententia cõtra officialem, quàm contra ſuos fideiuſſores.*

Reſtituyan

a **REſtituyan.** a Y paguen ſi ſunt ſoluẽdo, alias non tenẽtur vltra quam facere poſſunt, nec luunt in corpore, nec in carcerantur.ita Bal.in.l. quæ fortuitis.C. đ pignora.actio nu.15. aſſerens, ꝙ ſi agitur contra iudicem ratione culpæ leuis, vel leuiſſimæ,& cõdenatur,ꝙ non tenetur vltra quam facere poteſt, & ꝙ nõ incarceratur: & idẽ firmat Parid. de Pute. in tracta. ſyndicatus, in verbo culpa.n. 1.fol.paruo.96. & idem in verbo niſi poteſtas nu.19.foli.23.& ꝙ iudex condẽnatus in ſyndicatu in pœna pecuniaria non teneatur,niſi in quantum facere poteſt,nec poſſit in carcerari,eſt tex.in.l.ſi filius familias.§.iudex.ff.de iuditi.& tenet ibi Angel.in additioni. ad Bar.inquiens,ꝙ omnis iudex non tenetur niſi in quantum facere poteſt,& ꝙ ideo non põt incarcerari: & idem ſentit ibi Paul.num.2.& tenet Bal.in rub.C.de pœna.iudi.qui malè.iudi.nu.5. vbi intelligit,niſi fuiſſet condemnatus propter eius dolum per.d.l.ſi filius familias: & idem tenet ſequendo Bald. Parid. de Put.in.d.tracta.in verbo.iudex male iudicans nu.12.fol.152.ꝙ non teneatur vltra quam facere poteſt, niſi præter dolũ: & idem tenet Peregrina.in parte ſentẽtia. q.9.gl.1.& ita intelligo opinionem Bal. in.§. iudices.nu.2.de pace firmanda in vſibus feudorũ: vbi affirmat,ꝙ iudex qui in ſyndicatu non põt ſoluere condemnationẽ,debet puniri pœna corporali,ſed de conſuetudine eſt ꝙ ponatur in carcere donec ſoluat: quam dicit in practica ſeruari eius additionator, ibi in additione quæ incipit ſoluat.Scilicet quod ſit verum quando iudex teneretur ꝓpter dolũ,aliâs nõ tenet niſi in quãtũ facere põt,nec põt incarcerari ꝑ ſupradicta.*

Iudicum ſyndicatus.

OTroſi faga executar las ſentẽcias q̃ diere contra el aſſiſtente, o gouernador, o corregidor y ſus officiales. Y que reſtituyã y paguẽ a qualquier quantia ſeyendo la condemnaciõ de tres mil marauedis y dẽde ayuſo aun que el

Caput. X.

condẽnado appelle b y el le otorgue la appellacion que de la tal ſentencia ſe interpuſiere. Reſeruando deſpues de pagada la tal cõdẽmnacion ſu derecho a ſaluo al dicho aſsiſtente, o gouernador, o corregidor, o ſus officiales para q̃ la puedã

b **Appelle.** a Quia officialis condemna-
1 tus † à proprio iudice de malè geſtis in officio nõ appellat, & licet appellet, ſenĩa mittitur executioni cõtra eũ.vt eſt tex. & ibi docto.in.l.nulli officialiũ.C.quorũ appella. nõ recipi.& eſt canonizata in.c. ei qui appellat. §.nulli quoq;.2.q.6.❡Qđ intelligit gl.ibi, q̃n officialis, putà nũtius, vel notari⁹ vel executor cõdẽnatur ab illo iudice, cui⁹ erat officialis, quia nõ eſt veriſimile, ꝙ iudex ferat cõtra eũ ſententiã, niſi clarè reperiſſet delictũ, qđ ſeqtur ibi Bart. in fin. & clarius Paul. de Caſtro. vbi quoque intelligit, q̃n cõdẽnat de delicto commiſſo in officio ❡Secus ſi cõdẽnatur ſup alio, qđ cõcernit patrimoniũ, quia tũc bene poteſt appellare,licet cõdẽnetur à iudice, cuius officialis eſt & gl.in.d.§.nulli quoq;. ❡Et per illã.l.dicit,ꝙ aliq dicũt,ꝙ officialis cõdẽnatus à ſyndicatoribus,nõ põt appellare.quę lex ſcđm doct.nil facit,qa illi nõ ſunt propriè iudices, ſub quibus ipſe militauit,nec iſtud eſt delictũ cõmiſſum in officio,qđ ipſe exercet ſub eis & ſic ſcđm eũ ceſſat ratio.Et ita,ꝙ de iure coĩ officialis cõdẽnatus in ſyndicatu põt appellare,tenet Ang.ibi in quãtũ dicit,ſi ſyndicaretur ꝑ aliũ.Sed Amod. Iuſti. in tract.ſynd.in parte,ſaluo ſemper,& reſeruato verſ.an aũt à ſentẽtia.nu.236.tomo.14.tract.fol. 189.& hoc intelligere vult in ciuilibus, vel in criminalibus ꝓ delictis nõ pertinẽtibus ad officiũ, putà de adulterio,furto,& homicidio,vel alio đlicto extra officiũ,qa tũc de iure coĩ poterit appellare.vt dicit ꝓbare tex.in.d.l.nulli.in ver.in eo tãtũmodo negotio.iũcta gl.ibi. Sec⁹ eſt ſi cõdẽnatur criminaliter de delictis circa officiũ, & occaſione officij,qa tũc nõ põt appellari.vt Specul.in ti.de appell.§.in qb⁹.ver.tertiô nota.❡Et licet ſupradicta ſic teneãt dicti doctores cõmu-
2 niter,† ſũt ſtatuta generaliter diſponẽtia ꝙ à ſyndicatorũ ſentẽtia poteſtas,& ei⁹ familia nõ poſſit appellare.vt tenet Amod.Iuſti.vbi ſuprà.verſi.aduerte.

ſi.aduerte.& Paris de Put.in tracta.ſyndi.in parte,an ſi ſtatuto.folio.48.Et ita dicit ſeruari in capitulis quæ mittuntur in electione.i. in prouiſione.prout cauetur in noſtro tex.quòd ſententia lata in ſumma.3000.dipondiorum, executioni mandetur,non obſtante appellatione: & ſi vltra iſtam ſummam cõdemnatur, depoſitum de condemnatione faciat.Et ſic vtitur, ſi quis non impetrat literam cõmunicatam inter ſenatores conſilij,in qua cauetur,quòd in illis ſententijs, quæ non ſunt de furto,& barateria,ſed fuit proceſſum ad ſententiam ex officio iudicis, vel ad partis petitionem, licet condenetur in ſumma dicta trium millium marabetinorum, ſi à condemnatione appellat in forma, appellationem deferat iudex,& in executiõe ſuperſedeatur cũ fideiuſsione data à iudice de ſoluendo dictam condemnationem, ſi ſententia fuerit confirmata per dictos ſenatores: quæ prouiſio certè fuit acordata,ad euitandas moleſtias iudicu, & ſemper dictam prouiſionem obtineo anteaquã ſyndicarem.Et iſta prouiſio,quæ ſolet dari iudicibus,iubetur cuſtodiri per.l.15.in pragmaticis factis Toleti.anno.1539.per noſtrum Carolum.& quia non eſt impreſſoribus tradita, eius tenor talis eſt.

DON CARLOS por la diuina clemencia Emperador ſemper Auguſto, rey de Alemaña, y el miſmo don Carlos por la gracia de Dios rey de Caſtilla, de Leon, de Aragõ, de Nauarra, de Granada, de Toledo, de Valencia, de Galizia, de Mallorcas, de Seuilla, de Cerdeña, de Cordoua, de Corcega, de Murcia, de Iaen, de los Algarues, de Algezira, de Gibraltar, Conde de Flandes y de Tirol. &c. A vos el q̃ es, o fuere nueſtro Corregidor, o juez de reſidencia de la ciudad de tal, o vueſtro lugar teniente en el dicho officio y a cada vno de vos. Salud y gracias ſepades, que fulano Corregidor deſſa dicha ciudad, nos hizo relaciõ por ſu peticion, diziendo, que el ſe temia y recelaua que en la reſidencia que le haueys de tomar, o haueys tomado y tomays en las condemnaciones que le han ſido y fueren hechas que fueſſen de pleytos ſentenciados entre partes, diziendo hauer mal ſentenciado, o hecho de pleyto ageno ſuyo proprio, que le apremiariades a que pagaſſe, o depoſitaſſe las tales condemnaciones, en lo qual recibira mucho agrauio ſupplicando nos vos mandaſſemos que las condemnaciones que no fueſſen de cohechos, ni baraterias, que ſentenciaſſedes contra el y ſus officiales ſi en tiempo fueſſe appellado no le apremiaſſedes a que depoſitaſſe ni pagaſſe, las tales condemnaciones conforme a los capitulos de Corregidores, y juezes de reſidencia, o como la mi merced fueſſe. Lo qual viſto por los de mi conſejo fue acordado que deuiamos mandar dar eſta nueſtra carta para vos en la dicha razon y nos tuuimos lo por bien, por la qual vos mandamos que las condemnaciones que ouierdes hecho en la dicha reſidencia que tomardes, tomays, o haueys tomado al dicho fulano Corregidor que ha ſido, y a ſus officiales en eſſa dicha ciudad y a qualquier dellos que fueren de cohecho y barateria, o coſas mal lleuadas hagays que las que fueren de tres mil marauedis a baxo las paguen luego, y las que fueren de tres mil marauedis arriba, hagays que las depoſiten, ſegun y como ſe contiene en los capitulos de corregidores, y juezes de reſidencia que cerca deſto diſponẽ ſin embargo de qualquier appellacion, o appellaciones que por parte del dicho fulano, y ſus officiales, o qualquier dellos hayan ſido y fueren interpueſtas de las dichas condemnaciones, y en quanto a las otras condemnaciones que ouierdes hecho, o hizierdes contra el y contra los dichos ſus officiales de los pleytos que les han ſido mouidos ſobre las ſentencias y mandamientos que dieron en las cauſas que ante ellos pendieron entre partes, o de officio en el tiempo de ſus officios, diziendo hauer mal ſentenciado, o hecho de pleyto ageno ſuyo proprio, ſi ellos o qualquier dellos appellaren, o ouieren appellado de las dichas condemnaciones otorgaldes la tal appellacion, para que la puedan proſeguir ante los de nueſtro conſejo y ſobreſeed en la execucion dellas durante la pendencia de los tales pleytos, y ſi contra el tenor y forma de lo ſuſo dicho houierdes hecho alguna execucion contra el dicho fulano y contra ſus officiales y fiadores lo reponed y hazed reſtituyr lo que les eſtuuiere executado y ouieſo houieren pagado, dando primeramẽte fianças llanas y abonadas en eſſa dicha ciudad que pagaran todo lo que contra ellos por los del nueſtro conſejo fuere juzgado y ſentenciado, y no fagades ende al por alguna manera ſo pena de la nueſtra merced, y de diez mil marauedis para nueſtra camara. Dada en tal parte, a tantos dias de tal mes y de tal año.

¶Et an poteſtas poterit appellare,non obſtante ſtatuto,& capitulo in prouiſione, ſeu electione poſito,vide dictum Amod. & Parid. de Puteo. vbi ſuprà. ¶Et dictum Pari.de Puteo folio.50.in parte,an ſtante.vbi ſi ſtante.l. vel priuilegio, ꝙ à ſententia ſyndicatorum quis non poſsit appel
3 lare,ſi ipſi iudices proferant † aliquam interlocutoriam in incidentibus, vel emergentibus in lite,vel aliud grauamen inferant ſuper aliquo articulo, ſi poteſt appellare. Et tenet quòd ſic ſaltem cum cauſis legitimis authoritate Bald.in lege incerti.C.de interdi.vbi dixit in repeti. in fine, ꝙ licet non appelletur à ſententia lata in poſſeſſorio,poteſt appellari ab emergenti, vel incidenti.ſecundùm Innocen.in capitu.ſignificauerunt. de teſtibus. quando emergens non habet naturam principalis quia examinatur iuſtitia eius ſeorſum à principali, ſecus ſi ex eadem non dependebat,quia tendit ad idem,& ſit eadem ratio. argument. legis finalis de ſenten. facit lex ſi ex cauſa.§.nunc videndum.de mino. ſecundùm Baldum ibi. & in lege prima. C. ſi de moneta poſſe.fuer.appellat.de quo per dictum Paridem de Puteo.vbi ſuprà. ¶Sed circa iſtam executionem,quæ debet fieri ex ſententia lata contra po
4 teſtatem,quæri poteſt,an † mittatur prius executioni contra eum,quàm contra ſuos fideiuſſores. In hoc tene indubitanter,quòd prius debet mitti executioni contra poteſtatem,quia fideiuſſor non poteſt conueniri,niſi excuſione præcedente,dato quòd renuntiaſſet beneficio de fideiuſſo.vt tenet Rodericus Suarez in lectura.l.2.titu. *De los emplazamientos*.for.ll.lib.2.colum.55. verſi. ex prædictis.in foro per tex.quem dicit eſſe famoſum in.l.3.§.fi.ff. de adminiſtra. rerum ad ciui.pertinen.& ibi Barto.& Alexan.in additio.& tex.& ibi Bart.in.l.prima.C.de conueni.ſi.debito.libr.10.& Bertachi. de Firm. in ſuo aureo repertorio.in parte.fideiuſſor officialis.& Paris de Puteo in dicto tracta.ſyndicat.in parte ſubijcio. nu.11.in fine.folio.121.in libro portatil. & ibi additio.& Amodeus Iuſti.in dicto tracta. in parte, pro quo domino Ioanne & officialibus ſolenniter fideiuſſerunt,verſ.5.cũ ſequentibus.nu. 207.& .208.tomo.14.tracta.foli.187. allegando Bart. in.l.prima.ff.de adminiſtra.rerum ad ciuita. pertinen. ¶Tamẽ dicit, ꝙ ſi in obligationibus fideiuſſorum renuntiatur priuilegio excuſsionis, & omnibus alijs beneficijs poterunt conueniri, nõ excuſſo principali, ſecundum doct.in authen. præſente. C. de fideiuſſ. & quia hodie in inſtrumentis renutiatur, ſententia lata contra principalẽ, mandatur executioni contra fideiuſſorẽ l.fi.C.de reiudi. dummodo ſit lata intra tẽpus à ſtatuto pręfixũ, & petitũ ſit intra.30.dies,vt dictum eſt ſuprà in. c.3.in glo.*pregonar*.nu.10.& ideò conſulet ſyndicis vt capiant fideiuſsionem latè vt comprehendat dictis renuntiationibus, & omnẽ cauſam, & quòd poteſtas, & officiales promittant ſoluere omnem condemnationem, quæ fiet de ipſo poteſtate,& officialibus, & familiæ quomodocunque & qualitercunque, & ex quacunque cauſa in dicto ſyndicatu,& etiam ſi fuerit appellatum per iudicem appellationis iudicatum,alias fideiuſſores non tenentur ad condemnationem latam per iudicem appellationis lege Græcè. §. poſt litem.ff. de fideiuſſo. & per alia iura. vt ibi per eum. * Vel intellige quando iudex eſt præſens in ciuitate, in qua ſyndicatus eſt, ſecus ſi eſt abſens ab ea, quia non eſt facilis conuentio: nam tunc fideiuſſor põt conueniri non excuſſo principali: ita Bar.in.l.Marcellus.ff.de fideiuſſo.nu. 8.& ibi Alex.in additio.& idem Barto.in.l.cum quis.§.ſi is pro re.ff.de ſolutio.n.9.& in.l. ſi quis iniquum.§.ſi is pro quo.ff.ꝙ quiſq; iur. num.fi. & tenet Anto.Gomez de contractibus tit.de fideiuſſori.nu.14.in prin.col.3.verſi.quinto limita.fol.96.& tenet in terminis Plat.in rubr. C. de pericul.eorum qui pro magiſtrati.interuenerũt lib.10.facit.l.9.titu.12.par.5. ibi *en el lugar ſeyendo aquel que fueſſe principal deudor.* *

ſeguir enel cõſejo[b] y no ẽ otra parte alguna Pero ſi la cõdẽnacion fuere de mas quãtia y el condẽnado appellare dela ſentẽtia en tiẽ

b En el conſejo. [b] Idẽ cauetur de iure cõmuni, qa talis cauſa appellationis debet tractari coram ſuperiori adminiſtranti officium. vt tenet Amod. Iuſti.in tracta.ſyndica.in parte, Saluo ſemper reſeruato.verſi.& quãdo liceat appellare.per tex. in lege prima.C. vbi de ratio. agi opor. & dicit

notare glo. in lege prima. C. ad legem Iuli. repetend. * Et iſti iudices non poſſunt appellare ad chanceleriam regalẽ: quia auditores eius in cauſis ſyndicatus non ſunt iudices: tenet pragmati. facta in Metina Campi, prout eſt in vol. pragmaticãl. 40. §. 3. fol. 27. & ita quotidie ſenatores conſilij per ſuam prouiſionem ipſius regis prouidetur. * ℭ Et debet ſe præſentare cum proceſſu, vt hic. ℭ Et an appellatio ſit deſerta, quia non præſentauit proceſſum infra terminum ſtylli curiç, vide Matthæ. de Affictis deciſione. 79. * Tamẽ in cauſis criminalibus non pronuntiatur appellationem eſſe deſertam ex non proſecutione appellationis: & ſic practicatur tenet Greg. Lopez in. l. 23. tit. 23. part. 3. in glo. *meſes*. in fi. vid. infrà in ca. 21. iudicum ſyndicatus in gl. *ſe preſente*.

SVMMARIVM.

1 *Depoſitarium tutum iudex non eligens, eſt in culpa, & tenetur.*

2 *Iudices recipientes malos fideiuſſores, qui ex officio tenentur recipere bonos, obligantur ad intereſſe partis, vel reipublicæ, quando reſpublica læditur, niſi fideiuſſores approbentur pro idoneis.*

c Fiable. c Aliàs ſi iudex depoſitarium tu-
1 tum non † eligit, eſt in culpa, & tenetur. tenet Bart. in. l. ſi ſoluturus. ff. de ſolu. n. primo. & Bal. in. l. acceptam. C. de vſuri. colũ. 4. q. 9. ℭ Tamẽ putat Bar. in. d. l. ſi ſoluturus. ꝙ ſi qs elegerit in depoſitarium numularium talem, de quo omnes diligentes communiter conſiderẽt, ꝙ ſatis ſit, & excuſatur vt nõ poſsit imputari culpa, dicit ꝙ facit ad hoc. l. eũ. §. fina. ff. commoda. ℭ Et facit in ſimili, quod tenet Bald. in tractat. ſtatu. in parte, cauere. & in authentic. generali-
2 ter. C. de epiſcopis & cleric. quòd iudices † qui recipiunt malos fideiuſſores, qui ex officio tenentur recipere bonos, obligantur ad intereſſe partis, vel reipublicæ quando reſpublica læditur, quod dicit eſſe menti tenendum, & idem tenet Hippolyt. de Marſili. licet de ſupradictis nullam faciat mentionem in repetitio. rubric. de fideiuſſo. numero. 345. per text. in. l. fina. & ibi docto. C. de magiſtratis conuenie. ℭ Tamen dicit, quòd eſt dare remedium, vt iudex non teneatur parti ad intereſſe, etiam ſi receperit fideiuſſorem minus idoneum, putà, ꝙ faciat, ꝙ approbetur fideiuſſor ꝓ idoneo, & ſufficiẽti anteaquã ipſum pro ſufficienti acceptet, & tali caſu in nullo teneatur, ſed tenetur ille approbator. Ad quod dicit eſſe tex. notabil. in. l. cum oſtendimus. in fine. ff. de fideiuſſo. tuto. & facit tex. in. l. 1. §. ſciendum. ff. de magiſtris conueni. & tenet Ioan. de Plate. in. l. 1. C. de diſcuſſori. libr. 10. numer. 4. & Barto. in. l. 1. C. de periculo nomina. li. 11. & tenet Fran. Luca. in trac. de fiſco. n. 63. tomo 6. tract. foli. 8. & hãc partẽ firmat Alex. in. l. ſi verò. §. q ꝓ rei qualitate. ff. qui ſatiſdare cogãtur. 2. col. & Ang. ĩ tracta. malefi. ĩ parte. pro qbus Antonius fideiuſſit. pẽ. col. in. 1. verſ. Et ad intellectũ. d. l. cùm oſtendimus. §. fi. vi. Ioã. And. in reg. q tacet. de regul. iur. in. 6. & Cy. in. l. inuitus. C. de procurato. & Abb. & doct. in. c. nonne. de præſumptio. & per alios doctores relatos per Hippol. de Marſi. vbi ſupra. quẽ vide. Cuius operã in mente habeas, licet parum ex bonis fortunæ habuit, ſicut omnes literati habemus. & vide latiſsimè per Pari. de Puteo. in dict. tract. ſyndica. in parte, ſi iudex maleficiorum. folio. 121.

po y en forma đ uida, mãdamos que el peſquiſidor le otorgue la appellacion, y el condẽnado ſea tenido đ poner y põga en đpoſito antes q̃ le ſea otorgada la appellació, lo q̃ mõtare la condenació en poder de perſona fiable[c] q̃ el juez de re-

SVMMARIVM.

1 *Electio depoſitarij pertinet ad iudicem, & ille intelligitur locus legitimus, vel tutus, vel depoſitarius ſufficiens, qui iudici videtur cógruus.*

2 *Depoſitum factum apud eum, de quo omnes diligentes communiter confidebant, licet fiat ſine iudicis authoritate, valet.*

3 *Iudex poteſt ſeipſum eligere in depoſitarium, & poteſt eſſe fideiuſſor partis.*

4 *An quis cogatur eſſe ſequeſter.*

5 *Si ſequeſter reſtituitur mãdato iudicis, ſtatim eſt liberatus.*

6 *Si ſequeſtrum fiat penes perſonã eccleſiaſticam iudex ſecularis poteſt præcipere, quòd illud reſtituat.*

Nombra-

d Nombrare. d Idem probat text. & ibi Bar. in. l. ſi ſolutur⁹,
1 ff. de ſolutio. vbi electio † depoſitarij pertinet ad iudicem. Et ſic quando dubitatur de depoſitario vel de loco tuto, iudex eligit ad petitionem partis, vel offerentis, & ille intelligitur locus legitimus, vel tutus, vel depoſitarius ſufficiens, qui iudici videtur congruus, & etiam debet poni in tali perſona, & in tali loco, quòd creditori ſit facilis perſecutio. vt notat Bal. in. l. acceptam. C. de vſu. 1. col. nu. 2. quod dicit ibi eſſe verum in depoſito iudiciali. Sed in extraiudiciali deponens eligit locum, vel perſonam, prout ſibi placet: quia de eo, quod deponitur, non eſt controuerſia. vt dicit notari in. l. ita autem. in princip. ff. de admi. tuto. & in. l. debitor. ff. de nego. geſtis. ℭ Adde ta-
2 men, ꝙ ſi depoſitum fiat † apud eum, de quo oẽs diligentes communiter confidebant, licet fiat ſine iudicis authoritate, valet quia videtur id eſſe. vt additionator Bald. in. d. l. acceptã. in. 2. additione. allegando Bar. & alia iura in. d. l. ſi ſoluturus.
3 ℭ Et ibi quoque tenet, ꝙ iudex poteſt ſeipſum † eligere in depoſitarium, allegando Fulgo. in. l. fideiuſſor. §. fi. ff. qui ſatiſdare cogã. de quo vid. ibi Iaſ. nu. 2. vbi Iaſ. dicit, ꝙ pro iſta parte eſt gl. ordinaria in. l. ſenatuſconſulto. §. fi. in glo. fi. in verſi. deponatur. ff. de offi. præſi. quod poteſt fieri vel penes iudicem, vel penes alium. & ita tenet Bal. Roma. & Alex. in. d. §. fi. qui incipit, ſatiſdatum. & facit tex. in dict. l. acceptam. ℭ Et facit quoq;, quòd iudex poteſt eſſe fideiuſſor partis, vt dixi ſuprà. in. capitu. 3. in gloſſ. *Apregonar*. in fi. ℭ Sed
4 dic, quòd nemo † cogitur eſſe ſequeſter cum ſuo damno, vt tenet Bald. in dict. l. ſi fideiuſſor in. 2. lectura. numero. 2. per text. in. l. fina. C. de bonis autho. iudi. poſsi. ibi, non concedentur. & idem tenet Bartol. in. l. Iulianus. C. de agricol. & cenſitis. libro decimo. & Angel. & Alexand. in dicto. §. ſi ſatiſdatum. numero. 10. & Iaſ. ibi. numero. 3. ℭ Quia ſequeſter obligatur ex quaſi contractu, vnde tenetur actione in præſcriptis verbis. vt in. l. ſi oleum. in principio. ff. de dolo. & ibi Bartol. ſed nemo inuitus cogitur contrahere, vel quaſi contrahere, vt in. l. nec emere. C. de iure delibe. Poſtquam autem voluntariè accepit, non poteſt propria authoritate relaxare, niſi ex iuſta cauſa. ſecundum Iaſ. ibi in. dicto. §. ſi ſatiſdatum. numero. 4. & Bald. in rubric. C. quòd cum eo.
5 ℭ Tamen ſi ſequeſter mandato † iudicis reſtituitur, ſtatim eſt liberatus, ſecundum Iaſ. vbi ſupra per text. notabil. in. l. fina. §. penult. verſicul. per ſuam interlocutoriam. C. de bonis authori. iudi. poſſid. Qui text. eſt notabi. ad aliud, quòd ſi ſe-
6 queſtrum † fiat penes perſonam eccleſiaſticam, quòd iudex ſecularis poteſt præcipere, quòd illud reſtituat. & vid. Bald. in dict. l. acceptã. 1. col. vbi tenet, quòd talis clericus depoſitarius poteſt cogi ad reſtitutionem depoſiti officio iudicis ſecularis, ſed non proceditur contra eum per modũ iudicij, ſed executiuè ſecũdùm Iaſ. vbi ſupra. qđ nota.

ſidencia nombrare[d] para que ſi fuere confirmada por los del nueſtro conſejo la ſentencia ſe pague la condẽnació del tal depoſito cõ las coſtas. Y eſto fecho ſea oydo el cõdẽnado en el nrõ conſejo preſentando ſe con el proceſſo en tiẽpo y đ otra guiſa no ſea oydo.

a Ropa, o poſada.[a] Idẽ tenet text. in cap. 8. in fin. in capitib⁹ correctorũ. & ibi latè dixi in gl. *Saluo por ſus dineros*.

b Salario. b Simil. text. & ibi dixi in capitulo primo. in capitibus correctorum in gl. *Mas ſalario*. vbi latè de iſtis ſalariijs.

Iudicũ ſyndicatus. Caput. 11.

OTroſi, que ſepa ſi el aſsiſtente, o gouernador, o corregidor, o ſus alcaldes y ſus officiales han lleuado ropa, o poſada,[a] ſin la pagar, y ſi hã lleuado otro ſalario de alcaldias mayores y ordinarias y alguazilazgos, o merindades, o mayordomias, o almotacenias de mas đ ſu ſalario[b], o por otra razon alguna, y ſi lo ouiere lleuado lo faga reſtituyr a quien hallare que perteneſce.

 Mandado.

a Manda- ~~Iudicũ ſyndicatus.~~

Caput.12.

do.a Vt in.c.6. in capitibus correcto rum. & ibi dixi de iſta viſitatione terminorũ.

Otroſi que ſe pa ſi ſe hã viſitado los terminos por el corregidor, y executãdo las ſentẽcias ſegũ le fue mãdado.a Y anſi miſmo ſe informe como y de q̃ manera el dicho corregidor y ſus officiales hã guardado y fecho guardar todo lo q̃ les fue mandado enlos capitulos del memorial, q̃ ſe da a los corregidores. Y la informaciõ de todo eſto la traya, o la embie al nueſtro conſejo.

a Doblados.a Vid. tex. in capitibus correcto.& quę ibi dixi in glo. *ni lleuara*. & in gloſſ. *ni conſentira*. & in gl. *Fueren pueſtos*. text. in capitul. ſeptimo. quæ & ibi dixi.

Iudicum ſyndicatus.

Caput. 13.

Otroſi que el ni ſus officiales no lleuẽ derechos doblados a ſaluo como los lleuan los ordinarios no hauiendo corregidor.

a Dierẽ.a Similis text.& ibi latè dixi in.c.9. in capitibus correctorum. vbi vide in glo. *aſſeſſorias*. & in gloſſ. *Por comiſsion*. & in gloſ. *De la ley*.

Iudicũ ſyndicatus.

Caput. 14.

Otroſi q̃ no lleuen ni cõſiẽtã lleuar a ſus officiales acceſſorias, ni viſtas de proceſſos por las ſentencias que ſe dieren.a Y q̃ eſto aya lugar aſsi miſmo aunque los tales juezes de reſidencia conozcan por comiſsion nueſtra.

Iudicũ ſyndicatus.

Caput.15.

Pagado.a Similis text.in capitul.10.in capitibus correctorum. vbi de tota iſta materia iſtius capituli ſcripſi.

Otroſi que no lleuen ni conſientan lleuar a ſus officiales derechos de execuciõ por ningũ contracto, ni obligacion, ni ſentencia de q̃ le pidieren execuciõ faſta q̃ el dueño dela deuda ſea pagado a, o contento, o las partes ſe concertaren y no lleue mas de vn derecho ſegun lo quieren y diſponen las leyes.

a Iuzgada.a Similis tex.& ibi dixi in.c.11.in capitibus correctorum. Sed iam iſtæ ſeptenæ ſunt cameræ regis, & non iudicum, nec algazelorum, nec merinorũ. vt in cap.12.in dictis capitibus correctorũ. & ibi dixi.

S V M M A R I V M.

1 *Iudex an poteſt condemnare inquiſitũ ad reſtitutionem dãnũ paſſo ſine eo, quòd pars petat.*

b Pagada.b Facit tex.in.l.2.titu.13.lib.4. for.ll. ¶Sed circa hoc põt dubitari de quæſt. quæ occurrit quotidiè, qñ iudex procedit ex officio ſuo cõtra furẽ propter res furatas, ſi iudex † põt condẽnare inquiſitũ ad reſti- 1
tutionẽ dãnũ paſſo ſine eo, ꝙ pars petat. Quod videtur per tex.in.l.1.ff.de concuſsio.ibi ablatũ eius, & omni tẽpore præſes prouinciæ iubet, & delictũ coërcet.& in.l.pẽ.ff.de calũnia.ibi, reſtitui iubeat: & pœnã irroget. & in lege ſi quis ſeruũ.C.ad.l.Faui.de plagia.ibi, ſoluta pœna reſtitui faciet.& tenet Bal.in.l.1.C. de appella. & dicit, ꝙ fur in eadẽ ſententia mittitur ad furcã, & condẽnatur ad reſtitutionẽ male ablatorũ, & dicit ſe

cit ſe ponere vnũ nouum ibi, ꝙ vi ponitur pœna mortis, poteſt cumulari ciuilis, & criminalis. De quibus omnibus vide per Felin.in.c. cum oporteat.de accuſ.pẽ.col.vſq; ad finẽ.addeũdo Ang. in.l.ſi vacantia.C.de bonis vacan.lib.10.in fine, vbi arguẽdo ꝓ & cõtra cõcludit, ꝙ iudex poteſt condẽnare inquiſitus ad reſtitutionẽ damnum paſſo, pro quo vi.Bar. in. l. defuncto. in fi.ff.de publ.iudi.& in.l.pẽ.ff. de calũnia.Bar. & Bal.ĩ.l.2.C. de edẽdo.ad finẽ.dicẽs, ꝙ ſi ex ꝓceſſu inquiſitionis ꝓbatur dãnũ, vel intereſſe partis, qui non interfuit proceſſui, & qs cõfitetur ſuper eadẽ inquiſitione, põt cõdemnari ſuper intereſſe partis ſine alio ꝓceſſu. allegat Innoc. in ca.cũ oporteat. de accuſatio. latè & eleganter idẽ Bal. in repeti.l. cunctos populos.C.đ ſumma tri. & fid.catho.verſi. incidẽter iuxta hoc quæro. vbi hoc limitat, & dicit hoc eſſe verũ, dummodo delictum cõſtet ex confeſsione inquiſiti, quia tũc condẽnatur ad reſtitutionẽ ablatorũ: ſecus ſi delicto cõſtet ex cõtumacia, vel per teſtes, per rationes, de quibus ibi per eũ. Ex quibus eſt confirmata opi.Inno.in.d.c. cũ oporteat. de quo per doctorem del Caſtill.in.l. 48.in legibus de Toro.in glo. *a reſtituyr*.3.&.4.col.vſq; in fine de qua materia vltra eũ vide Parid.de Puteo.in tracta.ſyndi.in parte, ſequitur modo alia quæſt.fol.82.vbi latè.& Alex.in additi.ad Bart. in.l.interdum.§.qui furẽ.ff. de furtis. & deciſio. Toloſa.22.in ordine.& per Angel.in.l.1.ff.de publi.iudicijs.*Et tenet Peregr.in part.inquiſitio. q.2.in gl.detegenda & Silua.nuptial.fol.96. allegans Bal.in.l.qui crimen.col.pen.C.qui accuſa. non po.& alia iura.*

Iudicũ ſyndicatus.

Caput.16.

Otroſi que no lleuẽ ſetenas đ ningũ furto ſinque primero ſeã condenadas por ſentencia paſſada en coſa juzgada a y la parte q̃ recibiere el hurto ſea primeramente cõtenta y pagada b đl hurto.

Iudicum ſyndicatus.

Caput.16.finis.

a Corregidores.a Vt in cap.11.in capitibus correctorum & ibi dixi.

S V M M A R I V M.

1 *Gabellæ debent diuidi inter diuites & pauperes ſecundũ facultatem, & tractus, & nõ ſecũdum munus perſonarũ. Et ſi perperam æſtimãtur, reſtituitr quis, probãdo verã æſtimationẽ.*

2 *Gabellæ anteaquam exigantur à vicinis debet eis fieri notificatio, vt præparent ſe ad ſolutionem.*

3 *Æſtimatores gabellarum tenentur ad id, in quo malè æſtimant.*

Iudicum ſyndicatus.

Caput. XVII.

Otroſi que no lleuen ni executen penas algunas de las que diſponẽ las leyes ſin q̃ primeramente las partes ſean oydas y vencidas y ſentenciadas como ſe contiene en el memorial de los corregidores.

a Demandar.a Similis ex tex.ad literam in.c.1.4. in capitibus correctorũ. ¶Et vltra ibi dicta dic, ꝙ qñ ciuitas accipit iſtas gabellas, hoc eſt. *Se encabeçona*, de-
1 bent diuidi, & exigi † inter diuites & pauperes ſecũdũ facultates, & tractus, & nõ ſecũdum munus perſonarũ. vt eſt gl.in.l.1.C. de apochis publi.lib.10.in parte in opes. cuius cõtrariũ aliquãdo aſſolet fieri, & malè. nam pluries diuites releuãtur, & pauperes grauãtur. & ſuper hoc prouidet dict.l. debet enim ęqualiter fieri diſtributio æſtimi collectarũ, & gabellarũ. de quo per Bar. & latius per Plat.ibi, quia potentiores conſueuerunt minores opprimere. vt in.l.1.C.ne lice. poten.& in.l.1.C.de cenſi.lib.11.ideo rectores prouidere debẽt, ne fiãt eis oppreſsiones. vt in.l.illicitas.§.ne potẽtiores.ff.de offi.præſi.vi. text.& ibi latè dixi in.c.6.correctorum. in gl. *Los pobres*. ¶In tãtũ, ꝙ ille cuius bona ſunt perperã æſtimata, poterit infra annũ reſtitui, probãdo verã æſtimatio-

mationem,quæ erat tempore æſtimationis,non
quæ fuiſſet ante,cum pretia rerum varientur. vt
in.l.3.C.de reſcin.vendi.poſt annum. verum nō
reſtituitur,niſi ſit minor,vel abſens.vt tenet Ioã
nes de Pla.in.l.ſuſceptores.la.2.C. de ſuſcepto.
& arca.libro.10.
¶Et adde,ꝙ an-
tea quàm iſtæ
gabellæ exigan
2 tur† àvicinis qñ
ſunt cōuenti cũ
arrendatoribus,
&publicanis,vł
qñ ſunt taxati à
ciuitate, debet
eis fieri notifica
tio,vt ſe præpa-
rent ad ſolutio-
nē dictarum ga-
bellarũ,& tribu
torũ faciēdam,
aliàs exactores
puniētur. vt eſt
tex.iuncta.glo.
in parte,quot an
nis.in.l.præcipi
mus.C.de cano.
largi.tit.li.10.&
ibi Ioã. de Plat.
¶Itē dic ,ꝙ iſti
taxatores bono
rum & patrimo
3 niorũ†, & alio-
rũ remanēt obli
gati,& tenentur
ad id,in quo ma
lè æſtimãt, ſiue
eſtiment pro ga
bellis, & colle-
ctis publicis im
ponendis,q etiã
vocãtur per æ-
quatores,ſiue ad
priuatum cōmo
dum. vt eſt tex.
& ibi Ioã. đ Pla
te.in.l.1.C.de di
ſcuſſo.mi. Et &
ſic patet,quòd ſi
pauperes grauãt
in talib⁹ æſtima
tionib⁹, pñt age
re cōtra æſtima
tores. qđ nota.

Iudicũ ſyndicatus.
Caput.18.

Otroſi, que guardē y fagã guardar a ſus officiales las leyes de nr̄o quaderno đ las alcaualas q̄ dã ordē enel demãdar[a] proceder, y executar,y lleuar de los derechos en los pleytos de las alcaualas, de manera q̄ los labradores y officiales y gente del pueblo no ſean fatigados contra el tenor y forma de las leyes del quaderno.

Iudicũ ſyndicatus.
Caput.19.

Otroſi mandamos q̄ el dicho juez tome las cuentas de las penas al eſcriuano del concejo preſente el corregidor[a]. Y delante el eſcriuano que fuere diputado, para eſcreuir las dichas penas. Y ſe informe ſi ha cobrado el dicho eſcriuano de cōcejo todas las penas en que el corregidor y ſus officiales hã cōdēnado. Y ſi el dicho eſcriuano, que para ello fuere diputado ha aſſentado en ſu libro todas las cōdēnaciōes y las ha notificado al dicho eſcriuano de cōcejo en el termino q̄ deuia, o ſi el dicho corregidor ha condēnado algunas penas ante otro eſcriuano,y no ante aq̄l como le eſta mãdado[b], o ſi a culpa, y cargo de algũo dellos ſe ha perdido y dexado de executar algo đlas dichas penas,y tēga cargo delas cobrar[c] aſsi a-

S V M M A R I V M.

1 *Rationes ſyndicorum, & aliorum adminiſtra*
torum publicorum, redduntur in publico, &
generali conſilio.

a **Corregidor.** [a] Quia redditio ratio
nis receptorũ, & da-
torum à publico adminiſtratore, debet fieri in
aperto,& non in ſecreto. Et ideo in pluribus lo-
1 cis rationes† ſyndicorum,& aliorum adminiſtra
torum publicorum redduntur in publico, & ge-
nerali concilio.vt tenet Ioan.de Plate.in.l. ſecu-
ritatis.C.de ſuſceptori.& arca.libr.10. & ideo in
multis ciuitatibus,& villis, dum hæc cōputatio
redditum ciuitatis,vel fiſci redditur,tãgitur cym
balum,vt omnes ipſius populi,ſi volũt, veniant
ad dictam rationem videndam.

b **Mandado.** [b] Circa hoc vi.tex.in ca.
45.in capitib⁹ corrector.
& ibi dixi.

S V M M A R I V M.

1 *Iudex,qui liberat captũ à carcere, ſine eo quòd*
ſoluat condemnationem,tenetur,ſi condemna
tus non eſt ſoluendo.
2 *Fiſco cōpetit duplex remediũ pro debito fiſcali.*
3 *Iudex extrahens captum à carcere ante ſenten*
tiam non tenetur, ſi fideiuſſoribus relaxauit:
quia in pœnis habet fiſcus ius poſt ſententiam.

c **Cobrar.** [c] Scilicet ex condemnatis, ſi
1 ſoluendo ſunt†, aliàs recupe-
ret ab ipſo iudice,qui captum liberauit à carcere
ſine ſolutione pœnæ.text.in.l.1. C. de magiſtris
conuenien.& in.l.aduerſus.C.eo.& iudici incũ-
bit probare eſſe ſoluendo.tenet Saly.in.l.magi-
ſtratibus.C.eod. tit. quia pœnæ maleficiorũ di-
cuntur fiſcalia,& bona vacantia, & turpia lucra.
vt per Bald.in.c.primo.vltima columna.in titu.
quæ ſint regalia in verſi.feudo. ¶ Et pro tali de-
2 bito fiſcali competit fiſco † duplex remedium,
ſcilicet excuſsio perſonalis, & realis, & poteſt
vti ſucceſsiuè quo vult vt tenet Ioann. de Plate.
in leg.nemo carcerē.C.de exacto.tribu. libr.de-
cimo.columna.4.numer.16.verſi. tertiò collige.
¶Et ſi iudex extraxit â carcere condemnatum,
ſolutione pœnæ nō facta,quia ſibi cōpetebat di-
cta excuſsio perſonalis,& realis, ſoluat fiſco de
3 ſuo argu.in.d.l.prima.Secus ſi iudex extraxit† â
carcere ante ſententiam,quia tunc non tenetur,
ſi fideiuſſoribus relaxauit: quia in pœnis fiſcus
habet ius poſt ſententiam, nō
ante.vt Bal.in.l.
fi. quarta. colu.
C.de fructi. & li
tis expē.per au-
then.bona dãna
torum. C. de bo
nis damna. ple-
nius per Alexã.
in.l.reſcriptum.
ff.de pactis. nu-
mero octauo.&
ibi glo.vbi alle-
gat Bar.ĩ.l. poſt
contractum. ff.
de donatio. vbi
tenet,ꝙ ante ſen
tentiam non ha
bet fiſcus bona
hypothecata,q
ante dictam ſen
tentiam nullum
ius habet. vt in.
l.iudiciorum. ff.
de actio. & obli
ga.& in.l.ei⁹ qui
delatorem . in
principio. ff. de
iur. fiſci. & in.l.
ſi qua pœna. ff.
verbo.ſignifica.
ſed poſt ſenten-
tiã ſic: quia cùm
per ſententiam
quaſi contraha-
tur. vt in.l.3.§.
idem ſcribit. ff.
de præt. & pari
ratione per qua
ſi contractũ, fi-
ſc⁹ habet hypo-
thecam. vt in.l.
aufertur.§.fiſc⁹.
ff. de iure fiſci.
Quæ opinio eſt
verior ſecũdùm
Alexand.vbi ſu
prà tenet An-
gel. in.l. ſi quis
poſt hac. C. de
bonis præſcrip.
in fine.teneat,ꝙ
à tempore litis
conteſtatæ bona intelliguntur confiſcata fiſco:
quia ſua ratio non obſtat. Nam licet per litem
conteſtatam quaſi contrahatur, eſt verum quan
tum ad hoc,vt quis ſit aſtrictus inſtantiæ,nō au-
tem pœnæ, in qua quis condemnandus eſt per
ſententiam.vt declarat Bart.in.d.§.idem ſcribit.
ſecundùm Alexand.in dict.l.reſcriptum.quem
vide.& ſimilis gloſſ.in dicta.l. aufertur.§. fiſcus.
ff.de iur.fiſci.& in.l.in ſumma eius.tit.& Guido
pap.ſingul.505.& Ioann.de Plate.in.l. vnica.C.
de pœnis fiſcali.libro.10.numero ſecundo.& ibi
Luc.de Pen.& Franciſc.Lucanus in tracta.de fi-
ſco.in prima parte.numero.74.tomo ſexto. tra
cta.folio.8.

S V M M A R I V M.

1 *In rationibus debent officiales ſcribere quan-*
tum ſit acceptum, & quantum ſit & eroga-
tum.
2 *Officiales ſyndicantur de ſubtractis ex pecu-*
nia publica.
3 *Bona dicuntur in fiſcum incorporota per ap-*
prehenſionem, vel deſcriptionem in libro.
4 *Receptores non poſſunt pecuniam publicam in*
ſuos vſus conuertere, vel mutuò accipere.

d **Cuenta y razon.** [d] Officiales
iſti, ad cuius
1 officium ſpectat publicas deſcribere † rationes,
debent ſcribere quantum ſit acceptum à colle-
ctoribus,quantum verum ſit pro anno & ſala-
rijs militantium erogatum, & alia de quibus per
Ioan.de Plat.in.l.nullus.C. de tabula. & ſcribis.
lib.10. ¶ Et iſti officiales ſyndicantur de ſubtra-
2 ctis† ex pecunia publica,ſi ea quoquomodo in-
tercipiant,vel alio metallo contaminent,vel ra-
dant,vel ſi in libris, ſeu in tabulis publicis dele-
uerint,vel minorem pecuniã ſcripſerint, quam
perceperint.vt in.l.1.&.4.ff.ad.l.Iulia.pecula.&
in.l.qui tabulam.vt tenet Pari.de Puteo.in tra-
cta.ſyndi.in parte ſyndicantur etiam officiales.
fol.34. vbi vide de pœna impoſita contra ſupra
facientes.¶Et ibi quoq; in nume.3. dicit, ꝙ hæ-
3 †pœnæ,ſeu bona dicuntur in fiſcum incorpora-
tæ per apprehenſionem,vel deſcriptionem in li
bro.vt in.l.ſi quando.& in.l.fin.C. de bonis va-
can.libro.decimo.& in.l.facultas.C.de iure fiſci.
eod.lib.vbi Bar.tenet, ꝙ per depictionem armo
rum etiam fit incorporatio.& gloſſa.in.l. pacta
conuenta.in fine.ff.de contrahen.emptio.& di-
cit, quòd quando eſt ſcripta in libro procura-

toris

toris Cæſaris. ¶ Quinimo tenet Par. de Put. vbi ſuprà, ꝙ re-
4 ceptores † non poſsũt pecuniã publicã in ſuos vſus cõuertere, vel mutuò accipere, nec in aliã vtilitatẽ trãsferre. & Plate. in. l. minimè. C. de ſuſceptori. & arch. libr. 10. nec eius officiales poſſunt talem pecuniam in vſus ſuos cõuertere, nec cum ea negotiare. vt dict. Ioã. de Pla. in. l. comperim⁹. C. de nauicula. lib. 11. in fine. & Philippus Dec. conſili. 6. & Bonifa. de Vitali. in tracta. maleficiorũ, in parte, de reſiduis. & Ange. de Areti. in. §. ſunt præterea. Inſtit. de public. iudi. vbi tenet, quòd ſi aliquis habet aliquam adminiſtrationem publicam, & ex ea aliquid in ſuum vſum conuertit, incidit in pœnã tertiæ partis. vt poſui in capitu. 45. in capitulo. prętorum ſupra in gloſſa. *Ni tomar.* & ibi vide. ¶ Quibus adde, quòd adminiſtratores, qui non reddiderũt domino plenè rationes, & non perfectè omnia, quæ ex publicò acceperunt, in libro ſcripſerunt, appellantur prædones, & condemnantur in quadruplum. text. in. l. excellentia. C. de erogatio. milit. libro. 12. & Paris de Puteo. in tract. ſyndica. in parte officialis finito officio. fol. 224. quaſi in fine.

quellas como las q̃ cõdẽnare el tp̃o q̃ alli eſtuuiere, y las embie cõ qen ẽbia re la reſidẽcia y embie la cuẽta[d] y razõ de todo ello a los del nueſtro conſejo para que ſe faga cargo dellas al nueſtro limoſnero, y la dicha cuenta venga firmada de los dichos dos eſcriuanos, y del corregidor, ſi alli eſtuuiere. Y ſepa ſi enel cõdenar, y el eſcreuir y recebir de las dichas penas ſe ha guardado en todo lo que ſe mãda guardar por el memorial[e] de los dichos corregidores.

Iudicũ ſyndicatus. Caput. 20.

OTroſi, mandamos que luego[a] acabados los dias de la reſidẽcia embie la

e **Memorial.** e Vt in capit. 45. in capitibus correctorum.

SVMMARIVM.

1 *Mox, illicò, ſtatim, quando dicatur.*

2 *Legatione finita, an ſtatim amittatur priuilegium.*

3 *Quouſq; quis non poteſt recuperare poſſeßionẽ dicitur quis recuperare incontinenti.*

a **LVego.** a Quando in iſto tex. dicatur ſtatim, mox,
1 illicõ. † Bart. in. l. prima. §. qui præſens. ff. de verb. obli. tract. & ibi per Imol. latius. Adde tu dictis eorũ ea, quæ pulchrè notat Bar. & alios in. l. fructos. ff. ſolut. matri. & per Bald. in. l. Gallus. §. ille caſus. ff. de libe. & poſthu. vbi dicit, ꝙ varijs modis accipi poſſunt dictæ dictiones, & aliquando denotant longum interuallum. vt in ca. ſi quolibet. 20. q. 2. & in capi. ſi puella. & eſt bonus tex. in. l. ſed ſi ſub conditione. §. ſi ſeruus. ff. de hęredi. inſti. vbi dictio, mox, triennium importat. vt notatur plenè per gloſſ. in capit. quia propter. de ele. ad finem. ¶ Tamen in dubio. ſecundùm Bald. importat idem, quod incontinenti, & ſic modicum interuallum. allegat notata per gloſſ. in authentica de inceſtis nuptijs. in principio. in gloſſ. quæ incipit, ſed nunquid, & idem ſentit glo. in dicto capitu. quia propter. Quam etiam ad hoc allegat Ioan. de Imo. in. l. diuortio. in princi. in. 8. colum. ff. ſolu. mat. ¶ Sed hoc modum interuallum interpretabitur arbitrio iudicis. ſecũdum Alexan. in. d. l. 1. §. qui præſens. numero. 9. per glo. quam dicit eſſe notabil. in ca. quam ſit. de electio. in. 6. verſi. quàm citius, & in. c. an ſit de appella. plura enim de prędictis dictionibus ponit Specula. in tit. de diſputa. & allega. §. poſt hoc. verſi. Item clauſula. Sed iſta opin. Alexand. antea fuit Abbat. licet de eo Alexan. mentionem non faciat in. c. potuit. de locato. numero duodecimo. per tex. & glo. in. l. ſi ita quis. §. ſi iactura. ff. de verbo. oblig. vbi tex. dicit ſtatim & ibi dicitur, ꝙ communiter iudicis arbitrio relinquitur, & ille text. eſt optimus in materia. & ibi Barto. ſecundũ Abb. vbi ſuprà. ¶ Et ſic in iſto caſu, licèt iſte text. dicat, ſtatim, hoc relinquitur arbitrio iudicis: & quia quando facit moram in mittendo reſidentiam ad conſilium, ſæpe video, ꝙ ſenatores ad petitionẽ iudicis, qui fuit ſyndicatus, decernut ſuam prouiſsionem, iubendo dictam reſidentiam mitti ſub pœna in dicta iuſsione contenta, quod ſatis colligitur ex verbis Bar. in. d. §. qui præſens. in fine. in quantum dicit, ꝙ dictiones ſupra dictæ, non excludunt tẽpus cõueniẽs arbitrio iudicis. ¶ Quia, vt dicit ibi Franciſ. de Are. fin. colú. quia ſi aliter eſſet, videretur, ꝙ lex obligaret ad impoſsibile, pro quo dicit ꝙ eſt text. in. l. cùm res. §. itaq;. ff. de lega. 1. iuncta. l. ſi conſtante. §. ſi verò. ff. ſolut. matri. vbi in dicto. §. itaq;. dicitur, quòd ſi hæres amiſsit rem legatam culpa ſua, ſtatim cõdemnatus eſt ad æſtimationem, & tamen iſta verba nõ excludunt, quin detur tempus conueniens ad quærendum ſeruum, qui eſt in fuga. vt in. d. §. ſi verò. & ita dicit, ꝙ intelligitur. Barto. in. d. l. cùm res. §. primo. verſus finem commenti. ¶ Secundò dicit, ꝙ bene facit tex. in. l. ſi cui. §. tandiu. ff. ex quibus cauſi. maio. vbi dicitur, ꝙ finita lega-
2 tionẽ †, ſtatim amittitur priuilegium legationis, & tamen ſecundum glo. ibi, qui allegat bona iura, illa dictio, ſtatim temperatur, vt habeat priuilegium, etiam eo tempore, quo colligit ſarcinulas. ¶ Quoq; facit, quod tenet Angel. in diſputatione ſua, incipiente, renouata guerra. ſequendo Bar. in. 3. §. cũ igitur. ff. de vi & vi arma. vbi dicit,
3 ꝙ quouſq; quis † non poteſt recuperare poſſeſſionem, dicitur quis poſſe recuperare in continẽti: quia tempus, quo non potuit, non imputatur ſibi, quod debes intelligere ex mente Bartoli, quando poſtquam aliquis fuit expulſus, incõtinenti cœpit præparare ſe. Sed præparatio vt poſsit recuperare poſſeſsionem, non potuit fieri in paucos dies, propter qualitatem aduerſarij, & rei recuperandæ, vnde totum illud tẽpus, quod eſt conſumptum in præparatione, etiam ſi tranſi uerint plures menſes, non facit, quin recuperatio dicatur facta in continenti. Et hoc credit veriſsimum dictus Franciſcus de Aretio. in dict. §. qui præſens tertia colum. ¶ Sed ſi ille, qui fuit electus, nullam fecit præparationem de præſenti, vel ſi aliquam fecit, certum erat, ꝙ inſpecto tẽpore præſenti nullam poterat facere talem præparationem, quæ eſſet ſufficiens, tũc ſi intelligis eum non perdidiſſe poſſeſsionem hoc caſu, ſed poſſe eam recuperare quandocunq; dabitur potẽtia, & ſic credo, ꝙ iſte text. ſit intelligendus, in quantũ dicit, *Luego que acabados los dias,* ſcilicet, ꝙ iudex faciat dictam præparationem ad dictam reſidentiam mittendam, & illico faciat tranſumptari, & ſic tranſumptata; quam primum poteſt mittat ad conſilium regale. ¶ Et aliquando dictæ dictiones ſignificantes celeritatem, operantur varios effectus. Nam primò ſignificant canonem latę ſentẽtiæ, ꝙ aliquis cenſeatur condemnatus ipſo iure, ſeu priuatus iure ſuo. ſuper quo eſt glo. in authẽtica de inceſtis nupt. §. & quod ſcribit Bar. in lege imperator. ff. de iure fiſci. Tu quoq; vi. eundem Bart. in leg. iubemus. §. ſanè. C. de ſacroſanct. eccleſ. Bald. in leg. in criminali. C. de iur. omn. iudi. pleniſsimè Antoni. de Butrio. in capitul. ſi diligenti. de foro competen.

¶ Et quid ſignificet verbum, ipſo facto, vel eo ipſo, vi. gloſſ. in Clementi. ne in agro. §. primo. de ſtatu. mona. Archi. in capit. eum qui. de præben. libro ſexto. in authentica habita. C. ne filius pro patre, & in leg. final. C. de ſacroſanctis. eccleſijs. ¶ Quoque quando dictæ dictiones ponuntur. in lege, efficitur iudicium ſummarium. gloſſa. in. l. momentaneè. C. vnde. vid. Bartol. in leg. penultima. C. depoſi. contra quam opinio. videtur tenere Bald. in lege. nec quicquam. §. de plano. ff. de offic. procõſ. & lega. dicens, quòd per iſta verba poteſt ſolum abbreuiari dilatio, ſicut dicimus in ſimili. in capitul. ſuper eo. de appella. ſed pro dicta cõcluſione eſt ſententia Barto. in lege prima. ff. iudi. ſol. & vi. Bal. in. l. ſecunda. C. vt lite penden. verſicul. protinus. vbi iſtę dictiones, quæ ſignificant idem, quod in continenti operantur, quòd ſi conſtat iudice de crimine commiſſo, in iudicio poſsit punire, & imponere pœnam ordinariam abſque oblatione libelli, & ordine iudiciorum. Sed iſtam doctrinam dicit Franciſcus de Aretio. in dicto. §. qui præſens. columna ſecunda. eſſe dubiam, per ea, quæ ibi dicit. quem vide.

peſquiſa[b] ſecreta cõ todo lo que acerca dello ante el paſſare con la relaciõ de la cuẽta y gaſtos de

b **La peſquiſa.** b Hic eſt text. pro opinione Baldi. Ex qua credo habuiſſe ortum in lege. obſeruare. §. proficiſci. ff. de officio proconſul. & legat. vbi tenet, quòd contra officialem procedi poteſt per inquiſitionem. Similis textus. & ibi dixi in capitulo quarto. ſupra eodem in gloſſa. *La peſquiſa.*

c **A ſu coſta.** c Non intelligas, ꝙ debet dictum proceſſum
reſidentiæ ſecretæ traſſumptari, vel exemplari
ſumptibus iudicis, ſed expenſis publicis, vel me
lius ex condemnationibus, & ex multis extra-
ordinarijs, quas
iudex applicat
dictæ exempla
tioni. Sed quòd
ſolùm ſic exem
plata debet mit
tere iudex ali-
quem nuntium
cum ea ſuis ſum
ptibus ad dictũ
conſilium, & ſic
vtitur, & practi-
catur.

los ꝓprios, y delas
penas dela camara
q̃ ouiere tomado a
ſu coſta c ſo pena q̃
pague las coſtas al
que fuere por la re
ſidencia.

Iudicũ ſyndicatus. Caput.21.

SVMMARIVM.

1 *Relationem ſolam ſententiarum debet iudex ſyndicatus ad conſilium mittere, & non relationem querelarum.*
2 *Per relationem ſentẽtiarum probatur quis ſtetiſſe in ſyndicatu, & probatur de officio bene vel malè geſto.*
3 *In ſententia eſt commendandus iudex, qui laudabiliter ſe habuit in officio.*

a
1 **SEntencias.** a Solam relationẽ † ſentẽ-
tiarum debet iudex ſyndicatus mit-
tere ad conſiliũ. vt hic, & nõ relatio-
nem querelarum, vt aliqui iudices faciũt, & ma
lè, imò malitioſè. Quia multi propter odium,
quod habent iudicibus, qui ſyndicantur, conuo
cant maria, & montes contra eos, & quotidie po
nũt falſa, non animo probandi, quia nõ poſſunt,
ſed ſolùm vt relatio querelarum conſilio regali
mittatur, vt dicti iudices apud dictos ſenatores
infamarentur. Et ideo ſit cautus, vt non mittat
relationem querelarum, ſed tantummodo rela-
tionem ſentẽtiarũ, vt iſte tex. dicit clarè. ¶ Quia
2 per relationem iſtarum ſententiarum, † proba-
tur iſtum officialẽ ſtetiſſe in dicto officio ad ſyn
dicatum, & probatur de officio bene vel malege
ſto. facit tex. in. l. per hãc. C. de num. actu. lib. 12.
vbi imperator Anaſtaſius prouidit, ꝙ in fine of-
ficij detur ſentẽtia abſolutoria, quæ ſentẽtia pro
bauit, & erit ſufficiẽs ad promotionẽ ad alia offi
cia, & vocatur litera ſyndicationis & facit lex fi-
nalis de profeſſ. & medi. in qua litera ſyndicatio
3 nis †, hi qui ſe in officio laudabiliter habuerunt,
ſunt publicè commedãdi. vt in. l. iuſtiſsimos. ff.
de offi. recto. ꝓ-
uinci. & pſalmo.
32. Rectos decet
collaudatio. & in
l. 1. đ ſtatu. & ima
gi. vbi dicit Bar.
de honore faciẽ-
do officiali in fi-
ne officij, nã ex
hac laude iudices
virtuoſi diſponũ
tur magis ad vir-
tutem. Et ecõtra
ſi malè geſſerint,
ſunt vituperan-
di. vt in. d. l. iuſtiſ
ſimos. ¶ Sed iſta commendatio, ſeu vituperatio
debet fieri in ſententia, quæ profertur in inquiſi
tione ſecreta. Secus ſi profertur ſuper petitione
publica. tenet Par. de Put. in tract. ſyndi. in parte
quomodo autẽ probabitur. fol. 37. in li. portatili.

OTroſi em
bie la rela
cion de las
ſentencias a q̃ diere
enla reſidencia pu
blica al nr̃o cõſejo
a ſu coſta, ſignada
y cerrada con la di
cha peſquiſa ſecre

SVMMARIVM.

1 *Acta ſyndicatus debent ſcribi à notarijs gratis.*

b **Derechos.** b Idem tenet Amode⁹ Iu
ſti. in tracta. ſyndi. in par
te coram nobis Quiriaco de Anchona. verſic. ad
uerte. nu. 219. tomo. 14. tract. folio. 187. vbi tenet,
1 ꝙ acta † in ſyndicatu, de iure communi debent
ſcribi à notarijs ſyndicorum gratis, & ſine expẽ-
ſa. vt dicit notare tex. §. neceſsitatem. in authen.
iudices ſine quoquo ſuffra. colla. 2. *Et eſt in. l. 6.
in fin. tit. 22. par. 3. & ibi Grego. Lopez in glo. *dan
cuenta*. * ¶ Sed ego intelligo hoc, & ſic video pra
cticari in inquiſitione ſecreta originali, quæ fit
contra iudicem, & ſuos officiales, quia iſta gratis
fit. Secus eſt in exemplatione iſtius inquiſitiõis,
quia quando exemplatur, vt ad conſilium regis
mittatur. vt in. c. ſupra proximo, tunc non exem
platur gratis, nec expenſis tabellionis, nec iudi-
cis, ſed ex multis extraordinarijs, quas iudex im
ponit delinquentibus exemplatione iſtius reſi-
dentiæ ſecretæ, & ex iſtis ſoluitur tabellioni, vt
quotidiè fit, & per dictos ſenatores permittitur,
nunquam vidi contrarium iubere. Et pręter hoc
tex. noſter ſeruatur, vt in eo continetur.

c **Pagar.** c Vt in aranzel regio cauetur.

SVMMARIVM.

1 *Appellans, tenetur appellationem proſequi, & cum proceſſu ſe præſentare coram appellationis iudice in termino, aliàs ſententia remanet firma.*
2 *Appellans à ſyndicatu, poteſt ſe præſentare coram conſilio regali.*
3 *Appellans, ſi eſt pauper, & non poteſt appellationem proſequi, an ſententia tranſeat in rem iudicatam, & quid in cauſis criminalibus.*

d **Se preſente** d Vt in. l. 2. tit. 16. lib.
3. in ordin. regali. vbi
1 cauetur, ꝙ appellans †, tenetur appellationẽ pro
ſequi, & cũ proceſſu præſentare coram appella
tionis iudice in termino, ſibi per iudicem à quo
aſsignato. Si verò terminus non ſit per iudicem
aſsignatus appellans ſuam appellationẽ vſq; ad
quadraginta dies proſequi tenetur, ſi rex vltra
portus fuerit, & vſque ad quindecim dies, ſi rex
intra portus ſteterit, & ſi fuerit rex in villa, vſq;
ad triduum. Et in dictis terminis pars, quæ ap-
pellationem proſequitur, cum toto proceſſu ſe
debet coram appellationis iudice præſentare, &
niſi fecerit, nõ audiatur ad proſequendam appel
lationem, & ſententia manet firma, nec poteſt
appellans, nec eius procurator excuſari prætex
tu inopiæ, vel ꝙ dominus litis procuratori pecu
nias non dedit ad ſoluendum, proceſſum. ¶ Si ta
men procurator probauerit paupertatem domi
ni, & quòd non eſt ſoluendo, proceſſum, ſenten
tia non tranſit in rem iudicatam, & poteſt appel
lationem proſequi, & in hoc caſu compellitur ta
bellio proceſſum ſine pecunijs dare, & quoque
ſententia non tranſit in rem iudicatam, ſi appel-
lans aliud legitimum oſtendat impeditum. vt in
dic. l. regia cauetur. ¶ Tamen nota, ꝙ licet in ca-
ſu reſidentiæ appellatio debeat interponi ad re-
2 gem. vt in. c. 10. ſupra eodem ſatisfacit † appellãs
ſe præſentando coram conſilio regis. vt in. l. præ
cipimus. §. hinc ſaluberrimè. C. de appella. gloſ.
& docto. in. l. à proconſulibus. C. eod. concordat
tex. in. c. cum ſit Romana &. c. ſæpe. eod. titu. de
appella. ¶ Et in quãtũ. d. l. ordinamenti tenet, ꝙ
ſi appellans eſt pauper, & propter paupertatem
3 non poteſt ſequi appellationem, ſententia non
tranſit in rẽ iudicatã. Idẽ tenet Inno. in. c. ex rõ-
ne. de appella. nu. 2. ver. Itẽ nota. & illud dictũ In
no. eſt tenendũ
tãquã ęquior, li
cet Bal. in. l. fin.
C. de cõdi. inſer
tis. eliciat vnum
contrarium. Et
iſtud dictũ In-
no. cõmẽ. Mon
tal. in. l. fi. in gl.
fin. in fin. tit. 10.
de los perſoneros.
li. 1. for. ll. đ quo
vi. Bar. & Zacha
ri. in additio. ad
Abb. in. c. olim
vobis. de reſtitu.
ſpoliato. & pro-
pter hoc libera-
uit Guiller. de
Cũ. quendam à
morte, qui cùm
appellaſſet, &
ꝓpter pauperta
tẽ proſecut⁹ nõ
erat appellatio-
nẽ, vt ipſe notat
in. l. eos. C. đ ap
pel. & per Hip-
pol. de Marſi. in
ſua practi. crimi
na. §. ordine. n.
12. & 13. & ibi vi-
de quid ſi ex cul
pa ſua incidit in
paupertatem, &
vi. additi. Abb.
in. ca. cũ dilecti
de dolo & cõtu.
in additiõe, quę
eſt in nume. 14.
*Tamẽ in cauſis idem ꝗ in glosa
criminalib⁹ nõ en el consexo in
pronũtiatur ap fine: folio. 297.
pellationem eſ-
ſe deſertam ex
non proſecutio
ne appellatio-
nis & ſic practi-
catur, prout te-
net Grego. Lo-
pez in. l. 23. titu.
23. partita tertia.
in gloſſa. *meſes*,
in fine.

ta. Y mandamos
q̃ el eſcriuano an-
te quien paſſare no
lleue derechos b
algunos por ella.
Saluo q̃ en los pro-
ceſſos dela reſiden
cia publica paguen
las partes ſus dere-
chos, como los de-
uen pagar. c Y el q̃
appellare ſaque el
proceſſo a ſu coſta
y ſe preſente d cõ el
como lo deue fa-
zer. Y ſi ſe diere al-
gũa quexã del cor-
regidor, o ſus offi-
ciales, en que ſe di-
ga que ha mal juz-
gado el corregidor
o ſus alcaldes, que
el juez de reſiden-
cia apremie al eſcri
uano de la cauſa, q̃
le traya el proceſſo
original de la cau-
ſa, para que lo vea
ſin lleuar đrechos.
Pero ſi por el di-
cho proceſſo el di-
cho juez de reſidẽ
cia cõdẽnare, o ab-

e **Ley.** e Quæ eſt.d.lex.2.titulo.16.libro.3.in ordinamen.regali.

SVMMARIVM.

1 *Expanſarum condemnatio poteſt fieri à iudice principali, & à iudice appellationis.*

f **Coſtas.** f Similis eſt tex.in.l.3.tit.15. lib.2.for.ll.& tex.in.c. cordi. §. ꝙ ſi appellator de appella.in.6.vbi gloſ.dicit, ꝙ non
1 ſolùm iudex principalis † cauſæ, ſed etiam iudex appellationis poteſt iſtam condemnationem facere.vt in.c.cùm appellationibus.eius.tit. Circa quod vi. Abb.in.c.reprehenſibilis. de appellati. nume.14.vbi tenet, ꝙ vera concluſio eſt, ꝙ ſi iudex ad quem pronuntiauit malè appellatum, in dubio faciet cõdẽnationem expenſarum. vt in. c.vt debitus.eod.tit.ſi verò plenè non cognouit, ſed pronuntiauit appellationem deſertam eſſe, & ſe non eſſe iudicem cõpetentem, idẽ eſt dicẽdũ: quia ex quo fuit iudex in cognoſcendo an ſua eſſet iuriſdictio, eſt etiã iudex in acceſſorio, vt cõdẽnet temerè litigãtẽ in expẽſis. vt in Cle. 1.de reſcrip. ſi verò iudex ad quem nunquã fuit additus, ſed iudex à quo reaſſumit iuriſdictionẽ deſerta appellatione, tunc ipſe faciet hanc condemnationem, & agetur ad iſtas expenſas, non ſolùm officio iudicis, ſed conditione illius text. & ſic credo, quòd intelligatur gloſſ. in dicto capitulo. cordi. §. quòd ſi appellatione. quæ indiſtinctè tenet, quòd vterque iudex habeat hanc condemnationem facere. ¶ Et iſta condemnatio debet fieri à tempore appellationis interiectæ, quia tunc cœpit expectare differre negotium. vt in capitulo. auditis. de procura. & in capitulo. dilecti. de dolo & contum. Et ratio huius condemnationis eſt, ſcilicet, culpa, & contumacia appellantis ſecundùm Domin.in dicto. §. quòd ſi appellator. & vide textum in dicto capitulo. reprehenſibilis. & in capitulo. ſæpe. de appellationibus.

SVMMARIVM.

1 *Sindicus vocatur ratiocinator, & ſi iniuſtè cõdemnat, debet per ſuperiorem puniri.*
2 *Syndicatores rei ſyndicantur.*
3 *Delinquentes in officio poſt eum depoſitũ, poſſunt inquiri, & puniri de malè geſtis.*
4 *Syndicatus eſt de iure diuino, & an quis poteſt abſolui à ſyndicatu.*

ſoluiere, que la parte que appellare, ſaque el traſlado del proceſſo a ſu coſta con todo lo que ſe ouiere fecho ante el juez de reſidencia. Y ſea tenido de ſe preſentar cõ todo en el termino de la ley[e] ſo pena de deſercion, y de las coſtas.

Iudicũ ſyndicatus.
Caput.22.

Otroſi ſepa, q̃ el miſmo ha de hazer[a] reſidencia por el
3 tiempo que le fuere mandado.

a **Hazer.** a Quia ſyndicator voca-
1 tur ratiocinato †, quia rationem geſtæ adminiſtrationis cognoſcit, vt in.l.ſecunda.C. vbi de ratio.agi.opor.& ſi iniuſtè condẽnat, debet puniri, & proceſſus per ſuperiorem reuideri. vt in. ca.ea quæ. §.ſequẽtes. đ ſtatu. mona.facit.l.tutor.§.ſi.ff.de fideiu. ¶ Et ideo dicit Amod. Iuſti.in trac.ſynd. 8.colũ.in parte, ſyndicus, & ſyndicatores. ꝙ in
2 multis locis † ſyndicatores rei ſyndicantur, vt Murſię, & Am muli, & ex illo dicto credo iſtũ tex.ortũ habuiſſe, & eſt tex.ſingula.in.d.ca.ca quę ĩ.d.§.ſequẽtes. & ibi Abb. nu.4.dicit, ꝙ viſitatores, & præſidentes renouãtur & de negligẽtijs & delictis commiſsis in officio debent inquiri. ¶ Ex quo infert † ꝙ delinquẽs in aliquo officio, poteſt poſt depoſitum inquiri, & puniri de malegeſtis. Ad quod dicit videndum bonũ tex.in.l.magiſtratibus.ff.de adminiſ.rerum ad ciui.pertinen.& ibi text.dicit, ꝙ magiſtratus ciuitatis tenetur de dolo, & lata negligentia. Item tenetur impẽdere accuratam diligentiam. ¶ Et quia reſidentia ſiue ſyndicatus
4 eſt de iure diuino †, vt legitur Lucæ capit.18.ibi Tamen quia moleſta eſt mihi hæc vidua vẽdicabo illã, ne in nouiſsimo veniens ſugillet me. * Et ideo nõ põt qs abſolui à ſyndicatu, nec princeps hoc põt facere, niſi dicat nõ obſtãte tali lege Bal. in.l.mãcipia.C.đ ſer.fug.n.5.& an valeat electio ſeu ꝓuiſio poteſtatis facta cũ pacto ꝙ nõ teneatur ſtare in ſyndicatu: vid.Parid. de Pute. in tracta.ſyndicatus in parte ſyndicat. in part. electio folio.107.

Iudicum ſyndicatus.
Caput.22.finis.

a **Leer.** a Similis text.in capit. 55. correctorum.& ibi dixi.

b **Obligacion.** b Hæc obligatio hodie non fit, ſed ſolum modo iurant.vt ſupra in proœmio iſtorum capitulorum in glo.*Fagays juramento*.in principio, & in fine verſicul. & quia in principio iſtius gloſſæ vſque in fine.

SVMMARIVM.

1 *Dies an requiratur in legibus.*
2 *Dies inſtrumento publico requiritur.*
3 *In ſcriptura priuata an requiratur dies.*
4 *Scriptura, habẽs ſubſcriptionem trium teſtiũ, bene probat, & in obligatione, & hypotheca præfertur.*

c **Dias.** c In legibus, quæ de nouo emanant,
1 † vtile, & neceſſariũ eſt ponere diem. vt cõſtet de earũ data. Sed in codicibus, & legibꝰ antiquis diu obſeruatis, ſeu in volumine legũ redactis, licet data nõ reperitatur, nihilominꝰ ſuũ vigorẽ obtinẽt, vt tenet Bar.in extrauagant. qui ſunt rebelles.in fin.vbi dicit, ꝙ hoc eſt vtile propter quaſdã ciuitates, quæ habent ſua volumina ſtatutorũ nõ publicata manu notariorũ, ſed ſunt diutius obſeruata. ¶ Et vi.Bal.in prima cõſti. C. §.quibus.num.6.vbi dicit, ꝙ leges, & ſtatuta probãt, licet in illis nõ ſit dies & conſul. Quod dicit eſſe mẽti tenendũ, quia pluries vidit de facto, ꝙ talis appoſitio tẽporis nõ ſit de ſubſtantia legis, vel ſtatuti. Et ratio eſt, quia leges, & ſtatuta, non recipiũt probationẽ in contrariũ, vide doctorem del Caſtillo in.l.64.de Toro.in gloſſ.*quatro dias.*
2 ¶ Secus eſt in inſtrumento † publico. vt in authen.vt nom.impera.in principio. collati.quinta.tex.in.l.tertia.titulo.9. for.ll.libro ſecũdo. & ibi Montal.& per Ioan. Andre. in data. ſexti libri.text.in.l.ſecunda, quaſi in fine.titulo.18.partita.3.cum pluribus.ll.eiuſ.tit. ¶ Secus eſt in ſcri-
3 ptura priuata †, quia probat ſine die, & conſule. vt in.l.cum tabernam. §. idem quæſiit. ff. de pigno.& in.l.ſcripturas.C. q po-ti.in pignore habeantur. text. in. l. 31. titulo. 13.parti.quinta. & iſta eſt cõmunis opinio. ſecũdùm Bal.ĩ dict. prima. cõſti. C. & Bar.in. d.l.cũ taberna.§.idem quæſijt.& ibi Alexand.in additio.& in.l.imperator. in principio.ff. de edendo. numero ſecundo. Matheſila. in notabili. ſuis.notabi. 45. vbi dicit hoc limitari cõtra ſcribẽtem, vel eius hęredẽ. Secus, ſi cõtra aliũ, quia tũc dies requiritur.vt Innocen. & Anton.in capitul. inter dilectos. de fide inſtrumẽnt. & ſic debet intelligi dictum Ioã.Butri. qui tenet cõtrarium in dicta conſtitu. C.
4 ¶ Sed ſi talis ſcriptura habeat ſubſcriptionem † trium teſtiũ, bene probat contra tertium. vt in.dic.l.ſcripturas & ibi Ange. Bartol. Bald. & doctor. & in dicta lege Partitæ. & etiam in hypotheca, & obligatione pręfertur habẽs dictam hypothecam, vt ibi.

Iudicũ ſyndicatus.
Caput.23.

Otroſi porq̃ la ciudad o villa, o ꝓuincia dõde va ſepa los cargos q̃ lleua, q̃ haga leer[a] eſtos capitulos al tiẽpo q̃ fuere recebido, o faſta terccro dia đſpues en el cõcejo, y põga vn traſlado dellos en el libro del concejo en el auto de ſu recibimiento y jure en el cõcejo de guardar las coſas que por eſtas nueſtras ordenanças le mandamos que jure, y cada vna de las otras prometa de guardar y fazer guardar como de ſuſo ſe cõtiene. Porque vos mãdamos, q̃ cada y quãdo q̃ nos ꝓueyeremos a qualquiera ſsiſtẽte, o gouernador, o corregidor, o corregido

Sed

Sed hoc intelligitur dummodo tales teſtes ſcripti in dicta ſcriptura priuata ſi ſunt viui; aliàs ſi ſunt mortui nõ valet dicta ſcriptura priuata, nec facit fidẽ glo. in c. interdilectos de fid. inſtru. verb. publica manu. & Bal. ibi. nu. 18. & eam cõmẽdat Bal. in. c. 2. eo. ti. n. 2. & 4. ¶ Vel aliter ſolue contrarium Butri. ſ. aut ſubſtantia actus poteſt infrĩgi ex tẽpore, & tunc debet cõtinere tẽpus, vt in mãdato procuratoris: quia ſi nõ apparet de tẽpore, tunc iudiciũ quaſi ſine mãdato factũ poſsit infringi. Aut ſubſtantia*, vel fundamẽtũ act⁹ non infringitur ex tẽpore, & tũc nõ eſt neceſſe, ꝙ apponatur tempus. Et ad cõtraria ſolue vt per Bal. in. d. cõſt. & idẽ tenet Alex. in cõſil. 105. in. 3. volu. nu. 4. ¶ Et iſtã opi. ꝙ in ſcriptura priuata nõ requiraẽ dies, tenet Iaſ. i. l. ſi qua bñficia. C. de diuerſis reſcri. Specu. in tit. de procurat. §. ratione autem formæ. verſi. ſed quid in priuato. Ang. in

res, de qualquier, o qualeſquier corregimiento, o corregimientos, que vos los del nueſtro conſejo recibades de ellos, y de cada vno de ello promeſſa, y obligaciõ[b], que ternan, y guardaran, y cumpliran, & haran tener, y guardar, y cumplira a todo ſu leal poder los dichos capitulos, y ordenanças de ſuſocontenidos cada vno en lo que toca, y atañe a ſu cargo.

Y en los capitulos en que mandamos que para cumplimiento de ellos fagan juramento lo recibades de cada vno de ellos en el nueſtro conſejo ſi eſtuuieren preſentes en nueſtra corte. Y los que eſtuuieren abſentes de nueſtra corte los concejos adonde fueren reciban de ellos la promeſſa, y obligacion & juramẽto de ſuſo cõtenidos.

Y los vnos ni los otros no fagades, ni fagan ende por alguna manera ſo pena de la nueſtra merced, y de diez mil marauedis para la nueſtra camara. Dada en la muy noble ciudad đ Seuilla a nueue[c] dias del mes de Iunio año del naſcimiento đ nueſtro ſeñor Ieſu Chriſto de mil y quinientos años.

Yo el Rey.

yo la Reyna.

Yo Miguel Perez de Almança ſecretario del rey, y de la reyna nueſtros ſeñores la hize eſcreuir por ſu mãdado. Ioannes epiſcopus Ouetenſis. Philippus Doctor. Ioannes Licenciatus. Martinus Doctor. Ferdinãdus Tello Licenciatus. Regiſtrada Alonſo Perez. Franciſco Diaz chanciller.

authẽ. ꝙ ſine. C. de teſti. & dicit ꝙ fallit in libro. priuatarũ rationũ, ſecũdũ Bald. in rubr. C. de fide inſtr. 8. col. & vide Bal. in. l. ad monẽ. ff. de iure iur. ¶ Et ideo dicit Bal. in. dict. l. ſcripturas. ꝙ ſcriptura priuata, quæ fit interuenietibus amicis, debet fieri in ſecreto. ¶ Et dic, ꝙ talis obligatio literarũ põt cõtra hi chyrographis manu ſui debitoris, ſiue alteri⁹ đ eius volũtate cõfectis: per quancunq; ergo ſcripturam cõtrahitur obligatio literarum, ſecundùm Bal. vbi ſupra. licèt non habeat diẽ quando nõ inducitur ad probationẽ temporis, vbi ex tẽpore ius oritur. vt prælatiõe hypothecariæ, vt dicit tenet Bald. & docto. in. d. l. ſcripturas. & in. d. conſti. C. ¶ Et qa plura alia in materia ſyndicatus ſe offerebãt, tã de his quæ Pari. de Put. & Amo. Iuſti. & Cataldin. & cæteri doctores tradũt, quæ non attinẽt ad materiam horum capitum, vbi videre poteris per eos: & ne lon-

ne longior, quàm putaram tractatus efficeretur, finem poſui ad laudẽ ſaluatoris dñi noſtri Ieſu Chriſti, & eius genitricis ſemper virginis Mariæ, præbẽdo alijs occaſionẽ addẽdi corrigẽdiq;, non detrahendi: qa vt dicit textus. & ibi Angel. in. §. ceterum. Inſtit. de legitima agnato. ſucceſ. ibi, Laudamus quidẽ prætores: ꝙ ille eſt laudãdus, qui eſt inuẽtor alicuius ordinationis, ſiue diſpoſitionis, licet non æquè perfectè adinuenerit: quia facile eſt adinuentis addere. l. 1. C. de veteri. iur. enucleand. & facit quod tenet Bal. in. c. ex literis. de reſcrip. nu. 6. vbi dicit, ꝙ ille, qui incipit facere videtur licèt non perficiat. & quod tenet Bertachinus in tracta. gabellar. in procemio. nu. 2. tomo. 6. tracta. fol. 49. vbi ait, quòd conatus cuiuſcunq; ſcriptoris eſt laudãdus.* Maximè quia vt dicit text. in procemio clemẽtinarum, nulla eſt ſanctio iuris, ꝙ propter emergentiam negotiorum nouaretur: & text. in. l. 17. titul. 1. par. it. 1. in princi. vbi dicit. *porque ninguna coſa no puede ſer hecha en eſte mundo que algũ enmendamiento no aya de auer.* & in procemio legũ de Madrid, & in lege. erit poteſtas. ff. de fundo dotali. & c. non debet de conſangui. & affin. Plate. in. l. quod ad præſens. C. de muri lega. libro vndecimo.* ¶ Quod opus incepi in dicta arce del Adrada illuſtris Antonij de la Cueua, Abulenſis diœceſis. 24. die Septembris, anno à natiuitate domini noſtri Ieſu Chriſti. 1539. & finem poſſui in dicta arce. 7. die Februarij, anno. 1543. ætatis meæ. 40. annorum. Gloria, laus, & honor tibi ſit Chriſte redemptor. Amen.

Doctor Auilles.

Finis in capitulis iudicum ſyndicatus.

Sequitur breuis forma ſyndicationis ſecretæ, per me dictum Franciſcum de Auilles.

FLIVEZ QVE fuere a tomar reſidencia a alguna ciudad, villa, o partido, haga luego hazer regimiento, o concejo, y en el tal conſiſtorio, o regimiẽto preſente ſu prouiſiõ[a], y aſsi preſentada requiera al corregidor, juez, & regidores que la obedezcan y cumplã, y cumpliendola le manden entregar las varas de la juſticia de corregidor, tenientes, alcaldes, y Alguaziles, y aſsi lo pida por teſtimonio. El corregidor, juſticia, y regidores, tomẽ la prouiſiõ, y el corregidor, & juſticia en nombre de todos, y la beſe, y ponga ſobre ſu cabeça, ſu bonete quitado, y diga que la obedece, con el acatamiento deuido, y en quanto al cumplimiento della, que ellos eſtan preſtos de complir, haziendo el juramento que ſu Majeſt. o Alteza manda. Y luego el dicho juez de reſidẽcia diga, que eſta preſto de hazer el dicho juramento, y el corregidor ſe le tome, y tomado en forma el Corregidor & juſticia le entregue [b] luego las dichas varas de la juſticia de corregidor, alcalde, teniente, y alguazil. Y aſsi entregadas, el tal juez de reſidencia nombre luego ſu teniente, o alcalde, y alguazil, y dellos, y de cada vno dellos, reciba el juramento en forma, que bien y fielmẽte vſaran de los dichos officios, y hecho, les entregue las varas de teniente alcalde y alguazil, y todo eſto ſe ponga con el traſlado de la prouiſion en el libro del regimiento.

a **Prouiſion.** a ℭ Cuius tenor ponitur in fine iſtius operis, vbi quoq; ponitur prouiſsio prætorum: quia ad eas dicti iudices attendere debent, vt in. c. 1. prætorũ, ibi, *Miren bien todas las coſas que les mandamos en las cartas de poder*. & in. c. 1. iudicum ſyndicatus.

b **Entregue.** b Vt tenet prouiſsio, ſeu electio officiorum, ibi, in quantum dicit, *Que por eſta nueſtra carta mandamos a qualquier perſona, o perſonas, que tienen las varas de la nueſtra juſticia, y de los officios de alcaldia, y alguazilazgo, deſſa dicha ciudad, y ſu tierra, que luego las den y entreguen al dicho nueſtro corregidor, y que no vſen mas de ellas ſin nueſtra licencia, ſo las penas en que caen las perſonas priuadas, que vſan de officios publicos, para que no tienen poder, ni facultad*. Et ſic quòd vetus poteſtas, ſeu prætor debet ponere in manibus noui poteſtatis, baculum, ſeu virgam iuſtitiæ, & non rectores ciuitatis, vt ipſi aliquando volũt & malè, contra dictam prouiſionem, & ꝙ vetus poteſtas, ſeu prætor debet tradere baculum iuſtitiæ, poteſtati de nouo veniẽti. Tenet Pari. de Put. in tract. ſynd. in parte, ſequitur đ modo. n. 3. fol. 29. dicẽdo, ꝙ ſucceſſor in officio adueniẽs, ſedebit ad latus eius in loco aliquãtulũ infimo, & legũtur cõmiſsiones, ſeu prouiſiones noui officialis, & præſentãtur literæ deſiſtẽtię deceſſori qbus rex ſignificat, ꝙ officiũ deponat, & virgã, ſeu baculũ in manibus noui, & ſibi aſsignat tribunal, & vide quæ dixi in. c. 5. prætorũ. in gl. 1. in princi. quo acto deceſſor, ſiue ei9 locũ tenẽs, orationẽ habebit in publico (ſi voluerit) de aſsignatione officij. deque laudib9 ciuitatis, & obedientia, ciuiũ pollicẽdo de geſtis reddere rationẽ. vt dixi. in. c. 1. prætorũ. in gl. Cartas. Et nõ denegẽt ꝑbere baculũ ſucceſſori vt officiũ poſsit exerceri, aliàs ĩ crimẽ lęſę maieſtatis incurrit, vt dixi in d. c. 5. prętorũ. in gl. *Suſpẽdidos*. n. 12. & hoc verùm ſi tẽpus prædeceſſoris eſt finitũ, vel ſi ſit ad beneplacitũ principis, aliâs ſecus. vt ibi nu. 7.

ANſi tomadas las varas el tál juez, ſalga luego a la plaça, y pregone la reſidẽcia, o el miſmo dia, y mãde dar tal pregõ.

Pregon.

SEpan[a] todos los vezinos, y moradores deſta ciudad de tal, & de los lugares de ſu tierra como fulano vino a ella a tomar reſidẽcia a fulano corregidor q̃ ha ſido della, y a ſus officiales, por mandado de ſu Majeſt. Por tãto, quiẽ contra el dicho fulano, y cõtra los dichos ſus officiales, algo les quiſiere pedir, demandar, y accuſar, parezcã ante el dicho ſeñor juez de reſidẽcia, dentro de treynta dias, q̃ corrẽ, y ſe cuentã dende hoy q̃ ſon tãtos dias de tal mes, y đ tal año, que llos oyra y hara breuemente juſticia, cõ apercebimiento, q̃l dicho termino đ los dichos treynta dias paſſados no les oyra, ni admitira ſus demãdas, ni q̃rellas, y los aura por excluſos, y dende agora los ꝓnũcia por no partes, y pronũcia ſus demandas y q̃rellas por excluſas, y no ſer admitidas[b]. Y mandolo apregonar porq̃ venga a noticia de todos.

a SEpã. a De iſto præconio. vi. tex. & quæ ibi dixi in. c. 3. in capitulis iudicũ ſyndicatus. in glo. *Apregonar*.

b Admitidas. b Vi. quæ poſui latè in. d. c. 3. iudicũ ſyndicatus. in. d. gl. *Apregonar*. verſic. quoq; ait. quã vide: qa eſt optima cautela vt verba iſta ponãtur in bãno: qa iſto termino elapſo banno ſic emiſſo, querelãtes nõ poſſunt accuſare iudicẽ, nec cõtra eũ ponere petitiones, ꝙ nota, & vide.

Luego comience a tomar la peſquiſa ſecreta por el interrogatorio ſiguiente.

Interrogatorium.

POR las preguntas ſiguientes, ſeã preguntados los teſtigos, q̃ por mi fulano juez de reſidencia đ eſta ciudad de tal, cõtra fulano corregidor q̃ ha ſido, y cõtra ſ9 officiales fuerẽ tomados ꝑa la informaciõ, y peſquiſa ſecreta q̃ cõtra ellos đ mi officio hago.

I.

PRimeramẽte, ſeã pregũtados, ſi conocẽ a[a] fulano corregidor

ad istud preconium vide [illegible] in cap. 3. sindicatus in pri. glose prime fol. 216. col. 1: ubi addit alias personas ponendas in banno isto

regidor q̃ ha ſido por ſu Maje. en eſta ciudad de tal, y ſi conocẽ a fulano ſu alcalde, o teniẽte y a fulano ſu alguazil, y a fulano carcelero, y a los regidores, o veynte y quatros & jurados y eſcriuanos de regimiẽto, y eſcriuanos publicos d̄l numero deſta dicha ciudad.

a Si conocen. a Quia teſtes debent cognoſcere litigantiũ perſonas, à quib⁹ & cõtra quos inducũtur, aliter nõ videtur ꝙ poſsint cõgrue teſtificari. gl. in ca. cũ cauſam. el. 1. de teſti. in. verb. de cauſis. & gl. in l. fi. §. ꝙ ſi ignarus. C. de iure de lib. in verb. cognoſcãt. & Bal. ibi. 6. col. & Bar. ĩ prooemio. ff. & vi. Alex. in additio. ad Bart. in. l. 1. ff. de teſti. vbi cõmẽdat dictã. g. ¶ Et ſi dubitetur, an teſtes cognoſcãt cõtrahẽtes, vel litigãtes, exhibẽdi ſunt ipſis teſtibus: vt gl. in. d. c. cũ cauſam. & Bal. ibi. n. 52. & 53. & Imol. & Feli. ibi de quo per Bar. in. l. ſi nõ minorẽ. C. de trãſactio. & idẽ tenet Pereg. in parte actor. q. 4. in. gl. talẽ, & dic ꝙ ante publicationẽ debet perſona exhibere vt cognoſcatur à teſte, quia poſt publicationẽ nil prodeſt, tenet Bal. in. l. 1. ff. ſi ex noxal. cauſa agatur. nu. 2. & idẽ dicas, ꝙ in cõtractib⁹ teſtes debẽt cognoſcere cõtrahẽtes, vt in gl. d. l. fi. §. quod ſi ignarus. de iure delib. & in pragmatica del aranzel, & etiam tabellio debet eos cognoſcere, & licet teſtes & tabellio partes cõtrahẽtes nõ agnoſcãt, nõ annullatur cõtractus: quia iura regalia, nec communia hoc nõ dicũt, & erat neceſſe, ꝙ lex, vel ſtatutũ hoc dictaret, & annullaret, vt Io. And. ĩ additio. ad Specul. in tit. de inſtrumẽto. editio. in rub. in additio. quæ incipit pileus col. 5. ver. ſed nũquid perſonas, ibi bonũ eſt in hoc ſtatutũ bono ciuitatis, ꝙ vult nullũ cõfici inſtrumẽtũ, & damnat cõfectũ, niſi ſaltẽ vnus ex teſtibus in ſcriptis ſe aſſeueret cognoſcere cõtrahẽtes, & recte inquit Io. And. fons iuris, quia nõ eſt de neceſsitate ꝙ tabellio habeat notos cõtrahẽtes, & eorũ nomina per pręcedẽtẽ cõuerſationẽ, vel notitiã, ſed ſatis eſt, ꝙ acquirat notitiã tũc quomodocũq; põt. ſ. vidẽdo perſonas paciſcẽtes, & audiẽdo verba eorũ, & nomina, & pronomina: quibus aſſerũt ſe vocari: & eſt ratio, quia aliter res ꝓcedere nõ poſſet, nec poſſet frequẽtari ſcriptura. & tex. in. l. 7. tit. 8. lib. 1. fori vbi ſufficit ꝙ ſi notari⁹ nõ cognouit cõtrahẽtes, ꝙ teſtes in eo cõtenti, vel ſcripti ſint vicini illius terrę & noti: & idẽ tenet Pereg. in ꝑte tabellio. 3. q. in gl. cõtrahẽtes additio Ab. in. c. cauſam. el. 2. de teſti. ſuprà. n. 16. & vi. Greg. Lop. in. l. 45. titu. 18. par. 3. in. gl. *conoſcer*. & in gl. *apercebir*. vbi tenet, ꝙ valet inſtrumentũ licèt teſtes nõ cognoſcãt cõtrahẽtes in teſtamento in ſcriptis cõdito, & ĩ inſtrumẽto inuẽtarij. facit. g. notab. in. d. l. fi. C. de iur. delib. §. ignar⁹. Sed licet hoc ſit de iure: audio, ꝙ in chãcellaria regali Valiſoleti nõ datur fides cõtrahẽtibus, in quib⁹ tabellio nõ dat fidẽ, ꝙ cognoſcit perſonã. *que otorga el contrato*, vel niſi ſint duo teſtes qui deponãt ꝙ cõtrahẽtes cognoſcũt, & ꝙ tabellio in fine ſcripturę de hac cognitione faciat mẽtionẽ nominãdo teſtes nominib⁹ ſuis, & vbi ſunt vicini, & hoc eſt tutius ad fraudes & falſitates euitandas.

II.

ITẽ, ſi ſabẽ, q̃ el dicho fulano corregidor q̃ ha ſido en eſta dicha ciudad, o los dichos ſus tenientes, y alguaziles ayã d̄xado de cũplir, y no ayã cũplido[a] algunas cartas, cedulas, y prouiſiones de ſu Majeſtad, y de los ſeñores de ſu muy alto conſejo. Y ſi dixeren q̃ ſi, declarẽ por q̃ cauſas no las han cumplido.

a CVmplido. a De iſto articulo, & interrogatiõe vi. tex. & quæ ibi latè dixi in. c. 1. prætorũ. in. g. *Y cumplan nueſtras cartas y mandamiẽtos que les embiaremos.*

III.

ITẽ ſi ſabẽ. &c. Que el dicho fulano corregidor, ha reſidido todo el tiempo d̄ ſu officio enel dicho ſu corregimiento, o ſi ha eſtado abſente[a] algũ tp̄o d̄ſta ciudad y d̄ ſu termino, y ſi ha lleuado ſalario eſtando abſente.

a ABſente. a De hoc articulo, & interrogatione vi. tex. & quæ ibi dixi in. c. 1. prætor. ſeu correctorũ. in gl. *Mas ſalario*. ver. quid ſi corrector ſe abſentat. vbi latè poſui.

IIII.

ITẽ, ſi ſabẽ. &c. Que el dicho fulano corregidor, o ſu teniẽte, hã lleuado por razon del dicho officio mas ſalario[a] de lo q̃ es taſſado y ſe le acoſtũbra dar, por razon del dicho officio.

a Salario. a Vi. in. d. c. 1. correctorum in gloſſ. *Mas ſalario.*

V.

ITem ſi ſaben. &c. Que el dicho corregidor, al tiẽpo q̃ fue recebido al dicho officio, ſe informo ſi auia aranzel[a], y tabla de los derechos que auiã de lleuar las juſticias, y eſcriuanos, y ſino le auia ſi fue, y ha ſido negligente en le hazer de nueuo con los para ello diputados, ſegun la taſſa antigua. Y ſi le hizo ſi ha ſido negligente en lo embiar a cõfirmar al cõſejo de ſu Majeſtad. Y anſi miſmo ha ſido remiſſo y negligente en no le tener pueſto el tal arãzel en el auditorio de ſu audiencia.

a Aranzel. a De hoc vi. tex. & quæ ibi dixi in cap. ſeptimo in capitibus prætorum.

VI.

ITem ſi ſabẽ. &c. Quel dicho corregidor, y ſu teniente han lleuado[a] mas derechos por los autos, y ſentencias, y por las otras coſas, de los contenidos en el aranzel de la dicha ciudad[b] y prouincia: y ſi el dicho corregidor los ha conſentido[c] lleuar a ſus officiales, y ſi ſaben que aya lleuado la dicha juſticia parte[d] de los derechos, q̃ perteneſcen a los eſcriuanos, o ayan hecho partido ſobre ello con ellos.

a Lleuado. a Vi. tex. & quæ ibi dixi in cap. 1. prætorum, ſeu correctorum, in parte. *Ni lleuara.*

b Ciudad. b Vi. in. d. ca. 1. in gloſſ. *Fueren pueſtos.*

c Conſentido c. Vi. quæ dixi in dicto capitul. 1. in parte. *Ni conſentira.* & in gloſſ. *Que no lo ſupo.*

d Parte d. Vi. tex. in capit. ſeptimo correctorũ, & quæ ibi dixi in glo. fi. quæ incipit. *ni haga partido.*

VII.

ITẽ, ſi ſabẽ. Que el dicho fulano corregidor[a], q̃ ha ſido, y el dicho ſu teniẽte, y alguazil, y officiales, o ſus mugeres[b], o hijos[c], o criados, y familiares, por ſi, o por p̄ſonas interpueſtas[d], directe[e], o indirecte hã recebido dadiuas[f], y preſentes de algunas perſonas[g], o les han hecho alguna donacion[h], o prometidoles[i] de les dar alguna coſa.

a Corregidor. a Vi. tex. & quæ ibi dixi in. c. 1. correctorum, ſeu præt. in glo. *Ni recebira.*

b Mugeres. b Vi. text. & quæ ibi dixi in. d. ca. 1. in parte, *Ni ſus mugeres.*

c Hijos. c Vi. in. d. c. 1. in parte, *Ni hijos.*

d Interpueſtas. d Vi. quæ dixi in. d. cap. 1. in gloſſa. *Ni por otro.*

e Directe. e Vi. in. d. c. primo. in glo. *Directe.*

f Dadiuas. f Vi. in. d. c. 1. in par. *No recebira dadiuas.*

g Algunas perſonas. g Vi. in. d. c. 1. in glo. *De ninguna perſona.*

h Donacion. h Vi. latiſsimè in. dict. cap. 1. in gloſſ. *Ni donacion.*

i O prometidoles. i Vi. in. d. c. 1. in gl. *Ni acceptara.*

VIII.

ITem, ſi ſabẽ. &c. Quel dicho corregidor, o ſus officiales du-

rãte el tiẽpo de ſu officio ſe hã jũtado[a], y tenido cõfederaciõ, y parcialidad cõ algũos[b] regidores, o caualleros, o otras pſonas deſta ciudad[c], y ſu tierra, o de los q̃ vienen a cõtratar, y cõuerſar enella. Y ſi d̃la dicha cõfederaciõ, y parcialidad ha venido daño ala republica, o a otras pſonas, y el dicho corregidor, y ſus officiales le han hecho por razon de la dicha parcialidad.

a Iuntado.a Vi.tex.&ibi dixi in.c.2. prætorum, ſeu correctorum.in gloſſ.1.quæ incipit, *No ſe juntaran*.& in gloſſ.*Confederacion*.& in glo.*Ni parcialidad*.& vid.text.in.c.3.in capitul.iudi.ſyndicat. vbi docet te interrogare teſtes.

b Con algunos.b Vi.glo.in.d.cap.1. in parte, *Con ninguno*. & in gloſſ. *Algunas*.

c Deſta ciudad.c Gloſſ.in.d.ca.1.in parte, *De los tales pueblos*.

IX.

ITẽ, ſi ſabẽ.&c. Si el dicho corregidor, o ſus officiales durãte el tiẽpo de ſu officio, por ſi, o por otros han comprado alguna heredad[a], o edificado caſas[b] en eſta ciudad, o en los lugares de ſu tierra, & juriſdiction ſin licencia[c] de ſu Majeſtad.

a Heredad.a Vi.tex.in.c.2.correctorũ, ſeu prætor &ibi dixi in parte, *Heredad alguna*.

b Caſas.b Tex.&ibi dixi in dict.capit.2. in parte, *Ni edifique caſas*.

c Sin licencia.c Vi.tex.in.dict.capitu.2. in parte, *Y eſpecial mandado*.

X.

ITẽ, ſi ſabẽ. &c. Que el dicho corregidor, y los dichos ſus officiales durãte el dicho tiẽpo de ſu officio hã vſado de trato de mercaderia[a], de cõprar, y vender, por ſi, o por interpueſtas perſonas. O ſi han traydo ganados[b] en los terminos y baldios de eſta ciudad, y tierra.

a Mercaderias.a Vi.tex.in.c.2.corrector. & ibi latè dixi in gloſ.*De mercaderia*.

b Ganados.b Vi.in.d.ca.2.in parte, *No traya ganados*.cum alijs gloſsis ſequentibus.

XI.

ITem ſi ſaben.&c. Que el dicho corregidor, o ſus officiales, o familiares[a], el tiempo de ſu officio durãte hã ſido abogados[b], o pcuradores[c], o ſolicitadores[d] de los pleytos y cauſas[e], q̃ dentro de ſu juriſdictiõ ſe han tratado ante juezes ſeglares, o eccleſiaſticos, y ſi han[f] lleuado algo por razõ de lo ſuſodicho.

a Familiares.a Vi.in.c.3.correctorum, ſeu prætorum.in glo.*Familiares*.

b Abogados.b Vt in.c.3.in dict.c.correcto.in glo. *Abogados*.

c Procuradores.c Vi.in dicto cap.tertio. in gloſſ. *Ni procuradores*.

d Solicitadores.d Vt in.d.c.3.in parte, *Solicitadores*.

e Cauſas.e Vi.in.d.c.3.in glo.*De los pleytos*.& in gl. *pueda ayudar*. & in gloſſ. *En fauor de ſu juriſdiction*. & in glo.*O del bien publico*.

f Hã lleuado.f Vt in.d.c.3.in gl. *No lleuara dineros*.

XII.

ITem ſi ſaben. &c. Que el dicho fulano, corregidor q̃ ha ſido el tiempo de ſu officio aya tenido alcaldes, tenientes, o alguaziles vezinos y naturales deſta ciudad y tierra.[a] O ſi los que ha tenido, han ſido parientes[b] dentro del quarto grado, o han ſido yernos, o cuñados, o caſados con ſu hermana, o hermano de ſu muger. Y ſi en la electiõ, y eſcogimiẽto dellos, los buſco tales quales cũplieſſen[c], al deſcargo d̃ ſu cõſciẽcia, y para adminiſtraciõ dela juſticia, o ſi fue remiſſo, y negligẽte enello.

a Tierra.a Vide in.c.4.prætorum.in glo. quæ incipit. *Dela tierra*.vbi latiſsimè de hoc.

b Parientes.b Vi.in.d.c.4.in parte. *Que no ſean parientes*.

c Cumplieſſen.c Vt in.d.c.4. & ibi dixi in gloſſ. *Que les dieren*.& in glo.*por ruego*.& in gloſ. *Que el eſcoja*.& in gl.*Que le cumple*.& in gl.*Adminiſtraciõ de la juſticia*.& in gl.*Guarde la pragmatica*. ¶ Et ratio electionis eſt: quia tenetur pro eis. vt ibi in gloſſ.*por los quales ſea obligado*.vbi latiſsimè. & in glo.*Que los entregue*.

XIII.

ITẽ, ſi el dicho corregidor, o ſu teniẽte, y alcalde ha dado lugar, q̃ otros ſin tener poder de ſu Majeſtad, ni de los ſeñores de ſu cõſejo, ayan vſado[a] de la juriſdiction ciuil, y criminal en eſta ciudad, y ſu termino.

a Vſado a. Vi tex.in.c.5.correctorum, ſeu prætorum.& quæ ibi dixi.& in.c.42.

XIIII.

ITẽ, ſi ſabẽ. &c. Que el dicho corregidor durãte el tpo d̃ ſu officio, ha viſitado[a] los terminos deſta ciudad vna vez en cada vn año[b], y los lugares y ventas[c] y meſones della, ſin lleuar por ello ſalario[d]. Y ſi ſe ha informado como ſon regidos, y adminiſtradas la juſticia, y gouernaciõ dellas. Y ſi hã eſtado biẽ proueydas, y baſtecidas. Y ſi ſabẽ q̃ en la viſitaciõ della han hallado algunas deheſas, prados, mõtes, exidos, y abreuaderos, q̃ ptenezcã a la dicha ciudad, y eſten occupados[e] por terceras perſonas, y no ſele ha hecho reſtituyr ala dicha ciudad, y en ello ha ſido remiſſo y negligẽte.

a Viſitado a.De iſto articulo,& interrogatione.vide text.in.c. 6. correcto. ſeu præto.c.& ibi dixi in omnibus gloſsis.

b Año.b Vt in.d.c.6. in gloſſ. Vna vez en el año.

c Ventas.c Vi.in.c.28.in capitibus correctorum.

d Salario.d Vt in.d.6.in glo.Salario alguno.

e Occupados.e Vt in.d.c.6.in parte, Occupados.

XV.

ITẽ, ſi ſaben.&c. Que en la dicha ciudad aya algũas perſonas poderoſas, que ayan hecho agrauio alos pobres[a] della, y de ſu tierra, y ha venido a ſu noticia, y ha ſido remiſſo, y negligẽte en lo remediar, y deshazer los tales agrauios.

a Pobres.a Vt in.d.cap.6.& ibi latè dixi. in gloſſ. Emendar.& in glo.Pobres,& in glo. Notifique. & in glo.A ſu coſta.

XVI.

ITẽ, ſi han lleuado algũas dadiuas, y repartimiẽtos[a], de la tal ciudad, o de ſu tierra, y partido, aſsi como beſugos, pdizes, gallinas, eſpaldas de carnero, o otras coſas ſemejãtes d̃ mas del ſalario q̃ ſeles da por ſus oficios.

a Repartimientos.a Vi.tex.&ibi dixi in. c.8. vbi ad plenum.& in.c.31.in dictis capitibus correcto rum,ſeu prætorum.

XVII.

ITẽ, ſi ſaben. &c.Si han toma
do ropa, o poſadas , o camas
de la tal ciudad,y vezinos della,
y de ſu tierra ſin lo pagar[a].

a Pagar.a Vi.in.c.8.correctorum.& ibi dixi in gl. Saluo por dineros.

XVIII.

ITem,ſi han lleuado, o cõſen-
tido lleuar a ſus officiales, aſ-
ſeſſorias[a],y viſtas de proceſſos,
por las ſentencias que han da-
do,aunque ayan conocido por
commiſsion[b] de ſu Majeſtad.

a Aſſeſſorias.a Vt in.c.9.in.ca.correcto. & ibi latè dixi in glo.1.
b Commiſsion.b Vt in.d.ca.9.in parte, Por commiſsion.vbi ad longum.

XIX.

ITẽ,ſi ſaben.&c. Quel dicho
corregidor , y ſus officiales,
durãte el tiẽpo de ſu officio hã
ſido juezes arbitros, o arbitra-
dores entre algũas partes , y hã
recebido en ſi compromiſſos[a]
de algunos pleytos, que ante e-
llos han eſtado pendientes , de
los quales ellos podiã conocer.

a Compromiſſos.a Vt in cap.9.correctorum , ſeu prætorum.& ibi vide quæ dixi.
b Podian.b Vt in.d.ca.9.& ibi glo.in verbo,Ni de los que podian conocer.

XX.

ITẽ,ſi ſabẽ.&c.Si el dicho cor
regidor ha lleuado, y cõſenti
do lleuar derechos de execucio
nes[a],a ſus alguaziles,y officiales
y ellos los hã lleuado por razõ
de ſentẽcias,o cõtractos[b],y obli
gaciones,y conocimiẽtos reco
nocidos, q̃ ante ellos ſe ayã pe-
dido antes q̃ el dueño de la deu
da ſea ſatisfecho,pagado[c], o cõ
tẽto de la deuda porq̃ dio a exe
cutar. Y ſi ſaben,q̃ por razõ de
eſto han lleuado mas derechos
de los cõtenidos en el aranzel,y
ordenanças deſta ciudad[d], y co
ſtũbre[e] della. Y ſi ſaben, aſsi miſ
mo,que por vna deuda ayã lle-
uado dos[f] o tres vezes los dere-
chos de la tal execucion.

a Execuciones. a Vi.in.c.10.in capit.correct.& ibi in glo.1.& in.c.40.in gloſſ.Lleuando ſalario. cũ glo.ſequentibus.& in.c.43.
b Contractos.b Vt in.d.c.10.in gloſſ.Contractos, y obligaciones. vbi latiſsimè, an inſtrumentum habet executionem paratã , & de alijs. quã vid.
e Pagado.c In.d.c.10.in gl.O ſe diere por contẽto.
d Ciudad.d In.d.c.10.in parte, Deuiere lleuar.
e O coſtũbre.e Vt in.d.c.10.in parte, Dõde ay co ſtũbre.& in glo.q̃ ſe guarde la coſtũbre antigua.
f Dos.f Vi.in.d.c.10.in glo.fin.

XXI.

ITẽ,ſi ſabẽ.&c. Que el dicho
corregidor,o ſus officiales, o
qualquier dellos,ayã lleuado al
gunas penas de las que diſponẽ
las leyes deſtos reynos, y orde-
nãças deſta ciudad,ſin primero
auer las ſentẽciado[a],y las partes
q̃ en ellas incurrierõ auer ſido
primero oydas,y la tal ſentẽcia
aya ſido paſſada en coſa juzga-
da. O las tales penas applicadas
ala ca-

ala camara, o a otra parte las a-
ya tomado para ſi[b]. Y ſi ſabẽ,q̃
por razõ de lleuar las dichas pe
nas, ellos, o otros por ellos an-
tes q̃ ayan dado las ſentencias
hã hecho igualas[c] cõ las partes.

a Sentenciado.a Vi.tex.in.c.11.correct.& ibi dixi
b Para ſi.b Vt in.c.45.in capit.correcto.
c Ygualas.c Vt in.c.11.in capit.correcto. ſeu præto.in glo.No haran auenencia.

XXII.

ITẽ,ſi ſabẽ.&c.Si el dicho cor
regidor,o ſus officiales hã lle
uado ſetenas[a] o p̃te dellas de los
q̃ hã ſido condẽnados en ellas.
O ſi han lleuado parte de las al-
caualas[b],ſiſas, impoſiciones , o
d̃ſcaminados por los ſentẽciar
o executar,o en otra manera al
gũa,o por firmar los recudimiẽ
tos de las rentas, mas de lo q̃ di
ſponen las leyes del quaderno.

a Setenas.a Tex.& quæ ibi poſui in.c.12.in capitibus prætorum.
b Alcaualas.b Text.in. c.13.in capitibus correctorum,ſeu prætorum.

XXIII.

ITem, ſi ſaben. &c. Quel di-
cho corregidor,o ſus officia-
les , ayan lleuado derechos de
homezillos[a],en rebeldia, ſin a-
uer coſtumbre en eſta ciudad
de los lleuar,y ſin quel culpado
merezca muerte.

a Homezillos.a Vt in.ca.15.in capitulis correcto. & ibi latiſsimè in gloſſ.1. & in gloſſa. Merezca muerte.

XXIIII.

ITẽ, ſi ſaben.&c. Quel dicho
corregidor, directe, o indire-
cte ha arrẽdado[a] los officios de
alcaldias, alguazilazgos , y en-
tregas,y carcel,y los otros offi-
cios q̃ tiene , y auia de proueer
por razon de ſu corregimien-
to. O ſi ha hecho partido con
ſus officiales, & lleuado les los
derechos , o parte dellos cõtra
la prouiſion que tenia del offi-
cio de ſu Majeſtad.

a Arrendado.a Vi.tex.& quæ ibi dixi in capi.16. in capitibus correcto.ſeu prætor.

XXV.

ITem,ſi ſabẽ.&c. Quel dicho
corregidor,ha tenido eſta ciu
dad,y tierra el tiẽpo de ſu offi-
cio bien baſtecida[a] de carne, pe
ſcado,pã,y otros mãtenimien-
tos,a precios razonables,o ha ſi
do remiſſo y negligẽte en ello.

a Baſtecida.a Vide text. in.c.17.in capitib.correcto.in fi.& ibi latè dixi in parte. Bien baſtecida.

XXVI.

ITẽ, ſi ſaben. &c. Si ha tenido
las calles y carreras, y carnece
rias limpias, y deſoccupadas, y
anſi miſmo las ſalidas[a] de la di-
cha ciudad, o ha ſido remiſſo y
negligente en ello.

a Salidas.a Vide.in.d.c.17.in gloſ.Las ſalidas.

XXVII.

ITẽ, ſi ſaben.&c. Que aya car
cel, y caſa de regimiẽto qual
cõuẽga en eſta ciudad, y ſi el di
cho

cho corregidor ha dado ordẽ como ſe haga[a],o ha ſido remiſſo y negligẽte enello. Y ſi ſabẽ que por la mala guarda dela dicha carcel ſe hã ydo y ſoltado los preſos,y quedado ſe ſin punicion y caſtigo de la pena que merecian.

a Se haga.a De iſto articulo,& de interrogatione vi. text. in capitulo.18.in capitib.correcto.&ibi dixi latè de materia carceris , & carceratorum &cuſtodũ,&ibi vide , cuius ſumpta debet fieri.

XXVIII.

ITẽ,ſi ſaben. &c. Que en eſta ciudad aya arca[a]de cõſejo, en q̃ eſtan[b]los priuilegios[c],y eſcripturas deſta ciudad, y q̃ tienen tres llaues,la vna dellas que tiene la juſticia y la otra vn regidor,y la otra el eſcriuano de cõcejo. Y ſi no la hay , ſi ha ſido el dicho corregidor negligẽte en no la hazer. Y ſi ſaben que ſe aya ſacado alguna eſcriptura y priuilegio della,y no ſe ha buelto, y el dicho corregidor a ſido remiſſo en no la hazer boluer.

a Arca.a Vi.text.in capitu. 19. in capitibus correcto.ſeu præto.&ibi dixi in parte, Arca.
b Que eſten.b Vi.in dicto capitul.19.in gloſſ. En que eſten.
c Priuilegios.c Vi.in dicto.capitu.19.in gloſſ.Los priuilegios.& in omnibus gloſsis.

XXIX.

ITẽ, ſi ſabẽ. &c. Que el dicho corregidor,y ſus officiales hã ſido remiſſos,y negligentes en la defenſion[a] de la juriſdiction real,y la hã cõſentido vſurpar. Y ſi han procurado q̃ le ſeã leydas cartas de los juezes eccleſiaſticos, para ſe inhibir, y por ello ſe ha impedido la dicha juriſdiction real, y ſi ſabẽ q̃ ayan acceptado ruego[b], que algũos caualleros,o otras perſonas les ayan hecho,o eſcripto para no hazer derechamente juſticia.

a Defenſion.a Vi.tex.de materia interrogationis in capitulo.20.in capitibus correctorum. & ibi dixi latè.in gloſſa.Leydas.& in gloſſ. Vſurpan. & in gloſſ.Les haga requirimiento. & in gloſſa. En nueſtro perjuyzio.&in gloſſ.De nueſtra juriſdiction.
b Ruego.b Vi.tex.in capitu.21.in capitibus correctorum,ſeu prætorum.in glo.Ruego.

XXX.

ITẽ,ſi ſabẽ.&c.Si el dicho corregidor ha cõſentido edificar y hazer eneſta ciudad , y tierra torres[a],y caſas fuertes. E ſi ſaben,q̃ de las hechas los vezinos de eſta ciudad hã recebido , & reciben algunos agrauios[b],y el dicho corregidor no lo ha remediado. E ſi ſabẽ aſsi miſmo q̃ aya hecho q̃ las cercas y muros[c]deſta ciudad,cauas , y puentes,y calçadas eſten,y ayan eſtado bien reparadas,o ha ſido remiſſo , y negligente en ello.

a Torres.a Tex.in.c.22.in capit.correcto.&ibi vi. in parte,Torres.
b Agrauios b.In.d.ca.22.in parte, La paz.
c Muros.c Tex.in.c.23.in gloſſ.1.vbi latiſsimè de iſta materia murorum,& de omnibus iſtis, quæ in iſta interrogatione,& articulo continentur,& in glo.Con toda diligencia.

XXXI.

ITẽ,ſi ha conſentido, que en eſta ciudad,y ſu tierra aya impoſiciones[a],y portazgos, y que algunas perſonas los ayan lleuado ſin tener titulo para ello.

a Impoſiciones.a Vi.in.d.ca.24. &ibi latè dixi in gloſſ.Titulo & in parte.Preſcripcion.& in gloſ. En las Leyes.

XXXII.

ITẽ,ſi ſaben.&c. Quel dicho corregidor,y ſus officiales,ayã dexado de caſtigar los peccados publicos,aſsi como los que han blaſphemado de Dios nueſtro ſeñor,y de ſu bendita madre,o ſi en eſto han diſpenſado con algunas perſonas.

a Blaſphemado.a Tex.& ibi dixi latè in cap.25.in glo.La pragmatica. & in glo. Diſpenſaren. & in glo.Paſſe.& tex.in.c.47.& in.c.50.

XXXIII.

ITẽ,ſi ſaben.&c. Quel dicho corregidor,y ſus officiales ayan ſido remiſſos, y negligẽtes en caſtigar los jugadores[a] d̃ naypes, y dados , y de otros juegos ꝓhibidos quando han jugado, de mas y allende delos dos reales enlã pragmatica cõtenidos.

a Iugadores.a Tex.&ibi latè dixi in.c.29.&.c.47.

XXXIIII.

ITẽ,ſi ſaben.&c.Que aſsi miſmo,hã ſido remiſſos y negligẽtes en no caſtigar los amancebados publicos[a], y alcaguetes, hechizeros,adeuinos[b], y ſorteros,falſarios[c],y vſureros[d].

a Amancebados.a Vi.text.& quæ ibi dixi in cap. 47.in parte, Manceba publica. vſque in finem capituli.
b Adeuinos.b Vi.tex.in.c.53.& quæ ibi poſui.
c Falſarios.c Vi.text.in. c.48.in capitibus correctorum,ſeu prætorum.
d Vſureros.d Text.in.c.50.& ibi latè.

XXXV.

ITem,ſi ſabẽ.&c. Quel dicho corregidor,y ſus officiales hã ſido remiſſos,y negligẽtes, en perq̃rir, y ſaber dõde ſe acogẽ y receptã[a] alos delinq̃ntes de ſu juriſdictiõ. Y ſi en algunas fortalezas ſe han acogido,ſi ha hecho los requerimiẽtos, y diligẽcias q̃ es obligado para q̃ ſe los reſtituyan,y entreguẽ[b]. O han ſido en ello negligentes.

a Receptan.a Tex.in.c.27. in capitibus correctorum,ſeu præto.in glo.Fortalezas.
b Entreguen.b Text.in capitul.27.in parte,O los entreguen.vbi latiſsimè poſui de materia remiſſionis.

XXXVI.

ITẽ,ſi ſabẽ.&c.Si el dicho corregidor ha dexado de tomar las cuẽtas[a] de los proprios deſta ciudad,y repartimiẽtos y cõtribuciones della. Y ſi las ha tomado,ſi ha ſido remiſſo en executar los alcances dellas.

a Cuentas.a Vi.text.in capit.30. &ibi dixi de iſto articulo.

XXXVII.

ITẽ,ſi ſabẽ.&c.Si el dicho corregidor ha permitido q̃ los marauedis, y rentas del cõcejo

ſe hayan gaſtado en coſas q̃ no perteneſcen al bien, y pro[a] comun deſta ciudad. Y ſi ſe hã gaſtado en prouecho y intereſſe delos regidores. O ſi ha hecho gracia[b] dellos. Y ſi los han gaſtado en dadiuas y ayuda de coſta, o en juſtas, alegrias[c], o comidas[d], o beuidas. Digã lo q̃ ſabẽ.

a Pro. a Tex. & ibi dixi in cap. 30. in capitibus correcto. in gloſſ. Iuſta. & in gloſſ. Comun. & in capitulo. 32.
b Gracia. b Vi. in dicto cap. 30. in parte, Gracias.
c Alegrias. c In dicto cap. 30. in glo. Alegrias.
d Comidas. d Vide in dicto capitu. 30. in parte. Ni comidas.

XXXVIII.

ITem, ſi ſaben. &c. Si el dicho corregidor, o ſus officiales, y regidores[a], y jurados, y eſcriuano de cõcejo, y eſcriuanos del numero deſta ciudad, por ſi, o otros por ellos hã tomado a rẽta los proprios, y rẽtas deſta ciudad, o las alcaualas[b] de ſu Majeſtad, o las rentas eccleſiaſticas, o han ſido fiadores dellas.

a Regidores. a Vide text. in capitulo. 32. in capitibus corrector. & ibi dixi in parte, Officiales.
b Alcaualas. b In dicto ca. 32. in fine in parte. En las leyes de Toledo.

XXXIX.

ITem, ſi ſabẽ. &c. Si el dicho corregidor ha procurado, y tenido eſpecial cuydado q̃ las obras[a] deſta ciudad ſe ayan hecho a menos coſta, y a prouecho della, o ſi ha ſido remiſſo, y negligente en ello.

a Obras. a Vide de hoc in capitulo. 33. in omnibus gloſsis.

XL.

ITem, ſi ſaben. &c. Si el dicho corregidor ha hecho repartimientos por los vezinos deſta ciudad, y ſu tierra de mas delos tres[a] mil marauedis q̃ la ley permite en cada vn año. Y ſi en los repartimientos han ſido mas agrauiados y cargados los pobres[b], que los ricos.

a Tres mil. a Textus in capitulo. 34. in gloſſa. En las leyes.
b Pobres. b Vide in dicto capitulo trigeſimoquarto, in gloſſa. Los pobres. & in gloſſa. Alieuen.

XLI.

ITem, ſi ſabẽ. &c. Que los autos de juſticia ha dexado đ hazer ante los eſcriuanos del numero[a] de eſta ciudad, y anſi miſmo han dexado de hazer los proceſſos criminales en la carcel, y ha ſido remiſſo, y negligente en tener libro de carcel en que ſe eſcriuan, y aſsienten los preſos que a ella vienen.

a Del numero. a Tex. in capitulo. 35. & ibi dixi in parte, Del numero. vbi ſingulariter de iſta materia.
b En la carcel. b Vide in dicto capitul. 35. in gloſſ. Se fagan.

XLII.

ITem, ſi ſaben. &c. Si el dicho corregidor no aya guardado las leyes[a] de eſtos reynos, antes ha diſpenſado con ellas, y pueſto menores penas que ellas ponen.

a Leyes. a Textus in capitu. trigeſimoſexto. & ibi dixi in parte, Leyes. & in gl. No diſpenſen. & in gloſſa, Mandado. & in gl. El derecho permite.

XLIII.

ITem, ſi ſabẽ. &c. Si el dicho corregidor, y ſus officiales han tomado, por ſi miſmos los teſtigos[a] en las cauſas criminales, y en las ciuiles arduas, ſin lo cometer al eſcriuano, o ſi ſe lo han cometido la tal recepcion, y examinacion.

a Los teſtigos. a De iſto articulo, & interrogatione vide in capitulo trigeſimoſeptimo, & ibi latiſsimè dixi de iſta commiſsione, quid in criminalibus, & quid in ciuilibus.

XLIIII.

ITẽ, ſi ſaben. &c. Que el dicho corregidor ha ſido negligente en no tener libro[a] delas condemnaciones que ſe hã hecho, y adjudicado para la camara, y obras publicas, y gaſtos de juſticia, o en otra manera. Y ſi le ha tenido ſaben ſi en el ſe ayan dexado de aſſentar, y eſcreuir todas las dichas penas. Y ſi el receptor nombrado los ha recebido, o en eſto ha auido alguna fraude y engaño.

a Libro. a Text. in capit. 45. & ibi latè de iſta materia.

XLV.

ITem, ſi ſaben. &c. Que el dicho corregidor no ha tenido cuydado, ni procurado que ſe lea, y publique los tres Domingos primeros de Quareſma la bulla[a] que habla ſobre el habito y tõſura clerical, que han de traer los clerigos para gozar de la immunidad eccleſiaſtica.

a Bulla. a Tex. in. c. 51. prætorum, & ibi dixi in parte, Sãcto padre. & vltra ibĩ dicta dic, ꝙ iſta Bulla, inſerta eſt in volumine pragmaticarum. fol. 14. & . 15. & . l. 21. & . 22. & . l. 23. & idem cauetur in prouiſionibus officiorum. ¶ Sed dictam bullam nunquam vidi practicari. Imò etiam ſi non defferant veſtes, & tonſuram gaudent priuilegio clericali, & allegant conſuetudinem, quæ conſuetudo, vt clerici coniugati, non defferant habitum, & tõſuram valet, & gaudent ſuis priuilegijs. tenet Fulgo. conſi. 124. incipiente, præpoſitis ſtatutis. in primo dubio, ꝙ ſequitur Sabaſt. Sapi. in additio. ad Abb. in. c. 1. de vita & honeſta. cleric. in addit. quæ eſt in nu. 6. in parte, in duobus, & tenet glo. in. c. ſi quis virorum. 30. diſtin. & glo. in ſumma. 3. q. 4. vbi ait, ꝙ poſſunt clerici, ſecundum conſuetudinem regionis pretioſis veſtibus vti, vt conforment ſe moribus eorum inter quos viuunt, & nec vileſcat dignitas clericalis, & tenet gloſ. in ca. clerici. el magno, de vita, & honeſta. cleri. in verſi. de auratis. & ibi Abb. nu. 18. vbi dicit, ꝙ. d. glo. eſt bene notanda ad hoc, ꝙ in veſtibus ſit multum attendenda dicta conſuetudo locorum: quia clericus in veſtibus debet attendi, ne vileſcat dignitas clericalis, dummodo non vtatur veſtibus laceratis, cauſa humilitatis: quia ex hoc vileſcet dĩgnitas. vt dicit tex. ornatum, infuſcatũ, propter corporis diligentiam approbamus, fractos veſtibus non recipimus. vt in. c. parſimoniam. 41. diſti. & quoq; dicit alibi tex. affectate ſordes, nec exquiſitæ delitiæ laudem pariunt, ꝙ tam de veſtibus, quàm de ciuibus intelligendũ eſt. 41. diſtin. in ſumma. de quo vi. glo. in ſumma. 21. q. 4. vbi diſputat ſi clericus poſsit vti veſtibus fulgidis, ma-

dis, maximè ſericis, ſi hoc habet conſuetudo. ¶ Sed inquantum glo. in.d.c.clerici. dicit clericos conformandos in veſtibus conſuetudinis regiõis. intellige ſecundũ Abb.ibi.d.nu.18. quando ſunt tales veſtes, quę nõ portãtur ad pompã, ſed ex cõſuetudine illorũ, & ſint honeſtæ. aliàs. dict. tex. de nihilo prouideret. facit Clem.2. eo. tit. & tenet Bal. in margari. Inn. in parte, clerici. & vi. Zacharia. in addit. ad Abb. in.c. cùm non à hoĩe. de iudicijs. in.1. additiõe. de quo ſingulariter, ꝑ additio. eiuſ. Abba. in.c. cùm cõſuetudinis. de cõſuet. in.1. additio. in verbo, nõ eſt læuis. vbi tenet allegãdo gl. in.d.c. ſi quis virorũ.30. diſt. & 21.q.4. in ſumma, ꝙ clerici pñt vti veſtibꝰ pręcioſis, ſecundũ conſuetudinẽ ſuæ prouinciæ. & pñt facere veſtes fœderatas de cendalis adeo, ꝙ dixit Benedict. de Capra doctor Peruſinus. in.d.c. clerici. in dicta gloſſa. quòd in veſtibus attendenda eſt conſuetudo locorum. Vnde ſi conſuetudo nõ haberet diuerſitatam aliquã inter habitum clericorũ, & laicorũ, ipſa eſſet attẽdẽda, adeo, ꝙ tunc clericus diceretur incidere in habitu clericali honeſto, & clericis cõſuetudo, ad ꝙ dicit, ꝙ facit tex. in.c. ſi iudex laicus. de ſent. excõ. lib.6. Et idẽ dicit, ꝙ veſtes variãtur de ætate ad ætatẽ. ¶ Facit quod notat Cæpol. cõſi.10.&.11.& Alex. cõſil.8. vlti. col. volu.1. vbi dicit, ꝙ ꝑ iſta defendit quoſdã nobiles Brixẽſes clericos, accuſatos de homicidio: qa ſatis dicũtur detuliſſe habitũ clericale, ex quo deferebant habitũ ſcholaſticũ ex quo cõſuetudo eſt. ſ. ſcholariũ clericorũ in minoribꝰ deferre habitũ ſcholaſticũ, nam clerici ſeculares, nõ habẽt certũ habitũ, vñ largè dicimus habitũ clericalẽ cõuenientẽ & nõ prohibitũ clericis. vt dicit gl. in Clem.1. in verbo, ſeculares. de electione. Nã quæ veſtis dicatur ſecularis relinquitˀ arbitrio iudicis, & in dubio interpretabitur magis veſtem eccleſiaſticã, q̃ ſecularẽ, ꝓpter pœnã ſecundũ Guiller. & Imol, in.d. Clem.2. in prin. de vita & hone. cler. Etiã ſi clericus portaret veſtẽ prohibitã, putà, de roſato, vel ſcarleto, nõ cõtinuè, nec cã vſus ꝓprij, ſed ex alia ob feſtũ licitũ doctoralẽ, vel vxoralẽ, vel honorẽ alicuius magiſtratus, ſcd̃m Imol. poſt alios in.d. Clem. col.3. & ita de facto obtinuit, qđ nota.* Et vid. Bal. in.l. ſanctũ. ff. de re. diuiſi. vbi tenet, ꝙ incidẽtibus in habitu & tonſura, ꝙ clerici præſumuntˀ: & vi. Rolandi. à Valle. cõſi.53. nu.27. vbi tenet, ꝙ clerici non habent habitum determinatum à iure per gl. in.d. clemen.1. de electio. & notant per gl. & docto. in ca. pen. de vit. & honeſtat. & ſic quòd omnis habitus honeſtus dicitur habitus conueniens clericis, dummodo non ſit à conſuetudine reprobatus ſecundum. Rolan. vbi ſuprà.

XLVI.

ITẽ, ſi ſabẽ. &c. Que el dicho corregidor, y ſu tenięte, y alcalde, han cõſentido que ſe prediquen bullas[a], & indulgẽcias, y han admitido queſtores, y demandadores de lymoſnas, ſin ſer viſtas y approbadas por el diœceſano, o por el conſejo de ſu Majeſtad.

a Bullas. a Vide in capitulo.51. in gloſſa. *No conſentir.*

XLVII.

ITem, ſi ſaben. &c. Que ayan ſido remiſſos, y negligentes, en no guardar los puertos de ſu corregimiento, y por ſu negligẽcia ſe ha ſacado por ellos fuera de eſtos reynos moneda[a], y cauallos[b], y las otras coſas prohibidas de la ley. Y ſi han tenido cuydado de hazer peſquiſa[c], ſobre eſto dos vezes cada vn año, y a los que han hallado culpados, ſi los han punido, y caſtigado, o han ſido remiſſos en ello.

a Moneda. a Vi. tex. in. ca.52. & ibi gloſſ. in parte, *Moneda.*
b Cauallos. b Vi. in.d.c.52. in parte, *Cauallos.*
c Peſquiſa. c Vt in.d. ca.52. & ibi latiſsimè poſui in glo. *peſquiſa.* cum alijs gloſsis eius.c.

XLVIII.

ITem, ſi ſaben. &c. Que el dicho corregidor, oficiales, y re

gidores

gidores ayã librado[a] algũos marauedis de los proprios deſta ciudad, a algũ menſajero q̃ aya ydo al conſejo de ſu Mageſtad, por mãdado dela dicha ciudad ſin q̃ aya lleuado inſtructiõ de lo que ha de hazer, y ſin tener, ni traer teſtimonio del dia que partio, y llego ala corte, y ſe preſento en el conſejo, y del dia q̃ fue deſpachado.

a Librado. a Vi. tex. in.c.54. in capit. correcto. ſeu prætor. & ibi dixi in gloſſ. *Menſajero.* & in gloſſa. *Que ha de hazer.* & in gloſſ. *partiere.* & in parte, *Deſpachado.* & in verbo. *Salario.*

XLIX.

ITem, ſi ſabẽ, &c. Quel dicho corregidor, tenięte, o alcalde, han ſido remiſſos, y negligentes en condenar[a], y executar la pena dela ley alos regidores de eſta ciudad, q̃ han ſido nõbrados por el regimiento, y ayuntamiento della por juezes en grado de appellaciõ, en las cauſas ciuiles de ſeys mil marauedis, y dende ayuſo. Que no hã ſentenciado las dichas cauſas dentro delos diez dias dela ley, paſſados los treynta y cinco dias, en que puede appellar, y ſeguir la dicha cauſa, y fenecerla. Declaren en que cauſas fuerõ remiſſos y negligentes a cerca delo ſuſodicho.

SVMMARIVM.

1 *Appellari debet ad conſilium ciuitatis, ex cauſis ciuilibus ſex millium dipondiorum. Conſilium ciuitatis, ſeu villæ, nominare debet duos iudices, qui vna cauſam debent terminare cũ iudice, qui primò tullit ſentẽtiam, & infra decem dies elapſis triginta, & quinque diebus. quæ partes habent ad appellandum, & ad cauſam finiendam, & concludendam.*

2 *Terminus datus iuriſdictioni, infra quem cauſa debet expediri cenſetur etiam partibus præfixus ad probandum, & iura ſua producenda.*

3 *Conſtare debet de ſumma, vel æſtimatione ſex milliũ dipondiorum, ad hoc, vt de cauſa rectores ciuitatũ cognoſcãt in gradu appellationis.*

4 *Rectores ciuitatum in gradu appellationis debent pronunciare ſimul, & non vnus hodie, alter cras.*

5 *Sententia lata per iſtos iudices regimenti, ſeu conſilij, lapſis terminis an valeat.*

6 *Inſtantia, quando eſt perempta, licet pars non petat, an iudex ex officio ſuo debeat ſentẽtiam ferre.*

7 *Si cauſa committitur conſulenda per iſtos iudices regimenti, antea quàm cõſilium detur officium eorum expirat, an tale conſilium detur ſucceſſori.*

8 *Iudices regimenti, ſeu conſilij ciuitatis, qui primis iudicibus ſucceſſerunt non habent totum tempus ad iudicandum, ſed tantummodo quod ſupereſt.*

9 *Iudices ſi ſententiam nõ poſſunt proferre: quia non ſunt informati, & tempus labitur vt pœnam euitent, ferant ſententiam ſub conditione condemnando, vel abſoluendo.*

10 *Si iudices miſſerunt pro conſilio ſapientis, & inſtat tempus inſtantiæ, & nondum cõſilium venit, euitent pœnam pronuncient in omnibus, & per omnia, ſecundum formam conſilij venturi.*

11 *Si partes infra terminum inſtantiæ cauſam compromittunt, licet iudices non pronuntiẽt, in pœnam non incidunt.*

Reſtitu-

12 *Reſtitutio non datur minori,nec pijs locis ad-
uerſus inſtantiam.*
13 *Prorogari , an poteſt iuriſdictio in maiorem
ſummam,& quantitatem,& tempus iſtius le
gis,& pragmaticæ de conſenſu partium.*
14 *Sententia lata in maiorem ſummã ſex milliũ.
dipondiorum,an valeat in ſumma ſex milliũ.*
15 *A quo tempore currant iſti triginta dies ad
cauſam finiendam.*
16 *Iudices regimenti,in pœnam non incurrunt,li
cet ſententiam infra terminum non proferãt,
ſi à parte non fuit petitum,ſeu requiſitum.*
17 *An debeant infra terminum decidere cauſam
condemnando,vel abſoluendo.*
18 *An iudex loci debeat executioni mandare ſen
tentiam latam per iudices regimenti.*

a Condemnar a Iſte articulus qui
fit & fieri debet in
iſta ſyndicatione, non habet ortum à capitibus
prætorum,ſeu correctorum,nec à capitibus iu-
dicum ſyndicatus,ſed à pragmatica facta per no
ſtrum regem Carolum,in primis curijs quas ha-
buit,poſtquam cepit regnare,in villa Valliſſo-
leti,anno.1523.die.24.menſis Auguſti,petitione
95. per quam fuit amplia. in ſumma, & in tem-
pore lex Toleti,quæ eſt.l.6.tit.16.*De las appellacio
nes*.libr.3.in ordin.regali,quæ lex ſolum permit
tebat appellare ad conſilium ciuitatis in ſumma
trium millium dipondiorum,& appellans habe
bat quinq; dies ad appellandum , & quindecim
ad concludendum , & iudices habent decem ad
pronunciandum,ꝙ dicta noua pragmatica am-
1 pliauit†,non ſolum in termino,ſed etiã in ſum
ma:quia poſſunt cognoſcere in cauſa quãtitatis
ſex millium dipondiorum.* Quæ lex eſt hodie
ampliata in ſumma. decem milliũ dipondiorũ,
vt in pragma. 19.factis per noſtrum Philippum
regem anno.1558.Valliſoleti.* Et pars habet tri-
ginta dies ad concludendum , & ſi dicti iudices
infra dictum terminum decem dierum elapſis.
35.diebus non finiunt cauſam incurrunt in pœ-
nam quã debet prætor,ſeu corrector, ſeu iudex
populi illico executioni mandare,contra dictos
iudices,qui ſic in dicto termino non pronuncia
uerunt,& ſic corrector,vel iudex loci,ita non fa
cit,nec exigit dictam pœnam , cum quadruplo
cameræ regis ſoluat,& ponatur ſibi pro capitu-
lo cum alijs capitibus iudicum ſyndicatus.vt in.
d.pragmatica cauetur.❡Et quando quis appel-
lat ad populum.vt in iſtis legibus ſatis eſt, ſi di-
cat appello ad decuriones (id eſt, ad regidores)
quia decuriones ſunt populum,& caput ciuita-
tis,& tota ciuitas eſſe videntur.tenet Bal. in Ru
bric.de appellatio.in Decreta.numer.2. ❡Tene
2 ꝙ iſte terminus datus iuriſdictioni † , infra quẽ
cauſa debet expediri , cenſetur etiam præfixus
partibus ad probandum , & procedendum o-
mnia iura ſua,& habet vim peremptorij. vt te-
net Paul.de Caſtr.in.l.admonẽdi.ff.de iur.iurã.
nu.34.❡Et quia materia iſtius.l.ſępe in praxim
deducitur,& occurrunt plures dubitationes, ex
quibus mihi aliqua venerunt in facto, aliquid
ad materiam dicam.❡Et primò,debet conſtare
3 de dicta ſumma ſex milliũ† dipondiorum:quia
habens iuriſdictionem ſolum in certo caſu, ſeu
ſumma,non poteſt cognoſcere,niſi per informa
tionem ſummariam cognitum ſit, an illam cau-
ſam comprehendat ſua iuriſdictio,aliàs nil valet
quod agitur,& iſta eſt cõmunis opinio. vt Cur.
Iuni.conſi.124.nu.6.❡Et licet.d.l.ordinamenti,
& aliæ pragmaticæ,loquantur in cauſis pecunia
rijs trium & ſex millium dipondiorum , quoq;
habẽt locum in æſtimatione illius ſummę: quia
ſi cauſa vertitur corã iudice,ſuper aliqua re mo-
bili,vel immobili,dũmodo æſtimatio ipſius rei
non excedat dictam ſummam ſex millium di-
pondiorum à ſententia prætoris poteſt appella
ri ad conſilium ciuitatis,& ita tenet.d. l. Toleti
in antiqua,& in originali,in quantũ dicit, *Man-
damos que de la ſentẽcia diffinitiua, que qualquier juez
diere en qualquier ciudad , o villa , o lugar de nueſtros
reynos que ſea de quantia,y eſtimacion de tres mil mara
uedis.&c.* Quæ hodie ſunt ſex millium, & põde
ra verbum.d.l.in quantum dicit. *Y eſtimacion.*&
ideò debet prius conſtare de iſta ſumma,& æſti-
matione,antea quâm dicti iudices regimenti de
cauſa cognoſcant,& eã diffiniant. ❡ Adde ꝙ ſi
4 iſti iudices† conſilij ciuitatis non ſe concordant
in pronũciãdo cũ ordinario , & illi volũt de per
ſe pronũciare,debent ſimul pronũciare , & non
vnus hodie alter cras.tenet Bal.in.c.non poteſt.
de re iudi.nu.2.❡Secundò,circa iſtã.l.& pragma
5 ticam quæritur , an ſi iſti iudices ſic nominati†
per dictum conciliũ ciuitatis , poſt dictũ termi-
nũ ſententiam protulerunt,an valeat dicta ſentẽ
tia,ꝙ videtur:quia dicta lex ponit pœnam iudi
cibus,non decidẽtibus cauſam infra dictum ter
minũ , & quando lex,vel ſtatutum ponit pœnã
iudicibus nõ decidẽtibꝰ cauſam infra terminũ,
ſententia valet,ſed iudices in pœnã legis vel ſta
tuti incurrunt.Ita in terminis tenet Abb.in cap.
de cauſis.de offi.delega.nu.10.allegando Ioann.
Andr.in addit.ad Specul.in tit.delegat.§. reſtat.
verſi.

verſi.quid ſi ſtatuto.vbi poſt multa concludit,
quod autem ſtatutum apponit pœnam iudici
non decidenti cauſam infra terminum,& tũc va
let ſententia poſt terminum dummodo ꝓfera-
tur infra terminum iuris:quia non videtur rece
ſum à diſpoſitione iuris, facit quod notatur in
l.non dubiũ.C. de legi. Sed ſi lex vel ſtatutum
non apponit pœnam , & in dubio præfigendo
terminum ad deciſionem cauſæ videtur præfi-
gere ipſi inſtantię,& hoc maximè tenẽdum eſt
propter odium litis.quã diſtinct.Ioann. Andr.
ſequitur Abb.vbi ſupra.❡Et Petrus de Ferrar.
in forma libelli ſententiæ diffinitiuæ.nu.9.indi
ſtinctè tenet,ꝙ valet ſentẽtia,etiã ſi ſit lata poſt
lapſum inſtantiæ.❡Paul.de Caſt.in.l. properã-
dum.C.de iudi.nu.9. in hoc diſtinctionem tri-
membrem facit,dicendo,ꝙ aut ſtatutum dirigit
verba inſtantiæ,dicendo , ꝙ inſtantia cauſarum
duret.40.dies,& tunc poſtea expediri non po-
terit,quia inſtantia perimitur,& illud tẽpus ſta
tuti ſuccedit loco temporis iuris communis. ar-
gu.l.in contractibus.C.de non numer.pec.poſt
principium.❡Aut dirigit verba in iudicem,pu-
tà:quia poteſtas debeat expedire cauſas infra ta-
lem terminum,& tunc tale tempus cẽſetur præ
fixus , potius iudici quàm inſtantiæ,& ideo ſi
eſt iudex ordinarius,debet puniri, ſi non expe-
diuit,tamen ſi eſt delegatus,non poteſt expedi
re:quia finita eſt iuriſdictio ſua,inſtantia tamen
non eſt perempta.❡Interdum ſtatutum loqui-
tur imperſonaliter,putà,cauſę expediuntur in-
fra.40.dies,& ſic eſt dubium, an tempus cenſea
tur præfixum iudici,an inſtantiæ, & in hoc fue
runt opiniones,nam Specul.in tit.de iudice de-
lega.§.reſtat.verſi.quid ſi ſtatuto.circa finem vi
detur velle,quod videatur præfixum iudici.ſed
Cyn.in.d.l.properandum.§.ſint vtraq;. in addi
tione.videtur tenere contrarium,& ſic ꝙ videa
tur præfixum inſtãtię, & ſuccedat loco trienij.
allegat.l.ſcire.§.conſequens.ff.de excuſa.tut.&
iſta pars ſecundum Paul.de Caſtr.eſt verior , &
communior,& ita vidit conſultum. ❡Sed tene,
ꝙ ſententia lata poſt illum terminum.d.l.ordi-
na.& pragmaticæ,eſt nulla vt tenet Alex.in cõ
ſi.82.in.3.volu.nu.1.& Abb.in conſi.16. in.2. vo-
lu.in fine.quinimo dicit Abba.ibi,ꝙ non valet
etiam ſi de cõſenſu partium prorrogetur termi
nus inſtantiæ:quia cùm ſit contra ſtatutum,vel
legem nõ valet prorogatio: quia peremptio in
ſtantiæ non dependebat à facultate partium,&
iudicis , imò eis etiam inuitis currit tempus. vt
in.d.l.properandum. ❡Cuius contrarium vult
tenere Bal.in.l.petendę.C.de tempori.in integ.
reſti.in ſi fine.vbi ait,ꝙ quãdo meta eſt præfixa
iudici,& eſt pœna ei appoſita,ſi nò expedit cau
ſam infra certum tẽpus,ꝙ ex poſt facto partiũ
iſtud tempus poteſt prorogari, & nõ incidit in
pœnam iudex,circa quôd dicit videndum.Cy.
in.l.1.C.qui accuſa.non poſ.❡Quod non obſtat
quia loquitur quando terminus eſt præfixus iu
dici,& dictum Abb.loquitur quando terminus
eſt præfixus iudici & inſtãtiæ,vt hic in iſtis prag
maticis.vt tenet ipſe in.c.venerabilis.de iudicijs
❡Et quoque terminus inſtantiæ,non poteſt re
nuntiari,cùm ſit præfixum cauſa publicæ vtili-
tatis.vt Paul.de Caſtr.in.l.2.§. ſed ſi iudex.ff.de
iudi.num.7.& quòd non valeat dicta ſententia
lata poſt.d.terminum,tenet Abb.in.d.c.venera
bilis.nume.17.& Roma.conſili.322.verſiculo.2.
vbi ait,quòd hoc ponit gladium ad radicẽ: quia
quanuis ius dicens circa factum ipſius cognitio-
nis ampliſſimam poteſtatem, non tamen cen
ſetur habere propter hoc poteſtatem vt exten-
dere poſsit,ſeu prorogare ipſius terminum cog
nitionis,vt dicit eſſe tex.in propoſito valde no
tabil.in.l.ſi in lege.in princi.ff.locati. dans regu
lam , quòd habens plenum arbitrium circa fa-
ctum,non cenſetur propter hoc poſſe proroga
re terminum facti,ex quo terminant Bar.& Bal
ibi.ꝙ iudex authoritate ſtatuti habens plenum
arbitrium circa proceſſum,ſeu cognitionem nõ
habet facultatem prorogandi terminum illi prę
fixum,& facit quod tenet Petrus Ferra.in forma
libelli.declina.iuris.in parte.nec fuiſſe iudicem
competentem.& Bald.in capitulo primo.§.hoc
quòd nos.de pace conſtan.in vſib.feud.numer.
20.tenet,ꝙ non valet ſententia lata lapſu inſtan
tiæ,& ꝙ cauſa non finita infra tempus à ſtatuto
requiſito , non poſsit poſtea finiri, tenet Lucas
de Penna.in.l.vtilitas.C.de primi.pill.libro.12.
verſi.ſecundò quæritur.& eſt tex.expreſſus.in
l.4.titu.26.Parti.3.quem vide.* Et Peregrin.in
part.ſententia.q.7.vbi inquit item eſt nulla ſen
tentia ſi iudices infra tempus eis decretum non
iudicant per.d.l.4.* & ſic tenet , ꝙ ſi dicti iudi-
ces regimenti,infra terminum.d.legis ſententiã
non protulerunt,in pœnam eiuſdem incurrũt,
& ſententia lata per eos dicto termino elapſo
eſt nulla:quia vbi quis facit contra legem quam
uis incidat in pœnam à lege impoſitam , tamen
actus remanet inualidus.tenet Ioan. de Plat. in
l.prædia.C.de locatio.prædi.fiſcali. ciuili.libr.
11.nu.6.de quo per Bart.in.l.prætor ait.§.1.ff.de
noui.oper.enuncia.& licet actus non teneat, ta
men faciens actum prohibitum incidit in pœ-
nam.l.3.§.ſi quis codicillos.ff.ad ſelennia.* Et vt
pœnam euitent ſi vident perire inſtantiam ex
officio ſuo perueniant ad ſententiam.vt Bar.in
l.ſeyus

l.ſeyus & augerius.ff.ad.l.falci.nu.6.& Peregr. in parte inuentarium.q.2.in.glo.bieniũ.in fin.* ¶Quinimo, quando inſtantia eſt perempta, iu-
6 dex ex officio † licet pars non petat, nec alleget, debet ſententiam diffinitiuam ferre, ſic pronunciando. vt Abb.in.d.c.venerabilis. numer.16.& ibi Aeneas de Falco.in additione quæ eſt in nu. 9.in parte, reſtitutio.& vide ſingulariter. Alex. vbi idem tenet.in conſilio.136. in.2. volumi.numero primo, dicendo, ꝙ licet ſit perempta inſtantia iudicis, officium ſupereſt, vt poſsit ſuper peremptionem inſtantiæ pronuntiare, & iudex poteſt in expenſis condemnare.allegat.l.1.&.2. C.vt infra certum tempus.& in.l.ſi præſens.C. quomodo iud.& gloſſ.optima.& ibi legiſtæ.in dicta lege properandum.§.illo proculdubio. & ſingulariter Paul.de Caſt.in.l.nõ idcirco.§.cùm poſtea.ff.đ iudi.vbi ait, ꝙ licet proceſſus ſit nullus, & inſtantia ſit perempta, poteſt iudex ab obſeruatione iudicij abſoluere, & etiam in expẽſis condemnare. Facit text.in Clemen.1.de reſcrip. & quòd tenet Bartol.in.l.eum qui tenere. ff.de iudi.in finẽ.& Paul.de Caſt.in.l. non idcirco.§. cùm poſtea.ff.de iudi.& gloſſ.in.l.3. titul. *De las deudas*.foro.ll.lib.3.in gloſſ.fi.& lex ſtylli.196.* Tamen Peregrin. in parte inuentarium.q.2. in glo.triẽnium in fin.tenet contrarium & dicit ꝙ non requiritur pronuntiatio ab obſeruatione iudicij quia cum inſtantia inuito iudice finitur non eſt in iudicis poteſtate pronuntiare eam perẽptam vel non, niſi per modum declaratiuum, & cum hoc pronuntiat, debet actorem in expenſis condemnare, quia in hoc benere manet iudex vt Bal.in.d.§.illo proculdubio.in fin.& hoc dicit eſſe veritatem.* ¶Sed Abba.in d.c.venerabilis.numer.18.dicit dictam regulam limitari, niſi pars fuiſſet confeſſa, nam tunc cùm factum ſit notorium, poterit iudex ferre ſententiam poſt peremptam inſtantiam: quia in notorio non requiritur iudicium, ita dicit tenere Bal notabiliter in.d.l.properandum.& Ang.in tractatu maleficiorum, in parte comparent dicti inquiſiti, & confitentur totum.verſi.ex quibus infertur.¶Abb.quoque ibi in.d.c.venerabilis.nu. 10.dicit, ꝙ. d. lex non procedit in magna cauſa, ꝙ ſi lis protrahatur vltra terminum præfixum inſtantijs, à iure communi, vel ſtatuto municipali non ex impedimento alicuius, ſed ex magnitudine cauſæ, vel propter multas appellationes ab interlocutoria vt poteſt exemplum poni, cùm ſtatutum præfigat duos menſes, & actor dicit ſe habere teſtes vltra mare, ita ꝙ requiritur maior dilatio, quàm ſit terminum totius inſtantiæ, vt in.l.1.C.de dilatio.credit, quòd tunc vltra terminum poteſt ferri ſententia, ex quo enim non poteſt imputari partibus, vel iudici: quia terminus debet recipere interpretationem à iure, ſcilicet, ſi cauſa infra illum terminum expediri poteſt.vt in.l.1.& in.l.gradatim.§.1.ff.de muneri.& honori.& in.l.2.C.đ noxali.& tenet Bal & Ioan.Andre.in additio. ad Specul.in titul.de elle.§.reſtat.verſic. quid ſi ſtatuta. vlti.q.& Cy. in.l.fi.C.qui accuſa. non poſſ. in vltimis tribus quæſtionibus.¶Ex quo infert Abba.vbi ſupra. ad.q.quotidianam, quòd ſi pendente quæſtione coram laico excipiatur, quòd inſtrumentum eſt vſurarium, vel de defectu natalium, & ſic articulus ille incidens, remittitur ad eccleſiaſticũ, per quem ſit inhibitio ſeculari, vt interim non procedat in negocio principali, vt notatur in.c. tuam.de ordi.cogni.quòd ſi labitur terminus inſtantiæ, anteaquã finiatur ille articulus incidens vel ita remanſit modicum determino, quòd nõ poteſt iudex infra illum terminũ cauſam principalem terminare, quòd poterit cauſam finire poſt terminum, facit quòd tenet Bar.& Bald.in l.cùm ipſe.ff. de excuſa.tuto. & idem Paul. de Caſtr.in.l.interdum.ff.de iudi.in prin. de quo ibi per eum.¶Circa.d.l.Toleti nota, quòd ſi per
7 dictos iudices † datos per regimentum, aliqua cauſa conſulenda committatur, & anteaquã cõſilium detur officium eorum expirat, dic quòd tale conſilium poteſt dari ſucceſſori.vt text. & ibi Bar.in.l.verũ.§.ex facto.ff.de minori. & idẽ Paul.de Caſt.in.l.1.ff.de iudi.num.3.vbi ait, ꝙ ſi poteſtas finiat officium anteaquam cauſa terminetur, ſucceſſor eius poterit eam determinare, vt ibi per eũ. ¶Et tene ꝙ iſti iudices qui ſucceſ-
8 ſerunt, † nõ habent totum tempus ad cognoſcẽdum, & pronunciandum, ſed tãtummodo illud ꝙ ſupereſt: quia tale tempus ſtatuitur à lege inſtantiæ. Secus verò ſi ſtatueretur à iudice delegante iuriſdictionem: quia tunc tempora appoſita in prima delegatione videtur repetita in perſonam eius, qui in locum primi eſt delegatus.vt tenet tex.& ibi Bar.& Paul.đ Caſt.in.l.ſi iudex ff.de iudi.& Cataldinus in tracta.ſyndica. num. 26.&.27. ¶Adde quoque, quòd ſi dicti iudices,
9 infra dictum terminum † non poſſunt ferre ſententiam: quia labitur terminus, & non ſunt informati de meritis cauſæ, & non poſſunt videre proceſſum.vt euitent pœnam, remedium eſt, quòd ferant ſententiam ſub conditione, & condemnet reum, ſi actor probabit ſuam intentionem, & ſi non probabit abſoluat reum, ita tenet Bal.in additio.ad Specula.in titu.de ſententijs. verſic. Item ex his patet.quæ eſt in.4.column. & latè Thomas Ferra.in cautela.47. vbi plures

docto.

doctores allegat, licet de Specula.nullam faciat mentionem.& Paul.de Caſt.in.l.non quemadmodum.ff.de iudic.nu.7.dicit, ꝙ hoc quotidiè faciunt aſſeſſores, quando inſtat tempus inſtantiæ, & ipſi maturè non potuerunt videre proceſſum, ne cadant in pœnam ſtatuti. ¶Et Thomas Ferra.vbi ſupra, quoque dicit, quòd eſt alia cautela, vt pœnam euitent, quòd abſoluant partes ab obſeruatione iudicij, iurando de cauſa ſibi non liquere, ſecundùm Alexand.& Paul.in.l.ſi, vni.aliàs incipit Pomponius.ff.de re.iud. & iſta eſt melior cautela.ſecundum.d. Paul.in.l. non quemadmodum.eod.titul.de re iudi. referendo Angel. ibi tamen iſta cautela eſt intelligenda, quando ipſe iudex, non poſsit redargui de culpa.vt Felin.in capitul.penul.de iudi.ſecundum Ferra.in dict.cautela.¶Idem dic, quòd iſti iudi-
10 ces ſic nominati per concilium † ciuitatis, ſæpe proceſſum cauſæ committunt vt conſilio ſapientis decidatur, & inſtat tempus inſtantiæ, & conſilium nondum venit, remedium eſt vt pœnam euitent, vt pronuncient in omnibus, & per omnia ſecundum formam conſilij venturi, & valebit ſententia, licet ex interuallo veniat, tenet ſingulariter Pau.de Caſt.in.d.l.non quemadmodũ in fin.Bal.in.l.cum iudex.ſeu in.l. cum eorum. C.de ſenten.& alia iura, quòd nota: quia in practica mihi euenit.* Et idem tenet Salyce.in. d.l. cum iudex.& ſequitur Soci.in conſil.124.vol.1. nume.9.* ¶Item tene, quòd ſi infra terminum.
11 d.legis.Toleti, † & pragmaticæ, partes compromiſerunt cauſam, licet iudices non pronuntient infra terminum, non incidunt in pœnam.Ita tenet Ioan. de Plate. in.l.nec ſacrarium.C.de can. largi.tit.lib.10.in fi.& vi.Bal.in rubr. de mutuis petitio.in decretalibus.1.column.verſicul.Item nota, vbi tenet, quòd vbi partes decidunt litem per concordiam, ſententia iudicis vel arbitri nõ eſt neceſſaria, & ideo ſi ſtatutum diceret, quòd iudices teneantur infra menſem pronũciare ſub certa pœna, & partes interim traſigunt, non tenetur pronunciare: quia nec poſſunt cum lis ſit ſopita.vt in.l.eleganter.§.ſi quis poſt.ff. de condi. indebi.¶Quoq; dic, ꝙ ſi inſtantia.d.l.& pragma-
12 ticæ eſt lapſa, non reſtituitur † contra eam minor, nec pia loca reſtituuntur, vt tenet Cardi.& dicit eſſe verius.in Clemen.1.de in integ. reſtitu.q.10.tenet ſingulariter.Alexã.in conſilio. 23. in.3.vol.nu.3.verſi.& poſito.& ſequitur AEneas de Falco.in additio.ad Abb.in.d.c. venerabilis. de iudi.in additione quæ eſt in parte, reſtitutio. *Et adde quòd propter ferias tempus præfixũ liti inſtantiæ non differtur.vt Peregrin. in parte probatio. quæſtione. 8. in gloſſa. impedimentum per. l.2.ff. de ferijs.in fine. & ſic tempus iſtorum.30.dierum non differtur propter ferias inductas in honorem Dei, vel in honorem ho-
13 minis.* ¶Sed quæritur, an de conſenſu † partiũ, iſta iuriſdictio poteſt prorrogari, in maiorẽ quãtitatem, & ſic, ꝙ iſti iudices regimenti, ſeu conſiſtorij poſſent in maiorem ſummam iſtorum.6. millium dipondiorum cognoſcere de partium conſenſu? Dic ꝙ ſic loquendo in iſtis magiſtratibus municipalibus.vt tenet Paul. de Caſtr. in.l. de qua re.ff.de iudi.§.iudex.vbi quoque dicit, ꝙ poteſt prorrogari non ſolum expreſſè, ſed etiam tacitè, putà, ſi actor dedit libellum ſuper maiori ſumma, & reus exceptionem non oppoſuit, & ſic corrector, ſeu eius locum tenens, vel alius ordinarius pronunciauit ſententiam cõtra aliquẽ, & ille condemnatus appellat ad regimẽtum, vel conſilium ciuitatis, licet iſta condemnatio, ſit in maiori ſumma, ſi pars appellata non contradicit vel non oppoſuit, videtur, ꝙ dicti iudices regimenti poſſunt pronunciare: quia tacitè prorrogauit in eos iuriſdictionem in dicta ſumma. Idẽ tenet Guido pap.deciſio.285.allegando Salyce. in.l.certa ratione.C.quando prouocare non eſt neceſſ.& ita dicit ſe vidiſſe in iudicando ſeruari in curia parlamenti, & quot modis prorrogatio fiat.vi.Bart.Paul. & docto.in.l.2.§.fi.ff.de iudi. ¶Et licet ſit verum, ꝙ partes poſſunt prorrogare iuriſdictionem in dicta maiori ſumma, ſecus eſt in tempore: quia non poſſunt prorrogare, vt vltra terminum illius.l.& pragmaticæ dicti iudices de cauſa cognoſcant, & pronuntient: quia licet valeat prorrogatio de tempore ad tempus, eſt verum, quando tempus eſt appoſitum à homine, ſecus ſi eſt appoſitum à lege, vel ſtatuto ratione publicæ vtilitatis, ſcilicet, ne lites fiant immortales.vt in.l.properandum.C.de iudi. ita tenet Bald.in capitul.de cauſis.de offi.delega. nu. 15.& dicit ibi tenere Innocen.* Et tenet Alex.in conſi.24.vol.4.nu.10. quem vi. & an iuriſdictio poſsit prorrogari. in ciuilibus vel criminalibus. vi.ſingulariter Peregrina in parte actor. qõ.5. in gloſ.cõueniat.* ¶Quæritur, an ſi iſti iudices per concilium ciuitatis dati proferunt ſẽtẽtiam in maiori quantitate iſtorum ſex millium dipõdio-
14 rum, an valebit, † ſaltem in ſumma ſex millium? Dic ꝙ de conſenſu partium bene valet, vt dictũ eſt quia poteſt prorrogari iuriſdictio de re ad rẽ, & de infimo gradu iuriſdictionis ad ſummam, vt in.l.interconueniens.ff.ad municip.& ibi eſt bona gloſ. licet non de iuriſdictione ad imperium. ¶Sed quid ſi non interuenit cõſenſus partium? Dic aut erant capitula diuerſa, & poteſt valere in vno, & in altero nõ.vt in.l.etiam.ff. de minor.

aut erat vnum tantum, & vna ſententia, & tunc non valet in aliquo: quia ſuper illa nullam habet iuriſdictionem, nec in aliqua parte illius, cũ ſit vna, vt colligitur ex tex. in l. extra territoriũ ff. de iur. omni. iud. & Bart. ibi hanc diſtinctionẽ tenet in fine. & Pau. de Caſt. & Iaſ. & eſt gloſ. in §. Item cùm certa. 2. q. 6. & hoc eſt tenendum ſecundùm Iaſ. vbi ſupra in fine. & hãc diſtinctionem. Bar. quoq; approbat Abb. in c. cùm inter. de re iudi. in fine. dicẽdo eam eſſe notabilẽ: quia nemo ita clarè tãgit materiam, & hoc tenent omnes. ¶Sed ipſemet Bart. in tracta. de iuriſdi. verſ. ex prædictis. tenet, ꝙ verius eſt, ꝙ illud tãtum inutile viciatur, quod ſequitur Roma. in conſili. 66. vbi ait allegando. c. ea quæ fiunt. de regu. iur. in. 6. ꝙ ſi iudex qui in tãtum decem iudicare poteſt, iudicat in viginti, ꝙ valet ſententia in decẽ. Sed tu tene diſtinctionem Bar. ſupradictã: quia omnes tenent: & quia vbicunq; reſpectu formæ actus eſt indiuiduus, & inſeparabilis, licet ſit diuiduus reſpectu eſſentiæ, ſemper vtile per inutile viciatur. vt Bart. in l. græce. §. illud. ff. de fideiuſſo. per illum text. ¶Et dictam diſtinctionem Bart. ſequitur Barb. in c. cùm ſuper. de offic. delega. col. 11. verſi. ex hoc poteſt. & ſecundũ eum debet intelligi. d. l. certa forma. C. quando prob. non eſt, nec ſecundùm dictam diſtinctionem. & Bar. in l. quidam æſtimauerunt. ff. ſi cert. pet. & ibi Iaſ. in fine vbi dicit, ꝙ communis concluſio eſt, ꝙ actor non poteſt ſummam diuidere in petendo, ſed cogitur totam ſummam petere, nec continentia cauſæ, vel iudicium diuidatur, & ibi per Alex. & Plat. in l. ſi. C. de apochis publi. lib. 10. in fine. ¶Et quando iudex cognoſcit de maiori ſumma, quàm ſua iuriſdictio ſit, ſententia in minori ſumma non valebit: quia inſtantia iudicij non poteſt pro parte valere, vt dictum eſt, prout tenet in expreſſo Bal. in d. l. certi conditio. §. quoniam. ff. ſi cert. peta. col. 3. nu. 3. & idem Bal. in capitul. inter cætera. de re iudi. numer. 2. *Et adde Cæpola. in l. quod ſi nolit. §. ſi plures. ff. de idælict. edict. nu. 7. ꝙ ſi aliquis eſt mihi debitor in centum & peto ab eo. 25. ex illis centum vt Inſtitu. de actio. §. ſi minus quòd ille debitor meus poteſt dicere volo ꝙ petas tota centũ nec diſtinguas per plura. Iuditia quòd talis debitor eſt audiendus per dictum tex. ibi & Bart. in l. in commodato. §. duobus. ff. commoda. vbi hoc tenet & ibi Guiller. de Cũ. & allegat pro hoc tex. in l. vt in plures. ff. de exercito. idem Bar. & docto. in l. quidam æſtimauerunt. ff. ſi cert. peta. & ibi Iaſ. colũ. fina. & q. * ¶Circa iſtam. l. dubitatur

15 quotidie, dicit. d. lex. † ꝙ habet quinq; dies ad appellandum, & triginta ad finiendum, & condemnatus appellauit in prima die quinq; dierũ, in qua ſibi fuit notificatio ſententiæ facta, an ex iſto die in qua appellationem interpoſuit currant ſibi triginta dies ad finiendum, aut nõ. Pau. de Caſt. in l. ſi quis hæres. la. 2. ff. de acquir. hær. nu. 7. tenet formando hanc. q. ꝙ ſtatim currant triginta dies: quia nõ debet ſpectari lapſus, poſt quam appellatum eſt. argu. ibi aliàs interim nil fieret: quia eſſet inutile vtriq; litigãtium, & hoc tenet Paul. de Caſt. licet aliqui teneant contrarium: quia dicebat ſtatutũ poſt decẽ dies: ſed dicit ꝙ habuit reſpectum ad caſum quo vltima dies dierum appellat, vt communiter conſueuit fieri, & idem tenet. d. Pau. de Caſt. in l. vt verborum. §. eo addito. C. qui admitti. & ſequitur Fel. in c. quo ad conſultationem. de re iudi. colũ. 19. in fine. & idem tenet Bal. in c. ad hæc. de appell. per tex. quem dicit notabilem. in c. ex ratione. eiuſdem titul. vbi dicit, ꝙ tempus appellationis proſequendæ currit poſt interpoſitam appellationem, & plenè notatur in Clemen. ſi appellationem. de appella. quia anteaquam appellatio ſit interpoſita, non eſt aperta proſecutio anteaquam appelletur, eſt ſimilis poſthumo qui eſt in vtero matris ſecundùm Bald. ibi. ¶Item tene, quòd dicti iudices conſiſtorij, ſeu regimenti, nõ incidunt in pœnam. d. l. & pragma. licet cauſam

16 non finiant infra dictum terminum ſi pars† non inſtat, & petit, tenet Abb. in. d. c. venerabilis. de iudi. nume. 19. & ibi per addit. & idem tenet. d. l. Tolleti ibi. *para la parte que ſe lo requiriere*. De quo vide quæ latè dixi in cap. 1. in capit. prætorum. in glo. *Y ſen bien del*. ¶Et an iſti iudices debent in

17 fra iſtum terminum† cauſam decidere, condemnando, vel abſoluendo. Ioan. de Plat. tenet; ꝙ ſic in. l. generali. C. de decur. libro. 10. in fine. aliàs ſi abſoluunt ab inſtantia iudicij, vt quilibet remaneat in ſtatu ſuo per hoc non euitant pœnam, contrarium tenet. d. l. 6. ordinamenti, ibi, *Como fallaren que ſe deue hazer*. ¶Adde circa ſupra dicta, ꝙ

18 ſi iudices regimenti, ſeu concilij ciuitatis† in prolatione ſententiæ, non ſe conformant cum iudice, qui primo tulit ſententiam, & ipſi ſine ipſo iudice requiſito proferunt ſententiam, reuocando ſententiam iudicis, vel eam moderãdo, ꝙ iſta talis ſententia lata per iſtos iudices regimenti debet mitti executioni, per dictum iudicem ordinarium loci, tenet pragmatica Valliſſoleti anno 1537. & tenet. d. l. 6. titul. 16. libr. 3. in ordinamen. regal. ibi, *O los dos dellos, ſi los tres ſe concertaren, den, y pronuncien ſentencia en el dicho pleyto, aprobando, o reuocando, o añidiendo, o amengnando la primera ſentencia como fallaren que deuen hazer, y lo que eſtos determinaren ſea firme y executado*, ſcilicet, per. d. iudi-

cem

cem ordinarium, vt dictum eſt per. d. pragmatic. Valliſſoleti. & quia de iure, ſententia lata per iſtos iudices regimenti, non poteſt per eos executioni mandari, ſed executio committi debet ordinario: quia inſtantia de iure communi non eſt, niſi vſq; ad ſententiam incluſiuè, tenet Bald. in margarita. & Innoc. in parte inſtantia. *Et poſtea fuit condita & promulgata pragmatic. 20. in curijs Valliſſoleti quas habuit rex noſter Philippus poſtquam regnauit anno. 1558. vbi cauetur quod rector ſeu iudex ordinarius debet mandare executioni ſententiam latam per iſtos regidores in gradu appellationis ſub pœna viginti millia dipondiorum vt ibi. in glo. *dineros*. in fin. vi. l. 5. titul. 17. parti. 4. & ibi Grego. Lopez in gl. 1. & vid. l. 17. eiuſdem titul. vbi non valet electio & vi. Peregrin. in parte iudex. column. 4. vbi inquit ꝙ priuatur officio iudex vel rector qui ob pecuniam vocem ſuam dat alicui ad aliquod publicum officium obtinendum allegant ordinatio. factam per regem Ioan. Toleti.

L

Item ſi ſaben. &c. Que los regidores, veynte y quatros, & jurados han dado ſus votos & vozes por dineros,[a] & promeſſas, en los officios & otras coſas que hã proueydo, de que ellos pueden proueer.

a Dineros. a Vide text. in pragmatica. 65. in libro pragmati. fol. 68.

LI.

Item ſi ſabẽ. &c. Que los regidores, y veynte y quatros, alcaldes, alguaziles, merinos, o jurados, o fieles executores, o eſcriuanos de concejo, o contadores, o mayordomos deſta dicha ciudad viuã[a] y moren con algun prelado, o cauallero, por contino, & lleue acoſtamiẽto por racion, & quitacion, o por ayuda de coſta, o en otra manera alguna, ſecreta, o publicamẽte, directe, o indirecte.

O ſi los tales viuen cõ otros regidores, o alcaldes, o alguaziles, o jurados, y en la manera ſuſo dicha lleuan ſalario dellos, o de alguno dellos.

a Viuan. a Vide tex. in pragma. 63. in libr. pragmatica. folio. 66. * Et contra hanc. l. non põt diſpenſari & ſi rex diſpenſat diſpenſatio eſt nulla. tenet pragmatic. 46. in curijs de Madrid anni. 1528. *

b Otros regidores. b Tex. in l. 17. tit. 2. lib. 7. in ordina. regali.

Alij articuli, & interrogationes poſſunt fieri in iſta inquiſitione ſecreta ſyndicatus, ſecundùm diſpoſitionem prouinciæ, ciuitatis, ſeu villæ, quæ ſibi decreta eſt, & ideò tu iudex diſcretus ſis in eis faciendis. ¶Quam inquiſitionem debet iudex recipere ſecretè, ex perſonis honeſtis, & probis, & non ex inimicis, nec ex amicis iudicis, nec ſuorum officialium, & debet quoque ſcire bonum & malum, & in effectu eis tres interrogationes faciat, ſcilicet, quomodo punierunt delicta publica, & quomodo adimplerunt iuſſa regis, & quomodo officia geſſerunt, & ſi aliquis teſtis dicat ꝙ ſcit: quia audiuit à Titio, non examinet alium ſi poteſt, donec recipiat dictum illius, cui dixit ille à quo audiuit. Et finita dicta inquiſitione ſecreta, publicè eã, & onera quæ ex ea reſultant quæ in noſtra Hiſpania (cargos vocantur) & det copiam iudici de eis, & de dicta informatione ſecreta, cum nominibus teſtium, & terminum ad reſpondendum, ita ꝙ cauſa finiatur infra terminum ſyndicatus. ¶Et ſi corrector, vel aliquis ex ſuis officialibus, aliquod delictum graue commiſerũt, capiat illos, & cum proceſſibus mittat illos, ſic captos ad conſilium regis. vt in capitul. 2. in capitu. iudi. ſyndicat. & ibi dixi, & eſt text. in. l. ſexta titulo. quarto. Partita tertia. Et ſic totum opus ad laudem Dei finitur, in dicta arce del Adrada docti illuſtris Antonij de la Cueua, tempore ſupradicto. Laus Deo.

FINIS.

SALMANTICAE,
In ædibus Dominici à Portonarijs, Sacræ
Catholicæ Maieſtatis.
Typógraphi.
1571
Impenſis Vincentij à Portonarijs.

Prætorum prouiſio, ſeu electio.

DON Carlos por la diuina clemẽcia Emperador ſemper auguſto, rey de Alemaña, y el miſmo don Carlos por la gracia de Dios rey de Caſtilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias. &c. A vos el concejo, juſticias, regidores, caualleros, eſcuderos, officiales, y hombres buenos de la ciudad de   Salud y gracias ſepades, que nos entendiendo ſer cumplidero a nueſtro ſeruicio, y a la execucion de nueſtra juſticia, y a la paz y ſoſiego deſſa dicha ciudad, y ſu tierra, nueſtra merced y voluntad es q̃
tenga por nos el officio de corregimiento deſſa dicha ciudad, y ſu tierra, por tiempo de vn año primero ſiguiente, cõtado deſde el dia que por voſotros fuere recebido al dicho officio, haſta ſer cumplido, con los officios de juſticia, & juriſdiction ciuil, y criminal, y alcaldia, y aguazilazgo deſſa dicha ciudad, y ſu tierra: porq̃ vos mandamos a todos, y a cada vno de vos q̃ luego viſta eſta nueſtra carta ſin otra luenga ni tardãça alguna, & ſin vos mas requerir ni conſultar, ni eſperar otra nueſtra carta, ni mandamiẽto, ſegunda, ni tercera juſsion eſtãdo juntos en vueſtro cabildo, y ayũtamiento ſegũ q̃ lo aueys de vſo, y de coſtũbre tomedes & recibades del dicho   el juramẽto y ſolẽnidad q̃ en tal caſo ſe acoſtũbra hazer, el qual por el fecho lo recibades y tengades por nueſtro corregidor deſſa dicha ciudad y ſu tierra, y le dexedes y conſintades libremente vſar el dicho officio, y cumplir, y executar la nueſtra juſticia por ſi, y por ſus lugares teniente, y officiales que es nueſtra merced que en los dichos officios de alcaldia y alguazilazgo, y otros officios al dicho corregimiento anexos pueda poner, los quales pueda quitar, y admouer cada y quãdo que a nueſtro ſeruicio, y a la execuciõ de la nueſtra juſticia cumpla, y poner y ſubrogar, otro y otros en ſu lugar, & oygan, y librẽ, y determinẽ los pleytos, y cauſas ciuiles, y criminales, q̃ en eſſa dicha ciudad, y ſu tierra eſtan pendientes, començados, & mouidos, & que en quanto por nos tuuiere el dicho officio ſe començare, y

mouiere, & auer, & lleuar los derechos, y ſalarios acoſtumbrados, & a los dichos perteneſcientes, y hazer qualeſquier peſquiſas en los caſos de derecho permiſſas, y otras coſas al dicho officio perteneſcientes, y que el entienda que a nueſtro ſeruicio, y a la execucion dela nueſtra juſticia cumpla, y para vſar y exercer al dicho officio, y cumplir y executar la nueſtra juſticia todos vos conformeys con el, y con vueſtras perſonas, y con vueſtras gentes le dedes y hagades dar todo el fauor y ayuda que vos pidiere, y meneſter ouiere, & que en ello, ni en parte dello embargo ni contrario alguno le no pongades, ni conſintades poner, que nos por la preſente le recebimos & auemos por recebido al dicho officio, y le damos poder para lo vſar y exercer, y para cumplir y executar la nueſtra juſticia, caſo que por voſotros, o por alguno de vos no ſea recebido por quanto cumple a nueſtro ſeruicio q̃ el dicho   tẽga el dicho officio por el dicho vn año, no embargante qualeſquier eſtatutos y coſtũbres que cerca dello tẽgades que por eſta nueſtra carta mãdamos a qualquier perſona, o perſonas que tienen las varas dela nueſtra juſticia, y delos officios de alcaldia y alguazilazgo deſſa dicha ciudad, y ſu tierra, que luego las den y entreguen al dicho nueſtro corregidor, y q̃ no vſe mas dellas ſin nueſtra licencia, ſo las penas en que caẽ las perſonas priuadas q̃ vſan de officios publicos, para que no tienen poder ni facultad, ca nos por la preſente los ſuſpendemos, y auemos por ſuſpendidos delos dichos officios. Y otroſi es nueſtra. m. que ſi el dicho nueſtro corregidor entendiere que es cumplidero a nueſtro ſeruicio, y a la execucion de nueſtra juſticia que qualeſquier caualleros, y otras perſonas vezinos deſſa dicha ciudad y ſu tierra, o de fuera parte que a ella vinieren, o en ella eſtan ſe ſalgan della, y que no entren ni eſten en ella, & que ſe vengan a preſentar ante nos que lo el pueda mandar de nueſtra parte, y los haga della ſalir a los quales a quien lo el mandare nos por la preſente mãdamos que luego ſin nos mas requerir ni conſultar ſobrello, ni eſperar otra nueſtra carta ni mandamiento, y ſin interponer dello appellacion, ni ſupplicacion lo pongan en obra, ſegun que lo el dixere y mandare, ſo las penas que les el puſiere de nueſtra parte, las quales nos por la preſente les ponemos y auemos por pue-

Y salgan dela tierra las personas a quien la justicia lo mandare: y no se admite appelacion. pa. conoquim [illegible].

ſtas, y

ſtas, y le damos poder y facultad para las executar en los que remiſſos & inobedientes fueren, y en ſus bienes. Y mãdamos al dicho nueſtro corregidor que conozca de todas las cauſas, & negocios que eſtan cometidos a los corregidores y juezes de reſidẽcia ſus anteceſſores, aunque ſean de fuera de ſu juriſdiction, y tome los proceſſos en el eſtado en que los hallare, y attẽto el tenor y forma de las cartas de commiſsiones que les fueron dadas, hagan a las partes cumplimiento de juſticia que para ello le damos poder cumplido. Y otroſi por eſta nueſtra carta mãdamos a vos el dicho concejo, juſticia, regidores, caualleros, eſcuderos, officiales, y hombres buenos dela dicha ciudad de   que fagades dar y dedes al dicho corregidor eſte dicho año, otros tantos marauedis como aueys acoſtumbrado dar y pagar a los otros nueſtros corregidores que haſta aqui han ſido para los quales auer & cobrar de voſotros, y vueſtros bienes, y para hazer ſobrello todas las prendas, y premias, y execuciones, priſiones, que neceſſarias ſean, y para vſar y exercer el dicho officio, y cumplir, y executar la nueſtra juſticia le damos poder cumplido por eſta nueſtra carta, con todas ſus incidencias, dependencias, anexidades, y conexidades. Y otroſi vos mãdamos que al tiempo que recibierdes por nueſtro corregidor deſſa dicha ciudad, & ſu tierra al dicho   tomedes y recibades del fianças llanas & abonadas, que hara la reſidencia que la ley de nueſtros reynos manda, y q̃ reſidira en el dicho officio el tiempo que es obligado ſin hazer abſencia alguna por alguna cauſa que ſea, y ſi la hiziere q̃ de mas de la pena q̃ por ello incurre caya en pena de vna dobla de oro, por cada vn dia de los que hiziere de abſencia del dicho officio, la qual applicamos para las obras publicas deſſa dicha ciudad. Y mandamos a las perſonas que le tomaren reſidencia, que tengã eſpecial cuydado, ſi el dicho nueſtro corregidor ha incurrido en la dicha pena, y aueriguada la verdad, la execute en el y en ſus fiadores ſin embargo de qualquier cauſa y razon que contra ello allegue, y de las appellacion, o appellaciones que dello interponga: porque nueſtra merced y voluntad es que ſin embargo de todo ello ſe execute la dicha pena, y otroſi tomedes & recibades del juramento, que durante el tiempo que por nos tuuiere el di-

 cho

cho officio de corregimiento viſitar a los terminos deſſa dicha
ciudad y ſu tierra, alomenos dos vezes en el año, y que renouar a
los mojones ſi meneſter fuere, y reſtituyra lo que injuſtamente
eſtuuiere tomado, y ſino lo pudiere buenamente reſtituyr em-
biara ante nos al nueſtro conſejo la relaciõ dello para que lo pro
ueamos como cumpla a nueſtro ſeruicio. Y otroſi mandamos al
dicho nueſtro corregidor, que las penas perteneſcientes a nue-
ſtra camara & fiſco, en que el y ſus officiales condemnare, y las
que el puſiere para nueſtra camara que anſi miſmo condenare
que las executen, y las pongan en poder del eſcriuano del cõcejo
deſſa dicha ciudad por inuentario, y ante eſcriuano publico, por
que las de y entregue al nueſtro receptor de las dichas penas, o a
quien ſu poder ouiere. Y otroſi mandamos al dicho nueſtro cor
regidor que ſe informe que portazgos, o impoſiciones nueuas y
acreſcentadas ſe lleuan en eſſa dicha ciudad, y ſu tierra, y los deſ-
ſa dicha ciudad, y ſu tierra remedien, y anſi miſmo lo de ſus co-
marcas que ſe pudieren remediar, y lo que no ſe pudiere reme-
diar nos lo notifique, y nos embie la peſquiſa, y verdadera rela-
cion dello para que lo mandemos proueer, como con juſticia de
uamos. Y otroſi mandamos al dicho nueſtro corregidor, que du
rante el tiempo que por nos tuuiere el dicho officio tẽga mucho
cuydado y diligencia que ſe guarden, y hagan guardar las bullas
de nueſtro muy ſancto padre, que diſponen ſobre el habito y tõ
ſura que han de traer los clerigos de corona deſtos nueſtros rey
nos y ſeñorios, anſi los que fueren conjugados, como los que no
fueren conjugados, y la declaraciõ que ſobre ello fue hecha por
los prelados deſtos nueſtros reynos, & que tenga manera con el
obiſpo, o con el prouiſor deſſa dicha ciudad que haga publicar
las dichas bullas publicamente los tres domingos primeros de la
Quareſma ſegun & como en las dichas bullas, & declaraciones
ſe cõtiene, y en caſo que no lo quiera hazer, lo tome por teſtimo
nio, & lo embie ante nos para que lo mandemos proueer, & re-
mediar como conuenga. Y otroſi mandamos al dicho nueſtro
corregidor que reciba reſidencia del nueſtro
juez de reſidencia que fue deſſa dicha ciudad y ſu tierra, y de ſus
officiales por termino de dias primeros ſiguientes ſegun
que la

que la ley fecha en las cortes de Toledo lo diſpone, y cumpla de
juſticia, a los que dellos ouiere querelloſos, ſentenciando las di-
chas cauſas ſin las remitir ante los del nueſtro conſejo, ſaluo las
cauſas que por los capitulos de los juezes de reſidencia, y leyes
del reyno ſe permite que remitan, la qual dicha reſidencia man
damos al dicho fulano y a ſus officiales que hagan ante el
dicho nueſtro corregidor ſegun dicho es. Y otroſi le mandamos
que ſe informe como porque manera el dicho nueſtro juez de
reſidencia, y ſus officiales han vſado el dicho officio de corregi-
miento, y executada la nueſtra juſticia, eſpecialmente en los pec-
cados publicos, y como ſe han guardado las leyes hechas en las
cortes de Toledo, y fecho guardar y cumplir y executar las ſentẽ
cias que ſon dadas en fauor deſſa dicha ciudad, y ſu tierra ſobre
la reſtitucion de los terminos, y ſino eſtuuieren executadas exe-
cute las el attento el tenor y forma de la dicha ley de Toledo, y in
ſtrucion ſobrella fecha, & ſi en algo los hallare culpantes por la
informaciõ ſecreta, llamadas, & oydas las partes auerigue la ver
dad apercibiendo al dicho nueſtro juez de reſidencia, & ſus offi
ciales que haga ante el ſus prouanças, y les den ſus deſcargos, por
que aca no han de ſer mas recebidos a prueua ſobrello, y aſsi aue
riguada haga ſobre todo ello cumplimiento de juſticia, y lo em-
bie todo ante nos, & anſi miſmo aya informacion ſi ha reſidido
en el dicho officio el tiempo que por la prouiſion a el le fue man
dado, & ſi hallare que no ha reſidido, execute luego la pena con
tenida en la dicha prouiſion, ſin embargo de qualquier appella-
cion que del interponga, & todo aueriguado, & determinado
en la manera que dicha es embie lo ante nos, y anſi miſmo aya in
formacion, eſpecialmente que perſonas ſon las que en eſſa dicha
ciudad tienen mas parte & mando, & particularmẽte auerigue
ſi el dicho nueſtro juez de reſidencia, y ſus officiales tuuieron ſu
amiſtad el tiempo que tuuierõ los dichos officios, y deſpues que
les mandamos tomar reſidencia, & ſi los han fauoreſcido para
hazer la dicha reſidencia, y procurado que no ſe les pongan de-
mandas, ni ſean teſtigos contra ellos, & ſi los dichos juezes ſe hã
concertado con ellos, para que no les ſean contrarios en la dicha
reſidencia, y tenga mucho cuydado ſi las tales perſonas, o otros
Rr 5 algunos

esto esta derogado por la carta [illegible] pagina final y asi no se puede remitir ningun cargo

algunos procuran de ygualar con el dicho juez de reſidencia, y
ſus officiales los que dellos eſtan querelloſos: porque no les pidã
en la dicha reſidencia, y eſtoruan por alguna via que no ſe ſepa
verdaderamente lo que mal ha hecho en la gouernacion y ad-
miniſtracion de la juſticia, y embie ante nos la relacion de todo
ello con la dicha reſidencia, y anſi miſmo aya informaciõ de las
penas en que el dicho juez de reſidencia, y ſus officiales, & los al
caldes dela hermandad han condenado a qualeſquier concejos
& perſonas perteneſcientes a nueſtra camara, & fiſco, y cobre
las dellos, y las de, y entregue a nueſtro receptor general de las di
chas penas, o a quien ſu poder ouiere, y anſi miſmo tomen las
cuentas de todas las dichas penas a las perſonas que han tenido
cargo delas reſcebir, y pagar por el dicho nueſtro receptor gene
ral el tiempo que las tuuierõ por dar, y otroſi tome y reſciba las
cuentas de los proprios, y rentas, y ſiſas, repartimientos, y derra-
mas que en eſſa dicha ciudad y ſu tierra ſe han hechado deſpues
que las mandamos tomar y recebir, y fueron tomadas y recebi-
das, y todo lo que hallar de mal gaſtado no lo reciba, ni paſſe en
cuenta y eſto, y los alcances que hiziere lo execute todo, y lo pon
ga en las dichas cuentas en poder del mayordomo deſſa dicha
ciudad, para que lo gaſte en lo que fuere vtilidad y prouecho de
lla, ſin embargo de qualquier appellaciõ q̃ del ſe interpõga, y de-
ſpues de executado ſi alguna perſona ſe ſintiere por agrauiado
y appellare del, otorgue le ſu appellaciõ para ante los del nueſtro
conſejo, y no para ante otro juez algũo, y dẽtro de xc. dias prime
ros ſiguiẽtes como fuere recebido al dicho officio, embie al nr̃o
cõſejo todas las dichas cuẽtas de penas de camaras, y proprios, y
ſiſas y derramas q̃ como de ſuſo ſe cõtiene, ha de tomar ponien
do los cargos y las datas dellas de cada cuenta ſobre ſi por menu-
do, y particularmẽte: porq̃ ſe ſepa q̃ penas ſon las que ſe cobran y
porq̃ razon, y lo q̃ ay de proprios, y como, y de que manera ſe ga
ſtã, y ſi ouiere algunas coſas para q̃ adelante no ſe gaſtẽ, o ſe mo-
dere, lo mandamos hazer con apercebimiento, q̃ ſino lo hiziere,
y cumpliere a ſu coſta embiaremos juez q̃ tome las dichas cuen-
tas, y haga la aueriguacion dellas, & la traya ante nos, para que
lo mandamos proueer, & hazer ſobre ello cumplimiento de ju-
ſticia

ſticia, y anſi miſmo tome & reciba reſidencia de los regidores,
eſcriuanos, y concejo, y eſcriuanos publicos deſſa dicha ciudad,
como, o de q̃ manera han vſado, y exercido los dichos officios, y
ſi han ydo, o paſſado contra las leyes hechas en las dichas cortes
de Toledo, en lo que a ellos incumbe, & ſi en algo los hallare cul
pantes por la informacion ſecreta, les de traſlado dello, y reciba
ſus deſcargos, y aueriguada la verdad de todo ello, cumplidos los
dichos dias de la reſidencia, la embie ante nos con la infor-
macion que ouiere tomado, de como el dicho y ſus officiales
han vſado y exercido el dicho officio de corregimiento, y man-
damos q̃ el alcalde que puſiere en eſſa dicha ciudad, aya de ſala-
rio por el dicho vn año otros tãtos marauedis como ſe han dado
a los alcaldes q̃ haſta aqui hã ſido de mas, y allẽde de ſus derechos
ordinarios que como alcalde le perteneſce. Los quales manda-
mos a vos el dicho concejo que deys y pagueys al dicho alcalde
del ſalario del dicho corregidor, y que no le deys, ni pagueys al
dicho corregidor, ſaluo al dicho alcalde, y que el dicho alcalde ju
re al tiempo que lo recibieredes por alcalde que ſobre el dicho ſa
lario y derechos que le perteneciere, no haran partido alguno
con el dicho corregidor, ni contra perſona alguna por via dire-
cta, ni indirecta, y el miſmo juramento recebid del dicho corre-
gidor. Y otroſi mandamos al dicho corregidor, que ſaque y lle-
ue los capitulos que mandamos guardar a los corregidores de-
ſtos reynos, y los preſente en eſſe dicho cõcejo al tiẽpo q̃ fuere re
cebido, y que los haga eſcreuir en pergamino, o papel, y los ha-
ga poner, y põga en las caſas del ayuntamiento deſſa dicha ciu-
dad, y q̃ guarde lo cõtenido en los dichos capitulos, con apercibi-
miẽto q̃ ſino los lleuare y guardare, q̃ ſea procedido contra el por
todo rigor de juſticia por qualquiera delos dichos capitulos q̃ ſe
hallare que no a guardado, no embargãte q̃ diga, o allegue q̃ no
ſupo dellos. Y otroſi mandamos al dicho nueſtro corregidor q̃
tenga eſpecial cuydado que ſe guarden y cũplan las nueſtras car
tas, y ſobrecartas q̃ mãdamos dar para que los regidores, y otros
officiales de cõcejo, no viuã con ſeñores, y haga ſobrello las dili-
gencias neceſſarias, y que ponga tal recaudo que los caminos, y
cãpos eſten todos ſeguros en ſu corregimiento, y haga ſus requi

rimientos a los caualleros comarcanos que tuuieren vaſſallos, y ſi fuere meneſter hazer ſobrello menſageros que los haga a coſta deſſa dicha ciudad, con acuerdo de los regidores della, y que no pueda dezir que no vino a ſu noticia. Aſsi miſmo haga guardar y cumplir las nueſtras cartas, y prouiſiones que diſponẽ que ſe planten y conſeruen los montes, y los vnos ni los otros no fagades, ni fagan ende al por alguna manera, ſo pena de la nueſtra.m. y de diez mill marauedis para la nueſtra camara a cada vno de vos que lo contrario hiziere. Dada en

Iudicum ſyndicatus prouiſio, ſeu mandatum.

DON Carlos por la diuina clemencia Emperador ſemper Auguſto rey de Alemaña. &c. A vos fulano, ſalud y gracia ſepades, que no es fecha relaciõ, quel tiempo porque fulano fue proueydo del officio de corregimiento de la ciudad de tal es cumplido, o ſe cumple muy preſto, y porque nueſtra merced y voluntad es de ſaber como el dicho fulano nueſtro corregidor a vſado y exercido el dicho officio de corregimiento, en el tiempo que lo ha tenido, y que ante vos fagan el y ſus officiales la reſidencia que la ley fecha en las cortes de Toledo en tal caſo manda, vos mandamos, que vays a la dicha ciudad, y tomeys en vos las varas de corregimiento, & alcaldia, & alguazilazgo della, y anſi tomadas y recebidas, tomeys, y recibays, del dicho fulano nueſtro corregidor, y de ſus officiales la dicha reſidencia, por termino de treynta dias, ſegun la dicha ley lo diſpone, y cumplid de juſticia a los que dellos ouiere querelloſos, ſentenciando las dichas cauſas, ſin las remitir ante los del nueſtro conſejo, ſaluo las cauſas que por los capitulos de los juezes de reſidencia y leyes del reyno ſe permite que remitays. La qual dicha reſidencia, mandamos al dicho nueſtro corregidor, y ſus officiales que hagan ante vos, ſegun dicho es. E otroſi vos informad de vueſtro officio, como y de que manera el dicho nueſtro corregidor & ſus officiales han vſado y exercitado el dicho officio de corregimiento, y executado la nueſtra juſticia eſpecialmente en los peccados publicos, y como ſe han guardado las leyes fechas en las cortes de Toledo. Y otroſi vos informad, ſi han viſitado los terminos de la dicha ciudad y ſu tierra, & ſi han fecho guardar, y cumplir, y executar las ſentencias que ſon dadas en fauor de la dicha ciudad y ſu tierra, ſobre la reſtitucion de los terminos, & ſi no eſtuuieren executadas exe-

cutal-

cutaldas vos, attento el tenor y forma dela ley de Toledo, que habla ſobre la reſtitucion delos terminos, y a la inſtruction ſobrella fecha por los del nueſtro conſejo, y ſi en algo hallaredes culpãtes por la informacion ſecreta al dicho corregidor y ſus officiales, llamadas las partes auerigueys la verdad, apercibiendo al dicho nueſtro corregidor y a ſus officiales, que hagan ante vos ſus probanças, & vos den ſus deſcargos, porq̃ aca no han de ſer mas recebidos a prueua ſobrello, y todo aueriguado, y determinado enla manera que dicha es embialdo ante nos. Y anſi miſmo vos informad (eſpecialmente) que perſonas ſon las que en la dicha ciudad y ſu tierra tienen mas parte y mando, y particularmente auerigueys ſi el dicho nueſtro corregidor y ſus officiales tuuieron ſu amiſtad, el tiempo que tuuieron los dichos officios, y deſpues que los mandamos tomar reſidencia, y ſi los han fauorecido para hazer la dicha reſidencia, y procurado que no ſe les pongan demandas, ni ſean teſtigos contra ellos, y ſi los dichos juezes ſe han concertado con ellos, para que no les ſean contrarios en la dicha reſidencia, y tened mucho cuydado ſi las tales perſonas, o otros algunos procuran de ygualar con el dicho corregidor y ſus officiales, los que dellos eſtan querelloſos, porque no les pidã en la dicha reſidencia, y eſtoruan por alguna via que no ſe ſepa verdaderamente lo q̃ mal han fecho enla gouernacion, y adminiſtracion de la juſticia, y embiad ante nos la relacion de todo ello juntamente con la dicha reſidencia. Y otroſi vos informad delos regidores que ay en la dicha ciudad, y ſi reſiden en ſus officios, y como vſan dellos en todo lo que es a ſu cargo, eſpecialmẽte, en lo que mandan y diſponen las leyes fechas en las cortes de Toledo. Y hazed pregonar ſi alguno tiene quexa dellos, de algunos agrauios, que por razon de ſus officios ayan fecho, que lo vẽgan a demandar ante vos. E hazed juſticia alos querelloſos, y embiad ante nos la dicha informacion juntamente con la dicha reſidencia. E otroſi aued informacion de las penas en que el dicho corregidor y ſus officiales y los alcaldes de la hermandad han cõdemnado a qualeſquier concejos, o perſonas perteneſcientes a nueſtra camara y fiſco, y cobrado dellos daldos y entregaldos a nr̃o receptor general d̃las dichas penas, o a quiẽ ſu poder ouiere.

Anſi

Anſi miſmo tomad las cuentas de todas las dichas penas alas perſonas que han tenido cargo de las recebir y pagar, por el dicho nueſtro receptor general dellas del tiempo que las tuuieron por dar. Y otroſi tomad y recebid las cuentas de los proprios y rentas, ſiſas, y repartimiento, y derramas, que en la dicha ciudad de tal y ſu tierra ſe han hechado deſpues q̃ las mãdamos tomar, y recebir, y fuerõ tomadas y recebidas, y todo lo q̃ hallaredes mal gaſtado no lo recibays, ni paſeys en cuẽta: y eſto y los alcances q̃ hizieredes los executad todos, y los poned cõ las dichas cuentas en poder del mayordomo dela dicha ciudad, para q̃ lo gaſte en lo q̃ fuere vtilidad y prouecho della ſin embargo de qualquier appellacion que de vos ſe interponga, y deſpues de executado, ſi alguna perſona ſe ſintiere por agrauiada y appellare de vos otorgalde ſu appellaciõ para ante los del nr̃o cõſejo, y no para ante otro juez algũo, y dẽtro de .xc. dias primeros ſiguiẽtes como fueredes recebido al dicho officio, embiad al nr̃o conſejo todas las dichas cuẽtas de penas de camara y proprios, ſiſas, y derramas q̃ como de ſuſo ſe cõtiene aueys de tomar, poniẽdo los cargos y datas dellas de cada cuenta ſobre ſi por menudo, y particularmente porque ſe ſepa que penas ſon las que ſe cobran, y porq̃ razõ, y lo q̃ ay de proprios, y como, y de que manera ſe gaſtã, y ſi vuiere algũas coſas para q̃ adelãte no ſe gaſten, o ſe moderen lo mandamos hazer cõ apercebimiento, q̃ ſi aſsi no lo fizierdes, a vueſtra coſta embiaremos juez q̃ tome las dichas cuẽtas, y haga la aueriguaciõ dellas, y la trayga ante nos, y cũplidos los .xxx. dias dela dicha reſidẽcia embialda ante nos cõ la informaciõ q̃ vuieredes tomado de como el dicho fulano y ſus officiales han vſado y exercido el dicho officio de corregimiento dentro de otros treynta dias. E otroſi vos mãdamos, que vos informeys, como, y de que manera, los fieles, y eſcriuanos de concejo, y eſcriuanos publicos del numero, y otros officiales de la dicha ciudad han vſado, y exercido ſus officios, y ſi han lleuado alguna coſa de mas y allẽde de lo que podian, y deuian lleuar, conforme al aranzel, y ſi en algo los hallaredes culpantes daldes traſlado dello, y recebid ſus deſcargos, y cumplid de juſticia a los querelloſos, & la informacion que ſobrello vuieredes, & la verdad aueriguada de todo embial-

embialdo anſi miſmo ante nos, para que lo mandemos ver, y hazer ſobrello lo q̃ fuere juſticia. Y tened en vos las varas de la ñra juſticia haſta q̃ nos proueamos del dicho officio de corregimiẽto a quien nueſtra merced y voluntad fuere. Y es ñra merced q̃ ayades de ſalario por cada vn dia de los q̃ tuuieredes el dicho officio otros tãtos marauedis como dauã y pagauã al dicho ñro corregidor, los quales vos ſeã dados y pagados por la via, forma y manera, q̃ los dauã y pagauã al dicho nueſtro corregidor, y mandamos al concejo, juſticia, regidores, caualleros, eſcuderos officiales, homes buenos de la dicha ciudad de tal, q̃ luego que cõ eſta nueſtra carta fuerẽ requeridos, ſin eſperar otra ñra carta ni mandamiẽto, ſegunda ni tercera juſion, y ſin poner en ello eſcuſa, ni dilacion alguna, recibã de vos el juramento q̃ en tal caſo ſe requiere, y deueys fazer, el qual por vos fecho vos entreguen las varas de nueſtra juſticia y alcaldia, para que vos las tẽgades y vſedes dellas durante el dicho tiẽpo de la dicha reſidẽcia, y deſpues faſta tãto que proueamos del dicho officio de corregimiento a quien nueſtra.m. y voluntad fuere. Y mãdamos q̃ durante el dicho tiẽpo conozcays de todos los negocios, y cauſas, ciuiles y criminales de la dicha ciudad y ſu tierra, y hazer y hagays todas las otras coſas, y cada vna dellas q̃ el dicho corregidor podria y deuria hazer, ca nos por la preſente vos damos otro tal poder, y tan cũplido como el dicho fulano tenia para vſar del dicho officio. Y ſi para lo anſi hazer, cumplir, y executar, fauor y ayuda ouiere des meneſter, por eſta nueſtra carta mandamos al dicho concejo, juſticia, regidores, caualleros, eſcuderos, officiales, y hombres buenos de la dicha ciudad, que vos la den y fagã dar luego, y que en ello, ni en parte dello embargo, ni contrario alguno vos non pongan, ni conſientan poner, y mandamos, quel alcalde que puſieredes aya, y lleue de ſalario en el dicho officio a reſpecto de otros tantos marauedis como ſe han dado y pagado a los otros alcaldes, que han ſido, los quales mandamos que les ſean dados y pagados de vueſtro ſalario, y que no los den, ni paguen a vos ſaluo al dicho alcalde. E quel dicho alcalde jure al tiempo que le recibieredes por alcalde, q̃ por el dicho ſalario, y derechos q̃ le perteneſcẽ por razõ de ſu officio no hara partido algũo con vos, ni con vn

estas palabras y mandamos que el alcalde hasta la segunda linea de la plana siguiente estan erradas: por q̃ el testo va hablando con el juez de residencia, y asi a de decir y mandamos q̃ vos den etc. con vn salario q̃ sea acostumbrado dar a los corregidores q̃ an sido en esa dicha ciudad

cõ otra perſona algũa, por via directa, ni indirecta, y el miſmo juramẽto hazed vos. Y otroſi vos mandamos q̃ ſaqueys, y lleueys los capitulos de los juezes de reſidencia, y los fagays eſcreuir en pergamino, o papel, & lo põgays dõde eſtẽ publicamẽte en las caſas del ayũtamiento, y regimiẽto de la dicha ciudad: y q̃ guardeys lo cõtenido en los dichos capitulos, con apercebimiẽto que vos hazemos, que ſi no los lleuaredes, y guardaredes, q̃ ſera procedido cõtra vos por todo rigor de juſticia, por qualquier de los dichos capitulos q̃ ſe hallare que no aueys guardado, no embargante q̃ digays, o allegueys q̃ no ſupiſtes dellos. E otroſi vos mandamos, que tẽgays cargo eſpecial de poner tal recaudo, q̃ los caminos, y cãpos eſtẽ todos ſeguros en el dicho corregimiẽto, y ſobre ello hagays los requirimientos a los caualleros comarcanos que tuuieren vaſallos, y ſi fuere meneſter fazer ſobre ello menſajeros los fagays a coſta de la dicha ciudad, con acuerdo de los regidores della, y que no podays dezir que no vino a vueſtra noticia. E otroſi vos mandamos, que durante el tiempo que tuuieredes el dicho officio tengays mucho cuydado, y diligencia que ſe guarden, y hagan guardar las bullas de nueſtro muy ſancto padre, q̃ diſponẽ ſobre el habito y tõſura q̃ han de traer los clerigos de corona deſtos nueſtros reynos, y ſeñorios, aſsi los q̃ ſon conjugados, como los q̃ no fueren cõjugados, y la declaracion q̃ ſobre llo fue fecha por los prelados deſtos nueſtros reynos, y q̃ tẽgays manera cõ el obiſpo, o con el prouiſor de la dicha ciudad q̃ haga publicar las dichas bullas publicamẽte los tres domingos primeros de la Quareſma, ſegun y como en la dicha bulla, y declaraciõ ſe cõtiene. Y en caſo q̃ no lo quierã hazer lo tomeys por teſtimonio, y lo embieys ante nos, para que nos lo mãdemos proueer, y remediar como conuenga. E anſi miſmo hazed guardar, y cumplir las nueſtras cartas y prouiſiones, que diſponẽ, que ſe planten y conſeruẽ los montes, y otras cartas q̃ mandamos dar para que los regidores, y otros officiales de cõcejo, no viuan con ſeñores, y ſobre ello hagays las diligencias neceſſarias. E los vnos, ni los otros no fagades ni fagan ende al, por alguna manera, ſo pena de la nueſtra merced, y de diez mil marauedis para la nueſtra camara, a cada vno que lo contrario hiziere. Dada en la muy noble.

Prouiſion real por la qual ſu Mageſtad eſpecialmẽte ſuele cometer a vn juez particular la reſidẽcia d̃l Corregidor y ſus officiales, y delos eſcriuanos e los demas officiales q̃ ſe començo a vſar della en tiempo del Licẽciado Figueroa, Preſidente del Conſejo Real.

DON Philippe &c. a vos el Licẽciado Rõquillo ſalud y gracia ſabed que ſiendo informado que a cauſa que los Corregidores deſtos Reynos demas de exercer ſus officios ordinarios por tomar como toman reſidencia, a los q̃ dexan los dichos officios por la mucha occupacion que en lo ſuſo dicho tienen no cumplen con el gouierno de los pueblos en el tiempo q̃ toman la reſidencia y reſultan dello otros daños inconuenientes y por vna nueſtra carta dada en Madrid, a treynta y vn dias del mes de Iulio del año paſſado d̃ mil y quinientos y ſeſenta y quatro años auiamos mãdado que agora y de aqui adelante vaya vn juez de reſidencia a cada vna de las ciudades, villas y lugares deſtos reynos juntamẽte con los dichos Corregidores y ſe occupen ſolamẽte en tomar reſidencia y hazer otras coſas en la dicha prouiſion contenidas ſegun mas largamente ſe cõtiene en ella a que nos referimos el tenor de la qual es eſte que ſe ſigue.

DON Philippe &c. A todos los Corregidores Aſsiſtentes Gouernadores Alcaldes mayores y ordinarios y otros juezes y juſticias qualeſquier de todas ciudades villas y lugares de los nueſtros reynos y ſeñorios y a cada vno y qualeſquier de vos en vueſtros lugares y juriſdictiones ſalud y gracia: ſabed que ſegun ſomos informados a cauſa que los Corregidores deſtos reynos demas de exercer ſus officios ordinarios por tomar como toman reſidencia a los que dexã los dichos officios por la mucha occupacion que en lo vno y en lo otro tienen no cumplen con el gouierno de los pueblos en el tiempo que tomã la reſidencia y les falta tiempo para hazer en la reſidẽcia que to-

man las aueriguaciones y diligencias que ſon neceſſarias y algu
nos dellos por tener gratos para ſus reſidencias a los Corregido
res y a otras perſonas que han de dar cuenta de los proprios de-
los conſejos no las toman con el cuydado y diligencia que con-
uiene en diſsimular con los dichos Corregidores en los hechos
que han hecho y por la meſma cauſa dexã de caſtigar a los eſcri-
uanos del numero diſsimulando con ellos ſus delictos y hechos
y dexã de remediar muchos abuſos que los Corregidores y jue-
zes paſſados han introduzido contra las leyes y pragmaticas de
ſtos reynos y contra el bien publico dellos por ſer ellos meſmos
intereſſados en ellos y por ouiar a lo ſuſodicho, y porq̃ los Cor-
regidores entiendan en la gouernacion de los pueblos y exerciõ
de los negocios ordinarios y las reſidencias ſe tomen con el cuy-
dado que conuiene auiendo ſe viſto en el nueſtro conſejo y con
nos conſultado hauemos acordado que agora y de aqui adelan-
te quando fueren los Corregidores que nos proueyeremos a to
mar las varas juntamente con ellos y al miſmo tiempo vaya vn
juez de reſidencia a cada vna de las dichas ciudades villas y luga
res deſtos reynos de manera que el tal juez de reſidencia por tiẽ
po de nouenta dias y menos lo que fuere nueſtra voluntad ſe oc
cupe ſolamente en tomar la reſidencia y las cuẽtas de proprios
y rentas y penas de camara y gaſtos de juſticia y del pan del poſi
to y de los otros gaſtos publicos y de los capitulos y demãdas pu
blicas que ſe puſieren a los Corregidores y juezes y officiales paſ
ſados y regidores y eſcriuanos del numero y paſſado el dicho tiẽ
po en las demandas publicas que no tuuiere acabadas las remita
al Corregidor para que las pueda proſeguir de manera que el
Corregidor no pueda entender ni entienda la dicha reſidencia
ſino fuere en las demandas publicas que paſſando el dicho ter-
mino el juez de reſidencia le remitiere ni el juez de reſidẽcia ſe
entremeta en el officio de Corregidor con que deuemos man-
dar y mandamos que por lo ſuſo dicho el Corregidor paſſado y
ſus officiales no ſean obligados a eſtar preſentes mas de los treyn
ta dias que eſta aqui por leyes deſte reyno que haſta aqui por le-
les deſtos reynos eſtauan obligados a reſidir y eſtar preſentes a
las dichas reſidencias dentro dellos ſe ayan de poner y pongan
las

las demandas publicas y porque lo ſuſo dicho vẽga a noticia de
todos mandamos que eſta nueſtra carta ſea pregonada publica
mente por eſſas ciudades villas, y lugares de los dichos nueſtros
reynos y ſeñorios, y los vnos ni los otros no fagades ni fagan en
de al ſopena de la nueſtra merced, y de veynte mill marauedis
para la nueſtra camara: dada en Madrid a treynta dias del mes đ
Iulio de mill y quinientos y ſeſenta y quatro años. YO EL
REY. Yo franciſco de Eraſſo Secretario de ſu Mageſtad la
fize eſcreuir por ſu mandado Iuan de Figueroa. El Do-
ctor diego Gaſca. El Licenciado Villagomez. El Licenciado
Agreda. El Licenciado Montaluo. El Licenciado pedro Gaſ
co. Regiſtrada Martin de Vergara. Por chanciller. Y agora os
es fecha relacion que el tiempo porque fue
proueydo de officio de Corregidor
es ya cumplido, o ſe cumple muy preſto, y porque nueſtra mer-
ced es de ſaber como el dicho nueſtro Corre-
gidor a vſado, y exercido el dicho officio de Corregidor en el
tiempo que lo ha tenido, y que ante vos fagan el y ſus officiales la
reſidencia que la ley fecha en las cortes de Toledo manda y
confiando en vos que bien, y fielmente hareys lo que por la di-
cha nueſtra prouiſion y eſta nueſtra carta ſe, os comete, os man-
damos que vays a la dicha ciudad, y tomeys, y recibays del dicho
nueſtro Corregidor, y ſus alcaldes mayores,
y tinientes carceleros y otros officiales qualeſquier que aya teni
do la dicha reſidencia por termino de ochenta dias ſegun la di-
cha ley diſpone, y mandamos que ante todas coſas, os informeys
ſi ſe ha executado lo que ſe proueyo por la reſidencia que ſe to-
mo a gutierrez Gonçalez de Ciẽfuegos nueſtro Corregidor q̃
vltimamente fue de la dicha ciudad y lo que hallaredes por exe-
cutar lo executad a coſta del dicho nueſtro
Corregidor de la dicha ciudad que agora es, y le hagays cargo đ
la culpa que contra el reſultare de la dilacion que tuuo en execu
tarlo y lo pongays todo in principio de la dicha reſidencia y cũ-
plid de juſticia a los que del dicho y de ſus offi-
ciales eſtuuieren querelloſos ſentenciando las cauſas ſin las re-
mitir a nueſtro conſejo ſaluo las cauſas que por los capitulos de-
 los jue-

los juezes de reſidencia y leyes del reyno ſe permite q̃ remitays
en la dicha reſidencia mandamos a nueſtro Corregidor y ſus of
ficiales que hagã ante vos ſegun dicho es,y otro ſi vos informad
de officio como y de que manera el dicho
y ſus officiales han vſado ſus officios y executado la nueſtra juſti
cia eſpecialmente en los peccados publicos,y como ſe han guar-
dado las leyes fechas ẽ las cortes de Toledo y aſsi miſmo tomad
reſidencia al dicho nueſtro Corregidor,y officiales delas cõmiſ
ſiones en que por nueſtro mandado ouieren entendido,y otro-
ſi vos informad ſi han viſitado los terminos de la dicha ciudad,y
ſi han fecho guardar cumplir y executar las ſentencias que ſon
dadas en fauor de la dicha ciudad ſobre la reſtitucion de los ter-
minos,y ſi no eſtuuieren executadas executad las vos attento el
tenor y forma de la dicha ley de Toledo que habla ſobre la reſti
tucion de los terminos,y inſtruction ſobre ello fecha por los del
nueſtro conſejo:y ſi en algo hallaredes culpados al dicho
y ſus officiales por la informaciõ ſecreta hagan an-
te vos ſus prouanças y os den ſus deſcargos porque aca no hã de
ſer mas recebidos a prueua ſobre ello y todo aueriguado y deter
minado en la manera que dicho es traeldo,o embialdo ante nos
y aſsi miſmo vos informad eſpecialmente que perſonas ſon las
que en la dicha ciudad tienen mas parte y mando y particular-
mente aueригueys ſi el dicho nueſtro Corregidor,y officiales tu
uieron ſu amiſtad al tiempo que tuuieron los dichos officios y
deſpues que le mandamos tomar reſidencia,y ſi les han fauore-
ſcido para hazer la dicha reſidencia, y procurado que no ſe les
pongan demandas ni ſean todos contra ellos,y ſi los dichos jue-
zes ſe han concertado con ellos para que no les ſean contrarios
en la dicha reſidencia:y tened mucho cuydado y diligẽcia ſi las
tales perſonas,o otras algunas procuran de ygualarſe con el di-
cho y ſus officiales de los que dellos eſtan que-
relloſos para que no les ſean contrarios en la dicha reſidencia y
eſtoruen por alguna via que no ſe ſepa verdaderamente lo que
mal han hecho en la gouernacion y adminiſtracion de la juſti-
cia,y trad la relacion ante nos juntamente con la dicha reſidẽcia
otroſi vos mandamos que tomeys reſidẽcia a los alcaldes y qua-
drilleros

drilleros y otros officiales de la hermandad y caualleros de ſier-
ra y guardas del campo y todos aquellos que han tenido admini
ſtracion de juſticia ſolo a el lo annexo en qualquier manera en
la dicha ciudad,y de la forma,y manera en que han vſado, y ex-
ercido ſus officios:otroſi tomad reſidencia a los regidores fieles
y executores y eſcriuanos publicos que ay en la dicha ciudad y
ſu reſidencia en ſus officios como vſan dellos, y ſi alguno tiene
quexa dellos lo vengan a demandar ante vos, y hazed juſticia a
los querelloſos y traed ante nos la dicha informacion juntamen
te con la reſidẽcia: otroſi aued informacion delas penas en que
el dicho nueſtro Corregidor,y ſus officiales , y los dichos alcal-
des de la hermandad,y los demas ſuſodichos han condemnado
a qualeſquier concejos y perſonas particulares perteneſcientes
a nr̃a camara,y fiſco,y los cobreys dellos y los entregad a nr̃o re
ceptor general dellas,o aquiẽ ſu poder tuuiere y aſsi miſmo to
mad les cuenta de las dichas penas a las perſonas que han tenido
cargo de las recebir pagar,y cobrar por el nueſtro receptor ge-
neral dellas el tiempo que los tuuierẽ por dar : y otroſi tomad,y
recebid las cuentas de los proprios rentas,y repartimientos y ſi-
ſas y derramamiẽtos q̃ en la dicha ciudad ſe han hecho deſpues
que las mandamos tomar,y fueron tomadas y reſcebidas, y to-
do lo que hallaredes mal gaſtado no lo recibays ni paſſeys en cuẽ
ta,y todo eſto y los alcãces que hizieredes lo executad todo, y lo
poned en las dichas cuentas en poder del mayordomo de la ciu-
dad ſin embargo de qualquier appellacion q̃ de vos ſe interpon
ga y deſpues de executado ſi alguna perſona ſe ſintiere por agra
uiada y appellare de vos,y otorgalde la appellacion para ante los
del nueſtro conſejo, y no para ante otro juez alguno , y dentro
de ochenta dias primeros ſiguiẽtes que llegaredes a la dicha ciu-
dad embiad,o traed al dicho conſejo las cuentas de penas de ca-
mara,y proprios ſiſas y derramamientos q̃ como de ſuſo ſe con
tiene aueys de tomar poniendo los cargos y las datas dellas de ca
da cuenta ſobre ſi y por menudo:y particularmente porque ſe
ſepa que penas ſon las que ſe cobran y porque raçon y lo que ay
de proprios y como y de que manera ſe gaſtan y ſi ouiere algu-
nas coſas que adelante no ſe deuan gaſtar lo manden ver con a-

a 3 perci-

percibimiento que ſi no lo hizieredes y cumplieredes a vueſtra coſta embiaremos juezes que tomen las dichas cuentas y hagan la aueriguacion dellas, y la traygan ante nos y cumplidos los ochenta dias deſpues q̃ ouieredes tomado la dicha reſidencia embiad, o traed ante nos la dicha informacion que ouieredes tomado como el dicho nueſtro Corregidor, y ſus officiales y los demas ſuſodichos han vſado y exercido ſus officios, y ſi han lleuado algunas coſas mal lleuadas y allende delo que podian, o deuiã lleuar conforme al aranzel real y ſi en algo los hallaredes culpados dadles traſlado dello y reſcebildes ſus deſcargos, y cumplid de juſticia a los querelloſos y la informacion que ſobre ello hizieredes y la verdad aueriguada todo ello embialdo, o traeldo anſi miſmo ante nos para que lo mandemos ver y hazer ſobre ello cumplimiento de juſticia, y porque ſomos informados que como quiera que por leyes, y pragmaticas deſtos reynos eſta ꝓhibido la horden que cerca de la caça y peſca ſe deue tener, y los tiempos en que ſe puede caçar y peſcar como en lo demas todauia muchas perſonas aſsi eccleſiaſticas como ſeglares caçan y peſcan libremente y ha auido deſordẽ y eſto ha cauſado no tener las juſticias el cuydado que conuiene de la guarda y execuciõ de las dichas leyes, y pragmaticas y aureys informacion ſi el dicho nueſtro Corregidor y officiales han tenido cuydado dello, y executado las penas cõtenidas en las dichas leyes y ſi han diſsimulado con algunas perſonas y con quien embiareys la relaciõ dello al nueſtro conſejo y anſi miſmo os mandamos tomeys cuẽta al dicho Corregidor y officiales del dicho conſejo del pan del poſito y que y como ſe ha diſtribuydo y gaſtado y ſi ſe conſerua y ſe tiene cuydado dello como conuiene y eſta ordenado, y mandamos a a quiẽ auemos proueydo por nueſtro Corregidor de la dicha ciudad que no ſe entremeta en tomar reſidencia ni en lo demas que en eſta carta ſe declaran mas ſolamente en las demandas publicas que paſſado el dicho termino vos le remitieredes conforme ala dicha pragmatica inſerta aſsi miſmo a vos os mandamos no os entremetays en el dicho officio del dicho nueſtro Corregidor y es nueſtra voluntad que para la execucion de lo ſuſodicho lleueys por alguazil

alguazil a y por eſcriuano ante quien paſſe la dicha reſidencia y lo a ello depẽdiente y q̃ ayays y lleueys de ſalario vos el dicho Licenciado ~~Ronquillo mill~~ mrs cada vn dia de mas de ſus derechos los quales dichos ſalarios mãdamos a la dicha ciudad que los den y paguẽ de los proprios della y ſi quiſieren ~~para eſte efecto~~ puedan crecer el repartimiento de las alcaualas de la dicha ciudad, y ſu tierra haſta en lo q̃ montarẽ los dichos ſalarios, y no mas mirando q̃ ſe haga el dicho repartimiento y ſolamente, y de manera q̃ no aya fraude que ſiendo neceſſario para todo ello les damos poder cumplido qual al caſo conuenga y mandamos a la perſona que tomare las cuentas de los proprios de la dicha ciudad que eſcriua y paſſe en cuenta lo que aſsi os dieren, y pagaren los dichos ſalarios a cada vno dellos ſolamente por libramiento de la dicha ciudad: y vr̃a carta de pago ſin otro recaudo: y es nr̃a voluntad que durante el dicho tiẽpo de la dicha reſidẽcia podays traer vna vara de nr̃a juſticia vos el dicho juez de reſidencia y el dicho alguazil que yo os doy poder para ello tal qual al caſo conuenga. dada en Aranjuez a onze de Iunio de mil, y quinientos, y ſeſenta y cinco años, y porque en la prouiſion que mandamos dar al dicho del Corregimiento de la dicha ciudad de vapueſto que el Licenciado fueſſe con el dicho a tomar la dicha reſidencia no para perjuyzio aquello. YO EL REY. Yo Pedro de Hoyo Secretario de ſu Catholica Mageſtad la fize eſcreuir por ſu mandado. El Doctor Velaſco. Regiſtrada Martin de Vergara por chanciller.

Prouiſion Real de ſu Catholica Mageſtad, pa ra los Corregidores que ſe proueen para las ciudades villas, y lugares de todo el reyno de Caſtilla, y ſe declara en ella como los dichos Corregidores han de exercitar ſus officios teniente y alcalde y alguazil mayor y todos los demas officios q̃ ſon meneſter: para regir, y gouernar vna republica.

DOn Philippe por la gracia de Dios Rey de Caſtilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias, de Hieruſalem, de Nauarra, de Gragana, de To edo, de Valencia, de Galicia, de Mallorcas, de Seuilla, de Cerdeña, de Cordoua, de Corcega, de Murcia, de Iaẽ, de los Algarues de Algezira, de Gibraltar, de las Iſlas de Canaria, de las Indias, Iſlas y tierra firme del mar Oceano, Conde de Barcelona, ſeñor de Vizcaya, y de Molina, Duque de Atenas, y de Neopatria, Cõde de Ruiſellon, y de Cerdania, Marques de Oriſtã, y de Gociano, Archiduque de Auſtria, Duque de Borgoña, y de Brabante y Milan, Conde de Flandes, y de Tirol. &c. Concejo juſticia regidores caualleros eſcuderos officiales, y homes buenos de la ciudad de ſabed q̃ entẽdiẽdo que cumple a nr̃o ſeruicio y a la execuciõ de nr̃a juſticia paz y ſoſsiego de eſſa dicha ciudad nr̃a voluntad es q̃ tenga el officio de Corregidor della y ſu tierra cõ los officios de juſticia y juriſdictiõ ciuil y criminal, alcaldia y alguazilazgo por tiẽpo de vn año cõtãdo deſde el dia q̃ por voſotros fuere recibido en adelãte porq̃ vos mãdamos que luego viſta eſta nr̃a carta ſin aguardar otro mãdamiẽto algũo le recibays por Corregidor deſſa dicha ciudad y ſu tierra y le dexeys y cõſintays libremẽte vſar el dicho officio, y executar la nr̃a juſticia por ſi, y ſus officiales q̃s nr̃a merced q̃ en los dichos officios de alcaldia, y alguazilazgo y otros officios a el annexos, pueda poner y los quitar y remouer quãdo a nr̃o ſeruicio, y a la execucion de nr̃a juſticia cũpla y poner otros en ſu lugar y oygã y librẽ y determinẽ los pleytos y cauſas ciuiles y criminales q̃ en eſſa dicha ciudad eſtã pẽdiẽtes y pẽdierẽ durãte el tp̃o q̃ tuuierẽ el dicho officio y lleuar los derechos y ſalarios a el perteneciẽtes, y para exercer el dicho officio todos os cõfor meys

meys cõ el y cõ vr̃as perſonas y gẽte le deys el fauor q̃ meneſter ouiere, y q̃ en ello cõtrario alguno le no põgays ni cõſintays poner q̃ nos por la preſente le recibimos y auemos por recebido al dicho officio y le damos poder p̃a lo exercer, caſo q̃ por voſotros a el no ſea recebido no embargãte qualeſquier vſos eſtatutos y coſtũbres q̃ cerca dello tẽgays y mãdamos a las p̃ſonas q̃ al p̃ſente tienẽ las varas de nr̃a juſticia deſta dicha ciudad q̃ luego las dẽ y entreguẽ al dicho y no vſen mas dellas ſin nr̃a licẽcia ſo las penas en q̃ incurrẽ los q̃ vſan de officios publicos para q̃ no tienen facultad y es nr̃a volũtad q̃ ſi el dicho entendiere q̃ cumple a nr̃o ſeruicio, y a la execuciõ de nr̃a juſticia q̃ qualeſquier caualleros, y otras perſonas vezinos deſſa dicha ciudad, o d̃ fuera parte q̃ a ella vinierẽ ſe ſalgã della y ſe vẽgã a preſentar ante nos q̃ lo pueda mãdar de nr̃a parte, a los quales mãdamos q̃ luego hagã lo q̃ les ordenare ſo las penas q̃ de nr̃a parte les puſiere, las quales nos les ponemos, y auemos por pueſtas y por condenados en ellas lo cõtrario haziẽdo y que conozca de todos los negocios q̃ eſtan cometidos a los nueſtros Corregidores, o juezes de reſidẽcia ſus anteceſſores aũque ſeã fuera de ſu juriſdiction y conforme a las comiſsiones q̃ les fueron dadas haga a las partes juſticia, y mandamos a vos el dicho cõcejo que de los proprios de eſſa dicha ciudad deys al dicho otros tãtos marauedis de ſalario como aueys acoſtũbrado dar a los otros Corregidores q̃ haſta aqui hã ſido della q̃ para los cobrar y hazerlo en eſta nr̃a carta cõteido es, le damos poder cũplido y otroſi mandamos q̃ al tiẽpo que le recibieredes al dicho officio tomeys del fiãças legas llanas y abonadas, que hara la reſidẽcia q̃ las leyes de nr̃os reynos diſponẽ y q̃ reſidira en el dicho corregimiẽto el tiẽpo q̃ es obligado ſin hazer auſencia, y ſi la hiziere demas de las penas en q̃ por ello incurre pague vna dobla de oro por cada vn dia q̃ la hiziere lo qual applicamos para obras publicas deſſa dicha ciudad, y mandamos a la perſona q̃ tomare reſidencia al dicho que tenga eſpecial cuydado de ſaber ſi ha incurrido en la dicha pena y aueriguada la verdad dello la execute en el y ſus fiadores, ſin embargo de qualquier cauſa y appellacion que dello interponga: porque nueſtra

 volun-

voluntad es que ſe execute la dicha pena, y otroſi recibays del el juramento q̃ durante el dicho tiẽpo viſitara los terminos de eſſa dicha ciudad alomenos dos vezes al año, y que renouara los mojones ſi meneſter fuere y reſtituyra lo que injuſtamente eſtuuiere tomado conforme a las leyes de Toledo, y inſtruction ſobre ello hecha por los del nueſtro conſejo y no lo pudiendo buenamente reſtituyr embie al nueſtro conſejo relacion dello para q̃ lo proueamos como conuenga y que ſe informe ſi ſin ordẽ nr̃a eſtan impueſtos algunos portazgos, o impuſiciones nueuas en la dicha ciudad y los remedie y de lo que no ſe pudiere remediar nos embie relacion para que mandemos proueer lo que conuẽga y otroſi mandamos al dicho que durante el dicho tiempo que tuuiere el dicho officio tenga mucho cuydado que ſe guarde, y cumpla lo diſpueſto por el ſacro Concilio Tridentino cerca de las exe[illegible]ciones que los coronados pretendẽ tener ſegun q̃ por las prouiſiones, y inſtructiones libradas en nr̃o cõſejo eſta proueydo, y ordenado porq̃ ſomos informados porq̃ en los marauedis de las condenaciones q̃ ſe applicã y debẽ applicar a nr̃a camara, ay mal recaudo y poca cuẽta mãdamos q̃ para q̃ ſe ſepa la diligencia q̃ en eſto haze el dicho durante el dicho ſu officio todos los marauedis q̃ el y ſus officiales cõdẽnarẽ para la dicha nr̃a camara los executẽ y põgã en poder de vno de dos eſcriuanos del cõſejo de eſſa dicha ciudad y q̃ en cada vn año por el mes de deciẽbre tome las cuẽtas de las dichas penas de camara y haga el alcãce liquido y prouea como la perſona a cuyo cargo fuerẽ traya, o embie al nr̃o receptor general dellas o a las perſonas q̃ en nr̃a corte los ouierẽ de hauer el dicho alcãce y realmẽte ſe lo entregue en las dichas cuẽtas y el teſtimonio de como ouiere executado el dicho alcãce y auiẽdo hecho la dicha diligẽcia por todo el mes de Enero ſiguiẽte de cada año embiara al nr̃o conſejo, y raçon informa dello con apercibimiento q̃ ſi aſsi no lo hiziere no le ſerã librados marauedis algunos de ſu ſalario: y mãdamos q̃ el alcalde q̃ puſiere en eſſa dicha ciudad lleue por el dicho año otros tãtos mr̃s de ſalario como haſta aqui ſe ha acoſtũbrado dar a los otros que an ſido della demas y allende de ſus derechos que como a alcalde le perteneſcẽ los quales

quales mandamos a vos el dicho concejo que deys al dicho alcalde el ſalario del dicho Corregidor y q̃ no los pagueys a el ſino al dicho alcalde el qual jure al tiempo q̃ le recibieredes por alcalde que ſobre el dicho ſalario y derechos q̃ le perteneſcen no hara partido con el dicho Coregidor ni otra perſona por el y q̃ el miſmo juramẽto haga el dicho Corregidor al qual mãdamos q̃ lleue los capitulos q̃ han de guardar los Corregidores de nr̃os reynos y los preſente en eſſe dicho cõcejo al tiẽpo que fuere reſcebido y los haga eſcreuir y poner en las caſas de ayũtamiẽto de eſſa dicha ciudad y haga lo en ellos cõtenido con apercebimiento q̃ ſi no los lleuare y guardare ſe procedera cõtra el por todo rigor de juſticia aunq̃ diga q̃ no ſupo dellos, y q̃ tẽga eſpecial cuydado de q̃ ſe cũplan y guarden las cartas y ſobrecartas q̃ mãdamos dar para q̃ los regidores ni otros officiales de cõcejo no viuan con ſeñores y haga ſobre ello las diligencias neceſſarias y põga tal cuydado q̃ los caminos y campos de eſſa dicha ciudad eſten ſeguros y que ſobre ello haga los requirimiẽtos neceſſarios a los caualleros q̃ tienen vaſſallos y ſi fuere meneſter hazer ſobre ello mẽſajeros lo haga a coſta deſſa dicha ciudad cõ acuerdo de los regidores della y q̃ no pueda dezir q̃ no vino a ſu noticia aſsi miſmo haga cũplir las cartas y prouiſiones q̃ diſponen q̃ ſe guardẽ, y cõſeruẽ los montes y ſobre ello haga las diligẽcias cõueniẽtes y guarde, y cũpla lo cõtenido en la ley de las nueuamẽte recopiladas q̃ habla a cerca de la execuciõ y cũplimiẽto de la conſeruaciõ dellos, y de los plantios como en ellas ſe cõtiene con apercebimiẽto q̃ no lo haziẽdo y cũpliẽdo anſi ſe executara en el la tercia parte de ſu ſalario y no ſe vera ſu reſidẽcia no coſtãdo por teſtimonio authẽtico auerlos aſsi guardado executado y cumplido y otroſi mãdamos a nr̃o Corregidor que ſopena de priuacion de officio embie al nr̃o conſejo relacion de ſeys en ſeys meſes durãte el tiẽpo q̃ tuuiere el dicho officio ſi el Obiſpo de eſſa dicha ciudad y ſu prouiſor y otros juezes eccleſiaſticos della guardã lo q̃ por ꝓuiſiones y cartas libradas en nr̃o cõſejo el año paſſado de 1525. eſta ordenado cerca de la orden que los juezes y notarios eccleſiaſticos han de tener en el lleuar de los derechos de los authos y eſcripturas que ante ellos paſſan, y aſsi miſmo embie relacion al nueſtro

al nueſtro conſejo dentro del dicho termino,ſi el dicho Obiſpo y juezes eccleſiaſticos hã vſurpado y vſurpã nueſtra juriſdictiõ Real y q̃ tenga eſpecial cuydado de los pobres y que haga que ſe guardẽ las leyes,y pragmaticas deſtos nr̃os reynos y prouiſiones ſobre ello dadas en el nr̃o cõſejo y aſsi miſmo tẽga cuydado delas caſas delos niños de la doctrina Chriſtiana y de ſaber como ſon tratados y q̃ rẽta y bienes tienẽ y tomar las cuẽtas dellos y q̃ vea y tẽga cuydado del pã del depoſito,y en q̃ y como ſe gaſta y ſi ſe cõſerua y tẽga cuydado dello como cõuiene y eſta ordenado,y porq̃ auemos ſido informados q̃ como quiera q̃ por leyes y pragmaticas deſtos nr̃os reynos eſta proueydo la ordẽ q̃ cerca d̃ la caça y peſca ſe deue tener aſsi en los tiẽpos q̃ ſe puede caçar y peſcar como en los demas toda via muchas perſonas aſsi eccleſiaſticas como ſeglares caçã y peſcã libremẽte y en eſto a hauido y ay mucha deſordẽ a cuya cauſa ſe halla muy poca caça y peſca y ſe eſpera aura menos y eſto ha procedido de no tener las juſticias el cuydado q̃ cõuiene de la guarda de las dichas leyes y pragmaticas y d̃ executarlas y porq̃ nr̃a volũtad es q̃ las dichas leyes ſe guardẽ mãdamos al dicho   tenga eſpecial cuydado della y otroſi mãdamos a vos el dicho el dicho   que tomeys reſidencia al   nr̃o corregidor q̃ agora es dela dicha ciudad y a ſus alcaldes mayores, o teniẽtes y alguaziles y carceleros y otros officiales q̃ alli tiene la reſidẽcia q̃ la ley hecha en las cortes de Toledo mãda,y que ante todas coſas os informeys ſi ſe ha executado lo q̃ ſe ꝓueyo por la reſidẽcia q̃ ſe tomo a   nr̃o Corregidor que vltimamente fue dela dicha ciudad,y lo que hallaredes por executar lo executeys vos a coſta del dicho   nueſtro Corregidor q̃ agora es de la dicha ciudad y le hagays cargo dela culpa que contra el reſultare dela dilacion que ſe ouo en executarlo y la pongays todo en principio dela dicha reſidẽcia y cumplid de juſticia a los que del dicho   y ſus officiales eſtuuieren querelloſos ſentenciandoles las cauſas ſin los remitir ante los del nueſtro conſejo ſo las penas en eſta nueſtra carta contenidas en quanto a los cargos remitidos ſaluo las cauſas que por los capitulos de juezes de reſidẽcias y leyes

del rey

del reyno ſe permite que remitays la qual dicha reſidencia mandamos al nueſtro Corregidor y officiales que ante vos hagan ſegun dicho es por termino de treynta dias ſegun la ley diſpone,y otroſi vos informad de officio como y d̃ que manera el   y ſus officiales han vſado ſus officios y executado nr̃a juſticia eſpecialmente en los peccados publicos y como ſe han guardado las leyes hechas en las cortes de Toledo y anſi miſmo tomad reſidencia al dicho nr̃o Corregidor y ſus officiales de las cõmiſsiones en q̃ por nr̃o mandado ouierẽ entẽdido y otroſi vos informad ſi han viſitado los terminos y hecho guardar cũplir y executar las ſentencias q̃ ſon dadas en fauor de la dicha ciudad ſobre la reſtituciõ delos terminos y ſino eſtuuieren executados executaldos al tenor y forma dela ley de Toledo q̃ habla ſobre la reſtituciõ de los terminos y inſtituciõ ſobrellos hecha en el nueſtro conſejo y aſsi miſmo os informad eſpecialmente q̃ perſonas ſon las q̃ en la dicha ciudad tienen mas parte y mando,particularmẽte auerigueys ſi el dicho   y ſus officiales tuuieron ſu amiſtad el tiempo q̃ tuuieron los dichos officios y deſpues que les mãdamos tomar reſidencia y ſi los han fauoreſcido para hazer la dicha reſidẽcia y procurado que no les põgã demandas ni ſean teſtigos contra ellos y ſi los dichos juezes ſe han concertado cõ ellos para q̃ no les ſean contrarios en la dicha reſidẽcia,y tengays mucho cuydado y diligẽcia de ſaber ſi las tales perſonas,o otras algunas procurã de ygualar y cõponer con el dicho   y ſus officiales y los que dellos eſtan q̃relloſos para q̃ no les ſeã cõtrarios en la dicha reſidencia y eſtoruã por alguna via q̃ no ſe ſepa verdaderamẽte lo q̃ mal han hecho en la gouernaciõ y adminiſtraciõ dela juſticia y embiad la relaciõ dello ante nos jũtamẽte cõ la dicha reſidẽcia,y otroſi vos mãdamos q̃ tomeys reſidencia a los alcaldes y quadrilleros y otros officiales de la hermãdad y caualleros de ſierra y guardas del cãpo y a todos aq̃llos q̃ hã tẽnido adminiſtraciõ d̃ juſticia y lo a ello ãnejo en q̃lquier manera en la dicha ciudad d̃la forma y manera q̃ hã vſado y exercido ſus officios y otros y tomad reſidẽcia a los regidores fieles y executores jurados eſcriuanos y procuradores que ay en la dicha ciudad

y ſi re-

y ſi reſiden en ſus officios y como vſan dellos y ſi alguno tiene quexa dellos que lo vengan a demãdar ante vos y hazed juſticia a los querelloſos y traed, o embiad ante nos la dicha informació juntamente con la dicha reſidencia y otroſi haued informació de las penas en que el dicho nueſtro Corregidor y ſus officiales, y los dichos alcaldes de la hermandad han cõdemnado a qualeſquier concejos y perſonas particulares pertenecientes a nueſtra camara y fiſco y proueays que ſe cobren dellos y ſe entreguen al nueſtro receptor general dellas, o a quien ſu poder , ouiere y aſsi miſmo tomad las cuentas de las dichas penas a las perſonas que han tenido cargo de las reſcebir cobrar y pagar por el nueſtro receptor general dellas el tiempo que las tuuiere por dar y otroſi tomad , y recebid las cuentas de los proprios, y rentas repartimientos ſiſas y derramas que en la dicha ciudad ſe han hechado deſpues que las mandamos tomar y fueron tomadas y recebidas y todo lo que hallaredes mal gaſtado no lo recibays ni paſſeys en cuenta y eſto y los alcances que hizieredes lo executad todo y lo poned con las dichas cuentas en poder del mayordomo de la dicha ciudad ſin embargo de qualquier appellacion que de vos ſe interponga y embiad con la dicha reſidẽcia al nueſtro conſejo , teſtimonio authentico en manera que aga fee de como aueys executado el dicho alcance, o alcances y de como real y verdaderamẽte ſe han entregado al mayordomo de eſſa dicha ciudad ſo pena de diez mill marauedis en los quales deſde agora os hauemos por condemnado ſi el dicho teſtimonio no embiaredes y de que a vueſtra coſta ſe vayã a executar los dichos alcances y traer el dicho teſtimonio y deſpues de executado ſi alguna perſona ſe ſintiere agrauiada y appellare de vos, otorgalde la appellacion para ante los del nueſtro conſejo y no para ante otro juez alguno y dentro de nouenta dias primeros ſiguientes que llegaredes a la dicha ciudad embiad, o traed al dicho nueſtro conſejo las cuentas de penas de camara y paoprios ſiſas y deramas que como de ſuſo ſe contiene aueys de tomar poniendo los cargos y datas dellos de la dicha cuẽta ſobre ſi y por menudo y particularmente y porq̃ ſe ſepa que penas ſon las q̃ ſe cobran y porque raçon y lo que ay de proprios y como y de que manera

ſe ga-

ſe gaſtan, y ſi ouiere algunas coſas que adelante no ſe deuan gaſtar ſe mandemos proueer con apercebimiento que ſi no lo hizieredes y cumplieredes a vueſtra coſta embiaremos juezes que tomen las dichas cuentas y hagan la aueriguació dellas y lo traygan ante nos y otroſi hareys informacion ſi el dicho nueſtro Corregidor y ſus officiales han tenido cuydado de hazer guardar y cumplir y executar lo ordenado y diſpueſto por pragmaticas deſtos nueſtros reynos acerca de la guarda y conſeruació de la caça y peſca y ſi han diſsimulado con algunas perſonas y con quien embiareys relacion dello al nueſtro conſejo y aſsi miſmo mandamos que tomeys cuenta al dicho nueſtro Corregidor regidores y officiales del dicho concejo del pan del depoſito, y en que y como ſe ha deſtribuido y gaſtado y ſi ſe conſerua y ſe tiene cuydado dello como conuiene y eſta ordenado, y otroſi por quanto ſomos informados que las cõdemnaciones pecuniarias en que las juſticias tienen parte porque los denunciados las conſientan ſin appellar ſe conciertan con ellos y en las ſentẽcias moderan las penas que las leyes ponen a los tales denunciados contra lo diſpueſto por la pragmatica, o en fraude deſto taſſan las coſas condemnadas en menos de lo que valen en lo qual nueſtra camara es defraudada y nueſtros ſubditos ſon perjudicados, porq̃ aunque las tales condemnaciones ſon injuſtas por redimir ſu vexacion quieren mas pagar vna pequeña cantidad que ſeguir la tal appellacion y aſsi las conſienten, os mandamos que os informeys con toda diligencia ſi el dicho Corregidor y ſus officiales, y las demas perſonas ſuſo dichas han ſido culpados en eſto, o en algo de lo ſuſo dicho , o de lo que por las leyes deſtos reynos los dichos Corregidores y ſus officiales y las otras perſonas de ſuſo nombradas que deuen cũplir y guardar y ſi los hallaredes culpados aueriguad la culpa cõ toda diligencia y cuydado q̃ en ello ſe pueda hazer cõ apercibimiẽto, q̃ ſi en el dicho nr̃o cõſejo ſe entẽdiere por la dicha aueriguació dexaſtes de hazer alguna de las diligencias deuidas ſe embiara perſona a vueſtra coſta que la haga aſsi aueriguada la verdad en la mejor manera que pudierdes de las culpas que hallaredes dad los cargos al dicho corregidor y a ſus officiales y a las otras perſonas y hagan ante vos ſus prouan

ças y

ças y deſcargos que en el conſejo no han de ſer mas reſcebidos a
prueua ſobre ello, y ſentenciad los dichos cargos haziẽdo ſobre
ello juſticia conforme a la dicha pragmatica y a las otras leyes de
ſtos nueſtros reynos que ſobre ello diſponen condenando y ab-
ſoluiendo, y no remitays la determinaciõ dello a los del nueſtro
conſejo, ni las ſentencias de los capitulos, ni las de las demandas
publicas, ſaluo en lo que tocare al intereſſe de la parte, ſo pena de
diez mil marauedis para la nueſtra camara, en los quales deſde a
gora os auemos por condemnado por cada vno de los cargos q̃
a ſi remitieredes, y las condemnaciones hizieredes contra el di-
cho Corregidor y ſus officiales, y las dichas perſonas anſi en las
ſentencias de los cargos como de las demandas publicas, y capi-
tulos en que los condemnaredes, a que den, paguen y reſtituyan
alguna coſa ſiendo de tres mill marauedis abaxo executaldas lue
go aunque no ſean de cohechos ni bareterias ni coſas mal lleua-
das ſin embargo de appellacion alguna, en lo qual reſeruad ſu d̃
recho a ſaluo al appellãte para q̃ deſpues le pueda ſeguir, y otroſi
vos mandamos que juntamente con cada cargo pongays y apũ
teys los teſtigos y eſcripturas, y otro qualquier genero de prouã
ça por donde os mouiſtes a hazer el dicho cargo en las pregũtas
y partes del proceſſo donde ſe hallaren, ſo pena de cinco mill ma
rauedis por cada cargo, y ſentencia de los que hizieredes y diere
des en que no pongays el dicho apuntamiento: en los quales deſ
de agora os auemos por cõdemnado, y hecho, y cumplido lo ſu-
ſodicho, y paſſado el dicho termino embiad, o traed la dicha re-
ſidencia y informacion, y relacion al nueſtro cõſejo. Dada en
Aranjuez a veynte y ſeys de Mayo de mill y quiniẽtos y ſeſenta
y nueue años. YO EL REY. Yo Antonio de Eraſſo
Secretario de ſu Mageſtad Catholica la fize eſcreuir por ſu man
dado. Dominus Cardinalis Seguntinus. Regiſtrada. Iuan del
regue por Chanciller Iuan del Loregue.

Index, ſeu repertorium huius opuſculi, elaboratus quoq; à me Doctore Franciſco Auilles, quanta fieri potuit induſtria, ac diligencia.

A

ABIGEATVS CRImen quod dicatur in cap.2. in gloſſa. Ganado. nume.2. folio.89.
Abſens ab officio, vel in eo nõ reſidens, an debeatur ei ſalarium. in.c.1. in gloſ. Salario. numero.12. folio.55.
Si abſentat ſe clericus de licentia ſuperioris, debet percipere fructus ſuæ præbendæ. ibi. numer.13. folio.56.
Si licentiam abſentandi rectores ciuitatis concedunt correctori vltra terminum. 90. dierum, de ſuo ſalarium debet correctori ſoluere. ibi num. 14. fol.56.
Ad allegandum cauſas abſentiæ & innocentiæ, penitus extraneus admittendus eſt. in.c.15. in glo. Homezillo. nu.24. fo.168.
Abſentiæ cauſæ impediunt proceſſum abſentis in criminali. in.c.15. in glo. Homezillo. numer.27. folio.168.
Abſens condemnatus, veniens infra annum, vel anno elapſo, an audiatur. in.d.c.15. in gl. Homezillo. nu.31. fol.168.
Abſens quando ſe præſentat, poteſt allegare incõpetentiam iuriſdictionis. ibi. nu. 32. fo. eo.
In abſentia clericus permittens ſe cõdemnari à iudice laico propter delictum, licet poſtea alleget priuilegiũ, debet ſoluere expenſas. ibi nume.33. foli.168.
Abſolutus ab ſyndicatu poteſt agere actione iniuriarum contra eum qui non probauit, & egit contra eũ. in.c.1. in glo. Donacion. nu.42. fo.68.
Accuſator, ſeu accuſatus dans aliquid iudici, an puniatur. in.c.1. in glo. Donacion. nu.16. fo.67.
Stante ſtatuto q̃ quilibet de populo poteſt accuſare, familia poteſtatis accuſare poteſt. in.c.1. in gloſ. Ni conſentiran. num.19. folio.59.
Stante ſtatuto q̃ quilibet de populo, poteſt accuſare, & habere tertiam partem, an officialis curiæ, vel familiaris poteſtatis poteſt accuſare, & illam tertiam partem habere. ibi nu.20. fol.59.
Accuſatio non debet porrigi notario ſine præſentia iudicis. in.c.35. in glo. Quexas. nu.1. fo.243.
Ad accuſandum, & querelãdum admittitur quilibet de populo contra poteſtatem, & eius officiales, quando agitur de delicto publico, & pœna applicatur fiſco. in.c.47. in gl. Publicos. nu. 2. fol.264.
Accuſato, & iuquiſito, iudex debet facere tradi copiam inquiſitionis. in.c.4. iudic. ſyndica. in glo. Peſquiſa. nu.10. fol.291.
Actor obtinens ſpecialem commiſsionẽ, vt in cauſa ciuili reus habeat perſonaliter comparere in iudicio, ipſemet actor tenetur quoq; comparere. in.c.1. in glo. Donacion. nu.18. fo.67.
Acta iudicij occultans vt veritas occultetur, punitur. in.c.1. in.d. glo. Donacion. nu.34. fo. eo.
Acta probatoria diſſigillans, an puniatur. ibi nu.35. folio. eo.
Acta epiſcopi continentia excommunicationem debent iudici edi, & cuiq; poſtulanti. in.ca.6. in glo. Parecer. nu.4. fo.127.
Actus geſtus à delegato, non dicitur geſtus authoritate ſua, ſed delegantis. in.c.7. in glo. Nombraren. nu.2. fo.138.
Actus qui non poteſt à principio fieri ſine licentia principis, poteſt tamen refici ſine eius licentia. in.c.22. in glo. Torres. nume.27. folio.111.
Actorum appellatione ſententia cõtinetur, & ſententia eſt de actis. in.c.27. in glo. Entreguen. nu. 11. folio.227.
Actorum appellatione veniunt omnia quæ facta ſunt in præſentia iudicis. in.c.36. in glo. Ordenados. nu.8. fol.246.
Inter acta & geſta, an ſit differentia. ibi. n.9. fo. eo.
Acta tàm in ordinario iudicio, quàm in extraordinario, ſunt ſcribenda, niſi ſit cauſa modica. in c.36. in glo. En ſcripto. num.1. folio.249.
Acta ſyndicatus debent ſcribi à notarijs gratis. in c.21. iudic. ſyndi. in glo. Derechos. nu.1. foli. 301.
Acerbatio in fauorabilibus debet fieri. in. c.2. in glo. Iuntaran. nu.7. fol.75.
Adminiſtrator debet obediri, ſicut dominus. in c.4. in glo. Iuſticia. nu.11. fol.113.
Adminiſtratoris bona, an ſunt pignorata; & obligata pro adminiſtratione. in.c.30. in glo. Y acaban de tomar. nu.5. fol.233.
Si adminiſtrator adquiſiuit bona, an præſumantur adquiſita ex adminiſtratione, ita q̃ à domino repetantur. ibi nu.6. fol. eo.
Adminiſtratores, & officiales publici, non poſſunt ſoluere, niſi de mandato iudicis & rectorum, in c.30. in glo. Libramiento. nu.1. folio.233.

Admini-

Absolutus ab accusatione, an iterum possit accusari. fol. 163. n.º 6. pagina. 1.

Adminiſtratores minorem poteſtatem habent in rebus publicis, quàm adminiſtratores priuati in rebus priuatis.in.c.32.in gl.De pujar.n.4.fo.237

Adminiſtrator, an poterit exigere ab alio adminiſtratore.in.c.45.in glo.Poner.num.4.folio.262.

Aduocatus, an potius debeat aduocare pro patria, quam pro patre.in.c.1.in gloſ.Tierra.numer.11. folio.45.

An poteſt aduocare cõtra patriã.ibi.nu.12. fol. eo.

Aduocatus, & iudex, vel aſſeſſor in eadem cauſa non poteſt eſſe.in.c.3.in glo.Abogados.num.1. folio.92.

Aduocatus poteſt eſſe decurio.fo.93.nu.2.

Aduocatus, an poteſt eſſe in cauſa in qua fuit iudex.ibi.nu.2.

Qui fuit aduocatus in vna cauſa, nõ poteſt poſtea in illa eſſe iudex, nec aſſeſſor.ibi.numer.3. folio eodem.

Aduocatus electus prætor alicuius ciuitatis, debet finita prætura reddire ad aduocandum. ibi. nu. 8.folio.94.

Aduocatus ſicut non poteſt eſſe iudex, ita non poteſt eſſe iudex in ſua cauſa, nec ſuorum. fallit vt ibi.nu.8.fol.94.

Aduocati procuratores dici poſſunt, & diſpoſitũ in aduocato habet locum in procuratore.in.c.3. in gl.Solicitadores.nu.2.fo.99.

Aduocare an teneatur iudex gratis pro republica in.c.3.in glo.No lleuando dineros.nu.1.fol.106.

Aduocare non tenetur iudex pro republica extra territorium.ibi nu.3.fo.eod.

Pœna iudicis aduocantis, ſeu procurantis.in.d.c.3. in glo.Doblo.nu.1.fol.106.

Si pro aduocatione iudex nil recipit, an puniatur. ibi.nu.2.

Datum iudici, vel familiari, vt patrocinetur, ſeu aduocet in cauſa, poteſt repeti tãquam datum ob cauſam procurationis quæ non eſt ſecuta.ibi nu 3.fo.eo.

Aduocati non debent percipere ſalarium à paupe ribus.in.c.7.in gloſſa.Han de lleuar.numero.3. fol.137.

Aduocatus poſtquam incipit aduocare, cogitur aduocare.in.c.28.in glo.Acogidos.nu.1.fo.229.

Aduocatus non debet inordinatè loqui, & à ſuperfluis debet ſe abſtinere.in.c.36.in gloſſa.Abogados.nu.1.fol.247.

Aduocatum garrulatorem, & verboſum, iudex ex officio poteſt priuare officio aduocationis.in.c. 36.in glo.Abogados.nu.5.fol.247.

Affectio facit, quòd legata debeantur ex teſtamento ſolenni.in.cap.44.in gloſ.Amiſtad.nume.2. fol.260.

Affinitas, ſeu coniunctio tollit dolum, ita amicitia.in.c.44.in glo.Amiſtad.nu.3.folio.260.

In affine, vel coniuncto ſanguinis iura loquentia habent locum in amico magna amicitia coniunctus.ibi nu.5.fo.eod.

Agere poteſt quilibet de populo contra iudicem. in.c.3.iudic.ſyndic.in gl. Quexas.nu.2. fol.289.

Et in.c.1.in gl.Donacion.num.9.folio.66.

Alapam dans poteſtati, poteſt ſuſpendi.in.ca.1.in gl.Derechamente.nu.12.fol.42.

Aleator nec peccator dicitur, licet ſemel luſit, peccauit.in.c.2.in gloſſ.De mercadurias.numer.4. folio.86.

Algazellus non poteſt capere aliquem, ſine licentia iudicis.in.c.35.in gloſſa.Mandado.folio.245. niſi in ſuffraganti delicto.ibi num.4.

Algazelli, & executores euntes extra ciuitatem ad executionem faciendam, pro eundo, & reddeũdo non debent percipere niſi pro vno itinere, licet facere debeant plures executiones in diuerſis locis in.c.43.in glo. No conſientan.numer.1. fol.158.

Algazellus recipiens vltra ſuas expenſas ad reſtitutionem tenetur.ibi nu.2.fol.eod.

Alienari prohibitus, ex cauſa neceſsitatis alienari poſsit.in.c.2.in gloſſa.De mercaderias.num.9. folio.89.

Alienari poteſt prælatus Romano pontifice inconſultò res eccleſiæ cathedralis imminente neceſsitate alienandi.ibi.nu.6.folio.87.

Alienatio prohibita per contractum. non intelligitur prohibita in vltima voluntate.ibi num.29. folio.88.

Alienatio prohibita in forenſes, non habet locum, quando forenſis ſuccedit ab inteſtato ex diſpoſitione legis.ibi num.31.fol.88.

Alienando res ſuper qua dubitat ſibi moueri quæſtio, præſumitur dolus ex parte vendentis.in.c. 17.in gloſſa.A razonables precios. numero.29. fol.183.

Alimenta tenetur poteſtas procurare ciuitati, ſicut pater tenetur alere filium.in.c.17.in gloſſa.A razonables precios.nu.2.folio.181.

Ad ambaſiatam, & procurationem, poteſt quis cõpelli.in.c.54.in gloſſa.Menſajero. numer. 2.folio.281.

Ambaſiatam, quis non cogitur recipere, ſi eſt loco ſibi ſuſpectus, vel paratur ſibi inimicitia.ibi nu. 4.fol.eod.

Ambaſiatam, vel procurationem pro republica recipiens, habet vacationem ab oneribus, ſi illam non procurauit.ibi numero.7.folio.eod.

Ambaſiator, ſeu procurator, qui vnà cum negotijs ciuitatis ſua

ciuitatis ſua negotia tractat, an habeat ſalarium. in.d.c.54.in glo.Ha de hazer. nu.2.fol.281.

Ambaſiatores, & procuratores debent portare literas, per quas appareat, quod de licentia, & mandato ciuitatis vadunt.vt in.d.c.54.in gloſſa.Partiere. nu.1.fol.281.

Etiam ſi pro ambaſiata ad principem mittatur decurio, ſeu rector, non debet patriam exire. niſi de licentia iudicis.ibi nu.2.folio.282.

Ambaſiatori, ſi infirmetur, an debeatur ſalarium, & quid ſi derobantur, an mittens teneatur ad emendationem damni.in.c.54.in gloſſ.Salario. nu.2.fol.282.

Si ambaſiator, procurator, & nuntius, vadit per viã tranſuerſam, & magis longam, vt maius ſalariũ habeat, non poteſt conſequi illud. Et quid ſi vna die expediuit quod erat expediendum duobus, an ſalarium duplicetur?ibi.nume.3.fol.eod.

Amicitia maxima idem operatur quod affinitas ſeu coniunctio ſanguinis.in.c.44.in gloſ.Amiſtad.nume.1.fol.260.

Amici veniunt appellatione ſuorum.ibi.nume.4. fol.eod.

Amicitia magna, quæ dicatur, arbitrio iudicis relinquitur.ibi.num.6.fol.eo.

Animal punitur propter inhumanitatem criminis in.ca.1.in glo.Derechamente.nu.19.fol.43.

Appellare poteſt liberè à dominis locorum peruaſſallos ſuos ad regem, & domini tenentur appellationi deferre, ſub pœna in.c.1.in glo. Nueſtros nu.3.fo.22.

Quòd non appelletur ad papam, ſeu ad principẽ præſcribi non poteſt.ibi.nu.12.fol.21.

Sed quòd non appelletur ab epiſcopo ad archiepiſcopum bene poteſt præſcribi ibi.

Appellare non poteſt repertus in crimine.in.c.1.in gloſ.Derechamente.nu.15.fol.42.

Appellator ſubcumbens in cauſa appellationis nõ habet recurſum contra iudicem à quo.in.c.1.in glo.El derecho a las partes.nu.13.fol.47.

Appellatio quæ debet interponi coram honeſtis perſonis, quando copia iudicis non poteſt haberi, ſufficit ſi appellatio interponatur coram vna honeſta perſona.in.c.2.in glo.Ninguno.nume. 5.fol.80.

Appellari poteſt à nominatione.in.cap.17.in glo. Elijan.nu.4.fol.178.

Si in appellationis cauſa eſt pronunciatum, quod quis acceptet officiũ, eo nollẽte acceptare, debet alius loco eius ſubrogari, & illi ſubrogato dare bona renuentis poſsidenda, & vſufructuanda, & quoque poteſt poni in carceribus, & in banno, & iudici multa.ibi nu.5.fol.eod.

Appellatione durãte à nominatione, ſi eſt collega in officio, an ipſe inſolidum officium exercet in cap.17.in glo.Elijan.nu.7.foli.178.

Appellari poteſt ad principem omiſsis medijs in cap.38.in gl.Ante nos.nu.1.fol.253.

Appellatio poſtquam eſt recepta per principem remittitur ad iudicẽ cõpetentẽ.ibi.nu.2.fol.253.

Appellare, an poteſt iudex condemnatus à proprio iudice de malè geſtis in officio.in.c.10.iudic.ſyndic.in glo.Appelle.nu.1.fol.296.

Appellari, an poteſt à ſententia ſyndicatorum. Et an appellatione pendente in executione ſuperſedeatur ibi.nu.2.fol.~~269~~. 296

Appellari poteſt à grauamine, vel interlocutoria ſententia lata in ſyndicatu ſuper incidentibus, vel emergentibus in lite.ibi.nu.3.fo.eo.

Appellans tenetur appellationem proſequi, & cũ proceſſu ſe præſentare coram appellationis iudice intermino, aliàs ſententia remanet firma. in.c.21.iudic.ſynd.in gl.Se preſente.n.1.fo.~~279~~.302

Appellans à ſyndicatu poteſt ſe præſentare coram conſilio regali.ibi.nu.2.fol.~~279~~. 302

Appellans ſi eſt pauper, & non poteſt appellationem proſequi, an ſententia tranſeat in rem iudicatam.ibi.nu.3.fol.eod.

Appellari debet ad conſilium ciuitatis ex cauſis ciuilibus ſex millium dipondiorum. Et conſiliũ ciuitatis, ſeu villæ nominare debet duos iudices ex eis qui vna cauſa debent terminare cum iudice qui primò tullit ſententiam infra decem dies elapſis triginta & quinque diebus, quæ partes habent ad appellandum, & ad cauſam finiendam, & concludendam.in forma ſecretæ ſyndicationis.in interrogatione.49.in gloſſ.Condemnar. nu.1.fol.288.

Ad hoc, vt in gradu appellationis rectores ciuitatũ cognoſcant, cõſtare debet de ſumma, vel æſtimatione ſex millium dipondiorũ.ibi nu. 3. fol.311.

In appellationis gradu rectores ciuitatum debent pronunciare ſimul, & non vnus hodie, alter cras. ibi.nu.4.fol.eod.

Si appellatur à ſententia epiſcopi, quando eſt ordinarius ad metropolitanum appellatur, ſed ſi eſt delegatus appellatur ad papam.in.c.9.in gl.Cõmiſsion.nu.3.fol.145.

A quam permittens nobili habenti aliquam domũ ſi deſtruitur, & poſtea reficitur, dicitur noua domus, & eſt liberatus.in capit.22.in gloſſ.Torres. num.23.fol.211.

Arbiter, an poteſt cognoſcere de cohærentibus, & connexis.in capitu.1.in gloſ.Dado.nu.34.fo.28.

Arbiter incidenter poteſt cognoſcere de reſtitutione in integrum.ibi.num.28.fol.eode.

Arbitrorum ſententia, an valeat, ſi ſunt corrupti. in.ca.1.in glo.Donacion.nu.26.fol.67.

Arbiter poteſt prohibere duobus inimicis, vt vnus non vadat per portam alterius.in.c.2. in gl. Parcialidad.nu.18.fol.79.

Arbiter, vel arbitrator non poteſt eſſe iudex. in.c. 9.in gl. Compromiſſos.nu.1.fol.147.

Arbiter poteſt eſſe iudex in cauſa in qua nō habet iuriſdictionē.in.d.ca.9.in glo. Que pudieren conocer.nu.1.fol.148.

Arbiter poteſt eſſe iudex ordinarius inter non ſubditos.ibi.nu.2.fol.eod.

Arbiter poteſt eſſe iudex maleficiorum, in cauſis ciuilibus.ibi.nu.3.fol.eod.

Arbiter poteſt eſſe iudex à quo in cauſa in qua ꝓnunciauit, ſi appellationem detulit.ibi.num.4. fol.eodem.

Arbiter effectus iudex ordinarius, an expiret compromiſſum in eum factum, anteaquàm eſſet iudex.ibi.nu.5.fol.eod.

Si arbiter alicuius cauſæ fuit effectus iudex ordinarius, & anteaquàm eſſet lata ſententia deſinit eſſe iudex: quia finitum fuit ſuum officium, an poterit eſſe arbiter, & proferre ſententiam vigore dicti compromiſſi.ibi nu.6.fo.eod.

Arbiter poteſt habere ſalarium.ibi nume.7. folio. eodem.

In arbitrarijs arbitrium debet eſſe iuri, & æquitati conſonum, aliàs, non valet.in.c.2.in gl. Parcialidad.nu.8.fol.79.

In arbitrarijs, iudex debet facere ſuum arbitrium cum conſilio peritorum.ibi num.10.foli. eodem.

Armatus cum alijs, licet nullum actum faciat, dicitur dare opem, etiam ſi manus ad arma non moueat, & etiam ſi armatus ſit à remotis.in.cap.1.in gl. Ni conſentiran.nu.22.fol.60.

Et ibi.nu.21.an illi qui ſunt ſimul videtur vnus alteri dare auxiliū.

Armatos homines habens in domo, vel in platea, vel in caſtro, ſeu in alio loco, an puniatur de vtroq;.in.c.2.in gl. Iuntaran.nu.4.fo.75.

Armatos homines poteſt tenere præſes in fauorē ſuæ iuriſdictionis, & facere coadunationē.ibi numero.6.fol.75.

De armorum delatione, non punitur ille cui cuſtodia mandatur.ibi nu.7.fol.75.

Ne ad arma partes veniant, iudex debet prouidere.in.c.2.in gl. Parcialidad.nu.21.fol.79.

Statutum diſponens, ꝙ accedens cum hominibus armatis ad domū alterius, puniatur, an verificetur, ſi acceſſit cum vno homine armato.in.c.2.in gl. Ninguno.nu.10.fol.80.

Si ſtatuto cauetur, ꝙ qui arma portauerit in palatio, pro quilibet vice puniatur, ſi quidem ſtetit in palatio tota die, an pro vna puniatur?in.c.25. in gl. La pragmatica.nu.24.fol.222.

De cum armis inueto pluries, an puniatur pluries. vide in.c.29.in gl. Iuegos.nu.8.fo.230.

Arca quæ dicatur.in.c.18.in gl. Arca.fol.200.

Quæ in archiuo publico ſunt, intelligitur eſſe de actis, & dicuntur notoria & publica.in.cap. 19.in gl. Eſten.nu.11.fol.201.

Aſſeſſorias, iudex accipere non poteſt ſi eſt ordinarius, ſeu literatus, vel ſalariatus.in.c.9.in gloſ. Aſſeſſorias.nu.1.&.2.fol.143.

Si aſſeſſorias iudices receperunt durāte officio poſſunt conueniri regulariter contra.in.d.c.9.in gl. Los caſtigue.nu.2.fol.143.

Aſſeſſorias iudex ordinarius qui procedit vt delegatus, habere non poteſt.in.d.c.9.in gl. Cōmiſſion.nu.1.fol.145.

Aſſeſſoriæ quæ dantur iudicibus illiteratis, & non ſalariatis ad ſententiam proferendam, de conſilio peritorum debent ſolui per vtrumque litigatotum, vt ęqualitas ſeruetur.in.c.2.in gloſ. Ygualmente.nu.9.fol.83.

Aſſertio apud attractatum, valet quātum pactum in.c.10.in gl. Execucion.nu.18.fol.152.

Aduentu ſucceſſoris, expirat officium prædeceſſoris.in.c.5.in gl. Suſpendidos.nu.2.fol.121.

Adunatio dicitur cum vno tantum.in.c.2.in gloſſ. Ninguno.nu.1.fol.80.

Auxiliatores, & ſocij alicuius delinquentis, vt poſſint puniri de auxilio quid requiritur. in.ca.1.in gl. Ni conſentiran.nu.23.fol.60.

Auxilium, & brachium alterius iudicis officialis, q non habet ſufficientem familiam poteſt implorare pro capiendo malefactore.in.c.2.in gl. Iuntaran.nu.9.fol.75.

Auxilium mulieris nobilis inuocans, non punitur pœna.l.1.C.ne liceat potentio.in.c.3.in gl. Procuradores.nu.15.fol.98.

Pœna.d.l.1.C.ne liceat potentio. habet locū tàm in reo, quàm in actore.ibi nu.16.fol.98.

Aufferre poteſt princeps, ſeu reſpublica ex cauſa mihi rem meam, ſoluto pretio, ſi ceſſat cauſa, debet reſtitui domino cui fuit ablata.in.c.18.in gl. Se haga.nu.3.fol.200.

B

BAnnum. an poteſt remitti propter paupertatem.in.c.1.prætor.in gloſ. De rechamente.nu.7.fol.40.

Bannum factum à poteſtate, quòd debētes aliquid recipere ab officialibus, & familia, compareant infra decem dies, aliàs non audientur, an tale bānum, excuſet poteſtati, & creditoribus noceat. in capitul.4.in gloſſa. Sea obligado.numero.38. fol.117.

Banni tempora non currunt ruſticis non habentibus notitiam banni.in.c.3.iudic.ſyndica. nu.4. fol.286.

Bannum eſt quædam comminatio.ibi.nu.8.folio. eodem.

An à banno poteſt appellari, & in integrum reſtitui aduerſus eum.ibi nu.9.fol.286.

Bannimentum valet, ſeu proclamatio à poteſtate facta cum concilio ciuitatis, quòd quicunq; cœperit malefactorem, habeat centum de pecunia communi, in cap.1.prætor.in glo. Salario. nu.9. fol.55.

Eo ipſo, quòd in bannimenti termino quis plus offert remaniet obligatus, & cogitur emere, & fiſcus, & ciuitas vendere.in.c.32.in gloſſ. De pujar. nu.5.fol.237.

Bannitus de ciuitate, & eius diſtrictu poteſt habitare in villa, ſeu loco, poſtea tali ciuitati vnito, vel adiecto.in Proœ.in glo. Y ſlas.nu.7.fo.12.

Bannito filio familiàs, & eius bonis publicatis, poſtea patre mortuo, fiſcus non venit ad bona paterna.in proœm.in glo. En los caſos.numero.8. fol.20.

Si cum bannito ex ſtatuto prohibeatur contrahere, an poterit contrahi cum filio.in.c.1. in gl. Nihijos.nu.8.fol.71.

Bannitus excuſatur, ſi non compareat, ſi nec procuratorem mittit ſi timet vim, nedum ſibi, ſed etiam cauſæ.in.ca.4.in glo. Entregare.nume.21. fol.121.

Bannitus excuſatur, ſi non compareat, nec mittit procuratorem ſi timet vim ſibi inferri.in.c.18.in gl. Carcel.nu.49.fo.195.

Barateriæ promiſsio ſola ſufficit, ſicut in crimine aſſaſsinatus.in.c.1.in gl. Promeſa.nu.9.fol.65.

An barateriam committat officialis recipiens pecuniam mutuò, in.c.1.in gl. Dadiuas.nu.14.foli.63.

Barateria, & furtum, quid ſit vi.ibi.num.28. in fin. folio.64.

Lex pœnam imponens recipienti aliquid per barateriam, habeat locum in dante.in.ca.1. in gl. Donacion.nu.15.fol.67.

Barateria committitur generaliter ab officiali, cum aliquid recipit à priuato, vt faciat non facienda, vel omittat ea quæ ſunt facienda.in.c.1.in gloſſ. Donation.nu.36.fo.68.

Barateria vnde dicatur.ibi.nu.37.fol.eodem.

Libellus contra iudicem qui barateriam commiſſit.ibi.nu.39.

Et ibi rñſio iudicis.nu.40.fo.eo.

Qui barateriam tentauit, & nō perfecit, an puniatur.ibi.nu.43.fol.69.

Barateria quomodo probatur.ibi.nu.44.foli.eod.

Officialis qui ex barateria timet in ſyndicatu condemnari, an poteſt offerri ſolutionem ante condemnationem, vt euitet pœnam.ibi.nu.45.foli. eodem.

De barateria condemnatus in ſyndicatu, non pōt amplius ad ſimilem officium aſpirare.ibi.num. 46.fol.69.

Barateriæ mediator in ſyndicatu, an poteſt eſſe teſtis contra iudicem in.c.5.iudic.ſynd.in gl. Satiſfacion.nu.2.fol.294.

Baptiſmus non tollitur accuſatio criminis.in.c.25. in gl. La pragmatic.nu.21.fol.222.

Si tempore belli fuit mandatum villæ, vt faciat foueas & muros, debent fieri per modum patrimonij, non per capita.in.c.17.in glo. Eſten limpias.nu.3.fol.185.

Ad bellum an cogantur ire ſubditi.in.c.9.iud.ſyn. in gl. Sacar.nu.1.fol.295.

Blanditiæ principis, & importunitas inſtrumētum inducunt.in.c.1.in gl. Ruego.nu.4.fol.209.

Blanditijs poteſt quis teſtatorem inducere ad ſibi legandum, ſecus ſi blanditijs inducitur in perniciem alterius.ibi.nu.6.fol.210.

Quando blanditijs quis inducit teſtatorem, vt teſtamentum reuocet, inſtitutus in tali teſtamento reuocato à ſecundo hærede ſcripto, reuocauit hæreditatem per actionem de dolo, ꝙ habet locum, non ſolum in hærede inſtituto per blanditias reuocato, ſed etiam ſi teſtator volebat ei relinquere hæreditatē, vel legatum & per ſubgeſtiones non relinquit.ibi.nu.7.fol.210.

Blaſphemia, decem modis committitur.in.c.25.in glo. La pragmatica.nu.1.fol.220.

Contra blaſphemantem Deum, & beatam virginē Mariā, iudex ex officio debet procedere & quilibet de populo poteſt accuſare.ibi.num.2.foli. eodem.

Qui blaſphemantem audierit poteſt eum propria authoritate capere.ibi.nu.3.fol.eod.

Blaſphemans de rege, vel regina, vel de filijs puniatur, ibi.nu.4.fol.eod.

Blaſphemans cōtra Spiritum ſanctum, nec in hoc ſeculo, nec in futuro remmittitur.ibi.num.5.folio.221.

Pro blaſphemantibus Deum nemo debet ſupplicare.ibi.nu.6.folio eod.

Blaſphemans publicè ſi pœnitentiam non agit eccleſiaſtica ſepultura priuatur.ibi.nu.7.foli.eod.

Blaſphemanti nulla defenſio competit, nec etiam poteſt teſtes receptos contra eum contradicere, nec opponere contra eos.ibi.num.8.fol.eod.

Blaſphemans, non poteſt per epiſcopum puniri ibi.nu.9.fol.eod.

Bleſphemans,an liberetur à pœnis in legibus,& pragmaticis contentis,ſi poſt blaſphemiam confitetur ſua peccata ſacerdoti, & ſacerdos abſoluit pœnitentiam imponens.ibi.numer.10.foli. eodem.221.

Propter blaſphemiam veniunt fames,& terremotus,& peſtilentiæ.ibi.nu.16.folio eod.

Quando blaſphemia eſt occulta ſola confeſsione, & remiſsione ſimplicis ſacerdotis, intelligit habere pacem ad offenſo.Et ſic à Deo.ibi.num.17. folio eodem.

Blaſphemans pluribus vicibus vno impetu, & diuerſibus vicibus ex interuallo, an puniatur de pluribus blaſphemijs, vel de vna tantum.in.ca. 25.in gl.La pragmatic.nu.23. foli.222.

Cum blaſphemantibus,non diſpenſatur in.cap.25. in glo.Diſpenſare.nu.1.fol.222.

Cum blaſphemantibus in modo capturæ diſpenſare poteſt.in.c.25.in gl. Diſpenſaren. numer.5. fol.222.

Qui blaſphemantem non accuſat punitur, tãquã malefaciens.in.c.25.in glo.Paſſe.nu.2.fol.223.

Bona ciuitatis rex,nec dominus temporalis poteſt donare,nec ſua flumina,nec exida,nec talia ſibi occupare.in.c.24.in gloſſ.Titulo.nu.8.fol.220.

Bona ciuitatis,an poſſunt alienari.in.c.30.in gloſſ. Gracias.nu.3.fol.234.

Dum bona ciuitatis locantur,ſeu ſubhaſtãtur,poſſunt dari auentagia(ideſt prometidos)in.c.32.in glo.De pujar.nu.17.fol.238.

Brachium ſeculare anteaquàm iudex eccleſiaſticus inuocet,quid debet facere.in.c.20.in gloſſa. Vſurpan.nu.16.fol.206.

C

CAlculatio. ſeu computatio,quãdo nõ eſt facta per iudicem,ſeu per cõputatores à partibus nominatos,nõ poteſt mandari executioni,niſi per iudicem cõfirmetur,vel niſi computatores ſint per iudicẽ nominati.in.c.30.in gloſ.Faga pagar.numero.5.folio.232.

Calculi rationum ſunt videndi ad petitionem vnius partis,& iudex tenetur dare arbitrum calculatorem, & talis redditio fit in publico.in.d. c.30.in gloſ.Y acaben de tomar.numero.2.folio eodem.232.

Cancelans nomen procuratoris quod eſt in mandato,committit falſum,& punitur.in.c.1. in gl. Donacion.nu.33.fol.68.

Capere non poteſt algazellus aliquem ſine licentia iudicis.in.c.35.in gl.Mandado.nu.1.fol.245.

Capere poteſt delinquentem algazellus infraganti delicto,ſine licentia iudicis.ibi. num.4.folio. eodem.

Capi poteſt delinquens à priuato infraganti delicto,& impugnè ad iudicem duci.ibi numero .6.

Capi incontinenti,& in crimine dicitur,licet delinquens capiatur poſt delictum in fuga. ibi nu.5. fol.eod.245.

Reſiſtens ne capiatur,ſi in pugna occiditur impugnè fit,cûm capiens executor iuſtitiæ ſit. ibi numero.7.

Si capit algazellus,vel pignorauit ſine licentia iudicis in caſibus ſibi non permiſsis, licitum eſt ei reſiſtere.ibi numero.8.fol.245.

Si pro capiendo malefactorem officialis nõ habet ſufficientem familiam, poteſt impetrare brachium alterius iudicis,priuatos tamen ad hoc cogere non poteſt.in.c.20.in gloſ. Vſurpan.nu.18. foli.207.

Pro capiendo malefactorem officialis qui non habet ſufficientem familiam,poteſt implorare brachium alterius iudicis.in.c.2.in gl.Iuntan.nu.9. fol.75.

Capti ex ciuili debito,an debent ali â creditoribus ſuis,& quando tempore.in.c.18.in gloſſa. Qual conuenga.nu.5.fol.196.

Captis debent neceſſaria adminiſtrare,ſine vlla diminutione,& ſi ipſi non habent,an ex publico, vel aliunde alimentari debeant.Iudex debet ꝓuidere,ne quid eis defficiat.ibi numero.4.folio eodem.

A captura non poteſt incipi nulla citatione facta, quando quis eſt debitor ex contractu guarentigio.in.c.3.iudic.ſynd.in gloſſ. El deſcargo.nu.3. fol.289.

Captum qui liberat à carcere ſine eo, ꝙ ſoluat condemnationem,tenetur ſi condemnatus non eſt ſoluendo.in.c.19.iudi.ſynd.nu.1.fo.290.

Captum eximens à carcere,vel à manibus familiæ qua pœna puniatur.in.c.18.in gl. Carcel.nu.35. fol.194.

Captus iniuſtè,& fugiens, non tenetur.ibi.nu.22. fol.193.

Captus fugiens cum omnibus captis,vel cum maiore parte cuſtode ignorante,præſumitur delicti reus,ſecus ſi aliàs fugit,ibi nu.37.fol.194.

Captus ſi aufugit poteſtas tenetur, licet captus ſit traditus cuſtodibus.ibi nu.8.fol.191.

Captus pro inquiſitione criminis ſpecialis, habetur pro factore fugiens à carcere,ſecus ſi eſt captus pro generali inquiſitione. ibi numero.38. fol.194.

Captus pro debito,ſi non habet vnde ſoluat, nec fideiuſſorem poteſt dare,debet ceſsionem bono

rum

rum facere,& tradi creditori cum annulo ferreo in.d.c.18.in gloſ.Qual conuenga.numero.6.folio.196.

Carcer,an inuentus ſit ad pœnam,vel cuſtodiam. in.d.c.18.in gloſſa.Carcel.numero.1.foli.190.

Carcer eſt duplex.ibi nu.2.* ¶Et an carceratio debeat eſſe in loco publico.ibi.nume.6.ſi poteſtas iuſsit cuſtodiri aliquem cuius expenſis debeat cuſtodiri.ibi in.d.nu.6.*

Carcer eſt arbitrarius, & arbitrio iudicis relinquitur,ideò aſsignando nobili totum palatium,vel ciuitatem pro carcere, iudex ſatisfacit ſtatuto, iubenti quem poni in carcere.in.c.25.in gl.Diſpenſaren.nu.6.fol.223.

Carcerare,an poteſt iudex eccleſiaſticus laicos,in caſibus in quibus habet iuriſdictionem in ipſos in.c.20.in gl. Vſurpan.nu.14.fol.206.

Carcerari ſicut non poteſt miles,clericus,& doctor an ita iudex finito officio,etiam ſi non ſit ſoluẽdo.in.c.1.in gl.Durante.nu.10.fol.73.

Carcerari,vel recommendari captum ſi non reperitur quis fecit, debent bannimenta facere antequam captus relaxetur.in.c.18.nu.24.fol.193.

Carcerari,an poſſunt mulieres.in Prooem. in gloſ. 1.numer.27.fol.5.

Carcerarius non poteſt liberare carceratum abſq; ſuo periculo,ſine iudicis licentia.in.d.cap.18.in gloſſa.Carcel.num.23.fol.193.

Carcerarius poteſt torqueri eo ipſo, ꝙ carceratus aufugit.ibi nu.18.fo.193.

Carcerarius excuſatur ſi in carcerem permiſit lucẽ ingredi,& feneſtram cancellatam aperuit, ne capti macerarentur.ibi num.26.foli.193.

Carcerarius non eſt in culpa,nec dolo,quando conſanguinei carcerati intra lignũ perforatum, vel intra panelos,vel infra vnam tabulam ferrũ impoſuerunt, quo carceratus catenas limauit.ibi nu.27.fo.eod.

Carcerarius excuſatur ſi ipſe de nocte in domo carceris,vel ſi de die incarcerati inſurrexerunt contra ipſum,& eum ligauerunt,vel vulnerauerunt ibi nu.28.fol.eod.178.

Carcerarius, ſi ex conſuetudine habet cameram, vel manſionem in palatio ſeparatam à carcere, vel ſi de nocte dimiſit carceratis bene clauſis, & ipſi ruptis catenis,& ianuis euaſerunt, talis carcerarius non tenetur.ibi nu.29.foli.eod.

Carcerarius,qui ſolitus eſt de nocte accedere ad domum ſuam ad dormiendum,hoc faciens,nõ cenſetur in culpa, & etiam ſi dormiebat in carcere, & ſomno grauatus carcerati fugerunt,non tenetur,dummodo ante dormitationem diligentiã fecerit.Et idem ſi muri,vel portæ carceris,& tectum erant fragiles, vel carcer ſtabat in aliqua domuncula lignea, vel ſtabulo,ex quibus quis euadere poterat.ibi nu.30.foli.194.

Carcerarius,an excuſetur ſi filius,vel vxor carcerati induat ſe veſti mulieris,& induit veſtes carcerato qui exiuit à carcere in forma mulieris. ibi nu.32.fol.194.

Carcerarius,an teneatur ſi officialis qui non habet carcerem recommendauit in carcerem poteſtatis aliquem delinquentem,qui deinde cum alijs fugit,an cuſtos carceris teneatur ſi poteſtas poſuit alium cuſtodem.ibi nu.34.fo.194.

Carcerato iniuſtè licitum eſt ei iuramentum rumpere.ibi nu.43.fol.eod.195.

Carceratorum cauſæ debent celeriter terminari,& etiam die feriata poſſunt agitari.in. d.c.18.in gl. Qual conuenga.nu.3.fol.196.

Carceratorum cauſæ debent dici, & tractari in carcere, & ibi debent coram iudice comparare incarcerati.in.c.35.in gl.Se faga.nu.1.fol.244.

Carceratorum cuſtodia debet eſſe magis duplex de nocte,quam de die.in.d.c.18.in gl.Qual conuenga.nu.1.fol.196.

Carceratus ſi mortuus eſt in carcere, poteſtas tenetur,niſi probet,quod non dolo, nec culpa mortuus eſt.ibi nu.17.fol.193.

Carceratus iniuſtè,vt euadat ſi aliter euadere non poteſt,licet ſibi occidere cuſtodes carceris illicitè ipſum cuſtodientes,& non tenetur de homicidio,nec de fracto carcere,imô talis captus ſi nõ fugit,ſi poteſt,capite punitur.ibi numer. 42.folio.195.

Carceratus iniuſtè,licet fugiat, non punitur.in.d. c.18.nu.41.fol.eod.195.

Carceratus ſi euadit à carcere miraculoſè, quid iuris.ibi nu.33.fol.194.

Carceratus etiam ſine cauſa,& indebitè, nõ poteſt relaxari per cuſtodem ſine licentia iudicis.in.c. 35.in gl.El mandamiento.nu.1.fol.245.

Carceratus non debet relaxare ſine iudicis licentia,licet ſit debitor,& creditor aſſertiat. ibi nu. 2.fol.eod.Et ſi de licentia iudicis facit non tenetur ſed ipſe iudex ibi fol.eo.245.

Carcere iudex extrahens captum ante ſententiam non tenetur,ſi fideiuſſoribus relaxauit: quia in pœnis habet fiſcus quæ poſt ſententiam.in.cap. 19.iudic.ſyndica.in gloſſa.Cobrar.numero.3.folio.299.

Carceres ſi commitatenſis alicui commiſit, qui tẽpore cuſtodiæ diligens, & ſufficiens reputabatur,ſi poſtea mutauit mores, talis commitatenſis non tenetur.in.c.18.in gl. Carcel. numero.11. fol.192.

Carceris domum ad fabricandam poſſunt capi domus alienæ. Et idem pro eccleſia fundda, vel

 ſtudio,

ſtudio,ſeu monaſterio.in.d.capitul.18.in gl. Se faga.nu.2.fol.284.
Carceris cuſtodes,ſeu iudex,ſi bene non cuſtodiũt captum,& fugit, tenetur ſoluere pro illo illud pro quo erat captus,ſed non alia debita.in.d.ca. 18.in gl.Carcel.nu.7.fo.191.
Carceris pro cuſtodia,ſi poteſtas deputauit hominem fidelem,& approbatum in illo officio,qui poſtea aufugit cum carceratis,non tenetur,cùm non ſit quid ſibi potuit imputari. Et idem in tutore qui poſuit alium in loco ſui,ibi num.9.fol. eodem.191.
Carceri perpetuò,an liber homo poteſt damnari. ibi nu.4.fol.eod.191.
Careſtię tempore,non habens panem, poteſt impugnè auferri ab habenti.in.c.17.in gl. A razonables precios.nu.13.fo.182.
Careſtię tempore,poteſt agere pauper contra diuitem,vt ei ſubueniat.ibi.numero.19.folio. eodem.183.
Caſtellanus non debet dimittere caſtri cuſtodiam finito tempore,ſi dominus cuſtodem non mittit.in capi.5.in gloſſa.Suſpendidos.numero.14. fol.123.
Caſtellum dicitur receptum, vel caſuarium vbi multi poſſunt ſe reducere,& munire, & per illud præbetur turbationis materia.in.c.22. in gl. Torres.nu.3.fol.209.
Caſtra noua, & fortalitia,quis præſumitur facere cum iniuria,& æmulatione alterius, eo ipſo, ꝙ conſtituuntur,& nõ ſunt neceſſaria.in.c.22.nu. 5.fol.209.
Caſtra ſi de permiſſu ciuitatis ſunt facta,vel ſi per tempora vetuſta poſsidentur, non cogitur quis ea relaxare.ibi.nu.7.fo.eod.209.
Caſtra prohibita ædificari,non prohibentur refici. ibi.nu.25.fol.211.
Caſtri deſtructio cùm fit cum authoritate principis,debet refici eadem authoritate.ibi.nume.18. fol.eod.211.
Caſtri molitione authoritate principis facta, omnia iura caſtri,& pertinentiarum extinguuntur. ibi.nu.17.fol.eod.
Caſtrum committens rex tempore belli cuidam militi ad cuſtodiendum,& ille miles commiſsit alteri militi,vel nobili,an teneatur ſi hoſtes occupauerunt.in.ca.4.in gloſſa. Sea obligado.nu. 45.fol.118.
Caſtrum faciens ad regis damnum, maculam proditionis incurrit.in.d.c.22.in gloſ.Torres.nu.6. folio.209.
Caſtrum quod à principio legitimè factum eſt, non eſt diruendum.ibi.numero octauo. folio. eodem.
Caſtrum alicuius nobilis, ſi princeps fortificauit, ad hoc,vt hoſtes non caperent illud, & ille nobilis finito bello recuperet caſtrum, an rex ab eo recuperet expenſas quas fecit? ibi numero.36. fol.212.
Caſtrum & turres habentes debent reparare ea tẽpore belli & pacis,& non homines illius ciuitatis,vel villæ.ibi.nu.37.fo.212.
Caſtrum ſi concedit alieni,papa,vel rex, & poſtea illud donat alteri,an valeat ſecunda collatio.ibi nu.39.fol.eod.212.
Caſus qui non reperitur deciſus per noua ſtatuta, ſed per vetera,an debeant dicidi ſecundùm vetera,vel per ius commune.in.c.17.in gl. Las hara. nu.18.fol.177.
Caſus in quibus requiritur ſcriptura.in.c.5.in glo. Cartas.nu.6.fol.25.
Catenas,& cepos ciuitates,& villæ habere debent. in.capitulo.18.in gloſſa.Priſiones.numero.2.folio.199.
Cauſa quando dicatur leuis,vt in ea poſsit procedi ſine ſcriptura.in.ca.36.in glo.En eſcripto.nu. 2.fol.249.
Cauſa deducta in libello,licet in tempore ſyndicatus non finiatur,& poſtea duret, rector non tenetur ſtare in ciuitate.in.ca.3.iudic.ſynd.in glo. Pregonar.nu.17.fol.287.
Cauſa filij,cauſa patris eſſe videtur.in.c.1. in gl.Nĩ hijos.nu.2.fol.71.
Cauſa ſi committitur conſulenda per iſtos iudices regimenti,& anteaquàm conſilium detur officium eorum expirat, an tale conſilium detur ſucceſſori.in forma ſecretę ſyndicationis.in.49. interrogatione.in gloſſa.Condemnar.nume.7. fol.289.
Cauſa in omni ſummaria ſemper requiritur,quòd plenè conſtet de mandato comparentis, & habere legitimas perſonas comparendi. in. capitulo.36.in gloſſa. Summarias.numero octauo. fol.248.
Cauſis breuibus poteſt iudex fungi officio notarij. in.d.capitul.36.in gloſſa.En eſcripto. numero.3. folio.250.
Cauſis ſummarijs,probationes neceſſariæ admittũtur.ibi.nu.1.fol.250.
Cauſis ſummarijs admittuntur exceptiones, & defenſiones.in.d.cap.36.in glo.Excepciones.nu.1. fol.250.
Cautio quando petitur ad inſtantiam partis,nõ debet eſſe nuda.Et ſic iuratoria,ſecus quando proceditur ex officio.in.cap.6.in gl.Pobres. nu.10. fol.134.
Cautio de non offendendo, modo ſit ex officio, modo ad partis petitionem, ſufficit nuda cum generali

INDEX.

generali obligatione bonorum.ibi.nume.11.fo. eod.134.
Cautio de non offendendo,non debet præſtari ad tempus perpetuum.ibi. numero.19. folio eodem.135.
Cautio de non offendendo,non poteſt peti per ſuperiorem ab illo qui eſt ſubiectus.ibi.nume.17. folio.eod.
Cautio ſi petitur à me de non offendendo ex parte mea,poteſt peti,vt caueat de me non offendendo,quando iuſtus eſt timor.ibi.numero.14. fol.eod.
Cautioni officialis cum generali hypotheca bonorum,an ſtetur,ſi eſt idoneus facultatibus.in.c.3. iudic.ſyndic.nu.20.fo.244.
Cautionem an teneatur præſtare forenſis de non offendendo.in.d.capitul.6.in gl.Pobres.nume. 12.fol.135.
Ad cautionem præſtandam non cogitur quis in curia Franciæ.in dicto capitulo tertio iudic.ſyndic.nu.24.fol.135.
Ad cautionis petitionem non ſufficiunt minæ ſolæ.in.d.capitul.6.in gloſſa. Pobres.numero.16. folio.135.
Cedere, an poteſt iudex iura ſua,officio durante. in capi.9.in gloſſa.Los caſtigue.numero.25.folio.135.
Cælans inſtrumentum,ne veritas appareat, an valeat.in.c.47.in gloſſ.Nueſtro conſejo.numer.5. folio.267.
Ceſsio(id eſt,la carta de laſt o,) an habeat executionem paratam.in capitu.10.in gl. Execucion. nu.38.fol.155.
De ceſsionis materia.Et an ſi maritus cedendo bonis,ſit tradendus vxori cum annullo ferreo, ſicut traditur alijs creditoribus. in capitulo. 18.in gl.Qual conuenga.num.6.&.7.foli.196.&.197. cum alijs.
Chronicis ſtandum eſt, & faciunt fidem in factis antiquis.in Proœm.in glo.Y reyna.nu.9.fol.12.
Cymbala non pulſentur,nec reſonent ſine iuſſu iudicis,ſeu rectoris ciuitatis,aliâs in pœnam incurritur.in capitulo ſecundo.in gl.Confederacion. nu.6.fol.77.
Citatio trina requiritur,vt homicidij pœnam percipiatur,& non ſufficit vna pro tribus, & in illa citatione non eſt neceſſe,quòd crimen exprimatur.in capitulo decimo quinto.in gl.Homezillo.nu.3.fol.166.
Citatio valet,ſi citatur iudex,vt compareat finito officio.in.c.9.in gl.Los caſtigue.nu.5.folio.144.
An cõtra citatã partẽ poteſt.princeps ꝓcedere. in.c.3.iud.ſynd.in gl. el deſcargo.nu.5.foli.290.
Ciuitas, vel eccleſia quæ deſtruitur authoritate ſuperioris propter delictum, an vocetur amplius ciuitas,vel eccleſia, & an perdat ſua priuilegia. Et quid ſi ab hoſtibus deſtruatur.in Proœm. in glo. Y ſlas.nume.2.fol.12.
Ciuitas ſi capit villam,vel caſtrũ in quo erat quædam conſuetudo,debet in illo obſeruari ciuitatis conſuetudo,& non ipſius caſtri,vel villæ. in Proœm.nume.5.fol.eod.12.
Ciuitas quæ conceſsit ſuo caſtro cum ſuis villis immunitatem,& poſtea in dicto territorio fuit ædificata quædam villa,an illa villa ſic ædificata gaudeat dicta immunitate.ibid. numero duodecimo.folio.13.
Ciuitas deſinente correctore, ſeu prætore, vel aſpirante, non poteſt cognoſcere de cauſis, ſed ipſe ius dicet vſque in aduentum ſucceſſoris. in capitulo primo.in gloſſ. prima. numero ſecundo.folio.22.
Ciuitas debet eſſe coadunata tuba, vel campana, vel edito,vel nuntio.in capitulo.18.in gloſſ.De concejo.numero ſecundo.folio.189.
Ciuitas,ſeu locus qui eſt ſubiectus iuriſdictioni tẽporali eccleſiæ,debet regi iure Canonico, & nõ ciuili.Et deficiente iure canonico,debet regi ſecundum leges regias, & non per leges imperatorum.in capitulo decimonono.in gloſſ.Guardar.nume.3.folio.205.
Ciuitas poteſt ſtatutũ facere, quôd omnis, qui colligunt,vel ſerunt in ſuo diſtrictu ſoluant. in capit.24.in gloſſ. Titulo. numero duodecimo. folio.217.
Ciuitas,an poteſt facere gratiam,vel remittere debitum ciuitatis.in capit.30.in gloſſ.Gracias.nume.1.fo.234.
Ciuitas gaudet priuilegio eccleſiæ, quinimo eſt magis priuilegiata,quàm imperator.in capi. 39. in gloſſa.Ni lleuen.nume.5.fol.255.
Ciuitas magis eſt potentior, quando regitur per vnum,quam per plures. in capitulo quadrageſimo ſexto.in gloſſ. Regir.nu.3.fol.263.
Ciuitas,eccleſia,ſeu conuentus,obligatur ſi ratum habuit,quod factum eſt per prælatum, vel per iudicem.in capit.tertio.in glo.Iuriſdiction.numero.27.fol.104.
Ciuitas, ſeu vniuerſitas, vt videatur feciſſe, conſentire debent omnes de collegio, vel de vniuerſitate, & non ſufficit maior pars: quia quando tendit actio ad damnum, requiritur, quòd omnes concordent, & contradictio faceret, ne videatur geſtum ab vniuerſitate.ibi.numero viceſimo octauo.folio.105.
Ciuitas ſine permiſſu principis,an poſsit inducere bona patrimonialia.in capitulo.34.in gloſſ.Sin nueſtra licencia.numero.1.fo.240.

Pro ciuitate amplianda numero hominum, & ciuium, poteſt iudex de bonis communibus expendere. in capitulo tertio. in gl. Iuriſdictiõ. nu. 32. fol. 105.

Pro ciuitate quis compellitur ad conſulendum. in capitulo. 34. in gloſſa. Menſajero. numero. 3. folio. 281.

Ciuitate condemnata, an cenſentur, vel videantur condemnati commitatiui. in. c. 6. in gl. Tierra. nu. 7. folio. 127.

Ciuitas vt habeat ius adiectionis in ſuis venditionibus, ſicut habet fiſcus, valet, lex, vel ſtatutum. in c. 32. in gl. De pujar. nu. 9. fol. 237.

Ciuitatis bona, nec eius exida, nec flumina non poteſt rex, nec dominus temporalis donare, nec talia ſibi occupare. in. d. cap. 24. in glo. Titulo. nu. 8. fol. 217.

Ciuitatis bona, in quibus caſibus debeant expendi in. c. 36. in gl. Iuſta. nu. 1. fol. 233.

Ciuitatis bona, an poſſunt alienari. in. d. c. 30. in gl. Gracias. nu. 3. fol. 234.

Ciuitas deffenſor fungitur vice tutoris. in. d. c. 30. in gl. Iuſta. nu. 2. fol. 234.

Ciues dicuntur poteſtates terrarum, & ſui officiales, donec ſunt in officio. in. c. 1. in gl. Ni conſentiran. nu. 16. fol. 59.

Tanquàm ciues debent tractari officiales durante officio, & tempore ſyndicationis. ibi numero. 17.

Ciues non ſunt officiales finito officio ſyndicatus. ibi nu. eod.

Ciues eſt etiam prelatus ratione prelaturæ, ſec' ea depoſita. ibi fol. eod. 59.

Ciuis vnius prouinciæ, ſeu ciuitatis, non poteſt in ea eſſe officialis, iudex, ſeu aſſeſſor, aliàs in pœnam ſacrilegij incidit. in. c. 4. in glo. Tierra. nu. 1. fol. 107.

Ciuium appellatione veniunt commitatenſes. in ca. 6. in gl. Tierra. nu. 6. fol. 126.

Ciuium pœna punitur iudex pro delicto commiſſo in officio, vbi alia pœna eſt in forenſe. ibi nu. 18. fol. 59.

Claues terrarum apud ſeniores debent ſtare. in. ca. 19. in gloſſa. Vno de los regidores. numero. 1. folio. 203.

Clauſula derogatoria ad conſuetudinem, an extendatur ad futuram conſuetudinem. in. c. 8. in glo. Coſtumbre. nu. 3. fol. 140.

Clauſula in fine, vel in medio appoſita, an referatur ad omnia præcedentia. in. c. 1. prætor. in glo. Lo ſuſo dicho. nu. 1. fol. 54.

Clericus coram ſuo iudice debent conueniri. in. c. 53. in gl. Caſtiguen. nu. 1. fol. 280.

Clericus in abſentia permittens ſe condemnari à iudice ſeculari propter delictum, licet poſtea alleget priuilegium, debet ſoluere expenſas. in. c. 15. in gl. Homezillo. nu. 33. fol. 168.

Clericus impediens iuriſdictionem ſecularem punitur à iudice ſeculari. in. c. 26. in gloſ. Vſurpan. nu. 9. fol. 206.

Clericus non poteſt incarcerari pro executione, licet contra eum inſtrumentum mittatur executioni. in. c. 20. nu. 67. fol. 159.

Clericus coniugatus, an poteſt pro debito incarcerari. in Proœm. in gloſſa prima. numero. 29. folio. 8.

Clericus ductus per officiales temporales, poteſt eis aufferri: quia illicitum committunt. in. c. 3. in gl. Iuriſdiction. nu. 11. fol. 102.

Clericus ſi eſt hæres laici, & defunctus eſt debitor alicuius laici, contra talem clericum hæredem mandabitur executioni inſtrumentum per iudicem ſecularem, & hæres debet citari anteaquàm executio fiat. in. c. 10. in gloſ. Execucion. nu. 60. fol. 157.

Clericus non dicitur negotiare per venditionem vnius rei. in. c. 2. in gloſſa. Mercaderias. numer. 5. fol. 86.

Clericus non poteſt conſentire in alienum iudicẽ. in cap. 27. in gloſſ. Entreguen. numero. 21. folio. 227.

Clericum delinquentem poteſt iudex laicus capere, & ad epiſcopum ducere. in. c. 53. in glo. Caſtiguen. nu. 2. fol. 280.

Coadunatio poteſt fieri in fauorem iuriſdictionis, & præſes poteſt terrere homines armatos. in. c. 2. in gl. Iuntaran. nu. 6. folio. 75.

Coadunãtem gentes ſtatutum puniens, comprehẽdit illum qui quatuor homines coadunauit. in d. c. 2. in glo. 1. nu. 1. fo. 74.

Coadunationem facientis, pœna, contra rempublicam, vel contra perſonam priuatam. ibi. nu. 3. folio eod. 74.

Coadunationem iudex non faciens doloſam non punitur. ibi. nu. 14. fol. 76.

Coadunati per alium, ſi damnum receperunt, an repetant à coadunãte. ibi. nu. 15. fo. 78.

Collecta imponenda eſt per ordinem, ita quòd nullus reueletur, & debet fieri pro rebus quas quis habet. in. capitul. 34. in gloſſa. Alieuen. numer. 1. fol. 242.

Collecta imponitur per ſolidum & libram magnis, & paruis, (hoc eſt, por millares,) vt qui plus habet plus ſoluat. ibi num. 2. fol. eod.

Collecta ponitur propter augmentum, & diminutionem bonorum. ibi numer. 3. folio eodem. 243.

Collectam inducere, vel aliud extraordinarium exigens

exigens punitur propter cõſcientiam principis in. c. 34. in gl. Leyes. nu. 1. folio. 240.

Collectam, an poteſt ponere ciuitas forenſibus, p prędijs ſitis in territorio ciuitatis. in. ca. 24. in gl. O preſumpcion. nu. 9. fol. 219.

Collectam, an ciuitas poteſt facere ex conſuetudine vltra trium millium dipondiorum. ibi. num. 10. fol. eod.

Collectam vnam ſolus dominus familiæ debet ſoluere. in. cap. 8. iudic. ſydic. in gloſſa. La ley. nu. 1. fol. 295.

Collectam, an iudex poteſt imponere. in. cap. 8. in gl. Repartimientos. nu. 1. fol. 140.

Collectam quando renuunt ſoluere incolæ caſtrorum, ſeu ciuitatis iuſtitiarij, debent regi notificare. in. capit. 6. in gloſſ. Notifiquen. numero. 4. folio. 137.

Collectis exigendis primò debet incipi à diuitibus & poſtea deſcendere ad pauperes, & æqualiter fieri debent proportione poſſeſsionis. Et nõ debet quis grauari vltra modum ſubſtantiæ. in. c. 34. in gl. Pobres. nu. 1. fo. 240.

Collectis grauatus vltra modum, debet officium iudicis implorare. in. d. capitu. 34. numero. 2. folio. 241.

Collegijs pluribus, an quis poteſt eſſe. c. 1. prætor. in gl. Officio. nu. 2. fol. 29.

Colligatio omnis, ſeu confederatio quæ nõ fit authoritate principis, vel prælati, eſt illicita. Quid ſi fiat cauſa pietatis, vel religionis? in. ca. 2. in gl. Confederacion. nu. 10. fol. 77.

Colligatio, non eſt conſpiratio, ſed potius concordia, quando aliquid honeſti fit. in. d. c. 2. num. 8. fol. eod.

Colonus qui facit laborare, & cultiuare poſſeſsiones, & arbores, per indoctos, & ineruditos, tenetur. in. capit. 4. in gloſſa. Tierra. numero. 2. &. 8. fol. 107.

Comedere qui poteſt caſeum, & oua, poteſt & ſanguinem comedere. in. c. 22. in glo. Torres. nu. 29. fol. 212.

Commentatori magno non ſtatur, niſi ſuam probet opinionem. in. c. 1. prætor. in gl. Fiel. num. 16. fol. 32.

Commiſsio, vel mandatum regis, non poteſt probari per teſtes. in. d. c. 1. prætor. in gl. Cartas. nu. 4. fol. 25.

Commiſsio cum clauſula, cum incidentibus, & dependentibus, quid importet. in. d. c. 1. in gl. Mandado. nu. 28. fol. 28.

Commiſsio quando fit ſub nomine dignitatis, tũc cenſetur ordinarius, non delegatus. in capitulo. 9. in gloſſa. Commiſsion. nume. 7. fol. 146.

Committere non poteſt inferior à principe cauſam cognoſcendam ſummariè, & de plano, etiã ſi ſit legatus de latere. in. c. 36. in gl. Summarias. num. 5. fol. 247.

Commiſsione concilij qui actum fecerunt, an poterunt reuocare. in. c. 7. in gloſ. Nombraren. nu. 6. fol. 138.

Commiſſum, licet res incidat, debitor tamen non tenetur de caſu fortuito, nec de leui culpa in capitul. 52. in gloſſa. De la tierra. numero. 4. folio. 275.

Commune bonum deffendenti magis parendum eſt quòd certanti bono priuato. in. ca. 1. prætor. in gl. Tierra. nu. 6. fol. 45.

Communio diſcordiam parit. in. c. 6. in gl. Ley. nu. 4. fol. 128.

Compenſatio, an poteſt opponi contra inſtrumẽtum depoſiti. in. capit. 10. in glo. Execucion. nu. 6. fol. 151.

Compenſatio, an poteſt opponi contra inſtrumẽtum. ibi. nu. 7. eod. fol. 151.

Componere ſe partes, aut pacem facere poſt ſentẽtiam, an poſſunt. in. c. 2. in gl. Parcialidad. num. 22. fol. 79.

Compoſitionem poteſt iudex facere ſententia lata, quando pœna in totum ſibi applicatur, ſecus ſi regi accuſatori & ſibi. in. c. 11. in gl. Auenencia. nu. 3. fol. 163.

Compromiſſum in iudice valet. quando iudex eſt competens. in. c. 9. in gloſ. Compromiſſos. nu. 3. fol. 148.

Compromittunt partes cauſam infra terminum inſtantiæ, & ſi iudices non compromittunt infra eum in pœnam non incidunt. In forma ſecretæ ſyndicationis. 49. interrogatione. in gl. Condemnar. nu. 11. fol. 290.

Poſt compromiſſum, immediatè non poſſunt arbitri pronunciare. in. c. 5. iudic. ſyndic. in gl. Trabaje. nu. 11. fol. 293.

Ad compromittendum poteſt cogere iudex, quando vidit, quòd via iudicij, vel ſententiæ non poteſt bene ſe dari. in. c. 2. in gl. Parcialidad. nume. 24. fol. 80.

Computatio, an habeat paratam executionem. in capitul. 10. in gloſſa. Execucion. numero. 37. folio. 154.

Concilio ciuitatis quis debet prius ſuffragium dare, an ſeniores, vel iuniores. in. c. 44. in gl. Platicare. nu. 1. fol. 259.

Concilio exiſtens quando aliquid mali tractatur, an ſit culpabilis. ibi. in gloſſa. Se ſalga. numer. 2. foli. 260.

Concilijs quod tractatur, an reuelari debeat. ibi. n. 1. fol. eod.

Concordia non poteſt fieri in delictis in quibus offendi-

offenditur Deus.in.c.24.in glo.La pragmatica. nu.13.fol.221.
Concordia partium in criminalibus iudex non de bet ſtudere anteaquàm puniat.in. cap.2. in glo. Parcialidad.nu.22.fol.78.
Concubina clerici,an gaudeat priuilegio fori.in procem.in gl.1.nu.30.fol.4.
Concubina publica clerici,monachi,religioſi, vel vxorati,quæ dicitur in.c.47.in gloſ.Manceba. nu.1.fol.263.
Concubina publica clerici,vel vxorati, ſi eſt nupta,non punitur.ibi nu.2.fol.264.
Concubina clerici,non dicitur mulier nupta. in.c. 1.nu.11.fol.70.
Concubina clerici,vel vxorati,ſi eſt deſponſata p verba de præſenti,non punitur.in.d.c.1.in gloſ. Mugeres.nu.13.fol.eod.70.
Concubina,licet alicui ſit vxor,vel ſponſa alteri' contra eam non proceditur,niſi maritus,vel ſpõ ſus eam accuſet.ibi nu.15.fol.eod.
Concubina,licet ſit mulier nupta,leges contra con cubinas loquentes non habent locum cõtra eã, ibi nu.12.folio eodem.70.
Concubina clerici ſi matrimonium contrahit cum famulo ipſius clerici, & manet in domo ipſius punitur.in.c.47.in gl.Manceba.nu.4.foli.264.
Concubina ſponſi de preſenti,an incurritur in pœ nam legis.in.d.c.47.in gl. O caſado. numero.1. fol.266.
Concubina ſoluti,an puniatur.ibi nu.6.fol.265.
Concubinam,an officialis poteſt tenere.in.d.c.47 in glo.Manceba.nu.5.fo.266.
Concubinatum dicitur vitium diſſolutum.ibi nu. 7.fol.265.
Condemnare an debeat iudex ſyndicatus in ſatiſ factione partis quando nõ eſt probatum per te ſtes,ſed per iuramentum partium. in.c.5. iudic. ſyndicat.in glo.Satisfaction.nu.1.foli.294.
Condemnari qui timet in ſyndicatu ex aliqua barateria,an poteſt offerre ſolutionem ante conde mnationem,vt eam euitet.in.c.1.in glo. Condẽ naren.nu.45.fol.69.
Condemnatus in ſyndicatu de barateria, ad ſimilẽ officium aſpirare non poteſt.ibi numero.46.fo lio.69.
Condemnatus officialis ex generali inquiſitione in ſyndicatu,non efficitur infamis.in.c.2.in glo. Parcialidad.nu.6.fol.79.
Condemnatus in abſentia,ſi eſt captus,vel ſe præ ſentat,debet audiri.in.c.15.in gl. Homezillo. n. 12.fol.166.
Condemnatus reus qui non eſt in forma iudicis,ſi poſtea veniat in forciam communis,debet alius proceſſus formari,& in iſto ſecũdo proceſſu po teſt bannitus primam ſententiam,ſeu bannũ la tum probare emanaſſe per falſas allegationes,& probationes,in.d.c.15.nu.29.fo.168.
Conducere bona propria,ſeu redditus ciuitatis nõ poſſunt prætores,algazelli,maiordomi,nec tabelliones,nec in eis partem habere,nec fideiuſ ſores eſſe.in.c.32.in gloſſ.Officiales.nu.1.fo.136.
Connexa,vt ſint aliqua aliquid requiritur ad hoc. in.c.1.in gl. Mandado.nu.30.fol.28.
Confederatio quid ſit.in.c.2.in gl.Confederacion. nu.1.fo.77.
Confederationes illicitæ prohibitæ ſunt.ibi nu.2. fol.eod.
Confederationes,& fraternitates militum,ſeu locorum contra regem,ſeu rempublicam, facere caſus eſt proditionis.ibi nu.15.fol.78.
Confederationes inter monachos,& fabros, & inter ſcriptores,& ſimiles, prohibentur,niſi ciuitas ſtatuerit.ibi.nu.16.folio eodem.78.
Confederationem,& tumultum qui fecerit contra aliquem,vel voces ſeditioſas emiſſerit, pœna ca pitali punitur.ibi nu.5.fol.77.
Confederationem authores,pœna legis Iuliæ ma ieſtatis tenentur ibi nu.12.fol.eod.
Confederationum & collegiorum ſtatuta, poteſt ſuperior mandare,vt coram ſe præſentetur,vt ſi quæ ſunt in eis quæ ſapiant monipodium puniantur.in.d.c.2.nu.13.fo. 77.
Confeſsio facta coram iudice, an habeat paratam executionẽ.in.c.10.in gl.Execuciõ.nu.10.fo.152
Confeſsio facta in iudicio, valet ſicut iuramẽtum. ibi nu.10.fol.152.
Confeſsio facta in libello,aduerſario abſente, pin de probatur,acſi eſſet facta eo præſente. ibi nu. 15.fol.152.
Confeſsio facta coram notario,non iudice præſen te,non habet executionem paratam. ibi nume. 23.fol.153.
Confeſsio facta in iudicio,parte præſente, & eam acceptãte,habet executionem paratam. ibi nu. 25.fol.eod.
Confeſsio facta coram competenti iudice, & ſuper principali,executioni mandatur,ſecus ſi coram incompetenti,& ſuper incidenter.ibi.nume.28. fol.153.
Confeſsio facta probationem incontrarium recipit.in.d.ca.15.in gloſſa.Homezillo.numero.18. fol.167.
Confeſsio habet executionem paratam, quando fit iudice ſedente pro tribunali,& ſic in figura iudicij, & quando eſt pœna ſine contradictione, vel modo.in.d.c.10.in gloſſa.Execucion.nume. 22.fol.152.
Confeſsio,adhoc,vt habeat executionem paratam requiritur,

requiritur, ſuper talem confeſsionem, iudex pronunciet ſententiam declaratoriam.ibi.nu.4 fol.153.
Confeſsio mandatur executioni,quando fit ad par tis petitionem nullo dato libello, nec ordinato proceſſu.ibi nu.27.folio eodem.153.
Confeſsio emanata per modum voluntariæ iuriſ dictionis executatur.ibi.nu.30.fol.eod.153.
Confeſsio,non ſolum in ciuilibus,ſed etiam in cri minalibus operatur, quoad confiſcationem bonorum.ibi.nu.31.fol.153.
Confeſsio in criminalibus non habet executionẽ paratam.ibi.nu.32.fol.eod.153.
Confeſsio in mutuo,licet poſt biennium aſſumat robur,poteſt probari contrarium.in. c.15. in gl. Homezillo.nu.20.fol.167.
Confeſsio in inſtrumento guarentigio,dicitur con feſsio iuridica.in.d.c.10.in gloſ.Execucion.nu. 2.fol.150.
Confeſſus apud acta,nõ poteſt opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ.ibi.numero.11. fol.152.
Pro confeſſo ſi eſt ſtatutum,vt quis habeatur, intelligitur,niſi per teſtes,& iura de eius ignorantia conſtet.in.c.15.in gl.Homezillo.n.15.fo.156.
Pro confeſſo quando quis declaratur,nõ debet ſta tim condemnari.ibi.nu.17.fol.167.
Pro confeſſo non habetur non conteſtans litem in fra nouem dies,ſi poſt talem confeſsionem con ſtat de innocentia rei per teſtes.ibi.nu.16.fo.eo.
Pro confeſſo,& conuicto, licet aliquis habeatur à lege,admittitur tamen probatio in contrarium. ibi.nu.15.fol.166.
Pro confeſſo quando aliquis condemnatur, debet iudex in iſta condemnatione reum recipere ad probandum quod voluerit.ibi.num.22.fol.167.
Confinium mutatio,in dubio non præſumitur.in c.6.in gl.Terminos.nu.3.fol.126.
Confinibus demonſtrandis,quanuis erretur,quan do de fundo fit mentio,non vitiatur diſpoſitio, ſi conſtat de fundo.in.d.c.6.nu.5.fol.eod.126.
Confirmatio officialium debet fieri per principẽ. in.capi.17.in glo.Elijan.nu.12.fol.179.
Confirmatio ſuperioris ſupplet defectum ſolenni tatis formæ & perſonæ,quando ſuperior eſt pa pa,vel princeps.in.c.17.in glo.Proueer.num.13. fol.188.
Confirmatio aliquorum ſtatutorum, eſt reprobatio aliorum.ibi.nu.15.fol.eod.
Confirmata ſtatuta per ſuperiorem,an poſſunt re uocari per ſtatuentes,ſine licentia ſuperioris cõ firmantis.ibi.nu.16.folio eod.188.
Confirmare duces,& Marchiones,an poſſunt ſtatuta ſuorum locorum.ibi.nu.18.fo.eod.
Confirmare intelligitur rex ſtatuta,ſi iurat ea ſer uare.in.ca.17.in glo.Proueer.nu.3.foli.187.
Confirmare poteſt papa ſi velet ſtatuta contra libertatem eccleſiæ.Generaliter tamen confirmã do non videtur ea confirmare.ibi.nu.6.fol.eod.
Confirmando papa,vel rex priuilegia alicuius ciui tatis,vel eccleſiæ,intelligitur confirmare ea quę ſunt iuſſu.ibi.nu.4.fol.eod.187.
Confirmando rex ſtatuta,non dicitur ea dare. ibi. nu.11.fol.187.
Confirmãdo papa,ſeu princeps priuilegia antiqua nunquam intelligitur de nouo ea dare. ibi. nu. 12.fol.eod.187.
Confirmet licet papa,ſeu rex ſtatuta valida alicuius loci,non propterea dicuntur ſtatuta papalia vel regalia,ſeu illius loci.ibi.nu.8.foli.186.
Confirmet licet papa excommunicationem promulgatam,ſolus epiſcopus ab ea poteſt abſolue re.ibi.nu.9.fo.eod.186.
Confirmatione feudorum, intelligitur feuda verè legitima confirmata.ibi.num.5.fol.eod.
Confirmationis natura eſt adhibere robur,& validitatem actui confirmato,non autem illum extendere.ibi.nu.14.fol.188.
Confirmationis ratione contractus non ſortitur quis forum.ibi.nu.10.fol.188.
Confiſcandi ius,an habeant domini tẽporales, ſeu epiſcopi.in cap.12.in glo.Camara.nu.4.foli.151. & in.c.2.in gl.Camara.nu.5.fol.91.
Confiteri promiſſum eſt,etiam Iudæo,& Sarraceno tempore neceſsitatis.in.c.2.in glo. De mercaderias.nu.18.fol.87.
Congregatio,ſeu confederatio pro ſua deffenſione & rerum ſuarum pmittitur,non ſolum laicis, ſed etiam clericis.in.c.2.in glo. Confederacion. nu.11.fol.77.
Congregatione ciuitatis requiritur quòd voce prę conis,cymbalo, ſeu campana ſonata congregetur,vel per nuntium de mãdato iudicis.ibi.nu. 7.fol.77.
Congregationes, ſi ſunt ſuſpectæ papæ,vel regi, poſſunt prohiberi.ibi.nu.3.
Congregationes ex mala cauſa præſumuntur congregatæ,niſi aliud probetur.ibi.nu.4.
Congregans mulieres incurrit in pœnã, ſicut qui congregat homines.in.c.2.in glo.1.nu.2.foli.76.
Copia debet ſummi de verbo ad verbum. in. ca.6. in gl.Copia.nu.1.fol.127.
Copia actorum eſt danda cuicunq; petenti, priuato,vel fiſco,& etiam copia ſententiæ.in. ca.6.in gl.Parecer.nu.2.fol.127.
Copia ſumpta de mandato principis probat.ibi. numer.3.
Copia apud acta probat,licet originale non reperiatur,

riatur,niſi arguatur de falſo.ibi.nu.7.fol.128.
Copia apud archiuum cõmune probat plenè.ibi. nu.8.fol.119.
Copia eiuſdem notarij manu ſcripta:quia conficit prothocollum,probat.ibi.nu.9.
Copia in exemplanda,requiritur partis citatio,niſi periculum ſit in mora,vel niſi ſit conſuetudo, quòd pars non citetur,vel niſi exemplatio ſit đ antiquo,vel niſi fiat authoritate regis,vel papę. ibi.nu.4.fol.127.
Copiam teſtamenti legatario petenti,non debet ſibi dari tenor totius copiæ, ſed ſolum particula legati.ibi.nu.2.fol.eod.
Correlatiuorum natura eſt communis vtique extremo,& vno contrahentium prohibito, vel ꝑmiſſo,alter cenſetur prohibitus, vel permiſſus. in.c.1.in glo.Donacion.nu.17.fol.67.
Corrector debet eligere ſibi locũ tenentem, & cæteros officiales.in gl.Eſcoja.nu.1.fol.111.
Corrector propter culpam remotus ab officio,nõ debet habere ſalarium.in.c.1.Prætor.in gl.Fiel. nu.4.fol.31.
Corrector in ſyndicatu tenetur nõ ſolum de eo qđ mandauit,vel ratum habuit,ſed etiam de eo qđ conſentit.in.c.1.in gl. Ni conſentiran. numer.3. fol.58.
Corrector præſumitur ſcire facta ſuorum officialium.ibi.nu.1.fo.58.
Correctores indagare tenentur factum ſuorũ officialium,& hoc ignorantia iuris non toleratur.in c.1.in gl.No lo ſupieren.nu.9.fol.61.
Corrumpens iudicem dando ei pecuniam,an puniatur?in ca.1.in gl.Donacion.nu.14.fol.67.
Corrumpens notarium actorũ punitur, & cauſam perdit.ibi.nu.27.fol.68.
Corrumpens procuratorem partis aduerſæ,an puniatur.ibi.nu.29.fol.eod.
Conſanguineus,an teneatur ſcire facta conſanguinei.Et vicinus facta vicini.in.ca.1.in gl. Ni conſentiran.nu.14.fol.59.
Conſanguinei qui dicantur.in.c.4.in gl.Parientes nu.1.fol.109.
Conſanguinei dicuntur etiam nati ex illicito coitu.Et dicitur talis conſanguinitas vſq; ad quartum gradum.ibi.nu.2.fol.eod.109.
Conſequi,an poteſt quis ex perſona alterius,quòd ex ſua conſequi non poteſt.in.c.1.in glo.Ni por otro.nu.3.fol.72.
Conſentiens pari pœna conſtringitur.in.c.1. in gl. Ni conſentiran.nu.1.fol.58.
Conſentiens magis punitur quã agens.ibi. nu.4.
Conſentiens ſententiam expreſſè,nõ habet recurſum contra iudicem.in.c.1.Prætor.in gl.El derecho alas partes.nu.19.fol.48.
Conſentientes partes,quòd iudex ferat ſentẽtiam de conſilio ſapientis,poſſunt à tali ſententia appellare.ibi.nu.25.fol.49.
Conſentire dicitur,quando quis non corrigit quos tenetur ex officio corrigere.in.c.1.in gl. Ni conſentiran.nu.2.fol.58.
Conſentire videtur non reuelans crimen læſæ maieſtatis.ibi.nu.6.fol.eod.
Conſenſus quadruplex eſt.ibi.nu.5.fol.58.
Conſeruationem indemnitatis iudex poteſt licitè recipere,in his quæ faciunt licitè, pro conſeruatione ſui officij.in.c.1.in gl.Proueera.n.10.fo.65
Conſiliarius regis,qui de grauibus, tanquam leuibus,vel econtra conſuluit, punitur. in Proœ.in glo.Acordado.nu.12.fol.16.
Cõſiliarij principũ,vel aduocati,debent de arduo dubio principi cõſulere.ibi.nu. 2.folio eodem.
Cõſiliarij regis cũ prudẽtia debẽt tẽperare.ibi.n.9.
Conſiliarij,vel rectores ciuitatum iurare debẽt de conſilijs nõ reuelandis,ad inſtar iudicum,aduocatorũ,& teſtium.ibi.nu.14.fo.16.
Conſiliarij regis,ſolum Deo,& regi,& patriæ vtilitatem proculis habere debent.ibi.nu.15.folio.16
Conſiliarij per reges ſunt vocandi,& in conſilio ſedere debent ad latus regis,& non ad pedes:quia honorem habent.ibi.nu.16.foli. eodem.
Conſiliarij debent eſſe ſenes,aut magiſtri, ſeu doctores.ibi.nu.18.fol.18.
Conſiliarios,& ſenatores,an habeant Duces,& Barones,vt conſilium Ducis,vel Marchionis vocetur.in.c.2.in glo.Heredad.nu.9.fol.85.
Conſilio bono inimici vincũtur,& ſub tributo ducũtur.in Procem.in gl.Acordado.nu.4. fol.16.
Conſilio bono qui nõ acquieſcit, dignitatem amittere debet.ibi.nu.5.fol.eod.
Conſilio prętermiſſo,nihil eſt faciendum.ibi.n.6.
Conſilio procerũ quod fit ad beatitudinẽ imperij, & eorũ gloriam redundabit. ibi.numer.10.foli. eodem.
Conſilijs quæ tractantur,debent eſſe occulta, aliàs multa ſcãdala oriri poſſunt.ibi.nu.14.foli.16.
Conſilium prouidi placere debet.ibi.nu.7.
Conſilium quod tendit ad malum,placere regi nõ debet.ibi.nu.8.fol.16.
Conſilium malum Deus conuertit ſuper conſulentem.ibi.nu.11.
Conſilium debet fieri ante ciborum eſſum.ibi. numer.7.
Conſilium præbentes, & auxilium, vel fauorem qualiter puniantur.in.capitulo primo in gloſſ. Ni conſentiran.nu.24.fol.60.
Conſilio ſapientis qui tulit ſententiam,an excuſetur.in Procem.in gloſſa. El derecho a las partes.nu.27.fol.50.

Conſultor,an teneatur iudici ex malo conſilio qđ dedit partibus.ibi.nu.30.fol.eod.
Conſultor non ſolum tenetur de conſilio expreſſo,ſed etiam de tacito.ibi.nu.31.fol.eod.51.
Conſortia malorum ſæpe bonos corrumpunt. in cap.26.in glo.Apartamiento.numero.2. fo.223.
Contagio quæ poteſt eſſe nociua, poteſt expelli, atq; vetari.in.d.ca.nu.4.fol.224.
Conſuetudo ex quibus actibus inducatur. in ꝓœ. in.glo.1.nu.15.fol.4.
Cõſuetudo valet,ꝙ filia ſuccedat in regno.in ꝓœ. in glo.Y reyna.nu.4.fol.11.
Conſuetudo dicitur lex.in.d.procem.in gl. Ordenanças.num.11.folio.18.
Conſuetudo iuriſdictionem dat. in ca.1. prætor.in glo.Nueſtros.nu.7.fol.23.
Conſuetudo inducitur quando à pluribus capitur in.cap.1.in glo.Ni lleuaran.nu.6.fo.57.
Conſuetudo attribuit iuriſdictionem.in.c.2.in gl. Iuntaran.nu.13.fol.76.
Conſuetudo valet principe ignorante.in.cap.7.in glo.Partido.nu.5.fol.139.
Conſuetudo tollitur per legem contrariam.in.c.8. in glo.Coſtumbre.nu.2.fol.140.
Conſuetudo regionis in quibus caſibus eſt ſeruanda.in.cap.41.in gl.Se conociere.nu.1.fo.257.
Conſuetudo eſt ſeruanda circa tributa exigenda, & commoda ex actoribus tribuenda.in.c.10.in glo.La coſtumbre.nu.1.fo.161.
Conſuetudinis prætextu,correctores nõ poſſunt extorquere ea quæ in capitulo octauo prohibentur recipere in.d.c.8.in glo.Coſtumbre.nu. 1.fol.140.
Contractus factus apud acta dicitur celebratus in ſcriptis.in.ca.10.in glo.Execucion.numero.14. folio.152.
Contractus factus per iudicem officio durante,nõ firmatur iuramento.in.c.2.in glo.Mercaderias. nu.38.fo.88.
Contractus factus ab incarcerato,an valeat.in.cap. 18.in gl.Qual conuenga.nu.8.fol.199.
Contrahere cum minore obligatur licet ipſe non obligatur.in.c.2.in glo.Ygualmente. numer.6. fol.82.
Contrahere non poteſt iudex cum forenſibus qui conuerſantur in loco ſuæ iuriſdictionis.in ca.2.in glo.Tales pueblos.num.3.foli.81.
Contrahere,vel permutare eſt officialibus durante officio in tantum prohibitum,ꝙ etiam ſi durante officio faciunt contractum eo finito contractus non poteſt confirmare mutuo cõſenſu. Quod extenditur ad conſiliarios principis.in.c. 2.in glo.De mercaderias.nu.6.fol.86.
Contrahere prohibentur exactores publici cũ prouincialibus.ibi.nu.7.fol.eod.87.
Contrahere poteſt iudex,dum eſt in officio,quando contrahit cauſa neceſsitatis, vel familiæ.ibi. nu.8.fol.eod.
Contrahere poteſt officialis qui habet officium in ſua propria patria,ſeu in loco ſuæ originis.in.d. c.2.in glo.De mercaderia.nu.20.foli.87.
Contrahere poſſunt durante officio priores ciuitatum,ſeu anciani(hoc eſt regidores).ibi.num.21. folio.87.
Contrahere poteſt officialis cum non ſubditis.ibi. nu.22.
Cõtrahere poteſt officialis perpetuus, & ſi poteſt ſyndicari.ibi.nu.23.fol.eod.87.
Contrahere,an poteſt officialis qui poſitus eſt ad beneplacitũ.ibi.nu.24.fol.88.
Contrahere,an poteſt officialis quando contrahit palàm,& cum authoritate alterius adminiſtratoris.ibi.nu.27.fol.88.
Contrahere poteſt officialis ex licentia principis. ibi.nu.33.fo.88.
Contrahere poſſunt iudices officio durante,quando eſt ibi conſuetudo contrahendi.ibi. num.35. fo.eod.
Contrahere poteſt iudex quando contrahit in alio contractu,quàm mutui,& quando in illa ciuitate habet proprietates,ſeu res mobiles.ibi.n. 36.fol.88.
Cõtrahi ſi ſtatuto prohibetur cum ex bannito ſub pœna,an poterit contrahi cum filio.in.c.1.in gl. Ni hijos.nu.8.fo.71.
Contribuere,an teneantur domini locorum pro defenſione iuriſdictionis.in.c.3.in gloſ. Iuriſdiction.nu.36.fol.88.
Contumax licet abſoluatur à delicto,debet ſoluere expenſas propter ſuam cõtumaciam. in.c.15. in glo.Homezillo.nu.10.fo.166.
Contumax in reſpondendo poſitionibus, licet habeatur pro confeſſo, poteſt probare contrariũ. ibi.nu.19.fol.167.
Contumacia,& rebeldia non eſt neceſſe ꝙ accuſetur quando iudex procedit ex officio.in.c.15.in glo.Homezillo.nu.7.fo.166.
Contumacia ſola non ſufficit,ad hóc,vt iudex poſſit reum condemnare de delicto , niſi aliqualis ꝓbatio interueniat.ibi.nu.11.folio.166.
Contumacem abſentem ſi liquet iudici eſſe innocentem,& non culpabilem; licet ſit contumax non debet eum condemnare.ibi.nu.26.foli.168.
Contumax vt puniatur pœna corporali valet ſtatutum.ibi.nu.30.fol.168.
Conuẽticula,nec tumultus ne in prouincia fiãt iudex

dex curare debet.in.ca.2.in glo. Confederació. nu.14.fol.77.
Conuenire poteſt officialem durante officio qui non eſt ſubditus.in.c.9.in glo. Los caſtigue.nume.19.fol.167.
Conuenire non poteſt iudex alium officio durante.ibi.nu.23.fo.167.
Conuenire poteſt officialis ad beneplacitum principis, durante officio ſuum debitorem. ibi. nu. 27.fol.168.
Conuenire poteſt officialis perpetuus ſuum debitorum, durante officio.in.d.c.nu.26.fo.168.
Conueniri poſſunt maiores magiſtratus durante officio.in.c.9.in glo.Los caſtigue.nu.6.fo.144.
Conueniri poteſt iudex delinquens in officio eo durante.ibi.nu.7.
Conueniri poſſunt iudices durante officio, ſuper contractu in eo facto.ibi.nu.8.foli.144.
Conueniri poteſt iudex durante officio ſibi ſubmittitur alterius iuriſdictioni. ibi. numero. 6. fol.144.
Conueniri poteſt officio durante habens dignitatem, ſine adminiſtratione.ibi.num.9.
Conueniri poteſt iudex durante officio in aliena patria.ibi.nu.11.fol.eodem.
Conueniri poteſt officialis durante officio.ibi.nume.12.
Conueniri poteſt iudex durante officio, quando imponitur pœna remotionis ab eo.ibi. num.13. folio.144.
Conueniri poteſt iudex durante officio, quando eſſet actio tempore peritura. ibi. nu. 14.
Conueniri poteſt iudex officio durante, quando facit aliquid contra iuriſdictionem ſuperioris. ibi.nu.15.fol.144.
Conueniri poteſt iudex durante officio, ex contractu venditionis celebrato per eum.ibi. numer. 16.folio.144.
Conueniri poteſt iudex durante officio, pro debitis ante officium contractis.ibi.nu.17.
Conueniri poteſt iudex durante officio, quando principi placuerit.nume.18.fol.145.
Conueniri poteſt officialis, durante officio, quãdo ipſe agit contra alium.ibi.nu.20.fo.eod.145.
Conueniri poteſt durante officio iudex, ſi officiũ eſſet modico tempore duraturum.ibi.nume.21. fol.145.
Conueniri poteſt iudex durante officio, ex voluntate ſua.ibi.nu.22.fol.145.
Conueniri poteſt iudex durante officio in omnibus caſibus in quibus ipſe poteſt agere. ibi. nu. 29.fol.eod.145.
Conuentione poſſunt partes ſe obligare ad ſtandum ſententiæ iudicis.in.c.9.in gl.Compromiſſos.nu.2.fol.148.
Conuerſatio, ſeu habitatio aſsidua, an ſufficiat, etiã ſi non ſit decennalis.in.c.2.in gloſſ. Tales pueblos.nu.7.fol.81.
Conuerſatio, an faciat quem de foro.ibi. numer.5. fol.81.
Conuerſatione decennium requiritur.ibi.num.4. fol.eod.
Crimina in quibus caſibus referũtur ſuperiori punienda.in.c.6.in glo.Notifiquen.nu.1.fol.136.
Crimina non principi ſunt referenda, ſed vindicta, alias iudex eſt in culpa.ibi.numero.2.folio.eod. 136.
Criminis inhumanitate, corpus mortuum ſuſpenditur.in.capit.1.Prætor.in glo.Derechamente. num.20.fol.43.
Criminis inhumanitate, animal punitur.ibi.num. 19.fol.43.
Cupiditas hominum eſt aſcendere ad honores, iuriſdictiones, & poſſeſsiones.in.c.6.in glo.Ley de Toledo.nu.2.fol.128.
Curator creatus à iudice, ſi eo tẽpore cùm creatur authoritatem alienationis minoris rerũ iudex interpoſuit, nil valet, ex breuitate temporis.in.cap.5.iudic.ſyndic.in glo. Trabaje. nu.10. fol.293.
Cuſtodiri ſi aliquem iuſsit poteſtas, & cuſtos eum non carcerauit: quia erat nobilis, & perſona honeſtiſsima, ſed fide eius commiſsit qui fugam arripit, talis cuſtos non tenetur.in.c.18. in gloſſ. Carcel.nu.11.fol.192.
Cuſtos carceris, an teneatur eadem pœna, ſi captus aufugiat.in.d.c.18.in glo.Carcel.nu.13.fol.192.
Cuſtos eo ipſo præſumitur in culpa, & negligẽtia, quando reperitur captus male cuſtoditus, ideò cuſtodi incumbit onus probandi, ꝙ ſine culpa, & negligentia aufugit.ibi.numero.14.folio.eodem.193.
Cuſtos quomodo debet probare diligentiam cuſtodiæ, vt non teneatur ſi captus aufugit.ib.numero.15.
Cuſtos carceris quando non eſt in dolo, punitur pro modo culpæ arbitrio iudicis.ibi.numer.20. fol.193.
Cuſtos qui non cuſtodiuit captum qui veniebat abſoluendus, vel qui per gratiam debebat relaxari, non tenetur.ibi.nu.21.fol.eod.
Cuſtos excuſatur, ſi non cuſtodiuit ita bene ſenẽ, ſicut iuuenem, ſiue eum qui traditus eſt ligatus, & excuſatur ſi violentia ſibi fiat.ibi.n.31.fo. 193.
Cuſtodi carceris poteſtas exhibendo, an liberetur. ibi.nu.19.fol.192.

INDEX.

Cuſtodiendi modus eſt duplex.in.d.c.18.in gloſſ. Carcel.nu.2.fol.192.
Cuſtodi parcitur, quando carceratus rumpit murum, in loco abſconſo, vel ſub terra, niſi permiſſit in carcerem ferrũ immitti.in.d.c.18.in gl.Carcel.nu.16.fol.193.
Cuſtodiuntur accuſati arbitrio iudicis.in. ca. 25.in gl.Diſpenſaren.nu.7.fol.205.
Cuſtos carceris punitur ſi cognoſcit mulierẽ captam carnalitur.in.c.18.in gl.carcel.nu. 45.in additione fol.195.

D

AD damni emendationem tenẽti, an teneatur ad expenſas.in.c.1.in glo. Mandado.nu.11.fo.28.
Dare prohibitus propter bonum publicum, prohibitum eſt accipere à ſponte dante.in.c.1.in gloſ. Ni lleuaran.nu.7.fo.88.
Si quis dederit aliquid iudici, vel promiſſerit, vt habeat ſententiam, incidit in pœnam falſi.in. ca.1. in gl.Promeſſa.nu.11.fo.96.
Dans iudici pecuniam, vt ſecundùm iuſtitiam ferat ſententiam, an cauſam perdat.ibi.numero.10.folio.67.
Debitor ſi ſoluit anteaquam executio fiat in ſuis bonis, non ſoluit decimam executori, licet executor habeat mandatum ad executionem faciẽdam.in.c.10.in gl.Derechos.nu.2.foli.149.
Deceptus vltra dimidiam iuſtæ mercedis in cõtractu emptionis, & in alijs contractibus, bonæ fidei agit iuxta formam legis.2. C. de reſcindenda vendit.in.c.33.in gl.A menos coſta.numet.6. fol.239.
Decedere non dicitur ſine filijs qui ex matrimonio vnicam filiã relinquit.in.c.2.in gl.Ninguno nu.8.fol.80.
Declaratio ſummi pontificis, ex ſingularis perſonæ poſtulatione facta, ad legem, vel ordinationem ius generale inter oẽs conſtituit. in Procœ. in gl.Ordenanças.nu.16.fo.18.
Declarare põt princeps leges, ſicut poteſt eas condere.ibi nu.18.
Declare, an poteſt iudex ſuam ſententiã.ibi nu.19.
Declarare an poteſt iudex ſententiam ſui prædeceſſoris.ibi nu.20.fol.19.
Declaratio trahitur retro, ad tempus diſpoſitionis factæ.in.c.17.in gl.Emendar.nu.3.fol.174.
Qui declarat, nil noui facit.ibi nu.5. foli. eod.
Ex declarata ſcriptura agitur, non ex declarante. ibi nu.6.fol.eod.
Declaratio plus ſe habet, quàm conſtitutio: quia declaratio reſpicit præterita, & conſtitutio futura, & quando lex procedit interpretando porrigitur ad præterita.ibi nu.7.
Declarare poteſt teſtis dictum ſuum.ibi numer.8. fol.eod.
Declaratio appellationis interlocutoriæ ſententię poteſt fieri ſine ſcriptura.ibi nu.9.fol. eod.
Declaratio appellationis ſententiæ interlocutorię, poteſt fieri ſine ſcriptura.ibi nu.9.
Declarari poteſt libellus, etiam poſt litem cõteſtatam.ibi nu.10.fol.eod.
Declarare poteſt iudex ex interuallo ſententiam ſuam.ibi nu.11.
Declarare quis dicitur, etiam ſi quis corrigat errorẽ ſuum.ibi nu.12.fol.eod.
Declaratio facta per Papam circa gratias factas per eum, an præiudicet eis quibus erat ius quæſitũ. ibi nu.13.fol.eod.
Decurio, vel alius potens, in officio, vel dignitate præſtans, patrocinium litiganti, vel ſuſcipiens in ſe actionem, an puniatur.in.c.3.in gl.Procuradores.nu.9.fo.97.
Decurio, ſeu rector qui expulſus eſt de concilio ciuitatis, & poſtea reſtitutus, an recuperet vocem & locum quod habebat.in.c.44.in gl. Platicare.nu.3.fol.260.
Defenſio inquiſito reſeruatur, nec Papa, nec Imperator, poteſt eã tollere.in.c.3.iudic.ſyndi.in glo. Deſcargo.nu.1.fo.289.
Defenſioni quis non poteſt renunciare.ibi num.4. fol.289.
Defenſor ciuitatis, fungitur vice tutoris.in. ca.3. in gl.Iuſta.nu.2.fol.234.
Delegatus, an poteſt probare ſuam delegationem per teſtes, ſicut procurator.in.c.1.in glo.Cartas. nu.5.fol.25.
Delegatus qui in commiſsione excedit, an ordinarius poteſt ſe intromittere.in.c.1.in glo.Mandado.nu.33.fol.29.
Delegatus qui delinquit in delegatione, an poſsit conueniri coram ordinario.ibi num.34.fol.eod.
A delegato actus geſtus non dicitur geſtus authoritate ſua, ſed delegantis.in.c.7.in glo.Nombrarẽ. nu.2.fol.138.
Delictum factum ad commodum alicuius, licet nõ perueniat ad ſui notitiam, an teneatur.in.ca.1.in gl.Ni conſentiran.nu.26.foli.60.
Delictum famuli, an imputetur domino.ibi.n.27. fol.eod.
An delictum factum â filio in re concernenti, cauſam patris, præſumatur factum de voluntate patris.ibi nu.28.
Delictum commiſſum à prelato, ſeu iudice, collegio, ſeu concilio communicato, redundat in dã-

num collegij,& ciuitatis in.c.3.in gl.Iuriſdictiõ. nu.26.fol.104.
Delictum publicum quod dicatur.in.c.7.in gloſſ. Publicos.nu.1.fol.263.
Si de delicto publico agitur,& de pœna applicanda fiſco, quilibet admittitur ad querelandum contra poteſtatem,& eius officiales.ibi nume.2. fol.263.
Si delicta plura quis fecit cum vno enſe, vnam enſem perdere debet.in.c.52.in gl.En la tierra.nu. 6.fol.275.
Delinquentes in officio,poſt eum depoſitum,poſſunt inquiri,& puniri de male geſtis.in.c.22.iudic.ſyndi.in gl.Hazer.nu.3.fo.302.
Demoſtrare , an ſufficiat,volenti certum fundum dare duas demonſtrationes,& eas probari.in.ca. 6.in gl.Terminos.nu.6.fol.129.
Deponi,an poteſt poteſtas qui vidit rixantes , & non miſsit familiam.in.c.1.in glo.Ni conſientã. nu.8.fol.59.
Depoſitarij electio pertinet ad iudicem , & ille intelligitur locus legitimus,& tutus,vel depoſitarius ſufficiens cui iudex dederit,& congruus. in.c.10.iudi.ſynd.in gl.Nombrare.nu.1.fol.298.
Depoſitum factum apud eum.de quo omnes dilig͂etes cõmuniter confidebant,licet fiat ſine iudicis authoritate,valet.ibi nu.2.fol.eod.
In depoſitariũ poteſt ſeipſum iudex eligere,&põt eſſe fideiuſſor partis.ibi nu.3.fol.eodem.
Depoſiti inſtrumentum,an habeat executionẽ paratam.in.c.10.in gl.Execucion.nu.4.foli.150.
An contra depoſitum poteſt opponi exceptio nõ numeratæ pecuniæ.ibi nu.5.fol.151.
Depoſitarium tutum iudex non eligens,eſt in culpa,& tenetur.in.c.10.iudi.ſynd.in gl.Fiable.nu. 1.fol.297.
Dicere melius eſt pauca idoneè,quam multis inutilibus aures hominum prægrauare. in cap.36.in gl.Abogados.nu.3.fol.247.
Dies.an requiratur in legibus.in.d.c.23.iudi.ſyndi. in gl.Dias.nu.1.fol.303.
Dies in inſtrumento publico requiruntur. ibi nu. 2.fol.eod.
Dies an requiratur in ſcriptura.ibi nu.3.fol.eod.
Dies triginta ad cauſam finiendam,à quo tempore currãt.in forma ſecretæ ſyndicationis.in interrogatione.49.in gl.Condemnar.nu. 15. fol.311.
Dilatio vni data prodeſt alteri.in.c.2.in gl. Ygualmente.nu.5.fo.82.
Diligentia debet eſſe arbitrio boni viri.in.cap.6.in gl.Diligencia.nu.2.fol.124.
Diſcordiæ vitandæ cauſæ,poteſt facere iudex , ꝙ vnus nõ tranſeat per portam alterius , & poteſt facere mutare hoſpicium.in.c.6.in glo. Pobres. nu.23.fol.135.
Diſsigillãs acta tranſmiſſa cõſultori,an perdat cauſam.in.c.1.in gl.Donacion.nu.30.fol.68.
Diſsigillãs acta probatoria,an puniatur. ibi nu. 38. fo.eod.
Diſpenſatio,an extendatur ad contigua.in.ca.1.in gl.Mandado.nu.16.fol.28.
Non diſpenſatur cum blaſphemantibus.in.c.25.in gl.Diſpenſaren.nu.1.fol.222.
Diſpenſatio ex magna cauſa adhibetur.ibi num.2. fol.eod.
Diſpenſatio eſt relaxatio iuris rigoris, per eum ad quem expectat canonicè facta.in.c.36. in gl.No diſpenſen.nu.1.fol.249.
Diſpenſans punitur eadem pœna.ibi nu.2.fo. eod.
Diſpenſare poteſt in omnibus rex,& pœnã remittere.in.c.3.in gl.Mandado.nu.1.fol.249.
Poſtquam diſpenſationem rex conceſsit,poteſt eã reuocare.ibi nu.3.
Diſpenſatio in quibus caſibus permittitur.in.c.36. in gl.El derecho permite.nu.1.fol. 249.
Deſponſata per verba de præſenti , licet ſit concubina clerici,vel vxorati,non punitur.in.ca.1. in glo.Mugeres.nu.13.fol.72.
Diſpoſitio vetans aliquid adquirere de nouo , non dicitur vetare,vel prohibere iam adquiſita retineri.in.c.22.in gl.Torres.nu.9.fol.209.
Deprehenſus in itinere,quaſi in cõfinibus,& dicat ſe pœnitere portare illas res vetitas , an excuſetur à pœna.in.c.21.in gl. En la tierra.n.21.f.277.
Diuites,& non pauperes ſunt eligendi.in.cap.4.in gl.Cumple.nu.10.fol.112.
Dolus non præſumitur contra iudicem,ſeu imperitiam,nec iniuſtitiam præſumitur facere.in.ca. 1.iudic.ſynd.in gl.Mandados.nu.11.foli.284.
Domicilium,an dicatur quis contraxiſſe quando vẽdit bona,& poſſeſsiones,& contulit ſe in aliũ locum in quo emit domum, & poſſeſsiones.in c.2.in gl.Tales pueblos.nu.8.foli.81.
Domicilium,an conſtituatur per decennium.ibi nu.9.fol.81.
Dominium non tranſit ex ſola ſententia iudicis in vincentẽ,ideò opus eſt,vt executioni mittatur. in.c.1.in gl.El derecho a las partes.nu.4.fol.46.
Domum publicã poteſt iudex ex multis publicis aptare.in.c.3.in glo.Iuriſdiction.nu.33.fol.95.
Domus publica,dicitur in qua iuſtitia, & rectores ciuitatis congregantur ad conſilium faciendum & ad gerendum negotia vniuerſitatis. in.c.18.in gl.Del concejo.nu.1.fol.189.
Domus publicæ non debent cõuerti in vſibus priuatorum.ibi nu.4.fol.eod.
In domibus publicis debent habitare correctores, & non in domibus priuatorum. Et ſi non ſunt domus publicæ,debent conduci , vt in eis habitent.ibi nu.5.fol.eod.
Dom⁹ bladorum,ſeu publica horrea, debet iudex dum primùm ad vrbem accedit videre, & viſitare,& ſi indigent reparatione,reparentur. ibi nu. 6.fol.eod.
Domus concilij,vel carceris , an ſumptu publico, vel ciuitatis debeat fieri.in.c.8.in gloſſ.Se haga. nu.18.fol.201.
Ad domum carceris fabricandam poſſunt capi domus alienæ:& idem pro eccleſia fundanda, ſtudio,ſeu monaſterio.in.c.18.in glo.Se haga.nu.2. fo.eod.200.
Domum certæ formę promittens facere,ſi recedat ab opere,nil poteſt petere.in.c.33.in gloſſ.A menos coſta.nu.13.fol.239.
Domum promittens facere,& ſi non faciat,obligauit ſe ad intereſſe,pro tali intereſſe non habet inſtrumentũ executioni paratam.ibi nu. 14. f.eo.
Dominus qui vidit fieri malum,& cùm poſsit non euitat,videtur conſentire.in.c.1.in gl.Ni conſentiran.nu.11.fol.59.
*Dominus loci an teneatur contribuere in defenſione iuriſdictionis & territorij.in.c.3.in gl.Iuriſdiction nu.36.fo.106.
Dominus villæ an habeat duplicem partionem in paſcuis & ſyluis ceduis: & ſi poteſt gregib⁹ ſuis paſcuarij pro eo numero quo duo vicinij de diuitibus illius villæ & ſcindere ligna montium vbi habitat vi.ibi fol.eo.*
Dominus tenetur pro familia, ſiue ſit deputata ad officium publicum,ſiue ad priuatum.in. c.4.in gl.Sea obligado.nu.14.fo.15.
Dominus diſtrictus,non eſt dominus bonorum infra limites exiſtentium.in.c.1.in gloſ.Nueſtros. nu.15.fol.24.
Dominus fundat intentionem ſuam in territorio, quo ad ius reddendi, & vſſum gladij exercendi. in.c.24.in gl.Capitulo.nu.9.fo.217.
Doctor an habeat dignitatem.in Proœ. in gl.1.nu. 21.fol.6.
Doctores non poſſunt torqueri , nec incarcerari, nec aduocati.ibi nu.21.fol.6.
Doctorum filij non poſſunt torqueri.ibi num.24. fol.7.
Doctores,licentiati,ſeu milites,procurationis officium recipientes,infames videntur,& non gaudent priuilegio nobilitatis,ꝙ fallit in procuratore fiſci,vel principis.in.c.3.in glo.Procuradores. nu.3.fo.97.
Doctores,& literati admittuntur ad officia,quę ſoli nobiles admittuntur.in.d.Proœ.in gl.1. nu.23. folio.7.
Doctores,an præcedant militibus.ibi nu.26.fol.7.
Doctor antiquus,non debet dedignari,ſequi ſentẽtiam iunioris doctoris bene dicẽtis.in Proœ. in gl.Acordado.nu.22.fol.17.
Doctor vtriuſq; iuris,qui dat vocem in vtroq;,duo ſalaria debet habere.in.c.1.in glo.Officio.nu.10. fol.30.
Idem dic in diſtributionibus quotidianis , quæ debentur duplicatè illi qui duplici iure intereſt diuinis officijs.ibi eo.nu.& fo.
Doctor debet intendere in illa ſcientia,& perſeuerare quam eligit.ibi nu.14.fol.30.
Doctorari poteſt ſcholaris præſtantis ingenij,ſi eſt in eo ſpes magnæ ſcientiæ.in.c.4.in glo.Que les diere.nu.5.fol.109.
Doctor,vt fiat,requiritur ꝙ ſtudeat per quinquẽnium.in.c.4.in gl.Pragmatica.nu.2.fol.110.
Doctor legum minor.xxv. annorum , non poteſt petere reſtitutionem in integrum , aduerſus ea quæ omiſsit allegare,vel probare in cauſa ſua. in.c.33.in gl.A menos coſta.num.4.fo.239.
Doctores,& clerici antiquiores debent habere primum locum.in.c.44.nu.2.fol.259.
Donatio facta mulieri per maritum ex frequenti petitione mulieris,non valet.in.c.21.in gl. Ruego.nu.5.fo.209.
Donans rex vaſſallos alicuius loci,an videatur donare proprietatem locorum,& fortaliciũ,quam habet in eum, & an ſi poteſt donare inuitis hominibus loci.in.c.22.in gl.Torres.nu.38.fol.212.
Donãs ſeu concedens Papa,ſeu rex alicui caſtrum, & poſtea donat alteri,an valeat ſecũda collatio. ibi.nu.38.fol.eod.
Donatio facta nuntio,procuratori,vel ambaſiatori,an adquiratur ſibi,vel ciuitati.in.c.54.in gl.Salario.nu.4.fol.29.
Dona aliqua iudex curiæ regis,ſiue alius ordinari⁹ vel delegatus,ſeu iudex appellationis,à litigantibus,& eorum nomine nullatenus exigant,ſeu recipiant,aliàs puniuntur.in.c.1.in gl.Dadiuas. nu.1.fol.62.
Dona etiã à ſponte dantibus,nõ tenetur iudex recipere.ibi nu.3.fol.eod.
Si dona iudex recipit,tanquam infamis , & periurus exiciatur à curia , & amplius non ſit prætor, nec habeat officium,nec honorẽ in domo regis. ibi nu.5.fol.eod.
Si dona iudex nõ recipit magis æſtimatur,licet de iure recipere poſsit.ibi nu.7.fol.eod.
Dona,an poſsit iudex recipere finito officio.ibi.n. 15.fol.63.
Probatio ſufficiens contra iudicem recipientẽ munera.ibi nu.16.
Donum,& promiſsio æquiparantur.in.c.1. in glo. Promeſſa.nu.1.fol.64.

Lex argentum.C.de donat.quæ loquitur in donatione,non debet extendi ad pactum de donādo in.c.1.in gl.Promeſſa.nu.3.fol.65.

Si donationem recipit iudex,in ſyndicatu tenetur in.c.1.in gl.Donacion.nu.1.fol.66.

Donatio,& lucri datio.ibi nu.2.

Si donationem recipit iudex,dicitur commodum burſale recepiſſe.ibi.nu.3.

Donationem remuneratoriam ex geſtis ante officium,recte recipit iudex.ibi nu.5.foli.eod.

Donās aliquid iudici,an puniatur.ibi.nu.6.fol.eo.

Donationē remuneratoriā poteſt iudex,& officialis durante officio recipere.in.c.2.in gl.De mercaderias.nu.26.fo.88.

Diuinatio quid ſit.in.c.53.in gl.Por venir.nu.1.folio.279.

Diuinare eſt futura prædicere.ibi nu.2.fol.eod.

Omnis diuinatio,& omnis ſors, & omnis phantaſia eſt prohibita.ibi nu.3.foli.eod.

Diuinationes,an faciant fidem in iudicio.ibi nu.4 fol.280.

Contra diuinatores,an iudex ſecularis pōt procedere.in.c.53.in glo.Los caſtigue.nu.1.fol.280.

An de diuinatoribus,& ſortilegijs inquiſitor hæreticæ prauitatis poteſt ſe intromittere. ibi nu.2. fol.eod.

Diuinatores qua pœna puniūtur.ibi.nu.3.fol.289.

An pro diuinationibus, & incantationibus detur ſalarium.ibi nu.4.foli.eod.

E

ECcleſiæ inferiores debēt regi,& gubernari ſecūdūm ius,& cōſuetudinem eccleſiæ metropolitanæ.in Proœ.in gl. Yſlas. nu.10.fol.13.

Eccleſia ex toto colapſa,ſi erigitur,an dbeat denuò conſecrari.in.c.22.in gl.Torres.nu.14.fol.211.

Ad hoc,vt eccleſia,& clerici cōtribuant in refectione murorum,& pōtium,& ſimilium,an Romanus pontifex debeat audiri.in.c.25.in gloſ. Den orden.nu.5.fol.214.

Anteaquàm ab eccleſia iudex laicus extrahat delinquentē,an debeat epūm requirere.in.c. 23.in gl.Den orden.nu.12.fol.216.

Eccleſia nunquam claudit gremium venienti,quo ad ſacramēta ſpiritualia,ſecus quoad tēporalia. in.c.25.in gl.La pragmatica.num.20.foli.222.

Edi an debeat legatario totū teſtamentū.in Proœ. in gl.En los caſos.nu.13.fol.21.

Qui non edit inſtrumenta,præſumuntur ea ſubtraxiſſe.in.c.6.in gl.Parecer.nu.3.fol.127.

AEdificare,an quis præſumatur in dubio ꝓ ſe,nō ad æmulationem alterius.in.c.22.in glo.Torres. nu.4.fol.209.

AEdificans in ſolo publico,cogitur annuam penſionē præſtare.in.c.17.in gl. Salidas.n.2.fo.186.

AEdificare poteſt quis in loco publico ſola licētia ciuitatis ibi nu.3.foli.eod.186.

Eligendi ſunt diuites,& nō pauperes.in.ca.4.in gl. Cumple.nu.10.fol.112.

In electione officialis attendi debet prudentia , & merita vitæ.ibi nu.11.fo.eod.

Electio officialium ad concilium ciuitatis expectat.in.c.17.in gl.Elijan.nu.1.fol.178.

Electio debet fieri de magis idoneo.ibi nu.2.fo.eo.

Electio debet ſtatim notificari electo.ibi nu.3.fol. eodem.

Eligere non poteſt officiales ſolus magiſtratus.Et quid ſi eſt electus,& non acceptat officium , an iterato poteſt ciuitas eligere.ibi nu.11.fo.179.

Eligendus non eſt quis ad clamorem populi.in.c. 17.in glo.Sin parcialidad.nu.1.fo.179.

Eleemoſyna redimitur pœnitentia. in.ca.25.in gl. Diſpenſaren.nu.2.fo.222.

Ad eleemoſynam petendam,non admittūtur quęſtores,niſi habeant literas apoſtolicas, vel diœceſanas,nec permittuntur populo prædicare.in c.51.in gl.Sancto padre.nu.6.foli.222.

Eleemoſyna extinguit peccatū,ſicut aqua ignem in.c.25.in gl.Diſpenſaren.nu.4.foli.273.

Ad eleemoſynarum cauſa datum virtute literarum falſarum,poteſt repeti.in.d.c.51.in gl.Ni conſentiran.nu.2.foli.272.

Emphitheoticaria domus ſi comburitur caſu fortuito,ſi poſtea reficiatur,an cogatur emphiteota perſeuerare in emphiteoſim, & ſoluere pēſionem.in.c.22.in gl.Torres.nu.19.fol.211.

Emptione prohibita,videtur prohibita venditione.in.c.1.in gl. Donacion.nu.19.foli.67.

Emere an poteſt iudex in loco officij prædiū , per ſe,vel per aliū.in.c.2.in gl.Heredad.nu.1.fo.84.

Emere non poſſunt domeſtici,& aſſeſſores iudicū ibi.nu.2.fol.85.

Emere poteſt filius iudicis res paternas, quæ ſunt confiſcatæ.ibi nu.3.fol.eod.

Emere poteſt iudex,finita iuriſdictione. ibi nu. 4. fol.78.

Si vtenſilia ad emendum iudex non inuenit , pōt ea auferre prætio ſoluto.ibi nu.5.fol.eod.

Non poſſunt emere prędia conſiliarij , & proceres regum,ſeu dominorum.ibi nu.7.foli. eod.

Emere ꝙ poſſit officialis de licentia regis , ſeu dominorū.ibi.nu.8.fo.eod.

Emere poſſunt officiales equos.ibi num.10.fol.85.

Emere poteſt officialis res paternas confiſcatas.in c.2.in glo.De mercaderias.nu.25.fol.88.

Emere forenſem ſtatutum prohibens in loco,non prohibentur emere ea quæ fuerunt anteceſſorum,& non prohibentur acquirere ea quæ ſibi obueniunt iure hæreditario.ibi.nu.30. folio.88.

Emere poteſt officialis,qui non habet iuriſdictionem.ibi.nu.32.fol.eo.

Pretium rei emptæ à familiari,poteſtas debet ſoluere.in gl.Mercaderias.nu.41.fol.88.

Comittatenſes,qui faciunt ciuem emere aliquem rem pro eis,vt ſub titulo ciuis non ſubſint oneribus eis impoſitis puniuntur.in.c.3.in glo. Pro curadores.nu.19.fol. 98.

Quòd nullus emat in foro,vltra duo ſextaria grani,vt commodius omnes habere poſsint,& ſic ꝙ vltra indigentiā quis non emat,iudex, vel habens curam fori ſtatuere poteſt.in.c.17. in gl.A razonables precios.nu.23.fo.182.

Vt alius carius emat,vel vēdat,offerens in foro,pro frumento plus debito,vel promittens plus debito,punitur.ibi nu.21.fol.eod.

Quòd non emant reuenditores vitualias , vſq; ad certam horā,pōt iudex iubere.ibi nu.26.fo.182.

Ad emendum granum eminenti neceſsitate, quilibet compellitur ire,etiam ad partes remotas,nec aliquis prętextu priuilegij excuſatur.Et ad hoc poſſunt capi animalia ſingulorum pretio ſoluto.in.c.17.in gl.A razonables precios.n.32.f.182.

Ad emendum granum,& alias res tempore neceſsitatis,pecunia inducitur ſingulis pro modo facultatum pro vniuerſo populo ſubſtentando,& eccleſia quoq; ad hoc tenetur.ibi.nu.33.fo. eod.

Si magnas ex forma ſtatuti ꝓhibeat emere poſſeſſiones,& facit chartā dicere de famulo ſuo, contractus non valet.in.c.1.in gl. De cuya mano.n. 2.fol.74.

Emptor,an perdat pretium rei emptæ , vel perdat triticum emptū quando emit contra deuentū. in.c.17.in gl.A razonables precios.n.37.fol.184.

Ad emptionem frumēti quātitas deputata minui non pōt,nec in alios vſus cōuerti.ibi nu.39.f.eo.

Emere cogitur quis eo ipſo,ꝙ in termino bānimēti plus offert,& fiſcus,& ciuitas tenetur vēdere. in.c.32.in gl.De pujar.nu.5.fol.237.

Vltimus emens rem in ſubhaſtatione poſitam , liberat primum emptorem,ſi intra tēpora venit. in.c.32.in gl.De pujar.nu.8.fol.237.

Primus emptor,vel locator admittitur ad offerendū,& licitandū contra ſecundū, ne res ei auferatur.in.c.32.in gl.De pujar.nu.15.fol.237.

Epiſcopi,& iudices eccleſiaſtici ſunt ſub rege.in.c. 1.Prætor.in glo.Mandamientos. nu.9.fol.52.

Eps magis parare debet regi, quàm archiepiſcopo. ibi nu.10.

Epiſcopus poteſt iubere archipresbytero ſuo , ne tranſeant per contractum duorum fratrum,quorum patrem interfecerat.in.c.2. in glo.Parcialidad.nu.15.fo.79.

Epiſcopus qui ab eccleſia ſubiecta non recipitur ad procurationem,debitam , an poteſt frangere oſtia domus eccleſię,& violēter intrare.Et quid de Canonico qui ad eccleſiam non admittitur? Et quid de illo,quod factum eſt in re mea , & à me poſſeſſa,an poſſim mea authoritate deſtruere.in.c.3.in gl.Iuriſdiction.nu.4.fo.101.

Epiſcopus ſi non poteſt perſonaliter viſitare,ſi per alium viſitat,tenetur,ſi deputatus in aliquo exceſſerit.in.c.4.in gl.Sea obligado.nu.15.foli.115.

Epiſcopo,an imputetur,ſi archidiaconus examinauit indignum.in.c.4.in gl.Sea obligado.nu.46. fol.118.

Epiſcopus,an poſsit facere ſtatuta,vt nulla litera apoſtolica admittatur ſine eius examinatione.in c.51.in gl.Sancto padre.nu.6.fol.273.

AEquitas an in iudicijs arbitrarijs, & in alijs actibꝰ extraiudicialibus eſt ſeruāda.in.c.2.in gl.Ygualmente.nu.1.fol.82.

AEquitatē iudex debet habere ante oculos.in.c.5. iud.ſyndic.in gl.Trabaje.nu.4.fol.273.

AEqualitas debet eſſe inter litigatores.ibi in.c.2.in gl.Ygualmēte.nu.1.fol.82.

AEqualitas inter ſocios eſt ſeruanda. ibi nu.6.foli. eodem.

AEqualitas ſeruatur in quaſi contractibus, & vltimis voluntatibus,& in collationibus,& in dote, & in muneribus ſubeundis,& in donationibus. ibi nu.7.fol.eod.

Caſus in quibus ratione æqualitatis priuilegiū perſonale egreditur perſonam.ibi.nu.8.fo.eod.

Exceptio non numeratæ pecuniæ,an poteſt opponi contra depoſitum.in.c.10.in glo.Execucion. nu.5.fol.151.

Quòd exceptio nulla poſsit opponi contra inſtrumetum,ſtante ſtatuto,opponi poteſt,ꝙ inſtrumentum,non eſt inſtrumentum,vel ſententia: quia caret ſolennitatibus à iure requiſitis,& ꝙ tabellio in eo ſcriptus non eſt tabellio,& an poſſint opponi aliæ exceptiones.in.c.16.in gl. Execuciō.nu.63.fol.157.

Exceptio rei iudicatæ,poteſt opponi coram quocunq; iudice inter eaſdem perſonas, & ſic ꝙ iudex eccleſiaſticus debet admittere exceptionē rei iudicatę,per laicum propoſitam.in.c.2.in gl. Vſurpan.nu.13.fo.206.

Excommunicato,& hæretico exceptiōes nō denegātur.in.c.36.in gl.Las excepciōes.nu.2.fol.250.

Excommunicatio aduerſus ciuitatem proferri nō poteſt.in.c.1.in gl.De ninguna perſona.num.7. fol.72.

Executionem facere eccleſiaſticus nō debet in laicos,ſed debet inuocare auxilium ſeculare, aliàs turbat iuriſdictionem regalem.in.c.20.in gloſſ. Vſurpan.nu.15.fol.206.

An executio fiat in condemnatum ad præſtandū computum in eo quod apparet debitor.in.c.30. in gl.Faga pagar.nu.1.fol.232.

An executioni mandetur calculatio, & computatio.vi.ibi.nu.5.fo.eod.

Executor habens ſalarium,an habeat decimam executionis.in.c.49.in gl.No lleuādo ſalario.n. 1.fol.256.

In executiuis debent attendi ſtatuta,& conſuetudines illius loci in quo fit executio, & ſic conſuetudo fori,& non contractus.in.c.49.in gl. Don de ſe hiziere.nu.1.fo.256.

Executores,& algazelli euntes extra ciuitatem ad executionem faciendam,pro eundo,& redeundo,non debent percipere,niſi pro vno itinere,licet facere debeant plures executiones in diuerſis locis.in.c.43.in glo.No conſientan.numer.1. fol.258.

Executor vadens per viam tranſuerſam, & magis longa,ſalariū maius non debet habere.ibi nu.4. fol.eod.

Executioni,an mittatur prius ſententia contra officialem,quàm contra ſuos fideiuſſores.in. c.10. iud.ſynd.in gl.Appelle.nu.4.fo.296.

Executio differtur ad petitionem populi,propter aliquam virtutem præſtantem, vel magnam peritiam artis,donec principi,vel ſuperiori conſulatur.in.c.1.Præto.in gl.Mandamientos.nu.24. foli.53.

Quoq; ſuperſeditur quando damnatus eſt in aliqua dignitate magna,ibi nu.25.foli.eod.

Item ſuperſeditur executio,quando quis accuſauit de grauiori delicto.ibi nu.26.

Executio quoq; ſuperſeditur, quando aliquis eſt ſuſpenſus,& laqueus ſe fregit.ibi nu.28.fol.eod.

Executio quoq; ſuperſeditur quādo damnatus ad mortem vult ducere vxorē meretricē in lupanari publico exiſtētem,& illam à peccato retrahere.ibi nu.29.fol.48.

In executione ſententiæ non poſſunt capi boues aratorij,& alia quæ ſunt neceſſaria ad agriculturam,etiam volentibus debitoribus.in.ca.1.in gl. Ni lleuaran.nu.10.fo.57.

Executio in libris non poteſt fieri,nec ſub generali obligatione comprehendūtur.ibi.num.12.fol. eodem.

In executione,arma militibus relinquenda ſunt, & libri ſcholaribus,& breuiarium clerico,etiam debitoribus volētibus,niſi ipſe obligans alia bona nō haberet.ibi nu.13.& .14.fo.57.

Executionis priuilegiū,nō prodeſt in cauſa neceſſitatis reipublicæ,vel principis.ibi.

Executor ad pias cauſas,ſi eſt negligens poteſt remoueri.in.c.6.in gl.Copia.nu.10.fo.128.

Executoribus poteſtas data diſtribuēdi inter pauperes,eligere nō poſſunt illū, quē teſtator non potuiſſet,vel noluiſſet eligere.in.c.7.in gl. Nōbrarē.nu.4.fo.138.

An executioni mittatur durante officio,inſtrumētū quod habet iudex.in.c.9.in gl. Los caſtigue. nu.24.fo.145.

Quas expenſas pro executionibus debent algazelli habere.Et ſi debent eas habere à creditoribus, vel à debitoribus.in.c.10.in glo.Derechos.nu.1. fol.148.

Executor,an faciat litem ſuam,& teneatur ad intereſſe ſi non exequatur.Et an teneatur executor de euictione,ſi executor vendidit,& recipit pretium,emptor eſt liberat⁹ in.c.10.in gl.Derechos nu.3.fol.149.

Executio non ſolum fit in eo quod confeſſus eſt, ſed in ineſtimatione re perēpta.in.c.10. in gl. Execucion.nu.33.fo.153.

Executionem paratam habet ſcriptura priuata recognita à parte.in.c.10.in gl.Execuciō.n.33.f.153

Executioni eſt locus,in quaſi fideiuſſore, putà, in patre,qui dicitur quaſi fideiuſſor filij.in.c.10.in gl.Execucion.nu.48.fol.155.

Executio anteaquàm fiat contra hæredes requiritur,vt citentur.ibi nu.56.fol.157.

Executionis formæ,& ſolennitas inſpiciuntur, & attenduntur in loco in quo executio fit.in.c.10. in gl.La coſtumbre.nu.2.fol.161.

Executorum conditio eſt praua,& ſunt voraces,& fraudulenti,& rapaces iudices,& executores nō poſſunt accipere animalia ſubditorum.in.c.10. in gl.Vna vez.nu.1.fo.161.

Executio ſuſpenditur appellatione pendente. in c.10.in gl.Iuzgada.nu.3.fol.161.

Executio fieri non debet,quando poſt confeſſionem cōſtat de innocētia rei.in.c.15.in gl.Homezillo.nu.14.fo.166.

Executio an fiat contra vniuerſitatem vi.in.c. 30. in gl.Gracias.n.4.fol.235.

An ſi ſint plures executores, & fideicommiſſorij, & ſi vnus ſe excuſet,alter totum officium adimpleat?in.c.17.in glo.Elijan.nu.8.fol.179.

Exemplum de quodam gentili,qui iuſtitiam fecit omni tempore.in.c.2.in gl.Iuſtitia.nu.4.fo.83.

In exemplanda copia,requiritur partis citatio.Fallit vt in.c.6.in gloſ.Copia.nu.4.fol.127.

In exemplando mandatum, vel inſtrumentū procuratoris,non eſt neceſſaria citatio dominij.ibi. nu.5.fol.127.

In exem-

In exemplatione, an ſufficiat citatio generalis.ibi num.6.

Vbi vltra exemplationem requiritur alia ſolennitas intrinſeca,vt ſubſcriptio principis,tunc quātumcunq; talis ſcriptura ſit exemplata authoritate ordinarij,non probat.in.c.6.in gloſ. Copia. nu.10.fo.128.

Exemplum ſumptum ex ſcriptura acta vi publica probat.in.c.19.in gl.Eſten.nu.7. fol.201.

Exemplatio inſtrumenti,ſi eſt aliqua, an faciat fidem,ſi non fuit facta cum ſolennitatibus à iure requiſitis.in.c.19.in gl. Traſladen.nu.3.fol. 204.

Ad exhibendum tenetur poteſtas res familiarium vel ipſos familiares,ſi poteſt,licet delinquāt extra officium,vel quando ad eum immediate à familiari,qui delinquit ex tali delicto peruenit poteſtati.in.c.4.in gl.Sea obligado.nu.11.fo.115.

Exhibendo corrector officialem, vel famulum liberatur.in.c.4.in gl.Entregare.nu.1.fo.119.

Exhibendo familiarem,liberatur, licet ſtatutū nō dicat,quòd exhibendo liberetur.ibi.numero.2. fol.eod.

Exhibitus ſi ſatisfacere non poteſt in corpore debet luere.ibi nu.3.fol.eod.

Exhibendo familiarem,vel officialem poteſtas liberatur,niſi forma ſuæ electionis, vel prouiſionis dicat expreſſè,ꝙ ipſe teneatur pro eis iudicatum ſoluere:quia tūc licet exhibeatur, tenetur. ibi nu.4.fo.eod.

Exhibendo dominus famulum in officio priuato, liberatur,ſed pro eo tenetur,licet exhibeat, ꝙ ſecus eſt in officio publico.ibi nu.5.fol.eod.

Exhibendo iudex alium delinquentem,liberatur, ſicut ſi exhibuiſſet officialem.ibi nu.6.foli.eod.

Exhibere cogitur poteſtas officio finito officiales, & domeſticos,vt conueniantur, vel vt teſtimonium ferant de his quę in officio fecerūt.ibi nu. 7.fol.eod.

Exhibere ſeu pręſentare,an teneatur poteſtas,tempore ſyndicatus famulum,ſeu officialem qui aufugit.ibi.nu.10.fol.eod.

Exhibere non tenetur poteſtas officialem mortuū ibi nu.11.fol.119.

Exhibere poteſtas officiales quot vices teneatur. ibi nu.14.fol.120.

Exhibere inſtrumentum, ad ius ciuitatis facientia poteſt iudex ex officio ſuo iubere.in.c. 6. in gl. Parecer.nu.1.fo.127.

Eximens à manibus familiæ poteſtatis captum ꝓ aliquo delicto,pro quo eſſet condemnatus, dicitur impedire,& perturbare iuriſdictionem,& in crimen læſæ maieſtatis incidit.in.c.3.in gl.Iuriſdiction.nu.10.fo.102.

Eximens à manibus familiæ iniuſtè condemnatū, an puniatur.ibi nu.12.fol.eod.

Contra eximentem aliquem de manibus familiæ, probatur intereſſe per iuramentum creditoris. ibi nu.21.fol.104.

Auferentes,vel eximentes captum, aliquem à familia de carcere,quilibet in ſolidum tenetur, & vnius ſolutio,non prodeſt alteri.ibi nu.22.folio. eodem.

Eximens ſoluendo,an debitor liberetur. ibi nu.23. fol.eod.

Eximens captum à carcere,vel à manibus familię, qua pœna puniatur.in.c.18.in glo.Carcel.nu.35. fol.194.

Expenſarum taxationem poteſt iudex ſucceſſor facere.in Proœ.in gl.Ordenanças.nu.21.fol.19.

Expenſis partium,an poteſt iudex ſumere conſultorem.in.c.1.Prætor.in gl.El derecho a las partes.nu.23.fol.49.

Expenſa quæ fit ex multis appoſitis per poteſtatē expendi poteſt.in.c.1.in gl.Salario.nu.11.fol.55.

Expenſas litis recipiens iudex vltra regulam (qui vulgo dicitur,Aranzel) contentas,incidit in pœnam,vt reſtituat eas cum ſeptenis.in.c.1.in gloſ. Ni lleuaran.nu.1.fo.57.

Expenſas litis quomodo debet iudex accipere.Et quid ſi habet ſalarium.in.c.1.in gl.Pueſtos.nu.1. fol.60.

An expenſæ acceſſoriæ debeant ſolui per vtrunq; litigatorū.vi.in.c.2.in gl.Ygualmente.nume.9. fol.82.

Et ibi quid in expenſis notariorum.

Si expenſas vni parti remiſit iudex, vel notarius, an teneatur alteri remittere.vi.ibi.num.10. foli. eodem.

Expenſas proceſſuum in aliquibus locis huius regni,tabelliones diuidunt cum iudicibus.in.c.1.in gl.Partido.nu.2.fol.139.

Expenſarum diuiſio,an valeat.ibi.nu.2.fol.eod.

Expenſarum condemnatio poteſt fieri à iudice pricipali,& à iudice appellationis.in.c.21.iud. ſyn. in gl.Coſtas.nu.1.fol.280.

Extrahi non debent à regno aurū, nec argentum, nec equi,& alia iumēta,nec panni,nec coria,nec carnes,nec ſiricum,nec alia.in.c.52.in gl. Caual-los.nu.1.fo.273.

Si quis extraxit, ſeu portat contra deuentum res vetitas,& illicitas,ſimul cum vetitis, ſolùm illicitæ publicantur.in.capit.52.in glo.En la tierra. nu.1.fol.274.

Si extrahitur res aliena contra ſtatutum,an publicetur.ibi nu.2.fo.eo.

Si famulus alicuius extraxit,vel tranſit mercantias domini,abſq; ſoluendo pedagium, an tales mercātiæ confiſcentur.ibi.in.d.c.52.in gl.En la tierra.nu.3.

** 4

ra.nu.3.fol.275.
Si ſuper eadem beſtia extraxerunt diuerſi homines res vetitas diuerſis temporibus, an quilibet debet perdere vnam beſtiam.in.c.52.in gl. En la tierra.nu.5.fol.275.
Et quid ſi de nocte, an pœna duplicetur.ibi.
Extrahere prohibitus frumentum de ciuitate, non intelligitur prohibitus, quãdo extrahat ex cauſa neceſsitatis.in.c.2.in glo.De mercaderias.nu.10.fol.87.
Licet extrahat minor res vetitas contra ſtatutum, non debet puniri.in.c.52.in glo.En la tierra.nu.10.fol.276.
Extrahentes, vel portantes, vel facientes contra ſtatutum.ſtatu iuramẽto, an ſciuerint, vel ignorauerint, ibi.nu.11.fol.eod.
Extrahens cauſa ſeruitij, vel ſuæ familiæ, non incidit in pœnam.ibi.nu.18.fol.eod.276.
Quid ſi extraxit farinam.ibi.
An extrahens ordeum incidat in pœnam. ibi. nu. 19.fo.277.
Quid ſi extraxit pro victu ſuæ familiæ, & mutato propoſito, & animo vendidit.ibi.nu.20.fo.277.
Si alicui extrahendi data eſt licentia res vetitas ſine præfinitione temporis, an duret perpetuum ibi.nu.25.fol.278.
An licentia data per iudicem extrahendi dictas res vetitas, excuſet à pœna.ibi.nu.26.foli.278.
Stante ſtatuto, quòd nullus forenſis emat, vel extrahat res extra territorium, ſi emat, an ſi perdat pretium.ibi.nu.27.fol.eod.
Excuſatio non debet eſſe paſtoris, ſi lupus oues comedit, & paſtor neſcit.in.c.1.in glo.No lo ſupieron.nu.7.fol.61.
Excuſatio rei, etiam minus legitima, prodeſt fideiuſſori, etiam in iudicio ſiſtendi.in.c.4.in gl.Entregare.nu.18.fol.121.
Ad excuſandum, & allegandum cauſas ignorantię & abſentiæ, extraneus admittendus eſt.in.c.15.in gl.Homezillo.nu.24.foli.167.
Eſportulas, id eſt, aſſeſſorias, iudex laicus ordinari' non debet capere, ſed ſtipendijs principis debet eſſe contentus.in.c.9.in gl.Aſſeſſorias. nume.1. fol.143.
Iſtas eſportulas, ſeu aſſeſſorias iudices ſalariati, vel non debent accipere, vt proceſſum videant, aliàs officio priuantur, & percepta cum quadruplo reſtituant.ibi.nu.2.
Exemptus à collectis, non intelligitur exemptus à collecta quæ imponitur ciuibus propter neceſsitatem.in.c.2.in gl.De mercaderias.nu.11.fo.87.
Exemptionis priuilegiũ, non prodeſt in cauſa neceſsitatis reipublicæ, vel principis.ibi.nu.13.
Quòd examinetur notus non eſt neceſſe.in.c.4.in gl.Pragmatica.nu.9.fol.110.

F

Faciens per alium, an per ſe facere videatur, vel fraus præſumatur. in.c.1.in gl.Ni por otro.nu.1.foli.72.
Facta nobilium perſonarum, præſumuntur nota alijs.in.c.1.in glo. No lo ſupieron.nu.11.fo.61.
Quod facere poteſt per ſe, poteſt alteri committere.in.c.6.in gl.Salario.nu.6.fol.132.
Factum ab his qui authoritatem à concilio habent à concilio factum eſſe videtur.in.c.7.in gl. Nõbraren.nu.1.fol.138.
Falſans acta, an cauſam perdat.in.c.1.in glo.Donacion.nu.28.fol.68.
Falſi pœna tenetur iudex qui declarat parti ſententiam quam laturus eſt.in.c.4.in glo. Entregare.nu.19.fol.121.
An de falſo puniatur ille qui verum tacuit, ſicut q̃ falſum dicit in.c.44.in gl.Nueſtro conſejo. nu.4.fol.267.
Falſum deponens in criminalibus, qualiter puniatur.in.c.48.in gl.Punicion.nu.1.fol.269.
Si ad falſum deponendum poteſtas compellit teſtẽ, punitur ſicut qui nõ admittit defenſiones iuris.in.c.48.nu.2.fol.269.
Falſus teſtis debet puniri, ſiue ſecuta fuerit condẽnatio contra illum contra quem falſè depoſuit, ſiue non.ibi.nu.4.fol.eod.
Famam, an poſsint reſtituere duces, Comites, & Barones.in.c.2.in gl.Camara.nu.6.fol.91.
Familia iudicis, an poſsit pro eo in ſyndicatu teſtificare.in.c.6.iudic.ſyndic.in glo.Deſcargos.nu.1.fol.294.
Si familia poteſtatis finito officio commiſsit aliq̃d delictum ſyndici, non debent de eo cognoſcere, ſed nouus poteſtas.in.c.1.in gl.Durãte.n.3.f.73.
Familiæ appellatione quis veniet.in.c.3.in glo.Familiares.nu.1.fo.92.
Familiares vocantur largo modo conſanguinei.in c.4.in gl.Parientes.nu.3.foli.109.
Familiæ appellatione, an veniant conſanguinei, & amici rectoris ciuitatis, qui in officio non adminiſtrant.in.c.1.in gl.Mugeres.nu.17.foli.70.
Pro delicto ſuæ familiæ agens contra poteſtatem, quid debeat probare.ibi.nu.18.fol.eod.
Si familiaris poteſtatis commiſsit delictum, nõ ratione officij, ſed extra officium, officialis non tenetur.in.c.4.in gl.Sea obligado.nu.3.fo.114.
Pro familia dominus tenetur, ſiue ſit deputata ad officium publicum, ſiue ad priuatum.in.c. 4.in glo.Sea obligado.nu.5.fo.115.

Quod

Quod familiaris contraxit in cauſam domini, & in eius voluntatem, qualiter probetur.in. ca. 4.in gl.Sea obligado.nu.19.fo.115.
Contra retinentem familiares criminoſos, præſumendum eſt, & ideo ſi commiſerunt aliquod delictum, pro eis tenetur.in.c.4.in gl. Sea obligado.nu.42.fo.117.
Quando agitur contra poteſtatem, q̃ eius familia aliquid fecit, petitio procedit, licet non exprimantur ſigilatim nomina ipſorum.in.c.4.in gl. Sea obligado.nu.37.fol.117.
Famuli qui dicantur.in.c.4.in gl. Sea obligado.n. 23.fol.116.
Famuli poteſtatis poſiti ad cuſtodiam ciuitatis, ſi delinquũt, an poteſtas teneatur.ibi.numero.24. fol.124.
Fœmina, an ſuccedat in regno, & in alijs dignitatibus.in Proœ.in gl. Y reyna.nu.1.fol.11.
Fœmina, an ſuccedat in feudo.ibi.nu.2.
Fœmeninam, an concipiat dictio quiſque.in.c.1.in gl.De ninguna perſona.nu.2.fol.71.
Fœmeninum, an comprehendat maſculinum.in.c.1.in gl.De ninguna perſona.nu.9.fol.72.
Feriæ etiam in honorem Dei non obſeruantur, in termino ſyndicatus, imò proceditur in eis die feriato.in.c.3.iudic.ſynd.num.14.fol.287.
Feriæ quæ vigent in loco vbi iudicium agitur, ſunt attendendæ, & non feriæ loci, partium, vel teſtium.in.c.40.in gl. Donde ſe hiziere.n.3.f.256.
Fideiuſſor an cenſeatur obligatus ad cõnexa. in.c. 1.Prætor.in gl.Mandado.nu.18.fol.28.
Fideiubens pro aliquo caſtellano alicuius rochæ, nõ tenetur ſi ille facit robariam.in.c.4.in gl.Sea obligado.nu.5.fol.115.
Fideiubens pro officiali publico, intelligitur fideiubere, & promittere indemnitatem de intereſſe reſpectu damni reipublicæ tantum, & non tenetur pro extorſionibus, damnis, & violentijs illatis, priuatis, nec de pœnis impoſitis officialibus, niſi fideiuſsio, & promiſsio, ſitillata, vt hæc comprehendat.ibi.nu.20.fol.eod.
Fideiuſſor de repræſentando reum ad ſuam voluntatem, ſub pœna certa, & ille reus poſtea fuit captus per iudicem, & à manibus eius fugit, an fideiuſſor ſit liberatus.in.c.4.in gl.Entregare.nu. 15.fol.120.
Fideiuſſor promittens aliquem præſentare certa die, ſub certa pœna in iudicio, vel ſoluere condẽnationem de eo fiendam, & ante lapſum termini iudex poſſuit eum in banno, an erit liberat'. ibi.nu.16.fol.eod.
Qui in fideiuſſorem apud acta paſſus eſt ſe ſcribi, obligatur ſolenniter, ac ſi per ſtipulationẽ promiſiſſet.in.c.10.in glo.Execucion.nu.16.fol.152.
Fideiuſſor ſi ſoluit pro principali, an habeat executionem paratam contra principalem.ibi.nume. 38.fol.154.
Fideiuſſor poteſt propria authoritate de ſubſtãtia, & bonis ipſius rei, pro quo fideiuſsit ſoluere.ibi. nume.39.fol.155.
Fideiuſſor ſi eſt incarceratus pro principali, an poſſit petere, vt ipſe principalis faciat eum relaxare à carceribus, & petere ab eo damna, & intereſſe.ibi.nume.40.fol.155.
In quaſi fideiuſſore eſt locus executioni, putà, in patre qui dicitur quaſi fideiuſſor filij.ibi. nume. 48.foli. eodem.
Fideiubens in prima conductione, non tenetur in ſecunda.in.c.23.in gloſſ. Torres.nu.21.fol.211.
Fideiubens pro poteſtate, non tenetur pro eo confirmato pro nouo tempore.ibi.nu.22.fol.eod.
Fideiubere denegans laicus pro proximo, peccat. in.c.23.in gl.Den orden.nu.9.fol.215.
Fideiuſſores debet dare iudex de bene adminiſtrãdo, & ſtando ad ſyndicatum. Et ad quid fideiuſſores non teneantur.in.c.3.iud.ſyndic.in gl. Pregonar.nu.19.fo.287.
Si fideiuſſores in loco in quo reſidentiam facere tenentur, poteſtas non inuenit, non debet perſonaliter detineri, ſed debet cõmitti ſuæ iuratoriæ cautioni.ibi.nu.21.fol.288.
Fideiuſſores qui fideiuſſerint pro iudice, & pro reſidentia facienda, an poſſunt tempore ſyndicatus petere, vt liberentur à fideiuſsione, & donec faciat petere, quòd carceretur iudex.ibi. num.22. fo.eod.
Fideiuſſores malos iudices recipientes, qui ex officio tenentur recipere bonos, obligantur ad intereſſe partis, vel reipublicæ, quando reſpublica læditur, niſi fideiuſſores approbentur pro idoneis.in.c.10.iudic.ſyndic.in glo.Fiable.numer.1. fol.297.
Fides fundamentum eſt iuſtitiæ.in.ca.1.Prætor.in gl.Fiel.nu.3.fol.31.
Fides præfertur iuſtitiæ.ibi.num.4.
Fidem fallere graue eſt.ibi.nu.60.
Fidelitatem an ſi quis iurat contra omnem perſonam mundi, an videatur iurare contra rempublicam.in.c.1.in gl.De ninguna perſona.nu.5.f.71.
Filius qui naſcitur ex matre nobili, & ex patre plebeio, non eſt fidalgus, nec nobilis. in Proœm.in gl.1.nu.8.fo.4.
Filia an ſuccedat in regno.in Proœm.in gl. Y reyna.nu.4.fo.11.
Filia ſuccedit in regno maſculo non ſtante.ibi.nu. 5.fol.eod.
Filij naturales, an dicantur de domo & familia.in c.4.in gl.Parientes.nu.7.fol.110.

** 5 Filius

INDEX.

Filius in quibus caſibus requiritur, ꝙ ſit velatus.in c.47.in gl.O caſado.nu.4.fol.266.

Fiſco competit duplex remedium, pro debito fiſcali.in.c.19.iudic.ſynd.in gl.Cobrar. numero.2. foli.299.

In fiſcum dicuntur bona incorporata per apprehẽſionem, vel deſcriptionem in libro.in.c.19.iudi. ſynd.in gl.Cuentas.nu.3.fol. 300.

Omnia iura ſtatuta in fiſco, habent locum in priuato, niſi in lege dicatur, ꝙ ſit ſpeciale in fiſco.in c.1.in gl.Donacion.nu.31.fol.68.

Fines ciuitatum, & caſtrorum præſumuntur eſſe illius qui primò occupauit, quòd non eſt in ſpiritualibus.in.c.6.in gl.Occupados.nu.1.fol.132.

Pro finibus quatuor actiones, & remedia competunt.in.c.6.in gl.Ley.nu.7.fol.129.

Quando quis fines comittatus, ſeu diſtrictus, fugiẽdo exceſsit, propter iuſtum inimicorum timorem, in pœnam non incidit.in.c.52. in glo.En la tierra.nu.16.fol.276.

Sunt fines æterni montes, flumina, & valles, quæ diſtinguunt territoria.in.c.6.in gl.Occupados. nu.2.fol.132.

Forma data à ſtatuto, non pōt inquiſitus renunciare.in.c.1.Præto.in gl.Mandado.nu.5.foli.27.

Forma reſcripti, quæ eſt merè in fauorem partium poteſt renuntiari. Secus ſi eſt data à lege, vel cõcernit publicam vtilitatem, vel partes contradicunt.ibi.nu.6.fol.eod.

Fornax cui eſt poteſt ius competere, vt nullus ali' circa eum poſsit alterum ædificare.in.ca.2.in gl. Confederacion.nu.16.fol.78.

Forum quis non ſortitur ratione cõfirmationis cõtractus.in.c.17.in glo.Proueer ſobre ello.nu.10. fol.188.

Fortalicia, & domus fortes, ſine regis iuſſu, & conſiliariorum ſuorũ non debent fieri, & ſic quæ ſunt ædificata deſtruantur.in gl.Torres.nu.1.fol.210.

Fortalicium quod eſt deſtructum in totum, an poteſt refici.ibi.nu.12.fol.eod.

Fortalicium, quod non fuit funditus diruptum, ſine licentia regia poteſt refici. Secus ſi fuit ex toto funditus diruptum.ibi.nu.30.fol.211.

Quando fortaliciũ reparatur debet fieri reparatio vt antiqua forma non mutetur.ibi.nu.31. fo.212.

Forenſis qui repertus eſt portare res contra deuentum, & contra formã ſtatuti, an incidat in pœnam.in capit.52.in gloſſa.En la tierra.numer.7. fol.275.

In forenſe ſtatutum habet locum in nouo ciue. Et nouus ciues excuſatur propter ignorãtiam, ſicut forenſis.ibi.nu.8.fol.276.

Forenſis pōt petere reſtitutionem in integrum, aduerſus ſtatutum quod ignorauerat, ibi.nu.9.fol. eodem.

Forenſis tranſeuntis per aliquẽ locum, collectã nõ ſoluentis, ſtatur in iuramento, ſi ignorauerit ſtatutum.ibi.nu.12.fol.eod.

Contra forenſem qualis debet eſſe ꝓbatio, ad hoc, vt incidat in pœnã ſtatuti.ibi.nu.15.foli.eod.

Fraternitati, an poteſt legari, & an poſsit ſua bona alienare, & coram quo iudice debet conueniri. in.capitulo.2.in gloſſ. Confederacion. num.10. fol.77.

Fraus fit de re ad rem, vt ſi eſt prohibitum extrahi frumentũ, non poteſt extrahi farina.in.cap.1.in gl.De cuya mano.nu.3.fol.74.

Fraus fit de perſona ad perſonam.ibi.nu.1.

Fraus præſumitur de modo admodum.ibi.num.5.

Fraus fit, de contractu ad contsactum.ibi. nu.4.

Fraus fit, de nomine ad nomen.ibi.numer.6.folio. eodem.

De quantitate ad quantitatem.ibi.nu.8.

De tempore ad tempus.ibi.num.7.

Fraudem facere legi, & facere cõtra leges parificãt. ibi.nu.10.foli.74.

Caſus in quibus fraus, & dolus prȩſumitur.ibi.n.11.

Fraus, nec dolus non fit ſcienti, & ſcire debenti.in c.33.in gl.A menos coſta.nu.3.fo.239.

Frumentum habentes poſſunt cogi mittere illud ad vendendum in foro publico, tempore neceſſitatis, & ad hoc nemo excuſatur, etiam ſi ſit eccleſia.in.c.17.in gl.A razonables precios.nu.34. folio.183.

Frumentum, quod non poſsit vendi forenſib' ſub certa pœna, an poſsit ciuitas ſtatuere.ibi. nu.36. fol.eod.

Fructus rerum quæ licitãtur cuius ſint.in. ca.32.in glo.De jurar.nu.16.fol.237.

Fructus ſapientiæ, eſt glorioſus labor. in.c.4.in gl. Le cumple.nu.8.fol.122.

Fuga iudicis tempore ſyndicatus facit plenam probationẽ, adeò ꝙ de furtis, & baraterijs, & extorſionibus probatur per iuramentum eorum quĩ de eis conqueruntur.in.c.1.in gl.Dadiuas.nu.17 fol.63.

Fuga officialis facit habere eũ pro confeſſo, & conuicto in omnibus his in quibus erat inculpatus. ibi.nu.19.& 21.fol.63.

Fugere faciẽs quem de carceribus, tenetur integrè ſoluere omne debitum creditoribus, etiam ſi talis debitor denuò apprehendatur, & ad carcerẽ deducatur.ibi.nu.20.fol.eod.

Ex fuga poteſt officialis condemnari, ſine alia probatione.ibi.nu.21.

Contra officialẽ fugiẽtẽ ratione nõ redita, creditur ſacramẽto agentis, niſi fuiſſet reductus etiã inuitus ad locũ vnde fugit. ibi.nu.22.foli.eod.63.

Caſus

furtum in materia sindicatus intelligitur omnis extorsio violenta et omnis pecunia clam accepta nomine barateriae. fol. 64. n. 28. in fine

INDEX.

Caſus in quibus fugere licet alicui officiali tempore ſyndicatus.ibi.nu.25.fol.64.

Si ſucceſſor in officio ſciuerit, vel viderit officialẽ depoſitum recedere, & fugere, & non prouidit eum tenere in ſyndicatu, ipſe tenetur.ibi.nu.26.

Fugere non debet officialis tempore ſyndicatus, etiam ad eccleſiam.ibi.nu.25.fo.eod.

Fugere faciens carceratum pro debitis priuatorum an teneatur ſatisfacere creditoribus.in.c.3.in gl. Iuriſdiction.nu.14.fol.103.

Qui notificauit debitori alicuius, ꝙ fugeret: quia creditor ſuus ordinauerat facere eum capere, & detineri, tenetur creditori ad debitum ſoluendũ ibi.nu.16.fol.eod.

Fugiens officialis tempore ſyndicatus, timore iudicis ſyndicatus: quia pluries dixit, ꝙ volebat eum ſuſpendere, ſeu verberare pro baraterijs, & furtis, poteſtas an teneatur eũ exhibere, vel pro eo ſoluere.in.c.4.in gl.Entregar.nu.17.foli.120.

Fugiens propter nimiam iudicis ſæuitiam, vel propter minas attroces, an habeat criminis præſumptionem contra ſe.in.c.4.in gl.Entregare.num. 20.fol.121.

Fugiens à carcere, an habeatur pro factore, & condẽnato.in.c.18.in gl.Carcel.nu.36.fol. 194.

Fugiens à carcere cum effractione, vel conſpiratione, habetur pro confeſſo. Secus ſi aufugiat ſine fractione: quia pro confeſſo non habetur, ſed ꝑ motu iudicis punitur ibi.nu.39.fol.eod.

Fugiendo à carcere publico aperto, non habetur ꝑ confeſſo. Idem ſi per muros carceris fugiat, ſine vlla fractione. Et idem ſi fractis compedibus exijt per oſtium quod inuenit apertum, vel ſi cõ fugiat de palatio poteſtatis.ibi.nu.40.fol. 195.

Licet carceratus iniuſtè fugiat, non punitur.ibi.nume.41.fol.eod.

Fugiens à carcere animo redeundi, non dicitur fractor carceris.ibi.nu.44.fol.195.

Fugiens mulier à carcere, cauſa euitandæ libidinis, non punitur: quia licitum eſt ſibi fugere. ibi. n. 45.fol.eod.

Quid ſi exiuit cauſa implendi votum.ibi. nu. 46. fol.eod.

Fugiẽte muliere de carcere mulierum, & eunte ad carcerem virorum, an dicatur frangere carcerẽ. ibi.nu.48.fol.eod.195.

Fugiens à carcere propter nimiam ſæuitiam iudicis, vel propter eius minas attroces, an habeatur pro factore.ibi.nu.48.fol.eod.

Fugiens à carcere, & illico vadens ad ſuperiorem, & coram eo ſe præſentans, non dicitur frangere carcerem.ibi.nu.50.fol.eod.

Contra fugientem à carcere, ad hoc, vt habeatur ꝑ factore, non requiritur aliqua citatio, ſed ſolum habita in formatione, de fractione, & de fuga cõdemnatur.ibi.nu.51.fo.196.

Fugiens iudex à ſyndicatu, & faciens fugere delinquentem, vel debitorem, an teneatur.ibi.nu.52. fo.eod.

Fur licet fuſtigetur, debet detineri in carcere, donec ſatisfaciat parti, & fiſco. Sed hodie poteſt cedere bonis.in.ca.1.Prætor.in glo.Fiel.numer.31. fol.34.

Furans panem tempore neceſsitatis, non punitur. in.c.17.in gl.A razonables precios.nu.15.fo.181.

Fur abſconditus in domo, an debeat mori.in.cap.1. Prætor.in gl.Derechamente.nu.15.fol.42.

Furtum, & barateria, quid ſit.in.c.1.in gl.Dadiuas nu.28.fol.64.

Furem indicanti, & nuntianti occiſorem domini, vel deſertorem militiæ, poteſt dari pretium.in c.30.in gl.Alegrias.nu.4.fol.235.

Furca eſt ſignum meri, & mixti imperij, & illã nõ debet quis erigere ſine principis permiſsiõe.in c.42.in gl.Varas.nu.3.fol.257.

Etiam ſi in furca non fuerit aliquis per centum annos ſuſpenſus, ſufficit ad iuriſdictionem habendam: quia non requiritur actus, ſed aptitudo.ibi.nu.4.fol.eod.

Furca non poteſt erigi in prȩiudicium alterius, ſi dẽ imperio inter eos contenditur.ibi.numero.5.folio.eod.

Furcas erigere iudex facere non debet.ibi. num.6. fol.eod.

Furcarum erectio non cõpetit cuilibet, niſi illi cui competit pœnæ impoſitio.ibi.nu.7.fol.258.

Vt furca erigatur poteſt dominus ſoli compelli ad vendendum.ibi.nu.8.foli. eod.

Furcam quis poſsit erigere, an habens mixtum imperium, an qui habet imperium, ſi inter eos contenditur.ibi.nu.9.fol.eod.

G

GAbella, an debeatur de promiſsione de vendendo.in.c.1.in gl.Promeſa. nu.6.fo.65.

gabella debetur ex promissione de vendendo. fol. 65. n. 6.

Gabellarum arrendatores pro neceſsitate reipublicæ, regis, ſeu domini, poſſunt exigere ante diem, vel ante tempus.in.c.2.in gloſ. De mercaderias.nu.15.fol.87.

Gabellarũ ius principis eſt.in.c.13.in gl. Alcaualas. nu.1.fo.164.

Ius exigendi gabellas, & pedagia poteſt concedi ꝑ principem alicui populo, vel priuato. ibi. nu.3. fol.eod.

Ius colligendi gabellas, pedagia, ſeu exactiones, an poteſt præſcribi.ibi.nu.4.foli.eod.

Gabella

Gabella non debetur ex inſtrumento refectionis. in.c.22.in glo.Torres.nu.26.fol.211.

Gabellarius debet exigere pedagium, anteaquam mercator exeat de territorio ſuo.in.c.52.in glo. En la tierra.nu.3.fo.275.

Gabellæ debent diuidi inter diuites, & pauperes, ſecundùm facultatem,& tractus, & non ſecundum munus perſonarum. Et ſi perperam æſtimantur,reſtituitur quis,probando verã æſtimationem.in.c.17.iud.ſynd.in gl. De mandar.nu.1. foli.299.

Gabellæ anteaquam exigantur à vicinis, debet in eis fieri notificatio,vt præparent ſe ad ſolutionem.ibi.nu.2.fol.eod.

Gabellarum æſtimatores,tenentur ad id quod malè æſtimant.ibi.nu.3.fol.eod.

Geſta à laico, à prælato ſubrogato ſunt nulla.in c.4.in gl.Tierra.nu.3.fol.107.

Gloſſa,vel alius referens plures opiniones,præſumitur in dubio vltimam approbare.in.c.1.in gl. Fiel.nu.19.fol.32.

Grex quis dicatur.in.c.2.in gl.Ganado.nu.1.fo.89

Inter gregem,& armentum,quæ ſit differentia.ibi nu.3.fo.89.

Gregem poteſt portare iudex in paſcuis publicis, quando in patria ſua gerit officium.ibi.num. 4. foli.89.

Quod tempus iudex debet portare gregem in paſcuis publicis,ad hoc,vt puniatur.ibi.nu.5.folio. eodem.

H

HAbitatio, ſeu conuerſatio aſsidua, an ſufficiat,etiam ſi non ſit decemnalis.in.cap.2.in gl. Tales pueblos. nu.7.fo.81.

Habitatio,& conuerſatio continua cum Iudæis,ꝓhibetur.in.c.26.nu.3.fol.224.

Habitare debẽt iudices in palatijs publicis, & non in domibus priuatorum.in.c.2.in gl. Caſas.nu.1. fol.78.Et in.c.8.in gl.Dineros.nu.2.fol.142.

Hæres poteſt officialis inſtitui, durante officio, & legatum ſibi fieri.in.c.2.in glo.De mercaderias. nu.86.fol.87.

Hæres iudicis,an teneatur de barateria defuncti.in c.4.in gl.Entregue.nu.12.fol.120.

Hæres iudicis,an pro eo teneatur ad ſyndicatũ ſtare.ibi.nu.13.

Homicidij ius eſt.600. marabetinorum.in.ca.15.in gl.Homezillo.nu.1.fol.166.

Homicidium percipitur,quando in abſentia proclama proceditur.ibi.nu.2.fol.eod.

Vt homicidij pœna percipiatur citatio trina requiritur,& non ſufficit vna pro tribus,& in iſta citatione non eſt neceſſe, quòd crimen exprimatur.ibi.nu.3.fo.eod.

Homicidium non pertinet iudici,ſi aliquis fuit captus,& ſuſpenſus ſi contra eum anteaquam caperetur non fuit proceſſum per edita,& proclama.ibi.nu.4.fol.eo.

Homicidium debetur iudici,ſi eſt conſuetudo loci percipiendi.ibi.nu.5.fol.eod.

Homicidium debetur iudici,ſi eſt per eum ſententiatum.ibi.nu.6.fol.eod.

Homicidium debetur,quando accuſatus eſt reus mortis.ibi.nu.8.fol.eod.

Ad vnum homicidium debeant omnes occiſſores ſoluere,an quilibet teneatur ſoluere.ibi. nu.34. fol.169.

Homicidium,an debeatur iudici ſucceſſori,vel prędeceſſori.ibi.nu.35.fol.eod.

Homo eminentis ſcientiæ poteſt habere officia,licet nondum ſtuduerit tempus in pragmaticis ſtatutum.in.ca.4.in glo.En la pragmatica.nu.5. fol.111.

Honor iudicis eſt præferendus.in.c.37.in gl.Por ſi. nu.4.fo.247.

Honores licet gradatim ſint conferendi,fallit, niſi aſsiduitas laborum faciat aliquem ire.in. c.4.in gl.Que las diere.nu.3.fo.108.

Ad honorem cum vanitate,& imperitia, quis non debet aſcendere.in.c.4.in gl.La pragmatica.nu. 11.fol.111.

Hoſpes inuitans ad hoſpitium,vel ſi inuitauit viatorem,ſi poſtea pœniteat,tenetur viatori de dolo.in.c.28.in gl.Acogidos.nu.2.fol.229.

Hoſpes cogitur hoſpitare viatores,poſtquam incepit tenere hoſpitiũ,&aduocatus aduocare.in.c. 28.in gl.Acogidos.nu.1.fo.229.

Hoſpitatores,an poſſunt emere victualia,vt carius vendant viatoribus.ibi.nu.5.fol.eod.

Hoſpitis pœna vendentis vinum, & alia victualia in fraudem ſtatuti.ibi.nu.6.fol.eod.229.

Hoſpitator qui incipit eſſe,cogitur recipere,& officium adimplere.in.c.17.in gl. A razonables precios.nu.8.fol.182.

Hoſpitia poſſunt per iudicem taxari.in.c.17.in gl. ead.nu.6.fol.182.

Hoſpitari non debet iudex gratis viſitãdo prouinciam.in.c.6.in glo.Salario.nu.3.fo.131.

Hoſpitari ſoli prĩcipi licet gratis,& recipit ſolũ tertiam partem domus.in.c.8.in gl. Dineros.nu.1. fo.141.

Hoſpitia iudices non poſſunt alijs concedere,ſine præcepto regis.ibi.nu.5.fol.eod.

An ad habitandum,ſeu hoſpitandum in domum priuatorum,poſsit iudex intrare,& ab eis poſsit

recipere equos,& plauſtra.ibi.nu.5.foli.eod.

Hoſpitia non debent capi per potẽtes,nec per prelatos in ciuitatibus,ſeu villis,ſine vicinorũ permiſsione,nec debent capi ligna,nec aliæ res,nec damna eis inferri.ibi.nu.6.fo.eod.

Hoſpitari non poſſunt domini temporales in ſuis villis,& locis.ibi.nu.7.fol.eod.

Hoſpitari debẽt milites gratis,cum acceſſerint ad locum cum principe,dum militauit,& tunc domus diuiditur in tres partes, & electio cuiuſlibet partis datur.ibi.nu.8.fol.eod.

Hoſpites non debẽt eſſe terribiles in hoſpitijs, nec ſuperbi,ſed manere debent humiles.Et à dominis ædium non debent balnea poſtulare, nec luminaria,nec alias res pro victu ſuo,vel equorum nec recipere debent etiã à ſponte dantibus,aliàs puniuntur.in.d.c.8.in gl.Dineros.nu.9.fo.142.

Cùm hoſpitatur rex in ciuitate metati habent deputare ſingulis militibus pro hoſpitijs, domos, & in ipſarum domorum poſtibus nomen militis,qui illic hoſpitandus eſt ſcribere. ibi. nu.10. fol.eod.

In hoſpitio nomen poſitum delens,falſi pœna punitur.ibi.nu.11.fol.eod.

Hoſpitium aſsignatum,non poteſt mutare appoſentator,ſeu metator,& alteri dare.ibi.nu.12.fo. eodem.

Ab hoſpitũ receptione,nemo excuſatur, niſi qui habet priuilegium.ibi.nu.14.fo.eod.

Hoſpites recipiendi eſt onus reale, & non perſonale.ibi.nu.13.fo.eo.

Vt ſuæ domus ſint immunes ab hoſpitandi munere,priuilegium nullus debet impetrare,vt vicinorum domus grauentur,aliàs,punitur.ibi.numero.15.

Ab hoſpitalitate excuſantur medici ſacri palatij,& magiſtri liberalium artium,& pictores ingenui & domus,& palatia iudicũ ordinariorũ, & clericorũ,& eccleſiæ,& monaſteria.ibi.n.16.fo.eod.

Non valet conſuetudo,ꝙ clerici teneantur hoſpites recipere.ibi.nu.17.fo.143.

Hoſpitationum pretia poſſunt taxari à iudice. ibi nu.18.fo.143.

Hoſpitium poteſt quis cogi mutare propter parcialitatem cauſa vitandæ diſcordiæ.in.c.2.in gl. Parcialidad.nu.14.fol.79.

Humorẽ qui inter caſellas fecit,cogitur ad eas pugnandas.in.c.17.in gl.Salidas.nu.1.folio.186.

I

IGnorantia. an quis teneatur.in.c. .in gloſ.No lo ſupieron. numero.1. fol.61.

Ignorantia craſſa,& ſupina non excuſat. ibi.nu.4. fol.eod.

Ignorans non peccat.ibi.nu.5.

Qui ignorauit delictum in ſyndicatu excuſatur.ibi nu.6.fo.eod.

Valet ſtatutum, ꝙ ignorantia non poſsit allegari. ibi.nu.7.fo.eod.

Ignorantia iuris non excuſatur correctoribus, qui indagere tenentur factum ſuorum officialium. ibi.nu.9.fol.66.

Ignorantia præſumitur in magiſtratibus,niſi ſcientia probetur.ibi.nu.18.fol.85.

Ignorantia probatur per iuramentum,niſi in contrarium probatio appareat.in.c.52.in gloſ.En la tierra.nu.13.fo.275.

Illegitimi dicuntur coniuncti inſpecta naturali æquitate, & conſanguinei, & in eis cadit affectio naturalis.in.c.4.in gl. Parientes.nu.6.fol.110.

Imperiti non ſunt perficiendi,& idoneis nõ debet interdici licentia iudicandi,ſeu legendi.in.ca.4. in gl. Pragmatica.nu.4.foli.110.

Imperitia cauſatur ab ignorantia.ibi.in gl. Que les diere.nu.11.fol.108.

Imperitum ſe cognoſcens,in culpa eſt ſi ingerit ſe negotio cuius artem ignorat.ibi.nu.12.fo. eod.

Iuris peritis,& non alijs eſt committenda gubernatio reipublicæ.in.c.1.in glo. Tierra.numer.5.folio.45.

Impediens me,quominus aliquam vtilitatem conſequar contra eum habeo regreſſum.in.cap.3.in gl.Iuriſdiction.nu.17.fo.103.

Incola alicuius loci,non efficitur ſcholaris ante decennium,& ideo de contractibus,& delictis alibi cõmiſsis,non poteſt cõueniri in loco ſtudijs, in.c.2.in glo. Tales pueblos.nu.6.fol.81.

Indiæ quæ expugnatæ ſunt per Cortes, an debeãt regi, & gubernari legibus iſtius regni Hiſpaniæ. in Proœ.in gl. Yſlas.nu.1.fo.12.

Indulgentiæ conceſſæ à prælato penitus falſo, quĩ putabatur verus,non minus operatur ad ſalutẽ animarum , quàm ſi eſſent conceſſæ à prælato vero.in.c.1.in gl.Nueſtros.nu.23.fol.25.

Et an virtute indulgentiæ falſæ aliquid ſoluens,an conſequatur indulgentia.in.c.51.in gl. Conſentir.nu.3.fol.273.

Infamis,an poteſt eſſe procurator, arbiter,& tutor in.c.3.in gl.Procuradores.nu.7.fo.97.

Infamis licet poteſt eſſe procurator tamen inuito reo non poterit reſpondere poſsitionibus.ibi.n. 21.fol.98.

Infamis non poteſt eſſe procurator illuſtrium perſonarum,nec epiſcoporum,nec aduocatus, nec notarius principis.ibi.nu.24.fol.99.

Infamat procuratoris officium,ſententia ſequuta. ibi.nu.25.fol.eo.

iniuria quam facit iudex, non puni tur pena ordinaria fol. 51. n. 34.

INDEX.

Infamiæ pœna poſt ſententiam non poteſt remitti.in.c.1.in gl.Derechamenie.nu.8.fol.40.

Inimicitia quãdo eſt inter aliquos poteſt iudex ꝑuidere futuris ſcandalis precipiendo ſub pœna, ne per certos fines incedãt.in.c.2.in gl.Parcialidad.nu.16.fol.79.

Inimicitia capitalis probatur ex verbis minatorijs. in.c.4.iudic.ſyndic.in gloſſ.Peſquiſa.numer.5. fol.269.

Iniuria facta officiali principis intelligitur eſſe facta principi.in.c.1.in gl.Tierra.nu.4.foli.40.

Initium in delictis eſt ſpectandum.in.c.35.in gloſ. Homezillo.nu.36.fo.169.

Immunis à collectis, & datijs intelligitur habere immunitatem etiam à datijs, poſtea inditis. in Proœ.in gl.Yſlas.nu.14.fo.13.

Impoſitiones rex poteſt concedere, vel imponere. in.c.24.in gl.Titulo.nu.1.fo.216.

Impoſitiones, an poſſunt domini terrarum imponere.ibi.nu.3.fol.217.

Impoſitiones, an poteſt ciuitas imponere.ibi.nu.2. fol.eod.

Impoſitiones non poſſunt imponere Iudæi, nec Mauri.ibi.nu.10.fol.217.

In impoſitionibus concedendis, requiritur conceſſio principis, & cum cauſa.ibi.nu.12.fol.eod.

An qui impoſitiones petit ex pręſcriptione debeat titulũ allegare.ibi.nu.14.fol.217.

Vt impoſitionũ ius, & collectandi acquiratur, quæ præſcriptio requiratur.in.c.24.in gl.O preſcription.nu.1.fol.218.

Impoſitiones, ſeu exactiones colligens, & recipiẽs, debet habere iuſtam cauſam, & rationabilem colligendi, & bonam fidem, & non violentiam, & debet facere ea propter quæ impoſita fuerũt in.c.24.in gl.O præſcripcion.nu.11.fol.220.

Inquiſitio fauore reipublicæ ſuper terminis, paſcuis, & lignis permittitur, & etiam ſuper bonis vacantibus, & in iſtis caſibus proceditur, non oblato libello, nec lite cõteſtata, nec ſeruatis alijs iuris ſolennitatibus.in.c.6.in gloſ. Se informe. nu.1.fo.124.

Per viam inquiſitionis proceditur in cauſa terminorum, & in cauſa vſurarum, & inter coniuges, & vt teſtamenta defunctorũ executioni mandẽtur, & in iuribus principis, & ad vtilitatẽ publicam.in.c.6.in gl.Ley de Toledo.num.5.fol.128.

Inquiſitio fit contra extrahentem res vetitas de regno, & fardeli eorum diſoluuntur.in.c.52.in glo. Peſquiſa.nu.1.fol.274.

Inquiſitio generalis, quæ fit contra officiales, & iudices finito officio, eſt inuenta de iure, licet damnati ex inquiſitione non ſint infames.in.c.4. iud.ſynd.in gl.Peſquiſa.nu.1.fol.290.

In inquiſitione quæ fit contra iudicem, interrogantur, & examinantur cauſidici procuratores, & eorum ſcriptores, & alij qui coram officialibus cauſas habuerunt.ibi.nu.2.fol.290.

In inquiſitione quæ fit contra iudicem debent recipi teſtes idonei, & non inimici, nec ſuſpecti iudici, & ſi aliquis fuit carceratus ab eo non eſt idoneus teſtis contra eum in ſyndicatu.ibi.nu.4 fol.eod.

Si ex inquiſitione ſecreta, contra iudicem reſultãt aliquæ culpæ, & iudex qui ſtat in ſyndicatu facit porrigi ſuper eas petitionem per aliquem amicũ, vel per aliũ, an erit audiendus petitor, & inquiſitio ceſſet.ibi.nu.11.fo.291.

Inquiſitio, an ceſſet ſuperueniente accuſatore. ibi. nu.12.fol.eod.

Inquiſitor repręſentat partem vbicunq; permittitur inquiſitio.in.c.1.in.gl.Ni conſentiran.fo.60 num.21.

Inquirere debet iudex prudenter de cauſis.perſonis, loco, & tempore, & de alijs.in.c.4.iud.ſynd. in gl.Particularmente.nu.1.fol.292.

Inquiſitio ſcrupuloſa, non debet fieri contra iudicem qui habuit manus mundas, & de baraterijs non diſfamatur.in.c.1.in gl.Dadiuas.n.9.fo.62.

Inquiſitio generalis commiſſa contra quoſcunq;, an intelligatur cõtra vniuerſitatẽ, vel collegiũ. in.c.1.in glo.De ninguna perſona.nu.6.fol.71.

Inquirere nemo negligat propter opprobrium ſenectutis, vel nobilitatem generis, à paruis, vel minimis eruditis.in Proœm.in gloſ.Acordado. nu.21.fol.17.

Inſignia iuriſdictionis, officiales debent portare, aliàs poteſt eis reſiſti ſi non conſtat eos eſſe officiales.in.c.42.in gl.Varas.nu.1.foli.257.

Inſignia iuriſdictionis, nemo debet portare ſine ꝑmiſſu principis, nec iuriſdictionem exercere.ibi nu.2.fo.eod.

Inſtantia quando eſt perempta, licet pars non petat, an iudex ex officio ſuo debeat ſententia ferre.In forma ſecretæ ſyndicationis.in interrogat. 49.in gl.Condemnar.nu.6.fol.289.

Inſtrumentum ſimulatum largo modo dicitur falſum.in capitul.1.in glo.De cuya mano.num.12. fol.74.

Inſtrumentum guarentigium, quod iudex habet contra alium, an officio durante poteſt mandari executiõi.in.c.3.in.g.De mercaderias.n.40.f.88

Inſtrumẽtũ de iure regni, habet executionem paratã ad petitionem creditoris, ſecus eo volẽte, vel condemnationẽ petente, ſcilicet, cõtra perſonas obligatas, ſecus cõtra tertiũ poſſeſſorẽ.in cap.10. in gl.Execucion.nu.1.fol.150.

Inſtrumentum, an mandetur executioni contra debitores

bitores

INDEX.

bitores fiſcales.in.c.10.in glo.Execucion.nu.43 fol.155.

Inſtrumentum liquidum, executioni mandatur. ibi.nu.49.fol.eod.

Inſtrumentum in quo intereſſe eſt promiſſum, vel aliud incertum, habet executionem paratã, dummodo mediantibus probationibus liquidetur, & declaretur.ibi.num.50.fol.155.

Inſtrumentum liquidum, nõ gaudet beneficio ſtatuti, dum liquidatur.ibi.nu.51.fol. eod.

In inſtrumenti liquidatione, pars eſt citanda: quia cauſæ cognitionem requirit.ibi.numero.52.fol. eodem.

Inſtrumentum non liquidum, & incertum fauore dotis meretur executionem.ibi.num.54.fo.156.

Inſtrnmentum continens tacitam ſtipulationem de reſtituendo dotem, an habeat executionem paratam, etiam contra hæredes.ibi.num.55.fol. eod.156.

Inſtrumentum purum, & non conditionale, mandatur executioni.ibi.nu.57.fol.eod.

Inſtrumentum originale, & non exemplum, executioni mandatur.ibi.nu.58.foli.eod.

Inſtrumẽtum ſi eſt perditum, an debitum per modum libelli debeat peti, vel mittatur executioni, ſi debitum poteſt probari per teſtes. ibi.nu. 59.fol.eod.

Inſtrumentum ſi eſt verum, & conſtat de debito, aliter quàm per confeſsionem mandatur executioni.ibi.nu.60.fol.157.

Inſtrumentum quando eſt aliquod, executioni mandatur, ſecus ſi eſt inuallidum.ibi.nume. 61. fol.eod.

Inſtrumentum locationis factum per eccleſiam de rebus ſuis vltra triennium, an mandetur executioni.in.capitul.10.in glo.Execucion. num.64. fol.158.

Inſtrumentum clerici mittitur executioni.ibi.nu. 65.fol.358.

Et quid ſi mittatur contra clericum.ibi.nume. 66. fol.eod.

Inſtrumentum mittitur executioni quando perſona in eo obligata erat habilis ad ſe obligandum. ibi.nu.68.fo.158.

Inſtrumentum mittitur executioni, ſi non eſt tranſactum tempus decẽnij, niſi ſit iuratum, vel ſit in fauorem minoris, vel niſi ſit inſtrumentũ eccleſiæ, & in alijs fallentijs.ibi.nu. 69.fol.eod.

Inſtrumẽta communia debent ſtare penes heredẽ antiquiorem.in.c.19.in gl.Vno delos regidores. nu.3.fol.203.

In inſtrumẽti exemplatione, octo requiruntur, & ſine eis non probat, ſi opponatur à parte.in.c.19 in gl.Traſladen.nu.1.fo.203.

Ex inſtrumẽto refectionis gabella non debetur.in c.22.in gl.Torres.nu.26.fol.211.

Solẽnitas quę in inſtrumẽti cõfectione requiritur, an requiratur in refectione quando fuit amiſſũ. ibi.nu.13.fol.eod.

Inſtrumẽtũ cælans, ne veritas appareat, an puniatur.in.c.48.in gl.Nueſtro conſejo.nu.5.fo.267.

Inſtructione, & à mandato quis non debet recedere, aliàs, ſi aliquid agat vltra, etiam ſi bene gerat eſt puniẽdus.in.c.54.in gl. A de hazer.n.1.f.281.

Inuitare aliquem ad prandiũ, an poteſt concilium ciuitatis.in.c.30.in glo.Ni comidas.nu.1.fol.235.

Inuentus in via cum equo portare res vetitas, an debeat puniri.in.cap.52.in gloſ. Enla tierra.nu. 22.fol.277.

Inuentus, ſeu repertus in limine territorij, ſeu in confinibus ciuitatis, vt vix negare ſufficiat, an puniatur.ibi.nu.23.fol.278.

Inuentus, ſeu repertus in via non recta, nec cõſueta, portare res vetitas, ita ꝙ eſt ſuſpectus, ꝙ extrahere velit, tenetur.ibi.nu.24.fol.eod.

Intentio finalis regentis, debet eſſe pax, & vnio ciuium.in.c.46.in gl.Regir.nu.1.fol.263.

Iudex dicitur quaſi ius dicens.in Proœ.in gl. Qualeſquier.nu.1.fol.13.

An iudices pedanei, & magiſtratus municipales debeant ſeruare capita iſtorũ correctorũ, & ad eos extendantur.ibi.nu.3.fol.eod.

Iudices ordinarij, ſunt qui habent merum imperium.ibi.nu.5.

Iudices qui habent ſummam taxatam nõ poſſunt multare delinquentes vltra eam, nec vltra eam iubere, aliàs, puniuntur.ibi.nu.6.fol.eod.

Iudex ordinarius, vel delegatus, qualis debet eſſe. ibi.nu.7.

Iudex, & aliæ perſonæ tenentur iurare in caſibus contentis in iſtis capitibus.in Proœm. in gl. En los caſos.nu.1.fo.20.Et in nu.14.Et ibi, an præſumatur fuiſſe iuratum ſi officium exerceant.

Iudex non tenetur ſeruare ſtatuta, quæ ſibi nõ fuerunt tradita.ibi.nu.2.fol.eod.

Si iudex iurabit ſeruare ſtatuta, an tale iuramẽtum extendatur ad ſtatuta poſt iuramentum cõdita. in Proœm.in gl.En los caſos.nu.3.fol.20.

Iudex iurans ſeruare ſtatuta, intelligitur de ſtatutis quæ ſunt in vſu. Idem quando iurat ſeruare conſuetudines intelligitur de laudabilibus, & præſcriptis.ibi.nu.10.fol.eod.

Qui pro iudice ſe gerit cùm non ſit in crimen læſæ maieſtatis incurrit, & in crimen falſi.in.capi.1.in gl.Nueſtros.nu.6.fol.22.

An iudex exercens iuriſdictionem contentioſam extra territorium, puniatur.ibi.nu.eod.

Qui non habet poteſtatem regiam iudicãdi, fruſta iudicat,

iudicat,

iudex ſecularis in quibus casibus cognoscit contra clericum vide fol. 206 n. 9

iudicat,& per eum geſta non valent.ibi.numer. 19.folio.24.
Iudex debet ſeruare formam ſuæ commiſsionis,& ab ea non debet recedere, alioquin quod vltra agit non valet.in.ca.1.in glo.Mandado.numer. 1.foli.27.
Iudex datus ad teſtes recipiendos, poteſt recipere confeſsiones.ibi.nu.22.fol.28.
Iudex datus ad cognoſcendum de compromiſſo, poteſt inobedientem condemnare in pœnam compromiſſi.ibi.nu.23.fol.eod.
Et contumacem in expenſis condemnare. Et de fructibus,& de terminis iudicare.ibi.
Iudex,vel perquiſitor,non debet cognoſcere de rebus,vel perſonis in commiſsione non contẽtis. ibi.nume.31.fol.28.
Iudex ſub fide,& induſtria debet contentiones dirimere.in capit.1.in glo.Fiel.num.1.fo.31.
Iudex ſapiens,quis dicatur.ibid.numero.7.folio. eodem.
Iudex debet habere conſcientiam,& experiẽtiam iudicandi.ibi.nume.9.fol.eodem.
Iudex iudicans contra conſcientiam, & contra iuſtitiam ſcienter,an paciatur pœnis.capitul.cùm æterni.de re iudic.in ſexto.ibi.numero.10. foli. eodem.
Iudex qui malè interloquitur,parti tenetur. ibid. nume.11.fol.31.
Iudex qui malè totam cauſam definiet,parti tenetur.Et idem dic in iudice eccleſiaſtico , qui aliquem iniuſtè excommunicauit.ibi.numero.12. fol.eod.
Iudices plures qui ſimul per imperitiam iudicauerunt,an omnes teneantur.ibi.numero.13. folio. eod.
Iudex qui ſecundùm vnam opinionem,& malam iudicauit,an teneatur.ibi.nu.14.fol. eo.
Iudex qui imitatur opinionem ſui magiſtri, excuſatur in ſyndicatu.ibi.nu.20.fol.33.
Iudex debet aduertere ad vires ingenij ſui.ibi. nu. 25.foli.33.
In iudice ſex requiruntur.ibid. numero.26. folio. eodem.
Iudex qui malè iudicat,plus perdit quàm pars.ibi. nu.27.fol.eod.
Iudex negligens, an puniatur.ibid.nume.28.folio. eod.
Iudex dicitur negligens non recipiendo querimoniam,& non faciens damna paſſo reſtitui. ibid. nume.30.fol.34.
Iudex negligens dicitur quãdo remittit partes ad arbitrum.ibi.nu.32.foli.34.
Iudex negligens generaliter dicitur , quando non procedit in cauſis in quibus tenetur procedere de officio.ibi.nu.33.fol.35.
Iudex quando procedit per denuntiationẽ, vel inquiſitionem,poteſt ex cauſa leges tranſgredi, ſecus ſi per accuſationem.ibi.nu.24.fo.eod.Fallentias vide ibi.
Iudex ita debet iudicare magnum,ſicut paruũ.ibi. nu.25.fol.44.
Iudex debet ſeruare dominium,& honorem regis, & iura regalia,& regis damnum euitare.in.c.1.in gl.Seruicio.nu.1.fol.44.
Iudex tenetur omnia facere quæ rex facere tenetur.in.c.1.in gl.Tierra.nu.3.fol.44.
Iudex vnicuique debet ſuum ius tribuere.in.c.1.in gl.A las partes.nu.1.fol.46.
Iudex non tribuens parti quod ſuum eſt, tenetur ad omne intereſſe.ibi.nu.2.
Iudex tenetur quando ſententia per eum lata habuit effectum, ſi fuit executioni mandata. ibi. numer.3.
Iudex qui malè iudicauit,an teneatur,etiam ſi pars potuit appellare,& non appellauit,vel ſi appellationi renuntiauit.ibi.nu.9.fo.46.
An iudex qui primò pronuntiauit teneatur, ſi in gradu appellationis ſententia fuit reuocata. ibi. nu.10.fol.47.
Iudex,an teneatur pendente appellatione,à ſentẽtia per eum lata.ibi.nu.11.fo.47.
Quis ex iudicibus faciat litem ſuã,an iudex à quo, vel iudex ad quem.ibi.nu.14.fol.48.
Iudex qui tulit ſententiam nullam,an teneatur in ſyndicatu.ibi.nu.15.fol.48.
Iudex qui credit bene iudicare,& errore duct⁹ male iudicat, an teneatur parti in foro conſcientiæ. ibi.nu.20.fol.eod.
Iudex qui iudicat ex conſilio ſapientis,an excuſetur.ibi.nu.21.fo.eo.
Iudex ignarus,an teneatur ſequi conſilium ſapientis,& excuſetur.ibi.nu.22.fol.49.
Iudex poteſt expenſis partium aſſumere conſultorẽ.ibi.nu.23.fo.eo.
Iudex, qui tulit ſententiam de conſilio ſapientis, qui habet inſtrumentum ſuæ approbationis factę à doctoribus,excuſatur. Vel ſi erat publicè exercitatus in officijs,in quibus peritiã docuit: vel ſi communiter ad eum habetur recurſus pro cauſis decidendis.ibi.nu.27.fol.50.
Iudici parendum eſt in dubio.ibi. numero. 33. folio.51.
Caſus in quibus iudex tenetur.ibi.nume.34.folio. eodem.
Et ibi vide,an iudex in ſyndicatu poteſt ex nouis allegationibus defendere ſententiam ſuã,& oſtẽdere condemnatum ius non fouere.
Iudices eccleſiaſtici debent obedire rogaminibus princi-

principum,aliàs,puniuntur.ibi.nu.8.foli.52.
Iudex anteaquam in delictis ex officio procedat dbet partem offenſam requirere.ibi.num.34.fol. eodem.
Iudex in ciuilibus denegando officium parti, non tenetur in ſyndicatu.ibi.nu.35.fo.eod.
Iudex de factis per eum ex officio,non poteſt redargui.ibi.nu.36.fo.36.
Iudex negligens,an perdat ſalarium.ibi.nume. 38. fol.eod.
Iudex an poteſt ab officio remoueri, propter negligentiam.ibi.nu.41.fo.36.
Iudex vt ex negligentia teneatur requiritur,quòd à parte requiratur.ibi.nu.43.fol.37.
Iudicem præſumitur ſemper eſſe paratum reddere ius.ibi.nu.44.fol.37.
Quando iudex requiſitus propter negligentiã, puniatur.ibi.nu.45.fol.eod.
Ad hoc vt iudex ex negligentia puniatur, an requirantur plures interpellationes.ibi.nu.46.fo.38.
An ꝙ iudex ſoluit propter ſuam negligentiam recuperet à parte.ibi.nu.47.fol.38.
Iudex qui rectè iudicat ſtateram habet in manibus in.c.1.in gl.Derechamente.nu.1.fol.39.
Iudex non debet declinare ad dextram,nec ad ſiniſtram.ibi.nu.2.fol.eod.
Iudex in vtroq; penſo iuſtitiam,& miſericordiam, debet habere.ibi.nu.3.
Iudex puniens aliquem, miſericordiam facit. ibi. numero.4.
Iudex ſine cauſa,an poteſt mitigare pœnã,vel multam à canone,vel lege inflictam.ibi.nu.5.
Iudex an poteſt remittere pœnã propter paupertatem.ibi.nu.6.fol.eod.
Iudex qui ex aliqua euidenti vtilitate venit cõtra ſtatuta,non tenetur in ſyndicatu.ibi.numer.22. fol.43.
Iudici debet conſtare delictum,quãdo ex cauſa excedit leges.ibi.nu.23.fol.eod.
Iudex temporalis,& ſic iudex laicus,eſt competẽs iudex ſuper poſſeſſorio, vel quaſi in ſpiritualib⁹ vel beneficialibus cauſis.ibi.nu.11.fol. eod.
Iudex manus mundas,& puras debet habere. in.c. 1.in gl.Ni lleuaran.nu.2.fol.57.
Iudex etiam à volentibus ſponte dare vltra ſibi debitum,non tenetur recipere.ibi. numero.3. foli. eodem.
Iudex,an teneatur ex perceptis per ſuos officiales etiam ſi ignorauerit.in.c.1.in gl.Ni conſentiran. nu.12.fol.59.
Iudex pro delicto cõmiſſo in officio,debet puniri pœna ciuium.ibi.nu.18.fol.eod.
Iudices,& rectores diſſimulantes ea quæ prauè gerũtur ab officialibus ſuis,puniũtur. Et idẽ eſt in alijs officialibus.ibi.nu.14.fol.61.
Iudex debet ſeruare præ alijs manus mũdas, Deo, Regi,& legi.in.c.1.in gl. Dadiuas.nu.4.fo.62.
Iudex qui declarat votum ſuum parti facienti indignitatem,anteaquam proferat ſententiã,pœna falſi tenetur.in.cap.1.in gl.Promeſa.num.12. fol.65.
Iudex non debet vendere iuſtum iudicium. ibi.n. 15.fol.eod.
Iudex aliquid indebitè recipiẽs à ſubditis cõuẽtus ciuiliter.an teneatur ad quadruplũ.in.c.1. in gl. Donacion.nu.8.foli.66.
Iudex qui malè iudicauit ex eodẽ proceſſu poteſt ciuiliter,& criminaliter puniri.ibi.nu.21.fol.67.
Et an debeat iudex citari.ibi.
Iudices propter quæſtũ pecuniæ,non debent innoxios condẽnare,& noxios ad præſtationem iuuare.ibi.nu.22.fol.eod.
Iudices qui furtis,& ſceleribus conueniuntur,perdunt priuilegiũ,& dignitatem:& tanquam plebei,& peſsimi condemnantur , & quoq; pœna periurij puniuntur.in.d.c.1.in gl.Donacion.nu. 28.fo.68.
Iudices non debent ducere ſecum vxores, aliàs tenẽtur pro eis.in.c.1.in gl.Mugeres.nu.1.foli.70.
Iudices tenentur pro omnibus quos ſecum ducũt. ibi.nu.2.fol.eod.
Iudex tenetur pro matre,quæ promiſit victoriam cauſæ,vel remiſsionem,& veniam delictorũ pro pecunia,& ſerico,aut lino ſibi donato.ibi.nu.4. fol.eod.
Iudex tenetur pro vxore, matre,& officialibus,qñ agitur ciuiliter:ſecus ſi criminaliter.ibi. num.5. fol.eod.
Iudex conuenitur ex promiſsione,durãte officio, ſi finito officio fuit adimpleta.in.c.1.in glo.Durante.nu.5.fol.73.
Iudex gaudet priuilegio,officio finito,tẽpore ſyndicatus.ibi.nu.7.fol.eod.
Iudex eccleſiaſticus, licet habeat iuriſdictionẽ in laicis,non habet executionem,nec poteſt capere eos,niſi conſuetudo ſit in contrarium. in.c.2. in gl.Iuntaran.nu.12.foli.76. Et ibi. numero.10. An ſi poteſt implorare officium ſecularis,pro executione facienda.fol.75.
Iudex qui habet poteſtatẽ diſponẽdi ſecundũ conſcientiã,ſeu arbitriũ,non debet ſequi propriam conſcientiã,ſed publicã.in.c.2.in gl. Parcialidad nu.9.fo.79.
Iudex,vt parcialitatẽ euitet,nõ debet habere nimiã familiaritatẽ cum ſubditis:quia ex conuerſatione equali,naſcitur conteptus dignitatis. ibi nu.11.fol.eod.
Iuſtitię diffinitio.in.c.2.in gl.En juſticia.n.1.fo. 83.

Iudex debet eſſe iuſtus,& nulli vicio ſubiacere, & debet eſſe fortis,potens,& conſtans.ibi. num.2. fo.eod.

Iudicandi authoritas eſt quædam poteſtas delegata hominibus à Deo.ibi.nu.3.

Iudex non faciens iuſtitiam,Deo tenetur.ibi.nu.5. fol.eod.

Iudex iuſtitiam non faciens,parti tenetur.ibi. numero.6.

Iudex tenetur parti,ſi probationes,& deffenſiones non admittit.ibi.nu.7.fol.eod.

Iudex negligēs in accuſatione,vel querella recipiēda,& in teſtibus examinandis ſuper ea,facit litem ſuam.ibi.nu.8.fol.eod.

Iudex,ſi nō admittit probationes,& deffenſiones, & inſtrumenta,tenetur.ibi.nu.9.fol.eo.

Iudex tenetur,ſi non fecit reſtitui furtum. ibi.nu. 10.fol.eod.84.

Iudex tenetur,ſi non exigit cōdemnatione cōmunis.ibi.nu.11.fo.84.

Iudex tenetur,ſi noluit audire partes.ibi.nume.12. fol.eod.

Iudex tenetur,ſi per dolum notabilem omittit interrogare teſtē.ibi.nu.13.fol.eod.

Iudex omittens condemnare victum in expenſis, quando fuerunt petitæ à parte,tenetur. ibi. nu. 14.fo.eod.

Iudex tenetur,quando non diffiniuit cauſam ciuilem infra tempus à ſtatuto præfixum.ibi.nu.15. fo.eod.

Iudex negligens in ferendo ſententiam ad finem, vt partes concordent,in foro conſcientiæ,tenetur.ibi.nu.15.

Iudex tenetur,ſi proceſſum criminalem non expediuit infra temp' ſtatuti,& ſucceſſori relinquit. in.d.c.2.in gl.En juſticia.nu.16.foli.84.

Iudex,an teneatur,ſi de maleficio non inquirit.ibi nu.17.fo.eod.

Iudices debent eſſe vigiles in iuſtitia facienda,ꝙnũquam ad ſuperiorem citius perueniat culpa delinquētium,quàm vindicta.ibi.nu.20.foli.eod.

Iudices,& rectores poſſunt aliquos retinere, vt ſocios,vel mandatores manifeſtent.ibi.nu.19. fol. eodem.

Anius poteſt quis ſibi dicere.in.c.3.in glo.Abogados.nu.10.fo.95.

An iudex poteſt cognoſcere de ſua,vel de ſuorum iniuria.ibi.nu.11.12.&.13.&.14.fol.97.

Iudex cui aliquid per ſtatutum applicatur , an de cauſa poteſt cognoſcere.in.d.c.3.in glo.Abogados.nu.13.fol.97.

Iudex tenetur ſuam iuriſdictionem defendere, qñ eſt in poſſeſſione.in.c.3.in gl.Iuriſdiction.nu.1. fol.101.

Iudici infertur iniuria ſi in iuriſdictione quam poſſidet,turbatur,& poteſt eam reſiſtere armis materialibus,& legalibus.ibi.nu.2.fol.eod.

Qui iudici non vult parere,vel ſuam iuriſdictionē impedit,dicitur rebelis.ibi.nu.9.fol.102.

Iudex dans dānũ fauore ſuæ iuriſdictionis, de ſuo ſoluere non tenetur,ſed reſpublica ad illius emēdationem tenetur.ibi.nu.30.fo.105.

Iudicium intentans priuatus ad vtilitatem publicā ſiue clericus ad vtilitatem eccleſiæ ſuæ,debēt ſibi refici expenſæ à fiſco,ſi vtilitas ſit fiſcalis.ibi. nu.31.fol.eod.

Iudex,qui dedit alteri damnum,zelo juſtitiæ,vt alij terreantur,& maleficia puniantur,non tenetur,ſed fiſcus tenetur pro eo.ibi.nu.35. fo.eod.

Iudex poteſt quis eſſe, & aſſeſſor in patria ſua, ex permiſſione principis.in.c.4.in gl.Tierra.nu.5. fol.108.

Iudex poteſt quis eſſe in parria ſua, ſi eſt homo eminentiſsimæ ſcientiæ.ibi.nu.7.fo.eod.

Iudex poteſt quis eſſe in propria patria, quādo per legem determinatur.ibi.nu.9.

Vt iudex quis in propria patria non poſsit eſſe,q̃d requiritur.ibi.nu.10.fol.108.

Iudex quam ſcientiam habere debet.in.c.4. in gl. Que les diere.nu.8.fol.109.

Iudex exhibere ſe debet æqualem bene viuentibus,& iuſtitiam exercere circa peruerſos. ibi.n. 9.fo.eod.

Iudex,nec corrector,non pōt eſſe, nec eius locum tenēs,nec perquiſitor,nec receptor,nec relator, niſi antea per decēniũ ſtuduerit in ſtudio generali,& hoc doceat fide notarij ſtudij.in.cap.4.in gl.Pragmatica.nu.1.fol.110.

Iudex,ſi nō compleuit officij tempus, nō tenetur recipere ſucceſſorem in officio.in.c.5.in gl.Suſpendidos.nu.7.fo.122.

Iudex delegatus datus cũ præfinitione tēporis expirat elapſo tēpore.ibi.nu.9.fol.eod.

Iudex ingredi debet per illā portā,ſeu partē prouinciæ,quā ingredi moris eſt.ibi.nu.11.fo.eod.

Iudex pati debet,ꝙ ſucceſſor in officio intret,& ei debet præbere baculum iuſtitiæ,vt officiũ exerceat,aliàs,in crimen læſæ maieſtatis incidit. Et in iſtam pœnam incidunt ruſtici, & populus, qui recuſat illum habere in iudicem.ibi.num.12. fol.123.

Iudex debet ire ad vidēdũ locũ de quo eſt quæſtio pro finibus,& debet artis peritos mittere, & iubere partes,vt ſint præſentes.in.c.6.in gl.Se informe.nu.4.fo.124.

Iudex eligens æſtimatores,ſeu declaratores, debet eos eligere partibus præſentibus.ibi. numero.5. fol.eod.

Si ad mādatum iudicis,quis non patitur fundum menſurari,vt contumax punitur.ibi.nu. 6.foli. eodem.

Iudex negligens,punitur.in.c.6.in glo.A ſu coſta. nu.2.fol.137.

Iudex remoueri poteſt.ibi.nu.4.fol.eod.

Iudex qui reparare neglexit domos publicas, punitur quinquaginta librarum auri,& conuertũtur in commoditates palatij, quod reparare neglexit.in.c.8.in gl. Dineros.nu.3.fol.142.

Iudices non poſſunt recipere vltra ſibi debitum, etiam à volentibus dare.in.c.8.in gl. Se lo quieran dar.nu.1.fol.140.

Iudices eſſe poſſunt correctores durante officio cōtra ſuos officiales,& debent eos punire,licet nō fuerint requiſiti,ſi fuerint ſcientes.in.c.9.in glo. Los caſtigue.nu.1.fol.143.

Vt iudex delegatus procedens quis in cauſa cùm non ſit,ſi in illa habet ordinariam iuriſdictionē valent acta.in.c.9.in glo.Commiſsion.nume.9. fol.146.

Iudices ſalariati de publico,vel literati, nil debent recipere prouidendo proceſſum,aliàs puniuntur:quia priuantur officio,& cum quadruplo recepta reſtituunt.in.c.9.in gl.Ley.nu.1.fo.146.

Iudex iudicando,vt arbiter,facit litem ſuam. in.c. 9.in gl.Compromiſſos.nu.4.fol.148.

Iudex ex officio ſuo debet aſſumere probationes innocentiæ abſentis.in.c.15.in gl.Homezillo.n. 25.fol.168.

Iudex,qui condemnat habet commoda,etiā ſi delinquens appellauit,& interim fuit remotus, ſi ſua ſententia fuit confirmata.ibi.nu.37.fo.168.

Iudex condēnās,etiā ſi nō faciat executionē,habebit partem pœnæ,& non ſucceſſor.ibi.num.38. fol.169.

Iuſtitiarij habentes commoda, & prouentus iuriſdictionis,non habent commoda prouentuũ pœnarũ delinquētium in perſonā principis,vel baronis,nec ea quæ donantur principi in ſuo iocũdo aduentu.ibi.nu.39.fo.169.

Iudex eccleſiaſticus tenetur iuuare ſecularē, aliàs punitur per archiepiſcopum.in.c.20.in gl. Vſurpan.nu.17.fol.206.

Iudex ſecularis ſciēs ſentētiā iudicis eccleſiaſtici iniuſtè latā,non tenetur eā exequi.ibi.n.19.f.207.

Iudex ſecularis,an poteſt oognoſcere ſummatim, an ſententia eccleſiaſtici ſit exequenda, & quid in cauſa hæreſis.ibi.nu.20.fo.207.

Iudex eccleſiaſticus,an poſsit compellere ſecularē, vt ſibi impēdat auxilium.ibi.nu.21.fo.207.

Iudex eccleſiaſticus cōpellitur per ſuũ ſuperiorē, vt ſuũ auxiliũ ſeculari impendat.ibi.n. 22. f.eo.

Iudex ſecularis per quem iudicē eccleſiaſticum debet compelli.ibi.nu.23.fol.eod.

Iudex ſecularis,non cogitur procedere,vel cōdemnare ad mandatum epiſcopi.ibi.nu.24.foli.207.

Iudex ſecularis debet iuuare eccleſiaſticum inuocantem ſuũ auxilium, quādo ſententia eſt in rē iudicatam trāſactam:ſecus ſi eſt appellatum ab ea.in.c.20.in gl. Vſurpan.nu.25.fo.207.

Iudex ſecularis requiſitus ab eccleſiaſtico,non impēdens auxiliũ eſt excommunicatus.ibi.nu.26. fol.eod.

Iudex delegatus,qui non habet in mādatis expreſſē,an poteſt inuocare auxilium ſecularis.ibi.nu. 27.fol.eod.

Quādo iudex poteſt incurrere periculũ,ſeu dānũ, excuſatur ſi negotiũ refert ad ſuperiorem. in.c. 22.in gl.Relacion.nu.1.fo.212.

Iudex non puniens delinquētē pœna ſtatuta in iure,debet puniri eadē pœna.in.c.25.in glo.Paſſe. nu.1.fol.223.

Iudex negligens in exigendo condemnationes,& alia debita communis,tenetur,maximè, ſi debitores ciuitatis facti ſunt non ſoluendo.in. ca.30. in gl.Fagan pagar.nu.2.foli.232.

Iudex,poteſtas,& rectores ciuitatis,poteſt eſſe, licet quis nō ſciat legere,nec ſcribere.in.cap.36.in glo.Firmadas.nu.3.fol.248.

An iudex delegatus,poteſt eſſe illiteratus.ibi.nu. 5.folio. eod.

An iudex illiteratus,poteſt aſſumere expēſis partium.ibi.nu.8.fol. 248.

Iudex poteſt ſcribere, & legere ſuā ſententiā corā notario.in.c.36.in gl.De eſcriuano.nu.3.fo.248.

Iudicem delegatum,ſeu perquiſitorem, quis poteſt dare.in.c.40.in gl.Cōmiſſarios.nu.1.fo.255.

An iudex naturalis domicilij,poteſt punire delinquētem extra locum ſuæ iuriſdictionis.in.c.50. in glo.La tierra de vueſtro corregimiento.nu.1. folio. 271.

Iudex,& officialis qui in principio ſuorum officiorum,iurauerunt iuſtitiam adminiſtrare,& vtilia ciuitatis facere,non requiritur,ꝙ interatò iuret. in.c.55.in glo. Que ſe juren.nu.1.fol. 283.

Iudex non tenetur ſuſcipere ſucceſſorem in officio,ſi ante ſuum temporis finitũ ſucceſſor fuit de illo prouiſus.in.c.56.in glo.Del dia.nume.1. fol. eodem.

Iudices ſyndicatus ad omnia cōtenta in literis quas portant debent attendere,& eas implere, & executioni mandare.in ca.1.iudic.ſyndi.in gloſ.Mādamos.nume.1.fol.284.

Iudex ſyndicatus vocatur ratiocinator: quia rōnē geſtæ adminiſtrationis cognoſcit.ibi.nu.2.

Iudicibus,& officialibus fauendum eſt in ſyndicatu,& non ſunt calumniandi ,nec contra eos eſt facien-

facienda ſcrupuloſa inquiſitio.in.c.1.iudi.ſynd. gl.Mandamos.nu.12.fol.284.
In iudice amoto de officio,ſine turpitudine, durãt reliquiæ prioris dignitatis.ibi.in.d.c.1.iud.ſynd. nu.13.fol.285.
Iudicem offendens finito officio, punitur ac ſi offendiſſet ipſum tẽpore officij.ibi.nu.14.fo.eod.
An iudice defuncto ſuus hæres teneatur ſtare in ſyndicatu.ibi.nu.16.fol.eod.
Iudex,qui in officio bene ſe habuit laudandus eſt. ibi.nu.15.
Iudex debet eſſe diligẽs in examinatione cauſæ,& eam non debet precipitare.in.c.5.iudic.ſynd.in glo.Trabaje.nu.1.fol.293.
Iudex,an poteſt cõdẽnare inquiſitũ ad reſtitutionẽ dãnũ paſſo,ſine eo ꝙ pars petat.in.c.16.iudi. ſynd.in gl.Pagada.nu.1.fol.298.
Iudex,qui liberat captũ à carcere,ſine eo ꝙ ſoluat cõdẽnationem,tenetur,ſi condemnatus nõ eſt ſoluendo.in.c.19.iudic.ſyndic.in gl. Cobrar.nu. 1.fol.299.
Iudices regimenti,ſeu conſilij ciuitatis, qui primis iudicibus ſucceſſerũt,nõ habẽt totũ tẽpus ad iudicandũ,ſed tantũ modo quod ſupereſt.In forma ſecretæ ſyndicationis.in.49. interrogat.in gl.Condẽnar.nu.8.fol.312.
Si iudices miſſerũt pro conſilio ſapiẽtis,& inſtat tẽpus inſtãtiæ,& nõdum conſiliũ venit, vt euitẽt pœnã,pronũtient in omnibus,& per omnia,ſecundũ formã cõſilij vẽturi.ibi.nu.10.fo.313.
Iudices regimenti in pœnã nõ incurrũt,licet ſententiam infra terminum non proferãt ſi à parte nõ fuit petitum,ſeu requiſitũ.ibi.nu.16.fol.313.
An iudices debeant infra terminũ decidere cauſam cõdemnando,vel abſoluendo.ibi.nu.17.
An iudex loci debeat executioni mãdare ſentẽtiã latã per iudices regimenti.ibi.nu.18.fol.313.
Iudæorum,Mauroru,& noſtri, in nullo cõcordãt. in.c.26.in gl.Apartamiento.nu.1.fo.223.
Iuramentum,non extẽditur ad ea de quibus veriſimiliter nõ fuit cogitatum.in Proœ.in gl.En los caſos.nu.4.fol.20.
Iurans ſeruare ſtatuta,& non ſeruans,an incidat in periurium.ibi.nu.11.fol.eod.
Iuramentum,an habeat executionem paratam.in c.10.in gl.Execucion.nu.36.fol.154.
Quæ perſonæ iurare debent circa adminiſtrationẽ officiorum.in.c.33.in gl.Tales perſonas.num.2. fol.240.
Iuramento portantis,vel faciens cõtra ſtatutũ, an ſciuerit,vel ignorauerit,ſtatur.in.c.52.in glo.En la tierra.nu.11.fol.276.
Iuramento forenſis ſtatur tranſeuntis per aliquem locum,collectã non ſoluentis,ſi iurat ignorare ſtatutum.ibi.nu.12.fol.eod.
Quando lex,ſeu ſtatutum dicit,ꝙ ſtetur dicto,ſeu iuramento alicuius pro plena probatione, tunc in contrarium non admittitur probatio. ibi.nu. 14.fol.eod.276.
Iuramentum de præterito obligat in rebus in futurum facientibus,ſub virtute iuramenti de pręterito.in.c.55.in gl.Que ſe jure.nu.2.fo.283.
Iuriſdictionis appellatiõe venit iuriſdictio ordinaria,& delegata.i Proœ. in gl.Qualeſqer.n.2.f.13.
Iuriſdictionem ſupremam,princeps non põt concedere.in.c.1.in glo.Nueſtros.nu.3.fol.22.
Si iuriſdictionem gerit deputatus ab alio quàm à principe,pro infecto debet haberi quicquid fecerit.ibi.nu.5.fol.eod.
Iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam, Papa concedit.ibi.nu.7.fo.23.
Iuriſdictio ſuprema regis,vel papę,nõ põt pſcribi, nec vtilis iuriſdictio excluſiua.ibi.nu.11. fol.eo.
An iuriſdictio,& mandatum de ea vtendo,poſsit ꝑ teſtes probari.in.c.1.in gloſ.Cartas.nu.9.fol.26.
In iuriſdictionum officijs tria requirũtur. ibi.n. 10.
Iuriſdictionem ordinariam habens in ciuitate, nõ poteſt legere,nec cathedram ordinariam habere.in.c.1.in glo.Officio.nu.3.fol.29.
Iuriſdictionem poſsidere vtilitas eſt: quia ſi turbatur in ea,poteſt de facto reſiſtere, & impedientes punire,etiam ſi ſint clerici.in.c.3.in glo. Iuriſdiction.nu.3.fol.101.
Iuriſdictio ordinaria,impediri non debet per occupationem.ibi.nume.5.fol.eodem.
Libellus contra iuriſdictionem impedientem. ibi. nu.6.fol.eod.
Pro iuriſdictione competit nõ ſolum interdictum vti poſsidetis,ſed etiam competit actio cõfeſſoria,& negatoria.ibi.nu.7.fol.eod.
Iuriſdictionem iudex defendere debet, & impediẽtes punire,etiam ſi impedientes ſint penitus extranei à ſua iuriſdictione.ibi.nu.8.fo.101.
An põt ſuã iuriſdictionẽ defendere ꝑquiſitor, ſeu iudex delegat⁹.in.c.3.ĩ gl.Iuriſdictiõ.n.24.f.104
Pro iuriſdictionis defenſione,iudex delinquẽs, an teneatur ad ſatiſfactionem delicti,ipſe, vel ciuitas pro qua defenſionem fecit.ibi.nu.25.fo.eod.
Iuriſdictionem.cuius expenſis defendere debet iudex.in ca.3.in glo.Iuriſdiction.nu. 36.fo. 105.
An in iuriſdictionis defenſione,dñi locorũ teneantur contribuere,& in ſimilibus.ibid. eod.nu.
Iuriſdictio in quibus caſibus ſuſpenditur.in cap. 5. in glo.Suſpendidos.nu.1.fol.121.
Iuriſdictio prædeceſſoris expirat poſt præſentationem prouiſionis:quia anteꝗ pręſentetur iuriſdictio non aufertur prædeceſſori.ibi.nu.5.fol.122.
An iuriſdictio cõceſſa ad beneplacitũ principis expiret

piret

piret per mortem concedentis.ibi.nu.10.fol.122.
Iuriſdictio,an poteſt exerceri vltima die officij.ibi nu.15.fol.123.
Iuriſdictionem ordinariam,& delegatam habens, an poteſt procedere ex delegata, omiſſa ordinaria.in.c.9.in gl.Commiſsion.nu.10.fol.146.
Iuriſdictionem iudicis ſecularis,eccleſiaſticus non perturbet,nec in bonis laicorum executionẽ faciat,nec eorum perſonas præſumat incarcerare, ſed ad hoc requirat auxilium ſecularis,nec econtra.in.c.20.in gl.Vſurpan.nu.1.foli.205.
Iuriſdictio eccleſiaſtica,& ſecularis debent ſe ad inuicẽ adiuuare,nõ autẽ contendere,nec ad inuicẽ ſe perturbare.ibi.nu.2.fo.eod.
Iuriſdictio tẽporalis,licet ſi penes papã in habitu, nõ poſſunt inferiores ſuos,ſua iuriſdictione priuare ſine cauſa.ibi.nu.4.fol.206.
Iuriſdictio cauſarum temporaliũ, pertinet ad regẽ in toto ſuo regno.ibi.nu.7.fol.eod.
Vbicunq; iuriſdictioni præiudiciũ paratur, poteſt iudex ex ſe nemine petente prouidere.in.ca.20. in gl.Iuriſdiction.nu.1.fo.208.
Iuriſdictio vbicunque offenditur, quilibet de populo admittitur ad agendum.in.c.20.in glo.Remediado.nu.1.fol.209.
Iuriſdictio, an poteſt prorogari in maiorem ſummã,& quantitatem, & tẽpus legis ordinamẽti, & pragmaticæ,de conſenſu partium.In informatione ſecretæ ſyndicationis.in.49.interrogat.in gl.Condẽnar.nu.13.fo.313.

L

Labor non debet eſſe vacuus à mercede,& non debet defraudari : quia labor corporis eſt maior quolibet pretio.in.c.17.in glo.Meneſtrales. nu.1.fo.179.
Laboris pretium poteſt populus ſtatuere, attenta ratione victualium.ibi.nu.2.fol.eod.
Laboratoribus debet ſolui pretiũ ſui laboris in ipſa nocte quando veniũt ex labore,niſi ſint pauperes:quia tunc debent aliquid ex principio habere,vt poſsint laborare.in.c.17.in gl.Meneſtrales nu.3.fol.179.
Laboratorem conducens ad laborãdum, an poteſt alij delegare.ibi.nu.9.fol.180.
Laborator conductus pro mercede quando alij cõducti ſunt,debet habere minorem,non maiorẽ. ibi.nu.13.fol.180.
Laboratores conducti ad laborandũ in aliena poſſeſsione,an puniãtur.ibi.nu.14.fol.eod.
Laboratores conducti ad laborandum,ſi condemnantur,an poſſunt agere contra conducentem. ibi.nu.14.fol.eod.
Laudũ ꝙ mittatur executioni,valet ſtatutũ.in.ca. 10.in gl.Execucion.nu.62.fol.157.
Legatario,an debeatur edi totum teſtamentum.in Proœ.in gl.En los caſos.nu.13.fol.21.
Legatario peteti copiã teſtamenti, non debet ſibi dari tenor totius copiæ,ſed ſolũ particula legati in.c.6.in gl.Copia.nu.2.fo.127.
Legari an quando poteſt fraternitati,vel cõfœderationi.in.c.2.in gl.Ni confederaciõ.nu.10.fo.77.
Legatione finita,an ſtatim amittatur priuilegium. in.c.20.iud.ſynd.in gl.Luego.nu.2.fo.300.
Alegatione nemo poteſt ſe excuſare, etiam ſi ſint alij ad quos primò tangat.in.c.54.in glo.Menſajero.nu.5.fol.281.
An valeat ſtatutum,ꝙ quilibet teneatur ire in legatione ſuis ſumptibus.ibi.nu.4.fol.281.
Leges condidit rex generales. Vid. in Proœm. in gl.Ordenanças.nu.1.fol.17.
Leges, an Comites, & Barones poſſunt facere in ſuo territorio.ibi.nu.6.fol.18.
Leges ex cauſa licitum eſt tranſgredi.in.ca.1.nu.9. fol.40.
Leges ordinationum, pragmaticarum,fori,& partitarum,an debeant obſeruari.in.c.19.in gl. Guardar.nu.1.fol.204.
Leges fori obſeruantia debet aduocatus articulare quando ſuper ea fundatur.ibi.nu.2.fol.eo.
Legis violator,qua pœna puniatur.in.c.1.in Proœ. in gl.Mandamientos.nu.5.fo.52.
Legis verba,an comprehẽdant corpus collegij, vel vniuerſitatẽ.in.c.1.in gl.De ninguna perſona.n. 4.fol.71.
Lex habens duos intellectus,nõ poteſt allegari ꝓ deciſione legis.in.c.1.in gl.Fiel.num.18.fo.32.
Lex ſi quis argẽtũ.C.de donatio. quæ loquitur in donatione,nõ debet extendi ad pactũ de donando.in.c.1.in gl.Promeſa.nu.3.fo.65.
Lex pœnalis loquens in actore,habet locũ in reo. in.c.2.in gl.Procuradores.nu.17.fol.98.
Lex,ſeu pręceptum,an liget in foro conſcientię.in c.5.in gl. Mandamos.nu.1.fol.123.
Lex noua declaratoria veteris,trahitur ad præterita negotia.in.c.17.in gl.Emẽdar.nu.4.fol.176.
Lex dicẽs ſi quis fuerit inuẽtus ludendo puniatur, & pluries inuenitur ludẽdo,licet ludus ſit continuus,punitur pluries.Eodem modo dic de inuẽto cũ armis.in.c.2.in glo.Iuegos.nu.8.fo.230.
Legibus,& ſtatutis,& conſuetudinibus ciuitatis,reguntur rura,ſeu vici.in.c.6.in gl. En la tierra.nu. 2.fol.126.
Lenones,& rufiani,& meretrices,& ſimiles poſſũt à ciuitate expelli.Et idem de leproſis,& habentibus alias infirmitates contagioſas.in.cap.26.in

gl.Apartamiento.nu.5.fol.224.
Libellandi forma quando confines ſunt mutati.in c.6.in gl.Terminos.nu.4.fol.126.
Libellus in caſibus in quibus requiritur aliqualis petitio.in.c.7.in glo.Han de lleuar.nu.5.fo.137.
Libellus poteſt omitti,quando in reſcripto eſt appoſita clauſula ſummariè,& de plano,& ſine figura iudicij.ibi.nu.6.
Libellus cõtra iudicem qui barateriam cõmittit.in c.1.in gl.Donacion.nu.39.fol.68.Et ibi reſpõſio iudicis.nu.40.fol.eod.
Libellus,an requiratur in cauſis breuibus.in.ca.36.in gl.Summarias.nu.1.fol.247.
Libellus non eſt neceſſarius,coram officiali ignoranti leges.ibi.nu.3.fo.eod.
Libellus poteſt omitti,& litis conteſtatio,vbi in reſcripto eſt appoſita clauſula ſummariè,& de plano,& ſine figura iudicij.ibi.nu.4.fol.eod.
Libellus non requiritur in cauſis breuibus.ibi.nu.6.fol.247.
Libellus,an in cauſa ſyndicatus requiratur.in.ca.3.iud.ſyndi.in gl.Quexas.nu.1.fol.287.
Liberatio ſup principali,an extẽdatur ſuper annexa.in.c.1.Prætor.in gl.Mandado.num.13.fo.28.
Liberorũ appellatione,vel conſanguineorũ,& parentũ,an veniãt naturales.Et quid in contractibus,& ſtatutis,& vltimis volũtatibus.in.c.4.in gl.Parientes.nu.5.fo.109.
Liberatio redditionis rationis,ſi eſt alicui remiſſa,& onus alicuius adminiſtrationis,dolus nõ videtur remiſſus.in.c.1.iud.ſynd.in glo.Mandamos nu.1.fol.284.
Libri antiqui faciũt plenã fidem,vt libri iuriſcõſultorum,poetarum,& medicorum.in.c.19.in glo.Eſten.nu.2.fo.200.
Libro cenſuali,an credatur.ibi.nu.13.fol.202.
Si libro mercatoris ex conſuetudine creditur,intelligitur,in pertinentibus ad artem ſuam non autem ad alia.in.ca.4.in gl.Sea obligado.nu.6.folio.115.
Licentiam dans poteſtas portandi mercãtias in ciuitate,ſine ſolutione gabellæ,tenetur de ſuo reſtituere dãnũ cõducenti,ſi propter hoc fuit dãnificatus.in.c.1.Prætor.in gl.Salario.nu.15.f.56.
Idem dic de iudice licentiam dante,extrahendi cõtra ſtatuta.
Licentia data alicui extrahendi res vetitas ſine prę finitione tẽporis,an duret perpetuũ.in.ca.52.in gl.En la tierra.nu.25.fol.278.
Licentia data per iudicem extrahẽdi dictas res vetitas,an excuſet à pœna.ibi.num.26.fo.eod.
Ligæ,& cõfederationes,quæ fiunt inter principes,& barones,aut ciuitatem,an valeãt.Vid.in.ca.2.in gl.Cõfederacion.nu.9.fo.77.
Literæ iudicum eccleſiaſticorum,debent libere legi,nec debent lacerari.in.ca.20.in gl.Leydas.nu.1.fol.205.
Literæ apoſtolicæ debẽt diligenter per diœceſanũ examinari,tamẽ de ipſis nõ poteſt iudicare.Et ſi de ipſis dubitatur conſulendus eſt Papa.in.c.15.in gl.Sancto padre.nu.2.fol.272.
Literas apoſtolicas prelati nõ debent vendere quęſtoribus.ibi.nu.3.fol.273.
Vt nulla litera apoſtolica admittatur ſine epi examinatiõe,an eps ſtatuere poteſt.ibi.nu.4.fo.eo.
Locationis inſtrumentũ per eccleſiam de reb⁹ ſuis factum vltra triẽniũ,an mãdetur executioni.in c.10.in glo.Execuciõ.nu.64.fo.158.
Locatio,& venditio paribus paſibus ambulant.in c.33.in gl.A nueſtra coſta.nu.5.fo.239.
Locaui tibi domũ conſtruendam,per centũ, infra annum,cum pacto,ꝙ ſi non cõſtrueres poſſunt alteri locare,& ſi cõtingat me plus locare tenearis ad illud plus,an tenearis ad exceſſum.in.c.33.in glo.A menos coſta.nu.12.fo.239.
Locator habet executionem paratam,pro rebus illatis,& indutis in domũ.in.c.10.in gl.Execuciõ,nu.46.fol.155.
Locans operas ſuas duobus,quis erit potior.in.ca.17.in gl.Meneſtrales.nu.18.fol.181.
Loca inferiora,debent regi,& gubernari, ſecũdùm ſtatuta loci ſuperioris.in.c.16.in gl.Tierra.nu.3.fol.126.
Locum tenens ab officio non debet remoueri, niſi ex iuſta cauſa expreſſa in iure.Et an ſi põt corrector inhibere ſuo loco tenenti,vt in aliqua cauſa non procedat,aduocando eam ſibi.in.ca.1.in glo.Fiel.nu.42.fol.36.
Locũ tenentes ſemper contradicant apud acta ſuis correctoribus,& proteſtẽtur,ꝙ iniuſtitiã non faciant,aliàs ipſi tenentur.in.c.1.in gl.Alas partes nu.32.fol.51.
Locũ tenens non debet eſſe ex prouincia quam regit:quia debet eſſe eiuſdẽ iuris, & conditionis illius,in cuius locũ ſubrogatur:& debet eſſe talis qui à principio potuiſſet eligi ad tale officiũ.in c.4.in gl.Tierra.nu.2.fol.107. Et ibi de doctore qui vult legere per ſubſtitutũ.Et de colonis,qui faciũt laborari,& cultiuari poſſeſsiones,& arbores per indoctos & ineruditos. Et de epo ſuccedente in executionẽ teſtamenti.& nu.8.
Locũ tenẽs debet eſſe laudabilis,& habere debet induſtriã,& peritiã,& alia de quibus hic.in.c.4.in gl.Que les diere.nu.7.fo.109.
Per locũ tenentẽ poteſt iuſtitia adminiſtrari,& põt poni locum tenentem ſine licentia principis.in c.4.in gl.Iuſticia.nu.1.fo.112.
Locum tenens poteſt pœnam ſanguinis imponere ibi.nu.2.

ibi.nu.2.
Locum tenens poteſt facere omnia,quæ eius corrector poteſt facere.ibi.nu.3.fol.eod.
Locum tenens,non poteſt aliũ locum tenentẽ ſibi ſubſtituere.ibi.nu.7.fol.112.
Locũ tenẽs correctoris,gaudet ĩmunitate,& priuilegijs quibus gaudet ipſe corrector.ibi.n.9.f.113.
Locum tenens vnius correctoris,poteſt continuare,& eſſe cum alio officiali,vel correctori ſucceſſore,ſi eius fides, & induſtria eſt approbata.ibi.nu.15.fol.eod.
Corrector faciẽs locũ tenẽtẽ,quotiẽs eũ abeſſe cõtingerit,& contingat caſus, ꝙ iudex vna die ſit abſens,& alia die præſens,valent geſta per eum.ibi.nu.16.fol.eod.
Gerens ſe pro loco tenẽti alicuius ſuperioris,videtur tacitè ei mãdare,vt gerat ſe pro ſuo loco tenenti.ibi.nu.17.fol.eod.
Locus legitimus,& tutus,& qui iudici videtur congruus.in.c.10.iudic.ſyndi.nu.1.fol.297.
Ludus permittitur in multis caſibus.in.c.29. in gl.Iuegos.nu.3.fo.230.
Quantitas quæ poteſt ludi.ibi.nu.4.
An qui luſit vno die pluribus vicibus duo argẽtea, puniatur.ibi.nu.5.
Ex ludo multa mala proueniunt.ibi.n.1.fo.eo.212.
Ex ludo proueniunt viginti peccata.ibi.nu.2.fol.eodem.
Ludens ſi perdidit totam pecuniam, quam extraxerat,& poſtea ſecundò extraxit aliam pecuniam,an incurrit pœnam iterum ludendo.ibi.n.6.fol.eod.
Si vnus ex colluſorib⁹ receſsit, & poſtea reuertat̃, debet puniri:quia dicitur nou⁹ ludus. ibi. nu.7.
Inter luſores nõ valet pactũ,ne poſsint à ludo recedere,donec alter eorũ totũ perdiderit.ibi.nu.9.
An de nõ ludendo valeat pactũ, & ſi luderet daret amico centũ nomine pœnæ.ibi.nu.10.foli. eod.
Ad ludendum in domo ſua, nemo habeat tabulariũ.in.c.29.in gl.Ni tableros.nu.1.fol.231.
Domus in qua luditur,& res quæ ſunt in ea an debeant publicari.ibi.nu.2.fo.eod.
Ludum retinens,arbitrio iudicis poteſt multari,& carcerari,& in compedibus poni. ibi.nu.3.
Stans ad ludum videndũ,vel dans alteri materiam ludum videndi,vel docẽs ludẽtẽ,ſeu mutuãs pecuniã ludẽti,punitur.ibi.nu.4.
Non ludere iurans,& dans alteri pecuniam, ad ludendum,tenetur de periurio.ibi.nu.5.
Ludenti illata iniuria eſt impunibilis, ſi occaſione ludi infertur.ibi.nu.6.
Qui ludum retinet in domo,an poteſt agi ad furtum.ibi.nu.7.
Contractus inter ludentes,vel cum ludentibus,nõ valet,nec venditio facta in ludo,nec vendens de euictione tenetur.ibi.nu.8.
In ludo, an quis teneatur ad mutuum factum.ibi.nu.9.fol.231.
Quod in ludo lucratur,an quis teneatur reſtituere & vſque ad quod tẽpus,& cui eſt facienda reſtitutio.ibi.nu.2.fo.eod.
Qui ludit cum perſonis prohibitis,furti tenetur.ibi.nu.3.
Quod quis amiſit in ludo,infra octo dies debet petere,aliàs quilibet de populo infra duos menſes vel iudex ex officio poteſt ea repetere.ibi.nu.5.
Vt licitatione maius tempus apponatur,vt pretiũ maius poſsit offerri.in.c.32.in gl.De pujar.nu.11.fol.237.

M

MAgiſtratus municipales ſunt infimi: & idẽ pedanei iudices.in Procem.in gl.Qualquier.nu.4.fo.13.
Magiſtratus maiores, & minores,qui dicantur.in.c.9.in gl.Los caſtigare.n.28.fo.145.
Mãdatum,debet obſeruari in ſpecifica forma.Amplia vt in.c.1.in gl.Mandado.nu.7.fol.27.
Vltra mandatum geſta,vel præter, non valent.ibi nu.3.fol.eod.
Contra mandatum,nõ valent geſta,etiam ſi partes conſentiant in tranſgreſsione formæ,vel mandati.ibi.nu.4.&.6.
Mandati forma eſt ſeruanda,& ab ea non licet recedere,etiã ſi conditio mandantis efficeretur melior.ibi.nu.8.fol.eod.
Iudex apponens manus ad annexa mandato, non dicitur exercere fines mandati.ibi.nu.9.&.27.fol.28.
Extende etiam ad cauſas ſimiles, & æquipollẽtes.
Idem dic in mandato procuratoris,arbitri,& teſtis vt ibi.
Mandatarius ad eligendum, poteſt poſtulare. ibi.nu.21.fol.28.
Mandatum habens de vendendo,poteſt rem venditam tradere.ibi.nu.25.fol.28.
An in mandato iuriſdictionis,veniant conſequẽtia ad petita.ibi.nu.27.fol.eod.
Mandatum principis,eſt conſtitutio de prouincia gubernanda.in.c.1.in glo.Mandamientos.nu.1.fol.52.
Mandatum regis,eſt adimplendũ,aliàs inobedientes puniũtur.ibi.nu.2.
Mandatum regis eſt lex generalis,quando eſt clauſum in corpore iuris,& ſpecialis in re ſuper qua emanatur,& poſt præſentationem debet reſtitui parti.ibi.nu.4.

Mandatum regis non adimplēs, qua pœna puniatur. ibi. nu. 6. foli. 52.

Mandatis regis, non ſolum correctores debent obedire, verūetiā informare ſubditos ad obediendum, aliàs, ſi contrarium faciunt tanq̃ falſi prædicatores ſunt puniendi. ibi. nu. 12. foli. eod.

Si mandatum principis, poteſtas ignorat, nō punitur, licet nō adimpleat. ibi. nu. 13. fol. eod.

Mandatum regis, quod eſt contra conſcientiam regis, non eſt adimplendum. ibi. numero. 14. foli. eodem.

Mandatum regis, quod eſt contra articulos fidei, non eſt adimplendum. ibi. nu. 15. fo. eod.

Mandatum regis, quod eſt contra rempublicā, vel contra ius, non eſt adimplendum, niſi ſecunda iuſſio emanauerit. ibi. nu. 16.

Mandatum regis, in quo non ſubeſt cauſa, non eſt obediendū. ibi. nu. 17.

Mandatum regis, in quo iubet, quòd quis admittatur ad officium in quo ſemel delinquit, non eſt adimplendum, niſi diceret ex certa ſcientia. ibi. numer. 18.

Mandato regis, ex ſubita ſæuitia emanato, non eſt parendum, ſed ſuperſedendum. ibi. nu. 19.

Caſus, in quibus mandatum regis, & executio differtur. ibi. nu. 20.

Mandatum regis eſt ſeruandum, dummodo alteri non inferat iniuſtitiam. ibi. nu. 21. fo. 53.

Qui mandatum regis non adimplet obediat illi, & ſupplicet de eo, & durante ſupplicatione, nō dicitur contempſiſſe mandatum. ibi. nu. 23. fol. eo.

Mandatum ſpeciale requiritur in certis caſibus. Et an in illis admittatur procurator cū cautione de rapto. in. c. 2. in gl. Eſpecial mandado. numero. 1. fol. 85.

De mandato iudicis faciens non tenetur ſed excuſatur. in. c. 35. in gl. El mandamiento quaſi in fine fo. 226. nu. 1.

Mandatum in iudicio, debet quis oſtendere, & ꝓducere, ſeu præſentare, & anteaq̃ producatur, reus nō tenetur, nec cogitur litē conteſtari. Et licet nō cōteſtetur nō eſt cōfeſſus. Et quid ſi notarius dicat, ꝙ inſtrumentū ꝓcuratoris eſt apud ſe. in. c. 15. in glo. Homezillo. nu. 23. fol. 167.

A mandato, ſeu inſtructione, quis non debet recedere, aliàs ſi aliquid agat vltra, etiā ſi bene gerat eſt puniendus. in. c. 54. in glo. Ha de hazer. nu. 1. fol. 281.

Mandatū recipiēs, poteſt repetere ſpenſas, quas fecit pro negotio ſibi iniuncto. ibi. nu. 3. foli. eod.

Maritus à creditoribus incarceratus faciēdo ceſſionem bonorū, an præferatur vxor creditoribus eius pro ſua dote. Et an vxori ſit maritus tradendus cum annullo ferreo. in. c. 18. in glo. Qual cōuenga. nu. 7. fol. 196.

Maritus cōſentiens vxorē publicè adulterari, punitur. in. c. 47. in gloſ. Manceba. nu. 3. fo. 264.

Maritus reginæ, dicitur rex, licet ipſe antea nō ſit rex. in Proœ. in gl. 1. nu. 1. fol. 3.

Maritus non habet priuilegia & dignitatem vxoris. ibi. nu. 7. fo. 4.

Mater quæ promiſit victoriam cauſæ, vel remiſſionē delictorū, pro pecunia, vel ſirico, aut lino, iudex tenetur pro ea. in. ca. 1. in gl. Mugeres. nu. 4. fol. 70.

Matrimonium ſpirituale, contrahitur inter eccleſiam, & prelatū. in Proœm. in gloſ. Regimiento. nu. 6. fol. 14.

Matrimonium temporale contrahitur inter principem, & rempublicam. ibi eod. nu. & fol.

Matrimoniū dicitur, & maritus, & vxor contractis dūtaxat ſponſalibus per verba de præſenti. in. c. 1. in gl. Mugeres. nu. 14. fol. 70.

Matrimonium, an poteſt iudex contrahere in illa ciuitate officio durante. in. c. 2. in gl. De mercaderias. nu. 37. fol. 88.

Matrimoniū ſolus cōſenſus facit, nec eſt neceſſaria traductio ad domū, nec copula carnalis. in. c. 47 in gl. O caſado. nu. 2. fo. 266.

Mulieres honoribꝰ maritorū nobilitātur. in Proœ in gl. 1. nu. 3. fol. 3.

Mulier nubendo curiali, efficitur curialis, & legitima. ibi. nu. 4. fol. eod.

Mulier ſortitur forum, & cōditionem viri, etiam ſi non ſit traducta ad domū, & etiā ſi litiget cū viro, & ſortitur etiā quoad ſtatuta de dote lucranda, & quoad ius ſepulchrorū. ibi. nu. 5. fo. eod.

Mulier habet dignitatem viri, & eius priuilegia, etiam ſi ſit vidua, & in viduitate permanſerit. ibi. nu. 6. & 18. & 19. & 31.

Mulier, an poteſt pro debito incarcerari. ibi. nu. 27 fol. 7.

Mulier generoſa cōtrahēs matrimoniū cū viro nō generoſo, durāte matrimonio, nō gaudet libertate: ſecus eo mortuo. ibi. nu. 17. fol. 5.

Mulier habet priuilegia viri, etiā poſt mortē mariti, quādo priuilegia competunt ratione dignitatis, vt quia comes, vel dux, vel ſimile, aut de iure naturæ: ſecus ſi competeret marito ratione officij. ibi. nu. 18. fol. eod.

Mulier quæ de ſe eſt nobilis, licet viuat poſt mortē viri turpiter, nō poteſt pro debito in carcerari. ibi. nu. 27. fol. 7.

Mulier ſuccedens in regno, poteſt vti iuriſdictione illius regni, vel comitatꝰ. in Proœm. in gl. Y reyna. nu. 8. fol. 12.

Mulier, non poteſt eſſe de conſilio, nec in legibus condendis debet interuenire. in Proœm. in glo. Ordenā-

Ordenanças. nu. 9. fol. 18.

Mulierum vſus non inducit conſuetudinem. ibi. nu. 10. fol. eod.

Mulier nupta, non dicitur cōcubina clerici, vel vxorati. in. c. 1. in gl. Mugeres. nu. 11. fo. 70.

*De muliere pandente marito quæ ab aliquo viro requiritur vt adulteriū comitat in. c. 52. in gl. In curra. nu. 2. fo. 258.

Et ibi quid de Caſtellano qui requiritur de proditione & de iudice quem pars vult corrumpere.*

Pœna legis ordinamenti diſponentis, contra illum qui vocauerit mulierem nuptam meretricem. Habet locum in illo qui mulierem deſponſatā meretricē vocauerit. ibi. nu. 18. fol. eod.

Mulier poteſt repetere dotē, ſi vir exulatur propter parcialitatē. in. c. 2. in gl. Parcialidad. n. 3. f. 78.

Mulier tranſiens ad ſecunda vota, perdit tutelam filiorū. Idem ſi eſt deſponſata per verba de præſenti, licet nōdū ſit cognita. in. c. 47. in gl. O caſado. nu. 5. fo. 266.

Maſculinum, an concepit fœmeninū. in Proœ. in gl. Reyna. nu. 6. fol. 9. Et in. c. 1. in gl. De ninguna perſona. nu. 9. fo. 72.

Medicorum iudicio ſtandum eſt, ſi ſunt experti. in. c. 1. in gl. El derecho a las partes. nu. 28. fol. 50.

Medicus approbatus, licet non ſit doctor, nec graduatus, poteſt intrare monaſterium monialium ſine pœna excōmunicationis. ibi. nu. 29. fo. eod.

Medicus ſalariatus đ publico, nō debet petere pretiū ab infirmis, nec recipere, etiam à ſponte dātibus. in. c. 1. in gl. Ni lleuaran. nu. 8. foli. 57.

Medici quando plures requiruntur, ſi in loco non poſſunt haberi, an ſufficiat vnus. in. c. 2. in gloſſ. Ninguno. nu. 9. fo. 80.

Medicus, an debeat habere ſalariū pro eundo, ſtando, & redeūdo. in. c. 43. in gl. Cōſiētā. n. 3. fo. 258.

Medici ſalariati, non debent recedere de ciuitate, abſq; licentia priorum. in. c. 54. in gloſ. Partiere. nu. 4. fol. 282.

Mercator dicitur propriè, qui plures negotiatiōes facit, non vnā tantùm. in. c. 2. in gl. De mercaderias. nu. 12. fo. 87.

Mercatores, & ianitores, quas expenſas à ciuitate ꝑcipere debēt. in. c. 30. in gl. Leyes. nu. 1. fol. 235.

Si ſtatuto caueatur, ꝙ filius familiàs mercator pōt contrahere, intelligitur cauſa mercantiæ, ſed in alia cauſa diuerſa non valet contractus. in. ca. 4. in gl. Sea obligado. nu. 7. fol. 115.

Minor, licet extrahat res vetitas contra deuentum non debet puniri. in. c. 52. in gl. En la tierra. n. 10. fol. 276.

Cum minori contrahentes obligantur, licet ipſe non obligetur. in. c. 2. in glo. Y gualmente. nu. 6. fol. 82.

Minor, & mulier, an repellantur à teſtimonio. in c. 4. iud. ſynd. in glo. Peſquiſa. nu. 7. fo. 291.

Mox, illico, ſtatim, quando dicantur. in. c. 20. iudi. ſynd. in gl. Luego. nu. 1. foli. 300.

Munus, eſt triplex. in. c. 1. in gl. Dadiuas. numer. 2. fol. 62.

Munera iudex non debet recipere. ibi. nu. 1. & 3. fol. eod. Et vide ſupra in verbo, Donacion.

Munus paruum, an poſſit iudex recipere ibi. num. 10. fol. eod.

Munus paruū, vel magnum attenditur, ſecundùm qualitatē, & cōditionem dātis. ibi. num. 12. fo. 63.

Munera excæcant lumina ſapientium, & mutant verba iuſtorum. ibi. nu. 11. foli. 63.

Munera magna, vel minima, quæ dicātur, arbitrio iudicis relinquitur. ibi. nu. 13. fol. 63.

Probatio contra iudicem recipientem munera. ibi. nu. 16. fol. eod.

Ab omni munere, debet iudex excutere manus. in c. 1. in gl. Promeſa. nu. 2. fol. 63.

Munera poteſt iudex recipere, officio finito. in. c. 1. in gl. Durante. nu. 1. fol. 73.

Munera capiendo iudex in aliquo foramine parietis poſita, punitur. in. c. 1. in glo. De cuya mano. nu. 9. fol. 73.

Munera ciuilia, pro modo fortunarum ſubſtinenda ſunt, & imponuntur quoq; poſſeſsiones alienigenarum. in. c. 34. in gl. Pobres. num. 3. fol. 241.

A muneribus, an pauperes excuſentur. ibi. nu. 4. fol. eod.

Mūdas ſi habuit manus officialis, multum fauet ei imperator. in. c. 1. in gl. Dadiuas. nu. 8. fol. 62.

Mutuò recipiens officialis pecuniā, an committat barateriā. in. c. 1. in gl. Dadiuas. nu. 14. fo. 63.

Habentes pecunias, poſſunt cogi eas mutuare reipublicæ, tēpore neceſsitatis. in. c. 34. in gloſſ. Sin nueſtra licencia. nu. 2. fol. 240.

Molendini dño poteſt ius cōpetere, vt nullus alius circa eū poſsit alterum ædificare. in. c. 2. in gl. Cōfederacion. nu. 16. fol. 78.

Ad machinādum veniētes vicini tēpore neceſsitatis, nō tenentur ſoluere gabellas. in. c. 2. in gl. De mercaderias. nu. 17. foli. 87.

Muri non fiant ſine licentia principis. in. ca. 22. in gl. Torres. nu. 2. fol. 209.

A murorum, ſeu à cuſtodia ciuitatis, quis nō excuſatur, tempore neceſsitatis. in. c. 2. in gl. De mercaderias. nu. 12. fol. 87.

Muros fortalitij, an ſit licitum reficere ſine licētia regis. in. c. 22. in gl. Torres. nu. 11. fol. 210.

Muris licet circundare perſonis priuatis, & cuſtodire loca propria. ibi. nu. 32. foli. 212.

Muri ciuitatum, mœnia publica dicuntur, quæ vndiq; vrbem cingunt. in. cap. 23. in gloſſa. Muros. num. 1.

ad quod vide in cap. 2. gloſſa [illegible] de mercaderiis n. 36 fol. 88

*** 5

minor non poteſt querelare contra iudicem in ſindicatu fol. 283. n. 2. in gloſa [illegible]

nu.1.fo.213.
Muros non debet quis violare.ibi.nu.3.
Muros non licet quis perforare,vel ſuper eis ædificare.Et quid in vniuerſitate.ibi.num.4.
Iuxta muros,& mœnia ciuitatis,non poſſunt fieri domus,nec iuxta palatium imperatoris.ibi.nu.5.fol.213.
Murorum refectio,hodie permittitur ſine licentia regis.in.c.23.in gl.Den orden.nu.1.fol.eod.
Murorum reparatio,cuius expenſis fieri debet.ibi nu.2.fol.eod.
A murorū reparatione,nemo excuſatur, nec à reparatione pontium,& aquæductus publicorū, nec rex,nec alius dominus ciuitatis excuſatur. ibi.nu.3.
Ad murorum inſtructionē, & reparationem pontiū,& viarum,riparum,& publicorum fluminū eccleſia tenetur.ibi.nu.4.
Ad hoc,vt murorum,& pontium,& ſimilium refectione clerici contribuēt, an debeat Roman' pōtifex addiri.ibi.nu.5.fo.214.
Ad murorum reparationem,viarum, pontium,& ſimilium,poteſt compellere epiſcopus clericos vt contribuant.ibi.nu.7.fo.215.
In murorum reparatione,& ſimiliū,clerici denegantes peccant.ibi.nu.8.
Si in murorum,pōtium,& ſimiliū reparatione, epiſcop' nollit iubere clericos,vt cōtribuant, an rex poteſt iubere.ibi.nu.11.fol.216.
Multæ impoſitæ per iudicē, poſſunt per eū deputari in ſalariū aduocatorum,vel in refectione alicuius rei ſpectantis ad rempublicā.in.c.3. in gl. Iuriſdiction.nu.34.fol.105.
Mēſuratio de vna ciuitate ad aliā,quomodo debet fieri.in.c.4.in gl.Tierra.nu.11.fo.108.
Menſuratio de molendino ad molendinum, quomodo fit.ibi.nu.12.fol.eod.
Si menſurari quis non patitur fundum ad mandatū iudicis,vt cōtumax punitur.in.c.6.in glo.Se informe.nu.6.fol.224.
Mēſor terrarū,& domorū,vel alterius rei, poſt mēſurationē,& declarationē,non pote[..] mutare,aliàs in pœnā falſi incidit.in.c.8.in glo. Dineros. nu.12.fo.142.
Minui nō poteſt quantitas deputata ad emptionē frumenti,nec in alios vſus conuerti.in.ca.17.in glo.A razonables precios.nu.39.fol.182.
Mœnia præbent ſecuritatem habitantibus in ciuitatibus,& locis vbi non ſunt debent de nouo ædificari,& veteres reparari.in.c.23.in gl. Muros. nu.2.fol.213.
Minæ ſolę non ſufficiunt ſemper ad petitionē cautionis.in.c.6.in gl.Pobres.nu.16.fo.135.
Meretrices,& ſimiles poſſunt à ciuitate expelli,Supra in verbo Lennones.
Miſsio in poſſeſsionem nō poteſt probari,niſi per ſcripturā.in.c.35.in gl.Mandado.num.3.fo.245.
Mores boni pluſquàm diuitiæ operantur.in.ca.4.in gl.Que les diere.nu.6.fol.109.
Mōtes,flumina,valles,quæ diſtinguūt territoria, ſunt fines æterni.in.ca.6.in gl.Occupados.nu.2.fol.132.
Mortuo correctore durante officio, an ſuum locū tenēs remaneat in officio.in.c.4.in glo.Iuſticia.nu.13.fol.113.
Mortis pœna,in quibus caſibus ponitur.in.c.15.in gl.Muerte.nu.1.fol.169.
Minutio facta in aliquo loco, quæ periculoſa pōt eſſe alicui ciuitati,permitti non debet.in.c.22.in gl.Torres.nu.10.fol.210.
In monaſterij refectione,totaliter deſtructi,requiritur epiſcopi licentia.in.ca.22.in gl.Torres.nu.15.fol.211.

N

NAuis ſæpe refecta dicitur eadē, etiā ſi de prima materia nil ſtet.in.c.22.in gl.Torres.nu.28.fol.211.
Neceſsitatis tēpore,non excuſatur qs à murorum,ſeu ciuitatis cuſtodia.in.c.2.in gloſ. De mercaderias.nu.12.fol.87.
Neceſsitatis tempore, putà guerræ,vel belli,poteſt princeps imponere ſubditis ſubſidium charitatiuum.ibi.nu.14.fo.eod.
Neceſsitatis tempore,omnia ſunt communia.in.c.17.in gl.A razonables precios.nu.14.fol.182.
Negligentia,an debeat probari.in.c.1.in gl. Fiel.n.29.fol.34.
Negligētia iudicis,qualiter probetur.ibi.nume.37.fol.36.
An propter negligentiam,poteſt iudex remoueri. ibi.nu.41.fol.36.
Illud quod propter negligentiam iudex ſoluit, recuperet à parte.ibi.nu.47.fol.38.
Negligens iudex,inferendo ſententiā ad finem,vt partes ſe concordent,in foro cōſcientiæ parti tenetur.in.c.2.in glo.Iuſticia.nu.15.fo.84.
Negligentia in iudice,& prælato reprobatur. in.c.6.in gl.Diligencia.nu.1.fo.124.
Negligens ſi eſt iudex ſecularis, iudex eccleſiaſticus poteſt cognoſcere inter laicos,& in alijs caſibus.in.c.20.in gl.Vſurpan.nu.11.fo.206.
De negligentia,non debet officialis ſyndicari,ſi eſt leuis:ſecus ſi ſit diſſoluta,& proxima dolo.in.c.1.iudic.ſyndic.in gloſſa.Mandamos.numero.9.fol.284.
Negotiari, an poſsint regentes in prouincias, & eorum aſtantes pro ſe,vel per alium.in.cap.2.in gl.De mercaderias.nu.1.fo.86.
Negotiationes plures requiruntur,vt iudex in pœnam incidat.ibi.nu.2.
Negotiari non dicitur clericus per vēditionē vnius rei.ibi.nu.5.
Negotiari poteſt officialis nomine reipublicæ, & ad eius vtilitatem,vel ſuper re ipſius reipublicę ibi.nu.34.fo.88.
Qui negotia aliena geſſerunt poſſunt petere calculationē,& reuiſionem rationis, vt abſoluantur ab adminiſtratione,ne ſemper ſtent in ſuſpēſo. in.c.30.in gl.Y acaben de tomar.nu.4.fo.233.
Nobilis nō eſt,nec fidalgus,qui naſcitur ex matre nobili,& ex patre plebeio.in Prooe.in glo.1.nu.8.fol.43.
Non valet ſtatutum,nec conſuetudo,ꝙ quis cēſeatur nobilis, vel ignobilis ex progenie materna ibi nu.9.foli.eod.
Quid ex reſcripto principis.ibi.
Nobilis,id eſt,fidalgus,non cogitur ſe deſdicere,ita nec vxor eius.ibi nu.20.fol.5.
Nobiles,& honeſtiores ciues decapitantur, plebei ſuſpenduntur.in.ca.1.in gl.Derechamente.nu.28.fol.44.
Nobilis dicitur qui eſt prudēs,& virtute imbutus. in.c.4.in gl.Le cumple.nu.5.fol.111.
Nominans aliquem ad officiū,& ad munus publicum ſuo periculo nominat.in.c.4.in glo.Sea obligado.nu.16.fol.115.
Nominans indebitè aliquē ſciens eum habere excuſationem,tenetur ei ad omnes ſumptus litis. in.c.17.in gl.Elijan.nu.10.fo.179.
Notarius ancianorum, ſi eſt ſalariatus de publico, nō pōt aliquid accipere,etiam ab ſponte dante. in.c.1.in gl.Ni lleuaran.nu.5.fo.57.
Notariorum actorum corrumpēs,punitur,& cauſam perdit.in.c.1.in gl.Donacion.nu.27.fol.68.
Notarius publicus,poteſt compelli ad exceptādū rogationes.in.ca.17.in gl.A razonables precios. nu.21.fo.183.
Notarius ſuccedens alteri notario in officio, an poteſt exemplare inſtrumēta facta à mortuo, ſine ſolennitatibus iuris.in.c.19.in glo. Traſladen.n.4.fol.204.
Notario non debet porrigi accuſatio ſine præſentia iudicis.in.c.35.in gl. Quexas.nu.1.fol.243.
Poſtquam notarium iudex eligit,non poteſt eum mutare vſq; in finem cauſæ.in.ca.35.in gl.Remita.nu.1.fol.244.
Si notarius qui incipit ſcribere acta,ſe abſentat,ali' ex mandato iudicis, poteſt redigere ſcripturas in publicam formam.ibi nu.2.fol.eod.
Notarium iudex ordinarius nō poteſt mutare,etiā de conſenſu,partium.ibi nu.3.fol.eod.
Si notarius eſt ſuſpectus,non remouetur,licet recuſetur,ſed alius ſibi adiungitur.ibi nu.4.fo.244.
Notarij ſuſpitio poteſt probari per iuramentū partis,ſicut probatur ſuſpitio iudicis.ibi num.5.fol. eodem.
Notarij manus ſunt ligatæ,recuſatione facta,& qd quid ab eo geſtum eſt,non tenet.ibi.nu.6.foli. eodem.
Notarius banchi,non poteſt alicui dare copiam actorum,imò nec oſtendere ſine licentia iudicis. in.c.36.in gl.Ordenanças.nu.7.fol.246.
Notarius qui ſcribit in cauſa debet eſſe præſens in pronuntiatione ſententiæ, & ſcribere vſque in finem cauſæ.in.c.36.in gl.Y del eſcriuano.nu.2.fol.248.
Notarius nomē ſuum debet ponere in inſtrumēto aliàs vitiatur.ibi nu.5.fol.248.
Notarius tenetur tenere libros,in loco vbi exercet artem notariæ, & ſi ad alium locum remotum transfert eſt in dolo,niſi ex iuſta cauſa faciat.in c.36.in gl.Sean guardados.nu.3.fol.249.
Penes notarium,debent eſſe acta iudicij,& ſcripturæ,etiam ſi iudex dicat,ꝙ vult acta penes ſe remanere.ibi nu.3.fol.eod.
Notarij epiſcoporum, vel comitū, & alij notarij, an finito officio,cogantur dimittere acta in camara officij,vel debeant dari ſucceſſoribus in officio.ibi nu.4.fo.eod.
Notarij officio,an iudex fungi poteſt,in cauſis breuibus.in.c.36.in gl.En eſcripto.nu.3.fol.250.
Notarius ab eccleſia pro ſcripturis mercedem non debet recipere.in.c.39.in gloſſa.Lleuen.num.6. fol.255.
Nullitas ſententiæ,an præſcribatur.in.c.1.in gl. El derecho a las partes.nu.16.fol.48.
Nullitatis exceptio,quæ non debet admitti, ſi admittatur,valet.ibi nu.17.
Statutum tollens facultatem opponendi nullitatis exceptionē cōtra ſententiam, non intelligitur excluſa exceptio nullitatis,ſurgēs ex defectu citationis.in.c.3.iudi.ſynd.in glo. El deſcargo.nu.2.fol.289.
Nuntio publico,creditur circa officium.in.c. 4.in gl.Sea obligado.nu.8.fo.115.
Nuntij venientes ad ſcholares,non poſſunt detineri,nec capi,nec ibi conueniri.in.c.20.in gl. Leydas.nu.2.fol.205.
Nuntij,non debēt recipere pretium ab his ad quos mittuntur ad lætitiam nuntiandum, aliàs recipientes,& dantes puniuntur.in.c.30.in gl. Alegrias.nu.1.fol.235.
Nuntij,non debent eſſe pauperes.ibi nu.2.fo.eod.
Nuntiatori bene poteſt dari modicum pretium, propter

propter lætitiam principis nuntiandam. Et quãdo dicatur modicũ pretium.ibi.nu.9.fol.235.

Nuntianti datur pretium, quando princeps mittit populo,vel perſonæ aliquam conſtitutionem, vel literam alicuius exemptionis.ibi nu.5.folio. eodem.

An ſit licitum dare nuntijs aliquid, quando mittũtur literæ, & viſiones officiorum.ibi.nu.6.foli. eodem.

Nuntij qui mittũtur per aliquos magnates, an poſſunt aliquid recipere ibi nu.7.fol.eod.

Si nuntiatores ſunt plures,an omnes ſint gratificãdi.ibi.nu.8.fo.235.

Nuntius à ciuitate eſt mittendus,vel à maiori parte illorum de conſilio,& poteſtas ſolus mittere non poteſt.in.c.54.in gl.Menſajero.nu.1.fo.281

Nuntij qui ad principem mittuntur,an debeant recedere abſq; eius licentia.in.c.54.in glo.Deſpachado.nu.1.fol.282.

Si nũtius,vel procurator ſtat pl' in negotijs quàm expedit,non debet ei ſolui illud plus,imò ſi recipit,tenetur reſtituere.in.d.c.54.in gl.Salario.n. 1.fol.282.

Si nuntius, ſeu ambaſiator infirmetur, debetur ei ſalarium.Et quid ſi derrobatur in via,an mittẽs, teneatur ad emendationẽ damni.ibi.n.2.fo.282.

Si nuntius,ſeu procurator, vadit per viam trãſuerſam,& magis longam,vt maius ſalarium habeat non poteſt conſequi illud. Et quid,ſi vna die expediuit quod erat expediendum duobus,an ſalarium duplicetur.ibi nu.3.fol.283.

O

OBediendum eſt prelato minus iuſto, qui eſt in pacifica poſſeſsione, dũmodo concurrat authoritas ſuperioris.in.c.1.in glo.Nueſtros.nu.21. fol.25.

Innobedientia eſt crimen grauiſsimum.in.cap.1.in gl.Mandamientos.nu.3.fol.52.

Obedietiam ſubditus ſubſtrahens domino, poteſt puniri.in.c.6.in glo. Como vſan. nu. 4.fol.133.

Oblatione magni pretij, receditur à licitatione, & primus licitator eſt excuſatus à ſecundo plus offerente.in.c.32.in gl.De pujar.nu.7.fol.237.

Et ibi offerenti plus res datur.nu.1.fol.eod.

Obligatione generali,non veniũt ea quæ ſpecialiter non fuiſſet quis obligaturus,vt putà, pãnos, & lectos,& alia ſuppellectilia,ſine quibus viuere non poteſt.in.c.1.in glo.Ni lleuaran.num.11. fol.59.

Occidi ego aliquem,an ſocij qui mecum erant puniantur.in.c.1.in gloſſa.Ni conſentiran.num.23. fol.60.

Occiſores omnes,an debeant ſoluere vnum homicidium,an quilibet teneatur eum ſoluere.in.ca. 15.in gl.Homezillo.nu.34.fol.168.

Sicut occidere poſſum impugnè illum qui fecit inſultum contra cõſanguineum cum armis,ita potero occidere inſultantem amicum meum cum armis.in.c.44.in gl.Amiſtad.nu.9.fol.261.

Occidens aliquem ad ſui defenſionem propter iuſtam cauſam timoris,an punitur.in. capitul.52. in gloſſa.En la tierra.num.17.fol.276.

Occultans acta iudicij,vt veritas occultetur, punitur.in.capitulo.1.in glo.Donacion.numero.34. fol.68.

An occultans debitorem alicuius , & non paciens eum capi,an teneatur ad debitum.in.c.3.in glo. Iuriſdiction.nu.15.fo.103.

Occultans, vel faciens fugere officialem tempore ſyndicatus , an pro eo teneatur. ibi numero.20. fol.104.

Offendens aliquẽ,ſi timet,poteſt implorare officium iudicis ad cautionem de non offendendo præſtandam,ſi fuit offendens iudicialiter punitus.in.c.6.in gl.Pobres.nu.15.foli.135.

Offendens iudicem officio finito,punitur,ac ſi offendiſſet ipſum tempore officij.in.c.1.iudic.ſyndic.in gl.Mandamos.nu.4.fol.284. Et in.c.1.in gl.Durante.nu.8.fol.73.

Officiali principis,non creditur ſine literis.in.ca.1. in gl.Cartas.nu.3.fol.25.

Officia plura,an quis poteſt habere.in.c.1.in gl.Officio.nu.1.fol.29.

Officia compatibilia,an poteſt quis habere.ibi.n. 4.fol.29.

Diſpenſatus,vt quis habeat duo officia ex neceſsitate,intelligitur pro tribus annis.ibi num.5.fol. eodem.

Officia compatibilia,quæ dicantur.ibi numero.7. fol.30.

Officia plura habentis,quæ ſit pœna.ibi nu.8.

Quando ad duo officia incompatibilia quis eligitur,duo ſalaria debet habere.ibi num.9.

Qui duo officia habet,debet habere familiam pro vtroq;.ibi nu.12.fol.30.

Et pro vtraque debet ſtare ad duos ſyndicatus. ibi.

Si ad duo officia quis eligitur in eadem ciuitate,an retineat primum,vel ſecundum.ibi numero.13. folio.30.

Ex duobus officijs,poteſt rex facere vnum,& alterum ſupprimere.ibi nu.15.fol.eod.

Officium an quis debeat habere pro vno anno : & an puniatur,qui vltra annum habet officiũ. ibi nu.16.fol.eod.

An ſi fiat electio officij vno contextu , per trienium vitietur.ibi.

Officialis qui timet in ſyndicatu cõdemnari ex aliqua barateria,an poteſt offerre ſolutionem ante condemnationem,vt eam euitet.in.c.1. in gl. Donacion.nu.45.fol.69.

Officij reliquiæ,& dignitatis,durant finito officio in.c.1.in gl.Durante.nu.6.fo.73.

Officiũ iudicis ſecularis pro executione, an poteſt implorare iudex eccleſiaſticus.in.c.2.in gl.Iuntaran.nu.10.fol. 75.

Officialis quilibet ex cauſa poteſt prohibere , ne quis accedat ad fundum.in.c.2.in glo. Parcialidad.nu.17.foli.79.

In officijs concedendis , quæ ſint conſideranda. in ca.4.in gl.Que les dieten.nu.2.fol.108.

In officialis electione,attendi debet prudentia , & merita vitæ.in.d.c.4.in glo. Lo cumple. num.1. folio.111.

In officialis electione, conſideranda eſt nobilitas, prudentia,fidelitas,& bona cõſcientia, cũ mentis integritate,ac rerũ experientia, & etiã ſolertia,& morum probitas,& artis peritia.ibi nu.4. fo.eod.

Ad officium quod ſemel adminiſtrauit,an quis redire poſsit.in.c.4.in gl.Iuſticia.nu.14.fol.113.

Oficialis,vel locum tenens vnius correctoris, põt continuare,& eſſe cum alio officiali, vel correctore ſucceſſore,ſi fides eius,& induſtria eſt approbata.ibi nu.15.fol.eod.

Si oficiales poteſtatis inter ſe inuicem ſe percutiãt vel cũ alijs,poteſtas non tenetur.in.c.4.in gloſ. Sea obligado.nu.9.fol.115.

Oficiales,& ſtipendiarij,pro contractibus, & delictis antea factis,conueniri non poſſunt durante oficio.in.c.4.in glo.Sea obligado.nu.3.fol.114.

Oficialis regis habens malum filium, qui eo præſente delictum fecit,an pater teneatur pro eo? ibi nu.35.fol.116.

Oficiales qui ſyndicari debent,ab officio ſuſpendi debent.in.c.5.in gloſſ. Suſpendidos.numero.3. fol.121.

Oficialis accuſatus de crimine cõmiſſo, circa officium accuſatione,vel inquiſitione pendẽte, ſuſpendi debet.Et quid ſi eſt electus in poteſtatẽ, & opponitur cõtra eum,an iſta oppoſitione durante exercebit officium.in.c.5.in gl. Suſpendidos.nu.4.fol.121.

Oficium vſq; ad annum datur.ibi.nu.5.fol. eod.

Licet tempus officij correctoris, ſeu poteſtatis ſit finitum,oficium deponere non debet, ſed ſucceſſorem debet ſpectare,& de cauſis cognoſcere & omnia agere vſq; in aduentum ſucceſſoris, & quoque debet habere ſalariũ.ibi nu.6.fol.122.

Si officij tempus iudex non adimpleuit, non tenetur recipere ſucceſſorem in officio.ibi nume.7. fol.eod.

Si eſt pronuntiatum, ꝙ quis acceptet officium in cauſa appellationis,eo nolente acceptare,debet alius loco eius ſubrogari , & illi ſubrogato dare bona renuentis poſsidenda , & vſufructuanda.Et quoque poteſt poni in carceribus, & banno,& indici multa.in.c.17.in gl.Elijan.nume.5. fol.188.

Si pro contumace iuſſo gerere officium,ſeu magiſtratum,compareat alius,& vult onus officij ſubire pro ipſo,non eſt admittendus.ibi nu.6.fol. eodem.

Si officio finito poteſtas confirmatur in eodem officio,dicitur nouus poteſtas.in.c.22.in gl. Torres.nu.20.fol.211.

Circa officiorum adminiſtrationem, quæ perſonę iurare debeant.in.c.33.in gl.Tales.nu.2.fol.240.

Officialis de nouo electus,pro acceptando officio poteſt cogi,& inuictus đ domo extrahi.in.c.54. in gl.Menſajero.nu.6.fol.281.

Officialis electus cum pacto,ꝙ non teneatur ſtare ad ſyndicatum,niſi de furtis,& baraterijs, & illicitis extorſionibus, ſyndicatur de omnibus iniuſtis ſententijs. Et contra obligatum ſtare ad ſyndicatum non currit præſcriptio.in.c.1.iudic. ſyndi.in gl.Mandamos.nu.10.fol.284.

Officialis,debet procurare,vt cauſa ſui ſyndicatus tempore debito expediatur, & vt fiãt talia banna cum comminatione.in.c.3.iudi.ſynd.in glo. Pregonar.nu.7.fol.286.

Officio finito poteſtas , & eius officiales poſſunt impugnè recedere.quod tempus etiam de partium cõſenſu non poteſt prorogari.in.c.3.iudi. ſyndica.nu.16.fol.287.

Opinio communis,an ſit ſequenda in iudicando. Vide regulam cum fallẽtijs.in.c.1.in gl.Fiel.nu. 15.fol.31.

Quando opiniones ſunt hinc inde probabiles,laudatur iudex,qui diuidit per medium materiam diuiſibilem.ibi.nu.17.fol.32.

Opinio communis eſt ſequenda , fallit in arbitro. ibi.nu.23.fol.33.

Quando opiniones ſunt contrariæ,vel occurrit dubium,iudex ſequatur conſilium Abbat. in.c.1. de conſtit.ibi.nu.24.fol.eod.

Opus debet fieri de die,& non de nocte.in. c.17.in gl.Meneſtrales.nu.11.fol.180.

Operas alicuius conducens,intelligitur ſumptu locantis , aut ſumptu conductoris.ibi numero.4. fol.179.

Operarium conducens,an teneatur ad inſtrumẽta ad operandum.ibi.nu.5.fol.180.

Operarius rumpens in opere aliquod inſtrumentũ ferreum conducentis, non tenetur. ibi. nume. 7. fo. eod.

Quid ſi frangit rem in qua operatur. ibi. nu. 8.

Operarius, an poteſt ſeruire, & operare per ſubſtitutum. ibi. nu. 10. fol. 180.

Operarios plu[illegible] mittens in vineã ſuam, & poſtea mittens vnum, cui promiſsit ſibi dare quantum vnus de alijs habet, an debeat dare quantũ ille qui minus dat. ibi. nu. 12. fol. eod.

In operibus publicis fiendis, officium iudicis eſt opportunum, vt diligenter fiant. in. c. 23. in gloſ. Diligencia. nu. 1. fol. 216.

In operibus publicis inſtruendis, & ædificãdis, præſes miſcere ſe debet. ibi. nu. 4. fol. eod.

Opera vetera ſunt reficienda, anteaq̃ inchoanda. in c. 33. in gl. Hazer. nu. 1. fol. 238.

Si ad opus nouum pecunia ſit ſpecialiter legata, ſi ciuitas eget illa pecunia, poterit ad vetera reficienda erogari. ibi nu. 2. fol. eod.

An ad operandum in publicis operibus, poteſt ciuitas compellere ſubditos. ibi nu. 3. fo. eod.

In operibus publicis pœnæ arbitrariæ cõſumi poſſunt, & in deffenſione iuriſdictionis. in. cap. 33. in gl. O de las penas. nu. 1. fol. 238.

Quod pro operibus publicis iudex expendit pro ciuitate, poteſt repetere, etiam finito officio. in c. 33. in glo. En otra manera. nu. 1. fol. 238.

Opera ciuitatis, debẽt fieri paruo pretio, & ad hoc officium iudicis pertinet, vt damnis ciuitatis occurrat. in. c. 33. in gl. A menos coſta. nu. 1. fol. 239.

Si in opere quis fuit deceptus: q̃a paruo pretio ſe cõduxit, an pretium iuſtum ſibi reſtituatur. ibi nu. 2. fol. eod.

Opus ſi fuit taxatum, & talis ſumma taxata nõ ſufficit, potero iubere, ne fiat opus, & ſi facit, tenetur reſtituere reſiduam, quod non erat impenſum, nec teneor ſoluere mercedẽ de eo quod poſtea factum eſt. ibi nu. 7. fol. eod.

Operis approbatio, & quantitas mercedis, an põt committi in arbitrium locatoris, vel conductoris ſui tertij. ibi nu. 8. fo. eod.

Si opus corruit, an artifex teneatur dẽ vitio operis. ibi nu. 9. fol. eod.

Si opus promiſsi facere infra certum tempus ſub pœna, & iſtud non fuit poſsibile: quia ſaltẽ ſex menſes vltra requirebantur, an illi ſex menſes d̃beant impleri. ibi nu. 10. fol. 239.

Opere profecto, an debeat ſolui artifici, vel antea. ibi nu. 11. fo. eod.

Qui opus conduxit faciendũ, poteſt alteri locare ſi eſt pars peritię, vel ſi non fuit electa induſtria perſonæ. ibi nu. 15. fol. eod.

Ad opus publicum faciendum, accipi ens pecuniã ſi in eo non expendit, cum triplo reſtituit eam. ibi nu. 17. fol. eod.

Ad opus faciendum, viri ſufficientes debent cõſtitui. in. c. 33. in gl. Tales. nu. 1. fol. 240.

Operibus publicis poteſt iudex multas deputare. in. c. 8. in gl. Dineros. nu. 4. fol. 142.

Ordinarius procedens vt delegatus, non tenetur in modo procedendi ſtatuta loci ſeruare. in. ca. 9. in gl. Commiſsion. nu. 5. fo. 146.

Quando ordinario iuriſdictionem habẽti committitur cauſa, vel vniuerſitas cauſarum, intelligitur ordinarium eum facere, & non delegatum, niſi eſſet commiſsio cum clauſula ſummariè, vel ſit appellatione remota commiſſa. ibi numero. 2. fol. eod.

Ordinarius dicitur delegatus, ſi in cõmiſsione eſt dictum, vel diminutum iuriſdictioni ordinariæ, vel ſi in commiſsione eſt dictum, authoritate noſtra cognoſcas, vel verba ſimilia, ſeu ſuperior vtatur verbo præceptiuo. ibi numero. 6. folio. eodem.

Ordinarius cenſetur, non delegatus, quando commiſsio ſit ſub nomine dignitatis. ibi num. 7. foli. eodem.

Ordinaria iuriſdictio, quando altercatur in procedendo, delegata cenſetur. ibi nu. 8.

An videatur ordinariè procedere, ſi quis comparet coram iudice, & dicit notario, Scribe ꝙ ego peto à Titio centum. in. c. 7. in gl. Han de lleuar. n. 4. fol. 137.

Ordinem ſeruare, vel non ſeruare, in arbitrio iudicis eſt, vbi eſt ſtatutum, ꝙ iudex prætermiſſo ordine procedat. in. ca. 36. in glo. Summarias. nu. 2. fol. 247.

P

PActa habita in dote, intelliguntur repetita in augmento dotis. in Proœ. in gl. Yſlas. nu. 6. fo. 12.

Pactum contra ius, eſt nullum. in. ca. 7. in gl. Partido. nu. 1. fo. 139.

Pactum nudum factum in iudicio, parit actionem & habet executionem paratam. in. c. 10. in gloſ. Execucion. nu. 20. fol. 152.

Pactum factum ante ſententiã, colluſio eſt. in. c. 11. in gl. Auenencia. nu. 1. fol. 163.

Pactum, an poſſunt correctores facere cum ſuis officialibus ſuper iura, & expenſas. in. c. 16. in gloſ. No arrendaran. nu. 1. fol. 170.

Pactum de pręterito iudicato ſoluendo, habet executionem paratam in. ca. 10. in gl. Execuciõ. nu. 44. fol. 155.

Pater, & filius pro vna perſona reputantur. in. cap. 1. in glo. 1. in gl. Ni hijos. nu. 1. fol. 71.

Pater, & filius vna caro cenſetur. ibi nu. 3.

An pater teneatur ad filij obligationem. ibi nu. 7.

Pater, an teneatur ex contractu, vel delicto filij. ibi numer. 9.

Et vide in. c. 1. in gloſſa. No lo ſupieron. numero. 13. fol. 61.

Papa, an debeat omnia facere cum conſilio cardinalium. in Proœ. in gl. Ordenanças. nu. 3. fol. 17.

Papa poteſt ſe intromittere inter laicos, & poteſtatem exercere in omnibus arduis negotijs gerentibus ſcandalum in chriſtianitate. in. c. 20. in glo. Vſurpan. nu. 6. fol. 206.

Papa dat literas clerico, contra laicũ, ſed non laico cõtra clericum. ibi nu. 8. fol. eod.

Partiales reformationes, ſi iudices terrarum ſequũtur, incidunt in pœnam, ſi ex parcialitate ſua ſequatur damnum, vel iniuria alicui. in. c. 2. in glo. Parcialidad. nu. 1. fol. 78.

Partiales damna inferentes, & iniurias tenentur ad refectionem damnorum. ibi nu. 2. fol. eod.

Partialitas terrarum, dicitur infortunium. ibi nu. 3.

Partialis non debet eſſe iudex in arbitrarijs. ibi. numero. 4.

Vt partialitatem iudex euitet, non debet habere nimiã familiaritatem cum ſubditis: quia ex conuerſatione æquali naſcitur contemptus dignitatis. ibi nu. 11. fol. 79.

Si partialitas eſt in ciuitate inter aliquos, poteſt iudex ad euitanda ſcandala, & rixas iubere, & vetare, ꝙ vnus non tranſeat ante portam alteriꝰ. ibi nu. 12. fol. eod.

Et cogitur mutare hoſpitium. ibi. nu. 14. fol. 79.

Partialitas, contrahitur cum forenſe. in. c. 2. in gloſ. Pueblo. nu. 1. fol. 79.

Patriæ debetur fidelitas. in. c. 1. in glo. Tierra. nu. 13. fol. 45.

Paupertas excuſat à pluribus, & cæcitas, & infirmitas. in. c. 34. in gl. Pobres. nu. 5. fol. 241.

Paupertatem, quis debet probare, an excuſans ſe paupertate, an nominans diuitias. ibi nume. 6. folio. 242.

Si pauper quis eſt appellatus, vel cæcus, an agat iniuriarum. ibi. nu. 7.

Pauperes non ſolum ſunt immunes à collectis, verũ etiam plures alij. ibi nu. 8.

Ad prandium, an poteſt ciuitas inuitare. in. c. 30. in gl. Ni comidas. nu. 1. fol. 235.

Pace facta cum rege Hiſpaniæ, vel Galliæ, & terris ſuis, videtur comprehendi terræ adhærentes, & terræ quæ adijciuntur. in Proœ. in glo. Yſlas. nu. 11. fol. 12.

Pacem an poteſt facere pars poſt ſententiam. in. c. 2. in gl. Parcialidad. nu. 22. fol. 79.

Ad pacem poteſt compellere iudex, quando inimicitia eſſet ſcandaloſa, & reſpublica inquietaretur. ibi nu. 23. fol. 80.

Ad pacem faciendam, an poteſtas poteſt cogere ciues, & prouinciales. in. c. 6. in glo. Pobres. nu. 25. fol. 135.

Pace facta de non offendendo, reſtringitur ad offẽſam, ratione inimicitiæ præteritæ, nõ autem ad nouam. ibi. nu. 27. fo. 136.

Pacem debet rex procurare reipublicæ, & ſubditis ſuis. in. c. 22. in gl. La paz. nu. 1. foli. 212.

Pacem non poteſt facere epiſcopus de maledictione Dei. in. cap. 25. in gl. La pragmatica. nume. 12. fol. 221.

Pax, & vnitas magis poteſt effici, ſi ciuitas regatur per vnũ, quàm per plures. in. c. 46. in gloſ. Regir. nu. 2. fol. 263.

Pecuniæ appellatione continetur, omne quod ſit, vel eſſe poteſt in patrimonio. in. c. 1. in gl. Donacion. nu. 4. fol. 66.

Pecunia data iudici, vt iudicet, an repetatur. ibi. numer. 7.

Pecuniam dans iudici, vt ſecundũ iuſtitiam ſententiam proferat, an cauſam perdat. nu. 10. fo. 67.

Officialis præſidis, qui accipit pecuniam, & policetur præſidem certam ſententiam laturum, punitur ſicut corruptor. in. ca. 1. in gl. Donacion. nu. 20. fol. 67.

Propter quæſtum pecuniæ, iudex non debet innoxios condemnare, & noxios ad præſtationem adiuuare. ibi nu. 22. fol. 67.

Si pecuniam iudex recipit gratis à fœneratore, an videatur corruptus. ibi. nu. 25. fol. eod.

Pecunię quæſtus, quis non debet aſſumere officiũ ſed ad cõmodum ſubiectorũ. in. c. 4. in glo. Queles diere. nu. 1. fol. 108.

Pecuniam publicam, vel priuatam Cæſaris, iudex non debet vſurpare, nec ad publicos vſſus conuertere. in. c. 45. in gl. Ni tomar. nu. 1. foli. 261.

Pecunias publicas, vel fiſci, iudices nõ poſſunt ſubtrahere, nec quoquo modo intercipere, nec in rebus ſuis conuertere, aliàs punitur. in. ca. 49. in gl. Camara. nu. 1. fol. 270.

De ſubtractis ex pecunia publica officiales ſyndicantur. in. c. 19. iudic. ſyndi. in glo. Cuenta. num. 2. fol. 278.

Pecuniam publicã, non poſſunt receptores in ſuos vſſus conuertere, vel mutuò accipere. in. c. 19. iudic. ſyndi. in gl. Cuenta. nu. 4. fol. 300.

Pedagium nouũ, an domini terrarum poſſunt imponere. in. ca. 24. in glo. Præſcripcion. numer. 8. fol. 219.

Pœna minuitur ex cauſa. in. c. 1. in gl. Derechamente. nu. 10. fol. 41. etiam pena legalis ut ibi fo. 85

In pœ-

In pœna pecuniaria plus puniuntur maiores, quã minores,nobiles,quàm ignobiles. ibi nume.26. fol.33.

Plus ponitur inferior, quàm ſuperior. ibi numero.27.

In pœnalibus,an habeat locum extenſio.in.ca.1.in gl.Ni por otro.nu.2.fol.72.

Pœnas ordinarias,an debeat imponere iudex,quã do procedit ex officio.in.c.2.in glo.Parcialidad. nu.5.fol.78.

Pœna legis, vel ſtatuti habentis plura capitula,an extendatur ad omnia capitula ſi eſt in fine appoſita.in.capitulo.2.in gloſſa. So pena.nume.1. folio.89.

Pœnam lex imponens,an fiſco applicetur.in.ca.2. in gl.Camara.nu.1.fol.90.

An quando pœna pecuniaria imponitur, dicatur iudicium criminale,vel ciuile.ibi numero.2.folio.90.

Pœna iudicis contractantis.in.c.2.in gl.Pierda.nu. 1.fol.89.

Pœna impoſita à lege,vel ſtatuto, dicente, ſi quis fecerit ſic,condemnetur in centum,cui applicetur.ibi in.d.capitulo.2.in gloſſ.Camara. num.3. folio.90.

Pœnæ debitæ ex vltima voluntate,cui ſunt in dubio applicandæ.ibi nu.4.fo.eod.

Pœnas,& ius confiſcandi,an habeant duces, marchiones,comites,& cæteri domini.ibi nu.5.foli. 91.Et in.c.12.in gl.Camara.nu.5.fol.164.

Pœnam,an poſſunt minuere,vel remittere comites,& barones,dummodo nõ ſit pœna infamiæ. ibi nu.6.&.7.fol.91.

Pœna.l.1.C.ne liceat potent.habet locum tàm in reo,quàm in actore.in.c.3.in glo.Procuradores. nu.16.fol.98.

Pœna.d.l.1.habet locum,ſiue palàm, ſiue occultè, vel procurauerit patrocinetur, ſiue per interpoſitam perſonam,ſeu per literas. ibi nu. 18. folio. eodem.

Quoque incidunt in pœnam illi qui faciunt ſcribi literas per dominos priores inferioribus iudicibus.ibi.

Fallentiæ ad.d.l.1.ibi nu.20.fo.eod.

Pœna appoſita in pace per me, & per adhærentes mihi,de non offendendo,non extenditur ad adhærentem extra caſum inimicitiæ.in.c.4. in gl. Sea obligado.nu.43.fo.117.

An tota pœna debet ſolui fiſco, & accuſator recipiat partem ſuam à fiſco quando in condemnationibus medietas pœnę debetur fiſco, & alia accuſatori,vel iudici.in.capit.11.in gloſ.Penas.nu. 1.fo.162.

Pœnæ anteaquàm exigantur,debẽt iudices ſuper eas proferre ſententias, niſi procederetur ſuper notorio.in.c.11.in gloſſ.Sentencias.nume.1.fol. eod.162.

Pœnæ incertis caſibus poſſunt exigi,licet nõdum per ſententiam fuerit iuſſum.ibi numero.2.fol. eodem.

Pœna,ſeu multa non cedit in vtilitatem iudicis.in c.12.in gl.Camara.nu.1.foli.164.

Pœna in dubio applicetur fiſco, vel parti. ibi nu.2. fol.eod.

Pœna,& multæ,an applicentur dominis temporalibus,qui habent loca,& villas ex donatione regis.ibi.nu.3.fol.eod.

An per pœnam ſtatutariam ſit ſublata pœna legis antiquæ.in.ca.17.in gloſſa.Las hara.numero.19. fol.177.

Per pœnas impoſitas à canone,non videntur ſublatæ pœnæ puniendi crimen à iudice ſeculari.in capitul.25.in gloſſa. La pragmatica.numero.19. fol.222.

Pœna redimitur magno pretio.in.c.25.in gl.Diſpẽſaren.nu.2.fol.222.

Pœnæ arbitrariæ conſumi poſſunt in operibus publicis,& in deffenſione iuriſdictionis.in. ca.33.in gl.O de las penas.nu.1.fol.238.

Omnis pœna,licet ſit ſcripta in iure,in principe eſt arbitraria.in.capitul.36.in gloſſa.Mandado.nu. 2.fol.249.

Sicut pœna minuitur ratione ſanguinis,ita minuitur ratione amicitiæ.in.c.44.in gl. Amiſtad.n. 8.fol.261.

Pœnas ſoluendas camerario,ad certas cauſas deſtinatas,iudex non poteſt ad alios vſſus etiam publicos deſtinare,niſi ex licentia ſuperioris. Et idem in alijs habentibus publicam adminiſtrationem.in.capitul.45.in gloſſa.Tomar.num.3. folio.261.

Pœnas applicandas cameræ regis,non poteſt donare rex,ſeu dare,donec prius per diffinitiuam ſententiam ſint terminatæ.in.c.45.in gl.Vuiere.n. 1.fol.262.

Pœnitentiam in foro conſcientiæ,non tollit pœnã legalem.in.c.25.in glo.La pragmatica. nume. 1. fol.220.

Pœnitentia eleemoſynis redimitur.in.c.25.in.glo. Diſpenſaren.nu.2.fol.222.

Percutiens familiarem poteſtatis non differentem ſignum,an puniatur.in.c.4.in gl. Sea obligado. nu.28.fol.116.

Periuros,& falſarios,qui iudices poſſunt pnniri.in c.48.in gl.Qualeſquier.nu.1.fol.268.

Periurus,an poteſt puniri ex eodẽ proceſſu. ibi.n. 2.fol.eod.

Periurus,& falſarius nõ poteſt cõdemnari. ibi.n.3.

Si per-

Si periurus eſt punitus iudicis officio,an poteſt te rum accuſari.ibi nu.4.

Si periurium dicit clericus coram ſeculari iudice, an poteſt per eũ puniri. Et quid ſi laicus deponit falſum coram epiſcopo,an epiſcopus puniat eum.Et quid ſi teſtis depoſuit falſum in alieno territorio ad requiſitionem iudicis requirentis. ibi nu.5.

Periurus,an infamet ante ſententiam.in.cap.48.in gl.Punicion.nu.7.fol.270.

Peritus notoriè,tranſit ſine examinatione, ſaltem modica pro forma.in.ca.4.in gl.Que les dieren. nu.4.foli.108.

Peritum non ſufficit eſſe, niſi experiẽtiam habeat ad quod eligitur.ibi nu.10.fol.109.

Perſonæ appellatione venit maſculus, & fœmina. in.c.1.in gl.De ninguna perſona.nu.1.fo.71.

Perſonæ appellatione,an veniat vniuerſitas eccleſiaſtica,& ſecularis.ibi nu.3.foli.71.

Perſona principalis,& non procurator,tenetur reſpondere poſitionibus,ſi aſſerit, ꝙ dominus litis eſt fidelis,& ita iudex debet facere ſi dominꝰ litis eſt in loco,ſi verò eſt abſens, debet mitti ad iudicem vbi principalis eſt,vt faciat reſpondere Et cuius expenſis fiat.in.c.3.in gl.Procuradores nu.22.fol.98.

Perſonarum diſtinctio in iudicijs, an ſit habenda. in.c.25.in gl.Diſpenſaren.nu.8.fol.223.

Pignus,an prohibetur iudex accipere,durante officio.in.c.2.in gl.De mercaderias.nu.39.fo.88.

Quæ pro pignore prohibẽtur accipi,etiam à volentibus dare non debent accipi.in.c.1.in gl.Ni lleuaran.nu.9.fo.57.

Plebem per ſe ruſtici non faciunt.in.c.3.iud.ſyndi. in gl.Pregonar.nu.6.fol.286.

Plus punitur inferior,quàm ſuperior.in. c.1.in gl. Derechamente.nu.27.foli.44.

Plurale punitur pro ſingulari.in.c.2.in gl. Ninguno.nu.6.fo.80.

Pluralis locutio, an vno numero ſit contenta. ibi numer.7.

Poſitionibus perſona principalis, & non procurator debet reſpondere.in.c.3.in gl.Procuradores. nu.22.fol.98.vbi vide.

Pontium paſſus,& itinerum, & paſſa iniqua debet rex facere reparari.in.c.23.in glo.Diligencia.nu. 2.fol.216.

De poſſeſſione cõtendentes,& properantes ad occupandum,ſi inter eos præſumitur ad arma venire poſſeſſio ſecreſtabitur.in.c.2.in gl.Parcialidad.nu.25.fol.80.

Si de poſſeſſione alicuius loci eſt contentio inter duos,& eſt timor ne veniant ad arma,poteſt iudex precipere vtique,ne ad illud locum vadant ibi.nu.13.fol.79.

In poſſeſsionem miſsio,nõ poteſt probari,niſi per ſcripturam in.c.35.in gloſſa.Mandado.numer.3. fol.245.

Quouſque quis poſſeſsionem recuperare nõ pôt, dicitur quis recuperare incontinenti.in.c.20.iudic.ſyndi.in gl.Luego.nu.3.fol.301.

Potentium ira,& inimicorum eſt timenda. in.c.6. in gl.Pobres.nu.4.fol.134.

Poteſtas conſtituendi magiſtratũ ad iuſtitiam exercẽdam,pertinet tantùm ad principem, vel ad alium à principe poteſtatem habentem. in.ca.1. in gl.1.nu.1.fol.22.

Et nõ pertinet ad populum.ibi.

Poteſtas magiſtratuum ad iuſtitiã exercendã trãſmittitur ad filios principis,ducum,& baronum ſi ex priuilegio habent à principe.ibi numer.4. fol.116.

Poteſtas debet oſtendere literas ſuæ commiſsionis,in concilio ciuitatis.in.c.1.in gl. Cartas.nu.1. folio.25.

Poteſtas tutoris in re pupilli, maior eſt quàm adminiſtratoris reipublicæ in republica.in.ca.1.in gl.Salario.nu.7.fol.55.

Poteſtas qui vidit rixantes,& non miſsit familiam an poteſt deponi.in.d.c.1.in gl. Ni conſentiran. nu.8.fol.59.

Poteſtas tenetur pro omnibus quos ſecum duxit. in.c.1.in glo.Mugeres.nu.2.fol.70.

Poteſtas non recipiens mandatũ,an puniatur.in.c. 3.in gl.Procuradores.nu.8.fol.97.

Poteſtas poteſt præcipere ſubdito, ne diſcedat de domo ſua.in.c.2.in gl.Parcialidad.nu.19.fo.79.

Poteſtas tenetur de commiſsis, & omiſsis per ſuos officiales,& familiares,ſi delinquunt in officio, vel ratione officij.in.c.4.in gl. Sea obligado.n. 2.fo.114.

Poteſtas tenetur de factis per ſuos familiares, & officiales de factis per ſuos familiares,& officiales, licet ſint extra officiũ,quãdo mãdauit, vel raptum habuit.ibi nu.10.fo.115.

Poteſtas tenetur pro vxore ſi delinquat prætextu officij,& ſi ciuiliter agatur.ibi numero.12.folio. eodem.

Poteſtas tenetur de delicto officialium quando ciuiliter agitur,ſecus ſi criminaliter.ibi nu.13.foli. eodem.

Poteſtas licet teneatur ex delictis familiæ ſuæ, nõ tamen tenetur ex contractibus ſuæ familiæ. ibi nu.17.fo.115.

Ratio quare poteſtas tenetur de omni delicto cõmiſſo in officio per ſuos officiales.ibi numer.21. fol.115.

Poteſtas qui non eligit ſibi officiales, an teneatur

**** pro eis.

pro eis.ibi nu.22.fo.116.

Poteſtas non tenetur de geſtis per ſubſtitutum, loco ipſius ad tempus impediti.ibi nu.25. fo.116.

Poteſtas inuocans auxilium aliquorum, ad capiendum malefactorem: quia vltra familiam aliquãdo habent aliquos ſeruitores, qui fauent ſibi in officio, & de nocte aſſociant ipſum, an ſi iſti offendantur in exercitio illius officij, dicatur offendi familia poteſtatis. Vel ſi in illo exercitio committat aliquid, an poteſtas teneatur pro eis in.d.c.4.in.d.glo.Sea obligado.numero.26.fol.eod.116.

Poteſtas, an teneatur in ſyndicatu ꝓ officiali mortuo.ibi nu.29.fol.eod.

Poteſtas, an in ſyndicatu teneatur pro officiali bannito.ibi nu.30.fol.eod.

Poteſtas, an teneatur pro familiari condemnando, ſi fuerit contumax.ibi nu.31.

Poteſtas, an teneatur de delicto famuli ſui anteaquàm eſſet familiaris.ibi nu.32.

Poteſtas vt teneatur de commiſsis per familiam, requiritur, ꝙ ipſi ſint in aliquo officio deputati, & non tenetur de commiſsis per eum extra officiũ ibi.nu.33.

Poteſtas, an poteſt punire ſuos officiales, & nõ expectare vt puniantur à ſuperiore, vel à ſyndicatoribus. Et ſi poteſt ſuos officiales remouere.ibi nu.39.fol.117.

Poteſtas, an teneatur de negligentia ſui officialis. ibi nu.41.

Poteſtas, non tenetur pro ſuo officiali, quando officialis eſt approbatus, & expertus in officio. Et quid ſi talis officialis fideiuſſorem dedit de reſidentia facienda, an teneatur poteſtas qui eum in officio nominauit.ibi nu.44.fol.118.

Poteſtas non tenetur de geſtis per officiales poſitos à ſuperiore.ibi nu.47.

Poteſtas quando exhibet officiales, non tenetur. ibi nu.48.

Poteſtas non tenetur pro officialibus, quando agitur criminaliter, nec tenetur ſi ſui officiales fide iuſsionem de reſidentia facienda dederunt, & đ iudicato ſoluendo.ibi nu.49.

Si poteſtas, ſeu corrector multos conuocauit, cauſa debellandi vnam domum, in qua erant malefactores, & illam concremauit, propter ꝙ illi conuocati paſsi ſint damnũ, an ipſe poteſtas teneatur illis ad damnum.ibi.nu.50.

Poteſtas, quod ſoluit pro officialibus ſuis poteſt ab eis repetere, vtendo retentione.ibi nume.51.fol.eodem.

Poteſtas, ſeu corrector, non reſiſtens magnatibus, vel potentioribus, ne opprimant populares, & perſonas miſerables in ſyndicatu tenetur. in.c.6.in gl.Pobres.nu.6.fo.134.

Poteſtas ſuprema eſt penes Papã, licet non habeat exercitiũ gladij temporalis.in.c.20.in glo.Vſurpan.nu.5.fol.206.

An poteſtas, vel officialis qui cognouit carnaliter mulierem captam puniatur.in.c.47.in gl.Manceba.nu.6.fo.264.

Pretium veſtimentorum per iudicem poteſt taxari mercatoribus.in.c.17.in gl.A razonables precios.nu.5.fol.182.

Pretium iuſtũ, quando dicatur.in.c.17.in gl. A razonables precios.nu.22.fol.283.

Per pretij magni oblationem receditur à licitatione, & primus licitator eſt excluſus à ſecũdo plꝰ offerente.in.c.32.in gl.De pujar.nu.7.fo.237.

Si pretium in primo termino banni nullus obtulit, poteſt res pluries banniri.ibi.numero.14.folio.237.

Præconium quod iudex ſyndicatus mittere debet per ciuitatem, & villas contra iudicem qui ſyndicatur.in.c.3.iudic.ſynd.in glo.Pregonar.nu.1.fol.286.

Præconium quod mittitur contra iudicem, debet poni in ſcriptis in valuis audientiæ, vt liget oẽs. ibi.nu.2.fol.eod.

Præconium quoque debet fieri in villis, & locis ciuitati adiacentibus.ibi.nu.3.fo.eod.

Præfationes prolixæ, confuſionem inducunt, & tędium generãt in animis auditorũ, & multitudo verboſa eſt oneroſa.in ca.36.in gloſſ.Abogados.nu.2.fol.247.

Prelatus quantuncũque bonus, & ſanctus in ſe, poteſt grauari, & deprimi ex ſubditorum exceſsionibus.in.c.1.in gl.No lo ſupieron.nu.12.fo.61.

Prelatus, propter negligentiam, poteſt remoueri.in.c.6.in gl. A ſu coſta.nu.7.fol.137.

Prelato minus iniuſto eſt obediendum. in. ca. 1. in gl.1.nu.20.fol.24.

Præſcriptio dat iuriſdictionem.in.c.1.in glo.Nueſtros.nu.8.fol.23.

Præſcriptio, & priuilegium æquiparantur. ibi.nu.9.fol.eod.

Præſcriptio, & ſententia æquiparantur. ibi nu.10.fol.eod.

Præſcribi non poteſt iuriſdictio ſuprema regis, vel papæ, nec vtilis iuriſdictio excluſiua. ibi. nu.11.folio.23.

In præſcriptibilia ſunt quatuor.in.c.6.in gl.Como vſan.nu.3.fol.133.

Præſcriptio, nec conſuetudo cauſatur in tributis, & functionibus publicis.in.c.12.in gl.Coſtumbre.nu.1.fol.164.

Præſcriptio non currit in certis caſibus. ibi num.2.fol.eod.

Præſcriptio quæ requiratur, vt ius impoſitionum & collectandi acquiratur.in.c.24.in glo.O preſcripcion.nu.1.folii.218.

An præſcriptio decem annorũ ſufficiat contra priuatũ qui ius collectandi acquiſiuit priuilegio, vel conſuetudine.in.c.24.in gl.O preſcripcion.nu.3.fol.219.

Quando præſcribitur cõtra aliquem qui habet ius collectandi, an requiratur eius ſcientia.ibi.n.4.

Quando præſcribitur contra tranſeuntes, requiritur tempus cuius memoria nõ exiſtit. ibi nu.5.

Præſcriptio æquiparatur priuilegio.ibi nu.6.

An quando præſcribitur contra principem, requiratur eius ſcientia.ibi.nu.7.

Ad præſcriptionem ſufficit tempus decem annorum, etiam ſi ſit contra legem.in.c.7.in gl.Partido.nu.3.fo.139.

Præſens dicitur qui habet filios in ciuitate.in. ca.1. in gl.Hijos.nu.4.fo.71.

Præſes prouinciæ, debet eſſe ſplendidus virtutum, morum, & nobilitate, & iuſtitiæ obſeruatione præfulgidus. Et officia non debet aſſumere quęſtu pecuniæ, ſed ad commodum ſubiectorum. in.c.4.in gl.Que les diere.nu.1.fol.108.

Præſes non debet pati, ꝙ potentes grauent, & opprimant minus potentes, nec mali homines opprimant bonos, & debet eſſe ſemper fauorabilis & protector pauperum, & erit ſibi maxima eleemoſyna.in.c.6.in gl.Pobres.nu.2.fol.133.

Præſes in prouincia ſupplet vicem Imperatoris.in c.6.in gl.Pobres.nu.5.fol.134.

Præſides ſunt excuſandi, cùm de potentibus non ſumunt iuſtitiæ rigore vindictam.in.c.6.in glo. Notifiquen.nu.3.fol.136.

Præpoſitis non creditur ſine literis.in.c.1. in gloſſ. Cartas.nu.2.fo.25.

Præſumptio eſt contra potentes, ꝙ inferunt impreſsionem debilibus, & eis afficere iniurijs, & violentiam eis inferri.in.ca.6.in gloſſa. Pobres. nu.3.fol.134.

Præuentioni locus eſt, quando crimina puniuntur per vtrunque ius.in.c.20.in glo. Vſurpan.nu.12.fol.206.

Princeps tenetur reddere rationem pro ſubditorum iuſtitia.in Proœ.in glo.Conſciencias.nu.1.fol.12.

Princeps eſt maritus reipublicæ.in Proœ.in gloſſ. Regimiento.nu.5.fol.14.

Princeps eſt caput reipublicæ.ibi nu.7.

Princeps eſt quaſi pater, & ſicut ſubditi obligãtur bene obedire, ita obligatur ipſe bene imperare. ibi.nu.8.

Princeps eſt vicarius Dei.ibi nu.9.

Principis palatium, an ſit lex.ibi nu.13.fol.18.

Principis ſententia, an ſit lex generalis.ibi nu.15.& 17.fol.eod.Et quid in contractibus.

Princeps, nõ põt concedere ſuam ſupremam iuriſdictionem.in.c.1.in gl.1.nu.3.fol.22.

Principis dicuntur omnia, quoad protectionẽ.ibi. nu.16.fol.24.

An in principe præſumať cauſa, & ſolus motꝰ principis pro iuſta cauſa habeatur.in.c.24.in glo.Titulo.nu.13.fol.218.

Priuilegijs Auguſti vtitur Auguſta, non ecõtra.in Proœ.in gl.1.nu.2.fol.3.

Priuilegium exceptionis conceſſum monaſterio. & eius capitulo trahitur ad futuras capellas vnitas monaſterio.in Proœ.in gl.Yſlas.nu.3.foli.11.

Priuilegiũ conceſſum de decimis non ſoluẽdis de prædijs, trahitur ad futura prædia.ibi nu.4.

Priuilegium, vel ſtatutũ, ꝙ quis non teneatur ſoluere collectas de rebus ſuis, an extẽdatur ad bona poſtea quæſita.fo.13.nu.9.

Priuilegiũ cõpetens vni litigatorum extẽditur ad alterũ.in.c.2.in gl.Ygualmente.nu.2.foli.82.

Priuilegium perſonale egreditur perſonã, & tráſit ad aduerſariũ.ibi nu.4.fol.eod.

Priuilegia conceſſa ciuitati, an extendantur ad caſtra, rura, ſeu ad villas.in.c.6.in gl. Tierra.nu.4.fol.126.

Priuilegium quid dicatur.in.c.19.in gl.Priuilegios nu.1.fol.202.

Priuilegium quis poteſt concedere.ibi nu.2.

Priuilegium conceſſum ciuitati, vel villæ, ſeu loco, an ſit reale, & duret in nouis ciuibus, & an intelligatur conceſſum cuilibet de patria. Et an extendatur ad continentia ædificia poſtea aucta.ibi nu.3.

Priuilegij appellatione, an veniat confirmatio priuilegij.ibi nu.4.

Priuilegij confirmatio, in archiuo debet cuſtodiri. ibi nu.5.

Qui priuilegia tenetur exhibere, vel iurare de exhibendo, non tenetur exhibere confirmationes niſi expreſſè inhibeatur.ibi.nu.6.

Priuilegium originale, productũ apud acta, debet regiſtrari, & reſtitui producenti.ibi nu.7.

Priuilegia ciuitatis, quæ ſunt in archiuo, an proſint hominibus ciuitati ſubiectis, & ad eos extendantur.ibi nu.8.

Priuilegia data per principem poteſt ipſe moderare: & reuocare.fol.223.nu.9.

Priuilegij innouatio debet fieri, parte citata de cuius præiuditio tractatur.in.c.19.in gl. Traſladẽ. nu.6.fol.204.

Priuilegium exigendi gabellas, ſeu collectas cõceſſum à principe, non põt reuocari.in.c.13. in glo. Alcaualas.nu.4.fol.164.

Priuationis pœna, nō debet imponi niſi in caſibus à iure expreſsis.in.c.9.in gl. Ley.nu.2.fol.137.

Caſus in quibus priuatur quis officio.ibi.nu.3. folio eodem.

Priuatio poteſt fieri ex eodē proceſſu.in.c.6.in gl. A ſu coſta.nu.9.fol.146.

Probationes cōtra officiales, debēt eſſe claræ, & euidentes, ſi à ſyndicatu non fugit. Et ideò ſacramētum in ſupplementū probationis defferri non poteſt.in.c.1.in gl. Dadiuas.nu.27.fol.64.

Qui probationes fuit cognitus ſubtrahere aduerſario, an perdat cauſam.ibi.numero.32.folio.68.

Probatio plena non requiritur vt quis in abſentia condemnetur, ſed ſufficit aliqualis informatio in.c.15.in gl. Homezillo.nu.9.fol.166.

Probationes innocentiæ abſentis iudex ex officio ſuo aſſumere debet.ibi.nu.25.fol.168.

Probatio ſufficiens requiritur in iudice condemnādo.in.c.5.iudicum ſyndicatus in gl. Entera probança.nu.1.fol.271.

Proceſſus & confeſsio facta coram iudice remittēte, an valeat.in.c.27.in glo. Entreguen.num.26. fol.228.

Proceſsibus requiritur, ꝙ annus & dies, & menſis ponatur, ſed nomen Imperatoris, vel Regis de neceſsitate non requiritur. Et debent eſſe bene ordinati, aliàs iudex punitur.in.c.36.in gl. Ordenados.nu.1.fo.246.

Proclama ꝙ nullus faciat aliquam credentiam, ſeu aliquid credat alicui de familia, cùm poteſtas nō intendit teneri pro eo prodeſt, vt pro eo non teneatur, etiam ſi ex forma ſtatuti teneatur.in.ca. 4.in gl. Sea obligado.nu.18.fol.115.

Procurator ad vendendum, poteſt vendere, & dominium transferre habita fides & precio. in.c.1. in gl. Mandado.nu.26.fol.28.

Procurator licet poſsit neceſſaria ad cauſam, nō tamen groſſa.ibi.nu.29.

Procuratio rerum, quanuis alicui concedatur, nō tamen eius remiſsio, nec alienatio.in.c.1.in gloſ. Salario.nu.6.fol.54.

Procuratoris nomē quod eſt in mandato, cācellās cōmittit falſum, & punitur.in.c.1.in glo. Donacion.nu.33.fol.68.

Procurator conſtitutus contra omnem perſonam mundi, an poteſt experiri contra rempublicam & collegia.in.c.1.in gl. De ninguna perſona.nu. 5.fo.71.

In procuratorem non poteſt conſtitui poteſtas, decurio, ſiue conſiliarius, aliàs punitur cōſtitutus, & conſiliarius recipiens exilio damnatur.in.c.3. in gl. Procuradores.nu.1.fol.97.

Procurationis officium, an ſit vile.ibi nu.2.

Procurationis officium ante aſſumptum dimittere debet poteſtas, dignitate ſuperueniente.ibi nu.6.fol.97.

An poteſt eſſe procurator, arbiter, & tutor infamis ibi nu.7.fol.eod.

Procuratores non poſſunt eſſe iudices, nec ſui officiales officio durante, tàm ad negotia, quàm ad lites.ibi nu.10.fol.eod.

Nec poteſt impetrare patrocinium familiaris. ibi nu.10.fol.eod.

Quid in procuratore habēte dictū patrocinium familiaris alicuius potentis.ibi.nu.12.fol.98.

Procuratorē nemo pōt dare potentiorē aduerſario ſuo, aliàs punitur.ibi nu.13.fol.98.

Procuratoris officium infamat ſententia ſecuta.ibi nu.25.fol.99.

An per procuratorē iudex qui eſt in ſyndicatu poteſt litigare.in.c.3.iudic.ſyndic.in gl. Pregonar. nu.18.fol.287.

Proijciens ſtercora, & morticina in via publica, & impediens ea.punitur, & hoc caſu dominus tenetur pro famulo.in.c.17.in glo. Eſten limpias. nu.1.fol.185.

Promiſsio de non vendendo, vel meliorando, valet.in capit.1.in gloſſa. Promeſſa.numero.7.folio.65.

Promiſsio, & ſolutio æquiparantur.ibi nu.8.fo.65.

Promiſsio ſola ſufficit in cauſa barateriæ, ſicut in crimine aſſaſsinatus.ibi nu.9.fol.eod.

Promiſsio iudici facta, vt proferat pro me ſententiam, non valet.ibi nu.13.fol.eod.

Promiſsio indignitatis ſyndici vniuerſitatis facta, vt nō denunciet maleficia quæ ſecundùm ſtatutum debet denunciare, non valet.ibi nu.16.foli. eodem.

Promiſsio in iudicio habet executionem paratam. in capitulo.10.in gloſſa. Execucion.numero.21. folio.152.

Portare res vetitas ſi quis repertus eſt contra decretum, & contra formam ſtatuti, an in pœnam incidat.in.c.52.in gl. En la tierra.nu.7.foli.275.

Proſoneta contractuum illicitorū, priuatur honore, & nobilitate.in.c.3.in gl. Procuradores.nu.4. fol.97.

Proteſtatio quæ debet fieri coram vicinis, ſufficit ſi fiat coram vno in.c.2.in gl. Ninguno. num.4. fol.80.

Proteſtatio, dicitur denunciatio publicè facta, cauſa iuris conſeruandi.in.c.20.in gl. Requirimientos.nu.1.fol.208.

Quatuor ſpecies proteſtationum.ibi nu.2.fol.eod.

In proteſtatione regulariter, ſcriptura non requiritur.ibi nu.3.fol.eod.

Publica vtilitas, quando vertitur, partes non poſſunt renunciari, etiam cum iuramento.in.c.1. in glo.

publica petitio, uel demanda . debet preferri, culpe, seu cargo, resultanti ex inquisitione secreta contra iudicem in sindicatu fol. 291 n. 11.

glo. Tierra.nu.7.fol.45.

Propter publicam vtilitatem diſcedimus à regulis iuris communis, & in fauorem eccleſiæ. ibi numero.8.

In publicis ædificandis quæ agit princeps in vrbe, poteſt præſes in prouincia.in.c.23.in gl. Diligencia.nu.3.fol.216.

In publicis operibus inſtruendis, & ædificādis præſes miſcere ſe debet.ibi nu.4.fol.eod.

Publicatio bonorum, intelligitur de bonis præſentibus, non de futuris.in Proœ.in gl. En los caſos nu.7.fol.20.

In publicatione bonorū, nō veniūt iura conditionalia.ibi nu.9.fol.eod.

Publicari, an debeat domus, in qua luditur.in.c.29. in gl. Tableros.nu.2.fol.231.

Punitus in foro eccleſiaſtico, an poſsit puniri in foro ſeculari.in.c.25.in gl. La pragmatica.num.22. fol.222.

Q

QVerellans de iudice iniuſtè patitur talem pœnam qualem iudex ſi verū eſſet.in.c.1.in gl. Donacion.nu.41. fol.68.

Querellare, & libellum porrigere, an poteſt coram tabellione.in.c.3.iudic.ſyndi.in gloſ. Eſcriuano. nu.1.fol.267.

Queſtores ad eleemoſynam petendam non admittuntur, niſi habeāt literas apoſtolicas, vel diœceſanas, nec permittuntur populo prædicare.in.c. 51.in gl. Sancto padre.nu.1.fol.272.

Queſtores ſancti Antonij, & ſancti Lazari, an admittantur ſine literis.ibi nu.5.fol.273.

An queſtores petentes eleemoſynas, ſine conſenſu papæ, vel diœceſani, puniantur.in.c.51.in gl. No conſentir.nu.1.fol.eod.273.

Quæſtio, & querimonia differunt.in.c.6.in glo. Se informe.nu.2.fol.124.

De illo qui promiſit quæſtionem non mouere.ibi numero.3.

R

RAtionum reuiſores communis, poſſunt pronuntiare officialem præteritum eſſe debitorem cōmunis eo abſente.in.c.30.in gl. Y acaban de tomar.nu.1.fol.232.

Rationum calculi, ſunt reuidendi ad petitionem vnius partis, & iudex tenetur dare arbitrum calculatorem, & talis rationis redditio ſyndicorum & aliorum adminiſtratorum publicorum fit in publico, & generali concilio.ibi numero.2. fol. eodem.

Ratio, an iterum ſit reddenda ſi apparet in computum erratum.ibi nu.3.

Rationis reuiſionem, & calculationem, poſſunt petere qui aliena negotia geſſerunt, vt abſoluantur ab adminiſtratione, ne ſuperſtent in ſuſpenſo.in capit.30.in gloſſa. Acaben de tomar.nu.4. fol.233.

Ad rationem reddendam, an quis remittatur ad locum adminiſtrationis.in.c.27.in glo. Entregan. nu.22.fol.227.

Rationis ſyndicorum, & aliorum adminiſtratorū publicorum redduntur in publico, & generali concilio.in.c.19.iudi.ſyndic.in glo. Corregidor. nu.1.fol.308.

In rationibus debēt officiales ſcribere quantum ſit erogatum.in.c.19.iud.ſynd.in glo. Cuenta y razon.nu.1.fol.308.

Ratificare non poteſt ſuperior geſta per illū qui aſſerebat ſe eſſe iudicem.in.c.1.in gloſ. Mandado. nu.2.fol.27.

[illegible] tos in inquisitione [illegible] non requiritur [illegible] plenario [illegible] fol. 290 [illegible] in pri[illegible]

Receptator quis dicatur.in.c.3.in glo. Iuriſdiction. nu.19.fol.95.

Receptantes, ſalitos, vel qui fregerunt, & propter hoc conueniri non poſſunt, an teneantur ad intereſſe.ibi nu.18.fol.28.

Receptās aliquem malefactorem in caſtro, vel fortalicio, tenetur ad emendam maleficij cōmiſsi, & ad pœnam de iure ſtatutam.in.c.27.in gl. Fortalezas.nu.1.fol.224.

Receptatores delinquentium, & violantis pacem, pœnam.ibi nu.2.fol.224.

Sicut qui receptauit affinem, non punitur, ita ſi receptauit amicū.in.c.44.in gl. Amiſtad. num.7. fol.260.

Receptores adminiſtratores, & officiales publici non poſſunt ſoluere, niſi de mandato iudicis, & rectorum.in.c.30.in gloſſ. Libramiento.num.1. fol.233.

Receptores, camerarij, & theſaurarij ſunt immunes à collectis.in.c.45.in glo. Poner.nu.2.fo.262.

Receptores debent exigere, non ſolum debita noua, verumetiam antiqua.ibi nu.3.fo.eod.

Si receptor, vel ſuſceptor, vel camerarius regis, ſeu baronis ſcripſit ſe recepiſſe aliquid ab eo qui tenebatur regi, vel baroni, vel ciuitati, an debitor ſit liberatus.ibi.nu.5.fol.eod.

Receptores non poſſunt pecuniā publicam in ſuos vſus cōuertere, vel mutuò accipere.in.c.19.iud. ſynd.in gl. Cuenta.nu.4.fol.272.

Recognitio vt fiat, debet quis perſonaliter citari.in capitulo.10.in gloſſa. Execucion.numero.34.folio.154.

Receptio teſtium, an poteſt per iudicem committi criminalibus, & in ciuilibus.in.c.37.in gl. Por ſi. fol.251.

Receptio iuramenti, poteſt committi.ibi num.18. fol.253.

Recuſationis cauſæ.in.c.44.in glo.Recuſado.nu.1. fol.261.

Rectores de ſuo tenentur ſoluere ciuitati, ſi fuerũt negligentes in non exigendo cautionem à debitoribus, vel aliquid aliud amittendo. in capitulo trigeſimo ſecundo.in gloſſ.De pujar.num.2. fol.237.

Rectores habentur ad inſtar tutorum, & curatorũ. ibi nume.3.foli.eod.

Rectoriam extra ciuitatem non poteſt acceptare decurio, ſeu rector ſine licentia.in.c.54.in gloſſ. Partiere.nu.3.fo.282.

In refectione monaſterij totaliter deſtructi, requiritur epiſcopi licentia.in.ca.22.in gl.Torres.nu. 15.fol.210.

Reficienti ædificium de toto deſtructum, poteſt nouum opus denunciari.ibi numero ſexto. folio.209.

Reficere tenetur qui habet viã publicam. in.ca.17. in gl.Eſten limpias.nu.5.fol.186.

Refici debet caſtrum authoritate principis, quando deſtructio fuit facta eius authoritate.ibi.nu. 17.fol.eod.

Reficere, an dicatur de nouo facere.ibi numer. 24. fol.210.

A referendo principi, iudices debent ſe abſtinere. in.c.6.in gl.Notifiquen.nu.5.foli.137.

Regalia nullus priuatus poteſt rationabiliter poſſidere.in.c.1.in gl.Nueſtros.nu.17.fol.24.

An qui habet regalia in terris regni, aut de manalia in terris baronum, & comitũ.põt cogi oſtendere titulum ſuæ poſſeſsionis adeò quòd niſi oſtendat, licitè poteſt cogi ad reſtitutionem eorũ. ibi nu.18.fol.eod.

Regalia, an põt rex cõcedere.in.c.2.in glo. En nueſtro perjuyzio.nu.2.fo.208.

Regina, an poſsit facere legem.in Proœ.in gl.Ordenanças.nu.7.fol.18.

Regina quando facit legem, debet facere conſilio ſuorum ſenatorum.ibi nu.8.

Regens ciuitatẽ, habetur loco principis.in.cap.1.in gl.Tierra.nu.4.fol.45.

Et in eo tria requiruntur.in.c.46.in glo.Regir.nu. 4.fol.263.

Regimen quãdo accreſcit alteri, an debeat regi ſecũdùm regulas regni, cui accreſcit.in Proœ.in glo. Yſlas.nu.13.fol.13.

Regnũ tenetur amare, cuſtodire, & honorare regẽ, vxorẽ, & filios.in.c.1.in gl.Seruicio.nu.2.fo.44

Reuelans crimen læſæ maieſtatis mereatur, vel ſi taceat puniatur.in.c.1.in gl. Ni conſentiran.nu. 6.fo.58.

Non reuelans crimen, an puniatur.in.c.52.in gloſ. Incurra.nu.1.fol.279.

Relatio quando fit ſuperiori.in.c.20.in glo. Saber. nu.1.fol.208.

Relationem ſolam ſententiarum, debet iudex ſyndicatus ad conſilium mittere, & nõ relationem querelarũ.in.c.21.iud.ſynd.in gl.Sentencias.nu. 1.fol.309.

Per relationem ſententiarũ, probatur quis ſtetiſſe in ſyndicatu, & probatur de officio bene, vel male geſto.ibi nu.2.fol.eod.

Relictũ factũ alicui poſt officium, non cenſetur factum propter officium.in.c.1.in gloſſ.Durante. nu.2.fo.73.

Remiſsio vt fiat, an ſit neceſſe, ꝙ iudex delicti eam petat.in.c.27.in gl.Requieran.nu.1.foli.224.

Remittere poſſumus ea quæ committuntur in nos ſed ea quæ in Deum, vel eccleſiam minimè.in c.25.in gl.La pragmatica.nu.14.fol.221.

Remittere nõ poſſunt officiales reipublicæ iniuriam factã reipublicæ, multò minus factã Deo. ibi.nu.15.fo.eod.

Remiſsio, an fiat de neceſsitate, vel de vrbanitate. in.c.27.in gl.Entreguen.nu.1.fol.225.

Non remittit maior ad minorem.ibi nu.2.

Remiſsio, habet locum in criminalibus.ibi numero.3.

An valeat cõſuetudo ꝙ remiſsio delinquentis nõ fiat.ibi nu.4.fol.226.

Remiſsio fit in grauibus criminibus: ſecus in leuibus.ibi nu.5.

Remiſsio, an habeat locũ in cauſa criminali ardua, ciuiliter mota.ibi nu.6.

Remiſsio vt fiat, an debeat fieri ante condemnationẽ.ibi nu.7.

Anteaquam remittat iudex delinquẽtẽ, põt cognoſcere, an ſit culpabilis, nec ne: quia nõ tenetur ſequi iniuſtos appetitus requirentis.ibi nu.8.

Vt remiſsio fiat litera requiſitoria cum informatione delicti mittitur.ibi nu.9.fol.226.

Vt remittatur delinquens ſi ſententia eſt perdita, ſufficit vt informatio ipſius iudici mittatur: vt delinquẽtẽ remittat quia ſẽtẽtia poteſt probari per teſtes.ibi.nu.10.fol.227.

Vt remiſsio fiat, decem requiruntur.ibi.nu.12.

Non remittitur raptor virginis.ibi.nu.13.

Remiſsioni non eſt locus in terris quæ ſunt ſub vno præſide.ibi.nu.14.

An remittatur vagabundus.ibi.nu.15.

An remiſsio habeat locum in contractibus.ibi numero.16.

Remiſsio in cõtractibus, habet locũ quando cõtrahentes in fraudẽ cõtractus fugiunt.ibi.nu.17.

Remiſsio in contractibus habet locum quando cõtrahens ſolutionẽ deſtinauit in certo loco, & ꝓmiſsit ibi perſonaliter repræſentare.ibi.nu.18.

Remiſsio in contractibus habet locum quando cõtrahens renuntiauit foro ſuo.ibi.nu.19.

Et requiritur renũciatio fori ſpecialis.ibi.num.20. fol.210.

Remittitur quis ad rationem redendam ad locum vbi habuit adminiſtrationem.ibi.nu.22.

Remiſsio habet locum in cauſa ſtatus.ibi.nu.23.

Remiſsio cuius expenſis fiat.ibi.nu.24.

An coram remittente iudice valeat proceſſus, & confeſsio facta.ibi.nu.26.fo.228.

Si remittere non vult iudex delinquentem, debet adiri rex, & rex cogit ad reſtitutionem.in.c.27. in gl.Notifiquẽ.nu.1.fol.228.

An remittere cogatur iudex domicilij per iudicẽ delicti.ibi.nu.2.fol.eod.

Remittere an poteſt ciuitas debitum ciuitatis.in.c. 30.in gl.Gracias.nu.1.fol.234.

Remiſsio vt fiat, an ſit neceſſe, ꝙ iudex delicti eã petat.in.c.27.in gl.Requieran.nu.1.fol.224.

Quando iudex petit remiſsionẽ, debet dicere in literis, imperamus, vel requirimus, & rogamꝰ.ibi. nu.2.fo.eod.

A reparatione viæ publicæ, nemo excuſatur. in.c. 17.in gl.Eſten limpias.nu.4.fol.185.

In reparatione viæ vicinus ſi non eſt ſoluendo, onus reparationis in cumbit alijs vicinis.ibi.nu.6. fol.186.

Ad reparationem viæ inquilinus, vel cõductor nõ tenetur, ſed dominus, & ſi conductor ſoluit repetit à domino, vel in mercedem computat.ibi. nu.7.fol.186.

A reparatione murorum, nemo excuſatur, nec à reparatione pontium, & aquæductuum publicorum.in.c.23.in gl.Den orden.nu.3.fol.212.

Nec rex, nec alius dominus ciuitatis.ibi.

Repertus in limine territorij, ſeu in confinibus ciuitatis, vt vix negare ſufficiat, an puniatur. in.c. 52.in gl.En la tierra.nu.23.fo.278.

Repertus in via non recta, nec cõſueta portare res vetitas, ita ꝙ eſt ſuſpectus quod extrahere velit, tenetur.ibi.nu.24.fol.eod.

Repertus in crimine, nõ poteſt appellare.in.cap.1. in gl.Derechamente.nu.15.fol.42.

Res iudicata dicitur quãdo appellari non põt.in.c. 11.in gl.Iuzgada.nu.1.fol.162.

Res iudicata dicatur, quando pars non appellat: qa cõſentire videtur.ibi.nu.4.fol.eod.

Practica de re iudicata excipiẽdi.ibi.nu.5.fol.163.

Res iudicata renũciari poteſt.ibi.nu.10.fol.163.

Reipublicæ ſtatus læditur per brigas, & diſſenſiones.in.c.6.in gl.Ley.nu.3.fo.128.

Reſpublica ſi læditur in iudicio, ſeu in contractu, ſubuenitur.in.c.32.in gl.De pujar.nu.11.fol.237.

Reſpublica vna vice reſtituta, iterum in illo caſu non reſtituitur.ibi.nu.13.

Reſcriptum falſum, an tribuat iuriſdictionem.in c.1.in gl.Nueſtros.nu.20.fol.24.

Reſcriptũ eſt ſuper omnia cuſtodiendum.in.ca.1. in gl.Cartas.nu.11.fol.26.

Reſcriptum non prodeſt ſine præſentatione, & anteaquàm præſentetur nõ aufertur iuriſdictio nec confertur.ibi.nu.12.fol.eod.

Reſcripti forma, an poteſt renuntiari.in.c.1.in glo. Mandado.nu.6.fol.27.

Reſcripta principis, ad ius cõmune ſunt redigẽda. in.c.11.in gl.Iuzgada.nu.2.fol.162.

Reſtitutionem in integrum, nõ poteſt peti doctor legum minor.25.annorũ, aduerſus ea quæ omiſſit allegare, vel probare in cauſa.in.c.33.in glo.A menos coſta.nu.4.fol.239.

Reſtitutio, non datur minori, nec pijs locis aduerſus inſtantiam. In forma ſecretæ ſyndicationis. in.49.interrogatione.in glo.Condemnar.nu.12. fol.227.

Reſiſtens ne capiatur ſi impugna occiditur impugnæ fit cum capiens iuſtitiæ executor ſit.in.c.35. gl.Mandado.nu.7.fol.225.

Retractio actus, an ſit pœna.in.c.44.in gl.No valgan.nu.1.fol.261.

Rex Hiſpaniæ nõ recognoſcit ſuperiorẽ.in Proœ. in gl.1.nu.13.fol.4.

Quia dignitas regalis eſt ſuprema.ibi.

Rex dicitur qui cõtraxit matrimonium cũ regina, licet ipſe nõ ſit rex.in Proœ.nu.14.fo.eod.

Rex, vel Papa, & eorũ iudices, debent ſalutari magis reuerenter per ſuos ſubditos. in Proœ.in gl. Salud.nu.2.fol.13.

Niſi corã rege nullus debet flectere genua, & Papa oſculatur in pede ibi nu.2.

Rex cõtra iuſtitiã nullis pareat.in Proœ.in gl.Cõſciẽcias.nu.2.fo.14.

Rex debet cognoſcere, amare, & timere Deũ per credulitatẽ, ſecundùm fidẽ catholicã.ibi num.3.

Rex, vnde dicitur.in Proœ.in gl. Regimiento.nu. 1.fol.14.

Regis officium, quod eſt ibi.

Rex eſt lex animata in regno.ibi nu.3.

Rex habet poteſtatem à maieſtate cœleſti.ibi.n.4

Rex in ſuo regno, dicitur Imperator.ibi.n.10.f.14.

Rex qui nõ bene regit, nomẽ amittit.ibi nu.11.

Regi datur curator, ſi non ſcit ſuũ regnũ defendere vel in eũ iuſtitiam facere, & perdita recuperare. ibi.nu.12.

Idem eſt in iudicibus,& comitibus, & iuriſdictione habentibus.ibi.
Rex debet omnia pōderoſa facere cum cōſilio procerū,& ſenatorum ſuorum.in Proœ.in gl. Acordado.nu.1.fol.15.
Rex debet audire conſilia,& verba prudentiū.ibi. numer.3.
Rex debet habere probos,et honeſtos conſiliarios,& expertos.ibi nu.13.
Rex condidit leges generales in ſuo regno, vel aliꝰ licentia,& mandato eius.in Proœ.in gl. Ordenāças.nu.1.fol.14.cū ſequentibus.fol.18.
Rex,an poteſt facere leges ſine conſilio procerum ſuorū.ibi nu.2.fol.17.
Rex, in facienda lege ſemper imuitatur conſuetudini.ibi nu.4.fol.17.
Rex qui nō recognoſcit ſuperiorē fundat intentionē in regno ſuo,quo ad iuriſdictionem, & quid in alijs dominijs.in.c.1.in gl.1.nu.2.&.13. foli.22.
Rex habet fundatā intentionē quo ad ciuitates, & loca infra regni limites cōſtituta,& quoad ſupremā dignitatem ius reddendi:ſecus eſt quoad res ſingulares regni in vico,vel caſtro exiſtentes.Idem dic in baronibus.in.c.1.in gl. Nueſtros.nu. 14.fol.24.
Rex dicitur quaſi Deus in terris.in.c.1.in gl.Seruicio.nu.3.fol.44.
Rex tenetur amare,& honorare populum, & regnum ſuum,& munus ei impartire.ibi nu.4.
Rex ſine cauſa,nō debet expellere vaſſallos de regno.ibi nu.5.
Et ibi ſi præſumitur cauſa in rege.
Rex non ſeruans contenta in legibus Partitarū,excedit.ibi nu.6.
Rex habens adminiſtrationem regni,curare debet pro bono cōmuni patriæ,& eam amare,bonam culturam deſyderare,populationē, & paſſus pōtium,itinerumq́; reparare.in.c.1.in gloſ. Tierra. nu.1.foli.45.
Rex ea quæ ſunt publica, non pōt diminuere. ibi nu.2.fol.eod.
Rex de conſuetudine antiqua,& approbata,ſe intromittit de violentijs illatis perſonis eccleſiaſticis.ibi nu.10.fol.52.
Rex pati non debet quēquam celſiorem gradū obtinere,niſi cui,& laborū aſsiduitas, & ſtipendiorum prolixitas ſuffragatur.in.c.4.in gl.Cumple nu.3.fol.111.
Rex committens tempore belli caſtrum cuidam militi ad cuſtodiendum,& ille miles commiſsit alteri militi,vel nobili,an teneatur,ſi hoſtes occupauerunt caſtrum.in.c.4.in gl.Sea obligado. nu.45.fol.118.
Regum propriē eſt iuſtitiam facere, & vi oppreſſos de manu calumniantium liberare. Et prius cauſas pauperum tractare pupillis,atq; viduis q̃ facilius opprimuntur à potentibus auxiliū prebere.in.c.6.in gl.Pobres.nu.1.fol.133.
Rex propter negligentiā,poteſt à regno priuari.in c.6.in gl. A ſu coſta.nu.6.fol.137.
Regis mandatum,an habeat executionem paratā. in.c.10.in gl.Execucion.nu.47.fol.155.
Regi debent loca inferiora, & gubernari ſecūdùm ſtatuta loci ſuperioris.in.c.6.in glo. Tierra.nu.3. fol.126.
Rixātes ſi ſunt duo,& aliquis fingit mediare inter eos,& cū ſua fictione prohibet alterum ſe defendere,incidit in pœnā.in.c.2.in gl. Iuntaren.nu. 5.fol.75.
Ad rixas euitandas,& ſcandala,poteſt iudex iubere,ꝙ vnus nō trāſeat ante portā alterius.in.ca.2. in gl.Parcialidad.nu.12.fol.79.
Rogationes principum,vel regū ſunt adimplendæ quia mandata intelliguntur in.c.1.in gl. Mandamientos.nu.7.fol.52.
Rogamina principum,iudices eccleſiaſtici debent obedire,aliàs puniuntur.ibi nu.8.fol.eod.
Rogare,& mandare,paria ſunt.in.c.21.in gl.Ruego nu.1.fol.209.
Rogatio maiorum,pro iuſſu habetur.ibi numer.2. fol.eod.
Rogamina maiorum,vel potētiū, vel blanditia,an inducat inſtrumentum.ibi nu.3.fol.eod.
Ruſtici ducentes vecturam ad ciuitatem, non poſſunt cogi,vt cū plauſtris ſuis ducant exinde ſtercus extra ciuitatem.in.c.27.in gl. Eſten limpias nu.1.fo.185.

S

Salarium poteſt iudex ſtatuere pro aliquo malefactore capiendo.in capitulo decimo ſeptimo.in glo.Las hara.nu.10.fol.175.
Salario excepto iudex iurat nil penitus recipere in adminiſtratione quàm poſt officiū depoſitu.in c.1.in gl.Salario.nu.1.fol.54.
Salariū correctori debet ſolui ex proprijs ciuitatū & villarū,& ſi ciuitates propriū nō habēt debet fieri collecta,ſeu cōtributio inter cōſuetos cōtribuere.ibi nu.2.fol.eod.
Salariū conſuetū,intelligitur ſicut habuit prædeceſſor.ibi nu.3.
Salarium correctori,nec alio non debet ſolui, niſi ſpecialiter à principe ſit conceſſum.ibi.num.4.
Salarium non poſſunt conſtituere officiales decurionibus electis per eos.fol.55.nu.5.
Salarium permittitur dare decurionibus incertis caſibus.ibi.nu.8.fol.55.
Salarium poteſt conſtitui de publico imminente iuſta cauſa pro neceſsitatibus publicis. ibi nu.10. fol.eod.
Salariū,an debeatur correctori qui ſe abſentat,vel in officio nō reſidet.ibi nu.12.fol.55.
Salariū debet rectores ciuitatis ſoluere ſuo correctori, ſi ei dederūt licentiam ſe abſentandi vltra 90.dierum.ibi nu.14.fo.56.
Salarium poteſtatis nō debet defalcari.ibi num.16. fol.eod.
Salariū,an debeatur hęredibus correctoris,ſi antea q̃ officiū adimpleat moriatur.ibi nu.17.fo. eod.
Quid in hæredibus aduocatorū.ibi.
Salariū,an debeatur iudici infirmo.ibi nu.19.fo.56
Salarium,an debeatur famulo infirmo. ibi nu. 20. fol.eod.
Salariū debet habere iudex delegatus,& ſic perq̃ſitor,in eūdo,ſtando,& reddeūdo.in.c.6. in gl.Salario.nu.2.fo.131.
Salaria,an dentur ordinarijs,& delegatis.in.ca.9.in gl.Cōmiſsion.nu.4.fol.145.
Salariū debet minui,quando labor minuitur. in.c. 1.in gl.Officio.nu.11.fol.30.
Salutatio fit minoribꝰ per maiores.in Proœ. in gl. Salud.nu.1.fol.13.
Salutari debent rex,papa,& eorū iudices reuerenter per ſubditos.ibi nu.2.
Ad ſalutandū principē,nō admittitur quilibet.ibi numer.2.
Salutatio non ſolùm debetur regi, verumetiā literis,& promiſsionibus ſuis.ibi nu.3.
Quando ſalutatur rex à clariſsimis perſonis,aliquā tulū eis rex aſſurgit.ibi nu.4.fol.14.
Scādalis,& rixis occurrere,& prouidere debet iudex.in.c.2.in gl. Parcialidad.nu.20.fol.79.
Si ſcandala oriūtur in ciuitate, & iudex ſe dare nō poteſt,ſtatim debet principi notificari, ſub pœna priuationis officij.in.c.6.in gl. A ſu coſta.nu. 1.fol.136.
Scalas ponēs ad domū,vel muros alicuius punitur. in.c.1.in gl.Derechamēte.nu.17.fol.43.
Scientia in factis domeſticorum,& ſuorum officialium præſumitur.in.c.1.in gloſ.No lo ſupieron. nu.7.fol.61.
Scientiæ eminentis,poteſt habere officium , licet nondū ſtuduerit tempus in pragmatica ſtatutū in.c.4.in gl. Pragmatica.nu.5.fol.110.
Scientia adulterina præſumitur doceri in ſtudijs particularibus,niſi ex perſona legentis,& audiētis aliud iudicetur.in.c.4.in gl. Pragmatica.nu. 10.fol.111.
Scientia hominem nobiliſsimum facit.in.d.c.4.in gl.Le cumple.nu.6.fol.111.
Scire dicitur aliquando per vehementem opinionē.in.c.1.in gl. No lo ſupieron.nu.3.foli.61.
Diſpoſita in ſciente,habent locum inſcire debētē. ibi num.2.
Scholaris nō efficitur incola alicuius loci ante decēnium,& ideò de contractibus,& delictis alibi cōmiſsis,non poteſt conueniri in loco ſtudij.in c.2.in gl. De los tales pueblos.nu.6.fol.81.
Scholaris preſtantis ingenij,ſi ſpes eſt in eo magnę ſcientiæ,licitè poteſt ad doctoratū promoueri. in.c.4.in gl. Que les diere.nu.5.fol.109.
Scholaris ſi eſt excellētis doctrinæ debet præcedere doctorē.in.c.4.in gl. La pragmatica.n.6.f.110.
Scriptor qui tenetur ſcribere librū an teneatur ſcribere de ſuo atramento.in.c.17.in glo. Meneſtrales.nu.6.fol.179.
Scriptura in quibus caſibus requiritur.in.c.1.in gl. Cartas.nu.6.fol.25.
In omnibus caſibꝰ in quibus requiritur ſcriptura,ſi talis ſcriptura interſit,& ſtet perdita, admittere tur poſtea probatio per teſtes ibi nu.7. fol.26.
In omnibus caſibus in quibus ſcriptura requiritur, ſi eſt perdita ſolennitas eius,debet probari per eum,qui ſtat pro ſolennitate,& nō per excipiētem.ibi nu.8.fol.26.
Scriptura ſemel producta,& regiſtrata, in actis facit fidem.in.c.10.in gl. Execucion.nu.12.fo.152.
Scriptura probata recognita à parte,habet executionem paratam.ibi nu.33.fol.153.
Scriptura probata,an probet.ibi nu.35.fol.eod.
Scripturæ ſtātes in archiuo publico,faciunt fidem in.c.19.in gl. Eſten.nu.1.fol.154.
Scripturæ productæ de domo officialis præfecti archiuo,probant.ibi nu.4.fol.201.
Scriptura cōfecta à quolibet officiali publico,licet nō ſit in archiuo an probet ibi nu.5.foli.eod.
Quando ſcripturæ duæ reperiuntur cōtrariæ, vna quæ eſt in archiuo publico faciēte fidē,alia manu priuata eiuſdē,ſtatur potius ſcripturæ archiui.ibi nu.6.foli.eod.
Scriptura ſumpta ex archiuo publico,an ꝓbet extra territoriū illius ciuitatis.ibi nu.8.fol.eod.
Scriptura archiui,poteſt produci ad faciendū comparationem literarum.ibi.nu.10.fo.eod.
Scripturæ ſtantes in archiuo publico,an ſint edendæ.ibi nu. 12.fol.201.
Scriptura habens ſubſcriptionem triū teſtiū, bene probat in obligatione,& hypotheca præfertur. in.c.23.iud.ſynd.in gl. Dias.nu.4.foli.303.
Securitatis cautio,debet dari cauſa cognita. in. c.6. in gl.Pobres.nu.9.fol.134.
Ad ſecuritatē præſtandam,pōt iudex cogere quēlibet.ibi nu.8.fo.134.
Securitatis cautio,poteſt quis petere,licet dederit

Sententia que transiuit in rem iudicatam pot ab eodem iudice reuocari, si fuit probatum de iniquitate eius: parte nō opponente. fol. 153. in fine 2. columne

INDEX.

cauſam timori.ibi nu.13.fol.135.
Securitatē& dat dominus vaſſallo.ibi nu.18.fo.eo.
Securitas,licet ſit data alicui,pōt petere,vt ſit ei licitum arma portare ad defenſiouem, & ducere ſecum familiares.ibi nu.22.foli.eod.
Securitatem infringens,qua pœna puniatur.ibi.n.26.fol.136.
Seditione trāſgrediuntur leges,& aliqui ſuſpendũtur ſiue proceſſu,& ordine iudicij.in.c.1.in gloſ. Derechamente.nu.14.fol.42.
Senex non dicitur quis per ætatē,ſed per ſapiētiā.in Proœ.in gl.Acordado.nu.19.fol.17.
Senior in regno,eſt commodior populo.ibi nu.23.fol.eod.
Senex quis dicatur.ibi nu.24.
Senex quando quis dicatur,& an præferatur alijs.ibi nu.24.fo.eod.
Senior debet prius loqui.Et quis dicatur nouitius.Et an vltimo vltimum locum debet obtinere.in.c.19.in glo.Vno de los regidores.numero.4.fol.203.
Sententia principis,an ſit lex generalis.in Proœ.in gl.Ordenanças.nu.14.&.17.fol.18.
Sententia lata,à ciuitate non recognoſcente ſuperiore,an ſit lex.ibi nu.15.fo.eod.
Sententia,& præſcriptione,quis paratur.in.ca.1.in gl.Nueſtros.nu.10.fol.23.
Sententia,an valeat ſuper non petitis.in.c.1.in glo.Mandado.nu.15.fol.28.
Sententia,an extendatur ad connexa.ibi.nu. 17.
Sententia data contra formam reſcripti, eſt nulla.ibi.nu.32.fol.eod.
Sententia lata contra communem opinionem, ipſo iure eſt nulla.in.c.1.in gl.Fiel.nu.21.fol.33.
Ex ſententia iudicis,non tranſit dominium in vincētem,ideò opus eſt vt executioni mittatur. in c.1.in gl.El derecho a las partes.nu.4.fol.46.
Per ſententiam,non perditur poſſeſsio. ibi. nu.6.fol.eod.
Sententia,ſi eſt deſerta,licet nō ſit executioni mādata,habet pars recurſum contra iudicem qui eā tullit.ibi.nu.8.fol.eod.
Sententia lata prætextu conſilij ſapientis,nunquā tranſit in rem iudicatam.ibi nu.26.fol.50.
Sententia lata donatione,vel pretio eſt nulla ipſo iure.in.c.1.in gl.Donaciō.nu.6.fol.66.
Sententia non dicitur venalis,ſi poſt eā latā iudici fuit data pecunia,tamen iudex punitur.foli.67.num.11.
Sententia,an valeat,ſi pecunia nō eſt data, ſed promiſſa.ibi.nu.12.
Sententia valet,ſi vnus ex iudicibus fuit corrupt9.ibi.nu.13.
Sententia arbitrorum, an valeat, ſi ſunt corrupti.ibi.nu.26.fol.50.
Sententia lata per epiſcopū,an mādabitur executioni per iudicem ſecularem.in.c.2.in gl.Iuntaran.nu.11.fol.75.
Sentētiæ appellatione, intelligitur diffinitiua.in c.6.in gl.Sentencias.nu.1.fol.125.
Quando de ſententia fit mentio in contractu,intelligitur de diffinitiua ibi.nu.2.fol.125.
Sententiæ appellatione,largè intelligendo, venit interlocutoria,& in materia fauorabili,vel indifferenter.ibi.nu.8.fo.eod.
An ſententia arbitri,veniat appellatione ſentētiæ.ibi.nu.9.fol.eod.
An ſententia ſit omnis vox iudicis.ibi.n.10.fo.126.
Sententia,habet executionē paratā.in.c.10.in glo.Execucion.nu.3.fol.150.
Sententia arbitri,an habeat executionem paratā.ibi.nu.9.fol.152.
Sententia lata contra principalem,an mandetur executioni contra fideiuſſorem de iudicio ſiſti.ibi.nu.41.fol.155.
Sententia abſolutoria lata:quia non probabit, an pariat exceptionem rei iudicatæ reo abſoluto ſi de crimine iterum accuſetur.in.c.11.in gl. Iuzgada.nu.6.fol.163.
Sententia in rem iudicatam tranſacta in tātum valet,quod virtute dictæ ſententiæ nō poteſt per reſcriptum principis tolli.ibi.nu.7.foli. eod.
Sententia lata pro appellante, fatalibus temporibus elapſis,eſt nulla ipſo iure.ibi.nu.8.fo.eod.
Sentētia criminalis,ſi immineat pœna mortis, vel corporalis,an tranſeat in rem iudicatam.in.c.15.in gl.Homezillo.nu.28.fol.168.
In ſententia,an requiratur ſubſcriptio iudicis.in.c.36.in gl.Firmadas.nu.1.fol.248.
Sententia poteſt per tabellionem pronunciari.ibi.nu.4.fol.eod.
Sententia debet fieri de officio bene geſto,& d̄bet iudex in tali ſententia commendari, & ſi malè geſsit,eſt vituperandus.in.c.3.iud.ſynd.in gloſ. Pregonar.nu.12.fol.286.
Sententiā debet iudex ferre cum diligentia, & plena cauſæ cognitione.in.c.5.iud.ſynd.in gl.Trabaje.nu.6.fol.293.
Sententia lata in tam breui tempore,ꝙ acta nō potuerunt veriſimiliter bene videri, eſt ipſo iure nulla.ibi.nu.7.
Sētētia,nō d̄bet ꝓnūciari nimia feſtinatiōe.ibi.n.8
Sententia,an mittatur prius executioni contra officialem,quàm contra ſuos fideiuſſores.in. c.10.iud.ſynd.in gl.Appelle.nu.4.fol.297.
In ſententia eſt commendandus iudex qui laudabiliter ſe habuit in officio.in.c.21.iud. ſyndic.in gl.Sentencias.nu.3.fol.301.

Senten

Sententia lata per iudices regimenti,ſeu conſilij,lapſis terminis,an valeat.In forma ſyndica.ſecret. in interrogat.49.in gl.Condemnar.nu.5.fol.311.
Si ſententiam iudices,non poſſunt proferre : quia ſunt infirmati,& tempus labitur,vt pœnam euitent,ferant ſententiam ſub conditione,condemnando,vel abſoluendo.ibi.nu.9. fo.312.
Sententia lata in maiorem ſummam ſex millium dipondiorum,an valeat in ſumma ſex millium.nume.14.fol.312.
Sententia tenet ipſo iure in criminali, licet iudex ponat maiorem pœnam quam debuit,nec dicitur error expreſſus in ſententia.in.c.18.in gloſ. Carcel.nu.3.fo.191.
Sententia lata contra habitatores alicuius loci, nocet modernis habitatoribus.in.c.19.in gl.Priuilegios.nu.3.fol.202.
Sententia continetur appellatione actorum,& ſententia eſt de actis.in.c.27.in gl.Entreguē. nu.11.fol.227.
Sentētia quæ fertur per iudicē,ſuper computatione,an mandetur executioni,nō ob ſtante appellatione.in.c.30.in gl.Faga pagar.nu.3.foli.232.
Sententia & tranſactio an executioni mittatur ibi.num. 4.fo.eodem.
Sequi,an teneātur fideles imperij,& commēdatores regem,ſi fructus ſuæ commendæ non ſufficiunt.in.c.3.in gl.No lleuando.nu.2.fol. 106.
Sequeſtrum quādo fit penes perſonam eccleſiaſticam iudex ſecularis poteſt precipere clerico, ꝙ illud reſtituat in cap.20.in glo. Vſurpan.nu. 10.fol.260.
Et in.c.10.iudic.ſyndic.in gloſſa. Nombrare.nu.6.fol.298.
Sequeſter,an quis cogatur eſſe.in.c.10.iud.ſynd.in gl.Nombrare.nu.4.fol.298.
Si ſequeſter reſtituitur mandato iudicis ſtatim eſt liberatus ibi.nu.5.fo.eod.
Seruitium inſolutum factum per vaſſallos domino,nō valet:quia præſumitur factū vi, & metu, & coactè.in.c.24.in gl.Titulo.nu.5.foli. 217.
Significare an poſſunt iudices principis in iure in cap.6.in glo.Notifiquen.nu.6.fo.136.
Simplum,an in ſeptenis contineatur.in.c.1.in glo.Setenas.nu.1.fol.60.
Syndicatores rei ſyndicantur in cap.1. Iud. ſyndic.in glo.Mandamos.nu.3.fo.284.
Syndicus ad reuidendum geſtionis rationem,& iudicandum officiales eligitur,& deputatur.ibi.n.4.fol.284.
Syndicatio eſt experimentum iuſtitiæ ibidem nu.5.fol.eodem.
Syndicari debet iudex,licet officium exerceat gratis.ibi nu.6.
Syndicari debet iudex,licet rex decreuerit, ꝙ non non debeat ſyndicari ibi.nu.7.
Syndicari non debet officialis de negligentia,ſi eſt læuis:ſecus ſi eſt diſſoluta,& proxima dolo. ibi.numer.9.
Officialis electus cum pacto,ꝙ non teneatur ſtare ad ſyndicandum,niſi de furtis & baraterijs & illicitis extorſionibus,ſyndicatur de omnibus iniuſtis ſententijs.Et cōtra obligatum ſtare ad ſyndicatum,non currit præſcriptio.ibi nu.10.
In ſyndicatu fauendum eſt iudicibus & officialibus & non ſunt calumniandi nec contra eos facienda eſt ſcrupuloſa inquiſitio.ibi.nu.12.
A ſyndicatu euaditur officialis,ſi querellæ nō fuerūt datæ in tēpore bāni.in.c.3 iud.ſynd. in gloſ. Pregonar.nu.10.fol.28.
Qui in ſynidicatu qui ſtetit,an poteſt amplius conueniri.ib.nu.11.fol.eod.
Syndicatorum cauſæ debent breuiſsimo tempore expediri,& propter breuitatem inſtātiæ poſſūt ferè omnes termini cūmulari,videlicet ad excipiendum,probādum,& probatum,habendum.ibi.nu.15.fol.287.
Syndicatus debet iudex facere ſuum interrogatorium,quando contra iudices inquiruntur. Et capitula quæ ex ipſa inquiſitione reſultant exponere reo,ne ſubtrahatur ſibi facultas defenſionis.in cap.4.iud.ſynd.in gl.Peſquiſa.nu.3.f. 290
Syndicātur officiales de ſubtractis ex pecunia publica.in.c.19.iudic.ſyndi.in glo.Cuenta.num.2.fol.300.
Syndicus vocatur ratiocinat,& ſi iniuſtè condemnat debet per ſuperiorem puniri.in glo. Hazer.num.1.fo.302.
Syndicatores rei ſyndicantur.ibi.nu.2.
Syndicatus eſt de iure diuino.ibi.nu.3.
Qui habet ſyndicare officialem, nō ſe impedit de geſtis extra officium.in.c.4.in gl. Sea obligado nu.4.fo.115.
Solennitas quæ in confectione inſtrumenti requiritur,an requirarur in refectionem.in cap.22. in glo.Torres.nu.19.fol.210.
Solicitator,aduocatus,& procurator æquiparātur in.c.3.in gl.Solicitadores.nu.1.fol.99.
Soluente iudice,propter ſuam negligentiā an recuperet a parte.in cap.1.in gl.Fiel.nu.47.fol.38.
Si ſoluit debitor anteaquàm executio fiat in ſuis bonis,non ſoluit decimam executionis, licet executionem faciendam.in.c.10.in gl.Derechos.nu.2.fol.134.
Soluere nō pn̄t receptores,adminiſtratores & officiales publici niſi de mandato iudicis & rectorum.in cap.30.in gloſſ.Libramiento. numero.1.fol.233.

An ſolue-

An ſoluere pôt adminiſtrator in parua quantitate ſine iuſſu iudicis, vel domini, & ſtetur iuramento ſuo.ibi nu.2.fo.eod.
Solutum quando dicatur eſſe in parua quantitate. ibi nu.3.fol.eod.
Solutio fienda ſtipendiarijs, non eſt fienda per ſubſtitutũ.in.c.33.in gl.A menos coſta.nu.16.fo.239.
Solutio regulis facta de rebus priuatis principis, & eorum titulis, non debet à iudicibus vſurpari.in c.45.in gl.Tomar.nu.2.fol.261.
Sortilegium quid ſit.in.c.53.in gl. Adeuinos.nu.2. fol.279.
Sponſa de præſenti, dicitur vxor.in.c.1.in glo.Mugeres.nu.10.foli.70.
Sportulas debet iudex habere procedendo ordinariè.in.c.7.in gl.Han de lleuar.nu.1.fol.137.
Sportulas, an debeat habere iudex in cauſis ſummarijs.ibi.nu.2.
Sportulæ pauperibus remittuntur.ibi.n.8.fol.eo.
Statuta quæ non fuerunt tradita iudici, non tenetur iudex ſeruare.in Prooem.in gl. En los caſos nu.2.fol.20.
Si ſtatuta iudex iurauit ſeruare, an tale iuramentũ extendatur ad ſtatuta poſt iuramentum condita.ibi.nu.3.
An de ſtatutis futuris intelligatur ſi in diſpoſitione dicatur, non obſtantibus ſtatutis.ibi.nu.5.
Quid ſi ad ſtatuta ſe obligauit, an intelligatur obligatus ad edenda.ibi.nu.6.
Qui ſtatuta iurat ſeruare intelligitur de ſtatutis quæ ſunt in vſu. Idem quando iurat ſeruare conſuetudines, ꝙ intelligitur de laudabilibus, & pręſcriptis.ibi.nu.10.
Statutum, an debeat ſequi iudex, licet non ſit productum in cauſa, vel in proceſſu.ibi.nu.12.
Statutum ciuitatis, habet locum in forenſes, & cõtra eum, ſi ibi continuè conuerſatur.in.c.2.in gl. Tales pueblos.nu.2.fol.81.
Statuta cõfederationũ, & collegiorum, poteſt ſuperior mãdare, vt coram ſe portentur, vt ſi quæ ſunt in eis quæ ſapiãt monipoliũ, puniantur.in c.2.in gl.Confederacion.nu.13.fol.76.
Statutum, ꝙ nullus cõſanguineus, vel affinis Peruſini poſsit eſſe poteſtas, & ſint cõtracta ſponſalia cũ filia ciuis Peruſini, non impeditur eſſe iudex quia propriè nõ dicitur affinis.in.ca.4.in gl.Parietes.nu.8.fol.109.
Ab ſtatuto, ꝙ minor.25.annis non habeat lecturã ordinariã, receditur, ſi eſt præſtantis ſciẽtiæ propter excellentiam.in.c.4.in gl.Pragmatica.nu.7.fol.110.
Si ſtatuti forma poteſtas debet habere collateralẽ doctorem, qui debet facere fidem de doctoratu propter ſuam ſcientiam diſpenſatur, ꝙ doctoratum non teneatur docere.in.c.4.in gl.Pragmatica.nu.8.fol.eod.
Statutum, ꝙ de ſententia ſoluatur gabella, nõ ſoluitur de interlocutoria.in.c.6.in gl. Sentencias. nu.3.fol.125.
Statutum, ꝙ à ſententia non appelletur, intelligitur de diffinitiua.ibi.nu.4.fol.eod.
Statutum, ꝙ ſententia non poſsit fieri ſine conſilio ſapientis, intelligitur de diffinitiua. ibi. num.7. fol.eod.
Statutum, & conſuetudo ciuitatis, debet ſeruari in ruribus, & terris ſubiectis ciuitati.in.c.6.in gloſ. Tierra.nu.5.fol.126.
Statutũ, ꝙ laudum mittatur executioni, & ꝙ nulla exceptio poteſt opponi, poteſt opponi ꝙ nõ valet cõpromiſſum, & an valeat confeſsio facta in eo.in.c.10.in gl.Execuciõ.num.62.fol.157.
Statutũ poteſt fieri ſuper his quæ diſpoſita ſunt à iure communi, & ſic diſponere poteſt contra legem ſuperioris.in.cap.10.in gloſſa.Lleuar. nu.1. folio.159.
Statuta præciſè loquentia, non excludunt exceptionẽ innocentiæ, quæ à ſtatuto tolli nõ poteſt: quia eſt de iure naturali.in.c.15.in gl.Homezillo.nu.13.fol.166.
Statutũ, ſeu lex debet eſſe honeſta, & omnibus cõmunis.in.c.17.in gl.Buenas.nu.1.fo.171.
Statutum cõtinens iniquitatem, an ſit nullum.ibi. numero.2.
Statutum collegiorum, poteſtas tenetur ſeruare, niſi ſint contraria iuri communi: vel municipali illius loci.ibi.nu.3.
Statutum ſpeciale pręualet generali.ibi.nu.4.
Statuta quæ non ſunt bona, poteſtas nõ tenetur ea ſeruare, etiam ſi iurauerit ſeruare ſtatuta ciuitatis.ibi.nu.5.
Statuta iudex non ſeruans ex iuſta cauſa, vel euidenti vtilitate publica, nõ tenetur de hoc in ſyndicatu.ibi.nu.6.fol.171.
Statuta quæ ſunt cõtra libertatem eccleſiæ, iudex non tenetur ſeruare.ibi.nu.7.
Statutum prohibens alienationem fieri in eccleſiã vel clericum, an valeat.ibi.nu.8.
Statutum laicorum, an comprehendat clericos.fo. 72.num.9.
Ad ſtatuta laicorum obſeruanda, obligatur epiſcopus inter laicos, ſi ſunt rationabilia, & æqua.ibi. nu.10.fol.173.
Si ſtatuto laicorũ cauetur, ꝙ ſi quis vẽdidit frumẽtum ſoluat duos denarios pro lidra, vel ſi dicat, ꝙ nullus extrahat victualia ex diſtrictu, an ſub eo comprehendantur clerici.ibi.nu.11.
Statutũ laicorũ, ꝙ animalia clericorũ, vel eccleſiarũ à ſuis paſcuis arceantur, an valeat.ibi.nu.12.

Si per ſtatutum, ſubditi prohibentur acquirere, an comprehendantur acquirere volentes ab eccleſia.ibi.nu.13.
Statutum, ꝙ conſanguinei clericorum non emant non valet.ibi.nu.14.
Statutum factũ in fauorem eccleſiarum, vel clericorum, non poteſt reuocari.ibi.num.15.
Statuta vetera, quis poteſt emẽdare, & declarare ꝑ poteſtatẽ ſibi commiſſam faciendi ſtatuta.in.c. 17.in gl. Emendar.nu.1.fo.174.
Statutum emendatum, non dicitur nouum ſtatutum, ſed vetus.ibi.nu.2.fo.eod.
Statuta hodie permittuntur facere.in.c.17.in gloſ. Las hara.nu.1.fo.175.
Anteaꝗ ſtatuta fiant, debẽt in cõcilio arẽgari, & deliberari.ibi.nu.2.
In ſtatutis fiẽdis debet prætor eſſe præſens.ibi. n.3.
In ſtatutis à populo fiendis eadem ſolẽnitas requiritur, quæ in alijs eorum geſtis, ſcilicet, ꝙ more ſolito conuocetur, & ꝙ ſimul cohadunentur, & minus adſint duæ partes.ibi.nu.4.
*Statuta condita & facta à caſtris vel villis ciuitatis vt valeant requiritur ꝙ per concilium ciuitatis confirmentur & approbentur.in.c.17.in gl.Proueer ſobre ello.col.2.nu.1.foli.187.
Statuta poſſunt hodie facere decuriones.ibi.nu.5.
Statuta facta per decuriones, an debeant publicari per præconem.ibi.nu.6.
Statuta à quo tempore ligent.ibi.nu.7.
Statuta, an poteſt ſolus poteſtas facere.ibi.num.9.
Statuta, an poſſunt facere magiſtri grammaticę inter ſuos ſcholares.in.c.17.in gloſ.Las hara.nu.11. fol.175.
Statuta facta per correctorem, ſine concilio ciuitatis, an durẽt perpetuò.fo.176.nu.12.
An poteſt ſtatuere populus, vel concilium ciuitatis ſine correctore, vel prætore, vel aliquid agere ibi.nu.13.fol.176.
Statuere non poſſunt excommunicati, vel interdicti.ibi.nu.14.
Statuta, an debeant fieri ſuper eo, ꝙ nullo iure diſpoſitũ eſt ibi.nu.15.
Statuta cõtra ea quæ ſunt reſeruata principi, nõ valent.ibi.nu.16.
Statuta facta per ciuitatem, quòd à ſententijs ſuorum officialium, non poſsit appellari, an valeat. ibi.nu.17.
Per ſtatuta noua caſus qui non reperitur deciſſus, ſed per vetera, an debeat decidi ſecũdùm vetera vel per ius commune.fo.177.nu.18.
An per ſtatuti pœnam, ſit ſublata pœna legis antiquæ.ibi.nu.19.
Si ſtatuti via eligitur, quo pœna minor imponitur an poſsit agi via communi, quæ imponit maiorẽ, vel econtra.ibi.nu.20.fo.177.
An qui ſtatuta fecerunt cõceſsione principis, poſſunt poſtea ea reuocare.ibi nu.21.
Statuere poteſt populus circa precium laboris attenta ratione victualium.in.c.17.in glo. Meneſtrales.nu.2.fol.179.
Statuta debent confirmari.in.c.17.in glo.Proueer ſobre ello.nu.1.fol.186.
Statuta quæ ſunt bona ſecundùm exigentiam, & conſeruationem publicam, ſunt confirmata ex propria naturali iuſtitia.ibi.nu.2.fo.eod.
Licet quædam ſtatuta reprobet papa, pro hoc nõ videtur alia approbare.ibi.nu.7.fo.eod.
Statuta confirmata per ſuperiorem, an poſsint reuocari per ſtatuentes ſine licentia ſuperioris cõfirmantis.ibi.nu.16.fol.188.
Si ſtatuta confirmata ſunt obſcura, vel dubia, an poſſunt per ſtatuentes declarari.ibi. numer.17. fol.eod.
Statuta illius loci in quo iudicium agitatur, debet attendi in modũ procedẽdi in litẽ.in.c.40.in gl. Donde ſe hiziere.nu.2.fol.256.
Statutũ, an poteſt facere populus, ꝙ ſententia lata per iudicem ſecularem ſuper vſuris ſit ſeruanda. in.c.50.in gl. Vſuras.nu.3.fo.271.
Si ſtatuatur aliquid cõtra ruſticos non, tenentur ſi contra fiant, niſi ſtatutum illis fuerit publicatũ. in.c.3.iud.ſynd.in gl.Pregonar.nu.5.fol.286.
Stipulatio rem ratam haberi, non habet executionem paratam.in.c.10.in glo.Execucion. nu.42. foli.155.
Suſceptor, vel camerarius regis, ſeu baronis, ſi ſcripſit ſe recepiſſe aliquid ab eo qui tenebatur regi, vel baroni, vel ciuitati, an debitor ſit liberatꝰ. in.c.45.in gl.Poner.nu.5.fo.262.
Subſtituens aliquem in officio, tenetur ď commiſſis per dictum ſubſtitutũ.in.c.4.in glo.Sea obligado.nu.1.fo.115.
Subſtitutus creatus à cõmiſſario, poteſt officium exercere, ſi habet poteſtatem à teſtatore creãdi eum.in.c.7.in gl.Nombrare.nu.5.foli.138.
Subditi poſſunt vrgeri ad deputãdum eorum nemora, aut molendina, ſeu alia vſui publico ob neceſsitatem recepta competenti mercede.in.c. 17.in gloſſa. A razonables precios.numero.35. fol.182.
Si ſubditi imperatoris ſunt rebelles, & inobedientes ipſi principi, debet papa eum iuuare.in.cap. 20.in gl. Vſurpan.nu.3.fo.109.
Succeſſorem, quis non tenetur recipere in officio, ſi ante ſuũ temporis finitum, ſucceſſor fuit de illo prouiſus.in.c.56.in gl.Del dia.nu.1.fo. 283.
Succeſſor in officio, an poſsit reuocare confinia impoſita à prædeceſſore pro libito voluntatis.in

Prooe.in gl.Ordenanças.nu.22.fol.19.
Summa.400.marabetinorum ſolũ debet ſcribi in ſententia.in.c.36.in gloſſ.Summarias.numer.7.folio.243.
In ſummaria cauſa ſemper requiritur, ꝙ plenè conſtet de mandato comparẽtis, & habere legitimã perſonam ad comparendum.ibi.nu.8.foli.eod.
Summariè, & de plano proceditur in certis caſibus Vt in.d.c.36.in gl.Caſos.nu.1.fol.250.
In ſummarijs cauſis admittuntur exceptiones, & deffenſiones.in.d.c.36.in gloſ.Las excepciones.nu.1.fol.250.
Superior nõ poteſt ratificare geſta per illum qui aſſerit ſe eſſe iudicem.in.c.1.in gl.Mandado.nu.2.fol.27.
Suſpendi debent officiales, qui ſyndicari debent.in c.5.in gl.Suſpendidos.nu.3.fol.121.
Suſpenſio eſt temporalis.in.c.7.iudi.ſynd.in gloſ.Suſpenda.nu.1.fol.295.
Suſpenſio, non poteſt eſſe ſine monitione, & ſine cauſæ cognitione.ibi.nu.2.fol.eod.
Qui ſuſpenditur pendente proceſſu, non poteſt ad nouum honorem, nec officium vocari.ibi.nu.3.fol.eod.

T

Tabellio qui eſt penitus falſus, debet puniri pœna mortis ſecus ſi fuit creatus notarius à principe, & creatio fuit inualida.in.ca.1. Prætor.in gl.Nueſtros.nu.22.fol.25.
Tabelliones à ſponte dantibus, non licet vltra quãtitatẽ taxatam recipere.in.c.1.in gl.Ni lleuaran.nu.1.fo.56.Et ibi vide quid ſi eſt ſalariatus de publico.
Tabellionatus officium, non licet conſiliarijs, & poteſtatibus aſſumere.in.c.3.in glo.Procuradores.nu.5.fol.97.
Præterquàm tabellio numeri ciuitatum, & villarũ correctores ſecum non teneant alium tabellionem, præterquàm ad faciendas informationes criminales, & alia acta ſecreta, dummodo poſt publicationem regiſtrentur tabellionibꝰ publicis.in.c.35.in gl.El numero.nu.1.fol.243.
Tabelliones creati à principe, vel à papa, an poſſũt ſedere in iudicio cum iudice, & colligere inſtrumenta, & contractus laicorum.ibi.nu.2.fo. eod.
A tabellionibus principis, vel papæ inſtrumenta collecta deuenit publicari.ibi.nu.3.fol.eod.
Tabelliones debent acta fideliter ſcribere, ſine fraude, vel errore.in.c.36.in gl.Ordenados.n.2.f.246
Tabelliones publici ſeruire tenentur, & conficere acta, & inſtrumenta ad requiſitionem cuiuſcunq; petentis, aliàs ad intereſſe tenetur.ibi. nu.3. fol.eod.
Tabellio debet facere ſcripturas, & acta ſine interlineatione.ibi.nu.4.fol.eod.
Tabellio debet ſcire iura, vt legaliter faciat acta, & inſtrumenta, & à contractibus reprobatis valeat ſe abſtinere, aliàs ſi contractus prohibitos facit, ad reſtitutionẽ tenetur. Et idem tenentur aduocati, & proſonetæ iſtos contractus tractantes: qa conficere inſtrumenta illicita, eſt quædã ſpecies falſitatis.ibi.nu.6.foli.eod.
Tabellio, vel notarius banchi non poteſt alicui dare copiã actorũ, imò nec oſtendere ſine licentia, iudicis.ibi.nu.7.fol.eod.
Tabellio debet ſe ſubſcribere in ſententiæ prolatione.in.c.36.in gl.Y del eſcriuano.nu.1.fol.228.
Tabellionis præſentia nõ requiritur in cauſis in q̃bus iudex poteſt proferre ſentẽtiam ex non ſcripto.ibi.nu.4.fo.248.
Tabelliones debent eſſe diligẽtes in cuſtodiẽdis regiſtris, & prothocolis, & actis qui coram eis facti ſunt, ſub pœna amiſsionis officij, & partis intereſſe.in.c.36.in gl.Sean guardados.nu.1.fo.249.
Tabellio qui de mãdato iudicis dat proceſſum, ſeu ſcripturas originaliter, excuſatur, ſi ipſemet iudex ipſemet acta accipiat.ibi.nu.5.fo.eod.
An tabellioni credatur de commiſsione ſibi facta.in.c.37.in gl.Por ſi.nu.19.fol.253.
Tabellio, an debeat recipere mercedem pro ſcripturis à ciuitatibus.in.c.39.in gl. Lleuen.nume.1.fol.255.
Tabellio mercedem debet habere de ſuis ſcripturis, & rogitibus, & quandoque pro exemplari.ibi.nu.2.fol.eod.
Tabellio non edit inſtrumentum, niſi accepta pecunia, & ſi edit poteſt petere, ꝙ ſibi ſoluatur.ibi nu.3.fol.eod.
Tabellio à pauperibus, & afflictis, nõ recipiet mercedem.ibi.nu.4.fo.eod.
Tabellio ſi ad mandatum iudicis nollet facere inſtrumẽta, vel nollet eſſe rogatus de actis, poteſt officio priuari.ibi.nu.7.fo.eod.
Taciturnitas apud acta habet vim ſtipulationis.in c.10.in gl.Exempcion.nu.19.fo.152.
Tempus per ſyndicatores ſtatuitur addandum querellas contra officiales.in.c.3.iud.ſynd.nume.13.foli.287.
Tempore egemus, vt aliquid maturius agamus.in c.5.iud.ſynd.in gl.Trabaje.nu.9.fo.293.
Termini antiquiores, an præualeant in cauſa finiũ regundorum.in capi.6.in gloſſ.Terminos.nu.1.fol.126.
Termini ciuitatum, ſunt termini rurorum ſuorũ.in.c.6.in gl.Tierra.nu.1.fol.126.

Modus

Modus procedendi circa occupantes terminos.in d.c.6.in gl.Ley de Toledo.nu.1.fol.128.
In cauſa terminorum, proceditur per vias inquiſitionis, & in cauſa vſurarũ, & inter coniuges, & vt teſtamẽta defunctorũ executioni mandẽtur, & in iuribus principis, & ad vtilitatẽ publicam.in.c.6.in gl.Ley.nu.5.fol.128.
Circa terminorum occupationem libellus.ibi. nu.6.fol.129.
Euellentis, & turbantis terminos pœna.ibi.nu.8.fol.129.
An euellens plures lapides de vno loco, puniatur pro vno termino.ibi.nu.9.fol.eod.
Terminum, an poteſt agris infringere iudex ſine ſententia.ibi.nu.11.fol.eod.
An qui amouit rem communem, puniatur.ibi.nu.10.fol.eod.
Vſque ad triginta annos poteſt peti terminos reponi in loco vnde amoti ſunt.ibi.nu.12.fo.129.
In cauſis terminorũ, an poteſt ferri ſentẽtia abſentibus partibus.ibi.nu.13.fol.eod.
Fines terminorum, quomodo probentur.ibi.n.14.fol.eod.
Ad probandum terminos, an poſsint teſtes produci de hominibus commorantibus in loco.ibi.n.15.fol.130.
Expulſus à poſſeſsione, ſecundùm legẽ Toleti poteſt agere de nouo interdicto recuperandæ, ſeu rei vendicatione.ibi.nu.16.fo.131.
Terminus datus iuriſdictioni infra quem cauſa debet expediri, cenſetur etiam partibus præfixus ad probandum, & iura ſua producẽda.in forma ſyndic.ſecretæ, in interrogatione.49.in gl. Condemnar.nu.2.fol.311.
Terram ſuæ originis, quis non deber relinquere, nec negligere, quãtumcunq; vilis ſit in.cap. 1.in gl.Tierra.nu.14.fo.46.
Territoria licet mutentur non nocent, nec poſſunt antiquis finibus eccleſiarum, vel ciuitatum.in c.6.in gl.Terminos.nu.2.fol.126.
Theſaurarios, & ſuſceptores, correctores ꝓuinciarum poſſunt facere.in.c.45.in gloſ.Poner. nu.1.fol.262.
Teſtamentum, an habeat executionem paratã.in c.10.in gl.Execucion.nu.8.fo.151.
Teſtamentum apud acta, ſine teſtibus, an valeat.in.c.10.in gl.Execucion.nu.17.fol.252.
Ex teſtamenti publicatione cõfecti à notario principis, vel papæ, mittitur hæres in poſſeſsione hęreditatis.in.c.35.in gl.Del numero.nu.4.fo.243.
Teſtamentum nuncupatiuum, ſi non fuit in reſcriptis redactum, & ſolennis numerus teſtium ante competentem iudicem deponunt in ſcriptis vigore talis ſcripturæ, poteſt hæres mitti in poſſeſsione hæreditatis.ibi. numero. 5. folio. eodem.
Teſtamentum poteſt per teſtes probari.ibi.nu. 6.fol.eod.
Teſtamentũ eſt ſententia.in.ca.36.in gl.Firmados.nu.2.fol.248.
Teſtator qui iuſsit poſt obitum ſuum hæreditatẽ de volui ad maiorem, intelligitur de ætate, non de maiori ſcientia.in Prooe.in gl.Acordado.nu.20.fol.17.
Teſtator iubens bona ſua diſtribui inter pauperes, poſſunt in vnũ diſtribui.ibi.nu.3.
An teſtatorem poteſt quis inducere blanditijs ad ſibi legandum, in perniciem alterius.in.ca.21.in gl.Ruego.nu.6.fol.209.
Si teſtatorem quis inducit, vt teſtamentũ reuocet, an inſtitutus in tali teſtamẽto reuocato, à ſecundo hærede ſcripto reuocauit hæreditatem per actionẽ de dolo.ibi.nu.7.eod.209.Vbi vide.
Teſtes plures ſingulares deponentes per ſe, furtis, & baraterijs, & extorſionibus, an probent cõtra iudicem.in.c.1.in gl.Dadiuas.nu.28.fo.64.
Stante ſtatuto, ꝙ puniatur producẽs falſos teſtes, habet locum in producẽte vnum teſtem.in.c.2.in gl.Ninguno.nu.2.fo.80.
Si teſtes dicũt, ꝙ familiares poteſtatis percuſſerũt Titium, vel delictum commiſſerunt, & nomina familiarum ignorant, an probent. in. ca.4.in gl.Sea obligado.nu.36.fol.117.
Teſtes an poſſunt eſſe in ſyndicatu officiales, & domeſtici.in.c.4.in gl.Entregare.nu 8.fo.119.
Teſtis poteſt declarare dictũ ſuũ.in.c.17. in glo.Emẽdar.nu.8.fol.176.
Teſtes in cauſa inquiſitionis, non debẽt venire ſuis ſumptibus, ſed ſumptibus reipublicæ.in.c.27.in gl.Entreguen.nu.25.fol.228.
Teſtium receptio in criminalibus, non poteſt cõmitti, ſed iudices debent eos examinare, etiam ſi conſuetudo ſit in cõtrarium.in.c.37.in glo. Por ſi.nu.1.fol.251.
Si teſtis examinandus non poteſt venire ad iudicẽ, vel iudex non poteſt accedere ad domũ ipſiꝰ quia eſt perſona multũ honorata, poteſt cõmitti receptio teſtiũ in criminalibus.ibi.numero.2.fol.eod.
Teſtium receptio, non poteſt committi in criminalibus, etiam ſi teſtes ſint egregiæ perſonæ, debẽt venire coram iudice: quia in cauſa criminali non habet locum.l.ad egregias. ff. de iureiuran. Et idem dic in cauſa matrimoniali.ibi.numer.3.fol.eod.
Teſtium receptio in criminalibus, poteſt committi, quando agitur de crimine per viam exceptionis, & in cauſa hæreſis.ibi.nu.5.

Teſtium

Teſtium receptionem, non poteſt committere papa, ſeu rex in criminalibus.ibi.nu.6.

Teſtium receptio in criminalibus, ſi ſunt forenſes, & ſint extra prouinciam, poteſt eorum examinatio cõmitti, & etiam propter multitudinem negotiorum committi poteſt.ibi.nu.7.

Teſtium receptio in criminalibus, de volũtate partium poteſt cõmitti.ibi.nu.8.fol.252.

Teſtium receptio in cauſa criminali ciuiliter intẽtata, poteſt committi.ibi.nu.10.

Teſtium receptio ad innocentiã accuſati probandam, poteſt committi.ibi.nu.11.

Teſtium receptio, pro informatione habenda, põt committi, & quoque quando agitur contra rapientem ex naufragio.ibi.nu.12.

Teſtium receptio, an poteſt committi in cauſis ciuilibus, & an ſi per famulos tabellionũ dicta teſtium poſsint ſcribi.ibi.nu.13.

Teſtis non poteſt deponere dictum ſuum in ſcriptis, ſed viua voce.ibi.nu.14.

Quando teſtes non ſunt de iuriſdictione, etiam in cauſa ciuili ardua, poteſt committi teſtium receptio.ibi.nu.15.

Teſtium receptio, poteſt committi quando occurrit caſus in quo per iudicem non poſſunt examinare, tamen iſte cui committitur, non poteſt alteri delegare.ibi.nu.16.fol.252.

An teſtium examinationem extra territorium, poteſt iudex cauſæ compelli committere.ibi. numero.17.

Si teſtis fuit examinatus à ſolo notario, & dicit ſe dixiſſe aliter quàm notarius ſcripſit, cui magis ſit credendum.fo.257.nu.20.

Teſtes falſi, non debent remanere impuniti.in.ca. 48.in gl.Nueſtro conſejo.nu.1.fol.265.

An teſtis puniatur de falſo, licet teſtimonium ſuũ non habuerit effectum, & nemini noceat. ibi.n. 2.fol.eod.

Teſtis qui depoſuit non iuratus, an committat falſum.ibi.nu.7.foli.267.

Si teſtis dictum eſt nullum ratione perſonæ: quia eſt infamis, impubes, vel excommunicatus, an puniatur ſi falſum dixit. ibi. numero.8.folio. 267.

An teſtes qui depoſuerunt falſum poteſt vno eodemq; libello, & ipſos producentes accuſari.ibi nu.9.fol.268.

Teſtis falſus debet puniri, ſiue ſecuta fuerit condẽnatio contra illum quem falſum depoſuit, ſiue non.in.c.48.in gl.Punicion.nu.4.fol.269.

Teſtis falſus in cauſa ciuili, quando puniatur. ibi. nu.5.fo.eod.

Teſtis falſibus in caſibus in quibus poteſt accuſari de periurio, in eiſdem caſibus incurrit infamiã. ibi.nu.6.fol.269.

Teſtis falſus licet corrigat dictum ſuum, non excuſatur à pœna falſi.ibi.nu.8.fol.270.

Teſtis qui eſt conſanguineus querellantis, repellitur.in.c.4.iudic.ſynd.in gloſ.Peſquiſa.nume.6. fol.290.

Teſtes admittuntur omnes qui non ſunt prohibiti ibi.nu.8.fo.291.

Teſtes, an teneatur iudex interrogare de cauſa ſubditi.in.c.4.iudic.ſyndi.in gl.Haga. nu.1.fo.292.

Si teſtem de cauſa non interrogat iudex, an teneatur iudex parti ad intereſſe.ibi.numero.2.folio. eodem.

Teſtis interrogatus de cauſa ſcientiæ, non reſpondens, non eſt neceſſe, quòd de circunſtantijs interrogetur.in.c.4.iud.ſynd.in gl.Particularmẽte.nu.2.fol.292.

Teſtis pro vtraque parte dicere debet veritatem. in.cap.4.iudic.ſyndic.in gloſſ.Lo malo.num.1. fol.292.

A teſte inquirere poteſt iudex, an ſit talis qui poſſit teſtificari.in.ca.5.iud.ſynd.in gl.Trabaje.nu. 2.fol.293.

Teſtes ſunt examinandi in ſecreto, & circa eorum examinationem debet iudex habere vigilãtiam inſpecta eorũ qualitate, conditione, & ætate.ibi nu.5.fo.eod.

Per teſtes ſingulares deponentes de per ſe de furtis & baraterijs, & extorſionibus, contra iudicẽ probatur.in.c.5.iudic.ſynd.in gl. En vno.numer.1. fol.293.

Per teſtium aperturam iudex ſyndicatus, & alius iudex in cauſis criminalibus poteſt de nouo recipere tàm ad offenſam, quàm ad defenſam, & etiam quando cauſa eſt decidenda per iudiciũ peritorum.in.c.5.iudi.ſynd.in gl. Saber la verdad. nu.1.fo.293.

An teſtis poteſt eſſe mediator barateriæ contra iudicem.in.c.5.iudic.ſynd.in gl.Satisfacion.nu.2. fol.294.

Teſtificari, an poteſt in ſyndicatu familia iudicis. in.c.6.iudic.ſyndic.in gloſſa.Deſcargos.num.1. fol.294.

Teſtimonium falſum, dicens ſine dolo, an puniatur.in.ca.48.in gloſ. Nueſtro conſejo.numer.3. folio.267.

An puniatur ille qui vt teſtimonium dicat, vel nõ dicat, accepit pecuniam. ibi.numero. 6.folio. eod.267.

Timens offendi à aliquo magnate poteſt implorare officiũ iudicis, propter quod ille magnas cogatur præſtare ſecuritatẽ de non offendendo.in.c. 6.in gl.Pobres.nu.7.fo.134.

Timens offendi, poteſt non ſolum petere cautionem ne offendatur ab inimico ſuo, ſed etiã ne offendatur à familiaribus, & adhærentibus. ibi. numero.2.folio.134. Et ibi qui dicantur adhærentes.

Quando propter timorem iuſtum inimicorũ, quis exceſsit fines comittatus, ſeu dictribus fugiẽdo, in pœnam non incidit.in.c.52.in glo.Tierra.nu. 16.fol.276.

Titulum licet alicui concedatur ſuper aliqua re nõ transfert dominium, niſi actualiter tradatur. in capitul.1.in gloſſa.El derecho a las partes.nu.5. fol.46.

Non torquetur iudex finito officio in memoriam prioris dignitatis.in.c.1.in glo.Durante.num.9. folio.73.

Tranſactio ſuper ſortem, an operetur ſuper pœnã. in.capi.1.Prætor.in gloſſa.Mandado.numer.12. fol.28.

Trãſactio facta coram iudice, habet executionem paratam.in.cap.10.in gloſſa.Execucion. nu.45. folio.155.

Tranſigere non licet in cauſa populari.in. ca. 11.in gl.Auenencia.nu.2.fol.165.

Tranſactio, an executioni mittatur.in.c.30.in glo. Faga pagar.nu.4.fol.232.

Tranſitum faciens cum rebus vetitis per aliũ regnum, ſeu ciuitatem, non incidit in pœnam, ſi res vetita portari non ſit de illo regno, ſeu ciuitate. in.cap.52.in gloſſa. Y por ello an ſacado. num.1. foli.278.

Traſumpto, vel exemplo, papa, ſeu rex non poteſt facere quòd detur fides abſque ſolennitate iuris.in.c.19.in gl.Traſladen.nu.2.fol.204.

Traſumpto priuilegij, non creditur, niſi rex dederit authoritatem, & ſuo ſit munitus ſigillo.ibi. nu.5.fol.204.

Triticum, ſeu granum habens reſpublica poteſt cogere ciues ad emendum, & ab iſta emptione nemo excuſatur.in.c.17.in glo.A razonables precios.nu.31.fo.183.

Turris, licet lõgiſsimo tempore ſtetit colapſa, nulla præſcriptio tollit facultatem reficiendi.in.ca. 22.in gl.Torres.nu.33.fol.183.

Turris refectio prohibetur, quando imminẽt ſcandala.ibi.nu.34.fol.eod.

Turris eccleſiæ põt fortificari tempore belli, ad perpetuam vtilitatem.ibi.nu.35.fol.eod.

A tutela, & cura, non debet quis appellare, ſed ſe excuſare.in capitul.17.in gloſſa.Elijan. num.9. fol.179.

Excuſationi iſti debet dari curator liti aliàs ſententia excuſationis eſt nulla.ibi.

Tutoris poteſtas maior eſt in re pupilli, quàm adminiſtratoris reipublicæ in republica.in.ca.1.in gl.Salario.nu.7.fol.155.

V

VAſſallorum confeſsio in pręiudicium libertatis, non valet.in.ca.24.in gl. Titulo.nu.6.fo.217.

Per vaſſallos ſeruicium in ſolitum factum domino, valet: quia præſumitur factum vi, & metu.ibi.nu.5.fo.eod.

Per vaſſallos inſtrumenta facta in præiudicium libertatis, non valent.ibi.nu.4.fol.eod.

Vaſſallis ſuis dominus præcipiẽs, vt ſibi aliqua ſeruicia faciant in debita, putâ, vt in vineis ſuis laborem faciant, vel ligna afferant in domum ſuã, non ſoluendo iuſtum pretium, rapinam cõmittit, & ad reſtitutionem tenetur. ibi. numero.7. fol.eod.

Vectigaliũ ius eſt de maximo imperio, & inferior à principe illud non poteſt imponere.in.ca.13.in gl.Alcaualas.nu.2.fol.164.

Et an vectigalis exactio, poteſt præſcribi.in.c.24. in gl.O preſcripcion.nu.2.fol.219.

Vendita vacca, an veneat vitulus.in.c.1.in gl.Mandado nu.10.fol.28.

An ex promiſsione de vendendo, cõpellatur quis vendere.in capitul.1.in gloſſa.Promeſſa.num.5. fol.65.

Promiſsio de non vendendo, ſeu meliorãdo, valet. ibi.nu.7.fol.eod.

Vendere iuſtitiam, & ſimoniam committere, paria ſunt.in.capitul.1.in gloſſa. Donacion.nu.23. fol.67.

Vendere iuſtitiam grauius eſt, quâm præbendam. ibi.nu.24.fo.eod.

Statutum, quod non vendatur, vel non ematur frumentum, vel alia res, niſi certo precio, non valet in.capitulo.2.in gloſſa.Confederacion.num.17. fol.78.

Vt vendantur iuſto precio victualia, ſpectat ad prefectum vrbis.in.c.17.in gl.A razonables precios nu.1 fol.181.

Statutum quòd non vendantur iuſto precio, non valet.ibi.nu.3.fol.eod.

Quis cogitur vendere res competentes ad victum. ibi.nu.7.fol.182.

Licet ad vendendum quis non expoſuerit res tempore famis, vel careſtiæ, cogitur vendere iuſto precio, ne pauperes pereant ſoluendo eis ſtatim pretium. Et ſi pauperes non habent vnde ſoluant, de publico ſolui debet.ibi.num.9.fol.eod.

Vendere quis cogitur tempore neceſsitatis, quãdo quis habet vltra quam ſibi ſint neceſſaria. ibi.n. 10.fol.eod.

*****

Non cogitur quis vendere ea, quæ non ſunt ad victualia.ibi.nu.11.
An vendere quis cogatur victualia, tempore careſtiæ viliori precio.ibi.nu.12.
Ad vendendum victualia omnes debent compelli tempore careſtiæ,& vnus ſolus compelli nō debet.ibi.nu.16.
Ad vendendum, quis poteſt compelli victualia iuſto precio,ſi nō eſt careſtia.nu.17.fo.183.
Venduntur victualia tempore careſtiæ viliori precio pauperibus, ſed diuitibus iuſto precio.ibi. numer.18.
Ad vendendum poſſunt compelli venire ruſtici ad ciuitatem victualia.Et obligati ad macellādum certam quantitatem carnium,ſuperueniēte publica neceſsitate in populo, cogi poſſunt, vt maiorem quantitatē macellent.ibi.nu.20.
Ne carius vendantur res tranſeuntibus, quàm in mercato venduntur, nec militibus,& officialib⁹ plus quam venduntur priuatis iudex prouidere debet.Et quoque prouidere debet, vt ruſtici qui compelluntur venire ad vendendum, non vendant minutim,ſed pro groſſo, vel per ſubſtitutum,vt ſubitò reuertātur.ibi.nu.24.
Vt quis vēdat, vel emat carius offendens in foro ꝓ frumento plus debito, vel promittit plus debito punitur.ibi.num.25.
Contra vendentes carnes morboſas, & contra ementes,& vendentes cum ponderibus, aut menſuris falſis,ſeu nō iuſtis iudex debet eſſe diligens.ibi. nu.27.fol.184.
Quia nimis carè vendebatur frumentum ſi de precium ponendo eſſet ratiocinatum in concilio ciuitatis, & vnus ex conſiliarijs, anteaquam hoc fieret totum ſuum frumentum vēdidit caro precio, poſtea ordinatione facta emptor poteſt agere contra venditorem,& venditionem reſcindere tanquā factam in fraudem legis futuræ, ꝙ habet locū, non ſolū in conſiliario, verumetiam in magno mercatore,ſciente hoc eſſe ordinatum in conſilio ciuitatis.ibi.nu.28.
Iudex poteſt ſtatuere,& iubere, quod non vendantur victualia.ibi.nu.30.
Ad vendendum poſſunt cogi frumentū habentes, & mittere illud in foro publico, tempore neceſſitatis,& ad hoc nemo excuſatur, etiam ſi ſit eccleſia.ibi.nu.34.fol.184.
Si vendidit ciuitas frumentū contra ſtatutum, an incidat in pœnam.ibi.nu.38.fol.185.
Si victualiū domini noluerint vendere viatoribus, poſſunt ea accipere propria authoritate in præſentia duorum hominū,ſoluēdo pretiū.in.c.28. in gl. Acogidos.nu.4.fol.229.
An victualia poſſunt emere hoſpitatores, vt carius vendant viatoribus.ibi nu.5.fol.eod.
Pœna hoſpitis vendentis victualia in fraudem ſtatuti.ibi.nu.6.
An ciuitas in venditionibus ſuarum rerum habeat ius adiectionis, ſicut fiſcus.in.c.32.in glo. De pujar.nu.9.fo.237.
In venditione rerū ciuitatis, non habet locum adiectio offerentis meliorē cōditionem, poſtquam venditio eſt perfecta.Ita etiam in locationibus. ibi nu.10.fo.eod.
Verbum poteſt, an indicat neceſsitatem.in. ca.3.in gl. Puedan.nu.1.foli.99.
Verba legis, an cōprehendāt corpus collegij, vel vniuerſitatem.in.c.1.in gl. De ninguna perſona. nu.4.fol.71.
Verbis non eſt opus quorum nullus ſequitur effectus.in.c.36.in glo. Abogados.nu.3.fol.247.
Viæ purgatio, vel refectio, ex publico fieri non debet, ſed debet fieri à dominis domorum iuxta viam ſitarum, quando via eſt intra muros ciuitatis,ſed ſi eſt extra ciuitatem in loco in quo iuxta non ſunt vicini, debet fieri expenſis cōmunis.in c.17.in gl. Eſten limpias.nu.2.fol.185.
A viæ publicæ reparatione nemo excuſatur.ibi.n. 4.fol.eod.
Habens viam priuatam, eam reficere tenetur. ibi. num.5.
Viæ purgatio, quando eſt momentanea, cōductor ad eam tenetur: ſecus ſi eſt perpetua.ibi nu.9.
Quando quis tenetur ad viam purgandam, intelligitur quatenus protendit latitudo ſuæ domus, vel fundi.ibi nu.10.fol.186.
Viam publicam emphiteota reficere tenetur, iuxta domum emphiteoticam.ibi nu.11.
Ad viæ refectionem tenetur vſufructuarius. ibi. numer.12.
Qui viam tenetur purgare, non ſufficit, quod auferat lutum ab ea de medio,& proijciat in partibus, vel lateribus viæ.ibi num.13.
Qui vult viā publicā reficere, debet ad veterem latitudinem reſtituere.ibi nu.14.
Via publica, non amittitur, etiā ſi populus ea non vtatur.ibi.nu.15.
Via debet eſſe tuta tranſeuntibus.ibi nu.16.
Quod remediū cōpetat, contra impediētem viam publicam purgare.ibi nu.17.
Si via publica eſt deſtructa, an vicinus cōpellatur, facere viam publicam per agrum ſuū,& an quis poſsit tranſire per agrum alienum.ibi nu.18.
Viator debet ſoluere pretium iuſtum victualium, aliàs poſſunt denegari in.c.28.in gloſ. Acogido. nu.3.fo.229.
Vicarium epiſcopi offendens dicitur epiſcopo offendiſſe.in.capi.4.in gloſſa. Iuſticia.numero.12. fol.113.
Vicegerens habet iuriſdictionem ordinariam. in c.4.in gl. Iuſticia.nu.4.fo.112.
Vicegerens obtinet locum illius cuius vicem gerit & quicquid reſcribitur ſibi eſt mandādum executioni per illum cuius vices gerit, etiam ſi ſit creatus poſt commiſsionem datam vicegerenti ibi.nu.5.
Inter vicemgerentem, & delegatū eſt differentia. ibi.num.6.fol.112.
Vicegerens, an gaudeat immunitate qua gaudet ipſe rector.ibi.nu.8.
Vicegerens alicuius, debet honorari ſicut ille cui⁹ vices gerit.ibi nu.10.fol.113.
Victualia, quæ valēt iudices emere, ſi non inueniūtur ad emēdum poſſunt pretio ſoluto auferre à ſubditis,& cogere ad vendendum.in.c.2.in glo. De mercaderias.nu.19.fo.87.
De victualium materia ſupra in verbo, venditio.
Vidua quæ dicatur.in Proœ.in gl.1.nu.34.fo.9.
Viliſsimus eſt reputandus ſi nō præcedit alios ſciētia, quæ eſt honore præſtantior: quia vbi nō eſt ſcientia non eſt bonum.in.c.4.in glo. Cumple. nu.9.fol.112.
Vincula quis inuenit.in.c.18.in gl. Priſiones.nu.1. fol.199.
Violator legis, qua pœna puniatur.in.c.1.in gloſſ. Mandado.nu.5.fol.52.
Vir ſi epulatur propter parcialitatem mulier pōt repetere dotem.in.c.2.in gloſſ. Parcialidad.nu. 3.fol.78.
Viſitās prouinciā, debet ſuis ſumptibus viſitare, & non expenſis ſubditorum.in.c.6.in glo. Salario.nu.1.fol.131.
Viſitando prouinciā, hoſpitari nō debet iudex gratis.ibi.nu.3.fo.eod.
Populus viſitatus non tenetur ad procurationem. ibi nu.4.fo.132.
Viſitare poteſt corrector per ſuum locum tenentē ibi nu.5.fo.eod.
Viſitator generalis totius prouinciæ, eſt procōſul, & circuitor totius prouinciæ.in.c.6.in gl. Viſite nu.1.foli.132.
Commiſsio generalis viſitādi, non tollitur per ſpecialem commiſsionem.ibi nu.2.fol.eod.
Viſitator generalis poteſt corrigere malefactū à viſitatore ſpeciali.ibi nu.3.fol.eod.
Et ibi. Quòd ad officiū iudicis ſpectat circuire tabernas,& balnea,& alia.
Viſitatio, an ſufficiat fieri in fine primi anni, & in principio ſecundi.in.c.6.in gl. Vna vez.num.1. fol.133.
Viſitatio, an poſsit in anno reiterari.ibi nu.2.
Si locus viſitandus eſt in congruo, vel nō eſt tutus, & ad eū cōmodè accedere non poteſt, an iudex teneatur ire ad eum.ibi.nu.3.
In viſitatione non debet corrector ducere canes venaticos.ibi.nu.4.
Viſitator debet diſcurrere per totā ſuam prouinciā.in.d.c.6.in gl. Como vſan.nu.1.fo.eod.133.
A viſitatione, ſubditi non poſſunt liberari.ibi. n.2.
Vita laudabilis debet attendi,& etiā ſi inhabilitas ei proueniat ex defectu natalium debet promoueri.in.capi.4.in gloſſa. Le cumple.numero.7. fol.111.
Vitam laudabilē habere debet qui ad præcipuum gradum honoris promouēdus eſt.ibi nu.2.f.eo.
Vniuerſitas, ſeu ciuitas correctore deficiente, non poteſt exercere iuriſdictionem, nec iudicem imponere.in.c.5.in glo. Suſpendidos.nu.8.fol.122.
Ab vniuerſitate non dicitur actus factus ſi rectores in platea aliquid fecerint, ſed à ſingulis. in.c. 18.in gl. De concejo.nu.3.fol.189.
Vtilitas publica, quādo vetitur, partes nō poſſunt renunciari, etiam cum iuramento.in.c.1.in glo. Tierra.nu.7.fol.45.
Propter publicam vtilitatem diſcedimus à regulis iuris cōmunis,& in fauorē eccleſiæ.ibi. num.8.
Vtilitas magna priuata, præfertur modicè publicæ vtilitati.ibi.nu.10.
Vſurarum cauſa, an ſpectet ad iudicem laicum, & de materia.in.c.50.in gl. Vſuras.nu.1.folio.270. &.271.
Vxor eſt ſequella,& pediſſequa mariti. in Proœ. in gl.1.nu.10.fol.4.
Si vxor eſt comitiſſa,& maritus non: maritus eius non dicitur comes.ibi.nu.11.
Si vxor eſt fidalga,& maritus plebeius, nō gaudet maritus priuilegio vxoris, niſi aliud de cōſuetudine caueatur.ibi.nu.12.
Vxor fidalgui, vel nobilis, nō poteſt torqueri, etiā poſt mortem viri, dum eſt in viduitate.ibi.n.16. folio.5.
Vxor vidua gaudet priuilegijs viri, in ſolutiōe tributorū,& collectarum.ibi.nu.19.
Vxor doctoris,& licentiati, an poteſt torqueri.ibi nu.25.fol.4.
Vxor doctoris, an poteſt pro dbito incarcerari. Et quid in alijs mulieribus.ibi.nu.27.fol.7.
Vxor clerici, an gaudeat priuilegio clericali.ibi.n. 28.fol.8.
Vxor vidua retinet forum, & priuilegia viri in fauorabilibus: ſecus in odioſis.ibi. n.31.f.9.
An retinet dicta priuilegia ſi habet virum inutilē? ibi.nu.32.
Vxor habet requiſita cōſtante matrimonio, ſi eſt velata, licet habeat virum inutilē, & ab eo nō ſit cognita.ibi.nu.33.

vtile viciatur per inutile quando actus est individuus respectu forme licet sit dividuus respectu sentie. fol. 313. n. 14

Vxor quæ poſt mortẽ viri ingreſſa eſt in religionẽ, perdit dignitatẽ, & priuilegia mariti. ibi.numer.35.

Idem ſi viuit luxurioſè, vel nubit viro inferioris cõditionis.ibi.nu.36.

Vxor in honeſtè viuens, perdit donationẽ factam à marito.ibi.nu.37.fol.9.

Vxor, an debeat continere in omni tẽpore viduitatis, vel ſolũ infra annum lutus.ibi.nu.38.

Vxor quæ viuit luxurioſè poſt mortem viri, perdit dimidietatẽ acquiſitorum, conſtante matrimonio. Idem in vxore occidente marito.ibi.numer.39.

Vxor perdit arras, ſi luxurioſè viuit.ibi.nu.40.

Item perdit tutelam filiorum.ibi.nu.41.

Perdit quoq; curã filiorum.ibi.nu.42.

Vxor ſi viuit luxurioſè perdit executionem teſtamenti, ſibi relictam à viro: ſecus ſi contrahit ſecundas nuptias.ibi.nume.43.

Vxor perdit facultatem teſtandi, ſibi à viro relictã ſi poſt mortẽ viri viuit inhoneſtè.ibi.n.44.f.10.

Authẽtica præterea. C. vnde vir, & vxor. nõ habet locũ in vxore quæ poſt mortem viri viuit luxurioſè.ibi.

Vxor vidua luxurioſè viuens, an perdat dotem, ſicut ſi viuẽte marito feciſſet.ibi.nu.45.foli.10. Et ibi ampliationes.

Vxores non debent iudices ducere ſecũ, aliàs pro eis tenẽtur.in.c.1.in gl. Mugeres.nu.1.fol.70.

Licet vxores ducant ſecum, iuriſdictionem nõ habentes, pro eis nõ tenentur.ibi.nu.3.

Vxor dicitur de familia viri.ibi.nu.6.

Vxor dicitur domeſtica perſona.ibi.nu.7.

Vxor eſt ſocia diuinæ, & humanæ domus. ibi. numero.8.

Vxor, & vir, ſunt eadem caro.ibi.nu.9.

Vxor licet habeat bona mariti obligata pro dote, ſi publicantur, non põt impedire, quin omnia bona in fiſcum incorporentur, & à fiſco poſtea debet repetere dotem.in.ca.11.in gl. Penas.nu.2. fol.162.

Vxor poteſt ſtipulari à viro pœnam, ſi tenuerit concubinã.ibi.nu.11.foli.230.

Statutum in vxores, non habet locum in ſpõſa, & econtra.in.capit.47.in gloſſ. Caſado.numero.3. fol.266.

HVIVS COPIOSISSIMI

indicis, ſeu tabulæ, vel potius repertorij finis.

Index earum rerum quæ huic operi denuò acceſſerunt.

A

AN executio fiat contra vniuerſitatem in vijs publicis, priuatis, deheſis & ſimilibus.in.c.30.in gl. Gracias.nu.3.fo.234

Ad militem ſpectat tueri militem, vel aliquã dominã in iure ſuo, & pauperem ab iniuria quã recepit.in.c.6.in gl. Pobres.fol.134.

Alijs rebus deficientibus in ſubſidium, fit exequutio in rebus in quibus nõ poſſunt obligari: intelligitur verũ, præterquã in bobus, & in beſtijs aratorijs.in.c.1.in gl, Ni lleuaran.fol.57.

B

BEllum dicitur licitũ tam laicis quam prælatis pro defenſione ſuæ temporalis iuriſdictionis in gl. Iuriſdiction.fol.eod.

C

COntra ſingularẽ ſucceſſorẽ nõ tranſijt ius exequutiuũ, etiã ſi ex pacto creditor poſſit propria autoritate ingredi in rem obligatam in.c.10.in gl. Execucion.nu.2.foli.150.

Clerici habentes tẽporalẽ iuriſdictionẽ indiſtinctè poſſunt arma ſumere pro defenſione ſua & ſuorũ in.c.3.in gl. Iuriſdiction nu.9.fo.102.

D

DDomini tẽporales in præiudicium prælatorũ contra eccleſiaſticã libertatẽ non poſſunt ſtatuere, vetando quod eis, vel hominibus nil vendatur ſeu emãt, nec quoquant infurmis ſuis in. c.15.in gl. Buenas.nu.8.fol.172.

Dicitur quis cõſentire, quãdo quis de capitulo tacet, & nõ contradicit ea quæ malè fiũt in capitulo in.c.3.nu.28.in gl. Iuriſdiction.nu.28.fo.105.

E

EXequutor, ſeu algazel[9] incipit facere exequutionẽ, & expirat officium, & ſucceſſor eam finiuit: eorum cui exequutionis dcima pertinebit in.c.10.in gl. Vna vez.nu.1.fol.160.

F

FIdalgui nõ poſſunt cõpelli vt ſe deſdigã de cõſuetudine prouinciarũ: hoc in procœ. num. 20.fol.6.

Iura loquẽtia in tortura, habẽt locũ in pœnis & tortura, & parificãtur pœna.in procœmio. n.20.f.5.

In præbendis & canonicatibus priuilegiantur literati ſicut nobiles in procœmio nu.23.fo.7.

Iudex non debet de neceſsitate citari, vt defendat ea quæ facit ratione iuriſdictionis niſi de ei[9] pœna tractetur.in.c.3.in gl. Abogados nu.6.fol.94.

In cauſis quæ pertinent temporalibus de iure vel ex priuilegio, vel quando clerici aliquid attentant in præiudiciũ tẽporalis iuriſdictionis, iudices tẽporales poſſunt coercere clericos reſiſtentes in.c.3.in gl. Iuriſdiction.nu.9.fo.102.

In collecta inducẽda eſt multũ attẽdẽda valetudo perſonarũ in gl. Pobres.in.c.34.nu.4.fo.242.

Iuriſdictio eccleſiæ ſemper tueri debet ob Dei reuerentiam iuſtè, ſed nullatenus iniuſtè in gl. Iuriſdiction.in.c.3.nu.9.fol.102.

Iudex infra tempus appellãdi, vel appellationem mittens executioni ſententiam in reum, debet priuari officio quia eſt ſeuerus vltra pœnam pecuniariã quam debet imponi in.c.9.in glo. Ley. nu.3.fol.147.

In exigendis publicis functionibus, putà tributis vel datijs & collectis, nullus ordo exigitur nec citatio, imo in iſtis valent præcepta generalia & denuntiatio, quod quicunq; debet ſoluere ſoluat in.c.10.in gl. Execucion.nu.43.fol.155.

Ille qui receſsit, ſi incontinente reuertitur quo animo receſſerit, cenſetur ſemper fuiſſe in loco in c.18.in gl. Carcel.nu.44.fo.186.

L

LIbertas debet eſſe in conſulẽdo ſecundum.S. Tho.22.q.104.in Procœ.nu.15.fo.16.

Licet inſtrumentũ nõ faciat de hæredi mentionem, põt mãdari exequutioni cõtra hæredẽ ſicut cõtra defunctũ in.c.10.in gl. Execucion. nu. 56.fol.157.

Lex qui tribuit præmium dictis officialibus, videtur loqui de ipſa exactione.in.c.10.in glo. Vna vez nu.1.fo.161.

Licet Iudæi non participent cum Chriſtianis in rebus diuinis, participant tamen in actu in.c.25.in gl. Diſpenſaren.nu.3.fo.223.

M

MAter poteſt eſſe filij curatrix, ſi ab ipſo filio petatur in procœmio nu.42.fol.9.

Milites poſſunt accipere victualia à puincialibus, ſi ruſtici eſſent adeò tenaces, quod nollent eis vendere, vel ſi deficeret eis pecunia in.c. 8.in gl. Dineros.nu.5.fol.141.

Magnus dominus poteſt occupare propria autoritate bona ſui collectoris pro ſibi ab eo debitum in.c.10.in gl. Execucion.nu.43.fo.155.

O

ODie non licet hæredi vt hæredi adulteram accuſare, maximè ad amittendam dotẽ, ſiue maritus ſciuerit & non fuit conqueſtus, ſiue ignorauerit.in procœ.foli.11.nu.45.

INDEX.

P

PRincipi non eſt obediendum nec in pace nec in bello quando præcipit aliquid contra conſcientiam in procemio nu.15.fol.15.

Pro iure principis poſſunt pignorari greges dummodo non includantur ne fame pereant.in glo. Pobres.in.c.34.nu.3.fo.241.

Poteſt dominus terræ mandare ciuibus habẽtibus caſtra quod ea muniant, & teneant ea munita in c.22.in gl.Torres.nu.11.fol.210.

Pauperes, aut quorum nota eſt paupertas, vt ij qui dietim laborant pro victu quærendo, nil conferre debent in.c.34.in gl.Pobres.nu.4.fol.241.

Principalis poteſt etiam incarcerari, & talis captura non liberat fideiuſſorem, imo vterq; poſſunt capi.in.c.10.in gl.Execucion.nu.40.foli.155.

Q

QVid in fideiuſſore indemnitatis, putà ſi Titius fideiuſsit pro Ioanne, & Ioannes ꝓmiſsit đ indemnitate, an poſsit agere per inſtrumẽtum guarentigium antequam Titius ſoluat pro Ioanne in.c.10.gl.Execucion.nu.40. fol.155.

Quod factũ eſt à maiori parte vniuerſitatis proſequtur expenſis vniuerſitatis, niſi euidenter cõſtet de improbabili cauſa, & minor pars & ſingulares faciant ſuis expenſis in.c.3.in gl. Iuriſdiction fol.105.

Quando quis priuilegium propter me habet, eo nõ vtitur contra me me inuito.in procemio nu.10. folio.4.

Quando officialis delinquit in officio, vt quia accipit pecuniam pro adminiſtrando vel non adminiſtrando iuſtitiam dicetur barateriã cõmittere in.c.9.in gloſſa.Los caſtigue num.7.fo.144

Quod vniuerſitas alicuius municipij debet ſinguli de ipſa vniuerſitate non debent.in gl.Pobres.in c.34.nu.3.fo.241.

S

SI vxor alicui⁹ requiritur per aliquem vt adulterium committat, quæ hoc marito pãdet, & maritus vxori ſuę iniungit, quod fingat aures ſe prębere, & dari ſibi tempus & horam vt ad ſuam domum veniat, & ob hoc culpam aliquam non incurrit, quanuis maritus ex poſt facto hunc capiat, & malè tractet.in.c.53.in glo.Incurra.nu.1.fo.279.

Si aliqua ciuitas dabat religioſis certam quantitatem pecuniæ, vel frumenti, ſi poſtea faciat ſtatutum per quod ſit reuocata talis eleemoſyna, tale ſtatutum non valet in.c.30.in glo.Libramientos nu.2.fo.234.

Si in totum nõ eſt ſatisfactum creditori, ſed in parte an debeatur decima executori.in.c.10.in glo. Execucion nu.69.fol.159.

Si aliquis promiſit ſoluere certam quantitatem pecuniæ, & iurauit, quod ſi poſtea vult opponere exceptionem compenſationis, quod poteſt, nec dicitur periurus.in.c.10.in gl. Execucion nu.7. fol.151.

Si fiſcus petat gabellan ex contractu, petit à reo quod edat inſtrumentum, quod tenetur ædere, & quod eſt ſpeciale in fiſco quod petat inſtrumentum à reo ad ſuam intentionem fundãdam in.c.6.in gl.Parecer.nu.2.fol.127.

Si partes compromiſſerunt in iudicem delegatum an videatur renuntiare reſcripto.in.c.10. in glo. Que pudiere nu.6.fo.148.

Si ſtatutum diſponat, quod quis puniatur tãquàm falſarius, debet intelligi, quod non puniatur pœna legis Corneliæ ſed alia arbitraria pœna in Proœ.nu.21.fo.6.

Si minor ommiſsit accuſare infra terminũ ſibi ſtatutum nõ reſtituitur poſtea ad accuſandum. in c.1.nu.34.&.36.

Rex non poteſt donare loca, exitus, terminos vel prædia ciuitatis ſeu locorum, nec alienare in.c.1. nu.2.fo.45.

Sententia, ſeu iudicis decretum, licet fuerit iniquiſſimum, ob quod iudex litem faceret ſuã, eſt verum quando iudex exequitur eam ſecus ſi ſolũ eam protulit.in.c.1.nu.4.fol.46.

Si iudex facit ſeu dicit ſubdito iniuriam non in[illegible]ma iudicij, nec per ſententiã, ſed ſolo verbo, vel facto, quod talis iudex debet leuiter parci in.c. 1.nu.34.fol.51.

Si quis nõ obedit principi, & nõ recognoſcit eũ in principẽ & dominũ pœnã mortis meretur in.c. 1.nu.6.fol.52.

FINIS.

SALMANTICAE,

In ædibus Dominici à Portonarijs, Sacræ Catholicæ Maieſtatis, Typógraphi.

1571

Impenſis Vincentij à Portonarijs.

BIBLIOTECA
UNIVERSITARIA
DE
GRANADA